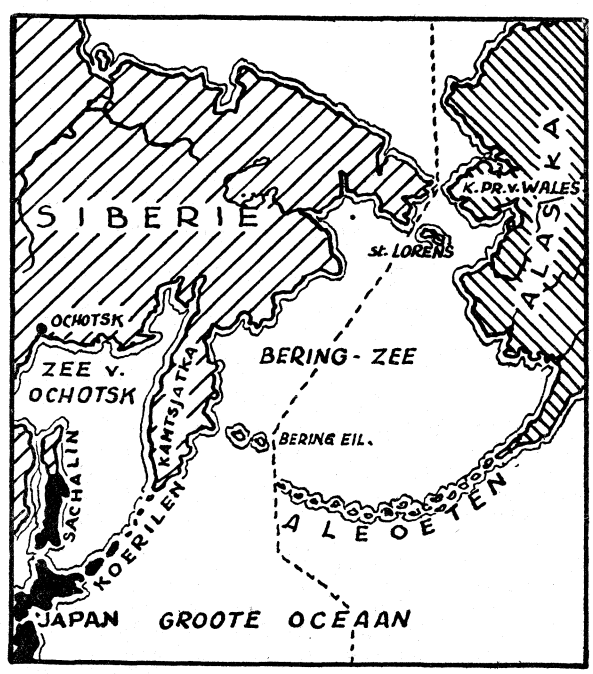
1 JANUARI 1939

A. HET RUSSISCH-JAPANSCHE VISSCHERIJ-GESCHIL. — Oorzaken. —

Sedert eenige jaren verschijnen omstreeks de jaarwisseling talrijke berichten in de courant, die er getuigenis van afleggen, dat het met de Japansch-Russische visscherij-overeenkomst nog steeds niet wil vlotten.

Dat in een dichtbevolkt land met een lange kust en schralen bodem als Japan de visscherij een der belangrijkste bestaansbronnen is geworden, wekt zeker geen verbazing. De visscherij, die vroeger de meeste beteekenis had, was die in de zuidelijke wateren, waar met behulp van primitieve vaartuigen de vangst van sardines, makreel, bonito, tai, inktvisch en oesters uitgeoefend werd. De steeds toenemende bevolking maakte het voor Japan noodzakelijk ook de noordelijke wateren, benoorden den 38sten breedtegraad, in exploitatie te nemen. De visscherij in het noorden wordt gekenmerkt door de massale vangst van voor Japan betrekkelijk goedkoope visch, zooals zalm, haring, kabeljauw en krabben. De vangst vindt voornamelijk plaats in het zeer ondiepe gedeelte van de zee, dat als een smalle, soms ook breedere strook de continenten omzoomt. Ongelukkig voor Japan is deze strook langs de Japansche kust zeer smal. Reeds vóór de twintigste eeuw breidde het zijn visscherij dan ook uit langs de kustgebieden van Mantsjoerije, Russisch Oost-Azië en den mond van de Jangtse Kiang en hierdoor ontstonden de moeilijkheden.

Bij het Sachalin-Kuriles Exchange Treaty van 1875 kreeg Japan het recht in de Russische wateren buiten Kamtsjatka te visschen. Dit duurde tot het einde



Het Japansche vischgebied in de Bering- en Ochotsk-Zee.

van den Russisch-Japanschen oorlog toen de zegevierende Japanners bij den vrede van Portsmouth zeer gunstige voorwaarden konden bedingen. Het gevolg was de twee jaar later, in 1907, gesloten visscherijconventie, waarbij een jaarlijksche veiling werd ingesteld, waar zoowel Japanners als Russen zouden kunnen bieden op de verschillende vischgronden langs de kust. Toen deze conventie in 1919 moest worden vernieuwd, had Japan de Sovjetregeering nog niet erkend. Na de erkenning in 1925 volgden nieuwe onderhandelingen, die in 1928 tot een nieuwe conventie leidden, waarbij Japan het vischrecht kreeg langs de kusten van de Japansche zee, de Zee van Ochotsk en de Beringzee. Het systeem van de jaarlijksche veiling bleef gehandhaafd. Een nadeel voor Japan was echter de onzekerheid omtrent de grootte van het jaarlijks te pachten gebied, daar Rusland net zooveel gebieden buiten de veiling kon houden als het wilde. Bovendien waren er nog gebieden, die het met inachtneming van de belangen van Japan aan een der beide partijen kon toewijzen. Vreezende, steeds minder te zullen krijgen, drong de Japansche regeering op een nieuwe regeling aan, die dan ook in 1932 tot stand kwam. Deze overeenkomst garandeerde Japan een bepaald percentage van het aantal perceelen.

Een andere bron van moeilijkheden leverde de verrekening van de pachtsom, daar de roebel geen internationalen koers heeft. Kort voor de jaarlijksche veiling van 1934, deelde Rusland mede, dat als koers zou gelden 1 roebel = 75 sen, hetgeen hierop neer kwam, dat Japan tweemaal zooveel zou moeten betalen, als waarop het gerekend had, nml. 4 millioen yen, een eisch, die gebaseerd was op de 40% depreciatie van de yen. Japan wist echter door te zetten, dat de pacht tegen den ouden koers mocht worden betaald, hoewel voor het einde van het jaar de huurprijs aan de nieuwe omstandigheden zou worden aangepast. Met de nieuwe onderhandelingen vlotte het niet erg. De openbare meening in beide landen was geprikkeld door het voortdurend in beslag nemen van vaartuigen, zoowel door Rusland als door Japan, wegens vermeend visschen in verboden water. Toen men het, aan het einde van 1936 eindelijk eens was geworden over een nieuw verdrag, dat tot Januari 1945 geldig zou zijn, sloot Japan met Duitschland een verdrag tegen de Komintern, wat door Rusland prompt werd beantwoord door de weigering het nieuwe verdrag te onderteekenen, hoewel men bereid was het bestaande verdrag met een jaar te verlengen, hetgeen ook in het volgend jaar geschiedde.

De onderteekening van de definitieve conventie weigert Rusland nog steeds, waarbij het zich beroept op de schending van het verdrag van Portsmouth door Japan, toen dit land Mantsjoerije bezette. Het eischt ook van Japan, als garant voor Mandsjoekwo, de betaling van den laatsten termijn van den door Rusland verkochten Chineeschen Oosterspoorweg. Verder verneemt men, dat Rusland ook na de onderteekening van een definitieve overeenkomst, bepaalde kustgedeelten voor de Japanners zal verbieden uit strategische overwegingen.

De Japansche aspiraties in Siberië en China zijn bekend genoeg. Evenals elders beschouwt men ook hier de Japansche visschers als voorposten van het Japansche imperialisme. Rusland doet daarom alles om Siberië tot ontwikkeling te brengen, teneinde het economisch en militair een krachtiger positie tegen Japan te geven. Hiertoe behoort ook het tot ontwikkeling brengen van de Russische visscherij, waartoe zelfs vele Noorsche vaartuigen zijn gecharterd. Of het mogelijk zal zijn de Japanners te verdringen is zeer de vraag, want de Japanner is taai en volhardend en is gedwongen alles aan te grijpen en uit te buiten. De Russen daarentegen zijn in het oosten nog niet zoo groot in aantal en leven nog in betrekkelijken overvloed, hetgeen de Japanners prikkelt. Om sterker te staan heeft de Japansche regeering de concentratie der afzonderlijke maatschappijen bevorderd. Hiertoe werd de Nichiro Company opgericht, die tevens de nieuwe Pacific Ocean Fishery Company, waarin de belanghebbenden bij de kustvisscherij georganiseerd zijn, controleert.

(Nwe Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. 3591 G.)**

B. POLEN. — Actie tegen de Joden. —

Honderdzestien afgevaardigden, behoorende tot het kamp der nationale eenheid, hebben op 21 December een interpellatie gericht tot den Poolschen minister-

president terzake van een emigratie op groote schaal van Joden uit Polen.
De interpellanten verklaren zich tegen een toevlucht zoeken tot geweld en excessen, welke zij niet waardig en niet in overeenstemming achten met de eer der Poolsche natie, doch „betoogen de noodzakelijkheid van een radicale vermindering van het aantal Joden, die een element vormen, dat de normale ontwikkeling der nationale krachten verzwakt en remt en bovendien een ongewenscht element zijn, dat de economische onafhankelijkheid der Poolsche bevolking, d.w.z. de boerenbevolking, hinderpalen in den weg legt".
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3258 E.)

A. **FRANKRIJK. — Senaat keurt de begrooting 1939 goed. — Voorraad der Gouddeviezen in 7 jaar 140 milliard francs verminderd. — Redevoering van Reynaud en Caillaux. —**
Tijdens de debatten van den Franschen Senaat over het algemeene ontwerp van de begrooting, heeft o.a. ook de minister van financiën, Paul Reynaud, het woord gevoerd. Hij gaf een uiteenzetting van den financieelen en economischen toestand van het land en toonde aan, dat de levensstandaard te hoog is. De Fransche staatsschuld is met achttien milliard per jaar toegenomen, terwijl de goudvoorraad van de Bank van Frankrijk regelmatig is verminderd. De voorraad goud-deviezen, welke in 1931 nog 220 milliard bedroeg, was in November 1938 gedaald tot 80 milliard. Om het kapitaal naar Frankrijk te doen terugkeeren, stonden twee wegen open: monetaire vrijheid of dwang. De regeering heeft den eersten weg gekozen.
De minister zette uiteen, dat met een democratisch parlement het vraagstuk der wisselcontrôle niet is op te lossen.
Vervolgens zeide de minister, dat de eerste zorg van de regeering is geweest, de behoeften van den staat te verminderen en vervolgens de inkomsten op te voeren.
Ten slotte verklaarde Reynaud, dat de heffing van twee procent door alle belastingbetalers zeer goed te dragen is, in ieder geval gemakkelijker te dragen dan de gevolgen van een nieuwe daling van de waarde van het geld.
Door bijna alle leden werd de uiteenzetting van den minister luide toegejuicht.
Caillaux, de voorzitter der senaatscommissie voor financiën, heeft tijdens de bespreking geconstateerd, dat alle regeeringen sedert den oorlog het land tot overdreven uitgaven hebben gedreven. Hij wenschte Reynaud geluk met de maatregelen, die het geld goedkooper zullen maken, maar verweet hem, den belastingbetalers de 10 milliard te hebben gevraagd, die aan de begrooting ontbraken. Hij herinnerde er aan, dat boven een zekere grens de belastbare materie verdwijnt. Er moet een einde komen aan den staatsmoloch, die zijn diensten onbeperkt uitbreidt.
De Senaat heeft op 30 December de behandeling van de begrooting 1939 beëindigd. De geheele begrooting werd aangenomen met 279 tegen 16 stemmen.
Na deze stemming der eerste lezing ziet de begrooting er als volgt uit:
Ontvangsten 66.203.859.819 francs, uitgaven 66.136.927.024 francs. (Le Temps - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Begrooting 3594 G.; Goud 2079 A.; Reynaud 3595 D.)

2 JANUARI 1939

B. **NEDERLAND. — Vragen van den heer De Marchant et d'Ansembourg in zake opbrengst collecte voor Vluchtelingen. - Antwoord van Minister Colijn; meer dan één millioen gulden per dag aan steun. —**
Op vragen van den heer De Marchant et d'Ansembourg betreffende het houden van een Kerstinzameling van regeeringswege, welke luidden:

1. Heeft de Minister er kennis van genomen, dat de opbrengst van de collecte voor Joodsche vluchtelingen, gehouden 3 Dec. j.l., meer dan vierhonderdduizend gulden zou hebben bedragen?
2. Heeft de Minister er kennis van genomen, dat de opbrengst van de inzameling voor de winterhulp aan het Duitsche volk, gehouden op 3 December j.l., den dag van de Duitsche solidariteit, meer dan vijftien millioen reichsmark zou hebben bedragen?
3. Is de Minister niet van meening, dat gezien de sub. 1 en 2 genoemde bedragen een b.v. op Zaterdag 17 December van regeeringswege te houden Kerstinzameling „Zorg voor eigen volk" tenminste een millioen gulden zou behooren op te brengen, waarmede de nijpende nood van vele tienduizenden volksgenooten zou kunnen worden gelenigd?
4. Is het den Minister bekend, dat de leider der nationaalsocialistische beweging bereid is tienduizend collectanten en collectrices voor het doen slagen van de sub. 3 bedoelde Kerstinzameling beschikbaar te stellen?
5. Is de Minister bereid de sub. 3 bedoelde inzameling te organiseeren en het aanbod van den leider der nat.-soc. beweging te aanvaarden?

heeft Minister Colijn op 16 December het volgende geantwoord:
1. Het antwoord luidt bevestigend.
2. Het antwoord luidt bevestigend, met dien verstande, dat van een bericht van die strekking uit dagbladen is kennis genomen.
3. Bij den Minister bestaat de overtuiging, dat het Nederlandsche volk door hetgeen het — ook vrijwillig — bij voortduring voor de armen en noodlijdenden in eigen land doet, bij geen enkel ander volk achterstaat.
Daarnevens valt acht te geven op het feit, dat het Nederlandsche volk door Regeeringsmaatregelen elken dag van het jaar meer dan 1 millioen aan steun in onderscheidene vormen opbrengt. Indien het particulier initiatief een collecte als bedoeld zou willen organiseeren, dan bestaat daartegen, behoudens de goedkeuring der locale autoriteiten, uiteraard bij de Regeering geen enkel bezwaar op. Op de opbrengst daarvan kan bezwaarlijk invloed worden uitgeoefend, wijl deze uitsluitend afhankelijk is van hetgeen — vrijwillig — gegeven wordt.
4. Het aanbod, in deze vraag bedoeld, dat uiteraard niet aan de Regeering kan zijn gericht, is niet ter kennis van den Minister gekomen.
5. Het antwoord luidt ontkennend, omdat de Regeering nimmer collecten organiseert.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Joodsche Vluchtelingen 3595 B.; Collecte 3570 A.)**

C. **FRANKRIJK. — Vlootbouw. — Begrooting Luchtmacht 1939.**
De Fransche minister van Marine, Campinchi, heeft verklaard, dat het vlootbouwprogramma, aan de uitvoering waarvan in 1939 zal worden begonnen, betrekking heeft op den bouw van 130 schepen, waaronder 4 linieschepen van 35.000 ton, 2 vliegtuigmoederschepen van 18.000 ton, 3 kruisers van 8.000 ton, en tal van lichtere schepen en duikbooten. De totale in aanbouw zijnde of op stapel te zetten tonnage zal 340.000 ton bedragen. Dit is het omvangrijkste programma, dat Frankrijk ooit in uitvoering genomen heeft.
Op de begrooting voor 1939 zijn voor de marine in totaal meer dan 8 milliard francs uitgetrokken.
Op 17 Januari '39 zal het eerste Fransche linieschip van 35.000 ton, de Richelieu te water worden gelaten, en denzelfden dag zal de Clémenceau, van dezelfde tonnage, op stapel worden gezet. De plechtigheid op 17 Januari zal een bewijs vormen van onzen wil, onze macht ter zee te handhaven, aldus Campinchi.
De Fransche marineluchtmacht zal parallel met de strijdvloot worden ontwikkeld en in 1939 met nieuwe en moderne toestellen worden uitgebreid.
Tijdens het debat in den Senaat, op 29 December, heeft de rapporteur medegedeeld, dat de raming der luchtmacht voor 1939 ruim 10 milliard francs bedraagt (6.6 milliard in 1938). De gemiddelde kostprijs van een vliegmachine is ong. 3 millioen francs.
(Le Temps) **(Vor. ber. Luchtmacht 3056 C.; Vlootbouw 2553 C.)**

A. PAN-AMERIKAANSCHE CONFERENTIE. — Slotzitting. - Een solidariteitsverklaring bij acclamatie aangenomen. —

De laatste voltallige zitting van de Pan-Amerikaansche conferentie te Lima werd op 25 December '38 met groote plechtigheid geopend. Besloten werd de volgende conferentie te Bogota te houden. Een solidariteitsverklaring werd bij acclamatie en onder langdurig applaus aangenomen. Hull hield hierna een toespraak, waarin hij uiteenzette, dat de conferentie uitdrukking heeft gegeven aan haar onschokbare vastberadenheid de onschendbaarheid der individuen en staten te eerbiedigen. De conferentie heeft bewezen, dat de invloeden der Amerikaansche volken een waardemeter zijn voor den internationalen vrede. Spr. deed vervolgens uitkomen, dat twee resoluties in deze verklaring vereenigd zijn.

1. De veroordeeling van de onverdraagzaamheid op het gebied van het ras en den godsdienst;
2. De veroordeeling door Amerika van de werkzaamheden der politieke collectiviteiten van buitenlandsche groepen.

Hull betoogde opnieuw, dat de orde in de wereld gebaseerd moet zijn op internationaal recht. Sommigen meenen, dat de wereld op geweld is gefundeerd. Op ons continent kunnen wij die idee logenstraffen. De geschiedenis bewijst, dat edele gedachten en geestelijke krachten uiteindelijk overwinnen, aldus Hull.

In de verklaring wordt besloten de volgende aanbevelingen te doen. Zij worden onontbeerlijk geacht om het behoud van de internationale orde, op de basis van wet, vrede, gerechtigheid en sociaal en economisch welzijn der menschheid te verwezenlijken:

1. Iedere inmenging van een land in de binnenlandsche aangelegenheden van eenig ander land is ontoelaatbaar;
2. Alle geschillen van internationale orde moeten met vreedzame middelen worden opgelost;
3. Het gebruik maken van geweld kan op internationaal gebied nimmer worden toegestaan;
4. De betrekkingen tusschen de staten moeten aan deze beginselen gehoorzamen;
5. De eerbiediging en getrouwe nakoming van op internationaal gebied aangegane verplichtingen vormen een onontbeerlijke basis voor den goeden loop der internationale betrekkingen en deze verplichtingen kunnen slechts gewijzigd worden door overeenstemming tusschen de partijen;
6. Vreedzame samenwerking tusschen de vertegenwoordigers der verschillende staten moet bij het geestelijk verkeer tusschen hun onderscheiden volken de beslissing geven, teneinde een wederzijdsch begrip te veroorloven over de vraagstukken, welke zich kunnen voordoen en een vreedzame oplossing van internationale geschillen te vergemakkelijken;
7. Economische heropbouw draagt bij tot het welzijn van ieder volk en dat van alle volken en vergemakkelijkt den vrede tusschen allen;
8. Internationale samenwerking is een noodzakelijke voorwaarde voor de inachtneming van de boven uitgewerkte beginselen.

Nadat de solidariteitsverklaring was aangenomen heeft de Argentijnsche gedelegeerde Ruiz Moreno een redevoering uitgesproken, waarin hij het standpunt van zijn regeering verduidelijkte. Hij wees er o.m. op, dat de geheele geschiedenis der Argentijnsche republiek slechts bestaat uit „daadwerkelijke solidariteit". Voorts herinnerde hij aan den strijd tegen de Spaansche macht. Hier voegde hij aan toe: De geschiedenis der Argentijnsche solidariteit behoeft niet in pacten opgeteekend te worden. Zij ligt in de gevoelens van alle Amerikanen. Zij vormt de politiek van actie van alle regeeringen.

(Nwe Rotterd. Crt. - Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3579 B.)

3 JANUARI 1939

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Kwijtschelding van Schulden. —

Bij den Volksraad is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de Indische Comptabiliteitswet in dien zin, dat de bevoegdheid tot kwijtschelding van schulden aan den lande in bepaalde gevallen van den landvoogd wordt overgedragen op de departementshoofden. (Aneta)

C. NEDERLAND. — Vele Duitsche dienstmeisjes verlaten ons land. - Verdiensten van Hollandsche dienstboden niet meer van steun afgetrokken. —

De Minister van Sociale Zaken heeft per circulaire aan de gemeentebesturen medegedeeld, dat hij er zijn goedkeuring aan heeft gehecht, dat alle verdiensten door gezinsleden van ondersteunden en tewerkgestelden, verkregen met het verrichten van gezinsarbeid van huishoudelijken aard, bij de vaststelling van den steun en de plaatsing in de werkverschaffing geheel buiten beschouwing worden gelaten.

Voor deze verdiensten behoeft derhalve in den vervolge geenerlei aftrek meer plaats te hebben.

Deze maatregel is genomen, teneinde het verrichten van gezinsarbeid van huishoudelijken aard der Nederlandsche meisjes zooveel mogelijk te bevorderen. (In den Haag en Amsterdam hebben vele Duitsche en Oostenrijksche dienstmeisjes bericht ontvangen, per 1 Februari naar hun vaderland terug te keeren. Hierdoor zou een tekort aan dienstmeisjes ontstaan. De regeering heeft gemeend met het oog op dit tekort Hollandsche dienstmeisjes door bovengemelde ministerieele maatregelen aan te moedigen een dienstbetrekking te aanvaarden.) (Het Vaderland)

D. HONGARIJE. — Bezoek van den Italiaanschen Minister van Buitenlandsche Zaken, Graaf Ciano. - As Berlijn-Rome-Boedapest. —

Aan den maaltijd ter eere van den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, heeft zijn Hongaarsche collega, Csaky, op 20 December een toespraak gehouden, waarin hij zeide, dat het bezoek van Ciano een reden van vreugde voor het geheele Hongaarsche volk en een nieuw bewijs van de nauwe banden van vriendschap tusschen beide landen is. Deze vriendschap heeft ten doel het stichten van vrede in Midden-Europa. Op den grondslag van recht. Op diezelfde beginselen is de spil Rome—Berlijn geïnspireerd. De Hongaarsche buitenlandsche politiek volgt de lijn van de spil ten aanzien van het streven naar vreedzame betrekkingen tusschen de naties. Hongarije blijft trouw gehecht aan de spilmogendheden en streeft naar goede vriendschap met de landen, welke vriendschappelijke betrekkingen met Duitschland en Italië onderhouden.

Ciano beantwoordde deze toespraak en zeide, dat het hem verheugde, te worden ontvangen in een nieuw Hongarije, dat grooter en sterker is in zijn gewijzigde grenzen, de scheidsrechterlijke uitspraak heeft in Midden-Europa de beginselen van gerechtigheid hersteld, die de duce sedert twintig jaar geëischt heeft. (Stefani) **(Vor. ber. Ciano 3564 B.; Anti-Commun. Front 3014 A.)**

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. - Engelsch crediet. —

De Engelsche minister van de schatkist deelde in het Lagerhuis mede, dat het geheele voorschot ad £ 10 millioen aan Tsjecho-Slowakije is uitbetaald. (Nwe Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. 3505 A.)**

F. IRAN. — Diplomatieke betrekkingen met Frankrijk, wegens woordspeling, verbroken. —

Gezaghebbende kringen te Parijs bevestigen, dat de regeering van Iran het initiatief heeft genomen tot verbreking der diplomatieke betrekkingen met Frankrijk.

Op 29 December heeft de Fransche regeering door tusschenkomst van haar gezant te Teheran kennis gekregen van dit besluit der regeering van Iran.

De gezant van Iran heeft reeds een jaar geleden bij de Quai d'Orsay geprotesteerd naar aanleiding van een op den Sjah van Iran betrekking hebbende woordspeling, welke in een tijdschrift was gepubliceerd. Deze woordspeling, Chat voor Chah, was ten paleize te Teheran verkeerd opgevat.

Men meent te weten, dat redenen, welke worden aangevoerd ter rechtvaardiging van de nieuwe breuk van denzelfden aard zijn.

Er is, naar het schijnt, thans weer sprake van een humoristisch blad, dat een gemakkelijk te begrijpen woordspeling had gemaakt, welke evenzeer vrij van iedere kwade bedoeling is. (Agence Belga)

G. NEDERLAND. — Defensie bestelt 20 motortorpedobooten. —

Het ministerie van Defensie heeft een contract gesloten voor twintig motortorpedobooten, welke ontworpen zijn door den heer Scott-Paine. De eerste boot zal door de British Power Boat Comp. in Engeland worden gebouwd; de volgende booten door de N.V. Werf Gusto te Schiedam.

De motortorpedobooten zullen dienst doen op de Noordzee en in Nederlandsch-Indië. Zij zijn van een geheel nieuw type. De Nederlandsche marine-autoriteiten hebben zeer geslaagde proeven met dit type boot bijgewoond, waarbij o.a. snelheid, zee-

waardigheid, manoeuvreerwaardigheid en geluidloosheid bij kleine vaart werden beproefd.
De nieuwe boot heeft een lengte van ongeveer 23 meter, de waterverplaatsing bedraagt 32 ton. De maximum-snelheid van de boot is niet bekend, doch naar verluidt, is zij grooter dan die, welke bij vorige motortorpedobooten werd gehaald.
De bewapening bestaat uit vier torpedobuizen van 45 cm kaliber; uit luchtafweermitrailleurs, die in mechanisch bewogen koepels zijn opgesteld en uit dieptebommen De booten zijn van een nevelapparaat voorzien. Zij worden voortgedreven door drie Rolls Royce Merlin-motoren, welke voor scheepsgebruik zijn gewijzigd door de firma Rolls Royce in samenwerking met de British Power Boat Comp.
Groote aandacht wordt besteed aan de woonverblijven en de ventilatie, opdat deze ook voor de tropen geschikt zullen zijn. De booten zullen waarschijnlijk worden bemand door twee officieren en zeven onderofficieren en manschappen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3574 C.)

A. **KAREL CAPEK OVERLEDEN. —**
Na een korte ziekte is op 27 December te Praag, 48 jaar oud overleden de schrijver Karel Capek. Capek was een der belangrijkste figuren in de litteraire wereld van Tsjecho-Slowakije. Hij speelde ook een rol van beteekenis in het openbare leven van zijn land en was een persoonlijk vriend van president Masaryk.
Op 9 Januari 1890 is Karel Capek te Klein Schwadonitz geboren. Zijn vermaarde tooneelstuk „R.U.R.", het spel van den mechanischen mensch, waarmede hij terstond een wereldnaam heeft gevestigd, dateert van 1920. Tot zijn belangrijkste stukken behooren verder „Mahropoulos" en „De witte ziekte". Van zijn romans dienen in de eerste plaats te worden genoemd „Aovárna na absolutno", „Krakalit" en „Zahradnikv rok", dat in het Nederlandsch is vertaald als „Het jaar van den tuinman". Voorts schreef hij o.a. vele korte verhalen, humoristische schets- en boekbladen.
(Telex-A.N.P.)

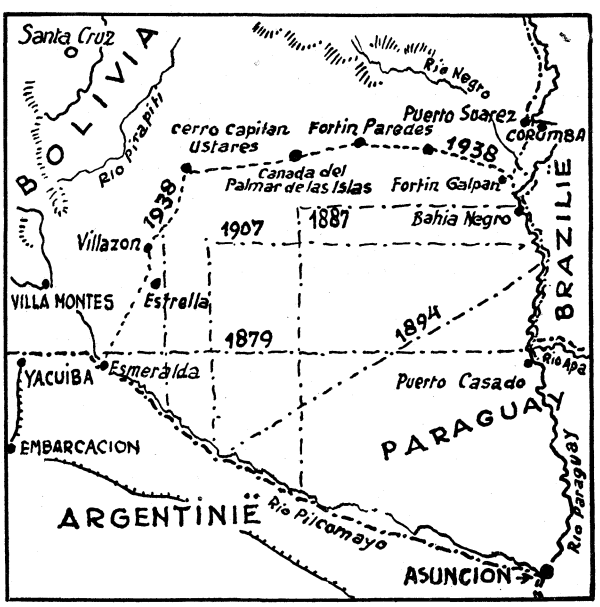
4 JANUARI 1939

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken. —**
De begrooting van Sociale Zaken is op 21 December door de Tweede Kamer, zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3203 B.; Begrooting 3585 D.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het Vierjarenplan. - Minister Funk belast met maatregelen tot verhooging van productie. —**
De gevolmachtigde voor het vierjarenplan, generaal-veldmaarschalk Göring, heeft op 21 December den rijksminister van Economische Zaken, Funk, de volgende instructie gegeven:
„De uitvoering van het vierjarenplan heeft tot volledige inschakeling van het Duitsche economische leven en van alle werkenden geleid. Een vergrooting van de economische kracht van Duitschland kan nog geschieden door verbetering van de bedrijfsinstallaties, productiemiddelen en productiemethoden, alsmede verhooging van het prestatievermogen van hen, die in het Duitsche economische leven werkzaam zijn. De tot dit doel te nemen maatregelen maken uniforme instructies noodzakelijk. Daarom draag ik u op, alle maatregelen te nemen, die noodig zijn om de capaciteit van het Duitsche economische leven te vergrooten. U bent gemachtigd, de taken, welke met deze doelstelling verband houden, over de voor de uitvoering geschikte organen te verdeelen — bij gebruikmaking van dienstorganen van de partij, haar onderafdeelingen en aangesloten bonden in overleg met den plaatsvervanger van den Führer — en het arbeidsterrein van elk dezer organen af te bakenen. Voor de vervulling van deze taken zijn aan uw instructies onderworpen alle organisaties en ondernemingen, die betrokken moeten worden bij het geheele plan."
Naar ten aanzien hiervan verklaard wordt, is het resultaat van deze instructie, dat thans de rijksminister van Economische Zaken alleen bevoegd is, instructies te geven voor de uitvoering der noodzakelijke maatregelen en de organen en middelen aan te wijzen, die hiervoor moeten worden ingeschakeld. (D. N. B.)
(Vor. ber. Vierjarenplan 3239 C.; Min. Funk 3499 B.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Het Parindra-Congres. - Vier moties aangenomen. —**
Op het congres van de „Parindra", dat te Bandoeng op 25 Dec. '38 werd gehouden, zijn vier moties aangenomen.
De eerste houdt in dat Parindra den tijd nog niet gekomen acht om het lidmaatschap toe te kennen aan Indo-Europeanen. Samenwerking met Indo-Europeanen is echter altijd mogelijk, mits deze samenwerking niet indruischt tegen de beginselen van Parindra.
Verder is een motie aangenomen, dat de jeugdwerkloosheid het eerste punt is, dat aller aandacht, ook die van de regeering verdient. Een werkloosheidsstatistiek dient te worden aangelegd, terwijl meer geld voor openbare werken dient beschikbaar te worden gesteld. De economische weerbaarheid van de bevolking moet worden opgevoerd. De „Indianisatie" moet sneller worden doorgevoerd. Werktijden en minimumloonen moeten wettelijk worden vastgesteld en invoering van een werkloosheidsverzekering is noodzakelijk te achten.
De derde motie strekt tot regeling van de kolonisatie op basis van de denkbeelden, ingezet door den heer Koesoemo Oetoyo, zoodat kolonisten zelfstandig kunnen worden.
In de vierde motie wordt aangedrongen op verbetering van de Inheemsche rechtspraak in de buitengewesten. (Aneta)

E. **BOLIVIA - PARAGUAY. — Statistische geschiedenis van het Chaco-conflict. —**



Het kaartje geeft de grenslinies aan tusschen Bolivia en Paraguay in het Chaco-gebied: 1e. In 1879, het grensverdrag Decoud-Quijarro; 2e. 16 Februari 1887, de grensregeling Temayo-Aceval; 3e. 23 November 1894, grensregeling Benitez-Ichavo, waarop eenige protocollen volgden waaronder het protocol van 12 Januari 1907, Finilla-Soler.
Na de ratificatie van 11 Augustus 1938 van het eindverdrag, dat de grens van de punten Esmeralda—Cerro Capitan Uztares—Fortin Galpan vaststelde, werd op 10 October 1938 zoowel door Bolivia als door Paraguay het grensgeschil als definitief beëindigd beschouwd. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 3389 A.)

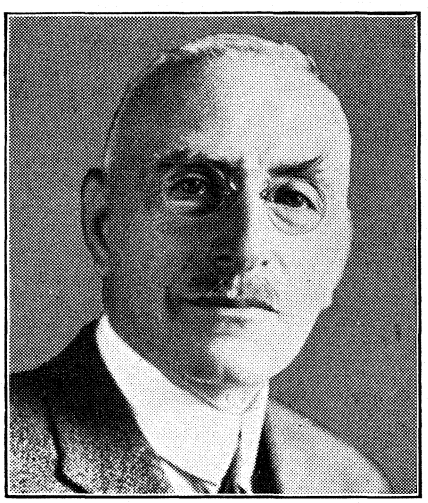
F. **ROTTERDAM. — Gemeentebegrooting aanvaard. - Er blijft een tekort van ƒ 3.100.000. —**
Op 24 Dec. '38 heeft de Rotterdamsche gemeenteraad de begrooting voor 1939, die een tekort van ƒ 3.100.000 aanwijst, aangenomen met 33 tegen 3 stemmen. De twee communisten en de revolutionnair-socialist hebben tegen gestemd. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht Begrooting 3358 B.)

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Skoda-fabrieken. - Fransche belangen verkocht. —**
De „Times" meldt uit Praag, dat daar officieel is medegedeeld, dat met het oog op den gewijzigden

politieken toestand in Midden-Europa, de Fransche groep Schneider-Creusot, welke tot nu toe de Skoda-fabrieken, de grootste wapenfabrieken in Midden-Europa, heeft gecontroleerd, haar belangen heeft overgedaan aan een Tsjecho-Slowaaksche groep, welke de Tsjecho-Slowaaksche regeering vertegenwoordigt. Schneider-Creusot werd vertegenwoordigd door de Holding Company Union Européenne.
(Times)

5 JANUARI 1939

A. **NEDERLAND. — Hooge Raad. - Jhr. Mr. Rh. Feith als president afgetreden. - Tot president benoemd Mr. Dr. L. E. Visser. - Vice-president Prof. Mr. B. M. Taverne. —**
Op 30 December kwam de Hooge Raad bijeen om afscheid te nemen van zijn president, jhr. mr. Rh. Feith, die wegens het bereiken van den door de wet gestelden leeftijd de zittende magistratuur gaat verlaten.



Mr. Dr. L. E. Visser, de nieuwe president van den Hoogen Raad.

Hoezeer de verdiensten van den scheidenden president, als jurist en als mensch, gewaardeerd worden, bleek uit de woorden tot hem gericht door den oudsten vice-president mr. dr. L. E. Visser en door het hoofd van het parket bij den Hoogen Raad mr. W. J. Berger, uit de hulde hem namens de balie gebracht en uit de zeer groote belangstelling voor deze zitting.
Bij K. B. van 3 Januari 1939 zijn benoemd bij den Hoogen Raad der Nederlanden: tot president mr. dr. L. E. Visser, thans vice-president van gemelden Raad; tot vice-president: prof. mr. B. M. Taverne, thans raadsheer in gemelden Raad.

De nieuwe president van den Hoogen Raad, mr. dr. L. E. Visser, is 21 Augustus 1871 te Amersfoort geboren. Aan de Universiteit te Utrecht studeerde hij rechts- en staatswetenschap. Na beëindiging van zijn universitaire studie in 1894 vestigde hij zich als advocaat en procureur te Amsterdam. In 1897 werd hij benoemd tot adjunct-commies bij het Departement van Buitenlandsche Zaken. Drie jaar later werd hij bevorderd tot commies en in 1902 werd hij toegelaten als privaat-docent in het Volkenrecht aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Tevens werd hij benoemd tot rechter-plaatsvervanger te Amsterdam. In 1903 werd hij rechter te Rotterdam en in 1911 vice-president van de rechtbank te Rotterdam. Op 1 Maart 1915 deed hij als raadsheer zijn intrede in den Hoogen Raad der Nederlanden. Sinds 1933 was mr. Visser vice-president van ons hoogste rechtscollege. Den laatsten tijd presideerde hij de Kamer voor Strafzaken van den Hoogen Raad.
De heer Visser promoveerde op een proefschrift over: „De territoriale zee". Van hem verscheen ook een bewerking van Kists Handboek over Handelsrecht. Hij is ridder in den Nederlandschen Leeuw en commandeur Oranje-Nassau.
Niet slechts op juridisch terrein heeft dr. Visser groote verdiensten. In het Joodsche leven van ons land neemt hij een zeer vooraanstaande plaats in. Zoo is hij o.a. lid van het Comité voor Bijzondere Joodsche belangen en voorzitter van het Palestina Opbouw Fonds. (Telegraaf)
(Vor. ber. Hooge Raad 3485 G.; Jhr. mr. Rh. Feith 879 G.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De productie van synthetische benzine. —**
De productie van synthetische benzine heeft in Duitschland in 1938 een totaal van ongeveer 1,2 millioen ton bereikt of ongeveer 200,000 meer dan vorig jaar. Ingevoerd werd bovendien nog 1,3 millioen ton buitenlandsche benzine, zoodat thans ongeveer de helft van het Duitsche verbruik door binnenlandsche productie wordt gedekt. Een derde van deze productie wordt geleverd door de Leuna Werke van de I.G. Farbenindustrie, een derde door de vier bedrijven van de Braunkohlen Benzin A.G. te Maagdenburg, Zeitz, Döhlen en Schwarzheiden; een derde door de vijf nieuwe bedrijven van de steenkolenindustrie. Ruim 1 millioen ton benzine werd gewonnen volgens het hoogdruk-hydreer procédé van de I.G. Farbenindustrie en slechts de rest volgens het procédé Fischer-Tropsch. (Nieuwe Rott. Courant)
(Vorig bericht 2181 C.)

C. **NEDERLAND. — Handelsovereenkomst met Finland geteekend. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
Te 's-Gravenhage werd op 21 Dec. door den minister van Buitenlandsche Zaken en den Finschen gezant hier te lande een overeenkomst onderteekend tot nadere regeling van het handelsverkeer tusschen Nederland en Finland.
De overeenkomst omvat eenerzijds een verlaging en een consolidatie van enkele douane-tarieven in Finland, anderzijds een uitbreiding van de invoermogelijkheden in Nederland van eenige Finsche artikelen.
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 3377 A.)**

D. **PROF. R. N. ROLAND HOLST OVERLEDEN. —**
Na een ziekte, die slechts kort geduurd heeft, is op 31 December 1938 in zijn woning te Bloemendaal, Prof. R. N. Roland Holst overleden.
Met prof. R. N. Roland Holst verliest Nederland een van zijn grootste en veelzijdigste kunstenaars, wiens naam niet alleen zal blijven voortleven als die van den edelen voorvechter der monumentale kunst, doch die zich tevens een blijvenden naam verworven heeft als schrijver, schilder en teekenaar. Tal van openbare gebouwen in Nederland zullen tot in lengte van dagen de schoonheid van de werken van prof. R. N. Roland Holst blijven dragen, vele geslachten zullen nog genieten van de „Overpeinzingen van een Bramenzoeker", maar dieper en breeder wellicht nog zal de geest van den ontslapene in Nederland blijven voortleven door den zeer grooten invloed, dien hij als paedagoog en voorganger op de na hem komende geslachten heeft uitgeoefend, een invloed die stellig niet eindigen zal bij zijn directe leerlingen.

Prof. Richard Nicolaas Roland Holst was op 4 December 1868 te Amsterdam geboren. Van 1887—1891 volgde hij de academie en reeds in 1892 begon hij met het vervaardigen van lithografieën, waarbij hij zich een eigen persoonlijke stijl wist te verwerven, die voor het groote publiek onder meer tot uitdrukking kwam in een reeks gelithografeerde aanplakbiljetten voor opvoeringen van het gezelschap van Willem Royaards. In 1918 werd Rooland Holst als buitengewoon hoogleeraar verbonden aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten, van welke academie hij van 1926 tot 1934 de leiding heeft gehad als hoogleeraar-directeur.
Van de belangrijke werken die prof. R. N. Roland Holst als monumentaal en decoratief kunstenaar geschapen heeft, kunnen o.m. genoemd worden de wandschilderingen in de Amsterdamsche beurs, in het gebouw van de Nederlandsche Heide Maatschappij te Arnhem. De veelzijdigheid van den kunstenaar blijkt o.a. ook wel uit de omvangrijkheid van zijn oeuvre als glazenier, waarvan o.m. getuigen de schoone glasschilderingen in de Domkerk te Utrecht, de groote ramen in de aula van het Amsterdamsche Lyceum, de ramen in het postkantoor te Haarlem, de negen trapramen in het Amsterdamsche stadhuis, het boogvenster in het postkantoor te Utrecht, enz. Ook hiermede echter was de belangstelling en de technische vaardigheid van Roland Holst niet uitgeput. Hij bleek een voortreffelijk portrettist, getuige het schoone

portret, dat hij maakte van zijn echtgenoote, de dichteres Henriëtte Roland Holst—van der Schalk, wel het bekendste, dat van de dichteres ooit vervaardigd werd, — hij maakte litho's naar Brabantsche volkstypen, exlibris, boekbanden, mozaïken stempels, enz. enz. Er is bijna geen genre in de decoratieve Kunst, dat hij niet met meesterhand beoefend heeft.
Van de verschillende publicaties, die van de hand van Prof. Roland Holst verschenen zijn, noemen wij, behalve het belletristische werk „Overpeinzingen van een Pramenzoeker": „Ethische factoren in de monumentale schilderkunst", „De Ontwikkeling en Verwezenlijking der Architecturale gedachte in Holland", „Over vrije en gebonden vormen in de plastische kunst", zijn twee bundels „Over Kunst en Kunstenaars".
Als redacteur van het tijdschrift „De Gids" publiceerde hij opstellen over Puvis en Chavannes, over de glasramen in de kathedraal van Chartes, over Jozef Israëls, enz.
Slechts enkele maanden geleden erkende de „Bond van Nederlandsche Architecten" de groote verdiensten van prof. Roland Holst als monumentaal kunstenaar voor de ontwikkeling van de Nederlandsche architectuur door hem tot eere-lid te benoemen. (N. Rott. Crt.)

6 JANUARI 1939

A. ROEMENIE. — De buitenlandsche politiek. - Uiteenzetting van minister Grafenco. —
Het Roemeensche telegraafagentschap Rador meldt, dat de Roemeensche minister van buitenlandsche zaken, Grafenco, in een uiteenzetting van de buitenlandsche politiek op 30 December onder meer gezegd heeft: Roemenië voert een politiek van vrede; het houdt rekening met de werkelijkheid, de ervaringen van het internationale leven en de oude en trouwe vriendschapsbetrekkingen.
De minister zeide verder, dat de koning gedurende zijn reis naar Londen, Parijs, Brussel en Duitschland overal heeft verklaard, dat Roemenië daar gevonden kan worden, waar men werkt voor den vrede.
Wat de minderheden betreft: Roemenië zal den kolonialen staten verzoeken een vreedzame en blijvende oplossing van het Joodsche vraagstuk te vergemakkelijken door vermeerdering van de emigratiemogelijkheden langs den weg van internationale maatregelen. (Rador) **(Vor. ber. Grafenco 3591 D.)**

B. POLEN. — De eischen der Oekrainers afgewezen.
De voorzitter van den Sejm, prof. Makowski, heeft op 21 December den Oekrainschen afgevaardigden medegedeeld, dat hun verzoek, om de kwestie van autonomie voor de Poolsche Oekraine aan den Sejm ter bespreking voor te leggen, van de hand is gewezen. Makowski wees er op, dat de eisch tot zelfbestuur een verzoek tot verandering van de constitutie inhoudt, waarom de desbetreffende motie door een vierde van het aantal leden van den Sejm onderteekend moet worden, voordat zij aan het parlement kan worden voorgelegd. Het zal den Oekrainschen afgevaardigden evenwel niet mogelijk zijn, het vereischte aantal handteekeningen (53) bijeen te brengen, daar zij slechts zestien in getal zijn. Op 21 December hebben zij een geschreven interpellatie ingediend waarin den premier, Skladkowski, wordt gevraagd, of hij kennis draagt van het feit, dat zich einde October en begin November botsingen tusschen Polen en Oekrainers hebben voorgedaan, waarbij de politie en douane tusschenbeide zijn gekomen, waarbij verscheiden Oekrainers werden gewond.
(Polska Agencia Telegraficzna) **(Vor. ber. 3578 G.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Tonnage duikbootvloot op pari met Engelsche onderzee-vloot. —
De delegatie der Britsche admiraliteit, die zich naar Berlijn had begeven ter bespreking van den Duitschen eisch i.z. duikboot-pariteit, is op 30 December te Londen teruggekeerd.
Het volgende communiqué werd in den namiddag door het Foreign Office uitgegeven:

„In het Duitsche ministerie van Marine is in den ochtend van 30 December een bijeenkomst gehouden tusschen Britsche en Duitsche vertegenwoordigers, ten einde zekere vraagstukken te bespreken, in verband met de Britsch-Duitsche vlootovereenkomsten van Juni 1935 en Juli 1937.
De besprekingen werden in een zeer vriendschappelijke atmosfeer gevoerd. De vertegenwoordigers der twee landen gaven hun inzichten te kennen nopens de desbetreffende punten, en de Duitsche regeering zal te gelegener tijd een definitief antwoord geven."
Ten tijde van de onderteekening der vlootovereenkomst had Engeland ongeveer 50.000 ton aan duikbooten. Thans heeft Engeland duikbooten tot een tonnage van 70.000.
Het verluidt, dat om een gelijk peil als Engeland te bereiken, Duitschland ongeveer 45.000 ton aan duikbooten zou moeten bouwen, aangezien het thans een duikboot-vloot met een totale tonnage van 25.000 ton heeft. (D. N. B. - Times)
(V. b. Vloot 3584 F.; Vlootacc. m. Engeland 3082 C.)

D. NEDERLAND. — S.D.A.P. Kerstvergadering - Rede van ir. J. W. Albarda. —
De federatie Amsterdam van de S.D.A.P. heeft op den eersten Kerstdag in de groote zaal van het Concertgebouw te Amsterdam een bijeenkomst gehouden waarin de voorzitter van de sociaal-democratische Tweede Kamerfractie, ir. J. W. Albarda, een rede heeft uitgesproken.
De vergadering werd, bij ontstentenis van den heer Ed. Polak gepresideerd door den tweeden voorzitter van de Amsterdamsche partijfederatie, den heer J. G. Suurhof, die in zijn openingswoord voorstelde, een felicitatietelegram te zenden aan mr. M. Mendels, die zeventig jaar is geworden.
Ir. J. W. Albarda herinnerde o.a. in zijn rede aan honderdduizenden werkloozen in deze dagen van winterkoude.
Erger nog zijn buiten onze landsgrenzen de honderdduizenden eraan toe, die om ras en geloof vervolgd worden. Spr. bracht verder de gebeurtenissen in Spanje en China ter sprake.
Kan men in deze wereld nog gelooven aan het vrede op aarde, in de menschen een welbehagen?
Zal de democratie wijken en voldoen aan de eischen der fascistische machthebbers? Daartegenover bestaat slechts een middel: samenwerking van alle staten, die hun vrijheid liefhebben. Wie collectieve veiligheid verlangt, predikt niet den oorlog maar den vrede. Vredelievendheid is een eigenschap van de democratische landen en is ook den volken der fascistische regeeringen niet vreemd. Alleen de fascistische regeeringen zien in den oorlog een edel bedrijf. Dictators moeten hun eigen onderdrukt en weerloos volk onder de wapenen roepen. Groot zijn de spanningen in de fascistische landen.
De zaak voor den vrede is in gevaar, maar zij is niet hopeloos. Door krachtig en moedig optreden kan zij gered worden. Een volk, dat zijn vrijheid wil bewaren, moet sterk zijn tegenover het buitenlandsche zoowel als tegenover het binnenlandsche gevaar.
Ondanks alle verdeeldheid wordt het geheele Nederlandsche volk vereenigd door zijn aangeboren vrijheidszin.
Om de werkloosheid te bestrijden, heeft de S.D.A.P. het z g. plan van den arbeid ingediend, dat niet het gewenschte succes had. Nu worden de beginselen er van stuk voor stuk overgenomen, door hen, die het hebben bestreden. (Het Volk)
(Vor. ber. 3071 B.; S. D. A. P. 3229 B.)

E. DANZIG. — Joden geweerd. —
In een vergadering te Danzig van vooraanstaande Joden en leden van den Senaat is de mededeeling gedaan, dat de Joodsche bevolking van Danzig zich op de noodzakelijkheid moet voorbereiden het gebied der vrije stad binnen drie of vier maanden te verlaten. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3542 F.)

F. DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. - Verlaging.
De Bank van Frankrijk heeft haar wissel-disconto verlaagd van 2½% op 2%.
De beleeningsrente voor effecten is verlaagd van 3½% tot 3% en die voor dertigdaagsche voorschotten van 2½% tot 2%. (Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3554 C.)

G. CHINA. — Conflict met Japan - Wang Tsjing Wei uit den Kwomintang gezet. —
Wang Tsjing Wei, de vroegere minister-president van China en vice-voorzitter van den Kwomintang, die dezer dagen een manifest heeft gepubliceerd, waarin hij zijn goedkeuring hecht aan de op 22 Dec. door den Japanschen premier, Prins Konoye, gepubliceerde vredesvoorstellen, is op 2 Januari '39 uit den Kwomintang gezet en van al zijn functies vervallen verklaard, omdat hij zijn post had verlaten en in tegenstelling met de nationale politiek van China naar vrede met Japan streeft. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3596 D.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Boodschap van President Roosevelt aan het Congres - Verdediging van democratische vrijheden. —

President Roosevelt heeft op 4 Januari '39 een boodschap tot het Congres gericht over den toestand der natie.

De oorlog, aldus spr., is voorkomen, doch het is steeds duidelijker geworden, dat de vrede niet verzekerd is. Overal rondom ons, aldus de president, woeden niet-verklaarde oorlogen, militaire en economische. De stormen, die van buiten komen, bedreigen rechtstreeks drie instituten, die van oudsher voor de Amerikanen onontbeerlijk zijn geweest. Het eerste is de godsdienst; hij is de bron van de andere twee — democratie en internationale goede trouw. In de moderne beschaving vullen alle drie elkaar aan.

Waar de vrijheid van godsdienst is aangevallen, kwam de aanval van zijden, die tegen de democratie gekant zijn. Waar de democratie omvergeworpen is, verdween de geest van de vrije geloofsbelijdenis en waar godsdienst en democratie verdwenen, hebben de goede trouw en de rede in internationale aangelegenheden plaats gemaakt voor felle ambitie en bruut geweld. Een samenleving, die den godsdienst, de democratie en de goede trouw tusschen de naties op den achtergrond dringt, kan geen plaats bieden voor de idealen van den Vredevorst. De Ver. Staten verwerpen zulk een ordening en behouden hun oude geloof. De verdediging van godsdienst, democratie en goede trouw tusschen de volken is alles eenzelfde strijd. Om de een te redden, moeten wij thans besluiten ze alle te redden.

Wij weten wat ons in de Ver. Staten zou kunnen overkomen indien de nieuwe leerstellingen van geweld andere continenten zouden omvatten en ons eigen zouden binnendringen.

Evenmin als andere landen kunnen wij toelaten, dat wij omringd worden door vijanden van ons geloof en onze humaniteit.

Daarom is het gelukkig, dat wij op dit westelijk halfrond onder het gemeenschappelijk ideaal van den democratischen regeeringsvorm een rijke verscheidenheid van hulpbronnen en volken hebben, die samen werken in wederzijdschen eerbied voor den vrede. Wij zijn voornemens ons aandeel bij te dragen in de bescherming van dit halfrond, dezen vrede en dit ideaal tegen stormen, van welken kant die ook komen.

Wij houden vast aan onze historische bereidwilligheid overleg te plegen met alle andere landen, opdat de agressie tusschen hen moge eindigen en de bewapeningswedloop ophoude en de handel hervat worde.

Zij kunnen niet steeds zonder doeltreffend protest daden van agressie tegen zusternaties laten passeeren, daden, welke automatisch ons allen ondermijnen. Woorden mogen vergeefsch zijn, doch oorlog is niet het eenige middel om behoorlijken eerbied voor de meeningen van het menschdom af te dwingen. Althans kunnen en moeten wij ieder optreden of gebrek aan optreden vermijden, dat een aanvaller aanmoedigt, helpt en sterkt. Dit leeren wij, wanneer wij weloverwogen trachten de neutraliteit wettelijk te regelen. Onze neutraliteitswetten kunnen ongelijk en onbillijk werken en feitelijk steun verleenen aan den aanvaller en hem onthouden aan het slachtoffer. Het instinct van zelfbehoud moet ons er voor waarschuwen, dat wij dit niet meer laten gebeuren.

Tegenover de moeilijkheden in de wereld moet nationale eenheid worden gesteld. Als, aldus spr., een andere regeeringsvorm in zijn aanval op de democratie een eenheidsfront kan bieden, moet tegenover dezen aanval een eensgezinde democratie worden gesteld. Zulk een democratie kan en moet in de Ver. Staten bestaan.

Een reorganisatie aanbevelend van de maatregelen van uitvoering van regeering en wetgeving ter verbetering van spoorweg- en andere vervoersproblemen, verklaarde Pres. Roosevelt: „Wij zijn bezig met een wedstrijd om de democratie zoo te doen werken, dat wij doeltreffend zullen zijn in vredestijd en daardoor veilig wat onze verdediging betreft."

Verklarend dat het de eerste plicht was van Amerikaansch staatsmansbeleid kapitaal en arbeid samen te brengen, wees Pres. Roosevelt er op, dat de dictatoren dit deden door louter geweld; hij voegde er echter aan toe: „Hoe zeer wij deze methode verafschuwen zijn we genoopt te erkennen, dat zij althans tijdelijk het probleem van werklooze menschen en werkeloos kapitaal hebben opgelost. Maar kunnen wij met hen wedijveren door stoutmoedig naar methoden te zoeken, werklooze menschen en werkeloos kapitaal samen te brengen en tezelfdertijd onze Amerikaansche levenswijze getrouw te blijven en binnen de grenzen te blijven van wat naar onze meening de beschaving zelf is?"

De president verklaarde, dat het zijn oogmerk was voldoende kapitaal en arbeid aan het werk te zetten om een totaal nationaal inkomen te verkrijgen van tenminste $ 80 milliard per jaar, welk cijfer een aanzienlijke vermindering van de werkloosheid zou teweeg brengen, terwijl de federale inkomsten voldoende zouden zijn voor het huidige peil van uitgaven op den grondslag van het bestaande belastingstelsel.

De dictatuur brengt kosten mede welke het Amerikaansche volk nooit zal betalen — de kosten van onze geestelijke waarde, van ons gezegend recht in staat te zijn te zeggen wat wij willen, van onze vrijheid, de kosten van confiscatie van ons kapitaal, de kosten van in concentratiekampen geworpen te worden en van bevreesd te zijn op straat te loopen met verkeerde buren, de kosten dat onze kinderen worden opgevoed niet als vrije menschelijke wezens, maar gevormd en gemaakt door machines.

Als het vermijden van deze kosten belastingen beteekent op mijn eigen inkomen of rechten op mijn bezittingen zou ik deze belastingen bereidwillig dragen als de prijs er voor is, dat ik en mijn kinderen de vrije lucht inademen in een vrij land, in een levende en niet in een doode wereld. (Telex-A.N.P.)

(Vòr. ber. President Roosevelt 3571 B.)

B. JAPAN. — Kabinet-Konoje afgetreden - Kabinet Hiranoema gevormd. —

De Japansche minister-president Konoje heeft op 4 Januari '39 het ontslag van het kabinet aangeboden. Prins Konoje heeft verklaard, dat hij den tijd gekomen acht, dat de regeering alle krachten moet concentreeren voor de instelling van een nieuwe orde, teneinde een duurzamen vrede in Oost-Azië te handhaven. Hij sprak de overtuiging uit, dat het zeer spoedig noodig zal zijn het vertrouwen der natie te vergrooten door de formuleering van een nieuwe politiek onder een nieuw kabinet.

Baron Hiranoema heeft op 5 Januari '39 een nieuw kabinet gevormd, waarin de volgende ministers zijn opgenomen:

Minister-president: Baron Hiranoema.
Buitenlandsche Zaken: Arita.
Oorlog: Itagaki.
Binnenlandsche Zaken: Markies Kido.
Financiën: Sotaro Isjawatari.
Marine: Admiraal Jonai.
Justitie en Verkeer: Soehiko Sjiono.
Handel, Industrie en Overzeesche Zaken: Josjiai Hatta.
Opvoeding: Baron Sadao Araki.
Spoorwegen: Maeda.
Landbouw en Boschwezen: Sakoeraoetsji.
Openbare welvaart: Hisatada Hirosa.

Zeven van de dertien ministers uit het kabinet Konoje, t.w. Arita, Itagaki, Jonai, Sjiono, Hatta, Araki en Kido zijn in de regeering Hiranoema opgenomen.

Prins Foemimaro Konoje, de afgetreden premier, blijft als minister zonder portefeuille aan het nieuwe kabinet verbonden.

Baron Hiranoema. — De nieuwe Japansche minister-president is geboren in 1865, te Okajama. Hij is een afstammeling van de Samoerai's. In 1926 werd hij benoemd tot vice-voorzitter van den Geheimen Raad van den Keizer. Hij heeft de nationalistische organisatie „Kokahonsja" (nationaal blok) opgericht, welke een reactionnaire traditionalistische politiek aanhing. De deelnemers aan den militairen opstand in Februari 1936 noemden hem als een van degenen, dien zij als minister-president zouden aanvaarden. In Maart van dat jaar werd hij evenwel benoemd tot voorzitter van den Geheimen Raad en moest hij de Kokahonsja ontbinden. Zijn betrekkingen met het hof en de gematigde kringen hebben zijn extremistisch nationalisme wel verzacht, zoodat hij thans ook aanvaardbaar is voor de meer gematigden.

De oorzaken der crisis. — Politieke kringen te Tokio noemen als voornaamste redenen voor de crisis:

1. De rechterzijde en het leger eischen een krachtiger kabinet, dat zal garandeeren, dat de op 22 December bekend gemaakte vredesvoorwaarden worden gehandhaafd. Zij zullen den gematigden elementen niet toestaan de Chineesche aangelegenheden te regelen door een compromis, dat gelijk zou staan met een terugtocht.

2. De rechterzijde en de militairen eischen een krachtige politiek tegenover de vreemde mogendheden en in het bijzonder Sovjet-Rusland.

3. De gematigde en nationalistische kringen zijn gekant tegen een totalitair politiek stelsel, dat geïnspireerd zou zijn op de fascistische staten. (Domei - Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Kabinet 3514 G.; Konoje 3596 D.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Recapitulatie van den strijd in 1938. —

De hoop en verwachting van velen, dat het afgeloopen jaar 1938 het einde van den bloedigen burgerkrijg in Spanje zou brengen, is niet in vervulling gegaan. Een definitieve overwinning van een der partijen door de kracht der wapenen is nog allerminst in zicht.

Was 1937 over het algemeen gekenmerkt door een bijna constante reeks successen der rechtsche troepen, die steeds meer grondgebied onder hun controle kregen, in December van dat jaar bewezen de republikeinen, dat hun legerorganisatie effect had gehad en dat de vermindering der politieke twisten en de krachtige leiding van den Madrileenschen hoogleeraar, Negrin, hun troepen ook voor een offensieve actie geschikt hadden gemaakt. De wereld werd ontegenzeglijk verrast toen de regeeringstroepen einde December Teruel, een belangrijk knooppunt aan den weg van Madrid naar Aragon, wisten te heroveren. Plotseling herleefde de hoop in het republikeinsche kamp, de gunstige uitwerking van dit wapenfeit lag dan meer op psychologisch dan op strategisch gebied. Franco besefte dit terdege en zette dan ook alle krachten op het spel om Teruel te heroveren. In de maanden Januari en Februari speelde de strijd zich dan ook in hoofdzaak in dezen sector af en het gelukte Franco's troepen op 22 Februari Teruel weer te bezetten. Van de hierop gevolgde ontmoediging der republikeinen gebruik makend, begon Franco kort daarna den opmarsch in Aragón ten Z.O. van Saragossa. Van republikeinschen tegenstand was aanvankelijk nauwelijks sprake en een groot aantal dorpen en steden viel den rechtschen snel in handen. Einde Maart werd een nieuw rechtsch offensief bij Huesca op touw gezet, bij Lérida trokken de nationalisten de provincie Catalonië binnen en zuidelijker werd de provincie Castellón bereikt. In de eerste week van April werden de plaatsen Lérida en Gandesa genomen en het was een groote slag voor de republikeinen toen de electrische centrales in Noord-Catalonië voor hen verloren gingen. Een reconstructie van het kabinet-Negrin bleek noodig. Prieto, gedoodverfd als de sterke man op het gebied der defensie, moest verdwijnen, terwijl Negrin zelf zijn portefeuille overnam en Del Vayo buitenlandsche zaken herkreeg.

Groote invloed op de krijgsbedrijven had deze gebeurtenis eerst nog niet. Wel boden de republikeinen bij Lérida krachtiger tegenstand, maar de rechtsche opmarsch naar de Middellandsche zeekust kon niet worden tegengehouden en half April begroetten Franco's mannen ten zuiden van Tortosa voor het eerst het blauwe water van de oude wereldzee. Het republikeinsche gebied was in twee deelen gesneden, in de internationale politieke calculaties werd Franco's definitieve overwinning als een kwestie van enkele weken beschouwd en hij zelf kon uitroepen: „De oorlog is voorbij." Toch gaven de republikeinen den moed allerminst op en zelfs het meest gruwelijke van alle intimidatiemiddelen, de bombardementen der burgerbevolking, konden hun moreel niet schokken. Generaal Miaja werd opperbevelhebber van het niet-Catalaansche gebied en de krachtige republikeinsche tegenstand bij het rechtsche offensief op Castellón, alsmede tegenaanvallen in Catalonië, gaven blijk van den verbeten wil tot volhouden der regeeringsaanhangers. Franco was hierdoor gedwongen geweest het offensief in Catalonië op te geven, hij besloot daarom zich eerst van Valencia meester te maken. Half Juni viel in Castellón, een belangrijke vlootbasis, in handen der rechtschen, terwijl in Noord-Catalonië de z.g. verloren divisie, na dapperen tegenstand uit het Arandal werd verdreven en via Fransch grondgebied voor het overgroote deel naar het republikeinsche kamp terugkeerde. Toen half Juli de tweede verjaardag van den burgeroorlog werd herdacht zag de toestand er zoowel voor het oude Sagunto als voor Valencia uitermate dreigend uit. Maar nu volgde het meest verrassende feit van het jaar, dat den oorlog een geheel gewijzigd aspect gaf: op 25 Juli verrichten de republikeinen hun gewaagden, maar niettemin goed voorbereiden overtocht over de Ebro. Het bedoelde effect was bereikt, Franco moest zijn troepen bij Sagunto terugtrekken om aan het republikeinsche offensief weerstand te kunnen bieden. De Ebro werd in de eerstvolgende maanden een terrein van moorddadigen strijd, waarbij beide partijen de zwaarste verliezen van den geheelen oorlog leden en de rechtsche luchtmacht ten slotte den doorslag gaf. Niettemin duurde het tot de eerste week van November voordat deze sector weer geheel in handen van Franco was gekomen. Inmiddels was de reeds in den zomer begonnen rechtsche opmarsch in Estremadura, met als doel de verovering der rijke kwikmijnen van Almadén, tot stilstand gekomen en ook een einde November op touw gezette republikeinsche afleidingsmanoeuvre aan de Segre bracht geen blijvend resultaat. Een nieuw rechtsch offensief in Catalonië begon twee dagen voor Kerstmis.

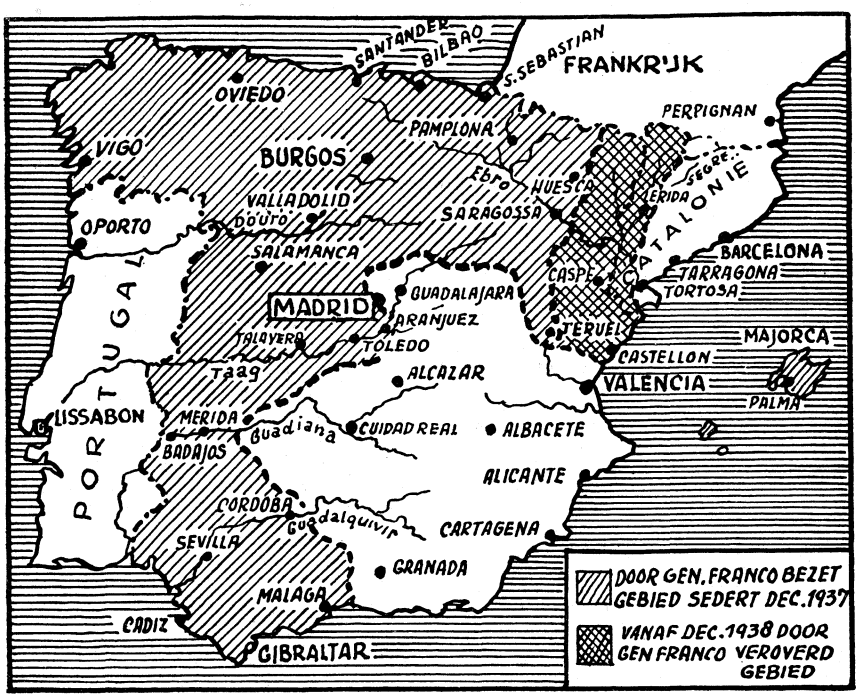
De binnenlandsche toestand in beide kampen werd uiteraard geheel geïnfluenceerd door de krijgsverrichtingen. De regeering-Negrin heeft zich voortvarend betoond bij de reorganisatie van het republikeinsche leger en zich van Russische invloeden, welke aanvankelijk in het regeeringsgebied aanwezig waren, weten te bevrijden en zoo in binnen- en buitenland aan gezag gewonnen. Een tweede reconstructie van het kabinet in Augustus, wegens verschil van meening tusschen de Baskische en Catalaansche ministers en de rest der regeering had weinig te beteekenen. De in Mei gepubliceerde 13 punten van Negrin, waarin de grondslagen voor een onafhankelijk en democratisch regime werden uiteengezet, werden richtsnoer voor het regeeringsbeleid. Verder werden maatregelen genomen tot herstel der godsdienstvrijheid.

In het gebied van Franco werden vele maatregelen genomen om het bestuur van het onder contrôle gekregen gebied te regelen. Diverse landen benoemden verder, ten gunste van hun handelsbelangen, vertegenwoordigers bij de regeering-Franco.

Te memoreeren valt ten slotte nog het feit, dat vele buitenlandsche schepen en vooral Britsche, werden getroffen bij rechtsche luchtaanvallen op republikeinsche havens. Een groot aantal Britsche protesten te Burgos mocht niet baten. Ook een Fransch initiatief in het begin van dit jaar, om stopzetting der luchtaanvallen tot stand te brengen, had geen resultaat.

(Nwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. 3284 C.; Burgeroorlog 3579 G.)



7 JANUARI 1939

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Oskar Jellinek — „Die Geister- und Lebenstragödie der Enkel Goethes." (Oprecht-Verlag, Zürich 1938)

Carl Zuckmayer — „Pro Domo". (Bermann-Fischer, Stockholm 1938) **(Vor. ber. 3596 E.)**

Engelsch: H. E. Bates — „Spella Ho." (Cape)

Margaret Lane — „Edgar Wallace, The Biography of a phenomenon." (William Heinemann) **(Vor. ber. 3596 E.)**

Fransch: Georges Duhamel — „Chronique des Pasquier VII: Cécile parmi nous." (Mercure de France, Paris 1938)

André Maurois — „Chateaubriand." (Grasset, Paris) **(Vor. ber. 3588 F.)**

Nederlandsch: Willem Kloos — „Letterkundige inzichten en vergezichten XXIII. Nieuwe Literatuurgeschiedenis XXVIII." („De Atlas", den Haag 1938)

Nine van der Schaaf — „Leven van Karel de Stoute." (Querido, A'dam)

C. en M. Scharten-Antink — „De groote Zorzi." (Wereldbibliotheek, Amsterdam) **(Vor. ber. 3596 E.)**

(Red. K. H. A.)

A. Eeuwfeest. - Geschiedenis. —

Dit jaar kan worden beschouwd als het honderdste van de uitvinding der fotografie. Zooals het met dergelijke uitvindingen gewoonlijk gegaan is, werd ze door verschillende personen op verschillende tijdstippen verricht en op dezelfde manier ook vervolmaakt.

Intusschen deed op 7 Januari 1838 de Fransche geleerde Arago in de Academie van Wetenschappen te Parijs voor het eerst officieel mededeeling van de nieuwe uitvinding. En hij was hiertoe in staat gesteld door den voormaligen leeraar en officier Joseph Nicéphore Niepce (1765—1833) en den kunstschilder Louis Jacques Mandé Daguerre (1789—1851). Deze twee onderzoekers hadden toen reeds sinds enkele jaren onafhankelijk van elkander een reeks experimenten gedaan.

Niepce ging uit van de door den Duitscher Senefelder uitgevonden lithografie en probeerde de beelden van de camera obscura vast te leggen. Hij verving de door Senefelder gebruikte leisteen door met lichtgevoelige lagen bedekte metalen platen. Hij vond een procédé uit, dat hij heliografie noemde en waarmede hij etsbare drukplaten vervaardigde. Dit gebeurde in het jaar 1816. Langzamerhand verbeterde hij zijn procédé en in 1822 schijnt hij met behulp van zonlicht zijn eerste beelden te hebben vastgelegd. Toch was hij nog niet aan de fotografie toe, al bevond hij zich er niet ver vandaan.

De Parijsche opticien Chevalier, die voor Niepce diens instrumenten en apparaten maakte, vertelde hem over den kunstschilder Daguerre. Deze hield zich met gelijksoortige experimenten bezig. Aanvankelijk liet de te Chalon-sur-Saône werkende Niepce zich niet met Daguerre in, maar toen hij weer eens te Parijs kwam, kon hij zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en de twee wisselden ten slotte hun ervaringen en resultaten uit.

Daguerre had reeds naam gemaakt door de uitvinding van het diorama. Behalve kunstschilder, was hij ook theater-decorateur.



Joseph Nicéphore Niepce.

Daguerre had contact met den natuurkundige Arago (1786—1853) en deze bracht de twee er toe, zich te associeeren, hetgeen in 1829 geschiedde.

Maar in 1833 stierf Niepce, zoodat Daguerre het werk alleen moest voortzetten. Hij aanvaardde intusschen Niepce's zoon Isidore als medewerker en deelgenoot. Isidore had zelf ook geëxperimenteerd.

Ze gingen stap voor stap vooruit en te langen leste kon Arago hun werk aan de Academie voorleggen, met het doel, de Fransche regeering er voor te interesseeren. Ook de beroemde Alexander von Humboldt werd ingewijd en hij kon constateeren, hoe met licht beelden werden vastgelegd, zij het dan in heel primitieven vorm.



Louis Jacques Mandé Daguerre.

Fotografie

Arago maakte zich buitengewoon verdienstelijk voor de verspreiding van juiste denkbeelden aangaande de nieuwe uitvinding. Daguerre was in zooverre gelukkiger dan de meeste uitvinders. En in Juli 1838 kocht de Fransche regeering haar aan en verleende Daguere een jaargeld voor zijn leven van 6.000 francs. Isidore Niepce zag zich 4.000 francs per jaar toegewezen.

Toen legde Arago in een plechtige zitting van de Academie alle bijzonderheden aan de mannen der wetenschap voor. Men noemde de nieuwe uitvinding „daguerréotypie". De opname-camera, zooals die door Daguerre en Niepce Jr. ontworpen was, kreeg den naam van „daguerréotype".

De wiskundige Jean Baptiste Biot (1774—1862) sprak zijn verwondering als volgt uit: „Men kan zich het beste een voorstelling van dit wonder vormen door te bedenken, dat Daguerre een kunstmatig oogvlies uitgevonden en dit aan de natuurkundigen geschonken heeft". En, ofschoon velen het aan Daguerre verleend pensioen veel te laag vonden en daarin een officieele geringschatting zagen, bleef hij een algemeen geëerd man en bij de onthulling van zijn grafmonument te Brie-sur-Marne werd van hem getuigd, dat hij „het licht dwong, duurzame werken te scheppen, die even volmaakt zijn als de natuur . ."

Het procédé van Daguerre bestond hierin, dat een goed gepolijste, verzilverde, koperen plaat in een gesloten kast aan jodiumdampen werd blootgesteld. Aldus vormde zich een heel dunne, lichtgevoelige laag van jodiumzilver, die in de camera obscura belicht werd en dan met behulp van kwikzilverdampen ontwikkeld werd. De grootste moeilijkheid bleef aanvankelijk nog het fixeeren en hier heeft Daguerre veel te danken gehad aan het in 1819 door Herschel uitgevonden fixeernatron.

Nog waren de fotografieën primitief. Maar de wereld was er in extase over. Lang na de openbare

bekendmaking bleef het enthousiasme aanhouden en van Napoleon III wordt verteld, dat hij bij een militaire parade een uur op zich liet wachten, omdat hij op weg er heen het uithangbord van een fotograaf had gezien en was afgestapt, om zich te laten fotografeeren. De fotograaf, bekend geworden door zijn keizerlijken klant, kon spoedig zijn cliënteele niet meer aan en werd millionnair.
Zich laten fotografeeren was ook jaren lang een zwaar karwei. Men moest soms urenlang poseeren en werd daartoe zoo ongeveer vastgezet, met armen en beugels, die de voornaamste ledematen in bedwang hielden, zoodat ze niet konden bewegen. Het materiaal van een fotograaf had veel weg van een martelwerktuig.
De weg van de „daguerréotypie" naar de moderne fotografie was een zeer lange en heel ingewikkelde. Talrijke personen hebben aan haar verbetering gewerkt. Omstreeks 1855 werd de „daguerréotypie" door het maken van negatieven verdrongen.
In verband met den langen duur der belichting waren de „daguerréotypen" dikwijls halve schilderijen. Er werd veel op bijgewerkt. Maakte men een foto van een gebouw of monument, dan werden er menschelijke figuren bij geteekend.
De Engelschman Talbot, die omstreeks den tijd, dat Daguerre bezig was, zich eveneens met soortgelijke proefnemingen ophield, heeft veel gedaan voor de moderniseering der uitvinding. Hij was een der eerste reizende fotografen en een voorlooper van het moderne fotografendom. Zijn uitvinding werd „Talbotypie" genoemd. Hij gebruikte voor het eerst papier, dat het evenwel nog tegen de „daguerréotype" moest afleggen, als minder duurzaam.
De geschiedenis van de fotocamera is een hoofdstuk op zichzelf, even interessant en leerzaam als die van de „daguerréotypie". De verbeteringen aan de camera volgden stuk voor stuk. Hetzelfde was met onderdeelen als het objectief het geval.
En langzamerhand verschenen allerlei nieuwigheden op het gebied der fotografie. Zoo b.v. de foto-automaat, terwijl tevens gestadig werd gewerkt aan de verbetering van de techniek van belichting, fixeering en aan de kleurenfotografie.
Terwijl Daguerre uren en uren noodig had, om een onduidelijk beeld op een metalen plaat vast te leggen, terwijl van deze plaat geen copieën konden worden gemaakt, voerden de Duitsche posterijen dit jaar het snufje in van den fotografischen Kerstgroet en Nieuwjaarwensch. Een portret van de(n)gene(n), die wenschte, werd de(n) toegewenschte telegrafisch toegezonden, al of niet met handteekening.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Fotografie 3592 A.)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — Boodschap van president Roosevelt aan het Congres. - Commentaren. — Indruk in de hoofdsteden.** — De grondtoon van de voornaamste Europeesche reactie op de door president Roosevelt voor het Congres gehouden redevoering op 4 Januari '39 was: voldoening te Parijs en Londen, stilte te Rome en beroering en toorn te Berlijn.

Indruk in de Vereenigde Staten. — De boodschap van president Roosevelt maakt in de meest uiteenloopende kringen te Washington den indruk, dat de president niet als partijman, noch als regeerend partijleider heeft gesproken, doch als hoofd van de natie. Zelfs tegenstanders van Roosevelt prijzen den moed, waarmede de president het conflict tusschen de totalitaire en liberale systemen in het licht heeft gesteld, daarbij openlijk erkennend, dat de totalitaire landen practisch betere resultaten verkrijgen dan de democratieën, althans tijdelijk. **(Vor. ber. 3603 A.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Verlenging van het handelsverdrag met Sovjet-Rusland. —**
Op 19 Dec. '38 is het handelsverdrag met Sovjet-Rusland voor het jaar 1939 verlengd.
In 1931 bedroeg de Duitsche ex- en import met Rusland resp. 762.700.000 en 303.500.000 Mark, goud en zilver 247.000.000 Mark. In 1937 resp. 117.400.000 en 65.100.000 Mark; goud en zilver niets. In 1938 is de ex- en import tot ongeveer 30.000.000 Mark gedaald.
(De Telegraaf) **(Vorig bericht 2638 D.)**

8 JANUARI 1939

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsontwerp houdende regelen met betrekking tot de voorbereiding van voorzieningen in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden in de behoeften van volkshuishouding en landsverdediging. —** Bij de tweede Kamer zijn op 28 Dec. '38 acht wetsontwerpen ingediend, houdende regelen met betrekking tot de voorbereiding van voorzieningen in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden in de behoeften van volkshuishouding en landsverdediging.

In de toelichting tot het eerste wetsontwerp (wet medewerking verdedigingsvoorbereiding 1939) schrijft de regeering o.m.:
Het ontwerp heeft ten doel de werking der bij de wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938 gestelde regelen te bestendigen.
In den modernen oorlog is het verloop van den strijd in hooge mate afhankelijk van het economische aanpassings- en uithoudingsvermogen van een land. Het zeer groote materiaalverbruik door de weermacht maakt deze steeds meer afhankelijk van de mogelijkheid om in haar behoeften te voorzien. Een ongekende vraag naar grondstoffen zal ontstaan, die in vele gevallen het aanbod verre zal overtreffen. Een en ander zal er ongetwijfeld toe leiden, dat in het bijzonder de oorlogvoerende mogendheden de in haar bezit zijnde voorraden niet of slechts onder zeer bezwarende voorwaarden ten uitvoer zullen toelaten.
Wordt de aanvoer uit het buitenland in het algemeen hierdoor in geval van oorlog reeds hoogst onzeker, nog sterker geldt dit voor den aanvoer van overzee door de groote gevaren, die in oorlogstijd ook de neutrale scheepvaart bedreigen.
De hierboven geschetste omstandigheden hebben voor Nederland verschillende consequenties, waarmede de regeering reeds thans terdege rekening moet houden, zoowel voor het geval, dat ons land in een oorlog zal worden betrokken, als voor het geval, dat het er opnieuw in mocht slagen zijn neutraliteit te handhaven.
Ter toelichting tot het tweede wetsontwerp (algemeene vorderingswet 1939) zegt de regeering o.a.:
De regeering stelt er prijs op in rustig overleg met de Staten-Generaal een aantal wetten tot stand te brengen, aan welke zij in tijden van nood de bijzondere bevoegdheden zal kunnen ontleenen, waaraan zij alsdan behoefte zal hebben.
Het behoeft geen betoog, dat de regeering, wanneer zij onverhoopt voor de noodzakelijkheid komt te staan, ter organisatie van 's lands verdediging in den ruimsten zin, in het vrije economische leven in te grijpen, over uitgebreide bevoegdheden zal moeten kunnen beschikken.
Het derde ontwerp is dat voor de „bodemproductiewet 1939". Aangezien het voor een goede uitvoering der wet wenschelijk is, dat reeds thans een regeeringscommissaris en een adviescommissie voor de bodemproductie worden aangewezen, is bepaald, dat de desbetreffende artikelen dadelijk na afkondiging in werking zullen treden.
Voor de overige artikelen geldt dezelfde regeling als in de andere thans ingediende wetten is opgenomen (n.l. bepaling bij Kon. Besluit).
De inhoud van het ontwerp verschilt slechts weinig van dien der bodemproductiewet 1938.
Het vierde is de „distributiewet 1939".
Voorzien is de mogelijkheid, distributievoorschriften te geven, eenerzijds voor goederen voor huishoudelijk gebruik, anderzijds voor de overige goederen, waarbij in de eerste plaats te denken valt aan grondstoffen en half-fabrikaten.
De ministers van Economische Zaken en van Binnenlandsche Zaken zijn er bij het ontwerpen van deze voorschriften van uitgegaan, dat voor een doelmatige distributie van de noodzakelijke levensbehoeften in buitengewone omstandigheden en speciaal in geval van oorlog een zoover mogelijk doorgevoerde centraliseering in de leiding in het belang zoowel van de landsverdediging als van de volkshuishouding onontbeerlijk is. Wil een distributiestelsel effectief werken, dan moet ook in de gedetailleerde uitvoeringsregelingen, waar noodig, uniformiteit gebracht kunnen worden.
Als vijfde tot achtste wetsontwerp volgen dan de „prijsopdrijvings- en hamsterwet 1939", „zeeschepenvorderingswet 1939", „wet behoud scheepsruimte 1939" en „luchtvaartverzekeringswet 1939".
(Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vorig bericht 3482 A.)

D. **IRAK. — Kabinet-Generaal Nuri es-Said gevormd.** Het kabinet-Djamil Midfai, dat op 17 Aug. 1937 was gevormd, heeft zijn ontslag genomen en werd op 24 December '38 vervangen door het kabinet-generaal Nuri es-Said. Nuri es-Said is minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken. Hij was reeds zesmaal minister van Oorlog. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 2905 C.)

A. FRANKRIJK. — Reis van minister-president Daladier naar Corsica, Tunis en Algiers. - Italiaansch commentaar. —

Zoodra de minister-president Daladier de zekerheid had, dat het parlement zijn kabinet niet ten val zou brengen, is hij op 1 Januari '39 naar Corsica en Tunis vertrokken. Met buitengewoon groote geestdrift is hij daar ontvangen. Op Corsica trad de herinnering aan Napoleon op den voorgrond. Bij aankomst van Daladier te Bizerte, de groote marinehaven van Tunis, had een groote politieke betooging plaats. Daladier inspecteerde ook de verdedigingswerken aan den Lybischen kant.

In Italië neemt men aan dit alles aanstoot. Men noemt zelfs de reis van Daladier een uitdaging.

Op 7 Januari is Daladier te Toulon aangekomen. Hij vertrok direct naar Orange, zijn geboorteplaats.

In antwoord op de begroetingsrede, welke de burgemeester van Orange tot hem richtte, heeft Daladier een rede uitgesproken, waarin hij allereerst wees op de noodzakelijkheid van eendracht tusschen alle Franschen ten behoeve van de handhaving van den vrede. Ik kan thans wel zeggen, zoo voegde hij hieraan toe, dat, wanneer een zekere buitenlandsche pers de bekende campagnes gevoerd heeft, dit zijn oorzaak erin vindt, dat die pers meende, dat wij verdeeld waren. In die meening geloofde zij misschien, dat het uur zou komen, waarop men meende Frankrijks plaats in de Middellandsche Zee en elders te kunnen overnemen. Onze wil is, dat zulks niet geschieden zal en het zal niet geschieden. Ik zal Frankrijk en het rijk handhaven, aldus besloot spr. Ik zal de orde en den arbeid in het land handhaven. Dat zijn de beste middelen tot handhaving van de republiek en tot verdediging van de democratie.

Men heeft in Parijs wederom bewezen, zoo schrijft de „Giornale d'Italia", dat men totaal niets begrijpt van de Italiaansche toestanden en van de geheele mentaliteit van het nieuwe Italië. Denkt het Frankrijk van den heer Daladier, dat hij thans Italië heeft bang gemaakt?

Het fascistische Italië, met 45 millioen inwoners, die eendrachtig geschaard zijn om een leider, met een gezonde, goed-geoefende jeugd, die kostbare ervaringen heeft opgedaan in de allerlaatste, meest moderne oorlogen, welke zij heeft gewonnen, is geen land, dat zich door wie ook angst laat inboezemen en zeker niet door Frankrijk. Italië heeft, terwijl het belegerd werd door 52 staten en daaronder in de eerste plaats Frankrijk, zijn imperium gegrondvest. Italië zal ook thans voor zijn rechten weten op te komen. Deze rechten zijn gegrondvest op het verdrag van Londen, op den wereldoorlog, waaraan Italië een zoo belangrijk aandeel heeft gehad en op de omstandigheid, dat andere landen na dien oorlog, de geheele koloniale buit onder zich hebben verdeeld. Daaraan verandert de reis van Daladier niets. Ten hoogste heeft deze gemaakt, dat de Italiaansche inwoners van Tunis thans nog meer dan vroeger recht hebben het Fransche bewind te verafschuwen.

(Le Temps - Telex-A. N. P. - Giornale d'Italia)
(Vor. ber. Daladier 3574 F.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — De sportbetrekkingen met andere landen. —

In den vervolge zal de deelneming van Duitschers aan sportgebeurtenissen in het buitenland, evenals sportgebeurtenissen in Duitschland, waaraan wordt deelgenomen door buitenlanders, afhankelijk zijn van de goedkeuring der officieele Duitsche sportleiding. Een desbetreffend besluit van den Rijkssportleider Von Tschammer und Osten is vastgelegd in de regeling betreffende de sportbetrekkingen tusschen Duitschland en andere landen. Deze regeling geldt eveneens voor Oostenrijk, maar strekt zich niet uit tot het Sudeten-Duitsche gebied.

Op 1 Februari '39 zal de regeling van kracht worden. Deze regeling, zoo verklaart men, zal de taak der sportlieden vergemakkelijken en hen behoeden voor alle moeilijkheden welke uit de deviezencontrôle kunnen voortvloeien.

(Deutsche Nachrichten-Büro)
(Vor. ber. Sportbetrekk. met Nederland 3571 C.)

C. NEDERLAND. — Nationale inzameling ten bate van de vervolgden om geloof of ras. —

De vanwege het Nederlandsche jeugdleiders instituut georganiseerde geldinzameling op 3 December 1938 ten bate van de vervolgden om geloof of ras heeft het bedrag van *f* 473.033,68 opgebracht.

Het comité voor Bijzondere Joodsche Belangen, het Protestantsch hulpcomité voor uitgewekenen om ras en geloof, het R. K. Comité voor slachtoffers voor geloofsvervolging en het Comité voor hulp aan buitenlandsche kinderen hebben het volgende gepubliceerd:

„Onze diepgevoelde dank gaat ook uit tot allen, die door hun bijdragen de opbrengst der collecte zoo groot hebben gemaakt als de stoutste verwachting niet had durven hopen. Het Nederlandsche volk heeft de aan zijn naam verbonden traditie, om uitgewekenen bij te staan in hun nood, op schitterende wijze gehandhaafd. Den ongelukkigen zal dat een lichtstraal zijn in hun ellende. Ons geeft het besef, dat zoo talloos velen achter ons staan, kracht voor den arbeid".

Namens de comité's waren deze woorden van dank geteekend door de heeren A. Asscher, prof. mr. V. H. Rutgers, prof. dr. J. Schmutzer en H. L. van Eeghen. **(Vorig bericht 3598 B.)**

9 JANUARI 1939

D. KOFFIE. — Aanvoeren en Afleveringen. —

(In duizenden balen — volgens „Le Café")

	Aanvoeren		Afleveringen	
	1937-'38	1936-'37	1937-'38	1936-'37
Nederland . .	1.700	1.641	1.751	1.650
Engeland . . .	258	236	239	279
Hamburg . . .	2.722	2.574	2.750	2.734
Bremen . . .	630	631	651	665
Antwerpen . .	620	669	609	661
Havre	2.011	2.499	2.466	2.516
Bordeaux . . .	76	120	97	111
Marseille . . .	425	534	451	538
Kopenhagen . .	286	313	267	312
Zweden . . .	794	802	822	769
Genua	379	360	366	360
Triëst	303	300	295	300
Europa . . .	10.204	10.679	10.764	10.895
Ver. Staten . .	12.365	12.577	12.702	12.459
Totaal	22.569	23.256	23.466	23.354

Uit vorenstaande cijfers blijkt, dat de koffie-aanvoeren en aflevering in Nederland nog steeds belangrijk en zelfs weer toegenomen zijn. Na aftrek der circa 600.000 balen, bestemd voor de Nederlandsche consumptie, zijn gereëxporteerd circa 1.150.000 balen.

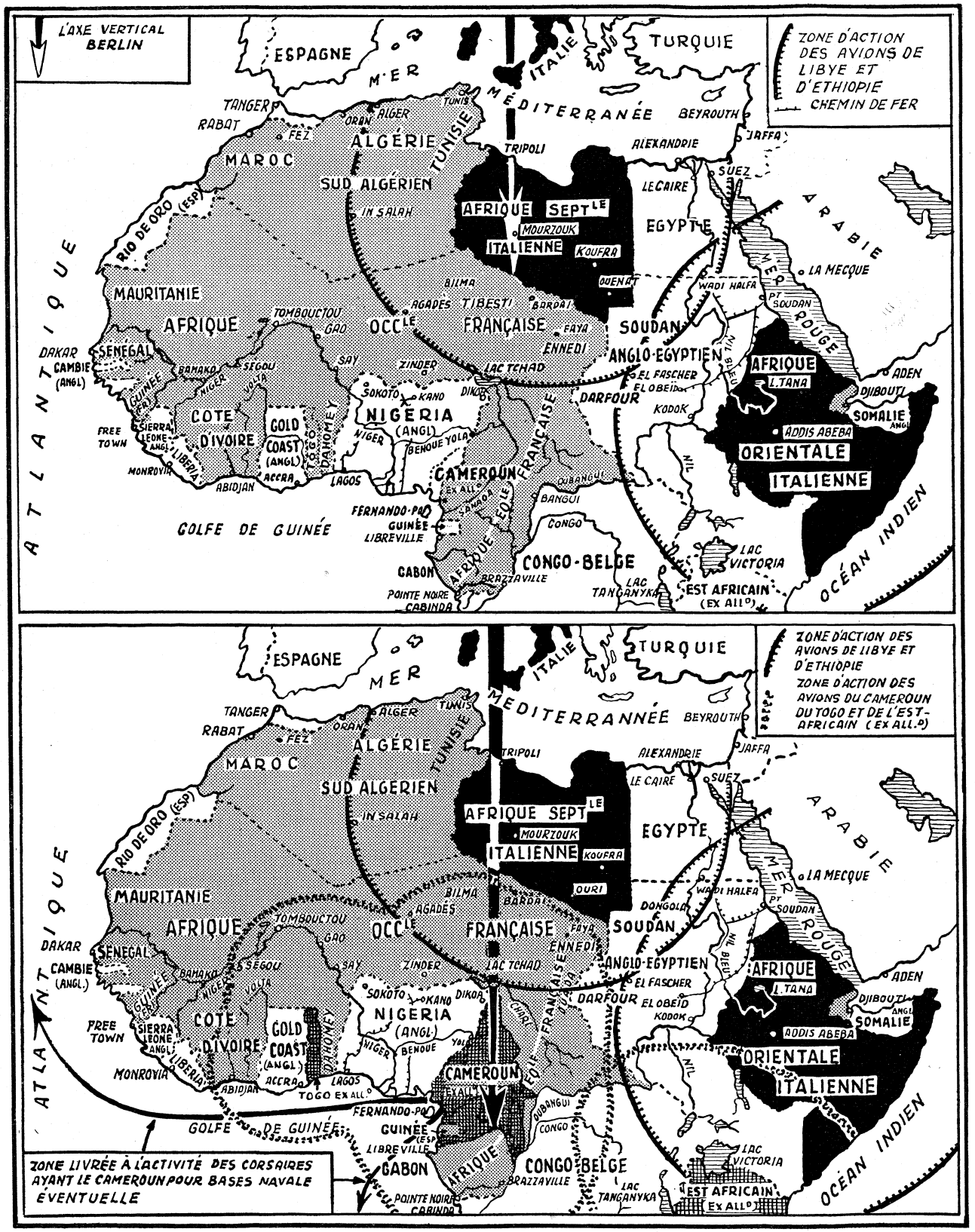
Deze sterke achteruitgang van onzen transito-handel is niet daaraan toe te schrijven, dat onze handelaren minder ondernemend zijn dan vroeger, doch aan het streven van verschillende landen om direct in het land van oorsprong te koopen en uitsluitend voor dergelijke aankoopen gelden beschikbaar te stellen.

(Le Café) **(Vor. ber. Koffie 3035 A.)**

E. POLEN. — Verscherping der Perswet. —

Bij decreet van den president in zake de pers wordt bepaald, dat de directeuren der bladen en de redacteuren voortaan persoonlijk verantwoordelijk zijn voor hetgeen zij schrijven. De bladen zijn verplicht officieele communiqué's van den minister-president te publiceeren. Wegens beleediging en laster kan een boete van 10.000 zloty worden opgelegd. Een blad, dat zich aan een ernstig vergrijp schuldig maakt, kan worden verboden voor den tijd van zes maanden tot vijf jaar, en een blad dat de openbare orde in gevaar brengt voor altijd. (Polska Agencia Telegr.)

A. NOORD-AFRIKA. — Gevaarlijke zônes voor Fransch en Engelsch Noord-Afrika in verband met de Duitsche koloniale eischen. —



BENEDEN: As Berlijn-Rome en vroegere Duitsche Koloniën (Kamerun, Togo en Deutsch Ost-Afrika-Tanganyika): Gevaarlijke actie-radius voor luchtaanvallen en duikbooten voor geheel Fransch- en Engelsch- Noord-Afrika.

BOVEN: As Berlijn-Rome: Minst gevaarlijke actie-radius voor luchtaanvallen. (Texte et Cartes par le général Tilho)

(Vor. ber. Duitsche koloniale eischen 3548 G.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Recapitulatie van het jaar 1938. —

Het jaar heeft voor beide landen, maar in het bijzonder voor China veel leed en vernietiging met zich mede gebracht, het aantal soldaten, die op het slagveld zijn gevallen, of burgers die in het achterland en in de steden zijn omgekomen, is ontstellend groot — vermoedelijk zoo groot, dat men ze in millioenen zal moeten tellen. De schade, die is toegebracht aan Japan zoowel als aan China is niet te schatten, voor China heeft die schade nog temeer beteekenis omdat de oorlog er een ware volksverhuizing heeft teweeggebracht — omdat stroomen van vluchtelingen door het land getrokken zijn, zoodat in geheele streken het leven totaal in wanorde is geraakt. Zooals de oorlog er op het oogenblik uitziet, is er veel kans, dat deze wanorde nog zal toenemen, omdat het Chineesche oppercommando er, naar het schijnt, toe zal overgaan de guerilla op groote schaal door het geheele land te organiseeren en dat dus overal het land geschikt zal gemaakt worden voor deze naar het uiterlijk zeer ongeorganiseerde oorlogvoering. Daar in een dergelijke oorlogvoering de geheele bevolking betrokken moet worden, valt te verwachten dat de Japanners in deze streken tot krachtige represaillemaatregelen zullen overgaan.

In militair opzicht is dit jaar de slag voor Soetsjou het belangrijkst geweest. Maandenlang hebben de Japanners en de Chineezen elkander hier het bezit van den Loenghai spoorweg en de verbinding van Noord-China met Sjanghai en Nanking betwist. Enorme troepenmassa's waren op het laatst in een geweldig gebied rondom deze stad samengetrokken en het kon wel niet anders of er waren hier nu zooveel troepen geconcentreerd, dat een zeker evenwicht tusschen de partijen bereikt werd, zoodat met wisselende kansen werd gestreden. In Maart konden de Chineezen dan ook met succes een tegenaanval ondernemen welke leidde tot den slag van Tajertsjwang, die met een Chineesche overwinning eindigde. De Chineezen konden echter van deze overwinning niet gebruik maken om ook nog verdere tegenaanvallen te ondernemen. Daarvoor was hun aanvallende kracht niet duurzaam genoeg en daarvoor waren bovendien de Japansche troepen te talrijk, doch dit succes bij Tajertsjwang, heeft toch de Chineesche legers gered. Er kwam wat ruimte aan het front en toen op 10 April de Japanners na een krachtig offensief Soetsjou bereikten, vonden zij daar geen enkelen Chineeschen soldaat meer. Tsjang Kai-sjek's legers hadden zich in goede orde kunnen terugtrekken. Deze episode van den oorlog is hierom zoo belangrijk geweest, omdat thans aan de legende van onoverwinnelijkheid van de Japansche troepen een einde gekomen was en bovendien omdat de omsingelingstheorie van de Japansche militaire leiders niet onder alle omstandigheden bleek te kloppen. De Japanners hebben niettemin aan deze theorie vastgehouden. Hankou wilden zij op dezelfde manier benaderen. Dat hebben zij ook gedaan, maar ook dit keer was er van een omsingeling van de Chineesche troepen geen sprake. Die waren juist weer teruggetrokken, voordat de stad viel. Japan vond ook hier niets dan de resten van de burgerbevolking, die zich, nadat de Japanners er een tijd waren, dan stilaan aan het juichen zette en een „nieuwe Chineesche regeering" over zich liet komen.

Japan heeft in dit jaar van oorlog de grootte doelen in China alle bereikt. Het militaire genie van de Japanners is bij de verovering van Kanton duidelijk aan het licht gekomen. Op 11 October werden aan de Biasbaai 30,000 man aan land gezet en tien dagen later wat Kanton, de hoofdstad van Zuid-China, in hun handen gevallen. Tientsin, Peking, Sjanghai, Nanking, Kanton en Hankou waren Japansch en van dat oogenblik af had de oorlog gewonnen moeten zijn. Maar op dat oogenblik — toen de leuze van den „langdurigen strijd" in Japan begon plaats te maken voor de leuze van den „langdurigen opbouw" van het nieuwe China — leek ook het einde van den oorlog nog ver, omdat toen geen punten meer te zien waren, als de bovengenoemde steden, die het naderende einde konden markeeren.

De strijd in China is thans van karakter veranderd. Het Chineesche oppercommando heeft een andere tactiek aangekondigd en de Japanners moeten om de bereikte successen te consolideeren een pauze in acht nemen. Nu eerst recht is hun oorlog een strijd tegen het wijde land van China geworden.

De positie van de mogendheden.

In den loop van het jaar is buitendien ook een duidelijke teekening gekomen in het buitenlandsch beleid van Japan, voorzoover dat met China samenhangt en dat is op het oogenblik — afgezien van de anti-komintern vriendschappen — het buitenlandsch beleid. Het aftreden van den minister van buitenlandsche zaken Oegaki op 1 October, maakte duidelijk dat aan de vroegere politiek van Japan, ondanks verzekeringen van het tegendeel, een einde gekomen was. Sindsdien zijn de mogendheden Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten hun houding ook gaan herzien en gaven deze meer gehoor aan in China handeldrijvende onderdanen, die reeds lang en vergeefs geklaagd hadden, dat aan hun kansen in het door de Japanners bezette gebied een einde gekomen was. De insluiting van Honkong door de Japanners gaf den Engelschen dit inzicht bovendien al wel bijzonder duidelijk. De Japansche soldaat behoefte bij wijze van spreken zijn voet maar wat te verzetten en de geheele kroonkolonie tuimelde in zee. Het opzeggen van het Negenmogendheden verdrag door Japan was een ander teeken.

De herziene houding van de mogendheden blijkt het duidelijkst uit den weer openlijken steun, dien China thans ontvangt. Weliswaar zijn de credieten, die China voor den aankoop van vrachtauto's gekregen heeft nog niet zoo erg groot, doch de steun, dien Engeland en de Vereenigde Staten Frankrijk geven bij het openhouden van de transportwegen door Fransch Indo-China en de steun, dien Engeland China zal geven, als eenmaal de weg via Birma, die China een zeer gunstige toevoerweg geeft in gebruik is en die achter deze credieten verscholen gaat, is belangrijker.

De materieele steun van de Russen beteekent nog steeds veel, de Russische adviseurs, die de Duitsche raadgevers vervangen hebben, zijn zonder twijfel ook zeer nuttig en de groote hulp, die China ontvangen heeft door den Russisch-Japanschen strijd bij Tsjangkoefeng, welke strijd groote Japansche troepencontingenten uit Noord-China naar Mandsjoekwo riep is nog wel het aanzienlijkst. Aan het einde van het jaar, toen de Russisch-Japansche spanning weer toenam moesten wederom troepen aan het Noord-Chineesche front onttrokken worden waardoor China, dat in Sjansi een krachtig Japansch offensief moest duchten, ook ten zeerste hulp vond. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. 3215 A.; Chin.-Jap. Conflict 3602 G.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Handhaving der vloot in den Atlantischen Oceaan. —

Het ministerie van Marine maakte op 23 December bekend, dat het tijdens de Septembercrisis gevormde Atlantische eskader tot nader order in stand zal blijven. Het bestaat uit vier slagschepen, elf kruisers, drie en twintig torpedobootjagers, twee vliegtuigmoederschepen en ca. achttien duikbooten. Van 6 Januari '39 af zal deze geheele vloot, die onder commando staat van vice-admiraal H. Johnson, in den Atlantischen Oceaan geconcentreerd blijven.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vloot 3449 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3564 F.)**

C. POLEN. — De „Relief"-schuld aan ons land. —

De Poolsche gezant te 's-Gravenhage, dr. W. Babbinski, heeft namens de Poolsche regeering aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken te 's-Gravenhage laten toekomen een chèque van *f* 28.600, zijnde een verdere afbetaling van de z.g. „relief"-schuld van Polen aan Nederland. (Het Vaderland)

D. J. C. SCHROEDER OVERLEDEN. —

Op 18 December is, 67 jaar oud, plotseling te Amsterdam overleden, de Amsterdamsche journalist J. C. Schröder, die onder den schuilnaam „Barbarossa" groote bekendheid heeft verworven, vooral als schrijver van satirieke artikelen.

Johan Christiaan Schröder werd op 11 September 1871 geboren. Na de H.B.S. te hebben doorloopen, was hij eenige jaren werkzaam bij de Amsterdamsche Courant („Het Geeltje"). In 1898 werd hij sportredacteur van „De Telegraaf", van welk blad hij van 1903 tot 1922 hoofdredacteur was. Voorts was hij medewerker van de „Groene Amsterdammer" en „Het Leven" en redacteur van „De Automaat", een uitgave van de „American Petr. Cy.".

Verscheidene boeken verschenen van zijn hand, o.a. Journalistieke Rolmops (1913), Barbarosserie (tooneelcritieken) (1914), Dagboek van een Amsterdammer en „Een dag poilu" (1918).

Sinds jaar en dag verzorgde hij in de „Telegraaf" en „Het Nieuws van den Dag" de rubriek s(otternij) o(f) s(potternij), een dagelijksche satire, waarin hij met zijn scherpe pen critiek op actueele gebeurtenissen ten beste gaf. (Red. K. H. A.)

10 JANUARI 1939

E. VICTOR DE MEYERE OVERLEDEN. —

Op 28 December is, 36 jaar oud, te Antwerpen de Vlaamsche letterkundige Victor de Meyere overleden. Hij behoorde tot de groep van „Nu en Straks". In het tijdschrift van dezen naam publiceerde hij verzen, die sterk den invloed van de Fransche symbolisten verrieden. Hij schreef verder realistisch gekleurde verhalen, die zeer verdienstelijk mogen heeten, zooals „De Roode Schavak". Hij keerde zich echter van de z.g. schoone letteren af om zich vrijwel uitsluitend aan de studie van de folklore te wijden. Geruimen tijd had hij de leiding van het museum voor Folklore te Antwerpen. Na het overlijden van Alphons de Cock werd hij hoofdredacteur van het tijdschrift „Volkskunde". Hij publiceerde diverse bundels Vlaamsche volksvertellingen, terwijl van zijn hand onlangs het boek verscheen „Vlaamsche Volkskunde". Vooral om zijn folkloristische geschriften zal zijn naam bewaard blijven. (Telegraaf)

A. NEDERLAND. — Tentoonstelling. - Pro Arte Christiana. —
Op 7 Januari '39 is in het Stedelijk Museum te Amsterdam in tegenwoordigheid van minister Slotemaker de Bruïne de tentoonstelling „Pro Arte Christiana" geopend door Z. H. Exc. Mgr. J. P. Huijbers, bisschop van Haarlem.
Deze interessante expositie bestaat uitsluitend uit binnenlandsche, katholieke kunst.
De tentoonstelling is de eerste uiting van de stichting „Pro Arte Christiana", welke tot stand kwam door de samenwerking van de Algemeene Katholieke Kunstenaarsvereeniging en den Katholieken Kunstkring „De Violier", welke beide zich de medewerking verzekerden van het Sint Bernulphusgilde.
(De Tijd) **(Vor. ber. Tentoonstellingen 3524 A.)**

B. AMSTERDAM. — Vijfde Kerstsalon van photokunst. —
In de zalen van het Leesmuseum aan het Rokin te Amsterdam is op 7 Januari '39 geopend de vijfde Amsterdamsche Kerstsalon van photographische kunst ter gelegenheid van de herdenking van het eerste eeuwfeest der photographie, georganiseerd door de Amsterdamsche amateurphotografen-vereeniging, in samenwerking met den Bond van Nederlandsche amateurphotografen-vereenigingen, welke aan dezen Kerstsalon zijn zesden nationalen salon had verbonden, welke dit jaar uitsluitend bestaat uit photographische opnamen, binnen Nederland gemaakt, onder den verzamelnaam „Nederland photographisch gezien".
De voorzitter der A.A.F.V., tevens voorzitter van den bond, de heer J. J. Hens, verwelkomde de vele aanwezigen, waartoe o.a. behoorden vele bestuurders van amateurphotografen-vereenigingen uit verschillende deelen van Nederland. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3610 A.)

C. SYRIE. — Stormachtige zitting van de Kamer. - Verdrag met Frankrijk niet geratificeerd. —
Aan het eind van de vorige week is de Syrische Kamer bijeengekomen om de interpellaties over het niet-ratificeeren van het Fransch-Syrische verdrag, door Frankrijk, te bespreken.
De zitting had een stormachtig verloop.
De minister-president Djamil Mardam Bey besteeg het spreekgestoelte en verklaarde aanstonds, dat zijn toegezegde verklaring niet meer noodig was. Hij had de accoorden niet meer in te dienen, daar de Fransche regeering het verdrag verwerpt. „Wij betreuren" — zeide hij — „de huidige besluiteloosheid van de Fransche politiek. Ondanks alles wenschen wij in vriendschap met Frankrijk te leven".
Eenige extremistische afgevaardigden vroegen de gesloten accoorden eenvoudig te verwerpen, en slechts er uit te behouden de bevestiging van de eenheid van Syrië en zijn onafhankelijkheid.
De besprekingen werden dikwijls zóó heftig, dat de voorzitter zich genoodzaakt zag de parlementsleden tot de orde te roepen en de zitting een oogenblik te onderbreken. (Agence Belga) **(Vor. ber. 2457 F.)**

D. NEDERLAND. — Het Nationale Huwelijksgeschenk. - Dankbetuiging van het Prinselijk paar. —
Op 7 Januari '39, den tweeden verjaardag van het Prinselijk Huwelijk, hebben Hunne Koninklijke Hoogheden, Prinses Juliana en Prins Bernhard, het uitvoerend comité en het werkcomité voor het Nationale Huwelijksgeschenk ontvangen in den Baarnschen, door Hunne Koninklijke Hoogheden bewoonden, vleugel van het paleis Soestdijk.
Zooals bekend, vormden de moderniseering en de inrichting van dien vleugel het voornaamste deel van het Nationaal Huwelijksgeschenk naast het Prinselijk jacht, de „Piet Hein". Voorts waren tot die ontvangst uitgenoodigd vertegenwoordigers van Suriname en Curaçao en van het comité uit de Nederlandsche schooljeugd, terwijl mede aanwezig waren de architecten ir. J. de Bie Leuveling Tjeenk, ir. A. J. van der Steur en G. H. Kleinhout met den adviseur J. de Bruyn en den opzichter C. Dijk, die door het uitvoerend comité met de leiding en uitvoering van het omvangrijke werk belast werden.
Bij deze ontvangst verklaarden Hunne Koninklijke Hoogheden er prijs op te stellen uiting te geven aan hun waardeering voor en ingenomenheid met het Nationaal Huwelijksgeschenk. Bij herhaling verzochten de Prinses en de Prins hun dank te willen overbrengen aan allen, die door hun bijdragen en hun werk het bereiken van het verkregen resultaat, dat aan alle verwachtingen van Prinses en Prins voldoet, hebben mogelijk gemaakt. (Avondpost)
(Vor. ber. 2916 D.; Prinses Juliana en Prins Bernhard 3129 A.)

E. EGYPTE. — Het Suez-kanaal. - Egypte's rechten.
Bij een debat over de troonrede in de Egyptische Kamer heeft de minister van buitenlandsche zaken op 28 December nog eens verzekerd, dat Egypte zijn rechten in zake het Suez-kanaal zal weten te laten eerbiedigen. De regeering heeft geenerlei verzoek inzake het kanaal ontvangen en er zijn tot dusver geen internationale besprekingen over gevoerd. Niettemin heeft de regereing niet nagelaten stappen te doen om de rechten van Egypte te waarborgen en zijn positie, wat de kanaalstreek betreft te versterken. De minister zegde hieromtrent binnenkort nadere mededeelingen toe.
De minister van financiën zeide, dat de regeering duidelijk uiteengezet heeft, dat niets kan worden ondernomen zonder haar toestemming, en zulks om drie redenen: 1e. het kanaal ligt op Egyptisch gebied; 2e. de concessie is door Egypte verleend; 3e het kanaal komt mettertijd weer in Egyptisch bezit.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Geschiedenis Suez-kanaal 3586 C.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Göring's Arbeidsdienst. —
In het „Tijdschrift voor Sociale Practijk" schrijft de staatssecretaris van het Duitsche ministerie van Arbeid, Syrup, dat de omvang van den verplichten arbeidsdienst, waarvoor Göring honderdduizenden arbeiders heeft opgeroepen, de verwachtingen heeft overtroffen. Het aantal opgeroepenen bedraagt 400.000 op een aantal van 21 millioen arbeiders en bedienden. De inlijving van Oostenrijk en Bohemen beteekent volgens Syrup slechts een kleine compensatie voor het tekort aan werkkrachten, daar de beschikbare arbeiders vooral tewerk zijn gesteld „voor den economischen opbouw van hun land". Het Groot-Duitsche Rijk heeft een reserve van een millioen arbeiders noodig. De afwezigheid daarvan, aldus besluit Syrup, dwingt Duitschland, steeds meer te rationaliseeren en zijn activiteit te vergrooten.
(Tijdschrift voor Sociale Praktijk) **(V. b. 3324 F.)**

G. SCHAKEN. — Tornooi te Hastings. —
De eindstand van het te Hastings gehouden schaaktornooi luidt als volgt:
1. Szabo, 7½ pnt.; 2. dr. M. Euwe, 6½ pnt.; 3. en 4. Landau en Pirc, ieder 6 punten; 5. en 6. Klein en Milner Barry, ieder 4½ punt; 7. Golombek, 4 pnt.; 8. Sir G. A. Thomas 2½ pnt.; 9. Tylor, 2 pnt.; 10. Sergeant 1½ pnt. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. 3088 C.; Schaaktornooien 3555 A.)

H. VEREENIGDE STATEN. — Begrooting 1939-40. - President Roosevelt vraagt $ 875 millioen voor steundoeleinden. —
De Amerikaansche regeering heeft bij het Congres de begrooting voor 1939-'40 (begrootingsjaar aanvangende 1 Juli 1939) ingediend.
De inkomsten en uitgaven voor 1939-'40 en de herziene ramingen voor 1938-'39 geven het volgende beeld:

	1939-'40	1938-'39
	$	$
Uitgaven	8.995.000.000	9.492.000.000
Inkomsten	5.669.000.000	5.520.000.000
Tekort	3.326.000.000	3.972.000.000

Voor 1939-'40 zal voor de landsverdediging $ 1.319 millioen worden uitgegeven, of $ 319 millioen meer dan over 1938-'39. Deze $ 319 millioen omvatten $ 99 millioen voor de verdere uitvoering van het loopende program en $ 210 millioen als eersten termijn voor een nieuw program van $ 500 millioen, dat later zal worden ingediend. Andere uitgaven omvatten $ 2266 millioen voor herstel en leniging van nood, waarvan $ 1750 millioen voor de „Works Progress Administration", de „National Youth Administration" en de „Farm Security Administration".
Het begrootingsjaar 1937-'38 (op 30 Juni 1938 geëindigd), geeft — wanneer men de aflossing van schuld en de uitgaven, welke worden bestreden uit de inkomsten der posterijen, buiten beschouwing laat — het volgende beeld:

Uitgaven	$ 7.625.000.000
Inkomsten	„ 6.241.000.000
Tekort	$ 1.384.000.000

De totale openbare schuld wordt tegen 30 Juni 1940 geraamd op $ 44.457 millioen.
De president zet in zijn budgetaire boodschap de volgende punten uiteen:
1e. Gedurende de afgeloopen negen jaar hebben de uitgaven de inkomsten overtroffen.
2e. Het is werkelijk noodzakelijk, de landsverdediging te versterken.
3e. Het geld der belastingbetalers mag niet uit het raam noch in zee worden geworpen.
4e. Geen voorstel inzake de gewone begrooting, welke steeds sluit en de buitengewone begrooting, welke nooit sluit.
5e. De inkomsten uit voorspoedige jaren moesten worden gebruikt, om de uitgaven in kwade jaren te dekken.
6e. In dit stadium van herstel is het niet verstandig, de uitgaven sterk te besnoeien of nieuwe belastingen te heffen.
7e. Een matige belastingverhooging is ingevoerd, teneinde aan de uitgaven tegemoet te komen.
Afgezien van de fondsen voor de „Works Progress Administration", welke bijna zijn uitgeput en welke onmiddellijk ingrijpen van het Congres noodig maken, zijn de grootste bedragen voor 1940 uitgetrokken voor de volgende departementen:

Marine	$ 720 millioen
Oorlog (incl. beheer Panamakanaal)	„ 515 „
Landbouw	„ 705 „

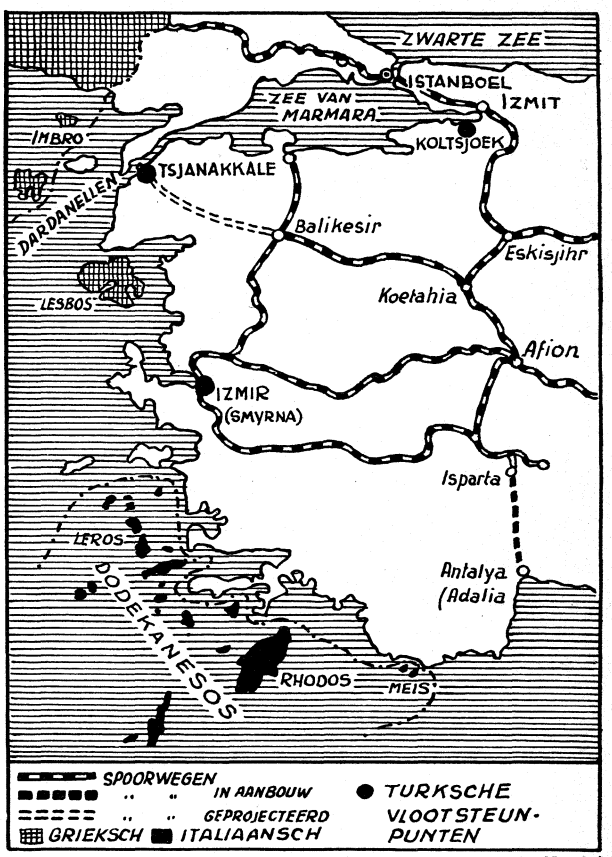
Pres. Roosevelt vraagt $ 875 millioen voor steundoeleinden.
Pres. Roosevelt heeft het Congres verrast met een speciale boodschap, waarin goedkeuring wordt gevraagd voor $ 875 millioen ter bestrijding van de kosten voor steundoeleinden van nu af tot 30 Juni voor 270.000 man. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Begrooting 3363 C.; Werkloozensteun 3223 E.)

11 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Bank van Engeland staat £ 200 millioen goud af aan Egalisatiefonds. —
Officieel wordt bekend gemaakt, dat de schatkist, in verband met het wederoverbrengen op 5 en 6 Januari '39 van het Issue Department van de Bank van Engeland naar de rekening van het Egalisatie-fonds, van £ 200 mill. goud — d.i. dus £ 530 mill. tegen den huidigen prijs — op grond van een verzoek van de circulatiebank, en in overeenstemming met de Currency and Bank Notes Act van 1928, een memorandum heeft ontworpen, behelzende een verzoek aan het Parlement, om de fiduciaire bankbiljettencirculatie tot £ 400 mill. te verhoogen.
In overeenstemming met de wet zal dit memorandum aan het Parlement worden voorgelegd. De regeering zal een desbetreffend wetsvoorstel indienen, nadat het Parlement besloten zal hebben, de wet van 1928 overeenkomstig het memorandum te amendeeren.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Egalisatiefonds 2842 C.)**

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Oudejaarsrede van Mr. H. J. Spit, vice-president van den Raad van Ned.-Indië.
In de Oudejaarsrede, welke mr. Spit, vice-president van Den Raad van Ned.-Indië, voor de Nirom-zenders hield, herinnerde hij in de eerste plaats aan de heuglijke gebeurtenissen in het afgeloopen jaar voorgevallen als de geboorte van Prinses Beatrix en het jubileum van H. M. de Koningin.
Als lichtpunten in het afgeloopen jaar noemde hij verder voor Nederlandsch-Indië de algemeene vrede, de orde en de rust welke hier heerschten, benevens het feit, dat Ned.-Indië er „weer gekomen is", zij het met veel moeite en zorg. Hij wees er verder op, dat de begrooting voor het jaar 1939 geen betere aspecten biedt dan die van 1938. Het oude jaar ontnam ons de groote illusie, zoo zeide spr., dat na 7 magere jaren 7 betere jaren zouden volgen.
Spr. noemde het feit, dat een punt thans vrijwel in aller gedachten heeft post gevat, n.l. de noodzakelijke paraatheid om Indië zoo noodig en dan zoo bitter mogelijk te verdedigen. Spr. verzekerde met ernst dat dit vraagstuk de volle aandacht heeft van de regeering en haar adviseurs.
Een tweede lichtpunt, zoo zei spr., is het feit, dat de nieuwe moeiljkheden ons niet onvoorbereid zullen vinden. Het apparaat ter verdediging van den uitvoer en ter verzorging van den invoer is krachtig versterkt; de export-productie is grondig gereorganiseerd en in staat gebleken tot snelle en doelmatige aanpassing. In dit land zijn nog expansiemogelijkheden, waardoor de toekomst ons niet enkel van zorgen behoeft te vervullen. Het voornaamste krachtelement in onze maatschappij, en waarop de meeste hoop mag worden gebaseerd is de toenemende saamhoorigheid. Spr. ziet als grootste winst op dit oogenblik vooral, dat wij uit den strijd van de laatste jaren innerlijk sterker, gezonder, geestkrachtiger, elkaar beter begrijpend, en beter toegerust voor de toekomst, zijn te voorschijn gekomen. (Aneta)
(Vor. ber. Mr. H. J. Spit 3519 B.)

C. TURKIJE. — Vlootsteunpunten. —



(Overname zonder bronvermelding verboden) (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3101 F.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Amerikaansche nota aan Japan. —
Te Washington is de tekst gepubliceerd van de nota welke de Amerikaansche ambassadeur te Tokio, Screw, op 31 December '38 heeft overhandigd aan Sawada, den Japanschen vice-minister van buitenl. zaken. De nota zegt opnieuw, dat het opleggen van beperkingen in China door Japan, indruischt tegen de wettige rechten der Vereenigde Staten. Zaken als wisselcontrole, gedwongen muntcirculatie, tariefherziening en monopolistische streven, in sommige Chineesche gebieden, zijn niet slechts onbillijk en onverantwoord, maar beteekenen tevens een schending van

verscheidene internationale overeenkomsten, welke vrijwillig zijn aangegaan. Fundamenteele beginselen als dat der gelijkheid van handelsgelegenheid enz. kunnen niet door een eenzijdige verklaring worden te niet gedaan. De Ver. Staten verwerpen de Japansche „nieuwe orde" in het Verre Oosten en behouden zich alle rechten in China voor. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Amerik. Nota 3546 B.; Chin.-Jap. Conflict 3609 A.)

A. **ASTRONOMIE. — Het uitdijende heelal. —**
Voor het Gezelschap voor Philosophie en Parapsychologie te 's-Gravenhage heeft dr. J. J. Raimond Jr., directeur van het Haagsche Planetarium, op 20 December een lezing met lichtbeelden gehouden over: Wij en het uitdijende heelal.
Dr. Raimond begon met erop te wijzen, dat de studie van de wereld van de spiraalnevels ons voor twee groote vragen plaatst. De eerste is: Hoe groot is het heelal? De tweede: Hoe is het heelal begonnen en hoe zal het eindigen? De theorie van het uitdijende heelal tracht op beide vragen een antwoord te geven. Ter inleiding beschreef spr. het thans waarneembare gedeelte van het heelal. Zoo ver als onze kijkers reiken, dit wil zeggen tot afstanden van 300 millioen lichtjaren, is de ruimte bevolkt met spiraalnevels. Elke spiraalnevel is een kolonie van vele millioenen sterren en duizenden fantastisch gevormde lichtende en donkere nevels. Een gering percentage van de spiraalnevels beantwoordt niet aan deze beschrijving; zij verkeeren in een nog niet gedifferentieerd beginstadium. De zon is een van de vele millioenen sterren, die tezamen onzen eigen spiraalnevel vormen. In verband met de theorie van het uitdijende heelal zijn twee grootheden van belang. Ten eerste de gemiddelde dichtheid van de materie in het heelal. Het heelal is gemiddeld veel leeger dan het beste vacuum, dat hier op aarde ooit tot stand gebracht werd. Ten tweede doet zich het zeer merkwaardige verschijnsel van de spiralenvlucht voor. Het geheele stelsel van spiraalnevels wijkt uiteen, dijt uit, zoo snel dat alle onderlinge afstanden zich in 1300 millioen jaren verdubbelen. Deze uitdijingssnelheid is de tweede belangrijke grootheid.
Spr. behandelde daarop de kosmische afstooting, de kracht, die volgens Einsteins algemeene gravitatie-theorie een verklaring geeft van de spiralenvlucht. Vervolgens schetste hij de theorie van het uitdijende heelal. Deze theorie gaat van de veronderstelling uit, dat de overige gedeelten van het heelal in wezen gelijk zijn aan het voor ons waarneembare gedeelte. Deze veronderstelling heeft echter tengevolge, dat het heelal beschouwd moet worden als een sferische ruimte. Spr. wijdde enkele beschouwingen aan de eigenschappen van zoo'n sferisch heelal; de moeilijkheid bestaat hierin, dat de eigenschappen van zulk een heelal buiten ons voorstellingsvermogen liggen. De meest merkwaardige eigenschap is wel, dat een sferisch heelal — evenals het aardoppervlak — eindig doch onbegrensd is. Ten slotte besprak spreker de tweede vraag, die in den aanvang gesteld werd. Welk beeld schenkt de theorie van het uitdijende heelal ons van de ontwikkeling van het heelal? Volgens Eddington is de physische wereld met zijn wetmatigheden en causaal samenhangende verschijnselen tengevolge van een evenwichtsverstoring ontstaan uit een toestand van volkomen bewegingloosheid en veranderingloosheid. En begeeft het heelal zich nu met groote snelheid naar een eindtoestand, waarin alle spiraalnevels van elkaar geïsoleerd zijn. De spiraalnevels zelf blijven verschoond van dezen snellen „ondergang", zij dragen hun eigen, maar andere kiemen van verval in zich. (N. Rott. Ct.)

B. **INTERNATIONAAL ARBEIDSBUREAU TE GENEVE. - John G. Winant treedt als directeur in functie. —**
Op 1 Januari is de Amerikaan John G. Winant te Genève in functie getreden als directeur van het Internationaal Arbeidsbureau. Winant is de opvolger van den Engelschman Harold Butler, die in 1932 Albert Thomas had vervangen. (Het Volk)
(Vorig bericht 3298 C.)

C. **AMSTERDAM. — De Erfpachtkwestie. - Commissie voor Onderzoek ingesteld. —**
De gemeenteraad van Amsterdam heeft 11 Januari 1939 op voorstel van den heer Matthijsen, voorzitter der soc.-dem. raadsfractie, diens motie, inhoudende een raadscommissie te benoemen, welke een onderzoek zal instellen naar de wijze, waarop de uitgifte van erfpachtsgronden heeft plaats gehad, dit naar aanleiding der beschuldigingen van een zeker dagblad tegen de soc.-dem. raadsleden, wethouder De Miranda en architect Gulden, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.
De raad heeft deze commissie onmiddellijk samengesteld en zij zal reeds op 12 Januari ten stadhuize hare werkzaamheden aanvangen.
Bij stemming werden tot leden dezer commissie benoemd de volgende raadsleden: oud-wethouder Boissevain (Lib.), die als voorzitter zal optreden, oud-wethouder Ter Haar (Chr.-Hist.), Dingemans (R.K.), Woudenberg (Soc. Dem.), Seegers (Comm.) en Crucq (wilde).
De waarnemende burgemeester, wethouder Kropman, die de debatten heeft geleid, zeide aan het slot namens Burgemeester en Wethouders, alle medewerking toe. „Door de burgerij zal met spanning het resultaat van het onderzoek worden verwacht," zoo sprak hij, „en deze commissie zal niet zijn een dooftpotcommissie. Deze commissie zal van B. en W. alle medewerking ondervinden, alle gewenschte inlichtingen in den ruimsten zin kunnen krijgen en van B. en W. allen steun ontvangen, welken zij behoeft. Moge ze spoedig met hare resultaten komen bij den Raad!" (Telex-A.N.P. - Alg. Handelsblad)

12 JANUARI 1939

D. **OLYMPISCHE SPELEN IN 1940 TE HELSINKI. - Nederland heeft uitnoodiging aanvaard. —**
Het bestuur van het Nederlandsch Olympisch Comité heeft de uitnoodiging, van de zijde van het Finsch Olympisch Comité, tot deelneming aan de spelen van de 12e Olympiade te Helsinki, in beginsel aanvaard.
Het besluit van het bestuur van het N.O.C. moet natuurlijk nog t.z.t. worden goedgekeurd door de algemeene vergadering. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Olympische Spelen 3356 E.)

E. **ROEMENIE. — Statuut van de Eenheidspartij. - Romeinsche groet. —**
De Roemeensche minister van Binnenlandsche Zaken, Calinescu, en de minister van Justitie, Jamandi, zijn tot algemeene secretarissen van het front der nationale wedergeboorte benoemd.
Inmiddels is op 4 Januari bij koninklijk decreet het statuut voor het nieuwe eenheidsfront vastgesteld. De leiding van de partij berust bij een directorium van 24 leden, die, op voorstel van den premier, voor den duur van twee jaren door den koning worden benoemd. Het directorium wordt in drie secties van acht personen verdeeld, die resp. de beroepen van landbouw, van arbeid, handel en industrie en de intellectueele beroepen vertegenwoordigen. Daarenboven is er nog een opperste nationale raad, die uit 50 leden bestaat.
De leden van de erkende minderheden kunnen binnen het kader van het front in hun eigen minderheidsafdeelingen werkzaam zijn. Ook worden eenige afdeelingen voor de vrouwen gesticht. Alle leden moeten een eed van trouw aan den koning afleggen. De verkiezingsleuze van de eenheidspartij luidt: „Koning en natie, arbeid en trouw". Voortaan zullen alle volwaardige Roemeensche staatsburgers elkaar op straat, of waar zij elkaar maar tegenkomen, toeroepen „Sanitate!", hetgeen beteekent „Goede gezondheid!". En daarbij zal de arm op de bekende Romeinsche wijze worden opgeheven.
(Agence Belga - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Eenheidspartij 3584 E.)

F. **LUCHTVAART. — Vliegdienst over den Atlantischen Oceaan. —**
De Imperial Airways hebben op 2 Januari '39 medegedeeld, dat omstreeks Mei de instelling te wachten is van een geregelden wekelijkschen luchtdienst over het Noordelijk deel van den Atlantischen Oceaan van Southampton via Foynes en Botwood naar Montreal en mogelijk naar New York, wanneer althans vergunning kan worden verkregen om daar te dalen.
(Times) **(Vor. ber. Trans-Atlant. Dienst 2104 B.)**

G. **ENGELAND. — Vlootbouw. - Gedurende 1939 loopen 45 oorlogsschepen van stapel. —**
Gedurende het jaar 1939 zullen voor de Britsche vloot 45 oorlogsschepen met een totale tonnage van 355.705 ton, alsmede tal van hulpschepen te water worden gelaten.

In geen enkel land, aldus schrijft de marine-medewerker van de „Daily Tel.", zijn in vredestijd zooveel oorlogsschepen in één jaar te water gelaten en de cijfers der oorlogsjaren zijn slechts weinig hooger. In 1939 zullen de volgende schepen van stapel loopen:

Type	Aantal	Waterverplaatsing in tons
Slagschepen	5	175.000
Vliegtuigmoederschepen . .	3	69.000
Kruisers 8000 t.	5	40.000
Kruisers 5450 t.	7	38.150
Torpedobootjagers	11	20.000
Onderzeebooten	9	9.855
Kanonneerbooten	5	3.700
	45	355.705

(Daily Telegraph)
(Vor. ber. 3296 F.; Leger, Vloot en Luchtm. 3586 D.)

A. **FINLAND. — De kwestie der Aland-eilanden. - Zweedsch-Finsche Commissie. —**
De commissie van Zweedsche en Finsche gedelegeerden heeft bekend gemaakt, dat een overeenkomst bereikt is betreffende een gemeenschappelijk plan voor de defensie-maatregelen op de Aland-eilanden.
Volgens het D.N.B. houdt het plan in, dat Finland militaire verdedigingsmaatregelen in het Zuidelijke deel van de geneutraliseerde zone kan treffen, onder inachtneming van de beperkingen van de Alandsconventie. De betreffende zone wordt in het Noorden door een lijn begrensd, welke van het Westen naar het Oosten door de Zuidpunt van het eiland Lemland loopt.
In het overige deel van de geneutraliseerde zone krijgt Finland voor een tijd van tien jaren het voorloopig recht bepaalde militaire maatregelen te treffen, welker omvang gemeenschappelijk tusschen Finland en Zweden zal worden bepaald.
Op de Aland-eilanden wordt algemeene dienstplicht ingevoerd. Een daartoe strekkend wetsontwerp zal den Finschen Rijksdag worden voorgelegd, nadat vooraf overeenstemming zal zijn bereikt met het Landsting, de bijzondere vertegenwoordiging van de bevolking der Aland-eilanden.
In het wetsontwerp zal o.a. worden bepaald, dat officieren en onder-officieren op de Aland-eilanden uit deelen van Finland zullen komen, waar Zweedsch de voertaal is. De commando-taal zal Zweedsch zijn.
Oveneenstemming is verder bereikt over een verandering in de bepalingen betreffende de demilitarisatie-bepalingen van de Alandconventie.
(Telex-A.N.P. - Deutsche Nachr. Büro)
(Vor. ber. 3448 B.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — De handelsluchtvloot in 1938 en vliegdienst. —**
Volgens een verslag van Molokov, den directeur van de handelsluchtscheepvaart der U.d.S.S.R., heeft de handelsluchtvloot haar plan voor het jaar 1938 voor 100,2% volbracht. In den loop van 11 maanden en 25 dagen van het jaar 1938 werden 28.050.000 ton kilometer afgelegd. Het aantal (vervoerde) passagiers bedraagt 233.958 (106,3% van het plan), de hoeveelheid (vervoerde) post 6.062 ton (186,5% van het plan) en de hoeveelheid vrachtgoederen 42.060.6 ton (110,6% van het plan). De in het jaar '38 bereikte totaalresultaten beteekenen vergeleken bij 1937 een verbetering van circa 20%. Het plan der plaatselijke luchtvaartdiensten (verbindingen tusschen de verschillende plaatsen, het bestrijden der insectenplagen op het platteland, fotografische contrôledienst vanuit de lucht, toezicht op de bosschen) werd gedurende 11 maanden van het jaar 1938 voor 102,1% ten uitvoer gelegd. De door deze diensten gebruikte vliegtuigen legden 237.000 vlieguren af.
(F. S. U.-News Service) **(V. b. Luchtvaart 335 D.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Evangelische Kerkenbonden. - Nieuwe tuchtmaatregelen. —**
Nadat van eenige predikanten, naar aanleiding van den bidstond op 30 September hangende het tegen hen ingestelde tuchtproces, het tractement is ingehouden, hebben zich nog 140 predikanten te Berlijn en ongeveer 300 in het land van Pruisen met hen solidair verklaard. Voor zoover tot nu toe bekend, is van 30 dezer predikanten eveneens het tractement ingehouden, terwijl aan de gemeente verboden is om het deel van het tractement, hetwelk zij eventueel naast de tractementsbijdrage van het rijk bijdroegen, verder te blijven uitbetalen.
Deze ontwikkeling geeft geen steun aan de in evangelische kringen gevoede hoop, dat het conflict over den bekenden bidstond van 30 September wel spoedig zal worden opgelost.
Eenige clubs van de evangelische vrouwenhulp uit het Saargebied hebben zich er bij den minister voor kerkelijke aangelegenheden over beklaagd, dat de werkzaamheid en zelfs het voortbestaan van de evangelische vrouwenvereeniging in het Saargebied door tegenwerking van partijformaties, welke zich evenals deze evangelische vrouwenhulp op weldadigheid toeleggen, onmogelijk zal worden gemaakt. De minister heeft verklaard, dat hij een onderzoek zal instellen en zoo noodig stappen zal ondernemen.
(Nwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Evangelische Kerkenbond 3538 A.)

D. **NEDERLAND. — Onze Nationale schuld 3200 millioen gulden. —**
De zoo juist door het centraal bureau voor de statistiek uitgegeven statistiek der rijksfinanciën 1938 bevat een groot aantal gegevens met betrekking tot a. de inkomsten, de uitgaven, de batige en nadeelige sloten volgens de rijksrekeningen tot en met 1936 en de rijksbegrootingen voor 1937 en 1938, b. elk der rijksbelastingen, c. enkele der overige voornaamste middelen en inkomsten, d. elk der fondsen en der bedrijven van den staat, e. de gevestigde en de vlottende schuld van het rijk. Terwijl de gewone uitgaven van het rijk over 1900 nog *f* 149 millioen bedroegen, zijn deze vrijwel onafgebroken gestegen tot *f* 656 millioen over 1936, terwijl over 1937 en 1938 hiervoor geraamd werden resp. *f* 664 millioen en *f* 704 millioen. Bij laatstgenoemde cijfers is nog geen rekening gehouden met de bij de indiening van de begrootingen voor deze jaren medegedeelde voornemens der regeering tot vermindering dezer uitgaven, voorzoover deze nog wettelijk moesten worden geregeld. Uitvoerig wordt in de inleiding vermeld, op welke wijze in de dekking van de nadeelige sloten der afgesloten rekeningen is voorzien. Tot en met 1936 blijken nog *f* 222 millioen ongedekt te zijn gebleven.
De voor 1938 geraamde nadeelige sloten voor de verschillende departementen van Algemeen Bestuur tot een totaalbedrag van *f* 569 millioen worden voor een bedrag van *f* 545 millioen gedekt door de opbrengst der belastingen en voor *f* 11 millioen door voordeelige sloten der staatsbedrijven, terwijl *f* 13 millioen voorloopig ongedekt blijft.
Omtrent de invoering van nieuwe belastingen en wijziging in de tarieven der bestaande belastingen komen uitvoerige gegevens in de statistiek voor. Met inbegrip van de in het Verkeersfonds gestorte belastingen werd voor 1938 een opbrengst geraamd van *f* 576 millioen, terwijl de opbrengst over 1900 nog slechts *f* 120 millioen bedroeg.
Het uitstaande bedrag der nationale gevestigde schuld is gestegen van *f* 1147 millioen op 1 Januari 1900 tot 2916 millioen op 1 Januari 1925, waarop een snelle daling is gevolgd tot *f* 2338 millioen op 1 Januari 1932. Daarna is de schuld wederom bijna voortdurend gestegen, zoodat zij op 1 Januari 1939 ongeveer *f* 3200 millioen zal bedragen.
In den loop der jaren zijn verschillende leeningen van een hoog rentetype omgezet in leeningen met een lagere rente.
De laatste 6 pCt. schuld is afgelost in 1932, de laatste 5 en 4½ pCt. schuld in 1934 en bijna alle 4 pCt. schuld in 1938, zoodat op 1 Januari 1939 van de totale schuld nog geen *f* 88 millioen zal uitstaan tegen een hoogeren rentevoet dan drie PCt.
(Centr. Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. Schulden 3260 I.)**

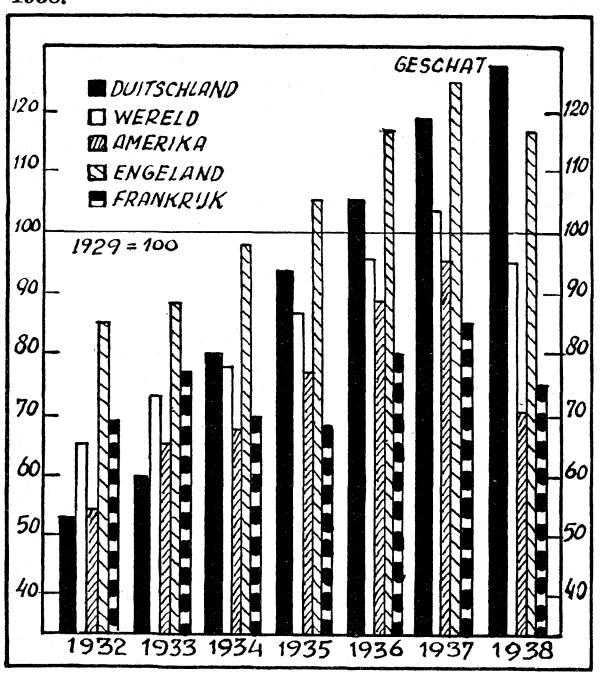
E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Negen Jodenwetten van kracht geworden. —**
Met ingang van 1 Januari zijn in Duitschland negen reeds aangekondigde Jodenwetten van kracht geworden en in lange rijen stonden op 2 Januari de Joden voor de politiebureaux om de speciale identiteitskaarten in ontvangst te nemen, die in het vervolg voor hen verplicht zijn.
Het aantal armlastige Joden stijgt intusschen met den dag en bedraagt thans reeds ongeveer een vierde van het totale aantal in Duitschland wonende Joden.

De zorg voor hen komt voortaan geheel voor rekening der Joodsche gemeenschap.
Tot de decreten, die van kracht zijn geworden, behoort ook de bepaling, volgens welke Joden, die een niet-Joodschen voornaam hebben, den voornaam Israël of Sara aan den hunne moeten toevoegen. Voorts het verbod om motorrijtuigen te besturen en om als agent in onroerende goederen of als bouwkundig opzichter op te treden.
Ten aanzien van een der meest drastische bepalingen is, naar verluidt, een gedeeltelijke verlichting toegestaan: sommige café's en restaurants, die er na den 10den November voorzichtigheidshalve toe waren overgegaan, hun deuren voor Joden te sluiten, mogen thans hun Joodsche klanten weer bedienen. Ook Joodsche banken en drukkerijen zijn in het vervolg toegestaan. (Telegraaf)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3585 E.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Benoemingen. - Opperste rechter en Attorney-general. —**
De Times meldt uit Washington:
Volgende op de belangrijke boodschap van 4 Januari van president Roosevelt aan het Congres, komt de benoeming van prof. Felix Frankfurter, een Jood, tot rechter van het Opperste gerechtshof, in de plaats van wijlen Benjamin Cardozo, eveneens een Jood, en de benoeming van den katholiek Frank Murphy als attorney-general. Beide benoemingen moeten door den Senaat worden goedgekeurd.
(Times) **(Vor. ber. Opperste Gerechtshof 3102 D.)**

13 JANUARI 1939

B. **INDUSTRIEELE PRODUCTIE. — Duitschland, Wereld, Ver. Staten, Engeland, Frankrijk. - 1932—1938. —**



(De Telegraaf)

C. **POLEN. — Bezoek van Minister Beck aan Adolf Hitler te Berchtesgaden. —**
In regeeringskringen toont men zich zeer voldaan over de reis van Beck naar Berchtesgaden. Het schijnt evenwel, dat hier geen definitieve beslissingen zijn genomen. De algemeene besprekingen hebben de „overdreven geruchten" in zake de Duitsche bedoelingen in Oost-Europa niet bevestigd, hetgeen erop schijnt te wijzen, dat Hitler aan Beck bepaalde verzekeringen heeft gegeven in zake de regeling der zaken aldaar.
Over het algemeen hebben de besprekingen doen vaststellen, aldus verklaart men in welingelichte kringen te Warschau, dat de betrekkingen van goede nabuurschap, welke in 1934 tot stand zijn gekomen, den grondslag blijven vormen voor de betrekkingen tusschen beide landen, en dat de crisis van Tsjecho-Slowakije geen invloed ten kwade heeft op de normale ontwikkeling dier betrekkingen. (P. A. T.)
(Vor. ber. Min. Beck 3506 E.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Tom Mooney gratie verleend. —**
Tom Mooney, de arbeidersleider, die 22 jaar gevangen heeft gezeten, is op 7 Januari 1939 begenadigd door Culbert Olson, den nieuwen democratischen gouverneur van Californië.
Mooney, die thans 57 jaar oud is, is gedurende de 22 jaren zijner gevangenschap niet vergeten. Algemeen beschouwde men hem als het slachtoffer van een justitieele dwaling en vele pogingen zijn in het werk gesteld om herziening van het vonnis te verkrijgen.
Deze geheele kwestie is het gevolg van een bomaanslag, welke in 1916 werd gepleegd. In die dagen werd het steeds waarschijnlijker, dat de Vereenigde Staten den oorlog zouden verklaren aan Duitschland en op 22 Juli 1916 werd te San Francisco een „Paraatheidsdag" gehouden. Een van de belangrijkste evenementen van dien dag, was een reusachtige parade, welke vele duizenden op de been had gebracht. Plotseling ontplofte een bom temidden van het publiek en nadat de omstanders in paniek waren weggevlucht, bleken er negen dooden en 40 gewonden te zijn.
Mooney, die als organisator van stakingen niet bepaald bevriend was met de politie, werd er van verdacht den bomaanslag te hebben gepleegd en spoedig werd hij met zijn vrouw en een anderen arbeidersleider gearresteerd. Tijdens het daarop in Januari 1917 volgende proces werden tal van onjuiste verklaringen afgelegd en ondanks foto's, die moesten bewijzen, dat Mooney op het oogenblik van den aanslag geheel ergens anders was, werd hij ter dood veroordeeld. Later werd dit vonnis gewijzigd in levenslange gevangenisstraf. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 162 O.)

E. **NEDERLAND. — Dagorder voor de jubileerende regimenten ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan. —**
De commandant van het veldleger, adj. in buitengew. dienst van de Koningin, luit.-gen. J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, heeft den regimenten, die op 9 Januari hun 125-jarig bestaan herdenken, den volgenden dagorder gezonden:
„Officieren, onderofficieren, korporaals en soldaten, Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen aan u op den dag waarop het 125 jaren geleden is, dat de stamonderdeelen van uwe regimenten werden opgericht, Hoogstderzelver gelukwenschen over te brengen.
Mij kwijtende van deze eervolle taak, noodig ik u uit, u diep te doordringen van hetgeen deze gelukwenschen van de Koningin en het daaruit blijkende vertrouwen van Hare Majesteit voor u allen beteekent.
Zij moge u een aansporing zijn, om, voortgaande in verhoogde dienstbetrachting, in offervaardigheid en geestdrift te wedijveren.
Aldus pal staande voor 's Lands hoogste belangen, zult gij ook onder de ernstigste omstandigheden ten volle aan uwe taak en roeping voldoen: het vormen van een hechte stutse om Vorstenhuis en Vaderland.
Lang leve Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin." **(V. b. Leger, Vloot en Luchtmacht 3599 G.)**

F. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Munkacs-incident. - Geschillen met Hongarije. - Neutrale zône ingesteld. —**
Op 6 Januari hebben zich op de grens van de Karpathen-Oekraïne en Hongarije ernstige incidenten voorgedaan. Eerst bij Munkacs (Munkacewo) en eenige dagen later bij Ungvar (het vroegere Karpathen-Oekraïnische Uzhorod). Bij de grensregeling van 2 November 1938 zijn beide steden aan Hongarije overgedragen. Zooals gewoonlijk geeft men elkander over en weer de schuld. De aanval geschiedde van de Oekraïne uit door Roetheensche troepen (de Hongaren beweren „vrijscharen"), met pantserwagens, artillerie en machinegeweren. De Hongaren hebben

zich te weer gesteld en een deel van het oorlogsmateriaal buit gemaakt. Van Roetheenschen kant wordt gemeld, dat eerst Hongaarsche vrijbuiters over de grens zijn gekomen en een aanval op Tsjechische grensmachten hebben gedaan. Er zijn twintig dooden gevallen.
Er is bij Munkacs een neutrale zône ingesteld en een onderzoek naar de gebeurtenissen is zoowel door Hongarije als Tsjecho-Slowakije aangekondigd.
(Telex-A.N.P. - Agence Belga - Stefani)
(Vor. ber. Hongarije—Tsj.-Slowakije 3550 D.)

A. **PADVINDERIJ. — Australische Jamboree met 11000 padvinders. —**
Op Oudejaarsdag 1938 werd door den gouverneur-generaal van Australië, lord Gowrie, de Australische Jamboree geopend, waarbij Z. Exc. de volgende boodschap van koning George voorlas:
„Het verheugt mij, dat zoo vele padvinders van Australië elkaar op dezen laatsten dag van het oude jaar ontmoeten. Ik dank u voor uw vriendelijke en loyale boodschap en zend u en uw broeders-padvinders, zoowel uit onze Dominions als van overzeesche gewesten, mijn beste wenschen voor uw voorspoed en geluk in het komende jaar. Indien ge het geheele jaar, zooals ik weet, dat ge doen zult, uw best doet om in overeenstemming met de padvinders-tradities te leven, dan zult ge veel bijdragen ter bevordering van den geest van goeden wil onder de menschen, hetgeen zoo belangrijk is voor den vrede in de wereld."
De elf duizend deelnemers uit alle Australische gewesten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Hongarije, Vereenigde Staten, Canada, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland, Britsch-Indië, Kenya, Noumea, Nauru en Nieuw Caledonië, waren reeds Donderdag 29 December in het kamp aangekomen. Het kamp is gelegen op 15 km afstand van Sydney op een terrein van 300 acres groot.
Gedurende een jaar zijn de padvinders bezig geweest, deze Jamboree voor te bereiden. Welke voorraden voeding b.v. hiervoor noodig zijn, blijkt wel hieruit, dat een hoeveelheid worst in voorraad ligt, die een totale lengte zou hebben van 16 km!
De Chief Scout, lord Baden-Powell, die zich om redenen van gezondheid op zijn bungalow in Kenya, Zuid-Afrika, bevindt, kan niet aanwezig zijn, doch wordt vertegenwoordigd door den hoofdcommissaris, lord Hampton.
Uit Engeland is een contingent van 27 deelnemers aanwezig.
(Nieuwe Rotterd. Courant) **(Vor. ber. Jamboree 2894 A.)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Catalonië en Estramadura. —**
Sinds het aangekondigde groote Kerstoffensief van Franco, geholpen door een groot aantal Italiaansche troepen, hebben de legerscharen der nationalisten groote vorderingen in Catalonië gemaakt; de regeeringstroepen moesten terugtrekken. Daartegenover hebben deze een tegenoffensief in Estramadura ingezet, dat ook een belangrijke winst heeft opgeleverd. Het initiatief van den strijd is overwegend bij de nationalisten. Het resultaat moet nog worden afgewacht. Eenige belangrijke steden aan het Catalaansche front zijn in handen van Franco, o.a. Montblanch en Tortosa. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3604 A.)

C. **PALESTINA. — Recapitulatie van de gebeurtenissen in 1938. —**
De Arabische terreur, welke er op gericht is de Engelsche regeering te overtuigen, dat de op de verklaring van Balfour gegrondveste politiek dient te worden prijsgegeven, duurde in 1938 voort. Vrijwel dagelijks moest van incidenten van kleiner of grooter omvang gewag gemaakt worden, die niet alleen tegen Joden waren gericht, maar ook tegen Engelschen en het verzoeningsgezinde deel van de Arabieren.
In Januari werd medegedeeld, dat een technische commissie naar Palestina zou worden gestuurd om de details en de uitvoerbaarheid van het deelingsplan van de commissie-Peel nader te onderzoeken. De kansen van het plan verminderden echter aanzienlijk, toen minister Ormsby-Gore plaats maakte voor Malcolm MacDonald.
De aankomst van de commissie-Woodhead in Palestina werd met een (overigens slechts gedeeltelijk geslaagde) algemeene staking der Arabieren begroet. Ook de Nationale Verdedigingspartij, onder leiding van Nasjasjibi, sprak zich tegen de verdeeling uit. Een onverwacht bezoek van MacDonald aan Palestina leidde niet tot zichtbaar resultaat. Een poging tot bemiddeling van Irak baatte evenmin. Intusschen had de terreur zulk een ernstig karakter aangenomen, dat de hooge commissaris voor Palestina naar Londen vloog om nader met zijn regeering te overleggen. Een krachtiger militair optreden was daarvan voorshands het gevolg, temeer noodig, daar de Arabieren zich er reeds op beroemden meester van de oude stad van Jeruzalem te zijn. Tegelijk voert de Engelsche regeering thans klaarblijkelijk een politiek, welke erop is gericht, de oneenigheid tusschen de Arabische extremisten en de partij van Nasjasjibi aan te wakkeren, zonder dat zij het echter bij de eersten heelemaal wil verbruien.
In November liet de Engelsche regeering weten, dat zij tot de slotsom was gekomen, dat een verdeeling van het land ondoenlijk was en dies had besloten, om haar oppertoezicht te handhaven. Zij kondigde daarbij een ronde-tafel-conferentie aan, waarop ook de kwestie van de immigratie zou dienen te worden geregeld. Voorloopig toonen de Arabische extremisten en de Joden zich zoo weinig met dit plan ingenomen, dat het de vraag is, of er iets van terecht zal komen. (N. R. Crt.) **(Vorig bericht 3550 G.)**

D. **NEDERLAND. — De gaatjes in de ruiten der Duitsche gebouwen. - Mededeeling van den regeeringspersdienst. —**
De regeeringspersdienst meldt:
In verband met overdreven berichten over aanslagen welke tegen Duitsche diplomatieke en consulaire gebouwen hier te lande zouden zijn gepleegd, wordt hier het voorloopig resultaat medegedeeld van het onderzoek, dat door de justitie naar de gemelde feiten wordt ingesteld.
Er is niet geschoten door een ruit van het Duitsche gezantschapsgebouw, doch van een belendend perceel, gedeeltelijk bij het gezantschap in gebruik en van buiten als zoodanig niet herkenbaar.
Er bevond zich tijdens het schieten, dat laat in den avond of des nachts moet hebben plaats gehad, niemand in bedoeld gedeelte van het huis, waarin de kogel gevonden is en deze zou, ware er wel iemand in geweest, geen doel getroffen kunnen hebben, daar hij, een baan van onder naar boven volgende, door het allerbovenste gedeelte van het raam (3.65 m. boven den vloer) is gegaan en na blijkbaar afgestuit te zijn tegen een houten beschot, hetwelk het bovenraam afdekt, omlaag is gevallen. Het projectiel had zoo weinig kracht, dat het nauwelijks sporen op het beschot heeft achtergelaten.
Ten aanzien van het in Amsterdam gebeurde kan worden medegedeeld, dat niet het Duitsche consulaatsgebouw, doch de elders gelegen particuliere woning van den kanselier getroffen is. Na deskundig onderzoek is gebleken dat noch een kogel, noch eenig metaalspoor op de ruit te ontdekken viel en dat, mede in verband met de richting van inslag — die neerwaarts, niet opwaarts was — naar met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid moet worden aangenomen, het gat veroorzaakt is door een met kracht tegen de ruit geslingerd kiezelsteentje, afgeschoten uit een jongens-katapult.
In dit verband kan nog worden medegedeeld, dat de politie den laatsten tijd klachten ontving over baldadigheid van jongens die in dat stadsgedeelte met katapulten ruiten vernielden.
(Regeeringspersdienst)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Speciale boodschap van president Roosevelt. - Plan van 525 millioen dollars voor nationale defensie. —**
De president der Vereenigde Staten diende op 12 Jan. '39 zijn defensieboodschap in bij het Congres. Roosevelt zette daarbij uiteen, dat in zijn bewapeningsprogramma de minimum eischen zijn vervat voor de Amerikaansche verdediging en dat de regeering van de Vereenigde Staten bij haar wapening aan geen enkele hysterie wil toegeven.
Roosevelt trof allereerst een vergelijking met den

toestand tijdens den wereldoorlog en dien van nu. De regeering en geen enkele Amerikaan denkt er aan opnieuw in een oorlog te gaan op het vasteland van Europa, doch de lessen die Amerika in dien oorlog geleerd heeft moeten gebruikt worden. Roosevelt zette voorts uiteen, hoe Amerika, nadat het besloten was aan den wereldoorlog deel te nemen, aanvankelijk door een gebrek aan materieel niet in staat was het volle gewicht in de schaal te werpen.
Een eerste vereischte is nu dan ook, dat van het eerst noodzakelijke materieel een voldoende voorraad wordt aangeschaft om in tijd van nood aanvankelijk toereikend te zijn. Hiervoor vroeg hij het Congres zoo spoedig mogelijk een bedrag van ongeveer 525 millioen dollar uit te trekken, waarvan 210 millioen besteed zouden moeten zijn voor Juli 1940.
Voorgesteld wordt:
$ 450.000.000 voor het leger, waarvan $ 300.000.000 voor de luchtmacht,
$ 65.000.000 voor de marine en
$ 10.000.000 voor opleiding van piloten voor den vliegdienst. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht Roosevelt 3606 A.; Leger, Vloot & Luchtmacht 3609 B.)

14 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Het bezoek van premier Neville Chamberlain en lord Halifax aan Benito Mussolini te Rome en aan den Paus. —

Op 10 Jan. '39 is de Britsche minister-president Neville Chamberlain, zijn minister van Buitenlandsche Zaken lord Halifax en een staf van medewerkers, naar Rome vertrokken ten einde aan hun voorgenomen bezoek aan Benito Mussolini gevolg te geven. Op de doorreis zijn de ministers te Parijs afgestapt en hebben op het Quai d'Orsay met den Franschen premier Daladier en den minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, geconfereerd.

Aan de besprekingen werd van Engelsche zijde deelgenomen door Sir Alexander Cadogan, Maurice Ingram en de Britsche ambassadeur te Parijs, sir Eric Phipps. Behalve Daladier en Bonnet namen van Fransche zijde aan de besprekingen deel de secretaris-generaal van den Quai d'Orsay, Leger, de adjunct-directeur van politieke zaken, Rochat en de directeur van het kabinet van den minister van Buitenlandsche Zaken, Bressy.
De „Times" schrijft uit Parijs over dit onderhoud, dat Chamberlain zeer zeker heeft herhaald, dat hij geenszins voornemens is als bemiddelaar op te treden tusschen Frankrijk en Italië en dat er geen sprake zou kunnen zijn van een toekenning van oorlogsrechten aan Franco, zoo lang de bij de overeenkomst van Londen gestelde voorwaarden niet zouden zijn vervuld en ten slotte, dat een goede verstandhouding tusschen Engeland en Italië uiteindelijk zou afhangen van de eerbiediging van den status quo in de Middellandsche Zee. Hoe het zij de ministers der beide landen hebben over het onderhoud hun volledige voldoening uitgesproken en dit kan zonder gevaar voor een vergissing voor iets anders dan een diplomatieke formule worden gehouden.
De aankomst van de Britsche ministers te Rome ging zonder militair vertoon gepaard. De Italiaansche bladen verwelkomden Chamberlain en Halifax met waardeerende woorden over hun vredeswerk te München.

Omtrent de besprekingen met Mussolini werd op 13 Jan. '39 door de Italiaansche regeering en de Britsche ambasade het volgende officieele communiqué uitgegeven:
„Bij de besprekingen, die de paar laatste dagen gevoerd zijn tusschen den Duce en den Britschen minister-president, waaraan ook Ciano en Halifax hebben deelgenomen, zijn de belangrijkste kwesties van het oogenblik en de betrekkingen tusschen de beide rijken bestudeerd.
Deze besprekingen werden gekenmerkt door de grootste hartelijkheid en zij hebben geleid tot een openhartige en breedvoerige gedachtenwisseling. Van beide zijden werd eens te meer uiting gegeven aan het voornemen de betrekkingen tusschen de beide landen te ontwikkelen in den geest van vriendschap, welke het accoord van 16 April bezield. Ook werd besloten zoo spoedig mogelijk over te gaan tot het sluiten van speciale conventies, als in dit instrument uiteengezet.
Tijdens de besprekingen kwam opnieuw de vaste wil van Italië en Engeland tot uiting, een politiek te voeren, die daadwerkelijk streeft naar handhaving van den vrede, een politiek waarop het streven der beide regeeringen steeds gericht is geweest en zal zijn."
De „Osservatore Romano" publiceert in zijn laatste editie een officieel communiqué over het bezoek van de Britsche ministers aan Vaticaanstad, dat als volgt luidt:
„De Heilige Vader heeft Chamberlain en lord Halifax met groote hartelijkheid ontvangen. Zij werden vergezeld door den Britschen gezant bij het Vaticaan. De Heilige Vader richtte hartelijke woorden tot hen en dankte hen voor hun bezoek. Zijne Heiligheid toonde levendige belangstelling in de Koninklijke Familie van Engeland en gaf uiting aan zijn beste wenschen voor deze familie en voor de welvaart van het groote Britsche Rijk, waarin zoovele katholieken leven.
Vervolgens werd gesproken over talrijke punten, betreffende de betrekkingen tusschen den Heiligen Stoel en Groot-Brittannië.
Met voldoening werd vastgesteld, dat deze betrekkingen op het oogenblik goed zijn.
De Engelsche premier is 14 Januari direct naar Londen vertrokken. Lord Halifax vertrekt van Rome naar Genève.
(Telex-A. N. P. - Osservatore Romano - Maasbode)

(Vor. ber. Neville Chamberlain 3584 B.)

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

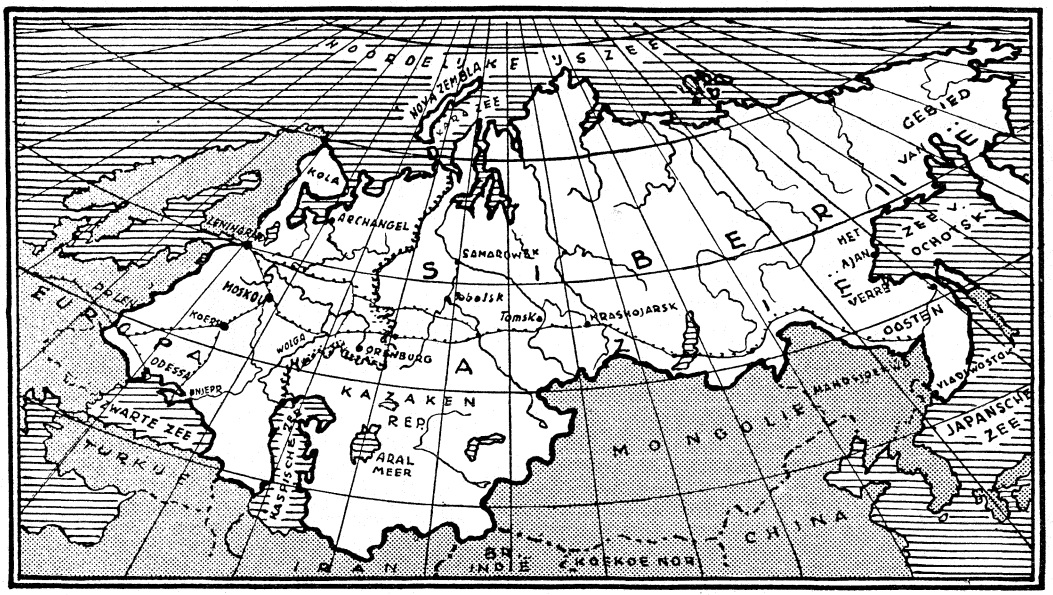
Duitsch: H. A. Bernatzik — „Die Geister der Gelben Blätter." (F. Bruckmann, München)
Alfred Kerr — „Melodien." (Intern. Verlags-Anstalt, Paris)
Albert Schweitzer — „Afrikanische Geschichten." (Felix Meiner, Leipzig) **(Vor. ber. 3604 B.)**
Engelsch: Humphry Chesterman — „Bolden. A Novel of a Modern Othello." (Harrap, London 1938)
Eric Linklater — „The Impregnable Women." (Cape) **(Vor. ber. 3604 B.)**
Fransch: Jean Milo — „L'Etang de Malbourg, Roman." (Editions Labor, Bruxelles-Paris, 1938)
Cilette Ofaire — „Sylvie Velsey." (Stock, Paris '38)
Charles Seignobos — „Essai d'une histoire comparée des peuples de l'Europe." (Rieder, Paris 1938) **(Vor. ber. 3604 B.)**
Nederlandsch: Ir. J. W. Albarda — „Een kwart eeuw parlementaire werkzaamheid in dienst van de bevrijding der Nederlandsche Arbeidersklasse." (N.V. De Arbeiderspers, Adam 1938)
Arthur van Schendel — „De Wereld een Dansfeest." (J. M. Meulenhoff, Amsterdam)
S. Vestdijk — „De nadagen van Pilatus." (Nygh & v. Ditmar, Rotterdam) **(Vor. ber. 3604 B.)**

(Red. K. H. A.)

C. ANTI-KOMINTERN-PACT. — Hongarije toegetreden. - Hongarije erkent Mandsjoekwo. —

Van officieele Duitsche zijde wordt bevestigd, dat de Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, op 13 Januari de gezanten van Duitschland, Italië en Japan heeft ontvangen. Deze deelden hem uit naam van hun regeeringen mede, dat de drie mogendheden kennis hebben genomen van de bereidheid der Hongaarsche regeering om toe te treden tot het anti-kominternverdrag.
Graaf Csaky deelde mede, dat de Hongaarsche regeering met toestemming van den rijksregent besloten had om de uitnoodiging tot het anti-kominternverdrag toe te treden, te aanvaarden.
Officieel wordt medegedeeld, dat Tsjang Tsjing-hoei, de premier van Mandsjoekwo, door de Hongaarsche regeering in kennis is gesteld van haar besluit om Mandsjoekwo formeel te erkennen.
(Domei - D. Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3599 D.)**

A. **Algemeene gegevens. - Handelsrelaties. —**



Hieronder volgen eenige gegevens over Sovjet-Rusland, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — De officieele naam van Sovjet-Rusland luidt: de Unie van Socialistische Sovjet-Republieken, meestal afgekort tot U.S.S.R. (in het Russisch: S.S.S.R.).

Rusland kan worden onderscheiden in Europeesch en Aziatisch Rusland; de beide gebiedsdeelen zijn door het Oeral-gebergte gescheiden. De elf samenstellende deelen der Unie zijn: De Russische Socialistische Federatieve Sovjet-Republiek, de Oekraïnsche, de Wit-Russische, de Azerbeidjan, de Georgische, de Armenische, de Kazaksche, de Kirgizische, de Uzbek, de Turkomeensche en de Tadjikische Socialistische Sovjet-Republieken.

SOVJET-RUSLAND

De totale oppervlakte van Rusland bedraagt 21.353.101 km².

De bevolking bedraagt, volgens de volkstelling van 1933, ca. 165 millioen zielen en omvat tal van volken. Ruim ¾ der bevolking bestaat uit Slaven; daarnaast vindt men volken van Turkschen en Kaukasischen oorsprong, benevens Finnen, Joden, Armeniërs en Duitschers.

De hoofdstad is Moskou met 3¾ millioen inwoners. Voorts zijn van beteekenis o.a. Leningrad (2¾ millioen), Bakoe (700.000), Charkow (650.000), Kiew (550.000), Odessa (500.000), Tasjkent (500.000), Rostow (525.000) en Tiflis (400.000).

Op 14 Februari 1918 is de Gregoriaansche tijdrekening in Rusland ingevoerd. De Zondagen zijn afgeschaft; echter wordt elken zesden dag van de maand een feestdag gehouden. Bijzondere feestdagen zijn: 22 Januari, 1 en 2 Mei en 8 en 9 November.

De landstaal, het Russisch, telt verschillende dialecten; ook de Kaukasische en Turkomeensche streken hebben hun eigen taal. In het handelsverkeer met Rusland kan men van de moderne West-Europeesche talen gebruik maken.

De hoogste macht in de Unie wordt uitgeoefend door de „Opperste Sovjet van de Unie van Sovjet Republieken". Deze bestaat uit twee Kamers: de Sovjet van de Unie van Sovjet Republieken en de Sovjet van Nationaliteiten. De eerste wordt gekozen door de burgers van de Unie op basis van 1 afgevaardigde voor iedere 300.000 inwoners, de laatste wordt gekozen door de burgers van de Unie op basis van 25 afgevaardigden voor iedere Republiek en minder voor iedere autonome Republiek.

De vereenigde vergadering van den Oppersten Sovjet kiest het Presidium van den Oppersten Sovjet, bestaande uit één voorzitter, elf ondervoorzitters, een secretaris en 24 leden. Dat Presidium vormt het hoogste orgaan van de Staatsmacht. Het hoogste uitvoerende en administratieve orgaan van de Staatsmacht is de Raad van Volkscommissarissen van de Unie van Sovjet Republieken, welke Raad wordt samengesteld door den Oppersten Sovjet van de Unie van Sovjet-Republieken.

Munten, maten en gewichten. — Sinds 1926 is het metrieke stelsel in de Sovjet Unie ingevoerd. Er zijn echter nog talrijke Russische maten in gebruik, waarvan de voornaamste zijn:

a. lengtematen:
1 Werstá (500 sazjenj) = 1,0668 km.
1 Sazjenj (3 arsjin of 7 foet) = 2,1336 m.
1 Arsjin = 0,7112 m.
1 Foet = 0,3048 m.

b. Vlaktematen:
De sjatina (2400 quadrat sazjenj) = 1,0925 ha.

c. Inhoudsmaten:
1 Tsjetwertj (8 tsjerwerik) = 209,91 liter.
1 Tsjetwerik (8 garnjets) = 26,239 liter.
1 Garnjets = 3,2798 liter.
1 Wedro = 12,299 liter.

d. Gewichten:
1 Berkowetz = 10 poed = 163,805 kg.
1 Poed (40 foent) = 16,3805 kg.
1 Lot (3 Zolotnik) = 12,7972 gr.

De munteenheid is de Roebel; 1 roebel = 100 kopeken; 10 roebel is een tjernowets. De waarde van den roebel is vastgekoppeld aan den Amerikaanschen dollar in de verhouding van 5.30 roebel = $ 1. Op het oogenblik is de waarde van den roebel dus *f* 0.34.

Middelen van bestaan. — Rusland is zeer rijk aan bodemschatten, welke nog slechts ten deele zijn ontgonnen. Zeer belangrijk is de productie van petroleum, steenkool en goud, doch ook tal van andere delfstoffen worden er aangetroffen.

De voornaamste petroleumdistricten liggen bij de Kaukasus (Bakoe), in Transkaukasië, in den Oeral en op het eiland Sachalin. Wat de steenkool betreft, is het Donetzbekken van groot belang. De Oeral is van oudsher een centrum van mijnbouw, doch ook de Oekraïne, de Kaukasus en Oost-Siberië hebben zeer belangrijke mijnbouwstreken. IJzererts wordt in groote hoeveelheden gewonnen; voorts mangaanerts, koper, platina, zout, edelgesteenten (Oeral).

De voorraad hout is ontzaglijk, daar ca. 40% van de oppervlakte van het land met bosch is bedekt.

De groote Russische laagvlakte is de korenschuur

van het land. In de sub-tropische gebieden van het Zuiden worden tabak en wijn, katoen en thee in het groot gekweekt. De landbouw is gecollectiveerd. Het aantal individueele grondbezitters is zeer gering.
Belangrijke takken van industrie zijn de petroleumindustrie met aanverwante takken, de mijnbouwondernemingen, de turfwinning, de metaal-industrie (ijzer en staal, doch ook andere metalen), de bouw van motoren, landbouwwerktuigen, tractoren, locomotieven en verder spoorwegmaterieel, en groote electrische centrales.
Het verkeersvraagstuk is van groote beteekenis. Belangrijke kanalen zijn gegraven of worden nog aangelegd (een verbinding Oostzee met Zwarte Zee; en Oostzee met Witte Zee). Ook het spoorwegnet wordt voortdurend verbeterd. Het luchtverkeer heeft zich sterk ontwikkeld (Poolvluchten!). Bijzondere aandacht wordt geschonken aan het ontsluiten van het Noorden van Siberië door zoowel scheep- als luchtvaart. Eenige malen zijn tochten ondernomen langs de kust van Siberië.
Ook is een eigen koopvaardijvloot in het leven geroepen; zij wordt beschermd door de bepaling, dat alleen op Russische schepen mag worden ingevoerd.
Ten slotte moge nog de aandacht worden gevestigd op den pelshandel en de vischvangst met de bijproducten traan en kaviaar.

Buitenlandsche handel. — Bij de beoordeeling van de hieronder volgende statistische gegevens dient men voor oogen te houden, dat de buitenlandsche handel staatsmonopolie is en behalve door de vijfjaren-plannen tevens door handelspolitieke overwegingen sterk wordt beïnvloed. Artikelen, die het eene jaar in belangrijke mate worden ingevoerd, verdwijnen in volgende jaren uit de invoerstatistieken of worden uit geheel andere landen betrokken.
De ontwikkeling van den buitenlandschen handel blijkt uit de volgende cijfers (in millioenen nieuwe roebels; 4.38 nieuwe roebel = 1 goudroebel = 51.46 U.S.A. goud $ cents. De waarde van een nieuwen roebel beliep in 1936 *f* 0.354, in 1937 *f* 0.415 en in Januari/September 1938 *f* 0.414):

	Jan.—Sept. 1938	1937	1936
Invoer	1.046.0	1.341.3	1.352.5
Uitvoer	925.2	1.728.6	1.359.1
Invoersaldo	120.8	—	—
Uitvoersaldo	—	387.3	6.6

De handelsbalans van Nederland met Sovjet-Rusland luidde volgens de Nederlandsche statistiek als volgt (in duizenden guldens):

	Januari t/m November 1938	1937
Invoer uit Sovjet-Rusland	28.538	37.771
Uitvoer naar Sovjet-Rusland	18.424	20.468
Invoersaldo	10.114	17.303

De invoer uit Sovjet-Rusland bestond in de eerste 11 maanden van 1938 o.m. uit gezaagd naaldhout, tarwe, papierhout, gerst en rogge. Ons land exporteerde o.a. tin in blokken, baggermolens, enz. en zwavelzure kinine.

Organisatie van den handel. — De buitenlandsche handel is een staatsmonopolie. Voor de belangrijkste takken van in- en uitvoer zijn afzonderlijke lichamen in het leven geroepen, welke met het buitenland rechtstreeks in contact komen. Deze handelsorganisaties hebben hun kantoren ten deele in het buitenland en vertegenwoordigen aldaar tevens de andere centrale organisaties, welke alle in Moskou hun hoofdzetel hebben.
De voornaamste dezer in- en uitvoervereenigingen zijn de volgende:
voor import: machine-import, Sojoezmetimport (metaalinvoer), technopromimport (industrieele technische invoer), raznoimport (invoer diverse artikelen);
voor export: sojoezneftexport (petroleum), sojoezpromexport (industrieele waren en grondstoffen), sojoezoegoljexport (kolen), technoexport, exportljon (vlas), exportljes (hout), exportchleb (granen), raznoexport (diversen).
Het volkscommissariaat voor den buitenlandschen handel is gebonden aan de vijfjaren-plannen, waarin ook een plan voor den buitenlandschen handel is verwerkt.

Betalingsverkeer. — De handel in vreemde deviezen is uitsluitend in handen van de Staatsbank der U.S.S.R. en van een dochterinstelling daarvan, de Vneshtorgbank (Bank voor den Buitenlandschen Handel).

Organisatie van den handel met Nederland. — Aangezien Sovjet-Rusland door Nederland niet de jure erkend is, bestaat in Nederland ook niet een officieele Russische handelsvertegenwoordiging. Als officieuse handelsvertegenwoordiging fungeert de N.V. Handel Maatschappij Exportchleb, gevestigd te Amsterdam, Honthorststraat 3.
De handel tusschen Nederland en de Sovjet-Unie is geregeld in een overeenkomst tusschen het Volkscommissariaat voor den Buitenlandschen Handel en een delegatie uit het Comité voor den Handel met Sovjet-Rusland. Laatstgenoemd comité onderhoud met de Russische autoriteiten en met de Exportchleb rechtstreeks contact. Het bureau van het Comité — „Centraal Bureau voor den Handel met Sovjet-Rusland" genaamd — is gevestigd: Kneuterdijk 8 te 's-Gravenhage.

Bepalingen betreffende den invoer. — Er bestaan douanetarieven voor goederen die ingevoerd, en eveneens voor goederen die uitgevoerd mogen worden. Verder lijsten van goederen waarvan in- en/of uitvoer verboden is.
In het algemeen worden goederen, afkomstig van landen, die bij handelsverdrag een desbetreffende regeling hebben getroffen, voor transito door Sovjet-Rusland toegelaten. Aangezien geen handelsverdrag met Nederland bestaat, geldt voor Nederland de wettelijke regeling, namelijk dat transito voor dergelijke landen verboden is. Echter is aan het Centraal Bureau voor den Handel met Sovjet-Rusland de toezegging gedaan, dat transito van geval tot geval in welwillende overweging zal worden genomen.
(Economische Voorlichting) **(V. b. Bevolking 913 F.; In- en Uitvoer 2906 F.; Handelsbetrekkingen met Nederland 2735 C.)**

15 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Het bezoek van premier Neville Chamberlain aan Rome. —
Chamberlain heeft op 14 Januari, voor zijn vertrek uit Rome de Italiaansche pers ontvangen en uiting gegeven aan zijn voldoening over de hem bereide hartelijke ontvangst.
Het doel van mijn reis, zoo zeide hij, was niet, bijzondere overeenkomsten te sluiten, doch veeleer door persoonlijk contact begrip te scheppen voor de wederzijdsche standpunten. Dit doel is volkomen bereikt.
Wij verlaten Rome meer dan ooit overtuigd van de goede voornemens en den goeden wil der Italiaansche regeering.
Wij zijn er zeker van, dat een beter begrip is ontstaan en dat de besprekingen in de toekomst niet slechts vrucht zullen dragen voor de betrekkingen tusschen onze beide landen, doch voor de Europeesche samenwerking. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3616 A.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Leening R.M. 1½ milliard 4½%. - Ten volle toegewezen. —
Op 10 Januari '39 is de inschrijving op 1½ milliard 4½% schatkistwissels gesloten. Het D.N.B. bericht over het resultaat, dat het door het emissieconsortium overgenomen en ter inschrijving aangeboden bedrag geheel is ondergebracht.
De inschrijvingen werden ten volle toegewezen.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Leeningen 3484 C.)**

A. **BEWAPENING. — Eenige cijfers op 31 December 1938. —**

	U.S.A.	ENGELAND	JAPAN	FRANKRIJK	DUITSCHL.	ITALIË	SOVJET-RUSLAND
 VLOOT	1,620,000 TON	1,904,000 TON	1,120,000 TON	785,000 TON	465,000 TON	670,000 TON	315,000 TON
	2200	3000	?	2200	?	3200	?
 STAAND LEGER	178000	217000	1,250000	708000	1,000000	300000	1,300000

DE STERKTE DER LUCHTMACHT VAN JAPAN, DUITSCHLAND EN SOVJETRUSLAND IS NIET BEKEND.

Hoewel wij weten, dat deze cijfers niet in overeenstemming zijn met onze vorige opgaven, geven wij bovenstaande statistiek ten bewijze van het feit, dat geen enkel land, dat bewapent, de juiste statistieken opgeeft. De cijfers zijn ontleend aan de laatste officieele opgaven.

Blijkens het militaire jaarboekje van den Volkenbond voor 1938 bedroegen de militaire uitgaven in de geheele wereld in 1938 bijna 9500 millioen gouddollars, tegen 8 milliard in 1937. Van de 9400 millioen, die de eerste militaire uitgaven van 64 landen in 1938 vormen, komen voor rekening van de zeven groote mogendheden alleen al 7400 millioen, d.i. ongeveer 78.7 pct. van het totaal. Tien jaar geleden, in 1929 bedroegen de militaire uitgaven van deze zelfde zeven landen slechts 2800 millioen dollar of ongeveer 66.7 pct. van het totaal, zijnde 4200 millioen.

(Militair Jaarboekje v. d. Volkenbond. - N. Y. Times)

(Vor. ber. Bewapening 3581 B.)

B. **BRITSCH-ITALIAANSCH ACCOORD VAN 16 APRIL 1938. — De belangrijkste punten. —**

Dit zijn de belangrijkste punten van het Britsch-Italiaansche pact van 16 April 1938:

Militaire bewegingen: Uitwisseling van inlichtingen.

Libye: Vermindering der Italiaansche strijdkrachten.

Tsana-meer; Italiaansche toezeggingen i.z. den Blauwen Nijl.

Saoedië-Arabië en Jemen: Waarborgen voor integriteit en onafhankelijkheid.

Propaganda: Beleedigende uitlatingen tegengegaan.

Suez-Kanaal: Vrije doorvaart gewaarborgd.

Middellandsche Zee: Bevestiging van vorige verklaringen. (Telegraaf)

(Vor. ber. 3225 A.; Engeland-Italië 3591 E.)

C. **FRANKRIJK. — Radicale Partij. - Motie van vertrouwen in Daladier. —**

Het executieve comité der radicale partij heeft op 14 Januari '39 met slechts één stem tegen, een motie van vertrouwen ten aanzien der buitenlandsche politiek aangenomen. Ten aanzien van de algemeene binnen- en buitenlandsche politiek der regeering werd een motie van vertrouwen aangenomen met algemeene stemmen.

In de eerstgenoemde motie wordt o.m. geconstateerd, dat ondanks de in de niet-inmengingscommissie aanvaarde verplichtingen Italië volgens eigen verklaringen niet opgehouden heeft Franco steun van materiaal en soldaten te geven en dat de Italianen gevestigd blijven op het Spaansche gebied der Balearen, waar zij, naast Marokko, het ernstigste gevaar zouden veroorzaken voor de Fransche verbindingen in de Middellandsche Zee. De motie verzoekt de regeering waakzaam den toestand, die aldus ontstaan is, te bestudeeren. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Daladier 3607 A.; Rad.-Soc. Partij 3518 B.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Britsche nota aan Japan. —**

Een Britsche nota van 14 Januari '39 aan Japan legt in krachtige bewoordingen, krachtiger wellicht dan Groot-Brittannië ooit gebruikt heeft sedert het begin van den Chineeschen oorlog, de Britsche houding vast ten aanzien van de politiek, die weloverwogen door Japan wordt gevoerd tot sluiting van China voor allen handel met de Westersche wereld, den Duitschen en Italiaanschen handel zoowel als den Britschen en Amerikaanschen. De Britsche regeering herhaalt op de meest formeele wijze, dat zij vasthoudt aan de opendeurpolitiek, welke vastgelegd werd in het Negenmogendhedenverdrag van 1922 en verwerpt krachtig eenzijdige herziening van verdragen, ofschoon zij de deur openlaat voor herziening door onderhandeling.

Het resultaat is, dat de Britsche politiek op één lijn komt met die, welke reeds door de Vereenigde Staten naar voren is gebracht. (Times)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3611 D.)

E. **MEXICO. — Cedillo doodgeschoten. —**

De opstandelingenleider Saturnino Cedillo is op 12 Januari '39 in de bergstreken van den staat San Luis Potosi, door federale troepen doodgeschoten. Cedillo was, zooals bekend, vroeger divisie-generaal in het Mexicaansche leger. Met een kleine groep aanhangers is hij sinds een half jaar in openlijken opstand tegen de regeering van Cardenas geweest. Met den dood van Cedillo is thans alle oppositie tegen de bestaande regeering uitgeroeid. Waarschijnlijk zal zijn lijk naar Mexico-City worden gebracht en daar ter aarde worden besteld. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Cedillo 3283 D.)

F. **FILMKUNST. — Rijksfilmkeuring. - Afgekeurde films in 1938. —**

In 1938 werden 17 groote films, met een totale lengte van 37155 meter niet toegelaten voor vertooning in Nederland. Dit resultaat wijst erop, dat de filmimporteurs steeds meer rekening houden bij den aankoop van films met den vermoedelijken uitslag van de keuring, immers de totale lengte van de afgekeurde films is belangrijk minder dan deze de vorige jaren was. Voor de voorgaande drie jaren waren de cijfers: 1937 - 70119 meter, 1936 - 74696 meter en 1935 - 49145 meter totale lengte van de niet toegelaten films. (Red. K. H. A.)

(V. b. 2739 E.; Centr. Comm. v. Filmkeuring 3160 C.)

16 JANUARI 1939

G. **NEDERLAND. — N. S. B. - Onderdeelen van Nationaal Dagbladpersen in beslag genomen. —**

Op 13 Januari '39 is de rechter-commissaris te 's-Gravenhage, jhr. mr. Van Meeuwe, in tegenwoordigheid

van den substituut-officier van Justitie, mr. Hoekstra, ten kantore van het Nationale Dagblad in de Keizerstraat te Leiden geweest, waar zij onderdeelen van de persen in beslag hebben genomen, teneinde het drukken van het Nationale Dagblad te beletten.
Naar ons medegedeeld wordt vindt dit justitieel ingrijpen zijn oorzaak in artikelen, welke in het Nationale Dagblad verschenen zijn op 23 en 29 December en op 4 Januari en welke beleedigend geacht werden.
De drie genoemde artikelen worden beleedigend geacht voor den Minister van Justitie en voor de katholieke geestelijkheid.
Voor de artikelen, verschenen in de nummers van 23 December en van 29 December, heeft mr. M. M. Rost van Tonningen zich aansprakelijk gesteld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. N.S.B. 3299 C.)**

A. **HONGARIJE. — Burgers gerangschikt in drie soorten. —**
In Hongarije wordt een nieuw wetsontwerp voorbereid, volgens hetwelk voor belangrijke openbare functies slechts toeranische Magyaren in aanmerking komen, n.l. Hongaren, wier voorouders zich voor 896 in Hongarije gevestigd hadden. Deze maatregel zou van toepassing zijn op alle politieke, juridische, administratieve en zelfs kerkelijke posten.
Indien dit ontwerp zou worden aangenomen, zouden in Hongarije drie soorten burgers bestaan, ten eerste de toeraniers, die de bestuursfuncties zouden bekleeden, ten tweede de Hongaren, wier voorouders zich na 896 in Hongarije hebben gevestigd en ten derde de joden. (Nwe Rotterd. Crt.)

B. **NEDERLAND. — In- en uitvoer in 1938. —**
Blijkens een mededeeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg de totale invoer van Nederlang in 1938 (zonder goud en zilver) *f* 1.415 millioen, tegen *f* 1.550 millioen in 1937.
De uitvoer daalde van *f* 1.148 tot *f* 1.039 millioen.
Het invoeroverschot is van *f* 402 tot *f* 376 millioen verminderd.
Verdeeld over de belangrijkste in- en uitvoerlanden was de ontwikkeling als volgt:

	Invoer:		Uitvoer:	
	1937	1938	1937	1938
Duitschland	327	301	176	154
België en Luxemburg	180	162	126	106
Groot-Brittannië . .	129	115	248	234
Frankrijk	60	65	76	60
Ned.-Indië	126	102	94	100
V. S. van Amerika . .	136	153	58	37

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 3496 D.)**

C. **MEMELGEBIED. — Bertuleit, een nationaal-socialist, benoemd tot president. —**
De gouverneur van Memel heeft op 12 Januari '39 de benoeming goedgekeurd van Bertuleit tot president van het Memel-directorium.
Bertuleit is de plaatsvervanger van den leider der Duitsche nationaal-socialisten in het Memelgebied.
(Het Volk) **(Vor. ber. Memelgebied 3588 G.)**

D. **MEVROUW S. TROELSTRA-BOKMA DE BOER OVERLEDEN. —**
In het rusthuis „De Limborg" te Hilversum is 11 Januari, op 78-jarigen leeftijd, mevrouw S. Troelstra-Bokma de Boer, de schrijfster van zoovele bekende kinderboeken, overleden.
Zij publiceerde haar werk onder den schuilnaam Nynke van Hichtum en als zoodanig heeft zij een groote bekendheid verworven.
Slechts voor weinigen zal de titel „Afke's tiental" niet meer dan een klank zijn. Deze in 1903 verschenen „roman van een Friesch gezin" kan men tot de mooiste en zuiverste kinderboeken rekenen, die onze taal rijk is.
Nynke van Hichtum werd op 13 Februari 1860 in de pastorie van Nes bij Dokkum geboren als Sjoukje Bokma de Boer. Al vroeg trad zij in het huwelijk met Pieter Jelles Troelstra, wiens ster als Friesch dichter en redacteur van „For Hûs en Hiem" toen rijzende was. Onder invloed en op aandrang van haar man begon zij Duitsche kinderverhalen in het Friesch te vertalen (o.a. Leanders „Träumereien an französischen Kamina") en verzorgde zij voor „For Hûs en Hiem" een kinderrubriek.
Reeds voor 1890 verschenen er eenige bundeltjes verhalen van haar hand, waarvan wij „Teltsjes yn Skimerjoun" noemen.
Behalve de reeds genoemde, laten wij hieronder nog eenige titels volgen van het oeuvre van deze veelzijdige schrijfster en vermelden de uit drie deelen bestaande Oehoehoe-serie; voorts: Sipsu de knappe jongen; Zwarte Jacob van den Valkenburs; De wonderbare avonturen van Tom Duim; Fidoe de muzikant; Der wier ris in âld wyfke en het in 1935 verschenen en inmiddels weer herdrukte „Schimmels voor de koets of .... vlooien voor de koekepan?"
Van de vele sprookjes en vertellingen die zij vertaalde en bewerkte en bijeenbracht noemen wij ten slotte: Moeders Vertellingen; Kojakmannen; Het groot Winteravondboek; Oude Fransche sagen, Volksoverleveringen en Sprookjes, en Russische Sprookjes. (Het Vaderland)

17 JANUARI 1939

E. **JAPAN. — Russische grensoverschrijding. - Protest. —**
Het Japansche departement van buitenlandsche zaken heeft op 13 Januari '39 bij de Sovjet-regeering geprotesteerd tegen twee gevallen van ongeoorloofde grensoverschrijding bij Sachalin door Sovjetrussische vliegtuigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Japan—Sovjet-Rusland 3597 A.)

F. **NEDERL. OOST-INDIE. — Majesteitsschennis. - Voorstel tot uitbreiding van de strafbaarheid ingediend. —**
Bij den Volksraad is op 11 Januari '39 ingediend het ontwerp eener ordonnantie tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een nieuw artikel 136bis.
In de toelichting wordt vermeld, dat de strafwetsartikelen worden verruimd en wel in dier voege, dat het uiten van afkeuringswaardige handelingen mede onder het bereik van den strafrechter vallen.
(Aneta)

G. **ZUIDPOOL. — Noorwegen annexeert een gebied. -**
In een kabinetsraad heeft de regeering op 14 Januari besloten haar souvereiniteit uit te breiden over een sector van het Zuidpoolgebied, welke in het westen wordt begrensd door den sector der Falklands-eilanden en in het oosten door den Australischen sector. Bedoelde sector was de laatste jaren een punt van samenkomst van walvischvaarders. (Agence Belga)
(Vor. ber. Zuidpool 3237 C.)

H. **ZUID-AFRIKA. — Moreele herbewapening. - Een manifest van Hertzog en Malan. —**
De politieke wapenstilstand tusschen generaal Hertzog, den eersten minister van Zuid-Afrika en dr. Malan, den leider van de Nationale Partij, wordt door den Zuid-Afrikaanschen correspondent van de „Manchester Guardian" toegeschreven aan de beweging voor moreele herbewapening.
De wapenstilstand van een maand, gesloten met het oog op de voortrekkers-feesten, is neergelegd in een manifest, opgesteld door dr. Jansen, president van het Huis van Afgevaardigden en geteekend door generaal Hertzog en dr. Malan.
De eerste drie punten, die in het manifest aanvaard worden, luiden:
1. „die christelike grondslag van ons staatkundige en maatscaplike lewe en die erkenning van die noodsaaklikheid van die doelbewuste soek na die leiding van God in alle aangeleenthede wat die volkslewe raak.
2. „die erkenning van die absolute noodsaaklikheid, in hier die tijd van spanning en ontwrigting, van die opbouw van die geestelike en sedelike waardes as essensiele substraat in die lewe van die volk deur die nastrewe ten alle tijde van eerlikheid, waarheid, opregtheid, offervaardigheid, dissipline en selfbeheersing in alle vertakkinge van die volkslewe.
3. „die handhawing van 'n waaragtige christelike gees, gesindheid en waardigheid in ons openbare lewe, in die pers en bij politieke vergaderings en volksraadsdebatte, en die nalating van alles wat kan aanstoot gee of vervreemding of vijandskap skep tussen persoon en persoon". (Het Vaderland)

I. **DANZIG. — Joden vóór 1 October uit Danzig. —**
Alle te Danzig wonende Joden moeten het gebied van de vrije stad vóór den eersten October van dit jaar verlaten. Aldus luidt de overeenkomst, die op 13 Januari tusschen de nationalistische autoriteiten van Danzig en de Joodsche organisatie in deze stad gesloten is.
Op hetzelfde oogenblik, waarop deze overeenkomst tot stand kwam, gaven de politieautoriteiten opdracht, alle anti-semietische excessen en vervolgingen te staken.

Op het oogenblik vergaren de Joodsche leiders de noodige fondsen voor deze massa-emigratie. Ten einde dit mogelijk te maken, hebben de autoriteiten ten deele de geblokkeerde vermogens der Joden vrijgegeven; de Joden zijn thans gemachtigd, hun roerende en onroerende bezittingen te verkoopen. De helft van de opbrengst is bestemd voor het emigratiefonds. De eerste lijst met emigranten is op 13 Januari afgesloten. Daarop komen omstreeks duizend menschen voor, die via Duitschland naar Triëst vervoerd zullen worden en zich daar met bestemming naar het Nabije Oosten zullen inschepen.
(Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. 3602 E.)**

A. **NEDERLAND. — Stand der Werkloosheid. - Augustus-December 1938. —**

	1936	1937	1938
Augustus	381.400	317.800	301.800
September	390.100	324.300	301.700
October	394.400	340.400	318.700
November	419.500	386.000	347.100
December	455.200	437.500	431.181

(Centr. Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 3559 C.)**

B. **PALESTINA. — Gewonden en dooden in 1938. —** Het totaal der gewonden en dooden beliep in 1938 resp. 2000 en 1700, w. o.

	gewond	gedood
Arabische strijders	1138	196
„ burgers	486	636
Joden	292	649
Engelschen	69	233
Anderen	12	6
	1997	1720

(Sunday Times) **(Vor. ber. Onlusten 3615 C.)**

C. **SCHEEPVAART. — Rotterdam - Antwerpen - Groot Hamburg 1937-1938. —**
De vergelijkende cijfers van de scheepvaartbeweging in de havens van Rotterdam, Antwerpen en Groot-Hamburg (Hamburg, Harburg, Wilhelmsburg en Altona) luiden als volgt:

	Jan.-Dec. 1938		Jan.-Dec. 1937	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Groot Hamburg	18.595	20.833.176	18.663	19.744.709
Rotterdam *)	15.360	24.721.542	14.389	23.421.891
Antwerpen **)	11.762	19.798.658	12.386	20.599.706

*) De cijfers van Rotterdam betreffen alle zeeschepen, welke daar zijn binnengekomen, zoowel uit zee als van binnenlandsche havens.
**) Na aftrek van 18% in verband met de Belgische berekening van de netto-tonnenmaat. (Centr. Bur. v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Antwerpen 3329 D.; Hamburg 3089 B.; Rotterdam 3329 D.)

D. **ITALIE. — Geen Joodsche muziek meer. —**
In een bijeenkomst op het ministerie van cultuur werd op 15 Januari besloten, dat muziekuitgevers alle werken van Joodsche componisten van het Italiaansche repertoire moeten schrappen. (Stefani)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3585 G.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — De Joodsche republiek aan de Amoer. - Een mislukt experiment. —**
Het „Joodsch tehuis" in het Verre Oosten is thans tien jaar oud. Het is gelegen in Siberië, in het bekken van de Amoer, aan de grens van Mandsjoekwo, en de hoofdstad heet Birobeidzjan. In 1928 werd het plan opgevat in dit gebied, dat meer dan 30.000 km² groot is, Joden over te brengen uit de Oekraïne, Wit Rusland en andere deelen van de Sovjet-Unie.
Zij zouden daar collectieve boerderijen beginnen, de rijke bronnen en dichte wouden van het land exploiteeren, en zoo langzamerhand een economische eenheid gaan vormen, die zich zelf zou kunnen onderhouden.
De oorspronkelijke bevolking van het land bedroeg ongeveer 34.000 zielen, geen van allen Joden. Het grondgebied dat geschikt was voor landbouw, wordt op 5 millioen acres geschat, waarvan 250.000 acres reeds bebouwd werd. Het plan was in tien jaren tijd 100.000 Joden naar dit gebied over te brengen.
De kolonisatie geschiedde langzaam. In 1931 waren er slechts ongeveer 7000 Joden naar de streek gekomen, waar men begon aan industrieele ondernemingen.
Eind 1933 waren er in het geheel 19.000 Joden hierheen overgebracht, maar intusschen waren er 12.000 weer verdwenen, zoodat er maar een 7000 over waren.
In 1934 werd het gebied verheven tot den rang van een autonome Joodsche republiek en er werden nieuwe pogingen in het werk gesteld om Joodsche kolonisten er heen te krijgen, ditmaal niet alleen Russen maar ook buitenlanders uit Amerika en zelfs uit Palestina.
Er werd een uitnoodiging gezonden om geschikte Joden over te halen als kolonist naar de Joodsche republiek in het Verre Oosten te komen.
Er is weinig betrouwbaar statistisch materiaal over dit gebied te krijgen, maar het schijnt, dat deze campagne tengevolge heeft gehad, dat er in de volgende jaren niet meer dan 6000 kolonisten uit het buitenland aankwamen.
De toestand is thans zoo, dat in de geheele republiek niet meer dan 20.000 Joden wonen, waarvan drie kwart niet op het land werken maar in Birobeidzjan wonen, een stad met meer dan 20.000 inwoners. De Sovjet autoriteiten zijn er niet in geslaagd het boerenbedrijf voor de Joden aantrekkelijk te maken.
De niet-Joodsche bevolking van deze Joodsche republiek is drie maal grooter dan de Joodsche en de verhouding zal nog ongunstiger worden, daar de immigranten thans voornamelijk niet-Joden zijn, die zich vestigen in de boerderijen welke door de Joden, voor wie zij waren bedoeld, zijn verlaten.
Men kan slechts tot de conclusie komen, dat dit experiment volledig is mislukt. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 252 F.)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Arbeidswet op 1 Januari 1939 in werking getreden. —**
De nieuwe arbeidswetten zijn op 1 Januari '39 in werking getreden, krachtens welke de Duitsche werkdag is vastgesteld op 8 uur. Vele uitzonderingen worden echter toegelaten en een groot aantal arbeiders zal het maximum van 10 uur per dag in de fabrieken moeten doorbrengen. Zoo mogen bijv. de werktijden worden verlengd om verloren tijd in te halen, voor voorbereidend werk en voor afwerking (d.w.z. schoonmaken enz.). Voor 30 dagen per jaar mogen werktijden van 10 uur worden ingevoerd, wanneer dat noodzakelijk is en dit mag steeds worden gedaan in geval van „dringende noodzaak".
In bepaalde omstandigheden kan van mannelijke arbeiders elke drie weken één werktijd van maximaal 16 uur worden geëischt, mits zij dan tweemaal 24 uur onafgebroken rusttijd in de drie weken hebben. De rustperiode na elken werkdag moet op z'n minst 11 uur zijn. Gedurende den werktijd mogen mannelijke arbeiders een half uur rust na zes uur arbeid hebben, vrouwen een rust van 20 minuten na 4½ uur arbeid. (Deutsches Nachrichtenbüro)

18 JANUARI 1939

G. **NEDERLAND. — Verkeersongelukken. - October-November 1938. —**
Voor de maanden October-November 1938 zijn de cijfers der verkeersongelukken als volgt:
(tusschen haakjes de cijfers van 1937)

	gedood	ernstig gewond
October	90 (47)	408 (404)
November	68 (62)	365 (329)

(Centr. Bur. voor de Statistiek) **(Vor. ber. 3547 B.)**

H. **GEESTELIJK LEVEN. — Wereldzendingscongres te Tambaran (Madras). - „Boodschap". —**
Dr. John Mott heeft het Congres van den Int. Zendingsraad op 29 December '38 gesloten, na een samenzijn van drie weken te Tambaran (bij Madras). Alles beheerschend was de omstandigheid, dat de vertegenwoordigers van zooveel volken en rassen één zijn geweest in een Christelijke gemeenschap, terwijl er oorlogen en felle geschilpunten tusschen de volken bestaan op elk ander terrein.
De „Boodschap" van dit Wereldzendingscongres aan alle Volken uitgegaan, luidt als volgt:
Vierhonderd zeventig afgevaardigden uit zeventig landen bijeenvergaderd uit vele rassen, zijn hier samengekomen om zich met elkander te bezinnen op de wijze van aan de wereld bekend te kunnen maken de liefde van den eeuwigen God, zooals Hij zich geopenbaard heeft in Jezus Christus.
De berichten, die tot ons gekomen zijn uit alle deelen van de wereld hebben ons doordrongen van het besef, dat de oude pestilenties, die het menschdom verwoesten, met ongeëvenaarde kracht onder ons rondwaren.
Oorlog, of vrees voor oorlog, werpt over alle landen zijn donkere en verlammende schaduw, die alle hoop terneerslaat.
Rassenhaat met vervolging als zijn wrange vrucht, wordt openlijk geëerd als een nationale godheid, waarvan de dienst zich reeds heeft ingeburgerd. Over de geheele wereld blijft de

geldzucht als een diepe kloof gapen tusschen de bezitters en de niet-bezitters, en vervult het hart van de laatsten met wraakzuchtige plannen tot revolutie en dat van de eersten met angst voor het behoud van hun machtspositie.
Telkens opnieuw werden wij gebracht tot diepe verootmoediging als wij bedachten, dat al deze ellende, die het menschdom te gronde richt, toch uit hemzelf voortkomt. Zij draagt het merkteeken van menschenwerk even duidelijk als de automobiel en de vliegmachine. Overstroomingen of aardbevingen, of andere duistere geheimzinnige machten, die wij niet beheerschen kunnen, veroorzaken geen oorlogen of spanningen in het economisch leven. Wij weten het, dat wij leven in een chaos van ons eigen maaksel.
Telkens opnieuw moesten wij erkennen, dat de ellende, waarin wij ons bevinden, het werk is niet alleen van slechte menschen, maar ook van goede. De grootste rampen zijn niet over ons gebracht door menschen, die onheil over de wereld wilden uitstorten, maar door diegenen, die meenden dat zij het beste deden, wat hun onder de gegeven omstandigheden mogelijk was. Wij weten niet, wie wijs genoeg zou geweest zijn om de huidige ellende van de wereld te voorkomen, en, evenmin kennen wij den man, die wijsheid genoeg heeft om er ons nu uit te verlossen.
Maar het is juist op dit punt, dat wij worden teruggeworpen op ons Geloof, en, verlost van pessimisme, met blijde hoop worden vervuld. Wij weten, dat er Een is, die niet zooals wij verslagen is en die nooit kan worden verslagen. In het wonder van Zijn openbaring in Christus zien wij God; niet als een verwijderde onbewogene en zelfgenoegzame godheid, maar als een Vader met een liefde voor het menschdom, Zijn kinderen, even onbeschrijvelijk als onuitputtelijk. Wij, die een blik hebben geslagen op Christus, Zijn Gezondene, Zijn Zoon, in het bittere kruislijden, dat Hij uit liefde tot de menschen heeft gedragen, wij hebben een hartverscheurend en tegelijk hartverheffend inzicht in den rijkdom van Gods onuitputtelijke liefde voor de Zijnen. In het bewustzijn daarvan hebben Christenen van alle eeuwen het martelaarschap aanvaard, en zijn uitgetogen naar de einden der aarde als verkondigers van de Blijde Boodschap. En in diepen ootmoed erkennen wij met groote dankbaarheid, dat zelfs in onzen tijd de bewijzen zich vermenigvuldigen, dat mannen en vrouwen, blijmoedig uittrekken als getrouwe en onvermoeide gezanten van Christus.
Wij zijn er van overtuigd, dat alleen God de menschen redden kan, en dat de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus dit niet alleen kan, maar het ook wil. Maar wij moeten er nog sterker van worden overtuigd, dat Hij dit niet doet door mannen en vrouwen, die alleen vervuld zijn van hun eigen idealen, maar door dezulken, die deze idealen geduriglijk in bidden en smeeken aan Zijn heiligen wil toetsen, en ze daaraan onderwerpen en ze steeds weer opnieuw toetsen. Het is niet slechts een moreel hoogstaand persoon, die in de huidige, en in welke andere crisis ook, door God kan worden gebruikt, maar hij wiens zedelijk besef voortdurend verlevendigd en verdiept wordt door de telkens vernieuwde, levenwekkende, scheppende aanraking Gods. Niemand van ons kan een onfeilbaar uitdeeler zijn van Zijn genadegaven, maar de eenige hoop voor deze wereld rust op diegenen, die ten minste ernaar streven, Hem te kennen en in Zijn wegen te wandelen.
Nationale goden, hoe ook genaamd, goden van rassen of klassen, zij zijn niet groot genoeg om ons te redden. Het kennen van God in Christus berooft niemand van zijn Volk, zijn geslacht, of zijn cultuur. Wanneer Christus in waarheid aangenomen is door een volk met een oude cultuur, dan vernietigd Hij niets van het goede, dat daarin vervat is, integendeel, Hij heft het op tot zijn hoogste bestemming. Wat Hij wel vernietigt, dat is: zelfgenoegzaamheid, maar in plaats daarvan roept Hij iets nieuws te voorschijn, n.l. gemeenschapszin (goodwill), een welwillendheid, die zich uitstrekt over een wijder gebied dan wat door nationale of cultureele banden begrensd wordt, en die iets weerspiegelt van de liefde Gods, die geen grenzen kent.
In ons tezamenzijn hebben wij opnieuw gezien, dat toewijding aan de dingen, die van Christus zijn, wonderen wekt onder mannen en vrouwen. Wij hebben te zamen gebeden en terwijl wij baden vielen de scheidsmuren van nationaliteiten en klassen weg. Samen verbonden door den Heiligen Geest en allen samen aan God, hebben wij ervaren wat „gemeenschap" is. En wij gevoelen, dat dit een belofte is van wat kan worden ervaren in de geheele wereld.
Wij roepen onze mede-Christenen in de geheele wereld op, om zich met ons te vereenigen in een nieuwe toewijding. Waarlijk, God vermaant ons in deze tijden om onze zelfgenoegzaamheid te laten varen, om geduriglijk Zijn aangezicht te zoeken, om van Hem te leeren, en om Zijn wegen bekend te maken op ieder gebied des levens. Hem bekend te maken op het gebied der staatkunde beteekent, zich te beijveren voor het heerschen van gerechtigheid in de betrekkingen tusschen de volken. Op het gebied van den handel beteekent het, dat er een eind moet komen aan den wedstrijd der persoonlijke belangen om plaats te maken voor een wedijver in dienst van het algmeen belang. Dit zal overal zelfopofferend dienen vereischen. God schenke het aan Zijn Kerk om de boodschapster te zijn van Zijn liefde tot alle menschen, totdat deze liefde de geheele wereld omsluite, volken en rassen en klassen samenbindend in een gemeenschap van liefde tot elkander, gedragen door een onwankelbaar geloof in Jezus Christus. (Telegraaf - N. Rott. Crt.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - De Gestapo in de pastorieën. —
Op 15 Januari '39 is door de geheime Duitsche staatspolitie, de Gestapo, onverwacht een inval gedaan in alle pastorieën van geheel West-Duitschland, en waarschijnlijk ook in vele, zoo niet in alle andere gebieden van het Derde Rijk.
Er werd een uiterst nauwgezette huiszoeking uitgevoerd, terwijl overal talrijke documenten door de Gestapo in beslag genomen en meegevoerd zijn.
Omtrent het doel, dat bij deze weerzinwekkende daad nagestreefd werd, kan nog geen zekerheid worden verkregen; men brengt dezen overval echter in verband met plannen om de goederen der Katholieke Kerk te sequestreeren. (De Tijd)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3536 E.)

B. ENGELAND. — Geheimzinnige ontploffingen. —
In Engeland hebben zich van 16 Januari af onder verdachte omstandigheden een reeks van geheimzinnige ontploffingen voorgedaan. Bijna op hetzelfde oogenblik werden Londen en Manchester opgeschrikt door verschillende ontploffingen en later Birmingham. De ontploffingen, waarvan de aard nog niet bekend is, sloegen gaten in het wegdek en vernielden tallooze ruiten.
Een van de veronderstellingen inzake de bomontploffingen, welke door de politie worden onderzocht, is, dat deze ontploffingen veroorzaakt zijn door het Iersche republikeinsche leger, met het doel wanordelijkheden te veroorzaken. (Times Weekly Edition)

C. NEDERLAND. — Wat beoogt het plan-Westhoff. -
Wat beoogt het zoo veelbesproken plan-Westhoff op het gebied der ontginningen?
Het is in het kort het volgende:

1. de vermeerdering van onze cultuurgronden door ontginning enz., welke vermeerdering met inbegrip der Zuiderzeegronden 450.000 H.A. zal bedragen;

2. de verbetering van bestaande cultuurgronden, omvattende: ruilverkaveling van 500.000 H.A. en betere afwatering van 220.000 H.A.

De totale oppervlakte van cultuurgronden in ons land bedraagt ongeveer 2.5 millioen H.A. Men ziet dus, dat er een flink kwantum zou worden bijgevoegd. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Plan Westhoff 3556 B.)**

D. VOLKENBOND. — Volkenbondsraad. - Evacuatie van buitenlandsche vrijwilligers in Spanje. —
De Volkenbondsraad heeft op 16 Januari goedkeuring gehecht aan het rapport der internationale militaire commissie over de evacuatie der buitenlandsche strijders uit het republikeinsche Spanje en de bevoegdheden der commissie met een maand verlengd.
Wat de algeheele terugtrekking van het front aangaat, heeft de commissie de overtuiging gekregen, dat de terugtrekkingsoperaties volledig zijn geëindigd.
De Fransche minister van buitenlandsche zaken, Bonnet, legde een verklaring af, waarbij hij er op wees, dat op de algeheele terugtrekking van vrijwilligers uit het republikeinsche deel van Spanje algeheele terugtrekking van de buitenlandsche strijders uit de zone van Burgos moet volgen; eerst dan zal men bevrijd zijn van de gevaren voor internationale conflicten uit deze crisis en zal men kunnen spreken over een kalmeering in het westen der Middellandsche Zee, waar Spanje een essentieel element vormt van den status quo.
Voorts zeide Bonnet, dat Frankrijk Spanje humanitaire hulp blijft geven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Vrijwilligers 3579 G.; Burgeroorlog 3615 B.)

19 JANUARI 1939

E. FRANKRIJK. — Debatten over de buitenlandsche politiek. - Geen hulp aan Spanje. —
In de Fransche Kamer hebben 17 Jan. '39 de debatten over de buitenlandsche politiek plaats gehad. De oud-minister van buitenlandsche zaken Flandin bestreed het voorstel van De Kerillis betreffende een vereeniging van alle naties, die worden bedreigd door de Duitsche ambities.
De Spaansche kwestie besprekende, verklaarde Flandin zich voor een politiek van strenge betrachting van het niet-inmengingsbeginsel. Een zekere dubbelzinnigheid ten opzichte van de niet-inmengingspolitiek moet echter worden opgeheven.
Blum herinnerde er o.m. aan, dat Frankrijk gedurende ander-

half jaar loyaal de niet-inmenging ten uitvoer heeft gelegd, en dat Frankrijk in 1937, in overeenstemming met Engeland, getracht heeft een niet-inmengingsverplichting van Italië te verkrijgen, maar door de monsterachtige kracht van de gewoonte, kwam men er toe, „een deelneming van Italië in de legers van Franco als natuurlijk te beschouwen". Wanneer spr. kon gelooven, dat morgen de niet-inmengingspolitiek eerlijk zou worden uitgevoerd, zou hij er nog aanhanger van zijn. Hoe echter zou men de huichelarij kunnen aanvaarden, volgens welke sommige verbintenissen de anderen niet binden, terwijl zij Frankrijk met puriteinsche strengheid zouden binden. De Fransche en de Engelsche regeering zijn verplicht de niet-inmengingsovereenkomsten op te zeggen of haar optreden te regelen naar de houding der andere onderteekenaars en op dit punt moet de Kamer zich uitspreken.
Flandin zeide hierop, dat de vraag is of Frankrijk, omdat de verplichtingen door anderen niet zijn geëerbiedigd, op zijn beurt zal moeten intervenieeren in den Spaanschen burgeroorlog.
Op levering van wapenen aan den eenen kant zal als antwoord levering van wapens aan den anderen kant komen en wanneer er geen evenwicht is in deze leveringen, zult gij zeggen, dat Frankrijk verplichtingen heeft. Gij zult er noodzakelijkerwijze toe worden gebracht om met troepen te intervenieeren.
Spr. houdt zich dus aan strenge niet-inmenging. Het belang van Frankrijk zou zijn de regeering van Franco te erkennen en te onderhandelen over zijn toekomstige neutraliteit in ruil voor een Fransche neutraliteit op dit oogenblik."
De Senaat is op 17 Januari eveneens bijeengekomen.
Plaats nemende op den presidentieelen zetel sprak Jeanneney een rede uit, waarin hij o.m. verklaarde:
„Frankrijk wordt van buiten belaagd. Het kan thans geen inwendige twisten onderhouden en aan partijtegenstellingen de voorkeur geven boven de moreele eenheid des vaderlands. In Europa, waarin sedert twintig jaar zooveel diplomatieke documenten straffeloos geschonden en verscheurd werden, waarin zoovele moreele begrippen zijn vergaan, waarin de begeerten verklaren rechten te zijn, waarin fatsoenlijke lieden wreed vervolgd worden, waarin het geweld ten troon is geheven, is de vrede wankel. Frankrijk wil den vrede en volgt den rotsigen vredesweg. Frankrijk begeert niemands gebied of goederen. Voor Frankrijk is het voldoende de missie van menschelijkheid voort te zetten in het koloniale rijk, dat het zich verworven heeft."
Het eindresultaat der debatten is, dat Frankrijk zijn non-interventie politiek zal voortzetten en voedsel naar de geteisterde republikeinsche gebieden zal zenden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Buitenl. Politiek 3157 A.)

A. **DENEMARKEN. — Sociaal-Democratisch partijcongres - Stauning treedt af, opvolger Hedtoft-Hansen. —**
Onder geestdrift is het congres van de Deensche sociaal-democratische partij op 11 Januari gesloten. Dit congres is een uiting geweest van de eenheid der Deensche arbeidersbeweging. Stauning, die 40 jaar de Deensche sociaal-democratie heeft gediend en 29 jaar voorzitter is geweest der partij, heeft het voorzitterschap overgedragen aan zijn naasten medewerker Hedtoft-Hansen. Stauning vervult reeds tien jaar het eerste-ministerschap. (Het Volk)
(Vor. ber. Stauning 2713 C.)

B. **ANTI-KOMINTERN-PACT. — Mandsjoekwo toegetreden. —**
De minister-president van Mandsjoekwo heeft op 16 Januari '39 een verklaring gepubliceerd waarin hij verklaart, dat Mandsjoekwo besloten heeft toe te treden tot het anti-Komintern-pact, aangezien het steeds in de eerste rijen heeft gstaan bij de bstrijding van het communisme. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Anti-Komintern-Pact 3616 C.)

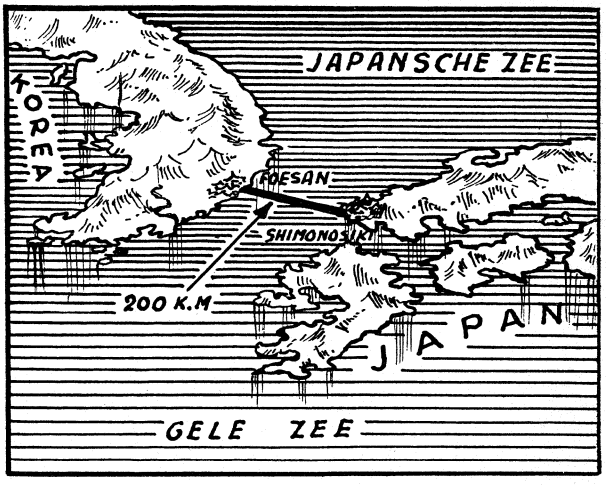
C. **FRANKRIJK. — Vloot. - Eerste slagschip van 35000 ton te water gelaten. —**
Te Brest is op 16 Januari in tegenwoordigheid van den minister van Marine, Campinchi, het eerste Fransche 35.000 tons-slagschip, de „Richelieu", te water gelaten. (Le Temps)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3598 C.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — De nieuwe Volksraad. - Gekozen Nederlandsche leden. —**
Door het stemkantoor van den Volksraad werden verkozen verklaard de volgende Nederlandsche leden: P. H. de Hoog (I. E. V.), J. Verboom (V. C.), mr. P. S. Blaauw (I. E. V.), mr. P. N. Janssen (V. C.), P. A. Kerstens (I. K. P.), Th. A. van Ardenne (I. E. V.), dr. W. Ph. Coolhaas (Eur. B. B.), ir. E. D. Wermuth (I. E. V.), V. Ph. Leunissen (I. E. V.), D. R. K. de Boer (I. E. V.), dr. ir. Th. White (I. E. V.), allen thans reeds lid. G. de Raad (C. S. P.), dr. W. M. F. Mansvelt (V. C.), ir. W. G. Zwart (I. K. P.), C. O. van Kesteren (V. C.).
Verkozen werden dus verklaard zeven leden van het I. E. V., vier van de Vaderlandsche Club, twee van de Indische Katholieke Partij, één van de Christelijke Staats Partij en een vertegenwoordiger van het B. B. (Aneta) **(Vor. ber. Volksraad 3354 B.)**

E. **SA'OEDIE-ARABIE. — Duitsch gezant benoemd.** Ibn Saoed heeft goedkeuring gehecht aan de benoeming van een Duitschen gezant in Sa'oedie-Arabië. De vroegere Duitsche gezant in Bagdad, Grobbe, is benoemd.
In een commentaar schrijft de „Hannoversche Kurier", dat hiermede een nieuw hoofdstuk geopend wordt in de betrekkingen tusschen de beide landen op een oogenblik, waarop, dank zij de ontdekking van belangrijke goud- en petroleumrijkdommen de staat van Ibn Saoed voor een tijdperk van economische opkomst staat, waartoe Duitschland zijn deel zal bijdragen. (Telex-A. N. P.)

20 JANUARI 1939

F. **JAPAN. — Tunnel Shimonoseki-Foesan. —**
De bouw van een onderzeetunnel door de Straat van Korea van Shimonoseki (Japan) naar Foesan (Korea)



wordt door de Directie der Japansche Spoorwegen overwogen. De kosten zouden ong. 1½ milliard yen bedragen. De geologische opmetingen zijn reeds begonnen. (Mijako Shimbun - Neue Zürcher Zeitung)

G. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Strijd in Catalonië. - Republikeinen bij Granada. - Golding. - Waarschuwing van Italië inzake Fransche interventie. —**
De Nationalisten (Franco's troepen) dringen de republikeinsche troepen in Catalonië gestadig terug. Op 16 Januari veroverde Franco de tweede haven van Catalonië, Tarragona en ook Reus. Vele dorpen en gehuchten op den weg Lerida-Tarragona vielen in handen der Nationalisten. Door de verovering van Cervera kwam Franco in het bezit van de eerste republikeinsche-verdedigingslinie der Catalanen. De Nationalisten zijn nu ongeveer op 45 K.M. van Barcelona verwijderd.
In een radio-boodschap van Franco aan de Catalanen wordt o.m. gezegd, dat de bevrijding nabij is en tegenstand nutteloos. De regeeringstroepen zijn een vierde offensief, ditmaal ten noordwesten van Granada begonnen. Zij staan thans 20 kilometer van de stad.

Golding. — De Britsche waarnemer vice-Consul, Golding, in het rechtsche Spaansche gebied, die gearresteerd is in verband met het vinden in zijn koffer van Franco's militaire plannen, zal binnenkort terecht staat. De interventie der Engelsche regeering heeft niet gebaat.

Italië. — De „Informacione Diplomatica" van 15 Januari publiceert een verklaring van de Italiaansche regeering, dat geen pogingen van Fransche zijde, om de Spaansche regeeringstroepen te helpen, zullen worden toegestaan. Italië zal anders genoopt zijn nieuwen steun aan Franco te verleenen.
(Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt. - Times)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3622 D.)

A. **HONGARIJE. — Bezoek van Graaf Czaky, den minister van Buitenlandsche Zaken, aan Duitschland.** - De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Czaky, is op 18 Januari van Berlijn vertrokken. Tijdens het verbijf te Berlijn heeft graaf Czaky besprekingen gevoerd met den Führer, met minister Von Ribbentrop en met talrijke andere leiders van staat en partij. O.a. heeft hij een bespreking gevoerd met den plaatsvervanger van den Führer, Rudolf Hess, over de Duitschers in Hongarije.
Bij de besprekingen zijn alle vraagstukken, welke beide landen betreffen de revue gepasseerd. De besprekingen werden in hartelijken toon gevoerd en hebben getoond, dat de meeningen inzake de buitenlandsche politiek overeenstemden. De nauwe betrekkingen tusschen Duitschland en Hongarije, alsook tusschen Hongarije en Italië zijn de beste garantie voor het vreedzaam verloop der zaken in Europa.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Graaf Czaky 3575 E.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Tsjoenking gebombardeerd. - Chineesche verliezen. - Kwantoeng. - Mevrouw Tsjang Kai Sjek. —**
Tsjoenking. — Op 17 Januari is de zetel der Chineesche regeering, Tsjoenking, door 26 Japansche vliegtuigen bestookt, 58 bommen werden omlaag geworpen, waardoor 120 burgers werden gedood en 166 gewond.
Verliezen in 17 maanden (Japansche bron). — Tot 30 November 1938 zijn gedurende de zeventien maanden, dat in China wordt gevochten, volgens een communiqué van het keizerlijke hoofdkwartier van de Japansche strijdkrachten 47.133 man gedood. De Chineesche troepen hebben 823.300 dooden verloren, waarvan 81.000 bij de campagne van Shanghai, 83.000 in den slag bij Nanking, 123.000 in den slag op Haoetsjau, 99.000 in Noord-China en 195.000 in den slag om Hankau.
Naar schatting, aldus het communiqué, hebben de Chineezen in het geheel twee millioen man verloren.
Kwantoeng. — Concentratie Japansche oorlogsschepen. — Japansche oorlogsschepen worden geconcentreerd aan de kust van Kwantoeng in Zuid-China.
Het schijnt, dat een landing wordt voorbereid in het gebied van Tsjoeng Sjan.
De Chineesche burgerbevolking wordt geëvacueerd en de groote wegen, welke van de kust naar het binnenland voeren, zijn grondig vernield.
Mevrouw Tsjang Kai Sjek. — „China kan niet en zal niet over vrede spreken met Japan, welk land van elken Chinees een slaaf wil maken", heeft mevrouw Tsjang Kai Sjek, de echtgenoote van den Chineeschen opperbevelhebber verklaard.
(Telex-A.N.P. - Domei) **(V. b. Chin.-Jap. Confl. 3619 D.)**

C. **BELGIE. — Arbeidscongres steunt premier Spaak. - Relaties met Burgos (nationalistisch Spanje) aanvaard. —**
Ten besluite zijner werkzaamheden heeft het Congres der Belgische Arbeiderspartij op 15 Januari '39 met 362.869 tegen 197.650 stemmen en 7.250 onthoudingen een resolutie aangenomen, waarin weliswaar geprotesteerd wordt tegen het zenden van een vertegenwoordiger naar Burgos, doch niettemin de meening te kennen wordt gegeven, dat de tegenwoordige omstandigheden het voor de socialisten noodig maken, om aan de regeering te blijven deelnemen. De partij, zoo vervolgt de resolutie dan, verwacht van de regeering, dat zij in de niet-inmengingscommissie krachtig zal blijven aandringen op de terugtrekking uit Spanje van de Duitsche en Italiaanscse strijdkrachten.
Na een op 14 Januari '39 gehouden ministerraad bevestigde Spaak, dat de kwestie-Burgos definitief met Franco is geregeld en dat eerstdaags een Belgisch vertegenwoordiger te Burgos zal worden benoemd, vooral voor de economische en handelsbetrekkingen tusschen beide landen. (Het Laatste Nieuws)
(Vorig bericht 3572 A.)

21 JANUARI 1939

D. **BELGIE. — Kabinet-Spaak. - Reorganisatie. —**
Minister Spaak is er in geslaagd op 21 Jan. 1939 de latente crisis in het kabinet, ontstaan door de benoeming van een Belgisch agent te Burgos, door een reorganisatie op te lossen. De samenstelling van zijn nieuw kabinet is als volgt:
P.-H. Spaak (soc.): Minister-president (zonder portefeuille).
G. Balthazar (soc.): Openbare Werken en Werkverschaffing.
J. Merlot (soc.): Binnenlandsche Zaken.
A. Delattre (soc.): Arbeid en Sociale Voorzorg.
J. Barnich (soc.): Economische Zaken.
O. Dierckx (lib.): Openbaar Onderwijs.
P.-E. Janson (lib.): Buitenlandsche Zaken.
E. Jennissen (lib.): Volksgezondheid.
H. Marck (kath.): Verkeerswezen en P.T.T.
Alb. Janssen (kath.): Financiën.
Van Dievoet (kath.): Justitie.
Graaf d'Aspremont-Lynden (kath.): Landbouw en Middenstand.
De Vleeschauwer (kath.): Koloniën.
Generaal Denis: Landsverdediging.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. 3624 C.)**

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Dr. Hj. Schacht van zijn functie van president der Rijksbank ontheven. - Dr. Walther Funk opvolger. —**
De vervulling van de aan het bedrijfsleven voor den herbouw van groot-Duitschland te stellen extra-taken vereischt een uniforme leiding der economische geld- en kapitaalmarkt-politiek.


Dr. Walther Funk.

Om deze reden heeft de Führer op 20 Jan. '39 bepaald, dat de leiding van het rijksministerie van Economische Zaken en der Rijksbank weer wordt vereenigd. De Führer heeft dientengevolge den president van het directorium der Rijksbank, dr. Hj. Schacht, van zijn functie ontheven, en den rijksminister van Economische Zaken, Walther Funk, met behoud van zijn functie als rijksminister van Economische Zaken, voor den duur van vier jaren benoemd tot president van het directorium der Rijksbank.
Dr. Schacht zal in zijn hoedanigheid van rijksminister ook verder lid blijven der regeering. Hij is bestemd voor de vervulling van bijzondere taken.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Schacht 3595 A.; Funk 3600 C.)**

F. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Nieuw kabinet in Slowakije. —**
Op 20 Januari is de nieuwe regeering voor Slowakije samengesteld. Minister-president, tevens minister van Binnenlandsche Zaken, Gezondheid en Sociale Voorziening, is Mgr. Tisso, minister van Economische Zaken dr. Pruzinsky, minister van Financiën Pavel Teplansky, minister van Verkeerswezen en Openbare Werken, dr. Fernand Durcansky, minister van Justitie, dr. Milos Vanco en minister van Onderwijs, Sivak, de vice-president van de Kamer.
De nieuwe regeering verschilt niet veel van de voorgaande. Alleen het ministerie van Economische Zaken is gesplitst in een ministerie van Financiën en van Economische Zaken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Slowakije 3591 C.; Kabinet 3492 A.)

A. Röntgenopnamen. - Belichtingstijd van een millioenste seconde. —

Röntgenopnamen met een uiterst korten belichtingstijd hebben slechts waarde, wanneer zij voldoend scherpe beelden geven. Tot dusver was dit niet het geval. Een korte belichtingstijd vergt een hooge stralingsintensiteit, welke tot dusver slechts met een groote brandvlek op de anode (anti-kathode) bereikt kon worden.

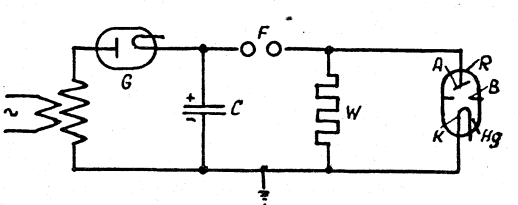
De brandvlek is de plaats, waar de electronenstralen op de anti-kathode botsen. Daar scheiden zich de Röntgenstralen uit de electronenstralen af en verbreiden zich gelijkmatig naar alle kanten. Scherpe Röntgenopnamen kunnen slechts gemaakt worden bij een zoo klein mogelijke brandvlek.

Hier komen twee groote moeilijkheden voor den dag. Ten eerste moet een electronenstroom van een groote dichtheid en een groote snelheid opgewekt worden. Dan wordt echter die geweldige energie van de electronenstralen op een kleine brandvlek direct in warmte omgezet. Ten tweede moet deze plotseling optredende warmte afgevoerd worden. Daarbij komt, dat de energie van de Röntgenstralen slechts enkele duizendste deelen van die der electronenstralen bedraagt.

Het wetenschappelijk laboratorium van de Siemens-Röhren-Werke heeft volgens „Die Umschau", Duitsch weekblad voor wetenschap en techniek, waaraan wij deze gegevens ontleenen, dit vraagstuk met goed gevolg opgelost.

De voor de opwekking van Röntgenstralen benoodigde hooge snelheid van de electronenstralen wordt bereikt door de anode met behulp van een opgeladen condensator sterk positief te houden ten opzichte van de kathode. De electronenstroom wordt met behulp van een vonklading als het ware aan den gang gebracht.

De Röntgenbuis is met kwikdamp gevuld, zoodat door ionisatie een groote dichtheid van den electronenstroom verkregen kan worden. Het heele proces over de vonkontlading verloopt zeer snel. De ontladingsstroom vloeit ongeveer één millioenste seconde; dan breekt de lichtboog in de vonkenbrug af en de condensator wordt opnieuw geladen. De buis R. ontioniseert en het spel kan van voren af beginnen.



Schematische voorstelling van een inrichting voor Röntgen-opnamen met een zeer korten belichtingstijd. G = gelijkrichter voor 50—150 kV.; C = condensator van 10—100 mF.; F = vonkbrug; R = Röntgenbuis, met een kwikzilver-kathode of een gloei-kathode K, die korte emissiestroomen met rond 500 A piek leveren kan. A is anode van wolfram of tantalium. B is een soort diaphragma, om de electronenstroomen op een zoo klein mogelijk deel van de anode-oppervlakte te richten.

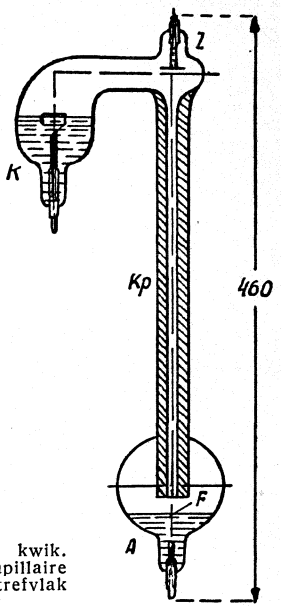
De op deze wijze opgewekte intensiteit van de Röntgenstralen is 1000 tot 10.000 maal zoo groot als die van de beste hoogvacuumbuizen, hetgeen overeenkomt met een 10^3 tot 10^4 maal grooteren electronenstroom, die op de anode botst.

Een bijzonder moeilijke opgave was het afvoeren van de op de anode ontstaande warmte.

Aangezien die warmte-opwekking niet vermeden kon worden, was het zaak, haar schadelijke invloeden te elimineeren. Hiertoe is het allereerst noodzakelijk, de spanning in de buis op die plaatsen te leggen, welke in de korte ontladingstijden nog niet door de, uit de anode ten gevolge van de oververhitting uitgestooten dampwolken, bereikt kunnen worden.

De schematisch voorgestelde buis is nu zoo gebouwd, dat de grootste spanningsafval in de capillaire buis Kp plaats vindt, die zoo ver van de anode verwijderd is, dat zij tijdens den duur der ontlading niet meer door den anodedamp bereikt wordt, welke damp zich binnen een micro-seconde in feite niet verder dan enkele millimeters van de anode verwijdert. In deze buis ontstaat vanzelf een zeer intensieve electronenbundel, die uit de capillaire buis de anode treft.

Deze electronen-bundeling in de capillaire buis ontstaat door de negatieve lading van den wand der buis, tengevolge van verstrooide en ingevangen electronen, die als gelijknamige electriciteit, de negatieve electronenstroom afstoot, resp. bundelt. Bovendien helpt aan dat bundelen mede de positieve ruimtelading, ontstaan ten gevolge van ionisatie in de doorsnede van de capillaire buis. Zoodoende ontstaat er op de anode slechts een kleine brandvlek, die zooals hierboven reeds gezegd, scherpe Röntgenbeelden oplevert.



Röntgenbuis K is kathode van kwik. A is anode van kwik. Kp is de capillaire buis. F is de Röntgenvlek, het trefvlak van de electronenstralen.

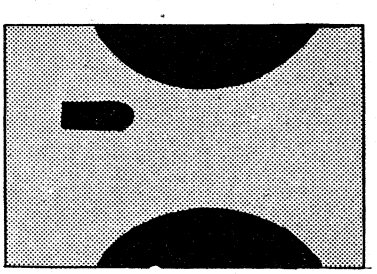
PHYSICA

Het ontstaan van schadelijke kraters op de anode, zooals dit het geval is bij gebruik van vaste stoffen, wordt hier verhinderd door een anode van kwik te gebruiken.

De brandvlek is iets kleiner dan de doorsnede van de capillaire buis (± 6 mm.) en slechts iets grooter dan die van goede buizen voor medische diagnostiek. De scherpte van de Röntgenfoto's is derhalve zoo goed, dat op de foto van een hand de structuur van de beenderen duidelijk zichtbaar is.

De intensiteit van de Röntgenstralen met een belichting van één millioenste seconde is zoo groot, dat met gebruik van normale versterkersbladen één belichting voldoende is voor het doorlichten van een hand of een dunne plank.

De tijdsduur van één ontlading kan berekend worden uit den gefotografeerden afgelegden weg van een bewegend voorwerp, waarvan de snelheid bekend is.



Geweerkogel tusschen de electroden van de vonkenbaan.

Zoo werd b.v. een geweerkogel van klein kaliber tusschen de electroden van de vonkenbaan F doorgeschoten. De kogel had een snelheid van 328 m/seconde en werd automatisch door de inrichting zelve gefotografeerd. Hiertoe had men n.l. de vonkenbrug zoo wijd gesteld, dat de vonk pas oversprong, wanneer een metalen voorwerp, in casu de kogel, daar tusschendoor ging en op die manier als een geleidende brug dienst deed.

Uit de scherpte van dit beeld kan met zekerheid afgeleid worden, dat de vonkoverslag ten hoogste één millioenste seconde, waarschijnlijk wel de helft van dien tijd duurde. (Nieuwe Rotterd. Courant)

A. **FILMKUNST. — Nederlandsche films. - De 100e film van Multifilm te Haarlem. —**
Dezer dagen kwam de film „Het Vruchtbare Land" gereed en dit was de honderdste film, die vervaardigd werd door de N.V. Multifilm te Haarlem. Dit is een zeer bijzonder feit, daar de Heer J. C. Mol, directeur van Multifilm, zich nooit op groote speelfilms heeft toegelegd, doch in hoofdzaak documentaire films maakte, met daarnaast enkele industrie-films en zelfs reclame-films, zij het dan ook voornamelijk reclame voor bepaalde doeleinden. Meer speciaal heeft Mol naam gemaakt door zijn microscopische films en door zijn zeer aparte werken van groeiende en bloeiende planten. Het groote publiek kent de namen Mol en Multifilm niet, daar helaas de meeste aandacht besteedt wordt aan de zgn. „hoofdfilms" en het voorprogramma, waaronder soms juweeltjes van opname-techniek worden gevonden, aan de aandacht van de massa voorbijgaat. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 3501 C.)

22 JANUARI 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het aftreden van dr. H. Schacht. - Uiteenloopende commentaren. —**
Tot dusverre was de nadruk gevestigd op de heugelijke omstandigheid, dat Schacht en Funk in de meest volslagen harmonie en tot wederzijdsche volmaakte tevredenheid in hun onderscheiden functies met elkander samenwerkten en nu ineens dit: Gezegd wordt, dat Funk dezer dagen is teruggekeerd van zijn reis in Italië met de overtuiging, dat de financieele positie van het Rijk, door ernstige moeilijkheden wordt bedreigd, welke vooral daarin bestaan, dat de betalingsverplichtingen van den staat zeer groot zijn geworden en dat de toestand van de handelsbalans te wenschen overlaat. Daarom zou hij aan generaal-veldmaarschalk Göring in overweging hebben gegeven: vereeniging van economische zaken en bestuur van de rijksbank in één hand en verruiming van de credietpolitiek.
Reuter verneemt uit Berlijn, dat een der eerste maatregelen na het vertrek van Schacht schijnt te zijn te werken aan een versterking van den Duitschen handel en industrie. Het moet in het voornemen der regeering liggen de Duitsche industrie financieel zoo krachtig te maken, dat zij op de wereldmarkt vrijer zal kunnen concurreeren. Nog niet is bekend welke stappen de regeering precies zal nemen. In sommige kringen gelooft men, dat de industrie zal worden gemachtigd leeningen op te nemen tot een bedrag, dat de twee milliard niet te boven gaat en dat banken, spaarbanken en verzekeringsmaatschappijen te dien einde hun aandeel zullen moeten bijdragen.

De National Zeitung legt er ook in een artikel den nadruk op, dat door de benoeming van Funk de onvoorwaardelijke steun van de Rijksbank bij de uitvoering van de economische taak der regeering voor de toekomst verzekerd is. De nationaal-socialistische economische politiek staat het kapitaal slechts toe, de rol te vervullen van dienaar van handel en industrie, en dit nationaal-socialistische beginsel zal voortaan het richtsnoer zijn voor de Rijksbank.
De buitenlandsche pers houdt zich met Schacht's aftreden druk bezig. Het Fransche blad „Le Journal" schrijft: Het vertrek van Schacht beteekent, dat het Rijk met de financieele orthodoxie breekt om zich te werpen in een stelsel van manipulatie en overmatige uitbreiding van het crediet zonder dekking. „Petit Parisien" verklaart: Indien, ondanks alles, het regiem niet de elementaire wetten der financieele techniek wil verwaarloozen en riskeeren in het binnenland de stabiliteit van de mark in gevaar te brengen, zal het, indien het definitief afziet van belastingverhoogingen, besnoeiingen der uitgaven op groote schaal onder oogen moeten zien. Deze laatste oplossing echter zou medebrengen, dat het Rijk er in toestemt zijn militaire voorbereidingen te remmen en afziet van grootsche en kostbare betoogingen van zijn dynamisme.
Ook de Britsche bladen zien in het heengaan van Schacht een nieuw terugwijken der „gematigde" strooming in het Derde Rijk. De „Star" schrijft: „Duitschland heeft thans geen goud meer. Het bezit geen buitenlandsche deviezen, die invoer van belangrijke artikelen mogelijk maken. De laatste Duitsche leening, die in elken gezonden staat in 24 uur volteekend zou moeten zijn, was eerst na zes weken gedekt. Al het genie van Schacht zou tegen deze harde feiten niets vermogen. Een belasting zou een tijdelijk hulpmiddel zijn, maar de belastingen drukken reeds al te zwaar. Het lijkt waarschijnlijk, dat Schacht moest vertrekken, omdat hij Hitler gezegd heeft, dat de eenige oplossing bestaat in belastingverhooging. Hitler kan Schacht over boord werpen. Maar hij zal niets kunnen doen tegen de onverbiddelijke wetten der economie".
In de Ver. Staten wordt de aanstelling van Funk tot president van de Rijksbank een „voor de Vereenigde Staten bedoelde klap" genoemd. Verklaard wordt, dat Funk bekend staat om zijn vijandigheid jegens Amerika. Het algemeene commentaar op het ontslag van Schacht is, dat de wijziging geen werkelijken invloed zal hebben op den Duitsch-Amerikaanschen handel. Men voorspelt, dat ondanks het streven naar vermindering der aankoopen uit de Vereenigde Staten men zal voortgaan producten als katoen, petroleum, koper, lood en fosfaten hier te koopen, omdat Duitschland ze hard noodig heeft. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3624 E.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler omschrijft Funks taak. - Dank aan dr. Hj. Schacht. —**
De Führer heeft op 20 Januari den Rijksminister van Economische Zaken en President der Rijksbank, Funk, een schrijven gezonden, waarin hij o.a. zegt:
„Uw taak zal zijn:

1. In uw nieuwe functie, de stabiliteit der loonen en prijzen te verzekeren en daarmede ook verder de waarde van de mark te handhaven;
2. De kapitaalsmarkt in verhoogde mate te ontsluiten voor de particuliere geldbehoeften en deze ter beschikking te stellen;
3. De met de wet van 10 Febr. 1937 ingeleide reorganisatie der door het plan-Dawes aan de onbeperkte souvereiniteit van het rijk onttrokken toenmalige Rijksbank onder de souvereiniteit van den staat te brengen."

Aan Rijksminister dr. Schacht heeft de Führer op 20 Januari het volgende schrijven gezonden:

„Ik neem de gelegenheid, dat gij van uw functie van President van het Directorium der Rijksbank zijt ontheven waar, om u mijn meest oprechten en warmsten dank uit te spreken voor de voor Duitschland en mij persoonlijk in deze functie in lange en moeilijke jaren opnieuw verrichte diensten. Uw naam zal vooral voor altijd verbonden zijn met het eerste tijdvak der nationale herbewapening. Ik verheug mij van u in uw hoedanigheid van Rijksminister voor de kwijting van nieuwe taken te kunnen gebruik maken". (D. N. B.)
(Vor. ber. Schacht 3626 B.; Funk 3624 E.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — De weermacht. - S.A. en leger nauw verbonden. —**
De Duitsche regeering heeft op 21 Januari '39 belangrijke maatregelen genomen ter versterking der Duitsche weermacht en tot het vormen van een nauwer verband tusschen leger en S. A. Hitler heeft n.l. gedecreteerd, dat het onderscheidingsteeken van de S.A. voortaan de waarde zal hebben van het militaire onderscheidingsteeken der bruine militie „Wehrabreichen" en den grondslag zal vormen van de pre- en post-militaire opleiding. Elke Duitscher van zeventienjarigen leeftijd, die geschikt is voor den wapendienst, is verplicht het militaire onderscheidingsteeken der S.A. te verwerven als voorbereiding voor den militairen dienst.
De soldaten, die actieven dienst verricht hebben, zullen worden ingelijfd bij de z.g. „Wehrmannschaften", nieuwe formaties, die met de S.A. in nauw verband staan, en waar zij, naar gelang der behoeften van het geregelde leger speciale militaire training zullen ondergaan. (Nieuwsblad v.h. Noorden)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3602 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsche Rijksbank. - Mutaties. —**
De Führer heeft de leden van het directorium van de Duitsche Rijksbank, vice-president Dreyse en rijksbankdirecteur Hülse van hun functies ontheven.
Tegelijkertijd heeft de Führer den staatssecretaris van het rijksministerie van economische zaken, Rudolf Brinkmann, tot lid van het Rijksbank-directorium benoemd, doch hem tevens gehandhaafd in zijn functie van staatssecretaris.
De rijksminister van economische zaken en president van de Rijksbank, Funk, heeft staatssecretaris Brinkmann tot vice-president van het Rijksbank-directorium benoemd. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3624 E.)**

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kapitein Wiedemann benoemd tot consul-generaal te San Francisco. —** Officieel wordt medegedeeld:
De consul-generaal te San-Francisco, baron Von Killinger, is voor bijzondere diensten op het ministerie van buitenlandsche zaken ontboden.
De Führer en rijkskanselier heeft in zijn plaats tot consul-generaal te San Francisco benoemd gep. kapitein en brigadeleider van het nat.-socialistische vervoercorps Wiedemann, vertrouwensman van Hitler.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Wiedemann 3359 B.)**

23 JANUARI 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — In- en Uitvoer 1937-1938. —**
Over het geheele jaar 1938 bedroeg de Duitsche invoer R.M. 6052 millioen, de uitvoer R.M. 5619 millioen. De buitenlandsche handelsbalans sluit derhalve over het afgeloopen jaar met een invoeroverschot van R.M. 433 millioen.
Voor het oude rijksgebied vertoont een vergelijking der jaren 1938 en 1937 het volgende resultaat: de invoer bedroeg in 1938 R.M. 5449.3 (v. j. R.M. 5464) millioen hetgeen dus een kleine daling beteekent. De uitvoer daalde van R.M. 5906 millioen in 1937 tot R.M. 5257.1 millioen in 1938, hetgeen een vermindering beteekent van rond R.M. 649 millioen. Het uitvoeroverschot in 1937 ten bedrage van R.M. 442 millioen veranderde in 1938 in een invoeroverschot van rond R.M. 192 millioen. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3111 C.)

C. **NEDERLAND. — De gaatjes in de ruiten van Duitsche gebouwen. - De kogelgaatjes zijn slechts knikkergaatjes. —**
Er heeft de vorige week even sensatie geheerscht in Nederland, en in andere landen zelfs óm Nederland. De Duitsche pers sprak van het „wereldjodendom", dat Nederland tot zijn terrein had gekozen om nieuwe aanslagen tegen het Derde Rijk te ondernemen. De Daily Chronicle en haar medewerker Vernon Bartlett zagen reeds Duitsche divisies gereed staan om Nederland voor goed te bezetten.
De politie van het bureau aan den Overtoom te Amsterdam is echter tot de ontdekking gekomen, dat de zoo gewraakte kogelgaatjes in het Duitsche gebouw (woonplaats van een heer verbonden aan het Duitsche consulaat) slechts één gaatje is, veroorzaakt door iemand die een knikker tegen de ruit heeft gegooid. De knikkers zijn gevonden.
(De Telegraaf - Nieuwe Eeuw) **(Vor. ber. 3615 D.)**

D. **DENEMARKEN. — Spionnage. —**
De Deensche autoriteiten onderzoeken reeds eenige maanden een uitgebreide spionnage-zaak. Een oudmarine officier, Pflugk-Harttung, Duitscher, bekend wegens het dooden van den communist Karl Liebknecht in 1919, schijnt de leider van den spionnagedienst in Denemarken te zijn. Vele arrestaties hebben plaats gehad. (Politiken)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Rublee, directeur van het Londensche Bureau van de Conferentie van Evian te Berlijn. - Onderhoud met dr. Schacht stopgezet. —**
Rublee, de directeur van het Londensche Bureau van de Conferentie van Evian, die 8 dagen te Berlijn vertoefde, heeft officieel mededeeling ontvangen, dat de besprekingen te Berlijn niet zullen worden voortgezet. Deze mededeeling werd gedaan door een vertegenwoordiger van dr. Schacht.
Rublee is voornemens langs diplomatieken weg na te gaan of er eenig vooruitzicht bestaat op een voortzetting der onderhandelingen op eenige andere wijze. Rublee en zijn collega's zullen in ieder geval uit Berlijn vertrekken.
Schacht vroeg eerst: 1000 pond sterling voor iederen geëvacueerden Jood. Duitschland zou dat als leening moeten krijgen — bij elkaar een half milliard pond sterling — het zou dan dien Joden zooveel fabrikaat meegeven, dat zij zich elders konden vestigen. Duitschland zou ook rente voor die leening betalen uit de opbrengst van specialen export, die het buiten daarvoor in ontvangst zou moeten nemen. Rublee, die voor de belangen van de aan zijn zorgen toevertrouwde slachtoffers moet opkomen, heeft niet a priori neen gezegd, maar trachtte het bedrag tot een toonbaar peil verlaagd te krijgen.
(De Tijd - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3376 E.)**

F. **ENGELAND. — Radiorede van Premier Neville Chamberlain. - Nationale dienst. —**
Minister-president Chamberlain heeft op 23 Januari een radiorede over den vrijwilligen nationalen dienst gehouden. Hij zeide onder meer:
„Ik spreek hier over een plan, dat ons voor den oorlog voorbereid moet maken. Dat wil niet zeggen, dat ik oorlog verwacht. Ge weet, dat ik alles gedaan heb en alles zal blijven doen om den vrede voor ons en voor anderen te behouden. Wij zullen nooit een oorlog beginnen. Maar we zouden kunnen worden betrokken in een oorlog, die door anderen begonnen is, of we zouden zelf kunnen worden aangevallen, als de regeering van een ander land zou denken, dat we ons niet met succes konden verdedigen. Hoe beter wij zijn voorbereid op verdediging, des te onwaarschijnlijker wordt het, dat een aanvaller zich waagt aan een avontuur, dat zoo weinig belooft.
In de tweede plaats wil ik zeggen, dat de moderne oorlog niet gelijk is aan vroegere oorlogen. De ontwikkeling der luchtvloten heeft ons beroofd van de veiligheid, die wij als eilandbewoners bezaten en evenals in de landen van het continent zullen burgers evenzeer slachtoffers van aanvallers zijn als soldaten, matrozen en vliegers. Zij zullen waarschijnlijk de eerste slachtoffers zijn. Daarom moeten wij, als wij de burgerbevolking in oorlogstijd wenschen te beschermen, de noodige organisatie in vredestijd voorbereiden. Sterker nog: wij moeten in vredestijd oefenen, want daarvoor zal geen tijd meer zijn, als de oorlog begonnen is. Ge zult dan ook zien, dat ons plan voor de veiligheid even noodzakelijk is als slagschepen of kanonnen of vliegtuigen, hoewel het niet meer dan dat oorlogsmateriaal beteekent, dat er spoedig een oorlog zal komen of dat het te eeniger tijd tot een botsing zal komen.
(Twintig millioen gidsen of handboeken voor den Nationalen (vrijwilligen) Dienst zullen op 25 Januari door geheel Groot-Brittannië van regeeringswege worden verspreid.) (Telex-A. N. P.)
(V. b. Chamberlain 3618 A.; Vrijw. Dienst 3577 D.)

24 JANUARI 1939

G. **BELGIE. — Regeeringsverklaring van premier Spaak. —**
De Kamer is op 24 Jan. '39 bijeengekomen voor het aanhooren van de verklaring der regeering.
Premier Spaak nam het woord voor de regeeringsverklaring. Hij zeide, dat de politiek der regeering niet aan een nieuwe oriënteering onderhevig is. De regeering stelt zich voor een gemengde commissie in te stellen, die belast zal zijn met de bestudeering van de kwestie der politieke hervormingen. De premier sprak er zijn voldoening over uit, dat de wet op het gebruik der talen in het leger aangenomen is en dat de Vlaamsche Academie officieel erkend is kunnen worden.
Er is een onderzoek ingesteld naar het gebruik der talen op het gebied der administratie. Zonder veel inspanning zal bereikt kunnen worden, dat de wet op de talen eerlijk wordt toegepast. In 1940 zal de telling gehouden worden, die op taalgebied de gewenschte opheldering zal verschaffen.
De regeering zal de Kamer verzoeken het wetsontwerp over de speciale bevoegdheden, die de tenuitvoerlegging der begrooting moeten mogelijk maken, aan te nemen. Het is verder volkomen onvermijdelijk,

dat de landbouw een zekere mate van protectie blijft genieten. De kostprijs moet verlaagd worden en de kwaliteit verbeterd.
Spaak sprak verder over den ernst van het probleem der economische politiek. De plannen, die ten uitvoer gelegd moeten worden, hebben betrekking op beroepsorganisatie, verplichte werkloosheidsverzekering, den Raad van State, de passieve landsverdediging en de wet op den verkoop van alcohol. Evenals in haar eerste verklaring zegt de regeering thans, dat zij wil laten arbeiden. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Min. Spaak 3532 B.; Kabinet 3624 D.; Taalkwestie 2953 C.)

A. **ENGELAND. — Spaansche kwestie. - Briefwisseling tusschen premier Neville Chamberlain en Attlee, den leider der Oppositie. —**
Neville Chamberlain, de Britsche premier, heeft op 18 Jan. '39 geweigerd te voldoen aan het verzoek van de Arbeiderspartij om het Lagerhuis direct bijeen te roepen in verband met den toestand in Spanje. Attlee, de leider van de oppositie in het Lagerhuis, had n.l. den eerste-minister schriftelijk uitgenoodigd het Huis terstond bijeen te roepen. Het bestuur der Arbeiderspartij heeft de aandacht van het Engelsche volk en van de regeering gevestigd op de voortdurende schendingen der niet-inmenging door de Duitsche en Italiaansche regeeringen ter ondersteuning van Franco; het eischte heropening van de Fransch-Spaansche grens en opheffing van het verbod voor de Spaansche regeering om wapenen te koopen.
De eerste-minister heeft Attlee teruggeschreven, dat naar de opvatting van de Engelsche regeering verkoop van wapens aan de Spaansche republiek de burgeroorlog zou verlengen en onvermijdelijk zou leiden tot uitbreiding van het conflict; de consequenties daarvan zijn niet te overzien, doch zijn ongetwijfeld zeer ernstig. De regeering is niet bereid zulk een weg in te slaan en ziet derhalve geen reden om het parlement vervroegd bijeen te roepen.
(Telex-A. N. P. - Het Volk)

(Vor. ber. Chamberlain 3627 F.; Attlee 3066 E.)

B. **NEDERLAND. — Verkeersongelukken in 1937. —**
Het aantal verkeersongelukken met doodelijken afloop bedroeg in 1937 705, een vermindering van 57 doodelijke ongevallen ten opzichte van 1936.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. 3212 D.; Verkeersongevallen 3621 G.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Ongerustheid in zake Siam. —**
Verscheidene leden der Tweede Kamer vestigden in het Voorloopig Verslag over de Indische Begrooting voor 1938 de aandacht op de groote ongerustheid, waarvan de Indische pers heeft blijk gegeven, ook nadat het dreigend gevaar voor een onmiddellijken oorlog in September was afgewend.
Vele leden waren van oordeel, dat de ontspanning, welke de strijd tusschen Japan en China in het zuidelijk deel van den Stillen Oceaan tijdens het jaar had doen ontstaan meer schijnbaar dan werkelijk moet worden geacht.
Nieuwe Aziatische machten zullen binnen afzienbaren tijd eveneens gewicht in de schaal leggen.
In dit verband werd de vraag gesteld, of de minister in staat is de juistheid te bevestigen van de geruchten, dat het Siameesche leger in de laatste jaren veel aan kracht en goede organisatie heeft gewonnen en de Siameesche luchtmacht reeds bestaat uit 350 vliegtuigen in de eerste linie en tevens een aanvang is gemaakt met den bouw eener niet onbeteekenende Siameesche vloot.
Deze ontwikkeling van een nieuwe macht zeer dicht in de nabijheid van de Nederl.-Indische wateren is van te meer beteekenis, omdat alle verschijnselen er op wijzen, dat er zeer intieme betrekkingen bestaan tusschen Siam en Japan en via Japan met Italië en misschien Duitschland. (Het Vaderland)

25 JANUARI 1939

D. **WERELDWERKLOOSHEID. — Cijfers over 1938.**
Volgens de driemaandelijksche statistiek van het Internationaal Arbeidsbureau was eind 1938 de werkloosheid in 13 landen hooger, dan een jaar tevoren. De Vereenigde Staten staan aan de spits met ruim 2.600.000 werkloozen meer. Daarna volgen Groot-Brittannië met een vermeerdering van bijna 400.000, Frankrijk met 38.400 en Chili met 2400 werkloozen meer.
Slechts 11 landen meldden een verlaging van het aantal werkloozen, o.a. Japan met 70.000 en Polen met 30.500.
In 14 landen is in vergelijking met het eerste kwartaal van 1938 de werkloosheid gestegen, 6 landen boekten in deze periode een afneming.
Groot-Duitschland had op 1 Januari '39 824.000 werkloozen. Het aantal werkloozen in het oude rijksgebied is van 303.000 gestegen tot 456.000, in Oostenrijk van 137.000 tot 150.000, in Sudetenland van 196.000 tot 218.000. De toeneming wordt een gevolg genoemd van de koudegolf. (Intern. Arbeidsbureau)

(Vorig bericht 3085 D.)

E. **NEDERLAND. — Economische besprekingen met België en Luxemburg hebben tot een gedeeltelijk resultaat geleid. —**

De Regeeringspersdienst meldt:

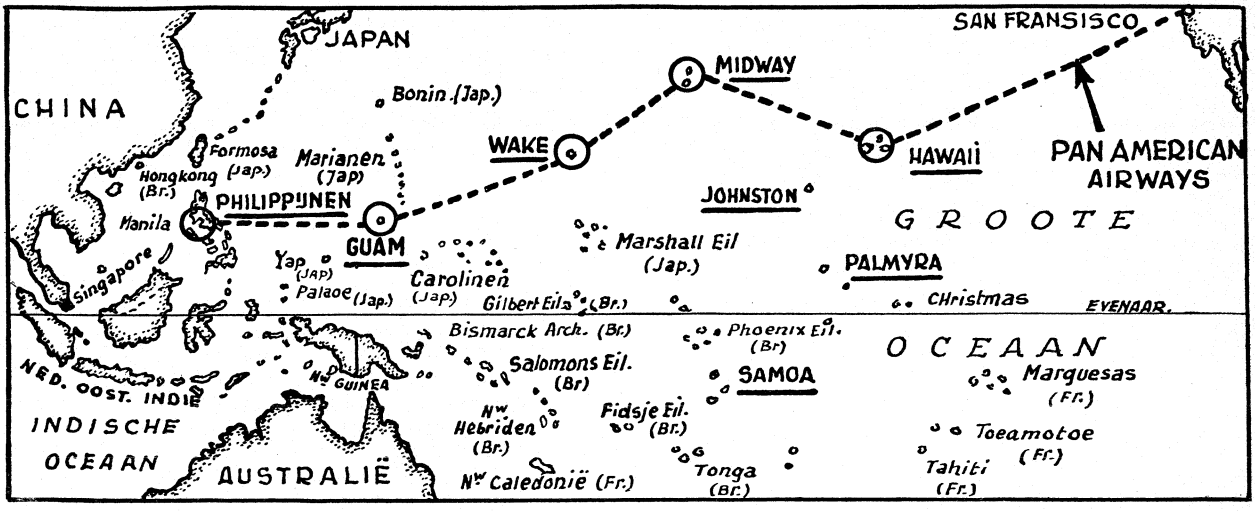
De gemengde Nederlandsch-Belgisch-Luxemburgsche Regeeringscommissie heeft van 11 tot 14 Januari '39 haar tweede bijeenkomst te 's-Gravenhage gehouden. Tijdens deze bijeenkomst is onder het oog gezien, welke wegen zouden kunnen leiden tot een bevredigende oplossing in zake vraagstukken, welke de Nederlandsche regeering had aanhangig gemaakt met betrekking tot den invoer van bepaalde producten in de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie.
De Nederlandsche delegatie van haar kant heeft, in een geest van welwillendheid, welke de besprekingen heeft gekenmerkt, bepaalde Belgische en Luxemburgsche wenschen onderzocht betreffende cijfers en prijzen van den invoer in Nederland van verschillende producten.
Van weerszijden is voor een aantal der vraagstukken een bevredigende oplossing verkregen. De andere zijn aangehouden teneinde opnieuw door de bevoegde instanties te worden onderzocht.
Beide delegaties zijn ten slotte tot overeenstemming gekomen in zake de wenschelijkheid, zoo spoedig mogelijk de onderhandelingen te openen met het oog op vernieuwing van de contingenteeringsovereenkomst, op 13 Augustus 1938 door beide landen onderteekend, welke op 30 April 1939 afloopt.
De commissie zal haar volgende bijeenkomst te Brussel houden. (Regeeringspersdienst)

(Vorig bericht 3226 C.)

F. **LUITENANT-GENERAAL E. F. INSINGER OVERLEDEN. —**
Op 4 Januari is te 's-Gravenhage na een kortstondige ziekte op 68-jarigen leeftijd overleden gep. luitenant-generaal E. F. Insinger, oud-commandant van de Vesting Holland en oud-gouverneur der residentie.
Op 1 Januari 1929 werd hij benoemd tot commandant Veldleger en commandant van de vesting Holland. Op zijn verzoek verkreeg hij op 1 Mei 1932 eervol ontslag na 42 jaar dienst als officier, met dankbetuiging voor zijn gewichtige diensten.
De overledene had de onderscheiding voor langdurigen dienst als officier, was commandeur in de orde van Oranje-Nassau en ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.
Hij was commandeur 2e klasse van de orde van het zwaard van Zweden en commandeur eerste klasse van de orde van Sint Olaf van Noorwegen.
(Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 295 P.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Guam als luchtbasis.



(Overname zonder bronvermelding verboden)

Vinson, de voorzitter van de vlootcommissie van het Huis van Afgevaardigden, heeft op 19 Jan. '39 een wetsontwerp in zake den aanleg van steunpunten voor de marine bij de genoemde vlootcommissie ingediend. Het ontwerp voorziet in twaalf marinebases met inbegrip van een luchtbasis op het eiland Guam. In een ander wetsontwerp is een uitgebreid program tot uitbreiding en verbetering van scheepswerven en kuststations opgenomen. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Leger, Vl. en Luchtm. 3615 E.; Guam 1727 E.)

B. MEXICO. — Reconstructie van de regeering. —
Na de ontslagneming van Avila Camacho (oorlog), Mugica (verkeer) en Siurob en den dood van Hernandez (openbare voorzorg) heeft president Cardenas de regeering als volgt aangevuld:
Nationale landsverdediging: generaal Jesus Agustin Castro.
Verkeer: Melquiades Angula.
Centraal departement: Raul Castellanos.
Openbare voorzorg: Siolvestre Guerro.
Chef civiele huis: Augustin Lenero.
Lichamelijke opvoeding: Kolonel Beteta.
Chef militaire huis: Armando Pareyon.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Kabinet 1847 B.)**

C. ITALIE. — Mussolini en het anti-fascisme. - Graanprijzen blijven in 1939 onveranderd. —
Tijdens het uitspreken van de belooningen voor den „graan-slag" in de Italiaansche hoofdstad heeft Mussolini op 22 Januari een rede gehouden.
Het anti-fascisme in het buitenland is ongeneeslijk onwetend in Italiaansche aangelegenheden. Dat hindert ons niet. Bovendien is het niet kwaad, niet zoo bekend te zijn, de verrassing is dan des te grooter. Vervolgens zei de duce, dat zij die meenden, dat het fascisme zou worden vernield door de honger van het volk, verbaasd staan over de cijfers van den oogst 1938.
Ten slotte kondigde hij, onder gejuich van zijn toehoorders aan, dat de graanprijs voor 1939 onveranderd zal blijven. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3479 A.; Anti-Fascisme 2986 E.)

D. ITALIE. — Bezoek van Graaf Ciano aan Belgrado. -
De Italiaansche minister van buitenlandsche zaken, graaf Ciano, heeft van 20-23 Januari een bezoek aan den Joegoslavischen premier, Stojadinowitsj, te Belgrado gebracht.
Betreffende de door Ciano met Stojadinowitsj gevoerde besprekingen is te Belgrado een communiqué gepubliceerd, waarin wordt gezegd:
Het vriendschappelijke bezoek heeft de gelegenheid gegeven tot een diepgaande gedachtenwisseling van de grootste hartelijkheid. De twee staatslieden hebben opnieuw met voldoening het volmaakte functionneeren en de gunstige resultaten van het Italiaansch-Joegoslavische pact van 25 Maart 1937 kunnen constateeren, dat een der fundamenteele elementen der politiek van beide landen vormt.
Terzelfdertijd hebben zij de verschillende situaties in Europa bestudeerd, die voor beide landen van belang zijn, en hun gemeenschappelijken wil bevestigd hun samenwerking voor de consolideering van den vrede en de orde in dit deel van Europa voort te zetten en te vergrooten in overeenstemming met alle belanghebbende landen, en in verband met de recente betoogingen in de aan Joego-Slavië grenzende landen, welke in Belgrado een gunstigen weerklank hebben gewekt.
Tot dit werk van samenwerking draagt Italië bij in den constructieven geest, die de as Rome-Berlijn kenmerkt.
Bij deze gelegenheid zijn ook de economische betrekkingen tusschen Italië en Joego-Slavië aan een aandachtige studie onderworpen, waarbij geconstateerd werd, dat ook op dit gebied, aangezien de economische omstandigheden van de twee landen elkander aanvullen, groote en vèrgaande ontwikkelingsmogelijkheden bestaan, tot welker verwezenlijking de twee regeeringen overeenkwamen haar contracten intensiever te maken.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Graaf Ciano 3599 D.)**

E. SOVJET-RUSLAND. — De productie in 1938. —
Volgens het Sovjet-telegraafagentschap heeft de industrieele productie in 1938 die van 1937 met 12 % overtroffen en beliep zij een waarde van 77,520 millioen roebel.
De levensmiddelenindustrie had haar productie met 15.2 % verhoogd, de zware industrie, met inbegrip van de defensie-industrieën, met 15.1 %.
De productie van de zware industrie in 1938 bedroeg 477.4 % van die in 1929. (T. A. S.)
(Vorig bericht 3563 C.)

26 JANUARI 1939

F. BELGIE. — Twee Vlaamsche Academies geopend.-
Te Brussel zijn op plechtige wijze de twee nieuwe Vlaamsche academies, n.l. de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Kunst en de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde van België op 21 Januari geopend in tegenwoordigheid van Koning Leopold, verschillende Ministers, senatoren, gezanten en ruim 20 Nederlandsche professoren.
Als eerste spreker voerde de Minister van Openbaar Onderwijs, de heer Dierckx, het woord.
Spr. zeide o.m., dat het bestaan van twee academies in België de hoop doet rijzen, dat later één enkele Belgische academie met een Vlaamsche en een Fransche afdeeling mogelijk zal zijn.
De volgende spreker, de heer F. v. Cauwelaert, Minister van Staat en voorzitter van de Koninklijke Vlaamsche Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, hield een toespraak, waarin hij de redenen uiteenzette, waarom Vlaanderen een eigen zelfstandige academie heeft gewenscht.
De bedoeling, zoo zeide hij, is geenszins geweest om van het onafhankelijk bestaan der academie als Vlaamsche instelling een werk te maken van wetenschappelijke vereenzaming, noch van politieke verdeeling. Het Vlaamsche karakter van het instituut zal geen beletsel vormen om in geestelijke verheffing van de Vlaamsche volksgemeenschap ook het welzijn te zien van geheel het gemeenebest.
Na er op gewezen te hebben, dat de Vlamingen niet gelooven aan het metaphysisch bestaan van rasgemeenschappen, waarvan de geest langs de donkere gangen van het onderbewustzijn zich een weg zou banen om eigen kleur en inhoud te geven

aan een waarheid, recht en schoonheid, welke alleen voor een zoodanige gemeenschap dienstig zou zijn, zeide spr., dat het belang van geestelijke saamhoorigheid niet altijd voldoende wordt ingezien. De regeering heeft dan ook volkomen juist gezien dat na de vervlaamsching van het middelbaar en het hooger onderwijs ook de oprichting dezer beide academies noodzakelijk was als de natuurlijke bekroning van den Vlaamschen wederopbouw, als eisch tevens van rechtsgelijkheid en gelijkwaardigheid tusschen de Vlaamsche en Waalsche volksgemeenschappen en als een voorwaarde van gelijktijdigen geestelijken opbloei over geheel het land. (Het Laatste Nieuws)

(Vorig bericht 3168 I.)

A. **ITALIE. — De huwelijkswetgeving. - Bewoners van Savoye, Nice, Corsica en Malta zijn Italianen. —** De Italiaansche onderstaatssecretaris van Binnenlandsche Zaken heeft op 23 Jan. '39 den prefecten een rondschrijven doen toekomen, waarin bijzonderheden voor de toepassing van de wet tot bescherming van het ras worden medegedeeld. Ten aanzien van huwelijken tusschen Italianen en vreemdelingen stelt het rondschrijven vast, dat niet als vreemdelingen worden beschouwd:

1e. De Italianen, die niet in het Koninkrijk wonen, d.w.z. zij, die hoewel zij het Italiaansche burgerrecht niet bezitten, afkomstig zijn van een gebied, dat uit ethnisch oogpunt Italiaansch is, doch politiek geen deel van het Koninkrijk uitmaakt. Deze bepaling is van toepassing op de bewoners van Savoye, Nice, Corsica en Malta.

2e. De Italianen van geboorte, ook als zij een vreemde nationaliteit verkregen hebben. Daarentegen worden alle als Italianen genaturaliseerde vreemdelingen als vreemdelingen beschouwd.

Het rondschrijven herinnert verder aan het verbod voor alle militairen en burgerlijke ambtenaren te trouwen met vreemdelingen. Bij overtreding van dit verbod verliest men zijn betrekking. (Stefani)

(Vor. ber. Rassenpolitiek 3546 A.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Premier Hiranoema's rede. - Toestand ernstig. - Rede van Arita, den minister van Buitenlandsche Zaken. - Chineesche souvereiniteit zal worden gehandhaafd. - Geen schadeloosstelling van China. —**

Baron Hiranoema, de Japansche minister-president, heeft in het Hoogerhuis een redevoering gehouden, waarin hij o.a. zeide, dat de toestand, waarvoor het land zich geplaatst ziet, ernstiger is dan ooit. De premier sprak de hoop uit, dat de Chineezen zonder misverstand met de Japanners zouden samenwerken. Tegenover hen, die op dit punt geen begrip willen toonen en die volharden in hun verzet tegen Japan, hebben wij geen andere keuze dan hen uit te roeien.

Na een aanval op het communisme te hebben gedaan, vervolgde de premier met te zeggen, dat de uitroeiing van het communisme absoluut noodzakelijk is en dat daarom overeenstemming met andere landen, die Japan volledig begrijpen, moet worden bevorderd.

Nadat ook minister Arita het woord had gevoerd, gaf Itagaki, de minister van Oorlog, een uiteenzetting van de militaire operaties in China gedurende het afgeloopen jaar. Ten aanzien van het door de Japanners bezette gebied zeide de minister, dat de voornaamste steden en verbindingswegen in Japansche handen waren, doch hij gaf volgens „Domei" toe, dat in dit gebied ook guerillabenden tot een totale sterkte van 400.000 man opereerden, van wie 300.000 man in Noord-China en 100.000 in Zuid-China.

De op 20 Jan. '39 door den minister van Financiën ingediende begrooting voor 1939-'40 omvat uitgaven tot een totaal bedrag van 3.694 millioen yen, welke worden gedekt door de loopende ontvangsten, verhoogde belastingen en staatsleeningen. De buitengewone legerbegrooting zal binnenkort worden ingediend.

De regeering, aldus verklaarde de minister, acht het noodig den huidigen koers van den yen te handhaven. De regeering beschouwt het als haar voornaamste taak den buitenlandschen handel verder te ontwikkelen. Zij treft hiervoor bijzondere maatregelen.

Een rede van Arita. — In een redevoering van Arita, den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, heeft deze ten aanzien van China verklaard:

„Japan vraagt van China geen gebied of schadeloosstelling voor de kosten der militaire operaties: de Chineesche souvereiniteit zal worden geëerbiedigd. Zelfs wil Japan afschaffing der exterritorialiteit overwegen."

Er blijven echter misverstanden bestaan in zekere kringen in het buitenland, die Japan de bedoeling toeschrijven de deur van China te sluiten. Wanneer wij de instelling van een nieuwe orde in Oost-Azië willen aanvangen, aldus Arita, zal het natuurlijk noodig zijn zekere beperkingen en regelingen op te leggen aan gebieden, die van vitaal belang zijn voor de nationale defensie en de economische onafhankelijkheid van de drie landen. Deze maatregelen echter zullen beperkt blijven tot het minimaal noodige, aangezien zij geen ander doel hebben dan om Oost-Azië in staat te stellen goed te functionneeren als schakel in den keten der wereldhuishouding en om bij te dragen tot de algemeene welvaart der menschheid.

Er zullen bijgevolg groote terreinen open blijven, waar niet alleen de rechten en belangen van andere landen en de commercieele en andere vreedzame ondernemingen hunner onderdanen volkomen onberoerd blijven, maar waar buitenlandsche deelneming waarlijk welkom zal zijn, zoodat met vertrouwen verwacht wordt, dat de economische activiteit van andere mogendheden meer dan ooit gestimuleerd zal worden onder de nieuwe orde. (Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3624 B.)

27 JANUARI 1939

C. **H.M. KONINGIN WILHELMINA. — Radio-rede over Geestelijke en Moreele Herbewapening. —** H.M. de Koningin heeft op 27 Jan. '39 te 12.45 uur de volgende radio-rede gehouden:

„Waar de gedachte der geestelijke en moreele herbewapening in het middelpunt der belangstelling is komen te staan en Mij gebleken is, dat er nog veel verschil van meening bestaat omtrent hare toepassing, wil Ik trachten U nader toe te lichten, hoe Ik haar zie. Vanzelf zal dit dan tevens een antwoord zijn op enkele van de vele vragen, die Mij naar aanleiding daarvan langs verschillende wegen bereikten.

De innerlijke vernieuwing, die de oproepen van October voorop stellen, nopen Ons tot eene geheel nieuwe instelling ten opzichte van alle nooden van den tijd, een zich daarvoor inzetten, in eigen omgeving, en eigen kring en als volk in zijn geheel.

Met vreugde heb Ik de bereidwilligheid begroet van zoovelen, zoowel hier, als in Nederland onder de keerkringen, om aan deze geestelijke en zedelijke krachtsinspanning deel te nemen.

De stroom van persoonlijke betuigingen van instemming, die Ik mocht ontvangen, zoowel als de gemeenschappelijke adressen, geven blijk van den ernstigen wil, als mensch, en als kring, er den schouder onder te zetten.

Wil die krachtsinspanning de sterke hefboom worden, die ons volk opheft boven zichzelf uit, boven de onderlinge verdeeldheid en den druk van den tijd, dan moet zij omgezet worden in de levenshouding van: „draagt elkanders lasten" in de geheele samenleving.

Laten Wij in dit ernstige tijdsgewricht werkelijk eerlijk zijn tegenover ons zelf en ook als Volk en de oogen niet sluiten voor onze tekortkomingen en feilen als mensch en als gemeenschap.

De verdeeldheid en voortschrijdende splitsing en versnippering, die ons in het dagelijksche leven tegemoet treden met de daarmee gepaard gaande vervreemding onderling, zijn slechte heelmeesters voor de krankheden van onzen tijd. Waar juist nu het verlangen naar samenwerking en het sluiten der gelederen bij talloos velen opkomt en de noodzaak gevoeld wordt elkander de hand te reiken, moet aller streven er in de eerste plaats op gericht zijn elkander te begrijpen en begrepen te worden.

Men geve zich rekenschap hoe het den enkeling te moede moet zijn, indien de omstandigheden nog drukkender en benauwender zouden worden en hij zich niet gedragen zoude voelen door de gemeenschapsgedachte.

Ik weet het niet korter uit te drukken dan in de woorden van den tweeden oproep: „vrees voor afbraak moet worden omgezet in wil tot opbouw".

Wat moet er opgebouwd worden? Waarop moet onze arbeid gericht zijn?

In de eerste plaats op een geheel gewijzigde, nieuwe geestesgesteldheid ten opzichte van de nooden die allerwege zijn ontstaan, en op een krachtig streven om, als Volk in zijn geheel, daarin te voorzien.

Ten tweede op het bevorderen van een nieuwe geestesgesteldheid ten opzichte van de moreele en geestelijke moeilijkheden van dezen tijd, en van den drang om ook daarin, in nationalen zin, de helpende hand te reiken.

Heel bijzonder hebben Mij daarom de mededeelingen en berichten verblijd over de hier en daar aan den

dag getreden pogingen van practische toepassing der gedachte van geestelijke en moreele herbewapening in grooter verband, met wegcijfering van hetgeen dreigt te scheiden en vooropstelling van een breede gemeenschapsgedachte.
Nog geheel onder den indruk van de prachtige samenwerking en eensgezindheid, geheel uit U zelf voortgekomen, bij gelegenheid van de viering van Mijn 40-jarige regeering, doe ik een beroep op U aller medewerking om deze eensgezindheid duurzaam te doen zijn en practisch in toepassing te brengen bij de bestrijding van den hooggestegen nood op geestelijk en stoffelijk gebied en de hinderpalen weg te nemen, die den opbouw tegenhouden, die noodzakelijk is om tot een betere toekomst te geraken.
Als men de gedachte laat gaan over de groote vraagstukken, die voor duizenden een levensbelang zijn, denken Wij in de eerste plaats aan het schrijnend leed van de werkloosheid. De bestrijding daarvan zou in hooge mate gebaat zijn door de geboden nieuwe instelling des geestes tegenover de nooden van ons volk.
Mogen de in een vergevorderden staat van voorbereiding verkeerende plannen der overheid, welke eene aanzienlijke uitbreiding der werkverschaffing beoogen, aangevuld door hetgeen particulieren bereid blijken te doen, een krachtig begin van toepassing der herbewapening op groote schaal zijn.
Voor onzen geest rijst op het gebrek aan brandstoffen, kleeding en dekking, dat in een zoo groot aantal gezinnen is ontstaan, en dat, ondanks de mildheid van vele en onderscheidene groepen, nog steeds om leniging roept. Daaraan zal eerst ten volle kunnen worden voldaan als de geest van saamhoorigheid en helpen over ons geheele volk vaardig wordt.
Ter verduidelijking herinner ik U hier aan het vuur, dat allerwege aan den dag kwam bij het vervaardigen van wanten en bivakmutsen voor onze gemobiliseerden voor den eersten winter na het uitbreken van den oorlog. En een dergelijke algemeene belangstelling en voortvarendheid deed zich verleden jaar voor, waar het gold het maken van uitzetten voor jong geborenen ter gelegenheid van de geboorte Mijner Kleindochter.
Al bestreken deze behoeften slechts een zeer bescheiden oppervlak op maatschappelijk gebied, de eenheidsgedachte, die daarbij op den voorgrond trad, geeft een helder beeld van wat hier aan de orde is.
Niet minder dan aan de materieele moeilijkheden denk Ik aan het schrijnend leed en de gedruktheid in het hart van hen, die van werk verstoken zijn, of op andere wijze slachtoffer van de crisis zijn.
Hier ontsluit zich een wijd arbeidsveld voor naastenliefde in nationalen zin, om de gevolgen te bestrijden van crisisleed, zoowel voor hen die midden in het leven staan, als voor de jongeren, die geen kans krijgen om aan den slag te komen.
De landen, die in den wereldoorlog gewikkeld waren, hebben voorzien in de nooden van de oorlogsslachtoffers. Is er niet aanleiding naar middelen te zoeken om hetzelfde te doen voor de velen, die buiten hun schuld slachtoffers zijn geworden van de huidige economische omstandigheden?
Ik weet, dat de wil tot opbouw, uitgaande boven alle verdeeldheid, bij zeer velen aanwezig is.
Ik zou dezen allen willen vragen voor te gaan, en vooraan te staan, bij het te verrichten werk in groot verband en nationalen zin, teneinde metterdaad, en met hun bezieling en voortvarendheid, het bewijs te leveren, dat dit moet en kan!
Sedert het uitbreken van den wereldoorlog is er veel op maatschappelijk en staatkundig terrein ontwricht en zijn ons, door de omstandigheden, beperkingen van onze vrijheid opgelegd, waardoor ons geduld op menigerlei gebied op de proef is gesteld, want, al verandert onophoudelijk het beeld van den toestand en daarmede ook de aard van de offers, die van ons gevraagd worden, de onvrijheid is er niet minder om.
Deze prikkelbaar makende en benauwende toestand is oorzaak, dat goede eigenschappen weleens in het gedrang komen terwijl minder goede soms hun vrijen loop nemen.
Het is overeenkomstig de beginselen der herbewapening om dergelijke verschijnselen van verwording niet met onverschilligheid voorbij te gaan, doch zich deze als gemeenschap en als volk aan te trekken, de handen uit de mouwen te steken, teneinde de vergroeiing uit te snijden.
Alleen de overtuiging van een geheel volk van de noodzaak van den door Mij bedoelden opbouw, gevolgd door de eendrachtige poging daartoe, kan verval en ineenstorting voorkomen en een beweging in opgaande lijn doen ontstaan.
Ongetwijfeld zal geen van U de hooge innerlijke waarde en de diepe beteekenis ontgaan van zoodanige vrijwillige, en uit eigen overtuiging voortgekomen nationale daad van een vrij volk, dat in de grondslagen, waarop zijn staatsbestel rust, het hechte fundament vindt, waarop het zich kan verjongen en vernieuwen.
Ik zoude in Mijn taak tekort schieten, waar ik over de moreele en geestelijke herbewapening spreek, die zoo nauw samenhangt met de geestesgesteldheid van den enkelen mensch, indien Ik niet een enkel woord zeide over de persoonlijke zijde dezer geestelijke krachtsinspanning.
In den eersten oproep lezen Wij, dat Gods levende geest elk volk en elk mensch tot zijn hoogste bestemming roept. Deze geest beantwoordt ook den angstkreet, dien de mensch in zijne geestelijke ellende en verlatenheid slaakt naar Gods nabijheid.
Deze begeerte naar persoonlijk contact met God is wel nooit zoo sterk en zoo verbreid geweest als tegenwoordig, nu schier alles wegvalt waarop de menschheid eertijds meende te kunnen staat maken, en onzekerheid en onvastheid ons overal tegemoet treden.
Die persoonlijke verhouding, zonder welke geen innerlijke vrede mogelijk is en die vèr uitgaat boven de hoogste scheidsmuren, onverschillig van welken aard deze mogen zijn, kenmerkt zich bij uitstek door waarheidszin, oprechtheid en eerlijkheid.
Ik zou dit met het volgende beeld willen verduidelijken.
Wij weten, dat er geen spleet zoo klein is, of het zonlicht en de lucht, die wij inademen, dringt er doorheen.
Op gelijke wijze banen Gods liefde en Gods geest zich een weg door de kieren van het bestaan van elkeen. Van elkeen, zonder uitzondering, onverschillig in welk werelddeel hij woont, of wat zijn overtuiging is, of welke taal hij spreekt.
Staat ons allen deze ontzaglijke doch tevens zoo verblijdende en moedgevende waarheid helder voor oogen? Beseffen wij, dat zij het krachtigste cement is tusschen menschen onderling en volken onderling?
Op deze waarheid, berust nu de gedachte der herbewapening en het „draagt elkanders lasten".
Omdat velen Mij gevraagd hebben naar Mijn persoonlijk geloof en persoonlijke ervaring en Mij herinnerd werd aan de woorden „christ avant tout", die Ik eens neerschreef, voeg Ik ten besluite het navolgende nog hier aan toe. De ervaring, die aan die woorden ten grondslag ligt, is Mijn leid-ster geweest om tot bovenstaand inzicht te komen.
Ik hoop aan die woorden „Christus voor alles" tot aan Mijn laatsten ademtocht trouw te blijven. Daartoe geve Hij Mij de kracht. — Ik heb gezegd."
(V. b. 3495 A.; H.M. Koningin Wilhelmina 3551 A.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona gevallen. - Rede van Mussolini. —
De Nationalistische troepen van generaal Franco zijn op 26 Jan. '39 om 12 uur 's middags de hoofdstad van Catalonië, Barcelona, binnengerukt zonder op verzet te stuiten. Met vliegende vaandels en militaire muziek trokken de Navarreezen van generaal Solchaga

en de Marokkaansche troepen van generaal Yague als eersten Barcelona binnen. Zij bezetten eerst het historische fort Montjuich, dat Barcelona beheerscht, en den Tibidado. Zij werden gevolgd door de „Pijlendivisie" en de „Tercio", het Spaansche vreemdelingen legioen.
Alle mogelijke maatregelen waren door Franco tot in bijzonderheden reeds maanden geleden uitgewerkt en een zeer volledige organisatie is gereed om de zaken over te nemen. Er zijn groote voorraden opgeslagen. De geneeskundige dienst heeft zijn z.g. stoottroepen. Militairen en politie zullen de orde handhaven en plundering voorkomen.
Vrouwelijke „stoottroepen" van Franco richten gaarkeukens op
Het grootste gedeelte der republikeinsche troepen heeft Barcelona verlaten vóórdat de nationalisten binnenrukten, ook de regeering.
Mussolini heeft na den val van Barcelona, op het balkon van zijn paleis te Rome, de volgende rede tot de menigte gehouden:

„Uw kreten van trotsche gerechtvaardigde vreugde vermengen zich met die, welke opstijgen in alle Spaansche steden, die bevrijd zijn van de schande der roode tirannie, alsmede met de kreten der anti-bolsjewisten in de geheele wereld. De schitterende overwinning van Barcelona vormt een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van het nieuwe Europa, dat wij scheppen. Door de prachtige troepen van generaal Franco en onze stoutmoedige legionnairs is niet alleen de regeering van Negrin verslagen, maar bijten ook vele andere vijanden van ons in het zand. De leuze der rooden was: „no pasaran" (zij komen er niet dóór), maar wij zijn er door gekomen, en ik zeg u: wij zullen voortgaan met er door te komen." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3623 G.; Mussolini 3629 C.)

A. FRANKRIJK. — Buitenlandsche politiek. - Redevoeringen van den minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, en van den premier, Daladier. - Motie van vertrouwen. —

De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft op 26 Januari in de Kamer een uiteenzetting gegeven van de buitenlandsche politiek. Wij ontleenen hieraan het volgende:

„Tijdens de Tsjecho-Slowaaksche crisis is de waarde van de Fransch-Britsche vriendschap gebleken. Deze vriendschap is de hoeksteen der Fransche politiek. Onze twee democratieën koesteren hetzelfde verlangen om den vrede te behouden, maar zij willen haar erfdeel ongeschonden bewaren".
Bonnet betoogde, dat hij ook naar verbetering der betrekkingen met Italië heeft gestreefd. Hij gaf nog eens een overzicht van de besprekingen in den loop van 1938 tusschen Rome en Parijs gevoerd.
„Zooals de minister-president en ik reeds herhaaldelijk hebben verklaard", aldus de minister, „zal Frankrijk niet toestaan, dat een aanslag wordt gedaan op het rijk, dat is opgebouwd door het bloed en door den arbeid der Franschen. De regeering zal de onschendbaarheid van het Fransche rijk handhaven. De zegetocht van Daladier heeft aangetoond, dat de meening van het publiek in Frankrijk overeenstemt met die van het publiek in de andere deelen van het rijk".
„Frankrijk", aldus vervolgde Bonnet, „heeft er ook naar gestreefd, de vriendschap met België, Nederland, de andere Oslostaten en de Midden-Europeesche landen in stand te houden. Wij wenschen ook voortaan met Roemenië de beste betrekkingen te onderhouden. Frankrijk's betrekkingen met de Sovjet-Unie en Polen werden gekenmerkt door voortdurend nauw contact".
T.a.v. het Spaansche vraagstuk verklaarde de minister, dat de politiek van niet-inmenging gehandhaafd moet worden.
Frankrijk heeft in Spanje belangen te beschermen. Wij zouden niet kunnen dulden, dat een staat zou intervenieeren om door Spanje heen de onschendbaarheid van Frankrijk te bedreigen. De regeering te Burgos heeft te kennen gegeven, dat zij geen enkele buitenlandsche aanspraak zou aanvaarden. Bonnet herinnerde er aan, dat het Britsch-Italiaansch accoord voorziet in de algeheele ontruiming van Spanje door de Italianen. Dat geldt voor manschappen en wapenen. Halifax heeft gezegd, dat de Britsche regeering evenals de Fransche er het grootste belang aan hecht, dat geen enkele aanslag wordt gepleegd op de onafhankelijkheid van Spanje.
Frankrijk kan er niet in toestemmen, dat zijn verbindingswegen met Noord-Afrika worden bedreigd door buitenlandsche vestigingen op het Iberische schiereiland, op de Spaansche eilanden en in Marokko. Engeland zou op Malta en in Gibraltar niet minder worden bedreigd. Ik kan, aldus Bonnet, dan ook verklaren, dat Frankrijk en Engeland in dit opzicht geheel solidair zijn.
Men heeft, aldus ging Bonnet voort, een internationale conferentie voorgesteld. Het is er verre van, dat wij vijandig daartegenover zouden staan. De bewapeningswedloop bedreigt Europa met bankroet of oorlog. Maar men moet teleurstellingen vreezen.
Men zij er zich van bewust, aldus besloot Bonnet, dat de Franschen den roep van het Vaderland eenstemmig zouden hooren, indien het tot de zwaarste proef zou komen.

Daarna hield premier Daladier een rede.

In een rede in de Kamer verklaarde Daladier o.m., dat Frankrijk kalm de dreigende woorden van Italië heeft vernomen. Niet ieder, die wil, beleedigt Frankrijk. Frankrijk beschikt over een kracht, die het in staat stelt met kalmte dergelijke beleedigingen te ontvangen.
Als oudstrijder bracht Daladier in het bijzonder hulde aan de Italiaansche soldaten, die hij heldhaftig heeft zien strijden. „Dat veroorloofd mij", aldus spr., „met kracht te verklaren, dat Frankrijk niet kan dulden, dat een aanslag wordt gepleegd op zijn territoriale onaantastbaarheid, noch op zijn rijk in Afrika, noch op de vrije verbindingswegen, of die nu over zee loopen of niet, tusschen het moederland en het rijk.
Men kan niet over een offer spreken, wanneer dat offer de onmisbare handhaving is van zijn onafhankelijkheid en zijn waardigheid. Morgen zal de taak zwaar en hard zijn. Ik wil niets aanvaarden, dat een verzwakking zou kunnen zijn van de solidariteiten, die bevestigd worden naarmate het gevaar nadert. Ik vraag Frankrijk eensgezind te zijn voor de verdediging van zijn materieele rijk en vooral voor de verdediging van zijn ideaal, dat het met succes heeft verdedigd in een minder harde wereld, maar dat het bereid is te verdedigen in een wereld, die in het teeken van het geweld is getreden."
Op deze woorden van Daladier ontstond een betooging van vaderlandsliefde, waaraan bijna alle parlementsleden deelnamen.
De Kamer ging vervolgens tot stemming over. Het gedeelte van de motie . . . . „en weigert iedere toevoeging . . . ." werd aangenomen met 360 tegen 234 stemmen. Met handopsteken werd vervolgens goedkeuring gehecht aan het tweede gedeelte van de motie, dat de goedkeuring behelst van de verklaringen der regeering.
Ten slotte werd met algemeene stemmen, n.l. 609, het laatste gedeelte aangenomen, dat inhoudt, dat de Kamer vertrouwen heeft in de waakzaamheid der regeering voor de handhaving van de onaantastbaarheid van het Fransche rijk en de veiligheid van zijn imperiale wegen.
Bij de stemming over de geheele motie, waaraan de regeering de kwestie van vertrouwen had verbonden, behaalde de regeering ten slotte de meerderheid met 374 tegen 228 stemmen.
(Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad - Nwe. Rott. Crt. - Nieuwsblad v. h. Noorden - De Tijd)

(Vor. ber. Daladier 3619 C.; Bonnet 3584 D.; Buitenl. Politiek 3622 E.)

28 JANUARI 1939

B. NEDERLAND. — Luchtbeschermingsoefening in Zuid-Holland. —

Op 19 Januari, heeft over de geheele provincie Zuid-Holland, van half negen tot half elf 's avonds, een verduisteringsproef plaats gehad. De gehouden oefening in groot verband is door de bevolking in overgroote meerderheid als een ernstige zaak gevoeld. Met genoegdoening kan worden vastgesteld, dat over het geheel genomen, deze verduisteringsproef in groote trekken is geslaagd. (Avondpost)

(Vor. ber. Luchtbescherming 3578 F.)

C. LETTEREN. — Boeken, die door de pers gunstig zijn besproken. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Upton Sinclair — „Our Lady". (Laurie, London 1938) **(Vor. ber. 3580 B.)**

Duitsch: Richard Katz — „Leid in der Stadt". (Eugen Rentsch, Zürich/Leipzig)
Otto Voigtel — „Wachsende Ringe". (Grote'sche Verlagsbuchhandlung, Berlin 1938) **(V. b. 3616 B.)**

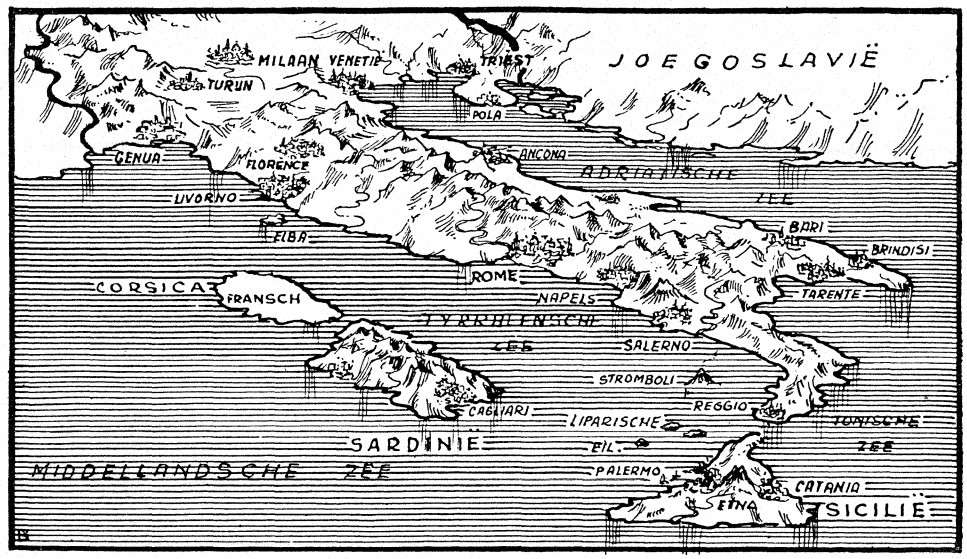
Engelsch: Cecil Lewis — „Challenge to the night". (Peter Davies)
Conal O'Riordan — „Judith Quinn". (Arrowsmith) **(Vor. ber. 3616 B.)**

Fransch: Yves Florence — „Les Bâtisseurs". (Editions Mercure de France, Paris)
Emile Henriot — „De Marie de France à Kathérine Mansfield, Portraits de femmes". (Plon, Paris) **(Vor. ber. 3616 B.)**

Italiaansch: Guglielmo Petroni — „Personaggi d'Elezione". (Parenti, Firenze) **(Vor. ber. 3580 B.)**

Nederlandsch: A. den Doolaard — „Door het land der lemen torens". (Het Spectrum, Utrecht)
Lode van der Schelde — „De Populieren fluisteren". (Zuid-Holl. Uitg. Mij., den Haag) **(V. b. 3616 B.)**

Russisch: W. Hippins — N. Gogolj, Materialy i issledowanija" (Materiaal en onderzoekingen over Gogol) (Leningrad) **(Vor. ber. 3580 B.)** (Red. K.H.A.)



ITALIË

A. Algemeene gegevens. —
Hieronder volgen eenige gegevens over Italië, die voor den handel op dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — De oppervlakte van Italië bedraagt 310.139 km.² (ruim 9 × Nederland). Door den vorm van dit Appenijnsche schiereiland zijn de afstanden Noord—Zuid zeer groot; van Milaan tot de zuidpunt van Calabrië bedraagt de afstand ± 1100 km. Van de Italiaansche grenzen zijn 2/9 land- en 7/9 zeegrenzen.
De bevolking telt volgens de officieele gegevens van de volkstelling van 1936 ongeveer 42.500.000 zielen, zijnde een dichtheid van nog geen 140 per km.². Het dichtst bevolkt zijn de vruchtbaarste streken, als Lombardije, de Campagna (de streek rondom Napels) en ook Liguria (de smalle strook provincies langs de kust tusschen de Fransche grens en Spezia gelegen). De voornaamste steden zijn Rome, Napels en Milaan, die ieder ongeveer een millioen inwoners tellen, voorts Turijn en Genua met ± 600.000, en Venetië, Bologna, Florence, Palermo en Bari met minder dan 300.000 inwoners. Van de totaal ruim 18 millioen inwoners, die tot arbeid in staat zijn, wijden zich 8,8 millioen aan den landbouw, ruim 6 millioen aan industrie en vervoerwezen en 1,6 millioen aan den handel; 820.000 personen zijn in openbare diensten werkzaam.

Munten, Maten en Gewichten. — De munteenheid is de Lira, verdeeld in 100 centesimi. Op den 26en September 1936 werd de goudwaarde van de Lira, die den 21en December 1935 gefixeerd was op 0,017919 gram fijn goud, met bijna 40 % gereduceerd tot 0,04677 gram fijn, zoodat de officieele verhouding tot Dollar en Pond Sterling resp. 19 en 92,40 lire werd, gelijk in 1927, vóór de devaluatie van het Pond, het geval was. De waarde in Nederlandsch Courant is voor den clearingkoers 9,63 ct., de toeristen-lira staat op 8,75 ct. genoteerd. Alle andere noteeringen zijn niet officieel.
Voor maten en gewichten wordt het metrieke stelsel gebruikt.

Middelen van bestaan. — Van de totale bodem-oppervlakte neemt de landbouw 41 % in. Er is een groote verscheidenheid van cultures: zuidvruchten-cultuur op Sicilië en in Zuid-Italië, maïscultuur in Midden- en Noord-Italië, rijstcultuur in de Po-vlakte, suikerbietencultuur in dezelfde vlakte en in het vruchtbare gedeelte in het Noorden van Midden-Italië. Voorts moeten nog genoemd worden de olijfbouw op de Zuidelijke heuvelhellingen, en ten slotte de wijnbouw waarvoor Italië onder de Europeesche landen de tweede plaats inneemt met een productie die van 30 tot 45 millioen hl. per jaar varieert.
De veestapel is niet groot (18 % van den bodem bestaat uit min of meer goede weidegronden). Wat zuivelproducten aangaat kunnen de verschillende geproduceerde kwaliteiten kaas de vergelijking met de overeenkomstige soorten in andere landen zeer goed doorstaan. Boter wordt noch voor tafel- noch voor keukengebruik in groote mate geconsumeerd.
Circa 17 % van den bodem bestaat uit boschgrond.
De productie van steenkolen — die van 1930 tot 1938 is opgevoerd van 0,2 tot 1,0 millioen ton — en van ijzererts (5 à 800.000 ton per jaar) is te gering voor de binnenlandsche behoeften, zoodat groote hoeveelheden ervan moeten worden ingevoerd.
Aan verdere delfstoffen bezit Italië pyriet (productie 860.000 ton), lood (80.000 ton), bauxiet (260.000 ton), kwikzilver (600 à 1000 ton), zwavel (350.000 ton), marmer (400 à 450 duizend ton) en albast ruim 4000 ton).
Tot de belangrijkste industrieën van Italië behooren de katoennijverheid in het Noorden des lands, die haar grondstof betrekt uit de Vereenigde Staten en Egypte en voor een klein deel ook uit Britsch-Indië, en de metaalindustrie.
Voorts moeten nog genoemd worden de fabrieken van groente- en vischconserven, de vermaarde zijde- en kunstzijde-industrieën, en de automobiel-industrie.
Andere industrieën van belang, welke echter in de eerste plaats voor bevrediging der behoeften van eigen land dienen, zijn die van eetbare oliën, suiker, bier, en de industrieën van landbouwproducten.
Voorts verdient het groote chemische concern „Montecatini" nog vermelding.

Buitenlandsche handel. — De ontwikkeling van den buitenlandschen handel (zonder goud en zilver) geeft het volgende beeld (in millioenen lires):

	Jan. t/m Sept.				
	1938	1937	1937	1936	1935
Invoer . . .	8.475	10.397	13.837	6.039	7.790
Uitvoer . . .	7.518	7.712	10.429	5.547	5.238
Invoersaldo .	957	2.685	3.408	492	2.552

Bij de beoordeeling van deze cijfers moet rekening worden gehouden met de devaluatie van de lire einde 1936 en met het feit, dat de handel met de Italiaansche koloniën daarin is begrepen. Laatstbedoelde handel heeft over de eerste 9 maanden van 1938 een

uitvoersaldo gelaten van 1,5 milliard lire, waarvoor dus geen buitenlandsche deviezen verkregen zijn.
De belangrijkste leveranciers zijn Duitschland, de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, Zwitserland en Tsjecho-Slowakije, en wel hoofdzakelijk voor de volgende producten: steenkool, benzine, granen, ijzer- en andere ertsen, schroot, katoen, rubber, wol, cellulose, oliezaden, levend en geslacht vee, huiden en vellen, hout, machines, koffie en suiker.
De voornaamste afnemers zijn Duitschland, de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, Zwitserland, Argentinië en Frankrijk. De export erheen heeft betrekking op o.m. zuidvruchten, wijnen, kaas, eieren en gevogelte, rijst, macaroni, olijfolie, hennep, textielgoederen en garens, zijde en kunstzijde.
De handelsbalans met Nederland over de eerste 9 maanden van de jaren 1937 en 1938 was als volgt (in millioenen lire):

	Januari t/m September	
	1938	1937
Uitvoer naar Nederland . . .	99	98
Invoer uit Nederland	79	89
Uitvoersaldo	20	9

De voornaamste uitvoerproducten naar Nederland zijn kunstzijde en kunstzijden weefsels, gepelde amandelen, vaartuigen, automobielen, wollen weefsels, essences, citroenen en rubberfabrikaten; de voornaamste invoerproducten uit ons land zijn zwavelzure kinine, aardappelmeel, stijfsel en dextrine, caseïne, ruwe huiden, plantaardige oliën en vetten.

Bepalingen betreffende den invoer. — Het Italiaansche douanetarief is verdeeld in acht hoofdstukken, die tezamen 52 afdeelingen omvatten, welke op hun beurt weer verdeeld zijn in 953 tariefposten. Naast de autonome rechten bestaan voor tallooze posten verdragsrechten, welke van toepassing zijn op de meestbegunstigde landen, waartoe ook Nederland behoort. Practisch zijn alle rechten specifieke rechten.

Contingenteering. — Sedert 19 Februari 1935 is de geheele invoer in Italië gecontingenteerd, behoudens voor enkele zeer onbelangrijke producten als koperen, gouden en zilveren munten, kranten en manuscripten. Bij overeenkomst van 31 December 1937 zijn voor den invoer van Nederlandsche goederen de contingenten voor het jaar 1938 vastgesteld. De betalingen ingevolge het wederzijdsche handelsverkeer geschieden over de clearing. (Econ. Voorlichting)
(Vor. ber. Bevolking 3175 A.; In- en Uitvoer 3202 C.; Handelsbetrekkingen met Nederland 3074 F.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, aan Warschau. —**
Na het bezoek van Von Ribbentrop, den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, aan Warschau is het volgende officieele communiqué te Warschau gepubliceerd:
Het bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken aan Warschau ter gelegenheid van den vijfden verjaardag van het Poolsch-Duitsche accoord en in antwoord op het bezoek van minister Beck aan Berlijn is op 26 Januari '39 geëindigd. De minister van Buitenlandsche Zaken heeft gedurende zijn verblijf in de Poolsche hoofdstad gelegenheid gehad tot diverse besprekingen met de leidende Poolsche staatslieden. Minister von Ribbentrop had met Beck, den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, een gedetailleerd onderhoud betreffende alle problemen, welke onmiddellijk beide buurlanden raken. Bovendien kwam de internationale toestand ter sprake. De besprekingen verliepen in een atmosfeer van ernst en openhartigheid en op den grondslag van de politiek, ingezet door het Poolsch-Duitsche accoord van 26 Januari 1934. De besprekingen gaven blijk van eensgezindheid van opvattingen, zoowel over de loopende als de toekomstige problemen, welke beide staten betreffen. Deze problemen moeten worden behandeld met inachtneming van de rechtmatige belangen van beide naties. Het bezoek van Von Ribbentrop aan Warschau vond plaats in een geest van vriendschappelijke samenwerking en de resultaten der besprekingen bewijzen opnieuw, dat de samenwerking tusschen Polen en het Duitsche rijk, beproefd gedurende de vijf verloopen jaren, niet alleen een bijdrage vormt voor de voortdurende ontwikkeling der Poolsch-Duitsche betrekkingen, maar ook onder de huidige omstandigheden een kostbare bijdrage vormt tot den vrede. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. J. v. Ribbentrop 3569 D.)

B. **LUCHTVAART. — Record van een Curtiss-Hawk Jager. - 820 K.M. per uur in duikvlucht. —**
Alle snelheidsrecords zijn op 24 Jan. '39 aanzienlijk overtroffen door een Curtiss-Hawk-jachtvliegtuig, dat in een duikvlucht een uursnelheid van meer dan 820 kilometer heeft bereikt.
Het vliegtuig — honderd van dit type worden voor de Fransche regeering gebouwd — maakte een proefvlucht. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Records 3564 C.)**

C. **ZWITSERLAND. — Meer Volksstemmingen. —**
Bij de op 22 Jan. '39 gehouden volksstemming is het voorstel der bondsvergadering, betreffende veelvuldiger gebruik van volksstemmingen voor de aanvaarding van besluiten van den bondsraad, met groote meerderheid aangenomen. Volgens het ontwerp der bondsvergadering wordt om een bondsbesluit urgent te verklaren de meerderheid vereischt van alle leden der federale raden, terwijl tot dusverre slchts de eenvoudige meerderheid van stemmen noodig was. Voorts bepaalt het aangenomen voorstel van de bondsvergadering, dat de tot urgent verklaarde bondsbesluiten en wetten na een bepaalden tijd buiten kracht treden of veranderd moeten worden in gewone wetten met volksstemming. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Referendum 3333 C.)

D. **VOLKENBOND. — Volkenbondsraad. - Chineesch beroep. - Maatregelen tegen Japan bepleit. - Del Vayo klaagt Franco aan. —**
In de vergadering van den Volkenbondsraad van 18 Jan. '39 heeft Wellington Koo, de Chineesche gedelegeerde, een embargo op vliegtuigen en benzine voor Japan bepleit, aangezien dit de eenige doeltreffende methode zou zijn om te verhinderen, dat de Japansche luchtstrijdkrachten voortgaan met haar vernielingswerk.
Wellington Koo zeide: De Japansche wenschen gaan uit naar onderwerping van Azië en zelfs naar overheersching van de wereld.
Wellington Koo vroeg boycot van den Japanschen export, financieelen en economischen steun aan China en faciliteiten voor den doorvoer naar China en het transport van Chineesch oorlogsmateriaal.
Wellington Koo stelde voor een coördinatie-commissie te benoemen, welke de, in het bijzonder in het Verre Oosten belanghebbende regeeringen zou vertegenwoordigen, en die tot taak zou hebben het probleem te behandelen van steun aan China.

Del Vayo, de Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken van republikeinsch Spanje, hield een rede waarin hij de Italiaansche aanvalsdaden tegen het Spaansche volk brandmerkte.
De Volkenbondsraad heeft het beroep van China op den Volkenbond besproken en een resolutie aangenomen, waarin wordt verwezen naar de uitspraak van den Raad van 30 Sept. 1938 en van de Volkenbondsvergadering van 6 October 1937, waarbij China de moreele steun van de leden van den Bond wordt beloofd.
In de resolutie wordt melding gemaakt van het feit, dat sommige leden maatregelen hebben genomen om China individueel te helpen. De leden van den Bond worden uitgenoodigd, vooral zij, die onmiddellijk belang hebben in het Verre Oosten, om de voorstellen van den vertegenwoordiger van China, welke deze 17 Jan. '39 uiteen heeft gezet, te bestudeeren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Volkenbondsvergadering 3484 D.)

E. **SCANDINAVIE. — Luchtstrijdkrachten in Zweden en Denemarken. —**
Onder de Scandinavische landen is Zweden het land, dat bezig is een sterke luchtmacht te ontwikkelen. Volgens het nieuwe expansie-schema, dat wordt uitgevoerd binnen het kader van het vijfjaarsplan voor industrieele ontwikkeling zal de luchtmacht bestaan uit 260 eerste linie-vliegtuigen.
In Denemarken is men bezig om het brandende vraag-

stuk op te lossen, dat voorziet in het vervaardigen van vliegtuigmateriaal in het eigen land, dus onafhankelijk van het buitenland. De Deensche minister van Oorlog heeft onlangs een ontwerp ter financiering van een en ander ingediend, dat door de financieele commissie bereids is goedgekeurd. Dit ontwerp beoogt de beschikbaarstelling van één millioen Deensche kronen ten einde pogingen te kunnen doen voor de oprichting van een vliegtuigenfabriek in Denemarken. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Defensie: Denemarken 2973 D.; Zweden 3309 C.)

29 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Redevoering van Sir Samuel Hoare, den minister van Binnenlandsche Zaken. —

Sir Samuel Hoare, de Britsche minister van Binnenlandsche Zaken, heeft op 26 Januari '39 te Swansea een redevoering uitgesproken, waarin hij misprijzend sprak over de paniekzaaiers, die bezig zijn het gevoel te wekken, dat de oorlog onvermijdelijk is.

Verder verklaarde de spreker: „Economische kracht is één van de grootste verdedigingslinies en ons economisch systeem heeft de spanningen en den druk der crisis der laatste jaren beter doorstaan dan eenig ander systeem ter wereld."

Hoare sprak ronduit iedere bewering tegen, volgens welke de tijden der vloten voorbij zouden zijn. In de laatste jaren, zoo zeide hij, heeft de admiraliteit haar strategie en tactiek aangepast aan de nieuwe omstandigheden en een juist gebruik van de luchtmacht door de vloot zelf, zou de Britsche zeemacht eerder uitbreiden dan verminderen. De wederopbouw van de vloot heeft een gevorderd stadium bereikt en de nieuwe vloot vormt een activum van onberekenbaar belang bij iedere raming van de Britsche kracht.

Over luchtaanvallen zeide hij: „Ik aanvaard de overdreven verklaringen niet betreffende hun overweldigende uitwerking. Zelfs wanneer ik mij zou vergissen en zij ons alle vernietiging zouden aandoen, die de critici zeggen, zou zoo'n aanval nooit onzen wil tot het bieden van weerstand vernielen, maar zou integendeel honderdvoudig onze vastberadenheid doen toenemen om den aanvaller te overwinnen. Laat de wereld deze zaken overpeinzen en in het bijzonder zij, die zeggen, dat wij moe zijn geworden van ouderdom en zwak van vermogen. Zoo dachten zij in 1914 en zij werden op ruwe wijze gewekt."

Ten slotte wees Hoare op den deze week uitgekomen oproep voor den nationalen dienst. Hij besloot met de woorden: „Ik ben er zeker van, dat deze oproep slagen zal en de kracht der democratie aan de wereld en den geest van Brittannië aan Europa zal toonen." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Sir Samuel Hoare 3506 B.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Graven van dr. Seipel en dr. Dollfuss uit de kerk. —

Het stoffelijk overschot van de vroegere bondskanseliers, dr. Seipel en dr. Dollfuss, dat tot nu toe voor een ieder toegankelijk was in de Seipel-Dollfuss-Gedaechtniskirche, is wederom naar de oorspronkelijke graven overgebracht. (D. N. B.)

(Vor. ber. Dr. Seipel 438 C.; Dr. Dollfuss 1412 H.)

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Fransche nota aan Japan. —

Het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken deelt mede, dat ook de Fransche ambassadeur te Tokio op 19 Januari '39 een nota zijner regeering overhandigd heeft.

In deze nota wordt er op gewezen, dat Frankrijk een eenzijdige verbreking van het negen-mogendhedenpact niet erkent en zich in dit opzicht bij het standpunt van de Ver. Staten en Engeland aansluit.

(Agence Belga) **(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3630 B.; Eng. nota 3619 D.; Amerik. nota 3611 D.)**

D. ENGELAND. — Organisatie in tijd van oorlog. —

De organisatie van de Britsche mannen in geval van een nationalen noodtoestand is een belangrijke stap vooruitgekomen door de publicatie van den minister van Arbeid van een lijst der bijzondere beroepen. Personen van bepaalden leeftijd, die dergelijke beroepen beoefenen, welke van vitaal belang zijn voor de natie, zullen zich in vresdestijd niet mogen opgeven als vrijwilliger voor den dienst in oorlogstijd.

Circa zes à zeven millioen mannen tusschen de 18 en 64 jaar vallen onder deze lijst, van wie er drie millioen boven de 45 jaar zijn.

Het percentage mannen, dat door dezen maatregel getroffen wordt, stijgt snel met den leeftijd, zoodat bijvoorbeeld één op de vijf mannen tusschen de 18 en 25 jaar er onder valt.

Ongeveer de helft van het werkende mannelijke deel der bevolking valt niet onder den maatregel, omdat hun beroep niet in de lijst is opgenomen, of omdat zij jonger zijn dan achttien jaar.

Ten slotte wordt er nog op gewezen, dat de lijst geen restricties oplegt aan de mannen en vrouwen in de bijzondere beroepen, om lid te worden van de hulppolitie, brandweerbrigades, of deel te nemen aan verplegings- en eerste hulpdiensten.

(Telex-A. N. P. - De Tijd)

(Vor. ber. Nationale Dienst 3627 F.)

E. ENGELAND. — Rede van premier Neville Chamberlain te Birmingham. —

De Britsche minister-president Chamberlain heeft op 28 Jan. '39 aan een maaltijd van de Juweliersvereeniging te Birmingham zijn aangekondigde rede gehouden. Hij zei o.m.:

„Zonder een verbetering in de Britsch-Italiaansche betrekkingen, had ik in September van het vorige jaar nooit de medewerking van Mussolini kunnen verkrijgen en ik geloof, dat zonder die medewerking de vrede niet gered had kunnen worden. Er is veel critiek geoefend op de overeenkomst van München en tegen de actie, die ik ondernam, toen ik door persoonlijk contact trachtte een vredelievende oplossing te bewerken van het probleem, dat een wereldramp van de eerste grootte zeer dichtbij had gebracht.

Die critiek, aldus de premier, komt van verschillende zijden, maar de uitingen hebben één kenmerk gemeen: niemand heeft de verantwoordelijkheid, die op mijn schouders ligt en niemand heeft de volledige kennis van alle omstandigheden, die slechts aan de Britsche regeering bekend zijn. Als ik op mijn beleid terugzie, is er niets, dat ik betreur.

Ik heb ook geen reden om aan te nemen, dat een andere koers de voorkeur zou hebben verdiend. De moderne oorlog heeft zoo vreeselijke gevolgen voor hen, die er in betrokken zijn, hij brengt zooveel verlies en lijden, zelfs voor hen, die terzijde staan en den strijd gadeslaan, dat men dien oorlog nooit zou mogen ontketenen, tenzij alle mogelijke en eerlijke middelen ter voorkoming aangewend zijn. Dat is van den beginne af aan het standpunt van de Britsche regeering geweest en de overeenkomst van München is slechts een incident geweest in de duurzame en onwankelbare vredespolitiek. Ik ga zelfs nog verder en verklaar, dat het behoud van den vrede in September slechts mogelijk is gemaakt door de gebeurtenissen, die daaraan voorafgingen, door de briefwisseling tusschen Mussolini en mij in den zomer van 1937 en het Britsch-Italiaansche verdrag van Februari 1938.

Op de reis, die Halifax en ik naar Rome hebben gemaakt, is critiek geoefend door menschen, die blijkbaar vastbesloten zijn obstructie te voeren tegen iedere poging tot vervulling van den wensch der Britsche en Italiaansche volken, die in goede vriendschap en wederzijdsch begrip willen leven en geschillen willen beslechten door besprekingen en niet door geweld. Dat geldt niet alleen voor Italië en Engeland, maar ook voor Frankrijk en Duitschland.

Wij zijn niet naar Rome gegaan om handel te drijven, maar om de Italiaansche staatslieden beter te leeren kennen, om door persoonlijke bespreking een standpunt te vernemen en om de zekerheid te krijgen, dat zij ons begrepen. Wij hebben volkomen openhartig gesproken aan beide kanten en ofschoon wij elkander niet hebben bekeerd of getracht te bekeeren, tot ons standpunt op de punten, waarop wij wellicht van meening verschilden, kan ik zeggen, dat wij hebben afscheid genomen als betere vrienden. Van het oogenblik af, dat wij den Italiaanschen bodem betraden, tot ons vertrek, zijn wij het voorwerp geweest van de opmerkelijkste spontane uitingen van verwelkoming, die ik ooit beleefd had.

Wij kunnen niet vergeten, dat, terwijl er twee noodig zijn om vrede te sluiten, één den oorlog kan ontketenen. Zoolang er dus geen duidelijk wederzijdsch begrip is, waarin alle politieke spanning verdwijnt, moeten wij ons voorbereiden op de verdediging tegen een aanval op ons land, ons volk of onze beginselen van vrijheid, waaraan ons bestaan als democratie gebonden is en die voor de hoogste attributen van het menschelijk leven en den menschelijken geest in zich sluiten.

Het is daarom, niet uit een oogpunt van aanval maar van verdediging, dat wij de herbewapening met onverzwakte energie voortzetten, met de volledige instemming van het land. Het heeft ons veel tijd gekost, doch thans worden dagelijks op elk gebied vorderingen gemaakt in versneld tempo."

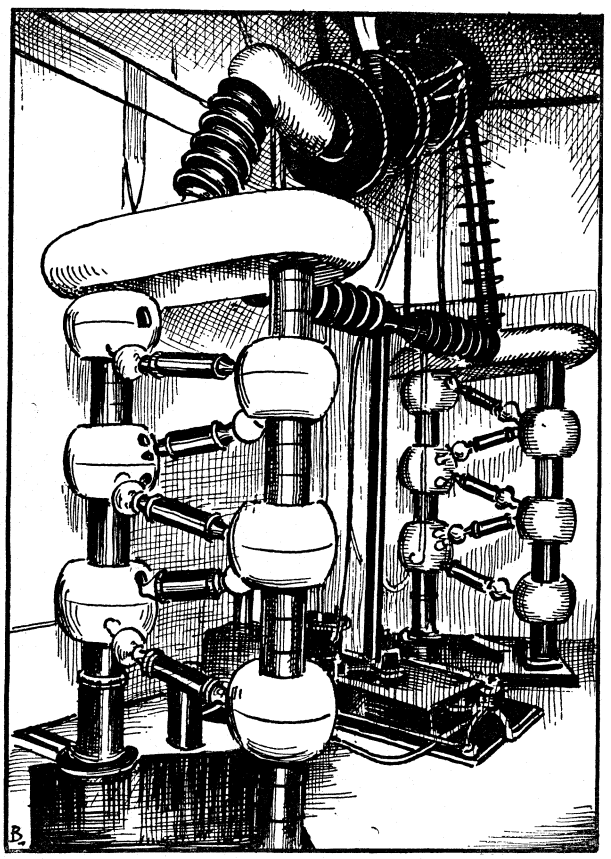
Chamberlain gaf daarna een opsomming van den vooruitgang, die in het afgeloopen jaar in alle takken van dienst gemaakt is. Op 31 Maart zal de vloot in een jaar tijds zijn uitgebreid met zestig nieuwe oorlogsschepen, die tezamen 130.000 ton meten. In de volgende twaalf maanden zal de groei nog grooter zijn: dan zullen 75 schepen met een tonnage van 150.000 ton gebouwd worden.

Ook de luchtmacht breidt zich voortdurend uit, in hetzelfde opmerkelijke tempo. In de laatste maanden is het tempo der vliegtuigproductie verdubbeld en de recruteering maakt goede vorderingen. De leemten, in de luchtbescherming, die in September aan het licht gekomen zijn, zijn voor een groot deel opgeheven. Niet alleen is de hoeveelheid afweergeschut uitgebreid, doch ook de organisatie is verbeterd.

Zijn rede besluitende, zei de minister het te betreuren, dat zoo-

veel tijd en een zoo groot gedeelte van het nationale inkomen aan oorlogsvoorbereidingen moeten worden besteed. Ik geloof, zoo zei hij, dat het thans tijd is, dat anderen een bijdrage leveren.
De lucht is vol van geruchten en verdenkingen, die men niet langer mag laten bestaan. Want de vrede kan alleen in gevaar worden gebracht door een uitdaging, waarop de president der Vereenigde Staten in zijn Nieuwsjaarsboodschap wees: n.l. den eisch om door geweld te overheerschen.
Dat zou een eisch zijn, waartegen de democratische staten zich, zooals president Roosevelt en ik reeds eerder hebben gezegd, onvermijdelijk zouden moeten verzetten. Ik kan niet gelooven, dat men voornemens heeft tot die uitdaging, want de gevolgen van een oorlog zijn zoo ernstig, dat geen regeering lichtvaardig den strijd zou ontketenen.
Bovendien blijf ik er van overtuigd, dat er geen geschillen, hoe ernstig ook, zijn, die niet zonder oorlog kunnen worden geregeld door overleg en onderhandelingen, zooals ook is neergelegd in de verklaring van München." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3628 A.)

A. NEDERLAND. — Kanker-bestrijding. - Pionierswerk van het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam. —



Röntgen-installatie met 1 millioen volt.

Op 26 Januari '39 is in het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam de nieuwe inrichting voor Röntgen-therapie met extreem-hooge spanningen officieel in gebruik genomen. Met deze 1.000.000 volt installatie, welke eenig is in de wereld, heeft dit instituut de beschikking gekregen over een stralenbron, welke dezelfde stralingsenergie kan opwekken als een kilogram radium. De nieuwe Röntgeninrichting is volgens geheel nieuwe principes door de Philips Röntgen laboratoria ontworpen en gebouwd.
Het Antoni van Leeuwenhoekhuis heeft zich met deze belangrijke nieuwe aanwinst aan de spits gesteld van de modern wetenschappelijke bestrijding van kwaadaardige gezwellen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Kanker 2411 F.)

B. ENGELAND. — Kabinetswijziging. —
Op 28 Januari '39 is een kabinetswijziging voltrokken waarbij admiraal Lord Chatfield tot minister voor de coördinatie der defensie is benoemd en Sir Thomas Inskip vervangt.
Sir Thomas Inskip wordt minister voor de Dominions.
Sir Reginald Dorman-Smith — conservatief oud-president van de boerenunie — minister van Landbouw.
Morrison, kanselier van het hertogdom Lancaster.
Lord Winterton, paymaster-general.
Dord Munster, onderminister van oorlog, als opvolger van Lord Strathcona, die is afgetreden en geen nieuwen post zal bekleeden.
Morrison zal Chatfield bijstaan en voor hem antwoorden in het Lagerhuis.
De wijzigingen in het kabinet zijn een aanduiding, dat Chamberlain een nieuwe methode heeft gevolgd bij het samenstellen er van, want hij heeft mannen in het ministerie opgenomen, die erkend worden een eerste plaats in te nemen op hun terrein en deskundigen, wier diensten van de grootste waarde moeten zijn. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3523 D.)**

30 JANUARI 1939

C. TURKIJE. — Kabinet Djelal Bayar afgetreden. - Kabinet Refik Saydan gevormd. —
Premier Djelal Bayar heeft op 25 Januari zijn ontslag bij den president, Ismet Inönü, ingediend. De president heeft den minister van Binnenlandsche Zaken, dr. Refik Saydam, verzocht een nieuw ministerie te vormen, hetgeen deze heeft aanvaard.
Dr. Saydam heeft de meeste ministers van het kabinet-Bayar in hun huidige functie gehandhaafd. De twee eenige departementen, die van minister zullen veranderen, zijn die van Binnenlandsche Zaken en van Landbouw. Op eerstgenoemden post is de vicepresident der Kamer, Faik Jestrak, benoemd, de portefeuille van Landbouw komt in het bezit van Muhlis Erkmen, die ook reeds vroeger dit ministerie heeft bestuurd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3542 A.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Cultureel verdrag met nationalistisch Spanje (Franco). —
Op 23 Januari is te Burgos het cultureele verdrag tusschen Duitschland en Franco plechtig geteekend. Het verdrag regelt de samenwerking op het gebied van uitwisseling van studenten, leerkrachten en scholieren, van de geheele wetenschappelijke arbeid, van het theater, de muziek, de film en het radiobedrijf. Voor de tenuitvoerlegging van het verdrag wordt een Duitsch-Spaansche cultureele commissie gevormd, die eenmaal per jaar zal vergaderen. Het verdrag treedt dertig dagen na de uitwisseling der ratificatieoorkonden, die te Berlijn zal geschieden, in werking. (Telex-A.N.P.)

E. GEESTELIJK LEVEN. — Vrouwelijke Theologen in ons land. - Haar aantal, over vier kerkgenootschappen verdeeld, bedraagt 57. —
In totaal telt Protest. Nederland 57 vrouwelijke theologen, met of zonder kerkelijke bevoegdheid. Over de verschillende kerken zijn zij aldus verdeeld: Ned. Herv. Kerk 15; Evang. Luth. Kerk 4; Doopsgez. Broederschap 22; Remonstr. Broederschap 16. Vijf dezer vrouwelijke theologen hebben den doctorsgraad in de theologie behaald, nl. dr. Nicolette Bruining te 's-Gravenhage (Ned. Herv.); dr. C. Gerlings te Noordwijk aan Zee (Ned. Herv.); dr. C. E. te Lintum (Ned. Herv.) te Leiden; dr. A. H. A. Bakker te Amsterdam (Doopsgezind), lectrice aan de Rijksuniversiteit te Utrecht en dr. J. W. Herfst te Hoogeveen (Remonstrantsch). Vijf vrouwelijke theologen komen voor op de lijst der emeriti-predikanten, drie Doopsgezinden en twee Remonstrantschen.
In de Ned. Herv. Kerk is het predikambt voor de vrouw niet toegankelijk gesteld. Enkele der Ned. Herv. vrouwelijke theologen, nl. vijf, zijn nu hulppredikster of voorgangster van een afdeeling van den Protestanten-Bond of van een afdeeling der Ver. van Vrijz. Herv., één is dienstdoend predikante in de Protestantsche Kerk in Indië, één is particulier

jeugdpredikante en twee zijn leeraressen. De overigen zijn theologische candidaten. Van de vier Evangelisch-Luthersche vrouwelijke theologen staan er drie in het ambt, terwijl de vierde eerst sedert kort proponente is. Bij de Doopsgezinden zijn niet minder dan 13 vrouwelijke predikanten, één tijdelijk predikant en één hulppredikster. (Alg. Handelsblad)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Financieele steun van Engeland en Frankrijk. - Overeenkomst geteekend.**
Op 27 Januari is een overeenkomst gesloten en onderteekend door de regeeringen van Engeland, Frankrijk en Tsjecho-Slowakije in het kader van de reeds aan Tsjecho-Slowakije toegestane of nog toe te stane credieten. Na goedkeuring door het parlement zal de Engelsche regeering, van de door de Bank van Engeland voorgeschoten 10 mill. pond een som van 4 millioen als schenking aan de Tsjechische regeering worden gegeven. Deze 4 millioen worden op een bijzondere rekening overgeschreven en zijn er voor bestemd deviezen voor Tsjechische vluchtelingen te verschaffen. De Fransche regeering zal eveneens, na goedkeuring door het parlement de verantwoording voor den rentedienst en de terugbetaling van de door Frankrijk toegestane leening 1937/42 op zich nemen, welke nominaal 700 millioen frank bedraagt. Deze Engelsche en Fransche giften aan Tsjecho-Slowakije zullen door het Tsjechische Vluchtelingeninstituut worden beheerd en door geautoriseerde vertegenwoordigers van de Engelsche en Fransche regeering worden gecontroleerd. Engeland en Frankrijk zullen eveneens gemeenschappelijk een nieuwe leening aan Tsjecho-Slowakije toestaan ten bedrage van 8 millioen pond, welke door de Tsjechische regeering in Londen ter inschrijving zal worden opengesteld. Van deze gegarandeerde leening zullen 6 millioen ter fundeering van een deel van de door de Bank van Engeland voorgeschoten 10 millioen dienen. De financieele hulp van Engeland en Frankrijk bedraagt thans in totaal ongeveer 16 millioen pond. Bij de behandeling van vluchtelingen zal geen onderscheid worden gemaakt tusschen geloof, ras of politieke overtuigingen. De desbetreffende voorstellen zullen bij de eerstvolgende bijeenkomst aan het parlement worden voorgelegd, evenals die tot een terugbetaling van de 10 millioen aan de Bank van Engeland. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3599 E.)

B. **ENGELAND. — Minister Hudson inzake de Duitsche economische moeilijkheden. —**
Tijdens het jaarlijksche diner, dat aangeboden wordt door de Duitsche Kamer van Koophandel voor het Vereenigde Koninkrijk, heeft de minister voor den overzeesche handel, Hudson op 23 Januari een rede uitgesproken, in antwoord op een toast op „Duitschland en Groot-Brittannië, op de wereldmarkten", die voorgesteld werd door Ministerial-direktor Wiehl.
Hudson zeide o.m.: Duitschlands economische moeilijkheden komen mij voor als in hoofdzaak veroorzaakt te zijn door de sterke ontwikkeling van de binnenlandsche markt onder den druk van de bewapeningseischen van het vierjarenplan.
Wiehl heeft gezegd, dat de deviezencontrôle, de clearing en de betalingsovereenkomsten Duitschland opgedrongen zijn door de crediteurlanden.
Ik ontken niet, zeide Hudson, dat schuldeischers gaarne innen wat zij kunnen van hun vorderingen, maar ik ben het er niet mee eens, dat dit de belangrijkste oorzaak is van Duitschlands economische moeilijkheden. (Times)

C. **BRITSCH-INDIE. — Congrespartij versus Indische vorsten. —**
De spannig tusschen de Congrespartij en de Indische vorsten neemt gestadig toe en begint ernstige bezorgdheid te verwekken in officieele kringen. De Congrespartij verzet zich tegen invoering van het federatieve stelsel, dat de Engelschen in Indië wenschen, o.a. omdat dit volgens haar nog altijd te veel macht aan de Indische vorsten zou laten. De Engelsche regeering staat voor een moeilijke keuze, omdat steun aan de vorsten bij handhaving van de orde uitgelegd wordt als actie tegen de Congrespartij.
(Het Volk) **(Vor. ber. Congrespartij 2858 F.)**

D. **VEREENIGDE STATEN. — Duitsche en Oostenrijksche schulden. - Notawisseling. —**
Het Amerikaansche staatsdepartement heeft de in de Duitsche nota van 3 Januari vervatte verklaring, dat iedere betaling door Duitschland op de Oostenrijksche schulden aan de Amerikaansche regeering en aan de Amerikaansche burgers moet afhangen van de Duitsch—Amerikaansche handelsbalans, van de hand gewezen.
Uit de heden gepubliceerde Amerikaansche nota van 20 Januari aan Duitschland blijkt verder, dat het staatsdepartement eveneens geweigerd heeft, het Duitsche standpunt te aanvaarden, dat de rijksregeering niet wettelijk verantwoordelijk is voor Oostenrijks schulden, met inbegrip van een schuld van 26 millioen dollars aan de Vereenigde Staten wegens verleende hulp, welke Duitschland wenscht te laten vervallen, op grond van de bewering, dat dit oorlogsschuld zou zijn.
De Amerikaansche nota weigert dit standpunt te aanvaarden. (De Maasbode)
(Vor. ber. Groot-Duitschland—Ver. Staten 3561 B.)

E. **ENGELAND. — Cripps uit Labour-Party gestooten. —**
Het hoofdbestuur van de Britsche Labour-party heeft besloten Sir Stafford Cripps uit de partij te zetten wegens zijn voorstel tot vorming van een gezamenlijk front met de andere tegenstanders van de regeering.
Sir Stafford Cripps is de jongste zoon van Lord Parmoor en is een zeer gezien advocaat met den titel King's Council (K.C.). Hij is uit de partij omdat hij van deloyauteit beschuldigd, weigerde te beloven, zijn actie voor een volksfront te staken. Hij was leider van den radicalen vleugel der Labour Party en het is niet onmogelijk, dat hij zijn aanhangers zal bewegen met hem uit de partij te treden en een nieuwe te vormen. (Het Volk)
(Vor. ber. Labour-Party 3519 A.)

F. **DISCONTOKOERSEN. — Overzicht. —**
De verschillende discontokoersen luiden als volgt:

	Sedert			Sedert	
Argentinië	8- 2-36	3½%	Luxemburg	27-10-38	2½%
België	27-10-38	2½%	Nederl. Bank:		
Britsch-Indië	28-11-35	3 %	Wisseldisconto	3-12-36	2 %
Bulgarije	15- 8-35	6 %	Promessedisc.	3-12-36	2½%
Chili	23- 8-32	4½%	Bel. op Eff.	3-12-36	2½%
Columbia	18- 9-30	7 %	Bel. op Goed.	3-12-36	2½%
Danzig	2- 1-37	4 %	Voorsch. R.-C.	3-12-36	2½%
Denemarken	19-11-36	4 %	Nederl.-Indië	14- 1-37	3 %
Duitschland	21- 9-32	4 %	New-York		
Engeland	30- 6-32	2 %	Fed. Res. Bk.	26- 8-37	1 %
Estland	1-10-35	4 %	Noorwegen	5- 1-38	3½%
Finland	1-12-34	4 %	Oostenrijk	10- 7-35	3½%
Frankrijk	3- 1-39	2 %	Peru	1- 8-30	9 %
Griekenland	4- 1-37	6 %	Polen	18-12-37	4½%
Hongarije	28- 8-35	4 %	Portugal	11- 8-37	4 %
Ierland	22- 4-32	4 %	Roemenië	4- 5-38	3½%
Italië	18- 5-36	4½%	Spanje	10- 7-35	5 %
Japan	16- 7-37	3.29%	Tsjecho-Slow.	1- 1-36	3 %
Joego-Slavië	18- 1-35	5 %	Zuid-Afrika	15- 5-33	3½%
Letland	1-11-36	5 %	Zweden	29-11-33	2½%
Litauen	1- 7-38	5 %	Zwitserland	26-11-36	1½%

(Keesings Financieel Archief)
(V. b. Overzicht 3296 A.; Discontokoersen 3602 F.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe bepaling voor de huwelijksplechtigheid. —**
Uit de door het ministerie van Binnenlandsche Zaken uitgegeven bepalingen blijkt, dat voortaan aan de burgerlijke huwelijksvoltrekking in het geheele Duitsche rijk een eenigszins plechtig karakter zal worden verleend.
In de trouwzalen moet het portret van Adolf Hitler en een vlag of hakenkruis zijn aangebracht. Zoo mogelijk wordt ook voor versiering met bloemen gezorgd. Indien de gemeente daartoe geen middelen heeft, kan het bruidspaar voor die versiering zorgen.
Bij de huwelijksvoltrekking kunnen organisaties van de partij zoowel binnen als buiten de zaal medewerken. De ambtenaar van den burgerlijken stand moet in zijn toespraak op de beteekenis van het huwelijk in het Derde Rijk wijzen. Indien een vertegenwoordiger van de partij zulks reeds doet, kan hij zwijgen.
De ambtenaar van den burgelijken stand krijgt een bijzonder ambtsgewaad van bruine kleur met fluweelen kraag. Eventueel kan hij het wapen van de

gemeente op zijn borst doen borduren. Naast „Mein Kampf" krijgt het bruidspaar een maand gratis abonnement op de plaatselijke partijcourant.
(Het Vaderland) **(V. b. Huwelijkswetgeving 3345 D.)**

31 JANUARI 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Regeling voor de uitgewezen Poolsche Joden. —
Op grond van de op 17 Januari geteekende overeenkomst, mogen de 15000 Poolsche Joden, die eind November uit Duitschland zijn gezet, in groepen van ongeveer duizend man eenigen tijd naar hun woonplaatsen terugkeeren om orde op hun zaken te stellen. Zij mogen eenige voorwerpen van waarde mee terugnemen naar Polen, maar moeten al het geld, verkregen uit de liquidatie van hun zaken, op een bank in Duitschland storten, vanwaar het op clearingbasis naar Polen kan worden overgebracht.
(Het Volk) **(Vor. ber. 3576 F.)**

B. CACAO. — Wereldproductie. —

	1938*)	1937
	(in tons)	
Goudkust	245.000	232.000
Bahia	120.000	109.000
Nigeria	90.000	103.000
Ivoorkust	50.000	48.000
Kameroen	25.000	26.000
Trinidad	19.000	12.000
Sanchez	29.000	20.000
Venezuela	14.000	16.000
Guayaquil	17.000	20.000
St. Thomas	12.000	8.000
Andere landen	48.000	43.000
	669.000	637.000

*) Geraamd.
(Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 1201 D.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Ontginning van ijzer- en nikkelerts op Celebes. —
Bij den Volksraad is op 10 Januari '39 een wetsontwerp ingediend betreffende het sluiten van een overeenkomst met de N.V. Mijnbouw-Mij. Celebes in Den Haag voor de opsporing en ontginning van ijzer- en nikkelertsen op Celebes. (Aneta)

D. NEDERLAND. — Faillissementen. - Augustus—December 1938. —

Augustus	184	November	186
September	227	December	208
October	208		

In totaal waren in 1938 2585 faillissementen tegenover 3181 in 1937, 4496 in 1936 en 4688 in 1935.
(Centraal Bureau voor de Statistiek)
(Vor. ber. Faillissementen 3388 C.)

E. NEDERLAND. — „Naar de Nieuwe Gemeenschap" - Werkcomité gevormd. —
In gevolge een besluit van het algemeen comité voor de actie „Naar de Nieuwe Gemeenschap" is thans een werkcomité gevormd, bestaande uit de heeren Z. Exc. prof. mr. P. J. M. Aalberse, voorzitter, dr. L. G. Kortenhorst, plv. van mr. dr. E. Jaspar, prof. A. Cleophas, p. Mulders S.J., E. J. Luijf, mr. P. Aalberse j., mr. F. Bach, plv. v. drs. H. L. Jansen, A. C. de Bruijn, J. A. Schutte, J. G. van den Brink, p. mag. dr. S. Stokman O.F.M., A. C. van Hilst, J. Asberg, L. M. Beumer, secretaris.
Het werkcomité kwam reeds bijeen en koos zich den heer J. A. Schutte tot tweeden voorzitter. (De Tijd)
(Vorig bericht 3566 E.)

F. POLEN. — Recapitulatie van 1938. —
De binnenlandsche politieke toestand van Polen is nog steeds niet geconsolideerd. Het Kamp voor de Nationale Eenheid heeft een nieuwen leider gekregen in den persoon van generaal Skwarczynski. De uitdrijving van de Jong-Polen wees erop, dat het Kamp, dat gesticht is om de regeering een blijvende meerderheid te verzekeren, voor een ontwikkeling in fascistische richting beducht is. De in September bekend gemaakte ontbinding van het parlement had mede ten doel de bevolking een actiever aandeel in de regeering te geven. Al deze maatregelen gingen echter den machtigen oppositiepartijen van arbeiders en boeren niet ver genoeg. Nadat zij de verkiezingen geboycot hadden, was het onvermijdelijke gevolg, dat in het parlement vrijwel uitsluitend aanhangers van het Kamp voor de Nationale Eenheid gekozen werden.
De ondergang van de oude Tsjecho-Slowaaksche republiek bezorgde Polen Teschen, doch stelde het voor een nieuw probleem, het Oekraïnsche. De stemming tegen Duitschland, toch al geprikkeld door de behandeling der Polen in dat land, werd er niet beter op, toen dit land niet bleek te voelen voor de door Polen gewenschte gemeenschappelijke grens met Hongarije, waardoor de Sub-Karpatische Oekraïne verdwenen zou zijn en Duitschland daar geen steunpunt zou hebben gekregen voor zijn actie in Oekraïnsche richting, waarvoor Polen met zijn belangrijk percentage Oekraïnsche onderdanen beducht is. Daarom ook heeft Polen eraan gehecht zijn betrekkingen met de Sovjet-Unie te verduidelijken.
Van een gering grensincident heeft de Poolsche regeering partij getrokken om haar betrekkingen met Litauen te regelen.
Polen heeft ook niet opgehouden op zijn belangen te wijzen bij een oplossing van het Joodsche vraagstuk, welke wellicht beproefd zou worden onder den druk van de maatregelen, welke Duitschland tegen zijn Joden neemt. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

G. HONGARIJE. — Algemeene dienstplicht. —
De Hongaarsche Kamer heeft op 28 Januari '39 met algemeene stemmen haar godekeuring gehecht aan de invoering van den algemeenen dienstplicht.
Alle Hongaren — de Joden niet uitgezonderd — zullen van hun 12de tot hun 60ste jaar onder de bepalingen van deze wet vallen. De dienstplicht is in beginsel drie-jarig, doch in de praktijk twee-jarig. Hij zal drie étappes omvatten: 1. den pre-militairen dienst van 12 tot 18 jaar; 2. den militairen dienst van 18 tot 42 jaar en 3. den post-militairen dienst — verplichte militaire oefeningen en schietoefeningen — van 42 tot 60 jaar. (Agence Belga) **(3446 A.)**

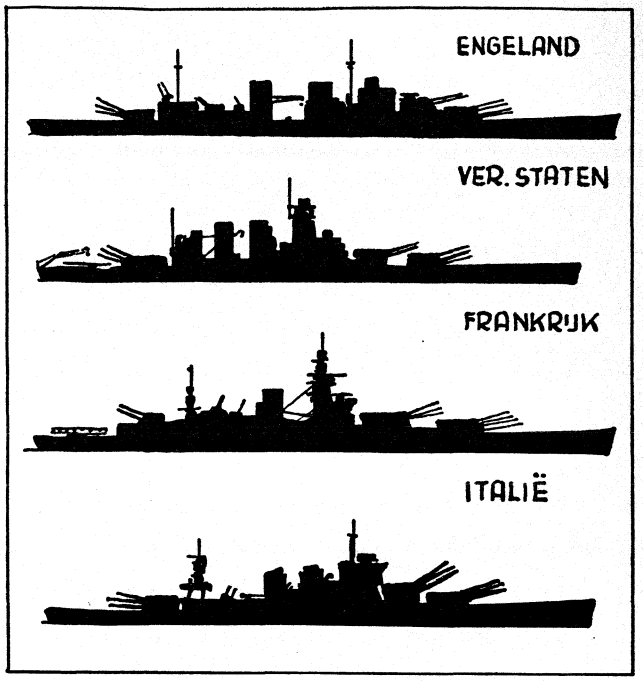
H. PALESTINA. — Beleggingen in 1938. - De haven van Tel Aviv. —
De Joodsche beleggingen in Palestina in 1938 bedroegen volgens een schating van het American Economic Committee for Palestine £ 4.540.885. Dit bedrag is als volgt verdeeld: oprichting van nieuwe en uitbreiding van oude gebouwen £ 1.926.125; oprichting van nieuwe en uitbreiding van oude industrieele en ambachtsbedrijven £ 629.703; landbouw met inbegrip van citrusplantages £ 940.000; grondaankoop in stad en land £ 606.820; handel, transport, hotel en restaurant £ 438.237.
De Palestijnsche haven Tel Aviv toonde in 1938 een belangrijken vooruitgang. De import steeg van 97.000 ton in 1937 tot 140.000 ton in 1938 en de export van 27.000 ton in 1937 tot 56.500 ton in 1938, dus het geheele goederenverkeer van 124.000 ton in 1937 tot 196.500 ton in 1938. Alleen de citrus-export steeg van 644.000 kisten in 1937 tot 1.450.000 kisten. Het aantal der geregistreerde schepen steeg van 535 in 1937 tot 818 in 1938. Het passagiersverkeer bereikte een aantal van 16.750 personen. Het aantal arbeiders, in de haven werkzaam, steeg van 640 in 1937 tot 1070 in 1938. Verschillende schepen zijn in aanbouw en een koelinrichting wordt geïnstalleerd.
De haven van de Joodsche stad Tel-Aviv dankt haar ontstaan en haar ontwikkeling aan de moeilijkheden door de Arabieren in Palestina veroorzaakt.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Havenverkeer 2206 B.)**

A. BEWAPENING. — Slagschepenwedstrijd over de geheele linie hervat. —

Alle groote zeemogendheden bouwen thans weer slagschepen. Engeland zal er binnenkort 7 op stapel hebben staan, Amerika 6, Japan 2, Frankrijk 4, Italië 4, Duitschland 3 en Sovjet-Rusland (nog steeds het groote vraagteeken op maritiem gebied) vermoedelijk ook 3.

In 1942 zal Engeland weer over 25 slagschepen beschikken, waarvan er weliswaar 16 reeds meer dan 20 jaar oud zijn, doch die, zij het dan ook ten koste van enorme bedragen (20 millioen gulden voor sommige schepen), zoodanig gemoderniseerd zijn, dat zij nog vele jaren als ruggegraat der Britsche macht ter zee — zoowel in het Westen als in het Verre Oosten — kunnen dienst doen.

De wereld bouwt weer slagschepen...; 70, 80, 90 millioen gulden per schip... een nieuwe „vacantie" is niet in het zicht. Mussolini zeide bij de tewaterlating van de 35.000 ton groote „Vittorio Veneto", dat slagschepen de ruggegraat vormen van de wereldmacht. Inderdaad deze drijvende „monsters van kracht", die met hun zware kanonnen tegelijkertijd 8 tot 9 granaten van 900 kg. kunnen afvuren, zijn nog steeds van doorslag gevend gewicht in de internationale politiek.



Silhouetten van enkele der in aanbouw zijnde slagschepen.

IN AANBOUW ZIJNDE OF GEPROJECTEERDE SLAGSCHEPEN.

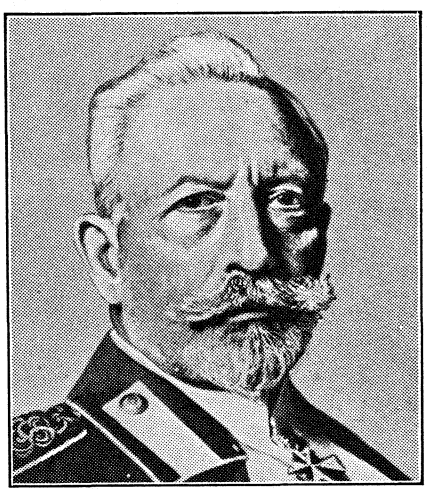
Naam v. sch.	Waterverpl. in tonnen	max. vaart	Op stapel gezet of op stapel te zetten	BEWAPENING:
Engeland:				
King George V	35.000	30′	1937	10 kanons v. 35.6 cm. (2 vierlingtorens, 1 dubbeltoren) 16 kns. v. 13.2 cm. anti-lucht 32 kns. v. 4 cm. a.-l.
Prince of Wales	35.000	30′	1937	
Jellicoe	35.000	30′	1937/38	
Beatty	38.000	30′	1937/38	
Duke of York	35.000	30′	1937/38	onbekend; vermoedelijk 8 kanons van 40.6 cm.
Lion	40.000	?	1939	
Temeraire	40.000	?	1939	
Vereenigde Staten:				
Washington	35.000	27′	1937/38	9 kanons van 40.6 cm. 16 idem van 12.7 cm. a.-l. 16 idem van 4 cm. a.-l. 20 mitrailleurs a.-l. 2 catapulten, 3 vliegtuigen
North Carolina	35.000	27′	1937/38	
Alabama	36.000	27′	1939	
Indiana	36.000	27′	1939	
Massachusetts	36.000	27′	1939	
South Dakota	36.000	27′	1939	
Japan:				
?	± 45.000	?	1937	onbekend; vermoedelijk 9 kanons van 40.6 cm.
?	± 45.000	?	1937	
Frankrijk:				
Richelieu	35.000	32′	1935	8 kanons van 38.1 cm., 1 catapult, 4 vliegtuigen 16 idem van 15.2 c.m. 12 idem van 10 cm. a.-l. 8 idem van 3.7 cm. a.-l.
Jean Bart	35.000	32′	1937	
Clemenceau	35.000	?	1939	onbekend; vermoedelijk gelijk aan die van Richelieu en Jean Bart.
La Gascogne	35.000	?	1939	
Italië:				
Vittorio Veneto	35.000	30′	1934	9 kanons van 38.1 cm. 12 idem van 15.2 cm. 12 idem van 9 cm. a.-l. 20 a.-l. mitrailleurs 2 catapulten, 4 vliegtuigen
Littorio	35.000	30′	1934	
Roma	35.000	?	1938	
Impero	35.000	?	1938	
Duitschland:				
„F"	35.000	?	1936	8 kanons van 38 cm. 12 idem van 15 cm. a.-l. bewapening nog niet bekend. * (vermoedelijk) Reeds in dienst gesteld zijn de 26.000 ton groote slagschepen „Gneisenau" en „Scharnhorst"; bewapening 9 kns. v. 28 cm.
„G"	35.000	?	1936	
„H"	35.000	?	1939 *	
Rusland:				
Tretij International	35.000	30′(?)	1938	9 kanons van 40.6 cm. 12 idem van 13 cm. a.-l. bewapening onbekend.
I	40.000	32′(?)	?	
II	35.000	30′(?)	?	

(Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Bewapening 3619 A.; Slagschepen 3351 A.)

A. HONGARIJE. — In- en Uitvoer in 1938. —
De Hongaarsche buitenlandsche handel is in het afgeloopen jaar, vergeleken met 1937, gedaald.
De invoer bedroeg 418.5 millioen pengö tegen 483.6 millioen in 1937 en de uitvoer 522.6 millioen pengö tegen 588 millioen in 1937.
De Hongaarsche buitenlandsche handelsbalans vertoonde over 1938 een actief saldo van 104.1 millioen pengö tegen 104.4 millioen in 1937. (De Tijd)

B. WILHELM II, EX-KEIZER VAN DUITSCHLAND. - Viering van zijn tachtigsten verjaardag op Huize Doorn. —
Omringd door een grooten kring van familieleden en door een vijftigtal vertegenwoordigers van Duitsche oud-adellijke geslachten, heeft de ex-Keizer van Duitschland, Wilhelm II von Hohenzollern, op 27 Januari '39 met groote pracht en luister op Huize Doorn zijn tachtigsten verjaardag gevierd.



Ex-keizer Wilhelm II von Hohenzollern.

Keizer Wilhelm II, de laatste Duitsche keizer, nam in November 1918 aan het einde van den wereldoorlog (1914—1918) de wijk naar Nederland, eerst naar Amerongen, later naar Doorn, waar hij nu al een twintigtal jaren woont. (Telex-A. N. P. - Avondpost)

1 FEBRUARI 1939

C. ITALIE. — Oproeping der lichting 1901. —
Blijkens een te Rome uitgegeven officieel communiqué, zullen met ingang van 1 Februari '39 herhalingsoefeningen worden gehouden voor de lichting 1901 (het geboortejaar). De eerste groep, welke onder de wapenen komt, zal 60.000 man sterk zijn.
(Stefani) **(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3576 A.)**

D. DANZIG. — Program van de Nationaal-Socialistische partij. - Inlijving van de politiek bij die van het Duitsche rijk. —
De „Kurier Polski" meldt uit Danzig, dat de nationaal-socialistenleider Forster het programma der partij voor 1939 heeft afgekondigd:
Dit program zou o.m. bevatten:
1. Vereeniging van de functies van leider der partij en president van den senaat.
2. Inlijving van de politiek van Danzig bij die van het Duitsche rijk.
3. Versterking der politie door eenheden der S.S.
4. Voortzetting van de aanpassing op wetgevend gebied.
5. Het in werking stellen van een economisch vierjarenplan voor Danzig.
6. Uitwijzing der Joden.
7. Verplichting tot aansluiting van de nationaal-socialistische partij of haar organisaties.
8. Verlenging door het gebied van Danzig van den autoweg naar Oost-Pruisen.
9. Oprichting te Danzig van een Duitsch propagandacentrum voor het Oosten.
(Kurier Polski - Telex-A. N. P.)

E. ITALIE. — Dreigende uitlating van minister Farinacci tegen Frankrijk. —
De Italiaansche minister Farinacci, die ongeveer dezelfde positie inneemt als dr. Göbbels en Julius Streicher in Duitschland, heeft tijdens zijn aanwezigheid te München op 27 Jan. '39 in een rede verklaard, dat „Italië nooit zal kunnen dulden, dat het nabij gelegen Tunis in het bezit is van een land, dat aldus Italië van het Zuiden uit zou bedreigen."
Aan deze woorden heeft Farinacci o.a. nog toegevoegd: „Djiboeti in Fransche handen zou juist zoo zijn als Hamburg in handen van een buitenlandsche natie".
Hij verklaarde, dat de Duitsche koloniale eischen „rechtvaardig en dringend" zijn. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Italië—Frankrijk 3595 D.)

F. ENGELAND. — Achttien bekende personen doen een oproep tot de Duitsche leiders. - „Het Spook van oorlog moet verdwijnen". —
Achttien bekende personen uit alle kringen van het Britsche leven hebben op 28 Januari een oproep gericht tot de leiders van het volk in het Groot-Duitsche rijk, om met hen samen te werken „in een laatste poging om het spook van den oorlog te doen verdwijnen". Deze oproep is geteekend door Lord Willington, Lord Derby, Montague Norman, John Masefield, Lord Dawson of Penn, Sir Edward Luytens, Lord Horder, Lord Macmillan, Lord Eustacy Percy, Sir Michael Sadler, Vaughan Williams, Sir William Bragg, Sir Arthur Eddington, Sir Kenneth-Clark en Lord Burgley.
In dezen oproep wordt onder meer gezegd:
„Er hangt een sfeer van onbehaaglijkheid over de geheele wereld. Mannen en vrouwen in alle landen weten niet, wat de volgende weken en maanden zullen brengen. Zij zien hoe enorme wapeningen georganiseerd worden, zij zien, hoe plannen voor de burgerlijke verdediging worden gemaakt en zij beseffen maar al te goed, dat een oorlog tusschen de zeer georganiseerde staten onder de bestaande omstandigheden slechts dood en verderf kan brengen.
Indien wij niet te laat willen zijn, moeten thans de menschen van goeden wil, die waardeering hebben voor de vruchten der beschaving, die geen haat of wraakgevoelens in hun hart koesteren en die in vriendschap met hun medemenschen in alle landen willen leven, het woord richten tot de menschen over de grenzen, opdat die hun gaven van hart en hoofd mogen gebruiken om mede te werken aan het voorkomen van de grootste ramp en het slechten van de kunstmatige muren van haat, waardoor wij dreigen verdeeld te worden. Wij Engelschen verlangen niet over anderen te heerschen.
Terwijl wij besloten zijn onze vrijheid te verdedigen, staan wij op de bres voor vrede van gelijkheid en gerechtigheid voor allen. Geen land kan een duurzame oplossing voor zijn problemen vinden dan in een geest van samenwerking met de andere volken. Bovenal doen wij een beroep op leiders en volk van het Groot-Duitsche rijk, opdat zij op dit oogenblik van macht en invloed in hun geschiedenis de groote gaven, waardoor zij gedurende eeuwen ons gemeenschappelijk goed op alle terreinen van menschelijke kennis en bedrijvigheid, gebruiken en met ons samenwerken in een laatste poging om het spook van den oorlog en van vijandschap tusschen de volken te doen verdwijnen, en in een geest van vrije samenwerking, de eenige geest, waardoor onze en hun behoeften kunnen worden voldaan — met ons bouwen aan een betere toekomst, zoodat wij niet alleen onze beschaving kunnen behouden, maar ook aan onze kinderen kunnen nalaten". (Het Vaderland)

G. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het bezoek van Chvalkovsky, den minister van Buitenlandsche Zaken aan Adolf Hitler. —
De minister van Buitenlandsche Zaken Chvalkovsky heeft verslag uitgebracht aan het kabinet over zijn ontmoeting te Berlijn met Hitler en von Ribbentrop. Het eenige wat omtrent deze besprekingen wordt bekend gemaakt is, dat economische kwesties de voornaamste rol speelden. Niet-officieel wordt gemeld, dat Hitler zijn plannen uiteenzette in zake de opneming van Tsjecho-Slowakije in het Duitsche economische leven. Er werd te Berlijn uiting gegeven aan de Duitsche onvoldaanheid over het dralen met het uit den weg ruimen van alle sporen van de democratische partijen in de Tsjechische gebieden.
Voorts werd er geklaagd over den tegenstand van de Tsjechische pers ten aanzien van het „coördinatie-

proces" en over hoofdartikelen waarin critiek werd geoefend op de eischen van Kundt, den leider der Duitsche minderheid. Er werd duidelijk gemaakt, dat Kundts program den volledigen steun van Berlijn heeft. (Telex-A.N.P.)

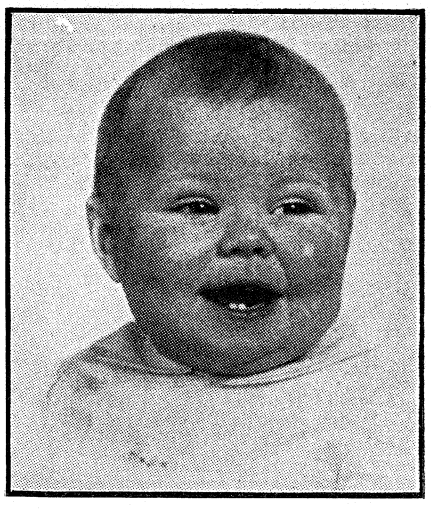
(Vor. ber. Chvalkovsky 3503 G.)

A. NEDERLAND. — Opbrengst Kinderzegels 1938—1939. —

Volgens de voorloopige opgaven hebben de weldadigheidspostzegels „Voor het Kind" 1938—1939 ruim *f* 181.500 boven de frankeerwaarde opgebracht.
De volgende aantallen dezer zegels zijn verkocht: 2.176.156 met een frankeerwaarde van 1½ cent; 1.120.299 met een frankeerwaarde van 3 ct.; 1.058.572 met een frankeerwaarde van 4 ct.; 2.531.785 met een frankeerwaarde van 5 ct.; 840.237 met een frankeerwaarde van 12½ ct. (Telegraaf)

(Vor. ber. 2183 H.; Weldadigheidszegels 2648 F.)

B. H.K.H. PRINSES BEATRIX. — Het eerste levensjaar. —



H.K.H. Prinses Beatrix van Oranje Nassau.

Op 31 Januari 1939 werd de eerste herdenking van den geboortedag van Prinses Beatrix alom in den lande met groote opgewektheid gevierd. Het Nederlandsche volk heeft blijk gegeven van oprechte vreugde met het geluk van het Koninklijk Gezin. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Prinses Beatrix 3261 A.)**

2 FEBRUARI 1939

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Rijkskanselier Adolf Hitler in de Kroll-Opera te Berlijn. - „Duitschland moet exporteeren" - Het Koloniale vraagstuk - De Kerken - Het Jodenvraagstuk - Solidariteit met Italië. —

Rijkskanselier Hitler heeft op 30 Januari '39 in het gebouw der Kroll-Opera te Berlijn zijn met zooveel spanning verbeide Rijksdagrede gehouden, voor den eersten Rijksdag van Groot-Duitschland.

De rede ving aan met een uiteenzetting van de resultaten van zes jaar nationaal-socialistisch bewind in Duitschland. Na den Anschluss met Oostenrijk en de vereeniging van het Sudetengebied met Duitschland gememoreerd te hebben, constateerde Hitler met nadruk, dat geen enkel ander volk door Duitschland bedreigd wordt.

Economische toestand. — Spreker keerde zich tegen het „geschreeuw van voorvechters van een democratische moraal en van hen, die de wereld willen verbeteren". In de dagbladen en redevoeringen van deze democraten leest men iederen dag van moeilijkheden, waaraan Duitschland blootstaat; het volk lijdt honger en Duitschland zal te gronde gaan aan een financieele crisis of aan een productie-crisis, of anders toch aan een consumptie-crisis.
Ook het Duitsche volk is zich er van bewust, dat de economische toestand moeilijk is; het nationaal-socialisme zal evenwel ook deze moeilijkheden te boven komen. Ja, wij hebben den strijd gewonnen.

De oorzaak van alle economische moeilijkheden is de overbevolking van onze levensruimte, 135 menschen per vierkante kilometer, zonder hulp van buiten en zonder alle reserves van vroeger. Vijftien jaren lang door de geheele overige wereld geplunderd, belast met ontzaglijke schulden, zonder koloniën, wordt het Duitsche volk toch gevoed en gekleed en heeft het geen werkloozen. Welke zoogenaamde democratie is tot hetzelfde kunststuk in staat? Er zijn landen met slechts 5 tot 11 menschen per vierkanten kilometer, met vruchtbare akkers, beschikkende over alle denkbare bodemrijkdommen, die desondanks toch niet in staat zijn hun eigen sociale problemen op te lossen. De vertegenwoordigers dezer staten spreken over de wonderbare eigenschappen hunner democratie; zoolang wij echter afleggers van deze democratie in Duitschland bezaten, hadden wij zeven millioen werkloozen en een voor de revolutie staande maatschappij. Nu hebben wij ondanks onze moeilijkheden deze problemen opgelost, dank zij ons regiem en onze binnenlandsche organisatie.

Democratieën en dictaturen. —

Men verklaart te gelooven, dat tusschen democratiën en z.g. dictaturen desondanks een samenwerking mogelijk kan zijn. De kwestie van den staatsvorm of de organisatie van een volksgemeenschap is internationaal in het geheel niet in het debat. Het is ons, Duitschers, volkomen onverschillig, welken staatsvorm andere volken bezitten. Wij zien er geen voordeel in, het nationaal-socialisme als idee te leveren, noch hebben wij aanleiding om andere volkeren, omdat zij democratieën vormen, bijvoorbeeld te beoorlogen. De bewering, dat het nationaal-socialistische Duitschland binnenkort Noord- of Zuid-Amerika, Australië, China, of zelfs Nederland aanvallen of verdeelen zal, en wel omdat daar andere regeeringssystemen heerschen, zou nog slechts aangevuld kunnen worden met de voorspelling, dat wij, in aansluiting daaraan, het voornemen hadden onmiddellijk de volle maan te bezetten.

De kwestie der koloniën. — Indertijd is in Engelsche kringen de gedachte verkondigd, dat de vernietiging van Duitschland de Britsche handelswinst ontzaglijk zou verhoogen. De wereldoorlog heeft bewezen, dat daaruit voor geen enkelen staat zichtbare winst ontstaan is. Ieder nut van dezen oorlog is te niet gedaan door de ontzaglijke offers, niet slechts aan menschenlevens of goederen, maar ook aan voortdurende belasting van alle producties en vooral van de staatsbegrootingen.
In dit verband sprak de rijkskanselier over de herstelbetalingen en het ontnemen der koloniën aan Duitschland.
Voor zoover Duitschland betreft is de toestand zeer eenvoudig. Het heeft 80 millioen inwoners, zijn koloniale bezit is gerooft tegen de verzekeringen van Wilson in. Wanneer dit koloniale bezit geen beteekenis heeft, kan men het gemakkelijk teruggeven. Dat teruggeven niet mogelijk is, omdat Duitschland er niets mee zou weten te beginnen, is belachelijk en dat het niet teruggegeven kan worden, omdat Duitschland daarmede een strategische positie zou krijgen, is een monsterlijke poging om een volk algemeene rechten te ontzeggen. Duitschland heeft zijn koloniale bezit niet noodig om daar legers op te richten, daarvoor is de volksrijkdom van het eigen ras voldoende, maar voor een economische ontlasting.
Alle tegen-argumenten doen duidelijk blijken, dat het in wezen slechts om een machtskwestie gaat, waarbij verstand en rechtvaardigheid buiten spel blijven.

Duitschland moet exporteeren. — Duitschland is door de herstelpolitiek gerezen van talrijke economische ideologieën en waarlijk theologisch geheiligde financieele opvattingen. Het essentieelste kapitaal van een natie is haar arbeidskracht. Goud en deviezen bepalen de waarde niet van een valuta. Duitschland heeft de waarde van zijn valuta gestabiliseerd door buitengewone verhooging van zijn productie. Op voedingsgebied echter kan de productie niet worden verhoogd. Hierin kan slechts wijziging gebracht worden door

1. aanvullende invoer van levensmiddelen, d.w.z. een stijgende uitvoer van Duitsche producten, of
2. Uitbreiding van de levensruimte van ons volk.

Aangezien de tweede oplossing nog niet aanwezig is, zijn wij gedwongen ons met de eerste bezig te houden. D.w.z. wij moeten exporteeren om levensmiddelen te kunnen koopen en wij moeten, aangezien voor dien export voor een deel grondstoffen noodig zijn, welke wij zelf niet hebben, nog meer uitvoeren om die grondstoffen te kunnen krijgen. Het gaat hier dus om de zorg voor het dagelijksch brood. Wanneer dan door vreemde staatslieden, met ik weet niet wat voor economische tegenmaatregelen gedreigd wordt, kan ik hier slechts verzekeren, dat in zulk een geval een economische wanhoopsstrijd beginnen zou, die voor ons heel gemakkelijk door te vechten is.

De reorganisatie der Rijksbank. — „Het is mijn besluit den weg der reorganisatie van de Duitsche Rijksbank van internationaal

beïnvloede bankonderneming tot circulatiebank van het Duitsche Rijk ten einde te voeren".

De opruiïng der democratische politici. — In dit verband wendde spr. zich tegen de opruiïng in democratische staten tegen de totalitaire staten, waarbij hij Lloyd George, Duff Cooper, Eden, Churchill en Ickes oorlogsapostelen noemde. Duitschland zal echter altijd op hun aanvallen antwoorden en de wapens zullen er voor zorgen, dat Duitschland een souvereine staat blijft, evenals de keuze van de vrienden van Duitschland.
Wederom wees Hitler er op, dat door het democratische regime in enkele maanden deze „ergste oorlogsopruiers" de leiding der regeering in hun land kunnen krijgen en dat daarom het Duitsche volk over deze mannen moet worden ingelicht.
Het Duitsche volk voelt geen haat tegen Engeland, Amerika of Frankrijk, maar deze volken worden door hun Joodsche en niet Joodsche opruiers voortdurend tegen Duitschland en het Duitsche volk opgejaagd.
Mochten de oorlogsbepleiters slagen, dan moet het Duitsche volk psychologisch voorbereid zijn om niet in een onverklaarbaren toestand te geraken.
Het nationaal socialistische Duitschland wil geen vijandschap met andere volkeren en de bewering over aanvalsvoornemens van het Duitsche volk op vreemde volkeren zijn hysterie of leugens.

Europa zal niet eerder tot rust komen voor het Joodsche vraagstuk is opgeruimd. — In verband met de opruiïng tegen Duitschland noemde spr. het Jodenvraagstuk. Op zijn gebruikelijke wijze fulmineerde hij weer tegen het „Wereldjodendom".
Hoe eerder dit probleem wordt opgelost, hoe beter, zeide hij. Want Europa kan niet meer tot rust komen, voor het Joodsche vraagstuk is opgeruimd.
Ik wil thans weer een profeet zijn: Wanneer het het internationale financieele jodendom in en buiten Europa mocht gelukken de volkeren nogmaals in een wereldoorlog te storten, dan zal het resultaat niet de bolsjewiseering van de aarde en daarmede de overwinning van het Jodendom zijn, maar de vernietiging van het Joodsche ras in Europa. Want de tijd van de propagandistische weerloosheid der niet-Joodsche volkeren is ten einde.

De houding tot de Kerken. — Het volgende punt, dat Hitler in zijn rede aansneed, had betrekking op de kerkelijke problemen, zeggende, dat niemand in Duitschland vervolgd is of worden zal om zijn religieus standpunt. Duitschland heeft enorme, steeds grootere sommen in de laatste jaren uit de belastingopbrengsten aan de beide kerken ter beschikking gesteld. Er is geen kerk gesloten, geen kerkdienst verhinderd, noch invloed uitgeoefend op leer of belijdenis.
Het nationaal socialistische Duitschland heeft aan den opstand van generaal Franco slechts deelgenomen in den wensch, dat het hem zou mogen lukken zijn land te redden van een gevaar, waaraan Duitschland zelf eens bijna was omgekomen.
Den Duitschen priester als dienaar Gods zullen wij beschermen, den priester als politieken vijand van het Duitsche rijk zullen wij vernietigen.

De solidariteit tusschen Duitschland en Italië. — Sprekende over de verhouding van Duitschland tot Italië zeide spr. o.m.: Laat niemand in de wereld zich vergissen over het besluit, dat het nationaal-socialistische Duitschland tegenover dezen vriend heeft genomen. Het kan slechts nuttig zijn voor den vrede wanneer er geen twijfel over bestaat, dat een oorlog tegen het tegenwoordige Italië, onverschillig om welke motieven ontketend, Duitschland aan den kant van den vriend zal roepen.
Het nationaal-socialistische Duitschland weet welk lot het beschoren zou zijn, wanneer het ooit een internationale macht zou gelukken het fascistische Italië, onverschillig om welke motiveeringen, op de knieën te dwingen.
Duitschland heeft, aldus spr., tegen Engeland en Frankrijk geen territoriale eischen behalve dien tot teruggave van onze koloniën. Zoo zeer een oplossing van dit vraagstuk tot kalmeering der wereld zou bijdragen, zoo weinig gaat het hierbij om problemen, die alleen een gewapend conflict kunnen voorafgaan.
Wanneer op het oogenblik in Europa spanningen bestaan, dan is dit in de eerste plaats te wijten aan het onverantwoordelijke drijven van een gewetenlooze pers.

Betrekkingen met het buitenland, o.a. Nederland. — Na gewaagd te hebben van de goede betrekkingen met Polen, Hongarije en de Balkanlanden, verklaarde Hitler:
Duitschland is gelukkig thans, in het Westen en het Oosten, het Zuiden en het Noorden gepacificeerde grenzen te mogen bezitten. Onze betrekkingen met de staten in het Westen en het Noorden, dus Zwitserland, België, Nederland, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland en de Oostzeestaten, stemmen te meer tot verheugenis, daar zich juist in deze landen de neiging, zich van bepaalde oorlogszwangere Volkenbondsparagrafen af te keeren, schijnt te versterken. Niemand kan het meer waardeeren, aan zijn rijksgrens werkelijke bevriende neutrale staten te weten, dan Duitschland.
Duitschland wil met alle landen, zoo ook met Amerika, vrede en vriendschap. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hitler 3588 G.; Rijksdagrede 3144 D.)

A. CHILI. — Aardbeving. —
Op 24 Januari '39 werd Zuid-Chili door een der hevigste aardbevingen welke in de laatste jaren hebben plaats gehad, geteisterd. Het aantal dooden wordt op 30.000 geschat, voorts 50.000 gewonden. Er zijn meer dan 100.000 dakloozen. De stad Chillan, het epicentrum der aardbeving, heeft het meest geleden. De plaatsen Concepcion, Talcahuano (marinebasis), Zongavi, Bulnes, Quirihue, San Carlos, Canquennes e.a. hebben veel schade geleden. Kleine dorpen liggen in puin. De schade is enorm; men spreekt zelfs van 120 millioen gulden. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 309 I.)

B. ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain's antwoorden in het Lagerhuis in zake Hitlers rede van 30 Januari. - Spanje en Italië. - Motie van verdaging goedgekeurd. —
Premier Neville Chamberlain heeft op 31 Januari, zoowel tijdens het vragenuur als bij de door den oppositieleider Attlee ingeleide debatten over de buitenlandsche politiek, het woord gevoerd over dit onderwerp. Over de rede van Hitler verklaarde de Britsche eerste-minister, dat die niet van iemand scheen te zijn, die van plan was, Europa in een nieuwe crisis te storten. De rede toont Duitschland's behoefte aan vrede. De wensch naar meer vertrouwen en samenwerking, die erin tot uiting komt, wordt toegejuicht en gedeeld door Engeland. Op het oogenblik bestaan geen plannen voor onderhandelingen tusschen Londen en Berlijn.

In zake Spanje verklaarde Chamberlain, dat Duitschlands verzekering, dat dit land geen voordeelen zoekt in Spanje, thans is aangevuld met dergelijke verzekeringen van Italiaanschen kant. Het is zeer verkeerd, aldus de premier, aan deze verzekeringen geen geloof te hechten; men moet van de menschen niet het slechtste denken. Engeland heeft zijn onpartijdigheid tegenover de gebeurtenissen in Spanje bewaard. Oorlogsrechten bijvoorbeeld zijn niet toegekend.
In antwoord op Attlee's eisch, dat de Spaansche regeering het recht zal krijgen, wapenen te koopen, verklaarde Chamberlain, dat het thans niet het oogenblik is, de politiek in zake Spanje te wijzigen, daar de toestand in Spanje op het oogenblik geen bedreiging voor den vrede in Europa vormt. Als thans op aanzienlijke schaal inmenging zou plaats hebben, zou dit een bedreiging voor den Europeeschen vrede zijn, die onvermijdelijk zou leiden tot uitbreiding van het conflict. Men moet bovendien niet denken, dat er ook geen wapenen naar regeeringskant gaan.
Over den humanitairen kant heerscht geen verschil van meening, verklaarde Chamberlain. Er wordt hulp verleend aan de vluchtelingen en pogingen zijn in het werk gesteld voor het instellen van een veiligheidszone.
De bevredigingspolitiek vordert langzaam, aldus de Britsche premier. Het Engelsche prestige in het buitenland is grooter dan ooit. Er is geen internationale kwestie, die niet door overleg kan worden opgelost, maar eerst moet een atmosfeer van vertrouwen heerschen. Concrete bijdragen van anderen, zooals beperking der bewapening, kunnen een algemeene bevrediging bevorderen.

Wij zijn overeengekomen, aldus de premier, onverwijld besprekingen te houden met Italië e.a., over de grenzen van Italiaansch-Oost-Afrika, den Soedan en de aangrenzende Britsche gebieden. Het spreekt van zelf, dat Egypte zal deelnemen aan de besprekingen over den Soedan.
Na Chamberlain kreeg Sinclair, de leider der liberale oppositie, het woord. Ten aanzien van Nederland zeide hij: „Ik heb gisteren iemand gesproken, die uit Nederland was teruggekeerd en die tot de conclusie was gekomen, dat daar groote onzekerheid heerscht. Ik persoonlijk ben een groot bewonderaar van het Nederlandsche volk en ik geloof, dat de Nederlanders, indien hun onafhankelijkheid bedreigd zou worden, achter hun dijken zouden vechten, wat er ook gebeure.
Wij behooren Nederland de verzekering te geven, dat wij het in de ure des gevaars zullen bijstaan, indien het het slachtoffer van een niet uitgelokten aanval zou worden."

Butler, onderminister van Buitenlandsche Zaken, die ten slotte nog namens de regeering het woord voerde, las verklaringen voor van Negrin en van rechtsche autoriteiten, die er allen den nadruk op legden, dat Spanje onafhankelijk moet zijn. Hij voegde hier aan toe, dat de Spanjaarden van een trotsch,

dapper en onafhankelijk ras zijn. Aan beide kanten mogen zij dan al in de ure des gevaars buitenlandsche hulp hebben aanvaard, na den oorlog zullen zij terugkeeren tot hun trotsche positie van onafhankelijkheid. Ik blijf ervan overtuigd, aldus Butler, dat onder de gegeven omstandigheden onpartijdigheid in den oorlog de mooiste basis is voor vriendschap gedurende den vrede, die erop zal volgen.
De motie tot verdaging, neerkomende op een motie van vertrouwen, van de zitting werd aangenomen met 258 tegen 133 stemmen. (Telex-A.N.P.)
(V. b. Chamberlain 3635 E.; Hitler's rede 3641 C.; Spaansche kwestie 3628 A.)

3 FEBRUARI 1939

A. ENGELAND. — Bank van Engeland herwaardeert haar goud. —
De Britsche minister van Financiën, Sir John Simon, heeft op 1 Februari een wetsontwerp ingediend, waarbij de fiduciaire circulatie van de Bank van Engeland wordt geregeld. Het goud en de andere activa van het Issue Department, zullen elke week worden opgenomen tegen den geldenden prijs. Een eventueel surplus van de totale waarde hiervan boven de totale biljettencirculatie zal worden getransfereerd aan het Egalisatiefonds, terwijl omgekeerd het Egalisatiefonds een eventueel tekort zal aanvullen.
Momenteel wordt het goud van het Issue Department in den weekstaat opgenomen tegen den ouden prijs van sh. 85 per ounce.
Het Issue Department zal goud mogen koopen van of verkoopen aan het Egalisatiefonds tegen den prijs waartegen het goud in den weekstaat voorafgaande aan de transactie is opgenomen.
Het doel van het wetsontwerp is om de technische positie der Bank, die door de goudtransfer van de vorige maand was verzwakt, te versterken. Op basis van den huidigen goudprijs van 148/7½ zal de revaluatie de waarde van de goudvoorraden van de Bank doen stijgen van £ 126,4 millioen tot ongeveer £ 221 millioen. Derhalve zal er een boekwinst zijn van circa £ 95 millioen en zal door de revaluatie een overeenkomstig bedrag aan staatsfondsen vrijkomen, die op het oogenblik dienen als dekking van de fiduciaire circulatie. (Keesings Financieel Archief)

B. SOVJET-RUSLAND. — Diplomatieke betrekkingen met Hongarije verbroken. —
De Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, heeft op 2 Februari den Hongaarschen gezant te Moskou ervan in kennis gesteld, dat de Sovjet-regeering heeft besloten de diplomatieke betrekkingen met Hongarije te verbreken, wegens het toetreden van Hongarije tot het Antikomintern-verdrag. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Hongarije—Sovjet-Rusland 1163 E.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Rijkskanselier Hitler van 30 Januari. - Indrukken. —
Engeland. — Terwijl Hitler den nadruk heeft gelegd op de solidariteit van Italië en Duitschland, wijst men er in Engelsche politieke kringen op, dat de jongste gebeurtenissen hebben aangetoond, dat er tusschen Engeland en Frankrijk een gelijke solidariteit bestaat en dat beide landen vastbesloten zijn hun problemen onder de oogen te zien met den wil ze te overwinnen. De economische kwesties kunnen door onderhandelingen worden opgelost.

Frankrijk. — De eerste indruk van Hitler's rede in Frankrijk is er een van geruststelling. De inhoud van de speech kwam overeen met wat men er van verwachtte. Men acht den toestand niet verergerd.

Italië. — Italië verwacht een langdurigen vrede. Men beschouwt Duitschlands belofte tot bijstand als een aanwijzing, dat Italië voldoening van zijn eischen zal krijgen.

Ver. Staten. — Men is verbaasd over Hitler's erkenning van de economische malaise in Duitschland. Men is van meening, dat Hitler over het Amerikaansche standpunt geheel verkeerd is ingelicht. Het pessimisme ten aanzien van den toestand is niet gewijzigd. Geloofd wordt, dat Hitler Chamberlain er toe wil brengen een nieuw „München" voor Italië te sluiten. Men neemt echter aan, dat het Britsche en Fransche kiezerscorps hiervoor niet te vinden zullen zijn.
(Telex-A.N.P. - Telegraaf - Nwe Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3642 B.)

D. NEDERLAND. — Nota van Minister Goseling, den minister van Justitie, over de zaak Oss. —
Verschenen is op 2 Februari '39 de nota van den Minister van Justitie aan de Tweede Kamer betreffende de feiten en omstandigheden, op grond waarvan op 1 April 1938 aan de brigade der Koninklijke Marechaussee te Oss is gelast zich tijdelijk van opsporingsdiensten te onthouden. In het zeer lijvige stuk geeft Minister Goseling een uitvoerig overzicht van hetgeen is gebeurd.
Den genomen maatregel in het licht der feiten, omstandigheden en gedragingen dan overziende, merkt de Minister op, een bestraffing der brigade of een schorsing niet te hebben gewild en geen oogenblik te hebben gedacht aan ontslag wegens ongeschiktheid. Wel achtte hij het noodzakelijk, dat de leden der brigade uit de sfeer, waarin zij verstrikt waren geraakt, werden weggenomen. Hij achtte het bovendien noodzakelijk, dat de te verplaatsen ambtenaren hun opsporingsonderzoekingen te Oss zouden staken, omdat hij niet mocht riskeeren, dat nog anderen het slachtoffer werden van hun onevenwichtige ambtsuitoefening. Meer heeft de minister niet beoogd en het is geen oogenblik zijn wensch geweest, wien dan ook persoonlijk of het wapen der Koninklijke Marechaussee als zoodanig te treffen.
De maatregel is tegen de geheele brigade genomen, omdat de onjuiste gedragingen moesten worden gezien als symptomen van een bij die brigade heerschenden geest. Ten slotte neemt de Minister stelling tegen de meening, dat het aan hem te wijten zou zijn geweest, dat de genomen maatregel noodeloos ruchtbaarheid zou hebben verkregen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3594 I.; Min. Goseling 3141 B.)

E. NEDERLAND. — De persen van het Nationale Dagblad. - Het beslag opgeheven. —
De Haagsche rechtbank heeft op 30 Januari in haar beschikking op het bezwaarschrift, dat door mr. Van Vessem voor de N.V. boekdrukkerij voorheen L. van Niftrik Azn. op 26 Januari tegen de inbeslagneming van de persen van het Nationale Dagblad was ingediend, de opheffing van het beslag en de onverwijlde teruggave der inktbakken, welke van de persen waren genomen, bevolen.
Naar verluidt zijn de voornaamste overwegingen van de rechtbank, deze geweest, dat de pers geen eigendom is van den verdachte en daarom niet verbeurd zou kunnen worden verklaard; dat voorts het beslag niet leiden zal tot het aan den dag brengen van de waarheid in de beleedigingszaak en dat ook niet verwacht wordt, dat de rechter grond zal vinden om vernietiging of onbruikbaarmaking van de pers te bevelen.
Naar het oordeel der rechtbank doet geen van de drie in art. 94 van het wetboek van strafvordering genoemde gevallen zich ten opzichte van deze pers voor. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3619 G.)**

F. VEREENIGDE STATEN. — De politiek van President Roosevelt. - Onware geruchten door den president tegengesproken. —
De dezer dagen van vele zijden geuite beschuldiging, dat president Roosevelt er een geheime politiek op na zou houden, met het doel, Frankrijk en Engeland materieel te steunen, is op 3 Februari door den president zelf weerlegd in een uitvoerige verklaring, waarin hij tijdens een persconferentie de buitenlandsche politiek der Vereenigde Staten besprak.
„Het is een bewuste leugen", aldus de president, „wanneer men beweert, dat ik aan de Senaatscommissie van militaire aangelegenheden zou hebben gezegd, dat de grens der Vereenigde Staten in Frankrijk of aan den Rijn ligt. Bewust hebben sommige leden van het Congres, en eenige nieuwsbladen deze politiek valsch voorgesteld."
Roosevelt gaf vervolgens een uiteenzetting van zijn

buitenlandsche politiek, ten einde, naar hij zeide, „weder recht te zetten, wat in de heftige polemieken der laatste dagen scheef of valsch was voorgesteld". Het doel van de buitenlandsche politiek der Ver. Staten vatte de president in de volgende vier punten samen.

1o. De regeering der Ver. Staten wenscht zich niet aan bondgenootschappen vast te leggen.

2o. De Ver. Staten moedigen den wereldhandel aan tusschen alle mogendheden.

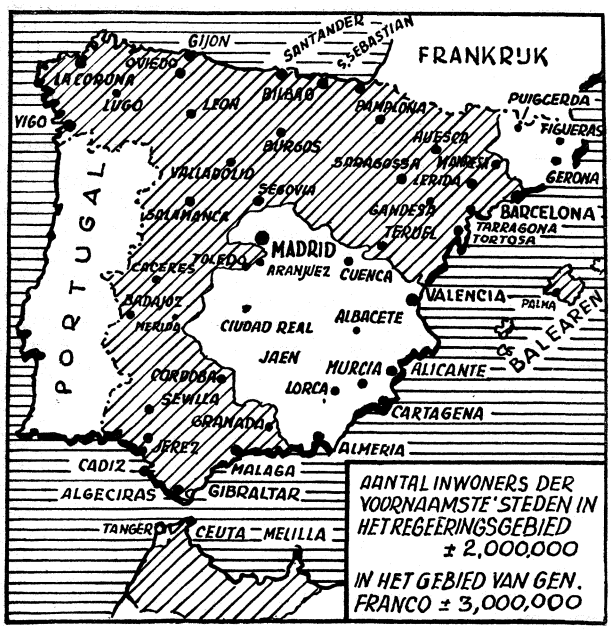
3o. Elke poging om de bewapening te beperken, heeft de sympathie der Ver. Staten en wordt ook door de regeering der Ver. Staten gesteund.

4o. De sympathie der Ver. Staten gaat uit naar een vreedzame instandhouding van de politieke, economische en sociale onafhankelijkheid van alle mogendheden der wereld. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Pres. Roosevelt 3615 E.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Nationalistische troepen bezetten Vich en Berga. - Vluchtelingen. - Fransche humanitaire hulp. —

Na den val van Barcelona zijn de nationalistische troepen van Franco verder naar het Noorden opgerukt en hebben Berga, op 35 K.M. afstand van Puigcerda, bezet.
De voorhoede van het nationalistische legercorps Maestrazgo, dat op 2 Februari Vich heeft bezet, is Ripoll op 30 K.M. genaderd. De vloot van Franco ligt in de haven van Barcelona.



De regeeringstroepen bezetten een linie langs de Lloret de Mar. De opmarsch der Franco-troepen is vertraagd, door sneeuw en koude.
Een groot aantal Spaansche vluchtelingen, republikeinen, zijn de Fransche grens overgetrokken, zoowel soldaten als burgers. Men spreekt zelfs van 150.000. De Fransche regeering doet haar uiterste best het leed dezer ongelukkigen te verzachten. De gewonden worden naar de hospitalen in Zuid- en Midden-Frankrijk overgebracht. Er wordt voor een geregelde voedselvoorziening gezorgd. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3631 A.)

4 FEBRUARI 1939

B. SIR HENRY DETERDING OVERLEDEN. —
Sir Henry Deterding, oud-directeur-generaal van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederl.-Indië, is, in den ouderdom van 72 jaar, op 4 Febr. '39 te St. Moritz (Zwiserland) aan hartverlamming overleden.

Henry Wilhelm August Deterding werd in 1866 te Amsterdam geboren. Hij doorliep daar ter stede de hoogere burgerschool en trad in 1882 bij de Twentsche Bank in dienst. Daar bleef hij tot 1888, waarna hij bij de Nederlandsche Handelmaatschappij een betrekking aanvaardde. In 1889 ging hij naar Indië en werd voor de Handelmaatschappij waarnemend agent in Medan. Later volgde zijn aanstelling tot sub-agent in Penang.
In 1896 trad hij in dienst van de Koninklijke, waar hem een zware taak wachtte. Aanvankelijk als inspecteur, later als waarnemend directeur en ten slotte, in 1901, als directeur, diende hij de belangen dier maatschappij.
Als een van de voornaamste successen, welke onder zijn bestuur tot stand zijn gebracht, moge genoemd worden het tot stand brengen van de Koninklijke Shell, de combinatie tusschen de Nederlandsche en de groep van Engelsche maatschappijen.
In 1902 werd hij benoemd tot directeur-generaal en verkreeg daarmede de opperste leiding van het concern.
Op grond van zijn vele verdiensten werd hij in 1928 door de Technische Hoogeschool te Delft benoemd tot doctor honoris causa in de technische wetenschappen.
Zonder eenigen twijfel is Deterding de man geweest, aan wiens energie, koopmanschap en zakelijk beleid het te danken is, dat de Koninklijke van een nationale onderneming geworden is een concern van wereldvermaardheid en wereldbeteekenis, doch dadelijk moet daarbij gevoegd worden, dat het ook Deterding geweest is, die de Koninklijke in al haar grootheid en in haar internationale ontwikkeling steeds gehouden heeft tot een zuiver Nederlandsche onderneming en de zaak van de Koninklijke steeds heeft beschouwd als een nationale zaak.
In 1936 heeft de heer Deterding zijn ontslag genomen en sinds dien is hij commissaris van de Koninklijke. Als directeur-generaal volgde ir. J. E. F. de Kok hem op. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Sir Henry Deterding 2682 D.)

C. NEDERLAND. — Blijde gebeurtenis in het Prinselijk Gezin. —
Van officieele zijde wordt op 3 Febr. '39 gemeld, dat het Prinselijk Gezin zich tegen het einde dezer maand voor eenigen tijd naar Zwitserland zal begeven. Zijne Koninklijke Hoogheid zal aldaar de wintersport beoefenen, terwijl Prinses Juliana op medisch advies eenigen tijd rust zal nemen, zulks mede in verband met de omstandigheid, dat er gegronde hoop bestaat, dat in het Prinselijk Gezin dezen zomer tegen half Augustus wederom een blijde gebeurtenis mag worden verwacht. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Prinses Juliana 3610 D.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Het vierjarenplan verlengd. —
De Duitsche minister van Binnenlandsche Zaken, Frick, die in de Rijksdagzitting van 30 Jan. '39 heeft gesproken, vóór Hitler het woord nam, heeft medegedeeld, dat het vierjarenplan voor autarkie met vier jaar verlengd zal worden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Vierjarenplan 3600 C.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Jerome Weidman — „What's in it for me?" (Simon & Schuster, New York 1938)
(Vor. ber. 3632 C.)
Belgisch-Fransch: Léon-Louis Sosset — „Pages de Belgique." (Edit. de la Revue Nationale, Bruxelles 1939) **(Vor. ber. 3554 F.)**
Duitsch: Franz Spunda — „Griechenland, Fahrten zu den Alten Göttern." (Insel Verlag, Leipzig 1938)
(Vor. ber. 3632 C.)
Engelsch: Sir John Hope Simpson — „The Refugee Problem." (Oxford University Press)
John Steinbeck — „The Long Valley - (Short Stories)." (Heinemann) **(Vor. ber. 3632 C.)**
Fransch: Edmond Jaloux — „L'Oiseau-lyre, roman." (Edit. Arthème Fayard, Paris 1938)
La Varende — „Les Manants du Roi." (Plon, Paris)
(Vor. ber. 3632 C.)
Italiaansch: Enrico Falqui — „Capitoli." (Casa Ed. Panorama, Milano) **(Vor. ber. 3632 C.)**
Nederlandsch: P. H. Ritter Jr. — „Vredenhof." (Scheltens & Giltay)
P. W. Scharroo — „Het Heden, de Toekomst en Wij." (Z.-Holl. Uitg. Mij., den Haag) **(Vor. ber. 3632 C.)**
(Red. K. H. A.)

F. BELGIE. — Polain wordt agent te Burgos. —
De Belgische regeering heeft op 28 Jan. '39 den heer Polain, consul-generaal en oud-zaakgelastigde van België in Siam, benoemd tot Belgisch agent bij de regeering van Franco. (Agence Belga)

(Vor. ber. Spaansche Burgeroorlog 3644 A.)

ARABIË

A. Voornaamste gebieden. —
In het St. James's Palace te Londen wordt op 7 Febr. 1939 de Palestina-conferentie gehouden, een zoogenaamde Ronde Tafelconferentie. Hieraan zullen deelnemen zoowel Arabische als Joodsche gedelegeerden. Wij publiceeren derhalve eenige gegevens over Arabië, die wij aan „Economische Voorlichting" hebben ontleend.

Land en Volk. — Arabië is een schiereiland in het Z.W. gedeelte van Azië. Het aantal inwoners wordt geschat op ca. 10 millioen. In de Noordelijke helft treft men meerendeels Bedoeïnen, die als nomaden met hun vee rondtrekken; in het Zuidelijk gedeelte zijn landbouwers en karavaanhandelaren met vaste woonplaatsen. De bevolking bestaat hoofdzakelijk uit Arabieren en negers en voor een klein gedeelte uit Britsch-Indiërs. Circa 90 % van de bevolking belijdt den Islam.
De taal is Arabisch. In handelskringen wordt Engelsch gesproken.
Arabië is geen staatkundige eenheid; het land bestaat uit een aantal onafhankelijke staten.

Middelen van bestaan. — Door de groote droogte en het gemis aan rivieren en meren is Arabië een landbouw-arm land. De veestapel is van veel grooter belang. Deze omvat kameelen, drommedarissen, schapen, geiten, runderen, ezels, muilezels en paarden.
Op enkele plaatsen worden ook vischvangst en parelvisscherij uitgeoefend.

Munt- en Bankwezen. — Er is geen munteenheid en geen circulatiebank. In de verschillende deelen van het land zijn zilveren Maria Theresia Thalers, Britsch-Indische rupees, Engelsche Ponden Sterling, Egyptische en Turksche ponden naast elkaar in omloop.
De Nederlandsche Handel-Maatschappij heeft een kantoor te Djeddah, waar ook de Engelsche firma Gellathy Hankey & Co. zich belast met bankzaken. De Nationale Bank of India heeft een filiaal in Aden en de Eastern Bank in Manamah (Bahrein).

Maten en Gewichten. — Talrijke inheemsche maten en gewichten worden gebezigd. Textielgoederen worden in den regel per yard berekend.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans van Nederland met Arabië vertoont het volgende beeld (in duizenden guldens):

	Januari t/m 1938	October 1937
Uitvoer naar Arabië	321	330
Invoer uit Arabië	79	70
Uitvoersaldo voor Nederland . . .	242	260

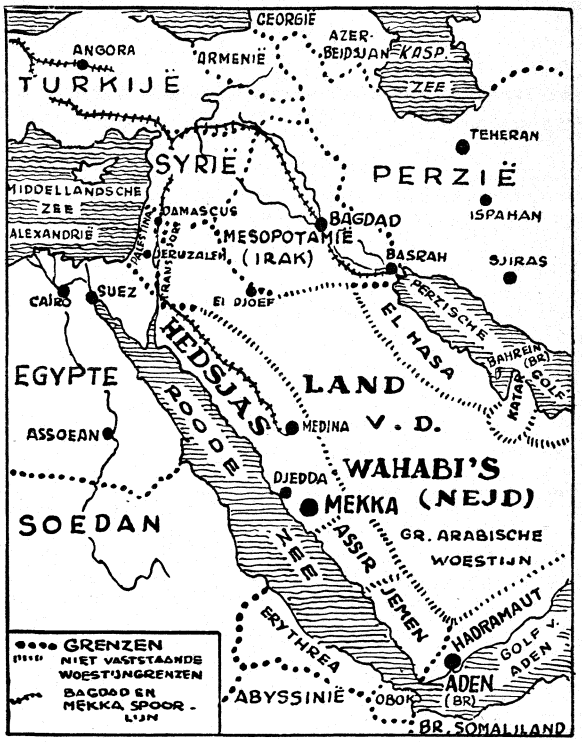
Nederland betrekt uit Arabië meerendeels onbewerkte en halfbewerkte producten van dierlijke herkomst en levert hoofdzakelijk witte suiker (geen kandij), palmpittenolie, geharde traan, cocosolie en maïsstijfsel.
Het handelsverkeer met Nederlandsch-Indië blijkt uit de volgende cijfers (in duizenden guldens):

	1937	1936
Uitvoer naar Arabië	1.088	889
Invoer uit Arabië	60	26
Uitvoersaldo voor Nederl.-Indië . .	1.028	863

Nederlandsch-Indië exporteert naar Arabië agrarische producten als suiker, koffie en thee, en importeert uit Arabië een soort dierlijk vet (ghee), vruchten (als sinaasappels en dadels), tabak in bladen en geneesmiddelen.

De voornaamste gebieden van het land zijn:

Saoedi-Arabisch Koninkrijk. — Dit Koninkrijk omvat het voormalige Hedjas aan de Roode Zee en den in het binnenland gelegen Staat Nedjd; het grenst in het Oosten aan de Perzische Golf. In het land wonen hoofdzakelijk Wahabieten. De hoofdstad Mekka (80.000 inwoners) trekt in het hadji-seizoen duizenden pelgrims. Jedda (30.000) is de zeehaven van



Mekka. Andere groote steden zijn Medina (20.000) met de havenstad Janbo, Riyadh (30.000), Hofuf (30.000), Haïl (20.000) en Katif (20.000).

Jemen. — Het Imamaat Jemen ligt in het Z.W. deel van het schiereiland. De oppervlakte bedraagt ca. 75.000 km.² en hierop wonen, naar schatting, 3½ millioen menschen. De hoofdstad Sana telt 25.000 inwoners. De voornaamste havenstad is Hodeda (15.000). Andere havensteden zijn Lohaja en Mokka. Meer in het binnenland liggen steden als Thaïs, Ibb, Amran en Tawila. De bodem brengt tarwe, gerst, koffieboonen en vijgen voort.
Ingevoerd worden textielgoederen, tarwe, meel, suiker, rijst, tabak, petroleum en ijzerwaren.

Aden. — Aden is een Britsch Protectoraat, in het Z.W. van Arabië gelegen; het omvat tevens het gebied Hadramaut aan de Zuidkust langs de Arabische Zee, benevens de eilanden Perim en Sokotra. De oppervlakte van het Protectoraat met inbegrip van het omliggend gebied bedraagt rond 60.000 km.² en de bevolking wordt geschat op ca. 50.000.
De vrijhaven Aden is een belangrijke doorvoerhaven en laadplaats voor bunkerkolen en stookolie.

Oman. — Oman is een onafhankelijk Sultanaat in de Z.O. hoek van Arabië, zich uitstrekkende langs den Indischen Oceaan, de Golf van Oman en de Perzische Golf. Dit gebied heeft een kustlijn van rond 1400 km. en strekt zich naar het binnenland uit tot de groote Dahna-woestijn. Op een oppervlakte van 82.000 km.² wonen ongeveer 500.000 Arabieren met een sterken inslag negerbloed. Mascate (4500 inwoners) is de hoofdstad en tevens de zetel van de Regeering. De voorstad Matrah telt 8500 inwoners.

Bahrein eilanden. — Deze eilandengroep, onder bestuur van een Arabischen Sheik, ligt halverwege de Perzische Golf op een afstand van ongeveer 20 mijlen van de Arabische kust. De oppervlakte bedraagt rond 300 km.². Een zeer klein deel van den bodem is in cultuur gebracht en brengt dadels, citrusvruchten en lucerne voort. De bevolking, van 120.000 zielen be-

oefent van oudsher grootendeels de parelvisscherij; verder houdt zij zich bezig met lichten scheepsbouw, vervaardiging van zeilen en rieten matten, kweeken van dadels, en fokken van witte muilezels. De hoofdstad Manamah en Muharrah tellen ieder ca. 25.000 inwoners.
De Bahrein Petroleum Company, een onderdeel van de Standard Oil Company en de Texas Corporation, heeft een concessie verkregen voor het boren van olie en beschikt over een eigen raffinaderij.

Kowiet. — Dit is een Sultanaat aan de N.W. kust van de Perzische Golf, in het Noorden begrensd door Irak, in het Westen en Zuiden door Saoedi-Arabië. De oppervlakte bedraagt ca. 30.000 km.². De bevolking van de stad Koweit wordt geschat op 50.000 zielen; het aantal rondtrekkende Bedoeïnen bedraagt vermoedelijk 20.000. De stad Koweit is een belangrijke opslagplaats; vele goederen worden doorgevoerd. Aangezien het land geen levensmiddelen produceert, moeten alle benoodigdheden worden ingevoerd.
(Red. K. H. A. - Econ. Voorlichting)

5 FEBRUARI 1939

A. **FRANKRIJK. — Resolutie der Fransche Kamer. - „De Fransche souvereiniteit is ondeelbaar". —** Bij het begin van de bijeenkomst der Fransche Kamer op 3 Februari is bij acclamatie en zonder debat de volgende resolutie aangenomen: „De Kamer van Afgevaardigden verklaart plechtig, dat op dezelfde wijze als het continentale Frankrijk, alle deelen van het rijk onder de bescherming van het vaderland worden geplaatst, met de bevolking, welke die deelen herbergen. De Kamer verklaart plechtig, dat de Fransche souvereiniteit ondeelbaar is en niet overgedragen, gedelegeerd of verdeeld kan worden".
(Telex-A. N. P.)

B. **HONGARIJE. — Standrecht afgekondigd. —** De minister van Justitie heeft op 5 Februari 1939 voor het geheele grondgebied van Hongarije het krijgsrecht afgekondigd voor zoover het de volgende delicten betreft:
1o. moord of poging tot moord met gebruikmaking van vuurwapenen, ontplofbare stoffen, bommen, handgranaten en helsche machines;
2o. verstoring van de openbare orde door wapengeweld of door ongeoorloofde bijeenkomsten;
3o. gewelddadigheden tegen particulieren.

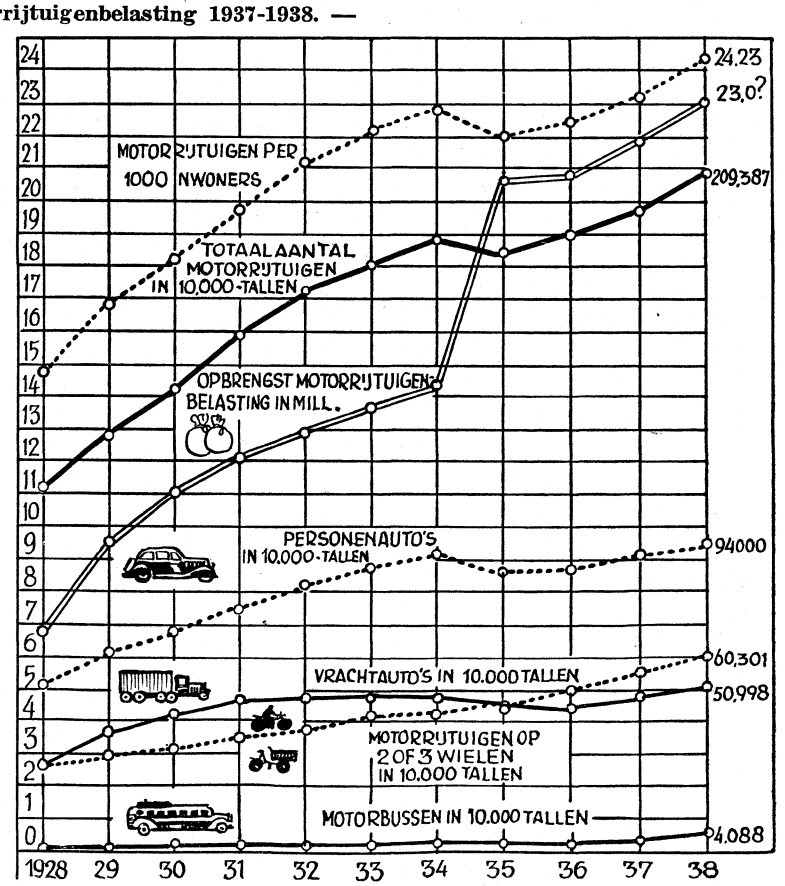
Tot dezen maatregel, die er op neerkomt, dat zij, die zich aan deze misdaden schuldig maken, voor den krijgsraad komen, is men overgegaan in verband met den aanslag op de synagoge te Boedapest. Er blijkt uit, dat de regeering vastbesloten is, zoo scherp mogelijk tegen de bedrijvers van dergelijke misdrijven op te treden en dat zij alle pogingen in die richting in de kiem wil smoren. (Telegraaf)

C. **NEDERLAND. — Motorrijtuigen en Motorrijtuigenbelasting 1937-1938. —** Nevenstaand staatje van het aantal motorrijtuigen in ons land op 1 Augustus 1938, vergeleken met 1937, is ontleend aan de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde gegevens. Het blijkt, dat het totaal der motorrijtuigen sinds het vorige jaar is toegenomen tot juist boven de 200.000 stuks.

	1937	1938	Toeneming in %
Motorrijwielen .	48.974	55.140	12.6
Motorrijtuigen op 3 wielen .	5.110	5.161	1.0
Personenauto's .	90.839	94.000	3.48
Vrachtauto's . .	49.156	50.998	3.75
Autobussen . .	3.841	4.088	6.46
Totaal aantal motorrijtuigen	197.920	209.387	5.79
Aantal inwoners per 1 Jan. .	8.556.920	8.639.595	0.97

De gemiddelde vergrooting van 5,8 % van het geheele wagenpark is dus hoofdzakelijk veroorzaakt door de toeneming der motorrijwielen. Uiteraard moet zulks invloed hebben op de opbrengsten der motorrijtuigenbelasting, temeer, waar juist door de zware lasten op het motor-wegverkeer de algemeene tendenz bestaat steeds lichtere auto's en motorrijwielen (60 kg.) aan te schaffen. De opbrengst van de motorrijtuigenbelasting voor 1938 bedraagt 22.9 millioen gulden, zijnde ruim twee ton minder dan de raming. De gemiddelde opbrengst per motorrijtuig bedraagt sinds 1935, het eerste jaar der toen zoo onevenredig verhoogde belasting:

1935 .	ƒ 112.34	1937 .	ƒ 110.77
1936 .	ƒ 110.40	1938 .	ƒ 109.83



Terwijl dus, zoo schrijft de K.N.A..C, door een politiek van opgeschroefde belastingen de opbrengst per motorrijtuig geringer wordt wat betreft de motorrijtuigenbelasting, derft het Rijk anderzijds nog belangrijke inkomsten, doordat de noodgedwongen aangeschafte lichtere voertuigen ook minder benzine verbruiken en dus minder bijdragen aan de exhorbitante heffingen op benzine, welker „tijdelijkheid" zoojuist door de Tweede Kamer der Staten-Generaal zonder slag of stoot met 5 jaar is verlengd.
Dat de opbrengsten der benzinebelasting, ad pl.m. ƒ 32.000.000 per jaar niet in dalende richting gaan, moet geweten worden aan een meer intensief gebruik der voertuigen. (Centraal Bureau v. d. Statistiek - K.N.A.C. - Telegraaf)
(Vor. ber. Belasting 3521 B.; Overzicht 3132 C.)

A. **BELGIE. — In- en Uitvoer in 1938. —**
Uit de buitenlandsche handelsstatistiek van België over 1938 blijkt, dat de uitvoer zich op bevredigende wijze heeft kunnen handhaven, dat de waarde lager was dan in 1937, doch aanzienlijk hooger dan in de daaraan voorafgaande jaren. De invoer onderging een grootere daling dan de uitvoer, zoodat de handelsbalans gunstiger was dan die van vorige jaren. De waarde van den uitvoer bedroeg in 1938 21.730 millioen frs. tegen 25.500 millioen in 1937 en 19.750 millioen in 1936. De waarde van den invoer bedroeg 23.815 millioen frs. tegen 27.650 in 1937 en 21.700 millioen in 1936. De handelsbalans vertoonde een passief saldo ten bedrage van 1.455 millioen frs. tegen 2.150 millioen in 1937 en 1.950 millioen in 1936. Dit nadeelig overschot werd gecompenseerd door de onzichtbare ontvangsten, voornamelijk door het overschot op de balans van den Belgischen Congo. Tegen het einde van het vorige jaar onderging de uitvoer een sterke stijging, voornamelijk wat betreft de twee belangrijkste takken der Belgische industrie, n.l. de metaal- en textielindustrie. De verkoopen van de metaalindustrie aan het buitenland stegen van 433 millioen frs. in Juli tot 546 millioen in November en tot 560 millioen frs. in December, van de textielindustrie steeg de waarde van den uitvoer van 156 millioen in Juli tot 188 millioen in November en 200 millioen in December.
De steenkoolproductie bedroeg 29.6 millioen ton, hetgeen bijna evenveel was als in 1937, doch 1.8 millioen ton meer dan in 1936. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3543 A.)

B. **POLEN. — Gouddekking der bankbiljettencirculatie. —**
De raad van de Bank van Polen heeft op 5 Februari besloten het beginsel der gouddekking van 30% der bankbiljettencirculatie op te geven. In het vervolg kunnen 800 millioen zloty zonder dekking in omloop worden gebracht. Dit bedrag kan met goedkeuring van den minister van Financiën verhoogd worden tot 1,2 milliard zloty. De bankbiljettencirculatie, die boven dit bedrag van 800 millioen, resp. 1,2 milliard uitgaat, moet met 40% goud worden gedekt. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Deviezen 2283 B.)

C. **ENGELAND. — Twaalf „dictators" in oorlogstijd. —**
De Britsche regeering zal twaalf vooraanstaande persoonlijkheden uit het openbare leven benoemen, die in geval van oorlog onder bepaalde omstandigheden dictatoriale bevoegdheden zouden kunnen verwerven in het gebied, waarover zij het bevel zouden voeren. Deze twaalf personen zullen den titel van „districtscommissaris" voeren. (Telex-A. N. P.)

6 FEBRUARI 1939

D. **ENGELAND. — Verklaring van premier Chamberlain. - „Elke bedreiging van Frankrijk zal optreden van Groot-Brittannië ten gevolge hebben".**
De Britsche premier Chamberlain heeft op 6 Februari '39 in het Lagerhuis medegedeeld, dat Bonnet's verklaring in de Fransche Kamer van 26 Januari '39 betreffende de wederzijdsche beschikbaarstelling van de Fransche en Britsche strijdkrachten, indien de nood daartoe dringt, volkomen in overeenstemming is met de opvattingen der Britsche regeering.
Chamberlain achtte zich verplicht duidelijk te verklaren, dat de solidariteit der belangen, welke Frankrijk en Engeland vereenigen, zoodanig is, dat elke bedreiging van de vitale belangen van Frankrijk, van welke zijde ook, onmiddellijk een optreden van Groot-Brittannië ten gevolge zou hebben.
De rede van Bonnet, waarop Chamberlain doelde, bevatte o.a. de verklaring, dat de Fransch-Engelsche vriendschap, die hechter is dan ooit, de hoeksteen blijft der Fransche buitenlandsche politiek. Alle Fransche strijdkrachten, aldus Bonnet, zullen, wanneer dat noodig mocht blijken, ter beschikking van Engeland staan, gelijk de Engelsche strijdkrachten ter beschikking van Frankrijk staan.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Nev. Chamberlain 3642 B.)**

E. **FRANKRIJK. — Leger half zoo groot als het Duitsche. —**
In zijn rapport inzake het wetsontwerp, waarbij de wet van 1936 ook op de nieuwe contingenten van toepassing wordt verklaard, welk rapport op 31 Januari in de Kamer is ingediend, betoogt Des Isnards, dat, hoewel het tijdperk der recrutenarme jaren zal verdwijnen, rekening moet worden gehouden met het ernstige gevaar, dat de intensieve bewapening van Duitschland voor Frankrijk vormt.
Het Duitsche leger heeft 900.000 man en 41 divisies, terwijl het Fransche leger slechts 450.000 man en 28 divisies telt. Bovendien moet rekening worden gehouden met het Italiaansche leger, dat ongeveer 38 divisies telt.
Om aan dezen toestand het hoofd te bieden moet, volgens den rapporteur, het Fransche leger met 100.000 man worden vergroot. Hij wijst er op, dat de luchtdoelartillerie en de luchtmacht eveneens versterkt moeten worden en dat voor de toepassing van plan 5 der luchtmacht 83.700 man noodig zijn.
De Kamer heeft, na kennis te hebben genomen van dit rapport, het wetsontwerp aangenomen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3623 C.)

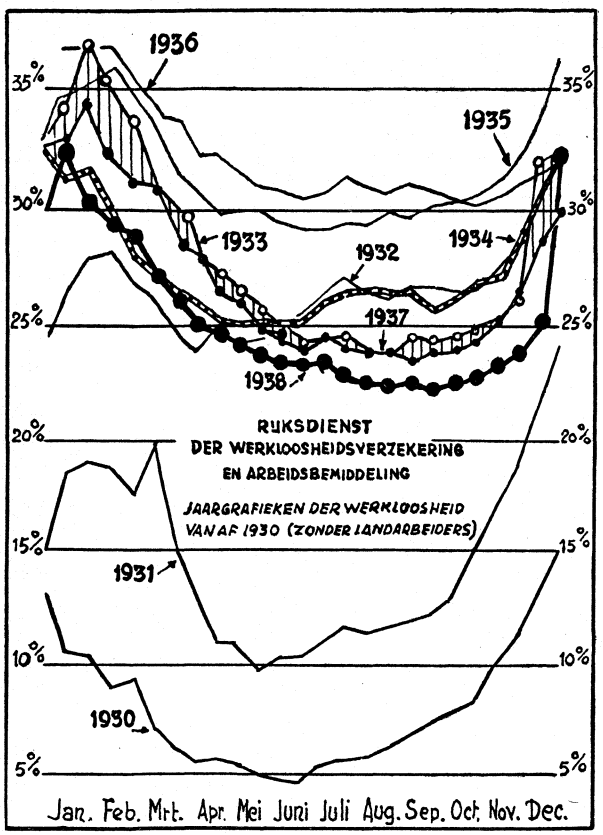
F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Levensstandaard in het voormalige Oostenrijk baart zorgen. - Rede van gouwleider Bürckel. —**
„Ik moet toegeven, dat de levensstandaard in Oostenrijk sedert den Anschluss niet verbeterd is en dat het meerendeel der bevolking hier tegen de regeering moppert," zeide op 4 Februari gouwleider Bürckel in een rede voor een groote vergadering van nationaal-socialisten. „Doch de werkelijke reden voor den slechten levensstandaard in Duitschland," ging Bürckel voort, „is niet de schuld van de nationaal-socialistische regeering. Het is de vijandigheid van de democratische staten, die Duitschland met oorlog bedreigen. Daarom zijn wij gedwongen kanonnen in plaats van boter te produceeren.
De democratische staten worden alleen geregeerd tot voordeel van de Joden en wij moeten gereed staan om ons tegen hun agressie te weer te stellen."
(Telegraaf) **(Vor. ber. Buerckel 3502 F.)**

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Burgerrecht. - Twee decreten afgekondigd. - Joodsche ambtenaren.**
Op 2 Febr. '39 zijn door Praag twee decreten afgekondigd, waarvan het eerste bepaalt, dat van bewoners van Tsjecho-Slowakije, die niet vóór 1 November 1918 erkende Tsjechen, Slowaken of Karpathische Oekraïners waren, het burgerrecht aan herziening zal worden onderworpen. Zij moeten zich vóór 30 April 1939 aangeven. Het provinciale bestuur zal hun dan ofwel in het burgerrecht bevestigen of hun dit ontnemen.
Ook zal het burgerrecht herzien worden van personen, die de nationaliteit door een huwelijk na 1 November 1918 verworven hebben en daarna gescheiden zijn.
Kinderen of personen, die geadopteerd zijn door degenen wien het burgerrecht wordt ontnomen, zullen dit recht eveneens verliezen. De verplichting zich aan te geven rust niet op de Joden, die permanent in Tsjecho-Slowakije wonen. Het tweede decreet vult de voorschriften aan in zake het verblijf der emigranten. Dezen zullen op een bevel der provinciale regeering het grondgebied van Tsjecho-Slowakije moeten verlaten.
Het Tsjecho-Slowaaksche persbureau spreekt de in

het buitenland gepubliceerde berichten tegen, volgens welke Joodsche staatsambtenaren reeds ontslagen zijn in uitvoering van de weldra toe te passen anti-Joodsche maatregelen in Tsjecho-Slowakije. De kwestie der Joodsche staatsambtenaren moet beoordeeld worden, uitgaande van het standpunt, dat het overschot aan ambtenaren uit de afgestane gebieden de staatskas belast met een milliard per jaar. De kwestie zal worden opgelost in het kader van beperkingen langs administratieven weg en niet bij buitengewonen maatregel. (Agence Belga - De Tijd)

(Vor. ber. Staatsburgerschap 3560 E.)

A. NEDERLAND. — Het verloop der werkloosheid 1932—1938. —



Zooals uit bovenstaande grafiek blijkt, was de werkloosheid sinds Mei 1938 steeds lager dan in de zes voorgaande jaren. Op verbetering wijst ook het feit, dat de stijging der werkloosheid in den herfst in 1938 geringer was dan in de vorige jaren. Aan de stijging in het eind van December moet men voor de beoordeeling weinig waarde toekennen. Hierbij spelen de toevallige weersomstandigheden een groote tijdelijke rol. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Werkloosheid 3621 A)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Maatregelen tegen zekere artisten. - Verklaring van dr. Göbbels. —

Officieel wordt te Berlijn meegedeeld, dat de rijkscultuurkamer op last van Göbbels vijf van de populairste conferenciers en artisten, die het meest hebben bijgedragen tot het succes van een revue in het „cabaret der komieken" te Berlijn, geschrapt heeft. Men verwijt deze artisten staats- en partij-instellingen belachelijk te hebben gemaakt. In hun laatste nummer kwam een satyrisch liedje op nieuwe gebouwen te Berlijn voor. De geschrapten zijn de zeer bekende conferencier Bernard Flinck, de conferencier Peter Sachs (Kurt Pabst), Hellmuth Buth, Wilhelm Meissner en Manfred Lugi. Zij zullen niet meer in Duitschland in het openbaar kunnen optreden.

Minister Göbbels heeft verklaard, dat de politieke mop een grens vindt, waar het de „vitale dingen en aangelegenheden van ons politieke leven en onze wereldbeschouwing betreft. Hier bestaan voor ons voorbehouden, die voor ons heilig zijn en daaraan moet niemand zich lichtzinnig wagen."
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Goebbels 3537 B.)**

7 FEBRUARI 1939

C. NEDERLAND. — Wijziging van het karakter der Werkverschaffing. —

De minister van Sociale Zaken heeft dd. 3 Februari 1939 aan de gemeentebesturen den volgenden brief gericht:

Zooals u ongetwijfeld bekend is, heeft de regeering besloten het karakter van de werkverschaffing te wijzigen. Vooropstellende de beteekenis van den arbeid, zal geleidelijk bestrijding van de werkloosheid zelf de plaats gaan innemen van leniging der gevolgen ervan, gelijk thans het geval is.

De voorzieningen, welke terzake moeten worden genomen, zullen, al staat voortvarendheid ten deze voorop, zich met een zekere geleidelijkheid moeten voltrekken, teneinde den overgang zonder schokken mogelijk te maken.

Hierbij zij opgemerkt, dat slechts die arbeiders geplaatst kunnen worden (in het algemeen slechts één uit een gezin), die volgens de geldende bepalingen eveneens in de rijkssteunregeling zouden kunnen worden opgenomen, benevens zij, die behooren tot de groep van die kleine zelfstandigen, voor welke de werkverschaffing reeds geldt.

De nieuwe regeling zal niet vóór 2 April 1939 in werking treden. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Werkverschaffing 3264 C.)

D. NEDERLAND. — Bescherming van kunstschatten in oorlogstijd. - Ontwerp-verdrag door onze Regeering aan verschillende landen voorgelegd. —

De Nederlandsche Regeering heeft zich, overeenkomstig een verzoek, door de negentiende Volkenbondsvergadering in September 1938 tot haar gericht, door tusschenkomst van H. Ms. gezanten tot alle regeeringen van de Staten, die lid zijn van den Volkenbond, zoomede tot een aantal andere regeeringen gewend met betrekking tot het vraagstuk van de bescherming van monumenten en kunstschatten in oorlogstijd.

Daarbij heeft onze Regeering het ontwerp-verdrag overgelegd, dat terzake op verzoek van de Internationale Commissie voor Intellectueele Samenwerking door het „Office International des Musées" te Parijs was opgesteld. Aan de regeeringen is verzocht te willen berichten of zij eventueel bereid zouden zijn, deel te nemen aan een diplomatieke conferentie, waar dit ontwerp zou worden besproken, terwijl tevens verzocht is aan de Nederlandsche Regeering de opmerkingen kenbaar te maken, waartoe het ontwerp aanleiding zou geven. (N. Rott. Crt.)

E. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelts politiek inzake de Fransche- of Rijngrens. - Eenige commentaren. —

In zake den tegenspraak van Roosevelt op de aan hem toegeschreven verklaring, dat „de grens der Vereenigde Staten in Frankrijk of aan den Rijn ligt", constateeren de Duitsche bladen algemeen, dat dit démenti verrassend laat gekomen is. De „Deutsche Allgem. Zeitung" schrijft: „Alleen de Amerikaansche President zelf schijnt 48 uur lang de geweldige uitwerking van zijn door hem thans zoo heftig bestreden verklaringen niet te hebben ingezien". De „Berliner Lokalanzeiger" noemt den tegenspraak niet overtuigend. „Roosevelt", aldus het blad, „zal den storm, dien hij ontketend heeft, niet tot bedaren kunnen brengen. De wereld echter zal zich verbaasd afvragen, wat te denken van de politiek van Washington, die vandaag theoretische oorlogsverklaringen uitvaardigt, om morgen op den vredeshoorn te blazen". „Berliner Börsenzeitung" schrijft, dat het démenti te verwachten was geweest wegens den storm van verontwaardiging welke het in Amerika zelf heeft ontketend. Het schijnt Roosevelt verrast te hebben, dat de verontwaardiging zich niet tegen de autoritaire staten, doch tegen hem zelf heeft gekeerd. De Fransche pers wijdt veel aandacht aan de verklaringen, die

Roosevelt in de persconferentie van 3 Febr. '39 heeft afgelegd. De „Intransigeant" schrijft: „Als Roosevelt de woorden, die men hem heeft toegeschreven, niet uitgesproken heeft, wijzen zijn daden er toch op, dat de sympathie van de Ver. Staten uitgaat naar Frankrijk en Engeland. De verbetering is meer een rectificatie naar den vorm dan naar den inhoud."
De „Journal des Débats" schrijft: „In den grond is er niets veranderd; wij kunnen met recht zeggen, dat de Amerikaansche politiek zich oriënteert in een richting, die gunstig is voor het behoud van den vrede." **(Vor. ber. 3643 F.)**

A. **BILJARTEN. — Van Vliet Nederlandsch kampioen. —**
De wedstrijd om het Nederlandsch kampioenschap 45/2 is op 22 Jan. '39 te Amsterdam geëindigd in een zege voor Van Vliet, die in de beslissende partij Dommering klopte. De eindstand is:

	part.	pnt.	h.s.	h.gem.	a.g.
1. Van Vliet	7	6½	167	50.—	21.53
2. Dommering . . .	7	6	119	25.30	14.43
3. Sweering	7	4½	99	18.18	14.79
4. Van Eymeren . .	7	4½	118	23.52	12.98
5. De Leeuw	7	3	162	31.36	14.81
6. Van Loon	7	2	118	14.20	10.86
7. Goderie	7	1	92	10.60	8.55
8. Jacobs	7	½	81	13.76	9.25

(N. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 2174 C.)**

B. **ROEMENIE. — Kabinet-Miron Christea - Mutaties.**
Op 1 Februari is de samenstelling van het kabinet Miron-Christea als volgt gewijzigd:
Nieuwe leden van het Kabinet zijn: Slavescu (Bewapening), Cornatzeanu (Landbouw), Boejoicoe (Economische Zaken), Zigre (Onderwijs en Eeredienst), Gdragomir (Minderheden) en Pop (Exploitatie der Delfstoffen). De minister van Binnenlandsche Zaken, Calinescoe, is benoemd tot vice-voorzitter van den ministerraad en tevens tot minister van Oorlog ad interim, Constantinescoe, die tot dusver de portefeuille van Economische Zaken beheerde, is aan Financiën gekomen. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3591 D.)**

C. **ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING N.V. — Dividend over 1938 5% (v. j. 6%). —**
Na vereischte storting in het pensioenfonds en een afschrijving op gebouwen van ruim *f* 550.000 (v. j. *f* 578.000) en na toevoeging van *f* 500.000 (v. j. *f* 1.000.000) aan de gewone reserve kan over 1938 een dividend van 5% (waarvoor *f* 2.250.000 noodig is) worden uitgekeerd (v. j. 6%). (V. j. werd nog *f* 1.500.000 aan de bijzondere reserve voor mogelijke risico's toegevoegd). (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Rotterd. Bankver. 2653 B.)

D. **ITALIE. — Communiqué van den Grooten Fascistischen Raad - Italiaansche troepen verlaten Spanje na Franco's volledige overwinning. —**
Na de bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad in den nacht van 4 op 5 Februari is een communiqué uitgegeven, waaraan wij het volgende ontleenen:
De Groote Raad heeft bij acclamatie de volgende moties goedgekeurd: „De Groote Raad van het fascisme geeft uiting aan zijn groote voldoening over de rede, door Hitler uitgesproken ter gelegenheid van den zesden verjaardag van zijn bewind, waarin hij de politieke, ideëele en militaire solidariteit, welke de fascistische en de nationaal-socialistische revolutie vereenigt evenals de toekomst der beide volken, opnieuw bevestigde".
De Groote Raad brengt ter kennis van allen, dat de vrijwillige strijdkrachten van het fascisme het tooneel van den Spaanschen strijd niet zullen verlaten, alvorens de oorlog is geëindigd zooals hij behoort te eindigen: met een overwinning van Franco.
De Italiaansche legionarissen zullen het Spaansche gebied niet verlaten, voor het volkomen bevrijd is van de roode benden en van de omliggende vernielende invloeden hunner vrienden. (Stefani)
(Vor. ber. Groote Fascistische Raad 3496 B.)

E. **RELATIVITEITSTHEORIE. — Einstein's theorie experimenteel getoetst - Lezing van prof. dr. E. S. Freundlich te Utrecht. —**
Voor de Philosophische Faculteit van het U.S.C. hield op 2 Februari prof. dr. E. S. Freundlich uit Praag een voordracht over: „De experimenteele bevestiging van de Theorie van Einstein".
In de laatste jaren werden geen bepaald nieuwe gezichtspunten omtrent de relativiteitstheorie van Einstein naar voren gebracht, doch het is noodig er op te wijzen, dat men deze theorie geenszins als afgesloten mag beschouwen.
Er zijn drie feiten, die nadere experimenteele toetsing behoeven. Daar is allereerst de verschuiving der zonnelijnen naar het roode deel van het spectrum toe, en verder twee verschijnselen, die nauw met elkaar in relatie staan: de Mercurius-perihelium-beweging en de lichtstraalafwijking, beide in het zwaartekrachtsveld van de zon.
De verschuiving der lijnen naar het rood beteekent, dat de Fraunhofer-lijnen in het zonnespectrum vergeleken met het spectrum van een aardsche lichtbron, alle naar het rood zijn verschoven. Bepaald op een lijn van 4000 Angstroem is de afwijking 0,008 Angstroem, een duidelijk meetbaar bedrag.
De Mercurius-perihelium-beweging doorloopt volgens Newton een baan in het zwaartekrachtsveld, overeenkomende met een Kepplersche ellips, die in de ruimte stilstaat. Volgens de theorie van Einstein verschuift deze baan en wel zoo, dat de langste as, het perihelium, langzaam voortschuift over een afstand, die per eeuw 43 boogsecunden bedraagt. Newton had reeds aangetoond, dat hier iets niet klopte. Het blijkt, dat er nog een groote afstand gaapt tusschen de theoretische berekening van deze verschuiving in den zin van Einstein en de experimenteele bevestiging, vermoedelijk voor een groot deel te danken aan het feit, dat Mercurius moeilijk is waar te nemen en de gedane metingen nog onzeker zijn.
Het derde probleem, dat der lichtstraalafwijking in het zwaartekrachtsveld van de zon is zeer intensief onderzocht. De afwijking zou theoretisch 1.75 boogsecunden moeten bedragen. Experimenteel werk hieromtrent is alleen mogelijk tijdens een zonsverduistering, en dan moet men nog allerlei technische voorzorgen nemen, ten einde betrouwbare gegevens te verkrijgen. (Algemeen Handelsblad)

8 FEBRUARI 1939

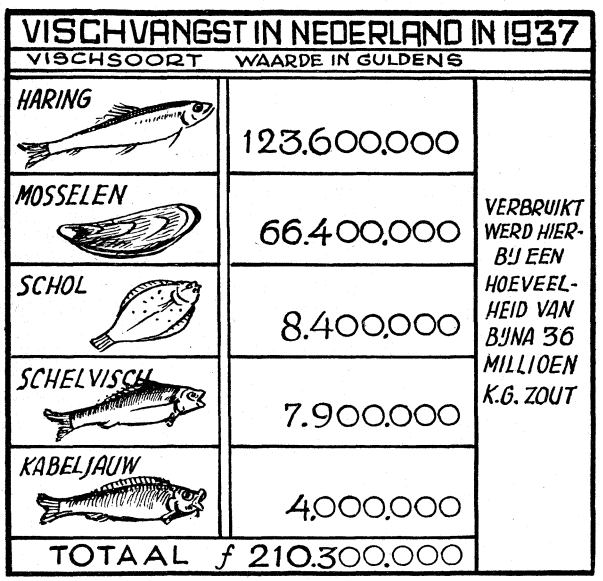
F. **SCHAKEN. — Tornooi te Moskou - Uitslagen. —**
De eindstand van het schaaktornooi te Moskou, dat op 31 Januari na 17 ronden is geëindigd, luidt:
1. Flohr 12 punten; 2. Reshevsky 10½ punt; 3. Ragozin 10 punten plus 1 afgebroken partij; 4 en 5. Lilienthal en Makagonov, ieder 10 punten; 6 en 7. Belavenetz en Rabinovich, ieder 9½ punt; 8. Loewenfisch 9 punten plus 1 afgebroken partij; 9 en 10. Kan en Alatortzev, ieder 9 punten; 11. Konstantinopolsky 8½ punt; 12 en 13. Keres en Smyslov ieder 8 punten; 14. Goglidze 7½ punt; 15. Tolouch 7 punten; 16. Romanovsky 6 punten; 17. Bondarevsky 5 punten; 18. Panov 3½ punt. (Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 1721 G.; Schaaktornooi 3610 G.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Kerkstrijd in de Ostmark. —**
De staatsautoriteiten van Salzburg hebben den katholieken priesters verboden, voortaan godsdienstonderwijs in de scholen te geven.
Naar verluidt, is deze maatregel een gevolg van de weigering van dr. Sigmund Wartz, Bisschop van Salzburg, om, overeenkomstig den wensch der autoriteiten, aan een priester, dien zij beschouwden als een anti-nationaal-socialist, zijn pastoraat te ontnemen. (De Tijd) **(Vor. ber. Kerkstrijd 3622 A)**

H. **NEDERLAND. — Wat de Zuiderzeewerken kosten - Totale kosten van de afsluiting kunnen op circa 200 millioen gesteld worden. —**
Ter voldoening aan een toezegging, gedaan in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer betreffende de begrooting 1938 van het Zuiderzeefonds, heeft de Minister van Waterstaat aan de Tweede Kamer een nota overgelegd betreffende de financiering van de Zuiderzeewerken.
In deze nota geeft de minister, met verwijzing naar vroegere begrootingen en wetswijzigingen, een overzicht van de in het verleden en thans gevolgde financieringsmethoden.
In de passages, gewijd aan de afsluiting van de Zuiderzee, wordt herinnerd aan de kostenraming van het jaar 1928, toen men de kosten der afsluiting op 128 millioen taxeerde. Naar thans blijkt heeft de afsluiting Wieringen—Friesland tot en met 1937 123.27 millioen gevorderd, welk bedrag moet worden verminderd met 4.8 millioen aan toevallige baten en nog zal worden verhoogd met vermoedelijk 5 millioen, zoodat thans mag worden aangenomen, dat de kosten ongeveer 4 millioen zullen blijven beneden de raming van 1928.
De totale kosten van de afsluiting kunnen op circa 200 millioen worden gesteld.

Van dit bedrag blijkt einde 1937 nog een kapitaalslast van 68.5 millioen te bestaan, waaraan naar verwachting in de eerstvolgende jaren nog in totaal 11.5 millioen zal worden toegevoegd, alvorens de afsluiting c.a. geheel gereed zal zijn. Aangezien de kapitalen, noodig voor de afsluiting, ten laste van de buitengewone middelen van de hoofdstukken VIIb en IX van de staatsbegrooting zijn en zullen worden verstrekt, wordt de kapitaalslast op voor staatsschuld gebruikelijke wijze gefinancierd en worden rente en aflossing regelmatig ten laste van den gewonen dienst gebracht.
De Wieringermeer heeft exclusief de rente rond 83 millioen gekost, namelijk de kosten van het maken van den polder ad 98 millioen, verminderd met de voorloopige baten ad 15 millioen. Einde 1937 was er een kapitaalslast van 73 millioen. De kapitaalslast ten gevolge van het maken van de Wieringermeer wordt nog niet op de voor staatsschuld gebruikelijke wijze gefinancierd, aangezien voor de rentebetaling nieuwe schuld wordt aangegaan, welke niet gedekt is door de waarde van het bezit in de Wieringermeer. Hiervoor zal een nadere regeling kunnen worden getroffen, zoodra een inzicht in de waarde van het nieuwe staatsbezit zal zijn verkregen.
Wat de Noord-Oostpolder betreft, hebben zich tot nu toe geen omstandigheden voorgedaan, welke de in 1936 vastgestelde regeling van de financiering dreigen te verstoren. Volgens deze regeling worden de kapitalen, benoodigd voor het maken van den polder, renteloos ten laste van hoofdstuk VIIb aan het Zuiderzeefonds verstrekt.
Het maken van den polder met een oppervlakte van 47.600 H.A. zal 123.8 millioen kosten of *f* 2600 per H.A. (Alg. Handelsblad)
zal 123.8 millioen kosten of *f* 2600 per H.A.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Zuiderzeewerken 2691 B.; Kosten 545 A.)

A. NEDERLAND. — Vischvangst in 1937. —



Volgens de gegevens ontleend aan het Statisch Jaarboekje van het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn in Nederland in 1937 voor een totale waarde van *f* 262.9 millioen visch opgehaald, waarvan haring, mosselen, schol, schelvisch en kabeljauw een waarde van *f* 210.3 millioen vertegenwoordigen.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. 2412 A.; Visscherij 2800 B.)

B. NEDERLAND. — Het buitenlandsche koloniale vraagstuk. - Afstand van eenig grondgebied, hoe klein ook, acht de regeering zelfs niet discutabel. —
In de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer inzake de Indische begrooting, zegt Minister Welter o.a. op 8 Februari het volgende:
De leden, die voor Indië nog krachtiger door de regeering weersproken hadden willen zien de geruchten nopens een internationale conferentie tot herverkaveling van koloniaal gebied, worden er op gewezen, dat naast de door hen aangehaalde, aan duidelijkheid niet te wenschen overlatende ontkenning van de juistheid dier geruchten in de Memorie van Antwoord op de Algemeene Beschouwingen betreffende de Rijksbegrooting, de Indische regeering nog op vragen van het lid van den Volksraad, den heer Soetardjo, welke blijkens inhoud en toelichting berustten op de veronderstelling als zoude reden bestaan tot „ongerustheid omtrent de gevolgen van de recente beslissingen in de internationale politiek voor het lot van Nederlandsch-Indië", heeft geantwoord, dat voor bedoelde ongerustheid geen grond hoegenaamd aanwezig was.
Zij het ten overvloede, wil de Minister daaraan nog toevoegen, dat afstand van eenig tot het grondgebied van het Koninkrijk behoorend deel, hoe klein ook, door de regeering zelfs niet discutabel wordt geacht.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3524 D.)**

C. NEDERLAND. — Nieuw handelsaccoord met Tsjecho-Slowakije. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Tusschen een Nederlandsche en een Tsjechoslowaaksche regeeringsdelegatie zijn gedurende eenige weken onderhandelingen gevoerd met het doel een nieuwen grondslag te vinden voor de handelsbetrekkingen tusschen de beide landen.
Deze onderhandelingen hebben geleid tot een overeenkomst, welke op 2 Februari '39 te 's-Gravenhage is geteekend, voor Nederland door den adj.-directeur van de handelsaccoorden, mr. A. van Kleffens en voor Tsjecho-Slowakije door den heer C. Vrabec, referendaris aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Praag.
De overeenkomst, die door de toekenning van invoercontingenten en daarmede samenhangende bepalingen de regeling der toekomstige handelsrelaties aangeeft, is met ingang van 2 Februari in werking getreden, met terugwerkende kracht van 1 Januari 1939 af.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3242 B.)**

D. BELGIE. — Molestatie van premier Spaak. —
Op 2 Februari is de Belgische eerste minister Spaak nabij zijn woning in een buitenwijk van Brussel door een groep mannen aangevallen en aan het voorhoofd gewond. De betoogers, hoofdzakelijk oud-strijders en jongelui, hielden de auto van den premier, die huiswaarts reed, aan. Toen hij uitstapte, overvielen zij hem.
De verwondingen, die den premier opliep, zijn niet van ernstigen aard.
Vele arrestaties hebben plaats gehad. O.a. van baron Paul d'Anethem, oud-strijder en reservekolonel. Hij had een brok beton in den zak toen hij werd gearresteerd.
De aanslag op premier Spaak geschiedde nadat hij zich in de Kamer beklaagd had over het gebrek aan medewerking van een deel der volksvertegenwoordigers, die op alle slakken zout leggen en de ministers op die manier beletten productief werk te verrichten. Hij verklaarde moe en ontmoedigd te zijn door de werkmethoden der Kamer.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Min. Spaak 3627 G.)**

9 FEBRUARI 1939

E. FRANKRIJK. — Rede van Minister Bonnet in den Senaat inzake Duitschland, Italië, Spanje en de Vereenigde Staten. - Motie van vertrouwen aangenomen. —
De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft op 7 Februari in den Franschen Senaat een rede gehouden. Hij zei:
Wij willen onze erfenis onverminderd aan onze nakomelingen overdragen. Daaromtrent bestaat tusschen de Franschen geen schijn van misverstand. Maar wij kunnen onze diplomatieke actie niet beperken tot de grenzen van ons grondgebied en van ons rijk. Wij kunnen geen afstand doen van onzen rechtmatigen invloed in andere deelen van de wereld, noch onze rol van groote mogendheid laten schieten.

Duitschland. — Frankrijk heeft altijd den wensch te kennen gegeven zich met Duitschland te verstaan. Het heeft opnieuw van deze vreedzame gezindheid blijk gegeven bij de verzoening van München. Het debat op dit punt is gesloten.
Frankrijk heeft zich niet minder verzoenend getoond tegenover het zwakke en ontwapende Duitschland dan tegenover het sterke en herwapende Duitschland. In de Fransch-Duitsche verklaring van 6 December '38 hebben de beide volken hun wil te kennen gegeven tot samenwerking en hebben zij elkaars wederzijdsche grenzen erkend. Zou er een Franschman zijn, die weigerde deze

verklaring te teekenen? Wij zijn van oordeel, dat de verklaring een eerste stap moet uitmaken en een vertrouwelijke samenwerking moet inluiden voor de toekomst.

Italië. — Wij hebben geen enkele gelegenheid laten voorbijgaan om ieder misverstand met Italië uit den weg te ruimen. De opening van diplomatieke besprekingen in Augustus '38, enkele dagen na de vorming van het ministerie, het zenden van een ambassadeur naar Rome, na het accoord van München, hebben getuigenis afgelegd van ons voornemen om met Italië normale betrekkingen te onderhouden.
Wij zijn er stellig van overtuigd, dat de natuur der betrekkingen en de wensch der beide volkeren noodigt tot een Fransch-Italiaansche vriendschap. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen, dat Italië een aanval tegen Frankrijk zal ondernemen en zeer zeker is er geen Franschman die er ooit aan zal denken, dat zijn vaderland tegen Italië een schandelijken en hemeltergenden oorlog zou beginnen. De beide naties zijn hecht aaneengebonden door een driedubbelen band, die van de taal, van de cultuur en van het bloed. Het zijn deze vriendschapsbanden, die Frankrijk genoopt hebben zich met groote klaarheid, na de pogingen in de Italiaansche Kamer en in de Italiaansche pers, uit te spreken. De regeering is niet in gebreke gebleven.
Op 19 December heb ik, aldus Bonnet, uit haar naam een verklaring afgelegd, welke geen enkele dubbelzinnigheid meer overlaat, namelijk „Frankrijk zal er nimmer in toestemmen een duimbreed van zijn grondgebied aan Italië af te staan. Iedere poging om een zoodanigen eisch te verwezenlijken kan slechts leiden tot een gewapend conflict."
De minister-president heeft hetzelfde gezegd, met dezelfde kracht tijdens zijn onvergetelijke reis naar Tunis. Acht dagen geleden hebben wij het nog eens in de Kamer herhaald. Wij vertrouwen, aldus overduidelijk de opvatting van iederen Franschen burger en van het Fransche rijk te hebben uitgedrukt.

Spanje. — Zijn rede voortzettende, besprak Bonnet den burgeroorlog in Spanje. In 1936 gaf Frankrijk te kennen, dat het in dezen oorlog niet intervenieeren zou. Het heeft zich aan deze gedragslijn gehouden. „Het parlement had de niet-inmengingspolitiek toegejuicht op een oogenblik, waarop de Spaansche republiek meesteresse was van geheel Spanje. Het zou een vreemde paradox zijn geweest van deze politiek afstand te doen op een oogenblik, waarop de republikeinsche regeering drie vierden van het Spaansche gebied had verloren."
Maar, zoo voegde Bonnet hier aan toe, Spanje heeft voor onze verbindingen met ons Afrikaansche rijk een kapitaal, strategisch belang. Wij zouden niet kunnen toestaan, dat eenige vreemde staat de onaantastbaarheid van Spanje zou komen bedreigen en door Spanje heen de veiligheid van Frankrijk bedreigde.
Van ganscher harte zullen wij Spanje helpen de wonden te verbinden, die deze beide vreeselijke jaren van burgeroorlog het hebben geslagen.

Vereenigde Staten. — Overgaande tot behandeling van de Fransch-Amerikaansche betrekkingen, verklaarde minister Bonnet o.m.: „In de laatste weken, evenals daarvoor, hebben wij niet opgehouden vol vertrouwen zeer nauw contact te onderhouden met de Amerikaansche regeering. Wij hebben bij haar actief begrip gevonden. De drie democratieën zijn zich bewust van de onmetelijkheid harer materieele en moreele krachten en weten, dat geen enkele natie er aan zou kunnen denken haar hegemonie op te leggen. Deze vriendschap vormt een bedreiging voor niemand. Zij stelt zich slechts ten doel den vrede te verzekeren in de vrije ontwikkeling der drie groote volkeren."
President Roosevelt heeft kortelings gesproken over de noodzakelijkheid van een verlevendiging van den wereldhandel en een beperking der bewapeningen.
Dat zijn twee categorieën van problemen, die de regeeringen wel den één of anderen dag zullen moeten aansnijden, wanneer zij niet naar het bankroet geleid willen worden en naar den oorlog en misschien naar beide tegelijkertijd. Frankrijk in ieder geval is bereid om deze besprekingen te voeren.
De Senaat eindigde de debatten over de buitenlandsche politiek met het aannemen van een motie van vertrouwen in de regeering; 290 senatoren stemden vóór de motie, 16 tegen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Nieuwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3632 A.)

A. ZWEDEN. — Vorming van voorraden in geval van internationale crisis. —
De Zweedsche regeering heeft voorraden gevormd, ter waarde van 140 millioen kronen van die artikelen, waaraan in geval van een internationale crisis gebrek zou kunnen heerschen.
Den Rijksdag is vergunning gevraagd door te mogen gaan met de opstapeling dezer voorraden, totdat een hoeveelheid ter waarde van 200 millioen kronen zal zijn bijeengebracht. (Telex-A. N. P.)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Aanvulling der Hooger-Onderwijswet. - Titel van Tandarts. —
Ingediend is op 2 Februari een ontwerp van wet ter aanvulling der Hooger-Onderwijswet.
In de Memorie van Toelichting lezen wij:
Het primaire doel is, door een einde te maken aan het dualistisch karakter van de tandheelkundige opleiding, deze te verbeteren en wettelijk te brengen tot de zorg van de faculteit der geneeskunde. Dit wordt bereikt door de regeling van het tandheelkundig onderwijs in de Hooger-Onderwijswet op te nemen en uit de wet van 25 December 1878 te doen vervallen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Tandheelkundigen 3329 B.)

C. BALTISCHE STATEN. — Conferentie geëindigd. -
De conferentie der Baltische landen te Kaunas heeft haar werkzaamheden op 3 Februari geëindigd en de neutraliteit der drie staten bevestigd.
Aan het einde der conferentie is een officieele verklaring gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat neutraliteit in de buitenlandsche politiek overeenkomt met de belangen der randstaten en een bijdrage tot den vrede beteekent. Litauen, Letland en Estland zullen in solidariteit met alle belanghebbende landen voor den vrede werken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Baltische Staten 3326 A.)

D. ITALIE. — Handelsverdrag met Sovjet-Rusland. -
Het handelsaccoord, waarover verscheidene weken tusschen Russische en Italiaansche vertegenwoordigers onderhandeld is, is thans vrijwel tot stand gekomen. De „Giornale d'Italia" meldt, dat de waarde van het goederenverkeer tusschen beide landen krachtens deze overeenkomst van 400 millioen tot een milliard lire zal stijgen.
Het is de grootste overeenkomst, die Italië ooit met Sovjet-Rusland heeft gesloten.
Het ruilverkeer wordt door clearing geregeld.
De Russische invoer zal betaald worden met in Italië geblokkeerde lires, die Rusland zal gebruiken voor zijn aankoopen op de Italiaansche markt. Rusland zal onder meer stookolie, mangaan, steenkolen, koren, gerst en hout leveren; wat Italië zal uitvoeren is nog niet nauwkeurig bekend. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 810 F.)

E. NEDERLAND. — Handelsovereenkomst met Letland. —
De regeeringspersdienst bericht:
Een Lettische delegatie, onder leiding van den heer Kampe, chef van de afdeeling „verdragen" van het ministerie van buitenlandsche zaken, heeft gedurende de afgeloopen week te 's-Gravenhage onderhandelingen gevoerd met een Nederlandsche delegatie, onder leiding van mr. A. van Kleffens, adjunct-directeur van de handelsaccoorden.
Deze onderhandelingen hebben geleid tot een overeenkomst, regelende de handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Letland, welke overeenkomst op 2 Februari '39 op het Departement van Economische Zaken is geteekend door de leiders der beide delegaties. (Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 3377 A.)**

10 FEBRUARI 1939

F. ENGELAND. — Geheimzinnige ontploffingen. - Bomaanslagen. - Het „Plan S". —
In de afgeloopen week vonden op verschillende plaatsen in Engeland, o.a. te Londen en Liverpool, geheimzinnige bomaanslagen plaats, welke vermoedelijk door Iersche terroristen zijn gepleegd.
De verontrustende omvang van de plannen der Iersche terroristische organisatie werd op 6 Februari voor den politierechter in Bowstreet te Londen aan het licht gebracht. Voor den rechter verschenen de twaalf arrestanten, die zich nu reeds sinds eenigen tijd in voorloopige hechtenis bevinden. En ditmaal deed de openbare aanklager, mr. G. B. McClure, uitvoerige mededeelingen over hetgeen deze mannen ten laste zal worden gelegd.
Hij zeide, dat de politie in het bezit van deze arrestanten een omvangrijk plan had ontdekt voor terroristische daden, die erop gericht moesten zijn het geheele maatschappelijk leven van Engeland te verlammen. Dit plan, het zoogenaamde „Plan S", had betrekking op daden van sabotage in leger, vloot en

luchtmacht en het voorzag in terreurdaden jegens de openbare diensten, handel en industrie, het bankwezen en de pers. Ontploffingen in de bagageruimten van de stations en ook uitvoerige instructies voor bomaanslagen, zooals enkele dagen geleden hebben plaats gevonden, waren in dit plan eveneens vermeld.
(Telex-A. N. P. - Het Volk)
(Vor. ber. Ontploffingen 3622 B.)

A. JOEGO-SLAVIE. — Kabinet-Stojadinowitsj gevallen. - Kabinet-Tswetkowitsj gevormd. - Het Kroatische vraagstuk. —
In Joego-Slavië is op 4 Februari een regeeringscrisis uitgebroken. Nadat zich eerst een conflict in den boezem van het ministerie had geopenbaard, waardoor vijf ministers zich tot heengaan genoopt zagen, is naderhand het geheele kabinet-Stojadinowitsj afgetreden.

Deze vijf afgetreden ministers t.w.: twee Mohammedanen (Mehmed Spaho, minister van Verkeer, en Djafer Koelenowitsj, minister zonder portefeuille), twee Slovenen (dr. Miho Krek, minister van Openbare Werken, en Fran Snoj, minister zonder portefeuille) en de Serviër Dragitsja Tswetkowitsj, minister van Sociale Voorzorg en leider der organisatie van regeeringsgezinde arbeiders „Jugoras", hebben aan den minister-president, Stojadinowitsj, een brief gestuurd, waarin zij zeggen de meeningsverschillen te hebben geconstateerd in den boezem der regeering over het Kroatische vraagstuk, en van oordeel te zijn, dat deze kwestie zoo spoedig mogelijk moet worden opgelost. In haar huidige samenstelling vormt deze regeering een belemmering voor de oplossing van dit ernstige probleem, en daarom hadden zij gemeend hun portefeuilles ter beschikking te moeten stellen.
De regeeringscrisis in Joego-Slavië was sinds verscheidene weken latent, vooral sedert de verkiezingen van 11 December 1938, die duidelijk de kracht der Kroatische beweging van Wladimir Matsjek en van de met hem vereenigde Servische oppositie in het licht hebben gesteld.
Na uitvoerige onderhandelingen is de Joegoslavische kabinetsformateur, Tswetkowitsj, er in geslaagd, op 5 Februari een nieuwe regeering te vormen. De afgetreden premier, Stojadinowitsj, is niet in dit kabinet opgenomen.
De nieuwe regeering ziet er als volgt uit:

Premier en Binnenlandsche Zaken: Tswetkowitsj.
Verkeerswezen: Spaho.
Oorlog: generaal Neditsj.
Buitenlandsche Zaken: Markowitsj (thans gezant te Berlijn).
Onderwijs: Tsjiritsj.
Justitie: Roejitsj.
Landbouw: Bechlitsj.
Openbare Werken: Krek.
Financiën: Djoeritsjitsj.
Boschbouw en Mijnwezen: Pantisj.
Volksgezondheid: Rayakowitsj.
Lichamelijke Opvoeding: Tsjejowitsj.
Handel en Industrie: Tomitsj.
Posterijen: Altiparmarkowitsj.
Ministers zonder portefeuille: Koelenowitsj, Mastrowitsj, Snoj en Milioesj.
(Telex-A.N.P. - Telegr. - N. R. Crt. - De Tijd - Het Vaderland)
(Vor. ber. Kabinet 3594 H.)

B. GEESTELIJK LEVEN. — Mgr. dr. H. A. Poels wordt door aalmoezenier K. W. H. A. Roncken vervangen. —
Z. H. Exc. mgr. dr. J. H. G. Lemmens, bisschop van Roermond, heeft op 4 Febr. '39 op zijn verzoek eervol ontslag verleend als hoofdaalmoezenier van sociale werken in het bisdom Roermond aan den hoogeerwaarden heer mgr. dr. H. A. Poels en heeft in zijn plaats benoemd tot hoofdaalmoezenier den zeereerw. heer K. W. H. A. Roncken. (De Tijd)
(Vor. ber. Mgr. dr. H. A. Poels 3151 A.)

C. BELGIE. — Kabinet-Spaak afgetreden. - Oneenigheid zaak-Martens. —
Het geval-Martens heeft op 9 Februari tot den val van het kabinet-Spaak geleid. In den loop van den ochtend hadden de liberale ministers Janson, Dierckx en Jennissen zich naar den minister-president begeven om hem mee te deelen, dat, indien de benoeming van dr. Martens (ex-activist) als lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie van Geneeskunde werd gehandhaafd, de liberalen niet langer hun medewerking aan het huidige kabinet zouden kunnen verzekeren.
Onmiddellijk na dit onderhoud werd een kabinetsraad belegd. Na afloop van den kabinetsraad deed minister-president Spaak voorlezing van het volgende communiqué:
„De liberale ministers hebben in den kabinetsraad meegedeeld, dat, indien dr. Martens geen ontslag neemt als lid van de Vlaamsche Academie van Geneeskunde, de medewerking van de liberalen aan de regeering onmogelijk zou worden. De eerste minister, van oordeel zijnde, dat een dergelijke houding elk verder regeeren onmogelijk maakt, heeft besloten den Koning te verzoeken het ontslag van het kabinet te willen aanvaarden."
Minister-president Spaak heeft zich vervolgens ten paleize, naar den Koning, begeven.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Kabinet 3624 D.; Min Spaak 3650 D.)

D. VEREENIGDE STATEN. — In- en uitvoer. - Goud en zilver. —
Goederenuitvoer 1938: $ 3.094.095.000 (vorig jaar $ 3.349.167.000); invoer $ 1.960.528.000 (vorig jaar $ 3.083.668.000). Uitvoersaldo: $ 1.133.567.000 (vorig jaar $ 265.499.000).
In 1938 werd $ 5.889.000 goud uitgevoerd (vorig jaar $ 46.020.000). De invoer beliep $ 1.979.458.000 (vorig jaar $ 1.631.523.000).
De zilveruitvoer bedroeg in 1938: $ 7.082.000 (vorig jaar $ 12.042.000) en de invoer $ 230.531 (vorig jaar 91.877.000). (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3515 A.)

E. AMSTERDAM. — Dr. W. de Vlugt aanvaardt herbenoeming als burgemeester. —
De Regeeringspersdienst deelt op 8 Februari mede, dat de regeering op den burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt, aandrang heeft uitgeoefend om nog gedurende eenigen tijd zijn ambt te willen blijven vervullen.
Burgemeester de Vlugt heeft zich naar aanleiding van dat verzoek bereid verklaard, nog gedurende korten tijd zijn ambt waar te nemen en in verband daarmee een herbenoeming te zullen aanvaarden.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3587 D.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Rijksleider Alfred Rosenbergs rede inzake het Jodendom en het nationaal-socialisme. —
Tijdens een receptie te Berlijn voor de buitenlandsche diplomaten en de buitenlandsche pers heeft rijksleider Alfred Rosenberg op 7 Februari een redevoering uitgesproken over het onderwerp: Moeten ideologische tegenstellingen vijandschap tusschen staten tot gevolg hebben?
Spr. gewaagde van de ophitsing van het wereldjodendom tegen Duitschland en zeide o.m.:
Als eenige kwestie blijft de vraag, of en welk op zichzelf afgesloten gebied de democratieën ter beschikking willen stellen om allen Joden (rond 15 millioen personen) tot vestigingsgebied te dienen. De Joodsche millionnairs en milliardairs moeten bijvoorbeeld aan de Evian-commissie te Londen voor dit doel hun middelen ter beschikking stellen, hetgeen doelmatiger zou zijn dan ze te gebruiken in een politieke opruiïng en economische boycot tegen Duitschland en voor bolsjewistische propaganda binnen de democratieën.
Over de vraag, welk gebied in aanmerking zou kunnen komen, zouden de bezitters van deze gedeeltelijk onbewoonde gebieden zelf moeten beslissen. Spr. wees er op, dat het probleem zich samentrekt op de voorstellen Guyana en Madagascar.
Hieruit vloeit volgens spreker voort:
1. De noodzakelijkheid om de honderdduizenden Joden uit Duitschland en later de millioenen Joden uit Centraal- en Oost-Europa op te nemen en in gesloten verband in een kolonisatiegebied onder te brengen.
2. Bij een dergelijke kolonisatie kan geen sprake zijn van de oprichting van een Jodenstaat, maar wel van de inrichting van een Joodsch reservaat.
Wanneer men het Joodsche probleem in dezen vorm, naar het ras, sociaal en politiek ziet, zal men eerst besluiten kunnen nemen, welke men niet het volgend jaar reeds behoeft te herzien.
Rosenberg keerde zich tegen de beschuldiging, dat de nationaal-socialistische beweging niet-Duitsche parallel-partijen bij andere volkeren in het leven heeft geroepen en dat zij deze zich voor een deel eveneens nationaal-socialistisch noemende groepen in het veld wil brengen tegen de politiek van andere naties. Het is begrijpelijk — aldus spr. — dat een vernieuwingsbeweging bij andere volken op Duitsch voorbeeld ook den naam nationaal-socialistisch aanneemt, doch daarmede heeft zoo'n beweging nog niet de beslissende ideologische houding, welke het Duitsche volk daaraan gehecht heeft. Bij ieder volk moet zoo'n beweging teruggaan tot het eigen nationaal karakter en de eigen tradities.

Zelfs bij verwante imitatie-pogingen moet een andere inhoud dan in Duitschland beslissend worden. Het Italiaansche fascisme is een origineel antwoord van het Italiaansche volk gericht tot het noodlot. Ook het Duitsche nationaal-socialisme kan er aanspraak op maken de wereldbeschouwing te vormen van het Duitsche volk in onzen tijd. Wanneer andere volkeren een dergelijk antwoord willen vinden moet dat geschieden op de basis van persoonlijkheden en idealen van het eigen verleden, of wel moeten nieuwe vormen worden gevonden, welke uit het heden naar de toekomst leiden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. bericht Rosenberg 2265 F)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Rijksbank - Funk's plannen. —**

Funk heeft bij het overnemen van het presidentschap van de Duitsche Rijksbank verklaard, dat loonen, prijzen en circulatie stabiel gehouden moeten worden en dat belastingverhooging, zooals Schacht heeft verlangd, moet worden vermeden.

Hij verwierp eveneens inflatie, doch zeide, dat een grootere circulatie van bankbiljetten geen inflatie behoefde te beteekenen zoolang zij gepaard gaat met een grootere productie. Funk schijnt van meening te zijn, dat het financieren van deze nationaal-socialistische economie niet de zaak van een generatie kan zijn, doch dat de schulden over een langere periode moeten worden uitgespreid. Een meening die ook in tegenspraak is met Schacht's theorieën. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Funk 3626 C; Rijksbank 3626 E)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Catalonië. - Minorca.**

Het Spaansche conflict heeft Frankrijk in groote moeilijkheden gebracht. Ruim 200.000 Spaansche vluchtelingen zijn de Fransche grenzen gepasseerd, waaronder vele Catalaansche militairen. De Fransche autoriteiten doen hun best het leed der vluchtelingen te verzachten. Ook Engeland heeft zijn medewerking beloofd. De kunstschatten zijn in veiligheid gebracht.

Inmiddels is geheel Catalonië in het bezit der Nationalistische troepen. Deze troepen zijn op 9 Februari vrij onverwacht in het Fransch-Spaansche grensplaatsje Le Perthus aangekomen. De Catalaansche en Spaansch-republikeinsche regeering hebben Spanje verlaten. Generaal Miaja is naar Valencia vertrokken en heeft medegedeeld, dat hij het opperbevel van de verdediging van het republikeinsche gebied, w.o. Madrid, op zich genomen heeft. Ook Negrin en Del Vayo zijn te Valencia.

De rechtschen (Franco's troepen) hebben op 9 Februari het eiland Minorca in bezit genomen. Majorca was reeds lang door Franco bezet, d.w.z. door Italiaansche troepen. De Britsche kruiser „Devonshire" was op verzoek van de rechtsche autoriteiten naar Minorca gevaren met geen ander doel dan om bloedvergieten zooveel mogelijk te vermijden, maar er is toch bloed vergoten, want het eiland werd door rechtsche vliegtuigen van Majorca gebombardeerd. De kruiser heeft 400 vluchtelingen, republikeinen, naar Marseille gebracht.

De Fransche oud-minister Bérard is naar Burgos geweest en heeft Bonnet, den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, zijn bevindingen medegedeeld nopens de voorbereidingen der diplomatieke betrekkingen met Franco. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3644 F)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Hainan bezet. —**

Officieel wordt medegedeeld, dat Japansche troepen op 10 Febr. '39 zijn geland op het Chineesche eiland Hainan voor de kust van Fransch Indo-China.

Tegen den ochtend hebben eenige eenheden van het Japansche leger in nauwe samenwerking met de vloot, met succes een verrassende landing op het eiland uitgevoerd.

Kioengsjan, de hoofdstad van Hainan en Hoitsjau, de grootste stad van het eiland, zijn zonder verliezen door de Japanners bezet.

Frankrijk was van de actie van Japan niet op de hoogte gesteld.

Het eiland kan van beteekenis worden als uitgangspunt voor operaties tegen de provincie Kwangsi en vooral als luchtbasis. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3635 C.)

11 FEBRUARI 1939

D. **PALESTINA-CONFERENTIE TE LONDEN. — Opening. —**

Na langdurige, geduldige voorbereiding is de Engelsche regeering er in geslaagd op 7 Febr. '39 de hoofdfiguren, die in het Palestijnsche probleem een rol spelen, via de regeering, in het St. James-paleis te Londen, in contact te brengen.

Aan de eene zijde staan de extremistische Arabieren van Palestina, die den ex-Moefti van Jeruzalem vertegenwoordigen. Zij worden gesecondeerd door de vertegenwoordigers van Egypte en de Arabische staten Arabië, Irak, Transjordanië en Jemen. De Engelsche regeering heeft hen ter conferentie uitgenoodigd tot het bewijzen van hun goede diensten. Een tweede partij vormen de afgevaardigden van de „gematigde" Nationale Verdedigingspartij van Palestina, die geleid wordt door de hoofden van de familie Nasjasjibi, de rivalen van den ex-Moefti en die gekant zijn tegen diens politiek van terreur. De Joden worden vertegenwoordigd door dr. Weizmann en enkele andere leiders van de Jewish Agency en vooraanstaande Joden uit Amerika. Het eerste contact wordt bemoeilijkt door de veete tusschen de vertegenwoordigers van den ex-Moefti en die der Nasjasjibi's, die eerstgenoemden niet erkennen als bevoegde representanten van de Arabische Palestijnsche bevolking.

Het is nog volkomen onzeker, of de regeering er in zal slagen, de preliminaire besprekingen met de afzonderlijke delegaties tot een goed einde te brengen en een werkelijke Ronde Tafelconferentie tot stand te brengen. Ook al heeft de rustige sfeer van Londen een kalmeerende werking,, de oplossing van het probleem blijft niettemin uiterst moeilijk. Partijen staan op het oogenblik fundamenteel nog altijd recht tegenover elkaar. De ex-Moefti eischt intrekking van de Balfour-verklaring en het Mandaat. De Engelsche regeering heeft in 1917 in de Balfour-verklaring aan de Joden haar steun toegezegd voor „de vestiging in Palestina van een Nationaal Tehuis voor het Joodsche volk", en de Volkenbond heeft deze belofte gesanctionneerd in het Mandaat, dat hij aan Engeland voor Palestina heeft verleend. De ex-Moefti wenscht definitieve stopzetting van de Joodsche immigratie in Palestina en de vorming van een Arabischen staat, door een verdrag met Groot-Brittannië verbonden. Vóór den oorlog woonde in Palestina een kleine kolonie van ongeveer 50.000 Joden; thans wonen er ruim 300.000 Joden tegen ongeveer 800.000 Arabieren. De Joden hunnerzijds eischen, dat de Balfour-verklaring en het Mandaat onverzwakt gehandhaafd blijven. Zij achten dit den wettigen en moreelen plicht van Engeland. Evenzoo eischen zij, dat de Engelsche regeering de beperkingen, welke zij aan de immigratie van Joden in Palestina heeft opgelegd, weder opheft.

De commissie-Peel heeft in haar in Juli 1937 uitgebracht rapport geconcludeerd, dat het Mandaat onuitvoerbaar was gebleken en stelde voor, dat het, onder sanctie van den Volkenbond, zou worden gewijzigd door Palestina tusschen de Joden en de Arabieren te verdeelen. De regeering aanvaardde het voorstel in beginsel en wendde zich dienovereenkomstig tot den Volkenbond, maar de commissie-Woodhead verklaarde het voorstel op grond van een nader onderzoek „financieel" en „technisch" onuitvoerbaar.

Er is reden voor het vermoeden, dat de regeering van koers is veranderd, mede onder druk van de Arabieren, die zich scherp tegen de deeling kantten en daarvan door verscherping van hun terroristische actie deden blijken. Ook de Zionisten konden de in overweging gegeven oplossing niet toejuichen, al was een deel hunner bereid haar als „pis-aller" te aanvaarden.

Premier Neville Chamberlain verwelkomde de delegaties afzonderlijk. (Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Onlusten 3621 B.)

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Damon Runyon — „Take it easy." (Constable) **(Vor. ber. 3644 E.)**

Duitsch: Otto Bruës — „Marie im neuen Lande." (G. Grote-Verlag, Berlin) **(Vor. ber. 3644 E.)**

Engelsch: Elizabeth Bowen — „The death of the Heart." (Gollancz) **(Vor. ber. 3644 E.)**

Fransch: Hector Talvart — „La Femme, cette inconnue." **(Vor. ber. 3644 E.)**

Nederlandsch: P. J. Risseeuw — „Christelijke dichters van dezen tijd" (nieuwe bundel). (J. H. Kok, N.V., Kampen) **(Vor. ber. 3644 E.)** (Red. K. H. A.)

F. **CHINA. — Conflict met Japan. - Eiland Weitsjau door Japan bezet. —**

Vice-admiraal Kanazawa, chef van het persbureau der admiraliteit, heeft medegedeeld, dat de Japansche marine het eiland Weitsjau, ten zuiden van Pakhoi in de golf van Tongking, om strategische redenen tijdelijk heeft bezet. (Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3653 C.)

G. **LUCHTVAART. — Vlucht Engeland—Kaapstad en terug. - Record van den Engelschman Henshaw. -**

De 24-jarige Britsche vlieger Henshaw, die dezer dagen uit Engeland vertrok om het record Engeland —Kaapstad v.v., dat op naam stond van Clouston en mrs. Kirby Green, te breken, is in zijn voornemen schitterend geslaagd. Hij is op 9 Februari na vier dagen en 10¼ uur te Gravesend geland en heeft het bestaande record met een dag, zes uren en 45 minuten gebroken. (Telegraaf)

(Vor. ber. 3032 C.)

A. **'s Pausen overlijden. —**

Op 10 Februari 1939 5.31 uur Rom. tijd is Z. H. Paus Pius XI overleden.

Om 4 uur had de Paus de laatste H. Sacramenten ontvangen. Bij het sterfbed vertoefden o.a. Kardinaal Pacelli, Kardinaal Lauri, groot-poenitentiarius, Mgr. Tardini, secretaris van de Congr. van Buitengewone Kerkaangelegenheden, Mgr. Montani, Substituut van de Staatssecretarie.

Allen vereenigden zich met den H. Vader in gebed. Paus Pius XI is in serene kalmte gestorven, de wereld zegenend.

Levensloop van Pius XI. —

De burgerlijke naam van Paus Pius XI was Achille Ratti. Hij werd geboren 31 Mei 1857 in Desio bij Milaan. Zijn vader had een textielfabriek. Al spoedig voelde hij roeping voor het priesterschap. Hij studeerde in Desio, Monza, Milaan en aan de Gregoriana te Rome. In het jaar 1879 werd hij priester gewijd, nadat hij eerst aan de Gregoriana was gepromoveerd. In 1882 keerde hij naar Milaan terug als professor aan het seminarie aldaar. Als jong priester beoefende prof. Ratti met groote sportiviteit de bergsport. Met zijn vriend prof. Dr. Groselli beklom hij den Monte Rosa en twee jaren later den Mont-Blanc langs een weg, dien tot dan toe nog geen mensch had aangedurfd en die dan ook naar den stoutmoedigen priester-geleerde-bergbeklimmer het „Ratti-traject" genoemd is. Te Milaan werd hij benoemd tot hulp-bibliothecaris (1887) der beroemde Ambrosiana (Bibliotheek van St. Ambrosius).

In 1907 werd hij bevorderd tot conservator dier bibliotheek en in 1909 volgde zijn benoeming tot prefect van dit wereldberoemde instituut. In het jaar 1911 kreeg hij naast zijn ambt te Milaan nog het ambt van vice-prefect der Vaticaansche Bibliotheek onder den lateren Kardinaal, pater Franz Ehrle S. J. Toen Ehrle in October 1914 aftrad, riep Paus Benedictus XV Ratti voor goed naar Rome en benoemde hem tot Ehrle's opvolger.

Het was merkwaardig, dat Benedictus XV de diplomatieke talenten van prefect Ratti, die tot dan toe alleen als geleerde gold, als het ware ontdekte en dezen als Apostolisch Visitator naar Warschau zond, dat toen nog (tijdens den wereldoorlog) door de Duitschers was bezet. De positie van den Apostolischen Visitator te Warschau was uiterst delicaat. Hij moest voortdurend bemiddelen tusschen Poolsche en Duitsche belangen. Het kon dan ook niet uitblijven, dat hij een der beide naties tegen zich innam, zoo bijvoorbeeld de Polen, toen hij na de oprichting der Poolsche republiek aan den Poolschen clerus verbood, politieke actie in het toen nog geheel Duitsche Opper-Silezië te voeren. In dien tijd werd Mgr. Ratti benoemd tot Apostolisch nuntius te Warschau en tot titulair-Aartsbisschop van Lepanto.

Na den dood van Z. Em. Kardinaal Ferrari van Milaan werd Mgr. Ratti in Juni 1921 tot diens opvolger benoemd. Gelijktijdig schonk Benedictus XV hem in zijn laatste consistorie het kardinaalspurper.

Benedictus XV stierf, en op 6 Februari 1922 koos het Conclaaf Kardinaal Ratti als diens opvolger. Hij nam den naam aan van Pius XI. Het viel al dadelijk als iets verheugends voor de toekomst op, dat de nieuwe Paus voor het eerst na het verdwijnen van den Kerkelijken Staat, toen 52 jaar geleden, weer zijn eersten zegen „Urbi et Orbi" gaf van het buitenbalcon van den St. Pieter, zooals vroeger gebeurde. De Pausen Leo XIII, Pius X en Benedictus XV hadden dezen eersten zegen, ten protest, binnen den St. Pieter gegeven. Met deze geste wilde Pius XI aanduiden, dat hij het door Benedictus XV reeds aangevangen streven naar verzoening tusschen het Vaticaan en Quirinaal wenschte voort te zetten. Daarom bevestigde hij ook den Kardinaal-Staatssecretaris van Benedictus XV, Gasparri in zijn ambt.

Inhoud en doel van het pontificaat van Pius XI worden gekarakteriseerd door zijn devies: „Pax Christi in regno Christi". Langs deze lijn ging gestadig de politiek van Pius XI. Dit kwam bijvoorbeeld tot uiting in de zending van een bijzonderen delegaat tijdens de Roerbezetting en tijdens het Saarplebisciet. Bijzondere aandacht wijdde de Paus aan de hereeniging der Roomsche en Grieksche Kerk. De betrekkingen tot Italië werden geregeld; een Concordaat werd gesloten en op 7 Februari 1929 volgde het verdrag van Lateranen tusschen den H. Stoel en den Italiaanschen Staat, waardoor de toestand, dat de Paus zich sedert 1870 als „gevangene van het Vaticaan" beschouwde, werd opgeheven en de Romeinsche kwestie na meer dan vijftig jaar werd opgelost. Op den dag van zijn vijftigjarig priesterschap verliet de Paus voor het eerst het Vaticaan. Kort daarop bezocht het Italiaansch Koningspaar den Paus.

Tijdens het pontificaat van Pius XI vallen als gewichtige Kerkpolitieke gebeurtenissen het sluiten van concordaten met Letland, Beieren, Polen, Litauen en Pruisen. Met Hitler sloot de Paus een algemeen Duitsch concordaat. Ook werd een concordaat met het nieuwe Oostenrijk gesloten.

Zware slagen troffen ook de Kerk onder Pius XI. Vooral de kerkvervolgingen in Rusland, Spanje, Mexico en Duitschland troffen Pius' vaderhart zeer hevig. De kerkstrijd in Duitschland en later ook in Oostenrijk vond in hem een vurig apostel van het Geloof en een vurig verdediger van Gods rechten. Tegelijk legde de Paus zijn gansche hart en al zijn krachten in zijn werk voor den wereldvrede, wiens hachelijk behoud zeker ten deele aan hem te danken was.

In zijn encyclieken behandelde Pius XI vooral de nooden en verwarringen onzer dagen, de offervaardigheid voor de noodlijdende menschheid, het huwelijk en vele andere problemen. Een nieuwen impuls gaf de Paus aan het religieus-kerkelijke leven door de „Katholieke Actie", die hij stichtte en op alle wijzen bevorderde. Ook de heidenmissie had hij in zijn hart gesloten. Persoonlijk wijdde hij in 1926 te Rome, op initiatief van Wijlen Z. Em. Kard. van Rossum, de eerste zes bisschoppen van Chineesche nationaliteit. De Paus toonde groote belangstelling voor de techniek. Alle resultaten der techniek werden in Vaticaanstad toegepast.

Den 13en Februari 1931 hield Pius XI van het Vaticaan uit zijn eerste radiorede voor alle zenders der wereld, en in 1935 herbergde het Vaticaan een jaar lang de wereldtentoonstelling der Katholieke Pers. Pius XI wordt de Paus der Verzoening genoemd. (De Tijd - Maasbode) **(Vor. ber. Pius XI 3505 C.)**

Z. H. PAUS PIUS XI

Belangrijke data uit het leven van Pius XI.

1857—31 Mei	Achille Ratti te Desio nabij Milaan geboren.
1879—20 Dec.	Priester gewijd.
1907— 6 Maart	Prefect van de Ambrosiana te Milaan.
1914—14 Sept.	Prefect van de Vaticaansche bibliotheek en kanunnik van St. Pieter.
1918—25 April	Apostolisch Visitator van Polen.
1919— 6 Juni	Apostolisch Nuntius te Warschau.
1919— 3 Juli	Tot titulair aartsbisschop van Lepanto benoemd.
1919—28 Oct.	Tot aartsbisschop gewijd.
1921—13 Juli	Kardinaal gecreëerd met gelijktijdige verheffing op den aartsbisschoppelijken zetel van Milaan.
1922— 2 Febr.	Opening van het conclaaf na het overlijden van Benedictus XV.
1922— 6 Febr.	Tot Paus gekozen.
1922—12 Febr.	Plechtige Pauskroning.
1929—11 Febr.	De verdragen van Lateranen gesloten.
1939—10 Febr.	Overleden.

A. Meetkunde en Ervaringsstructuur. —

Ter gelegenheid van den gedenkdag der Technische Hoogeschool te Delft, heeft op 9 Jan. '39 de rector-magnificus prof. dr. ir. J. A. Schouten een rede gehouden, welke hij getiteld had: „Meetkunde en Ervaringsstructuur".

De vraag of de wiskunde een wetenschap a priori of a posteriori is, is nog nimmer beantwoord en behoort misschien wel tot de zoogenaamde schijnproblemen. Spreker stelde zich liever de vraag wat er nu eigenlijk in feite gebeurt. Geschiedt de ontwikkeling der wiskunde, en meer speciaal van de meetkunde, zuiver buiten de ervaring om, of grijpt de ervaring bij voortduring of incidenteel in het ontwikkelingsproces in? Dit is in elk geval geen schijnprobleem. Bij de ontwikkeling van een ervaringswetenschap kan het gebeuren, dat het gelukt van het complex der ervaringen een structuurschema te ontwerpen, d.i. een stelsel van symbolen en regels, die de ervaringsfeiten afbeelden en in staat stellen voorspellingen te doen ten aanzien van den uitslag der experimenten. Een ervaringscomplex met volledig structuurschema heet volledig gemathematiseerd en het schema heet de wiskunde van het complex. De rekenkunde, de euclidische meetkunde, de klassieke mechanica, de relativiteitsmechanica en de quantenmechanica, zijn voorbeelden van volledige en minder volledige structuurschemata. Er is een streven deze schemata op den duur te vereenigen tot een enkel schema, dat dan het geheel der schematiseerbare ervaringsfeiten zou moeten afbeelden. Dit wordt mogelijk door de groote mate van soepelheid en beweeglijkheid, die de schemata bezitten.

Zoo ontstonden sinds het begin der negentiende eeuw uit de euclidische meetkunde door axiomawijziging (buiten de ervaringen om) tal van andere meetkunden, die voorloopig los naast elkaar stonden en eerst in 1872 door F. Klein werden geklassificeerd. Iedere meetkunde bleek te behooren tot een bepaalde, hetzij eindige, hetzij (bij de Riemannsche meetkunde) oneindige Liesche groep en bij iedere zoodanige groep behoorde een meetkunde.

EXACTE WETEN-SCHAPPEN

Het scheen, dat met de ontdekking van dit beginsel een definitieve afsluiting bereikt was. In 1916 kwam er echter een nieuwe inslag van de zijde der ervaringswetenschappen, de algemeene relativiteitstheorie. Naar aanleiding van deze theorie ontwikkelden de meetkundigen het begrip pseudoparallelisme en dit begrip voerde tot een geheel nieuw soort meetkunden, de overbrengingsmeetkunden, die ook nog wel in verband staan met eindige Liesche groepen, maar op een geheel andere manier. De overbrengingsmeetkunden kunnen weer worden opgevat als specialiseeringen van een nog ruimer soort meetkunden, de in 1922 ontdekte objectmeetkunden, die weer in verband staan tot oneindige Liesche groepen.

Is het nu de taak van den mathematicus om zich aan het werk te zetten en achtereenvolgens, buiten de ervaring om, alle door het nieuwe indeelingsschema aangegeven mogelijkheden te gaan uitwerken?

Reeds de oneindigheid der denkbare gevallen zou zulk een programma onmogelijk maken, nog afgezien van het feit, dat een mathematicus geen rekenmachine, maar een mensch is, een mensch met bepaalde neigingen, staande in de maatschappij in zeker tijdsgewricht en beïnvloed door en geïnteresseerd in de groote vragen, die in dat tijdsgewricht in de verschillende andere wetenschappen rijzen. Een indeeling, welke dan ook, levert hem slechts geordend materiaal, dat hij als vrij scheppend kunstenaar ter bevrediging van een in hem levende, voornamelijk aesthetische behoefte, bewerkt, daarbij zijn onderwerpen kiezend, weliswaar naar eigen smaak en eigen aanleg, maar bovenal sterk beïnvloed door de vragen van zijn tijd op physisch, technisch of ook wel economisch gebied. Hier komt in de wiskunde zelf duidelijk het boven ieder structuurschema uitgaande element aan den dag: de eigen belangstelling, de eigen wil, het eigen kunnen van den onderzoeker bepaalt de richting van voortgang. Een formalistische schema-peuteraar is misschien een bekwaam rekenaar, maar nooit een scheppend mathematicus. De groote invloed van het emotioneele element verklaart met één slag, waarom geen deel der wiskunde op den duur gedijt zonder den vernieuwenden en richtenden invloed der ervaringswetenschappen.

Reeds onmiddellijk na 1916 ontstonden er tal van vragen, die aanleiding gaven tot nieuw meetkundig onderzoek. In de eerste plaats die naar een algemeene veldtheorie, die gravitatieveld en electromagnetisch veld vermocht te vereenigen, te welker beantwoording tal van overbrengingsmeetkunden werden gemobiliseerd.

In de tweede plaats die naar de spinverschijnselen, die eveneens tot de uitwerking van verschillende overbrengingsmeetkunden voerde. De ervaring werkte hier richtend en stimuleerend op het meetkundig onderzoek, maar bleek nog tevreden met de nu bekende en reeds zoo zeer verruimde schemata. Revolutionnair werd haar invloed pas toen het probleem der materie opnieuw aan de orde gesteld werd. Want toen bleek, dat het gewone ruimte-tijd-continuum als beschrijvingsraam in het kleine (kleiner dan 10—13 c.M.) niet te gebruiken was en dat men dus weliswaar niet met de meetkunde, maar dan toch met de tot nu beschouwde vormen van meetkunde, in het kleine moest breken. De verruimde ervaring dwong de mathematici wederom tot verruiming hunner begrippen.

Spr. behandelde kort eenige probleemstellingen en resultaten uit deze zeer recente periode (vanaf 1934) en noemt daarbij meer speciaal H. T. Flint, Y. Mimura, A. March, D. van Dantzig en M. Born. Alles is nog zeer vaag en in ontwikkeling en men kan alleen zeggen, dat er een streven schijnt te zijn naar een soort van 0-0-dimensionale „ruimte", waarvan de „punten" ten deele met voldoend groote gebieden der ruimte-tijd-wereld correspondeeren, maar waarin te kleine gebieden geen correspondeerend „punt" vinden. In die 0-0-dimensionale „ruimte" zullen de golffuncties der toekomstige golfmechanica zich moeten ontplooien, indien men althans in dat stadium nog van golffuncties zal willen spreken. In elk geval staat er iets zeer buitengewoons te wachten, een nieuwe meetkunde, niet geboren uit abstracte bespiegelingen alleen, maar als structuurschema der ervaarbare werkelijkheid geboren in en uit den practischen strijd om de beheersching der natuurverschijnselen.

Ten slotte geeft spreker als zijn meening te kennen, dat dit alles tegen allen schijn in van de meest practische beteekenis is. Onze geheel moderne cultuur berust, wat de technische zijde betreft, op de mogelijkheid energie te winnen en in bruikbare vormen om te zetten. De totale waterkracht op de wereld is betrekkelijk gering en zou niet voldoende zijn om de behoefte van Europa alleen te dekken, indien in Europa het verbruik per hoofd zoo groot was als dat in de Vereenigde Staten in 1925. Zeer ruime schattingen ten aanzien van den beschikbaren energievoorraad in den vorm van kolen en olie voeren bij een toename van het verbruik van slechts ½ procent per jaar tot een levensduur van 600—725 jaren, een ontstellend cijfer, wanneer men daar den duur van de ontwikkeling van den mensch op aarde tegenoverstelt, die wel veilig op 200.000 jaren kan worden geschat. Met onzen geheelen technischen vooruitgang schijnen wij dus in een doodloopend slop geraakt te zijn, waarin wij niets anders doen dan energetisch ver boven onzen stand te leven. Tenzij er uitzicht bestond op het exploiteeren van andere energiebronnen, in het bijzonder op het ontwikkelen van bruikbare energie uit de materie zelf. Dergelijke metachemische processen zijn reeds op zeer kleine schaal in de laboratoria verwezenlijkt en zij treden vermoedelijk op zeer groote schaal op bij het opvlammen van

een nova. De vraag is of zulke processen, waarbij de omzetting van slechts 64 K.G. materie de geheele energiebehoefte van de wereld in 1925 zou kunnen dekken, ook op technische schaal en met behoorlijk rendement uitvoerbaar zijn, of dat er natuurwetten zijn, die deze mogelijkheid zoover beperken, dat er geen uitzicht op technische toepassing bestaat. Kenden we slechts de natuurwetten, die het gedrag der kleinste materiedeeltjes beheerschen, anders gezegd het structuurschema der metachemie of de meetkunde in het kleine, dan zouden wij in staat zijn een prognose uit te spreken ten aanzien van het verdere verloop van de technische periode in de geschiedenis der menschheid. Om dit structuurschema te leeren kennen zal er nog veel onderzoek noodig zijn, practisch onderzoek in de laboratoria en theoretisch onderzoek van de mathematische physici en mathematici over de geheele wereld. Over het aandeel van de wiskunde, meer speciaal van de meetkunde, in dat onderzoek, werd in deze voordracht, zij het ook kort en vaag, iets aangeduid. Het vele, dat hier bereikt is, is betrekkelijk nog zeer weinig, en nieuwe resultaten van groote theoretische en practische beteekenis staan ons wellicht reeds binnenkort te wachten.
(De Tijd - Red. K. H. A.)

12 FEBRUARI 1939

A. BELGIE. — Franco's agent te Brussel. —
De te Brussel nieuwbenoemde agent van generaal Franco, Zulueta, heeft 10 Febr. '39 aan den Belgischen minister van Buitenlandsche Zaken, Janson, zijn geloofsbrieven overhandigd.
In eenzelfde functie is, zooals reeds werd medegedeeld, door de Belgische regeering te Burgos benoemd, de heer Marcel Polain, die binnenkort naar zijn standplaats zal vertrekken. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3644 F.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Handelsaccoord met Polen gesloten. —
Na drie weken onderhandelen is een Poolsche delegatie, bestaande uit zeventien leden, met de Sovjetregeering tot overeenstemming gekomen inzake de onderteekening van een uitgebreid handelsaccoord. Het accoord voorziet in de behandeling op den voet van meestbegunstigde natie. De Sovjet-Unie neemt op zich, tusschen 40.000 en 50.000 ton mangaanerts te verkoopen, alsmede tabak, bontwaren, katoen en meststoffen, terwijl Polen steenkool, textielgoederen en textielmachines aan Rusland zal leveren.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 1610 E.)**

C. ENGELAND. — Commentaren op de verklaring van premier Neville Chamberlain van 6 Februari 1939. —

Engeland. — De Daily Telegraph (cons.) schrijft: Van nu aan kan nergens meer de mogelijkheid van twijfel bestaan.

Ver. Staten. — De verklaringen van Chamberlain in het Lagerhuis zijn te Washington, met voldoening ontvangen.

Frankrijk. — Alle Fransche bladen zonder onderscheid vereenigen zich, in hun waardeering voor Chamberlains verklaring. Zoo schrijft de Matin (cons.): „De verzekering van Chamberlain aan Frankrijk heeft te meer waarde, omdat Chamberlain zich, sinds de Fransch-Italiaansche spanning over de territoriale eischen van de regeering te Rome, behoedzaam had gewacht eenige officieele verplichting op zich te nemen. De verklaring van 6 Februari moet worden beschouwd als een plechtige verplichting, waaraan de andere groote mogendheden niet zullen nalaten de waarde te hechten welke ze verdient".

Italië. — In overeenstemming met de politiek om de groote menigte in het duister te laten nopens elk risico, dat verbonden zou zijn aan Britsche vijandschap ten aanzien van de Fransch-Italiaansche wrijving, stellen de Italiaansche bladen alles in het werk om de beteekenis van de verklaring van Chamberlain van 6 Februari te verkleinen. De bladen beweren, dat de verklaring is afgelegd in antwoord op een voortdurenden Franschen druk en dat zij niet verder gaat dan vroegere verklaringen van dat soort. Zij wijzen erop, dat Chamberlain, hiermede de verklaring van Bonnet steunende, gezegd heeft: „In geval van een oorlog, waar beide landen bij betrokken zijn", en niet „in geval van een oorlog." De bladen leggen dit aldus uit, dat Chamberlain hiermede het terrein der Britsche samenwerking in Frankrijk beperkt tot een oorlog, welke ontstaat uit een breuk van reeds bestaande verdragsrechten.
In gezaghebbende kringen te Rome onthoudt men zich van commentaar, doch, nu de verklaring volgt op de „bom" uit het Witte Huis van de vorige week, zijn deze kringen zonder twijfel onder den indruk van de teekenen, welke wijzen op een groeiende solidariteit tusschen de democratieën.

Duitschland. — Men beschouwt Chamberlain's verklaring als „niets nieuws meebrengende" en spant zich in om zoo min mogelijk van Chamberlain's woorden tot het Duitsche publiek te laten doordringen. De bladen publiceeren over het algemeen op de tweede of derde pagina een uittreksel uit de woorden van den premier, zonder er commentaar aan vast te knoopen.
Volgens de Börsenzeitung zijn Chamberlain's woorden het Engelsche antwoord op de herhaalde verklaringen van Fransche zijde, dat Frankrijk in geval van een conflict aan de zijde van Engeland zou staan. Dit antwoord bevestigt den staat van zaken, welke reeds was vastgesteld door het bestaande overleg tusschen de generale staven te Parijs en Londen.
(Vorig bericht 3647 D.)

D. WILLIAM BUTLER YEATS OVERLEDEN. —
De Iersche schrijver William Butler Yeats, dichter en tooneelhervormer, is op 30 Jan. '39, 73 jaar oud, te Menton overleden.
Met Yeats daalt een belangrijke figuur uit de Iersche nationale beweging ten grave; een bovenal lyrisch schrijver, die den schat van Iersche folklore en sagen, met hun mystische elementen, heeft helpen ontgraven en als „stof" koos voor zijn deels volksch bedoelde, vaak bovennatuurlijk getinte werken; een strijder voor het Iersche tooneel, dat hij heeft gediend door zijn dramatisch œuvre en als leider van het Abbey Theatre te Dublin.
In 1923 is hem de Nobelprijs voor letterkunde toegekend. (N. Rott. Courant)

E. TOONEEL. — Afscheid Anna Sablairolles. —
Anna Sablairolles, die in Groningen haar afscheidstournee begon met „Le Belle Avonture", dat ter harer eere door „De Nederlandsche Tooneelgroep" werd ingestudeerd, heeft op 7 Februari '39 haar afscheids-voorstelling gegeven in den Amsterdamschen Stadsschouwburg. Zij is bij die gelegenheid warm gehuldigd met bloemen en toespraken, die getuigden van toegenegenheid en vereering. (Telegraaf)

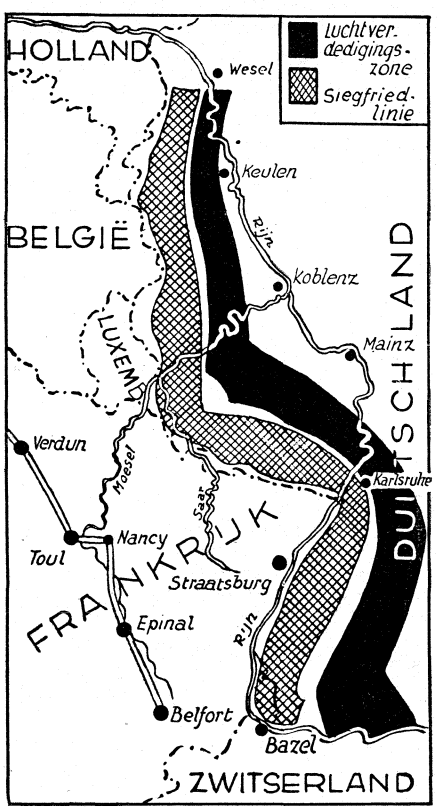
F. FRANKRIJK. — In- en Uitvoer in 1938. —
De Fransche invoer bedroeg in 1938 frs. 45.98 (v. j. frs. 42.38) milliard; de uitvoer frs. 30.58 (v. j. frs. 23.90) milliard. Het invoeroverschot bedroeg frs. 15.40 (v. j. 18.48) milliard.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3386 A.)**

G. GROOT-DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Ds. Müller van zijn ambt ontheven. —
Ds. Müller, die ds. Niemöller als hoofd van de evangelische oppositie was opgevolgd, is op 9 Februari door het consistorie van zijn ambt ontheven, in verband met zijn vredesgebeden gedurende de Septembercrisis. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Evang. Kerkenbond 3613 C.)

H. GROOT-DUITSCHLAND. — De schaarschte aan diverse levensmiddelen. —
De Deutsche Volkswirt bevat een aanwijzing, dat de tegenwoordige schaarschte aan boter, vet, eieren, vleesch en koffie in Duitschland zich binnenkort wellicht ook zal doen gelden voor andere artikelen. Het blad verwijst naar het feit, dat Berlijnsche huisvrouwen onlangs des morgens en des middags in rijen voor de kruidenierswinkels gestaan hebben in de hoop een beetje koffie te kunnen bemachtigen.
In een rij staan, aldus de Deutsche Volkswirt, doet onnoodig pijnlijke herinneringen herleven en is niet alleen de meest onjuiste, doch ook de meest oneconomische vorm van goederenverdeeling. De voorzichtige verbruiker is gedwongen, op de ongunstigste uren van den dag energie en tijd te verspillen om een min of meer willekeurige portie te verkrijgen. Indien hij niet bereid is dit offer te brengen, of anderen daarvoor te betalen, zal hij honger moet lijden.

Wat gebeurt met de koffie, kan evengoed met andere artikelen gebeuren. Als gevolg van invoerveranderingen zou het kunnen gebeuren, dat de voorraden niet op het peil van 1938 kunnen worden gehouden. In dit geval zou de beste methode zijn het thans voor boter geldende systeem uit te breiden, waarbij iedere verbruiker een boterkaart heeft en iedere week zijn portie bij denzelfden winkelier kan afhalen, die aanteekening houdt van de verstrekte hoeveelheid. Dit systeem, aldus de Deutsche Volkswirt zou voorkomen, dat hamsteraars van den eenen winkel naar den anderen gaan en de voorraden opkoopen. Onder de goederen welke het blad noemt, komen voor sigaretten en suiker. (Deutsche Volkswirt - N. R. Crt.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Een „Siegfriedlinie" in de lucht. —**
Het nieuwe nummer van het Duitsche militaire tijdschrift „Wehrmacht", bevat voor den eersten keer eenige bijzonderheden over de nieuwe luchtverdedigingsmaatregelen aan de Duitsche westelijke grenzen. Volgens de begeleidende kaart beslaat de „veiligheidszone" een breed gebied achter de „Siegfriedlinie" van het uiterste noorden bij de Nederlandsche grens, tot aan de Zwitsersche grens in het zuiden.



De bedoeling is, mogelijke aanvallende vliegtuigen reeds in het grensgebied op te vangen en onschadelijk te maken, aldus luitenant-generaal Kitzinger, de schrijver van het artikel. Hiervoor heeft men zijn toevlucht genomen tot drie verdedigingsmiddelen: luchtafweergeschut, ballon-versperringen en jagervliegtuigen. Zwaar en licht luchtafweergeschut zijn in het geheele gebied zoodanig opgesteld, dat hun draagwijdte elkaar aanvult. Zoeklichtbatterijen kunnen het geheele gebied in een zee van licht zetten. Op alle belangrijke punten van militair belang zijn ballon-versperringen gereed gemaakt, om zoogenaamde „lucht-mijnvelden" te vormen. Eskaders jagervliegtuigen zouden gereed staan om elken mogelijken bommenwerper aan te vallen, die desondanks verder zou kunnen doordringen. Bovendien is een uitgebreid waarschuwingsstelsel georganiseerd.

De luchtafweerbatterijen zijn op auto's of rails opgesteld en zouden zoodoende snel naar elk bedreigd punt kunnen worden gezonden. Tot dit doel zijn ook een aantal wegen in dit gebied aangelegd. Generaal Kitzinger is van meening, dat elke poging tot aanval in de kiem kan worden gesmoord of worden afgeslagen. (Telegraaf - Het Volk)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3626 D.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Cijfers betreffende de staal- en ijzerproductie in het jaar 1938. —**
De staal- en ijzerproductie van de Sovjet-Unie bedroeg in het jaar 1938: 15 millioen ton ruw ijzer, 18 millioen ton staal, 13½ millioen ton wals-staal. Er werden ca. 50.000 tractors, 23.000 maai-dorschmachines en meer dan 200.000 automobielen vervaardigd. (F. S. U. News Service) **(V. b. Productie 3629 E.)**

13 FEBRUARI 1939

C. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Defensie. —**
Aan de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VIII (departement van Defensie) der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1939 is het volgende ontleend:
Ook de minister sluit niet de oogen voor den zwaren financieelen en economischen last, door de steeds hoogere uitgaven ten behoeve van de bewapening op de volkeren gelegd, maar dan moge hij er toch op wijzen — evenals zulks door verscheidene andere leden is gedaan — dat die last voor het Nederlandsche volk, hoe zwaar ook, toch belangrijk minder zwaar is dan voor tal van andere volken, mede gelet op de omstandigheid, dat Nederland als groote koloniale mogendheid naast een weermacht voor de verdediging te land mede moet kunnen beschikken over voldoende maritieme weermiddelen.
De meening van enkele leden, dat alleen een stelsel van „collectieve defensie" voor ons land een aanmerkelijke kans op beveiliging zou opleveren, kan niet worden gedeeld.
De meening, dat de waarschijnlijkheid uiterst gering is, dat onze weermacht eenige preventieve werking zou kunnen uitoefenen, kan de minister evenmin deelen.
Reeds is door de betrokken instanties nauwkeurig nagegaan in hoeverre versnelling van de mobilisatie in het algemeen, en in het bijzonder van die van de troepen bestemd voor de uitwendige veiligheid, practisch mogelijk moet worden geacht. Op grond daarvan zijn in het systeem enkele wijzigingen aangebracht, waardoor eenige versnelling kan worden verkregen.
Het ligt in de bedoeling — voor zoover zulks nog niet is geschied — het materieel, dat bestemd is voor de luchtverdediging van de groote centra, in de nabijheid van die centra op te leggen. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Defensie 3606 C.; Begrooting 3560 B.)

D. **JAPAN. — „Partij voor de vernieuwing van Oost-Azië" gevormd. —**
Omtrent de vorming van een nieuwe partij door de fusie van de Sociale Massapartij en de Tohokai wordt nog gemeld, dat de nieuwe partij „Koa Kokuminto", d.w.z. „Partij voor de vernieuwing van Oost-Azië", gedoopt is. Zij zal in het bijzonder actie voeren tegen den „klassenstrijd en het egoïsme", en zij streeft naar „vereeniging van alle nationale krachten onder leiding van den Keizer".
Haar leider is een zekere Sogei Nakano.
Deze staat bekend als een groot bewonderaar van Hitler, dien hij verleden jaar te Berlijn een bezoek heeft gebracht. Hij is voorstander van een soort staatssocialisme volgens fascistisch recept.
(Deutsches Nachrichtenbüro)

A. NEDERLAND. — Onze buitenlandsche handel in 1938, ook met Nederl. Oost-Indië. —

Aan de bespreking van het Centraal Bureau voor de Statistiek van den buitenlandschen handel van Nederland in 1938 is het volgende ontleend:

De invoer van Nederland bedroeg in 1938 *f* 1415 (v. j. *f* 1550) millioen en de uitvoer *f* 1039 (v. j. *f* 1148) millioen. Het invoeroverschot bedroeg dus in 1938 *f* 376 (v. j. *f* 402) millioen.

Prijsdaling en vermindering van de in den handel omgezette hoeveelheden waren oorzaak, dat het jaar 1938 zoowel voor den invoer als voor den uitvoer lagere totaalcijfers doet zien.

Het percentage van den invoer, gedekt door uitvoer, bleef nagenoeg onveranderd: 73.4 over 1938 tegen 74.1 over 1937.

Naar het gewicht ging de uitvoer sterker terug dan de invoer. De uitvoer daalde van 16 millioen ton tot 14.4 millioen ton of 10% en de invoer van 23.5 millioen ton tot 22.8 millioen ton of bijna 3%.

Wat den export betreft, daalde het gewicht evenredig met de waarde, m.a.w. de gemiddelde exportprijs van alle goederen onderging ten opzichte van 1937 practisch geen verandering. Daar bij den invoer de waardedaling grooter was dan de vermindering in de hoeveelheid, beteekent dit een lageren importprijs voor 1938 in vergelijking met 1937. De daling van het prijspeil komt dus uitsluitend tot uitdrukking bij den invoer.

Tegenover een belangrijke daling naar gewicht en waarde van de onbewerkte en gedeeltelijk bewerkte goederen, staat een geringe stijging van de bewerkte goederen.

De invoer uit **Duitschland** bedroeg *f* 301 (v. j. *f* 327) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 154 (v. j. *f* 176) millioen. Het invoeroverschot bedroeg dus *f* 147 (v. j. *f* 151) millioen.

De invoer uit **België en Luxemburg** bedroeg *f* 162 (v. j. *f* 180) millioen en de uitvoer naar die landen *f* 106 (v. j. *f* 126) millioen. Het invoeroverschot beliep dus *f* 56 (v. j. *f* 54) millioen.

De buitenlandsche handel met België en Luxemburg is in vergelijking met 1937 met ruim 12% teruggeloopen.

De invoer uit **Engeland** bedroeg *f* 115 (v. j. *f* 129) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 234 (v. j. *f* 248) millioen. Het uitvoeroverschot bedroeg dus *f* 119 millioen (onv.).

De gewichtsvermindering van den invoer uit Engeland vindt haar oorzaak hoofdzakelijk in de daling van den invoer van steenkolen van 895.8 tot 738.8 millioen K.G. en ijzer, staal en werken daarvan van 74.9 tot 39.9 millioen K.G. Van grooten invloed op het waardecijfer was de vermindering van den import van garens en manufacturen, resp. van 16.2 tot 9.3 millioen K.G. en 18.8 tot 14.3 millioen K.G. De achteruitgang van deze twee goederengroepen is alleen al verantwoordelijk voor een daling van ca. *f* 12 millioen. De stijgingen zijn meest niet zeer belangrijk.

De invoer uit **Frankrijk** bedroeg *f* 65 (v. j. *f* 60) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 60 (v. j. *f* 76) millioen. Het invoeroverschot beliep *f* 5 (v. j. uitvoeroverschot *f* 16) millioen.

Spanje. De invoer uit dat land bedroeg *f* 4 (v. j. *f* 8) millioen en de uitvoer naar Spanje *f* 8 (v. j. *f* 19) millioen. Het uitvoeroverschot beliep *f* 4 (v. j. *f* 11) millioen.

Italië. De invoer uit Italië bedroeg *f* 13 millioen (onv.) en de uitvoer naar Italië *f* 12 millioen (onv.). Het invoeroverschot bedroeg dus onveranderd *f* 1 millioen.

De invoer uit **Zwitserland** bedroeg *f* 21 (v. j. *f* 17) millioen en de uitvoer naar Zwitserland *f* 21 (v. j. *f* 25) millioen. Het uitvoeroverschot beliep vorig jaar *f* 8 millioen.

Afgezien van de belangrijke daling van den invoer uit Zwitserland van chemicaliën (van 6.8 tot 3.3 millioen K.G.) kan van het meerendeel der goederen een stijging geconstateerd worden.

De invoer uit **Rusland** bedroeg *f* 32 (v. j. *f* 40) millioen en de uitvoer naar Rusland *f* 23 (v. j. *f* 22) millioen. Het invoeroverschot beliep *f* 9 (v. j. *f* 18) millioen.

Nederlandsch-Indië. — De invoer uit Nederlandsch-Indië bedroeg *f* 102 (v. j. *f* 126) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 100 (v. j. *f* 94) millioen, zoodat het invoeroverschot *f* 2 (v. j. *f* 32) millioen bedraagt.

Een belangrijk aandeel in de vermindering van de waarde van den invoer heeft de post andere ertsen (voornamelijk tinerts), waarvan de invoerwaarde daalde van *f* 48.7 tot *f* 32.5 millioen.

Afgezien van de vermeerdering van den uitvoer van vaartuigen en vliegmachines (van 17.0 tot 29.7 millioen K.G.), hetgeen tevens een groote vermeerdering van de waarde meebracht (van *f* 8.8 tot *f* 14.8 millioen), kon de uitvoer alleen van baksteen aanzienlijk toenemen. Voorts steeg de export van koolteerproducten.

Vereenigde Staten. — De invoer uit de Ver. Staten bedroeg *f* 153 (v. j. *f* 136) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 37 (v. j. *f* 58) millioen. Het invoeroverschot beliep dus *f* 116 (v. j. *f* 78) millioen.

De misoogst van maïs in Argentinië, gepaard gaande met een minder gunstige Argentijnsche tarwe-oogst en de overvloedige oogsten in de Vereenigde Staten, waren oorzaak van een groote verschuiving in de herkomst van tarwe en maïs. Daardoor kon de invoer uit de Ver. Staten van tarwe en maïs zeer aanzienlijk stijgen (resp. van 135.1 tot 285.5 millioen K.G. en van 20.7 tot 370.1 millioen K.G.).

In vergelijking hiermede zijn de andere verschuivingen in den invoer van weinig beteekenis. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vorig bericht 3620 B.)

14 FEBRUARI 1939

B. AUSTRALIE. — Mandaat Nieuw-Guinea wordt niet meer afgestaan. —

Hughes, de Australische minister van Buitenlandsche Zaken, heeft verklaard, dat Australië Nieuw-Guinea onder alle omstandigheden wil behouden omdat dit eiland Australië beheerscht. Het is waar, dat Australië Nieuw-Guinea alleen op grond van een Volkenbondsmandaat bezit, maar het heeft in den wereldoorlog veel offers gebracht en daarvoor in ruil feitelijk alleen Nieuw-Guinea gekregen. Australië heeft den Volkenbond beloofd Nieuw-Guinea niet te versterken, maar indien het mandaat ten uitvoer wordt gelegd en Nieuw-Guinea wordt ontwikkeld, sluit het in, dat het ook verdedigd moet kunnen worden. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Kaartje 3046 A.)

C. AUGUSTA DE WIT OVERLEDEN. —

In den ouderdom van 74 jaar is op 10 Febr. '39 te Baarn, waar zij de laatste jaren verblijf hield, overleden de bekende schrijfster Augusta de Wit.

Anna Augusta Henriette de Wit is geboren te Siboga (op Sumatra). Na de H.B.S. te Utrecht te hebben doorloopen, bezocht zij het Bedford College te Londen en het Girton College te Cambridge. Zij was leerares aan de H.B.S. te Batavia en litterair medewerkster aan de Javabode en enkele Nederlandsche dagbladen.

Tot haar bekendste boeken behooren: „Facts and Fancies about Java", waarvan de Nederlandsche uitgave in 1904 is verschenen, „Verborgen Bronnen", „Orpheus in de Dessa", „De Godin die Wacht", „Het dure moederschap", „Natuur en menschen in Indië", „De wake bij de brug", „Drie vrouwen in het Heilige Woud", „De avonturen van den Muzikant", „De wijdere wereld" en „Gods goochelaartjes".

(Nieuwsblad v. h. Noorden)

D. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Noodwetje betreffende wilde bussen aangenomen. —

Het noodwetje in zake de wilde bussen is op 9 Febr. 1939 in de Eerste Kamer met 19 tegen 14 stemmen aangenomen. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vorig bericht 3593 F.)

E. VEREENIGDE STATEN. — Scheuring onder Duitsche organisaties. —

Het „Steuben-genootschap", de belangrijkste vereeniging van Amerikaansche staatsburgers van Duitsche afkomst, heeft de betrekkingen met de „Deutsch-Amerikanische Konferenz", die het meerendeel der Duitsche organisaties te New York omvat, verbroken. Het „Steuben-genootschap" geeft als reden van dit besluit op, dat de „Deutsch-Amerikanische Konferenz" beginselen wilde opdwingen, die niet vereenigbaar zijn met de in de Vereenigde Staten gehuldigde vrijheidsbeginselen. (Telex-A. N. P.)

F. NOORWEGEN. — Begrooting 1939-'40. —

De begrooting voor het dienstjaar 1939-'40 is op 13 Jan. '39 door den minister van Financiën, Bergsvik, bij het Storting ingediend.

Het totaal der begrooting bedraagt kr. 635.5 millioen of kr. 69.7 millioen meer dan de begrooting van het loopende jaar. Het grootste deel van deze vermeerdering is bestemd voor het aanleggen van wegen, spoorwegen, verbetering van het electriciteitsnet, uitbreiding van het telegraaf- en telefoonnet, het bouwen van huizen, landbouwkolonisatie aan de kust e.d. Over een tijdvak van drie jaar wil men hiervoor kr. 100 millioen ter beschikking stellen, waarvan kr. 40 millioen gedurende 1939-'40. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Begrooting 2129 C.)

E. ITALIE. — Nieuw Handelsverdrag met Duitschland. —

Op 13 Febr. '39 is in het paleis Chigi te Rome een nieuw handelsverdrag tusschen Italië en Duitschland geteekend, waarbij o.a. de netelige kwesties, ontstaan door de inlijving van verschillende gebieden, werden opgelost. Het verdrag wordt een economisch fundament voor de as Rome—Berlijn genoemd.

(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. 3290 E.)**

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Recht van vereeniging. - Verklaring van minister Goseling van 9 Februari 1939. —

Het ontwerp (herziening der bepalingen recht van vereeniging en vergadering) bepaalt o.a., dat de politie vrijen toegang heeft: 1e tot alle openbare vergaderingen en 2e tot niet-openbare vergaderingen van meer dan tien personen, uitsluitend of mede door vreemdelingen bijgewoond. Tegen dit laatste (nieuwe) punt (2e) had o.a. mr. Joekes ernstig bezwaar gemaakt; de Minister heeft nu de bepaling aldus aangevuld, dat dit recht van toegang tot niet-openbare vergaderingen alleen geldt „indien het belang der openbare orde dat bepaaldelijk vordert", zoodat er een ernstig motief dient te zijn.

Het doel van het ontwerp is — zoo schetste de minister — voornamelijk de preventieve werking ervan, ten aanzien van alle vereenigingen. Welke vereenigingen verboden zullen zijn, moet de rechter bepalen. Dit geldt ook voor den Nieuw-Malthusiaanschen Bond. De rechter dus bepaalt, of een vereeniging in strijd komt met de goede zeden. Op de vraag, hoe het begrip „goede zeden" wordt opgevat, antwoordde de Minister voor zichzelf: volgens de christelijke moraal. Maar — herhaalde de Minister — de beslissing is bij den rechter. Wat de vreemdelingen betreft vond de Minister het noodzakelijk, dat alle vormen van steun aan staatkundige vereenigingen zouden worden verboden, ook de financieele steun. Vindt men dit nu zoo erg? vroeg de Minister, dat een vreemdeling geen geld mag geven aan een politieke partij? Een Nederlander, die zich in het buitenland vestigt, mag vandaar uit wèl geld blijven sturen; dit valt niet onder de formule, dat die vereeniging haar werk niet tot het buitenland mag uitstrekken.

Onze Nederlandsche vereenigingen — zei de Minister — moeten blijven „van vreemde smetten vrij".

Zij mogen gerust contact houden met geestverwanten elders, zij mogen alleen hun arbeid niet „uitstrekken tot" het buitenland, en dit gebeurt tegenwoordig. Om dit aan te toonen liet de Minister een orgaan van de N.S.B. zien, dat in Duitschland verschijnt voor de aldaar wonende Nederlanders, zoo iets zal voortaan niet meer mogen, voor geen enkele partij. (Avondpost)

(Vor. ber. Min. Goseling 3643 D.; Vereenigingsrecht 3279 G.)

B. H.M. DE KONINGIN. — Geestelijke en moreele herbewapening. - Conferentie met de Commissarissen der Koningin. —

Men meldt van officieele zijde:

H.M. de Koningin heeft 10 Februari ten paleize Noordeinde te Den Haag, een bijeenkomst gehouden met de Commissarissen der Koningin in de provinciën, ter bespreking van de mogelijkheden, welke zouden kunnen leiden tot practische uitvoering van de denkbeelden ten grondslag liggend aan de geestelijke en moreele herbewapening.

De Minister van Binnenlandsche Zaken was bij deze bijeenkomst tegenwoordig. (Het Vaderland)

(Vorig bericht 3630 C.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Landsmiddelen in 1938. —

De opbrengst van de landsmiddelen in 1938 bedroeg *f* 508.100.000 tegenover *f* 515.400.000 in 1937. (Aneta)

(Vorig bericht 3195 E.)

15 FEBRUARI 1939

D. NEDERL. OOST-INDIE. — De nijverheid in 1938.

Het hoofd van de afdeeling Nijverheid van het departement van Economische Zaken, deelde het volgende mede: Het jaar 1938 is voor de nijverheid in Nederlandsch-Indië algemeen bevredigend geweest. Het jaar 1937 zette in met een stijging, welke echter niet gehandhaafd bleef, zoodat ook in Indië, evenals overal elders, een kleine inzinking viel waar te nemen. De klein-nijverheid heeft haar positie beduidend verstevigd. De gunstige ontwikkeling wordt vooral bevorderd door betere verkeersmogelijkheden, door het onderwijs en door het bevolkingsaccres.

Betreffende de midden-nijverheid merkte het hoofd van de afdeeling, de heer Sitsen, op, dat de verschillende fabrieken, b.v. die van de zeepindustrie, het hier te lande verloren afzetgebied door een grooteren export goedmaakten, terwijl de jongere fabrieken, o.a. de margarinefabrieken hun afzetgebied hier te lande in 1938 zeer belangrijk uitbreidden.

Ook de groot-nijverheid geeft door talrijke reeds voltooide of nog uit te voeren uitbreidingen een veel beter beeld dan eenige jaren terug.

Uit alles blijkt vooral hoe in Nederland de ambitie en durf om hier te lande iets te ondernemen, toenemen.

De volgende percentages leveren een weergave van het deel der consumptie, dat volgens de taxatie hier te lande wordt gefabriceerd: margarine 40, biscuit 45, suikerwerk 60, sigaren 80, sigaretten 92, verbandwatten 30, geraffineerde zwavel 20, ijzer-vitriool 80, strijkklare verf 75, zeep 72, asbest cementplaten 16, glas 9, triplex-kisten 6, looierijen 70, schoenen 60, ander leerwerk 70, pajongs 38, houtvrij papier 27, gietijzeren oostpannen 90, rijwielen 35, flashlights 40, sigarenaanstekers 80, textiel 6.

De buitengewesten namen van de nijverheid op Java in 1935 45 millioen af, in 1936 56 millioen, in 1937 82 millioen en in 1938 75 millioen. De daling in 1938 is in hoofdzaak te wijten aan prijsverlaging.

De cijfers van den invoer van Ned.-Indië werden door deze grooter wordende afneming in belangrijke mate beïnvloed, hoewel geen verminderingen, doch verschuivingen zijn ontstaan. (Aneta)

E. PETROLEUM. — Geschatte Wereldpetroleumproductie. (In duizenden tonnen). —

	1938	1937	1936	Verschil in % 1937-'38
Ver. Staten . .	164.740	173.734	149.289	— 5.2
Rusland . . .	29.300	28.397	27.416	+ 3.2
Venezuela . . .	27.740	27.723	22.939	—
Iran	10.000	10.330	8.329	— 3.2
Nederl.-Indië . .	7.300	7.189	6.387	+ 1.5
Roemenië . .	6.600	7.147	8.701	— 7.7
Mexico	4.800	6.751	5.943	— 28.9
Irak	4.250	4.314	4.070	— 1.5
Columbia . . .	2.980	2.904	2.677	+ 2.6
Trinidad . . .	2.470	2.253	1.922	+ 9.6
Argentinië . . .	2.370	2.282	2.211	+ 3.9
Peru	2.100	2.319	2.323	— 9.4
Bahrein . . .	1.150	1.061	639	+ 8.4
Burma	1.060	1.083	*	— 2.1
B. Borneo . . .	895	793	703	+ 12.9
Canada . . .	940	366	201	+156.8
Duitschland . .	625	486	445	+ 28.6
Polen	507	501	511	+ 1.2
Britsch-Indië . .	365	298	1.366	+ 22.5
Japan	360	368	341	— 2.2
Ecuador . . .	290	280	268	+ 3.6
Egypte	220	170	178	+ 29.4
Andere landen .	300	226	271	+ 32.7
Totaal	271.362	280.975	247.130	— 3.4

* In Br.-Indië opgenomen. (Telegraaf)

(Vor. ber. Productie 2863 A.)

F. NEDERLAND. — Minister Patijn's verklaring inzake den Volkenbond. - Ons land zal geen doortocht verleenen. - Onze betrekkingen met Duitschland. —

In de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer inzake de begrooting van Buitenlandsche Zaken voor 1939 deelt minister Patijn op 7 Februari o.a. het volgende mede met betrekking van de verhouding van ons land tot den Volkenbond.

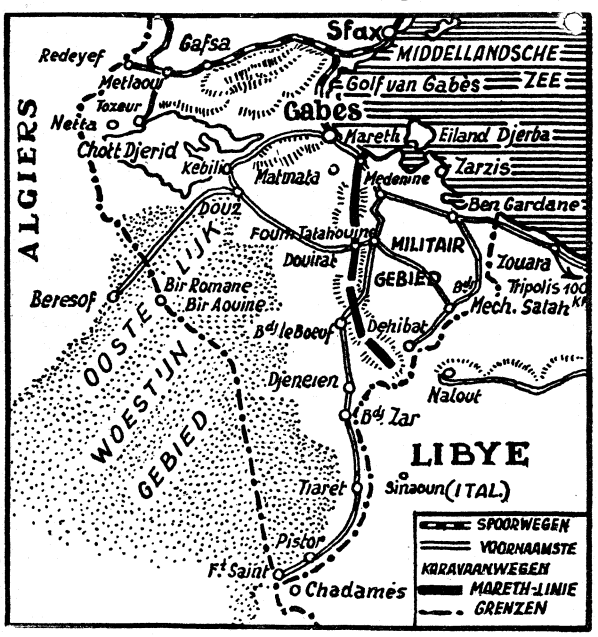
De minister deelt de opinie, dat doelbewust moet worden gestreefd naar de instandhouding van het instituut van den Volkenbond. De politiek van de Nederlandsche regeering, die juist er naar streeft om de gevaren, die het Volkenbondslidmaatschap onder de huidige constellatie voor de kleine mogendheden zou kunnen medebrengen, te ondervangen op andere wijze dan door den Bond den rug toe te keeren, geeft hiervan blijk. Ook de regeering acht, naar zij bij herhaling heeft doen blijken, de veiligheid der kleine staten het best gewaarborgd door een deugdelijk stelsel van collectieven bijstand.

Gaarne geeft de minister dan ook opnieuw de verzekering, dat de regeering elke gelegenheid zal aangrijpen om te komen tot een herleving van dit beginsel. Daarbij moet echter met de mogelijkheid worden rekening gehouden dat, juist teneinde het gestelde doel in de toekomst te kunnen verwezenlijken, het noodzakelijk zou kunnen zijn, aanvankelijk nog verder te gaan in de richting van aanpassing der thans hoogstens formeel nog geldende, doch in waarheid slechts een schijnbestaan leidende, bepalingen aan de werkelijkheid.

De minister is voornemens, om in gevallen waarin zulks met vrucht zou kunnen geschieden, het overleg met andere kleine mogendheden voort te zetten.

Ongetwijfeld laat het facultatief stellen van artikel 16 de mogelijkheid van een actieve deelneming aan een gemeenschappelijke militaire actie toe.
De minister moge echter in herinnering brengen dat, gelijk hij te Genève in zijn rede in de Volkenbondsvergadering nog eens uitdrukkelijk heeft doen uitkomen, Nederland niet bereid zal zijn tot het verleenen van doortocht, indien de staat-aanvaller een aangrenzend land zou zijn, zoodat, wanneer men gemeenschappelijke strijdkrachten over het Nederlandsch gebied zou toelaten, deze doortocht noodzakelijkerwijze zou leiden tot een botsing op dat gebied tusschen deze strijdkrachten en de weermacht van den staat-aanvaller, tengevolge waarvan Nederland tot slagveld zou worden gemaakt.
Betrekkingen met Duitschland. — Het belang van goede betrekkingen met Duitschland met nadruk door eenige leden bepleit, behoefde der regeering zeker niet te worden voorgehouden. Zij is er zich ten volle van bewust dat, afgescheiden van overwegingen van internationaal gemeenschapsgevoel, hetwelk ook in ons volk als traditie leeft, Nederlands zakelijke positie in de wereld te allen tijde zoowel waarborg als beweegreden zal vormen voor het streven naar een goede verstandhouding tot andere mogendheden en met name ook tot Duitschland. Dat omgekeerd dit streven ten opzichte van Nederland ook aan Duitsche zijde bestaat, zag de regeering met voldoening en waardeering bevestigd in de jongste rede van den rijkskanselier.
(Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Mr. J. A. N. Patijn 3447 G.; Betrekkingen met Groot-Duitschland 3571 C.)

A. LYBIE. — Het Italiaansche leger versterkt. —



Naar wordt vernomen heeft Italië in de jongste weken 60.000 man troepen naar Tripoli en Lybië gezonden, hetgeen in officieele kringen niet wordt ontkend. Bij de volgende uitwisseling van militaire inlichtingen krachtens de bepalingen van het Britsch-Italiaansche verdrag, zal hiervan aan Groot-Brittannië mededeeling worden gedaan. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Lybië 3533 A.; Versterkingen 2978 A.)

B. NEDERLAND. — Onze betrekkingen met Duitschland. —
De „Berliner Börsenzeitung" schrijft:
„De Nederlandsche Minister van Buitenlandsche Zaken heeft vastgesteld, dat in Nederland en in het Duitsche Rijk goede wil tot het onderhouden van de beste betrekkingen aanwezig is. Des te bedenkelijker is het, dat uit Nederland steeds nog geruchten naar Londen worden overgebracht, dat Duitschland van plan zou zijn in Maart Nederland aan te vallen. Deze geruchten hebben de bedoeling in de eerste plaats den indruk van ontspanning, welke de rede van den Führer heeft gewekt, weg te nemen en in de tweede plaats de openbare meening van Engeland te vergiftigen ten einde een nieuwe crisisstemming te veroorzaken. Gezien de hardnekkigheid der duistere elementen zou het in het algemeen belang zijn indien van Nederlandsche zijde nogmaals een duidelijk woord zou worden gesproken".
Naar aanleiding van bovenstaand telegram kan na informatie te bevoegder plaatse worden opgemerkt, dat berichten als waarop de Berliner Börsenzeitung doelt, hier te lande onbekend zijn.
Een duidelijk woord van Nederlandsche zijde als waarop het Berlijnsche blad aandringt, is juist enkele dagen geleden gesproken door den Minister van Buitenlandsche Zaken in de Memorie van Antwoord inzake de begrooting voor 1939, in de uitvoerige paragraaf welke daarin aan de betrekkingen tusschen Duitschland en Nederland werd gewijd en welke in de Nederlandsche pers in extenso is afgedrukt. De tekst van dit regeeringsstuk, opgenomen in de Nederlandsche bladen van 7 Februari stond te zelfder tijd ter beschikking van het officieele Duitsche Nieuwsbureau. Men zou er zich dus over moeten verbazen, indien de Berliner Börsenzeitung daarvan tot heden nog geen kennis heeft gedragen. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3659 F.)

16 FEBRUARI 1939

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Geen nieuwe Indische pensioenkorting. —
Alle omstandigheden in aanmerking genomen, daarbij ook gelet op het in vergelijking met de ernstigste crisisjaren niet onbevredigend peil der middelen, kan minister Welter geen termen vinden voor de door sommige Tweede-Kamerleden bepleite wederinvoering van de alleen voor een noodtoestand van de Indische financiën door den wetgever aanvaarde pensioenkorting. Aldus een van minister Welter's mededeelingen in de Memorie van Antwoord over de Indische begrooting op 8 Febr. '39. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Pensioenen 3025 B.)

D. NEDERLAND. — Onze premier, Dr. H. Colijn, verdedigt zijn beleid in de Eerste Kamer. —
Minister-president dr. H. Colijn heeft op 9 Febr. '39 in de Eerste Kamer zijn beleid verdedigd. Wij ontleenen aan zijn uiteenzettingen het volgende:
Wat onze zelfstandigheidspolitiek betreft, wij doen het uiterste om onze zelfstandigheid te handhaven. Nederland en Ned.-Indië liggen beide in stormhoeken van de wereld. Een verschil tusschen wat we financieel kunnen doen en wat we zouden behooren te doen, blijft altijd aanwezig. Doch binnen de beperkte grenzen van onze financiën wordt het mogelijke gedaan.
Thans overgaande tot de opmerkingen van sociaal-democratischen aard, zegt spr., dat men de leerlingenschaal als een soort stormram tegen het kabinet gebruikt. Deze schaal is niet door het tegenwoordige kabinet, doch door het Kabinet-Ruys ingesteld. Zij dateert van 1932. Daarom kan spreker niet inzien, dat de actie zuiver zakelijk is. Veeleer gelooft hij aan politieken opzet.
Wanneer een minister van Onderwijs verklaart, dat hij niet in staat is, in de leerlingenschaal wijziging te brengen wegens financieele bezwaren, dan spreekt hij namens het kabinet. Wat zou men er van zeggen indien in die omstandigheden de minister van Onderwijs heen ging en de andere leden van het kabinet bleven rustig zitten? Spr. meent, dat deze zaak thans voldoende duidelijk is.
Ten opzichte van de arbeidsverzekering is sprekers standpunt niet veranderd.
Met het verwijzen naar andere landen ten opzichte van de werkloosheidsbestrijding moet men nu eindelijk eens ophouden. Amerika heeft ondanks het gebruik van middelen — met nauwelijks uit te spreken financieele bedragen — nog tien millioen werkloozen, d.i. naar verhouding tweemaal zooveel als Nederland.
Engeland heeft een even groot percentage als wij, Zweden verkeert in bijzondere omstandigheden door zijn bewapeningsindustrie, welke tegenwoordig overbezet is.
De koopkrachttheorie moet spr. als werkloosheidsbestrijdingsmiddel afwijzen.
Uitvoering van openbare werken kan de oplossing niet brengen, hoewel zooveel mogelijk op dit gebied wordt verricht.
Het plan-Westhoff is niet te beschouwen als een doktersrecept, doch als een opsomming van mogelijkheden. De regeering zal daaruit kiezen, wat zij het meest gewenscht acht.
In het tweede halfjaar 1938 zijn niet minder dan 9265 werkverschaffingsobjecten goedgekeurd.
De werkloosheid is op niet geringe wijze dalende. In October 1936 waren er 394.000 werkloozen, in October 1938 was dit aantal gedaald tot 315.700, een vermindering derhalve met ± 80.000 personen. Bovendien heeft het bedrijfsleven in die twee jaar tweemaal 35.000 nieuwe werkkrachten geabsorbeerd, zoodat in die twee jaren hier te lande uiteindelijk ongeveer 150.000 personen aan den arbeid zijn gekomen.
Een onderzoek naar de verdere opruiming van krotwoningen is gaande.
Voortdurend moeten nieuwe maatregelen worden afgewogen tegen de financieele mogelijkheden. Dit maakt het besturen zoo uitputtend.
De politiek, waarbij men eenerzijds beweert, dat minister De Wilde en spreker de gevangenen van Rome zijn en anderzijds, dat de katholieken door hen zijn gekluisterd, noemt spr. niet slechts een kleine, doch ook een vieze politiek, waarbij spr. wijst op wat hij noemt nationaal-socialistische verdwazing.
(Het Vaderland)
(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3570 A.)

A. **HONGARIJE. — Kabinet-Imrédy afgetreden. —**
Het kabinet-Imrédy is op 15 Febr. '39 afgetreden. Het Hongaarsche telegraafagentschap publiceert omtrent het aftreden van het kabinet het volgende officieele communiqué:
De leden van de regeering zijn op 15 Februari in ministerraad bijeengekomen en hebben op voorstel van Imrédy besloten den Rijksbestuurder het ontslag van het kabinet aan te bieden. Na den ministerraad is Imrédy door den Rijksbestuurder ontvangen. Hij heeft hem toen het ontslag van de regeering overhandigd. Horthy heeft het ontslag aanvaard en het kabinet belast met de afdoening der loopende zaken. Minister-president Imrédy heeft zijn aftreden gemotiveerd met te wijzen op zijn Joodsche voorouders. Een van zijn overgrootouders van moederszijde was Jood. Imrédy had eenigen tijd zijn Joodsche afkomst ontkend.
De Kamer, welke bijeen zou komen ter bespreking van de „Jodenwet" van Imrédy, is sine die verdaagd om redenen van binnenlandsche politiek.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3558 D.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De positie der Duitschers. —**
Tijdens een zitting van de fractie der Duitsche nationaal-socialistische afgevaardigden en senatoren heeft de voorzitter, afgevaardigde Ernst Kundt, op 13 Februari o.m. verklaard, dat het een dwaling zou zijn te veronderstellen, dat het den Duitschers in Tsjecho-Slowakije thans beter gaat dan voor 1 October 1938. Men heeft door de verschillende methoden en zelfs met behulp van twee regeeringsverordeningen de Duitschers uit de bedrijven gedrongen. Aan Tsjechische zijde heerscht de neiging den nieuwen staat slechts als een nationalen staat der Tsjechen te beschouwen, waaruit de overgebleven Duitschers moeten worden weggedrongen. Het ligt voor de hand, dat de fractie der Duitsche nat.-soc. afgevaardigden en senatoren en de leiders van de volksgroep met alle krachten daartegen zullen strijden. Dit moet niet slechts worden beschouwd als een aangelegenheid van de Duitsche volksgroep, maar als een kwestie van de verdere verhouding van het Duitsche Rijk tot het nieuwe Tsjecho-Slowakije.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kundt 3516 C.)**

C. **ENGELAND. — Bewapening. - Defensiebegrooting voor 1939-'40 523 millioen pond. - Witboek. —**
De Britsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 15 Febr. '39 in het Lagerhuis medegedeeld, dat het bedrag van 400 millioen pond sterling voor defensie-uitgaven, dat de regeering, volgens de haar in 1937 voor den tijd van vijf jaar verleende volmacht mag leenen, tot 800 millioen (omstreeks *f* 7 milliard) moet worden verhoogd; de gestelde termijn loopt in het begrootingsjaar 1941-'42 af.
Uit het op 15 Februari gepubliceerde witboek blijkt, aldus de minister, dat de defensiebegrooting voor 1939-'40 523 millioen pond zal beloopen. In het begrootingsjaar 1937-'38 waren de uitgaven 262 millioen en voor het loopende jaar bedraagt de raming 388 millioen. Bijgevolg zullen de defensie-uitgaven in de eerste drie jaar, nadat de machtiging was verleend 400 millioen te leenen, totaal reeds 1173 millioen beloopen (omstreeks *f* 10.140 millioen).

Bij dat bedrag is echter nog geen rekening gehouden met de extra-uitgaven voor de bescherming tegen vliegtuigaanvallen, doch uitsluitend met hetgeen noodig is voor vloot, leger en luchtmacht; voor het volgende jaar zal voor de vier diensten circa .580 millioen uitgetrokken moeten worden.
Wat de vloot betreft, is de regeering van plan in het program voor 1939 nog twee slagschepen op te nemen, zoodat dit jaar negen van deze schepen in aanbouw zullen zijn.
Voorts worden gebouwd twee flottieljes torpedobootjagers en twintig snelle escorte-vaartuigen van een nieuw type en bestemd voor de bescherming der scheepvaart tegen duikboot- en vliegtuigaanvallen. Het aantal nieuw te bouwen vliegtuigmoederschepen wordt met een tot zes verhoogd, ongerekend de „Ark Royal", die nagenoeg gereed is. Voorts worden nog gebouwd vier groote kruisers met 15 c.M. kanonnen en eenige kleinere oorlogsschepen. De moderniseering van oude slagschepen vordert goed en eveneens worden goede vorderingen gemaakt bij de versterking der luchtdoel-artillerie van andere schepen.
Zeer bevredigend zijn ook de vorderingen met de uitrusting van het leger.

De luchtvloot. — Wat de luchtvloot betreft, zijn in het loopende begrootingsjaar de maandelijksche afleveringen van vliegtuigen meer dan verdubbeld en de productie breidt zich nog steeds uit. Tegen 31 Maart '39 zal het aantal eerste-linie-vliegtuigen zijn gestegen tot 1750, zooals ook in het program was vastgesteld. In Mei verleden jaar was echter bepaald, dat het moederland over 2370 en de koloniën over 500 eerste-linie-vliegtuigen moesten beschikken, terwijl ook het aantal marinevliegtuigen werd vergroot.
In November '38 werd tot een nog grootere uitbreiding besloten. Zooals uit het witboek blijkt, vervolgde sir John Simon, is het eerste gedeelte van het vijfjarenplan voor de defensie thans voltooid. De industrieele capaciteit is aanmerkelijk vergroot, de productiemoeilijkheden zijn overwonnen. De drie diensten krijgen alle wapenvoorraden in groote hoeveelheden en van het laatste model, de productie zal op uitgebreider schaal worden voortgezet.
De verdere plannen zullen afhangen van de wereldsituatie en het is op het oogenblik onmogelijk te voorspellen, of de toestand het spoedig mogelijk zal maken, de bewapeningsproductie te verminderen. Ten slotte deelde Simon mede, dat het komende jaar alleen voor de luchtvloot ruim 200 millioen pond zal noodig zijn. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3612 G.; Bewapening 3502 E.)

17 FEBRUARI 1939

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Fransch protest tegen de bezetting van Hainan. —**
De Japansche Minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 13 Februari den Franschen ambassadeur te Tokio, Arsène Henry, in antwoord op diens vertoog medegedeeld, dat de Japansche bezetting van het eiland Hainan tot doel heeft de Japansche blokkade van Zuid-China te versterken en de ineenstorting van het bewind van Tsjang-Kai-Sjek te verhaasten. Arita verduidelijkte voorts, dat Japan geen territoriale bedoelingen met Hainan heeft.
Ook de Engelsche gezant te Tokio heeft tegen de bezetting geprotesteerd. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3653 F.; Hainan 3653 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — De tewaterlating van het slagschip „Bismarck". —**
In tegenwoordigheid van de geheele rijksleiding van staat, partij en weermacht is op 14 Februari het nieuwe Duitsche slagschip „F" (35.000 ton) te water gelaten. Het schip is „Bismarck" gedoopt en rijkskanselier Hitler heeft in zijn dooprede hulde gebracht aan den kanselier van het oude keizerrijk. De eigenlijke doopplechtigheid werd verricht door mevrouw Dorothee von Löwenfeld, een kleindochter van Bismarck. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3602 C.; Leger, Vloot en Luchtm. 3657 A.)

F. **HONGARIJE. — Kabinet-Teleki. - Graaf Paul Teleki vervangt Imrédy. —**
Graaf Paul Teleki, minister van onderwijs en eeredienst in het afgetreden kabinet, heeft op 16 Februari de regeeringscrisis opgelost.
Met uitzondering van den minister-president, is het nieuwe kabinet op dezelfde wijze samengesteld als het vorige. Imrédy maakt geen deel meer uit van de nieuwe regeering, graaf Teleki is thans minister-president.
Minister-president Teleki heeft in de regeeringspartij verklaard, dat het feit, dat de samenstelling ongewijzigd is gebleven, het beste bewijs vormt, dat het voornemen bestaat, de politiek van Imrédy ongewijzigd voort te zetten, in de buitenlandsche zoowel als in de binnenlandsche politiek.
De nieuwe regeering handhaaft de wetsvoorstellen op de Joden, zoowel als die betreffende grondhervorming in ongewijzigden vorm.
Homan heeft de portefeuille van eeredienst van Teleki overgenomen. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3661 A.)

A. **VENEZUELA. — Nieuwe Petroleumwet. —**
Het Venezolaansche staatsblad van 6 Jan. '39 bevat de nieuwe wet op de petroleum-winning. Ieder Venezolaan of buitenlander, kan concessie verkrijgen, behalve buitenlandsche regeeringen, staten of ondernemingen, die daarvan afhangen of ambtenaren daarvan. De concessionaris betaalt een exploratie-belasting van 4 bolivares per ha. als de concessie koolwaterstoffen bevat.
Voorts wordt een eenmalige belasting van 8 bolivares geheven; ten slotte betalen alle concessionarissen jaarlijks een „oppervlakte-belasting" van 2 bolivares per ha. voor de eerste 3, 4 voor de volgende 27 jaar en voor verdere jaren 5 bolivares.
Voor in Venezuela geraffineerde producten wordt 50 % van de geldende invoerrechten geheven.
Een belangrijk artikel is 82; dit bepaalt, dat in alle gevallen het publieke recht en de maatregelen ter bescherming van de nationale economie en industrieën toepasselijk zullen zijn. (Telegraaf)
(Vor. ber. Petroleum 3305 E.)

B. **Z.H. PAUS PIUS XI. — De uitvaart. —**
Het stoffelijk overschot van Paus Pius XI rust thans in de crypte van de St. Pieter.



Z.H. Paus Pius XI.

Tijdens de bijzettingplechtigheden, welke op 14 Februari plaats hadden, heeft de christenheid, vertegenwoordigd door de hoogste prelaten en een menigte vooraanstaande diplomatieke persoonlijkheden, een laatsten groet gebracht aan den Paus.
Een diep ontroerend oogenblik was het, toen de kist langzaam in de donkere crypte verdween, terwijl het koor „In Paradisum" zong.
Kardinalen en bisschoppen wachtten in de crypte, waar Paus Pius XI persoonlijk verkozen heeft na zijn dood te rusten, naast Paus Pius X, tegenover kardinaal Merry del Val. (De Maasbode)
(Vorig bericht 3654 A.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Rublee's verslag in zake de Duitsche Joden. —**
Rublee heeft dezer dagen verslag uitgebracht over zijn besprekingen te Berlijn en keert, nu hij de Duitsche voorstellen heeft ontvangen, naar Amerika terug om zijn rechtspraktijk te hervatten. Sir Herbert Emerson, Volkenbondscommissaris voor de vluchtelingen, is voor zijn opvolging aangezocht.
In het nieuwe Duitsche voorstel meent men eenige verbetering te zien. Een centraal bureau te Berlijn zou de wegzending der Joden regelen en bekostigen met behulp van een uit Joodsch bezit gevormd fonds. Het comité wil trachten, al deze ongelukkigen binnen vijf jaren onder dak te brengen. Op de Philippijnen wil men er honderdduizend toelaten, mits zij landbouwers zijn, een eisch die ook in Zuid-Amerika meestal wordt gesteld.
De Commissie van Evian heeft echter tot dusverre niets met de Duitsche en andere voorstellen kunnen uitrichten.
(Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad - N. R. Crt.)
(Vorig bericht 3627 E.)

D. **PALESTINA-CONFERENTIE TE LONDEN. — Briefwisseling van Sir Henry MacMahon. - Toezegging van Palestina aan de Arabieren. —**
Op verzoek van de Arabische afvaardiging ter Palestina-conferentie zal de briefwisseling door Sir Henry MacMahon, Britsch Commissaris in Egypte in 1915, met wijlen Koning Hoessein van den Hedsjaz, in een Witboek worden afgedrukt. Deze briefwisseling behelst een toezegging van Palestina en omringende landen aan de Arabieren in ruil voor hun hulp tegen de Turken. (Times) **(Vor. ber. 3653 D.)**

E. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Na de verovering van Catalonië. —**
Heel Catalonië is thans in handen van Franco. En wat de aandacht trekt: een steeds grooter deel van vluchtelingen en ook van linksche soldaten keert over de Fransche grens naar het nu rechtsch geworden gebied terug.
De verhouding tusschen de nationalisten aan de grens en de Fransche grenstroepen is heel goed. Franco onderhandelt druk met Engeland over economische kwesties, verband houdende met den opbouw in Spanje. In Duitschland en Italië wordt dit niet met genoegen gezien, maar het ligt voor de hand, dat Spanje thans behoefte heeft aan kapitaal. En daarvoor moet het nu eenmaal niet bij de totalitaire landen zijn. De linksche regeering heeft zich te Madrid gevestigd en verklaart den strijd te zullen voortzetten tot het bittere einde.
De „Giornale d'Italia", welke kort geleden nog allerlei voorwaarden noemde voor de ontruiming van Spanje door de Italiaansche legioenen, heeft ineens een veel kalmer toon aangeslagen. Zij verlangt niet meer, dat het regime in Spanje fascistisch zal zijn, als het maar een nationaal bewind is, vrij van verderfelijke buitenlandsche invloeden. (Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3653 B.)

18 FEBRUARI 1939

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Cyril Clemens — „My Cousin Mark Twain." (Emmous, Pa.) **(Vor. ber. 3653 E.)**

Duitsch: Karl Friedrich Boree — „Die Geschichte eines Unbekannten." (Wolfg. Krüger Verl., Berlin '39)
Rudolf Brungraber — „Die Engel in Atlantis," roman. (Rohwolt) **(Vor. ber. 3653 E.)**

Engelsch: Storm Jameson — „Here comes a candle." (Cassell, 1938)
H. F. Parkinson — „They shall not die." (Constable)
Eric Partridge — „The World of Words." (Routledge)
(Vor. ber. 3653 E.)

Fransch: Colette — „Le Toutounier," roman. (Ed. Ferenczi, Paris 1939)
Etienne Gilson — „Héloïse et Abélard." (Libr. Philosoph. J. Vrin) **(Vor. ber. 3653 E.)**

Nederlandsch: Anton van Duinkerken — „Twee vierkante meter." (De „Uilenreeks", Bigot & v. Rossum)
(Vor. ber. 3653 E.)

Zuid-Afrikaansch: Dr. G. Dekker — „Afrikaansche literatuurgeschiedenis." (Nasionale Pers, Beperk. Kaapstad) **(Vor. ber. 2679 E.)** (Red. K. H. A.)

WERELDHANDEL

A. De ontwikkeling in 1938. —

De statistische afdeeling van de „Agence Economique et Financière" heeft een overzicht samengesteld van den buitenlandschen handel van de voornaamste landen van de wereld in 1938 in vergelijking met 1937.

Bij een beschouwing van de cijfers, blijkt in de eerste plaats, dat de handel van de meeste landen een afneming vertoont. De stijging van het actiefsaldo der Vereenigde Staten en de daling van het passiefsaldo van Italië zijn hoofdzakelijk een gevolg van de afneming van den invoer.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de waarde van den in- en uitvoer van de verschillende landen in 1938, vergeleken met 1937.

WAARDE IN MILLIOENEN VAN DE MONETAIRE EENHEID VAN IEDER LAND.

Landen:	Uitvoer	Invoer	Actief saldo	Passief saldo
Argentinië ..... (Pesos)	1.400.294	1.460.888	——	60.594
	(v. j. 2.308.800)	(v. j. 1.563.800)	(745.000)	——
België ..... (Frs.)	21.726.000	23.235.000	——	1.509.000
	(v. j. 25.689.000)	(v. j. 27.662.000)	——	(1.973.000)
Bulgarije (2) ..... (Leva)	4.845.900	4.234.400	611.500	——
	(v. j. 4.446.700)	(v. j. 4.485.500)	——	(38.800)
Denemarken ..... (Kr.)	1.550.600	1.640.900	——	90.300
	(v. j. 1.568.500)	(v. j. 1.673.800)	——	(105.300)
Duitschland (1) ..... (M.)	5.619.000	6.052.000	——	433.000
	(v. j. 5.910.700)	(v. j. 5.469.300)	(441.400)	——
Engeland ..... (£)	532.491	920.438	——	387.947
	(v. j. 596.526)	(v. j. 1.027.825)	——	(431.299)
Frankrijk ..... (Frs.)	30.585.730	45.981.163	——	15.395.433
	(v. j. 23.938.653)	(v. j. 42.390.885)	——	(18.452.232)
Griekenland (2) ..... (Dr.)	8.448.125	13.526.213	——	5.078.088
	(v. j. 7.762.186)	(v. j. 13.847.565)	——	(6.085.379)
Hongarije ..... (Pengö)	540.714	420.330	120.384	——
	(v. j. 601.109)	(v. j. 475.910)	(125.199)	——
Italië ..... (Lire)	7.959.547	10.918.183	——	2.958.636
	(v. j. 7.853.000)	(v. j. 13.592.000)	——	(5.739.000)
Joego-Slavië ..... (Dinars)	5.047.400	4.975.300	72.100	——
	(v. j. 6.272.400)	(v. j. 5.233.700)	(1.038.700)	——
Nederland ..... (Gulden)	1.039.000	1.415.000	——	376.000
	(v. j. 1.148.000)	(v. j. 1.551.000)	——	(403.000)
Noorwegen ..... (Kr.)	786.746	1.188.496	——	401.750
	(v. j. 823.258)	(v. j. 1.292.717)	——	(469.459)
Polen en Danzig ..... (Zlotys)	1.185.000	1.300.000	——	115.000
	(v. j. 1.195.488)	(v. j. 1.254.298)	——	(58.810)
Portugal (2) ..... (Esc.)	1.018.960	1.886.550	——	867.590
	(v. j. 1.099.430)	(v. j. 2.003.160)	——	(903.730)
Roemenië ..... (Lei)	21.711.990	18.128.413	3.583.577	——
	(v. j. 31.568.300)	(v. j. 20.284.700)	(11.283.600)	——
Tsjecho-Slowakije (3) ..... (Kr.)	7.566.562	6.201.464	1.365.098	——
	(v. j. 7.499.469)	(v. j. 7.069.612)	(429.857)	——
Turkije (2) ..... (Ponden)	126.592	137.557	——	10.965
	(v. j. 117.000)	(v. j. 99.000)	(18.000)	——
Ver. Staten ..... (Doll.)	3.094.095	1.960.528	1.133.567	——
	(v. j. 3.349.167)	(v. j. 3.083.668)	(265.499)	——
Zweden ..... (Kronen)	1.839.900	2.068.100	——	228.200
	(v. j. 1.993.907)	(v. j. 2.111.195)	——	(117.288)
Zwitserland ..... (Zw. Frs.)	1.316.572	1.606.902	——	290.330
	(v. j. 1.186.050)	(v. j. 1.807.166)	——	(521.116)

1) De cijfers over 1938 omvatten ook den handel van Oostenrijk sinds den „Anschluss"; die over 1937 hebben alleen betrekking op Duitschland. De cijfers voor Duitschland alleen zijn: uitvoer 5.257 millioen Mark, invoer 5.442 millioen, passiefsaldo 185 millioen.

2) Alleen cijfers over de eerste 11 maanden ter beschikking.

3) In verband met de politieke ontwikkeling in de laatste vier maanden van 1938 zijn alleen de cijfers over de eerste 8 maanden van 1938 gepubliceerd vergeleken met de overeenkomstige periode van 1937.

(Agence Economique et Financière)

(Vor. ber. Wereldhandel 3190 E.)

A. **PROF. MR. F. G. SCHELTEMA OVERLEDEN. —** Op 15 Februari is in zijn woning te Amsterdam op 47-jarigen leeftijd overleden prof. mr. F. G. Scheltema, hoogleeraar in het staats- en administratiefrecht aan de universiteit van Amsterdam.
Een jurist van zeldzaam veelzijdige begaafdheid, van exceptioneele bevoegdheid zoowel op civielrechtelijk als op publiekrechtelijk terrein is met hem, op nog betrekkelijk jongen leeftijd, heengegaan. (N. R. Crt.)

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Chef van den Generalen staf neemt ontslag. - Legeruitgaven gehalveerd.** President Hacha heeft op 18 Februari op diens verzoek ontslag verleend aan den chef van den generalen staf, generaal Ludwig Krejci, een van de bekendste en meest geliefde figuren in het Tsjechische officierencorps. Dit aftreden moet in onmiddellijk verband gebracht worden met de ingrijpende inkrimping en de reorganisatie, die in het leger worden doorgevoerd.
Vast staat, dat de Tsjechische regeering in zooverre aan de door de gebeurtenissen van September gewijzigde omstandigheden en aan de Duitsche eischen tegemoet komt, dat in de op 18 Februari bekend gemaakte begrooting, die niet aan het parlement zal worden voorgelegd, maar bij regeeringsdecreet zal worden afgekondigd, de uitgaven voor de nationale verdediging met meer dan de helft zijn teruggebracht. (Telegraaf)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Eire (Ierland), Polen en Zwitserland erkennen de jure Franco. —** Zoowel Eire (Ierland), Polen als Zwitserland hebben de Franco-regeering de jure erkend. (Telex-A.N.P.) **(V. b. Erkenning Franco 3469 G.; Burgeroorl. 3662 E.)**

D. **HUGO DE GROOT. - Onthulling van een gedenksteen te London. —**
Onder groote belangstelling werd op 15 Februari in de Ned. Herv. Kerk in Austin Friars te Londen, op initiatief van de Grotius-Society — in 1915 door lord Reay opgericht — een gedenksteen onthuld voor den grooten Nederlandschen rechtsgeleerde en grondlegger van het internationaal recht, Hugo de Groot.
Een vooraanstaand gezelschap staatslieden, rechtskundigen en andere autoriteiten woonde de plechtigheid bij, o.a. de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax; de Nederlandsche minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, de lord-mayor van Londen, vergezeld door de city-sheriffs; de Nederlandsche gezant te Londen, mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, kon wegens verblijf buiten Engeland niet aanwezig zijn, doch bijna alle leden der Nederlandsche legatie woonden de plechtigheid bij, evenals verder de deken van St. Paul, de bisschoppen van Londen en Southwark, de opperrabbijn van Londen, de hooge commissaris voor Zuid-Afrika, C. te Water; lord Macmillan, voorzitter van de International Law Association; de juridische adviseur van het foreign office sir William Malkin en tal van vooraanstaande leden van de Grotius-Society. Vier eereplaatsen werden ingenomen door vier afstammelingen van Hugo de Groot, n.l. de echtgenoote van admiraal Gordon Campbell en haar zuster mrs. Desmond Gabb, alsmede gravin W. van Limburg Stirum en haar zuster jkvr. Repelaer van Driel. De steen werd op plechtige wijze onthuld door den graaf van Athlone, kanselier der Londensche universiteit en verwant, zoowel aan het Engelsche als aan het Nederlandsche koningshuis. Na afloop der plechtigheid zaten de aanwezige autoriteiten aan bij een lunch, die werd aangeboden door de Draper Society. Hier heeft de Nederlandsche minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, een rede gehouden.
Ook de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft aan deze lunch het woord gevoerd. (Vaderland)
(Vor. ber. Photo buiten tekst 3662a.)

E. **ENGELAND. — Een nieuwe Engelsche torpedoboot. - Een snelheid van vijftig mijl. —**
Dezer dagen heeft men proefnemingen genomen met de nieuwe torpedobooten voor de Engelsche vloot, welke een snelheid kunnen bereiken van 50 mijl per uur. De schepen hebben een lengte van zeventig voet en zij worden voortgedreven door drie Rolls Royce motoren van 1000 P.K. elk. Voorts hebben zij twee 21 duims of vier achttien duims torpedolanceerbuizen. Voorts drie kanonnetjes, een inrichting om een rookgordijn te leggen en een inrichting voor het werpen van dieptebommen. Een belangwekkende bijzonderheid is, dat de schepen geen masten of schoorsteenen hebben en dat het gedeelte, dat boven water uitsteekt, kleiner is dan van eenig ander oorlogsschip. Er kunnen ook kanonnen op geplaatst worden, welke kogels afschieten, die door de huid van duikbooten of torpedobootjagers heendringen. De ontwerper, Scott-paine, heeft gedemonstreerd, hoe de snelheid in drie seconden kan worden teruggebracht van veertig mijl tot acht mijl en in acht seconden kan worden opgevoerd van tien mijl tot vijftig mijl.
Het nieuwe Engelsche oorlogsschip zal zonder twijfel een geducht wapen vormen tegen alle categorieën van duikbooten. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3661 C.)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Defensieprogram door Huis van Afgevaardigden aanvaard. —**
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 15 Februari de buitengewone Defensie-begrooting, aanbevolen door president Roosevelt, goedgekeurd met 367 tegen 15 stemmen. De uitvoering van dit programma kost 552 millioen dollar, welk bedrag zal worden besteed voor de vervaardiging van ruim 3000 vliegtuigen, de uitbreiding van de verdedigingswerken bij het Panamakanaal en de voorbereiding van de particuliere fabrieken op de fabricage van oorlogsmateriaal op groote schaal. Het Huis verwierp met 183 tegen 136 stemmen een door de republikeinen ingediend amendement, dat beoogde de uitbreiding van de luchtmacht te beperken tot duizend toestellen, tenzij zich buitengewone omstandigheden mochten voordoen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 1615 E.; Leger, Vloot & Luchtm. 3629 A.)

19 FEBRUARI 1939

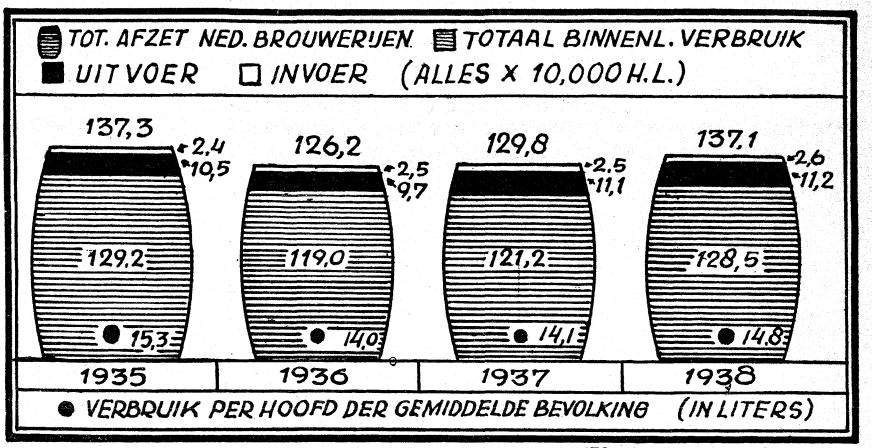
G. **NEDERLAND. — Begrooting van Onderwijs. - Onze spelling. —**
Minister Slotemaker de Bruïne heeft op 6 Februari in de Eerste Kamer het volgende in zake de nieuwe spelling gezegd:
De minister is overtuigd, dat met betrekking tot geslacht en voornaamwoord de spelling-1934 voor de taal een achteruitgang beteekent. Hij neemt haar dus niet voor zijn rekening.
Aangezien de regels 1 tot 3 ruimte lieten voor twijfel, heeft de minister aan de commissie-Fockema Andreae verzocht, hem allereerst op dit terrein van voorlichting te dienen. Het rapport liet intusschen nog enkele vragen open, waaromtrent de minister spoedig een nader rapport verwacht. Alsdan zal een wijziging van het K. B. bevorderd worden in den geest, als reeds bij de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer in April verleden jaar is kenbaar gemaakt.
Een wetsontwerp met betrekking tot de schrijfwijze der Nederlandsche taal is gereed en wordt thans, aangezien het ook voor het Rijk overzee zal gelden, toegezonden aan de daartoe aangewezen instanties in Nederlandsch Oost-Indië, Suriname en Curaçao.
Het begrootingshoofdstuk werd aangenomen met 24 tegen 13 stemmen (de soc.-dem. en de n.s.b.)
(Telegraaf) **(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3558 B.)**

H. **NEDERLAND. — Handelsverkeer met de Clearinglanden in 1938. —**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt mede, dat het handelsverkeer (met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal), van Nederland met de clearing-landen (in duizendtallen guldens) in 1938 bedroeg:

	Invoer waarde	Uitvoer waarde	Saldo invoer[1])
Duitschland	300.053	154.102	145.951
Bulgarije	944	1.076	—132
Chili	4.083	1.148	2.935
Italië	13.088	12.403	685
Turkije	2.697	2.311	386
Roemenië	4.026	2.044	1.982
Spanje	4.108	7.945	—3.837

[1]) Een — teeken wijst op een uitvoersaldo.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3110 D.)**

A. **NEDERLAND. — Bierverbruik 1935—1938. —**
Cijfers ontleend aan het Centraal Bureau v. d. Statistiek.



(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vorig bericht 2807 B.)

B. **ENGELAND. — De „Spitfire" vliegt 583 K.M. per uur. —**
Het Britsche Ministerie van Luchtvaart is eindelijk overgegaan tot de publicatie van de maximum snelheid van het eenpersoons Supermarine Spitfire jachtvliegtuig. Het is inderdaad niet overdreven om te spreken van het snelste militaire vliegtuig, dat op het oogenblik in serieproductie is, want de maximum snelheid van de Spitfire bedraagt 583 K.M. per uur op 5640 M. hoogte. Het toestel is gewapend met acht machinegeweren, vier in elken vleugel en klimt in 4.8 minuut naar een hoogte van 3350 M.
Deze cijfers zijn des te merkwaardiger, indien men bedenkt, dat de eerste series Spitfires, waarop zij betrekking hebben, uitgerust zijn met een houten luchtschroef met vasten bladstand. Snelheid en stijgvermogen zullen nog aanmerkelijk toenemen bij de latere series, welke voorzien zullen worden van een driebladige bestuurbare luchtschroef. De motor is een met vloeistof gekoelde Rolls-Royce van 1050 pk.
Er zijn belangrijke orders voor Spitfire geplaatst bij Vickers-Armstrong Ltd., welke het toestel ontworpen heeft. Bovendien heeft Lord Nuffield een opdracht voor den bouw van 1000 Spitfires, welke geconstrueerd zullen worden in een nieuwe fabriek, op het oogenblik te Birmingham in aanbouw.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Luchtmacht 3546 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3664 E.)**

C. **RUBBER. — Rubberuitvoerquotum April-Juni 1939.**
Het Internationale Rubber Reguleerings Comité (I. R. R. C.) heeft op 15 Februari besloten het rubberuitvoerquotum voor de maanden April, Mei en Juni 1939 vast te stellen op 50% (v. kw. onv.).
Het comité behoudt zich echter het recht voor, tusschentijds in dit percentage verandering te brengen.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3387 C.)**

D. **NEDERLAND. — Levensduur. - Sterfte. - Verasschingen. —**
Bedroeg de gemiddelde levensduur bij de geboorte in 1870-79 voor mannen 38.4 voor vrouwen 40.7 jaren, voor de jaren 1921-30 waren deze getallen reeds 61.9 en 63.5. Voor een 20-, 40-, 60- en 80-jarigen man (met weinig hoogere cijfers voor de vrouw) bedraagt de gemiddelde levensduur nog resp. 49.7, 32.1, 15.9 en 5.2 jaren.
De voorloopige cijfers over 1937 toonen aan, dat van 87.81 sterfgevallen per 10.000 der gemiddelde bevolking het grootste aantal of 13.66 overleed aan ziekten van het hart, op den voet gevolgd door kanker en andere kwaadaardige gezwellen met 13.11; de volgende doodsoorzaken nemen minder dan de helft van de beide voorgaande voor haar rekening, n.l. hersenbloeding (embolie of thrombose) met 6.50 en pneumonie met 6.25. Merkwaardig is, dat de ouderdom hierna de vijfde plaats inneemt (5.40).
Het aantal verasschingen neemt geregeld toe, kon zich echter van 1928 tot 1937 toch nauwelijks meer dan verdubbelen (1928: 406; 1937: 890).
(Stat. Jaarboekje v. h. Centr. Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. Bevolking 3425 B.; Sterftecijfer 1715 F.)**

E. **NEDERLAND. — De Katholiek Democratische Partij ontbonden. —**
De Katholiek Democratische Partij kwam op 19 Februari te Utrecht in congres bijeen. Na lange discussies kwam het volgende bestuursvoorstel in stemming: ten eerste: (a) tot ontbinding der katholiek democratische partij over te gaan; (b) met het bestuur van de R. K. Staatspartij een regeling te treffen conform het rapport Waterloo; (c) de afwerking dezer regeling en de liquidatie der partij op te dragen aan het partijbestuur. Ten tweede: de leden en voormalige leden der K. D. P. aan te sporen zich ten spoedigste te bevoegder plaatse als lid der R. K. Staatspartij aan te melden. Ten derde: de commissie dank te zeggen voor de bewezen diensten.
Dit voorstel werd met vrijwel algemeene stemmen (18 afgevaardigden stemden tegen) goedgekeurd, waarna het congres uiteen is gegaan. (Maasbode)
(Vor. ber. Kath. Democr. Partij 1976 G.)

F. **ZUIDPOOL. — Vereenigde Staten annexeeren een gebied. —**
De Amerikaansche ontdekkingsreiziger, Ellsworth, is op 4 Februari te Hobard (Australië) aangekomen, en deelde mede, dat hij 1.100.000 vierkante kilometer Zuidpoolgebied voor de Vereenigde Staten in bezit had genomen. Ellsworth heeft onlangs reeds beslag gelegd op een door hem ontdekt gebied van 200.000 vierkanten kilometer. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Zuidpool 3620 G.)

G. **ITALIE. — Joden moeten hun bezit gedeeltelijk afstaan. —**
De correspondent van de „Times" te Rome meldt, dat op 13 Februari een koninklijk decreet is uitgevaardigd, waarin de beperkingen vervat zijn, gesteld aan Italiaansche Joden ten aanzien van het hebben van eigendommen en ten aanzien van hun activiteit op handels- en industrieel gebied.
Eenige maanden geleden is een verordening gepubliceerd, volgens welke Italiaansche Joden geen bouwland mogen bezitten, dat meer dan 5000 lire per jaar geacht wordt op te brengen, noch stedelijke bezittingen, waarvan de waarde op meer dan 20.000 lire wordt getaxeerd. Ook mogen zij niet de eigenaars zijn van zaken, of de leiding daarvan hebben, waarin meer dan 100 personen werkzaam zijn of welke militaire doeleinden dienen.

Het gepubliceerde decreet bepaalt, dat bezittingen, welke deze grenzen overschrijden, moeten worden overgedragen aan een speciaal hiervoor ingestelde commissie, aan wie een kapitaal van 20.000.000 lire is toegewezen.
De Italiaansche Joden mogen hun eigendommen echter wel aan hun afstammelingen of aan hun vrouw (of man), die niet tot het Joodsche ras behooren, schenken, of aan opvoedkundige instellingen. Deze bepaling is ook van toepassing op bedrijven, welke de Italiaansche Joden bezitten.
Wat betreft de bedrijven, deze zullen worden overgenomen door een commissaris, door de regeering voor zes maanden aangesteld. Gedurende deze periode mag de eigenaar zijn rente aan niet-Joden geven, maar hij moet de opbrengst van de verkooping in staatspapieren beleggen. Zaken, welke na 6 maanden op deze wijze niet zijn geliquideerd, zullen door speciaal ingestelde naamlooze vennootschappen worden overgenomen, welke tijdelijk door den regeeringscommissaris zullen worden beheerd. (Times)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3621 D.)

20 FEBRUARI 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Petroleum - Productie van 1932—1937 verdubbeld. —
Duitschland heeft tegenwoordig vier groote en kleinere oliegebieden. Het grootste gebied is het Noordduitsche, dat de streek ten Noorden van den Harz tot Holstein omvat; in de breedte strekt dit gebied zich uit van het Noordelijk gedeelte van Nederland tot Pommeren. Tot dit gebied behooren de bekende aardolie-afzettingen te Wietze, Nienhagen, Hänigsen, Oberg en Oelheim. De Noordduitsche aardolie wordt vooral aangetroffen op de flanken van de zoogenaamde Salzstöcke, een soort steile, zouthoudende zadels, die uit den dieperen ondergrond naar de hoogere lagen oprijzen. Het grootste gedeelte van de Duitsche aardolieproductie wordt in dit gebied bij Hannover gewonnen. Een kleinere aardolie-afzetting is gelegen in Thüringen, doch de toekomst moet eerst leeren, op welke ontginbare hoeveelheden men hier kan rekenen. Van meer belang is de olieafzetting in de ,,Rheintalgraben" ten Zuiden van Mainz. Niet alleen vindt men daar olie aan den Elzasser kant bij Pechelbronn, doch ook aan de Oostzijde van den Rijn bij Bruchsal, zooals de na den oorlog verrichte boringen hebben aangetoond. Ten slotte heeft men nog in het Alpenland een smalle zone van aardolieafzettingen, welke zich van de Bodensee uitstrekt over München en Weenen en welke nog verder ontsloten moet worden. In de jaren van 1932 tot 1937 is de aardolieproductie bijna verdubbeld; in 1932 bedroeg de productie 233,000 ton. In de laatste jaren vóór 1929 was de productie ongeveer constant, doch bedroeg slechts 35—45 pct. van die van 1932; in 1913 werd reeds 121,000 ton olie gewonnen. In de toekomst kan een verdere ontwikkeling van de olie-industrie worden tegemoet gezien. (N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Petroleum 1629 C.)**

B. JAPAN. — Zuivering aan de Universiteit te Tokio - Professoren ontslagen. —
In de faculteit der staathuishoudkunde der keizerlijke universiteit te Tokio is op 2 Februari door den nieuwen kanselier, vice-admiraal Hiraga, een zuiveringsactie ingezet.
Professor Kawai, wiens boeken verboden zijn wegens het in gevaar brengen van de openbare orde, rust en vrede, is met 6 professoren, 4 assistenten, 1 lector en 4 privaat-docenten ontslagen. Aan de faculteit zijn nog slechts 3 hoogleeraren en 2 assistenten verbonden.
De kanselier wordt in zijn actie gesteund door den minister van Onderwijs, generaal Araki. Er heerscht opwinding onder de studenten. (Telex-A.N.P.)

C. SOVJET-RUSLAND. — Derde Vijfjarenplan. —
De bladen publiceeren het rapport van Molotof over het derde vijfjarenplan, voor de ontwikkeling van de volkshuishouding in het tijdperk 1938—1942, dat op het 18e congres der communistische partij zal worden uitgebracht. Aan het einde van het tweede vijfjarenplan vormde het socialistische bezit 98.7% van alle productiemiddelen des lands. Het socialistische productiestelsel beheerschte de geheele volkshuishouding der Sovjet-Unie, t.w. 99.8% van de industrieele productie, 98.6% van de landbouwproductie en 100% van den handelsomzet. In 1937 maakten de bij de socialistische volkshuishouding der Sovjet-Unie betrokken arbeiders 34.7% uit van de bevolking, — de collectieve boeren e.a. 55.5%, de militairen, studenten, gepensionneerden e.a. 4.5%. Reeds 94.7% der bevolking werkt dus in of is betrokken bij de socialistische volkshuishouding. De voornaamste en beslissende taak van het tweede vijfjarenplan, nl. de volledige en technische reconstructie van de nationale volkshuishouding, is in hoofdzaak volbracht. Ruim 80% van de geheele industrieproductie van 1937 is voortgebracht in nieuwe of volledig verbouwde ondernemingen. De industrie heeft het tweede vijfjarenplan voltooid per 1 April 1937, t.w. in vier jaren en drie maanden. De opbrengst der industrie steeg in 1937 met 120% in vergelijking met 1932.
Het tweede vijfjarenplan heeft ook vorderingen opgeleverd voor het vormen van een kader intellectueelen, welke in alle takken van den socialistischen opbouw noodig zijn. De technische successen vinden hun weerklank in de Stachanow-beweging. Het aantal arbeiders en personeel in alle takken der nationale volkshuishouding is toegenomen met 17.6%. Vergeleken met 1932 steeg het gemiddelde jaarloon in 1937 met 113.5%.
In het derde vijfjarenplan moet het verbruik der massa 1½ tot tweemaal worden opgevoerd, waartoe de cultureele standaard der arbeidersklasse sterk moet worden verhoogd.
Het rapport behelst vervolgens de cijfers tot op welke hoogte in de verschillende bedrijfstakken de productie moet worden opgevoerd, ten einde groote voorraden aan te leggen. De raming voor het derde vijfjarenplan omvat een kapitaal van 180 billioen roebel, tegen 115 billioen in het tweede vijfjarenplan. De handelsomzetten zullen toenemen van 126 billioen roebel in 1937 tot 206 billioen roebel in 1942. Het nationale inkomen zal 1.8 maal vergroot worden.
Ten einde dit alles te bereiken, moet de Stachanow-actie worden verscherpt, moet een strenge arbeidsdiscipline worden doorgevoerd, moeten de gevolgen van de contra-revolutionnaire actie volledig worden weggenomen en moet de bolsjewistische waakzaamheid worden vergroot. (Tass Agentschap)
(Vorig bericht 2789 G.)

D. IJZER EN STAAL. — Wereldproductie. —
Het vakblad ,,Steel" raamt de totale wereld-staalproductie in 1938 op 103.840.000 bruto ton (vorig jaar 133.679.000 ton). De productie van ruwijzer wordt geschat op 79.795.000 bruto ton (v. j. 102.046.000 ton). Het aandeel der Vereenigde Staten in de wereldstaalproductie bedroeg in 1938: 24.5% (v. j. 38.7%) en in de ruwijzerproductie 23.3% (v. j. 36.5%). Europa produceerde in 1938 68.510.000 ton staal of 5.3% minder dan in 1937 en 53.925.000 ton ruwijzer of 5.9% minder. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. IJzer en Staal 3141 E.)

E. NEDERLAND. — De Vervoers-coördinatie. - Congres der organisatie van spoor- en tramwegpersoneel.
In de Dierentuin te Den Haag hield op 10 Februari de personeelraad der Nederlandsche Spoorwegen een besturencongres voor de vijf erkende organisaties van spoor- en tramwegpersoneel, ter bespreking van de aanhangige wetsontwerpen tot coördinatie van het personenvervoer en het goederenvervoer.
De voorzitter, de heer Moltmaker, zeide in zijn openingswoord, dat in het algemeen niet voldoende maatregelen zijn getroffen om orde en regelmaat in het verkeer te scheppen.
Prof. mr. W. A. Bonger constateerde o.a., dat de techniek en het organisatievermogen der menschen opgezweept zijn door winzucht. De vooruitgang in de techniek heeft echter vele schaduwzijden. Het zou geen ramp zijn, wanneer hij wat minder snel vorderde. Er is een chronisch teveel aan productievermogen geschapen, terwijl, niettegenstaande kapitaalsovervloed, er een tekort aan koopkracht is. Er is in ons land veel te veel vervoersvermogen, vooral door den omvang van het watervervoer. Het verkeer in Nederland is een complete chaos, een anarchie.
Vervolgens sprak prof. ir. E. R. Hondelink, die betoogde, dat de depressie de voornaamste reden van het bestaan van een vervoersprobleem is. Daarmede moet bij iedere poging tot oplossing rekening worden gehouden. (Avondpost)

F. VOLKENBOND. — Engeland en Frankrijk nopens de vreedzame regeling van internationale geschillen.
De Britsche regeering heeft den secretaris-generaal van den Volkenbond op 16 Februari er van in kennis gesteld, dat zij zich in den vervolge niet kan verplichten gebonden te zijn in tijd van oorlog door de algemeene acte tot vreedzame regeling van internationale geschillen. Zij zal echter voortaan volledig de algemeene acte onderschrijven in tijd van vrede.
De wijzigingen, die zich hebben voorgedaan ten opzichte van den Volkenbond, worden genoemd als een der voornaamste redenen, die de Britsche regeering gebracht hebben tot het nemen van dezen stap.
In welingelichte kringen wordt er op gewezen, dat

deze mededeeling niet moet worden beschouwd als een onmiddellijke mogelijkheid van oorlog, maar eenvoudig, dat de Britsche regeering niet gebonden wenscht te zijn door eenigerlei verplichtingen, die zij wellicht onmogelijk na te komen zou bevinden onder de gewijzigde omstandigheden, die thans in Europa heerschen.
De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft het secretariaat van de Volkenbond doen weten, dat de Fransche regeering heeft besloten, nu de algemeene acte tot vreedzame regeling van geschillen voor vijf jaar moet worden verlengd, deze acte zal blijven onderschrijven.
Frankrijk wenscht echter het volgend voorbehoud te maken: „Voortaan zal bedoelde adhaesie zich niet uitstrekken tot geschillen betrekking hebbende op gebeurtenissen, welke zich zouden voordoen tijdens een oorlog, waarbij het betrokken zou zijn."
(Telex-A. N. P.)

A. **AMSTERDAM. — Het nieuwe Stadhuis. - Plannen geëxposeerd in het Stedelijk Museum. —**
Op 16 Februari heeft burgemeester dr. W. de Vlugt in het Stedelijk Museum te Amsterdam de tentoonstelling geopend van ontwerpen voor het op het Frederiksplein te bouwen raadhuis van Amsterdam. Er is een buitengewone belangstelling voor de meer dan drieduizend teekeningen, die hier zijn opgehangen.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Raadhuis 3066 B.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Nieuwe Grensincidenten in Mandsjoekwo. —**
Op 8 Februari is te Moskou een officieel communiqué gepubliceerd, waarin melding wordt gemaakt van nieuwe botsingen tusschen de Russische grenswacht en Japansch-Mandsjoekwosche troepen langs de grensrivier de Argoen. De Japansch-Mandsjoekwosche troepen zouden 15 dooden en gewonden hebben verloren en de Russische grenswacht één doode en één gewonde.
Voorts wordt nog een incident gemeld, dat zich op 27 Januari heeft afgespeeld. Volgens Domei zijn toen verscheidene cavaleristen uit Buiten-Mongolië over de grens gekomen en tot Mon, ten oosten van het Boeirmeer in de provincie Noord Hingan doorgedrongen. Na een gevecht van drie uur werden zij echter met achterlating van twee dooden, één gewonde en eenige lichte mitrailleurs door grenspatrouilles van Mandsjoekwo teruggeslagen. (Tass Agentschap)
(Vorig bericht 3620 E.)

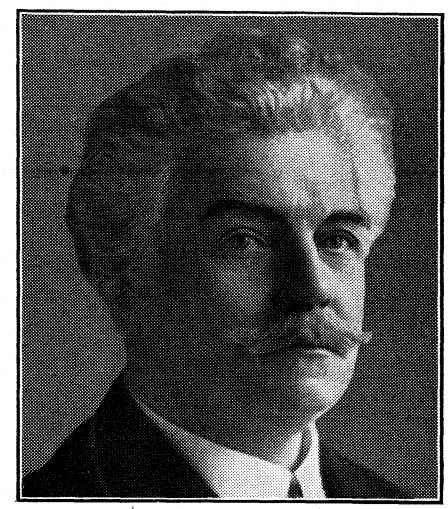
C. **NEDERLAND. — Nieuw „Reglement Autovervoer Personen" (R.A.P.) op 15 Februari in werking. —**
Op 14 Februari is uitgegeven Staatsblad no. 560: besluit van 13 Februari 1939, tot intrekking van het Reglement Autovervoer Personen en vaststelling van een nieuw Reglement Autovervoer Personen 1939. De datum van inwerkingtreding is 15 Febr. '39.
In aansluiting hieraan kunnen wij het volgende mededeelen:
In dit reglement is thans onder artikel 2 — en voorts ook in andere artikelen — opgenomen de nieuwe tekst, zooals deze is vastgesteld in het op 11 Febr. '39 in werking getreden noodwetje betreffende de autobussen.
De omschrijving in paragraaf 47 der wet van 29 November 1935 tot verlaging van de openbare uitgaven, „het herhaaldelijk vervoeren of doen vervoeren van personen tegen betaling" is gewijzigd in „het exploiteeren".

Het nieuwe artikel 2 zal voortaan luiden:
„Een vergunning wordt vereischt voor:
a. het exploiteeren van autobussen in de uitoefening van een autobusdienst;
b. het exploiteeren van autobussen tot het uitvoeren van toerwagenritten;
c. het exploiteeren van taxi's;
d. het exploiteeren van huurauto's."

Verder is het reglement nu doorloopend genummerd, zoodat ook de bestaande nummers 4bis en 11bis in de nieuwe nummering zijn opgenomen.
De woorden van het eerste lid van het bestaande artikel 2: „onverschillig of het vervoer al dan niet ten deele in het buitenland plaats vindt" zijn thans overgebracht naar het tweede lid van artikel 1, hetwelk luidt: „Dit besluit is van toepassing op het exploiteeren van motorrijtuigen tot vervoer van personen over de wegen, onverschillig of het vervoer al dan niet ten deele in het buitenland wordt bewerkstelligd."
Voorts is aan artikel 1 een derde lid toegevoegd, waarin uitdrukkelijk wordt bepaald, dat voor de toepassing van het reglement onder exploiteeren van een motorrijtuig tot vervoer van personen niet begrepen is het verhuren van personenauto's zonder chauffeur.
Het nieuwe reglement treedt in werking met ingang van 15 Februari 1939. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Wilde Autobussen 3658 D.)

21 FEBRUARI 1939

D. **HENRI JASPAR OVERLEDEN. —**
Henri Jaspar, minister van staat en jarenlang afgevaardigde in de kamer van de katholieke kiezers van Luik, is op 15 Februari in een Brusselsche kliniek overleden.
Henri Jaspar, die nog dezer dagen door den Koning belast werd met de vorming van een nieuwe regeering, in welke taak hij niet was geslaagd, ondanks de geweldige inspanningen, die hij zich getroost had, welke een latente ingewandziekte hadden geopenbaard, is 68 jaar oud geworden. Als vooraanstaand lid der Katholieke partij heeft hij in den loop der jaren vrijwel alle departementen bestuurd.



Henri Jaspar.

Onmiddellijk na den wapenstilstand werd mr. Jaspar in het eerste kabinet-Delacroix opgenomen als minister van economische zaken. Hij bleef minister tot 1920 en ging toen over naar Binnenlandsche Zaken om eenige maanden later minister van Buitenlandsche Zaken te worden. Deze laatste portefeuille behield hij tot Maart 1924. Als minister van Buitenlandsche Zaken nam Jaspar deel aan talrijke internationale conferenties en aan de werkzaamheden van den Volkenbond. Na twee jaren, in 1926, keerde Jaspar naar de Wetstraat terug als minister-president. Onder zijn leiding, met Franqui als z.g. dictator van de franc, werd het Belgische betaalmiddel voor de eerste maal gedevalueerd. Als minister-president werd hij tevens achtereenvolgens minister van Koloniën en van Binnenlandsche Zaken.
Het kabinet Jaspar viel in Mei 1931 op de kwestie van de credieten voor de grensverdediging. Toen in October 1932 het kabinet Renkin ontslag nam als gevolg van financieele moeilijkheden, werd eens te meer een beroep gedaan op Jaspar voor de portefeuille van Financiën in het kabinet de Broqueville.
Jaspar bleef minister van Financiën, totdat hij in 1934 Paul Hymans opvolgde aan Buitenlandsche Zaken, terwijl de Vlaamsche katholiek Sap de portefeuille van Financiën overnam. In November 1934 moest het kabinet Broqueville plaats maken voor het kabinet Theunis. De ministersloopbaan van mr. Jaspar, inmiddels tot minister van staat benoemd, liep aldus in November 1934 ten einde.
Sinds 1936 was hij ook geen lid meer van de Kamer.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Henri Jaspar 1466 C.)**

E. **ROEMENIE. — IJzeren Garde. - Een aantal doodvonnissen. —**
De militaire rechtbank te Cluj (Klausenburg) heeft sinds 6 Februari de zaken behandeld van 59 leden der IJzeren Garde, die beschuldigd worden van moord, samenzwering en misdadige bedoelingen.
De volgende vonnissen werden geveld: twee studenten, Descaleanu en Pop, de moordenaars van den agent van politie Gruka, en plegers van den aanslag op Goanga, den rector der universiteit van Cluj en gewezen minister van onderwijs, werden ter dood veroordeeld.
Atofani, een student, die de leiding van het complot had, doch persoonlijk niet heeft deelgenomen aan den aanslag, werd tot levenslangen dwangarbeid en tien jaar verlies van burgerrechten veroordeeld.

Andresolu werd veroordeeld tot zeven jaar dwangarbeid.
De overige beschuldigden werden veroordeeld tot straffen, varieerende van één tot tien jaar gevangenis.
Tot nu toe werd de doodstraf niet toegepast in Roemenië. De nieuwe in Februari 1938 afgekondigde grondwet voorzag toch in de doodstraf in geval van samenzwering tegen de veiligheid van den staat of bij aanslagen op officieele personen.
De veroordeelden zullen worden gefusilleerd.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. IJzeren Garde 3568 C.)**

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Aantal slachtoffers onder de Chineesche burgerbevolking. —**
Een rapport, gepubliceerd door de commissie tot hulpverleening aan Chineezen, onthult, dat 80.000 Chineesche non-combattanten in de zeventien eerste maanden van den oorlog in het Verre Oosten werden gedood of gewond.
35.157 burgers zijn bij luchtaanvallen om het leven gekomen en 44.050 werden gewond.
De commissie verklaart, dat in hetzelfde tijdvak 1318 luchtaanvallen werden uitgevoerd op 53 steden in Kwantoeng, waar 9.797 non-combattanten werden gedood en 13.902 gewond. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Chin. verliezen 3624 B.; Chin.-Jap. Confl. 3661 D.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — „Berliner Tageblatt" neemt afscheid. —**
In een hoofdartikel neemt op 31 Januari het „Berliner Tageblatt" afscheid van zijn lezers. Het is no. 51 van den 68sten jaargang. De meeste redacteuren gaan over naar de „Deutsche Allgemeine Zeitung".
Uitvoerig wordt in dit laatste nummer van het „Berliner Tageblatt" toegelicht, waarom het blad meent geen reden van bestaan meer te hebben. Aan zijn bloeitijd onder hoofdredacteuren en met medewerkers van internationale reputatie herinnert dit artikel uit den aard der zaak met geen enkel woord.
(Vor. ber. Pers 3259 A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Defensie. - Aanvullende begrooting van ruim ƒ 30 millioen. —**
Bij den Volksraad is op 1 Februari ingediend de aanvullende begrooting-1939, van het departement van Oorlog, ten bedrage van ƒ 30.300.000, waarvan omstreeks ƒ 27.000.000 bestemd is voor aanschaffing van luchtdoelgeschut met munitie, voor zoeklichten en zware mortieren met munitie, voor versnelde completeering der uitrusting van de bestaande en in oprichting zijnde legereenheden en van de oorlogs- en reserve-voorraden. Verder ten behoeve van een versnelde vervanging van verouderd en, binnenkort opgebruikt, materieel, voor de versnelde uitvoering van maatregelen op het gebied van luchtbescherming, voor den bouw van kampementen en woningen en voor den aanleg en uitrusting van vliegvelden en de aanschaffing van kustgeschut. (Aneta)
(Vorig bericht 3588 D.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Invaliditeitswet. —**
Een wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 35, 36, 38, 39 en 40 der Invaliditeitswet is op 13 Februari bij de Tweede Kamer ingediend. Aan de memorie van toelichting wordt ontleend:
Ingevolge het bepaalde bij artikel 35 der Invaliditeitswet is niet verzekeringsplichtig de arbeider, wien door het rijk pensioen is verzekerd. Het artikel houdt niet in, dat dit door het rijk verzekerd pensioen verband moet houden met arbeid, dien de arbeider verricht. Derhalve valt buiten de verplichte verzekering de vrouw van een arbeider, indien deze arbeider in pensioengerechtigden dienst bij het rijk of eenig ander openbaar lichaam werkzaam is en de vrouw, bijv. als schoonmaakster, in dienst van particulieren werkt. Aan deze vrouw is immers door het rijk weduwenpensioen verzekerd.
De redactie van artikel 35 brengt voorts mede, dat, in geval een arbeider zijn hoofdbestaan vindt in het verrichten van loondienst in een particuliere onderneming, doch deze arbeider nevens dien loonarbeid ook nevenwerkzaamheden verricht ten behoeve van den staat of een ander openbaar orgaan, ter zake van welk verrichten hem door het rijk pensioen, hoe gering ook dit moge zijn, is verzekerd, deze arbeider volstrekt buiten de verplichte invaliditeits- en ouderdomsverzekering valt. Hem is immers door het rijk pensioen verzekerd.
In het bijzonder deze laatste consequentie, tot welke de redactie van artikel 35 der Invaliditeitswet leidt, ontmoet bedenking, welke voorziening vordert. Deze voorziening heeft een spoedeischend karakter gekregen in verband met het toenemend aantal loonarbeiders, die naast hun hoofdberoep ten behoeve van staat en andere openbare lichamen — bijv. ten behoeve van 's lands verdediging — nevenwerkzaamheden verrichten, ter zake waarvan hun door het rijk pensioen — zij het dan ook een zeer gering — is verzekerd. In dat spoedeischend karakter heeft de minister van Sociale Zaken aanleiding gevonden de noodige voorziening neder te leggen in een speciaal ontwerp van wet.
De voorgestelde nieuwe lezing van artikel 35 stelt, naar de minister van oordeel is, de wijze, waarop aan de beide vorenbedoelde bezwaren, tot welke de bestaande redactie aanleiding geeft, wordt tegemoet gekomen, in duidelijk licht. Door de toevoeging van de woorden „welken hij verricht" komt vast te staan, dat de niet-verzekeringsplicht uitsluitend betreft dengene, die de werkzaamheden verricht, ter zake waarvan door het rijk pensioen is verzekerd. In het bovengegeven voorbeeld is derhalve de vrouw verzekeringsplichtig, uiteraard mits zij aan de algemeene voorwaarden voor verzekeringsplicht voldoet. De zinsnede, aanvangende met de woorden „tenzij het", heeft tot gevolg, dat het verrichten van nevenwerkzaamheden, ter zake waarvan door het rijk pensioen is verzekerd aan dengene, die de werkzaamheden verricht, van geen invloed meer is op het bestaan van verzekeringsplicht in gevolge de Invaliditeitswet.
De in de artikelen 36, 38, 39 en 40 der Invaliditeitswet voorgestelde wijzigingen zijn de consequentie van het voorstel in zake artikel 35. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Invaliditeitswet 3402 G.)

22 FEBRUARI 1939

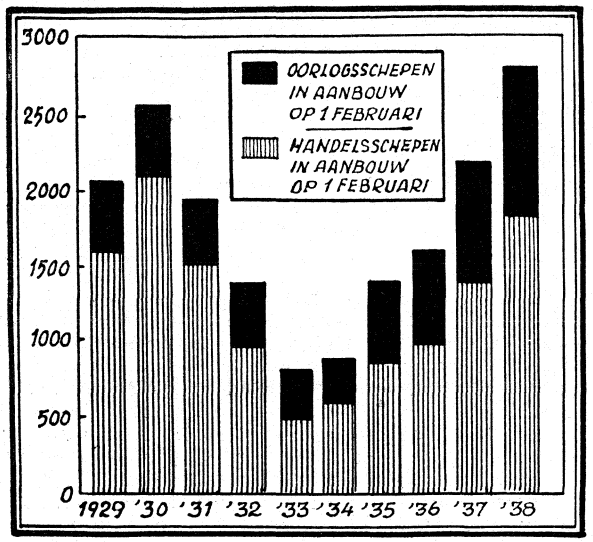
E. **NEDERLAND. — Eerste Kamer - Begrooting van Financiën goedgekeurd - Invoering van de belastingplannen vóór 1 Mei uitgesloten. —**
De Eerste Kamer heeft op 10 Februari de Begrooting van Financiën z. h. s. goedgekeurd met aanteekening dat de N. S. B.-fractie tegen is. Wij vermelden nog het volgende:
De Minister van Financiën, de heer De Wilde, antwoordde den sprekers. Uit het rapport van de commissie-Bodenhausen is hem gebleken, dat belastingverlaging ook voor anderen dan bezitters van landgoederen gewenscht is.
Over de regeeringsplannen inzake de belastingen (zij zijn wat spr.'s departement betreft klaar, zij verkeeren thans in een stadium van interdepartementaal overleg) laat spr. zich nog niet uit; daar zal hij te zijner tijd over spreken. Vóór 1 Mei zal de sanctie van de Koningin op deze plannen zeker niet zijn verkregen, zoodat invoering op dien datum wel uitgesloten is. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3550 B.; Begrooting 3657 C.)

F. **TURKIJE. — Ergernis over Italiaansche publicaties. —**
De Turksche openbare meening is geërgerd over de publicatie in enkele Italiaansche dagbladen van kaarten, waaruit blijkt, dat de Italiaansche eischen zich eveneens uitstrekken tot sommige Turksche gebieden. De geheele pers is verontwaardigd over deze nieuwe eischen en tart Italië de Turksche integriteit aan te tasten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Italië—Turkije 2667 E.)

G. **SOVJET-RUSLAND. — De versterking van Leningrad. —**
Op grond van ontvangen inlichtingen, schijnt Leningrad op het oogenblik de sterkste vesting ter wereld te zijn. De verdedigingswerken, die moeten strekken om de Sovjetunie tegen een inval uit het noorden te vrijwaren, beslaan een oppervlakte van 40.000 vierkante mijlen. Er vallen vijftien steden binnen en de bevolking van het versterkte gebied wordt op vier millioen geraamd. Niemand mag zonder vergunning van de autoriteiten verhuizen en zonder vergunning mogen ook geen nieuwe huizen worden gebouwd. De groote electrische centrales aan de Wolchow en de Swir vallen binnen de verdedigingswerken. Het garnizoen zou uit twee legercorpsen en een speciale divisie van de geheime politie bestaan.
Het versterkte gebied omvat de geheele streek tusschen het meer van Ladoga en de rivier de Swir, tot

aan het district Witesbk; het kanalenstelsel om het meer van Ladoga; de kust van de Finsche golf en het meer Peipus aan de Estlandsche grens.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Leningrad 3123 G.)**

A. **SCHEEPSBOUW. — Bouw van Oorlogs- en handelsschepen - Vergelijkende staat van 1929—1938. —**



Bovenstaande grafiek toont de verdeeling van de in Groot-Brittannië, Vereenigde Staten, Frankrijk, Japan en Italië in aanbouw zijnde tonnage over handels- en oorlogsschepen, in 1000 B.R.T.
(Economisch-Statistisch Maandbericht, Nov. 1938)
(Vor. ber. Scheepsbouw 3280 A.)

B. **FRANK VAN DER GOES. — Tachtig jaar. —**
Op 13 Februari werd Frank van der Goes, literator, journalist, publicist en een der pionieren in ons land, eerst van het radicalisme en later van het socialisme, tachtig jaar.
Heel zijn leven is Van der Goes een strijder geweest, maar steeds een strijder met de wapenen van den beschaafden mensch. Een belangrijk aandeel had hij in de Nederlandsche arbeidersbeweging, maar in die beweging is hij altijd meer op den voorgrond getreden als theoreticus en idealist, dan als practisch politicus. Naar persoonlijke successen en goede functies heeft Van der Goes nimmer gestreefd.
(Telegraaf - Het Volk)

C. **NEDERLAND. — Luchtafweergeschut op de Electrische Centrale te Leeuwarden. —**
De Provinciale Staten van Friesland hebben op 14 Februari met 37 tegen 12 stemmen verworpen het voorstel-Sikkema c.s. om het voorstel van Gedeputeerde Staten in zake de plaatsing van luchtafweergeschut op de electrische centrale te Leeuwarden aan te houden.
Het voorstel van Gedeputeerde Staten is hierna met 32 tegen 15 stemmen aangenomen.
Tegen stemden de S. D. A. P. behalve mevrouw Besuyen en Gedeputeerde Geerts, de C. D. U., mevrouw De Jong (V. D.) en de heer Roorda (C. P. H.).
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Luchtverdediging 3516 F.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Batavia - Europeesche bevolking. —**
Wij ontleenen hieronder een aantal interessante gegevens omtrent de samenstelling van Batavia's Europeesche bevolking aan het „Bat. Nieuwsblad".
Het aantal Europeesche inwoners van Groot-Batavia (waaronder ook Japanners worden gerekend) bedroeg op 1 Januari 1938 44.877 en op 1 Jan. 1939 47.009, of wel 2132 meer.
Deze 47.000 Europeanen bestaan uit 44.221 Hollanders en 2788 buitenlanders. Batavia is niet minder dan 24 buitenlandsche nationaliteiten rijk, al zijn er dan ook slechts „eenmansvertegenwoordigingen" bij. De grootste buitenlandsch-Europeesche kolonie is de Duitsche, met 1029 zielen. Als tweede volgt de Japansche kolonie, met een aantal van 619 zielen (exclusief de Japansche visschers, die ook een aardig aantal vormen en vaak te Priok vertoeven, doch niet beschouwd kunnen worden als inwoners van Batavia). De derde plaats wordt bezet door de Britten (517), de vierde door de Amerikanen (met inbegrip van de Philippino's) met een gezamenlijk aantal van 123. Voor de resteerende 500 buitenlanders blijven dus precies 20 verschillende nationaliteiten over.
(Telegraaf - Bat. Nieuwsblad)

E. **NEDERLAND. — Onderwijs - Rechtswetenschappen - Inaugureele rede van Prof. mr. R. D. Kollewijn over: „Interregionaal en internationaal Privaatrecht.**
Bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar in het Ned.-Indisch burgerlijk en intergentiel recht en in de historische vorming van de hedendaagsche rechtsinstellingen aan de Rijksuniversiteit te Leiden, heeft op 14 October 1938 prof mr. R. D. Kollewijn een inaugureele rede gehouden over het onderwerp: „Interregionaal en internationaal Privaatrecht".
Het Ned.-Indisch burgerlijk wetboek, dat voor de Europeanen en Chineezen geldt, vertoont — aldus ving spr. zijn oratie aan — belangrijke verschillen met dat van Nederland. Verhoudingen, welke met het recht van Indië en Nederland beide, aanknooping vertoonen, noemt men interregionale verhoudingen. De moeilijke vraag, welk recht in deze gevallen toepassing verdient, het probleem van het interregionaal privaatrecht, vindt buiten artikel 16 van de Indische algemeene bepalingen, zoo goed als geen oplossing in de wet. Bedoeld art. 16 stelt vast, dat Nederlandsche onderdanen — bedoeld is, voor zoover zij in Indië hun woonplaats hebben — ook wanneer zij zich tijdelijk buiten Indië bevinden, — aan het Indische privaatrecht betreffende hun persoon onderworpen blijven — zoolang zij zich niet in Nederland of in West-Indië hebben gevestigd. Spreker belicht vervolgens eenige moeilijkhden, welke de interpretatie van dit artikel belicht.
Spr. maakt vervolgens een vergelijking met het internationaal privaatrecht. Hij wijst er op, hoe hier eenzijdig-nationalistische stroomingen steeds meer de overhand verkrijgen. Hij acht dit in dezen nationalistischen tijd wel verklaarbaar, maar niet gerechtvaardigd. Juist de juristen, en onder dezen in de eerste plaats de schrijvers, hadden zich, in het besef, dat ook de staten deelen van een gemeenschap zijn, tegen dit overdreven nationalisme behooren te verzetten. Dat het internationaal privaatrecht door nationale rechtsnormen wordt bepaald, is voorloopig onontkoombaar. Doch het moet wel mogelijk wezen, om in het nationale internationaal privaatrecht — evenals in het regionale interregionaal recht — het beginsel te verwerken, dat bij elke beslissing wordt nagegaan of zij ook in de andere landen, wier conflictenrecht voor toepassing in aanraking komt, wel kán worden aanvaard, en of anders ten einde dit te bereiken, de toepassing van de eigen conflictregels, voor zoover die niet van openbare orde is, niet moet worden gemodereerd.
(Telegraaf)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3577 B.)

F. **LUCHTVAART. — K.L.M. - Dienst lijn Curaçao—Trinidad—Barbados. - Vervoer Amsterdam—Batavia.**
De dienst van de K.L.M. in de West is wederom uitgebreid met een lijn Curaçao—Trinidad—Barbados. Het is de bedoeling, later de lijn naar Trinidad door te trekken tot Paramaribo, dat aldus langs een korten weg met Curaçao door de lucht verbonden zal zijn. Op het oogenblik moet men door de lucht langs een grooten omweg, met behulp van de Pan American Airways, van de eene bezitting naar de andere. De K.L.M. hoopt spoedig een snellere en kortere luchtverbinding tot stand te brengen. Op de Amsterdam—Batavia Lijn heeft de K.L.M. in 1938 ruim 5700 passagiers vervoerd. Hetgeen een zeer mooi cijfer is.
(Het Vliegveld) **(Vor. ber. K.L.M. 3338 F.; Indië-dienst 2967 B.)**

G. **FRANKRIJK. — Defensie - Luchtmacht - Groote vliegtuigorders. —**
De Fransche regeering heeft wederom een groote order gegeven en wel voor ruim $ 60 millioen Amerikaansche vliegtuigen en vliegtuigmotoren. Hiervan komt voor rekening van de Curtiss Wright: 100 gevechtsvliegtuigen in Mei besteld en nog 100 stuks in Januari besteld, totale waarde $ 5 millioen; Douglas Aircraft 100 bommenwerpers ad $ 11 millioen; Glenn Martin 115 lichte bommenwerpers ad $ 11 millioen; North American Aviation 200 lichte bommenwerpers ad $ 8.4 millioen.

Er worden derhalve in totaal besteld 615 vliegtuigen ter waarde van $ 35.4 millioen.
Pratt Whitney, welke mij. deel uitmaakt van de United Aircraft, krijgt het grootste aandeel in de bestelde motoren, nl. voor een bedrag van $ 9.1 millioen; het aandeel van de Wright Aernautical bedraagt $ 1.8 millioen.
Het restant van de genoemde $ 60 millioen zal worden uitgegeven voor instrumenten en misschien ook voor nieuwe vliegtuigen en reserve-onderdeelen.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Luchtmacht 3598 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3647 E.)**

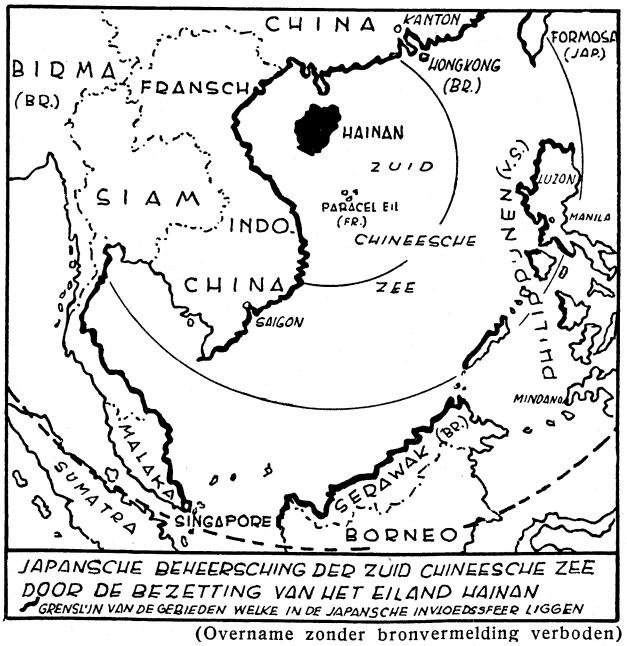
23 FEBRUARI 1939

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Recht van vereeniging en vergadering. - Wijzigingsontwerp aangenomen. —**
De Tweede Kamer heeft op 14 Februari het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1855 op het recht van vereeniging en vergadering aangenomen met 50 tegen 3 stemmen. De voorstemmers waren de r.k., de a.r. en de c.h.
Tevoren had minister Goseling een amendement van den heer Donker (s.d.), waardoor in 1944 ten deele de wetswijziging zal vervallen, ten deele door een nieuwe wijziging zal worden aangevuld en ten deele zal worden gehandhaafd, overgenomen, nadat ook de Christelijk-Historische fractie zich bij monde van den heer De Geer voor het amendement had verklaard.
In 1944 zullen nu — behoudens voorafgaande wetswijziging — de bepalingen vervallen betreffende de activiteit van vreemdelingen en betreffende de werkzaamheid van Nederlandsche politieke vereenigingen in het buitenland, alsmede eenige andere bepalingen, welke door de voorstellers van het amendement als „crisisbepalingen" werden beschouwd.
Een amendement-Donker om de bepaling betreffende de bevoegdheid van de politie tot het betreden van niet openbare vergaderingen uit het ontwerp te schrappen is in een stemming rechts tegen links verworpen.
Eveneens een amendement-Donker om den minister de beslissing te geven over het al of niet mogen spreken van vreemdelingen op vergaderingen, waar de Nederlandsche politiek wordt behandeld.
Door verwerping van dit amendement zal het spreken van vreemdelingen op dergelijke vergaderingen dus steeds verboden zijn. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Vereenigingsrecht 3659 A.)

B. **NEDERLAND. — Belasting - Inkomsten en vermogens in 1937-1938 - 877 millionnairs. —**
Over het jaar 1937—1938 had 95 pct. van de aangeslagenen in de inkomstenbelasting een inkomen beneden *f* 5000. Hun inkomens bedroegen 74 pct. van het totaal, terwijl zij in verband met het progressieve tarief slechts 37 pct. bijdroegen in het totaal der inkomstenbelasting in hoofdsom. Daarentegen was 0.02 pct. der belastingplichtigen aangeslagen voor inkomens van *f* 100.000 en meer (in totaal 282 personen).
Zij hadden 2 pct. van het totaal inkomen, terwijl zij 14 pct. in het totaal dezer belasting bijdroegen.
Over hetzelfde jaar was 46 pct. van de vermogensbelastingplichtigen aangeslagen voor vermogens beneden *f* 30.000. Tezamen bezaten zij 14 pct. van het totaalvermogen en droegen 9 pct. bij tot de totaalopbrengst der vermogensbelasting in hoofdsom.
De 877 millionnairs (0.49 pct. van het totaal aantal aangeslagenen) bezaten tezamen 15 pct. van het totaalvermogen en betaalden 16 pct. in het totaal dezer belasting.
Behalve bovengenoemde cijfers voor alle gemeenten tezamen komen in de eerste aflevering van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek voor 1939 nog een aantal gegevens voor betreffende de 45 gemeenten boven de 20.000 inwoners en voor de provinciën.
De groote verschillen tusschen den welstand der bevolking blijken wel hieruit, dat in Bussum 36 pct. en in Kerkrade 65 pct. van alle aangeslagenen in de inkomstenbelasting een inkomen hadden van *f* 800—*f* 1400, terwijl in Kerkrade 0.3 pct. en in Bussum 5 pct. van hen een inkomen hadden van *f* 10.000 en hooger.
Een vermogen van *f* 16.000—*f* 30.000 bezaten in Rheden 30 pct. en in Kerkrade 61 pct. van alle aangeslagenen in de vermogensbelasting, terwijl in Emmen 2 pct. en in Rheden 13 pct. van hen een vermogen bezaten van *f* 200.000 en hooger.
Van de zes gemeenten boven 100.000 inwoners is het bedrag der inkomens het grootst in Amsterdam. Daarentegen is het bedrag der vermogens het grootst in 's-Gravenhage. Van deze groep is in laatstgenoemde gemeente ook het gemiddelde inkomen en vermogen per aangeslagene het hoogst.
(Centr. Bur. v. d. Stat.) **(V. b. Belastingen 3512 H.)**

C. **BELGIE. — Kabinet-Pierlot gevormd. —**
Nadat Henri Jaspar (inmiddels overleden) niet was geslaagd een nieuw kabinet samen te stellen, heeft Hubert Pierlot, wien de vorming was opgedragen, op 21 Februari in de dagelijksche persconferentie de samenstelling van de nieuwe regeering bekend gemaakt. Het kabinet bestaat uit elf ministers, te weten zes parlementariërs, onder wie de minister-president, en vijf extra-parlementariërs. Onder de zes parlementariërs zijn drie katholieken en drie socialisten. Het kabinet ziet er als volgt uit:
Minister-president en Landbouw: Hubert Pierlot (Katholiek);
Justitie: De Schrijver (Katholiek);
Openbare werken: Marck (Katholiek);
Buitenlandsche Zaken: Soudan (Socialist);
Binnenlandsche Zaken en Volksgezondheid: Eekelers (Socialist);
Arbeid en sociale voorzorg: Wauters (Socialist).
De extra-parlementariërs zijn:
Financiën: Gutt.
Economische Zaken: Richard;
Openb. Onderw.: Prof. Blancquaert, hoogleeraar aan de Universiteit te Gent;
Landsverdediging: Generaal Denis.
Koloniën: Gaston Heenen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Kabinet 3652 C.)**

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Hainan. —**



JAPANSCHE BEHEERSCHING DER ZUID CHINEESCHE ZEE DOOR DE BEZETTING VAN HET EILAND HAINAN
GRENSLIJN VAN DE GEBIEDEN WELKE IN DE JAPANSCHE INVLOEDSSFEER LIGGEN

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(V. b. Hainan 3661 D.; Chin.-Jap. Conflict 3668 A.)

A. **NEDERLAND. — 20ste Dietsch Studentencongres te Amsterdam. —**

Te Amsterdam werd het 20ste Dietsch Studentencongres gehouden. De eerste congreszitting had op 9 Februari plaats in het Muzieklyceum.
De openingsrede werd uitgesproken door den gezant van de Unie van Zuid-Afrika, dr. H. D. van Broekhuizen, die in het Afrikaansch sprak. Is het niet heerlijk, zoo zeide hij, om in dezen tijd van politieke spanning en nationale onzekerheid hier rustig en stil in het land van geestelijke en politieke nijverheid samen te komen om de cultureele banden tusschen onze stamverwante volken nauwer aan te halen? Want dit is immers uw roeping, en niet u te begeven op het gevaarlijke terrein der politiek. Spr. herinnerde aan hetgeen aan uitwisseling van cultureel goed geschiedt, aan de studentenreizen, aan de bezoeken over en weer van professoren, aan de vlucht van den Reiger, enz. Dat is de manier om de onderlinge banden te versterken.
In de collegezalen van het universiteitsgebouw der gemeente Amsterdam werd op 10 Februari het congres voortgezet.
In de historische sectie hield prof. dr. P. L. Tack een inleiding over: De buitenlandsche politiek van den Raad van Vlaanderen.
In de juridische sectie sprak prof. mr. L. J. van Apeldoorn uit Amsterdam over Dietsch recht.
Dietsch (van diet = volk) recht — zoo zeide spreker o.a. — beteekent zoowel volksrecht als Nederlandsch recht. Al in den z.g. Frankischen tijd kwam er verwijdering tusschen volk en recht, want toen is men begonnen het volksrecht op te teekenen in het latijn, dus een taal die het volk niet kende. In verband hiermede zette spr. uiteen, dat de taal, waarin wetten geschreven zijn, niet enkel den vorm, maar ook den inhoud van het recht raakt. In dezen tijd komt naast het volksrecht ook een koningsrecht op.
In de Friesche sectie hield prof. dr. G. Gosses uit Amsterdam een inleiding over de plaats der Friezen in de Dietsche samenleving.
In een in het Afrikaansch uitgesproken rede gaf mej. Conradi een overzicht van den ontwikkelingsgang van de Nederlandsche en van de Zuid-Afrikaansche literatuur.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - De begrooting van Suriname. —**

De minister van Koloniën, de heer Welter, zeide op 15 Februari o.a. het volgende:
Bij de beoordeeling van den financieelen toestand van Suriname moet men rekening houden met de sporen van een rijk verleden. De kosten van een omvangrijk bestuursapparaat zijn, per hoofd der bevolking berekend, hoog. De kosten van het onderwijs en van den geneeskundigen dienst bedragen plus minus zes gulden per hoofd der bevolking. Vergelijkt men dat met Ned.-Indië, dan is Suriname zeer bevoorrecht.
De groote kostbaarheid van de bestuursinrichting van Suriname moeten wij steeds in het oog houden. Onnoodige uitgaven moeten worden vermeden. In dit verband zal men sprekers houding moeten bezien ten aanzien van de salarisverhooging voor een enkelen ambtenaar en zijn houding tegenover de pensioenkorting. Op Suriname drukken enorme pensioenlasten. Het is dan ook wijs beleid, dat de landsverordening (welke alleen door een wet kan worden vernietigd) van Juli 1938 de pensioenkorting heeft gehandhaafd. Een motie over de gesties van het autonome gebied zou spr. moeten ontraden. Het stemt spr. tot voldoening, dat het bestuur en de staten medewerken om zooveel mogelijk de soberheid te betrachten.
Immigratie van Europeanen op groote schaal in Suriname acht spr. onmogelijk, daar het daar te lande onmogelijk is handenarbeid te verrichten. Iets anders is de vestiging van kapitaalkrachtige menschen. De plannen der regeering op dit punt zijn klaar en helder. De regeering zal zoo veel mogelijk de immigratie van Javanen bevorderen. Want Suriname is bij uitstek een tropisch land.
Werkloozencijfers ontbreken over Suriname. Werkloosheid beteekent in Suriname iets anders dan hier. De opvatting over werk is daar zoo geheel anders. Het optreden tegen den redacteur van De West is niet zoo eenvoudig. De hospitaalkwestie is met klewangwettende krijgszangen in dat orgaan behandeld. In een tropische streek was het niet onjuist den eersten termijn van den persbreidel toe te passen.

De kleine landbouw. — De kleine landbouw is de voornaamste steun van de Surinaamsche economische structuur geworden. Pogingen zijn aangewend om jonge mannen op te leiden voor den kleinen landbouw. De resultaten zijn zeer ongunstig. Desalniettemin mag dit middel niet worden verzuimd. Spr. zal het desbetreffende rapport van het Protestantsch Werkverbond in de aandacht van den gouverneur aanbevelen.

De bauxietwinning. — De bauxietwinning is een belangrijke factor in de ontwikkeling van Suriname. De vraag is gesteld of er tegenover de Amerikaansche bauxietmaatschappij geen gunstigere voorwaarden konden zijn bedongen. Het was hier echter een zaak à prendre ou à laisser. De houding van het bestuur was verstandig. Ook elders kan men bauxiet vinden, onder gunstiger omstandigheden. Het ter plaatse verwerken van bauxiet zou groote machines en belangrijke electrische energie eischen. De belangstelling van het oliekapitaal is verheugend. De concessie voor exploratie strekt zich alleen uit tot de kuststrook.
De kosten van luchtkarteeringen acht spr. zeer hoog, veel hooger dan de heer Kleyn in een artikel heeft aangegeven. Intusschen biedt de belangstelling van de Billiton Mij. en van de Surinaamsche Petroleum Mij. perspectieven op dit punt.

Bacoven, koffie, citrus, mais. — De bacoven zijn een van de mislukkingen van Suriname. De resultaten zijn echter op het oogenblik betrekkelijk gunstig. In 1941 zal de N.V. Bacovencultuur een rapport kunnen uitbrengen over haar proeven. Een niet groote bananenmaatschappij zou een kapitaal van *f* 8 millioen noodig hebben. Tot een dergelijke investatie gaat men niet dan na ernstig onderzoek over.
De koffiecultuur geeft op het oogenblik reden tot tevredenheid. De citrus is een belangrijk product, maar de citruscultuur is op het oogenblik nog maar zeer klein. Er zijn pas 124 H.A. in exploitatie. De cultuur is in het stadium van proefneming. De gekoelde export behoort nog niet tot de meest dringende zorgen.
Het heeft spr. verwonderd, dat de maïscultuur zoo weinig ingang heeft gevonden in Suriname, te meer daar Curaçao veel maïs importeert. Spr. zal den gouverneur bijzondere aandacht hiervoor vragen.
De begrooting werd z. h. s. aangenomen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Begrooting 3283 B.; Min. Welter 2834 A.)

24 FEBRUARI 1939

C. **VEREENIGDE STATEN. — Onderstaatssecretaris van Financiën afgetreden - Bezwaren tegen de monetaire politiek. —**

Wayne Taylor, de onderstaatssecretaris van Financiën, heeft ontslag genomen. Hij zou tot dat besluit zijn gebracht door de faciliteiten, welke de schatkist heeft verschaft voor den aankoop van vliegtuigen door Frankrijk. Naar zijn meening dienen de Vereenigde Staten geen partij te kiezen tusschen de totalitaire en democratische staten. Men meent, dat hij ook bezwaren had tegen den aankoop van zilver van China en het linksche Spanje en tegen de jongste leening van 25 millioen dollar, die door een Amerikaansche bank aan China is verstrekt.
(Telex-A.N.P.)

D. **Z. H. PAUS PIUS XI. — Algemeene deelneming bij 's Pausen overlijden. —**

ITALIE. — Onder voorzitterschap van Mussolini was de groote fascistische raad op 10 Februari bijeengekomen, doch na een herdenkingsplechtigheid, gewijd aan den overleden Paus, werd hij verdaagd.
Na de herdenkingsplechtigheid werd een motie aangenomen, waarin de raad „eerbiedige hulde bracht aan de nagedachtenis van Paus Pius XI, die de verzoening tusschen de Kerk en den Italiaanschen staat wilde en die door het concordaat betrekkingen van samenwerking heeft gevestigd tusschen den Staat en de Kerk, waardoor de fascistische en katholieke eenheid van het Italiaansche volk werd gewaarborgd".
Mussolini heeft aan kardinaal Pacelli het volgende telegram gezonden: „De dood van den Paus der Verzoening is een rouw voor de kerk en voor Italië. De gevoelens van het Italiaansch volk vertolkend zend ik aan Uwe Eminentie en aan het H. College de blijken van de diepgevoelde deelneming, niet alleen van de fascistische regeering, maar ook van mijzelf."

FRANKRIJK. — Tot de eersten, die het rouwregister kwamen teekenen, behoorden de leden van de Fransche ambassade bij den H. Stoel, onder leiding van den ambassadeur Roux.
De „Temps" zegt: De vrede onder de volken, de consolidatie der sociale orde, met vrijheid en waardigheid voor allen, dàt was de constante en eenige zorg van Paus Pius XI.
„Men mag bij ons niet vergeten, dat onder het pontificaat van Paus Pius XI Frankrijk, welks vredespolitiek ondubbelzinnig was in de oogen des Pausen, voortdurend de sympathie ondervond van het Hoofd der Kerk. Daardoor werd onze invloed ten zeerste gediend in omstandigheden, waarin zoo zeer behoefte bestond aan den steun van alle moreele krachten, welke haar wettigen invloed op de wereld uitoefenen.
Met reden kan men aannemen, dat de politiek van Paus Pius XI, die alleen beantwoordde aan de belangen van den H. Stoel en de gevoelens der christenheid, door Zijn opvolger op den pauselijken troon zal gehandhaafd worden".

ENGELAND. — De Engelsche bladen geven uitdrukking aan de bewondering voor den moed van den paus, die zijn apostolisch werk voortzette, ondanks zijn lichamelijk lijden. Door zijn houding tegenover de vervolgingen, waaraan de Christelijke kerken in vele landen blootgesteld waren, beschouwden de Engelschen van allerlei geloof hem als een kampioen der godsdienstvrijheid. Vandaar, dat het bezoek van Chamberlain en Halifax meer dan een zuivere beleefdheid was.
In de kathedraal van Westminster werden requiem-missen opgedragen.

VEREENIGDE STATEN. — Staatssecretaris Hull heeft uit Washington aan Kardinaal Pacelli het volgend telegram gezonden: „Roosevelt wenscht u uitdrukking te geven aan zijn innige deelneming met het overlijden van Z. H. Paus Pius XI. Diens grootmoedige hoedanigheden, zijn ijveren voor vrede en verdraagzaamheid hebben hem de harten doen winnen van alle rassen en alle Godsdiensten. Het bericht van zijn dood heeft in de harten van alle Amerikanen diepe droefheid veroorzaakt."

GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler heeft staatsminister Meissner opdracht gegeven den Apostolischen Nuntius, Mgr. Orsenigo, te condoleeren met den dood van Paus Pius XI. Ook rijksminister von Ribbentrop heeft den Apostolischen Nuntius de deelneming van hemzelf en de Rijksregeering doen toekomen.
Op de Rijkskanselarij te Berlijn is bij het bekend worden van

het overlijden van den Opperherder de hakenkruisvlag halfstok geheschen.
De Duitsche pers meende ook thans haar houding door politieke overwegingen te moeten doen bepalen.

POLEN. — In Polen hebben de bladen die te Warschau verschijnen speciale edities uitgegeven met het overlijdensbericht en biografieën van den paus. De overleden kerkvorst was te Warschau zeer bekend, daar hij er vier jaar heeft gewoond als nuntius en er tot aartsbisschop werd gewijd. Van het gebouw van den nuntius en de openbare gebouwen waait de vlag halfstok.

BELGIE. — Verschillende Katholieke bladen gaven extra-edities uit. Ook de niet-Katholieke pers verscheen met uitvoerige artikelen, vol waardeering voor den Paus en vooral voor diens onafgebroken actie voor den vrede onder de menschen.
In opdracht van den koning en van koningin Elisabeth hebben de hofmaarschalken van hun beide huizen zich in ambtsgewaad naar de pauselijke nuntiatuur begeven, om daar het rouwbeklag van de koninklijke familie van België aan den nuntius over te brengen.

NEDERLAND. — In de pers werd allerwegen het verscheiden van Paus Pius XI zeer piëteitvol herdacht. Uitvoerige berichten over de laatste uren zijn verschenen, terwijl ook de levensloop in extenso werd weergegeven.
In opdracht van H. M. de Koningin heeft de opperkamerheer mr. W. J. baron van Lijnden een bezoek van rouwbeklag gebracht aan den Internuntius.
Op het pauselijk internuntiaat te 's Gravenhage zijn van alle zijden telegrammen met bewijzen van deelneming binnengekomen. Van verschillende legatiegebouwen in de stad wapperde de vlag halfstok.
Een uitzondering hierop maakt het ministerie van Buitenlandsche Zaken, hetgeen verband houdt met het feit, dat ons land geen vertegenwoordiger heeft op het Vaticaan. Onze minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn heeft een bezoek van rouwbeklag afgelegd bij den pauselijken internuntius.
Van de gelegenheid tot teekening van het rouwregister bij de pauselijke internuntiatuur hebben verscheiden leden van het corps diplomatique en vele autoriteiten, o.w. minister Steenberghe gebruik gemaakt.
De Katholieke Radio-Omroep (K. R. O.) heeft op 11 Februari een bijzondere herdenking voor den Paus uitgezonden.
Op 14 Februari werd Paus Pius XI in de Staten-Generaal plechtig herdacht.

In de Eerste Kamer sprak mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk als volgt:
Een groote Paus is heengegaan.
Na een 17-jarige regeering is Pius XI tot hooger leven opgeroepen.
Figuur van buitengewone eruditie, theoloog, philosoof, historicus, jurist, kortom veelzijdig geleerde, diplomaat van voorname allure en bovendien scherpzinnig staatsman, heeft hij, in verzoenenden geest werkzaam, een succesvolle concordataire politiek volgende, na moeizame besognes zijn doelwit bereikt: de Romeinsche kwestie opgelost, de volle souvereiniteit van het Vaticaan alom erkend te zien.
Met diepgaanden blik der tijden nood peilende, heeft hij te midden van een ontwrichte menschheid onverflauwd voor het behoud van den vrede geijverd.
De Eerste Kamer der Staten-Generaal betreurt in den doorluchtigen Doode een wijs regeerder en brengt aan de nagedachtenis van dezen zoo waardigen, vastberaden Vorst eerbiedige hulde.
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. Slotemaker de Bruïne, zegt, dat de regeering zich gaarne aansluit bij de woorden van waardeering, welke de voorzitter wel heeft willen wijden aan den persoon van den overleden Kerkvorst en aan diens arbeid, een arbeid, dien hij zich wel heeft willen getroosten in het belang van vrede en recht.

In de Tweede Kamer sprak Mr. J. R. H. van Schaik als volgt:
,,Geachte Medeleden,
Alvorens tot de eigenlijke werkzaamheden over te gaan, zult gij met mij een oogenblik willen verwijlen bij het overlijden van Zijne Heiligheid Paus Pius XI.
Vooral in stormachtige tijden als deze klemmen de oogen der wereld zich vast aan die zeldzame figuren, die als geestelijke vuurtorens veilige steunpunten zijn in de bewogen en zich bedreigd gevoelende menschelijke samenleving. Een dier helderstralende lichtpunten was ongetwijfeld de overleden kerkvorst. Onverschrokken heeft hij aan wie naar hem wilden luisteren, zonder aanzien van welke macht ter aarde ook, op haast elk levensterrein vaste beginselen voorgehouden, die hij putte uit de in hem levende christelijke waarheden. Bij voortduring de ondergeschiktheid van het tijdelijke aan het eeuwige, van 's menschen stoffelijke aan zijn zedelijke belangen in aller harten prentend en onvermoeid den terugkeer naar Christus predikend, reikte Zijn manende en sterkende stem ver buiten de scharen van hen, die Hem als den Heiligen Vader eerbiedigden.
Tot op Zijn sterfbed heeft Hij gebeden, gestreden en geleden voor den vrede in en onder de volken. Het zijn vooral de verzoenende gevoelens van den oprechten Vredesvorst, welke weerklank hebben gevonden bij de vredesgezindheid die zoo diep in het Nederlandsche volk verankerd is.
De nagedachtenis van dezen grooten Paus van universeele werkzaamheid zal ook hier te lande in gezegende herinnering blijven."

De heer Goseling, minister van Justitie, sprak als volgt:
,,Mijnheer de Voorzitter,
U hebt den overleden Kerkvorst willen herdenken voornamelijk in Zijn werk voor vrede en voor recht. Vooral in dezen tijd is dat van overwegende beteekenis. Geen Nederlander is er, die niet vurig hoopt, dat eenmaal door een betere verstandhouding onder de volken de vrede beter dan tot dusverre zal zijn verzekerd.
De regeering kan zich dan ook van harte bij uw herdenkingswoorden aansluiten. Het is vooral om zijn vredeswerk, dat de overleden Paus ook bij de regeering in dankbare herinnering zal blijven."
Beide redevoeringen werden staande aangehoord.
De twee leden der Staatk. Ger. fractie verlieten tijdens de rede van den voorzitter de zaal.

NED. OOST-INDIE. — De Gouverneur-Generaal betuigde schriftelijk zijn deelneming aan Mgr. Willekens, apostolisch-vicaris van Batavia, die voorts van alle deelen van het vicariaat, alsmede van vele hooge civiele en militaire autoriteiten condoléances ontving. Verscheidene autoriteiten begaven zich persoonlijk naar de hoofdpastorie te Batavia, waar Mgr. Willekens verblijf houdt.

IERLAND. — De Valera heeft in den Dail verklaard: ,,Katholiek Ierland zal het verlies van den verheven Opperpriester, die zooveel gedaan heeft voor het behoud van den wereldvrede, diep betreuren".
Cosgrave zeide: ,,Wij treuren en ieder, die van goeden wil is, ongeacht van welk geloof, of welke natie, treurt om den dood van één der grootste opvolgers van Sint Petrus. De wereld heeft alle reden zijn heengaan te betreuren en zich te vereenigen in gebed voor de keuze van zijn opvolger, die de groote traditie zal voortzetten".

(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XI 3662 B.)

A. **PAKOE BOEWONO X, SOESOEHOENAN VAN SOERAKARTA OVERLEDEN. —**

Op 20 Februari is na een langdurig ziekbed, 72 jaar oud, overleden Pakoe Boewono X, Soesoehoenan van Soerakarta.
Zijne Vorstelijke Hoogheid Pakoe Boewono X zag het levenslicht op 29 November 1866 en werd op driejarigen leeftijd tot kroonprins verheven.
Op zestienjarigen leeftijd werd de kroonprins in het Mohammedaansche geloof opgenomen. Op negentienjarigen leeftijd werd hij benoemd tot luitenant-kolonel à la suite van den Generalen Staf, terwijl hij in 1886 benoemd werd tot voorzitter van de Kraton-rechtbank.
Op 7 Augustus 1890 trad hij in het huwelijk met Bendoro Raden Adjeng Soemarti, een dochter van den toenmaligen Mangkoenegoro. Bij zijn huwelijk werd hij benoemd tot kolonel à la suite bij den Generalen Staf.
De vader van den thans overledene Soesoehoenan, Pakoe Boewono IX is overleden 16 Maart 1893 en op dertig Maart daaraanvolgende werd de kroonprins verheven tot Soesoehoenan met den titel van Pakoe Boewono X. Hij werd bevorderd tot luit.-generaal.
Op 25 Maart was de verklaring geteekend van den nieuwen vorst tegenover het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, waarvan het volgende onderdeel speciaal de aandacht verdient:
„Ten tweede verklaar en erken ik de mij opgedragen waardigheid als leenman van de landen van Soerakarta, zooals die door den gewezen Soesoehoenan werden bestuurd, niet te hebben verkregen uit de kracht van eenig in mij gevestigd recht, maar blootelijk door de gunst en de genegenheid, welke Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal, Harer Majesteits vertegenwoordiger, mij toedraagt".
De overledene was, behalve drager van de grootkruisen van de Orden van den Nederlandschen Leeuw en van Oranje Nassau, begiftigd met een aantal buitenlandsche orden in totaal vierentwintig, en had den militairen rang van luitenant-generaal.
Nadat, zooals reeds gezegd, de Soesoehoenan als kroonprins reeds met een vorstelijke vrouw in het huwelijk was getreden, huwde hij — daar dit huwelijk kinderloos bleef — in 1915 ten tweeden male met een vorstendochter, n.l. met een kind van den Sultan van Djokjakarta. Uit dit huwelijk werd slechts een dochter geboren.
De Soesoehoenan kreeg echter verschillende kinderen bij niet-vorstelijke vrouwen, onder wie eenentwintig zonen. Hieruit volgt, dat, waar geen zoon is geboren uit een huwelijk met een vorstelijke gemalin, de opvolging niet geheel vaststaat.
Het beleid van vorst Pakoe Boewono X is zegenrijk geweest, niet alleen door zijn verknochtheid aan het

Nederlandsche gezag, en zijn soepelheid waar het samenwerking met gouvernementsvertegenwoordigers betrof, doch ook omdat de overleden vorst een open oog had voor de behoeften van zijn land en de bevolking, en wel speciaal waar het agrarische aangelegenheden betrof, de voornaamste welke wel in zijn gebied konden voorkomen.
Ten slotte kan nog als verklaring voor den titel Soesoehoenan dienen, dat deze is afgeleid van Soeoen (knielen) en dus beteekent: „hij dien men knielende nadert". (Aneta - Nwe R. Crt. - Alg. Handelsblad)

A. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt over de politiek der V.S. - Redevoering tijdens den tocht naar de vlootoefeningen. —**
Terwijl president Roosevelt op weg was naar de manoeuvres der Amerikaansche vloot, heeft hij op 18 Februari per radio de internationale tentoonstelling van San Francisco geopend en daarbij een redevoering gehouden, waarin hij o.a. zeide:
De volkeren van het Amerikaansche continent zouden door een voorbeeld te geven van internationale solidariteit, wederzijdsch vertrouwen en wederzijdsche hulpvaardigheid, in de harten van de beangstigde menschheid de hoop levendig kunnen houden en tevens de democratie verre doen uitsteken boven de kwaadaardige bitterheid der autocratie. Het bewaren van den vrede in het westelijk halfrond moet een zaak zijn, welke voor alles allen Amerikanen belang inboezemt.
Onmiddellijk daarop opende Roosevelt, eveneens per radio, een andere tentoonstelling, t.w. die van Tampa in Florida. De president gaf een uiteenzetting van de Amerikaansche buitenlandsche politiek en zeide:

„Wij wenschen met alle wettige middelen de vrijheid van handel en toerisme en de vrije uitwisseling van cultureele denkbeelden onder de landen te bevorderen. Wij streven niet naar territoriale expansie. Wij werpen geen begeerige blikken naar de bezittingen van onze naburen.
Wij zullen onze medewerking verleenen aan een eerlijk gedaan voorstel om de bewapening te beperken. Wij hebben een afschuw van elk beroep op geweld, uitgezonderd wanneer het er om gaat een agressie af te weren, doch wij zeggen tot de geheele wereld, dat in het westelijk halfrond, in de drie Amerika's, de instellingen der democratie — d.w.z. van een regeering met instemming van hen, die geregeerd worden — moeten en zullen gehandhaafd worden". (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. President Roosevelt 3648 E.)

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Defensiebegrooting goedgekeurd. - Versterkingen langs de grens. - Vloot. —**
Bij de behandeling van de defensie in de Eerste Kamer op 22 Februari zeide minister van Defensie, van Dijk, o.a. het volgende:
Er zullen bij mobilisatie heel wat meer grensbataljons direct onder de wapenen komen dan de thans daartoe bestemde 16 bataljons. Er is aangedrongen op verdere terreinversterkingen.
Spr. verklaarde, dat binnenkort een groote reeks versterkingen zullen worden uitgevoerd, welke een veelvoud van de gevraagde 200 kazematten uitmaakt. De grensgarnizoenen mogen niet te dicht bij de grens liggen; spr. achtte dit gevaarlijk.
Wat de luchtbescherming betreft, zeide spr., dat de particuliere bedrijven zeker kunnen overgaan tot het instellen van actieve luchtbescherming, hoewel de landsverdediging zaak van het rijk is. Maar het gaat hier niet om landsverdediging, doch bescherming van particuliere bedrijven.
Bij de bespreking der maritieme weermiddelen betoogde de minister, dat thans 40 tot 50 grootere en kleinere eenheden in aanbouw zijn.
Spr. erkende, dat het bezit van een paar zware schepen een belangrijke waarborg zou zijn voor de beveiliging van Indië.
Hij zou echter geen stap verder gaan dan het bekende standpunt van de regeering. Een slagschip kost *f* 60 tot *f* 70 millioen; wanneer 4 slagschepen zouden worden gebouwd, zouden de exploitatiekosten per jaar *f* 40 millioen stijgen. In totaal is hier *f* 340 millioen mee gemoeid. Spr. zegt ten slotte verheugd te zijn over de belangstelling in deze Kamer voor de defensievraagstukken.
Ten slotte werd de begrooting z. h. s. aangenomen, met aanteekening, dat de heer Van Embden (V.D.) tegen was. (Nwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. 3657 C.; Begrooting 3668 E.)

C. **ENGELAND. — Defensievraagstuk. - Defensieleening tot 800 millioen pond mogelijk. —**
Na de defensie-debatten in het Lagerhuis antwoordde Morrison namens de regeering en zeide o.m.:
„Het valt de regeering niet moeilijk Winston Churchill de verzekering te geven dat de besprekingen, die reeds zijn begonnen tusschen de Britsche en de Fransche staven, voortgezet zullen worden en natuurlijk ook betrekking zullen hebben op de rol, die door beide strijdmachten gespeeld zal moeten worden in de eerste stadia van een conflict."
Met 310 tegen 127 stemmen werd vervolgens het amendement der Labour-oppositie verworpen, dat de voorgestelde leeningsbevoegdheden met een millioen pond vermindert.
De regeeringsmotie, welke de leeningsbevoegdheden voor defensie-doeleinden bevestigt op 800 millioen pond, werd vervolgens aangenomen bij zitten en opstaan. (Times)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3665 B.)

D. **NEDERLAND. — Defensie - Marine - Twee Kruisers besteld. —**
Er is een definitieve beslissing genomen over den bouw van de twee vervangende kruisers, welke op het aanbouwplan der regeering staan.
De regeering heeft een der kruisers in bestelling gegeven bij de werf Wilton-Fijenoord te Schiedam en den anderen bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij. Beide werven zullen bij den bouw samenwerken, waardoor besparing van kosten zal worden bereikt.
De machine- en ketelinstallaties zijn besteld bij de Koninklijke Maatschappij „De Schelde" te Vlissingen. De electrische installaties zullen worden geleverd door de Rotterdamsche firma's N.V. Rotterdamsche Electriciteitsmaatschappij v/h. H. Croon en Co. en de N.V. Van Rietschoten en Houwens.
Het is de bedoeling, dat de eerste kruiser in September 1941 en de tweede op het einde van dat jaar voor de proefvaart gereed zal zijn.
De twee schepen zullen de grootste zijn van onze marine. De tonnage zal 8350 ton bedragen. De gecontracteerde snelheid is 33 mijl. De bewapening zal bestaan uit tien kanonnen van 15 cm, twaalf dubbelmitrailleurs van 40 en acht van 12.7 mm, en zes torpedolanceerbuizen in twee groepen van drie van 53 cm.
Beide schepen zullen beschikken over een draaibaren catapult en zullen twee vliegtuigen aan boord hebben.
De tien kanonnen van de beide kruisers zullen worden geplaatst in twee tweelingtorens en twee drielingtorens. (Telegraaf)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3614 E.; Defensie 3673 B.)

25 FEBRUARI 1939

E. **BALKAN-ENTENTE. — Communiqué - Erkenning van Burgos. —**
Aan het slot van de Balkan-conferentie, die te Boekarest op 22 Februari is geëindigd, werd een communiqué gepubliceerd, waarin o.a. wordt gezegd, dat de leden van den Permanenten Raad van de Balkan-Entente eenstemmig hebben geconstateerd, hoe de politiek, welke de Entente volgt, gericht is op het ideaal van den vrede, waardoor de Entente sedert de oprichting werd geleid.
Verwijzende naar de overeenkomst van Saloniki van 31 Juli 1938, wordt de wensch te kennen gegeven, dat de zevende bijeenkomst van den economischen raad te Boekarest in April 1939 de economische banden nog nauwer zal aanhalen. De volgende gewone jaarlijksche bijeenkomst van den Permanenten Raad zal worden gehouden te Belgrado in Februari 1940.
Tegelijk met het voorlezen van het communiqué heeft Gafencou, de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, verklaard, dat de leden van den

Permanenten Raad in beginsel besloten hebben de regeering van Franco in Spanje te erkennen. Ieder van de leden der Entente blijft evenwel vrij deze erkenning te doen op een oogenblik, dat hem gunstig schijnt. (Agence Belga)
(Vor. ber. Balkan-Entente 3371 A.; Erkenning Franco 3664 C.)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Turkije, Egypte en Nederland erkennen de jure Franco. —**
De Franco-regeering is door Turkije, Egypte en ook op 23 Februari door Nederland de jure erkend. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3673 E.)**

B. **IRAN. — Diplomatieke betrekkingen met Frankrijk hersteld. —**
Tusschen de regeering van Frankrijk en die van Iran is op 20 Februari '39 een accoord tot stand gekomen over de hervatting der diplomatieke betrekkingen. Zooals gemeld, heeft Iran deze op 28 December '38 verbroken, omdat een Fransch blad een ongeoorloofde woordspeling had gemaakt op den shah van Iran. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3599 F.)**

C. **ENGELAND. — Minister president Neville Chamberlain's verklaring. - „Vrede door Kracht". - Handelsbetrekkingen als vredesmiddel. —**
Minister-president Chamberlain heeft op 22 Februari te Blackburn een redevoering uitgesproken, waarin hij een beroep heeft gedaan op het land, de politiek der regeering van „vrede door kracht" te steunen.
Chamberlain voegde o.a. hieraan toe, dat hij de onlangs tusschen de Duitsche en Britsche kolenindustrieën gesloten overeenkomst, welke gevolgd zal worden door onderhandelingen tusschen de vertegenwoordigers der Britsche en Duitsche industrieën, in het algemeen, ten zeerste toejuicht. Bovendien zal de minister van Handel, Oliver Stanley, de volgende maand een bezoek aan Berlijn brengen en op deze wijze door persoonlijk contact deze methode verder bevorderen.
„Ik ben het eens met de de vorige maand door Hitler gesproken woorden, toen hij zeide, dat samenwerking tusschen onze volken in het volledig vertrouwen voor elkander voor de geheele wereld geluk zou beteekenen.
Vertrouwen wordt niet in een dag geboren en wanneer het eens verstoord is, is er veel tijd voor noodig het te herstellen. Doch een weinig goede wil aan beide zijden heeft een wonderlijk heilzaam effect, en ik voor mij bezie de toekomst met de groote verwachting, dat deze gelukkiger zal blijken te zijn, dan het verleden." (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chamberlain 3656 C.)

D. **ENGELAND. — Lord Halifax's verklaring. - Onvoorwaardelijke solidariteit met Frankrijk. —**
In antwoord op de vraag van het lid der Labour-oppositie op 23 Februari '39 in het Engelsche Hoogerhuis, Lord Addison, of de regeering een verklaring kon afleggen betreffende de betrekkingen tusschen Frankrijk en Engeland, heeft Lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, het volgende gezegd:
Het zou een groote dwaling zijn te veronderstellen, dat eenig onuitgesproken voorbehoud van eenigerlei aard gepaard ging met Chamberlains woorden betreffende de solidariteit met Frankrijk. Die verklaring was duidelijk en ondubbelzinnig. Wanneer ik het in de bewoordingen van een huiselijke vergelijking zou mogen zeggen, dan was de verklaring van den aard dier borden, die wij thans op vele gevaarlijke punten in het land zien: „Halt kruising met voorrangsweg" en dat was de bedoeling er van, aldus Halifax. Er bestaat geen verschil van meening over eenig onderwerp tusschen ons en Frankrijk. (Times)
(Vor. ber. Lord Halifax 3521 F.)

E. **ITALIE. — Aanslag op Mussolini. —**
Het staat vast, dat Mussolini op 15 Februari '39 aan een aanslag is ontsnapt, welken een vermoedelijk ontoerekenbare man heeft willen plegen. De man wilde de verblijfplaats van Mussolini, Villa Torlonia, binnendringen. Mussolini's lijfwacht verijdelde den aanslag. Er vielen eenige dooden, maar de juiste toedracht is nog niet bekend. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Mussolini 3631 A.)

F. **SUEZ-KANAAL. — Verkeer in 1938 met 5.7% gedaald. —**
Blijkens bericht uit Parijs, is de tonnage, die in het afgeloopen jaar door het Suez-Kanaal is gevaren, voornamelijk gedaald door de sterke afneming van het Italiaansche verkeer en den aanmerkelijken teruggang van den Chineeschen en Japanschen invoer van Europeesche producten. De teruggang van het verkeer door het Suez-Kanaal bleef echter beperkt. In het afgeloopen jaar voeren 6.171 schepen met 34.418.000 netto-tons door het kanaal, hetgeen 2.073.000 tons of 5.7% minder is dan in 1937. Niettemin bleef het verkeer grooter dan in de jaren vóór 1937.
De vermindering is voor 58.9% toe te schrijven aan de daling van het verkeer van Italië met zijn Afrikaansche bezittingen; dit beliep 2.310.000 tons, hetgeen 1.220.000 tons, of meer dan een derde, lager was dan in 1937 en meer dan de helft lager dan in 1936. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3268 D.)**

G. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig zijn besproken. - Onze wekelijksche opgave. —**
Belgisch-Fransch: Maurice Gauchez — „Tignasse". Roman (Edit. Neggor, Louvain '38) **(V. b. 3644 E.)**
Duitsch: Gert Buchheit — „Mussolini und das neue Italien". (Paul Neff Verlag, Berlin) **(V. b. 3662 F.)**
Engelsch: Guy Chapman — „Vain Glory". (Cassell)
Frank O. Hough — „Renown". (George Harrap & Co.) **(Vor. ber. 3662 F.)**
Fransch: Edmond Jaloux — Le roman inachevé „Le Livre Moderne Illustré". (J. Ferenczi & fils)
Jean Merrien — „La mort jeune". (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3662 F.)**
Italiaansch: Massimo Bontempelli — „Avventure". (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3644 E.)**
Nederlandsch: Jo Boer — „Catherina en de magnolia's, een roman uit Italië". (Nijgh & v. Ditmar)
Dr. J. Bouman — „Van Renaissance tot Wereldoorlog" Vier Euwen Europese Cultuurgeschiedenis. (H. J. Paris, A'dam)
Marcel Coole — „De Minnaars van Teruel" (poëzie) (Uitgave in eigen beheer) Vlaamsche uitgave.
Reinier van Genderen Stort — „Het goede leven". (Em. Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3662 F.)**
(Red. K. H. A.)

H. **HONGARIJE. — Nazi-partij ontbonden. —**
De nieuwe Hongaarsche minister-president, Teleki, heeft op 24 Februari '39 de nationaal-socialistische partij van Hongarije, die onder leiding staat van Szalassy, ontbonden en het lidmaatschap van deze partij verboden. Tegelijkertijd heeft de politie in het geheele land huiszoekingen gehouden in de bureaux van de partij. Tal van documenten werden in beslag genomen. Voor het Groene Huis te Boedapest, alsook voor alle andere partijgebouwen, zijn politieposten geplaatst. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Nat.-Socialisme 3421 G.)

I. **NEDERLAND. — Zaakgelastigde in Spanje. —**
Als gevolg van de erkenning van het bewind van generaal Franco als hoofd van de regeering van Spanje, treedt thans jhr. Van Panhuys, die tot dusver als agent der Nederlandsche regeering te St. Jean de Luz vertoefde, op als tijdelijk Nederlandsche zaakgelastigde bij de Spaansche regeering.
(Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3674 A.)**

A. Nederlandsche onderneming krijgt uitvoering van havenwerken te La Guaira - Kosten 14 millioen gulden - Land en Volk - In- en uitvoer, ook met Nederland. —

Op 16 Februari 1939 werd te Carácas (Venezuela) de aanbesteding gehouden voor een zeer groot waterbouwkundig werk, n.l. de verbetering en uitbreiding van de havenwerken te La Guaira. Hiervoor schreven tien firma's in, onder wie twee Nederlandsche ondernemingen.

Ondanks de scherpe buitenlandsche concurrentie wist de Nederlandsche firma, de N.V. Aannemersbedrijf v.h. Firma T. Ten Breejen van den Bout te Berg en Dal de belangrijke opdracht te verkrijgen. Het werk zal drie jaar vorderen. De kosten zullen omgerekend in Nederlandsche valuta ongeveer veertien millioen gulden bedragen. Een bestaande pier moet verlengd worden. Een tweede pier moet geheel worden gebouwd en voorts moeten twee kaden worden aangelegd terwijl de haven op een bepaalde diepte moet worden uitgebaggerd.

Alle ingenieurs, die het werk leiden, zullen Nederlanders zijn, evenals het overige technische en opzichthoudende personeel voor de bediening van het materiaal, dat uit Nederland naar Venezuela zal worden overgebracht.

Het land is zeer dun bevolkt; het telt slechts 3.300.000 inwoners. De hoofdstad Carácas heeft 130.000 inwoners; Maracaibo telt ca. 80.000 inwoners. In het binnenland wonen nog de oorspronkelijke Indianen-stammen.

De Roomsch-Katholieke godsdienst wordt algemeen beleden.

Venezuela is een republiek. Het omvat 21 staten, welke autonomie genieten. Aan het hoofd van de centrale Regeering te Carácas staat een President, die voor 5 jaren wordt gekozen. De wetgevende macht berust bij het Congres, dat uit 2 Kamers bestaat: een Senaat met 50 en een Kamer van Afgevaardigden met 85 leden, welke allen voor 4 jaar zitting hebben.



Natuurlijke rijkdommen. — De bodemschatten van het land hebben zijn economische structuur zeer sterk beïnvloed. Vooral de petroleum heeft een belangrijk gedeelte der beschikbare arbeidskrachten tot zich getrokken. Het belangrijkste productiecentrum voor dit mineraal is Maracaibo, gelegen in het westelijk gedeelte des lands. Het belangrijkste terrein in dit gebied is dat van Lagunillas; het levert iets minder dan de helft der totale productie. Andere terreinen van beteekenis in dit bekken zijn La Rosa en Mene Grande. Ook de petroleumwinning in het Oosten is van groeiende beteekenis. De grootste producenten zijn de Standard Oil Co. of New Jersey, de Gulf Oil Co. en de Koninklijke-Shell, welke laatste als Caribbean Petroleum Co., de Venezuelan Oil Concessions Ltd., de Venezuelan Oil Development Co. en de Colon Development Co. werkzaam is. De raffinage der Venezolaansche petroleum geschiedt in hoofdzaak op de eilanden Aruba en Curaçao en in de Vereenigde Staten van Amerika; slechts een klein gedeelte wordt ter plaatse in een 4-tal raffinaderijen verwerkt. In het kader van het 3-jarenplan wordt de oprichting van een groote nationale raffinaderij overwogen. De productie, welke in 1933 ongeveer 121 millioen vaten bedroeg, is in 1936 tot 185 millioen vaten gestegen. Ook de winning van het in den bodem en in de rivieren aanwezige goud wordt door een 12-tal maatschappijen krachtig ter hand genomen. Goud komt vooral voor in den staat Bolivar en verder in het stroomgebied van den bovenloop der Orinocorivier. De productie in 1933 en 1936 bedroeg resp. 2977 en 3435 K.G.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans vertoont sedert jaren een actief saldo, dat zich regelmatig in stijgende lijn beweegt. Over de jaren 1935 en 1936 waren de desbetreffende cijfers (zonder munt en muntmateriaal) als volgt (in millioenen bolivares; 1 bolivar = ± *f* 0.56):

	1935	1936
Invoer . .	159	207
Uitvoer . .	696	749
Uitvoersaldo	537	542

In de eerste 9 maanden van 1937 beliepen in- en uitvoer resp. 226 en 630 millioen bolivares, aldus een uitvoersaldo latend van 404 millioen bolivares.

De uitvoer bestaat voor het overgroote deel (circa 90%) uit petroleum en petroleumproducten. Daarnaast kunnen als uitvoerartikelen nog worden vermeld: koffie, cacao, rundvee en huiden; de uitvoer der twee eerstgenoemde artikelen (koffie en cacao) toont een stijgende tendens. De uitvoer van onbewerkt goud, welke niet in bovenvermelde uitvoercijfers is begrepen, beliep in de jaren 1934 t/m 1936 resp. 12.5, 14.3 en 19.9 millioen bolivares en in het eerste halfjaar van 1937 7.1 millioen.

In het eerste halfjaar van 1937 bestond de invoer voornamelijk uit textielgoederen, machines, instrumenten en werktuigen, voedings- en genotmiddelen, bouwmaterialen, metalen en metaalwaren, en chemische producten.

De belangrijkste leverancier is de Vereenigde Staten; dit land leverde in 1936 bijna 50% van den totalen invoer. Van de resteerende 50% werd ongeveer de helft geleverd door Duitschland en Groot-Brittannië gezamenlijk. De uitvoer richt zich hoofdzakelijk naar Curaçao, Aruba en Bonaire (ruim 70% in 1936) en de Vereenigde Staten (17½%).

De **handelsbalans met Nederland** is actief voor Nederland. De desbetreffende cijfers, volgens de Nederlandsche statistiek zijn (in duizenden guldens):

	1937	1936
Invoer uit Venezuela	302	237
Uitvoer naar Venezuela	3.804	1.887
Uitvoersaldo	3.502	1.650

(Telex-A.N.P. - Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Bestuur 2772 B.; Petroleum 3662 A.)

A. NEDERLAND. — Werkloosheid - Het aantal jonge werkloozen sterk gedaald. —

Op 11 Februari '39 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 419.246 werkzoekenden, waarvan er 399.897 werkloos waren (n.l. 384.730 mannen en 15.167 vrouwen).

Op 1 Januari '39 heeft weder een telling plaats gehad van de bij de gemeentelijke organen der arbeidsbemiddeling ingeschreven werkloozen, gesplitst naar leeftijdsgroepen. Bij vergelijking met de uitkomsten van zulke tellingen op het overeenkomstige tijdstip van vorige jaren trekken de volgende cijfers, betrekking hebbende op mannelijke werkloozen, de aandacht:

Leeftijdsgroep	1 Jan. 1936	1 Jan. 1937	1 Jan. 1938	1 Jan. 1939
jonger dan 18 j.	18.812	15.812	15.058	12.499
18 t.m. 24 jaar	71.667	63.427	57.078	52.372
25 t.m. 30 jaar	88.894	84.221	78.185	76.092
31 j. en ouder .	274.059	273.502	270.957	277.426
Totaal	453.432	436.962	421.278	418.389

Uit deze cijfers blijkt, dat het totaal aantal ingeschreven mannelijke werkloozen in den winter geregeld is gedaald, in het totaal over het driejarig tijdvak met 7,7 %. De daling onder de jongere werkloozen (30 jaar en jonger) was echter veel grooter, n.l. 21,4 % Daartegenover steeg het aantal van 31 jaar en ouder met 1,2 %.

Nog merkwaardiger zijn de cijfers, als men de jongste groepen afzonderlijk beschouwt. De daling bedroeg bij de groep 18 tot en met 24 jaar 26,9 % en bij de groep jonger dan 18 jaar zelfs 33,6 %.

Het feit, dat elk jaar het aantal mannen in den productieven leeftijd (15—64 jaar) met omstreeks 37.000 toeneemt, welke toeneming uiteraard den grootsten invloed uitoefent op het aantal werknemers op jongeren leeftijd, verhoogt de belangwekkendheid der cijfers. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Werkloosheid 3648 A.)

B. NEDERLAND. — De mijnindustrie in 1938. —

De totale netto-productie der Limburgsche mijnen bedroeg in 1938 13.487.523 ton.
(Centr. Bur. v. d. Stat.) **(V. b. Mijnbedrijf 3366 A.)**

26 FEBRUARI 1939

C. NEDERLAND. — Mr. H. H. G. van der Vies-prijs verdeeld tusschen Jan de Hartog en A. den Hertog.

Het bestuur der vereeniging van letterkundigen heeft, overeenkomstig het voorstel van de commissie van advies, den mr. H. H. G. van der Vies-prijs voor het beste tooneelstuk verdeeld tusschen de heeren: Jan de Hartog, te Schoorl (N.-H.), voor zijn „De ondergang van de vrijheid", spel van zee-sleepers, in vier bedrijven, en A. den Hertog, te Den Haag, voor zijn blijspel „Des duivels prentenboek". (De Maasbode)

(Vorig bericht 2871 A.)

D. ENGELAND. — Tewaterlating van het slagschip „King George V". —

Het grootste slagschip der Britsche vloot, de „King George V", is op 21 Febr. '39 te Walker-on-Tyne in tegenwoordigheid van den koning, te water gelaten.

Het nieuwe slagschip heeft een waterverplaatsing van 35.000 ton. Het is sneller dan de „Nelson" en de „Rodney", die een snelheid van ongeveer 23 knoopen hebben. De bewapening bestaat uit tien kanonnen van 14 duim, die in drie geschuttorens zijn geplaatst; voorts zijn er 16 kanonnen van 5.25 in acht geschuttorens en daarenboven veel klein geschut.

Het slagschip zal vliegtuigen aan boord nemen, die met een catapultinstallatie zullen worden opgelaten. De bemanning zal bestaan uit ongeveer 1500 koppen. Het schip is ingericht als vlaggeschip. De kosten bedragen ongeveer 8 millioen pond sterling.

Dit is na veertien jaar weer het eerste slagschip, dat in Groot-Brittannië is te water gelaten. (Times)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3673 C.)

E. NEDERLAND. — Wijziging van de Tariefwet-1934 en de Wet op het Statistiekrecht. - Voorloopige inwerkingtreding op 1 Maart 1939. —

Verschenen is op 24 Februari een wetsontwerp tot wijziging van de Tariefwet 1934 en de Wet op het Statistiekrecht.

Aan de Memorie van toelichting ontleenen wij het volgende:

De totstandkoming der onderhavige voorstellen zal een bate voor de schatkist beteekenen, welke bij de nog steeds zeer moeilijke positie van 's lands financiën niet zonder beteekenis mag worden geacht. In de millioenennota is de meerdere opbrengst gesteld op ca. ƒ 5.000.000. De onderhavige voorstellen moeten beschouwd worden als een partieele herziening van het bestaande tarief van invoerrechten. De voorstellen zullen derhalve in het tarief van invoerrechten worden opgenomen, waaruit de noodzakelijkheid volgt, de indeeling van het huidige tarief te handhaven, alsmede de grondslagen, waarop dit is opgetrokken. De voorstellen moeten worden gezien als een poging om met handhaving van de indeeling van het huidige tarief, alsmede van het daaraan ten grondslag liggende beginsel van progressieve belasting van de toegevoegde waarde, voor bepaalde artikelgroepen, welke zooveel mogelijk een afgerond geheel vormen, een stelsel van beschermende rechten op te bouwen door een vergrooting van de spanning tusschen de invoerrechten op grondstoffen, halffabrikaten en eindproducten, waarbij als maximum-invoerrecht een heffing van 20% van de waarde wordt gesteld. De tariefherziening betreft de volgende takken van nijverheid:

1. de glas- en aardewerkindustrie; 2. de textiel- en kleedingindustrie; 3. de papierindustrie; 4. de hout- en houtbewerkingsindustrie; 5. de leder- en lederwarenindustrie; 6. de metaalnijverheid.

De Regeeringspersdienst meldt:

Op 24 Februari jl. is een wetsontwerp tot wijziging van de Tariefwet 1934 en de wet op het Statistiekrecht (Staatsblad 1932 no. 231) ingediend. De in dit wetsontwerp vervatte wijzigingen der invoerrechten treden ingevolge een in de Staatscourant van heden opgenomen, op de Tariefmachtigingswet 1934 gegrond Koninklijke Besluit van 24 Februari 1939, no. 17, met 1 Maart a.s. voorloopig in werking.

Laatstgenoemd besluit houdt ook voorzieningen in omtrent teruggaaf van invoerrecht voor goederen, waarvan de invoerrechten zijn verhoogd. Voor teruggaaf komen in beginsel alleen in aanmerking goederen, waarvoor ten genoegen van den Minister van Financiën wordt aangetoond, dat het verschil in invoerrecht ingevolge een reeds vóór 24 Februari 1939 gesloten overeenkomst van koop en verkoop, niet of niet ten volle op den kooper dier goederen kan worden verhaald.

Het wetsontwerp opent mede de mogelijkheid tot een gedeeltelijke vrijstelling van het voor benzolkoolwaterstoffen verschuldigde invoerrecht.

Zij, die meenen aanspraak te kunnen maken op teruggaaf van invoerrecht, zullen goed doen nopens hetgeen hun hiervoor te doen staat, inlichtingen te vragen aan de inspecteurs of de ontvangers der invoerrechten. Inlichtingen omtrent de wijzigingen van het tarief van invoerrechten worden eveneens door genoemde ambtenaren verstrekt.

(Telex-A.N.P. - Regeeringspersdienst)

(Vorig bericht 2880 E.)

F. FRANKRIJK. — Verklaring van premier Daladier. - Hulde aan president Roosevelt. —

De American Club te Parijs gaf op 22 Februari een diner ter herdenking van Washingtons geboortedag. Tot de gasten behoorden Daladier, de Amerikaansche ambassadeur, de hertog van Windsor, Bonnet en generaal Gamelin.

Daladier hield een rede, waarin hij de Fransch-Amerikaansche vriendschap roemde en voorts o.a. zeide: Wij zijn verplicht waakzaam te blijven en ons zelf de middelen te verschaffen om alle dreigementen en alle aanvallen te weerstaan.

Nooit zal Frankrijk zwichten, noch voor een bedreiging met geweld, noch voor listige afpersingsmethoden, het zal niet toelaten, dat een aanslag wordt gedaan op zijn vaderlijk erfdeel.

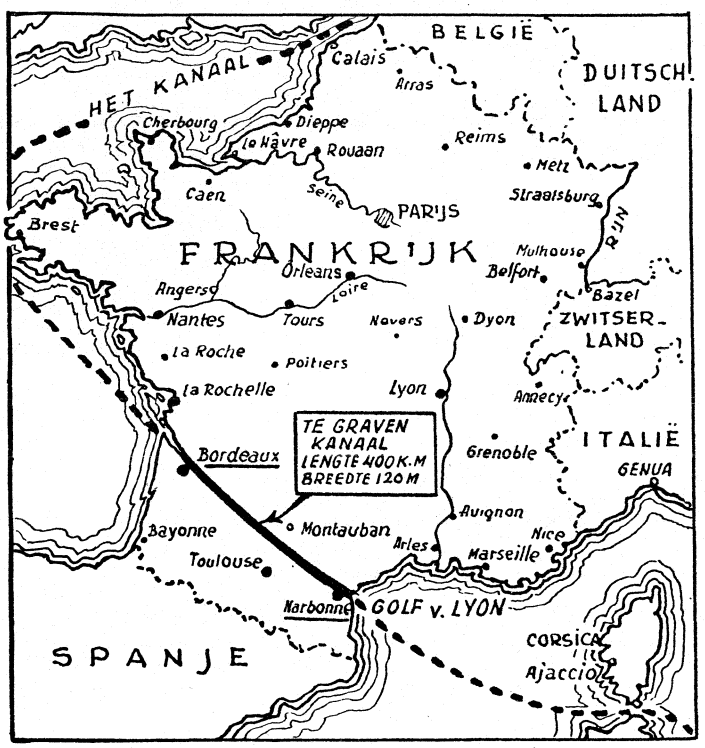
Niettemin blijft Frankrijk bereid, in een geest van wederzijdschen goeden wil en onder doeltreffende contrôlemaatregelen, aan elk oprecht streven naar beperking en zelfs vermindering der bewapening, deel te nemen.

Wij weten, dat wij solidair zijn bij het verrichten van deze vreedzame taak. Wij hebben geen behoefte aan teksten, noch aan beloften, wij zijn verbonden door het eenige feit, dat wij dezelfde zaak dienen, die der vrijheid en rechtvaardigheid.

Ten slotte bracht Daladier hulde aan Roosevelt, „een der gidsen voor den vredeswil der wereld, aan wien het Fransche volk dezen avond zijn onmetelijke dankbaarheid en genegenheid betuigt." (Le Temps)

(Vor. ber. Daladier 3632 A.)

A. FRANKRIJK. — Twee-zeeën-Kanaal. —



Naar verluidt, zouden de werkzaamheden tot het graven van het Twee-zeeën-Kanaal, hetwelk den Atlantischen Oceaan met de Middellandsche Zee verbindt, binnenkort worden begonnen. De kosten bedragen 16 milliard francs.
(Les Archives Contemporaines)
(Vorig bericht 269 I.)

---

27 FEBRUARI 1939

B. NEDERLAND. — Burgemeester van Ootmarsum ontslagen. —
Bij Koninklijk Besluit van 25 Febr. '39 is aan den burgemeester van Ootmarsum, jhr. E. L. M. Th. J. von Bönninghausen met ingang van 1 Maart '39 ontslag als zoodanig verleend.
In de motiveering van het besluit wordt vermeld, dat dit ontslag gegrond is op het feit, dat de burgemeester pro-Duitsche en onnationale uitlatingen zou hebben gedaan in een in September van het vorig jaar gehouden vergadering van B. en W. van Ootmarsum en op een jachtmaal, dat te Oldenzaal op 22 October 1938 gehouden is. (Telegraaf)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — De eerste Inheemsche burgemeester. - Benoeming te Madioen. —
Mr. Dr. Raden Ngabei Soebroto is op 23 Februari de groote onderscheiding te beurt gevallen, als eerste „Inheemsche onderdaan niet-Nederlander" te worden uitverkoren voor het burgemeestersambt.
Hij is tot burgemeester van Madioen benoemd.
(Aneta)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche perscampagne in zake Hainan. - Waarschuwing aan Nederland in zake verkoop van Nieuw Guinea. —
De Japansche pers is op 16 Februari '39 een campagne begonnen teneinde de regeering er toe te brengen Hainan te gebruiken als middel om druk te oefenen op Frankrijk en Engeland.
Tezelfder tijd wordt Arita, de minister van Buitenlandsche Zaken, door zekere bladen heftig aangevallen wegens de gematigdheid van zijn antwoord op de stappen van Jules Henry, den Franschen en Craigie, den Britschen ambassadeur, na de ontscheping van troepen op Hainan gedaan.
De „Osaka Asaki" schrijft: „Door Hainan bezet te houden, hebben wij het lot van Hongkong in handen en brengen wij Indo-China binnen ons bereik. Frankrijk en Engeland zijn voortaan niet meer in staat een krachtige houding tegen ons aan te nemen. Zij zullen spoedig bemerken, welken hinder de bezetting van Hainan door de Japanners voor hun rijken beteekent. Een andere natie zal het eveneens voelen: Nederland, dat zich meester maakte van Nederlandsch-Indië zonder dat het zich daarbij ook maar eenige opoffering heeft behoeven te getroosten. Laat ons afwachten totdat dit land, zich bewust zijnde van den nieuwen toestand, ons den verkoop van Nieuw Guinea zal voorstellen."
De „Asahi" (Tokio) juicht het toe, dat Hongkong, Indo-China, Singapore en Birma thans binnen het bereik der Japansche luchtmacht liggen.
De bekende Japansche publicist Tokoedomi, die lid is van het Hoogerhuis, schrijft in de „Nitsji Nitsji": „Wij moeten Hainan in een dusdanigen staat van verdediging brengen, dat wij het nimmer meer zullen verliezen." (Agence Belga - De Tijd)
(Vorig bericht 3670 D.)

E. DISCONTOKOERSEN. — Denemarken. —
De Deensche Nationale Bank heeft op 23 Februari haar disconto met ½% tot 3½% verlaagd. Sedert 19 Nov. 1936 heeft het disconto 4% bedragen.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Overzicht 3637 F.)**

F. EGYPTE. — Opgravingen. - Wetten van de pharao's gevonden. —
Bij de opgravingen op een ondergrondsch kerkhof te Toena el Gebel nabij Assioet in Opper-Egypte is op 8 Februari een papyrusrol gevonden, welke het eerste en eenige ooit gevonden exemplaar is, dat door de pharao's in de oudheid uitgevaardigde wetten behelst.
Deze vondst werd gedaan door professor Sami Gabr van de Foead I-Universiteit en de Egyptologen beschouwen de ontdekking als een van de belangrijkste der laatste jaren. Men verwacht, dat hierdoor licht zal worden geworpen op de Egyptische wetgeving.
De papyrusrol is omstreeks anderhalven meter lang en 75 centimeter breed. Zij was stevig opgerold geborgen in een kruik en stond op een lessenaar, welke blijkbaar heeft toebehoord aan een hoogen priester. De rol is uitstekend bewaard gebleven. Aan de eene zijde bevat zij een aantal wetten, geschreven in het oud-Egyptische volksschrift, waarin de verhouding tusschen eigenaar en huurder wordt omschreven.
De andere zijde is bedekt met geometrische stellingen en andere teekeningen. Het eerste artikel van de wetgeving luidt als volgt: „een eigenaar, die zijn grond verhuurt, zal het daartoe benoodigde zaad aan zijn huurder verschaffen en deze op zijn beurt zal den grond bebouwen en na den oogst een gelijkwaar-

dig bedrag voor het zaad aan den eigenaar geven, gelijk met de overeengekomen huur."
Verder zijn bij de opgravingen honderden heilige ibissen en bavianen gevonden, die op het kerkhof begraven waren. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Opgravingen 3168 K.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Polen sluit accoord met Slowakije. —
Na, tengevolge van de annexaties door Polen, eenigen tijd gespannen te zijn geweest, worden de betrekkingen tusschen Polen en Slowakije geleidelijk weer normaal. De besprekingen, welke door Slowaaksche en Poolsche commissies zijn gevoerd, hebben geleid tot het opstellen van een ontwerp voor een Poolsch-Slowaaksch accoord, dat aan de regeeringen te Warschau, Bratislawa en Praag zal worden voorgelegd. Dit ontwerp voorziet in:
1. definitieve ratificatie van de Poolsch-Slowaaksche grenzen;
2. het instellen aan de universiteit van Krakau van een Slowaakschen leerstoel en aan de universiteit van Bratislawa van een Poolschen leerstoel;
3. bevordering van het toeristenverkeer tusschen de twee landen;
4. versteviging der economische banden en speciaal de ontwikkeling van het handelsverkeer ten behoeve van Gdynia en Bratislawa. (Agence Belga)
(Vor. ber. Slowakije 3624 F.)

B. FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - „Morgen gaat 't beter". —
De verfilming van de roman „Morgen gaat 't beter" van Annemarie Selinko door de Neerlandia Film-Productie N.V. beleefde op 23 Februari de wereldpremière. Deze film wordt in roulatie gebracht door N.V. Filmex en werd opgenomen in de Cinetone-Studio's te Amsterdam.
Regie: Friedrich Zelnik; productieleiding: Rudolf Meyer; camera: Otto Heller en Frits Meyer; montage: C. J. Teunissen; muziek: Max Tak; geluidsingenieur: I. J. Citroen; decors: A. H. Wegerif.
In de hoofdrollen: Lily Bouwmeester, Theo Frenkel, Paul Steenbergen, Nico de Jong, Chris Baay, Louis Gimberg, Ko Arnoldi, Aaf Bouber, Joke Busch, Mien Duymaer van Twist, Fie Köhler, Peronne Hosang, Lau Ezerman, Piet Köhler, Adr. v. d. Horst, Kommer Kleyn, Guus Weitzel, Bob de Lange, Anton Roemer, J. Liesting en Corn. Dommelshuizen. (Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 3626 A.)

C. HONGARIJE — De actie tegen de nationaal-socialisten. —
Zeven-en-veertig leiders der Hongaristen, de nationaal-socialistische beweging in Hongarije, welke werd verboden, zijn op 25 Februari naar een concentratiekamp overgebracht. Tot hen behooren journalisten, een professor, eenige lagere regeeringsambtenaren en eenige reserveofficieren, die allen de kans loopen tot twee jaar gevangenisstraf te zullen worden veroordeeld. (De Tijd) **(Vor. ber. 3674 H.)**

D. GRONINGEN. — „De Groninger Gemeenschap" - Geestelijke herbewapening in provinciaal verband. —
Op 22 Februari heeft in De Harmonie te Groningen de openbare bijeenkomst plaats gehad, waarin de stichting „De Groninger Gemeenschap" zich heeft voorgesteld aan een groote schare genoodigden en belangstellenden en mededeeling heeft gedaan van haar plannen ter uitvoering van de gedachte der geestelijke herbewapening, zooals die in de oproepen van H. M. de Koningin eenige malen werd uitgedragen. Het Dagelijksch Bestuur der Stichting, bestaande uit zeven leden, heeft hierbij het woord gevoerd. De leiding der vergadering berustte bij den Commissaris der Koningin in de provincie Groningen, mr. J. Linthorst Homan, tevens voorzitter van de Vereeniging voor Opbouwwerk in deze provincie, voorzitter thans ook van de nieuwe Stichting.
De plannen. — De plannen van „De Groninger Gemeenschap" omvatten in groote lijnen de volgende onderdeelen, waaraan gelijktijdig zal worden gewerkt:
a. het stichten van een groot Groninger Tehuis op een nader te bepalen plaats in de provincie, welk Groninger Tehuis geschikt zal zijn voor groote, meerdaagsche bijeenkomsten en conferenties, en tevens voor goede verpoozing van hen, die om redenen van maatschappelijken aard tijdelijk daaraan behoefte zullen hebben, elk onder eigen leiding. Dit Tehuis, te bouwen door jeugdige werkloozen, zal een centrum kunnen worden zoowel van werk in de verschillende reeds bestaande organisaties als van het streven naar het wederkeerig kennen van de verschillende groepen der bevolking;
b. het verleenen van steun aan het reeds bestaande werk tot uitzending van vrouwen, die behoefte hebben aan geestelijk en lichamelijk herstel en het verleenen van steun aan de uitzending van kinderen naar vacantiekolonies;
c. het nemen van initiatief en het geven van leiding voor en aan bespreking in provinciaal verband van vraagstukken, welke voor de Groninger samenleving van belang zijn, op ruim gebied, als bijvoorbeeld het werkloosheidsvraagstuk, het agrarische- en het middenstandsvraagstuk, gelijk in 1938 is aangevangen door bespreking op den „Groninger Dag" van de samenwerking tusschen landbouw, industrie en handel;
d. het houden van een provinciale tentoonstelling op geestelijken cultureel gebied, tot onderlinge voorlichting;
e. het verleenen van medewerking aan de geestelijke en cultureele verzorging van de jeugdige werkloozen en van de werkloozen in de werkverschaffingskampen;
f. het aanmoedigen van plaatselijk en persoonlijk werk voor maatschappelijk getroffenen. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Geestelijke Herbewapening 3659 B.)

28 FEBRUARI 1939

E. VOETBAL. — Nederland-Hongarije. - 3-2 overwinning voor Nederland. —
Het Nederlandsche Elftal, met vier debutanten in de gelederen, heeft zichzelf op 26 Februari in het Feyenoord-stadion te Rotterdam overtroffen, niet alleen door de behaalde 3—2-overwinning, waar toch een algemeen verwachte nederlaag dreigde, maar veel meer door de wijze, waarop deze overwinning werd bevochten. Want het was weer de oude Oranje-ploeg uit de groote dagen van ons internationaal voetbal, die hier anderhalf uur lang met een niet te blusschen geestdrift op avontuur uit was tegen de sterke Hongaren, de finalisten van het laatste wereldkampioenschapstornooi. (Telegraaf) **(V. b. 717 C.)**

F. BELGIE. — Kabinet-Pierlot afgetreden. —
Het kabinet-Pierlot heeft op 27 Febr. '39 zijn ontslag ingediend.
De breede kloof tusschen de regeering Pierlot en de socialisten is onoverbrugbaar gebleken; de regeering, bewust van den ernstigen toestand, waarin 's lands financiën zich bevinden, meende niet te mogen toegeven aan den eisch der socialisten om de verlaging der loonen en salarissen van het staatspersoneel voorloopig uit te stellen, waarop de socialistische ministers in den op 27 Febr. gehouden kabinetsraad verklaarden, dat zij onder deze omstandigheden den heer Pierlot niet langer hun medewerking konden verleenen. Dit beteekende het einde van het kabinet-Pierlot, dat dus nog niet eens ten volle een week heeft bestaan. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3670 C.)

G. DANZIG. — Wrijving tusschen Poolsche en Nationaal-Socialistische studenten. - Anti-Duitsche betoogingen in Polen. —
Officieel wordt medegedeeld, dat de Poolsche regeering haar diplomatieken vertegenwoordiger te Danzig heeft opgedragen, bij den Senaat, aldaar, krachtig te protesteeren tegen anti-Poolsche betoogingen, welke aan de Technische Hoogeschool van Danzig zijn gehouden. Nationaal-socialistische studenten zouden Poolsche studenten hebben aangevallen en hen uit het gebouw hebben gezet.
De Poolsche regeering heeft den Senaat verzocht de noodige maatregelen te nemen, opdat de Poolsche studenten hun studie kunnen voortzetten. De Technische Hoogeschool is gesloten.
Deze incidenten hebben in Polen aan alle Poolsche universiteiten tot protestbetoogingen geleid. Te Warschau liepen de betoogers te hoop voor de Duitsche ambassade en schreeuwden: „Weg met Duitschland, weg met Hitler, weg met de Duitsche hegemonie in Europa!" Volgens het „Deutsches Nachrichtenbüro" werden twee ruiten van de ambassade door een steenworp vernield. Vijfhonderd betoogers gingen naar het

bureau van maarschalk Smigly-Rydz, waar zij uitriepen: „Leve de maarschalk! Maarschalk, leid ons naar Danzig."
De Poolsche regeering heeft naar aanleiding van deze betooging te Warschau den Duitschen gezant haar verontschuldiging aangeboden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Danzig-Polen 3421 A.)

A. **ENGELAND. — Bewapening. - De Marine-Begrooting. - Eindbedrag van ongeveer ƒ 1360 millioen. - Verdere aanbouw van schepen. —**
Uit de Engelsche marine-begrooting van 28 Febr. '39 blijkt, dat Groot-Brittannië in 1939 153.666.681 pond sterling (bijna 1360 millioen gulden) voor de Britsche vloot zal besteden. Van genoemd bedrag zal 80 millioen worden geleend.
Op het vlootbouw-programma van 1939 komen voor 2 groote slagschepen, 1 vliegtuigmoederschip, 4 kruisers, 16 torpedojagers, 4 duikbooten, 1 hospitaalschip en 20 hulpschepen.
Ook zal een nieuw koninklijk jacht op stapel worden gezet ter vervanging van de Victoria and Albert, welk schip in 1901 gereed is gekomen.
Het aantal officieren, matrozen, leerlingen en mariniers bedraagt 146.500, met 976 man van de marinepolitie, tegenover 133.000 en 913 in 1938. (Times)
(V. b. 3673 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3676 D.)

B. **SYRIE. — Kabinet-Djemil Mardam afgetreden. - Kabinet-Lufti Haffar gevormd. —**
Op 19 Febr. '39 is het kabinet-Djemil Mardam afgetreden, tengevolge van de betoogingen der Nationalisten onder leiding van dr. Chabander. Inmiddels werd een nieuw kabinet onder leiding van Lufti Haffar gevormd. De nieuwe regeering zal behulpzaam zijn bij de ratificatie van het Fransch-Syrisch verdrag, waartoe de Nationalisten niet geneigd zijn.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Kabinet 2197 B.)**

C. **SAN FRANCISCO. — Golden Gate-Tentoonstelling. - Opening van het Indische paviljoen. —**
Ter gelegenheid van de opening van het Indische paviljoen op de Golden Gate Exposition te San Francisco heeft Mevrouw van Starkenborgh, de echtgenoote van den Gouverneur-Generaal, op 26 Febr. '39 een rede gehouden over de betrekkingen tusschen de Vereenigde Staten en Nederl.-Indië wederzijdsch.
(Aneta) **(Vorig bericht 3026 A.)**

D. **PALESTINA. — Onrust. - Slachtoffers. —**
In een officieel communiqué wordt gezegd, dat sedert 26 Febr. '39 veertien aanslagen zijn gepleegd. Onder de Arabische bevolking zijn 32 menschen om het leven gekomen en vijftig gewond.
Verder zijn twee Joden gewond. Bij een botsing ten Zuiden van Jaffa op 26 Febr. zijn twee Britsche soldaten gewond, een derde soldaat is gesneuveld. De Arabische tegenstanders werden met zware verliezen teruggedreven.
Volgens latere berichten zijn nog vier personen omgekomen en twee gewond bij nieuwe aanslagen. Het gemeentebestuur van Tel Aviv heeft de bevolking tot kalmte en tucht aangemaand. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3621 B.)

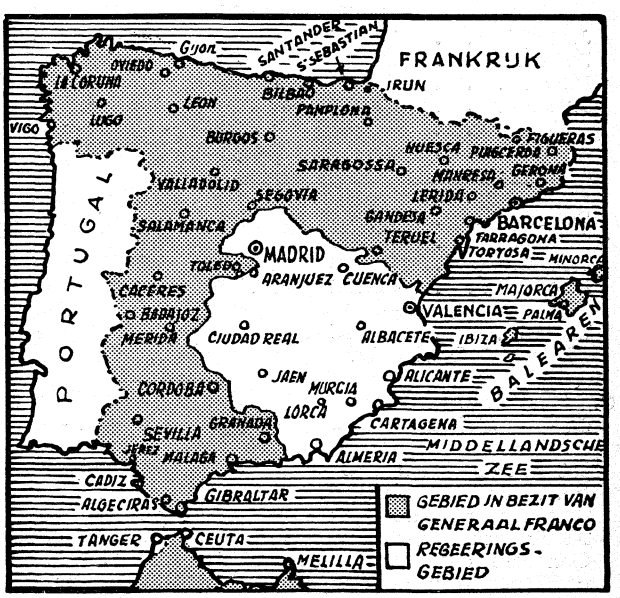
E. **BRITSCH-INDIË. — Bengaalsch Congres stelt Engeland ultimatum. —**
Het Bengaalsche Congres heeft op 5 Febr. '39 in een bijeenkomst te Jalpaiguri een motie aangenomen, waarin het recht van Indië bevestigd wordt, een eigen grondwet te ontwerpen in een constitueerende vergadering.
De conferentie heeft, herhalende haar onverbiddelijk verzet tegen een federatie, en aandringende op een All India-Congres de Britsche regeering een ultimatum gesteld van een termijn van zes maanden, waarin de Nationale Indische eischen categorisch moeten worden beantwoord. Als het antwoord er dan niet is en onbevredigend geacht wordt, zal het Congres het recht hebben zijn toevlucht te nemen tot elke actie, welke het noodzakelijk oordeelt om de eischen kracht bij te zetten. (Telex-A. N. P.)

F. **JAPAN. — Staatsleeningen. —**
De Japansche regeering zal 200 millioen yen obligatiën uitgeven in verband met den strijd in China en verder 100 millioen yen obligatiën, teneinde het deficit op de begrooting te dekken.
De nieuwe obligatiën zullen aflosbaar zijn in 17 jaar en dragen 3½% rente. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Leeningen 3502 B.)

1 MAART 1939

G. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Engeland en Frankrijk erkennen Franco's regeering de jure. —**
Zoowel de Britsche als de Fransche regeering hebben op 27 Febr. '39 officieel medegedeeld, dat zij besloten hebben het bewind van Franco de jure te erkennen.

Neville Chamberlain motiveert het besluit. — Ter motiveering van dit besluit verklaarde minister-president Chamberlain in het Lagerhuis, dat de regeering de positie van Spanje en de gedragslijn, die zij had te volgen in het licht der inlichtingen, waarover zij beschikte, zeer nauwkeurig heeft overwogen. Als gevolg van den val van Barcelona en de verovering van Catalonië, is Franco thans in het bezit van het grootste deel van Spanje, zoowel op het vasteland, als daarbuiten. In het door hem beheerschte gebied bevinden zich de meeste industriecentra en de meeste bronnen van productie. Zelfs wanneer de republikeinsche strijdkrachten in den Zuidelijken sector eenig vertoon van tegenstand zouden blijven bieden, is het aan geen twijfel onderhevig, dat het hier de laatste phase van den strijd zou betreffen, waarvan slechts verder verlies aan menschenlevens het gevolg zou kunnen zijn.
Bovendien lijkt het de Britsche regeering onmogelijk de republikeinsche regeering, die verstrooid is en geen gevestigd gezag meer uitoefent, als Spaansche regeering te erkennen.
De Britsche regeering, aldus Chamberlain, heeft met voldoening kennis genomen van Franco's openlijke verklaringen, volgens welke hij en zijn regeering vastbesloten zijn de traditioneele onafhankelijkheid van Spanje te verzekeren en slechts maatregelen te nemen tegen degenen, die van crimineele delicten beschuldigd worden.



De Britsche agent te Burgos, Hodgson, heeft op 27 Febr. de autoriteiten van het rechtsche Spanje op de hoogte gesteld van het besluit van de Britsche regeering, de regeering van Franco te erkennen als de wettige regeering van Spanje.
Tegelijkertijd heeft hij aangekondigd, dat de Britsche regeering besloten heeft een ambassadeur te benoemen bij de regeering van Franco. Binnenkort zal de naam van dezen ambassadeur aan Franco worden medegedeeld ter verkrijging van het agrément. Middelerwijl zal Hodgson optreden als zaakgelastigde.
De Fransche ministerraad. — De Fransche ministerraad is op 27 Febr. '39 onder voorzitterschap van president Lebrun op het Elysée bijeengekomen.
Minister-president Daladier gaf een uiteenzetting van de omstandigheden, waaronder de onderhandelingen met Spanje werden gevoerd door Bérard (vertegenwoordiger der Fransche regeering) en Jordana (Franco's vertegenwoordiger).

Hij deelde verder mede, dat overeenkomsten zijn tot stand gekomen bij deze onderhandelingen.
Op voorstel van Daladier besloot de raad met algemeene stemmen de regeering van Franco de jure te erkennen.
Op voorstel van Lebrun wenschte de raad vervolgens Bérard geluk met de wijze, waarop hij zich van zijn taak heeft gekweten.
In overeenstemming met de diplomatieke traditie zal de directeur van de afdeeling politieke aangelegenheden van het ministerie van Buitenlandsche Zaken belast worden met de taak kennis te geven van deze erkenning. De benoeming van een Franschen ambassadeur zal in den loop der week geschieden.
Bonnet stelde den raad op de hoogte van den buitenlandschen politieken toestand.
Minister Jean Zay bracht vervolgens verslag uit van zijn bezoek aan Nederland en de buitengewoon hartelijke ontvangst, welke den vertegenwoordiger van Frankrijk werd bereid.
(De Tijd - Nieuwe Rott. Crt. - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3674 I.; Kaartje 3359 A.)

A. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt wil vrede onder arbeiders der V. S. - Dringend beroep op Green en Lewis. —
President Roosevelt heeft zich op 25 Februari schriftelijk gewend tot William Green en John Lewis, de leiders der twee groote concurreerende vakverbonden in de V. S., om hun met klem te verzoeken een commissie te vormen ten einde over vrede in de arbeidersbeweging te onderhandelen.
De president betoogt in zijn brief, dat de arbeiders groote risico's loopen door hun verdeeldheid in twee kampen. Volgens de in verband met de vlootmanoeuvres te Miami vertoevende ambtenaren van het Witte Huis geeft president Roosevelt ook nog als argumenten op, dat de leden der vakbonden sterk naar vrede verlangen, en dat regeering en volk der V.S. van oordeel zijn, dat het verstandig en noodig is, tot vrede te komen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3673 A.)

B. PLANTAGERUBBER. — Wereldproductie. —
De volgende cijfers ontleenen wij aan Wijnand & Keppler's Rubberbericht (tons):

	1938	1937	1936	1935
Januari . .	74.718	69.674	59.632	73.446
Februari . .	81.078	68.057	60.936	73.432
Maart . . .	81.278	99.361	65.720	68.074
April . . .	86.657	90.926	58.836	74.350
Mei	63.032	87.782	68.625	75.578
Juni . . .	65.055	92.431	63.303	71.264
Juli . . .	75.403	105.968	80.576	70.251
Augustus . .	73.849	102.820	69.714	74.801
September .	69.062	103.130	72.002	72.373
October . .	72.466	100.112	75.678	69.753
November .	66.475	89.374	77.567	63.355
December . .	62.982	96.865	76.779	56.520
Totaal . . .	872.055	1.106.500	829.368	843.197

(Wijnand & Keppler) **(Vor. ber. 2727 B.)**

C. SPANJE. — Burgeroorlog - Azaña, president van de republiek, neemt ontslag. - Zijn motieven. —
Azaña heeft op 28 Februari een schrijven gericht tot den president van de Spaansche Kamer (Cortes), Martinez Barrio, waarin hij zijn ontslag aanbiedt als president van de Spaansche Republiek.
Azaña schrijft, dat sedert het oogenblik, waarop de Generale Staf van de Republikeinsche troepen de nederlaag onvermijdelijk achtte, hij een voorstander van het snel sluiten van een wapenstilstand was. Dit was niet alleen zijn eigen meening, volgens zijn eigen geweten, doch ook de meening van de meerderheid van het Spaansche volk. Bij het verlaten van den Spaanschen bodem trad hij niet onmiddellijk af, aangezien hij van oordeel was, dat een goed oogenblik was aangebroken, om vredesonderhandelingen te openen. Nu evenwel Frankrijk en Groot-Brittannië de regeering van generaal Franco de jure hebben erkend, is er geen mogelijkheid meer open voor onderhandelingen of actie van zijn kant.
Azaña heeft Parijs verlaten en zich naar Collonges Sous Salève (aan de Zwitsersche grens) begeven.
Don Diego Martinez Barrio, voorzitter van de Cortes, is waarnemend president van Republikeinsch Spanje.

Azaña's bewind. — Manuel Azaña werd 10 Mei 1936 — twee maanden voor het uitbreken van den burgeroorlog — als opvolger van Zamora gekozen tot tweeden president der Spaansche republiek, welke 14 April 1931 werd uitgeroepen. Alvorens het hoogste ambt te aanvaarden, was hij verschillende malen minister-president geweest in de woelige periode van 1932 tot 1934. In 1934 werd Azaña gearresteerd onder de beschuldiging, tijdens zijn bewind het smokkelen van wapens, met het oog op een toekomstige „roode revolutie", te hebben bevorderd, voorts bij den opstand in Catalonië een rol te hebben gehad evenals in de revolutionnaire beweging in Asturië. Hij werd echter, na geruimen tijd in hechtenis te hebben gezeten, door het hooggerechtshof vrijgesproken, en de verkiezingen van 1936 brachten hem opnieuw aan het bewind.
Azaña is thans 58 jaar oud. (Telex-A.N.P. - Avondpost)
(Vor. ber. Azaña 2300 E.; Burgeroorlog 3679 G.)

2 MAART 1939

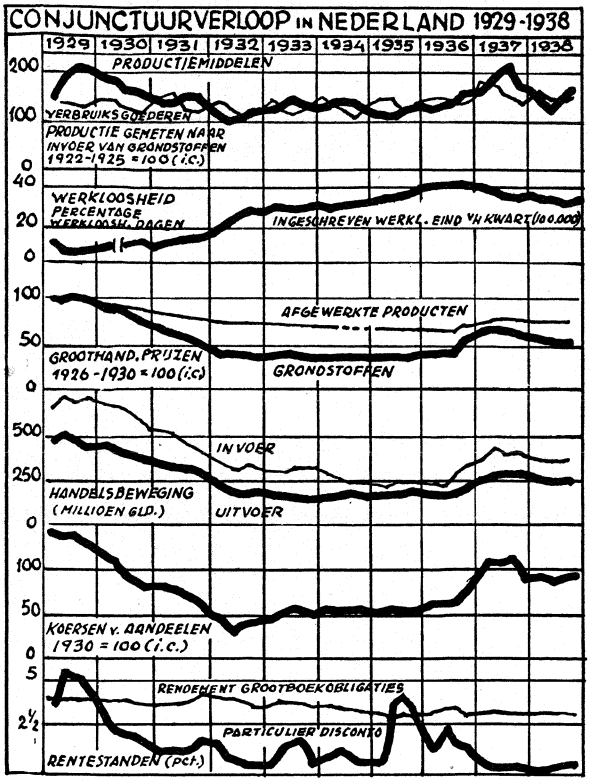
D. SPANJE. — Burgeroorlog - De erkenning van Franco. - 28 landen te Burgos vertegenwoordigd. —
Volgens de autoriteiten te Burgos hadden op 1 Maart acht-en-twintig landen het bewind van generaal Franco erkend. Het zijn, in de volgorde hunner erkenning: Guatemala, San Salvador, Italië, Duitschland, Albanië, Nicaragua, Vaticaanstad, Japan, Mandsjoekwo, Hongarije, Portugal, Tsjecho-Slowakije, Ierland, Zwitserland, Uruguay, Polen, Peru, Turkije, Nederland, Bolivia, Venezuela, Argentinië, Groot-Brittannië en Frankrijk. Als laatste in de rij zijn Joego-Slavië, Paraguay, Litauen en Australië tot erkenning overgegaan. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3679 G.)

E. GEESTELIJK LEVEN. — Katholiek-protestantsche samenzang in de Groninger Aa-Kerk. —
In de Groninger Aa-Kerk is op 24 Februari op initiatief van ds. C. W. Coolsma, een gemeenschappelijke psalmzangavond gehouden voor eenige honderden katholieken en protestanten. Op den kansel was ds. C. W. Coolsma, en op de plaats van den voorlezer pastoor W. Kemper van de H. Hartparochie, die den Gregoriaanschen kerkzang heeft ingeleid.
Het doel hiervan was, om door gemeenschappelijken zang van kerkelijke gezangen eenerzijds te getuigen van wat zij als christenen gemeenschappelijk hebben en anderzijds om kennis te nemen van elkanders zangwijze. (De Tijd - Alg. Handelsblad)

F. PERU. — Een mislukte staatsgreep. —
De regeeringstroepen van Peru hebben, naar uit Lima gemeld wordt, een poging tot een staatsgreep, welke was georganiseerd door den minister van Binnenlandsche Zaken, generaal Antonio Rodriguez, verijdeld. Generaal Rodriguez is in den strijd door den commandant van de regeeringstroepen gedood. Deze mededeeling is verstrekt door den minister-president, Ernesto Montagne. (Telex-A.N.P.)

G. ITALIE. — Bezoek van graaf Ciano aan Polen. - Communiqué. —
Over het bezoek van den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, is op 1 Maart '39 het volgende communiqué gepubliceerd: „In den loop van het bezoek van Ciano aan Polen en bij de verschillende besprekingen, waartoe zijn bezoek aanleiding gaf, hebben de Italiaansche en Poolsche ministers van Buitenlandsche Zaken eens te meer geconstateerd, dat tusschen hun beide landen een geest van vriendschap en een volkomen hartelijkheid in de betrekkingen bestaat en dat positieve gevolgen daaruit voortvloeien.
Zij hebben bevestigd, dat orde en rechtvaardigheid het belangrijkste doel van de politiek van Italië en Polen zijn. Zij waren het er over eens, dat de vriendschappelijke samenwerking tusschen hun landen moet worden voortgezet, een samenwerking, die berust op de verwantschap tusschen de Italiaansche en Poolsche belangen". (Agence Belga)
(Vor. ber. Graaf Ciano 3629 D.)

A. NEDERLAND. — Conjunctuurverloop 1929—1938.



(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3162 D.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Joden betalen tweeden termijn der opgelegde boete. - Zij moeten juweelen inleveren. —

Te Berlijn verluidt, dat het tweede gedeelte van de aan de Joden opgelegde boete een veel geringer opbrengst zou hebben opgeleverd dan de eerste heffing, aangezien vele Joden reeds hun volledige boete betaald hebben en uit het land getrokken zijn en tal van anderen niet meer in staat zijn iets te betalen. Het „Reichsgesetzblatt" van 21 Februari publiceert een verordening waarin gezegd wordt, dat alle Duitsche of statenlooze joden verplicht zijn binnen twee weken al hun voorwerpen van goud, zilver en platina en al hun edelsteenen en paarlen in te leveren. De inlevering geeft recht op schadevergoeding volgens de aanwijzingen van den minister van Economische Zaken. (De Tijd)

(Vor. ber. 3585 E.; Anti-Semitisme 3613 E.)

3 MAART 1939

C. ENGELAND. — Minister-president Neville Chamberlain rechtvaardigt de erkenning van Franco. - Motie van wantrouwen verworpen. —

In het Britsche Lagerhuis heeft Attlee, de leider der Labour-oppositie, op 28 Februari de motie van wantrouwen in de regeering ingediend, waarbij hij wederom critiek uitoefende op het feit, dat Chamberlain het Huis niet eerder in kennis had gesteld van het besluit tot erkenning van Franco. De poging van Chamberlain om zich te rechtvaardigen was volgens spr. een „weefsel van halve waarheden, hetgeen erger is dan leugens".

In zijn antwoord verklaarde premier Chamberlain o.a.:

Wat zou men gewonnen hebben door de weigering de erkenning te verleenen? Zou de niet-erkenning de republikeinsche regeering aangemoedigd hebben den weerstand voort te zetten? Wanneer dat zoo is, zou zij in strijd zijn met alle eischen van menschelijkheid. Ieder, die kortelings betrouwbare verslagen gehoord heeft over de toestanden in Madrid, kan zeker niet wenschen, dat die langer zullen duren dan noodig is. Een inhouden der erkenning zou de republikeinsche regeering of de bevolking van Madrid niet helpen, maar de Britsche betrekkingen met de nieuwe Spaansche regeering verbitteren en iederen invloed vernietigen, dien Engeland zou kunnen hopen te hebben bij die regeering.

Ten slotte werd de door de arbeiderspartij ingediende motie van wantrouwen verworpen met 344 tegen 137 stemmen. (Times)

(V. b. Chamberlain 3674 C.; Erkenn. Franco 3679 G.)

D. NEDERLAND. — Bezoek van den Franschen minister van Onderwijs, Zay. —

Onder leiding van den Amsterdamschen wethouder van Onderwijs, den heer E. Boekman, heeft de Fransche minister van Nationale Opvoeding en Schoone Kunsten, Jean Zay, op 25 Februari verschillende onderwijsinrichtingen in de hoofdstad bezichtigd. Hij werd vergezeld door madame Zay, prof. Guilhou van het Maison Descartes en madame Guilhou en prof. Gustave Cohen van de Parijsche Sorbonne.

(Alg. Handelsblad)

4 MAART 1939

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Romeinsch en Oud-Vaderlandsch recht. - Inaugureele rede van prof. mr. B. H. D. Hermesdorf. —

Op 6 Februari heeft prof. mr. B. H. D. Hermesdorf, benoemd hoogleeraar in het Romeinsch en oud-vaderlandsch recht aan de R.K. Universiteit te Nijmegen, zijn ambt aanvaard met een rede over: „De verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht in geschiedenis en academische opleiding".

In het eerste deel van zijn rede ging prof. Hermesdorf nader in op de verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht, bepaald in de geschiedenis zelf der beide rechten, terwijl hij in het tweede gedeelte een antwoord gaf op de vraag naar de verhouding beider rechten in de academische vorming van den Nederlandschen jurist. Over de verhouding in de geschiedenis gaf spr. een samenvattende beschouwing. Aan een gelijkstellen, van oud-vaderlandsch met eigen inheemsch en van Romeinsch met vreemd recht, zeide spr., valt in de verste verte niet te denken. Het oud-vaderlandsche recht vormt een rijk geschakeerd mozaïek, waarin — naast eigen inheemsche bestanddeelen — elementen van kerkelijk, van oud-Fransch, van Romeinsch, van feodaal en van weer ander recht zijn aan te wijzen. Spr. kwam tot de conclusie, dat Romeinsch en oud-vaderlandsch recht in de geschiedenis voor het Frankische tijdperk gezien moet worden als twee gelijkwaardige grootheden.

Vervolgens besprak prof. Hermesdorf de verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht in de academische opleiding. Het academisch statuut, aldus spr., noemt als vak, verplicht voor het candidaatsexamen: de historische ontwikkeling van het recht, bezien in het licht van rechtsstelsels, uit welke het Nederlandsch recht zich heeft gevormd. Het thans geldende recht is derhalve punt van uitgang. Hetgeen Koschaker dezer dagen bepleitte als middel om uit de crisis te geraken, waarin het Romeinsch recht verkeert, is te onzent duidelijk verankerd in het academisch statuut. Den student in het Romeinsche recht moet het besef worden gegeven, dat kennis van dit recht ook voor het recht van heden van practische beteekenis is. Er zijn tijden geweest, waarin het Romeinsche recht in de opleiding van den jurist een geheel overheerschende plaats innam. Deze tijden, aldus spr. zijn voorbij. Niemand wenscht ze terug. Spr. achtte de verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht in de academische opleiding slechts dan juist, indien beide vakken van studie een volkomen gelijkwaardige plaats innemen. Beide vakken hebben een eigen taak; dank zij de historie zijn ze evenwel zoodanig met elkaar vergroeid, dat ze elkaar aanvullend elkaar eigenlijk niet kunnen missen. De verwezenlijking van de eigen taak der beide rechten kan slechts dan volledig tot haar recht komen indien beide rechten een gelijkwaardige plaats innemen in de academische vorming. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3669 E.)

F. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Deensch: Knuth Becker — „Uroligt Foraar." (Gyldendal, København) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Duitsch: Henry Benrath (Albert H. Rausch) — „Welt im Blaue." (Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart-Berlin)

Hans Fallada — „Der eiserne Gustav." (Rowohlt, Berlin) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Engelsch: E. M. Delafield — „Three Marriages." (Macmillan & Co. Ltd.) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Fransch: Maurice Maeterlinck — „La Grande Porte." (Ed. Fasquelle, Paris) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Italiaansch: Massimo Bontempelli — „Miracoli." (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Nederlandsch: Jan Mens — „Menschen zonder geld." (Kosmos-Eerstelingen-Prijs)

„Nederlandsche Volkskarakters." Onder redactie van P. J. Meertens en Anne de Vries. (J. H. Kok, Kampen) **(Vor. ber. 3674 G.)** (Red. K. H. A.)

A. Het Conclaaf. - Kardinaal Eugenio Pacelli tot Paus gekozen. —

Het Vaticaan heeft op 1 Maart '39 een uiterst belangrijken dag beleefd: het begin van het Conclaaf.

Om vier uur 's middags zijn de kardinalen, gekleed in hun purperen gewaad met rochet en mozetta, voorafgegaan door een kruisdrager en terwijl het koor van zangers, gedirigeerd door mgr. Perosi, het „Veni Creator" zong, in plechtige processie het Conclaaf binnengetrokken.

Langzaam bewoog de processie zich naar de Sixtijnsche kapel.

Aan dezen plechtigen intocht namen alle kardinalen deel, met uitzondering van de kardinalen Marchetti-Selvaggiani, Boggiani en Dolci, wier gezondheidstoestand dit niet toeliet en van Z.H. Em. kardinaal O'Connel, aartsbisschop van Boston, die uitermate vermoeid was van de lange en inspannende reis en die zich daarom rechtstreeks naar zijn cel had begeven.

De plechtigheid in de Sixtijnsche kapel, waar de kardinalen beëedigd werden, ving aan met het gebed „Deus qui corda fidelium". Na de eedsaflegging door de kerkprinsen hield de kardinaal-deken, Z.H. Em. Gennaro Granito Pignatelli di Belmonte een toespraak, waarop de maarschalk en de gouverneur van het Conclaaf eveneens den eed aflegden, evenals alle prelaten, die met de bewaking waren belast.

Na afloop van de plechtigheid in de Sixtijnsche kapel trokken de bewakers van het Conclaaf, telkens roepend: „Extra omnes" (allen naar buiten) door het Conclaafgebied.

Intusschen werden de laatste telefoonverbindingen, welke de zalen van het Conclaaf nog met de buitenwereld verbonden, doorgesneden, terwijl alle openstaande vensters, ook die, welke uitkomen op een binnenhof, werden verzegeld.

Tijdens het Conclaaf blijven alle deuren en vensters gesloten en verzegeld.

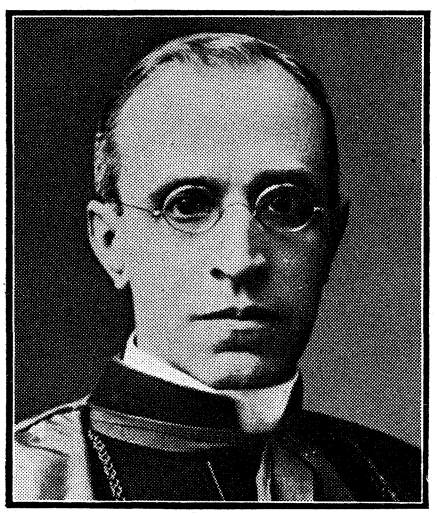
Om zes uur 's middags was men met alle voorbereidende werkzaamheden geheel gereed gekomen en eenigen tijd later, nadat tevoren de speciaal voor dit doel aangebrachte klok nog een laatste „Extra omnes" had doen hooren, werden de deuren van het Conclaaf gegrendeld, aan den binnenkant door den Camerlengo van de H. Roomsche Kerk, Z.H. Em. kardinaal Pacelli en aan den buitenkant door den maarschalk van het Conclaaf, prins Chigi. Alle 62 kardinalen zijn in het Conclaaf aanwezig, en wel: 35 Italianen, 6 Franschen, 4 Duitschers, 3 Amerikanen, 3 Spanjaarden en uit België, Engeland, Eire (Ierland), Canada, Polen, Portugal, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Brazilië, Argentinië en Syrië één kardinaal uit ieder land.

Op 2 Maart '39, om 17.30 (Ital. tijd), heeft het Conclaaf in derde kiesvergadering tot Paus van de Roomsch-Katholieke Kerk gekozen kardinaal Eugenio Pacelli, staatssecretaris van wijlen Z.H. Paus Pius XI.

Een witte rookwolk steeg na de eerste namiddagstemming, om half zes Romeinschen tijd, boven de Sixtijnsche kapel op, waarmede den volke werd kond gedaan, dat een nieuw hoofd der R.K. kerk gekozen was.

Om 6 uur n.m. betrad de oudste kardinaal-diaken, Caccia Dominioni, de loggia aan het plein van den St. Pieter en deelde mede, dat kardinaal Eugenio Pacelli tot paus was gekozen en den naam Pius XII had aangenomen.

Z. H. PAUS PIUS XII



Levensloop van den nieuwen Paus. —

Paus Pius XII is te Rome, den 2den Maart 1876 geboren. Een oude familie-traditie scheen hem voor te bestemmen tot hooge kerkelijke ambten. Een overgrootvader — gestorven in 1901, in den leeftijd van honderd en één jaar — was minister van financiën van Paus Gregorius XVI, een grootvader minister van buitenlandsche zaken onder Pius IX; zijn vader was een gezaghebbend consistorie-advocaat onder Leo XIII en Pius X; zijn broeder de markies Pacelli, was een groot jurist, die een actief aandeel had in de voorbereiding van de verdragen van Lateranen.

Priester gewijd in Maart 1899, deed hij als functionaris zijn intrede in de Congregatie voor Buitengewone Kerkelijke Aangelegenheden. Uit deze periode dateert zijn kennis van de concordaatskwesties, van het Romeinsch en het internationaal recht. In 1912 werd hij secretaris van dezelfde Congregatie en consultor van het H. Officie. 13 Mei 1917 werd hij door Benedictus XV tot Bisschop gewijd.

Mgr. Pacelli ging in oorlogstijd als nuntius in buitengewone opdracht naar München, waar hij een historische rede uitsprak over den vrede en de christelijke vredesvoorwaarden. In 1920 ging hij van München naar Berlijn als nuntius voor het Duitsche Rijk. Hij voerde met succes onderhandelingen over een reeks concordaten met Beieren, Saksen en Zwitserland.

Toen hij in 1929 teruggeroepen werd naar Rome, openbaarde zich de groote genegenheid van het katholieke Duitschland in een plechtig en ontroerend huldebetoon.

Den 19den December 1929 ontving hij den kardinaalshoed. Den 7den Februari 1930 volgde hij Kardinaal Gasparri op als Pauselijk Staatssecretaris.

Zijn negenjarige wereldwijde arbeid als Kardinaal-Staatssecretaris van Paus Pius XI staat allen levendig voor oogen.

Een merkwaardige bijzonderheid is wel de toevallige omstandigheid, dat Kardinaal Pacelli tot Paus gekozen is juist op zijn verjaardag.

Hoe wordt de Paus gekozen?

Het lijkt ons van belang na te gaan hoe een Paus gekozen wordt. Werden de pausen aanvankelijk door het volk gekozen, volgens de voorschriften van Gregorius X werd op de kerkvergadering te Lyon in 1274 vastgesteld, dat de stemgerechtigden van het verkeer van de buitenwereld afgesloten moesten zijn. Vandaar dan ook, dat thans de verkiezingen in een kamer plaats vinden, conclaaf. Zoo zijn in den loop der tijden verschillende voorschriften voor de samenkomst voor de keuze van een paus gegeven. Nu gold aanvankelijk de bepaling, dat op den tienden dag na den dood van den paus de kardinalen bijeen moesten komen voor de keuze. Paus Pius XI heeft dezen regel echter gewijzigd door een maximum termijn van achttien dagen vast te stellen, opdat ook de kardinalen uit de overzeesche gebieden op tijd te Rome kunnen aankomen, om aan het conclave deel te nemen.

De kardinaal-camerlengo is belast met de zorgen voor de pauskeuze en hij moet den dag bepalen, binnen den vastgestelden termijn, waarop de kardinalen ter keuze bijeen moeten komen. Nadat de kardinalen een plechtigen eed afgelegd hebben, dat zij zich bij de keuze geheel en al aan de kerkelijke voorschriften zullen houden, dus bijvoorbeeld de geheimhouding van alles, wat zich tijdens het conclaaf afspeelt, begeven zij zich naar het vertrek, waar de keuze gedaan zal worden. Op de meest volledige wijze wordt het contact met de buitenwereld verbroken. Is dan eindelijk het conclaaf gesloten, dan kan de pauskeuze beginnen. Ook dit gaat met tal van ceremonieën gepaard. Vanzelfsprekend worden er eerst verschillende godsdienstoefeningen gehouden, en eerst daarna begeven de kardinalen zich naar de Sixtijnsche kapel, waar de zetels gereed staan. Onder het uitspreken van een eed deponeeren de kardinalen vervolgens hun stembriefje op de daarvoor aangegeven plaats en het dient wel niet apart vermeld te worden, dat de stemming geheim is. Na iedere stemming worden de stembriefjes verbrand en aan de kleur rook, die uit den schoorsteen komt, kunnen de wachtenden buiten zien, hoe de stemming afgeloopen is. Wanneer de rook zwart is, is de stemming mislukt; is de rook wit, dan is de nieuwe paus gekozen. (Osservatore Romano)

(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XI 3671 D.)

Astronomie

A. De Ouderdom van het Heelal. —

In de kringen der astronomen bestaan zeer verschillende inzichten omtrent den ouderdom, die het Heelal zou hebben. Een deel der astronomen pleit voor de zoogenaamde lange tijdschaal; volgens hen zouden er sinds de schepping van het Heelal eenige tientallen billioenen jaren zijn verloopen. Een ander deel der astronomen geeft de voorkeur aan de zoogenaamde korte tijdschaal. Volgens hen is het gansche Heelal niet noemenswaard ouder dan de Aarde, wier leeftijd op enkele milliarden jaren gesteld kan worden.
In het volgende willen wij de voorstanders van de korte tijdschaal aan het woord laten komen.

De rotatie van het Melkwegstelsel. — Hieronder verstaat men de ontdekking, dat ons sterrenstelsel, in welks buitenste deelen de zon zich bevindt, om zijn centrum wentelt, dat zich bevindt achter de nevels en sterwolken, die in de richting van het sterrenbeeld de Schutter zichtbaar zijn. Deze wenteling, die tot gevolg heeft, dat het Melkwegstelsel een afgeplatte gedaante heeft, geschiedt niet geheel op dezelfde wijze zooals een vast lichaam dat zou doen, n.l. zoodanig, dat de hoeksnelheid van alle wentelende deelen even groot is. De hoeksnelheid der binnenwaarts gelegen sterren is n.l. grooter dan die der sterren in de buitenste regionen, waar wij ons met de zon bevinden.

In een bepaalden tijd maken daardoor de binnenste sterren meer omwentelingen om het centrum, dan de buitenste sterren. Een gevolg is, dat de onderlinge groepeering der sterren op den duur verandert, wat reeds na betrekkelijk weinig omwentelingen in de structuur van het Melkwegstelsel tot uiting moet komen.

De snelheid waarmede de zon zich om het centrum van het Melkwegstelsel beweegt, bedraagt 300 km per sec. en daar haar afstand tot het centrum 30000 lichtjaren bedraagt, volbrengt zij in ongeveer 250 millioen jaren één omloop. De meer naar binnen gelegen sterren doen er korter over; de meer naar buiten gelegen sterren doen er langer over. Uit berekeningen dienaangaande is gebleken, dat de spiraalnevels (welke eveneens Melkwegstelsels zijn) hun vorm niet behouden kunnen in den loop der duizenden omwentelingen, die zij gemaakt zouden hebben, indien de lange tijdschaal geldig was. Volgens schattingen van Eddington is het onmogelijk, dat het Melkwegstelsel langer dan een paar milliard jaren in den huidigen quasi-stabielen toestand kon verkeeren.
Daardoor voert de rotatie van het Melkwegstelsel tot de aanvaarding van de korte tijdschaal.

De expansie van het Heelal. — Een der allerbelangrijkste ontdekkingen van den laatsten tijd, in verband met de daaraan gegeven interpretatie is deze, dat de spiraalnevels van ons weg schijnen te vluchten en wel des te sneller, naarmate zij verder van ons verwijderd zijn. Men leidt dit af uit het feit, dat de absorptie-lijnen in de spectra dier nevels alle naar de roode zijde van het spectrum verschoven zijn. Deze roodverschuiving is des te grooter naarmate de nevels verder van ons weg zijn. Het volgende lijstje geeft een indruk van de afstanden waarop de spiraalnevels, die dikwijls tot zwermen van duizenden exemplaren vereenigd zijn, van ons verwijderd zijn en van haar snelheden.

Spiraalnevel-zwerm in	Afstand in lichtjaren	snelheid in km/sec
de Maagd	6.000.000	900
Perseus	36.000.000	5.500
den Grooten Beer	75.000.000	12.000
den Leeuw	120.000.000	20.000

Nu zijn er voor een dergelijk phenomeen verschillende verklaringsmogelijkheden. De meeste astronomen zijn van meening, dat de verschuiving der spectraallijnen als een Doppler-effect geïnterpreteerd moet worden en dat er dus inderdaad aan een wegvluchten der spiraalnevels gedacht moet worden. Uit het bovenstaande lijstje blijkt, dat de snelheid, waarmede de spiraalnevels zich van ons verwijderen per millioen lichtjaren afstand ongeveer met 160 km/sec. toeneemt.

Het min of meer anthropocentrische standpunt, dat ons Melkwegstelsel het centrum van het Heelal zou vormen en dat daarvan een afstootende kracht zou uitgaan, die de spiraalnevels van ons wegdrijft, vindt in de natuurwetenschap geen aanhangers. Integendeel, men neemt op goede gronden aan, dat alle onderlinge afstanden der millioenen spiraalnevels, waarmede het Heeal gevuld is, grooter worden. Er is dus een verwijdering van iederen spiraalnevel van iederen anderen; m.a.w. het geheele Heelal is bezig uit te zetten en wel met een bedrag van ongeveer 1 pct. per 20 millioen jaren.

Uit de snelheid waarmede deze expansie geschiedt (vooropgesteld natuurlijk, dat deze snelheid in den loop der aeonen steeds even groot gebleven is) volgt voorts, dat ongeveer 2 milliard jaren de afmetingen van het Heelal een minimale waarde gehad moet hebben. Alle materie, die het Heelal bevat, was toenmaals geconcentreerd in een klein deel der wereldruimte en eerst sindsdien hebben ons Melkwegstelsel en de spiraalnevels hun tegenwoordige structuur verkregen.

Het tijdstip, waarop de afmetingen van het Heelal zoo klein mogelijk waren, kan men, zoo men wil, als het tijdstip van de schepping van het Heelal (in den vorm waarin wij het thans kennen) interpreteeren.

Indien de theorie van het uitdijende Heelal juist is, dan zijn de sterren en de melkwegstelsels niet veel ouder dan de aarde. Of die theorie inderdaad juist is kan thans echter nog niet met zekerheid gezegd worden, doch zij verdient alle aandacht, daar alle andere pogingen om o.a. de roodverschuiving in de spectra der spiraalnevels te verklaren tot nu toe schipbreuk geleden hebben.

De ongelijksoortige dubbelsterren. — Ook de waarneming der dubbelsterren levert argumenten ten gunste van de korte tijdschaal, daar zij tot uitkomsten leidt, die in strijd zijn met de evolutie-gedachte der sterren. Wat het ontstaan der dubbelsterren betreft komen naar de huidige opvattingen slechts 2 mogelijkheden in aanmerking.

De vang- of botsingstheorie, volgens welke de dubbelsterren ontstaan zijn doordat twee oorspronkelijk solitaire sterren elkaar dicht genaderd zijn. Beoordeeld naar de verspreiding der sterren in het Heelal zijn ontmoetingen tusschen twee sterren (gesteld al, dat daardoor een dubbelster zou ontstaan) zoo zeldzaam, dat daardoor de groote frequentie der dubbelsterren onmogelijk verklaard kan worden. Een numeriek onderzoek naar den invloed op de dubbelsterfrequentie van de kleinere afmetingen, die het Heelal vroeger wellicht gehad heeft, is niet verricht. De gangbare opvatting is evenwel, dat het grootste deel der dubbelsterren ontstaan moet zijn door splitsing in twee of meer deelen van een snel rondwentelende enkelvoudige ster (splitsingstheorie van Jeans en ten Bruggencate). Van de meeste dubbelsterren zijn beide componenten daardoor even oud.

Nu worden er, speciaal in de laatste jaren, steeds meer sterrenparen ontdekt, waarvan de componenten in dit laatste opzicht slecht bij elkaar passen. Men kent b.v. verscheidene reuzensterren, die geassocieerd zijn met dwergsterren. Volgens de evolutie-gedachte zijn de dwergsterren echter veel ouder dan de reuzensterren. En indien men toch aan den gelijken ouderdom van beide componenten wil vasthouden, zooals velen geneigd zijn te doen, dan volgt daaruit geen geringe twijfel aan de juistheid der evolutie-opvattingen en daarmede hangt weer samen twijfel aan de juistheid van de lange tijdschaal.

De veranderlijkheid van de massa der sterren. — In een sterwolk, welker sterren een constante massa bezitten, ontstaat door de werking der onderlinge aantrekkende krachten op den duur de toestand van æquipartitie, van den toestand dus, dat alle sterren even groote levende kracht bezitten.
Nu stralen de sterren voortdurend energie uit in de wereldruimte, en daar energie of arbeidsvermogen massa bezit, is het energie-verlies der sterren door uitstraling æquivalent met massa-verlies. Dit energie-verlies is echter voor de sterren van verschillend spectraaltype en verschillende lichtkracht ongelijk en daarmede gaat gepaard een ongelijke vermindering in levende kracht. Het massa-verlies als gevolg der uitstraling werkt dus het ontstaan van den toestand van æquipartitie tegen en wel sterker dan de werking der gravitatie-krachten dien toestand tracht te bevorderen. Wanneer er in den beginne, zooals door sommigen aangenomen wordt, een toestand van æquipartitie bestaan heeft, dan moet op den duur de omzetting van massa in straling dezen toestand vernietigen. Zooals wij reeds over den ouderdom van het Heelal zeiden, bestaat er in het huidige Heelal inderdaad practisch de æquipartitie-toestand. De afwijkingen van den volmaakten æquipartitie-toestand zijn zoo gering, dat er ongeveer 20 milliard jaren noodig waren om de afwijkingen van ten hoogste 10 pct., die wij thans constateeren, te verklaren. Zoo leidt dus het massa-verlies der sterren als gevolg van haar uitstraling eveneens tot de korte tijdschaal.
De lange tijdschaal, die een ouderdom van het Heelal van vele billioenen jaren impliceert, kan zich zelfs, naar veler overtuiging, op minder krachtige argumenten beroepen dan de korte tijdschaal, volgens welke het Heelal „slechts" een 20 tal milliard jaren oud is. Beide opvattingen tellen astronomen van naam onder haar aanhangers. Het laat zich aanzien, dat beide theorieën niet tot overeenstemming gebracht kunnen worden. Het wachten is thans op de waarneming van verschijnselen, die ons een keuze tusschen beide meeningen mogelijk zullen maken. Eerder kan men met vele theoretische onderzoekingen niet verder.
(N. Rotterd. Courant)

5 MAART 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkvervolging. - Theologische faculteit te München gesloten. —
In R.K. kringen te München is sensatie gewekt door de aankondiging dat, op bevel van den minister van Onderwijs, dr. Rust, de R.K. theologische faculteit der universiteit op 10 Februari gesloten is.
De directe aanleiding tot dezen maatregel zou zijn, dat de studenten de colleges van een door den minister aangestelden hoogleeraar geboycot hebben.
Deze boycot zou bevolen zijn door het bureau van kardinaal Faulhaber, die zich thans te Rome bevindt.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Kerkstrijd 3649 G.)**

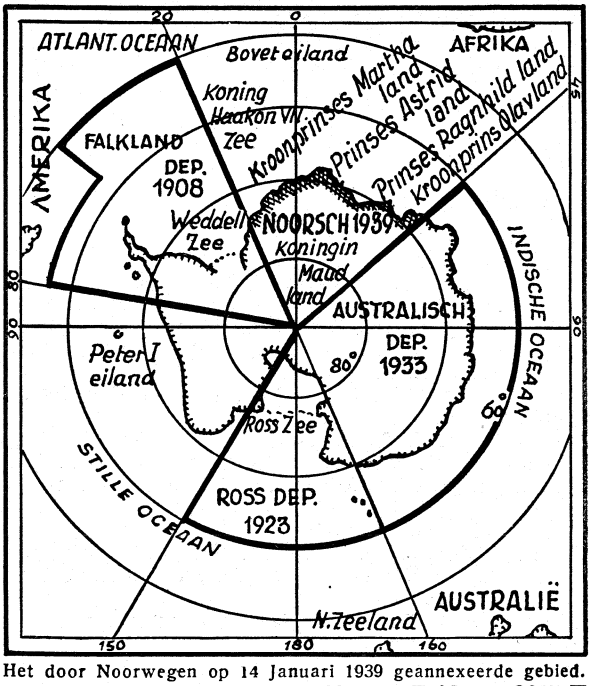
B. SOVJET-RUSLAND. — Lenin's weduwe overleden.
Op 27 Februari is de weduwe van Lenin, Nadezjda, Konstantinowa Kroepskaja, overleden. Nog op 26 Februari had zij ter gelegenheid van haar zeventigste verjaardag de gelukwenschen van het Centrale Comité van de Communistische partij en van den Raad van Volkscommissarissen ontvangen.
Na Lenin's dood (in 1924) schreef zij „Herinneringen", maar raakte in politiek opzicht meer en meer op den achtergrond. Zij streed met Lenin tot hun beider denkbeelden van den Communistischen staat de overwinning hadden behaald. (Telex - A. N. P.)

C. PALESTINA-CONFERENTIE. — Britsche voorstellen en Joden. —
De Palestina-conferentie te Londen is in een ernstige crisis. Er zijn nu Britsche voorstellen en deze staan in het midden der belangstelling.
Voor de Joden zijn deze onaanvaardbaar en wel op de overweging, dat de voorstellen zwijgen over de verklaring van Balfour: 1. dat zij geen rekening houden met de plannen voor een Joodsch nationaal tehuis in Palestina, 2. dat zij een veroordeeling der Joden tot een permanenten minderheidsstatus inhouden, 3. dat zij geen melding maken van het beginsel van niet-overheersching door een der partijen, 4. dat zij in het geheel geen aandacht schenken aan de oude, historische aanspraken der Joden in Palestina en 5. dat zij een schending der Britsche en internationale beloften aan het Joodsche volk bevatten.
Welke de voorstellen precies zijn, is nog steeds niet bekend. Ook minister MacDonald heeft er in het Lagerhuis het zwijgen toe gedaan, met het verzoek niet te oordeelen op grond van persberichten. Derhalve blijven nog verschillende mogelijkheden open.
(Times) **(Vor. ber. Palestina-Conferentie 3662 D.)**

D. Z. H. PAUS PIUS XII. — Vredesboodschap. —
Hieronder geven wij de vertaling van de Latijnsche rede, door Paus Pius XII op 3 Maart voor den Vaticaanschen zender uitgesproken:
Terwijl de diepste ontroering van onze ziel meester is en wij ons als verkleind gevoelen door de overweldigende verantwoordelijkheid, waartoe de Goddelijke Voorzienigheid in Haar ondoorgrondelijke beschikking ons heeft geroepen, gevoelen wij de behoefte U aanstonds onze gedachten zoowel als ons vaderlijk woord mede te deelen.
Allereerst strekken wij met bijzondere liefde onze armen in vaderlijke omhelzing uit naar onze zeer beminde Kardinalen van het Heilig College, wier Godsvrucht, deugd en eminente gaven der ziel wij uit langdurige ervaring kennen.
Vervolgens groeten wij met bijzondere toegenegenheid onze eerbiedwaardige Broeders in het Episcopaat en tegelijk zegenen wij de priesters, de mannelijke en vrouwelijke religieuzen, hen, die in de missies arbeiden voor de verspreiding van het Rijk van Christus en hen die in de rijen van de Katholieke Actie onder de leiding der Bisschoppen medewerken aan het hiërarchisch apostolaat.
Ten slotte al onze kinderen over geheel de wereld, in het bijzonder hen, die in armoede en lijden gedompeld zijn.
Mogen over hen allen overvloedig de zegeningen nederdalen van de meest bijzondere genade des Hemels.
Maar op dit plechtig moment gaat onze gedachte ook uit naar allen buiten de Kerk, wie het gelukkig zal stemmen te weten, dat de Paus voor hen bidt tot God den Allerhoogste, en hun alles wat goed is toewenscht.
Wij willen aan deze onze vaderlijke boodschap een wensch en een uitnoodiging betreffende den vrede toevoegen, betreffende dien vrede, zoo bedoelen wij, welken onze Voorganger zaliger gedachtenis met zooveel klem den menschen aanbeval en met zoo vurige gebeden van God heeft afgesmeekt, voor welken Hij aan God spontaan zijn leven opofferde . . . . betreffende dien vrede, dat het sublieme geschenk des Hemels is en waarheen het verlangen uitgaat van alle oprechte zielen, den vrede, die de vrucht is van de liefde en de gerechtigheid.
Wij roepen allen op tot den vrede van het geweten, dat rust vindt in de vriendschap met God, tot den vrede in de familie, harmonieus vereenigd door de heilige liefde van Christus.
Ten slotte tot den vrede tusschen de naties door middel van broederlijke onderlinge hulp, vriendschap, samenwerking en hartelijke eenstemmigheid, ter wille van de hoogste belangen der groote menschelijke familie, onder het toezicht en de bescherming van de Goddelijke Voorzienigheid.
En in deze ernstige en moeilijke uren, nu zich zoo vele moeilijkheden of belemmeringen schijnen op te werpen op den weg naar den vrede, die de diepste begeerte des harten is, verheffen wij tot God een bijzonder

gebed voor allen op wie de zeer hooge eer en de zeer zware last rusten om de volkeren te leiden langs den weg, die voert naar voorspoed en vooruitgang.
Ziet hier beminde heeren Kardinalen, eerwaarde broeders, beminde zonen, den eersten wensch, die welt uit het vaderlijk gevoel, dat God mij in het hart gelegd heeft.
Voor ons rijst het gezicht van de ontzaglijke ellenden, die de wereld overweldigd hebben, en tot welker afweer God ons heeft uitverkozen, hoe hulpeloos wij er ook tegenover staan. Toch willen wij vertrouwen.
Wij herhalen met Sint Paulus „capite nos!"
Mijn broeders en zonen, gij zult ons vertrouwen zeker niet willen beschamen, wij houden ons daarvan ten volle overtuigd.
Na Gods genade is het zeker op Uw bereidwilligheid, dat wij uit den grond van ons hart onze hoop gevestigd houden.
Behage het Onzen Heer Jezus Christus, aan Wiens volheid wij allen deelachtig zijn, dezen wensch te zegenen met vruchtbaarheid en dat hij een boodschap moge zijn van heilige vertroosting, die zich over geheel de wereld uitstrekke, en dat Gods zegen dien wensch kracht moge schenken — Gods zegen, dien wij U hierbij allen mededeelen. (De Tijd)
(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XII 3682 A.)

A. ZUIDPOOL. — Noorsch gebied. —



Het door Noorwegen op 14 Januari 1939 geannexeerde gebied.
(Vor. ber. 3620 G.; Zuidpool 3665 F.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler schetst den groei van het land. —
„Drie factoren zijn de grondslag geworden voor den groei van het Groot-Duitsche rijk tot een wereldmacht, nl. de politieke saneering, ondernomen door de partij, de economische opleving en de militaire sterkte," — aldus verklaarde Hitler op 25 Februari tijdens een rede, die hij gehouden heeft voor een bijeenkomst van zijn oude medestrijders afkomstig uit Duitschland, uit het voormalige Oostenrijk en Sudetenland.
„Natuurlijk", aldus de Führer, „hebben ook wij onze problemen. Maar wij zullen ze oplossen met vlijt, vastbeslotenheid, genialiteit, wilskracht en nauwe samenwerking." „Het Jodenvraagstuk," zoo zeide hij, „is thans reeds niet meer een Duitsch probleem, maar een Europeesch vraagstuk geworden. Het nationaalsocialistische Duitschland heeft een geheel nieuwe economische leer opgebouwd volgens welke het kapitaal voor de volkshuishouding en de volkshuishouding voor het volk is."
Hitler keerde zich vervolgens tegen de hetze van een deel der buitenlandsche pers: „Zij zal ons met haar bedreigingen niet schokken. Zou zij echter inderdaad ooit de volken tot de krankzinnigheid van een oorlog kunnen voeren, dan juist zullen wij niet capituleeren."
(D. N. B.) **(Vor. ber. Hitler 3643 C.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Herdenking van het vierjarig bestaan der luchtmacht. - Rede van Veldmaarschalk Göring. —
Veldmaarschalk Göring heeft op 1 Maart den dag der Duitsche luchtvaart geopend met een rede, welke door alle Duitsche zenders is verspreid.
De eerste Maart, zeide hij, is een eeredag voor de Duitsche luchtvaart, want vier jaar geleden vlogen de eerste Duitsche vliegtuigen van de nieuwe luchtmacht boven het Rijk. Sinds 1 Maart 1934 heb ik met mijn medewerkers het modernste luchtwapen, dat een land bezitten kan, in versneld tempo opgebouwd. Nooit hadden wij zonder slag of stoot de Sudeten-Duitschers kunnen bevrijden, indien niet tevoren een uitgebreide verdediging van het Rijk was georganiseerd. Vooral Duitschlands kracht in de lucht heeft alle agressiefgezinden in kritieke dagen der vorige jaren tot de grootste voorzichtigheid gemaand.
Met het bereikte succes mogen wij ons echter niet tevredenstellen, want wij mogen niet vergeten, dat de wereldpolitiek nog vol spanning is en dat de groote staten door een bewapeningskoorts zijn aangegrepen. Een beslissende factor achtte Göring het personeel. Ik kan en wil slechts vrijwilligers hebben, zeide hij en hij besloot zijn betoog met de verklaring: wij zullen den voorsprong, dien wij op andere mogendheden in de lucht hebben, weten te bewaren.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Göring 3446 E.)**

D. SPANJE. — Burgeroorlog - Maarschalk Pétain benoemd tot Ambassadeur van Frankrijk te Burgos. —
De Fransche ministerraad heeft op 2 Maart maarschalk Pétain benoemd tot ambassadeur van Frankrijk bij de Spaansche regeering te Burgos.
Maarschalk Pétain is thans 82 jaar oud. Hij was een der beroemdste legeraanvoerders in den wereldoorlog en werd in April 1917 tot opperbevelhebber van alle Fransche legers benoemd. In 1922 werd hij inspecteur-generaal van het leger en voorzitter van den oppersten oorlogsraad, en in 1931 generalissimus der luchtverdediging. In het kabinet-Doumergue, dat in 1934 tot stand kwam, was Pétain minister van Oorlog.
Grooten roem heeft Pétain ook in Marokko verworven, waar hij den opstand van Abd-el-Krim onderdrukte. Franco's regeering is zeer vereerd door deze benoeming. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3680 D.; Fransche erkenning 3679 G.)

E. NEDERLAND. — Hamsteren - Goede voorraadsvorming voor particulieren is aan te bevelen - Mededeeling van prof. dr. J. E. de Quay. —
De voorzitter van „Nationale Veiligheid", prof. dr. J. E. de Quay, heeft in een conferentie mededeelingen gedaan over de actie voor hamsteren in rustiger tijden, welke als een vaderlandslievend werk moet worden gezien.
Juist om het hamsteren op kritieke momenten tegen te gaan, om daardoor prijsverhooging te voorkomen, doch bovenal om den totalen voorraad van goederen te verhoogen, wordt thans het hamsteren aanbevolen. De verwezenlijking hiervan kan men alleen verwachten, indien er een systematische actie voor wordt gevoerd. Immers, alleen wanneer velen hieraan gevolg geven, dus een opslag op groote schaal, heeft het voor de economische verdediging van het land beteekenis. De levensmiddelen, welke men kan bewaren, hetzij voor onbepaalden tijd, hetzij voor zekeren tijd, worden in een brochure weergegeven met tal van andere wenken, welke de huisvrouwen belang

zullen inboezemen. Deze brochures zullen binnenkort gedistribueerd worden door middel van de kruideniers, waar de klanten ze gratis kunnen krijgen. Na een veelzijdig onderzoek is men gekomen tot de samenstelling van de lijst van artikelen, welke voor bewaring in aanmerking komen.
Als bezwaar tegen dit hamsteren is aangevoerd, dat het niet sociaal zou zijn, waarmede bedoeld werd, dat het schrijnend zou zijn voor de armsten der bevolking, die tot het vormen van een voorraad, wegens hun geringe koopkracht niet in staat zouden zijn.
Prof. De Quay zette hier tegenover uiteen, dat de voorraadsvorming door particulieren thans tot gevolg heeft, dat daardoor de landsvoorraad wordt vergroot. In geval van nood zal daardoor de plotselinge koop, het z.g. hamsteren, sterk verminderen en dientengevolge zullen grootere hoeveelheden overblijven bij den handel, die dan voor alle landgenooten kunnen dienen. Het zal remmend werken op prijsverhooging, zoodat ook hiervan de minst koopkrachtigen kunnen profiteeren.
Niet alleen de kapitaalkrachtigen, doch ook die deelen der bevolking welker inkomen beperkt is zullen een voorraad geleidelijk kunnen aanleggen. Een geleidelijke aankoop is trouwens te verkiezen boven een plotselinge, ook thans, omdat een prijsstijging vermeden moet worden.
De voorraden moeten in stand gehouden worden en daarvoor is noodig een regelmatige verversching.
De Vereeniging voor Nationale Veiligheid dringt er bij allen op aan, hieraan mede te werken, waarmede men niet alleen de belangen van zijn gezin verzorgt maar tevens medewerkt aan de verhooging van de weerkracht van het geheele volk. In Zwitserland is men hiermede ook reeds begonnen. Inbeslagneming van voorraden van te voren gevormd behoeft niet te worden gevreesd, daar er een wettelijke regeling bestaat, die deze soort van voorraadvorming beschermt.
(De Telegraaf)

6 MAART 1939

A. AMSTERDAM. — Het toekomstig Raadhuis - Uitspraak der jury inzake de prijsvraag. —
Op 8 Februari is verschenen het rapport van de jury inzake de openbare en besloten prijsvraag voor het nieuwe raadhuis van Amsterdam. Op grond van haar beschouwingen komt zij tot de conclusie, dat het definitieve schetsontwerp niet is verkregen. Desalniettemin heeft de jury de overtuiging, dat bij de voor de besloten prijsvraag ingezonden ontwerpen twee plannen aanwezig zijn, die door hun bijzondere kwaliteiten de verwachting wettigen, dat hieruit, zij het na omwerking, het definitieve schetsontwerp voor het raadhuis van Amsterdam kan worden verkregen. Deze zijn de ontwerpen onder motto „Meron" van de architecten M. Duintjer en A. Komter, beiden te Amsterdam, en onder motto „Belfort" van de architecten J. F. Berghoef te Aalsmeer en ir. J. J. M. Vegter te Leeuwarden. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Raadhuis 3667 A.)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Handgemeen in de Kamer - Verwijdering van 2 N.S.B. leden. —
Een zeer ongewoon voorval heeft zich op 1 Maart bij den aanvang der vergadering van de Tweede Kamer afgespeeld. Het zal wel zeer lang geleden zijn, dat binnen de muren van 's Lands vergaderzaal de gedachtenwisseling in een handgemeen is ontaard. Voor het eerst sinds veler heugenis is dit op 1 Maart gebeurd: de heer Rost van Tonningen (N.S.B.) is bij een weigering om op last van den voorzitter de vergadering te verlaten, onder hevig verzet door de Kamerboden uit de zaal gebracht, evenals zijn partijgenoot de heer Woudenberg, die hem te hulp kwam. Bij het verlaten van de zaal zou het Kamerlid H. Ruyter (R. K.) den heer Rost van Tonningen „landverrader" hebben toegeroepen.
Het voorval heeft zich als volgt afgespeeld:
Onder voorzitterschap van mr. J. R. H. van Schaik was aan de orde de behandeling van de interpellatie-aanvrage-Rost van Tonningen met betrekking tot het spoedig weder doen opnemen van de gestaakte en andere strafvervolgingen in de zaak van de gewezen brigade der koninklijke marechaussee te Oss.
De voorzitter zeide, dat de minister bij de interpellatie-Drop reeds inlichtingen verstrekte. Daarna verscheen de nota welke mondeling zou worden behandeld. Er was dus geen reden om de interpellatie toe te staan. Zij zou slechts een onvoorbereid debat veroorzaken en wanorde in de regeling van zaken teweegbrengen. Hij stelde voor de interpellatie niet toe te staan.
De heer Rost van Tonningen (N.S.B.) herinnerde aan de mededeeling van den voorzitter der Eerste Kamer. De zedelooze toestanden in Oss kunnen niet langer worden geduld. De aangelegenheid is dringend. De jeugd in Oss kan niet worden overgelaten aan geestelijken, die haar reeds 25 jaar hebben misbruikt.
(De voorzitter roept den spreker tot de orde).
De heer Rost van Tonningen zeide, dat het Nederlandsche volk gelegenheid moet hebben om zijn oordeel uit te spreken over de schenners van Oss (de voorzitter hamert wederom), over hen, die de wetten schenden.
De Kamer maakte zich, aldus spreker, door niet in te grijpen medeplichtig aan hetgeen in Oss gebeurt.
De voorzitter ontzegde den heer Rost van Tonningen het recht, verder aan de vergadering deel te nemen. (Geroep: Er uit.)
Als de heer Rost van Tonningen weigert de zaal te verlaten, wordt hij onder hevig verzet door de boden naar buiten gebracht, evenals zijn fractie-genoot, den heer Woudenberg, die hem te hulp kwam.
De vergadering werd daarna voor een tiental minuten geschorst.
(Het Vaderland - De Tijd - Alg. Handelsblad)

C. SPANJE. — Burgeroorlog - Republikeinsch Spanje in opstand tegen Negrin - Nieuwe regeering en verdedigingsraad - Hoop op eervollen vrede. —
De benarde positie, waarin het linksche Spanje zich bevindt, heeft daar spanning en onderlinge verdeeldheid verwekt. Op 4 Maart is er in de vlootbasis van Cartagena een opstand uitgebroken van aanhangers van Franco. Deze opstand heeft niet tot het beoogde doel geleid.
5 Maart is in Madrid een revolutie uitgebroken. Negrin en zijn mannen zijn afgezet en naar Frankrijk gevlucht. Zij zijn vervangen door de nieuwe groep bestuurders, die zich nationalen verdedigingsraad noemt. De leider daarvan is generaal Casado, bevelhebber van het leger van Madrid.
Casado heeft voor de microfoon een korte toespraak gehouden, waarin hij o.m. zeide:
„Wij zullen verzet blijven bieden zoolang wij geen eervollen vrede kunnen sluiten. Het Spaansche volk strijdt voor zijn onafhankelijkheid en zal tegenstand bieden zoolang het geen vrede wordt aangeboden".
Hij eindigde met de woorden: „Of vrede voor de Spanjaarden, of strijd tot den dood. Sjanjaarden, leve de republiek, leve Spanje".
De Union Radio Madrid meldt de vorming van een regeering van nationale verdediging onder voorzitterschap van generaal Miaja. Deze is als volgt samengesteld:
Generaal Miaja, voorzitter.
Julian Besteiro, buitenlandsche zaken (socialist).
Kolonel Casado, landsverdediging, commandant van het volksleger.
Wenceslao Carillo, binnenlandsche zaken, vertegenwoordiger van de U.G.T.
Miguel San Andres, justitie en propaganda, vertegenwoordiger van de links republikeinen.
Eduardo Val, verkeer en openbare werken.
Gonsalez Marian, financiën en economie (C.N.T.).
Jose del Rio, openbaar onderwijs en gezondheid.
Martinez Barrio, president a.i., die op het oogenblik te Parijs vertoeft, steunt de nieuwe regeering.
Het openbaar welzijn en een eervolle vrede, aldus luiden de doeleinden van de beweging, die geleid heeft tot de instelling van den nationalen verdedigingsraad.
De beweging wordt gekenmerkt door haar onderstreept nationale karakter; zij verzet zich tegen de communistische overheersching en de persoonlijke regeering van Negrin. De openbare meening in Spanje en vooral te Madrid leek geen herhaling van de nederlaag en van den uittocht van Catalonië te willen aanvaarden, te meer, daar de omstandigheden nog veel rampspoediger schenen.
De republikeinsche vloot is met onbekende bestemming uitgevaren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3685 D.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Nationaal-Socialisme - Demonstratie van 20.000 leden. —**
Wie in de Vereenigde Staten is, ontmoet er dezelfde problemen als in Europa. Zij mogen een anderen vorm hebben en in qualiteit of hevigheid verschillen. Zij zijn toch dezelfde. Op 23 Februari, den dag voor Washington-day, wanneer ook de Vereenigde Staten hun parades en militaire schouwspelen houden, is een groote vergadering van Duitsche Amerikanen (of Amerikaansche Duitschers) gehouden. Er waren er twintig-duizend bijeen in een van de grootste zalen van New York. De leiding berustte bij den leider van den „German-American Bund", Fritz Kuhn. En wat er gezegd is kwam ongeveer overeen met wat op soortgelijke vergaderingen elders pleegt te worden gezegd. Hitler en Mussolini werden toegejuicht en president Roosevelt was het mikpunt der gesproken vijandigheid. De naam van den president der Vereenigde Staten werd voortdurend uitgesproken als „Rosenfeld", want Rosenfeld is een bekende Joodsche naam. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat „Rosenfeld" als oorlogsverwekker No. 1 werd uitgekreten. En evenmin, dat de bekende anti-semietische radio-redenaar Coughlin — die niet aanwezig was — huldebetoon in ontvangst had te nemen. Na afloop van de vergadering ontstonden relletjes. Een groote menigte wachtte de uit de zaal stroomende Duitsch-Amerikanen op en ontving hen met gejoel. Er hadden handtastelijkheden plaats, ondanks het feit, dat er een politiemacht op de been was, zooals New-York zelden heeft aanschouwd. Uit een leege kamer in de straat, waar de vergadering was gehouden, klonken luide kreten en uitroepen van hoon. Het bleek dat daar een gramophoon met geluidsversterker stond opgesteld, die automatisch en verbonden met een uurwerk bleef doordraaien. Zoowel de nationaal-socialistische als de tegen-betooging waren van groote heftigheid. Ten slotte is een vergadering van 20.000 menschen in een stad van 7.000.000 inwoners niet buitengewoon. Maar dezelfde problemen, die ge in Europa vindt, zijn hier ook, alleen het formaat is verschillend.
(Nieuwsblad v. h. Noorden, Correspondent te N. Y.)
(Vor. ber. Nat.-Socialisme 3395 D.)

7 MAART 1939

B. **JOEGO-SLAVIE. — Regeeringsverklaring van Tswetkowitsj. —**
In de regeeringsverklaring van minister-president Tswetkowitsj wordt met betrekking tot de „Kroatische broeders" gezegd, dat de regeering van oordeel is, „dat een accoord met de Kroaten en de oplossing van het Kroatische probleem de grondslag van haar politiek moeten vormen".
Met betrekking tot de buitenlandsche politiek „zal de Joegoslavische regeering de tot dusver ontplooide activiteit voortzetten, en streven naar handhaving van den vrede en versterking van de buitenlandsche politiek van Joego-Slavië. In de toekomst zal Joego-Slavië angstvallig alle verworven vriendschappen handhaven en alle goede betrekkingen, die het onderhoudt, ontwikkelen". (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3652 A.)**

C. **ZUID-AFRIKA. — In- en uitvoer in 1938. —**
De Zuid-Afrikaansche buitenlandsche handel onderging in 1938 een scherpe daling, voornamelijk veroorzaakt door een vermindering van den gouduitvoer met £ 30 millioen.
Met uitzondering van goud, bedroeg de totale Zuid-Afrikaansche uitvoer in '38 £ 32.503.000 (42.422.000). De gouduitvoer bedroeg £ 52.521.000 (82.739.000). Incl. het £ 20 millioen geearmarked goud voor den uitvoer, bedroeg de totale Zuid-Afrikaansche uitvoer in 1938 £ 105.739.000 (125.161.000).
De Unie van Zuid-Afrika importeerde in 1938 voor £ 86.381.000 (97.106.000) aan goederen. De invoer van regeeringsvoorraden en baar geld bedroeg £ 9.487.000 (6.034.000). (Telex-A. N. P. - Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3520 A.)

D. **JOEGO-SLAVIE. — De regeeringswisseling. - Oorzaken van den val van ex-premier Stojadinowitsj.**
Naar uit Zagreb wordt gemeld, publiceert de Kroatische pers documenten, die volgens haar bewijzen, dat Stojadinowitsj aan den vooravond van zijn val een totalitair bewind onder zijn leiding wilde instellen. Hij wilde, aldus de bladen, een aantal amendementen op de begrooting doen aannemen, waardoor de mogelijkheid van klachten tegen ambtenaren van het ministerie van binnenlandsche zaken en politie zou verdwijnen. Tractementen en pensioenen van ambtenaren of oud-ambtenaren, die de politiek der regeering zouden critiseeren, zouden verminderd of ingehouden moeten worden. Verder streefde hij er naar, dat de gemeentelijke autoriteiten aan de genade van het centrale gezag werden overgeleverd en dat de rechters niet langer onafhankelijk zouden zijn. Hij wilde de mogelijkheid van vrijwel onbeperkte maatregelen tegen de pers scheppen. Ten slotte wilde hij volgens de bladen het bestaan van een partij naast de regeeringspartij verhinderen.
Een der eerste daden van de regeering-Tswetkowitsj was het intrekken van al deze amendementen. De onthullingen hebben te Zagreb diepen indruk gemaakt. Men ziet het beheer der nieuwe regeering met meer vertrouwen tegemoet. (Telex - A. N. P.)
(Vor. ber. 3652 A.; Kabinet 3687 C.)

E. **NEDERLAND. — Verbruik van Sigaren van 1929 tot 1938. —**

JAAR	AANTAL (P. 1000 STUKS)	KLEINHANDELSWAARDE
1929	1 346 089	f. 92 703 070
1930	1 369 650	94 067 641
1931	1 369 415	89 637 137
1932	1 354 693	79 973 905
1933	1 409 333	74 070 841
1934	1 428 284	70 595 053
1935	1 428 770	64 761 590
1936	1 459 439	61 581 108
1937	1 498 556	63 176 426
1938	1 549 742	64 790 181

(Overname zonder bronvermelding verboden) **(V. b. 3394 A.)**

F. **BELGIE. — Kabinetscrisis. - Het parlement ontbonden - Koning Leopold's brief aan premier Pierlot.**
Mr. Soudan, de socialistische Senator, die door koning Leopold met de vorming van een Belgisch kabinet was belast, heeft den Koning verzocht, hem van zijn opdracht te ontheffen.
Na minister van staat, Henri Jaspar en na mr. Pierlot, wiens hardnekkigheid en doorzettingsvermogen tot een zij het kort succes leidden, is Soudan, minister van buitenlandsche zaken in dit kortstondige Kabinet-Pierlot, niet kunnen slagen.
De heer Pierlot heeft op 6 Maart op het departement van buitenlandsche zaken den vertegenwoordigers van de pers het volgende communiqué voorgelezen:
„De regeering heeft, na de beide laatste dagen te hebben gewijd aan het zoeken van elementen voor een oplossing van de tegenwoordige politieke moeilijkheden, met algemeene stemmen het besluit genomen, dat het noodzakelijk was, den koning voor te stellen de kamers te ontbinden.
De koning heeft zoo juist het ontbindingsdecreet onderteekend.
Zijne Majesteit heeft tegenover mij verklaard, dat hij het ontslag der regeering niet aanvaardde. De regee-

ring zal dus tot de verkiezingen in functie blijven. De verkiezingen zullen op 2 April worden gehouden. Het decreet is gecontrasigneerd door den heer Eekelers, minister van binnenlandsche zaken".

Koning Leopold's schrijven aan premier Pierlot:

In den loop van den avond van den 6en Maart heeft Koning Leopold in verband met de afgekondigde parlementsontbinding een uitvoerig en markant schrijven aan minister-president Pierlot gericht, dat niet zal nalaten in het land diepen indruk te maken. De koning begint met te constateeren, dat hij het decreet inzake ontbinding van het parlement heeft moeten onderteekenen op het oogenblik, dat het land meer dan ooit behoefte had aan eendracht, om het te verstevigen en ernst, om het goed te regeeren. Het is echter in den loop der laatste tijden onmogelijk gebleken, een vaste regeering aan het bewind te hebben. Er was dan geen andere uitweg meer dan een beroep te doen op de natie.

Het land werd in dien toestand gebracht, zoo gaat de koning voort, door politieke dwalingen en vergissingen van den laatsten tijd. Met spijt moet geconstateerd worden, dat de grondwettelijke beginselen meer en meer verplaatst werden. De uitvoerende en de wetgevende machten wisten niet altijd de juiste scheidingslijnen te trekken en meer dan eens werden den grondwettelijken souverein beslissingen ter bekrachtiging voorgelegd, waarover hij niet altijd naar behooren was ingelicht.

Het staatshoofd kan op deze wijze niet langer de rol spelen, die hem door de grondwet wordt voorgeschreven en de kroon komt hierdoor in het gedrang door het verspreiden van valsche opvattingen, welke van dien aard zijn, om de openbare opinie te misleiden. Degenen, die aldus handelen, vergeten, dat de koning de eenige rijksburger is, dien de middelen worden ontzegd om zijn meening te verdedigen.

Het is niet uit mijn persoonlijken naam, dat ik mij hierover beklaag, zoo luidt verder het koninklijk schrijven, maar omdat ik in de traditie wil blijven van mijn grondwettelijke voorgangers. Ook ik heb bij mijn troonsbestijging gezworen, de grondwet te doen eerbiedigen. Dien eed wil ik trouw blijven.

Vervolgens roept de koning zijn medeburgers op, om het binnenlandsch evenwicht te handhaven, om hartelijk en loyaal met elkaar samen te werken en om ook saamhoorig te zijn ten opzichte van de problemen van internationale politiek, die een nabije toekomst zal stellen.

De Belgen moeten indachtig blijven, wat tijdens den oorlog de soldaten van koning Albert voor het land hebben gedaan. Het lot van België ligt in de handen van België zelf. Als de Belgen over de grenzen blikken zullen zij zien, dat het aller plicht is, het moreele gezag van België hoog te blijven houden.

(Agence Belga - Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Kabinet 3678 F.; Koning Leopold 3557 B.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Aanvulling der Hooger-Onderwijswet - Titel van tandarts - Wetsontwerp aanvaard. —**

De Tweede Kamer heeft op 1 Maart het wetsontwerp houdende voorziening inzake de tandheelkunde z.h.s. aangenomen, met aanteekening, dat mevr. De Vries-Bruins (s.-d.) er tegen is. (Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht 3651 B.)

B. **F. H. DE HOOG OVERLEDEN. —**

De voorzitter van het Indo-Europeesch Verbond, de heer F. H. de Hoog, is in het ziekenhuis te Bandoeng, waar hij, nadat hij door een beroerte was getroffen, werd opgenomen, op 1 Maart overleden.

De thans ontslapene, die den leeftijd van zeven-en-vijftig jaar bereikte, was een markante figuur in Nederlandsch-Indië.

Als vertegenwoordiger van het I.E.V. in den Volksraad sinds 1923 heeft hij de belangen van Indië en van het I.E.V. verdedigd, waar hij hiertoe maar gelegenheid vond. Slagvaardig en goed spreker als hij was, had hij steeds de aandacht van dit college. Wijlen De Hoog had tevens zitting in het college van gedelegeerden.

De overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en officier in de orde van Oranje-Nassau. (Aneta)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Dairilanden - Voorloopig nog geen Nederlandsche kolonisten. —**

De Kolonisatieraad besloot op 24 Februari, dat, alvorens een beslissing zal worden genomen over de kwestie van uitzending van boeren uit Nederland naar de Dairilanden voor kolonisatiedoeleinden, een grondig onderzoek zal worden ingesteld naar de mogelijkheden op dat gebied. In de eerste plaats zal het Bodemkundig Instituut een onderzoek instellen naar de grondgesteldheid. Gezien de slechte resultaten van de kolonisatie van Europeanen in het algemeen, hetgeen voornamelijk te wijten is aan onvoldoende voorbereiding en verkeerde terreinkeuze, zal de beslissing nog wel geruimen tijd op zich laten wachten, zoodat niet te verwachten is, dat er nog in dit jaar iets zal gebeuren. (Telegraaf)

(Vor. ber. Dairilanden 1954 B.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Dr. Göbbels vraagt hulp inplaats van critiek van Engeland - Zijn rede op de voorjaarsbeurs te Leipzig - Commentaren. —**

Rijksminister Göbbels heeft op 5 Maart bij de opening van de voorjaarsbeurs te Leipzig een redevoering uitgesproken, waarin hij o.m. het volgende heeft gezegd:

Het Duitsche volk bevindt zich in een nauwer beperkte situatie dan welk ander Europeesch volk ook. Wij zijn nog slechts moeilijk in staat het Duitsche volk de levensmiddelen, de levensnoodzakelijke goederen of de goederen van secundaire noodzakelijkheid, die het noodig heeft voor zijn dagelijksch gebruik te verzekeren; en deze schaarschte wordt verklaard, niet door het feit, dat wij niet voldoende ijver, intelligentie en activiteit hebben ontplooid om daarin te voorzien, maar alleen omdat bij de verdeeling der rijkdommen en goederen dezer aarde het Duitsche volk zijn deel niet heeft gevonden. Het wordt gerangschikt onder de volken, die men de nietbezittende noemt.

De Duitsche leiders hebben zich als gevolg daarvan gedwongen gezien een reeks impopulaire, doch onvermijdelijke maatregelen te treffen. Aan de Engelschen gaf Göbbels daarop den wenk liever geen gemakkelijke critiek op deze maatregelen uit te oefenen, doch liever het Duitsche volk te helpen.

Ons economisch programma is het programma van het gezonde menschelijke verstand, betoogde de minister elders. In geen geval mogen wij meer invoeren dan wij kunnen invoeren. Met onverbiddelijke vastbeslotenheid zal het ons doel zijn den Duitschen goederenuitvoer op te voeren.

COMMENTAREN.

ENGELAND. — De Britsche pers is niet tevreden over de rede, welke Min. Göbbels heeft gehouden bij de opening van de Leipziger Messe. De „Daily Telegraph" noemt het een rede, welke de moeilijkheden nog vergroot. De taak van Stanley en Hudson te Berlijn zal niet vergemakkelijkt worden door de uitlatingen van Göbbels. Indien Göbbels zijn hoorders alle feiten had willen onthullen, dan had hij moeten zeggen, dat de moeilijkheid om Duitschland te voorzien van de noodzakelijke levensbehoeften en kleine luxe lag in de groote uitgaven van de regeering, welke de helft van het nationale inkomen verslinden. Indien de Duitsche regeering zoo bezorgd is voor den levensstandaard van het volk, dan heeft zij slechts te beantwoorden aan het voorstel van Chamberlain een einde te maken aan den bewapeningswedloop.

Ook de „Daily Mail" bespreekt de rede in dezen zin.

FRANKRIJK. — In het commentaar op de rede van Göbbels schrijft Dormesson in de „Figaro" dat, indien Duitschland, niettegenstaande zijn rijkdommen, systeem en discipline zulke moeilijkheden ondervindt, dit een gevolg is van de astronomische uitgaven voor de bewapening. Schacht, die meer nationalist is dan wie ook, heeft hiertegen gewaarschuwd.

De „Epoque" schrijft, dat terwijl de nat.-soc. redenaars sedert lang het economisch systeem van Duitschland hebben voorgesteld als een voorbeeld van de toekomstige organisatie van het internationaal verkeer, de minister van propaganda thans heeft erkend, dat de autarkie is opgelegd door de noodzaak en hij heeft duidelijk te verstaan gegeven, dat het dit systeem gaarne wil verlaten.

(Vor. ber. Goebbels 3648 B.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkvervolging - Eigendommen der Katholieke jeugdorganisatie te Dusseldorf in beslag genomen. —**

Alle roerende goederen der Katholieke jeugdorganisatie te Dusseldorf zijn op 18 Febr. '39 in beslag genomen.

Officieel wordt medegedeeld, dat deze goederen door den Pruisischen staat zijn in beslag genomen op grond van een wet, waarbij communistisch bezit en het bezit van tegen staat en partij gerichte organisaties kunnen worden verbeurd verklaard. (De Tijd)

(Vorig bericht 3684 A.)

F. **ENGELAND. — Bewapening - Legerbegrooting ingediend - Totaal £ 161.133.000. —**

Op 1 Maart is de begrooting voor het leger gepubliceerd, welke in totaal £ 161.133.000 bedraagt, hetgeen £ 46.714.000 meer is dan het vorige jaar. £ 66.232.000 zal worden gedekt door een leening. Het maximum aantal officieren en manschappen in actieven dienst zal 185.700 bedragen of 15.700 meer dan bij de vorige begrooting.

Omtrent de begrooting voor het leger wordt nader gemeld, dat, niettegenstaande het totaal aanzienlijk hooger is dan verleden jaar, de belastingbetaler weinig hiervan zal merken, aangezien meer zal worden geleend dan verleden jaar. Verleden jaar werd van

het Consolidated Fund £ 21.143.000 geleend en dit jaar zal dit bedrag £ 66.232.000 bedragen.
De minister van oorlog, Hore Belisha, heeft verder medegedeeld, dat de werving voor het leger bevredigend is verloopen. De sterkte van het territoriale leger is van 159.000 in 1938 toegenomen tot 204.000 man in 1939. (Times) **(Vor. ber. 3679 A.)**

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Indische begrooting goedgekeurd - Minister Welter over de defensie van Ned. O.-Indië. —**
De Tweede Kamer heeft op 28 Februari zonder hoofdelijke stemming de Indische begrooting voor 1939 goedgekeurd. De communistische fractie liet aanteekenen geacht te willen worden tegen de afdeeling oorlog en marine te hebben gestemd.
De minister van Koloniën, de heer Welter, zeide o.a.:
Er is nog al openlijk gesproken over agressieve plannen van een bepaalde mogendheid. De regeering neemt dit niet voor haar rekening. Reeds eeuwen onderhoudt zij vriendschappelijke betrekkingen met die mogendheid, aan welke men jegens haar houding geen onrecht mag aandoen.
Spr. sluit zich aan bij de hulde, gebracht aan het personeel van de land- en zeemacht. Het Indische leger wordt voorzien van de meest moderne bewapening, volgens de laatste ervaringen in China en Japan. Aan het aantal eenheden wordt uitbreiding gegeven. Gebleken is de groote afstootende kracht der defensie. Dit is van beteekenis voor de verdediging van Indië. Geoefendheid bij het vlootpersoneel neemt snel toe. Alleen de materieelvoorziening der vloot vergt tijd. Daar moet rekening mede gehouden worden.
Zorg baart de personeel-voorziening, vooral voor de vloot. Bij het leger worden proeven genomen met een kort-verband-stelsel. Daarbij worden ook inheemschen over geheel Java aangenomen. De zorg geldt ook het Europeesch personeel. Er wordt veel aan gedaan; de aanwerving slaagt en het gehalte der jongelieden is zeer verheugend. Ook het gehalte der indo-Europeanen is den laatsten tijd verbeterd.
Veel wordt er gedaan voor het materieel, den aanvoer van grondstoffen enz. Er zit veel aan vast, een weermacht op 9000 mijlen afstand te reorganiseeren.
De luchtmacht is een onmisbaar onderdeel der defensie. Ze is de verlengde ijzeren vuist. Bommenwerpers, opstijgend van Bandoeng, kunnen in 4 à 5 uur zijn bij de Borneosche oliehavens. Het stelsel van jachtkruisers is in overweging. Soerabaja wordt zoo sterk mogelijk gemaakt; aan de versterkingen wordt voortdurend gewerkt. De aanschaffing van zware batterijen zou tientallen millioenen kosten en de exploitatie zou weer kosten meebrengen, terwijl er verschil van meening is over het rendement. Er is ook verschil van meening om elders eilanden te bouwen en die van zwaar geschut te voorzien, doch ook dit overschrijdt de financieele mogelijkheden. Voor de veiligheid van Soerabaja moeten we ons verlaten op bommenwerpers en de marine. Het zwaar geschut van oude schepen heeft elders reeds een bestemming gevonden. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. 3458 C.; Min. Welter 3671 B.)

B. **ZUID-WEST-AFRIKA. — Duitsche Afrikaansche partij opgericht. —**
In Zuid-West-Afrika is een nieuwe partij opgericht, de „Duitsche Afrikaansche Partij", waarvan het lidmaatschap alleen open staat voor Duitschers, die de Britsche nationaliteit hebben aangenomen. Deze partij is een tegenvoeter van den nationaal-socialistischen „deutsche Suedwestbund".
Het doel van de partij is de bescherming van de politieke en cultureele rechten van de Duitschers in Zuid-West-Afrika, en de bevordering van de goede verstandhouding tusschen de Duitschers en de overige groepen der bevolking. (Telex-A.N.P.)

C. **JAPAN. — Blijde gebeurtenis aan het Hof. —**
De keizerin heeft het leven geschonken aan een dochter. De keizerin heeft thans twee zoons en vier dochters; een dochter is voor enkele jaren gestorven.
(Domei)

D. **SCANDINAVIE. — Bijeenkomst der Scandinaafsche ministers van Buitenlandsche Zaken. —**
De drie Scandinaafsche ministers van Buitenlandsche Zaken, hebben op 20 Februari met den Finschen minister van Buitenlandsche Zaken een eerste bespreking gevoerd. De ministers gaven aan de buitenlandsche vertegenwoordigers van de pers een beeld van de werkzaamheden der Zweedsch-Finsche grenscommissie, de beteekenis van taalcursussen, radio-uitvoeringen, de gemeenschappelijke zuivering der leerboeken etc., terwijl zij mededeelden, dat besprekingen over staathuishoudkundige problemen in militair opzicht noodzakelijk gebleken zijn. Sandler, de Zweedsche minister van Buitenlandsche Zaken, merkt desgevraagd op, dat de Scandinavische neutraliteitspolitiek slechts een conjunctuurpolitiek kan zijn. De Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken legde er den nadruk op, dat de drie Scandinaafsche landen het grootste belang zouden hechten aan de medewerking van Finland aan Scandinaafsche problemen op alle gebieden, in het bijzonder op economisch, cultureel en buitenlandsch politiek gebied. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Scandinavië 3327 A.)

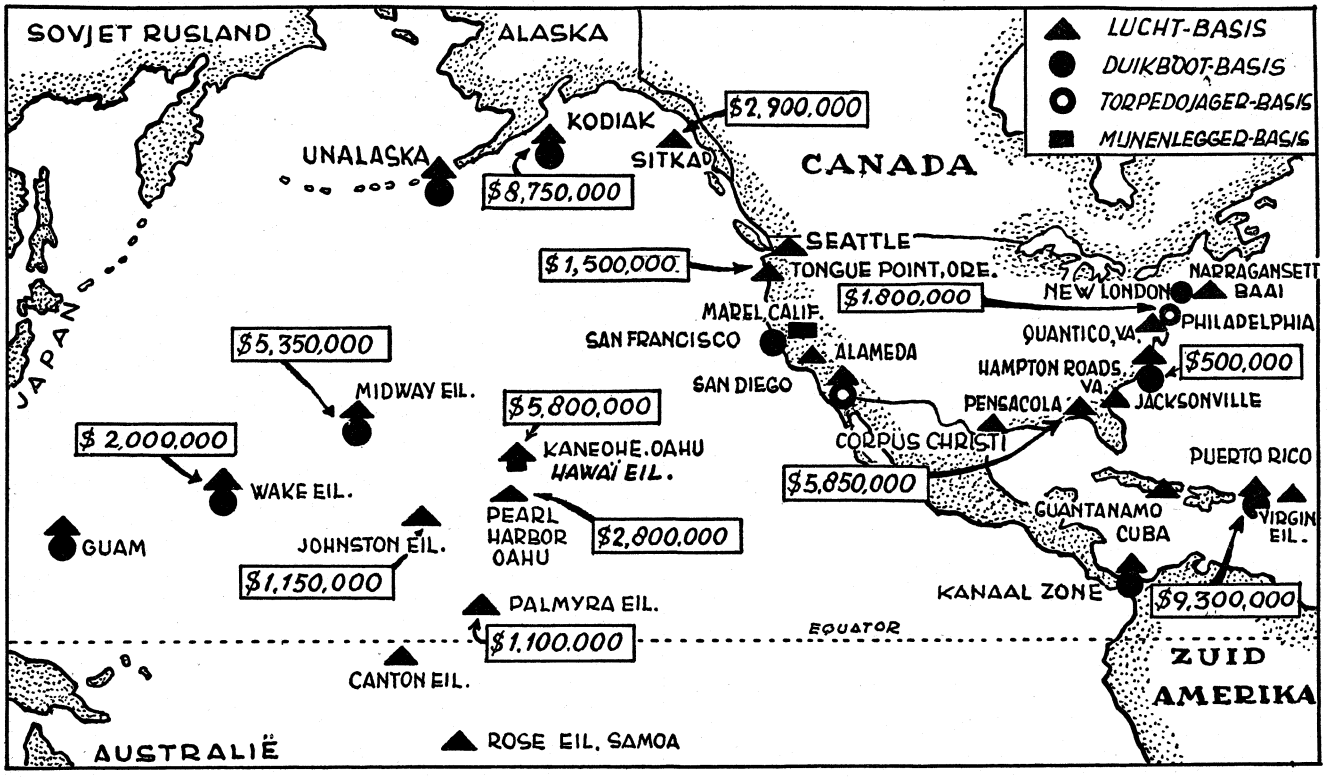
E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Generaal Syrovy, de minister van Landsverdediging dankt de weermacht.**
De Praagsche zender heeft op 27 Februari een toespraak uitgezonden van den minister van Landsverdediging, generaal Syrovy, die daarin afscheid nam van de lichting 1936, die naar huis gaat. Tevens bedoelde de rede het einde aan te duiden van het geconsigneerd zijn van de weermacht van Tsjecho-Slowakije. (Ceteka)
(Vor. ber. Gen. Syrovy 3546 D.)

8 MAART 1939

F. **CHINA. — Conflict met Japan - Japansche oorlogskosten - Totaal 12 milliard Yen - Japansche excuses voor bommen op Britsch gebied. —**
Sedert het uitbreken der vijandelijkheden in China (Juli 1937) is, zooals gemeld, circa 12 milliard yen bestemd voor het „Chineesche incident". Tot dusver is namelijk reeds 7.390 millioen yen door den Rijksdag goedgekeurd, terwijl de regeering thans 4.600 millioen op de begrooting 1939-40 heeft aangevraagd. De som van pl.m. 12 milliard yen bedraagt, naar Domei hierbij aanteekent, ongeveer het zevenvoudige van de kosten van den Russisch-Japanschen oorlog van 1904-05 en zelfs het 48-voudige van die van den Chineesch-Japanschen oorlog van 1894.
Het incident van 21 Februari nabij de grensplaats Tsjoem-Tsjoen waar een Japansch militair vliegtuig bij vergissing bommen liet neerkomen op Britsch gebied, is, volgens een officieel bericht uit Hongkong, op vriendschappelijke wijze tusschen de Britsche en Japansche autoriteiten bijgelegd.
Een vertegenwoordiger van de Japansche expeditietroepen in Zuid-China heeft gisteren den gouverneur van Hongkong zijn leedwezen betuigd. De Japanners hebben voorts een schadevergoeding van 20.000 dollar uitgekeerd. (Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3677 D.)

G. **ROEMENIE. — Miron Christea, de Roemeensche premier, overleden. —**
De Roemeensche minister-president, Miron Christea, is op 6 Maart te Cannes overleden.
Miron Christea was in 1868 geboren. In 1909 werd hij benoemd tot bisschop van Caransebes, in 1919 tot Metropolitaansch Primaat van Roemenië, waarop in 1925 zijn benoeming tot Patriarch van Roemenië volgde. Na den dood van koning Ferdinand I was hij in de jaren 1927—1930 regent. Uit zijn kerkelijke loopbaan kan als belangrijkste feit vermeld worden, dat hij de preliminaire onderhandelingen voltooide betreffende een toenadering tusschen de Anglicaansche Kerk en de Apostolische Orthodoxe Kerk, door aanvaarding en goedkeuring van de 79 kardinale punten van leergezag door de wettige lichamen der kerkprovincies van York en Canterbury.
Voorts is Miron Christea actief geweest als auteur en als spreker, terwijl hij veel verricht heeft op het gebied van de organisatie der Roemeensche Kerk en van het kloosterleven. Na het mislukte optreden van de regeering-Goga deed Koning Carol een beroep op den patriarch om zich aan het hoofd te stellen van een nieuwe regeering.
Eind Februari was Miron Christea om rust te zoeken voor de vermoeienissen der regeering op zijn hoogen leeftijd, in Cannes, aan de Fransche Rivièra.
Aan de gevolgen van een daar opgeloopen longontsteking is de patriarch thans overleden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Miron Christea 3133 E.)**

A. VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Verdediging in den Stillen Oceaan. —



Op deze kaart zijn aangegeven de steunpunten, welke de Vereenigde Staten als nieuwe bases willen inrichten óf versterken en de bedragen, die hiervoor zijn uitgetrokken. Het Huis van Afgevaardigden, dat zijn goedkeuring aan deze uitgaven heeft gehecht, heeft geweigerd Guam tot basis te maken, doch het is niet onwaarschijnlijk, dat ook dit eiland binnenkort in het plan zal worden opgenomen. (Ontleend aan de New York Times en Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3664 F.)

B. Z.H. PAUS PIUS XII. — Zijn verkiezing. - Indrukken en Commentaren. —

FRANKRIJK. — In politieke kringen te Parijs is men algemeen van gevoelen, dat het college van kardinalen door de snelle verkiezing van Pacelli ondubbelzinnig zijn instemming heeft betuigd met het door Pius XI gevolgde beleid, dat een voortdurend streven was naar behoud van den vrede tusschen de volken, evenals van de heiligste religieuze en menschelijke waarden. Verscheidene vooraanstaande politieke figuren hebben hun groote voldoening geuit.

ENGELAND. — De keuze van den nieuwen Paus is te Londen met groote voldoening ontvangen, waar de herinnering leeft aan Pacelli's werk bij het tot stand brengen van de concordaten met Italië en Duitschland. Hij geldt daar als een man van groote bekwaamheid en persoonlijke innemendheid, met evenwichtige opvattingen in politieke problemen.

ITALIE. — In speciale edities meldde de Italiaansche pers de verkiezing van den nieuwen Paus. De benoeming heeft volgens de bladen geen verrassing gewekt, aangezien vele stemmen Pacelli reeds hadden genoemd als den man die voor dezen hoogen post bestemd was. De „Giornale d'Italia" wijst er op, dat het conclaaf in vrijheid gehouden is en dat niets, direct of indirect, verwarrend heeft kunnen werken op den geest van hen, die zich voorbereidden tot de benoeming van een opvolger van Pius XI.

SPANJE. — De verkiezing van Pacelli heeft voldoening gewekt in Spanje. Te Burgos wordt er aan herinnerd, dat het tijdens zijn ambtsperiode als kardinaal-staatssecretaris was, dat het Vaticaan Franco heeft erkend. De ruime ervaring van den Paus in de internationale politiek wordt te Burgos als een groot voordeel beschouwd in een tijd, waarin de kerk in zoovele opzichten bij de politiek is betrokken.

DUITSCHLAND. — „Die Deutsche Allg. Zeitung" schrijft, dat aan de verkiezing een bespreking is voorafgegaan of tot hoofd van de Katholieke Kerk een zielzorger en herder of een politicus en diplomaat gekozen zou moeten worden. De beslissing is op het laatste gevallen, hetgeen natuurlijk geen invloed heeft op de eigenschappen van zielzorger van den nieuwen Paus.

NEDERLAND. — In Nederland is de keuze van den nieuwen Paus met vreugde begroet. Zoodra het nieuws bekend werd, werden de klokken van de katholieke kerken geluid en bij verscheidene woningen van katholieken stak men de vlag in de Pauselijke kleuren, dan wel de nationale vlag met Pauselijken wimpel uit. Van de nuntiatuur te 's-Gravenhage werd terstond na de heuglijke tijding de vlag ontplooid.

De Nederlandsche niet-katholieke pers uit zich in zeer waardeerende woorden over Paus Pius XII.

GENEVE. — De verkiezing van Pacelli is met levendige voldoening ontvangen in Volkenbondskringen. Men is het er algemeen over eens, dat het conclaaf de beste keuze voor de Christenheid en voor de samenwerking van den H. Stoel aan het algemeene werk ten gunste van den vrede heeft gedaan. Dat Hij den naam van zijn voorganger heeft aangenomen, is een waarborg voor den wil van den nieuwen Paus tot instandhouding van het werk van Pius XI en tot het doen overwegen in de betrekkingen tusschen de volkeren van de groote beginselen der samenwerking zonder geweld en in menschelijke waardigheid.

VEREENIGDE STATEN. — In het commentaar op de verkiezing van kardinaal Pacelli tot paus schrijft de „New York Times", dat de katholieke kerk weer naast de democratische volken staat in de verdediging van de onaantastbaarheid van den menschelijken geest en de broederschap der menschheid tegen geestelijke slavernij.
De „New York Herald Tribune" schrijft, dat niemand zal veronderstellen, dat kardinaal Pacelli is gekozen om slechts politiek paus te zijn, doch de snelheid waarmede hij is gekozen, is een bewijs, dat de belangrijke politiek en sociale problemen den doorslag hebben gegeven.

HONGARIJE. — De keuze van den nieuwen Paus heeft in geheel Hongarije groote vreugde gewekt, omdat Pacelli negen maanden geleden als pauselijk delegaat Boedapest heeft bezocht tijdens het eucharistische wereldcongres en toen de levendigste belangstelling voor Hongarije toonde. Bijgevolg is men in Hongaarsche politieke kringen er van overtuigd, dat tijdens het pausschap van Pius XII de religieuze banden tusschen Vaticaanstad en de Hongaarsche natie nog nauwer zullen worden.

POLEN. — De snel tot stand gekomen verkiezing van een nieuwen Paus is met diepe voldoening ontvangen door de Poolsche bevolking, die met een zekere onbehaaglijkheid zag hoe politieke discussies ontstonden rondom den persoon van den eventueelen opvolger van Pius XI. Mgr. Gall, de administrateur van het aartsbisdom Warschau en mgr. Gawlina, bisschop van het Poolsche leger, hebben hun voldoening er over uitgesproken, dat de nieuwe Paus de naaste medewerker is geweest van Pius XI en dat hij den naam Pius XII heeft aangenomen, omdat dat er op wijst, dat hij het Pausschap van zijn grooten voorganger wil voortzetten.

(Vorig bericht Z.H. Paus Pius XII 3684 D.; Verkiezing 3682 A.)

A. **DANZIG. — Incidenten geregeld. —**
Van Danziger zijde wordt vernomen, dat de Poolsche commissaris-generaal op 6 Maart '39 den Danziger Senaat een nota heeft overhandigd betreffende de recente Poolsch-Duitsche incidenten.
Van Danziger zijde ziet men in deze nota een afkeuring van de bewoordingen der resolutie, die aangenomen werd door de Poolsche studenten in Danzig. Na de overhandiging dezer nota beschouwen de Danziger autoriteiten het incident als geregeld.
In Danziger kringen wordt volgens D.N.B. hieromtrent nog opgemerkt, dat de Poolsche regeering door zich van de beleedigende resolutie der Poolsche studenten te distancieeren ook tot uitdrukking heeft gebracht, dat het bij de betreurenswaardige gebeurtenissen geenszins een uiteenzetting betrof, welke men zou moeten opvatten als een verstoring in de officieele betrekkingen tusschen Danzig en Polen.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3678 G.)**

B. **NEDERLAND. — Spelling in ambtelijke stukken.**
Door de Regeering is bepaald, dat de termijn voor het gebruik van de z.g. spelling De Vries en Te Winkel op de dienstexamens wederom wordt verlengd tot 1 Januari 1940. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3664 G.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Sir Maurice Drummond Peterson, Britsch Ambassadeur te Burgos. - Sovjet-Rusland uit de Niet-Inmengingscommissie. —**
De Engelsche koning heeft de benoeming bekrachtigd van sir Maurice Drummond Peterson tot ambassadeur in Spanje.
Peterson, die thans gezant in Irak is, was in 1929 secretaris van de ambassade te Madrid; in 1930 en 1931 trad hij op als zaakgelastigde te Madrid.
De raad van volkscommissarissen der Sovjet-Unie heeft besloten haar vertegenwoordiger uit de niet-inmengingscommissie te Londen terug te roepen, met het oog op het feit, dat de niet-inmengingscommissie sedert lang heeft opgehouden te functionneeren en haar bestaan doelloos is geworden.
(Times - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3679 G.; Burgeroorlog 3686 C.; Niet-inmenging 3579 G.)**

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Nieuwe eischen van Kundt. - O.a. zetel in het kabinet. —**
Na een driedaagsch verblijf te Berlijn heeft de leider van de Duitsche minderheid, Kundt, volgens den correspondent van de „Daily Telegraph" te Praag de volgende voorrechten geëischt van de Tsjecho-Slowaaksche regeering:
Exclusieve rechten voor de Duitschers in Tsjecho-Slowakije, die verder gaan dan de huidige minderheidsrechten en neerkomen op een vorm van „capitulaties".
Benoeming van Kundt tot Duitsch minister in het kabinet, opdat hij het oog kan houden op de eerbiediging dezer rechten.
Benoeming van aan hem verantwoordelijke secretarissen in de regeeringen van Slowakije en van de Karpaten-Oekraïne.
Vergunning tot het oprichten van een nationaal-socialistische partij, waarvan Tsjecho-Slowaaksche burgers lid kunnen worden.
Zooals bekend, heeft de regeering het bestaan van nationaal-socialistische partij-formaties, waarvan alleen Duitschers lid kunnen zijn, goedgekeurd.
Het weder aanstellen van ambtenaren van Duitsche afkomst, die voorheen goede betrekkingen te Praag en in andere centra bekleed hebben.
Volgens de schatting van Kundt zijn er 450.000 Duitschers in Tsjecho-Slowakije gebleven, terwijl de Tsjecho-Slowaaksche regeering spreekt van 170.000 tot 180.000.
(Daily Telegraph - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kundt 3661 B.)

E. **ENGELAND. — 50 millioen gasmaskers zijn gereed. —**
Bij de debatten in het Lagerhuis op 1 Maart '39 over de bescherming der burgerbevolking in oorlogstijd, heeft de lord-geheim-zegelbewaarder, sir John Anderson, die speciaal belast is met het nemen van maatregelen tegen luchtaanvallen, uitvoerige bijzonderheden verstrekt over hetgeen tot nu toe reeds is bereikt.
Een en een kwart millioen vrijwilligers hebben zich reeds opgegeven, aldus Anderson. Vijftig millioen gasmaskers zijn gereed voor de burgerbevolking en een millioen speciale gasmaskers voor hen, die bij de luchtafweer dienst doen, terwijl 1.400.000 apparaten voor babies en 1.300.000 voor kinderen over enkele weken afgeleverd zullen worden. Voorts heeft de regeering gezorgd voor 127 millioen zandzakken.
(Times) **(Vor. ber. Gasmaskers 3365 E.)**

9 MAART 1939

F. **NEDERLAND. — „Nederlands Volkskracht". —**
De nieuwe stichting „Nederlands Volkskracht" heeft een plan opgesteld voor werkverschaffing en opleiding van jongere werkloozen. Genoemde stichting, ontstaan door samenwerking van de actieve A.M.V.J. te Amsterdam en de Volkshoogeschool „Allardsoog" te Bakkeveen, wil om te beginnen vier werkkampen oprichten op verschillende punten des lands, waarin per jaar zestienduizend jonge werkloozen drie maanden zullen vertoeven. De stichting zal dezen jongen menschen niet slechts arbeid verschaffen, maar ook arbeidsscholing. „Allardsoog" wil de zorg voor de oprichting van een kader op zich nemen. Het project wordt voor 85 % gefinancierd door den Staat; de rest draagt de Stichting bij. Deze wil, ten slotte, ook nog in Normandië een lanbouwcentrum vestigen.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Werkverschaff. 3648 C.)**

G. **NEDERL. OOST-INDIE. — Kosten van de landmacht 1923—1939. —**

	Begrooting	Landmacht (in millioenen)	
1923	*f* 435.9	*f* 71.1	16,5%
1924	401.7	63.6	15,8%
1925	417.7	61.2	14,6%
1926	441.7	63.9	14,4%
1927	458.9	65.7	14,3%
1928	510	75.3	14,7%
1929	515.7	76.2	14,7%
1930	523.1	70.2	13,4%
1931	482	65.2	13,5%
1932	425	55.8	13,1%
1933	378.2	51.7	13,6%
1934	350	45.1	13 %
1935	316.1	43.2	13,6%
1936	338.3	46.8	13,8%
1937	338.6	55.6	16,4%
1938 (verwachting)	382.5	76.1	19,9%
1939 (raming). .	387	72.9	19 %

(Telegraaf) **(V. b. Leger, Vloot en Luchtm. 3668 C.)**

H. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Buitenlandsche Zaken goedgekeurd. - Minister Patijn over de erkenning de jure van het Franco-Spanje. —**
De begrooting van Buitenlandsche Zaken is op 24 Febr. '39 in de Eerste Kamer z.h.s. met aanteekening van de 2 N.S.B.'ers, die zich tegen verklaarden, goedgekeurd.
Wij doen eenige grepen uit minister Patijn's verklaring inzake de erkenning de jure van het Franco-regime in Spanje.
Minister Patijn stelde vast, dat de feitelijke macht in het overgroote deel van Spanje aan Gen. Franco is toegevallen. Na de verovering van Catalonië valt aan een overwinning van het z.g. regeerings-Spanje menschelijkerwijze niet meer te gelooven. Waarbij komt, dat, na het uitwijken van president Azaña, zonder dat deze is vervangen, de vraag gerechtvaardigd is, of er nog wel van een eigenlijke regeering aan deze zijde mag worden gesproken, nu het staatshoofd is verdwenen. De minister meent, dat, na het constateeren van deze feiten, er voor een erkenning van Franco onzerzijds volstrekt geen reden tot overhaasting bestaat; maar evenmin is er reden voor vertraging, aangezien aan ongeregelde betrekkingen met Wit-Spanje voor de Nederlandsche belangen groote nadeelen verbonden zijn. We hebben onze eigen belangen in dezen als richtsnoer te nemen. Vele staten, waaronder democratieën, zijn ons in dezen reeds voorgegaan, zoodat we volstrekt niet als initiatiefnemers kunnen worden beschouwd. De minister

noemde het in dit verband een voordeel voor Nederland, dat onze erkenning is gekomen vóór die van de groote democratische mogendheden. Inderdaad zou ons anders allicht van bepaalde zijde het verwijt worden gedaan, dat we in het kielzog van Frankrijk en Engeland varen, terwijl we in werkelijkheid een eigen koers volgen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Begr. Buitenl. Zaken 3164 A.; Begrooting 3673 B.; Erkenning Franco 3674 A.; Minister Patijn 3660 B.)

A. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt voor het Congres. - Lofrede op de democratie. —

Ter gelegenheid van het 150 jarig bestaan van het congres heeft president Roosevelt op 4 Maart zijn aangekondigde redevoering gehouden. Hij zette de geschiedenis uiteen van het congres en hij verheerlijkte de democratie, welke de Amerikanen genieten, en alles wat zij daardoor voor hebben op andere volken, die onder ,,persoonlijk bewind" leven.

Spreker wees erop, dat de democratische regeeringsvorm tamelijk nieuw is. De meening, dat de democratie is uitgeput, kunnen de Vereenigde Staten, evenmin als de andere democratieën, deelen, noch kunnen zij toestaan, dat men terugkeert tot een regeeringsvorm, welke reeds voor tweeduizend jaar zijn tirannie en zwakheid heeft bewezen.

In de Amerikaansche grondwet ligt een diepe kloof tusschen de democratie en het ,,persoonlijke bewind", zooals dit de laatste jaren tot uiting is gekomen.

Wij zijn getuigen van het in beslag nemen van particulier bezit, zonder compensatie. Wil men zijn waarborgen hiertegen opgeven, na de gebeurtenissen van de laatste jaren?

Het recht beveiligd te zijn tegen het zonder bevel verrichten van huiszoekingen en arrestaties, de vrijheid van vergaderingen, het recht van petitie, al deze voorrechten verheugen zich in een onbeperkte populariteit en ook de vrijheid van het woord is onaangetast.

Vrijheid van drukpers: niemand gelooft dat deze zou worden gekort of worden bedreigd.

Vrijheid van godsdienst: zullen we hen, die thans den godsdienst vervolgen, aanmoedigen?

Het antwoord op dit alles is: ,,Neen".

Niet alleen voor vrijheid van godsdienst strijdt dit land met alle vreedzame middelen, doch we gelooven ook in andere vrijheden, welke samengaan met de rechten van vrije verkiezing door vrije menschen.

Dit beteekent constitutioneele democratie".

President Roosevelt heeft een boodschap aan het congres gezonden, waarin hij direct een crediet van 110 millioen dollars, vraagt voor ,,kritieke posten", zooals luchtdoelgeschut, halfautomatische geweren, tanks en gasmaskers voor het leger.

Dit verzoek van den president was voorspeld in de bijzondere defensieboodschap, welke hij begin van deze zitting aan het congres heeft gezonden. Daarenboven heeft Roosevelt 6.539.000 dollars gevraagd voor de versterking der Amerikaansche kustverdediging en 7.300.000 dollar voor de opleiding van 20.000 vliegers op staatskosten. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. President Roosevelt 3680 A.)

B. ROEMENIE. — Bespreking tusschen den minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, met den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, te Warschau. - Communiqué. —

Inzake de besprekingen van Gafenco, den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, met Beck, is het volgende communiqué op 6 Maart gepubliceerd:

Tijdens zijn bezoek aan Warschau heeft Gafenco, de minister van Buitenlandsche Zaken van Roemenië, met Beck, den minister van Buitenlandsche Zaken van Polen, besprekingen gevoerd, waarin, in een geest van groote hartelijkheid, alle vraagstukken, welke voortvloeien uit het Poolsch-Roemeensche verbond, alsmede uit de geografische ligging van beide landen, zijn behandeld.

De beide ministers hebben bij deze gelegenheid hun gelijkheid van inzicht geconstateerd en hebben hun actie in politieke en economische zaken, welke beide landen betreffen, gecoördineerd.

Minister Gafenco is naar Boekarest vertrokken.

Later werd nog gemeld:

Na afloop van de besprekingen heeft minister Gafenco de pers ontvangen, aan wie hij verklaarde, uiterst voldaan te zijn over de gevoerde besprekingen.

Gafenco zeide, tot zijn genoegen te kunnen mededeelen, dat door de besprekingen te Warschau de banden tusschen Polen en Roemenië versterkt zijn. De minister gaf te kennen, dat er langdurig gesproken is over de mogelijkheid van een toenadering tusschen Roemenië en Hongarije. Kolonel Beck heeft aan Gafenco een plan overhandigd, dat de minister dezer dagen aan koning Carol zal voorleggen. Gafenco gaf ook te kennen, dat Roemenië de huidige oplossing in zake Karpatisch Oekraïne niet als definitief beschouwt.

Voorts bevestigde Gafenco, dat er binnenkort een Poolsch-Roemeensche commissie gevormd zal worden, die het plan voor een waterweg tusschen de Oostzee en de Zwarte Zee zal bestudeeren.

Gafenco zeide ten slotte nog aan Beck verzocht te hebben, bij zijn a.s. bezoek aan Londen, zoowel het Poolsche als het Roemeensche standpunt in zake de Joodsche kwestie uiteen te zetten. (Telegraaf - Agence Belga - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Gafenco 3602 A.)

C. ROEMENIE. — Armand Calinescu tot premier benoemd. - Kabinet-Calinescu onveranderd. —

De Koning heeft op 7 Maart Armand Calinescu benoemd tot voorzitter van den ministerraad als opvolger van den overleden premier Miron Christea. De nieuwe minister-president was vice-minister-president en minister van binnenlandsche zaken.

Calinescu is vooral bekend als een verwoed tegenstander van de IJzeren Garde, tegen welke hij zonder mededoogen is opgetreden. De vorige maand en in het begin van deze maand werden samenzweringen tegen zijn leven ontdekt, gesmeed door vroegere leden van de IJzeren Garde.

Reeds in het ministerie, eind December 1937 door den leider der christelijk-nationale partij Goga gevormd, had Calinescu, die lid was van de nationaal-Zaranistische partij, als minister van binnenlandsche zaken zitting. Zijn partij sloot hem op grond daarvan uit.

Na het aftreden van het kabinet-Goga in Februari van verleden jaar werd Calinescu in het kabinet Miron Christea met dezelfde portefeuille belast en ook in het tweede kabinet-Christea, dat in Maart 1938 gevormd werd, behield hij die functie. Bij de reorganisatie van het kabinet op 1 Februari van dit jaar werd Calinescu, die het volle vertrouwen van den koning bezit, bovendien nog tot minister van oorlog a.i. en tevens tot vice-premier benoemd, zoodat er een zeer groote macht in zijn handen werd vereenigd. Door zijn benoeming tot premier is die macht weer toegenomen. (Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 3649 B.)**

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Reorganisatie der Karpatho-Oekraïnsche regeering. - Revay zou anti-Poolsch zijn. —

Het reeds geruimen tijd latente conflict tusschen de regeering te Praag en de regeering van Karpatisch Oekraïne heeft zich zoodanig toegespitst, dat president Hacha den Karpatho-Oekraïnischen minister Julian Revay van zijn ambt vervallen heeft verklaard.

De regeering te Praag zou tevens aan den Karpatho-Oekrainischen minister-president Wolosjin verzocht hebben, nog vóór de bijeenroeping van den Landdag, zijn ambt neer te leggen. Wolosjin heeft evenwel geweigerd. Tot opvolger van Revay is benoemd Stefan Klocurak.

De Karpatho-Oekraïnische regeering op 6 Maart '39 gereorganiseerd, is thans als volgt samengesteld: premier en minister van Onderwijs en Justitie, Wolosjin; Financiën, Verkeerswezen en Binnenlandsche Zaken, Prchala; Landbouw, Handel en Arbeid, Klocurak.

De regeering te Praag had het verzoek aan Wolosjin om ontslag te nemen gemotiveerd, met de mededeeling, dat de politieke situatie alsmede de verzekering van de openbare orde en rust zijn aftreden zou wettigen. Wolosjin weigerde niet alleen aan dit verzoek te voldoen, doch protesteerde tevens tegen het ontslag van Revay, vooral omdat deze zijn zaak op het oogenblik niet persoonlijk kan verdedigen en in het buitenland vertoeft.

De eigenlijke reden, waarom Revay werd afgezet, wordt in gezaghebbende kringen gemotiveerd, dat deze maatregel noodzakelijk bleek, omdat Tsjecho-Slowakije met al zijn nabuurstaten goede betrekkingen wil onderhouden, niet alleen met Duitschland, maar ook met Polen.

Minister Revay zou betrokken zijn bij de incidenten aan de Oekrainisch-Poolsche grens en bij de jongste aanvallen op het Poolsche consulaat te Chust.

(Telex - A. N. P. - Agence Belga - Telegraaf)

(Vor. ber. Karpathen-Oekraïne 3570 B.)

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Physica. - Inaugureele rede van prof. dr. A. M. J. F. Michels over „De wisselwerking der moleculen". —

Prof. dr. A. M. J. F. Michels, buitengew. hoogleeraar in de experimenteele en technische natuurkunde en de medische propaedeuse aan de universiteit van Amsterdam, heeft op 6 Maart '39 in de aula dezer universiteit zijn hoogleeraarsambt aanvaard door het uitspreken van een rede over ,,De wisselwerking der moleculen".

Wij ontleenen daaraan het volgende:
Zooals in zoovele onderdeelen der physica is de kennis der moleculaire attractie ontstaan uit een voortdurende wisselwerking tusschen experiment en theorie. Men zou dit onderzoek naar de wisselwerking der moleculen kunnen verdeelen in drie perioden. In de eerste periode van het eind der 16e tot het midden der 19e eeuw ontwikkelt zich het begrip molecuul geleidelijk van een vage voorstelling tot een realistisch beeld. De tweede periode wordt geopend door het meesterwerk van v. d. Waals sr. De moleculen krijgen volume en tusschen naburige moleculen werken attractiekrachten. In het begin van de 20e eeuw krijgt men een nader inzicht in den bouw van de moleculen zelf: positieve kernen met er om heen bewegende negatieve electronen. De ontwikkeling der golfmechanica doet de vraag opkomen, of de derde periode niet als afgesloten moet worden beschouwd en een vierde ingeluid. Zij maakt het noodzakelijk iedere scherpe omlijning van de corpuscula te ontkennen en schijnt voor te schrijven ieder deeltje op te vatten als een verschijnsel van oneindige uitgebreidheid, waarbij slechts de lokalisatie van het golfmaximum binnen zekere grenzen mogelijk is.
Pas door het inzicht, dat verkregen werd over den bouw der moleculen zelf, werd het mogelijk een nadere verklaring te verkrijgen voor de tusschen de moleculen werkende krachten. De eerste theoretische bijdragen hierover werden gegeven door van der Waals jr., Reinganum, Keesom en Debije.
Hierna treedt, wat betreft de vraagstukken der intermoleculaire krachten, een stilstand in, waar de wetenschap geheel geabsorbeerd was door de ontwikkeling der atoomphysica. De verzameling van experimenteele gegevens gaat echter voort, Leiden, Berlijn, Massachusetts en Amsterdam leveren hun bijdragen.
Door het werk van Born, Einstein en Debije over de eigenschappen en den bouw van vaste stoffen kreeg het werk over de intermoleculaire krachten, een nieuwe stimulans. In 1924 slaagde Lenard-Inus er in, uit de afwijking van de gassen van de wet van Boyle, de kracht te bepalen, waarmee moleculen elkaar op afstand aantrekken. Daarbij nam hij echter aan, dat tusschen de moleculen ook afstootingskrachten werken, die op geringen afstand van twee moleculen de attractie in sterkte overtreffen. Formeel is hiermede de krachtwet tusschen de moleculen voor verschillende gassen bepaald.
Over den aard dezer krachten kreeg men echter pas een inzicht na de ontwikkeling der golfmechanica door de Broglie en Schrödinger in 1924. In 1930 gaven London en Eisenschitz een kwantitatieve theoretische berekening, die geheel met de experimenteele gegevens in overeenstemming was. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3681 E.)

10 MAART 1939

A. BILJARTEN. — Gabriels wereldkampioen cadre 45—2. —
Het eindresultaat van de te Amsterdam gespeelde wedstrijden om het wereldkampioenschap biljarten cadre 45—2 luidt als volgt:

	gew. p.	pnt.	brt.	h. s.	gem.
Gabriels . . .	7	2800	58	324	48.27
Côte	6	2778	107	206	25.96
Sweering . . .	4	2246	124	127	18.11
Galmiche . . .	3	2025	116	104	17.45
Dommering . .	3	2203	148	117	14.88
v. Eymeren . .	3	1938	143	84	13.55
Clays	2	2121	123	164	17.34
Loeb	0	1508	117	108	12.88

(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Biljarten 3649 A.)**

B. ENGELAND. — Legerbegrooting. - Toelichting van Hore Belisha. - Commentaren. —
De minister van Oorlog, Hore Belisha, heeft op 8 Maart '39 bij het Lagerhuis de legerbegrooting ingediend en daarbij o.m. gezegd, dat de vraag, welke het Huis zich in de eerste plaats stelt, is, in welke mate wij in geval van een oorlog bereid moeten zijn met landstrijdkrachten te intervenieeren op het vasteland van Europa.
De grondslag der Britsche strategie is een voldoende waarborg voor onze gebieden te verschaffen door landstrijdkrachten in samenwerking met onze zeemacht. In het Moederland hebben wij een troepensterkte, welke in normale tijden wordt gebruikt voor de aflossing van garnizoenen overzee. Zij vormt een strategische reserve, welke in staat is in geval van nood een stoottroep te verschaffen.
Hore Belisha herhaalde de op 11 Febr. door Chamberlain afgelegde verklaring inzake de belangengemeenschap met Frankrijk, waarmede Engeland zoodanig vereenigd is, dat iedere bedreiging der vitale belangen van Frankrijk, van welke zijde ook, een onmiddellijke samenwerking van Engeland zal te voorschijn roepen.
Deze belangengemeenschap legt ons den plicht op voor zekere gebeurlijkheden te overwegen hoe ons veldleger moet worden voorbereid. (Times)

FRANKRIJK. — Frankrijk verwelkomt op hartelijke wijze de verklaring van Hore Belisha inzake de uitzending van een veldleger voor krijgsdienst op het vasteland.
Dit heeft groote opluchting gegeven. Daar gevreesd werd, dat Frankrijk maandenlang zou zijn blootgesteld aan aanvallen, terwijl Groot-Brittannië een strijdmacht voor het continent oefende en uitrustte.

DUITSCHLAND. — Te Berlijn bestaat zeer groote belangstelling voor de Britsche militaire plannen. Een woordvoerder uit politieke kringen zeide, dat Duitschland niet zoozeer de cijfers interesseeren als wel de kwestie of, wanneer en onder welke omstandigheden deze strijdkrachten in beweging zullen worden gezet, met andere woorden, waar zij ontscheept zullen worden.

ITALIE. — Naar aanleiding van de verklaring van Hore Belisha, dat het Britsche veldleger, dat voor een eventueelen oorlog in Europa geoefend en uitgerust is, uit 19 divisies, 2 cavalerie brigades en een aantal niet in brigades ingedeelde eenheden bestaat, heeft een militaire deskundige hier verklaard, dat de as Rome—Berlijn om te beginnen ongeveer 200 divisies in het veld zal kunnen brengen.
Deze zelfde deskundige raamde, dat Engeland ongeveer 300.000 man in het veld zou kunnen brengen, vergeleken met 10 millioen man, die Italië voor ongeveer 50 divisies beschikbaar had.
(Vor. ber. Legerbegrooting 3688 F.)

C. BRITSCH-INDIE. — Gandhi's actie tegen den vorst van Rajkot. —
Op 3 Maart '39 begon Gandhi zijn voedselweigering als protest tegen de handelwijze van den vorst van Rajkot, Takore Sahib. Het gaat om de kwestie van reorganisatie van het bestuur van het vorstendom. De Congrespartij, vertegenwoordigd door Vallahai Patel, heeft zeven leden voorgesteld voor een commissie van reorganisatie, maar de vorst weigerde deze commissieleden te erkennen. De congrespartij vatte dit geschil aan om tot actie op uitgebreider terrein te kunnen komen. Deze actie richt zich tegen de door Engeland voorgestelde federatieplannen met Indië, waarbij de Indische vorstendommen een speciale positie zouden behouden. Door zich te bemoeien met de reorganisatie van het bestuur der vorstendommen wil Gandhi het geheele Britsche plan (waar de Congrespartij tegen is) aanvallen.
Nadat herhaaldelijk overleg gepleegd was tusschen Rajkot en den onderkoning van Britsch-Indië te New Delhi, is het geschil thans opgelost. Gandhi heeft na het lezen van een brief, welken Takore Sahib hem had gezonden, zijn vasten beëindigd.
De basis van deze regeling zal zijn, dat de heerscher van Rajkot zijn beloften omtrent de samenstelling van den adviseerenden raad van den staat Rajkot zal nakomen. Als er eenige twijfel bestaat omtrent den aard van deze belofte, zal de zaak ter beslissing aan een hooge rechterlijke autoriteit worden voorgelegd. (Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Gandhi 2918 A.)

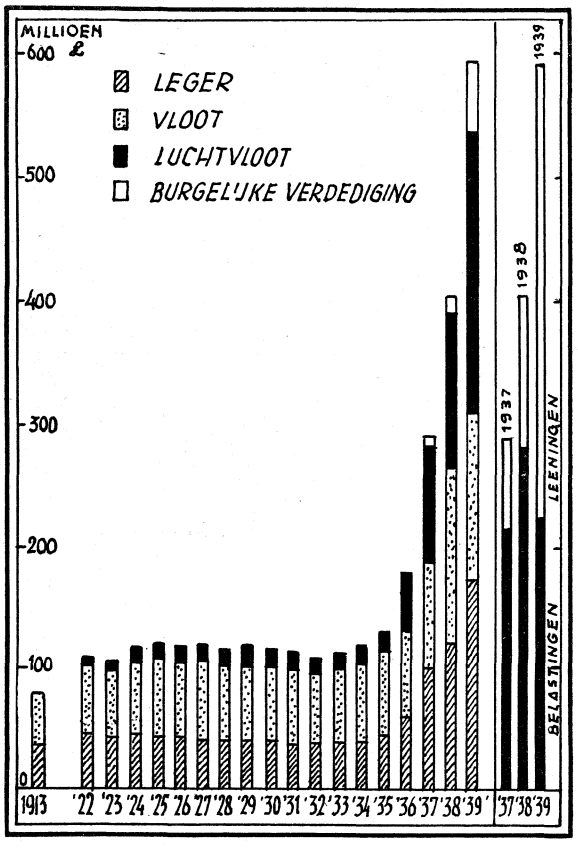
D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Strijd met de communisten te Madrid. —
De nieuwe machthebbers in het linksche Spanje onder leiding van generaal Miaja verklaarden, dat zij Negrin en zijn ministers hebben afgezet, wijl zij te veel met de communisten heulden. In alle geval hebben te Madrid ernstige botsingen met de communisten plaats. De verdedigingsraad heeft de noodige militaire maatregelen genomen en op dit oogenblik, 10 Maart, wordt er hevig gevochten. De communisten verzetten zich tegen den verdedigingsraad omdat zij geen deel aan de huidige republikeinsche regeering mochten nemen.
Wat de republikeinsche vloot betreft, die heeft koers gezet naar Algiers en een groot aantal matrozen en officieren is te Algiers aan land gegaan en er voorloopig geïnterneerd. De vloot zelve ligt voor de haven van Bizerte, in Tunis, en werd ter beschikking der Franco-regeering gesteld.
Franco heeft een blokkade van de Spaansche kust afgekondigd. De Engelsche regeering heeft hiertegen geprotesteerd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3686 C.; Burgeroorlog 3691 C.)

A. ENGELAND. — Bewapening. - Begrooting voor de luchtmacht voor 1939 205.951.000 pond sterling. - Totale militaire uitgaven in 1939. —

De Britsche begrooting voor luchtvaart, op 2 Maart 1939 door minister Kingsley Wood in het Lagerhuis ingediend, bedraagt 205.951.000 pond sterling, meer dan vijftig pct. meer dan het vorige jaar, zelfs als men de suppletoire begrootingen meerekent en de hoogste luchtvaartbegrooting, die ooit in het Lagerhuis werd ingediend.

Van het bedrag van 205.951.000 pond zal 66.561.000 uit de gewone middelen gehaald worden. Uit de defensieleening is 142 millioen voor de luchtmacht bestemd, waarvan 2.610.000 ter dekking van leeningen, in 1937 en 1938 aangegaan. De totale begrooting voor 1938 beliep 125.621.000 pond.

Aan het einde van April moet het aantal vliegtuigen in eerste linie 1750 toestellen bedragen, terwijl men verwacht, dat het personeel zal worden uitgebreid tot 118.000 man, hetgeen een vermeerdering met 22.000 man beteekent. Het aantal vrijwillige vliegers voor de reserve zal gebracht worden op ruim 2500. De overzeesche luchtmacht zal gedurende het komende jaar versterkt worden met drie escadrilles in het Midden-Oosten. De productie is thans ruim en de aflevering van de regeeringsfabrieken gaat steeds sneller.



Kosten der Engelsche bewapening.

Voor zoover er in den beginne moeilijkheden waren, zijn of worden de achterstanden heel snel ingehaald, terwijl maatregelen zijn genomen om voortaan een volledige productie te waarborgen.

Op de begrooting voor de luchtmacht is ook een subsidie uitgetrokken van 2.059.000 pond voor de buitenlandsche verkeersdiensten. Trekt men dit van het totaal der begrooting af, dan blijft er voor de luchtmacht zelf 203.892.000 pond over. De begrooting van marine beloopt 153.666.681 pond, die van oorlog 161.133.000 pond, zoodat Engeland — ongeacht dan misschien nog enkele suppletoire begrootingen — in het komende begrootingsjaar in totaal 518.691.681 pond sterling voor de weermacht zal uitgeven.

De totale begrooting zal, met den dienst der leeningen mee, vermoedelijk ongeveer 1.290 millioen pond beloopen. (Times)

(Vorig bericht 3693 B.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Onrust in Slowakije. - Autonomische beweging. —

Geruimen tijd reeds waren de betrekkingen tusschen het Tsjechische Praag en het Slowaaksche Bratislava gespannen. Te Praag meende men, dat in het door de overeenkomst van München autonoom geworden Slowakije tot in de hoogste regeeringskringen strevingen merkbaar waren, welke er op gericht waren om boven de autonomie uit volkomen zelfstandigheid en derhalve algeheele onafhankelijkheid van Tsjechisch Bohemen te verkrijgen. Deze separatistische neigingen, welke ook in Karpatho-Oekraïne werden waargenomen, baarden Praag heel wat zorgen; en nadat de centrale autoriteiten reeds in het begin van deze week in Chust straffe maatregelen hadden genomen (de minister-president had een ernstige vermaning gekregen en een van zijn collega's was afgezet), heeft Praag op 10 Maart te Bratislava nog krasser ingegrepen.

Vreezende, dat een staatsgreep ter verkrijging van volkomen onafhankelijkheid onmiddellijk voor de deur stond, heeft de Tsjecho-Slowaaksche president Hacha — gebruik makende van de bevoegdheden, welke de grondwet hem toekent — troepen naar Bratislava en andere belangrijke strategische punten gezonden; den minister-president mgr. dr. Tiso afgezet en in hechtenis genomen; verschillende leiders en ook de propagandachef van de separatistische beweging gearresteerd; de Hlinka-garde ontbonden; en Sicak, die op het oogenblik te Rome vertoeft om Slowakije bij de Pauskroning te vertegenwoordigen, tot minister-president benoemd, welke benoeming hij heeft geweigerd. Mgr. dr. Tiso, die op het oogenblik, naar de berichten melden, „onder contrôle staat", wordt er niet van beschuldigd, dat hij zelf een samenzweerder is, maar dat hij niet krachtig genoeg kon of durfde optreden om de separatistische samenzwering den kop in te drukken.

Mgr. Tiso heeft telegrafisch te Berlijn geprotesteerd tegen de door Praag genomen maatregelen.

Te Berlijn heeft op 11 Maart een spoedzitting der regeering onder leiding van rijkskanselier Hitler plaats gehad. Duitschland is zeer verbolgen over Praags optreden. (Telex-A. N. P. - N. R. Crt.)

(Vor. ber. Slowakije 3678 A.)

11 MAART 1939

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Gene Fowler — „Onward Trolley." (M. Dent & Sons Ltd.) **(Vor. ber. 3662 F.)**

Deensch: Leck Fisher — „Hvordan i Morgen?" (Hoe zal 't morgen zijn?) (Nyt Nordisk Forlag, København) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Duitsch: Kurt Wais — „Die Gegenwartsdichtung der europäischen Völker." (Junker & Dünnhaupt, Berlin)
Stefan Zweig — „Ungeduld des Herzens." (Allert de Lange, Amsterdam) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Engelsch: Rosalind Murray — „The Good Pagan's Failure." (Longmans)
W. Somerset Maugham — „Christmas Holiday." (Heinemann, London) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Esperanto: L. N. Newell Baksis — „Skizoj el la vivo de Egiptoj." (Literatura Mondo, Budapest) **(3498 A.)**

Fransch: Henri Fauconnier — „Visions." (Stock)
Georges Suarez — „Briand", Vol. I/II. (Plon) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Italiaansch: Diego Angeli — „I Bonaparte a Roma." (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Nederlandsch: H. J. van Nijnatten-Doffegnies — „Huis van licht en schaduw." (v. Dishoeck, Bussum)
Ro van Oven — „Op den Dam No. 1." (Ned. Keurboekerij, A'dam)
Dr. G. Stuiveling — „De briefwisseling Vosmaer-Perk." (Van Holkema & Warendorf) **(V. b. 3681 F.)**

Russisch — Leonid Solowjow — „Wisokoje Dawlenije." (Onder hoogen druk) (Staatsuitgeverij, Moskou) **(Vor. ber. 3632 C.)**

Zweedsch: Walter Lungquist — „Resande med okänt bagage." (Reizigers met onbekende bagage) (Bonniers, Stockholm) **(Vor. ber. 3596 E.)**

(Red. K. H. A.)

A. Zelfbestuur - De z.g. „Korte verklaring". — De nieuwe politieke contracten, gesloten met de zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten en thans ter kennis gebracht van de Staten-Generaal, beteekenen een belangrijke wijziging in de verhouding tusschen het gouvernement en deze landschappen, die hun zelfbestuur onder vigueur van het z.g. „lang contract" uitoefenen. Eenerzijds krimpt het nieuwe contract het zelfbestuursrecht in ten bate van het Gouvernement in bepaalde gevallen, waarin de practijk de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond. Anderzijds krijgt het zelfbestuur nieuwe kansen tot verdere ontplooiing en ontwikkeling. Reeds uit dien hoofde zijn deze nieuwe contracten van eminent belang voor de verdere politieke ontwikkeling in Ned.-Indië. Onderstaand artikel belicht de draagwijdte van de wijzigingen, die het nieuwe contract brengt.

Het is niet mogelijk in dit bestek een uiteenzetting te geven van de beteekenis van alle 25 artikelen van het nieuwe contract, doch dit is ook niet noodig. Slechts een drietal nieuwe beginselen zijn belangrijk genoeg voor een nadere bespreking:

a. De nieuwe afbakening tusschen taak en bevoegdheid van het Gouvernement en de zelfbesturen.

b. De mogelijkheid van deelneming van de zelfbesturen aan de verzorging van aangelegenheden, welke in beginsel aan hun bevoegdheid zijn onttrokken.

c. De regeling van de z.g. exterritorialiteit.

Ad a. De politieke contracten hebben tweezijdige rechtsvormen en volgens de oude overeenkomsten konden wijzigingen of aanvullingen alleen met wederzijdsch goedvinden tot stand komen. In de practijk heeft dit dikwijls groote moeilijkheden opgeleverd. Herhaaldelijk is het voorgekomen, dat een zaak van overheidsbemoeienis snel geregeld moest worden voor geheel Ned.-Indië, zoowel voor het rechtstreeks- als voor het zelfbesturend gebied. Zoo mogelijk begon men dan met de zelfbestuurders te onderhandelen, om hetzij hun instemming te krijgen, dat een dergelijke aangelegenheid ook voor hun landschap door het Gouvernement geregeld werd, hetzij om hen er toe te bewegen voor hun landschap bedoelde aangelegenheid te regelen conform de gouvernementsregeling. In zeer dringende aangelegenheden — men denke hierbij aan kwesties van defensie, internationale overeenkomsten, arbeidswetgeving enz. enz. — beriep de Indische regeering zich op het recht van „opperheerschappij", — een vaag, nergens omschreven recht — en regelde deze aangelegenheid eigenmachtig ook voor de landschappen. Dikwijls tot ontstemming van de betrokken zelfbestuurders.

NEDERL.
OOST-INDIË

Aan dezen ongewenschten en onbevredigenden toestand is thans een einde gekomen. In de nieuwe contracten is een opsomming gegeven van de onderwerpen van overheidszorg, waarvan de regeling aan het Gouvernement is voorbehouden, doch bovendien is in het contract uitdrukkelijk vastgelegd, dat deze opsomming, krachtens de door Hare Majesteit de Koningin uitgeoefende Opperheerschappij, kan worden aangevuld en gewijzigd, zoo dikwijls het algemeen belang van Nederlandsch-Indië zulks zal vereischen, naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal.

Met andere woorden, wat vroeger reeds meermalen is geschied zonder voldoenden rechtsgrond, is thans met wederzijdsch goedvinden in het nieuwe contract als een recht aan het gouvernement toegekend.

Uitdrukkelijk heeft de regeering echter te kennen gegeven van dit recht alleen gebruik te zullen maken in gevallen, „waarin zelfstandige handelingsbevoegdheid van de zelfbesturen tot gevolgen kan leiden, welke door de Indische regeering niet met hare verantwoordelijkheid voor den algemeenen gang van zaken kan worden gedekt."

Ad. b. Volgens de oude contracten werd een aangelegenheid van overheidszorg in de landschappen òf uitsluitend door het gouvernement, òf uitsluitend door het zelfbestuur geregeld. Een tusschenvorm bestond niet. Het nieuwe contract opent de mogelijkheid, dat een bepaald onderwerp, waarvan de regeling aan het gouvernement is voorbehouden, door de Indische regeering in hoofdlijnen wordt geregeld, doch dat de regeling van de uitvoering geheel of gedeeltelijk aan de zelfbesturen wordt overgelaten. M. a.w.: regeling in samenwerking tusschen gouvernement en zelfbestuur.

Ad c. De onvoldoende bestuurscapaciteit der zelfbesturen is oorzaak geweest, dat in de politieke contracten steeds groote groepen van ingezetenen van een landschap, Europeanen, vreemde Oosterlingen, bepaalde groepen van Inlanders, aan het gezag van het zelfbestuur waren onttrokken en rechtstreeks onderworpen waren aan het gezag van het gouvernement. Daar de bestuurscapaciteit der zelfbesturen sedert belangrijk is vooruitgegaan, blijven wel is waar Europeanen en vreemde Oosterlingen volgens het nieuwe contract nog aan het gezag der zelfbesturen onttrokken, doch met uitzondering van enkele inlandsche landsdienaren en van inlandsche contractkoelies, zijn voortaan alle Inlanders onderworpen aan het zelfbestuursgezag.

Van uitzonderlijk belang is in dit verband een bepaling in het nieuwe contract, waarin de mogelijkheid geopend wordt om deze z.g. exterritorialiteit van sommige bovenbedoelde groepen van personen gedeeltelijk op te heffen.

Tot nu toe is het b.v. voor den Europeaan in Indië — laat ons den Nederlander nemen — hetzelfde geweest, of hij gevestigd was in het rechtstreeks bestuurde gebied, dan wel in een landschap. Hij was onderhoorig aan het Gouvernement en had alleen rekening te houden met de Gouvernementswetgeving. Volgens de nieuwe contracten bestaat voor de toekomst de mogelijkheid, dat de Indische regeering aan de zelfbesturen de bevoegdheid geeft om regelend op te treden, ook ten aanzien van de exterritoriale bevolkingsgroepen.

De Europeaan, de vreemde Oosterling zal vandaag of morgen — vermoedelijk tot zijn starre verbazing — ervaren, dat hij verplicht is een regeling na te komen van een autoriteit, welke hij wel is waar steeds gerespecteerd heeft, doch waaraan hij nimmer eenige zeggingschap over zichzelf heeft toegekend. Welke beteekenis kan als geheel aan de nieuwe contracten worden toegekend? Hebben zij het laatste spoor van zelfstandigheid der zelfbesturen doen verdwijnen door de bepaling, dat het Gouvernement voortaan eenzijdig kan vaststellen, welke onderwerpen het in de landschappen al dan niet zelf zal regelen?

Oogenschijnlijk is dit het geval en zelfs valt er iets te zeggen voor de meening, dat door deze bepaling de lange politieke contracten en de Korte Verklaring merkwaardig veel op elkaar zijn gaan lijken.

En toch hebben deze contracten een geheel andere bedoeling. Van het recht, om de regeling van bepaalde aangelegenheden eenzijdig aan zich te trekken, zal de Indische regeering slechts in gevallen van volstrekte noodzaak gebruik maken en niet dan nadat de Gouverneur-Generaal zal hebben beslist, dat zulks moet geschieden in het algemeen belang.

Het begin van inkrimping der zgn. exterritoriale bevolkingsgroepen, de mogelijkheid van samenwerking van de zelfbesturen met het Gouvernement t.a.v. de uitvoering van Gouvernementsregelingen en ten slotte de mogelijkheid van zeggingschap over Europeanen en vreemde Oosterlingen, openen voor de zelfbesturen in Indië een nieuwe toekomst, waarin hun de gelegenheid zal worden geboden tot uitbreiding van hun gezag en verhooging van hun zelfwerkzaamheid.

(Telegraaf)

(Vor. ber. Bestuur 3023 A.)

A. **ENGELAND. — Vijfjarenplan voor Europa. - Plan van minister van Binnenlandsche Zaken, Sir Samuel Hoare. —**

De minister van Binnenlandsche Zaken, Sir Samuel Hoare, heeft op 10 Maart '39 te Londen in een rede het stoutmoedige denkbeeld geopperd een internationaal vijfjarenplan te ontwerpen, dat de heele wereldgeschiedenis grondig zou kunnen wijzigen.

Het zou, zeide hij, een plan zijn, uitgewerkt door vijf mannen in Europa, „de drie dictatoren en de premiers van Engeland en Frankrijk".

Als zij allen met slechts één doel voor oogen en eensgezind hiervoor zouden arbeiden, zouden zij in ongeloofelijk korten tijd de geheele wereldgeschiedenis kunnen wijzigen, en als de president der Vereenigde Staten aan hun streven zijn zegen zou geven, zouden zij zich tot eeuwige weldoeners der menschheid kunnen maken.

Chamberlain heeft getoond vastbesloten met al zijn krachten naar dit doel te streven en ik kan niet gelooven, aldus Hoare, dat de andere leiders zich niet bij zijn verheven pogingen zullen aansluiten. Het zou een plan zijn, gebaseerd op den vrede, en de aanvaarding ervan zou het mogelijk maken te streven naar verwezenlijking van een gouden eeuw, met de levensstandaarden gebracht op een hoogte als wij nooit tevoren hebben kunnen tot stand brengen.

Gesteld dat het politieke vertrouwen in Europa kon worden hersteld en dat voor een tijdvak van vijf jaren er oorlog noch oorlogsgeruchten zouden zijn, dan, aldus Hoare, zouden handel en nijverheid kunnen beginnen met de meest bemoedigende periode van voorspoed, die de wereld ooit heeft gekend.

Sprekende over de paraatheid van Engeland zeide Hoare, dat de defensiedebatten in het parlement hebben aangetoond, dat „wij in een korten oorlog niet door een verpletterenden klap kunnen worden verslagen, en in een langdurigen oorlog onze bijna onuitputtelijke hulpbronnen ten slotte de overwinning zouden verzekeren". Hoare wees op de solidariteit in het streven der drie groote democratieën, welker groote bewapeningsprogramma's aanwijzingen zijn van haar kracht en onwrikbaren wil, zich zegevierend te verzetten tegen iederen aanval op haar historische vrijheden.

Hoare legde er nog eens den nadruk op, dat de bewapeningsprogramma's alleen voor de verdediging zijn. „Wij zijn altijd bereid den drukkenden last der wereld te verminderen, als door internationale onderhandeling een algemeen accoord zou kunnen worden bereikt, dat ieder van ons tegen agressie zou beveiligen".

De democratieën gelooven, aldus Hoare, dat spoedig groote vorderingen zouden kunnen worden gemaakt, als zij een bres konden slaan in de barricaden, die thans den handel verstarren en het vriendschappelijk verkeer vernietigen. Zij zijn altijd bereid tot besprekingen in dezen geest en hopen, dat het resultaat van het contact tusschen Britsche en Duitsche industrieelen de verwijdering zal zijn van sommige belemmeringen van den wereldhandel. Hoare verklaarde eveneens, dat het vertrouwen weerkeerde en dat als resultaat hiervan het bedrijfsleven en de handel verbeterden. (Times)

(Vor. ber. Sir Samuel Hoare 3635 A.)

12 MAART 1939

B. **JAPAN. — Bewapening. - Zesjaarsplan voor de vloot. - 1693 millioen yen. —**

Het zesjaarsplan van de Japansche vloot, dat op 12 Maart '39 door het Japansche kabinet is goedgekeurd en kosten met zich meebrengt tot een bedrag van 1205 millioen yen, is nog aangevuld met een programma voor de luchtvaart van de marine ten bedrage van 300 millioen yen, en voor gebouwen en voorzieningen voor de marine aan land met een bedrag van 188 millioen yen. De beide laatste programma's moeten in vijf jaren voltooid zijn. In totaal zullen voor de marine dus 1693 millioen yen besteed worden.

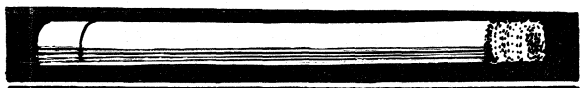
Admiraal Jonai heeft in de begrootingscommissie verklaard, dat de plannen van de Japansche marine zijn gebaseerd op de volgende vier punten:

1. De Japansche vloot moet gelijkwaardig zijn aan die van de sterkste vlootmogendheid.
2. Rekening moet worden gehouden met het nieuwe plan-Vinson in de Ver. Staten en met het Britsche vierjarenplan.
3. De vloot moet voldoende macht hebben om het hoofd te bieden aan ieder internationaal conflict, dat zou kunnen ontstaan bij den opbouw van de nieuwe orde in Oost-Azië. Hoewel gehoopt wordt, dat een dergelijke spanning met diplomatieke middelen voorkomen kan worden.
4. Indien de mogendheden, wier betrekkingen met Japan van groote beteekenis zijn, tot verdere uitbreiding van haar vloot overgaan, dan zullen de Japansche plannen herzien moeten worden.

Het vijfjaarsplan van het ministerie van Oorlog zal 194 millioen yen moeten kosten. De voornaamste punten hiervan zijn: verbetering van de bewapening voor 91 millioen yen, uitbreiding van de luchtmacht voor 90 millioen yen. Hoewel de yen ongeveer met 40% is gedeprecieerd, is hij in het binnenland voor Japanschen arbeid en Japansche goederen gelijk te stellen met een waarde van ruim 80 cent. (Domei)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3579 E.)

C. **NEDERLAND. — Sigaretten. - Verbruik van 1929-1938. —**



JAAR	AANTAL (P. 1000 STUKS)	KLEINHANDELSWAARDE
1929	3179577	f 53 651 098
1930	3589552	61 672 821
1931	3554017	61 589 941
1932	3655425	55 170 348
1933	3914473	50 634 666
1934	3926445	45 287 127
1935	4008972	43 222 215
1936	3968745	42 215 469
1937	4349266	45 756 027
1938	4765935	49 362 104

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vorig bericht 3394 A.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche leger naar het Noorden in zake visscherij-conflict met Sovjet-Rusland. —**

Het belangrijkste feit in het Verre Oosten is, dat de spanning tusschen Japan en de Sovjet-Unie merkbaar stijgt. Het conflict om de visscherij-rechten in de Russische territoriale wateren is nog steeds niet opgelost.

Het verdient de aandacht, dat de Japansche regeering langzamerhand China ontruimd. De vrijkomende troepen worden alle naar het Noorden gezonden. In Mandsjoekwo en de Noord-Chineesche grens-provincies staan reeds zeshonderd-duizend Japansche soldaten; het enorme gebied van de Jangtse-vallei wordt waarschijnlijk door niet meer dan tweehonderd-duizend Japanners bewaakt, terwijl in Kanton nog maar nauwelijks vijf-en-twintig-duizend man landingstroepen over zijn. De geheele Japansche vijfde divisie is kort geleden met onbekende bestemming uit Kanton vertrokken.

Deze feiten wijzen er wel op, dat Tsjang Kai-sjek over betrekkelijk geringe krachten beschikt. Had hij een volwaardig leger en bovendien ook ruime voorraden, dan zou het hem niet moeilijk vallen het kwart millioen Japansche soldaten uit China te verdrijven.

Op militair gebied wordt de strijd met wisselend succes gevoerd. Zuidelijk van Hankou schijnen Chineesche guerilla-troepen eenig voordeel te hebben behaald. Ten Westen van Hankou echter, de Jangtse stroomopwaarts, dringen de Japanners steeds verder. Ook in Noord-China wordt weer hevig gevochten. Met dat al wordt de positie der buitenlanders steeds meer précair. Het feit, dat de Japanners om de Europeesche concessies binnen de eens bloeiende haven Tientsin een prikkeldraad-versperring hebben aangebracht, teekent de macht der Japanners niet minder dan de machteloosheid der andere mogendheden die in China belangen hebben. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3689 F.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Leger en Vloot. —**

De vlootcommissie van het Huis van Afgevaardigden heeft bij wijze van proef goedkeuring gehecht aan wetgevende maatregelen, waarin machtiging verleend wordt tot het uittrekken van een crediet ad

$ 40.074.000 voor openbare werken voor het vlootbouwprogram, met inbegrip van $ 16.945.000 ten behoeve van nieuwe droogdokfaciliteiten aan den Stillen Oceaan.
Verder heeft het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd de uitgave van $ 375.000.000 voor het leger.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3690 A.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Stalin's redevoering inzake de buitenlandsche politiek. —**
Op het 18e congres der communistische partij heeft Stalin op 11 Maart '39 een groote redevoering gehouden, waarin hij de politiek der Sovjet-regeering uiteenzette.
In zijn uitvoerig betoog richtte Stalin de beschuldiging tot Engeland en Frankrijk, dat de politiek van deze landen er op gericht is in andere landen een oorlog uit te lokken teneinde deze te verzwakken en vervolgens tusschenbeide te komen om de voordeelen te oogsten.
De buitenlandsche pers, zoo vervolgde Stalin, heeft geruchten verspreid over beweerde bedoelingen van Duitschland ten aanzien van de Oekraïne, ten einde de Sovjet-Unie tegen Duitschland op te zetten om de atmosfeer te vergiftigen en een oorlog tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie uit te lokken.
Natuurlijk ontbreekt het in Duitschland niet aan verdwaasden, die dat mugje van een Karpaten-Oekraïne willen voegen bij dien olifant van de Sovjet-Oekraïne. Voor zulke maniakken hebben wij hier genoeg dwangbuizen.
Vervolgens gaf Stalin een overzicht van de buitenlandsche politiek der Sovjet-regeering, waarbij het o.a. zeide:
„Wij willen vrede en verbetering der handelsbetrekkingen met alle landen op den grondslag van wederkeerigheid. Voorts willen wij betrekkingen van goede nabuurschap met alle landen, die een gemeenschappelijke grens hebben met de Sovjet-Unie. Wij wenschen voorts die volken te steunen, die het slachtoffer zijn van een agressie en worstelen voor de onafhankelijkheid van hun vaderland. Wij zijn gereed om diegenen te antwoorden die het zouden durven wagen onze grenzen te schenden".
Stalin zeide o.m. nog, dat Rusland de bedreigingen van den kant van een aanvaller niet vreest en bereid is om iederen slag der oorlogsopruiers, die zouden pogen de onaantastbaarheid van zijn grenzen aan te randen, tweevoudig terug te geven.
Voorts wees Stalin er op, dat de tweede imperialistische wereldoorlog begonnen is om de verdeeling van de wereld en dat, ondanks de voorwendsels, waarachter zij hun bedoelingen verbergen, zooals een kruistocht tegen de Komintern, Duitschland, Italië en Japan dien oorlog voeren tegen Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten.
Stalin voegde hieraan toe: de oorlog is onverbiddelijk. Men kan hem niet verbergen onder voorwendsels, want geen enkele as, driehoek of pact kan het feit verhelen, dat Japan zich meester heeft gemaakt van een onmetelijk gebied in China, Italië van Abessynië, Duitschland van het Sudetenland en van Oostenrijk, en Duitschland en Italië samen van Spanje.
Vervolgens veroordeelde Stalin het opgeven van de politiek van collectieve veiligheid en het „ieder voor zich", dat het wachtwoord schijnt te zijn geworden van de westelijke mogendheden.
(Tass Agentschap)
(Vor. ber. Stalin 3143 C.)

B. **ENGELAND. — Nederland's positie in oorlogstijd.**
De conservatief Rayner heeft op 6 Maart '39 in het Britsche Lagerhuis, de aandacht vestigend op de beteekenis van het leger in verband met de rijksverdediging, een motie ingediend, waarin „het Lagerhuis, in verband met onze grootere rijksverantwoordelijkheden, de regeering dringend verzoekt, de wenschelijkheid van vergrooting van ons landleger te overwegen".
De Labour-afgevaardigde Lees-Smith bestreed deze motie. De conservatief Wise steunde haar. De mogelijke gevaren, zei hij o.a., zijn een aanval op Frankrijk of een aanval op Nederland. Wij kunnen niet verwachten, dat Frankrijk troepen naar Nederland zendt, tenzij wij een gelijk aantal divisies waarborgen. Als voor de verdediging van Nederland 30 divisies noodig zijn, zouden wij er 15 moeten leveren.
Wise meende, dat het territoriale leger tot een half millioen zou moeten worden vergroot.
Het Labourlid Ede verklaarde: Een der dingen, waarvoor ik bang ben, is dat het volgende zilverstuk, dat aan de dictators betaald moet worden, de gift van het Nederlandsche rijk aan hen zal zijn, opdat zij van onze grenzen zullen afblijven. (Times)

13 MAART 1939

C. **VEREENIGDE STATEN. — Monetaire overeenkomst met Brazilië. —**
De Ver. Staten en Brazilië zijn overeengekomen, dat de beperkingen op de Braziliaansche wisselmarkt voor den handel uit de Ver. Staten zullen worden opgeheven. Er zal een Braziliaansche Nationale Bank worden opgericht en de betaling op de dollarschulden van Brazilië zal worden hervat. De Amerikaansche Bank voor In- en Uitvoer zal aan de Bank van Brazilië credieten verstrekken tot een bedrag, dat de $ 19.200.000 niet te boven zal gaan, ten einde de Braziliaansche regeering in staat te stellen de officieele contrôle op de operaties in buitenlandsche valuta te staken.
Tezelfder tijd heeft het Departement van Staat medegedeeld, dat president Roosevelt het Congres zou aanbevelen tot een bedrag van $ 50 millioen aan goud ter beschikking te stellen van Brazilië om te dienen als activa voor de Centrale Reserve Bank welke Brazilië opricht.
Dit opgenomen bedrag zal worden terugbetaald uit de toekomstige goudproductie van Brazilië.
De Braziliaansche regeering heeft medegedeeld, dat zij voornemens is de betalingen te hervatten op haar dollarschulden. Hiermede zal 1 Juli 1939 een begin worden gemaakt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Ver. Staten—Brazilië 2908 E.)

D. **FRANKRIJK. — De minister van Financiën, Reynaud, over de resultaten van zijn politiek. —**
Reynaud, de minister van Financiën, heeft in een bijeenkomst van het extra-parlementair comité van den kleinhandel op 6 Maart '39 een gunstig beeld gegeven van het economisch herstel van Frankrijk. „Ontegenzeggelijk", aldus Reynaud, „is Frankrijk nog ver verwijderd van een definitief herstel, doch groote vorderingen zijn op den weg van het herstel gemaakt. De valuta is thans veilig, de goudvoorraad groeit iederen dag aan. Ik heb besloten, niet langer de terugvloeiende hoeveelheden goud geheim te houden. Voortaan zal in Frankrijk, evenals in Engeland, maandelijks een overzicht worden gegeven van de operaties van het stabilisatiefonds voor de wisselkoersen." Reynaud noemde verschillende cijfers om aan te toonen, dat de werkloosheid vermindert.
(Le Temps) **(Vor. ber. Reynaud 3598 A.)**

E. **FRANKRIJK. — Diensttijd van twee jaar. —**
Met algemeene stemmen heeft de Senaat op 9 Maart 1939 een voorstel aangenomen tot verlenging van de wet op den diensttijd van twee jaar.
Tevoren had de rapporteur, Fabry, er op gewezen, dat om het hoofd te bieden aan den buitenlandschen toestand, de regeering 550.000 manschappen noodig had, d.w.z. 100.000 meer dan de normale wetgevende toestand zou veroorlooven.
Het ingediende ontwerp had ten doel voor 1941 deze verhooging van troepensterkte mogelijk te maken. Zoo zal het contingent gebracht kunnen worden op 525.000 manschappen in 1940 en 621.000 in 1941.
Daladier zeide, dat hij zoo vlug mogelijk een ontwerp zou indienen voor een algemeene organisatie der nationale defensie, die een werk van langen adem zal zijn. (Le Temps)
(Vor. ber. Diensttijd 2446 C.)

F. **POLEN. — Koloniale aspiraties. —**
Naar aanleiding van de achttien koloniale stellingen, door het z.g. kamp der nationale eenheid in Polen geformuleerd, schrijft majoor Mieczyslaw Lepecki, die wellicht leider wordt van het te vormen koloniale bureau, in de „Gazeta Polska": „Waarom moeten de Engelschen, Franschen, Belgen, Nederlanders, Italianen, Spanjaarden en Portugeezen leven onder veel gunstiger voorwaarden voor hun ontwikkeling dan de Polen? Indien het waar is, dat men vandaag niets kan krijgen, dan is het morgen misschien gemakkelijker. Door een luidruchtige activiteit kunnen wij krijgen, wat wij noodig hebben. Polen is in Europa een bondgenoot, die niet te verwaarloozen is. Zijn stem zal worden gehoord als het koloniën vraagt.
(Gazeta Polska - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Koloniale Eischen 3236 C.)

A. BUZIAU-PENNING. —



In opdracht van de Vereeniging voor Penningkunst heeft de beeldhouwster Marion Gobius een penning gemodelleerd ter eere van Buziau. De voorzijde toont den kop van den bekenden artist met diens naam; de achterkant laat Buziau in een van zijn typische houdingen zien met randschrift: „Dulce est desipere in loco" ('t is zoet bij gelegenheid een dwaas te zijn).
(Vor. ber. Buziau 1664 C.)

B. ENGELAND. — Neville Chamberlain bezoekt den Sovjet-ambassadeur Maisky. —
Minister-president Chamberlain heeft op 1 Maart '39 de receptie bezocht, welke door den Sovjet-ambassadeur te Londen, Maisky, in de Russische ambassade werd gehouden.
Dit is de eerste maal sedert de regeering van het Sovjet-bewind, dat een Britsch minister-president de gast is van een Russischen ambassadeur.
Behalve Chamberlain waren nog tal van andere ministers op de receptie aanwezig: Lord Halifax, Sir John Anderson, Hore Belisha, Sir Thomas Inskip, Sir Samuel Hoare, Lord Stanley, om slechts enkelen te noemen. Voorts werd de receptie bezocht door den Japanschen ambassadeur, den Italiaanschen militairen attaché, Winston Churchill, allen met hun dames. Ook kunstenaars en bekende wetenschappelijke personen ontbraken op deze ontvangst niet, die door de Engelsche pers als een der glansrijkste Russische society-gebeurtenissen sedert den oorlog wordt betiteld. (Telegraaf)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3681 C.)

14 MAART 1939

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Crisis in den landbouw. —
De correspondent van de Times te Berlijn meldt het volgende:
De Duitsche regeering maakt zich ernstig bezorgd over de toekomst van den Duitschen landbouw, die de fundamenteele industrie is van Duitschland en die sinds ongeveer een jaar in groote moeilijkheden verkeert.
De behoefte der weermacht aan krachtige jonge mannen en de behoefte der industrie aan arbeiders om de weermacht te bewapenen en het vierjaarsplan uit te voeren, hebben het land zoozeer van arbeiders beroofd, dat zelfs een hoog ambtenaar van den Reichsnahrstand (n.l. Gustav Behrens, in een artikel in de Völkischer Beobachter) zich afvraagt, of het streven om Duitschland zooveel mogelijk onafhankelijk te maken van den buitenlandschen invoer, momenteel niet op een dood punt is gekomen. (Times)
(Vor. ber. Landbouw 2723 B.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Pangéran Hangabehi wordt Soesoehoenan van Soerakarta. —
De gouverneur-generaal heeft op 10 Maart telegrafisch aan den gouverneur van Soerakarta medegedeeld, dat de regeering Pangéran Hangabehi heeft bestemd om wijlen den Soesoehoenan op te volgen. De gouverneur is in verband hiermede gemachtigd om onderhandelingen te openen over een nieuw politiek contract.
Verwacht kan worden, dat de beginselen van het contract door den aanstaanden vorst, die den titel van Zijne Hoogheid zal dragen, zullen worden onderschreven.
De installatie zal ongeveer in Mei geschieden.
Pangéran Hangabehi is 53 jaar oud en heeft vorig jaar een bezoek aan Nederland gebracht als afgevaardigde van den Soesoehoenan bij het regeeringsjubileum van H.M. de Koningin.
Daar er geen zonen zijn uit een „garwo padmi" (vorstelijke echtgenoote), kwamen de zonen uit de gewone vrouwen: „garwo hampejan", in aanmerking. Bij Pangéran Hangabehi bestaan geen bezwaren tegen de nieuwe voorschriften van het contract.
(Aneta) **(Vor. ber. Pakoe Boewono X 3672 A.)**

E. NEDERLAND. — Wijzigingen van de Tariefwet - De voornaamste posten, welke verhoogd worden. —
In aansluiting op hetgeen reeds is gemeld over de nieuwe Tariefregeling, laten wij hieronder een aantal van de belangrijkste posten volgen, waarvan het tarief verhoogd of gewijzigd zal worden.
Post 1 *). Artikelen van natuursteen 3% **).
Post 22. Bont, dierenhuiden en vogelveeren 6—20%.
Post 23. Borstels, schuiers, kwasten enz. 10—20%.
Post 30. Feestartikelen enz. 20%.
Post 34. Closets, urinoirs, stortbakken, enz. 15%.
Post 39. Eet-, drink- en tafelgerei 18%. Aardewerk a) doch van gekleurd of gedecoreerd min. ƒ 7.20 per 100 kg netto; b. ander min. ƒ 3.60 per 100 kg netto; Porselein a) gekleurd of gedecoreerd min. ƒ 12.06 per 100 kg netto; b) ander min. ƒ 7.20 per 100 kg netto; II a) gresbuizen 12%, doch min. ƒ 0.24 per 100 kg netto; b) andere buizen 12% III. overige artikelen 10%.
Post 10. Badkuipen enz. 18%.
Post 15. Bergings- en verpakkingsmiddelen 15%.
Post 18. Biljarten en biljarttoebehooren 18%.
Post 20. Bloemen, bladen enz., natuurlijke en nagebootste 12—18% en ƒ 0.40—0.50 per kg bruto.
Post 21. Bloempotten, -bakken, enz. 15—18%, min. ƒ 3.51 per 100 kg netto.
Post 43. Filters en zeven 6—15%.
Post 44. Garen, draad, koord, touw enz. 3—15%.
Post 46. Gezelschap-, hazard- en behendigheidsspelen enz. 20%.
Post 47. Glas, glaswerk enz. 6—20%. (Met diverse minima in absolute bedragen.)
Post 50. Gymnastiek-, sport-, spel- en hengelbenoodigdheden 6—18%.
Post 53. Handschoenen, enz. I van of zoo goed als geheel van asbest 6%; II. overige 18%.
Post 54. Handvatten, heften, hengsels, knoppen enz. 10—15%.

Post 55. Hang- en rijwiel-, deur-, kast- e.d. sloten 6—15%.
Post 56. Hoeden, petten, mutsen enz. 6—20%.
Post 37. Hoed-, schoen- en kleedingfournituren 6—15%.
Post 59. Hout en houtwerk. I. Gezaagd, geschaafd (balken, binten, deelen, enz.) 3—10%. II. Fineer 6%; III. Du-, tri- en multiplex 6—10%; IV. Dwarsliggers en wisselhouten 3%; V. Houtdraad 3%; VI. Houtwol 6%; VII Houtwerk, voorwerpen 10%.
Post 60. Huishoud- en keukenartikelen: I. Matten- en kleerklopper, zeep- en sponsenknijpers 12%; II. Trap- en andere ladders 18%; III. Stofzuigers enz. 12%; IV. Messenslijp- en poetsmachines 12%; V. Vliegenkasten, raspen, thermosflesschen, theemutsen enz. enz. 18%; VI. Kamer, borden, schotels, scharen, vormen enz. 18%; doch van: Aardewerk. a. gekleurd, gedecoreerd min. *f* 7.20 per 100 kg netto; b. andere min. *f* 3.60 per 100 kg netto; Porselein: a. gekleurd, gedecoreerd min. *f* 12.06 per 100 kg netto; b. andere min. *f* 7.20 per 100 kg netto.
Post 64. Jalouzieën, rolluiken enz. 18%.
Post 66. Kantoor-, school-, schilder-, teeken- en schrijfbehoeften 10%.
Post 67. Kerkmeubelen enz. 12%.
Post 70. Kinderwagens en sportkarren, -automobielen, bakkerswagens enz. 18%.
Post 71. Kleederen en kleedingstukken met toebehooren 6—20%.
Post 75. Koffers, doozen, tasschen, enz. 18%.
Post 77. Koralen en kralen van porselein, glas, hout of metaal, enz., 3—10%.
Post 79. Kurk, bewerkt, voor zoover niet vrijgesteld elders, 10—15%.
Post 80. Lampen, lantaarns, Röntgen- en bestralingsapparaten, 6—20%, waarvan LV. Gloeilampen, neonlampen, natriumlampen, Röntgenlampen, 10%.
Post 81. Leder en lederwerk, voor zoover niet vrijgesteld, 6—15%.
Post 82 Ledikanten en wiegen, matrassen, enz., 18—20%.
Post 83. Lepels, vorken enz. 6—18%.
Post 87. Lucifers enz., 12—20%.
Post 88. Manden, kooien, korven van teen, rotting of bamboe, riet enz., 10—18%.
Post 89. Mangels, waschmachines, waschborden, enz. 6—15%.
Post 91. Manufacturen, weefsels enz. I. Juteweefsels enz. 15%; LLI. Wit katoenen band voor industrieel gebruik, 10%; LV. Ongebleekt katoen, 10%; VIII Zeildoek enz. 6%; XII Drijfriemen, transportbanden enz., 6%; XX Zakdoeken, handdoeken, luiers, tafellakens, dweilen enz. enz. 20%.
Post 94. Messen, 6—18%.
Post 99. Naai-, brei-, stop-, borduur- e.d. machines en apparten 6—18%.
Post 101. Borduur-, naai-, haak-, stop- en knipbenoodigdheden enz. 10%.
Post 106. Papier, houtslijp en z. 6—20%. I. Sigarettenpapier, a. hulzen of blaadjes *f* 0.12½ per 1000 stuks; b. in bladen of vellen per m² *f* 0.05; II. Courantenpapier 10%; III. Vulcanfibre enz. 6%; VII. Viltpapier 10%.
Post 107. Parapluies, wandelstokken enz. 15—18%.
Post 109. Portemonnaies, beurzen, portefeuilles, etuis enz., enz. 18%.
Post 112. Rookersbenoodigdheden 6—12%.
Post 117. Schoenen, laarzen, pantoffels enz. 6—15%; IV. Klompen 18% min. *f* 4.50 per 100 kg bruto.
Post 123. Speelgoed 18%.
Post 124. Spiegels, enz. 15—18%.
Post 127. Strijkijzers, enz. 6—10%.
Post 130. Tafels, kasten, enz. 10—18%.
Post 132. Tapijten, kleeden enz. 18—20%.
Post 133. Tegels, enz. 6—15%, min. *f* 0.27 (gekleurde *f* 0.54) per m²; II. Dakpannen 10%, min. *f* 0.20 (verglaasd *f* 0.40) p. 100 kg netto; III. Metselsteenen *f* 1 p. 1000 stuks.
Post 137. Toiletgereedschap 12—15%.
Post 138. Tuig- en Zadelmakerswerk, enz. 15—18%.
Post 142. Versieringsvoorwerpen 12—20%.
Post 143. Vervoermiddelen, locomotieven en tractie-motoren en onderdeelen, enz. 6—15%.
Post 144. Verwarmingstoestellen 6—18%.
Post 152. Waschbakken van porselein en aardewerk, fonteintjes enz. (met diverse absolute minima.) 15%.
Post 153. Watten, enz. 18%.
Post 159. Zit- en ligmeubelen, kussens, enz. 15—18%.

*) Post en nummer van de Tariefwet 1934.
**) Heffing der waarde. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Tariefwet 2880 E.)

15 MAART 1939

A. PHYSICA. — Nieuwe Ontdekking van Prof. Albert Einstein over de zwaartekracht. —

De befaamde professor in de mathematiek, Albert Einstein, heeft 13 Maart, op den vooravond van zijn zestigsten verjaardag medegedeeld, dat hij een nieuwe verklaring gevonden heeft voor de geheimen der zwaartekracht. De oorzaak van deze zwaartekracht dient gezocht te worden in haar verhoudingen tot de electrische en magnetische stof.

De geleerde meent op weg te zijn een eenvoudige wet te ontdekken, die de samenstelling van heel het universum duidelijk zal maken en al de geheimen van stof en uitstraling bloot zal leggen.

Er zij aan herinnerd, dat reeds in Januari 1937 prof. Einstein in het bulletin van het Franklin Institute nadere bijzonderheden gaf over zijn theorie omtrent de zwaartekracht, welke men toen reeds een stap nader tot de oplossing van het geheim der zwaartekracht noemde. Einstein gaf als zijn meening te kennen, dat de zwaartekracht ten nauwste samenhing met een serie golven, geheel afwijkend van wat tot nu toe bekend was. De golven, die Einstein meende ontdekt te hebben, toonden verrassend veel overeenkomst met recente bevindingen van natuurkundigen in zake de structuur der materie.

De oorzaak der golven achtte de beroemde natuurkundige toen aanwezig in de massa der vaste lichamen, namelijk zoo, dat de massa of het gewicht der aarde zeer lange golven zal veroorzaken, de massa of het gewicht van een enkel atoom een buitengewoon korte golf. (Telegraaf)

(Vor. ber. Prof. Albert Einstein 3036 B.)

B. NEDERLAND. — Verklaring van den minister van justitie in de Eerste Kamer. - Tegen excessieve uitingen. —

De minister van Justitie heeft op 9 Maart in de Eerste Kamer bij de behandeling van de begrooting van justitie medegedeeld, dat het aanvullen van de strafbepalingen tegen excessieve uitingen in zijn voornemen ligt. De voorbereiding is al zoo goed als gereed. Men dient er echter voor te zorgen, dat met het vuile badwater der excessen niet het schoone kind der democratische vrijheden wordt weggegooid. Eerlijke critiek is geoorloofd, niet echter leugen en laster ten aanzien van gezag en bevolkingsgroepen. Spr. erkende, dat uitbreiding van bedoelde strafbepalingen zich wel eens kan uitstrekken naar een kant, waarvoor zij niet bedoeld is. Dit is nu eenmaal de schaduwzijde van het democratische stelsel. Groote zelfbeperking is geboden.

Men mag de rol van strafwetgever en rechter op dit gebied niet overschatten. De oplossing ligt in de regeneratieve krachten van het volkbewustzijn. (Nwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Minister Goseling 3659 A.)

C. LEVENSDUUR. — Gemiddelde levensduur in een aantal landen. —

	Mannen	Vrouwen
Australië	63,5 jaar	67,1 jaar
Denemarken	62,0 „	63,8 „
Duitschland	59,9 „	62,7 „
Engeland	58,7 „	62,9 „
Frankrijk	54,3 „	59,0 „
Italië	53,8 „	56,0 „
Japan	44,8 „	46,5 „
Nederland	65,1 „	66,4 „
Nieuw-Zeeland	65,0 „	67,9 „
Ver. Staten	59,1 „	62,7 „
Zweden	63,2 „	65,3 „
Zwitserland	59,2 „	63,0 „

(Centraal Bureau v. d. Statistiek - Nieuwe Eeuw)

D. NEDERLAND. — Tuinbouw - *f* 2.100.000 steun. —

De Staatscourant van 7 Maart bevat een beschikking van den minister van Economische Zaken, waarin bepaald wordt, dat uit het landbouwcrisisfonds aan hen, die als teler van gewassen van den tuinbouw zijn aangesloten bij de stichting Nederlandsche groenten- en fruitcentrale en op den dag der uitkeering hun bedrijf nog uitoefenen, steun zal worden verleend tot een bedrag van ten hoogste *f* 2.100.000 voor de in 1937 of 1938 geveilde producten. (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3238 A.)

E. VEREENIGDE STATEN. — Green en Lewis op het Witte Huis. —

Op het Witte Huis zijn op 7 Maart de vertegenwoordigers van de twee groote Amerikaansche arbeidersorganisaties, de C.I.O. van Lewis en de „American Federation of Labor", voor een „vredesconferentie" bijeengekomen. Lewis deed een radicaal voorstel, n.l.

de arbeidersorganisaties in één verband onder te brengen.
William Green, de leider van de A.F.L., heeft het voorstel echter verworpen, daar dit naar zijn meening „geen mogelijke oplossing inhoudt van vraagstukken, waarvoor deze organisatie zich geplaatst ziet."
De gedelegeerden hebben circa een uur met president Roosevelt geconfereerd. Na afloop deed Lewis mededeeling van zijn voorstel, dat hierop neerkwam, dat beide organisaties haar leden zouden aansporen om een afvaardiging te zenden naar een bijzondere algemeene vergadering, welke volgende maand gehouden zou worden. Op deze vergadering zou dan besloten moeten worden over de vorming van een Amerikaansch Congres van Arbeid, dat boven de besturen van beide organisaties zou staan en gevormd zou worden uit leden van de C.I.O., de A.F.L. en de organisaties van spoorwegarbeiders.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Vakvereenigingen 3566 B.)

A. **NEDERLAND. — Het 125-jarig bestaan van den Generalen Staf. —**
Het feit, dat 125 jaar geleden bij besluit van den Souvereinen Vorst, de militaire instantie in het leven is geroepen, waaruit de tegenwoordige Generale Staf is gegroeid, is op 11 Maart herdacht in een feestelijke bijeenkomst te Den Haag, waar gep.-luit.-generaal H. A. F. G. van Ermel Scherer een uitvoerige rede heeft uitgesproken. (Telegraaf)
(Vorig bericht Generale Staf 1225 A.)

B. **Z. H. PAUS PIUS XII. — Plechtige Kroning. —**
In de St. Pieterskerk in Vaticaanstad heeft op 12 Maart '39 de plechtige kroning plaats gehad van Paus Pius XII, met alle ceremoniën en luister der Roomsch-Katholieke Kerk, in tegenwoordigheid van het voltallige H. College van kardinalen, alsmede bisschoppen en andere prelaten, vorstelijke personen en tal van officieele delegaties, benevens een menschenmenigte van honderdduizenden, op het St. Pietersplein saamgestroomd, niet alleen uit Rome en geheel Italië, maar ook uit vele andere landen. Hoewel op het Vaticaan 250.000 aanvragen waren ontvangen voor het bijwonen der door den Paus op te dragen H. Mis, konden slechts 60.000 worden ingewilligd, aangezien de Basiliek van St. Pieter niet meer menschen kan bevatten. Radio-Vaticaan had evenwel voor een uitzending der plechtigheden in verschillende talen gezorgd, zoodat de techniek het mogelijk maakte het verloop van de kroning en wat daaraan voorafging, te volgen ook voor hen, die niet aanwezig konden zijn.
De aankomst van den pauselijken stoet werd aangekondigd door trompetgeschal en klokkengelui. Het inwendige van het kerkgebouw was rijk versierd en verlicht. Gezeten in een door twaalf dragers getorsten draagstoel (de „Seda Gestatoria"), werd de Paus, gekleed in het wijde goudbestikte gewaad en met den mijter op het hoofd, de basiliek binnengedragen, omringd door de leden der Zwitsersche garde en van de Palatijnsche wacht.
Na het opdragen van de pausmis, verlieten de geloovigen de kerk om zich naar het St. Pietersplein te begeven, vanwaar de kroningsplechtigheid kon worden waargenomen. Een menigte van naar schatting ruim een half millioen menschen was daar reeds bijeengekomen. Op het balkon was een troon opgericht, aan weerszijden waarvan de officieren van de Edelgarde zich opstelden. De pauselijke vlag werd geheschen en de troepen, die met de afzetting waren belast, presenteerden het geweer. Bazuinen schalden ter aankondiging van de komst van den Paus, die op den troon plaats nam, onder luid gejubel van de menschenmassa op het plein, waar ook een brigade van het Italiaansche leger, met vertegenwoordigers van alle wapens, stond opgesteld.
De tweede Kardinaal-Diaken nam den Paus den mijter van het hoofd en kardinaal Gaccia Dominioni zette hem de Tiara op, onder het uitspreken van de oude formule: „Ontvang de Tiara, versierd met drie kronen en weet, dat Gij zijt de Vader van Vorsten en Koningen, de Herder der Menschen op Aarde en Plaatsvervanger van onzen Verlosser Jezus Christus, Wien Eere zij en Glorie in alle Eeuwen der Eeuwen".
Na deze korte plechtigheid barstte de menigte opnieuw in gejuich los.
Vervolgens gaf de Paus den zegen voor stad en land (Urbi et Orbi). Wederom hief de menigte op het plein een minuten lang gejuich aan, waarvoor de Paus, glimlachend met de hand wuivend, dankte.
De plechtigheid der kroning van Paus Pius XII was ten einde. (Telex-A.N.P. - De Tijd - Maasbode)
(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XII 3690 B.)

16 MAART 1939

C. **NEDERLAND. — Minister Steenberghe over zijn reis naar Duitschland. —**
Teruggekeerd te 's-Gravenhage van zijn bezoek aan Leipzig en Berlijn heeft de Minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, op 13 Maart eenige mededeelingen over zijn reis gedaan.
Zijn doel was in de eerste plaats een bezoek te brengen aan de Leipziger Messe en in het bijzonder aan de Nederlandsche inzending van deze beurs. Hij is zeer onder den indruk gekomen van hetgeen op de Leipziger Messe wordt getoond.
Het bezoek aan Berlijn besprekende, zeide minister Steenberghe, dat de Duitsche ministers von Ribbentrop en Funk hem buitengewoon vriendelijk hebben ontvangen. Met beide heeren heeft de heer Steenberghe de financieele en economische vraagstukken, die tusschen beide landen bestaan, besproken.
„Zonder mij over de details van dit onderhoud uit te laten durf ik toch verklaren, dat ik gelegenheid heb gehad op verschillende punten een toelichting te geven, o.m. op de kwestie van de nieuwe tarieven van invoerrechten, waardoor verschillende misverstanden zijn weggenomen," aldus de minister.
„Door uitlatingen van mijn Duitsche ambtgenoten ben ik overtuigd, dat deze besprekingen geleid hebben tot verheldering van wederzijdsche standpunten en deze verheldering kan niet anders dan ten goede komen aan de thans te Berlijn hervatte besprekingen over het Duitsch-Nederlandsche handelsverdrag."
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Min. Steenberghe 3080 D.)

D. **MALTA. — De nieuwe Grondwet. —**
De nieuwe grondwet van Malta, die tamelijk onverwacht geproclameerd werd, heeft op het geheele eiland een slechte ontvangst gehad. De inwoners hebben de feesten bij gelegenheid van de proclamatie geboycot, zoodat er geen feeststemming heerschte.
De geestelijkheid heeft scherp geprotesteerd tegen de bepaling, dat geestelijken en kloosterlingen niet gekozen kunnen worden in den nieuwen raad van Malta. De ontstemming is nog verscherpt, omdat onlangs een commissie ter bestudeering van het belastingvraagstuk had voorgesteld, een nieuwe belasting te heffen op kerkelijke eigendommen. Door de ontstemming onder de bevolking heeft de regeering dit voorstel voorloopig terzijde moeten schuiven.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3387 G.)**

E. **NEDERLAND. — Organisatie van de luchtbescherming. —**
De commissie-Quarles van Ufford, welke door den minister van Binnenlandsche Zaken werd ingesteld om een onderzoek in te stellen, op welke wijze de arbeid van de Nederlandsche Vereeniging v. Luchtbescherming het meeste nut voor de luchtbescherming in het algemeen kan afwerpen, heeft haar conclusies in een rapport aan den minister overhandigd.
De commissie acht het een aangelegenheid van eminent belang, dat bij het Nederlandsche volk het besef doordringt, dat de zelfbescherming, de bescherming van eigen huis en haard een moreele plicht is van de geheele bevolking. Een krachtdadige stimulans voor een dergelijk bewust worden dient uit te gaan van de burgemeesters, daarin bijgestaan — maar onder supervisie van genoemde gezagsdragers — door de Nederlandsche Vereeniging voor de Luchtbescherming.
De commissie is zich bewust van de belangrijke taak, welke te dezen voor de Nederlandsche Vereeniging

voor Luchtbescherming is weggelegd. In deze vereeniging dienen zich de belangstelling en dadendrang van de burgerij t.a.v. de zelfbescherming te kanaliseeren.
De commissie acht verder naast een zoo scherp mogelijke afbakening van de taak der N.V.L., een zoo groot mogelijke samenwerking tusschen de N.V.L. en de overheid noodzakelijk. Te dien einde wordt aanvulling van de wettelijke voorschriften noodzakelijk geacht.
De taak der N.V.L. wordt als volgt geformuleerd:
„In overeenstemming met hetgeen van de zijde van de overheidsorganen op het gebied van luchtbescherming noodig of gewenscht wordt geacht:
1. het verspreiden van juist begrip bij de bevolking omtrent luchtbescherming;
2. het geven van voorlichting en instructie op het gebied der zelfbescherming;
3. het geven van medewerking bij het leggen van verband tusschen de werzaamheden van de burgerij en de overheidsdiensten;
een en ander door middel van organisatie van de burgerij in alle geledingen en groepeeringen."
(Het Vaderland)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3632 B.)

A. **VATICAAN. — Kardinaal Maglione tot staatssecretaris benoemd. —**
Kardinaal Maglione is op 11 Maart tot staatssecretaris benoemd.
Hij is het vorige jaar als opvolger van kardinaal Serafini secretaris der congregatie van het H. Concilie geworden, en heeft een schitterende carrière gemaakt: reeds in 1909 was hij aan het pauselijke staatssecretariaat verbonden, heeft tijdens den wereldoorlog uit naam van Paus Benedictus XV ten bate van de krijgsgevangenen gewerkt, en is in 1920 nuntius te Bern en in 1926 eveneens nuntius te Parijs geworden.
Mgr. Maglione geldt als een der begaafdste diplomaten van het vaticaan. (De Maasbode)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Volkscommissaris Worosjilof's rede in zake het leger. —**
De Sovjet-Russische volkscommissaris van Oorlog, Worosjilof, heeft op 15 Maart '39 op het partijcongres te Moskou een groote rede gehouden, waarin hij o.m. mededeelde, dat de vredessterkte van het roode leger thans op meer dan 2½ millioen man wordt geschat. Sinds maarschalk Toechatsjefski in 1935 mededeelde, dat de legersterkte 1.300.000 man bedroeg, is het aantal dus verdubbeld.
In verband met den bewapeningswedloop, aldus Worosjilof, is men genoodzaakt geweest het systeem van vrijwilligers op te geven en over te gaan tot de vorming van een beroepsleger. In de afgeloopen twee, drie jaar is het leger, met behulp van de communistische partij-organisaties, geheel van verraderlijke elementen gezuiverd en sterker en betrouwbaarder geworden dan ooit te voren.
Deze zuivering is voltrokken met medewerking van 34.000 politieke agenten of commissarissen, wier aantal derhalve sinds 1934 met 9000 is vermeerderd. De legerleiding bestaat thans uit een militairen raad van vijftien man, waarvan ook Stalin deel uitmaakt. Door de omzetting in een beroepsleger is het bedrag aan soldij en salarissen in vergelijking met 1934 met 286% toegenomen. (Tass Agency)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3347 B.)

C. **ZUIDPOOL. — Duitsche expeditie ontdekt nieuw gebied. —**
De Duitsche Zuidpoolexpeditie onder leiding van den kapitein-vlieger Ritscher is dezer dagen op de terugreis Kaapstad gepasseerd. De expeditie heeft meer dan 350.000 vierk. kilometer van het Zuidpoolcontinent ontdekt en in kaart gebracht. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Zuidpool 3685 A.)

D. **PALESTINA-CONFERENTIE. — Britsch plan verworpen zoowel door Joden als Arabieren. —**
De Britsche voorstellen voor een oplossing van het Palestinavraagstuk, welke op 15 Maart officieel aan de Arabische en Joodsche delegatie zijn voorgelegd, zijn noch door de Joden, noch door de Arabieren aangenomen.
De voorstellen zijn: Een onafhankelijke, mogelijk federale staat Palestina door een verdrag met Groot-Brittannië verbonden, en welke zal worden gesticht na een overgangstijd van tien jaar. De Joodsche immigratie zal dusdanig worden geregeld, dat na vijf jaar de Joden 1/3 van de bevolking vormen. Voorts wordt een maximum van 15.000 Joden per jaar voor de volgende vijf jaar vastgesteld, onder wie 25.000 Joodsche refugiés zijn begrepen, die te eenigertijd kunnen binnenkomen. Verder moet nog asyl worden gevonden voor verscheidene duizenden kinderen van refugiés. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3684 C.)**

E. **NEDERLAND. — Voorraadsvorming voor particulieren. —**
In aansluiting op ons bericht op pag. 3685 E worden de volgende artikelen als voorraadsvorming voor particulieren aanbevolen.

Artikel	Verpakking	Bewaren	Duurzaamheid
Blikgroenten en soepen	In origineele verpakking	Koel	Onbeperkt
Bloem	In bus met ventilatie of pondsp.	Koel en droog	Niet langer dan 2 mnd.
Cacaopoeder	In bussen	Droog	Onbeperkt
Custardpoeder	In origineele verpakking	Overal	Onbeperkt
Gort	In zak	Koel en luchtig	Niet langer dan 2 mnd.
Havermout	In pondspakken	Koel en droog	2 maanden
Kaarsen	In origineele verpakking	Droog	Onbeperkt
Koffie	In halfpondsp. of luchtd. bussen	In blik	Ongeveer 5 maanden
Lucifers	In origineele verpakking	Koel en droog	Onbeperkt
Maizena	In origineele verpakking	Overal	Onbeperkt
Margarine	In halve kg bussen	In blik	Ongeveer 6 maanden
Olie	In blik of flesschen	In donker bewaren	Onbeperkt
Peulvruchten	In kl. slopjes desnoods opgeh.	Koel en luchtig	Ongeveer 6 maanden
Rijst	Geglansd. In baaltjes ev. opgeh.	Koel en droog	Ongeveer 1 jaar
Sago	In origineele verpakking	Overal	Onbeperkt
Suiker	In baaltjes van 2½ kg	Droog	Onbeperkt
Thee	In halfpondspakken	In blik	Onbeperkt
Vermicelli	Pakjes van halve kg	Droog	Kan n. lang bew. worden
Vet	In blikken of in potten n. in pap.	Koel	Onbeperkt
Zeep (hard)	In pakken	Koel en droog	Onbeperkt
Zeep (zacht)	In blikken bus	Koel	Onbeperkt
Zout	In origineele verpakking	Droog	Onbeperkt

(Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3685 E.)

17 MAART 1939

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Duitschland maakt een einde aan het onafhankelijk bestaan van dit land. - Splitsing in 3 deelen. - Bohemen en Moravië, voortaan Tsjechië genaamd, en Slowakije worden Duitsche protectoraten. - Karpathen-Oekraïne (Subkarpatisch-Oekraïne) is in handen van Hongarije. —

De regeering te Praag heeft op 11 Maart getracht haar gezag in Slowakije te handhaven. Met een verrassende snelheid heeft Duitschland op Praag's maatregelen in Slowakije gereageerd en wij laten hier de gebeurtenissen welke tot de splitsing van Tsjecho-Slowakije in drie deelen hebben geleid, volgen.

Slowakije. — Nieuw Kabinet.

Praag heeft op 11 Maart de Slowaaksche regeering Tiso afgezet (zie pag. 3694 B.) en de samenstelling van het volgende nieuwe kabinet onder voorzitterschap van Sidor bekrachtigd:

Minister-president: Sidor (thans vice-premier der centrale regeering).

Binnenlandsche Zaken: Sokol (president van den Slowaakschen landdag).
Onderwijs: Sivak (afgevaardigde).
Handel en Openbare Werken: Stano (vice-president van den Slowaakschen landdag).
Industrie, Arbeid en Landbouw: Satko (afgevaardigde).
Financiën: Hrncar.
Justitie: Gejza Fritz. **(Vor. ber. Slowakije 3694 B.)**

12 Maart. — Duitsche pers.

De toon der Duitsche pers is zeer fel. Men beschuldigt de regeering te Praag er van, dat zij is teruggekeerd naar de politiek van vóór München. Rijkskanselier Hitler, die op 13 Maart in verband met de herdenking van de inlijving van Oostenrijk, naar de Oostmark zou vertrekken, heeft zijn reis uitgesteld. Maarschalk Göring, die zich voor herstel van gezondheid te San Remo ophield, is per specialen trein naar Berlijn teruggekeerd.

Sidors radiorede.

De Slowaaksche mininster-president, Sidor, heeft op 12 Maart ('s nachts) een radiotoespraak gehouden, waarin hij onder meer zeide: „Toen ik minister te Praag was, heb ik het testament van Hlinka gehoorzaamd: ik heb naijverig gewaakt voor het welzijn van het Slowaaksche volk. Mijn kameraden zullen denzelfden weg volgen. Wij zullen erin slagen een nieuw leven te organiseeren. Wij hebben geen plan uitgestippeld, maar zullen de stem der werkelijkheid gehoorzamen. Eerst moeten de wonden verzorgd worden en daarna kan het land geconsolideerd worden. Ik richt mij tot alle leden van de Hlinkawacht, ik roep hen op tot den strijd onder de vaan van het Slowaaksche nationalisme. Ik blijf uw hoogste chef en eisch trouw aan den eed, dien gij vroeger hebt afgelegd. De terugweg is afgesneden: voorwaarts, Slowakije!"

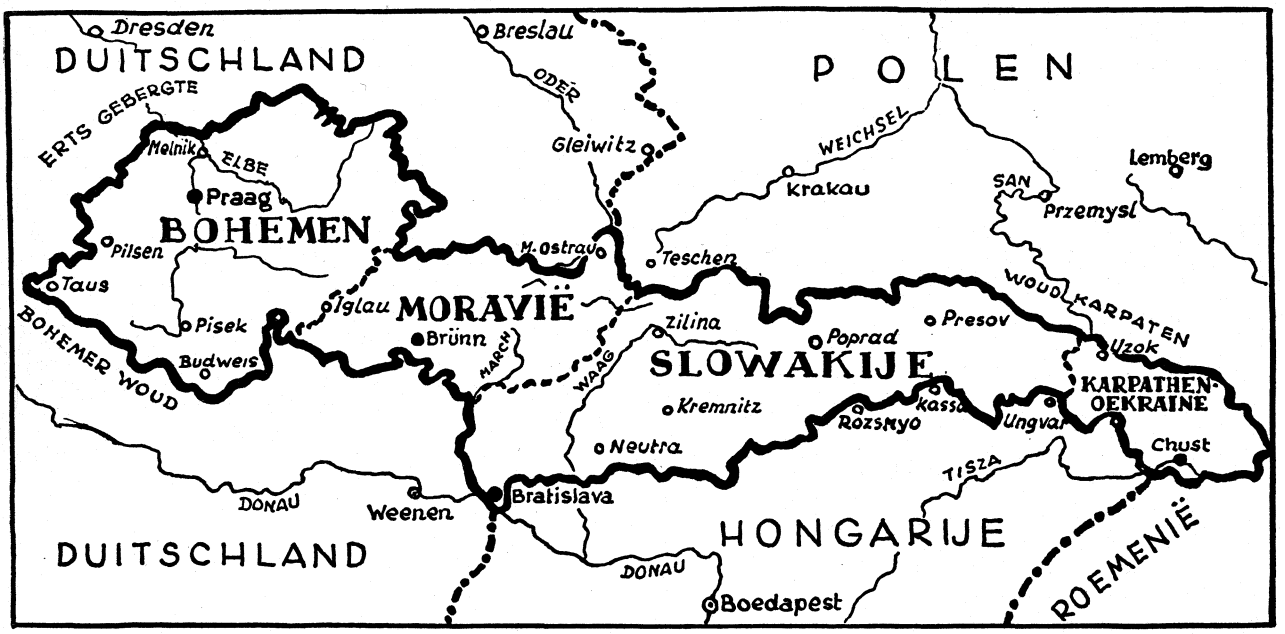
Hlinkagarde.

De chef van den staf der Hlinkagarde, Murgas, heeft een manifest gepubliceerd, waarin hij verklaart, dat Sidor niet waardig meer is, als opperbevelhebber van de Hlinkagarde op te treden. Sidor wordt verweten, dat hij tegenover Praag een zwakke houding heeft aangenomen en de onaantastbare principieele eischen der Slowaken heeft laten varen. Uit het manifest blijkt voorts, dat het officierencorps van de Hlinkagarde geweigerd heeft, zich ter beschikking te stellen van een door Praag benoemde regeering, in het bijzonder echter de regeering-Sidor. Volgens een door het hoofdkwartier van de Hlinkagarde gepubliceerd communiqué zijn bij de jongste incidenten negentien leden dezer organisatie gedood.

(Vor. ber. Hlinkagarde 3591 C.)

13 Maart. — Tiso te Berlijn.

Mgr. Tiso, de door Praag afgezette Slowaaksche minister-president, heeft zich per vliegtuig naar Berlijn begeven, om de Slowaaksche kwestie met Rijkskanselier Hitler te bespreken. Mgr. Tiso was vergezeld van den Slowaakschen minister van Justitie, dr. Fernand Durcansky. Het doel van hun reis was om Hitler's bemiddeling tegen het besluit van Praag in te roepen. De regeering van Tiso werd door Praag van separistische tendenties beschuldigd (zie pag. 3694 B.).



Tsjecho-Slowakije op 14 Maart 1939.

14 Maart. — Deze geheime zitting heeft op 14 Maart te Bratislava, in tegenwoordigheid van Mgr. Tiso plaats gehad, en 's middags om 1 uur werd door Tiso de onafhankelijkheid van Slowakije uitgeroepen. Tevoren had de landdag een desbetreffende wet aangenomen.

Duitsche anti-Tsjechische uitlatingen.

Ingevolge aan Tsjechen toegeschreven anti-Duitsche incidenten is de toon der Duitsche bladen tegenover de gebeurtenissen in Slowakije zeer scherp geworden. De berichten worden op de eerste pagina groot opgemaakt. De Völkischer Beobachter spreekt van een brutale Tsjechische terreur in Slowakije en zegt, dat ook in Praag weer de gevolgen van de anti-Duitsche hetze te onderscheiden zijn. Het 12-Uhr Blatt spreekt van Benesmethoden en de B. Z. am Mittag stelt vast, dat de situatie zich op dreigende wijze verscherpt.

Onafhankelijkheid.

Inmiddels had Mgr. Tiso op last van Berlijn telefonisch een geheime zitting van den Slowaakschen landdag bijeengeroepen.

Nieuw Kabinet.
Van officieele Slowaaksche zijde wordt de volgende lijst van ministers gepubliceerd: President en minister-president: dr. Tiso; plaatsvervanger van Tiso: Tuka; Defensie: Zatlo; Onderwijs: Siwak; Binnenlandsche Zaken: Sidor; Buitenlandsche Zaken: Durcansky; Justitie: Fritz; Financiën: Prucinski; chef van den Propagandadienst: Mach.
De nieuwe regeering heeft een telegram aan Hitler gezonden, waarin om hulp tegen de Tsjechen werd verzocht.

Duitsche eischen aan regeering te Praag.
Duitschland heeft aan de Tsjecho-Slowaaksche regeering de volgende eischen gesteld:
1. Recht op zelfbeschikking voor Slowakije;
2. Vervanging van den Tsjechischen minister van Landsverdediging, generaal Sirovy, en den minister van Binnenlandsche Zaken, Fischer;
3. Waarborgen voor de bescherming der Duitsche minderheden in Bohemen en Moravië.

Dr. Hacha te Berlijn.
De president van Tsjecho-Slowakije, dr. Hacha, is te 4.10 uur, vergezeld van den Minister van Buitenlandsche Zaken, Chvalkovsky, met een specialen trein naar Berlijn vertrokken, waar hij Hitler zal ontmoeten. **(Vor. ber. Dr. Hacha 3560 A.)**

15 Maart. — Nauwelijks was dr. Hacha onderweg naar Berlijn of Hitler gaf zijn troepen orders Praag binnen te rukken. Hitler stelde dr. Hacha dus voor een voldongen feit en liet hem het stuk, waarvan nevenstaand fascimile en vertaling zijn gepubliceerd, teekenen.

Duitsche bescherming van Bohemen en Moravië. — Rijkskanselier Hitler heeft in den nacht van 15 Maart, tijdens de besprekingen met den Tsjechischen premier dr. Hacha en diens minister van Buitenlandsche Zaken, dr. Chvalkovsky, besloten het Tsjechische volk onder de bescherming van het Duitsche Rijk te nemen.

De Führer heeft het een autonome ontwikkeling van zijn nationale leven, overeenkomstig zijn eigen aard, gewaarborgd.

De volledige tekst van dit besluit, dat om 3.55 op 15 Maart 's nachts, zoowel door Hitler en den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, als door dr. Hacha en Chvalkovsky onderteekend werd, luidt als volgt:

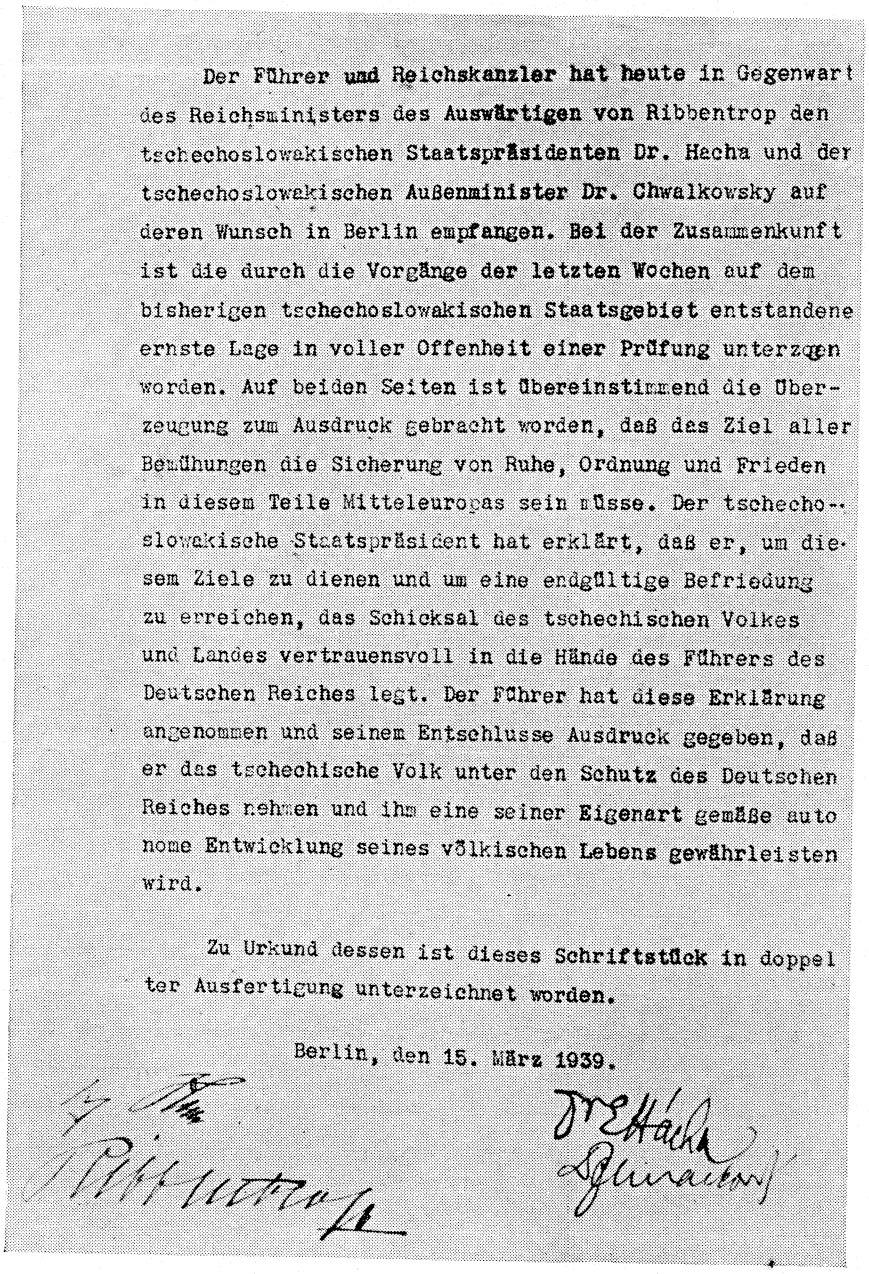
„De Führer heeft vandaag in tegenwoordigheid van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, den Tsjecho-Slowaakschen staatspresident, dr. Hacha, en den Tsjecho-Slowaakschen minister van Buitenlandsche Zaken, dr. Chvalkovsky, op hun verzoek te Berlijn ontvangen. Bij deze bijeenkomst is de door de gebeurtenissen der laatste weken in het tot nu toe bestaande Tsjecho-Slowaaksche staatsgebied ontstane ernstige situatie openhartig aan een onderzoek onderworpen."

„Aan beide zijden is, in volkomen overeenstemming, uitdrukking gegeven aan de overtuiging, dat het doel van ieders streven de verzekering van rust, orde en vrede in dat deel van Midden-Europa moet zijn."

„De Tsjecho-Slowaaksche staatspresident heeft verklaard, dat hij, om dat doel te dienen en een definitieve pacificatie te bereiken, het lot van het Tsjechische volk en zijn land vol vertrouwen in handen van den leider van het Duitsche rijk legt. De Führer heeft deze verklaring aanvaard en uitdrukking gegeven aan zijn besluit, dat hij het Tsjechische volk onder de bescherming van het Duitsche rijk zal nemen en het een autonome ontwikkeling van zijn nationaal leven, overeenkomstig zijn eigen aard, zal waarborgen."

Berlijn, 15 Maart 1939.

(w.g.) Adolf Hitler; dr. Hacha; von Ribbentrop; dr. Chvalkovsky.
(Vor. ber. Hitler 3685 B.)



Der Führer und Reichskanzler hat heute in Gegenwart des Reichsministers des Auswärtigen von Ribbentrop den tschechoslowakischen Staatspräsidenten Dr. Hacha und der tschechoslowakischen Außenminister Dr. Chwalkowsky auf deren Wunsch in Berlin empfangen. Bei der Zusammenkunft ist die durch die Vorgänge der letzten Wochen auf dem bisherigen tschechoslowakischen Staatsgebiet entstandene ernste Lage in voller Offenheit einer Prüfung unterzogen worden. Auf beiden Seiten ist übereinstimmend die Überzeugung zum Ausdruck gebracht worden, daß das Ziel aller Bemühungen die Sicherung von Ruhe, Ordnung und Frieden in diesem Teile Mitteleuropas sein müsse. Der tschechoslowakische Staatspräsident hat erklärt, daß er, um diesem Ziele zu dienen und um eine endgültige Befriedung zu erreichen, das Schicksal des tschechischen Volkes und Landes vertrauensvoll in die Hände des Führers des Deutschen Reiches legt. Der Führer hat diese Erklärung angenommen und seinem Entschlusse Ausdruck gegeben, daß er das tschechische Volk unter den Schutz des Deutschen Reiches nehmen und ihm eine seiner Eigenart gemäße autonome Entwicklung seines völkischen Lebens gewährleisten wird.

Zu Urkund dessen ist dieses Schriftstück in doppelter Ausfertigung unterzeichnet worden.

Berlin, den 15. März 1939.

Facsimile van het historische document, dat in den nacht van 14 op 15 Maart 1939 een einde maakte aan het bestaan van Tsjecho-Slowakije. Het draagt de handteekeningen van Hitler, von Ribbentrop, Hacha en Chvalkovsky.

Hitlers oproep tot het Duitsche volk.

De Führer en rijkskanselier heeft de volgende proclamatie uitgevaardigd:

Aan het Duitsche volk.

Nadat eerst voor eenige maanden Duitschland gedwongen is geweest, zijn, in aaneengesloten nederzettingen wonende volksgenooten, in bescherming te nemen tegen de niet te dragen terreur van het regiem in Tsjecho-Slowakije, hebben zich in de laatste weken wederom dergelijke verschijnselen voorgedaan. Dit moest in een gebied, waar zooveel nationaliteiten naast elkander leven, tot ondraaglijke toestanden leiden.

Als reactie op deze nieuwe aanvallen op de vrijheid en het leven van volksgroepen, hebben deze zich van Praag losgemaakt. Hiermede heeft Tsjecho-Slowakije opgehouden te bestaan.

Sedert Zondag hebben zich op vele plaatsen woeste uitspattingen voorgedaan, waaraan wederom tal van Duitschers ten offer vielen. Van uur tot uur neemt het geroep om hulp van de vervolgden toe. Uit de volkrijke Duitsche taal-eilanden, welke door de grootmoedigheid van Duitschland in den afgeloopen herfst bij Tsjecho-Slowakije zijn gebleven, komt wederom een stroom van vluchtelingen, die have en goed hebben achtergelaten, naar Duitschland. Een voortduren van dezen toestand moet leiden tot een verstoring van de laatste orde, welke nog heerscht in dit gebied, waarin Duitschland een levensbelang stelt en dat zelfs meer dan duizend jaar deel heeft uitgemaakt van het Duitsche rijk.

Teneinde nu definitief een einde te maken aan deze bedreiging van den vrede en goede voorwaarden te scheppen voor de nieuwe orde in dit gebied, heb ik besloten vandaag Duitsche troepen te laten binnenrukken in Bohemen en Moravië. Zij zullen de terroristische benden en de beschermende Tsjechische strijdkrachten ontwapenen, het leven van alle bedreigden beschermen en de grondslagen leggen voor het invoeren van een doeltreffende regeling, welke recht zal doen aan de geschiedenis van duizend jaar en de practische nooden van het Duitsche en Tsjechische volk.

Berlijn, 15 Maart 1939. (w.g.) Adolf Hitler

Proclamatie van Hitler aan het leger.

Op den dag van den intocht der Duitsche troepen in Bohemen en Moravië heeft de Führer het volgende bevel aan de Duitsche weermacht uitgevaardigd:

„Tsjecho-Slowakije bevindt zich in ontbinding. In Bohemen en Moravië heerscht een onduldbare terreur tegen Duitsche volksgenooten. Beginnende op 15 Maart 1939 zullen daarom afdeelingen van het Duitsche leger en van de Duitsche luchtmacht het Tsjechische staatsgebied binnentrekken, om daar de levens en bezittingen van alle bewoners des lands gelijkmatig te beveiligen. Ik verwacht van den Duitschen soldaat, dat hij zich tegenover de bewoners van het te bezetten gebied niet als een vijand beschouwt, doch slechts als de drager van den wil der Duitsche rijksregeering, in dit gebied de orde te herstellen. Waar aan den intocht tegenstand geboden zou worden, moet echter terstond met alle middelen het verzet gebroken worden. Bedenkt wel, dat ge als vertegenwoordigers van Groot-Duitschland den Tsjechischen bodem betreedt.

De Führer en opper-bevelhebber der weermacht,
(w.g. Adolf Hitler)"

16 Maart. — „Protectoraat Bohemen en Moravië." (Tsjechië). —

Rijkskanselier Hitler is op 16 Maart, nadat de Duitsche troepen alle punten van de stad hadden bezet, te Praag aangekomen.

Hij heeft op den Burcht te Praag de volgende aankondiging over het protectoraat Bohemen en Moravië onderteekend:

De Boheemsch-Moravische landen hebben duizend jaar tot het Duitsche Rijk behoord. Geweld en domheid hebben ze uit hun natuurlijke omgeving gerukt en in het saamgelapte Tsjecho-Slowakije een haard van onrust gesticht. Dat kunstmatig gewrocht is dan ook ten slotte ineengestort. Duitschland heeft in deze voor den vrede zoo belangrijke gebieden niet langer verstoringen van rust en orde kunnen dulden.

Het was derhalve het gebod van zelfbehoud toen het Duitsche rijk besloot tot een verstandige regeling van Midden Europa over te gaan en de daartoe noodige maatregelen te treffen. Vervuld van den wensch om de ware belangen van het in deze streken levend volk te dienen en den vrede en sociale welvaart te beschermen kondig ik uit naam van het Duitsche volk de volgende verordening af:

I. De door de Duitsche troepen bezette deelen van de voormalige Tsjecho-Slowaaksche republiek vallen onder den naam van het protectoraat Bohemen en Moravië onder Duitschlands bescherming.

II. De Duitsche bewoners van het protectoraat worden Duitsche staatsburgers. Voor hen gelden dus de bepalingen der Duitsche wetten. De andere bewoners worden burgers van het protectoraat Bohemen en Moravië.

III. Dit protectoraat is autonoom en bestuurt zichzelf. Het oefent dit bestuur uit in overeenstemming met de politieke, militaire en economische belangen van het Duitsche Rijk.

IV. Het hoofd van het autonome bestuur geniet de bescherming en de eererechten van een staatshoofd. Hij moet het vertrouwen van den Führer en rijkskanselier bezitten.

V. Als behoeder der belangen des Rijks benoemt de rijkskanselier een rijksprotector in Bohemen en Moravië met ambtszetel te Praag.

De rijksprotector heeft als vertegenwoordiger van den Führer en de rijksregeering de taak om voor de handhaving van de politieke richtlijnen van den Führer zorg te dragen.

De leden der regeering van het protectoraat worden door den protector benoemd en beëedigd, en ook afgezet.

De protector laat zich inlichten over alle regeeringsdaden van de leden der uitvoerende macht. Hij kan tegenovergestelde maatregelen nemen als het noodig zou zijn. De afkondiging van wetten en verordeningen en vonnissen kan niet geschieden als de protector bezwaren heeft.

VI. De buitenlandsche aangelegenheden van het protectoraat en de bescherming van zijn onderdanen neemt het Rijk onder zijn hoede en zal ze uitoefenen in gemeenschappelijk belang. Het protectoraat heeft een vertegenwoordiger bij de rijksregeering met den titel „gezant".

VII. Het rijk verleent het protectoraat militaire bescherming en vestigt er dus garnizoenen en vestingwerken. Voor de bewaring van orde en rust kan het protectoraat eigen organisaties inrichten, welker bewapening en aantal door het Rijk bepaald worden.

VIII. Het Rijk oefent toezicht over verkeerswezen, telefoon en telegraaf.

IX. Het protectoraat behoort tot het tolgebied van het Duitsche Rijk.

X. Tot de vervanging door de mark is het betaalmiddel voorloopig nog de Tsjechische kroon. De rijksregeering bepaalt de verhouding van beide munten tot elkaar.

XI. Het Rijk kan juridische voorschriften voor het protectoraat afkondigen voor zoover het gemeenschappelijke belangen betreft. Het Rijk kan bepaalde takken van dienst overnemen en met zijn eigen ambtenaren bezetten.

XII. Het in Bohemen en Moravië geldende recht blijft voorloopig van kracht in zoover het niet met Duitsche rechtsbeginselen in strijd is.

XIII. De rijksmininster van Binnenlandsche Zaken kondigt de maatregelen af, die tot doorvoering en zoo noodig aanvulling van deze verordening noodig zijn.

Praag, 16 Maart.
(w.g. Hitler, Frick, von Ribbentrop, dr. Lammers)

Hitler heeft op 16 Maart president Hacha ontvangen. Daarvoor had minister Von Ribbentrop den president een bezoek gebracht en hem het door Hitler uitgevaardigde besluit over de stichting van het Rijksprotectoraat Bohemen en Moravië overhandigd.

Dr. Frick, de rijksminister van Binnenlandsche Zaken, wiens naam onder deze proclamatie staat, had zich op bevel van Hitler per vliegtuig naar Praag begeven ter regeling van de staatsrechtelijke vraagstukken.

Hitler heeft op den Burcht de leden van den gemeenteraad van Praag ontvangen met de hoofden van de takken van gemeentelijke diensten.

Hitler verscheen op het balkon van den Burcht, waarop duizenden Duitschers uit Praag hem toejuichten.

Slowakije onder Duitschlands bescherming dus Duitsch protectoraat.

De Slowaaksche premier Tiso heeft, naar het D. N. B. meldt, op 16 Maart het volgende telegram aan Hitler naar Praag gezonden.:

„Vol vertrouwen op u, den Führer en rijkskanselier van het Groot-Duitsche rijk, plaatst de Slowaaksche staat zich onder uw bescherming. De Slowaaksche staat verzoekt u die bescherming op u te nemen."

Hitler heeft hierop geantwoord: „Ik bevestig de ontvangst van uw telegram van gisteren en neem hiermede de bescherming van den Slowaakschen staat op mij."

Adolf Hitler is op 17 Maart nadat hij nog Brno bezocht heeft naar Duitschland teruggekeerd.

Karpathen-Oekraïne (Sub-Karpathische Oekraïne).

Op 13 Maart verklaarde de Karpathen-Oekraïne zich onafhankelijk. Tegelijk met dit bericht zond de Hongaarsche regeering aan de Tsjechische regeering het volgende ultimatum ten aanzien van de Karpathen-Oekraïne:

1. Bevrijding der geïnterneerde Hongaren.
2. Onmiddellijke stopzetting van de vervolging der Hongaarsche minderheid.
3. Vrije bewapening der Hongaarsche organisaties.
4. Terugtrekking der Tsjechische troepen uit de Subkarpathische Oekraïne en vergoeding van de door de Hongaren geleden schade.

Het ultimatum had een termijn van 12 uur.

In de Hongaarsche nota werd nog gezegd, dat het Hongaarsche leger elken Tsjechischen aanval zal beantwoorden en de grensschenders zal vervolgen, tot zij vernietigd zijn.

De Tsjechische troepen werden daarna uit de Karpathen-Oekraïne teruggetrokken en de Oekraïne aan zijn lot overgelaten. Vele soldaten vluchtten naar Polen. Inmiddels werd melding gemaakt van het feit, dat de Karpatho-Oekraïnische premier Wolosjin hulp aan Duitschland en Italië als garanten van de uitspraak van Weenen (pag. 3526 B.) had gevraagd. Hij voegde aan dat verzoek toe, dat Hongaarsche troepen de grens hadden overschreden.

Duitschland heeft op Wolosjins telegram niet geantwoord.

De Hongaarsche troepen trokken op 15 Maart dieper de Karpathen-Oekraïne binnen. De Karpatho-Oekraïnische regeering vluchtte daarop naar Roemenië en de premier, Mgr. Wolosjin met zijn ministers bevinden zich op dit oogenblik te Sighet op

Roemeensch grondgebied. Mgr. Wolosjin verzocht de Roemeensche regeering het geheele land (de Karpathen-Oekraïne) te annexeeren, wat zij weigerde.
Op 16 Maart bereikten de Hongaarsche troepen, die reeds Chust (hoofdstad van Karpathen-Oekraïne) bezet hadden, de Poolsche grens.
Hiermede is de gemeenschappelijke grens tusschen Polen en Hongarije, trots de arbitrale uitspraak van Duitschland en Italië, een feit geworden.

(Vor. ber. Karpathen-Oekraïne 3692 D.)

Duitschland's vermeerdering van oorlogsmateriaal. — Terwijl de diplomaten de gevolgen van dezen coup aan het bestudeeren zijn en economen de rijkdommen (in het bijzonder goudvoorraden) aan het schatten zijn, welke nu aan Duitschland zullen toevallen, berekenen de militairen hoeveel oorlogsmateriaal in handen van de Duitschers zal komen. De ontwapening van het Tsjecho-Slowaaksche leger beteekent, dat de uitrusting van een staand leger van veertig divisies overgenomen zal worden, een apparaat, dat bovendien in verband met de Septembercrisis van verleden jaar, geheel gemoderniseerd was. De befaamde Skoda-fabrieken met hun 30.000 arbeiders worden Duitsch, evenals de wapenfabrieken te Brno. Bovendien waren er 25 andere fabrieken in Tsjecho-Slowakije voor gieten van kanonnen en maken van geweren en 9 fabrieken voor constructie van tanks en pantserauto's. Bovendien moet men bedenken, dat de Tsjecho-Slowaaksche regeering al eenige maanden voor de crisis van verleden jaar een volledige industrieele mobilisatie aan het perfectionneeren is geweest.

PERSCOMMENTAREN.

Engeland. — Bijna eenparig doet de Britsche pers felle aanvallen op Duitschland wegens de jongste wijzigingen in de kaart van Europa. Voor het eerst sinds het Nationaal-Socialisme aan het bewind kwam, schrijft de „Times", heeft de Duitsche politiek zich ondubbelzinnig bloot gegeven. Deze brutale onderdrukkingsmethode valt niet goed te praten, en de Duitsche regeering geeft zich nauwelijks moeite het te doen. De vernietiging der Tsjechische onafhankelijkheid schendt een geheele reeks plechtige beloften welke Hitler zelf gegeven heeft.
Het blad betwijfelt vervolgens de waarde der nieuwe verovering voor Duitschland en vraagt: „Waar in de moderne geschiedenis heeft de Teutoon of de Hongaar succes gehad bij de overheersching der Slaven? Geweld kan niet een denkbeeld overwinnen, en nazi-Duitschland zelf heeft de leerstelling der zelfbeschikking helpen propageeren. De tijd zal oordeelen of deze zwarte week wel zoo schitterend geweest is voor de nieuwe heerschers van Tsjecho-Slowakije".
De „Daily Telegraph" schrijft: „Hier is inderdaad de gepantserde vuist in actie." Deze „monsterlijke" misdaad, de zachtste uitdrukking, die men ervoor kan gebruiken, heeft een siddering van afschuw en verontwaardiging door de beschaafde wereld doen gaan. Duitschland heeft zijn naam bezoedeld door een schanddaad, welke, zoolang het Nazi-regiem duurt, niet zal worden uitgewischt. Het meest-tragische in de heele afschuwelijke geschiedenis is, de vernietiging van de vrijheid van een moedig volk, dat volkomen geschikt was zijn plaats in te nemen onder de vrije naties van de wereld. „Het moet," zegt de „Daily Telegraph", „als een betreurenswaardige omissie worden beschouwd, dat in de debatten van gisteren de sprekers voor de Britsche regeering geen woord van sympathie voor de Tsjechen over hadden."

Ver. Staten. — De „New York Times" schrijft: „Hitler heeft het eenige leger dat in staat zou zijn geweest tegenstand te bieden tusschen Berlijn en Donau verpletterd. Hij heeft zijn roovershand gelegd op het goud, dat hij zoo noodig heeft. Hiertegenover staat, dat hij de wereld heeft getoond, welke waarde moet worden gehecht aan de beloften der nationaal-socialisten en welke de werkelijke bedoeling is van het Duitsche rijk".

De feitelijke ontbinding van Tsjecho-Slowakije, aldus schrijft de „Washington Star", heeft hier een pijnlijken indruk gemaakt. Deze nieuwe crisis, zoo vervolgt het blad, wordt beschouwd als de voorbode van nog ergere, die voor het einde der maand verwacht worden, want de Amerikaansche diplomaten in Midden-Europa laten uitkomen, dat de regeeringen van Duitschland en Italië voorbereidingen treffen om de dingen op de spits te drijven en velen waarschuwen de regeering, dat de beweging waarschijnlijk binnen tien dagen zal beginnen.

Duitschland. — Uit de hoofdartikelen, die op 15 Maart in de Berlijnsche bladen verschenen, blijkt dat de bezetting van Bohemen en Moravië slechts een étappe moet vormen op den weg naar verdere uitbreiding der Duitsche invloedssfeer. Zoo wordt door de „Berliner Börsenzeitung" het parool gelanceerd van een te stichten „Imperium Germanicum". Het „Hamburger Fremdenblatt" wijst er op, dat Adolf Hitler, den groot-Duitscher, die in Oostenrijk werd geboren, steeds het „heilige Duitsche Rijk" voor oogen heeft gezweefd.

Frankrijk. — Ten aanzien van de gebeurtenissen in Midden Europa schrijft Pietri in „Le Jour": „Wanneer men toegeeft, dat Duitschland zijn plannen voor een hegemonie in Europa niet kan opgeven, is toch één ding zeker: het valt steeds het zwakste punt aan en volgt den weg van den minsten weerstand. Deze waarschuwing moet men onthouden. Er is geen sprake meer van groepeeren door beloften en diplomatieke démarches. Zij die van goeden wil zijn zullen zich uit zichzelf groepeeren, zoodra blijkt, dat Frankrijk en Engeland de sterksten zijn. Deze groepeering is reeds begonnen." Bailby schrijft in hetzelfde blad, dat thans duidelijk blijkt, dat men geen geloof meer kan hechten aan een Duitsche onderteekening.
In de „Figaro" schrijft Dormesson, dat de zeven millioen personen, waarop Hitler de hand heeft gelegd, deel uitmaken van een energiek en trotsch ras, dat de Germanen nooit hebben kunnen assimileeren. Dormesson ziet hier een fout van Hitler. Zijn propaganda zal thans geen onschuldigen meer kunnen verleiden door te spreken over onderwerpen, welke door de gebeurtenissen worden tegengesproken. De staten welke aan Duitschland grenzen en geen voldoende kracht hebben om zich te verdedigen, zullen zich in het vervolg bedreigd voelen.
Na de Duitsche gewelddaad, zoo schrijft de „Temps", „zijn andere verrassingen niet uitgesloten. De eerste gedachte, die opkomt, is die van den terugkeer van Memel en Danzig, naar Duitschland. en misschien het onder een indirecte voogdij plaatsen van de Baltische landen, hetgeen tot gevolg zou hebben, een blokkeering van Polen in het Noord-Westen, evenals in het Westen en het Zuiden.
Men moet zich echter niet het werkelijke doel verhelen van de uitgebreide plannen van het Duitschland van Hitler, dat de drang „nach Osten" via den Donau blijft. Aannemende, dat Polen en Hongarije er in slagen zich een gemeenschappelijke grens te verzekeren, is het niet zeker, dat een aldus geïmproviseerd bolwerk voldoende zal zijn om den druk van Duitschland te verzachten en practisch een hinderpaal op te werpen tegen de hegemonie, die het onafhankelijke bestaan van alle landen in Midden- en Oost-Europa bedreigt".

Italië. — Gayda, de woordvoerder van Mussolini, heeft niets dan lof voor de Duitsche actie in Tsjecho-Slowakije en afkeuring voor de Tsjechen. De „Tribuna" schrijft over den indruk dien de Tsjechische gebeurtenissen gemaakt hebben in Zuid-Slavië. Het schijnt, dat de Kroaten, die nu eenmaal zich niet willen schikken in de neiging der Serven, om in het Zuid-Slavische rijk het hoogste woord te voeren, hun hoop ook steeds meer op Hitler gaan richten. Door de gebeurtenissen in Slowakije zouden de Kroatische nationalisten zich zoozeer gesterkt gevoelen, dat zij thans zelfs een eigen Kroatisch leger van de autoriteiten in Belgrado eischen, alvorens zij bereid zouden zijn tot een schikking te komen.
In Zuid-Slavische kringen, waarmede ik hier te Rome verkeer, vreest men, dat, indien de zaak niet zeer spoedig een keer neemt, ook hun land op den duur onder Duitschen invloed, op welke wijze dan ook, zal kunnen geraken.

Sovjet-Rusland. — De „Prawda" schrijft o.m.: „De nieuwe daad van agressie van het Duitsche fascisme heeft met één slag het „evenwicht" na München in Midden-Europa en Zuidoost-Europa omver geworpen. De algeheele onderwerping van Tsjecho-Slowakije aan Berlijn beteekent, dat Polen en Hongarije evenzeer als Roemenië meer en meer blootgesteld zijn aan de Duitsche bedreiging. De nieuwe daad van Duitsche agressie maakt den toestand in Centraal-Europa, die reeds gespannen was, nog minder stabiel, nog geladener met nieuwe conflicten en botsingen."

Polen. — Het officieuze Poolsche agentschap „Iskra" schrijft in een commentaar op de gebeurtenissen in Slowakije:
„De Tsjechische regeering wil geen rekening houden met een werkelijkheid, die in het oog springt: deze is, dat de stichting van een federalen Tsjecho-Slowaakschen staat het overgangsstadium was voor algeheele onafhankelijkheid van Slowakije.
Alle verklaringen der Slowaaksche leiders veroorloven te concludeeren, dat zij hebben goedgevonden vereenigd met de Tsjechen te blijven, ten einde in het kader van den federalen staat iets te hebben als een school, welke zou voorbereiden tot volkomen onafhankelijkheid.
Men beschuldigt de Slowaaksche regeering van separatisme, terwijl iedereen weet, dat de Slowaaksche regeering te Bratislava in het leven werd geroepen om de Slowaken af te richten en voor te bereiden op het werk in hun eigen staat. De Poolsche natie, aldus het agentschap, welke van het begin af met sympathie de Slowaaksche aspiratie heeft gevolgd, heeft met levendige ongerustheid kennis genomen van de onverwachte vergeldigingsmaatregelen der Praagsche regeering.

Japan. — In een commentaar op de gebeurtenissen met Tsjecho-Slowakije schrijft de „Japan Times", dat de nieuwe politieke situatie zich in Midden-Europa ontwikkeld heeft met een snelheid, die alleen wordt overtroffen door het vèrstrekkende karakter van haar beteekenis.
Het blad spreekt als een oordeel uit, dat de onafhankelijkheid van Slowakije de opening beteekent van een doorgang voor den Drang nach Osten . . . .
Duitschland is opgerukt tot in het zicht van de Sovjet-grens. De oogen van Duitschland zijn in Oostelijke richting gewend en zijn hand zal binnenkort uitgestrekt worden naar het doel, waarheen het Derde Rijk voortdurend op marsch is geweest.
Duitschland, aldus het genoemde blad, moet zich uitbreiden, wil het leven.
Duitschland's eerstvolgende probleem is, hoe het de onafhankelijkheidsbeweging in de Oekraïne moet behandelen, welke op zijn best een nog onbekende factor is.
Het blad besluit met te schrijven, dat de dag, waarop Duitschland besluit al of niet de wapens op te nemen voor de 40 millioen in de Oekraïne, ook de oplossing zal zien van de geweldige vraag in Europa: oorlog of vrede op het vasteland.

Zwitserland. — De Zwitsersche bladen staan vol beschouwingen over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. Opvallend is daarbij de openhartige taal van de pers, die er niet tegen opziet ronduit het Duitsche optreden te veroordeelen. Algemeen veroordeelt men het Duitsche optreden als in strijd met den vrede van München.
Wat de Zwitsersche regeering betreft, deze onthoudt zich van het uitspreken van eenig oordeel.

18 MAART 1939

A. ENGELAND. — Neville Chamberlain's groote rede te Birmingham in zake Adolf Hitler's Tsjechische politiek. —

De Britsche minister-president, Neville Chamberlain, heeft op 17 Maart te Birmingham in een rede, die hij voor de Conservatieve Club heeft gehouden, zijn verontwaardiging uitgesproken over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. Hij zeide o.a.:

Eén ding is zeker, de openbare meening in de wereld heeft een zwaarderen schok gekregen dan haar ooit was toegebracht zelfs door het huidige regiem in Duitschland.
Wat de gevolgen kunnen zijn van deze diepe beroering der gemoederen, kan nog niet voorspeld worden, maar ik ben er zeker van, dat zij van groot gewicht zullen zijn voor de toekomst.
Het denkbeeld is uitgesproken, dat de bezetting van Tsjecho-Slowakije het rechtstreeksche gevolg is geweest van de bezoeken, die ik den vorigen herfst aan Duitschland heb gebracht en dat, aangezien het resultaat der recente gebeurtenissen geweest is het verscheuren van de regeling, welke te München tot stand is gekomen, hierdoor bewezen is, dat deze bezoeken verkeerd waren. De hoofdzaak van mijn bezoeken was den vrede te behouden en ik ben daarin geslaagd.

Verzekeringen van Hitler. — Chamberlain zeide o.a. verder:
Toen ik, na mijn tweede bezoek terugkeerde, deelde ik het Lagerhuis de besprekingen mede, die ik met Hitler had gevoerd. Ik zeide, dat hij, met grooten ernst sprekende, herhaald had wat hij reeds te Berchtesgaden gezegd had, n.l. dat dit zijn laatste territoriale ambitie in Europa was en dat hij niet den wensch koesterde, in het Duitsche rijk menschen van andere rassen op te nemen.
Hitler zelf bevestigde dit in een rede in het Sportpaleis te Berlijn, toen hij zeide: Dit is de laatste territoriale eisch, dien ik in Europa heb te stellen.
Ik verzekerde Chamberlain en ik leg daar thans den nadruk op, dat, wanneer dit probleem is opgelost, Duitschland geen territoriale problemen in Europa meer heeft. Ik zal niet meer geïnteresseerd zijn in den Tsjecho-Slowaakschen staat en ik kan garandeeren, dat wij geen Tsjechen willen hebben.
In de overeenkomst van München, die de handteekening draagt van Hitler, staat deze clausule: De definitieve vaststelling der grenzen zal uitgevoerd worden door een internationale commissie.
Ten slotte luidt de verklaring, die hij en ik tezamen te München onderteekenden, dat iedere andere kwestie, die onze beide landen zou kunnen betreffen, behandeld zou worden door de methode van overleg.

Verontwaardiging. — Vandaag echter, deel ik hun teleurstelling, hun verontwaardiging, dat aan die hoop zoo moedwillig de bodem is ingeslagen. Hoe kunnen de gebeurtenissen, die deze week geschied zijn, in overeenstemming worden gebracht met de verzekeringen, welke ik u heb voorgelezen?
Als mede-onderteekenaar van de overeenkomst van München, had ik, indien Hitler van meening was, dat zij ongedaan gemaakt moest worden, stellig recht op dat overleg, waarvoor een bepaling is opgenomen in de Münchensche verklaring. In plaats daarvan heeft hij het recht in eigen handen genomen. Nog vóór de Tsjechische President geplaatst werd tegenover de eischen, waartegen hij niet bij machte was tegenstand te bieden, waren de Duitsche troepen in beweging gebracht.

De Massa-arrestaties. — Bohemen en Moravië zijn ingelijfd bij het Duitsche rijk. De niet-Duitsche inwoners worden geplaatst onder een Duitschen protector. Zij worden onderworpen aan de politieke, de militaire, de economische behoeften van het Duitsche rijk.
Men noemt het een zelfbesturenden staat, maar Duitschland belast zich met zijn buitenlandsche politiek, zijn douanerechten, zijn bankmiddelen en ontneemt hem de uitrusting van de ontwapende Tsjechische strijdkrachten.
Wat wellicht het meest onheilspellende is, wij hooren weer van het optreden van de Gestapo, gevolgd door het gebruikelijke verhaal van massa-arrestaties van op den voorgrond tredende personen, met de gevolgen, die ons allen bekend zijn. Iedere man en vrouw in dit land, die zich het lot der Joden en politieke gevangenen in Oostenrijk herinnert, moet vervuld zijn van een droevig voorgevoel. Wie zou zijn hart niet in sympathie voelen uitgaan naar dat trotsche dappere volk, dat zoo plotseling is onderworpen aan deze bezoekingen, welks vrijheden worden gekortwiekt en welks nationale onafhankelijkheid verdwenen is.

Verloren vertrouwen. — Komt de vraag niet onvermijdelijk in onzen geest op:
Wanneer het zoo gemakkelijk is, om goede redenen te vinden voor het negeeren van zoo plechtig en herhaaldelijk gegeven verzekeringen, welk vertrouwen kunnen wij dan stellen in eenigerlei andere verzekeringen van denzelfden kant?

Hitler's einddoel. — Hoezeer wij ook zelf afzien van de methoden, die in de vorige gevallen gebruikt zijn, er viel iets voor te zeggen, hetzij op grond van rasverwantschap of van rechtvaardige eischen, aan welke te lang weerstand was geboden.
De gebeurtenissen echter, die deze week zijn voorgevallen, schijnen, door haar volledig over het hoofd zien van de beginselen, die door de Duitsche regeering zelf waren vastgesteld, onder een andere categorie te vallen en moeten ons allen ons doen afvragen:

Is dit het einde van een oud avontuur of het begin van een nieuw?
Is dit de laatste aanval op een kleinen staat, of moet hij gevolgd worden door andere?
Is dit inderdaad een stap in de richting van een poging tot overheersching van de wereld door geweld?

Ernstige vragen. — Dit zijn zwaar wegende vragen. Er zal vanavond door mij geen antwoord op worden gegeven, maar ik ben er zeker van, dat zij ernstige overweging zullen eischen, niet alleen van de naburen van Duitschland, maar van anderen, misschien zelfs buiten de grenzen van Europa.
Er zijn reeds aanwijzingen, dat het proces is begonnen en het ligt voor de hand, dat het thans versneld zal worden.

Een nieuwe toestand. — Wij zullen ons natuurlijk het eerst wenden tot onze deelgenooten in het Britsche gemeenebest van volkeren en tot Frankrijk, waarmede wij zoo nauw verbonden zijn en ik twijfel er niet aan, dat ook anderen, die weten, dat wij niet gedesinteresseerd zijn in Zuid-Oost Europa, wenschen, onzen raad in te winnen.
In Groot-Brittannië moeten wij den toestand opnieuw onder de oogen zien.
Niets mag uitgesloten worden uit dit opnieuw onder de oogen zien, wat van belang is voor de nationale veiligheid.

Vrijheid vóór Vrede. — Ik geloof niet, dat er iemand is, die mijn oprechtheid in twijfel zal trekken, wanneer ik zeg, dat er nauwelijks iets bestaat, dat ik niet ten offer zou willen brengen voor den vrede, maar er is één ding waarvoor ik een uitzondering moet maken, en dat is de vrijheid, die wij honderden jaren genoten hebben en die wij nooit zullen opgeven.
Dat juist ik mij geroepen voel, vandaag deze verklaring af te leggen, geeft de maat aan van den omvang waarin de gebeurtenissen het vertrouwen vernield hebben, dat het hoofd begon op te steken en dat, wanneer men het had laten groeien, dit jaar tot een heugelijk jaar zou hebben kunnen maken, wegens den terugkeer van geheel Europa tot het gezond verstand en de stabiliteit.
Waar de lessen der geschiedenis door een ieder gelezen kunnen worden, leek het ongelooflijk, dat wij zoo'n uitdaging zouden beleven, maar ik gevoel mij gedwongen te herhalen, dat, hoewel ik niet bereid ben dit land te binden door nieuwe, niet nader aangegeven verplichtingen, welke van kracht zouden zijn onder omstandigheden, die thans niet voorzien kunnen worden, toch geen grooter fout gemaakt zou kunnen worden, dan te veronderstellen, dat Groot-Brittannië, omdat het gelooft, dat de oorlog iets zinneloos en wreeds is, zoozeer zijn ruggegraat verloren heeft, dat het niet tot het uiterste van zijn kracht zal deelnemen aan het weerstand bieden aan zulk een uitdaging, indien die ooit gedaan mocht worden.

Zijn rede besluitende, zeide Chamberlain:
Ik ben er van overtuigd, dat ik voor deze verklaring niet alleen den steun, de sympathie en het vertrouwen van de mannen en vrouwen in mijn land heb, maar dat ik ook de goedkeuring zal oogsten van het geheele Britsche rijk en van alle naties, die waarlijk den vrede op prijs stellen, maar die de vrijheid op nog hooger waarde schatten (Telex-A. N. P. - Times - N. R. Crt. - Telegraaf - Avondpost)

(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3698 B.; Annexatie van Tsjecho-Slowakije 3702 A.)

A. **AUSTRALIE. — Buitenlandsche handel. —**
Aan een mededeeling van den Vice-Consul te Sydney wordt het volgende ontleend:
De ongunstige wending in de wereldconjunctuur heeft voor Australië o.a. tot gevolg gehad, dat het voor zijn uitvoerproducten slechts lage prijzen kon bedingen, zoodat de waarde van den uitvoer over het statistische jaar 1 Juli 1937—30 Juni 1938 geringer is geweest dan in het vorige jaar. Daarentegen hebben de ruime inkomsten, welke in het gunstige exportseizoen 1936-'37 zijn verkregen, aanleiding gegeven tot een belangrijke vermeerdering van den invoer, zoodat het totaal van in- en uitvoer is toegenomen, maar het uitvoersaldo is verminderd van 45½ tot bijna 15 millioen £. De volledige cijfers (incl. goud en zilver) volgen hieronder (in millioen £ A.):

	1 Juli tot en met 30 Juni 1937-'38	1936-'37
Invoer	142.35	116.03
Uitvoer	157.15	161.56
Uitvoersaldo	14.80	45.53

De sterke vermindering van het uitvoer-overschot heeft tot gevolg gehad, dat de rentebetaling op de in het buitenland uitstaande leeningen er niet geheel uit kon worden voldaan, zoodat de saldi, die door de Australische banken in Londen worden onderhouden, tot naar schatting £ stg. 10 millioen moesten worden aangesproken.
De handel met Nederland vertoonde een vrij aanzienlijke vermindering, in het bijzonder wat den uitvoer naar Nederland betreft, zooals onderstaande cijfers (in £ stg.) nader aantoonen.

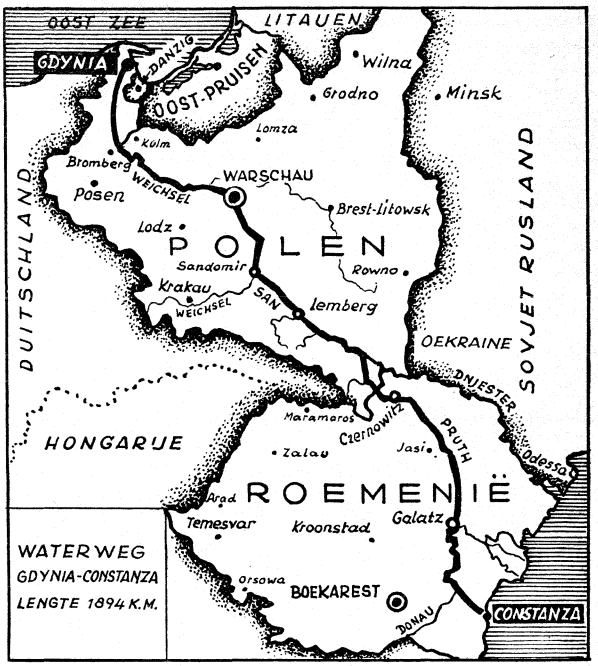
	1 Juli—30 Juni 1937-'38	1936-'37
Invoer uit Nederland	657.265	715.546
Uitvoer naar Nederland	681.308	1.586.046
Uitvoersaldo	24.043	870.500

De belangrijkste producten, welke Nederland in Australië importeert, zijn textielgoederen, machines, metalen en metaalwaren, en voedingsmiddelen; de eerste toonen een stijging van de invoerwaarde van £ 175 tot £ 212 duizend, de beide laatste zijn gedaald van resp. 244 en 102 tot 175 en 78 duizend £.
De uitvoer naar Nederland betreft vooral tarwe en wol. Speciaal tarwe is zeer aanzienlijk gedaald (van 1.06 tot 0.16 millioen £ A), maar ook wol (van 0.84 tot 0.59 millioen £ A) en voorts talk wijzen sterke dalingen aan. Daarentegen is de uitvoer o.m. van metalen, hout een riet nog toegenomen.
De handel met Nederlandsch-Indië onderging nog een vrij belangrijke toeneming, zooals uit onderstaande cijfers (in duizend £stg) blijkt.

	1 Juli—30 Juni 1937-'38	1936-'37
Invoer uit Ned.-Indië	7.545	6.130
Uitvoer naar Ned.-Indië	1.174	854
Invoersaldo	6.371	5.276

Deze stijging komt vooral op rekening van den invoer, en het invoer-saldo is dan ook van ruim £ 5 tot ruim £ 6 millioen gestegen. Vooral petroleum en thee, maar ook kapok, sisal, hout en riet wijzen stijgingen aan; daarentegen zijn dalingen te vermelden voor tabak en tabaksproducten, alsmede voor rubber.
De uitvoer naar Nederlandsch-Indië toonde vooral een aanzienlijke toeneming voor boter en meel.
(Nederl. Vice-Consul te Sydney)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2719 G.)

B. **POLEN. — Oostzee-Zwarte Zee-kanaal. —**
Alle Poolsche bladen hechten groote beteekenis aan de plannen voor den aanleg van een kanaal, dat een rechtstreeksche verbinding tusschen de Oostzee en de Zwarte Zee zal vormen. Zij zijn de vrucht van de nauwe samenwerking tusschen Roemenië en Polen en een van de voornaamste resultaten van het bezoek van den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, te Warschau. Volgens de officieele Poolsche pers zal het kanaal de kortste, beste en goedkoopste waterweg dwars door Europa zijn.



De totale lengte, die is geprojecteerd met gebruikmaking van de bestaande rivieren: Weichsel, San (een zijrivier van den Weichsel), Dnjester, Pruth en Donau, zal niet meer dan 1894 kilometer bedragen tegen 2650 kilometer lengte van het ontworpen kanaal van de Oder via Bogumin en Prerau naar den Donau, waardoor eveneens de Oostzee met de Zwarte Zee zou worden verbonden en tegen de kanaalplannen, die de Rijn, Main en Donau zouden moeten verbinden en daardoor de Noordzee met de Zwarte Zee moeten verbinden. De lengte van dezen verbindingsweg zou namelijk 3353 kilometer bedragen.
Volgens de thans bestaande plannen zouden bovendien in dit kanaal slechts achttien sluizen noodig zijn, terwijl in het Rijn-Donaukanaal minstens 50 sluizen moeten worden gebouwd. Dit is niet alleen een voordeel, indien men de kosten van aanleg in oogenschouw neemt, maar zou ook de onderhoudskosten belangrijk verminderen. Een groot voordeel wordt eveneens genoemd, dat het kanaal slechts het grondgebied van twee staten zal doorsnijden, namelijk Polen en Roemenië, terwijl het Rijn-Donaukanaal niet minder dan zes grenzen zou passeeren.
Voor Polen ligt het voordeel voor de hand. De weg van de Poolsche Oostzee-haven Gdynia naar de Roemeensche haven Constanza zou met 6000 kilometer worden bekort. Zoowel voor Polen als voor Roemenië is het van belang, dat het nieuwe kanaal dwars door het centrale Poolsche industriegebied bij Sandomir (Cop), waar de San in den Weichsel vloeit, zal loopen. (De Tijd - Times)

C. **ENGELAND. — Redevoering van den Onderminister van Marine in zake de Vloot. —**
De feiten, dat in dit financieele jaar 43 oorlogsschepen bij de marine zijn gevoegd en dat in 1939 nog 60 schepen gereed zullen komen, vormden met de onthulling, dat vergaande methoden zijn aangenomen om dreigingen van duikbooten en vliegtuigen tegen de marine af te wenden, de voornaamste punten der redevoering, welke Geoffrey Shakespeare, onder-minister van Marine, op 16 Maart '39 in het Lagerhuis heeft gehouden. Shakespeare zeide, dat in het nieu-

we program zijn opgenomen twee snelvarende slagschepen van 40.000 ton, gewapend met 16 duims kanonnen.
Thans beschikt men over vijftien groote schepen, waarvan slechts drie dateeren uit de jaren na den oorlog. Einde 1943 zal het aantal slagschepen 21 bedragen.
In den loop van het jaar zullen de werven ongeveer 200 schepen moeten bouwen, in het geheel 870.000 ton. Hieronder zijn begrepen 9 slagschepen, 6 vliegkampschepen, 25 kruisers, 43 torpedobootjagers, 19 duikbooten en ettelijke kleinere vaartuigen.
In drie jaren is de productie van zwaar geschut vertwintigvoudigd.
Voor zoover de productie betreft, van mijnen, torpedo's, dieptebommen, verklaarde spr., dat, wanneer hij het Huis zou verzekeren, dat voorzien is in de geschatte behoefte voor een eerste oorlogsjaar, hij te weinig zou zeggen.
Wij gelooven, dat de Britsche vloot thans zoo sterk is, dat wij met vertrouwen een directe uitdaging van eenige waarschijnlijke combinatie van strijdkrachten onder oogen kunnen zien. (Times)

(Vor. ber. Vloot 3679 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3694 A.)

19 MAART 1939

A. **GOUD. — Wereldproductie. —**

	1935	1936*	1937*	1938†
		(in 1.000 oz.)		
Australië	915	1.179	1.381	1.570
Canada	3.285	3.748	4.096	4.680
Goudkust	359	428	559	668
Britsch-Indië	328	333	332	322
Nieuw-Guinea	184	221	217	220
Zuid-Afrika	10.774	11.336	11.735	12.157
Zuid-Rhodesia	726	797	804	814
Andere landen van het Empire	473	560	591	649
Totaal Empire	17.044	18.602	19.715	21.080
% van wereldtotaal	(57.6)	(56.2)	(56.7)	(57.1)
Chili	266	249	316	270
Colombo	329	389	442	515
Congo	376	402	430	450
Japan	589	679	750	800
Korea	473	562	680	730
Mexico	682	754	846	950
Philippijnen	446	597	692	862
Ver. Staten	3.163	3.760	4.112	4.244
Rusland	4.500	5.400	5.000	5.000
Andere landen	1.716	1.715	1.800	1.849
Totaal	29.584	33.109	34.783	36.750
Daling voorraad Britsch-Indië §)	4.297	3.126	1.431	1.239

*) Eventueel nog te herzien. †) Voorloopige cijfers. §) Netto uitvoer verminderd met de binnenlandsche productie.
(Overzicht v. d. Bank of England over Feb. - Ramingen opgesteld door de Union Corp.) **(3324 B.)**

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken aangenomen. —**
Op 14 Maart heeft de Eerste Kamer zonder hoofdelijke stemming, met aanteekening, dat de N.S.B.-fractie werd geacht te hebben tegengestemd, de begrooting van Sociale Zaken voor 1939 aangenomen. (Alg. Handelsblad) **(V. b. 3600 B.; Begroot. 3691 H.)**

C. **NEDERLAND. — Luchtbescherming. - Minister Van Boeyen's verklaring. —**
„De passieve luchtbescherming valt in twee stukken uiteen: de overheidsbescherming en de zelfbescherming. De overheidsbescherming is in handen gelegd van de centrale overheid en de locale besturen, de zelfbescherming is de zaak van een ieder onzer", zoo sprak minister Van Boeyen op 7 Maart in een toespraak voor de microfoon, ter inleiding van enkele radio-voordrachten, welke de Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming zal geven. (Telegraaf)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3700 E.)

D. **NEDERLAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Commissie-v. Dulm heeft achttien bommenwerpers besteld. —**
De Nederlandsche militaire commissie, onder leiding van vice-admiraal Van Dulm, te New York scheepgegaan voor de terugreis naar Nederland, heeft tijdens haar verblijf achttien Douglas-bommenwerpers voor de landmacht besteld. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3673 D.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Aantal Joden, die het land verlieten. —**
Tusschen 1 April 1933 en 31 December 1938 hebben 244.000 Joden Duitschland verlaten. Hiervan zijn 50.000 naar de Vereenigde Staten, 40.000 naar Zuid-Amerika en 50.000 naar Palestina en de Aziatische landen gegaan. Ongeveer 95.000 vluchtelingen zijn in Europa gebleven, waarvan 20.000 in Frankrijk, 12.000 in Groot-Brittannië en evenveel in Zwitserland en Nederland. Slechts 2000 vluchtelingen zijn in Australië en 6000 in Britsch-Afrika toegelaten.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3613 E.)**

F. **SCHEEPSRAMPEN. — s.s. „Van der Wijck". - Eerste stuurman vrijgesproken. —**
De Raad van Justitie te Batavia heeft op 15 Maart uitspraak gedaan in de „Van der Wijck"-zaak. De beklaagde, de eerste stuurman Hermse, werd vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs.
Het vonnis was o.m. gegrond op de overweging „dat uiteindelijk de raad tot de slotsom is gekomen, dat de conclusies van deskundigen, met name de heeren Schepers, Carpentier Alting, Fockens en Goedkoop, het college moeten doen besluiten tot het oordeel, dat noch bewezen is, dat het openstaan van de achterste twee patrijspoorten aan stuurboord en het tweede tusschendek eenige oorzaak van de ramp is geweest, noch dat zij, nadat het schip door andere oorzaak helling over stuurboord had gekregen, op de wijze in de subsidiaire tenlastelegging omschreven, de ramp veroorzaakt hebben." (Aneta) **(V. b. 2875 E.)**

G. **ARTHUR BRIET OVERLEDEN. —**
Op 23 Febr. '39 is te Nunspeet de kunstschilder Arthur Briët, op 72-jarigen leeftijd, overleden.
Briët heeft als een begaafd tijdgenoot der meesters van de Haagsche school, zich in de Nederlandsche schilderkunst een eigen plaats verworven. Zijn schilderijen en aquarellen, onderscheiden zich door een krachtige vormgeving, welke zijn werk eveneens de waardeering van schilders eener latere generatie heeft bezorgd. Hij werd in zijn landschappen, ook al zou de behandeling van het onderwerp daartoe hebben kunnen leiden, nooit klein maar de conceptie behield haar spontaneïteit, welke zich uitte in een soms wel eens weinig gedifferentieerd maar altijd evenwichtig coloriet.
Ter gelegenheid van zijn zeventigsten verjaardag is hij te Laren gehuldigd en in Pulchri Studio te 's-Gravenhage is toen een eere-tentoonstelling van Briët's werken gehouden. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

H. **VEREENIGDE STATEN. — Porto-Rico versterkt.**
Hooge vlootautoriteiten deelen den inhoud mede van plannen, om Porto-Rico te maken tot een onneembare defensie-basis als sleutel-stelling in het Amerikaansche defensieprogram voor het Westelijk halfrond.
De plannen voorzien in een uitgave van circa vijf-entwintig millioen dollar met inbegrip van den onmiddellijken aanleg van lucht- en vlootbases op het eiland Isla Grande, terwijl het departement van oorlog plannen heeft uitgewerkt voor een luchtbasis, waarvan de kosten geraamd worden op tien tot vijftien millioen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3696 E.)

20 MAART 1939

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsontwerp tot wijziging van artikel 88, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (Huwelijk tusschen schoonbroers en -zusters). —

Ingediend is op 16 Maart een wetsontwerp tot wijziging van artikel 88, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Blijkens de Memorie van Toelichting wordt met dit wetsontwerp beoogd op te heffen de verbodsbepalingen met dispensatiemogelijkheid van den Koning voor het sluiten van een huwelijk tusschen schoonbroeder en schoonzuster, wanneer de echtgenoot, die de zwagerschap deed ontstaan, is overleden.

(N. R. Crt.) **(V. b. Huwelijkswetgeving 3372 D.)**

B. LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - P. Guilonard, onderdirecteur van de K.L.M. en Ir. A. G. von Baumhauer, ingenieur van den Rijksluchtvaartdienst van Nederland, verongelukt. —

Op 18 Maart '39 is in de nabijheid van Seattle in den Amerikaanschen Staat Washington een groot viermotorig vliegtuig verongelukt. Alle tien inzittenden zijn om het leven gekomen. Het toestel, dat een proefvlucht maakte, was een Boeing-passagiersvliegtuig voor tochten door den stratosfeer. Het was juist voltooid en had een half millioen dollar gekost.

Onder de slachtoffers bevinden zich twee Nederlanders, de heeren Guilonard, onderdirecteur van de K. L. M. en ir. von Baumhauer, ingenieur van den Rijksluchtvaartdienst van Nederland.

Volgens een verklaring van een ooggetuige is de staart van het vliegtuig losgeraakt en is het toestel in een vrille naar beneden gekomen.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vliegongelukken 3585 B.)**

C. HONGARIJE. — Jodenwetten aangenomen. —

Het Hongaarsche parlement heeft op 16 Maart '39 de wet in zake de Joden, bij handopsteken, met zeer groote meerderheid aangenomen. Tegen stemden de socialisten, liberalen, eenige conservatieven en leden van de Christelijke oppositie, alsmede de partij der kleine landbouwers, waarvan leider Eckhardt echter niet aan de stemming deelnam. (Agence Belga)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3591 B.)

D. TIN. — Verbruik in de voornaamste landen. —

(in tonnen van 2240 lbs.)	1937	1938	Toen. of verm. in %
Vereenigde Staten . . .	86.663	50.723	— 41
Engeland	25.971	18.290	+ 30
Rusland	25.125	16.174	— 36
Duitschland (incl. Oost.r.)	12.392	13.457	+ 9
Japan	8.190	11.000	+ 34
Frankrijk	9.175	9.049	— 1
Italië	3.584	4.618	+ 29
Overige landen	27.600	28.289	+ 2
Totaal zichtb. verbruik .	198.700	151.600	—24

(Maandschrf. v. h. Haagsche Bureau v. d. Int. Tin Res. & Dev. Council)

(Vor. ber. 2591 A.; Tin 3450 C.)

E. UTRECHT. — 40ste Jaarbeurs. —

De veertigste Jaarbeurs, op 14 Maart '39 te Utrecht geopend, heeft 2031 deelnemers (voorjaarsbeurs 1938 2005 deelnemers) en een verhuurde uitstalruimte van 17.500 m². (1938: 17.300 m².).

Tegen alle verwachtingen in toont de buitenlandsche deelneming een tendenz van verhoogde belangstelling.

De persconferentie werd ditmaal opnieuw als bij de vorige jaarbeurs op den eersten jaarbeursdag gehouden en anders dan zoovele jaren kon de pers bij den gebruikelijken rondgang reeds een eersten indruk opdoen van de reeds op gang zijnde beurs.

Na deze wandeling verzamelde de pers zich overeenkomstig de traditie in het clublokaal van de Utrechtsche Industrieele Club om de rede van den heer Graadt van Roggen aan te hooren.

De rede bestond in hoofdzaak uit een terugblik op den afgelegden weg en de economische veranderingen, die de jaarbeurs in haar langdurig bestaan heeft gekend. (Het Vaderland) **(Vorig bericht 3449 G.)**

F. CHINA. — In- en Uitvoer. —

De invoer in 1938 bedroeg 886 millioen yuan (v. j. 953 millioen).

De uitvoer in 1938 bedroeg 762 millioen yuan (v. j. 838 millioen).

De cijfers over 1938 omvatten echter niet den invoer van de Chineesche nationale regeering sedert het begin van den zomer van 1938, evenmin als den Japanschen invoer van militaire voorraden.

(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 3348 A.)**

G. NEDERLAND. — Onderwijs. - Geschiedenis. - Ambtsaanvaarding prof. dr. N. B. Tenhaeff. - „Erasmus en Voltaire als exponenten van hun tijd." —

Dezer dagen heeft prof. dr. N. B. Tenhaeff aan de universiteit van Amsterdam zijn ambt als hoogleeraar in de algemeene geschiedenis aanvaard met het uitspreken van een rede over „Erasmus en Voltaire als exponenten van hun tijd".

De samenvoeging van deze beide namen is niet het resultaat van een oppervlakkige gelijkenis. Veeleer behelst zij een waarschuwing, geen gescheiden levensstijlen verwarrend te mengen. Men bekijke slechts naast elkaar Dürer's teekening van Erasmus en Hubers „petit lever" van Voltaire.

Het superioriteitsbesef, dat het geslacht van Erasmus ten opzichte van het verleden met zich omdroeg, hoewel de 13e eeuw, in Italië alleen al, Franciscus van Assisi, Frederik II en Dante opleverde, brengt ons vanzelf tot de vraag naar de werkelijke beteekenis van die studeerkamermenschen en hun bonae litterae. Werd het groote gebeuren van hun tijd in studeerkamerstilte werkelijk tot levenswijsheid bespiegeld?

Spr. hoort de grootheid van den oceaan niet ruischen in het opus van Erasmus, maar hij gelooft, dat het plus oultre-motief ook een continentale beteekenis heeft en hij ziet die beteekenis duidelijk belichaamd in de figuren van Karel V en Erasmus.

Karel V zoekt het primaat in Europa. Margaretha van Savoye is zich in 1530 helder bewust, dat de Habsburgsche dynastie identiek is met „Europa". En inderdaad: 1530 is het jaar der keizerkroning en ook het jaar van de groote beslissing in de godsdienstkwestie, die te Augsburg vallen moest.

Erasmus is de andere vertegenwoordiger van dat continentale Europa. Hij werd het door zijn uitgave van het Nieuwe Testament (1516). Ook zijn leven was tot dusver beheerscht door het plus oultre-motief van zijn heel Europa omspannende correspondentie. Hij wachtte in Freiburg, of Augsburg hem noodig had, en wachtte tevergeefs.

Toch waren er altijd in het raadsvertrek der vorsten mannen, die Erasmus volgden en steunden bij zijn streven naar een, zich in zijn denken verjongende katholiciteit. Spr. toont aan uit de correspondentie met Mercurino Gattinara, 1520—1527, dat er een „tertia pars", naast roomsch en onroomsch, bestond, die zich bewust was, geen „partij", maar de geest des tijds te zijn. Het is die groep, die men later de „politieken" schold. Bij monde van Michel l'Hopitâl vond zij nog in 1560 nobele woorden van verdraagzaamheid en Europeesch begrip.

Voltaire's wereld. — Voltaire's veranderde wereld kan in dit verband slechts aangeduid worden met de woorden: van exploratie tot exploitatie. Op religieus en geestelijk gebied met de omschrijving: deltavorming van den stroom des geestes en deltabewustzijn. Een nieuw denken eischte de autonomie van den door renaissance en hervorming, principieel geëmancipeerden geest.

De dichter werd philosoof en wel in de eerste plaats natuurphilosoof, vulgariseerend belijder van „le système de M. Newton." Met madame du Châtelet zocht hij de synthese van het toenmaals moderne denken. Daarbij bracht hij zelf in, als zijn persoonlijk aandeel in dien opbouw, zijn voor het eerst wereldwijden kijk op de geschiedenis.

Dit had heel belangrijk kunnen zijn. Maar bij de waardeering van Voltaire's synthese zit ons altijd dwars diezelfde eerbare verontwaardiging, die Goethe in 1784 aan Frau von Stein deed schrijven, dat Voltaire het groote en hooge van deze wereld placht te beschouwen als ware hij „Momus, eine Canaille von einem Gotte". Hij is vooral man van geniale invallen, zoeker van de heerlijkheid van zijn eigen, phenomenaal-rijken geest. Pas assez de confiance en la vérité, getuigt Lanson, zijn biograaf. Journalistieke propaganda, geen zorgvuldige waarheidsliefde kenmerkt zijn wezen. De Dictionnaire Philosophique Portatif (1764), ook wel betiteld: „La raison par alphabet (1769), is haast het hoofdwerk, voor wie Voltaire langs deze wegen wil benaderen. Hoewel nooit louter-nihilistisch georiënteerd, beoogt Voltaire toch veel meer de afbraak van het oude, dan den opbouw van een nieuw Europa. Daarom moet de conclusie luiden: Slechts exponent van de verlichting in Frankrijk, met nochtans in zijn persoon veel, dat machtige samenklank had kunnen zijn. Aan een der „Questions sur l'encyclopédie" laat spr. hooren, dat in Voltaire's denken toch ook plaats was voor toekomstvisioenen over „Europa". Hij, die te Ferney, in kleinen kring,

Turgot en Frederik de Groote wilde zijn, heeft het toch ook niet versmaad, zoo nu en dan te willen getuigen van positieve en diep-menschelijke idealen, die ook voor ons nog toekomst zijn. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(V. b. 3189 B.; Ambtsaanv. in het Onderw. 3692 E.)

21 MAART 1939

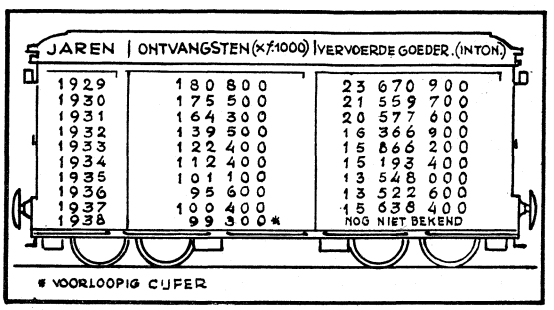
A. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wijziging van het Reglement van Orde. —**
De leden der Eerste Kamer, de heeren Van Lanschot (r.k.), De Zeeuw (s.d.), Diepenhorst (a.r.), De Savornin Lohman (c.h.), Gelderman (lib.) en Van Embden (v.d.) hebben een voorstel ingediend tot wijziging van het Reglement van Orde. De ervaring heeft volgens hen geleerd, dat de versterking van de bevoegdheden van den voorzitter noodig is.
Het geheele voorstel werd op 16 Maart '39 met 34 tegen 4 (N.S.B.) stemmen aangenomen. (Maasbode)
(Vor. ber. Eerste Kamer 3464 C.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Het legercommando. —**
Bij Kon. Besluit van 11 Maart is aan den commandant van het Kon. Ned.-Indisch leger, luit.-generaal M. Boerstra, met ingang van 26 Juli eervol ontslag verleend uit Hr. Ms. militairen dienst met dank voor de vele en gewichtige diensten, aan den lande bewezen.
Benoemd is tot legercommandant en tot luitenant-generaal de generaal-majoor der infanterie G. J. Berenschot, tot dusver chef van den generalen staf.
Luitenant-generaal Boerstra is bevorderd tot grootofficier in de Orde van Oranje-Nassau, met de zwaarden. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3691 G.)

C. **VOETBAL. — België—Nederland; 5—4 overwinning der Belgen. —**
De wedstrijd tusschen de elftallen van België en Nederland, op 19 Maart '39 in Antwerpen gespeeld, heeft een kleine overwinning voor de Roode Duivels opgeleverd, welke hun door beter spel ook toekwam. De kamp was buitengewoon sensationeel. De groote spanning blijkt uit het stijgen der score. België nam de leiding en driemaal maakte Nederland gelijk. Het werd na 8 min. 1—0, na 25 min. 1—1, na 33 min. 2—1, na 40 min. 3—1 en na 43 min. 3—2. Na de rust kwam er een serie doelpunten van 4 stuks, binnen 13 minuten: na 22 min. 3—3, na 25 min. 4—3, na 33 min. 4—4 en na 35 min. 5—4. (De Maasbode)
(Vor. ber. 3208 B.; Voetbal 3678 E.)

D. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Economische Zaken aanvaard. —**
De Eerste Kamer heeft op 16 Maart '39 de begrooting van Economische Zaken z.h.s. goedgekeurd, met aanteekening, dat de N.S.B.-fractie geacht wordt te hebben tegengestemd.
Minister Steenberghe zeide o.a. in zijn repliek:
Aan de arbeiders zal zeker de hun toekomende plaats in het bedrijfsleven worden toegekend.
Wat de bestrijding van de werkloosheid betreft, verklaarde de minister, dat de regeering een plan heeft; de oplossing wordt gezocht in opleving van het bedrijfsleven. Spr. staat op het standpunt, dat alle plannen zijn aandacht waard zijn. Zijn er deelen van het plan van den arbeid, die spr. bestrijdt, andere deelen kan hij zeker waardeeren. Voor productieve werken heeft de regeering meer dan eens geld beschikbaar gesteld en ze zal dit in de toekomst blijven doen.
Spr. bestreed, dat de koopkracht de laatste jaren sterk zou zijn gedaald.
Dit alles beteekent niet, dat de regeering nu op haar lauweren gaat rusten. Men zal niet stilzitten met de bestrijding van de werkloosheid.
De minister besprak ten slotte de redevoeringen van de heeren Maarsingh en Von Bönninghausen, die over te weinig tegemoetkomendheid jegens Duitschland klaagden. Doch hoe hebben die heeren gereageerd op 's ministers reis naar Duitschland? Spr. citeert in dit verband enkele passages uit het „Nationale Dagblad". De tariefmaatregelen zijn niet speciaal tegen Duitschland gericht, het is niet juist, dat 50 pct. van den Duitschen invoer door de maatregelen zou worden getroffen.
De voorlichting van den minister aan de Duitschers is door dezen met groote waardeering ontvangen, de nationaal-socialisten trachten nu de goede verstandhouding te vertroebelen. In Duitschland heeft spr. meer inzicht in de moeilijkheden ontmoet dan bij deze critici. En deze menschen zeggen de slechtste regeering in Nederland te verkiezen boven de beste regeering in Berlijn. (De Maasbode) **(Vor. ber. 3585 D.; Begrooting 3708 B.; Min. Steenberghe 3700 C.)**

E. **NEDERLAND. — Spoorwegen. - Ontvangsten. - Goederenvervoer 1929—1938. —**



(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Cijfers ontleend aan het Centr. Bur. v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Spoorwegen 3533 D.; Cijfers 2984 A.)

F. **NEDERLAND. — Werkloosheid. - Het Segoba-werk. - Samenstelling van een landelijk comité. —**
In aansluiting aan de radio-rede, welke op 16 Maart 1939 door den minister van Sociale Zaken, prof. mr. Romme, is gehouden over uitbreiding over het geheele land van het plan in zake de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van werkloozen (Segoba-werk), dienende ter vervanging van het stempelen in de stempellokalen, kunnen wij de samenstelling mededeelen van het landelijk comité, dat door den minister is ingesteld.
De minister zal zelf het voorzitterschap van het comité op zich nemen, terwijl als vice-voorzitter is benoemd de heer G. W. F. van Hoeven, hoofdinspecteur voor de steunverleening en tot secretaris-penningmeester de heer mr. J. H. J. Schouten, inspecteur voor de steunverleening.
Lid is o.a. mej. I. M. van Dugteren, secretaresse van den Bond van volks-universiteiten, te Rotterdam.
Wij vermelden hierbij nog eens het giro-nummer en het adres van het comité.
Gironummer 301000 van het Landelijk Comité voor geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van werkloozen, Den Haag, (departement van Sociale Zaken). (N. R. Crt.) **(Vor. ber. Werkloosheid 3676 A.)**

G. **AMSTERDAM. — Luchtbeschermingsfonds is geïnstalleerd. —**
Op 17 Maart '39 is ten stadhuize in tegenwoordigheid van den wethouder voor de openbare gezondheid, den heer G. Baas Kzn., ten overstaan van notaris mr. A. M. Benders, de oprichtingsacte verleden van de stichting „Het Amsterdamsche Luchtbeschermingsfonds".
Uit de acte blijkt, dat de stichting zich ten doel stelt het voor de Amsterdamsche bevolking benoodigde luchtbeschermingsmaterieel aan te schaffen en dit ten gebruike af te staan, een en ander onder goedkeuring van het hoofd van den luchtbeschermingsdienst. Een raad van beheer is gevormd, bestaande uit 22 leden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Luchtbeschermingsfonds 3329 A.)

22—24 MAART 1939

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Ontwerp tot regeling van het Middelbaar Onderwijs. —**
Bij de Tweede Kamer is op 9 Maart '39 ingediend een ontwerp tot regeling van het voorbereidend hooger en het algemeen vormend middelbaar onderwijs.
Het ontwerp schept o.a. de mogelijkheid, openbare scholen in staat te stellen bijzondere methoden als Dalton-methode en Montessori-methode toe te passen, hetgeen met de voorschriften moeilijk vereenigbaar zou zijn. (De Tijd)
(Vor. ber. 2373 C.; Onderwijs 3688 A.)

B. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Martha Dodd — „Through Embassy Eyes." (Harcourt, Brice & Co., New York) **(3694 C.)**
Duitsch: L. Keun — „Kind aller Länder." (Querido, Amsterdam)
Emil Ludwig — „Quartett." (Querido, Amsterdam)
(Vor. ber. 3694 C.)
Engelsch: I. Compton-Burnett — „A Family and a Fortune." (Gollancz)
Lord Stamp — „Christianity and Economics." (Macmillan) **(Vor. ber. 3694 C.)**
Fransch: Maurice Genevoix — „La Dernière Harde." (Flammarion)
François Mauriac — „Les chemins de la Mer."
(Vor. ber. 3694 C.)
Italiaansch: Pietro Pancrazi — „Racconti e Novelle dell' Ottocento." (Sansoni, Florence) **(V. b. 3694 C.)**
Nederlandsch: N. Stufkens — „In de Derde." (G. F. Callenbach, Nijkerk)
Anne de Vries — „Hilde." (G. F. Callenbach, Nijkerk)
(Vor. ber. 3694 C.)
Noorsch: Andreas Markusson — „Hyrdende som for vill." (Aschehoug, Oslo) **(Vor. ber. 3309 D.)**
Russisch: Olga Forsj — „Odjet Kamnem" (met steenen bekleed). (Moskou) **(Vor. ber. 3694 C.)**
Zweedsch: Berit Spong — „Spelet på Härnevi" (Drama te Härnevi). (Norstedts, Stockholm)
(Vor. ber. 3694 C.) (Red. K. H. A.)

C. **DUITSCHLANDS EXPANSIE IN CENTRAAL-EUROPA. — Gebeurtenissen van 17—24 Maart. - Radio-rede van dr. Hacha, ex-president van Tsjecho-Slowakije. - Perscommentaren op de rede van Neville Chamberlain. - Fransche, Engelsche en Russische démarches; Duitschland repliceert. - Algemeene toestand in Europa. - Terugroeping der gezanten te Berlijn, Parijs en Londen. - Frankrijk's premier verkrijgt volmachten. - Rijksprotectoraat voor Bohemen en Moravië. - Duitsche perscommentaren. - Engelsche en Fransche handelsmissies. - Verklaring van Lord Halifax. - Italië en as Rome—Berlijn. - Het Memelgebied aan Duitschland afgestaan. - Roemenië. —**

17 Maart. — Radio-rede van Dr. Hacha, ex-president van de Tsjecho-Slowaaksche republiek.
Hacha heeft op 16 Maart door middel van de radio een oproep gericht tot het Tsjechische volk. Hij zeide o.a.:
„Tot mijn droefheid zie ik, dat mijn vrees niet ongerechtvaardigd was. De gebeurtenissen hebben getoond, dat hetgeen wij dachten dat een oplossing was, slechts een korte episode was in onze geschiedenis. Wij laten het aan het oordeel van het nageslacht over de verantwoordelijkheid te bepalen.
Ik voel, dat het onze plicht is, het heden moedig te aanvaarden, doch ook in het besef dat wij alles moeten doen, teneinde datgene, wat ons van een wellicht te rijk erfdeel is overgebleven, wordt overgedragen aan de geslachten, die na ons zullen komen.
Ten aanzien van het buitenland heeft het Duitsche rijk aanvaard ons te vertegenwoordigen en ons te beschermen op den grondslag van onze gemeenschappelijke belangen. Wat betreft onze binnenlandsche veiligheid, deze zullen wij door onze eigen organisaties verzekeren.
Ons economisch leven zal in overeenstemming zijn met dat van het Duitsche rijk." **(V. b. 3702 A.)**

Wanhoop te Praag.
De bevolking van Praag is zeer treurig gestemd. Het aantal arrestaties moet reeds op 10.000 worden geschat. De Gestapo is reeds aan het werk en slechts enkele uren na het binnentrekken der Duitsche troepen werden socialisten, communisten en Joden gearresteerd.

18 Maart. — Perscommentaren op Neville Chamberlain's rede van 17 Maart.
Engeland. — De Britsche pers keurt eenstemmig de rede, welke minister-president Chamberlain op 17 Maart te Birmingham heeft gehouden, goed. De drie voornaamste punten, welke in het commentaar naar voren komen, zijn:
Ten eerste: de algemeene voldoening, dat de minister-president het bruut geweld, waarmede Hitler de vooruitzichten op het tevredenstellen heeft vernield, niet vergoelijkte.
Ten tweede: de hoop, dat woorden gevolgd zullen worden door daden, welke Duitschland zullen doen aarzelen voor de toekomst.
Ten derde: het aanvaarden van Chamberlain's verklaring, dat hij door den Führer is bedrogen en derhalve niet kan worden gelaakt voor de gebeurtenissen.
De „Daily Telegraph" wijst er op, dat de oproep van Chamberlain tot het doen van hetgeen plicht is, toen hij verklaarde, dat Engeland iedere uitdaging van Duitschland om alleen de wereld te overheerschen zal weerstaan, door een krachtiger houding van de regeering moet worden gesteund. De politiek van tevredenstellen van Chamberlain heeft iedereen getoond, dat Engeland oprecht tot vrede geneigd is en Hitler alle kans heeft gegeven zijn handelwijze te wijzigen en iedere verontschuldiging om dit niet te doen heeft weggenomen. Deze politiek heeft een resultaat gehad, dat iedereen betreurt, doch dat niets verandert aan het besluit van Engeland den vrede te zoeken. Wat veranderen zal is niet het doel, doch de middelen en de regeering moet thans deze nieuwe middelen toepassen.
Ver. Staten. — Chamberlain's toespraak heeft in de Vereenigde Staten diepen indruk gemaakt. De New York Times schrijft, dat de Duitsche regeering slecht ingelicht is, wanneer zij denkt, dat de rede van Chamberlain en de verklaring van Sumner Welles slechts woorden zijn.
Frankrijk. — Ten aanzien van de rede, welke de Britsche minister-president Chamberlain te Birmingham heeft gehouden, schrijft het Fransche blad Petit Parisien, dat hij den Führer woorden heeft toegevoegd, waaruit de kwade trouw van den man, met wien hij te Godesberg en Berchtesgaden heeft gesproken, duidelijk blijkt. Zelfs een gentleman als Chamberlain kon dit niet nalaten.
Duitschland. — Zonder uitzondering betoogen de commentaren in de bladen, dat Chamberlain een agressieven toon heeft aangeslagen, „welke aan den toon van Roosevelt's redevoeringen herinnert", „dat hij zich heeft aangepast" bij het tieren van de oorlogsophitsers en dat geen zijner argumenten of verwijten aan het Duitsche adres steekhoudend waren.
(Vor. ber. 3706 A.)

Fransche, Engelsche en Russische démarches. - Zij achten de bezetting van Bohemen en Moravië onwettig. - Duitschland repliceert.
Zoowel de Fransche ambassadeur Coulondre, als zijn Britsche collega sir Nevile Henderson heeft zich op 18 Maart naar de Wilhelmstrasse (Berlijn) begeven, om mede te deelen, dat hun regeeringen de wettigheid van de bezetting van Bohemen en Moravië niet kunnen erkennen. Zij werden door staatssecretaris Weiszäcker ontvangen, die hun protest van de hand wees.

De tekst der Fransche nota luidt als volgt:
„Door middel van een brief gedagteekend 15 Maart j.l., heeft de Duitsche ambassadeur te Parijs, in opdracht van zijn regeering den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken den tekst medegedeeld van het accoord, dat in den nacht van 14 op 15 Maart tusschen den Rijks-Führer Adolf Hitler en den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken eenerzijds, den president en den minister van Buitenlandsche Zaken der Tsjecho-Slowaaksche republiek anderzijds gesloten is. In dezelfde mededeeling wordt gezegd, dat de Duitsche troepen om zes uur 's morgens de Tsjechische grens overschreden en dat de noodige maatregelen genomen zijn, om iederen weerstand en ieder bloedvergieten te voorkomen, alsmede de bezetting en de pacificatie van het Tsjechische grondgebied in orde en rust te doen plaats hebben.
De Fransche ambassadeur heeft de eer den minister van Buitenlandsche Zaken van het Duitsche Rijk kennis te geven van het formeele protest van de regeering der Fransche republiek, tegen de maatregelen, waarvan de mededeeling van den graaf von Welczeck gewaagt.
Zij is van meening, dat zij zich, door de actie van Duitschland tegen Tsjecho-Slowakije, geplaatst ziet tegenover een flagrante schending van den geest en de letter der accoorden van München.
De omstandigheden, waaronder het accoord van 15 Maart aan

de leiders der Tsjecho-Slowaaksche republiek opgelegd is, kunnen volgens het Fransche gouvernement den door dat accoord geschapen feitelijken toestand niet rechtsgeldig maken.
De Fransche ambassadeur heeft de eer aan den minister van Buitenlandsche Zaken van het Duitsche Rijk te doen weten, dat zijn regeering in die omstandigheden de wettigheid der door de actie van het Duitsche Rijk in Tsjecho-Slowakije geschapen situatie niet erkennen kan."
De tekst van de Britsche nota is ongeveer gelijkluidend.
Naar het D.N.B. verneemt is den diplomaten van Duitsche officieele zijde medegedeeld, dat de Duitsche regeering niet in staat is dergelijke protesten te aanvaarden, daar zij ontbloot zijn van iedere politieke, wettige of moreele basis.

De Russische regeering heeft door haar minister van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, den Duitschen ambassadeur te Moskou, von der Schulenburg, doen mededeelen, dat zij de toevoeging van Bohemen en Moravië aan het Duitsche rijk niet kan erkennen. Zij beschouwt Duitschlands optreden als een daad van agressie en de beslissing van den president Hacha en den minister van Buitenlandsche Zaken van Tsjecho-Slowakije als ongrondwettig.

Vereenigde Staten. — Verklaring van Sumner Welles.
In de op 18 Maart gehouden persconferentie heeft Sumner Welles, de Amerikaansche Staatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken, verklaard, dat er geen grond is voor de veronderstelling, dat de Vereenigde Staten met Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland zullen beraadslagen over de middelen, waarop de agressie der nationaal-socialisten moet worden ingetoomd.
Hij zeide, dat het Departement van Staat de publicatie van een notawisseling met Duitschland in voorbereiding heeft, waarin het officieele standpunt der regeering van de Vereenigde Staten wordt uiteengezet.
De nota der Vereenigde Staten zou, volgens Welles, een antwoord zijn op de formeele mededeeling van Duitschland met betrekking tot dien nieuwen coup in Midden-Europa, welke op 17 Maart door den Duitschen zaakgelastigde te Washington is afgegeven.
Het Departement van Staat stelt zich voor binnen enkele dagen een beslissing bekend te maken over den status van den gezant der Vereenigde Staten te Praag.
Het leger der Vereenigde Staten heeft een wervingscampagne ingezet om te voorzien in de noodige recruten, die moeten worden opgeleid als bestuurders van meer dan 3000 vliegtuigen, die door het Congres extra zijn toegestaan.
Er zijn officieren aangewezen, die zich zullen belasten met de werving onder studenten.
(Vor. ber. Sumner Welles 3590 C.)

Represaille-maatregelen der Vereenigde Staten, Duitsche invoer met 25% extra belast.
Het Amerikaansche departement van Financiën heeft aangekondigd, dat de Duitsche invoer waarop invoerrechten verschuldigd is, als represaille-maatregel met een extra-heffing zal worden belast.
Het ministerie heeft tot dezen maatregel besloten met medeweten van het departement van Buitenlandsche Zaken.
Het directe gevolg van dit besluit is, dat de Duitsche goederen behalve met de gewone invoerrechten, met een extra-heffing van 25% zullen worden belast.
De schatkist zal bovendien de verlaging van de tarieven, die in 1935 voor bepaalde producten werd toegestaan, ongedaan maken en op deze producten de anti-dumping-rechten toepassen.
De surtax van 25% zal worden geheven van alle Duitsche producten, die niet op de zgn. vrije lijst staan.
Nader wordt gemeld, dat de represaille-tarieven op 24 April van kracht zullen worden, tenzij te voren mocht zijn gebleken, dat de Duitsche practijken geen subsidieering van den export beteekenen.

19 Maart. — Algemeene toestand in Europa. - Terugroeping der gezanten te Berlijn, Parijs en London. —
Te Berlijn is men zeer verontwaardigd over de Britsche reactie op de Duitsche bezetting van Tsjecho-Slowakije. De bedreiging wordt geuit, dat het Britsch-Duitsche vlootverdrag wel eens opgezegd kan worden.
Te Parijs hebben de Kamer en Senaat de speciale volmachten voor Daladier goedgekeurd.
Te Boekarest duren de handelsbesprekingen met Duitschland voort. De Roemeensche grenzen worden bewaakt.
In de Karpathen-Oekraïne hebben de Hongaarsche troepen thans overal aan de Poolsche grenzen hun stellingen betrokken; in het binnenland duurt de strijd nog voort.

Het was in Downing Street te Londen een onophoudelijk komen en gaan van ministers en gezanten. Een der voornaamste conferenties was die van Chamberlain met den minister van Marine, lord Stanhope, den minister voor de Coördinatie der Defensie, lord Chatfield, den minister voor de Dominions, Inskin, en Sir Horace Wilson, een van Chamberlain's voornaamste adviseurs.
Terwijl Chamberlain met zijn ministers confereerde, ontving lord Halifax verscheiden gezanten, ook van Sovjet-Rusland en Sir Nevile Henderson, den uit Berlijn ontboden ambassadeur, die direct na aankomst rapport kwam uitbrengen.
's Middags is Chamberlain door den koning in audiëntie ontvangen; een vol uur heeft deze audiëntie geduurd.
De algemeene indruk te Londen is, dat na Chamberlain's rede van 17 Maart thans energieke pogingen gedaan worden om een gesloten front te vormen van landen, die bereid zijn zich tegen eventueele verdere agressie te weer te stellen.
Sir Nevile Henderson, de Britsche gezant te Berlijn en Coulondre, de Fransche ambassadeur te Berlijn, zijn naar resp. Londen en Parijs ontboden om rapport uit te brengen. Ook de Duitsche ambassadeurs te Londen en Parijs resp. von Dirksen en graaf von Welczeck zijn naar Berlijn ontboden, eveneens met hetzelfde doel.

Hitler's ontvangst te Berlijn.
Een geestdriftige menigte heeft Hitler op 19 Maart 's avonds te Berlijn verwelkomd, toen hij terugkeerde van zijn reis door het in zulk een kort tijdsbestek geannexeerde Tsjecho-Slowakije. Voor de honderdduizenden in de Duitsche hoofdstad was het niet alleen „de dag van het leger", maar een viering van Duitschlands jongste succes: de bezetting van Bohemen, Moravië en Slowakije, volgens Göring's toespraak.

Frankrijk. — Premier Daladier krijgt vèrstrekkende volmachten in Kamer en Senaat.
De Fransche Kamer heeft op 18 Maart met 321 tegen 264 stemmen en circa 20 onthoudingen het volmachten-ontwerp goedgekeurd, nadat zij te voren met 316 tegen 262 stemmen het tegenontwerp van den socialistischen afgevaardigde Monnet en een aantal amendementen ongeveer met dezelfde meerderheid verworpen had.
Nadat het voorstel-De Kerillis om het ontwerp niet in behandeling te nemen was verworpen, was de overwinning der regeering feitelijk al verzekerd. De samenstelling der oppositie heeft geen wijziging ondergaan: Alle andere afgevaardigden, met uitzondering natuurlijk van De Kerillis, hebben zich achter de regeering geschaard.

Premier Daladier zeide o.a.:
„Ik ga op mijn weg voort. Het heil van het geheele land staat op het spel en daarmede ook van de republiek. Het is thans geen tijd meer voor woorden, voor stapels amendementen en sub-amendementen," verklaarde de heer Daladier.
„Ik ga op mijn weg voort en ieder moet maar weten of hij met mij mede wil gaan. Ik aanvaard geen enkele wijziging van den tekst dien ik voorgesteld heb. Ik zal van alle Franschen meer arbeid vragen en meer geld. Iedereen moet veel harder worden aangepakt dan tot dusver, maar dit is niet gericht tegen eenige klasse of partij."
Met de verzekering, dat hij zelf het belang van het vaderland niet van dat der republiek scheidde zooals de socialisten het hadden willen doen voorkomen omdat beide onwrikbaar verbonden zijn, besloot de heer Daladier zijn rede die door twee derde der Kamerleden luid toegejuicht werd.
In een vergadering van de radicaal-socialistische Kamerfractie heeft Daladier op 18 Maart nog de volgende verklaring afgelegd:
„Er zijn weer 48 uren verloren gegaan aan twist over de middelen, die ik niet kan ontberen bij het voortzetten van mijn actie tot behoud van het vaderland. Er wordt gesproken van een meerderheid, ik krijg den raad de regeering uit te breiden om de basis van verantwoordelijkheid te vergrooten. Ik was hiertoe volkomen bereid. Maar ge hebt gehoord hoe zij hebben gesproken. Mijn gedachte, die is gerijpt in de stilte van mijn werkkamer, is, dat deze nationale eenheid, die ik niet minder noodzakelijk acht dan wie ook, op het oogenblik niet te verwezenlijken is, omdat de politieke hartstochten niet voldoende zijn gekalmeerd.
Wat mij betreft, ik houd mijn oogen dag en nacht gevestigd op de grens. In deze stemming, die niets anders is dan nationaal, verzoek ik u mij uw vertrouwen te blijven geven. Er zijn maatregelen, die onmiddellijk genomen moeten worden."
Na een debat, dat nauwelijks drie uur duurde, heeft de Senaat op 19 Maart op zijn beurt de volmachten-

wet aangenomen en wel met de overweldigende meerderheid van 286 tegen 17 stemmen.
De decreten zijn bijna alle voorgesteld door den minister-president, tevens minister van Landsverdediging, en kunnen in de volgende groepen worden verdeeld:

A. Militaire maatregelen.
1e. een decreet, dat de regeering machtigt, alle reservetroepen en meer in het bijzonder de miliciens, die minder dan twee jaar geleden hun dienstplicht vervuld hebben, onder de wapenen te roepen;
2e. een decreet, waarbij de kaders van het leger (officieren en onderofficieren) uitgebreid worden;
3e. een decreet, waarbij de bezetting van het zesde district (de streek rond Reims), wordt verdubbeld.

B. Maatregelen tot verhooging van de productie.
4e. een decreet, dat aan alle bestellingen voor de nationale defensie den voorrang geeft boven de andere.
5e. een decreet, waarbij de arbeidsduur en de tarieven voor de te verrichten overuren verhoogd worden.
6e. een decreet, aangaande de collectieve arbeidsovereenkomsten in de vliegtuigindustrie.
7e t. m. 12e. administratieve maatregelen van ondergeschikt belang.

C. Diverse maatregelen.
13e. een decreet betrekking hebbend op berichten en inlichtingen van militairen aard.
14e. een decreet aangaande de organisatie van een centralen inlichtingendienst bij het minister-presidium.
15e. decreet betreffende de faciliteiten voor onteigening, wat betreft werken voor de passieve verdediging. **(Vor. ber. Daladier 3676 F.)**

Italiaansche critiek.

Het Italiaansche blad Lavorno Facista noemt de wet op de volmachten voor de regeering van Daladier een „dreigenden en uitdagenden maatregel".
Het blad schrijft o.a.: dit nieuwe initiatief klinkt als een uitdaging.
Het vormt een factor tot verstoring van den vrede en een zinloozen stap naar oorlog.
De andere Italiaansche bladen schrijven in denzelfden geest.

20 Maart. — Von Neurath Rijksprotector voor Bohemen en Moravië.

De Führer heeft Rijksminister Konstantin, Freiherr Von Neurath, benoemd tot „Rijksprotector" in Bohemen en Moravië, met als ambtszetel Praag.
(Vor. ber. Von Neurath 3126 A.)

Felle toon der Duitsche bladen.

In een artikel onder het opschrift: „Handen af van Midden-Europa", schrijft de „Völkischer Beobachter" over de houding van Engeland gedurende de laatste drie dagen, welke blijk geeft van een absoluut onbegrip, van politieke en historische onkunde en van moreele en openlijke machtpolitieke vijandigheid.
Het blad zet uiteen, dat, wanneer de Engelsche bladen en eenige Engelsche ministers de werkelijke houding weergeven van de Britsche natie, „wij Groot-Brittannië in den vervolge zullen moeten beschouwen als ondubbelzinnigen vijand van de natuurlijke ontwikkeling van Duitschland en dat zou Duitschland dwingen zijn jarenlange, eerlijke hoop op een overeenstemming met de Engelschen te begraven en zijn politiek jegens het Britsche Rijk definitief aan een breede wijziging te onderwerpen."
Dan zou ook blijken, dat de grondzuil van de nationaal socialistische politiek tegenover Brittannië, het vlootverdrag, op zand rust.

Engelsche Handelsmissie niet naar Berlijn.

De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft medegedeeld, dat, in verband met den toestand in Europa, het oogenblik niet geschikt wordt geacht, om het voorgenomen bezoek van den Britschen minister van Handel, Stanley, te laten doorgaan. Het bezoek is derhalve uitgesteld en de Duitsche regeering is van dit besluit in kennis gesteld.
Naar men weet, zou de Britsche minister van Handel deel uitmaken van de Engelsche handelsmissie, die naar Berlijn zal vertrekken voor het voeren van besprekingen met de Duitsche instanties.
(Vor. ber. Groot-Duitschland—Engeland 3640 F.)

21—24 Maart. — Engeland, Frankrijk en Sovjet-Rusland. - Gemeenschappelijke stap. —
Uit Londen wordt vernomen, dat de Engelsche, Fransche en Russische regeeringen mogelijkerwijs binnen zeer korten tijd een verklaring zullen afleggen, waarin zij haar afkeuring uitspreken over aanvalsdaden en in het bijzonder over de wijze, waarop Duitschland in Tsjecho-Slowakije te werk is gegaan. Men hoopt, dat andere landen en in het bijzonder de kleine mogendheden hun formeele goedkeuring aan deze verklaring zullen hechten en daarna zal Engeland wellicht een specifieke verplichting voor het tegengaan van verdere aanvalsdaden op zich nemen.
Neville Chamberlain, de Britsche premier, zal binnenkort een volledige verklaring afleggen.

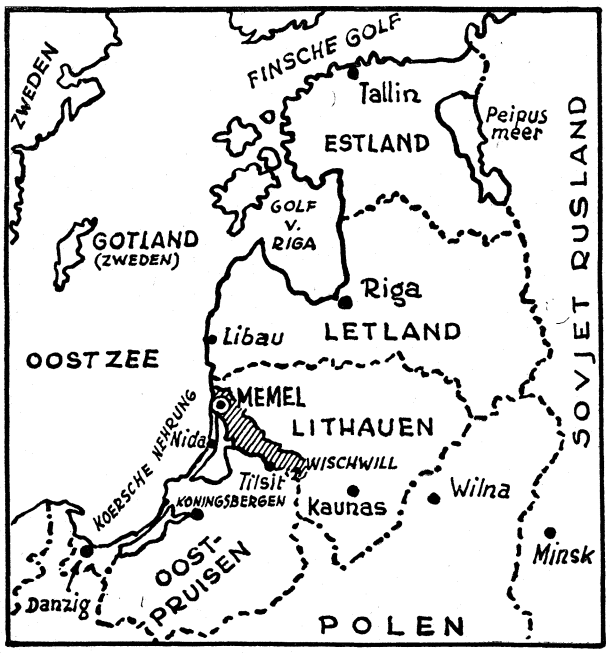
Lord Halifax's betoog. —
In het Hoogerhuis heeft op 20 Maart de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, een overzicht gegeven van den toestand kort voor en na de annexatie van Bohemen en Moravië. De hoofdpunten van zijn betoog waren de volgende:
Men kan onmogelijk gelooven, dat het besluit van sommige Slowaaksche leiders om met Praag te breken zonder invloed van buiten tot stand is gekomen.
De Tsjechen hebben groote terughoudendheid getoond tegenover Duitsche provocaties; de meeste incidenten voor de invasie zijn met opzet uitgelokt.
Reeds voor de besprekingen van president Hacha te Berlijn waren eenige punten van Tsjecho-Slowakije bezet. Men mag aannemen, dat de onderhandelaars te Berlijn capituleerden om hun volk de gevolgen van een verwoestend luchtbombardement te besparen.
De politiek van München, waarvan Londen oprecht hoopte, dat zij slagen zou, is door de gebeurtenissen gelogenstraft. De vraag is thans, of er garanties zijn, dat de Duitsche methoden niet elders zullen worden toegepast. Elk land, dat zijn souvereiniteit op prijs stelt, is thans gewaarschuwd tegen het gevaar van binnen, dat geïnspireerd wordt van buiten.
Onder de huidige omstandigheden moeten de landen wel overwegen, of zij niet moeten terugkeeren tot de politiek der collectieve veiligheid. De Britsche regeering, die de les getrokken heeft uit de jongste gebeurtenissen, is in nauw overleg getreden, niet alleen met de Dominions, doch ook met andere regeeringen.
En lord Halifax eindigde met de waarschuwende woorden: „Alle pogingen om een heerschappij aan Europa op te leggen zijn geëindigd met een ramp voor hen, die ze ondernamen."
(Vor. ber. Lord Halifax 3674 D.)

Italië bevestigt trouw aan de politiek van as Rome—Berlijn. - Groote Fascistische Raad. —
Op 21 Maart heeft de Groote Fascistische Raad onder voorzitterschap van Mussolini, de vierde zitting van het zeventiende jaar der fascistische jaartelling gehouden.
Vóór het begin der besprekingen heeft de Duce een motie voorgelezen, waarin wordt verklaard, dat de Groote Raad aan den vooravond van den twintigsten jaardag van de stichting der fasci met dankbaarheid de in den strijd gevallen kameraden herdenkt, en de kameraden, die van het begin af deel hebben uitgemaakt van de beweging, begroet op de groote bijeenkomst te Rome, waar zij door hun tegenwoordigheid aan de geheele wereld bewijzen, dat de leuze van het fascisme thans nog, evenals toen was en zal blijven: „gelooven, gehoorzamen, strijden".
De Groote Raad juichte deze dagorder van den Duce toe. Deze besprak vervolgens de jongste gebeurtenissen en gaf een uitvoerige uiteenzetting van den internationalen toestand.
Na de besprekingen nam de Raad de volgende motie aan:
„De Groote Fascistische Raad verklaart, ten aanzien van de dreigende vorming van een „democratisch eenheidsfront, verbonden met het bolsjewisme — tegen de autoritaire staten" — een eenheidsfront dat geen vrede, doch oorlog brengt — dat hetgeen in Centraal-Europa is geschied in de eerste plaats een gevolg is van het Verdrag van Versailles. Op dit oogenblik bevestigt de Raad zijn volledige verknochtheid aan de politiek van de as Rome—Berlijn."

In hun commentaar op de verklaringen van den Raad wijzen de Romeinsche bladen op de volgende drie punten:
1) de dreigende vorming van een eenheidsfront van democratieën, verbonden met de Sovjets tegen de totalitaire staten beteekent, dat de democratieën een oorlog voorbereiden;
2) de huidige gebeurtenissen zijn het onvermijdelijke gevolg van de vergissingen en verkeerdheden in het Verdrag van Versailles;
3) Italië bevestigt opnieuw duidelijk zijn volledige aanhankelijkheid aan de politiek van de as.
(Vor. ber. Groote Fascist. Raad 3649 D.)

Litauen staat het Memelgebied aan Duitschland af. —
De ministerraad van Litauen heeft op 22 Maart, nadat de minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys, verslag had uitgebracht van zijn onderhoud met den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, von

Ribbentrop, waarin hij zijn Litauschen collega op het hart zou hebben gedrukt de minnelijke schikking waarop Berlijn aandrong te aanvaarden teneinde onlusten in het Memelgebied te vermijden, besloten dit verzoek in te willigen.
Dit besluit is nog op 22 Maart ter kennis van de Litausche Sejm gebracht, en een Litausche delegatie is reeds naar Berlijn vertrokken om de overdracht van het gebied te regelen.



Memelgebied.

Handelsbesprekingen tusschen Parijs en Berlijn gestaakt. — Het „Agence Economique" bericht dat de Fransch-Duitsche economische besprekingen zijn opgeschort. De ambtenaren van het ministerie van Handel, die met den directeur van de commercieele besprekingen samenwerkten, zijn naar Parijs teruggekeerd. **(V. b. Frankrijk—Groot-Duitschland 3569 D.)**

Londen beducht voor Duitsche agressie tegen Roemenië. - Voeling met Moskou. —
De Britsche regeering heeft op 18 Maart de regeering te Moskou medegedeeld, dat zij ernstige redenen heeft daden van geweld tegenover Roemenië te vreezen. Londen heeft Moskou bij deze gelegenheid inlichtingen gevraagd nopens de houding welke de Russische regeering in dit geval zou aannemen.
In antwoord hierop heeft Rusland voorgesteld een conferentie te beleggen van de staten welke hierbij het meest geïnteresseerd zijn, t.w. Groot-Brittannië, Frankrijk, Polen, Roemenië, Turkije en de Sovjet-Unie.
De Russische regeering is van meening, dat een dergelijke conferentie de beste mogelijkheden biedt om klaarheid te brengen in den werkelijken toestand en in de positie van alle aan de conferentie deelnemende naties.

A. **ROEMENIE. — Handelsaccoord met Duitschland.**
Na langdurige gevoerde onderhandelingen, die in December 1938 waren begonnen, werd op 23 Maart '39 te Boekarest een Duitsch-Roemeensche overeenkomst geteekend, welke den grondslag vormt voor een verdere uitbreiding der wederzijdsche handelsbetrekkingen.
In Roemeensche politieke kringen heeft men den indruk gekregen, dat Roemenië heeft toegestemd in veel meer dan het oorspronkelijk wenschte te onderteekenen.
Duitsche kringen noemden de overeenkomst een soort Duitsch-Roemeensch vijfjarenplan.
De voornaamste punten der overeenkomst zijn:

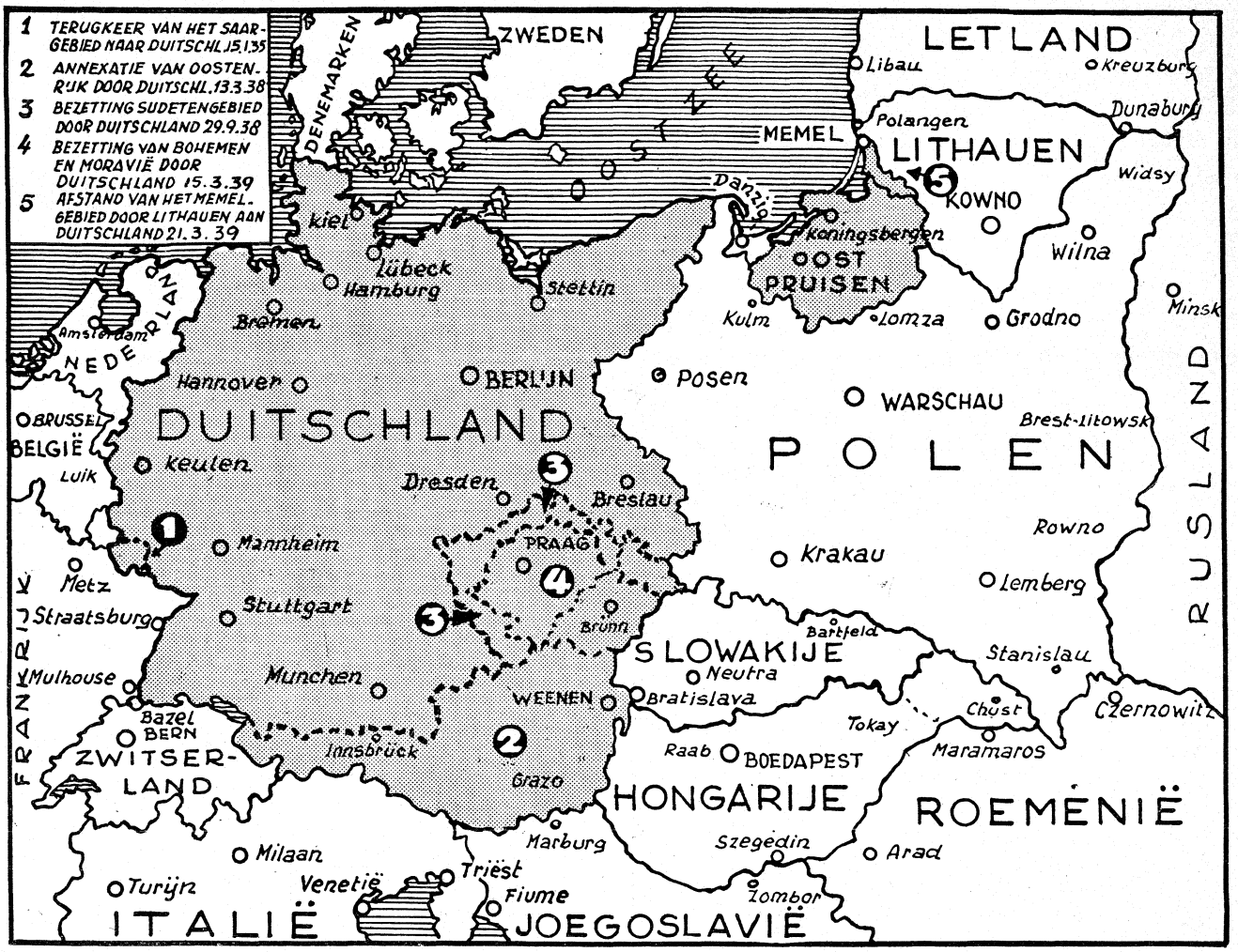
1) Duitschland zal hulp verleenen bij den toenemenden verbouw van oliehoudende planten (soya en zonnebloemen), vlas en hennep, veevoeder, zooals hooi, wortelen en maïs.
2) Roemenië zal bauxiet en andere zeldzame ertsen in Noord-Roemenië exploiteeren. De bauxiet komt er veel voor en volgens de nieuwe Duitsche methoden kan er gemakkelijk zuiver aluminium worden gewonnen.
3) Een Duitsch-Roemeensche maatschappij zal de minerale oliebronnen exploiteeren en een program opstellen voor het boren en distribueeren der oliën.
4) Het economisch plan behelst bovendien het leveren van oorlogsmateriaal en uitrustingsstukken voor het Roemeensche leger, de marine, de luchtmacht en de bewapeningsindustrie, alsmede de oprichting van openbare bedrijven en de levering van machines.
Het verdrag gaat, volgens de Roemeensche pers, van het principe uit, dat Roemenië zijn economische onafhankelijkheid volledig behoudt. In dien zin heeft zich de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, die het verdrag heeft onderteekend, uitgelaten. (D. N. B. - Telex-A. N. P.)

25 MAART 1939

B. **ITALIE. — Troonrede van den Koning van Italië. - Opening van de nieuwe Kamer van Fasci en Corporaties. - Engeland en Frankrijk. —**
Geheel Italië vierde op 23 Maart '39 het twintigjarig bestaan der fasci. De plechtige viering van den jaardag ging gepaard met de opening van de nieuwe Kamer van Fasci en Corporaties door den Keizer-Koning.
In zijn Troonrede verklaarde Koning Victor Emanuel o.a. het volgende:
Wat Groot-Brittannië betreft, de accoorden van 16 April hebben gunstige voorwaarden geschapen voor een consolidatie en een hervatting der normale betrekkingen tusschen beide landen.
Sprekende over Frankrijk zeide de Koning het volgende: „Wat Frankrijk betreft, in een officieele nota van 17 December 1938 (zie pag. 3590 A) heeft mijn regeering vastgelegd, welke kwesties op dit oogenblik de beide landen van elkaar gescheiden houden." (Telex-A. N. P.) **(V. b. Koning Victor Em. 3205 C.; Kamer van Fasci en Corporaties 3582 C.)**

C. **ENGELAND. — Het bezoek van het Fransche Staatshoofd, president Lebrun, van 21—24 Maart '39.**
Het Fransche Staatshoofd, president Lebrun en Mevrouw Lebrun, met gevolg, hebben op 24 Maart hun driedaagsch bezoek aan de Engelsche hoofdstad, waar zij de gasten van het Engelsche Koningspaar waren in Buckingham Palace, volbracht.
Was de reis naar Engeland oorspronkelijk slechts bedoeld als contra-visite, als beleefdheidsbezoek, door de onverwachte ontwikkeling van den internationalen toestand is zij tot een evenement van groote politieke beteekenis geworden.
De Fransche president werd vergezeld door den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, den secretaris-generaal van het presidentieel bureau, André Magre, generaal Braconnier, den directeur van het kabinet van den minister van Buitenlandsche Zaken, Bressey, alsmede door kapitein-ter-zee Krantz en luitenant-kolonel Tassin van het militaire huis van Lebrun.
Mevrouw Lebrun werd vergezeld door mevr. Braconnier en mevr. Loze.
De Fransche gasten werden te Dover verwelkomd door den hertog van Gloucester, die vergezeld was door den Franschen ambassadeur, den heer Corbin, en het Britsche gevolg dat den hoogen bezoekers ter beschikking was gesteld en waartoe behoorden burggraaf Attendale, vlootadmiraal Sir Reginald Tyrnhitt, luitenant-kolonel Pierce Legh, kapitein Holland, vlootattaché der Britsche ambassade te Parijs en kapitein Colyer, luchtvaartattaché.
Op het Victoria-station te Londen had de plechtige ontvangst plaats door Koning George en Koningin Elizabeth en de andere leden der Koninklijke familie, den premier Neville Chamberlain, de leden van het kabinet en hoofden van diensten.
De Engelsche bevolking heeft den President der Fransche republiek, Mevrouw Lebrun en de Fransche gasten met overweldigende geestdrift ontvangen.
Aan het feestmaal van 195 gasten in Buckingham Palace sprak de Engelsche Koning o.a.:
„Wij zijn ons ten volle bewust van de moeilijkheden, die voor ons liggen, doch ik ben ervan overtuigd, dat wij beiden met geloof en hoop de toekomst mogen tegemoetzien, in het bewustzijn van onze kracht en van die onsterfelijke geestelijke kwaliteiten, die onze volken onderscheiden en die zich vooral in de ure des gevaars openbaren."
In zijn antwoord zeide president Lebrun o.a.:
„Ik ben er zeker van, dat het gezamenlijke streven der Britsche en Fransche staatslieden ertoe zal bijdragen, dat de wereld de onrustige periode, welke zij doormaakt, te boven komt."
Op 24 Maart te kwart voor tien in den ochtend is president Lebrun met zijn echtgenoote per auto van Buckingham Palace naar Victoria Station vertrokken, vanwaar de Fransche hooge gasten de terugreis naar Parijs hebben aanvaard.
De Fransche president werd vergezeld door den Koning, Koningin Elizabeth en de prinsesjes Elizabeth en Margareth Rose.
(Times - Le Matin)
(Vor. ber. Koning George VI 3536 G.; President Lebrun 1911 C.; Engeland—Frankrijk 3693 C.)

A. DUITSCHLANDS EXPANSIE IN CENTRAAL-EUROPA. — Bohemen en Moravië; wat Duitschland in handen viel. - Amerikaansche nota. - Verdrag met Slowakije. - Het Memelgebied. - Verdrag met Litauen. - Hitlers rede te Memel. - Verklaring van den Britschen premier Neville Chamberlain. - Tsjechische leger wordt ontbonden. - Gelukwenschen van Von Ribbentrop aan Hongarije. - Slowaaksche grenzen en Hongarije. - Diplomatieke gedachtenwisselingen der democratische staten. - Beteekenis van het Memelgebied. - Geen Engelsche voorschotten aan Tsjechië. - Blokkeering van Tsjechische bezittingen in Engeland. - Polens positie en Bohemen en Moravië. - Waarde der Tsjechische kroon. - Tsjechische legaties. —



Uitbreiding van Duitschland van 15 Januari 1935—21 Maart 1939.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Bohemen en Moravië. - Wat het Derde Rijk in handen viel. —

Met de inlijving van Bohemen en Moravië heeft Duitschland een goeden slag geslagen; niet slechts in politiek en strategisch, doch ook in economisch opzicht. De rijkdom van de Tsjecho-Slowaaksche republiek en haar bodem blijkt wel uit de volgende globale opsomming, waarover Göring, als „Beauftragter für das Vierjahresplan" thans de beschikking krijgt.

Tsjecho-Slowakije omvatte

Aan **Industrie:** Alcohol: 960 distilleerderijen, waar 12.000 arbeiders werkten, met een jaarlijksche productie van 600.000 hl. zuiveren alcohol; Chemicaliën: 700 ondernemingen met in totaal 62.000 arbeiders, die een jaarlijksche productie hadden van ongeveer 150.000 wagons chemische voortbrengselen; Hout: een jaarlijksche productie van ongeveer 12 millioen kubieken meter voor bewerking en 8 millioen kubieken meter voor brandstof; bij een voorraad van 4.800.000 ha. bosch, waarvan 75 pct. pijnboomen. Kolen: 41.000 mijnwerkers brengen jaarlijks 8 à 10 millioen ton steenkool en ongeveer 2 millioen ton cokes boven den grond; Lucifers: 6000 arbeiders in 21 fabrieken produceeren jaarlijks 80 à 120 millioen doozen lucifers; Papier: 60 papier-, 40 karton-, 70 cellulose- en houtpulpfabrieken produceeren jaarlijks 35.000 tot 50.000 wagons.

Aan **Landbouw:** Tarwe, 10 millioen kwintalen; rogge, 13½ millioen kw.; gerst, 12 millioen kw.; haver, 13½ millioen kw.; mais, 3.100.000 kw.; aardappelen, 64 millioen kw.; suikerbieten, 62 millioen kw.; beetwortelen, 28 millioen kw.; koolraap, 4½ millioen kw.; groenten, 90 millioen kw.; wijn, 650.000 hl.;

Veestapel: 4.500.000 runderen; 1.000.000 schapen; 1.250.000 geiten; 2.100.000 varkens; 610.000 paarden; 16 millioen kippen; 2 millioen ganzen.

Mineralen: goud, zilver, graphiet, koper, kaoline: 500.000 ton, waarvan 200.000 voor export; pyriet: 75.000 ton; steenzout: 65.000 ton per jaar.

Lederindustrie: de Bat'a-fabrieken te Zlin zijn de grootste schoenfabrieken van Europa; er werken 32.000 arbeiders, en de jaarlijksche productie beloopt 20 à 30 millioen paar schoenen. In 250 leerlooierijen arbeiden 13.000 arbeiders met een wekelijksche productie-capaciteit van 150.000 huiden. In de zeemleerindustrie worden per week 20.000 bewerkte huiden afgeleverd; jaarlijks produceert de handschoenenindustrie 12 millioen paar.

Luchtvaart: de vliegtuigenfabriek „Avia" (Miles, Bendy en Co.) te Praag fabriceert 200 tot 500 vliegtuigen per jaar. De Mij. „Aero", eveneens te Praag, fabriceert jaarlijks 700 tot 1000 machines. Vliegtuigmotoren werden vervaardigd bij Waltar en Skoda.

Aan **fabrieken** bezit Tsjecho-Slowakije, naast de reeds genoem-

de Bat'a-fabrieken de Skoda-fabrieken te Pilsen, na Krupp de grootste wapenfabriek van Centraal-Europa. Hier werken 42.000 arbeiders; de jaarlijksche productie omvat: 340.000 ton gietijzer, 360.000 ton staal en 385.000 ton plaatijzer.
Bürgerbräu te Pilsen is de grootste brouwerij ter wereld. Jaarlijks worden er 4 à 5 millioen hl. bier geproduceerd.
De N.V. Boheemsche glasfabrieken, waar 15.000 arbeiders werkzaam zijn, produceeren jaarlijks 90.000 ton spiegelglas.
De N.V. Kosmanory heeft 12.000 textiel-arbeiders in haar dienst, die met 200.000 spoelen werken.
Lauren en Klement, te Mlada Boleslaw, produceeren jaarlijks ongeveer 20.000 automobielen.
De N.V. Mechanische Constructies, met 11.000 arbeiders, brengen jaarlijks pl.m. 250.000 ton aan afgewerkte producten voort.
De hoogovens van Withowicz, waar 35.000 arbeiders werken, produceeren jaarlijks 750.000 ton staal, 600.000 ton plaatijzer en 2000 ton gietijzer per dag.

Goud- en Deviezenvoorraad. — Voortaan zullen Tsjechië en Slowakije deel uitmaken van het economische stelsel van Duitschland en het onmiddellijk gevolg hiervan zal zijn, dat de spanning op het Duitsche economische leven wordt verminderd, aldus „Fin. News".
Duitschland, zoo vervolgt het blad, zal de contrôle verkrijgen over ongeveer 60 millioen pond sterling, aan goud, buitenlandsche deviezen en realiseerbare activa.

Tsjechische Nationale Bank. — De vroegere Tsjecho-Slowaaksche Nationale Bank draagt thans den titel van Nationale Bank te Praag. Volgens den bankstaat over de tweede week van Maart is de regeling met de Duitsche Rijksbank met betrekking tot de in het Sudetengebied indertijd in omloop zijnde bankbiljetten en de overeenkomst in zake de verdeeling van den goudvoorraad reeds ten uitvoer gelegd. Van de goudreserve werd 466 millioen kronen aan de Rijksbank overgemaakt, zoodat de Praagsche Nationale Bank nog beschikt over een goudvoorraad van 1.9 milliard kronen. De bankbiljettencirculatie is dienovereenkomstig gedaald met 1250 millioen kronen, daar de in het Sudetengebied zijnde Tsjechische bankbiljetten uit de circulatie werden genomen. De gouddekking voor de in het protectoraat Bohemen en Moravië, in Slowakije en Karpathen-Rusland nog in omloop zijnde Tsjechische bankbiljetten ad 5.4 milliard kronen bedroeg 35.4 pct.

Amerikaansche nota aan Duitschland. — De Amerikaansche nota aan Duitschland, waarin geweigerd wordt de wettigheid te erkennen van het Duitsche protectoraat is een copie van de verklaring van Sumner Welles van 17 Maart, waarin Duitschlands „daden van moedwillige wetteloosheid en willekeurig geweld" veroordeeld worden. **(Vor. ber. 3711 C.)**

Slowakije. - Verdrag met Duitschland. — Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Berlijn:
Het op 18 Maart, te Weenen, en op 23 Maart, te Berlijn, gedateerde en door rijksminister von Ribbentrop eenerzijds en Tiso, Tuka en Durcansky anderzijds onderteekende „Schutzvertrag" met Slowakije is gepubliceerd.
In de inleiding wordt gezegd, dat de Duitsche diplomatieke regeering, nadat de Slowaaksche staat zich onder de bescherming van het Rijk had gesteld, met Slowakije is overeengekomen de daaruit voortvloeiende gevolgen in een verdrag vast te leggen.
Te dien einde zijn de volgende bepalingen overeengekomen:
Art. 1. Het Duitsche Rijk neemt de bescherming op zich van de politieke onafhankelijkheid van den Slowaakschen staat en de onschendbaarheid van zijn gebied.
Art. 2. Voor de ten uitvoerlegging van de door het Duitsche Rijk opgenomen bescherming heeft het Duitsche leger te allen tijde het recht in een zone, ten westen bepaald door de grens van den Slowaakschen staat en ten Oosten door de algemeene lijn: Oostrand van de Kleine Karpathen, de Witte Karpathen en Oostrand van het Javornik-gebergte, militaire werken te bouwen en in de door haar noodig geachte sterkte bezet te houden.
De Slowaaksche regeering zal er voor zorgen, dat de voor deze stellingen noodige grond ter beschikking zal worden gesteld van het Duitsche leger.
Voorts zal de Slowaaksche regeering toestemmen in een regeling, welke noodig is om den Duitschen troepen vrijstelling te verleenen van douane-rechten voor hun proviandeering, zoomede voor de leveranties uit Duitschland ten behoeve van de militaire werken.
In de bovenomschreven zone worden de militaire souvereiniteitsrechten uitgeoefend door het Duitsche leger. Personen van Duitsch staatsburgerschap, die op grond van een particuliere overeenkomst te werk gesteld zijn aan de inrichting der militaire stellingen in genoemde zone, staan in zooverre onder de Duitsche rechtspraak.
Art. 3. De Slowaaksche regeering zal haar eigen militaire krachten in nauw overleg met het Duitsche leger organiseeren.
Art. 4. Volgens de overeengekomen betrekkingen van bescherming zal de Slowaaksche regeering haar buitenlandsche politiek steeds voeren in overeenstemming met de Duitsche regeering.
Art. 5. Deze overeenkomst treedt bij de onderteekening direct in werking en geldt voor 25 jaar. De beide regeeringen zullen zich voor den afloop van dezen termijn tijdig met elkander verstaan voor een verlenging.
(Vor. ber. Slowakije 3702 A.)

Memelgebied. - Verklaring van den Litauschen minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys. — Het Deutsches Nachrichtenbüro meldt:
In den nacht van 21—22 Maart heeft de regeering van Litauen de volgende verklaring gepubliceerd:
„Nadat de minister van Buitenlandsche Zaken Urbsys op 21 Maart te Kaunas was teruggekeerd, heeft hij in den ministerraad verslag uitgebracht over de resultaten van de besprekingen, welke hij heeft gevoerd met den minister van Buitenlandsche Zaken van Duitschland, von Ribbentrop.
Hieruit bleek, dat de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken uit naam van de Duitsche regeering aan de regeering van Litauen heeft voorgesteld het Memelgebied aan Duitschland terug te geven. Von Ribbentrop noemde dit de eenige doeltreffende oplossing, welke den vrede kon dienen en voegde hieraan toe, dat indien dit teruggeven tot stand kwam langs den weg van vrije overeenstemming, Duitschland op uitgebreide schaal rekening zou houden met de economische belangen van Litauen in de haven van Memel.
Minister von Ribbentrop legde er verder den nadruk op, dat deze regeling ook in overeenstemming was met den duidelijk kenbaar gemaakten wensch van de Duitsche bevolking van Memel. Ook verklaarde hij, dat deze oplossing de goede betrekkingen tusschen beide landen in de toekomst zou dienen en hij herinnerde aan den bekenden eisch van de geheele Memelduitsche bevolking in zake een terugkeer bij het rijk.
De stemming in het Memelgebied was volgens hem dusdanig, dat de regeling van het vraagstuk op den door Duitschland voorgestelden grondslag thans dringend noodzakelijk is ten einde botsingen te voorkomen.
Nadat de minister zijn verslag had beëindigd, heeft de ministerraad den toestand breedvoerig besproken. Nog vandaag zou de minister van Buitenlandsche Zaken in de geheime zitting van de Sejm verslag uitbrengen. **(Vor. ber. Memel 3711 C.)**

Tekst van het Duitsch-Litausche verdrag. — Het Duitsch-Litausche verdrag van 23 Maart over het teruggeven van Memel luidt als volgt:
„De Duitsche rijkskanselier en de president van de republiek Litauen hebben besloten door een verdrag de hereeniging van het Memelgebied met Duitschland te regelen, hiermede de tusschen Duitschland en Litauen hangende vraagstukken op te lossen en zoo den weg te effenen voor vriendschappelijke betrekkingen tusschen beide landen.
Te dien einde zijn tot gevolmachtigden benoemd voor den rijkskanselier de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en voor den president der Litausche republiek de Litausche minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys, en den Litauschen gezant te Berlijn, Skirpa, die, nadat de volmachten in goede orde bevonden waren, het volgende overeen zijn gekomen:

Artikel 1. Het door het verdrag van Versailles van Duitschland afgescheiden Memelgebied wordt met ingang van 23 Maart met het Duitsche rijk hereenigd.

Artikel 2. Het Memelgebied zal onmiddellijk door de Litausche militaire- en politiemacht worden ontruimd. De regeering van Litauen zal er voor zorg dragen, dat het gebied bij de ontruiming in ordelijken toestand wordt achtergelaten. Beide partijen zullen, voor zoover noodig, commissarissen benoemen, voor het overnemen van die overheidsorganen, welke niet in handen van de autonome autoriteiten van het Memelgebied liggen.

Artikel 3. Ten einde rekening te houden met de economische behoeften van Litauen zal te Memel voor Litauen een vrijhavenzone worden ingesteld. De bijzonderheden worden geregeld in een bijlage bij dit verdrag.

Artikel 4. Ter bekrachtiging van haar besluit een vriendschappelijke ontwikkeling der betrekkingen tusschen Duitschland en Litauen te waarborgen, nemen beide partijen de verplichting op zich, noch over te gaan tot daden van geweld tegenover elkaar, noch één, tegen een der beide partijen gerichte daad van geweld door derden, te steunen.

Artikel 5. Dit verdrag treedt in werking met de onderteekening. Ter bekrachtiging hiervan hebben de gevolmachtigden van beide

partijen dit verdrag onderteekend. Opgesteld in de Duitsche en in de Litausche taal.

Berlijn, 22 Maart 1939.

w.g. JOACHIM VON RIBBENTROP
URBSYS
SKIRPA

De bijlage, waarin sprake is in artikel 3 van het verdrag tusschen Duitschland en Litauen in zake de hereeniging van het Memelgebied bij Duitschland, luidt als volgt:

1. Het Duitsche havenbestuur te Memel, dat het beheer op zich neemt van het Litausche staatseigendom in de haven van Memel, dat overeenkomstig de hereeniging van Memel met den Duitschen staat, van Litausch eigendom overgaat in Duitsch bezit, zal met een, in overleg tusschen de Duitsche en de Litausche regeering te Memel op te richten maatschappij met overwegend Litausch kapitaal, genaamd de „Havenmaatschappij van Memel" een privaatrechtelijke overeenkomst sluiten over het overlaten en het bevoorrechte gebruik van de havenwerken van Memel.
In deze overeenkomst zal worden bepaald, dat het havenbestuur aan de maatschappij voor 99 jaar verpacht het gebruik van havenwerken, terreinen en watervlakte in de haven van Memel in nog nader overeen te komen omvang.
De maatschappij is verplicht de haveninstallaties ter beschikking te stellen van het algemeene verkeer.
De huur wordt, in verband met de door Litauen in Memel geïnvesteerde gelden, als voldaan beschouwd.
De maatschappij zal zorg dragen voor het onderhoud, het bedrijf en de eventueele uitbreiding van het aan haar in pacht afgestane gebied.
De havengelden worden door de maatschappij geïnd, het tarief wordt door het havenbestuur, op grond van de voorstellen der maatschappij vastgesteld.
2. Aan de havenmaatschappij van Memel zal vèrgaande belasting-reductie worden toegestaan. Vrije gebieden zullen worden afgepaald en de douanecontrôle zal aan de grens van deze gebieden worden uitgeoefend. Verder blijven alle Duitsche souvereine rechten op het verpachte gebied bestaan.
Het verkeer met de vrije zone zal worden geregeld door de spoorwegverbinding met Krottingen, waarover gesloten treinen zonder het betalen van douanerechten kunnen verkeeren tegen een nader te bepalen tarief. Ook het andere verkeer, over wegen en waterwegen zal zooveel mogelijk vergemakkelijkt worden.
De geschillen, vooral wat rechten en belasting betreft, welke kunnen ontstaan voor Litausche schepen in de haven van Memel, zullen op tegemoetkomende wijze worden geregeld tusschen de bevoegde Duitsche en Litausche autoriteiten.

(Vor. ber. Memel 3715 A.)

Duitsche troepen in het Memelgebied. — Op 23 Maart zijn de Duitsche troepen in het Memelgebied binnengerukt.

Adolf Hitler spreekt te Memel. — Uit Memel meldt het Deutsches Nachrichtenbüro: Hitler heeft op 23 Maart na de begroeting door Neumann op het Theaterplein het woord gevoerd. Hij zeide verheugd te zijn, dat hij de Memelduitschers in het Grootduitsche Rijk had kunnen opnemen. Het Duitsche vaderland heeft de Memelduitschers niet vergeten en de Memelduitschers hebben hun oude vaderland niet vergeten. De Memelduitschers worden nu opgenomen in den grooten stroom van Duitsch nationaal leven, geloof, hoop en zoo noodig ook offervaardigheid. Gij Memellanders zijt grensbewoners en gij zult dit beter begrijpen dan zij, die het geluk hebben in het hart van het Rijk te mogen wonen. Gij vormt een grensland en zult ervaren, wat het beteekent niet verlaten te zijn, maar een geweldig rijk achter zich te hebben. Uit nood en leed is uw gemeenschap gegroeid. Dat zij nooit meer verbroken zal worden, daartoe willen wij besluiten en dat geen andere macht haar ooit zal breken of schenden, dat zullen wij zweren.
Duitschland weet, wat het van de wereld te verwachten heeft. De Duitschers hebben niet de bedoeling de rest van de wereld kwaad te berokkenen, maar het kwaad, dat de anderen den Duitschers hebben aangedaan, had men behooren te herstellen. Hitler zeide te gelooven, dat men thans in hoofdzaak aan het slot van dit weergalooze herstel gekomen is.
De Führer bracht den Memellanders dank voor hun houding. Hij meende daarvoor niet beter zijn erkentelijkheid te kunnen toonen, dan door hun leider het eereteeken te verleenen, dat de taaiste strijders van het nieuwe Duitsche rijk op de borst dragen. Memel is eens in den steek gelaten door een Duitschland, dat zich aan smaad en schande had overgegeven. Het is thans teruggekeerd tot een nieuw, geweldig Duitschland, dat vastbesloten is zijn lot zelf te bepalen, ook al bevalt dat de rest van de wereld niet. **(Vor. ber. Hitler 3702 A.)**

Wat Neville Chamberlain in het Lagerhuis verklaarde. In het Britsche Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 20 Maart verklaard:
„De regeering heeft reeds uiteengezet, dat de jongste actie van de Duitsche regeering de vraag heeft doen rijzen, of die regeering niet door opeenvolgende daden wil trachten Europa te overheerschen en misschien zelfs nog verder te gaan. Indien deze uitlegging van de bedoelingen der Duitsche regeering zou blijken juist te zijn, dan acht de Britsche regeering zich verplicht te verklaren, dat een dergelijk optreden, zooals ook in het verleden is gebeurd, den succesvollen tegenstand van Engeland en andere landen, die prijs stellen op hun vrijheid, tot gevolg zal hebben.
Ik kan nog geen mededeelingen doen over de beraadslagingen, die met andere regeeringen gehouden zijn in verband met de jongste ontwikkeling.
Ik wensch duidelijk te maken, aldus vervolgde Chamberlain, dat bij de regeering van Groot-Brittannië geenszins de wensch bestaat redelijke pogingen van de zijde van Duitschland, zijn uitvoerhandel uit te breiden, in den weg te staan.
Evenmin is deze regeering er op belust in Europa twee tegenover elkander staande blokken van landen met verschillende opvattingen over de vormen van hun interne bestuur in het leven te roepen.
Onze zorg betreft hier het voorstel, dat wij ons niet kunnen onderwerpen aan een procedure, op grond waarvan onafhankelijke landen onderhevig zijn aan een zoodanige pressie, onder dreiging met geweld, dat zij er toe verplicht worden hun onafhankelijkheid prijs te geven en wij zijn vastbesloten met alle middelen, waarover wij beschikken, indien pogingen zouden worden gedaan een dergelijke procedure in werking te stellen, ons daartegen te verzetten."

(Vor. ber. Chamberlain 3711 C.)

Het Tsjechische leger op 25 Maart ontbonden. — Onmiddellijk nadat Duitschland het protectoraat over Bohemen en Moravië aanvaard had, is men begonnen met de demobilisatie van het Tsjechische leger. De recruten, die op 1 Maart in dienst waren gekomen, zijn terstond ontslagen, de andere soldaten werden nog in dienst gehouden om bij het opslaan van materiaal en de legering van de Duitsche troepen behulpzaam te zijn. Op 25 Maart zullen echter ook deze troepen gedemobiliseerd worden.
Daarmee houdt het Tsjechische leger op te bestaan.

Gelukwensch van von Ribbentrop aan Hongarije. — Ter gelegenheid van de insluiting van de Subkarpathische Oekraine in Hongarije heeft de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, een telegram gezonden aan Teleky en Csaky, waarin hij zijn levendige voldoening tot uitdrukking brengt over het feit, dat Hongarije deze streek herwonnen heeft. Teleky en Csaky hebben von Ribbentrop in een antwoord hun dank uitgesproken voor zijn beminnelijke woorden.

(Vor. ber. Karpathen-Oekraïne 3702 A.; v. Ribbentrop 3634 A.)

26 Maart. — Slowaaksche grenzen en Hongarije. — De door Duitschland gegarandeerde grens van Slowakije was nog niet op alle punten definitief vastgesteld, met het gevolg, dat daaruit thans meeningsverschillen tusschen Hongarije en Slowakije zijn voortgekomen. Op 24 Maart begon een actie van de Hongaarsche troepen in het betwiste grensgebied aan den Oostrand van Slowakije. Deze wordt door Slowakije als een zeer ernstige aangelegenheid beschouwd, terwijl men volgens de Hongaarsche opvatting hier uitsluitend met eenige plaatselijke grensincidenten te doen heeft. De geschillen zullen echter ten spoedigste worden bijgelegd.

Annexatie van Bohemen en Moravië. - Diplomatieke gedachtenwisselingen der democratische staten. - Nog geen resultaten. — Van de zeer drukke diplomatieke gedachtenwisselingen tusschen Groot-Brittannië, Frankrijk, Sovjet-Rusland en Polen, is nog weinig terecht gekomen. Polen wenscht garanties van Engeland en Frankrijk in zake een eventueele Duitsche penetratie of bij een Duitschen inval. Een gemeenschappelijk protest van de democratische landen ten opzichte van de annexatie van Bohemen en Moravië schijnt voorloopig van de baan.
Zoowel de Duitsche als de Italiaansche pers verheugen zich over dit democratisch fiasco.

Wat de aansluiting van het Memelgebied voor Duitschland beteekent. — De aansluiting van het Memelgebied bij Oost-Pruisen en dus bij het Duitsche Rijk beteekent voor Duitschland een aanwinst van een kleine doch zeer bruikbare oppervlakte bouwland. Het Memelgebied meet 2848 vierkante kilometer en telt ongeveer 150.000 inwoners.
De voornaamste tak van bedrijf is de landbouw. Ongeveer 44% van het werkende deel der bevolking verdient zijn brood in den landbouw. Daar Litauen zelf ook een landbouwstaat was, waren de Memellandsche boëren geheel aangewezen op de afzetmo-

gelijkheden in dat land zelf of op den export, die natuurlijk geheel in handen van de Litauers was. Vandaar dan ook, dat de Memellandsche boeren met groote financieele moeilijkheden te kampen hadden.
Na de aansluiting bij het rijk hoopt men evenwel dit landbouwgebied te kunnen intensiveeren, door er voor te zorgen, dat de boeren in staat zijn de noodige landbouwmachines en kunstmest voor hun bedrijven aan te schaffen.
In tegenstelling tot den landbouw is de bescheiden industrie van het Memelgebied door de Litausche autoriteiten bevorderd. In het Memelgebied lagen ongeveer 18% van alle industrieele ondernemingen van het geheele Litausche staatsgebied. De waarde van de industrieele productie bedroeg ongeveer tweederde van de totale waarde der geheele Litausche industrieele productie.
De voornaamste tak van industrie in het Memelgebied vormen de houtverwerkende bedrijven. De grootste er van (overigens een zuiver Duitsche onderneming) is de A.G. für Zellstoff- und Papierfabrikation te Memel, een dochtermaatschappij van de Aschaffenburger Zellstoffwerke.
Voorts komen in het Memelgebied voor: papierfabrieken, levensmiddelenbedrijven, een chemische fabriek en eenige kleine textielfabrieken.
Behalve het materieele voordeel, zal Duitschland door de aansluiting van het Memelland ook de beschikking krijgen over eenige duizenden landarbeiders, die in het Memelgebied zelf geen werk vonden, doch zoo spoedig mogelijk onder de Oostpruisische boeren, die gebrek aan bruikbare arbeidskrachten hebben, verdeeld zullen worden. Zonder twijfel ligt het ook in de bedoeling de haven van Memel, die door de Litauers reeds aanzienlijk was uitgebreid en gemoderniseerd, nog verder te verbeteren. Zooals bekend zal ook Litauen zijn goederenverkeer met het buitenland over deze haven kunnen laten gaan, waarbij waarschijnlijk gedacht is aan de inrichting van een vrijhaven.
De beteekenis van den handel moge ten slotte blijken uit de volgende cijfers: de uitvoer van het Memelgebied naar het oude rijk bedroeg in het afgeloopen jaar R.M. 5,6 millioen, waaronder voor een bedrag van R.M. 4,4 millioen aan levensmiddelen, terwijl de invoer uit het rijk R.M. 4.3 millioen bedroeg.

Voorschotten van Engeland aan Tsjecho-Slowakije stopgezet. — In het Hoogerhuis verklaarde de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, op 15 Maart in zake den financieelen steun aan Tsjecho-Slowakije, dat van het totale crediet van $ 10 millioen een bedrag van $ 6.750.000 niet is opgevraagd en in de Bank of England is gebleven. Onder de nieuwe omstandigheden worden, naar Halifax verklaarde, stappen gedaan om aan de Bank of England mede te deelen, dat zij geen verdere voorschotten uit het resteerende bedrag moet doen alvorens de situatie is opgeklaard. **(Vor. ber. 3637 A.)**

Blokkeering van Tsjechische bezittingen te Londen. — De minister van Financiën, Sir John Simon, besprak op 21 Maart in het Lagerhuis de maatregelen, welke zijn ministerie vorige week ten aanzien van het Tsjecho-Slowaaksche goud en de Tsjecho-Slowaaksche saldi te Londen had genomen.
Hij deelde mede, dat de Bank of England op 17 Maart op zijn verzoek aan de banken en andere financieele instellingen in Engeland opdracht had gegeven, indien zij effecten, saldi of goud van de vroegere Tsjecho-Slowaaksche regeering, de Tsjecho-Slowaaksche Bank of Tsjechische burgers onder zich hadden, deze niet zonder toestemming van het Engelsche ministerie van Financiën te betalen.

Polen. — Generaal Sikorski over Polens positie. — Onder het opschrift: „Het uur der groote beslissingen", publiceert het blad Polonia, het orgaan van de Christelijk democratische partij, een artikel van generaal Sikorski, waarvan de voornaamste passages als volgt luiden:
„Het bezit van Tsjecho-Slowakije verzekert Duitschland de ontegenzeggelijke superioriteit in geheel Centraal- en Oost-Europa. Deze toestand is allerdreigendst voor alle landen, die in de nabijheid van Duitschland liggen. De landbouwrijkdommen van Roemenië, zijn petroleumterreinen, vormen reeds het voorwerp der, openlijk beleden, Duitsche begeerte. Wanneer Duitschland er in zou slagen den enormen buit van Tsjecho-Slowakije aan te vullen met de uitgestrekte natuurlijke rijkdommen van Roemenië, zou Hitler niet meer dralen een oorlog van langen duur te ondernemen en aldus zijn droom van verovering van Europa te verwezenlijken en van oprichting van het „Heilige Duitsche Rijk". Ongelukkig voor Duitschland, vergeet het, dat in den modernen oorlog, „de moreele factor" van kapitaal belang is en van dit standpunt gezien heeft de roof van Tsjecho-Slowakije het geweten der geheele wereld tegen Duitschland in opstand gebracht".
Sikorski besluit met de volgende overwegingen over de houding van Polen: „Het hangt van Polen af, of de geschiedenis, die opengeslagen wordt, somber zal zijn, dan wel of daarop zijn ware grootheid geschreven worden zal. Optredende uit naam van zijn eigen onaantastbaarheid, zal het volk van Polen zich, wanneer het oogenblik gekomen is, scharen aan de zijde van hen, die zullen strijden voor de vrijheid".

Veldmaarschalk Göring weder naar Italië. — Veldmaarschalk Göring is op 20 Maart weder naar Italië teruggekeerd.

Polen. — Niet-erkenning van Bohemen en Moravië. - Memel. — Polen heeft op 24 Maart besloten de nieuwe status van Bohemen en Moravië niet te erkennen hoewel de „onafhankelijkheid" van Slowakije onmiddellijk volledig erkend werd, voordat Tiso deze nieuwe republiek onder Hitlers bescherming stelde. Het bericht van de bezetting van Memel door de Duitschers heeft de verontwaardiging doen toenemen in breede kringen, die eenig ongeduld toonen ten aanzien van de huns inziens passieve houding der regeering.

Tsjechische kroon = 10 pf. — Het „Reichsgesetzblatt" publiceert een op 22 Maart van kracht geworden verordening over de valuta-verhouding met het protectoraat Bohemen en Moravië. Volgens deze verordening wordt de Tsjechische kroon gelijkgesteld aan 10 Pfennig.

De Tsjechische Legaties. — De heer Pacàk, tot dusver gezant van de Tsjecho-Slowaaksche republiek te Den Haag, heeft den minister van Buitenlandsche Zaken medegedeeld, dat het gezantschap zijn werkzaamheden heeft gestaakt.
In de Vereenigde Staten en Sovjet-Rusland weigeren de Tsjechische gezanten de archieven aan de Duitsche gevolmachtigden te overhandigen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T.)

26 MAART 1939

A. **NEDERLAND. — Tabak. - Verbruik van 1929—1938. —**



JAAR	HOEVEELHEID (P. 1000 K.G.)	KLEINHANDELSWAARDE
1929	11 299	f 26 670 707
1930	11 577	27 295 923
1931	12 312	28 338 182
1932	12 914	27 187 513
1933	12 743	24 765 489
1934	10 518	20 652 300
1935	10 569	19 416 078
1936	10 955	19 498 107
1937	10 814	18 948 116
1938	10 083	17 633 076

(Overname zonder bronvermelding verboden)

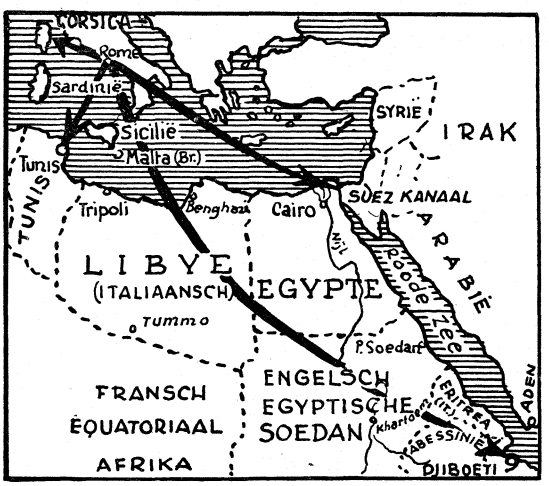
(Cijfers ontleend aan het Centraal Bureau voor de Statistiek) **(Vor. ber. 3394 A.)**

B. **ZWITSERLAND. — Neutraliteit. - Radiorede van den Bondspresident Etter. —**
De Zwitsersche Bondspresident Etter heeft op 18 Maart een radiorede gehouden over den internationalen toestand. Hij zeide o.m. het volgende:
Wij blijven ons bewust van de rechten en plichten, voortvloeiende uit de neutraliteit van ons land. Daarom heeft de Bondsraad het niet noodig geacht, om in verband met de jongste gebeurtenissen maatregelen van militairen aard of anderszins te nemen.

Rustig en waakzaam volgt de Bondsraad den internationalen toestand, die ongelukkigerwijze moeilijk blijft. Wij gelooven echter gaarne, dat de geschillen tusschen de volkeren in een geest van vrede en verzoening kunnen worden bijgelegd. De Bondsraad weet, dat het Zwitsersche volk vastbesloten is om met den Raad de onafhankelijkheid en neutraliteit des lands onder alle omstandigheden te verdedigen. Het Zwitsersche volk en zijn regeering zijn zich volkomen bewust van de groote verantwoording, voortvloeiende uit de verplichting, om de komende geslachten het roemrijke erfdeel des lands over te dragen.
Daarom volgen wij met een gerust hart de gebeurtenissen, welke thans in de geschiedenis der volkeren worden opgeteekend.

(Vor. ber. Etter 3582 A.; Neutraliteit 3327 E.)

A. **ITALIE. — Mussolini's rede nopens Tunis, Djiboeti en het Suezkanaal. - Indrukken. —**
In het Olympisch Stadion te Rome heeft Mussolini op 26 Maart, ter herdenking van het twintig-jarig bestaan der fascistische beweging, een rede gehouden. In vijf punten zette de Duce o.m. de beginselen van zijn politiek uiteen. Hij verklaarde o.a.:
Hoewel het wel bekend is, dat wij een eeuwigdurenden vrede als een ramp voor de menschelijke beschaving zouden beschouwen, zijn wij van oordeel, dat een lange periode van vrede noodzakelijk is om de menschelijke beschaving zich verder te kunnen laten ontwikkelen.



Italiaansche eischen: Tunis, Djiboeti en het Suezkanaal.

Pogingen om de as Rome-Berlijn te verbreken zijn, volgens Mussolini, kinderachtig. Wat in Midden-Europa gebeurd is, kon niet uitblijven en mocht er, zooals men probeert, een coalitie tegen de autoritaire regeeringen tot stand komen, dan zouden deze regeeringen den handschoen opnemen om op alle punten der aarde van verdediging tot den aanval over te gaan.
In mijn rede in Genua, aldus Mussolini, heb ik gesproken van een barricade, die Italië van Frankrijk scheidt. Deze barricade kan als vrijwel geslecht beschouwd worden en over enkele dagen, wellicht over enkele uren, zal de infanterie van het nationale Spanje haar laatsten slag slaan.
De Duce wees er op, dat de Italiaansche vraagstukken ten aanzien van Frankrijk duidelijk gesteld zijn. Zij heeten Tunis, Djiboeti en het Suezkanaal. De Fransche regeering is volkomen vrij om te weigeren deze problemen zelfs ook maar te bespreken, maar zij behoeft er zich dan ook niet over te beklagen, als de kloof, die op het oogenblik de beide landen scheidt, zoo diep zal worden dat het moeilijk, zoo niet onmogelijk zal worden haar te overbruggen.
Wij wenschen niet, dat men van broederschapsbanden spreekt; de betrekkingen tusschen de staten zijn betrekkingen van kracht en dit zijn de elementen die hun politiek bepalen.
Voorts wees Mussolini er op, dat de Middellandsche Zee en ook de Adriatische Zee voor Italië een vitale ruimte vormen, terwijl hij ten slotte de noodzakelijkheid voor Italië in het licht stelde zijn bewapening te versterken „tot elken prijs", en, zooals hij zeide, zelfs als wij tabula rasa moesten maken van alles, wat men het burgerlijk leven noemt. (Telex-A. N. P.)

INDRUKKEN. —

Berlijn: Mussolini heeft de bruggen tusschen Rome en Parijs niet afgebroken. Het woord is thans aan Frankrijk.

Londen: De rede heeft de spanning tusschen Frankrijk en Italië niet vergroot. Zij kan een keerpunt vormen in den gang van zaken in Europa.

Parijs: Het begrip „Lebensraum" wordt thans ook in de Middellandsche Zee toegepast. In het algemeen brengt de rede geen lichtpunten.

Washington: De rede brengt geen wijziging in de situatie.
(Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Mussolini 3674 E.; Kolon. eischen 3584 D.)

B. **VOLKENBOND. — Recapitulatie van de gebeurtenissen in 1938. —**
Het scheidende jaar heeft een nieuwe vermindering van de beteekenis van den Volkenbond als werktuig van de groote internationale politiek gebracht. Reeds sinds de breuk eerst van Duitschland, daarna ook van Italië met Genève hadden de regeeringen van Engeland en Frankrijk zich gedrongen gevoeld de belangrijkste internationale besprekingen op het gebied der internationale politiek buiten de organisatie van den Volkenbond om te houden. Daarbij werd echter nog de schijn van den Volkenbond als politiek instrument opgehouden, doordat de verschillende kwesties ook in den Volkenbond besproken werden en deze zijn uitdrukkelijke machtiging tot de voortzetting der behandeling der zaken buiten Genève gaf. De angstige internationale spanning van September heeft thans ook aan dezen schijn grootendeels een einde gemaakt.
Vroeger in het jaar was de schijn van de politieke beteekenis van den Volkenbond nog opgehouden door uitvoerige besprekingen aan de tafel van den Volkenbondsraad in Mei over den oorlog in Spanje en over de houding, door de Volkenbondsstaten tegenover de uitoefening van het Italiaansche gezag in Abessynië aan te nemen. Vooral de persoonlijke komst te Genève van den man, die vroeger de heerschappij over Abessynië had uitgeoefend (Haile Selassie) had in Mei weder een talrijk internationaal publiek naar Genève getrokken. Het resultaat der besprekingen was, dat de voorzitter van den Volkenbondsraad vaststelde, dat de meeste in den Volkenbond vertegenwoordigde regeeringen van meening waren, dat iedere Volkenbondsstaat maar individueel moest beslissen, of hij het Italiaansche gezag over Abessynië wilde erkennen of niet. Van het uitspreken van eenige voorkeur voor de eene of andere houding onthield de Volkenbondsraad zich.
Met betrekking tot Spanje bleef de Volkenbondsraad op het standpunt staan, dat de internationale besprekingen hierover het doelmatigst in de Londensche niet-inmengingscommissie konden gevoerd worden, aangezien Duitschland en Italië in deze Londensche commissie vertegenwoordigd zijn. Toch heeft de Volkenbond zich niet volkomen lijdelijk ten opzichte van de toestanden in Spanje gehouden. In September besloot de Volkenbondsraad het verzoek van de Spaansche regeering in te willigen tot het zenden van een Volkenbondscommissie naar Spanje, ten einde vast te stellen in hoeverre inderdaad alle aan de zijde der regeering strijdende buitenlandsche strijdkrachten Spanje weder verlaten hebben. Deze commissie, met den Finschen generaal Jalander aan het hoofd, is nog aan den arbeid. Een andere Volkenbondscommissie bracht een rapport uit over den noodtoestand der ongeveer 3 millioen Spaansche vluchtelingen, die uit het door generaal Franco bezette gebied naar dat gedeelte van Spanje gevlucht zijn, dat zich nog onder het gezag der regeering van Barcelona bevindt.
Ook de oorlog in het Verre Oosten heeft den Volkenbondsraad in iedere zijner vier zittingen bezig gehouden. In deze kwestie heeft de Volkenbondsraad den schijn van politieken invloed nog niet willen opgeven. Op aandringen der Chineesche regeering heeft de Volkenbondsraad het sancties-artikel 16 van het Volkenbondsverdrag tegen Japan toepasselijk verklaard. Het eenige gevolg hiervan is geweest, dat Japan ook zijn medewerking aan het technische Volkenbondswerk heeft gestaakt en eveneens uit de internationale arbeidsorganisatie is getreden. In de strijdvraag van de Volkenbondshervorming zijn de werkzaamheden voorloopig stop gezet. In de laatste zitting der „commissie van 28", die bij gelegenheid van de in weinig opgewekte stemming gehouden „jubileumszitting" van den Volkenbondsraad (de honderdste) in Januari gehouden werd, bleek de vereischte eenstemmigheid over het belangrijkste punt, het sancties-artikel 16, onmogelijk. De Volkenbondsvergadering bepaalde zich nu ertoe allen regeeringen gelegenheid te bieden verklaringen af te leggen, of zij artikel 16 onder de tegenwoordige omstandigheden nog als verplichtend beschouwen. De groote meerderheid der staten, o.a. ook Nederland, bleek hierbij aan de bepalingen van artikel 16 nog slechts een facultatief karakter toe te kennen. Voorheen had de Volkenbondsregeering reeds goedgevonden, dat Zwitserland, ondanks het lid blijven van den Volkenbond, tot de oude volstrekte neutraliteit is

teruggekeerd, die dit land bezat, voordat het in 1920 tot den Volkenbond toetrad.
Intusschen is de Volkenbond ook in het jaar 1938 met zijn vele en velerlei werkzaamheden op technisch gebied in onverzwakte mate voortgegaan, onder medewerking van de Vereenigde Staten van Amerika. De afwezigheid van Duitsche en Italiaansche vertegenwoordigers en in de laatste maanden ook van Japanners is echter vaak ook op technisch gebied een hinderpaal.
Ondanks de opheffing van het Volkenbondsbureau-Nansen voor de Russische en Armeensche vluchtelingen aan het einde van dit jaar, zal het Volkenbondswerk ten gunste van deze vluchtelingen toch worden voortgezet. Een nieuw Hoog Commissariaat van den Volkenbond voor de vluchtelingen zal voortaan te Londen zoowel de belangen van deze als van de Duitsche vluchtelingen behartigen.
Het Internationale Arbeidsbureau zag het vertrek van zijn directeur Harold Butler, die na een zes-jarigen verdienstelijken arbeid naar Engeland is teruggekeerd. Hij is opgevolgd door den Amerikaan Winant. Belangrijke ontwerpconventies kwamen dit jaar nog niet in behandeling. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3120 B.)

27 MAART 1939

A. **THEE. — Restrictie. —**
Het Internationale Theecomité heeft besloten het uitvoerpercentage voor het op 1 April beginnende regelingsjaar van 92½% tot 90% van het standaardpercentage te verlagen.
(Verleden jaar werd het uitvoerpercentage van 87½% tot 92½% verhoogd). (Keesings Fin. Arch.)
(Vorig bericht 3046 F.)

B. **NEDERLAND. — Invoer van Petroleum in 1938.**
Over de laatste vijf jaar heeft de invoer van de voornaamste petroleumproducten in Nederland zich als volgt ontwikkeld:

Jaar	Hoeveelheid × 1000 kg.	Waarde
1934	976.548	*f* 25.638.000
1935	1.127.729	27.844.000
1936	1.274.187	32.370.000
1937	1.531.503	51.307.000
1938	1.698.777	44.877.000

Dat de waarde van ingevoerde petroleum van ruim 51 millioen gulden in 1937 tot nog geen 45 millioen gulden in 1938 is gedaald, is voornamelijk toe te schrijven aan de daling van de exportprijzen en van de tankvrachten, die zich het vorige jaar heeft voltrokken. Onderstaande calculatie geeft hiervan een duidelijk beeld:

Product:	Waarde × *f* 1000		Gemidd. Waarde per 1000 kg.	
	1937	1938	1937	1938
Benzine	11.677	9.372	*f* 48.19	*f* 39.31
Lampolie	9.811	7.918	38.67	30.51
Gasolie	8.787	8.010	31.64	27.21
Smeerolie	5.687	6.218	113.73	115.70
Stookolie	4.705	5.858	21.32	13.75
Ruwe Olie	10.640	7.501	22.09	17.03

(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Petroleum 3569 A.)**

C. **ROEMENIE. — Verklaring van den minister-president Calinesco in zake de onafhankelijkheid. —**
Het Fransche blad Paris Soir bevat door den Roemeenschen minister-president Calinesco tegenover Jules Sauerwein tijdens diens bezoek aan Boekarest afgelegde verklaringen:
Er is een zaak — aldus Calinesco — waarover men geen twijfel kan noch moet hebben, n.l., dat Roemenië zich den dag, waarop het zal worden aangevallen zal verdedigen tegen wien ook en dat het tot de grens van zijn krachten de integriteit van zijn grondgebied zal waarborgen. Roemenië zal vechten zonder de eventueele resultaten van een oorlog in overweging te nemen. Wij moeten ons voor de geschiedenis aandienen als mannen, de verantwoordelijkheden waardig, welke het lot onze generatie heeft toebedeeld.
Wij hebben verscheiden lichtingen reserve-personeel onder de wapenen geroepen om onze dekkingstroepen te versterken. Er meldden zich driemaal zooveel manschappen aan als waren opgeroepen. Dat toont den geest en de discipline van het land. Er is geen enkel verband tusschen de Roemeensch-Duitsche economische overeenkomst en de jongste internationale verwikkelingen. Onze onderhandelingen waren reeds in Februari begonnen. De ruil van koopwaren zal in niets de tegenwoordige of toekomstige handelsbetrekkingen van Roemenië met andere landen wijzigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Calinesco 3692 C.)

D. **NEDERLAND. — Wegenverkeersbeschikking verschenen. —**
Nadat in September 1935 een nieuwe wet in zake het verkeer op den weg, de z.g. Wegenverkeerswet, tot stand was gebracht, dienden nog de uitvoeringsbepalingen te worden vastgesteld, alvorens de wet ook in werking zou kunnen treden.
Van deze uitvoeringsbepalingen resp. genaamd het Wegenverkeersreglement en de Wegenverkeersbeschikking verscheen de eerste in September 1938 in het Staatsblad.
Thans is ook de Wegenverkeersbeschikking als bijlage tot de Staatscourant verschenen, waarin nog nadere details worden gegeven. De datum van het in werking treden der nieuwe verkeersregels is nog niet bekend gemaakt.
Enkele der belangrijkste nieuwe bepalingen betreffen: Koplampen, Richtingwijzers, Nummers, Parkeeren, Geluidssignalen, Kenteeken rijden met aanhangwagen(s), ontheffing maximum-snelheid, aanduiding „Einde voorrang", aanduiding „Autoweg", Halve stationneer- en stopverboden, Parallelwegen in 2 richtingen bereidbaar, Hoogte en plaats der verkeersborden.
Er komen 8 soorten rijbewijzen. (K. N. A. C.)
(Vor. ber. Verkeer 1949 E.)

E. **NEDERLAND. — Sportbetrekkingen met Duitschland hervat. —**
De regeeringspersdienst meldt:
Op 24 Maart zijn bevoegde officieele instanties van Nederland en Duitschland in gedachtenwisseling getreden over de sportbetrekkingen tusschen de beide landen. De besprekingen, welke in een geest van wederzijdsche waardeering werden gevoerd, hebben tot de bevredigende conclusie geleid, dat aan een voortzetting van het internationale sportverkeer tusschen Nederland en Duitschland geen belemmering in den weg staat. (Regeeringspersdienst) **(V. b. 3571 C.)**

F. **BRAZILIE. — Versterking der defensie. —**
President Vargas van Brazilië heeft op 14 Maart een regeeringsdecreet geteekend, waarbij 3 milliard milreis (ongeveer 325 millioen gulden) beschikbaar wordt gesteld voor een bijzonder plan ten behoeve van openbare werken en nationale verdediging. Het plan zal in vijf jaar ten uitvoer worden gelegd.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Oorlogsschepen 2908 E.)**

G. **ENGELAND. — Automatische Britsch-Fransche bijstand in West-Europa. —**
Frankrijk zal zonder beperkingen deelnemen aan een gemeenschappelijk Britsch-Fransche actie, om Hitler's streven naar een Europeesche overheersching te stuiten, aldus wordt gemeld naar aanleiding van de besprekingen tijdens het bezoek van president Lebrun aan Londen. Bonnet heeft hiervan een schriftelijke bevestiging aan de Britsche regeering overhandigd. De wederzijdsche verplichtingen van beide landen in geval van een Duitsche agressie in West-Europa zijn duidelijk vastgesteld en zouden automatisch in werking treden zelfs in het geval van een indirecten aanval via Nederland, België of Zwitserland.
Voor Oost-Europa moet een dergelijk systeem worden gevonden, vooral met het oog op het gevaar voor Roemenië. Boekarest heeft alle mogelijke geruststellingen verkregen inzake een Britsch-Franschen bij-

stand voor het geval van een aanval. Om de moeilijkheden inzake de medewerking van Polen en Rusland op te lossen, zullen vrij langdurige diplomatieke besprekingen tusschen de betrokken regeeringen moeten worden gevoerd, zelfs indien zij zouden voortspruiten uit de algemeene verklaring van onderling overleg in geval van een agressie. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3711 C.)

28 MAART 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Het nieuwe financieringsplan. - Uitgifte van belastingbons. - Een belasting van 30 % op de toeneming van inkomsten. —

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Berlijn:

Voor vertegenwoordigers van de pers heeft de staatssecretaris in het Rijksministerie van Financiën, Reinhardt, op 24 Maart '39 mededeeling gedaan van de zoo juist verschenen „wet op de financiering van de nationaal-politieke taken van het Rijk", dat aangeduid kan worden als „nieuw financieringsplan".

Principieel geen leeningen meer. — In zijn toelichting verklaarde Reinhardt, dat de bedoeling van het nieuwe plan is de buitengewone behoeften van het Rijk principieel niet meer te dekken door het uitgeven van rentedragende leeningen, maar door het uitgeven van niet-rente-gevende belastingbons. Evenals de Rijksleeningen vormen deze belastingbons een opgenomen voorschot op in de toekomst te innen belastingen. De bons zullen bij de betaling van Rijksbelastingen door het Rijk aanvaard worden.

Niet-rente-dragende z.g. Lieferschatzanweisungen worden van 1 Mei 1939 af niet meer uitgegeven.

Rijksleeningen zullen nog slechts in zooverre worden opgelegd als de toestand op de credietmarkt het om economische redenen gewenscht doet voorkomen.

De uitgifte van belastingbons geschiedt vanwege den minister van Financiën tot nominale bedragen en wel in twee vormen: belastingbons I en belastingbons II.

Volgens de nieuwe wet zijn het Rijk, de landen, de gemeenten en de gemeentelijke organisaties, de Rijksspoorwegen, de Rijkspost, de Rijksautowegen en andere rechtspersonen e.d. lichamen verplicht leveranties en andere prestaties van industrieele ondernemingen tot een bedrag van 40 pct. van de rekening in belastingbons te betalen; daarbij zijn voor de helft belastingbons I en II te gebruiken.

De minister van Financiën zal alle bestuursinstanties voorzien van de passende bedragen in belastingbons. Deze instanties zullen voor de hun toegestane goederen principieel 60 pct. in geld en 40 pct. in belastingbons ontvangen. Het gebruik van deze bons is niet van toepassing bij rekeningen van niet minder dan 500 mark. De industrieele ondernemer heeft het recht leveranties en andere prestaties, die een industrieel ondernemer aan hem heeft gezonden of te zijnen behoeve heeft verricht, tot 40 pct. van het rekeningsbedrag in belastingbons te voldoen, d.w.z. hij mag de belastingbons doorgeven.

De belastingbons I worden zeven maanden na de uitgifte door de openbare kassen in betaling aangenomen, de belastingbons II na de 37ste maand. Belastingbon II zal dan in betaling worden aangenomen tegen 112 pct. van de nominale waarde. De belastingbons I geven voor het geval dat de industrieele ondernemer ze een tijd lang in portefeuille houdt, belangrijke belastingvoordeelen. Zoo kan hij, al naar den tijd dat hij de bons I in zijn bezit heeft, 20 tot 35 pct. van de waarde der bons gebruiken voor buitengewone, belastingvrije afschrijvingen op aan waardevermindering onderhevige bedrijfsgoederen.

Ter bevordering van den export zal het percentage bij industrieele ondernemers der export-industrie gemiddeld met 10 pct. verhoogd worden, wanneer de uitvoer-omzet ten minste 25 pct. van den geheelen omzet uitmaakt.

Het totale bedrag van aan waardevermindering onderhevige economische goederen dat op de balansen der industrieele ondernemingen wordt opgenomen, is op het oogenblik op 30 milliard Rm. te schatten; het bedrag van aan waardevermindering onderhevige economische goederen, die jaarlijks nieuw worden aangeschaft op ongeveer zes milliard.

Het belastingbon-systeem kan eenige jaren lang gebruikt worden.

De belasting op de toeneming van inkomsten geldt voor de eerste maal, voor 1939. — Om het tekort aan belasting-inkomsten van het Rijk te vereffenen, dat door het gebruik van de belastingbons ontstaat, zal, zoolang de begrootingstoestand van het Rijk dat noodig maakt, een belasting op de toeneming van inkomsten worden geheven en wel, voor de eerste maal, voor het kalenderjaar 1939. De basis hiervoor zal zijn de vermeerdering van het inkomen van het vorige jaar in vergelijking met het daaraan voorafgaande jaar.

Is het jaarlijksche inkomen grooter dan 2400 Rm., dan blijft in ieder geval 600 Rm. van het surplus vrij van belasting. Degenen, wier inkomen het tweede jaar 3000 Rm. niet te boven gaat, vallen uit wat betreft deze belasting op de toeneming van het inkomen. Ieder surplus op inkomsten uit land- of boschbouw is eveneens vrij. Ook de surplus-bedragen, welke een arbeider of ambtenaar uit hoofde van de loonregeling toekomt, omdat hij een hooger dienstjaar of, als resultaat van promotie, een hooger gesalarieerde positie bereikt heeft, of omdat het aantal gezinsleden is toegenomen, valt niet onder deze belasting.

Deze belasting op vergroote inkomsten zal uniform 30 pct. bedragen van dat gedeelte van het inkomen, waarop de belasting betrekking heeft. Het tijdstip, waarop dit van kracht wordt, zal waarschijnlijk 1 Mei 1939 zijn. (D. N. B.)

(Vorig bericht 3653 A.)

B. JAPAN. — Begrooting 1939-'40. —

Het Japansche budget voor dienstjaar 1939-'40 wordt geraamd op 10.400.000.000 yen, incl. de suppletoire militaire begrooting.

De gewone begrooting omvat 3.694.000.000 yen; de buitengewone militaire begrooting 4.605.000.000 yen. Verder wordt suppletoir begroot 900.000.000 yen voor het ministerie van Oorlog en dat van Marine en 200.000.000 yen voor de civiele ministeries. Ten slotte wordt 700.000.000 yen uitgetrokken ter consolidatie van verplichtingen der schatkist, die buiten de gewone begrooting vallen. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3564 D.)

C. OPGRAVINGEN. — Egyptisch Koningsgraf bij Tanis. —

De onderzoekingen te Tanis, bij Zagazig, in Egypte, hebben tot nu toe geleid tot het vinden van vier sarcophagen. Twee hiervan waren ongeschonden; de beide andere echter geplunderd. Men gelooft, dat zij de mummies bevatten van koningen van de 21e en 22e dynastie. Er zijn nog twee grafkamers, waar men tot nu toe nog niet binnengetreden is, en het is mogelijk, dat nog nieuwe schatten voor den dag zullen komen.

Koning Faroek zelf heeft op 20 Maart de zilveren sarcophaag, die besloten was in de gouden sarcophaag, geopend. Voor het eerst na duizenden jaren werd de met juweelen gesierde mummie aanschouwd van Koning Sisak — wiens naam voorkomt in het Oude Testament. De hiërogliefen op de gouden bekleeding bewezen, dat daarin de mummie was van Sisak, al was het graf ook dat van Psusennes.

Spoedig na aankomst van Koning Faroek werd het geheele graf geopend. Er bleek nog een grafkamer aanwezig te zijn, waarin een groote volkomen ongerepte koningssarcophaag was, die hoogstwaarschijnlijk van groote waarde zal blijken.

In het Oude Testament wordt Sisak genoemd in I Koningen 11 vs. 40. Het was n.l. naar Sisak, dat Jeróbeam vlood, toen Salomo hem wilde laten dooden.

En het was Sisak, die, toen Rehobeam vijf jaar had geregeerd, optrok naar Jeruzalem en daar het huis des Heeren beroofde van de schatten (w.o. de gouden schilden) I Kon. 14 vs. 25, 26. In II Kronieken: 12 vs. 2, 5, 7, 9 vindt men een en ander breeder verhaald: „Zoo toog Sisak, de koning van Egypte, op tegen Jeruzalem; en hij nam de schatten van het huis des Heeren en de schatten van het huis des Konings weg; hij nam alles weg; hij nam ook al de gouden schilden weg, die Salomo gemaakt had." Dat deed Sisak aan Rehobeam en aan Jeruzalem; maar de groote koning van Egypte is ook al weer tientallen eeuwen dood; nu maakt men zijn sarcophaag open en . . . bekijkt hem eens. (N. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 3168 K.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuwe Volksraadsleden. —

Het centraal stemkantoor van den Volksraad verkoos op 10 Maart '39 in de vacature-Boelen (Vad. club) voor de huidige periode van den Volksraad den heer J. A. Kingma, administrateur van de onderneming Miramontana te Soekaboemi.

Voor dezelfde periode is in de vacature-De Hoog verkozen de burgemeester van Semarang, mr. H. Boissevain.

Voor den nieuwen Volksraad, welke met Juni 1939 in functie komt, is in de vacature-De Hoog aangewezen drs. H. van Zuylen Azn., te Bandoeng.

Voor de vacature-dr. Coolhaas, vertegenwoordiger van de Europeesche ambtenaren B.B., is aangewezen de heer N. J. L. M. Mussert, assistent-resident van Palembang. (Aneta) **(Vorig bericht 3623 D.)**

E. NEDERLAND. — Nieuw handelsverdrag met Duitschland. —

Sinds 13 Maart '39 werden te Berlijn tusschen een Nederlandsche en een Duitsche delegatie de onderhandelingen over de regeling van het Nederlandsch-Duitsche handelsverkeer voortgezet. De besprekingen hebben op 25 Maart tot een volledige overeenstemming geleid.

Het nieuwe verdrag treedt 1 April 1939 in werking. Het verdrag werd, in tegenstelling met vroegere re-

gelingen, welke voor een korteren termijn golden, voor het eerst voor een langere periode, n.l. tot 31 December 1940, afgesloten.
Tevens hebben de Nederlandsch-Duitsche regeeringscommissies de betalingscontingenten voor het tweede kwartaal 1939 voor den uitvoer van Nederland en Koloniën naar Duitschland vastgesteld.
„Het Vaderland" meldt nog uit Berlijn, dat een verlaging van de betalingscontingenten, hoe betreurenswaardig ook, helaas niet is te vermijden.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3193 D.)**

A. **ENGELAND. — Verhooging van de premie op oorlogsrisico voor vrachtverschepingen. —**
De Londensche assuradeurs hebben een circulaire uitgegeven, waarin bekend gemaakt wordt, dat de minimumpremies op oorlogsrisico voor vrachtverschepingen in verband met de tegenwoordige internationale spanning, verhoogd worden. De verhoogde tarieven zijn van 24 Maart of van toepassing. (Times)

B. **DENEMARKEN. — Nationaal-Socialisten. - Verklaring van premier Stauning. —**
De Deensche premier Stauning heeft op 22 Maart '39 verklaard, dat de Deensche nazi-leider Fritz Clausen zich uitlatingen heeft veroorloofd, die beschouwd moeten worden als een beroep op Duitschland om met Denemarken op dezelfde wijze te handelen als met Tsjecho-Slowakije is geschied.
„Indien er een Deensch onderdaan was, die op dezelfde wijze zou spreken," aldus de premier, „zou hij als een verrader beschouwd worden. Denemarken wenscht zich niet met de aangelegenheden van andere landen te bemoeien en wij verwachten ook, dat niemand zich in de onze zal mengen. Wij hebben de Duitsche minderheid in Denemarken steeds op grootmoedige wijze behandeld." (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3227 E.)

C. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Waterstaat goedgekeurd. —**
Zonder hoofdelijke stemming aanvaardde de Eerste Kamer op 24 Maart '39 de begrootingen van Waterstaat, Verkeers- en Zuiderzeefondsen, van de Staatsmijnen, het staatsvisschershavenbedrijf en „de Wieringermeer". (De Maasbode)
(Vor. ber. Begrooting 3710 D.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Leger en Vloot. —**
De commissie van militaire zaken van het Huis van Afgevaardigden heeft op 22 Maart '39 het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij $ 117 millioen wordt gevoteerd voor de kustverdediging en om de kritieke tekortkomingen te verhelpen van de legeruitrusting. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3708 H.)**

E. **NEDERLAND. — Scheepvaart. - 1938. —**
De Nederlandsche tonnage geeft op 30 Juni 1938 het volgende beeld:

	Bruto-ton	% v. d. wereldtonnage
30 Juni 1931	3.118.170	4.6
30 „ 1937	2.634.321	3.9
30 „ 1938	2.855.382	4.2

(Lloyd's List & Shipping Gazette)
(Vor. ber. Scheepsbouw 3428 A.)

F. **FRANKRIJK. — Premier Daladier vaardigt vijf decreten uit betreffende de defensie. —**
In den op 27 Maart '39 gehouden ministerraad heeft Daladier zich tot tolk der regeering gemaakt, om Lebrun geluk te wenschen en te bedanken voor de resultaten van zijn reis naar Londen, welke de stevigheid en hartelijkheid der Fransch-Britsche vriendschap nog heeft versterkt en bij de geheele Fransche natie groote voldoening heeft gewekt.
Daladier heeft president Lebrun vervolgens een aantal decreten voorgelegd ter onderteekening. Deze decreten hebben betrekking op de landsverdediging. Het zijn:
1. Een decreet, waarbij de bemanningen der oorlogsbodems worden uitgebreid.
2. Een decreet, waarbij wijziging wordt gebracht in de wet van 13 December 1932 inzake de recruteering der zeemacht en de organisatie van haar reserves.
3. Een decreet, waarbij het technisch personeel bij de marine wordt uitgebreid.
4. Een decreet inzake de verdediging der grensgebieden.
5. Een decreet, waarbij credieten worden geopend voor een industrieele mobilisatie. (Le Temps)
(Vor. ber. Volmachten 3711 C.)

29 MAART 1939

G. **POLEN. — Duitschland en Danzig. - De incidenten te Bromberg. - Bezorgdheid te Warschau. —**
In Polen is men van meening, dat het volstrekt mogelijk is, dat Duitschland eischen zal stellen aan Polen betreffende Danzig. Zij denken echter, dat het onwaarschijnlijk is, dat Duitschland eenigerlei drastischen stap zal nemen, gezien den tegenwoordigen toestand der Poolsche openbare meening. De Polen betoonen een nieuwe vastberadenheid en vertrouwen in het bieden van weerstand aan iedere bemoeienis met hetgeen zij beschouwen als hun erkende handelsrechten in de haven van Danzig.
In een boodschap aan een vergadering van Poolsche vrouwen zegt de weduwe van Pilsudski: „de vrouwen van Polen zijn bereid om schouder aan schouder met hare broeders te strijden op het slagveld".
Het incident van Bromberg (het taaleilandje in de zee-provincie), waarover Duitschland klachten uit, blijkt een vergadering te zijn geweest van het Poolsche westelijke genootschap van Bromberg waar vaderlandslievende resoluties werden aangenomen. Een aantal Duitschers hebben zich beklaagd, dat zij door personen, die uit de vergadering kwamen, opzij geduwd werden.
De regeering heeft besloten een binnenlandsche leening uit te geven ten bedrage van 1.200.000.000 zloty voor de ontwikkeling van de militaire luchtmacht en de luchtverdediging. Generaal Berbecki, de leider van de luchtafweerliga, is tot commissaris van de leening benoemd. De pers is een groote reclamecampagne voor de leening begonnen.

De Poolsche zee-provincie. — De Poolsche zee-provincie, waaromtrent te Warschau eenige bezorgdheid schijnt te bestaan, heeft een bewogen geschiedenis gehad. Zij was tot 1308 een deel van Polen en werd toen veroverd door de Duitsche Orde, die het gebied tot 1464 bestuurde. Toen kwam het weer bij Polen en bleef er deel van uitmaken tot de verdeeling van 1772, waarbij het door Frederik den Grooten werd geannexeerd. In 1919 kwam de Pomorze bij het herstelde Polen terug.
De zee-provincie beslaat ruim 15.800 K.M.2 (bijna de helft van Nederland) en had bij de volkstelling van 1931 ruim 1.086.000 inwoners, van wie ruim 976.000 Polen en met hen verwante Kasjoeben, en ruim 109.000 Duitschers. Ook bij de volkstelling van 1905 waren de Duitschers er reeds in de minderheid, en sindsdien is uiteraard de verhouding voor de Polen nog gunstiger geworden.
Polen heeft de laatste twintig jaar veel voor de ontwikkeling van dit gebied gedaan. De belangrijkste prestatie was wel de schepping van de modernste Oostzee-haven, Gdynia, die thans ruim 110.000 inwoners telt.
Tusschen Duitschland en Polen bestaat een in 1934 gesloten non-agressie-pact, dat voor den tijd van tien jaar gesloten is. Met Frankrijk heeft Polen sedert 1921 een defensief verbond.

Een motie van den gemeenteraad van Warschau. — De nieuwe gemeenteraad van Warschau, die op 28 Maart voor het eerst bijeengekomen is, heeft een motie aangenomen van den volgenden inhoud: „Op het oogenblik, waarop Pruisen de hand naar de Weicheldelta uitstrekt, moet Warschau met haar voorbeeld toonen, dat de Polen gereed zijn om allen, die inbreuk willen maken op de onschendbaarheid van onze grenzen, te antwoorden op een wijze, dat de lust om opnieuw te beginnen in geen geslachten meer terugkeert".
Voorts heeft de gemeenteraad besloten om bij wijze van symbool 1000 zloty te storten in het fonds voor de nationale verdediging en in dat voor de Poolsche scholen te Danzig.
Te Bydgoscz zijn elf personen gearresteerd wegens het verspreiden van valsche geruchten. De meesten behooren tot de Duitsche minderheid. (N. Rott. Crt. — Telegraaf)

H. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Poolsche corridor.**
De houding van Polen wordt te Berlijn met toenemend ongeduld beschouwd. Men is van meening, dat dat land vroeg of laat zal moeten besluiten of het zich naast Duitschland zal scharen. Het is daarom van belang op te merken, dat in de pers berichten over den Poolschen corridor beginnen te verschijnen,

waarvan het type den lezers van de Duitsche bladen buitengewoon bekend voorkomt.
Op 28 Maart worden incidenten uit Bromberg gemeld en de regeering heeft de berichten daaromtrent als voldoende belangrijk beschouwd om een officieele verklaring te rechtvaardigen. In een communiqué van het officieele nieuwsbureau wordt „verbazing" uitgedrukt over het feit, dat de Poolsche autoriteiten er tot dusver niet in zouden zijn geslaagd de anti-Duitsche agitatie van den West-Poolschen bond te onderdrukken. De bond vormt een storenden factor in de Duitsch-Poolsche betrekkingen en men wijst er op, dat de gebeurtenissen in Bromberg geenszins een op zichzelf staand voorbeeld vormen van de activiteit van den bond.
Alles doet gelooven, dat zulke incidenten, als zij in aantal zouden toenemen, door Duitschland als excuus zouden kunnen worden gebruikt om zeer krachtigen druk op Polen te oefenen ten einde dit land er toe te brengen meer gemeene zaak te maken met Duitschland dan met eenig ander land.
(Times - N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Polen 3722 G.)**

A. **JOEGO-SLAVIE. — De Duitsche minderheden. - Besprekingen te Berlijn. —**
Inofficieel zijn te Berlijn drie leiders van de Duitsche minderheden in Zuid-Slavië op bezoek geweest: Senator Georg Crasser, Joseph Trischler (lid van het Skoepsjtina) en Franz Hamm (een ver familielid van den vroegeren Duitschen minister van economische zaken). Von Heeren, de Duitsche gezant te Belgrado was van hun bezoek op de hoogte en zij hebben gesprekken gevoerd met onderscheiden instanties van staat en partij. Deze gesprekken waren van informatorischen aard.
Tengevolge van het streven tot uit den weg ruiming van de geschillen tusschen Kroaten en Serviërs, zijn de kwesties der Duitsche en Hongaarsche minderheden in Zuid-Slavië tegenwoordig op den achtergrond geraakt. (Telex-A.N.P.)

B. **LITAUEN. — Kabinet Vladas Mironas afgetreden. - Kabinet Cernius gevormd. —**
Het Litausche kabinet is op 27 Maart afgetreden. Met de vorming van een nieuw kabinet heeft de president den chef van den generalen staf, generaal Cernius, belast.
De val van het kabinet-Mironas staat in nauw verband met de teruggave van het Memelgebied aan Duitschland. Algemeen trad de wensch naar voren, een nieuwe regeering te vormen, die alle bestaande partijen in zich zou vereenigen.

Generaal Cernius is er op 28 Maart in geslaagd een nieuwe Litausche regeering te vormen. Tot vice-premier is Bizauskas benoemd (tot dusver directeur van de juridische afdeeling in het ministerie van Buitenlandsche Zaken). De verdere ministers zijn: Justitie: Tomosaitis, Buitenlandsche Zaken: Urbsys, Binnenlandsche Zaken: generaal Skucas (tot dusver leider van de militaire academie, tevoren militair attaché te Moskou), Financiën: generaal Sutkus, Onderwijs: dr. Bistras (leider der chr. dem. oppositie), Verkeerswezen: Germanas, Defensie: kolonel Musteikis, Landbouw: dr. Kriksennas. Ook Bizauskas en Kriksennas behoorden tot dusver tot de oppositie.
Zooals men reeds verwachtte, steunt het nieuwe kabinet niet alleen meer op de Tautininkai, tot dusver de eenige regeeringspartij, maar ook op andere groepen. Men acht het zelfs niet onmogelijk, dat de Tautininkai, die sedert 1927 aan het bewind was, zal worden ontbonden om de vorming van een „patriottisch front" te vergemakkelijken.
Na de ontreddering, die het eerste gevolg was van de annexatie van Memel door Duitschland heeft zich namelijk een krachtige vaderlandslievende strooming in het Litausche volk afgeteekend. Soldaten wekken de bevolking op een eenheidsfront te vormen om de vrijheid der natie te handhaven.
Generaal Rastilais, de opperbevelhebber van het leger, heeft voor de radio een rede uitgesproken, waarin hij als vier noodzakelijke factoren voor de veiligheid van het land noemde: een realistische buitenlandsche politiek, orde in het binnenland, een cultureel, moreel en economisch weerstandsvermogen der natie en ten slotte een sterk leger.
De generaal besloot zijn rede met de woorden: „Wij zullen onze onafhankelijkheid niet zonder strijd prijsgeven."
Te Kowno is een centraal comité gevormd voor de hulpverleening aan de vluchtelingen; het omvat een twintigtal organisaties, o.a. het Roode Kruis. (Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Kabinet 3571 A.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Overgave van Madrid en Valencia. - Geloofsbrieven van Maarschalk Pétain. - Niet-inmengings Commissie opgeheven. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken van den verdedigingsraad van Madrid, Julian Besteiro, had op 18 Maart voor de Madrileensche radio medegedeeld, dat de verdedigingsraad onderhandelingen met generaal Franco wilde aanknoopen.
De minister van Binnenlandsche Zaken van het nationalistische Spanje, Serrano Suñer, die te Saragossa vertoefde, verklaarde, kennis te hebben genomen van Julian Besteiro's radio-oproep. Suñer verklaarde, dat de nationalistische regeering slechts een vrede kan aanvaarden, die de overwinning van Franco bezegelt. De radiorede, die Besteiro namens den nationalen verdedigingsraad heeft gehouden en waarin hij Franco om onderhandelingen verzocht teneinde tot een eervollen vrede te komen, aangezien dit de taak van den verdedigingsraad is, heeft in de voornaamste republikeinsche kringen groote instemming gevonden. Een Madrileensch blad heeft een aantal belangrijke politieke en diplomatieke persoonlijkheden naar hun meening gevraagd, waarbij bleek dat ze allen een zoo spoedig mogelijken vrede, bij overeenkomst gesloten, wenschten. De rede van Besteiro heeft te Madrid een hoopvolle stemming gewekt. Als de grondslagen voor een eervollen vrede kunnen worden gelegd, zullen de wapens met vreugde worden neergelegd, aldus zegt men.

Contrôle op niet-inmenging opgeheven. — Doordat de vertegenwoordigers van Duitschland en Italië hebben doen weten, dat hun landen niet langer bereid zijn hun bijdragen voor het niet-inmengingsplan te storten, heeft de contrôle op dit plan opgehouden te bestaan. Onder deze omstandigheden moest de secretaris de organisatie der commissie wel sluiten, waarvan aan alle leden op 21 Maart mededeeling is gedaan.

Geloofsbrieven van Maarschalk Pétain. — De overhandiging der geloofsbrieven van den Franschen ambassadeur te Burgos, maarschalk Pétain aan generaal Franco, was op 24 Maart de gebeurtenis van den dag in de hoofdstad van het nationalistische Spanje.

Madrid geeft zich over aan Franco's troepen. —
Madrid heeft zich op 28 Maart, door den honger gedwongen, aan de troepen van Franco overgegeven.
Hiermede kwam het einde aan een strijd, die twee en een half jaar duurde. Begin October 1936 begonnen de nationalisten onder generaal Varela met de omsingeling der stad. Na eenige weken was de omsingeling vanuit het Noorden, Westen en Zuiden reeds grootendeels voltooid.
Er werd sindsdien een verbitterde strijd gevoerd in de buitenwijken, waar elk huis in een vesting herschapen was. Vooral de Universiteitswijk heeft geleden onder de gevolgen van het langdurige beleg. Verder hebben de nationalisten op verschillende fronten in de laatste weken groote successen behaald. Bij Toledo rukten zij op over een breedte van 90 kilometer en een lengte van 30 kilometer. Ook in den sector van Cordova werden vele dorpen veroverd en duizenden krijgsgevangenen gemaakt.
De rechtsche propagandazender aan het front van Madrid deelde op 28 Maart mede, dat de troepen van Franco om half één 's middags over de Toledobrug de stad begonnen binnen te trekken. Om twee uur namen de rechtsche autoriteiten de stadsdiensten over.
Franco's vlag werd op het stadhuis van Madrid geheschen.
De leden van den Verdedigingsraad hebben zich naar Valencia begeven, waar zij terstond onder voorzitterschap van Miaja bijeen zijn gekomen.
In de vergadering wordt beraadslaagd over een spoedig overgeven van Valencia.
Alle leden van den raad zijn te Valencia, met uitzondering van Besteiro, die in een radio-toespraak op 29 Maart heeft verklaard, dat hij in Madrid blijft om de bevolking door het moeilijke oogenblik heen te helpen.

Valencia geeft zich over aan Franco. —
In een te Burgos gehoorde uitzending verklaarde het radiostation Valencia op 29 Maart zich bij de beweging van Franco aan te sluiten. De omroeper verklaarde, dat hij op instructies wacht om het volkslied van Franco ten gehoore te doen brengen.
Volgens te Burgos ontvangen berichten hebben de steden Ciudad Real, Cuenca, Murcia, Almeria en Jáen zich aangesloten bij Franco.
De openbare gebouwen te Ciudad Real zijn bezet door de phalanx; te Murcia is alles kalm.

Op 29 Maart te twaalf uur hadden drie steden zich nog niet overgegeven, nl. Guadelajara, Alicante en Albacete.
De rechtsche troepen zijn op 29 Maart te 17 uur Valencia binnengerukt.
Het omroepstation te Albacete heeft medegedeeld, dat de stad zich aan de zijde van Franco schaart.
Ook Carthagena meldt, dat de bevolking de zijde der nationalisten heeft gekozen.
Verder is een uitzending opgevangen van Radio-Alicante, waarin gezegd werd, dat de stad zich aan Franco overgeeft.
De republikeinsche luchtmacht te Valencia heeft zich ter beschikking van Franco gesteld.
Verder wordt uit Burgos gemeld, dat met uitzondering van Miaja en Casado alle leden van den republikeinschen verdedigingsraad te Valencia in hechtenis zijn genomen.

(Vor. ber. Burgeroorlog 3693 D; Madrid 3693 D; Valencia 3312 B.)

30 MAART 1939

A. **ROEMENIE. — Verklaring van premier Calinesco in zake Hongarije en Karpathen-Oekraïne - Rede van Gafenco - Verhooging der begrooting - 's Lands positie. —**
Voor de Roemeensche partijleiders heeft de premier Calinesco op 27 Maart critiek geoefend op de houding van Hongarije en een uiteenzetting gegeven van de militaire maatregelen, welke moesten worden genomen. Zoodra Hongarije demobiliseert, zal Roemenië dat ook doen.
Hij herinnerde er aan, dat de Hongaarsche regeering aanvankelijk haar erkentelijkheid had uitgesproken over Roemenië's neutraliteit ten aanzien van Karpathen-Oekraïne. Op 14 Maart werden echter vijf Hongaarsche legercorpsen bij de Roemeensche grens geconcentreerd en pers- en radio-aanvallen op Roemenië gedaan.
Wij hebben toen den buitenlandschen mogendheden medegedeeld, dat wij besloten hadden onze grenzen en de integriteit van ons grondgebied te verdedigen en eenige lichtingen op te roepen. De Roemeensche troepen blijven echter op een dagmarsch afstand van de grens.
Roemenië blijft gekant tegen grenswijzigingen en heeft dan ook het Poolsche aanbod geweigerd, om een deel van Karpathen-Oekraïne te bezetten. Op een dergelijk aanbod van den premier van dat gebied, Wolosjin, werd evenmin ingegaan. Roemenië zal echter zijn belangen in Oekraïne verdedigen.

Cancicov, de minister van Financiën, heeft op 27 Maart medegedeeld, dat de begrooting voor het nieuwe begrootingsjaar, die geraamd was op 23 milliard lei, met 7 milliard verhoogd zal worden, waarvan 80 pct. bestemd zijn voor de versterking van de bewapening des lands.
Eerst sprak echter na Calinesco Gafenco, de minister van Buitenlandsche Zaken, die een breede uiteenzetting gaf van de buitenlandsche politiek, waarbij hij het overleg van Roemenië besprak met Duitschland, Italië, Frankrijk, Engeland en Rusland en aankondigde, dat binnenkort een Fransch-Roemeensch cultureel accoord gesloten zal worden. Tevens wees hij op het belang van het bezoek van den Bulgaarschen premier aan Ankara.
Voorts zeide Gafenco o.a., dat Roemenië een vriendschappelijke houding aanneemt ten aanzien van Polen en Hongarije. De regeering heeft het verzoek van mgr. Wolosjin, om Roethenië in te lijven bij Roemenië, verworpen, want Roemenië wil niets wat het niet toekomt.
De Hongaarsche regeering werd op de hoogte gesteld van de militaire maatregelen in Roemenië en de Hongaarsche onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken heeft herhaalde malen den Roemeenschen gezant te Boedapest bedankt voor de „welwillende houding van Roemenië". De regeering van Roemenië was derhalve zeer verbaasd, toen zij de rede van Csaky in de commissie voor Buitenlandsche Zaken vernam, waarin deze liet doorschemeren, dat Roemenië slechts in bedwang was gehouden door de vastberaden houding van Hongarije.
Gafenco verklaarde niet met Csaky te willen polemiseeren, aangezien dit nergens toe dient.
Hij bevestigde den wil tot vrede van Roemenië en rechtvaardigde de militaire maatregelen met de Hongaarsche mobilisatie. Zoodra Hongarije zal demobiliseeren, zal ook Roemenië daartoe overgaan.
Verder wees Gafenco op het vreedzame karakter van het Duitsch-Roemeensche verdrag en op de noodzakelijkheid om de economische betrekkingen tusschen beide landen te ontwikkelen.
Gafenco bepleitte ten slotte de noodzakelijkheid van een algemeene overeenkomst op den grondslag van de beginselen van de internationale moraal, zonder welke er geen rust kan bestaan noch beschaving, en waarvan de voornaamste stelregel de eerbied is voor de vrijheid van elk volk. Roemenië heeft getoond, dat het vastbesloten is zich gewapenderhand te verdedigen, doch de minister hoopt, dat ten slotte het verstand van de leiders der volken zal zegevieren. (Telex-A.N.P.)

(V. b. Calinesco 3720 C; Gafenco 3692 B.)

B. **HONGARIJE. — Verklaringen van den premier Teleki en den minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky. —**
Door de jongste verklaringen van graaf Teleki, den premier en het exposé van graaf Csaky, den minister van Buitenlandsche Zaken, is officieel nog eens onderstreept, hoe goed de betrekkingen van Hongarije met de meeste naburige staten, voornamelijk dan zijn vrienden Duitschland, Italië en Polen, zijn. Het nieuwe Slowakije duidt men echter vooral euvel, dat het zich niet liever onder Hongaarsche bescherming heeft gesteld. Voor buitenstaanders is dat nog zoo onbegrijpelijk niet. Het „arme" Hongarije kan voorloopig immers zijn krachten beter besteden aan zijn door 552.000 Roethenen bevolkte aanwinst en verder in de eerste plaats aan zijn eigen bescherming denken.
Graaf Csaky toonde zich in zijn uiteenzetting op 27 Maart zeer optimist en voldaan en liet tusschen de regels doorschemeren, dat er door de welwillende houding van Gafenco, den nieuwen minister van Buitenlandsche Zaken te Boekarest, eventueel kans bestond op een minnelijke schikking, doordat enkele in Roethenië gelegen Roemeensche dorpen tegen een territoriale concessie van Roemeensche zijde zouden kunnen worden ingeruild.
Hongarije heeft intusschen nog steeds belangrijke troepenmachten aan de Roemeensche en Slowaaksche grenzen. (Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Graaf Csaky 3624 A.)

C. **ENGELAND. — Subsidie voor scheepvaart. —**
De Engelsche minister van Handel, Oliver Stanley, heeft op 28 Maart in het Lagerhuis de plannen van de regeering tot steun aan de Engelsche scheepvaart en scheepsbouw medegedeeld.
Deze voorstellen houden het volgende in:
De Engelsche wilde vaart zal gedurende 5 jaar een subsidie van £ 2.75 millioen per jaar ontvangen.
Voor reeders die onmiddellijk nieuwe schepen bestellen wordt gedurende dezelfde periode per jaar £ 500.000 uitgetrokken.
De regeering stelt een crediet van £ 10 millioen beschikbaar voor steun aan en vernieuwing van de handelsvloot om de exploitatie te moderniseeren.
Ten slotte £ 2 millioen uit te trekken voor den aankoop van oude, doch nog bruikbare schepen, om in geval van oorlog over een reserve tonnage te kunnen beschikken. (Times)

(Vor. ber. Scheepvaart 2432 A.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Een centraal Joodsch emigratiebureau te Berlijn. —**
Het centrale Joodsche emigratiebureau is dezer dagen te Berlijn geopend. Alle Duitsche Joden en staatloozen, die te Berlijn wonen zullen al hun verzoeken om paspoorten en de voor emigratie noodige papieren uitsluitend aan dat bureau moeten zenden, dat voor de verdere behandeling zal zorgdragen. Dit bericht werd gepubliceerd door het „Jüdisches Nachrichtenblatt", dat de vroegere Joodsche bladen vervangt.
(D. N. B.)

(Vor. ber. 3708 E.)

E. **FRANKRIJK. — Rede van premier Daladier. - Antwoord aan Benito Mussolini inzake de Italiaansche eischen. - Indrukken. —**
De Fransche minister-president Daladier heeft op 29 Maart zijn aangekondigde radio-rede gehouden. Wij ontleenen aan deze rede het volgende:

Daladier begon zijn rede met te verklaren dat hij zich richtte tot de Franschen en tot al degenen in de wereld, die een loyaal en edelmoedig hart hebben.

„Er is een taal, die geen enkele vertaling behoeft om door allen begrepen te worden: de taal van het hart. Wanneer wij tegenover elkander zouden staan, gij die naar mij luistert met uw kinderen naast u, en ik met de gedachte, dat mijn zoons naast mij staan, dan zouden wij elkander begrijpen op hetzelfde oogenblik, waarop onze blikken elkander zouden ontmoeten. Wij zouden ons gelijkelijk bewust zijn van de vreeselijke moeilijkheden van thans en wij zouden dezelfde hoop op de toekomst hebben. Wij zouden woorden noch zinnen noodig hebben om te begrijpen, dat wij allen slechts denken aan de handhaving van den vrede in eer, waardigheid en vrijheid des vaderlands".

„Ieder onzer — zoo vervolgde Daladier — vraagt zich af, of het land niet bedreigd wordt, of de naburen betrouwbaar zijn. De onzekerheid verplicht de regeering voorzorgsmaatregelen te nemen. Verdragen worden onderteekend, maar zelfs voor dat zij van kracht geworden zijn, vormen zij voor sommigen reeds geen waarborg meer en voor anderen geen hinderpaal. Zij die niet optreden, voelen zich de medeplichtigen van het geweld en zij, die wel optreden, vreezen het geweld uit te lokken. Overal vernielt een krankzinnige herbewapening iedere andere bedrijvigheid. Hoe zouden de menschen nog vrij kunnen handelen en denken? Door een gelijke fataliteit, terwijl ongerustheid nieuwe ongerustheid wekte, bewapeningen nieuwe bewapeningen deden ontstaan, is reeds vele malen oorlog ontketend.

Deze toestand maakt het mij tot een plicht u te zeggen wat Frankrijk wil, wat zijn kracht is en wat zijn vaste besluit. Wat wil Frankrijk? Vrede van vrije menschen.

Wat is de kracht van Frankrijk? Zijn moreele en materieele eenheid die eens te meer tegenover het gevaar verwezenlijkt is.

Wat is het vaste besluit van Frankrijk? Zijn ideaal, zijn rechten te verdedigen.

Weet ge wel wat de Fransche kracht beteekent?

Zij bestaat uit dat geheel van prachtige legers, welker leiders en manschappen opgeleid door een langdurige ervaring, eendrachtig door dezelfde gedachten, één enkel blok vormen, zonder dat zij iets verliezen van de individueele deugden. De Fransche kracht vindt haar steun in een rijk, evenwichtig land, welke vruchtbare bodem door het taaie streven van onze landbouwers beveiliging geeft tegen armoe en hongersnood. Fransche kracht is in de geheele wereld aanwezig, in onze verste bezittingen. De Fransche kracht is evenredig aan dat onmetelijk rijk, waarvan het Afrikaansche, onaantastbare blok de centrale wapenrusting vormt en waarvan ik nog kort geleden zelf de algeheele toewijding aan het moederland heb kunnen zien. De Fransche kracht ligt niet alleen in al deze materieele krachten, maar ook in die geestelijke en moreele waarden, welke thans even groot zijn als in welke andere eeuw van onze geschiedenis ook."

Wat de Italiaansche eischen betreft, verzekerde premier Daladier, dat, wanneer Frankrijk gesteld werd voor het alternatief: oorlog of eerloosheid, het in die keuze niet zou aarzelen. Frankrijk weigert geenszins voorstellen te bestudeeren, die het zouden worden gedaan, maar geen duimbreed grond en geen enkel van de Fransche rechten zou worden afgestaan. Verder verklaarde Daladier uitdrukkelijk, dat in de befaamde Italiaansche nota van 17 December '38, de namen Tunis, Djiboeti en Suez-kanaal niet voorkwamen. De briefwisseling tusschen de Italiaansche en Fransche regeeringen zal worden gepubliceerd. De vermeende slechte behandeling der Italianen, die in Tunis wonen, zijn, zoo zeide Daladier, fabels.

Wat de pogingen der Fransche regeering tot betere verstandhouding met Duitschland betreft, betoogde de eerste-minister, dat de ontbinding van Tsjecho-Slowakije en de bezetting van Praag door de Duitsche legers een zwaren slag aan dit geduldige pogen hadden toegebracht.

Ten slotte noodigde hij alle landen, die denken als Frankrijk en die op den weg van den vrede willen blijven voortgaan, tot een vertrouwelijke samenwerking uit.

INDRUKKEN.

Rome: Daladier heeft de mogelijkheid tot discussies opengelaten. Men constateert echter, dat de Fransche premier niet de Italiaansche opvatting deelt, dat het initiatief thans van Parijs moet uitgaan.

Londen: Instemming met de krachtige taal van den Franschen premier, die zelfs forscher was dan men hier over het algemeen had verwacht.

Berlijn is uiterst gereserveerd, te meer, daar de Duitsche radio er zich toe heeft bepaald, een zeer kort uittreksel te geven; ook de pers publiceerde de rede in verkorten vorm. Wat de argumenten ten opzichte van Italië aangaat, men meent, dat het aan Italië staat om hierop in te gaan. In de toespelingen op Duitschland ziet men in de kringen der Wilhelmstrasse een „verkeerde opvatting" van Daladier.

Parijs: Men is algemeen van oordeel, dat Daladier weliswaar geen verrassende gezichtspunten heeft geopend, wel echter heeft hij de gevoelens van alle Franschen en van alle partijen weergegeven. De royalisten, de communisten en sociaal-democraten zijn het met Daladier eens. (Telex-A. N. P. - Le Temps)

(V. b. Daladier 3722 F; Mussolini's Rede 3719 A.)

31 MAART 1939

A. DENEMARKEN. — Nationaal-Socialistische activiteit in Jutland. - Verkiezingshulp uit Duitschland. - De groote activiteit, die de Duitsche minderheid in Zuid-Jutland in verband met de op 3 April in Denemarken te houden parlementsverkiezingen ontplooit, heeft thans vormen aangenomen, die in geheel Denemarken de aandacht hebben getrokken. De politie in enkele Zuid-Jutlandsche steden is op het spoor gekomen van een uit Duitschland gearriveerde actieve nationaal-socialistische groep, die zich belastte met het op groote schaal aanplakken en verspreiden van in het Duitsch en in het Deensch gesteld propagandamateriaal.

De politie heeft geconstateerd, dat aan het einde der afgeloopen week 150 leerlingen der z.g. nationaal-socialistische leidersschool te Prön in Holstein Zuid-Jutland zijn binnengekomen en over de Duitsche centrales in verschillende steden van dit deel van Denemarken verspreid, om de Duitsche minderheid bij de verkiezingscampagne behulpzaam te zijn.

De geïmporteerde Duitsche nationaal-socialisten hebben het op hun school geleerde in practijk gebracht op een wijze, die in Denemarken groote ergernis heeft verwekt. **(Vor. ber. 3722 B.)**

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Nantsjang in Japansch bezit. - China staakt dienst der zoutleeningen. —

Domei meldde op 28 Maart uit Hankou, dat officieel wordt meegedeeld, dat de Japansche troepen in Centraal-China 27 Maart volledig in het bezit zijn gekomen van de ommuurde stad Nantsjang, de hoofdstad van de provincie Kiangsi, waar zij het laatste verzet van het overgebleven deel der Chineesche troepen hebben gebroken. De terugtrekkende Chineesche troepen hebben de stad op verschillende plaatsen in brand gestoken. Enorme rookwolken stijgen omhoog.

De Japansche troepen welke op Woening aan de rivier Sioe aanrukken zijn op 6 km. ten oosten van de stad gekomen. De Chineesche troepen in dien sector hebben 3700 dooden achtergelaten alsmede vele wapenen en munitie.

Ook de Japansche marinestrijdkrachten, die bij de bezetting van Woetsjeng aan het Pojangmeer gelegen, een groote rol hebben gespeeld, zijn verder de Sioe-rivier opgezeild en bereikten Hsoekiafoe aan den spoorweg van Kioekiang naar Nantsjang.

De marineluchtmacht heeft op 26 Maart ten N.W. van Nantsjang 3000 man Chineesche regelmatige troepen uiteengejaagd.

Japansche verliezen in Noord-Hoenan. — Naar van Chineesche zijde wordt gemeld, hebben de Chineezen succes met hun aanvallen op de Japanners in Noordelijk Hoenan, de Japansche troepen zouden hier zware verliezen lijden. In grooten getale worden gewone Japansche soldaten naar Nanking vervoerd, waar de gebouwen der vroegere departementen tot tijdelijke hospitalen zijn ingericht.

China staakt dienst der zoutleeningen. — Naar uit Tsjoenking wordt gemeld, heeft de Chineesche regeering aangekondigd, dat zij den dienst op de buitenlandsche leeningen, welke de zoutbelasting tot onderpand hebben, sedert 26 Maart heeft gestaakt. Op 15 Januari jl. staakte de Chineesche regeering den dienst op de buitenlandsche leeningen, welke door de douane-inkomsten verzekerd waren. De leeningen, die door de zoutbelasting zijn gedekt, beloopen Chin. $ 325 millioen.

(Telex-A. N. P. — Domei).

(Vor. ber. Jap. verliezen 3303 A; Conflict 3696 D.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Het doel van het Financieringsplan. —

De rijksminister van Economische Zaken, Funk, die tevens president van de Rijksbank is, heeft op 30 Maart in een rede voor de centrale commissie van de Rijksbank verklaard, dat voorzetting der, na de bezetting van Tsjecho-Slowakije afgebroken handelsbesprekingen met Frankrijk en Engeland, noodzakelijker dan ooit is.

Verder deelde hij mede, dat zich in handen van buitenlanders bevindende rijksbankaandeelen gerepatrieerd zullen worden; de buitenlandsche bezitters zullen loyaal schadeloos gesteld worden.

Het doel van de nieuwe Duitsche financieringspolitiek heeft Funk ten slotte als volgt samengevat:
1e. De lasten zooveel mogelijk op de toekomst afwentelen.
2e. Het Rijk vrijstellen van ondraaglijke rentelasten.
3e. De kapitaalmarkt weer openstellen voor het particuliere bedrijfsleven. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3721 A.)

A. **ENGELAND. — Uitbreiding van het leger. —**
De Britsche minister van Oorlog, Hore Belisha, heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat op 1 Maart het geregelde leger bestond uit 204.000 man, de reserve van het geregelde leger uit 139.000 man, de aanvullende reserve uit 35.000 man en het territoriale leger, de luchtbeschermingseenheden uitgezonderd, uit 137.000 man.
De premier, Neville Chamberlain, heeft op 29 Maart in het Lagerhuis medegedeeld, dat de regeering besloten heeft het territoriale leger, dat thans zijn vredessterkte van 130.000 man heeft bereikt, terstond tot oorlogssterkte uit te breiden, hetgeen een vermeerdering met ongeveer 40.000 man meebrengt. Het aldus op oorlogssterkte gebrachte territoriale veldleger zal verdubbeld worden en dus een sterkte krijgen van 340.000 man. (Times)
(V. b. Leger en Vloot 3707 C; Uitbr. leger 3502 C.)

B. **ENGELAND. — „Engeland en Frankrijk zullen Polen steunen als onafhankelijkheid wordt bedreigd" — Verklaring van premier Neville Chamberlain. - Overleg met Sovjet-Rusland. - Indrukken. —**
De Britsche premier, Neville Chamberlain, verklaarde op 31 Maart 1939 in het Lagerhuis het volgende:
„De regeering heeft geen officieele bevestiging van de geruchten van eenigen beoogden aanval op Polen en derhalve moet de regeering niet geacht worden deze als juist te aanvaarden.
Ik maak gaarne van deze gelegenheid gebruik om opnieuw de algemeene politiek der regeering uiteen te zetten. Zij heeft steeds een regeling door middel van vrije onderhandelingen tusschen de betrokken partijen bepleit van alle geschillen, welke tusschen haar kunnen rijzen. Zij beschouwt dit als een natuurlijke en geschikte gedragslijn daar waar geschillen bestaan. Volgens haar meening moet er geen kwestie zijn die niet vatbaar is voor oplossing door vreedzame middelen en zij zou geen rechtvaardiging zien voor een vervanging van methoden van onderhandeling door geweld of bedreiging met geweld.
Zooals het Huis bekend is, zijn er thans bepaalde beraadslagingen met andere regeeringen gaande, teneinde de positie der Britsche regeering intusschen, voordat deze beraadslagingen voleindigd zijn, volkomen duidelijk te maken. Thans moet ik het Huis mededeelen, dat gedurende die periode, ingeval eenige actie, waardoor duidelijk de onafhankelijkheid van Polen zou worden bedreigd en welke de Poolsche regeering dienvolgens van levensbelang zou achten om met haar nationale krachten te weerstaan, de Britsche regeering zich verplicht zou achten, aan de Poolsche regeering onverwijld allen bijstand te verleenen, waartoe zij bij machte is.
Ik heb de Poolsche regeering in dezen geest een verzekering gegeven. Ik mag eraan toevoegen, dat de Fransche regeering mij heeft gemachtigd, duidelijk te doen uitkomen, dat zij hetzelfde standpunt als de Britsche regeering inneemt."
Chamberlain voegde hieraan toe: „Met andere regeeringen, met inbegrip van de regeering der Sovjet-Unie, wordt thans overleg gepleegd."
In antwoord op nadere vragen zeide Chamberlain: „Ik meen, dat deze verklaring het duidelijk maakt, dat, hetgeen ik gezegd heb, voor een interimaire periode bedoeld is. (Telex-A. N. P. — Telegraaf)

INDRUKKEN.
Berlijn: De Duitsche pers doet het voorkomen alsof de verklaring niets nieuws brengt.
Parijs: De Fransche bladen juichen de woorden van den premier algemeen toe en zeggen, dat Duitschland thans weet waar het aan toe is.
Londen: De Britsche pers legt er den nadruk op, dat de verklaring een eersten stap beteekent op een nieuwen weg; de unilaterale garantie, aldus wordt betoogd, moet uiteindelijk worden gewijzigd in een bilateraal verdrag.
Washington: De Amerikaansche bladen hebben de verklaring gunstig ontvangen; zij spreken van een keerpunt in de Europeesche politiek.
Rome: De Italiaansche pers heeft de verklaring wel opgenomen, doch onthoudt zich van commentaar. (Telex-A. N. P. — Times)
(Vor. ber. Chamberlain 3715 A.)

1 APRIL 1939

C. **SPANJE. — Burgeroorlog is geëindigd. - Het laatste communiqué gepubliceerd. —**
Radio Nacional heeft op 1 April '39 het laatste communiqué van het groote hoofdkwartier verspreid.
Om 23.15 werd na het spelen van het Falange-lied het volgende communiqué voorgelezen:
„Na het roode leger heden te hebben gevangen genomen en ontwapend, hebben de nationale troepen hun laatste militaire doel bereikt. De oorlog is geëindigd." (Agence Belga) **(Vor. ber. 3723 C.)**

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede te Wilhelmshaven. —**
In zijn met spanning verwachte rede van 1 April '39 heeft Adolf Hitler geen sensationeele mededeelingen gedaan.
Adolf Hitler ontkende met klem, dat Duitschland er over denkt andere volken in het wilde weg aan te vallen. Hij sprak over het Engelsch-Duitsche vlootverdrag en zeide o.a.: „Ik heb dit verdrag gesloten in het vurige verlangen naar vrede. Dit moet wederkeerig zijn."
Ten aanzien van Engeland liet hij zich veeleer spottend dan schimpend uit.
Het huidige Duitschland zal echter niet zooals het vooroorlogsche wachten „tot trawanten van sommige groote mogendheden zoover gerijpt zijn tot het net kan worden toegetrokken. Wie voor deze groote mogendheden de kastanjes uit het vuur wil halen, moet weten, dat hij zijn vingers brandt."
Hitler trachtte de verwijten tot hem gericht wegens de inlijving van Bohemen en Moravië te ontzenuwen met een verwijzing naar de speciale positie van deze gebieden, zoowel in historisch opzicht als doordat men gepoogd heeft ze als springplank tegen Duitschland te gebruiken.
Met de inlijving van Tsjechië werd bedoeld den vrede een dienst te bewijzen, en in verband daarmee heeft Hitler besloten het aanstaande partijcongres te Neurenberg „het congres van den vrede" te noemen.
Sprekend over degenen, die de naties indeelen in deugdzame en ondeugdzame naties zeide Hitler: „Driehonderd jaren lang heeft Engeland ondeugdzaam gehandeld en thans op zijn ouden dag spreekt het over deugd."
„Ik geloof in eventueele overeenstemming tusschen naties," zeide Hitler verder. „In het buitenland zijn wij misschien niet bemind, maar wij worden gerespecteerd. Welk recht heeft Engeland anderen neer te schieten in Palestina, wanneer zij hun woningen verdedigen? In Midden-Europa hebben wij geen duizenden afgeslacht, maar wat wij gedaan hebben, hebben wij op vreedzame wijze gedaan."
Evenmin als wij Duitschers in Palestina iets te zoeken hebben, heeft Engeland iets te zoeken in onze Duitsche levensruimte.
Wanneer men in andere landen zegt, dat men nu bewapent en steeds meer bewapenen zal, dan kan ik dezen staatslieden slechts één ding zeggen: mij zullen zij niet moe maken. Ik ben er van overtuigd, dat wij op dien weg sneller vooruitkomen dan de anderen.
Wat wij willen, zeide Hitler, is: onze economische betrekkingen uitbreiden.
(Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hitler 3715 A; Chamberlain's rede 3726 B.)

A. **Fransch-Italiaansche Notawisseling in December 1938. —**

Op 29 Maart '39 is de door den Franschen premier, Daladier, in zijn rede aangekondigde publicatie geschied van den tekst der in December 1938 tusschen Italië en Frankrijk gewisselde nota's in zake de accoorden van Januari 1935.

De tekst der Italiaansche nota van 17 December, door Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, aan François Poncet, den Franschen ambassadeur, luidt als volgt:

Mijnheer de ambassadeur, in een onderhoud op 2 Dec. heeft Uwe Excellentie tegenover mij den wensch van de Fransche regeering uitgesproken te mogen vernemen of de Italiaansche regeering de Italiaansch-Fransche overeenkomsten van 7 Januari 1935 nog als geldig beschouwde en of deze overeenkomsten naar haar meening nog als basis zouden kunnen dienen voor de Fransch-Italiaansche betrekkingen. Ik heb Uwe Excellentie geantwoord, dat de kwestie van te reëelen aard en te reëel belang was dan dat ik direct een definitief antwoord zou kunnen geven, hetwelk een nauwkeuriger onderzoek zou vereischen. Ik heb thans de eer u het volgende te doen weten, dat bevestigt hetgeen ik u persoonlijk heb gezegd:

De Italiaansch-Fransche overeenkomsten van 1 Jan. 1935 zijn, zooals Uwe Excellentie weet, vervat in een verdrag in zake de regeling der wederzijdsche belangen in Afrika en in een aantal acten, welke er nauw mede verbonden zijn.

Artikel zeven van het verdrag bepaalt, dat dit zal worden geratificeerd en dat zijn van krachtwording onderworpen zal zijn aan een uitwisseling van ratificaties. Deze uitwisseling is evenwel nimmer geschied. Men is wel direct na de onderteekeningen overgegaan tot de voorbereidende procedures voor de ratificatie, doch deze werd nimmer verwezenlijkt. Men is zelfs nooit overgegaan tot onderhandelingen over een stipuleering van een speciale conventie in zake Tunis, welke conventie volgens artikel één van het verdrag op denzelfden dag als het verdrag van kracht zou worden.

Het Italiaansch-Fransche verdrag tot regeling der wederzijdsche betrekkingen in Afrika werd dus nimmer geheel afgemaakt.

Behalve deze constateeringen van juridischen aard moet dus ook rekening worden gehouden met het feit, dat het verdrag, evenals de andere acten, gesloten zijn op de basis van zeer nauwkeurige postulaten en dat deze postulaten nimmer in de praktijk haar bevestiging hebben gevonden.

Zooals men weet, beoogden de overeenkomsten van 1935 door middel van het regelen van een geheele reeks vraagstukken de vriendschap tusschen Italië en Frankrijk te ontwikkelen en tusschen de twee staten betrekkingen van vertrouwen te vestigen. Zeer in het bijzonder heeft Italië door de overeenkomsten van 1935 er in toegestemd aanzienlijke opofferingen te doen, zoowel ten aanzien van de Italiaansche rechten in Tunis als met betrekking tot de rechten, welke zijn vervat in artikel 13 van het Pact van Londen van 1915, waarbij rekening werd gehouden met een gepast begrip en een overeenkomstige houding van Frankrijk ten aanzien van de expansiebehoeften van Italië in Oost-Afrika.

Welnu, de door Frankrijk aangenomen houding toen Italië door de actie van den Negus werd gedwongen het vraagstuk van zijn betrekkingen met Abessynië definitief op te lossen, en ook later, was zeker niet in overeenstemming met de bedoeling. Zij was zelfs volkomen in strijd daarmede. Het zij voldoende, zonder dat het noodig is hier opnieuw de verschillende fasen der gebeurtenissen, welke zich sinds 1935 hebben afgespeeld, te noemen, er naar te verwijzen.

De accoorden van 7 Januari, die overigens nimmer ten uitvoer zijn gelegd, zooals uwe excellentie in het onderhoud van 2 dezer kon opmerken, hebben hun inhoud verloren en kunnen dus niet worden beschouwd als in werking te zijn getreden; zelfs zijn zij door de gebeurtenissen achterhaald. In hun geheel hadden zij betrekking op den algemeenen politieken toestand, die spoedig werd gewijzigd door de gebeurtenissen, welke op de toepassing der sancties volgden. De constitutie van het imperium riep nieuwe rechten en nieuwe belangen van fundamenteele beteekenis in het leven.

Onder deze omstandigheden en in het belang van de verbetering der Italiaansch-Fransche betrekkingen zouden deze op dit tijdstip nog niet gebaseerd moeten worden op de accoorden van 1935 en juist indien men die verbetering wil, ligt het voor de hand, dat deze betrekkingen opnieuw door de twee regeeringen gemeenschappelijk moeten worden onderzocht.

Tekst van Fransch antwoord van 25 December 1938. De tekst van het op 25 December '38 door François Poncet aan graaf Ciano gezonden antwoord luidt als volgt:

Rome, 25 December 1938.

Mijnheer de minister,

Bij schrijven van 17 December heeft Uwe Excellentie doen weten, dat, naar de meening der Italiaansche regeering, de betrekkingen tusschen beide landen voor het oogenblik de overeenkomsten van 1935 niet tot basis kunnen hebben. Uwe Excellentie is van meening, deze zienswijze te moeten steunen op opmerkingen, zoowel van juridischen als van politieken aard. Eenerzijds werd het Fransch-Italiaansche verdrag tot regeling der wederzijdsche belangen in Afrika nimmer voltooid, daar de onderhandelingen voor de stipulatie der speciale conventie voor Tunis, welke denzelfden dag van kracht zouden moeten worden, nimmer waren aangeknoopt.

FRANKRIJK — ITALIË

Anderzijds hebben de politieke gebeurtenissen sedert 1935 en met name de houding van Frankrijk in de Abessynische kwestie, de overeenkomsten, welke thans „historisch achterhaald" zouden zijn, van „hun inhoud ontdaan". Zonder te willen discuteeren over de gevolgen, welke een dergelijke mededeeling zou kunnen met zich brengen, ziet mijn regeering zich verplicht de volgende constateeringen te formuleeren:

De accoorden van 7 Januari 1935, die den grondslag hebben gelegd voor een regeling der tusschen Frankrijk en Italië hangende geschillen en die tot doel hadden de ontwikkeling van de vriendschappelijke betrekkingen tusschen de twee landen te waarborgen, werden met op 9 na algemeene stemmen door het Fransche parlement goedgekeurd op 22 en 26 Maart 1935. De ratificaties der accoorden konden niet worden gewisseld als gevolg van het uitstellen der conventie over Tunis, die aan deze uitwisseling vooraf had moeten gaan. Frankrijk is niet verantwoordelijk voor de omstandigheden, die Italië er toe hebben gebracht dit uitstel zelf te wenschen.

De accoorden hebben van Fransche zijde een begin van uitvoering gekregen, tot uitsluitend voordeel van Italië. Immers, Frankrijk heeft, vooruitloopend op de uitvoering van een van zijn verplichtingen zich ervan verzekerd, dat 2500 aandeelen van de maatschappij, welke den spoorweg Djiboeti—Addis Abeba exploiteert, daadwerkelijk door een Fransche groep aan een Italiaansche groep is afgestaan. Door de Italiaansche vertegenwoordigers zelf werden de overeenkomsten van Rome bij de Fransch-Italiaansche onderhandelingen, welke in 1937 te Parijs werden gehouden voor de aanpassing van economische regelingen voor Oost-Afrika, geacht voldoende vast te staan om er herhaaldelijk een beroep op te doen.

Onlangs nog, op 12 Mei 1938, maakte uwe excellentie bij het onderzoek met den Franschen zaakgelastigde van het program der onderhandelingen, aan de Italiaansche regeering op 22 April 1938 voorgelegd, wel enkele opmerkingen nopens den vorm, maar geen enkel principieel bezwaar tegen de uitvoering der

Afrikaansche accoorden van 1 Januari 1935, vervat in de punten 2, 10 en 11 van het programma. Uwe excellentie gaf zelfs te verstaan, dat het paleis Chigi ten aanzien van de conventie in zake Tunis geen aanmerkelijke wijziging in den door de Fransche regeering voorgestelden tekst beoogde, nopens welken tekst Blondel niettemin deed opmerken, dat hij was getrokken uit de accoorden van 1935. Geen enkele politieke overweging verzette zich toen dus volgens de opvatting der Italiaansche regeering tegen de handhaving der accoorden.

2o. Op geen enkele politieke handeling der Fransche regeering kon men zich sindsdien beroepen om de wijziging in opvattingen der Italiaansche regeering te rechtvaardigen. De Fransche regeering heeft integendeel al het mogelijke gedaan om de verbetering der betrekkingen tusschen de twee landen te vergemakkelijken.

Op 12 Mei 1938 heeft de Fransche regeering te Genève het principieele standpunt aanvaard, dat het zijn vrijheid van handelen zou verzekeren voor de erkenning der Italiaansche souvereiniteit in Abessynië.

Eenige maanden later, op 12 October, heeft zij bij den koning van Italië en keizer van Abessynië een ambassadeur geaccrediteerd.

Wat de door Frankrijk ten aanzien van de Abessynische aangelegenheid aangenomen houding betreft, de Italiaansche regeering heeft steeds de algemeene en bestendige gegevens van de Fransche politiek gekend met de internationale verplichtingen, welke deze meebracht. De Italiaansche regeering werd er steeds loyaal en te rechter tijd door den leider der Fransche regeering Pierre Laval, die toenmaals de buitenlandsche politiek van Frankrijk leidde, aan herinnerd.

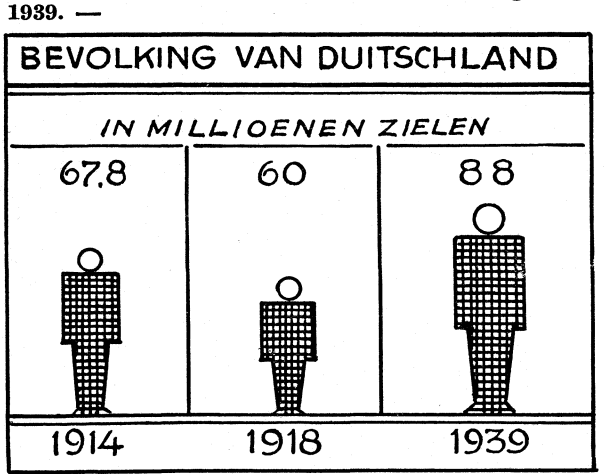
Doch de Italiaansche regeering weet in welken geest deze politiek door de Fransche regeering werd gevoerd.

Herhaaldelijk heeft Mussolini aan de Fransche ambassade zijn waardeering willen betuigen, o.a. tijdens het verloop der procedure, voor de matigende actie van Frankrijk en de gestadige pogingen der Fransche delegatie om zooveel mogelijk den eerbied voor de verplichtingen van het pact met het ontzien der Fransch-Italiaansche vriendschap in overeenstemming te brengen. De Fransche regeering stelde er prijs op Uwe Excellentie deze feiten in herinnering te brengen bij het bevestigen van de ontvangst der mededeeling. (Alg. Handelsblad - Le Temps)

(Vor. ber. Frankrijk-Italië 3640 E; Ital. kolon. eischen 3719 A; Daladier 3724 E.)

2 APRIL 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Bevolking 1914—1939. —



(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Bevolking 3521 D.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede te Wilhelmshaven. - Perscommentaren. —

Ver. Staten. — Welingelichte kringen te Washington zien in Hitlers redevoering weinig, waaraan men zich kan vasthouden, of dat geruststellend kan werken ten aanzien van de toekomst, met uitzondering misschien van de passage, waarin aangekondigd wordt, dat de partijdag in Neurenberg de partijdag van den vrede zal heeten. In vele Amerikaansche kringen echter wordt dit uitgelegd als een poging om de Engelschen en Franschen weer te sussen in een gevoel van veiligheid ten aanzien van Hitlers voornemens.

Frankrijk. — De „Petit Parisien" wijst erop, dat de Führer gezwegen heeft over de rede van Daladier en de verklaring van Chamberlain over de Britsch-Fransche toezegging van steun aan Polen. Sedert langen tijd, aldus dit blad, is geen rede van Hitler zoo verward geweest.

Volgens de „Epoque" schijnt de organisatie van de veiligheid op den goeden weg te zijn.

Engeland. — „Sunday Dispatch" schrijft in haar commentaar op de redevoering van Hitler: „Hitler heeft ons meer gemystificeerd, maar niet minder verontrust gelaten dan te voren". Dit commentaar schijnt volgens Reuter de gemiddelde reactie der Engelschen te zijn.

De „People" zegt: „Hij roept uitdaging, wanneer niemand wordt bedreigd en pocht op de bereidheid van zijn volk tot oorlog, hoewel hij weet, dat geen aanval in het voornemen ligt. Het is echter onbegrijpelijk, dat een man, die zijn volk opnieuw machtig heeft gemaakt, zijn levenswerk zou vernietigen door zijn eigen weloverwogen daad." **(Vor. ber. 3726 D.)**

C. DANZIG. — Greiser, president van den Senaat, ontkent onverwachte inlijving bij Duitschland. - Geen verkiezingen. —

De president van den Senaat van Danzig, Greiser, ontkende op 2 April categorisch in een gesprek met den specialen correspondent van de „Daily Telegraph", dat de Duitschers in Danzig de bedoeling zouden hebben om een onverwachte actie te organiseeren, ten einde de vrije stad bij Duitschland in te lijven.

De positie van de vrije stad, zoo zeide hij, is geheel verschillend van die van bijvoorbeeld Memel, vóór zijn overdracht naar het Rijk. De Danzigers zijn in hun hart Duitschers, maar, zoo voegde hij er veelbeteekenend aan toe, hun dagelijksch brood komt uit Polen. Greiser zeide te meenen, dat de kwestie van Danzig te zijner tijd zal worden bijgelegd door directe onderhandelingen tusschen Berlijn en Warschau, maar hij had geen idee wanneer dit zou geschieden. De verkiezingen zijn voor onbepaalden tijd uitgesteld. (Daily Telegraph - Telegraaf)

(Vor. ber. Greiser 2530 C; Verkiezingen 1753 B.)

D. SOVJET-RUSLAND. — Visscherijverdrag met Japan onderteekend. —

Uit Moskou wordt gemeld: Er is een Sovjet-Russisch-Japansche visscherij-overeenkomst onderteekend, welke een jaar geldig zal zijn.

Overeenkomstig het verdrag zullen de Japanners deelnemen aan de inschrijving voor vischconcessies op 4 April te Wladiwostok.

Bij de overeenkomst zijn aan de Japansche visschers 27 concessies ontnomen en zijn de kosten voor de overigen met 10% verhoogd, een extra-uitgave van 300.000 yen voor de Japanners.

De Japansche visschers behouden 359 concessies, waarvan 254 voor den tijd van vijf jaar waren verleend. In Sovjet-Russische kringen is men zeer tevreden over de overeenkomst, aangezien de Japanners hiermede hebben toegegeven, dat de Sovjets het recht hebben concessies in te trekken en omdat is teruggekeerd tot het systeem van inschrijvingen, waartegen men zich van Japansche zijde heeft verzet.

De Russisch-Japansche visscherijovereenkomst behelst de volgende punten:

1. De Japanners krijgen de perceelen, waarvoor de contracten zijn afgeloopen, alleen in veilingen toegewezen; 2. om strategische redenen worden 37 perceelen aan de Japansche exploitatie onttrokken, met inbegrip van vier perceelen, die behooren bij twee inmaakfabrieken, welke worden gesloten; 3. geen dezer perceelen, welker contract eerst in 1941 afloopt, zal worden vervangen door een ander perceel; 4. de pachtcontracten worden gesloten voor een termijn van vijf jaren; 5. de perceelen, waarbij inmaakfabrieken behooren, welke door de Japanners zijn gebouwd, met uitzondering van de genoemde vier perceelen, zullen voor één jaar worden verpacht zonder

veiling; 6. de Sovjetregeering zal zelf den omvang vaststellen van de vangst der staatsindustrie; welke voor 1939 geraamd wordt op 5 millioen poed; 7. bovendien zullen negen Sovjet-perceelen in veiling worden gebracht. Aangezien door de niet deelneming der Japanners bij de veiling van 15 Maart, Sovjet-visschersorganisaties zes perceelen verwierven, benevens vier, welke eerst door de Japanners werden geëxploiteerd, gaan deze organisaties er mede accoord aan de Japanners deze tien perceelen af te staan; 8. de pachtgelden zullen met niet meer dan 10% worden verhoogd. (Prawda - Nwe. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3597 A; Sovjet-Rusland—Japan 3667 B.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Slagschip „Tirpitz" van stapel geloopen. —**
Op 1 April '39 is op de marinewerf te Wilhelmshaven in tegenwoordigheid van den Führer en opperbevelhebber van de weermacht, het slagschip „Tirpitz" van stapel geloopen.
Het slagschip „Tirpitz" is een zusterschip van het in Februari van stapel geloopen slagschip „Bismarck". Het heeft een waterverplaatsing van 35.000 ton, een lengte van 241 m., een breedte van 36 m. en een diepgang van 7.9 m. Het is bewapend met 8 kanonnen van 38 cm. in tweelingtorens, 12 kanonnen van 15 cm. en met luchtdoelgeschut. De „Tirpitz" was eind 1936 op stapel gezet.
(Deutsches Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3661 E.)**

B. **BELGIE. — Verkiezingen voor Kamer en Senaat.**
De op 2 April in België gehouden verkiezingen voor Kamer en Senaat zijn geëindigd met een succes voor de liberalen, een winst voor de katholieken, een nederlaag voor Rex, dat vrijwel geliquideerd is, en een achteruitgang voor de socialisten.
Kamer en Senaat zien er, na den stembusstrijd van 2 April, als volgt uit:

De Kamer:	zetels	vorige	winst of verlies
Katholieken	73	63	+10
Socialisten	64	70	— 6
Liberalen	33	23	+10
Vlaamsch-Nat.	17	16	+ 1
Communisten	9	9	—
Rexisten	4	21	—17
Lijst-Frenssen	1	0	+ 1
Lijst-Oudstrijders	1	0	+ 1
	202	202	
De Senaat:			
Katholieken	38	34	+ 4
Socialisten	35	39	— 4
Liberalen	16	11	+ 5
Vlaamsch-Nat.	8	5	+ 3
Communisten	3	4	— 1
Rexisten	1	8	— 7
	101	101	

Op 12 April zullen de provinciale staten er nog 44 senatoren bij kiezen, en den dag daarna coöpteeren de 146 senatoren er nog 22, zoodat het totaal dan 167 bedraagt.

Hieronder volgt de stemmenverdeeling bij de op 2 April gehouden Kamerverkiezingen met de overeenkomstige cijfers van 1936:

Aantal geldige stemmen 1939: 2.333.329; 1936: 2.362.454.
Katholieken: 762.642 (32.68 pct.) — 73 zetels, (1936: 675.941 (28.60 pct.) — 63 zetels).
Socialisten: 704.582 (30.20 pct.) — 64 zetels (1936: 758.485 (32.10 pct.) — 70 zetels).
Liberalen: 405.608 (17.38 pct.) — 33 zetels, (1936: 292.972 (12.40 pct.) — 23 zetels).
Vlaamsch-nationalisten: 184.905 (7.93 pct.) — 17 zetels, (1936: 166.737 (7.10 pct.) — 16 zetels).
Communisten: 125.250 (5.37 pct.) — 9 zetels, (1936: 143.223 (6 pct.) — 9 zetels).
Rexisten: 103.636 (4.44 pct.) — 4 zetels, (1936: 271.491 (11.50 pct.) — 21 zetels).
Andere partijen: 46.706 (2 pct.) — 2 zetels, (1936: 53.605 (2.30 pct.) — — zetels).
De categorie „andere partijen" omvat Frenssen, die met 10.843 stemmen gekozen is, en de lijst der oudstrijders (10.631 stemmen), waarvan er eveneens een gekozen is. (Agence Belga - Het Laatste Nieuws - Telegraaf) **(Vor. ber. Verkiezingen 3505 B; Kamer 2310 F; Senaat 2314 F.)**

3 APRIL 1939

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Volksraad - Opzegging van Arbeidsovereenkomsten - Nieuwe regeling.**
Bij den Volksraad is op 24 Maart '39 ingediend een ontwerp-ordonnantie, waarbij is voorgesteld de werking van de crisis-ordonnantie in Stbl. 1932 no. 98 betreffende verlenging van den opzeggingstermijn van arbeidsovereenkomsten, nog voor een half jaar te verlengen, dat is tot 16 September 1939 en tot definitieve regeling dezer materie.
De thans voorgestelde definitieve regeling handhaaft voor de werkgevers den algemeen als billijk erkenden progressieven opzeggingstermijn, welke verband houdt met den duur der dienstbetrekking. Onder normale omstandigheden kan echter verlenging van deze opzeggingstermijn in een langzamer tempo geschieden dan krachtens de crisisregeling het geval was. Werd daarbij de maximum-opzeggingstermijn van 4 maanden reeds na een diensttijd van 3 jaar bereikt, bij de voorgestelde regeling zal de opzeggingstermijn na 5 jaar dienst op dit maximum komen.
Evenals bij de huidige crisis-regeling zal de opzeggingstermijn gedurende het eerste dienstjaar ten minste gelijk zijn aan den tijd tusschen den dag van opzegging en den laatsten dag der daarop volgende maand. Deze termijn wordt verlengd met onderscheidenlijk één maand, twee en drie maanden, wanneer de dienstbetrekking respectievelijk één jaar, drie jaar en vijf jaar onafgebroken heeft geduurd. (Aneta)

D. **ENGELAND. — Nadere verklaring van den Britschen premier, Neville Chamberlain, in het Lagerhuis. - Engelands garantie geldt voor alle bedreigde staten. —**
„Hetgeen ons voor alles bezighoudt, is de handhaving van onze onafhankelijkheid en wanneer ik zeg onze, dan bedoel ik niet alleen de Britsche, maar ook de onafhankelijkheid van alle staten, die bedreigd mochten worden door agressie."
Aldus verklaarde de Britsche Premier, Neville Chamberlain, op 3 April in een Lagerhuisdebat, waarin hij luide toegejuigd een nieuw hoofdstuk inluidde van de Britsche buitenlandsche politiek, een politiek, die, zooals de premier verklaarde, afwijkt van de traditioneele opvattingen.
Deze nieuwe politiek geldt voor het geval een poging zou worden gedaan om de wereld door geweld te overheerschen. Als deze politiek de politiek der Duitsche regeering zou zijn, aldus de Engelsche premier, dan is Polen niet het eenige land, dat gevaar loopt. De nieuwe Britsche politiek, die aan Warschau steun beloofde, kan niet haar doel verwezenlijken, indien Engeland zich daarbij zou beperken tot een enkel geval, dat zich wellicht in het geheel niet zou voordoen.
Indien de bezorgdheid in Duitschlands nabuurstaten over de toekomstige plannen van Berlijn op een misverstand berust, dan zouden de overeenkomsten ter verzekering van de onafhankelijkheid van deze landen nooit in werking treden en Europa zou geleidelijk naar een toestand van rust wederkeeren, waarin het bestaan der overeenkomsten zelfs vergeten zou kunnen worden.
Met klem verklaarde Chamberlain, dat de besprekingen tusschen Engeland en andere landen geen bedreiging voor Duitschland inhouden, zoolang Duitschland een goede buur zal zijn.
Wat de verhouding tot de Sovjet-Unie betreft, merkte de premier op, dat bestaande ideologische verschillen onveranderd blijven bestaan, ook dat zij niet van invloed zijn bij de nieuwe politiek van zelfverdediging.
Eensgezind stond het Lagerhuis achter Chamberlain. Zijn voortdurende critici, zooals Greenwood, Sinclair, Lloyd George, Churchill en Eden, betuigden hun instemming met de nieuwe richting. (Times - Telegr.)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3726 B.)

A. **FRANKRIJK. — Handelsverdrag met Roemenië.**
Het Fransch-Roemeensche handelsverdrag, dat op 31 Maart te Parijs is geteekend, is het resultaat van maandenlange besprekingen. Het doel is het handelsverkeer tusschen beide landen uit te breiden en de Roemeensche prijzen aan te passen aan de Fransche markt. Voor den tijd van een jaar zullen 500.000 ton petroleumproducten uit Roemenië in Frankrijk worden ingevoerd, voornamelijk benzine, meer dan het dubbele van den invoer van 1938.
De vermeerdering van den Roemeenschen invoer in Frankrijk zal automatisch tot gevolg hebben, dat de uitvoer van Frankrijk naar Roemenië wordt vergroot. Hierdoor zal weer het betalingsverkeer, zoowel van den staat als van den particulier, vergemakkelijkt worden.
Ten slotte zal een cultureel fonds worden gevormd tot het dekken der kosten van het verblijf van Roemeensche studenten in Frankrijk, het verstrekken van Fransche kranten en boeken e. d.

In het Sturdza-paleis te Boekarest is op 31 Maart '39 een cultureel verdrag geteekend door de Roemeensche ministers van Buitenlandsche Zaken en Onderwijs, Gafenco en Andrei en den Franschen gezant te Boekarest, Thierry.
Na de onderteekening van het Fransch-Roemeensche handelsverdrag hebben Bonnet en Gentin, de Fransche ministers van Buitenlandsche Zaken en van Handel, en de Roemeensche ambassadeur Tatarescu, nog het woord gevoerd.
Bonnet zeide o.m., sprekende over de vriendschap tusschen Frankrijk en Roemenië, dat deze onmisbaar is voor het behoud van den vrede.
Tatarescu verklaarde, dat Roemenië op zijn grondgebied nooit monopolie-rechten heeft verleend en dat ook nooit zal doen en dat Roemenië, wetende dat economische onderworpenheid vroeg of laat tot politieke onderworpenheid leidt, zijn politieke onafhankelijkheid en de onschendbaarheid van zijn grenzen verdedigt. (Le Temps)

B. **POLEN. — Verklaring van den Vice-premier Kwiatkowsky. - „Polens onafhankelijkheid is een ondeelbare waarde". —**

In tegenwoordigheid van den president der Poolsche republiek, van maarschalk Smigly-Rydz en andere persoonlijkheden, heeft de vice-premier, Kwiatkowsky, op 2 April '39 te Warschau een redevoering uitgesproken over de binnenlandsche leening voor de nationale defensie. Men had reeds lang plannen om de leening uit te geven, doch de uitgifte werd verhaast, aldus Kwiatkowsky, door een uniek schouwspel in de geschiedenis, dat millioenen menschen in de geheele wereld electriseerde: een naburige natie verloor haar onafhankelijkheid. Hieruit vloeit de leering voort, dat alleen de levende kracht van een land, gesteund door den wil tot strijden en overwinnen een natie in staat stelt om haar onafhankelijkheid, haar onaantastbaarheid en haar eer te verdedigen.
Na een beroep op de nationale solidariteit verklaarde Kwiatkowsky vervolgens: Wij willen goede betrekkingen met onze naburen, een atmosfeer van eerlijken, duurzamen vrede en loyale samenwerking is onmisbaar voor de verwerkelijking van ons nationale streven.
Maar geen enkel ander land dan het onze weet beter, dat de onafhankelijkheid een ondeelbare waarde is. Wie ook maar zou afzien van het kleinste deeltje onafhankelijkheid, die zal haar geheel verliezen en in de wereld eerder verachting dan medelijden wekken. De Poolsche natie is dan ook bezield door één zelfden wensch om te strijden en te overwinnen, wanneer strijd noodig is voor zelfs het geringste deel onzer onafhankelijkheid. In dit opzicht gevoelen wij geen enkele aarzeling. Onafhankelijk van politieke strekkingen, gevoelen wij ons thans één groot Poolsch gezin, bezield door dezelfde gedachte, in staat tot een onmetelijke inspanning, wanneer de onaantastbaarheid, de eer des vaderlands op het spel staan. Ik denk, dat de geschiedenis boekstaven zal, dat in Maart 1939 de Poolsche natie een groote overwinning van solidariteit en energie behaalde. Misschien zal deze overwinning bijdragen tot de versteviging van den internationalen vrede ten voordeele, niet alleen van Polen, maar ook van de andere landen. Onze rijpe, vastberaden houding heeft reeds reacties gewekt in de buitenlandsche politiek.
Besluitende wenschte Kwiatkowsky het land geluk met het reeds verzekerde succes der leening, zeggende: „In deze ernstige uren hebben wij geen gevoel van angst, maar zijn wij trotsch te behooren tot de Poolsche natie". (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kwiatkowsky 3503 I.)

C. **ENGELAND. — Verklaring van lord Halifax, den minister van Buitenlandsche Zaken, in het Hoogerhuis. - De vermeende omsingelingspolitiek tegen Duitschland. —**
In het Hoogerhuis heeft lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, op 3 April een verklaring afgelegd over de buitenlandsche politiek. Hij herinnerde aan Chamberlains verklaring van 31 Maart betreffende de Poolsche onafhankelijkheid, en voegde hieraan toe: „Ons contact met de Fransche regeering is voortdurend in deze benauwde tijden zeer nauw geweest. Onze beide regeeringen voelden zich op alle punten één en de regeering heeft steeds op de snelle en bereidwillige medewerking van de Fransche regeering kunnen rekenen."
Verder verklaarde lord Halifax nog:

Het optreden van de Britsche regeering is in sommige kringen voorgesteld als den wensch Duitschland te omsingelen. Niets kan verder van de waarheid af zijn. De kwestie is, dat midden in Europa een sterk Duitschland ligt, en dat zijn buren bezorgdheid koesteren ten aanzien van zijn bedoelingen en van plan zijn uit zelfverdediging gemeenschappelijke maatregelen te nemen. Dit resultaat is het gevolg van een instinctieve reactie, en is zeker niet in het leven geroepen door eenig voorstel van buiten-af. Als in Duitschland beweerd wordt, dat deze vrees slechts voorkomt uit een verkeerd begrip van de bedoelingen der Duitsche regeering, uit een te groote bereidheid in welke kringen ook, van de Duitsche politiek het slechtste te denken, dan moet ik opmerken, dat, terwijl in alle kringen onmiddellijk opluchting zou worden gebracht door de overtuiging, dat dit inderdaad zoo is, van de buurstaten op het oogenblik nauwelijks verwacht kan worden, dat zij in het geheel geen rekening houden met de lessen van het verleden.
(Times - Telex-A. N. P.) **(V. b. Lord Halifax 3711 C.)**

4 APRIL 1939

D. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Vereenigde Staten erkennen de jure de regeering-Franco. - Amerikaansch embargo opgeheven. —**
De Vereenigde Staten hebben op 1 April besloten de regeering-Franco de jure te erkennen.
Gelijk met de erkenning hebben de Vereenigde Staten het embargo op de verscheping van wapenen naar Spanje, dat ruim twee jaar van kracht is geweest, opgeheven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Franco's erkenning 3691 C.; Burgeroorlog 3726 C.)

E. **NEDERLAND. — Nederlandsch-Belgisch havenbestand. - Regeling voor surtaxe d'entrepôt. —**
De regeeringspersdienst meldt op 3 April:

Heden werd op de Fransche ambassade te Brussel door gevolmachtigden van de Nederlandsche, Belgische en Fransche regeering een overeenkomst geteekend tot regeling van verschillende vraagstukken betreffende de Rijnvaart en meer in het bijzonder dat van het Rijnverkeer van en naar Straatsburg, waarvoor het douane-regime (surtaxe d'origine et d'entrepôt) geleidelijk gelijk zal worden, onverschillig of het verkeer van de Nederlandsche dan wel van de Belgische havens gebruik maakt.
In een gelijk streven naar wederzijdsche verstandhouding, dat door de Fransche regeering slechts kon worden bevorderd, hebben de Nederlandsche en Belgische regeeringen een havenbestand gesloten op den grondslag van den status quo op het gebied van de Rijnvaartpremie. Zij hebben wijders besloten tot instelling van een gemengde Nederlandsch-Belgische commissie tot bestudeering van de mogelijkheid om in gemeen overleg de haventarieven van Antwerpen, Gent, Rotterdam en Amsterdam vast te stellen.
Bij het sluiten van deze overeenkomst hebben de drie regeeringen zich laten leiden door haar wensch de gemeenschap in zake de Rijnvaart op de basis van volledige gelijkheid van rechten te handhaven.
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. Nederland-België 3588 C; Havenbelangen 2115 A.)**

F. **HONGARIJE. — Einde van het conflict met Slowakije. —**
Uit Bratislawa wordt gemeld: De Slowaaksche regeering publiceert het volgende communiqué:
Op 31 Maart heeft de gemengde Slowaaksch-Hon-

gaarsche commissie te Boedapest vergaderd om het conflict op te lossen.
Na langdurige besprekingen is de Slowaaksche delegatie erin geslaagd een compromis op te stellen, dat het mogelijk maakt de vijandelijkheden terstond te staken, en dat tot grondslag kan dienen voor een definitieve regeling der Slowaaksch-Hongaarsche betrekkingen.
Men meent te weten, dat Hongarije volgens deze regeling 1700 vierk. km. grondgebied zal verkrijgen met 64.000 inwoners, waarvan 34.000 Roethenen en de rest Slowaken. Slowakije zou hiervoor van Hongarije geen compensatie ontvangen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Slowakije 3715 A.)

A. **NEDERLAND. — Het nieuwe handelsverdrag met Duitschland. - Mededeeling van dr. H. M. Hirschfeld, directeur-generaal van Handel en Nijverheid. —**
Dr. H. M. Hirschfeld, directeur-generaal van Handel en Nijverheid, hoofd van de Nederlandsche onderhandelingsdelegatie, is bereid geweest, na zijn terugkeer uit Berlijn, een verduidelijkende toelichting te geven nopens het nieuwe handelsverdrag met Duitschland. Op verscheidene punten wijkt het verdrag af van de verdragen, die tot dusverre werden afgesloten.
In de eerste plaats betreffen deze wijzigingen den uitvoer uit Nederland naar Duitschland. Voor een aantal Nederlandsche producten bestaat een geconsolideerd tarief, dat lager is dan het autonome tarief. De lijst van producten, waarvoor die tarieven gelden, wordt nu echter verkleind. De tariefconsolidaties zullen n.l. vervallen voor:
1°. **Pootaardappelen.** Hiervoor bestond tot dusver een verdragstarief van Rm. 4 per 100 kg. voor de periode van 1 September tot 31 Maart. Dit zal dus nu vervallen. Volgens dr. Hirschfeld zal dit echter niet zooveel beteekenen, daar het autonome tarief voor de periode van 1 September—15 Februari eveneens Rm. 4 bedraagt en de invoer toch voornamelijk vóór 15 Februari plaats vindt.
2°. **Tomaten,** n.l. alleen voor de periode 1—14 November.
3°. **Sla,** alleen voor de perioden 1 Juni—30 September en 1—30 November.
In het hoofdseizoen blijven evenwel de tarieven voor sla en tomaten onveranderd.
4°. **Glycerine.**
5°. **Zinkwit.**
6°. **Kunsthoorn.**
7°. **Gloeilampen.**
Over 1938 bedroeg de totale waarde van den uitvoer van Nederland naar Duitschland van de genoemde artikelen Rm. 176.000. De beteekenis van het vervallen der tariefconsolidaties wil nu, naar de meening van dr. Hirschfeld, niet zeggen, dat er nu een uitvoerwaarde van Rm. 176.000 verloren gaat, daar natuurlijk nog mogelijkheid van uitvoer op kleiner schaal blijft.
Een tweede nadeel voor ons land beteekent de verhooging van de verdragstarieven voor de navolgende artikelen:
1. **Spruitkool** voor de periode van 1 Januari tot 31 Maart en van 1 November tot 31 December van Rm. 5 tot Rm. 7.
2. **Spinazie** van Rm. 5 op Rm. 6.
3. **Bloembollen** van Rm. 20 op Rm. 25.
4. **Boomkweekerij-artikelen.** De rechten der met Rm. 10 belaste artikelen werden verhoogd tot Rm. 12.50; die welke met Rm. 12.50 waren belast, werden tot Rm. 15.50 verhoogd en die met Rm. 20 belast waren werden tot Rm. 25 verhoogd. De verhoogingen voor deze artikelen zullen op 1 Juni '39 in werking treden.
Deze artikelen zijn voor onzen uitvoer van belang. De uitvoer over 1938 bedroeg Rm. 4.900.000. Daar de verhoogingen evenwel binnen beperkte grenzen zijn gebleven, meende dr. Hirschfeld te mogen veronderstellen, gezien ook het Duitsche prijspeil, dat een beperking van onzen uitvoer door deze verhoogingen niet behoeft te worden gevreesd.
De andere tariefconcessies van Duitsche zijde, welke het grootste gedeelte van de tarieflijst omvatten, werden onveranderd in het nieuwe verdrag opgenomen.
Dr. Hirschfeld heeft, om een duidelijk beeld te geven, ook gewezen op den invloed van de op 1 Maart ingevoerde verhooging van het Nederlandsche tarief van invoerrechten. Hij deelde mede, dat de verhoogde tarieven 21.6 % van den Duitschen invoer in Nederland bestrijken. Dit zou voor het jaar 1938 — berekend op den grondslag van de waarde van den invoer uit de Groot-Duitsche gebieden — overeengekomen zijn met een bedrag van ƒ 71.600.000. Het zou intusschen verkeerd zijn, hieruit al te stringente conclusies te trekken ten aanzien van de te verwachten vermindering van den invoer uit Duitschland, aangezien men in het complex van de Nederlandsche handelspolitiek moeilijk kan aangeven welke gevolgen de maatregelen te weeg zouden brengen.
Consolidatie van bestaande invoerrechten. — Het nieuwe verdrag bevat ook een lijst van artikelen, waarvoor het Nederlandsche tarief van invoerrechten op het bestaande niveau wordt geconsolideerd, zoodat tijdens den duur der overeenkomst geen verhooging kan plaats vinden. Het betreft hier voornamelijk producten van de chemische-, de electrotechnische- en de metaalindustrie.
Geen tariefsafspraken werden gemaakt met betrekking tot de artikelen, waarvoor het tarief van invoerrechten bij Kon. besluit met ingang van 1 Maart '39 werd verhoogd. Het nieuwe verdrag heeft dus geen enkelen invloed op het tariefontwerp, dat thans aanhangig is.
De contingenteering van Duitsche producten. — De contingenten voor de Duitsche artikelen, waarvan de invoer in Nederland aan contingenteering is onderworpen, zullen van 1 April af ook de artikelen omvatten, afkomstig uit Oostenrijk en het Sudetengebied. In verband met de zwakke positie van sommige Duitsche producten op de Nederlandsche markt, welke in sommige gevallen een gevolg was van de laatste verhooging van invoerrechten in ons land, zijn voor eenige artikelen de contingenten verhoogd.
De betalingscontingenten. — Los van de besprekingen over het handelsverdrag heeft de delegatie onder leiding van dr. Hirschfeld ook besprekingen gevoerd over de betalingscontingenten. Dit in verband met den achterstand, die er thans op de clearing is.
Deze achterstand op de clearing is sedert het begin van 1938 voortdurend toegenomen en daarom zijn in September van dat jaar de betalingscontingenten, die toen werden vastgesteld voor 6 maanden, verlaagd. In die 6 maanden is echter geen verbetering ingetreden en thans zijn deze contingenten wederom aanzienlijk verlaagd. Teneinde zooveel mogelijk invloed te kunnen uitoefenen zijn deze contingenten nu voor slechts 3 maanden vastgesteld, zoodat in het begin van Juni de situatie opnieuw onder oogen zal worden gezien. De vaststelling is ook thans geheel overeenkomstig de bij het claeringverdrag vastgestelde beginselen geschied.
De delegaties hebben ook uitvoerig van gedachten gewisseld over de oorzaken van de toeneming van dien achterstand. En men is tot de conclusie gekomen, dat die voor een klein gedeelte een gevolg is van den verminderden invoer van Duitsche producten in ons land, maar vooral veroorzaakt wordt door de toeneming van de vorderingen, die ons land op Duitschland heeft wegens dienstprestaties. Zoowel de toeneming van de kwantiteit der vrachten als ook de hoogere vrachtprijzen werken in deze richting.
Hoewel men van oordeel was, dat de beperking der betalingscontingenten voor de betrokken belangen teleurstellend is, heeft men toch gemeend, dat ingegrepen diende te worden. Intusschen is dit ingrijpen niet van zoodanigen omvang, dat de achterstand zal worden ingeloopen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3721 E.)

B. **LITAUEN. — Memel. - De afstand goedgekeurd. - 10.000 vluchtelingen. —**
De Landdag van Litauen heeft op 1 April president Smetona medegedeeld, dat hij toestemt in den afstand van het Memelgebied aan Duitschland.
De Litausche gezant te Berlijn, Skirpa, heeft stappen gedaan bij de Duitsche regeering, om een einde te maken aan de arrestatie van Litauers in Memel en te verkrijgen, dat de gearresteerde Litauers worden vrijgelaten, teneinde de betrekkingen tusschen beide landen meer normaal en overeenkomstig het gesloten verdrag te maken. De Duitsche regeering zou erin hebben toegestemd, haar invloed aan te wenden tot verbetering.
De telegrafische en telefonische verbindingen tusschen Litauen en Memel zijn hersteld.
Officieel wordt medegedeeld, dat alle Joodsch bezit in Memel onder nationaal-socialistische „bescherming" is genomen. Tot nu toe zijn ongeveer tienduizend vluchtelingen uit Memel in Litauen geregistreerd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Memelgebied 3711 C.)

5 APRIL 1939

C. **BELGIE. — Dr. Martens vraagt ontslag als lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde. —**
Doctor Martens deelde op 2 April mede, dat hij aan Koning Leopold ontslag gevraagd heeft als lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde van België.
Hij heeft deze aanvraag gestuurd voordat de uitslag van de verkiezingen bekend was, om te voorkomen dat aan deze daad een andere verklaring zou kunnen gegeven worden dan zijn wensch mede te werken om de atmosfeer van kalmte te helpen scheppen, die voor 's lands beleid in de huidige omstandigheden onontbeerlijk is. Zoolang zijn benoeming, waaraan hij alleen een wetenschappelijke beteekenis heeft toegekend, een onderwerp van partijtwist was, kon hij geen verantwoordelijkheid nemen. Met de verkiezing zijn deze redenen vervallen.
Hij betreurt intusschen diep, dat een maatregel, die als een daad van bevrediging was bedoeld, in een zoo verschillenden geest werd begrepen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. 3652 C.)**

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Frances E. Clarke — „Gallant Horses." (Great Horse Stories of our day) (The Macmillan Company, New York 1938) **(V. b. 3711 B.)**
Deensch: William Heinesen — „Noatun." (Munksgaard, København) **(Vor. ber. 3694 C.)**
Duitsch: Edgar Maass — „Das grosse Feuer." Roman. (Propyläen-Verlag, 1939)
Friedrich Schreyvogel — „Heerfahrt nach Osten." (Bruckmann, München) **(Vor. ber. 3711 B.)**
Engelsch: Rachel Field — „All this, and heaven too." (Collins)
R. C. Sheriff — „The Hopkins Manuscript." (Gallancz) **(Vor. ber. 3711 B.)**
Fransch: André Chamson — „La Galère." (Aux Editions de la N. R. F.)
P. B. Gheusi — „Cinquante ans de Paris. (Mémoires d'un témoin 1889—1938.)" (Plon) **(V. b. 3711 B.)**
Italiaansch: Luigi Baccolo — „Luigi Pirandello." (Emiliano degli Orfini, Genoa) **(Vor. ber. 3711 B.)**
Nederlandsch: Albert van Hoogenbernt — „De Stille Man." (Vlaamsche uitgave) (De Nederl. Boekhandel, Antwerpen)
D. Th. Jaarsma — „Menschen aan het meer." (Em. Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3711 B.)**
(Red. K. H. A.)

B. AUSTRALIE. — Dienstplicht. - Nieuwe vliegtuigfabrieken. —
De Australische regeering heeft besloten de inschrijving op de lijsten voor eventueelen militairen dienst verplichtend te stellen en zich dus niet te houden aan het door minister-president Lyons aangekondigde z.g. vrijwillig register.
De raad is aanvaard der Britsche luchtvaartmissie, die op het oogenblik in Australië vertoeft, om te Sydney en Melbourne fabrieken te bouwen, welke militaire vliegtuigen zullen vervaardigen. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3586 D.)

C. BELGIE. — Duitsche zender inzake Eupen-Malmedy. - Protest te Berlijn. —
Naar aanleiding van de uitzending van 26 Maart door den radiopost te Keulen van een programma, getiteld, Liederen en vertellingen uit Eupen-Malmedy en St. Vith, waarbij door een spreker gezegd zou zijn, dat het Duitsche hart te Eupen nimmer heeft opgehouden te kloppen, heeft de Belgische regeering op 28 Maart een stap gedaan te Berlijn.
Van Belgische officieele zijde wordt nu meegedeeld, dat de regeering te Berlijn aan die te Brussel de verzekering heeft gegeven, dat de noodige maatregelen werden getroffen ten einde een herhaling van dergelijke incidenten te voorkomen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vorig bericht 3195 A.)**

6 APRIL 1939

D. IRAK. — Koning Ghazi I van Irak bij auto-ongeluk om het leven gekomen. —
Koning Ghazi I van Irak is op 4 April omstreeks middernacht, tengevolge van een auto-ongeluk, om het leven gekomen.
Koning Ghazi I van Irak werd op 12 Maart 1912 te Mekka geboren. Hij studeerde aan de Engelsche kostschool te Harrow en aan het koninklijk militair college van Irak. In 1933 volgde hij zijn vader, koning Faisal Ibn Hussein I, op. Op 25 Januari 1934 trad hij in het huwelijk met zijn nicht Emire Alia. Uit dit huwelijk werd in 1935 kroonprins Faisal geboren.

Het koninkrijk Irak werd na den oorlog gevormd uit de vroegere Turksche districten Mosoel, Bagdad en Basra. Op 7 November 1918, tien dagen na den wapenstilstand met Turkije, legden de Fransche en Britsche regeering een gemeenschappelijke verklaring af, waarin werd gezegd, dat de volken, welke zoolang onder het Turksche juk hadden gezucht, vrij waren, zelf over hun lot te beschikken. Het was niet gemakkelijk tot een overeenstemming te komen. De fel nationalistische leiders en de meer gematigde elementen kwamen in botsing en in Juni 1920 kwamen de Shia-stammen, onder aanvoering van hun godsdienstige leiders in opstand. Deze opstand werd door de Britsche troepen onderdrukt.
Pas in Juli 1921 kon worden overgegaan tot het kiezen van een Koning. Met 96 procent van het aantal uitgebrachte stemmen werd Emir Faisal, de derde zoon van Hussein Ibn Ali, de vroegere koning van Hedjaz, gekozen. Op 23 Augustus 1921 werd hij te Bagdad gekroond. Hij overleed op 8 September 1933 te Bern en werd opgevolgd door zijn zoon Ghazi.
De vorsten van Irak stammen uit het huis Hachim. Zij belijden den Sunnietisch-Mohammedaanschen godsdienst.
Het parlement van Irak is van Westeuropeesche samenstelling n.l.: twee huizen, een senaat van 20 benoemde leden en een kamer van 88, door het volk gekozen, afgevaardigden.
De eenige troonopvolger, Emir Faisal, is thans pas vier jaar oud. Het regentschap is toevertrouwd aan Emir Abdoel il Ah een neef en zwager van Ghazi I (Telex-A. N. P. - Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Koning Ghazi I 967 B; Kaartje 3645 A.)

E. DENEMARKEN. — Verkiezingen voor het Folketing (Tweede kamer). - Uitslagen. —
De volledige uitslag van de op 3 April gehouden verkiezingen voor het Folketing, de Deensche Tweede Kamer (met daarachter de cijfers van winst en verlies) luidt als volgt:

Boerenpartij	4	zetels	(—1)
Communisten	3	„	(+1)
Nat.-socialisten	3	„	(+3)
Rechtsstaatspartij	3	„	(—1)
Conservatieven	26	„	(onv.)
Radicalen	14	„	(onv.)
Socialisten	64	„	(—4)
Liberalen (Venstre)	30	„	(+2)
Sleeswijksche partij (Duitsche minderheid in Noord-Sleeswijk)	1	„	(onv.)

De stemverdeeling is als volgt:

	1939	1935
Boerenpartij	50.791	52.793
Communisten	40.896	27.135
Nationaal-socialisten	30.943	16.257
Rechtsstaatspartij	33.717	41.199
Conservatieven	301.667	293.393
Radicalen	161.195	151.507
Socialisten	728.561	759.102
Liberalen	309.154	292.247
Sleeswijksche partij	15.137	12.617
Verder verkregen nog:		
Dansk Samling (social. dissidenten)	8.579	
National Samvirke (Conserv. dissidenten)	17.000	

Voor de regeering werden ongeveer 889.000 stemmen uitgebracht, tegen de regeering 809.000 stemmen.
In Zuid-Jutland, het vroegere Duitsche Sleeswijk, kreeg de Duitsche partij slechts 16 procent van de stemmen. (Politiken - Kóbenhavn)
(Vorig bericht 2014 A.)

F. VEREENIGDE STATEN. — Tsjecho-Slowakije. - Redevoeringen van oud-president Benesj en La Guardia. —
De oud-president van Tsjecho-Slowakije, Benesj, en La Guardia, de burgemeester van New York, hebben op 3 April in te Cleveland gehouden redevoeringen verklaard, overtuigd te zijn, dat Tsjecho-Slowakije zijn onafhankelijkheid zal terugkrijgen.
Benesj verklaarde, dat er geen verzoening mogelijk is tusschen de denkbeelden van wijlen Masaryk en de nationaal-socialisten. Men moet geen geweld tegenover geweld zetten, doch de wereld begint te zien, dat een einde moet worden gemaakt aan het optreden van zekere landen in Europa.
Burgemeester La Guardia stelde vast, dat Tsjecho-Slowakije niet werd ingenomen of vernietigd: het werd „kidnapped". Wanneer de „kidnapper" spreekt van protectoraat, dan spreekt hij als degene, die het kind beschermt tot hij losgeld heeft ontvangen, zonder hetwelk hij het kind vermoordt. De misdaad kan

geen eerbied afdwingen. Wij kunnen den oorlog tegenhouden door de wereld te zeggen, dat het Amerikaansche volk zich het recht voorbehoudt de aanvallers aan te wijzen en de landen, welke de democratie verdedigen, te steunen, aldus La Guardia.
(New York Times) **(Vor. ber. Dr. Benesj 3493 B; La Guardia 3006 B.)**

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japan neemt bezit van de Spratley-eilanden. —**
Volgens Domei heeft de Japansche regeering den Franschen ambassadeur te Tokio medegedeeld, dat de Spratley-eilanden, welke voor de Oostkust van Fransch Indo-China liggen, en welke naar het heet reeds langen tijd aan niemand toebehooren, onder beheer van de regeering van Formosa zijn geplaatst.



De Spratley-eilanden zijn koraaleilanden, die geen economische, maar wel groote strategische waarde hebben daar zij midden in de Zuid-Chineesche zee, op gelijken afstand van Indo-China, de Philippijnen en Borneo liggen. Volgens de meening in welingelichte kringen te Tokio beteekent het Japansche besluit, dat de Japansche marine een nieuwen stap in de Zuidelijke wateren wil doen in de richting van Singapore, dat op minder dan 1200 km. van de Spratley-groep ligt.
De Nederlandsche Natoena-eilanden bevinden zich op slechts 600 km. ten Zuiden van Spratley.
De Fransche regeering heeft besloten te Tokio te protesteeren wegens de inbezitneming van de Spratley-eilanden. (Domei - Le Temps)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3725 B.)

7 APRIL 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De pers en de vermeende omsingelingspolitiek van Engeland. —**
De Duitsche pers is eensgezind in het vaststellen, dat voortgang wordt gemaakt met de politiek, welke een omsingeling van Duitschland ten doel heeft, aldus het Deutsches Nachrichtenbüro. Zoo de „Angriff", die de op 1 April '39 door Hitler gehouden rede in drie punten samenvat:
1. Wij zullen ons tijdig verzetten tegen iedere omsingeling.
2. Men dient er zich voor te wachten, zich met andermans zaken te bemoeien.
3. Wij zijn opgewassen tegen alle machten en constellaties.
De „Deutsche Allgemeine Zeitung" wijst er op, dat de Führer niet het voornemen heeft, een wijziging in de situatie aan te brengen. Eerder heeft hij, zoo meent het blad, zeer duidelijk gesproken over de consequenties, die Duitschland zou moeten trekken, wanneer anderen, bijv. de Engelschen, den toestand zouden wijzigen.

Tegen de door een deel der Britsche pers gedane poging, het begrip „omsingeling" op een dergelijke wijze te definieeren, dat het niet van toepassing is op het Britsche streven, keert de „D. A. Z." zich in de volgende bewoordingen:
„Duitschland laat zich niet om den tuin leiden. Het gaat om de veiligheid van het Duitsche volk, en dit volk beslist zelf, welke handelingen eener buitenlandsche regeering als een tegen Duitschland gerichte omsingeling moeten worden beschouwd. Sedert 1 April hebben de Engelschen geweten, door welke houding en welke handelingen zij het Duitsch-Britsche vlootverdrag zijn practische basis ontnemen. Zoolang de Duitsche wensch, met Engeland in vrede te leven, niet wederzijdsch is, is aan een toenadering niet te denken. Een modus vivendi kan in dit geval slechts gevonden worden, door elkander uit den weg te gaan".
(Vorig bericht 3730 C.)

C. **IRAK. — De Britsche Consul, Monck-Mason, vermoord. —**
De Britsche consul te Mosoel, Monck-Mason, is door een woedende menigte, die verteld was, dat Engelschen koning Ghazi van Irak hadden vermoord, gedood. Het consulaat werd daarna in brand gestoken. De staat van beleg is afgekondigd. Vier verdachten werden gearresteerd.
De minister-president van Irak heeft een bezoek gebracht aan den Britschen zaakgelastigde te Bagdad en hem namens de regeering zijn leedwezen betuigd. Hij verklaarde, dat hij zelf door het incident zeer geschokt was.
De consul zal met militaire eer worden begraven.
(Agence Belga - Telex-A. N. P.)

D. **LUCHTVAART. — Snelheidsrecord. - Hans Dieterle. - 746.6 K. M. per uur. —**
De Duitsche vliegkapitein Hans Dieterle, die op 31 Maart '39 met een éénpersoons Heinkel-jachtvliegtuig het absolute snelheidsrecord voor Duitschland veroverd heeft, bereikte over den voorgeschreven driekilometerafstand een snelheid van 746.6 km. per uur en verbeterde derhalve het sedert 23 October 1934 ten name van den Italiaan Agello staande wereldrecord van 709,209 km. per uur met rond 37 km. Het vliegtuig was uitgerust met een Mercedes-benz motor van het type db 601 van 1.175 pk.
(Deutsches Nachrichtenbüro - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Records 3653 G.)

E. **ENGELAND. — Defensief verbond met Polen. —**
Kolonel Jozef Beck, de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, die op 3 April te Londen was aangekomen, heeft met den Britschen premier Neville Chamberlain en den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, in verband met de bedreigde onafhankelijkheid van Polen, besprekingen gehouden. Het resultaat dezer besprekingen werd op 6 April door premier Chamberlain in het Lagerhuis medegedeeld.
De premier verklaarde, dat Engeland en Polen bereid zijn, een overeenkomst van blijvenden en wederkeerigen aard aan te gaan, ter vervanging van de tijdelijke en eenzijdige verzekering, welke de Britsche regeering aan de Poolsche regeering heeft gegeven.
In afwachting van de voltooiïng van een permanente overeenkomst, heeft de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, de verzekering gegeven, dat de regeering te Warschau zich verplicht zou achten tot het verleenen van bijstand aan de Britsche regeering onder dezelfde omstandigheden, als die welke in de tijdelijke overeenkomst zijn bedoeld.
Het doel van de permanente overeenkomst is, dat Engeland en Polen elkaar wederzijdschen bijstand verzekeren, ingeval van eenige bedreiging, direct of indirect, van de onafhankelijkheid van een van beide landen.
De bovenbedoelde afspraken sluiten niet de mogelijkheid uit, dat een van beide regeeringen afspraken maakt met andere landen in het algemeen belang van de versteviging van den vrede.
(Times — Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3726 B; Kolonel Beck 3614 C.)

A. FRANKRIJK. — Albert Lebrun tot president der republiek herkozen. —

President Lebrun had in een schrijven van 3 April aan Jeanneney, voorzitter der Nationale Vergadering, medegedeeld, dat hij besloten had zich weer candidaat te stellen voor het presidentschap der republiek, dat hij nu welhaast 7 jaar heeft waargenomen. Op 5 April 1939 is hij door de Nationale Vergadering te Versailles tot president der Fransche republiek herkozen.

Het aantal stemgerechtigden bedroeg 910. Er werden zes blanco stemmen of stemmen van onwaarde uitgebracht. De absolute meerderheid bedroeg 453. Lebrun verkreeg 506 stemmen en was dus bij de eerste stemming onmiddellijk herkozen. De overige stemmen werden als volgt uitgebracht: Herriot 53, Bouisson, Godard 50, Cachin 74, Bedouce 151, Piétri 10, verschillende anderen 44.

Het resultaat der verkiezing werd door Jeanneney voorgelezen. Hij zeide: „Daar Albert Lebrun de meerderheid der stemmen heeft verworven, verklaar ik hem tot president der Fransche republiek gekozen". Een donderend applaus van rechts, centrum en een gedeelte van links was het antwoord. De communisten bleven schreeuwen „aftreden", waarop de andere parlementsleden de Marseillaise aanhieven. Jeanneney deed het proces-verbaal goedkeuren en verklaarde de zitting der Nationale Vergadering gesloten.

Albert Lebrun's levensloop. —

Albert Lebrun, die herkozen is als president van de Fransche Republiek, stamt uit een eenvoudige boerenfamilie. Zijn vader was landbouwer te Mercy-le-Haut, een dorpje in Lotharingen, departement Meurthe en Moezel, waar Albert Lebrun op 29 Aug. 1871 geboren werd.

Gaven van hoofd en hart toonde de jonge Lebrun reeds spoedig, „Hij zal het ver brengen", verklaarde een zijner leeraren aan het lyceum te Nancy, dat Lebrun na het eindexamen met de Polytechnische school verwisselde. Daarop volgde de Ecole supérieure des Mines. Met het diploma van mijningenieur in den zak en bovendien nog in het bezit van een prijs van de Academie van wetenschappen — de prijs Laplace — begon Lebrun zijn carrière, die hem, zeven jaar geleden, naar den hoogsten post in de Fransche Republiek voerde.

In 1898 begon Lebrun's politieke loopbaan; hij werd gekozen tot lid van den algemeenen raad van het departement Meurthe en Moezel. Twee jaar later maakte hij zijn entrée in de Kamer, welke hij in 1920 voor den Senaat verwisselde.

Zijn politieke loopbaan heeft zich in rustig stijgende lijn bewogen: lid van de begrootingscommissie, van de legercommissie, van de commissie voor openbare werken, van die voor de koloniën en na den oorlog van de bevrijde gebieden. In 1913 werd hij onder-voorzitter van de Kamer, in 1917 voorzitter van de begrootingscommissie.

Toen Lebrun onder-voorzitter van de Kamer werd, was hij reeds minister van Koloniën geweest in de kabinetten Caillaux (1911) en Poincaré. Ook in het kabinet-Doumergue (1913-'14) stond het departement van koloniën onder zijn leiding. Het bekende incident van Agadir speelde zich af gedurende zijn bewind.

In de oorlogsjaren heeft Lebrun onder Clemenceau aan het hoofd gestaan van het departement voor de blokkade, dat hij na de oorlogsjaren voor het ministerschap voor de bevrijde gebieden verwisselde. In verband met een geschil met Clemenceau heeft Lebrun dezen post, waarop hij voor den herbouw van Oost-Frankrijk goed werk heeft verricht, verlaten.

In 1920 verliet Lebrun de Kamer om over te gaan naar het Luxembourg. Ook daar trad hij op den voorgrond: rapporteur voor de begrooting van koloniën en die van oorlog; voorzitter van de legercommissie. Eenige malen heeft hij Frankrijk te Genève vertegenwoordigd. In 1926 wees Poincaré hem aan als voorzitter van de amortisatiekas. In 1931 werd Lebrun voorzitter van den Senaat. Het volgende jaar volgde zijn verkiezing tot president van de republiek. Reeds het jaar daarvoor was hij, met steun van Poincaré, candidaat tegen Briand, doch de meerderheid gaf aan Doumer de voorkeur. Lebrun werd toen met nog geen 10 stemmen voorsprong op Jeanneney voorzitter van den Senaat. De verkiezing, welke na den moord op Doumer volgde, bracht Lebrun op het Elysée.



Albert Lebrun.

Jeanneney en Daladier hebben zich naar het Elysée begeven om president Lebrun met zijn verkiezing geluk te wenschen. De herbenoeming van Lebrun heeft te Parijs in het geheel geen verrassing gewekt: zij is met de grootste voldoening ontvangen.

De presidenten der Fransche Republiek.

Naam	Leeftijd bij verkiezing	Functie op oogenblik van verkiezing	Datum van verkiezing	Aantal kiezers	Aantal verkregen stemmen 1e ronde	Aantal verkregen stemmen 2e ronde
Thiers	74	leider van het Bewind	1871—31 Augustus	585	491	„
Mac-Mahon	65	maarschalk	1873—24 Mei	391	390	„
Grevy	72	president van de Kamer	1879—30 Januari	713	563	„
Grevy	79	president van de Kamer	1885—28 December	589	457	„
Carnot	50	minister van Financiën	1887— 3 December	849	303	616
Casimir-Perier	46	president van de Kamer	1894—27 Juni	845	451	„
Felix Faure	54	minister van Marine	1895—17 Januari	794	244	430
Loubet	61	president van den Senaat	1899—18 Februari	824	483	„
Fallières	65	president van den Senaat	1906—17 Januari	848	449	„
Poincaré	52	minister-president	1913—17 Januari	872	429	489
Deschanel	64	president van de Kamer	1920—17 Januari	886	734	„
Millerand	62	minister-president	1920—23 September	892	695	„
Doumergue	61	president van den Senaat	1924—13 Juni	845	515	„
Doumer	74	president van den Senaat	1931—13 Mei	893	442	504
Lebrun	61	president van den Senaat	1932—10 Mei	826	633	„

(Le Temps - N. Rott. Crt. - Het Volk)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Generaal-admiraal dr. Räder tot groot-admiraal benoemd. —**
Adolf Hitler heeft op 1 April den opperbevelhebber der oorlogsmarine, generaal-admiraal dr. Räder, als erkenning van zijn verdiensten voor den opbouw van de vloot, bevorderd tot groot-admiraal. Hitler deelde aan Räder persoonlijk zijn bevordering mede, aan boord van het slagschip „Scharnhorst." Hij bedankte hem voor zijn werk en overhandigde hem den staf van groot-admiraal, welke als opschrift droeg: „Aan den eersten groot-admiraal van het Derde Rijk, Adolf Hitler." (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3729 A.)

B. **ENGELAND. — Rede van lord Stanhope, den minister van marine, veroorzaakt sensatie. —**
De Britsche minister van marine, lord Stanhope, heeft geweigerd een verklaring af te leggen inzake het verzoek van zijn eigen ministerie aan de pers, de rede, welke de minister op 4 April aan boord van het vliegkampschip „Ark Royal" te Porthsmouth heeft gehouden, niet te publiceeren.
De minister heeft in deze rede slechts uiteen willen zetten, dat de vloot steeds gereed is, zelfs in tijden van verlof. Er is geen sprake geweest van de verwachting, dat onmiddellijk zou moeten worden opgetreden. (Telex-A. N. P.)

C. **ITALIE. — Gayda, hoofdredacteur van het „Giornale d'Italia", waarschuwt Polen en Frankrijk. —**
De hoofdredacteur van het „Giornale d'Italia", Gayda, schrijft in zijn blad van 3 April '39, dat „de Fransche politiek ten opzichte van Italië en de Britsch—Fransche politiek ten aanzien van Duitschland verkeerde wegen volgen, omdat men zich daarbij door illusies en intrigues laat leiden.
Frankrijk, aldus Gayda, geeft zich aan illusies over, doordat het meent ten aanzien van de afwachtende houding van Italië eveneens te kunnen wachten. Wanneer Italië verklaard heeft, dat het kan wachten, dan heeft het daarmede uitsluitend voor een laatste maal een bewijs van gematigdheid willen geven, ten einde aan Frankrijk de gelegenheid te geven, die kans te benutten. Maar deze afwachtende houding is niet van onbeperkten duur en elke dag die voorbijgaat, brengt den vervaldag van de Fransche schuld ten opzichte van Italië steeds dichterbij.
Van den anderen kant heeft het nieuwe Britsche initiatief, dat door Frankrijk gesteund wordt, in werkelijkheid tot doel, om onder het voorwendsel van een reactie op de Duitsche politiek in het Donaubekken, het Duitsche rijk te omsingelen en deze omsingeling automatisch tot Italië uit te strekken.
En daarom is het voor alle landen, die de uitnoodiging ontvingen, zich bij dit initiatief aan te sluiten, raadzaam, goed de oogen te openen en de draagwijdte van dit initiatief in geheel haar omvang goed te overwegen, alsmede de zeer ernstige risico's, die dit initiatief behelst.
En wat nu in het bijzonder Polen betreft: het is opportuun, dat Warschau zich herinnere, hoe Rusland en Frankrijk, die de militaire bondgenooten van Praag waren, zich niet verroerd hebben, toen voor Tsjecho-Slowakije het beslissende oogenblik was gekomen. Ook is het nuttig, dat Polen denke aan het lot van den negus in Abessynië, van Tsjiang Kai-sjek in China en van het regime-Negrin in Spanje, die door Londen en Parijs in hun verzet beschermd, geholpen en aangemoedigd werden. Met het oog op deze gebeurtenissen kan een mogendheid, die rustig wil leven en haar onafhankelijkheid wil bewaren, op het laatste oogenblik niet op de beloften van haar vrienden rekenen. Het wijs beleid, dat Polen bij het handhaven van het evenwicht in zijn buitenlandsche politiek aan den dag legde, is in de dagen van Pilsoedski de voornaamste reden van Polen's grootheid geweest." (Stefani)

D. **ANTI-KOMINTERNPACT. — Spanje toegetreden.-**
Spanje heeft zich bij het anti-kominternverdrag aangesloten.
Officieel wordt medegedeeld, dat de Duitsche, de Italiaansche en de Japansche regeering eenerzijds en de Spaansche anderzijds op 27 Maart '39 te Burgos door haar diplomatieke vertegenwoordigers een verdrag hebben doen onderteekenen krachtens hetwelk Spanje tot het anti-kominternverdrag toetreedt.
Het is op den dag van onderteekening in werking getreden. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Anti-Komintern-Pact 3623 B.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Machtigingswet. - Ongeveer 1½ milliard Mark. —**
In het Duitsche staatsblad is een wet afgekondigd waarbij de Duitsche minister van Financiën gemachtigd wordt de volgende garanties toe te staan: voor bevordering van den uitvoer 500 millioen mark, voor bevordering van de industrie in het kader van het 4-jaarsplan 200 millioen, voor steun aan de binnenlandsche eieren- en gevogeltemarkt 80 millioen, voor de binnenlandsche veldvruchten-, groente- en kaasmarkt, 300 millioen, voor den bouw van woongelegenheid op het platteland 250 millioen, voor het inslaan van zetmeelhoudende voedingsstoffen 25 millioen en voor de landbouwkoloniën eveneens 25 millioen mark; bovendien voor werken op landbouwgebied 100 millioen.
De garanties voor 1939 beloopen in totaal 1480 millioen mark. (Het Duitsche Staatsblad)

F. **AMSTERDAM. — De verdediging van de hoofdstad. - Vijf batterijen snelvuurkanonnen voor de bescherming der industrie-centra. —**
Te Amsterdam is op 28 Maart opgericht een comité Vrijwillige Luchtafweer-Amsterdam.
In een vergadering van dit comité, waarbij het werd voorgelicht door den commandant van den luchtverdedigingskring-Amsterdam, luitenant-generaal H. A. F. G. van Ermel-Scherer, is men tot de conclusie gekomen, dat voor een afdoende beveiliging van de hoofdstad — in het bijzonder voor de bescherming van de groote industriecentra benoorden het IJ — noodig zijn vijf batterijen snelvuurkanonnen van 4 c.m., (vuursnelheid 120 schoten per minuut), iedere batterij bestaande uit drie stukken geschut, tezamen dus 15 snelvuurkanonnen.
De aanschaffingskosten bedragen in totaal rond *f* 1.000.000, waarbij zijn inbegrepen de kosten voor de vuurleidingen (zoeklichten, luisterapparaten, enz.) en de benoodigde munitie voor 400 schoten per kanon. Getracht zal worden, de benoodigde gelden te verkrijgen van 200 firma's en particulieren, die ieder *f* 5000 beschikbaar moeten stellen. (Alg. Hbld.)
(Vor. ber. Luchtverdediging 3669 C.)

8 APRIL 1939

G. **ALBANIE. — Italiaansche militaire inval. - St. Jean de Medua, Durazzo, Valona, Santi Quaranta bezet. - Indrukken. —**
Alle tegenspraken van vorige dagen ten spijt, is Italië in den nacht van 6 op 7 April een militaire aanval op Albanië begonnen.
Italiaansche berichten. — Op 7 April werd te Rome het volgende officieele communiqué uitgegeven:
„Terwijl de laatste dagen onderhandelingen gaande waren tusschen de Italiaansche regeering en koning Zogoe voor het sluiten van een nieuwe en hechtere overeenkomst, hebben groepen gewapende lieden te Tirana en andere Albaneesche plaatsen dreigende betoogingen gehouden, welke de persoonlijke veiligheid der Italianen in Albanië in ernstig gevaar brachten.
Op 6 April in den ochtend hebben zes Italiaansche oorlogsschepen in de Albaneesche havens Durazzo en Valona eenige honderden Italianen, onder wie vrouwen en kinderen, aan boord genomen, om hen naar het vaderland terug te brengen.
Denzelfden avond zijn contingenten Italiaansche troepen uit Brindisi en Bari naar Albanië vertrokken. Tezelfder tijd vertrok het eerste eskader van de vloot, dat vroeg in den ochtend kruiste langs de kust van Albanië, van Santi Quaranta tot St. Jean de Medua. Tevens is het Oostelijk Italiaansche luchteskader gemobiliseerd."
Later meldde Stefani:
Op 7 April zijn Italiaansche troepen ontscheept in de havens Santi Quaranta, Valona, Durazzo en St. Jean de Medua. Een merkbare reactie bracht dit niet te weeg, behalve te Durazzo, waar een poging tot verweer terstond werd onderdrukt.
Van Durazzo uit zijn de Italiaansche troepen den opmarsch naar het binnenland begonnen. De bevolking blijft kalm. Vierhonderd Italiaansche vliegtuigen kruisen boven het Albaneesche land. Zij hebben

opdracht geen dichtbewoonde centra aan te vallen en de bevolking te sparen.
De door de Italiaansche vliegtuigen over geheel Albanië uitgeworpen biljetten hadden den volgenden inhoud:
„Albaneezen, de Italiaansche troepen die vandaag op uw gebied ontscheept zijn, zijn de troepen van een volk, dat eeuwenlang uw vriend geweest is en u dit bewezen heeft. Pleegt geen ijdel verzet, het zou terstond worden onderdrukt. Luistert niet naar de leiders uwer regeering, die u hebben verarmd en u er thans toe zouden willen verleiden nutteloos bloed te vergieten. De troepen van Zijne Majesteit den Koning en Keizer van Italië komen en zullen blijven zoo lang het noodig is om orde, gerechtigheid en vrede te herstellen."

Albaneesche berichten. — De landing der Italiaansche troepen is voorafgegaan door een Italiaansch ultimatum, dat de Albaneesche Kamer eenstemmig verworpen heeft.



De Albaneesche radio-omroep deelde op 7 April, vroeg in den morgen mede, dat tegen half vijf ongeveer 190 Italiaansche schepen voor de verschillende Albaneesche havens verschenen. Voor Santi Quaranta vertoonden zich 75 schepen, voor Valona ongeveer 40, voor Durazzo 38, voor San Giovanni di Medua 28 en voor Bistipals een tiental.
De haven van Durazzo zou viermaal gebombardeerd zijn, San Giovanni di Medua, aldus het omroepstation, is geheel verwoest. De Italianen hebben tot driemaal toe tevergeefs getracht troepen te Durazzo aan land te zetten. Ook te Medua is een Italiaansch detachement, dat aan land trachtte te komen teruggeslagen. De sterkte der Italiaansche strijdkrachten wordt op ongeveer 100.000 man geschat.
Op alle plaatsen waar Italiaansche troepen aan land zijn gegaan bieden de Albaneezen verwoed tegenstand. De Italiaansche strijdkrachten zijn ongeveer veertigmaal zoo sterk als de Albaneesche. De gendarmerie en ook de burgerbevolking heeft zich onmiddellijk in den strijd geworpen. De felste gevechten zijn geleverd om Valona en Durazzo. Deze kuststeden zijn in den loop van den middag in handen der Italianen gevallen, evenals Santi Quaranta en San Giovanni di Medua. Italiaansche vliegtuigen blijven het binnenland bestoken.

Koning Zogoe van Albanië heeft vroeg in den middag den volgenden oproep gericht tot het Albaneesche volk:
Albanië, zoo zeide de koning, was bereid met Italië een accoord aan te gaan, maar de Italiaansche eischen vormen een bedreiging voor de vrijheid des lands.
De koning drong er bij zijn volk op aan tot den laatsten druppel bloed tegenstand te bieden.
Koningin Geraldine van Albanië, die eenige dagen geleden het leven aan een zoon heeft geschonken, is naar Griekenland vertrokken.
Het persbureau van het Albaneesche gezantschap te Londen deelt mede: „Na een hardnekkigen tegenstand van de Albaneesche strijdkrachten zijn Sjin Djin (St. Jean de Medua), Durazzo, Valona en Santi Quaranta in handen der aanvallers geraakt. De gendarmerie en de burgerbevolking blijven iederen duim gronds verdedigen."

Italiaansche berichten. — Over de houding der Albaneesche regeering berichtte Stefani, dat op 7 April om 10 uur 's ochtends een gevolmachtigde missie van Koning Zogoe, bestaande uit den Minister van Economische Zaken en een hooggeplaatst officier, vergezeld van den Italiaanschen militairen attaché, een conferentie met den Italiaanschen commandant, generaal Guzzoni, heeft aangevraagd, om hem eenige voorstellen van den Koning over te brengen.
Deze voorstellen zijn naar Rome doorgegeven.
Andere berichten geven echter een anderen blik op den toestand. Radio Tirana heeft twee oproepen gericht tot het Italiaansche en het Fransche volk. In den tweeden oproep verklaart het station, dat het edelmoedige Fransche volk niet zal kunnen toestaan, dat een kleine staat van nauwelijks een millioen inwoners verdwijnt.

Indrukken in de hoofdsteden en elders. —
Parijs: In Frankrijk ziet men in het gebeurde een nieuw gevaar voor den vrede in Europa en schrijft men Italië het voornemen toe een protectoraat over Albanië te vestigen.
Berlijn: In officieele Duitsche kringen acht men het optreden van Italië volkomen gerechtvaardigd.
Londen: De Britsche regeering wil eerst de officieele rapporten afwachten, alvorens zich een oordeel over de situatie te vormen.
Rome: Het bericht van de actie tegen Albanië is te Rome kalm opgenomen daar het publiek eenigszins op de hoogte was.
Belgrado: De berichten over Albanië hebben in Joego-Slavië een diepen indruk gemaakt. De regeering neemt een afwachtende houding aan. Er bestaat geen verplichting voor Joego-Slavië, Albanië te hulp te komen.
Arabië: Het Uitvoerend Comité van den pan-Arabischen Bond te Londen heeft op 7 April den aanval van Italië op Albanië besproken en de gevolgen hiervan voor de Mohammedaansche wereld.
Het comité heeft een resolutie aangenomen, waarin wordt verklaard, dat wanneer Albanië zich zal verzetten, de Mohammedaansche wereld te hulp zal komen.

Nederland. — Voorzorgsmaatregelen. —
De regeeringspersdienst meldde op 7 April '39:
De regeering heeft als voorzorgsmaatregel de militaire verloven doen intrekken en de groot-verlofgangers, die zijn ingedeeld bij de kust- en grensbeveiliging, doen weten, dat de mogelijkheid bestaat, dat zij kunnen worden opgeroepen.
Nadrukkelijk wordt er op gewezen, dat deze eventueele oproeping dus uitsluitend het personeel betreft, dat betrokken is bij de kust- en grensbeveiliging.
De ministers Colijn en Van Dijk, die onderweg waren voor een uitstapje naar België, zijn naar den Haag teruggekeerd.
(Giornale d'Italia - Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Onafhankelijkheid 3050 C.; Italië-Albanië 2775 C.; Koning Zogoe 3241 B.)

POLEN

A. **Eenige grepen uit de geschiedenis. - Handel. —** De Poolsche republiek, in grootte de zesde der Europeesche staten (388.385 K.M.² met 32 millioen inwoners) neemt zoowel door haar ligging, als uit ethnologisch oogpunt een bijzondere plaats in. Het land toch vormt het z.g.n. continentale kerngebied van Europa, dat de overgangszône vormt tusschen het Germaansch-Romaansche en het Slavisch-Magyaarsche volksgebied.

Geschiedenis: In de geschiedenis is in het jaar 960 voor de eerste maal sprake van Polen, toentertijd een staatje in Posen. Naar zijn heerschers heette het gebied het Rijk der Piasten. Men mag wel zeggen, dat de eerste duidelijke opbloei van Polen viel in het jaar 1282, toen Przemyslaw door een erfenis in het bezit kwam van Oost-Pommeren en zich over het geheele gebied tot koning uit liet roepen. De Piasten hebben voor hun land veel gedaan; de laatste telg, koning Kasimir III verwierf o.a. Galicië met Lemberg. Maar een staat van eenige beteekenis werd het rijk evenwel eerst door de vereeniging met het vorstendom Lithauen in 1386.

Met den dood van koning Kasimir II stierf het huis der Jagelonen uit. Polen werd een Kiesrijk en verloor, ondermijnd door onderlinge twisten, langzaam maar zeker al zijn beteekenis als zelfstandigen staat.

Rusland verkreeg door tal van politieke intriges zooveel invloed in het land, dat het een flink deel in kon palmen. Verzwakt werd het Kiesrijk verder door den oorlog tegen Karel II van Zweden, waarin het door koning August de Sterke van Saksen (de koning die vooral ook bekend is geworden door de uitvinding van het Meisner porcelein) was gewikkeld.

Men weet verder, dat in den Russisch-Pruisischen oorlog van 1757-'63 Polen door de Russen als operatieterrein werd gebruikt, zonder dat het zich daartegen ook maar in het minst kon verweren.

Toen kwam het rampspoedig jaar 1773. Frederik de Groote maakte van een conflict tusschen Rusland en Oostenrijk handig gebruik om een deel van het Poolsche rijk voor goede buit te verklaren, een voorbeeld, dat de twee oorlogvoerenden maar



al te gaarne volgden. Nauwelijks 21 jaren later hakten Rusland en Pruisen weer een stuk van het gebied af, terwijl in 1795 de rest door de drie roofstaten broederlijk werd verdeeld. Polen had opgehouden te bestaan.

Na Napoleon's val heeft het Congres van Weenen zich met de Poolsche aangelegenheid bezig gehouden. Pruisen kreeg Posen terug, de rest van het Groothertogdom Warschau vormde met Rusland een personeele unie, terwijl Krakau zich zeer kortstondig mocht verheugen als zelfstandig republiekje.

De groote oorlog: De personeele unie is, onnoodig het op te merken, geen succes geworden. Tal van opstanden tegen het Rijk der Czaren bewezen, dat men het met de Oosterburen niet al te best kon vinden. Toen de groote wereldoorlog losbarstte lag Polen op de loer en na de ineenstorting van de Russische weermacht, werd 5 November 1916 de Poolsche onafhankelijkheid uitgeroepen. Voor de Centralen liep deze geschiedenis echter op een teleurstelling uit. De Legioenen van Pilsoedski weigerden den eed van broederschap aan Duitschland en Oostenrijk af te leggen, waarop maarschalk Pilsoedski, de groote vrijheidsheld van Polen, te Maagdenburg werd geïnterneerd. Maar het land, dat zoovele jaren onder de dwingelandij van zijn buren had geleden, versaagde niet. Men heeft — en dat strekt de bevolking tot eer — veel voor de vrijheid over gehad. Te Parijs werd een Poolsch nationaal comité opgericht, nieuwe legerkorpsen werden gevormd en ter beschikking gesteld van de Geallieerden. Na de overwinning van Frankrijk, Engeland en Amerika, heeft de beroemde Poolsche componist en pianist Paderewski, die tusschen twee haakjes, zeer weinig erkentelijkheid van zijn landgenooten heeft ontvangen en op hoogen ouderdom nog steeds concerten moet geven, den Amerikaanschen president Wilson weten te bewegen, dat Polen onafhankelijk moest worden. En van de veertien punten van Wilson werd de Poolsche onafhankelijkheidseisch nummer dertien. Dankbaar voor de hulp, die hun op het laatste nippertje was geboden, stemden de geallieerden er in toe, dat geheel Posen en een groot deel van West-Pruisen bij Polen werd gevoegd. Bij den Vrede van St. Germain ontving de republiek, waarvan Pilsoedski intusschen de leiding op zich had genomen, nog Galicië er bij. Polen was uit het niets herrezen en vormde een macht, waarmede in het vervolg rekening moest worden gehouden.

Vooral in de twintiger jaren was de dankbaarheid en de sympathie van het Poolsche volk voornamelijk gericht op Frankrijk, waaraan ook de Fransche militaire hulp niet vreemd is geweest toen er een conflict ontstond met de Sovjets over de vaststelling van de grenzen in het Oosten. Het scheelde toen maar een haar, of de jonge republiek was een onnatuurlijken dood gestorven.

De republiek vertoont de gebreken, welke een jong rijk altijd aankleven. Maar uit alles blijkt wel, dat het haar ernst is met de onafhankelijkheidsidee. De Polen zijn zeer nationalistisch en werken met man en macht aan den opbouw van den staat; daarbij kunnen zij geen oorlog gebruiken.

1939: Thans is, zooals men heeft gelezen, een defensief verbond met Engeland gesloten. De angst, die men in het vroegere rijk der Piasten naar het schijnt koestert voor Duitschland, heeft intusschen niets te maken met een antipathie tegen het totalitaire stelsel — in wezen heerscht er ook in Polen een dictatuur — maar Warschau heeft de lessen getrokken uit de historie. Daarom ook hebben wij de voornaamste gebeurtenissen uit de Poolsche geschiedenis hierboven in het kort gememoreerd.

Men kan dan een beter overzicht krijgen van de politiek, welke kolonel Beck voert. Hoewel ..... dat blijft steeds een moeilijk probleem. Want als diplomatie de kunst van laveeren beteekent, is Pilsoedski's leerling en opvolger daarin een kunstenaar, die moeilijk zijns gelijke zal vinden. Hij toch is het, die in 1933 een niet-aanvalsverdrag met Rusland sloot, in 1934 volgde een dergelijk verdrag met het Derde Rijk voor den tijd van tien jaren. In

Parijs heeft men hem dat geflirt met de Nat.-Socialisten kwalijk genomen.
Maar toen kwam Hitler de landkaart van Europa door elkaar schudden. Warschau heeft dat aanvankelijk met interesse aangezien, doch langzamerhand werd men argwanend. Het vroegere West-Pruisische gebied, en Posen, daarbij verder niet te vergeten de Vrije Stad Danzig — de uitvinding van Lloyd George — vormen vraagstukken, welke door Duitschland wel eens op de manier van den Gordiaanschen knoop zouden kunnen worden opgelost. Dankbaar heeft men dan ook de gelegenheid aangegrepen met Engeland een hecht defensief verbond te sluiten, waardoor het vroeger met Frankrijk gesloten aan waarde wint.
Loopt Polen gevaar? Het is steeds moeilijk voorspellingen te doen en vooral in den tegenwoordigen tijd behoort dat tot de onmogelijkheden.
Momenteel lijkt de situatie ondanks alle geharrewar niet verontrustend en kunnen Beck en zijn helpers voortgaan de eenheid van de groeiende bevolking (Polen heeft het op een na hoogste geboortecijfer in geheel Europa) te verstevigen. Slagen zij er in de Polen, Roethenen, Wit-Russen, Duitschers en Joden samen te binden op een hechten grondslag, dan ziet het er voor de Poolsche republiek niet somber uit. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

Handel: Uit de geographische verdeeling van den Poolschen buitenlandschen handel in 1938 blijkt, dat het aandeel der Europeesche landen is gestegen. In het afgeloopen jaar nam het toe van 71,7 pct. tot 74,7 pct. en daalde van de niet-Europeesche landen van 27.5 pct. tot 24,2 pct. als gevolg van een daling der conjunctuur in deze landen, voornamelijk in Amerika.
De Poolsche buitenlandsche handelsbalans met de Europeesche landen vertoont over 1938 een uitvoeroverschot van 145,4 millioen zloty. Het invoeroverschot in den handel met de niet-Europeesche landen steeg van 230,4 tot 286,8 millioen zloty en oefent dus een ongunstigen invloed uit op den algemeenen buitenlandschen handel van Polen. De handel met Engeland, Italië, Finland en Nederland leverde voor Polen een uitvoeroverschot op, doch met Duitschland, Sovjet-Rusland en eenige andere landen een nadeelig saldo. De meeste der overzeesche landen leverden een nadeelig saldo op voor Polen, voornamelijk de Vereenigde Staten, Australië, Britsch-Indië, Nederlandsch-Indië, Argentinië, Chili, Brazilië, enz.
Van alle Europeesche landen onderhoudt Polen met Duitschland de levendigste handelsbetrekkingen. Het handelsverkeer met dit land bedraagt 585,2 millioen zloty, met Engeland 363,3 millioen, met Zweden 116,7 millioen en België 109,6 millioen zloty. Het handelsverkeer met Duitschland vertegenwoordigt 31,5 pct. van den totalen Poolschen handel met Europa en 23,6 pct. van den totalen Poolschen buitenlandschen handel. In het afgeloopen jaar is het handelsverkeer met Duitschland met 113,5 millioen zloty gestegen, als gevolg van de aanhechting van Oostenrijk bij Duitschland en van den gestegen uitvoer van Duitschland naar Polen uit hoofde van de liquidatie der Poolsche vordering voor het spoorwegvervoer.
Wat de niet-Europeesche landen betreft, is vooral de handel met de Vereenigde Staten het grootst. De Poolsche uitvoer naar de Ver. Staten liep in het afgeloopen jaar terug van 62,9 millioen tot 38 millioen zloty, terwijl de invoer uit deze landen met 9,3 millioen tot 158,4 millioen zloty is gestegen. Dientengevolge steeg het nadeelig saldo met 47,3 millioen tot een totaal van 95,5 millioen zloty, hetgeen voornamelijk veroorzaakt werd door de sterke daling in den uitvoer van geconserveerd vleesch. Wat betreft de andere veranderingen in den Poolschen overzeeschen handel, valt een daling op te merken in den uitvoer naar Zuid-Amerika, China en Japan. Het handelsverkeer met het nabije Oosten kon op hetzelfde peil gehandhaafd worden.
(Nieuwsblad v. h. Noorden - N. Rott. Crt. - De Tijd)

A. NEDERLAND. — Geen vertegenwoordiger bij de kroning van Paus Pius XII. - Antwoord van Dr. Colijn aan Dr. Deckers. —
Op de vraag van het R.K. Tweede Kamerlid dr. L. N. Deckers betreffende het niet vertegenwoordigd doen zijn van Nederland bij de kroning van Paus Pius XII heeft minister Colijn als volgt geantwoord:
Als regel is aangenomen, Nederland niet te doen vertegenwoordigen bij kroningsplechtigheden aan hoven, waar het land geen diplomatieke vertegenwoordiging heeft. Zoolang Nederland geen gezant bij het Vaticaan heeft gehad, is ook bij de kroning van geen der Pauzen een afvaardiging uit Nederland aanwezig geweest.
Er was in dit geval te minder aanleiding van dezen regel af te wijken, nu in 1925 en in 1926 de Tweede Kamer aan de regeering de gelden voor een gezantschap bij den H. Stoel heeft onthouden en van een gewijzigd inzicht in dezen zin, dat de Kamer vertegenwoordiging bij het Vaticaan erkent als een zaak van nationaal belang, sindsdien niet is gebleken. In verband met de omstandigheden, waaronder het gezantschap destijds is moeten worden opgeheven, zou alleen een in dezen zin gewijzigd inzicht grondslag kunnen zijn voor herstel der vertegenwoordiging.
Door gemis van redelijke waarborgen, dat ook een incidenteele vertegenwoordiging hier te lande in vorenbedoelden zin zou zijn opgevat, heeft de regeering vertegenwoordiging van Nederland bij de kroning van Paus Pius XII niet in overweging kunnen nemen.
(De Tijd) **(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XII 3700 B.)**

9 APRIL 1939

B. JOHANNA NABER. — 80 Jaar. - Huldiging. —
Op 25 Maart is op feestelijke wijze in het gebouw van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging te Amsterdam de verjaardag van de schrijfster Johanna W. A. Naber gevierd. Meer dan honderd vereersters van de schrijfster en belangstellenden waren in het gebouw verzameld, toen de jarige, omgeven door familieleden, arriveerde. Een eerewacht van leerlingen van de Amsterdamsche Huishoudschool bracht haar een zanghulde. Mej. Rosa Manus las vervolgens een telegram van H. M. de Koningin voor, waarin Hare Majesteit mej. Naber Haar hartelijke gelukwenschen aanbiedt. Op verzoek van de jarige werd hierop door alle aanwezigen het Wilhelmus gezongen.
Mej. Rosa Manus, presidente van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging, sprak vervolgens de gelukwenschen van het bestuur van deze instelling uit.
Mevr. J. M. Sterck-Proot nam hierna het woord om een kort historisch overzicht te geven van hetgeen mej. Naber in haar leven heeft gedaan voor de Vrouwenbeweging en als schrijfster en hoe zij steeds de objectiviteit in al haar daden naar voren heeft gebracht.
Tot slot sprak mevr. A. M. Koek-Mulder, oud-lid van den gemeenteraad van Amsterdam, een kort woord. Mevr. Koek-Mulder las een felicitatie-telegram van burgemeester De Vlugt en mevr. De Vlugt voor.
Met enkele woorden dankte mej. Naber voor de hulde, die haar dezen middag gebracht was.
(Het Vaderland)

C. ZWEDEN. — Een reservebegrooting voor defensie. - Totaal 230 millioen kronen. —
Het vorige jaar heeft de Zweedsche regeering een reserve-budget ingediend, dat alleen van kracht zou worden indien een ernstige daling van de inheemsche conjunctuur het noodig maakte krachtige maatregelen ter bevordering van de conjunctuur en ter bestrijding van de werkloosheid te nemen. Eenzelfde budget, sluitende op een som van 290 millioen kronen, is nu voor het komende dienstjaar opgemaakt, maar tegelijkertijd is er een reserve-budget voor defensie ingediend, opdat de regeering in geval van oorlog of van ernstig oorlogsgevaar onmiddellijk de beschikking zal hebben over 230 millioen kronen voor versterking van de weermacht en voor eventueele aanvulling van voorraden. Van deze 230 millioen is rond 100 millioen bestemd voor materiaal voor de weermacht en verder voor leger, vloot en luchtmacht afzonderlijk respectievelijk 45, 40 en 30 millioen kronen. Op de gewone begrooting bedragen de defensie-uitgaven rond 300 millioen kronen.
De Zweedsche regeering heeft gelast, dat een aantal recruten, die hun dienstplicht in termijnen zouden verrichten, ononderbroken onder de wapenen moeten komen. (N. Rott. Crt. - Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3634 E.)

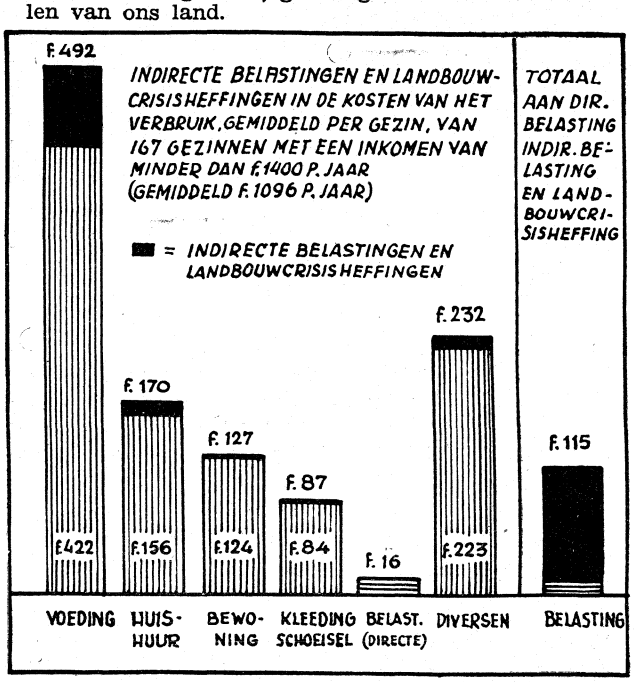
A. VEREENIGDE STATEN. — Industrie op voet van oorlog. —

In een interview heeft de minister van oorlog, Louis Johnson, op 6 April verklaard, dat de industrie van de Vereenigde Staten geheel gemobiliseerd is en in staat om te voldoen aan de behoeften in tijd van oorlog.

Het departement van oorlog, zoo verklaarde hij, beschikt over voldoende voorraden om 400.000 man door de eerste zes maanden van een oorlog heen te helpen; de industrie is in staat om in een tijdvak van zes maanden alles te maken, wat het leger in oorlogstijd noodig heeft. Er ontbreken nog slechts 55 aan de 7000 artikelen, welke een leger in oorlogstijd noodig heeft, die moeten worden ingevoerd, maar binnen zes maanden zal ook deze lacune zijn verdwenen. (New York Herald Tribune) **(Vor. ber. 3180 E.)**

B. NEDERLAND. — Indirecte heffingen en groote gezinnen. —

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft een onderzoek ingesteld naar de besteding van het inkomen door gezinnen van verschillenden welstand, van verschillende grootte, gevestigd in verschillende deelen van ons land.



Bij dit onderzoek, waarvan het rapport thans werd gepubliceerd, werd vooral nagegaan, welke de invloed der heffingen van de overheid op de verschillende budgeteeringen was. Bij het verzamelen van het materiaal heeft men een samenstelling van gezinnen gekozen van minder of meer dan 6 kinderen, die zooveel mogelijk als representatief kan gelden voor de samenstelling van de geheele Nederlandsche bevolking. (Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(Vor. ber. Belastingen 3670 B.)**

C. POLEN. — Defensief verbond met Engeland. - Commentaren. —

De geheele Poolsche pers wijst eenstemmig op het groote belang van het te Londen tot stand gekomen Poolsch-Britsche accoord.

De „Express Poranny" schrijft o.a.: „De Poolsch-Britsche verklaring vormt een element van groot belang en zal met algeheele voldoening worden begroet, zoowel aan de oevers van de Theems als aan die van de Weichsel.

Polen is een van de meest essentieele factoren voor het evenwicht in Europa. De politiek van Polen heeft de goedkeuring van de geheele wereld, want de menschen van goeden wil kunnen de logica en de vastberadenheid ervan niet ontkennen.

De „Kurjer Poranny" constateert, dat het Poolsch-Britsch accoord het evenwicht in de Europeesche betrekkingen heeft hersteld, terwijl de Londensche correspondent van de „Gazeta Polska" schrijft: „Vooral van belang is het bilaterale karakter van het accoord. In dit opzicht heeft de Britsche regeering de Poolsche methode aanvaard als de meest practische en rationeele. Opgemerkt dient ook te worden, dat paragraaf 4 van het accoord voorziet in wederzijdschen bijstand niet alleen in geval van een directe bedreiging van de onafhankelijkheid van de twee landen, doch ook in geval van een indirecte bedreiging. Naar wij vernemen, deed de Danzigsche kwestie bij de besprekingen geen enkele twijfel rijzen".

De „Warszawski Dziennik Narodony", het orgaan van de nationalistische oppositie, schrijft: „Het Poolsche-Britsche accoord beteekent een keerpunt in de tot nog toe gevoerde Britsche politiek. Het accoord vormt een gebeurtenis van groot belang voor de Poolsche politiek. **(Vor. ber. 3733 E.)**

D. SURINAME. — Het aantal leprozen. —

De bevolking van de leprozerieën bedroeg op 31 December van de jaren 1924 tot en met 1937 onderscheidenlijk 329, 327, 355, 370, 408, 407, 439, 482, 527, 516, 544, 573, 595 en 557.

Het volgende staatje geeft een overzicht van den toestand op 31 December van de jaren 1933 tot en met 1937:

Bekende lepralijders in Suriname	1933	1934	1935	1936	1937
Geïsol. in leprozerieën	516	544	573	595	557
Onder behandeling (buiten leprozerieën):					
a. van part. geneesheer	11	10	9	9	9
b. van gouvern.-geneesh.	504	449	341	296	194
t. w.: thuis geïsoleerd	56	40	44	54	48
polikliniek te Paramaribo	285	300	223	171	108
polikl. in de districten	163	109	74	71	38
Niet onder behandeling	125	75	117	129	190
Totaal aantal lepralijders	1156	1078	1040	1029	950

(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Melaatschen 2037 C.)**

E. VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII over den vrede.

Z.H. de Paus celebreerde ter gelegenheid van de Paschen op 9 April '39 een Heilige Mis, waarbij hij gelegenheid vond, nog een redevoering uit te spreken, waaraan wij de volgende bijzonderheden ontleenen: Spr. begon met het bekende Bijbelsche woord „Vrede zij met U". Helaas, zeide de Paus, men spreekt van vrede, men roept om vrede, maar er is geen vrede. Wanneer zonen van één moeder tegen elkaar opstaan kan er geen vrede zijn. De Paus noemde de ontzaggelijke werkloosheid over de gansche wereld een gevaar voor den vrede, aangezien werkloosheid tot extremisme en revolutie leidt. Verder zeide de Paus, dat de wereld doordrenkt is van trouweloosheid. Pacten en overeenkomsten worden achteloos verscheurd en geschonden. Alleen orde kan vrede brengen. Vrede moet gebaseerd zijn op recht, en recht moet gebaseerd zijn op redelijkheid. De wereldrijkdommen moeten derhalve rechtvaardig verdeeld worden.

(Telex-A. N. P.) **(V. b. Z.H. Paus Pius XII 3738 A.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Militair overleg met Italië. —

De chef van het operbevel der Duitsche weermacht, generaal Keitel, heeft op 5 en 6 April '39 te Innsbruck een samenkomst gehad met generaal Pariani, Italiaanschen onderminister van Oorlog en chef van den generalen staf.

Volgens aanwijzingen uit politieke kringen moet men in de ontmoeting een antwoord zien op de besprekingen der Fransche en Britsche generale staven, terwijl zij als een betooging van solidariteit van Italië en Duitschland moet worden opgevat.

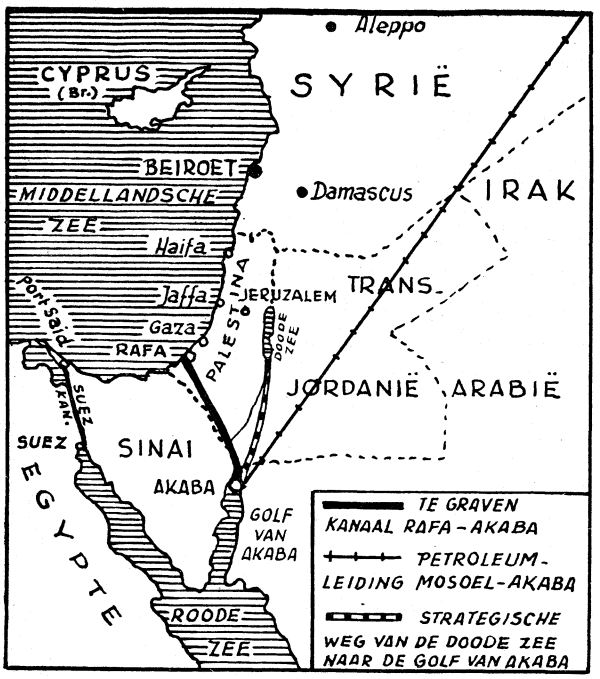
(D. N. B. - Times)
(Vor. ber. Groot-Duitschland—Italië 3553 G.)

10 APRIL 1939

G. PALESTINA. — Nieuw Kanaal van de Middellandsche- naar de Roode Zee. —

Volgens de „Paris Midi" zouden in Palestina voorbereidende besprekingen gaande zijn voor het aanleggen van een kanaal van de Middellandsche Zee naar de Roode Zee door Palestijnsch gebied. Deze besprekingen zouden tot een resultaat hebben geleid. Een Maatschappij, waarvan het kapitaal £ 60 millioen zou

bedragen, grootendeels door Joodsche financieele lichamen bijeen te brengen, zou een overeenkomst met de overheid hebben aangegaan. Een Britsche militaire commissie zou toezicht oefenen op den aanleg. De thans heerschende internationale spanning zou bijgedragen hebben tot het slagen van de onderhandelingen.



Het werk zal vijf jaar in beslag nemen en zal vermoedelijk worden voorafgegaan door het aanleggen van een petroleumleiding van Mossoel naar Akaba en van een strategischen weg van de Doode Zee naar de golf van Akaba. Het kanaal zou van Rafa bij Gaza aan de Middellandsche Zee door de Negueb genaamde woestijnachtige streek naar Abak loopen. Bedoelde landstreek zou 85.000 nieuwe Joodsche kolonisten kunnen opnemen, een plan dat aan het Britsche Colonial Office wordt toegeschreven ter oplossing van het Palestijnsche vraagstuk.

(Paris Midi - N. R. Crt.)

A. KOPER. — Wereldproductie. —

	(In korte tons) 1938	1937
Ver. Staten	645.000	839.344
Chili	355.000	455.455
Canada	285.000	262.432
Rhodesië	228.000	234.405
Belg. Congo	156.000	165.896
Sovjet Rusland	112.000	101.963
Japan	108.000	83.656
Duitschland	71.000	71.600
Joego-Slavië	46.000	43.137
Overige landen	230.000	247.457
Wereldproductie	2.236.000	2.505.345

(Les Dossiers Fin., Syst. Keesing, Brussel)
(Fin. Archief Systeem Keesing)
(Vor. ber. 2053 A.; Koper 2636 I.)

B. NEDERLAND. — Het internationale luchtverkeer. - Een staatscommissie benoemd. —

De Regeeringspersdienst meldt op 3 April:

Gezien de groote verscheidenheid van inzichten ten aanzien van de wenschelijke luchthaven-politiek voor het groote internationale luchtverkeer, waarvan is gebleken bij het aangekondigd voornemen der regeering om concentratie van dit verkeer op één luchtvaartterrein te bevorderen en gelet op de wenschelijkheid om, alvorens definitieve stappen te doen, met betrekking tot de ontwikkeling van de luchthavens in het midden-westelijk deel des lands, te beschikken over een zoo veelzijdig mogelijk inzicht in de verschillende onderdeelen van het vraagstuk en in de factoren, welke voor de goede oplossing daarvan van belang zijn, heeft de minister van Waterstaat goedgevonden a. Een commissie in te stellen met de opdracht der regeering van advies te dienen nopens de vraag, welke maatregelen wenschelijk te achten zijn ter bevordering van een uit een oogpunt van algemeen belang zoo gunstig mogelijke oplossing van het luchthavenvraagstuk voor het groote internationale luchtverkeer; b. Lid en voorzitter dier commissie is mr. dr. D. A. P. N. Koolen, lid van den Raad van State, als leden hebben o.a. in deze commissie zitting P. B. Best, generaal-majoor, commandant der luchtverdediging, H. Ch. E. van Ede van der Pals, directeur van den luchtvaartdienst, A. Plesman, directeur der N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën en mr. dr. R. H. baron de Vos van Steenwijk, Commissaris der Koningin in de provincie Drente.

Aan de commissie is als secretaris toegevoegd jhr. O. A. S. E. L. Wittert van Hoogland.

(Alg. Handelsblad) **(V. b. Centraal Vliegveld 3594 F.)**

C. AUSTRALIE. — Joseph Aloysius Lyons, premier van Australië, overleden. —

De Australische premier Lyons is op 6 April '39 ten gevolge van een hartaanval overleden.

Joseph Aloysius Lyons werd in September 1879 geboren als zoon van Ierssche ouders in Tasmanië. Na een tijdlang in den landbouw gewerkt te hebben, werd hij onderwijzer, en studeerde later aan de universiteit van Tasmanië, waar hij vooral in wiskunde uitblonk. Op 30-jarigen leeftijd begaf hij zich in de politiek en kwam in 1909 als afgevaardigde van de arbeiderspartij in het parlement. Reeds in 1914 werd hij minister en vervolgens van 1923—1928 minister-president van Tasmanië.

Daarna volgde zijn afvaardiging in het Australische parlement en daar werd Lyons eerst minister van Posterijen en Openbare Werken en vervolgens minister van Financiën. In deze kwaliteit kwam hij op tegen de voorgestelde politiek van afwijzing der schulden aan Groot-Brittannië. Na zijn breuk met de Arbeiderspartij heeft Lyons de oppositie bijeengebracht in een Vereenigde Australische Partij.

In 1937 behaalde hij een moeizame overwinning op de Arbeiderspartij, waardoor de isolatiepolitiek van Australië omzwaait tot Empire-politiek.

Op 21 en 22 Juni 1937 heeft Lyons per vliegboot van de Imperial Airways o.m. een bezoek aan Nederland gebracht, toen hij zich, ter gelegenheid van de Engelsche kroningsfeesten, naar Europa had begeven. Minister-president Lyons bezocht toen ook onzen premier, dr. H. Colijn.

Australië verliest in Lyons een man, die door zijn eerlijkheid, ernst en standvastigheid zijn land groote diensten heeft bewezen.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Minister Lyons 3165 B.)**

D. NEDERLAND. — Het vluchtelingenkamp komt te Westerbork. —

Het staat thans vast, dat het vluchtelingenkamp, hetwelk eerst op de Veluwe zou komen, wordt ingericht in de gemeente Westerbork bij Beilen in de provincie Drenthe.

De keus is gevallen op een complex grond van het staatsboschbeheer, gelegen tusschen Hooghalen, Amen en het Oranje-kanaal in het Zwiggelterveld. Deze grond is reeds ten deele in cultuur.

Het is de bedoeling, een weg naar het kamp aan te leggen van den weg Hooghalen—Amen langs de boschwachterswoning achter de bezitting Oosthalen. Er zal zoo spoedig mogelijk worden begonnen met den bouw van ongeveer vijftig barakwoningen. Ook de stichting van een katholieke kerk, een evangelische kerk en een synagoge is in de plannen opgenomen. (Telex-A. N. P.)

11 APRIL 1939

E. LUCHTVAART. — Pan American Airways. - Tocht van de Yankee Clipper. - Baltimore-Southampton. —

De groote Boeing-vliegboot van de Pan American Airways, de Yankee Clipper, is op 4 April 1939 te Southampton geland. Het vliegtuig had 10 pas-

sagiers aan boord en als piloot kapitein Harold Gray. De tocht is als volgt verloopen: 26 Maart vertrek Baltimore, 27 Maart Azoren, 30 Maart Lissabon, 2 April Bordeaux, 3 April Marseille, 4 April Southampton. (Red. K. H. A.)

A. **ALBANIË. — Geschiedenis. - Bezetting. - Vertrek van de Koninklijke familie. - Oproep tot het Italiaansche volk. - Waarom Italië heeft ingegrepen. - Bezetting bijna voltooid. - Normaliseering van den toestand. —**

Met de expeditie, die Italië nu tegen Albanië heeft ondernomen, komt een land in het middelpunt der belangstelling, waaraan ook voor Nederland talrijke herinneringen verbonden zijn. De kleine, uiterst vrijheidslievende, maar gedeeltelijk ook nog weinig ontwikkelde bevolking heeft den mogendheden meermalen groote zorgen berokkend, zoowel in den tijd dat het nog deel uitmaakte van het Turksche rijk als later toen het zijn zelfstandigheid verkregen had. Volgens de volkstelling van 1933 heeft Albanië een bevolking van 1.050.000 zielen op een oppervlak van 27.538 K.M.². Daarvan zijn 688.280 Mohammedanen, 210.313 Grieksch-Katholieken en 104.184 Roomsch-Katholieken. De grootste drie steden, Tirana, Skoetari en Koritza, zijn respectievelijk zoo groot als Alkmaar, Venlo en Zeist. De voornaamste havens zijn Valona en Durazzo. Het budget van 1937/38 bedroeg 26 millioen goudfranken.

In 1936 importeerde het voor een bedrag van 16 millioen goudfranken, terwijl het voor een bedrag van 7 millioen goudfranken exporteerde. Het is op handelsgebied zeer sterk afhankelijk van Italië.

Het is een moeilijk toegankelijk bergland. Daar de kust van Albanië echter de Oostelijke begrenzing van de Straat van Otranto, den nauwen toegang tot de Adriatische Zee vormt, heeft zoowel Italië als Joego-Slavië altijd groote belangstelling voor het land aan den dag gelegd, en dat het tot heden zelfstandig is gebleven, nadat de onafhankelijkheid in 1912 geproclameerd werd, is dan ook hoofdzakelijk aan deze tegenstrijdigheid der Italiaansche en Joegoslavische belangen toe te schrijven.

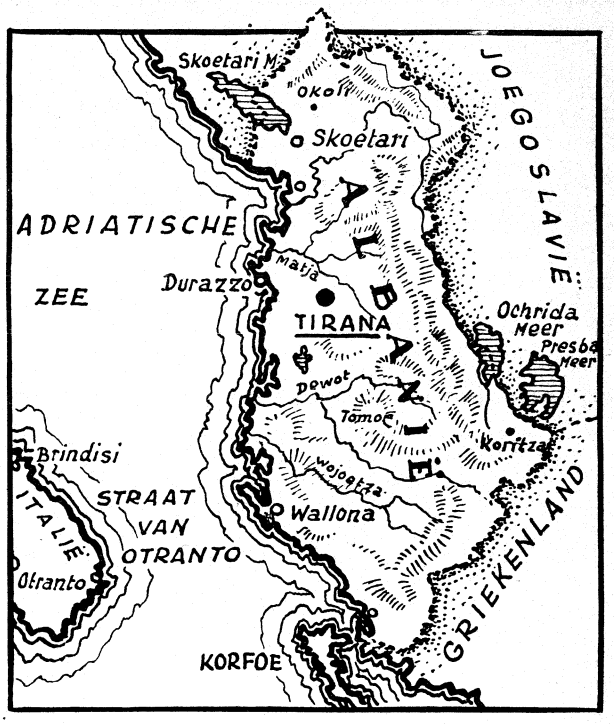
Kolonel Thomson: Zooals gezegd maakt Albanië tot 1912 deel uit van het Turksche Rijk. Onder invloed van de Slavische beweging, die allerwegen groote moeite aan de Turken begon te geven, werden ook de Albaneezen opstandig. Ismael Kemal Vlora proclameerde in 1912 te Valona de onafhankelijkheid, daarin gesteund door Italië en Oostenrijk-Hongarije, die beide groot belang hadden bij de ontbinding van het Turksche rijk, terwijl Rusland, Engeland en Frankrijk zich bepaalden tot protesten.

De nieuwe staat werd definitief geconstitueerd op de gezantenconferentie, die in 1913 te Londen gehouden werd. Albanië wordt een souvereine staat, zij het ook, dat de territoriale eischen, die de Albaneezen gesteld hadden, niet geheel werden ingewilligd.

Als souverein werd door de mogendheden Prins Wilhelm von Wied aangewezen.

Een Nederlandsche militaire missie zou Wilhelm bij de organisatie van zijn rijk bijstaan, speciaal voor de vorming eener gendarmerie, waarvan kapitein — naderhand kolonel — Thomson de leiding zou hebben. Ooggetuigen uit de landen der groote mogendheden betitelden het kranige drietal: kolonel (later generaal-majoor) De Veer, Thomson en luitenant Mallinckrodt als „trois soldats irréprochables, trois parfaits gentilhommes". De Veer leidde de missie; Thomson werd door den vorst benoemd tot Hoogen Commissaris voor Zuid-Albanië.

Nederlandsche energie en bekwaamheid hadden hier wonderen kunnen verrichten, waren er niet intriges geweest, die het werk zoo goed als onmogelijk maakten. Intriges van den kant der bevolking, maar bovenal van den kant der mede-instellers van het „onafhankelijke" rijk, Oostenrijk-Hongarije en Italië. Door deze intriges werden de nationalistische hartstochten tot het uiterste opgezweept, en toen de nationalisten hun stormloop tegen Skoetari richtten, was een der eerste slachtoffers van hun kogels kolonel Thomson.



Koning Zogoe: Na het vertrek van Wilhelm von Wied viel Albanië in eenige autonome deelen uiteen, en in den wereldoorlog wist het dan ook slechts weinig weerstand te bieden. Het werd achtereenvolgens door Grieken, Montenegrijnen, Serviërs, Oostenrijkers, Bulgaren en Franschen bezet. Bij het sluiten van den wapenstilstand was het grootste deel van Albanië door Italianen bezet, terwijl de rest door Joego-Slaven en Franschen bezet was. In nauwe samenwerking met Italië werd een provisioneele regeering gevormd, waarin vertegenwoordigers der verschillende, zoo heterogene godsdiensten zitting hadden. Zoodra de Albaneezen echter de lucht kregen van de bedoelingen der groote mogendheden, die op de Vredesconferentie van 1920 er over dachten om tot een verdeeling van Albanië over te gaan, vormden zij een nieuwe nationale regeering, die zich tegen deze plannen heftig verzette. President werd Achmed Zogoe, die in 1928 den titel van koning aannam. Zijn politiek richtte zich gaandeweg meer op Italië, daar hij de grootste gevaren, en indertijd ook zeer terecht, van den kant van Joego-Slavië duchtte, welks nationale aspiraties nog geenszins bevredigd waren en dat een groot Servisch rijk langs de Adriatische Zee wilde stichten, een streven, dat Albanië tot een natuurlijken bondgenoot van Italië maakte.

Albanië's verdragen: In 1926 wordt dan ook het verdrag van Tirana gesloten, waarbij Italië den status quo waarborgt en belooft hulp te bieden indien Albanië den wensch daartoe uitspreekt. Dit verdrag werd door den Volkenbond erkend. In 1927 ontstond inderdaad een situatie waarvoor Albanië beducht geweest was en met het oog waarop het tot het verdrag was overgegaan: Joego-Slavië en Griekenland stelden zich gezamenlijk tegenover Italië.

De vrede kon toen nog gehandhaafd blijven, maar dadelijk daarna, toen Joego-Slavië zich met Frankrijk verbond, streefde Albanië naar een nog nauwer accoord met Italië, een streven, dat met het 2e verdrag

van Tirana in 1927 besloten werd. In 1921 hadden trouwens Frankrijk, Engeland en Japan de strategische belangen van Italië in Albanië erkend.
Albanië bezit een, zij het ook kleine, weermacht. Het beschikt over 12.000 manschappen, over een flottille van lichte eenheden en over drie kustbatterijen.

Bezetting: De verrassende aanval, die op 7 April '39 door de Italiaansche troepen tegen Albanië is begonnen, heeft in één dag tijds geleid tot de bezetting van de kuststrook met de voornaamste steden en havens, terwijl op 8 April 's ochtends reeds de hoofdstad Tirana is gevallen. Nadat de Italianen eenmaal vasten voet gekregen hadden op Albaneesch grondgebied, werd de opmarsch naar het binnenland met grooten spoed aangevangen. Voor de landing konden de Albaneezen nog fanatieken tegenstand bieden, doch toen eenmaal een veertigvoudige overmacht voet aan wal had gezet, moest het verzet snel ineenstorten, ondanks den uitgesproken wil van Koning Zogoe en de zijnen tot den laatsten man het land te willen verdedigen.

Koning en Koningin verlaten het land. —
Op 7 April had koning Zogoe met onbekende bestemming de hoofdstad verlaten. De koningin en de pas-geboren kroonprins waren reeds eerder naar Griekenland gevlucht. Zij zijn reeds in Griekenland aangekomen.

Albanië's oproep tot het Italiaansche volk: Het Albaneesche persbureau heeft op 7 April nog een draadloozen oproep tot het Italiaansche volk gericht, gepubliceerd.
„Italianen, het regiem van Mussolini, dat niet genoeg heeft gehad aan vijf jaren oorlog, dat het land economisch heeft uitgeput en de Italiaansche jeugd heeft laten doodbloeden alleen om redenen van buitenlandsch-politieke grootheid, valt thans een volk aan van een millioen zielen, dat gedurende de eeuwen het bewijs heeft geleverd voor de vriendschap met het Italiaansche volk. Het Albaneesche volk heeft tegen dezen onrechtvaardigen aanval zijn onwrikbaren wil tot het bieden van tegenstand tot de laatste druppel bloed te kennen gegeven. In dit tragische uur volgt het Albaneesche volk het woord van Mussolini, volgens hetwelk een „volk, dat zich niet verdedigt, niet verdient te leven". Hierop zegt het Albaneesche volk, dat mannen, vrouwen en kinderen de beschaafde wereld opnieuw een les zullen geven in de hoogste heldenmoed."
Mehdi Frasheri, oud-premier van Albanië, heeft een telegram aan Mussolini gezonden: „De geest van Georges Castriot (een nationale Albaneesche held uit de 15de eeuw) roept ons op tot de uiterste opoffering. Wij verkiezen den dood boven de oneer. Wij weten, dat gij in het bezit zijt van een groote artillerie, van machinegeweren en gifgassen, van vliegtuigen en alle andere verwoestings- en oorlogsmiddelen. Wij hebben moed en een offervaardigen geest, wij kunnen ons aan martelingen onderwerpen. Vijf eeuwen geleden behoorden met bloed bevlekte handen slechts toe aan Aziatische barbaren. Zult gij dus thans, in de 20ste eeuw, in naam van het Italiaansche volk de barbaren van het westen zijn? Ik zou het niet willen gelooven voor zich onherstelbare, tragische dingen voordoen. Weest er van overtuigd, Mussolini, dat deze waarschuwing de meening van het Albaneesche volk weergeeft en dat het fascistische leger niet alleen over de lijken der mannen, maar ook die van de vrouwen zal moeten gaan."

Waarom Italië zegt te hebben ingegrepen: Met schepen en vliegtuigen zijn te Bari ongeveer 500 Italianen, die in Albanië woonden, aangekomen.
De „Giornale d'Italia" schrijft, dat de verhouding tusschen koning Zogoe eenerzijds en de Italiaansche regeering en burgers anderzijds reeds sedert geruimen tijd steeds moeilijker werd, doordat de koning zijn land bestuurde als een feodaal heerscher en de vijand was van alle Albaneezen, die niet tot zijn gunstelingen behoorden. Hij stookte binnenlandsche tweedracht en beraamde internationale intriges en had den edelmoedig verleenden financieelen bijstand van Italië bijna uitsluitend tot een bron van inkomsten voor zijn eigen kas gemaakt.
De ontevredenheid der Albaneesche patriotten en van de arme bevolking groeide. Eenige dagen geleden vroeg Zogoe de Italiaansche regeering hulp en bescherming en troepen voor de bezetting van zekere punten in Albanië. Op het laatste oogenblik echter kon de Italiaansche regeering vaststellen, dat die troepen slechts moesten dienen voor een dwazen aanslag van den koning in de richting van de Joego-Slavische grenzen, die blijkbaar de hartelijke betrekkingen tusschen Italië en Joego-Slavië moest verstoren. De Italiaansche weigering ontketende de vijandigheid van den koning, die zich uitte in daden van geweld tegen Italiaansche burgers in Albanië en Albaansche leiders, die oprechte vrienden van Italië zijn. De Italiaansche regeering heeft alles gedaan om den toestand op te helderen, doch de koning verijdelde dat streven door nieuwe intriges. Door zijn tusschenkomst herstelt Italië in Albanië vrede en orde. De Italiaansche beslissing kan geen ongerustheid veroorzaken bij de buurstaten, met welke Italië vriendschappelijke samenwerking wil.
Italië verzekert door zijn besluit den vrede op den Balkan tegen gevaarlijke intriges en zijn houding beantwoordt ook aan den wensch van de massa van het Albaneesche volk.

Bezetting van Albanië bijna voltooid. —
Met groote snelheid voltooien de Italiaansche troepen de algeheele bezetting van Albanië. Achtereenvolgens hebben de gemotoriseerde afdeelingen Devoli en het op 130 K.M. ten Zuiden van Tirana gelegen Tepeleni bereikt. De opperbevelhebber van het Italiaansche expeditieleger, generaal Guzzoni, arriveerde met zijn troepen te Kruja, de stad van den Albaneeschen held Skanderbeg. In de grensplaatsen bij Griekenland en Joego-Slavië zijn eveneens Italiaansche gemotoriseerde detachementen aangekomen.

Normaliseering van den toestand. —
Er is reeds een nieuwe tijdelijke regeering gevormd, die onder leiding staat van den Albaneeschen oud-premier Djafer Ipy en verder samengesteld is uit vooraanstaande Albaneesche officieren en functionarissen. Zij is direct begonnen met maatregelen te nemen voor normaliseering van den toestand.
Alle filialen van de nationale bank van Albanië hebben hedenmorgen hun deuren weer geopend. De Albaneesche franc is en blijft de eenige toegelaten munteenheid en de koers is 6,25 lire per franc. Mede als gevolg daarvan is het zakenleven krachtig hervat.
De tijdelijke regeering heeft verder aan alle Albaneesche diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers in het buitenland een telegram gezonden, waarin mededeelingen worden gedaan van de verandering in de situatie en van de vorming der nieuwe regeering. De diplomatieke vertegenwoordigers moeten zich tot nader order van alle werkzaamheden onthouden. Op de in het buitenland wonende Albaneezen wordt een beroep gedaan hun vertrouwen te schenken aan de fascistische regeering, die het welzijn, den vooruitgang en de welvaart van alle Albaneezen wenscht. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - Stefani - Giornale d'Italia - De Tijd - N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3735 G.)

A. **NEDERLAND. — Radio-rede van den minister-president dr. H. Colijn. - Militaire voorzorgsmaatregelen. - Geen directe bedreiging. - Overgang naar permanente doeltreffender grensbewaking. —**
Op 11 April te 10 uur 's morgens heeft de voorzitter van den raad van ministers, dr. H. Colijn, de volgende toespraak tot het Nederlandsche volk gericht over de drie omroepzenders:

In verband met de buitengewone tijdsomstandigheden heeft de regeering zich andermaal verplicht gezien in het belang van het vaderland bijzondere maatregelen te treffen.
In den afgeloopen nacht is n.l. overgegaan tot het onder de wapenen roepen van het personeel behoorende tot de bataljons, die bestemd zijn voor de z.g. grensbeveiliging.
Ten einde onnoodige bezorgdheid bij de bevolking te voorkomen wil ik thans door de radio een kort woord tot u richten om de beteekenis van dezen maatregel in het juiste licht te stellen.
Ik begin dan met te zeggen wat men er niet in moet zien.
Men moet er niet in zien, men moet er niet uit lezen, dat de regeering beducht is voor een directe bedreiging van ons land. Voor zulk een opvatting is geen enkele aanleiding aanwezig. Onze betrekkingen met het buitenland laten niets te wenschen over. Met alle mogendheden is de verhouding goed. Daarom kon ik zeggen, dat de regeering niet beducht is voor een directe bedreiging van 's lands veiligheid en de genomen maatregel dus niet in dat licht mag worden gezien.
Nu komt echter vanzelf de vraag naar voren, wat men er dan wel in moet zien. En het antwoord daarop is: Men moet er een zuiveren voorzorgsmaatregel in zien, in verband met den algemeenen toestand in Europa.
Ons werelddeel verkeert in een toestand van latente internationale spanningen, die ons verplichten er rekening mee te houden, dat die spanningen zich kunnen ontladen in vijandelijkheden. En als dit geval zich mocht gaan voordoen, dan moeten we niet slechts in woorden doch metterdaad in staat zijn op afdoende wijze blijk te geven van onzen vasten wil, onze zelfstandigheid en onzijdigheid te handhaven. Te handhaven onder alle omstandigheden en naar alle zijden.
Om dit effectief te kunnen doen, wanneer de noodzaak er van zou blijken, moet onze geheele weermacht ten slotte gemobiliseerd worden. Maar, in ons

huidig legerstelsel en bij het zeer snelle verloop, dat de krijgshandelingen in onzen tijd kenmerkt, is de normale sterkte van ons leger op vredesvoet ongenoegzaam om de zekerheid te scheppen, dat die mobilisatie ongestoord zal verloopen.
Daarom is het een eisch van voorzichtig beleid de voorwaarden te scheppen, die het ongestoord verloop eener mobilisatie kunnen waarborgen.
Maatregelen worden voorbereid om, zoolang de rust in Europa niet is weergekeerd, in deze leemte op doeltreffende wijze te voorzien. Maar daarmee is eenige tijd gemoeid en daarom heeft de regeering, ter overbrugging van die periode, besloten het personeel van de afzonderlijke grensbataljons — evenals in September — onder de wapenen te roepen, ter versterking van de reeds aanwezige bataljons van de onder de wapenen zijnde lichting.
De normale toestand is volstrekt onbevredigend voor regeering en volk beide. Telkens wanneer de internationale spanningen een acuut karakter krijgen, staat de regeering voor de moeilijke vraag: Moeten we bijzondere maatregelen treffen of kunnen we ze nog achterwege laten? En telkens, wanneer zulke omstandigheden zich voordoen, rijst ook onder ons volk een soortgelijke vraag, waarmede dan ongerustheid pleegt gepaard te gaan.
Daarom is het noodig voorzieningen te treffen, die een meer permanent karakter dragen èn van zoodanigen aard zijn, dat niet telkenmale tot het treffen van bijzondere maatregelen behoeft te worden overgegaan en men de ontwikkeling der gebeurtenissen dus met meer gerustheid kan afwachten, dan thans het geval is. De nu genomen maatregel is, zooals ik reeds zeide, te zien als een overbrugging van den tijd, die noodzakelijk verloopen moet tot aan het oogenblik, dat de meer permanente maatregelen effectief kunnen werken.
Ik herhaal nog eens wat ik in den beginne reeds gezegd heb: we duchten van niemand eenige vijandelijke handeling tegen Nederland, maar we willen tegenover ieder onzen duidelijken wil toonen, dat we onze beproefde zelfstandigheidspolitiek en onze onzijdigheid met alle ons ten dienste staande middelen willen handhaven.
Dat en dat alleen is de strekking van den thans genomen maatregel.
Maar, omdat dit zoo is mag ik aan wat ik gezegd heb nu ook een raad vastknoopen. Dezen raad n.l., dat er geen enkele reden aanwezig is voor bijzondere ongerustheid. Natuurlijk houdt de toestand in de wereld ook onze aandacht gespannen. Maar dat is heel wat anders dan beduchtheid voor onze eigen onmiddellijke veiligheid. Voor zulk een beduchtheid — ik herhaal dit — acht ik geen enkelen grond aanwezig. Hoe kalmer we den toestand onder de oogen zien, hoe rustiger wij allen ons dagelijksch werk blijven verrichten, hoe beter dit is voor ons zelf en hoe gunstiger indruk dit naar buiten zal maken.
En voorts belijden we, ook als volk, in diepen ernst, dat het lot ook van ons land, uiteindelijk niet in de hand van menschen ligt, niet van den wil eens menschen afhankelijk is, maar dat God almachtig de wereld regeert. In dat geloof schuilt de kracht, het schept vastheid van wil aan 's menschen zijde en het voorkomt, dat men als een riet door den wind heen en weer bewogen wordt. (Telex-A. N. P.)
(V. b. dr. H. Colijn 3660 D.; Voorzorgsmaatr. 3735 G.)

12 APRIL 1939

A. NEDERLAND. — Het Onderwijscongres 1939. —
Te Amsterdam werd dezer dagen het onderwijscongres 1939 gehouden. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, heeft het congres met een rede geopend.
De openingszitting werd o.m. bijgewoond door prof. Van Poelje, Directeur-Generaal van het Onderwijs, de heeren Van Nes en Verbeeten, hoofdinspecteurs van het Lager Onderwijs, de heeren Rienks en Laban, raad-adviseurs van het departement van Onderwijs E, den heer Wesselings, chef van de afdeeling Lager Onderwijs van het Departement van Onderwijs, wethouder Boekman, die het gemeentebestuur van Amsterdam vertegenwoordigde en vele andere autoriteiten op onderwijsgebied.
De voorzitter, de heer Lod. Welling, hoofdinspecteur van het L. O. in de derde hoofdinspectie, die de vergadering presideerde in de plaats van den door ziekte verhinderden voorzitter, prof. dr. Ph. Kohnstamm, heette allen welkom, waarbij hij tevens den minister dankte voor zijn belangstelling in het streven van het congres naar herziening der gangbare didactiek en zijn bereidheid het congres te openen.
In zijn openingsrede merkte de spreker o.a. op:
Ook in de kringen van handel en industrie wordt reikhalzend uitgezien naar onderwijsvernieuwing, die zelfstandig denken en sociale verantwoordelijkheid beter tot haar recht doet komen, dan het te zeer op mechanisatie en dril gerichte huidige onderwijs.
Op de onderdeelen van dit groote vraagstuk wilde spreker niet vooruitloopen. Slechts één ding moest hem nog van het hart: een protest tegen de lichtvaardige wijze, waarop soms — quasi in naam van beginselen — de vernieuwing der didactiek wordt bestreden, zonder dat men zich van de bedoelingen der beoogde vernieuwing klaarblijkelijk ooit rekenschap heeft gegeven.
Over de hoofdlijnen der wenschelijke onderwijsvernieuwing bestaat overeenstemming tusschen hen die dit congres voorbereidden en de vooraanstaande didactici uit den kring van het R.K. en het Prot. Chr. bijzonder onderwijs, die de R.K. paedagogische weken te Tilburg en de conferentie op de Ernst—Sillemhoeve organiseerden.
Aan de rede van prof. dr. J. H. Gunning ontleenen wij o.a. het volgende:
De moderne onderwijzer moet wetenschappelijk psychologisch ingesteld zijn en wel kinderpsychologisch. Naast leeren denken moet de school het kind leeren werken. We komen hier op ethisch terrein. Men kan het intellect niet bewerken, zonder daarin de geheele persoonlijkheid te betrekken. We leven in angstige tijden. Wat staat den kinderen, die we opvoeden, te wachten? Wij moeten ze opvoeden tot geharnaste persoonlijkheden, die den levensstrijd niet schuwen, bereid tot brengen van offers. (Nieuwe Rotterd. Courant)

B. ENGELAND. — Nazi-organisaties. - Vluchtelingen. —
Aangaande Duitsche politieke agitatie, heeft minister Hoare op 6 April in het Lagerhuis verklaard, dat stappen zijn genomen om een einde te maken aan het verblijf in Engeland van drie personen, die in relatie staan met de Duitsche geheime politie en andere Nazi-organisaties. Hoare herinnerde het Huis er aan, dat de activiteit van deze organisaties in Engeland nauwlettend wordt gadegeslagen, teneinde zoo noodig stappen te doen.
Ten slotte heeft bij de beantwoording van vragen in het Lagerhuisdebat graaf Winterton, de voorzitter van de intergouvernementeele vluchtelingencommissie, verklaard, dat in Engeland meer dan 20.000 Oostenrijksche, Duitsche en Tsjechische vluchtelingen zijn toegelaten. De Vereenigde Staten hebben er 40.000 opgenomen.
Winterton zeide, dat het om politieke zoowel als economische redenen niet mogelijk is te veronderstellen, dat het meerendeel der vluchtelingen in het nationale leven van dichtbevolkte landen zou kunnen worden opgenomen. Hij hoopte daarom zeer, dat voortgang zou kunnen worden gemaakt met de kolonisatieplannen. (Times) **(Vor. ber. Vluchtelnigen 3575 D.)**

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Werkverruiming ƒ 30 millioen. —
Bij de Tweede Kamer is op 6 April ingediend een wetsontwerp tot verhooging van het crediet voor werkverruiming met 30 millioen gulden. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:
Uit het statistische materiaal betreffende het verloop der werkloosheid eenerzijds in het geheele land, anderzijds in de stedelijke centra, blijkt, dat in de laatste jaren de daling in de stedelijke centra geringer is dan in het overige deel des lands, terwijl ook het verschil tusschen zomer- en winterwerkloosheid in de steden minder te beteekenen heeft.
In vergelijking tot de overige werkloosheid is die in de steden derhalve zoowel hardnekkiger van aard als vooral ook constanter van omvang.
Het is vooral met het oog op dit verschijnsel, dat voortzetting van de werkzaamheden van het werkfonds 1934 voorshands noodzakelijk blijft.
Hierin ligt dan ook de rechtvaardiging van het voorstel, om het ten behoeve van het werkfonds toege-

stane crediet, dat inmiddels geheel geblokkeerd is, wederom met *f* 30.000.000 te verhoogen.
Wanneer de thans aangevraagde credietverhooging zal zijn gevoteerd, zal alleen voor het werkfonds een bedrag van bijna *f* 212 millioen zijn uitgetrokken.
(Telex-A. N. P. - Het Vaderland)
(Vor. ber. Werkfonds 3428 C.)

A. **AUSTRALIE. — Een nieuw Kabinet. - Sir Earle Page, tot minister-president benoemd. —**
Sir Earle Page, minister van Handel, is op 7 April, na het overlijden van Lyons, benoemd tot minister-president. Hij heeft een kabinet gevormd, dat weinig van het voorgaande verschilt, doch waarschijnlijk slechts van tijdelijken aard zal zijn. (Times)
(Vor. ber. Kabinet 1527 D.)

B. **TURKIJE. — Ismet Inönu herkozen als president.**
Het nieuwe Turksche parlement heeft op 3 April de openingszitting gehouden. Met eenstemmige goedkeuring van alle 413 aanwezigen, werd Ismet Inönu tot president van de republiek herkozen. Volgens de voorschriften van de grondwet bood het kabinet hierop zijn ontslag aan, doch werd onmiddellijk daarop weer benoemd in dezelfde samenstelling als te voren, nl. met Refik Aydam als minister-president.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3539 A.)**

C. **ENGELAND. — Bezoek van den Britschen Staatssecretaris van Overzeeschen Handel, Hudson, aan Warschau, Moskou, Helsinki en Stockholm. —**
De rondreis van den Britschen staatssecretaris van Overzeeschen Handel, Hudson, is ten einde. Hij is op 4 April van zijn bezoek aan Warschau, Moskou, Helsinki en Stockholm op Croydon teruggekeerd.
„Er was één ding", aldus de minister, „dat iedereen in elk land, dat ik bezocht, wilde weten, namelijk of de Britsche herbewapening vlug genoeg vorderde. Het was het eenige, wat de menschen interesseerde, om den handel of iets anders bekommerden zij zich niet. Ik heb geantwoord, dat, voor zoover mij bekend, de Britsche herbewapening in de laatste twee of drie maanden onverwachte vorderingen had gemaakt en iedereen zei, dat het het beste nieuws was, dat men ooit had gehoord".
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Hudson 3637 B.)**

D. **FRANKRIJK. — Overleg met den Britschen Generalen Staf. —**
Viscount Gort, de chef van den Generalen Staf van het Britsche leger, heeft met Generaal Gamelin, den chef van den Franschen Generalen Staf, in Frankrijk, overleg gepleegd en de Maginot-linie in oogenschouw genomen. (Le Temps)
(Vor. ber. Engeland-Frankrijk 3593 C.)

E. **NEDERLAND. — Nederlandsch-Belgisch havenbestand. - Regeling voor surtaxe d'entrepôt. - Inhoud.**
Omtrent den inhoud van het havenaccoord tusschen Nederland en België wordt nog het volgende gemeld:
Wat betreft den status quo op het gebied van de Rijnvaartpremies, is bepaald, dat België op geenerlei manier zal beproeven met zijn premiestelsel meer dan de huidige 20% van het Rijnverkeer te bemachtigen. Dat wil zeggen, dat, als deze 20% overschreden zouden worden, België de premies zal verlagen totdat het verkeer weer tot 20% gedaald zal zijn.
De gratis sleepdienst van Dordrecht naar Antwerpen blijft gehandhaafd en behoort tot den status quo.
Ten aanzien van de surtaxes d'origine et d'entrepôt, die t.z.t. gelijk zullen worden voor de Nederlandsche en Belgische havens, zal het accoord over een periode van vijf jaar geleidelijk worden toegepast. Daarbij zal men als volgt te werk gaan. Onmiddellijke ontheffing zal worden verleend voor het verkeer uit de Nederlandsche koloniën. Na een jaar wordt zij verleend voor de kustvaart naar en van Fransche zeehavens, na 2½ jaar voor het verkeer uit de Fransche koloniën, en na 4 jaar voor de waren, waarop de surtaxe d'origine geheven wordt. Na 5 jaar volgt dan opheffing voor alle overige waren.
Het accoord is aangegaan voor den tijd van tien jaar, ingaande 1 Mei 1939.
(Het Laatste Nieuws - Het Vaderland) **(3730 E.)**

F. **VEREENIGDE STATEN. — De „German American Bund" in dienst van Duitschland. —**
Een rapport, dat reeds in 1937 door het departement van Justitie was opgesteld en dat thans wordt gepubliceerd, verklaart in zijn conclusie, dat de „German American Bund" in dienst staat van Duitschland en van de Duitsche idealen. Het document voegt hieraan toe, dat de Bund in 1937, 6.617 leden telde, vier dagbladen bezat en zich vooral ten doel stelde het anti-semitisme ingang te doen vinden en vervolgens tot ontwikkeling te brengen in de Vereenigde Staten, waarbij gebruik gemaakt werd van de door het Derde Rijk gemaakte propaganda.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Duitsche Organisaties 3658 E.)

13 APRIL 1939

G. **CHINA. — Conflict met Japan. - Spratley-eilanden. - Fransch protest afgewezen. - Japansche kabinet uitgebreid. —**
De Japansche regeering heeft het Fransche protest tegen de bezetting der Spratley-eilanden afgewezen. De Fransche ambassadeur, Arsène Henry, heeft den vice-minister van Buitenlandsche Zaken, Sawada, bezocht en een protest ingediend wegens de Spratley-eilanden, welke Japan onder zijn jurisdictie gesteld heeft. Sawada heeft het protest afgewezen. Binnenkort zal een formeele nota hierover, waarin het Fransche protest wordt afgewezen, aan den ambassadeur worden overhandigd.
Volgens den woordvoerder van het departement van Buitenlandsche Zaken waren de eilanden tot 1917 onbewoond. Toen zijn de Japanners de phosphaatmijnen aldaar gaan exploiteeren. Sedertdien hebben Japanners er onafgebroken gewoond, als mijnwerkers en als visschers.

Kabinet uitgebreid. — Hiranoema, de Japansche minister-president, heeft besloten zijn kabinet te versterken door speciale ministers te benoemen voor het verkeerswezen en overzeesche zaken, welke tot dusver door andere ministers behartigd werden. Tanabe is benoemd tot verkeersminister, en generaal Koiso tot minister voor overzeesche zaken.
(Domei) **(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3733 A.; Jap. Kabinet 3603 B.)**

H. **ZWITSERLAND. — De versterking der weermacht. - Dienstplicht verhoogd van 48 tot 60 jaar.**
De federale raad heeft den leeftijd voor den dienstplicht verhoogd van 48 jaar tot 60 jaar, zulks tot versterking van het leger in tijd van oorlog.
Zij, die lichamelijk niet geschikt zijn voor militairen dienst, zullen in de reserve worden geplaatst, welke geheel gereorganiseerd zal worden.
(Neue Zürcher Zeitung) **(Vorig bericht 3569 C.)**

I. **NEDERLAND. — Eerepromotie van Dr. Hannema.**
Op 27 Maart werd in het groot-auditorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht de gedenkdag gevierd van de stichting dezer universiteit, ter gelegenheid waarvan de rector-magnificus, prof. dr. Th. M. van Leeuwen, een rede hield over „De taak van de huid en van den huidarts", gevolgd door de eerepromotie van den heer Dr. Hannema, directeur van het museum Boymans te Rotterdam tot doctor in de letteren en wijsbegeerte. De energie en kennis van den heer Hannema maakten het Boymans-Museum tot een glorieuze instelling. (Telegraaf)

A. **ITALIE. — San Marino - Vriendschapsverdrag. —** De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, en de staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken der republiek San Marino hebben op 31 Maart een verdrag van vriendschap en goede nabuurschap tusschen Italië en San Marino onderteekend.
(San Marino is een kleine republiek in Italië in de Apennijnen, 61 K.M.², 13.000 inwoners, bestuur bij Grooten Raad (60 leden), gekozen door de familiehoofden, en uit Grooten Raad gekozen Raad van Twaalf: Uitvoerende macht; 2 uit Grooten Raad gekozen Capitani regenti. Leger 950 man. Vlag blauw-wit, hoofdstad San Marino met ong. 2000 inwoners — Red. K. H. A.). (Stefani)
(Vor. ber. San Marino 1678 H.)

B. **NEDERLAND. — Grensbeveiliging. —** De regeeringspersdienst meldt: Bij Koninklijk Besluit van 11 April is bepaald, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden inhouden oorlogsgevaar in den zin waarin dat woord in 's lands wetten voorkomt. Krachtens dit besluit is heden opgeroepen het personeel van de bataljons voor de grensbeveiliging.
Deze verklaring en oproeping zijn niet te beschouwen als een rechtstreeksch gevolg van de gebeurtenissen der laatste dagen. De algemeene toestand in Europa heeft de regeering de wenschelijkheid doen gevoelen, dat onze grenzen beter dan tot dusver beveiligd worden, ter verzekering van onze politiek van zelfstandigheid. De verdere ontwikkeling van de gebeurtenissen zal dientengevolge met meer gerustheid kunnen worden afgewacht.

Staatsbladen verschenen. — De op 10 April verschenen buitengewone Staatscourant bevat de tegelijkertijd verschenen staatsbladen nos. 181 en 182, betreffende den toestand van oorlogsgevaar en de oproeping van het personeel voor de grensbeveiliging. Beide besluiten bevatten de overweging, dat de heerschende internationale verhoudingen medebrengen een voortdurend latent oorlogsgevaar, en dat het daarom — los van iedere onmiddellijke dreiging — noodig is, dat de regeering kan beschikken over de bevoegdheden tot het nemen van buitengewone maatregelen, zooals in de wetten des lands voorzien, ten einde onder alle omstandigheden de zelfstandigheid en de volstrekte onzijdigheid des lands te waarborgen.
Besluit no. 181 bepaalt, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden inhouden oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's lands wetten voorkomt.
Besluit no. 182 bepaalt het volgende:
Al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping — uitwendige veiligheid — wordt onverwijld in werkelijken dienst geroepen.
(Regeeringspersdienst - Staatsbladen nos. 181 en 182)
(Vorig bericht 3742 A.)

C. **NEDERLAND. — S.D.A.P. - Paaschcongres. —** De S.D.A.P. heeft op 8 en 9 April haar 45ste congres te Den Haag gehouden. Na een degelijke discussie, heeft het congres zijn goedkeuring gehecht aan het beleid van het Partijbestuur, van de redactie van de bladen der Arbeiderspers, van de beide Kamerfracties enz.
De afgevaardigden, die hierover het woord voerden, werden o.a. door ir. J. W. Albarda beantwoord, die o.m. heeft aangetoond, dat de S.D.A.P. onverzwakt vasthoudt aan haar principieele eisch van een premievrij staatspensioen, dat zij aangevuld wenscht door een algemeen systeem van ouderdomsvoorzieningen.
In het Partijbestuur werden in de plaats van dr. W. Banning en W. H. Vliegen, die zich niet herkiesbaar hadden gesteld, gekozen A. B. de Zeeuw en J. Tuin. Het congres heeft aan de beide heengaanden hartelijk dank gebracht. Het heeft op indrukwekkende wijze hulde gebracht aan Vliegen voor het ontzaglijk vele, dat deze voor de sociaaldemocratie heeft verricht. De andere leden van het Partijbestuur werden herkozen. Dr. H. B. Wiardi Beckmann is herbenoemd als hoofdredacteur van de bladen der Arbeiderspers.
In de slotvergadering van het congres heeft Ir. Albarda een rede aan den buitenlandschen en binnenlandschen politieken toestand gewijd. Hij heeft het oorlogsgevaar geschetst, dat fascisme en nationaalsocialisme opleveren en gesproken van den onwrikbaren wil van het Nederlandsche volk om zijn onafhankelijkheid, zijn rechten en vrijheden te handhaven. (Het Volk)
(Vor. ber. 3229 B.; S.D.A.P. 3602 D.)

D. **ARGENTINIE. — Duitsche Activiteit - „Vertrouwelijke" mededeelingen inzake Patagonië. —** Het Argentijnsche blad Noticias Graficas publiceert een document, gedateerd 11 Januari 1937, dat het zegel van de Duitsche ambassade te Buenos Aires draagt. Het stuk is „vertrouwelijk" en door den raadsheer van de legatie, Von Schubert, te zamen met den leider van de nationaal-socialisten in Argentinië, Alfred Muller, gericht tot Von Epp, rijksstadhouder van Beieren.
Het document geeft bijzonderheden over de militaire eenheden en versterkingen in Patagonië, alsmede de vindplaatsen van petroleum en de mogelijkheden van kolonisatie en annexatie van het geheele gebied onder de economische invloedsfeer van Duitschland. Verder wordt melding gemaakt van het zenden van zes stafkaarten, vier kaarten van artillerie-opstellingen en luchtfoto's. Ten slotte wordt gezegd, dat de Argentijnsche regeering geen souvereine rechten op het gebied kan doen gelden.
De beweringen van genoemd blad zijn door de Argentijnsche regeering als juist gebleken.
(Noticias Graficas)

E. **MEXICO. — Spaansche fascistenpartij ontbonden - Petroleum. —** Het hoofd van de Spaansche fascistische falanx in Mexico heeft de ontbinding van deze beweging aangekondigd, nadat op 4 April drie leiders last hadden gekregen het land te verlaten wegens schending van de Mexicaansche wetten door politieke activiteit. De drie uit het land gewezen leiders, die uit Vera Cruz naar Cuba zijn vertrokken om orders uit Spanje af te wachten, verklaarden, dat zij hoopten naar Mexico terug te keeren, wanneer diplomatieke betrekkingen zouden worden aangeknoopt met Franco.
De buitenlandsche petroleummaatschappijen hebben op 4 April een beroep gedaan op het opperste gerechtshof tegen de beslissing van de districtsgerechtshoven, waarin hun proces tegen de wettigheid van het onteigeningsdecreet niet ontvankelijk werd verklaard. (Times) **(Vor. ber. Petroleum 3577 A.; Buitenl. Mijen 3522 C.)**

F. **NEDERLAND. — Dr. H. Brugmans Tweede-kamerlid. - Opvolger van W. Drop. —** De voorzitter van het centraal stembureau heeft in de vacature, ontstaan door het overlijden van het sociaal-democratische lid der Tweede Kamer, den heer W. Drop, benoemd verklaard dr. H. Brugmans te Amsterdam. (Het Volk)
(Vor. ber. Tw. Kamer 3686 B.; Nieuwe leden 3018 F.)

14 APRIL 1939

G. **SPANJE. — Zweden, Denemarken en IJsland erkennen Franco. —** De regeeringen van Denemarken, Zweden en IJsland hebben besloten de regeering van Franco te erkennen. De agent van de Zweedsche regeering te Burgos, Berencreutz, heeft opdracht gekregen de Zweedsche legatie in Spanje te organiseeren, met den titel van zaakgelastigde, in afwachting van het agrement van den nieuwen gezant. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3730 D.)

A. **ENGELAND. — Nieuwe bomaanslagen. —**
Op 5 April '39 zijn te Birmingham drie bommen ontploft, welke alleen materieele schade aanrichtten. Kort voor de eerste ontploffing heeft een straatveger een geïmproviseerde bom gevonden en naar het politiebureau gebracht, waar het projectiel onschadelijk werd gemaakt.
Ook te Liverpool is een bom ontploft nabij een sportpark. Een aantal boomen en struiken werd beschadigd. Blijkbaar was de bom bevestigd aan de takken van een boom.
Een vijfde bom is op 5 April ontploft te Coventry. Het projectiel was bevestigd aan een paal van het net der electrische tram, blijkbaar met het doel den tramdienst te ontwrichten. Niemand werd gewond.
(Times) **(Vorig bericht 3651 F.)**

B. **ALBANIE. — De Italiaansche inval en bezetting. - Reactie in Engeland en Frankrijk. - Italië verzekert den beperkten aard zijner actie. - Militaire voorzorgsmaatregelen in Europa. - Griekenland. - Koning Victor Emmanuel van Italië wordt Koning van Albanië. - Nieuw Albaneesch Kabinet. —**
De regeeringen van Engeland en Frankrijk hebben op 9 en 10 April, de Paaschdagen, besprekingen gevoerd, ten einde den politieken toestand en de mogelijke consequenties daarvan onder het oog te zien. Premier Chamberlain, die op 9 April uit Schotland, waar hij zijn vacantie doorbracht, te Londen was teruggekeerd, confereerde met 20 van de 22 Britsche ministers. Het Lagerhuis en het Hoogerhuis, die eerst 18 April zouden bijeenkomen, zullen op 13 April zitting houden. Het Fransche Kabinet komt eveneens op 13 April bijeen. Zoowel in Frankrijk als in Engeland worden drukke besprekingen gevoerd met de Generale Staven.
De Italiaansche zaakgelastigde te Londen, Guido Crolla, heeft gedurende de Paaschdagen tot driemaal toe een bezoek aan minister Halifax gebracht. Bij deze besprekingen liet Lord Halifax den Italiaanschen diplomaat er niet over in twijfel, dat de Engelsche regeering de Italiaansche actie in Albanië zeer ernstig opvat. De Italiaansche zaakgelastigde heeft den minister in krachtige en categorische bewoordingen verzekeringen gegeven ten aanzien van den streng beperkten aard van de Italiaansche actie in Albanië.

De militaire voorzorgsmaatregelen in Europa. —
De Daily Telegraph geeft het volgende staatje van militaire maatregelen, welke op 11 April 1939 in Europa werden genomen:
Frankrijk. — Verloven ingetrokken, reserve-officieren opgeroepen, Middellandsche Zee-vloot in volle kracht op zee, op weg naar een geheim verzamelpunt.
Italië. — Nieuwe versterkingen naar Albanië, extra lichtingen opgeroepen, waardoor het totaal aantal manschappen onder de wapenen tot boven het millioen stijgt.
Duitschland. — Verdere samentrekking van troepen op punten, vanwaar gemakkelijk de Poolsche grens kan worden bereikt.
Spanje. — Aanzienlijke strijdkrachten gerapporteerd te Santander en andere plaatsen nabij de Fransche grens. Hardnekkige geruchten over de aankomst van nieuwe Italiaansche troepen te Cadix.
Turkije. — De premier kondigt speciale militaire maatregelen aan.
Polen. — De reservisten van de lichtingen 1912/'17 moeten zich gereedhouden voor een speciale oefening van vier weken.
Nederland. — De grenswacht wordt verdubbeld door het oproepen van extra manschappen. Voorzorgsmaatregelen voor de kustverdediging worden genomen.
België. — Het kabinet besluit tot versterking van de grensgarnizoenen en keurt maatregelen goed ter verdediging van den Kongo.
Zuid-Slavië. — De lichtingen 1907 en 1908 in de provincies, grenzende aan Albanië, worden onder de wapenen geroepen.
Wat **Engeland** betreft, dit land is op alle eventualiteiten voorbereid.

Griekenland. — Naar aanleiding van de door den Italiaanschen zaakgelastigde aan de Grieksche regeering overgebrachte verzekering, dat Italië de territoriale integriteit van Griekenland zal eerbiedigen, hartelijke vriendschapsbetrekkingen tusschen beide landen wenscht en bereid is concrete bewijzen van dien goeden wil te geven, heeft de Grieksche gezant te Rome op 12 April opdracht gekregen, namens zijn regeering dank voor die toezegging te betuigen en uiting te geven aan de bereidwilligheid tot vreedzame samenwerking.

Koning Victor Emmanuel van Italië wordt Kroon van Albanië aangeboden. - Personeele Unie. - Nieuw Albaneesch Kabinet. —
De constitueerende vergadering van Albanië heeft op 12 April eenstemmig een motie aangenomen, waarin het volgende wordt gezegd:
„Het bestaande bewind wordt afgeschaft en de daarop berustende grondwet ingetrokken. De vergadering benoemt een regeering, die de beschikking heeft over volmachten. Zij verklaart, dat alle Albaneezen erkentelijk zijn voor het opbouwende werk van den duce en van het fascistische Italië ten behoeve van de ontwikkeling en het welzijn van Albanië en besluit het leven en lot van Albanië nauwer te binden aan leven en lot van het fascistische Italië door banden van de grootste solidariteit. Tusschen de twee landen zullen in dezen geest van solidariteit overeenkomsten worden gesloten.
De constitueerende vergadering vertolkt den eensgezinden hernieuwingswil van het Albaneesche volk en besluit als plechtig pand daarvoor de kroon van Albanië in den vorm van een personeele unie aan te bieden aan Victor Emmanuel, koning van Italië en keizer van Abessynië, voor hem en zijn koninklijke afstammelingen.
De vergadering heeft verder de samenstelling van het nieuwe Albaneesche kabinet, voor welks vorming zij opdracht had gegeven aan Vrlaci, die premier en minister van onderwijs is, goedgekeurd.
De leden van het nieuwe kabinet zijn onmiddellijk na de vergadering in het Italiaansche gezantschapsgebouw te Tirana ontvangen door den Italiaanschen minister van buitenlandsche zaken Ciano. Deze verscheen daarna op het balkon en noodigde het publiek uit den koning-keizer en den duce te huldigen.
Het nieuwe Albaneesche kabinet is als volgt samengesteld:
Sjefket Vrlaci: premier en openbare werken;
Pjater Ypi: justitie;
Hemi Dino: buitenlandsche zaken;
Feizi Alizoti: financiën;
Andon Beca: economische zaken;
Ernst Koliqui: openbaar onderwijs.
Victor Emmanuel, Koning van Italië, heeft het aanbod van het Albaneesch parlement, waarbij hem de Kroon van Albanië wordt gegeven, op 13 April aanvaard. (Telex-A.N.P. - Stefani - Daily Telegraph - Nwe Rott. Crt. - Corriere della Sera)
(Vor. ber. 3741 A.; Koning Victor Emmanuel 3714 D.; Milit. voorzorgsmaatr. 3495 C.; Kabinet 3302 B.)

C. **ENGELAND. — Italiaansche inval en bezetting van Albanië. - Verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis. - Engeland belooft steun aan Griekenland en Roemenië tegen agressie. - Geen opzegging van de Britsch-Italiaansche overeenkomst van 1938. —**
In zijn op 13 April '39 in het Lagerhuis afgelegde, met spanning verwachte, groote redevoering, heeft minister-president Chamberlain o.m. gezegd:
De gebeurtenissen, die de oorzaak zijn, dat dit Huis weer bijeenkomt, hebben een wijdverbreide onbehaaglijkheid en ongerustheid gewekt, in het bijzonder in de Middellandsche Zee.
De premier gaf vervolgens een uiteenzetting van de voorgevallen feiten.
Voortgaande zeide Chamberlain o.m.: De berichten

omtrent de gebeurtenissen in Albanië zijn tegenstrijdig, soms eenzijdig, terwijl de achtergrond der gebeurtenissen een gelijke tegenstrijdigheid vertoont. Op 8 April, aldus verklaarde Chamberlain voorts, heeft de Albaneesche gezant een beroep gedaan op de Britsche regeering om haar uiterste best te doen een kleine natie te helpen, die wanhopig tracht haar eigen gebied te verdedigen.

„Wederom is de openbare meening in de geheele wereld diep geschokt door het gebruik van geweld" — aldus de premier. „Te recht of te onrechte worden de verhalen over onderdrukking der Italianen enz. met twijfel en argwaan beschouwd."

Chamberlain gaf verder bijzonderheden omtrent de nadrukkelijke demarches, die door de Britsche regeering bij de Italiaansche zijn gedaan en omtrent de herhaaldelijk gedane pogingen inlichtingen betreffende de Italiaansche bedoelingen te verkrijgen.

„De Adriatische Zee is zeker een deel van de Middellandsche Zee", aldus Chamberlain, „en de Italiaansche regeering kan niet beweren, dat Engeland daarbij geen belang heeft."

Chamberlain deelde mede, dat Engeland een belofte van steun tegen een agressie heeft gegeven, gericht tegen Griekenland en Roemenië. Daarbij wordt door Frankrijk een zelfde standpunt ingenomen.

Met hilariteit werd de verklaring van Chamberlain onderbroken, toen de premier sprak over het aanbieden door Albanië van de kroon aan den Koning van Italië. Chamberlain zeide:

„Wij wachten op het antwoord van de Italiaansche regeering op dit aanbod." Hij voegde hieraan toe: een der laatste Italiaansche antwoorden had verklaard, dat de toekomst afhing van de wenschen van het Albaneesche volk.

In het vervolg van zijn verklaringen zeide Chamberlain, dat de Britsch-Italiaansche overeenkomst van 1938 gerechtvaardigd is en op dit oogenblik niet behoort te worden beëindigd.

De Britsche regeering heeft goede nota genomen van de Italiaansche verzekeringen, die nog deze week zijn gegeven, dat de Italiaansche troepen uit Spanje zullen worden teruggeroepen na Franco's overwinningsparade te Madrid.

Wij blijven het nauwste contact onderhouden met Rusland. Zonder eenig vooroordeel op ideologisch gebied, trachten wij nog altijd onze uiterste best te doen om de krachten, die den vrede voorstaan en die bereid zijn tegenstand te bieden aan agressie, bijeen te brengen, en ik hoop dat ons streven succes zal hebben.

Lord Halifax heeft in het Hoogerhuis een soortgelijke verklaring als die van premier Neville Chamberlain afgelegd. (Telex-A. N. P. - Manchester Guardian)

(Vor. ber. Chamberlain 3729 D.; Albanië 3746 A.)

A. **FRANKRIJK. — Minister-president Daladier's verklaring. - Garantie-belofte aan Roemenië en Griekenland. —**

De heer Daladier heeft op 13 April de aangekondigde verklaring afgelegd, waarin hij Frankrijks positie ten aanzien van de internationale vraagstukken uiteengezet heeft. Deze verklaring luidde o.a. als volgt:

„In mijn radiorede van 29 Maart jl. heb ik de Fransche politiek uiteengezet. Ik zeide destijds, dat Europa zich in een staat van alarm bevindt en dat Frankrijk, vastbesloten om den vrede in eer en vrijheid te handhaven, allereerst zijn eigen verdediging versterken moest en de banden van solidariteit nauwer aanhalen met alle landen, die besloten zijn om front te maken tegen de agressie. Sedertdien hebben wij in dezen zin ook daden verricht. Wij hebben dat gedaan zonder noodeloos te spreken en zonder vergeefsche provocaties.

Wij blijven in permanent contact met de regeeringen van Engeland, de Vereenigde Staten, Rusland, Polen en de Balkan-Entente. Ons doel is — en ik heb de overtuiging, dat wij het bereiken zullen — de noodige samenwerking tusschen al die naties te organiseeren, die er niet aan denken de vitale belangen van welk land ook te bedreigen, die evenmin weigeren de huidige problemen loyaal te onderzoeken en die vastbesloten zijn zich tegen iedere poging tot overheersching van andere zijde te verzetten.

Het is nauwelijks noodig te zeggen, dat onze nauwe en innige samenwerking met Engeland nooit krachtiger geweest is dan thans. Ik richt dus tot de Fransche natie de volgende verklaring, welke in gemeenschappelijk accoord door de regeering van de Fransche republiek en de regeering van Groot-Brittannië opgesteld is:

Het Fransche gouvernement hecht er het allergrootste belang aan iedere wijziging in den status quo in de Middellandsche Zee en het Balkan-schiereiland, welke wijziging door geweld of door gewelddreiging mocht worden afgedwongen, te voorkomen.

Gezien de bijzondere ongerustheid, die door de gebeurtenissen van de laatste weken is ontstaan, heeft het Fransche gouvernement dientengevolge aan Roemenië en aan Griekenland de bijzondere verzekering gegeven, dat in geval van een actie, die duidelijk de onafhankelijkheid van Roemenië of van Griekenland zou bedreigen en waarbij de Roemeensche of Griekse regeering meent, dat het van vitaal belang is zich met alle nationale krachten daartegen te weer te stellen, het Fransche gouvernement zich verplicht acht onmiddellijk iedere hulp, welke in zijn vermogen ligt, te verleenen. Het Britsche gouvernement heeft dezelfde houding aangenomen.

Het Fransche gouvernement wenscht zich anderzijds geluk met het sluiten van wederkeerige verbintenissen tusschen Groot-Brittannië en Polen, welke landen besloten hebben, elkaar wederkeerig bij te staan, ten einde hun onafhankelijkheid te verdedigen, wanneer deze op directe of indirecte wijze bedreigd mocht worden. De Fransch-Poolsche alliantie wordt door het Fransche, zoowel als door het Poolsche gouvernement in denzelfden geest bevestigd. Frankrijk en Polen garandeeren elkaar onmiddellijk en direct tegen iedere directe of indirecte bedreiging, welke hun vitale belangen mocht aantasten. (Agence Belga - Telegraaf)

(Vor. ber. Daladier 3724 E.; Albanië 3746 C.)

15 APRIL 1939

B. **VEREENIGDE STATEN. — Persoonlijke boodschap van president Roosevelt aan den Duitschen Rijkskanselier, Adolf Hitler, en den Italiaanschen premier en duce, Benito Mussolini. - Voorstel van een tienjarig bestand. —**

In een persoonlijk telegram aan de leiders der Duitsche en Italiaansche regeeringen, resp. Adolf Hitler en Benito Mussolini, verzoekt de president der Vereenigde Staten, Roosevelt, op 14 April 1939 den dictatoren, zich voor den duur van 10 jaren te verplichten de onafhankelijkheid en territoriale onschendbaarheid te eerbiedigen van dertig met name genoemde staten, waaronder Nederland. Als tegenprestatie zullen de Vereenigde Staten trachten economische samenwerking van Duitschland en Italië met alle landen te vergemakkelijken, en aan beide landen de middelen te geven om zich de grondstoffen te verschaffen waaraan zij behoefte hebben. Allen moeten op voet van gelijkheid tot de wereldmarkt worden toegelaten. Gedachtenwisseling moet eveneens leiden tot verlichting der lasten der bewapening.

De volledige tekst van het telegram luidt als volgt:

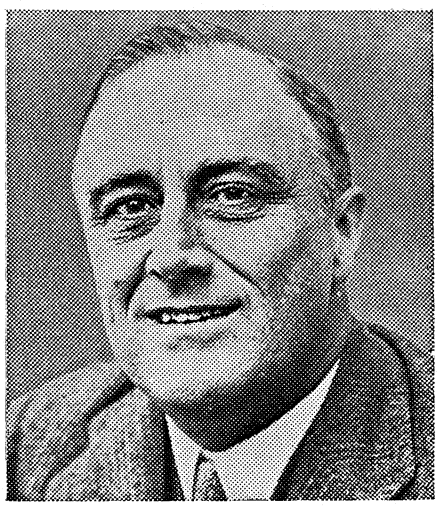
„Gij zult beseffen, daar ben ik zeker van, dat in de geheele wereld honderden millioenen menschelijke wezens thans in de voortdurende vrees leven voor een oorlog en zelfs een reeks oorlogen. Het aanwezig zijn van die vrees en de mogelijkheid van een dergelijk conflict baren veel zorg aan het volk der Vereenigde Staten, namens hetwelk ik spreek, en zij moeten ook de volken van de andere landen in het Westelijke halfrond verontrusten.

Allen weten, dat een groote oorlog, zelfs beperkt tot andere werelddeelen, tijdens den geheelen duur van den strijd zwaar op allen zou drukken en ook zijn invloed zou doen gelden op de komende generaties.

Ik heb mij reeds vroeger tot u gewend, ter verkrijging van een regeling der politieke, economische en sociale problemen door vreedzame methodes en zonder dat gebruikt wordt gemaakt van wapengeweld. Maar de loop der gebeurtenissen schijnt weer tot bedreiging met wapengeweld geleid te hebben. Indien deze bedreiging aanhoudt, schijnt het onvermijdelijk, dat een groot deel der wereld gemeenschappelijk tot den ondergang wordt gevoerd. De geheele wereld, zegevierende, overwonnen en neutrale landen, zullen er onder lijden.

Ik weiger te gelooven, dat de wereld noodzakelijkerwijs voor een dergelijk lot voorbestemd is. Integendeel, het is duidelijk, dat de leiders der groote naties het in hun macht hebben, hun volken voor een dreigende ramp te vrijwaren. Het is eveneens duidelijk, dat de volken zelf in hun geest en in hun hart wenschen, dat er een einde komt aan hun vrees.

Feiten en dreigingen. — Het is echter helaas noodig zich rekenschap te geven van de jongste feiten. Drie naties in Europa en een in Afrika hebben haar onafhankelijkheid zien ten onder gaan. Een uitgebreid gebied van een andere onafhankelijke natie in het Verre Oosten werd door een naburigen staat bezet. Volgens hardnekkige geruchten, die, naar wij hopen, ongegrond zijn, zouden andere daden van agressie tegen onafhankelijke naties overwogen worden.



President Roosevelt.

Om duidelijke taal te spreken: het oogenblik nadert, waarop deze situatie moet uitloopen op een ramp, tenzij een rationeeler methode wordt gevonden, om den loop der gebeurtenissen te leiden.
Gij hebt talrijke malen verklaard, dat noch gij, noch het Duitsche (Italiaansche) volk den oorlog wenscht. Indien dat waar is, behoeft er geen oorlog te komen. Niets zal de volken der aarde er van kunnen overtuigen, dat een mogendheid het recht of de behoefte heeft haar eigen volk en andere de gevolgen van een oorlog te laten dragen, tenzij het duidelijk is, dat het grondgebied wordt verdedigd.

Wanneer wij deze verklaring afleggen, spreken wij Amerikanen niet uit egoïsme en evenmin uit vrees of zwakheid. Indien wij thans spreken, doen wij dat als staatslieden en uit liefde voor de menschheid.
Ik ben nog steeds overtuigd, dat de internationale problemen rond een tafel kunnen worden geregeld.
Het is dan ook niet de aangewezen weg, als een der belanghebbenden op een oproep tot een vreedzame bespreking antwoordt, dat hij niet de wapens zal neerleggen, als hij niet bij voorbaat de verzekering krijgt, dat de beslissing gunstig voor hem zal uitvallen.
In de conferentiezalen is het, evenals voor de rechtbanken, noodzakelijk, dat elke partij aan de besprekingen deelneemt in goed vertrouwen en in de overtuiging, dat daaruit voor een ieder echte rechtvaardigheid voortvloeit. Het is ook gebruikelijk en noodzakelijk, dat een ieder zijn wapens aan de deur van de zaal afgeeft.

Speelt open kaart. — Ik ben overtuigd, dat de zaak van den wereldvrede een grooten stap voorwaarts zou doen, indien alle naties een openlijke verklaring kregen omtrent de tegenwoordige en toekomstige politiek der regeeringen.
Aangezien de Vereenigde Staten, als een der naties op het Westelijke halfrond, niet betrokken zijn bij de huidige geschillen, die in Europa naar voren zijn gekomen, meen ik, als hoofd van een natie, die ver van Europa is verwijderd, dat het u mogelijk zal zijn, mij die verklaring omtrent uw bedoelingen te geven, opdat ik, uitsluitend handelend met de verantwoordelijkheid en de verplichtingen van een vriendschappelijk bemiddelaar, die verklaring ter kennis kan brengen van de andere naties, die thans verontrust zijn over den weg, dien de politiek van uw regeering kan volgen.
Zijt gij bereid, de verzekering te geven, dat uw strijdkrachten de gebieden of bezittingen van geen enkele der navolgende onafhankelijke naties zullen aanvallen of binnendringen: Finland, Estland, Letland, Litauen, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Nederland, België, Groot-Brittannië, Ierland, Frankrijk, Portugal, Spanje, Zwitserland, Liechtenstein, Luxemburg, Polen, Hongarije, Roemenië, Joego-Slavië, de Sovjet-Unie, Bulgarije, Griekenland, Turkije, de Arabische staten, Syrië, Palestina, Egypte en Iran?
Een dergelijke verzekering moet natuurlijk niet alleen gelden voor den tegenwoordigen tijd, maar ook voor een toekomst, lang genoeg, om alle mogelijkheden te scheppen, ten einde met vreedzame middelen te werken aan een permanenter vredestoestand.
Ik opper daarom het denkbeeld, dat gij het woord „toekomst" zoodanig opvat, dat het geldt voor een minimumperiode van gegarandeerde non-agressie van minstens tien jaar, en, indien wij den moed hebben, zoover vooruit te zien, voor een kwart eeuw.
Indien een dergelijke verzekering door uwe regeering wordt gegeven, zal ik haar onmiddellijk doorzenden aan de regeeringen der naties, die ik heb genoemd, en ik zal tegelijkertijd vragen, of elk der bovengenoemde naties harerzijds er in toestemt, waarvan ik nagenoeg zeker ben, een zelfde verzekering te geven, opdat ik die aan u kan doorzenden. Wederzijdsche verzekeringen, zooals ik heb aangeduid, zullen de geheele wereld onmiddellijk opluchting geven.
Ik stel voor, dat, indien zij worden verleend, twee belangrijke problemen onmiddellijk ter sprake gebracht zullen worden in de vreedzame atmosfeer, die er uit zal voortspruiten; de regeering der Vereenigde Staten zal gaarne aan die besprekingen deelnemen.
De gedachtenwisselingen, die ik op het oog heb, hebben eenerzijds betrekking op een doeltreffender en sneller methode, waardoor de volken der wereld geleidelijk verlichting kunnen verkrijgen van den verpletterenden bewapeningslast, die hen elken dag dichter bij een economische ramp brengt.
Daarnaast is de regeering der Vereenigde Staten bereid, deel te nemen aan besprekingen, die ten doel moeten hebben een practischer methode te vinden, om den weg te banen voor den internationalen handel, opdat alle landen in staat worden gesteld op gelijken voet op de wereldmarkt te koopen en te verkoopen, en de zekerheid hebben, dat zij de grondstoffen en producten kunnen verkrijgen, welke noodig zijn voor een vreedzaam economisch leven.
Tegelijkertijd zouden andere regeeringen dan die der Vereenigde Staten, regeeringen, die daarbij rechtstreeks belang hebben, de politieke besprekingen kunnen voeren, die zij noodig of wenschelijk achten.

Wij erkennen, dat de problemen, waarmede de menschheid te kampen heeft, ingewikkeld zijn, maar wij weten, dat de bestudeering en bespreking daarvan in een vredes-atmosfeer moeten geschieden. Een dergelijke atmosfeer kan niet bestaan, indien de besprekingen vertroebeld worden door dreiging met geweld of vrees voor oorlog.
Ik meen, dat er bij u geen misvatting bestaat omtrent de openhartigheid, waarmede ik u deze boodschap zend. De hoofden van groote regeeringen zijn in deze tijden letterlijk verantwoordelijk voor het lot der menschheid gedurende de komende jaren.
Zij kunnen niet doof zijn voor de beden hunner volken, die vragen beschermd te worden tegen den chaos, die uit een oorlog moet voortkomen. De historie zal hen verantwoordelijk stellen voor het leven en het geluk van allen, tot de geringsten toe.
Ik hoop, dat uw antwoord de menschheid reden zal geven te hopen, dat aan haar vrees een einde komt en dat zij zich voor vele toekomstige jaren in veiligheid zal gevoelen. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. President Roosevelt 3692 A.)

A. **Strategische aspecten. —**



MIDDELLANDSCHE ZEE

Een adviseur van den Britschen Generalen Staf, kapitein Liddell Hart, vergeleek de Middellandsche Zee in geval van een gewapend conflict eens met een zak vol vechtende wilde katten. De ongemeen ingewikkelde situatie, die door de verdeeling der beschikbare oorlogshavens in dit bekken geschapen is, rechtvaardigt deze onverkwikkelijke voorstelling. Intusschen is de situatie nog ingewikkelder geworden door de bezetting van Albanië — de verdeeling der machten in en om de oude wereldzee, die nog immer een der allerbelangrijkste maritieme wereldcentra is, maakt de beschouwing van de strategische mogelijkheden in dit bekken belangwekkend, nu de vredelievende verklaringen steeds duidelijker gepaard gaan met gerammel van sabels en ankerkettingen.

Uit een strategisch oogpunt bezien, heeft de komst van Italiaansche troepen naar Albanië voor het Balkan-schiereiland niet geringe beteekenis. Het was reeds lang een openbaar geheim, dat koning Zogoe zich niet al te veel bekommerde om Italië's politieke en militaire doeleinden in den Balkan.

Italië beschouwt sedert den wereldoorlog de Adriatische Zee hoofdzakelijk als een „Italiaansche binnenzee", overeenkomstig de woorden van Mussolini in het Stadion te Rome. In de Adria heeft slechts Joego-Slavië, tegelijk met Italië, eenige rechtmatige belangen, zoo werd bij die gelegenheid tevens verklaard: voor goede verstaanders in Albanië zou dat halve woord voldoende hebben moeten zijn. Italië ontleent immers uit diverse vredesverdragen het recht van een bevoorrechte positie in Albanië. Practisch heeft Italië de haven van Valona, de plaats waar in 1912 tijdens den eersten Balkanoorlog Albanië's onafhankelijkheid werd uitgeroepen — het Albaansche bergland was eeuwen lang een vilayet in het Turksche rijk en de geduchte borstwering daarvan — al tijdens den wereldoorlog bezet, omdat Valona het Kanaal van Otranto van de Balkan-zijde af beheerscht. En dat kanaal is de toegangspoort van de Adriatische Zee. Griekenland had Valona al direcht na den tweeden Balkan-oorlog begeerd en door zijn vloot laten bombardeeren, zonder blijvend resultaat. Bij het uitbreken van den wereldoorlog hebben de Italianen dan ook dadelijk het eilandje Saseno, dat de haven van Valona beschermen kan, geannexeerd en tot op heden in hun bezit gehouden.

Een goede oorlogshaven is Valona echter nog lang niet; Albanië heeft trouwens geen enkele moderne haven: er zou te Valona minstens een, nogal kostbare, stuwdam dienen te worden gebouwd, indien oorlogsschepen van de grootste klasse er veilige beschutting moeten kunnen vinden. Maar met Valona in Italiaansche handen, veilig achter het Italiaansche eilandje Saseno, tegelijk met de Italiaansche bezetting van de meest Zuidelijke havenplaats Santi Quaranta, en de Noordelijke havens Durazzo en San Giovanni di Medua (die niet veel meer zijn dan ankerplaatsen!) mogen nu de toegangspoort tot de Adria en de verkeerswegen met Bari, Brindisi en Otranto verzekerd heeten.

Dat het eiland Korfoe, gelegen tegenover de grens tusschen Albanië en Griekenland, de bezorgdheid van velen heeft gaande gemaakt, laat zich wel begrijpen. Korfoe, hoewel geheel Grieksch, is reeds sedert den wereldoorlog een twistappel geweest tusschen Italië en Griekenland; men weet, dat Italië in 1923 het eiland liet bombardeeren, omdat er een Italiaansche gedelegeerde van een Volkenbondscommissie vermoord was, en Mussolini stemde er pas in toe zijn troepen uit de stad te laten vertrekken, nadat de gezantenraad zulks had geëischt en Griekenland een zware schadeloosstelling betaalde.

Korfoe is sindsdien een belangrijke marinebasis geworden. Het eiland bezit een wijde, diepe haven, die van groote beteekenis is voor de zeemacht in de Ionische en Middellandsche Zee; tijdens de periode der sancties tegen Italië heeft Griekenland enkele haven- en ankerplaatsen, waaronder die op de kusten van Korfoe, voor de vloot van Groot-Brittannië beschikbaar gesteld. In het Noord-Oosten is het eiland slechts door een nauwe vaargeul van de Albaansche kust gescheiden, zoodat de marinebasis van Korfoe geacht kan worden óók overlandsche verbindingswegen te bezitten. Korfoe is voor een vlootmacht, die in de Middellandsche Zee in actie zou kunnen komen, dáárom zoo belangrijk, omdat er maar zeer

weinig vlootbases ten dienste van moderne oorlogsschepen in de Oostelijke wateren der Middellandsche Zee aanwezig zijn. Korfoe schijnt echter moeilijk te verdedigen te zijn; de lager gelegen Grieksche eilanden Kephalenia en Zante moeten feitelijk waardevoller zijn voor de Grieksche (of Britsche) vloot, en zij zijn ook beter versterkt.
Italië heeft thans flinke garnizoenen liggen op verschillende eilanden van den Dodecanesos, waarvan het eiland Rhodos, zeer versterkt en met goede havens voor onderzeeërs en een uitstekend militair vliegveld, Italië's meest geduchte bolwerk daarginds mag worden genoemd. De belangrijke versterking van Italië's troepenmacht in Noord-Afrika — Libye — waarover dezer dagen Lord Perth nog inlichtingen vroeg aan graaf Ciano, zou „uitsluitend defensieve doeleinden" beoogen. Sicilië en Calabrië werden nog onlangs door den Duce bezocht, waarbij militaire wapenschouwingen aan de orde waren, terwijl ook het Italiaansche eiland Pantellaria, dat midden in de Straat van Tunis de doorvaart van Oost naar West in de Middellandsche Zee ernstig bemoeilijken kan, in een versterkte vesting en marinebasis werd herschapen. De Italiaansche vloot- en luchtbases aan de kust van Libye mogen in dit verband al evenmin uit het oog verloren worden.
Italië heeft ook nog heel wat troepenmacht in Abessynië. De Engelsche vice-admiraal C. V. Usborne schreef nog onlangs, dat een bliksemsnelle overval van de strategische punten in Egypte en den Soedan, wanneer de Italianen gelijktijdig uit Libye en Abessynië zouden aanvallen (waarschijnlijk door de lucht, indien zulk een aanval zou bedoeld zijn), tot de mogelijkheden behoort „alvorens de vloot den tijd zou krijgen, deze legers van hun levensmiddelen en voorraden te ontdoen." Zou zulk een Italiaansch aanvalsplan op Egypte slagen, dan zou Engeland, althans voor zekeren tijd, buiten het Suez-kanaal kunnen worden gehouden en bovendien „de zeer belangrijke oorlogshaven Alexandrië in handen van den vijand zien overgaan."
Ten slotte heeft Italië nog altijd, in strijd met de bepalingen van het Engelsch-Italiaansch Paaschverdrag, een aanzienlijke troepenmacht in Spanje. Ook heeft het nog de volle beschikking over het eiland Majorca en zijn havens, terwijl het eiland Sardinië, vlak onder Corsica, eveneens lucht- en vlootbases heeft. Zoodat de groote, strategische Fransche verbindingsweg tusschen Algiers-Tunis en de Fransche oorlogshavens der Middellandsche Zee aan weerskanten onder contrôle — en eventueel bedreiging — van de Italianen kan komen. Weliswaar heeft Frankrijk nog onlangs zijn troepenmacht in Noord-Afrika en rond Djiboeti zeer versterkt, terwijl de jongste inspectie van den Franschen chef van den generalen staf in Noord-Afrika geruststellende resultaten heet opgeleverd te hebben. Ook Lord Gort's reis naar Egypte heeft ongetwijfeld ten doel gehad, alle mogelijke gevaren van nabij te bestudeeren.
Beteekent dit alles, dat de heerschappij in de Middellandsche Zee in Italiaansche handen is overgegaan? Vice-admiraal Usborne, dien wij boven aanhaalden, stelt de vraag aldus: „Is de Britsche zeemacht in de Middellandsche Zee werkelijkheid of illusie?" En zijn antwoord luidt: „Indien zij werkelijkheid is, en de Britsche snelle kruisers, ondanks Italiaansche onderzeeërs en vliegtuigen, hun vrijheid van bewegen kunnen behouden en de Britsche slagvloot hen kan bijstaan, dan zal Italië niet alleen onder een blokkade hebben te lijden, maar dan zal ook zijn overzeesch rijk ineenstorten, stuk voor stuk, omdat de verbindingswegen met het moederland in handen van de Britten zullen zijn." (De Tijd)
(Vor. ber. Middellandsche Zee 3396 G.)

A. **HONGARIJE. — De „pijlkruisen". —**
Na twee maanden verboden te zijn geweest, verschijnt de „Uj Magyarsag", het blad van de na den aanslag op de synagoge op 3 Februari eveneens verboden Hungaristenpartij van den afgevaardigde Hubay, op 5 April weder voor het eerst. De verantwoordelijke hoofdredacteur is wederom Hubay, die zijn partij thans de „partij der pijlkruisen" noemt.
De „Uj Magyarsag" publiceerde op 5 April het program der „pijlkruisen", dat o.m. streeft naar een klassenlooze maatschappij en een Jodenvrijen staat, waartoe een wet tot bescherming van het Hongaarsche ras, ongeveer in den geest van de Neurenberger wetten, moet leiden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nat.-Socialisten 3678 C.)

16 APRIL 1939

B. **ENGELAND. — Chamberlain's verklaring van 13 April. - Steun aan Griekenland en Roemenië. - Commentaren. —**
Roemenië en **Griekenland.** — Beide landen toonen zich zeer dankbaar voor Chamberlain's verklaring. De pers is echter zeer gereserveerd. De Grieksche gezant heeft den dank zijner regeering aan lord Halifax overgebracht.
Italië. — Zeer gereserveerd.
Duitschland. — Scheldpartijen der bladen op Chamberlain's beleid. **(Vorig bericht 3746 C.)**

C. **FRANKRIJK. — Een Arbeidsdictator. —**
De Fransche minister van Arbeid, Charles Pomaret, ziet zich op grond van een op 14 April in het Fransche staatsblad gepubliceerd decreet, bevoegdheden toegewezen voor de „organisatie van het land in tijd van oorlog", die hem in feite maken tot een dictator der Fransche arbeidsmarkt, zoo het tot een conflict mocht komen, waarbij Frankrijk betrokken is.
(Telex-A.N.P.)

D. **VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII wenscht Spanje geluk met den vrede. —**
Paus Pius XII heeft op 16 April tot de katholieke bevolking van Spanje via de radio o.a. als volgt gesproken:
„Wij bieden aan onze geliefde kinderen van het katholieke Spanje onze vaderlijke gelukwenschen aan voor den vrede en de overwinning, die hun door God geschonken werden en die ook zoozeer door Paus Pius XI zaliger gedachtenis begeerd werden. Wij willen tevens uitdrukking geven aan ons vast vertrouwen, dat dit ook inderdaad de vrede zal zijn, waarnaar onze voorganger zoo vurig verlangd heeft, een vrede, die een toekomst zal doen aanbreken van rust door orde en welvaart. (Agence Belga)
(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XII 3739 E.)

E. **TURKIJE. — Het bezoek van den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco. —**
De Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, is op 11 April naar Boekarest vertrokken, na zijn besprekingen met den Turkschen minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjoglu, te hebben beëindigd. Er is een communiqué uitgegeven, waarin gezegd wordt, dat de beide landen het er over eens zijn om de politiek van den Balkanbond voort te zetten, welke ten doel heeft een versterking van de veiligheid en onafhankelijkheid van de in vriendschap verbonden landen en tevens een nauwere aanhaling van de banden met naburige volken in overeenstemming met den geest van het pact van Saloniki van Juli 1938 tusschen Bulgarije en de Balkanbondstaten.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Gafenco 3724 A.)**

F. **NED. OOST-INDIE. — Medische Eereraad. —**
Het voorstel tot instelling van medische eereraden in Indië is door het departement van Justitie geamendeerd in dien zin, dat de raden slechts verplicht zullen zijn om klachten te onderzoeken indien de hoofden van den Militair Geneeskundigen Dienst of van den Dienst der Volksgezondheid daarmede instemmen.

Van klagers, die het betalen kunnen, zal een zekere betaling worden gevraagd ter voorkoming van lichtvaardige klachten. Het ligt in de bedoeling, een centralen raad te Batavia en zes plaatselijke commissies te Batavia, Semarang, Soerabaja, Bandoeng, Malang en Djokja in te stellen. (Telegraaf)

A. **VOLKENBOND. — Hongarije en Peru treden uit den bond. —**
De regeeringen van Peru en Hongarije hebben op 11 April '39 den secretaris-generaal van den Volkenbond, Avenol, medegedeeld, dat zij voornemens zijn, hun lidmaatschap van den Volkenbond te beëindigen. Zij deelden tegelijkertijd mede, dat zij de technische samenwerking met het Internationaal Arbeidsbureau zullen voortzetten en ook lid zullen blijven van het Permanente Hof van Internationale Justitie te Den Haag.
In zijn antwoord heeft Avenol beide regeeringen er aan herinnerd, dat zij krachtens het Volkenbondspact verplicht zijn, nog twee jaar lang de besluiten van den Volkenbondsraad en conferenties na te leven.
(Telex-A.N.P.)

B. **FRANKRIJK. — Handelsaccoord met Duitschland voor één jaar verlengd. —**
Het handelsverdrag tusschen Duitschland en Frankrijk is op 1 April '39 automatisch voor één jaar verlengd. In de bepalingen van het verdrag stond, dat indien niet één der beide onderteekenaars voor 1 April 1939 zou hebben opgezegd, het verdrag stilzwijgend voor den tijd van één jaar zou worden verlengd.
(Le Temps)

C. **ALBANIE. — Italiaansche militaire inval en bezetting. - Perscommentaren. —**
Engeland. — De Times schrijft in een hoofdartikel, dat de Albaneezen dapper tegenstand schijnen te bieden, maar dat het zeer duidelijk is, dat de tegenstand, welke de kleine Albaneesche natie biedt, niet meer kan zijn dan een verloren hoop. Het blad gaat dan verder: De aanval zal in de toekomst te boek staan als een model van de strategie der totalitaire mogendheden. Het wapen van de verrassing is niet botter gemaakt door voorwendselen. De keuze van „Goeden Vrijdag" was zonder twijfel een cynisch element in het plan om in het duister te handelen. De slachtoffers zijn een volk, waartegenover de Italianen met 40 tot 1 staan. Van den anderen kant van den spil is reeds applaus gekomen. Italië zou, zoo wordt daar gezegd, in overeenstemming met zijn verdrag met Albanië hebben gehandeld. Dit verdrag heet niet ironisch „pact van veiligheid en vriendschap". Italië heeft zich steeds verplicht den politieken status quo in Albanië te handhaven. Indien er geschillen tusschen de twee landen zouden komen, behoort eerst getracht te worden, dit op normale wijze op te lossen en indien geen oplossing wordt gevonden moeten zij worden onderworpen aan een bijzondere procedure van verzoening of arbitrage.
Gayda schrijft, dat Albanië zich niet op dat verdrag kan beroepen omdat het het niet vernieuwd heeft. De koning van Albanië heeft echter reeds op 8 Maart '39 voorstellen daartoe gedaan en de onderhandelingen waren nog aan den gang, toen de aanval werd ingezet. Het is duidelijk dat het Albaneesch-Italiaansche accoord op grove wijze is geschonden.

Frankrijk. — Een groote Christelijke natie, schrijft de Jour, heeft den Goeden Vrijdag uitgekozen, om zich te werpen op een klein bijna weerloos volk. Voor het eerst sedert jaren weigert een land zich op andere wijze over te geven dan met de wapens in de hand. Het valt niet aan te nemen, dat de buren van Albanië zich niet rechtstreeks bedreigd zouden gevoelen. Deze verovering, schrijft de Figaro, is een rechtstreeksche schending van het Britsch-Italiaansche verdrag. Wanneer Italië in Albanië militaire steunpunten bezit, zou het evenwicht in de Engelsche verdediging in de Middellandsche Zee en het naburige Oosten ernstig verstoord zijn. Na den zeeweg tracht het fascisme den landweg over de Balkanstaten te veroveren. Het schuift een grendel te meer op de deur, die het Duitsche Rijk den weg naar het Zuiden verspert. Engeland, dat als grootste zeemogendheid de eerste belanghebbende is, zal voortaan meer met daden dan met woorden moeten komen.
Zelfs aangenomen, schrijft de Excelsior, dat de beweerde grieven tegen koning Zogoe gefundeerd zijn, dan nog valt een bombardement zonder voorafgaande waarschuwing niet goed te praten. Zelfs Hitler is zoover nooit gegaan. Hij toonde zich bekwamer in het hanteeren van de terreur dan zijn spilgenoot. In de Ordre schrijft Pertinax, dat thans de Britsch-Russische besprekingen en de Britsch-Turksche zoo spoedig mogelijk tot resultaat dienen te leiden. De République vraagt zich af, wat de Paus hiervan allemaal zal denken, de Paus en de 34 Italiaansche kardinalen en het geheele Christelijke en bijgeloovige Italiaansche volk. Het was gisteren immers Goede Vrijdag.

Duitschland. — De Albaneesche staat, zoo schrijft de Völkischer Beobachter, dankt zijn nationaal bestaan aan Rome, en Achmed Zogoe is op de schouders van Italië tot de heerschappij over dit voorheen verdeelde gebied opgeklommen. Het Romeinsche rijk is in den besten zin protector en vriend van dit kleine Balkan-koninkrijk geweest. Koning Zogoe heeft de laatste jaren echter getracht den Italiaanschen invloed te verminderen. Mussolini's besluit om Rome's levensrechten op den Oostelijken oever van de Adriatische Zee te beveiligen, toont opnieuw aan, dat onze spilgenoot ten Zuiden der Alpen met dezelfde onbuigzame vastberadenheid op zijn recht staat en haarden van onrust tijdig dooft.

Zwitserland. — De indruk van den Italiaanschen aanval op Albanië in Zwitserland is, dat men hier te doen heeft met een ontheiliging van den heiligsten dag van het jaar, den Goeden Vrijdag. In politieke kringen blijft men kalm; Zwitserland is niet direct bij het conflict betrokken.

Nederland. — De N. Rott. Crt. schrijft: Over het Paaschfeest hangt dit jaar een sombere schaduw. Een christelijke regeering achtte het oirbaar den Goeden Vrijdag uit te kiezen als den dag, waarop zij een aanval inzette tegen een klein en vrijwel weerloos volk. Zoo herleven Judas en Pilatus.
Even is de wereld geschokt, even wordt er gemopperd, wordt een woord van deernis gesproken met het kleine maar zeer dappere volk. En dan gaan wij verder, verdiept in onze eigen belangen, nog slechts belangstelling koesterend voor de vraag, of deze aanval nog andere gevolgen zal hebben. Indien dat niet het geval is, dan is deze wereld gerust, dan legt zij zich neer bij de gedachte, dat Italië toch reeds een overwegende positie innam in het Albaneesche Koninkrijk, een positie welke door andere landen was gesanctionneerd.

Vereenigde Staten. — Hull, de Amerikaansche minister van buitenlandsche zaken, heeft in een op 8 April afgelegde verklaring den gewelddadigen inval in Albanië veroordeeld. Hull heeft zijn verklaring in een persconferentie voorgelezen, nadat hij telefonisch overleg had gepleegd met Roosevelt.
De verklaring luidt als volgt: De gewelddadige aanval op Albanië is ontegenzeggelijk een verdere bedreiging van den wereldvrede. Het zou kortzichtig zijn geen notitie te nemen van deze verdere actie. Iedere bedreiging van den vrede treft alle naties op ernstige wijze. Zij is in strijd met den wil van alle volken die wenschen, dat hun regeeringen hen niet zullen voeren naar een oorlog, doch langs de paden van vrede.
Zonder definitief een opinie over de kwestie uit te spreken, geeft Hull te kennen, van meening te zijn, dat Italië het anti-oorlogspact van Kellogg, dat Italië en Albanië hebben onderteekend, heeft geschonden.
Hull gaf verder te kennen, dat een embargo op wapens, voor Italië bestemd, op grond van de neutraliteitswet thans in overweging is, al is er dan officieel nog niet over gesproken.

Sovjet-Rusland. — In een hoofdartikel over de bezetting van Albanië schrijft de Journal de Moscou, dat Italië, dat op economisch en politiek gebied van de Balkanstaten wordt afgehouden, zijn afhankelijkheid van den spilgenoot onophoudelijk ziet toenemen en niet meer dan een werktuig in de handen van dien spilgenoot is. Voor het fascistische Italië is de bezetting van Albanië niet een alleenstaand doel. Mussolini wil zijn aanspraken tegenover die van Hitler stellen. Italië wil dichter bij de gebieden, die door het Duitsche fascisme begeerd worden, zijn, opdat het niet opnieuw benadeeld zal worden, ingeval Duitschland de hand op Zuid-Slavië zou leggen of zijn veroveringsplannen tegen Griekenland zou richten.
(Vorig bericht 3747 A.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Twintigste Congres Indo-Europeesch Verbond. —**
Op 8 April '39 werd onder groote belangstelling in de sociëteit Concordia te Batavia het XXste I.E.V.-congres geopend met een door den waarnemend bondsvoorzitter, oud-overste Th. van Ardenne, uitgesproken rede. Overste Van Ardenne huldigde de nagedachtenis van den overleden bondsvoorzitter De Hoog.
Zooals op elk congres geschiedt, werd een algemeen overzicht gegeven van de verhouding van het I.E.V. tot de regeering. De heer Van Ardenne verklaarde, dat in het afgeloopen jaar deze is geweest zooals ze moet zijn, namelijk die van de loyale groep. Een telegram werd H.M. de Koningin toegezonden, luidende als volgt:
„Het Indo-Europeesch Verbond in twintigste jaarvergadering te Batavia-Centrum bijeen, betuigt Uwer Majesteit en de Koninklijke familie zijn eerbiedige hulde en aanhankelijkheid." (Aneta) **(3246 E.)**

E. **VEREENIGDE STATEN. — De vloot terug naar Stillen Oceaan. —**
Het departement van Marine heeft zonder eenige verklaring op 15 April bevel gegeven aan de vloot der Vereenigde Staten, naar den Stillen Oceaan terug te keeren. Deze maatregel zal vermoedelijk ten gevolge hebben, dat de vlootschouw, welke op 24 April aan de Atlantische kust zou worden gehouden, niet

zal doorgaan. De order kwam als een volledige verrassing. In vlootkringen is men van meening, dat deze stap beoogt het evenwicht van de vlootstrijdkrachten te herstellen.
De stap wordt in diplomatieke kringen uitgelegd als een blijk, dat de inlichting, welke de president aanleiding heeft gegeven tot zijn stap, ernstig de mogelijkheid onder oogen ziet van een gemeenschappelijk optreden van Rome, Berlijn, Tokio en Burgos. Vandaar, dat de vloot der Vereenigde Staten uit voorzorg het machtsevenwicht in den Stillen Oceaan moet herstellen. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3722 D.)

17 APRIL 1939

A. ITALIE. — Albaneesche delegatie biedt Koning Victor Emmanuel den Albaneeschen Kroon aan. —
Op 16 April '39 heeft een Albaneesche delegatie, aan het hoofd waarvan zich de nieuwe minister-president Vrlaci bevond, den koningskroon van Albanië aan koning Victor Emmanuel aangeboden. De symbolische ceremonie vond plaats in de troonzaal van het Quirinaal in tegenwoordigheid van de prinsen en prinsessen, van Mussolini, leden van de regeering en het corps diplomatique.



Victor Emmanuel,
Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië.
(Stefani) **(Vorig bericht 3746 B.)**

B. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt en de beschouwingen van de „Washington Post". —
Vóór president Roosevelts boodschap aan Hitler en Mussolini op 14 April heeft de president tusschen 12—14 April de volgende beschouwingen gehouden:
Hij vestigde de aandacht op een artikel in de „Washington Post" (van 11 April), waarin verklaard wordt, dat een nieuwe oorlog zou kunnen worden voorkomen, indien de vrije naties bereid zouden zijn te laten zien, dat zij, voor het te laat is, zich schrap willen zetten.
President Roosevelt noemde dit artikel zeer goed, zeer duidelijk en zeer fatsoenlijk. Wat een door president Roosevelt gemaakte opmerking aangaat, dat hij in het najaar te Warmsprings terug zou zijn, wanneer „wij geen oorlog hebben", wordt gezegd, dat de president sprak van „wij", waarmede hij ongetwijfeld de Westersche beschaving heeft bedoeld.
President Roosevelt heeft, volgens „Havas", nog gezegd, dat plannen inzake een ruil van de overschotten aan Amerikaansch graan en katoen tegen tin en rubber uit het buitenland, in beginsel zijn goedkeuring hebben.
Hij gaf te kennen, dat het departement van staat binnen enkele dagen te dien opzichte stappen zou doen bij Groot-Brittannië, Nederland en België. Dit plan sluit volgens den president aan bij het program der federale subsidies voor den katoenexport, waarover hij onlangs heeft gesproken.

Een nieuwe beschouwing van de „Washington Post". — De „Washington Post" publiceert op 12 April een beschouwing, waarin het blad verklaart, dat Rusland en de Ver. Staten thans het machtsevenwicht te zamen in stand houden. „Wanneer de spil zou gelooven, dat Moskou en Washington onverschillig zijn jegens agressie, dan is een voortgezette agressie waarschijnlijk, want de Engelsch-Fransche tegenstand is niet noodzakelijk voldoende om haar in te perken", aldus het blad, dat daaraan toevoegt: „De vrijheid van Rusland om besluiten te nemen zou verdwijnen, wanneer Polen mocht vallen en een nederlaag van Engeland en Frankrijk zou oorzaak zijn, dat Amerika zou komen te staan tegenover een zeer verschillende en hoogst onaangename toekomst. Ongelooflijk als het schijnt, is het niet langer voorbarig deze beide mogelijkheden met elkaar te confronteeren".

Rede van president Roosevelt. — President Roosevelt heeft voor den raad van bestuur der Pan-Amerikaansche Unie op 14 April een rede gehouden, waarin hij o.m. zeide, dat er niets is, dat de Oude Wereld noodzakelijk tot een nieuwe ramp moet leiden. De Amerikaansche vrede, dien wij heden vieren, draagt niet het kenmerk van zwakheid. Wij zijn bereid hem met al onze kracht te handhaven en te verdedigen en kracht tegenover kracht te stellen, als een poging mocht worden gedaan, onze instellingen omver te werpen of de onafhankelijkheid van eenig lid van de groep te beknotten. Mocht economische druk de aanvalsmethode zijn, dan verklaar ik plechtig, dat mijn eigen land ook economischen steun zal verleenen, zoodat geen Amerikaansche natie eenig deel van haar souvereine vrijheid, haar economische welvaart te handhaven, behoeft prijs te geven.
Onze vredeswil zal meetellen bij het bepalen van de opvolging der wereldgebeurtenissen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3747 B.)

C. VEREENIGDE STATEN. — Persoonlijke boodschap van president Roosevelt aan Hitler en Mussolini (14 April 1939). - Duitschlands antwoord. - Rijksdag per 28 April bijeengeroepen. - Instemmende antwoorden van Engeland, Frankrijk, Rusland enz. en vele Zuid-Amerikaansche staten. - Duitsche en Italiaansche perscommentaren. - Oordeel van Amerikaansche regeeringskringen. —
DUITSCHLAND. — **Adolf Hitler zal 28 April in den Rijksdag antwoorden.** — Het D.N.B. meldt uit Berlijn: De Amerikaansche president heeft den Führer in een telegram het verzoek gedaan, in bepaalde kwesties zijn standpunt te bepalen. De Führer acht deze aangelegenheid zoo belangrijk, dat hij besloten heeft, den Amerikaanschen president het antwoord namens het Duitsche volk in den Rijksdag mede te deelen. Daarom heeft hij den Duitschen Rijksdag tegen 28 April bijeengeroepen om van deze verklaring kennis te nemen.

ENGELAND. — **Commentaar van de Britsche regeering.** — De Britsche regeering nam met groote instemming kennis van Roosevelts boodschap. Diens oordeel wordt volkomen onderschreven.
Roosevelt's initiatief biedt de gelegenheid een ramp, welke over Europa hangt en algemeen gevreesd wordt, te voorkomen.
De Britsche regeering ziet met belangstelling het antwoord van Duitschland en Italië tegemoet en hoopt, dat deze antwoorden den weg zullen openen voor de verdere stappen, door Roosevelt aangegeven.

FRANKRIJK. — **Commentaar van premier Daladier.** — Minister-president Daladier zeide namens de Fransche regeering, dat hij zonder eenig voorbehoud Roosevelt's vredesboodschap toejuicht. Den ambassadeur der Vereenigde Staten te Parijs werd verzocht, Roosevelt te berichten, dat Frankrijk trouw blijft aan de ideeën van menschelijke vrijheid en solidariteit, internationalen vrede en de onafhankelijkheid van alle naties.

SOVJET-RUSLAND. — **Antwoord van den president Kalinin.** — De president van de Sovjet-Unie, Kalinin, heeft president Roosevelt telegrafisch gelukgewenscht met zijn boodschap aan Hitler en Mussolini. De tekst van dit telegram luidt als volgt:
„Mijnheer de president. Ik beschouw het als een blijden plicht, uiting te geven aan mijn diepgevoelde sympathie voor en hartelijke gelukwenschen met uw nobel beroep op de regeeringen van Duitschland en Italië. U moogt er verzekerd van zijn, dat uw initiatief grooten weerklank zal vinden bij de volken van de Sovjet-Unie, die oprecht verlangen naar het behoud van den wereldvrede."

Duitsche persstemmen. — De Duitsche pers keert zich fel tegen Roosevelt. „Der Deutsche Dienst" schrijft o.m.:
„Eerst ophitsen en dan den vredesapostel spelen, dat is de politiek welke de Pres. der Ver. Staten niet den eersten keer tegenover ons voert. Met een domme afleidingsmanoeuvre probeert Roosevelt de ophitsing en omsingelingspolitiek van zich en de democratieën te camoufleeren en uit te wisschen.

President Roosevelt heeft vooral een ding over het hoofd gezien en dat is het meest essentieele der tegenwoordige problemen: de groote strijd van wereldbeschouwingen met de internationale krachten van vernietiging, die de volken der aarde in een bloedige chaos willen storten en de krachten der orde in de wereld bedreigen. Er kunnen geen duurzame gelukkige toestanden worden geschapen in het leven van de staten onderling, zoolang zich onder beschermnig van den Staat de machten van vernietiging en onrust kunnen verbergen en consolideeren. Er kan geen nieuwe orde aan de conferentietafel worden geschapen zoolang het bolsjewisme als rechtsgelijke partner in het politieke spel in de wereld wordt beschouwd. Wij moeten het als een geraffineerde manoeuvre beschouwen, wanneer men van ons verlangt te zweren bij een niet door ons, doch door de anderen tot oorlog opgezweepte wereld van onvrede."

De „Völkischer Beobachter" schrijft o.m.: Dat een groote natie er zich toe verlaagt een schunnig propagandapamflet in den vorm van een „nota" te zenden aan andere staatshoofden is een verbluffende prestatie. Den ouderen onder ons echter zal dit document uit de geschiedenis van dezen tijd verdacht bekend voorkomen. Zij zullen zich herinneren, dat reeds eens een Amerikaansche president met geheel overeenkomstige argumenten het grootste bedrog der wereldgeschiedenis heeft ingeleid. Het was de heer Wilson, die met dergelijke tonen het trouwhartige Duitsche volk in 1918 de wapens ontfutseld had om het later, aan de conferentietafel van Versailles te bedriegen. Franklin D. Roosevelt is een mateloos eerzuchtige partijpoliticus, die als regeeringsleider volkomen faalt en zijn volk vreeselijk teleurgesteld heeft, doch niettemin voor den derden keer president wil worden. Deze drijfveer heeft hem aanleiding gegeven een paniekstemming op het gebied der buitenlandsche politiek te weeg te brengen welke het Amerikaansche volk moet afleiden van zijn slechte regeering en zijn eigen ernstige nooden.

ITALIE. — **Persstemmen.** — Na eerst een aarzelende houding te hebben aangenomen, keert zich de pers in heftige en minachtende woorden tegen Roosevelt.
De avondbladen bevestigen en versterken den indruk, dat de boodschap van Roosevelt aan Mussolini hier slecht ontvangen is. Men wil er niet minder in zien dan een provocatie.
Gayda schrijft naar aanleiding van het document, dat Italië aan Roosevelt geen enkel zedelijk recht kan toekennen, om zich te mengen in de Europeesche zaken. Deze man is de uitgesproken vijand van het fascisme en men heeft alle recht aan zijn bedoelingen te twijfelen. Vaak kent men het product aan het handelsmerk. Welnu, het handelsmerk Roosevelt wijst op een beleedigend en bedorven product. De boodschap mag beschouwd worden als een poging om enkele dagen van onsterfelijkheid te genieten door te probeeren nieuwe verwarring te stichten in de wereld, doch men kan er niets in vinden van die zuiverheid van geest welke noodig is, om werkelijk orde en vrede aan de wereld te brengen.
Voor Italië kan Roosevelt niet geheel Amerika vertegenwoordigen. Italië geeft er de voorkeur aan dezen man te isoleeren van het Amerikaansche volk, dat door hem met zulke oncontroleerbare handelingen van waarachtig dictator wordt getyranniseerd.

De Tribuna schrijft ongeveer in dezelfde termen. Dit blad vraagt zich af, hoe het Amerikaansche publiek zou reageeren, wanneer Mussolini en Hitler een boodschap zouden richten tot Roosevelt met de vraag, zich te willen verbinden, dat hij voor een periode van tien of van twintig jaar geen aanval zou ondernemen tegen Japan, Mexico, Brazilië, Argentinië, enz.

ANKARA: „Een moedig initiatief, dat een einde zou kunnen maken aan een onhoudbaren toestand."

BERN: „Geen spoor van nationaal egoïsme vertoont het document, welks publicatie een datum zal blijven in de geschiedenis van de Oude en de Nieuwe Wereld", aldus het „Journal de Genève".

WARSCHAU: Het publiek is diep onder den indruk. Politieke kringen zijn waardeerend maar hebben niet veel vertrouwen in het resultaat. Men stelt de vraag, of Roosevelt's methode wel doeltreffend is en of hij den huidigen toestand niet te zeer uit het oog verliest.

BELGRADO: „Het gebaar van Roosevelt kan een nieuwe wending brengen in de ontwikkeling der internationale situatie". De indruk van de boodschap is in politieke kringen en bij het publiek zeer groot.

KAUNAS: Groote voldoening; men hoopt, dat de boodschap haar doel zal bereiken.

LATIJN-AMERIKA. — Zeven Zuid-Amerikaansche staten hebben hun instemming met Roosevelts boodschap betuigd.

VEREENIGDE STATEN. — **Roosevelt schoot in de roos. - Minister Hull verheugd over de reactie op den vredes-oproep.** — De reactie van de wereldopinie op het initiatief van president Roosevelt vormde op 17 April het onderwerp van een verklaring, afgelegd door den Amerikaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull.
„De openbare meening der wereld", aldus de minister, „spreekt zich sterk uit ten gunste van het beroep, dat Roosevelt op Hitler en Mussolini heeft gedaan. De Amerikaansche regeering is zeer verheugd over de reactie, welke dit beroep in Europa en op het Westelijk halfrond heeft gewekt. Het blijkt duidelijk, dat men gevoelt, dat de president een practische en nuttige bijdrage voor de zaak van den wereldvrede heeft gegeven en dat de openbare meening, die een der sterkste krachten voor het behoud van den vrede is, zich steeds sterker doet gelden."
In regeeringskringen te Washington is men van oordeel, dat Roosevelt met zijn boodschap in de roos geschoten heeft. Men geeft daarvoor twee redenen aan:
1o. Het besluit van Hitler, den Rijksdag bijeen te roepen voor de uiteenzetting van zijn antwoord op Roosevelt's vredesoproep, wijst er op, zoo zegt men, dat de boodschap van den president het Duitsche volk op een zoodanige wijze bereikt heeft, dat de redelijke voorstellen, daarin vervat, niet genegeerd kunnen worden, zonder de nationaal-socialistische leiders bloot te stellen aan critiek, zoowel van het binnenland als van het overige deel van de wereld.
2o. De scherpe commentaren van de Italiaansche pers worden te Washington opgevat als een zeker teeken, dat men zich in Italië in een onaangename positie gevoelt en dat men daar de minder prettige noodzakelijkheid erkent, zich voor een afkeurend oordeel der wereldopinie te rechtvaardigen.
(Vor. ber. 3747 B.; President Roosevelt 3752 B.)

A. **NEDERLAND. — Slagschepen voor onze Vloot. - Meening van vice-admiraal b.d. L. J. Quant. —**
Naar aanleiding van beschouwingen over de beteekenis van slagschepen voor de Nederlandsche vloot, heeft vice-admiraal b.d. L. J. Quant in een interview op 1 April zijn meening over deze kwestie uiteen gezet.
Zonder twijfel — zoo verklaarde hij — is het bouwen van snelle slagschepen urgent en een dringende noodzakelijkheid, waaraan onder de tegenwoordige omstandigheden niet meer te ontkomen is, omdat door de enorme en snelle wijzigingen in de groote wereldpolitiek van het jaar 1938, waarbij elk begrip van veiligheid door collectiviteit of bondgenootschap voor zwakkere staten is komen te vervallen, de regeering reeds bij monde van verschillende ministers heeft betoogd, dat ons land zich ook geheel zelfstandig zal moeten kunnen verdedigen, zoowel te water als op het land en in de lucht.
De regeering heeft dan ook geen anderen uitweg, dan het voeren van een z.g. zelfstandigheidspolitiek.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Vloot 3673 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3708 D.)**

18 APRIL 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Burgerlijk bestuur in Bohemen. - Rijksprotector Von Neurath heeft het bestuur overgenomen. —**
Met het vertrek van den commandant van de Duitsche bezettingstroepen in Bohemen en Moravië, generaal Blaskowitz, is op 15 April een einde gekomen aan het militair bewind. Rijksprotector Von Neurath heeft het bestuur overgenomen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Annexatie Tsjecho-Slowakije 3715 A.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Schulden in 1938 op 10 milliard mark geraamd. —**
Volgens de Duitsche Volkswirtschaft kan de nieuwe schuld van het Derde Rijk in 1938, op langen- en middelmatig langen termijn, op 7.25 milliard mark worden geraamd.
De vlottende schuld, door middel van uitgifte der rentelooze schatkistbons en der Lieferungsschatzscheine met een looptijd van zes maanden, zou volgens het blad 2.75 milliard hebben bedragen.
Totaal zou dus de schuld van het Rijk in 1938 met 10 milliard zijn gestegen.
De opbrengst der belastingen moet in 1938, volgens raming, 17 milliard mark hebben bedragen en wordt voor het loopende begrootingsjaar, dank zij een aantal verhoogingen, op 20 milliard geraamd.
De Deutsche Volkswirtschaft raamt verder de uit te geven belastingsbons op 3 milliard per jaar, welke van 1 Mei '39 af kunnen worden geplaatst.
Het blad verwacht voorts, dat op grond van het nieuwe plan, het Rijk 3 milliard leeningen kan opnemen bij spaarbanken en verzekeringmaatschappijen. (Deutsche Volkswirtschaft)
(Vor. ber. Schulden 3509 D.)

A. NEDERLAND. — Uitvoer van Land- en Tuinbouwproducten. —

Jaar	Levende dieren	Dierlijke producten		Akkerbouw producten		Tuinbouw producten		Totaal	
	waarde	gewicht	waarde	gewicht	waarde	gewicht	waarde	gewicht	waarde
1927	21.5	568.1	422.0	1.080.1	114.5	605.7	118.3	2.288.8	676.4
1928	17.7	565.8	419.5	1.134.3	114.2	657.1	144.8	2.384.3	696.3
1929	14.9	558.0	410.5	1.241.2	114.4	694.6	138.3	2.516.2	678.0
1930	14.7	555.2	355.7	1.199.5	92.5	670.2	132.0	2.447.7	594.8
1931	10.9	581.2	286.3	1.100.0	76.4	613.5	106.1	2.314.1	479.5
1932	8.3	523.0	177.0	1.082.7	59.2	546.2	73.9	2.172.0	317.5
1933	5.9	451.5	143.3	822.2	43.3	502.5	61.9	1.792.8	254.5
1934	3.7	422.5	137.9	874.0	49.1	479.1	61.2	1.784.7	251.9
1935	2.4	414.9	124.2	909.9	45.0	411.6	53.2	1.739.0	224.8
1936	2.5	446.1	141.1	1.149.4	56.5	412.0	57.5	2.013.0	257.5
1937	6.1	473.3	204.7	1.329.4	75.5	455.8	72.1	2.258.5	358.4
1938	2.3	432.4	196.2	1.088.8	65.3	458.2	79.8	1.979.4	343.6

Gewicht × 1000 ton, waarde × mill. gld. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 2754 A.)**

B. NEDERLAND. — Nederlandsch-Duitsche transferovereenkomst. —

Op grond van een overeenkomst tusschen de Duitsche en de Nederlandsche regeering heeft de Duitsche rijksminister van Economische Zaken een verordening uitgevaardigd, waarbij de bepalingen van de Nederlandsch—Duitsche transferovereenkomst van 13 September 1938 uitgebreid worden over de op 29 September 1938 in het Sudetenduitsche gebied geïnvesteerde kapitalen en vermogensbeleggingen van Nederlandsche crediteuren.

Als Nederlandsche crediteuren gelden, afwijkend van de algemeene transferregeling, personen, die

a. Sedert 29 September 1938 het Nederlandsche staatsburgerschap bezeten hebben, of

b. Sedert 13 Maart 1938 hun zetel of permanente woonplaats in Nederland hebben gehad.

Voorts bepaalt de verordening, dat Nederlandsche rechthebbenden op transfer uit hun renten van te voren die belastingen mogen betalen, welke met de aanspraak op rente direct verband houden.

(Telegraaf) **(Vorig bericht 3494 A.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesch tegenoffensief. - Engelsch crediet aan China. - Chineesche obligatieleening. - Japansche troepen bij Hongkong.

Alles wijst er op, dat het offensief, dat de Chineesche strijdkrachten op 12 April '39 tegen de Japansche stellingen bij Kaifeng (de hoofdstad van Honan) ontketenden, het onderdeel vormt van een breed opgezet tegenoffensief, dat in verscheiden sectoren van China tegelijkertijd wordt ingezet. Van Mongolië tot aan de provincie Kwantoeng in het Zuiden trekken de Chineezen thans ten aanval. Over het resultaat van de eerste aanvallen loopen de berichten zeer uiteen: de Chineezen melden belangrijke successen; de Japansche legeraanvoerders seinen, dat het April-offensief reeds mislukt is.

Engelsch crediet aan China. — De Engelsche regeering heeft £ 3 millioen als crediet ten gunste van China „earmarked". Dit bedrag is ontleend aan de som van £ 10 millioen, waartoe speciale exportcredieten verleend mogen worden volgens de onlangs goedgekeurde wet.

Met de bijdrage aan het Chineesche stabilisatiefonds ad £ 5 millioen en de reeds eerder verleende exportcredieten ad £ 1½ millioen is de financieele hulp, welke Engeland tot dusver in 1939 aan China heeft verleend gestegen tot het bedrag van £ 8½ millioen.

Het crediet zal worden gebruikt ter garandeering van de betaling van in Engeland bestelde goederen.

Naar men meent te weten zal de resteerende £ 7 millioen van het speciale bedrag aan exportcredieten als volgt worden verdeeld: £ 2 millioen voor Roemenië, £ 1½ millioen voor Griekenland, Portugal £ 1½ millioen, Irak £ 1 millioen en Egypte £ 1 millioen.

Chineesche obligatieleening voor voortzetten van den oorlog. — De Chineesche regeering heeft aangekondigd, dat de obligatieleening, welke binnenkort zal worden uitgeschreven, 600 millioen dollar zal bedragen. Deze leening zal het voortzetten van den oorlog financieren.

De obligatieleening ter financiering van herstellingswerken bedroeg eveneens 600 millioen dollar.

Japansche troepen bij Hongkong. — Japansche troepen zijn aan land gezet ongeveer zeven kilometer ten noorden van het Britsche gebied van Hongkong. (Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3744 G.)

D. VEREENIGDE STATEN. — De positie van het Britsche en Fransche effectenbezit in de Ver. Staten, ingeval van oorlog. —

De Refico heeft zich bereid getoond den regelmatigen verkoop te financieren van het Britsche en Fransche effectenbezit in de Ver. Staten in geval van oorlog, aldus de New York Times, op voorwaarde, dat een plan daartoe kan worden opgesteld door Amerikaansche beleggingsbelangen, en dit door de Amerikaansche regeering wordt goedgekeurd. Het Britsche en Fransche effectenbezit in de Ver. Staten wordt geraamd op twee à vier milliard dollar. Het voorgestelde plan voorziet in de organisatie van een enorm syndicaat, dat dit bezit zal overnemen, indien een oorlog uitbreekt, teneinde de groote Britsche en Fransche dollarsaldi vrij te maken voor den aankoop van Amerikaansch materiaal.

De Refico, aldus de „New York Times" heeft verklaard, wellicht in staat te zijn het syndicaat een groot deel van het kapitaal voor te schieten. Hoewel de transactie niet rechtstreeksch zou zijn, zou de uitwerking er van zijn, dat regeeringscredieten van een milliard dollar of meer ter beschikking van Engeland en Frankrijk gesteld worden. De geheele aangelegenheid verkeert nog in een stadium van onderzoek. (New York Times)

(Refico = Reconstruction Finance Corporation.)

E. ITALIE. — Ciano, de minister van Buitenlandsche Zaken, verklaarde: „Italianen zullen Spanje verlaten na den intocht van Franco in Madrid. - Albanië is geen bedreiging voor Joego-Slavië." - Britsch-Italiaansch pact blijft ongewijzigd. —

In de Kamer der fasces en corporaties heeft de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, op 15 April een redevoering uitgesproken naar aanleiding van de Italiaansche bezetting van Albanië. Onder de aanwezigen bevond zich ook generaal-veldmaarschalk Göring.

Ciano begon met mede te deelen, dat de kroon van Albanië is aangeboden aan Koning Victor Emmanuel. Deze personeele unie, aldus de minister, heeft het Albaneesche volk een nieuw tijdperk van vrede en vrijheid gebracht. Hierop las hij den tekst voor, waarbij Albanië een deel wordt van het Italiaansche rijk, en waarbij Victor Emmanuel den nieuwen titel krijgt van Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië.

Albanië, zoo vervolgde Ciano, is thans Romeinsch, en het groote werk van de vereeniging der twee landen heeft een aanvang genomen. Mussolini heeft Albanië gered, ondanks de tegenwerking van Koning Zogoe, die weinig gedaan heeft om de betrekkingen met Italië te verbeteren. De roofzuchtige oligarchie, welke Zogoe omringde, moest weggevaagd worden. Het welkom dat aan het Italiaansche leger bereid is, heeft bewezen, dat de politiek van den duce de juiste was. Toen ik in Januari j.l. in Joego-Slavië was, heb ik dit land gewaarschuwd, dat er een wijziging zou kunnen ontstaan in de betrekkingen van Italië met Koning Zogoe. Elke poging om de unie tusschen Italië en Albanië te verstoren, zou op een actie van deze landen stuiten.

Vervolgens besprak Ciano het vraagstuk der Italiaansche troepen in Spanje.

Deze troepen, aldus Ciano, zullen na den triomfantelijken intocht in Madrid naar huis terugkeeren.

De as Rome—Berlijn zal perfect blijven werken en de basis blijven van de Italiaansche buitenlandsche politiek.

De aanwezigheid van de Italiaansche troepen in Albanië beteekent niet de minste bedreiging voor Joego-Slavië.

Wij moeten instemmen met Chamberlain aangaande de conclusies van zijn jongste redevoering, in zooverre deze de handhaving betreffen van het Britsch-Italiaansche pact. Niets van hetgeen gebeurd is kan eenige wijziging rechtvaardigen in dit pact, waaraan wij groote waarde toekennen. (Stefani)

(Vor. ber. Graaf Ciano 3680 G.)

A. **NEDERLAND. — Werkloosheid Maart 1939. —**
Op 11 Maart 1939 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 378.407 werkzoekenden, waarvan er 360.731 werkloos waren (n.l. 346.462 mannen en 14.269 vrouwen). (Alg. Handelsbl.)
(Vor. ber. 3676 A.; Werkloosheid 3710 F.)

B. **NEDERLAND. — Waarschuwing aan personeel voor mobilisatie. —**
De regeeringspersdienst meldt:
Zooals minister Colijn op 11 April in zijn radiorede heeft opgemerkt, is het een eisch van voorzichtig beleid om bijtijds de voorwaarden te scheppen, die het ongestoord verloop van een mobilisatie, indien deze te eeniger tijd onverhoopt noodzakelijk mocht blijken, waarborgen.
Tot deze voorwaarden behoorde de oproeping van de grensbataljons.
Een andere voorwaarde is het bij voorbaat doen waarschuwen, zich voor opkomst gereed te houden, van eenig met groot verlof zijnd personeel, dat is aangewezen om voorbereidingen te treffen in verband met te vormen oorlogsonderdeelen. Dit is thans geschied. (Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3745 B.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Bohemen en Moravië. - Dienstplicht afgeschaft. —**
Naar officieel wordt gemeld, is de dienstplicht in geheel Bohemen en Moravië afgeschaft.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3753 B.)**

19 APRIL 1939

D. **ROEMENIE. — Gedeeltelijke demobilisatie. - Hongarije zal Roemeensche grenzen respecteeren. —**
De Roemeensche regeering heeft op 15 April besloten de oudste der onlangs opgeroepen lichtingen reservisten te demobiliseeren. Dit besluit is genomen na de verklaring van den Hongaarschen minister van Buitenlandsche Zaken, dat Hongarije de grenzen van Roemenië zal respecteeren. (Agence Belga)

E. **POLEN. — Verstrekkende machtiging aan de regeering in geval van mobilisatie of uiterste noodzaak. —**
Het Poolsche staatsblad van 11 April heeft een decreet gepubliceerd, volgens hetwelk de regeering door het parlement gemachtigd is „in geval van mobilisatie of uiterste noodzaak, ten bate der nationale verdediging tot inbeslagneming over te gaan van alle transportmiddelen, particuliere auto's, motorfietsen, fietsen, paarden, enz. en radio-apparaten, in het bijzonder die, welke bestemd zijn voor uitzending op de korte golf."
Anderzijds staat dit decreet eveneens toe alle transportarbeiders, tot den leeftijd van 60 jaren voor den landsdienst op te roepen. (P. A. T.)
(Vor. ber. Decreten 3567 D.)

F. **JOEGO-SLAVIE. — Matsjek wenscht autonoom Kroatisch gebied. —**
Uit een gemeenschappelijke verklaring van minister-president Tswetkowitsj en dr. Matsjek aan de pers blijkt, dat er twee groote moeilijkheden zijn, n.l. Bosnië en de Adriatische Zee. Dr. Matsjek schijnt de geheele Adriatische kust tot Bar te hebben opgeëischt, hetgeen beteekent, dat voor Servië en Belgrado alleen de zoogenaamde Montenegrijnsche kust met inbegrip van Bar en Ulcinj zou overblijven. Daar het niet mogelijk is een spoorlijn aan te leggen naar een van de genoemde plaatsen, zou Servië op die manier geen uitgang naar de zee hebben. De Kroaten schijnen ook Zenum op te eischen, dat thans deel uitmaakt van Groot-Belgrado en waar de Belgradosche jaarbeurs wordt gehouden.
Voorts zou Matsjek de instelling van drie autonome provincies hebben gevraagd — Servië, Kroatië en Slowenië. (Bosnië eischt hij op voor Zagreb.) De Kroatische leider wenscht een onmiddellijke grensafbakening, d.w.z. het vaststellen van de grenzen van het in de toekomst autonome Kroatië, of zooals de Kroaten plegen te zeggen van het Kroatische staatsgebied. Overigens dringt hij niet aan op onmiddellijke verleening van autonomie en hij is bereid te wachten totdat een desbetreffende grondwetswijziging met de vereischte meerderheid is goedgekeurd.
(Times - Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3397 A.)**

G. **DISCONTOKOERSEN. — België. —**
Het disconto is op 17 April 1939 verhoogd van 2½ tot 4%. (Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3522 A.)

H. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Dorothy Canfield — „The deepening stream". (The Modern Library, New York '38)
(Vorig bericht 3732 A.)
Duitsch: Ludwig Dinklage — „Wir segeln dem Teufel ein Ohr ab!". (Brockhaus, Leipzig)
Hans Fallada — „Der eiserne Gustav". (Rowohlt Verlag, Berlin) **(Vorig bericht 3732 A.)**
Engelsch: R. Hennekin Baptist — „Love at the Mission". (Macmillan & Co. Ltd.) (Zuid-Afrikaansch-Engelsche letteren)
H. G. Wells — „The holy Terror". (Michael Joseph Ltd., London '39) **(Vorig bericht 3732 A.)**
Fransch: André Maurois — „Un art de vivre". (Plon)
Irène Némirovsky — „Deux". (Alb. Michel)
(Vorig bericht 3732 A.)
Nederlandsch: Willem Kramer — „Over den drempel". (Zomer en Keuning, Wageningen)
J. R. W. Sinninghe — „Utrechtsche Sagenboek". (W. J. Thieme & Co., 1938) **(Vor. bericht 3732 A.)**
Zuid-Afrikaansch: I. D. du Plessis — „Uit de slamse Buurt" - Kaapse sprokies, fabels en legendes. (Nasionale Pers, beperk.) **(Vorig bericht 3662 F.)**
(Red. K. H. A.)

I. **ENGELAND. — Een verklaring van Sir John Simon in zake Sovjet-Rusland. —**
Sir John Simon heeft op 14 April namens de regeering het debat in het Lagerhuis besloten met een uitvoerige verklaring nopens het overleg met Rusland. Hij maakte het daarbij duidelijk, dat de regeering in geen enkel opzicht den wensch koesterde de Sovjet-Unie uit te sluiten van het stelsel tegen de agressie, dat Engeland en Frankrijk bezig zijn op te bouwen.
In antwoord op de vraag van Dalton (arb.p.) of de regeering te eeniger tijd aan Rusland een definitief militair verbond tusschen Frankrijk, de Sovjet-Unie en Engeland had vooorgesteld, zei Simon, dat er van Engelschen kant in beginsel geen bezwaar tegen zulk een voorstel bestond. Deze dingen, zoo ging hij voort, zijn niet altijd zoo eenvoudig als zij kunnen schijnen, maar, wat ook de doeltreffendste weg moge zijn om de krachten des vredes te organiseeren, dien weg wenscht de regeering in te slaan.
(Times - N. R. Crt.) **(V. b. Sir John Simon 3489 A.)**

K. **AMSTERDAM. — Leening van ƒ 5.000.000. —**
Ten einde te zijner tijd te kunnen voorzien in de behoeften der gemeentekas stellen B. en W. van Amsterdam den raad der gemeente voor, drie leeningen aan te gaan tot een gezamenlijk bedrag van ƒ 5.000.000, n.l.: bij de Rijkspostspaarbank tot een bedrag van ƒ 3.000.000 en bij de Rijksverzekeringsbank en de Indische Pensioenfondsen te 's-Gravenhage elk tot een bedrag van ƒ 100.000. Rente, koers, tijdstip en voorwaarden worden nader bepaald. Te beginnen met 1940 zal telken jare op de leening 1/40 worden afgelost.
De rente zal worden betaald in halfjaarlijksche termijnen, waarvan de eerste verschijnt op 1 Januari 1940. De gemeente behoudt zich de bevoegdheid voor, op den jaarlijkschen aflossingsdag tot algeheele of versterkte aflossing van de leeningen over te gaan,

met inachtneming van een opzeggingstermijn van drie maanden. Indien van deze bevoegdheid binnen 5 jaren na het sluiten van de leening wordt gebruik gemaakt, zal die aflossing geschieden tegen 101%. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 2539 E.)**

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van den dienstplicht. - Verlenging van den eersten oefentijd tot hoogstens twee jaar. —**
Verschenen is op 18 April een ontwerp van wet houdende wijziging van de Dienstplichtwet. Blijkens de memorie van toelichting is het doel van het wetsvoorstel:

1. Voorzieningen te treffen omtrent de sterkte van in werkelijken dienst zijnde dienstplichtigen;

2. Den duur der eerste oefening van de dienstplichtigen, bestemd voor den dienst bij de marine-kustwacht, te verlengen;

3. Den duur der herhalingsoefeningen te verlengen;

4. Een aanvullende bepaling vast te stellen met betrekking tot dienstplichtigen, die in opleiding zijn genomen tot reserve-officier bij de zeemacht.

Het tweede lid luidt:

Voor elk der in het eerste lid bedoelde groepen van dienstplichtigen kan de duur der eerste oefening tot ten hoogste twee jaar worden verlengd. De dienstplichtigen, voor wie de duur der eerste oefening niet is verlengd, kunnen, onverminderd de uit andere bepalingen voortvloeiende verplichtingen, worden verplicht alsnog werkelijken dienst te vervullen uiterlijk tot het tijdstip, tot hetwelk de eerste oefening had kunnen worden verlengd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Dienstplicht 3193 A.)

B. **EIRE. — De Valera verklaart: „Ierland wil neutraal blijven". —**
De Valera hield op 16 April in Ennis (graafschap Clare) een rede over den internationalen toestand, waarin hij de houding van zijn land in geval van oorlog uiteenzette. Het schijnt, zoo zeide De Valera, dat alleen de voorzienigheid Europa van een oorlog, die nog verschrikkelijker dan de laatste zou zijn, kan redden. De tijd van accoorden gelijk het Kellogg-pact is voorbij. De internationale verhoudingen worden nog slechts door de kracht bepaald. Maar is het te laat, zoo vroeg De Valera, dat de honderden millioenen, die niet den minsten lust hebben elkaar te dooden, er op aandringen dat er een internationale conferentie, die anders toch noodzakelijkerwijze na den oorlog gehouden zou moeten worden, reeds zou mogen plaats vinden vóór de oorlog is uitgebroken? Is het mogelijk, dat de voorstellen van Roosevelt verworpen worden?
Vervolgens weidde De Valera uit over de noodzakelijkheid voor zijn land, om maatregelen tot eventueele verdediging te nemen. „Het verlangen van het Ierlsche volk en van de Ierlsche regeering is, den oorlog af te wenden van zijn land.
Het doel van de regeeringspolitiek is onze neutraliteit in geval van een conflict te handhaven. Het eenige en meest geschikte middel om dit te bereiken is, niemand hoop te geven, dat het ons ongestraft kan aanvallen of ons grondgebied schenden."
In de lijn van deze politiek kondigde De Valera de maatregelen aan, die in den loop van de volgende week genomen zullen worden om de recruteering van eenige duizenden vrijwilligers mogelijk te maken.
Ten slotte betuigde hij, dat de regeering haar taak van hereeniging der twee Ierlanden onvermoeid zal voortzetten.
(Times) **(Vor. ber. De Valera 3516 B.)**

C. **ENGELAND. — Premier Neville Chamberlains verklaring in zake de defensie van Nederland, Zwitserland en Denemarken. —**
Tijdens het op 18 April gehouden debat in het Lagerhuis is ook de positie van Nederland ter sprake gekomen. Op een vraag van een der leden, of Engeland eenige verplichting op zich had genomen om Nederland, Zwitserland en Denemarken te helpen, in geval deze landen mochten worden aangevallen, heeft Chamberlain geantwoord, dat de Britsche regeering geen nauwkeurig omschreven verplichtingen heeft met deze landen.
De eerste minister voegde hieraan toe, dat hij het niet noodig achtte nogmaals te wijzen op het belang, dat de Britsche regeering heeft bij de handhaving van de onafhankelijkheid van deze landen. (Times)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3746 C.)

20 APRIL 1939

D. **BELGIE. — Verkiezing der provinciale senatoren.**
Op 12 April is door de provinciale staten overgegaan tot de verkiezing van 44 z.g. provinciale senatoren. Hoewel de samenstelling van de provinciale staten sedert 1936 onveranderd is gebleven, hebben zich toch bij deze verkiezingen in verschillende provincies eenige lichte wijzigingen voorgedaan. De totale cijfers voor alle provincies samen blijven echter dezelfde als vroeger. De socialisten verloren 1 zetel in de provincie Luxemburg, doch wonnen een andere terug in de provincie Brabant. De katholieken verliezen twee zetels in Brabant en Luik, zij winnen er 2 in Limburg en Luxemburg. Voor de liberalen ging een zetel verloren in de provincie Luxemburg, maar zij wonnen er een terug in de provincie Luik.
Alles bij elkaar is het aantal provinciale senatoren dus gebleven wat het was d. w. z. 17 socialisten, 15 katholieken, 6 liberalen, 3 Vlaamsch-nationalisten en 3 rexisten. Zonder de 22 door den senaat zelf nog aan te duiden gecoöpteerde leden, is de stand van de verschillende partijen in dit wetgevende lichaam thans als volgt: katholieken 38 direct verkozen senatoren plus 15 provinciale senatoren, totaal 53, winst 4 zetels; socialisten: 35 direct verkozen senatoren, 17 provinciale senatoren, samen 52, verlies 4 zetels; liberalen: 16 direct verkozen senatoren, 6 provinciale senatoren, totaal 22, winst 5 zetels; Vlaamsch-nationalisten: 8 direct verkozen senatoren, 3 provinciale senatoren, totaal 11, winst 3 zetels; rexisten: 1 direct verkozen senator, 3 provinciale senatoren, totaal 4, verlies 7 zetels; communisten: 3 direct verkozen senatoren, 0 provinciale senatoren, totaal 3, verlies 1 zetel. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Verkiezingen 3729 B.)

E. **MANDSJOEKWO. — Een vloot wordt gebouwd. —**
De hoofdredacteur van het blad Japan Chronicle, Kennard, heeft te Hsinking een onderhoud gehad met den minister-president van Mandsjoekwo, Tsjang Tsjing Hoei, die hem mededeelde, dat Mandsjoekwo besloten heeft een eigen vloot te bouwen, waartoe op het oogenblik de tonnagekwestie bestudeerd wordt. Wij zijn zelfs voornemens slagschepen en kruisers te bouwen, aldus Tsjang Tsjing Hoei.
Gevraagd naar den toestand aan de Sovjet-grens, zeide Tsjang, dat, hoewel zich nog steeds incidenten voordoen, Moskou de situatie niet op de spits schijnt te willen drijven. Sedert den strijd van verleden jaar Augustus om den heuvel van Tsjangkoefeng, is onze positie verbeterd. De strijd beteekende een beslissende nederlaag voor de Sovjets en Moskou schijnt te hebben ingezien, dat het niet loont, een agressieve politiek bij de grens van Mandsjoekwo te voeren. Wij juichen het Japansche kolonisatieplan in Mandsjoekwo toe, zoo besloot Tsjang, en zien ook gaarne boeren uit China hierheen komen. (Domei)

F. **BELGIE. — Pierlot's nieuwste Kabinet. —**
Na de verkiezingen van Kamer en Senaat van 2 April heeft Pierlot, als Kabinetsformateur op 17 April het nieuwe kabinet als volgt samengesteld:
Eerste minister zonder portefeuille, Pierlot (kath.); Landbouw: d'Aspremont-Lynden (kath.); Verkeerswezen; P.T.T. en Radio: Marck (kath.); Economische Zaken en Middenstand: Sap (kath.); Koloniën: De Vleeschauwer (kath.); Buitenlandsche Zaken (ad interim) en Justitie: Soudan (soc.); Volksgezondheid: Eekelers (soc.); Arbeid en Sociale Zaken: Wauters (soc.); Werkverschaffing en Werkloosheidszorg: een Waalsche socialistische persoonlijkheid, wiens naam nog niet bekend is; Openbare Werken: Vanderpoorten (lib.); Binnenlandsche Zaken: Devèze (lib.); Minister zonder portefeuille: Paul Emile Janson (lib.); Als deskundigen nemen in het ministerie zitting: Onderwijs: Duesberg; Financiën: Gutt; Defensie: Denis.
Deze drie-partijen regeering (Katholieken, socialisten en liberalen) werd door de Belgische arbeiderspartij niet geaccepteerd.
Het congres der Belgische Arbeiderspartij, dat op 17 April plaats had, verwierp met 310.000 stemmen tegen 240.000 stemmen en 15.000 onthoudingen de deelneming van de Belgische Arbeiderspartij aan de regeering.
De socialistische ministers traden daarop uit het kabinet.
De kabinetsformateur, Pierlot, is er op 18 April in geslaagd, een ministerie samen te stellen, dat uit vertegenwoordigers der katholieken en liberalen bestaat.

De samenstelling is als volgt:
Buitenlandsche Zaken: Pierlot, tevens premier (kath.).
Economische Zaken: G. Sap (kath.).
Verkeerswezen: Marck (kath.).
Koloniën: De Vleeschauwer (kath.).
Landbouw: graaf d'Aspremont Lynden (kath.).
Arbeid en Soc. Voorzorg: Delfosse (kath.).
Binnenlandsche Zaken: Devèze (lib.).
Justitie: P. E. Janson (lib.).
Openbare Werken: Vanderpoorten (lib.).
Openbare Gezondheid: M. H. Jaspar (lib.).
Onderwijs: Duesberg.
Financiën: Gutt.
Defensie: luit.-gen. Denis.
De nieuwe ministers hebben zich in den loop van den dag naar het paleis begeven, waar zij in handen van koning Leopold den eed hebben afgelegd.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 3687 F.; Pierlot 3687 F.)**

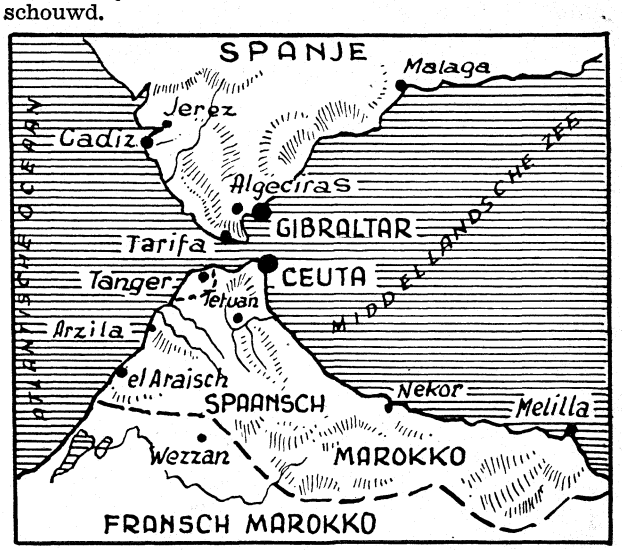
A. **ENGELAND. — Defensiebegrootingen der Dominions. —**
Naar aanleiding van een vraag van den arbeidersafgevaardigde Day heeft Inskip, minister voor de Dominions, op 28 Maart mededeelingen gedaan over de bedragen, die de Dominions aan defensie besteden. Canada heeft voor 1939-'40 een defensiebegrooting van $ 63.450.000, Australië een van £ 26 millioen. De uitgaven van Zuid-Afrika en Nieuw-Zeeland zijn nog niet bekend. Het totaal der militaire uitgaven van Nieuw-Zeeland zal zeker £ 3 millioen bedragen, hetgeen een millioen pond meer is dan het vorige jaar. (Times) **(Vorig bericht 3586 D.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Franz von Papen Ambassadeur te Ankara (Turkije). —**
Adolf Hitler heeft op 18 Maart Franz von Papen, den vroegeren gezant te Weenen, tot ambassadeur te Ankara benoemd. Von Papen is reeds naar Turkije vertrokken. In 1917 was de toenmalige majoor von Papen chef van den Generalen Staf van het vierde Turksche leger onder bevel van Liman von Sanders.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Diplomatie 3627 A.; Von Papen 3141 H.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Evangelische Kerk en het nationaal-socialisme. - Communiqué. —**
Het officieele orgaan van de Duitsche evangelische kerk publiceert een communiqué betreffende een „gemeenschapsarbeid van leiders der landskerken".
Daarin wordt kennis genomen van een verklaring, waarin evangelische predikanten en leeken voor gemeenschappelijken arbeid zich aaneengesloten hebben. In deze verklaring worden de volgende beginselen opgesteld:
1. Iedere boven den staat uitgaande kerkelijke organisatie van Roomsch Katholieke of wereldprotestantsche bestempeling is een politieke ontaarding van het Christendom. Waarachtig Christelijk geloof ontplooit zich slechts vruchtbaar binnen de gegeven ordeningen der schepping.
2. Het Christelijk geloof vormt de onoverbrugbare religieuze tegenstelling tot het Jodendom.
3. De strijd van het nationaal-socialisme tegen iedere politieke aanspraak op de macht der kerken, zijn strijd om een wereldopvatting, die in overeenstemming is met den aard van het Duitsche volk, zijn ten opzichte van de wereldopvattingspolitiek een voortzetting en voltooiing van het werk, dat de Duitsche reformator Martin Luther is begonnen. Met het in dezen strijd nieuw gewonnen, echte onderscheid van politiek, wereldopvatting en religie, wordt echter van zelf ook het ware begrip van het Christelijk geloof weer levend.
4. Voorwaarde voor een eerlijken religieuzen strijd om groei en uitbreiding van een waar Christelijk geloof in het Duitsche volk, is orde en verdraagzaamheid binnen de bestaande kerken. De leiders der landskerken, die dit document hebben onderteekend, geven uitdrukking aan hun vastbeslotenheid om met volledige handhaving van de religieuze verdraagzaamheid hun geheele kerkelijke arbeid te verrichten in overeenstemming met deze beginselen.
Het communiqué is onderteekend door den president van den evangelischen opperkerkeraad, dr. Werner, en door de leiders der landeskerken van de Evangelisch-Luthersche kerken in Saksen, Nassau-Hessen, Sleeswijk-Holstein, Thüringen, Oldenburg, Lübeck, Mecklenburg, de vereenigde Protestantsch—Evangelisch—Christelijke kerk van de Pfalz, de Evangelische Landskerk van Anhalt en de Evangelische kerk in Oostenrijk. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Evangelische Kerkenbond 3656 G.)

21 APRIL 1939

D. **VLOOTVERHOUDINGEN IN DE MIDDELLANDSCHE ZEE. — Duitsche schepen onderweg naar de Spaansche wateren, Fransche eenheden te Gibraltar, Engelsche vloot bij Malta. —**
Het Duitsche eskader, dat een oefentocht van een maand in de Spaansche wateren gaat maken, heeft op 18 April '39 Kiel en Willemshaven verlaten. Het omvat twee vestzakslagschepen, twee kruisers, twee divisies torpedobooten en drie flottilles onderzeeërs.
De Fransche marine-autoriteiten hebben het noodig geacht niet minder dan zestien oorlogsschepen naar Gibraltar te zenden, waar thans slechts enkele Engelsche schepen aanwezig zijn, daar vrijwel de heele Engelsche Middellandsche Zeevloot in of bij Malta ligt.
De Fransche schepen in Gibraltar zijn: twee slagschepen van de Atlantische vloot, de „Bretagne" en de „Lorraine", drie kruisers van de Middellandsche Zeevloot, de „Marseillaise", de „Jean de Vienne" en „La Galissonière" en verder elf torpedojagers.
De beide slagschepen dateeren van de jaren 1915 en 1916, maar zijn geheel gereconstrueerd. De drie kruisers zijn nieuwe schepen, terwijl bij de torpedojagers vijf groote hyper-moderne en zeer snelle bodems zijn, die feitelijk als kleine kruisers kunnen worden beschouwd.



De „Daily Telegraph" geeft een staatje, dat wij hieronder overnemen van de maritieme krachtsverhoudingen in de Middellandsche Zee tusschen de gecombineerde vloten van Engeland en Frankrijk eenerzijds en van de as-mogendheden anderzijds. Het op 18 April vertrokken Duitsche eskader is daarbij reeds meegerekend als in de Middellandsche Zee aanwezig.

	Britsch/ Fransch	Duitsch/ Italiaansch
Slagschepen	8	2
Vestzakslagschepen	—	2
Vliegtuigmoederschip	1	—
Watervliegtuigmoederschip	1	1
Zware kruisers	10	7
Lichte kruisers	9	14
Torpedojagers	74	59
Torpedobooten	6	71
Torpedomotorbooten	6	43
Onderzeeërs	44	118

(Daily Telegraph - Le Temps - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Middellandsche Zee 3749 A.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's 50ste verjaardag. —**
Op 20 April werd de vijftigste verjaardag van Rijkskanselier Adolf Hitler met grooten luister, vooral te Berlijn, gevierd. Hitler kreeg vele geschenken o.m. een oorkonde van het eereburgerschap van Danzig.

Hij ontving vele gelukwenschen, ook van H.M. de Koningin en Koning George VI van Engeland. Adolf Hitler had vele buitenlandsche persoonlijkheden uitgenoodigd o.a. ministers, generaals of diplomaten uit Italië, Hongarije, Bolivia, Brazilië, Denemarken, Estland, Finland, Griekenland, Joego-Slavië, Letland, Litauen, Noorwegen, Portugal, Spanje, Roemenië, Zweden, Siam, Turkije en Slowakije.
Frankrijk en de Ver. Staten hebben op vertegenwoordiging geen prijs gesteld.
Er moet op worden gewezen, dat deze eeregasten persoonlijk en niet in alle gevallen als officieele vertegenwoordigers van hun land waren uitgenoodigd en dat Berlijn zich blijkbaar in hoofdzaak tot hooge militaire pesoonlijkheden had gericht.
(Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Hitler 3728 B.)

A. **ITALIE. — Mussolini's radio-rede te Rome. - „De as wil geen oorlog". - „Vrede met gerechtigheid". —**
Mussolini heeft op 20 April een radiorede gehouden, in verband met de tentoonstelling, welke in 1942 te Rome zal worden gehouden. De rede van Mussolini was zeer kalm.
Hij verklaarde, dat de bewering, dat de as oorlog wil, geheel onjuist is. De as wil vrede en samenwerking en daarom is het gemakkelijk de paniekzaaiers tot zwijgen te brengen. Onze leus is „vrede met gerechtigheid". De bijeenkomst van vandaag, zoo zei de Duce verder, is het begin van een groote mobilisatie. Ik hoop, dat hysterische lieden over de grenzen hierdoor niet verschrikt zullen worden, aangezien het een burgerlijke mobilisatie van arbeiders is. Met het aanvaarden van de uitnoodiging deel te nemen aan de tentoonstelling van 1942 hebben vele landen getoond gelijke vredelievende denkbeelden te hebben als wijzelf. Een verschrikkelijke geografische pyramide is opgebouwd door menschen, die niet het minste begrip hebben van de Europeesche zaken.
Doelende op de voorstellen van Roosevelt tot een internationale conferentie, zei Mussolini, dat hoe meer menschen deelnemen aan een conferentie, des te minder kans op succes bestaat. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3724 E.)

B. **BELGIE. — Frans van Cauwelaert tot voorzitter van de Kamer benoemd. —**
De katholieke staatsminister, mr. dr. Frans van Cauwelaert, werd heden in de Kamer na drie stemmingen gekozen tot voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Van Cauwelaert bekwam in laatste instantie 78 stemmen tegen 73 aan den socialist Huysmans, die voorzitter was tot voor de parlementsontbinding. (De Maasbode)
(Vor. ber. Van Cauwelaert 3102 F.)

C. **ITALIE. — Luitenant-generaal voor Albanië benoemd. —**
Tot vertegenwoordiger van den Koning van Italië in Albanië is benoemd Jacomini, tot dusver Italiaansch gezant te Tirana. Hij krijgt den titel luitenant-generaal. (Stefani) **(Vorig bericht 3751 C.)**

D. **SPANJE. — Oude republikeinsche vloot naar Cadiz. - Spaansche buitenlandsche schuld. - Vluchtelingen. - Kunstwerken te Genève. - Aantal dooden in den burgeroorlog. - Niet-inmengingscommissie ontbonden. —**
Republikeinsche vloot. — De oude republikeinsche vloot, welke naar Bizerta was gevlucht, is de haven van Cadiz binnengeloopen, waar zij door de autoriteiten en een juichende menigte werd verwelkomd.
De Spaansche buitenlandsche schulden. - Betaling als voor 18 Juli 1936. — In de staatscourant wordt een decreet van den minister van Financiën gepubliceerd, dat bepaalt, dat met ingang van 1 April '39 de rente van de buitenlandsche schuld zal worden betaald met geen andere formaliteiten dan werden geëischt door de regeering van vóór 18 Juli 1936.
De noodzakelijke deviezen zullen ter beschikking worden gesteld van de agentschappen van de Spaansche banken in het buitenland.
Vluchtelingen. — Er bevinden zich nog steeds 150.000 Spaansche vluchtelingen in Frankrijk.
Kunstwerken. — Het secretariaat van den Volkenbond deelt mede, dat de secretaris-generaal, Avenol, aan markies Daycinema, Spaansch gezant te Bern, de Spaansche kunstschatten, die na de verovering van Catalonië aan de zorg van den Volkenbond waren toevertrouwd, heeft overgedragen. Zij worden te Genève tentoongesteld.
Aantal dooden in den burgeroorlog. — Naar verluidt zouden aan beide zijden ongeveer 1.200.000 menschen gedood zijn, waarvan 450.000 militairen en 750.000 burgers.
Niet-inmengingscommissie. — De niet-inmengingscommissie is op 19 April '39 ontbonden.
(Agence Belga - Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3745 G.)

E. **NEDERLAND. — Verkiezing voor de Provinciale Staten van 19 April 1939. —**
Totaal aantal verkregen stemmen en percentage van alle provinciën.

	Prov. Staten 1939		Tweede Kamer 1937		Prov. Staten 1935		ZETELS	
Geldige stemmen . .	4.112.802	pCt.	4.058.077	pCt.	3.710.340	pCt.	1939 nieuw 590	1935 oud 590
R.K. Staatspartij . .	1.228.005	29.86	1.170.431	28.84	1.030.206	27.77	186	175
S.D.A.P.	877.897	21.35	890.661	21.95	782.451	21.09	124	126
Anti-Rev. Partij . . .	519.498	12.63	665.501	16.40	421.174	11.35	82	75
Christ.-Hist. Unie . .	405.648	9.86	302.829	7.46	343.766	9.26	63	61
Vrijz. Dem. Bond . .	276.295	6.72	239.502	5.90	156.206	4.21	39	28
Liberale Staatspartij .	256.031	6.23	160.260	3.95	226.935	6.12	35	33
N.S.B.	159.872	3.89	171.137	4.22	294.596	7.94	21	44
Communistische Partij.	132.738	3.23	136.026	3.35	127.603	3.44	12	12
Christ. Dem. Unie . .	84.788	2.06	85.004	2.09	67.258	1.81	12	10
Staatk. Geref. Partij .	84.643	2.06	78.619	1.94	93.961	2.53	10	13
Rev. Soc. Arb. Partij .	37.898	0.92	32.846	0.80	51.600	1.39	2	4
Actie-Bouwman . . .	12.524	0.30	21.192	0.52	—	—	1	—
Troelstra-beweging . .	11.324	0.28	—	—	—	—	2	—
Herv. Geref. Staatsp. .	11.148	0.27	24.543	0.60	22.511	0.61	—	1
Christ. Nat. Actie . .	6.829	0.17	20.486	0.50	493	0.01	—	—
Bolsjewiki	634	0.01	—	—	—	—	—	—
Kath. Dem. Partij . .	—	—	27.665	0.68	57.326	1.54	—	—
Andere Partijen . . .	7.021	0.16	31.375	—	34.254	—	1	8

De uitslag der Statenverkiezingen in het geheele land.

Partijen	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Utrecht	Gelderland	Overijssel	Drente	Friesland	Groningen	Aantal stemmen
R.K. Staatspartij . .												
1939	182.327	191.218	23.419	345.597	198.995	59.289	129.855	69.119	5.129	13.053	10.004	1.228.005
1935	151.557	154.933	19.228	293.940	161.627	48.269	118.898	56.569	4.067	12.102	8.981	1.030.206
S. D. A. P.												
1939	223.644	283.083	18.345	33.613	18.047	49.121	76.673	54.037	24.983	38.266	58.065	877.897
1935	200.457	241.418	16.908	28.534	14.167	42.508	70.109	48.574	22.654	46.478	50.639	782.451
A.-R. Partij												
1939	88.391	160.935	20.951	13.305	1.773	43.151	49.653	33.257	19.295	47.183	41.604	519.498
1935	62.513	123.984	20.294	12.640	4.110	31.503	40.414	27.817	16.741	42.520	38.638	421.174
Chr.-Hist. Unie . . .												
1939	58.324	102.734	23.580	13.640	3.581	27.894	71.917	37.712	13.170	36.473	16.623	405.648
1935	48.936	94.097	19.783	11.557	—	21.805	55.031	31.148	10.918	33.663	16.825	343.766
Vrijz. Dem. Bond .												
1939	78.800	67.350	8.524	*)	*)	11.016	23.394	18.872	12.920	29.348	19.810	276.295
1935	45.929	20.700	6.181	3.067	1.637	4.594	13.995	11.788	9.232	22.582	16.500	156.206
Lib. Staatspartij . .												
1939	59.672	80.261	13.637	*10.967	* 1.555	14.264	30.878	15.342	14.295	8.100	13.321	256.031
1935	54.706	77.523	12.408	5.144	—	11.933	24.829	13.193	8.371	7.786	11.047	226.935
N. S. B.												
1939	43.053	39.643	2.687	6.556	12.637	8.423	16.346	10.318	8.612	2.781	8.816	159.872
1935	72.843	81.263	6.556	11.430	25.620	18.795	30.094	15.672	10.474	6.056	15.795	294.596
Comm. Partij												
1939	70.039	31.104	—	—	—	3.348	3.912	6.452	1.806	6.486	9.591	132.738
1935	62.257	30.752	—	1.626	2.103	2.337	5.111	5.661	2.137	6.690	8.938	127.603
Chr. Dem. Unie . .												
1939	17.861	8.417	—	—	—	3.059	4.361	11.910	3.441	14.604	21.135	84.788
1935	17.317	6.869	—	—	—	2.375	5.210	9.991	2.408	10.334	12.754	67.258
Staatk. Geref. Partij												
1939	3.859	40.301	10.619	1.860	—	8.855	10.618	7.514	—	1.017	—	84.643
1935	4.582	46.346	10.906	1.956	—	9.088	12.060	7.268	—	1.537	—	93.961
Overige Partijen . .												
1939	15.815	34.785	2.020	4.791	2.436	527	7.336	3.391	922	10.524	4.840	87.387
1935	36.388	45.816	3.808	20.479	9.970	4.511	11.588	16.195	6.580	3.468	7.555	166.184
Totaal												
1939	841.785	1.039.831	123.782	430.329	239.024	228.947	424.963	267.924	104.573	207.835	203.809	4.112.802
1935	757.485	923.701	116.073	390.373	219.234	197.718	387.339	243.876	93.582	193.216	187.662	3.710.340

De zetelverdeeling.

Partijen	Noord-Holland		Zuid-Holland		Zeeland		Noord-Brabant		Limburg		Utrecht		Gelderland		Overijssel		Drente		Friesland		Groningen		Geheele land	
	1935	'39	1935	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39
R.K. Staatspartij . .	16	18	14	16	7	8	51	53	37	40	11	12	21	20	12	13	1	1	3	3	2	2	175	186
S. D. A. P.	22	22	23	24	6	6	5	5	3	3	9	10	12	12	10	10	10	9	13	10	13	13	126	124
A.-R. Partij	6	8	11	14	7	7	2	2	—	—	7	8	7	8	6	6	7	7	12	12	10	†10	75	82
Chr.-Hist. Unie . . .	5	5	9	8	8	8	2	2	—	—	5	5	9	11	6	7	4	5	9	9	4	3	61	63
Vrijz. Dem. Bond .	5	7	2	5	2	3	—	—	—	—	1	2	2	3	2	3	4	4	6	8	4	4	28	39
Lib. Staatspartij . .	6	5	7	6	5	5	—	*1	—	—	2	2	4	4	2	2	3	5	2	2	2	3	33	35
N. S. B.	7	4	7	3	2	1	2	1	5	2	4	1	5	2	3	2	4	3	1	—	4	2	44	21
Comm. Partij	6	6	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2	2	12	12
Chr. Dem. Unie . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	3	3	3	5	10	12
Staatk Geref. Partij	—	—	4	3	4	4	—	—	—	—	2	1	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	13	10
R. S. A. P.	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	2
Herv. Ger. Staatsp.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Chr. Nat. Actie . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Troelstra-bew. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Lijst-Bauwens . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Recht en Vrijheid . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
Overige Partijen . .	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	6	1
Totaal	77	77	82	82	42	42	64	64	45	45	41	41	62	62	47	47	35	35	50	50	45	45	590	590

*) Gecombineerd met Vrijz. Dem. Bond.

†) Daar de voorloopige gemiddelden van A.-R. en C.-H. Unie slechts 6 punten verschillen, is het mogelijk, dat bij de officieele telling aan de A.-R. Partij 9 en aan de C.-H. Unie 4 zetels zullen worden toegekend.

(Vorig bericht 1775 C.)

A. **MEVROUW THEO MANN-BOUWMEESTER OVERLEDEN. —**
Op 18 April '39 is in haar woning te Amsterdam, op den dag van haar 89sten verjaardag, overleden mevrouw Theo Mann-Bouwmeester. Toen men haar vroeg wilde wekken, bleek zij kort tevoren reeds te zijn overleden.
Mevrouw Mann-Bouwmeester werd te Zutphen geboren. Haar vroege jeugd bracht zij door bij haar grootouders, bij wie zij bleef tot zij acht jaar was. Sedert den dood van haar grootmoeder (deze stierf toen zij acht jaar oud was), speelde het kind geregeld mee in het gezelschap van haar vader. Haar eerste optreden was in „Gabrielle", daarna volgde „De Blinde en zijn Geneesheer". Ten slotte kreeg zij geregeld kinderrollen, tot zij als meisje van 15 jaar debuteerde onder directie van Bamberg, aan wiens gezelschap ook haar broer, Louis, verbonden was.
In 1866 teekende mevrouw Mann-Bouwmeester haar eerste contract. Met voornoemd gezelschap ging zij naar Amsterdam en het volgend jaar trok men naar Rotterdam, waar het ensemble zich vestigde in de „Kleine Comedie" aan den Coolsingel.
In 1868 trad zij in het huwelijk met den musicus Frenkel, die enkele jaar later overleed, juist in de dagen, waarin zij te zamen een nieuw contract zouden beginnen onder directie van Boaz, Judels en Bouwmeester.
Nu volgden voor mevrouw Mann-Bouwmeester moeilijke jaren, waarin zij hard moest werken om haar vier kinderen groot te brengen. In de zes jaren, dat zij bij Boas, Judels en Bouwmeester was verbonden, heeft zij veel naam gemaakt en ook heel wat gespeeld en gezongen. Zij trad toen op in zangspelen als „Matse van de Waterleiding", „Dochter van den Millionnair", „De Koerier van Lyon", „De Twee Weezen" enz. In 1879 werd dit gezelschap ontbonden daar Judels stil ging leven en Louis Bouwmeester overging naar het „Nederlandsch Tooneel".
Mevrouw Mann-Bouwmeester kreeg toen een engagement bij het nieuwe operette-gezelschap van Prot, waar zij de hoofdrollen in de operette vervulde. Dit gezelschap bleef gedurende een zomerseizoen in de „Variété" spelen en ging vervolgens over naar den nieuwen Frascati-Schouwburg, welke werd ingewijd met de opvoering van „De Klokken van Corneville", waarin mevrouw Frenkel-Bouwmeester als „Germaine" optrad.
Haar grootste successen oogstte mevrouw Mann-Bouwmeester echter met haar optreden in het „Grand Theatre", waar zij onder directie van Van Lier in 1882 haar roemrijken tijd aanving en waar zij de groote rollen van het Fransche repertoire speelde, w.o. „Frou-Frou", „Fedorah", „Marguerite Gauthier", „Prinses van Bagdad" enz.
Reeds als kind had mevrouw Mann-Bouwmeester mevrouw Beersman de rol van de beroemde „Marguerite" zien vertolken. Dit had zulk een indruk op haar gemaakt, dat het haar grootste ideaal bleef ook eenmaal deze rol te mogen vertolken.
Na drie jaar ging mevrouw Mann-Bouwmeester over naar het „Nederlandsch Tooneel". Door Koning Willem III werd zij in die jaren vereerd met de gouden medaille voor Verdienste. In 1894 speelde zij voor het eerst „Madame Sans Gêne" met haar broer Louis als Napoleon. In 1907 vierde zij haar 40-jarig tooneeljubileum o.a. met een door den Nederl. Kunstenaarskring georganiseerde tentoonstelling, welke speciaal betrekking had op het kunstenaarsleven van Mann-Bouwmeester.
In 1915 werd mevrouw Mann-Bouwmeester aan de Amsterdamsche Tooneelschool verbonden als leerares, waar zij ook op paedagogisch gebied blijk gaf van groote talenten. Bij haar gouden jubileum in 1917 is mevrouw Mann-Bouwmeester op de grootste en meest hartelijke wijze gehuldigd. In een open gala-rijtuig, omringd door een eerewacht, reed zij door de straten van de hoofdstad en heel de bevolking huldigde haar als de grootste actrice van Nederland. Ook bij haar 70sten verjaardag, in 1920, werd zij geëerd, vooral door de oudere collega's. In dat jaar nam zij tevens afscheid van het tooneelgezelschap, dat zich noemde „Het Nederlandsch Tooneel", welk gezelschap toen tevens werd ontbonden, omdat de belangstelling, door het publiek tot dan toe aan den dag gelegd voor dit ensemble, toch hoofdzakelijk gold de persoon van de groote actrice Mann-Bouwmeester.

Na haar afscheid van het „Nederlandsch Tooneel" verbond zij zich aan het ensemble van Cor Ruys, en ging een tournée maken. In 1926 nam Mann-Bouwmeester voor goed afscheid van het tooneel met de opvoering van „Het Kind der Liefde" van Bataille, waarbij de actrice werd benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau, haar persoonlijk door minister Waszink overhandigd. Op indrukwekkende wijze is haar toen door geheel Nederland hulde en dank gebracht voor al hetgeen zij gedurende haar lange tooneelloopbaan het publiek had geboden. En deze huldiging was zeker op haar plaats, want Mann-Bouwmeester's geheele leven is een aaneenschakeling van welverdiend succes en hard werken geweest.
Bij de viering van haar 80sten verjaardag in 1930 werd haar opnieuw door de Amsterdammers een hulde gebracht. In het „Carlton Hotel" werd op haar verjaardag een receptie gehouden, terwijl de actrice des avonds een feestmaaltijd werd aangeboden, waaraan buiten de autoriteiten ook vele artisten aanzaten.
Bij de viering van haar 40-jarig tooneel-jubileum ontving mevr. Mann-Bouwmeester o.a. een kostbaren ring, welke van de Amsterdamsche burgerij afkomstig was (zie pag. 1204 A). Deze ring, genaamd de „Mann-Bouwmeester-ring", is op zeer bijzondere wijze gegraveerd en draagt aan de binnenzijde den naam van de actrice. In de oorkonde, welke bij den ring vergezeld ging, stond geschreven, dat mevr. Mann-Bouwmeester het kleinood bij of voor haar overlijden zou overhandigen aan de actrice, welke zij de grootste en meest begaafde van Nederland achtte. Den ring gaf mevrouw Mann-Bouwmeester in Maart 1934 ten geschenke aan mevrouw Else Mauhs, die door Mann-Bouwmeester als de meest begaafde Nederlandsche actrice wordt erkend.

Met Theo Mann-Bouwmeester gaat een der allergrootsten heen uit een vorige tooneelperiode. Haar creaties zijn voor hen, die ze zagen, onvergetelijk en voor een jonger geslacht was zij het nog levend symbool van een bloeitijdperk, waarin verscheidene groote figuren op het Nederlandsch Tooneel verschenen. Tot in haar hoogen ouderdom is mevr. Mann-Bouwmeester „fit" van geest en lichaam gebleven en bij plechtige gebeurtenissen in de tooneelwereld was zij een graag geziene gast. In die wereld zal haar naam steeds met eerbied worden genoemd als die van een begenadigd kunstenares, die haar kunst diende met den vollen inzet van eigen persoonlijkheid. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Theo Mann-Bouwmeester Ring 1204 A.)

22 APRIL 1939

B. **ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain - Wijzigingen. —**
Officieel wordt medegedeeld, dat de volgende wijzigingen in het Britsche ministerie zijn aangebracht:
Kapitein Euan Wallace, minister van Verkeer en lid van het kabinet.
Kapitein Crookshanks, financieel secretaris der Schatkist, als opvolger van Wallace.
Georges Lloyd, minister van Mijnwezen, als opvolger van Crookshanks.
Kapitein O'Peake, onderstaatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, als opvolger van Lloyd.
Dr. Leslie Burgin is benoemd tot minister van Bevoorrading. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet 3636 B.)**

C. **ENGELAND. — Lord Halifax' verklaring in het Hoogerhuis - Gevaar voor de Britsche Koopvaarders - Geen ongerustheid in zake troepenbeweging in Spanje.**
De opmerkingen van verschillende sprekers in het Hoogerhuis zijn door minister Halifax beantwoord. Strabolgi had gezegd, dat er gevaar kan bestaan voor een plotselingen aanval op Britsche koopvaarders op alle zeeën. Halifax verklaarde, dat deze aangelegenheid de volle aandacht der regeering heeft. Ten aanzien van de geruchten over troepenbewegingen in Spanje zeide de minister, dat men heeft te doen met een demobilisatie van het Spaansche leger, zoodat een groot deel der troepenbewegingen natuurlijk zijn. Er behoeft geen ongerustheid te bestaan. Op grond van de ontvangen inlichtingen behoeft niet al te veel geloof te worden gehecht aan de geruchten over den aanleg van versterkingen door Duitschers bij de Fransche grens in Spanje. (Times)
(Vor. ber. Lord Halifax 3730 C.)

A. **De 100-jarige Onafhankelijkheid. - Eenige grepen uit de geschiedenis. —**

Het Groot-Hertogdom Luxemburg heeft op 22 April 1939 zijn honderdjarige onafhankelijkheid gevierd met een plechtige bijeenkomst in de Kamer van Afgevaardigden, in welke bijeenkomst de Groot-Hertogin Charlotte een redevoering heeft uitgesproken.

De Groot-Hertogin begon met erop te wijzen, dat het Groot-Hertogdom het bewijs van zijn vitale eigenaard en van zijn recht op een onafhankelijk voortbestaan heeft geleverd, waarna zij aldus vervolgde: „In deze gelukkige ontwikkeling van de welvaart des lands, hebben wij een schuld van dankbaarheid op ons geladen, waarvan het ons past ons vandaag te moeten kwijten, en wel jegens de nagedachtenis der Koningen/Groot-Hertogen van het Huis Oranje-Nassau, jegens mijn verheven grootvader, mijn geliefden vader, mijn beminde zuster, wien het allen ter harte is gegaan, de rechten van het land te bewaren, en zijn vooruitgang met alle te hunner beschikking staande middelen te bevorderen."

Na herinnerd te hebben aan de bescherming, welke het Groot-Hertogdom in talrijke moeilijke omstandigheden genoten heeft van de zijde der mogendheden, welke garant staan voor de onafhankelijkheid, vernieuwde de Groot-Hertogin haar eed om haar leven te wijden aan het waarborgen van de onafhankelijkheid en van de instellingen des lands. Zij verklaarde zich te willen laten leiden door de beginselen van de grondwet, en door de voorbeelden van haar voorgangers, en op haar beurt, zoo zeide zij „Je Maintiendrai".

De Groot-Hertogin besloot haar rede aldus: „Sterk in de vaderlandslievende eenheid en in den onverzettelijken wil van al zijn kinderen, zal Luxemburg, met Gods hulp, nooit onder gaan."

De Groot-Hertogin droeg het cordon van het Grootkruis der Oranje-Nassau-orde; zij was vergezeld door Prins Felix en den troonopvolger, Groot-Hertog Jan, die eveneens, behalve het cordon van de Orde van den Eikenkroon, het cordon van het Grootkruis der Oranje-Nassau-orde droegen.

LUXEMBURG



Groot-Hertogin Charlotte van Luxemburg.

De banden met Nederland. — Nu Groot-Hertogin Charlotte op zoo treffende wijze herinnerd heeft aan de historische banden met het Huis van Oranje-Nassau, moge hier nog een enkele herinnering volgen aan de jaren, dat Nederland en Luxemburg in den vorm eener personeele Unie onder ons Vorstenhuis vereenigd waren.

Na den val van Napoleon en bij de besluiten van het Congres van Weenen in 1815, werd aan Luxemburg, dit aloude deel der zeventien Nederlanden, een bijzondere positie verleend. Het hertogdom werd tot groothertogdom verheven en als persoonlijk bezit geschonken aan Koning Willem I, als vergoeding voor het verlies des Nassausche landen. Tegelijkertijd echter werd het land in den Duitschen Bond gevoegd en kreeg de hoofdstad als bondsvesting een Duitsche bezetting. Niettemin werd het groothertogdom door Koning Willem I volgens Nederlandsche wetten als een Nederlandsche provincie bestuurd.

De Belgische opstand veranderde uit den aard der zaak dezen toestand. Terwijl, dank zij het Pruisische garnizoen, in de hoofdstad het koninklijk gezag werd bewaard, ging een deel van het land met den opstand mee. Bij het eindtractaat van 1839 bleef het oude kernland onder het gezag van den Koning-groothertog (en lid van den Duitschen Bond), terwijl het Westen bij België werd gevoegd.

In 1841 kreeg het land van Koning Willem II een grondwet, welke naar Nederlandsch voorbeeld was ontworpen. In 1848 werd, opnieuw naar Nederlandsch voorbeeld, de grondwet in liberalen zin gewijzigd. Koning Willem II heeft ook persoonlijk steeds veel voor het Groothertogdom gevoeld en heeft er herhaaldelijk geruimen tijd doorgebracht.

De krachtige politiek van Koning Willem III heeft ook in Luxemburg haar invloed doen gelden en wel sterker nog dan in Nederland. In 1850 was Prins Hendrik tot stadhouder des Konings in Luxemburg benoemd, een ambt, dat de Prins, ondanks de groote moeilijkheden er aan verbonden, tot zijn dood in 1879 heeft bekleed.

De moeilijkheden, welke een gevolg waren van den partijstrijd in het Groothertogdom, waren aanleiding tot een persoonlijk bezoek van Willem III; de grondwet werd in 1856 in conservatieven zin gewijzigd.

In 1866 werd de Duitsche Bond ontbonden en ontstond daarmede, rond de vraag wat er thans met Luxemburg moest gebeuren, de Luxemburgsche kwestie.

De strijdvraag of Luxemburg lid zou worden van den Noordduitschen Bond, neutraal zou blijven, dan wel deel zou gaan uitmaken van Frankrijk, werd door het machtswoord van Bismarck opgelost in dien zin, dat Luxemburg niet bij den Noordduitschen Bond zou worden gevoegd, maar dat Duitschland evenmin een aansluiting bij Frankrijk zou gedoogen.

Hierbij kan intusschen nog worden opgemerkt, dat ten bewijze van het feit hoezeer ook bij Willem III de wil van het volk gewicht in de schaal legde, de Koning-groothertog als één der voorwaarden voor eventueel afstand aan Frankrijk, uitdrukkelijk stelde: instemming van het volk van Luxemburg met deze verandering door een volksstemming.

In 1867 kwamen op uitnoodiging van Koning Willem III de verdragsmogendheden van 1839 te Londen bijeen en werd de nieuwe Status van Luxemburg vastgesteld. Het Groothertogdom bleef neutraal, onder den collectieven waarborg der vijf verdragsmogendheden en onder de souvereiniteit van het Huis van Oranje-Nassau.

Hiermede was nog eens opnieuw de onafhankelijkheid definitief bevestigd, zij het ook, dat eerst na den dood van Koning Willem III in November 1890, ook een einde kwam aan de personeele Unie met Nederland, en Luxemburg onder het bewind kwam van eigen vorsten uit het Nassausche Huis.

Voor de bestudeering van dit interessante deel van Luxemburgs geschiedenis verwijzen wij naar het onlangs verschenen boek van den Luxemburgschen gezant bij het Nederlandsche Hof, den heer August Collart: „Am Wege zur Unabhängigkeit Luxemburgs".

Er zijn in Luxemburg nog velerlei aanwijzingen, welke aan de historische banden met Nederland herinneren. In de hoofdstad staat op het Willemsplein een ruiterstandbeeld van Koning Willem II, en in het prachtige plantsoen op de vroegere vestingwerken, bevindt zich een gedenkteeken van Prinses Amalia, de eerste gemalin van Prins Hendrik der Nederlanden. De landsvlag vertoont nog dezelfde kleuren als de onze: rood, wit en blauw, het landswapen voert nog den gouden leeuw van Nassau en ons oude Wilhelmuslied is ook in Luxemburg niet onbekend en een der bij officieele gelegenheden gespeelde nationale liederen.

(Het Vaderland)

23 APRIL 1939

A. SCHEEPSBRANDEN. — De „Paris" van de Compagnie Générale Transatlantique verbrand en gezonken. —
Op 18 April '39 's avonds is in de haven van Le Hâvre aan boord van de „Paris" een zeer ernstige brand uitgebroken.
De „Paris", een schip van 34.569 ton en 225 meter lang, is gebouwd op de scheepswerven van St. Nazaire in 1921. Het schip behoort huis in Le Hâvre en is het eigendom van de Compagnie Générale Transatlantique.
Het schip lag gereed om naar New York te vertrekken met talrijke perosonlijkheden, die een bezoek aan de New Yorksche tentoonstelling willen gaan brengen. Bovendien waren talrijke kunstvoorwerpen, tot een waarde van 25 millioen francs aan boord gebracht, waarvoor een tweevoudige veiligheidsdienst was ingesteld.
Een later bericht meldde, dat de „Paris" is gezonken, nadat het schip op 19 April vroeg een slagzij maakte van 30 graden. De voorwerpen van waarde en vliegtuigen, welke met de „Paris" naar New York zouden worden gezonden, zijn gered.
De „Paris" was verzekerd voor 96 millioen francs.
(L'Intransigeant) **(V. b. Scheepsbranden 3255 D.)**

B. NEDERLAND. — Werklooze dienstplichtigen voor de grenstroepen. —
Namens den minister van Defensie maakt de Regeeringspersdienst bekend, dat, daar onder de huidige omstandigheden aan vermindering van de tegenwoordige sterkte der troepen, behoorende tot de grens- en kustbeveiliging, niet kan worden gedacht, een regeling in voorbereiding is, om aan hen, die in de burgermaatschappij noode kunnen worden gemist, groot verlof te verleenen en hen te doen vervangen door werklooze dienstplichtigen.
Binnenkort zullen hieromtrent nadere mededeelingen worden gedaan. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Dienstplicht 3756 A.)

C. VOETBAL. — Nederland—België. - 3—2 overwinning der Nederlanders. —
Het Nederlandsche elftal heeft op 23 April '39 in het Stadion te Amsterdam met 3—2 van de Belgische ploeg gewonnen en daarmede revanche genomen voor de 5—4 nederlaag, welke het op 19 Maart '39 in Antwerpen geleden had. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 3710 C.)

D. NEDERLAND. — Verkeersongelukken. - December 1938—Februari 1939. - Drie geboden van het verkeer.
De cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek betreffende de verkeersongevallen in de maand Februari 1939 toonen een minder gunstig beeld dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar, schrijft de K. N. A. C.
De cijfers voor de maanden December '39 tot Februari '39 zijn als volgt: (tusschen haakjes de cijfers van vorig jaar)

	Gedood	Ernstig gewond
December 1938	42 (45)	312 (314)
Januari 1939	42 (52)	326 (305)
Februari 1939	46 (39)	314 (287)

Mede in verband met het in de komende maanden te verwachten drukkere verkeer (volgens de tellingen van den Rijkswaterstaat was er in April 1938 28 % meer verkeer op de wegen dan in Januari van dat jaar), doet de K.N.A.C. ten behoeve van een veiliger verkeer nog eens een beroep op alle weggebruikers, ook voetgangers, met voorzichtigheid, beleid en vooral ook de noodige wellevendheid aan het verkeer deel te nemen. (Centr. Bureau v. d. Statistiek - K.N.A.C.)
(Vorig bericht 3628 B.)

E. ROEMENIE. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, aan Berlijn. —
Minister von Ribbentrop heeft op 18 April '39 met den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, een langdurig onderhoud gehad over de vraagstukken, waarbij Duitschland en Roemenië belang hebben.
Bij deze in vriendschappelijken geest gevoerde besprekingen kon een aanzienlijke overeenstemming van opvatting geconstateerd worden.

Bij de receptie, die de rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, later ter eere van den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, gehouden heeft, heeft de rijksminister een toespraak gehouden, waarin hij o.m. zeide er van overtuigd te zijn, dat de gedachtenwisseling er toe zal bijdragen, om de tusschen de beide volken bestaande vriendschappelijke betrekkingen verder uit te breiden en te verdiepen. De elkander aanvullende belangen der beide landen en de vruchtbare samenwerking op economisch gebied geven het recht, het beste voor de toekomst te hopen.

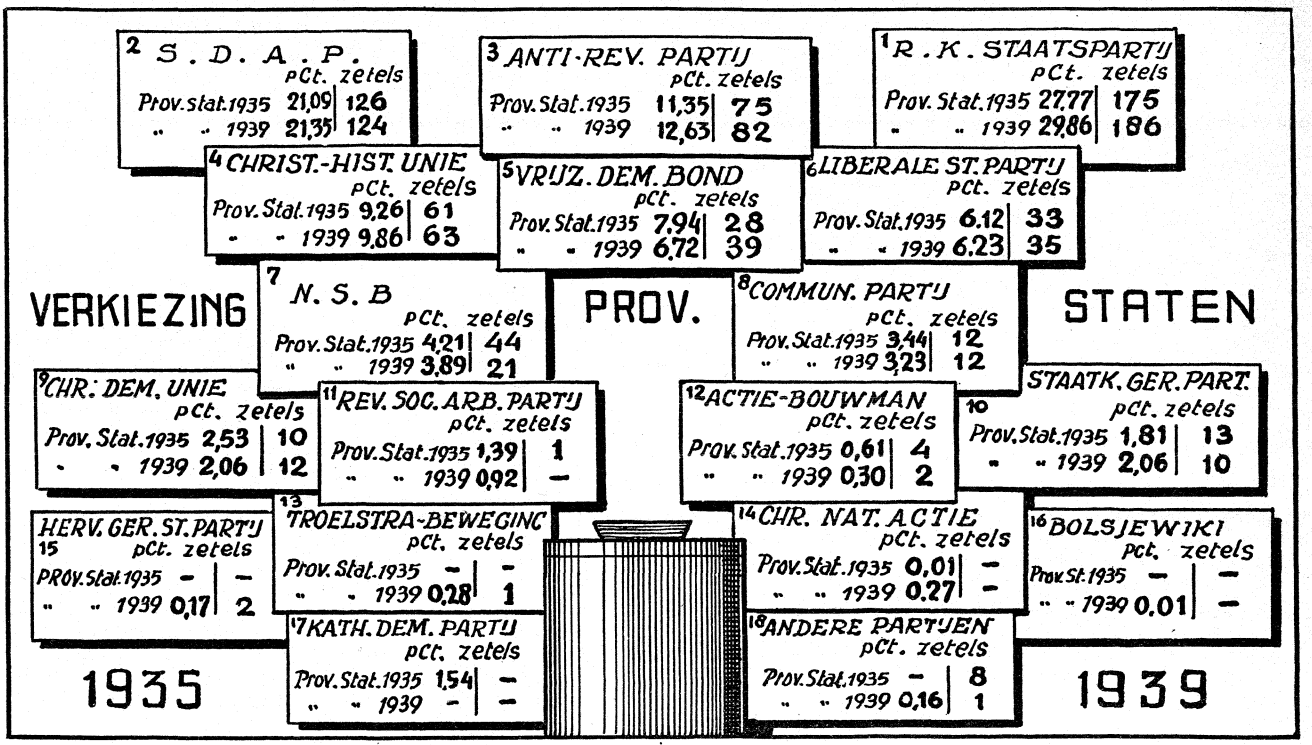
Gafenco antwoordde hierop met een toespraak, waarin hij o.m. zeide, dat hij in vol vertrouwen zijn reis naar het Duitsche rijk had ondernomen. Het Duitsch-Roemeensche handelsverdrag bouwt op de oude, goede ervaringen der vroegere economische betrekkingen, thans nieuwe vruchtbare methoden. „In het belang van beide staten en in het algemeene belang van een vreedzame ordening willen wij deze overeenkomst door onzen arbeid tot volledige en gerechtvaardigde verwezenlijking brengen". (D. N. B.)
(Vor. ber. Gafenco 3750 E.)

24 APRIL 1939

F. SCHAKEN. — Tornooi te Margate. - Keres winnaar. —
De eindstand van het te Margate op 21 April '39 geeindigde internationale schaaktornooi is als volgt:
1. Keres, 7½ pt.; 2. en 3. Flohr en Capablanca, elk 6½ pt.; 4. Sir George Thomas, 5 pt.; 5. P. S. Milner-Barry, 4½ pt.; 6. M. Najdorf, 4 pt.; 7. Golombek, 3½ pt.; 8. S. G. Sergeant, 3 pt.; 9. Miss Vera Menchik, 2½ pt.; 10. S. A. Wheatcroft, 2 pt. (Times)
(Vor. ber. 3248 D.; Schaaktornooien 3649 F.)

G. HONGARIJE. — Minister-president graaf Teleki, en Csaky, minister van Buitenlandsche Zaken, bezochten Rome. - Slotcommuniqué. —
Het slotcommuniqué over de besprekingen van Teleki en Csaky te Rome op 21 April '39 luidt als volgt:
Graaf Teleki, minister-president, en graaf Csaky, minister van Buitenlandsche Zaken van Hongarije, hebben tijdens hun bezoek aan Rome verscheidene besprekingen gevoerd met den duce en met den minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano. Deze besprekingen werden gevoerd in een sfeer van hartelijkheid en wederzijdsch vertrouwen, welke de betrekkingen van nauwe vriendschap kenmerkt, die bestaan tusschen de beide staten. Er werd overgegaan tot een diepe bestudeering van de belangrijkste problemen, meer in het bijzonder die van Midden-Europa en het Donaubekken, waarbij ook de meer recente gebeurtenissen werden bekeken en de tegenwoordige toestand.
Met voldoening constateerde men de resultaten, die bereikt zijn door de beide regeeringen in het belang van een grootere stabiliteit, zoowel op politiek terrein als op economisch gebied, en men bevestigde opnieuw het gemeenschappelijk voornemen de eigen actie in te richten naar de doeleinden van rechtvaardigheid en vrede, die de spil Rome—Berlijn kenmerken. Met dit doel besloot men meer in het bijzonder de politiek van samenwerking met de bevriende staten tot ontwikkeling te brengen. (Stefani - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Teleki 3724 B.; Csaky 3724 B.)

A. NEDERLAND. — De verkiezing voor de Provinciale Staten op 19 April 1939. - Perscommentaren. —



Het **Algemeen Handelsblad:** „In dezen tijd van gespannen internationale verhoudingen is de buitenlandsche politiek van Nederland (behalve in de breinen der communistische en fascistische partijen) geen oogenblik in het gedrang geweest. Want de zelfstandigheidspolitiek onzer regeering en haar vastberadenheid om ons rijk tegen elken aanrander te verdedigen, vindt bij de waarlijk Nederlandsche volksgroepen overal weerklank en instemming. Dat ons volk geen enkelen vreemden hiel verkiest te likken, is een waarheid welke het buitenland, indien het nog noodig ware, ook door deze verkiezingen en den gestuiten groei van onze aanbidders van buitenlandsche voorbeelden, stilzwijgend maar nadrukkelijk bevestigd mag achten."

De **Maasbode:** „De uitslag der Statenverkiezing geeft ons, Katholieken, meer dan één reden tot groote voldoening.
Op de allereerste plaats, dat de R.K. Staatspartij, in de laatste maanden aangevallen van velerlei kant als nooit te voren, haar positie niet alleen ongeschokt handhaafde, maar aanzienlijk versterkte; zij won aan kracht nog méér dan de terugkeer der K.D.P. reeds deed verwachten.
Als een rots in de branding, ook van het anti-papisme!
Een tweede reden tot groote voldoening is de kracht, die van de anti-revolutionnaire partij uitging, die, met de R.K. Staatspartij, een zoo voornaam deel van de — haast moordende — regeeringsverantwoordelijkheid in deze zware tijden draagt.
Dat de regeeringspartijen een winst boekten van 20 zetels stemt ons tot wel zeer bijzondere voldoening. Onze regeering ga rustig en vooral voortvarend voort; zij heeft het volle vertrouwen van 's lands meerderheid.
De N.S.B. is een episode gebleken, die men als afgesloten kan beschouwen, ondanks de stuiptrekkingen, waarop wij vermoedelijk nog wel vergast zullen worden.
Wij betreuren, dat de andere onder buitenlandschen invloed staande extremistische partij, de Communisten, niet meer afdoende is teruggezet. Een verheugend verschijnsel is intusschen, dat zij regelmatig in percentage achteruitgaan in tijden, die hun juist winst zouden moeten verschaffen.
En dat terwijl ook de S.D.A.P. achteruitgang boekt; zij is haar werfkracht kwijt door gebrek aan fundamenteele beginselen van blijvende en telkens opnieuw bezielende waarde. De Rev. Soc. Partij verloor 2 zetels; dit bewijst wel, dat ons rustig landje in deze troebele tijden van het linksch extremisme niets te vreezen heeft.
Alles te zamen: een haast over de geheele linie tot groote bevrediging stemmende uitslag, die èn voor de christelijke partijen èn voor de christelijke regeering een groote steun en bemoediging beteekent."

Het **Nationale Dagblad:** „De slag is gevallen, een finale in een korte, geldverslindende verkiezingsrace van de democratische partijen, een grootsche parade, met veel leuzen, veel woorden, veel vuurwerk; voor ons een korte onderbreking, een korte halteplaats in den strijd der Nederlandsche nationaal-socialisten, in den strijd voor vrijheid en voor recht.
Het politieke vuurwerk heeft zijn uitwerking niet gemist en wederom zijn honderdduizenden door de schittering der kleuren en leuzen voortgegaan op den weg, welke naar den democratischen ondergang voert. In den maalstroom van de tijden, in den maalstroom van de groote nooden in ons land, zijn zij voortgestuwd, machteloos en hulpeloos, zich drijven latend op het wrakhout der democratie, afwachtend, wat er van terecht komt."

De Nederlander: „Het doet ons — al zijn wij geenszins blind voor het gevaar van de vermeerdering van den R.K. invloed — toch genoegen, dat de plompe persoonlijke campagne, die van verschillende zijden tegen vooraanstaande figuren der Staatspartij is gevoerd, geen succes heeft opgeleverd. Dat is een betere afstraffing dan een gerechtelijke vervolging.
Voor ons, Christelijk-Historischen, immers is het groote feit van deze verkiezingen dit, dat wij het verlies, dat de C.-H. Unie twee jaar geleden leed, meer dan ingehaald hebben.
Het is thans wel gebleken, dat het verlies van 1937 niet te wijten was aan een loslaten door groote groepen van ons volk van de christelijk-historische beginselen, maar uitsluitend aan de bijzondere omstandigheden van dat oogenblik, dat was: aan de trekkracht van den minister-president, dr. Colijn, als lijstaanvoerder van de Anti-Rev. Partij.
Dat deze waarheid, die in de harten van hen, die vertrouwen hadden in de onvergankelijkheid van onze beginselen, was blijven leven, thans als feit kan worden geconstateerd, stemt tot groote dankbaarheid."

De **Nieuwe Rotterd. Courant:** „Zoo liggen de Statenverkiezingen van 1939 weer achter ons. In de Provinciale Staten zijn de grootste winsten voor de R.K. Staatspartij en den V.-D. Bond (resp. 11 en 12 zetels) terwijl het zwaarste verlies geleden is door de N.S.B. (23 zetels). In de Eerste Kamer zal de veranderde samenstelling der staten in 1940 aanleiding geven tot enkele verschuivingen in de sterkte-verhoudingen der fracties. Belangrijker dan deze wijzigingen achten wij het echter, dat er een heroriëntatie is geweest onder de kiezers naar de liberale beginselen, welke in deze tijden van internationale benauwenis alleen iets voor de toekomst kunnen belooven."

De Standaard: „Er dient op te worden gewezen, dat de Roomsch-Katholieken zeer tevreden kunnen zijn over het door hen behaalde resultaat. Er moest op worden gerekend, dat zij, tengevolge van de opheffing van de Kath. Dem. Partij, vijf zetels zouden vooruitgaan (het aantal, dat deze partij in 1935 heeft bezet), maar zij wonnen er, vergeleken bij 1935, nog zes bij. Deze vooruitgang moge voor een belangrijk gedeelte toegeschreven moeten worden aan het verlies van de N.S.B. — men denke in dit verband aan den uitslag in Limburg — maar ook overigens boekten zij winst, of konden zich handhaven. Hun percentage van de geldige stemmen steeg van 28.84 (in 1937) op 29.86. Deze uitkomst bevreemdt niet. Alle anti-papistische actie bevordert de eenheid onder de Roomsch-Katholieken, en versterkt de R.K. Staatspartij."
Het blad concludeert: „De beteekenis van het Stembusresultaat van 19 April voor de landspolitiek is, van anti-revolutionnair gezichtspunt gezien, gunstig, althans zeker niet ongunstig. De pogingen, om ons volk te brengen tot een veroordeeling van het Kabinet-Colijn, zijn mislukt. Daarover spreken wij onze voldoening uit, omdat die mislukking naar onze meening in 's lands belang is."

Het Volk: „Welnu, wij zijn over dezen uitslag zeer tevreden. Ernstigen tegenslag leden wij alleen in Friesland, waar de actie,

door den heer Kiès tegen de sociaal-democratie gevoerd, niet zonder resultaat is gebleven. En het spreekt vanzelf, dat deze tegenspoed — die ongetwijfeld in enkele jaren ongedaan is te maken — het beeld voor het geheele land ongunstig beïnvloedt. Ook in enkele gemeenten moet de uitslag teleurstellend worden genoemd. Maar daar staat tegenover, dat vele dorpen in Groningen, de gemeenten in de mijnstreek, enz., enz., evenzeer getuigen van onze groeikracht als de schitterende resultaten in Rotterdam en Den Haag. Bleef Amsterdam eenigszins achter? Men herinnere zich, met welk een felheid „De Telegraaf" en, in haar voetspoor, de N.S.B.-blaadjes, onze beweging in de hoofdstad hebben bestookt met schandaalpraatjes. Wij mogen dan vaststellen, dat deze campagne heel weinig opleverde; zóó weinig, dat een volstrekt herstel voor de raadsverkiezingen verzekerd schijnt. De vrijzinnige middenpartijen hebben, na jaren lang telkens weer achteruit te zijn geloopen, thans winst te boeken. Deze drang naar de „gematigde democratie" is een verschijnsel, dat zich ook in andere democratische landen voordeed.

Waren deze partijen even vastbesloten in den strijd tegen de werkloosheid als in de verdediging van de democratie — wij zouden er vrede mee hebben: het is helaas anders. Dat, naar onzen voorloopigen indruk, de drie regeeringspartijen haar posities hebben gehandhaafd, belooft ten deze evenmin veel goeds. De R.K. Staatspartij heeft ook ditmaal nog niet van ontevredenheid van haar niet-bezittende kiezersmassa te lijden. . ."

(Vorig bericht 3758 E.)

25 APRIL 1939

A. **NEDERLAND. — Studiefonds voor werkverruiming. —**

Op instigatie van Z. K. H. Prins Bernhard heeft dr. J. Eijkman, directeur der Amsterdamsche maatschappij voor jongemannen (A. M. V. J.) te Amsterdam, een groep gevormd van vertegenwoordigers uit het Nederlandsche bedrijfsleven, die zich bezig zal houden met de bestudeering van plannen voor de verruiming van de werkgelegenheid hier te lande, als ook met de voorbereiding van en de medewerking bij de uitvoering dezer plannen in overeenstemming met den gedachtengang, aangeduid in de memorie van toelichting op het wetsontwerp tot verhooging van het VIIe hoofdstuk B. der rijksbegrooting voor het dienstjaar 1939 (verhooging crediet voor werkverruiming).

Het ligt in de bedoeling, speciaal aandacht te wijden aan projecten, welke beoogen de industrieele outillage van Nederland te verbeteren en aldus blijvend de welvaart van ons land zullen bevorderen.

Na gepleegd overleg met de regeering, zal voor genoemd doel een stichting in het leven worden geroepen, welke den naam „Studiefonds voor werkverruiming" zal dragen.

De voorzitter der stichting is Mr. D. Crena de Iongh. (Telegraaf) **(V. b. Werkverschaffing 3691 F.)**

B. **FRANKRIJK. — Te Mersel-Kebir in Algerije zal een nieuwe marinebasis worden gevestigd. —**

Een op 22 April in het Staatsblad gepubliceerd decreet zet het nut uiteen der vestiging van een marinebasis te Mersel-Kebir in het departement Oran (Algerije). Het geheele district van Mersel-Kebir wordt geklassificeerd als „oorlogsgebied".

(Le Moniteur)

C. **FRANKRIJK. — Nieuwe wetsdecreten. —**

Na afloop van den Franschen ministerraad heeft de minister van Binnenlandsche Zaken op 21 April de volgende mededeeling voorgelezen:

Na een bestudeering van een door den premier, Daladier, ingediend overzicht van de nationale behoeften, welke den raad er toe hebben gebracht, te beraadslagen over besluiten, welke hem werden voorgelegd, heeft de minister van Financiën Paul Reynaud een algemeen overzicht gegeven van den economischen, financieelen en monetairen toestand, welke zich, na vijf maanden van voortgezette inspanning, onder bevredigende omstandigheden voordoet.

Het belang der nieuwe lasten voor de nationale verdediging vereischt een nieuwe inspanning van de natie, welke de regeering besloten heeft, door alle groepen van burgers te doen dragen.

De nieuwe wetten. — Om deze reden heeft de ministerraad de volgende wetsdecreten goedgekeurd:

1. Machtiging tot het aangaan van verplichtingen en de opening van crediet voor betalingen ten behoeve van de departementen van Oorlog, Marine, Luchtvaart en Koloniën.
2. Bespoediging van betalingen en in het bijzonder van die, welke betrekking hebben op de nationale verdediging.
3. Organisatie der voedselvoorziening der bevolking in tijd van oorlog.
4. Medewerking voor een beroep op het bezit; onmiddellijke contrôle op de inkomsten, ten einde belastingfraude tegen te gaan, automatische belasting van de zekere globale inkomsten, strikte beperking der winsten van ondernemingen, welke voor de nationale verdediging werken.
5. Instelling van een belasting voor de wapening, 1 pCt. op betalingen, ontheffing van 20 pCt. op patentrechten; aanpassing van het belastingstelsel aan de productie: vrijstelling van belasting op landbouwbezit.
6. Verlichting van de lasten van den staat: regiem van alcohol voor industriedoeleinden, medewerking aan de opneming van graanoverschotten van 1938 en maatregelen, welke beoogen, een herhaling te voorkomen; vermindering der groote werken, vermindering der credieten voor wegenaanleg, herziening der deelneming in openbare ondernemingen, administratieve reorganisatie der credietverleening aan de departementen en gemeenten, hervorming van het administratieve stelsel voor de stad Parijs en het departement van de Seine, herziening van het financieele stelsel van het departementaal beheer, algemeene principes ten aanzien van de afvloeiing van het overtollige personeel in de administraties van de openbare diensten, maatregelen met betrekking tot het hulppersoneel der spoorwegen, een decreet ten aanzien van administratieve vereenvoudigingen.
7. Decreten inzake den arbeid en de glijdende schaal; alsmede inzake de werkzaamheden bij de koopvaardij.
8. Vergemakkelijking van de hervatting van bouwwerken.
9. Decreet, waarbij propaganda met uit het buitenland afkomstige middelen, wordt gestraft.

De ministerraad heeft bovendien decreten aangenomen inzake belasting-ontheffing op schatkistbons met een looptijd van drie jaren, de beperking der vrijheid van tewerkstelling en inzake een opschorting van de nationale loterij.

(Telex-A.N.P. - Le Temps) **(Vorig bericht 3722 F.)**

D. **CURAÇAO. — Amerikaansche belangstelling. —**

Senator Lundeen heeft op 20 April in de commissie van Buitenlandsche Zaken van de Senaat een voorstel ingediend om machtiging te verleenen voor het openen van onderhandelingen over den aankoop door de Vereenigde Staten van Nederlandsche bezittingen aan de Atlantische kust van Zuid-Amerika.

In zijn voorstel legt Lundeen den nadruk op het strategische belang van Curaçao en Nederlandsch Guyana voor de verdediging van het Panama-kanaal.

(New York Herald Tribune)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Aanvullende begrooting van Binnenlandsche Zaken. - 1 millioen gulden voor Centraal Vluchtelingenkamp. —**

Bij aanvullende begrooting van Binnenlandsche Zaken vraagt de regeering op 20 April een bedrag van één millioen gulden aan voor de inrichting van een vluchtelingenkamp en de verzorging der daarin onder te brengen vluchtelingen tot een aantal van 2500 met mogelijkheid tot uitbreiding. (Het Volk)

(Vor. ber. Vluchtelingenkamp 3740 D.; Begrooting Binnenl. Zaken 3575 B.)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Joden mogen werken, afgezonderd van de „Arische" arbeiders. —**

Veldmaarschalk Göring heeft gedecreteerd, dat de Duitsche Joden in fabrieken mogen werken, mits zij afgezonderd worden van de „Arische" arbeiders. Dit decreet is gesteld op een wijze, welke veel op dwangarbeid voor Joden lijkt. (Het Volk)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3724 D.)

G. **JOEGO-SLAVIE. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Markowitsj, aan Rome - Samenwerking met Duitschland - Hongarije. —**

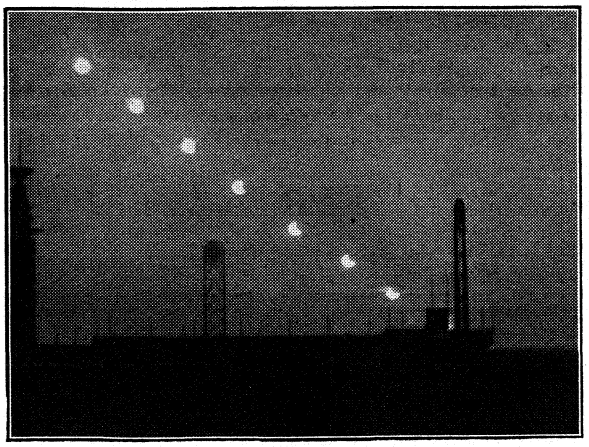
Nadat de Italiaansche en Joego-Slavische ministers van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano en Markowitsj te Venetië een laatste onderhoud hadden gevoerd, is op 23 April een officieel communiqué uitgegeven, waarin gezegd wordt, dat gesproken is over verschillende kwesties, die de beide bevriende staten onder de huidige internationale omstandigheden en vooral met het oog op de jongste gebeurtenissen in Albanië interesseeren. Hierbij werd eens te meer de bijzondere hartelijkheid bevestigd van de tusschen Italië en Joego-Slavië bestaande betrekkingen, welke sedert het totstandkomen van het pact van Belgrado, dat den vrede in de Adriatische Zee en de eerbiediging van de wederzijdsche belangen verzekert, in elk opzicht versterkt is.

Overeengekomen werd, de vertrouwelijke samenwerking tusschen de beide staten, evenals tusschen Joego-Slavië en Duitschland, zoowel op politiek als op economisch gebied, te verdiepen, teneinde de handhaving van den vrede te bevorderen en de toestanden en stabiliteit in den Donau-sector te verbeteren.

Wat de betrekkingen met Hongarije betreft, hebben de beide ministers met voldoening vastgesteld, dat zij den weg hebben geëffend voor een vruchtdragende verstandhouding tusschen de regeeringen te Belgrado en Boedapest.

(Stefani - Telex-A. N. P.)

A. **ASTRONOMIE. — Zonsverduistering op 19 April 1939. —**



Opname van de zonsverduistering van 19 April '39, gezien boven het Olympisch Stadion te Amsterdam. De eerste opname werd gemaakt om 5.45 uur n.m., de volgende phases om de 10 minuten.
(Vor. ber. Zonsverduistering 2830 D.)

26 APRIL 1939

B. **SLOWAKIJE. — Incidenten op Slowaaksch-Hongaarsche grens. —**
Volgens uit Presow ontvangen berichten is de toestand aan de Hongaarsch-Slowaaksche oostgrens weer meer gespannen. Zoo wordt bijvoorbeeld gemeld, dat Hongaarsche troepen op 22 April de gemeente Blatne Reviste bezet hebben, gelegen in de neutrale zône, welke was ingesteld volgens het Slowaaksch-Hongaarsche pact. Vervolgens rukten zij op tot op 1500 meter van de grens, die vastgesteld werd bij de laatste onderhandelingen. De Hongaren maakten gebruik van granaten en vernielden den kerktoren van Blatne Reviste. Volgens berichten uit dezelfde bron hebben de Hongaren met een mitrailleur aanvallen gedaan op Slowaaksche troepen in het dorp Baliany; zij werden echter afgeslagen.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3730 F.)**

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Vaderlandsche Club. - Geen contact met N.S.B. —**
Het hoofdbestuur van de Vaderlandsche Club is op 22 en 23 April te Semarang bijeengekomen.
Er is o.a. besloten, dat de Vaderlandsche Club, naarmate van haar krachten, de actie voor geestelijke en moreele herbewapening zal steunen, zonder daarbij op den voorgrond te treden.
De actie tot spoedige en afdoende verbetering van de weermacht, zal zoowel in als buiten den Volksraad met kracht worden voortgezet, waarbij vooral de nadruk zal worden gelegd op het groote belang voor Indië bij een sterke marine.
Ook is de verhouding tot verschillende andere politieke partijen en groepen in Indië besproken. De Vaderlandsche Club zal bij voortduring blijven streven naar de grootst mogelijke samenwerking, onder handhaving van volledige zelfstandigheid. Ten aanzien van de verhouding tot de N.S.B. werd opgemerkt, dat het hoofdbestuur reeds vroeger het afwijzend standpunt tegenover de N.S.B. openlijk heeft bekend gesteld, waartegenover echter tevens werd erkend, dat de N.S.B.-actie haar goede zijden heeft, zoodat samenwerking op concrete punten zeker bij voorbaat niet uitgesloten moest worden geacht. Uit publicaties is in de laatste maanden echter onomstootelijk komen vast te staan, dat de N.S.B.-leiding zich op volkomen anti-nationaal en gezagsvijandig standpunt stelt — gezien de beginselverklaring en het werkprogram van de Vaderlandsche Club is daarmede verder alle contact tusschen Vaderlandsche Club en N.S.B. onmogelijk geworden. (Aneta)
(Vor. ber. Vaderlandsche Club 3588 D.)

D. **FRANKRIJK. — Rede van den minister van Financiën, Reynaud - 15 milliard francs voor defensie. —**
De Fransche Ministerraad heeft op 21 April een aantal wetsdecreten goedgekeurd, waardoor nieuwe krachtsinspanning voor de nationale verdediging wordt vereischt.
Ter toelichting van deze decreten heeft de Minister van Financiën, Reynaud, een radiorede gehouden, waaraan wij het volgende ontleenen:
Sedert 14 maanden zijn in het hart van Europa groote overwinningen behaald „alleen op grond van de opbrengst der wapenfabrieken" en het tempo van den wapeningswedloop versnelt dagelijks. Frankrijk en zijn bondgenoot, Engeland, hebben daarop geantwoord, door te besluiten tot een groote krachtsinspanning. Deze krachtsinspanning zal Frankrijk vijftien milliard franken kosten. Het vinden van deze vijftien milliard beteekent een krachtproef tusschen het totalitaire stelsel en het stelsel van vrijheid, zooals het onze is. Ons stelsel, aldus de minister, beschikt over tal van hulpbronnen en wij zullen deze krachtproef gaan winnen.
Na een opsomming van de getroffen bezuinigingsmaatregelen te hebben gegeven, verklaarde Reynaud, dat de bezuinigingen dit jaar nog niet al haar uitwerking zullen hebben. Daarom leek het noodzakelijk een nieuwe opoffering te vragen in den vorm van een belasting. Met ingang van 1 Mei zal van alle verkoopen een wapeningsbelasting van één procent worden geheven. Den kooplieden zal een compensatie worden gegeven, door vermindering van de patentbelasting met 20%.
Als voorloopigen maatregel zal de normale werkweek van 45 uur worden vastgesteld.
(Telex-A. N. P. - Le Temps)
(Vor. ber. Reynaud 3697 D.; Decreten 3764 C.)

E. **ENGELAND. — Activiteit der Britsche diplomatie op het weekeind van 22—23 April - Europeesche toestand. —**
De diplomatieke medewerker van de „Times" vat de diplomatieke activiteit van Britsche zijde als volgt samen:
Parijs: De Britsche regeering onderhoudt het nauwst mogelijke contact met de Fransche, met name inzake de onderhandelingen met de Russische regeering.
Moskou: De Britsch-Fransch-Russische besprekingen vorderen langzaam, maar zeker. Sir William Seeds, de Britsche gezant confereerde op 22 April opnieuw met Litwinof, Maiski, de Russische gezant te Londen, keert op 24 April naar Londen terug, hetgeen eveneens als een gunstig teeken wordt opgevat.
Ankara: Tusschen Engeland en Turkije bestaan de meest vriendschappelijke betrekkingen en een volkomen overeenstemming van opvatting. De Britsche ambassadeur, Sir Hughe Knatchbull—Hugessen en de Turksche minister van Buitenlandsche Zaken hebben opnieuw den grooten invloed van Turkije op den Balkan geconstateerd. Het Britsche belang bij een onafhankelijk Turkije is bevestigd.
Sofia: De Bulgaarsche gezant te Londen, Momtsjilow, brengt rapport uit aan koning Boris over de Britsche politiek in de Balkan.
Boekarest: De Britsche economische missie, onder leiding van Sir Frederick Leith-Ross, is aangekomen, teneinde een handelsaccoord te bereiken op een oogenblik, dat Duitschland alles doet om zijn economischen invloed te versterken.
Belgrado: De Britsche en Fransche gezanten volgen nauwkeurig den gang van zaken. De eerste indruk na het communiqué van de besprekingen in Venetië, tusschen Zuidslavië en Italië, is, dat dit geen positieve

verplichtingen inhoudt en dat het er verre van is, zooals Berlijn het poogt voor te stellen, dat Zuidslavië zich geheel bij de „as" zou aansluiten.
Rome: Lord Perth, de aftredende Britsche ambassadeur, heeft van zijn afscheidsbezoek aan Mussolini gebruik gemaakt om Mussolini nogmaals de Britsche politiek in de Middellandsche Zee uiteen te zetten.

27 APRIL 1939

A. JOEGO-SLAVIE. — Duitsche en Italiaansche druk - Verdeeldheid in het land - Democratische neigingen. —
Sinds Tsjecho-Slowakije door Duitschland, en Albanië door Italië werd overmeesterd, richt de as Rome—Berlijn voornamelijk het oog op den Balkan als operatie-terrein. Het uitbreiden van de invloedsfeer in de Balkanlanden legt voor de totalitaire staten groot gewicht in de schaal. Dientengevolge komt Joego-Slavië in een weinig benijdenswaardige positie te verkeeren, aangezien het land ligt ingekneld tusschen een Duitsch-Italiaansche tang, welke slechts dichtgeknepen behoeft te worden om het Joego-Slavische koninkrijk het lot van Tsjecho-Slowakije te doen deelen. Daarom is het begrijpelijk, dat de regeering te Belgrado zich moeite geeft met Berlijn en Rome op den besten voet te komen, in de hoop Joego-Slavië dan te kunnen handhaven als onafhankelijken staat. Het geval doet zich evenwel voor, dat een sterke strooming onder het volk zich verzet tegen een samengaan met de totalitaire landen, zooals in het begin van Februari '39 is gebleken bij het gedwongen aftreden van het kabinet-Stojadinowitsj, dat sterk ijverde voor toenadering tot Berlijn en Rome. De situatie is echter dermate benauwend, dat ook het ministerie-Tswetkowitsj zich genoopt ziet in denzelfden koers te varen, niettegenstaande in verschillende deelen van het land betoogingen op groote schaal ten gunste van de democratieën aan de orde van den dag zijn. Dit zou niet van zoo heel veel beteekenis zijn, indien Joego-Slavië een volkomen eenheid vormde. De reeds jarenlang door de Kroaten gevoerde actie voor autonomie vormt echter reeds een voldoende aanwijzing omtrent de tegenstellingen, welke groote volksgroepen gescheiden houden. Het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen herbergt binnen zijn grenzen een agglomeraat, welks verschillende deelen zich slechts moeilijk met elkaar verstaan. Dit feit bracht er wijlen Koning Alexander, die in Marseille werd vermoord, reeds toe, de dictatuur in te stellen en sedertdien zijn de onderlinge verhoudingen er nog niet zoo heel veel op verbeterd. De innerlijke onrust kan zelfs in verband met den bedenkelijken toestand in Europa niet voldoende tot bedaren worden gebracht en dit maakt Joego-Slavië tot een brandhaard, die wel eens gevaarlijk zou kunnen blijken te zijn. (Avondpost)
(Vorig bericht 3755 F.)

B. ENGELAND. — Begrooting 1939-1940. - Defensie-uitgaven het kernpunt. - Inkomstenbelasting niet verhoogd. - Surtaxes. - Verhoogde rechten op films, platen, tabak, suiker. - Successierechten eensdeels verhoogd. —
De Britsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 25 April '39 de begrooting voor het jaar 1939-'40 bij het Lagerhuis ingediend.
In totaal werd verleden jaar voor de weermacht rond £ 400 millioen uitgegeven, tegenover £ 265.5 millioen in het daaraan voorafgaande jaar. Uit de inkomsten is £ 254.5 millioen voor de weermacht uitgegeven, uit leeningen £ 128 millioen, oftewel in totaal £ 382.5 millioen. Daarbij kwamen dan nog de uitgaven voor het opslaan van levensmiddelen en voor de maatregelen tegen luchtraids, hetgeen het totaal op de bovengenoemde £ 400 millioen heeft gebracht.
Naar Simon mededeelde, is in het afgeloopen jaar £ 20 millioen gebruikt voor het aflossen van de staatsschulden. De wisselegaliseeringsrekening blijft een winst aanwijzen.
In totaal bedragen de thans geraamde uitgaven voor den luchtafweer £ 42 millioen, waarvan £ 37 millioen moet worden geleend. De totale uitgaven op den grondslag van de huidige belastingen zullen £ 918 millioen bedragen. De defensie-uitgaven, die voor dit jaar geraamd waren op £ 580 millioen, zijn echter gestegen tot ongeveer £ 630 millioen en zij zullen wellicht nog hooger worden.
Alles te zamen, aldus de minister, zullen de belastingbetalers £ 942 millioen moeten opbrengen, terwijl £ 380 millioen uit leeningen moet worden gevonden.
De regeering heeft echter besloten, niet tot een verhooging van de inkomstenbelasting over te gaan, maar met ingang van 1 Januari 1940 zal de autobelasting met 10 shilling tot 25 shilling per P.K. worden verhoogd.
Verder deelde Simon mede, dat de vermakelijkheidsbelasting zal worden verlaagd, maar dat er een recht zal worden geheven op films en platen, die in Engeland gemaakt zijn.
De surtaxe op de inkomstenbelasting zal worden verhoogd met 5% voor inkomsten tot £ 8000 en met 10% voor inkomens hooger dan £ 8000.
Van 26 April af zal de tabaksbelasting worden verhoogd met twee shilling tot 11 shilling 6 pence per Engelsch pond. De suikerbelasting wordt van 25 April af verhoogd met een farthing (een kwart penny) per Engelsch pond.
Verder zal de successiebelasting op groote onroerende goederen worden verhoogd. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Begrooting 3546 C; Overzicht 3243 C.)

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wettelijke regeling accountancy. —
Een wetsontwerp is op 25 April ingediend om tot een wettelijke regeling van het accountantswezen te komen. De titel zal beschermd worden. Tevens zal een accountantsregister worden ingesteld, waarin in het algemeen slechts zij kunnen worden ingeschreven, die voldoen aan wettelijke eischen van bekwaamheid en zich onderwerpen aan eischen van tucht.
(Telegraaf)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — De Britsche en Fransche ambassadeurs te Berlijn teruggekeerd. —
Op 24 April is Sir Nevile Henderson, de Britsche ambassadeur te Berlijn op zijn standplaats teruggekeerd. Ook de Fransche ambassadeur, Coulondre, zal binnen enkele dagen, in ieder geval vóór de rede van Adolf Hitler, welke op 28 April zal worden gehouden, zijn standplaats weder innemen. Beide ambassadeurs zijn t.z.t. door hun regeeringen teruggeroepen om rapport uit te brengen in zake de annexatie van Tsjechië. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3711 C.)**

E. GROOT-DUITSCHLAND. — President Roosevelts boodschap van 14 April aan Hitler en Mussolini. - Drie vragen van Adolf Hitler inzake de veiligheid aan eenige mogendheden. - Antwoorden. - Amerikaansch commentaar. —
Evenals aan verschillende andere regeeringen, zijn ook aan de Nederlandsche regeering van de zijde der Duitsche regeering enkele vragen voorgelegd in verband met de bekende boodschap van president Roosevelt, welke hierop neerkomen:
1e. of de regeering de boodschap had uitgelokt; 2e. of zij er van te voren kennis van droeg; en 3e. of zij zich bedreigd gevoelt.
De drie vragen zijn door onze regeering ontkennend beantwoord, de derde vraag onder bijvoeging, dat Nederland, ingeval van een Europeeschen oorlog, op iedere mogelijkheid voorbereid moet zijn.
Ongeveer gelijk aan dat van onze regeering te Den Haag, is het antwoord gekomen van de regeeringen van Zwitserland, Denemarken, Finland, Zweden, Litauen, Griekenland, Roemenië en Egypte: Wij voelen ons niet bedreigd. Ook werd ontkennend beantwoord de vraag of men reeds vóór de publicatie van de boodschap van Roosevelt op de hoogte is geweest.
De Duitsche vragenlijst wordt in Amerikaansche officieele kringen beschouwd als een manoeuvre. Men beschouwt de ondervraagde landen als menschen, die bedreigd worden met een revolver en wie men vraagt of zij zich in gevaar voelen. Bij voorbaat toont men zich derhalve reeds gereserveerd over de antwoorden.
Wat ook het antwoord van Hitler zal zijn, de openbare meening in de Vereenigde Staten zal de pogingen der democratie blijven steunen en men haalt hiervoor de woorden van senator Borah in de commissie voor buitenlandsche zaken aan, welke hij heeft gesproken tijdens de behandeling van de neutraliteitswet: de Vereenigde Staten zijn niet neutraal meer, want de geest van het land verzet zich tegen de totalitaire staten.
Het ministerie van Financiën te Washington heeft dan ook besloten de toepassing van het besluit van den president tot het heffen van extra-rechten op Duitsche goederen, welke 23 April in werking moet treden, niet uit te stellen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3752 C.)

F. VOLKENBOND. — Albanië verlaat den bond. - Een kwart der leden heeft reeds opgezegd. —
Van de 60 staten, die in 1935 nog lid van den Volkenbond waren, hebben Duitschland en Japan (1935), Paraguay (1937), Guatemala, Nicaragua en Honduras (1938) reeds door het verstrijken van den tweejarigen opzeggingstermijn opgehouden Volkenbondslid te zijn, terwijl Abessynië, Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije niet langer als zelfstandige staten bestaan. Voorts hebben het lidmaatschap van den Volkenbond opgezegd Salvador (Augustus 1937), Italië (December 1937), Chili en Venezuela (1938) en thans Peru, Hongarije en Albanië (1939). Als eenige winst tegenover al deze verliezen sinds 1935, staat de toetreding van Egypte in 1937.
Van de drie staten, die in 1935 weigerden aan eenige sanctiemaatregel tegen Italië wegens den overval van Abessynië deel te nemen, n.l. Albanië, Hongarije en Oostenrijk, is geen enkele dus meer als Volkenbondsstaat te beschouwen. Twee hunner zijn sindsdien met het verlies hunner onafhankelijkheid beloond.

Intusschen hebben verschillende staten, die het lidmaatschap van den Volkenbond hebben opgezegd, daarbij uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat zij willen blijven deelnemen aan het werk van de technische Volkenbondscommissies, van de Internationale Arbeidsorganisatie en van het Haagsche Internationale Gerechtshof. Brazilië heeft reeds bij het uittreden uit den Volkenbond in 1928 het voorbeeld van deze handhaving van technische betrekkingen met Genève gegeven. Chili en Venezuela verleden jaar en thans hebben weder Hongarije en Peru dit voorbeeld gevolgd. (Journal de Genève) **(V. b. 3751 A.)**

28 APRIL 1939

A. **ENGELAND. — Dienstplicht ingevoerd. - Voorkoming van ongeoorloofde winst op de wapenindustrie.**
De Britsche minister-president, Neville Chamberlain, heeft op 26 April '39 den dienstplicht aangekondigd voor jongemannen van 20 en 21 jaar. Dezen zouden een opleiding van zes maanden ontvangen.
Voorts deelde de premier mede, dat de regeering heeft besloten de volgende week een reserve- en hulptroepenwet in te dienen.
Na afloop van den oefeningstijd zou den mannen gelegenheid gegeven worden voor drie en een half jaar dienst te nemen in het territoriale leger.
De regeering is voornemens verdere stappen te doen om het maken van ongeoorloofde winst in de bewapeningsindustrie te voorkomen.
De recruteering van vrijwilligers voor het geregelde leger, de marine en de luchtmacht zal worden voortgezet.
In zijn motiveering van het besluit der regeering tot invoering van den dienstplicht wees Chamberlain er o.m. op, dat ieder ander land in Europa dezelfde bevoegdheden heeft als de regeering thans vraagt, en dat de regeering niet alleen rekening heeft moeten houden met de nieuwe verplichtingen op het vasteland, die zij op zich genomen heeft met instemming van het geheele Parlement, maar dat zij ook heeft moeten denken aan de middelen om deze verplichtingen na te komen.
De beide Huizen van het Britsche parlement hebben op 27 April de motie der regeering, waarin de invoering van den dienstplicht en de beteugeling der oorlogswinst worden goedgekeurd, aangenomen. In het Lagerhuis werden 376 stemmen vóór en 145 stemmen tegen de motie uitgebracht. De goedkeuring van het Hoogerhuis werd zonder hoofdelijke stemming verkregen.
In zijn rede ter verdediging van het regeeringsvoorstel deed Chamberlain een dringend beroep op de oppositie, ook met het oog op den indruk in het buitenland, grondig te overwegen, of zij haar afwijzend standpunt wilde handhaven. Hij legde nogmaals den nadruk op de krachtige maatregelen tegen ongerechtvaardigde oorlogswinsten, en citeerde ten slotte zelfs de instemming van een Fransch communistisch blad met den conscriptiemaatregel.
Hij slaagde er echter niet in, de oppositie te overtuigen. De Labour-leider Attlee bleef afkeerig van dienstplicht en betoogde, dat de invoering van den dienstplicht in het land tweedracht zou zaaien, juist nu eenheid zoo hoog noodig is. Dit Labour-amendement op de motie werd met 380 tegen 143 stemmen verworpen. (Telex-A. N. P. - Telegraaf - Times)
(Vor. ber. Dienstplicht 3298 D.)

B. **BELGIE. — Regeeringsverklaring. - Volmachten goedgekeurd. - Samenstelling van den Senaat. —**
In de regeeringsverklaring, welke de Belgische minister-president Pierlot in de Kamer op 25 April '39 heeft voorgelezen, wordt o.m. gezegd, dat de regeering slechts het openbaar welzijn voor oogen houdt. Haar politiek zal een drieledig doel hebben:
1. Het waarborgen der onafhankelijkheid van het land, dank zij de eenheid van alle Belgen.
2. Hervorming van het constitutioneel regime door nauwkeuriger en krachtiger toepassing van de voornaamste regels ervan.
3. Herstel van den economischen en financieelen toestand.

De regeering vraagt o.m. speciale volmachten en wel:
1. Bepaalde beslissingen, van belang voor de landsverdediging.
2. Maatregelen in verband met de noodzaak van economisch herstel en herstel van het begrootingsevenwicht.
3. Maatregelen tot regeling van verscheidene dringende kwesties, welke overeenkomstig den wensch der openbare meening kunnen worden opgelost.

De Belgische Kamercommissie, die na de voorlezing der regeeringsverklaring, belast was met de bestudeering van het door den premier Pierlot ingediende wetsontwerp tot het verleenen van volmachten aan de regeering, heeft op 26 April er met 16 tegen 12 stemmen zijn goedkeuring aan gehecht. De socialisten en andere leden der oppositie stemden tegen.
Bij de behandeling door de commissie heeft de minister van Financiën, Gutt, medegedeeld, dat op de loopende begrooting 300 millioen francs zal worden bezuinigd en dat aan nieuwe belastingen 350 millioen geheven zal worden.
De aftrek voor het weduwen- en weezenpensioenfonds van ambtenaren bij openbare bedrijven zal tijdelijk met drie procent verhoogd worden. De buitengewone begrooting zal 2.200 millioen francs beloopen.
Het wetsontwerp zal de regeering in staat stellen de voorschotten der Nationale Bank aan den staat, waarvan het maximum thans op 1½ milliard francs is vastgesteld, te verhoogen, indien de geldmarkt de uitgifte van leeningen op langen termijn op gunstige voorwaarden niet mogelijk maakt.
Onder instemming van alle leden der commissie heeft Gutt zich met kracht uitgesproken tegen devaluatie van den franc.
De senatoren hebben op 25 April de 21 leden gekozen, die zij zelf moeten benoemen, de anderen worden, zooals bekend, gekozen door de kiezers en de Provinciale Staten.
De Senaat bestaat thans uit 62 katholieken (winst 5), 61 socialisten (verlies 3), 25 liberalen (winst 6), 12 Vlaamsch-nationalisten (winst 3), 4 Rexisten (verlies 8), 3 communisten (verlies 3).
De Belgische Kamer heeft op 27 April het kabinet-Pierlot de gevraagde volmachten verleend. Het artikel, behelzende het verleenen van speciale volmachten voor de nationale verdediging werd aangenomen met 178 tegen 15 stemmen (der Vlaamsch-nationalisten), het wetsontwerp in zijn geheel, dus met inbegrip der financieele volmachten en der motie van vertrouwen in de regeering, is goedgekeurd met 104 stemmen tegen 84 en 5 onthoudingen.
Vooraf had de minister van Financiën, Gutt, betoogd, dat aangezien de partijen zich tegen deflatie hebben uitgesproken, het eenige redmiddel heffing van nieuwe belastingen en uitstel van bepaalde uitgaven was. Met kracht heeft de minister zich verder uitgesproken tegen waardevermindering van den franc.
(Het Laatste Nieuws - Agence Belga - Telegraaf - Avondpost)
(Vor. ber. Kabinet 3756 F.; Senaat 3756 D.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Hitler's antwoord op de boodschap van president Roosevelt van 14 April 1939. - Opzegging van het Verdrag met Polen en het Vlootaccoord met Engeland. - Onverbrekelijke banden met Italië. - Koloniale aanspraken blijven gehandhaafd. —**
Op 28 April om 11.20 's morgens is de Duitsche Rijksdag in de Kroll-opera te Berlijn bijeengekomen om Adolf Hitler's rede in zake zijn antwoord aan president Roosevelt aan te hooren. De Rijksdag bestond uit 888 leden, w.o. vijf vertegenwoordigers van het protectoraat Bohemen en Moravië, en twee Memellanders. De rede duurde 2½ uur en zou in brochure-vorm 100 pagina's eischen. Wij publiceeren derhalve de voornaamste punten uit zijn rede:

1. Het Duitsch-Poolsch verdrag van 1934 is opgezegd, omdat Polen weigerde Danzig als vrije stad binnen de grenzen van het Duitsche rijk te laten terugkeeren.
Polen heeft zijn internationale positie gewijzigd door een nieuw verdrag (met Engeland). Hitler is bereid met Polen op nieuwen grondslag te onderhandelen en stelt een niet-aanvalspact van 25 jaar in uitzicht. Danzig zal nimmer Poolsch worden.

2. Het Britsch-Duitsche vlootverdrag is opgezegd, wijl de basis van dit verdrag is verdwenen. Hitler wil gaarne opnieuw met Engeland onderhandelen om tot een eerlijke en duidelijke overeenkomst in zake de vloot te komen.

3. Duitschland blijft eischen: teruggave van de koloniën. Dit zal echter nimmer een reden voor een militair conflict zijn.
Wat de koloniën betreft zeide Hitler, dat gedurende zijn geheele politieke activiteit hij steeds het denkbeeld van nauwe vriendschap en samenwerking tusschen Duitschland en Engeland uiteen heeft gezet. „Ik heb nimmer ruimte voor eenigen twijfel gelaten aan mijn overtuiging, dat het bestaan van het Britsche wereldrijk een onschatbare factor van waarde is voor het geheele cultureele en economische leven van den mensch.
4. De Siegfried-linie is gereed, dit zal ook weldra het geval zijn met de linies vóór Aken en Saarbrücken.
Geen macht ter wereld zal het ooit gelukken dit front te doorbreken.
5. Kritiek op München aanvaardde de Führer niet, omdat deze kwam van de zijde van oorlogsophitsers, wien vreedzame oplossing verderfelijk toescheen, diegenen betreuren, dat er geen bloed gevloeid is, niet hun bloed, want de ophitsers staan niet daar, waar geschoten, doch alleen daar, waar verdiend wordt.
6. Tsjecho-Slowakije werd niet ontbonden, omdat Duitschland het wilde, maar omdat men aan de conferentie-tafel op den duur geen kunstmatige staten kan opbouwen. Roemenië achtte het gewenscht over de Oekraine en Slowakije een rechtstreekschen weg naar Duitschland te krijgen.
7. Hitler bestreed de bewering, dat de oplossing in zake Tsjecho-Slowakije strijdig was met de overeenkomst van München. Dit land beteekende een haard van gevaren voor Midden-Europa.
8. Een duurzame vriendschap tusschen Duitschland en Engeland, acht Hitler slechts mogelijk op den grondslag van wederkeerige achting.
9. Roosevelt's bewering, dat nieuwe daden van aanval overwogen worden tegen andere onafhankelijke landen, noemde Hitler een ongehoorde insinuatie en een aanval op den wereldvrede.
10. In antwoord op Roosevelt's woorden, dat de wereld op weg is naar een catastrophe, zeide Hitler: „Ik heb geen enkelen oorlog gevoerd. Ik heb mijn afschuw van den oorlog te kennen gegeven en ik weet niet voor welk doel ik oorlog zou moeten voeren".
11. „Wij willen niets wat ons niet eens heeft toebehoord. Geen staat zal ooit door ons in zijn bezit beroofd worden. Alleen degene, die Duitschland meent te kunnen aanvallen, zal op een macht en tegenstand stuiten, waar tegenover die van het jaar 1914 onbeteekenend was."
12. Duitschland is besloten zich zekere markten niet door een terroristisch ingrijpen van buiten of door bedreigingen te laten afnemen.
13. Duitschland wil elk land, door Roosevelt genoemd een garantie geven op voorwaarde van volstrekte wederkeerigheid en als de betrokken staat zulks wenscht en zich zelf tot Duitschland richt met het verzoek om zulk een verzekering met geschikte voorstellen.
14. De band, welke Duitschland en Italië omsluit, is onverbrekelijk. Zoo heeft de Duitsche regeering het optreden van den Italiaanschen vriend in Albanië begrepen en toegejuicht. Ook met Spanje en Japan bestaan de vriendschappelijkste verhoudingen, daarom zal het Duitsche legioen bij Franco's plechtigen intocht te Madrid mede paradeeren.
15. **Antwoord aan President Roosevelt.** — In zijn antwoord aan Roosevelt gaf de Führer uiting aan zijn twijfel over diens woorden, dat alle internationale vraagstukken geschikt zijn aan een ronde tafel te worden opgelost. Doelend op den Volkenbond als de grootste conferentie van alle tijden wees Hitler er op, dat de eerste staat, die voor deze poging terugschrok, de Vereenigde Staten was en dat de Volkenbond geen enkel beslissend internationaal probleem had opgelost. Hij voegde hieraan toe, dat hij, noch in de geschiedenis van zijn eigen land, noch in die van de rest van de wereld voor het standpunt van president Roosevelt een bevestiging had gevonden.
Indien Hitler aan Roosevelt een verklaring zou vragen over de Amerikaansche politiek zou de president met recht verwijzen naar de Monroe-leer. De Duitschers hangen wat betreft Europa eenzelfde leer aan.
Wat betreft de vrees van Roosevelt, dat nog meer staten zullen worden aangevallen zeide Hitler, dat hij ontkennende antwoorden had ontvangen van alle staten, op zijn vraag of zij zich bedreigd gevoelden.
Hitler gaf Roosevelt de plechtige verzekering, dat alle beweringen omtrent een voorgenomen aanval op Amerikaansch gebied grof bedrog en onwaarheid zijn, uitsluitend voortgekomen uit domme verbeelding.
Onder verwijzing naar de meening van Roosevelt, dat de zaak van den internationalen vrede zou worden bevorderd door een openlijke verklaring over de huidige politiek der Duitsche regeering, zeide Hitler, dat hij nimmer een dergelijk verzoek zou richten tot den president der Vereenigde Staten, daar hij dit terecht als een tactlooze aanmatiging zou beschouwen.
Wat betreft de ontwapening verzocht Hitler aan Roosevelt geen beroep te doen op hem en Duitschland, maar liever op anderen, aangezien hij een langdurige ervaring heeft, welke hem zoolang sceptisch stemt, tot de werkelijkheid hem beter heeft geleerd.
Ten aanzien van het voorstel van economische wereldbesprekingen verklaarde Hitler te meenen, dat dit niet zoozeer een vraagstuk van theoretische besprekingen was, als wel een vraagstuk van het verwijderen van de beperkingen in de verschillende staten. Hitler zou het een groote verdienste achten, wanneer Roosevelt deze beperking zou wegnemen, te beginnen in de Vereenigde Staten. Ook zou het een nobele daad zijn van Roosevelt, wanneer hij de belofte van Woodrow Wilson in zake de verloren Duitsche koloniën zou nakomen.

WAT ROOSEVELT VOORSTELDE:
Duitschland en Italië garandeeren, dertig landen voor den tijd van 10 of 25 jaar niet aan te vallen of te bedreigen. In dat geval worden conferenties georganiseerd over:
a. ontwapening;
b. handelsvrijheid en grondstoffenverdeeling.
Maar „in rechtszaal of conferentie blijven de wapens buiten de deur".

Duitsche eischen aan Polen. — Met betrekking tot het Danzigvraagstuk, zeide Hitler het volgende:
Danzig is een Duitsche stad, die naar Duitschland terug wil. Omgekeerd heeft deze stad in verdragen vastgelegde overeenkomsten met Polen, die haar door de vredesdictaten van Versailles waren opgedrongen.
Hitler deelde vervolgens mede, dat hij, nadat het Danziger vraagstuk reeds eenige maanden geleden enkele malen besproken was, aan de Poolsche regeering het volgende concrete voorstel gedaan had:

Ten eerste: Danzig keert als vrije stad binnen de Rijksgrenzen terug.
Ten tweede: Duitschland krijgt door den Corridor een weg en een spoorlijn, waarover het vrij kan beschikken en waar Duitschland dezelfde exterritoriale rechten geniet als Polen in den Corridor.
Als tegenprestatie is Duitschland bereid:
1e. Alle economische rechten van Polen in Danzig te erkennen.
2e. Polen het recht van vrijhaven te verleenen in een door Polen te bepalen mate, alsmede volledigen vrijen toegang.
3e. Het erkennen en aanvaarden van de vastgestelde grenzen tusschen Polen en Duitschland als definitief.
4e. Het sluiten van een non-agressiepact met Polen voor den tijd van vijfentwintig jaar, een verdrag derhalve, dat, naar Hitler het uitdrukte, „langer duurt dan mijn eigen leven".
5e. Polen en Hongarije te doen deelnemen aan de garantie der onafhankelijkheid van Slowakije, d.w.z. afzien van iedere Duitsche overheersching in dit gebied.
De Poolsche regeering, aldus Hitler, heeft dit aanbod van de hand gewezen. (Red. K. H. A. - Telex-A. N. P. - Avondpost - Het Volk - De Telegraaf - De Tijd)

(V. b. Hitler 3757 E.; Roosevelt's boodschap 3766 E.; Duitsch-Poolsch verdrag van 1934 1145 O.; Vlootverdrag met Engeland 3082 C.)

A. **De economische aspecten der bewapeningspolitiek - Een Armagèddon in de toekomst. —**
In de Britsche begrooting wordt een bedrag van £ 630 millioen uitgetrokken voor bewapening; de uitgaven voor de civiele diensten bedragen £ 427.7 millioen. In Frankrijk heeft de minister van Financiën de vorige week frs. 15 milliard voor nieuwe bewapeningsuitgaven aangekondigd, waarbij op andere uitgaven moet worden bezuinigd.
Hoe groot de bewapeningsuitgaven in Duitschland zijn is niet bekend; evenmin de Italiaansche; dit land kondigt slechts zoo nu en dan eens een kapitaalsheffing of een gedwongen leening aan! Van de anti-Komintern-landen geeft Japan nog het meeste cijfermateriaal, maar dit is dan ook meer dan „stupendious", om bij de terminologie van Sir John Simon te blijven; uit het Aprilnummer van de „Orient. Econ." putten wij de volgende gegevens: het totale nationale inkomen van Japan wordt over 1938 berekend op 25 milliard Yen. De belastingen eischen hiervan 2.4 milliard Yen, de Schatkist moest hiernaast voor de gewone en bijzondere uitgaven dit jaar nog 5.6 milliard Yen aan leeningen opnemen; om het productie-apparaat verder in te richten naar de oorlogsbehoeften en tevens in de schatkistbehoeften te voorzien, moeten de besparingen van het Japansche volk, volgens de officieele doelstelling van de spaarcampagne, 10 milliard Yen bedragen. Zoodoende zal het Japansche volk de helft van zijn nationale inkomen (afgescheiden nog van den persoonlijken dienstplicht van zes millioen man!) moeten inzetten ter bereiking van de politieke doeleinden der regeering! De „Orient. Econ." acht het gevaar voor een hongersnood in de letterlijke beteekenis niet dreigend. In 1913, toen Churchill als minister van Marine de Britsche vloot versterkte en de militaire uitgaven opvoerde tot £ 77 millioen, was de totale Britsche begrooting £ 195.6 millioen; Engelands buitenlandsche beleggingen bedroegen in genoemd jaar £ 3.7 milliard, die gemiddeld 5% rente of dividend opbrachten, de staatsschuld bedroeg nauwelijks één tiende van die van het oogenblik, de Income Tax was 9 d. in het £, kortom Engeland verkeerde bij het uitbreken van den wereld-oorlog in een periode van voorspoed, waarin het Rijk over groote reserves, zoowel in eigen land als in de Dominions, de Koloniën en daarbuiten, beschikken kon.

EUROPA

Hoe anders is de situatie thans: een begrooting van £ 1.3 milliard, een staatsschuld van meer dan £ 3 milliard; Income-Tax 5 sh. 6 d. per £. Engeland teert op zijn buitenlandsche beleggingen in plaats van — als vóór den oorlog — middelen beschikbaar te hebben voor belegging elders.

Cijfers zeggen overigens weinig, vooral zulke astronomische getallen, waar men thans mee werkt en welke te eenen male buiten ons begrip vallen. Geldbedragen hebben — wij herinneren het ons uit den wereld-oorlog — eveneens zeer relatieve beteekenis. Wij meten thans reeds de oorlogs-voorbereidingen aan het physieke vermogen van mensch en productiegoederen om vernielingswerktuigen voort te brengen! Wij rekenen in „mankrachten" en de capaciteit van het productieapparaat.

Reeds thans, nog in vollen vredestijd, zal ook Engeland voor het huidige bewapeningsprogram tot aan het maximum van zijn industrieele capaciteit moeten werken. Met Duitschland is dit reeds een jaar het geval; dit land verkeert al enkele jaren in de periode van „Kanonen statt Butter" en nog steeds moet het volk in zijn verteringen worden beperkt om door dit gedwongen sparen de middelen te verschaffen aan de overheid voor haar onrendabel bedrijf. Volgens de Duitsche arbeidsleiders zelf is er thans reeds een tekort van 1 millioen arbeidskrachten om het peil der industrieele productie te handhaven; men registreert de vrouwelijke arbeidskrachten om event. de mannelijke te kunnen vervangen; de beschikbare krachten zijn nu al niet voldoende om straks den oogst binnen te halen!
Nog is het vrede, maar Keynes acht het reeds noodzakelijk voor Engeland om over te gaan tot een stelsel van „totalitaire" economie, omdat bij handhaving van de vrije economie en de gewone wijze van belastingheffing het vrije verbruik toch te groot zal blijven, het kapitaal de wijk zal nemen en het productieapparaat niet voldoende op oorlogsproductie zal worden ingericht.
Uit het feit, dat de Britsche regeering het grootste deel der bewapeningsuitgaven uit leeningsgeld wil vinden en ook nu de belastingen slechts matig verhoogt, valt af te leiden, dat zij voelt met de belastingschroef aan het maximum te zijn en dat meerdere lasten het volk slechts langs andere methoden zijn op te leggen. Waarmede Engeland dan economisch nu reeds zou zijn beland op een punt, dat al verder ligt dan waartoe het ooit in den wereldoorlog is moeten gaan. In Duitschland is men reeds zoover. Europa heeft thans Abàddon, de Engel des Afgronds tot zijn Koning gekozen. De put des afgronds is geopend, waarin Europa thans zijn beste krachten werpt. Wat zal het dan overhouden, wanneer binnenkort de Oude Wereld een Armagèddon wordt? En waartoe?
Niets beteekent de faam van macht, als deze niet steunt op innerlijke kracht; wanneer die innerlijke kracht steeds meer verzwakt, wat moet dan het einde zijn? Een tweeden wereldoorlog zal het Oude Europa niet meer te boven komen. In een kort geleden in Duitschland verschenen boek „Kriegsfinanzen" erkent prof. Jecht, dat reparatie-betalingen als middel om de kosten van een gewonnen oorlog op den tegenstander af te wentelen uiterst dubieus zijn. De practijk van de financieele paragraphen van het Verdrag van Versailles heeft de juistheid daarvan wel geleerd. Ieder weet, dat een nieuwe wereldoorlog economische ondergang voor alle deelnemers beteekent. Waartoe dan deze bewapeningspolitiek? Op ons, nuchtere Hollanders, die, te midden van dat waanzinnig streven, — waarvan ook wij den druk ondervinden! — dit met ontzetting aanzien, maakt het den indruk van moedwillig werken aan den economischen ondergang van Europa. Hitler en Mussolini verklaren om strijd, dat zij vrede verkiezen boven oorlog. Men kan hen op dit punt ongetwijfeld gelooven. Chamberlain verklaart de bewapening op te voeren „ter consolidatie van den wereldvrede". Ongetwijfeld is hij te goeder trouw. Maar intusschen verlamt de agressie eenerzijds alle economisch initiatief en eischt de bewapening anderzijds steeds meer van de productieve krachten van alle landen.

Wanneer men nu ziet, dat de voorbereidingen voor een modernen oorlog reeds zulk een inspanning eischen, dat de middelen niet meer te vinden zijn uit normale belastingheffing en de grens van het physieke productievermogen der volken al wordt bereikt, moet men zich afvragen of een moderne oorlog wel lang zou kunnen duren?

Toen in Augustus 1914 de oorlog uitbrak, waren vele economisten van oordeel, dat deze binnen enkele maanden moest eindigen, omdat dan de middelen zouden komen te ontbreken. Maar na enkele maanden begon de oorlogvoering pas goed; zij duurde 4 jaren, totdat de volken en hun economische hulpbronnen totaal waren uitgeput; alle landen zuchten thans nog onder de gevolgen van dien oorlog! We begrijpen thans niet, wat een „totale" oorlog nòg méér aan inspanning van de volken kàn eischen; misschien is inderdaad de maximum-inspanning thans reeds bereikt, maar dan kan men nog het verbruik verder beperken om alsdan de vrijkomende productieve krachten voor munitie-, vliegtuig- en kanonnenfabricage te gebruiken, totdat ook diè productieve krachten zich begeven door ondervoeding en uitputting. Dit is het economische aspect van de huidige bewa-

peningspolitiek, van de „consolidatie van den wereldvrede" en het moderne staatsbolsjewisme.
Tenzij men nog bijtijds inziet, dat deze politiek — zelfs al brengt zij niet het allerergste — op den duur toch hetzelfde economische resultaat als een oorlog moet hebben. (Algem. Handelsblad)
(Vor. ber. Militaire voorzorgsmaatregelen 3746 B.)

29 APRIL 1939

A. **SOVJET-RUSLAND. — Accoord met Mandsjoekwo. —**
Het Japansche persbureau Domei meldt, dat tusschen Sovjet-Rusland en Mandsjoekwo een overeenkomst is gesloten, waardoor een ontspanning intreedt in de betrekkingen tusschen beide landen. (Domei)

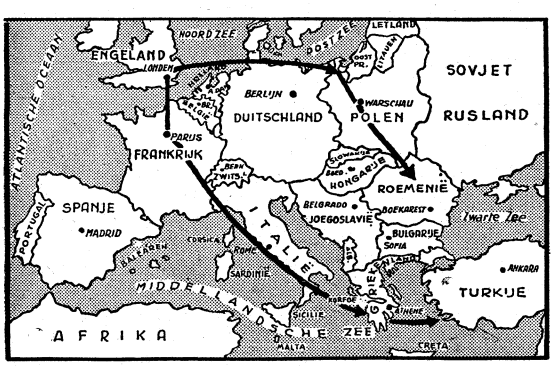
B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Vertrek van Mr. W. H. van Helsdingen. - Mr. J. A. Jonkman tot voorzitter van den Volksraad benoemd. —**
Op 19 April is mr. W. H. van Helsdingen, oud-voorzitter van den Volksraad naar Europa vertrokken. Bij K.B. van 21 April is benoemd tot voorzitter, tevens lid, van den Volksraad, voor den verderen duur van de loopende zitting en voor een volgend tijdperk van vier jaren, mr. J. A. Jonkman, thans officier van Justitie te Semarang. De heer Jonkman zal in den loop van deze week naar Buitenzorg vertrekken, teneinde daar beëedigd te worden door den gouverneur-generaal en voor het einde van deze maand reeds zijn functie aanvaarden. (Aneta)

Mr. J. A. Jonkman werd 13 September 1891 te Utrecht geboren en na voltooide rechtsstudie, in Mei 1919 ter beschikking gesteld van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië om daar te lande in een rechterlijke functie te worden geplaatst. In Augustus 1919 werd hij ter beschikking gesteld van den voorzitter van den landraad te Meester-Cornelis en werkzaam gesteld als griffier bij die rechtbank.
In 1920 volgde terbeschikkingstelling bij den raad van Justitie te Medan en nog in hetzelfde jaar werd hij aangesteld als bg. voorzitter van den landraad te Teking Tinggih. In 1921 bg. voorzitter van den landraad te Medan en nog in hetzelfde jaar substituut-officier van Justitie te Semarang. Vervolgens was de heer Jonkman substituut-officier van Justitie te Batavia, ter beschikking gesteld van den directeur van Onderwijs en Eeredienst, bg. substituut-officier te Batavia, officier van Justitie te Makassar en sedert Maart 1938 officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Semarang.
Gedurende de jaren 1927—1931 was mr. Jonkman benoemd tot lid van den Volksraad, waarin hij de z.g.n. Stuwrichting vertegenwoordigde.
Hij heeft o.m. van zich doen spreken in de bekende Margadant-zaak op Celebes. **(Vor. ber. Volksraad 3721 D.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Maatregelen in geval van oorlog in Europa. —**
Deskundigen van het Amerikaansche ministerie van Financiën hebben president Roosevelt op 24 April een rapport voorgelegd over eventueel te nemen maatregelen in geval van een oorlog in Europa.
Hierbij worden twee gevallen onderscheiden:
1. De oorlog breekt plotseling uit. In dit geval zou de regeering der Vereenigde Staten de beurzen voor korteren of langeren tijd sluiten, opdat de markt zich kan herstellen.
2. De toestand verergert langzaam. De regeering zou dan maatregelen nemen, geïnspireerd door den slagzin „zaken doen als gewoonlijk". Het driezijdig monetair accoord zou blijven bestaan, zoolang de goudverschepingen tusschen Parijs, Londen en Washington zouden voortduren. (New York Herald Tribune)

D. **FRANKRIJK. — Nieuwe decreten in zake de persvrijheid. —**
De Staatscourant van 25 April publiceert het decreet, tot wijziging van de wet van 1881 op de vrijheid van drukpers in dier voege, dat alles, wat aanspoort tot haat en wat Franschen ophitst tegen Franschen als verraad zal worden beschouwd. Het behoud van de burgerlijke vrijheden moet gepaard gaan aan het beschermen van het openbaar belang en derhalve mag de gelijkheid der burgers niet om redenen van ras of geloof worden verbroken. Beleediging van groepen personen om redenen van ras of geloof zal gestraft worden met gevangenisstraf varieerend tusschen een maand en een jaar en een boete van 500 tot 10.000 francs.
Vervolgens wordt een decreet gepubliceerd, strekkende tot het tegengaan van buitenlandsche propaganda. Hierbij wordt degenen, die direct of indirect ondersteuning uit het buitenland aanneemt tot het voeren van politieke propaganda, bedreigd met gevangenisstraffen van zes maanden tot vijf jaar en boete van 1000 tot 10.000 francs. Ieder, die gelden uit het buitenland ontvangt, bestemd voor een publiciteitslichaam, is verplicht binnen acht dagen hiervan kennis te geven. (Agence Belga)
(Vor. ber. Decreten 3765 D.; Perswet 2574 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nota aan Engeland in zake de opzegging van het Vlootverdrag van 1935.**
In een Duitsch memorandum aan de Britsche regeering wordt o.m. verklaard: „Toen de Duitsche regeering in 1935 aan de Britsche regeering het aanbod heeft gedaan door een verdrag de sterkte der Duitsche vloot in een bepaalde verhouding te brengen tot de sterkte der zeestrijdkrachten van het Britsche rijk, heeft zij dat gedaan op grond van de vaste overtuiging, dat een herhaling van een gewapend conflict tusschen Duitschland en Groot-Brittannië voor altijd uitgesloten is. De Duitsche regeering heeft steeds vastgehouden aan dien wensch en koestert deze ook thans nog. Zij is zich bewust in haar politiek dienovereenkomstig te hebben gehandeld en in geen geval te hebben ingegrepen in de Engelsche belangensfeer of deze belangen op een of andere wijze te hebben benadeeld.
Daarentegen moet zij tot haar leedwezen vaststellen, dat de Britsche politiek zich onlangs steeds verder heeft verwijderd van een overeenkomstige houding tegenover Duitschland. Door de nieuwe politiek van omsingeling heeft de Britsche regeering eenzijdig aan de vlootovereenkomst van 18 Juni 1935 den grondslag ontnomen en daardoor dit verdrag, zoomede de tot aanvulling daarvan overeengekomen „verklaring" van 17 Juli 1937, buiten werking gesteld. Hetzelfde geldt ook voor deel drie van het Duitsch-Engelsche vlootverdrag van 17 Juli 1937, waarin de verplichting is vastgelegd voor een tweezijdige Duitsch-Engelsche uitwisseling van mededeelingen. Door deze aan de Duitsche regeering tegen haar wil opgedwongen vaststelling bleven de kwalitatieve bepalingen van het Duitsch-Engelsche verdrag van 17 Juli 1937 onaangetast.



Britsche verdragen met Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije. Besprekingen met Sovjet-Rusland.

De Duitsche regeering zal deze bepalingen ook in de toekomst in acht nemen en aldus haar deel er toe bijdragen, opdat een algemeene onbeperkte wedloop in vlootbewapening der naties wordt vermeden.
Bovendien zal de Duitsche regeering, ingeval de Britsche regeering er prijs op stelt met Duitschland opnieuw in onderhandeling te treden over de hiervoor in

aanmerking komende vraagstukken, daartoe gaarne bereid zijn.
Zij zal het toejuichen indien het dan mogelijk zou blijken op stevigen grondslag te komen tot een duidelijke en ondubbelzinnige overeenkomst."

Het vloot-accoord. — Het thans door Hitler in het geding gebrachte vlootaccoord tusschen Duitschland en Engeland werd op 18 Juni 1935 afgesloten en het kende aan Duitschland een totale tonnage van 35 pCt. der Britsche toe, op voorwaarde, dat deze tonnage in het algemeen op dezelfde wijze als in Engeland het geval is, over de diverse scheepscategorieën verdeeld zou worden. Een uitzondering werd voor duikbooten gemaakt. In beginsel zou Duitschland dezelfde totale tonnage aan duikbooten mogen hebben als Engeland. Het verbond zich evenwel niet zonder voorafgaande kennisgeving meer dan 45 pCt. van de Britsche tonnage aan te bouwen, en in elk geval mocht daardoor de totale tonnage van 35 pCt. niet overschreden worden.
In het begeleidende schrijven van Hoare aan von Ribbentrop werd het verdrag als een duurzame en definitieve overeenkomst tusschen de beide regeeringen gekenmerkt. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3767 C.)

A. NEDERLAND. — Hulde aan den Prins van Oranje, den Vader des Vaderlands. —
Op 24 April '39, den dag, dat voor drie eeuwen op de oude burcht Dillenburg vreugde heerschte over de geboorte van een zoon, is op het plein voor het paleis Noordeinde een sobere, stille plechtigheid gehouden. Elf Oranjelievende organisaties brachten een stille bloemenhulde aan den grooten Willem I. Het waren: Verbond voor Nationaal Herstel (afd. Den Haag) met een grooten krans, de bond van Ridders in de Militaire Willemsorde, het Nationaal Jongeren Verbond, de Koninklijke Vereeniging Oost en West, het Indo-Europeesch Verbond (afd. Nederland), waarvan de laatste drie eveneens een krans legden. Voorts de Bond van Ned.-Ind. Onderoff. Madjoe en de Oranje-Garde, beide met een bloemstuk, de Haagsche Wandelsportver. O.G.H.S., een afzonderlijke delegatie van het hoofdbestuur van Nationaal Herstel en ten slotte de Vrouwen-organisatie van het Indo-Europeesch Verbond en de Kon. Ned. Bond van oud-onderofficieren (afd. Den Haag), beide met een bloemstuk.
(Avondpost) **(Vor. ber. Photo 2607)**

B. TURKIJE. — Von Papen, Duitsch gezant, overhandigt zijn geloofsbrieven. —
De Duitsche gezant in Turkije, Von Papen, heeft op 29 April aan den Turkschen staatspresident, Ismet Inönoe, zijn geloofsbrieven overhandigd.
In zijn toespraak verklaarde Von Papen o.a., dat het voor hem als oud vriend van Turkije een bijzondere eer en een groot genoegen was geroepen te zijn om de nauwe banden van vriendschap tusschen beide landen te versterken en de cultureele en economische betrekkingen tusschen beide landen te verdiepen.
Duitschland, aldus Von Papen, dat zich onder de leiding van Adolf Hitler zijn nieuw levensrecht heeft eigen gemaakt, koestert tegen niemand agressieve voornemens. Het is de innigste wensch van den Führer en zijn volk, de levensbelangen van Duitschland in Europa langs vreedzamen weg te beveiligen. Ter vervulling van deze juist thans zoo noodzakelijke taak wenscht Duitschland zoo nauw mogelijk met het nieuwe Turkije samen te werken.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3757 B.)**

30 APRIL 1939

C. FRANKRIJK. — Dienstneming van Vreemdelingen in het leger. —
Bij decreet werd bepaald, dat de in Frankrijk woonachtige buitenlanders het recht zullen hebben, dienst te nemen in het Fransche leger. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Vreemdelingen 3554 B.)

D. NEDERLAND. — Harald de Scavenius, Deensch gezant te Den Haag, overleden. —
De buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van Denemarken te Den Haag, Z. Exc. Harald de Scavenius is op 22 April te Den Haag, in den ouderdom van 66 jaar overleden. (Avondpost)

E. RADIO. — Aantal luisteraars in Europa. —
Eind 1938 stonden bij de Union Internationale de Radiodiffusion 35.130.000 woningen-met-ontvangtoestellen in de Europeesche zone geregistreerd. Wij geven de lijst van luisteraars in Europa, in 1937 en 1938, en groei.

	31 Dec. 1937	31 Dec. 1938	Perc. van groei
Duitschland	9.087.454	11.503.019	26,58
Engeland	8.479.500	8.908.366	5,06
Frankrijk	4.163.692	4.705.859	13,02
Zweden	1.074.473	1.226.858	14.18
België	1.018.108	1.126.218	10,61
Nederland	1.071.869	1.108.625	3.43
Polen	861.256	1.016.473	18,02
Italië	795.000	995.500	25,22
Tsjecho-Slowakije	1.044.382	764.076	— 26,84
Denemarken	704.062	762.711	8,33
Zwitserland	504.132	548.533	8,81
Hongarije	383.274	419.215	9,37
Noorwegen	304.913	364.548	19,56
Finland	231.696	293.790	26,80
Roemenië	215.808	270.000	25,11
Ierland	112.192	148.811	32,64
Joego-Slavië	112.918	135.169	19,70
Letland	114.305	134.970	18,08
Algiers	74.445	90.903	22,10
Portugal	69.102	81.171	17,46
Egypte	67.923	79.717	17,36
Estland	48.949	66.268	35,38
Litauen	45.437	59.527	31,01
Bulgarije	34.000	46.600	37,06
Turkije	22,000	46.244	110,20
Danzig	36.848	44.430	20,57
Marokko	34.240	38.714	13,06
Palestina	28.515	35.708	25,22
Luxemburg	30.000	35.000	16,66
Griekenland	17.964	23.375	30,12
Tunis	17.684	22.367	26,48
IJsland	14.407	15.479	7,44
Syrië en de Levant	9.291	11.204	20,59

(Union Internationale de Radiodiffusion)
(Vorig bericht 3228 D.)

F. JOEGO-SLAVIE. — Het bezoek van Markowitsj, den minister van Buitenlandsche Zaken, aan Berlijn.
Het Zuid-Slavische persagentschap Avala meldt:
De minister van Buitenlandsche Zaken van Zuid-Slavië, dr. Markowitsj, die op 28 April uit Berlijn te Belgrado is teruggekeerd, heeft aan de pers o.a. het volgende verklaard:

Tijdens mijn verblijf in Berlijn heb ik mij er rekenschap van kunnen geven hoe groot begrip de Duitsche staatslieden hebben voor de pogingen van Joego-Slavië om in vrede aan den vooruitgang van zijn volk te werken. Ook heb ik mij ervan kunnen overtuigen, hoezeer zij willen, dat tusschen Duitschland en Zuid-Slavië betrekkingen van goede nabuurschap, vertrouwen en wederzijdsche vriendschap worden gehandhaafd en bevorderd, hetgeen wij ook onzerzijds een der essentieele doelstellingen van Joego-Slavië achten en een der voornaamste richtsnoeren van zijn buitenlandsche politiek (Avala)
(Vor. ber. Markowitsj 3764 G.)

G. PALESTINA. — De Terreur. - Balans over 3 jaren. —
Aan het einde van drie jaren terreur in Palestina zijn de volgende slachtoffers te betreuren: Gedood werden gedurende deze drie jaren 2287 Arabieren, 150 Joden en 140 Engelschen. Gewond werden 1944 Joden, 1477 Arabieren en 476 Engelschen.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3679 D.)**

H. ROEMENIE. — Hongaarsche minderheid stelt eischen. —
Een delegatie van de Hongaarsche minderheid in Roemenië heeft den minister voor minderhedenkwesties, Dragonier, een reeks eischen voorgelegd. Deze hebben vooral betrekking op het gebruik van de Hongaarsche taal in die provincies, waar veel Hongaren wonen, op het recht der Hongaren om vakbonden te vormen en op het recht der Hongaarsche boeren om wapens te dragen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Minderheden 3376 C.)

A. De Duitsche nota van 28 April 1939. - Het Poolsch-Duitsch Verdrag van 26 Januari 1934. —

Aan de Poolsche regeering werd op 28 April '39 een memorandum overhandigd, waarin o.m. wordt verklaard:

De Duitsche regeering heeft door de van Poolsche en Britsche zijde openbaar gemaakte verklaringen kennis gekregen van het tot nu toe verkregen resultaat en de bedoeling van de onlangs tusschen Polen en Groot-Brittannië gevoerde onderhandelingen.

Op grond daarvan hebben de Poolsche en Britsche regeering een voorloopige, binnenkort door een permanente overeenkomst te vervangen regeling getroffen, welke Polen en Groot-Brittannië den wederzijdschen bijstand moet waarborgen voor het geval, dat de onafhankelijkheid van een der beide staten direct of indirect wordt bedreigd.

De Duitsche regeering ziet zich gedwongen hierop aan de Poolsche regeering mede te deelen, dat de Führer en de overleden maarschalk Pilsoedski in 1933 besloten hadden met de politieke methoden van het verleden te breken en voor de behandeling van alle de betrekkingen der beide landen betreffende kwesties den weg te openen van een directe vriendschappelijke overeenstemming van staat tegenover staat. Door het onvoorwaardelijk afzien van ieder gebruik van geweld tegenover elkander zou een garantie voor den vrede worden geschapen.

De grondslagen, welke in de Duitsch-Poolsche vredesverklaring van 1934 bij verdrag in een bindenden vorm zijn vastgelegd, zijn er toe bestemd geweest — en hebben inderdaad ook tot gevolg gehad — een volledige nieuwe fase in te leiden in de ontwikkeling der Duitsch-Poolsche betrekkingen, hetgeen ook de politieke geschiedenis der laatste vijf jaren heeft bewezen.

De Poolsch-Britsche overeenkomst. — De thans door de Poolsche regeering met de Britsche regeering gesloten overeenkomst is hiermede zoo blijkbaar in strijd, dat de Duitsche regeering van een zoo plotselinge en radicale zwenking van de Poolsche politiek slechts met verbazing en bevreemding kennis heeft kunnen nemen. De nieuwe Poolsch-Britsche overeenkomst is, hoe haar definitieve formuleering ook moge zijn, door beide partners gedacht als een regelrecht pact van bondgenootschap, en wel als een pact van bondgenootschap, dat zich volgens zijn algemeen bekende voorgeschiedenis en op grond van den geheelen toestand der politieke verhoudingen uitsluitend tegen Duitschland richt.

Uit de door de Poolsche regeering thans aangegane verplichting blijkt, dat Polen in een eventueel Duitsch-Engelsch conflict door een tegen Duitschland gerichten aanval eventueel ook dan voornemens is in te grijpen, wanneer dit conflict Polen en zijn belangen in het geheel niet treft.

Dat is een directe en flagrante schending van het in de verklaring van 1934 overeengekomen afzien van iedere aanwending van geweld.

De tenuitvoerlegging van de door Duitschland in Maart van dit jaar tot pacificatie van Midden-Europa ingeleide actie heeft de Poolsche belangen naar de meening der Duitsche regeering op geen enkele wijze benadeeld. De Duitsche regeering heeft aan de Poolsche regeering den laatsten keer einde Maart in den meest vriendschappelijken vorm een regeling der hangende kwesties (Danzig) voorgesteld. De Poolsche regeering heeft hierop echter een antwoord gegeven, dat ieder begrip voor het Duitsche standpunt ontbeert. Dat de Poolsche regeering zelve haar antwoord niet als gepast heeft beschouwd voor de inleiding van een vriendschappelijke overeenstemming, heeft zij op even verrassende als drastische wijze bewezen door tegelijkertijd met haar antwoord over te gaan tot een omvangrijke partieele mobilisatie van haar leger.

Met dezen door niets gerechtvaardigden maatregel heeft zij tegelijk bij voorbaat inhoud en doel der onderhandelingen gekenmerkt, waarin zij direct daarop is getreden met de Britsche regeering. De Duitsche regeering heeft het niet voor noodig gehouden op de Poolsche gedeeltelijke mobilisatie te antwoorden met militaire tegenmaatregelen.

Daarentegen kan zij niet eenvoudig stilzwijgend voorbijgaan aan andere door de Poolsche regeering in den laatsten tijd genomen maatregelen.

Zij ziet zich veeleer tot haar leedwezen genoodzaakt hierbij het volgende vast te stellen:

Duitschland constateert:

1) De Poolsche regeernig heeft de haar door de Duitsche regeering geboden gelegenheid tot een rechtvaardige regeling van de kwestie Danzig, tot een definitieve verzekering van haar grens tegenover het Duitsche rijk en daarmede voor een duurzame vestiging van een vriendschappelijke verhouding van beide landen niet aangegrepen. Zij heeft veeleer de Duitsche voorstellen, die dat beoogden, verworpen.

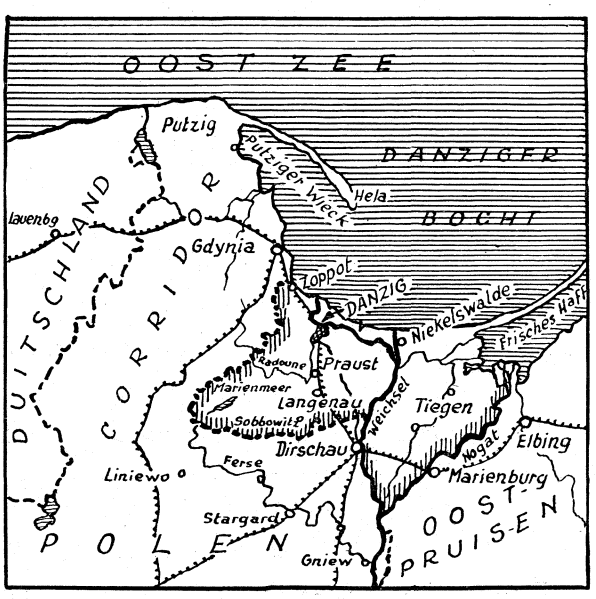
2) Tegelijkertijd heeft de Poolsche regeering zich tegenover een anderen staat ingelaten met politieke verplichtingen, die zoowel met den zin als ook met den tekst der Duitsch-Poolsche verklaring van 1934 niet in overeenstemming zijn. De Poolsche regeering heeft daarmede deze verklaring willekeurig en eenzijdig buiten werking gesteld.

Ondanks deze noodzakelijk geworden vaststelling is de Duitsche regeering niet voornemens haar principieele houding tegenover de kwestie der toekomstige organisatie der Duitsch-Poolsche betrekkingen te veranderen.

Mocht de Poolsche regeering er prijs op stellen, dat deze betrekkingen bij een nieuw verdrag worden geregeld, dan is de Duitsche regeering daartoe bereid en stelt zij daarvoor slechts de eenige voorwaarde, dat een dergelijke regeling moet berusten op een duidelijke beide partijen bindende verplichting.

POLEN

Het verdrag met Polen. — Het Duitsch-Poolsche verdrag, dat Hitler thans heeft opgezegd, werd op 26 Januari 1934 voor den tijd van tien jaar gesloten. Het bestaat uit een door den toenmaligen Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken Von Neurath en den Poolschen gezant te Berlijn Lipski geteekende verklaring, waarbij Duitschland en Polen ter versterking van den vrede in



Europa en in den geest van het Kelloggpact voor den tijd van tien jaar een verzoeningsaccoord sluiten. Krachtens deze verklaring verplichten beide staten zich, alle kwesties, welke ook, die zich tusschen beide landen mochten voordoen, door directe onderhandelingen te regelen.

Deze verklaring zegt o.a., dat beide regeeringen den tijd gekomen achten om door een onmiddellijk contact van staat tot staat een nieuwe faze te beginnen in de politieke betrekkingen tusschen Duitschland en Polen. Zij hebben daarom besloten, door een verklaring den grondslag te leggen voor de toekomstige regeling dezer betrekkingen.
Aangezien handhaving van den duurzamen vrede tusschen deze beide landen een essentieele voorwaarde is voor den algemeenen vrede in Europa, is besloten, de toepassing der bepalingen van het pact van Parijs van 27 Augustus 1928 (z.g. Kelloggpact) voor de betrekkingen tusschen beide landen nauwkeurig te omschrijven.
Elk der beide regeeringen constateert, dat de tot dusver aanvaarde internationale verplichtingen geen hindernis vormen voor de vreedzame ontwikkeling harer wederzijdsche betrekkingen, en dat zij niet in strijd zijn met deze verklaring. De verklaring strekt zich niet uit tot kwesties, die volgens het Volkenrecht uitsluitend als een binnenlandsche aangelegenheid van een der beide staten zijn te beschouwen.
Mochten er geschillen ontstaan, welker beslechting niet door rechtstreeksche bespreking kan geschieden, dan zullen zij, na gemeen overleg, streven naar een oplossing met andere vreedzame middelen, onverminderd de mogelijkheid, zoo noodig gebruik te maken van de procedures, welke voor zulk een geval zijn voorzien in andere tusschen beide landen geldende accoorden. Onder geen omstandigheden zullen zij echter ter beslechting van zulke geschillen overgaan tot het gebruik van geweld.
Wat den opzeggingstermijn betreft, is bepaald, dat, indien de verklaring niet door een der beide regeeringen zes maanden voor het verstrijken van de periode van tien jaar is opgezegd, zij ook verder van kracht blijft. Zij kan echter door elk der beide regeeringen te allen tijde met een termijn van zes maanden worden opgezegd.
(Telex-A. N. P. - De Tijd - Telegraaf) **(3767 C.)**

1 MEI 1939

A. ENGELAND. — Invoering van den Dienstplicht. - Commentaren. —

De invoering van den dienstplicht in Engeland heeft in geheel de wereld commentaren uitgelokt, niet in het minst in de Britsche Dominions, waar men Engelands defensiepolitiek met groote belangstelling gadeslaat.

CANADA. — Het blad **Vancouver Sun** acht het oogenblik gekomen, dat men thans ook in Canada het vrijwilligerssysteem afschaft en betoogt in een hoofdartikel, dat de Canadeesche regeering het vraagstuk van de invoering van den dienstplicht dient te bestudeeren. De Canadeesche **Star** schrijft: „De ijverige strijder voor den vrede, gelijk Chamberlain is, zou nimmer zulk een vèrgaande beslissing genomen hebben, indien hij niet even-als zijn collega's er van overtuigd was, dat zijn geliefd land onmiddellijk bedreigd wordt." Andere Canadeesche bladen wijzen er op, dat Engeland wel een heel grooten prijs voor den vrede heeft moeten betalen.

VEREENIGDE STATEN. — Volgens de **New York Times** is het „thans overduidelijk, zelfs in Duitschland, dat de stemming van het Britsche volk na München veranderd is en dat Engeland wel is waar in den vrede blijft hopen, doch zich met allen ernst op de mogelijkheid van een oorlog voorbereidt."
De **Herald Tribune** wijst er op, dat Hitler nu achtereenvolgens twee ernstige waarschuwingen heeft gekregen, eerst van Roosevelt en nu weer van Engeland.

FRANKRIJK. — De Fransche pers keurt eenstemmnig het Britsche besluit goed. Het Fransche volk is Chamberlain dankbaar voor zijn besluit en minister Bonnet heeft, volgens de **Jour,** aan den Britschen ambassadeur verzocht, die gevoelens van erkentelijkheid bij Chamberlain te willen vertolken. De hoop van de kleine landen, die op de bescherming van Engeland en Frankrijk vertrouwen, is daardoor weer versterkt. De **Matin** past het volgende adagium toe: „Twee volken, één grens, één leger." Frankrijk en Engeland, zoo schrijft de **Figaro,** willen wel is waar den oorlog niet, maar de grens van den eenzijdigen goeden wil is thans bereikt en men zal deze grens niet ongestraft overschrijden.

POLEN. — Ook de Poolsche bladen achten Chamberlain's besluit van het grootste belang. De **Gazeta Polska** schrijft, dat het een historische dag voor Engeland geweest is. „De Britsche regeering heeft ongetwijfeld zulk een belangrijke beslissing genomen met het oog op den gespannen internationalen toestand en op de verplichtingen, die Engeland op zich genomen heeft bij zijn pogingen om een oorlog te voorkomen. Het valt dan ook niet te betwijfelen, dat het Lagerhuis het wetsontwerp met groote meerderheid zal aannemen."

ROEMENIE. — De reactie van het Roemeensche volk op de aankondiging van den dienstplicht in Engeland is buitengewoon gunstig. Men staat op het standpunt, dat de eerste lichting wel niet groot is, doch dat de psychologische beteekenis van de verandering der Brische politiek enorm is.

DUITSCHLAND. — In Duitschland wordt Chamberlain's besluit weer uitgelegd als een nieuw bewijs, dat Engeland Duitschland wil omsingelen. Volgens de **Berliner Börsen Zeitung** is de invoering van den dienstplicht onmiskenbaar bedoeld als een middel om pressie uit te oefenen en als een lokaas voor kleinere mogendheden, die graag aan de omsingeling deelnemen. Chamberlain's verklaring, dat men „zich thans wel niet in oorlogstijd maar evenmin in vredestijd bevindt" is volgens het blad koren op de molens van de Engelsche en internationale hetzpers. De oorlogspsychose van de landen in het Westen kan er slechts door verergeren.

ITALIE. — De pers, vooral de **Giornale d'Italia,** maakt eenige schampere opmerkingen omtrent het Engelsche leger.
(Vorig bericht 3767 A.)

B. BULGARIJE. — Nazi-partij ontbonden. —
De Bulgaarsche regeering heeft de nationaal-socialistische partij in Bulgarije, de Ratnici, ontbonden. De regeering was bevreesd voor een staatsgreep. Alle personeel in overheidsdienst, dat lid blijft van de Ratnici, zal ontslagen worden. De leider, professor Kantargief, is naar een concentratiekamp gezonden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nat. Socialisme 2398 C.)

C. ROEMENIE. — Britsch crediet van £ 5.000.000. —
De „Financial News" verneemt, dat een overeenkomst tot stand is gekomen tusschen Groot-Brittannië en Roemenië, waarbij Engeland een crediet van vijf millioen Pond-sterling verleent onder exportgarantie, voor het bouwen van radio-stations in Roemenië, voor een geregelde verbinding met West-Europa, alsmede voor het financieren van militaire uitgaven, welke niet bestemd zijn voor wapens en ander oorlogstuig.
Naar vernomen wordt, is dit bedrag slechts een eerste begin; het totaal bedrag van de credieten is nog niet vastgesteld, doch men verwacht, dat dit hoog zal zijn. Bovendien zal, wanneer Roemenië Britsche wapens koopt, dit gefinancierd worden met garantie van de Britsche regeering.
De „Financial News" voegt hieraan toe, dat de leider van de Britsche missie, Leith Ross, die naar Athene zal gaan, heeft verklaard, dat hij tot opdracht heeft de garantie van de Britsche regeering aan Roemenië en Griekenland te ontwikkelen. Het is waarschijnlijk, dat ook Polen door de Britsche regeering gegarandeerde credieten zal krijgen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Roemenië—Engeland 3750 B.)

D. ESTLAND. — Verklaring van generaal Laidoner over zijn officieel bezoek aan Warschau. —
Generaal Laidoner, de bevelhebber van het Estlandsche leger, die een officieel bezoek aan Warschau heeft gebracht, heeft in een verklaring aan de pers gezegd, dat hij bij zijn besprekingen heeft kunnen constateeren, dat hoewel Polen een groote mogendheid is en Estland klein, de beide landen vele belangen gemeen hebben, dat gemeenschappelijke gevaren hen kunnen bedreigen en wat het belangrijkste is, dat zij elkaar volkomen begrijpen. Een geschreven bondgenootschap of verdrag bestaat er tusschen hen niet, maar dat is ook overbodig, want de mogelijke gevaren stellen hen tegenover gemeenschappelijke problemen. (N. R. Crt.)

E. CANADA. — $ 63 millioen voor defensie. —
De Canadeesche premier en minister van Defensie, Mackenzie King, heeft het parlement om een totaal crediet van $ 63 millioen verzocht voor de defensie. Dit is het grootste bedrag, dat sedert den oorlog werd aangevraagd. De Canadeesche luchtmacht, die thans 210 vliegtuigen omvat, zal spoedig worden uitgebreid tot 527. (Agence Belga)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3586 D.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Hitler's antwoord van 28 April op de boodschap van president Roosevelt. - Commentaren en indrukken. —

POLEN. — Alle Poolsche bladen bevatten een officieus artikel naar aanleiding van Hitler's rede, in welke commentaar o.a. te lezen staat: Polen heeft acte genomen van de opzegging van het non-agressie-pact. Polen is bereid te onderhandelen over een nieuwe regeling van zijn betrekkingen met Duitschland, maar op het punt der beginselen is het onbuigzaam. Wij betwijfelen intusschen, dat de huidige stand van zaken, die gekenmerkt is door geschokt vertrouwen tusschen Polen en het Duitsche rijk, de onderhandelingen tusschen beide landen zal bevorderen. Wanneer de gemiddelde burger het voorstel van een non-agressiepact van den duur van 25 jaar verneemt, kan hij niet nalaten zich af te vragen wat de waarde van dit voorstel is indien de termijn van tien jaar van het vorige verdrag nog niet in acht kon worden genomen. Wat zijn verdragen waard, die zoo lang geldig blijven als het aan een van de partijen past en die plotseling worden opgezegd, indien zij hinderlijk worden geacht. Wij zijn bereid te streven naar een oplossing van de moeilijke problemen, maar er zijn grenzen, waarbuiten Polen niet kan gaan en methoden, welke het zonder aarzeling verwerpt.

ENGELAND. — De **Times** schrijft: Hitler wijst trots op zijn aanbod aan Polen als een bewijs van de onschuld van zijn bedoelingen in Europa. Waarom verwerpen de Polen dit voorstel dan? Zij moeten in de eerste plaats gevraagd hebben, waarom het eigenlijk werd gedaan, gezien het feit, dat hun betrekkingen met Duitschland werden beheerscht door een verdrag, dat nog eenige jaren geldig zou blijven. Als dat op zichzelf niet voldoende was om verdenking te wekken, dan was het voorbeeld van de Tsjechen toch zeker wel voldoende. Den grootsten blunder, welken de Duitsche diplomatie sedert den oorlog heeft gemaakt, een blunder even groot als de inval in België, vindt men als een barrière op iederen weg naar den vrede.

FRANKRIJK. — Het oordeel der Franschen luidt (Le Temps, L'Intransigeant, Le Journal), dat de ellenlange redevoering van Hitler niets aan den toestand verandert. Niet ten goede en niet ten kwade. Ontspanning brengt zij niet.
Het publiek heeft de avondbladen met belangstelling gelezen, maar het heeft de kiosken niet als bij vorige gelegenheden bestormd.
Het opzeggen van twee verdragen, het Duitsch-Engelsche vlootverdrag en het Duitsch-Poolsche verdrag wordt hier in zekeren zin met vreugde begroet, want men concludeert daaruit, dat Engeland en Polen nu wel gedwongen zullen zijn nog scherper stelling te nemen tegenover Duitschland. Men is van meening, dat Hitler hiermee twee domheden heeft begaan en dat hij precies het omgekeerde bereikt van wat hij bedoelt. Want niettegenstaande hij de brug met de beide landen niet geheel afbrak en vooral vriendelijke woorden gebruikte tegenover Groot-Brittannië, bewerkstelligt hij met de opzegging van de verdragen een anti-Duitsche politiek.

ROME. — Men noemt Hitler's rede hier een stuk staatsmanswerk. De Italianen verklaren, dat de rijke democratieën thans moeten bewijzen, wat zij prediken, namelijk, dat de kwalen van Duitschland en Italië op vreedzame wijze kunnen worden genezen. Men is het in fascistische kringen volkomen eens met de opzegging van het vlootverdrag en van het Duitsch-Poolsche verdrag.

MOSKOU. — Geen verrassing. De opzegging der beide verdragen toont, zegt men, opnieuw de waardeloosheid aan van afspraken met Duitschland. Bewezen is ook, hoe gebiedend noodzakelijk een nauwe samenwerking voor de vredelievende landen is.

BOEKAREST. — De opzegging van het Poolsch-Duitsche verdrag zal de ontwikkeling der Roemeensch-Poolsche samenwerking verhaasten, aldus zegt men hier in verantwoordelijke, doch niet-officieele kringen. Het Russische streven, de Russische invloed uit te breiden in de Balkanlanden, zal ook bevorderd worden door de rede. Na den terugkeer van Gafenco zullen deze landen een nieuwe conferentie houden te Boekarest.

SOFIA. — De Bulgaarsche pers is een actie begonnen ter ondersteuning van de Bulgaarsche territoriale eischen.

BOEDAPEST. — De rede van Hitler heeft hier diepen indruk gemaakt in officieele kringen. Men is het geheel eens met het streven, „de onrechtvaardigheden van 1919" goed te maken. Na opzegging van het Duitsch-Poolsche verdrag zouden de Hongaarsch-Poolsche betrekkingen moeilijkheden kunnen baren. Men hoopt dan ook op een nieuw Poolsch-Duitsch accoord.

BELGRADO. — Men is voldaan over het feit, dat Hitler over Joego-Slavië heeft gesproken als over een bevriende natie. Het geschil tusschen Hitler en Roosevelt is niet de zaak van Joego-Slavië, aldus zegt men in officieele kringen. In niet-officieele kringen uit men meer twijfel. Als de zaken zoo gunstig staan voor Joego-Slavië, waarom moesten er dan zooveel jongelieden onder de wapenen worden geroepen, vraagt men zich af.

KAUNAS (Litauen). — Geen vermindering van de spanning voor Litauen, aldus oordeelt men hier. Een toenemende Duitsch-Poolsche spanning zal namelijk verwikkelingen in Oost-Europa kunnen doen ontstaan. Hitler's verwijzing naar de markten der Randstaten wordt hier beschouwd als een aanwijzing voor den Duitschen wensch, een overheerschende positie in te nemen in den handel van Litauen en van de andere Randstaten.

BERLIJN. — Alle bladen zijn het met Hitler's rede eens.

WASHINGTON. — Roosevelt's secretaris heeft medegedeeld, dat de president geen commentaar heeft geleverd op de rede van Hitler. Men zegt, dat Roosevelt sliep toen Hitler sprak.
De eerste reactie in welingelichte kringen is het uitspreken van de meening, dat, terwijl de rede eenige gaatjes openlaat voor welwillende denkers, de opzegging van twee verdragen een beter criterium voor de beoordeeling van de waarde der rede levert. Eenige leden van het congres hebben openlijk uitdrukking gegeven aan hun teleurstelling over het antwoord van Hitler, terwijl anderen de redevoering snoevend en bluffend noemden. Bloom, de waarnemende voorzitter van de commissie van buitenlandsche zaken van het Huis van Afgevaardigden, heeft verklaard „Hitler zegt in een adem: vrede voor de wereld en in den volgenden adem stelt hij feitelijk een ultimatum aan Polen". Senator Conally, lid van de commissie van buitenlandsche zaken, heeft gezegd, dat het hem voorkomt, dat de interventie van den president eenige vruchten heeft gedragen. Het antwoord van Hitler heeft eenige aanmoediging gegeven aan hen, die hopen op een vreedzame regeling der moeilijkheden van Europa.
(Vorig bericht 3767 C.)

2 MEI 1939

B. ROEMENIE. — Voorstel tot regeling der oorlogsschulden aan de Vereenigde Staten. —
Het Roemeensche persagentschap Rador publiceert het volgende communiqué:
De regeering van Roemenië heeft aan de regeering der Vereenigde Staten laten weten, dat zij besloten heeft een regeling voor te stellen voor de afdoening der betalingen van haar oorlogsschuld. Voorts heeft zij besloten, op grondslag der overeenkomst, welke tot stand moet komen tusschen den gezant van Roemenië in Washington en de vereeniging van Amerikaansche houders van Roemeensche na-oorlogsche obligaties, welke in de Vereenigde Staten zijn uitgegeven, de geregelde betaling op den dienst van deze schulden te hervatten in het kader der huidige mogelijkheden van overdracht of van de mogelijkheden, welke zullen ontstaan op grondslag van de ontwikkeling der handelsbetrekkingen tusschen Roemenië en de Vereenigde Staten. (Rador)

C. NEDERLAND. — De Statenverkiezingen. - Zetelverdeeling in Zuid-Holland gewijzigd. —
Nu de gedetailleerde uitslagen van de kieskringen in de provincie Zuid-Holland door de hoofdstembureaux zijn vastgesteld, kan worden medegedeeld, dat de Liberale Staatspartij in deze provincie niet zes doch zeven zetels zal krijgen. Ze blijft dus gelijk. De Anti-Revolutionnaire Partij krijgt 13 zetels en wint er dus 2 en geen 3, zooals uit den voorloopigen uitslag was berekend. (Maasbode)
(Vor. ber. 3758 E.; Persstemmen 3763 A.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Gezanten van geannexeerde staten. —
Vernomen wordt, dat het ministerie van Buitenlandsche Zaken ook tot Hurban, den Tsjecho-Slowaakschen gezant, en Konitza, den Albaneeschen gezant, uitnoodigingen heeft gericht tot bijwoning van de speciale ontvangst op het Witte Huis ter gelegenheid van het bezoek van het Britsche koningspaar in Juni 1939.
In diplomatieke kringen ziet men hierin een nieuwe aanwijzing, dat de Vereenigde Staten weigeren, de actie van Duitschland en Italië in Tsjecho-Slowakije en Albanië te erkennen. (Telex-A. N. P.)

E. POLEN. — Verhouding tot de Sovjet-Unie. —
De woordvoerder van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Warschau heeft een verklaring afgelegd aan de vertegenwoordigers der Poolsche pers over de betrekkingen tusschen Polen en de Sovjet-Unie.
Hij zei, dat de betrekkingen tusschen beide landen gegrondvest zijn op het verdrag van non-agressie van 1932 en het protocol van November 1937. De ontwikkeling van de verhouding is zeer bevredigend. Aan Russische zijde toont men steeds meer begrip voor de Poolsche belangen.
In diplomatieke en journalistieke kringen is men van oordeel, dat deze verklaring een antwoord is op som-

mige in de pers verschenen artikelen over de betrekkingen tusschen Polen en de Sovjet-Unie, waarin werd geschreven, dat de Sovjet-Unie geen beslissende factor waś in Europa, dat haar strijdkracht een onbekende grootheid was en dat de belangen van de Sovjet-Unie in het Verre Oosten lagen. (P. A. T.)
(Vorig bericht 3563 A.)

A. **HONGARIJE. — Rede van minister Jaross. - Waarschuwing aan Slowakije. —**
Naar aanleiding van de vele grensincidenten, welke nog plaats hebben, heeft Jaross, de minister voor Opper-Hongarije, op enkele kilometers van de Hongaarsch-Slowaaksche grens, in het plaatsje Szenc, dat bij het verdrag van Weenen aan Hongarije is toegewezen, de houding van Hongarije ten aanzien van de Slowaaksche grensincidenten uiteengezet.
Jaross zeide o.a.: „Van deze plaats spreek ik tot Poszony en tot de Slowaaksche regeering. Wij begrijpen niet goed welken weg deze wil volgen. Wil zij haar eigen macht vergrooten door de Hongaren in Slowakije te vervolgen? Indien de Slowaaksche regeering haar houding niet verandert, zal zij het volgende bereiken: de afgrond tusschen de Slowaaksche regeering en het Slowaaksche volk zal steeds grooter worden, want de Hlinka-garde is niet het Slowaaksche volk, dit zijn twee geheel verschillende dingen.
Ook moet men weten, dat de Hongaarsche staat niet meer die van het verdrag van Trianon is, het is thans een staat, welke op een sterk leger steunt."
Minister Jaross herinnerde er vervolgens aan, dat rijksregent Horthy de nationale rechten der Slowaken in Hongarije heeft gegarandeerd. Ten slotte wierp hij de verantwoordelijkheid voor de jongste incidenten op de regeering van Slowakije en de nationale Slowaaksche formaties. Hongarije wil in het Donaubekken een vreedzaam en werkzaam leven leiden.
(Telex-A. N. P.)

B. **HONGARIJE. — De Jodenwetten. —**
Het Hongaarsche Hoogerhuis heeft op 26 April de Jodenwetten aangenomen met de wijzigingen, welke er in zijn aangebracht door de gemengde arbitragecommissie. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3709 C.)**

C. **NOORWEGEN. — Grensversterking. —**
Ook Noorwegen heeft buitengewone maatregelen genomen tot verdediging van de landsgrenzen. Het marine-personeel is gedeeltelijk gemobiliseerd en de forten langs de kust zijn voorzien van een dubbel aantal manschappen. Besprekingen zijn gevoerd met Zweden met betrekking tot de militaire samenwerking. Kanonnen, vliegtuigen en ammunitie heeft men in dat land aangekocht. Vooral in het Noorden zijn buitengewone maatregelen genomen, met betrekking tot den luchtafweer.
De conservatieve partij oefent scherpe critiek uit op de socialistische regeering, omdat naar haar meening de maatregelen niet voldoende zijn. Zij vraagt een extra-uitgave van 90 millioen kronen voor de defensie.
Dezer dagen zijn acht motor-torpedobooten en luchtafweergeschut voor een bedrag van 20 millioen kronen (ong. 8 millioen gulden) aangekocht.
De motor-torpedobooten zouden van Italië gekocht zijn. (Aftenposten - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Defensie 3194 D.)

D. **NEDERLAND. — Werkverruimingsdienst ingesteld. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
In de Memorie van Toelichting tot het onlangs ingediende wetsontwerp tot verhooging van het werkfondscrediet met 30 millioen gulden, is medegedeeld, dat een gewijzigde organisatie van de werkverruimingsaangelegenheden in het leven zou worden geroepen. Het ligt in de bedoeling, voor de taak, die tot nog toe door het Werkfonds en de departementale werkverschaffingsafdeeling is verricht, een meer zelfstandig bedrijf in het leven te roepen onder de verantwoordelijkheid van den minister van Sociale Zaken. Dit lichaam zal de verschillende onderdeelen in onderling verband regelen, terwijl de leiding zich uitsluitend zal bezighouden met dezen tak van overheidszorg, welke uit de werkloosheidssfeer zooveel mogelijk wordt losgemaakt. Daar echter voor het oprichten van zulk een bedrijf een wettelijke voorziening wordt vereischt en het gewichtige belang der werkloosheidsbestrijding, door middel van de uitvoering van werken, het overgaan tot het centraliseeren der desbetreffende bemoeiingen onder een uitsluitend daarmee belaste leiding raadzaam maakt, wordt, in afwachting van de totstandbrenging der bedoelde wettelijke regeling, deze taak inmiddels toevertrouwd aan een dienst voor de werkverruiming door het bevorderen van werken.
Het Koninklijk Besluit, waarop deze dienst rust, is thans tot stand gekomen.
De instelling van dezen dienst met de daaraan toegekende taak heeft ten gevolge, dat de afdeeling werkverschaffing en steunverleening ten departemente, zooals zij thans bestaat, zal worden opgeheven en het in die afdeeling gelegen organisatorisch verband van de werkverschaffing met de steunverleening wordt losgemaakt. Tevens vervalt hiermede, uiteraard, de functie van het hoofd dezer afdeeling, de directeur-generaal van de Werkverschaffing en steunverleening. Voorts wordt door deze reorganisatie de directeur-generaal van den Arbeid, die tot nog toe tevens was belast met de leiding van het Werkfonds, ontheven van den tijdroovenden arbeid dezer leiding en aan zijn eigenlijke functie wederom geheel teruggegeven. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Werkfonds 3743 C.; Studiefonds voor Werkverruiming 3764 A.)

3 MEI 1939

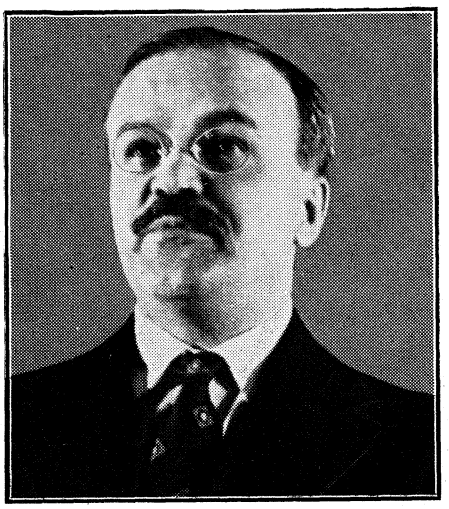
E. **AUSTRALIE. — Kabinet-Menzies gevormd. - Radio-rede van Menzies. —**
Na den dood van den premier, Lyons, heeft Sir Earle Page het premierschap tijdelijk waargenomen. Er ontstond echter een strijd tusschen Sir Eearle Page en A. G. Menzies K.C., leider van de Vereenigde Australische Partij. De eerste heeft zich toen teruggetrokken en Menzies werd met de samenstelling van een nieuw ministerie belast. Tot minister van Buitenlandsche Zaken werd Sir Henry Gullett benoemd. Vele ministers uit het oude kabinet Lyons werden herbenoemd.

De nieuwe Australische minister-president, Menzies, heeft op 26 April '39 voor de radio de defensiepolitiek van de regeering uiteengezet.
Hij zeide, dat Australië staat of valt met de andere deelen van het Empire, waarmede het innigste contact en de volledigste samenwerking gehandhaafd moet worden. De basis van de defensie-politiek moet het risico en de verantwoordelijkheid in den Stillen Oceaan zijn.
Gedachtig daaraan, aldus Menzies, zie ik den dag te gemoet, waarop overeenstemming der mogendheden van den „Pacific" bereikt zal worden, waardoor zij eerst recht „pacific" zullen zijn. Dat beteekent, dat versterkt diplomatiek contact met de Vereenigde Saten, China, Japan en Nederl.-Indië noodzakelijk is. Er is geen enkele reden waarom wij niet behalve een volwaardige rol ook een beslissende rol zouden spelen in den Pacific, waar Australië zich, optredend als integraal deel van het Britsche rijk, als een der voornaamste belanghebbenden moet beschouwen.
De verdediging van Australië mag niet volkomen afhankelijk van de Engelsche zeemacht zijn. Allen moeten deelnemen aan de defensie, kapitaal zoowel als menschenmateriaal. Verdediging is ieders zaak. Wij moeten doorgaan op den ingeslagen weg. Oorlogswinst zal niet worden toegestaan.
Ten slotte zeide echter Menzies, dat geen Australische troepen gedwongen zullen worden buiten Australië te vechten.
(Times - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3744 A.)

F. **NEDERLAND. — Het oorlogsbrood. —**
Het rijksbureau voedselvoorziening in oorlogstijd heeft een proefje van het oorlogsbrood (uit tarwe, rogge en aardappelmeel gebakken) gedistribueerd. De procentsgewijze samenstelling van het brood wordt niet medegedeeld om niet het oordeel van de proefpersonen te influenceeren.
Aan degenen, die aan de proef deelnemen, is hun oordeel gevraagd:
a. over den smaak, b. of men aan den smaak gemakkelijk gewent, c. of men vindt, dat het brood kruimelt, d. of men het droog vindt, resp. men in het algemeen vindt, dat het spoedig droog wordt, e. of men het gemakkelijker of moeilijker kan snijden dan gewoon brood, en f. of er nog bepaalde opmerkingen zijn.
De indruk van de Nieuwe Rotterd. Crt. was, dat het brood er inwendig zeer goed uitziet en zeer veel over-

eenkomst toont met gewoon waterbrood. Het leek wat slapper, ook wat de korst betreft, maar nogal zwaar. De smaak is uitstekend, en doet eenigszins aan mik denken. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — De Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, van zijn functie ontheven - Molotof tijdelijk plaatsvervanger. —**
Het officieele Russische telegraafagentschap Tass meldde op 3 Mei, dat Litwinof op zijn eigen verzoek ontheven is van zijn functie van volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken.
De taak van Litwinof wordt overgenomen door Molotof, den voorzitter van den raad van volkscommissarissen.
In welingelichte kringen in Moskou wijst men erop, dat Molotof de functie van volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken slechts tijdelijk zal waarnemen. Men geeft nog geen uitlegging voor het aftreden van Litwinof, doch volgens Havas vraagt men zich af of het niet geweten moet worden aan het langzame tempo van de Britsch-Russische onderhandelingen.



Molotof

Maxim Maximowitsj Litwinof werd den zesden Juli 1876 te Bjalystok geboren.

Sedert den zomer van 1928 nam hij in verband met de ziekte van Tsjitsjerin het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken waar. Den 21sten Juli 1930 werd hij definitief benoemd tot volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken. Litwinof voerde een hoogst actieve politiek, die er in de eerste plaats op gericht was, normale betrekkingen aan te knoopen met de nabuurstaten. Deze politiek kwam duidelijk tot uitdrukking in het sluiten van de niet-aanvalsverdragen met Polen en de randstaten, alsmede in het herstel der betrekkingen met de Vereenigde Staten in November 1933.
Sedert 1933 richtte de afgetreden volkscommissaris voornamelijk zijn streven erop, de Sovjet-unie weer in te schakelen in de diplomatie der Europeesche mogendheden en een front tegen Duitschland te vormen. Hij liet daarbij alle voormalige principes van het bolsjewisme in zake de te voeren buitenlandsche politiek varen.
Zijn eerste, zij het dan niet meest duurzame resultaat was het aanknoopen van vriendschappelijke betrekkingen met Italië, welk land hij in December 1933 officieel bezocht.
Steeds nauwer werd intusschen de band, dien de Sovjet-Unie met Frankrijk verbond. Met deze mogendheid sloot hij in December 1934 een consultatieve overeenkomst. De bekroning van zijn buitenlandsche politiek vond Litwinof in de intrede van de Sovjet-Unie in den Volkenbond in September 1935 en het sluiten van de verdragen met Frankrijk en Tsjecho-Slowakije.
Met de meeste Europeesche en buiten-Europeesche staten werden intusschen de diplomatieke betrekkingen hersteld. In Maart 1936 vertegenwoordigde Litwinof Sovjet-Rusland bij de kroningsplechtigheden in Londen.
Na het uitbreken van den burgeroorlog in Spanje verluidde het, dat de regeering van het Kremlin niet tevreden was met de werkzaamheid van Litwinof in de niet-inmengings-commissie van Londen en dat zijn afzetting dreigde. In November 1936 werd hem echter de Lenin-orde overhandigd, wellicht ten bewijze, dat deze geruchten op onwaarheid berustten.
(Tass-Agentschap - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Litwinof 3327 F.; Molotof 3533 B.)

B. **1 MEI-VIERING 1939. — Het 50ste Meifeest. —**
Nederland. — Het slechte weer heeft duizenden Meigangers niet kunnen afschrikken. Ir. Albarda (S.D.A.P.) heeft te Amsterdam op het IJsclubterrein een betoog gehouden tegen den verwarden politieken toestand. De Nationaal-Socialistische Beweging hield te Amsterdam een bijeenkomst.
Groot-Duitschland. — De Duitsche leiders spraken in het Olympiastadion te Berlijn ong. 120.000 jongens en meisjes toe.
Moravië en Bohemen. — De Mei-betooging is wegens „Technische redenen" niet doorgegaan.
Frankrijk en Polen. — In Frankrijk en Polen werden betoogingen gehouden, maar het werk werd wegens de internationale benarde omstandigheden niet gestaakt.
België. — In het Volkshuis te Brussel had een grootsche demonstratie plaats. Het omfloersd portret van Vandervelde, dat tegen den gevel van het Volkshuis was aangebracht, werd door duizenden demonstranten begroet.
Sovjet-Rusland. — Op het Roode Plein te Moskou werden de gebruikelijke Mei-parades van het Roode leger gehouden
Zwitserland. — Het Mei-feest had dit jaar een sterk nationalen inslag. In de meeste optochten waren naast de roode, vele Zwitsersche vlaggen meegevoerd.
Roemenië. — Te Boekarest heeft de premier Calinescu in een vergadering van duizenden arbeiders o.a. gezegd: „Zij, die meenen, dat wij iets hebben weg te geven, vergissen zich. Wij zijn niet van plan territoriale concessies te doen."
Zweden, Denemarken en Noorwegen. — De Mei-betoogingen hadden een politiek karakter. Op den voorgrond traden de redevoeringen van de ministers in zake de neutraliteit der Noordelijke staten. (Telex-A. N. P. - Het Volk)
(Vorig bericht 3251 A.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Antwoord van Hitler op president Roosevelt's boodschap van 14 April. - Berlijn zendt afschrift. —**
Cordell Hull, de Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft medegedeeld, dat het Duitsche ministerie van Buitenlandsche Zaken een copie van Hitler's rede heeft doen toekomen aan de Amerikaansche ambassade te Berlijn en in een daarop volgend telefoongesprek heeft verklaard, dat deze copie het antwoord aan president Roosevelt was.
Hull voegde hieraan toe, dat de overhandiging van deze copie echter niet door de Amerikaansche regeering als een antwoord op de boodschap aan Hitler beschouwd zal worden. (Telegraaf) **(3774 A.)**

D. **NEDERLAND. — Stelsel van distributie in oorlogstijd. —**
In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer over het ontwerp Distributiewet 1939, heeft de regeering uiteengezet hoe zij zich een eventueel in te voeren stelsel van distributie denkt.
De distributieregeling zal in algemeene trekken voor alle te distribueeren artikelen voor huishoudelijk gebruik gelijk zijn, doch uiteraard zullen de details voor verschillende artikelen onderling kunnen verschillen. In het algemeen wordt uitgegaan van de volgende richtlijnen:
a. indien een tekort aan een bepaald artikel dreigt te ontstaan, zullen de beschikbare hoeveelheden daarvan zooveel mogelijk gelijk over alle consumenten worden verdeeld, met inachtneming van bepaalde behoeften en seizoeninvloeden.
b. daarbij zullen de bestaande organen van handel en verkeer zooveel mogelijk worden ingeschakeld.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Wetsontw. voor voorzieningen in geval van oorlog 3606 C.)**

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Nadere voorziening ter bescherming van de openbare orde. —**
Ingediend is een wetsontwerp (2 Mei '39) houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.
Ter toelichting schrijft de minister van Justitie o.a.: De herhaalde persexcessen van den laatsten tijd, gecombineerd met een reeks van ontoelaatbare mondelinge uitingen in het openbaar, nopen er toe nadere voorzieningen te overwegen ter bescherming van de openbare orde.
Het thans ingediende ontwerp van wet stelt nieuwe voorschriften voor in tweeërlei richting:
a. vooreerst bevat het een aantal aanvullingen van

de bestaande bepalingen betreffende beleediging van het openbaar gezag, openbare lichamen en instellingen, en van groepen van de bevolking of ten deele tot de bevolking behoorende groepen van personen.
b. daarnaast wordt de mogelijkheid geopend van een rechterlijk verbod van verschijning van dagbladen en andere periodieke geschriften, waarmede bij herhaling misdrijven worden gepleegd tegen de veiligheid van den Staat, de openbare orde of het openbaar gezag. (Telex-A. N. P.)

4 MEI 1939

A. **ENGELAND. — Dienstplichtwet ingediend. —**
De Britsche premier, Chamberlain, heeft op 1 Mei in het Britsche Lagerhuis het wetsontwerp op de militaire oefening ingediend. De minister van Oorlog, Hore Belisha, diende daarop het wetsontwerp in op de reserve- en hulpstrijdkrachten. Beide ontwerpen werden in een formeele eerste lezing behandeld. (Times) **(Vorig bericht 3773 A.)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Zedenmisdrijven. - Veroordeelde Europeanen worden niet meer toegelaten. —**
Ten aanzien van Europeanen, die veroordeeld zijn of zullen worden wegens de geconstateerde zedenmisdrijven, is besloten om na de verstrijking van hun straftijd hun toelatingskaart in te trekken. Jegens hen, die in Indië geboren zijn, dan wel een vergunning tot vestiging bezitten, zullen geen verdere maatregelen worden genomen. (Aneta)

C. **FRANKRIJK. — Duitsche vereenigingen in Elzas Lotharingen ontbonden. —**
De „Petit Parisien" bericht uit Straatsburg, dat het decreet waarbij de drie Duitsche bonden in Elzas-Lotharingen zijn ontbonden, door de vaderlandslievende bevolking met vreugde is begroet. Reeds lang had men zich erover verwonderd, dat de achtereenvolgende regeeringen deze twijfelachtige elementen rustig lieten begaan. De drie vereenigingn zijn de „Jungmannschaft", de „Bund Erwin von Steinbach" en de „Elsässischer Volksbildungsverein."
De eerste vereeniging is gesticht in 1931 te Straatsburg en staat onder leiding van den Straatsburger advocaat Herman Bickler. De vereeniging is georganiseerd als de Duitsche para-militaire organisaties en heeft vaandels, standaarden en armbanden, waarop een wolfsangel is aangebracht.
De „Bund Erwin von Steinbach" voert Duitsche propaganda onder het mom een toren te willen bouwen op den kathedraal van Straatsburg. De leider van deze vereeniging is dr. Fritz Spieser, die op het kasteel Hunenburg bij Saverne woont. Hij vereenigt zijn volgelingen, om hen op te voeden in de Duitsche cultuur en aan te sporen tot verzet tegen assimilatie. Het kasteel heeft hem ongeveer twee millioen franc gekost, terwijl hij zelf over geen fortuin beschikt. Hij heeft in Duitschland op kosten van den propagandadienst gestudeerd.
De „Elsässischer Volksbildungsverein." geeft geschriften uit, waarin wordt verklaard, dat het Duitsch moedertaal van de Elzassers is en dat het dialect van den Elzas slechts een onderdeel is van de taal van Goethe. De leider is dr. Ross, die thans te Nancy gevangen zit wegens spionnage. Ook deze vereeniging beschikt over belangrijke geldelijke middelen.
(Le Journal)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Misdrijven tegen de veiligheid van den Staat (Landverraad). —**
Ingediend is een wetsontwerp (2 Mei 1939) houdende aanvulling van den eersten titel van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht (misdrijven tegen de Veiligheid van den Staat).
De tekst is als volgt:
Na artikel 96 van het Wetboek van Strafrecht worden ingevoegd twee nieuwe artikelen:
Artikel 96a. „Hij die bij anderen tracht op te wekken of aan te kweeken een gezindheid om, al dan niet bij het intreden van bepaalde omstandigheden, te bevorderen of te aanvaarden, dat het Rijk geheel of gedeeltelijk onder vreemde heerschappij komt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.
Artikel 96b. „Hij die een geschrift of afbeelding, waarin getracht wordt bij anderen op te wekken of aan te kweeken een gezindheid om, al dan niet bij het intreden van bepaalde omstandigheden, te bevorderen of te aanvaarden, dat het Rijk geheel of gedeeltelijk onder vreemde heerschappij komt, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding getracht wordt bij anderen zoodanige gezindheid op te wekken of aan te kweeken, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste en jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.
Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van en zoodanig geschrift openlijk ten gehoore brengt.
Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verloopen, sedert een vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet." (Telegraaf)

E. **LUCHTVAART. — Snelheidsrecord. - Fritz Wendel. - 755,11 Kilometer per uur. —**
De Duitsche piloot Fritz Wendel heeft op 26 April met het Messerschmitt jachtvliegtuig „M E 109 R" het wereldsnelheidsrecord voor vliegtuigen, dat pas enkele weken geleden door een Heinckel-vliegtuig op 746,66 K.M. per uur was gebracht, verbeterd door een uursnelheid van 755,11 kilometer te bereiken. Deze prestatie werd geleverd bij het vliegveld van Augsburg. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3733 D.)**

F. **VEREENIGDE STATEN. — De „World's Fair" te New York geopend - President Roosevelt houdt een rede. —**
President Roosevelt heeft op 30 April de wereldtentoonstelling te New York geopend met een rede, waarin hij onder meer zeide: „Ik geloof, dat wij Amerikanen vaak een stil gebed opzenden, dat op het vasteland van Europa, van waaruit het Amerikaansche halfrond in hoofdzaak gekoloniseerd is, de komende jaren vele slagboomen in het verkeer tusschen de volken mogen worden vernietigd."
De president zeide verder, dat de Amerikaansche wagen is bespannen met de ster van internationale welwillendheid. de ster van vooruitgang voor de menschheid, de ster van groot geluk en minder leed en bovenal de ster van den vrede. Hij dankte alle landen voor hun algemeene en spontane deelneming aan de tentoonstelling.
De opening der wereldtentoonstelling heeft aanleiding gegeven tot veel vreugdebetoon. Honderdduizenden personen hebben op 30 April een bezoek aan de tentoonstelling gebracht. Ongeveer 400 personen betraden per minuut het tentoonstellingsterrein, waar 5000 politiebeambten en rechercheurs toezicht houden.
Sir Louis Beale, de commissaris-generaal van het Britsche paviljoen, voerde namens de commissarissen-generaal het woord. Hij bracht hulde aan de tentoonstelling en allen, die tot den bouw er van hebben bijgedragen. „De wereldtentoonstelling kan niet nalaten een instrument te zijn van de hoogste waarde, doordat zij geluk en de welvaart van de volken der wereld vergroot. Met de hoogste achting brengen wij, commissarissen-generaal, een saluut aan den president en het volk der Vereenigde Staten. Wij wenschen hun alle succes toe bij deze groote onderneming." (Telex-A.N.P. - New York Herald Tribune)
(Vor. ber. President Roosevelt 3776 C.; Wereldtentoonstelling 3407 A.)

G. **ENGELAND. — Overeenstemming met Sovjet-Rusland gezocht. —**
In Russische kringen wordt een zekere teleurstelling aan den dag gelegd over het resultaat der besprekingen, die Lord Halifax op 29 en 30 April met Maisky heeft gehad. Maisky, die 29 April uit Moskou is teruggekeerd, heeft bij deze gelegenheid een uiteenzetting gegeven van het Russische plan, dat in het kort hierop neer komt, dat Rusland, Frankrijk en Engeland een verdrag van wederzijdschen bijstand zouden moeten afsluiten, hetwelk niet alleen in geval van een aanval op hun resp. grondgebieden, maar ook in geval van agressie tegen het grondgebied van hun protegé's in werking zou treden. Londen en Parijs blijven echter nog steeds de voorkeur geven aan een minder veelomvattend arrangement. (N. R. C.)
(Vor. ber. Engeland—Sovjet-Rusland 2868 B.)

H. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wijziging van de motorrijtuigenbelastingwet (Verdubbeling van de motorrijtuigenbelasting voor auto's met andere dan benzinemotoren) goedgekeurd.**
De Eerste Kamer heeft op 26 April bovenstaand wetsontwerp z. h. s. goedgekeurd. De heer von Bönninghausen (N.S.B.) stemde tegen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3521 B.; Belastingen 3739 B.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Heffing van 2% op Nationale inkomsten- en winstbelasting - Vermindering van sommige lasten. —**
De Regeering heeft op 3 Mei ingediend het in de Millioenennota aangekondigde Belastingontwerp, om in de bestaande tekorten van 's Rijks Schatkist te voorzien.
De verschillende onderdeelen, n.l. het heffen van een nationale inkomsten- en winstbelasting en het aanbrengen van eenige wijzigingen in de belastingwetgeving, op punten waar de druk te zwaar zou worden, zijn thans allen in één ontwerp samengevat. Voorgesteld worden:

Nieuwe belastingen.

1. Heffing van 2% van huishuur. (De heffing wordt toegepast door middel van zegels, welke op de huurkwitanties moeten worden geplakt).
2. Heffing van 2% van het loon. (Hierbij is uitgegaan van het denkbeeld: belastingheffing bij de bron. Dit komt hierop neer, dat de werkgever het verschuldigde van het loon zijner employé's afhoudt).
3. Voorts wordt geheven een winstbelasting, eveneens bedragende 2%. (Deze zal door middel van een aanslag worden geheven, zoowel van natuurlijke als van rechtspersonen).
4. Ten slotte zal boven de heffing van 2% een extra-offer worden gevraagd van de meer draagkrachtigen. (Deze zal bestaan uit een extra-heffing van vennootschappen, enz., die reeds dividend- en tantièmebelasting betalen. Deze laatste belasting wil de Regeering binnen afzienbaren tijd afschaffen, eventueel met een verhooging van de vennootschapsbelasting).

Belastingverlagingen.

1. Afschaffing van personeele belasting op motorrijtuigen en paarden, waartegenover staat heffing van een gering aantal opcenten voor de motorrijtuigbelasting.
2. De aangekondigde verhooging van de omzetbelasting op rundvleesch van 4% op 6% gaat niet door.
3. Overwogen wordt afschaffing van de zakelijke bedrijfsbelasting.
4. De omzetbelasting op thee en benzine zal verlaagd worden resp. met *f* 3 per 100 K.G. voor thee en met *f* 0.34 per 100 K.G. voor benzine.
5. De accijns op gedistilleerd wordt verlaagd tot *f* 150 per H.L., zonder heffing van opcenten.
6. De bieraccijns wordt met 60% verlaagd.

Aan groote gezinnen zal een deel der belastingen worden terugbetaald, neerkomende op *f* 10 per minderjarig kind boven het derde. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Belastingen 3777 H.; Inkomstenbel. 3216 E.)**

B. **VEREENIGDE STATEN. — Monetaire bevoegdheden van Pres. Roosevelt verlengd. —**
De monetaire commissie van het Congres heeft het wetsontwerp goedgekeurd in zake de verlenging van den duur met twee jaar van het stabilisatiefonds van $ 2 milliard, evenals van de bevoegdheid van President Roosevelt om den dollar te devalueeren. Deze bevoegdheden zouden op 30 Juni afloopen.
Hierdoor is de President eveneens gemachtigd een onbeperkte hoeveelheid zilvermunt te doen slaan en tevens nieuw gewonnen binnenlandsch zilver te koopen, tegen een prijs welke hooger is dan die op de wereldmarkt. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. President Roosevelt 3777 F.)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het onder de wapenen blijven van het personeel, bestemd „voor buitengewone oproeping-uitwendige veiligheid". (Dienstplichtigen). —**
Bij de Tweede Kamer is op 2 Mei '39 ingediend een wetsontwerp betreffende het onder de wapenen blijven van het personeel, bestemd voor „buitengewone oproeping-uitwendige veiligheid" dat bij K. B. van 10 April 1939 onverwijld in werkelijken dienst is geroepen.
Ten aanzien van de hierbij betrokken dienstplichtigen zal ingevolge art. 193 der Grondwet bij de wet het onder de wapenen blijven zooveel noodig moeten worden bepaald.
Daartoe strekt het thans aangeboden ontwerp van wet, waarin wordt bepaald, dat de dienstplichtigen die buitengewoon onder de wapenen zijn geroepen, onder de wapenen blijven, zoolang de bestaande buitengewone omstandigheden voortduren.
Wordt de bevoegdheid geschapen, bedoeld in het nieuwe tweede lid van art. 32 der dienstplichtwet, voorgesteld bij het aanhangige wetsontwerp tot wijziging van die wet, dan zal het verblijf in werkelijken dienst van de buitengewoon opgeroepen dienstplichtigen wellicht mettertijd een einde kunnen nemen, al zouden de heerschende buitengewone omstandigheden onveranderd voortduren.
(Het Vaderland) **(Vorig bericht 3755 B.)**

D. **BOLIVIA. — Dictatuur - Ontbinding van het parlement - Decreten. —**
President Busch, die op 26 April het parlement van Bolivia heeft ontbonden om een economische, financieele en sociale dictatuur in te stellen, heeft iedere actie van fascisten, nationaal-socialisten en communisten verboden.
De president heeft een aantal decreten onderteekend, waarbij de staat wordt beschermd en o.a. het opdrijven van huren en de prijzen van levensmiddelen wordt verboden. Ambtenaren moeten bij het aanvaarden van hun functie hun bezittingen opgeven.
Het besluiten tot staken, zonder dat de bestaande reglementen in acht worden genomen zal beschouwd worden als een handeling tegen de veiligheid van den staat. De staat zal de verhouding tusschen werkgevers en werknemers regelen, de vakvereenigingen zullen districtsgewijze georganiseerd worden.
Verder wordt verboden nieuwe denkbeelden te propageeren, welke de sociale orde in gevaar brengen of paniek kunnen zaaien op financieel-economisch terrein.
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft een nota uitgegeven, waarin het ministerie er op wijst, dat de buitenlandsche politiek van Bolivia geen wijzigingen zal ondergaan. „Wij handhaven — zoo wordt in deze nota gezegd — de hartelijke betrekkingen met alle landen ter wereld, in het bijzonder met de Amerikaansche landen". (Telex-A. N. P)

E. **ENGELAND. — Dienstplicht. - Protest van Eire (Ierland). - In Ulster dienstplicht niet van toepassing.**
De Ierssche regeering, aldus heeft De Valera in de Dail op een desbetreffende vraag op 2 Mei '39 geantwoord, heeft bij Groot-Brittannië in de krachtigste bewoordigen geprotesteerd tegen de dreigende invoering van dienstplicht in zes graafschappen, waaronder Noord-Ierland valt. „Ik heb opheffing gevraagd van alle bepalingen in het Britsche wetsontwerp op den dienstplicht betreffende Noord-Ierland. De houding der Iersche regeering was, dat het in dienst roepen van in Ierland wonende Ieren voor het Britsche leger een daad van agressie zou zijn. De dreiging van dienstplicht in Noord-Ierland is onduldbaar. De geheele kwestie is geworteld in de deeling, die alle betrekkingen tusschen Ierland en Groot-Brittannië vergiftigt".
De Valera voegde hieraan toe, dat de Iersche regeering ontkende, dat Engeland het recht heeft om Ieren in Ulster op te roepen, omdat Ulster een deel vormt van Ierlands nationaal gebied.
In het Lagerhuis heeft de Britsche premier, Cham-

berlain, op 4 Mei medegedeeld, dat de Engelsche dienstplichtwet niet van toepassing zal zijn op Noord-Ierland. Als compensatie zal in Noord-Ierland een speciale vrijwilligersreserve voor het tankcorps worden gevormd.
Chamberlain verklaarde, dat de premier van Ulster, burggraaf Craigavon, tijdens zijn bezoek aan Londen met klem den wensch van Noord-Ierland naar voren had gebracht om eveneens onder de nieuwe wet te vallen. Anderzijds had Craigavon er zijn bezorgdheid over uitgesproken, dat er iets zou kunnen gebeuren, dat „door hen, die ons niet vriendelijk gezind zijn, geëxploiteerd zou kunnen worden". Om deze reden had Craigavon de uiteindelijke beslissing in handen van Chamberlain gelegd.
„Volgens het inzicht der regeering staat het groote belang van deze zaak niet toe, dat verschillen van meening ontstaan, die de aandacht der natie kunnen afleiden of de doelmatigheid der defensiemaatregelen in gevaar brengen," vervolgde Chamberlain. „Daarom heeft zij besloten, de dienstplichtwet niet tot Noord-Ierland uit te strekken."
(Times - Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Dienstplicht 3777 A.)

5 MEI 1939

A. POLEN. — Kolonel Beck, minister van Buitenlandsche Zaken, beantwoordt Adolf Hitler's rede van 28 April 1939. —
Kolonel Beck, de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 5 Mei in de Sejm zijn met spanning verwachte rede gehouden in antwoord op de op 28 April door Hitler afgelegde verklaringen.
Kolonel Beck begon met te betoogen, dat de gevolgen van de verzwakking van de collectieve internationale instellingen in de afgeloopen maanden thans de grenzen van Polen hebben bereikt.
Zeer belangrijke gebeurtenissen hebben zich voorgedaan: in de eerste plaats moet worden genoemd de overeenkomst, welke door Polen met Groot-Brittannië is gesloten.
Het staat vast, dat noch Groot-Brittannië, noch Polen aanvallende bedoelingen hebben, doch beide zijn vastbesloten zekere grondslagen van het internationale leven te verdedigen.
Minister Beck zeide verder, dat de Britsch—Poolsche overeenkomst door den Duitschen rijkskanselier als voorwendsel is gebruikt voor een eenzijdig opzeggen van het Duitsch—Poolsche non-agressie-verdrag van 1934. Dit verdrag was een poging een beteren loop te geven aan de geschiedenis tusschen twee groote volken en van dit standpunt gezien is het verbreken van het verdrag niet zonder beteekenis.
Sinds de opvatting op den voorgrond is getreden om het pact tusschen Polen en Duitschland te interpreteeren als een begrenzing van de vrijheid onzer politiek of als aanleiding tot eenzijdige eischen voor concessies, heeft het pact zijn werkelijk karakter verloren.
De regeering van Duitschland heeft besloten het verdrag op te zeggen, zonder de regeeringen van Engeland of Polen te raadplegen over het karakter van de overeenkomst.
Dit raadplegen was gemakkelijk geweest voor de Duitsche regeering, aangezien ik, aldus minister Beck, mij op den dag van mijn terugkeer uit Londen bereid verklaarde den Duitschen ambassadeur te ontvangen. Deze heeft evenwel tot op dit oogenblik geen gebruik gemaakt van dit aanbod.
Indien de Duitsche regeering het verdrag van 1934 zou hebben uitgelegd als een pact, dat bedoeld was om Polen te isoleeren, dan zouden wij dit steeds hebben betreurd.
Minister Beck zeide voorts, dat Polen heeft voorgesteld de corridor-faciliteiten uit te breiden tot het vervoer op den weg, doch Polen heeft geen reden om zijn souvereine rechten op zijn eigen gebied te beperken.
Wat Danzig betreft, aldus minister Beck, de bevolking van deze stad is overwegend Duitsch, doch voor haar bestaan en welvaart is zij afhankelijk van Polen. We staan op onze rechten ten aanzien van den overzeeschen handel en de maritieme politiek in Danzig. Polen zal zich niet van de Oostzee laten terugdringen. Dezelfde overwegingen zijn van toepassing op de verbindingen door onze provincie Pommeren. Ik leg den nadruk, aldus Beck, op die woorden „provincie Pommeren". Want de uitdrukking „corridor" is een kunstmatige uitvinding, omdat het hier immers een provincie betreft, welke van alle tijden Poolsch is geweest en slechts een uiterst klein percentage aan Duitsche kolonisten bezit.
Beck herinnerde er verder aan, dat de rijkskanselier een drievoudig condominium over Slowakije had voorgesteld. Spr. hoorde dit evenwel voor het eerst uit de rede van Hitler, evenals het voorstel tot het sluiten van een non-agressie-verdrag voor den tijd van 25 jaar.
In zijn rede stelde Hitler als concessie voor de erkenning van de bestaande Poolsch-Duitsche grens. Dit zou de erkenning beteekenen van ons onbetwistbaar bezit.
Twee voorwaarden zijn noodzakelijk om den vrede werkelijke beteekenis te geven: 1e. vreedzame bedoelingen en 2e. een vreedzame wijze van optreden. Indien de Duitsche regeering door deze beginselen wordt geleid, zijn alle besprekingen omtrent de beginselen, welke ik heb uiteengezet, mogelijk.
Indien dergelijke besprekingen tot stand komen, zal Polen niet weigeren zijn zeer goeden wil te toonen.
„De vrede is een kostbaar en begeerenswaardig goed. Onze generatie, welke den oorlog heeft gekend, verdient stellig een tijdperk van vrede. Deze vrede, zooals vrijwel alle dingen op deze wereld, heeft een hooge waarde. Doch wij stellen een grens aan den prijs, welken wij er voor willen betalen. Voor ons, Polen, bestaat het begrip „vrede tot elken prijs" niet. Er is in het leven der menschen, der volken en der staten slechts een zaak, welke geen prijs kent: dat is eer." (Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kolonel Beck 3733 E.; Opzegging Duitsch-Poolsch verdrag 3772 A.)

B. HONGARIJE. — Kamerontbinding. —
De Hongaarsche Kamer is op 4 Mei ontbonden. Vermoedelijk zullen einde Mei nieuwe verkiezingen worden gehouden. De bijeenkomst van de nieuwe Kamer is bepaald op 10 Juni.
Het besluit tot ontbinding van het parlement werd genomen in den buitengewonen Hongaarschen ministerraad, die bijeengeroepen was na den terugkeer van Teleki en Csaky (3 Mei) uit Berlijn.
De thans ontbonden Kamer werd in 1935 gekozen en telde 245 afgevaardigden, van wie 199 gekozen bij openbare en 46 bij geheime stemming. Na de inlijving van het door Tsjecho-Slowakije afgestane gebied gingen 16 leden van het parlement te Praag over naar dat te Boedapest. Het mandaat dezer leden zal worden verlengd. (Agence Belga)
(Vorig bericht 1756 G.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Installatie van den nieuwen Soesoehoenan van Soerakarta, Pakoe Boewono XI. —
Op den avond, voorafgaande aan de plechtige installatie van Pangeran Hangabehi tot kroonprins en daarna tot Soesoehoenan onder den naam van Pakoe Boewono XI, was in de hoofdplaats Solo een groote menschenmassa op de been, welke zich voornamelijk bewoog in de omgeving van de Aloon-Aloon.
Op 26 April werden de installatie-plechtigheid en de proclamatie daarvan door den rijksbestuurder, via de radio uitgezonden.

De Soesoehoenan werd toegesproken door den gouverneur van Soerakarta.
Na den gouverneur sprak de Soesoehoenan, die vaststelde, dat de regeering hem groot vertrouwen schonk en dat een levenstaak op zijn schouders is gelegd, waarbij vele moeilijkheden hem zullen wachten.
„Ik nam plaats, niet op een voetstuk hoog boven allen en ontoegankelijk voor invloeden van buiten, maar tusschen en te midden van u, waar ik mij voorstel te blijven, voor iedereen te bereiken, met een gewillig oor voor de wenschen en nooden der bevolking en een open oog voor hun belangen, hetgeen noodig zal zijn om haar leiding te geven naar hoogere ontwikkeling. Wat het Rijk betreft, zijn vele verbeteringen noodig."
Ten slotte verzocht de Soesoehoenan zijn diepgevoelde erkentelijkheid en innige dankbaarheid over te brengen aan het gouvernement van Nederlandsch-Indië voor het in hem gestelde vertrouwen.
Nadat de Soesoehoenan zijn rede had beëindigd, deed de gouverneur hem mededeeling van de onderscheidingen, hem toegekend.
De Soesoehoenan verzocht daarop zijn dank daarvoor te willen overbrengen aan H. M. de Koningin en aan den gouverneur-generaal.
De feesten welke na de installatie volgden en in den kraton werden gegeven, maakten een sprookjesachtigen indruk.
Bij Kon. Besluit van 15 April is Z.H. Pakoe Boewono XI met ingang van den dag van zijn verheffing tot Soesoehoenan van Soerakarta, benoemd tot commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw. Tevens is hem buiten bezwaar van den lande de rang van generaal-majoor bij het Koninklijk Nederlandsch-Indische Leger verleend. (Aneta)
(Vorig bericht 3698 D.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Het April-offensief der Chineezen. —
De „Daily Telegraph"-correspondent te Hongkong meldt op 2 Mei, dat het groote Chineesche offensief, dat een maand geleden werd ingezet, aan alle fronten geleidelijk verzwakt. In de provincie Kwangtoeng, waar de Chineezen Canton wilden veroveren, zijn de operaties op het doode punt gekomen. Blijkbaar hebben de Chineesche strijdkrachten het plan tot herovering van deze stad opgegeven. Van den anderen kant schijnen de Japanners nog geen pogingen te willen ondernemen om het gebied, dat zij bij het April-offensief in de omgeving van Canton verloren, te heroveren.
Ook in de provincie Kiangsi zijn de gevechten geluwd: de Chineezen houden wel is waar stand in de stellingen, die zij op elf K.M. afstand van de hoofdstad Nantsjang betrokken hebben, doch schijnen geen pogingen meer te ondernemen om de stad binnen te dringen.
De resultaten. — Al zijn de Chineezen er dan niet in geslaagd een der provinciehoofdsteden te heroveren: hun April-offensief heeft hun, volgens genoemden correspondent, niettemin belangrijke resultaten opgeleverd. In de provincies Hoepeh en Kiangsi — zoo somt hij dan op — is het initiatief niet meer bij de Japanners, maar bij de Chineezen. De Japansche opmarsch over den Han is tot staan gekomen. Itsjang — het voornaamste doelwit van de Japansche actie — is nu geheel buiten gevaar: de Japanners moesten naar Hankau terugtrekken en bevinden zich nu op 65 K.M. ten Oosten van de rivier, terwijl zij aanvankelijk reeds 60 K.M. ten Westen daarvan veroverd hadden. De hoofdstad van Hoenan, Tsjangsja, die in Maart '39 bijna door de Japanners veroverd werd, ligt nu buiten de oorlogszone: de Japansche strijdkrachten zijn teruggedreven naar Nantsjang, dat 320 K.M. van Tsjangsja verwijderd ligt. De door de Chineezen behaalde terreinwinst beslaat het grootste deel van het gebied, dat hun tegenstanders tusschen October 1938 en Maart 1939 na den val van Hankau en Canton bezetten.
In het bezette gebied. — Inmiddels tracht de regeering van Tsjang Kai-sjek, zoo goed en zoo kwaad als het gaat ook in de door Japan bezette gebieden het bestuur in handen te houden. Volgens de officieele Chineesche statistieken, stonden in medio April 570 van de 945 districten, die zich in de elf bezette provincies bevinden, onder volledige controle van ambtenaren, die in dienst staan van Tsjang Kai-sjek's regeering. Naar verluidt, kunnen deze ambtenaren normaal hun taak vervullen.
Maarschalk Tsjang Kai-sjek heeft tot het Chineesche volk den volgenden oproep gericht: „In het kritieke oogenblik, waarin het om leven en dood gaat, mogen wij niet versagen. De natie moet met een nieuwen geest bezield worden en zij moet haar pogingen tot vergelding verdubbelen.
Ik houd zeer van u, mijn volk in de bezette gebieden: ik ben meer verheugd, wanneer ik hoor, dat gij één vijand hebt gedood, dan wanneer er 100 vijanden aan het front sneuvelen. Medeburgers in de concessies, vergeet uw land niet. Men heeft mij gezegd, dat gij danst en u vermaakt: dat doet mij pijn aan het hart. De vijand heeft ons nog erger behandeld dan vee. Denkt er aan, dat het militair verzet de voornaamste van alle aangelegenheden is." (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3754 C.)

6 MEI 1939

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Garantie aan de Noordsche landen. —
„Hufvudstadtsbladet" meldt, dat de Duitsche regeering den vier Noordschen staten wederzijdsche garantieverdragen met Duitschland heeft voorgesteld. De onderhandelingen daarover zouden reeds begonnen zijn. Over de ontwikkeling hiervan kan op het oogenblik niets worden gezegd, doch men heeft reden om te vermoeden, dat men in de vier hoofdsteden van het Noorden zorgvuldig alle gezichtspunten van zulk een voorstel wil onderzoeken. (D. N. B.)

C. NEDERLAND. — Dr. Martin J. Premsela onderscheiden. —
Onze geachte supervisor voor Fransche letterkunde, dr. Martin J. Premsela, is tot Officier de l'Instruction Publique benoemd. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Dr. M. J. Premsela 1780 G.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Pearl Buck — „The Patriot". (The John Day Co., New York 1939) **(Vor. ber. 3755 H.)**
Duitsch: E. Buschor — „Grab eines Attischen Mädchens (Bruckmann, München 1939)
Edwald Swars — „Jonuschat's Weg in die Einsamkeit." (G. Grote'sche Verlagbuchhandlung 1939)
(Vorig bericht 3755 H.)
Engelsch: Anthony Eden — „Foreign Affairs" (Faber and Faber)
F. L. Green — „On the night of the fire". (M. Joseph Ltd., London 1939) **(Vorig bericht 3755 H.)**
Fransch: J. A. Néret — „L'Ivraie". (Ferenczi)
Alexandre Arnoux — „Paris-sur-Seine". (Grasset)
(Vorig bericht 3755 H.)
Nederlandsch: H. Marsman — „Menno ter Braak". (Em. Querido, A'dam 1939)
Joh. van der Woude — „Blauwbaard en Octopus". (Em. Querido, A'dam 1939) **(Vorig bericht 3755 H.)**
Russisch: F. Tjoettsjew — „Polnoje sobranje sotsjinenje" (Verzamelde werken). (Academie Moskou-Leningrad) **(Vorig bericht 3711 B.)**
Zweedsch (in het Nederlandsch): Harald Hornborg — „Prediker in de eenzaamheid". (J. M. Meulenhoff) **(Vorig bericht 3711 B.)** (Red. K. H. A.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Overeenkomst met Letland. - Onderhandelingen met Estland. —
Op grond van een bij vroegere gelegenheden tusschen de Duitsche en de Letlandsche regeering gevoerde bespreking, zijn de regeeringen dezer beide landen op 4 Mei '39 overeengekomen, een non-agressie-pact te sluiten, over welks inhoud reeds overeenstemming bestaat.
Tevens worden tusschen de rijksregeering en de regeering van Estland onderhandelingen gevoerd over het sluiten van een non-agressie-pact, welke eveneens reeds ver zijn gevorderd. (D. N. B.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Seyss-Inquart benoemd tot rijksminister. - Konrad Henlein rijksstadhouder van Sudetenland. —
Op 1 Mei is een wet uitgevaardigd, waarbij de functie van rijksstadhouder in Oostenrijk is opgeheven.
De Führer heeft Seyss-Inquart, tot dusver rijksstadhouder, benoemd tot rijksminister.
De Führer heeft voorts Konrad Henlein, tot dusver rijkscommissaris voor de Sudeten-Duitsche gebieden, benoemd tot „rijksstadhouder van de rijksgouw Sudetenland." (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Seyss-Inquart 3149 D.; Henlein 3483 E.)

A. **De Zeemacht. - Binnen 2 jaar een belangrijke factor in Insulinde. —**
De heer Jan Ressing schrijft aan de Nieuwe Rotterdamsche Courant (14 April 1939):
De Siameezen zijn steeds de beste soldaten in Achter-Indië geweest. Ze versloegen de Chineezen, Birmanen, Laotiërs en Cambodgiërs; en volgens een merkwaardige traditie behielden ze aan het einde van iederen oorlog evenveel jonge krijgsgevangenen der verslagen volken, als ze zelf mannen verloren hadden. Deze krijgsgevangenen werden met geweld „genaturaliseerd" en met Siameesche vrouwen gehuwd. Dit leverde uitstekende resultaten op voor Siam: de vroegere krijgsgevangen werden de meest fanatieke Siameesche nationalisten. Toch zou dit land (evenals het eiland Haïnan) al lang zijn onafhankelijkheid verloren hebben, als er geen naijver tusschen Frankrijk en Engeland had bestaan. De Franschgezinde, jonge koning Pratjatipok werd door een paleisrevolutie verjaagd en „studeert" thans in Engeland, hetwelk — gelijk Egypte in de antieke wereld — de kostschool is voor jonge of onttroonde vreemde vorsten. Maar wie een kuil graaft voor een ander . . . ., wel slaagde Engeland er in den Franschen invloed in Siam voor een deel teniet te doen, doch een veel erger invloed trad daarvoor in de plaats: de Japansche. Deze spiegelt Siam niet slechts de verovering van het Fransche Laos voor, maar van heel Achter-Indië. Wel hebben ook de Ver. Staten geen geld gespaard voor scholen, hygiënische inrichtingen en hospitalen in Siam (met het oog op de rubber en het tin van dit land) maar hun invloed weegt eveneens niet op tegen den Japansch-panaziatischen invloed. Gelukkig heeft ook Siam (13½ millioen zielen) zijn politieke minderheid: 1½ millioen Chineezen, die bijna den geheelen Siameeschen handel, rijstbouw en geldmarkt in handen hebben. Deze minderheid slaagde er tot nog toe in de houding van Siam tegenover de Westersche mogendheden tot een sterk gewapende neutraliteit te beperken. Het is de vraag of ze er altijd mee door zal kunnen gaan. De oorlogsbegrooting van Siam voor 1939 besteedt 25 pct. aan bewapening, terwijl deze tegen vriendschappelijken prijs door Japan en Italië wordt geleverd. In vredestijd bestaat het Siameesche leger uit 21 bataljons infanterie, 4 cavalerie; 8 groepen artillerie, 1 vechtwagengroep, 1 antiluchtvaartgroep. De kern der Siameesche militaire luchtvaart bestaat uit 200 moderne Amerikaansche vliegtuigen. Japansche officieren instrueeren het Siameesche leger, de vloot en de luchtvaart en leggen forten aan.

SIAM

Het Kra-kanaal. — Men heeft veel gesproken over het aanleggen van een kanaal door de Kra-landengte, aan welker uiteinde het schiereiland van Malakka en Singapore liggen. Een strook grond van Siam zou „verhuurd" worden aan Japan, zoodat diens vloot ook in den Indischen oceaan zou kunnen opereeren. De grendelvesting Singapore zou zoodoende haar grootste waarde verliezen. Maar een dergelijke enorme onderneming zou niet dan zeer moeilijk zonder Engeland's toestemming tot stand gebracht kunnen worden; en nog minder gemakkelijk in stand gehouden kunnen worden. Men denke slechts aan de reusachtige maatregelen ter bescherming van het Panama-kanaal.

De vloot. — Tot 1934 bestond de Siameesche oorlogsvloot slechts uit 2 monitors Sukhodaya en Ratnakosindra van 1000 ton, 1 torpedoboot van 1000 ton, 2 van 380 ton, 4 kusttorpedobooten en 1 opleidingsschip. Sindsdien wordt zij krachtig uitgebreid. In Japan werden voor Siam gebouwd en te Bangkok in dienst gesteld: 2 monitors van 2200 ton, ieder met 4 kanonnen van 203 m.m., 2 kanonneerbooten van 1450 ton (4 kanonnen 120 m.m.), 2 kanonneerbooten van 650 ton, 4 duikbooten van 370 ton met een geheel Japansche bemanning, 3 kust-torpedobooten, 1 tankboot. In Italië werden voor Siam gebouwd en te Bangkok in dienst gesteld: 9 torpedobooten, 2 mijnleggers. Te Bangkok werden 3 visscherij-politiebooten van 50 ton gebouwd en bij Thornycroft in Engeland 8 torpedomotorbooten, die te Bangkok afgeleverd werden. Op stapel staan voor Siam in Italië 2 kruisers van 5000 ton met 8 kanonnen van 152 m.m. en 1 mijnlegger van 400 ton, terwijl tot den bouw in Japan van 4 duikbooten, 2 kanonneerbooten, 1 visscherij-politieboot en 1 tankboot besloten is. De belangrijkste schepen der Siameesche vloot zijn dus op het oogenblik de 2 groote monitors. Deze monitors kunnen in zeer ondiep water opereeren en bieden weinig trefkans voor torpedo's. Voorts vormen de 9, op de Adriaticawerf te Montfalcone vervaardigde, torpedobooten een goed voorbeeld van doelmatigheid in scheepsbouw. Hier is gewoekerd met de beschikbare tonnenmaat: 470 ton met alle voorraden aan boord voor 1700 mijl à 15 knoopen snelheid. Deze scheepjes halen met turbines van samen 9000 pk op 2 schroeven 33 knoopen.

Slagschepen voor Nederland. — Als begin 1941 de 2 Siameesche kruisers van 5100 ton in dienst treden [1]), wordt de Siameesche vloot een niet te veronachtzamen factor in den strijd om den Pacific, daar de twee Italiaansche kruisers van 5008 ton uit 1931 reeds 40 knoopen halen; en de voor Rusland in Italië gebouwde flottieljeleider Taschkent, 3500 ton, op 18 Februari 1939 45 knoopen bereikte.
Tegen de overmacht van kruisers onzer eventueele tegenstanders in het verre Oosten, zou het van onze zijde onbegonnen werk zijn slechts kruisers te bouwen. Japan heeft 12 „zware" kruisers (geschut 203 m.m.) en 24 „lichte" (geschut 155 m.m.) in dienst en evenveel in constructie. Met de 2 Siameesche lichte kruisers maakt dat over 2 jaar een armade van 74 moderne kruisers — afgezien nog van de vijandelijke slagschepen. Deze geweldige kruiservloot zou — als ooit een botsing van die zijde zou komen — tegengehouden kunnen worden door een corps van 4 snelle slagschepen (die zelf natuurlijk een verkenningsscherm van 6 kruisers en een beschutting door 24 jagers behoeven). De eventueel vijandelijke kruisers zullen tegenover onze slagschepen staan als eierschalen tegenover ijzeren potten. Een belangrijke voorwaarde voor onze slagschepen is natuurlijk, dat ze snel genoeg zijn (33 à 34 knoopen) om de in aanbouw zijnde 45.000 tons slagschepen van andere landen met geschut van 406 m.m. te kunnen ontloopen. Dit is geen schande, naar wat het Fransche ministerie van Mil. Marine me zeide, want ook de 5 Engelsche Queen Elizabeth's (geschut 381 m.m.), die begin 1941 waarschijnlijk naar Singapore gestuurd zullen worden [2]), kunnen het toch niet opnemen tegen de Japansche 45.000 tonners.

Het is het belang van het Nederlandsche volk en van zijn overgroote meerderheid de wensch, om zijn overzeesche gebieden behoorlijk te beschermen. Hiertoe is een corps van 4 slagschepen noodig. Langer talmen met dit besluit zou de zaak van Nederland in de wereld compromitteeren.

---

[1]) Het Italiaansche marineblad verklaarde in zijn jongste nummer, dat „naar het schijnt" Siam ook twee kruisers van 10,000 ton besteld heeft. (Red.)

[2]) Of de Engelsche admiraliteit daar dan al aan kan denken, zal afhangen van velerlei spanningen in andere zeeën. (Red.)

(Nieuwe Rotterdamsche Courant)

(Siam, in het Siameesch Muang Tai geheeten = Staat der Vrijen, had in 1934 ruim 13 millioen inwoners en heeft een oppervlakte van 518.000 K.M.²)

(Vorig bericht 3109 C.; Kra-kanaal 2249 D.)

A. SPANJE. — Een maand na het eindigen van den burgeroorlog. —

Een Times-correspondent meldt d.d. 28 April uit Hendaye:

Het is vandaag een maand geleden, dat de Spaansche burgeroorlog abrupt eindigde. Sedertdien hebben de nationalisten de vredesproblemen met dezelfde energie aangepakt als de vraagstukken tijdens den veldtocht. Terwijl de kerken, die niet zijn vernield, haastig worden hersteld, schoon gemaakt en opnieuw worden ingewijd, wordt de mis buiten gelezen voor geïmproviseerde altaren. Alom worden straten verdoopt. In Santander en Burgos heeft het muziekcorps van het Duitsche Condor-legioen openbare muziekuitvoeringen gegeven, voordat het, naar men fuistert, naar Leon wordt gezonden om te vertrekken met de overige Duitsche troepen, wier terugkeer, naar het schijnt, zal samenvallen met de thuisreis van het Duitsche vlooteskader. De geheimzinnigheid, waarmede het Condor-legioen eens werd omhuld, vormt een scherp contrast met zijn tegenwoordige optreden. Het zal naast de Italianen een eereplaats innemen bij de overwinningsparade in Madrid.

Hoewel de militairen moeten vertrekken, bereiden Duitsche en Italiaansche zakenlieden zich voor om in grooteren getale naar Spanje te komen. De Italiaansche telegraafbureaux worden heropend, evenals de kantoren der Italiaansche en Duitsche scheepvaartmaatschappijen. De luchtvaartmaatschappijen zijn reeds voorgegaan en in de laatste weken zijn de Spaansche binnenlandsche lijnen verbonden met de Italiaansche en Duitsche internationale diensten. De Fransche lijn van Toulouse langs de Levant-kust, welke tijdens den oorlog werd gevlogen, is nog steeds in bedrijf. Goed ontwikkelde luchtverbindingen kunnen Spanje groote diensten bewijzen vooral ten gevolge van den overvloed van vliegvelden, welke in de laatste twee jaar zijn aangelegd. In de havens van Valencia en Barcelona zullen de gezonken schepen worden verwijderd en het eerste schip is reeds in de haven van Valencia gelicht. (Times)

(Vor. ber. 3758 D.; Einde Burgeroorlog 3726 C.)

B. NEDERLAND. — Nederlandsch gezant in Spanje.

Mr. C. H. J. Schuller tot Peursum, thans gezant te Rio de Janeiro, is tot Hr. Ms. gezant in Spanje benoemd. (Het Vaderland) **(V. b. Diplomatie 3584 G.)**

C. SPANJE. — Nieuwe gezant in Den Haag benoemd.

Naar verluidt heeft de Spaansche regeering den heer Gines Vidal Isaura, tot dusver chef van de afdeeling politieke zaken van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Burgos, benoemd tot gezant in Den Haag. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Diplomatie 3782 B.)

7 MEI 1939

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Militair pact met Italië. - Indrukken. —

Duitschland en Italië hebben op 6 Mei '39 een militair en politiek bondgenootschap gesloten. Dat is het resultaat van de besprekingen, door den Duitschen Rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en zijn Italiaanschen collega, graaf Ciano, welke te Milaan zijn gevoerd.

De nieuwe alliantie wordt aangekondigd in een op 7 Mei uitgegeven communiqué:

„De rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, hebben tijdens hun besprekingen te Milaan op 6 en 7 Mei de tegenwoordige politieke situatie aan een zorgvuldig onderzoek onderworpen. Zij hebben daarbij opnieuw vastgesteld, dat er in elk opzicht overeenstemming bestaat in de opvattingen hunner regeeringen. Zij hebben besloten aan de nauwe betrekkingen tusschen de beide volken uitdrukking te geven door een veel-omvattend politiek en militair pact. De beide as-mogendheden zijn de overtuiging toegedaan, dat zij aldus doeltreffend bijdragen tot verzekering van den vrede in Europa."

(Stefani)

INDRUKKEN. — Te **Berlijn** wordt het tusschen Duitschland en Italië tot stand gekomen militair pact als een versterking van de as beschouwd, welke defensief is bedoeld.

Te **Rome** ziet men er een antwoord in op de „omsingelingspolitiek" der democratieën. Het pact zou echter niet tot onvoorwaardelijken militairen steun verplichten.

Te **Londen** beschouwt men het pact als de bevestiging van een bestaanden toestand.

Te **Parijs** acht men Italië meer dan ooit de gevangene van Duitschland, doch is van oordeel, dat het bondgenootschap een rem kan beteekenen voor de agressiviteit der totalitaire staten onderling.

Te **Warschau** wil men onder de bestaande omstandigheden van geen Italiaansche bemiddeling in zake Polen weten.

Te **Moskou** wordt het pact een intimidatie genoemd. De buitenlandsche politiek van Rusland zal ongewijzigd blijven.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3739 F.)**

E. POLEN. — Kolonel Beck's antwoord van 5 Mei 1939 aan Duitschland. - Commentaren. —

POLEN. — De eerste Poolsche commentaar op de redevoering van Beck komt van het officieuze agentschap **Iskra**, dat doet uitkomen, dat „deze redevoering niet de deur sluit voor pogingen den vrede te handhaven". Het orgaan voegt hieraan toe, dat deze pogingen blijkbaar niet kunnen worden ondernomen op de basis der voorstellen van het Duitsche Rijk, doch wel op de door Beck aangegeven richtsnoeren. Het ligt aan Polen te beoordeelen welk oogenblik geschikt zal zijn om de onderhandelingen te beginnen. Men gelooft niet, dat het huidige oogenblik gepast is om ze aan te vangen, daar het vertrouwen in onzen eventueelen partner ernstig geschokt is. Men zal kunnen onderhandelen, wanneer men zal weten kansen te hebben zich met elkander te kunnen verstaan, wanneer de daden der rijksregeering ons zullen bewijzen, dat ook het rijk een houding en methoden zal hebben aanvaard, die werkelijk vredelievend zijn".

DUITSCHLAND. — De **Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz** bespreekt de redevoering van den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken en schrijft o.a.:

De Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken heeft de zwenking, welke de Poolsche politiek sinds einde Maart heeft gemaakt, in tamelijk lange verklaringen geprobeerd te rechtvaardigen. Dat het niet noodig voor hem was tegenover zijn eigen openbare meening het afwijken van de verstandige richtsnoeren van Pilsoedski te vergoeilijken, hebben de toenemende anti-Duitsche betoogingen in de laatste weken in alle deelen van Polen aangetoond. Wanneer de heer Beck gemeend mocht hebben in Duitschland begrip en tolerantie te hebben gewekt voor het breken van de politiek van overeenstemming van 1934 en voor de toetreding van Polen tot het Engelsche omsingelingsfront en zijnerzijds gegronde redenen te hebben aangevoerd voor de afwijzing van het Duitsche voorstel tot oplossing, moet men hem in dit opzicht teleurstellen.

FRANKRIJK. — De Fransche bladen prijzen eenstemmig Beck's rede. D'Ormesson in de **Figaro** schrijft: „Wij keuren de verklaring van Beck volledig en zonder het minste voorbehoud goed. Het was onmogelijk zich met grootere helderheid, preciesheid en gezond verstand uit te drukken. Deze onberispelijke taal voegt zich bij die, reeds eerder uitgesproken door Daladier, toen hij zei, dat de eenige vraag, die in feite in Europa wordt gesteld, die is van overheersching of samenwerking. President Roosevelt stelde in zijn beroep op de dictatoren geen ander vraagstuk. Wat de volken van Europa en de heele wereld verdeeld houdt, berust ten slotte op de kwestie van goede trouw."

Ook andere bladen prijzen den tact en de gematigdheid van Becks woorden.

Volgens mevrouw Tabouis in **L'Oeuvre** en volgens Le Boucher in de **Action Française** zouden de Duitsche voorstellen van Maart bestaan hebben in een aanslag op de Sovjet-Unie en een verdeeling van het Europeesche deel van dat rijk in een Poolsche en een Duitsche invloedssfeer.

ITALIE. — De **Messaggero** schrijft in een commentaar op de rede van Beck, dat zijn uitlatingen ten slotte van dien aard zijn, dat zij onderhandelingen gedoogen, waarvan valt te hopen, dat zij leiden tot een oplossing, welke in staat zal blijken den vrede te waarborgen en in den vrede de rechten en aanspraken van beide volken.

De **Popolo di Roma** merkt op, dat de stelling van kolonel Beck in wezen is, dat Duitschland eischen heeft ingediend, maar geenerlei tegenprestatie heeft aangeboden. Moet men hieruit afleiden, dat Polen, als Duitschland andere aanbiedingen deed, de mogelijkheid zou nagaan om de verlangens van het Rijk in te willigen? In dat geval blijft de weg open voor onderhandelingen en dientengevolge voor een vreedzame oplossing.

ENGELAND. — De Britsche bladen heeten de rede van Beck met warmte welkom en over het algemeen noemt men de rede vastberaden, doch gematigd van toon en geschikt om ontspanning te brengen in Europa.

De **Daily Telegraph** zegt, dat het zeker niet de schuld van Beck zal zijn, wanneer zijn rede geen ontspanning brengt. Hitler heeft geen verontschuldiging om vriendschappelijke besprekingen te weigeren. Beck heeft de deur wijd open laten staan.

De **News Chronicle** is van meening, dat de rede geen provocatie inhield en het toch duidelijk maakte, dat iedere poging om Danzig in te lijven zou stuiten op verzet van de geheele Poolsche natie.

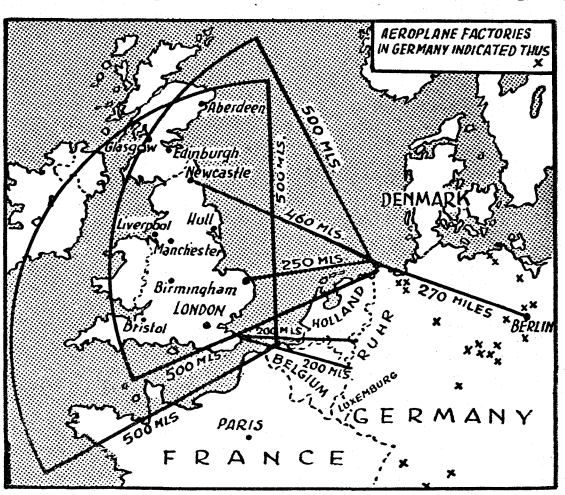
De **Daily Herald** acht het gevaarlijk iets te zeggen, dat een aanduiding zou beteekenen, dat er in Europa plaats is voor een tweede München; ook zou het gevaarlijk zijn geweest de Poolsche eischen zoo hoog te stellen, dat men hiermede in de kaart van Hitler zou hebben gespeeld. Beck heeft knap tusschen deze beide klippen door weten te zeilen.

(Vorig bericht 3779 A.)

A. ENGELAND. — Positie van Nederland en België in geval van oorlog tusschen Duitschland en Engeland (luchtbombardementen). —

In de Daily Telegraph schrijft „group captain" van de luchtmacht L. G. S. Payne over de verdediging van Engeland tegen luchtaanvallen. Hij bespreekt in dit artikel de neutraliteit van Nederland en België, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het schijnt, dat Duitschland op het oogenblik weinig te winnen heeft bij het aanleggen van vliegvelden in de lage landen. Indien het dat zou kunnen doen, zou het zijn escadrilles binnen afstanden van 150 of 200 km van onze (Engelsche) vitale punten kunnen brengen, in plaats van de ongeveer 430 km van nu. Het eerste zou echter bezetting van Holland of België met zich mee moeten brengen. Doch de afstand, die hiermede gewonnen zou worden en die op zijn



hoogst toch nog minder dan een uur vliegen is, zou de mate, waarin Engeland kwetsbaar wordt voor luchtaanvallen, toch niet ernstig doen toenemen, en buitendien zouden de Duitsche vliegvelden, die dan dichter bij Engeland en Frankrijk lagen, op hun beurt meer kwetsbaar zijn voor bombardementen uit deze landen. Aan den anderen kant zou het in het voordeel van Duitschland zijn, wanneer de Belgische en Nederlandsche neutraliteit geëerbiedigd werden door alle strijdende luchtvloten. (Daily Telegraph)

(Vor. ber. Nederland 3036 E.; België 3463 A.)

8 MEI 1939

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Von Moltke, de Duitsche ambassadeur te Warschau, terug naar zijn post. —

De Duitsche ambassadeur, Von Moltke, is na een afwezigheid van bijna een maand op 5 Mei te Warschau teruggekeerd. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Diplomatie 3771 B.)

C. ENGELAND. — Het Britsche Koninklijke Paar is naar de Vereenigde Staten en Canada vertrokken.

De Koning en de Koningin van Engeland zijn op 5 Mei uit Portsmouth, aan boord van de Empress of Australia naar de Vereenigde Staten en Canada vertrokken. Het koninklijke gezelschap bestaat uit dertig personen. De slagkruiser Repulse begeleidt het mailschip een eindweegs over den Atlantischen oceaan.

De Koning heeft een uit vijf leden bestaanden Raad van State benoemd, die tijdens zijn afwezigheid zal optreden. (Times)

(Vor. ber. Koning George VI 3714 C.)

D. NEDERLAND. — Radio-omroep. - Twee nieuwe golflengten: 413 en 356 meter. —

De Nederlandsche radio-omroep gaat van de lange golf verdwijnen: hij geeft de 1875 meter prijs en zal in de toekomst gaan werken op twee nieuwe golflengten, t.w. 413 en 356 meter. Dat is het resultaat van de conferentie van Montreux, die na zeven weken beraadslagen tot overeenstemming is gekomen. Dit plan beteekent tevens, dat nu spoedig begonnen zal worden met de oplossing van het zenderprobleem in Nederland. (Telegraaf)

(Vor. ber. 2862 C.; Radio 3447 B.)

E. VATICAAN. — Monseigneur Cesare Orsenigo's bezoek aan Adolf Hitler. —

Het bezoek van den pauselijken gezant te Berlijn, monseigneur Cesare Orsenigo, aan Adolf Hitler in diens Beiersch landhuis op den Obersalzberg, hetwelk op 5 Mei aanvankelijk werd beschouwd als een soort afscheidsbezoek, schijnt van veel grooter belang en beteekenis te zijn geweest. Naar verluidt, zou de nuntius met den Duitschen staatschef de mogelijkheid van een poging tot interventie van den Heiligen Stoel besproken hebben. De nuntius zou met den Führer in het bijzonder hebben gesproken over een plan, volgens hetwelk de paus zijn invloed zou doen gelden in de katholieke landen van Europa, om zoodoende de dreigende oorlogsgevaren te bannen en een basis te scheppen voor internationale onderhandelingen. (Telegraaf)

F. NEDERLAND. — Middelen tot bestrijding van de werkloosheid. - Rapport van de Commissie-Van der Waerden. —

Verschenen is (4 Mei), het rapport van de door den voorzitter van den Hoogen Raad van Arbeid in 1936 ingestelde commissie van onderzoek naar de blijvende werkloosheid en haar bestrijding (de commissie-Van der Waerden). Het rapport is een boekwerk van 300 pagina's met bijlagen geworden. Hieronder vindt men de middelen, welke de commissie aanbeveelt.

A. Middelen op korten termijn. —

a. Uitvoering van openbare werken.

b. Verbetering van den woningtoestand op het platteland (kapitaalsuitgaven *f* 20 millioen, gewone uitgaven *f* 8 millioen) en saneering van de binnensteden.

c. Versnelde uitvoering van het regeeringsprogramma ten aanzien van andere openbare werken.

d. Verruiming van de werkgelegenheid, zoowel tijdelijk als duurzaam, in den landbouw door ontginning van woeste gronden, herontginningen, inpolderingen, verbetering van afwatering en ruilverkaveling.

e. Pensionneering van de gewone arbeiders van 60 jaar en ouder (kosten per jaar *f* 5 à 6 millioen, indien de gepensionneerden uitsluitend door gesteunden werkloozen vervangen worden, kosten *f* 25 millioen, indien de helft der gepensionneerden door gesteunden zou worden vervangen).

f. Verhooging van den leeftijd, waarop de jeugdigen tot het bedrijfsleven toegelaten worden, met twee jaar (kosten per jaar rond *f* 25 millioen).

g. Arbeidsspreiding in industrie, handel en verkeer door als crisismaatregel in te voeren de 40-u. arbeidsweek c.q. wandelweken, ploegenstelsels, 2 op 1-stelsel voor jeugdigen, enz., mits daarbij de opofferingen gedragen worden door het geheele volk.

B. Middelen op langeren termijn. —

In de eerste plaats worde de industrialisatie bevorderd, aangezien daarvan op den duur goede resultaten te verwachten zijn.

Het ware wenschelijk, dat de regeering spoedig komt met een opsomming van concrete, uitvoerbare plannen.
In de tweede plaats (hoewel van veel geringer beteekenis) worde aandacht aan de emigratie geschonken.

De commissie-Van der Waerden bestaat uit: dr. ir. Th. van der Waerden, voorzitter; en leden prof. dr. M. J. H. Cobbenhagen, ir. F. H. E. Gulje, dr. ir. A. H. W. Hacke, prof. ir. J. Klopper, E. Kupers, prof. mr. P. Lieftinck en prof. dr. H. W. Methorst.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Werkloosheid 3755 A.)**

A. **FINLAND. — Alands-eilanden. - Militarisatie door Duitschland en Italië goedgekeurd. —**
De Italiaansche en Duitsche regeering hebben op 5 Mei den gezanten van Zweden en Finland te Rome en Berlijn het antwoord overhandigd op de vraag in zake de remilitarisatie van de Alands-eilanden. Zij verklaarden tegen deze remilitarisatie geen bezwaar te hebben. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3613 A.)**

B. **NEDERLAND. — Mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken, heeft 4 lezingen gehouden over de landbouwcrisispolitiek. —**
Gedurende de maand April heeft de minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe vier lezingen gehouden, welke hij aan de landbouwcrisispolitiek had gewijd. In deze lezingen gaf hij een algemeen overzicht van de redenen, die de regeering tot haar maatregelen hebben genoopt, hun inhoud en hun doel. Hij besprak den akkerbouw, waarbij hij de aandacht schonk aan de regeeringsmaatregelen ten behoeve van de roggeteelt etc. In zijn laatste rede besprak minister Steenberghe den Tuinbouw, de sierteelt, de pluimveehouderij en de visscherij.
(Red. K.H.A.) **(V. b. Minister Steenberghe 3710 D.)**

C. **VOETBAL. — Zwitserland—Nederland. - 2—1 overwinning voor Zwitserland. —**
Zwitserland heeft op 7 Mei te Bern de laatste twee nederlagen tegen Nederland gewroken. Met 2—1 zijn de Oranjehemden in een aantrekkelijken kamp, die vaak een snel karakter droeg, geslagen.
(Red. K.H.A.) **(Vor. ber. 2698 C.; Voetbal 3762 C.)**

9 MEI 1939

D. **VEREENIGDE STATEN. — Legerbegrooting goedgekeurd. - Defensie. - Credieten voor werkverschaffing. - 2 slagschepen van 45.000 ton. - Gedwongen leeningen. - Concentratiekampen. —**

Legerbegrooting goedgekeurd. — De senaat heeft op 26 April de legerbegrooting voor het financieele jaar, dat 1 Juli 1939 begint, goedgekeurd.
De begrooting beloopt 508.789.824 dollar.

Defensie. — President Roosevelt heeft op 26 April het congres gevraagd een bedrag van 31.620.000 dollar beschikbaar te stellen om onmiddellijk een begin te kunnen maken met de uitvoering van zijn plan tot het bouwen van een reeks marine- en luchtvlootbases in Alaska, het Zuiden van den Stillen Oceaan, West-Indië en Florida, dat in totaal 66 millioen dollar zal kosten.
Contracten tot een bedrag van 50 millioen dollar voor den bouw van militaire vliegtuigen zijn onderteekend door het departement van oorlog.

Credieten voor Werkverschaffing. — In zijn aanvragen om credieten voor de bespoediging der bewapening heeft president Roosevelt op 27 April aan het Congres het verzoek gedaan om toewijzing van een bedrag van 1.477 millioen dollar voor werkverschaffing in het komende fiscale jaar, dat op 1 Juli 1939 begint. Volgens de schatting van den president is dit bedrag voldoende om werk te verschaffen aan ongeveer twee millioen werkloozen.

Twee slagschepen van 45.000 ton. — President Roosevelt heeft de marine op 2 Mei toestemming verleend tot het bouwen van twee slagschepen van 45.000 ton.
Het besluit van het Witte Huis om over te gaan tot den bouw van twee kruisers van 45.000 ton wordt gemotiveerd door inlichtingen, waaruit blijkt, dat Japan kruisers bouwt van een tonnage boven de 35.000 ton. Tevens, zoo wordt gezegd, is een mogelijke verergering van den Europeeschen toestand verantwoordelijk voor dit besluit, aangezien Duitschland en Italië, wier vlootbouwprogram belangrijk is, de deskundigen van het departement van marine dwingen met deze vloten rekening te houden.

Gedwongen leeningen in geval van oorlog. — De commissie voor militaire Zaken van den Senaat der Ver. Staten heeft haar goedkeuring gehecht aan een wetsontwerp, waarbij de regeering gemachtigd wordt, in geval van oorlog een dienstplicht voor het kapitaal in te stellen.
Het wetsontwerp bepaalt, dat een vaststelling van het kapitaalbezit zal worden gedaan, en dat op dien grondslag de kapitalisten gedwongen zouden kunnen worden, in te schrijven op regeeringsleeningen, met een looptijd van 50 jaar en een rente van 1 pct. Het bedrag, waarvoor zou moeten worden ingeschreven, zou varieeren van 5 pct. van het netto kapitaalbezit, voor personen met een kapitaal van 1000 dollar, tot 75 pct. voor personen met een kapitaal boven de 100.000 dollar.

Concentratiekampen. — Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft met 288 tegen 61 stemmen een wetsontwerp, ingediend door een democratisch afgevaardigde, aangenomen, waarbij het mogelijk wordt gemaakt concentratiekampen op te richten voor personen, die niet wettig uitgewezen kunnen worden.
(Telex-A.N.P. - New York Herald Tribune - New York Times)
(Vorig bericht Begrooting 3610 H.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3200 C.)

E. **CANADA. — Mijnrijkdom. - Aanzienlijke stijging van de productiviteit, ook van goud en petroleum. —**
Volgens een verslag van het departement van het mijnwezen te Ottawa hebben de mijnbouwondernemingen in Canada in de laatste vijf jaren voor omstreeks $ 1850 millioen aan nieuwen rijkdom geschapen, zoowel door vermeerdering van de productie van in exploitatie zijnde bedrijven, als door ontdekking van nieuwe erts- of olielagen. Belangrijke hoeveelheden radium, uranium, zwavel, antimonium, nepheline, syeniet en natriumsulfaat zijn in den loop van die jaren gevonden. Nieuwe mijnen zijn in ontginning gebracht in Quebec, Ontario, Manitoba, Saskatchewan, de Noord-westelijke provincie en Britsch Columbië. De goudopbrengst is van 24.000 ton verwerkt erts per dag in 1934 gestegen tot 55.000 ton per dag in 1938. Aan ruwe olie werd, vooral dank zij de ontdekking van een nieuw boorterrein in Alberta, vijfmaal zooveel olie boven den grond gebracht als in 1934.
Hoe krachtig de mijnnijverheid bijdraagt tot de welvaart, blijkt uit een opgaaf in het verslag betreffende de vermeerdering van werkgelegenheid. Het aantal in deze bedrijven werkende arbeiders is gestegen van 73.500 in 1934 met ruim $ 88 millioen loon, tot 112.000 arbeiders met $ 140 millioen loon in 1938, zoodat in vijf jaren tijd meer dan 38.000 menschen, dank zij deze industrie, nieuw werk hebben gekregen. (North. Miner, Toronto)

F. **NEDERLAND. — Handel met Frankrijk. - Nieuwe overeenkomst geteekend. —**
De regeeringspersdienst meldt:

Op Zaterdag 6 Mei '39 is te 's-Gravenhage een handelsovereenkomst tusschen Nederland en Frankrijk onderteekend.
De overeenkomst regelt de wederzijdsche handelsbetrekkingen tot 31 December '39 met de mogelijkheid van verlenging na dien datum voor een jaar. Zij komt in de plaats zoowel van de met 31 Maart 1939 afgeloopen Nederlandsch-Fransche regeling van 22 Juli 1938, als van de tegelijkertijd afgeloopen regeling met betrekking tot Nederlandsch-Indië van 6 April 1937.
Het eerste gedeelte der overeenkomst regelt de Nederlandsch-Fransche handelsbetrekkingen en bevat bepalingen omtrent het wederzijdsche contingenteeringsregime.
Het tweede gedeelte bevat regelingen omtrent de handelsbetrekkingen met de Nederlandsche overzeesche gebiedsdeelen en de Fransche koloniën. In hoofdzaak is dit gedeelte van de nieuwe overeenkomst gelijk aan de voordien geldende, waarbij met name het bestaande contingent voor den afzet van Nederlandsch-Indische koffie in Frankrijk gehandhaafd werd. Nieuw is een bepaling volgens welke de afzetmogelijkheden van Surinaamsche rijst in de Fransche Antillen geregeld worden. (Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 1820 C.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Von Dirksen, de Duitsche ambassadeur te Londen, terug naar zijn post. —**
De Duitsche ambassadeur te Londen, Von Dirksen, is 6 Mei op zijn post teruggekeerd. Hij werd bij zijn aankomst slechts door twee ambtenaren der Duitsche ambassade verwelkomd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3711 C.)

A. **NEDERLAND. — Gedenksteen in het geboortehuis van dr. C. Lely.** - -



Op 4 Mei 1939 is in den gevel van zijn geboortehuis, op de Leidschegracht 39 te Amsterdam, een gedenksteen onthuld voor oud-minister van Waterstaat, dr. C. Lely, den genialen schepper van het plan der Zuiderzee-droogmaking. Hij overleed in 1929. (Red. K. H. A.)

10 MEI 1939

B. **ZWITSERLAND. — Voedselvoorziening in Oorlogstijd. —**
Eenige weken geleden is te Bern een conferentie gehouden tusschen dr. Obrecht, den minister voor economische aangelegenheden, en vertegenwoordigers der kantonale regeeringen over de maatregelen, welke de Zwitsersche regeering reeds getroffen had of spoedig hoopte te treffen, opdat de Zwitsersche bevolking zoo min mogelijk moeilijkheden ten aanzien van de voorziening met levensmiddelen te ondergaan zou hebben, indien een oorlog zou uitbreken, ook al zou Zwitserland daarbij zijn neutraliteit kunnen handhaven.
Een der maatregelen, welke minister Obrecht daarbij aankondigde, was het richten van een oproep tot de Zwitsersche bevolking, om thans reeds in tijd van vrede zich een voorraad van bepaalde levensmiddelen aan te schaffen, die voor een tijd van twee maanden voldoende zou zijn. Deze oproep is thans verschenen. De Zwitsersche regeering heeft in het geheele land in iedere woning een brochure uitgedeeld, waarin zij uiteenzet, waarom het tijdig opslaan van een levensmiddelenvoorraad noodzakelijk is, en aangeeft, welke en hoeveel levensmiddelen zouden moeten worden gekocht en hoe zij het beste bewaard kunnen worden.
(Neue Zürcher Zeitung)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Heffing op Nationale Inkomsten- en Winstbelasting - Vermindering van sommige lasten. —**
Ten gerieve van onze lezers laten wij hieronder nog een beknopt résumé volgen van een aantal belangrijke punten uit het belasting-ontwerp, waarvan wij op pag. 3778 A slechts een onvolledig overzicht konden geven. De juiste gegevens zijn de volgende:
Nieuwe belastingen. — 1. Huurbelasting van 1.6%, verschuldigd door den verhuurder of verpachter van alle onroerende goederen, benevens door degenen, die het onroerende goed zèlf in gebruik hebben.
2. Rentebelasting van 2% op de opbrengst van effecten, en rente van hypothecaire of andere vorderingen, of opbrengst van lijfrenten, rechten van opstal, erfpacht, beklemming of grondrente e.d.
3. Loonbelasting van 2% van alle loonen en salarissen.
4. Winstbelasting van 2% op winst, gemaakt door alle natuurlijke of rechtspersonen, die een bedrijf uitoefenen.
5. Vennootschapsbelasting van 8% op de winst van N.V., commanditaire vennootschappen op aandeelen, coöp. vereenigingen, onderlinge verzekeringsmaatschappijen en vereenigingen, die een bedrijf uitoefenen.
Deze 5 belastingen worden te zamen geheven onder den naam van „Nationale Inkomsten- en Winstbelasting". Hiervan kan een teruggaaf voor kinderen plaats hebben van max. ƒ 4.— per kind.

Belastingverlagingen. — 1. Van de Personeele Belasting komen de grondslagen: paarden, motorrijtuigen, pleziervaartuigen en biljarten te vervallen. Bij den grondslag dienstboden wordt één dienstbode vrijgesteld.
De Pers. Bel. op motorrijtuigen wordt vervangen door een verhooging met 12½ opcenten op de Motorrijtuigenbelasting.
Voorts worden hotels, logementen, koffiehuizen, restaurants enz. en winkels vrijgesteld van de Pers. Bel. naar den grondslag huurwaarde en mobilair.
2. De Verdedigingsbelasting I en de heffing van opcenten op de Vermogensbelasting worden afgeschaft of verminderd: de 75 opcenten voor het Rijk op de Vermogensbelasting vervallen voor inkomens tot ƒ 30.000, worden verminderd voor die van ƒ 30.000—ƒ 100.000. De Verdedigingsbelasting I wordt gehalveerd en de heffingswijze veranderd.
3. De accijns op rundvleesch wordt afgeschaft alsmede het overeenkomstige invoerrecht van 10% op ingevoerd vleesch.
4. De omzetbelasting vervalt voor ander vleesch, en wordt voor thee verlaagd met ƒ 3 per 100 kg., voor benzine met ƒ 0.34 per 100 kg.
5. De Gedistilleerd-accijns wordt verlaagd in hoofdsom van ƒ 200 tot ƒ 150 per h.l., zonder heffing van opcenten.
6. De Bieraccijns wordt met 60% verlaagd tot 60 cent per h.l. graan.
7. Voor groote gezinnen wordt wegens betaalde indirecte en crisisheffingen op de eerste levensbehoeften een tegemoetkoming van ƒ 10 per jaar per minderjarig kind boven het derde verleend.
Voorgesteld wordt, aan de gemeenten over te dragen:
1e. 25% der hoofdsom van de gebouwde en ongebouwde eigendommen van de grondbelasting, welke thans (ƒ 6.6 millioen) ten goede komen aan den gewonen dienst van het Rijk.
2e. 20 opcenten, welke het Rijk thans ten behoeve van zijn gewonen dienst op de gebouwde eigendommen der grondbelasting heft (ƒ 4 millioen).
3e. Daarnáást wordt voorgesteld, aan de gemeenten de bevoegdheid te geven tot het vergrooten van het aantal haar ten goede komende opcenten op de hoofdsom der Gemeentefondsbelasting (ƒ 6.3 millioen).
Het geraamde nadeel voor gemeenten, gemeentefonds en Werkloosheidssubsidiefonds bedraagt ƒ 16 millioen. Bovengenoemde compensatie van ƒ 16.9 millioen zal echter alléén aan de gemeenten ten goede komen, dus niet aan de twee fondsen.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3778 A.)**

D. **NEDERLAND. — Nederlandsch crediet aan België verlengd. —**
De minister van Financiën heeft met een Nederlandsche bankiersgroep de leening van 35 millioen gulden, welke op 17 Juni vervalt, hernieuwd.
De eerste leening was gesloten tegen 3½ pct. rente. De nieuwe leening is aangegaan tegen een rentevoet van vier pct.
(Het betreft hier het crediet, dat een jaar geleden door een Nederlandsch bankiersconsortium onder leiding van de heeren Mendelssohn & Co., Amsterdam, werd verleend.) (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3305 D.)**

E. **FRANKRIJK. — Leening van 6 milliard francs. —**
Het Fransche ministerie van Financiën zal met ingang van 15 Mei '39 overgaan tot uitgifte van een leening, welke behalve de consolideering van schatkistbiljetten op korten termijn een beroep op het crediet doet ten beloope van Frs. 6 milliard nieuw geld.
De leening zal 5% rente geven; de koers van uitgifte bedraagt 98%. De voor den duur van 40 jaren uitgegeven stukken zullen aflosbaar zijn na uitloting of op de beurs kunnen worden teruggekocht.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Leeningen 3271 B.)**

F. **TURKIJE. — Overeenstemming met Sovjet-Rusland. —**
Het Anatoolsch telegraaf-agentschap publiceert op 6 Mei een communiqué over het bezoek van Potemkin, den Russischen vice-minister van Buitenlandsche

Zaken, aan Ankara, waarin de overeenstemming der beide bevriende regeeringen over de internationale kwesties geconstateerd wordt. Beide nabuurlanden zijn besloten hun banden van vriendschap verder te versterken in het belang van den vrede. Zij zullen hun pogingen voortzetten, vrede en veiligheid te handhaven en zullen elkander alle inlichtingen van politieken aard verschaffen, welke hun belangen raken. (Anatoolsch Telegraaf-Agentschap)

A. **NEDERLAND. — Handel met België - Voorloopige overeenkomst. —**
De onderhandelingen, die sinds eenigen tijd tusschen een Nederlandsche en een Belgische delegatie gevoerd zijn over de vernieuwing van de handelsovereenkomst van 13 Augustus 1938, die op 30 April '39 zijn afgeloopen, hebben geleid tot het sluiten van een voorloopige regeling van de wederzijdsche handelsbetrekkingen, welke voor drie maanden zal gelden, tenzij voordien een definitieve regeling tot stand mocht zijn gekomen. De onderhandelingen worden intusschen voortgezet. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 1708 G.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Wet op de huurrelaties met Joden. —**
De rijksregeering heeft, naar het D. N. B. meldt, een wet uitgevaardigd op huurrelaties met Joden. De wet is op 4 Mei 1939 van kracht geworden. Zij bepaalt, dat de Joden, die geen gebruik willen of kunnen maken van de mogelijkheid tot emigratie, in huizen van Joden moeten worden ondergebracht. Teneinde te waarborgen, dat het vertrek van de Joden uit de huizen van Duitschers zonder wrijving geschiedt, is bepaald, dat de overheid bij de uitvoering van de wet vergaand mede zal werken. De wettelijke bescherming van den huurder vervalt voor Joden eerst dan, wanneer door een verklaring van de gemeentelijke overheid bewezen is, dat de onderbrenging elders van den Joodschen huurder veilig gesteld is. Huurcontracten op langen termijn tusschen Joden blijven onaangetast. Een niet-Jood, die een dergelijk contract met een Jood heeft afgesloten, kan te allen tijde met in acht neming van den wettelijken termijn opzeggen, wanneer het onderbrengen elders van den Jood bewezen is door een bewijs van de gemeentelijke overheid. Joden kunnen onderhuurcontracten alleen nog maar met Joden sluiten. Voor gemengde huwelijken moet de wet op gelijke wijze als bij zuiver Joodsche huwelijken worden toegepast, wanneer uit het gemengde huwelijk geen kinderen zijn voortgekomen en de man een Jood is. Wanneer daarentegen alleen de vrouw Jodin is, doch de man „Duitsch bloed" heeft of een „Mischling" van den tweeden graad is, wordt de wet niet toegepast, onverschillig of uit den echt kinderen zijn gesproten of niet.
De wet geldt ook in het Memelland. De invoering in de Oostmark en in de Sudeten-Duitsche gebieden zal geschieden langs den weg van verordening. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3764 F.)

11 MEI 1939

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Oorlogswetten aangenomen. —**
In de spannende dagen van September heeft de regeering eenige machtigingswetten ingediend (pag. 3482 A.) in verband met de toen heerschende „buitengewone omstandigheden". De Staten-Generaal hebben deze „oorlogswetten" in recordtijd goedgekeurd, waardoor aan de regeering ver-strekkende bevoegdheden werden gegeven. Zij dienden ter verzekering van de veiligheid des lands en maatregelen voor te bereiden niet alleen van militairen, maar ook van economischen aard. Deze oorlogswetten waren, op één uitzondering, van een beperkten geldigheidsduur. Eind December heeft de regeering wederom een aantal soortgelijke wetsontwerpen ingediend, bedoeld om de regeering machtigingen te verleenen, die niet aan een expiratiedatum (afloopdatum) zijn gebonden. In groote trekken komen deze ontwerpen met de Septemberwetten overeen.

De Tweede Kamer heeft op 4 Mei de nieuwe wetsontwerpen in behandeling genomen. Zij zijn:

1. de Wet medewerking verdedigingsvoorbereiding;
2. Algemeene Vorderingswet;
3. Bodemproductiewet;
4. Distributiewet;
5. Prijsopdrijvings- en Hamsterwet;
6. Zeeschepenvorderingswet;
7. Wet behoud scheepsruimte, en
8. de Zee- en Luchtvaartverzekeringswet, kortweg ook wel genoemd „Oorlogsrisicowet".

De beide amendementen van den heer Albarda (S. D. A. P.) tot bepaling van den maximumduur der wetten voor één jaar en daarna vaststelling er van bij de wet, binnen 14 dagen, werden aangenomen.

De bovengemelde wetsontwerpen werden z. h. s. goedgekeurd. Alleen de N.S.B. was op eenige ontwerpen er tegen. (N. Rott. Crt. - Het Volk)
(Vor. ber. 3482 A.; Voorzorgsmaatregelen 3778 C.)

D. **ITALIE. — 1130 millioen Lire voor luchtmacht. - Een vijf-jarenplan. —**
In de Italiaansche staatscourant is een decreet verschenen, waarbij de minister van Luchtvaart gemachtigd wordt tot het opnemen van een crediet van 1130 millioen lire (± 130 mill. gulden) voor den aankoop van vliegtuigen en materieel en voor oefendoeleinden. Een bedrag van 300 millioen lire is uitgetrokken voor den thans loopenden oefentijd, 200 millioen voor elken volgenden oefentijd van een jaar. In totaal loopen de credieten derhalve met inbegrip van 1939 over vijf jaar. (Corriere della Sera)
(Vor. ber. 3205 B.; Leger, Vloot en Luchtm. 3640 C.)

E. **ROEMENIE. — Gafenco, de minister van Buitenlandsche Zaken, bezocht Londen, Parijs, Rome en Belgrado. —**
De Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, heeft op 26 April Londen bezocht, waarbij hij met lord Halifax een onderhoud had. Op 29 April verliet hij Parijs, na een onderhoud met minister Bonnet. Hij reisde vervolgens naar Rome om met graaf Ciano eenige besprekingen te houden. Op 6 Mei verliet Gafenco Belgrado waar hij confereerde met Markowitsj, den Joegoslavischen minister van Buitenlandsche Zaken.
In alle landen, welke Gafenco heeft bezocht, zijn communiqués gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat de besprekingen op de meest vriendschappelijke wijze zijn verloopen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. bericht Gafenco 3762 E.)

F. **BELGIE. — Verlaging loonen van Rijkspersoneel.**
In verband met de hernieuwde daling van het indexcijfer zullen de loonen en salarissen van het staatspersoneel op grond van de bestaande overeenkomst met 5% verlaagd worden. (Telegraaf)
(Vor. ber. Ambtenaren 2088 F.)

G. **POLEN. — Memorandum van 5 Mei 1939 aan Berlijn in zake Danzig en Slowakije. —**
Aan het uitvoerige Poolsche antwoord op het Duitsche memorandum, dat op 5 Mei te Berlijn aan de Rijksregeering werd overhandigd, ontleenen wij de volgende passages over de kwestie-Danzig en de verhouding tot Slowakije.

„De Poolsche regeering voorzag sinds verscheidene jaren, dat de moeilijkheden, die de uitoefening der functies van den Volkenbond in Danzig ontmoette, een verwarden toestand in het leven zouden roepen, welken het van belang was op te helderen in het belang van Polen en Duitschland. Sedert verscheidene jaren gaf de Poolsche regeering te verstaan, dat er aanleiding bestond om over te gaan tot oprechte besprekingen hierover; de Duitsche regeering echter neigde er toe zich daaraan te onttrekken en beperkte zich er toe te constateeren, dat de Duitsch-Poolsche betrekkingen geen moeilijkheden behoorden te ontmoeten op grond van Danzigsche problemen. Wat meer is, de Duitsche regeering had meer dan eens verzekeringen gegeven aan de Poolsche regeering ten aanzien van de vrije stad Danzig.
Ten aanzien hiervan zal het voldoende zijn, wanneer herinnerd wordt aan de verklaring, die door den rijkskanselier op 20 Februari 1938 werd afgelegd. Openlijk verklaarde deze aan den Rijksdag ten opzichte van Danzig: „De Poolsche staat eerbiedigt de nationale voorwaarden in dien staat en deze stad en Duitschland eerbiedigen de rechten van Polen. Zoo werd het mogelijk den weg te openen naar een overeenstemming, die, uitgaande van Danzig, thans in staat heeft gesteld, ondanks de pogingen van sommige vredesverstoorders, definitief het gif weg te nemen uit de Duitsch—Poolsche betrekkingen, en een oprechte en vriendschappelijke samenwerking in te luiden."
Eerst na de gebeurtenissen van September 1938 deed de Duitsche regeering aan Polen het voorstel om over te gaan tot besprekingen ten aanzien van een wijziging in den toestand te Danzig en over doorgangswegen tusschen het Duitsche rijk en Oost-Pruisen. In dit verband refereerde het Duitsche memorandum van 28 April 1939 aan de voorstellen, die gedaan waren door den rijksminister van Buitenlandsche Zaken tijdens besprekingen, die hij op 21 Maart 1939 te Berlijn gevoerd had met den Poolschen ambassadeur. Tijdens dat gesprek legde men van Duitsche zijde den nadruk op de noodzakelijkheid om een regeling van deze kwestie te verhaasten, hetgeen voor-

waarde vormde voor het van kracht doen blijven van het geheel der Duitsche voorstellen.
Hoewel de Poolsche regeering verrast was door den urgenten vorm, die aan deze aldus opgediende voorstellen gegeven werd, en door de omstandigheden, waaronder zij werden geformuleerd, heeft zij zich, bezield door den wensch om de goede betrekkingen met het Duitsche Rijk te handhaven, niet onttrokken aan besprekingen, waarbij zij echter van oordeel was, dat de Duitsche eischen op grond van hun aldus geformuleerden inhoud van Poolsche zijde niet zouden kunnen worden aanvaard.
Teneinde het zoeken naar een minnelijke regeling van de kwestie te vergemakkelijken formuleerde de Poolsche regeering schriftelijk haar standpunt tegenover de Duitsche regeering op 26 Maart. Zij constateert, dat zij een volledig belang hecht aan de handhaving van goede nabuurschappelijke betrekkingen tusschen Polen en Duitschland.

Het Poolsche standpunt. — Het Poolsche standpunt komt neer op de volgende punten:
1e. De Poolsche regeering stelde voor een gemeenschappelijke, Poolsch—Duitsche garantie te geven aan het afzonderlijke bestaan van de vrije stad Danzig, welker régime gegrondvest zou worden eenerzijds op de volledige vrijheid van binnenlandsch bestaan der plaatselijke bevolking en anderzijds op de eerbiediging van de rechten en belangen van Polen.
2e. De Poolsche regeering was bereid met de Duitsche regeering alle nadere regelingen te bestudeeren, die van technisch standpunt het doorgaand verkeer per spoor en langs den weg van personen, die zich van Duitsch rijksgebied naar Oost-Pruisen begaven, zouden kunnen vereenvoudigen en vergemakkelijken. De Poolsche regeering liet zich leiden door de gedachte alle mogelijke faciliteiten te verleenen, welke de Duitsche onderdanen in staat zouden stellen om met een minimum van hinderpalen over Poolsch gebied heen te reizen. De Poolsche regeering legde den nadruk op haar voornemen om op de meest vrijzinnige wijze de Duitsche desiderata te dien opzichte te behandelen, met slechts deze reserve, dat Polen geen afstand zou kunnen doen van zijn souvereiniteit over het gebied, waardoorheen de betrokken verbindingswegen zouden gaan. Ten slotte wees de Poolsche regeering er op, dat haar houding ten aanzien van de verbindingsfaciliteiten door Pommeren heen afhankelijk was van de houding ten aanzien van de vrije stad Danzig.
Door de hierboven genoemde voorstellen te formuleeren handelde de Poolsche regeering in den geest van de Duitsch—Poolsche verklaring van 1934, die, door te voorzien in een rechtstreeksche gedachtenwisseling bij kwesties, die de beide landen interesseeren, elk der beiden machtigde tot het formuleeren van zijn standpunt tijdens de onderhandelingen.
De Poolsche regeering ontving geen formeel antwoord gedurende een geheele maand. Eerst op 28 April vernam zij door de redevoering van den rijkskanselier, evenals door het memorandum van de Duitsche regeering, dat het enkele feit van het bestaan van tegenvoorstellen in plaats van onvoorwaardelijke aanvaarding van de mondeling van Duitsche zijde gedane voorstellen, door Duitschland beschouwd werd als een weigering om te onderhandelen.
Het spreekt vanzelf, dat onderhandelingen, waarbij een staat eischen formuleert, terwijl de ander zich verplicht ziet ze zonder wijziging noch reserves te aanvaarden, geen onderhandelingen vormen in den zin van de verklaring van 1934, en evenmin in overeenstemming zouden kunnen zijn met de vitale belangen en de waardigheid van den Poolschen staat.
In dit verband bestaat er aanleiding er op te wijzen, dat de Poolsche regeering niet in staat was zich uit te spreken over een Poolsch—Duitsch—Hongaarsche garantie van de onafhankelijkheid van Slowakije, waarop het genoemde Duitsche memorandum op een algemeene wijze een toespeling maakt en die de rijkskanselier in zijn rede van 28 April preciseert, gezien het feit, dat een dergelijk voorstel nooit tevoren onder dien vorm was gedaan aan de Poolsche regeering.
Overigens kan men zich moeilijk voorstellen, hoe een dergelijke garantie in overeenstemming zou kunnen worden gebracht met het politieke en militaire protectoraat van Duitschland over Slowakije, dat enkele dagen tevoren was afgekondigd, nog voordat Duitschland zijn voorstellen aan Polen voorlegde."
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. 3782 E.; Beck's rede 3779 A.)

12 MEI 1939

A. **VEREENIGDE STATEN. — De „World's Fair" te New York. - Opening van het Nederlandsche paviljoen. - Eenige cijfers van de tentoonstelling. —**
De plechtige opening van het Nederlandsche paviljoen op de World's Fair te New York, heeft op 4 Mei plaats gehad door den Nederlandschen gezant te Washington, jhr. dr. A. Loudon.
De gezant las eerst een boodschap voor van den Nederlandschen minister-president, dr. H. Colijn, die met warme belangstelling en instemming werd aangehoord. Na te hebben uiteengezet wat de bedoeling van de Nederlandsche inzending is en een toelichting te hebben gegeven op hetgeen geëxposeerd is, besloot jhr. Loudon met de volgende woorden:
„Ik moge er nog eens den nadruk op leggen, dat het leidend beginsel van onze pacificatie-politiek in de koloniën is een oprechte sympathie voor en een volledige eerbiediging van de eeuwenoude tradities en zeden van de inheemsche volkeren en gebaseerd op verdraagzaamheid en samenwerking.
Er voortdurend naar strevend, de behoeften van het heden en van de toekomst met elkaar in overeenstemming te brengen, waakt de regeering er steeds voor, het geestelijke, cultureele en economische leven van heel de natie te beschermen en te geleiden, en er zorg voor te dragen, dat elke maatregel, die genomen wordt een stap voorwaarts is op het pad van geluk en welvaart."

Eenige cijfers. — Teneinde een indruk te geven van den enormen omvang der tentoonstelling en de drukte op den openingsdag, geven wij hieronder eenige cijfers:
Het aantal bezoekers op den eersten dag ligt niet ver van het half millioen.
Vijfduizend agenten regelden in de ochtenduren den verkeersstroom.
Per minuut konden vierhonderd menschen toegelaten worden.
Duizend paviljoens en andere gebouwen zijn opgericht, 25 kilometer wegen aangelegd, 10.000 boomen van alle Amerikaansche soorten zullen schaduw bieden tegen de zomerhitte.
De oppervlakte van het tentoonstellingsterrein bedraagt 700 H.A. (d.i. 15 maal het Amsterdamsche Vondelpark.—Red.) (Telex-A.N.P. - Telegraaf)
(Vorig bericht 3777 F.)

B. **ITALIE. — Albanië. - Kosten der militaire operaties. - Verliezen. —**
De militaire operaties in Albanië hebben buitengewone uitgaven noodig gemaakt tot een bedrag van 295 millioen lires voor de ministeries van defensie en Buitenlandsche Zaken, nl. 150 millioen voor het departement van Oorlog, 50 millioen voor Marine, 80 millioen voor Luchtvaart en 14.875.000 voor Buitenlandsche Zaken.
Volgens de Italiaansche bladen (Giornale d'Italia en Corriere della Sera) zouden tijdens de militaire operaties in Albanië 14 Italianen gesneuveld en 53 gewond zijn. (Stefani) **(Vorig bericht 3758 C.)**

C. **VOLKENBOND. — Spanje uit den Bond. —**
Officieel wordt op 8 Mei medegedeeld, dat Spanje uit den Volkenbond is getreden.
Het telegram, waarin de Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Jordana, van dit besluit mededeeling doet aan den secretaris-generaal van den Volkenbond, Avenol, luidt als volgt:
„Namens de Spaansche regeering heb ik de eer U mede te deelen, dat Spanje door dit telegram zijn uittreden uit den Volkenbond bericht, overeenkomstig paragraaf 3 van artikel 1 van het Volkenbondspact". (Agence Belga) **(Vorig bericht 3766 F.)**

D. **FRANKRIJK. — Boodschap van president Lebrun. - Rede van premier Daladier. - Frankrijk's vredeswil, maar vastberadenheid. —**
In zijn boodschap op 11 Mei aan het parlement, ter gelegenheid van zijn tweede ambtsperiode, heeft president Lebrun o.a. het volgende gezegd:
Hij heeft zijn verkiezing aangenomen om de wereld te toonen, dat Frankrijk een geest van stabiliteit en continuiteit bezit. Hij achtte het zijn plicht, toe te geven aan zijn raadslieden in deze zaak. De president voegt hieraan toe, dat de toekomst nog onzeker is, de wereld blijft nog bezorgd en, zooals onlangs een krachtige stem van de overzijde van den Oceaan zeide, is het de plicht van de vrije en vredelievende landen, de onafhankelijkheid der landen en de letter der verdragen te eerbiedigen in een samenwerking, welke er op is gericht de bepalingen van het internationale recht, waarvoor mannen hebben gestreden en geleden, te doen naleven.
Minister-president Daladier verklaarde in een rede, die hij in de Fransche Kamer op 11 Mei heeft gehouden, o.a. het volgende:

Frankrijk is vast besloten zoo lang mogelijk weerstand te bieden aan alle pogingen zijn moreelen weerstand te verzwakken.
Frankrijk weet, dat door oorlog geen van de huidige vraagstukken kan worden opgelost. Het verlangt naar samenwerking met allen en wil niemand overheerschen en zal ook niet toestaan, dat de solidariteit tusschen Frankrijk en Engeland zal worden verzwakt door intrigues of door leugenpropaganda.
Daladier achtte het deelnemen van de Sovjet-Unie aan het werk van den wederkeerigen bijstand wenschelijk en noodzakelijk.
Daladier zeide verder, dat Frankrijk verlangt, het probleem met Turkije te regelen in den meest vriendschappelijken geest.
Ten aanzien van de landsverdediging zeide hij:
De vrede wordt behouden of veroverd door volhardenden dagelijkschen arbeid, door den standvastigen wil van een geheel volk, dat bereid is tot het brengen van ieder offer voor het behoud van zijn vrijheid.
De nationale verdediging is één geheel. Zij eischt in de eerste plaats militaire maatregelen. Wij hebben die genomen. Wij denken er niet aan die te verminderen; wij zullen ze veeleer versterken als buiten onze grenzen zekere massale mobilisaties gehandhaafd blijven. De nationale verdediging eischt ook financieele, economische en maatschappelijke maatregelen. Alleen voor het jaar 1939 moeten wij meer dan 50 milliard besteden aan de bescherming van het vaderland.
Indien eenig volk een rechtvaardigen vrede verlangt, aldus Daladier, is Frankrijk bereid dezen te maken. Indien iemand den vrede een slag wil toedienen, dan zal hij het gewicht van de Fransche wapens voelen en indien men wil trachten Frankrijk uit te putten tusschen vrede en oorlog, dan heeft Frankrijk de beschikking over den noodzakelijken tijd.
(Telex-A. N. P. - Le Temps)
(Vor. ber. Lebrun 3734 A.; Daladier 3747 A.)

A. **ENGELAND. — Minister-president Neville Chamberlain's rede te Londen. - Onderhandelingen met Duitschland mogelijk, indien ondubbelzinnig blijkt, dat men het vertrouwen wil herstellen. —**
Minister-president Chamberlain heeft 11 Mei het woord gevoerd in een door de conservatieve partij belegde vergadering voor vrouwen in de Albert Hall te Londen. Wij ontleenen hieraan het volgende:
„Het optreden van Duitschland behoefde ons niet te raken, zoolang het beperkt bleef tot de grenzen welke het zelf gesteld had en slechts de belangen zocht te bevorderen van Duitschers, zonder de onafhankelijkheid van niet-Duitsche landen te bedreigen. Nooit is het in ons opgekomen, Duitschland te isoleeren, of de wettige uitbreiding van den Duitschen handel in Midden- en Zuid-Oost-Europa in den weg te staan en nog minder, eenige combinatie tegen Duitschland op touw te zetten met de gedachte aan een oorlog. Iedere bewering van dien aard is eenvoudig fantastisch en wordt ook nergens buiten Duitschland geloofd." Ten aanzien van het vlootverdrag zeide Chamberlain: „Ik wensch thans met kracht te verklaren, dat, voor zoover ons betreft, de grondslag van het verdrag niet vervallen is, integendeel, ik sta op het standpunt, dat het verdrag kan worden beschouwd als het symbolische verlangen van beide volken, nooit tegen elkander te strijden."
„Besprekingen over middelen tot uitbreiding van den wederzijdschen handel of tot verbetering van den economischen toestand zouden wij niet afwijzen, indien ondubbelzinnig zal blijken, dat men het vertrouwen, dat zoo ernstig geschokt is, wenscht te herstellen. Ik wensch verder duidelijk te verklaren, dat wij niet bereid zijn werkeloos toe te zien bij de vernietiging der onafhankelijkheid van het eene land na het andere. Wij hebben Polen, Roemenië en Griekenland verzekeringen gegeven, omdat Europa geen rust en geen veiligheid zal kennen, tenzij de volken ervan overtuigd zijn, dat men streeft naar het herstel van het vertrouwen. Met ditzelfde doel hebben wij onderhandelingen aangeknoopt met andere landen in het bijzonder met Rusland en Turkije. Ik kan slechts zeggen, ernstig te wenschen, dat deze onderhandelingen spoedig tot een goed einde zullen worden gebracht."
„Volgens veler meening," zoo vervolgde de premier, „is Danzig thans het gevaarlijke punt in Europa. Te dien aanzien zijn onze verzekeringen aan Polen duidelijk en scherp omlijnd.
Ofschoon het ons zou verheugen, wanneer de geschillen tusschen Polen en Duitschland op minnelijke wijze geregeld zouden kunnen worden, en ofschoon wij van meening zijn, dat een dergelijke regeling tot stand moet komen, zou een poging om met geweld verandering in den toestand te brengen, waarbij de Poolsche onafhankelijkheid zou worden bedreigd, onvermijdelijk leiden tot een algemeen conflict, waarin Engeland betrokken zou zijn."
Chamberlain verklaarde voorts, dat de dienstplicht was ingevoerd, omdat in sommige Europeesche landen getwijfeld werd aan den ernst der Britsche bedoelingen.
„Ik heb," aldus spr., „gisteren de gelegenheid gehad enkele woorden met Léon Blum, den leider der Fransche socialisten, te wisselen. Deze zei mij, dat er volgens zijn meening maar één groot gevaar voor oorlog is. En dat bestaat daarin, dat de indruk veld zou winnen, dat Groot-Brittannië en Frankrijk het niet ernstig zouden meenen en dat men er niet op zou kunnen vertrouwen, dat zij hun beloften zouden nakomen.
Ik zeg u echter, dat men in dat geval geen noodlottiger vergissing zou kunnen maken. Het zou een verschrikkelijke ramp zijn, indien Europa ten gevolge van een misverstand in een oorlog zou worden gestort."
(Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 3756 C.)

13 MEI 1939

B. **ENGELAND. — Pact met Turkije in zake agressie in de Middellandsche Zee. —**
Minister-president Chamberlain heeft op 12 Mei '39 in het Lagerhuis medegedeeld, dat Engeland en Turkije zijn overeengekomen een accoord op grondslag van wederkeerigheid en van langen duur te sluiten in het belang van hun nationale veiligheid.
In afwachting van de voltooiing der besprekingen verklaren de regeeringen van Engeland en Turkije, dat zij in geval van een daad van agressie, die tot een oorlog in het gebied van de Middellandsche Zee zou leiden, bereid zijn op daadwerkelijke wijze samen te werken en elkander alle hulp en bijstand te verleenen, die in hun macht ligt.

Deze verklaring is evenmin als de voorgenomen overeenkomst tegen eenig land gericht; zij heeft ten doel Engeland en Turkije van elkanders hulp en bijstand te verzekeren, indien de noodzakelijkheid zich zou voordoen.
De beide regeeringen hebben ingezien, dat zekere punten, waaronder de scherpere definitie der verschillende omstandigheden, waarin de wederkeerige verbintenissen in werking zullen treden, een nader onderzoek vereischen, alvorens de definitieve overeenkomst kan worden voltooid. Met dit onderzoek is men bezig.

De beide regeeringen beseffen verder, dat het ook noodig is de veiligheid in het Balkan-schiereiland te verzekeren: zij plegen met elkander overleg om dit zoo spoedig mogelijk te bereiken.

Het is de bedoeling, dat genoemde regelingen de beide regeeringen niet verhinderen, overeenkomsten met andere partijen in het algemeene belang van den vrede te sluiten.
(Telex-A. N. P.)

C. **DENEMARKEN. — Afschaffing Landsting aangenomen. —**
Het Landsting heeft op 10 Mei '39 met 51 tegen 23 stemmen het regeeringsvoorstel nopens de grondwetsherziening aangenomen, waarbij het Landsting wordt afgeschaft en een éénkamer-systeem wordt ingesteld.
(Telex-A. N. P) **(Vorig bericht 3317 E.)**

A. **Buitenlandsche politiek. - Zware keuze. —**
De belangrijke gebeurtenissen der laatste weken hebben, zooals vanzelf spreekt, te Sofia grooten indruk gemaakt. Ook een vreugdigen indruk? Het zou boud zijn dat te beweren. De gevoelens, die men in Bulgarije in zake de Duitsch-Italiaansche expansiepolitiek aan den dag legt, zijn, voor het minst, van zeer gemengden aard.

Ongetwijfeld, de inlijving van de door Sudeten-Duitschers bewoonde Tsjechische gebiedsdeelen werd door de Bulgaren niet zonder een zekere mate van ingenomenheid begroet. Sofia achtte die inlijving gerechtvaardigd, omdat zij het beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volken voldoening verschafte, en de „bevrijding" der Sudeten ook den Bulgaren aangename uitzichten opende op de mogelijkheid de door landgenooten bewoonde streken, die het land in 1913 en 1919, ten gevolge van geleden nederlagen, aan vreemde mogendheden had moeten afstaan, opnieuw in den schoot van het moederland te zien terugkeeren.

Maar die voldoening is in consternatie veranderd, toen het Germaansche Rijk de hand aan zuiver-Slavisch gebied sloeg. De opslorping van Tsjechië heeft ongerustheid en zelfs verontwaardiging gewekt, waarvan de studentenbetoogingen te Sofia, na de bezetting van Praag, een welsprekend getuigenis aflegden. De theorie van den „Lebensraum" wordt noch door de Bulgaarsche natie noch door de verantwoordelijke persoonlijkheden gedeeld. In die theorie ziet Bulgarije een gevaar, een gevaar voor de onafhankelijkheid der kleine landen, en bijgevolg een gevaar voor zichzelf. Ligt Bulgarije niet op het knooppunt van de wegen, die Italië en Duitschland in Oostelijke richting inslaan?

Niettemin, de politiek verliest haar rechten niet. En in politiek opzicht is de partij, die Bulgarije in de naaste toekomst te spelen heeft, hoogst ingewikkeld en niet van ernstige risico's ontbloot. Sofia ziet zich voor moeilijke beslissingen geplaatst, beslissingen, waarbij de toekomst van het land en zijn onafhankelijkheid rechtstreeks betrokken zijn. De regeering wenscht, zooals begrijpelijk is, van de bijzondere positie, die Bulgarije op den Balkan inneemt — éénig land van het schiereiland, dat niet tot de Balkan-Unie behoort — te profiteeren om de Bulgaarsche verlangens te verwezenlijken. Welke zijn die? Tot hun minimum teruggebracht omvatten zij de teruggave van den Zuidelijken Dobroedsja, thans in Roemeensch bezit, en de opening, door Grieksch gebied, van een „débouché", dat den Bulgaarschen handel een rechtstreeksche verbinding met de Egeïsche Zee en dus met de Middellandsche Zee verschaft. Worden deze Bulgaarsche verlangens door de mogendheden, die er zich offers voor zullen hebben te getroosten, ingewilligd, dan kan men er bijna zeker van zijn, dat Bulgarije in een eventueelen oorlog niet slechts een neutrale houding zal aannemen, maar zelfs aan de zijde van andere Balkan-mogendheden een actieve rol spelen zal. Inwilliging van deze eischen zou Bulgarije zeker in het kamp der Balkan-Unie brengen, en het gevaar — dat niet onderschat moet worden — van een economische onderwerping van het land aan de belangen van de „spil"-landen zou tegelijkertijd kunnen verdwijnen, als Frankrijk en Engeland er slechts toe konden komen groote orders in Bulgarije te plaatsen, zoodat het land niet, zooals de Bulgaarsche premier onlangs met bitterheid constateerde, bijna uitsluitend op het Duitsche afzetgebied aangewezen blijft.

Intusschen is er van een herziening in overeenstemming met de Bulgaarsche verlangens van de kaart van den Balkan, nog altijd niet ernstig sprake en de Duitsch-Italiaansche diplomatie profiteert van deze omstandigheid om Bulgarije tot het inzicht te brengen, dat alleen in aansluiting bij het autoritaire blok, of, althans, in het aannemen van een welwillende houding tegenover dat blok, de kans van het land ligt zijn „natuurlijke aspiraties" op korten termijn met zekerheid te verwezenlijken. Om de kracht van de Balkan-Entente te breken spant de Italiaansche diplomatie zich tot het uiterste in een blok Hongarije—Joego-Slavië—Bulgarije tot stand te brengen, dat den betrokken Balkanstaten niet slechts groote voordeelen en een sterke politieke positie verschaffen zou, maar dat den totalitairen tegelijkertijd den weg naar het Zuid-Oosten zou openen.

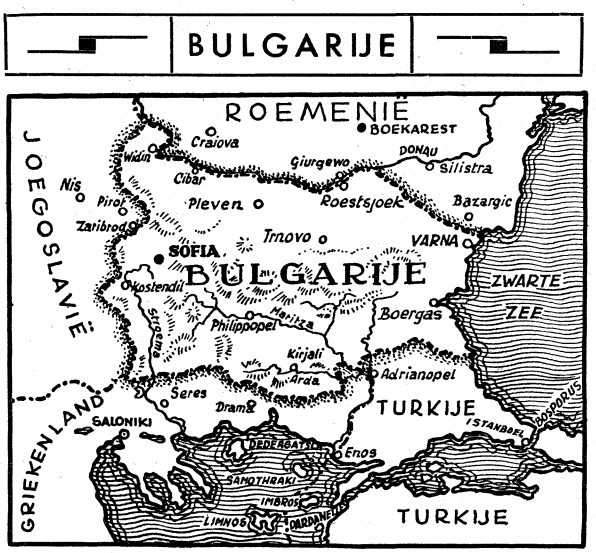
Engeland zijnerzijds doet ernstige pogingen de Bulgaarsche vriendschap voor de democratische mogendheden te winnen, gemakkelijk is de taak der Britsche diplomatie echter geenszins, omdat zij den Bulgaren geen positieve voordeelen te bieden heeft, behalve een garantie, zooals die ook aan Roemenië en Griekenland gegeven is. Zulk een garantie heeft Bulgarije tot dusver meenen te moeten weigeren, omdat Sofia zelfs den schijn wil vermijden bij de „democratische anti-agressie-groep" te zijn ingelijfd. Bulgarije verlangt meer dan een garantie, en vele vooraanstaande Bulgaren zijn van oordeel, dat de gelegenheid om dat meerdere te verkrijgen nooit zoo gunstig geweest is als thans.

Tijdens het laatste onderhoud, dat de Britsche gezant te Sofia, George Rendle, met den Bulgaarschen premier heeft gehad, heeft de laatste niet nagelaten er met nadruk op te wijzen, dat Bulgarije niet tot de „voldane" landen behoort; dat het evenzeer als Duitschland en Hongarije op een herziening van het na den grooten oorlog met de overwinnaars gesloten vredesverdrag prijs stelt; dat het nimmer ook maar een schijn van voldoening heeft gekregen; en dat het, onder deze omstandigheden, er dus bezwaarlijk aan kan denken stelling te nemen ten gunste van een groep mogendheden, die, naar de meening der Bulgaarsche regeering, voornamelijk op handhaving van den status quo uit zijn, een status, dien Bulgarije onrechtvaardig acht.

Eén ding is intusschen zeker: Bulgarije, wijs geworden door twee ongelukkige oorlogen, zal er niet aan denken zich tot een „coup de force" te laten verleiden. Het heeft in de jaren, die achter ons liggen, van een bij uitstek vredelievende gezindheid blijk gegeven en het juicht het befaamde devies: „de Balkan voor de Balkanvolken" van harte toe. Het Bulgaarsche volk voelt zich solidair met de andere Balkanvolken. Maar het heeft en handhaaft zijn aanspraken en het kan niet anders dan zich in sterke mate aangetrokken voelen tot hen, die het verwezenlijken van die aanspraken voorspiegelen.

Zoo staat Bulgarije voor uiterst-moeilijke beslissingen en de aarzelingen, waarvan Sofia blijk geeft, zijn volmaakt verklaarbaar.

(De Tijd)



Verloren gebieden: aan Roemenië 7695 K.M.2; aan Griekenland 8000 K.M.2; aan Joego-Slavië 1100 K.M.2.

A. ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain's verklaring in zake Turkije en Sovjet-Rusland. —

De Britsche premier Chamberlain heeft op 10 Mei '39 in het Lagerhuis zijn aangekondigde verklaring in zake den stand der onderhandelingen met de Sovjet-Unie afgelegd.

De premier begon met de mededeeling, dat hij hoopte binnen zeer korten tijd een mededeeling te kunnen doen over de besprekingen met de Turksche regeering (zie pag. 3788 B.).

Hij verklaarde zich bereid, nog voordat de onderhandelingen met de Sovjet-regeering zijn voltooid, een verklaring af te leggen en wel naar aanleiding van het in Moskou gepubliceerde communiqué over de Britsche voorstellen (1. de Sovjet-Unie zou elk der aan haar grenzende staten moeten garandeeren en 2. dat Engeland zich zou verplichten, bijstand te verleenen aan de Sovjet-Unie, zoo dit land, als gevolg van de aangegane garantieverplichtingen, in een oorlog zou worden gewikkeld)

Hij en lord Halifax hebben, aldus Chamberlain, gepoogd in een onderhoud met den Russischen gezant, Maisky, het Russische misverstand omtrent de Britsche bedoelingen weg te nemen.

Op één punt althans waren deze verklaringen voor Moskou afdoende: Het ligt niet in de bedoeling van Londen en Parijs, dat de Sovjet-Unie eventueel alleen zal vechten. Haar waarborgen zouden pas gaan werken, wanneer ook Engeland en Frankrijk in het conflict betrokken zouden zijn. De Russen blijven echter aandringen op garanties ook voor de Baltische landen.

Zij wenschen tevens besprekingen tusschen de generale staven en bezitten nog steeds een voorkeur voor een drievoudig militair verbond. Het antwoord der Sovjet-Unie op de Britsche voorstellen wordt binnen enkele dagen verwacht.

In vervolg op de verklaring van Chamberlain in het Lagerhuis schrijft de diplomatieke medewerker van de „Times", dat het thans even nuttig is om mede te deelen wat de Britsche regeering op 8 Mei aan Moskou heeft voorgesteld.

In haar voorstellen herinnerde de Britsche regeering eraan, dat Stalin op 10 Maart op het 18e partijcongres verklaarde, dat de vier voornaamste punten van de Russische buitenlandsche politiek waren:

1. Vrede en meer handel met bevriende mogendheden;
2. Betrekkingen van goede nabuurschap met de buurlanden;
3. Steun voor de volken, die het slachtoffer van agressie waren geworden in hun strijd voor onafhankelijkheid;
4. Een dubbele slag terug bij iedere poging om de Russische grens te schenden. (Telex-A. N. P. - Times)

(Vor. ber. Neville Chamberlain 3788 A.)

B. TURKIJE. — Pact met Engeland. - Verklaring van den premier in de Nationale vergadering. —

Na een uiteenzetting van den premier nopens de Britsch-Turksche onderhandelingen, keurde op 12 Mei de Nationale Vergadering met algemeene stemmen de verklaring der regeering goed.

In zijn rede zeide de premier o.a., dat de regeering had begrepen de politiek van neutraliteit niet langer te kunnen handhaven, nu de internationale geschillen doordrongen op den Balkan en de veiligheid der Middellandsche Zee in het geding komt. Deze zee is een gemeenschappelijk vaderland voor allen, van welks voordeelen niemand verstoken blijft, maar waar geen plaats is voor hegemonie.

Het krachtigste middel om oorlog te voorkomen was, zich aan te sluiten bij de vreedzame naties. Deze actie is gericht tegen niemand, omsingelt niemand en benadeelt niemand, het eenig doel is den oorlog te voorkomen.

Indien echter onze rechten zouden worden bedreigd, dan zouden wij niet aarzelen ons met de wapens met al onze macht te verzetten.

Ook met Frankrijk worden onderhandelingen gevoerd met het oog op een gelijk accoord.

Met Rusland onderhouden wij de meest rechtstreeksche en hartelijke betrekkingen. De weg der samenwerking ligt voor ons open. Het bezoek van Potemkin heeft getoond, dat onze politiek voorbestemd is zich op dezelfde grondslagen te ontwikkelen.

In de Balkan-Entente zal de positie van Turkije ongewijzigd blijven. Wij hopen, dat dit blok zich nog zal uitbreiden. (Telex-A.N.P. - Agence Belga)

(Vorig bericht 3788 B.)

C. SOVJET-UNIE. — De „Iswestija" over politieke wijzigingen in Europa. - Gemeenschappelijk front met Engeland, Frankrijk en Polen. —

De „Iswestija" wijdt op 10 Mei een hoofdartikel aan de politieke gebeurtenissen der laatste weken in Europa en zegt, dat hiermede de toestand een groote wijziging heeft ondergaan. Het blad doelt op de rede van Hitler in den Rijksdag (pag. 3767 C.) en op het sluiten der militaire alliantie tusschen Duitschland en Italië (pag. 3782 D.), waarmede, volgens het blad, de toestand een keer ten kwade heeft genomen. Refereerende naar de geruchten over de houding der Sovjet-Unie ten aanzien van de aan den gang zijnde onderhandelingen over de vorming van een „vredesfront tegen de aanvallers", zegt het blad:

De Sovjet-Unie stond en staat nog op het standpunt, dat, indien Frankrijk en Engeland werkelijk een hinderpaal tegen de agressie willen opwerpen, een gemeenschappelijk front van wederzijdschen bijstand gevormd zou kunnen worden, in eerste instantie van de vier voornaamste mogendheden in Europa, n.l. Groot-Brittannië, Frankrijk, de Sovjet-Unie en Polen, of minstens van de drie mogendheden: Groot-Brittannië, Frankrijk en de Sovjet-Unie, en dat deze drie mogendheden, gebonden door een pact van wederzijdschen bijstand volgens het beginsel der wederkeerigheid, de andere staten van Oost- en Midden-Europa, welke door agressie bedreigd worden, dienen te waarborgen.

Opgemerkt moet worden, aldus het blad, dat deze duidelijke en fundamenteel defensieve en vreedzame houding der Sovjet-Unie geen instemming bij Engeland en Frankrijk heeft gevonden Engeland heeft, met instemming van Frrankrijk, tegenvoorstellen gedaan, doch deze zouden de Sovjet-Unie in een ongelijke positie brengen. (Telex-A.N.P. - Iswestija)

D. FRANKRIJK. — De buitenlandsche politiek. - Motie van vertrouwen. - Blum's verklaring.—

De Fransche Kamer heeft op 12 Mei '39 met 367—233 stemmen, een motie van vertrouwen in de regeering aangenomen.

Deze motie was ingediend door den radicaal-socialist Chichery. Er was ook een communistische motie ingediend, welke een politiek van wederzijdschen bijstand met de Sovjet-Unie, op den grondslag van gelijkheid, bepleitte.

Bij den aanvang der vergadering werd op voorstel van oud-minister-president Blum de zitting geschorst, om de socialistische fractie in de gelegenheid te stellen de moties te beoordeelen. Gedurende deze schorsing besloot de fractie tegen de door de regeering aanvaarde motie van vertrouwen te stemmen, omdat minister-president Daladier geen stemming in gedeelten wilde toestaan.

De socialisten — aldus Blum — waren bereid de buitenlandsche politiek der regeering goed te keuren. Maar Daladier bracht in zijn verklaring kwesties ter sprake, waarover de regeering en de socialisten het niet eens zijn. De socialisten zullen de wetsdecreten niet goedkeuren. Men zou zich echter vergissen, als men daarin een aanwijzing zag voor de gedachte, dat er geen eenstemmigheid heerscht, als de onafhankelijkheid en de vrijheid van het vaderland, in het kader der collectieve veiligheid, op het spel staan. (Le Temps)

(V. b. Léon Blum 3228 C.; Buitenl. Politiek 3650 E.)

14 MEI 1939

E. ENGELAND. — Britsch-Turksch pact. - Commentaren. —

De commentaren betreffende de bereikte overeenstemming tusschen Engeland en Turkije zijn wel zeer contrasteerend. De Duitsche en Italiaansche pers ziet hierin een nieuwe bijdrage tot de politiek der omsingeling, de Fransche, Engelsche en Poolsche bladen een stap op den weg naar een duurzamen vrede. (Telex-A.N.P. - Agence Belga - Deutsches Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3790 B.)**

F. NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. — Winstsaldo 1938: *f* 2.535.533 (v. j. *f* 3.101.875). Dividend pref. aand. 5% (onv.); gew. aand. 5½% (v. j. 6½%). —

Aan het jaarverslag der Nederl. Handel Mij. over 1938 is het volgende ontleend:

De resultaten van het bankbedrijf werden door den internationalen toestand, uiteraard vooral door de groote geldruimte, ongunstig beïnvloed.

Het voordeelig bedrijfsresultaat over het afgeloopen jaar is *f* 4.048.179.

Besloten werd tot afschrijving op gebouwen van *f* 816.927 (v. j. *f* 988.886); bijzondere aanvulling van de Reserve met *f* 943.820 (v. j. *f* 1.329.545). Blijft *f* 2.287.431, waarbij gevoegd de onverdeelde winst ultimo 1937 ad *f* 248.102 (v. j. *f* 298.147), waarna een winstsaldo resteert v. *f* 2.535.533 (v.j. *f* 3.101.875). Naar nieuwe rekening gaat over *f* 253.135. Ter verdeeling blijft *f* 2.282.398, waaruit een dividend van

5% (onv.) op de Pref. en 5½% (v. j. 6½%) op de gewone aandeelen kan worden uitgekeerd. Op rekening der Reserve komt *f* 56.180. De reserve wordt derhalve verhoogd van *f* 943.820 tot *f* 1.000.000.
(Het Vaderland - Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3271 F.)

A. **EUCHARISTISCH CONGRES TE ALGIERS. —** Op indrukwekkende wijze is dezer dagen te Algiers een Eucharistisch congres gehouden. Het hoogtepunt vormde een in het Fransch uitgesproken radio-toespraak van Z. H. den Paus, waarin hij sprak over de hooge waarde van den vrede, den vrede in de zielen en den vrede tusschen de naties, die leven in een onophoudelijken angst. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Eucharistisch Congres 3505 C.)

B. **FINLAND. — Alands-eilanden. - Crediet van 426 millioen Finsche marken voor versterking. —** De Finsche president, Kallio, heeft op 9 Mei een voorstel gedaan tot het verleenen van de noodige credieten voor de fortificatie van de Alands-eilanden. Hij vraagt het parlement een bedrag van 426 millioen Finsche marken beschikbaar te stellen, welk crediet over drie jaar zal worden verdeeld. In het eerste jaar zal 100 millioen, in 1940 200 millioen en in 1941 126 millioen marken voor de versterking der eilanden worden uitgegeven. Behalve fortificaties zullen voor de aangevraagde bedragen ook acht motor-torpedobooten worden gebouwd. Voorts heeft de president een wetsvoorstel ingediend, waarbij op de Alands-eilanden, die tot nu toe neutraal gebied waren, de dienstplicht wordt ingevoerd.
(Hufvudstadsbladet) **(Vor. ber. 3784 A.)**

C. **FRANKRIJK. — Overeenkomst met Spanje tijdens Senator Bérards bezoek op 25 Februari '39. —** Door bijzondere omstandigheden verklaarde het dagblad „Le Jour" in staat te zijn, den authentieken tekst te publiceeren van het op 25 Februari '39 te Burgos gesloten accoord tusschen senator Bérard en den Spaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Jordana. De voornaamste clausule luidt als volgt:
„De Fransche regeering, overtuigd dat de Spaansche regeering alle voorwaarden in zich vereenigt om de integriteit en onafhankelijkheid van Spanje te verzekeren, neemt, als gevolg van de te Burgos gevoerde besprekingen, nota van de herhaaldelijk door generaal Franco en diens regeering afgelegde verklaring, dat deze opvatting getrouw de richtlijnen weergeeft, waardoor de Spaansche buitenlandsche politiek wordt geleid.
Beide regeeringen bevestigen dan ook haar wil om vriendschappelijke betrekkingen te onderhouden, in goede nabuurschap te leven en in zake Marokko een politiek van loyale medewerking te voeren." (Le Jour)
(Vorig bericht 3679 G.)

D. **SOVJET-RUSLAND. — Potemkin bezoekt Warschau. —** De Russische Vice-volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Potemkin, heeft op zijn doorreis van Ankara naar Moskou op 10 Mei te Warschau een bezoek gebracht aan den Poolschen minister Beck. Het onderhoud tusschen beide staatslieden duurde anderhalf uur. Het is het eerste persoonlijk contact dat de leiders van de buitenlandsche politiek van Rusland en Polen sedert 1934 hebben gehad, afgezien van enkele gesprekken van Litwinof met Beck in Genève. Het initiatief is van Russische zijde uitgegaan. (Telex-A.N.P.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - „Staat-van-Dienstboekjes" voor jeugdige werkloozen. —** Minister Romme heeft op 10 Mei de Tweede Kamer een tweetal wetsontwerpen aangeboden, die beoogen een belangrijke uitbreiding te geven aan het kampwerk voor jeugdige werkloozen en tegelijkertijd den prikkel voor de jongens en meisjes om aan dit werk deel te nemen te verhoogen door de invoering van een „staat-van-dienst-boekje".
Het staat-van-dienst-boekje zal op hun verzoek worden uitgereikt aan mannelijke personen beneden de 21 jaar. Daarnaast geeft het ontwerp aan de Kroon de bevoegdheid, om de regeling ook toe te passen op personen van ouderen leeftijd tot ten hoogste 25 jaar.
Aan iederen werkgever wordt verboden een werkkracht beneden de 21 jaar in dienst te nemen, die niet in het bezit is van een staat-van-dienst-boekje. Hierin worden niet alleen vermeld de betrekkingen, die de jeugdige persoon heeft vervuld, maar ook in welke mate hij heeft deelgenomen aan het kampwerk. Aanteekeningen omtrent verdiende loonen en de gedragingen van den betrokkene mogen niet in het boekje voorkomen.
De regeering vraagt een crediet van *f* 5.275.000 voor uitbreiding van het kampwerk. Er zullen o.m. negen nieuwe jongenskampen, vier meisjeskampen en vier nieuwe centrale werkplaatsen worden ingericht.
Tevens zal de sociale jeugddienst, die is belast met de jeugdadministratie, een aanzienlijke uitbreiding ondergaan door de instelling van ongeveer 150 agentschappen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Jeugdwerkloosheid 3517 C.)

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het Londensche pufverdrag goedgekeurd. —** De Tweede Kamer heeft op 3 Mei met 51 tegen 35 stemmen aangenomen het wetsontwerp tot goedkeuring van het Londensche verdrag in zake de maaswijdte van vischnetten en de maximum-maten van bepaalde soorten visch. Tezijnertijd zal dit verdrag aanleiding vormen voor de Nederlandsche regeering om een pufaanvoerverbod (verbod om ondermaatschen visch aan te voeren) uit te vaardigen.
(Het Volk)

G. **VEREENIGDE STATEN. — Marine-credieten. —** Het Huis van Afgevaardigden heeft op 8 Mei het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij voor de marine credieten beschikbaar worden gesteld tot een bedrag van $ 773.414.241. Op het laatste oogenblik heeft het Huis in de wet een crediet opgenomen van $ 2.941.000 voor luchtvaartbases in de drie midden in den Stillen Oceaan gelegen eilanden Midway, Palmyra en Johnston. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3784 D.)

H. **ITALIE. — De sterkte der vloot. —** De onderstaatssecretaris van marine, Cavagnari, heeft op 10 Mei in de kamer van fasces en corporaties een uiteenzetting gegeven. Hij zeide, dat Italië weldra zal beschikken over een vloot, bestaande uit vier slagschepen van 35.000 ton, 4 gemoderniseerde slagschepen van 26.000 ton, 19 zware kruisers, 12 snelle lichte kruisers, ongeveer 60 groote torpedobootjagers, ongeveer 70 torpedobooten, meer dan 100 duikbooten en eenige flottieljes motortorpedobooten. De Duce heeft echter reeds besloten tot een nieuwe uitbreiding en nog dit jaar zal worden begonnen met een bouwprogramma voor zware kruisers, eenige eskaders torpedobootjagers, een aanzienlijke groep duikbooten en hulpschepen. De samenwerking tusschen vloot en luchtmacht heeft dit jaar aanzienlijke vorderingen gemaakt; de reserves stellen het land in staat, ook aan een conflict van langen duur het hoofd te bieden. (Stefani)
(Vor. ber. 3524 B.; Leger, Vloot en Luchtm. 3786 D.)

I. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Crediet voor administratiegebouw der Artillerie-inrichtingen afgestemd. —** De Tweede Kamer heeft op 2 Mei '39 bij de behandeling eener aanvullende begrooting van het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen met 42 tegen 35 stemmen aangenomen een amendement-Tilanus (c.h.) om van het aangevraagde crediet *f* 375.000 te schrappen, ten einde den bouw van een administratiegebouw

voor dit staatsbedrijf aan het Lyceumplein in Den Haag niet te doen doorgaan.
Men keurde sterk af, dat met de uitvoering van den bouw reeds was begonnen, voordat de wetgever er zijn goedkeuring aan had gehecht en vond den grond, voor *f* 50 per vierkante meter, te duur.
Tegen het amendement stemden: de a.r., de katholieken (behalve de heeren Steinmetz, Droessen, Ruiter, Van den Brule, Moller, IJsselmuiden en Hermans), de N.S.B. en de heer Rutgers van Rozenburg (c.h.). (Telex-A.N.P.)

A. **Dr. W. J. LEYDS. — Tachtig jaar. —**



Dr. W. J. Leyds

Op 1 Mei 1939 herdacht dr. W. J. Leyds, de onvermoeibare pleitbezorger van de Zuid-Afrikaansche republiek in en voor den Boerenoorlog, zijn tachtigsten verjaardag. Al zooveel jaren leeft hij als bijna vergeten burger in ons midden, maar in 1900 speelde hij een allerbelangrijkste rol op het wereldtooneel, als staatsprocureur van de Zuid-Afrikaansche Republiek en de rechterhand van president Paul Krüger. (Red. K.H.A.) **(Vorig bericht 1284 F.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Geleidelijke intrekking korting op pensioenen spoorwegambtenaren.** Ingediend is een ontwerp van wet (10 Mei) tot wijziging van de Pensioenwet voor de spoorwegambtenaren 1925.
Voor zoover het thans ingediende wetsontwerp betrekking heeft op de kortingen der pensioenen, komt het, in het kort samengevat, hierop neer, dat:
1. De machtiging tot invoering van verdere korting bij Koninklijk Besluit aanstonds wordt ingetrokken;
2. De korting op de pensioenen beneden *f* 500 met ingang van 1 Juli 1939 wordt ingetrokken;
3. Voor de overige kortingen, te beginnen met 1 Januari 1940, het maximum van 10 percent telkenjare met 2 wordt verminderd, zoodat deze kortingen dus op 1 Januari 1944 geheel zullen zijn afgeloopen.
(De Maasbode) **(Vorig bericht 3533 D.)**

15 MEI 1939

C. **NEDERLAND. — Het rapport der Commissie-Hart verschenen. —**
De regeering heeft medio 1938 een commissie ingesteld met de opdracht zich naar Indië te begeven, teneinde daar met de daartoe door den Landvoogd aan te wijzen personen besprekingen te voeren nopens de verhoudingen tusschen Indië en Nederland. Aan het hoofd van de commissie stond mr. G. H. C. Hart, terwijl de leden waren prof. H. A. Kaag en de heer J. de Waard. In Indië namen aan de besprekingen deel de heeren H. J. van Mook, directeur van Economische Zaken, mr. J. E. van Hoogstraten, hoofd van het kantoor voor den Handel van het departement van Economische Zaken en P. H. W. Sitsen, hoofd van de afdeeling Nijverheid van dat departement.
Het rapport is thans verschenen. Hoofdpunten eruit zijn:
1. De economische ervaringen hebben in het algemeen voldaan.
2. Het stelsel van contingenteering en licentieering heeft goed gewerkt. Slechts enkele bepalingen dienen na een overgangstermijn te worden opgeheven. De Nederlandsche belangen werden goed behartigd.
3. Geen speciale protectionistische tarieven zijn noodig ter bescherming van de industrie. Alléén die bedrijven aan te moedigen, die na enkele jaren redelijke vooruitzichten zullen bieden.
4. Nederlandsch kapitaal en werkkracht zullen in de nijverheid moeten meewerken. Echter weinig in het kleinbedrijf.
5. De Regeering moet commissies instellen ter onderzoeking van de in- en uitvoerbelangen, alsmede van de economisch verantwoorde kapitaaldeelneming.
6. De handel in suiker, maïs, tabak, kapok en hout dient nader te worden geregeld. (Het Vaderland)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Strafproces. - Inaugureele rede prof. mr. J. E. Jonkers over „De waarheid in het strafproces". —**
Bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar in het strafrecht en strafprocesrecht van Nederlandsch-Indië, aan de rijksuniversiteit te Utrecht, heeft prof. mr. J. E. Jonkers dezer dagen een rede uitgesproken, die tot onderwerp had: „De waarheid in het strafproces". Daaraan is het volgende ontleend:

Een practijk van ruim 20 jaren in Nederlandsch-Indië, in dienst van het openbaar ministerie, aldus spr., bracht mij bij voortduring in aanraking met het strafproces. Dit heeft mij er toe geleid, in dit uur stil te staan bij de vraag: „Hoe staat het met de waarheid in het strafproces?" Kan aan de hand van de bestaande strafrechtelijke bepalingen, speciaal die in zake het bewijsrecht, de rechter, indien hij de waarheid ontdekt, deze ook in zijn vonnis tot uiting doen komen of wordt hij in verschillende opzichten op grond van dwingende wetsvoorschriften tot zwijgen of een negatief oordeel gedoemd, hoewel zijn overtuiging positief is?
Spr. bepaalde zich tot eenige beschouwingen van meer algemeenen aard en wat het bewijsrecht betreft in het bijzonder tot de positie van den beklaagde in de strafprocedure en de getuigenis.
Aan onze strafwetgeving, zoowel in Ned.-Indië als hier te lande, zit allerminst de gedachte voor van de wenschelijkheid van een zoo groot mogelijke vrijheid voor den rechter. Deze heeft dikwijls te kampen met enge delictsomschrijvingen en bewijsrechtelijk wordt hem ten aanzien van de kracht der bewijsmiddelen in sommige gevallen eenvoudigweg het zwijgen opgelegd. Het vrij laten vieren der teugels geschiedt alleen dan, indien verwacht wordt, dat dit wellicht kan strekken ten gunste van het individu. Het accent is onmiskenbaar individualistisch. De beoefenaar van het formeele strafrecht, die de bepalingen van het bewijsrecht naslaat, komt spoedig tot de ontdekking, dat ook hier het accent individualistisch is. De in de wet gestelde algemeene eisch, dat op overtuiging van den rechter alleen niet kan worden veroordeeld, maar een bepaald minimum aan wettig bewijs aanwezig moet zijn, heeft tot ondergrond den wensch, waarborgen te scheppen, in het belang van den beklaagde. Bij dezen algemeenen eisch, waarmede men zou kunnen instemmen, blijft het niet. Ook de kracht van de bewijsmiddelen zelf wordt op gewichtige punten beperkt. Zoo is de bekentenis van den beklaagde zonder bevestiging van elders, onvoldoende voor zijn veroordeeling, al is de rechter nog zoo overtuigd van de juistheid daarvan. Op een op zichzelf staande getuigenis, hoe betrouwbaar ook door den rechter geoordeeld, kan evenmin recht worden gedaan.
Al te groote bezorgdheid van de wet voor den beklaagde — aldus vervolgde spr. — keert zich ten slotte tegen de maatschappij, terwijl de doelstelling van het strafrecht juist beoogt, de samenleving veilig te stellen tegen de schennende hand der misdaad.
Het dilemma veroordeeling of vrijspraak, waarvoor de rechter zich menigmaal zal zien geplaatst, stelt den Nederlandsch-Indischen rechter voor nog grooter moeilijkheden dan zijn Nederlandschen collega, omdat in Ned.-Indië de vrijspraak onherroepelijk is. Alleen in militaire zaken is hooger beroep van vrijspraak mogelijk. Ik vraag mij af, aldus spr., of deze onherroepelijkheid der vrijspraak in de z g. burgerlijke zaken in dezen tijd, nu door de verbetering en moderniseering der verkeers- en communicatiemiddelen een der gewichtigste motieven, te weten: de lange duur der hooger beroepsprocedure, is komen te vervallen, nog wel verantwoord is.
Spr. ziet in het appèl-beginsel ook ten aanzien van vrijspraken een doeltreffenden waarborg voor zuivere rechtsbedeeling.
(Nwe Rotterd. Crt. - Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3709 G.)

SPANJE

A. **De economische wederopbouw.** —

De oude economische krachten en belangen trachten in Spanje hun invloed weer terug te krijgen. Ze worden belichaamd door de Castiliaansche grootgrondbezitters, de Baskische reeders en bankiers en eenige groote handelaren, o. w. Juan March, de bekende financier, die allereerst het economische verkeer met Engeland en Frankrijk weer tot leven wil wekken. Tegenover hen staan de economische kringen van de nationaal-syndicalistische partij, het grootste deel der ambtenaren en functionarissen en een deel van den handel. Zij willen een corporatieve volkshuishouding opgebouwd zien, ongeveer naar het voorbeeld van Portugal en Italië.

Zoover men thans kan zien, zijn het vooral Duitsche economen, die de phalanx raadgeven en dus lijken de tot nu toe uitgevaardigde opbouwbepalingen eerder op het nationaal-socialistische economische program. Natuurlijk houdt men aan den Spaanschen vorm van het nationaal-syndicalisme vast. Een terugkeer tot een meer liberaal systeem is uitgesloten. Om geen reusachtige werkloosheid door de demobilisatie te doen ontstaan, moet een „beheerscht" economisch systeem worden opgebouwd. Op het oogenblik vloeit een stroom van verordeningen over het land en de geheele toestand ziet er voor oningewijden vrij onoverzichtelijk uit. Arrestanten, teruggekeerde vluchtelingen, gedemobiliseerde troepenafdeelingen mogen geen leegloopende consumenten worden en nog minder werkloos zijn. Dus tracht men hun allen werk te verschaffen en gebruikt hen voor opruimings- en opbouwarbeid. Een deel der straffen kan „verwerkt" worden volgens de wet der politieke verantwoordelijkheden.

Naast dit alles gaat men voort met de demobilisatie der bedrijven en hun aanpassing aan de productie in vredestijd. Verder heeft men reeds een program van publieke werken in de „oude" zones op touw gezet, dat binnenkort ook tot de nieuwbezette gebieden zal worden uitgebreid. Ten slotte gaat men door met de reeds in het nationale gebied voorbereide organisatie in nationaal-syndicalistischen vorm en is men zoo bezig het kader voor den corporatieven opbouw van het geheele land te construeeren. De groote verscheidenheid der Spaansche streken onderling laat echter niet toe maatregelen schematisch over het geheele land toe te passen. De onvruchtbare centrale gebieren met hun armoede aan bevolking en het kunstmatig hierin geplaatste consumptiecentrum Madrid, staan in scherpe tegenstelling tot de vruchtbare en dichtbevolkte kuststreken, met uitzondering van de Zuidoostelijke kust met Almeria, waar zich ook de bodemschatten bevinden, die, indien zij niet aan de kust zelf (Bilbao, Rio Tinto), dan toch op niet al te grooten afstand van de kust liggen. Wel heeft men het voornemen volgens het reconstructieprogramma op langen termijn, dat in tegenstelling tot het „urgentieprogram" wordt voorbereid, ook de kusten naar het binnenland toe te bebosschen, waardoor het bodemgebruik der centrale zones geïntensiveerd wordt, waartoe ook de groote bewapeningswerken moeten bijdragen. Maar ook dan zal nog een deel van het land woest land blijven.

Het urgentieprogram. — Het urgentieprogram voorziet in een vergaande zelfvoorziening van Spanje met de belangrijkste levens- en productiemiddelen, evenals in een uitbreiding der industrie. Reeds in het programma van Primo de Rivera's dictatuur van 1926 was deze tendenz op te merken, die ook aan de verschillende republikeinsche economische programma's ten grondslag heeft gelegen. Dit is voor Spanje door zijn structuur in aanzienlijke mate te bereiken; met uitzondering van petroleum en rubber bezit het alle industrieele grondstoffen. Moeilijker is het probleem de koopkracht der groote massa landarbeiders te vergrooten.

Duitschland en Spanje zijn twee elkaar aanvullende volkshuishoudingen. Duitschland levert de productiemiddelen en afgewerkte producten, die Spanje ontbreken en betrekt daarvoor grondstoffen en levensmiddelen. Daardoor kan Duitschland thans gemakkelijk zijn sleutelpositie verdedigen, die het zich in den oorlog heeft verworven, terwijl Italië voor een groot deel van zijn producten de directe concurrent van Spanje is en ondanks de samenwerking op velerlei gebied (kwikzilver) niet in die mate een „compensatiehuishouding" kan organiseeren als zijn spilpartner. Spanje's handelsbetrekkingen met de andere landen moeten eerst langzaam weer opgebouwd worden, voorloopig in den vorm van compensaties. Hoewel de export van typisch Spaansche producten door den oorlog aanzienlijk heeft geleden, zijn de Spanjaarden allerminst van plan dit als iets duurzaams te aanvaarden. In het kader van het syndicalistische program zal dus ook de export plaats krijgen.

Het urgentieprogram omvat groote publieke werken. Een commissie beslist, welke ruïnes als nationale gedenkteekens zullen blijven bestaan, welk herstelwerk zal worden aangevat en wanneer het opbouwprogramma voor de verwoeste zones zal beginnen. 85.000 K.M. straatwegen zullen worden aangelegd, een plan, dat in vijf jaar zal worden voltooid. 12.000 K.M. bestaande wegen zal worden verbreed.

Bevloeiingswerken. — Aangezien intensieve landbewerking in ongeveer 65 pct. der vlakten van Spanje afhankelijk is van kunstmatige bevloeiïng, is dit laatste reeds sinds den tijd der Arabieren een voorwerp van zorgvuldige bestudeering geweest. In 12 jaar hoopt men thans een plan tot aanzienlijke uitbreiding van de bevloeide gebieden gereed te krijgen. „Zoolang nog een rivier van Spanje in de zee uitmondt, zoo lang blijft het land arm", zegt men. Voor alles moet het smeltwater ten nutte worden gemaakt, aangezien in den zomer de rivieren van Castilië uitdrogen.

Het kapitaal voor dit alles wil men nu door buitenlandsche leeningen verkrijgen, ten hoogste in den vorm van goederencredieten. Tot nu toe verschafte de staat zich middelen uit de belasting der oorlogswinsten, uitgiften en uit belastingen en tollen. Spoedig hoopt men ook tot gedwongen leening te kunnen overgaan. Op 16 Maart is een instituut voor de financiering van den wederopbouw opgericht, met een onbegrensd kapitaal. Dit instituut stelt private ondernemers en maatschappijen, die aanhangers der beweging zijn en door den oorlog nadeel hebben geleden, middelen ter beschikking.

Van groote beteekenis is thans de wet in zake de economische demobilisatie. Binnen 90 dagen, van April af, moet deze voltooid zijn. 30 dagen daarna kan het ontslag van arbeiders beginnen. Hierbij worden vijanden van het regime het eerst ontslagen, strijders, weduwen en weezen van voor de beweging gevallenen het laatst. Het omgekeerde geldt bij het in dienst stellen. Gearresteerden of zij, die in concentratiekampen zitten, kunnen alleen dan te werk worden gesteld, indien ze specialisten zijn of voor het bedrijf noodzakelijk. Deze reorganisatie is thans in vollen gang. (Nwe Rotterd. Crt.)

(Vorig bericht 3782 A.)

B. **Italiaansche troepen.** —

De Spaansche minister van Binnenlandsche Zaken, Suner, heeft op 11 Mei een afscheidsrede gehouden tot de Italiaansche troepen, die, naar hij zeide, naar Spanje zijn gekomen om de beschaving der wereld, welke haar oorsprong vindt in Latium, te redden.

„Dit hebben de volken, welke zich tegen ons en u hebben gekeerd, vergeten, toen zij de gemeene leugen uitten, dat gij gekomen waart om Spanje te overweldigen en dat wij aan u onderworpen waren.

(El Correo Catalan) **(Vorig bericht 3782 A.)**

16 MEI 1939

A. JAPAN. — Arita, minister van Buitenlandsche Zaken over de ontwikkeling van den toestand in Europa. —

Minister Arita heeft in de regeeringsconferentie een overzicht gegeven van de jongste ontwikkeling van den toestand in Europa en daarbij verklaard, dat de Keizerlijke regeering de noodzakelijkheid inziet het bestaande anti-komintern-verdrag der drie mogendheden te versterken. Arita sprak verder nog over de activiteit van Groot-Brittannië bij de vorming van een Engelsch-Fransch kamp ter omsingeling van Italië en Duitschland en over de Engelsch-Russische onderhandelingen tot deelneming der Sovjets aan dit Engelsch-Fransche blok.

De minister verklaarde, dat Japan slechts ernstig bezorgd kan zijn over het Britsche voorstel aan de Sovjets, nog afgezien van de vraag of het den toestand in het Oosten al dan niet zal beïnvloeden. (Domei) **(Vor. ber. Minister Arita 2641 B.)**

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Behandeling Kweekschool-ontwerp geschorst. —

De Tweede Kamer heeft 9 Mei bij de behandeling van het wetsontwerp wijziging van de Lager-onderwijswet een amendement van de heeren Suring en Moller (beiden r.k.) aangenomen, dat beoogde den onderwijzers, aan wie kweekelingen ter practische oefening worden toegewezen, hiervoor een toelage toe te kennen. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, had zich op grond van de kosten, welke deze wijziging zou medebrengen tegen dit amendement verzet en gezegd, dat hij bij aanneming geen prijs stelde op verdere behandeling van het ontwerp. Niettemin werd het amendement aangenomen met 52 tegen 25 stemmen. Voor stemden de s.d., r.k. (behalve de heeren Loerakker en Van der Weyden), v.d., lib., c.d.u. en staatkundig gereformeerden. De minister verzocht hierop schorsing der behandeling. Ook de heeren Thijssen en Van Sleen (beiden s.d.) hadden een amendement van gelijke strekking ingediend, dat zij echter ten gunste van bovengenoemd amendement hadden ingetrokken. (Alg. Handelsbl.)

(Vorig bericht Onderwijs 3711 A.)

C. PORTUGAL. — Handel met Nederland. —

Bij een beschouwing van den buitenlandschen handel van Portugal en in het bijzonder van de mogelijkheden tot uitbreiding van den export daarheen moet men volgens „Economische Voorlichting" in gedachten houden, dat de middelen van bestaan van dat land in hoofdzaak berusten op:

1. landbouw, die, schoon niet intensief ontwikkeld, voldoende oplevert voor de niet veeleischende en in verhouding tot de oppervlakte van het land niet talrijke bevolking:
2. visscherij, welke zelfs een belangrijk deel van den export levert;
3. mijnbouw, van welken de steenkolenproductie niet voldoende is voor eigen gebruik, doch ertsen oplevert, waarvan enkele zelfs export-artikelen zijn; en ten slotte
4. industrie, die, voorzoover zij niet direct verband houdt met de agrarische takken van bedrijf of de visscherij (conserven), hoofdzakelijk nog in het begin van ontwikkeling is en van welke de textielnijverheid mischien het verst is gevorderd.

Voor den invoer komen derhalve voedingsmiddelen slechts in geringe mate in aanmerking, en voorzoover zij worden ingevoerd is een niet onbelangrijk deel ervan nog afkomstig uit de eigen koloniën (o.a. suiker). Importartikelen zijn hoofdzakelijk: grondstoffen (steenkool, ijzer, staal, katoen, petroleum), voorts machines en onderdeelen en voertuigen; dan halffabrikaten voorzoover de eigen industrie daarin nog niet voorziet en waarvan ook textielgoederen nog een niet onbelangrijk onderdeel vormen.

De Nederlandsche statistiek geeft voor den handel tusschen Nederland en Portugal de volgende cijfers (in *f* 1.000):

	Invoer uit Portugal	Uitvoer naar Portugal
1929	5534	5850
1933	2572	3157
1934	2017	3354
1935	1520	3553
1936	2034	4260
1937	2565	5257
1938	2523	4959

Uit deze cijfers kan ten eerste de conclusie worden getrokken, dat afgezien van koers- en prijsverschillen, de Nederlandsche export naar Portugal zich sinds de crisis van 1931 vrijwel aan het herstellen is, terwijl het Nederlandsche uitvoersaldo naar dat land steeds in stijgende lijn is gebleven. Het blijft hierbij echter de vraag, of de voor 1938 waar te nemen kleine teruggang spoedig ingehaald zal kunnen worden.

Beziet men nu de afzonderlijke artikelen, bij welker uitvoer Nederland het meeste belang heeft, dan is vermindering, resp sterke fluctuatie te constateeren bij (cijfers in duizenden gld.).

	I	II	III	IV	V	VI	VII
1929	734	447	654	676	211	167	244
1933	86	131	42	127	28	45	58
1934	85	113	207	70	30	42	46
1935	69	78	255	97	15	32	38
1936	76	67	109	57	—	29	28
1937	86	64	149	52	19	46	24
1938	—	—	—	57	—	—	—

I. Margarine; II. Kaas; III. Aardappelen; IV. Gepelde rijst; V. Touwwerk; VI. Papierwaren; VII. Voedings- en genotmiddelen. (Economische Voorlichting)

(Vorig bericht 2985 A.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Voor Indische defensie *f* 30.325.000 gevraagd. - Begrooting 1939. —

Minister Welter heeft veertien wetsontwerpen ingediend tot goedkeuring van eenige aanvullende begrootingen voor Ned. Oost-Indië. Op een dezer begrootingen wordt ruim *f* 30 millioen aangevraagd voor het departement van Oorlog.

Het juiste bedrag van *f* 30.325.000 zal dienen voor: vervroegde tenuitvoerlegging van voorgenomen maatregelen ter verdere versterking van het leger, versnelde uitvoering van verschillende andere voorzieningen, met de uitvoering waarvan reeds een aanvan werd gemaakt (aanschaffing van materieel), voortzetting van enkele reeds in uitvoering zijnde maatregelen voor grondaccomodatie van de luchtstrijdkrachten, en uitvoering van enkele nader noodig gebleken nieuwe maatregelen voor de kustverdediging.

Mede rekening houdend met vorige aanvullingsbegrootingen, vertoont thans de begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1939 aan uitgaven op den geheelen dienst (ronde cijfers) *f* 692.000.000 en aan middelen *f* 594.000.000, zoodat het tekort bedraagt ruim *f* 98.000.000. (Nwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Begr. 3689 A.; Overz. 1939 3548 C.)

E. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Regeling van de college-gelden. —

Bij de Tweede Kamer is op 1 Mei ingediend een wetsontwerp, houdende regeling van de collegegelden.

De wet van 7 Augustus 1933 maakte een eind aan de regeling, dat men vrijgesteld was van de betaling van collegegeld, nadat dit viermaal gestort was, zoodat sedert het in werking treden van deze wet de verplichting tot het betalen van collegegeld doorloopt, totdat men het examen met civiel effect met goed gevolg heeft afgelegd.

De nieuwe regeling is evenwel gebleken tot niet geringe bedenkingen aanleiding te geven.

De minister geeft daarom in overweging de regeling van de collegegelden in dien zin te wijzigen, dat men vrijgesteld wordt van verdere betaling van collegegeld, nadat vijfmaal collegegeld is betaald. Verhooging van het collegegeld van *f* 300 op *f* 350 is dan evenwel noodzakelijk. Volgens berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek zal de opbrengst van de collegegelden hierdoor niet minder zijn dan bij de huidige regeling.

In het wetsontwerp wordt tevens voorgesteld den minister de bevoegdheid te verleenen om in bijzondere gevallen toe te staan, dat het collegegeld in twee termijnen wordt betaald. (Nwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Onderwijs 3794 B.)

F. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - De tandartsenopleiding. - Voorloopig van de agenda afgevoerd.

In de Tweede Kamerzitting van 4 Mei is het wetsontwerp aanvulling hooger-onderwijswet, dat beoogt van de tandartsenopleiding een academische studie

te maken aan de Utrechtsche Universiteit, op verzoek van den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voorloopig van de agenda afgevoerd. De minister wenschte een nader onderzoek in te stellen in verband met het rapport van de maatschappij ter bevordering van de tandheelkunde, dat is ingekomen nadat de schriftelijke stukken waren gewisseld. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Tandheelkundigen 3688 A.)

A. **NEDERLAND. — Werkverruimingsdienst. - 4 ambtenaren aangewezen. —**
In de directie van den nieuwen Werkverruimingsdienst zijn benoemd de heeren:
1. ir. J. Th. Westhoff, rijksinspecteur der Werkverschaffing te Zwolle;
2. ir. Hidde Nijland van het Werkfonds;
3. mr. De Kat van het dep. van Financiën en
4. de heer Meyer de Vries van het dep. van Sociale Zaken (werkverschaffing en steunverleening).
(De Tijd) **(Vorig bericht 3775 D.)**

B. **POLEN. — Regeeringsvolmachten door Sejm en Senaat goedgekeurd. —**
Na de Sejm heeft ook de Senaat op 12 Mei met algemeene stemmen de regeeringsvolmachten goedgekeurd. De volmachten hebben geen betrekking op de stabilisatie van de Zloty.
(Polska Agencia Telegraficzna)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. - Staatssecretaris Brinkmann op wachtgeld. —**
Hitler heeft den staatssecretaris in het rijksministerie van Economische Zaken Brinkmann, die sedert geruimen tijd met ziekteverlof was, op wachtgeld gesteld en ontheven van zijn functie van lid van het directorium van de Rijksbank, daar zijn gezondheidstoestand uitsluit, dat hij binnen afzienbaren tijd zijn werkzaamheden zal kunnen hervatten.
(Deutsches Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3626 E.)**

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Stemmen bij volmacht door militairen. —**
De Tweede Kamer heeft op 12 Mei het wetsontwerp houdende voorschriften betreffende het stemmen bij volmacht door militairen bij de in 1939 te houden gemeenteraadsverkiezingen, zonder debat en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Gemeenteraadsverkiezingen 1856 F.)

E. **FRANKRIJK. — De petroleum-politiek. - Synthetische benzine. —**
De ruwe olie moet vrijwel geheel en al van overzee worden aangevoerd. De ééne helft, omstreeks 3 millioen ton, komt via de Middellandsche Zee uit Irak, de andere helft langs de Atlantische route uit Noord- en Zuid-Amerika. Om voor zijn petroleumvoorziening zooveel mogelijk onafhankelijk te zijn van het buitenland, heeft Frankrijk daarom een uitgebreide tankvloot evenzeer noodig als een groot aantal raffinaderijen.
In dit opzicht is er evenwel een zeer bedenkelijke achterstand. Frankrijk beschikt niet over voldoende eigen tanker-tonnage om in geval van oorlog de benoodigde petroleum zelf aan te voeren. Het is te dien aanzien nog steeds grootendeels van de hulp van zijn Britsche en Amerikaansche vrienden afhankelijk.
Blijkens Lloyd's Register voeren op 30 Juni 1938 slechts 40 tankschepen onder Fransche vlag. De totale tonnage bedroeg 241.896 ton. Dit is gemiddeld niet meer dan 6000 ton per vaartuig. Het zijn dus geen groote tankschepen, waarover Frankrijk beschikt.
De vloot was voorts samengesteld uit 30 stoomschepen en 10 moderne motorschepen. Ook deze verhouding is niet gunstig. Zij duidt erop, dat de vloot grootendeels uit oude schepen bestond.
Onder de landen met eigen tankschepen kwam Frankrijk op 30 Juni 1938 pas op de achtste plaats.

Landen	Aantal tankschepen	Tonnage
Ver. Staten	418	2.759.642
Engeland	410	2.672.219
Noorwegen	262	1.972.469
Nederland	112	569.946
Panama	49	450.261
Italië	48	380.488
Japan	39	345.849
Frankrijk	40	241.896
Br. Dominions	32	216.741
Duitschland	31	202.221

Synthetische benzine voor vliegtuigen. — Een tweede zwakke plek in het Fransche stelsel van petroleumvoorziening vormt voorts de vervaardiging van luchtvaartbenzine. De beste „aviation spirit" wordt tegenwoordig verkregen door toepassing van de z.g. hydreerprocédé's, waarmede ook de gewone synthetische benzine bereid wordt. Deze methode voor het fabriceeren van luchtvaartbenzine is echter van zeer recenten datum. Hoe modern de Fransche raffinaderijen in velerlei opzicht ook zijn, met hydreeringsinstallaties zijn zij nog niet uitgerust.
Tot nog toe beschikte Frankrijk slechts over twee kleine fabrieken te Bétune en te Liévin, waar het hydreerprocédé op beperkte, nog min of meer experimenteele schaal werd toegepast. Sinds geruimen tijd koestert men het voornemen om tot het bouwen van eenige grootere fabrieken over te gaan. Het Duitsche voorbeeld heeft uiteraard aanstekelijk gewerkt. De plannen zijn thans nagenoeg gereed. De regeering zal den noodigen financieelen steun verleenen in den vorm van staatsgaranties voor leeningen en deelneming in het kapitaal van op te richten maatschappijen. Bij decreet van 28 Januari '39 is machtiging verleend om voor dit doel tot 400 millioen francs te gaan.
Naar verluidt zullen er vier fabrieken komen en wel als volgt:

Plaats:	Nabij:	Capaciteit:
Donges	Loire	70.000 t.
Martigues	Marseille	30.000 „
Décozeville	Auvergne	30.000 „
Pauillac	Gironde	100.000 „

(Nieuwe Rotterd. Courant)

F. **DISCONTOKOERSEN. — België. —**
De Nationale Bank van België heeft 10 Mei 1939 haar disconto met 1% tot 3% verlaagd.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3755 G.)**

G. **ITALIE. — Anti-semitisme. - Nieuwe bepalingen.**
In een communiqué wordt te Rome medegedeeld, dat het aantal buitenlandsche Joden, dat voor 12 Maart het land heeft verlaten 3720 bedraagt. 933 Joden werd een vergunning verleend in Italië te blijven. 3190 personen hadden een verlenging van hun verblijfsvergunning verzocht, doch slechts op 128 aanvragen werd gunstig beschikt.
Op grond van een door den Italiaanschen ministerraad goedgekeurd wetsontwerp zullen de Joden in Italië slechts zakelijke betrekkingen kunnen onderhouden met andere personen van Joodsch ras.
De officieele lijsten der advocaten, geneesheeren, ingenieurs e.d. zullen aan een algemeene herziening worden onderworpen. Zij zullen in drie groepen worden verdeeld: 1. Arische burgers; 2. Joden wier militaire of burgerverdiensten werden erkend en 3. andere Joden.
Ten slotte zal het ambt van notaris verboden zijn voor iedereen burger, die niet van arisch ras is.
Het wetsontwerp zal aan Kamer en Senaat ter goedkeuring worden voorgelegd en zes maanden na publicatie in het Staatsblad van kracht worden.
(Stefani - Corriere della Sera)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3665 G.)

17 MEI 1939

H. **ITALIE. — Mussolini's rede te Turijn. - Er zijn geen vraagstukken, welke een oorlog rechtvaardigen. - Indrukken. —**
Op 14 Mei heeft Mussolini te Turijn een redevoering gehouden, waarin hij de groote politieke vraagstukken heeft besproken. Hij zeide o.a.: „Terwijl ik tot u spreek, vragen millioenen, misschien honderden millioenen, zich in alle deelen der wereld van hoog tot laag, optimistisch of pessimistisch, af: „Blijft het vrede of wordt het oorlog?" Het is voor allen een ernstig vraagteeken, maar in het bijzonder voor hen, die op een gegeven moment de verantwoordelijkheid der besluiten op zich hebben genomen. Ik antwoord met te verklaren, dat bij een objectief en kalm onderzoek van den toestand blijkt, dat er thans in Europa geen vraagstukken zijn van een omvang en scherpte, welke een oorlog zouden rechtvaardigen, die van een Europeeschen oorlog tot een wereldoorlog zou kunnen worden. Er zijn knoopen in de Europeesche politiek, doch om ze te ontwarren is het misschien niet noodig naar het zwaard te grijpen."
Mussolini deelde verder mede, dat einde dezer maand

te Berlijn het Duitsch-Italiaansche verdrag zal worden onderteekend.
Overigens wenschte Mussolini voorgoed een einde te maken aan de geruchten, dat een breuk in de as tot de mogelijkheden behoorde. „Wij zullen met Duitschland opmarcheeren", zoo riep hij uit, „om Europa den rechtvaardigen vrede te geven, die de wensch is van alle volken."
Mussolini meende de ineenstorting van het garantiesysteem te kunnen voorspellen, dat volgens hem eenzelfde lot beschoren is als het stelsel van Versailles. Scherp keerde de duce zich tegen den „witten oorlog", den economischen oorlog, die volgens hem door de groote democratieën reeds ontketend is.

Londen. — Indruk niet ongunstig. De Duce was vredelievend en gematigd. Zijn zinspeling op knoopen, die ontward moeten worden, beschouwt men als aanwijzingen, dat de deur voor onderhandelingen niet is gesloten voor wat Italië betreft. Voor een groot deel was de rede overigens voor binnenlandsch gebruik bestemd.

Parijs. — De „Paris Soir" maakt aanmerking op het „doorhakken" van de knoopen. Waarom niet liever de knoopen „ontward"? vraagt het blad. Vrede in rechtvaardigheid zegt Mussolini. Doch wat voor rechtvaardigheid? De „Temps" schrijft, dat Rome en Berlijn moeten inzien, dat de organisatie van een verdedigingsstelsel in Oost-Europa een minstens even belangrijke bijdrage tot den vrede vormt als naar Mussolini's en Hitler's opvatting een militair bondgenootschap tusschen Italië en Duitschland is.
Diplomatieke kringen leggen den nadruk op de gematigdheid van toon en inhoud der rede.

Rome. — Diplomatieke kringen zijn van oordeel, dat de rede het stempel van een afwachtende houding draagt en de zorg verraadt, de dingen niet op de spits te drijven. De rede bevat geen nieuwe elementen, maar breekt ook geen enkele brug af.

Warschau. — Geen nieuwe elementen in de rede, die vooral voor binnenlandsch gebruik was bestemd.

Berlijn. — Voldoening over de rede, die een rechtstreeksch en gemeenschappelijk antwoord van Duitschland en Italië vormt op de redevoeringen van Chamberlain en Daladier.

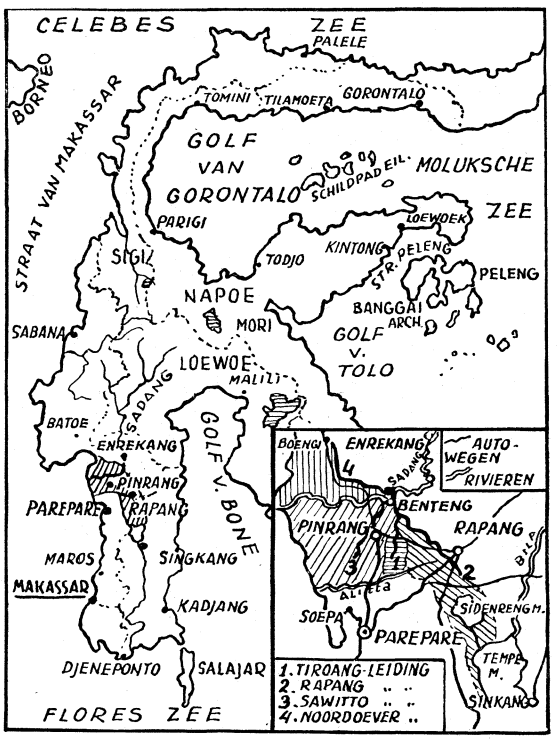
Bern. — De „Bund" ziet in de rede een factor van ontspanning. Er is blijkbaar een sterke vredesstrooming in het Italiaansche volk, waarmede Mussolini in zekere mate rekening heeft gehouden.
(Telex-A. N. P. - Stefani - Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Mussolini 3758 A.)

A. **ZUID-WEST-AFRIKA. — Complot ontdekt. —**
Volgens een verklaring, die Burke, een lid van de wetgevende vergadering, te Swakopmund op 10 Mei in een openbare vergadering heeft afgelegd, heeft de Britsche inlichtingendienst een wijdvertakt complot van Duitschers tot het in bezit nemen van de sleutelposities in Zuid-West-Afrika ontdekt. Burke zeide verder, dat de Zuid-Afrikaansche politie, die kort geleden naar Zuid-West-Afrika was gezonden, nog net op tijd was aangekomen om het gebied te behoeden voor strijd en bloedvergieten.
Dit was, volgens Burke, geheel en al te danken aan generaal Smuts, die op het bericht uit Londen omtrent de ontdekking van het complot, met de grootste voortvarendheid was opgetreden.
(Generaal Smuts had vóór Adolf Hitler's verjaardag 300 man Zuid-Afrikaansche politie naar Zuid-West Afrika gezonden.) (Telex-A.N.P. - Avondpost)

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de Belemmeringenwet verworpen. —**
De Eerste Kamer heeft 12 Mei het wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de Belemmeringenwetprivaatrecht (hetwelk beoogde opheffing mogelijk te maken van die overeenkomsten, welke de publiekrechtelijke lichamen belemmeren hun onroerende goederen te gebruiken op de wijze, die door het openbaar belang wordt gevorderd) met 19 tegen 14 stemmen verworpen. (Het Vaderland)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Celebes. - Sadang-irrigatiewerken, de grootste van Indië. —**
De directeur van het departement van Verkeer en Waterstaat in Indië heeft zich naar Celebes begeven om zich persoonlijk op de hoogte te stellen van den voortgang der werkzaamheden van de z.g.n. Sadang-bevloeiing, een der grootste irrigatiewerken, welke ooit in Indië tot stand zijn gebracht.

Komende uit de diepste binnenlanden van Midden-Celebes, stroomt de Sadangrivier langs de bestuursvestiging Enrekang en mondt benoorden Pare Pare aan de Westkust van Zuid-Celebes uit in Straat Malakka. In het kustgebied aan weerszijden van de rivier liggen uitgestrekte sawah-terreinen, die echter niet elk jaar een min of meer constanten oogst opleveren omdat zij geheel van den regenval afhankelijk zijn. Dit is ook meer naar het Zuiden het geval en waar nu de grondgesteldheid in die streken gunstig is en water in ruimschoots voldoende hoeveelheid aanwezig is, hebben reeds jarenlang plannen bestaan om door het uitvoeren van groote irrigatiewerken de bestaande sawah-complexen in Zuid-Celebes te verzekeren van een regelmatigen watertoevoer en daarnaast uitgestrekte terreinen, die tot nu toe ongebruikt zijn gebleven, geschikt te maken voor de sawah-cultuur.
In het vorige jaar werd begonnen met de uitvoering van de Sadang-bevloeiing, met de bedoeling om de rijstproductie in de streken rondom Pinrang en Rapang aanzienlijk op te voeren en het bevloeiingsgebied, waar nu slechts een schaarsche bevolking van ongeveer 235.000 zielen gevestigd is, geschikt te maken voor toeloop van bevolking uit andere streken waar gebrek aan gronden bestaat.



Uit het hierbij geplaatste kaartje is de opzet van het werk duidelijk op te maken. Bij Benteng wordt een groote dam in de Sadangrivier gebouwd, waardoor het water wordt opgestuwd en geleid kan worden in vier hoofdleidingen, de Tiroangleiding, de Rapangleiding, de Sawittoleiding en de Boengileiding, van waar uit het door secundaire en tertiaire kanalen over het land kan worden verdeeld.
Om een denkbeeld te geven van den omvang van het werk moge worden medegedeeld, dat alleen voor het bouwen van den stuwdam, die van een zeer bijzondere constructie is, 250.000 kubieke meter rots en zand moeten worden verwerkt en dat er voorts meer dan 6500 M³ gewapend beton en 1200 M³ metselwerk voor noodig zijn.
Wanneer het geheele werk zal zijn voltooid, zal het irrigatiegebied van de Sadang-bevloeiing een terrein omvatten van ruim 73.000 ha., waarvan voor sawahbouw in totaal 57.000 ha. in aanmerking komen. Thans is hiervan reeds een oppervlakte van 27.000 ha. in gebruik voor sawah-cultuur, doch men is hier geheel van den regenval afhankelijk, zoodat oogstmisluk-kingen veelvuldig voorkomen. Na voltooiing van het irrigatiewerk zal het sawah-areaal dus met 30.000 ha. kunnen worden uitgebreid en zullen 57.000 ha. kunnen worden bevloeid, waardoor zij, onafhankelijk van den regen, een constanten en ruimen oogst zullen kunnen brengen.
Een tweede, eveneens zeer belangrijk voordeel van het groote werk is nog, dat de Sadangrivier zooveel water bevat, dat ook in den Oostmoesson, die voor deze streken een langdurige periode van droogte meebrengt, waarin landbouw tot nu toe nagenoeg uitgesloten was, een ruime bevloeiing van de velden mogelijk zal zijn.
Naar men hoopt, zal de Sadang-irrigatie ongeveer tegen het einde van dit jaar in werking kunnen worden gesteld, al zal dan ook het werk nog niet in vollen omvang zijn voltooid. De verwachting is, dat de rijstproductie in het irrigatiegebied, vooral wanneer een groote toeloop van Inlandsche kolonisten van elders zal hebben plaats gehad, enorm zal toenemen, zóó zelfs, dat de voedselvoorziening van geheel Ned.-Indië daardoor aanzienlijk zal worden beïnvloed. (Telegraaf)

A. **EGYPTE. — Handel in 1938. —**
Het jaar 1938 is voor den buitenlandschen handel van Egypte niet gunstig geweest. De invoer daalde in vergelijking tot 1937 van 38.0 op 36.9 mill. Eng. pond, de uitvoer van 39.8 op 29.3 mill., zoodat de balans, die in vorige jaren steeds actief was, over 1938 een invoeroverschot opleverde van 7.5 millioen. De oorzaak hiervan is te zoeken in de voortdurende baisse in katoen, waardoor de uitvoer van dit product met 8 mill. daalde, namelijk van 29.0 tot 21.1 millioen.
Ingevoerd werd aan kunstmeststoffen voor 2.9 (v. j. 3.4) mill., waarvan het grootste gedeelte uit Chili en Duitschland; uit Nederland voor 48.000 (v. j. 104.000) Eng. pond. Kunstmest is nog steeds een der voornaamste invoerartikelen.
De invoer van aardolie neemt toe en overtreft reeds dien van kolen. Voor de verschillende oliën te zamen bedroeg de importwaarde 2.20 mill. tegen 2.17 mill. in 1937, waarvan uit Ned.-Indië voor 0.27 (v. j. 0.11) millioen.
De invoer van textielproducten daalde van 8.8 tot 7.0 mill., hetgeen te verklaren is uit de ontwikkeling van de inheemsche industrie en de achteruitgaande koopkracht der bevolking, alsmede aan de hooge invoerrechten, die vooral op de goedkoope soorten drukken. De invoer van katoenen goederen daalde tot 3.3 (van 4.4) mill., die van wollen artikelen van 1.4 tot 1.1 mill., waarbij Japan den grootsten achteruitgang boekte. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 2780 D.)

18 MEI 1939

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het Centrale Vluchtelingenkamp bij Westerbork. - Crediet van één millioen gulden goedgekeurd. —**
Na lange debatten over het al of niet wenschelijke van een centraal vluchtelingenkamp, over de vraag welke categorieën personen erin moeten worden ondergebracht, en over de financiering ervan, heeft de Tweede Kamer op 12 Mei ten slotte het wetsontwerp, waarbij de regeering een crediet van een millioen gulden voor den bouw en inrichting vraagt, goedgekeurd met 49 tegen 31 stemmen. Vóór stemden alle anti-revolutionnairen, de roomsch-katholieken en christelijk-historischen (behalve de heer Krol), liberalen, ds. Zandt (eenige aanwezige der staatkundig-gereformeerde fractie) en de sociaal-democraat Van der Waerden.
Vooraf heeft de Kamer een motie van den vrijzinnig-democraat Joekes om eerst nog een nader onderzoek in te stellen naar de vraag of een centraal kamp wel gewenscht is, verworpen met 43 tegen 38 stemmen. Tegen de motie stemden de christelijk-historischen, behalve de heer Krol, de anti-revolutionnairen met uitzondering van den heer Amelink, en de katholieken. Alle kosten van het kamp, zoo deelde minister Van Boeyen mede, zijn gegarandeerd door de comite's, waarbij het Joodsche comité hem de garantie heeft gegeven, dat achter het millioen gulden, dat reeds als bankgarantie is gesteld, nog vijf tot zes millioen gulden staat. Van de ongeveer 3500 vluchtelingen, zullen er 2000 in het kamp moeten worden ondergebracht. De minister heeft zich bereid verklaard om kinderen beneden 13 jaar, niet tot gezinnen behoorend, in gezinnen of kinderkolonies onder te brengen. Zoo ook wat ouden van dagen betreft. (Het Volk) **(Vorig bericht 3764 E.)**

C. **ROEMENIE. — Begrooting 1939-'40. —**
Op 1 April '39 is de door het ministerie van Financiën voor het loopende dienstjaar 1939-'40 opgestelde begrooting van kracht geworden. Deze begrooting bestaat, evenals in vorige jaren, uit een gewone begrooting en uit andere fondsen. De gewone begrooting vermeldt als inkomsten en uitgaven 32.229 millioen lei, terwijl de andere fondsen een totaal bedrag van 9.140 millioen lei vertegenwoordigen. Tegenover het vorige dienstjaar 1938-'39, welks begrooting sloot met 27.510 millioen lei, beteekent de begrooting van dit jaar een stijging van 5.7 milliard lei. Deze meerdere uitgaven zijn bijna uitsluitend gewijd aan de landsverdediging. Van 5.7 milliard lei zijn 4.4 milliard bestemd voor de Defensie en de rest hoofdzakelijk voor de betaling van de openbare schuld. De inkomsten zijn de gebruikelijke, d.w.z. zij worden verdeeld over directe belastingen, indirecte belastingen, zegels, rechten, monopolie-inkomsten e.d. De belangrijkste stijging vertoonen in de nieuwe begrooting de indirecte belastingen (circa 1½ milliard lei) terwijl de directe belastingen een stijging van ongeveer 600 millioen lei vertoonen. Hoogere inkomsten worden ook verwacht van de zegels en rechten (300 millioen lei) en van de monopolies (900 millioen lei).
De Roemeensche regeering is er van overtuigd, dat de begrooting in het loopende dienstjaar gemakkelijk gedekt kan worden. Door de internationale gebeurtenissen en met het oog op het feit, dat in Amerika de prijzen voor ruwe grondstoffen omhoog gaan, valt ook met een verhooging der overeenkomstige prijzen in Zuidoost-Europa, dus ook in Roemenië te rekenen.
De Roemeensche economische kring zijn er van overtuigd, dat de engrosprijzen der Roemeensche exportproducten het peil van 1937 zullen overschrijden. In enkele takken van industrie- als de petroleum- en houtindustrie, doch ook in de bedrijven welke grondstoffen verwerken, valt een productiestijging waar te nemen. De verkoop der producten schijnt thans reeds grootendeels verzekerd te zijn. Natuurlijk is de omvang van den tarwe-oogst niet bekend, doch bij voortduring van de gunstige weersomstandigheden hoopt men minstens op een goeden middenoogst. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Begrooting 1733 G.)

D. **SLOWAKIJE. — Erkenning de facto door Engeland. —**
De Britsche consul te Pressburg heeft op 4 Mei dr. Durcansky, den minister van Buitenlandsche Zaken van Slowakije, mededeeling gedaan van het besluit, dat Groot-Brittannië den Slowaakschen staat de facto erkent. (Times) **(Vor. ber. Slowakije 3765 B.)**

E. **ZUID-AFRIKA. — Afrikaansch-sprekenden nog verreweg in de meerderheid. - 56% der blanke bevolking spreekt Afrikaansch. —**
Het departement voor de volkstelling en statistiek heeft op 16 Mei aan het Parlement een verslag voorgelegd over de talen, welke de bevolking der Unie gebruikt.
Dit is de eerste maal, zegt het verslag, dat gegevens over de gesproken taal zijn vastgelegd. Volgens het verslag bedient 56 procent der blanke bevolking van de Unie zich in huis van het Afrikaansch, tegenover 39 procent, dat Engelsch spreekt, terwijl 2.52 procent beide talen gebruikt. Ook in Zuid-West-Afrika is Afrikaansch overwegend de taal, welke door 59 procent van de bevolking gesproken wordt, tegenover 31.4 procent Duitsch en 7.8 procent Engelsch. Van de kleurlingbevolking der Unie praat 89.67 procent Afrikaansch, tegenover 7.62 procent Engelsch. Een kleine minderheid der bevolking praat een Bantoe-, Hottentot- of Boesmantaal en Arabisch.
In de leeftijdsgroep boven 21 jaar overtreft het aantal menschen, dat Afrikaansch spreekt de Engelsch-sprekenden met 78.159, terwijl in de leeftijdsgroep onder 21 jaar het aantal Afrikaansch-sprekenden de Engelsch-sprekenden met niet minder dan 259.540 overtreft. Er zijn in de Unie 1.120.770 personen, die Afrikaansch als huistaal gebruiken tegenover 783.071 het Engelsch. Op het platteland praten 585.233 personen Afrikaansch tegenover 95.247 Engelsch en in de steden resp. 535.537 tegen 687.824. In 1936, ten tijde van de volkstelling, kende 64.37 procent der bevolking beide talen.
In Ovamboland is de overwegende huistaal het Finsch. Deze eigenaardige omstandigheid is toe te schrijven aan de aanwezigheid van een aantal Finsche zendelingen, die in dit gebied met hun gezinnen woonden. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Taalkwestie 2335 E.)**

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Baron Louis de Rothschild in vrijheid. —**
Baron Louis de Rothschild, het hoofd van den Oostenrijkschen tak der vermaarde bankiersfamilie, is op 13 Mei te Parijs aangekomen. Veertien maanden lang is hij door de Gestapo te Weenen als gijzelaar gevangen gehouden. Zijn gedwongen verblijf was in het Hotel Métropole, waar ook ex-Kanselier Schuschnigg wordt vastgehouden.
De gijzeling van baron Louis de Rothschild geschiedde destijds na zijn weigering zijn aandeelen in de Witkowitz-ijzerfabrieken in Bohemen aan de nazi's uit te leveren. Na de bezetting van Tsjecho-Slowakije door de Duitschers werd deze weigering waardeloos.
(Daily Telegraph)

G. **PALESTINA. — Witboek der Britsche regeering. - Vestiging van een Palestijnschen staat na tien jaar. —**
Op 17 Mei heeft de Britsche regeering door de publicatie van een Witboek haar toekomstige politiek ten aanzien van Palestina uiteengezet.

De Britsche plannen komen in hoofdzaak hierop neer: Na een tijdsverloop van tien jaren zal een onafhankelijke Palestijnsche staat worden geconstitueerd. Het cijfer van de Joodsche immigratie wordt beperkt tot 75.000, verdeeld over een periode van vijf jaren. Na afloop van deze vijf jaren wordt de Joodsche immigratie in Palestina definitief stopgezet.
De Britsche regeering weigert den eisch der extremistische Arabieren, Palestina tot een Arabischen staat te maken, in te willigen, doch verwerpt eveneens den Joodschen eisch, Palestina tot een Joodschen staat te verklaren, aangezien de regeering meent, dat dit in strijd zou zijn met de uit het mandaat voortvloeiende verplichtingen van Engeland tegenover de Arabieren.
Zij heeft daarom een middenweg gekozen, die beoogt Palestina te maken tot een staat, die — noch Joodsch, noch Arabisch — als Palestijnsch land, gegrondvest zal zijn op het samenleven en samenwerken binnen de landsgrenzen van het Joodsche en het Arabische element.
De Joden zullen na afloop van de in het plan voorziene periode van tien jaar zich numeriek verhouden tot de Arabieren in een verhouding van 1 op 2.
Er zullen dus de eerstvolgende vijf jaren 75.000 emigranten worden toegelaten. Dit houdt in, dat elk jaar een quotum van 10.000 zal zijn toegestaan, terwijl als bijdrage tot de regeling van het Joodsche vluchtelingenvraagstuk een aantal van 25.000 vluchtelingen zal worden toegelaten.
Aan de vestiging van den onafhankelijken Palestijnschen Staat zal een overgangsperiode voorafgaan. Gedurende deze periode blijft de Britsche regeering de verantwoordelijkheid dragen.
Het is de bedoeling, gedurende deze overgangsperiode, zoodra de vrede in Palestina hersteld is, den Joodschen en Arabischen inwoners van het land een gaandeweg grooter aandeel in de regeering te geven.

Joden en Arabieren zullen dan de leiding krijgen van alle regeeringsdepartementen, waarbij zij door Britsche adviseurs ter zijde zullen worden gestaan.
De Hooge Commissaris behoudt toezicht op deze departementen. Een uitvoerende raad zal worden ingesteld, die den Hoogen Commissaris van advies zal dienen. Hierin hebben de hoofden der departementen zitting, terwijl verder Arabische en Joodsche vertegenwoordigers, in een verhouding die overeenkomt met de sterkte van deze twee bevolkingsgropen, er deel van zullen uitmaken.
Deze uitvoerende raad kan dan later worden omgezet in een ministerraad.
Indien de openbare meening daartoe den wensch te kennen zou geven, is de Britsche regeering bereid die voorbereidende maatregelen te treffen, welke noodig zijn voor het in het leven roepen van een volksvertegenwoordiging.

Vijf jaar na het herstel van vrede en orde in Palestina, zal worden overgegaan tot de vorming van een vertegenwoordigend lichaam, bestaande uit Arabieren, Joden en vertegenwoordigers van de Britsche regeering, ten einde een grondwet van het onafhankelijke Palestina op te stellen.

De Britsche regeering zal daarvoor de overtuiging moeten hebben, dat de veiligheid van en de toegang tot de heilige plaatsen verzekerd zijn, dat zorg is gedragen voor de bescherming van de belangen en eigendommen der religieuze lichamen en dat voldaan is aan de eischen, welke de strategische situatie van Engeland in Palestina stelt.
De Britsche regeering zal alles doen, wat in haar macht is om vestiging van een onafhankelijken Palestijnschen staat binnen tien jaren te bewerkstelligen. Indien de omstandigheden onverhoopt uitstel noodzakelijk zouden maken, zal zij alvorens hiertoe over te gaan overleg plegen met de Joodsche en Arabische inwoners van Palestina, met den Volkenbond en met de omliggende Arabische staten. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Onlusten 3771 G.; Verdeelingsplan 3534 D.)

A. **NEDERLAND. — De uitbreiding van de vloot. - De voorbereiding van de plannen voltooid. —**
In verband met de in het voorloopig verslag aan de Eerste Kamer over de Indische begrooting 1939 naar voren gebrachte desiderata nopens de uitbreiding van de maritieme beginselen, bestemd voor de verdediging van Nederl.-Indië, stelt de minister van Koloniën in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer over de Indische begrooting voorop, dat vlootuitbreiding een aangelegenheid is, welke niet hem alleen aangaat, en dat bijgevolg bezwaarlijk van hem kan worden verlangd, dat hij zich terzake op eigen gezag uitspreekt. Onder deze omstandigheden verwijst hij naar hetgeen door den minister van Defensie reeds aan de Kamer werd medegedeeld in de vergadering van 22 Februari '39, namelijk, dat aan de maritieme instanties, ressorteerende onder het departement van defensie, reeds de opdracht werd verstrekt, verschillende plannen uit te werken en gegevens te verzamelen, ten einde gereed te zijn, indien de regeering zich door de omstandigheden genoopt zou zien tot plannen van verder strekkenden aard dan die, welke de Kamer reeds bekend zijn.
Deze arbeid is inmiddels voltooid, zoodat een beslissing eerlang kan worden tegemoet gezien.
(Nieuwe Rotterd. Courant) **(Vor. bericht 3753 A.)**

B. **ENGELAND. — Onderhandelingen met Sovjet-Rusland. —**
Het Foreign Office heeft op 15 Mei het antwoord ontvangen op de voorstellen, die een week tevoren aan de Russische regeering werden overhandigd. De spoed, waarmede Rusland op de Engelsche voorstellen heeft geantwoord — Engeland heeft er meerdere weken voor noodig gehad voor het zijn voorstellen klaar had — beteekent echter niet, dat men het nu eens is geworden. De kloof tusschen de Engelsche en Russische opvattingen omtrent den vorm, waarin de Sovjet-Unie aan het nieuwe veiligheidsstelsel moet deelnemen, blijft bestaan. (Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3777 G.)

C. **POLEN. — Lipsky, de Poolsche ambassadeur, weer te Berlijn. —**
Na een afwezigheid van twee weken heeft op 16 Mei de Poolsche ambassadeur te Berlijn, Joseph Lipsky, zijn post weer ingenomen. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3783 B.)

19 MEI 1939

D. **JOEGO-SLAVIE. — Prins Paul's bezoek aan Italië. —**
Prins regent Paul en prinses Olga zijn op 16 Mei van hun bezoek aan Italië te Belgrado teruggekeerd. In welingelichte kringen verklaart men, dat de reis naar Italië niet tot het sluiten van eenige overeenkomst heeft geleid. De besprekingen van den prins-regent en Markowitsj, den minister van Buitenlandsche Zaken, beoogden slechts bevestiging en preciseering van de vriendschapsbetrekkingen, welke tot stand zijn gekomen door de accoorden van Belgrado in 1937. Deze accoorden voorzagen reeds in alles, wat voor een gunstige ontwikkeling dezer betrekkingen noodig was.
De overige buitenlandsche betrekkingen van Joego-Slavië blijven onveranderlijk beheerscht door twee beginselen: Het verlangen afzijdig te blijven van ieder ideologisch of strategisch staten-blok, dat tegenover een ander blok staat, en de onvoorwaardelijke eerbiediging van de verplichtingen, welke het land aan andere Balkanstaten, in het bijzonder Roemenië, binden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Prins Paul 1556 B.)

E. **CHILI. — Vijf-jarenplan. - 2500 millioen pesos (169 millioen gulden). —**
De Zuid-Amerikaansche republiek Chili, die in Januari '39 door hevige aardbevingen geteisterd is, welke tienduizenden menschen heeft gedood en gewond, en nog veel meer menschen dakloos heeft gemaakt, en voor millioenen schade heeft aangericht, heeft een 5-jarenplan opgesteld om te herstellen.
Het zal 2500 millioen pesos (169 millioen gulden) kosten, een bedrag, dat tweemaal de nationale begrooting vertegenwoordigt. Het geld zal gelijk verdeeld worden tusschen de maatregelen voor hulpverleening en herstel, en de maatregelen voor de stimuleering der productie. 80 pct. van het benoodigde bedrag zal door een buitenlandsche leening moeten worden verkregen. President Pedro Aguirre vertrouwt, dat deze leening zal slagen. Als een der mogelijke bronnen daartoe worden de Vereenigde Staten genoemd. De minister van Financiën, Roberto Wachholtz, zou zich aan het hoofd eener speciale missie naar de

Ver. Staten begeven. Twee maatschappijen zijn opgericht om het plan uit te voeren, t.w. een maatschappij voor herstel en hulpverleening en een maatschappij voor de stimuleering der productie. De eerste zal leeningen verstrekken aan personen individueel, firma's, industrieën en gemeentebesturen in het geteisterde gebied, de tweede zal groote mijnbouw-, electriciteits- en transportondernemingen oprichten. Alle inkomstenklassen zullen haar bijdrage moeten leveren en een extrabelasting van 10 pct. op de mijn-industrie toont aan, dat ook het buitenlandsche kapitaal zijn deel moet dragen. Als compensatie krijgen de buitenlandsche firma's gelegenheid groote contracten te sluiten, terwijl de regeering een vermindering der douanerechten overweegt om den invoer van materiaal, dat voor herstel benoodigd is, te vergemakkelijken.
(Telex-A.N.P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Aardbeving 3642 A.)

A. **NEDERLAND. — Staatsmolestverzekering op 5 Mei in werking getreden. —**
De molestregeling met behulp van den Staat der Nederlanden is op 5 Mei in werking getreden.
Een en ander is gebaseerd op de Oorlogs-Zee- en -Luchtvaartverzekeringswet 1938 (Staatsbl. no. 639) en op de uitvoeringsvoorschriften van deze wet (Staatscrt. no. 84 d.d. 1 Mei '39).
De bedoeling is, dat verzekeringen gesloten worden bij Nederlandsche Maatschappijen, die haar risico voor 95 pct. bij den Staat herverzekeren en de resteerende 5 pct. geheel voor eigen rekening houden. Of en in hoeverre buitenlandsche Maatschappijen zich bij deze regeling zullen aansluiten (zij het dan ook zonder herverzekering bij den Staat), zal binnenkort blijken. (De Maasbode)
(Vor. ber. Verzekeringen 3401 F.)

B. **HONGARIJE. — As-mogendheden en ook Polen zijn vrienden. —**
De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, Csaky, heeft op 14 Mei een rede gehouden, waarin hij o.m. verklaarde, dat Hongarije zoo noodig met geweld zijn onafhankelijkheid en zijn integriteit zou verdedigen, zoo er een volk mocht zijn, dat dwaas genoeg was om deze te bedreigen.
Daar ik de vreedzame bedoelingen van Duitschland ken, wil ik nogmaals verklaren, dat het bevriende rijk de Hongaarsche grens als heilig beschouwt. En, zoo voegde de minister eraan toe, Rijkskanselier Hitler is niet gewoon met zijn woord te spelen.
Vervolgens sprekende over de belangen, die Hongarije met de spilmogendheden verbonden, zeide spr.: onze wegen zijn in tal van opzichten gelijk. In verband met het volgen van dezen gemeenschappelijken weg vragen wij niets en behoeven wij niet aan buitenlandsche deuren te kloppen.
Geschenken zijn niets waard en niets is duurzamer dan onze eigen plannen, die wij met eigen hand en hart verwezenlijken.
Ten aanzien van de bevriende landen zeide Csaky:
Onder vrienden versta ik in de eerste plaats de spilmogendheden, op welker beproefden steun wij kunnen rekenen. Tot hen reken ik ook Polen, dat ik mijn oprechte wenschen zend, opdat het den weg moge vinden van de ontwikkeling van de macht en den vrede, met waarborging van de nationale eer.
Csaky sprak verder den wensch uit, dat met geduld en volharding vriendschappelijke betrekkingen met Joego-Slavië zouden worden geschapen en dat er een tijdperk van ontspanning, of zelfs van begrip in de betrekkingen met Roemenië zou komen.
Ten slotte verklaarde Csaky, dat het de eensgezinde wensch van het Hongaarsche volk is, cultureele en economische betrekkingen aan te kweeken met de groote mogenheden in West-Europa, die, naar hij zeide, veel aan den toestand in midden-Europa kunnen verbeteren. (Agence Belga)
(Vor. ber. Csaky 3762 G.)

C. **EUROPA. — Militaire maatregelen op 16 Mei '39.**
Engeland: De eerste dienstplichtigen zullen in Augustus onder de wapenen worden geroepen.
Duitschland: Nieuwe categorieën worden gekeurd.
Sovjet-Unie: Langere diensttijd op de vloot.
Italië: Sterke uitbreiding der wapenproductie.
Zweden: Nieuwe defensie-credieten. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3746 B.; Econ. aspecten 3769 A.)

D. **ENGELAND. — Handelsovereenkomst met Roemenië. —**
Sir Frederic Leith Ross, de leider van de Britsche handelsmissie, zal een Engelsch—Roemeensche handelsovereenkomst parafeeren.
Het bewapeningscrediet zal op £ 5 millioen gehandhaafd blijven. Aan Roemenië zal een extra crediet worden verstrekt tot aankoop van grondstoffen, hoofdzakelijk metalen voor de zware industrieën en katoenen garens. Dit crediet zal £ 3 millioen beloopen, zoodat het totaal £ 8 millioen pond zal bedragen. De algemeene voorwaarden van het crediet zullen gunstiger gemaakt worden voor Roemenië. De interestvoet zal worden vastgesteld op 4%.
Op 12 Mei verscheen, zooals aangekondigd, te Londen het witboek, dat den tekst van het protocol der nieuwe Engelsch-Roemeensche handelsovereenkomst bevat. Aan de reeds bekende overeenkomsten zijn drie aanvullingen toegevoegd.
In de eerste aanvulling verklaart Roemenië principieel bereid te zijn den handel in petroleum en hout te vergemakkelijken. De bestaande maatschappijen in Roemenië zullen worden aangespoord haar verrichtingen uit te breiden en maatschappijen met groote Engelsche financieele belangen zullen op meestbegunstigingsbasis worden behandeld. Deze meestbegunstiging heeft vooral betrekking op het verleenen en uitbaten van concessies, alsmede op de productie.
De Roemeensche regeering zal ook streven naar verhoudingen die, naar men hoopt, zullen leiden tot een uitbreiding van de petroleumnijverheid. Zij zal bovendien stappen doen, om het apparaat van de uitvoercontrôle te vereenvoudigen en zal pogen de vrachtprijzen en uitvoerbelastingen te herzien, om de huidige lasten, waaronder de petroleumnijverheid gebukt gaat, te verlichten.
De tweede aanvulling heeft betrekking op de principen der deviezen-percentage, die voor den invoer uit Engeland en voor den uitvoer naar Engeland zullen gelden.
Een percentage is niet nauwkeurig vastgelegd, maar de verhouding tusschen de lei en het pond sterling zal zoodanig worden bepaald, dat de uitvoer naar Engeland wordt aangemoedigd zonder den invoer uit Engeland te duur te maken.
De derde aanvulling bevat bijzonderheden over het crediet van 5 millioen pond sterling aan Roemenië. Ook schijnt nog het plan te bestaan voor de verleening van andere credieten, voor den invoer van sommige goederen uit Engeland, vooral van katoenen garens. (Times - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Engeland-Roemenië 3773 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Wederzijdsche garantieverdragen met de Noordsche staten. - Denemarken bereid tot pact. - Noorwegen, Finland en Zweden weigeren. —**
De Noordsche staten hebben thans hun antwoord op het Duitsche voorstel tot het sluiten van een non-agressie-pact te Berlijn overhandigd. Denemarken heeft zich bereid verklaard op het aanbod van Berlijn in te gaan. De overige staten — Zweden, Noorwegen en Finland — handhaven hun oorspronkelijke opvatting, dat zij een dergelijke eenzijdige garantie niet noodig hebben en zelf voor een strikte neutraliteit willen zorgen. Hun antwoorden komen dan ook neer op drie hoffelijke weigeringen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3780 B.)

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Nat Ferber — „I found out." (A Confidential Chronicle of the Twenties) (The Dial Press, New York)
James Joyce — „Finnegans Wake." (The Viking Press, New York) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Duitsch: Otto J. Hartmann — „Erde und Kosmos." (Verlag Vittorio Klostermann, Frankfurt a. M. 1939)
Reinhold Schneider — „Las Casas vor Karl V." (Insel Verlag, Leipzig 1938) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Engelsch: Ben Ames Williams — „Once aboard the Whaler." (Hale)
Sir John A. R. Marriott — „The Evolution of the British Empire and Commonwealth." (Nicholson & Watson) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Esperanto: N. Kurzens — „Mia Spektro - Poemoj 1931—'35." (Literatura Mondo, Boedapest 1938)

Fransch: J. et J. Tharaud — „L'Envoyé de l'Archange." (Plon)
Jean Giraudoux — „Choix des élues." (Grasset)
(Vor. ber. 3780 D.)

Nederlandsch: C. C. S. Crone — „Het feestelijk leven." (Wereldbibliotheek, A'dam 1939)
Roel Houwink — „Christofoor." Een bundel religieuse poëzie. (Ploegsma 1939) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Russisch: N. Brodsky — „Kommentarij Jewgenioe Onjeginoe." (Commentaar op Jewgenioe Onjegin.) (Uitg. Academia, Leningrad) **(Vor. ber. 3780 D.)**
(Red. K. H. A.)

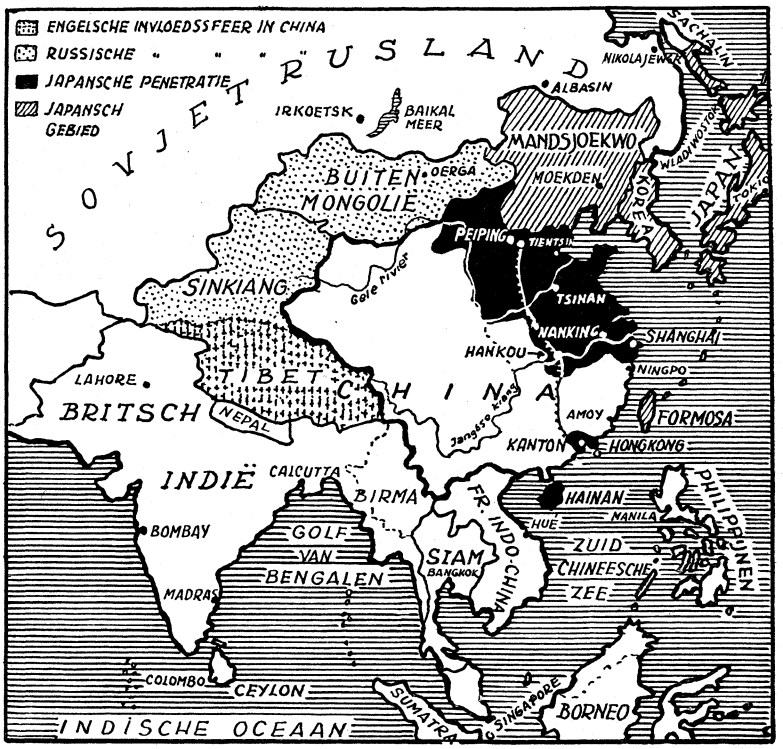
A. CHINA. — Conflict met Japan. - Luchtaanval op Tsjoengking, 1000 dooden. - Nieuwe munt. - Koelangsoe door Japan bezet en weder ontruimd. —

Tsjoengking. — Volgens Chineesche berichten heeft het aantal dooden ten gevolge van de Japansche luchtaanvallen op deze stad (begin Mei), thans de 1000 bereikt.
Volgens andere berichten, van Chineesche zijde, zouden 27 Japansche vliegtuigen de vluchtelingenzônes in Kiang Pei aan de Kia Ling en in Tanszemee aan de Jang Tsje gebombardeerd hebben. Het Chineesche afweergeschut slaagde er echter in 3 Japansche vliegtuigen naar beneden te halen.

Nieuwe Munt. — De Japansche autoriteiten hebben den laatsten tijd in Noordelijk China ernstige pogingen aangewend om de bestaande Chineesche landsmunt door den Japanschen yuan te vervangen. Reeds spoedig is echter gebleken, dat die pogingen weinig succes hebben gehad. De desbetreffende bepalingen zouden aanvankelijk op 10 Maart '39 in werking hebben moeten treden. Later werd 10 April vastgesteld als datum, waarop het geheele plan in werking zou treden, maar nog altijd hebben de Japansche autoriteiten geaarzeld om de nieuwe regeling met kracht door te zetten.
Twee omstandigheden schijnen bij de bevolking van Noord-China den tegenzin ten opzichte van den yuan te hebben vergroot, meent de „Times". In de eerste plaats wel het feit, dat de oude Chineesche dollar allengs op 8 d. gestabiliseerd is geraakt, dank zij de opgenomen wisselkoerscredieten. Maar in de tweede plaats ook de omstandigheid, dat de krijgsverrichtingen langzamerhand gunstiger voor China beginnen te worden.

Amoy (Koelangsoe). — Japansche troepen zijn op 11 Mei '39 aan land gezet te Koelangsoe, de internationale nederzetting tegenover Amoy. Als voorwendsel werd gebruikt, dat enkele pro-Japansche Chineesche ambtenaren waren aangevallen.
Naar men weet is Amoy zelf, de voornaamste haven van de provincie Foekien, reeds meer dan een jaar door de Japanners bezet.
De Britsche ambassadeur te Tokio heeft opdracht gekregen te protesteeren tegen het Japansche optreden te Koelangsoe.
De Japansche mariniers, die op 11 Mei ten getale van 150 man in de internationale nederzetting Goelangsoe aan land waren gegaan, en wier aantal daarna tot 42 verminderd was, hebben thans allen Koelangsoe weer verlaten nadat, zoo werd van Japanschen kant gemeld, de politioneele actie beëindigd was. Vermoedelijk is hun vertrek mede een gevolg van het optreden van Engeland, Frankrijk en Amerika, die eveneens mariniers in Koelangsoe aan wal deden gaan, en van het door Engeland bij de Japansche regeering ingediende protest, waaraan door de gelijktijdige vlootactie meerdere kracht werd bijgezet. (Domei - Times - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3780 A.)



20 MEI 1939

B. ENGELAND. — Langzame vordering in de onderhandelingen met Sovjet-Rusland. - Officieele mededeeling. —

De Engelsche regeering heeft besloten, haar houding tegenover de Russische voorstellen voor een drievoudig verbond opnieuw onder oogen te nemen. Dat is de beteekenis van de officieele mededeeling van 19 Mei '39, dat de regeering de Russische voorstellen aan verdere besprekingen zou onderwerpen en dat er derhalve in de eerstvolgende drie dagen geen nieuwe stappen te verwachten waren. De onmiddellijke aanleiding voor dit besluit lag in de ongunstige ontvangst, die Chamberlain's verdediging van zijn afwijkende houding tegenover de Russische voorstellen op 19 Mei in het Lagerhuis te beurt is gevallen.
Niet alleen de oppositie-sprekers, zooals Lloyd George, Attlee en Sinclair, maar ook invloedrijke critici in de conservatieve partij, zooals Churchill en Eden, hebben het volkomen duidelijk gemaakt, dat zij het beleid van den premier niet konden billijken. Een voor een hebben zij op een spoedige aanvaarding van de Russische voorstellen aangedrongen en gezegd niet te kunnen begrijpen waarom de premier bleef aarzelen. Enkele uren daarna is toen de officieele verklaring gekomen, dat de regeering de kwestie opnieuw onder oogen zou nemen. De critiek in het Lagerhuis is dus niet zonder resultaat geweest.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vorig bericht 3798 B.)**

C. NEDERLAND. — Kabinet-Colijn. - Mr. J. A. de Wilde, minister van Financiën, afgetreden. —

De Regeeringspersdienst deelt mede, dat bij Kon. Besluit van 19 Mei 1939 no. 1:
ten eerste op zijn verzoek eervol ontslag is verleend als minister van Financiën aan den heer mr. J. A. de Wilde, met dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten den lande in deze moeilijke tijden bewezen;
ten tweede tijdens ontstentenis van een minister van Financiën het beheer van het departement van Financiën ad interim opgedragen is aan den minister van Staat, minister van Algemeene Zaken, voorzitter van den raad van ministers, den heer dr. H. Colijn.
Bij de samenstelling van de ontwerp-begrooting voor het jaar 1940 zijn van de zijde van den minister van Financiën bezwaren gerezen.
Deze bezwaren, die voornamelijk betrekking hadden op nieuw aangevraagde uitgaven, hebben den minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde, aanleiding gegeven aan Hare Majesteit ontheffing uit zijn ambt te verzoeken.
De minister van Algemeene Zaken, dr. H. Colijn, die ad interim is belast met het beheer van het departement van Financiën, heeft op zich genomen door bezuinigingen, de taak, die ook mr. de Wilde zich voor oogen had gesteld, namelijk om voor 1940 budgetair evenwicht te bereiken, tot een goed einde te brengen.
(Regeeringspersdienst - N. R. Crt.)

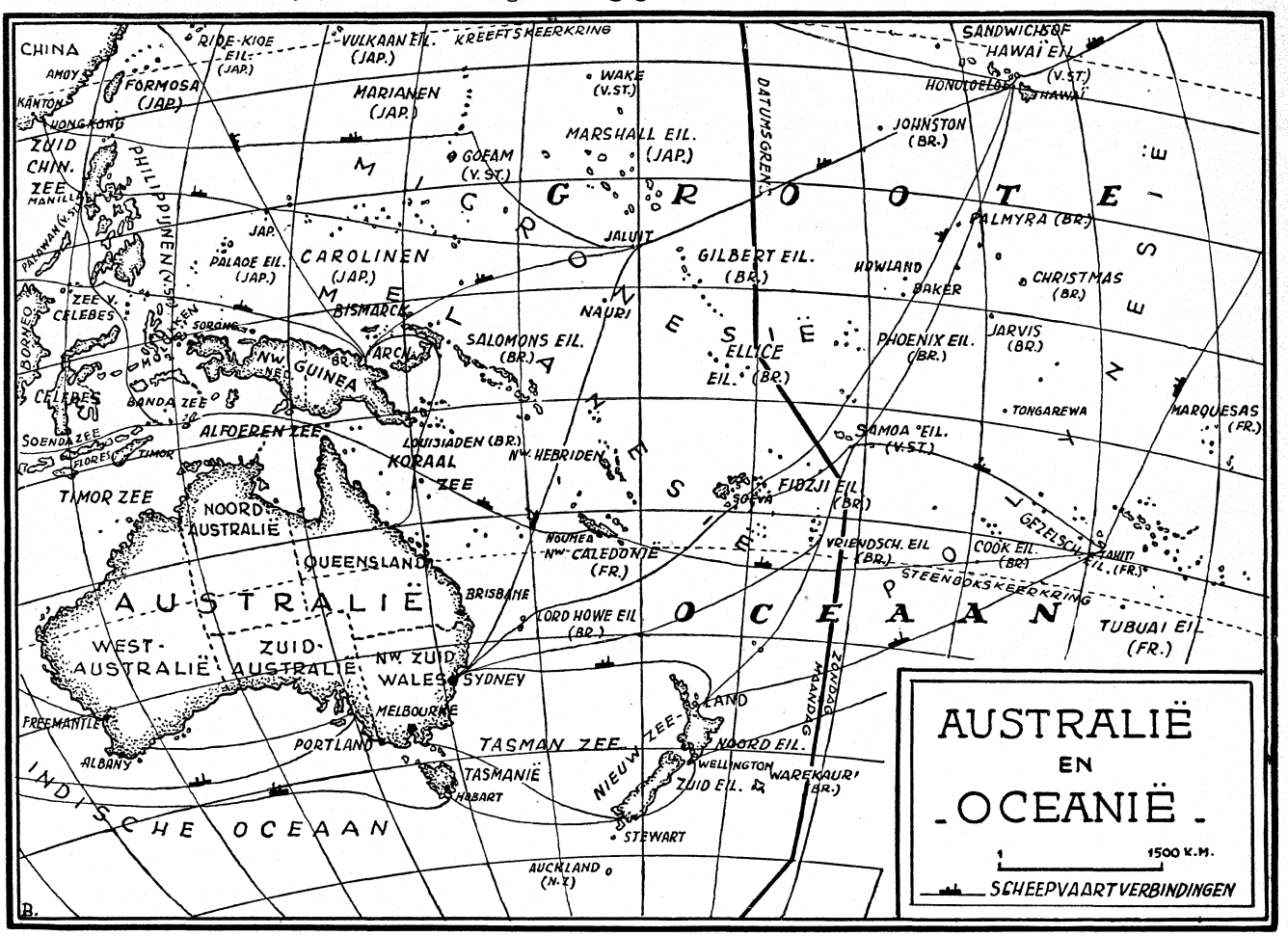
(V. b. Kabinet 2968 E.; Mr. J. A. de Wilde 2834 A.)

D. VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII neemt bezit van zijn bisschopszetel. —

Voor de eerste maal sedert zijn verkiezing heeft Paus Pius XII op 18 Mei '39 den Vaticaanschen Staat verlaten, om op plechtige wijze, volgens een eeuwenoude traditie, welke echter bijna honderd jaar onderbroken is geweest, bezit te nemen van den bisschopszetel van Rome, de aartsbasiliek van St. Jan van Lateranen.
De Paus was gezeten in een open auto, die begeleid werd door 9 auto's met geestelijke en wereldlijke hoogwaardigheidsbekleeders. (De Maasbode)

(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XII 3750 D.)

A. ZUIDZEE-EILANDEN. — Melanesië - Algemeene gegevens. —



Samenstelling van het gebied. — In de Stille Zuidzee liggen aan beide zijden van den aequator eilandengroepen, die ten deele een voortzetting zijn van den Nederlandsch-Indischen archipel, ten deele zich Noordelijker en Oostelijker bevinden en althans voor het verkeer steunpunten zijn tusschen deze werelddeelen en Noord- en Zuid-Amerika.

Men onderscheidt volkenkundig Melanesië, Micronesië en Polynesië.

Tot Melanesië behooren het groote, gedeeltelijk aan Nederland toebehoorende eiland Nieuw-Guinea, met de Salomons-eilanden, de Bismarck-Archipel, Nieuw-Caledonië, de Loyalty-groep en de Nieuwe Hebriden.

Micronesië ligt ten Noorden van Melanesië; tot deze kleine eilanden behooren de Karolinen, de Marshall-eilanden en Marianen.

Tot Polynesië worden de overige groepen gerekend, waarvan in het Noorden de Hawaii- of Sandwich-eilanden. In het uiterste Zuiden kan ook Nieuw-Zeeland tot Polynesië worden gerekend; voorts daartusschen Samoa, de Fidji-eilanden, Tonga (Vriendschapseilanden) en in het Oosten de Paoemotoegroep, de Gezelschapseilanden (met Tahiti) en de Marquesas.

Staatsrechtelijk behooren deze eilanden tot verschillende naties: de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk bezitten er deelen van; sinds den wereldoorlog hebben Japan en Australië (Nieuw-Zeeland) mandaat over eenige, vroeger aan Duitschland toebehoorende groepen. Amerikaansch zijn, naast de Hawaii- of Sandwich-eilanden, eenige kleine eilanden als Guam en Wake; deze twee vormen de tusschenstations voor de luchtvaartverbinding van Hawaii naar de (eveneens Amerikaansche) Philippijnen. Ook in de Samoagroep zijn eenige eilanden Amerikaansch.

Britsch zijn de Fidji-eilanden, de Tongagroep, de Salomons-eilanden, Gilbert- en Ellice-eilanden, de eerste nabij den aequator, de tweede groep, ook Lagunen-eilanden geheeten, ten Zuiden; daarop aansluitende de Phoenixgroep, weer Oostelijk daarvan Pitcairn, het Oostelijke eiland der Paoemotoegroep, en Naura (Pleasant) als mandaatgebied, gelegen tusschen de Salomons-eilanden en de Marshall groep.

Australië beheert den Bismarck-archipel en de daarbij gelegen Admiraliteitseilanden, alle in de omgeving van het mandaatgebied van voormalig Duitsch Nieuw-Guinea. Voorts heeft Australië het beheer over de tusschen dat land en Nieuw-Zeeland gelegen Lord Howe- en Norfolk-eilanden.

Nieuw-Zeeland beheert eenige eilanden in de onmiddellijke nabijheid (ten Zuiden en Oosten gelegen), zooals ook de Aucklands-eilanden, verder den Cook-archipel, Nine en als mandataris de vroeger Duitsche Samoa-eilanden.

Frankrijk bezit Nieuw-Caledonië en de Loyalty-eilanden, verder in het Oosten van Polynesië de Paoematoegroep en de Gezelschapseilanden, eilanden onder den wind, Tahiti, Marquesas en, te zamen met Engeland, de Nieuwe Hebriden.

Japan heeft de Mareanen, Karolinen en Marshall-eilanden als mandaatgebied.

MELANESIE

Land en volk. — Tot Melanesië behoort Nieuw-Guinea, waarvan het Nederlandsche deel ca. 390.000 km² groot is; Papoea, het Z.-O. deel, meet 234.490 km² en de Territory of New Guinea, het Z.-W. deel, dat

vroeger Duitsch was, heeft een oppervlakte van 181.300 km². Voorts de Salomons-eilanden met 28.500 km² (o.a. Bougainville, Choiseul, Ysabel), de Bismarck-Archipel met New Britain (Neupommern) 33.700 km² groot, New Ireland (Neumecklenburg) 7800 km², Lavragai (Neuhannover) 1600 km², ten slotte de kleine Admiraliteitseilanden 2600 km². In het Zuiden hoort hierbij het Fransche Nieuw-Caledonië en een deel der Nieuwe Hebriden.

In de dichtbeboschte tropische eilanden van Melanesië overheerscht de Papoea-bevolking. Op Nieuw-Guinea wonen ca. 1 à 1½ millioen menschen; op de Salomons-eilanden ca. 200.000; de Bismarck-groep telt waarschijnlijk 200 à 300.000 zielen. Nieuw-Caledonië en bijbehoorende eilanden tellen ca. 60.000 zielen, waarvan ca. 17.000 blanken. De hoofdstad is Noumea met ca. 10.000 inwoners. De hoofdstad van Papoea op Nieuw-Guinea is Port Moresby; van het Territory of New Guinea in het Noorden van het eiland met de Bismarck-groep is Raboel op New Britain de hoofdstad; beide plaatsen tellen eenige duizenden zielen.

Er heerscht in het algemeen een groote verscheidenheid van verwante inheemsche talen. In den omgang met de eilanders gebruikt men veelal een gebrekkig Engelsch („bêche-de-mer" Engelsch). In den handel heeft de taal van het land, waartoe de eilanden behooren, de voorkeur, in Melanesië dus Engelsch, behalve in Nieuw-Caledonië en de Gezelschapseilanden waar Fransch wordt gesproken.

Maten en gewichten. — Ten aanzien van maten en gewichten houde men zich aan de maten en gewichten, in Engeland respectievelijk op het vasteland van Europa (Frankrijk) gebruikelijk.

Middelen van bestaan. — In het binnenland wordt een nog primitieve akkerbouw uitgeoefend. De aanplant van exportgewassen beperkte zich tot voor kort voornamelijk tot klapperboomen. Thans zijn ook katoen, tabak en eenige andere tropische gewassen (sisal, rubber, cacao, koffie) in meerdere of mindere mate langs de kust aangeplant.

De klapper is voor de Koraaleilanden de eenig mogelijke cultuur, doch ook op de andere deelen van Melanesië is een groote rijkdom aan klappertuinen aanwezig.

Nieuw-Caledonië is meer dan de andere eilanden in ontginning; koffie en katoen worden hier in het groot aangeplant. In het Westen liggen hier graslanden, die een eenigszins belangrijke veeteelt mogelijk maken.

De walvischvangst, vroeger van eenige beteekenis, heeft hier thans opgehouden te bestaan. Belangrijk is de parelvisscherij, de vangst van zeekomkommers (trepang), welke speciaal in China afzet vinden, en van schildpadden.

Bekend is de aanwezigheid op Nieuw-Guinea van voor hun veerenpracht indertijd zeer gezochte vogels (paradijsvogels, kroonduiven, enz.)

De minerale rijkdom van Melanesië is nog slechts ten deele onderzocht; op Nieuw-Guinea vinden thans geregeld onderzoekingen plaats. Goud is in het vroegere Duitsche gebied aangetroffen. Steenkool en bruinkool worden in geringe hoeveelheid op Nieuw-Caledonië gevonden. In Papoea wordt eenig koper en petroleum gewonnen; ook steenkool is aangetroffen. Dit eiland is voorts rijk aan ertsen; het is een der belangrijkste producenten van chroomerts. Ook aan nikkelertsen is het zoo rijk, dat het tot 1890 de voornaamste leverancier was. Er is een smelterij voor nikkelerts in Tao aan de Noordkust. Het centrum der nikkelindustrie ligt echter in het binnenland en wel in Thio. Kobalt en in mindere mate goud worden eveneens aangetroffen. Ook vindt men op Nieuw-Caledonië een suikerfabriek in bedrijf; daarnaast zijn katoen-, vanille- en koffieplantages, waarvoor uit Java en Indochina werklieden worden aangevoerd, die voor enkele jaren als contractkoelies dienst nemen.

De andere eilandengroepen leveren eveneens voornamelijk copra; ook steennoten, paarlemoer, troca-schelpen en zeekomkommers treden bij den handel op den voorgrond. Sandelhout heeft aan beteekenis verloren.

Micronesië en Polynesië worden in een der volgende uitgaven uitvoerig behandeld. (Economische Voorlichting)

A. **PALESTINA. — Het Engelsche witboek. - Arabieren en Joden ontevreden. —**

De publicatie van het Witboek heeft aanleiding gegeven tot groote betoogingen van duizenden Joden. De rust is echter weergekeerd.

Het Hooge Arabische Comité heeft de in het Witboek vervatte regelingen verworpen.

Tijdens de sluitingsvergadering van de jaarlijksche conferentie der Zionistische federatie van Groot-Brittannië en Ierland, heeft Chaim Weizmann, de voorzitter der Zionistische Wereldorganisatie, een rede uitgesproken, waarin hij zeide het te betreuren, dat de Britsche regeering „een verschrikkelijke slag heeft kunnen toebrengen aan de hoop op verlossing der Joden, en teruggekomen is op de 22 jaar geleden plechtig gegeven belofte". (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3797 G.)

21 MEI 1939

B. **ROEISPORT. — De Varsity. - Laga wint hoofdnummer. —**

Op 18 Mei '39 werd op de Boschbaan te Amsterdam de jaarlijksche Varsity-roeiwedstrijd gehouden. Evenals vorige jaar wist „Laga" het hoofdnummer, de oude vier, te winnen.

De volledige uitslagen luiden als volgt:

Jonge vier B: 1. Triton in 7.37.9; 2. Njord 7.40.7; 3. Nereus 7.45.2; 4. Laga 7.46.5.

Overnaadsche vier: 1. Triton 7.51.1; 2. Aegir 7.55.8; 3. Njord 8.04; Nereus opgegeven.

Jonge vier A: 1. Triton 7.53.6; 2. Njord 8.02.5.

Skiff: 1. v. Blerkom (Laga) 8.22.3; 2. Weyer (Nereus) 8.38.2; 3. Versteegh (Njord) 8.58.

Lichte vier: 1. Triton 8.09.9; 2. Aegir 8.10.9; 3. Laga 8.23.2.

Stuurmanlooze vier: 1. Laga; 2. Triton; 3. Nereus (geen tijd opg.)

Jonge twee: 1. en 2. Laga en Aegir, beide in 8 min. 49.2 sec.

Oude vier (hoofdnummer): 1. Laga 7.23.8; 2. Nereus 7.29.4; 3. Triton 7.33.9; 4. Aegir 7.34.4; 5. Njord 7.41.

Overnaadsche twee: 1. Triton 8.53.9; 2. Nereus 9.01.9.

Jonge achten: 1. Njord 6.42.8; 2. Aegir 6.45.8; 3. Triton 6.50; 4. Laga 6.53.6. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Varsity 3271 C.)

C. **SPANJE. — Overwinningsfeesten. —**

De overwinningsfeesten in Spanje, die 2 dagen duurden, zijn op 19 Mei begonnen.

Op dat oogenblik werden op alle bergtoppen des lands vuren ontstoken als symbool van de zuivering van het land.

Te Madrid droegen de feestelijkheden een drievoudig karakter: militair, godsdienstig en diplomatiek. De militaire plechtigheid vond op 19 Mei plaats en omvatte o.m. een defilé van 220.000 man, onder wie 15.000 à 25.000 Italianen en 5000 Duitschers.

De straten waren versierd met het rood en goud van de nieuwe Spaansche vlag en op vele plaatsen zag men kostbare tapisserieën, terwijl de door den oorlog aangerichte schade inderhaast hersteld was. De parade werd geopend door generaal Saliquet, commandant van het centrale leger, en zijn staf. Op hen volgden de Italianen. Bij hun voorbijtrekken speelde een orkest het fascistische lied Duce a noi. Naar schatting bevonden zich 2 millioen menschen in de hoofdstad. Langs de bekende Castellana, die thans Avenida del Generalissimo Franco heet, hadden zich duizenden opgesteld om het voorbijtrekken der troepen te aanschouwen.

Op de eere-tribune had Franco plaats genomen, temidden van de leden der regeering. Links zaten generaal Queipo de Llano, generaal Kindelan en leden van den generalen staf.

Generaal Franco werd door generaal Varela met de decoraties van El Laureado de San Fernando begiftigd.

Na bijna 1 uur passeerde de eerste geheel Spaansche afdeeling, die een reusachtig portret van Franco meedroeg. Daarna volgden batterijen luchtafweergeschut op vrachtauto's, en marine-eenheden.

Het Spaansche legercorps van Toledo passeerde in den ganzenpas. Vliegtuigen vormden in de lucht het woord Franco.

De godsdienstige plechtigheid van de overwinningsfeesten werd op 20 Mei te Madrid gehouden in de kerk van St. Barbara in den vorm van een Te Deum onder leiding van kardinaal Goma, den primaat van Spanje. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Burgeroorlog 3793 B.)**

A. NEDERLAND. — Eerste Kamer - Recht van vereeniging en vergadering. —
De Eerste Kamer heeft op 11 Mei het wetsontwerp wijziging en aanvulling van de wet tot regeling en beperking van de uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering en van eenige daarmede verband houdende artikelen van de Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering aangenomen met 25 tegen 17 stemmen. (Tegen stemden de S. D., Liberalen, V. D., en N. S. B.). (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3670 A.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Voedselvoorziening - Opslag van groote voorraden rijst. —
De regeering heeft besloten voor die deelen van Ned.-Indië, die op den import van rijst zijn aangewezen, de voorraadpositie voor rijst zoodanig te versterken, dat zelfs bij geheele of gedeeltelijke verbreking van de verbindingen over zee, de rijstvoorziening veilig is gesteld.
De behartiging van deze regeling is toevertrouwd aan een „voedingsmiddelenfonds", dat hiervoor speciaal is opgericht. Hiervan is voorzitter de directeur van de Javasche Bank, de heer J. C. v. Waveren, terwijl leden zijn de heer A. F. Vas Diaz, directeur der Kon. Paketvaart Mij., en mr. J. E. van Hoogstraaten, hoofd van het kantoor van Handel. Het fonds is doende in alle deelen van de buitengewesten, die regelmatig rijst importeeren, zoodanige extra-voorraden van rijst te vormen, dat de voorraadpositie voorloopig in totaal wordt opgevoerd tot een hoeveelheid, overeenkomende met drie maanden consumptie. Diverse regelingen zijn of worden getroffen, waardoor deze voorraden door middel van verkoop in het binnenland en aanvoer van nieuwe rijst regelmatig zullen worden ververscht. (Aneta)

C. NEDERLAND. — Ontginningsgrens met Duitschland vastgesteld. —
Op 16 Mei heeft op het departement van Waterstaat de onderteekening plaats gehad van het verdrag tusschen Nederland en Duitschland, houdende vaststelling van een ontginningsgrens voor de aan beide zijden van de grens langs de Worm gelegen steenkolenmijnen. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Mijnbedrijf 3676 B.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Belastingverhooging vastgesteld. —
Thans is definitief beslist, dat de inkomstenbelasting 1940 zal worden verhoogd met 25 opcenten en de vennootschapsbelasting met 50 opcenten, waardoor het geraamde tekort op de begrooting 1940 met 17 millioen gulden zal worden teruggebracht tot 25 millioen. (Telegraaf) **(Vor. ber. Belastingen 2188 C.)**

22 MEI 1939

E. NEDERLAND. — Finsche gezant overleden. —
Op 16 Mei is plotseling te Brussel op 65-jarigen leeftijd overleden de bij H. M. de Koningin geaccrediteerde buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister der republiek Finland, Zijne Excellentie A. L. Aström. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Diplomatie 3782 C.)

F. PHYSICA. — Kernphysica - Voordracht van Prof. dr. Frédéric Joliot te Utrecht. —
Voor de Philosophische Faculteit van het U.S.C. in samenwerking met „Het Natuurkundig Gezelschap" sprak dezer dagen prof. dr. F. Joliot uit Parijs over „Recente vorderingen op het gebied der Kernphysica".
In het eerste deel van zijn voordracht behandelde spr. de opvattingen met betrekking tot den bouw van de atoomkern en de verschijnselen, die optreden bij de botsingen der atomen met alphadeeltjes en andere projectielen, die op de kern worden afgeschoten.
Ons inzicht in de kernstructuur is op een nieuw plan gekomen door de onderzoekingen van Rutherford in 1911, die tot resultaat hadden, dat er in de atoomkern een centrale regio is, waarin alle massa is geconcentreerd en een aantal positieve ladingen, die overeenkomen met de getallen, die in het atoomstelsel van Mendeleeëw worden gegeven. De lading van het atoom bepaalt zijn chemisch gedrag. Nu kunnen wij onderscheiden tusschen lichte atomen met snelle alphadeeltjes en zware atomen. Tusschen alphadeeltjes en kern bestaat een wederkeerige werking. Bevinden zich de alphadeeltjes op geringen afstand van de kern, dan worden zij daardoor aangetrokken, op grooteren afstand heeft een afstooting plaats. De kern bezit een radius van activiteit. Bovendien zijn dan nog het massagetal en het zoogenaamde spinmoment van belang om samen met de reeds genoemde factoren de natuur van de kern te bepalen. Door het berekenen van de exacte massa van een kern en het bepalen van de verhouding, waarin deze kern staat tot kernen van verwante atomen, heeft men gezien, dat de exacte massa dicht bij de eenheid ligt. Verdere onderzoekingen hebben geleerd, dat in de kern naast geladen deeltjes, de protonen, niet geladen deeltjes, de neutronen, aanwezig zijn. Kennen wij het aantal neutronen en protonen, dat in de kern opgesloten zit, dan zijn de massa en lading van die kern beide bekend.
Bij de lichtere atomen is het aantal neutronen en protonen gelijk, bij de zwaardere overheerscht het aantal neutronen boven dat der protonen.
Thans kennen wij in totaal 316 verschillende kernen, veel meer dan elementen. Van deze 316 kernen zijn er 270 stabiel, de rest is instabiel, emitteert alphadeeltjes en is derhalve radio-actief. Het verband tusschen energie en structuur wordt vastgesteld uit lading en neutronmassa. De energiebinding van de kern staat in regelrechte verhouding tot het aantal deeltjes, dat de kern samenstelt. De uitgezonden energie is meestal gering in verhouding tot de inwendige energie van de kern, want in de kern hebben de deeltjes geen groote snelheid. Hadden zij deze wel en was deze b.v. gelijk aan de lichtsnelheid, dan zou de massa van de kern veel grooter moeten zijn dan ze in werkelijkheid is.
De krachten in de kern worden bepaald, behalve door cohaesie, door de krachten, die tusschen protonen en protonen, tusschen neutronen en neutronen en de krachten, die tusschen neutronen en protonen werken.
Overgaand tot de dynamica van de kern betoogt spr., dat Rutherford in 1919 heeft aangetoond, dat behalve de elastische schokken, die alphadeeltjes met de kernen veroorzaken, ook niet-elastische schokken optreden en wel in geval protonen worden uitgezonden. Hij toonde dit het eerst aan wat de stikstofkern betreft. Een alphadeeltje wordt door de kern gepakt op het moment, dat het proton wordt uitgedreven.
Dit is een chemische reactie, een transmutatie van de kern. In 1930 waren reeds 13 transmutaties bekend, thans bedraagt dit aantal 385. Bij het opnemen van alphadeeltjes is men beperkt tot de natuurlijke radio-actieve stoffen, waarbij een bindingsenergie van 8.8 millioen electrovolt voorkomt. De 385 verschillende transmutaties behooren dan ook tot verschillende typen en zijn op verschillende manieren ontstaan. Als kernprojectielen worden daarbij naast neutronen, die zeer geliefd zijn, daar zij geen lading hebben, ook protonen, gammastralen en andere gebruikt, zoodat wij de 385 transmutaties in 18 groepen kunnen verdeelen, naar het aantal verschillende typen projectielen, dat aan hun ontstaan het aanzijn gaf. Op deze wijze zijn vele verschillende radio-actieve stoffen van afwisselenden levensduur verkregen. Deze kernen kunnen gemakkelijk desintegreeren onder verliezen van deeltjes, waardoor het eene element in het andere over kan gaan. Bevat de kern veel deeltjes, dan lijkt deze transmutatie en de daaropvolgende desintegratie op een waterdruppel, die verdampt; is daarentegen slechts een gering aantal deeltjes aanwezig, dan moet men aan het beeld van het electrostatisch gas van Fermi denken.
(Alg. Handelsblad - Red. K. H. A.)

G. RUBBER. — Rubberuitvoerquotum Juli-September 1939. —
Het Internationale Rubber Comité heeft besloten het uitvoer-percentage voor het volgende kwartaal (Juli, Augustus en September) vast te stellen op 55% van de standaard-hoeveelheden. Het percentage voor het thans nog loopende kwartaal (tot ult. Juni) bedraagt 50 %. (Keesings Financieel Archief) **(3665 C.)**

H. POLEN. — Witos weer voorzitter van Volkspartij.
De oud-premier en boerenleider Witos, die, na zeven jaar in ballingschap te hebben geleefd, kortgeleden te Warschau is teruggekeerd, heeft op 17 Mei wederom het voorzitterschap van de volkspartij op zich genomen. **(P. A. T.)**

I. BELGIE. — Tentoonstelling voor Watertechniek te Luik - Het Nederlandsche Paviljoen. —
Onder groot enthousiasme der bevolking heeft de Koning van België, op 20 Mei 1939 de tentoonstelling van Watertechniek Luik 1939 officieel geopend.
Een bijzonder aardig moment was het, toen koning Leopold aankondigde, dat zijn jongste zoon, de Prins van Luik, „Uw Prins van Luik", zooals de Koning zeide, de tentoonstelling zou openen.
Een stoel werd voor de microfoon gezet en toen Koning Leopold zijn zoontje er op had getild, klonk diens heldere stemmetje: „Je déclare ouverte l'exposition de l'eau".
Onder groote belangstelling en in tegenwoordigheid

van onzen minister van Waterstaat, Mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren en den Belgischen minister van Openbare Werken, Van der Poorten, werd op 22 Mei het Nederlandsche Paviljoen geopend.
(Het Laatste Nieuws)

A. ITALIE. — Mussolini's rede te Cunio - „Ik spreek niet meer" aldus Mussolini. —
Te Cunio heeft Mussolini op 21 Mei nog een rede gehouden, de laatste blijkbaar ten aanzien van de bezegeling van het Duitsch-Italiaansche bondgenootschap, want hij heeft daarbij o.a. gezegd: „Ik spreek niet meer. Zoo het noodig mocht zijn, zal het volk spreken."
Op één der muren van een mijn heb ik dezen zin gelezen: „45.000.000 Italianen — 10.000.000 soldaten — één wil". „Uw antwoord in de toejuichingen", zoo besloot de Duce, „zegt mij, dat deze zin inderdaad juist is".
De rede van den Duce werd herhaalde malen door toejuichingen onderbroken, terwijl de groote democratieën werden uitgefloten en kreten als „Tunis - Corsica" werden geuit. (Telex-A. N. P. - Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3795 H.)

23 MEI 1939

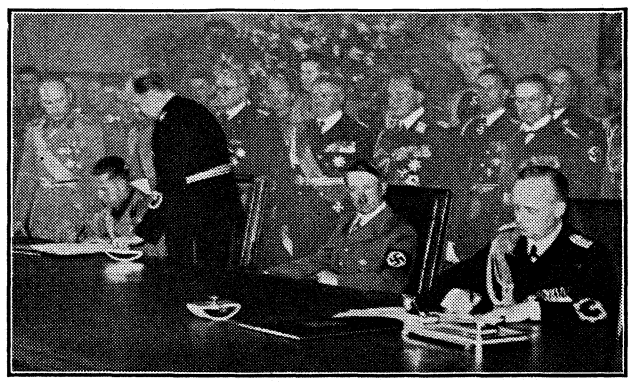
B. VERDRAG DUITSCHLAND—ITALIE. — Militair en politiek verdrag van bondgenootschap op 22 Mei 1939 geteekend. —
Op 22 Mei 1939 is in de nieuwe Rijkskanselarij te Berlijn het Duitsch-Italiaansche militaire en politieke verdrag van bondgenootschap in tegenwoordigheid van Rijkskanselier Adolf Hitler, door Von Ribbentrop (Duitschland) en graaf Ciano (Italië) onderteekend.
Het verdrag is van den volgenden inhoud:

„De Duitsche Rijkskanselier en Z. M. de Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië, achten het tijdstip gekomen, de nauwe betrekking van vriendschap en saamhoorigheid, welke bestaat tusschen het nationaal-socialistische Duitschland en het fascistische Italië te bekrachtigen door een plechtig pact.
Nadat door de gemeenschappelijke, voor altijd vastgestelde grens tusschen Duitschland en Italië de veilige brug voor wederzijdsche hulp en steun is geschapen, bevestigen de beide regeeringen opnieuw de politiek, welke reeds vroeger door haar is overeengekomen in haar grondslagen en doel, en die zich zoowel voor de bevordering der belangen van de beide landen als ook voor de verzekering van den vrede in Europa met succes heeft gehandhaafd. Door de innerlijke verwantschap van hun wereldbeschouwing en door de solidariteit van hun belangen vast met elkander verbonden, zijn het Duitsche en het Italiaansche volk vastbesloten ook in de toekomst zijde aan zijde en met vereende krachten op te komen voor de beveiliging van hun levensruimten en voor de handhaving van den vrede. Op dezen, hun door de geschiedenis aangegeven weg willen Duitschland en Italië temidden van een wereld van onrust en ondermijning de taak dienen de grondslagen van de Europeesche cultuur te verzekeren.
Om deze grondslagen in een verdrag vast te leggen, hebben zij tot gevolmachtigden benoemd: den Duitschen Rijkskanselier, den rijksminister van Buitenl. Zaken, Joachim von Ribbentrop, Z.M. den Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië, den minister voor Buitenlandsche Zaken, graaf Galeazzo Ciano di Cortellazo, die na de uitwisseling van hun in goeden en behoorlijken vorm bevonden volmachten over de volgende bepalingen tot overeenstemming zijn gekomen:

Artikel 1. De verdragsluitende partijen zullen voortdurend met elkander in contact blijven om zich te verstaan over alle gemeenschappelijke belangen of de den toestand in Europa rakende kwesties.

Artikel 2. Ingeval de gemeenschappelijke belangen der verdragsluitende partijen door internationale gebeurtenissen van eenigen aard in gevaar zouden worden gebracht, zullen zij onverwijld in overleg treden over de voor de verzekering dezer belangen te nemen maatregelen.
Wanneer de veiligheid of andere levensbelangen van een der verdragsluitende partijen van buiten af zouden worden bedreigd, zal de andere verdragsluitende partij haar volledigen politieken en diplomatieken steun doen deelachtig worden om deze bedreiging terzijde te stellen.

Artikel 3. Wanneer het tegen de wenschen en de hoop van de verdragsluitende partijen er toe zou komen dat een van haar in oorlogsverwikkeling zou geraken met een andere mogendheid of met andere mogendheden, zal de andere verdragsluitende partij haar direct als bondgenoote ter zijde komen en haar met al haar militaire krachten te land, ter zee en in de lucht steunen.



Adolf Hitler (midden), graaf Ciano (links zittend), Von Ribbentrop (rechts zittend).

Artikel 4. Teneinde eventueel de snelle tenuitvoerlegging van de bij artikel 3 aangegane bondgenootschappelijke verplichtingen te garandeeren zullen de regeeringen der twee verdragsluitende partijen haar samenwerking op militair gebied en op het gebied der oorlogsindustrie verder verdiepen.
Op gelijke wijze zullen beide regeeringen zich ook voortdurend verstaan over andere voor de ten uitvoerlegging der bepalingen van dit pact noodige maatregelen. De beide regeeringen zullen voor de bij artikel 1 en 2 aangegeven bedoelingen permanente commissies vormen, die ondergeschikt zullen zijn aan de beide ministers van Buitenlandsche Zaken.

Artikel 5. De verdragsluitende partijen verplichten zich reeds thans in geval van een gemeenschappelijken oorlog, wapenstilstand en vrede slechts in volledige overeenstemming met elkander te sluiten.

Artikel 6. De beide verdragsluitende partijen zijn zich bewust van de beteekenis van haar gemeenschappelijke betrekkingen met de met haar bevriende mogendheden. Zij zijn vastbesloten deze betrekkingen ook in de toekomst te handhaven en gemeenschappelijk te organiseeren overeenkomstig de met elkander in overeenstemming zijnde belangen, waardoor zij met deze mogendheden zijn verbonden.

Artikel 7. Dit pact wordt direct na de onderteekening van kracht. De beide verdragsluitende partijen zijn overeengekomen de eerste periode van zijn geldigheid op tien jaren te bepalen. Zij zullen zich tijdig voor den afloop van dezen termijn verstaan over de verlenging van de geldigheid van het pact.

Na afloop der plechtigheid hielden de Duitsche en de Italiaansche ministers van Buitenlandsche Zaken een radio-toespraak, waarin zij de beteekenis van het verdrag uiteenzetten.
(Telex-A. N. P. - Stefani - Corriere della Sera)
(Vorig bericht 3782 D.)

C. CHINA. — Conflict met Japan - Duitschland, China's groote wapenleverancier. —
In antwoord op een vraag op 18 Mei in het Lagerhuis, verklaarde de Engelsche onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Butler, dat de door de Chineesche regeering geïmporteerde wapenen en ammunitie niet alleen over Engelsch grondgebied zijn vervoerd, dat echter van het oorlogsmateriaal, dat sinds het begin der vijandelijkheden Engelsch gebied gepasseerd is, het materiaal van Duitsche herkomst in hoeveelheid dat van alle andere mogendheden overtrof.
(Times) **(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3800 A.)**

D. NEDERLAND. — Kabinet-Colijn - Het aftreden van minister de Wilde - Perscommentaren - Overdracht van portefeuille van Financiën. —
„De Standaard" (a.r.), het orgaan van Minister De Wilde's eigen partijgenooten, noemt het aftreden „een gewichtige gebeurtenis" en schrijft:
Blijkbaar was het verschil van gevoelen tusschen het Kabinet en dien bewindsman van dien aard, dat hij het niet met zijn inzichten en zijn verantwoordelijkheid kon overeenbrengen zich te voegen naar de opvattingen van het Kabinet.
Dit is een ernstig feit. Een feit, dat te denken geeft.

De **Maasbode** (r.k.) meent dat zonder eenigen twijfel het uittreden van den bekwamen, karaktervollen minister van Financiën voor het Kabinet-Colijn een geduchte verzwakking kan beteekenen. Hoe groot deze is, zal in niet geringe mate afhangen van de vraag, wie zijn zware erfenis zal aanvaarden.

Het **„Algemeen Handelsblad"** (lib.) meent te kunnen vaststellen, dat de positie van het Kabinet verzwakt is en herinnert aan de conflicten van de ministers Van Buuren, Goseling, Van Dijk en Slotemaker de Bruïne met de Kamer. En schrijft dan:

„Verder moet er de nadruk op worden gelegd, dat de meeningsverschillen onder verschillende groepen der A.R., welke thans duidelijk aan het licht zijn getreden, evenmin de regeerkracht van het Kabinet hebben versterkt. De spanning tusschen de vier katholieke ministers eenerzijds en de Protestantsch-christelijke leden van het ministerie anderzijds, is toch reeds op bepaalde oogenblikken zeer groot geweest.

„Het Volk" (s.d.a.p.) gelooft nog niet, dat het aftreden van minister De Wilde een anderen koers in de politiek van het Kabinet zal beteekenen:

Wel was de heer De Wilde de verpersoonlijking van de eenzijdige aanpassing en steeds weer de kampioen voor zuinigheid en bezuiniging, doch uit het officieuze bericht over het heengaan van den minister van Financiën moet worden afgeleid, dat men het nog maar weer eens met dezelfde middelen wil probeeren.

Overdracht portefeuille van Financiën. — Op 22 Mei heeft de afgetreden minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde, zijn portefeuille overgedragen aan den minister van Staat, minister van Algemeene Zaken, dr. H. Colijn, die ad interim ook het departement van Financiën zal beheeren. (Telex-A.N.P.)

(Vorig bericht 3800 C.)

24 MEI 1939

A. DANZIG. — Incidenten te Kalthof. - Poolsche en Duitsche lezingen. - Verklaringen van den Poolschen Commissaris en den Senaat te Danzig. —

In het dorp Kalthof, aan de grens van Danzig en Oost-Pruisen, is op 20 Mei '39 een Poolsch—Duitsch incident voorgekomen, waarvan uit Warschau en Danzig sterk uiteenloopende lezingen worden gegeven. Het eenige punt van overeenstemming is, dat er een Duitscher werd gedood. Danzig en Polen hebben beide geprotesteerd.

Volgens Poolsche berichten zou door een zekeren Andreaw, lid der Nationaal-socialistische partij en organisator van talrijke aanvallen op Polen, en nog andere nationaal-socialisten, het huisje van de Poolsche douane-beambten (Danzig heeft n.l. een tolunie met Polen) zijn aangevallen. De douane-post werd geheel vernield.

De president van den Senaat van Dazig gaf de volgende lezing:

Geprikkeld door de houding van Poolsche Douane-ambtenaren tegenover vrouwelijke leden van de Duitsch-Danziger volksgemeenschap, heeft de opgewonden menigte een betooging voor het huis der Poolsche douane-ambtenaren te Kalthof gehouden. Daarbij werd niemand mishandeld en evenmin werd materieele schade aangericht.

De Poolsche commissaris-generaal te Danzig heeft den president van den Danziger Senaat twee nota's gezonden betreffende de incidenten van Kalthof. In een der nota's gaf hij de volgende verklaring:

1. De Poolsche regeering zal niet toestaan, dat langs den weg der voldongen feiten de Poolsche rechten op douanegebied worden beperkt.
2. De Poolsche regeering eischt een onderzoek naar de schuldigen en mededeeling van de resultaten van dit onderzoek.
3. De Poolsche regeering eischt schadeloosstelling voor de schade, die veroorzaakt is in het huis, waar de Poolsche douane-inspecteurs te Kalthof zich bevonden.
4. Met het oog op de steeds veelvuldiger aanvallen op Poolsche functionnarissen en de Poolsche bevolking in de vrije stad is de Poolsche regeering verplicht een duidelijke en verplichtende verklaring te eischen, welke waarborgen de Senaat van de vrije stad de Poolsche regeering kan geven voor de verzekering van de orde en van de veiligheid der Poolsche functionnarissen en der Poolsche bevolking in de vrije stad Danzig.

De Senaat van Danzig heeft op 22 Mei in alle kranten van de Vrije Stad een officieel communiqué gepubliceerd, waarin wordt gezegd, dat de incidenten, welke zich op 20 en 21 Mei op het gebied van de Vrije Stad hebben voorgedaan, eens te meer bewijzen, dat het statuut, dat door het verdrag van Versailles hier is opgelegd, op den duur niet gehandhaafd kan blijven.

(Polska Agencia Telegraficzna - D. N. B.)

(Vor. ber. Incidenten 3691 A.)

B. VERDRAG DUITSCHLAND-ITALIE. — Perscommentaren. —

De Duitsche en Italiaansche pers hebben zeer groote waardeering voor het bondgenootschap.

ENGELAND. — De onderteekening van het Duitsch-Italiaansche verdrag heeft in de Britsche pers opmerkelijk weinig emotie veroorzaakt.

De **Times** wijst echter op de duistere beteekenis van Gayda's commentaar, waarin wordt gesproken van de organisatie van indrukwekkende reserves, altijd gereed voor mobilisatie, hetgeen van het grootste belang is voor den bliksemoorlog.

De **News Chronicle** zegt, dat door het verbond bewezen wordt, hoe nutteloos het is te pogen, Italië van de spil los te maken, maar juist door de sterke verdragsbanden is het mogelijk, dat Italië een matigenden invloed op zijn spilgenoot zal hebben, omdat van alle groote mogendheden Italië zich een oorlog het minst kan veroorloven.

Ook de **Manchester Guardian** gelooft, dat Mussolini geen reden tot optimisme heeft, daar het Britsch-Turksche verdrag de strategische positie van Italië in de Middellandsche Zee zeer verzwakt heeft en het nieuwe verbond Rome in dit opzicht weinig voldoening kan geven.

De **Daily Express** herinnert er aan, dat de handteekening van Italië in 1914 aan de eene zijde en zijn troepen aan de andere zijde stonden. Hitler is zich hiervan bewust, maar hij wil de democratische staten in een toestand van vrees brengen om concessies af te persen. „Hij heeft — aldus het blad — met dezen truc eenmaal succes gehad, doch zal geen tweeden keer slagen".

FRANKRIJK. — In zijn Bulletin du Jour wijdt de **Temps** een beschouwing aan het Duitsch-Italiaansche verdrag. Het voornaamste argument, aldus dat blad, dat men aanvoert ten gunste van de verandering van de spil Rome-Berlijn in een bondgenootschap, is, dat het een noodzakelijk antwoord vormt op de overeenkomsten, welke de democratieën binden. Dit argument faalt. Het zijn niet de democratieën — die te lang getalmd hebben met de aanvaarding van een systeem van collectieve veiligheid — die het initiatief tot den wapeningswedloop namen. Ook waren het niet de democratieën, die een strijd van ideologieën ondernamen en verscherpten. Evenmin wenschen de democratieën een politiek van het fait accompli in de plaats te stellen voor een vreedzame regeling van geschillen.

(Vorig bericht 3804 B.)

C. JAPAN. — As Rome—Berlijn. - Voorshands geen veranderingen in Japansche politiek. —

Over de beslissing van het Japansche kabinet ten aanzien van het Anti-Komintern Pact wordt op 22 Mei '39 uit Tokio gemeld, dat hoewel een krachtige en goed georganiseerde minderheid een definitief en automatisch in werking tredend verdrag voorstond, de meerderheid van het kabinet dit toch heeft kunnen voorkomen. De nieuwe overeenkomst (militair verdrag Duitschland—Italië) laat de mogelijkheid van nieuwe verplichtingen open, doch niet zonder nieuwe besprekingen en wederzijdsche overeenstemming van de verdragspartners. Japan herhaalt in zijn voorstel zijn bereidheid om de ideologische medestanders steun te verleenen, doch is niet van te voren gebonden dit te doen.

In de practijk komt dit dus ongeveer neer op een bevestiging van het besluit van 22 Maart, om geen militair verdrag met Duitschland en Italië te onderteekenen, al heeft men dit besluit dan mogelijk in iets milderen vorm gegoten. Overigens bewaren officieele kringen te Tokio een volstrekt stilzwijgen over de bijzonderheden van de Japansche beslissing.

(Domei - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Anti-Komintern Pact 3735 D.)

D. DENEMARKEN. — Het volk verwerpt nieuwe Grondwet. —

Bij de volksstemming hebben 966.037 personen vóór en 85.401 tegen de nieuwe grondwet gestemd.

De grondwet, die overigens reeds door den Rijksdag was goedgekeurd, is hierdoor niet aangenomen, aangezien de voorwaarde daarvoor is, dat 45 % van het aantal stemgerechtigden vóór stemt. Vijf-en-veertig procent van het kiezerskorps was in dit geval 978.000 personen. (Politiken) **(Vorig bericht 3500 B.)**

25 MEI 1939

A. HET BEZOEK VAN H.M. KONINGIN WILHELMINA AAN BELGIE. —

Op 23 Mei '39 is H.M. de Koningin uit de Residentie vertrokken voor Haar tegenbezoek aan Z.M. Koning Leopold III. Onder het gevolg van onze Koningin bevond zich o.a. mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken. Aan de Belgische grens, te Esschen, werd Hare Majesteit door prins Karel, Koning Leopold's broeder, op hartelijke wijze verwelkomd. Hij vergezelde de Koningin tot Brussel.

Om half vijf 's middags reed de Koninklijke trein het Noorderstation te Brussel binnen. H.M. stapte op het perron, waar Koning Leopold Haar, het hoofd ontbloot, tegemoet trad en de hand kuste.

Een onoverzienbare menschenmenigte, die in een geestdrift verkeerde, welke de ontvangst, die Amsterdam in het vorige jaar aan Koning Leopold bereidde, nog in de schaduw stelde, was langs den weg van het station tot het Koninklijk Paleis, samengestroomd. Deze intocht van onze Koningin te Brussel was overweldigend, zelfs zóó ontzagwekkend, dat men hier van een grootsche manifestatie van verbroedering kan spreken.

Nadat Hare Majesteit de Koningin te half acht in het Koninklijk Paleis te Brussel het Corps Diplomatique, bij het Belgische hof geaccrediteerd, had ontvangen, is te half negen een gala-diner gehouden, dat Koning Leopold aan onze Koningin aanbood.

Tijdens het dessert stond de Koning op, daarin gevolgd door zijn gasten, en sprak in het Nederlandsch tot Koningin Wilhelmina de volgende rede uit:

Rede van Koning Leopold. —

Mevrouw,

Het Belgische volk, evenals ik zelf, begroet de Koningin der Nederlanden met diepe en eerbiedige genegenheid.

Ik ben er Uwe Majesteit in het bijzonder dankbaar voor, dat Zij Mijn onvergetelijk bezoek aan Holland, zoo spoedig met een tegenbezoek heeft willen beantwoorden.

Wij zien er een nieuw en kostbaar blijk in van Hare hartelijke gevoelens jegens ons, en van de levendige vriendschap, die noord en zuid vereenigt.

Onze natiën gaan beide trotsch op een roemrijk verleden. Beide vertrouwen in de vrije instellingen, die zij voor zichzelf hebben uitgebouwd. Beide ijveren bovenal met geestdrift voor den vrede, maar beide eischen, dat hun lotsbestemming in eigen handen behouden blijft.

Het was te Luik, dat de Koning der Nederlanden voor het eerst den Koning der Belgen ontmoette.

Op mijn beurt zal ik morgen het voorrecht hebben Uwe Majesteit te begeleiden in de hoofdstad van het oude prins-bisdom. Luik heeft eeuwenlang zijn onafhankelijkheid gehandhaafd. Zijn burgers zullen hier zijn Uwe Majesteit te mogen onthalen, en juichen om de eer van uw vorstelijk bezoek.

Onlangs heeft Uwe Majesteit tot Haar volk een krachtigen oproep gericht in verband met de moreele en geestelijke herbewapening.

Ook bij ons hebben de Koninklijke woorden weerklank gevonden. Ware het niet wenschelijk, dat het edel initiatief van Uwe Majesteit, uit een zoo helder inzicht van onze menschelijke plichten geboren, ook op het internationaal plan zou worden beproefd? De kleine staten tellen in Europa meer dan honderd millioen inwoners. Waarom zouden zij niet op zedelijk en economisch gebied tot een duurzame eensgezindheid besluiten? Waarom zouden zij niet, naar de wijze woorden van Uwe Majesteit, „deze eensgezindheid in toepassing brengen bij de bestrijding van den hooggestegen nood en de hinderpalen wegnemen, die den wereldopbouw tegenhouden?

Een dusdanige medewerking zou doelmatig het verheven vredesideaal dienen, dat Uw volk evenals het Mijne bezielt. Zij zou een gemeenschappelijk en sereen onderzoek mogelijk maken van de talrijke vraagstukken, die, thans onopgelost, ons aller levensbelangen bedreigen.

Mevrouw,

God behoede het Koninkrijk der Nederlanden en zijne heerlijke koloniale gewesten.

Ik hef Mijn beker op de steeds welvarende gezondheid van Uwe Majesteit en van de Koninklijke Familie.

Na den toast van den Koning speelde het orkest het Wilhelmus. Onmiddellijk daarna heeft de Koningin, eveneens in het Nederlandsch, als volgt gesproken:

H.M. de Koningin antwoordt. —

Sire,

Diep getroffen door de woorden van Uwe Majesteit breng Ik Haar daarvoor Mijn hartgrondigen dank.

Het Nederlandsche volk heeft zich gelukkig geacht den Koning, tegen wiens persoon het zoo hoog opziet, te begroeten en een uit het hart komend welkom toe te roepen en daarbij tevens uiting te geven aan zijn gevoelens van diepgemeende vriendschap voor het broedervolk.

Te meer prijs Ik Mij gelukkig, dat bezoek thans te kunnen beantwoorden en de geestdriftvolle wijze waarop het Belgische volk Mij heeft verwelkomd, heeft een onvergetelijken indruk op Mij gemaakt.

Wij Nederlanders weten hoezeer Uw volk U op de handen draagt en te recht in alles op U vertrouwt, ook voor de handhaving dier eigen vrijheden, welke in den loop der eeuwen niet zonder moeite en strijd werden verkregen; vrijheden waarop ons beider volken gelijkelijk naijverig blijven, wier streven naar buiten is, waar mogelijk bij te dragen tot bevordering van hetgeen ons allen gelijkelijk en bovenal ter harte gaat: de vrede.

Gedenkend, dat Luik het begin heeft gezien van een steeds hechter wordende vriendschap tusschen Onze huizen en Onze volken, verheugt het Mij oprecht met Uwe Majesteit naar die roemruchte stad aan de Maas te gaan, bij ons welbekend en geëerd om de groote werkkracht en nimmer falende energie harer burgers, die hen tot groote dingen in staat stellen, waarvan de door Uwe Majesteit zoo juist geopende tentoonstelling een treffend bewijs is.

De sympathieke woorden door Uwe Majesteit gewijd aan de gedachte der moreele en geestelijke herbewapening zullen warmen weerklank vinden in het hart van Mijn volk.

De gedachte neergelegd in dat persoonlijke, tot mijn landgenooten gerichte woord behoeft niet aan staatkundige grenzen gebonden te zijn en Ik zal er Mij oprecht over verheugen, wanneer het mogelijk zou blijken haar in ruimeren kring een concreten vorm te geven.

Evenals Uwe Majesteit acht Ik dit geenszins uitgesloten.

In het huidig ernstig tijdsgewricht mag tusschen natiën als waar Onze beide volken toe behooren niets worden verzuimd, wat, langs den weg van wederzijds elkander begrijpen, zou kunnen leiden tot een duurzame eensgezindheid, op zedelijk en op economisch gebied. Een ernstige poging om tot dien opbouw te geraken kan bij voorbaat van Nederlands medewerking verzekerd zijn Ik vraag Mij af, of hier niet zoowel voor Nederland als voor België een belangrijke taak gelegen kan zijn, in verband met den sociaal-economischen nood, waarin de wereld steeds dieper dreigt te verzinken.

Ik besluit dit woord van innigen dank voor het grootsch onthaal, dat Uwe Majesteit Mij heeft bereid met te drinken op de gezondheid en het welzijn van Uwe Majesteit, van Uw Huis en van gansch het Belgische land en volk hier en overzee voor wier duurzaam geluk Ik mijn beste en hartelijkste wenschen uitspreek.

Na deze rede weerklonk de Brabançonne.

Naar den Koninklijken grafkelder te Laeken. — Op 24 Mei om tien minuten over tien heeft H.M. de Koningin het Paleis verlaten om een bezoek te brengen aan den Koninklijken grafkelder te Laeken, waar zich de tomben bevinden van Koning Albert, Koningin Astrid en de vorsten van het Belgische koningshuis. De Vorstin werd bij den ingang van de kerk van Laeken begroet door kanunnik van Reeth, pastoordeken van de Koninklijke parochie te Laeken.

Bezoek aan het Stadhuis te Brussel. — Te kwart voor twaalf bracht H.M. de Koningin een bezoek aan het Brusselsche stadhuis.

H.M. werd hier ontvangen door den burgemeester van Brussel, Adolphe Max, die o.m. de volgende woorden tot onze Koningin sprak:

Rede van Burgemeester Max. — Het is de tweede maal, dat mij de eer te beurt valt Uwe Majesteit in dit aloude stadhuis te verwelkomen.

Reeds op 27 Juli 1911 had ik dit ongemeen voorrecht in een onvergetelijke omstandigheid.

„Zeven-en-twintig jaar te voren, in mijne kinderjaren, was ik van op het balkon van ons stedelijk paleis getuige van het geestdriftig onthaal dat op de Groote Markt, vanwege de bevolking van Brussel, Koning Willem III en Koningin Emma ten deel viel.

De ontroerende herinnering aan deze luisterrijke dagen zal nooit uit mijn geheugen worden gewischt.

De gevoelens welke toen zoo krachtig tot uiting kwamen worden thans met een nog hartelijker ontboezeming bevestigd.

Het is omdat wij nooit beter dan thans de diepe oorzaak hebben gevoeld van de banden welke onze beide naties vereenigen, naties die zoo dicht naast elkaar staan door hun gemeenschappelijken oorsprong en door zooveel geschiedkundige verwantschappen.

Bestemd om elkaar te verstaan en te beminnen, houden zij evenzeer vooruitgang, orde en vrijheid in eere, en hunne lotsbestemming, hunne belangen, hunne verwachtingen volgen gelijkloopende banen.

Het is dan ook met een volledige en oprechte solidariteit, dat ik, van verre, onzen hartelijken groet richt tot al die oude steden van de Nederlanden, fier op hun verleden en terecht trotsch op hunne vrijheden.

In geen ander tijdperk hebben de kleine staten meer dan thans, voor de bedreigingen van het ruwe geweld, de noodzakelijkheid gevoeld nader tot elkaar te komen en elkaar te helpen. Afzondering zou, voor hen, de dood zijn.

Ik ben gelukkig voor Uw Majesteit onze gehechtheid aan een ideaal, dat Zij op zoo edele wijze belichaamt, te kunnen betuigen en ik dank onzen Koning om,

door ons de gunst van dit hoog gewaardeerd bezoek te verschaffen, ons wel te hebben willen toestaan de geëerbiedigde Vorstin te begroeten van een broedervolk, voor het geluk en den voorspoed van hetwelk alle Belgen de vurigste wenschen koesteren.

Het antwoord van H.M. de Koningin. — De Koningin hield hierna een toespraak en zei o.a.:
Gij hebt er op gewezen, dat wij, Belgen en Nederlanders, door een eeuwenoude geschiedenis en door dezelfde idealen zoo nauw verwant, van nature bestemd zijn om elkander te verstaan. Inderdaad behooren wij niet alleen in wederzijdsche achting en vriendschap samen te leven, maar ook en vooral in bewogen tijd als thans, eendrachtig, zoover het in ons vermogen ligt, alles te bevorderen wat tot het algemeen welzijn der menschheid kan bijdragen en zooals de Koning het tegenover uw ambtgenoot in Amsterdam uitdrukte „met alle middelen te ijveren voor den vrede onder alle volkeren".
Immers aldus handelende zullen wij, Belgen en Nederlanders van heden, de beste tradities handhaven onzer voorvaderen, die met de taaie vasthoudendheid, die hen kenmerkte, gepaard aan een nuchterheid, die geestdrift voor een goede zaak niet uitsluit, hun streven gericht hielden op vrijheid, vrede en welvaart.

Bezoek aan de Luiksche Watertentoonstelling. — Op 25 Mei heeft H.M. de Koningin een bezoek aan de Luiksche Watertentoonstelling gebracht en in het bijzonder aan het Nederlandsche paviljoen. De tocht geschiedde per motorjacht van Baron de Launoit, commissaris-generaal der tentoonstelling.
Gedurende een halfuur is onze Vorstin tijdens Haar vierdaagsch bezoek aan den Belgischen Koning, op 25 Mei geen gast geweest, doch gastvrouw. Want bij Haar bezoek aan de Watertentoonstelling werd het Haar mogelijk om, in het Nederlandsche paviljoen, Haar gastheer als gast welkom te heeten, totdat bij het verlaten van dit paviljoen de rollen weer werden omgewisseld.
Twee kleine Luiksche meisjes hebben op de tentoonstelling aan onze Vorstin een pop aangeboden voor Prinses Beatrix.

Kroonprins Boudewijn onderscheiden. — Hare Majesteit Koningin Wilhelmina heeft op 25 Mei tijdens een intiem noenmaal op het kasteel van Laeken het Grootkruis van de Orde van den Nederlandschen Leeuw overhandigd aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Boudewijn, Hertog van Brabant.

Gala-maaltijd. — De laatste dag van het Koninklijk bezoek aan Brussel werd besloten met een gala-diner, dat door Hare Majesteit de Koningin in het Nederlandsche gezantschap aan Koning Leopold werd aangeboden.
Verscheidene autoriteiten zaten aan dit diner aan.

Op 26 Mei, om ongeveer halftwaalf 's morgens, heeft H.M. de Koningin afscheid genomen van Haar gastheer, Z.M. Koning Leopold III van België. Langs de route, welke de Koninklijke stoet naar het Noorderstation heeft genomen, was het afscheid van het Brusselsche publiek minstens even hartelijk, even welgemeend en warm als bij Haar aankomst. Op het perron, na het spelen van het Wilhelmus, onderhield H.M. de Koningin zich ongedwongen met Z.M. den Koning der Belgen. Het signaal van vertrek luidde. De Koningin nam in den Koninklijken trein plaats na van Koning Leopold hartelijk afscheid te hebben genomen. Toen vertrok de trein. Prins Karel vergezelde H.M. de Koningin tot de Belgische grens. En dit bezoek, dat in het teeken van innige vriendschap heeft plaats gehad, heeft zoowel op het Nederlandsche als op het Belgische volk een onvergetelijken indruk gemaakt. (Telex-A. N. P. - Het Laatste Nieuws - (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3659 B.; Koning Leopold 3687 F.; Bezoek aan Nederland 3551 A.)

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Timor. - Watersnood. - Honderden dooden. - Twee millioen gulden schade. —**
De gouverneur van de Groote Oost heeft op 19 Mei officieel aan de regeering gerapporteerd, dat, volgens mededeelingen van den resident van Timor en Onderhoorigheden, de watersnood van eenige dagen geleden zeer groote schade heeft aangericht in de onderafdeeling Beloe, waar honderden personen verdronken zijn en veel vee is verloren geraakt. Duizenden dieren werden het slachtoffer van de overstroomingen. Groote oppervlakten aan voedingsgewassen zijn vernield, evenals vele boomen. De totale schade wordt thans geraamd op circa twee millioen gulden.
(Aneta)

B. **NEDERLAND. — Wilde bussen. - Art. 39 R.A.P. door Hoogen Raad verbindend verklaard. —**
Vrij plotseling en eerder dan men algemeen verwacht heeft, is er in den langdurigen strijd tusschen autobusexploitanten en justitieele overheid een beslissing gevallen.
In tegenstelling met de beslissing van den Haagschen kantonrechter heeft de Hooge Raad op 22 Mei art. 39 R. A. P. wel verbindend verklaard, overwegende dat dit artikel alleen strafbaar stelt, datgene waarvoor art. 2 een vergunning eischt. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3658 D.)

C. **LUCHTVAART. — Eerste postdienst Noord-Amerika—Europa geopend. - De „Yankee Clipper".**
De Amerikaansche vliegboot „Yankee Clipper" is op 20 Mei (Zaterdag) om 18.27 Ned. zomertijd te Port Washington, de vlieghaven van New York, opgestegen, ter inwijding van den eersten luchtpostdienst Noord-Amerika—Europa. De „Clipper" is Zondagmorgen (21 Mei) reeds om kwart voor zes in Horta op de Azoren geland. Even over twaalf steeg de vliegboot weer op om naar Lissabon te vliegen, waar zij om 20.40 uur Ned. zomertijd is aangekomen.
De „Yankee Clipper" heeft 112.574 brieven aan boord. Zij heeft een bemanning van twaalf koppen onder leiding van kapitein Laporte. Bovendien bevinden zich aan boord twee officials van de Pan American Airways. De passagiersdienst Ver. Staten—Europa zal pas na vijf geslaagde postvluchten mogen worden ingesteld.
Het Amerikaansche vliegtuig heeft een kruissnelheid van 280 kilometer per uur. Het legde 3.870 kilometer van New York tot de Azoren in volmaakte regelmaat af en maakte pas te Horta een tusschenlanding, die ruim zes uur duurde. Het einddoel van de vlucht is Marseille. Op 25 Mei is de vliegboot met Europeesche post naar de Vereenigde Staten teruggekeerd.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Yankee-Clipper 3740 E.)**

D. **ENGELAND. — Hooger- en Lagerhuis keuren Palestina-politiek goed. —**
Het Lagerhuis heeft op 23 Mei '39 de motie der regeering, waarin haar politiek in zake Palestina wordt goedgekeurd, met 268 tegen 179 stemmen aangenomen.
Ten minste 20 aanhangers der regeering, behoorende tot de drie partijen, waaruit deze is gevormd, hebben echter bij de stemming over het Labour-amendement in zake Palestina tegen de regeering gestemd. Men rekent, dat ongeveer 40 aanwezige aanhangers der regeering ofwel zich van stemming hebben onthouden, ofwel met de oppositie mee hebben gestemd.
Ook het Hoogerhuis heeft de regeeringspolitiek goedgekeurd. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3802 A.)**

26 MEI 1939

E. **ENGELAND. — Spoedige overeenkomst met Sovjet-Rusland te verwachten. —**
In overeenstemming met een op 24 Mei door Chamberlain in het Lagerhuis gedane aankondiging meldt de „Times", dat door bemiddeling van den Britschen ambassadeur te Moskou binnenkort aan de Sovjetregeering een mededeeling zal worden overhandigd, welke neerkomt op aanvaarding van het principieele Russische voorstel tot het sluiten van een Britsch-Fransch-Russisch verbond van wederzijdschen bijstand. Op grond van dit verbond zou in alle gevallen, waarin een der partijen een slachtoffer van agressie te hulp komt, op onmiddellijken bijstand van de andere partijen gerekend kunnen worden.
Chamberlain heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat

na de besprekingen van lord Halifax te Parijs (met Daladier) en Genève (met Maisky, den Russischen gezant) alles thans overduidelijk is geworden. Spreker heeft alle reden te hopen, dat het als resultaat van de voorstellen, welke de regeering thans kan doen, ter zake van de voornaamste kwesties, mogelijk zal zijn spoedig volledige overeenstemming te verkrijgen. Er moeten nog steeds eenige punten worden opgeklaard, doch spreker gelooft niet, dat deze aanleiding zullen geven tot ernstige moeilijkheden.
Chamberlain hoopt, dat het na het Pinkster-reces mogelijk zal zijn een volledig verslag te geven van de overeenkomst, welke, naar hij vertrouwt, dan bereikt zal zijn. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3800 B.)

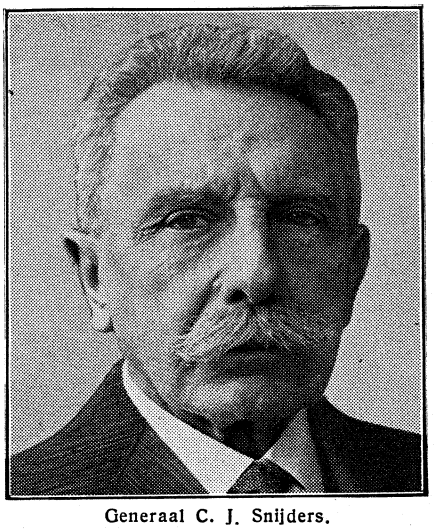
A. BELGIE. — Henri de Man, voorzitter der Werkliedenpartij. —
Tot voorzitter der Belgische Werkliedenpartij, als opvolger van wijlen Vandervelde, is op 24 Mei '39 benoemd Henri de Man, gewezen minister van Financiën en tot dusver vice-voorzitter der partij.
De oud-minister van Arbeid, Delattre, werd tot vicevoorzitter gekozen. (Het Laatste Nieuws)
(V. b. Werkliedenpartij 3532 B.; H. de Man 1749 A.)

B. VEREENIGDE STATEN. — De Amerikaansche duikboot „Squalus" met 59 man gezonken. - 33 opvarenden met duikerklok gered; 26 opvarenden niet meer in leven. —
De Amerikaansche duikboot „Squalus" met 59 man aan boord, welke ter hoogte van de White-Island op 23 Mei '39 duikoefeningen hield, was na een uur, de gewone maximum tijdsduur van een duik onder zulke omstandigheden, nog niet boven gekomen. De duikboot „Sculpin", die naar de plaats van het gebeurde was gezonden, kon, na telefonisch met de „Squalus" in verbinding te zijn geweest, constateeren, dat tijdens een diepen duik een der kleppen van de „Squalus" niet was gesloten en het water langzaam doch gestadig de verblijfplaatsen binnendrong. De duikboot rustte circa 72 meter onder het wateroppervlak op den bodem ter zee.
Om de bemanning te redden heeft de Amerikaansche marine haar toevlucht genomen tot een uiterste middel: een duikerklok, een reddingskamer — de z.g. Momsen-long — (uitvinder kapt.-luit.-ter-zee Momsen). Met behulp van deze „long" is het mogelijk, uit een duikboot op te stijgen zonder dat de menschelijke longen barsten ten gevolge van den enormen druk, die op zoo groote diepte heerscht.
Het reddingswerk, dat onder leiding van Momsen stond, heeft de voldoening gehad in 4 afdalingen 33 der opvarenden te redden. Zes-en-twintig man, die in het achterste deel van de duikboot vertoefden, worden nog vermist. (Red. K. H. A.)

27 MEI 1939

C. GENERAAL C. J. SNIJDERS OVERLEDEN. —
Op 26 Mei '39, even voor middernacht, is generaal C. J. Snijders, oud-opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, zacht en kalm te Hilversum overleden. Hij bereikte den leeftijd van bijna 87 jaar.

De thans overleden generaal Snijders werd op 25 September 1852 te Nieuwe Tonge geboren, als middelste van zeven doktorszonen. Nadat hij de Hoogere Burgerschool te Middelburg had doorloopen, ging hij naar de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Den 26sten Juli 1872 werd hij benoemd tot tweede luitenant der genie. Een bijzonder toeval was oorzaak, dat de jonge luitenant reeds kort daarna naar Indië ging, waar hij twee jaar verbleef. In 1874 maakt hij de tweede expeditie naar Atjeh mee. Hierbij onderscheidt de 22-jarige officier zich bijzonder. Hem wordt het ridderkruis der Militaire Willemsorde toegekend, wegens „het op 13 November 1874 onder het vuur des vijands met beleid en kalmte tot stand brengen van de sterkte te Kota Alam, hoofdzakelijk met vrije koelies". Van 1 tot 16 Januari 1875 heeft luitenant Snijders het toezicht over het inrichten eener versterking te Mesigit Longbatta.
Als leeraar in de geniewetenschap aan de Kon. Militaire Academie komt luitenant Snijders terug. Hij doorloopt in vrij snel tempo de militaire rangen, wordt in 1910 chef van den generalen staf en bij Kon. Besluit van 31 Juli 1914 benoemd tot opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, welken hoogen rang hij gedurende de mobilisatiejaren (1914-1918) bekleedde.
Tengevolge van het conflict met den minister van Oorlog in het eerste kabinet-Ruys de Beerenbrouck, is generaal Snijders op 9 November 1918 eervol ontslag uit deze functie verleend. Ook nog na zijn uittreden uit den militairen dienst is generaal Snijders onvermoeid werkzaam gebleven in het belang van de nationale gedachte.
De totstandkoming van de postvluchten naar Nederlandsch-Indië is voor een niet onbelangrijk deel mede zijn werk. Hiervoor heeft hij o.m. in opdracht van de „Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart Maatschappij" in 1929 een studiereis naar Nederlandsch-Indië ondernomen.
Op 5 Juni 1930 trad generaal Snijders in het huwelijk met mevr. de weduwe A. J. Thomas-Meyer.



Generaal C. J. Snijders.

Generaal Snijders was eere-voorzitter van het Verbond voor Nationaal Herstel. Na de verkiezingen van 1937 trad hij echter uit deze politieke partij.
In de laatste jaren zagen van de hand van generaal Snijders verscheidene boekwerken over leger en vloot het licht. Zoo publiceerde hij verschillende werken over veld- en duurzame versterkingskunst en pionierskunst. Te zamen met den gepens. luitenant-generaal Dufour gaf hij in opdracht van het Nederlandsch Comité tot onderzoek van den Wereldoorlog, een zeer uitvoerig werk uit, dat een gedetailleerde studie behelst van de voorbereiding der Mobilisatie in de verschillende landen van Europa en haar tenuitvoerlegging in de kritieke dagen van 1914. In dit boekwerk wordt mede onderzocht, welken invloed de generale staven in de oorlogvoerende landen oefenden op de politiek en wordt de beteekenis van de schending van België's onzijdigheid door Duitschland geschilderd.
Generaal Snijders is een der weinige Nederlanders, die in het bezit zijn van het Grootkruis van den Nederlandschen Leeuw; hij is groot-officier in de orde van Oranje-Nassau, ridder in de Militaire Willemsorde en ridder in de Huisorde van den Gouden Leeuw van Nassau. Ook hebben verschillende buitenlandsche regeeringen van hun waardeering voor het werk van generaal Snijders doen blijken. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Generaal C. J. Snijders 2906 G.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Ludwig Hohl — „Nuancen und Details." (Oprecht, Zürich 1939)
Josef Maria Frank — „Die Neunte Symphonie." — Eerste deel van den roman „Ich habe falsch gelebt." (Universitas, Berlin 1939) **(Vor. ber. 3799 F.)**

Engelsch: J. L. Dickie — „Comedy and Drama of a Doctor's Life." (Heath-Cranton Ltd., London)
T. E. Lawrence — „Oriental Assembly." (William and Norgate Ltd., London) **(Vor. ber. 3799 F.)**

Fransch: Jean Cassou — „Légion." (Gallimard) **(Vor. ber. 3799 F.)**

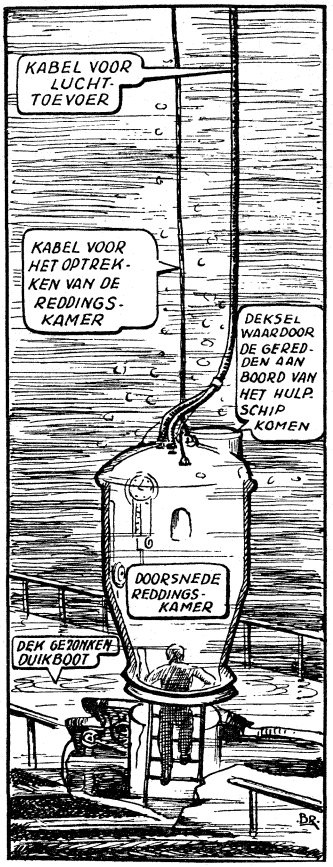
Nederlandsch: Hendrika Kuyper-van Oort — „Martelaarskroon voor Joris Praet." (J. H. Kok N.V., Kampen)
Jacqueline van der Waals — „Gebroken kleuren." Een bloemlezing uit haar gedichten, ingeleid en samengesteld door Roel Houwink. (G. F. Callenbach) **(Vor. ber. 3799 F.)** (Red. K. H. A.)

A. Hoe werkt de duikerklok of reddingskamer? —

Dagenlang heeft de geheele wereld meegeleefd met het lot van de bemanning van de Amerikaansche onderzeeboot „Squalus", die zonk op den bodem der zee. De duikerklok, ook wel genaamd reddingskamer, bracht uitkomst.

Zonder nader in te gaan op het eerste ontstaan van de duikerklok kan worden vastgesteld, dat zoolang men onderzeebooten heeft, men zich ook heeft bezig gehouden met de perfectie van de constructie van apparaten, in casu duikerklokken, om de bemanning van verongelukte onderzeeërs nog het leven te redden.

De duikerklok (reddingskamer) van de „Falcon", welke klok viermaal de reis naar den bodem van de zee heeft gemaakt om het nog levende deel van de bemanning van de „Squalus" uit zijn benarde positie te bevrijden, is van Amerikaansche constructie, waarbij de nieuwste vindingen voor de eerste maal in toepassing zijn gebracht en ongetwijfeld met succes. Zij is van gegoten staal, heeft een hoogte van drie meter en een diameter van ongeveer twee meter. Het gevaarte, dat van onder geheel open is — water kan er niet indringen, wanneer de klok naar beneden wordt gelaten, want door een kabel wordt voortdurend vanaf het reddingsschip lucht toegevoerd, die op een zoodanige spanning wordt gehouden, dat deze steeds grooter is dan de druk van het omringende water — weegt ± 20.000 kilogram en biedt plaats aan zeven à acht personen.



DUIKERKLOK

Hoe werkt nu zoo een duikerklok?

Voordat de redders natuurlijk plaats nemen in de duikerklok, moet men eerst precies aan boord van het reddingsvaartuig hebben vastgesteld, waar de gezonken onderzeeër zich bevindt, hetgeen geschiedt door draadlooze telefonie of door klopsignalen. Heeft men de positie weten te bepalen, dan wordt aan den onderzeeër een stalen tros bevestigd.

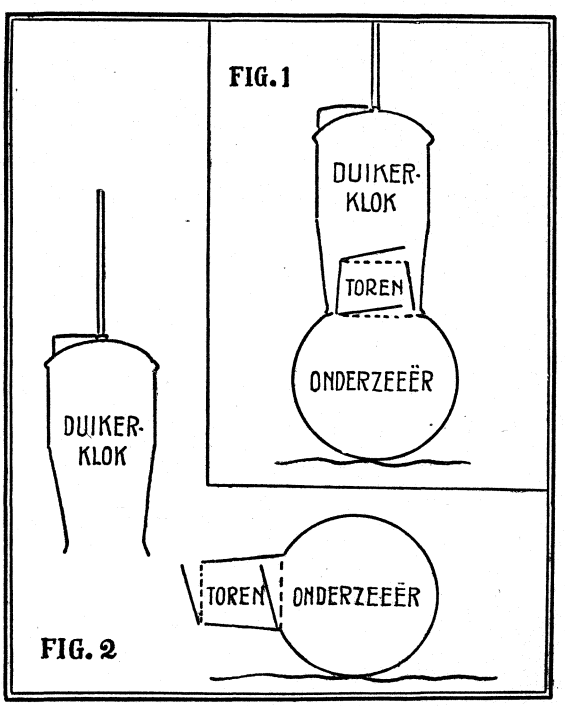
Nu kan met het reddingswerk worden begonnen. De duikerklok hangt in een bok en zakt langzaam naar den bodem van de zee en komt precies terecht boven den toren van den onderzeeër, welke toren als het ware geheel wordt omsloten. Dit in het geval de gezonken onderzeeboot rechtstandig op den bodem ligt (figuur 1). De toren van den onderzeeër heeft twee kleppen, t.w. een binnenste en een buitenste klep. In den onderzeeër staat één atmosfeer druk en in den toren eveneens, dies kan de binnenste klep gemakkelijk worden geopend. Met 7 à 8 man tegelijk verlaat men nu den onderzeeër en kruipt in den toren. De binnenste klep wordt gesloten. Langzaam aan wordt de atmosferische druk in den toren verhoogd — hetgeen geschiedt vanaf het reddingsvaartuig, waar manometers den stand registreeren — totdat dezelfde atmosfeer is bereikt als in de duikerklok. In het onderhavige geval moest de atmosfeer worden opgevoerd tot 8, omdat men 70 meter diep lag.

Is de atmosferische druk in den toren van den onderzeeër gelijk aan den druk in de duikerklok of reddingskamer, dan belet niets meer om de buitenste klep van den toren van den onderzeeër te openen en de schipbreukelingen kunnen de reddingskamer binnengaan. Deze wordt nu door middel van een hijschinrichting naar de oppervlakte gehaald. De geredden kunnen nu maar niet zoo aan boord stappen van het reddingsvaartuig, want dit zou ongetwijfeld hun dood beteekenen. Immers, zij hebben eenigen tijd geleefd onder een atmosferischen druk van 7 en nu moet langzaam aan, daarvoor bestaan allerlei medische voorschriften, deze druk weer worden verminderd tot het normale, n.l. één. Uit de reddingskamer of duikerklok komt men eerst via een sluis, waar men zich dan moet wennen aan den langzamen overgang, op het reddingsvaartuig....

Wij hebben nu verondersteld, dat de „Squalus" horizontaal op den bodem van de zee ligt, maar wanneer dit nu eens niet het geval zou zijn geweest en de reddingskamer of duikerklok niet rechtstandig had kunnen worden geplaatst op den toren van den onderzeeër.... wat dan?

In zulk een geval (figuur 2) had men gebruik moeten maken van het z.g. Draeger-vest of de Amerikaansche long, een uitvinding van den Amerikaanschen kapitein Momsen. De reddingskamer blijft dan op manshoogte hangen in de onmiddellijke omgeving van den uitgang van den toren van den verongelukten onderzeeër. De schipbreukelingen kruipen weer met zeven à acht man, echter nu voorzien van het z.g. Draeger-vest, in den toren en sluiten de binnenste klep af. Dit Draeger-vest bestaat uit een soort masker, dat men opzet en waaraan twee flesschen zijn verbonden met samengeperste lucht, welke flesschen op den rug zijn vastgemaakt. Heeft men zich aldus uitgerust, dan wordt de buitenste klep van den toren opengemaakt en men loopt door het water naar de zich in de onmiddellijke omgeving bevindende reddingskamer. De flesschen bevatten voldoende zuurstof om met de duikerklok de reis van enkele minuten naar de oppervlakte mee te maken. Deze laatste methode, met vooraf dien gang door het water, is weinig aanlokkelijk, maar wanneer de dood wenkt, trotseert men veel.

Voor zoover bekend zijn er thans vier landen in het bezit van een reddingskamer, t.w.: Amerika, Engeland, Frankrijk en Nederland.



(Maasbode - De Tijd - N. R. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Duikboot „Squalus" 3808 B.)

A. HET BEZOEK VAN H.M. DE KONINGIN AAN BELGIE. — Telegramwisseling. —
Op 26 Mei heeft tusschen H.M. de Koningin en Koning Leopold de volgende telegramwisseling plaats gehad:
Zijner Majesteit den Koning der Belgen,
Laeken.
Diep onder den indruk ben Ik van de even hartelijke als grootsche ontvangst die Uwe Majesteit en het Belgische volk Mij bereid hebben en in Den Haag teruggekeerd gevoel Ik Mij gedwongen nogmaals tegenover Uwe Majesteit uiting te geven aan Mijne groote en bijzondere erkentelijkheid voor de onvergetelijke dagen bij Uwe Majesteit te midden van het Belgische volk doorgebracht. WILHELMINA.
Harer Majesteit de Koningin,
Den Haag.
Ik ben ten zeerste gevoelig voor het zoo vriendelijke telegram, dat Ik van Uwe Majesteit ontvang. Zij weze overtuigd, dat Haar onvergetelijk bezoek Mijn volk en Mij hoogst verblijd heeft. Deze dagen hebben de vriendschap tusschen onze beide huizen en onze beide staten bekrachtigd. LEOPOLD.
(Vorig bericht 3806 A.)

B. FRANKRIJK. — Radiorede van den minister van Financiën, Reynaud. —
Bij de radiorede, welke de Fransche minister van Financiën, Paul Reynaud, op 26 Mei heeft gehouden, heeft hij in de eerste plaats medegedeeld, dat de leening, welke op 26 Mei is gesloten, meer heeft opgebracht, dan eenige leening in de afgeloopen elf jaar. Gedurende dezen tijd heeft geen enkele leening meer dan tien milliard opgebracht. Op de tweede plaats deelde de minister mede, dat Frankrijk op het oogenblik geen enkele leening op korten termijn in het buitenland heeft uitstaan. De zesmaandsche leeningen werden gebracht op zes jaar en de goudclausule werd geschrapt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Reynaud 3765 D.)

C. NEDERLAND. — Waarschuwingstelegram van Defensie ingetrokken. - Maatregelen betreffende grens- en kustbeveiliging blijven van kracht. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De minister van Defensie heeft bepaald, dat het waarschuwingstelegram, dat op 11 April '39 is verzonden en tot op heden nog steeds van kracht is, met ingang van 27 Mei '39 wordt ingetrokken. Van de maatregelen, welke op grond van het waarschuwingstelegram werden genomen zijn enkele gehandhaafd, waardoor bij wederuitzending van dit telegram de te verrichten arbeid tot een minimum is beperkt.
Hieruit volgt, dat de schriftelijke waarschuwingen (in oranje-enveloppen), welke zijn uitgereikt aan hen, die bij voormobilisatie in werkelijken dienst zouden moeten komen, zijn vervallen. Indien zulks onverhoopt noodig blijkt, wordt een nieuwe schriftelijke waarschuwing aan ieder der betrokkenen uitgereikt. Zij het ten overvloede, wordt hierbij vermeld, dat intrekking van dit waarschuwingstelegram niets verandert aan de getroffen maatregelen betreffende de grens- en kustbeveiliging. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. 3755 B.; Voorzorgsmaatregelen 3786 C.)

D. HONGARIJE. — Verkiezingen voor het parlement. - Uitslagen. - Groote meerderheid voor regeering. —
Op 30 Mei zijn de resultaten van de verkiezingen voor het Hongaarsche parlement bekend gemaakt.
De uitslag is als volgt (tusschen haakjes het aantal zetels in de ontbonden kamer):
Regeeringspartij 180 zetels (130). Christelijke partij 3 zetels. Agrariërs (kl. boeren) 14 zetels (21). Pijlkruisers (Hubay) 28 zetels. Nat.-Soc. partij 4 zetels. Nationaal front 4 zetels. Christ. nat. front 3 zetels. Soc.-democraten 5 zetels (10). Onafhankelijken 6 zetels. „Wil des Volks" 1 zetel.
In de ontbonden kamer hadden de rechtsche groepen te zamen 23 zetels, de Pijlkruisers en andere nationaal-socialisten 6 en het gematigde centrum 44 zetels. In de nieuwe kamer, welke 10 Juni zal bijeenkomen, kan de regeering beschikken over een meerderheid van 199 stemmen. De afgevaardigden der in November van Slowakije afgescheiden en bij Hongarije gevoegde gebieden, waar thans geen verkiezingen zijn gehouden, hebben zich bij de regeering aangesloten. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3779 B.)**

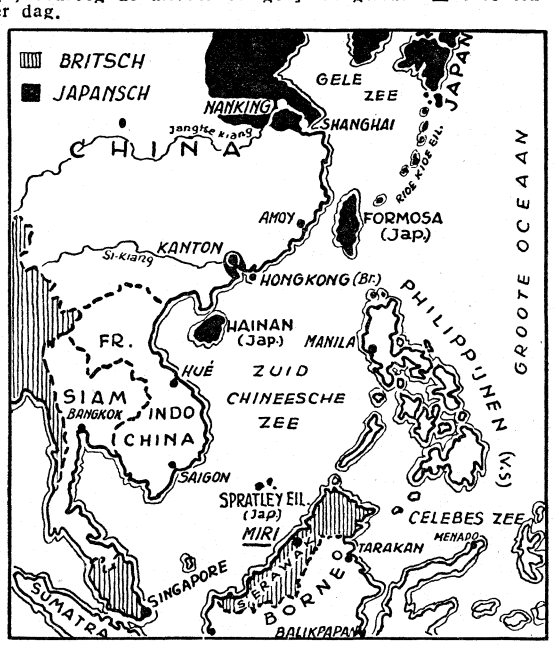
E. VEREENIGDE STATEN. — De secretaris van Staat, Cordell Hull, over de herziening der Neutraliteitswet. —
De Amerikaansche secretaris van Staat, Cordell Hull, heeft het bureau van het Congres op 27 Mei '39 een program voorgelegd voor de herziening van de Neutraliteitswet.
In een brief aan den voorzitter van Senaat en Huis zet Hull een zestal punten omvattend voorstel uiteen voor een wetgeving, die er volgens hem toe zou bijdragen, de Vereenigde Staten buiten een oorlog te houden.
Hij stelt de volgende bepalingen voor:
1. Een verbod voor Amerikaansche schepen om, onverschillig hetgeen zij vervoeren, in oorlogsgebieden te komen.
2. Beperking van het reizen in oorlogsgebied door Amerikaansche staatsburgers.
3. Export van goederen, bestemd voor oorlogvoerende mogendheden moet worden voorafgegaan door overdracht van het eigendomsrecht aan den buitenlandschen kooper.
4. Het handhaven van de bestaande wetgeving in zake leeningen en credieten aan naties, die in oorlog zijn.
5. Regeling van het aanvragen en inzamelen in de Vereenigde Staten van fondsen voor oorlogvoerende naties.
6. Handhaving van het nationaal bureau voor contrôle op de munitie en van het systeem van vergunningen voor in- en uitvoer van wapens.
Hull zet verder uiteen, dat een oorlog alle krachten van de landen in werking zou stellen en dat op een lijst van contrabande bijna alle artikelen zouden moeten staan, die voor het leven van de volkeren noodzakelijk zijn. Ik twijfel er aan, aldus Hull, of een oorlog te voorkomen is door den export van bepaalde artikelen te verbieden. Een algeheel embargo zou het Amerikaansche economische leven ruïneeren. Het schijnt dus onmogelijk om een automatisch in werking tredend embargo op te leggen voor bepaalde categorieën van artikelen.
Het is, zoo gaat Hull verder, niet mijn bedoeling den indruk te wekken, dat ik vraag afstand te doen van onze neutraliteitsrechten, doch het is de vraag of er een redelijke basis voor de uitvoering van deze rechten is in de huidige omstandigheden. Ik geloof, dat onder deze omstandigheden de clausule met betrekking tot het embargo op wapens niet is te handhaven.
(New York Herald Tribune - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Cordell Hull 3579 B.; Neutraliteit 3046 G.)

28 MEI 1939

F. VOLKENBOND. — 105e zitting van den Volkenbondsraad. - China. - Engelsche en Fransche politiek. - Alands-eilanden. —
In de zitting van den Volkenbondsraad heeft voor de zooveelste maal een vertegenwoordiger van China gepleit voor het recht op hulp, die de rechtvaardige strijd van Tsjang Kai-sjek zou verdienen. En voor de zooveelste maal heeft men daar instemmend geknikt en het is zeer wel mogelijk, dat de Raad ten slotte in een resolutie nogmaals aan de Volkenbondsleden zal aanbevelen, aan China individueel hulp te verleenen.
De ministers van Buitenlandsche Zaken Halifax (Engeland) en Bonnet (Frankrijk) hebben in de laatste openbare vergadering van den Raad, die zij bijwoonden, gezegd, dat in den politieken toestand zekere wijzigingen waren gekomen, die het wenschelijk maakten, dat de regeeringen haar houding opnieuw bepaalden. Wij voelden ons genoodzaakt, aldus de Britsche minister, zekere verplichtingen op ons te nemen, welke gericht zijn op vreedzame welomschreven doeleinden. Al deze verplichtingen beoogden verzet tegen het opleggen van methoden van geweld, die, zoo zij zouden voortduren, de beschaving naar anarchie zouden leiden. Deze actie is niet in den Volkenbond verricht, omdat dit onder de gegeven omstandigheden onmogelijk was, doch alles wat gedaan is, is volkomen in overeenstemming met de beginselen van den Volkenbond.
De ontoegeeflijkheid van Sovjet-Rusland in zake de versterking der Alands-eilanden is de oorzaak van den langen duur der raadszitting geweest en tevens de oorzaak, dat de Volkenbondsraad in een stemming

van verbittering tusschen de voornaamste belanghebbende partijen, n.l. eenerzijds Finland en Zweden, anderzijds Sovjet-Rusland, uit elkaar is gegaan.
(Het Vaderland - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3634 D.)**

A. **BRITSCH-BORNEO. — De Oliehaven Miri. —**
Kort geleden keerde te Tandjong-Priok terug een sleepboot van de Ned.-Indische Steenkolen Handel Maatschappij, de „Roef", die assistentie had verleend bij het leggen van een onderzeesche oliepijpleiding bij het plaatsje Miri, gelegen in Serawak in het Engelsche deel van Borneo. Dit feit vestigt de aandacht op het bestaan van een oliehaven in de nabijheid van ons Koloniaal gebied in Oost-Azië, waarvan in Nederland en ook in Ned.-Indië, maar zeer weinig bekend is en waarover hier te lande nagenoeg geen gegevens te verkrijgen zijn. En toch verdient deze plaats onze bijzondere belangstelling, omdat er blijkbaar gebeurtenissen gaande zijn, die verband houden met den toestand in het Verre Oosten en die van invloed kunnen zijn op de machtsverhoudingen aldaar.
Miri dan ligt aan de kust van Serawak, Zuidelijk van Kaap Baram en van de monding van de rivier Soengei Baram, die bij Tandjong Ratoes in de Zuid-Chineesche Zee valt. De ligging is 4 gr. 30' N.B. en 133 gr. 55' O.L. Voor de kust bevindt zich een uitgestrekte ondiepe bank, zoodat de zeeschepen op de reede moeten ankeren. Het plaatsje telt ± 15.000 inwoners, o.w. een paar honderd Engelschen.
Achter Miri liggen uitgestrekte en belangrijke olievelden, waardoor deze plaats en het iets Noordelijker gelegen oliestation Loetong te vergelijken zijn met Balikpapan, echter kleiner in omvang. Langs de kust staat een groot aantal olietanks.
Het olieladen geschiedt door middel van pijpleidingen, die van den wal af op den bodem der zee rusten en waarvan de uitmondingen zijn vastgemaakt aan meerboeien op de reede. De schepen kunnen hier de olie innemen met een snelheid van 150 à 200 ton per uur. Volgens gegevens, die alweer verouderd zijn, bedroeg de uitvoer eenige jaren geleden ± 8000 ton olie per dag.



Oliehaven Miri.

Als bijzonderheid vernamen wij, dat de op de Miri-velden gewonnen olie van bijzondere samenstelling is en de daaruit verkregen benzine bij uitstek geschikt is voor vliegtuigen.
In ons land en in Indië bestaat algemeen de opvatting, dat de kwetsbaarheid van Ned.-Indië aanzienlijk wordt verhoogd door de afgelegen ligging van onze oliehavens Balikpapan en Tarakan, gepaard aan het feit, dat er in Oost-Azië landen zijn, die voor de voorziening van hun oliebehoeften uitsluitend op die beide havens zijn aangewezen. Voor het geval van een conflict in den Pacific, zoo meent men, zullen die landen wellicht genoodzaakt zijn om zich in het bezit te stellen van deze plaatsen en de daarachter gelegen olieterreinen, met het gevolg, dat Ned.-Indië en Nederland in het conflict zullen worden meegesleept. Vandaar dat enkele jaren geleden in beide havenplaatsen garnizoen is gelegd.
Wanneer men echter de situatie van het oliecentrum Miri ten opzichte van de Noordelijk gelegen landen vergelijkt met die van Tarakan en Balikpapan, dan komt men tot de conclusie, dat Miri, dat ongetwijfeld ook een zeer begeerlijk object is, niet minder gevaarlijk ligt dan de beide Nederlandsche havens. Ook Miri zal daarom verdacht moeten zijn op een aanslag door een oorlogvoerend of oorlogszuchtig land, dat olie noodig heeft en dat zich wellicht van de bronnen en de bijbehoorende installaties van de Miri-velden zal willen meester maken.
Blijkbaar wordt dit thans ook door de Engelschen zoo ingezien, en naar de berichten luiden, is men bezig om maatregelen te nemen, ten einde een eventueelen aanslag te kunnen weerstaan. Voorts is men doende om een grooteren en snelleren uitvoer van olie mogelijk te maken en in dit verband is ook de afstand van Miri tot Singapore — 640 zeemijlen — vermeldenswaard. Reeds liggen op den zeebodem van de oliehaven twee pijpleidingen, die in gebruik zijn. Dit aantal zal echter worden verhoogd met vier leidingen van grooter capaciteit.
Miri wordt voorzien van een garnizoen, terwijl er een vliegveld is of wordt aangelegd en een aantal vliegtuigen van de Royal Air Force er gestationneerd zal worden. Het lijdt geen twijfel of de Engelsche troepen zullen de opdracht hebben: verdediging van de plaats zoolang dit mogelijk is en als dit niet meer het geval is, tijdige en grondige vernieling der installatie, zoodat een vijand er jarenlang geen olie vandaan zal kunnen halen.
(De Telegraaf)

B. **JAPAN. — Economische toestand in 1938.**
De Japansche economie stond in 1938 geheel onder den invloed van het conflict met China.
Buitenlandsche handel van eigenlijk Japan:

	1937 Y.	1938 Y.
Invoer	3.783.177.000	2.663.332.000
Uitvoer	3.175.424.000	2.689.591.000
Invoeroverschot . . .	607.753.000	——
Uitvoeroverschot . . .	——	26.259.000
Totale handelsbeweging	6.958.601.000	5.352.923.000

De goudreserve van de Bank van Japan verminderde van Y. 801.000.000 ult. 1937 tot Y. 501.000.000 ult. 1938. Het verschil ad Y. 300.000.000 werd overgebracht in het „Foreign Exchange Fund", ten doel hebbende het tijdvak tusschen den import van grondstoffen voor de industrie en den export van het afgewerkte product te overbruggen. Op 2 Mei werd de aankoopprijs van goud door de Bank van Japan verhoogd van Y. 3.77 tot Y. 3.85 per gram. Men verwachtte hiervan een belangrijke uitbreiding van de goudwinning in Japan en onder Japansch bewind staande landen. (Nederl. Handel-Maatschappij)
(V. b. Econ. Toestand 3353 F.; In- en Uitv. 3382 C.)

C. **PORTUGAL. — Rede van minister-president Salazar over het begrip „levensruimte". —**
Voor de nationale vergadering heeft minister-president Salazar op 22 Mei een rede gehouden over de buitenlandsche politiek, waarin hij zeide: Europa kan geraken tot „geleidelijke rationalisatie van zijn algemeene economie" wanneer het onder „levensruimte" verstaat een toestand van nauwe economische betrekkingen tusschen staat-huishoudkundige eenheden, die door aardrijkskundige ligging of geaardheid elkaar onderling op natuurlijke wijze aanvullen. „Doch als het begrip levensruimte Europa moet doen afglijden naar het reserveeren van markten en vandaar weer naar politieke overheersching, bevat het kiemen van oorlog: dan moet men aannemen, dat er krachtige slagboomen zullen worden opgericht tegen de ontwikkeling van dit denkbeeld."
(O Seculo - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Salazar 2854 D.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Uitvoer van Helium. - Gewijzigde regeling. —**
De Amerikaansche speciale helium-commissie, bestaande uit vertegenwoordigers der departementen van Buitenlandsche Zaken, Oorlog, Marine, Handel, Binnenlandsche Zaken en Financiën heeft een regeling goedgekeurd, ten doel hebbende, den uitvoer van kleine hoeveelheden helium voor commercieele, medische en wetenschappelijke doeleinden te vergemakkelijken. Minister Hull zal gemachtigd worden uitvoervergunningen toe te staan voor een hoeveelheid kleiner dan 500.000 kubieken voet jaarlijks voor elk land. Deze wijziging beoogt te verhinderen, dat Duitschland genoeg helium krijgt voor het vullen van zijn luchtschepen, doch bevordert tevens den uitvoer naar Polen, waar helium noodig is voor den stratosfeertocht, welke door de Poolsche regeering wordt georganiseerd en waaraan Amerikaansche geleerden medewerken. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Helium 3246 B.)

A. **ITALIE. — Begrooting. - Tekort tot ruim 4200 millioen gulden gestegen. —**
De Italiaansche minister van Financiën, Thaon di Revel, heeft de begrooting voor 1940 ingediend. In zijn toelichting zeide hij, dat ondanks de lasten, opgelegd door de verovering van het imperium, de buitengewone uitgaven slechts 6600 millioen lire (ongeveer 660 millioen gulden) zullen bedragen, tegen 927 millioen in het voorafgaande jaar. Van 1934 tot 1938 is het tekort gestegen tot 42 milliard 120 millioen lire (ongeveer 4212 millioen gulden). De geldcirculatie is met 745 millioen gedaald tusschen 31 Maart en 10 Mei. Er is geen inflatie en de verhouding tusschen dollar en lire blijft gehandhaafd. De uitgaven bedragen 32½ milliard voor net loopende begrootingsjaar en voor het volgende jaar 29 milliard 316 millioen, welk cijfer waarschijnlijk stijgen zal door de vereeniging met Albanië en de bewapening. Om het deficit te dekken overweegt men een evenredige verdeeling der belastingen en de rationalisatie der belastingheffing. (Avondpost)
(Vor. ber. Begrooting 3588 B.)

29 MEI 1939

B. **BEWAPENING. - Vergelijkende vlootsterkten. —**
(De tusschen haakjes staande cijfers geven het aantal in aanbouw zijnde schepen aan.)

Slagschepen —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
15 (7)	7 (3)	5 (2)	4 (4)

Vliegkampschepen —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
7 (6)	1 (2)	— (2)	— (—)

Zware kruisers —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
15 (—)	7 (—)	— (5)	7 (—)*)

Lichte kruisers —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
46 (22)	12 (3)	6 (4)	15 (12)

Torpedojagers en torpedobooten —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
175 (24)	72 (15)	29 (29)	133 (—)

Onderzeebooten —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
55 (16)	76 (22)	43 (22)	96 (21)

*) Een bericht uit Rome meldt, dat Italië binnenkort 19 zware kruisers zou hebben. Er zouden er dus 12 in aanbouw zijn.
Voorts zal nog dit jaar begonnen worden met een bouwprogramma voor zware kruisers, torpedojagers onderzeebooten en hulpschepen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 2919 A.; Slagschepen 3639 A.; Bewapening 3799 C.)

C. **DANZIG. — De Poolsche kwestie. - Polemiek van de Danziger Vorposten. —**
De „Danziger Vorposten" is een polemiek begonnen over de uitlegging van het statuut van Danzig.
Het nat.-soc. blad ontkent, dat de Poolsche autoriteiten in Danzig andere rechten zouden hebben dan die van de diplomatieke vertegenwoordiging in den souvereinen staat. De Poolsche douane-autoriteiten hebben volgens het blad niet het recht zich te mengen in de douanecontrôle van Danzig.
In een hoofdartikel somt het blad de eischen van Danzig op:
1. Verwijdering der Poolsche diplomaten, die betrokken zouden zijn bij het incident te Kalthof. De regeering van Danzig wil geen betrekkingen meer met hen onderhouden.
2. Het blad schrijft: „Wij zijn gedwongen na te gaan of de omstandigheden, die hebben geleid tot de sluiting van het Poolsch-Danziger accoord van 15 Augustus 1933 nog bestaan."
Het orgaan betoogt, dat Polen niet de verplichtingen is nagekomen, welke uit deze overeenkomst voortvloeien. Het blad ontleent zijn argumenten hiertoe aan het feit, dat de Poolsch-Danziger overeenkomst van 15 Augustus 1933 werd gesloten teneinde het terrein voor te bereiden voor de Poolsch-Duitsche overeenkomst van Januari 1934 om te verklaren, dat „de toetreding van Polen tot het anti-Duitsche omsingelingsfront niet meer toestaat in Polen den loyalen verdragspartner te zien jegens den Duitschen staat Danzig. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Incidenten 3805 A.)

D. **ENGELAND. — De Tsjechische saldi. —**
In het Lagerhuis werden op 22 Mei vragen gesteld omtrent het goud van de vroegere Tsjechoslowaaksche republiek, dat aan Duitschland getransfereerd zou zijn.
De minister-president, Chamberlain, heeft op 14 Mei verklaard, dat het ministerie van de Schatkist een dergelijke transactie door bemiddeling van de Bank voor Internationale Betalingen niet had verricht.
De namens de regeering gegeven antwoorden bevestigen de in de City heerschende meening, dat feitelijk het door Tsjecho-Slowakije bij de B.I.B. gedeponeerde goud aan Duitschland is overgedragen, maar dat het ministerie van de Schatkist daar niets tegen kon doen, zelfs al was dit goud te Londen gedeponeerd. (Times)

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Giften van Zelfbestuurders. —**
Reeds vroeger deden enkele zelfbestuurders, bij voorkomende gelegenheden, een geste ten behoeve van het algemeen belang. Ook thans geschiedt dit en wel in verband met de wenschelijkheid tot snelle opvoering van de defensie.
Zoo hebben de zelfbestuurders van Watampone, Madjoe en Sopeng (Boni), gouvernement Celebes, op de receptie bij den assistent-resident op 1 Mei, ter gelegenheid van den verjaardag van Prinses Juliana, het verzoek gedaan, bij monde van den vorst van Bone, als blijk van aanhankelijkheid aan het Nederlandsche gezag, een schenking te willen aanvaarden van enkele honderdduizenden guldens, ten behoeve van de defensie van Nederlandsch-Indië.
De zelfbestuurders verzochten dit verzoek aan den gouverneur-generaal over te brengen, waarop de assistent-resident de regeering hiervan op de hoogte heeft gesteld.
Vermoedelijk zal deze schenking uit principieele overwegingen niet kunnen worden aanvaard, doch mogelijk kan een oplossing worden gezocht, door dit bedrag te besteden aan luchtdoelgeschut, ten behoeve van de verdediging van genoemde drie landschappen, waarbij de legerleiding voor de bediening de noodige manschappen beschikbaar zou stellen. (Aneta)

F. **NEDERLAND. — Wetsontwerp Openbare Orde (Persvrijheid). —**
Het bestuur der vereeniging van uitgevers van dagbladen „De Nederlandsche Dagbladpers" heeft tot den minister van Justitie het verzoek gericht de verdere behandeling van het wetsontwerp betreffende de nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde, uit te stellen tot na het zomerreces, opdat het onderzoek, dat thans door de vereeniging met betrekking tot dit voor de dagbladpers zoo uitermate belangrijke ontwerp wordt ingesteld, niet overhaast behoeft te geschieden en waar noodig en wenschelijk ook nog overleg zal kunnen plaats vinden.
Het bestuur van „De Nederlandsche Dagbladpers", dat, evenals de minister, de persexcessen, waarbij te kwader trouw misbruik gemaakt wordt van de vrijheid van openbare meeningsuiting, scherp afkeurt, acht een grondig onderzoek niettemin noodig, omdat het in het voorgestelde wetsontwerp gevaren ziet voor de persvrijheid in het algemeen, afgezien nog van de vele andere bezwaren, welke aan het ontwerp kleven. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3776 E.)**

G. **WILLEM DE MERODE (WILLEM EDUARD KEUNING) OVERLEDEN. —**
Te Eerbeek op de Veluwe is op 22 Mei op 51-jarigen leeftijd overleden de letterkundige Willem Eduard Keuning, als dichter bekend onder den naam, waaronder vrijwel al zijn werk is gepubliceerd: Willem de Merode.
Hij werd in September 1887 te Spijk geboren en bezocht de

christelijke kweekschool te Groningen, waar hij voor het onderwijs werd opgeleid.
Zijn litterair debuut maakte hij in 1911, toen hij begon met het publiceeren van gedichten in „Ons Tijdschrift". In zijn werk, vooral in latere bundels, gaf hij uiting aan zijn Protestantsch-Christelijke levensbeschouwing en herhaaldelijk heeft hij leiding gegeven aan litteraire bewegingen, die onder de Protestantsch-Christelijk jongeren ontstonden. Ongetwijfeld was hij zelf de voornaamste en meest begaafde dichter uit deze groepeering.
In 1916 publiceerde hij zijn eerste bundel „Gestalten en Stemmingen", in 1919 „De Overgave", en in de zeer productieve jaren tusschen 1920 en 1935 „Kwatrijnen", „Het Heilig Licht", „Ganymedes", „De Rozenhof", „De donkere Bloei", „De verloren Zoon", „De Lichtstreep", „Esther", „De heilige Tocht", „Laudate Dominium", „Omar Khayyam", „Langs den Heirweg", „Chineesche Gedichten", „De stille Tuin", „Kruissonnetten", „Dodenboek" en andere kleinere bundels, waaronder psalmbewerkingen en geestelijke liederen.
In 1936 verscheen onder den naam „De wilde Wingerd" een bloemlezing uit eigen werk, met een inleiding van den letterkundige Roel Houwink. (Telex-A. N. P.)

30 MEI 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-semietische rede van Rosenberg. —
Tot besluit van den eersten arbeidsdag van den Groot-Duitschen studentendag te Würzberg heeft rijksleider Alfred Rosenberg in een openlucht-vergadering op 24 Mei aldaar gesproken.
Hij zei, dat het wereld-jodendom Duitschland den oorlog verklaard heeft. Vele buitenlandsche kringen meenen den Duitschers te moeten aanbevelen toch iets toeschietelijker te zijn, doch zooals wij vroeger gezegd hebben: de jodenkwestie in Duitschland is pas opgelost, wanneer er geen jood meer op Duitschen bodem is, zoo verklaren wij thans zonder toeschietelijkheid: de jodenkwestie in Europa is pas opgelost, wanneer zich geen jood meer op Europeeschen bodem bevindt. Den strijd tegen het jodendom noemde spr een Europeesche taak en hij geloofde, dat vele Europeesche landen zich bij dezen strijd zullen aansluiten. Vroeger is er een groote kerkelijke tijd en een tijd van prachtige vorstenheerlijkheid geweest. Men moet eerbied hebben voor die tijden, maar men kan thans vaststellen, dat het verleden dood is. Na de tijdperken van de belijdenis, van de monarchie en van het liberalisme, is thans het nationaal-socialistische tijdperk van het Duitsche volk aangebroken. De toekomst ligt in de handen der studenten. Uit een groot Duitsch verleden voert thans de weg naar een nog grootere toekomst.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3786 B.; Rosenberg 3652 F.)**

B. SIAM. — Naamsverandering in Muang Tai of Moeang Thai. —
Ter gelegenheid van den verjaardag der Siameesche revolutie, heeft de regeering besloten, de volksvergadering, die op 24 Juni bijeenkomt, een wetsontwerp voor te leggen, volgens hetwelk de naam van het land Siam (Sajam) zal worden veranderd in „Moeang thai" (land van vrije mannen), den ouden naam van het land (Domei)

C. AMSTERDAM. — Burgemeester de Vlugt herbenoemd. —
Bij Kon. besluit van 22 Mei 1939 is opnieuw benoemd, met ingang van 20 Juni, tot burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3652 E.)

D. BRITSCH-INDIE. — Het bezoek van dr. Hj. Schacht. - Critiek van de „Hindustan Times". —
De „Hindustan Times", welk blad nauwe betrekkingen onderhoudt met den zoon van Gandhi, critiseert op 26 Mei de methoden der nationaal-socialisten. Het blad verwijst naar een door dr. Schacht te Madras gehouden toespraak en zegt: „Schacht heeft zijn stilzwijgen voor het eerst sinds hij in Indië is aangekomen te Madras verbroken. Zijn gehoor vernam, dat hij niet uitsluitend Indië bezoekt, om er bezienswaardigheden te bewonderen, doch ook om de toekomstmogelijkheden van het land te bestudeeren. Het schijnt, dat Schacht óók wenscht te vernemen, of het Indische volk mogelijkheden ziet, met Duitschland samen te werken.
Men zou echter dichter bij de waarheid zijn omtrent de bedoelingen van dezen toerist, aldus het blad, indien hij daaraan wilde toevoegen, dat hij hier gekomen is, om na te gaan, hoe onze houding zal zijn in geval van een Europeeschen oorlog en of wij, bij ons verlangen het Britsche juk af te schudden, bereid zouden zijn, Duitsche hulp te aanvaarden. Schacht zal echter waarschijnlijk wel geen illusies koesteren over den weerklank, welken de nationaal-socialistische propaganda in Indië heeft gevonden.
Britsch-Indië heeft, sinds Hitler aan het bewind is gekomen, overvloedige blijken van de nationaal-socialistische methoden ontvangen. Het heeft in duidelijke termen doen uitkomen, dat het deze methoden verfoeit en het zou zijn geestelijk erfdeel verraden, indien het hulp zou aannemen uit handen, welke naar bloed rieken.
Dengenen, die zich aangetrokken voelen door de gedachte, hun vrijheid te verkrijgen met welke hulp dan ook, zouden wij op het hart willen drukken, dat vrijheid verkregen moet worden door Indië's eigen kracht, daar vrijheid, verzekerd door de hulp van zulke dubieuze vrienden niet waard is te worden nagestreefd. Het nationaal-socialisme is gebaseerd op de exploitatie van zwakker volken ten behoeve van Duitschland en Indië wenscht niet vrij te zijn van het Britsche imperialisme, om het slachtoffer te worden van de tyrannie der nationaal-socialisten."
Ten aanzien van de samenwerking met Duitschland op handelsgebied schrijft het blad, dat verslagen der Indische handelscommissies melding maken van meedoogenlooze methoden, waarmede de nationaal-socialisten den grooten uitvoerhandel van Indië op Duitschland hebben geruïneerd.
Welingelichte Indische zakenkringen weten, dat het stelsel van handel met gesloten beurzen en geblokkeerde marken, dat onder inspiratie van Schacht tot ontwikkeling is gebracht, niets anders is dan dat Duitschland van anderen neemt wat het noodig heeft en weigert er voor in contanten te betalen of in goederen, die anderen willen, doch betaalt met overschotten van goederen, waarvoor Duitschland geen emploi heeft. (Hindustan Times)
(Vor. ber. Dr. Hj. Schacht 3626 C.)

E. DANZIG. — Prof. Burckhardt op zijn post teruggekeerd. —
Prof. Burckhardt, de Hooge Commissaris van den Volkenbond te Danzig, die langen tijd afwezig was, heeft zijn functie op 30 Mei hervat. (Agence Belga)

F. GEESTELIJK LEVEN. — Grafmonument onthuld voor Kardinaal van Rossum. —
In de kerk van het Redemptoristenklooster te Wittem (Z.-Limburg) is op 22 Mei door de prefect der Congregato de Propaganda Fide, Kardinaal Fumasoni Biondi uit Rome, plechtig het grafmonument voor wijlen kardinaal Van Rossum, die tijdens zijn leven ook vele jaren prefect van genoemde congregatie is geweest, onthuld. Bij deze plechtigheid waren o.a. ook tegenwoordig mgr. P. Giobbe, pauselijk internuntius te 's-Gravenhage, mgr. dr. J. de Jong, aartsbisschop van Utrecht, mgr. dr. G. Lemmens, bisschop van Roermond, mgr. dr. Buckx, de abten Van der Laar en Van Dinter, mgr. dr. Th. Verhoeven, mgr. dr. Poels, deken Knops van Gulpen en mgr. A. van der Venne, directeur van Rolduc en anderen. (De Tijd)
(Vor. ber. Kardinaal van Rossum 470 F.)

G. GROOT-DUITSCHLAND. — Bohemen en Moravië. - Generaal Gajda stelt president Hacha eischen.
Op 22 Mei heeft president Hacha te Praag den fascistischen generaal Gajda en een aantal leden van de uitvoerende commissie van de fascistische partij ontvangen, die hem een memorandum overhandigden, waarin de volgende eischen waren vervat:
1. Het vormen van de regeering in een voor de fascisten gunstigen zin. (Op het oogenblik zijn zij niet in de regeering vertegenwoordigd.)
2. Uitvaardiging op korten termijn van de antisemietische wetten.
3. Vrijheid voor de fascisten om zich buiten de partij van de nationale solidariteit te organiseeren.
Terwijl de Tsjechische pers de actie van de fascisten hevig veroordeeld en de regeering op het hart drukt niet met een minderheid in het land te onderhandelen en de fout van de regeering-Hodzja, die met Henlein onderhandelde, niet te herhalen, staan de Duitsche bladen welwillend tegenover de eischen van Gajda. (Agence Belga) **(Vorig bericht 3755 C.)**

H. DANZIG. — De beteekenis van Polen voor Danzig.
Verscheidene Poolsche bladen toonen met gebruikmaking van officieele cijfers en statistieken aan, dat de welvaart van de Vrije Stad wezenlijk verbonden is met het Poolsche achterland. Indien dit achterland

zou ontbreken, zou Danzig, van economisch standpunt bekeken, zich in een doodelijke en onvermijdelijke impasse bevinden.
De teruggekeerde welvaart sedert de Vrije Stad bij Polen is gekomen wordt aangeduid door de volgende cijfers:
Het totale havenverkeer bedroeg in 1920 1.838.000 ton, in 1921 1.405.000 ton, in 1922 970.000 ton, in 1923 1.717.000 ton, in 1924 2.374.000 ton, in 1925 2.722.000 ton, in 1935 5.083.000 ton en in 1938 7.127.000 ton. Van den Poolschen zeehandel gaat tegenwoordig 31.6 % via Danzig en het havenverkeer te Danzig is gestegen ondanks den gelijktijdigen aanleg en ontwikkeling van Gdynia. Dit is volkomen natuurlijk, indien men bedenkt, dat twee havens niet te veel zijn voor het bedienen van een achterland met 35 millioen inwoners, zonder nog te spreken van het transitoverkeer.
Indien, volgens de Poolsche bladen, het Poolsche verkeer niet meer over Danzig zou worden geleid, zou de ramp voor de Vrije Stad des te grooter zijn, daar de handel, welke voor den oorlog den weg naar Danzig nam, voortaan in zijn geheel via Gdynia zou worden geleid. De haven Danzig is voor een groot gedeelte door de zorgen en de kosten van Polen uitgerust voor het lossen en expedieeren van 9 à 10 millioen ton goederen per jaar.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Danzig—Polen 3812 C.)

31 MEI 1939

A. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - De Indische begrooting aangenomen. —
Op 26 Mei is in de Eerste Kamer de Indische begrooting zonder hoofdelijke stemming aangenomen. De N.S.B. verzocht aanteekening, dat zij er tegen is. Minister Welter heeft bij de beantwoording der debaters verklaard, dat een beslissing over de vlootuitbreiding nog niet is genomen. Hij kon niet zeggen, wanneer zij zal vallen. De bewindsman deelde voorts mede, dat het met den financieelen toestand bergafwaarts gaat. De defensie heeft de uitgaven doen stijgen, terwijl verdere versterking ongetwijfeld noodig is, hoewel met zuinigheid een zoo groot mogelijke doelmatigheid dient te worden bereikt.
(N. Rott. Crt. - Het Volk) **(Vorig bericht 3794 D.)**

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Ontwerpen in zake het binnenvaartrecht. —
De Tweede Kamer heeft op 10 Mei onder voorzitterschap van mr. J. R. H. van Schaik vergaderd.
Aan de orde waren de wetsontwerpen: nieuwe wettelijke regeling van het binnenvaartrecht; goedkeuring van het te Genève gesloten verdrag van 9 Dec. 1930 tot vaststelling van eenige eenvormige regelen betreffende aanvaring in de binnenscheepvaart; goedkeuring van het te Genève gesloten verdrag van 9 Dec. 1930 nopens de teboekstelling van binnenschepen, de zakelijke rechten op die schepen en andere daarmede samenhangende onderwerpen; uitvoering van dit verdrag. De 4 ontwerpen werden z. h. st. aangenomen. (De Standaard)
(Vor. ber. Binnenscheepvaart 3258 C.)

C. VEREENIGDE STATEN. — Moreele herbewapening. —
Toronto, Washington en New York zijn thans centra van een intensieve campagne voor moreele herbewapening. Uit Engeland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Finland, Nederland, Zwitserland, Frankrijk en Griekenland is een talrijk gezelschap overgekomen, om de Nieuwe Wereld een demonstratie te geven van de transformaties, welke de moreele herbewapening kan brengen — d.w.z. „overal een sportieve geest" en eenheid der naties door moreel herbewapende sportieve tolken — in iedere persoonlijke, familie- en beroepsverhouding.
De promotors van de beweging, Frank Buchman en Bunny Austin, de Engelsche tennisspeler, hebben op 14 Mei in Madison Square te New York een groote meeting georganiseerd, waar 25.000 personen aanwezig waren. Het presidium der bijeenkomst bestond uit de oude mevrouw Roosevelt, de moeder van den president, Lehman, den gouverneur van den staat New York, Smit, den vroegeren gouverneur, en La Guardia, burgemeester van New York.
Tal van vooraanstaande Amerikanen, o.m. Cordell Hull, hebben telegrammen gezonden. Verder waren berichten binnengekomen van den lord-mayor van Londen, den voorzitter van het vakvereenigingscongres, lord Salisbury en Z. Exc. dr. J. A. N. Patijn, den Nederlandschen minister van Buitenlandsche Zaken. (Telex-A. N. P.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de bevorderingswet van de landmacht 1902 en de wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905. —
Bij de Tweede Kamer is op 15 Mei een wetsontwerp ingediend tot wijziging en aanvulling van de bevorderingswet van de landmacht 1902 en van de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:
De wijzigingen en aanvullingen in de bevorderingswet voor de landmacht 1902 en in de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, welke in dit ontwerp van wet worden voorgesteld, hebben in de eerste plaats ten doel regelen te stellen, welke een gevolg zijn van de instelling van een zelfstandig wapen der militaire luchtvaart.
In de tweede plaats dient dit wetsontwerp om mogelijk te maken, dat de beroepsofficieren van de Koninklijke landmacht bij het bereiken of overschrijden van den leeftijd van zestig jaren, in aanmerking kunnen worden gebracht voor een eervol ontslag uit den militairen dienst.
De leeftijd, waarop verreweg het meerendeel van de thans aanwezige beroepsofficieren der Koninklijke landmacht in dienst zijn getreden, ligt tusschen de 16 en 20 jaar. Deze officieren komen op den leeftijd van 56 tot 60 jaar in aanmerking voor een eervol ontslag uit den militairen dienst ter zake van langdurigen dienst. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3798 A.)

E. SOVJET-RUSLAND. — Nieuwe ambassadeur te Washington. —
Het presidium van den hoogsten Sovjet heeft Oemansky benoemd tot ambassadeur der Sovjet-Unie te Washington. (Tass Agency)
(Vor. ber. Diplomatie 2874 C.)

F. SOVJET-RUSLAND. — Regeeringsvoorstellen en begrooting 1939. —
Op 26 Mei '39 is de derde zitting van den Oppersten Sovjet in het Kremlin geopend. Op het programma stonden vier punten:
1. Ratificatie van de begrooting der Sovjet-Unie voor 1939 en rapport over de begrooting 1937.
2. Instelling van een volkscommissariaat voor industrieele constructie.
3. Instelling van een volkscommissariaat voor automobieltransport.
4. Ratificatie van de decreten van het presidium van den Oppersten Sovjet, uitgevaardigd tusschen de tweede en derde zitting.

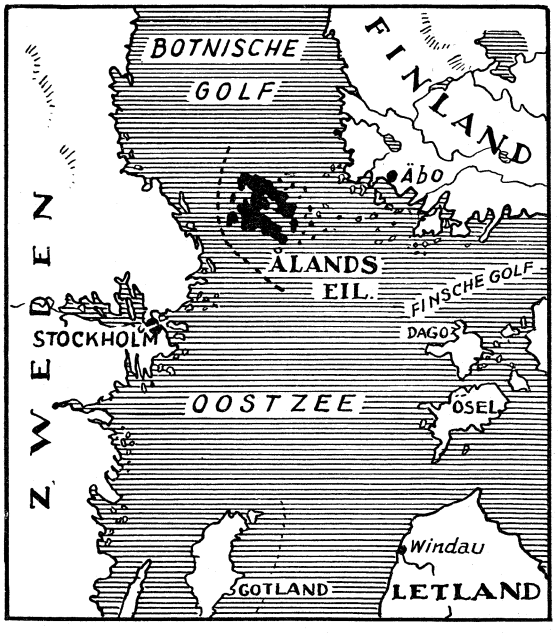
De eerste drie punten zijn ingediend door het presidium van den Oppersten Sovjet.
Het programma werd met algemeene stemmen goedgekeurd.
De 1200 afgevaardigden van den Oppersten Sovjet komen uit alle deelen van het land.
De begrooting van de Sovjet-Unie beloopt voor 1939 in inkomsten 155.607 millioen roebel. Dit beteekent een stijging van 22 pct. in vergelijking met het vorige jaar, toen de inkomsten 127.600 millioen bedroegen, hetgeen weer een vermeerdering van 32.1 pct. beteekende in vergelijking met 1937. De voornaamste bron van inkomsten is de omzetbelasting, welke 92.438 millioen roebel moet opbrengen. Daarop volgen de winsten van de staatsondernemingen, welke voor dit jaar zijn geraamd op 17.673 millioen roebel, tegen 10.598 millioen in 1938. De directe belastingen vormen op de begrooting slechts een onbeteekenenden post: zij beloven niet meer dan 6500 millioen roebel, 4.2 pct. van de totale inkomsten. Uit de opbrengst van leeningen wordt 585 millioen roebel verwacht.

De uitgaven beloopen in totaal (evenals voor de inkomsten worden de begrooting van de Sovjet-Unie, de republieken en de locale begrootingen samengenomen) 154.957 millioen roebel, tegen 123.996 millioen roebel in 1938. Vrijwel tweederden van de uitgaven zijn bestemd voor de financiering van de volkshuishouding en van de sociale en cultureele maatregelen. Voor de volkshuishouding is 59.310 millioen roebel bestemd, voor de sociale en cultureele maatregelen 38.564 millioen en voor de volkscommissariaten van defensie en van marine 40.885 millioen. Voor den kapitaalsopbouw zullen 34.730 millioen roebel worden besteed, waarvan 25.100 millioen afkomstig van de begrooting. Voor onderwijsdoeleinden zijn 21.051 millioen bestemd, voor de gezondheidszorg 8812 millioen en voor sociale verzekeringen 2342 millioen.
Wat de landsverdediging betreft, betoogde Zwerew, de volkscommissaris van Financiën, dat een sterk leger en een sterke vloot een betrouwbare vredeswacht vormen, steeds gereed om te zamen met het geheele Sovjet-volk twee en drie slagen terug te geven voor elken slag van de oorlogsaanstichters. Het volk wenscht een verdere versterking van de verdediging van de Sovjet-Unie. (N. R. Crt. - Tass Agency - Izwestija)
(Vor. ber. Begrooting 3408 B.)

1 JUNI 1939

A. FINLAND. — De Alands-eilanden. - Een Russische mededeeling in zake de versterking en de bezwaren nader uiteengezet. —

De „Prawda" wijdt een uitvoerig hoofdartikel aan de kwestie van de Alands-eilanden, waaromtrent door Finland en Zweden verzoeken bij den Volkenbondsraad zijn ingediend tot wijziging van de conventie van 1921, welke een neutralisatie van genoemde eilanden voorziet. De „Prawda" wijst er op, dat de Alandseilanden, gelegen op een verbindingspunt tusschen de Finsche en de Botnische golf, de scheepvaartwegen over de Oostzee beheerschen. De Staat, welke de Alands-eilanden bezit, kan door deze te versterken de in- en uitvaart van de beide golven verhinderen. De conventie van 1921 draagt niet de handteekening der Sovjet-Unie. De Unie is evenwel onmiddellijk betrokken bij den status van deze eilanden, daar Rusland een der kuststaten is van de Finsche golf. Meer dan 100 jaar lang heeft de Alandsarchipel een deel gevormd van het Russische rijk. Na het vredesverdrag tusschen Rusland en Finland in 1920 verkreeg Finland onafhankelijkheid en werd de Alands-archipel bij het Finsche grondgebied gevoegd.



Ondanks het essentieele belang der Sovjet-Unie bij de Alandseilanden, hebben de kapitalistische staten van Europa al het mogelijke gedaan om de Sovjet-regeering uit te sluiten van eenige beslissing over het lot der eilanden. Het is zonder meer duidelijk, dat Rusland veel meer geïnteresseerd is bij het regiem der Alands-eilanden dan b.v. Italië, Duitschland, Frankrijk en Engeland, die bovengenoemde conventie wel hebben onderteekend. Het artikel herinnert vervolgens aan de stap, door de Finsche regeering te Moskou gedaan, met betrekking tot dit onderwerp. Hoewel Finland nooit de meening van de Sovjetregeering omtrent de Finsche en Zweedsche plannen heeft gevraagd, heeft het dat thans noodig gevonden zich daarbij tot Rusland wendend, als lid van den Volkenbond. Voordat de Volkenbondsraad tot eenig besluit in deze aangelegenheid komt, wenscht de Sovjet-regeering natuurlijk te weten met welk doel de versterking der Alands-eilanden wordt gevraagd, hoever deze bewapening gaat en of de versterkte Alands-eilanden ook door eenige staat tegen de Sovjet-Unie kunnen worden gebruikt. De pogingen van de Finsche pers om dit Russische standpunt in strijd te achten met de militaire geheimen kan niet als ernstig worden beschouwd, ook al omdat Finland er in toegestemd heeft aan een andere regeering inlichtingen te verschaffen, n.l. aan die van Zweden. Onder deze voorwaarden kan de Sovjet-regeering een aanneming door den Volkenbondsraad van eenig besluit omtrent de Finsche en Zweedsche plannen slechts als voorbarig opvatten. Een onvoldoend voorbereide en haastige beslissing kan de internationale betrekkingen slechts schaden.
(Prawda) **(Vorig bericht 3791 B.)**

B. FRANKRIJK. — Congres van de Fransche socialisten te Nantes. - Politiek van veiligheid goedgekeurd. —

Op 30 Mei '39 was het op het congres van de Fransche socialisten te Nantes de laatste dag van de debatten over de algemeene politiek. Verscheidene sprekers hebben het standpunt van Paul Faure verdedigd, die op de eerste plaats wenscht den vrede te bewaren, zelfs indien men hiertoe een overeenstemming moet sluiten met de fascistische staten.
Anderen daarentegen verdedigden het standpunt van Léon Blum, dat een oorlog alleen kan worden voorkomen, door het voeren van een politiek van krachtigen tegenstand tegen het fascisme. Ten slotte hebben beide partijleiders zelf hun houding uiteengezet. Beiden verklaarden de debatten niet op persoonlijk terrein te willen brengen en bevestigden, dat geen gevaar voor scheuring in de partij bestaat.
In de door het congres aangenomen motie wordt o.m. gezegd, dat het Fransche volk vastbesloten is de onschendbaarheid van zijn gebied te handhaven, zijn politieke onafhankelijkheid tegen iederen aanslag te verdedigen en de inheemsche bevolking der koloniën te beschermen. De politiek van veiligheid, waarover door Frankrijk en Engeland met Polen, Roemenië en Rusland onderhandeld is, wordt goedgekeurd. De partij behoudt haar vertrouwen in de waarde van een internationale conferentie.
Ten aanzien van de binnenlandsche politiek constateert de motie, dat de maatschappelijke veroveringen van het Volksfront ten deele vernietigd zijn door „den binnenlandschen weerslag van de internationale spanning".
„Arbeiders, boeren, handwerkslieden en kooplieden aanvaarden hun deel in de gemeenschappelijke offers. Zij vragen slechts gelijkheid in de verdeeling der lasten."
Ten slotte verklaart de partij zich steeds bereid tot deelneming aan een regeering, die steunt op een duidelijk republikeinsche meerderheid, en besluit zij de democratie en de rechten van den arbeid te verdedigen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3596 C.)**

C. SOVJET-RUSLAND. — Molotof, Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, maakt voorbehoud in zake Britsch-Fransch accoord. - Japan-China. - Indrukken.

De Russische Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 31 Mei '39 voor het Sovjetparlement een rede gehouden, waaruit blijkt, dat de onderhandelingen met Groot-Brittannië over een anti-agressiepact nog niet tot een resultaat hebben geleid. De besprekingen daarover duren nog voort.
Het Sovjet-standpunt heeft Molotof als volgt samengevat:
1. Het pact moet een zuiver defensief karakter dragen.
2. Het pact moet zonder uitzondering alle landen aan de Westgrens van de Sovjet-Unie, dus ook de Oostzee-staten, garandeeren.
3. Er moet een concreet accoord tot stand komen over wederzijdschen steun in geval van een eventueelen aanval.
De Volkscommissaris verklaarde voorts geen bezwaren te hebben tegen het drijven van handel met Duitschland en Italië. De economische onderhandelingen met Duitschland zijn wel is waar afgebroken, doch er bestaat kans op een spoedige hervatting.
Ten aanzien van de betrekkingen met Japan zeide Molotof, dat de Japansche bedreigingen tegen Buiten-Mongolië (zinspelend op de huidige gevechten langs de grenzen) belachelijk en onzinnig zijn. Er is echter een grens aan dezen onzin en het is tijd, dat de Ja-

panners met deze provocaties ophouden. Gezien ons pact van wederzijdschen bijstand met Buiten-Mongolië zullen wij de grenzen van dit land verdedigen als onze eigen grenzen.
Sprekende over China herinnerde Molotof aan de onlangs door Stalin afgelegde verklaring, dat de Sovjet-Unie de naties, die voor haar onafhankelijkheid strijden, zou helpen. Spreker verklaarde, dat de Sovjet-Unie de Chineezen in hun strijd om de onafhankelijkheid practisch bijstond.
Het parlement heeft de verklaring van Molotof met algemeene stemmen goedgekeurd en is voor onbepaalden tijd verdaagd.
(Tass-Agentschap - Prawda - Telex-A. N. P.)

Indrukken. —

ENGELAND. — De Britsche bladen geven vrij algemeen uiting aan de meening, dat de rede van Molotof niets bevatte, dat een bevredigend tot stand komen van een driemogendhedenverdrag tegen de agressie kan verhinderen.

FRANKRIJK. — De Fransche bladen blijven over het algemeen optimistisch ten aanzien van de onderhandelingen tusschen Londen, Parijs en Moskou.
(Vor. ber. 3807 E.; Molotof 3776 A.)

2 JUNI 1939

A. SOVJET-RUSLAND. — Bevolking 1939. —
Volgens de volledige gegevens over het resultaat der volkstelling in de Sovjet-Unie bestaat de bevolking uit 81.664.981 mannen en 88.802.205 vrouwen, te zamen 170.467.186 zielen.
In 1939 is bevolking, vergeleken met 1926, toegenomen met 15.9 %.
De stedelijke bevolking omvat 32.9 % van het totaal, tegen 17.9 % in 1926.
De U.S.S.R. telt thans 174 steden boven de 50.000 inwoners. (Tass-Agentschap)
(Vor. ber. Bevolking 3617 A.)

B. SCHAKEN. — Nederland—Engeland 10—10. —
De tweedaagsche landenwedstrijd Nederland—Engeland in het Nationaal Schaakgebouw te Den Haag is geëindigd in een draw (10—10), zoodat de beker in het bezit der Engelschen blijft.
De gedetailleerde uitslagen van beide dagen luiden als volgt:

Nederland — Engeland

1.	Dr. M. Euwe—C. H. O. d'Alexander	½—1½
2.	S. Landau—Sir G. A. Thomas	1—1
3.	J. H. O. v. d. Bosch—Milner-Barry	1½—½
4.	N. Cortlever—R. J. Broadbent	0—2
5.	T. D. v. Scheltinga—H. Golombek	1—1
6.	Mr. G. S. Fontein—W. Winter	½—1½
7.	A. D. de Groot—E. G. Sergeant	1½—½
8.	W. J. Mühring—B. H. Wood	2—0
9.	Dr. E. A. J. H. Mulder—F. Parr	½—1½
10.	J. H. C. Fontein—A Lenton	1½—½
		10—10

(De Maasbode) **(Vor. ber. Schaken 3762 F.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Contrôle buitenlandsche schepen. - Koelangsoe. - Tsjoengking. - Strijd in Buiten-Mongolië. —
In Oost-Azië hebben de verhoudingen weer een meer ingewikkeld en scherp aspect gekregen. De Japansche autoriteiten hebben het besluit genomen, alle buitenlandsche schepen, welke de in Japansch bezit zijnde Chineesche havens aandoen, aan een contrôle te onderwerpen. De Japansche regeering verdenkt de buitenlandsche mogendheden er van munitie en wapentuig aan de Chineesche autoriteiten te leveren. Dit nieuwe Japansche initiatief werd onmiddellijk ten uitvoer gebracht en de Britsche mailboot „Ranpoera", het Fransche schip „Aramis" en het Duitsche schip „Sauerland" werden aan een strenge contrôle onderworpen. Het gevolg hiervan was, dat de Britsche, Fransche en Duitsche regeeringen te Tokio krachtig geprotesteerd hebben, maar vermoedelijk zonder eenig resultaat.
Ook de kwestie van de internationale nederzetting Koelangsoe bij Amoy is in een critieker stadium geraakt. De Japanners hebben daar weer troepen doen binnenrukken. Besprekingen tusschen de Japansche autoriteiten en de buitenlandsche vertegenwoordigers hebben nog niet tot een oplossing geleid. De Japanners blijven eischen, dat zij vertegenwoordigers krijgen in het gemeentebestuur der concessie en hebben de haven geblokkeerd.
Volgens Chineesche berichten is het Japansche offensief in het dal van de Han-rivier ten Noord-Oosten van Hankau op een volslagen mislukking uitgeloopen. Tsjoengking, het hoofdkwartier van Tsjang Kai-sjek heeft weder een hevig bombardement door 26 Japansche vliegtuigen te verduren gehad. Tot de vernielde gebouwen behoort dat der Chineesche Bank.
Aan de grens van Mandsjoekwo worden nog steeds schermutselingen gevoerd. Volgens berichten uit Japansche bron zijn 42 vliegtuigen van Buiten-Mongolië neergeschoten. De Japanners beschuldigen Moskou er van de hand te hebben in deze incidenten. (Domei - Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Koelangsoe en Tsjoengking 3800 A.; Chin.-Jap. Conflict 3804 C.)

3 JUNI 1939

D. ENGELAND. — De Engelsche duikboot „Thetis" met 103 man gezonken. - 99 Slachtoffers. —
Op 1 Juni maakte de duikboot „Thetis", een nieuw vaartuig, 1579 ton metende en ong. 90 meter lang, met de marinedeskundigen der scheepsbouwersfirma Cammell Laird and Cy. te Birkenhead (bij Liverpool), een proefvaart.
Nadat eenige proeven aan de oppervlakte waren genomen, dook de „Thetis" om half twee 's middags onder voor een verblijf van drie uur onder water. Te halfvijf verscheen de duikboot evenwel niet aan de oppervlakte, zoodat men op de begeleidende sleepboot de admiraliteit in kennis stelde.
Den volgenden dag deelde de torpedojager „Brazen" mede, dat de „Thetis" op een punt 14 mijl ten Noordwesten van Great Ormes Head, nabij Llandudno in Wales, met het achterschip over een lengte van 18 voet (ong. 5½ meter) boven water stak.
Kapitein Oram is de eerste geweest, die met behulp van een „Davis-long" de gezonken duikboot heeft verlaten en aan boord van den torpedojager „Brazen" is opgenomen, ten einde hem in staat te stellen, een volledig rapport over den toestand uit te brengen en de redding te leiden.
Behalve kapitein Oram en luitenant Woods, hebben nog twee der opvarenden van de „Thetis" met behulp van een „Davislong" het gezonken vaartuig verlaten. Een hunner is een employé van Cammell Laird and Cy.
Op 3 Juni werden de berichten omtrent het reddingswerk bij de gezonken duikboot steeds minder optimistisch. Een getijstroom deed de duikboot kantelen en 's avonds om 10 uur deelde de Engelsche Admiraliteit mede, dat er geen hoop meer was voor de achtergebleven opvarenden. Het is gebleken, dat het doodental 99 is, en wel een bemanning van 51 koppen, 10 officieren, 7 burgerlijke deskundigen en 31 employé's van de werf. De commandant der duikboot, Bolus, is onder de slachtoffers.
(Telex-A.N.P. - Nwe Rotterd. Crt. - Times)
(Vor. ber. Duikboot „Squalus" 3808 B.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. — Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Rachel Field — „All this — and heaven too." (The Macmillan Co., New York 1938)
George Frisbie Whicher — „This was a Poet." (Charles Scribner's Sons, New York, 1938) **(V. b. 3799 F.)**
Duitsch: Hans Leip — „Die Bergung. — Eine Erzählung." (Cotta'sche Buchhandlung Nachf., Stuttgart 1939)
Stefan Zweig. — „Ungeduld des Herzens." (Allert de Lange, A'dam) **(Vor. ber. 3808 D.)**
Engelsch: Sigmund Freud — „Moses and Monotheism." (Hogarth Press)
Horace Annesby Vachel — „Phoebe's Guesthouse." (Cassell, 1939) **(Vor. ber. 3808 D.)**
Fransch: Marcel Aymé — „Les Contes du chat perché." (Edit. de la Nouvelle Revue Française 1939)
Fr. Mauriac — „Les chemins de la mer." (Ed. Grasset, Paris) **(Vor. ber. 3808 D.)**

A. Kaliberkeuze bij luchtafweergeschut en hoogte der vliegtuigen. —

De ontwikkeling van de luchtvaart heeft er onder meer toe geleid, dat ook het militaire vliegtuig veel meer variatie in zijn hoogte kon gaan brengen. Nog in den wereldoorlog geschiedden de aanvallen der gevechtsvliegers hoofdzakelijk van uit hoogten van plus minus 2 à 300 m. Maar thans is óók een gevechtshoogte mogelijk welke tusschen de 5 en 8000 meter ligt.

En deze groote verscheidenheid in hoogte, welke voor den militairen vlieger mogelijk is, heeft er toe geleid, dat bij het luchtafweergeschut voor deze verschillende hoogten verschillend kaliber noodig is.

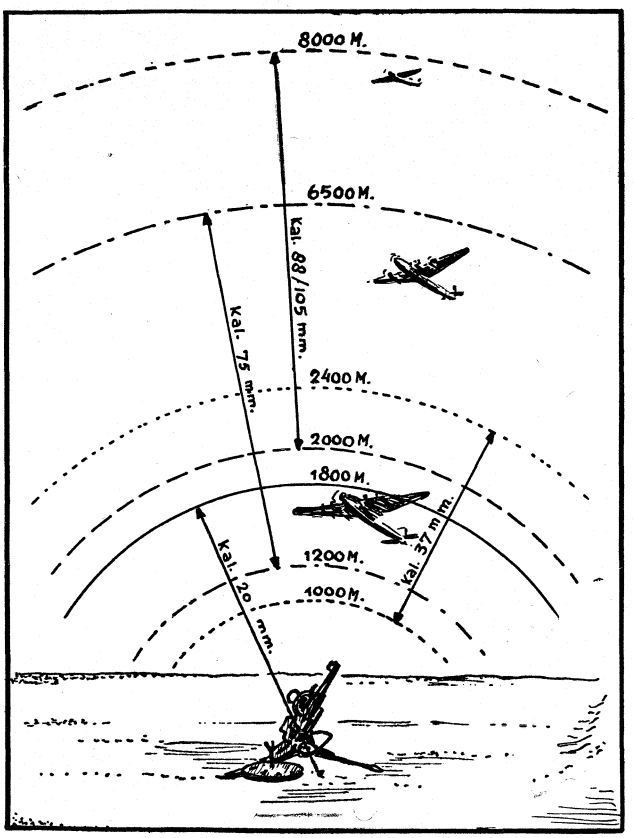
Doch dit verschillende kaliber staat dan tegelijk in nauw verband met de zeer groote snelheid van het moderne vliegtuig.

Over dat onderwerp publiceert „Ons leger" een artikel van de hand van een Zwitserschen deskundige, waaraan het volgende is ontleend:

De bommenaanval in duikvlucht, welke op groote hoogte wordt ingezet, in steile duikvlucht met voortdurend en snel toenemende snelheid tot meer dan 600 km. per uur het aanvalsobject tot een paar honderd meter nadert en vervolgens, na de bommenlast te hebben afgeworpen, aan de werking van het luchtafweergeschut tracht te ontkomen door steil omhoog te stijgen, stelt den afweer voor een uitermate zware taak.

Voor de beschieting van een dergelijk vliegtuig en van een, dat b.v. 6000 m. hoog vliegt, is een verschillend kaliber noodig. Naar gelang van hun bestemming maakt men derhalve onderscheid tusschen lichte en zware luchtafweerkanonnen. Tot de lichte luchtafweerkanonnen behooren de kalibers van pl.m. 2 tot pl.m. 4 c.m.; tot de zware luchtafweerkanonnen die van 7.5 c.m. en daarboven.

LUCHTAFWEERGESCHUT



De ontwikkeling tot op heden van de luchttactiek toont aan, dat de bommenvliegers die hoogten opzoeken, waarop zij op geringere werking van den luchtafweer kunnen rekenen, dat wil dus zeggen, dat zij eenerzijds bij het uitvoeren van aanvallen zóó laag gaan als vliegtechnisch maar mogelijk is (derhalve tot op enkele meters boven het aardoppervlak), terwijl zij aan den anderen kant hun aanvallen uitvoeren op de grootste hoogten welke het nog mogelijk maken met kans op succes bommen te werpen op de grootere objecten.

Het in het midden gelegen luchtruim tusschen pl.m. 1000 m. en 4—5000 m. hoogte zal — tenminste bij een aanval overdag — bij gunstig weer meer en meer ontbloot zijn van gevechtsvliegers, althans voor zoover het door luchtafweergeschut beschermde luchtverdedigingsgebieden betreft. Bewolking en duisternis blijven hier buiten beschouwing.

Bestrijding laagvliegende vliegtuigen. — Nu worden de lichte luchtafweerkanonnen ingezet tegen (laagvliegende) doelen met groote hoeksnelheden. Hoe lager het doel vliegt, hoe kleiner de afstand is, des te grooter is zijn hoeksnelheid. De kans op succes bij een bestrijding van dergelijke doelen stijgt, wanneer men de beschikking heeft over een wapen, dat tegenover de groote hoeksnelheden, groote richtsnelheden in hoogte- en zijdelingsche richting kan stellen, gepaard aan goede richtmiddelen, goede ballistische eigenschappen en de hieruit voortvloeiende groote trefzekerheid. Munitie van krachtig vermogen en groote vuursnelheid zijn natuurlijk eveneens belangrijke factoren.

Men zal derhalve voor het meerendeel van de lichte luchtafweerkanonnen in eerste linie met het oog op de snelheid van richten het kaliber zoo klein mogelijk kiezen. De ervaring nu heeft duidelijk aan het licht gebracht, dat het 2 c.m. luchtafweerkanon onder het lichte luchtafweergeschut, juist met het oog op den te verwachten lagen vliegeraanval, een domineerende plaats inneemt. Van een, op een affuit opgesteld, dergelijk wapen kan men eischen en verwachten, dat het een werkzaam vuur tegen doelen tot pl.m. 1000 m. hoogte en op een schuinen afstand van pl.m. 1800 m. kan afgeven.

Bij dit geschut kunnen dan aansluiten de zware luchtafweerkanonnen van het kaliber van 7.5 c.m., welker werkingsfeer tot pl.m. 6500 m. reikt. De benedengrens van den werkzamen horizontalen afstand van dit kaliber van 7.5 c.m. ligt in het algemeen, bij een doelhoogte van 5000 m. op pl.m. 1200—1300 m.

Wil men nu de aansluiting van het lichte 2 c.m. afweerkanon, nog meer verzekeren, dan kan het gewenscht zijn, de bovengrens van den werkzamen schuinen afstand van het 2 c.m. kaliber van 1000 m. af door een paar batterijen van pl.m. 3.7 c.m. te doen overlappen.

Het schijnt echter niet absoluut noodzakelijk, op grond van de tot heden opgedane ervaringen om het 3.7 c.m. kanon voor deze overlapping te hulp te roepen, daar de aansluiting van het 2 c.m. luchtafweerkanon aan het kaliber van 7.5 c.m. of een nog wat grooter kaliber, mogelijk is.

Thans dient nog te worden nagegaan, hoe de zaken staan, wanneer als zwaar luchtafweerkanon niet het kaliber 7.5, doch het kaliber 8.8 gebezigd wordt. De werkingsfeer van het 8.8 c.m. kaliber reikt tot pl.m. 8000 m. De benedengrens van den werkzamen afstand ligt bij dit geschut op een doelhoogte van 5000 m. bij een horizontalen afstand van pl.m. 2000 m.

De werking van het enkele schot van de zware luchtafweerkanonnen is natuurlijk bij een groot kaliber (8.8) aanzienlijk grooter dan bij een kleiner kaliber (7.5), welk voordeel evenwel gedeeltelijk door de grootere vuursnelheid van het 7.5 kaliber wordt te niet gedaan.

Samenvattend mag het volgende gezegd worden:

De aanvalstactiek van moderne gevechtsvliegers dwingt er toe, zich in den afweer sterk te maken

tegen doelen met groote hoeksnelheden. Deze zijn met het meeste succes te bestrijden door het lichte luchtafweerkanon van het 2 c.m. kaliber.
Tegen doelen op groote hoogten en met dus naar verhouding kleinere hoeksnelheden is natuurlijk het zware luchtafweerkanon van het kaliber 8.8 c.m. of een nog wat grooter kaliber het meest werkzaam. Ten behoeve eener volkomen beheersching van het luchtruim zijn evenwel, bij gebruik van deze twee kalibers, dus van 2 c.m. en 8.8 c.m., lichte luchtafweerkanonnen van pl.m. 3.7 c.m. nooodig ter overbrugging van de bovengrens van de werking van het 2 c.m. kaliber en van de benedengrens van de werking van het 8.8 c.m. kaliber.
Komt dan evenwel in de plaats van het 8.8 c.m. luchtafweerkanon een kanon van 7.5 c.m. kaliber, hetwelk in de meeste gevallen in staat is vliegers op groote hoogte te bestrijden, dan is de overbrugging door een luchtafweerkanon van pl.m. 3.7 c.m. niet noodig. Men kan zich derhalve de aanschaffing van dit tusschenkaliber besparen, een factor, welke, met het oog op de groote uitgaven, verbonden aan de schepping van een krachtigen luchtafweer, voor vele staten van groot belang zal zijn.
(Ons Leger - Algemeen Handelsblad)

A. **NEDERLAND. — Colorado-kever. - Bestrijding. - Beroep op aller medewerking. —**
In verband met de in ons land genomen maatregelen ter bestrijding van den Colorado-kever kan het volgende worden medegedeeld:
Deze bestrijding moet in de eerste plaats geschieden door maatregelen, waardoor wordt voorkomen, dat het insect zich in ons land vestigt. Dit geschiedt door:
1. De bespuiting van alle aardappelvelden, in het als verdacht te beschouwen gebied, met loodarsenaat, waardoor daarin voorkomende kevers of larven worden vergiftigd.
2. Nauwkeurige contrôle op de plaatsen, waar het insect het vorige jaar is opgetreden, om de zekerheid te hebben, dat het daar volledig is uitgeroeid.
3. Zeer uitgebreide voorlichting inzake het uiterlijk van den kever en van de larven, opdat deze onmiddellijk worden opgemerkt, als zij ergens aanwezig blijken te zijn en opdat zij aldaar kunnen worden uitgeroeid. Daaraan wordt propaganda voor het nauwlettend toezien op alle aardappelvelden verbonden.
Wat de bespuiting der aardappelvelden betreft, daarover zijn in alle gewesten van het daarvoor in aanmerking komende deel van ons land op initiatief van de burgemeesters bijeenkomsten gehouden met de land- en tuinbouworganisaties, waarop door de ambtenaren van den plantenziektenkundigen dienst voorlichting is gegeven inzake de organisatie en de uitvoering dezer bespuitingen.
In zeer vele gemeenten zijn, in het bijzonder voor de bespuiting van de kleine perceelen, spuitorganisaties opgericht, welke dit werk voor de verbouwers zullen uitvoeren.
Van Rijkswege is voor deze organisaties een aantal sproeimachines beschikbaar gesteld.
In een deel van het gebied werd bespuiting ter bestrijding van de aardappelziekte reeds regelmatig toegepast en aan het combineeren van de Colorado-kever-bestrijding met die van de aardappelziekte, dat ook voor de andere deelen van ons land van groot nut kan zijn, zal ook verder de noodige aandacht worden gewijd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3578 A.)

B. **ITALIE. — Dino Grandi, de Italiaansche Ambassadeur te Londen, houdt een ophefmakende rede. - Fransche repliek. —**
Dino Grandi, de Italiaansche ambassadeur te Londen, heeft, in tegenwoordigheid van Italiaansche en Duitsche gasten, een lofrede gehouden op het „stalen verdrag" (Duitschland—Italië) en met bitterheid over de misdadige leugencampagne tegen Italië en Duitschland gesproken, speciaal Frankrijk hiermede bedoelend.
De Fransche bladen dienen Grandi van repliek op zijn rede. „De mooie woorden van Grandi zullen niets veranderen", schrijft o.a. de „Petit Journal". „Frankrijk en Engeland zijn ontwaakt en op hun hoede. Zij hebben niets te duchten. De Maginot-linie is steviger dan de Siegfried-linie, welker ingenieur door Hitler is afgedankt. De vloten van Engeland en Frankrijk waken aan de deuren der Middellandsche Zee. Financieel is Italië platzak. Duitschland leeft van hypotheken en belastingen, benevens de cadeautjes van Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije. De dictators moeten het hebben van hun bluf en prestige. Frankrijk, Engeland en de Vereenigde Staten te zamen hebben een oorlogsschat van 736 milliard francs aan goud, de as bezit ongeveer 10 milliard. De veiligheidsmarge wordt steeds breeder. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Dino Grandi 2228 C.)

4 JUNI 1939

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Spaansche burgeroorlog. - Het Duitsche Condor-legioen officieel te Hamburg verwelkomd. —**
De Duitsche legionnairs uit Spanje (het Condor-legioen) zijn te Hamburg op 31 Mei '39 aangekomen. Aan boord van het jacht „Hamburg" heeft maarschalk Goering de revue gepasseerd over de schepen, waarmede de Duitsche vrijwilligers zijn teruggekeerd. De kustbatterijen losten een eere-salvo.
Het Duitsche militaire weekblad „Die Wehrmacht" wijdt een speciaal nummer aan de activiteit van het Condor-legioen in Spanje. Dit is voor den eersten keer, dat van officieele zijde bijzonderheden worden gepubliceerd over dit legioen.
De generaal van de luchtmacht, Sperrle, deelt mede, dat 6500 vrijwilligers in begin November 1936 te Cadiz zijn aangekomen. Zij werden naar Sevilla gebracht, waar vliegtuigen en luchtdoel-artillerie waren heengezonden. Snel werd een gevechtstroep van drie escadrilles gevormd. Duitsche vliegtuigen brachten in enkele dagen 5000 Marokkanen en manschappen van het vreemdelingenlegioen uit Afrika naar Spanje over.
De kolonel van den generalen staf, von Funck, geeft bijzonderheden over het deelnemen van een pantsercorps en van een instructiecorps aan den oorlog. Dit instructiecorps stond onder leiding van een Duitschen kolonel. In September 1936 werd besloten, dat het Duitsche leger zou deelnemen aan den burgeroorlog in Spanje en onmiddellijk werd een pantsercorps naar Spanje gezonden. Op wensch van Franco zelf nam dit corps als zelfstandige Duitsche afdeeling aan den strijd deel.
Nader wordt nog gemeld, dat reeds in Juli 1936 vrijwilligers naar Spanje zijn vertrokken. Zij vormden reisgezelschappen onder den naam van „Reisgezelschap Union".
Ongeveer veertien dagen geleden is een wet vervallen verklaard, volgens welke iedere Duitscher, die het er op wagen zou, zich als vrijwilliger naar Spanje te begeven, met een gevangenisstraf van minstens drie jaar bedreigd werd. Zoolang deze wet bestond, heerschte er in het Derde Rijk de officieele overtuiging, dat er onder de troepen van Franco wel een paar duizend Italiaansche vrijwilligers met medeweten en goedkeuring van Mussolini meevochten, maar geen sterveling zou het gewaagd hebben te beweren, dat er ook Duitschers aan dezen binnenlandschen oorlog deelnamen. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - De Tijd - Die Wehrmacht)
(Vor. ber. Spaansche Burgeroorlog 3802 C.)

D. **GEESTELIJK LEVEN. — De Bellamy-landdag. —**
Op 29 Mei, 2den Pinksterdag, hield de Internationale Vereeniging „Bellamy" haar jaarlijkschen landdag op het landgoed „Zwaluwenberg" aan de Hollandsche Rading. Er waren 13.000 belangstellenden. De president der Internationale Vereeniging „Bellamy", mr. dr. P. IJssel de Schepper, ving zijn rede „Allen Een" aan met een verwijzing naar onze oud-vaderlandsche leuze „Eendracht maakt macht". Spr. zeide, dat de houding en de arbeid der Bellamyanen nimmer een houding van strijd mogen zijn.
Strijd heeft altijd strijd uitgelokt, haat altijd haat. Wij leven in een maatschappij van afbraak op elk gebied. Haat en strijd wederstaat men het beste met liefde.
Als wij doorgaan met onze wijze van werken, zullen wij bereiken wat wij willen, n.l. de maatschappij zooals de geniale mensch Bellamy die eens zag. De critiek moet ons daarbij slechts dienen om onszelf te

onderzoeken wat er van waar is. En al datgene wat er van de critiek juist is, moeten wij bij ons zelf verwijderen, indien die slecht is. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3352 C.)

A. **TURKIJE. — Rede van president Ismet Inönü. —**
„Wij zullen nooit het recht erkennen van groote coalities van mogenheden, om kleinere naties omver te werpen. Elk heeft het recht zijn eigen, onafhankelijk leven te leven. Daarom hebben wij de Balkan-Entente in het leven geroepen. Inziende, dat vandaag de slag kan neerkomen op onze naburen en morgen op ons zelve, nemen wij tijdig maatregelen om het hoofd te bieden aan de gevaren, die ons bedreigen."
Aldus begon de Turksche president, Ismet Inönü, zijn redevoering over de buitenlandsche politiek op het vijfde congres der republikeinsche volkspartij (30 Mei '39).
„De Engelsch-Turksche overeenkomst is niet uitgedacht in eenigerlei agressieven geest, doch heeft ten doel een bijdrage te vormen voor het behoud der humanitaire idealen. Turkije was bereid verplichtingen op zich te nemen jegens ieder land, dat den vrede diende.
Ik kan u openhartig verklaren, dat onze betrekkingen met Rusland thans warmer zijn dan zij ooit te voren geweest zijn en dat zij zijn gebaseerd op wederzijdsch vertrouwen."
Sprekende over de Fransch-Turksche onderhandelingen over een pact, gelijk aan het Engelsch-Turksche, zeide spr., dat een principieele overeenkomst bereikt is en dat na de oplossing van het Alexandrette-probleem geen mogendheid in staat zal zijn het accoord tusschen de beide naties te compromitteeren of te vernielen.
„De Turksche en Fransche naties bezitten de middelen om zich te verdedigen. Turkije is thans volledig ontwaakt. Het is niet tevreden met slechts eigen veiligheid te verzekeren, doch bereid en gereed om bij te dragen tot den wereldvrede. Wanneer een nieuwe slachtpartij wordt uitgelokt, zal Turkije onbevreesd zijn plicht doen.
Geen macht zal de Fransch-Turksche toenadering kunnen belemmeren, zoo groot is naar onze meening de belangengemeenschap van de beide volken."
Ten aanzien van den internationalen toestand verklaarde Inönü, dat de huidige dreigende toestand niet veel langer kan duren. Of wel de eene groep onbewuste massa's zal tegen de andere in het veld geworpen worden, of het gezonde verstand zal overheerschen om een werkelijken vrede te vestigen in overeenstemming met de behoeften der menschheid. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Ismet Inönü 3744 B.)

B. **ITALIE. — Spaansche burgeroorlog. - Italiaansche troepen vertrekken. - Rede van Queipo de Llano. —**
In zijn rede tot de Italiaansche legioensoldaten bij hun terugkeer naar Italië, heeft generaal Queipo de Llano op 1 Juni o.a. gezegd: Verscheidene malen in de geschiedenis hebben onze beide volken elkander ontmoet. In dezen oorlog hebben zij elkander opnieuw ontmoet en in de toekomst zullen zij elkander ontmoeten, vereenigd in den strijd voor de beschaving der wereld. Altijd zullen wij jegens Italië getrouw zijn en bereid zijn tot samenwerking, teneinde, wanneer het noodig is, ons aan de zijde van Italië te scharen, liever dan aan de zijde van hen, die niets ander gedaan hebben dan ons vervolgen, ons vernietigen en ons met scheldwoorden overladen.
De minister van Binnenlandsche Zaken, Suner, zeide in zijn toespraak: Indien, evenals in 1936, de beer van het Kremlin of andere barbaren onrust willen verwekken aan de kusten van de Middellandsche Zee, of indien wij in een anderen uithoek van de wereld hooren roepen „Moskou", zullen wij eenstemmig uitroepen „Rome". Vervolgens omhelsde Suner generaal Gambara, waarmede hij het afscheid wilde vertolken jegens alle Italianen. Hij beëindigde zijn rede temidden van het geloei van scheepssirenes, klokkengelui en toejuichingen, roepende „Leve Italië, leve Spanje, leve de Duce, leve Franco", en terwijl de muziek het Italiaansche en Spaansche volkslied speelde, vertrok het eerste schip langzaam van de kade. De Italiaansche strijders verlieten Spanje en thans bevindt zich geen enkele groote buitenlandsche troepeneenheid meer op het schiereiland. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3793 B.; Duitsche troepen 3818 C.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-Agressiepact met Denemarken geteekend. - Duur op 10 jaar gesteld. —**
De tekst van het op 31 Mei geteekende niet-aanvalsverdrag tusschen Duitschland en Denemarken luidt als volgt:

„De Duitsche rijkskanselier en Z.M. de Koning van Denemarken en IJsland, vastbesloten den vrede tusschen Duitschland en Denemarken onder alle omstandigheden te handhaven, zijn overeengekomen dit besluit door een verdrag te bekrachtigen en hebben tot gevolmachtigden benoemd: de Duitsche rijkskanselier den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop; Z.M. de Koning van Denemarken en IJsland den buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Berlijn, Herluf Zahle, die, na uitwisseling hunner in goeden vorm bevonden volmachten, het volgende zijn overeengekomen:
Artikel I. Het Duitsche Rijk en het koninkrijk Denemarken zullen in geen geval overgaan tot oorlog of een anderen vorm van geweld tegen elkander. Indien het van deze zijde van een derde mogendheid mocht komen tot een daad van dezen aard tegen een der verdragsluitende partijen, zal de andere partij een dergelijke daad op geen enkele wijze ondersteunen.
Artikel II. Dit verdrag zal geratificeerd worden, de ratificatiedocumenten zullen zoo spoedig mogelijk te Berlijn uitgewisseld worden. Het verdrag treedt in werking met de uitwisseling der documenten en geldt voor een tijdperk van 10 jaar. Indien het niet uiterlijk een jaar voor afloop van dezen termijn door een der partijen wordt opgezegd, wordt de geldigheidsduur met tien jaar verlengd. Hetzelfde geldt voor volgende perioden."
Bij de onderteekening van het verdrag is geconstateerd, dat de partijen het over het volgende eens zijn: van een ondersteuning door de niet bij het conflict betrokken partij in den zin van artikel I is geen sprake, wanneer de houding van deze partij in overeenstemming is met de algemeene regelen der neutraliteit. Het kan daarom niet als een ontoelaatbare ondersteuning beschouwd worden, wanneer tusschen de niet bij het conflict betrokken partij en de derde mogendheid het normale goederen- en transitoverkeer wordt voortgezet. (Deutsches Nachr. Büro)
(Vorig bericht 3799 E.)

D. **NEDERLAND. — Landdag Zionistenbond. —**
Honderden leden van den Nederlandschen Zionistenbond, gekomen uit alle deelen des lands waren op 4 Juni op Frankendaal bijeen.
Op dezen landdag hebben o.a. de heeren J. van Blitz en mr. Herzberg het woord gevoerd en protest aangeteekend tegen de door Engeland ten opzichte van Palestina gevoerde politiek.
Sportdemonstraties en zang wisselden de spreekbeurten af. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Zionisme 3584 A.)**

E. **EIRE (IERLAND). — Wet tegen het Iersche republikeinsche leger. —**
De senaat van Eire heeft op 31 Mei met 28 tegen 9 stemmen de wet tegen aantasting van het staatsgezag aangenomen, welke beoogt een einde te maken aan de activiteit van het Iersche republikeinsche leger, te zamen met de hoogverraadswet, welke thans in werking is getreden. (Times)
(Vorig bericht 2348 E.)

F. **FRANKRIJK. — Rede van Daladier. - „Fransche eenheid". —**
In een rede, gehouden op 4 Juni voor het bestuur der radicaal-socialistische partij, begon Daladier met te wijzen op de veranderingen, die zich onder de tegenwoordige regeering in Frankrijk hebben voltrokken, o.a. de toeneming der productie, de verbetering van de positie der valuta en de vergrooting van de eenheid des lands. Hij verklaarde, dat de regeering een „politiek van nationaal belang" voert, welke niet bij klassen steun zoekt, doch bij alle levende krachten der natie. Naar aanleiding van de kritiek op de maatregelen, die de regeering genomen heeft om het hoofd te bieden aan het van buiten komende gevaar, zeide Daladier: Bestaat het buitenlandsche gevaar soms in de verbeelding? Zijn drie millioen buitenlandsche soldaten, die aan de overzijde onzer grenzen gemobiliseerd zijn, plotseling geesten geworden? Niemand zou redelijkerwijze kunnen volhouden, dat het gevaar niet bestaat.
(L'Intransigeant) **(Vor. ber. Daladier 3787 D.)**

G. **NEDERLAND. — Nationaal Socialistische Beweging. - Landdag te Lunteren. —**
Op 29 Mei heeft de N.S.B. op den Goudsberg te Lunteren haar jaarlijksche hagespraak gehouden, waarbij eenige tienduizenden nationaal-socialisten aanwezig waren.
Voor de middagpauze sprak allereerst de heer Roskam over „de stem van het land."
De volgende spreker was de heer Ten Hoorn, die sprak over den strijd van het nationaal-socialisme in de groote stad.
De heer Van Geelkerken sprak over „een ontwakend volk."

Na de groote pauze werd het woord gevoerd door ir. A. A. Mussert. In den aanvang van zijn rede wees spr. er op, hoe de andere partijen zich beijveren om het programma der N.S.B., punt voor punt over te nemen en het als product van eigen vinding den volke voor te houden.
Spr. schetste uitvoerig den geest van het Nederlandsche nationaal-socialisme, daarbij beginselen en praktijk der oude partijen met die der N.S.B. vergelijkend.
Ir. Mussert behandelde vervolgens de gebeurtenissen in Europa en elders. De democratische groote mogendheden, Engeland en Frankrijk, hebben zich eng verbonden met Moskou, waarmede zij gemeene zaak maken tegen de nieuwe orde in Europa.
Ook in Nederland, aldus spr., teekenen de beide werelden zich steeds scherper af. In ons land komt de hechte aaneensluiting van de Joodsche geldmacht, het marxisme en het politiek-katholicisme, volgens Spaansch model, meer en meer tot uiting. Colijn heeft den weg daarvoor geëffend, doch het zal waarschijnlijk niet lang meer duren of hij zal van de staatspartij zijn congé krijgen. De twee strijdende machten in Nederland hebben elkander onderkend, zij staan lijnrecht tegenover elkaar.
Bij de laatste verkiezingen bleek de N.S.B. onwankelbaar vast te staan. Spr. wekte allen op den strijd vastberaden voort te zetten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3299 C.; N.S.B. 3643 E.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's betoog voor de oudstrijders te Kassel. —**
Hitler is per vliegtuig te Kassel aangekomen, waar hij op een bijeenkomst van oudstrijders het woord heeft gevoerd. Hij zeide o.a.:
Na betoogd te hebben, dat Duitschland in 1914 geen enkel belang had bij het ontketenen van een oorlog, zeide Hitler: „Het vredesverdrag van Versailles heeft laten zien, wat de werkelijke oogmerken waren van de toenmalige Britsche en Fransche omsingelingspolitici, namelijk het rooven van de Duitsche koloniën, vernietiging van den Duitschen handel, van de Duitsche handelsvloot en daarmede van de Duitsche bestaans- en levensvoorwaarden, en vernietiging van iedere Duitsche politieke machtspositie. Het waren derhalve destijds dezelfde doeleinden als die welke de Britsche en Fransche omsingelingspolitici ook thans nastreven."
Zoo de Britsche omsingelingspolitiek al dezelfde gebleven is als vóór den oorlog, dan is daarentegen de Duitsche afweerpolitiek grondig veranderd. Ik heb er zorg voor gedragen dat alles, wat ook maar eenigszins met de staatsleiding te maken heeft, slechts voor honderd procent man en soldaat kan zijn. Mocht ik echter bemerken, dat de houding van eenigerlei persoonlijkheid zulk een toets niet kan doorstaan, dan zal deze, wie het ook is, onmiddellijk van zijn post verwijderd worden.
Wij dragen den plicht de afweerkracht der natie tot het uiterste te sterken. Ik verwacht, dat deze politiek van versterking der Duitsche afweerkracht in het bijzonder door de oude soldaten gesteund zal worden. (Deutsches Nachr.büro) **(Vor. ber. Hitler 3776 C.)**

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Afscheidscollege Prof. Dr. H. Th. Obbink - „De achtergrond van den Bijbel".**
Onder groote belangstelling heeft op 25 Mei prof. dr. H. Th. Obbink met een openbaar college in het groot-auditorium van het universiteitsgebouw afscheid genomen als hoogleeraar in de theologie aan de rijksuniversiteit te Utrecht.
Spreker begon met te zeggen, dat zijn sympathie op het breede veld der godsdienstgeschiedenis steeds was uitgegaan naar den achtergrond van den Bijbel, die duidelijk de sporen draagt van de oude cultuurwereld, waaruit hij is ontstaan. De Bijbel is een Oostersch boek, in Semietische wereld ontstaan temidden van de oude voor-aziatische cultuur. Hij staat derhalve in taal, uitdrukkingswijze en denkvormen zeer ver van ons, westerlingen af. Om de bedoeling van de Bijbelschrijvers, speciaal die van het Oude Testament, te verstaan, moeten wij dikwijls transponeeren. Wij stellen bij schrijvers en dichters prijs op eigen visie en eigen dictie: de oosterling daarentegen bemint het cliché en de monotonie. Dat hangt samen met de grootere macht van het milieu over den enkeling bij de oude volken. De mensch is er in de eerste plaats gemeenschapswezen, dat door het milieu wordt beheerscht. Vandaar ook de anonimiteit van bijna de geheele literatuur bij de oude semietische volken. Ook de Oud-testamentische geschriften zijn, afgezien van de profetische literatuur, doorgaans anoniem. Dan ook dit: de oostersche verhalen, ook die, welke zich als historisch voordoen, zijn niet historisch in onzen zin: ze zijn meer schilderij dan foto, ze groepeeren de gegevens volgens bepaalde gezichtspunten, vaak zelfs met opoffering der historische juistheid. Ze dragen alleen een concreet en emotioneel karakter.
Dat concrete en emotioneele komt evenzeer uit in taal en terminologie. Het woord voor „toorn" beteekent letterlijk: blazen met den neus. Een woord voor „zegenen" heet eigenlijk: een tentpin geven. „Smeeken" heet: iemands aangezicht streelen. Maar het verschil in woordgebruik gaat veel verder. B.v. het woord wonder heeft in onze taal allereerst de beteekenis: dat wat de natuurwetten doorbreekt of te boven gaat. De oosterling kent geen natuurwetten in onzen zin. „Wonder" is voor hem dat alles waarover men zich verwondert (verwonder-t): de sterrenhemel, de walvisschen enz.
Een ander sprekend voorbeeld is het getal 7, dat bij ons niets anders is dan het cijfer tusschen 6 en 8. Het Assyrisch woord voor zeven is „sibittu", hebreeuwsch „sjèba", termen waarvan de woordstam beteekent: compleet zijn, volkomen zijn als substantief: volheid, geheelheid. De kosmos heeft 7 sferen, de onderwereld 7 poorten, de wereldkaart heeft 7 landen enz.
In het Oude Testament datzelfde: de wereld is geschapen in 7 dagen, de groote Egyptische hongersnood duurt 7 jaren, volkomen vergeven is 7 maal vergeven enz. Voor den Oosterling is het getal 7 wat voor ons is het causaal verband. Wat in het kader van het getal 7 is gezet, verstaat en gelooft hij.
De oosterling denkt synthetisch-deductief: ons denken is analytisch inductief. De oosterling kent den kosmos en de daarin wonende krachten en leidt daaruit de enkeldingen af krachtens de wet der kosmische correspondentie. Hij heeft de zekerheid door te dringen tot het wezen der dingen, terwijl voor ons het wezen der dingen ondoorgrondelijk blijft ondanks alle analyse.
In dat boven aangeduide verschil in denken tusschen oosten en westen ligt de reden voor het voortdurend misverstand van den Bijbel en van alle oud-semietische literatuur. Wij leggen in de oostersche woorden westersche waarden, die door den schrijver niet bedoeld zijn.
Heel wat theologische discussies zouden niet of niet zoo gehouden zijn als men de oude woorden niet had misverstaan. Dat geldt met name de discussies over christologische termen. Alleen wanneer we de boven geschetste verhoudingen zuiver zien, ontstaat de voorwaarde voor het verstaan van het kosmisch rhythme van het oude Oosten. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Prof. dr. H. Th. Obbink 1385 A.)

5 JUNI 1939

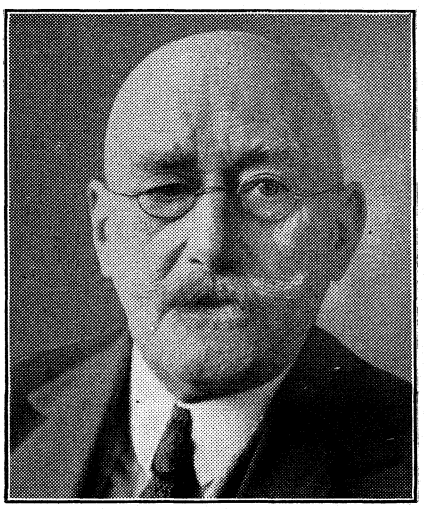
C. **POLEN. — Persstrijd met Duitschland. - Incidenten. - Generaal Prchala naar Warschau gevlucht. —**
De strijd tusschen Duitsche en Poolsche persorganen, die met veel ophef gewag maken van incidenten te Danzig, in den Corridor en in de gebieden, waar Duitsche of Poolsche minderheden wonen, duurt nog steeds voort. De Poolsche bladen verwijten de Duitsche propaganda, dat zij nu den indruk tracht te vestigen, dat het verkeer tusschen Duitschland en Oost-Pruisen via den Corridor niet meer veilig zou zijn. Het is wel opmerkelijk, zoo betoogt men, dat de Corridor eerst nu, na twintig jaar, niet meer veilig schijnt.
Zoowel Poolsche als Duitsche persorganen komen maar steeds aandragen met berichten over incidenten welke in de wederzijdsche minderhedengebieden zouden plaats hebben. Zoo wordt de zaak warm en de stemming onrustig gehouden. De verhouding tusschen Berlijn en Warschau zal thans nog wel meer gespannen worden nu de vroegere minister van Oorlog en Binnenlandsche Zaken in het ministerie-Wolosjin van de Karpathen-Oekraine (en tevens vertegenwoordiger der regeering van Praag te Chust), generaal Leo Prchala, te Warschau is aangekomen en daar verklaard heeft voornemens te zijn te gaan werken aan de bevrijding van Tsjecho-Slowakije. Hij wil de in Polen vertoevende Tsjechen en Slowaken in één organisatie vereenigen, welke als basis zal dienen voor de bevrijding. Generaal Prchala staat in contact met landslieden in de Vereenigde Staten en andere landen. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Polen—Duitschland 3786 G.)

D. **BALKAN-ENTENTE. — Huidige toestand. —**
De onderhandelingen betreffende het „Vredesfront" hebben de laatste maanden op den Balkan een verscherping der wederzijdsche tegenstellingen ten gevolge gehad. De as Rome—Berlijn heeft er een krach-

tig offensief ontketend, dat in de eerste plaats gericht was op Joego-Slavië. Verdeeld Joego-Slavië, want de onderhandelingen tusschen Slaven en Kroaten zijn eenigen tijd geleden afgebroken. Het land heeft zich formeel nog niet aangesloten bij het Anti-Komintern-Pact.
Roemenië heeft van Engeland en Frankrijk garanties gevraagd en gekregen. De regeering speelt echter dubbel spel en houdt nog steeds een hand naar Berlijn uitgestoken, waarover in de Fransche pers de laatste weken nog al wat te doen is geweest.
Slechts in Turkije is Duitschland op een open „neen" gestooten. Von Papen's zending is mislukt. Ismet Inönü, Kemal Ataturk's opvolger, heeft oude rekeningen met Engeland en Frankrijk vereffend waardoor Turkije een belangrijke schakel in den antitotalitairen keten vormt.
Bulgarije is het grootste vraagstuk. Door middel van Bulgarije, dat streken van Roemenië, Joego-Slavië en Griekenland opeischt, pogen Rome en Berlijn den Balkan te beheerschen. Deze pogingen maken iets meer kans op succes, nu de verkiezingen in Hongarije tot een verzwakking der democratische krachten hebben geleid. De reactionnaire regeeringspartij heeft aanzienlijk gewonnen, maar ook de fascistische groenhemden van Szalaszi (Hongarije).

(De Groene Amsterdammer)
(Vor. ber. Balkan-Entente 3673 E.)

A. **FRANK VAN DER GOES OVERLEDEN. —**
Op 5 Juni omstreeks vijf uur in den morgen is in zijn woning aan de Lingenskamp te Laren (N. H.) op 80-jarigen leeftijd overleden de bekende litterator en schrijver Frank van der Goes.



Frank van der Goes.

Nog geen vier maanden geleden, in Februari '39 is hij bij zijn tachtigsten verjaardag door een grooten kring van vrienden gehuldigd, en bij deze gelegenheid is ook in persorganen van alle gezindten de beteekenis van Van der Goes als mensch en voor de cultuurhistorie van Nederland uitvoerig geschetst.
Frank van der Goes, afstammeling van een adellijke Zeeuwsche familie, werd op 13 Febr. 1859 geboren te Amsterdam, waar hij de vijfjarige H.B.S. bezocht en reeds in die jaren als leerling van den bekenden dr. W. Doorenbos in contact kwam met de groep jonge letterkundigen, die in 1885 de kern zouden vormen van de nieuwe litteraire beweging rondom het tijdschrift „De Nieuwe Gids", waarvan hij de eenige overlevende oprichter was en van welks eerste redactie hij deel uitmaakte. De jeugdige dichter Jacques Perk was klasgenoot en boezemvriend uit die dagen.
De belangstelling van Van der Goes was evenwel, zooals ook uit zijn medewerking aan „De Nieuwe Gids" bleek, niet uitsluitend litterair, doch algemeen cultuur-historisch en politiek, terwijl hij werkzaam was in het assurantiebedrijf te Amsterdam, werkte hij o.a. als tooneelcriticus mede aan „De Amsterdammer" van de Koo, en toonde hij actieve belangstelling voor de opkomende socialistische arbeidersbeweging, die toenmaals geheel onder invloed en leiding stond van Domela Nieuwenhuis, onder wiens invloed de beweging steeds meer in anarchistische richting werd gedreven. Van der Goes was een der eersten in ons land, die belangstelling toonde voor het Marxisme als wetenschap en het van beteekenis achtte, de anarchistische invloeden te bestrijden door te trachten, aan de actie der arbeidersklasse een theoretischen grondslag, gebaseerd op het Marxisme, te geven. Dit leidde tot een fellen strijd tegen Domela Nieuwenhuis en de zijnen en ten slotte tot een splitsing, die tot gevolg had, dat in 1897 de Soc. Dem. Arbeiderspartij werd opgericht, als welker geestelijke vader Van der Goes veelal wordt beschouwd.
Tegelijkertijd bleef hij ook actief op litterair en artistiek gebied. Gedurende een aantal jaren was hij leeraar in de voordrachtkunst aan de Amsterdamsche Tooneelschool en aan het Amsterdamsche Conservatorium, terwijl hij van 1899 tot 1912 privaat docent was aan de Amsterdamsche Universiteit. Hij werkte verder mee aan „De Kroniek" van P. L. Tak, aan het tijdschrift „De Twintigste Eeuw" en aan het socialistische maandschrift „De Nieuwe Tijd", waarvan hij, samen met Henriëtte Roland Holst en Herman Gorter redacteur was.
In de S.D.A.P. bleef hij altijd een principieel marxistisch standpunt innemen, en na de afscheiding van de tribunegroep in 1909 werd hij mede-redacteur van „Het Weekblad", het minderheidsorgaan in de partij. Van 1912 tot 1925 was hij chef-buitenland van „Het Volk", waarin hij dagelijks zijn buitenlandsche politieke overzichten schreef. Toen hij in Hilversum woonde, was hij van 1909 tot 1914 lid van den Hilversumschen gemeenteraad, de eenige openbare politieke functie, welke hij ooit wilde aanvaarden.
Toen in 1932 te Haarlem de linker vleugel der S.D.A.P. de partij verliet, bevond hij zich eveneens aan de zijde der oppositie en werd hij mede-oprichter der inmiddels weer opgeheven Onafhankelijk Socialistische Partij.
Van zijn vele publicaties kunnen o.a. genoemd worden zijn vertaling van drie deelen van Marx' „Kapital", zijn litteraire herinneringen uit den „Nieuwe Gids"-tijd en een zeer groot aantal opstellen en essays van litterairen, economischen, politieken en cultuur-historischen aard, waaruit ter gelegenheid van zijn tachtigsten verjaardag een bundel is verzameld, die bij de Wereldbibliotheek te Amsterdam is uitgegeven.

(Telex-A. N. P. - Het Volk - N. R. Crt. - De Tijd)
(Vor. ber. Frank van der Goes 3669 B.)

6 JUNI 1939

B. **AMSTERDAM. — Nieuwe Hoogleeraren. - Dr. J. M. Romein buiten de voordracht om benoemd. —**
De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 31 Mei '39 benoemd: tot gewoon hoogleeraar in het Handelsrecht, het faillissementsrecht en het internationaal privaatrecht prof. mr. M. H. Bregstein te Rotterdam; tot buitengewone hoogleeraren prof. B. van der Wielen, die tot dusver gewoon hoogleeraar geweest is, en mej. dr. C. G. van Arkel, ieder voor onderdeelen van de pharmacie; voorts dr. J. M. Romein tot buitengewoon hoogleeraar in de Vaderlandsche geschiedenis, dezen buiten de voordracht om; hij kreeg 21 stemmen, tegen dr. P. J. van Winter 19. Ten slotte is tot lector in de Economische Geologie en Mineralogie benoemd dr. J. Westerveld. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Onderwijs 3326 E.)

C. **NEDERLAND. — Handel met België en Luxemburg. - Minimumprijzen voor tuinbouwproducten. —**
Op 25 Mei '39 werd op het ministerie van Buitenlandsche Zaken en Buitenlandschen Handel te Brussel een nieuwe contingenteeringsovereenkomst tusschen Nederland en de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie geparafeerd.
De nieuwe overeenkomst, die in de plaats komt van de op 5 Mei '39 getroffen tijdelijke regeling, regelt de handelsbetrekkingen tusschen de beide landen gedurende de periode van 1 Mei 1939—30 April 1940.
De nieuwe overeenkomst is in hoofdzaak gelijk aan de per 1 Mei '39 beëindigde overeenkomst van 13 Aug. 1938.
Wat betreft den uitvoer naar België van Nederlandsche groenten en fruit, werden bepalingen overeengekomen, waardoor ernstige prijsstoringen op de Belgische markt zullen worden voorkomen. Daartoe zijn in de overeenkomst minimumprijzen vastgesteld, beneden welke de in België gecontingenteerde tuinbouw-producten door de exporteurs op de veilingen in Nederland niet mogen worden gekocht.

(Het Laatste Nieuws)
(Vorig bericht 3543 A.)

A. Jaarverslag 1938-'39. - Netto-winst ƒ 2.551.833 (v. j. ƒ 2.576.087). - Dividend: ƒ 30.— (onv.) per aandeel.
Op 6 Juni '39 werd te Amsterdam de algemeene vergadering van aandeelhouders gehouden van de Nederlandsche Bank N.V.
In deze vergadering heeft de president, mr. L. J. A. Trip, verslag uitgebracht over het boekjaar 1938-1939, waaraan wij het volgende ontleenen:
Het verslag over het op 31 Maart 1939 geëindigde boekjaar, begint met de opmerking, dat het afgeloopen jaar beheerscht werd door de internationale politieke verhoudingen.
Volgens een desbetreffende raming moeten de verschillende regeeringen te zamen maandelijks bijkans ƒ 2 milliard uit leeningen verkrijgen om in haar begrootingstekorten te voorzien.
Naast de onbegrensde bewapening dient de steeds verder voortschrijdende afsluiting der individueele landen vermeld te worden.
Dat mijn verwachtingen voor de toekomst — zoo merkt de president op — ook afgescheiden van den internationalen politieken toestand, niet gunstig kunnen zijn, zal geen verwondering wekken.

Internationale monetaire ontwikkeling. — Van een stabiliteit der wisselkoersen is nog geen sprake en de monetaire overeenkomst, die tusschen de Vereenigde Staten van Amerika, Engeland, Frankrijk, België, Nederland en Zwitserland werd aangegaan, verschaft geen zekerheid op monetair gebied.
De toevloeiïng van goud naar Amerika hield niet slechts aan, doch nam sterk toe. De monetaire goudvoorraad van dit land, die eind 1937 12.760 millioen dollar beliep, was eind 1938 gestegen tot 14.512 millioen dollar. Deze vermeerdering overtrof de totale wereldgoudproductie van het jaar 1938 met niet minder dan 466 millioen dollar. Zij heeft zich in het loopende jaar verder voortgezet. In het eerste kwartaal bedroeg zij 746 millioen dollar.
Dit feit illustreert de onevenwichtigheden, welke de wereldstructuur vertoont.

De Nederl. Bank

De goudproductie. — De goudproductie steeg in 1938 tot 1.142.925 K.G. en overtrof daarmede het overeenkomstige cijfer voor 1937 met ruim 5½%, tegenover een stijging van 5% van 1936 op 37. Een nieuw maximum werd dus in het laatst verloopen jaar bereikt. De waarde der productie beliep, in dollars der nieuwe pariteit, 1.286.250.000 dollar.
De onevenwichtige verdeeling van het monetaire goud blijkt o.m. uit het feit, dat meer dan 80 procent van den totalen geschatten wereldvoorraad zich in handen bevindt van de Vereenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Nederland, Zwitserland en België.

Toestand in Nederland. — Belangrijke verschillen tusschen den gang van zaken in het eigen land en dien in de wereld, voorzoover deze niet door geheel bijzondere omstandigheden wordt beheerscht — zoo gaat het verslag verder — vallen niet te constateeren. Volgens de cijfers en gegevens, die ter beschikking staan, kan niet gezegd worden, dat Nederland zich gedurende het afgeloopen jaar in ongunstigen zin van andere, voor vergelijking in aanmerking komende, landen onderscheidde. De terugslag, dien 1938 bracht, deed zich uit den aard der zaak ook hier te lande gevoelen.
Over het geheele jaar gerekend, daalde de waarde van den invoer met ƒ 135.3 millioen of 8.73%, terwijl de overeenkomstige vermindering van den uitvoer ƒ 108.9 millioen of 9.49% bedroeg.
Ook voor Nederland geldt hetgeen in het algemeen is opgemerkt omtrent de talrijke kunstmatige, veelal tegenstrijdige maatregelen, die een juiste kenschetsing van den werkelijken toestand zeer sterk bemoeilijken en de onevenwichtigheden in de economische structuur veeleer doen toenemen dan opheffen.
Het is geenszins de bedoeling te betoogen, dat Nederland onder de omstandigheden, zooals die zich in de wereld hebben ontwikkeld, de oude vrijheid had kunnen handhaven en zich van Overheidsbemoeiing met het bedrijfsleven had kunnen onthouden. Afweer van buitenlandsche agressie en handhaving van de bronnen van het Nederlandsche volksbestaan moeten als onafwijsbare eischen worden aangemerkt. Doch even onafwijsbaar is het de noodzakelijkheid in het oog te houden niet slechts elke verhooging van de in Nederland geldende productiekosten en kosten van het levensonderhoud te vermijden, doch in stede daarvan een verlaging van het peil dier kosten te bevorderen. In dit opzicht kan de toekomst niet met gerustheid worden tegemoet gezien.
De vragen of het onder de huidige omstandigheden verantwoord is te achten kostbare sociale voorzieningen te treffen en of, naast de kosten dier voorzieningen, het Nederlandsche bedrijfsleven mag worden bezwaard met nieuwe belastingen, die fiscaal en economisch tot bedenkelijke gevolgen zullen leiden, verdienen nader te worden overwogen. Ik aarzel niet — aldus zegt de president in het verslag — die vragen ontkennend te beantwoorden.
Dat onder de huidige omstandigheden een zekere mate van interen op kapitaal en reserves ook in Nederland niet kan worden voorkomen, moge juist zijn, zulks neemt niet weg, dat het juiste inzicht in den werkelijken toestand onvoldoende is doorgedrongen, zoodat de zooeven bedoelde intering grooteren omvang aanneemt dan de zorg voor de toekomst van land en volk gedoogt. Zooals die toekomst zich laat aanzien, zal ook het Nederlandsche volk zijn huidigen levensstandaard niet kunnen handhaven. Tenzij het bereid is reeds thans de onvermijdelijke offers te brengen en zich niet vast te klampen aan het behoud van zijn nominale inkomsten, doch samen te werken tot een verlaging van publieke uitgaven, productiekosten en kosten van levensonderhoud, zullen de offers in grooteren omvang door de feiten worden opgelegd.

De Nederlandsche Bank. — In de taak en de werkzaamheden van de Nederlandsche Bank kwamen in het algeloopen jaar geen belangrijke veranderingen. Bij het einde van het boekjaar 1937—1938 beliep de goudvoorraad van de Nederlandsche Bank ƒ 1.466.2 millioen. Na een aanvankelijke stijging tot ƒ 1.481.2 millioen bleef dit peil van begin Juni 1938 af met kleine schommelingen gehandhaafd tot begin December 1938, toen een daling intrad tot ƒ 1.461.2 millioen. Deze daling werd in de tweede helft van Februari 1939 hervat en vond sedert dien verderen voortgang, zoodat bij het einde van het boekjaar de voorraad was teruggeloopen tot ƒ 1.322.5 millioen, op den datum van dit verslag (15 Mei) beliep de voorraad ƒ 1.209.5 millioen. Zooals uit deze cijfers en uit andere gegevens kan worden afgeleid, heeft de kapitaalbeweging zich van Nederland afgewend. De politieke factoren, waarop in het vorenstaande bij herhaling werd gewezen, hebben geleid tot het wegtrekken van vreemd geld, dat in ons land een toevlucht had gezocht.
De depreciatie van den gulden beliep op 31 Maart 1938 18.68 procent tegen 22.02 procent op 31 Maart 1939. Hiermede werden de cijfers van begin October 1936 weer bereikt.
In het afgeloopen boekjaar was het gemiddeld opereerend kapitaal berekend op grond van de dagelijksche cijfers ƒ 322.014.558 en van het opereerend kapitaal, zonder de rechtstreeksche credietverleening aan het rijk (direct bij de Nederlandsche Bank geplaatst schatkistpapier, voorschotten aan 's rijks schatkist en beleening ten behoeve van Nederlandsch Indië): ƒ 258.1 millioen.
De bank beschikte aan het einde van het boekjaar over een metaalvoorraad van ƒ 1.322.471.084 goud, ƒ 23.815.210 zilver, is totaal ƒ 1.346.286.294. De totale metaalvoorraad beliep gemiddeld ƒ 1.488.3 millioen,

hetgeen aanmerkelijk hooger was dan in het voorafgaande boekjaar, toen deze voorraad gemiddeld *f* 1.298.5 millioen groot was.
Het totaal van bankbiljetten, bankassignaties en creditsaldi in rekening-courant, te zamen uitmakende de opeischbare schuld der bank, beliep in het afgeloopen boekjaar gemiddeld *f* 1.824.723.760. De dekking van de opeischbare schuld door metaal bedroeg gemiddeld 81.60 procent.
Vermindert men den metaalvoorraad met een bedrag gelijkstaande met 40 pct. van de opeischbare schuld, zijnde de verplichte metaaldekking, dan resteert het beschikbaar metaalsaldo. Gemiddeld beliep dit *f* 758.439.193.
Het gemiddeld bedrag der bankbiljetten in omloop was *f* 970.588.904.
Het gemiddelde der creditsaldi in rekening-courant bedroeg: saldi van het rijk: *f* 143.021.328, saldi van anderen: *f* 710.987.902, is totaal *f* 854.009.230.
Het aantal deelhebbers in het kapitaal der bank beliep op 31 Maart 1939 in totaal 4.098.
De netto-winst van de bank vertoont, vergeleken met het vorige boekjaar, een daling van *f* 2.576.087 tot *f* 2.551.833.
Winstsaldo ter beschikking van de algemeene vergadering *f* 681.829.84, uitkeering per aandeel *f* 30 (onv.) (Jaarverslag v. d. Nederlandsche Bank)
(Vor. ber. Nederl. Bank 3297 A.)

7 JUNI 1939

A. **NOORWEGEN. — In- en uitvoer 1938 - Handel met Nederland. —**
De handel van Noorwegen met het buitenland vertoont in 1938 een achteruitgang tegenover 1937. Toch kan men, in aanmerking genomen den omkeer, die in de lente en den zomer van 1938 in de wereldconjunctuur plaats greep, zeggen, dat de Noorsche buitenlandsche handel zich in 1938 goed gehouden heeft. De daling in den in- en uitvoer is zoo goed als niet veroorzaakt door de dalende prijsbeweging.
De onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de waarde van den buitenlandschen handel gedurende de laatste 4 jaren (in millioenen kronen):

	Invoer	Uitvoer	Invoersaldo
1935	825,1	605,1	220,0
1936	927,0	685,2	241,8
1937	1.292,7	823,3	469,4
1938	1.192,6	786,5	406,1

Bovenstaande tabel vertoont voor den buitenlandschen handel van jaar tot jaar een groot deficit op de handelsbalans. Dit deficit is er echter niet op de betalingsbalans met het buitenland; het wordt door andere inkomsten gecompenseerd en wel in de eerste plaats door de inkomsten van de scheepvaart en bovendien door de inkomsten van het reizigersverkeer en de walvischvangst.
De daling in den invoer van productieartikelen en grondstoffen is de oorzaak van de vermindering van den import; de import van verbruiksartikelen was in 1938 iets grooter dan in 1937.
Handel met Nederland. — De volgende tabel geeft een beeld van den handel van Noorwegen met Nederland in de laatste drie jaren (in duizenden kronen):

	Noorsche uitvoer naar Nederland		Noorsche invoer uit Nederland	
	Verkoops-land	Verbruiks-land	Invoer-land	Productie-land
1936 . .	19.068	17.429	34.444	23.991
1937 . .	30.210	27.863	41.888	32.627
1938 . .	22.074	20.523	54.962	38.733

In deze tabel is geen rekening gehouden met de walvischolie, die de Noorsche schepen direct in Nederland geïmporteerd hebben. Opmerking verdient voorts, dat andere posten van de betalingsbalans, t.w. inkomsten uit scheepvaart en vreemdelingenverkeer, sterk in het voordeel van Noorwegen zijn.
Het blijkt dus, dat Noorwegen in de laatste drie jaren zijn inkoopen in Nederland sterk vergroot heeft. Wat de uitvoer van Noorwegen naar Nederland betreft, deze is in 1938 belangrijk gedaald in vergelijking met het voorafgaande jaar. De zeer groote stijging van den uitvoer in 1937 is echter voor een groot deel veroorzaakt door den verkoop van schepen. (Economische Voorlichting)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2914 C.; Handel met Nederland 2645 A.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Invoerregeling van steenkolen. —**
Bij de Tweede Kamer is dezer dagen ingediend een wetsontwerp tot bekrachtiging van het Koninklijk Besluit van 25 Maart 1939 tot regeling van den invoer van steenkolen.
Aan de memorie van toelichting wordt ontleend:
De beperking van den invoer van steenkolen werd bij Koninklijk Besluit van 25 Maart 1939 met ingang van 1 April 1939 voor het tijdvak van een jaar verlengd.
Ingevolge artikel 3 der Crisis-invoerwet 1937 is dus thans indiening van een wetsvoorstel ten aanzien van het bovengenoemde besluit bepaald noodzakelijk.
Het is in de eerste plaats om handelspolitieke redenen, dat deze invoerbeperking wederom voor een jaar werd verlengd. De minister van Economische Zaken wijst in dit verband op het zeer groote belang van den steenkolenimport in het handelsverkeer met Duitschland en Groot-Brittannië. Dit belang heeft hem aanleiding gegeven te bevorderen, dat der regeering de noodige middelen ter beschikking blijven om op den invoer van steenkolen, briketten en cokes invloed uit te oefenen.
Om administratieve redenen werd het percentage verlaagd tot 30. De minister wijst er hierbij op, dat de voornaamste contingenten bij handelsovereenkomst zijn vastgesteld, zoodat de invoermogelijkheid uit deze landen niet afhangt van het contingenteeringspercentage.
Ten einde een aanpassing te verkrijgen aan de inmiddels gewijzigde verhoudingen zijn meer recente jaren aangewezen als basis voor de verdeeling der consenten. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Steenkolen 3122 B.)

C. **GUATEMALA. — Nat.-Socialistische Partij buiten de wet gesteld. —**
De regeering heeft op 29 Mei een decreet uitgevaardigd, waarbij organisaties, die steun, subsidies of bevelen uit het buitenland ontvangen „buiten de wet" worden gesteld. Het decreet bepaalt, dat deze organisaties onmiddellijk moeten worden ontbonden.
Dit besluit treft automatisch de nationaal socialistische partij; het „Casa de Alemania" zal worden gesloten en twee dagbladen, die in de Duitsche taal verschijnen, moeten thans worden opgeheven.
Ten slotte zal de Duitsche school in Guatemala het onderwijs van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing van haar program moeten schrappen.
(Agence Belga)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Uniformverbod voor Oostenrijksche Katholieke geestelijken. —**
Alle katholieke geestelijken en zusters in Oostenrijk hebben aanzegging gekregen van kardinaal Innitzer, zich op straat in gewone kleeding te vertoonen. Katholieke instellingen hebben oproepen geplaatst den geestelijken burgerkleeding te verschaffen, waaraan op bevredigende wijze is beantwoord.
Tevens is voorgeschreven, dat ordegeestelijken voortaan moeten nalaten hun haar op de voor hun orde kenmerkende wijze te laten knippen. (D. N. B.)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3688 E.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Inenting voor kinderen - Regeling. —**
De regeering heeft op 1 Juni een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ingediend, dat beoogt de vaccinatiekwestie tot een oplossing te brengen.
De voorgestelde regeling komt hierop neer, dat van overheidswege drang op de ouders wordt uitgeoefend om hun kinderen in het eerste levensjaar te doen inenten tegen pokken. Zij worden verplicht, voordat het kind één jaar wordt, bij den burgemeester hunner woonplaats in te leveren hetzij een doktersbriefje, waaruit blijkt dat het kind is ingeënt, hetzij een door hen zelf geteekende verklaring, waarin zij de reden, waarom de vaccinatie werd achterwege gelaten, mededeelen.

Ouders, die hun kind in het eerste jaar hebben laten vaccineeren, hebben geen andere formaliteit te vervullen dan het inleveren van het doktersbewijs.
De andere categorie kan door den burgemeester worden opgeroepen, voor hem of een ambtenaar alsmede een door den burgemeester aan te wijzen geneeskundige te verschijnen. Is de inenting nagelaten om principieele redenen, dan is de burgemeester zelfs tot oproeping verplicht; zijn alleen redenen van medischen aard in het geding, dan is de oproeping facultatief. Oproeping is daarentegen wel weer verplicht ten aanzien van degenen, die noch een doktersbriefje, noch een verklaring hebben ingeleverd.
Overtreding, hetzij van den verklaringsplicht, hetzij van den verschijningsplicht, kan worden gestraft met hechtenis van ten hoogste zes dagen of geldboete van ten hoogste honderd gulden.
De bedoeling van de verschijning voor den burgemeester is o.m. de ouders te wijzen op de geneeskundige beteekenis van de inenting en op de gevaren, welke aan niet-vaccineeren en aan vaccineeren verbonden zijn. De ouders blijven echter ook dan volkomen vrij in hun beslissing.
Ten slotte is bepaald, dat de ouders in de maand, waarin hun kind den leeftijd van vier maanden bereikt, van de gemeentesecretarie een bericht zullen ontvangen, om hen aan hun verplichting te herinneren. (Telegraaf) **(Vor. ber. Vaccinatie 3136 B.)**

A. ENGELAND. — Departement van Bevoorrading.
In het Britsche Lagerhuis heeft op 25 Mei de onlangs benoemde minister zonder portefeuille, Burgin, een wetsontwerp ingediend, waarbij een ministerie van Bevoorrading aan de Britsche departementen wordt toegevoegd.
Op grond van het ingediende wetsontwerp krijgt de minister van Bevoorrading dezelfde volmachten, als waarover het ministerie van Munitie ten tijde van den wereldoorlog beschikte. Zeer belangrijk zijn evenwel de volmachten van tijdelijken aard, die, zooals het wetsontwerp zegt, „in reserve" worden gehouden. Deze volmachten bevatten:

1e. het doen voorgaan van regeeringsorders;

2e. het opeischen van de productie, indien ondanks het geven van den voorrang het gestelde doel niet wordt bereikt.

3e. de mogelijkheid tot het opeischen van de beschikbare opslagruimte, die ter beschikking van den minister komt, en

4e. de mogelijkheid tot het instellen van een onderzoek in de boeken van hen die contracten met de regeering hebben loopen, en tot het vaststellen van de prijzen in geval van moeilijkheden tusschen producenten en handelaars aan de eene zijde en de regeeringsdepartementen aan de andere zijde.

Bij de volmachten wordt niet voorzien in eenigen vorm van arbeidsdienstplicht. Wel zal de min. van Bevoorrading in geval van obstructie de zaak van den betrokkene kunnen overnemen en verder beheeren. (Times)

B. SPANJE. — 250.000 man gedemobiliseerd. —
Franco heeft order gegeven tot de demobilisatie van 50.000 man, behoorende tot de lichting 1931. In totaal zijn sedert het einde van den burgeroorlog 250.000 soldaten gedemobiliseerd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3819 B.)

C. NED. OOST-INDIE. — De nieuwe Volksraad. - De benoemingen. —
Met ingang van 15 Juni zijn benoemd tot leden van den Volksraad de heeren mr. C. C. van Helsdingen, I. J. Kasimo, dr. H. Kolkman, Toeangkoe Mahmoed Daong Abdullah Mapoedji, mr. dr. Todoeng Gelar Soetan Goenoeng Moclia, mevrouw Razoux Schultz, B. Roep, mr. A. C. Sandkuyl, Tjokordo Gde Rake Soekawati, R. A. A. A. Soeria Nata Atmadja, Raden Soerohadikoesoemo, A. F. Vas Dias, jhr. mr. C. H. F. de Villeneuve, Raden Poerbohadidjoj Wiwoho.
Al deze benoemde leden hadden ook reeds in den vorigen Volksraad zitting.
Verder zijn benoemd R. M. Hamongsepostro te Soerakarta, P. J. Kloppenburg te Semarang, O. M. Nalaprana te Pontianak, W. R. van Nauta Lemke te Bandeng, Sajjid Oosman bin Ali Aldjoeffry te Batavia, mr. Phoa Liang Gie te Batavia, J. H. Smit te Soerabaja, en R. A. A. Soedibiokoesoemo te Sitoebondo.
Deze leden zijn voor de eerste maal genoemd.
Het benoemingsbesluit, dat gewoonlijk 22 namen bevat, vermeldt thans 23 namen, daar voor het kiesdistrict Zuid-Celebes niet door middel van verkiezing, maar door benoeming moest worden voorzien.

De nieuwe Volksraad. — Teneinde een volledige samenstelling van den Volksraad te geven, vermelden wij hier de namen van de destijds gekozen leden:
de heeren Abdul Rasjid, Van Ardenne, Blaauw, De Boer, Hoedojo, Harmani, Iskandar di Nata, Janssen, H. H. Kan, Hermon Kartowisastro, Kerstens, Lapian, Leunissen, Loa Sek Hie, Mansvelt, Mochtar bin Prabo Manggoonogara, Mogot, Mussert, Prawoto Soemodilogo. De Raad, Rehatta, Soangkoepon, Soeriakartalegawa, Soeroso, Soetardjo, Tadjoedin Noot, Thamrin, Tirtokoesoemo, Van Velsen, Verboom, Wirjopranoto, Wermuth, White, Jamin, Yo Heng Kan, Zwart, Van Zuylen.
Uit de benoemingen blijkt, dat de heeren Alatas, Van Baalen, Han Tiauw Tjong, Hildebrand, Koesoemo Oetoyo, Van Lonkhuyzen, Noto Soetarso, Sol en Soarodiprodjo dus niet in den Volksraad terugkeeren. (Aneta) **(Vor. ber. Volksraad 3770 B.)**

8 JUNI 1939

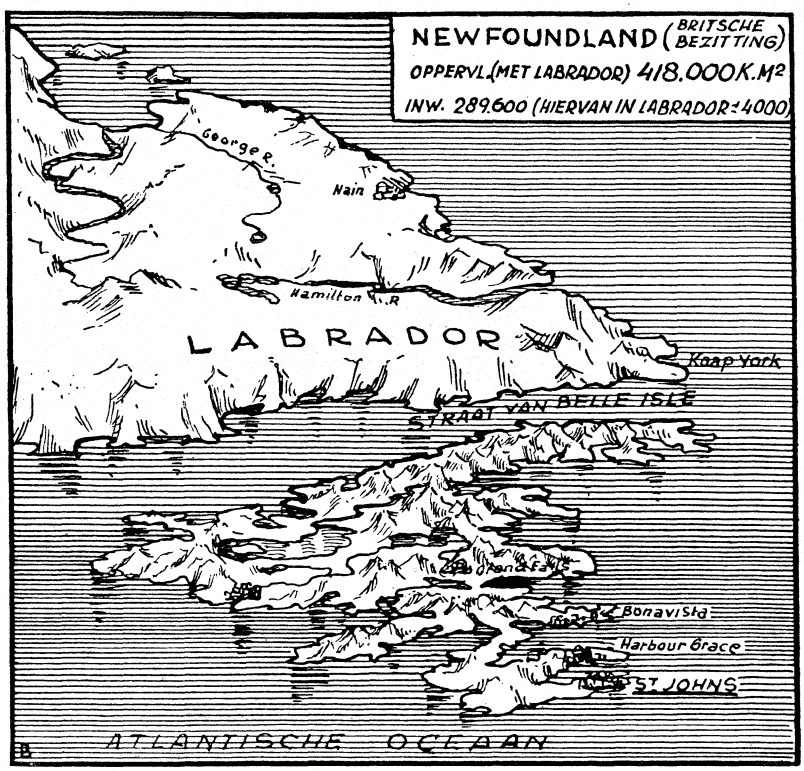
D. SUIKER. — Suikerquota verhoogd met 239.000 ton.
De Internationale Suikerraad heeft besloten, dat ter dekking van het bestaande tekort aan suiker een hoeveelheid van 239.000 ton aan extra-quota, geldig voor het loopende restrictiejaar, zal worden toegekend. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3353 C.)**

E. IR. H. N. PRINS OVERLEDEN. —
Kort voor de voltooiïng van een zijner schoonste scheppingen, is in den nacht van 30 Mei op 51 jarigen leeftijd overleden ir. H. N. Prins, chef van de afdeeling Scheepsbouw der Stoomvaartmaatschappij „Nederland" en als zoodanig bouwer van het motormailschip „Oranje". Hij behoorde tot de grootste Nederlandsche scheepsbouwers van deze eeuw; het was geen toeval, dat hij op verzoek van de Holland-Amerika-Lijn eenige jaren geleden de leiding op zich nam bij het ontwerpen van het algemeen plan van de „Nieuw Amsterdam". Een even kundige als bescheiden figuur was deze man, die aldus zoowel het grootste schip van de Amsterdamsche als dat van de Rotterdamsche koopvaardijvloot — en daarmee van de Nederlandsche — ontworpen heeft.
(Alg. Handelsblad)

F. JOSEPH ROTH OVERLEDEN. —
In den ouderdom van 44 jaren is op 27 Mei in een Parijsch ziekenhuis de Oostenrijksche schrijver Joseph Roth overleden.
Met Joseph Roth is een schrijver van buitengewone begaafdheid heengegaan, die ook hier te lande, waar hij langen tijd gewoond heeft, groote bekendheid verwierf. Zijn leven is zeer avontuurlijk geweest.
Te Parijs schreef hij zijn meeste romans: „Hôtel Savoy", „Rebellion" en het werk waar hij naam mee gemaakt heeft, n.l. „Radetzkymarsch" met de onvergetelijke beschrijving van het begin van den oorlog aan de Oostgrens en de aangrijpende episode van de audiëntie bij keizer Franz Joseph. „Die Kapuzinergruft", dat eenigen tijd geleden verscheen, is in zekeren zin een voortzetting van dezen roman. Ook zijn boek „Hiob" laat een diepen blik werpen in het lijden der menschheid. Bij een Hollandschen uitgever komt dezer dagen „Die Legende vom heiligen Trinker" uit, dat hij in de laatste weken van zijn leven aan een grooten kring van Parijsche vrienden voorlas. Ter perse is verder nog een boek over Clémenceau en voorts nog een roman in de sfeer van de „Radetzkymarsch".
Hij is slechts kort ziek geweest, een longontsteking maakte een einde aan een leven, dat nog zooveel voor de toekomst verwachten deed, maar het vele, dat hij in zijn geschriften gegeven heeft, verzoent eenigermate met het op nog jeugdigen leeftijd sterven van een man, die, door het verlies van vrouw en vaderland, sinds lange jaren een diep ongelukkig leven heeft geleid.
Behalve de werken die wij noemden, verschenen o.a. nog de volgende romans: „Die 100 Tage", „Beichte eines Mörders", „Tarabas", en „Das falsche Gewicht". (Telegraaf)

A. NEWFOUNDLAND. — Land en Volk. - In- en Uitvoer. —

Land en Volk. — Newfoundland — de oudste Britsche bezitting in Noord-Amerika — is een eiland aan de Noord-Oostkust van Amerika en is van het aan haar onderhoorige Labrador gescheiden door de Straat van Belle Isle.



Met Labrador beslaat Newfoundland een oppervlakte van bijna 418.000 km². De kusten zijn hoog en rotsachtig met diepe fjorden, welke ver het land binnendringen. Aan den Noord- en Zuidkant zijn twee groote schiereilanden. Het binnenland is over het algemeen hoogland. Van de vele rivieren is de Exploits-Rivier de belangrijkste.

Het klimaat is aanmerkelijk koeler dan op denzelfden breedtegraad in Europa. De nevels, welke er vaak optreden, zijn, zooals bekend, vooral voor de luchtvaart een groote hindernis.

Blijkens de officieele telling bedroeg het aantal inwoners op 1 Augustus 1935 289.516; in Labrador wonen slechts ruim 4000 menschen.

De hoofdstad, tevens handelscentrum, is St. John's. Verder kunnen de volgende plaatsen worden genoemd: Corner Brook, Grand Falls, Bonavista, Carbonear, Twillingate en Harbour Grace; met uitzondering van St. John's hebben deze plaatsen alle minder dan 7000 inwoners.

Aan het hoofd van de regeering staat een Gouverneur, die door den Britschen Koning wordt benoemd. Hij wordt geassisteerd door een Uitvoerenden Raad van maximaal 12 leden, een Wetgevenden Raad bestaande uit ten hoogste 24 leden, en een „House of Assembly" bestaande uit 27 leden.

Buitenlandsche handel. — De ontwikkeling van den buitenlandschen handel gedurende de van 1 Juli—30 Juni loopende fiscale jaren 1935-'36 en 1936-'37 blijkt uit de volgende cijfers (in duizenden Newfoundland dollars):

	1936-'37	1935-'36
Invoer	23.925	20.691
Uitvoer	28.058	28.448
Uitvoersaldo . . .	4.133	7.757

De belangrijkste invoerartikelen waren tarwemeel, kleeding, steenkolen, machines, gezouten en ander vleesch, ijzer en staal, katoenen manufacturen en chemicaliën. De uitvoer had voor een zeer belangrijk deel betrekking op papier en verder op gedroogde kabeljauw, ijzererts, zink, lood, versche zalm, levertraan, kreeften, haring, zeehondenhuiden en pelterijen.

De drie voornaamste leveranciers zijn: Canada (37 % van den totalen invoer), Vereenigde Staten (31 %) en Groot-Brittannië (24 %). De vier voornaamste afnemers zijn Groot-Brittannië (39 % van den totalen export), Vereenigde Staten (22½ %), Canada (ruim 9 %) en België (eveneens ruim 9 %). De invoer uit Nederland beliep, volgens de Newfoundlandsche statistiek, circa $ 275.000, de uitvoer naar Nederland $ 240.000 (v. j. $ 319.000). Daar de Nederlandsche statistiek den handel met Newfoundland niet afzonderlijk vermeldt, kunnen geen Nederlandsche cijfers worden gegeven.

(Economische Voorlichting)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Non-Agressiepacten met Letland en Estland. —

In de Wilhelmstrasse is op 7 Juni '39 een pact van non-agressie tusschen Duitschland en Letland onderteekend door den minister van Buitenlandsche Zaken van Letland, Munters en von Ribbentrop, in tegenwoordigheid van den gezant van Letland te Berlijn, Kreevins.

Kort daarna werd een non-agressie-pact tusschen Duitschland en Estland geteekend door den minister van Buitenlandsche Zaken van Estland, Selters en von Ribbentrop, in tegenwoordigheid van den gezant van Estland te Berlijn, Tofer.

Staatssecretaris von Weizsäcker was bij beide onderteekeningen tegenwoordig.

Tekst van de pacten. — De non-agressiepacten, die tusschen Duitschland en onderscheidenlijk Letland en Estland, werden gesloten, zijn van gelijken inhoud.

In de inleiding wordt verklaard, dat de Duitsche Rijkskanselier en de president van de republiek Letland (resp. Estland), vastbesloten, den vrede tusschen hun landen onder alle omstandigheden te handhaven, overeen zijn gekomen, dit besluit door een staatsverdrag te bekrachtigen.

De artikelen van dit verdrag luiden als volgt:

Artikel 1: Het Duitsche Rijk en de republiek Letland (resp. Estland) zullen in geen enkel geval tot oorlog of een andere gewelddaad tegen elkaar overgaan.

In geval het van de zijde van een derde mogendheid tot een actie van den in alinea 1 bedoelden aard tegen een der verdragsluitende partijen mocht komen, zal de andere partij een dergelijke actie op geenerlei wijze steunen.

Artikel 2: Dit verdrag zal geratificeerd worden en de ratificatiedocumenten zullen zoo spoedig mogelijk te Berlijn uitgewisseld worden.

Het verdrag treedt met de uitwisseling der ratificatie-documenten in werking en is van dat oogenblik af voor den tijd van tien jaren geldig. In geval het verdrag niet uiterlijk een jaar voor afloop van dezen termijn door een der partijen wordt opgezegd, wordt de geldigheidsduur met nog 10 jaar verlengd. Hetzelfde geldt voor de volgende perioden.

Het verdrag blijft echter niet langer van kracht dan het heden onderteekende, overeenkomstige verdrag tusschen Duitschland en Estland. Mocht het verdrag op grond hiervan voor het in alinea 2 aangeduide tijdstip buiten werking treden, dan zullen de Duitsche en de Letlandsche (resp. Estlandsche) regeeringen op wensch van een der twee partijen onmiddellijk over de vernieuwing van het verdrag in onderhandeling treden.

Teekeningsprotocol. Bij de onderteekening op 7 Juni '39 van het Duitsch-Letlandsche (resp. Estlandsche) verdrag is de overeenstemming van beide partijen over het volgende vastgesteld: Een ondersteuning door de niet aan het conflict deelnemende,

bij het verdrag aangesloten partij in den zin van artikel 1, alinea 2, van het verdrag, is niet aanwezig, als de houding van deze partij met de algemeene regelen der neutraliteit strookt. Het wordt daarom niet als ontoelaatbare steun beschouwd, als tusschen de niet aan het conflict deelnemende, verdragsluitende partij en de derde mogendheid het normale goederenverkeer en het transitoverkeer van goederen worden voortgezet. (D. N. B.)

(Vor. ber. Estland en Letland 3780 E.)

A. HONGARIJE. — Definitieve uitslag van de verkiezingen van 30 Mei. - Samenstelling van het parlement. —

De definitieve uitslag van de parlementsverkiezingen luidt op 8 Juni '39 als volgt:

In totaal werden gekozen 260 afgevaardigden, waarvan 186 van de regeeringspartij, twee Christelijken, verbonden met de regeeringspartij, 14 kleine landbouwers, 5 vrijburgerlijken, 5 sociaal-democraten, 2 onafhankelijken, 30 pijlkruisen, 2 nat.-soc. landbouwers, 3 vertegenwoordigers van het nationale front, 3 afgevaardigden van het Christelijk nationaal-socialistische front, 2 rassisten en een vertegenwoordiger van de partij Wil des Volks. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3810 D.)

B. ALBANIE. — Ex-Koning Zogoe te Versailles. - Zijn protest bij den Volkenbond geïgnoreerd. —

Ex-Koning Zogoe van Albanië en zijn familie zijn naar Versailles vertrokken, na geruimen tijd in Turkije verblijf te hebben gehouden.

Zijn protest bij den Volkenbond op het 105de congres, nopens de Italiaansche overweldiging van Albanië, werd niet in behandeling genomen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Koning Zogoe 3735 G.)

C. ENGELAND. — Nadere verklaring van premier Chamberlain in zake het accoord met Sovjet-Rusland.

In een verklaring over de onderhandelingen met de Sovjet-Unie, die minister-president Chamberlain in het Lagerhuis op 7 Juni heeft afgelegd, deelde de premier mede, dat een vertegenwoordiger van het Foreign Office naar Moskou zal gaan.

In het vervolg van zijn verklaring zeide Chamberlain, dat bij de laatste gedachtenwisselingen met de Sovjet-regeering gebleken was, dat er algeheele overeenstemming heerscht ten aanzien van de voornaamste doeleinden, die moeten worden nagestreefd.

De Britsche regeering, aldus Chamberlain, heeft naar ik meen, de Sovjet-regeering tevreden kunnen stellen; de Britsche regeering is bereid, een accoord te sluiten op den grondslag van volledige wederkeerigheid.

Het is niet de bedoeling dat de militaire steun, die de drie mogendheden zich bereid zullen verklaren te verleenen, beperkt wordt tot gevallen van een daadwerkelijken aanval op het eigen grondgebied. Voor andere gevallen hoopt de premier, dat het thans mogelijk zal zijn een formule voor te stellen, die voor de drie regeeringen aanvaardbaar is. Het was echter onmogelijk, staten, die dit niet wenschten, een garantie op te dringen.

Later wordt medegedeeld, dat William Strang, het hoofd van de afdeeling Midden-Europa van het Foreign Office, naar Moskou zal gaan. Hij vertrekt nog vóór 10 Juni. (Times)

(V. b. Chamberlain 3790 A.; Sovjet-Rusland 3815 C.)

D. SOVJET-RUSLAND. — Inhoud van de laatste voorstellen aan Parijs en Londen. - Finland's neutraliteit. —

Het regeeringsorgaan „Prawda" publiceerde op 7 Juni '39 de jongste Russische voorstellen aan Engeland en Frankrijk, welke het blad de „minimum-voorwaarden voor de organisatie van een verdedigings-front in Europa" noemt.

De voorstellen zijn op 31 Mei '39 onmiddellijk na de rede van Molotof aan den Britschen en den Franschen ambassadeur te Moskou overhandigd.

Volgens de „Prawda" eischt de Russische regeering thans:

1) Het sluiten van een doeltreffend pact van wederzijdschen bijstand tegen iedere agressie, tusschen Engeland, Frankrijk en Rusland.

2) Eén regeling, waarbij Rusland op zich neemt bijstand te verleenen aan de vijf reeds door Londen en Parijs gegarandeerde landen, t.w. België, Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije.

3) Bijstand door Engeland, Frankrijk en Rusland aan de Baltische landen, Letland, Estland en Finland, ingeval de neutraliteit van laatstgenoemde naties door een aanvaller of aanvallers mocht worden geschonden.

4) Het sluiten van een concrete overeenkomst, waarin de methoden, de vormen en den omvang van den te verleenen bijstand zullen worden omschreven.

In den Rijksdag heeft de Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Erkko, op 6 Juni het volgende verklaard over den wensch van Rusland, dat er een gemeenschappelijke Britsch-Fransch-Russische garantie zou worden gegeven ook aan die landen, die er niet om vroegen. Ik moet van deze gelegenheid gebruik te maken u mede te deelen, dat zulk een garantie niet kan worden aanvaard.

Zij is niet in overeenstemming met Finlands onafhankelijkheid en souvereinen status. Finland moet iederen staat, die op grond van zulk een ongevraagde garantie voornemens zou zijn zoogenaamden steun te verleenen, wanneer hij wellicht meent dat de „gegarandeerde" staat hulp noodig heeft, als een aanvaller behandelen.

De minister voegde er aan toe, dat Finland zijn neutraliteit tot het einde zou verdedigen. (Prawda)

(Vorig bericht 3826 C.)

9 JUNI 1939

E. BELGIE. — Verklaring van Minister-president Pierlot. - Geen militair verbond met Nederland. —

Bij de behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Kamer, heeft de Belgische minister-president Pierlot op 8 Juni '39 een rede gehouden, waarin hij de buitenlandsche politiek van België, die niet een neutraliteitspolitiek, doch een politiek van onafhankelijkheid is, uiteenzette.

De minister besprak vervolgens de betrekkingen met Nederland. Hij ging hierbij uit van de vrees, die de openbare meening sedert eenigen tijd koestert voor een mogelijken inval in Nederland.

Indachtig aan de overeenkomst tusschen de gevaren en belangen, zeide spr., zouden sommige onzer medeburgers gaarne zien, dat wij een militair verbond met onze Noorderburen sloten, in dier voege, dat, indien een der beide landen wordt aangevallen, het andere te hulp moet komen. Ook zou men willen, dat de regeering verklaarde, dat zij in een dergelijk geval doortocht zou verleenen aan buitenlandsche troepen, die dezen doortocht zouden verlangen om Nederland te hulp te komen.

Deze voorstellen worden niet alleen ingegeven door de zorg voor het belang van België. De geestelijke vaders ervan worden ook geleid door de groote sympathie tusschen de beide volken, welke geschapen zijn om elkaar te begrijpen en die door een groote gemeenschap van aspiraties, zoowel als door de vriendschap, die hun dynastieën verbindt, steeds meer tot samenwerking neigen.

Samenwerking tot vrede. — Ik ken de kracht dezer gevoelens. De regeering deelt ze. Hun levendigheid is eenige dagen geleden op indrukwekkende wijze gebleken bij het bezoek van H.M. de Koningin der Nederlanden. Wij wenschen, dat in de zoo gunstige omstandigheden, welke aldus geschapen zijn, steeds naar een gelegenheid tot meerdere toenadering tusschen Nederland en België gezocht wordt en dat de beide zusternaties steeds meer bijdragen tot de werken van den vrede, zoowel op economisch als op cultureel gebied en bij de verdediging van de juridische en moreele beginselen, aan welke zij ten zeerste verknocht zijn.

Minister Patijn's verklaringen. — Wat een militair verbond aangaat, antwoord ik in de eerste plaats, dat er, om het te sluiten, twee partijen noodig zijn en bij deze gelegenheid herinner ik aan de verklaringen, die de heer Patijn in Februari '39 heeft afgelegd.

Voorzichtige politiek. — De houding van de regeering van Nederland is verstandig en zij wordt ingegeven door dezelfde zorgen, als die, welke ons bezighouden.

Laten wij ons ook hier ervan weerhouden, vooruit te loopen op de toekomst en, wellicht onnoodig, de kansen om in een conflict te worden betrokken, te vergrooten.

Geen doortocht. — Wat betreft den doortocht van hulplegers door België, laten wij ons ervoor wachten, onze wenschen voor werkelijkheden te houden, en ons door willekeurige veronderstellingen te laten meesleepen op een weg, waarvan wij slechts gevaren kunnen verwachten, zonder eenig nuttig tegenwicht, noch voor ons, noch voor onze buren. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Pierlot 3767 B.)

F. ALBANIE. — De Albaneesche grondwet aan den Koning overhandigd. - De havenstad Santi Quaranta wordt Porto Edda. —

De Koning-Keizer van Italië heeft op 3 Juni in speciale audiëntie een Albaneesche delegatie ontvangen, ter plechtige overhandiging van de grondwet, welke de vorst aan het Albaneesche volk heeft verstrekt.

De Albaneesche minister-president Verlaci verklaarde, dat Albanië altijd getrouw zal zijn aan den Koning-Keizer en niet zal vergeten, wat het fascistische Italië gedaan heeft voor zijn welzijn en vooruitgang.
De grondwet vermeldt o.a., dat de Albaneesche vlag rood is, met in het midden de zwarte adelaar en het fascistisch embleem, dat het Albaneesch de officieele taal is, dat alle godsdiensten geëerbiedigd worden, dat de Albaneesche staat geregeerd wordt door een monarchale constitutioneele regeering, dat de troon erfelijk is volgens de Salische wet in de dynastie van Victor Emmanuel III, Koning van Italië en Albanië, Keizer van Ethiopië.
Krachtens een besluit van den Albaneeschen ministerraad zal de havenstad Santi Quaranta voortaan als Porto Edda den naam van Mussolini's dochter dragen. (Stefani) **(V. b. Ital. Bezetting 3787 B.)**

A. **JOEGO-SLAVIE. — Het bezoek van Prins Paul aan Berlijn. - Communiqué. —**
Prins Paul van Joego-Slavië, die een langdurig bezoek aan Hitler heeft gebracht, is op 5 Juni '39 met prinses Olga naar Dresden vertrokken, waar zij bezienswaardigheden bezochten. Hitler zelf heeft prins Paul en prinses Olga op het station uitgeleide gedaan.
Omtrent het bezoek van prins-regent Paul van Joego-Slavië is te Berlijn een communiqué uitgegeven van den volgenden inhoud:
De Führer heeft heden nogmaals een ontmoeting gehad met Z.K.H. prins-regent Paul van Joego-Slavië in de nieuwe rijkskanselarij. Bij de gedachtenwisseling, die verscheidene uren duurde, waren de Zuid-Slavische en de Duitsche ministers van Buitenlandsche Zaken aanwezig.
Het bezoek van prins-regent Paul van Joego-Slavië en zijn gevolg aan Berlijn heeft gelegenheid gegeven tot een veelomvattende politieke gedachtenwisseling tusschen de Joego-Slavische gasten en de toonaangevende Duitsche instanties.
De besprekingen, die in den vriendschappelijksten geest werden gevoerd, hebben zich uitgestrekt tot alle de beide landen rakende problemen. Beide partijen zien in de vertrouwensvolle vriendschap en nauwe samenwerking, die Joego-Slavië met Duitschland en Italië verbindt, een essentieel element voor de kalmeering van Europa en voor een politiek, die een werkelijk opbouwend werk ten doel heeft. Beide regeeringen zijn vastbesloten hare betrekkingen op deze duidelijke en hechte basis in politiek, economisch en cultureel opzicht verder te verdiepen.
Zij zijn in volledige overeenstemming met de Italiaansche regeering er van overtuigd, dat zij met deze duidelijke politiek de taak dienen, die er in bestaat de tegenwoordig op Europa drukkende politieke spanningen uit den weg te ruimen en een de levensrechten der volkeren waarborgende vreedzame ontwikkeling veilig te stellen.
De economische besprekingen te Keulen tusschen vertegenwoordigers der beide landen duren voort.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Prins Paul 3798 D.)**

B. **LUCHTVAART. — K.L.M. - De Oslo-lijn geopend.**
Op 1 Juni '39 waren op het Schiphol-terras de Noorsche vlaggen geheschen ter eere van de opening van de nieuwe luchtlijn Amsterdam—Oslo, die dezen zomer door de K.L.M., in samenwerking met de Noorsche Luchtvaart Maatschappij D.N.L., dagelijks zal worden gevlogen.
Het eerste toestel, de „D.C. II Haan", vertrok, onder commando van Smirnoff, naar de Noorsche hoofdstad. (De Maasbode) **(Vor. ber. K. L. M. 3669 F.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Wereldtentoonstelling te New York. - Benesj opent het Tsjecho-Slowaaksch paviljoen. —**
Benesj, de gewezen president van Tsjecho-Slowakije, heeft op 31 Mei het Tsjecho-Slowaaksche paviljoen op de wereldtentoonstelling geopend en bij deze gelegenheid het woord gevoerd.
„Wij gelooven", zoo zeide hij o.m., „dat de vrijheid in Europa voor alle naties en staten wellicht eerder dan algemeen verwacht wordt, hersteld zal worden. Dictatoriale leiders kunnen tijdelijk een land regeeren, doch zij kunnen niet den geest dooden van een volk, dat in twintig jaar door vrijheid en democratie tot stand gebracht heeft, wat vele andere naties pas na veel langeren tijd tot stand vermochten te brengen."
Na Benesj sprak de burgemeester van New York, La Guardia. Hij bracht hulde aan den oud-president en aan het Tsjecho-Slowaaksche volk, „dat heden bestaat evenals enkele weken en verscheiden eeuwen geleden".
Vervolgens verklaarde de Tsjecho-Slowaaksche gezant, Hurban, dat „er reeds aanwijzingen zijn, dat het geweten der wereld ontwaakt. Het Tsjecho-Slowaaksche volk is voor het oogenblik beroofd van zijn vrijheid, overwonnen en terneergeslagen is het niet." (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Wereldtentoonstelling 3787 A.; La Guardia 3732 F.; Benesj 3732 F.)

D. **NEDERLAND. — Scheepvaart. - De overneming van de Red Star Line door de Holland—Amerika-Lijn.**
De directie van de Holland—Amerika-Lijn deelt mede, dat zij de Red Star Line heeft overgenomen.
De Holland—Amerika-Lijn heeft zoowel de beide passagiers- en vrachtschepen Pennland en Westernland als de goodwill der Red Star Line verworven.
De bestaande dienst zal worden voortgezet als de Red Star Line-service der H. A. L.
Van 3 Juni af zal elken Zaterdag, zoowel van Antwerpen als van New York, een afvaart plaats vinden.
De schepen der Bernsteinlijn vallen buiten deze transactie.
Met het oog op de verdere financiering van den bouw der kort geleden bestelde twee schepen voor den Pacificdienst en van de bovenvermelde transactie in zake de Red Star Line, hebben commissarissen en directie der Holland—Amerika-Lijn besloten tot onderhandsche plaatsing à pari van een bedrag van ƒ 4.500.000 aandeelen, gerechtigd tot dividend over het loopende boekjaar. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Scheepvaart 3072 B.)

E. **ZWEDEN. — Ontwapening ter zee en neutraliteit der Alands-eilanden. - Beide wetsontwerpen ingetrokken. —**
De Zweedsche regeering heeft op 3 Juni '39 het wetsontwerp tot ratificatie van het verdrag van 21 December '38 tusschen Engeland, Zweden, Denemarken, Finland en Noorwegen tot beperking van de bewapening ter zee en het uitwisselen van inlichtingen over het bouwen van oorlogsbodems, ingetrokken. Deze maatregel is genomen, omdat sedert het indienen van het wetsontwerp bij het parlement het systeem der vlootverdragen is gewijzigd.
Ook heeft de regeering het ontwerp in zake de neutraliteit van de Alands-eilanden, dat begin Mei is ingediend, ingetrokken. Deze maatregel is genomen omdat gebleken is, dat de rijksdag niet voor het einde van de gewone zitting de behandeling van dit onderwerp kon hebben beëindigd. De regeering behoudt zich het recht voor een korte buitengewone zitting bijeen te roepen. (Telex-A. N. P. - Svenska Dagbl.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3738 C.)

F. **MEXICO. — Petroleum. - De onteigende eigendommen. - Eerste afbetaling aan de Vereenigde Staten.**
Het Mexicaansche ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft een cheque ter waarde van een millioen dollar overhandigd aan den gezant van de Ver. Staten. Dit is de eerste van negen gelijke jaarlijksche betalingen van de Mexicaansche regeering voor de onteigening van het buitenlandsche eigendom in Mexico. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3745 E.)**

10 JUNI 1939

A. **VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII en de vrede. —** Op 2 Juni heeft de Paus in een toespraak tot de leden van het H. College van Kardinalen over zijn bemiddelingspogingen den vrede in Europa te handhaven, gesproken. Z.H. maakte gewag van de moeilijkheden, die te allen kante rijzen en van „de gistingen, welke overal gebeurtenissen voorbereiden, waarvan men zelfs met de meeste voorzichtigheid niet zeggen kan, of zij zullen leiden tot verwoesting of tot opbouw".
De Kerk heeft altijd hare gebeden gericht tot God en hare actie onder de menschen gevoerd met het oog op het behoud van den waren vrede. De Paus wil trouw blijven aan die glorierijke zending, zelfs te midden van de grootste moeilijkheden.
(Osservatore Romano)
(Vor. ber. 3739 E.; Paus Pius XII 3800 D.)

B. **ZWITSERLAND. — Volksstemming. - Het volk stemt voor defensie-credieten. —**
Het wetsontwerp ter versterking van Zwitserlands defensie en ter bestrijding der werkloosheid, is bij de op 4 Juni '39 gehouden volksstemming in de meeste kantons met groote meerderheid aangenomen, in het kanton van Genève b.v. met 443.000 tegen 198.000 stemmen. Hierdoor zal een bedrag van 327,7 millioen Zwitsersche francs benoodigd zijn. Voor de landsverdediging zal van dit bedrag 171 millioen Zw. francs aangewend worden en de rest voor werkverschaffing. De uitgaven voor de landsverdediging zullen voor de periode van 1930 tot 1940 bijna 1 milliard francs bedragen, hetgeen net zooveel is als het bedrag noodig voor het mobiel maken van het leger en de grensbewaking gedurende den wereldoorlog. (Neue Berner Zeitung)
(Vor. ber. Referendum 3634 C.)

C. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K.L.M.-vliegtuig D.C. 2 de „Nachtegaal" neergestort. —**
Het K.L.M.-vliegtuig D.C. 2 de „Nachtegaal" is op 6 Juni '39 bij een lesvlucht vlak bij Schiphol neergestort. De negenduizend K.G. zware machine kwam terecht op een militairen wachtpost, waarin zich acht menschen bevonden. Een hunner wist zich nog tijdig te redden, een andere militair, Leusink genaamd, is gedood. Zes anderen zijn gewond.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Vliegongelukken 3709 B.)**

D. **ENGELAND. — Rede van Lord Halifax in het Hoogerhuis. - Het Verre Oosten. - Vredelievende woorden voor de As-staten. —**
In het Engelsche Hoogerhuis zeide op 8 Juni '39 Lord Halifax met betrekking tot het Verre Oosten, dat de toestand aldaar de regeering ernstige zorg baart. Daar zich verscheidene incidenten hadden voorgedaan, is de regeering er op uit de belangen van Britsche onderdanen te doen eerbiedigen en de verdragsbepalingen, die door het optreden der Japanners in meer dan één opzicht in het geding zijn gebracht, zoo goed mogelijk te doen nakomen.
Voortgaande, zeide Halifax o.m.: Bovenal moeten wij ons ervan bewust zijn, van welk een zeer groot belang het is, al het mogelijke te doen om het standpunt van andere naties te begrijpen en ook ons standpunt door haar te doen begrijpen. Het Britsche volk heeft er voortdurend naar gestreefd tot een overeenstemming met Duitschland te geraken, die niet slechts bijzondere kwesties zou regelen, doch die tevens de betrekkingen tusschen de twee landen op een hechte basis van wederzijdsch vertrouwen zou plaatsen.
De weg is open voor nieuwe kansen, waarvan allen kunnen profiteeren. Ik put moed uit de rede, welke Mussolini op 14 Mei te Turijn heeft gehouden, waarin hij zeide, dat millioenen de vraag stelden, of wij op weg waren naar oorlog of naar vrede en verklaarde, dat er geen vraagstukken waren, die een oorlog rechtvaardigden.
Onze eenige wensch, zoo vervolgde Halifax, is al ons gewicht in de schaal van vreedzame regeling te werpen. Doch de tijd is voorbij, waarin de onafhankelijkheid van Europeesche naties kon worden vernietigd door eenzijdig optreden en het is duidelijk, dat iedere poging, dit toch te doen, op uitgebreiden en vastberaden tegenstand zal stuiten. Doch, mits de onafhankelijkheid der naties erkend wordt, is de Britsche regeering niet alleen bereid, doch ook verlangend, het geheele vraagstuk van den economischen „Lebensraum" onder de oogen te zien, niet slechts voor Duitschland, doch voor alle Europeesche naties.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Lord Halifax 3760 C.)**

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Deensch: Georg og Edvard Brandes — „Brevveksling med Nordiske Forfattere og Videnskabsmaend." (Gyldendal, København) **(Vor. ber. 3732 A.)**
Duitsch: Walter Bargatzky — „Der Sinn der englischen Festlands-Politik." (Beck, München 1939)
Joachim Von der Goltz — „Der Steinbruch." (Langen-Müller, München 1939) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Engelsch: William Blake — „The World is mine." (Cassell)
Elspeth Huxley — „Red Strangers." (Chatto and Windus) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Fransch: Emmanuel Bove — „La dernière nuit." Novellen. (Gallimard, Paris 1939) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Italiaansch: Gabriele D'Annunzio — „Solus ad solum." Nagelaten werk. (Sansoni, Firenze) **(3732 A.)**
Nederlandsch: L. J. M. Feber — „Het uur van Azië." (Paul Brand's Uitg., Hilversum)
Willem Kramer — „Over de drempel." (Gebr. Zomer en Keunings) **(Vor. ber. 3808 D.)** (Red. K. H. A.)

F. **NEDERLAND. — Kamercommissie over de zaak-Oss. —**
De Kamercommissie, bestaande uit de heeren Schouten (a.r.), Tilanus (c.h.), Drees (s.d.), Wendelaar (lib.) en Sweens (r.k.), in wier handen de nota van minister Goseling betreffende de zaak-Oss was gesteld, heeft op 10 Juni haar verslag aan de Tweede Kamer uitgebracht en daarin met meerderheid van stemmen, vier van de vijf, aan de Kamer voorgesteld:
Uit te spreken, dat de feiten en omstandigheden, welke den Minister van Justitie hebben geleid tot het nemen van zijn bekenden maatregel tegen de brigade Oss der Kon. Marechaussee dien maatregel niet rechtvaardigen, terwijl uit hetgeen nadien is gebleken in elk geval geen motiveering voor dien maatregel kan worden ontleend;
de nota van den minister voor kennisgeving aan te nemen.
Eén lid der commissie kan zich alleen met de tweede conclusie vereenigen.
De commissie heeft de vraag gesteld, of de geschiedenis van de zaak-Oss, met inbegrip van de ervaringen, welke zij heeft opgedaan tijdens het haar door de Kamer opgedragen onderzoek, genoegzame aanleiding geeft om uit te spreken, dat een nader onderzoek (enquête) noodig of wenschelijk is voor het verkrijgen van afdoende klaarheid, doch meent, dat een zoodanig onderzoek niet noodzakelijk is, omdat zij, ondanks dat haar verschillende gegevens niet ten dienste werden gesteld, zich thans reeds omtrent het beleid van den minister kan uitspreken.

De commissie is van oordeel, dat de leden van de brigade-Oss bij het opsporingswerk fouten hebben gemaakt, doch acht deze fouten niet van ernstigen aard en meent, dat de minister met een waarschuwing had kunnen volstaan. Het heeft op de commissie een onaangenamen indruk gemaakt, dat de minister zijn bekende besluit reeds had genomen, voordat officieren van de marechaussee waren geraadpleegd en zij betreurt het, dat de minister geen ernstige poging heeft ondernomen om langs den weg van onderling contact tusschen de betrokken instanties de zaak tot oplossing te brengen.
De commissie zegt voorts, dat de door de brigade gemaakte fouten geenszins wettigen er van te spreken, dat de brigade op hol is geslagen en dat derhalve naar haar oordeel de maatregel tot het ontnemen der opsporingsbevoegdheid niet in juiste verhouding stond tot de begane fouten. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3643 D.)

A. **Micronesië en Polynesië. - Algemeene gegevens.** — In aansluiting aan ons artikel, dat op pag. 3801 A. over Melanesië werd gepubliceerd, volgen hieronder eenige gegevens over Micronesië en Polynesië (zie kaartje pag. 3801 A.)

Micronesië.

Land en Volk. — Tot Micronesië behooren de Karolinen, de Palau-groep, de Marianen of Ladronen, de Marshall eilanden en de Gilbert eilanden.
Het zijn een aantal zeer kleine eilanden, waarvan het grootste, Guam, Amerikaansch is (ook het kleine eiland Wake is Amerikaansch; beide vormen steunpunten voor de luchtverbinding Hawaï-Philippijnen). Guam beslaat 583 km².
Micronesië telt 1459 eilanden met in totaal slechts eenige duizenden km² oppervlakte. De Karolinen vormen de centrale groep.
Het geheele gebied is, op de twee Amerikaansche en de twee Japansche eilanden Bonin en Marcus na, voormalig Duitsch gebied, dat aan Japan als mandaatgebied is gegeven. Yap is het eiland, waar de onderzeesche kabels tusschen Amerika en Azië samenkomen; ook Guam is een knooppunt van die kabels.
De bevolking van Micronesië bedraagt in totaal circa 65.000 zielen. Als vreemdelingen treft men er vrijwel alleen Japanners. Guam alleen telt 18.000 zielen; de hoofdplaats Agaña heeft 9000 inwoners; de havenstad is Apia waar ook het kabelstation ligt.
Het klimaat is tropisch. In het Noorden valt het geheele jaar door zeer veel regen. De bevolking is animistisch, ten deele door de zending (protestantsch en katholiek) tot het Christendom bekeerd, of Boeddhist geworden mede door invloed van Japan.

Middelen van bestaan. — De cocospalm is de eenige plant, die overal wordt aangetroffen. Copra en cocosolie zijn de voornaamste producten dezer eilanden. Op Saipan (Marianen) wordt suikerriet verbouwd.
Eenige eilanden (Angaur en andere eilanden) der Westelijke Palau-groep, zoomede Nauru of Pleasant Island in de Gilbert-groep, hebben phosphaatlagen. Maïs en rijst worden op de grootere eilanden, als Guam, gekweekt, meest voor plaatselijke consumptie. Het volksvoedsel bij uitnemendheid is visch.
In het Oosten der Karolinen (en wel op Ponape) treft men basalt aan, waarvan het verweerde gesteente door de bevolking als bouwmateriaal wordt gebezigd. Elders wordt bamboe als bouwmateriaal gebruikt.

Buitenlandsche handel. — De buitenlandsche handel van Micronesië beperkt zich voornamelijk tot Japan. Recente gegevens staan niet ten dienste; in 1934 bedroeg de uitvoer in totaal 18,4 millioen yen, waarvan 16,5 millioen naar Japan, de invoer 13 millioen yen, waarvan 12,5 millioen uit Japan. Bij den uitvoer had 80% betrekking op suiker, 5% op phosphaten, 5% op gedroogde visch, en 5% op copra.

Polynesië.

Land en Volk. — Polynesië („veel eilanden") doet zijn naam eer aan; het aantal eilanden is ontzaglijk groot; slechts enkele groepen zijn economisch van beteekenis.
In het Noorden liggen de Hawaï of Sandwich eilanden, die als „Noord-Polynesië" deel uitmaken van Polynesië. (Nieuw-Zeeland wordt wel als „Zuid-Polynesië" tot Polynesië gerekend, doch deze groep blijve hier verder buiten beschouwing).
Tusschen beide groepen in ligt een rij kleine eilanden, waarvan de belangrijkste zijn de Nieuwe Hebriden en Santa Cruz, de Fidji eilanden en de Ellis of Lagunen eilanden, die volkenkundig behooren tot een overgangsgebied tusschen Melanesië en Polynesië, de Samoa-eilanden, de Tonga-eilanden (of Vriendschapseilanden) en de Gezelschaps-eilanden, de Paoemotoe-groep en de Marquesas, en het tot Chili behoorende Paascheiland.

I. Hawaï-groep.

De tot de Vereenigde Staten van Amerika behoorende Hawaii eilanden bestaan uit het hoofdeiland Hawaï, Maui, Canu (waarop de hoofdplaats Honoloeloe is gelegen), Kanai, Molokai en eenige kleinere eilanden.
Hawaï heeft een oppervlakte van 10.400 km²; de andere eilanden zijn minder dan 2000 km² groot. De geheele groep heeft een oppervlakte van 16.772 km² en een bevolking van ca. 350.000 zielen (in 1930).
Behalve de inheemsche bevolking telt Hawaï 150.000 Japanneezen, 60.000 Philippino's, 25.000 Chineezen en 70.000 blanken, waaronder 30.000 Portugeezen (uit de Azoren). De hoofdstad Honoloeloe heeft ca. 90.000 inwoners. Hawaï is, dank zij het voortreffelijke klimaat, een centrum voor het Amerikaansche toerisme. Hawaï is zeer vulkanisch.
Het klimaat is gematigd, de temperatuur schommelt tusschen 20° en 25° C.
Suikerriet vormt een der voornaamste producten van het eiland, voorts fruit (ananas, bananen), rijst, koffie. Het voedsel der bevolking bestaat vooral uit de broodvrucht (Faro) en rijst. Hawaï heeft een goeden veestapel, waaronder veel schapen op de kleinere eilanden.
Hawaï vormt als „custom-district" een integraal deel van de Vereenigde Staten van Amerika, zoodat de verschepingen tusschen Hawaï en de Vereenigde Staten in feite in binnenlandsch verkeer plaats hebben. Hoewel dus, strikt genomen, niet van invoer uit en uitvoer naar het vasteland van de Vereenigde Staten kan worden gesproken, zijn die termen gemakshalve en in navolging overigens van door de Vereenigde Staten uitgegeven publicaties, in het onderstaande aangehouden.

ZUIDZEE-EILANDEN

De handel concentreert zich bijna uitsluitend op de Vereenigde Staten. De handelsbalans met dat land liet in 1937 een actief saldo voor Hawaï van $ 25,9 (v. j. $ 39,8) millioen. De uitvoer naar de Vereenigde Staten had vooral betrekking op suiker, ananas in blik, en ananassap; de invoer uit de Vereenigde Staten is samengesteld uit een zeer groot aantal artikelen, waarvan ijzer en staal met hun fabrikaten, petroleum en petroleumproducten, voertuigen, hout en houtwaren, electrische machines en toestellen, en diverse voedingsmiddelen (vleesch, rijst, dranken enz.) de voornaamste zijn.

II. De Samoa-groep.

Hieronder vallen twee grootere eilanden. Savaïi (1820 km²) en Upolu (1113 km²), voorts Tutuila en een aantal kleine eilandjes. Savaïi is woest en rotsachtig, Upolu is vruchtbaarder en daardoor meer bevolkt. De bevolking telt in totaal ca. 45.000 zielen, waarvan 2500 Europeanen.
De hoofdstad is Apia.

De geheele bevolking is Christelijk. Er zijn eenige zendingsscholen. De vroegere Duitsche eilanden (w. o. Savaïi en Upolu) zijn onder Nieuw-Zeelandsch mandaat. Tutuila is Amerikaansch, evenals de andere Oostelijk gelegen eilandjes.

Op het Amerikaansche eiland Tutuila ligt de fraaie haven Pago-Pago, een marinestation, aanleghaven voor de scheepvaart op de Vereenigde Staten.
Copra is het voornaamste exportartikel. Ook cacao wordt hier aangeplant.

Gegevens over de Fidji eilanden, Tonga-groep, Gezelschaps-eilanden enz. worden in een der volgende uitgaven gepubliceerd. (Economische Voorlichting)

(Vor. ber. Zuidzee-Eilanden 3801 A.)

11 JUNI 1939

A. **ENGELAND. — Verklaring van premier Chamberlain in zake de vernietiging van den Duitschen handel. —**
Op de vraag van het Engelsche Lagerhuislid Fletcher op 9 Juni, of zijn aandacht gevestigd was op de recente officieele verklaringen in Duitschland, volgens welke Engeland van plan is den Duitschen handel en alle grondslagen van het Duitsche bestaan te vernietigen om te komen tot politieke en physieke uitroeiing van het Duitsche volk, heeft Chamberlain schriftelijk antwoord gegeven. De eerste minister zegt daarin, dat hij tot zijn groote spijt heeft opgemerkt, dat men voortgaat dergelijke beweringen te uiten ondanks de vele positieve verklaringen van hemzelven en van Lord Halifax, welke het tegendeel inhouden. Na verwezen te hebben naar zijn redevoeringen van 12 Mei in de Albert Hall en van 19 Mei bij de debatten in het Lagerhuis, verklaart Chamberlain, dat alle veronderstellingen, dat Engeland zou wenschen Duitschland te isoleeren of zich in den weg te stellen van de natuurlijke, wettige uitbreiding van den Duitschen handel in Midden- en Zuidoost-Europa of het plan heeft eenigerlei combinatie op touw te zetten tegen Duitschland, met het denkbeeld om een oorlog tegen Duitschland te voeren, fantastisch zijn. (Times)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3826 C.)

B. **SPANJE. — De Duitsche en Italiaansche vrijwilligers officieel in Duitschland en Italië gehuldigd. —**
In Duitschland en Italië zijn de vrijwilligers uit Spanje met alle eer ontvangen. De Duitschers zijn door den Führer, de Italianen door hun Koning en den Duce toegesproken. Adolf Hitler zeide in zijn toespraak, dat hij reeds onmiddellijk na het uitbreken van den opstand in 1936 Franco uit alle macht heeft geholpen. Ook is nu openlijk door de Duitsche en Italiaansche regeeringen verklaard, dat gedurende den Spaanschen burgeroorlog Duitsche en Italiaansche duikbooten ter beschikking van de Franco-Regeering stonden. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Duitsche troepen 3818 C.; Ital. troepen 3819 B.)

C. **ENGELAND. — Verlaging van de verzekeringspremies tegen oorlogsrisico. —**
Uit Londen wordt gemeld, dat met ingang van 9 Juni de premies van de verzekering tegen oorlogs-risico voor reizen van en naar de Middellandsche Zee en de Oostzee zijn verlaagd van sh. 12½ per £ 100 tot sh. 2½. Ook voor andere gebieden wordt de premie aanmerkelijk verlaagd.
Hieruit blijkt wel, dat de internationale spanning aanmerkelijk is afgenomen. (Times)
(Vor. ber. 3722 A.)

D. **ENGELAND. — Het bondgenootschap met Portugal. —**
In antwoord op vragen van Henderson ten aanzien van het Britsche bondgenootschap met Portugal heeft Butler op 26 Mei in het Britsche Lagerhuis als volgt geantwoord:
„Zooals de premier Salazar in een persoonlijke boodschap reeds heeft medegedeeld, werd de verklaring van Z. Exc., dat het oude bondgenootschap tusschen onze beide landen een der duurzame beginselen blijft van zijn buitenlandsche politiek, door de Britsche regeering en de Britsche natie met de grootste voldoening ontvangen. De Britsche regeering harerzijds bevestigt zonder aarzelen opnieuw haar wil haar verplichtingen na te komen, die voortvloeien uit de voorwaarden van dit bondgenootschap, dat een instrument zal blijven van groote waarde ten dienste van den wereldvrede.
De banden, welke onze beide landen, beide koloniale mogendheden en mogendheden aan den Atlantischen Oceaan, verbinden, zijn steeds nauw geweest en onze regeering hoopt innig, dat zij dat nog langen tijd zullen blijven. Ik wensch de gelegenheid te baat te nemen om de op 21 December 1937 door den minister van Buitenlandsche Zaken afgelegde verklaring opnieuw te bevestigen en te verklaren, dat voorzoover ons betreft zekere voorstellen van voor den oorlog met betrekking tot zekere Portugeesche gebieden volkomen dood zijn en dat wij niet de geringste bedoeling hebben deze weer naar voren te brengen".
Henderson vroeg vervolgens of het bondgenootschap met Portugal Engeland het recht liet andere overeenkomsten te sluiten.
Butler antwoordde hierop: wij zijn volkomen vrij bondgenootschappen te sluiten met andere landen. (Times)

E. **JAPAN. — Welwillende neutraliteit tegenover de as. —**
Japan heeft besloten zich niet aan te sluiten bij het militaire bondgenootschap Rome-Berlijn. Tokio is slechts dan bereid militaire verplichtingen in Europa op zch te nemen, als Sovjet-Rusland met de as in oorlog zou komen, zoo meldt de „Daily Telegraph". Tot een eventueele hulpverleening zal het echter slechts op eigen gezag besluiten. Het wenscht zich niet van te voren te binden, noch eenige garantie te verstrekken.
Het Japansche kabinet is het na lange onderhandelingen thans eens over een politiek van „welwillende neutraliteit" ten opzichte van Duitschland en Italië. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Militair verdrag Rome-Berlijn 3805 B.)

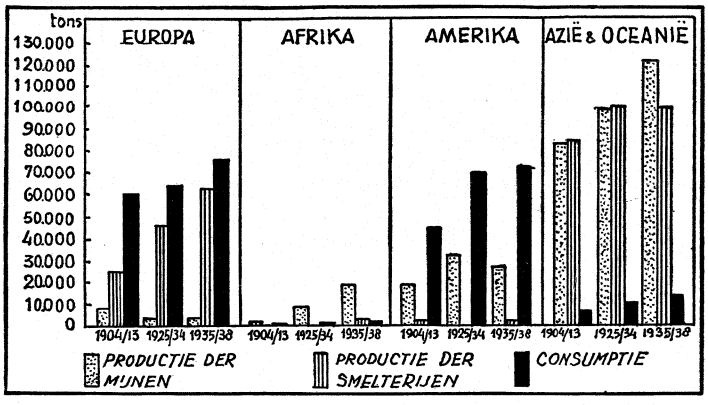
F. **NEDERLAND. — Dienstplicht. - Verzwaring alleen in tijd van spanning. —**
De ministers Van Dijk en Van Boeyen deelen op 3 Juni in de Memorie van Antwoord betreffende het ontwerp tot wijziging van de Dienstplichtwet — waarbij o.m. wordt voorgesteld de Kroon te machtigen den duur der eerste oefening te verlengen tot ten hoogste twee jaar — het volgende mede:
Van de gevraagde bevoegdheid zal alleen gebruik worden gemaakt wanneer zich omstandigheden voordoen, die anders aanleiding zouden geven tot buitengewone oproeping van dienstplichtigen voor de grens- en kustbeveiliging. Zijn die omstandigheden er niet, dan blijft de voorgestelde machtiging buiten toepassing.
Volgens een globale berekening worden voor de infanterie de jaarlijks terugkeerende uitgaven, welke uit verlenging van den oefentijd voortvloeien, geraamd op 8½ millioen gulden en de uitgaven ineens op ruim 14 millioen gulden. De hoogere uitgaven voor de verlengde herhalingsoefeningen worden geschat op jaarlijks 4.2 millioen en 9.7 millioen ineens.
Overwogen wordt, of doorvoering van een stelsel, waarbij de kernen der oorlogsonderdeelen reeds in vredestijd aanwezig zijn, gewenscht en financieel mogelijk is.
Verlenging van den duur der eerste oefening verdient om verschillende redenen, voornamelijk financieele, de voorkeur boven vergrooting van het jaarlijksch contingent.
Het denkbeeld van een vrijwilligerskorps verwerpt de regeering. Voor het vervangen van de oudere dienstplichtigen, die thans onder de wapenen zijn, hebben zich nog geen 3000 man vrijwillig aangemeld, ondanks de gunstige voorwaarden.
De vraag, wat gedaan kan worden om het verlies van betrekking als gevolg van opkomst onder de wapenen tegen te gaan, is een punt van overweging bij de regeering. (Telegraaf)
(Vor. ber. Dienstplicht 3762 B.)

G. **ARGENTINIE. — Handelsverdrag met Italië. —**
De Argentijnsche regeering heeft op 2 Juni '39 een compensatie-overeenkomst, ter waarde van 460 millioen lire (ca. £ 5.17 millioen) met Italië gesloten. Argentinië zal tarwe uitvoeren ter waarde van 120 millioen lire, maïs ter waarde van 51 millioen lire,

oliehoudende zaden ter waarde van 30 millioen lire, ruwe wol ter waarde van 75 millioen lire en vleesch ter waarde van 55 millioen lire, waartegenover Italiaansche fabrikaten zullen worden ingevoerd.
Dit bericht heeft te Londen eenige teleurstelling gewekt; Argentinië was — behoudens een eenigen tijd geleden met Duitschland gesloten ruiltransactie — tot nu toe vrij gebleven van compensatie-overeenkomsten. De buitenlandsche handel van het land geschiedde geheel binnen het kader van de bestaande handelsovereenkomsten en de deviezencontrôle.
(Telegraaf)

12 JUNI 1939

A. TIN. — Het wereldverbruik. —



(Vor. ber. Tin 3709 D.)

B. NEDERLAND. — Onze handelspolitieke verhouding met Duitschland. - Uiteenzetting van dr. H. M. Hirschfeld. —
Dr. H. M. Hirschfeld, directeur-generaal van Handel en Nijverheid, sprak op 9 Juni in een rede, welke hij in den Haag hield, over Nederlands handelspolitieke betrekkingen met Duitschland:
De toegenomen achterstand in de Nederlandsch-Duitsche clearing is in de voornaamste plaats betreurenswaardig vanwege de daardoor noodzakelijk geworden beperking van den export. De ongerustheid ten aanzien van het risico, gelegen in den achterstand, is echter zeer overdreven en nadrukkelijk waarschuwde spreker tegen misbruiken bij het disconteeren van clearingvorderingen. De uitstaande verplichtingen van Nederlandsche importeurs overtreffen een bedrag van 45 millioen gulden ruimschoots, zoodat er nog steeds een marge is voor den bestaanden achterstand. Doch zelfs, indien er een ongunstig verschil mocht zijn, voorziet het clearingverdrag in een verrekening, totdat het saldo geheel is afgewikkeld.
Dr. Hirschfeld verklaarde verder, dat wanneer de toeneming van den achterstand langer blijft aanhouden dan verwacht werd of gewenscht is, noodzakelijkerwijs de maatregelen om het evenwicht te handhaven, drastischer moeten worden.
Binnenkort zullen de periodieke besprekingen tusschen de Nederlandsche en Duitsche delegaties wederom plaats vinden. Daarbij zal in het bijzonder gesproken worden over de betalingscontingenten voor het derde kwartaal van 1939, alsmede over de handelsbetrekkingen met het protectoraat Bohemen en Moravië. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Transferovereenkomst 3754 B.)

C. POLEN. — Minister Kwiatkowsky over de politieke doeleinden. - Geen streven naar „Lebensraum" door anderen te berooven. —
Ter gelegenheid van de eerste zitting van den economischen raad voor Pommeren te Torun heeft op 4 Juni de Poolsche vice-minister-president Kwiatkowsky een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide, dat de levensader van de politieke en economische onafhankelijkheid van Polen loopt door Poolsch Pommeren. De vrije toegang van Polen tot de zee kan slechts verzekerd zijn over het Pommersch gebied, dat steeds Poolsch is geweest. De aangesloten en eensgezinde natie is vastbesloten het grootste risico te loopen en zich de grootste opofferingen te getroosten om dit opperste goed te handhaven. Misschien zal eens de dag komen, waarop de internationale betrekkingen zullen worden geregeld door een hooge politieke cultuur, doch deze tijd schijnt nog ver in de toekomst te liggen en derhalve moeten wij met de grootste vastberadenheid onze rechten verdedigen, onze rechten, welke wij ongeschonden aan het nageslacht moeten overgeven.
Er bestaat geen land ter wereld, dat niet zal erkennen, dat zekere landen recht hebben op hun „Lebensraum", doch andere, die niet minder werkzaam zijn mogen niet tot prooi dienen van deze eersten. Misschien heeft Polen meer dan eenig ander land behoefte aan „Lebensraum", doch het streeft hierna niet door anderen te berooven, doch door Polen vooruit te brengen. Ieder schip, waarmede de Poolsche koopvaardij wordt verrijkt, vergroot de Poolsche „Lebensraum". Ten slotte wees Kwiatkowsky op de belangrijke rol van Pommeren, niets kan Polen van de Oostzee verwijderen.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Kwiatkowsky 3730 B.)

D. ENGELAND. — De conferentie van de Labour-Party. - De politiek der regeering veroordeeld. —
De conferentie van de Labour-Party te Southport heeft op 31 Mei 1939 met 2.363.000 stemmen tegen 55.000 een resolutie aangenomen, waarbij de buitenlandsche politiek van de regeering-Chamberlain wordt veroordeeld, en waarin de ongerustheid van een deel van de partij tot uitdrukking komt over het voortdurende uitstellen van het tot stand komen van een gemeenschappelijk verdedigingsverdrag tusschen Engeland, Frankrijk en de Sovjet-Unie. Verder wordt verlangd, dat een „werkelijke Volkenbond" wordt opgericht.
De conferentie verwierp met 1.670.000 stemmen tegen 286.000 een resolutie waarbij iedere vorm van dienstplicht werd afgewezen.
Voorts werd met overgroote meerderheid een resolutie aangenomen, waarin de in het witboek in zake Palestina neergelegde politiek wordt veroordeeld.
(Times) **(Vor. ber. Labour-Party 3637 E.)**

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Vergelijkend koloniaal Staatsrecht. - Inaugureele rede van prof. mr. F. M. baron van Asbeck „Internationale invloed in het Koloniale bewind". —
Prof. mr. F. M. Baron van Asbeck heeft op 26 Mei zijn ambt als bijzonder hoogleeraar in het vergelijkend koloniaal staatsrecht aan de Leidsche universiteit met het uitspreken van een rede over „Internationale invloed in het Koloniale bewind" aanvaard.
Spr. constateerde, dat er sedert het einde der 19e eeuw een internationale invloed in koloniale rechtsontwikkeling en bewind merkbaar is. De ontdekking van de inheemsche maatschappij — in verschillende rijken op verschillende tijdstippen en onder onderling afwijkende omstandigheden — maakte de overeenkomstige gesteldheid der vraagstukken in de koloniale gebieden duidelijk en effende aldus den weg voor internationaal overleg en voor inwerking eener internationale rechtsovertuiging. Dit geschiedde te eer doordat in dezelfde periode het internationaal recht een ruimer veld dan tot dusver ging bestrijken, n.l. naast territoriale en politieke problemen ook welvaarts- en sociale stoffen binnen zijn werking ging betrekken.
De internationale belangstelling in koloniaal bewind trok zich sinds den beginne op twee punten samen, de gelijkmaking van economische kansen voor de Westersche volken en de staatkunde jegens inheemsche bevolkingen. Spr. karakteriseerde den arbeid der Berlijnsche en Brusselsche conferenties van 1885 en 1890 als grondwetswerk. De uitwerking in meer gepreciseerde regelingen, grootendeels in de nationale wetgevingen geschied,

voltrok zich op het internationale veld eenerzijds in bindende verdragen, anderzijds in niet-bindend overleg. Het verdragsrecht heeft slechts geringen omvang gekregen, en zich tot negatieve richtsnoeren van bewind beperkt (bestrijding van kwalen en afweer van gevaar), het treedt niet met positieve maatstaven de koloniale maatschappij binnen. Een uitzondering maken de mandaatsregelingen, die iets meer dan de vooroorlogsche acten de positieve bevordering van het welzijn der bevolkingen preciseeren, en vooral de drie Koloniale Arbeidsconventies der laatste negen jaar.
Een grootere bijdrage tot het vinden van positieve richtsnoeren van koloniaal bewind levert het internationaal overleg. Dit geschiedt grootendeels nog in losse conferenties, waarvan spr. de twee Bandoengsche van 1937 releveerde, in incidenteele commissies, zooals de Grondstoffencommissie en voorts vooral in het mandaatstelsel.
De mandaten-commissie is nl. niet een tribunaal, maar een permanente commissie van periodiek en boven-nationaal overleg, zoowel van haar leden met de vertegenwoordigers der mandaatmogendheden als onder elkaar. Spr. ging daarop na de factoren in samenstelling en bevoegdheden der commissieën, welke haar in die functie van overleg steunen, welke haar remmen. Toch heeft men langzamerhand eenige positieve richtsnoeren van beleid aanvaard, in het bijzonder wat het karakter der tuteel als grondslag van het mandaatstelsel betreft.
Uit de twee constateeringen, dat positieve richtsnoeren nog schaarsch zijn, en de ervaring met internationale organen nog slechts beperkt is, trok spr. de waarschuwing, dat de hier en daar vernomen roep om een geheel geïnternationaliseerd bewind een ijdele klank is. In de tegenwoordige wereld is koloniaal bewind nog overwegend een zaak van nationale inspiratie en grootendeels van nationaal verantwoordelijkheidsbesef. Wel kan die nationale inspiratie zich in het internationale overleg openbaren, en daarin ook gelouterd worden en behoed tegen verwording in dorre zelfgenoegzaamheid.
Spr. ging vervolgens na welke factoren dat overleg begunstigen en welke het tegenhouden, waarbij hij in het bijzonder de beteekenis van de samenstelling der koloniale maatschappijen en de doelstelling der mogendheden noemde. De sterke begunstiging gaat z.i. uit van het feit, dat het koloniale vraagstuk een wereldvraagstuk geworden is, en dat koloniaal bewind scherp gevolgd wordt in de wereld met haar dubbele „dissatisfactie" eenerzijds van sommige groote mogendheden, anderzijds van de verst-ontwikkelde koloniale bevolkingen in hun streven naar nationale zelfexpressie. Den nieuwsten vorm van overleg zag spr. in de doordringende erkenning, dat Midden-Afrika, hoe ook door arbitraire beslissingen verknipt, in zichzelf een eenheid is, en dat de mogendheden, die bij Afrika belang hebben, koloniale en niet-koloniale, gezamenlijk de dubbele taak van ontwikkeling der inheemsche bevolkingen en ontwikkeling der hulpbronnen moeten behartigen. Ook de inheemsche bevolkingen willen thans daarin betrokken worden, en geen maatregel of instelling heeft beteekenis, wanneer niet behoorlijk toezicht op de naleving van aangegane verplichtingen let. (Alg. Hbld.)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3792 D.)

13 JUNI 1939

A. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K. L. M. - De Ph.-A.J.K. „Krekel" neergestort. - Drie slachtoffers. —**
Op 10 Juni '39 is de luchttaxi van de K.L.M. de Ph-A.J.K. „Krekel", een Koolhoven F.K.-43, welk toestel ook gebruikt wordt voor de opleiding van verkeersvliegers, boven het Vlissingsche badstrand op geringe hoogte bij het maken van een bocht afgegleden en neergestort.
De drie inzittenden, alle drie jongemannen, konden kort hierna uit het toestel worden bevrijd. Zij bleken reeds overleden te zijn. Zij moeten onmiddellijk bij het neerstorten van het toestel gedood zijn geweest. Het waren twee leerlingen, van de rijksopleiding voor verkeersvliegers, de 19-jarige Van Tijen uit Vlissingen en de eveneens 19-jarige Faber, woonachtig te Bovenkerk bij Amsterdam. De derde inzittende was de 25-jarige A. de Visser, rijksemployé van het vliegveld Haamstede. (Telegraaf)

(Vor. ber. Vliegongelukken 3828 C.)

B. **POLEN. — Nieuwe Poolsche douane-inspecteurs naar Danzig gezonden. —**
De te Gdynia verschijnende „Kurjer Baltycki" bericht, dat de Poolsche regeering besloten heeft, niettegenstaande de protesten van den Danziger Senaat, 31 nieuwe Poolsche douane-inspecteurs naar Danzig te zenden, aangezien de douane-beambten van Danzig niet voldoende hun plicht hebben gedaan.
Naar aanleiding hiervan schrijft de „Danziger Vorposten", dat men, nu gebleken is, hoe de werkelijke opdracht van de Poolsche douane-inspecteurs is om te spionneeren, in het besluit nog meer inspecteurs te zenden slechts een provocatie kan zien.
Het D.N.B. meldt verder, dat een in het plaatsje Fiedlitz a. d. Weichsel in 1881 opgericht gedenkteeken voor den Pruisischen bouwmeester dr. Schmid-Marienwerder, door „Poolsche chauvinisten" met touwen en breekijzers is omvergehaald.
(Deutsches Nachrichtenbüro)

(Vor. ber. Polen-Danzig 3813 H.)

C. **ARGENTINIE. — Duitsche activiteit. —**
Volgens „El Mundo" is door een streng onderzoek in de zaak der Duitsche Nationaal-Socialisten, duidelijk de activiteit aan het licht gebracht van Alfred Muller (zie pag. 3745 D.), die in verbinding met de Duitsche regeering heeft gestaan. De Argentijnsche regeering is zeer waakzaam en heeft maatregelen genomen tegen agitatie van Duitsche zijde. (El Mundo)

(Vor. ber. 3745 D.)

D. **SPANJE. — Franco geeft uiting aan zijn bezorgdheid. - Het nieuwe Spanje staat voor groote moeilijkheden. —**
Op 5 Juni heeft de Nationale Raad van de Falanx zijn tweede vergadering gehouden. Een boodschap van den secretaris-generaal, Fernando Cuesta, en van Franco werd voorgelezen. De secretaris-generaal bracht hulde aan den Caudillo en verklaarde, dat de Falanx blindelings aan zijn orders gehoorzaamt, waarna de leden van den Raad den eed aflegden steeds Franco te zullen gehoorzamen.
Franco vraagt in zijn boodschap krachtigen steun van allen om den staat op te bouwen volgens de nationaal-syndicalistische theorie van de Falanx. Hij zegt, dat na den oorlog, welke de aandacht van de Spanjaarden in beslag heeft genomen, de economische en administratieve moeilijkheden komen. Het nationale Spanje werd door de wereld miskend en kreeg geen buitenlandsche credieten. De grondslagen van het werk zijn soberheid en discipline. Tegenover het nationale Spanje staan enorme reserves aan goud en deviezen en een bijna volkomen afwezigheid van vertrouwen van het buitenland. Toch hebben wij — aldus Franco — den toestand verbeterd door onze voortdurende overwinningen en de gelukkige maatregelen van den in wording zijnden staat.
Voorts brengt Franco hulde aan Duitschland, Italië en Portugal, die te zamen met Spanje één front hebben gevormd in de herhaalde moeilijke veldslagen, welke moesten worden geleverd in de buitenlandsche politiek.
Verder klaagt Franco er over, dat met de officieele erkenning van het nationalistische Spanje na de overwinning de moeilijkheden en het wantrouwen niet zijn verdwenen. Hij levert critiek op de langzame wijze, waarop de overeenkomst van Bérard met Jordana — de grondslag voor de betrekkingen tusschen Frankrijk en Spanje — wordt uitgevoerd, hetgeen schadelijk is voor den Spaanschen economischen toestand en voegt hieraan toe, dat in Engeland een groot deel van de bankwaarde bevroren blijft, tengevolge van het voortbestaan van een weldadigheidsinstelling, welke door de „rooden" werd opgericht in de laatste dagen voor hun vlucht.
Daarna spreekt Franco van een „geheim offensief tegen Spanje, dat wordt geleid door hen, die de afschuwelijke misdaden in het gemartelde Spanje hebben aangemoedigd, geholpen door de internationale vrijmetselarij". Hij verklaart, dat men zich gereed moet maken zich te verdedigen en weerstand te bieden aan de omsingeling.
Ten slotte bespreekt Franco de economische en financieele situatie van Spanje. Het is noodzakelijk Spanje opnieuw op te bouwen en de nationale revolutie doeltreffend te maken door het lot van den middenstand en de armen te verbeteren. Hij verklaart het noodzakelijk te achten, dat de invoer wordt verminderd en de productie wordt opgevoerd teneinde den uitvoer te vergrooten. Op deze wijze moet een bron van deviezen worden gevonden en economische vrijheid. Hij besluit: „Ons devies moet zijn: produceeren, produceeren, produceeren."
(Agence Belga - N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Franco-regeering 3745 G.)

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Indische vermogens. - Totaal van ƒ 669 millioen. Slechts 4% Inlandsch. —**
Over het verloop der Indische vermogensbelasting,

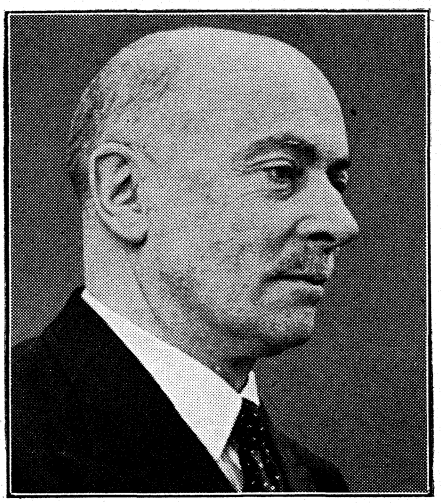
die wordt geheven van vermogens boven *f* 25.000, meldt de „Java Bode" het volgende.
Van het zuiver vermogen in 1937 ad *f* 669 millioen, werd *f* 523 millioen aangeslagen op Java en Madoera en *f* 146 millioen in de Buitengewesten. Zestig procent van dit vermogen behoorde aan Europeanen, 36% aan Vreemde Oosterlingen en slechts 4% aan Inlanders.
Opmerkelijk is, zooals uit de statistieken blijkt, het verloop van het zuiver vermogen van Europeanen gedurende de jaren 1936 en 1937. De stijging van het zuivere vermogen van 1936 op 1937 bedroeg voor Java en Madoera 19% en voor de Buitengewesten 25%. In vergelijking met het indexcijfer van aandeelen is deze stijging gering.
Het indexcijfer van de koersen van Indische aandeelen, Januari 1936 op 100 stellende, bedroeg nl. in Januari 1937: 174 en in Januari 1938: 155. Het hier geconstateerde verschil in stijging is des te opvallender, omdat bovendien een deel hiervan veroorzaakt is door een toeneming van het aantal aangeslagenen in de vermogensbelasting, voor Java en Madoera en de Buitengewesten respectievelijk met 8% en 10%. Een gedeeltelijke verklaring van deze afwijking moge hier volgen.
De voornaamste vermogensobjecten zijn aandeelen, obligaties, huizen en hypotheken.
Nu is het bezit aan Indische aandeelen waarschijnlijk niet groot. Van de actieve bestanddeelen van de nalatenschappen behoorde volgens de statistiek der Successierechten in de jaren 1935 tot en met 1937 gemiddeld slechts 18% tot de groep Indische aandeelen.
De meeste andere vermogensobjecten, zooals in guldens luidende leeningen, hypotheken enz., zijn niet of weinig in waarde gestegen, terwijl ook op 1 Januari 1937 nog geen reden bestond, de waarde van huizenbezit hooger op te geven dan op 1 Januari 1936. De betrekkelijk geringe stijging van het zuiver vermogen van 1936 op 1937 is dan ook op bovenstaande gronden wel aannemelijk. (Java Bode)

14 JUNI 1939

A. **NEDERLAND. — Defensie. - De vervanging van grenswachters. —**
In de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer over het onder de wapenen blijven en in werkelijken dienst houden van dienstplichtigen, deelt op 8 Juni de Minister o.m. het volgende mede:
Ter beantwoording van de met betrekking tot de „vervanging" gestelde vragen moge het volgende dienen:
a. Doordat nog talrijke verzoeken in onderzoek zijn bij de voor het uitbrengen van advies in aanmerking komende burger-autoriteiten, en er bovendien nog dagelijks verzoeken binnenkomen, kan bij benadering niet worden opgegeven hoe groot het aantal van hen is, die werkelijk voor vervanging in aanmerking komen. Wel kan worden gezegd, dat het aantal binnengekomen verzoeken ver over de 20.000 bedraagt. Vele verzoeken bevatten echter geenszins een afdoende reden om het gevraagde verlof te verleenen.
b. Als werklooze dienstplichtigen, die voor oproeping in aanmerking komen, stonden op 1 Juni bij het vervangingsbureau ingeschreven ± 19.000 dienstplichtigen.
Echter worden dagelijks mededeelingen ontvangen, waaruit blijkt, dat een belangrijk aantal niet meer als werkloos kan worden aangemerkt. Dit heeft tengevolge, dat de verrichte vervangingswerkzaamheden ten aanzien van deze dienstplichtigen opnieuw moeten worden verricht.
c. Ter vervanging van dienstplichtigen hebben zich tot 1 Juni vrijwillig aangemeld plm. 2750 dienstplichtigen.
d. Thans zijn plm. 2580 buitengewoon opgeroepen dienstplichtigen vervangen.
Dit getal geeft echter geen beeld van het aantal dienstplichtigen, dat reeds met verlof vertrokken is. Dit aantal bedraagt thans tegen de 10.000.
(Nieuwsblad van het Noorden)
(Vor. ber. 3762 B.; Dienstplicht 3830 F.)

B. **ZWITSERLAND. — Landsverdediging. —**
De Stedenraad heeft op 8 Juni zonder oppositie het wetsontwerp aangenomen, dat reeds door den nationalen raad was goedgekeurd, inzake de versterking van de landsverdediging, waarvoor een crediet van 190 millioen Zwitsersche francs wordt verlangd.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Defensie-Credieten 3828 B.; Dienstplicht 3744 H.)**

C. **BELGIE. — Nazi-actie - Interpellatie in de Kamer.**
De Kamer heeft op 13 Juni '39 een interpellatie van de heeren Piérard en Balthazar (sociaal-democraten) behandeld, betrekking hebbende op het optreden van de nationaal-socialistische partij in België.
Piérard zeide, dat zekere personen uit het Derde Rijk naar Eupen zijn gekomen om te spreken. Hij achtte het ontoelaatbaar, dat officieele Duitsche vertegenwoordigers zich ongerust maken over de religieuze of politieke overtuiging van Belgische onderdanen, die Duitsche firma's vertegenwoordigen en hen met represaille-maatregelen bedreigen, wanneer zij Joodsch personeel in dienst houden. Spreker verlangde van de regeering, dat zij dienaangaande stappen zou doen bij den Duitschen ambassadeur.


Minister-President Pierlot.

Vervolgens merkte Piérard op, dat de Duitsche propaganda zeer actief is. In verscheidene deelen des lands zijn vlugschriften verspreid, waarin het nationaal-socialistische bewind wordt opgehemeld en de emigranten worden door agenten van de Gestapo bespionneerd. Verder toonde spreker zich verontrust over het belang, dat sommige Duitsche sprekers stellen in het Vlaamsche vraagstuk en over het contact, dat bestaat tusschen Vlaamsche studenten en de Duitsche jeugd.
Ward Hermans, die door Piérard was genoemd, repliceerde en zeide, dat hij steeds bereid is geweest voor een commissie van onderzoek te verschijnen inzake de „Utrechtsche vervalschingen." Hij voegde hieraan toe, dat hij en zijn vrienden „Nederlandsch voelen."
Nadat nog Balthazar het woord had gevoerd antwoordde minister-president Pierlot. Hij verklaarde, dat België niets wil doen, dat schade kan berokkenen aan de goede betrekkingen met andere landen, doch de souvereiniteit van het land moet onaangetast blijven. België wil geen vreemden invloed ondergaan, vanwaar deze invloed ook komt, tenzij deze invloed bijdraagt tot verhooging van het eigen cultureele peil. Zekere feiten, waarvan de sprekers mededeeling hebben gedaan, zijn het onderwerp van besprekingen met naburige landen geweest. De overige feiten, welke de regeering niet bekend waren, zullen nader worden onderzocht. Ook zullen binnenkort de politiediensten uitgebreid worden.
Ten slotte zeide de minister-president, dat de regeering haar plicht zal weten te vervullen voor de binnenlandsche veiligheid en de verdediging van de grenzen. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Pierlot 3826 E.; Eupen-Malmedy 3732 C.)

A. **SPANJE. — Martinez Barrio te Havanna, Generaal Miaja te Mexico-City. —**
De vroegere president van de Spaansche Cortes, Martinez Barrio, is komend van Frankrijk op 31 Mei te Havanna aangekomen.
De uit Spanje gevluchte generaal Miaja is te Mexico-City aangekomen. Hij zal hier zijn zoon en zijn beide broers weervinden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Gen. Miaja 3393 B.)

B. **KONINKLIJKE NEDERL. MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN PETROLEUMBRONNEN IN NEDERLANDSCH-INDIE. — Verslag over 1938 - Netto-winst 1938: ƒ 88.021.473 (v. j. ƒ 87.617.256). Dividend: 4% (onv.) op de preferente en 17% (onv.) op de gewone aandeelen. —**
Het jaar 1938 kenmerkte zich door politieke spanningen, die een gezonde en natuurlijke ontwikkeling van handel en industrie over de geheele wereld ongunstig beïnvloedden. Tegen het einde van 1937 was opnieuw een inzinking van het zakenleven waarneembaar, welke zich voortzette in de eerste helft van 1938, waarna hier en daar eenige verbetering intrad. De consumptie, waarvan langzamerhand werd geloofd, dat zij maar altijd door zou stijgen, bleek niet zoo rekbaar als door de petroleumwereld was gehoopt en zij ondervond den invloed van de ongunst der tijden.
Ruw geschat daalde de wereldconsumptie van petroleum in 1938 met 2 millioen ton. Verreweg de grootste verbruiker is nog steeds de auto. Al neemt het luchtverkeer enorm toe, toch wijzen de cijfers uit, dat het benzineverbruik in de lucht slechts 1% is van wat de auto noodig heeft. Ook andere gebruikers — schepen, sporen, verwarmingsinstallaties — vormen hoe langer hoe meer een belangrijke categorie afnemers, maar staan toch ieder op zichzelf in beteekenis ver achter bij den auto, al kan worden aangenomen, dat tegenwoordig 52% van de wereld-handelsvloot olie verbruikt. Waar juist ten aanzien van het autoverkeer mag worden verwacht, dat het zeer sterk zal toenemen zoodrá rustiger tijden zullen aanbreken, kan met reden hetzelfde worden gehoopt van de consumptie van olieproducten. (Verslag „Koninklijke")
(Vor. ber. 3304 B.)

C. **ITALIE. — Italiaansche verliezen in Spanje. —**
De Italiaansche bladen meldden op 8 Juni, dat de verliezen der legionarissen tijdens de campagne in Spanje 3.327 dooden en 11.227 gewonden hebben bedragen. (Corriere della Sera) **(Vor. ber. 3830 B.)**

D. **NEDERLAND. — Reacties op het rapport-Oss. —**
Het **Algem. Handelsblad** (lib.) schrijft o.a.: „Alles te zamen blijkt thans, ontdaan van alle sensatie, het beleid van minister Goseling het tegendeel van gelukkig te zijn geweest. Met een overmaat van energie en voortvarendheid zijn hier beslissingen geforceerd, welke na rustig overleg stellig anders uitgevallen zouden zijn.
Men moet nu afwachten, hoe dit Ossche geval zich verder parlementair en politiek ontwikkelen zal. De minister moge voor zichzelf de overtuiging hebben, recht te hebben gedaan, daarmede is een plotselinge en, zooals nu blijkt, ongemotiveerde krachtsontplooiing nog niet goedgepraat. In het stadium, waarin de zaak thans gekomen is, blijft als resultante de eindindruk van „haastigen spoed"."
De **Tijd** (r.k.) schrijft o.a.: „Met deze uitspraak van de Kamer-commissie is heel de geweldig en tendentieus opgeblazen affaire-Oss tot haar nuchtere en zakelijke proporties herleid, n.l. tot een verschil van meening over het gevoerde beleid, een questie dus van appreciatie, waarover men eindeloos en ook nutteloos kan discussieeren. Deze uitspraak, die uitdrukkelijk geen motie van wantrouwen in den minister wil zijn, levert dan ook geen redelijken grond aan hen, die van de affaire-Oss een galg hebben willen maken niet alleen voor Barbertje Goseling, maar ook voor geheel het Kabinet. Voor hun politieken molen draagt de Kamercommissie geen deugdelijk koren aan, maar het is hun meer om het verblindende kaf der sensatie, dan om het koren, waaruit men het goede brood maakt, te doen."
In **Het Volk** (s.d.) lezen we o.m.: „Hij (minister Goseling) heeft, door zijn verkeerd beleid, in de eerste plaats onrecht gedaan aan de naast betrokkenen, maar bovendien is hij oorzaak geworden van een politieke onrust in het land en deels ook van een allengs gerezen anti-katholieke stemming, waarvoor zijn eigen geestverwanten hem, in hun binnenkameren, zeker geen dank zullen weten."
De **Nieuwe Rotterdamsche Courant** (lib.) wijdt een zeer uitvoerige beschouwing aan het rapport waaruit wij de volgende passages lichten: „Het rapport van de bijzondere commissie uit de Tweede Kamer met betrekking tot de nota van den Minister van Justitie over de zaak Oss, moet — behalve voor hen die ziende-blind willen blijven — het onomstootelijke bewijs hebben geleverd, dat de zakelijke kritiek op het ministerieele beleid in deze onverkwikkelijke geschiedenis het verwijt van „anti-papisme" allerminst heeft verdiend. Het was ook een veeg teeken, dat van r.k. zijde die kritiek over één kam werd geschoren met kritiek als die van de N.S.B., welke de grenzen van het zakelijke ver overschreed."
De **Maasbode** (r.k.) schrijft: „Het drama wordt vervelend, reeds vóór de slotacte, die eindelijk is ingezet met het verschijnen van het rapport der Kamercommissie.
En de medespelenden worden niet allen immer gelukkiger in hun rol.
Sommigen hebben zóó lang met hyperzware woorden moeten manoeuvreeren, dat zij volstrekt geen oog meer hebben voor de groteske verhoudingen, die deze kwestie geleidelijk heeft aangenomen.
Wij hebben intusschen hoop, dat zij bij de slot-behandeling in de Tweede Kamer tot haar juiste proporties zal worden teruggebracht."
De **Rotterdammer** (a.r.): „Onze conclusie uit het rapport kan geen andere zijn, dan dat de marechaussees te Oss onrechtvaardig zijn bejegend. Zij hebben wel enkele fouten begaan; maar de straf — want als zoodanig moesten zij de maatregelen wel beschouwen — stond in geen verhouding tot de feiten. Maar de bescherming, welke de marechaussee van de commissie geniet, houdt natuurlijk een veroordeeling van het beleid van den minister in."
Het Nationale Dagblad: „Het is te verwachten, dat allen, die voor recht en waarheid strijden, op hun beurt nog hinderpalen genoeg zullen vinden, want de macht der inquisitiepartij in Nederland is ongebroken, ook al valt één minister, ook al vallen vier ministers. De rest van het Kabinet heeft zich solidair verklaard met Goseling in zijn weigering, om de voor de beide geestelijken bezwarende processenverbaal aan de Kamercommissie ter inzage te geven; het Kabinet heeft ook het hooren van ambtenaren, die inlichtingen konden geven, belet."
Het Volksdagblad (comm.): „Het rapport der commissie is een vonnis tegen het beleid van minister Goseling geworden en, daar de geheele tegenwoordige regeering met hem solidair is, tevens een vonnis tegen de rechtsche coalitie, de samenwerking van de anti-revolutionnairen, christelijk-historischen en de Roomsch-Katholieke Staatspartij, waarop het huidige kabinet steunt."
(Vor. ber. 3828 F.)

E. **DISCONTOKOERSEN. — Litauen. —**
De Bank van Litauen heeft haar disconto met ingang van 15 Mei 1939 verhoogd van 5% tot 7%. Deze verhooging is het gevolg van de groote onttrekking van kapitaal aan de Litausche banken na de inbezitneming van Memel door Duitschland.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3347 A.)**

F. **BALTISCHE STATEN. — Neutraliteit in geval van oorlog. —**
Op het Baltische congres, op 12 Juni '39 te Kaunas gehouden, heeft Bizaukas, de plaatsvervangend minister-president van Litauen, verklaard, dat de Baltische staten in geval van oorlog een strikt neutrale houding zouden aannemen. Tegen iederen aanslag op hun onafhankelijkheid zal echter met wapengeweld worden opgetreden.
Het congres nam een motie aan, waarin een beroep wordt gedaan op de Baltische staten, schouder aan schouder te staan om hun onschendbaarheid in geval van gevaar te verdedigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Baltische Staten 3651 C.)

15 JUNI 1939

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Völkischer Beobachter beantwoordt Lord Halifax' verzoenende rede van 8 Juni. —**
De op 8 Juni in het Hoogerhuis uitgesproken verzoenende rede van Lord Halifax in zake de As-staten wordt door de Völkischer Beobachter onder het opschrift „Geen woorden maar daden" beantwoord. Het

blad stelt de volgende 6 eischen, welke Duitschland zou verlangen om tot normale betrekkingen met Engeland te geraken.
1. Afzien van de fictie, als zou Tsjecho-Slowakije nog bestaan.
2. Het opgeven van alle pogingen om te verhinderen, dat een Duitsch-Poolsche regeling tot stand komt op de basis van Hitler's Rijksdagrede van April.
3. Ophouden met de Britsche pogingen om „de levensbelangen van de Baltische staten en Roemenië aan hun doodsvijand Sovjet-Rusland te versjacheren."
4. Afzien van de politiek om „door het afstaan van Arabische gebieden aan Turkije dit land in de omsingelingspolitiek te betrekken."
5. Ophouden met de pogingen de Sovjet-Unie in een militaire alliantie tegen Duitschland te brengen.
6. Teruggave van de Duitsche koloniën.
(Telegraaf - Völkischer Beobachter) **(V. b. 3828 D.)**

A. **ROEMENIE. — Eerste vergadering van het nieuwe parlement - Rede van Koning Carol - Verklaring van minister Gafenco. —**
Op 7 Juni is te Boekarest het nieuwe Roemeensche parlement in de sedert achttien maanden niet gebruikte zittingszaal van de Kamer van Afgevaardigden bijeengekomen. Voor den aanvang der eigenlijke vergadering las koning Carol zijn boodschap voor, welke met applaus werd begroet, vooral toen gezinspeeld werd op den aanzienlijken vooruitgang, dien het leger heeft geboekt, en op den wil van het land den vrede te bewaren, doch een vrede in eer.
Koning Carol zei nog o.m.: Toen ons land zich onlangs voor moeilijke problemen gesteld zag als gevolg van den internationalen toestand, heeft mijn regeering een politiek van vrede gevolgd, niet een vrede tot elken prijs, doch een vrede met eerbiediging van de vrijheid en volkomen onafhankelijkheid der natie als voorwaarde. Tot dit doel heeft mijn regeering verscheidene lichtingen onder de wapenen geroepen en tegelijkertijd met nadruk verklaard, dat zij de heilige grenzen van het land ten koste van elk offer zou verdedigen.
Op 9 Juni legde de minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, o.a. de volgende verklaring af:
Onze veiligheid hangt vóór alles van ons zelf af. Wij willen niets, dat niet van ons is, doch wij zullen dat wat ons toebehoort met al onze krachten verdedigen. Wij zijn vastbesloten, de grenzen en de onafhankelijkheid van ons land zelfs met de wapens te verdedigen. Zoodra de eerste aanslag op onze goederen wordt gepleegd, zullen wij toeslaan.
Ten aanzien van de door Engeland en Frankrijk gegeven garanties zeide de minister: Wij hebben deze dubbele verklaring in groote dankbaarheid ontvangen. Wij beschouwen dit als een vriendschapsdaad van de mogendheden, waarmede wij door onze oprechte gevoelens en door roemvolle herinneringen verbonden zijn.
Na vastgesteld te hebben, dat de bondgenootschapsbanden met Polen een vriendschappelijke en oprechte samenwerking noodig maken, wees Gafenco er op, dat de betrekkingen van zijn land met de Sovjet-Unie goed zijn, zooals men trouwens, naar hij zeide, tijdens het bezoek van Potemkin aan Boekarest heeft kunnen constateeren.
(Telex-A.N.P. - Le Temps - Times - L'Intransigeant) **(Vor. ber. Koning Carol 3548 F.; Gafenco 3786 E.; Parlement 3096 C.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Bedrijfsregelingen in den landbouw. —**
De minister van Economische Zaken heeft op 7 Juni een wetsontwerp ingediend, dat voorziet in het verbindend of onverbindend verklaren van bedrijfsregelingen voor het landbouwbedrijf, welke geen crisiskarakter dragen en door daartoe te scheppen rechtspersonen zullen zijn vastgesteld.
Als regelingen, welke voor een dergelijke verbindendverklaring in aanmerking komen, heeft de Minister zich gedacht o.m. teelt- en productieregelingen, regelingen tot opkoop van surplus aan landbouwproducten, regelingen betreffende inlevering, rationeele productie, kwaliteitsverbetering, afzet en bewerking.
Bij krachtige ontwikkeling der economische bedrijfsorganisatie in den landbouw op grond der voorgestelde wet zou volgens de Memorie van Toelichting de instelling van bedrijfsorganen met verordenende bevoegdheid in de lijn der ontwikkeling liggen.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Landbouw 3754 A.)**

C. **ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain - Nieuwe Britsche minister. —**
Officieel wordt op 7 Juni medegedeeld, dat de huidige minister voor de Pensioenen, H. Ramsbotham, wijlen sir Philip Sassoon (eenige dagen geleden overleden), als minister van Openbare Werken zal opvolgen. Sir Walter Wolmersley, die tot nu toe onderminister voor de Posterijen was, zal thans minister voor de Pensioenen worden en den minister van Landbouw in het Lagerhuis assisteeren.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3760 B.)**

D. **FRANKRIJK. — Minister Bonnet's verklaring over Spanje en de Spaansche vluchtelingen. —**
Bonnet, minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 9 Juni in de senaatscommissie van Buitenlandsche Zaken een uiteenzetting gegeven van de buitenlandsch-politieke vraagstukken. Hij verklaarde o.a. over de Fransch-Spaansche betrekkingen: De Spaansche regeering moet niet den goeden wil miskennen, waarmede de Fransche regeering tracht de hangende vraagstukken tusschen Frankrijk en Spanje op te lossen. Wij gaan onvermoeid door met de uitvoering van de accoorden Bérard-Jordana en wij zijn vol hoop, dat wij overeenkomstig deze accoorden met Spanje steeds betrekkingen van goede nabuurschap zullen onderhouden. Ook in Marokko zullen wij streven naar die loyale en oprechte samenwerking, welke onze betrekkingen behoort te kenmerken.
Het aantal Spaansche vluchtelingen in Frankrijk, dat oorspronkelijk 500.000 bedroeg, is thans verminderd tot 290.000 man. Op het oogenblik repatrieeren per dag ongeveer 500. (Le Temps)
(Vor. ber. Bonnet 3650 E.)

16 JUNI 1939

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — De nieuwe Volksraad geopend. — Rede van den Gouverneur-Generaal Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer. - Indië's positie in 1940. —**
De Gouverneur-Generaal, Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, opende op 15 Juni '39 den nieuwen volksraad met een uitvoerige rede, waarin hij Indië's positie op economisch, sociaal, financieel, politiek en cultureel gebied belichtte.
Het financieel aspect is voor 1940 niet gunstig. Wel noemde de Gouverneur-Generaal den loop der landsontvangsten bevredigend, den gang van het economisch leven in aanmerking genomen, doch de sterk stijgende uitgaven stellen de Indische regeering voor moeilijke problemen. De middelenopbrengst in 1938 is ruim 34 millioen meer dan de herziene raming voor dat jaar en 8 millioen meer dan in 1937; de uitgaven kwamen 3 millioen boven de herziene raming. Het voordeelig saldo van den gewonen dienst wordt voorloopig geschat op 1,4 millioen. Het thans loopende jaar zal echter een tekort op den gewonen dienst opleveren, dat in het licht der jongste gegevens becijferd wordt op 36 millioen. Oorzaak: de sterke stijging der uitgaven. Voor 1940 wijst de ontwerp-begrooting een nadeelig saldo op den gewonen dienst aan van 40 millioen gulden.
Drie cijfers illustreeren de stijging der landsuitgaven: in 1938 waren zij 374 millioen, voor 1939 wordt een eindcijfer van 401 millioen verwacht en voor 1940 worden de uitgaven geraamd op 408 millioen. Het laat zich aanzien, dat deze stijging zich na 1940 nog zal voortzetten.
Het financieel beleid eischt derhalve — zoo betoogde de Gouverneur-Generaal — groote soberheid. Echter is de Indische regeering niet bereid over te gaan tot een geforceerd terugdringen van het peil der uitgaven tot dat de inkomsten. Reeds een bescheiden terugtred van het uitgaven-peil van 1939 bleek

al niet doenlijk en in vele gevallen bleek een markeeren van den pas onraadzaam. Wel zijn nieuwe maatregelen tot verhooging van het inkomstenpeil noodzakelijk. De Indische regeering stelt voor:
a. herziening van enkele tarieven der inkomstenbelasting; opbrengst 2 millioen.
b. verhooging der opcenten op de inkomstenbelasting van 50 op 75; opbrengst 6,6 millioen.
c. verhooging der opcenten op de vennootschapsbelasting van 100 op 150; opbrengst 8,8 millioen.
Het defensie-uitvoerrecht, dat ultimo 1939 afloopt, zal niet worden verlengd. Ter compensatie daarvan wordt 7½ millioen van de opbrengst der nieuwe voorstellen overgebracht naar den buitengewonen dienst. De resteerende 9,9 millioen dienen ter vermindering van het tekort op den gewonen dienst 1940 tot 30 millioen.
De defensie-uitgaven eischen een belangrijk deel der Indische inkomsten. Van 1935 tot nu steeg het totaal der zuivere gewone uitgaven voor leger en vloot van 50 millioen tot 106 millioen. Bovendien worden van 1936 tot 1940 87 millioen op den buitengewonen dienst geboekt.
Met gespannen aandacht wacht Indië de beslissing af over de plannen tot verderen uitbouw van de vloot.
Voorts deelde de G.-G. nog mede, dat bij de Indische regeering in voorbereiding is een ontwerp-regeling tot afschaffing der heerendiensten. (Aneta - Telegraaf)
(Vor. ber. 3307 E.; Begrooting 3814 A.)

A. **AMSTERDAM. — Erfpachtsrapport verschenen.** - Het rapport van de Amsterdamsche raadscommissie, samengesteld uit de raadsleden Walrave Boissevain (Lib.), voorzitter, J. H. Crucq (Onafhankelijk), A. J. Dingemans (R.K.), J. ter Haar Jr. (C.H.), C. Woudenberg (S.D.A.P.) en L. Seegers (C.P.N.), op 11 Januari '39 benoemd voor het instellen van een onderzoek omtrent de geuite beschuldigingen tegen den wethouder S. Rodrigues de Miranda en de raadsleden J. W. Matthijsen en Z. D. J. W. Gulden, en omtrent alles wat met de uitgifte van gemeentelijke erfpachtsgronden in den ruimsten zin verband houdt, is op 15 Juni '39 verschenen.
De commissie komt ten aanzien der betrokkenen eenstemmig tot de volgende algemeene conclusies:
Wethouder de Miranda — Vast is komen te staan, dat den Wethouder ernstige beleidsfouten moeten worden aangerekend en dat hij in meerdere gevallen ernstig in verzuim is gebleven.
Raadslid Gulden — Deze heeft zijn beroep van architect niet voldoende gescheiden van zijn functie van lid van den Gemeenteraad en van de Commissie van Bijstand voor de Publieke Werken en de Volkshuisvesting. De wijze, waarop de heer Gulden in opspraak is gekomen en de sfeer, die er om heen is geschapen, hebben hem voor de uitoefening van het raadslidmaatschap ongeschikt gemaakt.
Raadslid Matthijsen — Handelingen, door hem verricht, welke moesten leiden en hebben geleid tot bevoorrechting van een bepaalden kooper bij den verkoop van scholen, met uitschakeling van andere gegadigden, hebben het belang der gemeente niet gediend. Zij zijn voor een raadslid niet toelaatbaar.
Dienst Publieke Werken — Men heeft geen enkele aanwijzing gekregen van eenige corruptie bij dezen Dienst. (Alg. Hbld. - De Tijd - Het Volk)
(Vor. ber. Erfpachtskwestie 3612 C.)

B. **ROEMENIE. — Verkiezingen. - Corporatief systeem ingesteld. —**
De verkiezingen van 1 en 2 Juni hebben tot resultaat gehad, dat van één partij, het Front van Nationale Vernieuwing, de 258 leden voor de Kamer werden gekozen; een derde gedeelte wordt gevormd uit de landbouwers en handwerkslieden, een derde uit lieden der industrie en uit den handel, en een derde uit de intellectueele beroepen. De Senaat bestaat uit 88 gekozen leden en 88 leden benoemd door den Koning. De nieuwe grondwet bepaalt, dat zoowel mannen als vrouwen, minimum 30 jaar oud, die lezen kunnen, verplicht zijn voor de Kamer hun kiesplicht te vervullen. Voor den Senaat is de leeftijd op minimum 40 jaar gesteld. (Telex-A. N. P.)

C. **SCHEEPSRAMPEN. — Duikbootrampen sinds begin dezer eeuw. —**
1904. De A 1 bij het eiland Wight door een passagiersschip geramd; alle 11 opvarenden verdronken.
1905. Ontploffing aan boord van de A 5 in de haven van Queenstown; 11 dooden.
1905. De A 8 gezonken in de Plymouth Sound; 14 opvarenden verdronken.
1905. De A 4 even buiten Plymouth in aanvaring gekomen met een ander schip; 4 dooden.
1907. Otploffing aan boord van de C 8 in de haven van Portsmouth; 3 opvarenden om het leven gekomen.
1909. De C 11 gezonken na een aanvaring met een ander schip bij Cromer; 13 dooden.
1912. De A 3 gezonken na een aanvaring bij het eiland Wight; 14 personen verdronken.
1912. De B 2 in aanvaring met een ander schip; 15 dooden.
1913. Ontploffing aan boord van de E 3; 3 dooden.
1914. De A 7 vergaan bij Plymouth; 11 opvarenden verdronken.
1921. De K 5 gezonken in het Kanaal; 57 dooden.
1921. De K 15 in de haven van Plymouth gezonken. Geen slachtoffers.
1922. De H 42 bij Gibraltar door een oorlogsschip geramd; 26 dooden.
1923. De L 9 in een typhoon gezonken. Geen slachtoffers.
1923. Ontploffing aan boord van de L 11 te Sheerness; één doode.
1924. De L 24 bij Portland door een oorlogsschip geramd; 43 dooden.
1925. De M 1 bij Start Point gezonken; 68 dooden.
1926. De H 29 in de haven van Devonport gezonken; 6 dooden.
1927. De S 4 ter hoogte van Province Town aan de kust van Massachusetts door een torpedojager geramd; 39 dooden.
1928. De F 4 bij de Brioni-eilanden ten Westen van Pola door een torpedojager geramd; 31 dooden.
1928. De „Ondine" ter hoogte van Oporto door een Grieksche stoomboot geramd; 43 dooden.
1929. De H 47 gezonken na een botsing met de L 12 bij de kust van Pembrokeshire; 24 dooden.
1931. Ontploffing aan boord van de X 1 te Chatham; 23 gewonden.
1931. De no. 9 „Towarisjtsj" niet weer boven water gekomen; 35 dooden.
1931. De „Poseidon" na een botsing in de Chineesche Zee gezonken; 10 dooden.
1931. De M 2 nabij Portland gezonken; 54 dooden.
1932. De „Prométhée" bij Cherbourg gezonken; 63 van de 70 opvarenden omgekomen.
1932. De „Towarisjtsj" (een Russische duikboot) in de Finsche Golf gezonken; vermoedelijk 35 dooden.
1932. Een Russische duikboot, waarvan de naam onbekend is, in de Zwarte Zee verongelukt; 18 dooden.
1939. De Japansche duikboot I 63 zinkt in het Bungokanaal na botsing met een ander schip; 81 van de 87 opvarenden verdronken.
1939. De Amerikaansche duikboot „Squalus" bij Portsmouth gezonken; 33 van de 60 opvarenden gered.
1939. De Engelsche duikboot „Thetis" bij Llandudno gezonken; 4 van de 103 opvarenden gered.
1939. De Fransche duikboot „Phénix" in de baai van Cam-Rahn gezonken; alle 71 opvarenden omgekomen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Duikbootramp 3816 D.)

17 JUNI 1939

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Deensch: Otto Jespersen — „En Sprogmands Levned". (Gyldendal, København) **(V. b. 3828 E.)**
Duitsch: E. G. Kolbenheyer — „Das gottlobte Herz". (Langen-Müller, München)
Friedrich Walter — „Kassandra". (A. de Lange, Amsterdam) **(Vor. ber. 3828 E.)**
Engelsch: Neville Chamberlain — „The Struggle for Peace." (Hutchinson)
Hilton Brown — „Humbug Hall". (Bles) **(3828 E.)**
Fransch: Pierre Jean Jouve — „Kyrie". (Gallimard)
Jules Supervielle — „La Fable du monde". (Gallimard) **(Vor. ber. 3828 E.)**
Nederlandsch: Arthur van Schendel — „Anders en Eender". (Folemprise, L. J. C. Boucher, Den Haag, 1939)
S. Vestdijk — „Lier en Lancet". (Nygh & v. Ditmar, N.V., Rotterdam) **(Vor. ber. 3828 E.)**
(Red. K. H. A.)

A. **Algemeene gegevens. - In- en uitvoer in 1938.** — Gedurende 1938 bleef Griekenland op handelspolitiek terrein den weg volgen, welken het in 1931 had ingeslagen, d.w.z. de Regeering ging voort met de bescherming der nationale productie en der exportbelangen door een politiek van invoer-contingenteeringen en door het sluiten van bilaterale compensatie- en clearingverdragen. De toepassing van die politiek bracht in den eersten tijd ernstige moeilijkheden met zich, o.a. door onvoldoend evenwicht bij de compensaties en door het sterke oploopen van actieve of passieve saldi in de clearing met onderscheidene landen, hetgeen den handel met die landen in een impasse dreigde te doen geraken. Sedert 1936 echter hebben de belangrijke wijzigingen, die in het stelsel van bescherming zijn gebracht, aan deze moeilijkheden grootendeels een einde gemaakt. De uitvoer van Griekenland wordt thans zooveel mogelijk gericht naar de crediteurlanden door middel van restrictiebepalingen op den export naar de debiteurlanden. Op die wijze kon bijv. een voor Griekenland actief saldo in de clearing met Duitschland worden geliquideerd.

Intusschen is de economische toestand van Griekenland in het algemeen genomen in den loop der laatste jaren aanmerkelijk verbeterd, hetgeen zeker voor een groot deel te danken is aan de stabiliteit van de binnenlandsche politiek der Regeering en haar constructieve bemoeiingen op verschillend gebied.

Men kan zeggen, dat op het oogenblik zoowel landbouw en veeteelt als de industrie aan dezen vooruitgang deel hebben.

Wat den buitenlandschen handel betreft, is het gelukt het passieve saldo der handelsbalans van 1938 te verminderen met 1037 millioen drachmen tegenover 1937.

Het totale bedrag der deposito's bij de banken is in 1938 vermeerderd met ongeveer 1000 millioen drachmen.



Het deficit der Staatsbegrooting over 1937-'38 beliep slechts 85 millioen drachmen en dat over 1938-'39 zal, volgens het Grieksche ministerie van Financiën, de 190 millioen drachmen niet overschrijden. In 1938 heeft de Staat geen enkele leening gesloten en de bij de circulatiebank ondergebrachte schatkistbiljetten hebben niet het door het Protocol van Genève vastgestelde bedrag van 400 millioen drachmen overschreden. Het te betalen couponbedrag (40 % van het nominale couponbedrag) is op den vervaldag gedeponeerd; het is buiten de dekking in deviezen gehouden.

De goud- en deviezenreserve der Bank van Griekenland is in 1938 aangegroeid met £ 172.375. Het dekdingspercentage der circulatie beliep op ultimo Augustus 1938 45,8 % tegen 51,5 % op 31 December 1937. Het gemiddelde bedrag der fiduciaire circulatie beliep in 1938 6739 millioen drachmen tegen 6458 millioen in 1937. Deze vermeerdering wordt toegeschreven aan de voorschotten, welke door de Bank van Griekenland aan de Landbouwbank zijn verleend om deze in staat te stellen den aankoop van tarwe, katoen en rijst te financieren. Na den verkoop van die producten zullen deze voorschotten weer worden terugbetaald en zal de fiduciaire circulatie weer verminderen.

De Grieksche nijverheid heeft zich, dank zij de beschermende politiek der Regeering, ook in 1938 verder kunnen uitbreiden. Het algemeene indexcijfer van de industrieele productie, op basis van 1928 = 100, is gestegen van 172,4 tegen 161,8 in 1937.

De invoer van industrieele grondstoffen bereikte in 1938 een hoogte van 187.000 ton met een waarde van ongeveer 2359 mill. drachmen, tegen 155.000 ton ter waarde van 2520 mill. drachmen in '37. Er valt dus een toeneming van 21 % te constateeren in de hoeveelheid, en een vermindering van 6 % in de waarde; de oorzaak hiervan moet worden gezocht in de daling der grondstoffenprijzen op de wereldmarkten.

Scheepvaart. — De Grieksche scheepvaart heeft in 1938 een opmerkelijke activiteit ontplooid en belangrijke winsten kunnen maken, die voor 1938 op 31 millioen gouddrachmen worden geschat tegen 25 millioen in 1937.

De handelsvloot telde einde 1938 642 schepen met een capaciteit van 2.027.380 ton tegen 607 schepen, metende 1.874.620 ton einde 1937. Zij neemt de negende plaats in onder de diverse handelsvloten der wereld.

De **industrie** in de vijf grootste centra van Griekenland (Athene, Piraeus, Saloniki, Patras en Volos) telt thans 21.059 fabrieken (127.430 pk) tegen 20.842 (122.001 pk) in 1937; het desbetreffende index-cijfer is dan ook gestegen van 138,13 tot 144,28. De verdeeling over die centra is als volgt:

	Aantal	P.K.
Athene . .	9.565	42.432
Piraeus . .	4.217	48.388
Saloniki . .	4.137	20.121
Patras . . .	1.324	9.049
Volos . . .	975	7.440

In- en uitvoer. — 1938 1937

	× 1 millioen ton	× 1 milliard drachmen	× 1 millioen ton	× 1 milliard drachmen
Invoer . .	2,74	14,76	2,73	15,20
Uitvoer . .	1,35	10,15	1,38	9,55
Invoersaldo	1,39	4,61	1,35	5,65

Handel met Nederland en zijn Overzeesche Gewesten. De handelsbalans met Nederland, inclusief zijn Overzeesche Gewesten, vertoonde over 1937 en 1938, volgens de Grieksche statistiek, het volgende beeld (cijfers in millioenen drachmen):

	1938	1937
Invoer	471	416
Uitvoer	222	274
Invoersaldo	249	142

(Rapport van Dr. R. C. Moretti, Consul verbonden aan Hr. Ms. Gezantschap te Athene.)

(Economische Voorlichting)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3036 D.; Handel met Nederland 2897 D.; Kaartje 2405 A.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Dienstplicht. - Wetsontwerpen aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 14 Juni '39 na lange debatten de 3 wetsontwerpen, die op den dienstplicht betrekking hebben, zonder hoofdelijke stemming, aangenomen met aanteekening, dat de N.S.B., de communisten, Mevr. De Vries-Bruins (s.d.a.p.) en ir. Vos (v.d.) tegen zijn.
De wijziging van den dienstplicht, die o.m. aan de regeering machtiging verleent om den eersten oefentijd tot maximaal 2 jaar te verlengen, kon pas de goedkeuring verwerven, nadat een amendement-Albarda was aangenomen (met 38 tegen 32 stemmen) beoogende die machtiging aan een tijdsduur te binden. Ir. Albarda had den uitersten termijn 1 Januari 1942 voorgesteld; ten slotte werd het 1 Januari 1944, op aandrang van den vrijzinnig-democraat J. Schilthuis. (Telegraaf - Het Volk)
(Vor. ber. Dienstplicht 3833 A.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Economische Toestand. - Landsmiddelen. - Schulden. - Invoerrechten. - Post-Telegraaf- en Telefoondienst. - Staatsspoorwegen in 1938. —
Gedurende vrijwel het geheele jaar werd de economische toestand beheerscht door de groote onzekerheid op economisch en politiek gebied. De vraag naar grondstoffen op de wereldmarkt, waarvan de Nederlandsch-Indische welvaart in groote mate afhankelijk is, bleef belangrijk bij het vorige jaar ten achter. De prijzen van de Indische exportproducten, die in de eerste maanden van 1938 nog verder terugliepen, konden zich in Juni en Juli weer herstellen tot op het peil van Januari. Gedurende het verdere verloop van het jaar bleven zij ongeveer op dit niveau gehandhaafd. Ondanks het weinig bevredigende prijsverloop konden de meeste ondernemingen in Nederl.-Indië in 1938 evenwel nog met eenige winst werken. Een uitzondering moet worden gemaakt voor de koffiecultuur; ook voor copra was bij de in 1938 geldende prijzen een loonende productie nauwelijks meer mogelijk. In sommige gevallen werden de in 1938 behaalde resultaten gunstig beïnvloed door nog in 1937 afgesloten voorverkoopen.
De landsmiddelen brachten, volgens de voorloopige cijfers over 1938, *f* 365.500.000 op, hetgeen ongeveer evenveel is als in 1937 en rond *f* 25 millioen meer dan de oorspronkelijke raming. Deze bevredigende opbrengst, ondanks den achteruitgang in den economischen toestand, is zoowel een gevolg van een belastingverhooging als van de omstandigheid, dat de opbrengst van sommige middelen, met name de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting, nog in sterke mate werd beïnvloed door de hoogere winsten en inkomsten van de belastingplichtigen in 1937.
De uitgaven ten laste van den gewonen dienst bedroegen volgens de verwachting over 1938 *f* 379.800.000, of *f* 41.000.000 meer dan in 1937 en *f* 5.600.000 meer dan de oorspronkelijke raming. Deze sterke vermeerdering ten opzichte van 1937 werd voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de uitgaven voor de landsverdediging en de verhooging van de salarissen van landsdienaren.
De gewone dienst, die in 1937 een batig saldo van *f* 26.800.000 opleverde, zal, naar verwacht wordt, in 1938 sluiten met een tekort van *f* 14.300.000.
De vlottende schuld vermeerderde in den loop van het jaar met *f* 22.000.000 tot *f* 80.210.000 ultimo December. De geconsolideerde schuld, die bij den aanvang van het jaar *f* 1.324.192.000 bedroeg, was aan het einde van het jaar tot *f* 1.287.798.000 verminderd.
De gewone dienst der begrooting voor 1939 vertoont een tekort van rond *f* 21.000.000. Bij ongeveer gelijkblijvende inkomsten worden de uitgaven rond *f* 7.000.000 hooger geraamd dan in 1938. De door den Gouvernements-Pandhuisdienst verstrekte leensommen bedroegen in 1938 *f* 85.300.000 of rond *f* 10.000.000 meer dan in 1937. Het uit de lossingen ontvangen rentebedrag bedroeg *f* 10.000.000 (v. j. *f* 8.800.000). De bedrijfswinst wordt geraamd op *f* 4.400.000 (v. j. *f* 2.994.000). Het batig saldo van den Dienst der Opium- en Zoutregie wordt voor '38 geschat op *f* 14.651.000 (v. j. *f* 15.867.000) tegen een netto-opbrengst van *f* 16.493.000 in 1937.
De opbrengst van de invoerrechten daalde van *f* 55.800.000 in 1937 tot *f* 49.000.000 in 1938. De opbrengst van de uitvoerrechten verminderde van *f* 37.800.000 tot *f* 23.800.000. Het op 25 Nov. 1936 ingestelde extra uitvoerrecht van 2% kwam op 25 Februari 1938 te vervallen. In de plaats daarvan werd een defensie-uitvoerrecht ingesteld van 1%. De opbrengst van *f* 5.100.000 kwam ten goede aan den buitengewonen dienst. De totale ontvangsten van in- en uitvoerrechten en accijnzen van het geheele tolgebied van Nederl.-Indië (met uitzondering van het defensie-uitvoerrecht) verminderden van *f* 154.000.000 in 1937 tot *f* 136.100.000 in 1938.
De ontvangsten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst bedroegen *f* 25.243.000 (vorig jaar *f* 25.694.000). Het postverkeer nam belangrijk toe, doch niet in voldoende mate om de gevolgen van de in 1937 ingevoerde tariefsverlaging te compenseeren.
De baten uit het zoogenaamde goederengeld beliepen in 1938 *f* 2.347.000 (v. j. *f* 2.565.000).
De ontvangsten van de Staatsspoorwegen bedroegen in 1938 *f* 34.700.000 (v. j. *f* 34.100.000). De ontvangsten van de meeste particuliere spoor- en tramwegen waren lager dan in het voorgaande jaar. (Nederl. Handel-Maatschappij)
(Vorig bericht 3155 A.)

18 JUNI 1939

C. FRANKRIJK. — Benoemingen in het leger - Gamelin, generalissimo. —
Krachtens een op 8 Juni door den ministerraad uitgevaardigd decreet zal generaal Gamelin voortaan den titel van opperbevelhebber van het leger dragen. Daarnaast houdt hij den titel van chef van den generalen staf der landsverdediging. Admiraal Darlan zal den titel dragen van opperbevelhebber der marine en generaal Vuillemin krijgt den titel van opperbevelhebber van de luchtmacht. (Le Temps)
(Vor. ber. Gen. Gamelin 3108 H.; Gen. Vuillemin 3401 B.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3669 G.)

D. NEDERLAND. — Vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten. - Noodlijdende gemeenten voor een tekort van 50 millioen gulden. —
In de 7 Juni '39 gehouden vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten, hield de burgemeester van Rotterdam, mr. P. J. Oud, een inleiding over het onderwerp: „De Gemeentefinanciën als onderdeel van de Overheidsfinanciën". Spr. betoogde o.a. dat een enquête onder de gemeenten, die bijzonderen regeeringssteun ontvangen, heeft uitgewezen, dat in de begrootingen van 301 van deze gemeenten een bedrag van circa 35 milioen gulden is verdisconteerd. De gezamenlijke begrootingstekorten van alle noodlijdende gemeenten zijn echter veel grooter en benaderen de 50 millioen gulden. Rijk en gemeenten staan dus beide voor groote moeilijkheden. (Het Vaderland) **(Vor. ber. Gemeenten 3512 H.)**

E. FRANKRIJK. — De duikboot „Phénix" bij Cam-Ranh (Indo-China) gezonken. - 71 slachtoffers. —
In de baai van Cam-Ranh, ten Noorden van Saigon, is de Fransche duikboot „Phénix" op 15 Juni '39 gezonken. Alle 71 opvarenden zijn verloren. De boot, die op ± 100 meter diepte ligt, kan voorloopig niet gelicht worden. (Agence Belga)
(Vor. ber. Duikbootrampen 3836 C.)

F. NEDERLAND. — Het aftreden van den minister van Financiën, Mr. J. A. de Wilde. - Interpellatie-Wijnkoop. —
Op 16 Juni '39 kwam in de Tweede Kamer aan de orde de interpellatie van het Kamerlid Wijnkoop (comm.) over de oorzaken van het aftreden van den minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde en de daaruit ontstane gevolgen.
De minister-president, dr. H. Colijn, heeft de vragen van den heer Wijnkoop o.a. als volgt beantwoord:
„Gelijk uit de gedane inleidende mededeelingen blijkt, golden de bezwaren van minister De Wilde minder het doen van bepaalde uitgaven dan het ontbreken van de noodige bezuinigingen, die het tegenwicht hadden behooren te vormen van nieuwe voor het eerst opgebrachte of uit het normaal accres voortvloeiende uitgaven. Zulke uitgaven kwamen bij meer dan een departement voor, het meest intusschen bij Defensie en Sociale Zaken."
„De minister-president is niet bereid mededeelingen te doen over de groote lijnen van de te volgen financieele politiek, vooral met betrekking tot sociale en economische zaken, onderwijs en defensie, al ware het alleen maar omdat de regeering geen opening

van zaken kan doen over voornemens, die nog geen vasten vorm hebben aangenomen.
De minister-president wil echter wel zeggen, dat hij niet bereid is eene luchthartige financieele politiek, een politiek van voortdurend regeeren met tekorten op den gewonen dienst, zooals die in onze dagen nog al eens aanbevolen wordt, met zijne verantwoordelijkheid te dekken of zich daarbij neer te leggen."
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Mr. J. A. de Wilde 3804 D.)**

A. **GEESTELIJK LEVEN. — Willibrord-Tentoonstelling. —**
Onder groote belangstelling is op 15 Juni in de Domstad op luisterrijke wijze de herdenking van het XIIde eeuwgetijde van Willibrord, den Apostel der Nederlanden, ingezet met een officieele plechtigheid in den Utrechtschen dom, waarbij de artistieke en exquise tentoonstelling, gedeeltelijk gewijd aan de vereering van den apostel en gedeeltelijk aan de



Willibrord als monnik en als bisschop van Utrecht.
Ontwerpen door Hub. Levigne voor twee postzegels.

kunst en cultuur van dien tijd, in tegenwoordigheid van tal van geestelijke en wereldlijke autoriteiten door den minister-president, dr. H. Colijn, met een korte toespraak officieel werd geopend.
Ruim 400 personen waren voor deze bijeenkomst in den Dom uitgenoodigd, zulks met het oog op de geringe plaatsruimte voor deze expositie, met name de fraai voor dat doel ingerichte kloostergang van den Dom en de aula van de rijks-universiteit.
(N. Rott. Crt.) **(V. b. Tentoonstellingen 3610 A.)**

19 JUNI 1939

B. **AUTOMOBILISME. — Eerste Nederlandsche Races te Zandvoort. —**
De eerste Nederlandsche automobielraces hebben op 3 Juni, door de K.N.A.C. georganiseerd, te Zandvoort plaats gehad.
De uitslagen luiden als volgt:
Klasse A (tot 750 ccM.): 1. Rijshouwer, 49 min. 35.6 sec.; 2. Smeets, Echt, 49 min. 44.6 sec.; 3. Smeets, Geleen, 49 min. 45 sec.; 4. De Beaufort; 5. Vroom; 6. Cornelius; 7. Stoel (allen DKW); 8. Langelaan (Fiat).
Klasse B (tot 1100 ccM.): 1. Bena (Lancia), 54 min. 41.6 sec.; 2. Verkammen van Keulen (Opel), 55 min. 21 s.; 3. Van de Mandele (MG), 55 min. 23 sec.; 4. Baron van Boetzelaer (MG).
Klasse C (tot 1500 ccM.): 1. Richten (MG), 55 min. 48.4 sec.; 2. Voetelink (MG), 56 min. 58.4 sec.; 3. Baron van Heemstra (Fiat), 57 min. 2.3 sec.
Klasse D (tot 2000 ccM.): 1. Jhr. Teding van Berkhout (Citroën), 52 min. 57.3 sec.; 2. Breve (Citroën), 53 min. 16.4 sec.; 3. Everts (BMW), 53 min. 23 sec.; 4. Bovee (Citroën); 5. Visscher (Citroën).
Klasse E (tot 3000 ccM.): 1. Van der Meulen (Opel), 55 min. 29.4 sec.; 2. Lepelaars (Opel), 55 min. 30 sec.; 3. Beels (Bugatti), op 2 ronden.
Klasse F (tot 5000 ccM.): 1. Tielens (Delahaye), 1 uur 7 min. 48.4 sec.; 2. Diepen (Ford), 1 uur 7 min. 56.2 sec.; 3. Ton (Ford), 1 uur 8 min. 24 sec.; 4. Hoogeveen (Ford), op 2 ronden; 5. Barendregt (Ford), op twee ronden.
Sportklasse: 1. Nortier (BMW), 1 uur 13 min. 14.8 sec.; 2. Breeman (BMW), 1 uur 13 min. 43.4 sec.; 3. Jhr. De Pesters (BMW), 1 uur 13 min. 43 sec.; op één ronde; 4. Barendregt (Ford). (Het Volk)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Tsjechië - Onrust - Incident te Kladno. —**
In Tsjechië hebben zich tal van incidenten voorgedaan in verband met den moord op een Duitschen politieagent te Kladno. De rijksprotector von Neurath heeft terstond na dezen aanslag strenge maatregelen getroffen, wat echter niet kon verhinderen, dat zich vele nieuwe incidenten voordeden. Zoo is b.v. te Nochod in het Noorden van Bohemen een Tsjechisch politieman gedood.
Als dader van den moord op den Duitscher is een gevaarlijk inbreker, Joseph Cesak, gearresteerd, waaruit zou zijn gebleken, dat de aanval geen politieken achtergrond heeft.
Daardoor is weer eenige rust te Kladno en in Tsjechië teruggekeerd, al is het duidelijk, dat deze feiten slechts het voorspel zijn van vele nieuwe moeilijkheden. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3813 G.)

D. **TUNIS. — Buitenlandsche Handel in 1938. —**
De cijfers voor den invoer in Tunis luiden voor de jaren 1936 tot en met 1938 (in mill. Frs.) resp. 1014, 1324 en 1560; voor den uitvoer 636, 1141 en 1353. In beide opzichten beweegt de handel van Tunis zich dus in opgaande lijn.
Van de afzonderlijke posten valt het volgende te vermelden. De invoer van koloniale waren steeg van 1937 op 1938 van 106.8 tot 153.8 mill. frs., die van diverse eindproducten van 72.6 tot 115.0 mill. De uitvoer van plantaardige oliën nam sterk toe, namelijk van 134.2 tot 334.5 mill., een gevolg van de gunstige oogsten en van het tijdelijk verdwijnen van Spanje op de olijfoliemarkt. Ook de wijnexport steeg, zij het vrijwel uitsluitend naar waarde, t.w. van 152.1 op 176 8 mill. frs.
IJzererts werd in 1938 voor ruim 34 mill. frs. meer uitgevoerd, doch de hoeveelheid verminderde met 172.000 ton; de belangrijkste afnemers hiervan waren Engeland en Duitschland.
De uitvoer der inheemsche industrie is onbelangrijk en beperkt zich tot tapijten, sieraden en andere Oostersche artikelen.
Wat de spreiding van den handel betreft, staat Frankrijk aan de spits. De invoer uit het moederland bedroeg 966 mill. frs., hetgeen 174 mill. meer is dan in 1937; de uitvoer daarheen bereikte een waarde van 756 (v. j. 654) mill. Uit Engeland werd voor 63 mill. geïmporteerd, 17 mill. meer dan het jaar tevoren; de uitvoer daarheen bleef met 153 mill. vrijwel gelijk. Tunis betrok uit Engeland voor ruim 50 mill. frs. aan brandstoffen.
Italië's aandeel in den invoer in Tunis daalde met 13 mill. tot 28.2 mill., doch de uitvoer daarheen was 36 mill. grooter, t.w. 141.1 mill. frs., waaronder voor 108 mill. aan olijfolie.
Ook de uitvoer naar Duitschland steeg belangrijk (ijzererts), doch de invoer uit dit land is gedaald.
De invoer uit de Nederlandsche koloniën is gestegen tot 15.0 mill.; uitvoer daarheen bestaat niet. De handel met ons land vertoonde weinig schommelingen; in 1938 werd voor 20.5 mill. ingevoerd, terwijl de uitvoer uit Tunis 26.2 mill. frs. bedroeg. Met de Ver. Staten is het verkeer sterk toegenomen; de invoer uit dat land bedraagt thans 56 mill., de uitvoer daarheen 70 mill., waarvan voor 63 mill. aan olijfolie. (Journée Indusrielle)

E. **PALESTINA. — Het Engelsche Witboek - Toelichting van den minister van Koloniën, MacDonald.**
De Britsche minister van Koloniën, MacDonald, heeft op 16 Juni voor de permanente mandatencommissie van den Volkenbond de voorstellen uiteengezet, welke vervat zijn in het Britsche Witboek.
Ten aanzien van de inrichting van den Palestijnschen staat zeide hij, dat de beste regeling wellicht zou zijn, het vormen van (een) overwegend Arabische provincie(s) en van (een) overwegend Joodsche provincie(s), en aan elk dezer politieke eenheden een groote mate van plaatselijke autonomie te geven, met een centrale regeering voor de behandeling van de zaken van gemeenschappelijk belang. Wat het belangrijkste is, aldus MacDonald, is dat de Arabier en de Jood vrij moeten zijn om hun eigen leven te leven, in overeenstemming met hun eigen tradities en geloof. Slechts door deze vrijheid voor ieder volk kunnen de vrede, vriendschap en voorspoed in Palestina hersteld en op blijvenden grondslag worden geplaatst. De Britsche regeering beweert niet, dat de door haar aangekondigde politiek tot dit doel zal leiden, doch zij heeft er toe besloten, omdat zij gelooft, dat deze in de eerste plaats erop berekend is, den blik naar het groote doel te richten. (Times) **(V. b. 3807 D.)**

A. **DANZIG. — De Duitsche minister van propaganda, dr. Göbbels, houdt twee redevoeringen. - Hij verzekert den steun van Duitschland, Danzig is Duitsch. —**
Dr. J. Göbbels, propaganda-minister van Duitschland heeft een bezoek gebracht aan het te Danzig gehouden cultureele congres en heeft op 17 en 18 Juni twee redevoeringen gehouden. In zijn eerste rede zeide hij o.a.:
Weest overtuigd, dat iedereen in Duitschland uw wenschen kent en deelt en met gelijke trouw naast u staat, waarmede gij aan het Rijk hangt. Wat wij in Duitschland willen, is duidelijk. De Führer heeft het in zijn jongste rede in den Rijksdag gezegd, op een wijze, welke niet voor misverstand vatbaar is, toen hij zeide: „Danzig is een Duitsche stad en zij wil terug tot Duitschland". Dit moet de wereld begrepen hebben en de wereld moet ook uit het verleden hebben geleerd, dat de Führer geen holle woorden gebruikt. Zij vergist zich op gevaarlijke wijze, wanneer zij meent, dat hij terugschrikt voor dreigementen of voor pressie capituleert. Daarom kunnen de Danzigers rustig in de toekomst blikken, het nationaal-socialistische Rijk staat aan hun zijde.
Het Duitsche rijk heeft 40.000 S.A.-mannen naar Danzig gezonden om het Congres bij te wonen.
(Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Dr. Göbbels 3688 D.)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Parasitologie. - Inaugureele rede van prof. dr. E. A. R. F. Baudet over „Evenwicht tusschen parasiet en gastheer". —**
Bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht heeft dr. E. A. R. F. Baudet op 19 Juni een rede gehouden over het streven naar evenwicht tusschen parasiet en gastheer.
Volgens spreker komt men op dit gebied steeds meer tot de overtuiging, dat het streven bestaat naar een toestand van evenwicht met den gastheer, en het nimmer de bedoeling van den parasiet kan zijn dezen te vernietigen, omdat dan eigen bestaan wordt bedreigd. Hierin ligt dan tevens een verschil met de infectieziekten, die vaak een snellen dood van den gastheer veroorzaken.
Om practische redenen noemt men thans vooral dierlijke ziekteverwekkers parasieten, terwijl infectieziekten dan worden veroorzaakt door bacteriën, schimmels en virusvormen. Van de laatste heeft men het agens in sommige gevallen in kristalvorm kunnen isoleeren.
De parasiet — aldus spreker — benadeelt den gastheer, maar toch kan deze vele parasieten herbergen zonder dat ziekteverschijnselen optreden. Daarvoor is echter noodig, dat het aantal daarvan blijft beneden de zoogenaamde drempelwaarde, die voor elk individu verschillend is en bepaald wordt door factoren, welke men gewoonlijk aanduidt door „weerstand" zonder dit begrip scherp te kunnen omschrijven.
De verkregen immuniteit, welke zich na het doorstaan van sommige ziekten ontwikkelt, beschut tegen her-infectie. Begrijpelijk is, dat men zich ook in de parasitologie bezighoudt met de vraag, of zulk een immuniteit te verkrijgen is, en wel in het bijzonder bij jonge dieren. Speciaal bij onze huisdieren moet de dierenarts streven naar het bereiken van een evenwichtstoestand tusschen parasiet en gastheer.
(Red. K.H.A. - De Tijd - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3831 E.)

C. **NEDERLAND. — Een Nederlandsch muziekarchief.**
De heer Joh. A. Alsbach, directeur der muziekfirma G. Alsbach en Co. te Amsterdam, heeft in een bijeenkomst aan de stichting Nederlandsche muziekbelangen een door hem verzameld Nederlandsch muziekarchief aangeboden, dat nagenoeg alle gedrukte werken van Nederlandsche componisten bevat, welke in Nederland en in het buitenland zijn uitgegeven, van het begin der vorige eeuw af.
De bedoeling van den schenker is, dat dit archief openbaar zal zijn, dat een ieder het ter plaatse kan raadplegen, doch dat het niet uitgeleend zal worden.
(N. Rott. Crt.)

D. **ENGELAND. — De facto-erkenning Bohemen-Moravië - Duitschland heeft het recht Slowakije te versterken. —**
In aansluiting aan zijn verklaring van 19 Juni over de benoeming van een Britschen consul-generaal te Praag heeft de onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Butler, nog verklaard:
De regeering ziet zeer goed in, dat dit besluit een erkenning de facto van den tegenwoordigen toestand van Bohemen-Moravië beteekent, doch dat houdt geen wijziging in van het standpunt der Britsche regeering ten aanzien van de annexatie.
Alvorens haar besluit te nemen, heeft de regeering zich in verbinding gesteld met de andere belanghebbende mogenheden, zooals Frankrijk, Amerika, de Sovjet-Unie en Polen.
Op een vraag van het Labourlid Henderson over Slowakije antwoordde Butler: „Ik verneem, dat er ten aanzien van Slowakije den laatsten tijd niets bijzonders is gebeurd. Volgens het Duitsch-Slowaaksche verdrag van 23 Maart '39 heeft het Duitsche leger het recht Slowakije binnen te komen en er versterkingen aan te leggen." (Times)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3839 C.)

E. **SLOWAKIJE. — Rede van den minister van Buitenlandsche Zaken, Durcansky - „Sterven beter dan vrijheidsverlies". —**
Voor het Slowaaksche parlement heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Durcansky, op 15 Juni 1939 in een rede o.a. het volgende verklaard:
In Slowakije is thans ieder er van overtuigd, dat de Slowaaksche natie slechts als zelfstandige staat waardig kan leven. Ieder, die er aan denkt de zelfstandigheid van den Slowaakschen staat aan te tasten, moet zich er van bewust zijn, dat hij staat tegenover een aaneengesloten natie, die liever zou sterven dan zich laten berooven van haar vrijheid. Dit beteekent echter niet, dat de Slowaaksche natie niet met de andere volken tot wederzijdsch nut wil samenwerken.
Ten aanzien van het Duitsch-Slowaaksch verdrag verklaarde de minister, dat er kwaadwilligen zijn, die uit dit verdrag het bewijs trachten te halen, dat de Slowaaksche republiek geen zelfstandige, souvereine staat is. Deze beweringen werden geuit, omdat Slowakije zekere verplichtingen jegens het Duitsche Rijk heeft aanvaard als tegenwaarde voor de garantie der politieke onafhankelijkheid en der integriteit van het Slowaaksche staatsgebied. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Slowakije 3797 D.)

20 JUNI 1939

F. **HONGARIJE. — Het nieuwe parlement geopend - Een uiteenzetting van den rijksregent Admiraal Horthy. —**
Tijdens de plechtige openingszitting van het Hongaarsche parlement heeft rijksregent admiraal Horthy een uiteenzetting van de politiek van Hongarije gegeven.
Spr. begon met op te merken, dat de actie van de Hongaarsche regeering voor alles gericht was op sociale hervorming en hervorming van den landbouw. Ten aanzien van de vraagstukken van de buitenlandsche politiek zei Horthy, dat Hongarije trouw blijft aan zijn vrienden en steeds gelukkig is, wanneer het zijn vriendenkring kan uitbreiden. Hij herinnerde vervolgens aan de banden, welke Hongarije binden aan Duitschland en Italië. Wat Polen betreft, tusschen dit land en Hongarije bestaat een vriendschap, welke niet door geschreven wetten wordt bepaald, doch door een eeuwenoude traditie. Verder zei de rijksregent, dat Hongarije alle gelegenheden te baat zal nemen om het vertrouwen tusschen Hongarije en Joego-Slavië te versterken. Hongarije zal met alle middelen bijdragen tot den vrede. Spreker is van meening, dat het oogenblik voor nuttige besprekingen is aangebroken, alleen het beginnen hiervan is moeilijk. Wanneer evenwel de groote mogendheden een oplossing zullen hebben gevonden, dan zal het hun taak zijn ook een oplossing te zoeken voor de vraagstukken der kleine mogendheden, misschien onder leiding van den Paus.
Ten slotte zei Horthy, dat Hongarije steeds zijn autonomie en onafhankelijkheid zal handhaven en zal blijven leven binnen het kader van de grondwet, welke voldoende ruimte laat voor het nemen van maatregelen, welke het oogenblik eischt.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Horthy 3410 C.; Buitenl. Politiek 3575 E.)

21 JUNI 1939

A. ROEMENIE. — Gafenco's bezoek aan Ankara en Athene - De hechtheid van de Balkan-Entente. —

De Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, heeft op 14 Juni voor de persvertegenwoordigers het resultaat zijner besprekingen met den Turkschen president Inönü te Ankara als volgt samengevat:

1. De belangen en opvattingen van Roemenië en Turkije zijn identiek en de beide landen kunnen op elkander rekenen.
2. Beide landen blijven gehecht aan de eendracht, onafhankelijkheid en vrede voor de landen van de Balkan-Entente.
3. De Balkan-Entente verwelkomt ieder land, dat zich bij haar wenscht aan te sluiten.
4. De beide regeeringen hebben het voornemen een instituut voor de bestudeering van de economische, cultureele, geografische en politieke belangen der Entente op te richten. Zij zullen dit denkbeeld aan de Grieksche regeering voorleggen. Het instituut zou te Istanboel gevestigd worden.

Gafenco verklaarde ten slotte, dat er geen verandering is gekomen in de Fransch—Roemeensche vriendschap. Wij hebben geen verdrag, aldus zeide hij, maar iets beters: een diepe en oprechte vriendschap.

Een officieel communiqué over de op 15 en 16 Juni te Athene gevoerde besprekingen tusschen Gafenco en Metaxas, de minister-president van Buitenlandsche Zaken van Griekenland luidt als volgt:

De besprekingen hebben de volledige overeenstemming bewezen ten aanzien van alle vraagstukken welke Roemenië en Griekenland rechtstreeks betreffen. Als voorzitter van de Balkan-Entente heeft Gafenco tevens Metaxas op de hoogte gesteld van de besprekingen, welke hij de vorige maand gevoerd heeft met Markowitsj, den minister van Buitenlandsche Zaken van Zuid-Slavië. Voorts heeft Gafenco den Griekschen minister-president in kennis gesteld van zijn dezer dagen gevoerde besprekingen met Saracoglu, den minister van Buitenlandsche Zaken van Turkije, alsmede van de zoo bevredigende resultaten van zijn officieel bezoek aan Ankara.

Tot zijn groote genoegen, zoo vervolgt het communiqué, heeft Metaxas kunnen vaststellen, dat de leidende beginselen der Balkan-Entente, t.w. onafhankelijkheid, eenheid en een vastberaden vredespolitiek, een nieuwe wijding gekregen hebben, welke niet zal nalaten de betrekkingen tusschen de vier bevriende en verbonden Balkanstaten nog dieper en nauwer te maken. (Agence Belga)

(V. b. Gafenco 3835 A.; Bezoek aan Turkije 3750 E.)

B. NEDERLAND. — Bekroning Ned. Mij. voor Letterkunde - C. W. van der Hoogt-prijs en dr. Wynaendts Francken-prijs resp. Dr. W. de Vries, Eduard Hoorink en M. D. Ozinga. —

In de jaarvergadering van de Nederlandsche Maatschappij voor Letterkunde zijn de volgende bekroningen voorgedragen.

De commissie voor Taal- en Letterkunde heeft aan het bestuur voorgedragen ter bekroning met den prijs voor meesterschap dr. Wobbe De Vries te Groningen.

De commissie voor Schoone Letteren heeft, na loting tusschen den voorgedragene en de dichteres Clara Eggink, die een gelijk aantal stemmen verwierf, voorgedragen voor den C. W. van der Hoogtprijs voor poëzie den dichter Eduard Hoornik, voor zijn episch gedicht „Mattheus".

Voor den dr. Wynaendts Francken-prijs voor het beste werk op het gebied van biographie en cultuurgeschiedenis werd voorgedragen M. D. Ozinga voor de biografie „Daniel Marot, de schepper van den Hollandschen Lodewijk XVI-stijl".

De vergadering heeft, overeenkomstig de voorstellen, de bekroningen toegekend. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. v. d. Hoogt-prijs 3316 B.; Wynaendts Francken-prijs 2837 A.)

C. ITALIE. — Nieuwe Raswetgeving. - Ariërs en Inlanders. —

Voortgaande op den weg der raswetgeving heeft op 14 Juni de Italiaansche regeering een wetsontwerp op de zuiverheid van het ras ingediend. Volgens dit ontwerp zal iedere Italiaansche of buitenlandsche Ariër, die misbruik maakt van de rechten, welke zijn Italiaansche of arische afstamming hem toekent, of die geen rekening houdt met de plichten, welke daaruit voortvloeien, worden veroordeeld als schuldig aan een „aanslag op het prestige van het ras".

Aan hetzelfde delict maken zich de inboorlingen schuldig, die een Italiaansch burger beleedigen in zijn kwaliteit van vertegenwoordiger van het Italiaansche ras.

De gewone straffen worden verzwaard, wanneer een Ariër zich aan een delict schuldig maakt in tegenwoordigheid of met hulp van een inboorling.

Buitengewoon zware straffen — tot de doodstraf toe — worden voorzien tegen den Ariër, die een inboorling tot misdrijf aanzet, of zich schuldig maakt aan bedrog tegenover inboorlingen.

Gevangenisstraffen van 1 tot 5 jaar zijn voorzien voor den ariër, die betrekkingen onderhoudt met inlandsche vrouwen in Italiaansch Oost-Afrika.

Ariërs, die voortdurend voor inboorlingen gereserveerde plaatsen bezoeken of dronken worden aangetroffen in het bijzijn van inboorlingen, zullen kunnen worden gestraft met zes maanden en 2000 lire boete.

De kamer van fasces en corporaties heeft een ontwerp aangenomen, dat de autoriteiten machtigt, wegens politieke redenen in verband met den internationalen toestand buitenlandsche hoogleeraren en leeraren, die functies bekleeden aan Italiaansche universiteiten en middelbare scholen, over de grens te zetten. (Stefani)

(Vor. ber. Rassenpolitiek 3630 A.)

22 JUNI 1939

D. VEREENIGDE STATEN. — Wereldtentoonstelling te New York - Aanvullend crediet luchtmacht - Afschaffing embargo - Neutraliteitswet - Duitschland tot betaling van 50 millioen dollar veroordeeld - Herziening belastingwet - Geen verzoening Lewis-Green -

Onze tulpen op de wereldtentoonstelling te New York. —

De correspondent van het A. N. P. te New York meldt:

Wij zeggen niets in het nadeel van het Nederlandsche paviljoen op de wereldtentoonstelling, wanneer wij constateeren, dat de tulpen gedurende eenige weken wel het leeuwenaandeel in de Nederlandsche representatie hebben gehad. De pracht die deze vele honderdduizenden schoone en kleurige afgezanten van Nederland ten toon spreidden, legde den naam van het vaderland op millioenen lippen en deed Nederland vele malen in de couranten noemen.

Luchtmacht. — De begrootingscommissie uit het huis van afgevaardigden heeft op 12 Juni een extra-crediet van 292.695.547 dollar goedgekeurd ten behoeve van het departement van oorlog, waarvoor reeds een bedrag van 508.789.824 dollar was uitgetrokken. Dit extra-crediet zal worden gebruikt voor den aanbouw van nieuwe legervliegtuigen en de versterking van de defensie der Panamakanaalzone.

Afschaffing embargo. — De commissie van Buitenlandsche Zaken van het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft op 13 Juni met algemeene stemmen haar goedkeuring gehecht aan het wetsontwerp tot wijziging van de neutraliteitswet. Volgens deze wijziging wordt het embargo op wapens en munitie, bestemd voor oorlogvoerende mogendheden, ingetrokken.

Duitschland tot betaling van 50 millioen dollar veroordeeld. — In het hooggerechtshof heeft rechter Roberts als scheidsrechter voor de gemengde Duitsch-Amerikaansche commissie voor de schadevergoedingen op 15 Juni, eischen tot een bedrag van ongeveer 50 millioen dollar ontvankelijk verklaard, welke tegen Duitschland waren ingediend wegens in den oorlog veroorzaakte schade.

De rechter zeide, dat hij de eischen ten behoeve van de Amerikaansche eischers tot een bedrag van 25 millioen dollar zou toewijzen uit de Duitsche fondsen, waarop het Amerikaansche departement van Financiën beslag heeft gelegd.

De eischen zijn ingediend naar aanleiding van daden van sabotage, die gedurende den oorlog gepleegd zouden zijn in de munitiefabrieken te Blackton en Kingsland.

De rechter vernietigde de vorige beslissing ten gunste van Duitschland, waartoe hij aanvoerde, dat sommige Duitsche getuigen zich aan meineed hadden schuldig gemaakt.

De voornaamste eischers waren de Lehigh Valley Railroad Company en verscheidene verzekeringsmaatschappijen.

Herziening van de Belastingwet. — Het ontwerp van wet tot herziening van de belastingen is door het Huis van Afgevaardigden aangenomen. Het ontwerp is thans doorgezonden naar den Senaat.

Het voornaamste punt in de wijziging is het afschaffen van de belasting op onverdeelde winst, welke wordt vervangen door een belasting van 18% op het inkomen van maatschappijen hooger dan $ 25.000 per jaar.

Geen verzoening Lewis-Green. — Lewis, de leider van het Amerikaansche comité voor industrieele organisatie, heeft verklaard, dat de besprekingen omtrent een regeling der verhouding tusschen zijn organisatie en de American Federation of Labor onder leiding van Green, opgegeven zijn. (New York Herald Tribune)

(V. b. Wereldtentoonst. 3827 C.; Ned. Pavilj. 3787 A.; Begrooting 3784 D.; Leger, Vloot en Luchtm. 3791 G.; Neutraliteitswet 3810 E.; Belastingen 2907 C.; Belastingwet 2356 A.; Green—Lewis 3699 E.)

A. NEDERLAND. — Gemeenteraadsverkiezingen in Juni 1939. - Uitslagen. —

AMSTERDAM.

PARTIJEN (volgens verkiezingslijst)	1939 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1935 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1937 TWEEDE KAMER Aantal stemmen	Percentage	1939 PROV. STATEN Aantal stemmen	Percentage
1. S. D. A. P. . . .	119.142	29.49	14	119.901	33.32	17	132.719	33.01	127.164	30.8
2. Comm. Partij N. .	55.756	13.80	7	48.982	13.61	7	51.350	12.77	54.246	13.1
3. R.K. Staatspartij	64.427	15.95	8	55.454	15.41	7	60.378	15.02	66.113	16.0
4. Liberale Staatsp. .	31.016	7.68	3	22.530	6.26	3	20.007	4.97	30.566	7.3
5. Christ.-Hist. Unie	28.948	7.17	3	24.994	6.95	3	13.222	3.29	24.982	6.0
6. Anti-Rev. Partij .	27.019	6.69	3	20.885	5.80	2	61.215	15.22	40.265	9.7
7. Ver. v. Amst. B.	4.473	1.11	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Lijst-De Hartogh	8.460	2.09	1	7.460	2.07	1	—	—	—	—
9. Vrijz. Dem. Bond	18.459	4.57	2	8.451	2.35	1	17.130	4.26	25.316	6.1
10. Christ Dem. Unie	7.897	1.95	—	8.429	2.34	1	7.074	1.76	9.576	2.3
11. R. S. A. P. . . .	8.407	2.08	1	11.017	3.06	1	—	—	8.157	1.9
12. Troelstra-Bew. N.	1.263	0.31	—	—	—	—	—	—	1.194	0.3
13. N. S. B.	27.898	6.91	3	—	—	—	24.756	6.16	24.670	5.9
14. R.K. Volkspartij .	819	0.20	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Verb. v. Nat. H.	—	—	—	12.930	3.59	1	—	—	—	—
16. Neutr. Bl. Midd.	—	—	—	12.104	3.36	1	—	—	—	—
17. Herv. Geref. St.p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overige partijen . .	—	—	—	6.751	1.88	—	14.259	3.54	931	0.6
Totaal	403.984	100.0	45	359.888	100.0	45	402.110	100.0	413.180	100.0

De gekozenen zijn: S.D.A.P.: S. R. de Miranda; J. W. Matthijsen; E. Boekman; F. van Meurs; mevr. A. van Blitz-Bonn; C. Woudenberg; B. H. Sajet; B. C. Franke; Th. J. Thijssen; B. de Vries; A. de Jong; P. van Eck; J. J. van der Velde; J. Bommer.
R.K. Staatspartij: mr. G. C. J. Kropman; W. Steinmetz; A. J. Dingemans; mr. F. H. C. van Wijck; Th. F. de Groot; J. G. M. Erftemeijer; J. F. van Hardeveld; L. M. J. Raijmann.
Christ. Hist. Unie: Jac. Rustige; mr. W. F. Schokking; J. H. Meewezen.
Anti-Rev. Partij: prof. dr. R. H. Woltjer; prof. mr. V. H. Rutgers; mr. A. D. Roosjen.
Lib. Staatspartij: Walrave Boissevain; mr. K. Jansma; drs. G. van den Burg.
Vrijz. Dem. Bond: mej. N. S. Corry Tendeloo; E. Bolt.
Comm. Partij Nederland: L. Seegers; N. Beuzemaker; D. Wijnkoop; L. Jansen; mevr. E. Teeboom—Van West; G. van den Bosch; J. H. Janzen.
R.S.A.P.: H. J. F. M. Sneevliet.
Nat. Soc. Beweging: P. ten Hoorn; ds. mr. L. C. W. Ekering; W. J. G. Thomass.
Lijst De Hartogh: Maurits de Hartogh.

ROTTERDAM.

PARTIJEN	1939 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1935 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1937 TWEEDE KAMER Aantal stemmen	Percentage	1939 PROV. STATEN Aantal stemmen	Percentage
S. D. A. P.	109.361	36.87	18	99.588	38.64	20	110.401	37.96	110.533	37.02
R.K. Staatspartij . .	46.753	15.76	8	39.072	15.17	7	42.834	14.73	46.064	15.43
Anti-Rev.	36.042	12.15	6	28.759	11.16	5	57.806	19.87	40.677	13.63
Christ.-Hist. Unie . .	21.195	7.15	3	17.904	6.95	3	13.453	4.63	16.659	5.58
Lijst-Van Burink . .	11.049	3.73	1	11.893	4.61	2	—	—	—	—
Liberalen	26.080	8.79	4	18.856	7.32	3	11.690	4.02	21.190	7.10
Communisten . . .	9.482	3.20	1	11.318	4.39	2	12.390	4.26	13.794	4.62
R.S.A.P.	16.934	5.71	2	7.131	2.77	1	—	—	12.996	4.35
Staatk. Geref. Partij	6.630	2.24	1	6.307	2.45	1	5.735	1.97	8.608	2.88
Bolsj. Leninisten . .	159	0.05	—	—	—	—	—	—	244	—
Nat. Anti-Fasc. P. .	149	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrijz. Dem. Bond . .	10.616	3.58	1	4.237	1.64	—	10.373	3.57	12.901	4.32
Partijlooze Soc. . .	491	0.17	—	—	—	—	—	—	—	—
Alg. Vrijz. Arb.bel. .	173	0.06	—	401	0.17	—	—	—	392	—
Chr. Dem. Unie . .	1.295	0.44	—	1.911	0.74	—	2.311	0.79	2.274	0.76
Naaml. Beweging . .	160	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	296.569	100.0	45							

De lijst-Van Burink nam in 1935 aan de verkiezingen deel als „Politieke Vrije lijst" (Handeldrijvende Middenstand) waarop 11.893 stemmen werden uitgebracht. Aantal zetels 2, percentage 4.61.
„Nationaal Herstel" verwierf 5.491 stemmen en 1 zetel. Percentage 2.13.

De gekozenen zijn: S.D.A.P.: A. B. de Zeeuw; Joh. Brautigam; L. A. Donker; R. J. Dijk; J. B. J. Ratté; A. Kievit; A. A. Lührs; A. van Kranenburg; S. J. Polak; J. Wacht; J. Meertens; C. Rotmans Jr.; J. Visscher; mevr. J. Dekhuyzen-Zeehuisen; N. C. Nauman; A. H. J. de Graaf; J. Melk; W. D. Bekking.
R.K. Staatspartij: F. L. D. Nivard; H. E. van den Brule; dr. C. M. Kleipool; F. Keesen; P. M. Vismans; J. Hendriks; mr. W. Ch. H. van Dillen; Th. W. Bastiaanse.
Anti-Rev. Partij: J. H. Donner; mr. T. de Jong Tzn.; mr. A. de Jong; J. de Bruin; A. den Boer Wzn.; mr. H. Bavinck.
Lib. Staatspartij: mr. Jack Dutilh; L. de Groot; dr. J. P. Backx; mevr. A. Fortanier-De Wit.
Chr. Hist. Unie: mr. F. A. Nelemans; mr. G. E. van Walsum; L. van der Lugt.
Comm. Partij: C. J. P. Schalker.
R.S.A.P.: A. Menist; C. W. Vrins.
Staatk. Ger. Partij: ir. C. N. van Dis.
Vrijz. Dem. Bond: ir. A. Plate.
Lijst van Burink: G. van Burink.

DEN HAAG.

PARTIJEN	1939 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1935 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1937 TWEEDE KAMER Aantal stemmen	Percentage	1939 PROV. STATEN Aantal stemmen	Percentage
S. D. A. P.	77.133	30.79	16	71.904	32.85	17	76.734	30.62	78.597	30.42
R.K. Staatspartij . .	48.976	19.56	10	40.853	18.66	9	46.566	18.58	50.024	19.32
Anti-Rev.	28.629	11.43	5	19.566	8.94	4	44.354	17.70	28.720	11.12
Liberalen	23.481	9.38	4	20.852	9.53	4	15.699	6.26	23.339	9.03
Christ.-Hist. Unie . .	20.524	8.20	4	17.264	7.89	4	12.680	5.06	18.157	7.03
Communisten . . .	11.009	4.40	2	8.285	3.79	1	9.154	3.65	10.361	4.01
Vrijz. Dem. Bond . .	18.240	7.28	3	6.327	2.89	1	15.907	6.35	24.182	9.36
Herv. Geref. Staatsp.	4.597	1.84	—	5.272	2.41	1	—	—	5.640	2.18
Chr. Dem. Unie . .	1.249	0.50	—	1.255	0.57	—	1.366	0.55	1.537	0.59
Volk in Nood . . .	9.551	3.81	1	—	—	—	—	—	—	—
Troelstra-Beweging .	379	0.15	—	—	—	—	—	—	—	—
R. S. A. P.	704	0.28	—	1.483	0.68	—	—	—	757	0.29
Onafh. Nat. Groep .	4.746	1.90	—	—	—	—	—	—	—	—
Staatk. Geref. Partij	1.006	0.40	—	1.248	0.57	—	1.520	0.61	2.334	0.90
Bolsj. Leninisten . .	203	0.08	—	—	—	—	—	—	—	0.06
Totaal	250.427	100.0	45							

„Nationaal Herstel", dat in 1935 aan de gemeenteraadsverkiezingen deelnam, behaalde toen 20.114 stemmen (percentage 9.19) en werd 4 zetels toegewezen.

De gekozenen zijn: S.D.A.P.: W. Drees; M. Vrijenhoek; L. Buurman; J. Spiesz; J. J. van Langen; D. van der Zee; mr. Tj. Mobach; L. P van Hamelen; W. C. Luberti; N. C. Bouma, geb. Van Strieland; H. Neuteboom; C. P. Damme; C. H. P. W. van den Oever, Th. J. K. Kuiler, W. A. Rensen, H. J. Mollen.
R.K. Staatspartij: Ir. L. J. M. Feber; J. W. v. d. Akker; mr. H. W. J. de Jong; Th. M. Dresmé; mr. D. I. v. d. Oever; mej. M. Romme; F. N. V. Quant; J. Moeskops; ir. C. F. M. Duyzings; J. F. van Bijsterveld.
A.-R. Partij: Jhr. mr. J. N. M. van Asch van Wijck; mr. dr. S. de Vries Czn.; H. Smitskamp; J. A. Knetsch; dr. F. L. van Muiswinkel.
Christ. Hist. Unie: J. R. Snoeck Henkemans; A. Folmer; dr. ir. H. G. van Beusekom; C. A. Craijé.
Lib. Staatspartij: Prof. ir. C. L. van der Bilt; mr. W. Jonker; E. Polak; F. L. van der Leeuw.
Comm. Partij Nederland: L. L. H. de Visser; A. van Dijk.
Volk in Nood: J. H. Scholte.
Vrijz. Dem. Bond: mr. A. M. Joekes; M. Joels Jr.; ir. J. Lely.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Het Volk)
(Vor. ber. 3795 D.; Uitslagen 1856 F.)

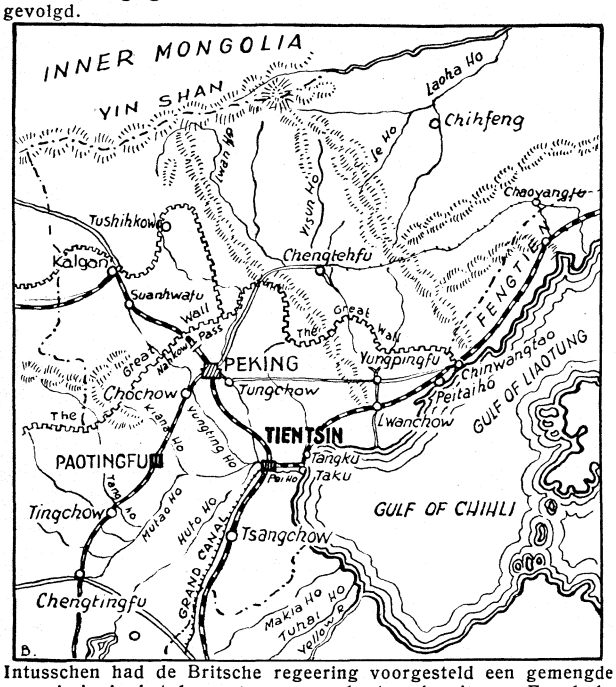
---

23 JUNI 1939

A. DR. H. COLIJN ZEVENTIG JAAR. —
Op 22 Juni 1939 werd onze minister-president, dr. H. Colijn, zeventig jaar.
Iemand uit de rijen van hen, die al jaren lang Colijn's politiek scherp hebben bestreden, de sociaal-democraat dr. J. van den Tempel, schreef in het feestnummer van De Standaard, een speciaal Colijn-nummer, een artikel over dr. Colijn, waaruit wij het volgende citeeren:
„Hij is onvervaard. Voor zijn populariteit is dat wellicht het beslissende moment. Allen, die bereid zijn tot het uiterste offer voor onze onafhankelijkheid, weten, dat hij een der mannen is, op wie men in dagen van spanning en nationaal gevaar kan bouwen. Ook het buitenland eert hem als een man van groot formaat. Hij zal de voorzichtigheid betrachten tot het uiterste, zooals den Staatsman, zooals in het bijzonder den leider van een klein volk, betaamt. Maar hij zal zich, noodgedwongen, grimmig verweren. Kwam er een breuk in die algemeene volksovertuiging, dan ware het met de nationale grootheid van Colijn gedaan. Maar het is juist teekenend, dat niemand ook maar een oogenblik veronderstelt, dat hij in dit opzicht, ook onder de allermoeilijkste omstandigheden, zal tekort schieten. Men roemt Colijn als een nationale figuur. Ook zijn principieele tegenstanders op politiek gebied stemmen daarmede in. De algemeene erkenning is zeker, in deze orde van levenswaarden, het grootste voorrecht, dat den zeventigjarige kan ten deel vallen".
Een bewogen leven van veelzijdigen aard heeft Colijn achter zich. Dr. Abr. Kuyper heeft eenige malen in een persoons-keus een genialen greep gedaan. En zèker, toen hij den kapitein der infanterie Colijn uit Indië naar Nederland riep, om er den Kamerzetel voor Sneek te bezetten. Twee jaar later was de nog jonge officier Minister van Oorlog en sinds ontplooide zich een leven van arbeid, begaafdheid en toewijding, waarvoor men niet anders dan bewondering en eerbied kan hebben; een leven in dienst van het gemeenebest, slechts voor enkele jaren onderbroken door Colijn's koopmanschap in een zeer belangrijke positie, een leven, waarin de hoogste posten werden bereikt, en voor een enkelen anderen zeer hoogen (die van Landvoogd) werd bedankt.
Diepe voren heeft Colijn getrokken in het staatkundige leven van ons volk.
Van Kuyper's sterfbed af werd hem het leiderschap zijner partij (Anti-revolutionnair) op de schouders gelegd en hoezeer hij ook van Kuyper verschilde, hij is voor dezen groote, diepe en schier-kinderlijke bewondering en genegenheid blijven voelen. Maar hij ging in het leiderschap der partij niet op. Hij was een volksfiguur in den vollen, breeden, edelen zin van het woord: een bezit van heel onze natie. Dit gevoelt ieder. Daarom juist houdt ons volk van hem, hoe het hem soms bestrijdt.
„Daar is een honger in Colijn naar eenheid!", schreef zoo pas zijn ambtgenoot Slotemaker de Bruïne, en zoo is het. Colijn is een man van de synthese, in elk opzicht.
Colijn's figuur wekt vertrouwen. In tijden van diepe bezorgdheid als wij beleven is heel ons volk overtuigd, dat 's land zaken bij hem in veilige handen zijn. Hij is voorzichtig en soepel, maar als het moet onwrikbaar. Dit bepaalt zijn sterke positie. Als Thorbecke vroeger, zoo is Colijn nu al gedurende een lange periode niet te vervangen. Hoe bewogen ook de zee der politiek was, hoe hoog de golven gingen: Colijn kwam altijd weer naar boven, en op de eerste plaats.
Zoo staat zijn robuste figuur nog midden in de natie; zoo zijn wij vast overtuigd, dat een groote meerderheid des volks hem voorloopig nog aan het hoofd wil zien van wèlk bewind dan ook. Boven alle verschillen en programs uit wenscht het hèm.
(De Standaard - Avondpost - De Tijd - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3742 A.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Blokkade van Tientsin. - Swatau bezet. - Waarschuwing aan de buitenlandsche oorlogsschepen. —

De moord op den Japansch-gezinden douane-inspecteur Tsjeng te Tientsin door Chineezen, wordt een gebeurtenis met belangrijke gevolgen. Volgens de Britsche lezing, — zooals de onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Butler, daarvan mededeeling deed in het Lagerhuis — hadden de vier Chineezen, die door de Japanners van den moord verdacht waren, den Engelschen consul medegedeeld, dat zij onschuldig waren en dat de Japansche politie hen onder pressie en mishandelingen een verklaring had afgeperst, die zij dadelijk hadden herroepen, toen zij weer in de concessie waren aangeland. Onder die omstandigheden had de Engelsche consul het niet raadzaam geacht de menschen zonder nader bewijs van hun schuld aan de Japanners uit te leveren. Deze verklaring was door de Japansche autoriteiten onvoldoende geacht en nadat hun eisch tot uitlevering nogmaals was afgewezen en de afgifte van $ 50.000.000 zilver gedeponeerd door het Chineesche Nationale Gouvernement in de Britsche Concesie te Tientsin werd geweigerd, was op 14 Juni de aankondiging van de blokkade der buitenlandsche concessie gevolgd.



Intusschen had de Britsche regeering voorgesteld een gemengde commissie in het leven te roepen, bestaande uit een Engelschman, een Japanner en een neutralen buitenlander.

Ook dit voorstel bleek voor Tokio onaanvaardbaar. Het Britsche voorstel, aldus betoogt men in Japansche politieke kringen, is nutteloos, tenzij Groot-Brittannië den nieuwen toestand in China gaat begrijpen en ernstig van het voornemen blijk geeft, met Japan samen te werken voor de nieuwe orde in het Verre Oosten. De blokkade der Britsche concessie is dus begonnen. De bedreiging wordt uitgevoerd. De Britten te Tientsin hebben echter besloten met vastberadenheid de blokkade te verdragen. De toestand is ernstig, doch in de concessie voelt men meer woede dan vrees. De Engelschen zijn van meening, „dat de toestand te Tientsin", zooals de „Times" het zegt, „uiterst ernstig" is. Over het algemeen schijnt de pers te gelooven, dat de kwestie binnenkort minnelijk geschikt zal worden. Op 23 Juni was de blokkade van Tientsin nog steeds van kracht.

Swatau. — De generale staf deelt mede, dat de Japansche hoofdmacht Swatau geheel bezet heeft en dat de voorhoede te Anpau, ruim dertien kilometer noordelijker staat.

Uit Swatau wordt gemeld: De Japansche marine-autoriteiten hebben tot de commandanten der buitenlandsche oorlogsschepen te Swatau een waarschuwing gericht, waarin zij aankondigden, dat de buitenlandsche bodems de haven van Swatau binnen 6 uur moeten verlaten, hetgeen de Amerikaansche admiraal Yarnell heeft geweigerd. Daarna zullen de Japanners de veiligheid der vreemdelingen aan land niet kunnen garandeeren. Op het oogenblik bevinden zich in de haven de Britsche torpedobootjager „Thanet" en de Amerikaansche torpedobootjager „Pillsbury".

De Vereenigde Staten zullen Japan aansprakelijk stellen voor schade aan de persoon en den eigendom van Amerikaansche burgers, voortvloeiende uit militaire operaties te Swatau.

(Telex-A.N.P.)

(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3816 C.; Kaartje 3800 A.)

24 JUNI 1939

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Joseph Roth — „Die Kapuzinergruft". (De Gemeenschap, Bilthoven)

K. v. Seeger — „Imam Schamil, Prophet und Feldherr". (List, Leipzig) **(Vor. ber. 3836 D.)**

Engelsch: Carleton Beals — „The Coming Struggle for Latin America". (Cape)

Mary Lascelles — „Jane Austen and Her Art". (Milford) **(Vor. ber. 3836 D.)**

Fransch: Philippe Amiguet — „Où volent les aigles". (Albin Michel)

G. Garratto — „Sicile: Terre de douleur". (Corrêa, Paris) **(Vor. ber. 3836 D.)**

IJslandsch: „Grettis Saga Asmundarsonar". (Uitg. Gudni Jónsson, Reykjavik) **(Vor. ber. 3039 E.)**

Nederlandsch: Willem de Mérode — „Hunkering en Heimwee". Bloemlezing van gedichten. (Uitg. Holland, A'dam) **(Vor. ber. 3836 D.)**

Russisch: M. Gorky — „Poslednije rasskazie" (Laatste verhalen). (Goslitizdat) **(Vor. ber. 3799 F.)**

(Red. K. H. A.)

C. FRANSCH-TURKSCHE ACCOORDEN. — Verdrag van wederzijdschen bijstand. - Het Sandsjak-Alexandrette aan Turkije afgestaan. —

Op 23 Juni heeft te Parijs de plechtige onderteekening plaats gevonden van de Fransch-Turksche verklaring, waarbij beide landen elkaar hulp en bijstand in geval van een gewapend conflict beloven.

Deze verklaring bestaat uit zeven punten en luidt als volgt:

1. De Fransche en Turksche regeering hebben zeer nauw voeling met elkaar gezocht en de besprekingen, waartoe zij zijn overgegaan, hebben de bekende overeenkomst in haar ziens-wijze opnieuw aangetoond.
2. Overeengekomen is, dat beide landen een definitief accoord van langen duur zullen sluiten, dat wederkeerige verplichtingen ten behoeve van de nationale veiligheid omvat.
3. In afwachting van de afsluiting van het definitieve accoord verklaren de Fransche en de Turksche regeering, dat zij in geval van een aanvalsdaad, die in het gebied van de Middellandsche Zee tot een oorlog zou leiden, bereid zijn doeltreffend samen te werken en elkaar alle hulp en bijstand te verleenen, waartoe zij in staat zijn.
4. De onderhavige verklaring, zoowel als het onder de oogen geziene accoord is tegen geen enkel ander land gericht en heeft slechts ten doel aan Frankrijk en aan Turkije wederkeerige hulp en bijstand te verzekeren voor het geval deze noodzakelijk mocht blijken.
5. De beide regeeringen erkennen, dat verscheiden kwesties, waaronder die van een juiste definitie der omstandigheden waaronder de wederkeerig aangegane verplichtingen in werking moeten treden, nog een dieper onderzoek vereischen alvorens het definitieve accoord gesloten kan worden. Dit onderzoek is thans aan den gang.
6. De beide regeeringen erkennen eveneens, dat het noodzakelijk is de veiligheid op het Balkan-schiereiland te verzekeren en raadplegen elkaar thans om dit doel zoo spoedig mogelijk te bereiken.
7. Vanzelf spreekt, dat de hierboven weergegeven bepalingen geen der beide regeeringen beletten met andere landen accoorden te sluiten, in het belang van de consolidatie van den vrede.

Eveneens op 23 Juni is te Ankara het verdrag onderteekend, waarbij Frankrijk het Sandsjak Alexandretta aan Turkije afstaat.

De tekst van de overeenkomst is nog niet gepubliceerd, doch wel kan men zeggen, dat Turkije zich verplicht niets te ondernemen, wat de territoriale integriteit of de binnenlandsche rust van Syrië kan schaden.

De Fransche regeering heeft hieromtrent de volgende verklaring gepubliceerd:

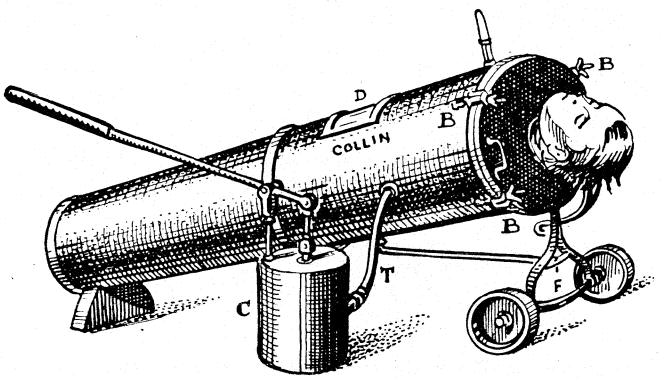
„De regeering van de Fransche republiek verklaart, dat het geenszins de bedoeling is van Frankrijk om ten gunste van een derde mogendheid afstand te doen van de taak, welke zij te vervullen heeft ten aanzien van Syrië en Libanon".

(Telex-A.N.P. - Alg. Handelsblad - De Telegraaf)

(Vor. ber. Sandsjak-Alexandrette 3464 E.; Britsch-Turksch Pact 3790 E.)

A. IJzeren long. - Overzicht. —

Woillez heeft reeds in 1876 de eerste „ijzeren long" gelanceerd, die gebruikt werd bij asphyxie van pasgeborenen en van drenkelingen en bekend stond onder den naam „spirophoor" van Woillez. De afbeelding toont het oorspronkelijke apparaat: een grooten cylinder uit zink of plaatijzer, die het lichaam van een volwassene tot den hals toe kan bevatten.

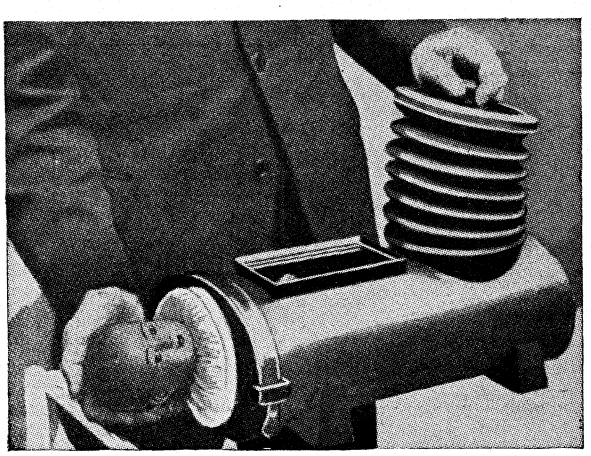


De spirophoor van Woillez voor volwassenen.

De cylinder is schuin geplaatst op een statief en voorzien van wieltjes om hem snel te kunnen verplaatsen. Aan den onderkant is de cylinder hermetisch gesloten, van boven open om het lichaam toe te laten, waarna de bovenste opening wordt afgesloten met behulp van een diaphragma, dat door een systeem van schroeven (B.B.B.) snel aan de randen van de opening kan worden bevestigd en onder den hals sluit.

Het hoofd van den patiënt blijft vrij en rust op een hoofdsteun. Een stevig stuk impermeabele stof, afhangend van het afsluitende diaphragma en bevestigd om den hals tegen de onderkaak, verhindert zooveel mogelijk het toetreden van lucht in het binnenste van het apparaat tijdens de aspiratie.

De lucht, die zich om den patiënt bevindt, kan snel gedeeltelijk uit den cylinder worden gezogen, door middel van een zuigpomp (C), die door de buis (T) met den hoofdcylinder verbonden is en een capaciteit van 20 L. heeft. Een raam (D) stelt ons in staat den thorax gedurende de expiratie gade te slaan. Dit is het oorspronkelijke model; een kleinere, voorzien van een met de hand te bedienen blaasbalg, werd voor neonati geconstrueerd. Later werd een apparaat



De spirophoor van Woillez voor neonati.

bedacht, waarbij tegelijkertijd de kunstmatige ademhaling en de toediening van zuurstof te verwerkelijken viel.

GENEES-KUNDE

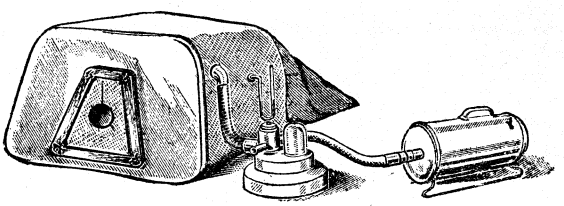
De kunstmatige ademhaling wordt bij deze laatste modellen bewerkstelligd door een rhythmisch samendrukken van den thorax, m.a.w. een kunstmatige expiratie heeft plaats; de inspiratie is dan secundair en een gevolg van de elasticiteit van den thorax.

Deze apparaten hebben den laatsten tijd een bijzonder belang gekregen bij de behandeling van verlammingen der ademhalingsspieren bij poliomyelitis anterior acuta.

Het is daarom, dat men nog steeds naar verbetering dezer apparaten tracht. In Frankrijk beschikt iedere eerste-hulppost van belang over een ijzeren long.

De schrijvers van dit artikel hebben, voortbouwend op een bestaand model van Drinker en Roy, een eenvoudige draagbare „ijzeren long" samengesteld, die alleen den thorax omvat. Door middel van een driewegkraan kan de kamer afwisselend in verbinding gebracht worden met den aspirateur en de buitenlucht.

Het is den schrijvers nu gelukt de driewegkraan electrisch in beweging te brengen door middel van een tandrad, zoodat de alterneerende communicatie met zuiger of buitenlucht automatisch geschiedt.



Draagbare ijzeren long van Binet-Bochet.

In positie 1 komt een verbinding tot stand tusschen cylinder en zuiger, de verbinding met de buitenlucht wordt automatisch afgesloten, het mechanisme stopt een oogenblik, de negatieve druk in het apparaat wordt steeds grooter tot de gewenschte spanning bereikt is, de thorax zet uit en door de trachea wordt buitenlucht ingezogen.

In positie 2 communiceert de cylinder met de buitenlucht; de verbinding met den zuiger wordt automatisch gesloten, de thorax valt weer samen en de lucht wordt uit de longen geperst.

Daarna komt het apparaat in stand 1 terug en de respiratie wordt op deze wijze automatisch onderhouden. (L. Binet en M. Bochet - La Presse Médicale)

(Keesings Medisch Archief)

B. Een ijzeren long voor het Wilhelmina-gasthuis te Amsterdam. —

De leiders der gemeentelijke ziekenhuizen te Amsterdam hebben te kennen gegeven, dat het wenschelijk zou zijn de outillage uit te breiden met een ijzeren long. In verband hiermede is op de conceptbegrooting voor 1940 een crediet-aanvrage, groot *f* 6000, geplaatst, ten einde een ijzeren long aan te schaffen. Keurt de raad den post goed, dan zal zulk een apparaat in Zweden worden besteld. Het wordt dan geïnstalleerd in een van de nieuwe klinieken van het Wilhelmina-gasthuis. Doch het ligt in het voornemen, het apparaat eveneens ter beschikking te stellen ten behoeve van patiënten in andere ziekenhuizen.

Intusschen zal men in Nederland, in afwachting van de aanschaffing van de bedoelde ijzeren long, thans zulk een apparaat niet behoeven te ontbeeren, want men kreeg een offerte voor de levering van een ijzeren long volgens het type, in gebruik bij Lord Nuffield, een Engelsch fabrikaat. Er werd besloten van het aanbod van den importeur gebruik te maken. Dit apparaat, dat, in afwachting van de goedkeuring om tot aanschaffing van het Zweedsche fabrikaat over te gaan, werd besteld, is op 22 Juni '39 aan het Wilhelmina-gasthuis aangekomen. (Telegraaf)

(Vor. ber. IJzeren Long 3845 A.)

A. NEDERLAND. — Tariefwet. - Aanvullingen op het ontwerp tot wijziging. —

Aan de Memorie van Antwoord in zake het wetsontwerp tot wijziging van de tariefwet 1934 en de wet op het statistiekrecht, ontleenen wij het volgende:

Het bevreemdt den minister niet al te zeer, dat verscheidene leden het bedenkelijk achten, dat een tariefswijziging met beschermend karakter tot stand zou komen, hoewel bij de verkiezingen van 1937 over een gaan in beschermende richting niet gesproken is geworden.

Reeds 6 jaar geleden heeft de heer Colijn rekening gehouden met de mogelijkheid, dat te eeniger tijd ook Nederland verplicht zou kunnen worden over te gaan tot een beschermend tarief.

Ongetwijfeld zal voor een aantal artikelen de voorgestelde maatregel prijsverhoogend werken. Het is evenwel een misvatting, dat iedere prijsverhooging een nadeel voor de volkshuishouding zou beteekenen. Berekend wordt, dat maximaal de kosten van het levensonderhoud tengevolge der tariefmaatregelen, kunnen stijgen met een percentage, dat varieert tusschen 1.— en 1.36. Het behoeft evenwel geen betoog, dat de werkelijke stijging verre daar beneden zal blijven, o.a. omdat van tal van producten de prijsstijging belangrijk geringer zal zijn, dan overeenkomt met de stijging van het invoerrecht.

Een stijging van de kosten van het levensonderhoud met ½ pct. zal meer in overeenstemming zijn met de werkelijkheid, dan het berekende maximale percentage.

De regeering is niet voornemens, de onderhavige voorstellen door andere te doen volgen, eenerzijds omdat zij groote waarde hecht aan stabiele verhoudingen op tariefgebied, anderzijds omdat de internationale positie van ons land voorschrijft, dat het wapen der bescherming met groote behoedzaamheid en matigheid worde gehanteerd.

In een nota van wijzigingen worden eenige aanvullingen gegeven op het ontwerp tot wijziging der tariefwet.

Een der aanvullingen bepaalt, dat afzonderlijke aangifte van aan andere artikelen toegevoegde gereedschappen of hulpmiddelen noodig is, zoo deze onderworpen zijn aan een waarderecht van meer dan 20%. Deze aanvulling is voornamelijk van belang voor artikelen als koffers, valiezen e.d., necessaires en garnituren.

Voorts is een aantal bergings- en verpakkingsmiddelen, waarvoor een laag invoerrecht is vastgesteld en welke naar de letter van bijzondere bepaling 2 van post 15 onder het hoogere invoerrecht van dien post zouden vallen, opgenomen onder bijzondere bepaling 1, waarin vermeld staan de artikelen, waarop post 15 niet van toepassing is.

Gascylinders zijn eveneens vrijgesteld van het invoerrecht van post 15.

In post 19 (bladmetaal) wordt een onderscheid ingevoerd tusschen bladmetaal met en zonder aan- of tusschengehecht papier. Voor bladmetaal-met-papier, behalve dat, bestemd voor bepaalde electro-technische doeleinden, wordt het invoerrecht 10%. Uit hygiënisch oogpunt komt het, in overleg met den minister van Sociale Zaken, bij nadere overweging geraden voor, om de verhooging van het invoerrecht van tandenborstels terug te nemen.

Door het stellen van een gewichtsgrens ten aanzien van met 20% van de waarde belaste borstelmachines e.d. wordt bereikt, dat dergelijke voor fabrieken e.d. bestemde apparaten lager worden belast dan die voor particulier gebruik.

Waterstofgas wordt om practische redenen van invoerrecht vrijgesteld.

Koperdraad met een isolatielaag van asbest met lak wordt belast op denzelfden voet als ander geisoleerd koperdraad.

Het invoerrecht op bakken en potten, bestemd voor het samenstellen van galvanische elementen e.d. wordt bepaald op 10%.

Het invoerrecht van glas in vlakke bladen of platen, ongeacht den vorm van den omtrek en al dan niet voorzien van openingen of gaten, mits op geenerlei wijze anders bewerkt, bestemd om in fabrieken of trafieken te worden gebezigd voor het samenstellen van werktuigen, apparaten, toestellen of instrumenten, wordt bepaald op 6% van de waarde, dat van buis-, staaf- en stengelglas in rechte, overigens onbewerkte en overal even dikke stukken, ter lengte van ten minste één meter op 10% van de waarde en voor ander glaswerk op 15%, behalve voor glaswerk, bestemd voor versiering van kleeding of schoeisel.

Houten delen en schroten zullen niet met 10, doch met 6% van de waarde worden belast.

De verplichting tot gespecificeerde aangifte van Kerstboomartikelen komt te vervallen.

Asbestkleeding zal aan een heffing van 6% onderworpen zijn.

Voorts wordt voorgesteld om het invoerrecht voor ruw zeemleder te verhoogen van 6 op 10%. De voorgestelde verhooging van het invoerrecht op vilt wordt teruggenomen. Om de moeilijkheden bij de aangifte van garnituren en necessaires, houdende artikelen, welke aan een hooger invoerrecht zijn onderworpen dan de garnituren zelf, te ontgaan, worden 12, 18 en 20% garnituren ingevoerd.

Van sigarettenhulzen zal 20% naar de waarde worden geheven, van zijdepapier voor fabrieksdoeleinden 10%, idem van vulcanfibre, matrijzenpapier en tot onderdeel van werktuigen te verwerken papier. De heffing op behangselpapier is 15%.

De heffing op papier uit één stuk, ingevoerd op rollen, wegende per rol, met inbegrip van huls of ander opwindmiddel, 200 K.G. of meer, wordt van 20% teruggebracht op 12%.

Van asbestcementplaten zal geen hooger invoerrecht dan 8% van de waarde worden geheven. De koperslakkei zal vrij zijn van invoerrecht. Zijden en katoenen katheters zullen op denzelfden voet als rubber-katheters worden behandeld. De heffing op landbouwtractors zal 6% in plaats van 15% worden.

Ten aanzien van watten, welke door de verder verwerkende industrie worden gebruikt, wordt het bestaande invoerrecht van 10% van de waarde gehandhaafd.

Ruwe, zoogenaamde kunsttreksteenen, mits ongezet, ongeboord en ongepolijst zullen met 3% van de waarde worden belast.

(Alg. Handelsblad - De Telegraaf)

(Vor. ber. Tariefwet 3698 E.)

25 JUNI 1939

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Ds. Niemöller ter beschikking gesteld. —

Ds. Niemöller is door de classis Brandenburg „ter beschikking gesteld".

Deze maatregel komt feitelijk neer op een schorsing van den predikant en wordt gemotiveerd door de overweging, dat ds. Niemöller ten gevolge van zijn opsluiting zijn herderlijke functies niet kan vervullen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Ds. Niemöller 3485 E.; Evangel. Kerkenbond 3757 C.)

C. JAVASCHE BANK. — Netto winst over 1938-'39 ƒ 1.529.376 (v. j. ƒ 1.856.838). - Dividend 10 % (v. j. 10.7 %). —

Indien men in aanmerking neemt, dat politieke rust vanouds als een noodzakelijke voorwaarde voor economische ontwikkeling werd beschouwd, moet het eigenlijk verwonderlijk heeten, dat de economische wereldtoestand zich gedurende het afgeloopen jaar, zoo vol van bijwijlen het breekpunt naderende internationale spanningen, op een redelijk niveau heeft kunnen handhaven en zelfs hier en daar een verbetering heeft ondergaan, aldus vangt het jaarverslag aan van den president van de Javasche Bank, den heer dr. G. G. van Buttingha Wichers, uitgebracht in de op 13 Juni te Batavia gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders.

Dat zulks het geval is geweest, zoo vervolgt het verslag, vindt naar het mij voorkomt zijn oorzaak eenerzijds in het conjunctuurherstel, hetwelk sedert medio 1938 in de Vereenigde Staten is ingetreden, anderzijds in de steeds grootere beteekenis, welke gedurende het afgeloopen jaar aan de herbewapening en daarmede samenhangende overheidsopdrachten als stimulans van het economisch leven is toebedeeld geworden. (Verslag van de Javasche Bank)

(Vor. ber. Javasche Bank 2854 E.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Ontwerp Kinderbijslagverzekering aanvaard. —

Op 21 Juni '39 is door de Tweede Kamer het ontwerp Kinderbijslagverzekering met 66 tegen 22 stemmen aangenomen. Tegen stemden de Liberalen, de N.S.B., de S.D.A.P.-leden Faber, H. Vos en Van der Waerden, de C. H.-leden Mackay-Katz en Weitkamp, de A. R.-leden Van Dijken en Wagenaar, de V. D. en de Staatk. Gereformeerden. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3585 F.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Wat den Joden in het protectoraat verboden is. —**
Joden in Bohemen en Moravië zullen voortaan, evenals de Joodsche vereenigingen en Joodsche ondernemingen, slechts na speciale schriftelijke toestemming mogen beschikken over grond, bedrijven en waardepapieren, en over verpachting van grond en bedrijven. Deze toestemming wordt verleend door den rijksprotector.
Joodsche ondernemingen en vereenigingen moeten vóór 31 Juli '39 aangifte doen van land- en boschbezit, alsmede van gepachte bezittingen.
De aankoop van land en van rechten op land, het deelnemen aan economische ondernemingen, het koopen van waardepapieren en het pachten van land is aan Joden verboden. Hun bezit aan goud, platina, zilver, edelsteenen en paarlen moet vóór 31 Juli bij de Nationale Bank aangegeven worden. De aankoop, verkoop en beleening daarvan is hun verboden.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3813 A.)**

B. **BELGIE. — Onafhankelijkheid. - Communiqué. —**
Na afloop van den op 23 Juni '39 gehouden ministerraad is het volgende communiqué gepubliceerd: „De regeering wil nauwgezet de politiek van onafhankelijkheid handhaven. Voor de wijziging daarvan bestaat geenerlei aanleiding. Er kan dan ook geen sprake van zijn een contact tusschen de generale staven van België, Engeland en Frankrijk tot stand te brengen."
Aanleiding tot dit communiqué waren de onlangs in de Senaatscommissie voor buitenlandsche aangelegenheden gevoerde beraadslagingen over de onafhankelijkheidspolitiek van België. Een voorstel van een der leden, om, ondanks deze politiek, contact tusschen de generale staven der drie genoemde landen tot stand te brengen, werd door de commissie verworpen, omdat zij dat niet in overeenstemming achtte met die politiek. (Agence Belga)
(Vor. ber. Onafhankelijkheid 3783 A.)

C. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Bedrijfsleer. - Inaugureele rede van Prof. dr. P. P. van Berkum over „Het liquiditeits-vraagstuk in de productie-onderneming". —**
Op 21 Mei '39 heeft prof. dr. P. P. van Berkum, gewoon hoogleeraar in de bedrijfsleer, inzonderheid het financiewezen van de onderneming en de bedrijfshuishoudkunde aan de Kath. Economische Hoogeschool te Tilburg zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede over: „Het liquiditeits-vraagstuk in de productie-onderneming".

Spreker stelde vast, dat de eigenschap van liquiditeit zetelt in dat deel van het vermogen der productie-onderneming, hetwelk men het vlottende bedrijfsvermogen pleegt te noemen.
Als geheel staat het vermogen der productie-onderneming veel minder dicht bij den geldvorm dan het vermogen der banken. Het bedrijfsvermogen en het z.g. vaste kapitaal hangen dermate in organisch verband samen, dat in beginsel de toepassing van een financieringsfiguur, waarin de vlottende bedrijfsmiddelen uit crediet met korten looptijd voortkomen, de onderneming bij voortduring met il-liquiditeit bedreigt.
De geringe elasticiteit der productie-onderneming in vergelijking met het bankbedrijf dient echter niet slechts te worden beschouwd uit het oogpunt van het risico der crediet-financiering, doch zij behoort vooral te worden beoordeeld binnen het kader van het industrieele omzetproces zelf.
Voor de productie-onderneming is het voornaamste liquide te zijn in verband met den stroom der loopende bedrijfsuitgaven. Vervolgens vestigde spr. de aandacht op de onder bepaalde economische omstandigheden optredende behoefte, om een gedeelte van het in de onderneming geïnvesteerde kapitaal in geldvorm beschikbaar te houden.
Hoe onzekerder de economische en politieke situatie is, hoe meer de onderneming zich bedreigd voelt door de gevolgen van onrendabele investeering, hoe krachtiger de behoefte wordt gevoeld, in plaats van il-liquide vermogenswaarden, het geld zelf te bezitten.
Tot slot wijdde spr. eenige opmerkingen aan de criteria en de middelen welke aan den individueelen ondernemer ter beschikking staan, ten einde onderneming en bedrijf tegen de nadeelige gevolgen van il-liquiditeit te beveiligen. (De Maasbode)
(V. b. 2221 A.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3840 B.)

26 JUNI 1939

D. **SUEZ-KANAAL. — Italiaansche eischen afgewezen. —**
De Suez-Kanaalmaatschappij heeft dezer dagen te Parijs haar jaarlijksche algemeene vergadering gehouden, bij welke gelegenheid de president van den raad van beheer, de markies de Vogue, een rede heeft gehouden, waarin hij er op wees, dat de gunstige resultaten, die met het Kanaal zijn verkregen, te danken zijn aan een politiek, welke de verschillende belangen, welke erbij betrokken zijn, in het juiste evenwicht houdt.
De raad van beheer zal dan ook, naar spr. zeide, deze politiek voortzetten, zonder zich door de geuite kritiek te laten beinvloeden.
Spr. laakte in scherpe bewoordingen de door Italië op touw gezette campagne, waarvan, naar hij verklaarde, het doel was, voor Italië zetels in den raad van beheer te verkrijgen, verlaging van de kanaalrechten en ten slotte het beheer te doen overgaan op een internationale commissie, terwijl hij tevens enkele onjuistheden aantoonde in de door Italië naar voren gebrachte feiten.
Want het zou dwaasheid zijn, aldus markies de Vogue, de deur van een huis te openen voor iemand, die er slechts zou binnengaan om er verwoestingen aan te richten. (Le Temps)
(Vorig bericht 3586 C.)

E. **NEDERLAND. — Extra uitvoer van tuinbouwproducten naar Duitschland. —**
De Regeeringspersdienst meldt op 15 Juni:
Tusschen Nederland en Duitschland werd overeenstemming verkregen over een extra uitvoer van ca. Rm. 3.000.000 aan Nederlandsche tuinbouwproducten naar Duitschland. Deze transactie werd bevorderd wegens den uitzonderlijk moeilijken toestand van den tuinbouw.
De betaling van dezen uitvoer zal niet op de gebruikelijke wijze over de clearing geschieden, doch op een nader te bepalen wijze door het afsluiten van bijzondere transacties.
Uit de voor de steunverleening aan den tuinbouw voor 1939 uit het Landbouw Crisisfonds beschikbaar gestelde gelden zal de betaling aan de Nederlandsche belanghebbenden op zoodanige wijze gefinancierd worden, dat deze geschiedt op een termijn die overeenkomt met een wachttijd, gelijk die bestaat voor den over de clearing te verrekenen export.
(Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Uitvoer Tuinbouwproducten 3754 A.)

F. **ENGELAND. — Het bezoek van het Britsche Koningspaar aan Canada en de Vereenigde Staten. - Terugkeer. —**
Na hun bezoek aan Canada hebben de Britsche souvereinen een bezoek gebracht aan de Vereenigde Staten. Zij werden te Washington verwelkomd door den president en mevrouw Roosevelt. Van beide zijden werden woorden van vriendschap gesproken. Het Amerikaansche publiek was opgetogen over het bezoek en de pers, toonde zich geestdriftig. Na de hoofdstad kwam New York aan de beurt, waar de tentoonstelling geruimen tijd de belangstelling had van de hooge gasten.
Op 17 Juni gingen Koning George en Koningin Elizabeth te Portugal Cove weer aan boord van de „Empress of Britain", die koers zette naar Southampton. Inmiddels is het Koningspaar op 22 Juni weer in Londen teruggekeerd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3783 C.)

G. **FRANKRIJK. — Staatsleeningen. —**
De inschrijvingen op de in Nederland uitgegeven ƒ 25.000.000 oblig. der 3¾% 6-jarige buitenlandsche leening der Fransche republiek, zullen ten volle worden toegewezen. Het ter inschrijving aangeboden bedrag is nagenoeg geheel geplaatst. (Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. Leeningen 3785 E.)**

H. **NEDERL. OOST-INDIE. — Commando Zeemacht. - Schout-bij-nacht Helfrich volgt vice-admiraal Ferwerda op. —**
Bij Koninklijk Besluit van 8 Juni '39 is de vice-admiraal H. Ferwerda eervol ontheven van de betrekking van commandant der zeemacht en hoofd

van het Departement der Marine in Ned.-Indië met den datum, waarop hij die aan zijn opvolger zal overdragen, zulks onder dankbetuiging voor de door hem in die betrekking bewezen diensten.
De betrekking van commandant der zeemacht en hoofd van het Departement der Marine in Ned.-Indië is opgedragen aan den schout-bij-nacht C. E. L. Helfrich, met ingang van den datum, waarop hij die van zijn voorganger zal overnemen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3006 D.; Leger, Vloot en Luchtm. 3710 B.)

A. NEDERLAND. — Bruggenbouw. - De nieuwe verkeersbrug bij Dordrecht geopend. —
Op 24 Juni is de nieuwe verkeersbrug bij Dordrecht door minister van Buuren opengesteld.
De brug met toebehooren bestaat in de richting van Zwijndrecht naar Dordrecht uit een gronddam, een betonviaduct, een stalen viaduct, een vakwerkbrug, een beweegbare brug, een betonviaduct en een gronddam. Behalve ter plaatse, waar, in verband met het uitbreidingsplan van de gemeente Zwijndrecht een overspanning van 40 meter werd verlangd, wisselen de overspanningen van 13 tot 22.50 meter. Het viaduct is 536 meter lang.
Het stalen viaduct overspant met twee openingen, van ieder 33.60 meter, den rivieroever en met één overspanning van 33.60 meter het gedeelte van de rivier in het verlengde van de kleine draaibrug van de spoorbrug.
De vakwerkbrug overspant met openingen van 88.80 en 77 meter de eigenlijke rivier.
De beweegbare brug heeft een opening gelijk aan de geheele opening van de naastliggende draaibrug van de spoorbrug, welke 48 meter bedraagt. De brug bestaat uit twee klappen, welke ieder van dit draaipunt af een lengte hebben van 28 meter bij een breedte tusschen de leuningen van 22 meter.
De totale lengte van de viaducten en brug te Dordrecht, welke als een aansluitende overbrugging kunnen worden beschouwd, bedraagt ± 1260 meter.
(Het Vaderland - De Maasbode - Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bruggenbouw 3082 A.)

B. EIRE (IERLAND). — Iersche republikeinsche leger verboden. —
De regeering van Eire heeft op 23 Juni de I. R. A. (Irish Republican Army) verboden.
Na dit verbod te hebben uitgevaardigd, heeft de regeering ook de herdenkingsparade van de I. R. A., welke 24 Juni zou plaats hebben aan het graf van Wolfetone, den beroemden Ierschen nationalistischen held, te Bodenstown, in het graafschap Kildare, verboden. (Times) **(Vorig bericht 3819 E.)**

C. NATUURKUNDE. — Lorentz-medaille voor prof. Sommerfeld. —
In een bijzondere zitting der afdeeling Natuurkunde van de Koninklijke Nederlandsche Academie van Wetenschappen, is op 24 Juni de Lorentz-medaille der academie uitgereikt aan prof. dr. A. Sommerfeld te München.
Prof. Sommerfeld heeft in de periode van de klassieke natuurkunde op het gebied der zuivere wetenschap zeer veel tot stand gebracht. Daarnaast heeft prof. Sommerfeld zich ook de verdienste verworven aan te toonen, dat toegepaste wetenschap heelemaal geen onzuivere wetenschap is. Heden ten dage heeft deze overtuiging overal baan gebroken. In den tijd, dat prof. Sommerfeld te Aken woonde, was hij een der pioniers, die de doeleinden en de vorderingen van de toegepaste mechanica als een der eersten erkende. Op het gebied van de zuiver klassieke natuurkunde is het werk van prof. Sommerfeld ten aanzien van de behandeling van de verbuigingsvraagstukken en zijn onderzoekingen van het ontstaan en de eigenschappen der Röntgenstralen voor alles van belang.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vor. ber. Lorentz-medaille 2020 F.)

D. FRANSCH-TURKSCHE ACCOORDEN. — Duitsche en Italiaansche commentaren. —
DUITSCHLAND: De Duitsche bladen leveren toornige commentaren op het Fransch-Turksche verdrag.
De **„Börsenzeitung"** ziet er een voorwendsel in voor Italië, om het pact met Engeland op te zeggen, want, aldus het blad, Engeland heeft de grondslagen van het accoord ondermijnd, daar het Turkije ertoe heeft aangezet mede te werken aan de omsingeling.
Londen, Genève en Ankara vergissen zich, zoo vervolgt het orgaan, indien zij gelooven, dat Italië zal berusten in de uitwisseling van het Sandsjak tegen de medewerking van Turkije aan de omsingeling, of tegen de indringing van het Britsche imperialisme in de Roode Zee.
Volgens den **„Völkischer Beobachter"** is de door Engeland in het Paasch-accoord met Italië gegarandeerde status quo in het Oostelijk deel van de Middellandsche Zee thans practisch ondermijnd.
De democratieën hebben zich door deze handelwijze opnieuw aan een verdragsbreuk schuldig gemaakt, welke van invloed moet zijn op hun verhouding tot Italië.
ITALIE: De afstand van het Sandsjak-Alexandrette aan Turkije wordt door de Italiaansche bladen voorgesteld als een openlijke schending door Frankrijk van het mandaat over Syrië, dat het door de andere mogendheden met inbegrip van Italië was toevertrouwd.
(Vorig bericht 3844 C.)

27 JUNI 1939

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Tsjechië. - Incident te Kladno wordt doodgezwegen. —
De Duitsche autoriteiten hebben omstreeks honderd personen, die na het incident te Kladno gearresteerd waren, op vrije voeten gesteld. Omtrent het lot van de andere gearresteerden is niets bekend.
Het is nog steeds niet bekend wie de moordenaar van den Duitschen politieagent is. De stad Kladno zal echter de haar opgelegde boete van 500.000 kronen niet betalen.
Een gedeelte van de door de Duitsche autoriteiten genomen uitzonderingsmaatregelen is nog steeds van kracht. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3839 C.)**

F. ENGELAND. — Rede van premier Chamberlain te Cardiff. - Duitschland. - Het Verre Oosten. —
Minister-president Chamberlain heeft op 24 Juni in een massa-bijeenkomst van regeeringsaanhangers te Cardiff een rede gehouden, waarin hij ook den internationalen toestand besprak. Wij ontleenen hieraan het volgende:
De ware tragiek van den toestand, zoo zeide de premier, schijnt te zijn, dat de toekomst van Europa heden ten dage vergiftigd wordt door middel van de verspreiding van valsche en ongerechtvaardigde achterdocht.
Het Duitsche volk b.v. wordt dag en nacht doordrenkt met beweringen, volgens welke Engeland voornemens is, het te omsingelen. Het doel van onze buitenlandsche politiek is, en is steeds geweest, het tot stand brengen van een vreedzame wereld, waarin ieder land zijn bezigheden in veiligheid en vertrouwen kan vervullen.
In een wereld, waarin het vertrouwen hersteld zou zijn, zouden onze beide landen zeer wel kunnen samenwerken in het ontwikkelen van de hulpbronnen, die nog onaangeroerd liggen en die voor ons beiden groote winsten zouden opleveren. Doch zulk een toestand moet een droom blijven, totdat Duitschland bereid is, zijn ongerechtvaardigde achterdocht jegens anderen te laten varen en te toonen, dat het oprecht bereid is, redelijk te praten met redelijke menschen.
Ten aanzien van den toestand te Tientsin herhaalde Chamberlain, dat het incident te Tientsin nog ingewikkelder is gemaakt door verklaringen van Japansche ambtenaren, waarin het incident als voorwendsel werd genomen voor verstrekkende en volkomen ontoelaatbare eischen tot wijziging van de politiek, die wij en andere regeeringen tot dusver in deze gebieden gevolgd hebben.

Tot nu toe, aldus Chamberlain, heeft de Japansche regeering geen formeele eischen van dezen aard ingediend, en als de kwestie beperkt blijft tot het oorspronkelijke onderwerp van het geschil, moet het mogelijk zijn, haar door onderhandeling te regelen. Doch ik moet er aan toevoegen, dat geen Britsche regeering kan dulden, dat haar onderdanen onderworpen worden aan zulk een behandeling als waaraan zij, naar wij gehoord hebben, te Tientsin blootstaan. Geen Britsche regeering kan zich door een andere mogendheid haar buitenlandsche politiek laten voorschrijven en daarom vertrouw ik, dat wij het bij het goede eind hebben, wanneer wij veronderstellen, dat de Japansche regeering een dergelijk voornemen niet koestert en dat zij niet de bedoeling heeft de reeks daden van haar soldaten goed te praten en dat zij evenmin de bedoeling heeft de rechten en belangen van het Britsche volk in China te tarten.
In de tegenwoordige wereld, zoo ging Chamberlain voort, heeft een ongewapende natie weinig kans, dat haar stem gehoord wordt.
Onze vloot is thans de machtigste ter wereld, ons leger neemt dagelijks in aantal en doeltreffendheid toe en wat onze luchtmacht betreft, kan ik U vertellen, dat zij zich de laatste maanden heeft uitgebreid in een tempo, dat onze verwachtingen verre heeft overtroffen, terwijl de kwaliteit van haar personeel en de snelheid en kracht van haar machines door de luchtmacht van geen enkel land worden overtroffen. (Times)

(Vor. ber. Neville Chamberlain 3830 A.)

A. **ZUID-AFRIKA. — Pirow bepleit opnieuw compensatie aan Duitschland voor verlies van Zuid-West-Afrika en Tanganyika. —**
De minister van Defensie der Unie van Zuid-Afrika, Pirow, heeft in een op 24 Juni gehouden redevoering een pleidooi gehouden voor compensatie aan Duitschland wegens het verlies van Zuid-West Afrika en Tanganyika.
Pirow betoogde, dat een blijvende vrede niet mogelijk is zonder een ondubbelzinnige erkenning van de Duitsche koloniale eischen, met dit voorbehoud, dat, aangezien de teruggave van Zuid-West-Afrika en van Tanganyika volkomen onmogelijk is wegens den loop der gebeurtenissen in die gebieden sedert 1914, men door onderhandelingen tot een billijke compensatie voor het verlies van deze gebieden moet geraken.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pirow 3575 A.)**

B. **SLOWAKIJE. — Anti-joodsch decreet. - Buitenlanders moeten ook hun bezittingen aangeven. —**
De Slowaaksche regeering heeft een decreet in zake de Joden gepubliceerd, gelijk aan dat van Von Neurath. De Joden moeten binnen 60 dagen een opgave verstrekken van hun bezit en het is hun verboden, hier vrijelijk over te beschikken. De bezittingen van buitenlanders moeten eveneens aangegeven worden.
De Slowaaksche regeering rechtvaardigt dezen maatregel door te zeggen, dat zij het recht moet hebben over de bezittingen van buitenlanders te beschikken, voor het geval de bezittingen van Slowaken in het buitenland bedreigd mochten worden. (D. N. B.)

(Vor. ber. Slowakije 3840 E.)

C. **ENGELAND. — Premier Chamberlain's rede te Cardiff. - Duitsche Commentaren. - Repliek van de Times: „Als een bulldog eenmaal bijt, laat hij niet meer los". —**

De rede, die Chamberlain op 24 Juni te Cardiff heeft gehouden, is door de Duitsche pers zeer sceptisch ontvangen.
„Wij herinneren ons zeer goed", schrijft de **„Völkischer Beobachter"**, „dat ook vóór 1914 te Londen dikwerf over een Duitsch-Engelsche samenwerking gesproken werd, terwijl de Engelsche diplomatie tegelijkertijd den ring van omsingeling tegen Duitschland smeedde. Omsingeling blijft omsingeling, ook al wordt deze door de Britsche staatslieden honderdmaal als een „dienst aan den vrede" of als een uitgangspunt voor een vergelijk met Duitschland voorgesteld."
„Tot de gebieden, waarover de Britsche vlag wappert," aldus de **„Berliner Lokalanzeiger"**, „behooren ook uitgestrekte terreinen, waarvan Duitschland de rechtmatige bezitter is en die van Duitschland geroofd werden. Wat zou men er van zeggen, indien Chamberlain zijn liefde voor den vrede, waarop hij zoozeer den nadruk legt, eens in een daad omzette, door deze gebieden aan den rechtmatigen bezitter terug te geven? Dat zou een werkelijke stap zijn op weg naar den vrede."
De **„Deutscher Dienst"** schrijft, dat Chamberlain's duidelijke zinspeling op een eventueele samenwerking met Duitschland „op zijn minst verdacht klinken, nu men dergelijke toespelingen verneemt op een oogenblik, dat men in het Kremlin den specialen afgezant van het trotsche Empire deemoedig laat wachten.
Op deze Duitsche commentaren repliceert de **„Times"** o.a. als volgt: „Het onvermogen of de onwil van de leiders der openbare meening in Duitschland, om rekening te houden met de waarde der duidelijke verklaringen van de Britsche staatslieden, vormt een der gevaarlijkste ontwikkelingen van den huidigen internationalen toestand.
Men vertelt den Duitschers en Italianen voortdurend, dat het Britsche rijk in staat van hulpeloosheid en verval verkeert, doch men denkt er blijkbaar niet aan, dat een bulldog, hoezeer hij ook gesard wordt, niet blaft voor hij bijt, maar als hij eenmaal bijt, laat hij niet meer los."

(Vorig bericht 3848 F.)

28 JUNI 1939

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-Agressiepact met Denemarken in werking getreden. —**
Op het departement van Buitenlandsche Zaken heeft op 24 Juni de uitwisseling plaats gevonden van de ratificatie-documenten van het op 31 Mei 1939 onderteekende Duitsch-Deensche non-agressiepact.
Het verdrag is hiermede in werking getreden.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3819 C.)**

E. **PORTUGAL. — Export naar Italië stopgezet. —**
De bank van Portugal deelt op 21 Juni mede, besloten te hebben niet langer facturen over exportzendingen naar Italië te disconteeren. Dit besluit, dat practisch de stopzetting van den uitvoer naar Italië beteekent, houdt — naar men in bankierskringen verklaart — verband met den wensch, een verdere toeneming van de bevroren credieten, welke niet door deviezen worden gedekt, te vermijden. De laatste maanden heeft de Italiaansche vraag naar olijfolie en andere Portugeesche voortbrengselen er toe geleid, dat de liressaldi bij de bank van Portugal tot 80 millioen zijn gestegen. (Telex-A. N. P.)

F. **NEDERLAND. — Het vluchtelingenkamp te Westerbork. - Wetsontwerp door Eerste Kamer aanvaard.**
De Eerste Kamer heeft op 21 Juni met 26 tegen 14 stemmen aangenomen het wetsontwerp betreffende het vluchtelingenkamp te Westerbork. Tegen het ontwerp stemden de sociaal-democraten, de vrijzinnig-democraten en de nationaal-socialisten.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vorig bericht 3797 B.)**

G. **BELGIE. — Dijkdoorbraak bij het Albert-kanaal.**
Op 26 Juni zijn nabij Hasselt de dijken aan beide zijden van het Albert-kanaal bezweken.
De chef-ingenieur der werken, die zich niet tijdig in veiligheid kon stellen, is omgekomen.
Andere slachtoffers zijn niet gevallen. Het kanaalgedeelte tusschen de sluizen van Hasselt en die van Diepenbeek, een stuk van 3 kilometer, is leeggeloopen in de vlakte van de Demer. Honderden hectaren grond zijn overstroomd. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Albert-Kanaal 1529 A.)

H. **VEREENIGDE STATEN. — Roosevelts monetaire bevoegdheid door den Senaat niet verlengd. —**
De Senaat heeft op 26 Juni met 47 tegen 31 stemmen een door senator Adams ingediend amendement op de valutawet, welke ook een verlenging van den duur van het stabilisatiefonds bevat, aangenomen, op grond waarvan de bevoegdheid van Roosevelt, den dollar te devalueeren, 30 Juni afloopt. Het besluit

van den senaat ten aanzien van de devaluatie wordt nu doorgezonden aan een conferentie tusschen Senaat en Huis van Afgevaardigden. Het Huis van Afgevaardigden had zich ten gunste van een verlenging van de devaluatievolmachten uitgesproken. (Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3778 B.)**

A. **NEDERLAND. — Begrooting van Defensie. - Ontwerp voor verhooging met ƒ 33.000.000 ingediend. —** Ingediend is een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk (Defensie) der rijksbegrooting voor 1939.
Dit ontwerp van wet heeft ten gevolge een verhooging van den geheelen dienst met ƒ 33.141.655, waarvan een verhooging met ƒ 32.226.000 op den kapitaaldienst.
Aan de memorie van toelichting ontleenen wij het volgende:

In verband met de tijdsomstandigheden is het geboden, verschillende voorzieningen, die volgens den aanvankelijken opzet der plannen eerst in den loop van een aantal jaren zouden worden ingevoerd, met spoed ter hand te nemen. In hoofdzaak betreft dit aanschaffingen van geschut en munitie voor zee- en landmacht, alsmede van voorraden intendance-goederen. Het gaat hier in feite om hiaten en tekorten, die niet langer bestendigd mogen blijven.
Voor de marine-vliegkampen is in totaal noodig: voor ,,De Kooy'' ƒ 467.500, voor ,,De Mok'' ƒ 294.000, voor Schellingwoude ƒ 262.100, voor Veere ƒ 216.000.
Daarenboven voor terreinuitbreiding van ,,De Kooy'' nog een bedrag van ƒ 50.000.
Voor aanbouw, aankoop, bewapening en uitrusting van schepen, vaartuigen en vliegtuigen is een hooger bedrag van ƒ 1.354.000 aangevraagd. Hiervan is noodig ƒ 354.000 voor verdubbeling van de luchtafweerbewapening van Hr. Ms. ,,Tromp'' en de daarmede verband houdende aanschaffing van munitie.
Voorts zijn gelden aangevraagd voor 19 vliegtuigtorpedo's, bestemd voor de torpedo-vliegtuigen, welke in aanbouw zijn en eerder gereed zullen komen dan aanvankelijk werd voorzien.
Ten slotte is in dit bedrag begrepen ƒ 600.000 voor de defensieve uitrusting van koopvaardijschepen.
Voor materieel der artillerie met toebehooren, genie-materieel en uitgaven voor de militaire luchtvaart is een hooger bedrag van ƒ 18.890.000 aangevraagd.
Hiervan zijn bestemd voor: Aanschaffing van houwitsers met bijbehoorende munitie ƒ 12.850.000, uitbreiding van den munitievoorraad voor luchtdoelgeschut ƒ 5.000.000, aanschaffing van 100 vuurmonden van 4.7 cm. (pantserafweergeschut) ƒ 1.000.000, aanschaffing van transportrijwielen voor het vervoer van radiotoestellen, ingedeeld bij de bereden artillerie ƒ 40.000.
Voor nieuwe gebouwen en werken is een verhooging gevraagd van ƒ 3.125.000, waarvan bestemd is ƒ 2.200.000 voor magazijnen, voor berging van materiaal en munitie.
Voor uitbreiding van het centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Woerden is ƒ 205.000 in de gevraagde verhooging van ƒ 3.125.000 begrepen.
Voor kleeding, uitrusting, ledergoed, verplegingsvoertuigen en verdere intendancegoederen wordt een verhooging gevraagd van ƒ 7.247.000, waarvan bestemd is voor aanschaffing van intendancegoederen ƒ 6.932.000.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Nwe Rott. Crt. - Vaderland)
(Vorig bericht 3673 B.)

B. **FRANKRIJK. — Nieuwe kieswet aangenomen. - Daladier over den internationalen toestand. - Parlement op reces. —**
Op 27 Juni heeft de Kamer het ontwerp tot hervorming van de kieswet aangenomen met 339 stemmen tegen 234. Dit ontwerp beoogt de invoering van een evenredige vertegenwoordiging.
Hierna hield minister-president Daladier een korte rede en zeide o.m., dat sedert twintig jaar de toestand niet zoo ernstig geweest is. Aan de Fransche grenzen staan drie millioen man onder de wapenen, zonder te rekenen de para-militaire organisaties.
In het binnenland in de fabrieken werkt men met koortsachtige haast en ontvangt men berichten over groote troepenconcentraties.
Daladier verklaarde verder, dat aan de grenzen van Frankrijk een propaganda wordt gevoerd, welke nu eens spreekt over rassenoorlog en godsdienstoorlog, dan weer met oude verwijten de Fransch-Britsche solidariteit, zonder welke geen vrede verzekerd is, tracht te breken. De regeering moet eerst de landsverdediging versterken. Hiervoor zijn milliarden en nogmaals milliarden noodig. Hoe zwaar deze last ook is, het land wil dezen liever dragen, dan buigen voor de bedreiging van geweld.
Frankrijk is bereid tot eerlijke samenwerking met alle volken, indien deze ook willen werken in een wereld van vrede en niet willen vernielen. Frankrijk is ook vastbesloten zich met alle kracht te verzetten tegen iedere poging tot overheersching. Frankrijk zal waken en de voornaamste zorg van de regeering is de versterking van de landsverdediging.
Hierna las de premier een besluit voor, waarbij de zitting van het parlement voor gesloten werd verklaard. (Telex-A.N.P. - Le Matin)
(Vor. ber. Kieswet 2165 C.; Daladier 3819 F.; Parlement 3486 D.)

29 JUNI 1939

C. **BOKSEN. — Joe Louis slaat Tony Galento door knock-out in de vierde ronde. —**
De strijd tusschen Joe Louis en zijn uitdager, Tony Galento, om het wereldkampioenschap zwaargewicht is op 28 Juni door Louis in de vierde ronde door knock-out gewonnen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Joe Louis 3319 C.; Boksen 3447 D.)

D. **ENGELAND. — Rede van Winston Churchill. —**
Op 28 Juni hield Winston Churchill te Londen een rede, waaraan wij het volgende ontleenen:
„Juli, Augustus en September moeten beschouwd worden als maanden, waarin de spanning in Europa zeer groot zal worden."
„Ik beschouw de positie, waarin wij verkeeren als ernstig. Zij heeft veel weg van den toestand van het vorig jaar, maar met dit verschil — en een zeer belangrijk verschil — dat er dit jaar geen wegen voor een terugtocht open staan. Wij hadden geen verdragsverplichtingen ten opzichte van Czecho-Slowakije, maar nu hebben wij een volledige garantie aan Polen gegeven."
„Ik acht oorlog niet zeker, maar als men alleen rekening moet houden met de Duitsche bewapening en de onmetelijke concentratie van menschenmateriaal, wapens en munitie, die thans plaats heeft en den toon van de door de regeering gecontroleerde pers, en de redevoeringen welke de partijleiders houden, dan was er maar één conclusie mogelijk, namelijk, dat er het ergste zou gebeuren en wel spoedig gebeuren."
„Indien mijn woorden hem zouden kunnen bereiken, zooals inderdaad mogelijk is, dan zou ik tot Hitler zeggen:
„Houd een oogenblik op en overweeg, voor gij den sprong in het verschrikkelijke onbekende doet, of uw levenswerk, dat bestaat in het opvoeren van Duitschland uit een positie van vernedering en nederlaag tot een punt, waar de geheele wereld in spanning op de daden er van wacht, niet het gevaar loopt, voor goed vernietigd te worden.
Ik wilde, dat ik Hitler overtuigen kon van het feit, dat de Britsche natie en voorzeker ook het Britsche Empire aan het eind van haar geduld is gekomen. Wij hebben keer op keer toegegeven en telkens berust in verbrekingen van plechtig gegeven beloften en plechtig gesloten verdragen.
Hitler zou een groote vergissing begaan, als hij zichzelf wijs maakte, dat al dit retireeren enkel maar het resultaat was van lafheid en ontaarding.
Wij weten, dat ons lijden zeer hard zal zijn, maar wij zijn besloten, dat wij niet schuldig zullen zijn aan het veroorzaken van een botsing, waarvan niemand de gevolgen kan overzien. Maar indien er nog eenmaal een daad van geweld van de zijde der nazi's ondernomen zal worden die tot oorlog leiden zal, dan zullen wij in dit land niet probeeren afzijdig te blijven." (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Winston Churchill 3530 B.)

A. **NEDERLAND. — De zaak-Oss. - De Tweede Kamer aanvaardt de conclusies van het verslag der commissie-Schouten. —**
Op 27 Juni heeft de minister van Justitie, mr. Goseling, in een rede die drie uur duurde, zijn beleid in zake Oss verdedigd. Hij legde er den nadruk op, dat de rechtsgang in geen enkel opzicht is geschonden. Voorts sprak hij als zijn overtuiging uit, dat te zijner tijd de erkenning zou komen voor wat hij in het belang der rechtszekerheid en rechtsgelijkheid heeft gedaan. Het optreden van den procureur-generaal bij het Bossche gerechtshof heeft hij volledig gesteund. De minister is niet overtuigd, dat deze ambtenaar zou hebben gefaald.
Na langdurige debatten is op 28 Juni door de Tweede Kamer met groote meerderheid de conclusie van het verslag der commissie-Schouten in zake Oss aanvaard.
De eerste conclusie werd aangenomen met 62 tegen 28 stemmen; de geheele roomsch-katholieke fractie stemde tegen. De Kamer heeft daardoor uitgesproken, dat de feiten en omstandigheden, welke den minister van Justitie hebben geleid tot het nemen van den maatregel van 1 April 1938 ten aanzien van de brigade-Oss der Koninklijke Marechaussee, dien maatregel niet rechtvaardigen, terwijl aan hetgeen nadien is gebleken in elk geval geen motiveering voor dien maatregel kan worden ontleend. Naar men weet, bestond deze maatregel daarin, dat genoemde brigade gelast is zich tijdelijk van opsporingsdiensten te onthouden. De tweede conclusie, waarbij de Kamer de nota van den minister voor kennisgeving aanneemt, werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen met de n.s.b.-fractie tegen.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3834 D.)

B. **ENGELAND. — Britsch memorandum over de opzegging door Duitschland van het Duitsch-Engelsch vlootverdrag te Berlijn overhandigd. - Engeland is bereid over een nieuw verdrag te onderhandelen, indien Duitschland daartoe geneigd is. —**
Het Foreign Office heeft op 28 Juni den tekst gepubliceerd van een memorandum in zake de opzegging door Duitschland van het Britsch-Duitsche vlootverdrag, dat de Britsche ambassade te Berlijn aan Von Ribbentrop heeft overhandigd.
Hierin wordt o.m. gezegd, dat men niet kan zeggen, dat, in welk deel van Europa Duitschland ook in een oorlog zou worden betrokken, Engeland altijd een voor Duitschland vijandige houding zou moeten aannemen. Engeland zou slechts dan een vijandige houding kunnen aannemen, als Duitschland een daad van agressie tegenover een ander land zou begaan.
De Britsche regeering zou gaarne een bespreking zien over een verdere verbetering van Duitschlands economische positie, zoo slechts wederzijdsch vertrouwen en goede wil geschapen kunnen worden. De vaste wensch der Britsche regeering is, wel verre van aan te sturen op een oorlog met Duitschland, het scheppen van Britsch-Duitsche betrekkingen op den grondslag van wederkeerige erkenning van de behoeften van beide landen, natuurlijk met behoorlijke inachtneming van de rechten van andere landen.
Het voornaamste doel van het vlootverdrag was het invoeren van een element van stabiliteit ter vermijding van een onnoodigen bewapeningswedloop. Vandaar dat de accoorden geen bepaling in zake eenzijdige opzegging bevatten, doch duidelijk alleen maar rekening hielden met beëindiging of wijziging door gemeenschappelijk overleg. Het accoord van 1935 was, naar uitdrukkelijk was verklaard, van permanenten aard. De eenige bepaling, afgezien van de bijzondere bepalingen ten aanzien der duikbooten, welke de mogelijkheid eener wijziging insloot, had betrekking op het geval van een krachtige verstoring van het algemeen evenwicht in de bewapening ter zee en zelfs dan diende een wijziging alleen nog maar te geschieden in overleg met de Britsche regeering. Zoo Duitschland bereid mocht zijn, over een ander accoord te onderhandelen, zal de Britsche regeering gaarne aanwijzingen ontvangen omtrent omvang en doel, welke de Duitsche regeering voor zulk een accoord geschikt zou achten. De Britsche regeering zou in het bijzonder willen weten:
1. Wanneer naar de meening van Duitschland de besprekingen zouden moeten plaatsvinden, en
2. Hoe de Duitsche regeering zich voorstelt te garandeeren, dat iedere handeling in den vorm van een opzegging of wijziging van het nieuwe accoord gedurende den geldigheidsduur, de goedkeuring van beide partijen wegdraagt. (Times)
(Vorig bericht 3770 E.)

30 JUNI 1939

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Onderhandelingen over Tientsin. - Swatau. - Foetsjau. - Wentsjau. —**
Tientsin: Nadat zich nog voortdurend incidenten te Tientsin hadden voorgedaan, is op 28 Juni door het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken een communiqué gepubliceerd, waarin opening der Britsch-Japansche besprekingen wordt aangekondigd. De onderhandelingen zullen te Tokio gevoerd worden in tegenwoordigheid van sir Robert Craigie, den Britschen ambassadeur en van den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Arita.
De Japansche autoriteiten te Tientsin hebben als voorwaarde voor een regeling van het conflict de volgende vier eischen gesteld:
1. Gemeenschappelijke Japansch-Britsche contrôle op de concessie en opsporing van de terroristen.
2. Volledige contrôle op anti-Japansche elementen in de concessie.
3. Volledige samenwerking voor de economische ontwikkeling in Noord-China en bestrijding van de invloeden, die deze ontwikkeling belemmeren.
4. Overdracht van 48 millioen joean zilver aan de voorloopige regeering te Peking.

Swatau: Ten zuiden van Tsjaotsjau op 50 km. ten N.W. van Swatau komen voortdurend Chineesche versterkingen aan. Zij nemen stellingen in in de heuvels ten Westen van het gebied rond Tsjaotsjau en Swatau met de bedoeling den Japanners te beletten, verder landwaarts op te rukken. Naar verluidt, zou de Japansche opmarsch inmiddels tot staan zijn gebracht.

Foetsjau: Zoowel ten Noordoosten van Foetsjau als op een ander punt in de omgeving van de stad zijn Japansche troepen aan land gegaan, nadat te voren een hevig artillerieduel had plaats gevonden tusschen de Chineesche kustwachtbatterijen en het geschut der acht Japansche oorlogsschepen in de monding van de rivier de Min, waaraan ook door Japansche marinevliegtuigen was deelgenomen.
De Chineesche autoriteiten hebben te Foetsjau den staat van beleg afgekondigd en treffen voorbereidingen, de stad tegen de Japanners te verdedigen.

Wentsjau: Bij Wentsjau wordt hevig gevochten tusschen Japansche landingstroepen en Chineesche strijdkrachten aan de kust. Naar verluidt zouden de Japanners oprukken in de richting van de haven.
(Telex-A.N.P.) **(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3844 A.)**

D. **ENGELAND. — Rede van Lord Halifax. - Openhartige waarschuwing aan Duitschland. —**
Lord Halifax heeft op 29 Juni te Londen een rede gehouden op het jaarlijksche diner van het Instituut voor internationale aangelegenheden. De minister zeide, na verwezen te hebben naar de recente overeenkomsten tot onderlinge verdediging, gesloten met Polen en Turkije, en den gewaarborgden bijstand voor Griekenland en Roemenië:
„Wij zijn thans aan het onderhandelen met Sovjet-Rusland. Ik hoop, dat deze onderhandelingen binnen zeer korten tijd tot een succesrijk einde mogen worden gebracht, teneinde Rusland

bij ons aan te sluiten ten behoeve van de verdediging van de staten in Europa, wier onafhankelijkheid en neutraliteit bedreigd zouden kunnen worden.
Wij hebben verplichtingen op ons genomen en bereiden ons er op voor nog meer verplichtingen te aanvaarden, met volledig begrip voor hare consequenties. Wij weten, dat wanneer de veiligheid en onafhankelijkheid van andere landen zouden verdwijnen, onze eigen veiligheid en onafhankelijkheid ernstig bedreigd zullen zijn. Wij weten, dat wanneer het internationale recht en de orde behouden willen worden, wij bereid moeten zijn te vechten voor hun verdediging.
De onmetelijke krachtsinspanning, die het land ten uitvoer legt bij zijn uitrusting voor de verdediging ter zee, in de lucht en te land, is zonder weerga in vredestijd.
Achter onze geheele militaire krachtsinspanning staat het Britsche volk, meer eendrachtig dan ooit te voren en met te zijnen dienste zijn rijkdom en zijn industrieele hulpbronnen. Niets van deze ontzaglijke krachtsontplooiing zal in werking gesteld worden behalve ter verdediging tegen agressie. Van de waarheid hiervan is een ieder in dit land overtuigd. Persoonlijk geloof ik, dat de meeste menschen in de andere landen in werkelijkheid dit ook aanvaarden, ondanks de propaganda, die het tegenovergestelde in hun ooren toetert.
Wat voorts thans volledig en algemeen aanvaard wordt in dit land, maar wat wellicht nog niet even goed elders begrepen wordt, is, dat in geval van een verdere agressie wij vast besloten zijn om terstond onze geheele kracht te gebruiken om onze verbintenissen tot het bieden van weerstand daaraan na te komen.
Er wordt ons gezegd, dat onze motieven zijn het isoleeren van Duitschland binnen een ring van vijandelijke staten ten einde zijn natuurlijke uitgangen te verstikken en het bestaan zelf van een groote natie te benauwen en te smoren.
Wat zijn de feiten? Duitschland isoleert zichzelf en doet dit hoogst succesrijk en volledig. Het isoleert zichzelf economisch van andere landen door zijn politiek van autarkie. Het isoleert zichzelf politiek door het veroorzaken van een voortdurende ongerustheid voor andere naties en het isoleert zich cultureel door zijn rassenpolitiek.
Sprekende over „levensruimte" zeide Halifax o.m.:
Door samenwerking — wat ons betreft, wij zijn tot samenwerking bereid — is er ampele ruimte om tot alle naties de gelegenheid uit te breiden van een breeder economisch leven met alles, wat dat beteekent, en dat opgesloten ligt in het woord levensruimte. Wanneer de wereld georganiseerd zou zijn volgens dergelijke richtlijnen, zouden Duitschland noch Italië behoeven te vreezen voor hun eigen veiligheid en geen natie zou in gebreke blijven te profiteeren van de onmetelijke materieele voordeelen, die de algemeene toepassing der wetenschap binnen algemeen gebruik heeft gebracht.
Maar een dergelijke maatschappij van volkeren kan niet worden opgebouwd op geweld in een wereld, die leeft in vrees voor gewelddadigheid. Zijn rede ten slotte samenvattend zeide Halifax, dat de Britsche politiek berust op twee grondslagen van doelstelling, waarvan de eene is de vastberadenheid om weerstand te bieden aan geweld en de tweede de erkenning van het verlangen der wereld om voort te gaan met het constructieve werk van opbouw van den vrede. Wanneer wij eenmaal de overtuiging zouden kunnen krijgen, dat de bedoelingen der anderen dezelfde zijn als de onze en dat wij allen werkelijk vreedzame oplossingen zouden wenschen, dan zeg ik beslist, dat wij de problemen zouden kunnen bespreken, die thans de wereld ongerust maken. In zulk een nieuwe atmosfeer zouden wij de koloniale problemen kunnen bestudeeren, de problemen der grondstoffen, der handelsbelemmeringen, het probleem der levensruimte, de beperking der bewapeningen en ieder ander vraagstuk, dat het leven van alle Europeesche burgers raakt.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Lord Halifax 3834 G.)**

1 JULI 1939

A. LOUIS DAVIDS OVERLEDEN. —
In den nacht van 1 Juli is de bekende voordrachtskunstenaar Louis Davids na een langdurige ziekte in den leeftijd van 55 jaar overleden. (Telex-A. N. P.)

B. NEDERLAND. — Kabinet Colijn afgetreden. - Tweede Kamer verdaagd. —
De regeeringspersdienst meldt op 30 Juni '39:
De heeren Ministers hebben bij schrijven van den voorzitter van den ministerraad van 29 Juni aan H. M. de Koningin ontheffing uit hun ambt verzocht. Hare Majesteit heeft dit verzoek in overweging genomen en de heeren ministers verzocht zich voorloopig met de behandeling, en de afdoening zoo mogelijk. van de loopende zaken te blijven belasten.
Hedenmorgen heeft H. M. dr. H. Colijn, minister van staat, ontvangen en hem opdracht verleend tot vorming van een kabinet. Dr. H. Colijn heeft verzocht die opdracht in beraad te mogen houden.
In verband met het aftreden van het kabinet heeft de voorzitter van de Tweede Kamer voorgesteld de aan de orde gestelde onderwerpen van de agenda af te voeren. Zonder hoofdelijke stemming werd hiertoe besloten.
De vergadering is tot nadere bijeenroeping verdaagd.

De Regeeringspersdienst meldt nog nader:
Bij de besprekingen over het voorontwerp van de begrooting voor 1940, welke ten doel hadden tot een beperking van het te verwachten tekort te geraken, is in het kabinet over de wijze, waarop dat doel ware te bereiken, geen overeenstemming verkregen.
In het bijzonder is zulks gebleken bij de beraadslagingen over de wijze waarop op de kosten ter bestrijding van de werkloosheid en haar gevolgen een grootere vermindering beneden het eindcijfer der Begrooting-1939 zou kunnen worden bereikt.
Tegenover het door een deel van het kabinet ingenomen standpunt van handhaving in de Begrooting-1940 van de tot nog toe gevolgde werkloosheidspolitiek, waren andere ministers van oordeel, dat wijziging van de tot nog toe met gemeene instemming ter zake getroffen of voorgenomen maatregelen met het oog op hun beoordeeling van den financieelen toestand thans noodzakelijk moest worden geacht en derhalve geoorloofd was.
(Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Kabinet 3838 F.; Tw. Kamer 3745 F.)

C. DANZIG. — Gisting en vele geruchten. —
Te Londen en te Parijs doen geruchten de ronde, volgens welke het te Danzig spoedig tot een crisis zou kunnen komen ten gevolge van de verborgen actie, die ten doel heeft Danzig bij Duitschland te voegen. Men zou Polen willen dwingen tot optreden om het tot aanvaller van een Duitsche stad te stempelen. De actie zou worden ingeluid door een bezoek, dat Hitler einde Juli aan de vrije stad zou brengen.
Nog deze week heeft zoowel de Fransche als de Britsche regeering duidelijk uiteengezet, dat zij haar verplichtingen jegens Polen zonder aarzelen zal nakomen en dat dus iedere poging, om Danzig bij Duitschland in te lijven met schending van de bestaande verdragen, onmiddellijk een zeer gevaarlijken toestand zou veroorzaken.
Inmiddels doen allerlei geruchten omtrent een progressieve bezetting van Danzig door Duitschland de ronde. Er zouden de laatste dagen ongeveer 40.000 Duitsche „touristen" zijn aangekomen, waardoor de volwassen manlijke bevolking van Danzig op 100.000 is gebracht. Tevens wordt melding gemaakt van een grooten toevoer van wapenen, waaronder ook zwaar geschut. Het graan van de Duitsche zijde van de grens wordt reeds gemaaid en op de stoppelvelden worden prikkeldraadversperringen opgericht.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3832 B.)**

D. NEDERLAND. — Scheepsbouw. - Proeftocht van de Oranje. —
Dezer dagen heeft het nieuwe motorschip „Oranje" een driedaagschen technischen proeftocht gehouden.
De „Oranje" bewees, dat zij op het oogenblik het snelste koopvaardijschip van Nederland en het snelste motormailschip ter wereld is. Het schip bereikte namelijk op de afgemeten mijl een snelheid van 26,30 mijl per uur.
Wat de machinesterkte betreft, staat de „Oranje" op de negende plaats in de wereld.
De proeftocht is volkomen geslaagd en het schip heeft aan alle eischen, die de Stoomvaart Maatschappij „Nederland" heeft gesteld, voldaan.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vor. ber. 2856 C.; Scheepsbouw 3722 E.)

A. **Algemeene gegevens - In- en Uitvoer - Handel met Nederland.** —

Canada, met een bevolking van ruim 11 millioen zielen en een oppervlakte welke bijna zoo groot is als die van Europa, is één der dunst bevolkte landen ter wereld.

Land	Jaar	Bevolking per vierkante mijl
Nederland	1930	605,8
Rusland (Europa en Azië)	1935	20,85
Canada	1931	2,99

Van de bevolking woonde in 1931 ruim 60 % in de provincies Quebec en Ontario (in de laatste helft der vorige eeuw ± 75 %), en wel voornamelijk geconcentreerd in en om enkele groote steden in het gebied der groote meren en der St. Lawrence Rivier. Hier is dan ook de Canadeesche industrie gevestigd, welke op de vele natuurlijke hulpbronnen berust die Canada bezit en waarvan de opkomst dateert van den oorlogstijd. De mijnbouw neemt de laatste jaren zeer snel in omvang toe en is op het oogenblik reeds van groote beteekenis voor den economischen toestand in Canada.

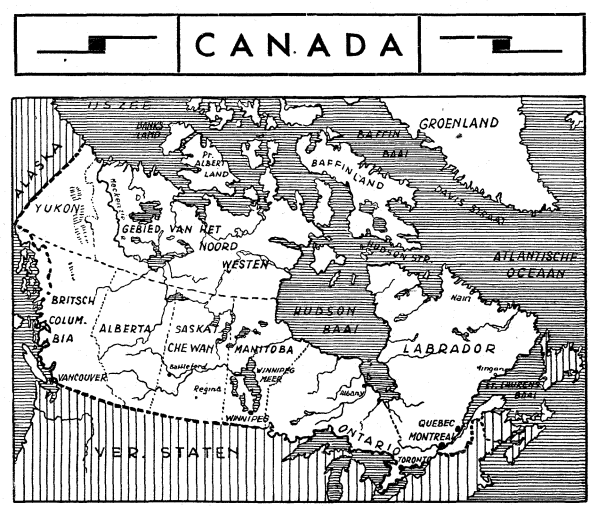
Buitenlandsche handel (in millioenen $):

Jaar	Export	Import	Saldo
1906	235	284	— 49
1929	1.211	1.299	— 88
1935	838	550	+ 288
1936	1.027	635	+ 392
1937	1.125	809	+ 316
1938	957	677	+ 280

De Vereenigde Staten nemen een zeer sterke positie op de Canadeesche markt in. De mentaliteit en de smaak der Canadeezen komt overeen met die der Amerikanen, hetgeen den Amerikanen een grooten voorsprong geeft op de Canadeesche markt: circa 60% van den totalen invoer wordt door hen geleverd.

De rest van de markt wordt voor een groot gedeelte door het Britsche Imperium in beslag genomen, waarvoor sedert lang preferentieele tarieven gelden. Het aandeel van Groot-Brittannië bedraagt ongeveer 20%, terwijl het aandeel van de rest van het Imperium de laatste jaren van 5% tot 10% is opgeloopen.

Voor de landen, welke geen bijzondere voordeelen op de Canadeesche markt genieten, blijft aldus slechts een klein gedeelte van den invoer over, dat sedert een halve eeuw ruim 10% van het totaal heeft bedragen.



De Nederlandsche uitvoer naar Canada.

Het Nederlandsche aandeel in den Canadeeschen invoer was in de hieronder genoemde jaren als volgt (cijfers in millioenen Canad. $):

Jaar	1938	1937	1936	1935	1934	1930	1929
Tot. invoer in Canada . .	683	809	635	550	513	1.008	1.299
Tot. invoer uit Nederland .	3,5	3,4	4,5	4,5	3,7	7,5	9,8
Percentage .	0,51	0,43	0,71	0,80	0,72	0,75	0,75

Het aandeel van Nederland in den Canadeeschen import is, zooals uit bovenstaande tabel blijkt, jarenlang tamelijk constant geweest. De laatste twee jaren vertoonen echter een absoluut en vooral relatief zeer sterken achteruitgang, ook ten opzichte van die landen, welke op de Canadeesche markt geen bijzondere voordeelen genieten.

Vorenstaande cijfers geven een beeld van het verloop van den Nederlandschen handel met Canada. Zoowel de import als de export namen tijdens de crisis sterk af, maar terwijl de import, welke voor 75% uit granen bestaat, zich de laatste jaren aanmerkelijk wist te herstellen, was bij den Nederlandschen export nauwelijks van een verbetering sprake. Gedeeltelijk komt dit overeen met het verloop van den totalen buitenlandschen handel van Canada, die de laatste jaren een sterk toenemend exportsaldo vertoont, gedeeltelijk is het een gevolg van den achteruitgang in de positie van Nederland.

Bij het bewerken van de Canadeesche markt kan er niet genoeg de nadruk op worden gelegd, dat het bij de meeste goederen, vooral bij die welke over de toonbank worden verkocht, in de allereerste plaats zaak is te zorgen, dat de te verkoopen goederen door een goed opgezette propaganda algemeen bekend zijn in Canada. Of de prijzen wat hooger of wat lager zijn, is van veel minder belang en de goedkoopste waren zullen in Canada niet verkocht worden als er niet een uitgebreide reclame voor gemaakt wordt. Verkoopkosten vormen in Canada dan ook steeds een aanzienlijk bestanddeel van de verkoopprijzen.

De meest verbreide wijze van propaganda is de reclame in vak- en dagbladpers, terwijl ook de z.g. „mail advertising", met welker uitvoering speciale bureaux zich belasten, van groote beteekenis is. Vooral bij massa-artikelen is een goede propaganda een allereerste vereischte, terwijl bij meer speciale artikelen met beperkten afnemerskring het gewoonlijk voldoende is goede

Buitenlandsche handel met de 12 belangrijkste landen.

Rangorde 1937	Rangorde 1934	Land	% van import 1937	% van import 1934
1	1	Ver. Staten	58,6	54,9
2	2	Engeland	19,3	24,2
3	19	Argentinië	1,7	0,5
4	3	Duitschland	1,7	2,3
5	29	Strait Settl.	1,6	0,2
6	6	Australië	1,4	1,2
7	5	Br.-Indië	1,2	1,4
8	12	België	1,0	0,7
9	4	Frankrijk	1,0	1,6
10	17	Nw.-Zeeland	0,8	0,6
11	15	Jamaica	0,8	0,6
12	24	Br.-Guyana	0,8	0,3

Rangorde 1937	Rangorde 1934	Land	% van export 1937	% van export 1934
1	2	Ver. Staten	41,0	33,0
2	1	Engeland	38,4	43,3
3	6	Australië	2,5	1,8
4	5	België	2,2	1,9
5	3	Japan	2,0	2,1
6	9	Zuid-Afrika	1,5	1,1
7	7	Frankrijk	1,1	1,8
8	12	Nieuw-Zeeland	1,1	0,7
9	4	Nederland	1,0	1,9
10	8	Duitschland	0,7	1,6
11	10	New-Foundland . . .	0,7	0,9
12	14	Noorwegen	0,7	0,6

vakmenschen als vertegenwoordiger te hebben. Aan hun bedrevenheid in de propaganda van allerlei soort en hun verkoopmethoden hebben de Amerikanen, zooals reeds in ander verband werd opgemerkt, voornamelijk hun overheerschende positie op de Canadeesche markt te danken. En dit laatste is het geval, niettegenstaande de Amerikaansche goederen gewoonlijk niet onbelangrijk duurder zijn dan de Britsche en bovendien met hoogere invoerrechten zijn belast. In tegenstelling met de heerschende meening spelen de vrachtkosten in verband met den geringen afstand tusschen de Vereenigde Staten en Canada bij den voorsprong der Amerikanen op de Canadeesche markt nauwelijks een rol. Niet alleen is het verschil in vrachtkosten tusschen Europa en Canada (zeevracht) en de Vereenigde Staten en Canada veelal slechts gering, het bestaande verschil heeft bij den afzet van goederen in Canada, waar reclame immers op de allereerste plaats komt, geen invloed. De Nederlandsche exporteur schiet hierin echter juist tekort. (Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Bevolking 233 L.; In- en Uitvoer 2290 D.)

2 JULI 1939

A. AMSTERDAM. — Natura Artis Magistra door het gemeentebestuur en provincie Noord-Holland aangeworven. —
Met 27 stemmen tegen 1 stem heeft op 29 Juni de gemeenteraad van Amsterdam zijn goedkeuring gehecht aan het voorstel tot aankoop van Artis door de gemeente, gezamenlijk met de provincie Noord-Holland, voor de som van 1.131.000 gulden.
De eenige stem tegen het voorstel was afkomstig van wethouder Rustige, die verklaarde, dat hij het bedrag, dat de gemeente gaat betalen, niet verantwoord acht met het oog op den financieelen toestand van Amsterdam. De overbrugging van het tekort op de begrooting levert groote moeilijkheden op en er zijn geen vooruitzichten, dat er verbetering komt. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Artis 3288 A.)**

B. LUCHTVAART. — Een Japansche luchtlijn Yokohama—Palaoe. —
Naar het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië verneemt, zal een tweewekelijksche luchtverbinding tot stand gebracht worden tusschen Yokohama en de Palaoe-eilanden, welke gelegen zijn ten Noorden van Nieuw Guinea, op een afstand van ongeveer 500 km. van Manokwari.
De route, welke de Japansche verkeersvliegtuigen zullen nemen, gaat via Saipaneiland, een der uiterste eilanden van de Mariannen-groep, welke, zooals men weet, Japansch mandaatgebied is, en hetwelk vlak bij Guam, de Amerikaansche vliegtuigbasis, ligt.
De vliegdienst wordt onderhouden door watervliegtuigen van het Kawanishi-type, die een kruissnelheid kunnen ontwikkelen van 280 km. per uur.
De afstand tusschen Yokohama en de Palaoe-eilanden bedraagt ruim 4000 km.
De Palaoe-eilanden, die vóór den wereldoorlog Duitsch waren, behooren thans tot het Japansche mandaatgebied in den Stillen Oceaan. Zij zijn vrij schaarsch bevolkt en hebben slechts geringe beteekenis door hun klappercultuur en vischvangst.
Men vraagt zich af, aldus het Indische blad, welke commercieele belangen Japan er toe genoopt hebben om een dergelijken kostbaren vliegdienst in te stellen naar een groep eilanden, welke buiten het gewone handelsverkeer liggen. (Nws. v. d. Dag v. Ned.-Ind.)

C. NEDERLAND. — Inenting tegen pokken. - Conclusie van de commissie. —
In 1928 kwam het zoogenaamde „opschortingswetje" tot stand, waarin bepaald was, dat de indirecte vaccinatiedwang, dus de verplichting voor onderwijzend personeel en kinderen om ingeënt te zijn alvorens tot de school te worden toegelaten, werd opgeschort. Tien jaar later werd een Staatscommissie ingesteld, welke tot opdracht ontving te onderzoeken of het wenschelijk is den ouden dwang in zijn oorspronkelijken vorm weer in te voeren, dan wel nieuwe maatregelen vast te stellen of iedere regeling achterwege te laten. Deze commissie heeft van haar onderzoek verslag uitgebracht. Mede hieraan is het te danken, dat onlangs een ontwerp van wet is ingediend (pag. 3823 E.), teneinde nieuwe bepalingen vast te stellen ten aanzien van het inenten tegen pokken.
De genoemde commissie komt o.m. tot de volgende conclusies:
1. De pokken kunnen als epidemie bedwongen worden door de enting, door Jenner aangegeven, en bij geregelde inenting en her-inenting worden voorkomen.
2. Ofschoon de pokziekte zich in deze eeuw in West-Europa slechts sporadisch of in weinig gevaarlijken vorm (bijv. in Engeland) heeft voorgedaan, blijft het gevaar bestaan, dat zij weer in ernstigen vorm zal optreden en voornamelijk in landen, waarvan de bevolking niet voldoende is geïmmuniseerd.
3. Het is dringend noodig de immuniteit der Nederlandsche bevolking zoo hoog op te voeren als met de eerbiediging van bezwaren van geneeskundigen, religieuzen en ethischen aard mogelijk is.
(Nieuwsbl. v. h. Noorden) **(V. b. Vaccinatie 3823 E.)**

D. NEDERLAND. — De Kabinetscrisis. - Persstemmen. —
Met het aftreden van onze regeering gaat het vierde ministerie Colijn heen, dat op 24 Juni 1937 zijn werkzaamheden begon. Zooals bekend, was de signatuur van dit Kabinet positief-christelijk. Slechts twee portefeuilles werden beheerd door personen, die niet behoorden tot de R.K. Staatspartij, de C.H. Unie en de A.R. Partij, nl. Z.Exc. mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken, en Z.Exc. mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, minister van Waterstaat.
De andere leden van het Kabinet waren, naast den minister-president dr. H. Colijn, mr. C. M. J. F. Goseling, minister van Justitie, H. v. Boeijen (Binn. Zaken), prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen), mr. J. A. de Wilde (die tot voor kort aan het hoofd stond van het departement van Financiën), dr. J. J. C. van Dijk (Defensie), mr. M. P. L. Steenberghe (Economische Zaken), prof. mr. C. P. M. Romme (Sociale Zaken) en Ch. J. I. M. Welter (Koloniën).
De vier ministeries Colijn regeerden:
1. Van 4 Augustus 1925—8 Maart 1926.
2. Van 26 Mei 1933—31 Juli 1935.
3. Van 31 Juli 1935—24 Juni 1937.
4. Van 24 Juni 1937—30 Juni 1939.

De Maasbode (R.K.). — Het geschil in het kabinet zal voornamelijk, zoo niet uitsluitend, zijn ontstaan door een verschil van inzicht tusschen Colijn — met de hem volgende ministers eenerzijds — en de katholieke ministers anderzijds.
Als dit zoo is dan is er slechts ééne gevolgtrekking mogelijk: medewerking van de katholieken is vrijwel uitgesloten aan een nieuw Kabinet-Colijn. Op een compromis is op het oogenblik geen kans of uitzicht meer en wellicht zou dit zelfs niet gewenscht zijn, aangezien dit de kiem van een snel uitbrekend nieuw conflict al te zeer in zich zou dragen. Voor beide partijen, Colijn en de katholieken, is het gewenscht dat zij thans, althans tijdelijk scheiden. Het doet ons leed, dat wij het niet anders kunnen zien.

De Tijd (R.K.). — Zonder medewerking van de katholieken zal er geen regeering met een parlementaire meerderheid in de Kamer te vormen zijn, en een regeering, die niet op een parlementaire meerderheid zou steunen, zal naar alle waarschijnlijkheid slechts een kort en riskant en dus onder de huidige omstandigheden niet gewenscht leven kunnen tegemoet gaan. Het is te verwachten, dat de katholieken voet bij stuk zullen houden ten aanzien van hun sociale eischen ten behoeve van land en volk en ook daardoor het bewijs zullen leveren, dat zij met deze eischen geen demagogie hebben gevoerd, gelijk door tegenstanders wel beweerd is, maar dat deze eischen hun heilige ernst zijn.

De Nieuwe Rotterdamsche Courant (Lib.) acht de crisis het gevolg van de anti-liberale richting der wetgeving. Wat de toekomst betreft, deze ziet er, afgescheiden nog van het financieele vraagstuk en van de in verval zijnde abnormale politieke verhoudingen tengevolge van de geloofsbasis, waarop een aantal partijen bij ons nog georganiseerd zijn, niet rooskleurig uit. Sedert 1937 is de wetgeving dermate in anti-liberale richting

omgebogen, dat men ook daarvan rampspoedige gevolgen moet verwachten.

De Telegraaf (Neutraal) schrijft: De basis van dit kabinet was te eng. Wij zouden onoprecht zijn, indien wij verklaarden, het aftreden van dit kabinet te betreuren. In moeilijke tijden, zooals wij die sedert een reeks van jaren beleven, behoort ons land niet geregeerd te worden door een ministerie, geformeerd op zóó enge basis als het huidige.
Dat is zeker, dat de tijdsomstandigheden een snelle oplossing der crisis eischen.

Algemeen Handelsblad (Lib.). — Zooals bekend, ging de strijd in het kabinet over hetgeen men de „oude" en de „nieuwe" economie genoemd heeft. De vraag kan echter rijzen, of te midden van een gespannen internationalen toestand zelfs de uiterst gewichtige vraagstukken niet naar een tweede plan moeten worden geschoven. In dien zin zou ons volk dan ook de opdracht aan dr. Colijn, niet slechts als politicus en staatsman, maar vooral ook als nationale figuur, verstaan.

Het Volk (S.D.A.P.). — Men moest en zou (in 1937) dwars tegen alle redelijkheid in, een coalitie-kabinet hebben. De aandrang hiertoe ging kennelijk uit van de conservatieve vleugel der katholieken en dr. Colijn is toen voor deze bekoring bezweken.
Thans moet het land het gelag betalen. Twee jaren, die gebruikt hadden kunnen worden voor een forse politiek van constructief werk, zijn voorbij gegaan met eindeloos geredekavel in een kabinet, dat in zichzelf verdeeld was.

De Rotterdammer (A.-R.) schrijft o.a.: Deze diepe scheur in de ministerieele samenwerking der rechterzijde is ernstiger en waarschijnlijk beslissender dan een strubbeling ooit geweest is. Ten eerste is onder de tegenwoordige omstandigheden, gezien de internationale spanningen en de nationale moeilijkheden, de verbreking der regeeringscontinuïteit uitermate schadelijk voor ons economisch leven, dat zich langzaam aan herstelde.
In de tweede plaats is de kabinetscrisis een nederlaag voor de samenwerking van de rechtsche groepen, welke elkaar twee jaar geleden op de smalle basis hadden teruggevonden. We wisten, dat er verschil van inzicht was, maar we hoopten, dat er een compromis zou gevonden worden, dat met alle belangen rekening hield.
In de derde plaats zal dit conflict de tegenstelling tusschen de Christelijke partijen verscherpen. Dit betreuren wij bovenal. Want het is wel niet zoo, dat hier de Roomsch-Katholieke opvatting tegenover de Protestantsch-Christelijke staat, er zijn ook tusschenliggende nuances; maar toch ligt daar wel de scherpste kant en deze kan nog wel toegespitst worden ook. Vooral, omdat als steeds de vraag zich opdringt: wat nu?

Onder het opschrift „Barst of Breuk" schrijft de **„Nederlander"** (C.H.) over de Kabinetscrisis:
„Is het punt van geschil een kwestie van meer of minder of heeft de verwijdering een verschil in instelling ten achtergrond? Of, met andere woorden, ging het om een gradueel of om een principieel verschil? Van het antwoord op deze vraag hangt het af of er in het Kabinet een barst of een breuk is gekomen. Is er slechts een barst, zijn het slechts min of meer toevallige omstandigheden, die de samenwerking hebben verstoord, b.v. doordat sommige ministers zich te sterk op een bepaald standpunt hebben vastgelegd, dan is in beginsel herstel mogelijk, zij het dan ook met wisseling in de personen. Is er daarentegen een breuk, zijn de groepen principieel tegenover elkander komen te staan, dan moet herstel uitgesloten worden geacht."

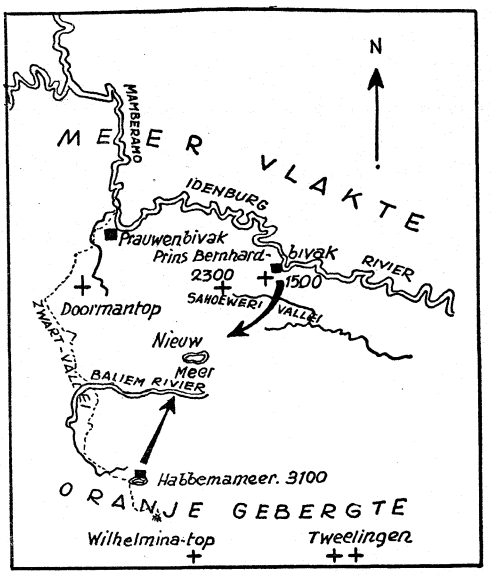
De **„Standaard"** (A.R.) betreurt het conflict in hooge mate. Daardoor zullen hoogst waarschijnlijk de politieke verhoudingen nog moeilijker worden, dan zij uit hoofde van den internationalen toestand en de daaruit voor ons land voortvloeiende repercussies toch reeds zijn. En de gevolgen van dit tekort, of dit gebrek aan eensgezindheid op een zoo aangelegen punt, zullen, naar thans te zien valt, in geen geval van gunstigen invloed zijn op het werk, dat moet geschieden, om aan de vele moeilijkheden binnen onze eigen grenzen het hoofd te kunnen bieden.

(Vorig bericht 3852 B.)

3 JULI 1939

A. NEDERL. OOST-INDIE. — De Archbold-expeditie naar den Wilhelmina-top op Nederl.-Nieuw-Guinea. —

Een der leiders van de enkele weken geleden beëindigde Archbold-expeditie naar den Wilhelmina-top op Nederlandsch-Nieuw-Guinea, de heer A. L. Rand, is dezer dagen met het K.L.M.-vliegtuig „Valk" op Schiphol aangekomen.
In een interview op het vliegveld heeft de heer Rand eenige bijzonderheden over deze buitengewoon geslaagde expeditie medegedeeld. Ruim een jaar geleden, in April 1938, vertrok van Californië een Consolidated-vliegboot via de Trans Pacificroute van de Pan-American Airways naar Nieuw-Guinea. Aan boord bevonden zich de heeren Richard Archbold, leider van de expeditie, dr. A. L. Rand, assistent-leider, en dr. Brass, benevens de bestuurder Taylor, allen uitgezonden door het National Museum for Natural History.
Tegelijkertijd vertrokken van Batavia dr. L. J. Toxopeus en dr. Meyer Drees, twee Nederlandsch-Indische natuurvorschers, die de Amerikanen zouden bijstaan als vertegenwoordigers van het Nederlandsche gouvernement. Toen de Amerikaansche vliegboot in het basiskamp aan de Noordkust van Nieuw-Guinea, vlak bij de grens van het Engelsch gebied gelegen, landde, stonden daar bovendien drie militaire hulpbrigades gereed, ieder bestaande uit 16 man, onder leiding van kapitein Tennink, om de expeditie langs de moeilijk begaanbare gebieden mogelijk te maken. De expeditie, welke slechts een natuurwetenschappelijk doel had, n.l. het onderzoeken van flora en fauna van den Wilhelmina-top, vertrok korten tijd later naar het tweede basiskamp, dat werd opgericht aan de monding van de Idenburgrivier en daar werden de voedselvoorraden, welke men voor den volgenden tocht zou noodig hebben, opgeslagen, terwijl tevens een geïmproviseerd hospitaal werd ingericht.



Het derde basiskamp werd opgeslagen aan het Habama-meer; dit ook wat omgeving betreft, prachtig gelegen kamp werd de hoofdbasis van de expeditie. Het prachtig blauwe, enorm diepe meer was een uitstekende landingsplaats voor de vliegboot, die een expeditievoertuig bij uitnemendheid bleek. Alle 110 man van de expeditie, te weten de leider, de militairen en de dajaks, werden er mee van het Idenburgkamp naar het Habamameer gebracht. Toen men zich daar had ingericht en van dit hooggelegen gebied een geïmproviseerd stadje met uitgebreiden levensmiddelenvoorraad had ingericht, werd een begin gemaakt met de expeditie.
Gezamenlijk trokken de leiders met een aantal dajaks de bosschen in op den Wilhelmina-top, terwijl aan de andere zijde militairen zich een weg baanden naar het kamp aan de Idenburgrivier, zulks, om indien de vliegboot eventueel nukken zou gaan vertoonen, een noodweg te banen. De onderzoekers, die de berghellingen bestegen, hadden ieder een taak. Zoo hield mr. Archbold zich bezig met de zoogdieren, mr. Rand behandelde de vogels.
De moeilijkheden, die Lorentz en in 1921 Cremer hadden ontmoet, vooral met betrekking tot het voedselvraagstuk, waren thans voor een groot deel ondervangen, omdat men voor men uittrok, met de vliegboot verkenningsvluchten maakte, terwijl later, toen de expedities reeds op weg waren, de vliegboot boven de hulpkampen, voedsel aan parachutes uitwierp.
Op deze wijze vorderde men snel, vooral toen uiteindelijk het gebied tusschen de bosschen en de sneeuwgrens op 4600 meter was bereikt, waar een uitgebreid gebied, hoofdzakelijk met inlandsch gras begroeid, voor de expeditie open lag. Zoogdieren werden hier haast niet aangetroffen met uitzondering van een soort rat van ongewone lengte.
De volière was echter beter voorzien en hier was het, dat men een vogel aantrof, een soort patrijs, de Anuro phasius, waarvan men tot nog toe slechts één exemplaar had gevonden, dat in het Leidsch museum voor natuurhistorie wordt bewaard. Van deze patrijs heeft men thans tientallen exemplaren, welke zoowel naar Amerikaansche als naar Indische musea zullen worden gezonden. (Alg. Handelsblad)

A. **FRANKRIJK. — „Bewapeningsbons" (bons d'armements). —**
Met het oog op de groote uitgaven, die de opvoering der landsverdediging nog steeds vereischt, gaat de Nationale Verdedigingskas met ingang van 1 Juli door de tusschenkomst van het ministerie van Financiën over tot de uitgifte van een nieuw soort bons, die den naam van „bewapeningsbons" (bons d'armements) dragen. Zij hebben een looptijd van twee jaar en dragen 3½% rente, welke bij de inschrijving betaalbaar is. Overigens genieten zij de voordeelen, welke vroeger aan de „bons de la défense nationale" verbonden waren: vrijstelling van zegelrechten en van alle Fransche belastingen, de „impôt général sur le revenu" inbegrepen.
De betaling der bons moet ineens en in contanten geschieden. Door de nieuwe uitgifte wil het ministerie van Financiën de geldmarkt, waarop voortdurend de inschrijving op de schatkistbons moet plaats vinden, wat ontlasten.
Tevens wordt met ingang van 1 Juli de uitgifte der Nationale verdedigingsbons met twee jaar looptijd stopgezet, wat betreft de bons van de nationale verdedigingskas met een looptijd van 18 maanden. Hiervan wordt de interest, die op 21 April 1939 van 3 tot 3½% verhoogd was, weer tot 3% teruggebracht. (Le Temps) **(Vor. ber. Leeningen 3847 G.)**

B. **NEDERLAND. — Reorganisatie van het leger met ingang van 1 Juli 1939. —**
De regeeringspersdienst meldt: Met ingang van 1 Juli treedt voor de landmacht een gewijzigde vredesorganisatie in werking.
Als gevolg daarvan bestaat, van genoemden datum af, het veldleger uit 4 legerkorpsen en 1 lichte divisie. Elk legercorps is samengesteld uit 2 divisiën en 1 regiment motorartillerie, elke divisie uit 3 regimenten infanterie en 1 regiment veldartillerie.
De standplaatsen der legerkorpscommandanten zijn onderscheidenlijk 's Gravenhage (Iste), Arnhem (IIde), Breda (IIIde) en Amersfoort (IVde). Die der divisiecommandanten 's Gravenhage (Iste), Ede (IIde), Assen (IIIde), Arnhem (IVde), Venlo (Vde), Breda (VIde), Harderwijk (VIIde), en Amersfoort (VIIIste). De commandant van de lichte divisie is gevestigd te 's-Gravenhage.
Voorts is met ingang van 1 Juli opgericht het wapen der militaire luchtvaart, bestaande uit den staf van het wapen en 3 luchtvaartregimenten.
Ten slotte is het wapen der genie gereorganiseerd tot een brigade van 3 regimenten en zijn de kustartillerie, de motordienst en de lichte troepen met nieuwe formaties uitgebreid.
De met de reorganisatie verband houdende bouw van kazernes en magazijnen, inrichting van oefenterreinen en aanleg van vliegvelden is ten deele voltooid, ten deele in uitvoering. (Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 2865 D.; Leger, Vloot en Luchtm. 3814 D.)**

4 JULI 1939

C. **POLEN. — De Strijdmacht. —**
Tegenover de geweldige strijdmacht van het Duitsche rijk kan wellicht geen land in Europa zooveel mannen onmiddellijk in het veld brengen als Polen. Op een bevolking van rond 34 millioen kan Polen vier millioen man in het veld brengen, zonder dat daaruit eenig wezenlijk nadeel voor de nationale volkshuishouding voortvloeit.
Het Poolsche leger is in de eerste plaats geschikt gemaakt voor den „bewegingsoorlog", daar de lange bochtige grenzen een loopgraven- of fortenverdediging voor langen duur ondenkbaar maken. Het Poolsche leger is dan ook uiterst mobiel en het heeft een cavallerie, die wellicht de beste van Europa is.
Het normale leger bestaat uit dertig infanterie-divisies. Er zijn twee berg-divisies, dertig divisies lichte en tien zware artillerie, voortreffelijke tankafdeelingen, waarvoor het materiaal in eigen land vervaardigd is, voorts 40 regimenten cavallerie en tien escadrons verkenners.
De Poolsche cavallerie beschouwt men in deskundige kringen als wellicht het beste en krachtigste wapen in een land met weinige en zeer slechte wegen, waar het zware Duitsche materiaal wellicht zou vastloopen, terwijl de bewegelijke cavallerie er zich vrij kan verplaatsen.
Wat de luchtmacht betreft, deze is uitgerust met veel modern materiaal, eveneens in eigen land vervaardigd. Het aantal toestellen wordt geschat op 1300, met een gelijk aantal in reserve. De productie er van wordt bovendien versneld, en men hoopt, dat Engeland en Frankrijk materiaal ter beschikking kunnen stellen.
Uiteraard is dit volkomen onvoldoende, om het op te nemen tegen de Duitsche luchtstrijdkrachten, doch eerstens hoopt Polen op den steun van Engeland en Frankrijk, met name ook, dat een gedeelte van de strijdkrachten dier landen in Polen gestationneerd wordt, en in de tweede plaats heeft Polen slechts weinig steden, die een goed doelwit vormen voor een luchtaanval, terwijl Duitschland veel meer kwetsbare punten heeft. Polen heeft, strategisch, twee zwakke punten: het heeft, in de eerste plaats, een totaal van 30 pct. aan minderheden, die uitgezonderd de Duitsche, wel achter de regeering staan, doch die niettemin een dubieuzen factor vormen. In de tweede plaats is er de geografische ligging. De corridor en Silezië, in feite de geheele Westelijke grens, is uiterst kwetsbaar en zou waarschijnlijk binnen een minimum van tijd door den vijand overschreden worden.
De Poolsche industrie en de kolen en ertsdistricten liggen voor een belangrijk deel bedenkelijk dicht binnen het bereik van den Duitschen aanval.
Men heeft zijn uiterste best gedaan, het centrum des lands industrieel meer te ontwikkelen en ook de krachtbronnen te exploiteeren voor het opwekken van electriciteit.
Nu de Poolsche volkshuishouding den eersten schok van de oorlogsbedreiging reeds heeft opgevangen en zich gedurende de laatste drie maanden heeft kunnen herstellen van de mobilisatie en de plotselinge oorlogsorders, is het merkwaardig te zien, hoe goed de economische machinerie den klap heeft weerstaan, een feit, dat voor een groot deel te danken is aan de primitiviteit der economische structuur van het land.
Volgens de Polen kan het land den druk der oorlogsdreiging voor onbepaalden tijd dragen, zelfs deze mobilisatie, die waarschijnlijk per dag 2 millioen zloti kost.
De streek om de steden Sandomierz, Lublin, Zamose, Radom, Kielse, Tarcy, wordt thans tot ontwikkeling gebracht, opdat de industrie des lands ver buiten het bereik van een aanval komt te liggen. Nieuwe steden worden gebouwd, groote voorraden worden reeds aangelegd en op alle mogelijke wijzen wordt het particuliere kapitaal aangemoedigd. Dit plan is overigens niet de vrucht van de crisis. Het is reeds jaren oud, doch op dit oogenblik zal het de belangrijkste stimulans zijn voor de economie des lands. (De Maasbode)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 1361 E.)

D. **ITALIE. — Nieuw recht. - De Code Napoléon wordt verlaten. —**
Het nieuwe Italiaansche recht is met ingang van 1 Juli van kracht geworden. In verband hiermede is het hof van cassatie bijeengekomen.
De voorzitter, senator Damelia, herinnerde er aan, dat het eerste boek van het oude burgerlijke wetboek thans ophoudt van kracht te zijn. Van 1 Juli af zullen de magistraten het fascistisch wetboek moeten toepassen.
Het oude, burgerlijke wetboek was slechts een weergave, ofschoon een verbeterde weergave, van den code Napoléon, terwijl het huidige wetboek beschouwd kan worden als een eerste waarlijk Italiaansche verzameling van wetten, aldus de senator. (Stefani)

E. **ENGELAND. — Een oproep aan het Duitsche volk.**
De Britsche labourraad, die het Trades Union Congress en de Labourparty vertegenwoordigt, heeft op 1 Juli een oproep aan het Duitsche volk uitgewerkt, waarin er bij de arbeiders van alle landen op wordt aangedrongen, dat zij er aandrang op zullen uitoefenen, dat de geschillen worden geregeld door rede en niet door oorlog.
Onder het opschrift: „Waarom elkander dooden?" vraagt de oproep: Waar ligt de verantwoordelijkheid voor den huidigen toestand?
De oproep gaat dan verder: „Sommigen uwer zeggen wellicht, dat de vrede in Europa bedreigd wordt, omdat Duitschland door vijanden omsingeld wordt, die uw land willen vernielen en het economische leven van het Duitsche volk onmogelijk willen maken.
Dat is een slechte valsche voorstelling en uw minister van propaganda weet dat.

Het is juist, dat vele Europeesche volkeren zich nauw aaneengesloten hebben tot zelfverdediging.
De Britsche arbeiders hebben bij de regeering aangedrongen op het aanvaarden van deze politiek, niet om Duitschland te benadeelen, maar om den vrede in de wereld te behouden door succesvolle agressie onmogelijk te maken.
De gebeurtenissen, die culmineerden in de brutale inmenging van Tsjecho-Slowakije hebben ons er van overtuigd, dat uw regeering niets minder ten doel heeft dan overheersching en knechting van geheel Europa.
Het bekende proces van oorlogsvoorbereiding, leugenpropaganda en opgedreven verontrusting wordt tegen Polen in het werk gesteld.
Gij moet het feit onder oogen zien, dat wanneer dit voortgaat, het resultaat oorlog zal zijn.
Voor ons allen is boter beter dan kanonnen, maar waar wij ons niet aan kunnen onderwerpen is, dat wij zouden worden afgeperst en bedreigd door zelfzuchtige dictatoren.
Wij kunnen niet voortgaan met concessies te doen aan dictatoren onder bedreiging met geweld.
Alleen door vreedzame samenwerking kunnen wij een gelukkige, veilige en voorspoedige wereld opbouwen.
Verre van uw land te willen omsingelen om het te verpletteren, noodigen wij u uit, om u aan te sluiten bij den ring.
Deze boodschap van labour zal aan het Duitsche volk draadloos uitgezonden worden door sommige geheime zenders op het vasteland.
Tevens zal zij worden verspreid door geheime organisaties, die gezegd worden in Duitschland te bestaan. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Engeland—Groot-Duitschland 3851 B.)

A. **LUCHTVAART. — Noord-Atlantische Luchtdienst geopend. —**
Op 24 Juni is de „Yankee Clipper" van de Pan-American Airways op zijn eerste vlucht voor den geregelden Noord-Atlantischen luchtdienst naar Engeland vertrokken.
De tocht naar Southampton duurde 24 uren.
Aan boord bevinden zich 20 passagiers, waaronder Stephen Early, de secretaris van president Roosevelt, verscheidene regeeringsambtenaren en vertegenwoordigers van het Congres. (Telex-A.N.P.)

(Vorig bericht 3807 C.)

B. **ENGELAND. — Britsch memorandum in zake opzegging door Duitschland van het vlootverdrag. - Duitsche commentaren. —**
Het Britsche memorandum van 28 Juni aan de Duitsche regeering heeft in Duitschland een zeer slecht onthaal gevonden. Het geeft de pers aanleiding voor een nieuwe anti-Britsche campagne. De bladen vertoonen koppen als „totaal gemis aan begrip voor de opzegging van het vlootverdrag", „arrogante Britsche nota aan Berlijn". (Agence Belga)

(Vorig bericht 3851 B.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Neutraliteitswet aangenomen. - Wapenembargo voor oorlogvoerenden gehandhaafd. —**
Het ontwerp tot wijziging van de Amerikaansche neutraliteitswet is op 1 Juli door het Huis van Afgevaardigden met 200 tegen 188 stemmen aangenomen, doch na een zeer ingrijpende verandering, waarbij het embargo op wapens voor oorlogvoerenden gehandhaafd blijft. (New York Herald Trib.)

(Vorig bericht 3841 D.)

5 JULI 1939

D. **DANZIG. — De toestand op 2 Juli 1939. —**
De diplomatieke correspondent van Reuter verneemt, dat de toestand te Danzig niet is gewijzigd in de afgeloopen 24 uur, hoewel de spanning blijft. Nog steeds komen in grooten getale Duitsche „touristen" (deze touristen zouden Duitsche soldaten zijn) de stad binnen, doch de houding van de Poolsche autoriteiten blijft kalm. Naar vernomen wordt is de Poolsche regeering zeer tevreden over de verzekeringen, welke zij van de Britsche regeering heeft ontvangen.
Verder wordt gemeld, dat op Duitsch gebied langs de corridor het graan, rijp of groen, wordt gemaaid en dat in allerijl prikkeldraadversperringen worden opgericht. Iedereen neemt nauwkeurig de bevelen, welke zoowel aan Duitsche als aan Poolsche zijde zijn gegeven tot het vermijden van ook de kleinste incidenten, in acht.
In Danzig is de toestand uiterlijk kalm, doch de spanning blijkt uit de massa in de kazernes samengepakte mannen en het drillen van de nieuw aangekomenen, het opstellen van luchtdoelgeschut op den Bisschopsheuvel, het koortsachtig bouwen aan barakken en versterkingen en het in het geheim gedurende den nacht aanbrengen van munitie. In Poolsche kringen beweert men evenwel, dat men alles weet en met vertrouwen af kan wachten. De nationaal-socialisten verklaren, dat zij geen duistere bedoelingen hebben. (Telex-A. N. P.)

(3852 C.)

E. **NEDERLAND. — De besprekingen te Moskou. — Onze regeering afzijdig. —**
Naar aanleiding van de berichten, volgens welke Nederland zou zijn genoemd in de onderhandelingen, welke dezer dagen te Moskou zijn gevoerd tusschen afgevaardigden der Engelsche en Fransche regeeringen met de Sovjet-Unie, publiceert de Regeeringspersdienst de volgende verklaring:
De Nederlandsche regeering is in deze onderhandelingen op geenerlei wijze gekend en heeft de betreffende berichten eerst uit de bladen vernomen. De regeering heeft hierin aanleiding gevonden het traditioneele Nederlandsche standpunt, zich afzijdig te houden van de tegenstellingen die op dit oogenblik in Europa bestaan, opnieuw te bevestigen.
(Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Besprekingen te Moskou 3826 D.)

F. **ENGELAND. — Terreur duurt voort. - Nieuwe bomaanslagen. —**
In den nacht van 2 Juli zijn verscheidene bommen ontploft in provinciesteden als Birmingham, Derby, Leicester, Stafford, Nottingham en Coventry. Al deze bommen waren afgegeven in de bewaarplaatsen van de stations der London Midland Scottish spoorwegmaatschappij. Er zijn geen slachtoffers gevallen, maar de schade is vrij aanzienlijk.
Ook in het station van Leamington, bij Warwich is een bom ontploft, die het geheele bagagelokaal vernielde, waarbij twee spoorweg-employé's werden gewond. (Times)

(Vorig bericht 3746 A.)

G. **ENGELAND. — Lord Halifax' waarschuwing aan Duitschland. - Indrukken. —**

Londen: Alle bladen beschouwen de rede, 29 Juni 1939 door den minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax gehouden, als een waarschuwing, op het juiste oogenblik en in den juisten vorm, aan het adres van Duitschland.

Berlijn: De Duitsche pers maakt zich met enkele sarcastische opmerkingen van Halifax' rede af.

Parijs: De Fransche bladen zijn vol lof over de krachtige taal, die Halifax gebruikt heeft. De leuze is thans: „Strijden of onderhandelen".

Rome: Officieele kringen te Rome spreken van een provoceerende rede, die volgens hen volkomen past bij de oorlogspropaganda van Daladier en Warschau.

(Vorig bericht 3851 D.)

H. **BRITSCH-INDIE. — Britsch-Fransche maritieme conferentie te Singapore. - Communiqué. —**
Volgens een officieel communiqué, dat op 25 Juni werd uitgegeven, is op de Britsch—Fransche maritieme conferentie algeheele overeenstemming bereikt aangaande alle politioneele maatregelen ter zee.
Het communiqué voegt daaraan toe, dat admiraal Noble, opperbevelhebber van de in de Chineesche wateren gestationneerde vloot, die de conferentie

gepresideerd heeft, aan boord van het vlaggeschip „Kent" naar de Noord-Chineesche wateren zal vertrekken.
Admiraal Noble is tevreden over het feit, dat de Engelsch—Fransche strategie in het Verre Oosten zoodanig is, dat aan alle bedreiging met succes het hoofd kan worden geboden. Maatregelen zouden zijn genomen voor de coördinatie van oorlogsmateriaal en voor het verkrijgen van een volledig overzicht over het beschikbare menschen- en oorlogsmateriaal van Engeland en Frankrijk ter plaatse.
Een der belangrijkste besluiten, die de conferentie genomen heeft, is, dat de Britsche opperbevelhebber van de vloot in geval van een oorlog in het Verre Oosten het opperbevel over de Britsch-Fransche strijdkrachten op zich zal nemen. (Telex-A.N.P.)

A. **ENGELAND. — Duitsche Consul te Liverpool moet teruggeroepen worden. —**
Minister-president Chamberlain heeft in het Lagerhuis bekend gemaakt, dat de Britsche regeering op 12 Juni de Duitsche regeering heeft verzocht den Duitschen consul te Liverpool, Walter Reinhardt, terug te roepen. Het is gebleken, dat de consul betrokken is geweest bij een Duitsche spionnage-zaak in Engeland.
De Duitsche regeering heeft op 20 Juni den consul teruggeroepen. (Times)
(Vor. ber. Diplomatie 3784 G.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Protectoraat Bohemen en Moravië. - Vijf gemeentebesturen afgezet; regeeringscommissarissen benoemd. —**
De rijksprotector van Bohemen en Moravië, Freiherr von Neurath, heeft op 3 Juli een verordening uitgegeven van den volgenden inhoud:
1. De stedelijke vertegenwoordigingen in Boheemsch Budweis, Brünn, Iglau, Moravisch Ostrau en Ollmütz worden onmiddellijk ontbonden.
2. Tot regeeringscommissarissen worden onmiddellijk benoemd:
a. voor Brünn de redacteur Oskar Judex; b. voor Iglau dr. Leo Engelman; c. voor Moravisch Ostrau dr. Hinner; d. voor Ollmütz de advocaat dr. Czermak.
3. De voor Boheemsch Budweis door de landsoverheid in Praag als regeeringscommissaris aangestelde drukkerijleider Joseph David, blijft tot nader order in functie.
4. Het uitschrijven van nieuwe verkiezingen in deze gemeenten moet te voren door den rijksprotector worden goedgekeurd.
5. De algeheele bevoegdheid, die volgens het in het protectoraat Bohemen en Moravië geldende recht toekomt aan de gemeente-organen, in het bijzonder aan den burgemeester, de wethouders en den gemeenteraad gaat terstond over op de nieuwe aangestelde regeeringscommissarissen.
6. De ontbonden gemeenteraden, de colleges van wethouders, de tot dusverre in functie geweest zijnde burgemeesters en alle andere onder par. 5 betrokken gemeente-organen, moeten zich onmiddellijk van iedere ambtsbezigheid onthouden.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3848 E.)**

C. **'s-GRAVENHAGE. — De Tentoonstelling „Het Leger" geopend. —**
In tegenwoordigheid van vele militaire en civiele autoriteiten heeft de minister van defensie, dr. J. J. C. van Dijk, op 1 Juli de tentoonstelling „Het Leger" geopend. Deze tentoonstelling is op aanraden van den commandant van het veldleger, luitenant-generaal J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, door de Koninklijke Nederlandsche vereeniging „Ons Leger" in het tentoonstellingsgebouw op Houtrust te 's-Gravenhage en op het omliggende terrein ingericht. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3839 A.)

6 JULI 1939

D. **ENGELAND. — Engelsche staatslieden spreken tot Duitschland. - Italiaansch commentaar. —**
Voor de zooveelste maal heeft op 2 Juli '39 minister-president Chamberlain gesproken en wel in Hyde-Park, ter gelegenheid van het defilé van de vertegenwoordigers van den nationalen dienst voor den Koning en de Koningin. En voor de zooveelste maal sprak Chamberlain tot de defileerenden: „Gij weet, dat al onze maatregelen niet ten doel hebben een oorlog uit te lokken, doch om den vrede te bewaren. Nog hopen wij, dat de landen mogen leeren te zamen in broederschap en harmonie te leven. Wij zijn evenwel vastbesloten niets ongedaan te laten om de veiligheid van het land te bewaren en hiertoe dragen de vrijwilligers van den nationalen dienst bij, waarvoor zij al onze dankbaarheid verdienen."
Doch ook van verschillende andere zijden hebben Engelsche stemmen geklonken, die Duitschland waarschuwden of een beroep deden op dit land. „Er is op het oogenblik geen twijfel over het standpunt van Engeland", zoo zei Sir John Simon in een rede te Sheffield, „Lord Halifax heeft in zijn verklaring niet alleen gesproken namens de regeering, doch namens het geheele Britsche volk en namens een groot deel der menschheid buiten het imperium. Deze verklaring was geen provocatie, doch ze was krachtig en duidelijk."
In een toespraak tot mijnwerkers te Forest of Dean in Gloucestershire heeft Stafford Cripps, de leider van den linkervleugel der Labour-Party gezegd: „Wij zullen niet toelaten, dat wij door anderen overheerscht worden, dat wij onze vrijheid zullen verliezen of bevelen over onze aangelegenheden van anderen zouden hebben af te wachten. Indien men daartoe tracht te komen, zijn wij bereid ons als vereenigd volk te verdedigen. Voor dat doel zullen wij alle bondgenooten en beschikbare hulpmiddelen bijeenbrengen."
Ook Anthony Eden heeft weer zijn stem doen hooren. „De situatie is gevaarlijk, maar niet hopeloos", verklaarde hij in een rede te Ealing. „Ik houd den oorlog volstrekt niet voor onvermijdelijk. De geest van het Engelsche volk is in deze dagen noch chauvinistisch noch defaitistisch, het is een geest van nuchtere, onwrikbare vastberadenheid. De Duitsche rijkskanselier zelf heeft de problemen, die wij thans op te lossen hebben, omschreven in een radio-rede zes jaar geleden. Wanneer, zei hij, het recht voorgoed wijkt voor de macht, dan ontstaat er een toestand van blijvende onzekerheid, die alle normale functies van het leven der volken onderling vernietigt. Niemand, zoo zei Eden, in dit land zal de waarheid van deze woorden ontkennen. Wij allen hebben besloten, dat het recht niet zal wijken voor de macht."
De Britsche minister van bevoorrading, Burgin, zei o.m.: „Een armzalig handjevol menschen van de wereldbevolking van tweeduizend millioen heeft in dit jaar 1939 gepoogd de geheele beschaafde wereld door afpersing te beheerschen. Wij hebben niet zoozeer bewapend om ons zelf te beschermen, — wie toch het Vereenigd Koninkrijk zou willen aanvallen, teekent daarmee zijn eigen doodvonnis —, doch omdat de kleine landen, die mooie woorden hoorden, doch te lijden hadden van overweldiging en werden opgeslorpt door een bewind, dat zij verafschuwden."
Burgin zei ten slotte, dat hij niemands vijand is, doch geen land moet denken, dat het Britsche imperium een rijpe boomgaard is, waar men kan komen plukken.
Directe Duitsche reacties zijn er op deze redevoeringen niet, wel in Italiaansche bladen: „De actie der democratieën tegen den vrede is in vollen gang, zij heeft in de laatste 24 uur tot een verdere verscherping van den internationalen toestand geleid en zal noodzakelijkerwijze een wereldbrand ontketenen", aldus de Zondagsbladen, die te Rome verschijnen. De „Giornale d'Italia" ziet in de Fransch-Engelsche alarmgeruchten betreffende Danzig het voorwendsel tot een nieuwe intimidatie-poging tegen Duitschland en legt in dit verband den nadruk op het vastbesloten standpunt van de Duitsche openbare meening, waarmede men het in Italië volkomen eens is. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Chamberlain 3849 C.; Simon 3755 I.; Cripps 3637 E.; Eden 3560 C.)

E. **INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE TE GENEVE. — 25ste conferentie. - Eindstemming. Poenale sancties worden afgeschaft. —**
De vijf-en-twintigste internationale arbeidsconferentie heeft op 27 Juni in hoofdelijke eindstemming aangenomen:
1. De conventie in zake de reglementeering der geschreven arbeidscontracten der inlandsche arbeiders met 110 tegen nul stemmen en 14 onthoudingen.
2. De aanbeveling in zake den maximumduur van geschreven arbeidscontracten van inlandsche arbeiders met 94 tegen 16 stemmen en 17 onthoudingen.
3. De conventie over de progressieve en zoo spoedig

mogelijke afschaffing van de poenale sanctie voor de inlandsche arbeiders met 95 tegen 22 stemmen en 10 onthoudingen.
4. De aanbeveling in zake een arbeidsinspectie om toe te zien op de naleving der wetgeving betreffende de inlandsche arbeiders met 94 tegen 2 stemmen en 28 onthoudingen.
5. Een aanbeveling in zake de organisatie der beroepsopleiding voor arbeiders, geheel in het algemeen, met 110 tegen nul stemmen en 14 onthoudingen.
De Nederlandsche regeeringsgedelegeerde, de minister van staat, prof. mr. P. J. M. Aalberse en mej. dr. G. J. Stemberg, alsmede de vertegenwoordiger der Nederlandsche arbeiders, het kamerlid E. Kupers, hebben bij alle vijf de stemmingen vóór gestemd.
De vertegenwoordiger der Nederlandsche werkgevers, dr. B. C. Slotemaker, heeft tegen de aanbeveling in zake den maximumduur der arbeiderscontracten van inlandsche arbeiders en tegen de conventie in zake de afschaffing van de poenale sanctie gestemd en zich in de drie andere gevallen van stemming onthouden.
De conferentie werd na een zitting van 3 weken op 28 Juni gesloten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Int. Arbeidsconferentie 3296 E.)

A. **BEWAPENING. — Uitgaven der zeven groote staten in 1938: Duitschland - Engeland - Frankrijk - Italië - Japan - Vereenigde Staten en Sovjet-Rusland 30 milliard gulden. —**
De bewapeningsuitgaven der zeven groote staten: Duitschland, Frankrijk, Italië, Japan, Engeland, de Vereenigde Staten en Rusland, zijn volgens een op het congres der Internationale Kamer van Koophandel dezer dagen te Kopenhagen door Louis Marlio, vice-president van de Compagnie des Produits Chimiques et Electro-Metallurgiques Alais, Froges et Camargue, gehouden rede, tusschen 1932 en 1938 met 500 pct. gestegen. Voor 1938 werden de bewapeningsuitgaven in de geheele wereld op ƒ 30.000.000.000 geschat.
Duitschland. — Wat de bewapeningsuitgaven voor de afzonderlijke landen betreft, deze werden voor Duitschland in 1933-'34 op 3 milliard mark geschat en waren in 1938-'39 de 16 milliard mark (12 milliard gulden) reeds gepasseerd, terwijl de sterk stijgende tendenz nog steeds aanhoudt. Welk percentage dit bedrag van het jaarlijksche budget uitmaakt, is niet te bepalen, daar Duitschland de desbetreffende cijfers niet publiceert.
Engeland. — Voor Engeland bedraagt het budget der uitgaven voor 1939-'40, exclusief de uitgaven, welke uit het instellen van den militairen dienstplicht voortvloeien, 1.322 millioen pond sterling (ƒ 11.633.600.000) en de bewapeningsuitgaven 630 millioen pond sterling (ƒ 5.544.000.000) of 47 pct. van het budget.
Frankrijk. — Voor Frankrijk wordt de begrooting 1939 op 108 à 110 milliard franc (ƒ 5.500.000.000) geraamd, waarvan de bewapeningsuitgaven ad 54 milliard franc circa 50 pct. uitmaken.
Italië. — In Italië zijn de bewapeningsuitgaven van 5.4 milliard lire in 1932 tot 15.5 milliard lire in 1936 en tot 17.4 milliard lire in 1937 gestegen. Na den oorlog in Abessynië daalden zij in 1938 weer tot 10 milliard lire, doch volgens de jongste schattingen zullen zij voor 1939-'40 weer tot 16 milliard lire (ƒ 1.600.000.000) of tot 45 à 48 procent van het budget 1939-'40, dat de 30 milliard lire overtreft, gestegen zijn.
Japan. — Verreweg het grootste percentage van de begrooting nemen de bewapeningsuitgaven in Japan in beslag, daar in verband met den oorlog in China van de begrooting 1939-'40 ad 8874 millioen yen naar schatting 72.5 procent of 6432 millioen yen (ƒ 3.218.000.000) aan de bewapening ten koste gelegd wordt.
Ontstellende cijfers. — Ook als men de bewapeningskosten met het nationale inkomen vergelijkt komt men tot ontstellend hooge cijfers. In Duitschland wordt het percentage, dat van het nationale inkomen voor de bewapening geofferd wordt, op meer dan 20 procent geschat. Voor Engeland is dit percentage naar schatting 12 à 13 procent, voor Frankrijk bijna 20 procent, voor Italië 25 à 30 procent en voor Japan omstreeks 30 procent. Dat Japan in oorlogstijd een niet veel grooter aandeel van het nationale inkomen voor de bewapening behoeft te besteden dan Italië in vredestijd, dankt Japan aan de snelle stijging van zijn nationaal inkomen, dat volgens schatting in 1930 slechts weinig meer dan 10 milliard yen bedroeg, doch in 1937 tot 21 milliard en in 1938 tot 25 milliard was gestegen.
Nu is het ongetwijfeld juist, dat de militaire uitgaven der groote Europeesche landen steeds zeer hoog geweest zijn. In een normaal vredesjaar voor den oorlog maakten de kosten van bewapening 25 à 35 procent van het budget uit en namen 3 à 4 procent van het nationale inkomen in beslag. Van 1908 tot 1913 stegen de bewapeningskosten echter met 50 procent en in 1913, toen de bewapeningswedloop zijn toppunt bereikte, waren de percentages, welke de militaire uitgaven van het budget en het nationale inkomen in de verschillende landen vereischten, als volgt:
Militaire uitgaven in 1913. — De militaire uitgaven in het jaar 1913 bedroegen in Duitschland naar schatting 55 pct. van de totale begrooting; in Frankrijk 40.4 pct.; in Engeland 39 pct.; Italië 27.2 pct.; in de Vereenigde Staten 66 pct. en in Japan 36.5 pct. (Louis Marlio - Int. Kamer v. Koophandel)
(Vor. ber. 3102 A.; Bewapening 3812 B.)

B. **FRANKRIJK. — Financieel herstel. - Voor het eerst in tien jaren de gewone begrooting in evenwicht. - Productie toegenomen, werkloosheid zeer gering. —**
Tijdens een dejeuner van de Engelsch-Amerikaansche pers heeft minister Reynaud een redevoering uitgesproken, waarin hij sprak over het herstel des lands. In Juni is ruim tweemaal zooveel goud teruggevloeid als in Mei. Na de vervaldagen van Juni was de positie van de schatkist beter dan op eenig moment sedert den aanvang van het jaar.
Na tien jaren, waarin het tekort der staatsfinanciën gemiddeld 8 milliard frs. bedroeg, kan voor het eerst gezegd worden, dat de gewone begrooting in evenwicht is. Tienmaal zooveel arbeiders als in November 1938 maken overuren, n.l. 33 %, tegen 3½ % in November. De werkloosheid is verminderd van 39.000 in November tot thans 14.000 man. Het indexcijfer der productie steeg van 83 % tot 97 in Mei 1939. De uitvoer gaat eveneens vooruit.
Toch is er geen sprake van wonderen, maar wel van den moed van Frankrijk, dat de gevraagde offers op zich heeft genomen. Allen begrijpen thans, hoe wij aan kracht gewonnen hebben, door in het kamp der vrijheid te blijven, aldus eindigde Reynaud zijn rede. (Le Temps) **(Vor. ber. 2872 D.; Reynaud 3810 B.)**

7 JULI 1939

C. **INTERN. KAMER VAN KOOPHANDEL. — Congres te Kopenhagen. —**
In de voltallige vergadering van het congres der Internationale Kamer van Koophandel, dat op 26 Juni te Kopenhagen werd geopend, zijn besproken de betrekkingen tusschen het zakenleven en de regeeringen, in het bijzonder de invloed van de toenemende staatsinmenging in het economische leven, alsmede andere vraagstukken, welke de organisatie van de nationale economie betreffen.
Zoo is o.a. het vraagstuk der bewapening en ontwapening, gezien van economisch standpunt, besproken en daarbij een program voor internationale en geleidelijke verwijdering der handelsbelemmeringen, vermindering van den rentevoet, annuleering van de beperkende bepalingen op migratie, enz. omvat.
Louis Marlio (Frankrijk) bepleitte een program, o.a. omvattende het uitvoeren van groote werken, schadeloosstellingen voor fabrieken, die geen reden van bestaan meer zouden hebben en internationale accoorden voor de geleidelijke liquidatie van alle opgehoopte voorraden, die van geen nut meer zouden zijn.
(Nieuwe Rott. Crt. - Telex-A. N. P. - Avondpost)
(Vor. ber. Int. Kamer van Koophandel 3855 D.)

D. **FINLAND. — Rijksdagverkiezingen. - Fascistische partij gehalveerd. - Winst voor Regeeringspartij. —**
Op 1 en 2 Juli zijn in Finland verkiezingen voor den Rijksdag gehouden. Blijkens den uitslag hebben de regeeringspartijen (sociaal-democraten, agrariërs en liberalen) winst geboekt, evenals de conservatieve partij. Daarentegen ging de Zweedsche volkspartij (de partij van het Zweedsch-sprekende deel der bevolking) achteruit.
Het aantal zetels van de fascistisch getinte vaderlandsche volksbeweging, de I.K.L. (de beginletters van den Finschen naam), de opvolgster van de verboden Lappo-beweging, werd gehalveerd.

De sociaal-democraten kwamen van 83 op 85 zetels, de agrariërs van 53 op 56, de liberalen van 7 op 8. De conservatieven gingen van 20 tot 23 zetels vooruit, de Zweedsche volkspartij daalde van 21 op 17 zetels, de vaderlandsche volksbeweging zag haar zeteltal van 14 tot 7 inkrimpen.
De partij der kleine boeren steeg van 1 op 3, er werd ditmaal voor het eerst een candidaat voor Åland gekozen; daarentegen verloor de Finsche Volkspartij haar eenigen zetel.
In November 1938 was de vaderlandsche volksbeweging door de regeering verboden, welk verbod door den rijksdag was goedgekeurd. Niettemin verklaarde de rechtbank te Helsinski, door welke het verbod moest worden bekrachtigd, dit voor onwettig. Deze uitspraak moet echter nog bevestigd worden door het gerechtshof van Turku (Åbo), bij hetwelk de staat in hooger beroep is gegaan.
(Hufvudstadsbladet - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Rijksdagverkiezingen 2376 E.)

A. **LOUIS DAVIDS OVERLEDEN. — De Nederlandsche Cabaret-kunst verliest in hem een harer meest prominente artisten. —**
Het verscheiden van Louis Davids beteekent een zwaar verlies voor de Nederlandsche cabaret-kunst, waarin hij een der meest op den voorgrond tredende figuren is geweest. Hij — geboren in een familie van kermisreizigers — is al heel jong opgetreden.


Louis Davids.

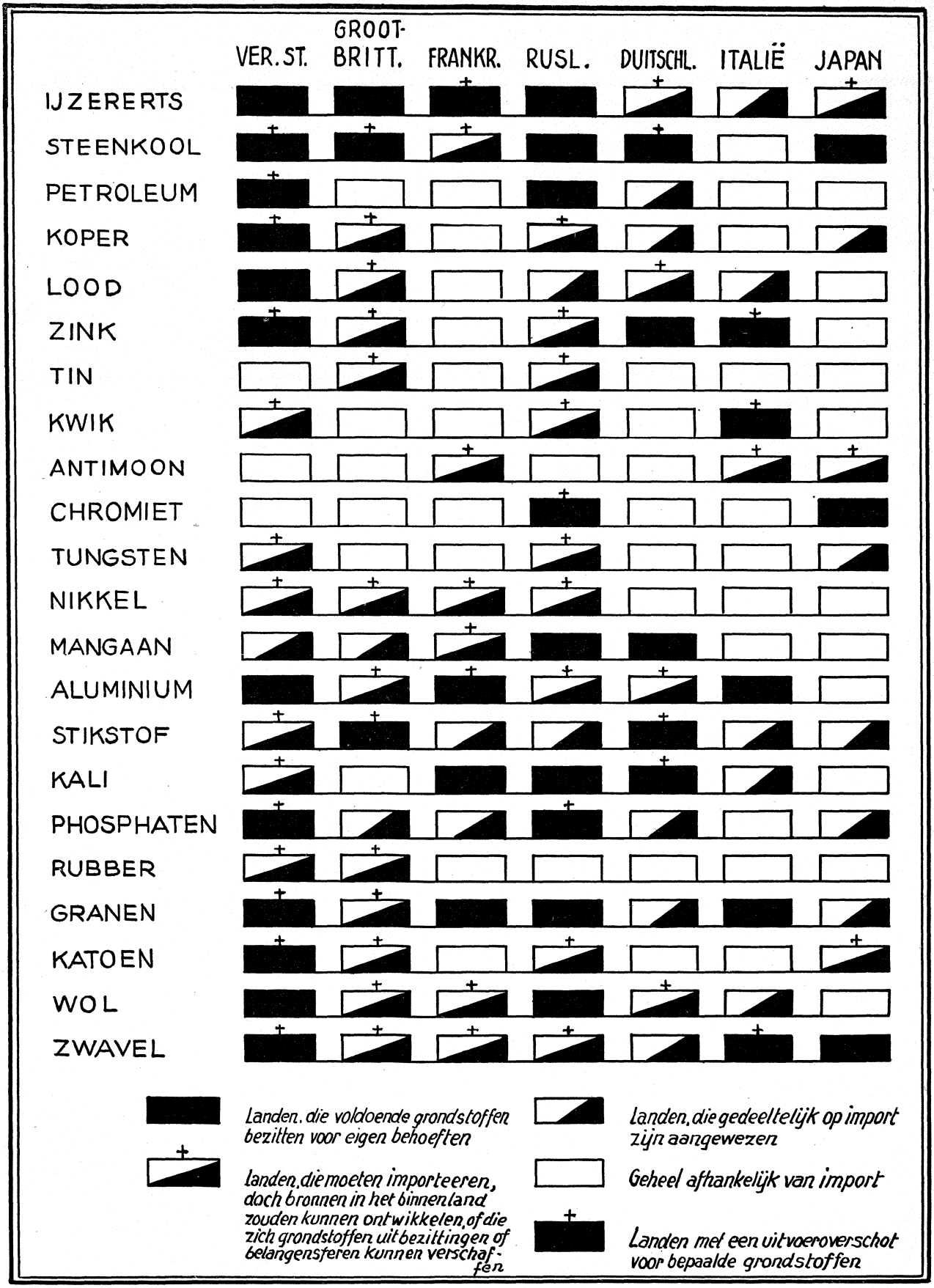
De achtjarige Louis verscheen als wonderkind met zijn zusje Henriëtte op de planken. Cabaret, variété en revue.... Louis Davids ging van het eene gezelschap naar het andere. Hij bezocht reeds voor den oorlog Duitschland en Engeland, vormde in de oorlogsjaren het eerste militaire cabaret-gezelschap, en trad ook in latere jaren evengoed buiten als binnen onze grenzen op.
Louis Davids is altijd gebleven de typische vertegenwoordiger van de Cabaret-kunst, de brenger van eenvoudige levensliedjes. Hij heeft er altijd — en met succes — naar gestreefd het goedkoope succes te mijden en wat grof en plat is uit zijn liedjes te weren. Het was zijn bijzondere voordracht, de kostelijke humor ervan, welke hem het succes bracht, dat hem vele jaren in zoo groote mate ten deel is gevallen. Ook voor de radio trad hij meermalen op.
Davids laat een leegte achter in de amusementswereld. Wij zullen zijn „bon-mots" missen, zijn simpel gebaar, zijn haast vlakke stem, waarmee hij toch zooveel wist uit te drukken. Maar bovenal zullen wij zijn humor missen, die nooit opdringerig was, maar zoo vaak den glimlach te voorschijn tooverde, waaruit de gulle lach groeide.
Het heengaan van Louis Davids is een verlies voor allen, wien de amusementskunst in ons land ter harte gaat. (N. R. Crt. - Maasbode - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3852 A.)

B. **ENGELAND. — Het verloop der onderhandelingen met Sovjet-Rusland. —**
Voor de eerste maal wordt van betrouwbare Britsche zijde een aaneengesloten verslag van de onderhandelingen met Moskou gegeven in de „Times" van 6 Juli. Het blijkt, dat tot twee of drie weken geleden alles vrij goed scheen te gaan. De regeeringen waren het eens over de beginselen van een defensief drie-mogendhedenverdrag en hadden erkend, dat het in het gemeenschappelijk belang was, bepaalde staten tegen directe of indirecte agressie te verdedigen.
De moeilijkheden begonnen echter zoodra de onderhandelaars deze andere staten gingen opsommen. De Britten stelden voor België, Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije. De Sovjet-regeering ging hiermede accoord, mits Finland, Estland en Letland er aan werden toegevoegd. Engeland antwoordde, dat het in dat geval rekening diende te houden met zijn speciale belangen bij de handhaving der onafhankelijkheid van Zwitserland en Nederland.
Hierop antwoordde de Sovjet-regeering weer, dat, als West-Europa duidelijker op den voorgrond werd geplaatst, zij middelen dienden te beramen voor de waarborging van haar onmiddellijken bijstand aan het Westen, en zij gaf als haar meening te kennen, dat zij eerst onderhandelingen diende te openen over militaire accoorden met Polen en Turkije. Terzelfder tijd omschreef zij „directe en indirecte agressie" in zulke vèrstrekkende bewoordingen, dat van de zijde van Engeland de vrees gekoesterd wordt, dat zij neerkomen op een mogelijke inmenging in de binnenlandsche politiek van andere staten.
De „Times" voegt hieraan dan nog toe: Het is duidelijk, dat het tijd wordt om te bedenken, in welk een aanzienlijke mate reeds overeenstemming was bereikt en om, uitgaande van deze hechte basis, opnieuw te beginnen. (Times)
(Vor. ber. Engeland—Sovjet-Rusland 3826 D.)

8 JULI 1939

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: J. D. Bernal — „The Social Function of Science." (The Macmillan Comp., New York) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Duitsch: Franz Friedr. Oberhauser — „Das Geheimnis der tausend Wälder." (A. Anton & Co., Leipzig) Wilhelm Speyer — „Die Stunde des Tigers." (Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Engelsch: Margaret Irwin — „The Bride." (Chatto and Windus)
Dorothy Whipple — „The Priory." (John Murray) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Fransch: Ivan Bounine — „La Délivrance de Tolstoï." (Gallimard, Paris)
Jean Paul Sartre — „Le Mur." (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Italiaansch: F. M. Taliani — „Vita del Cardinale Gasparri." (Mondadori, Milano) **(V. b. 3828 E.)**
Nederlandsch: Alie v. Wijhe-Smeding — „Een menschenhart." (Nagelaten roman) (Nygh & v. Ditmar, Rotterdam)
Evert Zandstra — „Het klotsende meer." (H. P. Leopold's Uitg. Mij., 1939) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Portugeesch: Armando Marques Guedes — „A Aliança inglêsa." (Editorial Enciclopedia, Lisbôa) **(Vor. ber. 3390 D.)**
Russisch: Pjotr Skosyref — „Wasj pokornj sloegha." (Uw onderdanige dienaar) (Sovpissatel, Moskou) **(Vor. ber. 3844 B.)** (Red. K. H. A.)

A. **GRONDSTOFFEN. — Bezit der groote mogendheden. —**



(De Maasbode)

A. FRANKRIJK. — Minister Bonnet heeft een openhartig onderhoud met den Duitschen ambassadeur te Parijs. —

De „Temps" schrijft naar aanleiding van de besprekking, welke minister Bonnet op 1 Juli '39 heeft gehad met den Duitschen ambassadeur von Welczek, het volgende:

„De minister van Buitenlandsche Zaken heeft het meest geschikte oogenblik gekozen om de regeering van het Duitsche Rijk langs den normalen diplomatieken weg te laten weten, dat Frankrijk dezelfde houding aanneemt als Groot-Brittannië en even vast besloten is alle verplichtingen, welke uit de gesloten accoorden voortkomen, ten volle na te komen. Deze mededeeling, die van eminent belang is voor de ontwikkeling van den internationalen toestand is in volkomen overeenstemming met den geest en de letter van de Fransch-Duitsche verklaring, welke bepaalt, dat de regeeringen met elkander in gedachtenwisseling zullen treden telkens wanneer zich ernstige internationale spanningen voordoen.

De Fransche regeering heeft dus thans zeer duidelijk aan de Duitsche regeering doen weten, dat zij zich niet zal neerleggen bij eenige eenzijdige poging het statuut der Vrije Stad Danzig te wijzigen. Het onderhoud tusschen Bonnet en graaf Welczek werd gekenmerkt door correctheid en openhartigheid. Er lag in de woorden van Bonnet geenerlei uitdaging of bedreiging. Zij waren bedoeld om elken twijfel omtrent Frankrijks standpunt weg te nemen. (Le Temps)

(Vor. ber. Min. Bonnet 3835 D.)

B. RUITERSPORT. — Concours Hippique te Amsterdam. —

Het hoofdnummer van het op 2 Juli '39 geëindigde vierdaagsche concours hippique te Amsterdam, de landenwedstrijd, is door Duitschland gewonnen (16 fouten), tweede werd Ierland met 40 fouten, derde Nederland met 48 fouten en vierde België met 129½ fouten. (Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 3352 B.)**

C. NEDERL. OOST-INDIE. — De defensie. —

Tijdens een zeer druk bezochte betooging in zake de maritieme defensie van Indië hebben het woord gevoerd de heeren Van Ardenne, Kerstens, Kuilman, Verboom, Van Dunne en Zentgraaff. De bijeenkomst stond onder leiding van den voorzitter van het hoofdbestuur van de Vaderlandsche Club, den heer Van Holst Pellekaan.

Op deze bijeenkomst is de volgende motie aangenomen:

De ingezetenen van Nederl.-Indië, gehoord de uiteenzettingen van verschillende sprekers,

het ernstig betreurend, dat tot dusverre de weermiddelen in Indië volstrekt onvoldoende zijn voor het waarborgen van de onschendbaarheid van dit grondgebied,

overtuigd, dat in verband met internationale gebeurtenissen een bestendiging van dezen toestand blijk zou geven van een blijvende miskenning van een van de voornaamste plichten van het koninkrijk der Nederlanden,

spreken als hun vaste overtuiging uit, dat met den meesten spoed moet getracht worden dit verzuim te herstellen en Indië een weermacht moet gegeven, welke in behoorlijke verhouding staat tot de gewel dige belangen, welke hierbij zijn betrokken, en in het bijzonder: zoo spoedig mogelijk over te gaan tot versterking van de vloot in den geest van de onlangs officieus gepubliceerde vlootplannen. (Aneta)

(V. b. 3588 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3847 H.)

D. MOTORSPORT. — T.T.-races te Assen. —

Op 1 Juli zijn te Assen de jaarlijksche T.T.-races verreden. De uitslagen luiden als volgt:

Klasse C (500 c.c.) 1. Meijer (B.M.W.) 2 uur 18 min. 46 2 sec., gemiddeld 142,9 km. 2. Vaillati (Gilera) 3.24.2, gem. 137,8 km.; 3. H. Bock (B.M.W.) op 1 ronde; 4. F. Vaassen (Norton) op 2 ronden; 5. Charlier (F.N.) op 2 ronden; 6. J. Fijma (Velocette) op 3 ronden; 7. W. Scheunig (Norton) op 4 ronden.

Klasse B (350 c.c.) 1. Wünsche (D.K.W.) 2 uur 17 min. 16 sec., gemiddeld 130,3 km.; 2. Mellors (Velocette) 2.18.4, gem. 129,4 km.; 3. Fleischman (D.K.W.) 2.18.40,2, gemidd. 128,8; 4. Stanley Woods (Velocette) 2 uur 18 min. 43,2 sec., gemidd. 128,7 km.; 5 Little (Velocette) 2.24.42,2, gemidd. 123,2; 6. W. van Gent (Velocette) 2.25,9, gemidd. 123 km.; 7. Anderson (D.K.W.) op 1 ronde; 8. Binden (Velocette) op 1 ronde; 9. Thomas (Velocette) op 1 ronde; 10 Moejes (D.K.W.) op 1 ronde; 11. Thorn Prikker (Velocette) op 1 ronde.

Klasse A. 250 c.c.: 1. Kluge (D.K.W.) 2 uur 4 min. 43,3 sec., gemiddeld 127,4 km.; 2. Petruschke (D.K.W.) 2.8.28,4, gemidd. 125,5 km.; 3. Tenni (Guzzi) 2.12.34 gemidd. 119,8 km.; 4. Winkler (D.K.W.) 2,12.-, gemidd. 119,4; 5. Lottes (D.K.W.) op één ronde; 6. Simons (Excelsior) op 1 ronde; 7. P. van Dinter op 1 ronde; 8. Kohfink (D.K.W.) op 1 ronde. (Telegraaf)

(Vorig bericht 3372 A.)

9 JULI 1939

E. ENGELAND. — Redevoering van Hore Belisha, den Minister van Oorlog, te Parijs. —

De Britsche minister van oorlog, Hore Belisha, heeft op 4 Juli aan het jaarlijksche diner van het genootschap Frankrijk-Groot-Brittannië te Parijs een redevoering uitgesproken, waarin hij o.m. het volgende zeide:

Het centrale doel van ons streven is steeds identiek geweest, ofschoon wij dat doel langs verschillende wegen nastreefden. Engeland en Frankrijk hebben beide getracht een overheersching van Europa door geweld te vermijden. Frankrijk ging daarbij te werk met het systeem der bondgenootschappen. Engeland is traditioneel gekant geweest tegen het aanvaarden van verplichtingen. De Fransche politiek is gerechtvaardigd door de harde lessen der gebeurtenissen, die ons eveneens gedwongen hebben de Fransche vooruitziendheid te erkennen. Er bestaat waarlijk en werkelijk een Fransch-Britsche politiek, die in gemeenschap van geest wordt geleid. Het is wellicht een kenmerk van de veerkracht onzer democratie, dat wij in staat zijn onze gebruikelijke opvatting zoo door en door aan te passen aan gewijzigde omstandigheden.

Moge de geheele wereld weten, aldus Hore Belisha, verder, dat onze beide landen volkomen den aard der uitdaging begrijpen, die ons wordt geboden en dat zij er het hoofd aan zullen bieden, wanneer dat noodig is, met vastberadenheid. Het zou de meest doodelijke aller dwalingen zijn voor de waarnemers en nog meer voor de belanghebbende partijen, wanneer zij verkeerde gevolgtrekkingen zouden maken uit het feit, dat de omstandigheden ons in het defensief hebben geplaatst. Aangezien wij geen agressieve bedoelingen hebben, kan het initiatief niet in de eerste plaats aan ons zijn. Dat zou voor den oppervlakkigen toeschouwer zwakheid kunnen lijken, terwijl het op den langen duur een kracht zal zijn. (Le Temps)

F. ENGELAND. — Britsche steun aan bevriende naties. — Crediet in totaal £ 60.000.000. —

De minister van handel, Stanley, heeft op 6 Juli het wetsontwerp op de garanties voor den overzeeschen handel formeel bij het Lagerhuis ingediend.

In het bovengenoemde wetsontwerp wordt voorgesteld de credieten, die door het ministerie van handel aan bevriende naties kunnen worden verleend, in gevallen, waarin de regeering de overtuiging heeft, dat dit in het nationale belang is, te verhoogen van £ 10.000.000 tot in totaal £ 60.000.000, zonder interest. (Times)

G. LEBENSRAUM. — Beteekenis. —

De officieuze „Deutsche diplomatisch-politische Korrespondenz" wijdt een beschouwing aan de kwestie van den „Lebensraum" van een volk. Het blad schrijft daarover o.a., dat aan het rechtmatige Duitsche verlangen in zake eerbiediging van zijn „Lebensraum" in het buitenland reeds uitleggingen zijn gegeven, die volkomen in strijd waren met de welbegrepen beteekenis van dit begrip.

„Lebensraum" beteekent niet het politieke gebied

waarop een natie aanspraak maakt, maar die sfeer, welke steeds voor haar toegankelijk moet zijn, opdat de vrije ontwikkeling en de handhaving van het bestaan der bevolking verzekerd blijven.
Voor Engeland is bijvoorbeeld de vrije weg over alle zeeën de voorwaarde voor de verbinding van het moederland met zijn Empire. Iedere aanval op, of iedere bedreiging van deze levenszenuw wordt door Engeland als een bewuste bedreiging van zijn bestaan beschouwd. Het Duitsche volk kan echter binnen zijn eigenlijke politieke gebied geen voldoende bevrediging van zijn levensbehoeften vinden. Daarvoor bieden met name de landen ten Z.O. van het Duitsche rijk in zooverre een middel ter vervanging, dat de onbelemmerde uitwisseling van producten tusschen Duitschland en deze staten in aanzienlijke mate een zekere compensatie schept in dezen precairen toestand.
(Deutsche diplomatisch-politische Korrespondenz)

A. **DANZIG. — Poolsche wenschen ten aanzien van dit gebied. - Transferdienst der buitenlandsche leeningen stopgezet. —**
Wenschen — De politiek van Polen ten aanzien van de kwestie-Danzig is door een officieelen woordvoerder der Poolsche regeering duidelijker dan te voren als volgt omlijnd:
1. Danzig met een afgescheiden gebied blijven buiten de grenzen van het Duitsche rijk.
2. Danzig moet deel uitmaken van het Poolsche douane-gebied.
3. De rechten van Polen te Danzig moeten niet aan de willekeur van een andere mogendheid zijn overgeleverd. Zij moeten in feite en niet slechts op papier geëerbiedigd worden.
4. In Danzig is plaats voor de cultureele ontwikkeling der Duitsche meerderheid, doch de nationale individualiteit der Poolsche minderheden moet evenzeer gerespecteerd worden.
Leeningen — De Bank van Danzig deelt mede, dat zij den transfer voor den dienst der buitenlandsche leeningen van Danzig tot nader order heeft stopgezet.
Tevens worden tot nader order geen vrije deviezen voor de betalingen in het kapitaalverkeer met het buitenland, d.w.z. voor betalingen, die geen verband houden met het goederenverkeer en zijn bijkomende kosten of met het reisverkeer, meer beschikbaar gesteld.
De niet getransfereerde betalingen van Danziger guldens aan buitenlanders worden op geblokkeerde guldensrekeningen voor buitenlanders bij de deviezenbanken goedgeschreven.
De Staatsbank van Danzig verklaart op 4 Juli, dat sedert Danzig niet meer de eenige haven van Polen is en Polen zijn verplichtingen ten opzichte van Danzig niet is nagekomen, de betalingen op deze leeningen gestaakt moeten worden.
Volgens Poolsche statistieken wijzigde zich de goederenomslag, in millioenen guldens, gerekend van de tegenwoordige waarde, in de jaren 1928 tot 1938 wat de haven van Danzig betreft resp. 1476.2 en 375.7 en wat de haven Gdynia betreft van 1929 tot 1938 resp. 133.9 en 1183.3 mill. (P. A. T.)
(Vorig bericht 3857 D.)

B. **ROTTERDAM. — Tentoonstelling Rotterdam—Batavia. —**
In de burgerzaal van het Rotterdamsche stadhuis is op 3 Juli door Z. Exc. den Minister van Koloniën, de tentoonstelling „Rotterdam—Batavia" officieel geopend.
Na ofloop van de plechtigheid ten stadhuize begaven de Minister, de burgemeester en de wethouders zich naar het tentoonstellingsgebouw aan den Schiedamschen Singel, waar een rondgang werd gemaakt over de expositie. (De Maasbode)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3578 D.)

C. **AMSTERDAM. — Benoeming van prof. dr. J. M. Romein bekrachtigd. —**
Bij K. B. van 6 Juli is het besluit van den Raad der gemeente Amsterdam van 31 Mei 1939, houdende benoeming van dr. J. M. Romein tot buitengewoon hoogleeraar in de Vaderlandsche Geschiedenis aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, bekrachtigd. (De Telegraaf) **(Vor. ber. 3821 B.)**

10 JULI 1939

D. **BULGARIJE. — Minister-president Kjosseiwanof's bezoek aan Berlijn. - Communiqué. —**
De Bulgaarsche minister-president en minister van buitenlandsche zaken, Kjosseiwanof, heeft op 7 Juli na een officieel bezoek van drie dagen, de Duitsche hoofdstad weer verlaten.
Officieel wordt te Berlijn medegedeeld:
De besprekingen, welke ter gelegenheid van het bezoek van den Bulgaarschen minister-president te Berlijn zijn gehouden, hebben gelegenheid geboden den algemeenen toestand onder oogen te zien, zoomede alle de Duitsch-Bulgaarsche betrekkingen betreffende kwesties. De besprekingen waren gekenmerkt door het hartelijk gevoel van de oude vriendschap, welke tusschen Duitschland en Bulgarije bestaat. Zij bewezen opnieuw hoezeer de natuurlijke en traditioneele vriendschap der beide landen onderling en tegenover Italië er toe bijdraagt Bulgarije als factor van orde in Zuid-Europa te versterken.
In dezen zin zullen Duitschland en Bulgarije hun betrekkingen in politiek economisch en cultureel opzicht verder verdiepen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Min. Kjosseiwanof 3524 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Hitlers plaatsvervanger, Rudolf Hess, te Mannheim. - „Wereldjodendom schuld der omsingeling en van de Japansche moeilijkheden". —**
Rijksminister Rudolf Hess, de plaatsvervanger van den Führer, heeft ter gelegenheid van den gouwdag van den „Westwall" op 2 Juli een redevoering gehouden, waarin hij o.m. zeide: Nog nimmer is het Duitsche volk zoo aaneengesloten en zich zoo van zijn kracht bewust geweest als thans. Duitschland is thans niet meer de speelbal van vreemde mogendheden en van vreemde willekeur, doch Duitschland is vrij meester over zijn vrije besluiten.
De strijd gaat volgens het buitenland niet tegen het Duitsche volk, doch slechts tegen zijn leiding, tegen zijn politiek systeem. Duitschland kent deze melodie. Uit Engeland hoort men, dat de veiligheid van Engeland niet verminderd wordt door een vrij en vriendschappelijk Ierland, doch aanzienlijk versterkt, waarmede men wel zal bedoelen, dat ook Duitschlands veiligheid aanzienlijk grooter zou zijn, wanneer Tsjechië in zijn ouden vorm zou zijn blijven voortbestaan.
In hoeverre de Ieren zich vrij gevoelen en hoe vriendschappelijk hun stemming tegenover Engeland is, mag Engeland zelf beoordeelen, doch in Duitschland kan men gevoeglijk betwijfelen, dat Engeland zich ook onmetelijk veilig zou voelen, wanneer dat Ierland uitgesproken tegen Engeland gerichte pacten zou sluiten en wanneer het er tegelijkertijd geen twijfel over zou laten bestaan, dat het de geschikte basis zou zijn voor algemeene luchtaanvallen tegen Engeland, zooals eens Tsjechië tegen Duitschland. In ieder geval gevoelt het Duitsche volk zich veiliger bij den tegenwoordigen toestand.
Voorts zeide Hess, dat het wereldjodendom en de wereldvrijmetselarij er kennis van moeten nemen, dat hun spel in Duitschland thans ondubbelzinnig en definitief verloren is. De omsingeling van Duitschland en Italië moet zonder succes zijn, omdat de as sterker is dan de krampachtig aaneengelijmde omsingelingsverdragen der andere mogendheden. Bij de andere loopen de staatsgedachten, de economische beginselen en belangen uiteen, ze staan zelfs tegenover elkander. Duitschland en Italië echter hebben geen tegenstrijdige belangen, doch vormen een gemeenschappelijk afweerfront.
Het is geen toeval, aldus Hess, dat het dezelfde aan het Jodendom en de vrijmetselarij onderhoorige staten zijn, die voortdurend pogen het dappere volk in het Verre Oosten — Japan — de eene moeilijkheid na de andere te bereiden. De naties van den wereld-politieken driehoek Rome—Tokio—Berlijn zijn uit voorzorg gewapend en gepantserd.
Ten slotte sprak Hess over den „Westwall" waar volgens hem niemand doorheen kan komen. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Rudolf Hess 3366 B.)

F. **ITALIE. — Zuid-Tirol. - Duitsch-Italiaansche overeenkomst. - Vreemdelingen moeten het gebied verlaten. —**
Te Rome wordt bevestigd, dat een overeenkomst is gesloten tusschen de regeeringen te Rome en te Berlijn ten aanzien van alle kwesties welke verband houden met de minderheden. Deze overeenkomst heeft in het bijzonder betrekking op Zuid-Tirol, dat in 1918

Italiaansch is geworden. Het zou Duitschers, of Italiaansche onderdanen van Duitsche origine, in Zuid-Tirol gemakkelijk gemaakt worden zich in Duitschland te vestigen; zij zouden dan een schadeloosstelling krijgen voor de in Tirol achter te laten bezittingen.
Er wonen ongeveer 200.000 menschen in Zuid-Tirol; in 1919 zijn ongeveer 5000 Duitschers uitgeweken. Nader wordt gemeld, dat alle vreemdelingen, waaronder ook vele Nederlanders, Zuid-Tirol binnen 24 uur moeten verlaten. (Stefani - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Italië—Groot-Duitschland 3830 E.)

11 JULI 1939

A. Dr. A. R. ZIMMERMAN OVERLEDEN. —
Op 2 Juli is plotseling te Velp, 70 jaar oud, overleden dr. A. R. Zimmerman, oud-burgemeester van Dordrecht en Rotterdam en oud-Volkenbonds-commissaris voor Oostenrijk.
Alfred Rudolf Zimmerman werd op 19 Januari 1869 te Amsterdam geboren, studeerde te Leiden in de rechts- en staatswetenschappen en promoveerde in 1894 op een dissertatie „Over internationale arbitrage" tot doctor. Van 1896 tot 1899 was dr. Zimmerman gemeente-secretaris van Dordrecht en vervolgens tot 1906 burgemeester van deze stad. In dat jaar volgde zijn benoeming tot burgemeester van Rotterdam, in welke gemeente hij tevens curator was der Nederlandsche Handelshoogeschool. Rotterdam heeft aan dr. Zimmerman veel te danken. Hij nam o.a. het initiatief tot den bouw van het nieuwe stadhuis, tot een belangrijke uitbreiding der havenwerken en tot den aanleg van villawijken, welke het wonen in de Maasstad aantrekkelijk zouden maken.
In 1921 werd dr. Zimmerman afgevaardigd om Nederland te vertegenwoordigen op de financieele conferentie te Brussel.
Aan het einde van 1922 werd dr. Zimmerman benoemd tot commissaris-generaal van den Volkenbond te Weenen, waar hij tot taak had de Oostenrijksche financiën te saneeren. In April 1923, toen hij deze functie definitief aanvaardde, vroeg hij tevens ontslag als burgemeester van Rotterdam.
In 1926 verviel dit ambt, daar de Volkenbondsbemoeiïngen met Oostenrijk in dat jaar aflieпen.
In 1927 vertrok dr. Zimmerman naar Vera Cruz, zulks als voorzitter van de Anglo-Mexican Claims Commission voor de regeling van de Engelsche aanspraken in Mexico, welke dateerden uit de jaren 1910—1920.
Als Nederlandsch afgevaardigde nam dr. Zimmerman daarop zitting in de contrôle-commissie der garantie-staten voor de Oostenrijksche bouwleening. In 1930 werd hij benoemd tot voorzitter der Fransch-Zweedsche verzoeningscommissie. Van zijn hand zijn o.a. publicaties verschenen over Amerika, Italië en over ons land. (Avondpost)

B. DISCONTOKOERSEN. — België. —
Met ingang van 6 Juli werden een aantal discontotarieven als volgt gewijzigd:
Geaccepteerde wissels en warrants 2½% (3%), niet geaccepteerde wissels en promessen 3½% (4%), coupon van Belgische leeningen met een looptijd van maximaal 120 dagen 3½% (4%); koop en verkoop van wissels in buitenlandsche valuta 3½% (4%), beleeningen en voorschotten in rekening courant op fondsen van openbare instellingen 3½% (4½%).
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3795 F.)**

C. VOLKENBOND. — Aanbevelingen der Economische Volkenbondscommissie. —
In een verslag van de Volkenbondscommissie voor economische aangelegenheden aan den Volkenbondsraad komt op 3 Juli een zeker aantal opmerkingen over de tegenwoordige vooruitzichten van de handelspolitiek voor.
De economische commissie verklaart zich er van overtuigd, dat het, zelfs op het oogenblik, dat de mogelijkheid van oorlog de geesten bezighoudt, mogelijk is om voorstellen te formuleeren, die beoogen de internationale economische betrekkingen te verbeteren.
Tot de door de commissie gedane voorstellen behooren:
1) Verbetering der handelsovereenkomsten, welke de commissie stabieler zou willen zien en waarin zij een herziening der invoerrechten en contingenteeringen zou willen zien opgenomen.
2) Verzachting der contingenteeringsbepalingen.
3) Algemeene invoering van de meestbegunstigingsclausule.
4) Geleidelijke afschaffing van de deviezencontrôle in landen, die hiertoe tot nu toe niet konden overgaan.
5) Verbetering van den handel tusschen de landbouw- en industriestaten. (Agence Belga)
(Vorig bericht 2934 B.)

D. ENGELAND. — De Britsche Consul-Generaal uit Weenen vertrokken. —
De Britsche consul-generaal te Weenen, Gainer, wiens terugroeping door de Duitsche regeering op 21 Juni was gevraagd, vermoedelijk als represaille-maatregel voor het optreden der Britsche regeering, die Berlijn de terugroeping verzocht had van den Duitschen consul-generaal uit Liverpool, is op 5 Juli met zijn gezin met den Orient Express vertrokken. Alle consulsgeneraal in Weenen, slechts met uitzondering van de Italiaansche en Japansche, waren aan het station bijeengekomen om afscheid van Gainer te nemen.
(Times) **(Vor. ber. Diplomatie 3858 A.)**

E. NEDERLAND. — Het ontslag van den burgemeester van Ootmarsum - Beroep ongegrond verklaard en afgewezen. —
Op 7 Juli heeft het Ambtenarengerecht te Arnhem, dat voor de zaak-Von Bönninghausen zitting te Almelo heeft gehouden, uitspraak gedaan.
De ontslagen burgemeester van Ootmarsum, jhr. Von Bönninghausen is in beroep gekomen tegen dit ontslag, omdat het op feitelijk onjuiste gronden zou zijn verleend, terwijl hij tevens meende, dat hij recht had op eervol ontslag.
Het Ambtenarengerecht heeft thans het beroep ongegrond verklaard en afgewezen, aangezien werd overwogen, dat het Ambtenarengerecht wel bevoegd was kennis te nemen van het beroep, daar een burgemeester wel ambtenaar in den zin der ambtenarenwet moet worden geacht, weshalve de ontslagen burgemeester ontvankelijk moest worden verklaard, echter niet wat betreft den eisch om volledige inzage van de beschuldigingen te verkrijgen.
Omtrent de zaak, waar het hier om gaat, zeide het ambtenarengerecht, dat een ontslag niet onredelijk of onoirbaar moet worden geacht, als er werkelijk uitdrukkingen als die, welke den burgemeester in den mond worden gelegd, gebruikt zijn. Uit de getuigenverklaringen, moet worden opgemaakt, dat deze of soortgelijke uitdrukkingen zijn gebezigd, en de gronden van het ontslag dus niet onjuist waren. Wat betreft den eisch om eervol ontslag te verkrijgen, meent het ambtenarengerecht, dat deze niet kan steunen op eenig voorschrift en de minister ten deze zijn bevoegdheid niet heeft overschreden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3677 B.)

F. FRANKRIJK. — Doodstraf - Openbare executie verboden. —
Volgens een decreet van 25 Juni zullen voortaan de executies niet meer in het openbaar plaats hebben. De veroordeelden zullen op het gevangenisplein worden terechtgesteld. Publiek en pers zullen niet meer worden toegelaten. (L'Intransigeant)

G. NEDERLAND. — De Nederlandsche spoorwegen in 1938 - Het eerste jaar na de reorganisatie geeft een verlies van ƒ 23.3 millioen. —
Aan het jaarverslag der N.V. Nederlandsche Spoorwegen over 1938 ontleenen wij het volgende:
Het eerste verslag van de N.V. Nederlandsche Spoorwegen na de reorganisatie, verschijnend in hetzelfde jaar, waarin het eeuwfeest van de oudste spoorlijn in Nederland zal worden gevierd, ziet het licht onder uiterst zorgelijke omstandigheden. De langdurige en ernstige crisis, welke van 1929 tot 1936 in steeds sterkere mate het economisch leven van Nederland heeft getroffen, begint eerst langzamerhand en aarzelend te wijken. De opbrengst van het personenvervoer (incl. bagage) der Nederlandsche spoorwegen toonde over 1938 een geringe stijging van ƒ 55.2 millioen in 1937 tot ƒ 55.5 millioen in 1938. De opbrengst van het goederenvervoer daalde van ƒ 40.3 millioen tot ƒ 38.6 millioen in 1938. De totale ontvangsten uit het vervoer liepen terug met ruim één millioen gulden. De exploitatiekosten daalden met ƒ 2.6 millioen, waarvan ƒ 2.2 millioen niet reëel zijn, maar voortvloeien uit gewijzigde boekingsmethoden. De directe vervoerskosten, zooals onderhoud en brandstoffen stegen ƒ 2.7 millioen, deels tengevolge van hoogere prijzen, deels als gevolg van de uitbreiding van den dienst door de verbetering van de service bij het personenvervoer. De verbeterde service heeft de

inkomsten met slechts 0.3 millioen doen stijgen en heeft haar kosten in het eerste jaar niet gedekt. Het exploitatiesaldo bedraagt ƒ 12.3 millioen, waaruit 60 pct. der noodzakelijke afschrijvingen ad ƒ 20.5 millioen worden gedekt. Het tekort op de afschrijvingen ad ƒ 8 millioen vormt met het rentebedrag ad ƒ 15 millioen het verliessaldo ad ƒ 23.3 millioen. Op de balans figureert een fictief activum van ƒ 100 millioen.
(Telex-A.N.P. - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3710 E.; Spoorwegen 3792 B.)

A. **Dr. A. F. PHILIPS GEHULDIGD. —**
Ter gelegenheid van het neerleggen zijner functie als president-directeur der N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, vond op 8 Juli 1939 in de Philips' Schouwburg te Eindhoven, een grootsche huldiging van dr. Philips plaats.
Nadat dr. A. F. Philips en mevrouw A. F. Philips-de Jongh op het podium hadden plaats genomen, werden de aanwezigen door mr. H. F. van Walsem welkom geheeten.



Dr. A. F. Philips.

Vervolgens sprak mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken. Aan het einde van zijn rede, deelde hij mede, dat het H. M. de Koningin heeft behaagd dr. Philips te benoemen tot commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
Dr. Philips wordt door zijn schoonzoon, ir. Otten, als president-directeur opgevolgd. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Dr. A. F. Philips 1217 E.)

12 JULI 1939

B. **SLOWAKIJE. — Anti-Duitsche gevoelens nemen toe. —**
De aankondiging onlangs van een grondwet voor Slowakije wordt door de meeste nadenkende Slowaken als de zwanenzang van hun onafhankelijkheid beschouwd. De waarnemer ziet weinig meer dan een in staat van ontbinding verkeerend regeeringsapparaat. De Slowaken zien, dat hun staat aan den rand van een bankroet is gebracht met geen beter vooruitzicht dan een verdeeling tusschen Duitschland en Hongarije of inlijving van het geheele land bij een van die twee staten.
De vroegere haat tegen de Tsjechen heeft ondanks ongunstige herinneringen plaats gemaakt voor het besef, dat zij in Slowakije veel tot stand hebben gebracht. Men erkent, dat de wegen, de scholen en de ziekenhuizen het werk zijn van de Tsjechen. In deze situatie nemen de anti-Duitsche gevoelens voortdurend toe. De minister van Buitenlandsche Zaken, Durcansky, en de minister van Propaganda, Mach, worden thans algemeen beschouwd als verraders van het Slavische ras in verband met hun onderdanigheid tegenover Duitschland. Overal in het land worden anti-nationaal-socialistische demonstraties gehouden. Dezelfde gevoelens blijken in het leger te bestaan en de berichten daarover zijn zoo algemeen verbreid, dat de minister van oorlog de duidelijke oneenigheid tusschen Duitsche en Slowaaksche officieren moest tegenspreken. Zelfs onder de Duitsche minderheid treft men krachtige anti-nationaal-socialistische gevoelens aan. Hoewel de Duitsche militairen zeer correct optreden, is het verzet tegen Duitschland bijzonder sterk in de steden, waar een Duitsch garnizoen is gelegerd.
Het Pan-Slavisme begint aan de oppervlakte te komen. (Times) **(Vor. ber. Slowakije 3849 B.)**

C. **ASTRONOMIE. — De kosmische stralen als meteorologische factor. —**
Prof. J. Clay heeft onlangs voor de Amsterdamsche Weer- en Sterrenkundige Vereeniging een lezing gehouden over: De kosmische stralen als meteorologische factor.
Omstreeks 1900 werden de eerste onderzoekingen op dit gebied uitgevoerd door Elster en Geitel en door C. T. R. Wilson. Het bleek, dat de lucht altijd in zekere mate geïoniseerd is tengevolge van de gammastralen van de radio-actieve stoffen in den bodem en door de alphastralen van de emanatie in de lucht.
Deze kennis is belangrijk met het oog op alle electrische verschijnselen, die zich in den dampkring afspelen, tot het onweer toe. Daarbij zijn dan van beteekenis de condensatieverschijnselen, die bij voorkeur rondom electrische ladingen en electrisch geladen deeltjes in de lucht plaats vinden.
Hess formuleerde dit in 1912 aldus, dat er een doordringende straling moest zijn, die van buiten af de atmosfeer binnenkomt en medewerkt om de lucht van de atmosfeer te ioniseeren. Dit proces is des te sterker naarmate men hooger stijgt in de atmosfeer. Deze stralen zijn later kosmische stralen genoemd.
Wij weten door vele opstijgingen met instrumenten in vliegtuigen, in ballons en met zelfregistreerende instrumenten aan ballons, dat de ionisatie op 20 kilometer hoogte ongeveer 200 maal zoo sterk is als op het oppervlak der aarde. De hoogere lagen zijn dientengevolge zoodanig geleidend, dat ze radiogolven even goed terug kunnen kaatsen als de bodem.
Men heeft zich al spoedig afgevraagd of er misschien nog andere ioniseerende factoren in de atmosfeer werkten, die nog niet bekend waren en daarvoor heeft men getracht de ionenbalans voor de atmosfeer op te maken. Eenerzijds kan men nagaan hoeveel ionen door gammastralen uit de aarde door emanatie uit de lucht en door kosmische stralen gemaakt worden, anderzijds bestudeert men afzonderlijk de vernietiging der ionen door recombinatie. Dit laatste proces is afhankelijk van het aantal ionen, dat er is.
In den evenwichtstoestand, die tengevolge van de twee tegengestelde processen ontstaat, zal er een bepaald aantal ionen in de atmosfeer moeten worden gevonden, dat van deze beide verschijnselen, ontstaan en verdwijnen, afhankelijk is.
Meet men dus het aantal gemaakte, het aantal verdwijnende en het aantal aanwezige ionen, dan moeten deze drie getallen met elkaar in overeenstemming zijn. Dit onderzoek is nu gedurende de expeditie van Amsterdam naar Indië, onder leiding van prof. Clay, uitgevoerd. Het is n.l. veel gemakkelijker dit op zee uit te voeren dan te land, omdat op zee, ver van het land, de gammastralen uit den bodem ontbreken en de emanatie bijna nul is.
Dr. Rutgers van der Loeff mat het aantal ionen en het recombinatieproces, terwijl door de andere leden der expeditie de intensiteit der kosmische stralen bepaald werd. De uitkomsten waren zoodanig met elkaar in overeenstemming, dat men wel zeggen kan, dat het onwaarschijnlijk is, dat er nog een onbekende invloed zou zijn.
In de hoogere luchtlagen boven het land, evenals ter zee, is de beheerschende factor de kosmische straling.
(Red. K. H. A. - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Kosmische Stralen 1659 B.)

D. **NEDERLAND. — Het bezoek van den Duitschen minister van Economische Zaken, tevens president van de Duitsche Rijksbank, Walther Funk. - Dr. H. M. Hirschfeld onderscheiden. —**
Dezer dagen heeft de Duitsche Minister van Economische Zaken, tevens president van de Duitsche Rijksbank, Walther Funk, een bezoek aan ons land gebracht. Minister Funk bezocht de Zuiderzeewerken en de Nederlandsche Bank. De directie der Bank bood hem een diner aan.
Tijdens het noenmaal, dat de Duitsche gezant, graaf Von Zech Burkersroda op 5 Juli ter eere van het bezoek van den Duitschen Minister van Economische Zaken gaf, heeft Minister Funk in naam van den Duitschen Rijkskanselier aan dr. H. M. Hirschfeld,

directeur van Handel en Nijverheid, het kruis van verdienste van de orde van den Duitschen Adelaar met de ster uitgereikt.
Minister Funk, die vergezeld was van zijn echtgenoote, keerde op 7 Juli naar Duitschland terug.
(Telex-A. N. P.)
(V. b. Walther Funk 3653 A.; Dr. Hirschfeld 3831 B.)

13 JULI 1939

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging in de Ondernemersovereenkomstwet. —
Op 13 Juni is bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend tot wijziging van de wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten 1935. Dit wetsontwerp strekt voornamelijk tot het aanbrengen van een aanvulling in de wet, welke de gelegenheid biedt om bepalingen, waarbij de betrokkenen financieele verplichtingen op zich nemen, algemeen verbindend te verklaren.
(De Tijd) **(Vor. ber. Ondernemersovereenk. 3227 C.)**

B. ENGELAND. — Premier Chamberlain's verklaring in zake Danzig. - Herhaling van zijn garantie aan Polen. —
In zijn met spanning verwachte verklaring, op 10 Juli voor het Lagerhuis afgelegd, heeft Chamberlain o.a. gezegd, dat de recente gebeurtenissen in Danzig onvermijdelijk de vrees hebben doen opkomen, dat het in het voornemen ligt, om den toekomstigen status der stad te regelen door eenzijdige actie, georganiseerd met heimelijke methoden.
Wanneer het verloop der gebeurtenissen in feite zou zijn, zooals men op grond van deze hypothese overweegt, aldus Chamberlain, dan zullen de leden van het Lagerhuis begrijpen, dat het probleem niet zou kunnen worden beschouwd als een zuiver locale zaak, welke betrekking heeft op de rechten en vrijheden der Danzigers, maar dat het terstond ernstiger problemen zal doen opkomen, welke het Poolsche nationale bestaan en de Poolsche onafhankelijkheid raken.
Wij hebben den waarborg gegeven, dat wij onzen bijstand zouden verleenen aan Polen, ingeval van een duidelijke bedreiging van zijn onafhankelijkheid, welke het van vitaal belang zou achten om te weerstaan met zijn nationale strijdkrachten en wij zijn vast besloten om deze verplichting ten uitvoer te leggen.
Uit chronologische opeenvolging der gebeurtenissen blijkt, dat de Duitsche bewering omtrent Britsche aansporing aan Polen tot onverzoenlijkheid geen steek houdt. Adolf Hitler zelf achtte tot voor kort Danzig geen urgente kwestie.
Chamberlain betoogde, dat terwijl de huidige regeling noch in den grond onrechtvaardig, noch onlogisch is, zij verbeterd zou kunnen worden. Wellicht, dat bij een helderder atmosfeer mogelijke verbeteringen besproken zouden kunnen worden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3858 D.)

C. BRITSCH-INDIE. — Economische Toestand in 1938. —
Het afgeloopen jaar stond over het geheel genomen in economisch opzicht bij 1937 ten achter. Van de twee voornaamste uitvoerproducten, t.w. katoen en jute, waren de prijzen weinig bevredigend. Daarenboven was de export van katoen teleurstellend, aangezien Japan, de grootste afnemer, ten gevolge van het Chineesch-Japansche conflict, zijn aankoopen, o.a. door gebrek aan deviezen, zeer moest inkrimpen. De toestand in de meeste inheemsche industrieën was evenwel niet ongunstig te noemen; slechts de jute-nijverheid maakte hierop een uitzondering. Aangezien door de jute-fabrieken een productiebeperking zal worden ingevoerd, kan de toekomst ook voor deze industrie met iets meer optimisme tegemoet worden gezien.
De herziene raming van den Britsch-Indischen katoenoogst 1937/38 bedroeg 5.503.000 balen (van 400 lbs.) tegen 6.307.000 balen in 1936/37. De oogstraming van 1938/39 bedraagt 4.797.000 balen of circa 13% minder dan in 1937/38.
Mede ten gevolge van den record-oogst in de Ver. Staten en uitbreiding van den aanplant in verschillende andere landen (o.m. Brazilië) liepen de prijzen aanzienlijk terug.
De export van Britsch-Indische katoen bedroeg in 1937/38 2.731.500 (v. j. 4.140.000) balen.
De jute-oogst beliep in 1937/38 8.680.500 (v. j. 9.636.000) balen. De raming voor 1938/39 is officieel 6.695.000 balen, maar aangezien in het vorige jaar de werkelijke opbrengst de taxatie overtrof, heeft men ook thans weinig vertrouwen in de officieele oogstraming. In deskundige kringen schat men den oogst op 8.500.000 balen.
De rijst-oogst 1937/38 bedroeg 26.544.000 (28.253.000) ton. Vrijwel de geheele productie wordt door de eigen consumptie geabsorbeerd.
Het met suikerriet beplante areaal bedroeg in 1937/38 3.815.000 (4.431.000) acres. De raming voor 1938/39 is wederom lager, te weten 3.370.000 acres (tweede officieele raming in Oct. 1938).
De productie van fabriekssuiker bedroeg in: 1934/35 617.000 ton; 1935/36 885.000 ton; 1936/37 1.105.000 ton (zonder Birma); 1937/38 947.000 ton (zonder Birma).
Aangezien de raming voor 1938/39 wederom lager is en ten gevolge van overstroomingen, rietziekten en insectenplagen groote schade aan het te velde staande gewas moet zijn toegebracht, zal de productie van fabriekssuiker in 1938/39 vermoedelijk belangrijk bij het vorige jaar ten achter blijven, hetgeen den import van buitenlandsche suiker noodzakelijk zal maken.
Het met thee beplante areaal beliep in 1937/38 833.000 acres (832.000 in 1936/37). De oogsttaxatie bedraagt in 1937/38 430.000.000 lb. (394.000.000 in 1936/37). De vooruitzichten voor deze cultuur worden door het verlengen der restrictie gunstig beoordeeld. (Keesings Financieel Archief - Ned. Handel-Mij.)
(Vor. ber. 2303 A.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe verordening in zake status der joden. - Represaille tegen anti-Duitsche berichten. —
De op 6 Juli in Berlijn gepubliceerde nieuwe anti-Joodsche verordening, die de nog in het Duitsche rijk (voorloopig blijkbaar nog Oostenrijk uitgezonderd) verblijf houdende Joden dwingt, zich te organiseeren in een „rijksvereeniging der Joden in Duitschland", welke o.m. den plicht heeft voor het verdere onderwijs der Joodsche kinderen en voor de armenzorg onder de Joden te zorgen, blijkt volgens de Duitsche commentaren van 7 Juli in hoofdzaak ten doel te hebben „een duidelijke scheiding te maken" en „de emigratie der Duitsche Joden te bevorderen." Maar tegelijkertijd wordt er op gewezen, dat pas de later bekend te maken uitvoeringsbepalingen duidelijk zullen doen worden, hoe men door deze rijksvereeniging een en ander, en vooral de emigratie, in de practijk bevorderen wil. Vooralsnog kan men in de verordening een duidelijke represaille zien tegen de anti-Duitsche berichten en commentaren in een groot aantal buitenlandsche bladen en tijdschriften, die sedert de koerswijziging in Londen de Engelsche actie ondersteunen en hun kolommen openstellen voor alle geruchten, die tegen Duitschland zijn gericht.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Anti-Semitisme 3847 A.)**

E. VEREENIGDE STATEN. — Monetaire wet door Senaat goedgekeurd. — Devaluatie bevoegdheid blijft tot 30 Juni 1941 behouden. —
De Amerik. Senaat heeft op 6 Juli met 43 tegen 39 stemmen het compromis omtrent de monetaire wet, vastgesteld door de gemengde commissie uit beide huizen van het congres, aangenomen. Het Huis van Afgevaardigden had dit reeds goedgekeurd.
Het compromis houdt een verlenging van den duur der monetaire volmachten in tot 30 Juni 1941. Pres. Roosevelt had aanvankelijk verklaard, dat de desbetreffende wet, welke op 30 Juni was afgeloopen, niet kon worden verlengd.
Later is hij op dat standpunt teruggekomen en hij heeft den attorney-general, den speaker van den Senaat, uit naam der regeering doen mededeelen, dat de wet de rechtskracht niet had verloren door de houding van den Senaat, doch dat die slechts was onderbroken. De werking der oude wet wordt dus hersteld en Pres. Roosevelt behoudt de bevoegdheid, de goudwaarde van den dollar op 50% van de oorspronkelijke waarde vast te stellen, thans bedraagt die 59.06%. Het stabilisatiefonds is eveneens in stand gehouden en de regeering zal ook weer binnen- en

buitenlandsch zilver kunnen aankoopen; het eerstgenoemde tegen $ 0.70 per ounce.
Pres. Roosevelt heeft op 7 Juli de door het congres aangenomen wet omtrent de monetaire volmachten onderteekend.
De wederinstelling van de financieele bevoegdheden van Pres. Roosevelt door den Senaat wordt beschouwd als een gedeeltelijk herstel van de nederlaag, welke de vorige week door de coalitie van republikeinsche senators en leden van het zilverblok is toegebracht.
De teruggave van de volmachten aan Pres. Roosevelt ging gepaard met een concessie aan het zilverblok, doch de regeering getrooste zich liever een opoffering, dan dat de bevoegdheden tot devaluatie van den dollar en de handhaving van het valuta-egalisatiefonds verloren gingen.
(New York Herald Tribune) **(Vor. ber. 3849 H.)**

A. CHINA. — Tweede verjaardag van het Conflict met Japan - Redevoeringen van den Chineeschen Generaal Tsjang-Kai-Sjek en den Japanschen premier Hiranoema. —

De Chineesche Opperbevelhebber, generaal Tsjang-Kai-Sjek, heeft aan den vooravond van den tweeden verjaardag (7 Juli) van het uitbreken der vijandelijkheden, een verklaring uitgegeven, waarin hij opnieuw de vastberadenheid tot uitdrukking brengt om den „weerstandsoorlog" tegen Japan voort te zetten.
De verklaring, die gericht is tot het Chineesche leger en het volk en die beschouwd wordt als bijzonder belangrijk in verband met de talrijke vredesgeruchten, die thans de ronde doen, stelt in bittere bewoordingen den vroegeren premier Wang-Tsjing-Wei aan de kaak wegens zijn gemelde vredespogingen.
Een tweede manifest is gericht tot het Japansche volk. Daarin wordt een beroep gedaan op Japan om de agressie-politiek te laten varen. De weerstand der Chineezen wordt gerechtvaardigd, met er op te wijzen, dat de Japanneezen op gelijke wijze zouden optreden, wanneer een inval in Japan gedaan zou worden. Gen. Tsjang-Kai-Sjek voegt hieraan toe, dat het geloof van het Japansche leger, volgens hetwelk zijn (Tsjang-Kai-Sjek's) verwijdering de verovering van China zou beteekenen, onjuist is, aangezien anderen zouden opstaan om zijn plaats in te nemen.
Verklaring van premier Hiranoema. — Minister-President Hiranoema heeft naar aanleiding van den tweeden verjaardag van het uitbreken van het conflict in China tegenover persvertegenwoordigers verklaard, dat Japan onmiddellijk een nieuwe centrale regeering in China zou erkennen, zoodra deze zou worden ingesteld en dat Mandsjoekwo natuurlijk zou volgen.
Sprekende over de a.s. onderhandelingen te Tokio zeide Hiranoema, dat deze in hoofdzaak bedoeld zijn om de plaatselijke geschillen te Tientsin op te lossen. Het Britsche sentiment zal bewijzen een belangrijke factor te zijn bij een vriendschappelijke regeling der geschillen.
De premier verklaarde, dat het voor Japan onmogelijk is samen te werken met eenig land, dat bezwaar maakt tegen den opbouw van een nieuwe orde in Oost-Azië en probeert deze te obstrueeren. De a.s. besprekingen hebben geen enkele beteekenis, tenzij Groot-Brittannië dat punt goed begrijpt. Daarom is een onmisbare voorwaarde een werkelijk begrip van de positie van Japan in het Verre Oosten. Japan gaat met vastberadenheid voort; alle inmenging of obstructie moeten met alle middelen van de hand worden gewezen. Indien Groot-Brittannië mocht weigeren op het voornaamste punt de opvatting van Japan te erkennen, en daarmede de eischen van Japan te aanvaarden, zal er voor Japan niets anders overblijven, dan de besprekingen af te breken.
Japan eerbiedigt de rechten en belangen van derde mogendheden in de buitenlandsche concessies, doch Japan zal het onmogelijk achten samen te werken met derde mogendheden, die de positie van Japan en zijn wettige oogmerken weigeren te erkennen. Mocht een derde mogendheid den opbouw van de nieuwe orde in Oost-Azië door Japan tegengaan, dan zal Japan een dergelijke poging vastberaden bestrijden. Japan heeft geen bezwaar tegen een strikte neutraliteit van buitenlandsche concessies.
Sprekende over de afwikkeling van het incident in China, zeide Hiranoema, dat in verschillende deelen van China nieuwe regeeringen zijn ingesteld, welke zoo krachtig zijn, dat eerlang een nieuwe centrale regeering te verwachten is. Hij is van meening, dat een nieuwe centrale regeering in China gebaseerd zal zijn op een stelsel van zelfbestuur.
Ten aanzien van de stationneering van Japansche troepen in China, zeide de premier, dat Japansche troepen gestationneerd worden in Binnen-Mongolië en op sommige punten in Noord-China en ook op andere punten als verdedigingsmaatregel tegen de Komintern.
Het is ondenkbaar, dat Japansche troepen direct en uit Midden- en Zuid-China zullen worden teruggetrokken, wanneer een nieuwe centrale regeering in China zal zijn ingesteld, daar hun aanwezigheid dan noodig zal zijn voor de handhaving van den vrede en de orde.
Ten slotte merkte Hiranoema op, dat het incident van Nomonhan beteekent, dat de Japansche en Mandsjoerijsche strijdkrachten gezamenlijk pogen Sovjet-Russische en Buiten-Mongoolsche troepen, die over de grens zijn gekomen terug te dringen. Hiranoema betoogde geen nauwkeurige kennis te hebben van den internen toestand in de Sovjet-Unie, doch hij haalde vele bevoegde waarnemers aan die zeggen, dat Sovjet-Rusland niet in staat is strijd te voeren tegen Japan.
Hiranoema onthulde, dat de regeering een krachtige politiek voert, welke beoogt een vriendschappelijke regeling te zoeken van alle hangende kwesties in verband met de Japansche vischrechten in de Russische wateren en de Japansche petroleum- en steenkolenconcessie in Sachalin, ten aanzien waarvan de Sovjets een niet te rechtvaardigen houding aannemen. Hiranoema zeide, dat de regeering voornemens is de oude rechten en belangen met alle middelen te verdedigen. Ten aanzien van de binnenlandsche politiek gaf Hiranoema nog te verstaan, dat een orgaan in het leven zal worden geroepen voor de contrôle op en de bevordering van den buitenlandsche handel. Hij beloofde de productie-capaciteit van de industrieën te zullen doen uitbreiden, hoewel de verlangens der bevolking ten aanzien van grondstoffen verder beperkt zullen worden. (Telex-A.N.P.)
(V. b. Tsjang-Kai-Sjek 3517 A.; Hiranoema 3630 B.; Chin.-Jap. Conflict 3851 C.)

14 JULI 1939

B. ENGELAND. — Premier Chamberlain's verklaring van 10 Juli in zake Danzig. - Indrukken. —

De verklaring, welke Chamberlain op 10 Juli '39 in het Lagerhuis over de Danzigsche kwestie heeft afgelegd, is te **Berlijn** met wrevel ontvangen.
Hij heeft, zoo betoogt men daar, niets nieuws gezegd; zijn rede kan er slechts toe bijdragen het Poolsche chauvinisme aan te wakkeren en de spanning te doen voortduren. In de Duitsche hoofdstad verwijst men opnieuw naar Hitler's Rijksdagrede van 28 April toen hij Polen een aanbod-voor-éénmaal deed.
Te **Danzig** zelf is men van oordeel, dat de kwestie der Vrije Stad alleen Duitschland en Polen raakt.
Te **Warschau** is men zeer voldaan over de woorden van den Britschen premier, men meent, dat er thans geen kier meer open is in het Britsche garantiesysteem.
Ook te **Parijs** heeft men Chamberlain's verklaring met groote instemming ontvangen. Vooral acht men het van belang, dat zij te voren door de Poolsche regeering is goedgekeurd, met inbegrip dus van de passage over een mogelijke verbetering in het statuut van Danzig. Men is ook verheugd, dat Chamberlain bij voorbaat de schuldkwestie heeft beantwoord voor het geval Duitschland de Polen voor een voldongen feit zou willen stellen. Berlijn staat thans voor de keus: samenwerking of overheersching.
(Vorig bericht 3866 B.)

C. NEDERLAND. — Kabinetscrisis. - Dr. H. Colijn ten tweeden male formateur, na Mr. dr. D. A. P. N. Koolen. —

De Regeeringspersdienst meldt op 8 Juli '39:
Dr. H. Colijn heeft aan H.M. de Koningin verzocht van de opdracht tot vorming van een Kabinet te mogen worden ontheven, daar zijn pogingen tot samenstelling daarvan in de richting, welke hij zich had gedacht, niet waren geslaagd.
Hare Majesteit heeft mr. dr. D. A. P. N. Koolen ontvangen en hem opdracht gegeven tot vorming van een Kabinet. De heer Koolen heeft verzocht deze opdracht in beraad te mogen houden.

De Regeeringspersdienst meldt op 13 Juli:
Mr. dr. D. A. P. N. Koolen heeft aan H.M. de Koningin verzocht van de opdracht tot vorming van een Kabinet te mogen worden ontheven.
Op 13 Juli heeft Hare Majesteit dr. Colijn ontvangen en hem andermaal opdracht gegeven tot vorming van een Kabinet. Dr. Colijn heeft verzocht deze nieuwe opdracht in beraad te mogen houden.
(Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 3854 D.)

A. **ITALIE. — Dino Grandi, ambassadeur te Londen, verlaat zijn post, benoemd tot minister van Justitie.**
De Italiaansche ambassadeur te Londen, graaf Dino Grandi, is op 12 Juli '39 tot minister van Justitie benoemd.
Grandi volgt als zoodanig Solmi op, die voor benoeming tot senator aan den Koning is voorgedragen.
Sedert eenigen tijd deed het gerucht de ronde, dat Grandi niet naar Londen zou terugkeeren. Hij werd beschouwd als de man van de Italiaansch-Britsche toenadering en zijn vervanging in Londen kan wellicht geïnterpreteerd worden als een teeken voor een wijziging der Italiaansche houding jegens Engeland. Sommige kringen zien in het feit, dat Grandi tot nieuwe functies is teruggeroepen, het voorspel tot het zenden naar Londen van een ambassadeur, die in de Engelsche hoofdstad essentieel de politiek van de spil zal voeren. (Stefani - Agence Belga)
(Vor. ber. Dino Grandi 3818 B.)

B. **DANZIG. — Verklaring van gouwleider Forster. - „Danzig is Duitsch". - „De mannen van Danzig weten hoe een geweer te gebruiken." —**
Bij betoogingen ter gelegenheid van de sluiting van het congres van de N.S.D.A.P. te Oliva en te Neufahrwasser heeft gouwleider Albert Forster op 8 Juli een rede gehouden, welke door tienduizenden werd aangehoord. Forster verlangde de opheffing van het z. i. wederrechtelijk door Polen op de Westerplatte in stand gehouden munitiedepôt, dat een voortdurende bedreiging voor de haven en de stad Danzig is. Hij zeide, dat Polen geen recht heeft in Danzig een munitiedepôt te onderhouden, terwijl het den Danzigers zelf verboden is oorlogstuig op te slaan. Hierdoor is in Danzig een onhoudbare toestand geschapen.
Forster legde er verder den nadruk op, dat Danzig thans Duitscher is dan ooit. De bevolking van Danzig weet, dat het haar in Duitschland beter zal gaan, doch zelfs wanneer het Danzig slechter zou gaan, dan is er geen Danziger, die niet met hart en ziel verlangt naar Duitschland terug te keeren. De Danzigers hebben geen tanks, en het is kinderachtig te meenen, dat Danzig Polen zal aanvallen. Veeleer heeft Danzig, in verband met het Poolsche chauvinisme, reden tot beduchtheid. De Danzigers zijn evenwel volkomen kalm en voelen zich veilig in de hand van den Führer.
Forster heeft in zijn rede voor het eerst in het openbaar een toespeling gemaakt op het vrijcorps te Danzig. Hij zeide n.l.: „Danzig is sterk; de mannen van Danzig weten hoe een geweer te gebruiken en zij zijn bereid, wanneer een beroep op hen wordt gedaan, dit te doen." (D. N. B. - Telex-A. N. P.)

C. **ENGELAND. — Ulster's hulp in tijd van oorlog. - Rede van Lord Craigavon. —**
De minister-president van Noord-Ierland, Lord Craigavon, heeft op 10 Juli '39 in een rede verklaard, dat de oorlog elk oogenblik kan uitbreken, doch dat, als het ergste moest gebeuren, het Britsche volk niet met leege handen aan het conflict zou deelnemen voor de verdediging van een rechtvaardige zaak. Als, zoo zeide Craigavon, de dictators ditmaal niet begrijpen, dat het Engeland ernst is, zullen zij bitter teleurgesteld worden. Alle hulpbronnen van Ulster zijn geheel ter beschikking van het Britsche rijk. (Times)

D. **SPANJE. — Opstand in Asturië. —**
Betrouwbare berichten, welke aan de grens zijn ontvangen, hebben het ten slotte mogelijk gemaakt een juist beeld te krijgen van de situatie in Asturië.
Gedurende vele maanden broeide het er reeds. Duizenden vroegere miliciens van het republikeinsche leger, die in zeer primitieve omstandigheden in holen in de bergen leven, werden door de omstandigheden gedwongen de rooftochten zoodanig uit te breiden, dat zij een gevaar voor de veiligheid op het platteland werden. De Guardia Civil kreeg opdracht een eind te maken aan deze situatie. De vroegere miliciens werden aanvankelijk teruggeslagen, doch ten slotte kwam de Guardia Civil voor een overmacht te staan, die gewapend was met mitrailleurs en handgranaten. Het garnizoen van Oviedo kwam te hulp en tijdens gevechten van één dag vielen er 150 dooden en gewonden.
De berichten over deze gevechten veroorzaakten hier en daar kleine plaatselijke opstanden op het platteland. De rebellen, die zeer goed op de hoogte waren van wegen en holen in het gebergte, verdwenen soms plotseling uit een bepaald district om even later weer in een ander district te voorschijn te komen. Ten slotte werd de 62ste divisie naar het gebied der wanordelijkheden gezonden en rust en orde werden hersteld. (Times)
(Vor. ber. Asturië 2982 B.)

E. **DANZIG. — De „Gazeta Polska" over een eenvoudiger statuut voor Danzig. —**
De officieuze „Gazeta Polska" schrijft in een hoofdartikel o.m.:
In Duitsche militaire kringen zijn er verstandige lieden, die de legers van Polen en Frankrijk op hun juiste waarde weten te schatten en niet aarzelen, er waardeerend over te spreken. Hun diepe overtuiging is, dat er geen oorlog zal komen. Aangezien onder deze omstandigheden alle hoop, Polen te isoleeren, ijdel is, is het niet onmogelijk, dat Berlijn over enkele maanden zal begrijpen, dat het een weinig goeden wil moet toonen, en dan zou men een eenvoudiger statuut voor Danzig kunnen opstellen dan dat van thans. Dit statuut zou Danzig handhaven als een van Duitschland onafhankelijke vrije stad, die tot het Poolsche douane-gebied blijft behooren en de rechten van Polen in Danzig niet plaatst onder toezicht van wien ook. (Gazeta Polska) **(Vorig bericht 3863 A.)**

F. **BULGARIJE. — Minister-president Kjosseiwanoff's bezoek aan Joego-Slavië. - Communiqué. —**
De Bulgaarsche minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken, Kjosseiwanof, heeft een bezoek aan Joego-Slavië gebracht. Over zijn besprekingen met zijn Joego-Slavischen collega Markovitsj is op 11 Juli aan de pers een communiqué verstrekt, waarin gezegd wordt, dat de beide ministers het er over eens waren, dat:

1) Het noodig is, de politiek van samenwerking tusschen Joego-Slavië en Bulgarije in den geest van het pact van eeuwigdurende vriendschap voort te zetten, te ontwikkelen en te verdiepen.

2) Dat het voor de beide landen van wederzijdsch belang is, economische betrekkingen tot stand te brengen, welke zoo nauw mogelijk zijn.

3) Dat de politiek van onafhankelijkheid en neutraliteit het meest in overeenstemming is, zoowel met de belangen van de beide landen als met die van de Balkanstaten.

4) Dat het noodig is, dat de beide regeeringen een politiek volgen van goede en vriendschappelijke betrekkingen met al haar buren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3524 C.; Kjosseiwanof 3863 D.)

15 JULI 1939

G. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: W. E. Burghardt Du Bois — „Black Folk — Then and Now." (Henry Holt & Co., New York) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Duitsch: Adrienne Thomas — „Von Johanna zu Jane." (Allert de Lange, A'dam) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Engelsch: Sir Arthur Salter — „Security: Can we retrieve it?" (Reynal & Hitchcock) **(V. b. 3860 C.)**

Fransch: Julien Green — „Journal II." (Plon)
Paul-Henri Michel — „Le Pot-aux-Roses." (Ed. Nouv. Rev. Franç., Paris 1939) **(Vor. ber. 3860 C.)**

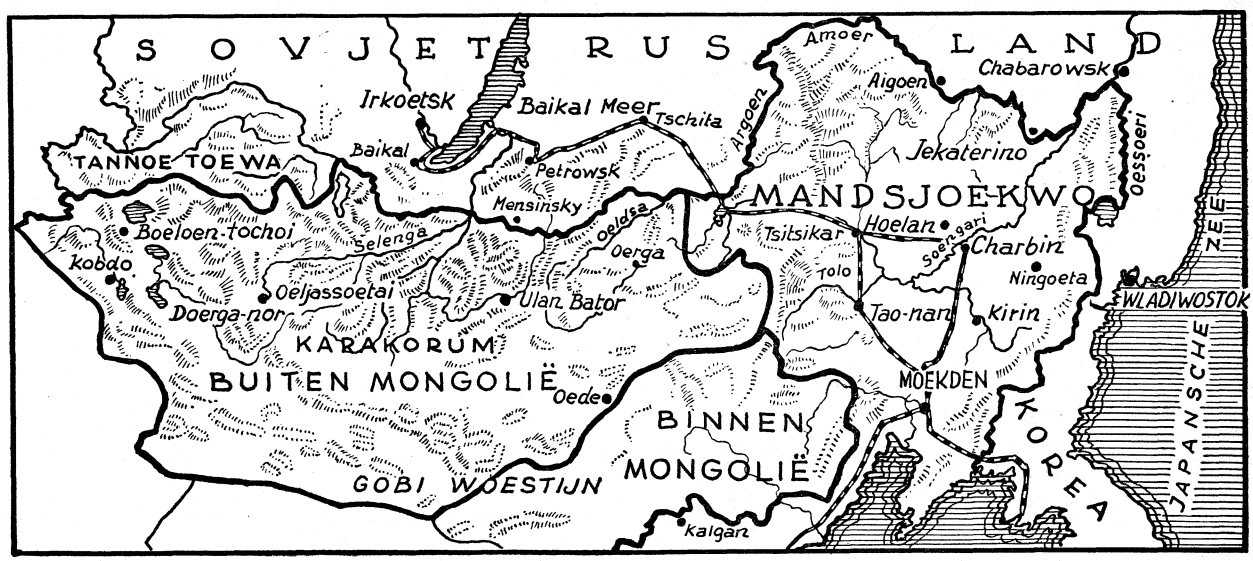
Nederlandsch: Dr. A. van Anrooy — „Impromptu." (L. J. C. Boucher, 1939)
J. W. F. Werumeus Buning — „Ik zie, ik zie, wat Gij niet ziet." (Derde tocht) (Querido, A'dam)
(Vor. ber. 3860 C.) (Red. K. H. A.)

A. Ruslands schildwacht tegen Japan. - Grensoorlog in cijfers. —

Buiten-Mongolië, politiek beter bekend als de Mongoolsche Volksrepubliek, is, zoo schrijft de „New York Times", een eenzaam, dun bevolkt tafelland in Centraal-Azië, met een bevolking van nog geen 700.000 zielen, verspreid over een oppervlakte van één millioen vierkante kilometers; uit politiek en strategisch oogpunt echter is het voor Japan zoowel als voor de Sovjet-Unie van levensbelang.

Het staat, sedert een opstand van nomadische kameeldrijvers en schaapherders in 1924 de Boeddhistische theocratische regeering omver wierp en er een naar Russisch voorbeeld gevormde constitutioneele voor in de plaats stelde, onder de politieke leiding van Rusland. Op 12 Maart 1936 werd te Ulan Bator Khoto — Stad der Roode Helden —, zooals de voormalige hoofdstad Urga werd herdoopt, een pact van wederzijdschen bijstand tusschen de U.S.S.R. en de Mongoolsche Volksrepubliek geteekend. Dit pact en het feit, dat jeugdige Mongolen vijftien jaar lang in Russische technische en militaire scholen zijn opgeleid en dat het Mongoolsche leger zich met behulp van de Sovjet-Unie heeft gemechaniseerd ten spijt, heeft Rusland herhaaldelijk erkend, dat Buiten-Mongolië een deel van China is.

BUITEN-MONGOLIË



Strategisch beschouwd is Buiten-Mongolië een bufferstaat, die Ruslands meest kwetsbare grens beschermt. In vijandelijke handen zou het een punt vormen, van waaruit een inval in de streek om het Baikal-Meer kan worden gedaan en aldus het Russische Verre Oosten van de rest der U.S.S.R. zou kunnen worden gescheiden. Toen in 1937 het Japansche leger zijn activiteit in Noord-China en Binnen-Mongolië hervatte, dachten de Russische strategisten dan ook onmiddellijk, dat dit het uiterste objectief was. Wat betreft het binnenland van de Mongoolsche Volksrepubliek, het voornaamste vervoermiddel is daar de karavaan, zooals reeds eeuwenlang het geval is; de laatste jaren echter zijn vrachtwagens aangeschaft, verkeerswegen naar Siberië aangelegd en waterwegen op de rivieren de Selenga en de Orkhon in gebruik genomen. Om den 215 km. langen weg van Ulan Bator Khoto naar Altan Bulak aan de Russische grens af te leggen, heeft een karavaan vijftien dagen noodig, een vrachtauto slechts één. Herhaaldelijk hebben berichten de ronde gedaan, dat Russische ingenieurs bezig zijn een spoorweg aan te leggen van Ulan Ude aan den Transsiberischen spoorweg, langs het dal van de Salenga naar Kyahta, doch afgaande op de verschillende desbetreffende inlichtingen weet men niet goed hoe het er eigenlijk mee staat. In een artikel in de „Roode Ster", het officieele orgaan van het Russische leger, werd een paar maanden geleden verklaard, dat men was begonnen de eerste spoorweg in Buiten-Mongolië, een 25 km. lange lijn, welke Ulan Bator Khoto en Nalaikh verbindt en op het gebied van 's lands eenige kolenmijn is gelegen, te exploiteeren.

Ofschoon niet-Russische buitenlanders volgens inlichtingen uit Sovjet-Russische bron, meer dan tien jaar lang in Buiten-Mongolië zijn geweerd, is juist in die periode de oude hoofdstad Urga gemetamorphoseerd in een bedrijvige plaats met geplaveide straten, huizen van drie verdiepingen, een schouwburg en verkeerslichten. Haar voornaamste producten zijn lederwaren en textielgoederen.

De hoofdstad der Mongoolsche Volksrepubliek ligt aan een zijtak van de rivier de Tola, op ongeveer 700 km. ten Noord-Westen van Peiping en 165 km. ten Zuiden van Kyaktha. Haar bevolking werd tien jaar geleden op 25.000 zielen geraamd.

De woestijn Gobi ligt langs de Zuidelijke grens van Buiten-Mongolië en bemoeilijkt ten zeerste den handel met Binnen-Mongolië, zelfs in vredestijd. De voornaamste verkeersader van een verbinding tusschen Binnen-Mongolië en China is de Peiping—Kalgan—Suiyuan Verkeersweg, welke heelemaal naar Paotow leidt. De spoorweg is in handen van het Japansche leger, dat hem in hooge mate zou hebben versterkt.

De laatste jaren zijn schermutselingen tusschen Buiten-Mongoolsche strijdkrachten en Mandsjoekwo'sche troepen en vliegtuigen langs de grens tusschen Buiten-Mongolië en den Vazalstaat, door de Japanners opgestookt, bijna niet van de lucht. Er zijn berichten gegeven van gevechten tusschen grenswachten, cavalerie-invallen in het aangrenzende grondgebied en luchtgevechten, van welke geen enkel echter in beteekenis de huidige operaties benadert.

De Mongoolsche Volksrepubliek zou een goed getraind leger bezitten van 250.000 man, toegerust met machinegeweren, tanks, gevechtwagens, vliegtuigen en wat er nog meer voor moderne oorlogvoering noodig is. Bovendien heeft het leger een goed geschoolde reserve van 250.000 man. Deze zijn afgericht door Sovjet-Russische instructeurs en zouden naar men zegt tegen de beste cavaleristen ter wereld zijn opgewassen.

Volgens de laatste statistieken, gemaakt in 1928, is de Mongoolsche Volksrepubliek samengesteld uit 579.000 Mongolen, 90.000 Russen en 7.000 Chineezen.

In verband met de laatste berichten omtrent den Russisch—Japanschen luchtoorlog in het grensgebied

van Buiten-Mongolië en Mandsjoekwo, is een critische beschouwing van de „New York Times" over de tot nu toe van beide partijen ontvangen berichten, de moeite waard om te vermelden.
Beide partijen, zoo schrijft dit blad, beweren meer vijandelijke machines te hebben neergeschoten, dan volgens luchtvaartautoriteiten ooit in die streken voorhanden zijn geweest.
De Japansche berichten maken melding van een heele serie overweldigende overwinningen. In één enkel gevecht zouden 18 Japansche machines 150 vijandelijke toestellen hebben verslagen.
Aan den anderen kant zenden de Mongolen via Moskou hunnerzijds berichten over hun zegepralen de wereld in, ook al zijn deze dan in iets bescheidener vorm gegoten.
Een Amerikaansche luchtexpert heeft echter verklaard, dat het zelfs in het gebied om New York niet mogelijk zou zijn 200 moderne militaire vliegtuigen op één vliegveld te concentreeren. Desalniettemin geven de beide partijen over een periode van begin Mei tot eind Juni de volgende cijfers:

I. Volgens Moskou:

	Japansche machines neergeschoten	Mongoolsche machines neergeschoten
Mei tot 26 Juni	59	23
26 Juni	25	3
27 Juni	7	6
Totaal	91	32

II. Volgens Tokio:

Mei tot 26 Juni	8	131
26 Juni	—	—
27 Juni	3	120
Totaal	11	251

Het is duidelijk, zoo verklaart een andere Amerikaansche deskundige, dat beide partijen het overwinningsbericht van den vijand afwachten om dan een tegenbericht te lanceeren.
(New York Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Buiten-Mongolië 2258 B.)

A. **FRANKRIJK. — Nationale Feestdag. - De 14de Juli. - Bijzondere feestviering. —**
Aan de viering van den Franschen nationalen feestdag, het feest van den 14den Juli, is ditmaal een speciaal karakter gegeven. Dit geschiedde niet alleen, omdat het juist de 150ste verjaardag der Fransche revolutie gold, maar vooral om een demonstratie te leveren van de bestaande, innige Fransch-Britsche wapenbroederschap, welke in verband met de huidige internationale spanningen te hooger moet worden aangeslagen. Als tegenhanger van de spil Berlijn—Rome wordt de kracht van de as Londen—Parijs in het volle licht gesteld, teneinde andere mogendheden van mogelijk gekoesterde aanvalsplannen alsnog te doen afzien. In het bijwonen der Fransche feestviering door den Britschen minister van Oorlog Hore Belisha en tal van opperofficieren, Britsche troepen en luchteskaders moet een vingerwijzing worden gezien, dat het bij voortgezette agressie hard tegen hard zal gaan. Deze waarschuwing is zoowel voor Berlijn en Rome, als voor Tokio bedoeld. (L'Intransigeant) **(V. b. 2382 G.)**

16 JULI 1939

B. **ITALIE. — Protest tegen den afstand van Alexandrette door Frankrijk aan Turkije. —**
De Italiaansche regeering heeft op 10 Juli '39 de volgende nota tot de Fransche regeering gericht: Uit de pers heeft de Italiaansche regeering vernomen, dat op 23 Juni '39 tusschen de regeeringen van Frankrijk en Turkije een accoord is tot stand gekomen, waarbij het sandsjak Alexandrette aan Turkije wordt afgestaan. In zijn hoedanigheid van mandaatsmogendheid overeenkomstig het besluit van 25 April 1920 van den oppersten raad der geallieerden, te San Remo bijeen, formuleert Italië hierbij zijn volledige reserve ten aanzien van den inhoud van genoemd accoord, dat buiten zijn medeweten en toestemming tot stand is gekomen en dat duidelijk in strijd is met de doeleinden van het mandaat en den wil der betrokken bevolkingen.
Daar de pers eveneens verklaringen heeft gepubliceerd, die schriftelijk en mondeling door de Fransche regeering en haar minister van buitenlandsche zaken zijn afgelegd, maakt Italië ten aanzien dezer verklaringen overeenkomstig voorbehoud. (Stefani)
(Vorig bericht 3848 D.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Oneenigheid om binnen- en buitenlandsche politiek. - Behandeling Neutraliteitswet verdaagd. - Staatsfinanciën. - Extra-recht op bepaalde goederen uit Italië. —**
Politiek. — Een millioenen-leger van werkloozen, omvangrijke stakingen en nog steeds te wenschen overlatende economische omstandigheden stellen de regeering-Roosevelt voor bijkans onoplosbare problemen op het gebied der binnenlandsche politiek. Daarbij voegen zich dan nog kwellende zorgen over de gebeurtenissen in het buitenland, welke het uitbreken van een nieuwen wereldoorlog verre van denkbeeldig maken. Bestond er nu maar eensgezindheid onder de volksvertegenwoordigers over de te treffen voorzieningen, dan zou waarschijnlijk na verloop van tijd, althans wat het binnenland betreft, een merkbare verbetering bereikt kunnen worden. De verdeeldheid der meeningen is echter van dien aard, dat president Roosevelt herhaaldelijk een nederlaag te boeken krijgt, en zijn plannen schipbreuk ziet lijden, zoodat die herzien moeten worden. Vooral zijn financieele politiek stuit op krachtigen tegenstand, aangezien de enorme uitgaven de staatsschuld tot een ongekende hoogte doen stijgen. De kosten voor versterking der weermacht zijn menig afgevaardigde een doorn in het oog, mede uit overweging, dat de Vereenigde Staten zich niet in een oorlog moeten laten meeslepen. Dat is het stokpaardje der isolationisten, die van meening zijn, dat de Amerikanen zich afzijdig moeten houden van het getwist en gekijf in Europa en andere werelddeelen, en zich moeten bepalen tot handel drijven met het buitenland zonder meer. Deze lieden zien over het hoofd, dat bij een onverhoopte ongunstige wending in den toestand de Amerikaansche koopvaarders wel eens zonder vorm van proces in beslag genomen zouden kunnen worden, om nog niet te spreken van de mogelijkheid, dat sommige landen niet zouden aarzelen Amerikaansch gebied te bezetten, als zij de kans schoon zien.
Neutraliteitswet verdaagd. — De Commissie voor Buitenlandsche Zaken van den Amerikaanschen Senaat heeft met 12—11 stemmen besloten, de behandeling van de neutraliteitswet uit te stellen tot de volgende zitting. De Senatoren George en Gillette, die Roosevelt bij de verkiezingen van verleden jaar getracht heeft uit den Senaat te krijgen, hebben ten gunste van het uitstel gestemd.
Staatsfinanciën. — De secretaris van de schatkist van de Ver. Staten deelde op 4 Juli '39 mede, dat gedurende het belastingjaar, eindigend 30 Juni, door de regeering werden uitgegeven $ 9.268.338.030, het hoogste bedrag aan uitgaven, dat in tijd van vrede ooit in de Amerikaansche geschiedenis is voorgekomen. De nationale schuld is gedurende het fiscale jaar met $ 3.274.792.096 toegenomen tot $ 40.439.532.411.
Extra-recht op bepaalde goederen uit Italië. — De Amerikaansche schatkist heeft extra rechten ingesteld op alle uit Italië ingevoerde, geheel of gedeeltelijk van zijde vervaardigde goederen. Deze maatregel is het resultaat van een onderzoek, waaruit gebleken is, dat Italië den export van zijden goederen subsidieert.
(Avondpost - New York Herald Tribune - Telex-A. N. P. - Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Politiek 3103 A.; Neutraliteitswet 3857 C.; Financiën 2356 A.; Invoerrechten 3515 A.)

D. **BELGIE. — Disconto-Novum. —**
In aansluiting aan de reeds vermelde disconto-verlaging wordt nog gemeld, dat de Nationale Bank een novum op de Belgische geldmarkt heeft geïntroduceerd door twee disconto-tariefschalen in te voeren. Terzelfder tijd dat het „gewone" disconto van 3% tot 2½ is verlaagd, heeft de Bank n.l. besloten een belangrijk lager tarief — nl. van 1½% — vast te stellen voor geaccepteerde wissels, wissels met documenten en bankaccepten, die getrokken zijn in verband met den verkoop aan het buitenland van in België vervaardigde producten.

De Nationale Bank van België heeft derhalve het initiatief genomen voor een differentieel discontotarief met het oogmerk den Belgischen uitvoer te stimuleeren, door een verlaging van rente-kosten.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3864 B.)**

17 JULI 1939.

A. ENGELAND. — Begrooting in derde lezing aangenomen. - Defensie-uitgaven £ 730 millioen. - Er zal £ 500 millioen worden geleend. —
Bij de indiening van de begrooting in derde lezing, heeft Sir John Simon op 13 Juli gesproken over de financieele positie des lands. Voor dit financieele jaar zijn de uitgaven op ongeveer 1320 millioen pond sterling geraamd. Daarvan zullen 942 millioen worden verkregen uit ontvangsten en 380 millioen door het opnemen van leeningen.
De totale uitgaven voor de verdediging, die reeds waren opgegeven tot een bedrag van 580 millioen, zullen mogelijk worden verhoogd tot 630 millioen, doch in werkelijkheid zullen zij 730 millioen beloopen.
Daarom zal ongeveer 500 millioen moeten worden geleend, in plaats van de oorspronkelijke 380 millioen. Het zal mogelijk zijn ongeveer 150 millioen op te nemen door de uitgifte van schatkistbiljetten. Slechts een deel van de financieele behoeften van dit jaar zal in de vlottende schuld kunnen worden opgenomen. Daarom zal het noodzakelijk zijn den beleggers, grooten en kleinen, te vragen zoo ruim mogelijk bij te dragen aan de nieuwe defensieleening. Spreker heeft het vertrouwen, dat aan dezen oproep gehoor zal worden gegeven.
Het Huis heeft vervolgens met 206 tegen 141 stemmen een motie der Labourparty verworpen, waarin werd voorgesteld het wetsontwerp niet aan te nemen. Vervolgens werd het wetsontwerp in derde lezing aangenomen en doorgezonden naar het Hoogerhuis. (Times) **(Vor. ber. Begrooting 3766 B.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3707 C.)**

B. CURAÇAO. — Bevolking. —
Blijkens het bevolkingsregister van Curaçao is de bevolking van het gebiedsdeel (dus zes eilanden) in de laatste drie jaren met ruim gemiddeld 5 pct. per jaar toegenomen.
De totale cijfers zijn:
31 Dec. 1936 — 90.870 inwoners
31 Dec. 1937 — 94.945 inwoners
31 Dec. 1938 — 101.021 inwoners.
In dit laatste cijfer en ook in de volgende zijn niet mede gerekend de ± 2500 Portugeezen op het eiland Curaçao.
Voor de verschillende eilanden zijn de totale cijfers:

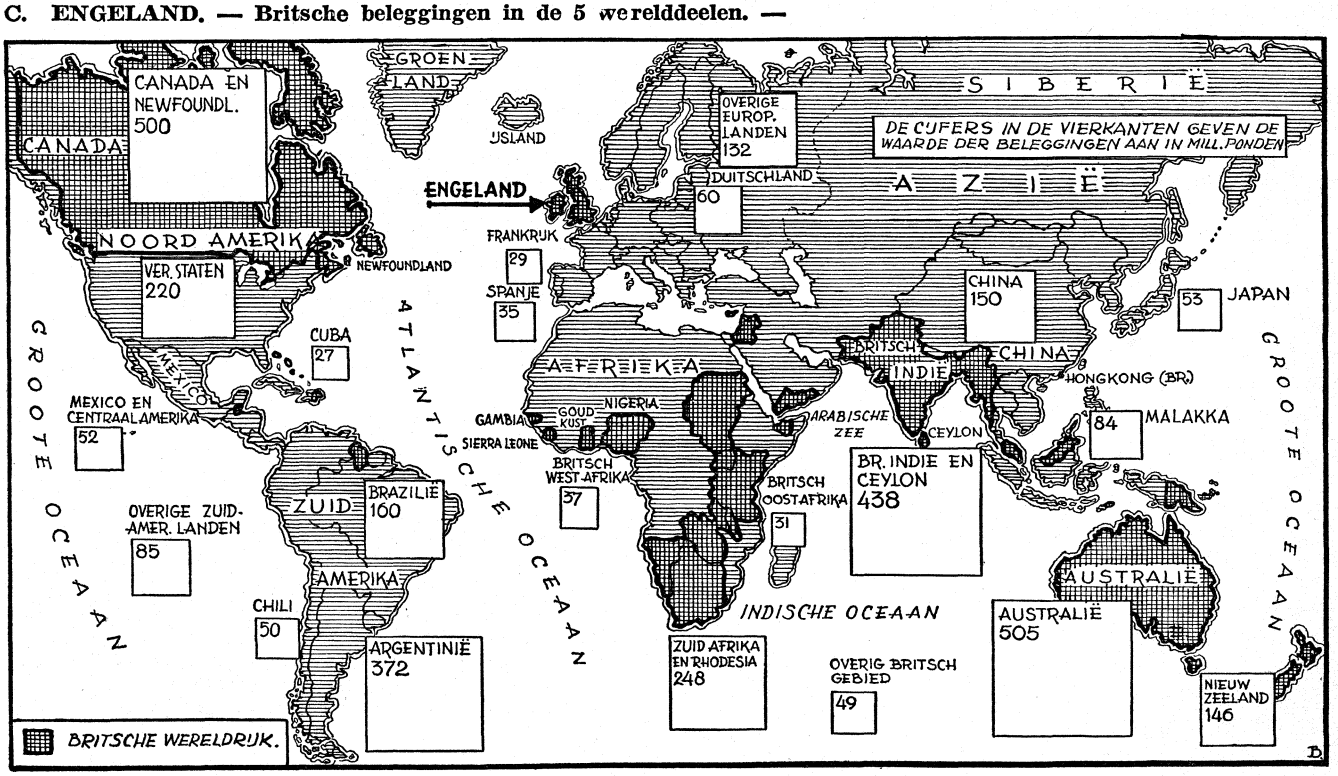
	1936	1937	1938
Curaçao	58.233	60.883	62.798
Aruba	21.638	23.719	28.155
Bonaire	5.827	5.565	5.536
St. Maarten	2.566	2.339	2.202
St. Eustatius	1.203	1.193	1.121
Saba	1.403	1.246	1.209

Uit deze cijfers blijkt wel dat de groei uitsluitend betreft de eilanden Curaçao en Aruba, terwijl de overige eilanden een — zij het dan ook kleinen — achteruitgang vertoonen.
Zeer wisselvallig is het verschil tusschen inwoners van het mannelijk en vrouwelijk geslacht.
We geven hiervoor alleen de cijfers van 1938, welke voor de Benedenwindsche eilanden percentsgewijze vrijwel voor de laatste drie jaren hetzelfde zijn.

	Mannen	Vrouwen
Curaçao stad	14.189	16.264
1e distr.	12.550	11.947
2e distr.	3.868	3.980
Totaal	30.607	32.191
Aruba	15.525	12.630
Bonaire	2.394	3.142

Men ziet hieruit duidelijk een onttrekken van mannelijke arbeidskrachten van Bonaire ten gunste van de industrieën op Curaçao en voor Aruba.
Op de Bovenwinden is dit nog sterker merkbaar, vooral op St. Maarten. Dit telde nog in 1936 1041 mannen tegen 1525 vrouwen. Maar in het afgeloopen jaar waren hier slechts 805 mannen op 1397 vrouwen.
St. Eustatius telde in 1938 506 mannen en 615 vrouwen. Saba 450 mannen en 759 vrouwen.
(Bevolkingsregister van Curaçao - N. Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 2273 G.)

C. ENGELAND. — Britsche beleggingen in de 5 werelddeelen. —



(New York Times)

A. **NEDERLAND. — Defensie - Buitengewone militaire maatregelen eischen ƒ 100.000 per dag. —**
Naar aanleiding van vragen van het Eerste Kamerlid Van Vessem, betreffende de kosten der buitengewone militaire maatregelen, hebben op 12 Juli de ministers Colijn en Van Dijk o.a. medegedeeld, dat de kosten van de buitengewone militaire maatregelen, zonder de aanschaffing van materiaal en uitvoering van werken, op heden gemiddeld per dag zeer globaal op ƒ 100.000 kunnen worden geraamd.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Defensie 3850 A.)**

18 JULI 1939.

B. **DANZIG. — Een artikel van Rauschning, ex-Senaatspresident van Danzig. —**
De Petit Parisien publiceert een artikel van dr. Hermann Rauschning, den vroegeren nationaal-socialistischen president van den Senaat van Danzig en uit dien hoofde leider van de regeering der Vrije Stad. Dr. Rauschning, die eertijds medewerker van Hitler was, heeft zijn ambt in November 1934 vrijwillig neergelegd. Hij schrijft o.a.: er schijnt uit de huidige crisis geen uitweg te zijn, aangezien Hitler de grondige wijziging, die sedert den vorigen zomer in de politieke situatie is ingetreden, nog niet begrepen heeft. Men moet zich afvragen, hoe het mogelijk is, dat de nationaal-socialistische Führer, die tot dusver in de meeste zijner politieke daden is gebleken een koel en realistisch rekenaar te zijn, die het voor en tegen afweegt, thans nog niet de fundamenteele beteekenis inziet van de geweldige nationale inspanning van Frankrijk en Engeland. De gevolgen van dit niet-begrijpen dreigen alleszins tragisch te zijn. De vredelievende mogendheden trachten steeds blijk te geven van hun goeden wil tot samenwerking met Duitschland. Zij doen aanbiedingen. Doch de ontvanger van deze voorstellen beschouwt ze als teekenen van zwakheid.
(Le Petit Parisien) **(Vor. ber. Rauschning 1586 E.)**

C. **NEDERLAND. — Wijziging van de spelling. - De buigings „n" weer terug. - Voor middelbare, gymnasiale en onderwijzersexamens. —**
Op 12 Juli zijn uitgegeven de staatsbladen nos. 365 tot en met 368, zijnde de koninklijke besluiten van 8 Juni 1939, betreffende de schrijfwijze van de Nederlandsche taal bij het eindexamen der gymnasia, het examen, vermeld in artikel 12 der Hooger-Onderwijswet, de eindexamens van de openbare en aangewezen bijzondere hoogere burgerscholen B en de examens ter verkrijging van de akte van bekwaamheid als onderwijzer en als hoofdonderwijzer.
Hierin is bepaald, dat de besluiten van 28 Augustus 1934 (staatsbladen nos. 484 tot en met 487), zooals deze zijn gewijzigd bij Kon. besluit van 18 Juli 1936 (staatsblad 369) met ingang van 1 September 1939 als volgt gelezen moeten worden:
„Bij het schriftelijk werk volgt de adspirant de schrijfwijze volgens de Vries en te Winkel, evenwel met inachtneming van het onderstaande:

1. De e wordt in open lettergrepen niet verdubbeld.
De ee blijft echter aan het einde van een woord, alsmede in afleidingen en samenstellingen van woorden op ee. Als samenstellingen van woorden op ee worden ook beschouwd samenstellingen, waarvan het eerste lid, op een ee-klank uitgaande, niet of niet meer als afzonderlijk woord voorkomt;
2. De o wordt in open lettergrepen niet verdubbeld.
De oo blijft echter voor ch in de woorden: goochelen, goochem, loochenen, alsmede in hun afleidingen en samenstellingen;
3. Sch wordt alleen daar geschreven, waar de ch gesproken wordt. De ch blijft echter in het achtervoegsel isch;
4. De verbuigingsuitgangen e en en van het lidwoord een, van geen en van de bijvoeglijk gebruikte bezittelijke voornaamwoorden mijn, uw, zijn, hun, haar, mogen worden weggelaten, behalve in staande uitdrukkingen als hare hoogheid, te zijnen huize, en in bijzondere taal en bijzonderen stijl.
5. De schrijfwijze der namen van publiekrechtelijke lichamen blijft onveranderd, zoolang niet langs wettelijken weg tot verandering is besloten.

Aardrijkskundige namen. — De regels 1 tot 3 worden derhalve op deze namen niet toegepast;
b. Op aardrijkskundige namen, die geen aanduiding zijn van een publiekrechtelijk lichaam, mogen de regels 1 tot 3 worden toegepast. Dit geldt ook — evenwel met overeenkomstige toepassing van het onder c bepaalde — voor de bijvoeglijke naamwoorden, al of niet van een aardrijkskundigen naam afgeleid, die als afzonderlijk woord deel uitmaken van zoodanige aardrijkskundige namen;
c. In woorden, die van aardrijkskundige namen zijn afgeleid, en geen deel uitmaken van een aardrijkskundigen naam, volgt het achtervoegsel de regels 1 tot 3. Het grondwoord of het gedeelte daarvan, dat in de afleiding voorkomt, behoudt den vorm, dien het volgens het onder a en b bepaalde heeft, evenwel met dien verstande, dat de regels 1 tot 3 worden toegepast op den klinker van de lettergreep, die onmiddellijk aan het achtervoegsel voorafgaat.
In afleidingen van aardrijkskundige namen, die volgens het onder a en b bepaalde sch aan het einde behouden, blijft (s)sch bewaard;
d. Namen van landen, zeeën, rivieren, steden enz. in het buitenland, waarvoor men in Nederland een eigen benaming heeft, alsmede hun afleidingen volgen de regels 1 tot 3".
Door deze besluiten is, zooals reeds was aangekondigd, het stelsel 1934 gedeeltelijk verlaten. Het voornaamste is, dat de geslachtenregeling van De Vries en Te Winkel van 1 September af weer zal moeten worden toegepast. (Staatsbladen)
(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3691 B.)

D. **ITALIE. — Het bezoek van Graaf Ciano, den Minister van Buitenlandsche Zaken, aan Spanje. —**
Graaf Ciano, de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft een bezoek aan den Caudillo, Franco, gebracht.
Volgens een uit San Sebastian ontvangen telegram van het Italiaansche persagentschap Stefani, is daar op 15 Juli een communiqué gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat bij de door graaf Ciano in Spanje gevoerde besprekingen, alle vraagstukken die beide landen betreffen, behandeld werden met een openhartigheid en vertrouwen welke kenmerkend zijn voor de betrekkingen tusschen Italië en Spanje, landen die onverbrekelijk verbonden zijn door de te zamen met Duitschland ondergane beproevingen.
Het communiqué vervolgt:
„Bij deze besprekingen werd een volkomen gelijkheid van standpunt en bedoelingen vastgesteld en werd besloten de samenwerking verder te ontwikkelen opdat de vriendschap tusschen beide landen, die een positieve realiteit in Europa is, ten volle beantwoorden kan aan het doel, dat de Duce en de Caudillo zich hebben gesteld in het belang van de orde en de beschaving."
(Stefani - Telex-A.N.P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Graaf Ciano 3754 E.)

E. **AMSTERDAM. — Tentoonstelling Tibetaansche Kunst. —**
In de expositieruimte van het Koloniaal Museum te Amsterdam heeft de gezant van België, J. baron Herry, een tentoonstelling geopend van Tibetaansche kunst, welke geheel wordt gevormd door een representatief gedeelte van de kunstverzameling van den heer Leon Verbert te Brussel, die in het bezit is van een der vier belangrijkste collecties van Tibetaansche kunst, welke er in Europa en Amerika te vinden zijn. (Telegraaf) **(Vor. ber. Tentoonstell. 3858 C.)**

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Westwal. - Eenige cijfers. —**
Luitenant-generaal Jacob, inspecteur van de pioniers, de spoorwegpioniers en van de versterkingen, publiceert naar het D. N. B. meldt, in het „Militärwochenblatt" een artikel over den „Westwal", waarin hij o.m. zegt, dat voor dit werk een derde van alle in het bouwbedrijf aanwezige betonmolens in bedrijf werd gesteld; er werd 6 millioen ton cement verwerkt, of een derde van de geheele Duitsche cementproductie. Er was 695.000 m³ hout voor noodig. De fabrieken der Duitsche metaalindustrie werden ten behoeve van de pantserversterkingen belangrijk uitgebreid. Het hoogste aantal wagons, dat met bouwstoffen geladen naar het Westen reed, bedroeg 8.000 per dag, het getal van de in het westen samengebrachte vrachtauto's uit het geheele rijk, 15.000.

Voor de vervaardiging van infanterieversperringen werden 3 millioen rollen draad geleverd.
Op 6 October 1938 waren aan den Westwal 530.000 man te werk gesteld. Onmiddellijk na den aanvang werden talrijke divisies infanterie en bataljons pioniers in het westen samengetrokken voor terreinoefeningen. Deze troepen werden van tijd tot tijd afgelost.
De Westwal strekt zich uit van den Beneden-Rijn tot de Zwitsersche grens; hij telt o.m. 22.000 betonnen verdedigingswerken. (Militär Wochenblatt)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3735 A.)

19 JULI 1939.

A. **ENGELAND. — Crediet aan Roemenië. - Verdrag onderteekend. —**
In het departement van Handel te Londen is de Britsch—Roemeensche handels- en betalingsovereenkomst onderteekend.
Het verdrag behelst het verstrekken van een Britsch crediet aan Roemenië van 5½ millioen p. st., (ruim 48 millioen gulden) en den aankoop door Groot-Brittannië van 200.000 ton Roemeensche tarwe.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Credieten 3862 F.; Roemenië 3799 D.)**

B. **NEDERLAND. — Verkeersongelukken. - Maart—Mei 1939. —**

	Gedood		Ernstig gewond	
Maart	43	(42)	361	(331)
April	58	(69)	413	(348)
Mei	65	(49)	500	(387)

(Tusschen haakjes de cijfers van vorig jaar.)
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Verkeersongevallen 3762 D.)

C. **MEXICO. — Waarschuwing tot de democratieën. - Schadeloosstelling der Oliemaatschappijen. —**
Gevraagd naar de activiteit van buitenlandsche agenten in Mexico heeft op 9 Juli een lid der regeering tegenover de pers verklaard, dat tal van agenten der totalitaire staten en Duitsche, Italiaansche en Japansche handelsagenten Mexico overstroomen. Deze toestand is het logische gevolg van de economische politiek der Vereenigde Staten en andere Democratieën, die Mexico in de armen drijven der totalitaire landen. Mexico moet om te leven zijn producten verkoopen. Indien de democratieën niet wenschen met Mexico te onderhandelen en met name petroleum te koopen, is het verplicht aan anderen te verkoopen. De jongste besluiten der Ver. Staten met betrekking tot het koopen van Mexicaansch zilver drijven ons, aldus de zegsman, verder naar de totalitaire landen.
De minister wenschte een vernieuwing van de handelsbetrekkingen der Democratieën met Mexico. Wij zullen dan niet aarzelen een einde te maken aan de activiteit van de agenten van totalitaire staten. Doch laten wij ons er wel van bewust zijn, dat wij ons in een overeenkomstige positie bevinden als Spanje aan den vooravond van den opstand van Franco. De nationaalsocialistische agenten stellen alles in het werk om hier een regeering aan het bewind te krijgen, welke hun gunstig gezind is. De democratieën hebben nog tijd den toestand te achterhalen. Zij hebben daar ook belang bij, daar Mexico in geval van een wereldconflict een strategisch punt van de eerste orde zou zijn.
De schadeloosstelling der oliemaatschappijen. — In een mededeeling van president Cardenas verklaart deze, dat Mexico voornemens is, den buitenlanders voor hun belangen in de onteigende olievelden binnen tien jaar te betalen, tot welk doel 20% van de opbrengst van den verkoop van petroleum wordt gereserveerd.
Cardenas deelde voorts mede, dat de oliemaatschappijen, de regeering hadden voorgesteld, bij de exploitatie der olievelden haar medewerking te verleenen. De president juichte nieuwe buitenlandsche beleggingen toe, doch, zeide hij, de beleggers dienen zich aan de Mexicaansche wetten te houden.
(Telex-A. N. P. - Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Petroleum 3827 F.)

D. **AMSTERDAM. — Een tuinstad voor 40.000 Amsterdammers. —**
B. en W. van Amsterdam hebben op 11 Juli den gemeenteraad het uitbreidingsplan-Slotermeer ter goedkeuring voorgelegd. Dit uitbreidingsplan in onderdeelen omvat het gebied, grootendeels gelegen bewesten de Ringspoorbaan tuschen den Haarlemmerweg en den Sloterdijkermeerpolder, en sluit derhalve aan bij het reeds door den raad vastgestelde uitbreidingsplan-Bosch en Lommer.
Het plan biedt ruimte voor de huisvesting van rond 40.000 inwoners (11.000 woningen). Overeenkomstig de bij het algemeen uitbreidingsplan bepaalde normen is het aantal woningen in het onderwerpelijke gebied gesteld op 70 per H.A. Met inachtneming van deze bebouwingsdichtheid is een z.g. gemengde woonwijk, n.l. met lage en hooge bebouwing, ontworpen, welke hoofdzakelijk bestemd zal zijn voor de huisvesting van arbeiders. (De Tijd)

E. **SPANJE. — Prof. Juan Besteiro tot 30 jaar gevangenisstraf veroordeeld. —**
Prof. Juan Besteiro, het eenige lid van den verdedigingsraad van Madrid, dat in de Spaansche hoofdstad is achtergebleven na de verovering van de stad door Franco, is op 10 Juli door den krijgsraad tot dertig jaar gevangenisstraf veroordeeld. Besteiro is 69 jaar oud. (Telex-A.N.P.)

F. **GEESTELIJK LEVEN. — Chr. Nationaal Zendingsfeest. —**
Op het Chr. Nationaal Zendingsfeest, op het landgoed „De Raaphorst" gehouden, heeft Dr. H. Colijn op 5 Juli gesproken over „De geestelijke behoeften van Indië".
Spr. betoogde o.a., dat het Christendom de eenige waarachtige synthese is tusschen het Westen en het Oosten. De vraag, naar wat de geestelijke behoeften van Indië zijn vindt haar antwoord in het zendingsbevel: „Gaat heen in de geheele wereld, predikt het evangelie aan alle creaturen". (Alg. Handelsblad)

G. **SYRIE. — Frankrijk wijzigt het statuut der Syrische minderheden. —**
Met een verwijzing naar het feit, dat de door het aftreden van het kabinet-Boechari ingetreden crisis thans reeds zeven weken voortduurt, heeft de Fransche hooge commissaris voor Syrië en den Libanon den demissionnairen minister-president meegedeeld, dat hij de noodige maatregelen heeft genomen voor de handhaving van de orde.
De hooge commissaris heeft verordeningen vastgesteld, waarbij het statuut voor het grondgebied der Alaoeieten en dat der Droezen overeenkomstig den wensch der bevolking gewijzigd wordt in dien zin, dat de autonomie wordt versterkt, zonder dat op de politieke, economische en wetgevende eenheid van Syrië inbreuk wordt gemaakt. Deze verordeningen schenken den bedoelden gebieden ook een eigen rechtsbedoeling.
Bij een andere verordening is de kwestie van Djezireh geregeld, waar de Fransche vertegenwoordiger als scheidsrechter zal optreden tusschen de verschillende religieuze en ethnische groepen.
Voor de rest van het grondgebied heeft de hooge commissaris echter op de noodzakelijkheid gewezen niet verder te gaan met de provinciale decentralisatie en dienovereenkomstig tegen September verkiezingen voor de provinciale raden uitgeschreven.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 3679 B.)**

H. **AMSTERDAM. — Tentoonstelling „Rondom Rodin". —**
Onder zeer groote belangstelling is in het Stedelijk Museum te Amsterdam de tentoonstelling „Honderd jaar Fransche beeldhouwkunst rondom Rodin" geopend.
Aanwezig waren alle Nederlandsche en Fransche autoriteiten en genoodigden, die te voren hadden aangezeten aan het diner, dat was aangeboden door het gemeentebestuur van Amsterdam, terwijl voorts tot de genoodigden behoorden de leden van den Amsterdamschen gemeenteraad, hoogleeraren der Amsterdamsche Universiteit, de garnizoenscommandant, lt.-

kol. Boswijk, de commandant der maritieme middelen, kapt. ter zee Rost van Tonningen, het lid van Gedeputeerde Staten, Ed. Polak, vertegenwoordigers van kunstenaarsorganisaties, beeldende kunstenaars en vele anderen. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Tentoonstellingen 3872 E.)

20 JULI 1939.

A. POLEN. — Engelsch-Fransche Leening. —
De Britsch-Poolsche financieele besprekingen, die sedert eenigen tijd worden gehouden, zijn thans in het eindstadium gekomen.
De Fransche regeering zal zich bij de Britsche regeering aansluiten wat de garanties betreft, welke aan Polen zullen worden verstrekt met betrekking tot den steun aan de Poolsche valuta.
Een leening van £ 8½ millioen in kasmiddelen zal aan Polen worden verstrekt, waarvan £ 5 millioen door Groot-Brittannië zal worden opgebracht en £ 3½ millioen door Frankrijk. Dit bedrag zal dienen voor de instelling van een fonds, dat Polen in staat zal stellen de huidige mobilisatiemaatregelen voort te zetten. Afgescheiden van dezen directen financieelen steun, zou Groot-Brittannië een crediet aan Polen verstrekken van £ 8 millioen voor den aankoop van oorlogsmateriaal en grondstoffen. (Telegraaf)
(V. b. Eng. Credieten 3873 A.; Engel.-Polen 3739 C.)

B. FRANKRIJK. — Uitzettingen van Fransche en Italiaansche journalisten. —
De Fransche regeering heeft besloten, den correspondent van de Popolo di Roma en de Stampa te Parijs, Concetto Petinatto, uit het land te zetten. Deze maatregel is genomen als antwoord op de uitwijzing door Italië van Robert Guyon, den correspondent van het Journal te Rome en op grond van de bedrijvigheid, welke Petinatto in Frankrijk ontplooide.
Men doet opmerken, dat zich te Rome nog slechts drie Fransche journalisten bevinden. Er zijn nog meer dan 23 correspondenten van Italiaansche bladen te Parijs. (Agence Belga)
(Vor. ber. Frankrijk—Italië 3727 A.)

C. NED. OOST-INDIE. — Beroep op het moederland in zake de weermacht. —
Een ,,werkcomité'', dat gevormd is uit verschillende partijen, heeft een manifest gericht tot de ingezetenen van Nederlandsch-Indië. Het werkcomité is gevormd door de Indische Katholieke Partij, de Vaderlandsche Club, het Indo-Europeesch Verbond, de Christelijk Staatkundige Partij, den Politiek Economischen Bond, de Economische Groep, terwijl daarin tevens nog zitting hebben bekende inheemsche en Chineesche leden van den Volksraad en vooraanstaande figuren op ander terrein.
In het manifest wordt gewezen op de zorglijke ontwikkeling van de internationale situatie, die het dringend gewenscht maakt de Indische weermacht in snel tempo op te voeren tot een hoogte, welke aan deze ontwikkeling van zaken beantwoordt. De gebeurtenissen van de laatste jaren, en in het bijzonder die van de laatste maanden, toonden duidelijk aan, dat in de ure des gevaars niet mag worden gerekend op den steun van derden en zeker niet indien Nederland en Indië zelf niet alles gedaan hebben om zich tot het uiterste te versterken. De oorzaak van den te langzamen gang van zaken is zeker niet in de eerste plaats in Indië te zoeken. Daarenboven heeft Indië niet de financieele draagkracht om op korten termijn de wenschen op het gebied der defensie in vervulling te doen gaan. In Nederland onderschatten velen nog steeds de Indische moeilijkheden en de Indië uit den Pacific dreigende gevaren. In den laatsten tijd is een kentering ten goede in het standpunt van Nederland te bespeuren.
Dit neemt niet weg, dat in het moederland nog velen niet voldoende beseffen, dat zeer groote offers op korten termijn moeten worden gebracht om Nederlandsch-Indië in de toekomst voldoende veilig te stellen. De tijd schijnt rijp om vanuit Indië nogmaals het moederland te wijzen op dezen gezamenlijken duren plicht, waarvan Indië reeds lang is overtuigd. Daartoe kan echter alleen een eensgezind Indië het zijne bijdragen.
Het doel van dezen oproep is om zoo mogelijk tot een dergelijke eensgezinde actie te geraken, zonder onderscheid van ras of stand. Het moet worden een indrukwekkende demonstratie, zoo mogelijk uit de heele samenleving in Nederlandsch-Indië, om op deze wijze eendrachtig de uitdrukkelijke wenschen van Nederlandsch-Indië aan het moederland bekend te stellen.
De oproep eindigt met de uitnoodiging aan alle sympathiseerende vereenigingen en groepen om daarvan door kennisgeving aan den voorzitter van de Vaderlandsche Club te doen blijken. (Aneta)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3862 C.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Eerste machinale spinnerij in gebruik gesteld. —
De dag van Vrijdag 30 Juni was voor de industrialisatie van Indië een dag van groote beteekenis, want toen werd in Tegal de eerste machinale spinnerij van dit land officieel in gebruik gesteld bij de N.V. Java Textiel Mij., welke twee jaar geleden haar bedrijf begon. (Aneta)

(Vor. ber. Textiel-Industrie 2255 B.)

E. SLOWAKIJE. — Aanklacht tegen Milan Hodza e.a.
Driehonderd politici van het oude regiem zijn op 12 Juli wegens corruptie aangeklaagd. Onder hen bevinden zich Milan Hodza, de vroegere minister-president, Vavro Hrobar, minister van Slowakije en verscheidene oud-kamerleden en senatoren.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Hodza 3450 E.)**

F. GOUD. — Hoe de Wereld-goudvoorraad verdeeld is.
Dr. John Madden, de directeur van het instituut voor het internationale geldwezen aan de universiteit van New York, wijst in een beschouwing over de mogelijke economische gevolgen van een Europeeschen oorlog op het feit, dat het Britsch—Fransche blok (Engeland, Frankrijk, Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije), eind April '39 6280 millioen dollar aan goud bezat, d.w.z. driemaal het bedrag, waarover de geallieerden in 1914, met inbegrip van Rusland en Italië, beschikten. Dit blok controleert met Rusland twee derden van de wereld-goudproductie. Op hetzelfde tijdstip bezaten de traditioneel neutrale landen Nederland, Zwitserland, Zweden en België 2290 millioen dollar aan goud, ongerekend nog de stabilisatiefondsen van Zwitserland en Nederland. (Avondpost)

(Vor. ber. 3165 A.; Goud 3708 A.)

G. FRANKRIJK. — Spionnage. - Mededeeling van Daladier. —
Het bureau van den Franschen minister-president deelt op 16 Juli het volgende mede: Ingevolge het onderzoek naar de buitenlandsche propaganda in Frankrijk en ook na de jongste arrestaties (twee redacteuren van vooraanstaande rechtsche bladen), zijn herhaaldelijk gefantaseerde berichten verschenen. De minister-president herinnert er aan, dat het, wat de arrestaties betreft, om personen gaat, die in aanraking zijn gekomen met agenten eener buitenlandsche mogendheid en erkend hebben, belangrijke bedragen ontvangen te hebben, waarmede zij de wet hebben overtreden. De premier behoeft niet te verzekeren, dat deze zuiveringsactie zonder eenig aanzien des persoons zal worden doorgevoerd. Ook is hij besloten te verhinderen, dat deze vervolgingen, die uitsluitend werden voorgeschreven door de zorg voor de bescherming van Frankrijk, op politiek gebied worden uitgebuit, of aanleiding geven tot polemieken, welke op het oogenblik hoogst ondienstig zijn. Alle Franschen moeten eenstemmig de handelingen afkeuren, waartegen de regeering thans optreedt. Teneinde het onderzoek doeltreffend te maken, moeten alle op fantasie berustende mededeelingen achterwege blijven. De minister-president herinnert er aan, dat elke verspreiding van inlichtingen betreffende het onderzoek valt onder de strafwet, welke voortaan streng zal worden toegepast. Niets mag het optreden van de Fransche justitie bemoeilijken of tegenwerken, want deze treedt uitsluitend op in het belang van het land. (Agence Belga) **(Vor. ber. Spionnage 1568 B.)**

21 JULI 1939

A. **ITALIE. — Zuid-Tirol. - Evacuatie. - Nadere mededeelingen. —**
Na de wilde geruchten, welke in de afgeloopen week over Zuid-Tirol de ronde gedaan hebben, heeft de publicatie van het besluit der Duitsche regeering, Italië te helpen bij de „vrijwillige repatrieering" van de Zuid-Tirolers van Duitsch bloed, in geheel de provincie grooten argwaan gewekt.
Vele Duitschers uit alle deelen van Zuid-Tirol hebben verklaard, dat elke vorm van regeling, berustende op een vrijwillige verhuizing van de Duitschers, tot mislukking gedoemd schijnt. Allerwege veronderstelt men, dat er dwingende maatregelen zullen worden toegepast, wanneer het blijkt, dat men tevergeefs zal wachten op het welslagen van een vrijwillige emigratie naar het Duitsche rijk.



Zuid-Tirol.

Vele Tirolers zijn van meening, dat er voor de Zuid-Tirolers een termijn gesteld zal worden, wanneer de rijks-Duitschers, die in dit land wonen, naar Duitschland zullen zijn teruggekeerd.
Of deze emigratie van de Tirolers vrijwillig of gedwongen zal geschieden? Vele Tirolers hebben herhaaldelijk verklaard, dat de groote meerderheid zal weigeren het land, waar hun huizen en eigendommen zich sinds menschenheugenis bevinden, te verlaten.
(Neue Zürcher Zeitung) **(Vorig bericht 3863 F.)**

B. **ENGELAND. — Particuliere briefwisseling van Stephen King Hall met Duitsche burgers in zake den Europeeschen toestand. —**
De Engelsche scheepskapitein Stephen King Hall heeft den weg der particuliere correspondentie ingeslagen om de Engelsche opvattingen in zake den Europeeschen toestand den Duitschen burgers duidelijk te maken. In duizenden exemplaren heeft hij aan Duitsche burgers brieven gezonden, waarin hij zijn persoonlijk standpunt betreffende den toestand in Europa en in het bijzonder nopens de handelingen van de nationaal-socialistische regeering uiteen zet. De bedoeling zit daarbij voor, het Duitsche volk in te lichten omtrent de gevaren, welke aan de politiek van het nazi-bewind inhaerent zijn. Deze poging om het Duitsche volk te waarschuwen voor de noodlottige gevolgen, welke uit het optreden der regeering te Berlijn kunnen voortvloeien, wordt van officieele Duitsche zijde op rekening van het kabinet-Chamberlain gesteld en vindt heftige bestrijding in de Duitsche pers. (Times - Telex-A. N. P.)

C. **NEDERLAND. — Borstbeeld van Dorus Rijkers onthuld. - Hulde aan den grooten redder. —**
Het was op 16 Juli '39 voor Den Helder en voor het Nederlandsche reddingwezen een bijzondere dag. Op het Helden der Zeeplein, in het midden waarvan het monument voor het Nederlandsch reddingwezen staat, is het borstbeeld onthuld van Dorus Rijkers, die meer dan 500 menschen het leven redde.
De belangstelling voor deze plechtigheid was zeer groot. H.M. de Koningin was vertegenwoordigd door den eersten luitenant ordonnance-officier A. J. F. M. Egter van Wissekerke. Vele marine- en burgerautoriteiten waren tegenwoordig, evenals de hoofdbestuursleden G. Whitlau, voorzitter van het Dorus Rijkersfonds, generaal Swart, president-commissaris, jhr. Gevers Deynoot, de heer Ruhaak, en de dames Dirkzwager en De Jong-De Ruyter. (Telegraaf)

D. **AMSTERDAM. — Gemeenteraad. - Raadsleden J. W. Matthijsen en S. R. de Miranda. - Geen herbenoeming. —**
Bij den voorzitter van het Centraal Stembureau voor de gemeenteraadsverkiezingen, dr. W. de Vlugt, hebben de sociaal-democratische raadsleden J. W. Matthijsen en S. R. de Miranda medegedeeld, dat zij hun herbenoeming niet zullen aanvaarden. Zij worden vervangen door resp. P. J. Schmidt en J. G. Suurhoff.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Gemeenteraad 2856 G.; Erfpachtskwestie 3836 A.)**

E. **VEREENIGDE STATEN. — Neutraliteitswet. - Behandeling uitgesteld. —**
Op het Witte Huis heeft op 19 Juli '39 een conferentie plaats gehad over de neutraliteitswet. Aanwezig waren president Roosevelt, Garner, Hull, Barkley, de leider der democraten in den Senaat, Pittmann, Mc Nary, Austin en Borah, republikeinsche senatoren.
De conferentie bestudeerde de mogelijkheden van een hervatting der beraadslagingen over een herziening der neutraliteitswet tijdens deze zitting van het Congres.
President Roosevelt en Hull hebben ten slotte hun hardnekkige pogingen om gedurende deze zitting van het Congres de neutraliteitswet in behandeling te nemen, opgegeven, nadat zij den toestand hadden besproken met de republikeinsche en democratische leiders van den senaat. Roosevelt heeft langdurig geargumenteerd om den senatoren tot zijn standpunt te brengen. Zoowel de president als Hull verklaarden nadrukkelijk, dat in Europa gevaar voor oorlog bestaat.
De onmiddellijke reactie in welingelichte kringen te Washington was, dat president Roosevelt gedurende zijn zomerreis door de westelijke staten zijn geval aan het volk zal voorleggen.
Tezelfder tijd is men van meening, dat de republikeinsche oppositie er bezorgd over is, dat men het zal doen voorkomen, alsof zij voor isolement is. Dit zou den democraten in staat kunnen stellen in 1940 bij de verkiezingen, van de buitenlandsche politiek een programmapunt te maken. Daarom gelooft men, dat de republikeinen zullen trachten de kwestie der neutraliteit bij den aanvang der volgende zitting te regelen, waarbij vrij zal moeten worden gestemd.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Neutraliteitswet 3870 C.)**

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Protectoraat Bohemen en Moravië. - Reorganisatie. - „Laten wij Tsjechisch praten". —**
De „Neue Tag" publiceert een schema van het Duitsche bestuur voor Bohemen en Moravië. Aan het hoofd hiervan staat de Rijks-protector, Von Neurath, die beschikt over het Protectoratsamt, dat verdeeld

is in afdeelingen op alle gebied. Hieraan ondergeschikt zijn negentien „Oberlandrate", hooge provinciale raden, welke belast zijn met de contrôle van de subalterne Tsjechische bestuurslichamen en met de bescherming van de Duitsche belangen. Ieder van deze raden heeft drie of vier Tsjechische departementen.
De ministerraad van de protectoraatsregeering heeft besloten tot scheiding van posterijen en spoorwegen, door de vorming van een algemeene directie voor elk. Hiermede is de basis gelegd voor een met het overige Duitschland gelijk gerichte ontwikkeling en organisatie van het postwezen in het protectoraat Bohemen en Moravië.
De politie te Praag heeft het blad „Narodni Listi", het officieele orgaan van de nationale solidariteit, voor den tijd van drie dagen verboden wegens een artikel, getiteld: „Laten we Tsjechisch spreken", waarin de zin voorkwam: „Wij moeten ons los maken van de vernederende gewoonte Duitsch te spreken".
De kortelings benoemde Duitsche regeeringscommissaris te Brno heeft besloten de namen van sommige straten te veranderen. De voornaamste straten in het centrum der stad zullen in het vervolg genoemd worden: „Horst Wesselstraat", „Adolf Hitlerstraat" en „Straat van den 15 Maart". (Zooals men weet werd op 15 Maart het protectoraat ingesteld.)
President Hacha heeft een radiorede gehouden tot de bevolking van het protectoraat, waarin hij alle mannen, die in staat zijn te werken, aanspoort te helpen bij het binnenhalen van den oogst.
(Der Neue Tag - Narodni Listi) **(V. b. 3858 B.)**

A. **ENGELAND. — De Iersche Terreur. - Regeering kondigt krachtige maatregelen aan. - Wetsontwerp ingediend. —**
Het Britsche Lagerhuis heeft een aanvang gemaakt met de behandeling van het wetsontwerp tot verhindering van het plegen van gewelddaden. Dit wetsontwerp, dat de bedoeling heeft de terreur van het Iersche Republikeinsche leger te bestrijden, verleent drastische volmachten en stelt strenge straffen vast. Het leger wordt echter niet illegaal verklaard.
De tijdsduur van de wet bedraagt twee jaar. De minister van Binnenlandsche Zaken krijgt de bevoegdheid order te geven tot uitzetting van personen, die 20 jaar of korter in Groot-Brittannië gevestigd zijn, en die betrokken zijn geweest bij de voorbereiding van of het aanzetten tot daden van geweld, welke de bedoeling hebben invloed uit te oefenen op de openbare meening of de regeeringspolitiek ten aanzien van de Iersche aangelegenheden. Het binnenkomen van dergelijke personen kan verhinderd worden. Personen, die trachten de uitzetting te ontduiken, kunnen worden veroordeeld tot vijf jaar dwangarbeid of tot drie maanden bij summier bewijs. Ook kan een register van verdachten worden ingesteld. De wet geldt voor personen, afkomstig uit welk deel van Ierland ook. Men hoopt, dat het ontwerp aan het einde van de volgende week geheel afgehandeld zal zijn. (Times)
(Vor. ber. Bomaanslagen 3857 F.)

22 JULI 1939

B. **DANZIG. — Adolf Hitler over het probleem Danzig. - Incident. - Poolsche douane-beambte gedood. —**
Volgens uitlatingen in welingelichte politieke kringen te Berlijn wenscht Hitler, die thans rust neemt in de Beiersche Alpen, nog steeds een vreedzame oplossing van het vraagstuk-Danzig, zonder dat hij evenwel aan een compromis denkt.
Men legt in nationaal-socialistische kringen den nadruk op „vastbeslotenheid en vrede". De uitgebreide militaire toebereidselen, die openlijk zijn getroffen, worden „natuurlijke voorzorgen" genoemd. In officieele kringen zegt men, dat Duitschland voor alle gebeurlijkheden gereed moet zijn, daar het duidelijk is, dat een oorlog tot de mogelijkheden behoort, hoewel hij niet de juiste en gewenschte oplossing wordt geacht.
Naar verluidt, zou Hitler voor honderd procent besloten hebben, Danzig in zijn bezit te krijgen zonder eenige concessie, doch óók voor honderd procent wenscht hij het zonder oorlog te verkrijgen. Men geeft toe, dat het vraagstuk gelijkenis vertoont met den Gordiaanschen knoop. In de eerstvolgende maanden zal blijken, of de knoop ontward kan worden dan wel met het zwaard moet worden doorgehakt. Men hoopt, dat Polen een vreedzame oplossing op een basis van „quidproquo", die zijn prestige zoo weinig mogelijk zou schaden, zal prefereeren.
In nationaal-socialistische kringen ziet men twee mogelijkheden van de verdere ontwikkeling van den toestand: óf een overeenkomst met Rusland zal Engeland in een automatisch stelsel van garanties verwarren, zoodat het geen vrijheid van handelen zal hebben en er dus bij Polen op zal aandringen, dat een conflict niet verhaast wordt, óf Engeland kan, indien er geen pact met Rusland komt, Polen geen doeltreffende hulp verleenen en zal Warschau in zijn eigen belang aanraden, concessies te doen.
Hooge ambtenaren achten het zeker, dat het „partijcongres van den vrede" in begin September doorgang zal hebben, omdat het volkomen in strijd met Hitler's karakter is, dat een dergelijk congres eerst zou worden aangekondigd en daarna afgezegd.
De bovenvermelde verklaring is door een officieelen woordvoerder afgelegd tegenover de vertegenwoordigers der buitenlandsche nieuwsagentschappen op de dagelijksche persconferentie. De woordvoerder antwoordde op door de correspondenten gestelde vragen en zijn verklaring was niet te voren klaargemaakt. De tot uitdrukking gebrachte opvattingen werden niet voorgesteld als een nieuwe richting in de politiek, aangezien dezelfde gevoelens herhaaldelijk uitgesproken zijn den laatsten tijd door den nationaal-socialistischen woordvoerder en de Duitsche pers. Als zoodanig mogen de uitgesproken meeningen beschouwd worden als die der Duitsche regeering.
Incident. - Poolsche douane-beambte gedood. — Chodacki, de Poolsche commissaris-generaal te Danzig, heeft bij den Senaat krachtig geprotesteerd naar aanleiding van het grensincident op 19 Juli '39, waarbij de Poolsche douane-beambte Boedziewicz is gedood.
In het protest wordt gezegd, dat de man op Poolschen grond werd neergeschoten, nadat hij drie Duitschers, die onbevoegd over de grens waren gekomen, gesommeerd had. Een onderzoek en de bestraffing van den schuldige, die volgens het protest lid der stormtroepen moet zijn, worden geëischt.
(Telex-A. N. P. - Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. 3868 B.; Incidenten 3805 A.)

C. **ITALIE. — Duitsch-Italiaansch Accoord in zake de haven van Triëst. —**
Hoewel er geen sprake is van onderhandelingen van Duitschland, ter verkrijging van de contrôle over de haven van Triëst, is op 18 Juli '39 een regeling, welke veel lijkt op de instelling van een vrije zone, tusschen Duitschland en Italië tot stand gekomen wat betreft het transitoverkeer van Duitschland via Triëst. Duitschland heeft aan Italië een transitoverkeer gegarandeerd van minstens 1½ millioen ton per jaar, in ruil voor zekere faciliteiten voor de Duitsche Rijksspoorwegen. In Triëst zal een Duitsch douanebureau worden geopend. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3290 E.)**

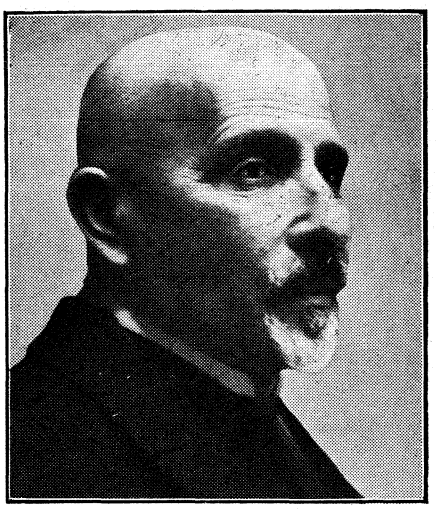
23 JULI 1939

D. **NEDERLAND. — Het vijfde Kabinet-Colijn. - Samenstelling. —**
Het nieuwe kabinet zal als volgt worden samengesteld:

Dr. H. Colijn, voorzitter van den raad der ministers en minister van Algemeene Zaken, tevens ad interim minister van Economische Zaken;
Mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken;
Mr. J. A. de Visser, minister van Justitie;
H. van Boeyen, minister van Binnenlandsche Zaken;
Prof. dr. B. J. O. Schrieke, minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;
C. W. Bodenhausen, minister van Financiën;
Dr. J. J. C. van Dijk, minister van Defensie;
Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, minister van Waterstaat;
Ir. M. H. Damme, minister van Sociale Zaken;
C. van den Bussche, minister van Koloniën.

Prof. I. P. de Vooys zal, zoodra hij ontslag zal hebben genomen als directeur van de „Algemeene Kunstzijde Unie", de portefeuille van Economische Zaken overnemen van dr. Colijn. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3867 C.)

A. **J. MENDES DA COSTA OVERLEDEN. —**
Na geruimen tijd reeds ziek te zijn geweest is 21 Juli 1939, op 75-jarigen leeftijd, in zijn woning te Amsterdam overleden de nestor der Nederlandsche beeldhouwers, dr. Josef Mendes da Costa, tot op zeer hoogen leeftijd een der voornaamste figuren onder de beeldende kunstenaars in Nederland.
Zijn ontwikkeling viel in een periode van opbloeiend cultureel en geestelijk leven in Nederland. De vernieuwing, die als gevolg van de aanvankelijk slechts litteraire beweging van '80 ook de beeldende kunst en de architectuur in ons land onderging, beïnvloedde den jongen beeldhouwer Mendes da Costa, die eigenlijk de pionier eener nieuwe, nationale Nederlandsche beeldhouwkunst werd.



J. Mendes da Costa

Josef Mendes da Costa werd op 4 November 1863 te Amsterdam geboren en bezocht daar de Quellinusschool, waarna hij ging werken op de steenhouwerij van zijn vader. Het was geen kunstenaarswerk, dat hij hier verrichtte, doch hij leerde de grondbeginselen van het ambacht, het hanteeren van het ruwe, weerbarstige materiaal. Zijn eerste artistieke vorming kreeg hij op de kunstnijverheidsschool in het Rijksmuseum te Amsterdam, waar hij de acte M. O. voor boetseeren haalde en leeraar werd op dezelfde school.
Inmiddels vervaardigde hij verschillende werkstukken, waaruit een duidelijk verzet tegen het academisme bleek, en tezamen met Zijl, Nieuwenhuis, Dijsselhof en Zwollo richtte hij de kunstenaarsgroep „Lea" op, die den strijd tegen het academisme en impressionisme aanbond en zocht naar een klassieke wetmatigheid in de uitdrukkingsvorming van de beeldhouwkunst. Met Zijl heeft Mendes da Costa eenige jaren samengewerkt. (Alg. Handelsblad)

B. **PALESTINA. — Immigratie-verbod. —**
Geen gebeurtenis van de laatste, voor Palestina zoo veel bewogen, jaren heeft in Palestina zulk een diepe ontroering gewekt als de op 14 Juli '39 in het Engelsche parlement afgelegde verkaring van den minister van Koloniën, MacDonald, volgens welke de geheele Joodsche immigratie, incl. het quotum vluchtelingen, in den komenden herfst tot het voorjaar van 1940 wordt stopgezet. Zonder overdrijving kenschetst men den indruk en de terneergeslagenheid, die zich bij deze aankondiging van de Joodsche bevolking hebben meester gemaakt, juist als men zegt, dat deze maatregel gevoeld wordt als den zwaarsten slag, dien men den Joden kon toebrengen.
Minister MacDonald verklaarde zijn besluit als straf (eigenlijk représaille) voor een georganiseerde poging, om de politiek van het Witboek te doen mislukken door illegale immigratie. Hij motiveerde zijn veldtocht tegen deze illegale immigratie ook als een maatregel, om de belangen der vluchtelingen te beschermen, want de illegalen zouden hoofdzakelijk uit Polen en Roemenië zijn gekomen.
In werkelijkheid is de opheffing der immigratie een concessie aan de Arabieren in de nog steeds te Kairo gevoerde onderhandelingen over aanvaarding van het Witboek.
De Arabieren beweerden geen vertrouwen te hebben in de ernstige bedoeling der Engelsche regeering, om het Witboek werkelijk door te voeren. De illegale immigratie leek hun wantrouwen te rechtvaardigen. Daarom moest er op dit gebied iets opzienbarends geschieden. (Times - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Immigratie 3530 D.)

C. **POLEN. — Het Poolsche havenverkeer - De beteekenis van Gdynia en Danzig. —**
Wanneer men zich uit de Poolsche statistiek een beeld tracht te vormen van de beteekenis die de havens Gdynia en Danzig hebben voor den buitenlandschen handel van Polen, komt men tot het volgende resultaat over 1937 en de eerste drie kwartalen van 1938:

	1 Januari—30 Sept. 1938		Jaar 1937		Jaar 1936	
	1000 ton	Milioen Zl.	1000 ton	Milioen Zl.	1000 ton	Milioen Zl.
Invoer:						
Totaal . .	2.443	984	3.685	1.255	3.066	1.003
Over Gdynia	993	533	1.475	721		
„ Danzig	616	74	800	100		
„ land .	834	377	1.410	434		
Uitvoer:						
Totaal . .	10.920	838	14.997	1.195	12.964	1.026
Uit Gdynia	5.450	358	7.151	476		
„ Danzig	3.723	193	5.123	316		
„ land .	1.747	287	2.723	403		

(Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Danzig 3813 H.)

D. **NEDERLAND. — Belangengemeenschap Amsterdamsche Bank N.V. en Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. - Tot nauwe samenwerking besloten. —**
In de vergaderingen van commissarissen der Amsterdamsche Bank N.V. en der Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. is op 21 Juli '39 besloten de directies dier banken te machtigen om, behoudens de goedkeuring voor zoover noodig van de algemeene vergaderingen van aandeelhouders, het navolgende overeen te komen:
1. De winsten en verliezen der beide vennootschappen worden met ingang van 1 Januari 1940 gelijkelijk verdeeld.
2. De banken garandeeren elkaars verbintenissen.
3. Van elk der banken wordt het uitgegeven kapitaal door terugbetaling aan aandeelhouders teruggebracht tot *f* 35.000.000 en wordt de open reserve teruggebracht tot *f* 20.000.000. Hiertoe zal de Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. *f* 3.000.000 aan haar stille reserve ontleenen.
Hierna zullen derhalve het gezamenlijk kapitaal der beide instellingen *f* 70.000.000 en hare open reserves *f* 40.000.000 bedragen.
4. Ten einde ook de stille reserve der beide instellingen op gelijke hoogte te brengen zal aan aandeelhouders der Amsterdamsche Bank N.V. worden voorgesteld een nader te bepalen bedrag van omstreeks *f* 10.000.000 van hare open reserve over te brengen naar haar stille reserve. Hierna zal zij het deel der open reserve, hetgeen door terugbrenging tot *f* 20.000.000 beschikbaar komt, na aftrek der verschuldigde belastingen, uitkeeren.
De heer Mr. H. A. van Nierop heeft den wensch te kennen gegeven af te treden als directeur der Amsterdamsche Bank N.V.
Voorgesteld zal worden te benoemen tot directeur der

Amsterdamsche Bank N.V. de heeren Mr. K. P. van der Mandele, Mr. Y. J. H. van der Meulen, Mr. H. L. Woltersom, L. Proos Hoogendijk en Mr. B. J. K. Kolff, tot directeuren der Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. de heeren P. Hofstede de Groot, D. Andreson en Mr. W. M. Houwing, tot commissarissen der Amsterdamsche Bank N.V. de heeren Mr. Th. A. Fruin, Rob. Bruns, D. G. van Beuningen, E. Th. Geesink, A. J. M. Goudriaan, W. van der Vorm en Mr. H. A. van Nierop, tot commissarissen der Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. de heeren Gottfr. H. Crone, Herbert Cremer, M. C. Koning, J. W. Verwey, C. H. Laan, Mr. L. C. van Eeghen en F. J. de Greve.
(Keesings Financieel Archief)
(V. b. Amsterd. Bank 2792 E.; Rotterd. Bank 3649 C.)

24 JULI 1939

A. **NEDERLAND. — Delfstoffen nabij Duitsche grens - Ministerieele vergunning voor proefboringen verleend. —**
Eenigen tijd geleden werd melding gemaakt van het feit, dat over groote uitgestrekte gebieden nabij de Duitsche grens in mindere of meerdere mate delfstoffen in den bodem zouden zitten en dat bij de bevoegde instanties stappen werden gedaan om de vereischte proefboringen te mogen verrichten.
Hiervoor is thans de ministerieele vergunning verleend en wel aan den heer H. J. Wiegers, architect te Harbrinkhoek, gemeente Tubbergen, onder voorwaarde, dat de boringen geschieden in overleg met den inspecteur-generaal der mijnen en met inachtneming van de eventueel daarvoor te geven voorschriften.
De aandacht is er in de vergunning op gevestigd, dat deze vergunning niet inhoudt een autorisatie, als bedoeld in artikel 10 der wet van 21 April 1810. Voor ontginning van eventueel aangetoond ijzererts (geen ijzeroer zijnde) is overeenkomstig de wet van 21 April 1810 een overeenkomstig die wet aangevraagde en verleende concessie vereischt. (Het Vaderland)

B. **NEDERLAND. — Diplomatie - Onze gezant te Londen gaat heen - Jhr. mr. Michiels van Verduynen zijn opvolger. —**
Naar de Staatscourant van 4 Juli '39 meldt, is aan mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister bij het Britsche Hof, op zijn verzoek met ingang van 16 September '39 eervol ontslag als zoodanig verleend, onder dankbetuiging voor de door hem in den diplomatieken dienst aan H. M. de Koningin en aan den lande bewezen zeer belangrijke en langdurige diensten.
Voorts wordt bevestigd, dat graaf van Limburg Stirum te Londen zal worden opgevolgd door jhr. mr. E. F. M. J. Michiels van Verduynen, eertijds Hr. Ms. gezant te Praag en vervolgens chef der afdeeling diplomatieke zaken aan het departement van Buitenlandsche Zaken. (Staatscourant)
(Vor. ber. Diplomatie 3803 E.; Mr. J. P. graaf v. Limburg Stirum 2847 D.)

C. **NEDERLAND. — Versterking der Nederlandsche Gemeenschap - Oproep aan de landgenooten. —**
Door de heeren mr. J. J. Fokma te Rotterdam, dr. W. F. van Gunsteren te Den Haag, mr. H. Ph. de Kanter, Wassenaar, dr. P. Kuin, Den Haag, prof. mr. P. Lieftinck, Rotterdam, prof. dr. J. E. de Quay, Tilburg en mr. J. J. Schokking te Wassenaar is gesticht een „beweging tot versterking der Nederlandsche gemeenschap", welke, zooals uit de uitvoerige oproep blijkt, ten doel heeft, de tegenstellingen in den boezem der natie te overbruggen.
De geestelijke en materieele weerkracht van ons volk moet worden omhoog gebracht, aldus het manifest, de defensie moet worden opgevoerd tot het peil, hetwelk de plicht tot handhaving onzer onafhankelijkheid thans voorschrijft.
Aan het schrijnende euvel der werkloosheid moet een einde worden gemaakt.
Na den nadruk te hebben gelegd op de noodzakelijkheid van eendracht, eindigt het manifest aldus:
„Zoo zette ons volk zich in voor de politieke en maatschappelijke verwerkelijking van zijn eendracht, zoo arbeide het aan toekomst, biddend, dat God het beware voor zichzelf en voor de wereld.
Moge de eensgezinde wil van ons volk en de manmoedigheid van zijn leiders, daarin voorgegaan door het Huis van Oranje, den stoot geven tot de veelomvattende daden, welke voor de handhaving van het rijk in Europa en Overzee en voor den opbouw van onze werkelijke volkskracht onverbiddelijk noodig zijn.".
Eventueele blijken van instemming met het bovenstaande kan men richten aan „Versterking der Nederlandsche Gemeenschap", 's-Gravenhage, Emmastraat 10. (Avondpost)

D. **'s-GRAVENHAGE. — Bescherming tegen luchtaanvallen - Voorstellen tot een bedrag van ruim ƒ 1 millioen. —**
B. en W. van 's-Gravenhage hebben aan den gemeenteraad een voorstel gedaan tot het uitvoeren van openbare schuilplaatsen in gewapend beton en van andere voorzieningen in verband met de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen. Het totaal van het voor dezen maatregel geraamde bedrag is ƒ 1.050.000. Het college stelt voor een geldleening voor dit bedrag aan te gaan en deze leening in 10 jaarlijksche termijnen af te lossen. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3708 C.)

E. **NEDERLAND. — De Wateler-Vredesprijs - Friends' Service Council te Londen en American Friends' Service Committee te Philadelphia. —**
Het bestuur der Carnegie-stichting in Den Haag heeft besloten den Wateler-Vredesprijs voor 1939 toe te kennen aan de Friends' Service Council te Londen, en het American Friends' Service Committee te Philadelphia, op grond van de verdiensten dezer Quakerorganisaties voor de toenadering tusschen de volkeren door internationale organisatie van daadwerkelijke hulp aan hen, die lijden in tal van deelen der wereld.
De Wateler-Vredesprijs is ingesteld door den heer J. G. D. Wateler, in leven directeur der Oranje-Nassau Hypotheekbank te 's-Gravenhage, die bij zijn overlijden zijn vermogen heeft vermaakt aan de Carnegiestichting, belast met het beheer van het Vredespaleis, onder beding, dat uit de opbrengst jaarlijks een vredesprijs zou worden toegekend aan dengene, die op eenigerlei wijze de zaak van den vrede het beste zou hebben gediend of die zou hebben bijgedragen tot het vinden van middelen ter bestrijding van den oorlog. De toekenning geschiedt beurtelings aan een Nederlander en een buitenlander.
Het bedrag van den prijs, na aftrek van schenkingskosten, is ƒ 18.000. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3310 A.)

F. **SOVJET-RUSLAND. — Vlootbouw. —**
De Prawda publiceert een artikel van den Russischen volkscommissaris voor Scheepsbouw, Tevossian, onder den titel: „Het Sovjetland bouwt een groote vloot."
De taak van de verdediging der zeegrenzen, aldus schrijft Tevossian, en de bedreiging met militaire agressie tegen de U.R.S.S. eischten dringend den opbouw van een marine, die bekwaam zou zijn tot strijden. In de eerste plaats moest de bouw versneld worden van een onderzeevloot. Deze zaak is reeds ten einde gebracht, de U.R.S.S. heeft op haar machtige scheepswerven duikbootformaties van verschillende typen gebouwd, die in niets onderdoen voor welke onderzeevloot ter wereld ook.
„In enkele jaren hebben wij een zoo groot aantal moderne duikbooten gebouwd, dat zij in staat zullen zijn onze grenzen te verdedigen in welk maritiem strijdperk het ook zij. Aan al onze kusten — de Oostzee, de Zwarte Zee, in het Noorden en vooral in het Verre Oosten — bezit de U.R.S.S. een machtige duikbootvloot, die de veiligheid der zeegrenzen kan verzekeren.
In 1938 en in de eerste helft van 1939 kreeg de Russische marine nieuwe aan de oppervlakte varende oorlogsschepen, die in strijd met de voorafgaande jaren ook in den winter werden

opgeleverd. De nieuwe eenheden, die thans deel uitmaken van de actieve marine, onderscheiden zich door haar hooge strijdeigenschappen. In de tweede helft van 1939 zal onze marine versterkt worden door nieuwe, snelle oorlogsschepen.
De linieschepen en kruisers, die thans gebouwd worden op de Sovjetwerven en die de eerstvolgende jaren in dienst genomen zullen worden, zullen door hun geschut, hun snelheid en hun uithoudingsvermogen in het gevecht de sterkste schepen zijn, niet alleen van de Sovjetmarine, maar van de wereld. De torpedobootjagers en torpedobooten, die geheel op onze werven gebouwd worden, doen in niets onder voor de beste moderne schepen der vreemde mogendheden. (Tass Agency)
(Vor. ber. Vlootversterking 3347 B.)

25 JULI 1939

A. **ITALIE. — Tienjarenplan op Sicilië - Afschaffing grootgrondbezit. —**
De Italiaansche pers maakt melding van het besluit van Mussolini om een einde te maken aan het grootgrondbezit op Sicilië en het verbeteren van den grond aldaar. Hiervoor is een tienjarenplan opgesteld, waardoor de landerijen, welke tot nu toe verwaarloosd werden, verbeterd zullen worden. De financiering hiervan komt ten laste van den staat. Particuliere ondernemingen en de eigenaars der gronden moeten evenwel deelnemen in een nader vast te stellen mate. Indien de grondeigenaren zich niet aan de voorschriften van den Duce onderwerpen, behoudt de regeering zich het recht voor de gronden te onteigenen.
(Stefani)

B. **ITALIE. — Wetsontwerp op overtreding deviezenbepalingen ingediend. —**
In de wetgevende vergadering is op 9 Juli '39 het reeds aangekondigde wetsontwerp ingediend, waarbij de doodstraf kan worden toegepast op ernstige overtredingen van de deviezenbepalingen.
Deze straf kan echter, volgens het ontwerp, alleen worden geëischt tegen degenen, die tegenover buitenlanders of buitenlandsche mogendheden de nationale economie ernstig hebben benadeeld. De bezittingen van deze personen zullen tevens verbeurd worden verklaard.
Op minder ernstige overtredingen staan gevangenisstraf en hooge boeten. Alle misdrijven van deze soort zullen worden berecht door bijzondere rechtbanken ter bescherming van den staat. De wet is inmiddels aangenomen. (Stefani)
(Vor. ber. Financiën 3419 B.; Deviezen 2332 A.)

C. **BELGIE. — Beroep van Koning Leopold op eenheid - „Met het geweer aan den voet wenscht België baas in eigen huis te blijven." —**
Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan der fabrieken van Ougrée—Marihaye heeft koning Leopold op 23 Juli '39 een toespraak gehouden, waarin hij onder meer zeide:

Ongetwijfeld heeft de internationale horizon niet de helderheid, welke wij wel zouden wenschen. Doch laten wij onze koelbloedigheid bewaren en vastbesloten zijn ons buiten ieder conflict te houden, dat geen aanslag op onze rechten beteekent. Met het geweer aan den voet wenschen wij baas in eigen huis te blijven.
Meer dan ooit moeten alle Belgen begrijpen, dat het slechts door vereeniging van krachten, den wil tot samenwerking en den geest van broederschap mogelijk zal zijn de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien en de betere dagen af te wachten, die ons volk zal verdienen door het geloof in zichzelf.
(Agence Belga) **(V. ber. Koning Leopold II 3810 A.)**

D. **TIBET. — Veertiende Dalai Lama is gevonden. —**
Naar het Chineesche persbureau op 20 Juli '39 meldt, is thans een vijfjarige jongen gekozen om over Tibet te regeeren en den dertienden Dalai Lama, die vijf jaar geleden stierf, op te volgen.
De veertiende Dalai Lama, de reïncarnatie van den dertienden, is uit Kokonor naar Ihasa vertrokken in gezelschap van een specialen commissaris der Chineesche regeering en vertegenwoordigers van Tibet. De regeering heeft 100.000 joean beschikbaar gesteld ter bestrijding van de reiskosten.
De nieuwe Dalai Lama is geboren bij Taerssoe, een der bedevaartplaatsen, 25 kilometer ten zuidwesten van Kokonor.
In Ihasa zal hij zijn verdere opleiding genieten.
De nieuwe Dalai Lama heet Lama Tantsjoe.
(Vorig bericht 2882 F.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan - Japansch-Engelsche besprekingen. —**
Na een bijeenkomst van Craigie, den Engelschen ambassadeur te Tokio en Arita, den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, heeft het inlichtingenbureau van het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken op 22 Juli '39 te Tokio verklaringen uitgegeven, waarin gezegd wordt:

„Er is overeenstemming tot stand gekomen betreffende de algemeene kwesties, die den achtergrond vormen van den toestand in Tientsin. Een verklaring dienaangaande zal tegelijkertijd in Tokio en in Londen worden uitgegeven."

De eerste minister, Hiranoema, heeft tegenover vertegenwoordigers van de pers verklaard: „De Engelsch-Japansche conferentie is de crisis doorgekomen met een regeling der algemeene kwesties, die den achtergrond vormen van den toestand in Tientsin. Het fundamenteele beginsel, dat uitgewerkt is als resultaat van deze regeling, is toepasselijk op geheel China en niet beperkt tot Tientsin. Dit punt moet duidelijk zijn voor Engeland. De Britsche rechten en belangen zouden erkend kunnen worden, wanneer Engeland slechts de betrekkingen erkennen wil van wederzijdschen steun en onderlinge afhankelijkheid tusschen Japan, Mandsjoekwo en China."

Hiranoema zeide voorts te denken, dat Engeland het regime van Tsjang-Kai-Sjek niet zou bijstaan door toekenning van credieten of anderszins. Wanneer het dat toch deed, zou zijn optreden worden beschouwd als vijandig jegens Japan. „Wanneer Engeland zich er van onthoudt credieten toe te kennen aan het regime van Tsjang-Kai-Sjek, zou dat regime beroofd worden van de middelen tot financiering van den aankoop van munitie door middel van handelaars, die bereid zijn tot leveren." Sprekende over de anti-Britsche agitatie in Japan, zeide de premier, dat de regeering het voornemen heeft die campagne te controleeren „welke tegen haar politiek ingaat nu de Engelsch-Japansche conferentie dergelijke vorderingen heeft gemaakt". (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Tientsin 3851 C.; Chin.-Jap. conflict 3867 A.)

F. **ENGELAND. — Accoord met Japan. - Tekst der overeenkomst. —**
In het Lagerhuis heeft op 24 Juli '39 premier Chamberlain den tekst medegedeeld van de overeenkomst, die te Tokio tot stand is gekomen tusschen Arita en Craigie.
Deze tekst luidt als volgt:
„De Britsche regeering erkent ten volle den huidigen toestand in China, waar vijandelijkheden op groote schaal aan den gang zijn.
Zij neemt er nota van, dat zoolang die staat van zaken voortduurt de Japansche strijdkrachten in China bijzondere behoeften hebben ten aanzien van het behoud der eigen veiligheid en der handhaving van de openbare orde in de onder haar contrôle staande gebieden, en dat zij al die oorzaken of daden dienen te onderdrukken of uit den weg te ruimen, welke hen zullen belemmeren of hun vijand ten goede zullen komen. De Britsche regeering heeft niet het voornemen eenigerlei daden of maatregelen te begunstigen, welke nadeelig zouden kunnen zijn voor het bereiken van bovengenoemde doeleinden door de Japansche troepen en zij zal gebruik maken van deze gelegenheid om haar politiek in dit opzicht te bevestigen door het aan de Britsche autoriteiten en de Britsche onderdanen in China duidelijk te maken, dat zij zich moeten onthouden van dergelijke daden en maatregelen. (Times) **(Vor. ber. 3879 E.)**

G. **NEDERLAND. — Onderwijs - Vondelstudie. —**
Aan de Rijksuniversiteit te Leiden zal een bijzondere leerstoel in de Vondelstudie gevestigd worden.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Onderwijs 3820 B.)**

26—28 JULI 1939

A. NEDERLAND. — Het vijfde Kabinet-Colijn - Nieuwe ministers beëedigd - Portefeuilles overgedragen - Perscommentaren - Regeeringsverklaring van Dr. H. Colijn. - Leiders der Roomsch-Katholieke en S.D.A.P.-fracties opperen bezwaren. - Kamervotum tegen het Kabinet. - Ontslagaanvrage. —

Beëediging. — Op 25 Juli '39 zijn de nieuwe ministers mr. J. A. de Visser (Justitie); C. van den Bussche (Koloniën); C. W. Bodenhausen (Financiën); jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude (Waterstaat); prof. dr. B. J. O. Schrieke (Onderwijs) en dr. ir. M. H. Damme (Soc. Zaken), ten paleize Noordeinde door H. M. de Koningin beëedigd.
Prof. ir. I. P. de Vooys (Econ. Zaken), directeur-generaal van de A. K. U. te Arnhem, was niet aanwezig. Zijn beëediging zal eerst op 15 Augustus plaats hebben.

Perscommentaren. —

De Tijd (r.k.) — Het wezen van dr. Colijn's nieuwe kabinet bestaat hierin, dat het geformeerd is buiten het parlement en de parlementaire verhoudingen om, en dat het in zijn samenstelling geen rekening houdt met de samenstelling onzer volksvertegenwoordiging, d.w.z. met de politieke overtuigingen van ons volk.
Dr. Colijn, die menigmaal onze overgeleverde vrije instellingen met woorden heeft gehuldigd, tast met deze daad het parlementaire stelsel zelf aan. Tenzij hij van meening zou zijn, dat de huidige samenstelling der volksvertegenwoordiging niet meer de politieke overtuigingen van het volk weerspiegelt, en dat de enkele verschijning van zijn liberaal-getint elftal in die overtuigingen een groote verschuiving zal teweegbrengen. Dan zal hij de Kamer naar huis kunnen zenden en nieuwe verkiezingen houden. Wij voor ons zijn er echter zeker van, dat de verschuiving dan in een andere richting zal gaan dan de zijne.

De **„Nieuwe Rotterd. Courant"** (lib.) verwacht van dit kabinet een beter bewind dan van het vorige.
Immers, het Kabinet is ontlast van het bestanddeel roomsch-katholieke ministers, dat voornamelijk verantwoordelijk was voor de in de laatste twee jaren naarstig ter hand genomen uitbreiding van staatsbemoeiïng, bescherming van groepsbelangen op kosten van het algemeen belang, en nog andere broeikaspolitiek, die zich in nieuwe groote avontuurlijke plannen dreigde te storten.

De christ.-hist. **„Nederlander"** verwacht in beginsel:
van elk optredend kabinet een voortzetting van de tot dusverre gevolgde economische en sociale politiek.
Blijkt van deze voortzetting, dan zullen wij het in dit opzicht van heeler harte steunen.
Zou, wat wij thans nog niet ten volle kunnen beoordeelen, een principieele ommekeer in het voornemen liggen, dan zal onvermijdelijk en spoedig het oogenblik komen, dat wij in geweten verplicht zijn „neen" te zeggen. Omdat het landsbelang naar onze diepste overtuiging door zulk een ommekeer in sterke mate zou worden geschaad.

Het Vaderland (lib.) schrijft naar aanleiding van de formatie:
De rechtsche samenwerking is derhalve ten einde; en, zooals de A.R. Rotterdammer zelf constateert, voor langen tijd. Deze op kerkelijke inzichten gebaseerde coalitie is waarschijnlijk thans wel voor goed in zijn staatkundige onvruchtbaarheid aan den kaak gesteld.

Een „reddingsplank" noemt de a.r. **„Rotterdammer"** het nieuwe Kabinet, met gemengde gevoelens evenwel:
Onze eerste indruk over het optreden van het vijfde ministerie-Colijn laat zich samenvatten in drie woorden: verheuging, spijt en bezorgdheid.
Het verheugt ons, dat dr. Colijn geslaagd is. De wereldtoestand zoowel als de nationale omstandigheden zijn zoodanig, dat een spoedige oplossing der crisis meer dan geld waard is. Ook stemt het tot blijdschap, dat dr. Colijn Kabinetsleider blijft. Men behoeft waarlijk niet aan persoonsvergoding te doen om te erkennen, dat hij een nationale figuur is, wiens leiding vertrouwen wekt bij een groot deel der bevolking en evenzeer in het buitenland.

Onder het opschrift „De kapitein blijft" schrijft **de Telegraaf** (neutraal) o.a.:
Voor honderdduizenden in ons land moet het een geruststelling zijn, dat de beproefde kapitein, die ons tot nu toe veilig door de internationale crisis heeft gebracht, het commando behoudt. Het is nu allerminst een tijd om te gaan experimenteeren.
Wij hebben het betreurd, dat, terwijl de internationale toestand zoo ernstig was, in ons land een kabinetscrisis kon uitbreken. Eveneens betreuren wij het, dat, nu dr. Colijn als minister-president terugkeert, hij dat moet doen zonder den steun der Roomsch-Katholieke Staatspartij. Iedereen weet, dat er duizenden Roomsch-Katholieke staatsburgers zijn, die het politieke program van dr. Colijn, zeker wat de financiëele en economische paragrafen betreft, gaarne onderschrijven. Niettemin heeft de Katholieke Staatspartij het weten te verhinderen, dat in het nieuwe kabinet-Colijn een enkele Katholiek zitting neemt. Wij kunnen hierin geen wijs politiek beleid zien, maar uitsluitend het onderdrukken van afwijkende meeningen op punten, die niets met de Roomsch-Katholieke geloofsovertuiging te maken hebben. De Roomsch-Katholieke Staatspartij is verpolitiekt in den enghartigsten zin, dien men aan dit woord kan geven.

In het **Handelsblad** (lib.) lezen we:
Nauwelijks is het nieuwe Kabinet geformeerd, nòg zijn de nieuwe ministers niet door H. M. benoemd en beëedigd, en nòg is het nieuwe regeeringsprogram niet bekend of de R. K. pers brengt haar zwaarste geschut in stelling tegen den vijand, die nog geboren moet worden. De roomsch-katholieken voelen zich gepasseerd. En het kost hun blijkbaar groote moeite om zich te voegen in de positie van loyale tegenstanders. Dat men daden moet afwachten alvorens men aan het veroordeelen en afbreken slaat, is een eenvoudige waarheid, die sommige katholieke bladen uit rancune ten eenenmale uit het oog schijnen te hebben verloren.
En verder: Nu dus uit de politieke groepeeringen geen behoorlijk en krachtig ministerie was samen te stellen, juichen wij het toe, dat de formateur het over een geheel anderen boeg heeft gegooid. De behartiging van 's lands zaken zal nu worden toevertrouwd aan elf bekwame mannen, wier naam en verleden er borg voor staan, dat zij zonder eenig vooroordeel den weg zullen zoeken die thans voor het land in zijn geheel het nuttigst is en practisch begaanbaar zal zijn. Dat daarbij de medewerking van R.K. ministers moet worden gemist, is zeker niet de wensch van den formateur, maar de wil van de roomsch-katholieken zelf.

Het Volk (S.D.A.P.) verwijt de R.-K. Staatspartij, dat zij al veel te lang roomsch-rood niet heeft aangedurfd.
Wat nu de nieuwe regeeringsploeg aangaat, schrijft het blad: Uit deze katholieke afzijdigheid — waaraan zich, voorzoover wij zijn ingelicht, een weigering van vrijzinnig-democratische zijde heeft toegevoegd — heeft dr. Colijn niet de voor de hand liggende conclusie getrokken; hij heeft niet van de vorming van een ministerie afgezien. Hiermede dringt zich de vraag op, wat de heer Colijn eigenlijk in het schild voert. Hoe hij aan een parlementaire meerderheid wil komen, begrijpt niemand. Voor een nieuwe aanpassingsactie zal hij in de Kamers geen meerderheid vinden. Met welke middelen dacht hij de volksvertegenwoordiging zooal niet tot medewerking, dan toch tot dulden te bewegen? Met welke plannen loopt de heer Colijn rond?
Men heeft in deze weken gesproken van een „overbodige crisis". Thans is alle reden om te spreken van een „overbodig ministerie". Want wij kunnen niet aannemen, dat dr. Colijn en de heeren, die zich thans voor het ministerschap beschikbaar stelden, lang gelegenheid zullen krijgen, het roer in handen te houden. Doch dan is de heele verschijning van dit ministerie „overbodig", — een overbodig tusschenspel, dat aan de vorming van een ministerie dat wèl op de meerderheid van volk en volksvertegenwoordiging past, voorafgaat.

De Maasbode (R.K.). — Er zitten dus geen katholieken in dit Kabinet-Colijn. Dit achten wij onder deze omstandigheden gelukkig. Wij hebben aanstonds bij het uitbreken van de crisis als onze meening gegeven, dat het 't best zou zijn voor beide partijen, dat Colijn en de katholieken althans tijdelijk uiteengingen. Dit is nu geschied. Wel heeft dr. Colijn alsnog getracht een paar niet al te „politiek" getinte katholieken voor zijn nieuwe combinatie te vinden, maar daarin is hij, zooals te verwachten was, niet geslaagd, nadat hij met de vier aftredende katholieke ministers niet tot accoord kon komen. De katholieke eenheid en eendracht heeft zich in deze crisis wel zeer solide getoond. Zij is sterker dan ooit, en dat is, vooral onder de tegenwoordige omstandigheden, een zeer gelukkig verschijnsel.

„Het Nat. Dagblad" (nat.-soc.) keert zich tegen de katholieken en meent, dat wanneer de R. K. Staatspartij met de vrijzinnig-democraten en S.D.A.P. naar de macht wil grijpen, het tijd zal zijn de strijdbijl op te vatten voor of tegen Goseling, Albarda en Romme. Het blad concludeert: Dan moge Kamerontbinding den beslissenden strijd voor of tegen het Nederlandsche volk brengen.

Stemmen uit Indië. —
Ook de Indische pers wijdt uitvoerig aandacht aan het nieuwe Kabinet.

Het **„A. I. D. De Preangerbode"** neemt in de eerste plaats de bezetting van koloniën in beschouwing, en constateert, dat de heer Van den Bussche in hooge mate mede-verantwoordelijk is voor het beleid, dat voor 1936 leidde tot afbraak tot een geraamte van de Indische weermacht. Het blad had gaarne aan het Plein een minister van Koloniën gezien, die een pleiter is

voor versterking van de Indische weermacht. De verwachtingen dienaangaande van den heer Van den Bussche zijn uiterst gering.
Het blad wijst er voorts op, dat de heer Bodenhausen een financier is uit de oude school, die een duivelskunstenaar zou zijn indien hij er in zou slagen de eischen op sociaal gebied en op defensie-gebied te combineeren met een sluitende begrooting. Het blad voorspelt, in verband met afwezigheid van gezaghebbende nationale figuren, dit Kabinet een zeer kort leven.

In een hoofdartikel zegt de **„Indische Courant"**, het nieuwe Kabinet besprekend, dat dit het kenteeken moest dragen van een nood-Kabinet, waarbij de afzijdigheid van de katholieken niet valt te verwonderen, gezien de consequente principiëele houding, welke door dezen van stonde af aan is ingenomen. Het ministerschap van den heer Bodenhausen zal voor Nederland beteekenen, gelet op de Indische ervaringen, dat men nog meer de tering naar de nering zal moeten zetten, terwijl het ministerschap van den heer Van den Bussche een teleurstelling is, daar hij een middelmatige hoogst voorzichtige figuur is.

De **„Locomotief"** en de **„Java-Bode"** zijn van oordeel, dat het ontstaan, het verloop en de oplossing van de politieke crisis een uitdagend karakter dragen van de zijde van den heer Colijn, eerst jegens het Kabinet, thans jegens de parlementaire meerderheid en straks jegens het Nederlandsche volk. De bewering verwerpend als zou binnen het oude Kabinet niet voldoende medewerking aanwezig zijn geweest tot bezuiniging, zien beide bladen de nieuwe formatie als een principiëele Colijniaansche omschakeling naar een werkloosheidspolitiek, waarbij de tot dusver toegepaste pijnstillende middelen worden verworpen en de werkloosheid zelve wordt aangepakt door het terugvoeren der werkloozen naar het bedrijfsleven. Deswege zijn de heeren Colijn en Damme de zwarte schapen, tegen wie reeds thans de wolven der parlementaire meerderheid zich keeren.

De **„Deli Courant"** is verheugd, daar het Kabinet vijf figuren omvat, van wie een groot deel van hun carrière in Indië lag, hetgeen een belofte is, dat Indië's stem in het moederland voortaan wellicht beter zal worden verstaan en begrepen dan tot dusver het geval scheen te zijn, en hetwelk het vertrouwen wekt, dat de wenschen van Indië ten aanzien van een sterkere vloot thans zeer spoedig onder de aandacht der regeering zullen komen. Het blad is van oordeel, dat wellicht beter dan van een zakenkabinet van een „imperiaal kabinet" kan worden gesproken, waarbij het voldoening uitspreekt over het feit, dat het roer in handen blijft van een imperiëele persoonlijkheid als de heer Colijn.

Regeeringsverklaring van Dr. H. Colijn.

Minister-president Colijn heeft op 25 Juli '39 in de Tweede Kamer de volgende regeeringsverklaring afgelegd:

Het kabinet heeft er prijs op gesteld, zoo spoedig doenlijk na zijn optreden aan de Staten-Generaal mededeeling te doen van de voornemens der regeering met betrekking tot het te volgen beleid.
In algemeenen zin stelt de regeering bij de uitvoering van hare taak zich voor oogen, dat de steeds sterker geworden drang naar centralisatie bij de bestuursvoering in de toekomst met klem moet worden tegengegaan. Veeleer zal voortaan het beleid er op gericht moeten zijn, in wetgeving en bestuur aan de bestaande lagere publiekrechtelijke organen een zoo groot mogelijke taak over te laten of op te dragen.
Voorstellen ter bevordering van dit voornemen zijn in voorbereiding.
Bij de bepaling van de taak der overheid en bij de tenuitvoerlegging daarvan dient er nauwkeurig op te worden gelet, dat niet verzuimd worde een ruim gebruik te maken van de krachten, waarover het maatschappelijk leven nog in zoo ruime mate beschikt.
Van onmiddellijk belang voor het regeeringsbeleid zijn de navolgende vier onderwerpen:

1e. het financieel beleid van het rijk en

2e. de daarmee samenhangende saneering van de gemeentefinanciën en herstel van de gemeentelijke zelfstandigheid in zeer vele gevallen;

3e. bestrijding der werkloosheid;

4e. versterking der maritieme defensie van Nederlandsch-Indië.

Met de opsomming van deze vier punten is niet bedoeld het aangeven van een rangorde. Alle vier genoemde onderwerpen zijn voor ons volksbestaan van diepgaande beteekenis, maar werken ook wederkeerig remmend of bevorderend op elkander in. Naarmate toch de financieele toestand van rijk en gemeenten gunstiger is, zijn de uitgaven voor verbetering van de defensie en voor de werkloosheidsbestrijding makkelijker te dragen. Maar ook: naarmate de uitgaven voor deze twee voorzieningen hooger worden, wordt het bereiken van een budgetair evenwicht of het benaderen daarvan moeilijker.
Daarom ligt het in het voornemen der regeering, deze vier kardinale vraagstukken te bezien in hunne onderlinge betrekking. Dit vooropgesteld wenscht de regeering:

1e. Bij het rijk met grooten ernst te streven naar een zoo dicht mogelijke benadering van het budgetaire evenwicht bij den gewonen dienst en naar matiging bij de kapitaalsuitgaven, waarvan de druk uiteindelijk weer op den gewonen dienst terugvalt.

2e. Door gewijzigde regelingen aan de z.g. afhankelijke en noodlijdende gemeenten zooveel mogelijk en op korten termijn hare zelfstandigheid te hergeven.

3e. Met vermijding van aanzienlijke administratieve uitgaven en van kapitaalsinvestaties van oneconomischen aard een krachtige politiek van werkloosheidsbestrijding te voeren. Die bestrijding zal geheel beheerscht moeten worden door de gedachte de geleidelijke inschakeling der werkloozen in het normale bedrijfsleven te bevorderen. Andere voorzieningen worden, voor zoover ze tijdelijk aan het gestelde doel dienstbaar kunnen worden gemaakt, als van aanvullenden aard beschouwd.
Tegen uitwassen bij de steunregeling, die remmend werken op de begeerte tot arbeid, moet scherp worden gewaakt en waar zulke uitwassen reeds bestaan, zullen ze dienen te verdwijnen.
Ten einde den minister van Sociale Zaken gelegenheid te schenken, zijn volle aandacht te geven aan wat de hoofdzaak van zijn beleid is, nl. bestrijding der werkloosheid, zal de afdeeling volksgezondheid van zijn departement worden overgebracht naar dat van Binnenlandsche Zaken.

4e. Bij de indiening der begrooting in September a.s. mededeeling te doen van hare voornemens met betrekking tot de versterking der maritieme verdediging van Nederlandsch-Indië. De verschillende denkbeelden dienaangaande worden door eene technische commissie op hunne militaire beteekenis en op de financieele gevolgen onderzocht.

Naast deze vier centrale vraagstukken, het regeeringsbeleid rakend, zal het kabinet de mogelijkheid van uitbreiding van de zorg voor de ouden van dagen in overweging nemen, terwijl het mede onmiddellijke aandacht zal schenken aan een partieele verbetering der leerlingenschaal, c.q. verbetering van de regeling voor de kweekelingen met akte.
Het kabinet doet voor den hier in het kort geschetsten arbeid een beroep op de medewerking der Staten-Generaal. Het is er zich volkomen van bewust, dat de moeilijkheden, die het op zijn weg ondervinden zal, talrijk en groot zullen zijn. Nochtans heeft het zijn taak aanvaard in het diepe bewustzijn daardoor, in de gegeven omstandigheden, 's lands belang te dienen, daarbij wetend, dat de uitkomst ligt bij Hem, die ook over het lot van landen en volken beschikt.

Leiders der Roomsch-Katholieke en S.D.A.P.-fracties opperen bezwaren. — De leider der R.K. fractie, de heer Deckers, heeft op 26 Juli '39 in de Tweede Kamer verschillende bezwaren ontwikkeld tegen de samenstelling van het Kabinet en heeft aan het slot van zijn rede verklaard, dat de minister-president in zijn antwoord veel zal moeten ophelderen, willen de R.K. aan dit kabinet hun medewerking verleenen.
De leider der sociaal-democratische fractie, de heer Albarda, heeft verklaard, dat zijn fractie zich met de meeste beslistheid tegen het kabinet keert en van oordeel is, dat het reeds onmiddellijk zou dienen te verdwijnen en niet tot het najaar mag aanblijven.
De soc.-democraten meenen, dat reeds tijdens dit

debat een meerderheid der Kamer zich tegen het kabinet dient uit te spreken. De heer Albarda deed een beroep op de katholieken, om daartoe mede te werken, anders zullen zij niet met opgeheven hoofd voor het Nederlandsche Volk kunnen verschijnen.
(Avondpost)

Kamervotum tegen het Kabinet-Colijn. — In zijn rede verklaarde de minister-president Colijn op 27 Juli '39 o.m., dat van „uitsluiting" van de katholieken bij de kabinetsformatie geen sprake is geweest. Ik heb, zoo zeide hij, geen katholieken kunnen krijgen, die mijn inzichten in den financieelen nood van het land deelden en die bereid waren daaruit de onvermijdelijke conclusies te trekken. Hij gaf tevens een uiteenzetting van den financieelen toestand, van de voorgeschiedenis, die tot de kabinetscrisis heeft geleid en van de bedoelingen der nieuwe regeering.
Bij de replieken was eerst weder het woord aan dr. Deckers. De katholieke fractie-leider bestreed enkele financieele details en meende, dat de budgetaire toestand iets gunstiger is dan dr. Colijn heeft betoogd. Men moet b.v. de vlottende vorderingen toch in mindering brengen bij de beoordeeling van de vlottende schuld.
Het is te betreuren, dat in dezen tijd de tegenstellingen zijn verscherpt in ons volk en vooral ook, dat er nu abrupt een einde is gekomen aan de rechtsche samenwerking.
Het parlement is niet alleen contrôle-orgaan, doch ook tusschenpersoon om het volk invloed te doen uitoefenen op de wetgeving. Daarom moet het vertrouwen der Kamer ook zoo hartelijk mogelijk zijn. Dit kabinet is gekomen voordat alle andere, betere oplossingen waren beproefd. De parlementaire basis is ontijdig losgelaten. De formateur had zeker in dezen moeilijken tijd plaats moeten maken voor een ander. Daarom ontbreken thans voor onze fractie de noodzakelijke factoren voor samenwerken.
Spr. diende ten slotte een motie in, waarin het optreden van dit kabinet wordt afgekeurd.
De tekst van de door dr. Deckers ingediende motie luidt:

de Kamer, overwegende, dat de kabinetsformatie niet geleid heeft tot het optreden van een kabinet, dat de noodige waarborgen biedt, voor een deugdelijke behartiging van het landsbelang in gemeen overleg met de Staten-Generaal, keurt het optreden van dit kabinet af, en gaat over tot de orde van den dag.

De heeren Albarda (s.d.), Van Houten (chr. dem.), Joekes (v.d.) en De Visser (comm.) kwamen vervolgens verklaren, dat hun fracties voor de motie zouden stemmen.
Minister Colijn antwoordde, dat nu uit de verklaringen van eenige fractieleiders vast staat, dat de meerderheid van de Kamer samenwerking met dit Kabinet niet wenscht, hij van verdere gedachtenwisseling over eenige punten, die hij had willen bespreken, zou afzien.
De motie werd aangenomen met 55 tegen 27 stemmen (vóór: r.k., s.d., v.d., chr. dem. en comm.; tegen: anti-revol., chr. hist., liberalen, staatk. gereform. en n.s.b.).

Ontslagaanvrage. — Op 28 Juli '39 heeft dr. Colijn zich naar H. M. de Koningin ten Paleize Noordeinde begeven.

De Regeeringspersdienst meldt:

De heeren ministers hebben bij schrijven van den voorzitter van den Raad van Ministers van 27 Juli 1939 aan H. M. de Koningin ontheffing uit hun ambt verzocht.
Hare Majesteit heeft dit verzoek in overweging genomen en den heeren ministers verzocht zich inmiddels met de behandeling en afdoening, zoo mogelijk, van de loopende zaken te blijven belasten.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 5de Kabinet-Colijn 3876 D.)

28 JULI 1939

A. SPANJE. — Het ontslag van generaal Queipo de Llano. - Benoeming gezant Argentinië. —
Het ontslag van den vermaarden generaal Queipo de Llano, den militairen gouverneur van Andalusië, door Franco, den Caudillo, openbaart een conflict van ernstig karakter in den boezem der Spaansche regeering. Dit ontslag vindt zijn rechtstreeksche aanleiding in een rede, die Queipo de Llano 18 Juli '39 te Sevilla heeft gehouden en waarin hij uiting gaf aan ontevredenheid over de verdeeling van de regeeringsfuncties. Hij achtte zoowel zich persoonlijk als de militaire partij in het algemeen sterk tekort gedaan. De generaal meent, dat Franco zijn overwinning op het linksche Spanje in de eerste plaats te danken heeft aan de generaals en het leger, en dat derhalve de teugels van het bewind in handen dienen te worden gegeven van de generaals. „Zij, die gevochten hebben, moeten de hefboomen van het bewind in handen hebben en niet degenen, die toegekeken hebben, hoe de anderen vochten," — aldus Queipo de Llano. Dit ten eerste. Ten tweede meent hij, dat Sevilla het door Franco uitgereikte Eerekruis van San Fernando had verdiend, en niet Valladolid, wegens de maatregelen, die de generaal destijds in Andalusië had getroffen in het belang van den graanverbouw. Valladolid is het groote centrum der Falangisten, de Spaansche fascisten.

De regeering van Argentinië heeft haar agreement verleend voor de benoeming van generaal Queipo de Llano tot ambassadeur van Spanje in Argentinië.
(Agence Belga)

B. VEREENIGDE STATEN. — Handels- en Scheepvaartverdrag met Japan opgezegd. - Kern van het verdrag. —
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken der Vereenigde Staten heeft op 27 Juli '39 medegedeeld, dat de regeering der Vereenigde Staten besloten heeft, het Handels- en Scheepvaartverdrag met Japan van 1911 op te zeggen.
Dit besluit, dat groote verrassing heeft gewekt, werd aan de pers medegedeeld door een ambtenaar van het Staatsdepartement, die nader verklaarde, dat het doel is, „de Amerikaansche belangen beter te ontwikkelen".
De opzegging zal over zes maanden van kracht worden, waardoor het Congres in staat zal zijn, in de komende zitting de kwestie van een embargo op voor Japan bestemde grondstoffen te bespreken. Het Staatsdepartement beschouwde het verdrag namelijk als een hinderpaal voor de toepassing van zulk een embargo, dat het onderwerp vormde van een onlangs door Senator Pittman ingediende resolutie.
In den door Hull aan den Japanschen ambassadeur Horinoetsji ter hand gestelden tekst wordt o.m. gezegd: De regeering der Vereenigde Staten is tot de slotsom gekomen, dat het verdrag van 1911 bepaalde clausules bevat, die een nieuwe bestudeering noodig maken. Met het oog hierop en om de Amerikaansche belangen beter te beschermen overeenkomstig de behoeften van de nieuwe ontwikkeling van den toestand, deelt de regeering der Vereenigde Staten aan de Japansche regeering haar besluit mede, het verdrag op te zeggen.

Naar aanleiding van dit besluit kan nog gemeld worden, dat de Vereenigde Staten Japans grootste leveranciers zijn van de voor oorlogsoperaties noodige grondstoffen, in hoofdzaak katoen, ijzer, staal en petroleum.
Voorstanders van het embargo gelooven, dat de toepassing er van voor Japan tengevolge zal hebben, dat het in zijn bewegingsvrijheid in China wordt belemmerd en wellicht zelfs genoodzaakt zal worden, zich terug te trekken.
De tegenstanders beschouwen het als een stap naar den oorlog en gelooven, dat wraakmaatregelen van

Japan gevolgd zullen worden door weerwraakmaatregelen van de Vereenigde Staten en wellicht door een conflict.

Het opgezegde verdrag. - De kern der bepalingen. —
De voornaamste bepalingen van het handelsverdrag, dat Amerika in 1911 met Japan gesloten heeft en 27 Juli '39 heeft opgezegd, zijn de volgende:
1ste. Tusschen het grondgebied van beide contracteerende partijen zal een wederkeerige vrijheid van handel en scheepvaart bestaan. De onderdanen van beide contracteerende partijen zullen evenals de onderdanen van de meest begunstigde natie, de vrijheid genieten hun schepen en ladingen vrijelijk te brengen naar alle plaatsen, havens en rivieren in elkanders grondgebied, die voor den buitenlandschen handel geopend zijn of geopend zullen worden. (Art. 4).
2de. Geen der contracteerende partijen zal den export van artikelen naar het gebied van de andere met hoogere rechten belasten dan die, welke betaald moeten worden voor den export van dezelfde artikelen naar een ander land. (Art. 5).
3de. Geen der contracteerende partijen zal een verbod uitvaardigen van import of export van waren in of naar elkanders gebied, indien niet tegelijkertijd een dergelijk verbod, wat dezelfde waren betreft, voor alle andere landen wordt uitgevaardigd. (Art. 5).
4de. De onderdanen van beide mogendheden hebben de vrijheid, elkanders land binnen te gaan, er te reizen of zich te vestigen, ten einde er handel te drijven en gros en en détail, er woningen in gebruik te nemen, fabrieken, opslagplaatsen en winkels te vestigen, er voor commercieele doeleinden land te huren en over het algemeen alles te doen, wat op den handel betrekking heeft en voor den handel noodzakelijk is. Zij vallen daarbij onder dezelfde termen als de onderdanen van het land, waar zij vertoeven en zijn aan de wetten en bepalingen van dat land onderworpen.
Onder geen voorwendsel kunnen zij gedwongen worden, hoogere rechten of belastingen te betalen dan de onderdanen van dit land (Art. 1).
5de. De onderdanen van beide mogendheden genieten in elkanders land de meest constante bescherming en beveiliging van hun persoon en van hun bezittingen en genieten in dit opzicht dezelfde rechten en voorrechten, die aan de onderdanen van het land, waar zij verblijven, worden toegekend (Art. 1).
6de. De woningen, opslagplaatsen, fabrieken en winkels van de onderdanen der beide mogendheden zullen gerespecteerd worden. Het zal niet geoorloofd zijn, in deze gebouwen tot huiszoekingen over te gaan of er de boeken, documenten of rekeningen te inspecteeren, met uitzondering van gevallen en van den vorm van inspectie, die door de wetten en verordeningen van het land, waar zij zich bevinden, ook voor de eigen onderdanen gelden. (Art. 2). (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 3513 E.)

A. **MANDSJOEKWO. - Staat van Oorlog. —**
De ernst der situatie aan de grens van Mandsjoekwo wordt weerspiegeld in het feit, dat de regeering te Hsingking op 26 Juli '39 de defensie-wet in werking heeft gesteld, hetgeen gelijkwaardig is aan het proclameeren van den staat van oorlog. De premier van Mandsjoekwo heeft daarbij de volgende drastische maatregelen uitgevaardigd:

1. Volledige luchtbescherming;
2. Militaire politiedienst;
3. Contrôle van de pers en publieke bijeenkomsten;
4. Verbod van het in bezit hebben van wapenen, geweren en explosieve stoffen;
5. Beperking van het vervoer te water en te land.

(Domei) **(Vor. ber. Buiten-Mongolië 3869 A.; Mandsjoekwo 3770 A.)**

B. **ENGELAND. — De Iersche terreur. - Wetsontwerp aangenomen. - Bomaanslagen. —**
Het Britsche Lagerhuis heeft op 27 Juli '39 in derde lezing eenstemmig het wetsontwerp, strekkende tot het bestrijden van daden van geweld, aangenomen.
Bij een ontploffing in het bagage-depôt van het King's Cross-station te Londen, werden 16 personen gewond, van wie er één, wiens beide beenen waren afgerukt, later in het ziekenhuis is overleden. De Iersche terreur in Engeland heeft thans reeds twee menschen het leven gekost.
In het depôt van het Victoria-station te Londen is eveneens een bom ontploft. 5 beambten werden gewond. (Times)
(V. b. Bomaanslagen 3857 F.; Wetsontwerp 3876 A.)

C. **FRANKRIJK. — Het Spaansche Goud. —**
Het Parijsche gerechtshof heeft op 26 Juli '39 bevolen, dat het door de Spaansche republikeinen in 1938 bij de Bank van Frankrijk gedeponeerde goud ter waarde van frs. 1.500 millioen aan de Bank van Spanje zal worden teruggegeven. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Banque de France 3346 B.)

29 JULI 1939

D. **VEREENIGDE STATEN. — Goud- en zilver-invoer uit Japan. - Regeering bestudeert de kwestie van verderen aankoop. —**
Minister Morgenthau heeft op 27 Juli '39 verklaard, dat het ministerie van financiën de kwestie van verderen aankoop van goud en zilver uit Japan zou bestudeeren in het licht van de opzegging van het handelsverdrag tusschen beide landen.
Ook zal opnieuw bestudeerd worden of als représaillemaatregel hoogere invoerrechten zullen moeten worden geheven van Japansche stoffen, als tegenmaatregel tegen de uitvoersubsidies, die de Japansche regeering zou verstrekken. Het heffen van dergelijke invoerrechten was, zooals bekend, bij het tegenwoordige handelsverdrag niet mogelijk.
Beperking van den Amerikaanschen goud- en zilveraankoop zou een ernstige slag voor Japan zijn. In de laatste twee jaar heeft Japan aan de Ver. Staten voor $ 415 millioen aan goud en $ 4.200.000 aan zilver geleverd. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3882 B.)

E. **EGYPTE. — Vlootbouw. —**
De Egyptische regeering heeft op 27 Juli '39 besloten een begin te maken met het opbouwen van een vloot, waarmede een bedrag gemoeid is van 3.500.000 pond sterling. Het eerste deel van het programma omvat den bouw van een kruiser, vier mijnenvegers en zes torpedobooten. Inschrijvingen zijn opengesteld voor door de Britsche admiraliteit erkende scheepsbouwers en voor scheepsbouwers in Egypte.
In November van het afgeloopen jaar keurde de Egyptische regeering een crediet goed ten bedrage van 1.023.000 pond sterling voor het maken van een begin met den opbouw van een Egyptische vloot. De Egyptische vloot zal bestaan uit 36 eenheden, n.l. lichte kruisers, mijnenleggers, mijnenvegers en onderzeebooten. Naar verluidt, zullen deze schepen tezamen met de kustverdediging in staat zijn Egypte te verdedigen tegen een aanval uit zee, indien de Engelsche vloot elders vertoeft.
Een groot aantal Egyptische zee-officieren heeft reeds in Engeland een opleiding ontvangen. Overwogen wordt in Alexandrië een marine-krijgsschool op te richten, waar deze officieren als instructeurs zouden kunnen optreden. (Times)
(Vorig bericht Defensie 3549 B.)

F. **DANZIG. — Burckhardt, Hooge Commissaris van den Volkenbond, over den toestand. —**
In antwoord op de directe vraag of hij dacht, dat de kwestie van Danzig tot een Europeeschen oorlog zou leiden, heeft de Hooge Commissaris van den Volkenbond Burckhardt in een interview verklaard:
Ik aarzel een blanco cheque te geven op de toekomst, doch geen redelijk mensch zou kunnen beweren, dat een algemeen conflict over Danzig zou moeten ontstaan.
Burckhardt zei, dat naar zijn meening profeten gevaarlijk zijn en dat zij in het Europa van thans ook overijld zijn.
In zijn commentaar op in omloop zijnde berichten over onderhandelingen in zake Danzig, zeide Burckhardt, dat er geen onderhandelingen over de Vrije Stad gaande zijn tusschen desbetreffende mogendheden.
Wijzende op een passage in een Fransch blad volgens welke hij onderhandelingen tusschen Berlijn en Danzig zou aanmoedigen, zei de Hooge Commissaris: „De

pers doet mij te veel eer aan. Mijn werkzaamheden hier zijn van plaatselijken aard en ik heb geen rol in de wereldpolitiek." (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Toestand 3863 A.; Burckhardt 3813 E.)

A. **EIRE (IERLAND). — De Valera en de aanslagen van de I. R. A. —**
In den Senaat van Eire werd op 27 Juli '39 gevraagd, dat de regeering duidelijk haar standpunt zou bepalen ten aanzien van de aanslagen, welke op het oogenblik in Engeland worden gepleegd door de leden van het Iersche republikeinsche leger.
De Valera zei, dat de houding van de regeering zeer duidelijk is, doch haar taal is moeilijk. „We zien twee zijden. We kennen het kwaad, dat is gesticht door de verdeeling van Ierland. Ongelukkigerwijze is de regeering niet in staat de oorzaken uit den weg te ruimen, welke hebben geleid tot de ongelukkige gebeurtenissen in Engeland." (Times)
(Vor. ber. De Valera 3756 B.; Aanslagen 3883 B.)

B. **CHINA. — Goederencrediet van Sovjet-Unie ten bedrage van 750 millioen goudroebels. —**
In welingelichte kringen te Shanghai wordt bevestigd, dat de Chineesche regeering van de regeering van de Sovjet-Unie een goederencrediet heeft verkregen ten bedrage van 750 millioen goudroebels, d.i. 150 millioen gouddollars.
De onderhandelingen over de verleening der credieten zouden feitelijk reeds in Maart '39 beëindigd zijn.
(Agence Belga)
(Vor. ber. China—Sovjet-Rusland 2916 C.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsch-Japansche overeenkomst betreffende het goederen- en betalingsverkeer. —**
Uit Berlijn wordt gemeld, dat op 28 Juli tusschen Duitschland en Japan een uitgebreide overeenkomst is geparafeerd over het goederen- en betalingsverkeer. Deze overeenkomst voorziet in de handhaving van het huidige handelsverkeer en bovendien in een aanzienlijke uitbreiding van het wederzijdsch handelsverkeer voor de toekomst. De overeenkomst treedt per 1 October 1939 in werking.
Inmiddels zullen eenige overgangsmaatregelen genomen worden.
Nader wordt nog vernomen, dat door tusschenkomst van een Duitsch bankconsortium credietfaciliteiten zullen worden verleend. Men verzekert, dat het verdrag de Chineesch-Duitsche handelsbetrekkingen op geen enkel punt schaadt.
De thans door Japan bezette gebiedsdeelen van China zijn niet in het verdrag opgenomen.

(Het handelsverkeer tusschen beide landen heeft steeds een actief saldo ten gunste van Duitschland opgeleverd. Sedert 1934 betaalde Japan zijn invoer uit Duitschland voor 75% in vrije deviezen en voor 25% in Japansche producten. De uitvoer van Duitschland naar Japan is in de laatste jaren gewoonlijk vier maal zoo groot geweest als de Duitsche invoer uit dit land. De Duitsche invoer uit Japan bedroeg in 1938 M. 25.0 (v. j. M. 25.7) millioen en de uitvoer naar Japan M. 93.0 (v. j. M. 117.2) millioen.
Voor de toekomst verwacht men hier een toeneming van den invoer van ruwe zijde, alsook van producten der visscherij en der walvischondernemingen uit Japan. Per jaar zou in Duitschland ca. 250.000 ton walvischtraan kunnen worden ondergebracht.) (Deutsches Nachrichtenbüro - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Japan—Groot-Duitschland 3569 B.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansch-Engelsche besprekingen. - Het Chineesche zilver te Tientsin. —**
De bladen melden, dat de Britsche delegatie aarzelt om het zilver in specie over te geven, onder het motief, dat men hier met een economische kwestie te doen heeft, welke geheel los staat van de kwestie van handhaving van orde en rust te Tientsin. De Japanners voeren hiertegen aan, dat de kwestie van handhaving van orde en rust niet geregeld kan worden zonder oplossing van de economische kwestie, die er een essentieelen factor van vormt. Behalve de 14½ millioen joean aan zilverspecie bij de Chineesche banken in de Britsche concessie te Tientsin, zou er bij de banken in de Fransche concessie nog 33½ millioen liggen. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3879 F.)

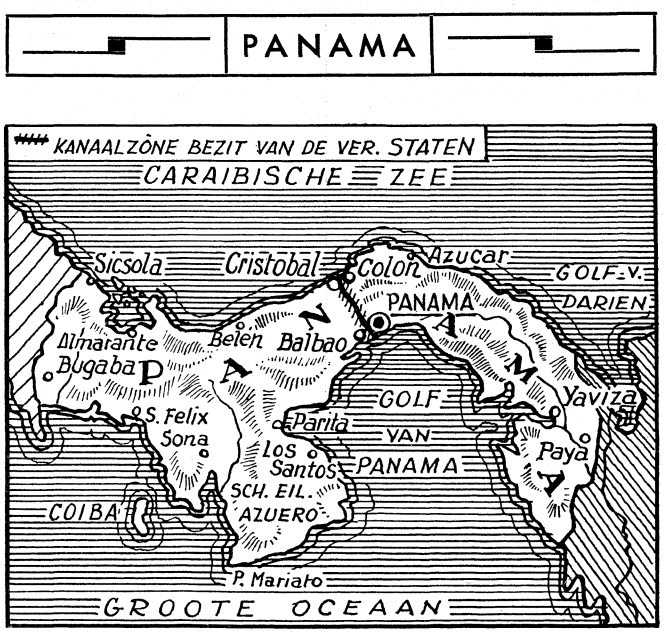
E. **FRANKRIJK. — Tachtig nieuwe decreten: o.a. zittingsduur parlement verlengd tot 31 Mei 1942, financieele decreten, instelling van een gezinscode, radio-contrôle. —**
De ministerraad, onder voorzitterschap van president Lebrun, heeft op 29 Juli een 80-tal wetsdecreten goedgekeurd, die betrekking hebben op onderwerpen van verschillenden aard. Tot de meest ingrijpende maatregelen moeten worden gerekend die, waarbij het mandaat van de Kamer met twee jaren tot 31 Mei 1942 wordt verlengd, de financieele decreten, alsmede het decreet, dat een gezinscode instelt, welke ten doel heeft het geboortecijfer op te voeren, en de oprichting van een „orde van geneesheeren" ter bestrijding van abortus. Voorts is bij decreet een radiocontrôlecommissie in het leven geroepen.

Minister Reynaud heeft op 29 Juli een radiotoespraak gehouden over den economischen toestand. Hij zeide, dat door de opofferingen, die de Franschen zich hebben getroost om hun militaire kracht te vergrooten de vrede werd gewaarborgd.
Toch bestaan er nog brandhaarden. Het vraagstuk waar het land zich thans voor geplaatst ziet is dat van een werkelijke Fransche hergeboorte en niet van een eenvoudig herstel.
Deze Fransche hergeboorte is in gang en een mannelijk, vastberaden Frankrijk treedt op. Het vraagt de waarheid onder oogen te zien en weet, dat het geen tijd meer is voor eischen, doch voor opofferingen.
Vervolgens besprak de minister de werkzaamheden der regeering op economisch en financieel terrein. Mede als gevolg daarvan is de buitenlandsche handel sterk toegenomen. Het indexcijfer voor de productie beliep in October 1938 83, thans is het 100, d.w.z. gelijk aan dat van 1928. Zoo is op de scheepswerven in het afgeloopen halfjaar 50 pCt. meer gebouwd, dan in de overeenkomstige periode van 1938. Het aantal werkloozen is aanzienlijk verminderd sinds de wetsdecreten van November 1938, ofschoon vele loontrekkenden overuren maken.
Ook de „goudslag" werd gewonnen. Sedert einde Maart bezit Frankrijk na de Vereenigde Staten den grootsten goudvoorraad ter wereld. Het goud blijft toestroomen, in de laatste vijf dagen nog 11 ton. Deze toeneming gaat door ondanks den tegenstroom als gevolg van den aankoop van grondstoffen en vliegtuigen door Frankrijk in het buitenland ten behoeve van de landsverdediging.
De goudvoorraad der bank van Frankrijk bedraagt 97 milliard. Overigens worden alle uitgaven gedekt, die hooger zijn dan wij ooit hebben gekend.
In Juni 1939 hebben de kleine spaarders ons, ondanks Tientsin en Danzig beleggingsoverschotten van 595 millioen ingebracht.
De bemoeienissen der regeering om de duurte tegen te gaan zijn niet vergeefsch geweest.
Ten slotte zeide de minister, dat de eenigen, die het Fransche herstel kunnen verhinderen, de Franschen zelf zijn, indien zij den moed verliezen. „Alleen van u zelf hangt het welslagen of het falen van dezen witten oorlog af. Wij kunnen en moeten den niet-bloedigen oorlog winnen, die ons is aangedaan."
(L'Intransigeant - Agence Belga)
(Vor. ber. Decreten 3770 D.; Econ. Toestand 2895 B.; Reynaud 3859 B.)

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Edward J. O'brien — „50 Best American Short Stories". (Houghton Mifflin Comp. - Boston) **(Vorig bericht 3868 G.)**
Duitsch: Georg Elert — „Das fremde Herz, Ein Erlebnis". (Universitas, Berlin 1939) **(Vor. ber. 3868 G.)**
Engelsch: Edwin Lanham — „The Stricklands". (Heinemann)
Jawaharlal Nehru — „Glimses of World History". (Lindsay Drummond) **(Vor. ber. 3868 G.)**
Fransch: André Demaison — „Terre d'Amérique". (Fayard, Paris)
Jules Piquet — „Les Templiers". (Hachette)
(Vorig bericht 3868 G.)
Nederlandsch: F. de Clerq-Zubli — „De blijde stilte". (Uitg. Becht, A'dam)
Henriette Mooy — „Bij de bloemen - de Uilenreeks". (Bigot en v. Rossum) **(V. b. 3868 G.)** (Red. K.H.A.)

A. **Algemeene gegevens. - Handel met Nederland. - Panama-kanaal.** —
Hieronder volgen eenige gegevens over Panama, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en volk. — De republiek Panama is de meest Zuidelijke van de Midden-Amerikaansche landen.
De bevolking bedraagt, volgens de laatste telling van 1930, ca. 468.000 personen, waarvan rond 83.000 in de hoofdstad Panama, de eerste havenstad, gelegen aan de Golf van Panama (Stille Oceaan), en 34.000 in de tweede belangrijkste havenstad Colon, gelegen aan de Caribische Zee (Atlantische Oceaan). De blanke bevolking telt, excl. de Kanaalzône, ca. 80.000 zielen, terwijl de Kanaalzône een burgerbevolking heeft van ca. 30.000 en een militaire bevolking van ca. 12.000 personen.
De officieele taal is Spaansch; in de steden en in de Kanaalzône is ook het gebruik van Engelsch zeer verbreid.
Het klimaat is tropisch (gem. 80° F.), de regenval hevig, vooral in October en November; het droge seizoen is van Januari tot April.
De Panama-kanaalzône, een strook van 5 mijl aan iederen kant van het kanaal, is een afzonderlijk gebied, dat onder de administratie staat van de Vereenigde Staten van Amerika; de ontscheepingshavens zijn resp. Cristobal aan de zijde van den Atlantischen Oceaan, en Balboa aan de zijde van den Stillen Oceaan.



Munten, maten en gewichten. — De munteenheid is de balboa, gelijk aan den Amerikaanschen dollar. Amerikaansch geld is in het land als betaalmiddel algemeen in gebruik, zoo zelfs, dat het land geen eigen papiergeld laat drukken.
Voor maten en gewichten geldt officieel het metrieke stelsel. Daarnaast worden de Amerikaansche normen algemeen gebruikt.

Middelen van bestaan. — Van het grondgebied van de republiek Panama is nog maar zeer weinig in cultuur gebracht; slechts ca. 85.000 menschen houden zich bezig met de cultuur voornamelijk van bananen, cacao en koffie.
De welvaart van Panama hangt praktisch geheel samen met de inkomsten, voortvloeiend uit het Panamakanaal, o.m. de inkomsten uit hoofde van de ten behoeve van de scheepvaart verrichte diensten en van de uitgaven van het Amerikaansche personeel van het kanaal en van de Amerikaansche bezettingstroepen. De in de Kanaalzône gevestigde Amerikaansche ambtenaren en militairen vormen uiteraard een betrekkelijk koopkrachtig publiek. Daarnaast speelt het vreemdelingenverkeer een belangrijke rol.

Buitenlandsche handel. — Het verloop van den buitenlandschen handel van Panama (excl. de Kanaalzône) blijkt uit de volgende cijfers (in duizenden dollars):

	Jan.-Juni 1938	1937	1936
Invoer	9.047	21.896	18.958
Uitvoer	2.062	4.070	3.994
Invoersaldo	6.985	17.826	14.964

De belangrijkste invoerproducten zijn textielgoederen, automobielen en onderdeelen, benzine, electrische toestellen, timmerhout en landbouwproducten. De import van textielproducten bedroeg in 1937 22% van den totalen invoer, waarvan 57% uit Japan en 22% uit de Vereenigde Staten afkomstig was. De uitvoer heeft voornamelijk betrekking op bananen, cacao, kokosnoten, goud, versch rundvleesch en runderhuiden.
De Vereenigde Staten van Amerika zijn verreweg de belangrijkste leveranciers (circa 52% in 1937); verder zijn van belang Japan (14%), Groot-Brittannië (5,8%), Duitschland (5,3%) en Frankrijk (± 3%). De uitvoer is voornamelijk gericht op de Vereenigde Staten en voorts o.m. op de Kanaalzône, Duitschland en Groot-Brittannië.
Volgens de Nederlandsche handelsstatistiek luidde de handelsbalans van Nederland met Panama te zamen met de Panamakanaalzône als volgt:

(in *f* 1000.—)	1938	1937
Invoer uit Panama, enz.	226	443
Uitvoer naar Panama, enz.	416	763
Uitvoersaldo	190	320

De invoer in Nederland uit Panama betreft bijna uitsluitend gezouten onbereide huiden (*f* 344.000 in 1937 en *f* 218.000 in 1938). Verder nam Nederland in 1937 nog voor *f* 71.000 aan bananen en voor *f* 20.000 aan cacaoboonen af.
De uitvoer uit Nederland naar Panama had o.m. betrekking op de volgende artikelen (in duizenden guldens):

	1938	1937
Gesmolten dierlijk vet	3	98
Bereide margarine	15	24
Ongesuikerde gecondenseerde volle melk	196	334
Gesuikerde gecondenseerde volle melk	8	120
Soyaolie	41	3

(Economische Voorlichting)

Panama-Kanaal. - Verkeer 1937—1938. —
De tonnage, die in 1937 door het Panama-Kanaal is gevaren, bedraagt 28.559.935 netto-tons, in 1938 26.190.395 netto-tons.

Nationaliteiten	(in 1000 tons) 1938	1937
Ver. Staten	8.398	10.215
Engeland	7.384	7.361
Noorwegen	3.225	3.318
Japan	1.645	1.768
Duitschland	1.389	1.417
Nederland	806	835
Denemarken	780	921
Zweden	650	530
Frankrijk	545	624
Griekenland	409	400
Panama	337	480
Italië	330	343
Diversen	293	348

(S. Montagu and Co.'s Bulletin)
(Vorig bericht Panama 1920 E.; Panama-kanaal 1436 H.)

30 JULI 1939

A. NEDERLAND. — Het vijfde kabinet-Colijn. - Perscommentaren binnen- en buitenland. —

Het **Alg. Handelsblad** (lib.) signaleert de uitlatingen in R.K. bladen voor een „nationaal" kabinet, „waaruit blijkt, dat men in het roomsche kamp het risico van roomsch-rood toch liever niet alleen zou willen dragen" en teekent hierbij aan:

Maar hoe stellen de katholieken zich die breede basis dan voor? Toen dr. Colijn er een probeerde te vormen, hebben zij geweigerd ook maar iets van hun eischen te laten vallen, zooals ook mr. Romme — gelijk dr. Colijn mededeelde — in het „positief christelijke kabinet" voor 100 pct. het volle pond bleef verlangen ondanks de steeds zorgerlijker wordende begrootingspositie. Kunnen de roomschen nu in redelijkheid verwachten, dat de inschikkelijkheid, die zij aan dr. Colijn weigerden, nu door degenen die achter dezen laatste bleven staan, jegens een roomsche proeve van breede basis zal worden betoond? Moet al het nemen aan de roomschen ten goede komen, en al het geven door de anderen geschieden, alsof de R.K. Staatspartij het in Nederland geheel voor het zeggen heeft?

„De Telegraaf" (neutr.) noemt het een on-Nederlandsch gedoe, dat zich in de Tweede Kamer heeft afgespeeld. Wij zijn geen volk van scherpslijpers. Wij zijn voorstanders van een geleidelijke politieke ontwikkeling. Wij houden niet van een politiek met breuken en sprongen. Niettemin heeft onder leiding der Roomsch-Katholieke Staatspartij in een tijd, die zoowel uit binnenlandsch als uit buitenlandsch oogpunt tot de hoogste voorzichtigheid maant, de Tweede Kamer een Kabinet van bekwame mannen ten val gebracht, alvorens het nog door een enkele regeeringsdaad aanleiding tot critiek had gegeven. Dit is in strijd met onze beste tradities van objectiviteit en bezadigdheid. Er waren elementen aan het werk, die vreemd zijn aan ons traditioneel landsbestuur.

Nog altijd zijn wij vast overtuigd, dat vele duizenden Katholieken in ons land meer vertrouwen hebben in het politiek beleid van dr. Colijn, dan in de huidige voormannen der eigen partij.

Er is in ons land geen anti-papisme van beteekenis meer. Iedere poging om het te doen herleven, veroordeelen wij ten scherpste. Zijn er echter lieden, die het anti-papisme meer in de hand werken dan juist zij, die het Kabinet-Colijn ten val brachten?

De Maasbode (R.K.) zegt:

„In welke richting de formatie van het nieuwe kabinet zal worden gezocht? Wij hopen en verwachten, dat dáár zal worden aangeknoopt, waar dr. Colijn in zijn eerste formatiepoging bleef steken, grootendeels door eigen onhandige schuld, n.l. bij de poging tot formatie van een nationaal kabinet, zij het dan met eenigszins anderen inslag, dan dr. Colijn zich dien zal hebben gedacht. De omstandigheden daartoe lijken ons zoo gunstig mogelijk. Er viel een kabinet, waarom alleen ds. Kersten werkelijk treurt, om niet te zeggen huilt. De N.S.B. voelde er ook nog al wat voor, maar de christelijk-historischen en zelfs de anti-revolutionnairen en wat nog sterker is, zelfs de liberalen konden het niet verder brengen, dan tot een welwillend wachten-op-daden. Wanneer van de drie voornaamste partijen, die de motie-Deckers aanvaardden, een poging zou uitgaan tot het vormen van een nationaal kabinet, dan zouden de drie laatstgenoemde partijen zich niet afzijdig behoeven te houden.

De Tijd (R.K.) schrijft o.a.:

De lijn, die door de huidige stemming over de motie-Deckers in de Tweede Kamer getrokken is, geeft zeker niet de scheiding weer, die de meeningen der Volksvertegenwoordigers t.o.v. zulk een program zou verdeelen. Hoe breeder de grondslag van samenwerking is, des te beter zal 's lands belang door het toekomstige kabinet kunnen worden gediend.

De **Nieuwe Rott. Crt.** (lib.) spreekt van een „lichtvaardige" beslissing in grondwettelijken zin en schrijft:

„Bestaat er wel een meerderheid in den eigenlijken zin des woords tegen het optreden van dit kabinet-Colijn? Kan de ongetwijfeld groote groep roomsch-katholieken, die van radicale experimenten niets moet hebben, zich er zoo mede vereenigen, dat haar leiders de R.K. politiek zoozeer vereenzelvigen met de S.D. opvattingen? Op deze laatste vraag is zoo weinig gemakkelijk een positief antwoord te geven, dat de heer Deckers zich met zijn oordeel over het optreden van het jongste kabinet-Colijn uitermate voorzichtig had moeten gedragen. Des te meer aanleiding was er derhalve de daden van dit ministerie af te wachten."

Het Volk (S.D.) schrijft o.m.:

„De Tweede Kamer heeft korte metten gemaakt met het vijfde kabinet-Colijn. Het is in Nederland niet gebruikelijk een nieuw ministerie na drie dagen naar huis te sturen; het op zichzelf weinig verheugende verschijnsel behoeft zich niet te herhalen, als men in het vervolg de fout vermijdt, die thans is gemaakt, de fout namelijk, dat een strooming, die ten aanzien van een hoofdpunt van actueele politiek slechts een minderheid vertegenwoordigt, niettemin wil regeeren.

De a.r. **Standaard**, schrijft:

„Het Kabinet was aanstonds na zijn optreden eigener beweging met een regeeringsverklaring gekomen. Dr. Colijn heeft, in antwoord op het debat over die verklaring van de zijde der Kamer, medegedeeld, dat het Kabinet prijs stelde op het gemeen overleg met de Staten-Generaal en in samenwerking hiermede zijn taak wilde verrichten. Hij heeft daaraan toegevoegd, dat de Kamer ruimschoots en tijdig in de gelegenheid zou worden gesteld zich over het voorgenomen beleid van de regeering uit te spreken.

Dit alles heeft echter niet mogen baten. Het Kabinet was niet naar den zin van de heeren en zij wilden zijn beleid, zijn daden niet afwachten.

Hiermede is de Fransche methode in ons Nederlandsch Parlement ingevoerd.

Te vreezen is, dat wij een periode van verwarring tegemoet gaan".

De Nederlander (chr. hist.) acht de situatie als geheel van een kabinetscrisis onder de huidige omstandigheden te betreuren.

Het is voor de Nederlandsche verhoudingen ongebruikelijk, dat een nieuw optredend Ministerie bij de eerste ontmoeting met de Kamer getroffen wordt door de aanvaarding eener motie, die het optreden van dat Ministerie afkeurt.

Tegen een zoodanige procedure — in Frankrijk b.v. wèl gebruikelijk — zijn zonder twijfel staatsrechtelijke bezwaren in te brengen. En wij kunnen het verstaan als op dien grond bepaalde leden der Kamer, die — hoewel zij, gehoord de regeeringsverklaring, de toekomstige politiek met zorg tegemoet zagen — ten slotte hun stem aan de motie hebben onthouden.

Uit een artikel van het weekblad voor de N.S.B. **„Volk en Vaderland"** lichten we enkele passages:

Het bijzondere is dus, dat in 1939 is samengesteld het eerste anti-parlementaire ministerie. Er is evenmin sprake van, dat de meerderheid van het Nederlandsche volk dit ministerie zou verkiezen. Dit ministerie berust dus nóch op de meerderheid in het parlement, nóch op de meerderheid van het Nederlandsche volk. Dit is het eerste dictatuur-ministerie.

Overal is het nationaal-socialisme gekomen als opvolger van de dictatuur, die een volk verdrukt.

Wij beginnen op te schieten. Dictatuur heeft het nooit lang volgehouden.

Wij nationaal-socialisten, verheugen ons dus in het feit, dat het eerste anti-parlementaire ministerie is tot stand gekomen.

INDISCHE COMMENTAREN.

Het **„Bat. Nieuwsblad"** bevat een artikel, eindigend met de woorden: „arm Holland en arm Indië", waarin gesproken wordt over de impasse, waarin thans het nieuwe kabinet-Colijn is geraakt. Het blad schreef destijds in het zwartste pessimisme, dat dr. Colijn met dit Kabinet geen schijn van kans had. Thans blijkt dat het inderdaad zoo was. Het blad wijst op het Fransche voorbeeld van regeeren met decreten, hetwelk in de gegeven omstandigheden in ieder geval een betere oplossing is dan heelemaal geen regeering, maar daar gaat het blijkbaar toch naar toe.

Het **„Nieuws van den dag van N. I."** zou willen zeggen: „Verdronken zonder water te hebben gezien". De heer Colijn is waarlijk een te oude politieke rot dan dat hij niet al dadelijk zou hebben beseft, dat de nieuwe ploeg in de Kamer geen meerderheid zou kunnen verwerven. De heer Deckers heeft nu de kat den bel aangebonden. Aanvaardt het Kabinet de beslissing van de Kamer als een motie van wantrouwen, en besluit het tot aftreden (hetgeen intusschen is geschied), dan zal naar parlementaire zeden de heer Deckers met de formeering van een nieuw Kabinet worden belast, en zullen de Katholieken niet langer schuilevinkje kunnen spelen, maar de verantwoordelijkheid voor hun daden hebben te aanvaarden. Voor hen is het nu: kiezen of deelen.

De **„Locomotief"** en de **„Java-bode"** zijn van meening, dat de motie van den heer Deckers niets anders kan beteekenen, dan dat men aan Roomsch-Katholieke zijde bereid is een poging te wagen in de richting van een Roomsch-roode samenwerking. Het alternatief: handhaving van het Kabinet en ontbinding van de Kamer, zal eerst in een later stadium worden toegepast. De bladen verwachten van de Roomsch-roode samenwerking in vele opzichten ernstige gevolgen, niet alleen betreffende den gang van zaken in het moederland, doch ook voor de maritieme defensie en de weerslag op het Nederlandsche volk, dat meer dan ooit eenheid behoeft, doch scherper in onderscheidene kampen zal worden verdeeld.

BUITENLANDSCHE COMMENTAREN.

Times. — Na een overzicht gegeven te hebben van de crisis, gaat de „Times" voort: Dr. Colijn heeft zijn nederlaag aanvaard met woorden, die te kennen gaven, dat hij bereid was terug te treden, maar dat hij voelde, dat dit niet de tijd was zijn land in den steek te laten. Hijzelf heeft onlangs nog gezegd, dat Nederland en Nederlandsch-Indië stormcentra zijn. De moeilijkheid voor hem was dezelfde als die voor andere

staatslieden, n.l. dat het gevaar voor aanvallen van agressieve mogendheden het land dwingt meer aan bewapening te besteden dan het kan. In het buitenland wordt het beleid van dr. Colijn beschouwd als een voorbeeld van orthodoxe financieele politiek. Hij beseft echter beter dan anderen van zijn landgenooten, dat de wereld buiten Nederland nooit zal terugkeeren tot de normale economie van een kwart eeuw geleden en dat de noodmaatregelen van heden eenige permanente veranderingen achter zich zullen laten.

De „Times" eindigt met het uitspreken van de hoop, dat parlementaire schisma's niet een bastion van stabiliteit zullen verzwakken, dat in deze onzekere tijden van bijzondere waarde is.

Information. — De „Information" schrijft over de politieke crisis in Nederland:

„Holland beleeft thans een crisis, die overeenkomt met de crises, die in Frankrijk en België voorgekomen zijn en die deze landen gelukkig zijn te boven gekomen. Deze oude natie, op stevige democratische grondslagen berustend, zal, naar men mag hopen, in haar tradities de kracht vinden, die zij noodig heeft om over haar moeilijkheden te triompheeren. De nabuurschap van het Hitleriaansche Duitschland en het aanhoudende werken van een listige propaganda zullen het gevaar van zwakheid toonen aan haar staatslieden, die verschillende opvattingen kunnen hebben, maar die allen hetzelfde ideaal van vrijheid nastreven."

(Vorig bericht 3880 A.)

1 AUGUSTUS 1939

A. **ASTRONOMIE. — Mars en de Aarde voor het eerst sinds 15 jaar in elkaars nabijheid (afstand 58 millioen K.M.). —**

De planeet Mars stond op 27 Juli dichter bij de aarde dan gewoonlijk. Het verschil bedraagt nagenoeg 19 millioen kilometer. En deze gelegenheid wilden sterrenkundigen niet voorbij laten gaan om iets meer van deze planeet, de beroemde „kanalen" en den in den laatsten tijd ontdekten plantengroei en misschien zelfs ook iets omtrent de Marsbewoners, indien zij er zijn, te weten te komen. Vele bekende sterrenkundigen zijn naar Zuid-Afrika getogen, naar een groote sterrenwacht bij Bloemfontein.

Van het zuidelijk halfrond af is Mars namelijk beter waar te nemen dan van het gebied, waar wij ons bevinden.

Mars is in vijftien jaar niet zoo dicht bij de aarde geweest als nu. Gewoonlijk staat deze planeet op 77 tot 100 millioen kilometer afstand van de aarde verwijderd. Nu is hij op 58 millioen kilometer afstand de aarde gepasseerd.

In Augustus 1924 was Mars slechts 55 millioen kilometer van de aarde verwijderd. „Slechts" 55 millioen kilometer! Maar nog altijd 150 keer zoover als de maan. En ook op dezen afstand zal men van Mars niet veel meer zien dan een kleine schijf. Maar Mars zal zeer helder zijn, helderder dan de meeste sterren van de eerste grootte, met uitzondering van Venus.

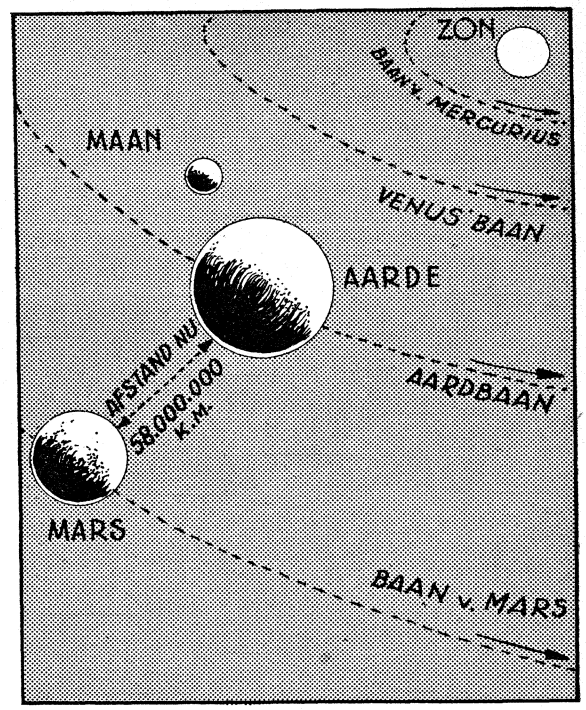
Korte, zachte winter. — In vele opzichten komt Mars met de aarde overeen, hoewel er ook aanmerkelijke verschillen zijn. De doorsnede bedraagt ongeveer 6800 kilometer, iets meer dan de helft van die der aarde. De oppervlakte is ongeveer een vierde van die der aarde. Mars heeft eveneens een dampkring, waar ook waterdamp en zuurstof in zouden voorkomen. Er zijn echter veel minder wolken, waardoor Mars goed is waar te nemen.

Mars draait op een ongeveer gelijke wijze om zijn as als de aarde en zijn baan loopt ook op een overeenkomstige wijze om de zon. Men kent daarom op Mars ook jaargetijden, al zijn deze iets anders dan op de planeet, waarop wij ons bevinden.

Op het noordelijke halfrond kennen de veronderstelde Marsbewoners lange koele zomers en korte zachte winters. Op het zuidelijk halfrond korte warme zomers en lange strenge winters. Evenals op de aarde, komen op Mars Poolstreken voor, die gedurende den winter met sneeuw en ijs zijn bedekt.

De „kanalen". — De Nederlandsche natuurkundige Huygens ontdekte reeds in 1659 donkere plekken op Mars. Deze hebben een blauwgroene kleur, terwijl het overige oppervlak er roodachtig uitziet.

Omtrent den aard van deze plekken bestaat onder de sterrenkundigen nog veel verschil van meening. De beroemde sterrenkundige Slipher uit de Vereenigde Staten meent, dat deze veroorzaakt zijn door plantengroei. Scherper verschil van meening bestaat evenwel omtrent de zoogenaamde „kanalen". Aanvankelijk meende men, dat deze er in het geheel niet waren, maar dat de sterrenkundigen, die hiervan mededeeling deden, het slachtoffer waren geworden van optisch bedrog.



In latere jaren heeft men echter het bestaan van deze kanalen, donkere rechte strepen, zoowel door het roode, zoogenaamde woestijngedeelte, als door het begroeide deel van Mars moeten erkennen. Soms zouden deze kanalen breeder worden.

Bewoond? — Volgens den Amerikaanschen sterrenkundige Lowell, naar wien de sterrenwacht in Arizona werd genoemd, zouden dit stukken bebouwd land zijn aan weerszijden van kanalen. De kanalen zelf zouden te klein zijn, dan dat men ze van de aarde zou kunnen waarnemen. Prof. Lowell veronderstelde dus, dat Mars wordt bewoond.

Prof. Slipher, de opvolger van Lowell, is naar de sterrenwacht van Bloemfontein in Zuid-Afrika getogen, waar hij met vele andere geleerden nauwkeurig de oppervlakte van Mars zal bekijken. Bijzondere camera's met buitengewoon gevoelige platen zullen worden gebruikt om foto's te maken van de planeet. Leden van het Hayden-Planetarium in de Vereenigde Staten zullen trachten radio-seinen naar Mars te zenden. Met zeer sterke kortegolfzenders zullen zij trachten het magnetische veld rondom de aarde te doorbreken. Indien er op Mars mineralen zijn, moeten deze signalen als echo's worden teruggeworpen en zes en een halve minuut later weer op aarde hoorbaar zijn.

Een heele serie korte-golf-ontvangers is reeds op de signalen afgestemd en men hoopt ook hierdoor iets meer van Mars te weten te komen. Zou men zich op Mars net zoo druk maken omtrent de aarde als de aardebewoners over Mars?

Mislukt radio-experiment. — Gebruikmakend van de gelegenheid, dat de planeet Mars dichter bij de Aarde stond dan sedert vijftien jaar het geval was, hebben

Amerikaansche radiodeskundigen op 27 Juli getracht van Baldwin (Louisiana) uit een „sein" naar dit hemellichaam te zenden. De proef werd genomen door de „Mutual Broadcasting System" in aanwezigheid van een aantal sterrenkundigen. Men had berekend, dat het „sein" 3¼ minuut noodig zou hebben om Mars te bereiken en eenzelfden tijd om eventueel naar de Aarde weerkaatst te worden. Van een reflectie der uitgezonden radio-golven kon echter niets worden waargenomen.
(Telegraaf - Het Volk - Telex-A. N. P.)

A. **BELGIE. — Monument voor koning Albert te Luik onthuld. —**
Te Luik is op 30 Juli, als een van de hoogtepunten van de watertentoonstelling, het koning Albert-monument onthuld in tegenwoordigheid van koningin Elisabeth, koning Leopold en zijn kinderen. Ook de hertogin van Vendôme (zuster van wijlen koning Albert) en de hoogste autoriteiten des lands waren aanwezig. Het monument is opgericht aan de samenvloeiing van Maas en Albert-kanaal.
Bij de onthulling was koningin Wilhelmina vertegenwoordigd door mr. dr. W. G. A. van Sonsbeeck, commissaris der koningin in de provincie Limburg. In den ochtend had mr. dr. van Sonsbeeck een bloemstuk neergelegd bij het monument voor koning Albert op het kerkhof van Robertmont.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Koning Albert 3499 C.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Groote moeilijkheden. - Generaal Ironside naar Warschau. - Duitsche propaganda gedwarsboomd. - Geen leening van Engeland. —**
Het accoord tusschen Tokio en Londen is voor Berlijn minder aangenaam geweest. Er zijn nog enkele andere feiten, welke de stemming in Duitschland deerlijk verstoren. Zoo was het merkwaardig, dat de Britsche generaal Ironside naar Warschau werd gezonden. Vorig jaar werd de vreedzame Lord Runciman naar Praag gezonden, wiens bemiddeling leidde tot de capitulatie van München. Thans is geen vreedzame Lord gezonden, maar de opperbevelhebber van de Engelsche troepen buiten Engeland. Een opmerkelijk verschil.
Voorts zit Duitschland met een berg moeilijheden in Bohemen en Moravië. Ook aan de kwestie van Zuid-Tirol zitten de noodige haken en oogen.
Dan is daar de actie van Daladier, die een einde heeft gemaakt aan de nazi-drijverijen in Frankrijk. Von Ribbentrop had het klaar gespeeld met grof geld sommige persmannen in Frankrijk en andere landen te winnen voor Hitler. Hij kon natuurlijk verder rekenen op de Ausland-Duitschers, die in den vreemde vertoeven en aldaar de propaganda moeten doorzetten onder het volk. Daladier maakte er een eind aan, welk voorbeeld in vele andere landen zal worden nagevolgd.
De toon van dr. Goebbels wordt steeds feller, een bewijs, dat hij geen succes meer boekt. Hij heeft het moeten afleggen tegen den Engelschen briefschrijver Stephen King Hall.
Er scheen eenige toenadering tusschen Engeland en Duitschland op handen en zelfs werd gesproken van een Engelsche leening aan Duitschland. Deze geruchten waren het gevolg van een onderhoud tusschen Hudson, den Engelschen minister van Handel en den heer Wohltat.
Chamberlain heeft echter in het Lagerhuis verklaard, dat het kabinet van deze bespreking niet op de hoogte was en dat er geen sprake is van het verschaffen eener leening aan Duitschland. Halifax legde in het Hoogerhuis een soortgelijke verklaring af.
(De Nieuwe Eeuw)

C. **FRANKRIJK. — De gezinscode. —**
De nieuwe gezinscode, welke ten doel heeft de in Frankrijk zoo sterk gedaalde geboortecijfers te doen stijgen, werd op 31 Juli in de Staatscourant gepubliceerd.
De maatregelen kunnen in twee groepen verdeeld worden, namelijk het verleenen van materieelen steun aan het gezin door den staat of de vakvereenigingen, en ten tweede bescherming van het gezin door administratieve, juridische en strafbepalingen.
De steunverleening geschiedt als volgt:
1e. Premie voor een eerstgeborene. De hoogte varieert, volgens het departement, van 2000 tot 3000 francs, betaalbaar in twee gelijke termijnen, een bij de geboorte, de andere helft na zes maanden.
2e. Gezinstoelagen voor alle arbeiders, al dan niet loontrekkend, die vader zijn van minstens twee kinderen. Het beginsel van gelijkheid van alle burgers voor de gezinstoelagen wordt strikt gehandhaafd. De toelagen worden voortgezet tot den 14-jarigen leeftijd en tot 17 jaar, indien het kind studeert, of in opleiding voor een vak is. Het minimum voor het tweede kind is tien procent van het gemiddelde loon in het betrokken departement, voor het derde kind en daarboven 20 procent. De gezinshoofden kunnen voor het eerste levensjaar van het kind, in plaats van een maandelijksche toelage, een bedrag ineens krijgen, waardoor die toelagen worden gekapitaliseerd. Op die wijze wordt indirect een premie verleend voor de geboorte van elk nakomend kind.
Extratoelagen worden uitgekeerd aan landbouwgezinnen. Voor het tegengaan van de vlucht naar de groote steden worden huwelijksleeningen ingesteld varieerende van 5000 tot 20.000 francs.
Zeer streng zijn de bepalingen in zake de abortus, die voorzien in 5 tot 10 jaar gevangenisstraf en 5000 tot 20.000 francs boete. Ook aan de bescherming van het kind is gedacht. Het delict van aantasting der goede zeden geldt thans ook voor boeken, zelfs als zij niet geïllustreerd zijn. De strijd tegen het alcoholisme wordt gesteund door beperking van het aantal drankgelegenheden.
(Moniteur)
(Vor. ber. Bevolking 3148 C.)

2 AUGUSTUS 1939

D. **FRANKRIJK. — Daling der geboorten. —**
De „Temps" geeft het volgende lijstje van de geboorte-daling:

	Geboorten		Geboorten
1886	907.000	1932	722.000
1887	867.000	1936	630.000
1906	787.000	1937	616.000
1930	750.000	1938	610.000

De bevolkingsaanwas van Frankrijk in vergelijk met andere groote landen is de volgende:

	Bevolking in 1865	Bevolking in 1937
Frankrijk	38.000.000	41.000.000
Duitschland	38.000.000	67.000.000
Italië	24.000.000	43.000.000
Engeland	32.000.000	47.000.000
Japan	32.000.000	70.000.000

De bevolkingsaanwas in Frankrijk vindt uitsluitend zijn oorzaak in de naturalisatie van vreemdelingen, dus door immigratie.
(Le Temps)
(Vor. ber. Bevolking 3888 C.)

E. **ENGELAND. — Wereld Voortrekkers Moot in Schotland. - 4000 oudere padvinders bijeen. —**
Zondagmorgen, 16 Juli, is midden in de Schotsche Hooglanden de derde wereld voortrekkers „moot" geopend. Op de groote grasvelden van Monzie Castle kampeeren duizenden voortrekkers uit alle oorden van de wereld — twee en veertig landen zonden een vertegenwoordiging. Voortrekkers zijn oudere padvinders, jongens van achttien tot vijfentwintig jaar. Acht jaar geleden werd de eerste moot bij Kandersteg in Zwitserland gehouden, vier jaar geleden de tweede op het eiland Ingarö bij Stockholm. Voor de derde moot treden de Schotten als gastheeren op.

Zij hadden op 8000 voortrekkers gerekend. Ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden, die veel voortrekkers onder de wapenen houden, zijn er 4000 gearriveerd.
Lord Somers, oud-Gouverneur-Generaal van Australië opende de moot met een boodschap van Baden Powell, waarin de Chief Scout zei, dat de toestanden in Europa deze bijeenkomst een bijzonder groote beteekenis geven. „Vaderlandsliefde en het verlangen om je land en je medemenschen te dienen zijn de beste dingen die er in je leven bestaan. Maar het ellendige is, dat zooveel goede vaderlanders niet ruim genoeg zien en hun vaderlandsliefde verengen tot een overdreven nationalisme. Hier kan de broederschap van voortrekkers leiding geven of practisch laten zien hoe tusschen alle rassen en standen hartelijke vriendschap mogelijk is, wanneer zij maar van goeden wille zijn en elkaar willen trachten te begrijpen".
Namens de Engelsche regeering sprak Colonel John Colville, Minister voor Schotland. (Times)
(Vor. ber. Padvinderij 3615 A.)

A. **FRANKRIJK. — Nederlandsch monument te Verdun. —**
Het A.N.P. meldt uit Verdun:
Ducos, vice-president van de Fransche Kamer, voorzitter van de Kamercommissie van Onderwijs en Schoone Kunsten, heeft op 23 Juli te Verdun voor de Saint-Paul-poort een monument onthuld, dat een Nederlandsch comité aan Frankrijk heeft aangeboden ter herdenking van de glorierijke verdediging van de stad. Het monument is een bronzen „genius der overwinning", vervaardigd door Auguste Rodin. Het symboliseert de heldhaftige zelfopoffering van hen, die de stad hebben gered en de uiteindelijke overwinning voorbereidden.
Redevoeringen werden uitgesproken door Ducos, burgemeester Thiebaut van Verdun, baron van Lynden, vertegenwoordiger van den Nederlandschen gezant en mr. H. F. Doppler, voorzitter van het Nederlandsche comité. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Verdun 2380 G.)**

B. **ENGELAND. — Premier Chamberlain beantwoordt eenige vragen in het Parlement - Militaire delegatie wordt naar Rusland gezonden - Spanning te Danzig - Het Verre Oosten - Anthony Eden waarschuwt voor het lot van Polen - Commentaren. —**
In antwoord op een vraag in het Lagerhuis heeft premier Chamberlain op 31 Juli medegedeeld, dat de Sovjetregeering als haar meening te kennen heeft gegeven, dat het in het tegenwoordige stadium der onderhandelingen te Moskou van nut zal zijn onmiddellijk militaire besprekingen te beginnen. De regeeringen van Frankrijk en Engeland hebben zich daarmede accoord verklaard en treffen thans maatregelen om zoo spoedig mogelijk militaire gedelegeerden naar Moskou te zenden.
Men stelt zich voor, dat de politieke besprekingen naast de militaire onderhandelingen worden voortgezet met het doel, dat een eindovereenkomst bereikt wordt op den grondslag van een politiek accoord.
Aan het hoofd der Britsche delegaties zullen staan admiraal Sir Reginald Drax, luchtmaarschalk Sir Charles Burnett en majoor John Heywood.
In antwoord op een desbetreffende vraag zeide Chamberlain, dat de besprekingen waarschijnlijk deze week zouden beginnen.

Ten aanzien van Danzig zeide Chamberlain o.a.:

Sedert Lord Halifax zeide, dat hij zich niet onnoodig bezorgd maakte, hebben zich grensincidenten voorgedaan, die de spanning eer hebben versterkt dan verminderd, doch de Poolsche regeering, die de meest bewonderenswaardige kalmte heeft getoond, kan men, daarvan ben ik overtuigd, toevertrouwen, dat zij zal volharden in een wijs staatsmanschap en zelfbeheersching.
Sprekende over het Verre Oosten zeide de minister-president: ook hier wil ik zeggen, dat het onze zaak niet bevordert, wanneer men suggereert, dat in de formule (van de overeenkomst te Tokio) dingen moeten worden gelezen, die de regeering reeds heeft tegengesproken, die aanleiding moeten geven tot bezorgdheid en verslagenheid in China en die niet een voorzichtig en onpartijdig onderzoek van de formule onderstellen. De formule is de vaststelling van een feit, zij beteekende geen wijziging in de politiek, noch de toekenning van de rechten van oorlogvoerende aan Japan. Zij is ook geen verraad aan de Britsche belangen in China en bedoelt niet de rechten van derde partijen af te staan.
Ik voel mij verplicht te zeggen, dat de Britsche regeering genoodzaakt zal zijn den toestand zeer ernstig onder oogen te zien, indien de anti-Britsche agitatie, de aanvallen op Britsche belangen en Britsche rechten in China ongebreideld voortduren. Dat zou een succesrijk einde der onderhandelingen zeer moeilijk maken.
Het doel, dat wij ons voor oogen houden, is een billijke en rechtvaardige regeling van den strijd in China.
Ten aanzien van de kwesties, welke zich hebben voorgedaan naar aanleiding van de uitlevering van het zilver in de concessie van Tientsin en niet van het steunverleenen aan de Chineesche valuta, zeide Chamberlain, dat deze kwesties niet beperkt worden tot Tientsin, doch grootere kwesties zijn, welke niet alleen dit land raken.

Na minister-president Chamberlain nam Anthony Eden het woord. Ten aanzien van Danzig zeide Eden, dat de stad wordt geregeerd door de nationaal-socialisten. Zij hebben alle politieke partijen onderdrukt, de kranten verboden en de Joden uitgedreven. Spreker vroeg vervolgens of, wanneer men deze manoeuvres gadeslaat, men kan ontkomen aan de conclusie, dat dezelfde techniek van het vorig jaar wordt gevolgd. Niemand kan zeggen, welke taktiek in de komende weken zal worden gevolgd, doch het essentieele punt is, dat de bedoelingen van de nationaal-socialisten niet zijn veranderd, nl., dit jaar Polen hetzelfde lot te doen ondergaan als het vorig jaar Tsjecho-Slowakije. Spreker is overtuigd, dat alleen de politiek van het vredesfront een oorlog kan vóórkomen. In de huidige omstandigheden is het doel niet een oorlog te winnen, doch een oorlog te voorkomen en de groote bijdrage welke kan worden geleverd is zoo spoedig mogelijk het vredesfront te voltooien.
(Times - Telex-A. N. P.)

Commentaren. — De Fransche pers toont zich voldaan over Chamberlain's rede.
De Italiaansche pers beweert, dat Chamberlain niets bijzonders heeft gezegd.
De Deutsche Allgemeine Zeitung beweert, dat Engeland zich zijn marschroute door Rusland laat voorschrijven. **(Vor. ber. Chamberlain 3867 B.; Eden 3858 D.; Sovjet-Rusland 3860 B.)**

3 AUGUSTUS 1939.

C. **DANZIG. — Joodsch bezit geconfiskeerd. —**
De Senaat van Danzig heeft op 27 Juli een decreet uitgevaardigd, waarbij Joden de bevoegdheid wordt ontnomen eigen zaken, beleggingen of grondbezit te beheeren. Dit decreet, dat neerkomt op een verbeurdverklaring, is ook van toepassing op Poolsche Joden, die in de Vrije Stad wonen.
Curatoren zullen worden benoemd, die belast worden met de liquidatie der verbeurdverklaarde bezittingen. (Times) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3620 I.)**

D. **TURKIJE. — Hatay (Sandjak Alexandrette) is Turksch. —**
In geheel Turkije is op 23 Juli de terugkeer van Hatay (het voormalige Sandjak Alexandrette) gevierd, dat aan Turkije is afgestaan krachtens het Fransch-Turksche accoord van eenige weken geleden. Het gebied werd op 23 Juli formeel aan Turkije overgedragen en zal in de toekomst bekend staan als Vilajet nummer 63. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3870 B.)**

E. **FRANKRIJK. — Een leening aan Joego-Slavië. —**
Een onderzoek in officieele kringen, aldus de „Financial News", bevestigt de geruchten over een nieuwe Fransche leening aan Joego-Slavië. Naar verluidt, zou practisch reeds een overeenkomst geregeld zijn voor het verstrekken van een leening van 113 millioen francs. Dit crediet zal door de Fransche regeering worden gegarandeerd en worden gebruikt voor het financieren van den uitvoer van Fransche machinerieën en andere industrieele installaties volgens de door het Britsche Export Credit Guarantee Department gebruikte methoden.
Verder worden nog meer Fransche credieten aan Joego-Slavië overwogen, tot een gezamenlijk bedrag

van omstreeks 480 millioen francs, dat eventueel verleend zal worden door een particuliere bankgroep, aan het hoofd waarvan de Firma Seligmann & Co. staat. Een der doeleinden van deze credietverleening zal zijn de Joego-Slavische houtpulpproductie op te voeren door het financieren van een staatsonderneming, welke zoo juist in Belgrado is opgericht.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Frankrijk—Joego-Slavië 2983 C.)

A. ROEMENIE.— Economisch accoord Berlijn-Boekarest. - Overeenkomst heeft betrekking op producten van landbouw en veeteelt. —
Roemenië en Duitschland hebben op 21 Juli een protocol onderteekend, waarbij een uitgebreid programma tot verbetering van den Roemeenschen landbouw is opgesteld.
Het protocol ligt in het kader van de Duitsch-Roemeensche economische overeenkomsten welke in Maart-April zijn onderteekend. Het streven van de Roemeensche onderhandelaars was er op gericht te zorgen, dat het programma wordt uitgevoerd door particuliere Roemeensch-Duitsche maatschappijen, welke geen nationale basis hebben. Ingeval deze maatschappijen geen overeenstemming bereiken zullen zij geheel in Roemeensche handen overgaan.
Door Agence Belga wordt vernomen, dat de Duitsch-Roemeensche overeenkomst gebaseerd is op de volgende drie grondbeginselen:
Ten eerste: verbetering van de kwaliteit en hoeveelheid van den Roemeenschen oogst alsmede van de melkproducten.
Ten tweede: organisatie van den landbouw door groepeering van de producten in regionale opslagplaatsen.
Ten derde: stabilisatie van den uitvoer door toepassing van vastgestelde prijzen voor groote hoeveelheden producten welke door Duitschland worden gekocht, en door een systeem van vervroegde betalingen aan de boeren.
Het protocol behelst verder een aantal bijvoegsels in zake het kweeken van oliehoudende planten, wijnstokken, en het produceeren van melk en eieren.
Als tegenprestatie voor het koopen van landbouw-producten en melk zal Duitschland Roemenië groote hoeveelheden materiaal leveren voor de melkindustrie, het opslaan van wijn en gedistilleerd, e.d. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Handelsverdrag Roemenië—Groot-Duitschland 3714 A.)

B. NEDERLAND. — Onze grensversterking - Bezoek der Nederlandsche journalisten. —
De Nederlandsche journalisten hebben de vorige week een kijkje mogen nemen bij de versterkingen tot beveiliging van onze kust en grenzen. Op vernuftige wijze bleken de verdedigingswerken te zijn ondergebracht en het werd duidelijk, dat het voor een eventueelen invaller zeer moeilijk zou zijn, tot het hart van ons land door te dringen. Nederland is paraat.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Defensie 3872 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3856 B.)**

C. ENGELAND. — De I.R.A.-wet van kracht - Het plan S. —
Onmiddellijk nadat de nieuwe I.R.A.-wet (Iersche Revolutionnaire Leger) van kracht was geworden, is op 28 Juli het geheele apparaat van Scotland Yard in werking gesteld. Radioberichten aan alle politie-auto's flitsten door den aether; de politie-telegrafisten seinden code-telegrammen aan de posthuizen en de bureaux in de groote provinciesteden. De groote jacht op de Iersche terroristen was begonnen.
Binnen een uur waren reeds tien verdachten gearresteerd en in den loop van den avond was hun aantal reeds tot dertig opgeloopen. Van acht hunner was het bevel tot uitwijzing nog voor middernacht geteekend. Tot groote verrassing van de politie kwamen tal van Ieren zich vrijwillig melden om te verklaren, dat zij niets met de terroristen hadden uit te staan.
Het plan S. — Dat de campagne van de I. R. A. nu zooveel ernstiger wordt opgevat, is ook voor een belangrijk deel te danken aan de onthullingen, die de minister van Binnenlandsche Zaken heeft gedaan bij zijn verklaring over de nieuwe wet, waardoor het de politie mogelijk gemaakt moet worden krachtiger op te treden. Er is daaruit maar al te duidelijk gebleken, dat deze heeren niet zoo maar wat te hooi en te gras vernielen, maar volgens een weloverwogen en zeer gedetailleerd plan te werk gaan. In het begin van het jaar hebben de autoriteiten een copie van dit plan, het zoogenaamde plan-S, in handen gekregen. „Denkt niet", zei de minister, „dat het een melodramatisch onverantwoordelijk document is, zooals de politie er soms wel eens ontdekt. Het is een zeer zorgvuldig uitgewerkt plan, het soort van plan, dat door een generalen staf had kunnen zijn opgesteld, met een gedetailleerd schema voor een campagne van sabotage en gebaseerd op een groote kennis van zaken". De 127 bomaanslagen, die sinds het begin van de campagne hebben plaats gehad en waarin twee menschen gedood zijn en 55 gewond, zijn dan ook geen geïsoleerde voorvallen, maar maken alle deel uit van dit grootsch opgezette plan en zijn uitgevoerd volgens de aanwijzingen van dit plan. Ernstiger nog dan het feit, dat de terroristen zeer systematisch te werk gaan — de minister onthulde onder anderen, dat zij een nauwkeurig overzicht hebben gemaakt van de belangrijkste bruggen, spoorwegen, munitiedepots, wapenfabrieken en vliegvelden — is, dat er bewijzen voorhanden zijn, dat zij door buitenlandsche organisaties gesteund worden. De minister heeft hierover niet meer willen zeggen, dan dat hij wat dit betreft over betrouwbare informatie beschikte. De bladen, ook verantwoordelijke bladen zooals de Yorkshire Post en andere, maken er echter geen geheim van, waar men die buitenlandsche organisaties moet zoeken. Duitschland wordt in dit verband openlijk genoemd. (Telex-A.N.P. - Times - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bomaanslagen 3884 A.)

D. AMSTERDAM. — Tweede gedeelte van deel I van het rapport in zake de erfpachtskwestie. —
Op 31 Juli is ter Stadsdrukkerij van Amsterdam verschenen het tweede gedeelte van deel I van het rapport van de raadscommissie van onderzoek in zake erfpacht. Met dit vervolg op het reeds op 15 Juni '39 gepubliceerde gedeelte is deel I van het rapport van de raadscommissie van onderzoek in publiceerde gedeelte vermelde feiten geven de commissie geen aanleiding, aan hetgeen zij in het algemeene gedeelte van haar op 15 Juni verschenen rapport schreef, iets toe te voegen of daarin iets te wijzigen.
De commissie deelt mede, dat zij zich over de vraag, of de gronduitgifte naar objectieve normen geschiedt of moet geschieden, zal uitspreken in deel II van het rapport.
Ten aanzien van de integriteit van de ambtenaren, die in het onderzoek der commissie betrokken waren, is zij, op grond van alle door haar onderzochte gevallen, van oordeel:
dat de ambtenaren van den dienst der Publieke Werken, in het onderzoek betrokken, bij hun werkzaamheden en handelingen niet anders beoogd hebben, dan het gemeentebelang te dienen en
dat geenerlei twijfel gewettigd is aan de integriteit van deze ambtenaren.
Met betrekking tot de behandeling van ingediende klachten voor zoover die niet reeds onder voorgaande vallen, deelt de commissie mede, dat zij nog negentien verschillende klachten van bouwers heeft ontvangen over het niet toewijzen van grond. Naar het oordeel der commissie zullen deze klachten wel altijd blijven bestaan, zoolang de drang tot bouwen te groot is in verhouding tot den beschikbaren bouwrijpen grond.
Ten aanzien van de integriteit van de ambtenaren van het Grondbedrijf hebben ook deze klachten geen twijfel bij de commissie gewekt.
Ten slotte zij nog vermeld, dat de commissie in totaal tot en met 28 Juli '39 84 vergaderingen heeft gehouden.
Het tweede gedeelte van deel I bevat voorts een dozijn bijlagen, waarin telkens afzonderlijke gevallen worden besproken. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Erfpachtskwestie 3836 A.)

4 AUGUSTUS 1939

E. GEESTELIJK LEVEN. — Wereldconferentie van Christelijke jeugd te Amsterdam. —
In de openingszitting van de eerste wereldconferentie van christelijke jeugd heeft Z.K.H. Prins Bernhard op 24 Juli in het Concertgebouw te Amsterdam de volgende boodschap van H.M. de Koningin voorgelezen:
„Het is Mij een genoegen u, die uit alle deelen der wereld zijt samengestroomd, thans in Mijn land vereenigd te weten.
Mijn goede wenschen vergezellen u bij uwe werkzaamheden. Moge het der jeugd van de geheele wereld gegeven zijn door gemeenschappelijk overleg en gezamenlijken arbeid te streven naar de oplossing van de problemen, die in deze moeilijke tijden

niet alleen de jeugd, maar de geheele menschheid bezighouden. Dat in de dagen, die voor u liggen, de geest, door welken Christus in elken mensch doordringt en die alle tegenstellingen en problemen tot oplossing helpt brengen, u allen tot richtsnoer zij."

Nadat Prins Bernhard deze Koninklijke boodschap had voorgelezen, sprak de Prins in het Engelsch als volgt:

„Mede namens Prinses Juliana, verwelkom ik alle afgevaardigden uit ongeveer 70 landen op de eerste wereldconferentie van christenjeugd. Te midden van de donkere wolken, die ons in deze dagen omringen, is het voor jonge menschen moeilijk met een gevoel van verantwoordelijkheid voor hun eigen leven en voor het leven van hun medemenschen op te groeien.

De wetenschap, dat de christenjeugd van de geheele wereld afgevaardigden heeft gezonden naar Nederland, om uitdrukking te geven aan hun hoop en hun wil, om in het christendom te vinden het ware licht, waarin alle problemen gezien moeten worden, vervult ons met grooten moed. Ik ben er van overtuigd, dat de roep van het evangelie: „ut omnes unum sint" (opdat allen een zijn) een roep is, die in deze tijden tot ons — jonge menschen — komt als een speciale roeping. Moge God u op Zijn wijze zegenen: gedurende de conferentie en als u de resultaten van de besprekingen in uw eigen land zult terugdragen."

Dr. Visser 't Hooft, leider der conferentie, gaf den hoogen bezoeker de verzekering, dat de boodschap van de Koningin in de harten der deelnemers een diepe echo heeft gevonden. We kunnen niet dankbaar genoeg zijn — zoo zeide spr. — dat onze conferentie, die tot titel draagt „Christus Victor" gehouden mag worden in een land, welks regeerende Vorstin meer dan eens en onlangs nog in een indrukwekkenden oproep tot dit volk en tot andere naties Haar eigen vertrouwen heeft uitgesproken in de woorden: „Christ avant tout."

Ook gaf spr. namens de deelnemers uiting aan zijn groote dankbaarheid voor de woorden, die de Prins mede namens Prinses Juliana had gesproken. Hij verzocht den Prins, de eerbiedige groeten der deelnemers aan Prinses Juliana over te brengen.

De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, heeft de conferentie vervolgens geopend. (Telex-A.N.P.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Mededeeling van het ontslag van het Kabinet. - Suppletoire begrooting voor 1939 van het departement van Defensie groot ƒ 33 millioen aangenomen.

De stemming in de Tweede Kamer stak op 28 Juli '39 sterk af tegen die van den vorigen dag, daar alle spanning thans geweken was. De voorzitter deelde mede, dat het Kabinet aan de Koningin ontslag had aangeboden en dat de regeering de Kamer verzocht de aanhangige agenda af te handelen. Dit is dan ook geschied.

Het eenige ontwerp waarover debat is gevoerd, is de suppletoire begrooting voor 1939 van het departement van defensie, waarbij ƒ 33 millioen zijn aangevraagd voor de aanschaffing van allerlei defensiematerieel. Minister Van Dijk ondervond weinig tegenstand tegen de aanvrage.

Het wetsontwerp werd z. h. st. aangenomen met de aanteekening „tegen" van de heeren Roestam Effendi (comm.) en Posthuma (ch. dem.).

De vergadering werd hierna voor onbepaalden tijd verdaagd. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. 3850 A.; Defensie 3890 B.)

B. WERELDOORLOG 1914—1918. — 4 Augustus 1914, 25 jaar geleden, begon de wereldoorlog. —

Het was op 28 Juni 1914, dat aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk en zijn gemalin te Serajewo werden vermoord, een gebeurtenis, die de indirecte aanleiding tot den wereldoorlog gaf. Wij geven eenige data uit het beginstadium van dien oorlog:

28 Juni 1914. Aanslag te Serajewo op aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk en zijn gemalin. Beiden werden gedood.

6 Juli 1914. Oostenrijk is van Duitschlands steun verzekerd.

23 Juli 1914. Oostenrijks ultimatum aan Servië

25 Juli 1914. Na een voor Oostenrijk onbevredigend antwoord worden de betrekkingen met Servië verbroken.

28 Juli 1914. Oostenrijk verklaart Servië den oorlog.

29 Juli 1914. Belgrado gebombardeerd. - Gedeeltelijke mobilisatie in Rusland. - Duitschland kondigt den toestand van oorlogsgevaar af. - Duitsche ultimata aan Rusland en Frankrijk. - Rusland helpt Servië.

31 Juli 1914. Mobilisatie in Nederland.

1 Augustus 1914. Mobilisatie in Duitschland en Frankrijk. - Duitschland verklaart Rusland den oorlog.

2 Augustus 1914. Duitsche troepen trekken over de Luxemburgsche grens. - Ultimatum aan België.

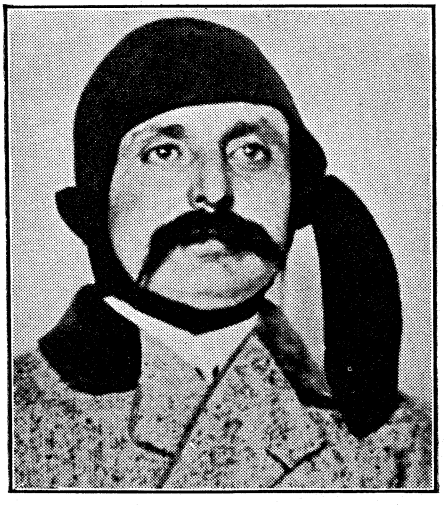
3 Augustus 1914. Duitschland verklaart Frankrijk den oorlog. - Engeland belooft steun aan België, dat de Duitsche eischen afwijst. - Italië blijft neutraal.

4 Augustus 1914. Het Duitsche leger valt België binnen. - Engeland neemt aan den oorlog deel. - Wereldoorlog begonnen. (Red. K.H.A.)

(Vor. ber. Wereldoorlog 1914 1430 D.)

C. LUCHTVAART. — De roemrijke vlucht in 1909 van Louis Blériot over het Kanaal. - Herdenking te Londen. —

Het was 25 Juli 30 jaren geleden, dat Louis Blériot in zijn eendekker van Calais naar Dover vloog. Nog geen half uur gaans van de tunnelwerken van Sangatte steeg hij om 3 uur in den morgen op met een vliegmachine — een zonderlinge warboel van stangen — en in twee uur tijds was Blériot over het Kanaal.



Louis Blériot

Op 25 Juli 1939 werd de dertigste verjaardag van de Kanaalvlucht herdacht aan een feestmaal in het Dorchester hotel te Londen. Eén der eeregasten was de weduwe van Blériot — en diens trouwe medewerkster in jaren van beproeving. Daar zaten de groote mannen der Fransche en Britsche aviatiek, onder leiding van hun ministers, Guy la Chambre en Sir Kingsley Wood.

Daar zat Pierre Prier. Hij was de eerste, die zonder stoppen van Londen naar Parijs vloog. Hij volbracht dit feit in het gouden jaar der Fransche aviatiek: 1911. Den 12den April om 1 uur 37 steeg hij te Herdon op in zijn „Blériot" en om 5 uur 35 landde hij te Issy-les-Moulineaux bij Parijs. Daar zaten Codos, één der eersten, die over den Oceaan vloog, en Bassoutrot, de eerste piloot in den geregelden luchtdienst tusschen Parijs en Londen, en Grandseigne, die medegeholpen had aan den bouw van Blériot's roemrijken eendekker.

(Het Volk - Times - Maasbode)

(Vor. ber. Louis Blériot 2400 E.)

A. WIELERSPORT. — Tour de France 1939. - Resultaten. —

Het eindklassement van den 33sten „Tour de France" luidt als volgt:

	u. m. s.		u. m. s.
1. Sylveer Maes	132. 3.17	26. Hendrickx	134. 8.59
2. Vietto	132.33.55	27. Neuville	134.18.41
3. Vlaemynck	132.35.25	28. **De Korver**	134.18.51
4. M. Clemens	132.39.26	29. Louviot	134.20.17
5. Vissers	132.41.22	30. Wagner	134.21.55
6. Marcaillou	132.48.33	31. Cloarec	134.23. 5
7. Disseaux	132.50.11	32. Tassin	134.23.56
8. **Lambrichts**	132.51.18	33. Berty	134.27. 2
9. Ritserveldt	132.51.44	34. Kint	134.28.52
10. Van Overberghe	132.59.12	35. Le Guével	134.41.11
11. Gianello	132.59.12	36. Yelamos	134.41.21
12. Passat	133. 2. 5	37. Aureille	134.49.19
13. Mallet	133. 5.22	38. **Toon v. Schendel**	134.54.23
14. Archambaud	133.10.11	39. **Dominicus**	134.57.36
15. **Alb. v. Schendel**	133.13.18	40. Codron	135.10.19
16. Gallien	133.13.39	41. Periet	135.18. 2
17. Thiétard	133.16.50	42. Neuens	135.21.11
18. Didier	133.22.24	43. Pedroli	135.22.50
19. Naisse	133.27.10	44. Fontenay	135.23.16
20. P. Clemens	133.28. 5	45. Le Grevès	135.30.10
21. Perikel	133.30.16	46. **Hellemons**	135.47.33
22. Galateau	133.32.16	47. Fournier	136. 5.13
23. Perret	133.49.18	48. Soffietti	136.23. 3
24. Bernardoni	133.49.18	49. Le Moal	136.29.56
25. Cosson	133.51. 4		

Het landenklassement luidt:

	u. m. s.		u. m. s.
1. België-B	398.17.20	6. Z.-O. Frankrijk	399.55.29
2. Frankrijk-A	398.53. 7	7. **Nederland**	400.23.27
3. België-A	398.53.38	8. West-Frankrijk	404. 7.57
4. Luxemburg	399.29.55	9. Zwitserland	405. 7.47
5. N.-O. Frankrijk	399.40.40		

(L'Auto) **(Vorig bericht 3374 A.)**

B. VEREENIGDE STATEN. — Opzegging van het Handels- en Scheepvaartverdrag met Japan. - Commentaren. —

Het besluit van de Vereenigde Staten tot opzegging van het handelsverdrag met Japan heeft in menig land diepen indruk gemaakt. Niet het minst in Japan zelf, waar men zich officieel zeer vaag heeft uitgelaten en er den nadruk op heeft gelegd, dat de Vereenigde Staten economisch zichzelf door deze handelwijze dupeeren.

Maar juist in het laatstgenoemde ligt de groote beteekenis van het genomen besluit. De Vereenigde Staten hebben zich blijkbaar op meer directe wijze jegens Japan willen uiten en zij konden dit niet duidelijker doen dan door de opzegging van een verdrag, dat voordeel voor eigen land inhoudt. Hierdoor is uitdrukkelijk vastgesteld, dat Amerika niet van plan is zijn neutrale houding zoover te drijven, dat het zich buiten het wereldgebeuren stelt.

Zoowel in de Amerikaansche als in de Fransche pers heeft men in dit besluit ook willen zien een moreelen steun aan Engeland tijdens de loopende onderhandelingen te Tokio. Zoo schreef de „New York Times" dezer dagen, dat het besluit niet zal nalaten, in een donker uur bemoedigend te werken, waar het Engeland laat weten, dat het, als het tegenover Japanschen druk tot een krachtiger politiek overgaat, niet alleen zal staan. Het versterkt de positie van Engeland in het eerste stadium van de onderhandelingen in zake Tientsin.

In China werd het bericht met groote instemming ontvangen. Daar voelt men zich door Engeland min of meer in den steek gelaten, zoodat de houding van Washington er te meer wordt gewaardeerd.

(Nieuwsblad v. h. Noorden) **(Vor. ber. 3882 B.)**

5 AUGUSTUS 1939

C. DANZIG. — Toestand op 5 Augustus 1939. —

Wezenlijke wijzigingen zijn er gedurende de afgeloopen week in den toestand niet gekomen.

Danzig wordt door de Duitschers versterkt, gemilitariseerd en Polen weet dit. Perscampagnes en pogingen om elkaar te intimideeren zijn aan de orde van den dag. Tot deze pogingen behooren aan den eenen kant de verzekeringen, dat Danzig tot Duitschland zal terugkeeren zoodra Adolf Hitler het sein daartoe geeft en van den anderen kant de even stellige verzekeringen, dat Polen zal vechten, als zou worden getracht eenzijdig verandering te brengen in den status der Vrije Stad. Het bouwen van een pontonbrug over den Weichsel op Danzigsch gebied, tusschen Rothebude en Kaesemark, heeft in Polen felle critiek uitgelokt.

De tegen bepaalde Poolsche douane-ambtenaren afgekondigde maatregel, dat zij na 6 Augustus niet langer meer in de Vrije Stad Danzig noodig zijn, werd door Polen met een krachtig protest beantwoord. De Senaat van Danzig heeft op 5 Augustus, ingevolge dit Poolsche protest, het besluit ingetrokken. De kwestie der douane-ambtenaren zal in den loop der volgende week behandeld worden.

(Telex-A. N. P. - Times - Telegraaf - Agence Belga) **(Vorig bericht 3883 F.)**

D. EEN PRINSES OP SOESTDIJK GEBOREN. — Bulletin der doktoren. —

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana heeft Zaterdag, den vijfden Augustus, des voormiddags 1.09 uur, het leven geschonken aan een welgeschapen dochter.

Moeder en kind maken het uitstekend.

(w.g.) Dr. J. de Groot
Dr. C. L. de Jongh

Het Prinsesje weegt 3,870 kg.

(V. b. Prinses Juliana 3644 C; Pr. Bernhard 3610 D.)

E. NEDERLAND. — Kabinetscrisis. - Jhr. mr. D. J. de Geer formateur. —

De regeeringspersdienst meldt op 4 Augustus:

H.M. de Koningin heeft hedenochtend ten paleize Soestdijk in audiëntie ontvangen den minister van Staat, jhr. mr. D. J. de Geer en hem de opdracht gegeven tot vorming van een kabinet.

Jhr. de Geer heeft verzocht deze opdracht in beraad te mogen houden. (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Kabinet 3886 A.)

F. SPANJE. — Phalangisten krijgen vèrstrekkende bevoegdheden. - Op vrijwel alle gebieden zullen zij medezeggingschap hebben. —

Het Staatsblad van 4 Aug. '39 publiceert een decreet, waarbij het statuut van de Phalangistische-Traditionalistische Partij wordt gewijzigd.

Het opperste gezag van den Caudillo als eenige uitvoerder van de actie van den staat wordt versterkt. Het opperste staatsorgaan is de Nationale Raad van de politieke Junta, waarvan de helft der leden, alsmede de voorzitter, door Franco worden aangewezen. De Raad zal 75 leden tellen.

Aan de Phalangistische Partij worden vèrstrekkende bevoegdheden gegeven. De partij zal het recht van toezicht op de buitenlandsche politiek, het onderwijs, de pers en de propaganda hebben, en ook de vrouwenbeweging, den socialen steun, de oudstrijders-organisatie, jeugd- en arbeidsorganisaties, justitie, verkeer en politie-informatiedienst controleeren.

De arbeidsorganisatie zal gebaseerd zijn op een nationaal syndicalisme. De leiders van alle vakorganisaties moeten lid der Phalangistische Partij zijn, terwijl een hierarchie naar militair model wordt ingesteld. De meeste bestaande wetten worden bevestigd. De samensmelting van Phalangisten en Traditionalisten wordt geconsolideerd. Men verwacht dat de laatste groep een grootere vertegenwoordiging in het bestuur der Phalangistische Partij zal hebben. Beide groepen worden de „inspiratie en de basis van den nieuwen staat" genoemd. In de „katholieke en imperiale missie" van den staat zullen particulier en groepsbelang ondergeschikt zijn aan de sociale en christelijke behoeften van den nieuwen staat.

(Agence Belga)

A. **Overwegingen van Emerson Wirt Axe in het Amerikaansche economische weekblad „The Annalist".** — Evenzeer als een Europeesche oorlog naar alle waarschijnlijkheid een uitermate ingrijpenden, en in ongunstigen zin ingrijpenden, invloed zou hebben op den wereldhandel en den algemeenen economischen toestand, evenzeer zou een afnemen van de oorlogskans een van de grootste hinderpalen op den weg naar het economisch en financieel herstel doen verdwijnen. Vandaar dat het Amerikaansche economische weekblad „The Annalist" het nuttig heeft geoordeeld, eens rustig na te gaan, hoe de toestand in Europa thans is — eenvoudig omdat die toestand van zoo groote beteekenis is voor den koers der Amerikaansche effecten.

Natuurlijk is het onmogelijk, zoo betoogt de schrijver van het artikel, Emerson Wirt Axe, met zekerheid te zeggen, hoe de situatie in Europa zich zal ontwikkelen. Maar men kan althans probeeren de diverse factoren objectief na te gaan. En dan is de, al terstond geuite, conclusie, dat het niet waarschijnlijk is, dat een algemeene Europeesche oorlog zal uitbreken om de kwesties van Danzig en Poolsch Pommeren (den z.g. „Corridor"). Waarom?

Wat Danzig betreft, gaat het er in hoofdzaak om, of de stad alleen in feite (zooals thans) of ook in rechte onder Duitschlands beheer zal staan. Of het een Vrije Stad is of een Duitsche stad, is zonder belang voor het machtsevenwicht in Europa. Van puur militair standpunt bezien is zoowel Danzig als de Corridor en trouwens geheel West-Polen in een Duitsch-Poolschen oorlog voor Polen onhoudbaar. Mede door het groote Duitsche overwicht in de lucht zou Duitschland in geval van een oorlog binnen enkele weken in het bezit van geheel West-Polen zijn. Rechtstreeksche steun van Engeland en Frankrijk zou veel te laat arriveeren.

Via de Oostzee zou die hulp zelfs onmogelijk zijn en via de Middellandsche en Zwarte Zee zou zij slechts mogelijk zijn in een langdurigen oorlog, met Rusland als bondgenoot. Polens militaire positie kan dus niet geschaad worden door een nominale wijziging van den status van Danzig en evenmin door een nieuwe verbinding dwars door den Corridor naar Oost-Pruisen.

Danzig en de Corridor zijn dus te verwaarloozen factoren en noch voor Duitschland noch voor zijn tegenspelers het risico van een oorlog waard.

Duitschlands positie. — Duitschlands positie in een oorlog tegen Engeland en Frankrijk zou geenszins zoo sterk zijn als velen wel denken.

1o. Een snelle overwinning zou Duitschland in zulk een oorlog slechts kunnen behalen door een geweldige overmacht in de lucht en die bestaat niet meer. Bij een langeren oorlogsduur zouden de geallieerden vermoedelijk kunnen rekenen op de Amerikaansche productie. En ook de Russische luchtmacht zou een factor kunnen blijken. Bovendien, als Duitschland een geweldige overmacht in de lucht zou hebben gehad, dan zou het zeker in het afgeloopen jaar een agressiever politiek hebben gevoerd, want niemand had het kunnen weerstaan.

2o. In een algemeenen oorlog zou Duitschland in een zwakke positie verkeeren zonder Italië. En Italië zou, als het met Duitschland meedeed, een voortreffelijk doelwit zijn voor Engeland en Frankrijk. Bonaparte volgde in 1796 eenzelfde strategie met verbluffende resultaten.

3o. In een algemeenen oorlog zouden de geallieerden de Dardanellen en de Zwarte Zee beheerschen. Men herinnere zich, dat Duitschland in den wereldoorlog pas ineenstortte, toen de geallieerden Turkije overwonnen hadden. Het meedoen van Italië zou voor Duitschland een onvoldoende vergoeding zijn voor de zwakke stee in het Oostelijk deel der Middellandsche Zee.

4o. Als de Sovjet-Unie aan de zijde der geallieerden zou meedoen, zou zij vermoedelijk uit militair oogpunt effectiever blijken dan het tsaristische Rusland. Haar luchtmacht zou Roemenië bestrijken en een gevaar zijn voor de Duitsche steden.

5o. De Britsche vloot heeft een veel grooter overwicht op de Duitsche dan in 1914 het geval was.

6o. De economische positie van Duitschland en Italië is zwak en hun toevoer van grondstoffen is beperkt. Wat dat betreft is hun positie ongunstiger dan die van Duitschland en Oostenrijk in 1914.

7o. Inwendige onrust in Duitschland, om godsdienstige redenen b.v., zou vermoedelijk toenemen in geval van een oorlog.

8o. Hitler's persoonlijke positie zou ongunstiger zijn in oorlogstijd, aangezien hij het leger veel minder zou kunnen beheerschen dan in vredestijd.

9o. Een oorlog zou Hitler's winst van de afgeloopen twee jaar in gevaar brengen.

10o. Een langdurige oorlog — en daarop zou het uitloopen — zou voor Duitschland eindigen met een economische ineenstorting.

Blijkens Hitler's houding acht hij zijn positie zwakker dan vele waarnemers haar taxeerden. De groote „drang naar het Zuidoosten", dien men dezen zomer verwachtte, in de richting van de Dardanellen en de Oekraine, is uitgebleven. Integendeel, Berlijn heeft alles gedaan om op goeden voet te komen met Joego-Slavië, het land, welks vernietiging de eerste stap had moeten zijn bij de nieuwe expansie.

Het ziet er naar uit, dat Duitschland thans in een positie verkeert, waarin nieuwe vooruitgang, als men geen ernstige risico's wil nemen, beperkt is. Een actie in Westelijke richting zou weinig beloven en een algemeenen oorlog vrijwel onvermijdelijk maken.

De hulpbronnen voor een agressie in Westelijke richting zijn slechts te vinden in het Zuidoosten en juist in die richting is Duitschland in 1939 niet verder opgeschoten. Misschien kan eenige geringe winst worden behaald tegen Polen, maar dat kan niet veel werkelijke beteekenis hebben. Het ziet er bijna naar uit, of Hitler zijn hoofdplan heeft prijsgegeven en er op uit is zijn „gezicht" te redden door opwinding te verwekken over een kwestie, die weinig meer dan „krantenkoppen"-beteekenis heeft.

OORLOG OF VREDE

Van het standpunt van Engeland en Frankrijk bezien, pleit weinig voor een algemeenen oorlog wegens Polen. Danzig en concessies in den Corridor zijn van geringe beteekenis voor Engeland en Frankrijk. En het is dan ook zeer waarschijnlijk, dat Londen en Parijs een ernstige poging zullen doen, een regeling voor het geschil over Danzig te verkrijgen.

De factor tijd. — De factor tijd werkt ten gunste van Engeland en Frankrijk, vergeleken met Duitschland. Immers:

1o. Duitschlands economische positie moet wel zwakker blijven worden, zoolang het zooveel mannen onder de wapenen houdt en een groot deel van zijn productie-capaciteit aan bewapening besteedt. Het kan niet uitblijven, dat dit van invloed blijkt op Duitschlands levenspeil.

2o. Italië's economische positie zal vrijwel zeker zwakker worden met het verstrijken van den tijd.

3o. Waarschijnlijk zal het groote publiek in Italië met het verstrijken van den tijd meer en meer besef krijgen van de zwakke elementen in Italië's positie tijdens een oorlog.

4o. Van lieverlede zullen Engeland en Frankrijk in staat zijn, beter gelijken tred te houden met de Duitsche bewapening. En wat de luchtmacht betreft, zal de verouderingsfactor uiteraard ten gunste van Engeland en Frankrijk werken.

5o. Het lijkt waarschijnlijk, dat binnenlandsche politieke moeilijkheden zoowel in Duitschland als in Italië zullen toenemen.

6o. In Engeland en Frankrijk staat de openbare meening veel krachtiger achter de regeeringen dan in

September en het ziet er naar uit, dat dit zoo blijven zal als Duitschland voortgaat met zijn dreigementen. Om al deze redenen meent de schrijver van het artikel, dat een algemeene oorlog hoogst ongewenscht is, zoowel voor Duitschland en Italië als voor Engeland en Frankrijk, en dat een methode zal worden gevonden om hem te vermijden. Natuurlijk kan men zich voorstellen, dat Polen zoo dwaas is, Duitschland aan te vallen of dat Duitschland tot een wanhoopsdaad besluit. Maar men bedenke wel, dat Hitler tot dusver een tamelijk groote mate van behoedzaamheid aan den dag heeft gelegd. Zeker, hij deed er verkeerd aan, Memel en Bohemen te annexeeren, maar hij liep daarbij toch geen risico. Als een ernstig gevaar dreigde, is hij altijd behoedzaam geweest.

De conclusie. — En de conclusie luidt dan: al zal de spanning in Europa vermoedelijk in de eerstvolgende twee, drie maanden toenemen, toch zullen wij waarschijnlijk zonder algemeenen oorlog door de gevaarlijke periode heen komen. En zelfs bestaat de mogelijkheid, dat er vóór het eind van dit jaar een conferentie der groote mogendheden zal worden gehouden met het oog op een algemeene kalmeering in Europa. En daar de tijd voor de geallieerden werkt, zal een oorlog, als hij dit jaar kan worden vermeden, in 1940 nog minder waarschijnlijk zijn.
En het gevaar, dat het Amerikaansche zakenleven bedreigt — want dit is immers het uitgangspunt van het heele betoog — lijkt dus, volgens den schrijver, niet zoo groot te zijn als vele zakenlieden en beleggers wel vreezen. (The Annalist - Telegraaf)
(Vor. ber. Europa 3769 A.)

6 AUGUSTUS 1939

A. **SLOWAKIJE. — Conflict met Hongarije. - Revisionisme. —**
Een van de scherpste tegenstellingen in Midden-Europa is die tusschen Hongarije en Slowakije. Vooral in Slowakije is de houding jegens het naburige land buitengewoon fel. Zoo is er nu weer een conflict uitgebroken tusschen de Hongaarsche partij in Slowakije en de Slowaaksche regeering. Er zijn 33 Hongaren gearresteerd wegens hoogverraad, terwijl de secretaris-generaal van de Hongaarsche partij is uitgewezen, omdat hij vlugschriften tegen den leider van de Nationaal-Socialisten in Slowakije heeft verspreid. De Hongaren hebben hierop geantwoord met het uitwijzen van 300 Slowaken.
De Slowaaksche pers voert verder een revisionistische campagne tegen Hongarije en de leider van de Slowaaksche propaganda, Sano Mach, heeft te Divin gezegd, dat het Slowaaksche leger en de Hlinka garde nog bestaan omdat de onrechtvaardigheden nog niet uit den weg werden geruimd. Alle pogingen van de Slowaken zijn er op gericht de rechtvaardigheid te herstellen. De menigte reageerde hierop door te roepen „Wij willen oprukken naar Levoca", de stad, welke onlangs aan Hongarije is afgestaan.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Slowakije—Hongarije 3765 B.)

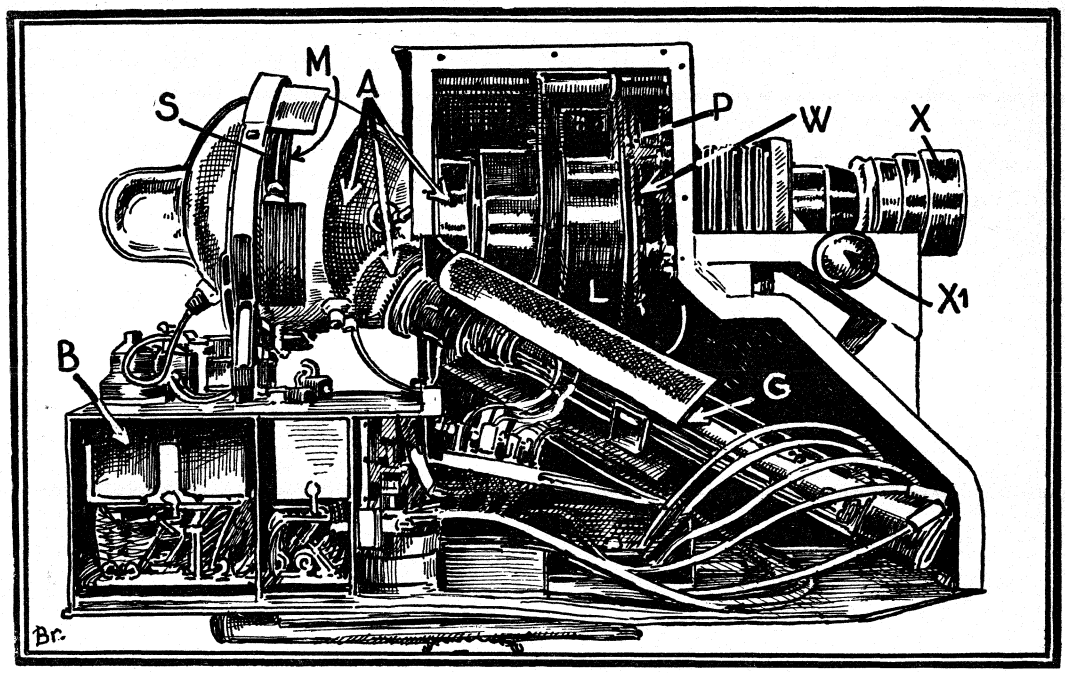
B. **SPANJE. — Gabaldon, het hoofd der militaire politie te Madrid vermoord. - 53 terechtstellingen. —**
De moordenaars van Gabaldon, het hoofd der militaire politie te Madrid, die een paar dagen geleden op den weg naar Talavera om het leven is gebracht, zijn reeds veroordeeld. Op 5 Augustus zijn 53 hunner gefusilleerd. Over zeven anderen is het lot nog niet beslist.
Thans is ook bekend gemaakt, dat niet alleen de inspecteur zelf, doch ook zijn dochter, die zich in de auto bevond, om het leven is gekomen. De dochter stierf in de armen van haar vader, nadat de moordenaars hun machinegeweren op de auto hadden gericht.
In een officieel communiqué wordt medegedeeld, dat de moordenaars van Gabaldon waren gerecruteerd uit de meest sinistere marxistische onderwereld en sociale misdadigers, die werden aangemoedigd door zekere verborgen communistische en revolutionnaire afdeelingen.
Het nieuwe Spanje zal niet toestaan, dat aanslagen op den staat worden gepleegd. Iedere poging hiertoe is nutteloos, want zij zal onmiddellijk met de grootste strengheid worden onderdrukt. Niemand moet hierover in twijfel zijn.
Ten slotte wordt in het communiqué gezegd, dat de autoriteiten zorg zullen dragen, dat de tragische en afschuwwekkende toestanden, welke hebben geleid tot een driejarigen bevrijdingsoorlog, niet terug zullen keeren. (Telex-A. N. P.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Uitgaven- en leeningswet door Huis van Afgevaardigden geweigerd.**
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 1 Augustus met 193 tegen 166 stemmen geweigerd president Roosevelt's uitgaven- en leeningswet in behandeling te nemen. De actie van het Huis beteekent, dat het wetsontwerp niet meer in deze zitting kan worden behandeld.
De republikeinsche minderheid ontving bij de stemming den steun van de conservatieve democraten in haar strijd tegen de regeering.
Na de stemming kondigde Rayburn, de leider van de meerderheid in het Congres, aan, dat het Congres op 5 Augustus '39 op reces zou gaan.
De Senaat stond een crediet toe van $ 1.615 millioen, hoewel de regeering $ 3.000 millioen had gevraagd. (Telegraaf) **(Vor. ber. Leeningen 3784 D.)**

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Steenkoolproductie.**
Göring heeft Paul Walter benoemd tot lasthebber voor de opvoering van de steenkoolproductie in Duitschland. De vorderende uitbreiding der vierjaarsproductie, de aanhoudende stijging der bewapeningstaken, evenals de geweldige uitbreiding van het verkeer hebben de steenkoolbehoefte dermate opgevoerd, dat een tijdige en volledige voldoening aan die behoefte zonder bijzondere maatregelen niet meer veilig gesteld kan worden. (D. N. B.)
(Vor. ber. Steenkolen 2675 G.)

E. **ENGELAND. — Een rede van Lord Halifax. - Het parlement tot 3 October uiteengegaan. - Premier Chamberlain's waarschuwing tot Japan. —**
Nadat minister-president Chamberlain in het Lagerhuis op 31 Juli nog eens een uitvoerige uiteenzetting had gegeven van de Britsche buitenlandsche politiek, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax in het Hoogerhuis dienzelfden dag een soortgelijke rede gehouden, waarin hij nog duidelijker dan de premier liet uitkomen, dat de oplossing der internationale vraagstukken moet worden gezocht in geven en nemen.
In de laatste zitting van het Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 4 Augustus nogmaals moeten spreken over de kwestie van het Verre Oosten. De kern van deze rede was, dat er twee conflicthaarden zijn en maar één Engelsche vloot. Derhalve moet Engeland kiezen en het heeft gekozen, al bestaat een mogelijkheid, dat het zijn keuze herzag. Er kunnen, aldus de Engelsche premier, omstandigheden komen, dat wij de vloot naar het Verre Oosten zenden. Voorloopig doen wij dat nog niet, omdat wij voor een ernstiger probleem staan, waarvoor wij de krachten moeten sparen. Dat probleem is, aldus Chamberlain, Europa.
Het parlement werd tot 3 October '39 verdaagd, hoewel zoowel in het Lager- als in het Hoogerhuis een heftige critiek op Chamberlain's beleid en vooral op de verdaging van het parlement tot 3 October — die velen parlementsleden van veel te langen duur toescheen, uitgeoefend. (Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Chamberlain 3889 B.; Halifax 3857 G.)

A. **TELEVISIE. — De Camera. - Het technisch wonder van 1938. - Van beeld naar stroom tot reproductie - Het electronenkanon. —**



Supercamera zonder wand: X = optische focuslens. XI = focusinstelling. W = raampje van gepolijst glas, dat dient om de foto-electrische cel tegen stof te vrijwaren. P = foto-electrische cel. L = magnetische electronen lens. A = anoden. M = mozaïek. S = signaalplaatje. G = electronenkanon. B = hoofdversterker.

Een van de belangrijkste onderdeelen, welke noodig zijn voor de televisie-uitzendingen, is de camera, waarin het beeld, zooals dit door het oog gevormd wordt, in electrische stroomimpulsies wordt omgezet. Deze camera is een wonder der moderne techniek. Evenals de microfoon het geluid omzet in een reeks electrische stroomstooten, zoo verandert de super emissie-camera het zichtbare beeld in een serie electrische impulsies, die na uitzending en ontvangst worden omgevormd tot een reproductie v. h. oorspronkelijke beeld. De werking van de camera is aan de hand van bijgaande foto ook voor den leek duidelijk. Door een lens wordt het optische beeld van de scène, die moet worden uitgezonden, geprojecteerd op een geleidende foto-electrische cel. Reeds lang is bekend, dat er metaalsoorten bestaan, die, wanneer er licht op valt, electronen afscheiden. Van deze eigenschap wordt o.a. gebruik gemaakt bij de electrische belichtingsmeters in de fotografie. Wanneer op de foto-electrische cel lichtstralen vallen, worden aan de achterzijde electronen vrijgemaakt, het aantal hiervan op ieder punt van het oppervlak correspondeert met den lichtinval op het voorliggende punt, hoe intenser het licht, hoe meer electronen. Deze electronen worden in hun gang versneld (weggezogen) door een electrostatisch veld, dat is opgewekt tusschen de fotocel en een anode. De electronenstroompjes worden daarna in een brandpunt samengetrokken door het veld van een electromagneet, die aan de buitenzijde van den buis, waarin dit proces zich afspeelt, is aangebracht. De stroompjes worden daarna geleid naar een samenstelsel van kleine celletjes, die in een mozaïek zijn samengebracht. Deze celletjes zijn aangebracht op een micaplaatje, terwijl zich aan de achterzijde van dit micaplaatje een metaallaagje bevindt, dat het signaalplaatje wordt genoemd.

Wanneer de electronen, afkomstig van de foto-electrische cel, op de celletjes komen, krijgen deze een electrische lading, welke punt voor punt overeenkomt met het beeld, dat op de foto-electrische cel is geworpen, dus krachtige lading bij correspondeerend punt van grooten lichtinval.

Op deze geladen celletjes wordt nu nog een electronenstroom gericht, die zeer krachtig is, daar hij wordt ontwikkeld in het electronenkanon, dat op de foto met G is aangegeven. Deze stroom tast regelmatig elk punt van het mozaïek af, neutraliseert de lading en verwekt hierdoor voortdurende spanningswisseling en op het metaallaagje aan de andere zijde van het micaplaatje, al naar gelang het afgetaste deeltje krachtig of minder krachtig is geladen. De spanningswisselingen op het signaalplaatje veroorzaken stroomstootjes in de aangesloten keten, die dus overeenkomen met de lichtintensiteit van het oorspronkelijke beeld. De beeldsignalen worden gevoerd naar den hoofdversterker en vandaar door verdere versterkingsinstallaties naar den zender.

(Telegraaf) **(Vor. ber. Televisie 3231 B.)**

7 AUGUSTUS 1939

B. **POLEN. — Herdenking der onafhankelijkheid. - Rede van maarschalk Smigly-Rydz. —**

25 jaar is het geleden, dat Pilsoedski aan het hoofd van zijn legionnairs Zuid-Polen binnenrukte, om de Russen te bestrijden en den weg voor te bereiden voor Polen's onafhankelijkheid. Dit feit is in Polen plechtig herdacht. Tienduizenden oud-legionnairs, soldaten en burgers stroomden 5 Aug. '39 naar Krakau, om aan de herdenkingsplechtigheden deel te nemen.

Alle Poolsche bladen, met uitzondering van de organen der nationale en radicaal-nationale partijen, die de denkbeelden van Pilsoedski niet onderschrijven, wijden geheele pagina's aan herinneringen, documenten en foto's, die herinneren aan het vertrek van enkele honderden legionnairs, die op 6 Augustus 1914 het kamp van Oleandrow nabij Krakau verlieten om onder leiding van Pilsoedski voor de onafhankelijkheid van Polen te strijden.

De gepubliceerde hoofd-artikelen kunnen samengevat worden in enkele zinnen van Dlogoszewski, den Poolschen ambassadeur te Rome, die eertijds adjudant van Pilsoedski was: „Ik ben er zeker van, dat, indien zich opnieuw de noodzakelijkheid mocht voordoen, wij, oud-legioen-soldaten, ten strijde zouden trekken zooals eertijds met hetzelfde vertrouwen bezield, met hetzelfde ideaal. Het eenige verschil zou zijn, dat wij niet meer 150.000 man sterk zouden zijn, doch een millioen zouden tellen".

Rede van Smigly-Rydz. — Maarschalk Smigly-Rydz heeft te Krakau een rede gehouden, waarin hij onder meer zeide: Er is op geweld slechts één antwoord: eveneens kracht en geweld. Wij hebben den vrede lief als andere naties, doch er is geen macht, die ons er van overtuigen kan, dat er een recht is, dat voor den één „nemen" beteekent en voor den ander „geven". Over Danzig zei de maarschalk, terwijl hij zijn woorden vergezeld liet gaan van vuistslagen op de lessenaar: Danzig vormt de long van onze economische organisatie. Polen heeft zijn standpunt uiteengezet op een welomlijnde wijze, die geen ruimte laat voor tweeërlei uitleg. Niemand denkt, dat onze vaderlandsliefde ons minder plichten oplegt, dan zijn vaderlandsliefde hem.

(Een zinspeling op Hitler, hoewel de naam niet werd uitgesproken.) Deze woorden werden gevolgd door een langdurig applaus van de aanwezigen, die herhaaldelijk riepen: „Wij willen Danzig".
Nadat Smigly-Rydz zijn rede had beëindigd, hief de menigte de handen op en sprak den volgenden eed uit: „Wij zweren plechtig, voor de eeuwige macht van Polen in een oorlog onversaagd te zullen strijden tot de overwinning en in tijd van vrede alle krachten van alle burgers te zullen vereenigen in nuttigen arbeid en samenwerking van allen.
Na de rede van den maarschalk heeft het Poolsche legioen gedefileerd in de oude formaties en gekleed in de oude uniformen. Broederlijk liepen generaals naast gewone legioensoldaten en militairen naast burgers, evenals 25 jaar geleden. Kolonel Beck liep in de rijen van het eerste regiment lichte artillerie, hij werd luide toegejuicht.
Alle organisaties van oud-strijders, vaderlandslievende organisaties en afdeelingen van de militaire opleiding namen aan het defilé deel. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Smigly-Rydz 2723 D.)

A. **ZWEDEN. — Sandler, de minister van Buitenlandsche Zaken, critiseert beoogde garantie voor Finland.** In een rede heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, op 30 Juli de kwestie van de Ålandeilanden behandeld. Hij zeide, dat de regeering tot nu toe geen enkele beslissing had genomen, aangezien eerst besprekingen noodig zijn tusschen de regeeringen van Zweden en Finland. Verder heeft de Zweedsche regeering reeds geruimen tijd geleden de regeering van de Sovjet-Unie doen weten, dat zij geen andere maatregelen zou aanvaarden dan die, welke betrekking hebben op een handhaving van de strikte neutraliteit van de eilanden.
Vervolgens sprekende over de huidige onderhandelingen tusschen de groote mogendheden kwam Sandler op tegen zekere plannen, welke in strijd zijn met de beginselen van de politiek van de Scandinavische landen. Wat Finland betrof zeide Sandler: „de groote mogendheden verklaren, dat de maatregelen, welke zij willen nemen, ten doel hebben zekere kleine mogendheden te garandeeren tegen een aanval; het spreekt vanzelf, dat deze kleine staten zelf het beslissende woord te spreken hebben, aangezien hun veiligheid een levenskwestie voor hen is. Hoe zou een neutraal land als Finland, dat buiten het gebied van de spanning ligt, het voorwerp kunnen zijn van een eenzijdige bescherming, tegen zijn wil. De Westelijke mogendheden moeten begrijpen, dat het vertrouwen in hun eerbied voor de onafhankelijkheid der kleine staten voor langen tijd zou worden vernietigd, wanneer zulk een methode toegepast zou worden om een vredesfront te vormen."
(Svenska Dagbladet) **(Vor. ber. Sandler 3574 G.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engelsch-Japansche wrijving. —**
Hoewel op 24 Juli '39 een voorloopige overeenkomst tusschen Japan en Engeland was tot stand gekomen, vooral ten opzichte van de te bespreken hangende kwesties, waarvan de Japansche blokkade van Tientsin een der hoofdpunten was, zijn deze besprekingen sinds 1 Augustus tot stilstand gekomen.
Vele Engelsche onderdanen worden op zeer vernederende wijze behandeld en na Chamberlains waarschuwing, die hij op 4 Augustus tot Japan heeft gericht, waarin hij zeide, dat hij weleens een vloot naar Japan zou kunnen zenden, werd de blokkade van Tientsin door Japan weer verscherpt.
Japan verwijt Engeland volharding in den steun aan Tsjang Kai-sjek, hetwelk gebleken is door de weigering van Engeland om het te Tientsin bewaarde Chineesche zilver aan Japan uit te leveren. Zoowel in Japan als in de door Japan bezette Chineesche gebieden zijn anti-Britsche acties georganiseerd. Japan heeft alle verantwoordelijkheid voor deze acties van de hand gewezen. Zij zijn, volgens „Domei", een uitvloeisel van Engelands handelwijze tegen het Chineesche volk in Noord-China.
Naar „Domei" verder nog meldt, heeft Chamberlains dreigement met een mogelijke zending van de Britsche vloot naar het Verre Oosten in Japansche maritieme kringen niet den minsten indruk gemaakt.
(Domei - Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vorig bericht 3884 D.)

C. **BRITSCH-INDIE. — Drankverbod te Bombay. —** Het door Gandhi geïnspireerde drankverbod voor Bombay en de voorsteden Salsette en Trombayeilanden is op 1 Augustus '39 in werking getreden. Gouverneur sir Roger Lumley heeft beloofd, dat deze wet streng in officieele gebouwen zal worden nageleefd.
Men schat, dat de drooglegging het land £ 1.600.000 kost, aangezien men de accijnzen en dergelijke in de toekomst moet derven. (Times)

8 AUGUSTUS 1939

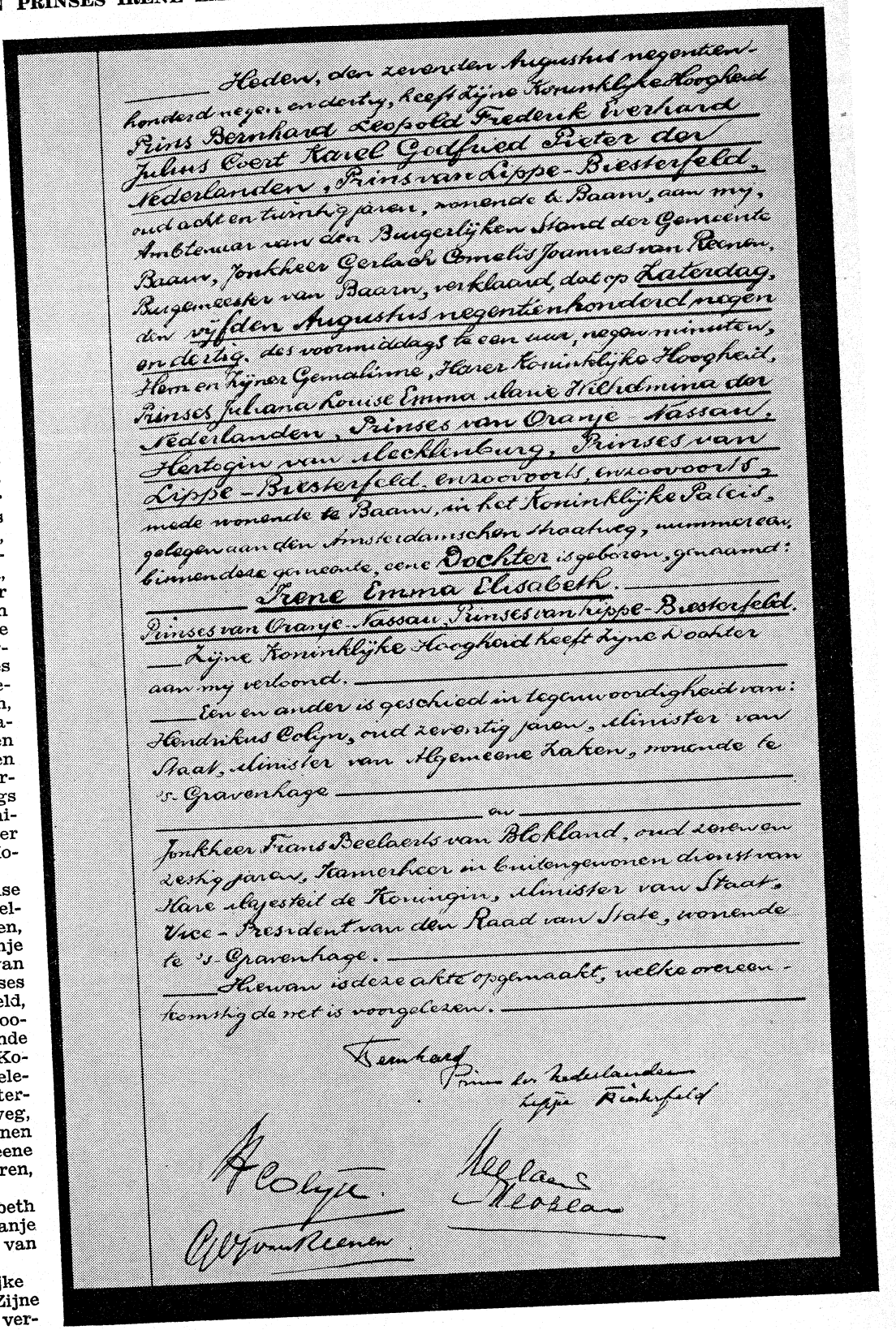
D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Redevoering van Generaal-Veldmaarschalk Göring. - „Nooit weer een Versailles.". - Rijksstadhouder Ridder von Epp over Koloniën. —**
Generaal-veldmaarschalk Göring heeft op 6 Aug. '39 te Dessau voor de 8000 arbeiders van de Junkers-fabrieken een redevoering gehouden, waarin hij verklaarde:
De laatste jaren waren vol geweldige geschiedkundige gebeurtenissen en wel, omdat Duitschland weer over een geweldige luchtvloot beschikt. Want, indien het ons verleden jaar bij de bevrijding van het Sudetenland gelukte, was daarbij beslissend, dat Duitschland, in tegenstelling met andere landen, een modern en slagvaardig luchtwapen had. En zoo is het ook thans. Wij hooren vandaag dezelfde muziek van de andere zijde van het Kanaal. Wij hooren bijna dezelfde woorden en redevoeringen, welke ook een jaar geleden werden gehouden voor de intimidatie van het Duitsche volk. Het is vooral Engeland, dat vastbesloten is het drama van 1914 te herhalen om Duitschland een vrede te kunnen dicteeren, erger dan het dictaat van Versailles. Slechts één ding is grondig veranderd: Wij zijn thans allen vervuld van den brandenden en eenvormigen wil ons staande te houden en het nimmer meer te laten komen tot een vrede van Versailles. Het is een groot verschil of de mensch strijdt om zijn eer en zijn levensrechten te waarborgen of om zich zonder grond te mengen in de belangen van anderen.
Wij bedreigen Engeland niet. Wanneer het echter gelooft ons overal in den weg te kunnen treden, moet het ook de verantwoordelijkheid op zich nemen voor de verzekering van den vrede. De bedreigingen Duitschland weer te blokkeeren en tot honger te brengen, zullen een tweeden keer onmogelijk worden gemaakt. Daarvoor zal het Duitsche luchtwapen zorgen en niet in de laatste plaats ook de groote voorraad broodgraan, dien wij in Duitschland hebben opgeslagen.
Tot slot wenschte Göring te zeggen: Wij willen geen oorlog. Ik ken hem en weet, dat hij de geweldigste verantwoordelijkheid beteekent, die een staatsman op zich kan nemen. Wanneer wij niettemin zoo koortsachtig bewapenen, is dat om den strijd, die ons wordt opgedrongen, zegenrijk te bestaan. Wij zullen ons in de toekomst geen levensrecht meer laten betwisten. Ons imponeeren dreigingen noch liefdesbrieven.
Rijksstadhouder Ridder von Epp heeft op 6 Augustus te Dresden op een bijeenkomst ter gelegenheid van de Duitsche koloniale tentoonstelling een toespraak gehouden, waarin hij o.m. verklaarde: De tentoonstelling is een demonstratie van den Duitschen eisch tot koloniale levensruimte, van den Duitschen levenswil en de Duitsche levenskracht. Duitschland heeft alles gedaan om langs den weg der intensiveering van zijn prestatievermogen datgene voort te brengen, wat zijn overzeesche levensruimte eigenlijk op andere wijze had moeten geven. Elk der voornaamste mogendheden, die thans Duitsche koloniën in handen hebben, willen haar eenzijdige aanspraken handhaven door een groot volk tot ondraaglijkheid toe de levensruimte te versperren. De oplossing van het koloniale vraagstuk zal de laatste groote daad zijn in het reconstructieproces van het Duitsche Rijk.
Het zou een miskenning zijn, dat wij ons in de koloniale kwestie niet zouden roeren, eer de andere kwesties zijn opgelost. De politieke tegenstanders moesten er van overtuigd zijn, dat het den Duitschers bij hun eisch om koloniën ernst is en dat zij te doen hebben met een duurzamen en niet meer af te wijzen eisch van het volk. (D. N. B.)
(Vor. ber. Göring 3685 C.; Koloniën 3608 A.; Von Epp 2441 A.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Moord op dr. Dollfuss. - Herdenking. —**
De vijfjarige herdenking van den moord op dr. Dollfuss, bondskanselier van Oostenrijk, moest in Groot-Duitschland als een nat.-soc. feestdag worden beschouwd. (D. N. B.) **(V. b. dr. Dollfuss 3635 B.)**

A. **DE GEBOORTE VAN PRINSES IRENE EMMA ELISABETH.** — Geboorte-aangifte. —

Op 7 Augustus 1939 om elf uur is ten Paleize Soestdijk de geboorte-aangifte van de jonge Prinses geschied. Als ambtenaar van den Burgerlijken Stand fungeerde de burgemeester van Baarn, jhr. mr. G. C. J. van Reenen, als getuigen traden op de ministers van Staat dr. H. Colijn en jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland. De geboorte-acte luidt als volgt:

Heden, den zevenden Augustus negentien honderd negen en dertig, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter der Nederlanden, Prins van Lippe-Biesterfeld, oud acht-en-twintig jaren, wonende te Baarn, aan mij, ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Baarn, jonkheer Gerlach Cornelis Joannes van Reenen, burgemeester van Baarn, verklaard, dat op Zaterdag den vijfden Augustus negentien honderd negen en dertig, des voormiddags te een uur, negen minuten, Hem en Zijner Gemalinne, Harer Koninklijke Hoogheid, Prinses Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg, Prinses van Lippe-Biesterfeld, enzoovoorts, enzoovoorts, mede wonende te Baarn, in het Koninklijk Paleis, gelegen aan den Amsterdamschen Straatweg, nummer een, binnen deze gemeente, eene Dochter is geboren, genaamd:
Irene Emma Elisabeth
Prinses van Oranje Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld.
Zijne Koninklijke Hoogheid heeft Zijne Dochter aan mij vertoond.
Een en ander is geschied in tegenwoordigheid van Hendrikus Colijn, oud zeventig jaren, minister van Staat, minister van Algemeene Zaken, wonende te 's-Gravenhage en jonkheer Frans Beelaerts van Blokland, oud zeven-en-zestig jaren, Kamerheer in buiten-



Heden, den zevenden Augustus negentienhonderd negen en dertig, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter der Nederlanden, Prins van Lippe-Biesterfeld, oud acht en twintig jaren, wonende te Baarn, aan my, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Baarn, Jonkheer Gerlach Cornelis Joannes van Reenen, Burgemeester van Baarn, verklaard, dat op Zaterdag, den vijfden Augustus negentienhondernegen en dertig, des voormiddags te een uur, negen minuten, Hem en Zijner Gemalinne, Harer Koninklijke Hoogheid, Prinses Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg, Prinses van Lippe-Biesterfeld, enzoovoorts, enzoovoorts, mede wonende te Baarn, in het Koninklijke Paleis, gelegen aan den Amsterdamschen Straatweg, nummer een, binnen deze gemeente, eene Dochter is geboren, genaamd:
Irene Emma Elisabeth.
Prinses van Oranje-Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld.
Zijne Koninklijke Hoogheid heeft Zijne Dochter aan my vertoond.
Een en ander is geschied in tegenwoordigheid van: Hendrikus Colijn, oud zeventig jaren, Minister van Staat, Minister van Algemeene Zaken, wonende te 's-Gravenhage en Jonkheer Frans Beelaerts van Blokland, oud zeven en zestig jaren, Kamerheer in buitengewonen dienst van Hare Majesteit de Koningin, Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State, wonende te 's-Gravenhage.
Hiervan is deze akte opgemaakt, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

Bernhard
Prins der Nederlanden
Lippe Biesterfeld

H Colijn
Fl Beelaers van Blokland
W v Reenen

De geboorte-acte van Prinses Irene.

gewonen dienst van Hare Majesteit de Koningin, minister van Staat, vice-president van den Raad van State, wonende te 's-Gravenhage.
Hiervan is deze acte opgemaakt, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.
De acte is onderteekend:
Bernhard, Prins der Nederlanden, Lippe-Biesterfeld,
H. Colijn,
F. Beelaerts van Blokland,
G. C. J. van Reenen.

De Namen van het Prinsesje. — De namen van het jonggeboren prinsesje zijn:

Irene Emma Elisabeth

De eerste naam, het Grieksche woord voor vrede, heeft in deze tijden een bijzondere, symbolische beteekenis. Deze naam zal worden uitgesproken als „Ireen".
De tweede naam van de prinses spreekt voor zichzelf: het is die van onze onvergetelijke Koningin-Moeder.
De derde naam, Elisabeth, is die van de oudtante der jonge prinses, de groot-hertogin van Oldenburg.

Nationale feestdag. — Maandag, 7 Augustus 1939, stond in het teeken van den Nationalen feestdag. Overal in den lande werd de geboorte met groote opgewektheid gevierd. Ook in Nederl. Oost- en West-Indië, deelde men algemeen in de blijde gebeurtenis. (Officieele Mededeeling) **(Vorig bericht 3892 D.)**

9 AUGUSTUS 1939

A. AMSTERDAM. — Begrooting 1940. - Geraamd tekort beperkt tot een bedrag van ƒ 4.925.000. —
In een op 2 Augustus 1939 gehouden persconferentie heeft de wethouder voor de Financiën, de heer J. Rustige, de begrooting-1940, aangekondigd. Blijkens de mededeelingen van den wethouder wordt het tekort op deze begrooting geraamd op rond ƒ 4.925.000. Het gemeentebestuur heeft besloten thans te breken met de vroeger wel eens gevolgde gedragslijn om de begrooting sluitend te maken door toepassing van middelen, welke geen andere beteekenis hebben dan het vermeerderen van schuld zonder dat daartegenover nieuwe bezittingen staan en waardoor de ernst van den toestand slechts wordt gecamoufleerd. Het gemeentebestuur wil thans den reëelen toestand onder het oog zien. Vergelijkt men nu dit geraamde tekort van ƒ 4.925.000 met de begrooting-1939, welke o.m. werd sluitend gemaakt door een bedrag van ƒ 6.593.000 te putten uit het vrije kapitaal van het Grondbedrijf, dan valt voor het jaar 1940 een niet onbelangrijke verbetering in de begrootingspositie waar te nemen.
Hiertegenover staat als een ernstige schaduwplek, dat van het kapitaal van het pensioenfonds in 1940 niets meer over is. Het is volledig ingeteerd. De rekening over 1938 blijkt te sluiten met een klein tekort van rond ƒ 25.000. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Begrooting 3578 I.)

B. SPANJE. — Geen verdeeldheid. —
„De Spaansche ambassade te Parijs betreurt de publicatie van berichten en inlichtingen over den toestand in Spanje, welke van allen grond ontbloot zijn", aldus een gepubliceerd communiqué naar aanleiding van de geruchten, die in het buitenland de ronde doen.
Het communiqué vervolgt dan: „Noch politieke verdeeldheid, noch rivaliteiten, noch internationale invloeden doen zich op het leven van het land gelden. Zij, die speculeeren op denkbeeldige verdeeldheid in Spanje nopens de binnenlandsche politiek, zullen zich even erg vergissen, als zij zich vergist hebben in den afloop van den oorlog. Spanje is, zooals in zijn geschiedenis zelden het geval geweest is, eensgezind, onder leiding van den opperbevelhebber Franco. Het leger, de Spaansche traditionalistische phalanx, de syndicalistische nationale arbeidersjeugd en het geheele land aanvaarden de nieuwe sociale en politieke oriënteering, welke gebaseerd is op de zuiverste tradities en zetten hun werk aan den opbouw van Spanje voort". (Le Temps)
(Vor. ber. Toestand 3793 A.)

C. JAPAN. — Besprekingen met de „As"-mogendheden. - Geen communiqué. —
De ambassadeurs van Japan te Berlijn en Rome, Hirashi Osjima en Tosjio Sjiratori, zijn te Villa Este aan het Como-meer bijeengekomen om te spreken over het nauwer aantrekken van de politieke banden, welke Japan verbinden aan de as-mogendheden.
De beide Japansche diplomaten hebben aan de pers verklaard, dat zij Villa Este hebben gekozen als plaats voor hun besprekingen, omdat graaf Ciano en Von Ribbentrop, de ministers van Buitenlandsche Zaken van Italië en Duitschland daar de besprekingen hebben gehouden over het sluiten van de verdragen, welke zoo vruchtbaar zijn voor de welvaart en macht van de beide bevriende mogendheden, die te zamen met Japan het anti-komintern-verdrag hebben gesloten. Dit is een goed voorteeken voor de Japansche diplomaten, die een eventueele nauwere aansluiting van Japan aan de politiek van de as hebben besproken.
Een communiqué der besprekingen werd niet uitgegeven. (Telex-A. N. P.)

D. ENGELAND. — Het vluchtelingenvraagstuk. - Verklaring van lord Winterton in het Lagerhuis. —
In het Lagerhuis heeft lord Winterton, Paymaster General, aangaande het vluchtelingenvraagstuk op 4 Aug. '39 verklaard, dat het intergouvernementeele comité te Londen vooral in de laatste maanden groote vorderingen heeft gemaakt en dat het aantal uit Duitschland vertrokken vluchtelingen sedert de oprichting van de Evian Commissie, verleden jaar, thans 150.000 bedraagt, welk cijfer hij bevredigend noemde.
De Vereenigde Staten, zoo vervolgde Winterton, hebben een jaarlijksch contingent opgenomen van 27.000 emigranten. In werkelijkheid hebben zij echter meer vluchtelingen toegelaten, aangezien aan tijdelijke toeristen werd toegestaan te blijven. Het totale aantal is vermoedelijk 40.000. Ook in Groot-Brittannië zijn op het oogenblik 40.000 Duitsche vluchtelingen.
Winterton zeide dit een voldoende antwoord te achten op de beschuldiging als zou de Britsche regeering niets doen. Het Britsche koloniale rijk, Palestina en Transjordanië uitgezonderd, heeft in de zes maanden, eindigend 31 Maart, 1700 personen opgenomen; Australië neemt jaarlijks, gedurende drie jaar, 5000 vluchtelingen op, en Brazilië 11.000. Dit laatste land is bereid er nog 8000 meer op te nemen.
Verwijzende naar het plan voor vestiging op groote schaal, zeide Winterton, dat de uitvoering van het plan van Britsch-Guyana in het a.s. najaar zal beginnen. Voorts zou San Domingo ruime gelegenheid voor vestiging bieden. Het rapport van de Philippijnen was nog niet ontvangen, doch, naar verluidt, zou dit gunstig zijn. Eenige kans op vestiging bestaat er in Noord-Rhodesië, en naar andere gelegenheden voor vestiging op groote schaal wordt gezocht.
Reeds zijn stappen ondernomen in Duitschland om den toestand van de Duitsche Joden aldaar te regelen en te verbeteren. De grootste schade, aldus Winterton, welke men aan de vluchtelingen-beweging kan berokkenen, is de onwettige immigratie van vluchtelingen in eenig land aan te moedigen, incl. in Palestina. Zeer veel last is hierdoor veroorzaakt aan België en Nederland, en ook de Franschen en Zwitsers hebben onder deze onwettige immigratie geleden. (Times)
(Vor. ber. Vluchtelingen 3743 B.)

E. ENGELAND. — Besprekingen met Sovjet-Rusland. - Engelsche en Fransche Militaire Missie naar Moskou vertrokken. —
Op 5 Aug. '39 is de Engelsche militaire missie onder leiding van admiraal Plunkett-Ernle-Erle-Drax en de Fransche militaire missie onder leiding van generaal Doumenc per s.s. „City of Exeter" naar Moskou vertrokken. De militaire besprekingen zullen parallel met de diplomatieke besprekingen worden gehouden. Ook de Sovjet-regeering heeft thans haar vertegenwoordigers voor de a.s. militaire besprekingen te Moskou aangewezen: het zijn maarschalk Worosjilof,

de chef van den generalen staf van het roode leger, Sjaposjnikof, de volkscommissaris van Marine, admiraal Koeznetzof, de stafchef van de luchtmacht, generaal Loktionof en de adjunctchef van den generalen staf van het leger, generaal Smorodinof.
Strang, van het Engelsche Foreign Office, die zich in Moskou bevindt, zal naar Londen terugkeeren.
(Telex-A. N. P. - Tass-Agence - Agence Belga)
(Vorig bericht 3889 B.)

10 AUGUSTUS 1939

A. NEDERLAND. — Kabinet-de Geer gevormd - Voor het eerst soc. democratische ministerszetels. - Perscommentaren. —

Op 9 Augustus is in verband met de kabinetsformatie de constitueerende vergadering gehouden, welke tot resultaat had, dat op dienzelfden dag de lijst van nieuwe ministers aan H. M. de Koningin is aangeboden.

De Regeeringspersdienst meldt:
Jhr. mr. D. J. de Geer heeft de hem verstrekte opdracht tot vorming van een kabinet aanvaard.

De volgende ministers heeft hij aan Hare Majesteit voorgedragen:

Buitenlandsche Zaken: mr. E. N. van Kleffens, administrateur, chef der afdeeling Diplomatieke Zaken van het departement van Buitenlandsche Zaken (neutraal).
Justitie: dr. P. S. Gerbrandy, hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam (Anti-Revolutionnair).
Binnenlandsche Zaken: H. van Boeijen, minister van Binnenlandsche Zaken (Christelijk-Historisch).
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen: G. Bolkestein, oud-inspecteur van het Middelbaar Onderwijs (Vrijzinnig-Democraat).
Financiën en Algemeene Zaken ad interim: den minister van staat jhr. mr. D. J. de Geer, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Christelijk Historisch).
Defensie: den luitenant-kolonel van den Generalen Staf A. Q. H. Dijxhoorn (neutraal).
Waterstaat: ir. J. W. Albarda, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Sociaal-Democratische Arbeiderspartij).
Economische Zaken: mr. M. P. L. Steenberghe, oud-minister van Economische Zaken (R.-K.).
Sociale Zaken: dr. J. van den Tempel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Sociaal-Democratische Arbeiderspartij).
Koloniën: Ch. J. I. M. Welter, oud-minister van Koloniën (Roomsch-Katholiek).

Voor het eerst nemen twee S.D.A.P.'ers (Ir. Albarda en Dr. v. d. Tempel) een ministerszetel in.
Van het vijfde kabinet-Colijn blijft alleen de heer van Boeijen in functie en van het vierde kabinet-Colijn keeren de heeren Steenberghe, Welter en van Boeijen terug.
De heer de Geer is reeds eerder minister van Financiën geweest; het thans optredende Kabinet is zijn tweede, het eerste was in 1923-'26 aan het bewind.
Defensie krijgt thans een beroeps-militair in den persoon van overste Dijxhoorn, die tot dusverre een belangrijke functie als chef van de IIe afdeeling van den Generalen Staf heeft vervuld. Prof. Gerbrandy is weliswaar geen lid der A.-R.-partij, hij is echter als hoogleeraar verbonden aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, dus in elk geval staat hij de beginselen der A.-R.-partij voor.
De heer van Kleffens is van beroep diplomaat, terwijl de heer Bolkestein — de eenige vrijzinnig-democraat —, oud-inspecteur bij het Middelbaar Onderwijs, een autoriteit was op onderwijsgebied.

PERSCOMMENTAREN. —
Het **Alg. Handelsblad** (lib.) brengt bij het bericht van de samenstelling van het kabinet de volgende opmerkingen van zijn parlementairen redacteur:

„Het komende Kabinet zal dus onder Christelijk-Historische leiding, aangevuld met enkele niet representatieve A.R. en V.D. politici en neutralen, in wezen toch een roomsch-rood accent dragen. Met name door de medewerking van den leider der S.D. Kamerfractie, ir. J. W. Albarda, kan het politieke karakter van het Kabinet niet worden ontkend.
Met deze samenstelling is de formateur wel een goed stuk verwijderd geraakt van de poging tot politieke verzoening, welke hij zich, gezien het na zijn opdracht verstrekte perscommuniqué, had voorgesteld."

De **Maasbode** (r.k.) schrijft:
„Wie, als wij, thans in een kabinet op de breedst mogelijke basis de beste oplossing zagen, moesten noodzakelijk wenschen, dat een eventueele opdracht daartoe werd verstrekt aan hem, die de beste kans van slagen had. En dat was zonder eenigen twijfel de heer de Geer. Een katholiek formateur zou zeker op onverkomelijke moeilijkheden zijn gestuit bij de anti-revolutionnairen, nu zelfs bleek, dat een christelijk-historisch formateur van het formaat van een jhr. de Geer tegenover dezelfde moeilijkheden stond.
Was jhr. de Geer niet de man, die op vertrouwen had kunnen rekenen bij beide stroomingen, die zich den laatsten tijd scherper hebben afgeteekend? Hij is de man van het solide financieele beheer, dat ieder wenscht, maar hij wil daaraan een stevige werkloosheidbestrijding niet opofferen, zooals hij evenmin 's rijks financiën voor de defensie in de waagschaal wil stellen. Op dit laatste punt heeft hij zich een paar maal zeer stellig uitgesproken.

Het Volk (s.-d.):
„De kabinetscrisis heeft haar einde. De heer De Geer verschijnt voor ons volk met een ministerie, dat sympathie zal vinden bij de breede massa. De formateur heeft een ploeg gevormd van beproefde én nieuwe krachten, die in dezen uiterst moeilijken tijd van internationale spanning en nog steeds massale werkloosheid het Nederlandsche volk door de branding zullen sturen.
Sedert jaren heeft de sociaal-democratie telkenmale verklaard, dat zij bereid was, de verantwoordelijkheid in de regeering te aanvaarden. Thans, in dezen zomer van 1939, is het uur gekomen om de daad bij het woord te voegen. De omstandigheden, die het eerste optreden van sociaal-democratische ministers begeleiden, zijn niet van dien aard, dat wij onbeheerschte juichkreten zouden aanheffen. Maar wij erkennen gaarne, dat het voor de S.D.A.P. in Nederland een historische dag is.

De Tijd (r.k.):
De heer de Geer is erin geslaagd, een kabinet samen te stellen, dat aan persoonlijke bekwaamheid der functionarissen zeker in geenen deele voor het demissionnaire onderdoet en het op bepaalde punten zeker overtreft. Daarbij laat het zich aanzien, dat voor hun politiek program in de Kamer een breede meerderheid verzekerd, en een nog breedere waarschijnlijk is. Al met al een regeering, wier daden men met belangstelling en goede verwachting mag tegemoet zien."

De **„Telegraaf"** (neutr.) verklaart, dat het nieuwe ministerie in geen geval beantwoordt aan de eischen, die de tijdsomstandigheden stellen.
Wij halen de socialisten binnen de regeering nu andere landen, men denke slechts aan hetgeen in Frankrijk is gebeurd, hen met moeite hebben uitgeschakeld.

De **Nieuwe Rotterd. Courant** (lib.) schrijft:
De heer de Geer heeft dan nu zijn tiental bij elkaar gekregen. Over het program van dit Kabinet is officieel nog niets bekend en op mededeelingen van particuliere zijde, die trouwens daarna op het laatste oogenblik van de Kabinetsformatie alweer door veranderingen in dat program achterhaald kunnen zijn, kan men moeilijk afgaan. Wel had men kunnen verwachten, dat het nieuwe Kabinet het voorbeeld van zijn voorganger was gevolgd en met een Regeeringsverklaring in de Tweede Kamer voor den dag was gekomen. Wij hebben trouwens van de zijde der partijen, die in het nieuwe Kabinet vertegenwoordigd zijn, zooveel moeten hooren — en dikwijls terecht — over de nevelen, die over de moeilijkheden in het voorlaatste Kabinet-Colijn hingen, dat dit geheel onder raadselen verwekte bewind er wel prijs op had moeten stellen opening van zaken te geven omtrent de richting, waarin het wenscht te koersen.

Voor het **„Nationale Dagblad"** (N.S.B.) is het nieuwe Kabinet een overgang naar roomsch-rood zonder meer. Wat er nu is, heet „roomsch-rood onder christ. hist. vlag".

De a.r. **„Rotterdammer"** bespreekt o.m. de houding der anti-revolutionnairen voor de toekomst.
De anti-revolutionnaire Kamerfractie krijgt nu een belangrijke taak. Het spreekt vanzelf, dat het kabinet-De Geer niet als een vijandelijke instelling zal worden beschouwd. De eerbied voor den formateur, welke dagteekent van vóór vele tientallen jaren, verbiedt dat reeds. Ook hebben wij althans geen enkele antipathie tegen wien van de ministers ook. De anti-revolutionnair is van huis uit constitutioneel. Het land moet geregeerd

worden. Het kabinet zal op de daden worden beoordeeld. Hoe meer het gesteund kan worden, omdat het b.v. een goede defensie-, financieele of werkloosheidspolitiek voert, hoe aangenamer het ons zal zijn.

De Chr. hist. **Nederlander** schrijft o.a.:
„Het landsbelang heeft gezegevierd over de partijpolitiek. In deze enkele woorden is de beteekenis van de thans tot een goed einde gekomen Kabinetsformatie gekarakteriseerd."

Geen Regeeringsverklaring. — Het A. N. P. meldt:
Wij hebben den kabinetsformateur gevraagd, of het voornemen bestaat, in de Kamer een Regeeringsverklaring af te leggen.
De heer de Geer antwoordde ontkennend.
Aangaande de plannen voor de toekomst meende hij zich op dit oogenblik te moeten bepalen tot de verklaring, dat de zelfstandigheidspolitiek, zooals die tot dusver door ons land gevoerd is, onder het nieuwe kabinet volledig en onverzwakt zal worden gehandhaafd.

Beëediging. — De beëediging van de nieuwe ministers is op 10 Augustus op het paleis Soestdijk geschied. De portefeuilles zijn op dien dag overgedragen.
Het Koninklijk besluit van hun benoeming is in de staatscourant van 10 Augustus afgedrukt.
(Vorig bericht 3892 E.)

11 AUGUSTUS 1939

A. DANZIG. — Protestdemonstratie. - Gouwleider Forsters antwoord aan Polen. —
De Nationaal-Socialistische gouwleider Forster heeft bij de groote „protestdemonstratie van de Danzigsche bevolking tegen de Poolsche bedreiging der Vrije Stad", die op 10 Augustus werd gehouden, een rede uitgesproken, waarin hij Polen verzocht van de volgende 4 punten kennis te nemen:

1. bedreigingen met oorlog, al zijn deze nog zoo uitdagend, schrikken ons geenszins af en zullen in Danzig geen teekenen van angst te voorschijn roepen;

2. wij, nationaal-socialisten, hebben er voor gezorgd, dat de bevolking van Danzig in dezen tijd van zoo hevige spanning haar zenuwen niet verliest, omdat zij op grond van de tot nu toe opgedane ondervinding het vertrouwen heeft in de nationaal-socialistische leiding, dat deze op een bepaald oogenblik het juiste doet;

3. wij hebben de laatste weken in Danzig alles gedaan om iederen overval of aanslag, van welken aard ook, op Danzig af te weren en op overeenkomstige wijze te beantwoorden.

4. Polen moge er van doordrongen zijn, dat Danzig niet alleen en verlaten op de wereld staat, doch dat het Groot-Duitsche Rijk, ons moederland, en onze Führer Adolf Hitler, te allen tijde besloten zijn in geval van een aanval van Poolsche zijde ons in het afslaan daarvan bij te staan.

Forster verklaarde o.a. verder, dat alle volken zich met de toekomst van Danzig bezig houden, doch wij Danzigers hebben daartoe zeker wel in de eerste plaats het recht. Wij verklaren daarom:

1. Danzig is sedert zijn stichting, dat is ongeveer acht eeuwen lang, steeds een oer-Duitsche stad geweest;

2. in Danzig heeft gedurende zijn geheele geschiedenis tot 1919 slechts Duitschland te beslissen gehad; de Danzigers hebben zelfs in 1576 den Poolschen koning Stefan Batory met geweld van wapenen teruggeslagen en tot capitulatie gedwongen, toen hij probeerde de rechten, speciaal de zeerechten der oude Duitsche Hanzestad, te beknotten. De Danzigers van heden vreezen de kanonnen van Smigly-Rydz evenmin als hun voorouders de kanonnen van den Poolschen koning hebben gevreesd.

Forster onthulde voorts, dat gedurende de laatste weken alles gedaan is om Danzig in staat van tegenweer te brengen. Hij besloot zijn rede met de woorden: „Moge de dag niet meer verre zijn, waarop wij wederom hier samenkomen, niet meer om te protesteeren, doch tot viering van de hereeniging van Danzig met het Groot-Duitsche rijk." (Telex-A. N. P.)

INDRUKKEN. —
Londen: Forsters speech heeft te Londen den indruk gemaakt, dat zij geen onmiddellijke crisis te voorschijn roept, maar dat zij de dreiging voor een scherpe crisis in de naaste toekomst inhoudt. Deze bedreiging wordt nog versterkt door het overleg tusschen Duitschland en Italië.
Parijs: De bekrachtiging van den Duitschen eisch draagt niet bij tot ontspanning.
Warschau: Deze verklaringen zijn afkomstig van een particulier persoon, aldus redeneert men in Warschau, die geen officieele functie bekleedt in het gebied van Danzig. Forsters verklaring is verder voor binnenlandsch gebruik.
Berlijn: Gematigd, in sterk contrast, volgens het Duitsche oordeel, met de heftige uitlatingen van de Poolsche pers. Polen en de rest van de wereld weten, waar zij aan toe zijn.
(Vor. ber. Forster 3868 B.; Toestand 3892 C.)

B. SPANJE. — Kabinet gevormd. - Franco neemt dictatoriale bevoegdheden. —
Generaal Franco heeft op 10 Aug. '39 medegedeeld, dat door samenwerking van leger en Falange thans een vredeskabinet is gevormd. Generaal Franco zelf wordt minister-president en heeft de bevoegdheid decreten uit te vaardigen zonder iemand te raadplegen. Het kabinet ziet er als volgt uit:
Kolonel Beigbeder, Buitenlandsche Zaken.
Serrano Suner, Binnenlandsche Zaken.
Generaal Varela, Leger.
Vice-Admiraal Moreno, Vloot.
Generaal Yague, Luchtvaart.
Esteban Bilbao, Justitie.
Jose Larraz, Financiën.
Luit.-kol. Luis Alarcon Lastra, Industrie.
Joaquin Benjumea, Landbouw.
Jose Ibanez Martin, Onderwijs.
Alfonso Pena, Publieke Werken.
Munoz Grande, Rafael Sanchez-Mazas en Pedro Gamero del Castillo zijn ministers zonder portefeuille.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3398 A.)**

12 AUGUSTUS 1939

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Vincent Sheean — „Not peace but a sword." (Doubleday, Doran & Co., New York) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Duitsch: Hans Walter Häusermann — „Studien zur englischen Literaturkritik 1910—1930." (H. Pöppinghaus, Bochum) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Engelsch: Oxford Pamphlets on World Affairs Nos. 1—7." (Clarendon Press, Oxford)
H. G. Wells — „The Fate of Homo Sapiens." (Secker and Warburg) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Fransch: Pierre Lièvre — „La Vie et le Roman." (Gallimard)
André Villiers — „La vie privée d'Alfred de Musset." (Librairie Hachette) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Italiaansch: G. Fumagelli — „Leonardo, omo sanza lettere." (Sansoni, Firenze) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Nederlandsch: A. van Hoogenbemt — „De Stille Man." (Querido)
E. Hoornik — „Steenen." (A. A. M. Stols, Maastricht 1939)
Dr. N. Vermeer — „Tropendokter." (G. F. Callenbach N.V.) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Portugeesch: Diogo do Conto — „Decada quinta da „Asia"." (Biblioteca da Universidade, Coimbra) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Russisch: A. Aldanof — „Natsjalo Kontsa" (het begin van het einde). (Russkija Zapiskie, Parijs) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Zweedsch: Olle Hedberg — „Ut med blondinerna." (P. A. Norstedt & Söner, Stockholm) **(3780 D.)**
(Red. K. H. A.)

A. **Industrieele ontwikkeling.** —
Met betrekking tot de industrieele ontwikkeling van Nederlandsch-Indië heeft de Indische Regeering enkele belangrijke mededeelingen gedaan in een uiteenzetting, die als afzonderlijke Nota gevoegd is bij de Memorie van Antwoord in zake de begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1940. Het hieronder volgende is daarvan een samenvatting.

Exportnijverheid. — Deze heeft met betrekking tot agrarische en minerale producten van oudsher een belangrijke beteekenis gehad; vele van de Indische exportproducten ondergaan een belangrijke fabriekmatige bewerking, alvorens zij het land verlaten.
Het spreekt vanzelf, dat deze industrie onder den druk van steeds scherper internationale concurrentie de neiging vertoont zich verder uit te breiden, zoowel t. a. v. bestaande, als van nieuwe exportproducten. Een belangrijke stimulans schuilt daarbij in het relatief hooge peil van de uitgaande vrachten, daar het veredelde product niet zelden minder volumineus is en in ieder geval per volume-eenheid een hoogere waarde heeft. Bezwaar kan deze ontwikkeling ondervinden van de zijde van verwerkings- en veredelingsindustrieën in een aantal afzetgebieden.
Nieuwe vormen van deze nijverheid hebben zich voorgedaan, zoowel bij de bestaande exportindustrie, als met betrekking tot nieuwe agrarische en minerale exportproducten. Gewezen kan worden op de suikerraffinaderijen, de vervaardiging van nieuwe rubbersoorten op rubberondernemingen, de groote uitbreiding van rookhuizen en remillingfabrieken bij de bevolkingsrubber, de ontwikkeling van de cocosolieindustrie, de vervaardiging van cocosgaren en derrispoeder en, voor de toekomst, de bereiding van aluinaarde en aluminium, ijzer, nikkel geraffineerde natuurharsen, looistoffenextract uit acaciabast en den toenemenden export van bezaagd hout. Deze geheele ontwikkeling kan slechts van gunstigen invloed zijn op de importpositie door het verkregen hoogere exportrendement.
Een geheel andere vorm van exportindustrie is die, waarbij nieuwe takken van nijverheid, die in de eerste plaats of als uitgangspunt fabrikaten produceeren voor de binnenlandsche markt, tevens in den export een plaats veroveren. Daarbij wordt in vele gevallen uitgegaan van binnenlandsche grondstoffen; voorbeelden daarvan zijn de fabricatie van auto- en rijwielbanden, zeep en margarine. Daarnaast hebben ook industrieën, die met overwegend ingevoerde grondstoffen werken, een zekeren export gehandhaafd of verkregen; te noemen vallen batiksarongs en ijzerconstructies (met name landbouwmachines en schepen). De handelspolitieke beteekenis van deze industrieën zal geval voor geval moeten worden beoordeeld, daar zij zoowel met de vervanging van import, als met het resultaat van den nieuwen of additioneelen export verband houdt.

Nijverheid voor binnenlandsch verbruik. — Met betrekking tot deze nijverheid valt allereerst op te merken, dat in menig geval haar product niet of niet voornamelijk in de plaats treedt van tot dusverre ingevoerde goederen. Een belangrijk deel, vooral van de Inheemsche nijverheid, beweegt zich op een terrein, waarop practisch geen invoer bestond en levert dus goederen voor reeds bestaande of nieuwe behoeften, waarin zij als gevolg van economische ontwikkeling, van verbetering van haar product, of van lage prijzen kan voorzien. Een typisch voorbeeld hiervan is de meubelindustrie, terwijl hetzelfde geldt voor allerlei goederen, die van oudsher reeds binnenslands werden vervaardigd (baksteenen, dakpannen, andere bouwmaterialen, allerlei eenvoudige gebruiksvoorwerpen enz.). In bepaalde gevallen kan de ontwikkeling van deze nijverheid zelfs tot nieuwen import leiden, waarbij als voorbeeld kunnen worden genoemd de met moderne assen en automobielwielen uitgeruste vrachtkarren.
In een aantal andere gevallen treedt een combinatie op van vervanging van import en vergrooting van behoeften, met name, wanneer de vervaardigde goederen van lageren prijs zijn dan die van het importartikel. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de schoenenindustrie, de verbeterde aardewerkindustrie en de zich ontwikkelende desa-smederij. In dezelfde richting is een ontwikkeling denkbaar van de conserveering van voedingsmiddelen (vruchten en vruchtensappen, visch en in de toekomst wellicht vleesch). Ook de margarine-industrie heeft een terrein veroverd, dat voorheen ten deele door import was bezet.
Van de industrieën, die meer in het bijzonder ter vervanging van import optreden, is de textielindustrie wel de voornaamste. Op dit gebied liggen belangrijke handelspolitieke vraagstukken. Niettemin dient hierbij voor oogen te worden gehouden, dat ook de invoer van grondstoffen voor de textielnijverheid, met name die van katoen uit Amerika, handelspolitiek van groote beteekenis kan zijn, terwijl voor de nijverheid in het algemeen geldt, dat zij den invoer van machines en werktuigen stimuleert.
Een andere belangrijke groep van industrieën is die van machinerieën en metaalconstructies. Een primaire metaalnijverheid zal in Nederlandsch-Indië niet spoedig tot ontwikkeling komen, doch op het gebied van metaalconstructies en de vervaardiging van eenvoudige metalen voorwerpen is een belangrijke ontwikkeling denkbaar. Daarbij treedt de vorm, die met den naam assembly-plant kan worden gekenmerkt, bepaaldelijk op den voorgrond; voorbeelden hiervan zijn het automobielbedrijf van de General Motors en de verschillende constructiebedrijven van de grootere metaalfabrieken.
De mogelijkheid van nieuwe chemische industrieën wordt nog onderzocht, mede in verband met de behoeften der defensie.
In bepaalde gevallen treedt een combinatie op van een nieuwe exportcultuur met een nijverheidsproductie voor de binnenlandsche markt; voorbeelden zijn de cultuur van rosellavezel en de zakkenfabricage en die van Virginiatabak en de sigarettennijverheid.

NEDERL. OOST-INDIË

Bedrijfsvormen. — Met betrekking tot de bedrijfsvormen vertoont de Nederlandsch-Indische nijverheid bijzondere karaktertrekken, die tot afzonderlijke Overheidsmaatregelen aanleiding geven.
In het algemeen kan men bij die nijverheid 4 vormen onderscheiden:

1e. de kapitaalarme, eigenlijke huis- of desavlijt, die van oudsher heeft bestaan en die gekenmerkt wordt door een onregelmatige, aan de tijdelijke en plaatselijke conjunctuur aangepaste productie en — in vele gevallen — door een groote afhankelijkheid van leveranciers van grondstoffen en afnemers van het product, waarbij niet zelden beide functies in één hand zijn vereenigd;
2e. de eveneens kapitaalarme kleine nijverheid, die in hoofdzaak is opgebouwd op het desa-ambacht en zich ontwikkelt in kleine, vaak coöperatief georganiseerde en meer regelmatig produceerende bedrijfjes.
3e. de midden-nijverheid, bestaande uit afzonderlijke bedrijfjes van kleine ondernemers, die naar den aard van hun productie geen grooten omvang behoeven te hebben en met een beperkte kapitaalinvesteering kunnen volstaan;
4e. groote bedrijven, welke producten vervaardigen, die een vrij uitgebreide machinale outillage en vaak een aanzienlijk bedrijfskapitaal eischen en geheel op rationeel Westersche leest zijn geschoeid.

(Soerab. Handelsblad - Java-Bode - Aneta)

(Vorig bericht 1715 C.)

13 AUGUSTUS 1939

A. NEDERLAND. — Kabinet-De Geer. - Levensbeschrijving der ministers. —

JHR. MR. D. J. DE GEER. — **Minister-president; Minister van Financiën en Algemeene Zaken ad interim. —**

1870 Dirk Jan de Geer, geboren te Groningen, 14 December.
1895 Gepromoveerd te Utrecht op een proefschrift: „De grenslijn tusschen opzet en schuld".
1901—1908: Raadslid te Rotterdam.
1908 Gedeputeerde van Zuid-Holland.
1907—1920 Lid der Tweede Kamer.
1920 Burgemeester van Arnhem.
1921 Minister van Financiën in het kabinet-Ruys de Beerenbrouck na het aftreden van mr. S. de Vries Czn.
1923 Afgetreden als minister van Financiën, omdat hij zich niet kon vereenigen met het besluit van den ministerraad om de Vlootwet onverwijld te behandelen.
1924 Andermaal lid der Tweede Kamer.
1925 Minister van Binnenlandsche Zaken in het kabinet-Colijn, dat na enkele maanden aftrad wegens schrapping van den post voor het gezantschap bij het Vaticaan.
1926 Kabinetsformateur.
1926—1929 Premier en minister van Financiën.
1929—1933 Minister van Financiën in het derde kabinet-Ruys de Beerenbrouck.
1933 Benoemd tot minister van Staat.
1933—heden Lid der Tweede Kamer, leider der Chr.-Historische fractie.

MR. E. N. VAN KLEFFENS. — **Minister van Buitenlandsche Zaken.** — Mr. E. N. van Kleffens werd geboren te Heerenveen op 17 November 1894. Hij bezocht de Gymnasia te Groningen en 's-Gravenhage, waarna hij aan de Rijksuniversiteit te Leiden rechten studeerde. In 1918 promoveerde hij op een proefschrift over de internationaal-rechterlijke betrekkingen tusschen Nederland en Japan van 1605 tot den huidigen tijd.
Van 1919 tot 1920 was hij verbonden aan het Volkenbondssecretariaat, van 1921—1922 bij het secretariaat van de directie van de Koninklijke Shell groep te Londen. Sinds 1922 is hij werkzaam bij het Departement van Buitenlandsche Zaken, eerst als souschef van de afdeeling juridische zaken, daarna, sinds 1927, als souschef van de afdeeling diplomatieke zaken. Sinds 1929 is hij administratief chef van de afdeeling diplomatieke zaken, welke functie hij verwisselde voor die van administrateur bij het departement.
In dit jaar werd mr. van Kleffens benoemd tot gezant te Bern. Hij was voorts griffier van het scheidsgerecht voor de interpretatie van het Dawes- en Youngplan, en was adjunct secretaris-generaal en later secretaris-generaal van het curatorium van de Academie voor Internationaal Recht in het Vredespaleis te 's-Gravenhage.
Mr. van Kleffens is Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Commandeur in de Orde van Burgerlijke en Militaire verdiensten van Adolf van Nassau van Luxemburg, drager van het Kruis van Verdienste eerste klasse van de orde van den Duitschen Adelaar, Commandeur in de Kroonorde van Italië, Commandeur in het Legioen van Eer van Frankrijk, Groot-Officier in de Orde van St. Sava van Zuid-Slavië, Groot-Officier in de Orde van den Witten Leeuw van Tsjecho-Slowakije, Ridder vierde klasse in de Orde van den Witten Olifant van Siam.

PROF. DR. P. S. GERBRANDY. — **Minister van Justitie.** — Prof. dr. P. S. Gerbrandy werd 13 April 1885 te Goëngamieden (Fr.) geboren. Hij doorliep de Christelijke normaalschool te Sneek en het Geref. gymnasium te Zetten, waarna hij zich in 1904 als student aan de Vrije Universiteit liet inschrijven. In 1911 promoveerde hij in de rechtswetenschappen op een proefschrift getiteld: „Het Heimstättenrecht". Van 1911 tot 1914 was hij gevestigd als advocaat en procureur te Leiden, van 1914 tot 1930 te Sneek. In dat jaar werd hij benoemd tot hoogleeraar in de rechtswetenschappen aan de Vrije Universiteit. Van 1920 tot 1930 maakte hij deel uit van de Gedeputeerde Staten van Friesland. Prof. Gerbrandy is voorzitter van den Radioraad, waarvan hij sinds 1937 deel uitmaakt. Hij is voorts sinds 1937 voorzitter van de Radio-omroep contrôle-commissie, van de algemeene programma-commissie, van de Indië-programma-commissie, als opvolger van minister van Boeijen. Ook van den raad van beheer van de Nozema en van de bakkerijstichting is prof. Gerbrandy voorzitter.
Prof. Gerbrandy is aangesloten bij de A.-R. partij. Van zijn hand verschenen o.m.: „De strijd voor Nieuwe Maatschappijvormen", Kleine geschriften over den schoolstrijd, De Collectieve Arbeidsovereenkomst, Het Religieus-Socialisme en het Radiorecht.
Prof. Gerbrandy was voorzitter van de Bakkerijcentrale sinds de oprichting op 28 October 1935. Er verscheen nog een boek van zijn hand, getiteld: „Het vraagstuk van den radio-omroep".

H. VAN BOEIJEN. — **Minister van Binnenlandsche Zaken.** — De heer H. van Boeijen was minister van Binnenlandsche Zaken in het vierde en vijfde kabinet-Colijn en is thans als zoodanig demissionnair. Voordien was hij voorzitter van den Radioraad, de radio-omroepcontrôle-commissie, de algemeene radio-programma- en de Indië-programma-commissie.
In het jaar 1889 werd de heer Van Boeijen te Putten geboren. Zijn ambtelijke loopbaan ving hij aan op de prov. griffie van Gelderland. In 1915 ging hij over naar het Departement van Staat, waar hij in vijf jaar tijds de rangen doorliep van adjunct-commies tot referendaris. Sinds 1919 was hij tevens wethouder van de gemeente Voorburg, toen hij — na in 1923 tot lid van de Provinciale Staten te zijn gekozen — in 1925 tot lid van Gedeputeerde Staten dier provincie werd benoemd.
De heer Van Boeijen is jarenlang diaken, daarna ouderling en voorzitter van het college van notabelen der Ned. Herv. Kerk te Voorburg en gedurende 15 jaar voorzitter van verschillende schoolbesturen geweest.
Destijds was de heer Van Boeijen lid van de staatscommissie in zake financieele verhouding tusschen rijk en gemeenten. Voorts is de heer Van Boeijen lid geweest van tal van andere commissies. Hij was bekend om zijn referaten, inzonderheid over financieel-economische onderwerpen, de gemeente-politiek rakende.

G. BOLKESTEIN. — **Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.** — De heer Bolkestein werd op 9 October 1871 te Amsterdam geboren. Hij bezocht de Kweekschool voor Onderwijzers „De Klokkenwerf" te Nijmegen. Hij haalde de akte Nederlandsche taal M.O. en heeft ook het candidaatsexamen in de Nederlandsche letteren afgelegd. In 1890 werd Bolkestein tot onderwijzer te Nijmegen benoemd. Daarna werd hij hoofd van een U.L.O.-school te Rhenen. In 1901 ging hij als leeraar in de Nederlandsche taal en geschiedenis naar Nijmegen terug, waar hij aan eenige hoogere burgerscholen werkzaam was. In 1907 werd hij leeraar in dezelfde vakken aan de derde H.B.S. met 5-jarigen cursus te Amsterdam. In 1912 werd hij directeur van de eerste 3-jarige H.B.S. te Amsterdam, en in 1916 directeur van de vijfde H.B.S. met 3-jarigen cursus aldaar, doch vier maanden later werd hij Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, in de inspectie van Noord-Holland en Utrecht. Van 1917 tot 1934 is de heer Bolkestein inspecteur van het Middelbaar Onderwijs geweest, terwijl hij van 1934 tot 1937 de functie van inspecteur der gymnasia en van het middelbaar onderwijs in de vierde inspectie heeft vervuld.
Van de hand van den heer Bolkestein verscheen in 1914 een werk, getiteld „De voorgeschiedenis van het Middelbaar Onderwijs". In den loop der jaren publiceerde de heer Bolkestein, die thans ambteloos in Amsterdam woont, vele artikelen, over onderwijs en buitenlandsche politiek, in „de Opbouw", „Gezin en school", „Volksontwikkeling", enz.
De heer Bolkestein is Vrijzinnig Democraat. Hij is Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

A. Q. H. DIJXHOORN. — **Minister van Defensie. — De heer** A. Q. H. Dijxhoorn werd in 1889 geboren en trad na de Kon. Militaire Academie te hebben doorloopen op 29 Juli 1911 als tweede luitenant in dienst van het Nederlandsche leger. Hij werd in 1915 bevorderd tot eerste luitenant, in 1927 tot kapitein en in November 1936 tot majoor. Twee jaar later werd de heer Dijxhoorn, die inmiddels was toegevoegd aan den Chef van den Generalen Staf, tot den rang van luitenant-kolonel bevorderd en belast met de leiding van het bureau Generale Staf aan het Departement van Defensie.
Hij is Ridder in de Oranje-Nassau-Orde en in het Legioen van Eer van Frankrijk.

Ir. J. W. ALBARDA. — **Minister van Waterstaat.** — Ir. Johan Willem Albarda werd op 5 Juni 1877 te Leeuwarden geboren. Na de vijfjarige H.B.S. in zijn geboortestad te hebben afgeloopen, bezocht hij de toenmalige Polytechnische School te Delft, die hij in 1903 als werktuigkundig ingenieur verliet. In 1911 werd ir. Albarda benoemd tot directeur van de gemeentelijke arbeidsbeurs te Amsterdam, nadat hij van 1903 tot 1905 leeraar in de wis- en natuurkunde was geweest aan de H.B.S. te Almelo en van 1905 tot 1911 leeraar in de wis- en werktuigkunde te 's-Gravenhage.
In 1913 werd ir. Albarda voor de S.D.A.P. gekozen als lid van de Tweede Kamer. Voor dezelfde partij had hij van 1915 tot 1927 zitting in den Haagschen gemeenteraad; van 1917 tot 1923 was hij wethouder van Onderwijs van die gemeente. Bovendien bekleedde hij het lidmaatschap van de Provinciale Staten van Zuid-Holland van 1916 tot 1919. Sinds 1925 is de heer Albarda voorzitter van de sociaal-democratische fractie der Tweede Kamer, als opvolger van mr. P. J. Troelstra.
Tal van tijdschrift- en dagbladartikelen, brochures en praeadviezen zijn van zijn hand verschenen.

Mr. M. P. L. STEENBERGHE. — **Minister van Economische Zaken.** — Mr. Maximilien Paul Leon Steenberghe is op 2 Mei 1899 te Leiden geboren. Hij studeerde aan het gymnasium en de Rijksuniversiteit te Utrecht in de rechten en promoveerde in 1920. Op internationaal terrein is mr. Steenberghe zeer dikwijls werkzaam geweest en hier werden hem belangrijke opdrachten ver-

leend. In 1923 vaardigde de Werkloosheidsraad hem af naar het intern. congres te Luxemburg. In 1925 vertegenwoordigde hij de Nederlandsche werkgevers op het intern. werkgeverscongres te Stresa, in 1927 nam hij als vertegenwoordiger der Nederlandsche regeering deel aan de economische conferentie te Genève en in 1928 trad hij op als gedelegeerde der Unie van Volkenbondsvereenigingen op het economisch congres te Praag. Ook heeft mr. Steenberghe een zeer voorname rol gespeeld bij de onderhandelingen over het handelsverdrag Nederland—Duitschland, waaraan hij als regeeringsgedelegeerde heeft deelgenomen. In Juni 1934, toen minister Verschuur om gezondheidsredenen aftrad, werd mr. Steenberghe diens opvolger als minister van Economische Zaken. In September 1935 evenwel trad hij reeds af wegens verschil van meening in zake het monetaire vraagstuk met dr. Colijn.
De heer Steenberghe had vervolgens zitting in het vierde kabinet-Colijn van 1937—1939 als minister van Economische Zaken.

Dr. J. VAN DEN TEMPEL. — **Minister van Sociale Zaken.** — Dr. J. van den Tempel, geboren 1 Augustus 1877 te Willemstad (N.-Br.), ving zijn loopbaan aan als schildersgezel te Amsterdam. In 1906 werd hij secretaris van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, welke functie hij tot 1918 bleef vervullen. Inmiddels had hij in 1911 de akte M.O. staatshuishoudkunde en statistiek en in 1913 de akte M.O. staatsinrichting weten te behalen.
Tot lid van de Tweede Kamer werd hij, als vertegenwoordiger der S.D.A.P., in November 1915 gekozen en hij is dit tot nu toe onafgebroken gebleven.
In 1921 ging de heer Van den Tempel de colleges aan de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam volgen, waaraan hij in 1927 cum laude promoveerde tot doctor in de handelswetenschap.
Dr. Van den Tempel was van 1910—1919 en van 1927—1932 lid van den Amsterdamschen gemeenteraad en had tevens een aantal jaren zitting in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Voorts is hij lid van den Hoogen Raad van Arbeid.
Van zijn hand verschenen verscheidene publicaties.

CH. J. I. M. WELTER. — **Minister van Koloniën.** — De heer Charles Joseph Ignace Marie Welter werd 6 April 1880 te Den Haag geboren. Na de H.B.S.-jaren volgde de studie aan de Indische instelling te Delft en toen ook deze jaren met goed succes verloopen waren, begaf de heer Welter zich naar Nederl.-Indië, waar hij spoedig in dienst van het gouvernement trad. Den 3en November 1924 volgde zijn benoeming tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië. Dezen post moest hij echter spoedig weer verlaten, doordat de heer Welter op 26 Sept. 1925 tot minister van Koloniën werd benoemd in het ministerie-Colijn. Zijn ministerschap was echter van korten duur, doordat het ministerie-Colijn 8 Maart 1926 aftrad in verband met de aanneming van het amendement-Kersten betreffende de opheffing van het gezantschap bij het Vaticaan. In 1926 werd de heer Welter opnieuw benoemd tot lid van den Raad van Ned.-Indië. In September 1929 werd hij als opvolger van den heer K. F. Creutzberg, benoemd tot vice-president van dien Raad, welk ambt hij bekleedde tot 1931. Hierna keerde hij naar Nederland terug. Hij bleef zich echter bewegen in het openbare leven en was o.a. voorzitter van de staatscommissie voor verlaging van de regeeringsuitgaven, de bezuinigingscommissie-Welter. In 1933 werd de heer Welter benoemd tot voorzitter van den Ondernemersraad voor Nederl.-Indië.
De heer Welter was minister van Koloniën in het vierde kabinet-Colijn van 1937—1939.
(N. R. Crt. - Alg. Handelsblad - Het Volk - Nieuwsblad v. h. Noorden - Avondpost - Telegraaf - Standaard)
(Vor. ber. Kabinet 3899 A.)

14 AUGUSTUS 1939

A. **FRANKRIJK. — Spaansch goud - In Spanje aangekomen. —**
Vijf geblindeerde vrachtauto's, waarmede tot een bedrag van 1500 millioen frank aan Spaansch goud, dat bij het filiaal van de Bank van Frankrijk te Mont de Marsan werd bewaard, werd vervoerd, zijn 28 Juli '39 bij de grens aangekomen. De auto's werden geëscorteerd door een afdeeling van de mobiele garde.
Het convooi werd aan de grenspost te Irun ontvangen door kolonel Sanzagero, commandant der militaire strijdkrachten in Bidassoia. Tal van officieren en politiebeambten waren aanwezig. Zonder incident zijn de auto's de internationale brug gepasseerd en hebben op 29 Juli haar doel bereikt. Hiermede is een der voornaamste clausules van de overeenkomst van Bérard en Jordana uitgevoerd. (Le Temps)
(Vorig bericht 3883 C.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Oostzeehaven in de nabijheid van den Poolschen corridor. —**
Te Stolpmünde, aan de Duitsche Oostzeekust, nadert volgens den correspondent te Berlijn van de „Daily Telegraph" een nieuwe groote haven snel haar voltooiing. De haven ligt op 15 km. van Stolp, het groote militaire centrum, dat tegenover Danzig ligt, aan den anderen kant van het smalste gedeelte van den Poolschen corridor. Er wordt volgens den correspondent meer dan (in Nederlandsch berekend) 17 millioen gulden aan besteed en verwacht wordt, dat het havenbassin in den herfst voor gebruik gereed zal zijn. Er wordt een reusachtige pier ter breedte van 7½ m. in zee gebouwd. Deze heeft reeds een lengte van een kleine 400 m. en zal na voltooiing een lengte van ruim 1500 m. hebben. (Daily Telegraph)

C. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Caprivi-corridor aan het mandaatgebied van Z.-W. Afrika onttrokken.**
De Zuid-Afrikaansche regeering heeft op 2 Augustus den z.g. Caprivi-corridor aan het mandaatgebied Z.-W. Afrika onttrokken en onder volledig beheer der Unie gebracht.
Als motief voor het besluit werd, naar men weet, de eigenaardige ligging van den betrokken reep genoemd. Het strekt zich, 480 K.M. lang en slechts een 80 K.M. breed, van West naar Oost uit, de voormalige Duitsche kolonie verbindend met het stroomgebied van de Zambesi. In 1893 wist de toenmalige Duitsche rijkskanselier graaf von Caprivi door een overeenkomst met Engeland deze op zichzelf vrij dorre en onbelangrijke strook voor Z.-W.-Afrika te verkrijgen, en naar hem werd zij dan ook „Caprivi-Zipfel" genoemd. De regeering der Unie van Zuid-Afrika heeft thans besloten, het gebied voortaan te laten beheeren door den minister voor Inboorlingenzaken.
De „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz" betoogt, dat hierdoor wederrechtelijk over een deel van een mandaatgebied beschikt is. Het orgaan van de Wilhelmstrasse meent, dat de manier, waarop de Franschen het stuk mandaatgebied Alexandrette (Hatay) aan Turkije hebben overgedragen, blijkbaar het Britsche Rijk ten voorbeeld heeft gediend. Gezien de aanspraken, welke Duitschland laat gelden op teruggave van zijn koloniën, spreekt het vanzelf, aldus de „Diplo", dat elke schending der mandaatverplichtingen met argwaan en waakzaamheid wordt gevolgd. (Telex-A.N.P.)

D. **DANZIG. — Anti-Nat.-Socialistisch geschrift verspreid. - „Wij willen niet terug naar het Derde Rijk!"**
Naar het P.A.T. meldt, is te Danzig een anti-Hitleriaansch geschrift verspreid onder den vorm van een open brief aan Forster. Er wordt o.a. in gezegd: De negatieve houding onzer bevolking ten opzichte van de overdreven eischen der vreemde soldaten van de „Danziger Heimwehr", de wanhoop onzer zakenwereld wegens de totale vernietiging van onzen buitenlandschen handel en de vrees onzer vrouwen wegens de toenemende militarisatie, zijn even zoovele teekenen van algemeene afkeuring van uw onverantwoordelijk werk. Wij, Danzigers, wenschen niets gemeen te hebben met de veroveringspolitiek van Adolf Hitler, welke spot met alle rechten en verdragen. Wij, industrieelen, kooplieden, arbeiders, die hier sedert generaties wonen, hebben genoeg van deze marschen, parades en bijeenkomsten, die ons onzen vrijen tijd ontnemen en waarbij het geringste partijlid het voorwerp vormt van een cultus, die een schending vormt van onze eer.
Wij hebben genoeg van de „spontane offers", die vaak een derde deel van onze reeds geringe inkomsten uitmaken. Wij walgen van de contrôle bij de ingangen der kerken en openbare gebouwen of bij uitstapjes, alsof wij gevaarlijke misdadigers waren. Verder wordt afkeer uitgesproken over de aanvallen op Frankrijk en Engeland, afkeer tegen dit spelen

met vuur en afkeer van den oorlog, en het stuk besluit:

Wij wenschen geen terugkeer naar het Derde Rijk! Verlaat uw post en geef ons gelegenheid vrij onze meening te uiten!
De onderteekening luidt: Uitvoerend comité van het Danziger Vrijheidsfront.

(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Forster 3900 A.; Toestand 3892 C.)

15 AUGUSTUS 1939

A. **POLEN. — Italiaansche waarschuwing in zake Danzig. —**
De officieuze Relazioni Internazionali schrijft, dat het probleem-Danzig in een acuut stadium is gekomen en verklaart nogmaals, dat Danzig een Duitsche stad is en spoedig tot het moederland zal terugkeeren.
Het tijdschrift meent Polen er dan ook voor te moeten waarschuwen, dat als het in zijn tegenwoordige houding volhardt, „deze zelfmoordpolitiek tot zijn verminking zal leiden".

(Relazioni Internazionali)
(Vor. ber. Polen-Danzig 3868 E.)

B. **NEDERLAND. — De S.D.A.P. en de Koningin. - „Constitutioneele monarchie waarborg voor duurzaamheid onzer democratische instellingen." —**
Op 7 Augustus, op den nationalen feestdag, heeft de heer Vorrink, voorzitter van de S.D.A.P., een radiorede gehouden over arbeidersbeweging en monarchie.
Na de plaats van de monarchie in het leven van den staat te hebben aangegeven, wilde spr. niet ontkennen, dat er, voor wat Nederland en de S.D.-arbeidersbeweging betreft, in de verhouding tot het Koninklijk Huis zekere spanningen hebben bestaan, deels als gevolg van zekere theoretische opvattingen en deels als gevolg van zekere feitelijke omstandigheden. Die theoretische opvattingen hebben echter in het practische optreden van de arbeidersbeweging in het politieke leven nooit een rol gespeeld. Met de geleidelijke inschakeling der arbeidersbeweging als een levende factor in de volksgemeenschap, welke het eenheidsbewustzijn wakker riep, is gepaard gegaan een wijziging in de waardeering van de vertegenwoordigers van deze eenheid: het Staatshoofd en zijn functie in de nationale gemeenschap: een toenemende behoefte om tot een positieve verhouding te geraken ten opzichte van het Staatshoofd als vertegenwoordiger en als symboool van de nationale eenheid.

Vervolgens vergeleek de heer Vorrink de monarchie, vertegenwoordigd door het erfelijke koningschap en de republiek, vertegenwoordigd door den uit de burgers gekozen president. Voor de overweldigende meerderheid van het volk zijn de nationale eenheid en onze nationale traditie in de personen uit het Oranje-Nassau-Huis gesymboliseerd. Dat feit heeft de sociaal-democratische arbeidersbeweging zonder reserve aanvaard, onafhankelijk van de voorkeur, die zij uit theoretische overwegingen zou kunnen hebben voor een andere oplossing. De praktijk hier en elders heeft bewezen, dat de constitutioneele monarchie zich voortreffelijk met een democratisch staatsbestel en een uitgebreiden volksinvloed laat vereenigen. Ja, er is reden, in de tijden van heftige beroeringen, die wij thans beleven, de vraag te stellen, of de constitutioneele monarchie niet een bijzonder te waardeeren waarborg biedt voor de duurzaamheid onzer democratische instellingen.

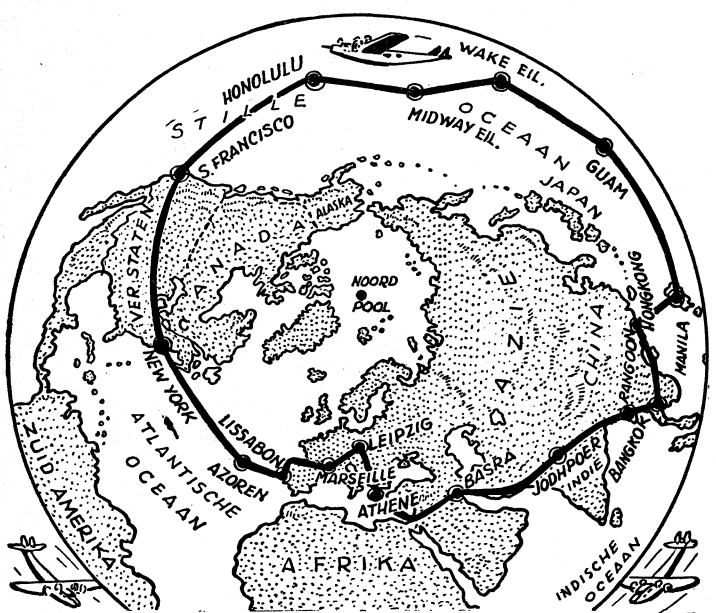
In het groeiproces der Nederlandsche S.D.-arbeidersbeweging zijn vroegere tegenstellingen tot de monarchie verbleekt en heeft zich een gevoel ontwikkeld van oprechte hoogachting en waardeering voor de voorname figuur van de Draagster der hoogste waardigheid in ons staatsbestel. Er leeft ook in de S.D.-arbeidersbeweging een gevoel van menschelijke sympathie met Haar, die eenmaal geroepen zal zijn, die hoogste waardigheid over te nemen.

Met voldoening is het feit waargenomen, dat in het Kroonprinselijk gezin klaarblijkelijk van die algemeen menschelijke, democratische levensopvattingen worden gehuldigd, die zooveel hebben bijgedragen tot de populariteit van de regeerende vorstenhuizen in de Europeesche staten, aan wier volksaard wij ons het meeste verwant voelen. (Het Volk)
(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3810 A.; Soc. Dem. Arb. Partij 3745 C.)

C. **LUCHTVAART. — Reis om de wereld in ruim 16 dagen. —**

Mevrouw Clara Adams van New York heeft een reis om de wereld gemaakt in 16 dagen, 19 uren en 4 minuten, met vliegtuigen van de geregelde passagierslijnen. De kosten waren $ 1.935.—. Het oude record was 18 dagen 14 uren.

(New York Times)



28-29 JUNI	NEW YORK-AZOREN	2384 MIJL	5 JULI	RANGOON-BANGKOK	1187 1 MIJL
29 „	AZOREN-LISSABON	3434 „	6 „	BANGKOK-HONGKONG	13078 „
30 „	LISSABON-MARSEILLE	4534 „	7 „	HONGKONG-MANILA	13797 „
30 „	MARSEILLE-LEIPZIG	5185 „	9 „	MANILA-GUAM	15386 „
1 JULI	LEIPZIG-ATHENE	6293 „	10 „	GUAM-WAKE EIL.	16895 „
2 „	ATHENE-BASRA	8175 „	11 „	WAKE-MIDWAY EIL.	18080 „
3 „	BASRA-JODHPOER	9833 „	12 „	MIDWAY EIL-HONOLULU	19438 „
4 „	JODHPOER-RANGOON	1151 „	14 „	HONOLULU-S. FRANCIS.	21846 „
			15 „	S. FRANCIS. NEW YORK	24609 „

(Engelsche mijlen)

A. **DANZIG. — Gouwleider Forster spreekt opnieuw. „Danzig zal zeker tot Duitschland terugkeeren" —** In een op 12 Augustus te Fuertn gehouden betooging, waaraan ruim 20.000 personen deelnamen, heeft Forster, de gouwleider van Danzig, een rede uitgesproken, waarin hij o.a. het volgende zeide:
„Het Duitsche Rijk bestaat uit tachtig millioen menschen, die tot één ras behooren. Het Duitsche Rijk heeft het sterkste leger ter wereld met de modernste wapens en het Duitsche volk heeft een Führer, die weet wat hij wil en die vastbesloten is de eer en de vrijheid en de rechten van alle Duitschers te waarborgen.
Van de betooging in Fuertn, zoo besloot Forster, neem ik nieuwe kracht en nieuw vertrouwen mee naar Danzig terug en te Danzig zal ik zeggen, dat de terugkeer naar het Duitsche Rijk, wat er ook geschieden moge, eens werkelijkheid zal zijn."
(D. N. B.) **(Vor. ber. Forster 3903 D.)**

16 AUGUSTUS 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De anti-Poolsche campagne der pers. —** De Duitsche pers heeft de sluizen van haar anti-Poolsche propaganda opengezet en komt op 12 Augustus voor den dag met alle gruwelverhalen, die zij een maand lang heeft opgespaard. Verscheidene bladen sommen meer dan 200 aanvallen op, die, naar beweerd wordt, in vijf weken tijds op Duitschers in den Corridor zijn gepleegd. Het hoogtepunt van de vervolgingen vormt de arrestatie te Dirschau van acht Duitschers, die per trein door den Corridor reisden. Volgens de inmiddels gepubliceerde Poolsche lezing waren de gearresteerden Tsjechen, die uit eigen beweging waren gevlucht. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3820 C.)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engelsch-Japansche wrijving. - Besprekingen te Tokio gestrand. - Oorzaak van het geschil. —** De besprekingen tusschen den Britschen Ambassadeur Sir Robert Craigie en den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, zijn gestrand.
Naar Domei meldt, zijn de besprekingen mislukt, omdat Japan een gelijktijdig accoord wenscht in zake de politie-kwestie te Tientsin en de valuta-kwestie. De laatste instructie uit Londen, zoo wordt verklaard, raakte niet de valuta-kwestie.

De vier Japansche militaire gedelegeerden van Tientsin, die de Britsch-Japansche conferentie te Tokio bijwoonden, zijn op 14 Augustus per vliegtuig naar Tientsin teruggekeerd. Voor hun vertrek bracht generaal-majoor Piggot, de Britsche militaire attaché, een hoffelijkheidsbezoek aan generaal Muto.
Naar Domei verneemt, hebben zij daarbij van gedachten gewisseld over het doode punt, waarop de Britsch-Japansche besprekingen beland zijn.
De leider der Japansche delegatie, generaal Muto, heeft den minister van Buitenlandsche Zaken te Tokio medegedeeld, dat de delegatie terugkeert. Aangezien de Engelschen de hervatting der besprekingen steeds weer uitstellen, achtte hij langer verblijf in Tokio doelloos.
Arita heeft daarop terstond een conferentie der leidende ambtenaren van zijn departement belegd, welke de volgende besluiten nam:
1. Japan behoudt zich na de ontvangst der instructies uit Londen de hervatting der besprekingen voor.
2. Japan zal het Britsche voorstel voor nieuwe onderhandelingen slechts dan aanvaarden, wanneer de nieuwe instructies voldoende zijn om de verdere besprekingen met succes te verrichten, d.w.z. wanneer de tegemoetkoming van Engeland volstrekt gewaarborgd is.
De strijd tusschen Japan en Engeland gaat veel verder dan Japan's belangen te Tientsin. Voor Japan's economischen invloed in China is het een dwingende voorwaarde, dat de Chineesche handel binnen het yen-blok blijft en niet beheerscht wordt door den door Engeland beschermden Chineeschen dollar. Zoolang dit laatste ruilmiddel den boventoon blijft voeren, zal Japan het hoofd tegen den Chineeschen valuta-muur blijven stooten Deze strijd tusschen twee Oost-Aziatische ruilmiddelen vormt de belichaming van Japan's expansie-politiek. De Japanschee militaire penetratie moet gepaard gaan met het ondermijnen van den Chineeschen dollar waarin Japan niet geslaagd is.
De Fransche regeering heeft Tokio doen weten, dat Frankrijk en Engeland gemeenschappelijke belangen hebben bij de financieele vraagstukken te Tientsin, welke betrekking hebben op den dollar en de zilvervoorraden in de Britsche concessie.
De Vereenigde Staten zouden een soortgelijken stap hebben gedaan. (Domei - Agence Belga - Daily Telegraph)
(Vorig bericht 3896 B.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt ziet geen direct oorlogsgevaar. —** President Roosevelt heeft op 11 Augustus in de persconferentie gezegd, dat voor zoover op het oogenblik bekend is, er geen reden is het Congres bijeen te roepen voor een speciale zitting in het najaar. Hij voegde hier aan toe, dat, indien zich een feitelijke oorlogscrisis in Europa of het Verre Oosten zou voordoen, met andere woorden, indien het redelijk zeker zou zijn, dat het tot een oorlog zou kunnen komen, hij het Congres waarschijnlijk direct in een speciale zitting zou bijeenroepen. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Roosevelt 3866 E.)

E. **ROEMENIE. — Besprekingen met Hongarije afgebroken. - Hongaarsch-Roemeensch grensincident. —** Roemenië heeft de onderhandelingen, die te Sinaja met een Hongaarsche delegatie werden gevoerd en het tot stand komen van een nieuw verdrag voor de scheepvaart op de Theiss ten doel hadden, op 1 Augustus '39 afgebroken in verband met een schietpartij tusschen Roemeensche en Hongaarsche grenswachten op de beide oevers van de Theiss.
Het incident, naar aanleiding waarvan Roemenië dit besluit genomen heeft, heeft zich in den nacht van 31 Juli voorgedaan en is het laatste van een heele reeks grensincidenten, welke zich voortdurend hebben voorgedaan sedert Hongarije de Karpathische Oekraine heeft bezet. Van dien tijd af was ook de scheepvaart op de Boven-Theiss gestaakt, in afwachting van een nieuwe regeling, die de oude overeenkomst met Tsjecho-Slowakije zou vervangen.
Later wordt gemeld, dat de onderhandelingen zullen worden hervat na de aanwijzing van een gemengde militaire commissie voor het instellen van een onderzoek naar de grensincidenten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Roemenië—Hongarije 3755 D.)

F. **ENGELAND. — Wijziging van het Engelsch-Russische vlootprotocol. - Verhooging van de tonnenmaat van slagschepen. —** Op 1 Aug. heeft de Engelsche regeering een witboek laten verschijnen, behelzende het protocol tot wijziging van de Engelsch-Russiche overeenkomst tot vlootbeperking, welke een jaar geleden geteekend is. Het resultaat is, dat Rusland vergunning krijgt om de afmeting van zijn nieuwe slagschepen van 35.000 tot 45.000 ton uit te breiden, in overeenstemming met het nieuwe maximum, waartoe de drie oorspronkelijke onderteekenaars van het Londensche vlootverdrag van 1936, Engeland, de Ver. Staten en Frankrijk, besloten hebben. Dit geschiedde naar aanleiding van berichten, dat Japan slagschepen van meer dan 35.000 ton bouwde.
Uit een en ander volgt niet, dat Rusland inderdaad zulke groote slagschepen gaat bouwen. Ook Engeland is voorloopig niet van plan boven de afmeting van 40.000 ton te gaan. Maar de Ver. Staten schijnen binnenkort twee slagschepen van 45.000 ton op stapel te zullen zetten. (Times)
(Vor. ber. Engeland—Sovjet-Rusland 3898 E.; Vlootaccoord 2868 B.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Besprekingen te Salzburg tusschen Ciano en Von Ribbentrop. —** De samenkomst tusschen Ciano, den Italiaanschen Minister van Buitenlandsche Zaken, en Von Ribbentrop, den Duitschen Minister van Buitenlandsche Zaken, is op 13 Augustus geëindigd. De twee ministers hebben opnieuw een bezoek aan den Führer op den Berghof gebracht.

Over het resultaat van de samenkomst is geen communiqué gepubliceerd. Het Duitsche nieuwsbureau deelt er echter het volgende over mede:
De Duitsch-Italiaansche besprekingen van Zondag hebben gediend tot opheldering van die kwesties, welke Zaterdag nog niet behandeld waren. De bijeenkomst is geschied in den geest van den zoowel op vriendschap als op de formeele verdragen gegrondvesten plicht en op het daarop gegrondveste recht tot consultatie. De twee ministers van buitenlandsche zaken hebben alle hangende politieke kwesties besproken en de Duitsche en de Italiaansche buitenlandsche politiek in volledige overeenstemming bevonden. Zij zijn van de volkomen overeenstemmende overtuiging, dat deze kwesties tot een oplossing moeten en kunnen worden gebracht.
Natuurlijk heeft het vraagstuk van Danzig daarbij een belangrijke rol gespeeld, daar dit zich thans in de wereld heeft ontwikkeld tot het meest brandende probleem.
De coalitieverdragen der democratieën leiden van dag tot dag tot een steeds verdere verstarring van de houding van Polen, waardoor Duitschland niet alleen in zijn eer, doch ook in de behandeling van zijn volksgenooten op de meest gevoelige wijze wordt getroffen.
De besprekingen hebben bij alle vraagstukken een 100% overeenstemming opgeleverd en geen enkele kwestie is hangende gebleven. (D. N. B.)

(Vor. ber. Ciano 3872 D.; Italië—Groot-Duitschland 3876 C.)

17 AUGUSTUS 1939

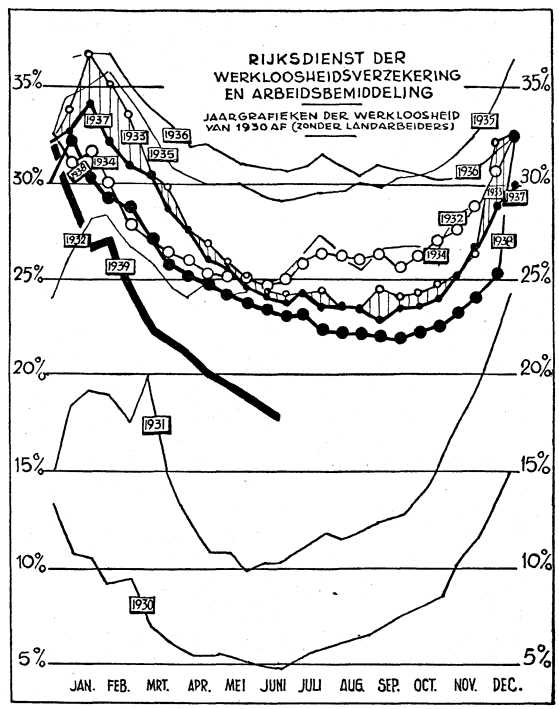
A. ENGELAND. — Vlootbouwprogramma. - Aanzienlijke uitbreiding. —
In het Engelsche Lagerhuis heeft Shakespeare, parlementair secretaris van Marine, medegedeeld, dat de regeering heeft besloten, tot een aanzienlijke uitbreiding van het vlootbouwprogramma van 1939. Zoo zullen 107 treilers worden aangeschaft voor mijnenvegen en anti-duikbootactie. Hiervan zullen 20 treilers speciaal gebouwd worden en 87 opgekocht en omgebouwd. De admiraliteit stelt zich verder voor 56 schepen van het walvischvaardertype te bouwen.
De meeste zullen dienst doen als patrouille-vaartuigen terwijl eenige bij de anti-duikbootactie gebruikt zullen worden. Ook zullen 10 mijnenvegers, 6 vaartuigen voor de verdediging van versperringen en een kabelschip worden aangeschaft, in totaal dus 180 vaartuigen.
Een drijvend dok is aangekocht voor schepen tot 5000 ton. De extra-kosten van deze uitbreiding worden geschat op ongeveer 11 millioen p. st. (bijna 97 millioen gulden).
Shakespeare zeide, dat een verdere uitbreiding overwogen wordt, doch kon daarover geen bijzonderheden mededeelen. De uitgaven zullen worden opgenomen in een aanvullende begrooting. (Times)

(Vorig bericht 3707 C.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Verdrag met Panama geratificeerd. —
De senaat heeft dezer dagen met 64 tegen 15 stemmen het verdrag met Panama geratificeerd, dat voorziet in overlegpleging in geval van een dreigende agressie, welke de veiligheid van de republiek Panama of de neutraliteit of de veiligheid van het Panamakanaal in gevaar zou kunnen brengen.
Het verdrag, dat in 1936 werd onderteekend, is, zooals gemeld, reeds door Panama geratificeerd.
(New York Herald Tribune)

(Vor. ber. Panama—Ver. Staten 1920 E.)

C. NEDERLAND. — Werkloosheid Juli 1939. - Het laagste cijfer sinds 1932. —
Het werkloosheidspercentage in de week van 3 tot en met 8 Juli 1939 was voor de bij gesubsidieerde vereenigingen met werkloozenkas aangeslotenen 17,8, het laagste cijfer sinds 1932.
Onderstaande grafiek geeft het beloop der percentages weer van 1930 af. Duidelijk blijkt daaruit de verbetering, welke het eerste halfjaar 1939 kenmerkt.
De directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling deelt over deze week de volgende resultaten mede van de verzameling door het Centraal Bureau voor de Statistiek van de voorloopige gegevens.
Arbeidsbemiddeling. — Op 8 Juli 1939 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 272.386 werkzoekenden (258.581 mannen en 13.805 vrouwen).



Hiervan waren 196.532 (187.502 mannen en 9.030 vrouwen) werkloos en waren 59.470 personen door overheidshulp te werk gesteld bij cultuur-technische en administratief daarmede gelijkgestelde werken. Blijkbaar waren er dus 16.384 personen als werkzoekende ingeschreven, die in het vrije bedrijf werkten, doch ander werk zochten.
Werkloosheidsverzekering. — In de week 3 t/m 8 Juli waren bij gesubsidieerde vereenigingen met werkloozenkas aangesloten 587.643 personen, waaronder 76.911 landarbeiders. Van de 510.732 verzekerden buiten de landarbeiders was het werkloosheidspercentage 17,8 (in de vorige verslagweek, 19 t/m 24 Juni 1939, was dit percentage eveneens 17,8). In de overeenkomstige verslagweek van Juni was het werkloosheidspercentage in de laatste jaren als volgt (in het tijdvak Mei tot en met November worden bij de berekening van de percentages de landarbeiders buiten beschouwing gelaten): 1932 26,2; 1933 24,2; 1934 25,9; 1935 29,3; 1936 30,8; 1937 24,3; 1938 23,2; 1939 17,8.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. 3755 A.; Werkloosheid 3783 F.)

D. SOVJET-RUSLAND. — Russisch-Poolsche handelsovereenkomst. —
De Sovjet-Russische handelsattaché te Warschau en vertegenwoordigers van de Poolsche import-maatschappij te Gdynia hebben dezer dagen een overeenkomst geteekend, krachtens welke Rusland zich verplicht Polen 3000 ton katoen, bestemd voor de textielnijverheid te Lodz, te leveren. De overeenkomst is gebaseerd op het beginsel van compensatie en maakt de besparing van 4 millioen aan deviezen mogelijk.
(Tass Agency) **(Vorig bericht 3656 B.)**

A. GRIEKENLAND. — Generaal Metaxas drie jaar dictator. —

Den 4en Augustus was het drie jaar geleden, dat generaal Metaxas, die reeds Grieksch premier was, met toestemming van koning George II in Griekenland een autoritair bewind instelde. De partijstrijd had ertoe geleid, dat de communisten in Griekenland een invloed hadden gekregen, verre uitgaande boven hun aanhang in den lande. Deze uitte zich in een voortdurende onrust in het bedrijfsleven, welke ook de overheidsdiensten begon aan te tasten en welke een zeer ongunstigen invloed uitoefende op het zakenleven in het algemeen en op de positie van de drachme in het bijzonder.

Ondanks de groote uitgaven, die ook Griekenland zich moet getroosten voor zijn nationale verdediging, is de regeering erin geslaagd zonder al te groote lasten op den burger te leggen de financiën van het land te herstellen, den koers van de drachme te handhaven en verscheidene nuttige werken tot uitvoering te brengen. Op administratief gebied heeft de regeering een decentralisatie teweeggebracht, welke in de practijk gunstig werkt. Op sociaal gebied zijn belangrijke maatregelen genomen ter bestrijding van ziekten, ouderdomszorg, kinderzorg enz. De verbetering van wegen en spoorwegen is met kracht aangevat, doch dit is een werk van tienjarigen duur, zoodat daar de resultaten in het algemeen pas later aan het licht zullen treden. De landbouw is gesteund door credietverleening aan de boeren, instelling van coöperaties en andere maatregelen, welke reeds dadelijk op velerlei gebied tot een belangrijke productieverhooging hebben geleid. Ook de industrie en de scheepvaart zijn gesteund, doch vooral op landbouwgebied is veel gedaan en men mag wel aannemen, dat dit werk bij de bevolking instemming vindt, al kan men zich in een autoritair geregeerd land natuurlijk nimmer een volledig beeld van de volksstemming maken, omdat scherpe critiek wordt onderdrukt. (N. Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. 3120 C.; Metaxas 3136 E.)

B. MENDELSSOHN & CO. — Dr. F. Mannheimer overleden. - Firma heeft betalingen gestaakt. - Voorloopige surséance van betaling verleend. —

In den nacht van 9 op 10 Aug. 1939 is de heer dr. F. Mannheimer, beheerend vennoot der firma, te Parijs overleden.

De firma heeft 11 Augustus haar betalingen gestaakt.

Bericht wordt het uittreden van de firmanten als leden van de Vereeniging v. d. Effectenhandel en wel de heeren mr. D. J. van Aalst, A. E. Schirm en P. G. Stach, een uittreden, dat als het ware automatisch volgt op de stakig van betaling.

De Vacantie-Kamer van de rechtbank te Amsterdam heeft 14 Aug. 1939 voorloopige surséance van betaling verleend aan de Comm. Venn. op aandeelen Mendelssohn & Co. te Amsterdam en hare persoonlijke beheerende vennooten de heeren Stach, Schirm en mr. D. J. van Aalst met ingang van 14 Aug. 1939.

Tot voorloopige bewindvoerders zijn benoemd: de heeren mr. M. van Regteren Altena, advocaat en procureur te Amsterdam, A. Pierson, lid der firma Pierson & Co. te Amsterdam en A. W. A. Meyer, procuratiehouder der firma Hope & Co. Crediteuren zijn opgeroepen tegen 30 November 12 uur in verband met de verleening van de definitieve surséance.

Als procureur van de firma Mendelssohn & Co. zal optreden mr. J. T. Asser.

Bij de surséance is overgelegd een staat van activa en passiva. Deze vermeldt een tekort van ƒ 5.679.582.

Uit de thans ter Griffie van de Rechtbank te Amsterdam gedeponeerde crediteurenlijsten van de firma Mendelssohn blijkt, dat het totaal bedrag aan engagementen van de firma nog belangrijk grooter is dan het totaalcijfer ad ƒ 217.8 millioen van den staat van baten en lasten. De totale engagementen zouden rond ƒ 296 millioen bedragen.

(Keesings Financieel Archief)

C. DANZIG. — Vredesgeruchten bestreden. - Engelsche en Duitsche perscommentaren. —

Burckhardt. — De Hooge Commissaris van Danzig, prof. Burckhardt, heeft op 14 Augustus op eigen initiatief, na uitnoodiging door de Duitsche autoriteiten, een bezoek aan Adolf Hitler te Berchtesgaden gebracht. In zijn verklaring aan de pers hoopt Burckhardt op een vreedzame oplossing van het vraagstuk-Danzig.

Engeland. — Er is reden te gelooven, schrijft de Times, dat Duitschland en Italië bezig zijn (de besprekingen te Salzburg) plannen te formuleeren voor een regeling van Europeesche problemen. Dat is een reden te meer voor het vredesblok (Engeland, Frankrijk, de bondgenooten in Oost-Europa, Polen en Rusland) ook van zijn kant een positief programma voor onderhandelingen op te stellen. Voor het echter tot onderhandelingen kan komen, moeten verschillende voorwaarden worden vervuld. Er moet zekerheid worden verkregen, dat een overeenkomst gepaard zal gaan met een zekere mate van ontwapening. Het heeft voorts geen zin te onderhandelen, zoolang Duitschland zijn behoefte aan „Lebensraum" opvat als een rechtvaardiging voor de overweldiging, onderdrukking en berooving van zijn buren. Ten derde moet den Tsjechen weer de vrijheid worden gegeven hun recht op zelfbestuur uit te oefenen.

Duitschland. — De „Deutsche Diplomatische Korrespondenz" wijst met nadruk de geruchten over de mogelijkheden tot onderhandeling in de kwestie Danzig van de hand.

Het orgaan schrijft o.a.: „In zekere landen acht men het blijkbaar gewenscht juist op dit oogenblik, nu de toestand dreigt vast te loopen, van onderhandelingen te spreken. Daarbij waagt men het te beweren, dat het Duitschland is, dat de behoefte daartoe gevoelt, waarbij aan zekere bezoeken een beteekenis wordt toegekend, welke volkomen in strijd is met den waren stand van zaken. Danzig is geen thema om over te onderhandelen. Het is een Duitsche stad en het heeft recht dat te zijn. Het is echter brutaal geweld den ondubbelzinnigen wil van het volk tot hereeniging met het moederland te willen onderdrukken, te meer daar de haven als economische uitgang naar zee voor niemand gesloten zal blijven. Hoe men zich overigens dergelijke „conferenties" in de westelijke landen denkt, toont een artikel in de „Times".

Tot het „positieve" vredesprogram van dit blad behoort o.m. beperking der bewapening (blijkbaar volgens het recept van Versailles) en voorts het afzien door Duitschland van de gedachte aan „levensruimte", daar dit onderdrukking en berooving van buren beteekent.

Niemand ter wereld zal kunnen veronderstellen, dat dergelijke taal ook maar in het minst een toenadering zal vermogen te bewerken. Integendeel, er moet duidelijk aan worden herinnerd, dat geen enkele Duitscher Versailles heeft vergeten. Met het oog op de vijandigheid, welke het rijk van zijn oostelijken buur, dien het zelf heeft geholpen bij het herstel van zijn bestaan, in toenemende mate ondervindt, is het tijd ook dezen staat er eindelijk aan te herinneren, wat hem van rechtswege toekomt en wat niet.

„Danzig", aldus verklaart de „Lokal Anzeiger", „is geen vraagstuk maar een Duitsche stad, die tot Duitschland behoort. Dat is alles. De corridor door Duitsch gebied is eveneens geen vraagstuk maar een onding, dat moet verdwijnen."

(V. b. Toestand 3903 D.; Prof. Burckhardt 3883 F.)

18 AUGUSTUS 1939

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Ernest Hemingway — „The fifth column and the 49 first short stories." (Jonathan Cape 1939) **(Vor. ber. 3900 C.)**

Duitsch: Gerhart Ellert — „Mohammed." (W. Scheuermann, Wien 1938)

Sigismund von Radecki — „Alles mögliche." (Rowohlt-Verlag, Stuttgart-Berlin) **(Vor. ber. 3900 C.)**

Engelsch: Capt. Liddell Hart — „The Defence of Britain." (Faber and Faber, London)

Angela Thirkell — „The Brandons." (Hamish Hamilton) **(Vor. ber. 3900 C.)**

Fransch: Maxime Petit — „La Troisième République." (Larousse)

Roger Vercel — „Jean Villemeur", roman. (Albin Michel) **(Vor. ber. 3900 C.)**

Nederlandsch: A. den Doolaard — „De bruiloft der zeven zigeuners." (Querido, A'dam)

Jef Last — „De Vliegende Hollander." (Contact, A'dam) **(Vor. ber. 3900 C.)** (Red. K. H. A.)

E. LUCHTVAART. — Rossi verbetert snelheidsrecord over 10.000 K.M. - Gemiddelde uursnelheid 311 K.M.

De Fransche vlieger Rossi heeft op 15 Augustus '39 het wereldsnelheidsrecord over een afstand van 10.000 km. met een 2-motorige Amiot 370 verbeterd, door dezen afstand af te leggen met een gemiddelde uursnelheid van 311,621 km.

De motoren hebben een gezamenlijk vermogen van 1920 p.k. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Records 3904 C.)

A. **SLOWAKIJE. — Militair pact met Duitschland. —** Kort na de annexatie van Bohemen en Moravië is te Berlijn een verdrag onderteekend, waarin voorzien werd in de politieke onafhankelijkheid van den Slowaakschen staat en zijn territoriale onaantastbaarheid, welke beschermd zal worden door Duitschland. Het A. N. P. meldt op 18 Aug. '39, dat te Bratislava mededeeling wordt gedaan van een militair verdrag tusschen Duitschland en Slowakije, waarbij Duitschland de militaire bescherming van het Slowaaksche grondgebied op zich neemt. Het pact zou op 17 Aug. onderteekend zijn. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Verdrag met Duitschland 3715 A.; Slowakije 3894 A.)

19 AUGUSTUS 1939

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engelsche leening aan China van 2½ millioen pond. —** De Engelsche regeering heeft op 17 Aug. '39 China een nieuwe leening toegestaan van 2½ millioen Pond, op grond van de wet op de exportcredietverzekering. Dit brengt het totale bedrag der Engelsche leening aan China op 3 millioen Pond Sterling. (Times)

(Vor. ber. 3754 C; Chin.-Jap. Conflict 3905 C.)

C. **DANZIG. — Spanning in Europa. - Toestand op 19 Augustus 1939. —**

Danzig: De Poolsche commissaris-generaal te Danzig, Chodacki, heeft tijdens een tweede onderhoud met Greiser, den Senaatspresident, algeheel herstel van de Poolsche douanerechten verlangd. Gouwleider Forster heeft een parade afgenomen van de nieuwe Danzigsche Heimwehr, die, naar hij zeide, Danzig tegen een Poolschen aanval moet beschermen.

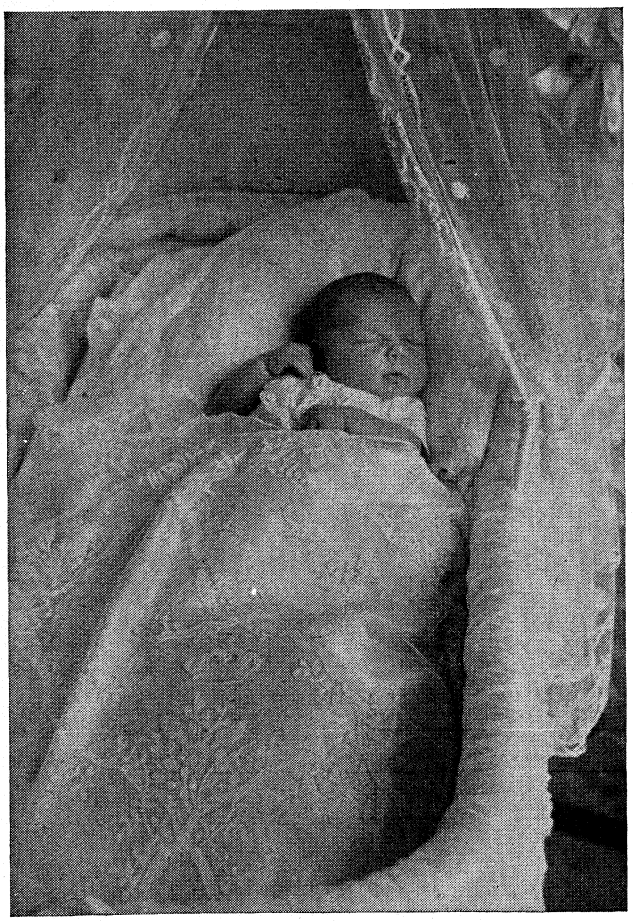
Berlijn: Berlijn constateert toegenomen militaire paraatheid aan weerszijden van de Poolsch-Duitsche en de Poolsch-Slowaaksche grens. De bezoeken van de Fransche en Britsche ambassadeurs aan de Wilhelmstrasse beoogden, Duitschland opnieuw te waarschuwen, dat het standpunt der beide groote democratische landen tegenover Polen ongewijzigd is gebleven.

Rome: Het steeds scherper gestelde conflict over Danzig is vooral te Rome het hoofdpunt der politieke besprekingen geweest. In de twee regeeringscentra, het Palazzo Venezia, waar Mussolini zetelt en het Palazzo Chigi, waar de minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, werkt, is het den geheelen dag een va-et-vient geweest van diplomatieke persoonlijkheden. Terwijl Mussolini zich voornamelijk met defensie-aangelegenheden heeft beziggehouden, ontving zijn schoonzoon, Ciano, de diplomaten. Daarna hebben Mussolini, Ciano en de Hongaarsche minister van Buitenl. Zaken, Csaky, nog gedrieën geconfereerd.

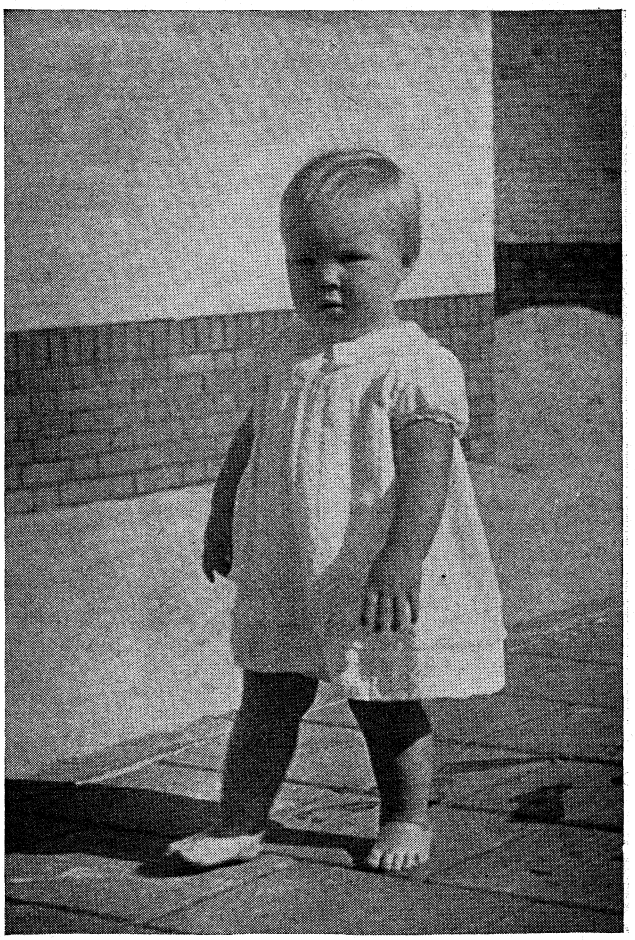
Londen: Londen vraagt zich af, of de nieuwe militaire overeenkomst met Slowakije niet voornamelijk tegen Hongarije gericht is. Ten aanzien van Csaky's bezoeken aan Salzburg en Rome staat men in sommige Britsche kringen wantrouwend.

Parijs: Parijs volgt kalm, doch vastberaden hetgeen er te Rome en in Duitschland gebeurt, en blijft op zijn stuk staan, wat betreft het verzet tegen geweld voor regeling van internationale vraagstukken. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3907 C.)**

D. **PRINSES BEATRIX EN PRINSES IRENE. —**



Eerste foto van Prinses Irene, zeven dagen oud. (Opnamen van Z.K.H. prins Bernhard)



Prinses Beatrix, 1½ jaar oud.

(V. b. Prinses Beatrix 3641 B, photo (buiten tekst) 3588a; Prinses Irene 3897 A, photo (buiten tekst) 3900a.)

A. De defensie in West en Oost. —
De New Statesman and Nation publiceert een ongeteekend artikel van iemand, die sedert den oorlog het grootste gedeelte van den tijd in Rusland gewoond heeft en, naar het blad mededeelt, in dezen tijd bijzondere gelegenheid gehad heeft om betrouwbare inlichtingen te verkrijgen.

Wij ontleenen hieraan het volgende:

Wanneer de trein langzaam de grenspalen passeert, welke Polen van de Sovjet-Unie scheiden, is het eerste, wat de reiziger op Russisch grondgebied opmerkt, een linie van prikkeldraadversperringen, welke zich aan weerszijden van den spoorweg zoover als het oog kan zien uitstrekt. Maar deze linie van prikkeldraadversperringen strekt zich nog verder uit. Zij strekt zich uit van de Oostzee tot de Zwarte Zee, slechts een keer of zes onderbroken om het treinverkeer gelegenheid te geven te passeeren. Achter deze prikkeldraadversperring loopt een verdedigingslinie dwars over het breedste gedeelte van Europa, het is ook het leegste en verlatenste. In deze 30 mijlen breeden gordel van grondgebied tusschen de Oostzee en de Zwarte Zee, welke over vrijwel de geheele lengte door een uitgestrekte, platte, leege vlakte loopt, is geen dorp, geen boerderij, geen levende ziel te zien.

Geleerd door Duitschland en Frankrijk. — Hoewel de versterkingen aan het Westelijke front veel later begonnen zijn dan die in het Verre Oosten, zijn zij veel meer uitgewerkt. In de periode tusschen het verdrag van Rappallo en Hitlers greep naar de macht, stond veel van Duitschland's militaire kennis en ervaring ter beschikking van de Russen; in de periode na Hitler veel van die van Frankrijk. Zoo kan de Sovjet-„Maginot-linie", welke zich letterlijk zonder onderbreking over 800 mijlen van de Oostzee tot de rivier de Dnestr uitstrekt, beschouwd worden als het modernste en volledigste defensiestelsel van de wereld. Uiterlijk is er niets te zien dan hier en daar een blokhuis, dat slechts dient als kwartier voor de grenswachts in vredestijd en de hooge uitkijktorens en seinapparaten, die met tusschenruimten van een paar honderd yards langs de geheele lengte van de grens verdeeld zijn. Maar het is bekend, dat het niemandsland tusschen de prikkeldraadversperring en de eigenlijke defensiewerken één groot mijnenveld vormt. De „Maginot-linie" zelf is niet één linie van ondergrondsche versterkingen, maar bestaat uit verscheidene linies achter elkaar. Tusschen en achter deze linies bevinden zich groote getallen ondergrondsche vliegtuighangars met enorme reserves van benzine, opgeslagen in tanks, die diep onder den grond verborgen zijn.

SOVJET-RUSLAND

Waar de Sovjet-Roemeensche grens gevormd wordt door de Dnepr, die te Odessa in de Zwarte Zee valt, zijn de versterkingen minder uitgewerkt, daar de breede rivier zelf een uitstekende natuurlijke hinderpaal vormt. In het Noorden wordt de „Maginot-linie" langs de grens van Letland voortgezet. Zij wordt langs de Estlandsche grens onderbroken door het reusachtige meer Peipus, waarop Russische kanonneerbooten patrouilleeren, en zij wordt in de buurt van Leningrad hervat langs de Finsche grens, waar zij ten slotte aan de Oostzee eindigt.

In het Verre Oosten. — Wenden we ons thans tot de defensie van Rusland in het Verre Oosten. Men hoeft slechts een blik te werpen op de kaart van Oost-Azië om te zien dat met zulke lange en kronkelige grenzen, met zulke enorme woestijnen, er geen sprake kan zijn van den aanleg van een doorloopende „Maginot-linie" volgens Europeesch model. Chabarowsk, Tsjita en bovenal Wladivostok zijn machtig versterkte steden met verscheidene verdedigingslinies. Met deze uitzonderingen is het voldoende geoordeeld om afzonderlijke versterkingen aan te leggen op die punten van de grens, waar bergen niet een volmaakte natuurlijke barrière vormen. Op deze gevaarlijke punten zijn gedeeltelijke versterkingen naar het model van de Westersche Maginot-linie aangelegd. De groote ruimten tusschen deze secties worden verbonden door een aantal afzonderlijke versterkte stellingen, uitgerust met seinapparaten, zoodat de troepen onmiddellijk naar iedere bedreigde plaats kunnen snellen.

Dit onderbroken defensiestelsel, noodzakelijk gemaakt door de aardrijkskundige voorwaarden, is alleszins voldoende om den opmarsch van den vijand tegen te houden, totdat een sterke legermacht ertegen kan worden aangevoerd, hetgeen alles is, waarvoor het moet dienen. Want de wezenlijke factor in de verdediging van Ruslands grondgebied in het Verre Oosten, waar nergens groote steden of industriecentra, behalve Wladivostok, binnen het bereik van artillerie of bommenwerpers liggen, is de aanwezigheid in dit gebied van twee volledig uitgeruste en volkomen onafhankelijke legers op een voortdurenden voet van oorlog.

De defensie van de Sovjet-Unie gesplitst. — De defensie van de Sovjet-Unie is in twee helften verdeeld, Europeesch Rusland en Oost-Siberië. Beide helften zijn volkomen onafhankelijk van elkander. Achter de „Maginot-linie" in het Westen bevinden zich vier legers, bestaande uit 12 à 15 legercorpsen, welk aantal, wanneer oorlog dreigt, onmiddellijk tot 18 kan worden opgevoerd. Hoewel deze legers over verschillende militaire districten verdeeld zijn, bevinden zij zich in werkelijkheid in een voortdurenden staat van mobilisatie, gereed om ieder oogenblik af te marcheeren. Een vijfde leger staat in reserve gereed. Officieel wordt het het Moskousche district genoemd en is geconcentreerd achter het centrum van het toekomstige Europeesche front. Er is nog een andere reserve bij de hand in den vorm van een speciaal ruiterleger, vermengd met gemechaniseerde eenheden en gelegerd in de Oekraïne en de West-Kaukasische steppen.

Dit cavalerieleger is eenig wat zijn omvang en organisatie betreft. Op dezelfde schaal is er bij de strijdkrachten van geen enkele andere groote mogendheid iets dergelijks te vinden. Naast de eigenlijk gezegde cavalerie is het voorzien van een enorme hoeveelheid tanks van alle types en ook — een Russische specialiteit — van dubbel en driedubbel bespannen machinegeweren. De Russische strategie is erop gericht om dit cavalerieleger in de eerste bres in het vijandelijke front te werpen, welke de legers in de frontlinie maken, en aldus den vleugel van den vijand op te rollen en het geheele offensief een weergalooze snelheid en vaart te geven.

Drie legers in het Verre Oosten. — Het beroemde leger van het Verre Oosten is niet alleen een van het commando van de Europeesch-Russische legers gescheiden commando, maar het is een volkomen onafhankelijke organisatie, alsof het tot een ander land behoort, gelijk het aardrijkskundig gesproken ook doet. Het staat bekend als ODWA, gevormd door de eerste letters van de Russische benaming. Gedurende langen tijd zijn de Sovjet-autoriteiten erin geslaagd om het volkomen geheim te houden, dat een tweede leger voor het Verre Oosten op de been gebracht was, ODWA II, met zijn hoofdkwartier te Chabarowsk, terwijl dat van ODWA I te Tsjita is, en met de geleidelijke penetratie van de Japanners in Noord-China kwam de organisatie van een derde leger — het Mongoolsche.

Officieel is de Mongoolsche republiek een onafhankelijke staat; in werkelijkheid is Mongolië een Sovjetrepubliek. Oppervlakkig zijn er kleine verschillen tusschen de uniformen van het Mongoolsche en het Russische leger en in sommige regimenten worden Mongoolsche commandotermen gebruikt. Het heele leger is door Russische instructeurs naar Sovjetmodel geschoold en is rijkelijk van Russische troepen voorzien. De artillerie, de gemechaniseerde afdeelingen en de technische diensten zijn heelemaal Russisch. Alleen de cavaleriedivisies van dit leger zijn zuiver Mongoolsch gebleven. Aldus is het leger van

de Mongoolsche republiek met zijn hoofdkwartier in Oelanbator in werkelijkheid het derde mobiele Sovjetleger in het Verre Oosten.

De reserves. — De reserves voor de legers in het Verre Oosten komen uit West- en Centraal-Siberië, maar niet alleen de reserves aan menschenmateriaal. Deze legers hebben hun eigen wapenindustrie met nieuwe fabrieken in het groote industriecentrum, dat in de laatste paar jaren geschapen is in het district Oesietsk. Gelegen in het midden van Siberië, is ook dit moderne industriecentrum beveiligd tegen luchtaanvallen. Het bevindt zich duizenden mijlen dichterbij het operatieterrein dan de fabrieken in Europeesch Rusland.
Alles is gedaan om de legers in het Verre Oosten volledig onafhankelijk te maken van de rest van Rusland, zoodat zelfs, wanneer hun verbindingen zouden worden afgesneden door een stoot in Noordelijke richting van Mandsjoekwo uit, zij zeer geruimen tijd zouden kunnen voortgaan met vechten, zonder dat zij manschappen, materiaal of voorraden van welken aard ook uit het Westen behoefden te ontvangen. Behalve de wapenfabrieken in het district Oesietsk, die de voornaamste zijn, is er door het geheele Verre Oosten en in Wladivostok zelf, waar enorme reserves opgeslagen zijn, een modern industriebedrijf gevestigd. Dat is gedaan om de zelfstandige voorziening van de legermacht, die opereert in het uiterst Oostelijke gebied ten Noorden van Mandsjoekwo te verzekeren, welke het grootste gevaar loopt om afgesneden te worden.

De landbouw in het Verre Oosten. — Manschappen en munitie zijn niet de eenige vereischten van een leger. „Een leger marcheert op zijn maag," heeft Napoleon gezegd. Dat hebben de Russen te hunnen nadeele ervaren in den Russisch-Japanschen oorlog van 1905. Het gebrek aan voldoende voedsel op het operatieterrein en den enormen afstand, waarover het getransporteerd moest worden langs het enkele (nu reeds dubbele) spoor van den Transsiberischen spoorweg, leidden te dien tijde tot een ernstig tekort. Deze situatie zal niet weer ontstaan. De grondslag voor de onafhankelijkheid van het leger in het Verre Oosten, wat de levensmiddelenvoorziening betreft, is reeds gelegd in de periode 1928—1932, de periode van het eerste vijfjaarsplan. Vele koelakken (rijke boeren) uit Europeesch Rusland werden naar het gebied van Oost-Siberië verplaatst, waar zij aan het werk gezet werden, met jonge, vrijwillige emigranten. Hier werden op maagdelijken bodem groote staatsboerderijen en collectieve landbouwbedrijven gevestigd onder militaire contrôle. Later werden den gedeporteerden boeren aanzienlijke economische privileges toegestaan om te zorgen, dat zij tevreden en politiek betrouwbaar zouden zijn. Door de schepping van deze nieuwe landbouwindustrie is de voedselvoorziening van de legers in het Verre Oosten thans verzekerd.

Bruidstreinen. — Door de opeenhooping van zulk een massa mannen in deze tot dusver half bevolkte streken ging zich de schaarschheid aan leden van het andere geslacht spoedig ernstig doen gevoelen. Daar dit vraagstuk nauwelijks van militairen aard was, riep de regeering in 1934 een nieuwe instelling in het leven ter aanmoediging van jonge vrouwen om hun fortuin in het Oosten te zoeken. En zooals in de 17e eeuw bruidsschepen de kusten van Engeland verlieten, die jonge vrouwen vervoerden, welke bereid waren hun leven te deelen met dat van de kolonisten in Noord-Amerika, zoo verlieten in de jaren 1934-'35 bruidstreinen de voornaamste steden van Europeesch Rusland met duizenden avontuurlijke meisjes, meest leden van de communistische jeugdorganisatie, die talrijke materieele privileges kregen. Zooveel mogelijk werden deze meisjes in de kantoren en werkplaatsen van de fabrieken en op de collectieve boerderijen te werk gesteld. Op die manier heeft de Sovjet-regeering voor een reserve van vrouwen in het Oosten gezorgd, die in oorlogstijd de plaats van de mannen kan innemen en hen vrijmaken voor den militairen dienst.

Petroleumvoorziening. — Het Russische Verre Oosten mist slechts één voorname grondstof voor de moderne oorlogsvoering om zijn legers volkomen onafhankelijk te maken, d.i. petroleum. Ontzaglijke vliegtuigafdeelingen zijn in het Verre Oosten geconcentreerd en even enorme voorraden petroleum en benzine zijn opgeslagen. Eenigen tijd geleden werd aangekondigd, dat petroleum gevonden was in de buurt van Wladivostok, maar in hoeverre deze geëxploiteerd is, wordt natuurlijk strikt geheim gehouden.
In elk geval is Wladivostok het naaste doelwit voor Japansche bommenwerpers. Precies het omgekeerde is waar van het schiereiland Kamsjatka; dat is de groote basis voor de luchtmacht van de legers van het Verre Oosten en hier zijn de voornaamste reserves van benzine en petroleum opgeslagen. Kamsjatka, dat onmogelijk door de Japanners in de lucht geblokkeerd kan worden, ligt door de lucht op betrekkelijk geringen afstand van het front en is gedurende de laatste tien jaar van een ledig land herschapen in een uitgestrekte luchtbasis, welke in staat is om de luchtmacht van het Verre Oosten van de Sovjet-Unie gedurende vele jaren van oorlogsvoering te voorzien.

Een herverzekering. — De Sovjet-Unie is gedurende vijftien jaren doende geweest om haar defensie in het Verre Oosten voor te bereiden. Zij beschikt over drie permanent gemobiliseerde, goed uitgeruste élitelegers, grondig geoefend in talrijke grensschermutselingen en zelfs grooter acties. Deze legers vormen volkomen onafhankelijke eenheden en zijn niet van Europeesch Rusland afhankelijk voor wapens, munitie, menschen of voedsel. Maar zelfs dit is de Sovjet-regeering niet voldoende. Zij is erop uit om de verbindingsmiddelen zoozeer te verbeteren, dat deze onafhankelijkheid niet volstrekt noodzakelijk is.
Het werk om van den Transsiberischen spoorweg een lijn met dubbelspoor te maken, is verleden jaar voltooid, maar theoretisch loopt deze lijn gevaar door den vijand ten Oosten van het Baikalmeer te worden afgesneden. En daarom wordt thans met spoed een tweede lijn aangelegd door de Jakoetische republiek en het centrum van Oost-Siberië met haar eindpunt aan de kust van de zee van Ochotsk, waar de bases liggen van de vloot voor den Stillen Oceaan. Deze nieuwe lijn ligt zoover Noordelijk, dat zij voor een vijandelijk leger of zelfs vliegtuig onmogelijk te bereiken is. Wanneer deze weg eenmaal klaar is, dan zal de economische onafhankelijkheid van de legers van het Verre Oosten overbodig zijn en dan zal iedere aanval op de Sovjet-Unie in het Verre Oosten volgens normale berekening tot mislukking gedoemd zijn. (New Statesman and Nation)

(Vor. ber. Defensie 3514 F.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3878 F.)

A. **POLEN. — Liquidatie van het groot-grondbezit. —** De Poolsche regeering heeft een ingrijpend besluit genomen tot verdeeling van het groot-grondbezit ten bate van kleine boeren.
Hierdoor zullen, naar men aanneemt, in hoofdzaak Duitschers worden getroffen, die in het Westelijk grensgebied uitgestrekte landgoederen bezitten.
Een presidentieel decreet is verschenen, waarbij de minister van Landbouw wordt gemachtigd, in overleg met den minister van Binnenlandsche Zaken, met het oog op de veiligheid van den staat en de verdediging der grenzen, over te gaan tot verdeeling en, onder bepaalde omstandigheden, tot den gedwongen verkoop van landgoederen, die in het grensgebied liggen.
In dat verband moet er aan herinnerd worden, dat in sommige grensgebieden, en speciaal in Opper-Silezië en Pommeren, nog uitgestrekte landgoederen liggen, die eigendom zijn van de Duitsche aristocratie. Men schat, dat 80 % van het groot-grondbezit in Pommeren — d.w.z. bijna 22 % van het geheele gebied — zich in handen van Duitschers bevindt, terwijl het percentage der Duitsche minderheid aldaar slechts 9.8 % (220.000 van de ruim 2.300.000) beloopt. In Opper-Silezië bedraagt de Duitsche minderheid slechts 9 % en bezitten Duitschers 86 % van den grond.
(P. A. T. - Telegraaf)

20 AUGUSTUS 1939

B. **HONGARIJE. — De besprekingen van graaf Csaky, den minister van Buitenlandsche Zaken, te Salzburg en Rome. —**
De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, die de vorige week in Salzburg en Rome besprekingen heeft gehouden met de leiders van den Duitschen en den Italiaanschen staat, is op 19 Aug. uit Rome teruggekeerd. Aangaande de besprekingen van graaf Csaky blijft men groote geheimzinnigheid betrachten. Men vermoedt, dat de Duitsche druk op Hongarije, het voornaamste onderwerp van het gesprek is geweest. Van Fransche zijde wordt verklaard, dat graaf Csaky zoowel van Duitsche als van Italiaansche zijde verzocht werd als bemiddelaar tusschen Polen en de „As"-mogendheden op te treden.
(Le Temps) **(Vor. ber. Graaf Csaky 3799 B.)**

C. **HONGARIJE. — Tibor von Eckhardt, de boerenleider, wijst op vriendschap met Polen. —**
Tibor von Eckhardt, de leider van de partij der Hongaarsche kleine boeren, heeft op 20 Aug. '39 een rede gehouden, waarin hij er op aandrong, dat Hongarije strikte neutraliteit zou betrachten in geval van een Duitsch—Poolsch conflict.
Wij moeten, aldus Eckhardt, onze vriendschap met Duitschland, met Italië maar ook met Polen niet onderschatten. Wij wenschen vriendschap met al deze

staten. Ik ben het geheel eens met onzen minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, dat wij ons loyaal moeten betoonen ten aanzien van onze vrienden in moeilijke tijden. Dat geldt echter voor àl deze vrienden, waartusschen wij geen onderscheid moeten maken.
Sinds 15 Maart is het streven van Duitschland er blijkbaar op gericht, geheel centraal-Europa met inbegrip van Hongarije tot zijn „Lebensraum" te maken, vervolgde Eckhardt. Maar frank en vrij verklaar ik hier, dat de opvatting, die wij Hongaren hebben van de missie der Hongaarsche natie, met deze „Lebensraum"-theorie niet te vereenigen valt.
Met klem betoogde Eckhardt, dat Hongarije met het oog op de Duitsch—Poolsche spanning geen nieuwe verplichtingen op zich moet nemen.
Tijdens de vergadering had Eckhardt zijn ontslag als partijleider ingediend, welk ontslag door de partij echter niet werd aanvaard. Verder besloot de partij haar naam te veranderen van „Boerenpartij" in „partij van onafhankelijken", ten einde ook middenstanders, intellectueelen en arbeiders er in te kunnen opnemen. (Tel.) **(V. b. Tibor v. Eckhardt 2984 C.)**

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Defensie. - Ongeveer *f* 8.000.000 noodig voor verdere uitgaven. —**
Bij den Volksraad is op 2 Aug. '39 ingediend een tweede aanvullende begrooting voor het departement van Oorlog voor het dienstjaar 1939.
Hierbij wordt onder het hoofd „Uitgaven in Nederland" een bedrag van *f* 70.800 aangevraagd voor de opleiding van officieren, als aandeel van Ned.-Indië in de voor 1939 nog noodzakelijk gebleken voorzieningen in zake huisvesting en rijkunstig onderricht. Verder wordt voor uitgaven in Indië aangevraagd *f* 7.654.800 ten behoeve van een verdere completeering der oorlogsreserve-voorraden, machines voor den aanmaak van munitie, aanschaffing van vlieginstructiemateriëel ter versnelling van de vliegeropleiding, aanvulling en vervanging van het materieel voor verlichting, en den versnelden bouw van kampementen en woningen. (Aneta)
(V. b. 3668 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3874 C.)

B. **SLOWAKIJE. — Militair pact met Duitschland. - Een Engelsch commentaar. —**
Het feit, dat Duitschland geheel Slowakije onder zijn militaire bescherming heeft genomen, was in Londen verwacht, schrijft de diplomatieke correspondent van de „Times". Uit het besluit van 18 Aug. '39 kunnen drie gevolgtrekkingen worden gemaakt:
1. Hongarije heeft de laatste hoop verloren, Slowakije door een overeenkomst met Duitschland over te nemen.
2. Duitschland zal in staat zijn een grooteren druk uit te oefenen op Boedapest.
3. Duitschland heeft automatisch zijn Zuid-Oostelijken flank ingeval van oorlog met Polen, versterkt en verdiept. De Duitsche troepen langs de Zuidelijke grens van Polen hebben, door de vestiging van een militair commando in Bratislava, grootere en sterkere bases gekregen. (Times) **(Vor. ber. 3908 A.)**

C. **VATICAAN. — Waarschuwend woord van Z.H. den Paus. —**
De Paus heeft op 19 Aug. '39 te Castel Gandolfo een groep inwoners van Venetië in audiëntie ontvangen, ter gelegenheid van de 25ste verjaring van het overlijden van Paus Pius X. De Paus zeide in zijn rede, na een herinnering aan de persoonlijkheid van zijn in het begin van den wereldoorlog overleden voorganger o.m.:
„Op dit oogenblik, waarop ons hart weer van vrees vervuld wordt, hebben wij alles gedaan wat mogelijk was om het oorlogsgevaar te keeren en om mede te werken voor de vestiging van een hechten vrede op den grondslag van gerechtigheid, een vrede die in staat is om de vrijheid en eer der volken te waarborgen. Wij hebben onszelf voorzichtigheid en reserve opgelegd, om de actie voor den vrede niet nog moeilijker of onmogelijk te maken, want wij zijn ons welbewust van alles wat wij op dit gebied in het belang van de Kerk en de geheele menschheid moeten verrichten.
Wij willen en kunnen niet de hoop laten varen, dat een conflict kan worden voorkomen, dat, naar het zich laat aanzien, het vorige conflict in vernieling en geestelijke en zedelijke ineenstorting verre zal overtreffen. Wij blijven vertrouwen, dat de leiders der volken, op het oogenblik van de gewichtige beslissing, niet de zoo zware verantwoording op zich zullen laden door hun toevlucht tot geweld te nemen.
Doch onze hoop, aldus de Paus in zijn peroratie, gaat verder dan dat naar wijsheid en goedheid der menschen: onze blik richt zich naar den almachtigen, barmhartigen God, die den volken wijsheid geeft en de harten en geesten der regeeringen beheerscht. Moge het Hem behagen, dat op deze verontruste wereld de vrede zal heerschen en de eensgezindheid der volken, waarvoor wij nimmer zullen ophouden vurig te bidden." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XII 3828 A.)

D. **PETROLEUM. — Petroleumindustrie in oorlogstijd. - Verklaringen van ir. J. B. Aug. Kessler en Geoffrey Lloyd. —**
„Ik ben er nog niet zoo zeker van, dat bij een internationalen oorlog de vraag naar vloeibare brandstoffen belangrijk boven het vredes-niveau zou stijgen. Want alle motorverkeer voor genoegen zou verdwijnen en ander verkeer, dat in vredstijd zeer groote hoeveelheden vloeibare brandstoffen voor zijn rekening neemt, zal in een oorlog door beperkingen worden getroffen." Met deze woorden ving ir. J. B. Aug. Kessler, dir. der Koninklijke een interview aan, dat hij bij een bezoek aan Helsinki toestond aan het „Hufvudstadtsbladet". Hij vervolgde:
„Indien de wereld het ongeluk ten deel zou vallen in een nieuwen oorlog gestort te worden, dan zullen de petroleummijen zich voor nieuwe vraagstukken geplaatst zien. De vraag zal zich dan richten op andere soorten motorbrandstoffen en de raffinageprocessen zullen ten deele moeten worden veranderd, omdat de moeilijkheden, welke de oorlogsomstandigheden aan den vrijen oliehandel in den weg leggen, het noodzakelijk zullen maken, te werken met soorten olie, die afwijken van die, welke in vredestijd beschikbaar zijn. De tegenwoordige consumptie van vloeibare brandstoffen is enorm en stijgt nog van jaar tot jaar. Op het oogenblik gebruiken 52 % van alle schepen ter wereld stookolie en de toenemende populariteit van dieseltreinen en dieselvoertuigen zal natuurlijk, gepaard gaande met het voortschrijdende motoriseeringsproces, de vraag naar olieproducten nog verder doen toenemen.
Inderdaad, oorlog is vrijwel het eenige ding, dat ons vrees kan inboezemen, en, indien de vrede behouden kan worden, heeft de petroleumindustrie niets om zich bezorgd over te maken."
(Petroleum Times)

Engelsch plan. — De minister voor den Mijnbouw, Geoffrey Lloyd, heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat, met het oog op het belang van benzine en andere petroleumproducten in oorlogstijd, een uitvoerig plan is uitgewerkt voor handhaving van de voorraden, opstapeling van reserves, organisatie van het vervoer over zee, distributie in het binnenland en contrôle op de prijzen. De reservevoorraden zijn zeer toegenomen.
Geoffrey Lloyd zei verder, dat er plannen zijn uitgewerkt voor de coördinatie der distributie en voor de verzekering van een zoo economisch en doelmatig mogelijk gebruik van brandstof door rail- en wegverkeer. Het onderzoek naar de mogelijkheid van een grooter gebruik van surrogaat-brandstoffen in geval van oorlog schrijdt voort. In tijd van oorlog zullen vracht- en passagiersvoertuigen gerantsoeneerd worden door een orgaan, ingesteld door het ministerie van Verkeer, en het rantsoenschema zal voor alle particuliere auto's ingevoerd worden. De plannen kunnen, aldus de minister, zoo noodig onmiddellijk in werking worden gesteld.
Als gevolg van de regeeringsmaatregelen verwacht men, dat de petroleumvoorraden in geval van oorlog niet ernstig getroffen zullen worden. Er zijn regelingen voor den invoer van petroleum uitgewerkt, zoodat aan de behoefte van alle vitale diensten geheel voldaan kan worden, terwijl er een redelijke ruimte blijft voor de handhaving van alle diensten, die van eenig belang zijn, met een minimale ontwrichting. De reservevoorraden voor militaire en burgerlijke doeleinden zijn zeer uitgebreid. Wat de rantsoeneering van benzine betreft, zal het particuliere autorijden niet verboden worden, doch wel zal het gebruik van benzine voor luxe-doeleinden sterk beperkt worden. Reeds zijn 7½ millioen rantsoenboekjes gedrukt, terwijl meer dan 25 millioen benzinecoupons gereed liggen. (Times)
(Vor. ber. Engeland 3245 A.)

21 AUGUSTUS 1939

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Na twee jaar strijd. - Engelsch-Japansche wrijving. - Tientsin. - Uitlevering 4 Chineezen. —

De krijgsverrichtingen in China verloopen voor Japan minder vlot dan vermoedelijk door de militaire leiding was verondersteld, toen zij dit groote avontuur begon. Rekening houdende met de sterke verdeeldheid waaronder het Chineesche volk door de actie van verschillende elkaar bekampende generaals had te lijden, meenden de kopstukken te Tokio, dat hun militaire bedrijvigheid China spoedig volkomen uiteen zou doen vallen. Het tegendeel is echter gebeurd: nauwer dan ooit te voren sloten de Chineezen zich aaneen om te trachten de Japansche indringers te verjagen. Onder de bevolking van bijna vijfhonderd millioen zielen waren — hoe kan het anders — wel is waar elementen te vinden, die hand- en spandiensten aan den aanvaller wilden verleenen, doch de overgroote meerderheid der Chineezen schaarde zich toch achter het vaandel van maarschalk Tsjang Kai-sjek, die de verdediging zoodanig organiseerde, dat de vijand zooveel mogelijk werd afgemat en groote veldslagen vermeden werden. Aldus werd de onbetwistbare Japansche militaire superioriteit tot de geringste proporties terug gebracht, welke in de gegeven omstandigheden konden worden verkregen. Voor zoover de Chineesche regeering op daadwerkelijken steun van den Volkenbond meende te kunnen hopen, liep dat op een teleurstelling uit: China bleef geheel op eigen kracht aangewezen, aangezien geen enkele mogendheid gevaar wilde loopen eveneens in het conflict verstrikt te worden.

Intusschen zag Japan zich gedwongen tot buitengewone inspanning, ten einde behaalde voordeelen te behouden en als het kon uit te breiden. Het reeds jaren voortgezette krijgsbedrijf werd uitputtend op elk gebied der staatshuishouding, en de eenmaal ingeslagen koers moet worden gevolgd tot het bittere einde, omdat een algemeene instorting voor de deur staat als de weg terug zou worden ingeslagen. De hindernissen nemen echter nog voortdurend toe, ook al, omdat Japan zich geroepen voelt het geheele Verre Oosten te overheerschen en daarbij stuit op de tegenwerking van andere mogendheden, die daar enorme belangen te beschermen hebben. Het voortdringen der Japanners naar Buiten-Mongolië brengt de Russen in beweging, aangezien Moskou voor de Buiten-Mongolen opkomt. De uittartende houding der Japanners tegen de vreemdelingen en daaronder speciaal de Engelschen in China, zet veel kwaad bloed en heeft de regeering der Vereenigde Staten reeds doen besluiten het handelsverdrag met Japan op te zeggen. Over het geheel genomen is Japan's positie in het wereldbestel er niet op vooruitgegaan sinds het uitbreken van den oorlog in China, ondanks de op het gevechtsterrein behaalde voordeelen.



Engelsch-Japansche wrijving. — Nieuwe instructies zijn gezonden aan Craigie, den Britschen ambassadeur te Tokio. De Britsche regeering is tot de conclusie gekomen, dat ten opzichte van de kwesties der Chineesche valuta en het zilver in Tientsin op de conferentie te Tokio geen nuttige resultaten verkregen kunnen worden op zuiver Britsch-Japansche basis. De overige betrokken mogendheden zijn volledig op de hoogte gehouden van de vorderingen der besprekingen, doch dit besluit is geheel alleen door de Britsche regeering genomen en de betrokken mogendheden worden er thans van in kennis gesteld.

In Japansche kringen zijn de nieuwe instructies van Craigie niet bijster gunstig ontvangen.

Het Japansche persbureau Domei verklaart n.l. van meening te zijn, dat de conferentie door een breuk wordt bedreigd als gevolg van het „diepgaande meeningsverschil tusschen Londen en Tokio", dat blijkt uit de door Craigie gegeven uiteenzetting.

Uitlevering van 4 Chineezen te Tientsin. — Men is volgens de Londensche bladen nog steeds druk bezig langs juridischen weg te trachten een onderzoek te doen instellen naar de rechtmatigheid van de uitlevering der vier Chineezen, die zich, verdacht van moord, in de Britsche concessie, te Tientsin in arrest bevinden. Een poging van twee Britsche „vrijwilligers", die uit eigen beweging, zonder daartoe opdracht van de vier Chineezen gekregen te hebben, een verzoek opgesteld hebben, de rechtmatigheid van het arrest aan de „Habeas Corpus Act" te toetsten, is mislukt. Nadat dit verzoek door den assistent-rechter van het Britsche Opperste gerechtshof in China, op grond van het feit, dat de aanvragers hiertoe niet gerechtigd waren, verworpen was, is het terrein van den strijd naar Londen verplaatst. Thans heeft de Britsche rechter Cassels toestemming gegeven tot het uitvaardigen van een dagvaarding met betrekking tot de Habeas Corpus Act. Deze dagvaarding is gericht aan Lord Halifax en verder aan den Britschen Consul-generaal, den voorzitter van de gemeenteraad en den directeur van de gevangenis, allen te Tientsin. Deze dagvaarding is de eerste stap ter verkrijging van een onderzoek naar de rechtmatigheid van de detentie. 22 Aug. zal over het al of niet toestaan van het verzoek worden onderhandeld, aldus de „News Chronicle". Wanneer het verworpen wordt bestaat nog de mogelijkheid van hooger beroep bij het Hof van Appel. Ter verklaring moge nog dienen dat volgens de Habeas Corpus Act iedereen de aanvraag kan indienen voor ieder ander persoon, indien deze niet in staat is, zelf de aanvraag in te dienen.

(Avondpost - N. R. Crt. - Times - Telex-A. N. P.)

(V. b. Chin.-Jap. Confl. 3908 B.; Kaartje 3844 A.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Een goederencrediet van 200 millioen Mark aan Sovjet-Rusland. —

Naar het D. N. B. mededeelt zijn de sedert langen tijd tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie gevoerde onderhandelingen over een verruiming van het wederzijdsche goederenverkeer op 19 Aug. '39 tot een bevredigend einde gebracht.

Het resultaat der onderhandelingen is een handels- en credietovereenkomst, die aan Duitsche zijde door dr. Schnurre van de economische afdeeling van het ministerie van Buitenlandsche Zaken en van Sovjetzijde door den plaatsvervangenden leider van de Sovjet-handelsvertegenwoordiging in Duitschland, E. Babarin, onderteekend werd.

Volgens de overeenkomst staat Duitschland aan de Sovjet-Unie een goederencrediet van 200 millioen Mark toe, dat beschikbaar gesteld wordt voor den aankoop van Duitsche goederen. Voorts wordt overeengekomen, dat de Sovjet-Unie in de volgende twee jaar voor een bedrag van 180 millioen Mark aan goederen aan Duitschland zal leveren. (D. N. B.)

(V. b. Sovjet-Rusland—Groot-Duitschland 2874 C.)

C. NEDERLAND. — Indië's maritieme defensie. - Minister Dijxhoorn voorstander van versterking. - Aanbouw van slagkruisers waarschijnlijk. —

In zijn toespraak tot de bemanning van Hr. Ms. „Tromp" op 18 Aug. '39, heeft de nieuwe minister van Defensie, de heer A. Q. H. Dijxhoorn, een belangrijke mededeeling gedaan. Immers Zijne Excellentie gaf te verstaan, dat versterking van de maritieme defensie van Indië in het voornemen der regeering ligt.

Men zal deze mededeeling wel niet anders kunnen uitleggen dan in den zin, dat het besluit van den nieuwen minister van Defensie vaststaat, dat uitbreiding aan de vloot in Indië moet worden gegeven. Van dit standpunt heeft de minister, aan den vooravond van het vertrek van Hr. Ms. „Tromp", in het openbaar willen doen blijken. Langs welke wegen de vlootuitbreiding zal geschieden, moet evenwel op dit oogenblik nog niet vast staan. Er is, zooals bekend, een kleine commissie aan het werk om de vraag te bestudeeren in welke richting de vlootuitbreiding ge-

zocht moet worden, of al dan niet overgegaan zal moeten worden tot den bouw van slagkruisers. Deze commissie is nog niet met haar rapport gereed, maar men zal zich niet behoeven te verwonderen, indien zij straks als haar eindconclusie te kennen zal geven, dat onverwijld tot den bouw van slagkruisers behoort te worden overgegaan. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Minister Dijxhoorn 3902 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3911 A.)

A. **FRANKRIJK. — Het decreet van de Veiligheid van den Staat. —**
Onder de zeer belangrijke decreten welke het Fransche staatsblad gepubliceerd heeft, bevindt zich dat, betreffende de buitenlandsche veiligheid van den staat. In verscheidene gevallen worden zeer zware straffen, zelfs de doodstraf, ook in vredestijd, vastgesteld. Het decreet bepaalt o.a., dat in den zin van deze wet met Franschen gelijk gesteld worden: de bewoners van een land, waarover Frankrijk het gezag uitoefent, alsmede buitenlandsche militairen of matrozen, die in dienst van Frankrijk staan.
Voorts bepaalt het decreet, dat elke Franschman de doodstraf zal oploopen, die moedwillig een vaartuig, een onderdeel van de luchtmacht, een levering, een installatie of materieel, dat gebruikt wordt voor de nationale verdediging, vernielt of beschadigt, of een defect veroorzaakt, dat den aanbouw kan vertragen, of een functionneering kan belemmeren. Als geheimen der nationale verdediging worden beschouwd:

1e. Inlichtingen van militairen, diplomatieken, economischen of industrieelen aard, die slechts aan bevoegde personen bekend mogen zijn en tegenover derden geheim moeten blijven.
2e. Voorwerpen, geschriften, teekeningen, plannen, kaarten, foto's e.a., die slechts aan bevoegde personen bekend mogen zijn.
3e. Inlichtingen, betrekkingen hebbende op de maatregelen, welke genomen zijn, om de daders en medeplichtigen aan overtredingen jegens de veiligheid van den staat te ontdekken en te arresteeren. (Le Temps) **(Vor. ber. Decreten 3884 E.)**

B. **WOUTER HUTSCHENRUYTER. — Tachtig jaar.**
Op 15 Augustus heeft een onzer verdienstelijkste Nederlandsche musici, Wouter Hutschenruyter, zijn tachtigsten verjaardag herdacht.



Wouter Hutschenruyter.

Componist, dirigent, paedagoog en vooral ook publicist, heeft Hutschenruyter op bijkans alle plans van het Nederlandsche muziekleven zijn groote gaven ontplooid. Geboren in 1859 te Rotterdam, was hij in de jaren 1890—1892 tweede dirigent van het Concertgebouworkest te Amsterdam. Maar zijn capaciteiten als dirigent heeft hij vooral kunnen ontplooien in de periode, waarin hij eerste dirigent was van het Utrechtsch Stedelijk Orchest. In dit tijdperk, dat tot 1917 duurde, heeft Hutschenruyter den grondslag gelegd voor het uitnemende orkest, dat het U.S.O. geworden is. Na zijn aftreden als dirigent was Hutschenruyter nog tot 1925 directeur van de Toonkunstmuziekschool te Rotterdam, doch een gehoorkwaal maakte het practisch werken als musicus onmogelijk. Sindsdien heeft Hutschenruyter teruggetrokken geleefd, doch zijn liefde voor de toonkunst heeft hem nog menigmaal naar zijn goedbestuurde pen doen grijpen. Bekend van hem werden zijn beknopte „De geschiedenis der toonkunst" en „De geschiedenis van het orkest en van zijn instrumenten", voorts zijn populaire biografieën als Chopin, Mahler, Mozart, Wagner, Brahms en Richard Strauss. Zijn vele herinneringen uit het muziekleven publiceerde hij in een boekje met een menigte muzikale anecdoten.
Ook als componist heeft Hutschenruyter van zich doen spreken met orkestwerken, kamermuziek, pianostukken (o.a. een concert) en liederen. (De Tijd)
(Vor. ber. Hutschenruyter 1480 H.)

22 AUGUSTUS 1939

C. **HONGARIJE. — Het eerste meisjes-jamboree „Pax Ting". —**
In het park van keizerin Elisabeth te Gölöllö (Hongarije) werd op 30 Juli de eerste wereldjamboree van meisjes-padvindsters (Pax Ting) geopend. Admiraal Horthy heeft de plechtigheid gepresideerd, waarbij voorts aanwezig waren minister-president Teleki, aartshertogin Anne, beschermvrouwe der Hongaarsche padvindsters, en prinses Sybille van Zweden. Drieduizend meisjes defileerden voor den rijksregent, die hen welkom heette. Nadat nog Teleki, aartshertogin Anne en prinses Sybille eenige woorden hadden gesproken, hielden de meisjes oefeningen. (Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Graven van Nassau herdacht. - Monument te Heumen (Gld.) onthuld. —**
Te Heumen bij Mook heeft op 1 Augustus onder groote belangstelling de onthulling plaats gehad van het monument aangeboden door het aldaar gelegerde bataljon der grenstroepen, welk monument is gewijd aan de nagedachtenis van de graven Lodewijk en Hendrik van Nassau, die op 14 April 1574 zijn gesneuveld in den slag op de Mookerheide.
Na een militaire marsch door het dorp en een inspectie der troepen heeft de commandant van het bataljon het monument onthuld met een rede, waarin hij er op wees, dat de slag op de Mookerheide ons het Huis van Nassau doet zien in zijn schoonste uiting van opoffering. Wij zien daar twee graven van Nassau strijden en vallen voor de vrijheid van het volk der Nederlanden.
Lodewijk en Hendrik van Nassau zijn voor onze grenstroepen het lichtende voorbeeld van heilige verontwaardiging over onderdrukking, van strijdlust voor de vrijheid en van opoffering van het leven voor het verheven doel.
Nadat spr. namens het bataljon aan het bestuur der Heumensche kerk een vlag van Nassau had aangeboden, ging hij over tot de onthulling van het monument, dat daarbij aan het gemeentebestuur werd overgedragen.
Hierop legde een vertegenwoordiger van H. M. de Koningin een krans voor het monument, waarna de reserve-veldprediker, ds. Boss, een herdenkingsrede uitsprak.
De burgemeester van Heumen, de heer W. G. Th. G. van 't Hullenaar heeft vervolgens het monument aanvaard, terwijl ds. Jonker namens het Hervormd Kerkbestuur de Nassau-vlag in ontvangst heeft genomen. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Nassau's 3470 C.; Monumenten 3015 G.)

A. **VOLKENBOND. — Mandatencommissie keurt Britsch witboek over Palestina af. - Het Britsche antwoord. —**
De Volkenbondscommissie voor de mandaten geeft in haar verslag van 17 Aug. '39, dat aan den Volkenbondsraad zal worden voorgelegd, eenstemmig te kennen, dat de Palestijnsche politiek der Britsche regeering, zooals die in het Witboek is uiteengezet, niet in overeenstemming is met de interpretatie, die de commissie aan het mandaat over Palestina geeft. Dit verslag heeft betrekking op de bijeenkomsten der commissie in Juni, toen minister Malcolm MacDonald persoonlijk de vraagstukken met de commissie heeft besproken. In een uitvoerig Britsch antwoord van het Foreign Office wordt o.a. het volgende betoogd:

De Britsche regeering legt er den nadruk op, dat een blijvende qualificatie van de verplichting tot bevordering der immigratie wordt gegeven in artikel 6 van het mandaat, waar wordt gezegd, dat die immigratie vergemakkelijkt moet worden, voor zoover het mogelijk is en „met behoud van de rechten en de positie van andere deelen der bevolking".
Indien de Britsche regeering — aldus het memorandum — een politiek zou moeten volgen, waarbij maatregelen ten aanzien van de immigratie en andere onderwerpen, in het Witboek genoemd, zouden zijn uitgesloten, zou de onzekerheid tusschen beide volksgroepen voortduren. Indien de immigratie onbepaald zou worden voortgezet tot het uiterste van het economische opnemingsvermogen en met negatie van alle andere overwegingen, zou de heillooze vijandschap tusschen Joden en Arabieren blijven bestaan. (Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. 3839 E.; Immigratie 3877 B.)

B. **ROEMENIE. — „Roemenië's grens onaantastbaar". - Toespraak van Koning Carol bij de vlootrevue. —**
Koning Carol heeft op 15 Augustus tijdens een revue over de Roemeensche vloot bij Constanza een toespraak gehouden, waarin hij waarschuwde tegen iedere poging om een wijziging te brengen in de Roemeensche grenzen.
„Wat Roemeensch is, kan niet weggegeven worden", zeide de Koning, „en wat Roemeensch is, zal verdedigd worden. Meer dan dat, wanneer iemand den vrede liefheeft, moet hij begrijpen, dat de grenzen, zooals die thans afgebakend zijn, niet gewijzigd kunnen worden zonder gevaar voor een wereldomvattende ramp". (Telex-A. N. P)
(Vor. ber. Koning Carol 3835 A.)

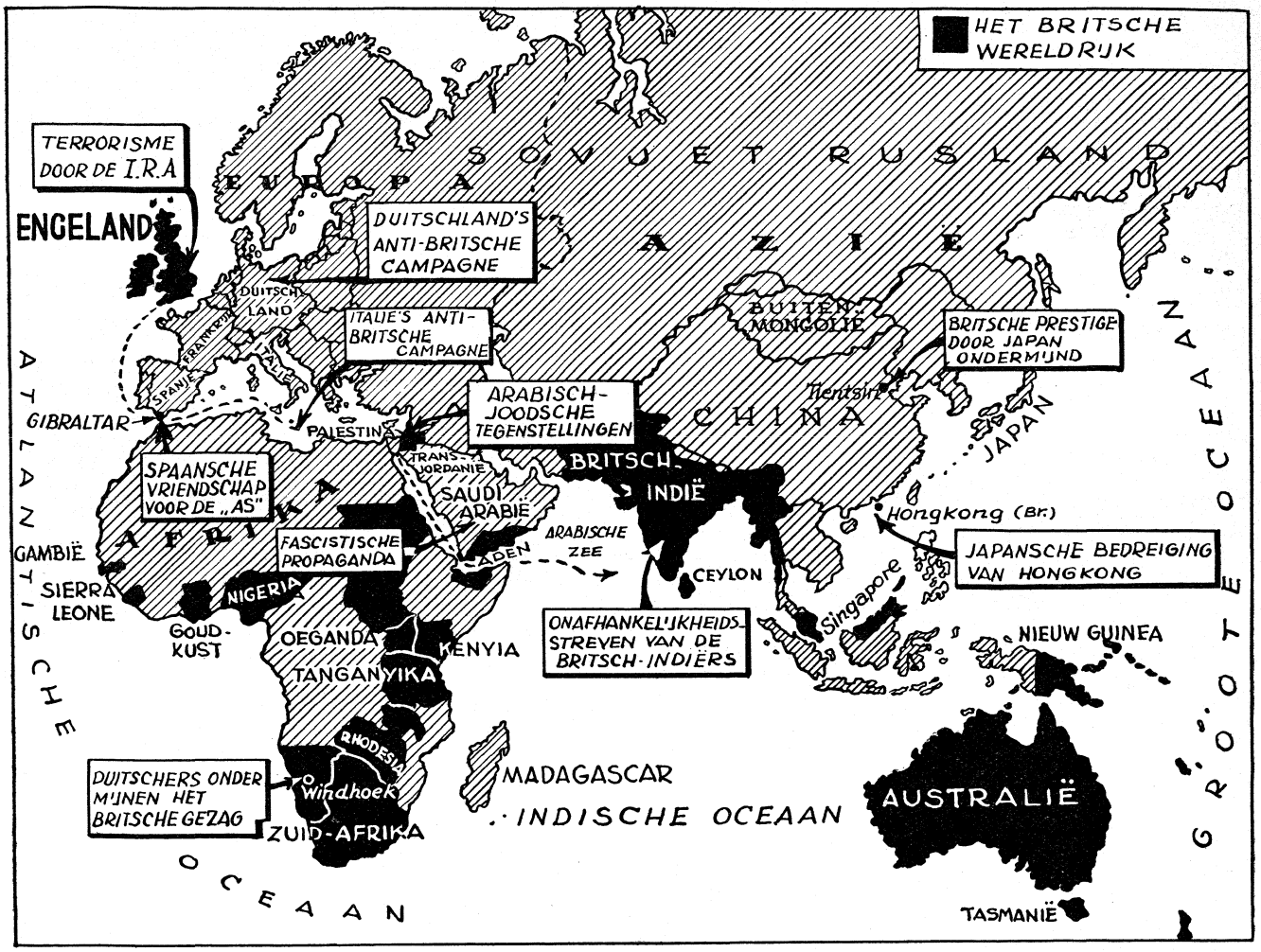
C. **NEDERLAND. — Kabinet-de Geer. - Indische perscommentaren. —**
Het Soer. Handelsblad schrijft, dat men onmogelijk optimistisch kan zijn over dit nieuwe kabinet en wel speciaal niet met betrekking tot de Overzeesche Gewesten.
Het blad noemt het Kabinet een meubel van zonderlinge constructie. Het heeft twee stevige zwart-gele pooten, roode en rose laden, terwijl het geheel is bedekt met een doorzichtig laagje christelijke politoer.
De „Ind. Courant" is niet gerust over de Indische defensie. Het blad ziet in de verzekering van de meest-bevoegde zijde slechts een poging om ongeruste gemoederen tot bedaren te brengen, doch acht die verklaring niet veelzeggend.
Overigens ziet het blad in de vorming van dit kabinet aangetoond, dat een redelijke zin naar samengaan bij de leidende partijen nog geenszins zoek is.
Er is een stevige basis gelegd om aan den slag te kunnen gaan, zoo meent het blad. Het wijst hierna op het historisch feit, dat thans, voor de eerste maal in de parlementaire geschiedenis, socialistische ministers in een Kabinet zitting hebben.
De „Koerier" juicht de terugkeer van den heer Welter toe. Het blad acht voor de vorming van een juiste meening, de noodige gegevens nog niet aanwezig. Voorts wijst het op de verklaring in zake de Indische defensie, hopend dat daarmede het kwaad gerucht over deze kwestie uit de wereld is.
De „Locomotief" en de „Java Bode" schrijven, dat het nieuwe Kabinet uit nood geboren is en in dien nood, zoo meent men, zal de meerderheid in de Kamer ruimschoots voldoende argumenten vinden om haar Regeering moeilijkheden te besparen.
De Geer, zoo meenen beide bladen, heeft een brug geslagen naar de verkiezingen van 1941 en weinig kans bestaat, dat deze brug voortijdig door politieke bandjirs zal worden weggeslagen.
Zal hij ook een brug slaan van Nederland naar Indië?, zoo vragen beide bladen. Van de sociaal-democraten verwacht men voor de Indische defensie geen heil.
Indië, zoo eindigt deze beoordeeling, wacht met spanning en angst in het hart af.
Als die angst ongemotiveerd blijkt te zijn, des te beter!
(Vor. ber. Kabinet 3902 A.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Protectoraat Bohemen en Moravië. - Onderzoek naar financieele positie van vroegere politici. - Leger. - Strenger optreden tegen Joden. —**
President Hacha heeft zijn goedkeuring gehecht aan de vorming van een „nationale rechtbank", die er mede belast zal zijn een onderzoek in te stellen naar de financieele positie van personen, die een belangrijke rol hebben gespeeld ten tijde van de republiek. De rechtbank is reeds in functie getreden. O.m. wordt een onderzoek ingesteld naar de leden van het bureau der „nationale solidariteit", de vroegere Tsjecho-Slowaaksche parlementsleden, de leden der vroegere regeeringen vanaf 1918, evenals talrijke politieke en financieele persoonlijkheden en hun familie. Alle persoonlijkheden moeten een lijst van hun bezittingen binnen drie maanden indienen. Ingeval zou worden vastgesteld, dat zij voordeel getrokken hebben van hun openbare functies om zich te verrijken, zouden de bezittingen geconfiskeerd worden en zouden de dossiers ter beschikking worden gesteld van den strafrechter. Volgens de documenten die vergaard zijn door de „nationale solidariteit" zouden 25% der Tsjechische oud-politici verdacht worden.
Het Tsjechische ministerie van Nationale Defensie meldt, dat de recruteering voor het Tsjechische regeeringsleger geëindigd is. Het leger zal bestaan uit ongeveer 15.000 man en zal zijn samengesteld uit Tsjecho-Slowaaksche oud-officieren en -onder-officieren. Het zal optreden bij groote rampen en zal met den ordedienst belast zijn. De voornaamste contingenten zullen in Praag en Brno gelegerd worden.
Het persbureau Ceteka publiceert een aanvulling op het decreet betreffende de Joden, dat nog strenger wordt gemaakt: de Joden zullen bij de autoriteiten al hun gouden, zilveren en platina-voorwerpen moeten aangeven, met inbegrip van hun trouwringen.
(Agence Belga - Ceteka) **(Vorig bericht 3875 F.)**

23 AUGUSTUS 1939

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Gruwelverhalen over beweerde vervolgingen van Duitschers in Polen, welke door Polen worden tegengesproken. —**
De verhalen over beweerde vervolgingen van Duitschers in Polen verdringen sinds 18 Augustus in de Duitsche bladen vrijwel elk ander nieuws. Er wordt beweerd, dat Duitschers in de gevangenis worden gefolterd, dat zij worden opgejaagd met bloedhonden, uit hun huizen worden gesleept, door volksmenigten en politie mishandeld en met geweld naar het binnenland gevoerd.
Alle Duitsche organisaties, aldus de bladen, worden stelselmatig ontbonden. Berlijnsche bladen hebben correspondenten naar de grens gezonden en publiceeren wat zij ooggetuigenverhalen noemen omtrent het jacht maken met behulp van zoeklichten in de bosschen, benevens interviews met ontsnapten.
De berichten zijn doorspekt met bittere uitlatingen aan het adres van Engeland, „dat Polen in zijn brutaal terrorisme steunt".
Het Poolsche Telegraaf-Agentschap is gemachtigd de door de Duitsche pers gepubliceerde berichten over vervolging van Duitschers in Polen met stelligheid tegen te spreken.
Zoo behooren de berichten over foltering van Duitschers in de gevangenissen, over uithongering en massavlucht van Duitschers, tot het rijk der fantasie. Er is hier — aldus zegt men in welingelichte kringen te Warschau — sprake van verzonnen berichten, die het Duitsche publiek tegen Polen moeten ophitsen.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Perscampagne 3905 B.)

A. **HET BRITSCHE RIJK. — Waar Engeland's belangen worden bedreigd. —**



—(New York Times) **(Vor. ber. Britsch Imperium 2855 A.)**

B. **NEDERLAND. — Opkomst lichting 1940 zal normaal plaats hebben. —**
Het Departement van Defensie meldt het volgende:
In de dezer dagen te verschijnen legerorders zal worden bekendgemaakt, dat de eerste ploeg der lichting 1940 op 4 October '39 in werkelijken dienst zal komen. Deze bekendmaking geschiedt in afwachting van de binnenkort verschijnende indeelingsbeschikking 1940.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat het tijdvak van 1 tot 10 October het normale tijdvak van opkomst van deze ploeg is.
Door bijzondere omstandigheden moest het vorig jaar van bedoeld tijdvak worden afgeweken en is de eerste ploeg van de lichting 1939 op 24 October 1938 in werkelijken dienst gekomen.
(Dept. van Defensie) **(Vor. ber. Dienstplicht 3838 A.)**

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Onteigening van gronden voor de Nozema. —**
Bij de Tweede Kamer is op 16 Augustus ingediend een wetsontwerp tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van perceelen, erfdienstbaarheden en andere zakelijke rechten, noodig voor en ten behoeve van den bouw van een nieuwen omroepzender door de N.V. Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij (Nozema) te Lopik.
De N.V. Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij (Nozema), aan welke bij de wet van 22 Juli 1935 de aanleg en de exploitatie van aan de eischen des tijds voldoende zendinrichtingen is opgedragen, heeft met het oog op de noodzakelijke verbetering van de kwaliteit der radio-uitzendingen besloten over te gaan tot den bouw van een nieuwen zender.
Uitgebreide proefnemingen hebben aangetoond, dat een gebied onder de gemeente Lopik, provincie Utrecht, voor den bouw van een zender het meest gunstig gelegen is.
Door aankoop heeft de Nozema het grootste gedeelte van het benoodigde terrein in eigendom verworven. Slechts over een zestal perceelen kon niet langs minnelijken weg de beschikking worden verkregen, in verband met de onaanvaardbare financieele eischen, door den tegenwoordigen eigenaar dier perceelen gesteld.
Aangezien de bedoelde perceelen voor den bouw van den nieuwen zender noodig zijn, heeft de N.V. Nozema toepassing der onteigeningswet verzocht.
(N. R. Crt.) **(V. b. Nozema 3007 E.; Radio 3783 D.)**

D. **NEDERLAND. — De Rijkspostspaarbank. - Tegoed aan inleggers in 1938 gestegen met ƒ 76.2 mill.**
Blijkens het verslag van de Rijkspostspaarbank over 1938 bedroeg in 1938 het aantal inleggingen 2,996,283, tegen 2,778,038 in 1937, terwijl het bedrag dier inleggingen was ƒ 262,589,322 tegen ƒ 217,987,676. Zij vermeerderden dus in aantal met 208,245 en in bedrag met ƒ 44,601,646.
Terugbetaald werd in 2,008,433 posten ƒ 202,850,309 of, na aftrek van de rente in den loop van het jaar

uitbetaald bij geheele afbetaling van boekjes *f* 202,536,297, tegen in 1937 in 1,881,437 posten *f* 175,455,892. Vermeerdering dus in aantal 126,996 en in bedrag *f* 27,080,405.
Aan rente werd goedgeschreven *f* 16,481,468, (incl. de in den loop van het jaar uitbetaalde rente ad *f* 314,012).
Het tegoed der inleggers einde 1938 bedroeg derhalve *f* 678,778,399, zijnde *f* 76,210,197 meer dan einde 1937.
Het aantal spaarbankboekjes vermeerderde met 55,489, waardoor er 31 December 1938 2,361,612 in omloop waren.
Het aantal staatsschuldboekjes verminderde in 1938 per saldo met 664 en daalde daardoor tot 15,894.
Het nominale bedrag, ingeschreven op deze boekjes, verminderde met *f* 993,900 en daalde tot *f* 24,049,500.
Berekend naar den op 30 December geldenden beurskoers hadden de titularissen van staatsschuldboekjes te vorderen *f* 23,568,510, tegen *f* 24,166,881 eind 1937. (Het Vaderland) **(Vorig bericht 3096 B.)**

24 AUGUSTUS 1939

A. INTERPARLEMENTAIRE CONFERENTIE TE OSLO. — Vreedzame regeling van Internationale Conflicten. - Nederlandsch voorstel aangenomen. - Voorstel van den Amerikaanschen gedelegeerde Hamilton Fish verdaagd. - Pleidooi voor geestelijke herbewapening. —

De interparlementaire conferentie heeft op 18 Augustus eenstemmig het voorstel van ir. M. C. E. Bongaerts (Nederland) aangenomen. Hierin wordt verklaard, dat de interparlementaire unie het haar plicht acht haar pogingen om den eerbied voor vreedzame methoden tot het regelen van internationale conflicten te versterken, krachtiger voort te zetten.
Verder wordt geconstateerd, dat de economische, sociale en volkenkundige vraagstukken belangrijk zijn en deze vraagstukken moeten worden opgelost door een juridische procedure. De vrede kan alleen gewaarborgd worden door een samenwerking der staten door vredelievende middelen tot het voldoen aan de economische en sociale behoeften van de volken. Samenwerking is alleen mogelijk, wanneer de staten samen streven naar wederkeerige eerbiediging van de onafhankelijkheid en een bevredigende oplossing van de economische en sociale behoeften.
De Amerikaansche gedelegeerde, Hamilton Fish, heeft zijn aangekondigde voorstel ingediend, dat als volgt luidt:

„De interparlementaire conferentie te Oslo besluit er bij de regeeringen van Engeland, Frankrijk, Duitschland en Italië op aan te dringen, dat zij onmiddellijk in overweging nemen een termijn van 30 dagen of meer vast te stellen, alvorens over te gaan tot vijandelijkheden, ten einde te zoeken naar een regeling van internationale conflicten door arbitrage, bemiddeling en vreedzame methoden, overeenkomstig de beginselen, tot toepassing waarvan de interparlementaire unie werd gevormd".

Fish gaf in overweging dat de koningen van Noorwegen en Zweden en de president van Zwitserland de taak van bemiddelaar op zich zouden nemen in zake Danzig.
De voorzitter van het Noorsche Storting, Hambro, leverde critiek op het voorstel van Fish en zeide, dat geen van de kleine staten voor dit voorstel zou kunnen stemmen. Men zou aldus den indruk wekken dat men een nieuw „München" goedkeurde.
Het eenige wat men kon doen was volgens Hambro de wereld duidelijk te maken, dat er nog beginselen van recht zijn, ten aanzien waarvan de democratische landen geen compromis aanvaarden.
Het voorstel van Hamilton Fish werd verdaagd.

Bij de sluiting van het congres van de Interparlementaire Unie te Oslo, op 19 Aug. '39, is een verklaring aan de pers verstrekt, waarin er op wordt gewezen, dat de groei van de geestelijke herbewapening de tegenwoordige spanning kan oplossen. De verklaring is uitgegaan van graaf Carton de Wiart, voormalig minister-president van België en voorzitter van de Unie, en de heeren I. Lykke, leider der Noorsche delegatie en voorzitter van het congres en C. J. Hambro, voorzitter van het Noorsche parlement. De verklaring is geteekend door vertegenwoordigers van alle 21 landen, die aan het congres deelnamen, onder wie zich bevinden de heeren dr. E. G. M, Roolvink, Th. F. M. Schaepman en mr. T. A. van Dijken, leden van de Staten-Generaal.
Het eenige gezag, dat het respect van iedere natie kan afdwingen, is het gezag, dat voortspruit uit de absolute zedelijke normen van rechtschapenheid en onzelfzuchtigheid, aldus de verklaring. De integriteit der menschen is de waarborg voor gezonde instellingen. Het is de plicht en het voorrecht der parlementen niet alleen de zaken der volkeren te behartigen, doch ook leiding te geven bij het bouwen van een nieuwe wereld. Geen dringender taak kan door de parlementen worden volbracht dan den geest van de geestelijke herbewapening uit te dragen over de geheele wereld door haar eerst in hun eigen land in practijk en beleid toe te passen.
Geestelijke herbewapening, die niet het voorrecht van een bepaald systeem is, doch een noodzakelijk eerste vereischte voor iedere goede regeering, verschaft het gemeenschappelijke terrein, waarop de hoogste aspiraties der geheele menschheid elkander kunnen ontmoeten.
De Britsche vertegenwoordiger kolonel Evans werd tot lid van het bestuur gekozen ter vervanging van den Spanjaard Esterlrich, wiens mandaat was afgeloopen. (Aftenposten - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Interparlementaire Unie 3427 E.)

B. MENDELSSOHN & CO. — Dr. Mannheimer's nalatenschap. - Faillietverklaring aangevraagd. —
Naar het A.N.P. verneemt is door de fa. Mendelssohn en Co. Amsterdam en de bewindvoerders op 18 Augustus een aanvrage tot faillietverklaring van de nalatenschap van wijlen dr. F. Mannheimer bij de rechtbank te Amsterdam ingediend. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Mendelssohn & Co. 3907 B.)

C. EGYPTE. — Kabinet-Mohamed Mahmoud afgetreden. - Kabinet-Aly Pasha Maher gevormd. —
Op 12 Aug. '39 is de Egyptische premier Mohamed Mahmoud wegens gezondheidsredenen afgetreden. Op 18 Augustus werd een nieuw ministerie gevormd onder leiding van Aly Pasha Maher, als premier en minister van Buitenlandsche- en Binnenl. Zaken. (Times) **(Vor. ber. Kabinet 3325 C.)**

D. GEESTELIJK LEVEN. — Mgr. dr. J. P. Huibers, bisschop van Haarlem, veertig jaar priester. —
Op 15 Aug. '39 heeft mgr. dr. J. P. Huibers, bisschop van Haarlem, het feest van zijn veertigjarig priesterschap gevierd. Dien ochtend heeft mgr. Huibers in de met bloemen versierde St. Bavo te Haarlem een pontificale hoogmis opgedragen.

Na de plechtigheid in de kathedraal begaf de bisschop zich naar de plebanie. Hier sprak mgr. Th. M. P. Bekkers bij ontstentenis van staatsraad prof. mr. P. J. M. Aalberse, de gelukwenschen van het eere-comité uit. Vervolgens begaf mgr. Huibers zich in gezelschap van de kanunniken en prelaten naar buiten om langs een haag van deputaties van jeugdorganisaties de kathedraal binnen te gaan, ten einde de versiering te bezichtigen.

In den namiddag werd in de groote zaal van de plebanie het diocesane geschenk, het bisschopsfonds, aangeboden. (De Maasbode)
(Vor. ber. Mgr. J. P. Huibers 2168 G.)

E. NEDERLAND. — De eerste Nederlandsche Kunstweek. —
De organisatoren van de eerste Nederlandsche kunstweek, die in Augustus plaats had, zijn er in geslaagd, den deelnemers tot den laatsten dag nieuwe en verrassende aspecten van ons land te laten zien en hen te blijven boeien door de veelzijdige uitingen van ons cultureele leven, in het verleden zoowel als in den tegenwoordigen tijd.

Na het bezoek aan de bosch- en heidegebieden van ons land — die een verrassing waren voor de velen, die van Nederland slechts gehoord hadden als polders en waterland — na een paar tochten door dat polderland, vertoefden de deelnemers de laatste twee dagen te Scheveningen, waar zij dank zij het fraaie weer konden genieten van alles, dat onze zeekust hun te bieden had.
Het nieuwe aspect, dat zij op 15 Augustus te zien kregen, was dat van den modernen museumbouw in Nederland. Het bezoek aan het Haagsche gemeentemuseum en aan het museum Boymans te Rotterdam waren de hoogtepunten van den dag, die begon met een bezichtiging van Den Haag, van de Jacobskerk en van het museum Bredius. (N. R. Crt.)

A. Bijeenkomst te Brussel. - Communiqué van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken. - Rede van Z.M. Koning Leopold II. —

De Belgische kabinetsraad heeft op voorstel van den premier en minister van Buitenlandsche Zaken, Pierlot, op 21 Aug. '39 besloten, de zeven landen van het Oslo-blok op 23 Augustus te Brussel bijeen te roepen, ten einde — aldus de officieele mededeeling — „verschillende vraagstukken van gemeenschappelijk belang te bespreken".

De zeven landen zijn: Nederland, België, Luxemburg, Noorwegen, Zweden, Denemarken en Finland.

Alle Oslo-blok landen hebben de uitnoodiging aangenomen en de ministers van Buitenlandsche Zaken Van Kleffens (Nederland), Pierlot (België), Bech (Luxemburg), Koht (Noorwegen), Sandler (Zweden), Munch (Denemarken) en Erkko (Finland) hebben reeds 23 Augustus in het gebouw van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel vergaderd.

Communiqué van het Belgische ministerie van Buitenlandsche Zaken. —

Na afloop der Conferentie werd door het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel een communiqué uitgegeven, waarvan de officieele tekst als volgt luidt:

„In Juni 1938 zijn Zweden, Noorwegen, Finland, Denemarken, Nederland, Luxemburg en België, te Kopenhagen door hun ministers van Buitenlandsche Zaken vertegenwoordigd, „overeengekomen om het onderlinge contact door onderzoek van de vraagstukken van gemeenschappelijk belang te handhaven. Bovendien hebben zij bevestigd, dat zij, wat hen betreft, bereid zijn, metterdaad mede te werken aan elke internationale verzoeningspoging in een geest van onpartijdigheid en onafhankelijkheid ten aanzien van de verschillende groepen van mogendheden".

Aldus zijn de moreele banden, welke tusschen deze natiën bestaan, en welker buitenlandsche politiek doordrongen is van dezelfde beginselen: leven voor den vrede en de wil om in een conflict slechts ter verdediging van de eigen bedreigde onafhankelijkheid tusschenbeide te komen, bevestigd.

Uit een dergelijke gelijksoortige houding tegenover het internationale vraagstuk en uit de eensgezindheid, welke uit hun gehechtheid aan dezelfde beginselen is geboren, is tusschen deze landen een gemeenschap van belangen ontstaan in de kritieke omstandigheden, welke wij thans beleven.

Dit is de reden, waarom deze staten, in gemeenschappelijk overleg, besloten hebben een samenkomst te houden te Brussel, waarop zij vertegenwoordigd zijn door hun ministers van Buitenlandsche Zaken. Deze zelfde mogendheden hebben bij monde van hun vertegenwoordigers hun instemming betuigd met de bewoordingen van de verklaring, die Zijne Majesteit de koning der Belgen in naam van de hoofden der betrokken staten heeft afgelegd. De beraadslagingen, die zooeven hebben plaats gehad, hebben den wil bevestigd van de vertegenwoordigde staten met elkander contact te houden voor de vrijwaring hunner gemeenschappelijke belangen".

OSLO-STATEN

Radiorede van Z.M. Koning Leopold II. —

Tijdens het galadiner, dat in het Paleis van Brussel aan de leiders der delegaties van de Oslo-conferentie op 23 Augustus werd aangeboden, heeft de Koning der Belgen om 8.20 uur Nederlandsche tijd een radiorede uitgesproken voor den Belgischen zender.

„De verklaring, waarvan Ik voorlezing ga doen, wordt afgelegd in het Paleis te Brussel in tegenwoordigheid van de ministers van Buitenlandsche Zaken en uit naam der staatshoofden van de Oslo-groep.

De wereld beleeft een tijdperk van zoodanige spanning, dat elke normale samenwerking onder de staten onmogelijk dreigt te worden. Groote mogendheden treffen maatregelen, die bijna gelijk staan met de mobilisatie hunner gewapende macht. Moeten de kleine mogendheden niet vreezen, het slachtoffer te worden van een eventueel conflict, waarin zij, tegen hun eigen wil in, zouden worden medegesleept, niettegenstaande hun politiek van onbetwistbare onafhankelijkheid en hun vasten wil onzijdig te blijven? Zijn ze er niet aan blootgesteld het voorwerp te worden van buiten hen om getroffen schikkingen?

Zelfs zonder dat er vijandelijkheden geopend worden, wordt de wereld door een economische instorting bedreigd. Alom heerschen wantrouwen en argwaan.

Onder onze oogen vormen zich de strijdkampen, stellen de legers zich op, wordt een afschuwelijke strijd in Europa voorbereid. Gaat ons werelddeel zelfmoord plegen door zich te storten in een ontzettenden oorlog, waarin er noch overwinnaar noch overwonnene zou zijn, maar waarin alle geestelijke en stoffelijke waarden door de beschaving van eeuwen geschapen, ten onder zouden gaan?

De oorlogspsychose dringt alle huizen binnen, en alhoewel de openbare meening er zich zeer goed van bewust is, welk een ondenkbare ramp een volkenstrijd voor de gansche menschheid zou beteekenen, laat zij zich meer en meer over aan de gedachte, dat wij er onvermijdelijk in medegesleurd zullen worden. Het is van belang tegen een zoo noodlottige gelatenheid op te komen.

Er bestaat geen volk — wij leggen hier sterk den nadruk op — dat zijn kinderen den dood wil inzenden om aan andere natiën dat recht op het bestaan te ontnemen, dat het voor zichzelf opeischt.

Stellig zijn de belangen van alle staten niet alle dezelfde. Maar zijn er wel belangen, die niet op vredelievende wijze tot overeenstemming kunnen gebracht worden, en kan dat niet oneindig veel beter vóór dan na een oorlog?

Dat het geweten der wereld wakker worde. Het ergste kan nog vermeden worden. Maar de tijd dringt. De evolutie der gebeurtenissen kan weldra elk rechtstreeks contact nog moeilijker maken.

Dat men zich niet vergisse. Wij weten, dat het recht, om te kunnen leven, op een hechten grondslag moet steunen, en de vrede, dien wij wenschen, is de vrede, welke berust op den eerbied van alle staten. Een duurzame vrede kan niet gevestigd zijn op de macht, maar enkel op een zedelijke orde.

Gebiedt niet de wijsheid op dit oogenblik een eind te stellen aan den strijd met woorden, aan ophitsingen en bedreigingen, ten einde de besluiten om over de gestelde vraagstukken te beraadslagen. Wij vormen plechtig den wensch, dat de mannen, waarvan de loop der gebeurtenissen afhangt, bereid zullen zijn, hun geschillen en eischen te onderwerpen aan een onderhandeling, ingezet in den geest van broederlijke samenwerking.

Het is uit deze overwegingen, dat Ik in naam van Z.M. den koning van Denemarken, den president der Finsche republiek, H.K.H. de groothertogin van Luxemburg, H.M. de koningin der Nederlanden, Z.M. den koning van Noorwegen, Z.M. den koning van Zweden, en in Mijn eigen naam, ieder onzer in overeenstemming handelend met zijn regeering, dezen oproep doe.

Wij drukken de hoop uit, dat andere staatshoofden hun steun bij den onzen zullen voegen, bezield door dezelfde zorg voor den vrede en de veiligheid van hun volkeren.

Straks zullen honderden millioenen menschen van harte met ons zijn om den wedloop naar den oorlog te stuiten.

Mogen degenen, in wier handen het lot der wereld rust, deze gevoelens beantwoorden en den door hen menigmaal uitgedrukten wenschen verwezenlijken, de moeilijkheden, die hen scheiden, op vredelievende wijze te regelen, en dat de ramp, die de menschheid bedreigt, vermeden worde".

Een verklaring van minister Pierlot. —

Na het sluiten van de conferentie der Oslo-staten heeft minister-president Hubert Pierlot voor de pers het gepubliceerde communiqué toegelicht.

Het communiqué geeft den wil van de hier vertegenwoordigde landen weer om het contact in de nabije toekomst te bewaren voor het bestudeeren van de vraagstukken van gemeenschappelijk belang, en hieruit voortvloeiende besluiten te nemen.

(Telex-A. N. P. - Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Oslo-Staten 3363 A; Koning Leopold II 3879 C; Pierlot 3833 C.)

25 AUGUSTUS 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Non-agressie pact met Sovjet-Rusland. - Eerste indrukken. - Londen handhaaft garanties jegens Warschau. - Fransche Kabinetsraad. - Polen's opvatting. - Britsche ambassadeur te Berlijn bij Adolf Hitler, Fransche ambassadeur te Rome bij graaf Ciano. - Pact op 23 Augustus geteekend. —

Non-agressie verdrag. — Het Deutsche Nachrichtenbüro meldt op 21 Augustus 1939:

De Duitsche regeering en de Sovjet-Russische regeering zijn overeengekomen, een non-agressie verdrag met elkaar te sluiten. De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop, zal den 23en Augustus te Moskou aankomen om de onderhandelingen te besluiten.

Het Russische telegraafagentschap „Tass" geeft de volgende lezing van het voorgenomen non-agressie pact tusschen Berlijn en Moskou:

Na het sluiten van de Russisch-Duitsche handelsovereenkomst rees het probleem van een verbetering der politieke betrekkingen tusschen Duitschland en de U.S.S.R. Uit de gedachtenwisseling over dit onderwerp, welke geschiedde tusschen de regeeringen van Duitschland en de U.S.S.R., bleek, dat beide partijen wenschen de spanning in haar politieke betrekkingen te verminderen, de oorlogsdreiging uit den weg te ruimen en een non-agressie pact te sluiten.

Als gevolg hiervan zal de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, over enkele dagen te Moskou aankomen voor de desbetreffende onderhandelingen.

Eerste indrukken. —

LONDEN heeft het sensationeele bericht uit Moskou met verbijstering ontvangen; het Britsche kabinet is op 22 Augustus bijeengekomen en heeft besloten het parlement tegen 24 Aug. bijeen te roepen.

PARIJS: Het bericht over het aangekondigde Duitsch-Russische verdrag is voor Frankrijk een volkomen verrassing geweest. In regeeringskringen weigert men er zich echter over uit te laten, in afwachting van den kabinetsraad, welke op 22 Aug. wordt gehouden.

TOKIO: De eerste indrukken in Tokio zijn, dat voortaan geen waarde meer kan worden gehecht aan de realistische politiek van Hitler. In officieele Japansche kringen wacht men echter eerst volledige officieele berichten af.

WASHINGTON: In de Ver. Staten heerscht ongerustheid over de wending, die de ontwikkeling in Europa dreigt te nemen. Men spreekt van een verbluffenden slag voor het Britsche vredesfront.

BERLIJN: De Duitsche pers geeft nog geen commentaar, ofschoon het bericht over het aangekondigde verdrag zelf met vette koppen is gepubliceerd. Men is van meening, dat Hitler een leelijke streep door de rekening van Londen en Parijs heeft gehaald.

TSJOENGKING toont zich optimistisch, op grond van de verwachting, dat een Japan, hetwelk onder de voortdurende bedreiging staat van een vijand, die zich thans in den rug gedekt weet, minder sterk zal zijn in den strijd tegen China.

WARSCHAU heeft het nieuws zeer koelbloedig opgenomen. In Polen verklaart men, dat er in feite niets veranderd is.

ROME is verrast en verheugd en meent, dat de democratieën zich thans op haar houding in de Europeesche verwikkelingen zullen moeten bezinnen.

Britsche Kabinetszitting op 22 Augustus. - Communiqué. - Londen handhaaft garanties jegens Warschau. - Parlement tegen 25 Augustus bijeengeroepen.

In het volledige communiqué, dat na de kabinetszitting is gepubliceerd, wordt gezegd, dat het kabinet in zijn zitting van 22 Augustus den internationalen toestand in al zijn aspecten heeft bestudeerd.

Behalve van de ontvangen berichten betreffende militaire bewegingen in Duitschland nam het kabinet nota van het bericht, dat de Duitsche en de Russische regeering binnenkort een non-agressie pact zullen sluiten. Het kabinet aarzelde niet te verklaren, dat een dergelijke gebeurlijkheid op geenerlei wijze van invloed zou zijn op zijn verplichtingen jegens Polen, die herhaaldelijk openlijk zijn uiteengezet en die het vastbesloten is na te komen.

Het parlement is tegen 24 Augustus bijeengeroepen.

Fransche Kabinetszitting op 22 Augustus. —

Na de bijeenkomst van den Franschen Kabinetsraad is een communiqué uitgegeven, waarin werd gezegd: „De kabinetsraad is op 22 Augustus op het ministerie van Oorlog bijeen gekomen onder voorzitterschap van minister-president Daladier. De internationale toestand is besproken, in het bijzonder de rapporten, welke door de vertegenwoordigers van Frankrijk in het buitenland aan de regeering zijn gezonden. De raad heeft de instructies, welke aan de Fransche ambassadeurs in het buitenland zijn gezonden, goedgekeurd. Na de vergadering heeft minister Daladier zich langen tijd onderhouden met generaal Gamelin. Op 24 Augustus zal een ministerraad op het Elysée bijeenkomen."

Poolsche opvatting. —

De diplomatieke medewerker van Reuter verneemt, dat naar de Poolsche opvatting het voorgenomen Duitsch-Russische niet-aanvalspact niet meer is dan een nieuwe zet in den zenuwenoorlog. Er wordt op gewezen, dat Polen reeds een niet-aanvalsverdrag met Rusland heeft. Men is niet van meening, dat deze zet op eenigerlei wijze verandering zal brengen in de Poolsche houding jegens Duitschland of Rusland. De Poolsche houding blijft standvastig.

Naar Poolsche meening zou de onderteekening van een dergelijk pact door Duitschland een teeken van zwakte zijn, aangezien het een ommekeer zou beteekenen van alle Duitsche ideologische beginselen.

Britsche ambassadeur van Berlijn naar Adolf Hitler te Berchtesgaden; Fransche ambassadeur te Rome bij graaf Ciano. —

Op verzoek van de Britsche regeering heeft Hitler op 23 Aug. op den Berghof den Britschen ambassadeur Sir Nevile Henderson ontvangen. Het onderhoud duurde slechts een half uur.

De ambassadeur overhandigde den Führer een brief van den Britschen eersten minister, die in denzelfden geest was opgesteld als het op 22 Augustus gepubliceerde communiqué omtrent de kabinetszitting.

De Führer liet er bij den Britschen ambassadeur geen twijfel aan bestaan, dat de door de Britsche regeering aangegane verplichtingen Duitschland geen aanleiding kunnen geven af te zien van de behartiging van nationale vitale belangen.

Uit Rome meldt het D. N. B.: Het Duitsche communiqué betreffende het onderhoud van den Engelschen ambassadeur met Hitler, heeft te Rome de grootste voldoening gewekt, te meer daar ook de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken in zijn onderhoud met den Franschen ambassadeur, dat bijna drie kwartier duurde, geen twijfel heeft laten bestaan omtrent het standpunt van Italië.

Anderzijds verluidt, dat ook de verklaringen van den Franschen ambassadeur aan Ciano een zoo ondubbelzinnigen vorm hadden, dat men in Rome thans omtrent de opvattingen en voornemens der Fransche regeering volkomen is ingelicht.

Duitsch-Russisch pact op 23 Augustus geteekend. - Geen van de twee partijen zal deelnemen aan front, direct of indirect gericht tegen de andere partij. - Geldigheidsduur tien jaar. —

Na twee conferenties is het Duitsch-Russische non-agressie pact op 23 Aug. '39 onderteekend.

Het D. N. B. maakt hiervan in de volgende bewoordingen melding: „De rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, heeft op 23 Augustus, in tegenwoordigheid van den Duitschen ambassadeur te Moskou, graaf von der Schulenburg, een gesprek van drie uur met de heeren Molotof en Stalin gehad. De rijksminister van Buitenlandsche Zaken is dien zelfden dag om 10 uur n.m., ter voortzetting der besprekingen, opnieuw naar het Kremlin gegaan. De onderhandelingen zijn geëindigd met een accoord over een non-agressie pact tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie, dat door den rijksminister van Buitenlandsche Zaken en den heer Molotof, in tegenwoordigheid van den heer Stalin en den Duitschen ambassadeur geteekend werd."

Het verdrag is van den volgenden inhoud:

De Duitsche rijksregeering en de regeering van de Unie der Sovjet-Republieken, geleid door den wensch, de zaak van den vrede tusschen Duitschland en de U.S.S.R. te bevorderen en uitgaande van de principieele bepalingen van het neutraliteitsverdrag, dat in April 1926 tusschen Duitschland en de U.S.S.R. is gesloten, zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1. De twee contracteerende partijen verbinden zich zich te onthouden van iedere gewelddaad, iedere agressieve handeling en iederen aanval jegens elkaar, en wel zoowel afzonderlijk als te zamen met andere mogendheden.

Art. 2. In geval een der contracteerende partijen het voorwerp zou worden van oorlogsdaden van de zijde eener derde mogendheid, zal de andere partij deze derde mogendheid in geenerlei vorm steunen.
Art. 3. De regeeringen der twee contracteerende partijen zullen in de toekomst voortdurend voeling met elkaar houden, ten einde elkaar wederkeerig in te lichten over vraagstukken, die haar gemeenschappelijke belangen raken.
Art. 4. Geen der twee contracteerende partijen zal deelnemen aan eenigerlei groepeering van mogendheden, welke direct of indirect tegen de andere partij is gericht.
Art. 5. In geval tusschen de contracteerende partijen meeningsverschillen of conflicten over vraagstukken van een of anderen aard zouden ontstaan, zullen partijen deze geschillen of conflicten uitsluitend langs den weg van vriendschappelijke gedachtenwisseling of, zoo noodig, door arbitragecommissies regelen.
Art. 6. Het onderhavige verdrag wordt gesloten voor den duur van tien jaar, met de bepaling, dat, voorzoover niet een der partijen het een jaar vóór afloop van dezen termijn opzegt, de geldigheidsduur van dit verdrag zal worden geacht automatisch met vijf jaar te zijn verlengd.
Art. 7. Het onderhavige verdrag zal binnen den kortst mogelijken tijd worden geratificeerd. De ratificatiedocumenten zullen te Berlijn worden uitgewisseld. Het verdrag treedt terstond na de onderteekening in werking.
Opgemaakt in duplo, in Duitschen en Russischen tekst. Moskou, 23 Augustus 1939.
Voor de Duitsche rijksregeering
(get.) von Ribbenbtrop.
Met volmacht der regeering van de U.S.S.R.
(get.) Molotof.
(Times - N. R. Crt. - Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Tass-Ag.)
(V. b. Sovjet-Rusland—Groot-Duitschland 3912 B.)

A. NEDERLAND. — Onzijdigheid van Nederland onbeperkt. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Hier en daar zijn in de buitenlandsche pers meeningsuitingen opgenomen, die twijfel zouden kunnen doen ontstaan ten aanzien van den onwrikbaren wil van Nederland om in voorkomend geval 's lands onzijdigheid, met name ook in de lucht, naar alle zijden, welke dan ook, te handhaven.
Voor zulken twijfel bestaat niet de allergeringste grond.
Met alle te zijnen dienste staande middelen zal Nederland zijn onzijdigheid in een gewapend conflict, mocht het uitbreken, ook en met name in de lucht, onbeperkt en tegenover iedereen handhaven.
(Regeeringspersdienst) **(V. b. Neutraliteit 3783 A.)**

B. DANZIG. — Forster tot staatshoofd van Danzig benoemd. —
Officieel wordt op 24 Augustus medegedeeld:
Op grond van de wet tot opheffing van den nood van volk en staat van 24 Juni 1933 en van de wet tot verlenging van deze wet van 5 Mei 1936 wordt het volgende met kracht van wet verordend:
Artikel 1. De gouwleider van Danzig is het Staatshoofd van de Vrije Stad Danzig.
Artikel 2. De verordening treedt op 23 Augustus '39 in werking. (D. N. B.) **(Vor. ber. Forster 3905 A.)**

C. NEDERLAND. — 's Lands verdediging. - Voormobilisatie afgekondigd. - Koninklijke besluiten. —
De ontwikkeling van den internationalen toestand heeft de regeering tot het inzicht gebracht, dat — hoewel ons land geenszins is blootgesteld aan eenige bedreiging van welke zijde ook — het niet is uitgesloten, dat in de naaste toekomst ter handhaving der neutraliteit tot mobilisatie der zee- en landmacht moet worden overgegaan. In verband hiermede heeft de regeering besloten tot eenige maatregelen (zoogenaamde voormobilisatie), welke de strekking hebben de legering en verpleging van hen, die eventueel bij mobilisatie zullen worden opgeroepen, voor te bereiden.

Staatsbladen. — Op 24 Augustus zijn afgekondigd:
Het K.B. van 24 Augustus 1939, Staatsblad no. 183, betreffende de oproeping personeel voor-mobilisatie.
Het K.B. van 24 Augustus 1939, Staatsblad no. 588, betreffende machtiging tot vordering van spoorwegen en toebehoorend materiaal in verband met het belang van 's lands verdediging.
Het besluit van 24 Augustus 1939, Staatsblad no. 589, betreffende het onbruikbaar maken van spoorwegen met de daarop aanwezige bruggen, telegraaflijnen en seintoestellen, in verband met de belangen van 's lands verdediging.
(Staatsbladen Nos. 183, 588 en 589) **(V. b. 3810 C.)**

POOLSCHE KWESTIE. —

D. Vereenigde Staten. - President Roosevelt's telegram aan Koning Victor Emmanuel van Italië. - Ook een oproep tot rijkskanselier Hitler en den president der Poolsche republiek Moscicki. —
President Roosevelt heeft op 24 Augustus '39 aan Victor Emmanuel, den Koning van Italië, een telegram gezonden, waarin hij hem vraagt om „Voorstellen te formuleeren tot een vreedzame oplossing van de huidige crisis".
De ambassadeur van de Vereenigde Staten heeft dienzelfden dag een bezoek gebracht aan Koning Victor Emmanuel van Italië om hem mondeling de speciale boodschap van president Roosevelt mede te deelen.
President Roosevelt telegrafeerde o.m.:
Op 14 April stelde ik in wezen een afspraak voor volgens welke geen gewapende troepen een aanval zouden doen op of een inval in gebied van een andere onafhankelijke natie. Wanneer deze vastgesteld zou zijn, zouden besprekingen aangevangen moeten worden om een geleidelijk voortschrijdende verlichting na te streven van den last der bewapeningen en de wegen te openen voor den internationalen handel met inbegrip van de bronnen der grondstoffen, welke noodzakelijk zijn voor het vreedzame economische leven van iedere natie. Ik zeide, dat bij deze besprekingen de Vereenigde Staten volgaarne zouden deelnemen en dat dergelijke vreedzame besprekingen het volkomen mogelijk zouden maken voor de andere regeeringen dan de Vereenigde Staten om vreedzame besprekingen te openen over politieke en territoriale problemen, waarbij zij rechtstreeks zijn betrokken. Wanneer het voor de regeering van Uwe Majesteit mogelijk mocht zijn om voorstellen te formuleeren voor een vreedzame oplossing van de huidige crisis langs de aangegeven lijnen, dan kunt ge verzekerd zijn van de vurige sympathie van de Vereenigde Staten. De Italiaansche en Amerikaansche regeeringen kunnen heden ten dage die idealen der Christenheid naar voren brengen, welke laatstelijk zoo vaak schijnen te zijn verduisterd. De niet gehoorde stemmen van tallooze menschelijke wezens vragen om niet opnieuw tevergeefs te worden opgeofferd.
In Roosevelt's oproep tot rijkskanselier Hitler en den Poolschen president Moscicki verzoekt hij de geschillen op te lossen door een van de drie volgende methoden:

1) Directe onderhandelingen,
2) Onderwerping van het geschil aan onpartijdige arbitrage, waarin beide partijen vertrouwen kunnen stellen.
3) Het kiezen als bemiddelaar van een staatsburger van een der Amerikaansche republieken, die geen van alle betrokken zijn bij, of deelhebben aan Europeesche politieke kwesties.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - New York Herald Tribune - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3914 C; President Roosevelt 3905 D.)

POOLSCHE KWESTIE. —

A. Vaticaan. — Z.H. de Paus doet een beroep op behoud van den vrede. —

Op 24 Aug. '39 heeft de Paus uit zijn werkkamer te Castel Gandolfo een beroep op de wereld gedaan tot behoud van den vrede. Op dit hoogst ernstige uur richtte de Paus zich tot de wereld met zijn geestelijk gezag, van God afgeleid, om de geesten terug te voeren tot de stem van recht en vrede. Door zijn mond, zoo zei hij, hoorde de wereld de stem van den Christus, in wien allen vertrouwen stellen.

Op het oogenblik nu, ondanks de herhaalde vertoogen, de vrees voor een internationaal conflict dringender wordt, op het oogenblik, dat de geestelijke spanning steeds meer wijst op het gevaar, dat het afschuwelijk onweer van den oorlog zich zal ontlasten, doet de Paus met vaderlijke bezorgdheid opnieuw een warm beroep op de regeeringshoofden en de volken, opdat de hoofden zullen trachten de huidige geschillen op te lossen met vreedzame middelen en de volken zullen trachten deze vredespogingen aan te moedigen.

Het is met de kracht der rede en niet met de kracht van het geweld, dat het recht zijn weg zoekt. Het gevaar is zeer ernstig, maar er is nog tijd om het te voorkomen. Niets is verloren met den vrede, alles kan verloren zijn met den oorlog. Dat de lieden, die de macht daartoe bezitten, zulks mogen inzien en terugkeeren tot onderhandelingen.

Als zij met goeden wil en met eerbiediging van elkanders rechten daartoe overgaan, zullen zij bemerken, dat van vreedzame onderhandelingen een eervol succes nimmer is uitgesloten. Als de stem van den hartstocht plaats maakt voor de stem van de rede zal het bloed der broeders en de vernieling aan het land gespaard blijven. Mogen de machtigen, naar ons luisteren, als zij willen, dat hun macht strekt niet tot vernieling, maar tot voogdij voor hun volken en tot rust in orde en vlijt.

Wij smeeken zulks in naam van Christus.

De Paus besloot met een gebed tot God, opdat zijn genade zou neerdalen op de verstoorde wereld en de dageraad zou doen opgaan voor een helderder toekomst.

In afwachting hiervan en met deze hoop, gaf de Paus de heele wereld zijn vaderlijke zege.

B. Engeland. — Verklaring van premier Neville Chamberlain, „Engeland staat onvoorwaardelijk achter Polen". - Lord Halifax pleit voor rede en recht. —

Minister-president Chamberlain heeft op 24 Augustus in het bijeengeroepen Lagerhuis o.m. verklaard, dat Groot-Brittannië onvoorwaardelijk achter Polen staat en dat het tusschen Rusland en Duitschland gesloten non-agressie-pact niets verandert aan de garantie, welke Engeland aan Polen heeft gegeven, voordat de onderhandelingen tusschen Londen, Parijs en Moskou werden aangeknoopt.

„Indien", aldus de premier, „Engeland wordt gedwongen bloed te vergieten, zal het dit niet doen terwille van een stad in Oost-Europa, doch ter handhaving van de beginselen van goede trouw en samenwerking tusschen de volken van Europa. Hitler heeft in zijn laatste antwoord de vrije hand in Oost-Europa geëischt. Wij zijn het, aldus Chamberlain, niet eens met de Duitsche opvatting van dit begrip, welke gepaard gaat met bloedvergieten en verlies van de onafhankelijkheid van vrije volken".

De minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft op 24 Augustus in den avond, voor de radio een rede uitgesproken, waarin hij o.a. zeide:

Laat men ze eerlijk aan een koel onderzoek onderwerpen voor de openbare meening van de wereld.

Het is niet mogelijk het feit over het hoofd te zien, dat de tegen Polen ingebrachte beschuldigingen een sterke gelijkenis toonen met de beschuldigingen van verleden jaar tegen Tsjecho-Slowakije en het is goed er aan te herinneren, dat er een groote Poolsche minderheid bestaat in Duitschland, omtrent welker behandeling ook de Poolsche regeering klachten heeft. Ten aanzien van de algemeene houding van Polen moet worden verklaard, dat de verklaringen der Poolsche leiders standvastig maar „niet provoceerend" zijn geweest.

De werkelijke moeilijkheden ontspringen aan veel diepere oorzaken. Het leven van alle naties hangt in laatste instantie af van wederzijdsche eerbiediging van elkanders rechten, van een redelijk vertrouwen, dat zij elk hun leven kunnen leven op haar eigen wijze mits zij niet ingrijpen in het recht van haar buurman om evenzoo te leven.

Men kan — aldus Halifax — geen vrede opbouwen alvorens het evangelie van het geweld verlaten is. Regeling van geschillen door onderhandelingen en niet door geweld en eerbied voor het gegeven woord, dat zijn de beginselen die ons van vitaal belang voorkomen voor een vreedzaam, ordelijk leven der naties, en dit zijn de dingen, en niets minder, welke, wanneer moeilijkheden ontstaan, wij zullen verdedigen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Times - Telegr. - Maasbode)

(Vor. ber. 3919 D; Z.H. Paus Pius XII 3911 C; Neville Chamberlain 3894 E; Lord Halifax 3894 E.)

26 AUGUSTUS 1939

C. ENGELAND. — Bijstandsverdrag met Polen geteekend. - Volledige garantie, ook tegen economische penetratie. —

De overeenkomst van wederzijdschen bijstand tusschen het Vereenigd Koninkrijk en Polen is op 25 Augustus op het Foreign Office geteekend door Halifax en den Poolschen ambassadeur, Raczynski. De overeenkomst bevat acht artikelen, waarin de omstandigheden, waaronder partijen elkander te hulp zullen komen, zijn omschreven.

Deze Britsch-Poolsche overeenkomst vervangt en bevestigt de voorloopige overeenkomst, welke tijdens het bezoek van Beck aan Londen werd gesloten en vervolgens in het Lagerhuis bekend gemaakt op 6 April '39.

De acht artikelen zijn de volgende:

1. Mocht een der contracteerende partijen in vijandelijkheden verwikkeld raken met een Europeesche mogendheid tengevolge van agressie door deze mogendheid, dan zal de andere contracteerende partij onmiddellijk allen steun en bijstand geven, die in haar vermogen ligt.
2. De bepalingen van art. 1 zijn ook van toepassing op iedere actie door een Europeesche mogendheid, welke duidelijk direct of indirect een bedreiging vormt voor de onafhankelijkheid van een der contracteerende partijen en van zoodanigen aard is, dat de betrokken partij het een levensbelang acht er met haar gewapende krachten weerstand aan te bieden. Mocht een der partijen verwikkeld raken in vijandelijkheden met een Europeesche mogendheid tengevolge van een actie van die mogendheid welke de onafhankelijkheid of neutraliteit van een anderen Europeeschen staat zou bedreigen op zoodanige wijze, dat zij een duidelijke bedreiging vormt voor de veiligheid van die partij, dan zijn de bepalingen van art. 1 van toepassing, echter zonder benadeeling van de rechten van den anderen betrokken Europeeschen staat.
3. Mocht een Europeesche mogendheid trachten de onafhankelijkheid te ondermijnen van een der partijen door economische penetratie of op eenigerlei andere wijze, dan zullen de partijen elkander steunen in het weerstand bieden aan dergelijke pogingen. Mocht de betrokken Europeesche mogendheid daarop vijandelijkheden ontketenen tegen een van de partijen, dan zijn de bepalingen van artikel 1 van toepassing.
4. De methoden van toepassing der verplichtingen tot wederzijdschen bijstand zullen opgesteld worden tusschen bevoegde militaire, vloot- en luchtautoriteiten van de betrokken partijen.
5. De partijen zullen volledig en snel inlichtingen uitwisselen betreffende iedere ontwikkeling, welke zou kunnen dreigen haar verplichtingen van wederzijdschen steun en bijstand in werking te doen treden.
6. De partijen zullen elkander mededeeling doen van de bepalingen van alle verplichtingen tot bijstand tegen agressie, welke zij reeds aanvaard hebben of in de toekomst aan andere staten zouden kunnen geven.
7. Mochten de partijen verwikkeld raken in vijandelijkheden tengevolge van de toepassing der onderhavige overeenkomst, dan zullen zij geen wapenstilstand of vredesverdrag sluiten dan met wederkeerige overeenstemming.
8. De overeenkomst blijft vijf jaar van kracht. Daarna moet voor eventueele opzegging een termijn van zes maanden in acht worden genomen.

(Telex-A. N. P. - P. A. T. - Times - Alg. Handelsbl.)

(Vor. ber. 3739 C; Engeland—Polen 3874 A.)



(Overname zonder bronvermelding verboden)

Polen op 26 Augustus 1939

27—31 AUGUSTUS 1939

A. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Verlenging van diensttijd aanvaard. —
De Eerste Kamer heeft op 9 Aug. '39 z. h. s. het wetsontwerp tot verlenging van den diensttijd aanvaard. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. 3838 A.; Dienstplicht 3915 B.)

B. PACTEN. — Welke banden de groote mogendheden verbinden. —
FRANKRIJK:
1. Militaire bondgenootschappen met Engeland, Turkije en Polen.
2. Pact van wederzijdsche hulp met Rusland.
3. Conventie met Joego-Slavië om elkander te raadplegen, wanneer een aanval dreigt.
4. Garantie voor eenzijdige hulp aan België, Roemenië en Griekenland.
5. Overeenkomst met Duitschland over de te volgen methoden om conflicten op vreedzame wijze op te lossen.

ENGELAND:
1. Militaire bondgenootschappen met Frankrijk, Portugal, Polen, Turkije, Egypte en Irak.
2. Garantie voor eenzijdige hulp aan België, Roemenië en Griekenland.
3. Overeenkomst met Italië voor het behoud van den status quo in de Middellandsche Zee.
4. Overeenkomst met Duitschland om geschillen op vreedzame wijze op te lossen.

RUSLAND:
1. Militair bondgenootschap met Buiten-Mongolië.
2. Pact van wederzijdschen bijstand met Frankrijk.
3. Non-agressie pacten met Afghanistan, China, Finland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Italië en Duitschland.

DUITSCHLAND:
1. Militaire bondgenootschappen met Italië en Slowakije (voor de verdediging van dit gebied).
2. Anti-komintern pact met Japan, Italië, Hongarije en Spanje.
3. Non-agressie pacten met Litauen, Letland, Estland en Denemarken en nu met Rusland.

ITALIE:
1. Militair bondgenootschap met Duitschland.
2. Anti-komintern pact.
3. Non-agressie pact met Rusland.
4. Neutraliteitsovereenkomst met Joego-Slavië.
5. Overeenkomst met Engeland betreffende het behoud van den status quo in de Middellandsche Zee.
6. Overeenkomst met Griekenland om den status quo te handhaven, en betreffende wederzijdsche politieke en diplomatieke hulp. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Verdragen 3225 A.)

C. NEDERLAND. — Spellingsregeling uitgesteld. —
Op 21 Aug. '39 is uitgegeven Staatsblad no. 375, besluit van 10 Augustus 1939, tot wijziging der Koninklijke Besluiten van 8 Juni 1939 (Staatsbladen nos. 365, 366, 367 en 368) in zake de schrijfwijze der Nederlandsche taal. Het besluit heeft de strekking de inwerkingtreding van bovengenoemde Koninklijke Besluiten van 8 Juni 1939 vast te stellen op een nader te bepalen dag.
De besluiten van 8 Juni, welke de jongste spellingsregeling van minister Slotemaker de Bruïne inhielden, zouden op 1 September, bij den aanvang van het nieuwe schooljaar, in werking treden.
Naar wij vernemen is de datum van inwerkingtreding verschoven, omdat de nieuwe minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, dr. Bolkestein, zich over het vraagstuk der spelling in het algemeen wil beraden, ook in verband met de vraag, of een wettelijke regeling van de spelling niet de voorkeur verdient. (Avondpost)
(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3872 C.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Hoofdkwartier van Tsjang Kai-sjek naar Kiating. - Isoleering van Hongkong. - Tientsin overstroomd. - De Joden te Shanghai. —
Kiating. — Volgens den correspondent van de „Asahi", te Shanghai, gaat maarschalk Tsjang Kai-sjek zijn hoofdstad Tsjoengking verlaten en verplaatst hij zijn hoofdkwartier 180 mijl verder landwaarts naar Kiating aan de oevers van de Yangtzoe-rivier. In naam blijft Tsjoengking de hoofdstad van China, doch er zal nog slechts een gedeelte van de militaire overheid overblijven. De civiele regeeringsbureaux worden verplaatst naar Loetsjau, tusschen Kiating en Tsjoengking. De herhaalde Japansche luchtaanvallen op Tsjoengking hadden reeds sinds lang een verplaatsing dringend noodzakelijk gemaakt.
Hongkong. — De woordvoerder der Japansche troepen in Zuid-China te Kanton heeft verklaard, dat Engeland Tsjang Kai-sjek kan helpen, zooveel het wil, doch dat Japan het noodig zal achten Hongkong van het aangrenzende Chineesche gebied te isoleeren om de ravitailleering van het Chineesche leger langs dezen weg te onderdrukken. De woordvoerder zeide, het te betreuren, dat daaruit voor de bevolking der Britsche kolonie moeilijkheden konden voortkomen.
Tientsin overstroomd. — Ondanks alle inspanning van de Japansche en Chineesche autoriteiten is de dijk langs de rivier de Tsjiangtsoe op 20 Augustus over een lengte van tien meter doorgebroken, zoodat al zeer snel de Japansche zoowel als de Britsche en Fransche concessies grootendeels onder water stonden. In verschillende straten in de Britsche concessie staat het water een meter hoog.
Aanvankelijk bleven de Japanners doorgaan met het controleeren van de toegangen tot de concessies. Later hebben zij echter de blokkade der Britsche concessie gedeeltelijk opgeheven en hebben zij den electrischen stroom, die op het prikkeldraad rond de concessies staat, uitgeschakeld.
De Joden in China. — De Japansche autoriteiten hebben bepaald, dat met ingang van 21 Augustus geen Joodsche vluchtelingen meer in het onder Japansch bewind staande deel van de internationale nederzetting te Shanghai zullen worden toegelaten. Zij, die er reeds wonen, moeten een verblijfsvergunning aanvragen; de vluchtelingen zonder een dergelijke vergunning en zij, die zich niet voor deze vergunning aanmelden, zullen worden uitgewezen.
Door het Japansche decreet dreigt een ernstige situatie te ontstaan. Zoowel de overige deelen der nederzetting als de Fransche concessie zijn reeds overvol en woonruimte is er practisch niet meer beschikbaar. Te Shanghai bevinden zich op het oogenblik 8 à 10.000 Joodsche vluchtelingen; voor het eind van het jaar verwacht men er nog 5.000 uit Europa.
(Domei - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chineesch-Japansch Conflict 3912 A.)

POOLSCHE KWESTIE. —
Voorgeschiedenis. — In Maart 1938 was Europa door den „Anschluss" en de nederlaag van Schuschnigg verrast. Kort daarop begonnen de Sudeten-Duitschers zich te roeren. Voortdurend steeg de spanning. De Augustusmaand van een jaar geleden was zwaar van dreigend onheil. Het nationaal-socialistische partijcongres te Neurenberg werd het klankbord voor uiterst scherpe eischen van Hitler. Op 15 Sept. 1938 vliegt dan Chamberlain naar Berchtesgaden. Op 22 Sept. '38 ontmoeten de twee staatslieden elkander opnieuw te Godesberg. Op 26 Sept. '38 doet president Roosevelt een beroep op Hitler. Op 27 Sept. '38 mobiliseert Engeland zijn vloot. Een dag later, na een tweede beroep van Roosevelt en een interventie van Chamberlain bij Mussolini, wordt eindelijk een grondslag gelegd voor nieuw overleg. Op 29 Sept. '38 komen de groote vier (Duitschland, Italië, Engeland en Frankrijk) te München bijeen, en het nieuws van een accoord snelt over een ademlooze wereld.
Maar daarmede is het niet uit. In Maart 1939 begint het opnieuw. Het restant van Tsjecho-Slowakije valt kreunend uiteen. Slowakije en Karpaten-Oekraïne verklaren zich onafhankelijk. Onder Duitsche pressie stelt Praag zich onder Duitsch protectoraat. Engeland, Frankrijk en Rusland berusten. Hongarije en Polen brengen over het gebied der voormalige Tsjecho-Slowaaksche republiek een gemeenschappelijke grens tot stand. Engeland herbewapent met groote snelheid, en voert tegen alle tradities den dienstplicht in. Fransch-Britsche steunbeloften volgen voor Polen, Roemenië en Griekenland. Hitler antwoordt door opzegging van het Britsch-Duitsche vlootverdrag en

van het tienjarig bestand met Warschau. Inmiddels heeft Italië, op Goeden Vrijdag, Albanië overrompeld en geannexeerd, en verscherpt zich in China het Britsch-Japansche conflict. Een „vredesfront" komt onder Engelsch-Fransche leiding in wording tegen de Duitsch-Italiaansch-Japansche expansie-driften. Londen probeert de medewerking te verkrijgen van Rusland, dat reeds aan Frankrijk door een verdrag verbonden heet. De Duitsche agitatie tegen Danzig en om de Duitsche volksgroep-belangen in Polen wordt gaandeweg scherper. De parallel met het Sudeten-Duitsche probleem, dat tot de ineenstorting van Tsjecho-Slowakije leidde, dringt zich op.

Recapitulatie van 20—25 Augustus. —

De afgeloopen week, die begon met de sensationeele zwenking van Moskou, heeft de spanning in Europa tot het ondraaglijke zien toenemen. Onderstaand lijstje geeft een duidelijk overzicht van de razendsnelle ontwikkeling der situatie.

20 Augustus. — Duitsch-Russisch handelsverdrag.

21 Augustus. — Duitsch-Russisch niet-aanvals-pact.

22 Augustus. — Von Ribbentrop naar Moskou. — Britsch parlement bijeengeroepen.

23 Augustus. — Duitsch-Russisch niet-aanvals-pact onderteekend. — Britsche boodschap door ambassadeur Henderson overgebracht aan Hitler. — Oproep van koning Leopold namens de staatshoofden en regeeringen der Oslo-landen.

24 Augustus. — Forster „staatshoofd" van Danzig. — Hitler confereert te Berlijn met ministers en militaire chefs. — Volmachten voor Britsche regeering. — De Paus richt zich in een radiotoespraak tot de wereld. — Boodschap van Roosevelt aan Koning Victor Emmanuel.

25 Augustus. — Beroep van Roosevelt op Hitler en Moscicki. — Hitler ontvangt gezanten. — Duitsche handelsvloot teruggeroepen. — Britsch-Poolsch verdrag onderteekend. — Fransch-Britsch-Russische besprekingen afgebroken.

ENGELAND. — **Volmachten. - Disconto. - Labour Party. —**

Het Engelsche Lager- en Hoogerhuis hebben op 24 Augustus het volmachtenontwerp aangenomen.

De Bank van Engeland heeft op 24 Augustus haar rentetarieven verhoogd en het wisseldisconto van 2 tot 4% gebracht

De Dollar is van het Pond losgemaakt.

De Labour Party heeft een oproep tot het Duitsche volk gericht, waarin het opmerkzaam maakt op het feit, dat de Duitsche regeering zes jaren lang Rusland als den grootsten vijand van Duitschland heeft afgeschilderd en nu met de communisten een non-agressie pact heeft gesloten. Het Engelsche volk is geen vijand van het Duitsche, maar een handvol Duitsche leiders wil den oorlog.

25 Augustus. — FRANKRIJK. — **Radiorede van Daladier. —**

Minister-president Daladier heeft op 25 Aug. een radiorede uitgesproken en zeide o.a.:

Waarom dreigt de kwestie-Danzig heden een Europeeschen oorlog te ontketenen? Dat komt in de eerste plaats omdat zij, opgediend onder bedreiging met geweld en reeds begeleid door uitgebreidere eischen, de kwestie stelt van de vrijheid en het leven van Polen. Met de vrijheid en het leven van Polen, dat wil zeggen, met het leven en de vrijheid van 33 millioen menschelijke wezens is het lot der andere volkeren van Europa zelf op het spel gezet.

Er is niemand onder u, die niet begrijpt, dat wanneer door een gebrek aan helder inzicht of door lafheid wij het een na het ander al deze volkeren zouden laten omkomen, dat dan, na ons woord te hebben verloochend, ons ideaal verraden, onze levensbelangen te hebben miskend, wij zonder eer, zonder vrienden, zonder steun zouden staan, wanneer weldra deze onderneming tot overheersching van Europa zich plotseling tegen ons vaderland zou keeren.

Om een vredesfront te vormen tegen alle pogingen tot agressie hebben we met andere landen verplichtingen aangegaan, met alle landen, die een gelijke verplichting als wij wilden aanvaarden in denzelfden geest van menschelijke solidariteit.

NEDERLAND, BELGIE, LUXEMBURG en ZWITSERLAND. - **Integriteit door Duitschland eerbiedigd.**

De Regeeringspersdienst maakt bekend:

H.M. de Koningin heeft op 25 Aug. '39 in tegenwoordigheid van den minister van Buitenlandsche Zaken den Duitschen gezant in audiëntie ontvangen. Graaf von Zech Burkersroda heeft aan Hare Majesteit mededeeling gedaan omtrent de houding van het Duitsche rijk ten opzichte van Nederland in geval, dat een oorlog onvermijdelijk zou blijken.

Het Duitsche rijk zal de onaantastbaarheid en integriteit van Nederland onder geen enkele omstandigheid schenden en het Nederlandsche grondgebied te allen tijde eerbiedigen. Daartegenover werd de verwachting uitgesproken, dat Nederland tegenover Duitschland een volstrekte onzijdigheid in acht zal nemen en deze ook tegenover derden zal doen eerbiedigen. (Regeeringspersdienst)

Overeenkomstige verklaringen van Duitschland zijn afgelegd te Brussel, Luxemburg en Bern.

26 Augustus. — VEREENIGDE STATEN. — **Tweede boodschap van president Roosevelt aan Hitler. - Antwoord van Polen. —**

President Roosevelt heeft op 26 Aug. wederom een beroep gedaan op rijkskanselier Hitler. Hij verzond dit beroep, zoodra hij van den Poolschen president der republiek, Moscicki, bericht had ontvangen, dat deze zijn uitnoodiging aanvaardde. Roosevelt vraagt Hitler thans „toe te stemmen in de wijze van vreedzame regeling, die is aanvaard door de Poolsche regeering.

Roosevelt verklaart: „De geheele wereld bidt, dat ook Duitschland aanvaardt."

De Amerikaansche president seinde Hitler den tekst van het antwoord van Moscicki, waarin deze accoord gaat met rechtstreeksche onderhandelingen met een verzoeningsprocedure.

Roosevelt vervolgt dan: „Gij hebt herhaaldelijk in het openbaar verklaard, dat het door het Derde Rijk nagestreefde doel rechtvaardig en redelijk is. In zijn antwoord heeft Moscicki verklaard, dat de Poolsche regeering er mede accoord ging om op de grondslagen, die zijn voorgesteld in mijn boodschappen, door rechtstreeksche onderhandelingen of door een verzoeningsprocedure het geschil tusschen Polen en het Duitsche rijk te regelen.

Tallooze menschelijk levens kunnen nog gered worden en men kan de hoop nog weer doen opleven, dat de naties der moderne wereld den grondslag kunnen leggen voor vreedzame en gelukkiger betrekkingen, wanneer gij en de Duitsche regeering zouden toestemmen in de vreedzame regeling, die aanvaard is door de Poolsche regeering."

FRANKRIJK. — **Crediet aan Polen. —**

De Staatscourant publiceert een decreet, waarbij de minister van Financiën gemachtigd wordt aan Polen een crediet te verstrekken tot een maximum van 430 millioen francs, tot regeling van het aanschaffen van oorlogsmaterieel.

DUITSCHLAND. — **Adolf Hitler zendt boodschap naar Londen. —**

Adolf Hitler heeft op 25 Augustus in tegenwoordigheid van Von Ribbentrop de ambassadeurs van Italië, Japan, Engeland en Frankrijk ontvangen. Eerst ontving hij de ambassadeurs van Italië en Japan, daarna Nevile Henderson (Engeland) en vervolgens den Franschen ambassadeur. Henderson, van wiens bezoek gezegd wordt, dat het op verzoek van Hitler werd afgelegd, vloog op 26 Augustus naar Londen, waar hij gedurende korten tijd zal vertoeven om rapport aan zijn regeering uit te brengen.

Algemeene toestand. —

Diplomatieke actie in Londen, Rome, Warschau, Parijs en Berlijn. — Vredespogingen van het Vaticaan. — Telefonisch en telegrafisch contact tusschen Hitler en Mussolini. — Duitsche berichten van Poolsche wandaden, die door Polen worden tegengesproken. — Militaire maatregelen van Polen. — Duitschland. — Frankrijk. — Engeland. — Engelsche oorlogsvloot uitgevaren. — Italië roept vele lichtingen op. — Boodschap van den Canadeeschen minister-president Mackenzie aan Hitler, Mussolini en Moscicki. — Tannenberg-herdenking afgelast. —

27 Augustus. — FRANKRIJK. — **Briefwisseling Daladier—Hitler. - Hitler's antwoord negatief. —**
Op 25 Augustus is de Fransche ambassadeur te Berlijn, Coulondre — in antwoord op een uitnoodiging — door Hitler ontvangen. Deze verzocht den ambassadeur een verklaring van Hitler aan Daladier te overhandigen. In deze verklaring gaf de Rijkskanselier te kennen, dat hij niet langer kan dulden, dat de toestand, zooals deze in Polen bestaat, blijft voortbestaan en dat hij betreurt, dat Duitsch en Fransch bloed zou kunnen vloeien, ten gevolge van de maatregelen, welke hij genoodzaakt zou kunnen zijn te nemen, tot regeling van den toestand.
Minister-president Daladier heeft onmiddellijk Hitler een boodschap doen overhandigen, waarin hij eraan herinnert, dat Frankrijk diep verknocht is aan den vrede. Tezelfdertijd gaf hij te kennen, dat Frankrijk trouw zou blijven aan de verplichtingen, welke het openlijk jegens andere mogendheden heeft aangegaan. Verder herinnerde hij eraan, dat geen enkel Franschman méér heeft gedaan dan hijzelf, om een goede verstandhouding tot stand te brengen tusschen het Duitsche en Fransche volk, alsmede een hartelijke samenwerking tot het behoud van den vrede.
Minister-president Daladier stelde zich garant voor de bereidwilligheid, welke Polen te kennen heeft gegeven tot het aanvaarden van een methode van wederkeerig vrij onderhandelen. Hij bevestigde, dat niemand met menschelijk gevoel zou kunnen begrijpen, waarom een oorlog zou kunnen uitbreken, zonder dat op zijn minst een nieuwe poging is gedaan tot een directe, vreedzame regeling van het geschil tusschen Duitschland en Polen. Hij verklaarde zich bereid alle pogingen in het werk te stellen, om een dergelijk streven te begunstigen.
In den middag van 26 Augustus heeft Rijkskanselier Hitler den Franschen ambassadeur ontvangen en hem medegedeeld, dat hij de voorstellen, welke minister-president heeft gedaan, niet kon aanvaarden.
Dit mondelinge antwoord werd op 27 Augustus bevestigd door een schriftelijke mededeeling, welke door den zaakgelastigde van de Duitsche ambassade te Parijs, Brauer, aan minister-president Daladier werd overhandigd.

BELGIE. — **Mobilisatie. —**
De Belgische regeering heeft een geleidelijke mobilisatie afgekondigd, die reeds op denzelfden dag is begonnen.

28 Augustus. — NEDERLAND. — **Mobilisatie van leger en vloot afgekondigd. —**

De Regeeringspersdienst meldt:

Ten einde ten volle voorbereid te zijn op den plicht, welke op Nederland zou rusten om, in geval dat, tegen nog bestaande hoop in, een gewapend conflict in het buitenland mocht uitbreken, onze onzijdigheid naar alle zijden met alle ter beschikking staande middelen te handhaven, heeft de regeering gemeend niet langer te mogen wachten met het nemen van den uitersten voorzorgsmaatregel en is daarom thans het bevel gegeven tot mobilisatie van leger en vloot.
De regeering heeft zich rekenschap gegeven van de groote moeilijkheden voor het Nederlandsche volk, welke van dezen maatregel het onvermijdelijk gevolg zijn.
Zij doet een beroep op de medewerking van alle ingezetenen, om gemeenschappelijk die moeilijkheden zoo goed mogelijk te overwinnen.
Als eerste opkomstdag voor hen, die witte oproepingen in hun zakboekjes hebben, is bepaald de dag van morgen, 29 Augustus.

ITALIE. — **Hitler en Mussolini in voortdurend contact. —**
De Messaggero schrijft o.m., dat de langdurige besprekingen van Hitler met den Italiaanschen ambassadeur Attolico, die in voortdurend contact stond met graaf Ciano, die een zeer intensieve diplomatieke activiteit ontplooide, evenals de herhaalde besprekingen van graaf Ciano met den Duitschen ambassadeur en de bedrijvigheid van de kanselarijen in geheel Europa, de mogelijkheid hebben geschapen van een lichtstraal, waarvan men een aanwijzing kan vinden in de reis van ambassadeur Henderson naar Londen.

DUITSCHLAND. — **Distributie. - Neurenberger Congres afgelast. —**
De distributie van levensmiddelen is heden begonnen. — Het jaarlijksche partijcongres (Neurenberg) dat van 2—11 September zou worden gehouden, is afgelast. — Een geheime zitting van den Rijksdag heeft op 27 Augustus plaats gehad.

NEDERLAND. — **Radiorede van H.M. de Koningin. - Luitenant-generaal I. H. Reijnders tot opperbevelhebber van land- en zeemacht benoemd. - Uitvoerverboden en verbodsbepalingen. - Disconto verhoogd. —**
H.M. de Koningin heeft op 28 Augustus om 8 uur 's avonds de volgende rede tot Haar volk gehouden:

„Landgenooten,
Op het ernstige uur waarop Wij ons verplicht hebben gezien maatregelen te nemen om land- en zeemacht op voet van oorlog te brengen, is het Mij een behoefte een woord tot u allen te richten.
De toestand is ernstig.
Niet in dien zin, dat alle hoop op een vreedzame oplossing tusschen de betrokken mogendheden als vervlogen zal moeten worden beschouwd. De besprekingen zijn nog niet afgebroken, en zoo lang er geen breuk is, is niet gebleken, dat de vrede moet wijken voor den oorlog.
Maar wel moet de toestand als ernstig worden beschouwd in dien zin, dat helaas ernstig rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat een conflict zal uitbreken.
Mocht deze afschuwelijke mogelijkheid werkelijkheid worden, niettegenstaande alle pogingen, die zijn en worden gedaan om de wereld voor een ramp zonder wederga te bewaren, dan zal Nederland in dat conflict naar alle zijden en met inspanning van alle krachten en middelen waarover ons land beschikt, een strikte onzijdigheid in acht nemen en handhaven. Ik bevestig dit in de onderstelling en het vertrouwen, dat geen der strijdende partijen Nederland in den oorlog zal willen betrekken. Onze zelfstandigheidspolitiek, bij voortduring en met nauwgezetheid gevolgd, heeft niemand aanleiding kunnen geven, daartoe over te gaan.
Neutraliteitshandhaving eischt de mogelijkheid, aan den wil tot onzijdigheid de vereischte kracht te kunnen bijzetten. Ten einde daartoe tijdig bereid te zijn, heeft de regeering heden gemeend niet langer te mogen wachten met het nemen van den uitersten voorzorgsmaatregel. Zij heeft dien zoo buitengewoon ingrijpenden maatregel zoo lang mogelijk uitgesteld, doch meent dat nu de tijd gekomen is hem te nemen, ten einde tijdig paraat te zijn.
In alle duidelijkheid wensch Ik hierbij te doen uitkomen, dat Nederland zich van geen enkele zijde bedreigd behoeft te gevoelen. Het geldt hier een voorzorgsmaatregel, waarvan de uitzonderlijke omvang door de nu eenmaal heerschende uitzonderlijke omstandigheden wordt gewettigd.
Ook indien mocht blijken, wat wij allen vurig hopen, dat ons besluit overbodig zou zijn geworden, dan nog zal een ieder moeten erkennen, dat Nederland tegenover zichzelf zoowel als naar buiten een plicht heeft vervuld waarvan verzuim, gelet op de thans bestaande verhoudingen, nalatigheid zou zijn geweest.
Ik twijfel niet of gij staat allen om uw regeering geschaard, bereid om haar te schragen, eendrachtig en vastberaden.
Ten volle vertrouw Ik dat leger en vloot onder alle omstandigheden hun plicht zullen doen.
Allen moeten wij nu het hoofd koel houden en zonder ons te laten verontrusten opgewekt en nauwgezet doen wat onze plicht is.
Niet alleen naar leger en vloot gaan thans Mijn gedachten uit. Ik denk ook aan die velen in Rijksdienst, die in deze dagen van spanning voor een zware taak worden gesteld.
In het bijzonder gaan Mij ter harte de tallooze gezinnen, die echtgenoot, vader of zoons moeten afstaan en Ik geef Mij ook rekenschap van de groote materieele moeilijkheden die dit voor zoo heel velen meebrengt.
Maar evenzeer weet Ik, dat de Nederlandsche vrouwen in volle berusting en Godsvertrouwen bereid zijn de offers die het vaderland van haar vraagt te brengen.
Allen te zamen moeten wij vooral in een tijd als deze blijk geven doordrongen te zijn van een geest van eendracht en liefde tot den naaste, waardoor alleen het ons mogelijk zal zijn de lasten die ons worden opgelegd gezamenlijk en voor elkander te dragen."

Luitenant-generaal I. H. Reijnders, opperbevelhebber.
Staatsblad No. 185 bevat een Koninklijk besluit van 28 Augustus, waarbij uit overweging, dat het oogenblik gekomen is om de algemeene voorbereiding en leiding der landsverdediging in handen te leggen van den opperbevelhebber van land- en zeemacht, benoemd is tot opperbevelhebber van land- en zeemacht de luitenant-generaal I. H. Reijnders, chef van den generalen staf.

Uitvoerverboden en verbodsbepalingen. —
Onze regeering is op 27 Augustus begonnen een groot aantal artikelen voor den uitvoer te verbieden en heeft verschillende verbodsbepalingen afgekondigd.

Disconto van 2 op 3 % verhoogd. —
De Nederlandsche Bank heeft op 28 Augustus haar

rentetarieven over de geheele linie met een vol procent verhoogd. De tarieven zijn dus thans als volgt: Wisseldisconto 3 %, promessendisconto 3½ %, beleening op effecten 3½ %, beleening op goederen 3½ %, voorschotten in rekening-courant 3½ %.
Sedert 3 December 1936 was het disconto onveranderd 2 %.

29 Augustus. — ENGELAND. — **Antwoord op Hitler's boodschap van 25 Augustus.** —
Premier Neville Chamberlain heeft het Lagerhuis op 29 Augustus de verzekering gegeven, dat er geen wijziging is gebracht in de politiek der Britsche regeering.
Het antwoord van Engeland is aan Hitler overhandigd.
De premier heeft medegedeeld, dat er geen onmiddellijke publicatie der uitgewisselde nota's zal geschieden.
„Wij hebben het duidelijk gemaakt, dat onze verplichtingen jegens Polen ten uitvoer zullen worden gelegd."
Chamberlain zeide verder: „Op dit oogenblik is de positie aldus, dat wij het antwoord van Hitler afwachten."
De premier verklaarde, dat er geen verzwakking in de Britsche vastberadenheid bestaat: „Wij zijn gereed voor iedere gebeurlijkheid."
De luchtverdediging van Groot-Brittannië verkeert in een toestand van onmiddellijke gereedheid. De geheele oorlogsvloot is gereed om op het eerste sein zijn oorlogsschikkingen te treffen.

ZWITSERLAND. — **Mobilisatie.** —
De federale raad heeft besloten met ingang van 29 Augustus alle militairen onder de wapenen te roepen tot het beschermen van de grenzen.

BELGIE. — **Britsch-Fransche garantie der neutraliteit.** —
Sir Robert Clive, de Britsche ambassadeur te Brussel, is op 27 Augustus door koning Leopold in audiëntie ontvangen.
De ambassadeur heeft in naam der Britsche regeering verklaard, dat Groot-Brittannië het in zijn verklaring van 1937 uitgesproken standpunt, waarbij Engeland zijn garantie aan België geeft voor het geval van agressie, handhaaft.
Engeland zal derhalve in geval van een gewapend conflict de Belgische onafhankelijkheid respecteeren.
De Fransche ambassadeur te Brussel, Bargeton, is op 28 Augustus eveneens door den Koning in audiëntie ontvangen. Hij heeft tegenover den Koning dezelfde verklaring afgelegd als zijn Britsche ambtgenoot.

NEDERLAND. — **Hamsterverbod.** —
De minister van Economische Zaken heeft een beschikking genomen krachtens de Wet van 24 Juni 1939, Staatsblad 634, waarbij maatregelen worden genomen om het hamsteren van levensmiddelen en enkele andere artikelen tegen te gaan.
De aandacht wordt er op gevestigd, dat overtreding van het hamsterverbod gestraft kan worden met een gevangenisstraf van vier jaren of een geldboete van *f* 10.000, terwijl bovendien de gehamsterde artikelen in beslag genomen zullen worden.

30 Augustus. — POLEN. — **Officieele verklaring.** —
Te Warschau is op 30 Augustus een officieel communiqué gepubliceerd van den volgenden inhoud:
Sinds verscheiden maanden voert Duitschland een agressieve politiek jegens Polen. De perscampagne, de bedreigingen der leidende Duitsche staatslieden, de systematische provocaties der grensincidenten, en de steeds toenemende concentratie van troepen aan de Poolsche grenzen, zijn hiervan de duidelijke bewijzen.
De onlangs ontplooide actie op het gebied van de vrije stad Danzig, welke gericht is tegen de rechten en onweerlegbare belangen van Polen, alsmede de territoriale oogmerken, welke door Duitschland tegenover den Poolschen staat aan den dag worden gelegd, laten geen twijfel bestaan over het feit, dat Polen bedreigd wordt.
Alle pogingen tot verzoening, welke ondernomen zijn, ofwel door hooggeplaatste persoonlijkheden, die opkomen voor het behoud van den vrede, ofwel door de regeeringen der landen, welke met Polen verbonden en met denzelfden geest bezield zijn, hebben steeds de volledige instemming gevonden bij de Poolsche regeering, doch vonden tot dusver géén weerklank bij de Duitsche regeering.
Rekening houdende met deze feiten, vooral na den intocht van Duitsche troepen in Slowakije, is de Poolsche regeering na de maatregelen, welke zij vroeger genomen heeft, thans genoodzaakt haar veiligheid te verhoogen, door die defensieve militaire maatregelen, welke de omstandigheden vereischen.
De politiek van de Poolsche regeering, welke tegen geen enkelen staat agressieve bedoelingen koestert, blijft ongewijzigd.
De wensch naar een loyale samenwerking met alle staten, welke wensch onlangs tot uiting is gekomen in het antwoord, dat de president der Poolsche republiek gericht heeft tot den president der Vereenigde Staten, kenmerkt het beste de richting van de Poolsche politiek".

DUITSCHLAND. — **Terugkeer Danzig en Corridor moeten ingewilligd worden.** —
In het antwoord van den Führer aan Daladier, in de Duitsche pers en de uitlatingen in regeeringskringen wordt betoogd, dat de Duitsche eischen in het Oosten — terugkeer van den Corridor en Danzig — moeten ingewilligd worden. Zonder een oplossing van het probleem van het Oosten zal de wereld nooit rust krijgen.

TURKIJE. — **Overeenstemming met Frankrijk en Engeland.** —
„De besprekingen met alle Britsche en Fransche regeeringskringen zijn geëindigd in een volledige overeenstemming, welke alle betrokken partijen bevredigt."
Aldus generaal Orbay, het hoofd van de Turksche militaire missie naar Frankrijk en Engeland, in een verklaring, die hij aflegde bij zijn aankomst op 29 Augustus in Ankara.

NEDERLAND—BELGIE. — **Koningin Wilhelmina en Koning Leopold bieden hun goede diensten aan bij Frankrijk, Engeland, Polen, Italië en Duitschland.** —
De Belgische premier, Pierlot, heeft op 29 Augustus den Franschen ambassadeur te Brussel, Bargeton, bij zich ontboden en hem medegedeeld, dat H.M. de Koningin der Nederlanden, Wilhelmina, en Z.M. de Belgische Koning Leopold overeengekomen zijn hun goede diensten aan te bieden, ten einde een ontknooping te zoeken voor de huidige crisis.
Hunne Majesteiten hebben dit aanbod gericht tot de Fransche, Engelsche, Duitsche, Italiaansche en Poolsche regeeringen, die de bedoelingen van H.M. op hoogen prijs stellen.

GROOT-DUITSCHLAND. — **Defensie-raad.** —
Hitler heeft een decreet onderteekend, waarbij een ministerraad voor de verdediging van het Duitsche rijk wordt gevormd, waarvan maarschalk Göring de voorzitter is.

FRANKRIJK. — **Requisitie der spoorwegen.** —
De Fransche Staatscourant publiceert een decreet waarin wordt bepaald, dat van 31 Augustus af alle spoorwegen ter beschikking der Defensie zullen staan.

SLOWAKIJE. — **Duitsche troepen binnengerukt.** —
De regeering van Slowakije heeft een proclamatie uitgevaardigd, waarin wordt gezegd:
„Duitsche troepen zijn Slowakije binnengerukt, ten einde zoo noodig Slowakije te verdedigen."
Dit beteekent, dat de Zuid-Poolsche grenzen door het Duitsche leger zijn bezet.

SPANJE. — **Neutraliteit.** —
Uit Spanje wordt officieel medegedeeld, dat het land in Europeesche conflicten neutraal zal blijven voor zoover zijn belangen of eer niet zullen worden bedreigd.

PORTUGAL. — **Steun aan Engeland.** —
Alle aanwijzingen duiden hier op het feit, dat de geheele openbare meening krachtig ten gunste is van Engeland en zijn bondgenooten. Hitler's pact met de Sovjet-Unie heeft alle mogelijke wrok in verband met den Spaanschen burgeroorlog vernietigd en het werk van de Duitsche propaganda teniet gedaan, welke langen tijd hier actief werkzaam is geweest.
Engeland kan op Portugal's steun rekenen.

31 Augustus. — DUITSCHLAND. — **Publicatie der voorwaarden aan Polen.** —
De Duitsche regeering heeft in den avond van 31

Aug. '39 een uitvoerige verklaring gepubliceerd, waarin tevens haar voorwaarden voor een regeling met Polen zijn vervat. Allereerst wordt medegedeeld, dat de Britsche regeering zich 28 Augustus bereid heeft verklaard haar bemiddeling te verleenen. Op 29 Aug. heeft de Duitsche regeering deze bemiddeling aanvaard met de mededeeling, dat zij tot 30 Augustus ('s avonds) wilde wachten op de komst van een Poolschen gevolmachtigde te Berlijn. Tevens heeft de Duitsche regeering verklaard, te gelooven tot dat tijdstip de Britsche regeering toegankelijk te kunnen maken voor de basis van onderhandelingen. De Poolsche gevolmachtigde, aldus de Duitsche verklaring, is echter op het genoemde tijdstip niet verschenen. 30 Augustus is te Berlijn een in algemeene termen gestelde boodschap ontvangen van de Britsche regeering, waarin deze haar bereidwilligheid verzekerde om van haar kant invloed te oefenen op het beginnen van onderhandelingen. Bij de overbrenging van deze boodschap door Nevile Henderson heeft von Ribbentrop hem in kennis gesteld van de Duitsche voorstellen, die volgens de regeering te Berlijn basis van onderhandelingen zouden moeten zijn. Deze voorwaarden behelzen 16 punten, die verkort luiden:
Onmiddellijke terugkeer van de Vrije Stad Danzig binnen het rijk.
Een volksstemming onder internationale contrôle van Engeland, Frankrijk, Italië en de Sovjet-Unie in den nader omschreven Corridor binnen twaalf maanden.
Voor het geval deze volksstemming ten gunste van Duitschland zou uitvallen, krijgt Polen een ex-territorialen weg naar de haven Gdynia, welke Poolsch gebied zou blijven. Voor het geval deze ten gunste van Polen zou uitvallen, krijgt Duitschland een dergelijken ex-territorialen weg naar Danzig.
Regeling van de minderheden-kwesties, eensdeels door ruil van bevolkingsgroepen, anderzijds door wederkeerige garanties aan de minderheden in de beide landen.
Indien op den grondslag van de Duitsche voorstellen, welke men van Duitsche zijde als practisch verworpen zegt te beschouwen, een overeenkomst zou worden bereikt, moeten Duitschland en Polen zich bereid verklaren tot onmiddellijke demobilisatie van hun strijdkrachten over te gaan.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Manch. Guardian - Stefani - P. A. T. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Poolsche kwestie 3920 B.)

1 SEPTEMBER 1939

A. **JOEGO-SLAVIE. — Servisch-Kroatische Unie. - Nieuw kabinet-Tswetkowitsj gevormd. - Banaat Kroatië gesticht. - Nieuwe verkiezingen. —**
De Regentschapsraad heeft op 24 Aug. '39 een decreet gepubliceerd, dat betrekking heeft op de verzoening tusschen Serven en Kroaten. Een nieuw kabinet werd gevormd, dat o.a. als volgt is samengesteld:

Tswetkowitsj, Minister-president (president van de Joego-Slavische Radicale Unie).
Matsjek, Vice-premier (president van de Kroatische boerenpartij en der democratische coalitie der boeren).
Markowitsj, Buitenlandsche Zaken.
Generaal Nevitsj, Leger en vloot.

Een verder decreet werd op 27 Augustus gepubliceerd, dat betrekking heeft op de stichting van een autonoom banaat Kroatië.
Dit banaat wordt gevormd door de vereeniging der tegenwoordige banaten Save en het kustgebied, de stad Dubrovnik met arrondissement en de zeven andere arrondissementen bij Bosnië.
Het decreet bepaalt eveneens de bevoegdheden van het banaat en de grens.
Het nieuwe Kroatië zal een oppervlakte hebben van 66.000 km.², met een bevolking van 4.423.000 zielen, waarvan 3.216.000 Kroaten en 886.000 Serven. Van deze bevolking is 74,8 procent katholiek.
De mandaten van alle senatoren zijn ingetrokken. Er zullen verkiezingen worden gehouden overeenkomstig de wet in zake de verkiezing van senatoren. Een ander decreet heeft betrekking op de ontbinding van de op 11 December 1938 gekozen Kamer. Op 24 September worden nieuwe verkiezingen gehouden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3687 D.; Kroaten 3755 F.)**

B. **JAPAN. — Kabinet-Hiranoema afgetreden wegens Duitsch-Russisch niet-aanvalspact. - Kabinet-Abe gevormd. —**
Op 28 Aug. '39 is het Japansche kabinet „en bloc" afgetreden, ten einde de mogelijkheid te geven het binnenlandsche front te reorganiseeren, ten einde het hoofd te bieden aan den nieuwen toestand, welke het gevolg is van de sluiting door Duitschland van een niet-aanvalspact met Sovjet-Rusland, ondanks het bestaan van een driezijdige anti-Komintern-overeenkomst en zonder Japan te voren te hebben geraadpleegd.
De ministerpresident, baron Hiranoema, heeft verklaard, dat het kabinet is afgetreden, omdat het zich verantwoordelijk acht voor het opgeven van een Europeesche politiek, welke het kabinet had geformuleerd en ter kennis van de Kroon was gebracht, doch welke „ten gevolge van de ingewikkelde en zonderlinge situatie" in Europa het kabinet gedwongen heeft deze politiek te laten varen.
Generaal Noboejoeki Abe heeft zich belast met de vorming van een nieuw kabinet, dat op 30 Augustus door den Keizer werd beëedigd. De samenstelling is als volgt:

Generaal Noboejoeki Abe: Premier en Buitenlandsche Zaken.
Naosji Ohara: Binnenlandsche Zaken en Openbare welvaart.
Generaal Sjoenrokoe Hata: Oorlog.
Vice-admiraal Zengo Yosjida: Marine.
Tsjogoro Miyagi: Justitie.
Kakitsji Kawarada: Onderwijs.
Vice-admiraal Takoeo Godoh: Handel, Industrie en Landbouw.
Ryoetaro Nagai: Verkeer en Spoorwegen.
Tsoeneo Kanemitsoe: Overzeesche aangelegenheden.
(Domei - Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet 3744 G.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-agressie pact met Sovjet-Rusland. - Ratificatie. —**
De Opperste Raad van de Sovjet-Unie heeft op 31 Augustus, na een rede van den volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Molotof, eenstemmig het volgende besluit genomen:

1. De buitenlandsche politiek van de regeering wordt goedgekeurd.

2. Het op 23 Augustus te Moskou onderteekende verdrag van non-agressie tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie wordt geratificeerd.

Uit Berlijn meldt het Deutsches Nachrichtenbüro: De Duitsche regeering heeft op 31 Augustus op hetzelfde oogenblik, dat de Opperste Raad van de Sovjet-Unie het niet-aanvalsverdrag tusschen de twee landen ratificeerde, dit verdrag eveneens geratificeerd.
(Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3918 A.)**

POOLSCHE KWESTIE.

1 September. — DANZIG. — Hereeniging met Duitschland. —
Gouwleider Forster heeft het volgende telegram aan Adolf Hitler gezonden:

Ik heb zoo juist de grondwet van den staat, de hereeniging van Danzig met het Duitsche Rijk betreffende, onderteekend, en daarmede van kracht verklaard. De wet wordt genoemd: „Grondwet van den staat van de Vrije Stad Danzig, de hereeniging met het Duitsche Rijk betreffende, van 1 September 1939".

DUITSCHLAND. — **Rijksdagrede van Adolf Hitler. - Een politiek testament. —**
Adolf Hitler heeft op 1 September den Rijksdag te Berlijn bijeengeroepen en o.a. het volgende verklaard:
1. Hij heeft beproefd de Poolsche kwestie in zake Danzig en den Corridor op vreedzame wijze op te lossen.
2. Twee volle dagen heeft hij op den Poolschen gevolmachtigde tevergeefs gewacht.
3. Hij is nu vast besloten de kwestie Danzig en die van den Corridor zelf op te lossen.
4. Hij zal er voor zorgen, dat in de verhouding Duitschland-Polen een wending intreedt, welke een vreedzame samenwerking garandeert.
5. Hij zal, aldus verklaarde de Führer met nadruk verder, zoolang strijden, totdat de Poolsche regeering geneigd is die toestanden tot stand te brengen, of totdat een andere Poolsche regeering zal worden gevonden, welke daartoe bereid is.
6. Hij is bereid elk persoonlijk offer te brengen. Ik wil als steeds de eerste soldaat van het Duitsche Rijk zijn, aldus Hitler.
Overwinning,— of ik wil het einde niet beleven, riep spr. uit, na gezegd te hebben, dat men den soldatenrok niet zal uittrekken alvorens de overwinning bevochten is.
Mocht spr. vallen, dan zal Göring hem opvolgen, daarna, mocht ook deze uitvallen, Rudolf Hess.
Als ook Hess uitvalt, dan zal een senaat den dappersten man tot zijn opvolger aanwijzen. Een November-1918 zal nooit in Duitschland herhaald worden"!
7. Hij bracht dank aan Italië, dat hem steeds heeft ondersteund. Men zal echter begrijpen, dat hij voor de tenuitvoerlegging van den strijd geen beroep op vreemde hulp zal doen. Hij zal deze taak zelf volbrengen.
8. De Duitsche Rijksdag heeft ten slotte een wet aangenomen, waarbij Danzig bij het Duitsche Rijk wordt ingelijfd.

POLEN. — De Duitsche strijdmacht heeft de Poolsche grens in den nacht van 31 Augustus op 1 September zonder waarschuwing overschreden en rukt van drie kanten Polen binnen. Polen heeft op 30 Augustus alle reserves gemobiliseerd.

DUITSCHLAND. — **Dagorder van Hitler aan de Weermacht. —**
De Führer heeft de volgende dagorder aan de weermacht, gedateerd op 1 September, uitgevaardigd:
De Poolsche staat heeft de vreedzame regeling van de nabuur-betrekkingen, waarnaar ik gestreefd heb, afgewezen. Hij heeft inplaats daarvan een beroep op de wapenen gedaan. De Duitschers in Polen worden met bloedige terreur vervolgd, van huis en hof verdreven. Een reeks van, voor een groote mogendheid, onverdraaglijke grensschendingen bewijst, dat de Polen niet langer bereid zijn, de Duitsche rijksgrenzen te eerbiedigen. Om aan dit waanzinnige optreden een einde te maken, blijft mij geen ander middel, dan van nu af aan geweld tegenover geweld te plaatsen.
De Duitsche weermacht zal den strijd om de eer en de levensrechten van het herrezen Duitsche volk met harde vastbeslotenheid strijden. Ik verwacht, dat ieder soldaat, gedachtig aan de groote traditie van het eeuwige Duitsche soldatendom, zijn plicht tot het uiterste zal vervullen. Blijft u steeds en in alle lagen bewust, dat gij de vertegenwoordigers van het nat.-socialistische groot-Duitschland zijt.
Leve ons volk en ons rijk.

ENGELAND. — **Verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis in zake Polen. - Hij eischt stopzetting van de agressie en terugtrekking van de Duitsche troepen van Poolsch gebied. - Algeheele mobilisatie van vloot en leger. —**
Premier Neville Chamberlain heeft op 1 September om 6 uur 's middags in het Lagerhuis een verklaring afgelegd, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
1e. De eerste woorden van Chamberlain waren: „Ik ben niet voornemens hedenavond veel woorden te zeggen. De tijd is gekomen voor daden veeleer dan voor woorden. Achttien maanden geleden bad ik, dat de verantwoordelijkheid niet op mij zou mogen vallen om dit huis te vragen het vreeselijke gericht van een oorlog te aanvaarden. Ik vrees, dat ik niet in staat zal zijn die verantwoordelijkheid te vermijden.
Ik zou echter geen duidelijker omstandigheden wenschen, dan zich vandaag voordoen ten aanzien van de vraag waar mijn plicht is gelegen.
2. Nu alle desbetreffende documenten gepubliceerd zijn, aldus Chamberlain verder, zullen wij voor de rechtbank der historie staan, wetende, dat de verantwoordelijkheid voor dezen verschrikkelijken rampspoed ligt op de schouders van één man. De Duitsche rijkskanselier heeft niet geaarzeld om de wereld te dompelen in ellende om zijn eigen zinnelooze eerzucht en ambities te dienen.
3. Het witboek, dat heden gepubliceerd zal worden, zal het duidelijk maken, dat ons doel is geweest er naar te streven, besprekingen tot stand te brengen omtrent het Poolsch-Duitsche geschil tusschen de beide regeeringen zelve op voorwaarden van gelijkheid.
4. Er is echter een passage in de mededeeling d.d. 30 Augustus, die ik zou willen aanhalen, omdat zij toont, hoe gemakkelijk een uiteindelijke botsing zou hebben kunnen zijn vermeden, wanneer er het geringste verlangen had bestaan aan den kant van de Duitsche regeering om tot een vreedzame regeling te komen. In dit document zeiden wij: „De Engelsche regeering erkent ten volle de noodzakelijkheid van spoed bij het in gang brengen van besprekingen en zij deelt de ongerustheid van den Rijkskanselier, voortvloeiende uit het in elkanders nabijheid staan van twee gemobiliseerde legers, tegenover elkaar.
Dienovereenkomstig zou zij op de sterkste wijze er bij beide partijen op willen aandringen zich te verplichten, dat gedurende de onderhandelingen geen agressieve militaire bewegingen zullen plaats vinden. De Britsche regeering heeft het vertrouwen, dat zij een dergelijke verplichting van de Poolsche regeering kan verkrijgen, wanneer de Duitsche regeering soortgelijke verzekeringen zou geven".
Dit telegram, zoo vervolgde de premier, bracht een onmiddellijk antwoord van de Poolsche regeering, gedateerd op 31 Augustus, waarin de Poolsche regeering zeide, dat zij bereid was op basis van wederkeerigheid, de garantie te geven, dat in geval van onderhandelingen Poolsche troepen niet de grens zouden schenden van het Duitsche rijk, mits een overeenkomstige waarborg door de Duitschers werd gegeven. Wij hebben nooit eenig antwoord ontvangen van de Duitsche regeering op dit voorstel.
5. De Britsche ambassadeur heeft Berlijn medegedeeld, dat, tenzij verzekeringen werden gegeven, dat iedere agressieve actie wordt opgeschort en de Duitsche troepen uit Polen worden teruggetrokken, de Britsche regeering zonder aarzeling hare verplichtingen zal nakomen.
„Wanneer het antwoord van de Duitsche regeering op onze waarschuwing ongunstig is, en ik kan niet veronderstellen, dat het anders zal zijn, heeft de Britsche ambassadeur instructies gekregen om zijn paspoort te vragen. In dit geval zijn wij gereed.
6. Wij hebben geen twist met het Duitsche volk, behalve, dat het toestaat te worden geregeerd door een nationaal-socialistische regeering. Zoolang die regeering bestaat en de methoden gebruikt, die zij zoo hardnekkig in de afgeloopen twee jaren heeft toegepast, kan er geen vrede zijn in Europa. Wij zijn vastbesloten, dat er aan deze methoden een einde moet komen.
7. Er is nog slechts één opmerking, die ik zou wil-

len maken, aldus verklaarde Chamberlain ten slotte, en dat is mijn voldoening en de voldoening van de regeering van Z. M. uit te spreken, dat gedurende deze laatste dagen van de crisis ook Mussolini zijn best heeft gedaan voor een oplossing.
Algeheele mobilisatie van vloot en leger wordt gelast.

POLEN. — **Proclamatie aan het volk. - Maarschalk Smigly-Rydz opperbevelhebber. - Hulp aan Engeland gevraagd. - Agressie geconstateerd. —**
De President van de Poolsche Republiek, Moscicki, heeft op 1 September de volgende proclamatie tot zijn volk gericht:
Onze erf-vijand viel hedennacht den Poolschen Staat aan. Op dit historische oogenblik richt ik mij tot alle landgenooten, in de vaste overtuiging, dat de heele natie zich rond den bevelhebber van het leger zal scharen, voor de verdediging van de vrijheid, de onafhankelijkheid en de eer, en dat men den aanvaller een waardig antwoord zal geven, zooals dat reeds eerder is geschied in de geschiedenis van de Poolsch—Duitsche betrekkingen.
God zegene de heele natie in haar strijd voor een heilige en rechtvaardige zaak; in gesloten gelederen rukken wij op ten strijde naar een volledige overwinning.
De president der republiek heeft den inspecteur-generaal der Poolsche weermacht, maarschalk Smigly-Rydz, tot opperbevelhebber der Poolsche troepen benoemd.
De president heeft voorts ingevolge een der artikelen van de grondwet maarschalk Smigly-Rydz aangewezen als opvolger van den president der republiek, voor het geval dit ambt vacant wordt vóór de vrede is gesloten.
De Poolsche ambassadeur heeft op 1 September een bezoek gebracht aan den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, dien hij op de hoogte heeft gesteld van een Duitschen aanval. Deze beteekende — naar hij zeide — een geval van een directe agressie, zooals voorzien in het Engelsch-Poolsche verdrag, waarop hij een beroep deed.

FRANKRIJK. — **Berlijn wordt verzocht staking van iedere agressie en terugtrekking der Duitsche troepen uit Polen. —**
De Fransche ambassadeur te Berlijn, Coulondre, heeft op 1 September ('s avonds) bij de Duitsche regeering een soortgelijke démarche ondernomen, als die van den Engelschen ambassadeur, welke door Chamberlain dien zelfden avond in het Lagerhuis is aangekondigd, en waarin hij zeide, dat de Britsche ambassadeur er mede belast is, de Duitsche regeering onmiddellijke staking te vragen van iedere agressieve actie en terugtrekking van de Duitsche troepen uit Polen. In geval van een ongunstig antwoord zou de Britsche regeering haar verplichtingen ten uitvoer leggen en de ambassadeur zijn paspoort vragen.
De ministerraad had op 31 Augustus eenstemmig besloten, dat Frankrijk zijn verplichtingen na zal komen. Algemeene mobilisatie werd afgekondigd.

NEDERLAND. — **Engeland eerbiedigt onze neutraliteit. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
De Britsche regeering heeft aan de Nederlandsche regeering verklaard, dat zij, in geval een Europeesche oorlog mocht uitbreken en Nederland daarin een onzijdige houding aanneemt, vast besloten is, die onzijdigheid overeenkomstig haar traditioneel beleid ten volle te eerbiedigen, mits die onzijdigheid ook door andere mogendheden geëerbiedigd wordt.

ENGELAND. — **500 millioen pond voor defensie. - Lagerhuis keurt crediet goed. —**
Het Lagerhuis heeft met algemeene stemmen goedkeuring gehecht aan een crediet ten bedrage van 500 millioen pond sterling voor „de verdediging van het koninkrijk, de handhaving van de openbare orde en het doeltreffend voeren van iederen oorlog".

ITALIE. — **Geen enkel militair initiatief genomen. - Hitler dankt Mussolini. —**
Na de bijeenkomst van den Italiaanschen ministerraad, die op 1 September plaats vond, is een officieel communiqué gepubliceerd, waarin wordt verklaard:
Na den toestand in Europa te hebben besproken, welke is ontstaan tengevolge van het Duitsch—Poolsche conflict, waarvan de oorsprong teruggaat tot het verdrag van Versailles en na kennis te hebben genomen van alle documenten, welke door den minister van Buitenlandsche Zaken werden voorgelegd en waaruit blijkt, wat Mussolini heeft gedaan tot het behoud van den vrede op een rechtvaardigen grondslag, heeft de ministerraad zijn volledige goedkeuring gehecht aan de tot nu toe genomen militaire maatregelen, welke zuiver een karakter van voorzorg hebben en houden. De ministerraad heeft ook de economische en sociale maatregelen, welke de ernstige toestand noodzakelijk maakt, goedgekeurd.
De ministerraad verklaart vervolgens en kondigt het volk aan, dat Italië geen enkel militair initiatief neemt.
Ten slotte wordt een beroep gedaan op het Italiaansche volk om een voorbeeld te geven van discipline en kalmte, zooals steeds het geval is geweest.
Hitler dankt Mussolini. — Rijkskanselier Hitler heeft een telegram gezonden aan den Duce, waarin hij zegt:

„Duce, ik dank u zeer hartelijk voor de diplomatieke en politieke hulp, welke gij onlangs aan Duitschland en zijn goed recht hebt geschonken. Ik ben er van overtuigd met de Duitsche militaire macht de taak te kunnen vervullen welke ons is opgelegd.
Ik meen in de gegeven omstandigheden de Italiaansche militaire hulp niet noodig te hebben.
Ik dank u, duce, ook voor alles, wat gij in de toekomst zult doen voor de gemeenschappelijke zaak van Fascisme en Nationaal-socialisme. w.g. Hitler.

NEDERLAND. — **Geestdriftige tooneelen in de residentie bij aankomst van het Prinselijk gezin. - Minister Steenberghe verklaart, dat in Nederland geen honger zal worden geleden. - Staat van Oorlog afgekondigd. —**
De aankomst van het Prinselijk Gezin in de Residentie is aanleiding geweest tot een indrukwekkende demonstratie van de eenheid van Koningin en volk. H. M. de Koningin was ter ontvangst voor het paleis aanwezig. Na de begroeting begaf de Koninklijke Familie zich onder de duizenden, die Haar in de Paleisstraat toejuichten.
Temidden der duizenden bleef H. M. de Koningin staan en riep luidkeels driemaal „Leve het Vaderland, hoezee".
„Het Volk" heeft minister Steenberghe eenige vragen gesteld over de voedselvoorziening in ons land. Het blad verzocht den minister, op één vraag te antwoorden, namelijk, of nu ook de uitspraak gedaan kon worden, welke minister Treub in Augustus 1914 deed: „Er zal in Nederland geen honger worden geleden". De minister antwoordde hierop, dat hij in volle gerustheid ook thans deze verklaring kon afleggen. „Dit is", zoo zei de minister, „ook zeer begrijpelijk, aangezien de regeering, in tegenstelling tot 1914, over een ruime voorbereidingstijd heeft beschikt, waarin hard is gewerkt". De minister voegde hieraan nog toe, dat bij de verdere uitvoering der verschillende maatregelen de eensgezinde medewerking van het geheele Nederlandsche volk noodig is.
De regeeringspersdienst meldt:
Teneinde de noodzakelijke militaire maatregelen, welke noodig zijn in het belang van de geoefendheid en paraatheid van onze weermacht, te kunnen nemen, heeft de regeering zich genoodzaakt gezien

het grondgebied des Rijks in staat van oorlog te verklaren.
De tengevolge van dezen rechtstoestand aan het militair gezag toevallende bevoegdheden zullen zich voorshands beperken tot vorderingen, welke verband houden met het oefenen van den troep (het betreden van particuliere terreinen) en den aanleg van verdedigingswerken.

2 September — DUITSCHLAND — **Geen oorlogstoestand met Polen. - Poolsche ambassadeur verlaat Berlijn, Duitsche zaakgelastigde verlaat Warschau.**
In politieke kringen te Berlijn wordt verklaard, dat Duitschland Polen niet den oorlog heeft verklaard en dat daarom de tegenwoordige toestand niet beschouwd wordt als oorlogstoestand.
De Poolsche ambassadeur te Berlijn, Lipski, heeft van zijn regeering order gekregen Berlijn te verlaten.
De Poolsche belangen in Duitschland zullen door het Zweedsche gezantschap behartigd worden.
Ook de Duitsche zaakgelastigde te Warschau heeft zijn paspoort gevraagd.

NEDERLAND. — **Luitenant-generaal I. H. Reijnders tot generaal benoemd. - Veldpostdienst. —**
Bij Koninklijk Besluit van 30 Augustus, is benoemd en aangesteld bij den generalen staf, tot generaal, de luitenant-generaal I. H. Reynders, van dien staf, opperbevelhebber van land- en zeemacht.

Veldpostdienst. — Adresseering van correspondentie aan militairen moet als volgt geschieden: naam en voorletters van geadresseerde, militaire rang, onderdeel, waartoe de militair behoort of waarbij hij is gedetacheerd, alsmede een nadere aanduiding als: veldleger, vesting Holland, stelling van Den Helder, enz.
Voorbeelden van goede adresseering zijn op de postkantoren voorgehangen. In twijfelgevallen vrage men daar inlichtingen.
In geen geval mag een plaatsnaam worden vermeld.
Indien het publiek blijft doorgaan met onvolledige of onjuiste adresseering van correspondentie aan militairen kan de Veldpostdienst niet behoorlijk functionneeren. Er ontstaat reeds thans groote vertraging, terwijl de bezorging van tal van brieven door onvolledige adresseering misloopt.
Dringend verzoek aan alle burgers. Beperkt u voorloopig en althans gedurende de eerstvolgende dagen zooveel mogelijk in uw correspondentie, vooral ook voor militairen. Het postvervoer dreigt mis te loopen indien hieraan niet wordt voldaan.

DANZIG. — **Proclamatie van Forster. —**
Gouwleider Forster heeft op 1 September de volgende proclamatie uitgevaardigd, welke gericht is aan het Duitsche spoorwegpersoneel in Danzig:
„De dag der vrijheid is gekomen. Voor den eersten keer sedert bijna twintig jaren waaien van de stations en de locomotieven van de spoorwegen in Danzig de vlaggen van het Duitsche rijk: de hakenkruisvlaggen. Hiermede is de tijd van de Poolsche heerschappij van geweld teneinde. De vreemde heeren zijn terzijde gesteld. De spoorweg is weer uw spoorweg geworden. Uw voorbeeldige strijd, uw trouw aan de Duitsche zaak en den Führer hebben hiermede hun hoogste belooning gevonden. De komende tijd zal groote eischen aan u stellen. Ik verwacht van u, dat gij als soldaten van Adolf Hitler, zooals tot nu toe, uw plicht zult vervullen".

NEDERL. OOST-INDIE. — **Oorlogsberichten in zake Polen kalm ontvangen. - Mobilisatie. —**
De Europeesche middenstand heeft de oorlogsberichten met de grootste kalmte ontvangen. Ook de mobilisatie-maatregelen werden kalm ontvangen, hoewel deze voor verschillende bedrijven voelbare personeelsmoeilijkheden meebrengen. Anderzijds werd met erkentelijkheid de kennisgeving der militaire autoriteiten ontvangen, dat zoo veel mogelijk soepelheid zal worden betracht.
De Bataviasche Middenstand Vereeniging gaf gisteren een circulaire uit, waarin den leden verzocht wordt hun kalmte te bewaren en gewoon aan den gang te blijven.
Op een desbetreffende vraag ontving Aneta de nadrukkelijke verzekering, dat in de Europeesche winkels te Batavia nergens zelfs maar een poging tot hamsteren is gedaan. De maatregelen der Regeering zijn dan ook gunstig ontvangen.

SLOWAKIJE. — **Protest tegen misbruik van grondgebied door Duitschland. —**
De Slowaaksche gezant te Warschau, Szathmary, heeft op 2 September bij den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, kolonel Beck, in naam van het Slowaaksche volk en zijn vertegenwoordigers geprotesteerd tegen de pressie van het Duitsche Derde Rijk, waarvoor het Slowaaksche volk tot stilzwijgen gedoemd was en de brutale bezetting van het Duitsche leger moet verdragen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T. - Stefani - Aneta) **(Vorig bericht 3921)**

A. **LUCHTBESCHERMING. — Wat iedereen weten moet. —**
Hieronder laten wij volgen een lijstje van materialen, welke in elk gezin noodig zijn voor de zelfbescherming.
Men schrikke niet van de opsomming, want alle materialen, die vet gedrukt zijn, zijn reeds aanwezig in uw huishouding. Het gaat er om, dat men weet, dat die voorwerpen voor de zelfbescherming noodig zijn. Men heeft noodig:

1e. Voor eerste-hulp-verleening bij verwonding:
een doos, waarin zich bevinden moeten:
twee snelverbanden
een pakje von Brunsche watten van 25 gram
twee hydrophyle zwachtels (8 en 6 cM. breed)
vier hydrophyle gaasjes (13 bij 16 cM.)
eenige veiligheidspelden
een meter pleister van 1 cM. breed
een **jampotje** gevuld met 75 gram antimosterdgaspoeder, en als men dit niet heeft, gevuld met bleekpoeder (goed dichtsluiten)
een doosje hansaplast (25 x 6 cM.)
een fleschje Hoffmannsdruppels
een buisje jodiumtinctuur (er om denken, dat men dit van tijd tot tijd moet ververschen)

2e. Voor brandblusschen:
per verdieping **twee emmers** water
op zolder een **teil** met droog zand (om brandbom in te leggen)
op zolder een **schop** met langen steel (om brandbom op te scheppen)
op zolder een hark (om het opscheppen gemakkelijker te maken)
op zolder een **bak,** waarin men drie emmers droog zand uitgestort heeft (als voorraad)
een emmerspuit of, indien men deze niet heeft, een rubberslang op de waterleiding met zgn. „diefje" voor aankoppeling op de kraan

3e. Voor dengene, die een begin van brand moet blusschen:
een **overall** (geen wapperende kleeren)
een **paar handschoenen** (geen vonken op bloote handen)
een donkere bril (brandbom geeft helder wit licht)
een metalen hoofddeksel (helm, **pan, vergiet,** ter voorkoming van haarschroeien en hoofdkwetsuren)
een schop
een bijl, houweel of koevoet
(Luchtbeschermingsdienst)
(Vorig bericht Luchtbescherming 3878 D.)

2—3 SEPTEMBER 1939

POOLSCHE KWESTIE.

2 September — ENGELAND — Verklaring van lord Halifax in het Hoogerhuis. - Gelijkluidende verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis. - Verklaring van Greenwood, Labour-oppositie. - Voorstel van Mussolini niet aangenomen. —

Om vijf minuten voor half acht, 2 September, is het Hoogerhuis bijeengekomen. De minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, verhief zich van zijn zetel om zijn verklaring namens de regeering af te leggen.

Hij verontschuldigde zich eerst, niet in staat geweest te zijn zich te houden aan zijn belofte om de verklaring af te leggen om zes uur. Daarna vervolgde hij aldus:

„De Britsche ambassadeur in Berlijn is Vrijdagavond half tien (1 September) ontvangen door Von Ribbentrop, wien hij de waarschuwende boodschap overhandigde, welke gisteren (1 September) in het Huis is voorgelezen. Von Ribbentrop antwoordde de mededeeling aan Hitler te moeten voorleggen. De ambassadeur verklaarde zich bereid het antwoord van den rijkskanselier in ontvangst te nemen, maar tot op heden is geen antwoord ontvangen.

Het is mogelijk, dat het uitstel geweten moet worden aan een voorstel, dat inmiddels naar voren is gebracht door de Italiaansche regeering, inhoudende dat de vijandelijkheden zouden worden gestaakt en dat daarna onmiddellijk een conferentie zou worden belegd tusschen de vijf mogendheden: Engeland, Frankrijk, Polen, Duitschland en Italië.

Hoewel de Britsche regeering de pogingen van de Italiaansche regeering waardeert, zou de Britsche regeering harerzijds toch niet kunnen deelnemen aan een conferentie, zoolang Polen het slachtoffer is van een invasie, zoolang de steden gebombardeerd worden en zoolang over Danzig eenzijdig met geweld is beschikt.

Zooals gisteren verklaard, zal de Britsche regeering genoopt zijn tot handelen over te gaan, tenzij de Duitsche troepen van Poolsch gebied worden teruggetrokken.

Wij staan in verbinding met de Fransche regeering, wat de tijdlimiet betreft, waarin de regeeringen van Engeland en Frankrijk noodzakelijk moeten weten, of de Duitsche regeering bereid is zulk een terugtrekking uit te voeren. Indien de Duitsche regeering er in zou toestemmen haar troepen terug te trekken, dan zou de Britsche regeering bereid zijn de positie te beschouwen als gelijk aan die welke er heerschte voor dat de Duitsche troepen de Poolsche grens overtrokken. Dat wil zeggen, de weg zou geopend zijn voor besprekingen tusschen de regeeringen van Polen en Duitschland over de tusschen hen hangende kwesties, op de voorwaarde, dat een te bereiken regeling de vitale belangen van Polen waarborgt en een internationale garantie verkrijgt.

Indien de regeeringen van Duitschland en Polen wenschen, dat andere mogendheden zich bij hen aan de conferentietafel zullen scharen, is de Britsche regeering van haar kant bereid, hiermede in te stemmen. Er is nog een andere aangelegenheid, waarvan gewag moet worden gemaakt om den huidigen toestand volkomen duidelijk te maken. Vrijdag heeft Forster, die op 23 Augustus j.l., in tegenspraak tot de grondwet van Danzig, staatshoofd geworden is, de inlijving van Danzig bij het Duitsche rijk afgekondigd en tevens de ontbinding van de grondwet. Hitler werd verzocht aan dit decreet door een Duitsche wet kracht bij te zetten. In de gisteren gehouden Rijksdagzitting werd een wet aangenomen betreffende de vereeniging van Danzig met het rijk. De internationale status van Danzig als Vrije Stad werd bepaald bij verdrag, hetwelk de Britsche regeering onderteekend heeft en waarbij de Vrije Stad geplaatst werd onder de bescherming van den Volkenbond. De aan Polen bij dit verdrag in Danzig gegeven rechten worden omlijnd en bevestigd door overeenkomsten, welke tusschen Danzig en Polen gesloten zijn. De gisteren door de autoriteiten van Danzig en door den Rijksdag genomen maatregel vormt een laatsten stap in de eenzijdige miskenning van dit internationale instrument, dat slechts gewijzigd kon worden door onderhandelingen.

De Britsche regeering erkent derhalve noch de geldigheid van de redenen op grond waarvan de actie der autoriteiten van Danzig gebaseerd was, noch de geldigheid van deze actie zelf, noch de uitwerking welke de Duitsche regeering daaraan gegeven heeft.

Minister-president Chamberlain legde in het Lagerhuis een volkomen gelijkluidende verklaring af.

Nadat ook Chamberlain in het Lagerhuis deze verklaring namens de regeering had afgelegd, nam Greenwood van de Labour-oppositie het woord. Hij zeide:

„Ik geloof, dat het geheele Huis ontdaan is van Chamberlain's verklaring. Er is een toenemend gevoelen in het Huis, ik geloof zelfs in alle kringen van het Huis, dat deze spanning vroeg of laat moet eindigen en hoe eerder hoe beter, maar indien wij moeten marcheeren, hoop ik, dat wij zullen marcheeren in volledige eenheid en met Frankrijk.

Ik spreek in zeer moeilijke omstandigheden, maar ik mag wel zeggen, dat ik op dit oogenblik zeg wat mij op het hart ligt. Ik ben ernstig verontrust. Achtendertig uur geleden vond een daad van agressie plaats. Op het oogenblik, dat deze daad van agressie geschiedde, trad één der belangrijkste verdragen der moderne tijden in werking. Er mogen redenen zijn waarom niet onmiddellijk werd opgetreden. Ik heb gepoogd een eerlijk spel te spelen. Ik ben niet bereid te zeggen, wat ik zou hebben gedaan.

Na gesproken te hebben van de hevige bombardementen, zeide Greenwood: „Ik vraag mij af, hoe lang wij nog zullen weifelen, nu Groot-Brittannië en allen, die voor Groot-Brittannië opkomen, en de menschelijke beschaving in gevaar verkeeren. Wij moeten marcheeren met de Franschen. Ik geloof niet, dat de Franschen zouden terugdeinzen voor den heiligen eed, dien zij gezworen hebben. Ik zou er de voorkeur aan gegeven hebben, dat de minister-prsident definitief had kunnen zeggen, of het oorlog of vrede is. Elke minuut uitstel beteekent thans verlies aan menschenlevens en in gevaarbrenging van onze nationale belangen en van de grondvesten van onze nationale eer. Ik hoop echter, dat wij morgen — hoe zwaar het den minister-president ook zal vallen — niemand zou vanavond in zijn schoenen willen staan — de meening van de regeering zullen weten en dat er geen oogmerken meer zijn om de zaak uit te stellen.

Op het oogenblik, dat het den schijn heeft alsof wij verzwakken, weet de dictatuur, dat wij verslagen zijn. Wij zijn niet verslagen, wij zullen niet verslagen worden en wij kunnen niet verslagen worden, maar een uitstel is gevaarlijk, eerlijk gezegd, acht ik het niet mogelijk, dat Hitler iets overeenkomt, dat hij niet bereid zou zijn te verraden. Ik geloof — zoo besloot Greenwood — dat de teerling geworpen is. Wij willen den tijd kennen.

Hierop legde Chamberlain zijn bovenvermelde verklaring af, dat de regeering Zondag (2 Sept.) haar standpunt zou bepalen. De regeering — zoo voegde Chamberlain nog toe aan zijn tweede redevoering — verkeert in een moeilijke positie. En ik veronderstel, dat de moeilijkheid daarin gelegen is, de actie telefonisch met elkander te bepalen op even snelle wijze als zou kunnen geschieden, wanneer men zich in dezelfde kamer bevond.

Gaarne had ik gezien, dat het mij mogelijk geweest was, het huis nu te zeggen, dat Frankrijk en wij zijn overeengekomen de kortste tijdlimiet te gebruiken, wanneer beide tot handelen overgaan. Het is zeer goed mogelijk, dat wij in de komende uren antwoord ontvangen op onze besprekingen met de Franschen. Ik ben er zeker van, dat ik morgen in staat ben het Huis een definitieve verklaring te geven.

Ik ben de laatste man om elke mogelijkheid te verwaarloozen en elke ernstige kans niet te overwegen, ter vermijding, zelfs op het laatste oogenblik, van de groote ramp van een oorlog.

Ik vertrouw — zoo besloot Chamberlain — dat het huis de positie inziet, welke ik heb uiteengezet, en mij zal willen gelooven, dat ik uit volledige goede trouw spreek. Ik wil niet onderhandelingen verlengen welke onze positie wellicht moeilijker zouden maken dan zij is.

FRANKRIJK. — Verklaring van den voorzitter der Kamer, Herriot, en van minister-president Daladier.

Zoodra de Kamer op 2 September geopend was, las de voorzitter, Herriot, het decreet tot bijeenroeping van de Kamers voor. Vervolgens hield hij de volgende toespraak:

„Op dit oogenblik zijn lange woorden niet noodzakelijk om den wil tot eenheid te kennen te geven, welke leeft in de harten van alle Franschen. Na twintig jaar werken, hetgeen niet voldoende is geweest om de ramp van den vorigen Duitschen aanval te herstellen, staan wij tegenover een nieuwen aanval. Dezelfde man, die Oostenrijk deed verdwijnen, die de Tsjechen martelde, die de geheele wereld

bevolkte met vluchtelingen, heeft opnieuw zijn toevlucht genomen tot geweld met een mengsel van brutaliteit en valschheid. Met een cynisme, dat de minister-president van Groot-Brittannië reeds gisteren betreurde en dat zonder verwijl moet worden vastgelegd.

De meest hooge bemiddelingspogingen, welke met voldoening en erkentelijkheid door ons werden ontvangen, stieten af op een weigering.

Polen, waarmede wij door het verleden zijn gebonden, heeft op het oogenblik met zijn legendarischen moed slagen gekregen van een wetenschappelijk barbarendom. Wij zenden dit land onze betuiging van hartelijke broederschap en solidariteit. De regeering, die in het middelpunt van het programma den strijd tegen den aanval stelde, die plechtig verklaarde haar hulp te willen verleenen aan ieder land, dat strijdt voor zijn onafhankelijkheid, heeft met den specialist van den aanval een verdrag gesloten, dat de afkeur verdient van ieder rechtschapen mensch.

Frankrijk treedt met opgeheven hoofd en zuiver geweten het gevaar tegemoet. Het heeft het bewijs geleverd van lang geduld. Zelfs in deze angstige uren herinnert het er aan, dat het heeft gewerkt om alle volken te vereenigen en dat het tegen geen enkel land vijandelijke bedoelingen heeft. Het stelt slechts den verdrukker verantwoordelijk. Vervolgens verklaarde Herriot onder enthousiasme van de Kamer, dat het Britsche rijk met Frankrijk slechts één lichaam en één ziel vormt."

Nadat de Kamer het voorstel had verworpen om in geheime zitting te gaan, besteeg minister-president Daladier het spreekgestoelte. Hij werd langdurig toegejuicht.

De minister-president las een boodschap voor van president Lebrun, waarin werd gezegd, dat een oorlog in Centraal Europa is uitgebroken, terwijl twee volken nog konden onderhandelen. Duitschland, aldus de boodschap van Lebrun, heeft Polen op brutale wijze aangevallen. Frankrijk en Engeland hebben vergeefs gepoogd dit conflict te voorkomen. Indien men niet meer wil luisteren naar de stem van het wereldgeweten, zal het conflict voortgaan.

Frankrijk is vastbesloten trouw te blijven aan zijn verplichtingen.

De boodschap sluit met de woorden: „Weest eensgezind. Leve Frankrijk."

Vervolgens herinnerde de minister-president aan de feiten van de afgeloopen dagen. „De vrede werd bedreigd door de Duitsche eischen. Alle vredelievende machten der wereld hebben zich vereenigd om den vrede te redden. Duitschland heeft dit te niet gedaan. Op 31 Augustus bereikte de crisis een hoogtepunt, toen Engeland Polen in beginsel directe onderhandelingen deed aanvaarden. De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken weigerde te spreken met den Poolschen ambassadeur te Berlijn, onder voorwendsel, dat deze niet gevolmachtigd was en dat Polen de Duitsche voorwaarden had verworpen. Dit is een leugen, aangezien Polen deze voorwaarden zelfs niet kende."

De Kamer juichte eenstemmig de woorden van Daladier toe, waarin hij hulde bracht aan de goede diensten, welke zijn bewezen door President Roosevelt om een conferentie te beleggen en een oorlog te voorkomen. Frankrijk heeft zich vereenigd met elk initiatief van dezen aard. Daladier zelf heeft door middel van den Franschen ambassadeur te Berlijn, Coulondre, voorstellen gedaan tot het redden van den vrede: „Gij kent het antwoord van den Rijkskanselier. Ik heb niet verder aangedrongen."

Zonder zich echter van de wijs te laten brengen, heeft de Britsche minister-president Chamberlain zijn pogingen voortgezet. Ook breng ik hulde aan de edele pogingen van de Italiaansche regeering.

De pogingen om den vrede te redden, indien zij al onmachtig bleken, hebben tenminste de verantwoordelijkheid aangetoond. Polen is het slachtoffer van een aanval en is verzekerd van de hulp van de vrije menschen. Hetgeen wij hebben gedaan vóór het begin van dezen oorlog, zijn wij bereid te herhalen, indien opnieuw een poging zal worden gedaan tot verzoening. Indien de gevechten zouden worden gestaakt, indien de aanvaller binnen zijn grenzen zou terugkeeren, indien vrije onderhandelingen zouden worden aanvaard, dan zal de Fransche regeering haar best doen dit te vergemakkelijken.

De tijd evenwel dringt, Frankrijk en Engeland kunniet toezien bij de vernieling van een bevriend volk. De aanval op Polen is een nieuwe onderneming van geweld tegen Engeland en Frankrijk. Er is hier geen sprake van een conflict tusschen Duitschland en Polen, er is sprake van een nieuwen stap van Hitleriaansche dictatuur, welks doel is de overheersching van Europa en de wereld.

Het verdrag tusschen Duitschland en Polen is nauwelijks enkele jaren oud. Duitschland heeft niet geaarzeld het op te zeggen. Het heeft zich verbonden den vrede te bewaren na het Duitsch-Poolsche conflict. Wij kennen dit voorstel reeds. Na dergelijke beloften is het Duitsche leger Weenen binnengerukt. Wat is er van Schuschnigg geworden, die in de gevangenis is geworpen? En Duitschland heeft op dezelfde wijze gehandeld met Tsjecho-Slowakije. De bevrijding van de Sudeten, zoo zeide het, is de laatste Duitsche eisch. Het heeft toen gepoogd de verantwoordelijkheid van den aanvaller te doen terugvallen op de slachtoffers. Korten tijd geleden heeft de Führer beloofd het niet-aanvalsverdrag met Polen te zullen eerbiedigen. Bij Hitler moet men rekening houden met zijn daden en niet met zijn woorden. Daladier herinnerde vervolgens aan de overeenkomsten, welke Frankrijk binden aan Polen.

Wij hebben steeds herhaald, dat ingeval van een aanval wij onze overeenkomsten met Polen zullen handhaven. Polen is het slachtoffer van den meest onrechtvaardigen en meest brutalen aanval. Frankrijk en Engeland zijn geen landen, die hun handteekening ongedaan kunnen maken. Daladier herinnerde aan de laatste besluiten van de regeeringen van Frankrijk en Engeland. Deze landen moeten Polen te hulp komen. Indien de Duitsche regeering niet de verzekering geeft, dat zij haar strijdkrachten terug zal trekken, dan zullen Frankrijk en Engeland hun verplichtingen jegens Polen vervullen.

Indien Frankrijk toeliet, dat deze aanval zou worden voltooid, dan zou het snel veracht worden en geïsoleerd staan zonder hulp en zou het binnenkort zijn overgeleverd aan de meest heftige aanvallen. Wat zou een garantie voor onzen Elzas en voor ons Lotharingen beteekenen, indien de huidige aanval geduld zou worden?

Na de garanties aan Oostenrijk, aan Tsjecho-Slowakije en aan Polen, welke niet werden gehouden, zou de aanvaller zich tegen Frankrijk keeren.

Wij koesteren geen haat jegens eenig volk ter wereld. Wij zouden evenwel niet anders worden dan een miserabel volk, door de nederlaag ten onder gebracht en geknecht. Dergelijke gedachten koestert een Franschman niet. Ik verdedig den oorlog niet, ik heb zelf gestreden en mijn plicht gedaan als eerlijk man. Wanneer onze soldaten zich bij hun regimenten voegen, koestert niemand van hen haat voor het Duitsche volk in zijn hart, doch allen zijn bereid hun plicht te doen. De vreedzamen zijn bereid waardig hun vaderland te verdedigen. Zij weten, dat het bestaan van hun vaderland op het spel staat. De Franschen zullen niet toestaan, dat een land wordt overweldigd. Wanneer men Frankrijk bereid ziet staan dan is dit, omdat het overtuigd is, dat het bedreigd wordt.

Daladier begroette vervolgens de vreemdelingen, die, gevestigd op Franschen bodem, zich bij duizenden bereid hebben verklaard, met hun leven Frankrijk te dienen. Frankrijk is bereid zoowel tot vreedzame pogingen, als tot het leveren van een bewijs van kracht.

„Mijne heeren op dit oogenblik, waarop het lot van Europa en van Frankrijk wordt beslist, spreek ik tot u met de stem van één van zijn zonen, met de stem van allen die reeds hebben aanvaard, om, indien het noodzakelijk mocht zijn, het hoogste offer te brengen. Wij vinden in hen terug den geest, welke alle helden van onze geschiedenis bezield heeft. Frankrijk weet in dergelijke uren, dat het strijdt voor zijn leven en zijn onafhankelijkheid. Mijne heeren, Frankrijk beveelt.

3 September. — ENGELAND. — Staat van Oorlog met Duitschland. - Radiorede van minister-president Neville Chamberlain tot het Britsche volk. —

De staat van oorlog, waarin Groot-Brittannië zich met Duitschland bevindt, is op 3 September (Zondagochtend te 11.15 uur) effectief geworden, toen Dunbar, de chef van de afdeeling verdragen van het Foreign Office, den Duitschen zaakgelastigde dr. Kordt mededeelde, dat van 11 uur Engelschen zomertijd af de staat van oorlog tusschen Engeland en Duitschland bestond.

Om 10.20 uur van dien morgen is over de Engelsche zenders de mededeeling gepubliceerd, inhoudende, dat om negen uur de Britsche ambassadeur in Berlijn de Duitsche regeering heeft doen weten, dat, tenzij om

elf uur Zondagmorgen van Duitschland een gunstig antwoord was ontvangen ten aanzien van de gestelde eischen betreffende de staking van de vijandelijkheden in Polen, Engeland zich in staat van oorlog zou achten met Duitschland.
Toen op den vastgestelden tijd geen antwoord van Berlijn was ontvangen, ging de staat van oorlog tusschen Engeland en Duitschland in.
Deze verklaring werd door premier Chamberlain in het Lagerhuis eveneens afgelegd.

Chamberlain zeide o.m.:

„Het is een droeve dag voor ons allen, maar voor niemand is de dag droeviger dan voor mij. Alles, waarvoor ik gewerkt heb, waarop ik gehoopt heb en waarin ik geloofd heb gedurende mijn openbare leven, is in puin ineen gestort. Het eenige, dat voor mij is overgebleven, is na te gaan, welk vermogen ik bezit voor de overwinning van onze zaak. Ik kan niet zeggen, welke rol ik wellicht zal mogen spelen, maar ik vertrouw, dat ik den dag zal mogen aanschouwen, waarop Hitler vernietigd is en waarop een bevrijd Europa is hersteld."

Minister-president Neville Chamberlain richt zich tot het Engelsche volk. —

Op 3 September, Zondagmorgen, klokslag 11.15 (Britschen zomertijd) richtte de eerste minister, Chamberlain, zich tot de Engelsche natie over alle Engelsche zenders, voor het uitspreken van de volgende toespraak:

„Ik spreek in het kabinetsvertrek in Downing Street 10. Hedenmorgen heeft de Britsche ambassadeur in Berlijn de Duitsche regeering een laatste nota overhandigd, verklarende dat, tenzij wij van haar vóór elf uur vernamen, dat zij bereid is haar troepen uit Polen terug te trekken, de staat van oorlog tusschen ons zal bestaan. Ik moet u thans mededeelen, dat geen belofte van dien aard is ontvangen en dat bijgevolg dit land in oorlog is met Duitschland.
Gij kunt u voorstellen, welk een bittere slag het voor mij is, dat heel mijn lange worsteling om den vrede te redden gefaald heeft. Toch kan ik niet gelooven, dat er iets meer of iets anders bestaat, wat ik zou hebben kunnen doen en dat meer succes zou hebben gehad.
Tot op het allerlaatste oogenblik zou het volstrekt mogelijk geweest zijn, een vreedzame regeling met eere tot stand te brengen tusschen Duitschland en Polen, maar Hitler wilde zulks niet. Klaarblijkelijk had hij besloten, Polen aan te vallen, wat er ook gebeurde, en hij zegt thans wel, dat hij redelijke voorstellen naar voren heeft gebracht, welke door de Polen werden verworpen, maar dat is geen waarachtige verklaring. De voorstellen werden nooit getoond aan de Polen, noch aan ons en ofschoon zij in de Duitsche radio-uitzending van Donderdagavond uitgezonden werden, wachtte Hitler niet op het vernemen van commentaar op deze voorstellen, doch gaf hij zijn troepen bevel, den volgenden morgen de Poolsche grens over te trekken.
Zijn optreden toont overtuigend, dat er geen kans bestaat om te verwachten, dat deze man ooit zijn praktijken zal opgeven om geweld toe te passen, ten einde zijn wil door te zetten. Hij kan alleen gestuit worden door geweld en wij en Frankrijk gaan vandaag ter nakoming van onze verplichtingen hulp verleenen aan Polen, dat zoo dapper weerstand biedt aan dezen gemeenen en niet uitgelokten aanval op zijn volk.
Wij hebben een zuiver geweten. Wij hebben alles gedaan wat een land kon doen om den vrede te vestigen. Wij bevinden ons echter in een toestand, waarin men geen vertrouwen zou kunnen stellen in eenig woord, gegeven door den leider van Duitschland, een toestand waarin geen enkel volk zich in veiligheid kan gevoelen.
Deze toestand was ondraaglijk geworden en nu wij besloten hebben, er een einde aan te maken, weet ik, dat gij allen uw rol daarin zult spelen met kalmte en dapperheid.
Op een oogenblik als dit vormen de verzekeringen van steun, die wij uit het Britsche rijk ontvangen hebben, een bron van diepe aanmoediging voor ons.
Wanneer ik mijn toespraak zal hebben geëindigd, zullen namens de regeering zekere gedetailleerde aankondigingen worden gedaan. Wijdt daaraan uw volle aandacht. De regeering heeft plannen gemaakt volgens welke het mogelijk zal zijn, de werkzaamheden der natie voort te zetten in de dagen van druk en spanning, welke voor ons kunnen liggen. Deze plannen echter hebben uw hulp noodig.
Gij kunt uw deel op u nemen bij de strijdende diensten of als vrijwilliger bij een van de takken der civiele defensie. Wanneer dat het geval is, zult gij u aanmelden voor dienstverrichting in overeenstemming met de instructies, die gij ontvangt.
Wij zullen strijden tegen het brute geweld, tegen kwade trouw, tegen onrechtvaardigheid en tegen vervolging. Ik ben er zeker van, dat het goede recht in den strijd tegen deze dingen de overhand zal behouden. God zegene ons allen."

FRANKRIJK. — Staat van Oorlog met Duitschland. - Radiorede van minister-president Daladier tot het Fransche volk. —

De staat van oorlog tusschen Frankrijk en Duitschland ging in op 3 September, Zondagmiddag om vijf uur.
Aan den Franschen ambassadeur te Berlijn, Coulondre, was opgedragen Duitschland mede te deelen, dat wanneer het niet, of negatief zou antwoorden op de mededeeling van de Fransche regeering van 1 September, Frankrijk na Zondagmiddag om vijf uur de verplichtingen ten uitvoer zal leggen, die het jegens Polen op zich heeft genomen.
Coulondre werd om half één Zondagmiddag ontvangen door den Duitschen rijksminister van Buitenlandsche Zaken Von Ribbentrop. Hij vroeg hem of hij in staat was een bevredigend antwoord te geven op de mededeeling van 1 September.
De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop heeft hierop ontkennend geantwoord.
Vervolgens heeft Coulondre, na een laatste maal te hebben herinnerd aan de zware verantwoordelijkheid, welke het rijk op zich heeft genomen door zonder oorlogsverklaring vijandelijkheden te beginnen tegen Polen en geen gevolg te hebben gegeven aan de suggestie der regeeringen van Frankrijk en Groot-Brittannië, doen weten, dat de Fransche regeering zich verplicht zag met ingang van Zondag 3 September, des namiddags te 5 uur, haar verplichtingen, jegens Polen aangegaan, welke verplichtingen der Duitsche regeering bekend zijn, na te komen.

Radiorede van minister-president Daladier tot het Fransche volk. —

Minister-president Daladier heeft een radiorede gehouden, waarin hij zeide:

„Fransche mannen en vrouwen. Sedert 1 September bij het aanbreken van den dag is Polen het slachtoffer van den meest brutalen en meest cynischen aanval. Zijn grenzen zijn geschonden, zijn steden worden gebombardeerd. Zijn leger biedt den invaller heldhaftigen tegenstand. De verantwoordelijkheid voor het vergoten bloed rust geheel op de regeering van Hitler.
Het lot van den vrede was in de handen van Hitler: Hij heeft den oorlog gewild.
Frankrijk en Engeland hebben hun pogingen om den vrede te redden, vermenigvuldigd. Nog hedenochtend hebben zij een dringenden stap te Berlijn gedaan om bij de Duitsche regeering een laatste beroep op de rede te doen en haar te vragen de vijandelijkheden te staken en vreedzame onderhandelingen te openen. Duitschland heeft geweigerd.
Het had reeds geweigerd een antwoord te doen geworden aan alle menschen, die in den laatsten tijd hun stem ten gunste van den vrede hebben doen hooren. Het wil dus de vernietiging van Polen, om daarna snel de hegemonie over Europa te verzekeren en Frankrijk dienstbaar te maken.
Ons keerende tegen de verschrikkelijkste der tyrannieën en ons gegeven woord nakomende, strijden wij voor de verdediging van land en haardstede en voor onze vrijheden. Ik ben mij er van bewust zonder ophouden en tot de laatste minuut tegen den oorlog te hebben gevochten. Ik richt met bewogenheid en teederheid een groet tot onze jonge soldaten, die thans den heiligen plicht gaan volbrengen, dien wij zelf hebben vervuld. Zij kunnen vertrouweu hebben in hun chefs, die dengenen, die Frankrijk eens ter overwinning gevoerd hebben, waardig zijn. De zaak van Frankrijk smelt samen met die van de gerechtigheid. Het is de zaak van alle vredelievende en vrije volken. Deze zaak zal overwinnen.
Fransche mannen en vrouwen, wij gaan in den oorlog, omdat men ons dien oplegt. Ieder van ons is op zijn post op den Franschen grond, op dezen bodem der vrijheid, waar de eerbied voor de menschelijke waardigheid een van zijn laatste wijkplaatsen heeft gevonden.
Gij zult al uw kracht in het werk stellen in het diepe gevoel van eenheid en broederschap voor het heil van het vaderland. Leve Frankrijk!

DUITSCHLAND. — Antwoord op het Engelsche ultimatum. —

Het Duitsche Nieuwsbureau deelt op 3 September mede:
De Britsche regeering heeft in een nota aan de rijksregeering den eisch gesteld de op Poolsch gebied opdringende Duitsche

troepen weer naar hun oorspronkelijke stellingen terug te trekken.
Vanochtend om negen uur (3 September) werd door den Engelschen ambassadeur te Berlijn in een uitdagende nota medegedeeld, dat wanneer voor elf uur te Londen geen bevredigend antwoord zou zijn ontvangen, Engeland zich zou beschouwen als in staat van oorlog met Duitschland.
Hierop is den Britschen ambassadeur het volgende memorandum overhandigd:

Ook Britsche staatslieden hebben verklaard, dat juist de toenmaals (bij het verdrag van Versailles) aan Duitschland opgedrongen oplossing in het Oosten de kiem bevatte voor latere oorlogen. Dat gevaar uit den weg te ruimen, was de wensch van alle regeeringen van het Duitsche Rijk en in het bijzonder de bedoeling van de nieuwe nationaal-socialistische volksregeering. Deze vreedzame herziening te hebben verhinderd, is de schuld der politiek van het Britsche kabinet. De Britsche regeering heeft — een gebeurtenis welke zich slechts eenmaal in de geschiedenis heeft voorgedaan — den Poolschen staat een algemeene volmacht verstrekt voor alle handelingen tegenover Duitschland voor zoover deze staat mogelijk voornemens zou zijn. De Britsche regeering heeft de Poolsche regeering de verzekering gegeven onder alle omstandigheden voor het geval Duitschland zich tegen eenige uitdaging of een aanval te weer zou stellen, maar militair te zullen steunen. Daarop heeft de Poolsche terreur tegen de in de eens van Duitschland afgescheurde gebieden wonende Duitschers direct onverdraaglijke vormen aangenomen.

De vrije stad Danzig. —
De vrije stad Danzig werd tegen alle wettelijke bepalingen in strijd met het recht behandeld. Eerst op economisch en douanepolitiek gebied met vernietiging bedreigd en vervolgens militair omsingeld en wat het verkeer betreft, afgesloten. Al deze aan de Britsche regeering bekende overtredingen tegen de wet van het statuut van Danzig werden goedgekeurd en door de aan Polen gegeven blanco-volmachten gedekt.
De Duitsche regeering heeft, geroerd door het leed van de door Polen gekwelde en op onmenschelijke wijze mishandelde Duitsche bevolking, toch nog vijf maanden lang geduldig toegezien zonder ook maar éénmaal tegen Polen een dergelijke agressieve houding aan te nemen. Zij heeft Polen slechts gewaarschuwd, dat deze gebeurtenissen op den duur ondraaglijk zouden worden en dat zij vastbesloten was voor het geval deze bevolking anders niet geholpen zouden worden, hulp te verleenen. Al deze gebeurtenissen waren de Britsche regeering zeer nauwkeurig bekend. Het zou zeer gemakkelijk voor haar zijn geweest haar grooten invloed te Warschau aan te wenden om de machthebbers aldaar te vermanen gerechtigheid en menschelijkheid te laten gelden en de bestaande verplichtingen na te komen. De Britsche regeering heeft dat niet gedaan. Integendeel. Zij heeft steeds met nadruk haar jegens Polen aangegane verplichtingen, Polen onder alle omstandigheden bij te staan, herhaald om de Poolsche regeering juist aan te moedigen in haar misdadige, den vrede van Europa in gevaar brengende houding voort te gaan.
De Britsche regeering heeft het voorstel van Mussolini, dat den vrede in Europa nog steeds had kunnen redden, van de hand gewezen, hoewel de Duitsche regeering zich bereid had verklaard daarop in te gaan.

De Britsche regeering is verantwoordelijk voor al het ongeluk en al het leed. —
Daarom draagt de Britsche regeering de verantwoordelijkheid voor al het ongeluk en al het leed, dat thans over alle volken is gekomen en nog zal komen.
Nadat alle pogingen een vreedzame oplossing te vinden door de onverzettelijkheid van de door Engeland gedekte Poolsche regeering onmogelijk waren gemaakt, nadat de sinds reeds eenige maanden op een burgeroorlog gelijkende toestanden aan de Oostelijke grens van het rijk, zonder dat de Britsche regeering daartegen ook maar iets had ingebracht, zich geleidelijk tot openlijke aanvallen op het gebied van het Rijk hadden uitgestrekt, heeft de regeering van het Duitsche Rijk besloten deze voortdurende en voor een groote mogendheid onverdraaglijke bedreiging van den in de eerste plaats buitenlandschen en dan den binnenlandschen vrede van het Duitsche volk, een halt toe te roepen met al die middelen, welke, nadat de regeeringen van de democratieën alle andere herzieningsmogelijkheden feitelijk hadden gesaboteerd, alleen nog over blijven om de rust, de veiligheid en de eer van het Duitsche Rijk te verdedigen
Zij heeft op de laatste, het gebied van het Rijk bedreigende aanvallen van de Polen met gelijke maatregelen geantwoord.

De Regeering van het Duitsche Rijk is niet bereid. —
De regeering van het Duitsche Rijk is niet bereid, ingevolge welke Britsche bedoelingen of verplichtingen dan ook, in het Oosten van het Rijk toestanden te dulden, welke gelijken op die, welke bestaan in het onder protectoraat van Groot-Brittannië staande Palestina.
Het Duitsche volk is evenwel vooral niet bereid zich te laten mishandelen door Polen.
Daarom wijst de regeering van het Duitsche Rijk de poging van de hand Duitschland door een ultimatieve eisch te dwingen zijn ter bescherming van het Rijk aangetreden weermacht weer terug te roepen en daarmede de oude onrusten, het oude onrecht opnieuw te accepteeren.

De Britsche bedoeling met het Duitsche volk. —
De bedreiging, Duitschland anders in een oorlog te bestrijden, is in overeenstemming met de sedert jaren door tal van Britsche politici geproclameerde bedoeling.
De Duitsche regeering en het Duitsche volk hebben het Engelsche volk tallooze malen de verzekering gegeven, hoezeer zij een verstandige, ja een zeer nauwe vriendschap met dit volk wenschen. Wanneer de Britsche regeering deze aanbiedingen tot nu toe steeds van de hand heeft gewezen, en thans antwoordt met een openlijke oorlogsbedreiging, is dat niet de schuld van het Duitsche volk en zijn regeering, doch uitsluitend de schuld van het Britsche kabinet, respectievelijk van die mannen, die sedert jaren de vernietiging en uitroeiing van het Duitsche volk prediken. Het Duitsche volk en zijn regeering hebben niet, zooals Groot-Brittannië, het voornemen de wereld te overheerschen, doch zijn vastbesloten, hun eigen vrijheid, hun onafhankelijkheid en vooral hun leven te verdedigen.
De in opdracht van de Britsche regeering door den heer King Hall aan ons medegedeelde bedoeling, het Duitsche volk nog meer te vernietigen dan door het verdrag van Versailles, nemen wij voor kennisgeving aan en daarom zullen wij iedere aanvalshandeling van Engeland met gelijke wapens en in gelijken vorm beantwoorden.

3 September — DUITSCHLAND — Proclamaties van Hitler. —

Aan het Leger. —
Rijkskanselier Hitler heeft een proclamatie gericht tot de soldaten van het leger in het Westen:
Evenals vóór den oorlog, zoo beweert hij, heeft Engeland ook nà den oorlog de politiek van omsingeling tegen Duitschland voortgezet.
Nadat Polen in het gevoel van de Britsch-Fransche bescherming tot de meest agressieve aanvalsdaden tegen het Rijksgebied is overgegaan, heb ik besloten dezen om Duitschland gelegden ring te doen springen. Het niet-aanvals- en consultatieve pact met Sovjet-Rusland geeft ons de zekerheid van een politiek van vreedzame overeenstemming met dit grootste rijk van het Oosten.
Sinds twee dagen vechten thans in antwoord op de agressieve handelingen van Polen, afdeelingen van de Duitsche weermacht in het Oosten aan het herstel van den vrede, welke aan het Duitsche volk het leven en de vrijheid zullen verzekeren. Hun optreden is reeds na 48 uur overal door succes begeleid.
Wanneer gij uw plicht doet, zal de strijd in het Oosten binnen enkele weken op succesrijke wijze kunnen worden beëindigd en dan staat de kracht van den geheelen staat van 90 millioen menschen achter u.
Als oud-soldaat uit den wereldoorlog en als uw opperbevelhebber begeef ik mij in het vertrouwen op u thans naar het leger in het Oosten.

Aan de N.S.D.A.P. —
De Führer heeft een proclamatie gericht tot de Nationaal-Socialistische Duitsche Arbeiderspartij, waarin hij zegt: Onze Joodsch-democratische wereldvijand heeft het klaar gespeeld het Engelsche volk tegen Duitschland op te hitsen tot een staat van oorlog. De motieven daarvoor zijn zoo leugenachtig en weinig steekhoudend als de motieven in 1914 waren. Daarin is niets gewijzigd, doch wel veranderd zijn de kracht en de wil van het Rijk, om ditmaal den ons opgedrongen strijd met die vastbeslotenheid te voeren, welke noodig is om de nieuw beraamde misdaad aan de menschheid teniet te doen.
Ik stel alle Nationaal-Socialistische functionarissen er voor verantwoordelijk, dat zij ook in hun persoonlijk leven op voorbeeldige wijze de offers dragen, welke de gemeenschap moet dragen. Wat wij op het oogenblik bezitten is volkomen zonder belang. Van beteekenis is slechts één ding: dat Duitschland overwint.

Aan het Duitsche Volk. —
Tot het Duitsche volk heeft Hitler een proclamatie uitgevaardigd, waarin hij zegt: Sedert eeuwen heeft Engeland het doel

nagestreefd de Europeesche volken tegenover de Britsche politiek tot verovering van de wereld weerloos te maken door een evenwicht van krachten te proclameeren op grond waarvan Engeland aanspraak maakte op het recht, dat hem den steeds op dat oogenblik gevaarlijkst voorkomenden Europeeschen staat de gelegenheid moest geven onder niet steekhoudende voorwendselen aan te vallen en te vernietigen. Wij zelf zijn getuigen geweest van den door Engeland gevoerde omsingelingsstrijd tegen het Duitschland van voor den oorlog.
Ik heb Engeland en het Engelsche volk tallooze malen de overeenstemming en vriendschap van het Duitsche volk aangeboden. Mijn geheele politiek was opgebouwd op de gedachte van deze overeenstemming. Ik ben steeds afgestooten en onder huichelachtige verklaringen werden steeds nieuwe voorwendselen gezocht om de Duitsche levensruimte te beperken en ons daar, waar wij nimmer Britsche belangen bedreigden het eigen leven te bemoeilijken of onmogelijk te maken.
Engeland heeft Polen tot die houding gebracht, welke een vreedzame overeenstemming onmogelijk heeft gemaakt.
Wij weten, dat niet het Britsche volk in zijn geheel voor dit alles verantwoordelijk kan worden gesteld. Het is die Joodsch-plutocratische en democratische heerschersklasse, die in alle volken der wereld slechts gehoorzame slaven wil zien en die ons nieuwe rijk haat, omdat zij daarin voorbeelden ziet van een socialen arbeid waarvoor zij vreest, dat zij aanstekelijk zou kunnen inwerken in hun eigen land. De strijd tegen deze nieuwe poging Duitschland te vernietigen nemen wij thans op. Wij zullen hem met nationaal-socialistische vastbeslotenheid voeren.
Wanneer ons volk in dien zin zijn hoogsten plicht vervult, zal ons ook de Heer onze God bijstaan, die Zijn genade nog steeds gegeven heeft aan hem, die vastbesloten is zichzelf te helpen.
Al deze proclamaties waren onderteekend: Adolf Hitler.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T. - Stefani)
(Vorig bericht 3925)

4 SEPTEMBER 1939

A. ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain. - Reconstructie. —

De Engelsche regeering is op 4 Sept. '39 gereconstrueerd, met een oorlogskabinet, bestaande uit:

Chamberlain, minister-president.
Simon, kanselier van de Schatkist.
Halifax, Buitenlandsche Zaken.
Chatfield, Coördinatie van de Defensie.
Winston Churchill, Eerste Lord van de Admiraliteit.
Lord Sankey, minister zonder portefeuille.
Hore Belisha, Oorlog.
Kingsley Wood, Luchtmacht.
Samuel Hoare, Lord-zegelbewaarder.

Winston Churchill komt in de plaats van Lord Stanhope, die Lord President van den geheimen raad wordt in de plaats van Lord Runciman. Hoare heeft van plaats verwisseld met Sir John Anderson, die minister van Binnenlandsche Zaken wordt. Evenals Churcill is Sankey een nieuwe figuur in het kabinet. Hij is echter van 1929 tot 1935 Lord-kanselier geweest. Hij is een bekwaam rechtsgeleerde — hij behoort o.a. tot de Britsche leden van het permanente hof van arbitrage in Den Haag — en heeft zich ook op kerkelijk gebied bewogen.
Anthony Eden vervangt Sir Thomas Inskip als minister voor de Dominions en Inskip is benoemd tot Lord-kanselier in de plaats van Lord Maugham. Deze ministers maken geen deel uit van het oorlogskabinet. Om een zoo goed mogelijk contact tusschen den minister voor de Dominions en het oorlogskabinet te handhaven, zal Eden specialen toegang tot het kabinet hebben. Minister Anderson blijft belast met de voorzorgsmaatregelen tegen luchtaanvallen.
(Times) **(Vor. ber. Kabinet 3835 C.)**

B. ENGELAND. — Het Britsche opperbevel. —
De Koning heeft op 4 Sept. '39 tot opperbevelhebber van het Britsche veldleger benoemd generaal Gort, tot chef van den imperialen generalen staf generaal Ironside en tot chef van de strijdmachten in Engeland generaal Kirke. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3906 A.)

C. BELGIE. — Kabinet-Pierlot. - Reorganisatie en uitbreiding. - Een nationaal kabinet. —
Het heeft den Koning behaagd, met het oog op de benarde tijden, een beroep te doen op de medewerking van vijf sociaal-democraten e.a., alle oud-ministers. Het nieuwe ministerie is op 4 September als volgt samengesteld:

Liberalen: Janson, minister zonder portefeuille.
Deveze, Binnenlandsche Zaken.
Van der Poorten, Openbare Werken en Werkverschaffing.
M. H. Jaspar, Volksgezondheid.
Katholieken: Pierlot, Minister-president zonder portefeuille.
Marck, Verkeerswezen.
d'Aspremont-Lynden, Landbouw.
Sap, Economische Zaken en Middenstand.
Delfosse, Bevoorrading.
De Vleeschauwer, Koloniën.
Socialisten: De Man, minister zonder portefeuille.
Spaak, Buitenlandsche Zaken.
Balthazar, Arbeid en Sociale Voorzorg.
Wauters, Nationale propaganda.
Soudan, Justitie.
Technici: Denis, Landsverdediging.
Gutt, Financiën.
Duesberg, Openbaar Onderwijs.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Kabinet 3767 B.)**

5 SEPTEMBER 1939

D. NEDERLAND. — Proclamatie van onze neutraliteit. —
Op 3 September '39 is de buitengewone Nederlandsche Staatscourant, no. 171 D uitgekomen, die de volgende verklaring bevat:
De ministers van Algemeene Zaken a.i., van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Defensie en van Koloniën, daartoe door Hare Majesteit de Koningin gemachtigd, brengen ter kennis van een ieder, wien zulks aangaat, dat de Nederlandsche regeering ter zake van den oorlogstoestand, die is ontstaan tusschen eenige vreemde mogendheden, volstrekte onzijdigheid zal in acht nemen en dat ter handhaving van die onzijdigheid bepalingen zijn vastgesteld:

Ons Rechtsgebied. 1) In het rechtsgebied van het Koninkrijk der Nederlanden, omvattende het grondgebied en watergebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, de territoriale zee- en de boven dit grondgebied, dit watergebied en deze territoriale zee zich bevindende luchtruimte, worden geenerlei vijandelijkheden toegelaten. Dit gebied mag door geen der oorlogvoerenden als basis voor operatiën tegen den vijand worden gebruikt.
2) Onder territoriale zee wordt verstaan de kustzee tot op een afstand van drie zeemijlen van zestig in den breedtegraad, gerekend van de laagwaterlijn. Met betrekking tot baaien wordt die afstand van drie zeemijlen gemeten van een rechte lijn af, dwars door de opening van de baai getrokken; indien de opening van de baai meer dan tien zeemijlen bedraagt, zal die lijn worden getrokken zoo dicht mogelijk bij den ingang op het eerste punt, waar de breedte de tien zeemijlen niet overschrijdt. De reeden, waarvan de grenzen door de regeering zijn vastgesteld, zijn begrepen in de territoriale zee, al mochten deze grenzen zich verder dan drie zeemijlen van de laagwaterlijn uitstrekken.

Aan de oorlogvoerenden is verboden: 1. Het bezetten van eenig deel van het rechtsgebied door hunne strijdkrachten.
2. Het binnenkomen in- of het doortrekken van dit gebied door troepen of onderdeelen daarvan, benevens door convooien. Onder convooien worden verstaan transporten onder militair geleide en bovendien transporten zonder militair geleide, die het karakter dragen van etappenvervoer.
3. Het binnenkomen in- of het doortrekken van dit gebied met.
a. Oorlogsschepen en troepentransportschepen.
b. Koopvaardijschepen onder de vlag van een der oorlogvoerenden, welker bouw, uitrusting of bemanning reden geeft te vermoeden, dat zij in een onmiddellijk, voorafgaande periode als oorlogsschip, mijnenlegger of troepentransportschip zijn gebruikt, dan wel in een onmiddellijk volgende periode daartoe zullen worden gebruikt.
c. Koopvaardijschepen onder de vlag van een der oorlogvoerende partijen, die van geladen mijnen zijn voorzien.
d. Koopvaardijschepen onder de vlag van een der oorlogvoerende partijen, die militaire luchtvaartuigen in gebruiksklaren toestand aan boord hebben.
4. Het binnenkomen in- of het doortrekken van dit gebied met

militaire luchtvaartuigen, luchtvaartuigen voor troepentransport of luchtvaartuigen, die in een toestand verkeeren, die hen in staat stelt tot een onmiddellijken aanval.

Andere bepalingen. Verder bevat de neutraliteitsverklaring bepalingen betreffende koopvaardijschepen, voorzien van geschutbewapening, over interneering van troepen en onderdeelen daarvan, idem van luchtvaartuigen, over schipbreukelingen, ontvluchte militairen en deserteurs, over het bevaren van de geheel of in Nederlandsch rechtsgebied gelegen zeestraten, bepalingen over prijs en buit, een verbod tot het vormen van strijderskorpsen en behoeve van een der oorlogvoerenden of het vormen van aanwervingsbureaux, over de levering van munitie en wapens ten behoeve van een der krijgsvoerende partijen, verboden tot het maken van radiozendstations en het geven van inlichtingen over de buiten het rechtsgebied aanwezige militaire strijdkrachten, enz. (Staatscourant)

(Vor. ber. Neutraliteit 3919 A.)

6 SEPTEMBER 1939

POOLSCHE KWESTIE.

6 September — ENGELAND — Witboek. —

De Britsche regeering heeft op 1 September de notawisseling tusschen de Engelsche en Duitsche regeering gepubliceerd in den vorm van een Witboek. Dit gaat vergezeld van een verklarende noot over den loop der gebeurtenissen, welke zegt, dat het antwoord aan de Duitsche regeering van 28 Augustus vóór de overhandiging ter kennis was gebracht van de Fransche en de Poolsche regeeringen.

De verklarende nota zegt dan verder, dat de Poolsche regeering de Britsche regeering machtigde, om de Duitsche regeering ervan in kennis te stellen, dat Polen terstond bereid was, rechtstreeksche onderhandelingen met Duitschland aan te gaan. Het Britsche antwoord werd Hitler om 22.30 uur op 23 Augustus overhandigd en hij beloofde den volgenden dag antwoord te geven. Het Duitsche, schriftelijke antwoord, werd om 19.15 uur op 29 Augustus overhandigd. Afgezien nog van een volledige verwringing der gebeurtenissen, die tot de crisis hebben geleid, aldus de verklarende noot, eischte het antwoord van de Duitsche regeering bovendien de aankomst in Berlijn van een Poolschen afgezant met volledige volmachten in den loop van den volgenden dag.

Het antwoord van de Britsche regeering werd den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken te middernacht op 30 Augustus medegedeeld. Het antwoord van Von Ribbentrop was, een lang document te voorschijn halen, dat hij snel in het Duitsch voorlas. Dit was klaarblijkelijk het uit zestien punten bestaande plan, dat de Duitsche regeering sindsdien heeft gepubliceerd. Toen Henderson om den tekst van deze voorstellen vroeg, zulks in overeenstemming met de toezegging in het Duitsche antwoord van 29 Augustus (Dinsdag), gaf Von Ribbentrop de verzekering, dat het thans te laat was, aangezien de Poolsche gevolmachtigde niet voor middernacht in Berlijn was aangekomen, zooals dit geëischt was door de Duitsche regeering in haar mededeeling van den vorigen avond.

Toen de Poolsche regeering deze ontwikkeling vernam, stelde zij de Britsche regeering in den namiddag van 30 Augustus (Woensdag) er van in kennis, dat zij haar ambassadeur zou machtigen, de Duitsche regeering ervan in kennis te stellen, dat Polen de Britsche voorstellen had aanvaard betreffende het voeren van onderhandelingen. De Poolsche ambassadeur te Berlijn werd echter door Von Ribbentrop eerst in den avond van 31 Augustus (Donderdag) ontvangen.

Na dit onderhoud deed de Duitsche regeering onmiddellijk per radio mededeeling van haar voorstellen. Lipsky probeerde onmiddellijk voeling te krijgen met Warschau, doch slaagde daarin niet, aangezien alle communicatiemiddelen tusschen Polen en Duitschland door de Duitsche regeering waren verbroken.

DUITSCHLAND. — Witboek. —

Te Berlijn is op 5 September een officieel Witboek over de laatste fase der Duitsch—Poolsche crisis verschenen. Daarin worden nog eens de gebeurtenissen van de tweede helft van Augustus weergegeven. De inhoud van dit Witboek is gebaseerd op de bewering, dat Duitschland den oorlog niet heeft gewild. Genaderd tot het punt, dat geweld tegen Polen werd ingezet, luidt de Duitsche lezing van de laatste pogingen om den oorlog te voorkomen:

„Op den avond van den eersten September (Vrijdag) overhandigden de ambassadeurs van Engeland en Frankrijk den rijksminister van Buitenlandsche Zaken twee gelijkluidende nota's, waarin zij van Duitschland het terugtrekken van Duitsche troepen van Poolsch gebied eischten en verklaarden, dat hun regeeringen bij afwijzing van dezen eisch onverwijld haar verplichtingen tegenover Polen zouden nakomen. De Rijksminister antwoordde beide ambassadeurs, dat Duitschland de in de nota's uiteengezette opvatting van een Duitschen aanval tegen Polen van de hand moest wijzen.

Om het door deze nota's dreigend geworden oorlogsgevaar te keeren, deed de Duce een voorstel, dat voorzag in een wapenstilstand en een daarop volgende conferentie tot regeling van het Duitsch—Poolsche conflict. Dit voorstel werd door de Duitsche en de Fransche regeering in gunstigen zin beantwoord, doch door de Britsche regeering afgewezen. Dit bleek reeds uit de redevoeringen, die de Britsche premier en de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken op 2 September (Zaterdag) des namiddags in het Britsche parlement hielden, en werd den rijksminister van Buitenlandsche Zaken op den avond van denzelfden dag door den Italiaanschen ambassadeur medegedeeld. Daarmede was ook volgens de opvatting der Italiaansche regeering het initiatief van den Duce door Engeland ten val gebracht.

Hierop volgt de mededeeling van de ultimata van Zondagmorgen en -middag (3 September) van Engeland en Frankrijk, die door de Duitsche Rijksregeering werden afgewezen. Daarbij wordt nogmaals naar voren gebracht dat weliswaar Frankrijk bereid geweest is de bemiddelingsvoorstellen van den Duce te aanvaarden, maar dat laatstgenoemde gestrand was op de intransigente houding der Britsche regeering.

De Britsche regeering had verscheidene uren vroeger een ultimatieven eisch aan Duitschland gesteld met een termijn van twee uur, die in een Duitsch memorandum was afgewezen. De rijksminister verklaarde dit memorandum ter kennis van den Franschen ambassadeur te brengen. Indien, zoo zeide hij, de houding van Frankrijk tegenover Duitschland door dezelfde overwegingen bepaald zou worden als de houding der Britsche regeering, kon de Rijksregeering dat slechts betreuren. Duitschland had steeds naar overeenstemming met Frankrijk gestreefd. Indien de Fransche regeering desondanks op grond van haar verplichtingen jegens Polen een vijandelijke houding tegenover Duitschland zou aannemen, zou het Duitsche volk dat als een door niets gerechtvaardigden aanvalsoorlog van Frankrijk tegenover Duitschland beschouwen. De Fransche ambassadeur antwoordde aan de uiteenzetting van den Rijksminister te ontleenen, dat de Rijksregeering niet in staat was, een bevredigend antwoord op de Fransche nota van 1 September te geven. Onder deze omstandigheden had hij den onaangenamen plicht de Rijksregeering mede te deelen, dat ook de Fransche regeering gedwongen was, van 3 September (Zondag), des namiddags te 5 uur af, haar tegenover Polen aangegane verplichtingen na te komen. Tegelijkertijd overhandigde de ambassadeur een overeenkomstige schriftelijke mededeeling. De Rijksminister van Buitenlandsche Zaken beëindigde daarop het onderhoud met de verklaring, dat de Fransche regeering de volle verantwoordelijkheid droeg voor het lijden, dat over de volken zou komen, wanneer Frankrijk Duitschland zou aanvallen.

(Telex-A. N. P. - D. N. B. - Agence Belga - P. A. T. - Stefani) **(Vorig bericht 3929)**

7 SEPTEMBER 1939

A. VEREENIGDE STATEN. — Neutraliteitswet afgekondigd. —

President Roosevelt heeft op 5 Sept. '39 de neutraliteitswet formeel afgekondigd.

De proclamatie verbiedt onderdanen van de Vereenigde Staten deel te nemen aan het uitrusten en bewapenen van schepen, welke in dienst zouden kunnen staan van de oorlogvoerende mogendheden. Geen belligerent oorlogsschip mag reparaties verrichten, brandstof innemen, water of andere voorraden aan boord nemen binnen de jurisdictie der Vereenigde Staten, zonder een schriftelijke machtiging der Vereenigde Staten. Wanneer reparaties gewenscht worden, moet een verklaring afgelegd worden over de oorzaak van de schade. Geen agentschap der Vereenigde Staten mag voorraden afleveren of herstellingen verrichten aan een belligerent schip.

De proclamatie verbiedt levering van oorlogsschepen of schepen, waarvan oorlogsschepen gemaakt kunnen worden, te leveren aan een oorlogvoerende. Zij verbiedt verder het uitzenden uit de Vereenigde Staten van eenigerlei schip, dat aan een oorlogvoerende eenigerlei brandstof, wapens, munitie, manschappen, oorlogsleveringen of inlichtingen zou brengen, of het uitzenden van eenig schip, dat duidelijk gebouwd is voor oorlogsdoeleinden. Zij verbiedt het bezoeken of gebruik maken van de territoriale wateren der Vereenigde Staten door belligerente schepen ter voorbereiding van vijandelijke operaties of het waarnemen der beweging van schepen der tegenpartij. Geen belligerent schip zal machtiging krijgen om wateren der Vereenigde Staten te verlaten, waaruit tevoren een oorlogsschip of koopvaardijschip van de tegenpartij is vertrokken, tenzij minstens 24 uur verstreken zijn sedert het vertrek van laatstgenoemd schip uit de jurisdictie der Vereenigde Staten. Wanneer oorlogsschepen der tegenover elkaar staande oorlogvoerenden tegelijkertijd in dezelfde haven zijn, moet het schip, dat het eerst is binnengevaren, het eerst vertrekken, tenzij het in zoodanigen staat verkeert, dat daardoor een langer verblijf wordt gewaarborgd.

Verder bepaalt de proclamatie, dat belligerente schepen geen gebruik mogen maken van de radiostoestellen, zoolang zij in territoriale wateren verkeeren, behalve voor S.O.S.-seinen of voor verbindingen, welke verband houden met een veilige navigatie. Geen oorlogsschip van een oorlogvoerende zal gemachtigd zijn eenigerlei voorraden in te nemen, behalve voorraden, die noodig zijn voor het onderhoud der bemanning, en met uitzondering van zooveel brandstof en smeerolie, voedsel en water als voldoende kan zijn met de reeds aan boord zijnde hoeveelheid om het schip naar de naastbijzijnde thuishaven te brengen. In geen geval zal schade, aangebracht door vijandelijk vuur, hersteld worden.

Twee decreten. — President Roosevelt heeft twee decreten onderteekend, welke zijn dubbele verklaring in zake de neutraliteit aanvullen. Deze decreten regelen de voorwaarden voor den doortocht van oorlogsschepen in het Panama-kanaal en de contrôle op alle schepen van oorlogvoerende naties in de kanaalzône.

Overigens heeft Cordell Hull zoojuist besloten, zulks met toepassing van de neutraliteitswet, te verbieden, dat Amerikaansche burgers gebruik maken van schepen van oorlogvoerenden in de Europeesche wateren en de Atlantische zône ten Oosten van den dertigsten W. lengtegraad en den dertigsten Noorderbreedtegraad, behoudens speciale machtiging van den onderstaatssecretaris.

President Roosevelt heeft de pers nog medegedeeld, dat Amerikaansche schepen, die burgers der Vereenigde Staten terugbrengen, niet zullen worden geconvoyeerd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Neutraliteitswet 3875 E.)

B. NEDERLAND. — Verklaring van Minister-president Jhr. mr. D. J. de Geer. - Nederland en de Oorlog.

De minister-president, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 4 Sept. 1939 namens de Regeering de volgende verklaring in de Tweede Kamer afgelegd:

Mijnheer de voorzitter,

De regeering wenscht u en de Kamer dank te zeggen voor den spoed, waarmee deze vergadering op een ongewoon tijdstip is bijeengekomen. Zij zou het op prijs stellen, wanneer verschillende wetsontwerpen, in verband staande met de buitengewone omstandigheden waarin wij verkeeren, hier nog vandaag konden worden afgehandeld.

Dat die omstandigheden ook naar het inzien der regeering een hoogst ernstig en zorgelijk karakter dragen, zal ik wel niet behoeven te zeggen.

Ruim 25 jaar geleden, op Maandag 3 Augustus 1914, werd door den heer De Savornin Lohman in deze Kamer gezegd: „Ik geloof niet, dat ooit ons Koninkrijk in een zóó gevaarlijken toestand is geweest als op dit oogenblik". Het was aan het begin van den wereldoorlog en de Kamer was met een gelijksoortig doel bijeengeroepen als op dezen middag.

Ons Koninkrijk bestond toen honderd jaar.

Het is wel een bittere ervaring, dat de generatie, die dien onheilsdag heeft meegemaakt, reeds na een kwarteeuw neiging moet gevoelen die sombere woorden te herhalen. Dit ondanks de hoop, die een tijdlang gekoesterd werd, dat de les van den wereldoorlog niet vergeefsch zou zijn geweest en den volken de kracht zou geven hun onderlinge verhouding op nieuwen en betrouwbaarder grondslag te vestigen.

Zoo de voorteekenen niet bedriegen, wacht ons wereldde**el en zijn beschaving in de naaste toekomst een nog bangere crisis dan in de jaren tusschen 1914 en 1918 werd doorgemaakt. En al mogen wij hopen, dat de rechtstreeksche verschrikkingen van den oorlog aan ons land zullen worden bespaard, dan toch zullen wij ons deel hebben in de spanningen die hij oproept, in de vernietiging van welvaart die hij brengt, in het onzegbare leed, dat in allerlei vorm over de volken komen zal.

Daarbij zullen de moeilijkheden en gevaren waarvoor de jongste wereldoorlog ons heeft geplaatst, niet alleen met nieuwe kracht zich openbaren, maar ook, naar te vreezen valt, nòg zwaarder eischen aan ons beleid en geduld en uithoudingsvermogen stellen dan destijds het geval was.

Bij de ernstige taak, die ten deze aan de regeering is opgelegd, rekent zij op de eendracht van het volk en op de trouwe plichtsbetrachting en toewijding van allen, die, op hoogere of lagere plaats, buiten of binnen staatsrechtelijk verband, tot medewerking in eenigerlei opzicht geroepen worden. Zij is overtuigd, dat het beroep, dat zij ten dezen op heel ons volk doet, niet onbeantwoord zal blijven. De ervaring, gedurende de jongste week opgedaan, zoowel in de voorbeeldige en van een voortreffelijken geest getuigende wijze waarop zich de mobilisatie voltrok, als in andere symptomen, die te harer kennis kwamen, versterkt haar in die overtuiging.

Omtrent de politieke houding, door ons land in het uitgebroken conflict aan te nemen, bestaat in ons midden geen verschil van gevoelen.

Ons land is vast besloten zijn neutraliteit naar alle zijden met de grootste nauwgezetheid en de volledigste consequentie te handhaven.**

Wij hebben van de naastliggende belligerente mogendheden een verklaring ontvangen, dat zij die neutraliteit zullen ontzien. En wij stellen vertrouwen in den ernst en de oprechtheid van die verklaring. De mobilisatie van onze weermacht is dan ook tegen niemand gericht, maar werkt ten gunste van allen. Zij is zeker een plicht tegenover onszelf, maar zij is nog veel meer een plicht tegenover de oorlogvoerende partijen. De paraatheid van ons leger, en onze onverzettelijke wil, om iedere, ook geringste aantasting onzer neutraliteit met alle beschikbare middelen tegen te gaan, verschaft hun de zekerheid en veiligheid, die zij behoeven.

Wat de toekomst aan Europa zal brengen, weten wij niet.

Wèl weten wij, dat het in bange tijden als deze meer dan ooit aankomt op die eigenschappen van geest en karakter, die ook in achterliggende eeuwen onze natie in de hachelijkste oogenblikken hebben geschraagd.

Met het voorbeeld der vaderen voor oogen, willen wij ons evenwicht bewaren; rusteloos arbeiden aan de beveiliging van wat ons toevertrouwd is, maar tegelijk rustig zijn temidden van de opgezweepte golven; elk in eigen kring doen wat ter leniging van nood en verlichting van druk mogelijk is, en bovenal een diep en innig geloof bewaren in onzen trouwen Vader in den Hemel, die ook door nacht en stormtij de volken en personen wil leiden naar een betere toekomst.

Het was in het donkerste uur van onze geschiedenis, dat de geloofshymne geboren werd, die de eeuwen trotseerde; de hymne die ook nu nog de diepste en zuiverste gevoelens van ons volk vertolkt, en dit zal blijven doen, hoe hoog straks de nood moge stijgen:

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God, mijn Heer.
Op U zoo wil ik bouwen,
verlaat mij nimmermeer.

Staande hoorde de vrijwel voltallige Kamer deze redevoering aan. Het voltallige Kabinet was achter de regeeringstafel gezeten.

De minister-president heeft in de Eerste Kamer een soortgelijke verklaring afgelegd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Jhr. Mr. D. J. de Geer 3902 A.)

8 SEPTEMBER 1939

A. GENERAAL I. H. REIJNDERS. — Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. — Levensbeschrijving. —

De nieuwe opperbevelhebber van leger en vloot, generaal I. H. Reijnders, is geboren op 27 Maart 1879 te Stadskanaal in de gemeente Onstwedde, waar zijn vader het burgemeestersambt heeft bekleed.

Na de middelbare school te hebben doorloopen, bezocht hij de Koninklijke Militaire Academie te Breda, waarna hij in 1899 benoemd werd tot tweeden luitenant bij het eerste regiment infanterie. In 1903 werd hij bevorderd tot eersten luitenant bij hetzelfde regiment. Vervolgens is hij geruimen tijd gedetacheerd geweest bij de militaire verkenningen.

Op 1 September 1913 is hij bevorderd tot kapitein, waarna een driejarige studie aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage volgde. In 1918 werd hij geplaatst bij den generalen staf, waar hij aanvankelijk de functie van chef van den staf van de landmacht in de stelling Den Helder bekleedde. Vervolgens is hij benoemd tot directeur der militaire verkenningen te 's-Gravenhage. In 1925 volgde zijn benoeming tot majoor bij den generalen staf, en in het volgende jaar zijn overplaatsing naar het 19e regiment infanterie te Arnhem. Daarna werd hij geplaatst bij het regiment grenadiers.

Benoemd tot chef van den staf der eerste divisie te 's-Gravenhage, werd hij op 1 Augustus 1928 bevorderd tot luitenant-kolonel bij den generalen staf, waarna op 1 November 1931 zijn benoeming volgde tot kolonel bij den staf. Hij werd toen toegevoegd aan den chef van dezen staf. Korten tijd later, in 1932, werd hij benoemd tot inspecteur der infanterie. In deze functie werd hij in 1934 bevorderd tot generaal-majoor.

Op 1 Mei 1934 volgde zijn benoeming tot chef van den generalen staf, waarna hij op 1 November 1935 tot luitenant-generaal en op 30 Augustus 1939 tot generaal bevorderd werd.

Als inspecteur van de infanterie maakte generaal Reijnders o.m. deel uit van de commissie-Idenburg. Zijn verdiensten werden officieel door de regeering erkend door zijn benoeming tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw en ridder in de Orde van Oranje-Nassau. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Photo buiten tekst 3928a)

B. NEDERLAND. — Dagorder van den Opperbevelhebber van land- en zeemacht. - Groote waardeering voor leger en vloot. —

Op 5 Sept. '39 is voor den troep de volgende dagorder van den opperbevelhebber van land- en zeemacht voorgelezen:

„Het is mij een behoefte mijn groote waardeering uit te spreken voor hetgeen door de onder mijne bevelen staande, tot land- en zeemacht behoorende officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen en het bij de onderdeelen van land- en zeemacht dienstdoende burgerpersoneel in de achter ons liggende dagen is verricht.

Zoowel uit eigen aanschouwing als uit rapporten van uwe commandanten is mij gebleken, dat groote inspanning van u is gevorderd en dat gij met opgewektheid en kalme vastberadenheid aan de gestelde eischen hebt voldaan.

In het bijzonder wil ik mijn erkentelijkheid uitspreken jegens het personeel van de grens- en kustbeveiliging en van de luchtverdediging, welk personeel reeds sedert geruimen tijd onder veelal moeilijke omstandigheden zijn taak op uitnemende wijze heeft vervuld.

Ik ben door dit alles gesterkt in mijn overtuiging, dat ons volk wat betreft uwe energie en toewijding met het volste vertrouwen de toekomst kan tegemoet zien, wetende dat, mochten onverhoopt de grootste offers van u worden gevraagd, gij bereid zult zijn deze te brengen uit liefde voor uw land en in trouwe aanhankelijkheid aan onze geëerbiedigde vorstin.

Leve de Koningin." (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Generaal Reijnders 3936 A.)

9 SEPTEMBER 1939

C. NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. — Prijsopdrijving. — De minister van Economische Zaken heeft bekend gemaakt, dat hem, ondanks de waarschuwingen daartegen, ernstige berichten over prijsverhoogingen hebben bereikt. Hij heeft er de aandacht op gevestigd, dat elke verhooging van prijzen, welke niet door verhooging van den kostprijs is gemotiveerd, ingevolge de wet is verboden.

Verlof gemobiliseerden. — Het is voorloopig nutteloos, verzoeken om verlof voor gemobiliseerden in te dienen. Er kan slechts in zeer bijzondere gevallen buitengewoon verlof voor enkele dagen worden verleend; verzoeken daartoe moeten de militairen richten tot hun onmiddellijken commandant.

Vestigingswet. — De Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 blijft onveranderd.

Invoer-noodwet. — De Tweede Kamer heeft de invoernoodwet zonder debat en z.h.s. aangenomen.

Rogge, haver en gerst. — De regeering heeft de gelegenheid voor landbouwers opengesteld om rogge, haver en gerst aan haar over te doen tegen bepaalde prijzen.

Eenheid huisvrouwen. — De Nederlandsche vereeniging van huisvrouwen heeft aan alle afdeelingsbesturen van haar vereeniging een brief gericht, waarin zij opwekt tot onderlinge saamhoorigheid en eenheid in deze ernstige dagen.

Scheepsramp. — Ondergang van den mijnenveger „Willem van Ewijck". - 30 dooden. —

De mijnenveger „Willem van Ewijck", welke op 7 Sept. '39 in gezelschap van de mijnenvegers „Jan van Gelder", „Abraham van der Hulst", „Pieter Florisz" en den mijnenlegger „Nautilus" uit Nieuwediep was vertrokken voor het leggen van mijnenvelden rond de zeegaten van de Waddeneilanden, liep op 8 September tusschen 12.10 en 12.15, slechts 50 meter uit de kust van Terschelling, op een mijn en vloog in de lucht.

In vereeniging met de andere mijnenleggers was de Willem van Ewijck doende een mijnenveld te leggen. Voor de juiste ligging moest in verband met den stroom hier en daar een mijn worden opgeruimd. Dit geschiedde met behulp van een mitrailleuse van af de mijnenvegers. Een sloep met manschappen der W. van Ewijck voer in de onmiddellijke nabijheid van den mijnenveger. Toen eenige manschappen van de Willem van Ewijck bij de mitrailleuse op het achterdek gereed stonden om een der mijnen te vernietigen, is de oorlogsbodem door den sterken stroom over een anderen mijn gedreven.

De „Willem van Ewijck" werd midscheeps getroffen. Met een geweldige explosie brak het schip in tweeën en binnen enkele minuten verdween het in de diepte. Groote waterzuilen spoten omhoog. De bemande motorsloep van de van Ewijck werd door de kracht van de ontploffing eenige meters de lucht in geslingerd, doch kwam weer behouden op het water terecht, zonder dat de bemanning hierbij letsel opliep.

Niet minder dan 30 van de 51 opvarenden zijn bij het vervullen van hun plicht om het leven gekomen w.o. de commandant, J. E. ten Klooster.

Tweede Kamer. - Mobilisatiewet. - Wet op de geneeskundige voorziening bij mobilisatie. - Crediet van ƒ 60 millioen voor de voedselvoorziening. - Wet op den Staat van Oorlog. - Wijziging van de Beurswet goedgekeurd. — In een buitengewone vergadering van de Tweede Kamer, op 4 Sept. '39, zijn zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd de Mobilisatiewet, de wet op de geneeskundige voorziening bij mobilisatie, de credietaanvrage van 60 millioen gulden, de wet op den Staat van Oorlog en de wijziging van de Beurswet. Alleen de christen-democratische fractie van twee leden wenschte aanteekening, dat zij tegen de Mobilisatiewet en de wet op den Staat van Oorlog was. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3935 B.)

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Koning George richt zich tot zijn volk. —**
Koning George heeft op 3 Sept. ('s avonds) een radiorede gehouden, bestemd voor alle deelen van het Britsche rijk, waarin hij o.m. zeide: „In dit noodlottigste uur onzer geschiedenis willen wij aan elk gezin in het geheele Empire een boodschap zenden met dezelfde innigheid, alsof wij den drempel der kamers hadden kunnen overschrijden om onze onderdanen zelf toe te spreken."
Voor den tweeden keer in ons leven zijn de meesten onzer in oorlog. Steeds weer opnieuw hebben wij geprobeerd een vreedzame oplossing te vinden voor de geschillen, welke tusschen ons en onze vijanden bestaan. Wij worden tot een conflict gedwongen, want onze bondgenooten en wij zijn genoodzaakt de uitdaging te aanvaarden van een principe, dat, indien het zou overheerschen, fataal zou zijn voor de wereldbeschaving. Dit principe toch veroorlooft een staat op zelfzuchtige wijze geweld te gebruiken, de aangegane verdragen en plechtige beloften te negeeren en zich gewelddadig te keeren tegen de souvereiniteit en onafhankelijkheid van andere staten.
Een dergelijk beginsel is gebaseerd op de primitieve leer, dat macht recht is en indien het over de geheele wereld zou worden gevestigd, zou de vrijheid van ons eigen land en het geheele Britsche gemeenebest in gevaar komen. Doch nog meer dan dit.
De volken der wereld zouden in de ban worden gehouden van de vrees en alle verwachtingen op een duurzamen vrede en veiligheid, van recht en vrijheid tusschen de naties zouden den bodem worden ingeslagen.
Daarom moeten wij deze uitdaging aannemen.
Onze taak zal zwaar zijn en de strijd zal niet beperkt worden tot de slagvelden.
Wij zijn echter vastbesloten onze verplichtingen na te komen, bereid tot alle opofferingen, welke men van ons zal verlangen en dan, met Gods hulp, zullen wij zegevieren.

Minister-president Neville Chamberlain heeft zich in het Duitsch tot het Duitsche volk gericht. - Oorlog alleen tegen hun leider, niet tegen het volk. —

Minister-president Neville Chamberlain heeft zich op 4 Sept. '39 in een radio-rede in het Duitsch tot het Duitsche volk gericht.
„Uw volk en het mijne zijn thans in oorlog. Uw land viel een vrij en onafhankelijk Polen binnen, dat verplicht was zich te verdedigen en wierp er bommen neer. Omdat uw troepen niet werden teruggetrokken na het overhandigen der Britsche nota, is de oorlog gevolgd."
Na in details te zijn getreden over Hitler's aanbod aan Polen, vroeg Chamberlain: „Waarom achten wij het noodzakelijk een mogendheid in het Oosten te verdedigen, terwijl onze belangen in het Westen liggen? Het antwoord hierop luidt — en het spijt mij het te moeten zeggen — dat niemand in dit land vertrouwen heeft in het woord van uw leider. Hij gaf zijn woord, dat hij het verdrag van Locarno zou eerbiedigen en hij brak het. Hij gaf zijn woord, dat hij Oostenrijk niet wilde annexeeren en hij brak het. Hij verklaarde de Tsjechen niet te zullen inlijven bij het Duitsche rijk en hij deed het toch.
Hitler gaf zijn woord, dat hij na München geen nieuwe territoriale eischen of verdere plannen in Europa had en hij brak het. Hij gaf zijn woord, dat hij geen Poolsche provincies wilde en hij brak het. Hij heeft jarenlang gezworen de doodsvijand van het bolsjewisme te zijn en is thans zijn bondgenoot. Kan het u verbazen, dat zijn woord voor ons het papier, waarop het geschreven is, niet waard is?
Het Duitsch-Russische pact was een cynische volte-face, welke ten doel had het vredesfront tegen de agressie in puin te slaan. Dit hazardspel is mislukt.
Uw leider offert u, het Duitsche volk, thans op aan het nog monsterachtiger hazardspel van een oorlog om zichzelf te bevrijden uit de onmogelijke positie, waarin hij zichzelf en u gebracht heeft. In dezen oorlog strijden wij niet tegen het Duitsche volk, waartegen wij geen bittere gevoelens koesteren, maar tegen het meineedige, tyrannieke régime, dat niet alleen zijn eigen volk heeft verraden, doch ook de geheele Westersche beschaving en alles, wat u en ons dierbaar is. Moge God de verdediger zijn van het recht," aldus besloot Chamberlain zijn rede.

Gezantenwisseling. —
Leden van de Duitsche en de Britsche ambassade onderscheidenlijk te Londen en te Berlijn reizen op 6 Sept. door ons land.

SPANJE. — **Opperste generale staf opgericht. —**
Generaal Franco heeft een oppersten generalen staf onder zijn eigen rechtstreeksch bevel opgericht. Generaal Vigo is tot bevelvoerend generaal benoemd.

ENGELAND EN FRANKRIJK. — **Evacuatie schoolkinderen e.a. —**
Zoowel te Londen als te Parijs heeft evacuatie plaats gehad van schoolkinderen en ouden van dagen.

POLEN. — **Tsjechisch en Slowaaksch legioen - Crediet van £ 8½ millioen. —**
In Polen zijn een Tsjechisch en een Slowaaksch legioen ingesteld, die onder bevel van den Poolschen opperbevelhebber zijn geplaatst.
De Engelsche en Fransche regeeringen hebben Polen een contante leening van 8½ millioen pond verstrekt.

DUITSCHLAND. — **Inkomstenbelasting verhoogd. - Rentemark ingevoerd. —**
Inkomstenbelasting in Duitschland met 50% verhoogd. Op 3 September is de Rentemark, een 5-mark-biljet ingevoerd.

AUSTRALIE EN NIEUW-ZEELAND. — **Oorlogsverklaring aan Duitschland. —**
Australië en Nieuw-Zeeland hebben op 3 September Duitschland den oorlog verklaard.

EGYPTE EN IRAK. — **Verbreking diplomatieke betrekkingen met Duitschland. —**
Op 7 September hebben Egypte en Irak de diplomatieke betrekkingen met Duitschland verbroken.

UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — **Oorlogsverklaring aan Duitschland. —**
De Unie van Zuid-Afrika heeft op 7 September Duitschland den oorlog verklaard.

De AGA KHAN achter Engeland. —
De Aga Khan, de geestelijke leider van tien millioen Ismaelietische Mohammedanen, die verspreid wonen over West-Indië, Oost-Afrika en Midden-Azië, heeft 7 September op hen, die naar hem opzien als leidsman, het beroep gedaan onbeperkte diensten te verleenen voor de zaak, voor welke Groot-Brittannië strijdt.

ENGELAND. — **Minister-president Neville Chamberlain over toestand op 7 September - Lord Stanhope's verklaring in het Hoogerhuis. —**
In het Engelsche Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 7 September een verklaring afgelegd over den huidigen stand van zaken en daarin o.a. gezegd:
In het Oosten voeren de Polen een zwaren strijd tegen een sterken, meedoogenloozen vijand, die vertrouwt op het gewicht van zijn aantal en zijn materiaal om allen tegenstand te breken. Tegen de overweldigende meerderheid in de lucht, bestrijdt de Poolsche soldaat, die overtroffen wordt in aantal en geschut, elke centimeter van den Duitschen opmarsch. Het Duitsche plan, zoo vervolgde Chamberlain, schijnt daarin te bestaan, de voornaamste inspanning te richten tegen Polen. Ondanks het verlies aan materiaal en menschenlevens, dat zij reeds geleden hebben, blijft het moreel en de moed van het Poolsche volk onaangetast.
De Britsche en Fransche regeeringen hebben een overeenkomst met de Poolsche regeering geteekend voor de verschaffing van verdere financieele hulp aan Polen.
De samenwerking tusschen Frankrijk en Engeland in het westen is volledig en de regelingen, welke thans van kracht zijn geworden voor overleg op elk gebied verband houdende met de oorlogvoering, werken gemakkelijk en goed.

Het tot zinken brengen van de „Athenia" met zijn tooneelen van dood en schrik, heeft feitelijk den oorlog ingeluid en geen ontkenningen of fantasieën van Duitschland zullen het publiek

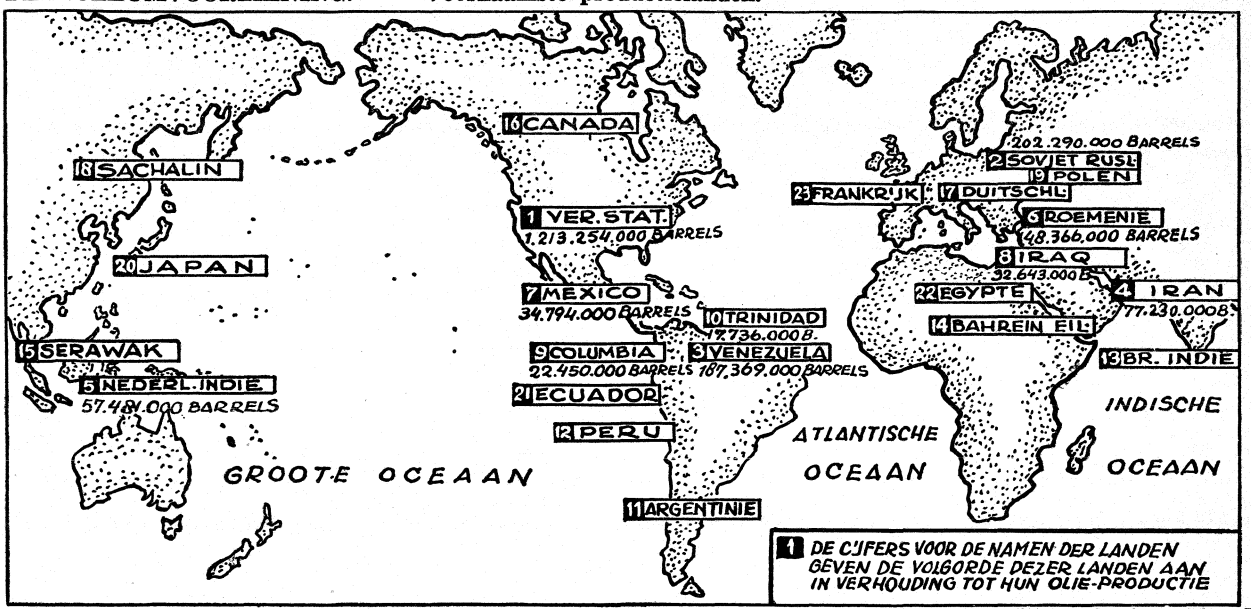
overtuigen van Duitschlands onschuld aan deze misdaad, welke de wereld diep heeft geschokt en verschrikt.
Sprekende over de aanvallen van vliegtuigen op Duitsche oorlogsschepen te Wilhelmshaven, zei Chamberlain:
Op een z.g.n. slagschip in zakformaat zijn minstens twee treffers neergekomen. Men moet bedenken, dat het aangevallen doel waarschijnlijk tot de best verdedigde punten van Duitschland behoort.
Lord Stanhope heeft in het Hoogerhuis een verklaring afgelegd gelijk aan die van Chamberlain in het Lagerhuis. Ten aanzien van de verliezen, toegebracht aan Duitsche duikbooten, zeide Stanhope:
Er zijn soms redenen, waarom wij onze successen niet bekend maken en de uitwerking is in Duitschland misschien grooter, omdat wij dat niet doen.

DUITSCHLAND. — **Rede van Generaal-Veldmaarschalk Göring. - Het Duitsche standpunt tegenover Polen, Engeland en Frankrijk. - Hij stelt Engeland verantwoordelijk voor den oorlog. —**
Veldmaarschalk Göring heeft op 9 September een radiorede gehouden voor de arbeiders van de Rheinmetall-Borsig te Berlijn-Tegel, waarin hij o.a. zeide: „Ik wil niet lang spreken over de voorgeschiedenis, welke tot den strijd heeft geleid. Ik zou er slechts op willen wijzen, dat de oorsprong en het uitgangspunt is geweest een aanbod zooals in de wereldgeschiedenis maar één keer voorkomt. Een groot, geweldig volk, dat weer tot sterkte en macht is gekomen, heeft den vroegeren tegenstander, die niet in eerlijken strijd, doch als hyena in het grootste ongeluk van Duitschland, uit dat Duitschland oer-Duitsche gebieden heeft losgescheurd, de hand om tot een duurzamen vrede te komen gereikt en niets anders voorgesteld dan dat een Duitsche stad, die niet eens aan dezen tegenstander toebehoorde, weer binnen het bereik van Duitschland zou terugkeeren, en dat tusschen het hoofdgebied van Duitschland en zijn provincie Oost-Pruisen een weg en een spoorweg het verkeer zouden verzekeren. Men kan zich moeilijk indenken, dat één groote mogendheid, die over zulke machtsmiddelen beschikt als Duitschland, zich bereid verklaarde tot een dergelijk vèrgaande tegemoetkomendheid. Wij hebben geen ultimatum gesteld, hoewel niemand kan betwisten, dat dit in onze macht zou hebben gelegen. Wij hebben verklaard: Wij willen er over spreken en onderhandelen, doch het is niet weg te cijferen, dat het doel van Duitschland is Danzig te doen terugkeeren en de verbinding te herstellen.
De Poolsche regeering heeft het van de hand gewezen. Men stond hier voor een raadsel. Waarom geschiedde dit? Achter Polen verheft zich de schaduw van het rijk, dat zich steeds en overal tegenover Duitschland heeft geplaatst, waar Duitschland zijn gerechtvaardigde belangen opeischte. Waar Duitschland zich ook zijn plaats probeerde te verzekeren, trad de Brit hem tegemoet, hoewel wij geen Britsche belangen schonden.
Het heeft Polen tegen ons opgezet.
Drie strijdtooneelen. — Deze tegenstander wil ons op drie verschillende krijgstooneelen bestrijden: militair, economisch en op het gebied van onze binnenlandsche politiek.
Laat ik het eerst hebben over het militaire strijdtooneel en daarmede over de militaire positie. In het Westen verheft zich hoog de „Westwal". Engeland heeft ons den oorlog verklaard. Het zegt: niet aan het Duitsche volk, maar aan Adolf Hitler en het nationaal-socialistisch regiem. Wanneer de Engelschen evenwel schieten, schieten zij op het Duitsche volk en niet op het nationaal-socialistisch regiem.
Het tweede strijdtooneel is de zee. Ook hier is de Duitsche Bocht beschermd. De Engelschman kan daar niet in varen. Ook hier zal hij Duitschland niet onmiddellijk kunnen bedreigen.
Hoe staat evenwel de zaak op het hoofdtooneel van den strijd, in Polen? Het is gelukt in acht dagen het breede gebied te overspannen en in de hoofdstad van den vijand binnen te dringen, een prestatie, welke ook door ons niet voor mogelijk werd gehouden.
Wanneer de Pool is verslagen houdt daarmede de bedreiging van Duitschland aan twee fronten definitief op. Wanneer de tegenstanders ons dan aanvallen, hebben zij slechts op één front en met de geheele macht van de Duitsche weermacht rekening te houden.
De economische oorlog. — Hoe ziet het er nu uit op het economisch strijdtooneel? Het is geen frase: Duitschland is de best geoutilleerde staat ter wereld. Geen mogendheid ter wereld beschikt over zulke omvangrijke productiewerkplaatsen als onze voor de bewapening werkende fabrieken. Geen mogendheid ter wereld beschikt over zulke goede vaklieden, en over zulke vastberaden arbeiders als wij in Duitschland.
Wat de kwestie der grondstoffen betreft, zijn nog steeds twee oergrondstoffen beslissend: kolen en ijzer. Kolen bezitten wij zeer veel en sinds enkele dagen bezitten wij nog aanzienlijk meer.
Vervolgens sprak Göring over de blokkade en wees op het pact met Sovjet-Rusland. Hij zeide o.a.: Op het gebied der binnenlandsche politiek moge iedereen zijn eigen zaken regelen. Wij maken ons nationaal-socialisme, de Russen hun bolsjewisme, daar willen wij ons niet mee bemoeien. Voor het overige zijn wij twee volken, die vrede met elkander willen hebben, die den vrede thans hebben vastgelegd, den vrede zullen behouden. Vóór alles zijn de beide volken niet meer zoo dom, elkander de koppen in te slaan voor Engelsche rekening.
Bovendien willen wij niets van de Franschen. Wij hebben hun de grens voor eens en altijd gegarandeerd. Wanneer Frankrijk meent, zich tot den laatsten Franschman voor Engeland te moeten opofferen, dan is dat zijn zaak, maar niet de onze. Verdedigen zullen wij ons, maar waarom aanvallen?
Göring besprak vervolgens de anti-Duitsche propaganda. Ik vrees, zeide hij, de vijandelijke propaganda niet. Zij is ook niets nieuws. In deze propaganda wordt zoo veelvuldig verklaard: Duitschlands oorlogsdoel is niet het oorlogsdoel van heden, maar het is de opeisching van de geheele wereld. Wij zijn er echter niet op uitgetrokken om Polen te veroveren; het oorlogsdoel van Duitschland is zich aan zijn oostgrens rust te verschaffen en te verhinderen, dat Duitschers daar vermoord worden. Voorts de waanzinnige ongerechtigheden van Versailles uit den weg te ruimen.
De wil naar vrede is in het Duitsche volk groot en diep en hij is in het bijzonder aanwezig in het hart van den Führer. Ik ken zijn worstelen met de verantwoordelijkheid. Op het oogenblik, dat elders reeds alles in verzet kwam tegen wat Duitsch was, hebben wij nog voorstellen gedaan. En wanneer u, meneer Chamberlain, thans zegt deze niet ontvangen te hebben, dan is dat niet waar. Ik kan getuigen op welk tijdstip Lipski van de voorstellen kennis genomen heeft. Omdat hij ze kende heeft hij ze niet afgehaald. Polen heeft de voorstellen niet aangenomen met het oog op de Engelsche hulp.
Neen, riep Göring uit, wij hebben den oorlog niet gewild en willen hem ook heden niet. Wij willen niets van Frankrijk. Wanneer de heer Daladier dat niet gelooft, is dat zijn zaak. Wij willen ook niets van de Engelschen. Het is de Engelsche regeering, die het Engelsche en het Fransche volk in een oorlog drijft. Wij willen den vrede en staan voor dezen vrede altijd klaar. Maar dat mag niet verwisseld worden met zwakheid.
Spr. besloot: Duitschland bemint en wil den vrede: Maar een vrede met als inzet onzen Führer is voor een Duitscher ondenkbaar. Den Führer vernietigen beteekent het Duitsche volk vernietigen, want te allen tijde hebben wij geproclameerd: Duitschland is Hitler en Hitler is Duitschland. Wil men daaraan raken, dan zullen wij ons tot het uiterste verweren. En wanneer het zoo zijn moet, goed, laat dan de strijd beginnen, zóó ondenkbaar als hij nog nooit geweest is. Maar ook dat eene is ondenkbaar: dat wij capituleeren. Wij nemen alle ontberingen, elken nood op ons. Maar nooit, nooit weer een dictaat van Versailles.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Stefani - P. A. T. - Tass Agency) **(V. b. Poolsche Kwestie 3934)**

10 SEPTEMBER 1939

A. **MENDELSSOHN & CO. — Nalatenschap van Dr. Mannheimer failliet verklaard. —**
De civiele vacantiekamer der rechtbank, gepresideerd door mr. N. de Beneditty, verklaarde op 30 Augustus in staat van faillissement de nalatenschap van dr. F. Mannheimer.
De rechtbank benoemde mr. P. H. Smits tot rechter-commissaris en mr. E. J. Korthals Altes tot curator.
Het faillissement was aangevraagd door mr. C. J. Pekelharing, die optrad als procureur van mr. M. van Regteren Altena, bewindvoerder in de voorloopige surséance, verleend aan de firma Mendelssohn.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3916 B.)**

A. PETROLEUMVOORZIENING. — Voornaamste productielanden. —



(Vrij ontleend aan de New York Times) **(Vorig bericht 3659 E.)**

B. AMSTERDAM. — Wethoudersverkiezing - Het nieuwe College. —

In de op 5 September gehouden vergadering van het nieuwe college van B. en W. zijn de functies als volgt verdeeld:

Wethouder Jac. Rustige (Chr. Hist. Unie): Financiën; gemeentebedrijven, belastingen en assurantiezaken. De brandweer is overgegaan naar den burgemeester, die volgens de Gemeentewet ook hoofd van politie en brandweer is.

Wethouder mr. G. C. J. D. Kropman (R.K.): Arbeidszaken en Handelsinrichtingen (w.o. Schiphol) en Pensioenbureau.

Wethouder Walrave Boissevain (lib.): Publieke Werken. Tevens is hij voorzitter van de commissie ter bestrijding der werkloosheid, waarvan ook de wethouders Rustige en Van Meurs deel uitmaken.

Wethouder dr. E. Boekman (S.D.A.P.): Onderwijs en Kunstzaken (w.o. de musea).

Wethouder F. van Meurs (S.D.A.P.): Maatschappelijk Steun, marktwezen, levensmiddelen, keuringsdienst, wasch- en schoonmaak-, bad- en zweminrichtingen.

Wethouder B. C. Franke (S.D.A.P.): Volkshuisvesting, openbare gezondheid, ziekenhuiswezen, bevolkingsregister, burgerlijke stand en begraafplaatsen.

De wethouders uit het vorige college hebben dus dezelfde departementen behouden. Het opmerkelijke is, dat Publieke Werken en Volkshuisvesting, welke vele jaren onder één wethouder ressorteerden, thans gescheiden zijn. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Wethouders 1936 F.)

C. ROTTERDAM. — Wethoudersverkiezing. —

In de op 5 September gehouden raadsvergadering zijn tot wethouder benoemd de sociaal-democraten De Zeeuw en Brautigam, de roomsch-katholiek Nivard, de anti-revolutionnair Donner en de liberaal De Groot. Het oude college bestond uit vier sociaal-democraten; de aftredende wethouders Ratté en Dijk werden niet herkozen. (Maasbode) **(V. b. Wethouders 1936 F.)**

D. 's-GRAVENHAGE. — Wethoudersverkiezing. —

Op 5 September zijn herkozen:
M. Vrijenhoek (S.D.A.P.), Ir. L. J. M. Feber (R.-K.), Prof. Ir. C. L. v. d. Bilt (lib.), L. Buurman (S.D.A.P.), gekozen: Mr. Dr. I. de Vries Czn. (A.R.).
(Avondpost) **(Vor. ber. Wethouders 1936 F.)**

11 SEPTEMBER 1939

E. DISCONTOKOERSEN. — Overzicht. —

De verschillende discontokoersen zijn op het oogenblik als volgt:

	Sedert			Sedert	
Argentinië ...	8- 2-36	3½%	Nederl. Bank:		
België	6- 7-39	2½%	Wisseldisc. .	28- 8-39	3 %
Britsch-Indië .	28-11-35	3 %	Promessedisc.	28- 8-39	3½%
Bulgarije ...	15- 8-35	6 %	Bel. op Eff.	28- 8-39	3½%
Chili	23- 8-32	4½%	Bel. op Goed.	28- 8-39	3½%
Columbia ...	18- 9-30	7 %	Voorsch. R.-C.	28- 8-39	3½%
Danzig	2- 1-37	4 %	Ned.-Indië ...	14- 1-37	3 %
Denemarken .	22- 2-39	3½%	New York		
Duitschland .	21- 9-32	4 %	Fed. Res. B.	26- 8-37	1 %
Engeland ...	24- 8-39	4 %	Noorwegen ...	5- 1-38	3½%
Estland	1-10-35	4 %	Oostenrijk ...	10- 7-35	3½%
Finland	1-12-34	4 %	Peru	1- 8-30	9 %
Frankrijk ...	3- 1-39	2 %	Polen	18-12-37	4½%
Griekenland .	4- 1-37	6 %	Portugal ...	11- 8-37	4 %
Hongarije ...	28- 8-35	4 %	Roemenië ...	4- 5-38	3½%
Ierland	22- 4-32	4 %	Spanje	10- 7-35	5 %
Italië	18- 5-36	4½%	Tsjecho-Slow.	1- 1-36	3 %
Japan	16- 7-37	3.29%	Zuid-Afrika .	15- 5-33	3½%
Joego-Slavië .	18- 1-35	5 %	Zweden	29-11-33	2½%
Letland	1-11-36	5 %	Zwitserland .	26-11-36	1½%
Litauen	15- 5-39	7 %			
Luxemburg .	27-10-38	2½%	(Keesings Financieel Archief)		

(Vor. ber. 3637 F.; Discontokoersen 3870 D.)

F. SOVJET-RUSLAND. — Lichtingen van het leger opgeroepen. —

De oproeping van nieuwe lichtingen, waartoe de Sovjet-regeering op 9 en 10 September heeft besloten, beteekent in hoofdzaak een versterking van de aan Roemenië, Polen en de Oostzeelanden, Letland en Estland grenzende gebieden.

Het desbetreffende communiqué, dat door alle te Moskou verschijnende bladen gepubliceerd werd en door het officieele Sovjet-persagentschap ook naar het buitenland gezonden werd, luidt als volgt: „In verband met den Duitsch-Poolschen oorlog, die een steeds grooteren omvang en een dreigender karakter krijgt, heeft de regeering der Sovjet-Unie besloten, ter verdere versterking van de landsverdediging, verscheiden lichtingen onder de wapenen te roepen. Voor het roode leger zijn de reservisten opgeroepen in de Oekraïne en in Wit-Rusland en in de militaire districten Leningrad, Moskou, Kalinin en Orel". (Tass-Agentschap)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3909 A.)

A. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Kabinet-Hertzog afgetreden. - Kabinet-Smuts gevormd. - Oorlogsverklaring aan Duitschland. —**

De verwerping van de door Hertzog op 5 September ingediende motie, behelzende, dat de betrekkingen van Zuid-Afrika met de oorlogvoerende mogendheden onveranderd zouden blijven en zouden worden voortgezet alsof er geen oorlog was, alsmede de aanneming van de motie van Smuts, waarin wordt voorgesteld, de betrekkingen met Duitschland te verbreken, geschiedde, naar gemeld wordt, met 8 tegen 67 stemmen.
Uit de stemming bleek, dat de volgende ministers Smuts steunen: Lawrence, Collins, Stuttaford, Reitz, Clarkson en Henderson, terwijl Pirow, Havenga, Fagan, Kemp en Fourie hun steun verleenden aan Hertzog. Verscheidene leden der vergadering waren afwezig.
De gouverneur-generaal, Duncan, heeft in deze omstandigheden het verzoek van Hertzog voor algemeene verkiezingen, geweigerd. Hertzog heeft zijn ontslag ingediend.

Het nieuwe Zuid-Afrikaansche kabinet is op 6 September gevormd. Het is als volgt samengesteld:
Smuts: eerste minister en minister van Buitenlandsche Zaken.
Reitz: minister van Naturelle Zaken.
Hofmeyr: minister van Financiën en Onderwijs.
Stuttaford: minister van Handel en Industrie.
Collins: minister van Land- en Boschbouw.
Lawrence: minister van Binnenlandsche Zaken en Volksgezondheid.
Sturrock: minister van Spoorwegen en Havenwerken.
Clarkson: minister van P. T. T. en Publieke Werken.
Madeley: minister van Arbeid en Sociale Zaken.
Conroy: minister van de Landen.
Colinsteyn: minister van Justitie.
Stallard: minister van Mijnbouw.
Van der Bijl: minister zonder portefeuille.
Het Britsche Ministerie van Voorlichting meldt op 7 September, dat de Unie van Zuid-Afrika in oorlog met Duitschland is. De diplomatieke vertegenwoordigers der beide landen zullen onmiddellijk worden teruggeroepen.
Smuts heeft verklaard, dat de Unie geen troepen naar Europa zal zenden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Kabinet 3533 C.)

12 SEPTEMBER 1939

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. —**

Kolenvoorziening voldoende. —
Daar de productie van onze mijnen vrijwel gelijk is aan het binnenlandsch verbruik en de spoorwegen in staat zijn de voorhanden voorraden over het geheele land te vervoeren, is de kolenvoorziening in den komenden winter gewaarborgd.

Distributie. —
Overal in den lande zijn rijksdistributiekaarten verstrekt. Dit ter voorbereiding van de levensmiddelendistributie.

Doop prinses Irene. —
De doop van prinses Irene wordt uitgesteld.

Wegentroepen. —
De wegentroepen in Nederland zijn op 6 September opgeroepen.

Bloembollen. —
Engeland verbiedt van 7 Sept. '39 af den invoer.

Scheepsruimte. — Verbod van verkoop. —
Nederland verbiedt verkoop van scheepsruimte.

Z.K.H. prins Bernhard tot Hr. Ms. adjudant in buitengewonen dienst benoemd. —
Bij K.B. van 30 Aug. '39 is Z.K.H. prins Bernhard, prins der Nederlanden, prins van Lippe Biesterfeld, luitenant ter zee der 1ste klasse (kapitein) à la suite van de Koninklijke Marine, kapitein (ritmeester) à la suite van de Koninklijke landmacht en kapitein-(ritmeester) titulair à la suite van het Koninklijk Nederlandsch-Indische leger, benoemd tot Hr. Ms. adjudant in buitengewonen dienst, ingedeeld bij het algemeen hoofdkwartier, ter beschikking.

Geheele invoer onder regeeringstoezicht. —
De Kamers aanvaardden op 7 en 8 September '39 het wetsontwerp regelen met betrekking tot den invoer van goederen in tijden van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden.
Minister Steenberghe verklaarde, dat deze invoer niet meer aan het particuliere initiatief overgelaten kon worden, maar wilde wel nauwe voeling houden met het bedrijfsleven.
Het Vervoersontwerp werd wel onderzocht, maar kwam niet in openbare behandeling.

Ned. Olympisch Comité 1940. —
Het N.O.C. heeft de voorbereiding voor 1940 voorloopig stopgezet. Het bestuur heeft zich ter beschikking van den minister van Defensie gesteld voor medewerking aan ontspanning van de gemobiliseerden.

Militaire luchtwachtdienst. - Radio waarschuwing. —
Zoodra vreemde luchtstrijdkrachten boven ons land worden waargenomen, waarschuwt de radio. Deze waarschuwing is echter niet voor de burgerij bestemd, doch voor den militairen luchtwachtdienst, en behoort dus tot de maatregelen, die genomen worden om onze onzijdigheid te handhaven. Luchtalarm (door sirenes) en waarschuwing van de burgerbevolking zal alleen geschieden als Nederland in oorlog mocht geraken.

Inundatie-mogelijkheden. —
Ten einde de inundatie-mogelijkheden, waarover ons land beschikt, te allen tijde — en met name met het oog op den huidigen waterstand — te verzekeren, worden maatregelen genomen om, met den geringst mogelijken overlast voor de betrokken burgerbevolking, een kom van geringen omvang in de provincie Utrecht met water te vullen.

Vesting-Holland. —
De commandant van de vesting Holland heeft bij verordening onderscheidene handelingen binnen een afstand van 1000 m. van eenig verdedigingswerk verboden.

Engeland. — Certificaat van oorsprong gevraagd. —
Blijkens mededeeling van den consul-generaal moeten naar Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit te voeren goederen voorzien zijn van een certificaat van oorsprong. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 3936 C.; Oorlog 1939, 3937)

C. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Prijsopdrijving. — Uitvoerverbod o.a. voor suiker en petroleum. —**
In Nederl. Oost-Indië is een verbod van prijsopdrijving uitgevaardigd. De uitvoer van een aantal goederen is verboden o.a. van suiker en petroleum.

Teeltdwang-ordonnantie. —
De Regeering heeft bij den Volksraad een ontwerp ingediend voor een teeltdwang-ordonnantie, waarbij aan de Overheid dwingende bevoegdheid wordt verleend om op landbouwgebied in te grijpen ter bevordering van de voedselproductie, op korten termijn, in gebieden, waar de omstandigheden zulks vereischen. Deze maatregel betreft zoowel den ondernemings- als den Inheemschen landbouw.

Scheepsruimte. —
Drie noodordonnanties zijn op 9 Sept. bij den Volksraad ingediend: a) gedeeltelijke buiten toepassing stelling van de wet tot behoud van scheepsruimte 1939 en de zeeschepenvorderingswet 1939; b) het behoud in tijden van oorlog of oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden van voldoende scheepsruimte in het belang van de landsverdediging en de volkshuishouding; c) het vorderen in tijden van oorlog of oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden van voldoende scheepsruimte in het belang der landsverdediging of volkshuishouding.

Mobilisatie. — Verbod publicatie van troepenbewegingen. —
De mobilisatie in Indië is slechts gedeeltelijk en betreft alleen het marinepersoneel, noodig om het materieel voor de kustbewaking te kunnen bemannen

en het personeel der landmacht, noodig voor enkele belangrijke havengebieden.
Op 29 Augustus is ook in Indië het verbod ingesteld om door middel van de drukpers berichten te verspreiden over bewegingen van troepen of schepen, behoorende tot de land- of zeemacht in Nederl.-Indië. (Aneta) **(Vor. ber. Oorlog 1939, 3937)**

13—15 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. —

BELGIE. — **Bijzondere volmachten voor den Koning en een crediet van 2 milliard frank goedgekeurd. —** De Belgische Kamer heeft op 5 Sept. '39, vrijwel eenstemmig, goedgekeurd de door de regeering ingediende wetsontwerpen, welke den Koning buitengewone volmachten geven en de regeering een bijzonder crediet van twee milliard frank toestaan.

EIRE (IERLAND). — **Leger wordt opgeroepen. —** De regeering van Eire (Ierland) heeft het noodig geacht bij wijze van voorzorgsmaatregel alle officieren en manschappen der eerste linie van het vrijwilligersleger op te roepen. Afdeelingen van de kustverdediging en reservisten van het geregelde leger waren reeds opgekomen.

ENGELAND. — **Oorlog zal minstens 3 jaar duren. —** De volgende verklaring is op 9 Sept. '39 gepubliceerd: „Tijdens de heden gehouden bijeenkomst van het Britsche oorlogskabinet is besloten, dat de Britsche politiek gericht zal zijn op de veronderstelling, dat de oorlog minstens drie jaar zal duren.

Contrabande-contrôle-bases gevestigd. — Engeland vestigt contrabande-contrôle-bases in Schotland, Engeland, Gibraltar en Haifa.

ITALIE. — **De „Rex" uitgevaren. —** Het mailschip „Rex" van de scheepvaartmaatschappij „Italia" is op 8 September zijn transatlantische reis naar New York begonnen.

POLEN. — **Regeering naar Lublin. —** De Poolsche regeering heeft op 7 September de hoofdstad Warschau verlaten en zich in de ten Z.-O. van Warschau gelegen stad Lublin gevestigd.

FRANKRIJK. — **Rede van den minister van Financiën, Reynaud, over het economisch en monetair front. —**
De Fransche minister van Financiën, Reynaud, heeft op 10 September een radiotoespraak gehouden, waarin hij o.m. zeide:

Achter het militaire front bestaat er een economisch en monetair front, dat evenzeer van vitaal belang is. Ik wil de kracht van den tegenstander niet onderschatten, maar ik geloof, dat ik dat niet doe, wanneer ik zeg: Duitschland is reeds in groote mate uitgeput door de gigantische inspanning, die het zich getroost heeft voor de voorbereiding van den oorlog. Economisch en financieel is het Duitsche organisme reeds zeer kwetsbaar. Op dat front heeft Duitschland geen versche troepen meer. Wat nu Frankrijk betreft: Het is een feit, dat het den oorlog begint in veel betere economische en financieele omstandigheden dan de vijand. Sedert een jaar is het productie-rhythme der wapenfabrieken aanzienlijk gestegen, terwijl de algemeene productie van rijkdommen toenam. En wat den goudvoorraad betreft: het zal voldoende zijn, indien ik mededeel, dat deze oorlogsschat in enkele maanden met bijna 30% is gestegen. De Bank van Frankrijk bezit thans tweemaal meer goud dan in Augustus 1914. Indien ik niet spreek van den goudvoorraad van het egalisatiefonds, noch van het goud en de buitenlandsche deviezen, in particulier bezit, dan is dat, omdat ik van meening ben, dat zij de waarde hebben van de gouden munten, die in 1914 in omloop waren. Met deze tonnen gouds zullen wij in het buitenland de grondstoffen koopen, die voor den oorlog noodig zijn, wij zullen wapens en vliegtuigen koopen. Hoe korter de oorlog duurt, des te meer Fransche levens worden gered. De Fransche strijdkrachten hebben reeds in de eerste dagen van den oorlog haar waarde getoond. Wij hadden de verplichting op ons genomen geen moratorium af te kondigen. Deze verplichting zijn wij nagekomen. Er zijn thans wetsdecreten gepubliceerd, welke betrekking hebben op de wisselcontrôle, die wij hebben ingesteld, zooals Engeland eenige dagen geleden heeft gedaan. Frankrijk heeft sedert tien maanden vrijheid op de wisselmarkt gekend, maar deze vrijheid, die in tijd van vrede goede diensten heeft bewezen en nog zal bewijzen, zou in oorlogstijd een zwakheid zijn geworden. De maatregelen, die genomen zijn, waren reeds lang voorzien en de reglementatie, welke in het staatsblad is verschenen, is reeds eenigen tijd geleden verzegeld naar alle deelen van het Fransche rijk gezonden.
De maatregelen behelzen een verbod voor het koopen van buitenlandsch geld, door particulieren, en verschaffen de Bank van Frankrijk het monopolie voor den handel in dit geld. De wisselcontrôle verhindert haussespeculatie in buitenlandsche deviezen. Zoo zal de prijscontrôle haussespeculatie in goederen onmogelijk maken. Deze contrôle zal doeltreffend zijn, omdat zij tegelijkertijd wordt uitgeoefend op de koopkracht en de verschillende elementen van den prijs.
Daar de speculatie op die manier onmogelijk is gemaakt, zoowel ten aanzien van stijging van de deviezen als van verhooging der prijzen, zullen wij een toestand hebben geschapen, waarin het particuliere belang zal samenvallen met het algemeene belang.

CANADA. — **Oorlogsverklaring aan Duitschland. —** Het Britsche dominion Canada heeft op 10 Sept. '39 Duitschland den oorlog verklaard.
Dat besluit is een uitvloeisel van de aanneming met algemeene stemmen door het Lagerhuis van het adres van antwoord op de troonrede van den gouverneur-generaal lord Tweedsmuir. Dat antwoord, dat reeds met spoed door den Senaat aanvaard was, behelst tevens de goedkeuring der door den premier Mackenzie King afgelegde verklaring.

TRANSJORDANIE. — **Trouw aan Engeland. —** De Emir van Transjordanië heeft op 5 Sept. '39 via den Hoogen Commissaris voor Palestina, den Engelschen minister van Koloniën zijn „van ganscher harte gegeven trouw en die van zijn volk" doen weten.

ENGELAND. — **Anthony Eden over het doel van den oorlog. —**
Eden, de nieuwe minister van de Dominions, heeft op 11 September een radiorede gehouden, waarin hij begon met aan de hand van het Engelsche witboek te bewijzen, dat Engeland en zijn bondgenooten met een goed geweten dezen oorlog hadden aanvaard. Polen had onderhandelingen over het dispuut in beginsel aanvaard, evenals Tsjecho-Slowakije verleden jaar had willen onderhandelen. Maar Hitler had zijn keus reeds gedaan en nu moet hij ook den uitslag aanvaarden, want voor Engeland en zijn regeering is er geen weg terug en geen compromis, voordat het Naziïsme, met al wat het beteekent aan gebroken beloften, onderdrukking en wreedheid, zal vernietigd zijn.

Landen, die neutraliteitsverklaringen hebben afgekondigd. —
Ten aanzien van den tegenwoordigen oorlog hebben tot dusver de volgende landen formeel te kennen gegeven strikt neutraal te zullen blijven:

EUROPA: Noorwegen, Zweden, Denemarken, Finland, Estland, Letland, Litauen, Nederland, België, Luxemburg, Zwitserland, Liechtenstein, Joego-Slavië, Roemenië, Bulgarije, Spanje, Eire, Rusland.

BUITEN EUROPA: Vereenigde Staten, Uruguay, Brazilië, Chili, Argentinië, Cuba, Mexico, Venezuela, Peru, Iran, Japan, Columbia, Siam, Panama.
Italië houdt zich afzijdig en heeft nog geen officieele mededeeling van zijn houding gepubliceerd.

DUITSCHLAND. — **Engelsche blokkade. — Tegenmaatregelen. —**
De „Berliner Nachtausgabe" van 11 September kondigt aan, dat in de eerstvolgende dagen een Duitsche lijst van contrabandegoederen zal worden gepubliceerd.
De strijd van Engeland met de scherpste vormen van den economischen oorlog tegen Duitschland heeft in enkele dagen zoo'n vorm aangenomen, dat Duitschland tegen Engeland de vrijheid der neutralen verdedigt. Engeland wil eenvoudig den neutralen staten de ook voor de bevolking van deze staten noodige toevoer van industrieele grondstoffen afsluiten. De tegenstand der Neutralen is echter essentieel harder dan in 1914. Bovendien heeft Duitschland besloten de neutralen met alle slechts mogelijke middelen in hun strijd tegen de Engelsche rechtsschending te steunen. De neutrale staten, die uit Duitschland tot dusverre steenkool hebben gekregen, zullen deze in dezelfde hoeveelheid blijven krijgen. Duitschland zal dus ook, wanneer Engeland den

neutralen staten bij succesvollen tegenstand tegen den rechtsinbreuk den invoer van Engelsche steenkool mocht weigeren, de voor de neutrale staten in aanmerking komende 9 millioen ton steenkool leveren. Tevens zullen de Poolsche leveranties van 6 millioen ton steenkool aan de neutralen voortduren. Duitschland zal een dezer dagen zijn eigen contrabandelijst publiceeren en onder den door Engeland uitgeoefenden dwang ook levensmiddelen opnemen.

CANADA. — **$ 100 millioen voor de oorlogvoering.** — De Senaat heeft op 11 September een begrootingswet goedgekeurd, waarbij uitgaven voor oorlogsdoeleinden worden toegestaan tot $ 100 millioen. Het betreft den tijd tot 31 Maart 1940.
De wet is reeds door het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd.

FRANKRIJK. — Tsjechisch legioen. —
Een vertegenwoordiger van de ,,Paris-Soir'' heeft een onderhoud gehad met Osusky, den Tsjecho-Slowaakschen gezant te Parijs, over de vorming van een Tsjechisch leger op Franschen bodem. Osusky verklaarde, dat hier geen sprake is van een leger van vrijwilligers, doch van een leger als van ieder ander land. Tsjecho-Slowakije is bezet, doch blijft juridisch onafhankelijk, de wet is overtreden, doch hierdoor niet opgeheven. De Fransche regeering heeft deze stelling erkend en de Tsjechen en Slowaken op Franschen bodem worden niet beschouwd als vaderlandlooze vluchtelingen, doch als soldaten van een land, dat aan de zijde van Frankrijk, Engeland en Polen strijdt. Het Tsjechische leger telt reeds ongeveer 50.000 man, die wachten op de Tsjechen uit Engeland en Amerika. De commandant is generaal Ingre, die eertijds de Tsjechen in Frankrijk commandeerde.

Kabinet-Daladier. — Reconstructie. —
Minister-president Daladier heeft op 13 September het kabinet aangevuld, waarin belangrijke posten vacant waren geworden door het vertrek van minister Zay (Onderwijs), die aan het front dienst wilde doen, minister Marchandeau (Justitie), die reeds verscheidene dagen het voornemen had te kennen gegeven om de permanente leiding van het bestuur der stad Reims weer in handen te nemen, minister Chappedelaine (Koopvaardij), die om gezondheidsredenen is afgetreden, en minister Patenôtre (Nationale Economie), die onder de huidige omstandigheden van zijn functie wilde afzien en zich wijden aan het departement, dat bijzondere eischen stelde in verband met de mobilisatie.
Daladier heeft deze ministers dank gezegd voor hun medewerking gedurende zestien maanden. Hij heeft besloten de ministers, die aan zijn zijde het land met toewijding gediend hebben, op hun post te handhaven. Het leek hem daarom wenschelijk onder de huidige omstandigheden, nu de staat van oorlog continuïteit eischt in de groote staatsdiensten en handhaving van de leiders op hun posten, het kabinet niet diepgaand te reorganiseeren. Aan den anderen kant was hij van meening, dat het onmisbaar is alle activiteiten, die rechtstreeks medewerken aan de landsverdediging te centraliseeren. Daarom is de ministerlijst als volgt gewijzigd:

Daladier: Premier, Landsverdediging, Oorlog en Buitenlandsche Zaken.
Ducos: Onderstaatssecretaris voor Landsverdediging en Oorlog.
Champetier de Ribes: Onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken.
Georges Pernot: Blokkade-minister.
Bonnet: Justitie.
Yvon Delbos: Nationale opvoeding.
René Besse: Oudstrijders en Pensioenen.
Alphonse Rio: Koopvaardij.
Raoul Dautry: Bewapening.
Deze ministerlijst moet uiteraard aangevuld worden met de ministers, die in functie zijn gebleven:
Chautemps: minister van Staat.
Sarraut: minister van Binnenlandsche Zaken.
Reynaud: minister van Financiën.
Guy Lachambre: minister van Luchtvaart.
Campinchi: minister van Marine.
Queuille: minister van Landbouw.
Mandel: minister van Koloniën.
Gentin: minister van Handel.
Jules Julien: minister voor de Transmissies.
Ruçart: minister voor Openbare Gezondheid.
Pomaret: minister van Arbeid.
De Monzie: minister voor Openbare Werken.

De Executieve der socialistische partij (S.F.I.O.) heeft met 17 tegen 11 stemmen het aanbod van Daladier, om twee portefeuilles in het nieuwe kabinet te aanvaarden, verworpen. Daladier had portefeuilles aangeboden aan Albert Serol, oud-minister van Arbeid, en Charles Spinasse, budget-minister in het tweede kabinet-Blum.
De Executieve keurde den brief van Blum aan Daladier goed, waarin wordt medegedeeld, dat de weigering niet den persoon van Daladier betreft, maar dat de partij slechts aan een kabinet van nationale eenheid wil deelnemen, wanneer het aantal aangeboden portefeuilles in verhouding staat tot de belangrijkheid der partij. **(Vor. ber. Kabinet 3594 G.)**

DUITSCHLAND. — **Lijst van contrabande. — Belangrijke uitbreiding.** —
De rijksregeering maakt op 13 September bekend:
De Duitsche regeering heeft, met het doel den vreedzamen zeehandel zooveel mogelijk te ontzien, in haar prijswet van 28 Augustus slechts die voor het vijandelijke gebied of voor de vijandelijke strijdmacht bestemde voorwerpen en stoffen tot onvoorwaardelijke contrabande verklaard, die onmiddellijk de wapening te land, ter zee of in de lucht dienen.
Nu de Britsche regeering echter een lijst van contrabande heeft opgesteld, die ver buiten dit kader uitgaat, ziet de Rijksregeering zich gedwongen, den omvang der onvoorwaardelijke contrabande eveneens uit te breiden. Zij heeft daarom de volgende wet aangenomen, die hiermede wordt afgekondigd:

Art. 1. Als onvoorwaardelijke contrabande worden de volgende voorwerpen en stoffen beschouwd, wanneer zij bestemd zijn voor het vijandelijke gebied of voor de vijandelijke strijdmacht:
1. Wapens van iederen aard, hun bestanddeelen en toebehooren.
2. Munitie en deelen van munitie, bommen, torpedo's, mijnen en andere soorten projectielen, de voor het afschieten of laten vallen van deze projectielen bestemde toestellen, kruit en ontplofbare stoffen met inbegrip van petards en ontbrandingsmiddelen.
3. Oorlogsschepen van iederen aard, hun bestanddeelen en toebehooren.
4. Oorlogsvaartuigen van iederen aard, hun bestanddeelen en toebehooren, vliegtuigmotoren.
5. Gevechtswagens, gepantserde auto's en gepantserde treinen, pantserschepen van elke soort.
6. Chemische strijdmiddelen, de daarvoor bestemde machines en toestellen.
7. Militaire kleedings- en uitrustingsvoorwerpen.
8. Sein-, signaal- en militaire belichtingsmiddelen en hun bestanddeelen.
9. Transport- en verkeersmiddelen en hun bestanddeelen, trek-, last- en rijdieren.
10. Brandstoffen van iederen aard, smeeroliën.
11. Goud, zilver, betaalmiddelen, schuldbewijzen.
12. Werktuigen, machines, toestellen en stoffen voor de productie of het gebruik van de in de cijfers 1 tot en met 11 genoemde voorwerpen en producten.
Art. 2. Art. 1 van deze wet wordt art. 22 alinea 1 van de prijswet.
Art. 3. Deze wet treedt op het oogenblik van afkondiging in werking.
De Duitsche Rijksregeering heeft verder de volgende wet afgekondigd:
Nadat de Britsche regeering een lijst van voorwaardelijke contrabande heeft opgesteld en daarin levensmiddelen en andere goederen van vitaal belang heeft opgenomen, ziet de Rijksregeering zich gedwongen, thans overeenkomstig te handelen. Daarom wordt het volgende bekend gemaakt: Als contrabande (voorwaardelijke contrabande) worden met in achtneming van de bepalingen van artikel 24 van de prijswet van 28 Augustus 1939 de volgende voorwerpen en stoffen beschouwd: levensmiddelen (met inbegrip van levende dieren), genotmiddelen, voedermiddelen en kleeding, voorwerpen en stoffen, die voor de vervaardiging daarvan gebruikt worden. Deze bekendmaking wordt op 14 September 1939 van kracht.

ENGELAND. — **Minister-president Neville Chamberlain's tweede verklaring over den toestand.** —
De Britsche premier Chamberlain heeft op 13 Sept. in het Lagerhuis zijn aangekondigde tweede verklaring over den toestand afgelegd. Deze was in hoofdzaak gewijd aan de conferentie van 12 September in Frankrijk en de eensgezindheid, die er tusschen Londen en Parijs bestaat. Hij bracht hulde aan het heldhaftig verzet der Polen en besprak de krijgsverrichtingen aan het Westelijk front en de Britsche verkenningsvluchten boven Duitschland.

Ik meen, aldus de premier, dat ik deze week mijn verslag moet beginnen met een mededeeling over de op 12 September op

Fransch gebied gehouden zitting van den Oppersten Oorlogsraad. Deze werd namens Groot-Brittannië bijgewoond door Lord Chatfield en mij en voor Frankrijk door Daladier en Gamelin. Het doel van die bijeenkomst was, reeds in het begin van den oorlog rechtstreeksche en persoonlijke gedachtenwisselingen mogelijk te maken. De huidige situatie werd volledig bestudeerd en de in de naaste toekomst te nemen maatregelen werden besproken.

De algemeene situatie. —

Neville Chamberlain ging daarna over tot een bespreking van de situatie in het Britsche rijk, Europa en de verschillende oorlogsfronten.

Voor het oogenblik is het Oosten nog het hoofdcentrum der operaties. De Duitschers willen blijkbaar trachten een beslissing in het Oosten te forceeren, alvorens zij verplicht zijn troepen naar het Westen over te brengen, om het hoofd te bieden aan de bedreiging door onze geallieerde troepen. Dat die hoop tot nu toe verijdeld is, is te danken aan den ontembaren geest der Polen, die zich niet laten intimideeren door het geweldige materieel, dat tegen hen in het vuur gebracht wordt, of door de overweldigende overmacht van de Duitsche luchtmacht.

Het is duidelijk, dat de openbare meening aan beide kanten van het Kanaal in volkomen harmonie is. De bevolking is in Frankrijk en Groot-Brittannië gelijkelijk vastbesloten niet alleen om volledig haar verplichtingen jegens Polen na te komen, maar ook om eens en voor altijd een einde te maken aan den onduldbaren druk van een leven onder de eeuwige bedreiging van nationaal-socialistische agressie. Het Fransche volk is niet minder overtuigd dan wij, dat er geen vrede kan zijn voor de bedreiging van het Hitlerisme definitief uit den weg is geruimd. Daaraan moet een einde komen. Ik ben gesterkt teruggekomen van deze bijeenkomst en aangemoedigd door de volledige eensgezindheid van opvattingen, die aan den dag is getreden tusschen de Fransche regeering en ons op ieder punt van politiek en strategie, dat wij hebben besproken.

In het Westen. —

In het Westen, aldus Chamberlain, zijn de Franschen met een methodischen opmarsch begonnen. Dat is een essentieele en belangrijke voorbereidende faze, waaromtrent de Franschen natuurlijk gereserveerd zijn. Het is voldoende te zeggen, dat de Franschen daar volkomen geslaagd zijn.

De vloot. —

Bij de Britsche vloot, vervolgde Chamberlain, hebben zich drie torpedobootjagers van de Poolsche marine gevoegd, die zeer efficiënt zijn en deelnemen aan het inspannende werk der lichte oorlogsschepen.

Het hoofddoel der Britsche marine moet, evenals in den laatsten oorlog, zijn de vrijheid en veiligheid ter zee te verzekeren.

In dezen oorlog is de Duitsche strijd tegen onze koopvaardij begonnen met een meedoogenloozen aanval op een passagiersschip, in strijd met alle regels van den zee-oorlog. De Duitschers zijn daarmede verder gegaan, een aantal Britsche koopvaardijschepen is aangevallen en ongetwijfeld zijn hun verliezen wel ernstig geweest. Dat was echter te verwachten, want de oorlog brak uit op een oogenblik, dat een groot aantal onzer schepen zich over de wereldzeeën verspreid vond. Anderzijds hadden de Duitschers hun duikbooten en hulpschepen reeds vóór den oorlog op de beste strategische posities geplaatst, zoodat het geen verbazing behoeft te verwekken, dat eenige onzer schepen door duikbooten verrast zijn, alvorens zij de haven konden bereiken.

Wij maken echter spoed met het konvooistelsel, dat elken dag al doeltreffender werkt. Het konvooistelsel is terstond toegepast en ik kan niet aannemen, dat het minder afdoend zal werken dan twintig jaar geleden.

Ik kan inmiddels het Huis verzekeren, dat de duikbooten voortdurend aangevallen worden en dat daarbij successen bereikt zijn. Bij het uitbreken van den oorlog bedroeg de totale tonnenmaat der Duitsche schepen op zee, in neutrale, of geallieerde havens (met uitzondering van de Oostzeehavens) ongeveer 1.105.000 ton. Bijna al die schepen zijn nu van de zee verdwenen, eenige zijn buitgemaakt, vele zijn naar neutrale havens gevlucht.

Bovendien is de levering van vitale oorlogsmaterialen door neutrale schepen aan Duitschland zeer beperkt door de contrôle op de contrabande, welke onze vloot uitvoert en welke contrôle nog strenger zal worden.

DUITSCHLAND. — **Onbeperkte luchtoorlog op open steden in Polen. —**

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit het „het hoofdkwartier van den Führer":

In den laatsten tijd neemt het aantal gevallen toe waarin de Poolsche regeerings- en legerinstanties de bevolking van open steden sommeeren aan binnendringende Duitsche troepen tegenstand te bieden in de stadswijken, op de markten en in de dorpen. Te Warschau werd de bevolking door vlugschriften, door de Poolsche radio en dergelijke middelen ertoe aangespoord over te gaan tot den franc-tireursoorlog. De stad zelf werd door Poolsche artillerie beschoten.

Het opperbevel van de Duitsche weermacht maakt met betrekking hiertoe het volgende bekend:

De overgroote consideratie van de Duitsche artillerie en de Duitsche vliegers met betrekking tot open steden, markten en dorpen geschiedt op voorwaarde, dat deze door den tegenstander zelve niet worden verklaard en gemaakt tot strijdgebied. Daar de Pool, zonder rekening te houden met zijn eigen bevolking dit beginsel verwerpt, zal de Duitsche weermacht van nu af aan met alle haar ter beschikking staande middelen den tegenstand in dergelijke plaatsen wreken.

Het Duitsche luchtwapen zal in vereeniging met zware artillerie die militaire maatregelen ten uitvoer leggen, welke erop berekend zijn, in den kortst mogelijken tijd aan dergelijke plaatsen de doelloosheid van tegenstand duidelijk te maken. De gevolgen, welke daaruit zullen ontstaan voor de zwaar beproefde bevolking, komen uitsluitend voor de verantwoordelijkheid van de Poolsche regeering en haar even onbekwame als gewetenlooze legerleiders.

ENGELAND. — **Engelsch antwoord op Duitschlands onbeperkten luchtoorlog. —**

Lord Halifax, de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft in het Hoogerhuis op 13 Sept. '39 verklaard, dat de Engelsche regeering nog geen officieele bevestiging had ontvangen van het voornemen van het Duitsche opperbevel, over te gaan tot een meedoogenloos bombardeeren van open steden en dorpen in Polen. De beperkingen, die de Britsche regeering heeft opgelegd aan de operaties van haar eigen strijdkrachten, waren gebaseerd op de veronderstelling, dat de tegenstanders een dergelijke beperking in acht zouden nemen.

De regeering moet zich echter haar vrijheid van handelen voorbehouden voor het geval een dergelijke beperking door den tegenstander niet wordt in acht genomen. Zij zal dan optreden op een wijze, die haar gepast zal voorkomen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Stefani - D. N. B. - P. A. T. - Tass Agency) **(V. b. Oorlog 1939, 3937.)**

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. — Nederlandsch marine-vliegtuig R 5 door Duitsch militair vliegtuig tot daling gedwongen. —**

De Regeeringspersdienst meldt op 14 September:

Op 13 September is benoorden de Waddeneilanden het Nederlandsche marinevliegtuig R 5, waarvan in verband met de gegeven strikte instructies moet worden aangenomen, dat het zich binnen Nederlandsch rechtsgebied bevond, door een Duitsch militair vliegtuig aangevallen en, na tot daling te zijn gedwongen, vergaan.

De vier man Nederlandsche bemanning, van wie er twee licht gewond zijn, zijn naar Norderney overgebracht en keeren zoo spoedig mogelijk naar Delfzijl terug.

De Duitsche gezant heeft hedenochtend op het departement van Buitenlandsche Zaken het leedwezen zijner regeering over het voorgevallene uitgesproken en het aanbod overgebracht om het vliegtuig te vervangen.

Indien bij het verhoor der Nederlandsche vliegers bijzonderheden komen vast te staan, die tot juist begrip van het voorgevallene van belang zijn, zal een nadere mededeeling worden gedaan. (Regeer.persdienst)

(Vor. ber. 3940 B; Oorlog 1939, 3941.)

16 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
OOSTELIJK FRONT **van 1—16 September 1939. —**

1 September. De Duitsche troepen zijn zonder oorlogsverklaring de Poolsche grens overgetrokken.

3 September. Poolsche onderzeeër en torpedojager door Duitschers in den grond geboord. — De Polen trekken in Silezië terug. — Czestochowa (het Poolsche Lourdes) door Duitschers bezet. — Warschau gebombardeerd.

4 September. Bydgoszcz (Bromberg) en Grudziadz (Graudenz) door de Polen ontruimd.

6 September. Krakau bezet.

7 September. De Poolsche bezetting van de Westerplatte bij Danzig geeft zich over.

9 September. Warschau wordt door Duitsche troepen langzamerhand ingesloten. — Lodz door Duitschers bezet.

11 September. Lomza bezet.

12 September. Het weer in Polen omgeslagen (zware regens). — Poolsch protest tegen bombardeeren van open steden en burgerbevolking. — Polen melden herovering van Lodz.

13 September. Duitsch opperbevel kondigt represailles aan tegen Poolschen franc-tireur-oorlog.

14 September. Gdynia door Duitschers bezet. — Duitsche troepen trekken den vestinggordel van Brest-Litowsk binnen.

15 September. Biagystok en Przemysl door de Duitschers genomen.

16 September. Duitsch ultimatum aan Warschau; overgave van stad en garnizoen geëischt (binnen 12 uur). Commandant van Warschau weigert Duitsch onderhandelaar te ontvangen.

WESTELIJK FRONT **van 3—16 September 1939. —**

3 September. Britsch s.s. „Athenia" met 1400 opvarenden, waaronder vele Canadeezen en Amerikanen, 200 mijlen ten Westen van de Hebriden tot zinken gebracht; 108 opvarenden worden vermist. — Duikboot-oorlog begonnen.

4 September. Fransch communiqué no. 1: Operaties van de geheele land-, zee- en luchtmacht begonnen. — Engelsche vliegtuigen bombardeeren Wilhelmshaven en Cuxhaven, waarbij volgens Engelsche berichten twee oorlogsschepen zijn getroffen. — Vliegtuigen van de Royal Air Force werpen 6 millioen pamfletten met een waarschuwing aan het Duitsche volk uit boven N. en W. Duitschland. — Bommen geworpen op Deensche havenstad Esbjerg. Twee doden.

5 September. Wederom pamfletten boven Duitschland uitgeworpen door Britsche vliegers.

6 September. Engelsche regeering betuigt haar leedwezen aan de Deensche regeering wegens luchtaanval op Esbjerg.

7 September. Eerste Engelsche troepen in Frankrijk ontscheept. — Fransche troepen op Duitsch gebied.

8 September. Weer Britsche pamfletten over Duitschland uitgestrooid.

9 September. Britsche vliegtuigen werpen pamfletten uit boven Kassel. — Het groote bosch van Warndt ten W. van Forbach in Lotharingen grootendeels in Fransche handen.

15 September. De Britsche admiraliteit deelt het volgende mede:

Torpedojagers, patrouillevaartuigen en vliegtuigen hebben, over groote gebieden, voortdurend gespeurd naar vijandelijke duikbooten. Er zijn tal van aanvallen gedaan en een aantal duikbooten is vernietigd. Waar zulks mogelijk was, zijn de overlevenden opgepikt en gevangen genomen.

16 September. De strijd heeft zich op Duitsch grondgebied ontwikkeld en groote troepenmachten staan tegenover elkaar. In de afgeloopen dagen hebben Fransche troepen en de verdedigers der Siegfriedlinie op zeer talrijke punten tusschen Rijn en Moezel hevig gevochten. De strijd wordt hoofdzakelijk in het centrale Saargebied gevoerd, dat beheerscht wordt door de belangrijke stad Saarbrücken. — Perl werd door de Franschen genomen.

Van Britsche officieele zijde wordt medegedeeld, dat de Britsche koopvaardij na twee weken zee-oorlog 21 schepen verloor. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3941)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Wapenstilstand in Mandsjoekwo. - Overeenkomst met Japan. —**
Onderhandelingen, die de laatste dagen gevoerd zijn door den Japanschen ambassadeur Togo en den volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken Molotof, hebben op 15 Sept. '39 geleid tot de volgende overeenkomst tusschen Japan en Mandsjoekwo eenerzijds en de Sovjet-Unie en Buiten-Mongolië anderzijds:

1) De Japansch-Mandsjoerijsche en Russisch-Mongoolsche troepen staken alle vijandelijkheden op 16 September te twee uur Moskouschen tijd.
2) De Japansch-Mandsjoerijsche en Russisch-Mongoolsche troepen blijven in de linies, die zij bezetten op 15 September te 13 uur.
3) De vertegenwoordigers der troepen aan beide zijden gaan onverwijld over tot de tenuitvoerlegging van de artikelen 1 en 2 der overeenkomst.
4) De krijgsgevangenen en gesneuvelden aan beide zijden zullen worden uitgewisseld; de vertegenwoordigers der troepen zullen zich te dezen aanzien onmiddellijk verstaan en tot de tenuitvoerlegging dezer bepaling overgaan.

Bovendien zijn Togo en Molotof overeengekomen, dat zoo spoedig mogelijk een commissie, bestaande uit twee vertegenwoordigers van Russisch-Mongoolsche en twee van Japansch-Mandsjoerijsche zijde, zal worden ingesteld voor de nauwkeurige vaststelling van de grenslijn tusschen de Mongoolsche Volksrepubliek en Mandsjoekwo in het gebied waar het tot een conflict was gekomen. Deze commissie zal haar arbeid aanvangen zoodra zij gevormd is.
(Tass-Agency) **(V. b. Japan—Sovjet-Rusl. 3728 D.)**

B. **UTRECHT. — 41ste Jaarbeurs. —**
De 41ste jaarbeurs, die tengevolge van de mobilisatie een week later moest beginnen, opende 12 September haar poorten.

Naar het uiterlijk ziet men weinig verschil met vorige beurzen. Het aantal deelnemers, dat voor deze beurs heeft ingeschreven, bedraagt 1203, hetgeen slechts zeer weinig lager is dan het deelnemersaantal van de vorige najaarsbeurs, hetwelk 1211 heeft bedragen.

Niet alleen de deelnemers uit het binnenland komen op deze beurs voortreffelijk voor den dag, doch ook het buitenland heeft zich door de schier onoverkomelijke moeilijkheden, die voor den wereldhandel zal ontstaan, niet laten afschrikken.

Een opmerkelijk feit is voorts de uitbreiding die de groep textiel heeft ondergaan, met name door de deelneming van eenige vooraanstaande firma's uit binnen- en buitenland op het gebied van de kleedingindustrie. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Jaarbeurs 3709 E.)

C. **AMSTERDAM. — Tentoonstelling. - De Trein 1839—1939. —**
Op 8 Sept. '39 is de jubileumtentoonstelling „De Trein 1839—1939", welke tot en met 1 October '39 op het terrein van het voormalige Paleis voor Volksvlijt wordt gehouden, in het bijzijn van talrijke genoodigden officieel geopend door den burgemeester van Amsterdam dr. W. de Vlugt.

Onder de autoriteiten, die in het tentoonstellingsrestaurant de openingsplechtigheid bijwoonden, bevonden zich Z.Exc. ir. Albarda, minister van Waterstaat; prof. ir. Goudriaan, jhr. Van Rijckevorssel en ir. Hupkes, resp. president-directeur en directeuren van de Nederlandsche Spoorwegen.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Tentoonstellingen 3873 H.)**

A. **NEDERLAND. — Bevolking, Voedselvoorziening en Steenkolenproductie 1910—1938. - Vergelijking. —**

Bevolking		1910:	5.900.000;	1938:	8.700.000	stijging: 47%
Rundvee	(stuks)	1910:	2.027.000;	1938:	2.764.000;	stijging: 36%
Varkens	(„)	1910:	1.260.000;	1938:	1.832.000:	„ 45%
Hoenders	(„)	1910:	9.778.000;	1938:	29.646.000;	„ 203%
Tarwe	(1000 hl.)	1901—1910:	1.651;	1937:	4.556;	stijging: 176%
Rogge	(„)	1901—1910:	5.169;	1937:	6.869;	„ 33%
Gerst	(„)	1901—1910:	1.329;	1937:	2.128;	„ 60%
Haver	(„)	1901—1910:	6.771;	1937:	7.730;	„ 14%
Erwten	(„)	1901—1910:	728;	1937:	1.050;	„ 44%
Aardappelen	(„)	1901—1910:	32.437;	1937:	39.229;	„ 21%
Suikerbieten	(„)	1901—1910:	1.367;	1937:	1.582;	„ 16%
Steenkolen	(1000 ton)	1910:	1.292;	1937:	14.637;	stijging: 1033%

(De Tijd)

(Vor. ber. Bevolking 3665 D; Overz. 3425 B; Voedselvoorziening 3447 A; Steenkolen 3823 B; Productie 3122 B.)

B. **OORLOGSBALANS 1914—1918. — Dooden en gewonden. - Kosten. —**

	dooden	gewonden
Duitschland	1.885.000	4.248.000
Oostenrijk-Hongarije	1.450.000	2.000.000
Turkije	437.000	675.000
Bulgarije	101.000	100.000
Rusland	2.753.000	3.500.000
Frankrijk	1.426.000	2.560.000
Engeland	345.000	2.120.000
Italië	507.000	350.000
Servië	400.000	150.000
Roemenië	433.000	170.000
België	267.000	100.000
Vereenigde Staten	107.000	240.000
Overige landen	60.000	240.000

(Alg. Handelsblad - De Nieuwe Eeuw)

	Kosten (in guldens)
Engeland	129 milliard
Duitschland	117 „
Ver. Staten	112 „
Frankrijk	75 „
Rusland	68 „
Oostenrijk-Hongarije	61 „
Italië	26 „
Roemenië	4 „
Turkije	3½ „
België	3 „
Bulgarije	2½ „
Servië	1 „

(Vor. ber. Wereldoorlog 1914, 3891 B.)

17—19 SEPTEMBER 1939

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. —**

s.s. Mark op een mijn geloopen. —
Het Nederlandsche s.s. Mark, afkomstig uit Rotterdam, is op weg van Finland naar Nederland in de Oostzee op een mijn geloopen en gezonken. De bemanning, 22 koppen, heeft zich met de beide reddingsloepen in veiligheid gebracht. De kapitein en de eerste officier werden bij de ontploffing gewond.

Passage-tarieven naar Indië verhoogd. —
De N.V. Stoomvaartmaatschappij Nederland en de N.V. Rotterdamsche Lloyd zijn door de internationale omstandigheden genoodzaakt, de passagetarieven te verhoogen. Ook de K. L. M.

Dienstplichtigen en salaris. —
De Indische Ondernemersbond en het Algemeen Landbouw Syndicaat hebben besloten de employe's van de daarin georganiseerde ondernemingen, die dienstplicht vervullen, niet te ontslaan en salaris te blijven betalen.

Objectiviteit der pers. —
Uit de onderscheidene persorganisaties hier te lande heeft zich een commissie gevormd, welke zich ten doel stelt, eensdeels in 's lands belang een zoo groot mogelijke objectiviteit in de pers te bevorderen en anderdeels die belangen der pers, welke met de huidige tijdsomstandigheden samenhangen, bij de overheid te behartigen.

Voorzorgsmaatregelen bij eventueele evacuatie. —
De ministers van Binnenlandsche Zaken en van Defensie hebben een „commissie burgerbevolking" ingesteld, welke belast is met de algemeene voorbereidingen en, zoo noodig, met de algemeene leiding van de huisvesting, de verzorging enz. van zoo noodig te evacueeren burgerbevolking.

Kostwinnersvergoeding. —
Er zijn maatregelen in voorbereiding om het maximum der kostwinnersvergoeding voor opgeroepen dienstplichtigen te verhoogen. Voorts zal steun worden verleend aan hen, die met een kostwinnersvergoeding niet geholpen zijn. Geleidelijk zal meer verlof worden verleend.

Vrijwillige Landstorm - Kostwinnersvergoeding. —
Aan den werkelijken dienst van personen, die zich bij een vrijwillig landstormkorps hebben verbonden, kan recht op kostwinnersvergoeding worden ontleend.

Oorlogsjournaals voorloopig verboden. —
De centrale commissie voor de filmkeuring heeft besloten, met het oog op onze neutraliteit, alle oorlogsjournaals voorloopig te verbieden.

Tweede Kamer. - Wet gebruik vervoermiddelen 1939 aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 13 September het ontwerp, regelen met betrekking tot het verzekeren in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden van een doelmatig gebruik van vervoermiddelen in het belang van de volkshuishouding (De wet gebruik vervoermiddelen 1939) aangenomen.

Uitvoerverbod auto's, tractors, motorrijwielen, hulpmotoren en onderdeelen. —
Er is een uitvoerverbod uitgevaardigd voor automobielen, tractors hieronder begrepen, motorrijwielen, hulpmotoren van rijwielen, zoomede onderdeelen van een en ander.

Nederl.-Duitsche clearing blijft van kracht. —
De Nederlandsch-Duitsche clearing zal ook onder de tegenwoordige omstandigheden op de tot dusverre gebruikelijke wijze worden toegepast.

Olie en benzine onder de Distributiewet. —
De minister van Economische Zaken heeft drie beschikkingen uitgevaardigd, waarbij donkere olie, petroleum, alsmede benzine en benzol worden aangewezen als distributiegoederen.
Krachtens deze beschikkingen is iedere producent of importeur van of handelaar in deze producten verplicht zich te laten inschrijven bij het Rijksbureau van aardolieproducten.

(Vor. ber. Distributie 3940 B.)

Ontwikkeling en Ontspanning voor Gemobiliseerden. Op initiatief van Z.K.H. Prins Bernhard en in overleg met den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht zal worden ingesteld een Centrale Raad van Advies in zake de ontwikkeling en de ontspanning van gemobiliseerde militairen, onder voorzitterschap van jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude. Over de verdere samenstelling en taak van dezen raad zullen spoedig nadere mededeelingen worden gedaan.

Tweede Kamer. - Wijziging Vestigingswet Kleinbedrijf 1937. —
Op 14 September is een wetsontwerp ingediend tot wijziging der Vestigingswet Kleinbedrijf 1937.

Aan de Memorie van Toelichting tot dit wetsontwerp is het volgende ontleend:
Nu in verband met de huidige buitengewone omstandigheden talrijke ondernemers en beheerders van inrichtingen, waarin een tak van detailhandel, ambacht of kleine nijverheid wordt uitgeoefend, ten aanzien waarvan de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 toepassing vindt, in werkelijken militairen dienst geroepen zijn, is gebleken, dat zich ter zake van de vervanging van de betrokkenen moeilijkheden voordoen, o.m. in verband met den wettelijken eisch, dat slechts „personen, die aan de gestelde vestigingseischen voldoen, daarvoor in aanmerking komen. Verder zou vasthouden aan dergelijke vestigingseischen bij voortzetting van het bedrijf ingeval van heropening van zaken, welke gesloten zijn in verband met opkomst in werkelijken dienst van den ondernemer, op ernstige bezwaren stuiten.
Ten einde deze moeilijkheden te ondervangen en tevens een behoorlijke naleving van de wettelijke voorschriften te verzekeren, heeft de Minister van Economische Zaken gemeend de totstandkoming van een algemeene voorziening voor gevallen als deze te moeten bevorderen, welke is nedergelegd in een nieuw in de Vestigingswet Kleinbedrijf op te nemen artikel.

De voorgestelde regeling komt hierop neer, dat dien ondernemers, die zelf of wier beheerders in het eerstbedoelde geval verkeeren, een bijzondere vergunning zal worden verleend, welke hun toestaat, een waarnemend beheerder in dienst te nemen, die niet aan de vastgestelde vestigingseischen behoeft te voldoen. Een waarnemend beheerder zal evenwel niet langer dan tot het tijdstip van terugkeer tot den normalen toestand als zoodanig werkzaam kunnen blijven. Op gelijke wijze zal den ondernemer, die zijn zaak heeft moeten sluiten in verband met zijn opkomst in werkelijken dienst, worden vergund de door hem gestaakte bedrijfsuitoefening na terugkeer uit werkelijken dienst te hervatten. **(Vor. ber. 3936 C.)**

Tweede Kamer. - De militaire Justitie. - Nadere voorzieningen. —
Op 15 September is een wetsontwerp ingediend bevattende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie.
Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:

Het wetsontwerp stelt, met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, nadere voorzieningen voor betreffende de militaire justitie. Het betreft alleen de landmacht, daar gelijke voorzieningen bij de zeemacht ten deele niet noodig zijn, ten deele niet mogelijk.

Het ontwerp beoogt drieërlei:

1. het openen van de mogelijkheid om, ter voorziening in de thans ontstane behoefte, tijdelijk meer gewone krijgsraden bij de landmacht in te stellen;
2. het wijzigen van de imperatieve voorschriften omtrent instelling van krijgsraden te velde en van temporaire krijgsraden;
3. versterking van de processueele waarborgen voor verdachten bij de beide laatste soorten van krijgsraden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3943 A.)

A. NEDERL.-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. — Nationaal-Socialistische Beweging (N.S.B.) in Indië staakt politieken strijd. —
De gewestelijk commissaris der N.S.B. te Bandoeng verzocht Aneta het volgende door hem tot de leden der Nationaal-Socialistische beweging gerichte persoonlijke woord te publiceeren:

„Kameraden,
Wij weten, dat ons volk in gevaar verkeert. Onze liefde voor ons volk en ons land, onze verbondenheid aan ons vorstenhuis, doen ons slechts één plicht kennen: Alles voor het vaderland.
Ik heb besloten, mijn kameraden, dat — gedurende den tijd dat oorlogsgevaar onze grenzen bedreigt — onzerzijds geen politieke strijd zal worden gevoerd.
Al ons weten en kunnen zij in deze dagen, nòg meer dan te voren, gericht op en gewijd aan versterking van den geest van nationale eenheid in al onze volksgenooten. Wij staan — dit herhalen wij — als één man achter het gezag.
Kameraden, kent uw plicht, toont, dat gij goede vaderlanders zijt." (w. g.) C. Boldingh

Luchtbescherming. —
De Indische regeering heeft bij den Volksraad een ontwerp-ordonnantie ingediend voor veiligheidsmaatregelen bij aanvallen uit de lucht, waarbij o.m. de mogelijkheid van instelling van burgerdienstplicht voor de bescherming tegen zulke aanvallen.

ƒ 5.000.000 aanvullende begrooting. —
Bij den Volksraad is, naar Aneta op 11 September uit Batavia meldde, een aanvullende Indische begrooting voor 1939 ingediend, waarbij voor het departement van Marine een bedrag van vijf millioen is aangevraagd voor uitgaven in verband met den oorlog.

Het dienstplichtbesluit. —
Vastgesteld is op 11 September een ordonnantie tot toepasselijk verklaring van het dienstplichtbesluit op geheel Nederlandsch-Indië.

Duitsche schepen in Indische havens. —
De Duitsche schepen, thans in Indië aanwezig, zijn over de volgende havens verdeeld: te Tandjong-Priok liggen drie Duitsche schepen, in Makassar een, in Sabang vijf, in Padang vijf, in Soerabaja drie, in Tjilatjap een en in Menado een. (Aneta-Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 3940 C.)

OORLOG 1939. —
SOVJET-RUSLAND. — **Nota aan den Poolschen gezant Grzybowski te Moskou. —**
In den nacht van 16 op 17 September (Zaterdag op Zondag) is aan den Poolschen ambassadeur te Moskou Grzybowski een nota van de Sovjetregeering overhandigd, waarvan de Poolsche ambassadeur weigerde kennis te nemen en waarin wordt medegedeeld, dat de Sovjetregeering zich gedwongen ziet ter waarborging van haar eigen belangen en ter bescherming van de Wit-Russische en de Oekraïnsche minderheid in Oost-Polen aan haar troepen bevel te geven, Zondagmorgen om 6 uur, tijd van Moskou (5.20 Nederlandsche zomertijd) de Sovjet-Russisch—Poolsche grens te overschrijden. De opmarsch van het Sovjetleger zal over de geheele linie van de grens, van Polozk in het Noorden tot Kamenetz-Podolsk in het Zuiden tegelijkertijd geschieden.
De opmarsch van het Russische leger in Oost-Polen geschiedt onder gelijktijdige volledige handhaving van de neutraliteit van Sovjet-Rusland in het huidige conflict.
Daar de Poolsche staat op dit oogenblik als niet meer bestaande moet worden beschouwd, komen, naar de opvatting der Sovjetregeering, de met hem vroeger gesloten verdragen te vervallen.
De Sovjet-regeering wijst er op, dat zij er daarbij naar streeft de rust en de orde in het Oostelijk deel van Polen te herstellen, welke op het oogenblik wegens het ineenstorten van den Poolschen staat en de vlucht der Poolsche regeering, niet meer kunnen worden gewaarborgd en de natuurlijke bescherming van de Oekraïnsche en Wit-Russische bevolking van Oost-Polen te behartigen.

Radiorede van Molotof. - Opmarsch der Russen in Oost-Polen. —
De voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 17 September een door alle Sovjetzenders uitgezonden radiorede gehouden, waarin hij mededeeling deed van den voltrokken opmarsch van het roode leger in Oost-Polen.

Na een korte schets van den door den snellen opmarsch der Duitsche troepen in Oost-Europa ontstanen nieuwen toestand en van het ingetreden bankroet van het Poolsche staatsgebouw, zooals dit tot dusverre bestond, verklaarde Molotof, dat de laatste phase van de ineenstorting van Polen een voor de Sovjetunie als nabuurstaat in toenemende mate dreigend karakter had aangenomen. Desondanks was de Sovjetunie tot het laatste oogenblik neutraal gebleven. Zij kon echter niet verder werkeloos toezien bij de ontwikkeling. Bovendien kon niemand van de regeering van Moskou verlangen, dat zij onverschillig stond tegenover het lot van de onderdrukte en door de Polen van haar rechten beroofde Wit-Russische en Oekraïnsche bevolking in Oost-Polen.
De regeering van Moskou acht het veeleer haar plicht de hand tot hulpverleening te reiken aan de stam- en bloedverwante bevolking van de Westelijke Oekraïne en het Westelijke Wit-Rusland.
De Sovjet-Russische troepen hebben derhalve de Sovjet-Russische grens, zooals die tot dusverre bestond, overschreden om leven en eigendom der bevolking van de Westelijke Oekraïne en het Westelijke Wit-Rusland onder hun bescherming te nemen.
Bovendien zou de Sovjetregeering steeds bereid zijn het Poolsch volk te helpen ontkomen aan de vreeselijke catastrophe, waarin het geraakt is door de avontuurlijke en gewetenlooze politiek van zijn regeering. Het roode leger, zoo ging Molotof verder, staat thans voor een eervolle taak en de Sovjetregeering is er zeker van, dat het leger deze taak in volledige discipline zal ten uitvoer leggen. De bevolking van de Sovjetunie wordt opgeroepen om het leger bij deze taak door eerlijken en opofferenden arbeid van iederen enkeling te steunen. De regeering is niet voornemens de voorziening van de bevolking met levensmiddelen of andere artikelen aan beperkingen te onderwerpen.
De geheele bevolking der Sovjetunie staat, zoo besloot Molotof, in deze uren achter de regeering en kan nieuwe, weergalooze successen op het gebied van den vreedzamen opbouw van haar industrie en haar landbouw tegemoet zien.

Mededeeling aan de buitenlandsche Regeeringen. — Eveneens is een nota aan de buitenlandsche regeeringen over den opmarsch in een gelijkluidenden tekst overhandigd. Deze tekst luidt als volgt:

„De Poolsch-Duitsche oorlog heeft de inwendige onhoudbaarheid van den Poolschen staat bewezen. In den loop van de operaties gedurende tien dagen heeft Polen al zijn industriegebieden en cultureele centra verloren. Warschau bestaat niet meer als residentiestad van Polen. De Poolsche regeering is uiteengevallen en geeft geenerlei teeken van leven meer. Dat beteekent, dat de Poolsche staat en zijn regeering in feite opgehouden hebben te bestaan.
Daardoor hebben de verdragen, die tusschen de Sovjet-Unie en Polen bestonden, hun geldigheid verloren. Aan zichzelf overgelaten en zonder leiding gebleven is Polen veranderd in een gemakkelijk terrein voor alle gebeurlijkheden en verrassingen, die een bedreiging zouden kunnen opleveren voor de Sovjet-Unie. Dientengevolge kan de Sovjet-regeering, die tot dusverre neutraal was, niet langer een neutrale houding tegenover deze feiten in acht nemen. De Sovjet-regeering kan ook niet onverschillig blijven voor het feit, dat de met haar bloedverwante Oekraïners en Wit-Russen, die op het gebied van Polen leven, en uitgeleverd zijn aan den willekeur van het noodlot, zonder bescherming blijven. Met het oog op dezen stand van zaken heeft de Sovjet-regeering het opperbevel van het Roode leger instructie gegeven om den troepen het bevel te geven de grens te overschrijden en het leven en eigendom der bevolking van de Westelijke Oekraïne en het Westelijke Wit-Rusland onder hun bescherming te nemen. Tegelijkertijd is de Sovjet-regeering voornemens alle maatregelen te treffen om het Poolsche volk uit den ongelukkigen oorlog, waarin het gestort is door zijn onverstandige leiders, te voorschijn te leiden om het de mogelijkheid te geven een vreedzaam leven te hervatten."

De tekst der mededeeling, welke de Russische regeering aan de ambassadeurs en gezanten der staten, welke diplomatieke betrekkingen onderhouden met de Sovjet-regeering, heeft overhandigd, luidt:

„Mijnheer de ambassadeur. In vouwe doe ik u een afschrift toekomen van de nota der Sovjet-regeering van 17 September 1939 aan den Poolschen ambassadeur te Moskou.
Ik heb de eer u, in opdracht van mijn regeering, er van in kennis te stellen, dat Sovjet-Rusland een politiek van neutraliteit zal voortzetten in de betrekkingen tusschen Sovjet-Rusland en uw land.
Ik heb de eer te zijn", enz.

Deze tekst is overhandigd aan de diplomatieke vertegenwoordigers van Duitschland, Italië, Iran, China, Japan, Groot-Brittannië, Frankrijk, Afghanistan, Vereenigde Staten, Turkije, Finland, Bulgarije, Letland, Mongoolsche Volksrepubliek, Denemarken, Estland, Zweden, Griekenland, België, Roemenië, Tuva volksrepubliek, Litauen, Noorwegen en Hongarije.
(Telex-A. N. P. - Tass Agency - D. N. B.)

Indrukken. —
Parijs. — Was niet verrast.
Londen. — Regeering bestudeert rapporten der Russische inmenging.
Washington. — Geen verrassing.
Hongarije. — Neemt gereserveerde houding aan.
Letland en Estland. — Nemen voorzorgsmaatregelen - Troepenconcentratie aan de grens.
Litauen. — Conferentie der regeering - Vrees voor Rusland. **(Vor. ber. Oorlog 1939, 3944)**

A. **NEDERLAND. — Troonrede. —**
H.M. de Koningin heeft op 19 Sept. '39 de nieuwe zitting van de Staten-Generaal geopend met de volgende rede:

Leden der Staten-Generaal,

Onder sombere omstandigheden kom Ik heden in Uw midden. Andermaal wordt ons werelddeel geteisterd door de verschrikkingen van een oorlog.
Dankbaar, dat ons land den vrede bewaren mocht, vervult Mij nochtans deernis met de velen, die elders onder het oorlogsleed gebukt gaan.
Het verheugt Mij, dat onze vriendschappelijke betrekkingen met alle mogendheden onverzwakt voortduren.
In het bijzonder geldt dit ook onze verhouding tot die neutrale landen, met welke reeds in een vroeger tijdperk nauwere aanraking was verkregen.
De gezamenlijke vredesoproep, kortgeleden door Z.M. den Koning der Belgen mede namens zes andere staatshoofden gedaan, heeft aan dien zin tot samengaan opnieuw uiting gegeven.
Dat deze oproep, evenals het aanbod van goede diensten van Zijne Majesteit en Mij, in breeden kring instemming heeft gevonden, bevestigt Mij in de overtuiging, dat, ondanks ondervonden teleurstelling, velen de hoop blijven koesteren, dat door vreedzaam overleg betere internationale verhoudingen kunnen worden in het leven geroepen.
Ter handhaving van de volstrekte onzijdigheid, waartoe ons land geroepen is en waaraan het zich met inzet van alle krachten wijdt, heb Ik Mij genoopt gezien bevel te geven tot de mobilisatie van zee- en landmacht. Tot Mijn groote voldoening heeft die mobilisatie, evenals de daarop volgende concentratie, zich op voorbeeldige wijze voltrokken. Beide deelen onzer weermacht vervullen, met den besten geest bezield, hun moeilijke en soms gevaarvolle taak.
Het economisch leven van ons land, dat zich den laatsten tijd in belangrijke mate had hersteld, wordt door den uitgebroken oorlog in al zijn geledingen zwaar getroffen. Het verkeer ter zee is ontwricht, waarvan in de eerste plaats de scheepvaart en de visscherij den terugslag ondervinden. Tal van ondernemingen missen den aanvoer van noodzakelijke grondstoffen. Land- en tuinbouw, reeds vóór het uitbreken van het internationaal conflict in een moeilijke positie, ondervinden nieuwen tegenslag door de stagnatie van den uitvoer.
Bij deze beproevingen ontbreken gelukkig ook de lichtpunten niet. Van een ernstigen schok bij ons geld- en bankwezen is geen sprake geweest. Hoewel prijsstijgingen niet konden en kunnen uitblijven, is prijsopdrijving niet in verontrustende mate voorgekomen, terwijl, waar noodig, van wettelijke bepalin-

gen met goed gevolg gebruik wordt gemaakt. Ten behoeve van de regelmatige voedselvoorziening zijn reeds maanden geleden zoodanige voorbereidingen getroffen, dat er voorloopig geen enkele reden tot ongerustheid behoeft te bestaan. Maatregelen voor bodemproductie, voorraadvorming en distributie vormen hier een aaneensluitend geheel. Voorts zijn voor de industrieele productie rijksbureaux ingesteld, waarin het bedrijfsleven met de overheid samenwerkt bij de regelmatige verdeeling van die artikelen, waaraan een tekort kan ontstaan.
Het beleid der Regeering zal er op gericht blijven de opkomende nooden der bevolking naar vermogen te lenigen en in het bijzonder een tekort aan de noodzakelijke levensmiddelen te voorkomen. Distributie van verbruiksartikelen zal niet op het bestaan van zulk een tekort behoeven te wijzen, doch zal reeds plaats hebben, wanneer een rechtvaardige verdeeling gevaar zou kunnen loopen.
Daarnaast zal de Regeering alles in het werk stellen om het normale verloop van het bedrijfsleven te bevorderen.
De Regeering hoopt hierdoor tevens zooveel doenlijk te voorkomen, dat de werkloosheid, waarvan zij ook overigens de bestrijding krachtig en onverdroten wil voortzetten, uit den ingetreden oorlogstoestand nieuw voedsel ontvange.
Ook in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao heeft de internationale toestand het treffen van een aantal bijzondere maatregelen noodzakelijk gemaakt.
Op maritiem en militair gebied zijn voorzieningen getroffen om, wanneer zulks noodig mocht blijken, de plichten der neutraliteit stipt na te komen, terwijl daarnaast maatregelen zijn en nog zullen worden genomen op economisch terrein, in het bijzonder in het belang van de voedselvoorziening. Belangrijke stoornissen op dit of ander gebied kwamen tot dusver gelukkig niet voor.
Met groote dankbaarheid heb Ik kennis genomen van den geest van toewijding en dienstvaardigheid, die in dezen ernstigen tijd, zoowel in Nederland als onder alle bevolkingsgroepen in de overzeesche gebiedsdeelen, op zoo verheffende wijze tot uiting komt.
Ik verwacht, dat dit besef van saamhoorigheid tot het einde zal worden bewaard. Ook indien de tijden nog moeilijker worden, zal dan de toekomst met vertrouwen kunnen worden tegemoet gezien.
Met de bede, dat God Mijn volk moge zegenen in de beproeving en aan ieder van ons de kracht zal geven tot datgene waartoe hij thans geroepen is, verklaar Ik de gewone zitting der Staten-Generaal geopend.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3462 A; Koningin Wilhelmina 3904 B.)**

A. **ITALIE. — Giuseppe Bastianini tot ambassadeur te Londen benoemd. —**
De onderstaatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken, Giuseppe Bastianini, is op 18 Sept. '39 benoemd tot ambassadeur in Londen.
Giuseppe Bastianini is in 1899 geboren en thans dus 40 jaar oud. Hij heeft een journalistieke carrière gemaakt en werd in 1923 onderstaatssecretaris van het ministerie van Landbouw. In 1927 werd hij gezant te Tanger, daarna te Lissabon en vervolgens te Athene. Ten slotte werd hij in 1932 ambassadeur in Warschau. Hij was toen de jongste ambassadeur ter wereld.
Bij de regeeringshervorming na den Abessynischen oorlog benoemde Mussolini Bastianini, die een vriend van Ciano is, tot onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken. (Stefani)
(V. b. Diplomatie: Italië 3553 D; Engeland 3864 D.)

B. **JAPAN. — Generaal Abe over de houding van Japan. - „Engeland moet de politieke impasse verbreken." —**
Minister-president generaal Noboejoeki Abe heeft dezer dagen een verklaring afgelegd, waarin hij zeide, dat Japan een wederaanpassing overweegt van de internationale betrekkingen met de mogendheden met als centraal punt een regeling van de Chineesche aangelegenheden. Generaal Abe wees er op, dat Japan zijn politiek reeds heeft verduidelijkt ten aanzien van de niet-inmenging in den Europeeschen oorlog.
Verwijzende naar den toestand in de wereld zeide Abe, dat Japan den moed moet hebben om de vestiging van de nieuwe orde in het Verre Oosten te bespoedigen door de leiding van den toestand in handen te nemen. Daarbij moet het volgen van het voorbeeld van anderen in de diplomatie als politiek worden verworpen. In dezen zin kan er in de toekomst een of andere wederaanpassing komen van de diplomatieke betrekkingen met de Sovjet, Amerika, Engeland en Frankrijk.
Wanneer wij eenmaal onzen koers hebben vastgesteld, aldus de premier, dan moeten wij dien koers krachtig en met onverschrokken geest volgen. Japan zal niet aarzelen de Engelsch-Japansche besprekingen te hervatten wanneer Engeland de impasse doorbreekt door oprechtheid te toonen. (Domei)
(Vor. ber. Abe 3925 B.)

20 SEPTEMBER 1939

C. **OSLO-STATEN. — Bijeenkomst te Brussel. —**
Op 12 Sept. '39 heeft de permanente commissie van de Oslo-staten in het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel haar werkzaamheden beëindigd. Na de vergadering werd het volgende communiqué aan de pers verstrekt:
„De permanente commissie van de Oslo-staten heeft op 11 en 12 September te Brussel vergaderd en heeft met medewerking van de deskundigen de vraagstukken besproken, welke op het programma stonden.
De besprekingen werden gevoerd over de maatregelen, welke genomen moeten worden op handelsgebied in verband met den oorlog.
Gebleken is, dat de vertegenwoordigde landen volkomen eensgezind zijn.
Op een lateren datum zullen de deskundigen opnieuw bijeenkomen." (Agence Belga) **(Vor. ber. 3917 A.)**

D. **SCHEEPVAART. — Tonnages der Geallieerden (Engeland en Frankrijk) en der Neutrale landen. —**

	Juni 1939		Vergel. met Juni 1914	
a) Geallieerden	Aantal	Duiz. br. tons	Aantal	Duiz. br. tons
Engeland	6.722	17.891	—1.865	—1.001
Dominions	2.255	3.111	+ 719	+1.479
Frankrijk	1.231	2.934	+ 206	+1.012
Totaal	10.208	23.936	— 940	+1.490
b) Neutrale landen				
Denemarken	705	1.175	+ 129	+ 405
Griekenland	607	1.781	+ 200	+ 960
Nederland	1.523	2.907	+ 814	+1.498
Noorwegen	1.987	4.834	+ 331	+2.876
Zweden	1.231	1.577	+ 143	+ 562
Totaal	6.053	12.274	+1.617	+6.301
Ver. Staten	2.345	8.910	+1.232	+6.883

De achteruitgang in de gemiddelde Britsche tonnage sedert 1914 is gecompenseerd door een vooruitgang in de Dominions en Frankrijk. (The Economist)
(Vor. ber. Wereldtonnage 2395 B.)

E. **OLYMPISCHE SPELEN IN 1940 TE HELSINKI. — Afgelast. —**
Het Finsch Olympisch Comité te Helsinki heeft op 19 September aan het Internationaal Olympisch Comité medegedeeld, dat het afziet van de organisatie van de Olympische Spelen. Daar een ander land uiteraard niet meer tijdig gereed kan komen met de organisatie, terwijl ook de tijdsomstandigheden zich niet leenen voor internationale sportgebeurtenissen, zullen volgend jaar geen Olympische Spelen worden gehouden. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3612 D.)**

A. NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1940. —

De minister-president en minister van Financiën, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 19 September 1939 de Rijksbegrooting 1940 bij de Staten-Generaal ingediend.

Aan de nota betreffende den toestand van 's Rijks financiën, ontleenen wij het volgende:

Dienstjaar 1936.

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	656.043.345
Middelen		618.443.325
Nadeelig saldo	ƒ	37.600.020

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	112.920.953
Middelen		88.939.714
Nadeelig saldo	ƒ	23.981.239

Dienstjaar 1937.

De cijfers van de door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het dienstjaar 1937 zijn als volgt:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	662.887.168
Middelen		703.667.891
Voordeelig saldo	ƒ	40.780.723

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	142.703.177
Middelen		52.420.268
Nadeelig saldo	ƒ	90.282.909

In de vorige nota werden de gewone uitgaven op ƒ 665.350.864, de gewone middelen op ƒ 703.019.588 geraamd.
De uitgaven blijken derhalve thans ƒ 2.463.696 lager, de ontvangsten ƒ 648.303 hooger te zijn.
In de vorige nota werd het vermoedelijk resultaat van de rekening over het jaar 1937 beschouwd in verband met de z.g. onvolkomenheden van het budget. Met deze beschouwing werd beoogd het resultaat in cijfers te brengen, hetwelk zou zijn verkregen, indien in de rekening van den gewonen dienst ook in feite aan alle verplichtingen, welke in die rekening behooren te worden opgenomen, zou zijn voldaan.
Voor een juist inzicht in het feitelijke rekeningsresultaat over 1937 volgt hier een gelijke berekening van het reëele tekort op den gewonen dienst 1937, thans uitgaande van het definitieve rekeningsresultaat.
Batig saldo gewonen dienst ƒ 40.8 millioen.

Bedrag voor wegenaanleg, dat op den gewonen dienst minder is uitgetrokken dan het wettelijk minimum	ƒ	4.000.000
Tekort rekening werkloosheidssubsidiefonds, met inachtneming van de uitgaven over 1937, welke bij het sluiten van den dienst nog niet waren gedaan		16.200.000
Annuïteit spoorwegpensioenfonds		9.000.000
Uitgaven voor cultureele zorg, ten laste van den kapitaaldienst gebracht		1.000.000
Nagelaten storting in het sociale verzekeringsfonds		34.800.000
Totaal	ƒ	65.000.000

Het reëel rekeningsresultaat is dus, dat er een tekort is van ƒ 24.2 millioen.
Het nadeelig saldo op den Kapitaaldienst werd in de vorige nota gesteld op ƒ 108.087.910. Thans blijkt dit te zijn ƒ 90.282.909, derhalve ƒ 17.805.001 lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot ƒ 15.527.866 en hoogere middelen ad ƒ 2.277.135. Wat de uitgaven betreft, is dit in hoofdzaak het gevolg van een lager benoodigd bedrag wegens voorschot aan het verkeersfonds, aan het werkloosheidssubsidiefonds ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten, aan de Mij. tot Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen N.V. en wegens kosten van openbare rijkswerken, uitgevoerd in het belang der werkverruiming.

Dienstjaar 1938.

De voorloopige gegevens van het dienstjaar 1938 leveren de volgende uitkomsten op:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	708.360.791
Middelen		738.986.548
Voordeelig saldo	ƒ	30.625.757

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	1.926.636.503
Middelen		131.394.810
Nadeelig saldo	ƒ	1.795.241.693

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrootingen werd aan gewone uitgaven geraamd ƒ 703.590.115 en aan gewone middelen ƒ 689.950.275. Verwacht nadeelig saldo ƒ 13.639.840.

De aanvankelijke raming der middelen van den Gewonen Dienst 1938 werd vastgesteld op	ƒ	689.950.275
Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht		738.986.548
derhalve meer	ƒ	49.036.273

Uitgaven Gewonen dienst 1938.

Als gevolg van de comptabiliteitswet zijn weder betalingen, welke onder de vroegere wetgeving ten laste van den dienst 1937 zouden zijn gekomen, uit het dienstjaar 1938 gekweten.
Met toepassing van art. 24 is voor zoover den Gewonen dienst betreft, ƒ 9.538.299 van den dienst 1937 naar het dienstjaar 1938 overgebracht.
Is de gewone dienst 1938 derhalve door het overbrengen van die uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder van 1938 naar 1939 zal herhalen. Dit bedrag zal voor den Gewonen dienst vermoedelijk ƒ 28.600.000 beloopen.
Voor de Gewone uitgaven is — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — ƒ 4.770.676 méér uitgegeven dan werd verwacht. Dit blijkt uit onderstaand overzicht.
Onder het bedrag ad ± ƒ 28.600.000, hetwelk vermoedelijk met toepassing van art. 24 der comptabiliteitswet van den dienst 1938 naar den dienst 1939 zal worden overgebracht, is ± ƒ 24 millioen begrepen wegens defensie-uitgaven. Indien dit bedrag in 1938 was uitgegeven, zou de overschrijding van hoofdstuk VIII vergeleken met de oorspronkelijk vastgestelde begrooting ± ƒ 25,5 millioen groot zijn geweest. In vroegere jaren behoefde dit punt niet in overweging te worden genomen, omdat de bedragen, welke werden bij- en afgeboekt, zoowel in totaal als per hoofdstuk der begrooting, slechts weinig verschilden.
Ten aanzien van het voorloopige resultaat van den gewonen dienst kan nog het volgende worden opgemerkt:
Verwacht wordt een batig saldo van ƒ 30,6 millioen.
Met toepassing van art. 24 der comptabiliteitswet wordt een bedrag aan uitgaven van circa ƒ 19,1 millioen meer naar den dienst 1939 overgebracht dan van 1937 naar 1938 werd overgeschreven.
Het batig saldo is dus feitelijk ƒ 11,5 millioen.
Dit saldo vermeldt evenwel nog niet het reëele resultaat over 1938, omdat verschillende verplichtingen, welke in de rekening niet zijn opgenomen, dan niet buiten aanmerking mogen worden gelaten. Het betreft de volgende verplichtingen:

Bedrag voor wegenaanleg, dat op den gewonen dienst minder is uitgetrokken dan het wettelijk minimum	ƒ	3.700.000
Vermoedelijk tekort rekening werkloosheidssubsidiefonds		16.500.000
Annuïteit spoorwegpensioenfonds		9.000.000
Uitgaven voor cultureele zorg, ten laste van den kapitaaldienst gebracht		1.800.000
Nagelaten stortingen in het sociale verzekeringsfonds		32.600.000
Totaal	ƒ	63.600.000

Het reëel rekeningsresultaat is dus, dat er een tekort is van ƒ 52.100.000.

Kapitaaldienst 1938.

Aanvankelijk werd op dezen dienst geraamd ƒ 180.072.453 aan uitgaven en ƒ 24.239.950 aan ontvangsten, de dienst sloot derhalve met een nadeelig saldo ad ƒ 155.832.503. De uitgaven hebben echter, voor zoover tot heden bekend ƒ 1.926.636.503 bedragen, derhalve ƒ 1.746.564.050 meer.
In de eerste plaats is dit een gevolg van de omstandigheid, dat tengevolge van de in 1938 plaats gehad hebbende groote conversie van staatsschuld, ƒ 1.662.884.000 wegens vervroegde aflossing ten laste van hoofdstuk VIIa is gebracht.
Verder was o.a. meer noodig voor kapitaalverstrekking aan het staatsbedrijf der P.T.T. ± ƒ 2.000.000, voor ingetrokken en ter vermunting voor rekening van het Rijk bestemde munten ± ƒ 8.000.000, voor ingetrokken en ter ontmunting bestemde munten ± ƒ 5.300.000, voor aankoop van staatsschuld voor het muntfonds ± ƒ 47.700.000, voor deelneming in het preferent kapitaal van de N.V. Kon. Nederl. Hoogovens- en Staalfabrieken ƒ 700.000, voor uitgaven ter voorziening in de behoeften aan voorraden (mobilisatiecrediet VIIb) ± ƒ 5.000.000, voor voorschot aan het Defensiefonds ± ƒ 11.600.000, voor rentedragende voorschotten aan het Werkloosheidssubsidiefonds, ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten ± ƒ 3.100.000, voor uitgaven betreffende het Werkfonds ± ƒ 21.500.000, voor uitkeering aan het staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen ± ƒ 3.800.000, voor nieuwe gebouwen en werken (defensie) ± ƒ 3.800.000, voor uitgaven voortvloeiende uit het buitengewoon onder de wapenen roepen van de dienstplichtigen (mobilisatiecrediet defensie) ƒ 2.800.000, voor verbetering van de Maas voor groote afvoeren ± ƒ 500.000, voor deelneming in het aan-

deelenkapitaal van de N.V. Mij. voor Industriefinanciering ƒ 1.950.000.
Daarentegen werd o.a. minder uitgegeven dan werd geraamd: Voor bedijkingen met bijbehoorende werken plm. ƒ 500.000, voor voorschotten ingevolge art. 56 woningwet ± ƒ 800.000, voor voorschotten aan gemeenten ± ƒ 400.000, voor voorschotten aan het verkeersfonds ± ƒ 2.800.000, voor verstrekking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds ± ƒ 14.700.000, voor materieel artillerie enz. ± ƒ 9.000.000, voor chemische en physische strijdmiddelen ± ƒ 1.000.000, voor intendance-goederen ± ƒ 2.700.000 en voor uitkeering aan de Staatsmijnen wegens verstrekt obligatiekapitaal over het jaar 1938 ± ƒ 650.000.
De ontvangsten bedragen, voorzoover bekend, ƒ 13.394.810 bij een raming van ƒ 24.239.950.
De meerdere opbrengst ad ƒ 107.154.860 is o.a. het gevolg van hoogere ontvangsten ad ± ƒ 5.100.000 inzake uitkeering van het staatsbedrijf der P.T.T. wegens aflossing van verstrekt kapitaal, ad ± ƒ 7.300.000 wegens uitkeering van de staatsmijnen in Limburg, wegens aflossing op het obligatiekapitaal, ad ± ƒ 20.200.000 wegens door het staatsmuntbedrijf afgeleverde munt, ad ± ƒ 48.300.000 wegens aflossing enz. van Nationale Schuld voor het muntfonds, ad ± ƒ 19.300.000 wegens extra aflossingen van voorschotten ingevolge de woningwet, ad ± ƒ 1.000.000 wegens aflossing van voorschotten verstrekt aan de Mij. tot Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen, en ad ± ƒ 2.600.000 wegens uitkeeringen van staatsbedrijven ter belegging van reserves.

Dienstjaar 1939.

De begrooting van het loopende dienstjaar 1939 is vastgesteld als volgt:

Gewone Dienst:

Uitgaven	ƒ 744.732.786
Middelen	716.718.493
Nadeelig saldo	ƒ 28.014.293

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ 264.057.505
Middelen	25.350.150
Nadeelig saldo	ƒ 238.707.355

Dienstjaar 1940.

De begrooting voor het dienstjaar 1940 vermeldt de volgende totaalcijfers:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ 746.503.172
Middelen	741.096.863
Nadeelig saldo	ƒ 5.406.309

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ 269.095.854
Middelen	28.908.000
Nadeelig saldo	ƒ 240.187.854

Gewone dienst.

Ter toelichting van het eindresultaat van den gewonen dienst worde als uitgangspunt gekozen de vastgestelde begrooting voor den gewonen dienst voor het dienstjaar 1939.
Die begrooting vertoonde een tekort van rond ƒ 25,5 millioen, dit na medetelling onder de inkomsten van de opbrengst der tijdelijke heffingen, welker geldigheidsduur ten tijde van het opmaken der begrooting nog moest worden verlengd, en na vermindering van de bijdrage aan het sociale verzekeringsfonds met het bedrag van ƒ 2.500.000, waarmede die bijdrage in de begrooting nog verlaagd diende te worden. De verlenging der tijdelijke heffingen heeft later plaats gehad.
Dit tekort van ƒ 25,5 millioen moest, wilde men tot een reëele raming komen, verhoogd worden met rond ƒ 21,6 millioen, zijnde het tekort op de begrooting van het werkloosheidssubsidiefonds, en met ƒ 9 millioen, vormende de destijds stopgezette storting in het Spoorwegpensioenfonds. Dit bedrag van ƒ 9 millioen werd voorshands aangehouden, in afwachting van het resultaat van het onderzoek, hetwelk door een daartoe in het leven geroepen commissie werd ingesteld. Naast deze ƒ 30,6 millioen werd nog noodig geacht ƒ 5 millioen als bijzondere steun voor de gemeenten.
Aldus werd gekomen tot een gezamenlijk reëel tekort van ruim ƒ 61 millioen.
Ter dekking van dit tekort werden aangewezen de opbrengst van een in te dienen nationale inkomsten- en winstbelasting, waarvan het netto-rendement voor de Schatkist zou bedragen ƒ 50 millioen, en de fiscale bate, die verkregen zou worden uit een ter stimuleering van het bedrijfsleven tot stand te brengen wijziging van het tarief van invoerrechten, welke bate geraamd werd op ƒ 5 millioen, tezamen vormt dit ƒ 55 millioen, die echter niet in hun geheel reeds aan het dienstjaar 1939 ten goede zouden komen. De millioenennota zeide dan ook, dat tegenover het geraamde tekort „een gedeelte van de opbrengst der nieuwe belastingen zal kunnen worden gesteld". „Welk gedeelte dit zal kunnen zijn, zal afhangen van den datum, waarop de nieuwe heffingen in werking kunnen treden". Daarnaast zou dan worden gestreefd naar verdere beperking der uitgaven.
De wijziging van het tarief van invoerrechten is met 1 Maart 1939 in werking getreden en zal reeds over de 10 maanden, gedurende welke zij aan het loopende dienstjaar ten goede komt, aanzienlijk meer opbrengen dan ƒ 5 millioen. De nationale inkomsten- en winstbelasting kwam tot dusver niet tot stand en bracht dus aan het dienstjaar 1939 geen bate.

Aan de toelichting van den minister van Financiën op de begrooting 1940 ontleenen wij het volgende:
Een vergelijkend overzicht van het eindcijfer van den kapitaaldienst over verschillende jaren geeft geen voldoend inzicht in het feitelijke verloop van de kapitaalsverplichtingen. Men behoort rekening te houden met de doeleinden, waarvoor de uitgaven worden gedaan. Het inzicht wordt belangrijk verbeterd, wanneer de kapitaalsverstrekkingen aan de Staatsbedrijven buiten beschouwing worden gelaten. Het betreft hier voornamelijk verstrekkingen aan de rendabele Staatsbedrijven der P.T.T. en der Mijnen, waarvan de jaarlijksche verplichtingen uit de revenuën van deze bedrijven worden gekweten. Verder kunnen eveneens de uitgaven voor het Muntwezen buiten beschouwing worden gelaten.
Ten slotte kan eveneens terzijde worden gesteld het voorschot aan het Werkloosheidssubsidiefonds, omdat het tekort op den gewonen dienst van dit fonds, voor de financiering waarvan bedoeld voorschot dient, in aanmerking is genomen bij de berekening van het algemeene budgetaire tekort, alsmede het voorschot aan het Gemeentefonds, omdat dit voorschot in zijn geheel zal worden terugontvangen.
Voor de 4 jaren, waarover een bijgevoegd overzicht gegevens verstrekt, is het totaal aan nieuw aangegane kapitaalsverplichtingen niet minder dan circa ƒ 772 millioen, d.i. bijna ƒ 200 millioen per jaar.
Ook voor het dienstjaar 1940 zal, wil men tot een reëele raming komen, het tekort van ƒ 5.4 millioen met belangrijke sommen moeten worden verhoogd.
Wanneer deze verhooging binnen de engst toelaatbare grenzen wordt gehouden en dus van alle stille reservevorming wordt afgezien, komt men tot de volgende bedragen:

1e. Saneering van het Werkloosheidssubsidiefonds ƒ 21.6 millioen.
Het is de bedoeling der regeering te breken met het stelsel, dat uit dit fonds naast de gewone bijdragen in de werkloosheidsuitgaven der gemeenten ook bijdragen worden betaald in de begrootingstekorten van de gemeenten. Daar de eerstgenoemde, de gewone bijdragen, bepaald zijn naar vaste normen van draagkracht en omvang der werkloosheid, kan in de laatste niet anders worden gezien dan bijzondere tegemoetkomingen aan verschillende gemeenten, noodig geworden door de omstandigheid, dat zij in feite noodlijdend zijn. Het betoog in de jongste millioenennota, dat hierdoor het inzicht zoowel in de positie van het fonds als in die van de gemeenten vertroebeld wordt, acht de regeering juist. Het verdient daarom aanbeveling, dat tot saneering van het fonds wordt overgegaan, in dien zin dat niet langer het tweeslachtig karakter van algemeen bijdragefonds en steunfonds voor in feite noodlijdende gemeenten gehandhaafd wordt, doch dat het fonds, fungeerend als algemeen bijdragefonds, jaarlijks niet meer verdeelt dan er aan toevloeit. De steun aan de gemeenten ter voorziening in de begrootingstekorten behoort dan rechtstreeks, als steun aan noodlijdende gemeenten, op de begrooting van binnenlandsche zaken te drukken.
Een saneering van het fonds naar dit beginsel zal budgetair tot gevolg hebben, dat de post voor steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van binnenlandsche zaken een verhooging ondergaat van rond ƒ 26.2 millioen. Met dit bedrag zal dan de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds worden ontlast. Het tekort van ƒ 21.6 millioen zal hierdoor omslaan in een overschot van ƒ 4.6 millioen, waarmee mitsdien de rijksbijdrage aan het fonds zal kunnen worden verminderd. Het eindresultaat voor het rijksbudget zal derhalve zijn een verhooging van uitgaven met ƒ 26.2 millioen, verminderd met ƒ 4.6 millioen, d.w.z. een verhooging met het bovenvermelde bedrag van ƒ 21.6 millioen.

2e. Saneering van het spoorwegpensioenfonds ƒ 16 millioen. Het thans bij de regeering ingekomen rapport van de commissie, die een onderzoek naar den toestand van dit fonds heeft ingesteld, toont, dat voor de saneering een jaarlijksch bedrag van ongeveer ƒ 16 millioen — derhalve ƒ 7 millioen méér dan het oude stortingsbedrag — vereischt is.

3e. De op de begrooting van Sociale Zaken voor 1940 alreeds aangebrachte verlaging van de rijksbijdrage aan het Werkloosheidssubsidiefonds, in afwachting van het op de begrooting van Binnenlandsche Zaken te brengen bedrag van ƒ 26.2 millioen (zie onder 1e) ƒ 4.6 millioen.

4e. Hoogere schuldverplichtingen als gevolg van consolideering van vlottende schuld in 1940 *f* 8 millioen.

Het reëele tekort op den Gewonen dienst voor 1940 is derhalve te stellen op *f* 5.4 + *f* 50.2 millioen, d.w.z. *f* 55.6 millioen.

Hierbij is aangenomen, dat de raming der belastingopbrengsten, zooals die door het vorig Kabinet was vastgesteld in het begin van Augustus tijdens de verzending van de begrooting naar den Raad van State en sindsdien ongewijzigd is gehandhaafd, in het aanstaande jaar inderdaad zal worden bereikt. Onder de nieuwe omstandigheden is dit uiteraard niet zeker.

Wijst reeds dit cijfer van *f* 55.6 millioen op den ernst van den financieelen toestand, zooals die was vóór het uitbreken van den oorlog, een kennisneming van de stijging van uitgaven, waarop voor het dienstjaar 1941 moet worden gerekend — alweer zonder rekening te houden met den oorlogstoestand —, versombert dit beeld nog in aanzienlijke mate.

Allereerst zal de tijdelijke regeling van de stortingen in het sociale verzekeringsfonds met 1 Januari 1941 afloopen. Er zal van dien datum af *f* 27,4 millioen méér moeten worden gestort dan in de laatstvoorafgegane jaren het geval is geweest. Inmiddels is de schuld van den Staat aan het fonds nog belangrijk gestegen. Niettemin wordt voorshands, in afwachting van de nadere overweging van deze zaak door de regeering na ontvangst van het rapport der commissie, welke voor deze aangelegenheid is ingesteld, uitgegaan van een verplichting, welke op basis van het oude annuïteitsbedrag *f* 27.4 millioen hooger is dan voor 1940 is geraamd.

In de tweede plaats moet, in verband met de bevolkingstoeneming, gerekend worden met een normaal accres van uitgaven, dat gewoonlijk wordt gesteld op *f* 10 millioen.

In de derde plaats zal ook in 1941 consolideering van vlottende schuld noodig zijn, waaruit een stijging der schuldverplichtingen met minstens *f* 8 millioen is te verwachten.

In de vierde plaats zal de versterking van de maritieme defensie van Nederl.-Indië offers eischen. Over de vraag, op welke wijze die versterking zal worden verkregen, zal nog nader beslist moeten worden. In elk geval moet voor de versterking van de maritieme defensie in Indië gerekend worden op een jaarlijksche meerdere uitgave van vermoedelijk *f* 15 millioen.

In totaal vormt dit tegen 1941 een vermeerdering van uitgaven van *f* 60.4 millioen, zoodat, indien de overige uitgaven niet omlaag zouden gaan en de middelenopbrengst dezelfde zou blijven, een tekort voor het dienstjaar 1941 moet worden verwacht van *f* 55.6 + *f* 60.4 d.w.z. *f* 116 millioen.

Nu voor 1941 slechts met groote moeite een sluitend budget zal kunnen worden benaderd, is een eerste vereischte, dat op den Gewonen dienst van 1940 het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten worde verkregen.

Bij de Tweede Kamer is aanhangig een belastingontwerp, waarvan het netto-rendement is geraamd op *f* 50 millioen. Al bestaan tegen de handhaving van dit ontwerp bij den Minister van Financiën overwegende bezwaren, zoo is hij toch van meening, dat de daarvan verwachte bate in de huidige omstandigheden voor de Schatkist niet kan worden gemist. Hij stelt zich voor, de vereischte versterking der middelen te verkrijgen door een herziening van de inkomstenbelasting en de vervanging van de bestaande dividend- en tantièmebelasting door een winstbelasting. Daar de herziening van de inkomstenbelasting eenigen tijd van voorbereiding zal vorderen, ligt het in de bedoeling, voor het eerste jaar een provisoiren maatregel te nemen en de herziening van meergemelde belasting eerst met 1 Mei 1941 te doen ingaan. De beoogde maatregel zal kunnen bestaan in de heffing ten behoeve van het rijk van 45 opcenten op de gemeentefondsbelasting. De opbrengst van dezen provisoiren maatregel kan, over een vol jaar gerekend, gesteld worden op rond *f* 30 millioen. Ten einde dit resultaat reeds in 1940 te verkrijgen, zal het ontwerp een bepaling bevatten, strekkende tot het heffen van 1/3 van 45, derhalve 15 opcenten, in het belastingjaar 1939/40.

Voorts zal ter hand genomen worden een vervanging van de vigeerende Dividend- en Tantièmebelasting door een Winstbelasting. De inwerkingtreding in den loop van het aanstaande voorjaar zal niet beletten, dat de volle opbrengst reeds aan het budget van 1940 ten goede komt.

Door beide vermelde maatregelen zal het tekort op het budget van 1940 voor *f* 50 millioen worden overbrugd. De overige *f* 5 millioen zullen gevonden moeten worden door een verdere besparing op de uitgaven, naast die, welke reeds op de begrooting is aangebracht, nadat zij van den Raad van State was terugontvangen.

Dringt reeds het ongunstige perspectief van de begrooting van 1941 ten opzichte van beperking van 's Rijks uitgaven tot de uiterste diligentie, in den laatsten tijd is daar als overweldigende prikkel bijgekomen, de ingetreden oorlogstoestand in Europa, welke ook van ons land, gedurende een tijd, welken niemand voorzien kan, geweldige offers zal vergen.

In 1914, toen men voor een soortgelijken toestand kwam te staan, is enkele maanden na het uitbreken van den wereldoorlog het „Leeningfonds 1914" gesticht.

Het ligt in het voornemen van de regeering, straks een voorstel te doen om ook ditmaal over te gaan tot de instelling van een soortgelijk Leeningfonds. Dekking van de mobilisatie-uitgaven uit de gewone middelen van het jaar, waarin zij gedaan worden, is vanzelf uitgesloten. Anderzijds zou een dekking, welke zich over een zóó groot aantal jaren uitstrekte als met de kapitaalsuitgaven in het algemeen plaats heeft, kwalijk te verantwoorden zijn. Een aflossingstermijn van 15 jaar schijnt ook nu aangewezen, wil men niet het onmogelijke vergen en niettemin met de eischen van een juist financieel beleid rekening houden. Uiteraard brengt het aannemen van een dergelijken beperkten aflossingstermijn op zich zelf nog niet mee, dat de fondsvorm gekozen wordt. Het ware denkbaar, de leeningen met een korten aflossingstermijn aan te gaan en tòch de betrekkelijke uitgaven en dekkingsmiddelen over den „normalen" dienst (verzamelwoord in den oorlogstijd voor den „gewonen" en den „buitengewonen" dienst) te doen loopen. Evenwel bestaan er ook nu goede redenen, hiervoor een afzonderlijke financiering in te stellen. De onzekerheid van de bedragen, die benoodigd zijn, maakt een betrouwbare raming onmogelijk en zou daardoor het jaarlijksch budget, zoowel van den kapitaaldienst, als van den gewonen dienst in zoover deze de rente en aflossing te dragen heeft, op losse schroeven zetten. De omvang van de benoodigde bedragen zou voorts het normale begrootingsbeeld in die mate verwringen, dat het zelfs verstorend zou kunnen werken op den thans meer dan ooit noodzakelijken drang tot besparing.

In het nieuwe leeningfonds zal aanvankelijk worden ondergebracht zoowel het crediet van *f* 100 millioen voor het buitengewoon onder de wapenen roepen van dienstplichtigen, dat in 1938 werd gevoteerd, als de daarop dezer dagen in te dienen suppletoire aanvrage van een tweede *f* 190 millioen. Indien de oorlogstoestand aanhoudt, zal, naar te vreezen valt, hiermede het eindpunt nog niet zijn bereikt.

Overigens laat het zich aanzien, dat, evenals in de vorige oorlogsperiode, naast de mobilisatie-uitgaven, zich successievelijk nog andere uitgaven zullen aanmelden, welke rechtstreeks het gevolg zijn van de abnormale omstandigheden en welke derhalve op gelijke wijze zullen worden gefinancierd.

De indiening van een wetsontwerp tot regeling van een en ander zal eerlang kunnen worden tegemoet gezien.

De dekking van rente en aflossing der door het fonds op te nemen gelden zal ditmaal heel wat bezwaarlijker zijn dan in 1914 en volgende jaren. De nieuwe last van *f* 50 millioen, die ten behoeve van den gewonen dienst op de volkshuishouding moet worden gelegd, schijnt op zichzelf, na al wat in de laatste 7 jaren aan belastingverzwaring is tot stand gekomen, wel het uiterste dat nog van de contribuabelen kan worden gevraagd. Ruimte voor een nieuwe reeks heffingen ter financiering van de fondsleeningen — waarvan het bedrag ook nu aanzienlijk kan worden, al zal waarschijnlijk weer een deel der uitgaven rechtstreeks gedekt kunnen worden door een oorlogswinstbelasting — schijnt nauwelijks te bestaan. Wanneer van de meergemelde *f* 50 millioen straks een gedeelte aan de jaarlijksche begrooting van het fonds zou kunnen worden ten goede geschreven, dan zou daarmee ongetwijfeld een landsbelang worden gediend. De stand van de gewone begrooting, zooals die zich na de achterliggende depressiejaren vertoont, biedt daartoe op dit oogenblik intusschen weinig vooruitzicht.

Indien dan ook de nieuwe oorlogstoestand iets duidelijk maakt, dan is het wel, dat naar versobering in den publieken dienst moet worden gestreefd.

De ramp van 1914 viel, wat den financieelen toestand van ons land betreft, in een toegerusten bodem. De staatsschuld was betrekkelijk laag, de vlottende schuld baarde geenerlei zorg. De belastingen bewogen zich binnen redelijke grenzen. Een periode van toenemende welvaart lag achter den rug. In 1939 is dit alles anders. Reeds de torenhooge schuld en de sterk opgevoerde heffingen spreken van een verzwakt weerstandsvermogen. Reden om den moed te laten zakken, is dit stellig niet. Veeleer om door verhoogd krachtsbetoon de ernstiger moeilijkheden te overwinnen. Maar aan dat verhoogde krachtsbetoon zal het dan ook niet mogen ontbreken. Het zal o.a. meebrengen, dat wij ons dingen zullen weten te ontzeggen, waaraan wij gehecht zijn, en dat wij wenschen zullen weten prijs te geven, ook al kan de redelijkheid daarvan op zichzelf niet worden betwist.

De regeering is verplicht, voorshands alle nieuwe uitgaven op den gewonen dienst, ook die waarvan de urgentie zich in de laatste jaren in toenemende mate heeft opgedrongen, achterwege te laten en bovendien er ernstig naar te streven, ook op bestaande diensten voorzoover eenigszins mogelijk gelden vrij te krijgen.

Een uitzondering zal slechts behooren te worden gemaakt voor de defensie en de werkloosheidsbestrijding. Het overheerschend belang van de eerste zal in deze dagen niet nader behoeven te worden toegelicht, al moet ook op dit terrein tegen verspilling, of financieren met de losse hand, ten strengste gewaakt worden.

De werkloosheid.

De werkloosheid moge ten gevolge van den ingetreden oorlogstoestand een ietwat gewijzigd aspect kunnen verkrijgen, een verzachting in totaal van het euvel kan uit die oorzaak nauwelijks verwacht worden. Tegenover de noodzaak van tijdelijke vervanging van velen, die onder de wapenen geroepen zijn, staat de verminderde werkgelegenheid, welke uit de inzinking van een deel van het bedrijfsleven dreigt te ontstaan.
Het ligt dan ook in het voornemen der Regeering, op dit gebied het aangevangen werk onverdroten voort te zetten, al zal ook hier de uiterste efficiency moeten worden betracht en al zullen dus uitgaven, waarvan het nuttig rendement voor het betrokken belang problematiek is, moeten achterwege blijven.
Krachtig zullen worden bevorderd maatregelen van training en scholing (of herscholing) van werklooze arbeiders, mede als onderdeel van het algemeene streven om de werkloozen, voorzoover eenigszins mogelijk, naar het normale bedrijfsleven terug te voeren. De gelden hiervoor worden op de ingediende begrooting aangevraagd, terwijl in verband met een en ander het wetsontwerp ter zake van de jeugdwerkloosheid, zal worden ingetrokken. Daarnaast zal staan de voortgezette terhandneming van productieve openbare werken, waarbij het begrip productiviteit niet beperkt behoeft te blijven tot rentabiliteit, maar reeds aanwezig kan worden geacht, indien door de werken economische waarden, liefst gepaard aan nieuwe blijvende werkgelegenheid, zullen worden verkregen. Tegen het aangaan van leeningen voor werken van dien aard zal bij de Regeering in beginsel geen bezwaar bestaan, al zal de nieuw ingetreden toestand de mogelijkheden in dit opzicht in hooge mate kunnen beperken.

De Gemeentefinanciën.

Aan het voorafgaande wordt een korte opmerking toegevoegd over de gemeentefinanciën.
Het bedrag van ƒ 21,6 millioen, dat als nieuwe uitgaaf op het Rijksbudget zal worden uitgetrokken ten behoeve van de gemeenten (zijnde ƒ 26,2 millioen op de begrooting van Binnenlandsche Zaken, verminderd met ƒ 4,6 millioen, waarmee op de begrooting van Sociale Zaken de Rijksbijdrage aan het Werkloosheidssubsidiefonds wordt verlaagd), zal een zóódanige besteding moeten vinden, dat het, gevoegd bij hetgeen tot dusver reeds te dien aanzien op de Rijksbegrooting drukte, een redelijke, thans verkrijgbare, saneering van het gemeentelijk financiewezen bevordert en op die wijze den weg effent tot herstel van de gemeentelijke zelfstandigheid.
Bij het wetsontwerp, dat eerlang zal moeten worden ingediend in verband met het feit, dat tegen 1 Januari 1940 de werkingsduur van de wet op het Werkloosheidssubsidiefonds afloopt, hoopt de regeering zoo mogelijk reeds concrete voorstellen te doen.

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1940.

Gewone Dienst (Titel A.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1940.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1939.
Uitgaven.		
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk	ƒ	ƒ
I. Huis der Koningin	1.560.000	1.560.000
II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	1.906.430	1.873.287
IIa. Algemeene Zaken	88.268	92.914
III. Buitenlandsche Zaken	3.855.000	3.807.785
IV. Justitie	28.057.210	27.569.697
V. Binnenlandsche Zaken	29.428.433	32.992.742
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	148.547.706	146.006.570
VIIa. Nationale Schuld	146.292.070	148.009.743
VIIb. Financiën	63.916.652	64.192.870
VIII. Defensie	147.797.291	134.775.421
IX. Waterstaat	44.899.525	48.583.981
X. Economische Zaken	17.591.765	14.517.354
XI. Sociale Zaken	99.202.009	107.378.013
XII. Koloniën	13.330.813	13.342.409
XIII. Onvoorziene Uitgaven	30.000	30.000
	746.503.172	744.732.786
Middelen.		
Totaal van den ramingstaat (A)	741.096.863	602.153.493*)
Nadeelig saldo	5.406.309	142.579.293

*) In de raming voor 1939 zijn niet begrepen de bij de wet van 27 December 1938 (Staatsblad No. 413) verlengde belastingheffingen tot een totaal bedrag van ƒ 114.565.000.

Kapitaaldienst (Titel B.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1940.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1939.
Uitgaven.		
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk	ƒ	ƒ
V. Binnenlandsche Zaken	24.409.700	21.197.656
VIIa. Nationale Schuld	11.000.000	11.000.000
VIIb. Financiën	108.260.633	113.167.429
VIII. Defensie	84.232.421	98.838.850
IX. Waterstaat	16.345.600	14.978.070
X. Economische Zaken	1.200.000	1.228.000
XI. Sociale Zaken	23.500.000	3.500.000
XII. Koloniën	147.500	147.500
	269.095.854	264.057.505
Middelen.		
Totaal van den ramingstaat (B)	28.908.000	25.350.150
Nadeelig saldo	240.187.854	238.707.355

Geheele Dienst.

Saldi.	Geraamd voor 1940.	Vastgestelde begr. 1939.
Nadeelig saldo titel A	5.406.309	142.579.293
Nadeelig saldo titel B	240.187.854	238.707.355
Nadeelig saldo geheelen dienst	245.594.163	381.286.648

(Vor. ber. 3455 A; Begrooting 3891 A.)

A. NEDERLAND. — Troonrede. - Perscommentaren.

Het **Alg. Handelsblad** (lib.) merkt op: Onder de omstandigheden is het begrijpelijk, dat de regeering geen nauwkeurige plannen voor de naaste toekomst kan uitstippelen. Wij blijven het betreuren, dat de basis van het kabinet onder deze omstandigheden niet tijdig is verbreed, en dat de ervaring van staatslieden van groot formaat, die zich in de practijk deden kennen als sterke figuren, die het vertrouwen van zeer breede kringen des volks genieten tot ver buiten hun engere partijkringen, thans in de regeering onbenut gelaten worden."

De Telegraaf (neutraal) concludeert, dat de Troonrede de moeilijke tijden weerspiegelt, die niet alleen ons land, maar de geheele wereld doormaakt.

De Maasbode (R.K.) maakt de opmerking, dat een vergelijking met 1914 zich als vanzelf opdringt: „Ook toen weken nationale geschillen voor het nationale belang."

Het Volk (Soc.-Dem.) noemt de Troonrede een sober stuk.

De Standaard (A.R.) stelt het volgende vast: „Het deed ons goed de erkenning te vernemen, dat het economisch leven van ons land zich in den laatsten tijd in belangrijke mate had hersteld."

De Nieuwe Rotterdamsche Courant (lib.) stelt vast, dat het Kabinet klaarblijkelijk aansluiting gezocht heeft bij het staatsstuk, dat op 15 September 1914 aan de Staten-Generaal werd voorgelezen.

Het Nationale Dagblad (Nat.-Soc.) acht de Troonrede „dit jaar al bijzonder onbelangrijk". **(Vorig bericht 3947 A.)**

B. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Vreemde vlaggen verboden. —

De ministers van Buitenlandsche Zaken, van Binnenlandsche Zaken, van Justitie, van Defensie en van Waterstaat, daartoe door H.M. de Koningin gemachtigd, hebben in verband met en ter handhaving van de door de regeering afgekondigde onzijdigheid in den tusschen eenige vreemde mogendheden bestaanden oorlogstoestand bepaald, dat het verboden is in het rechtsgebied van het Rijk in Europa in het openbaar nationale vlaggen van vreemde mogendheden te plaatsen of te houden.

Dit verbod geldt niet:
a) ten aanzien van vlaggen, hetzij op of aan gebouwen of op daarbij behoorende terreinen van gezantschappen of consulaten van vreemde mogendheden, hetzij op of aan gebouwen en terreinen, in gebruik bij diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers van zoodanige mogendheden, hetzij op de vervoermiddelen, waarvan zij gebruik maken;
b) ten aanzien van vlaggen op vreemde oorlogs-, zee- en binnenvaartuigen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3945 C.)

21 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **De inval der Russen in Polen. —** Met betrekking tot den aanval der Sovjets op Polen wordt officieel op 18 September verklaard:
„Niets van wat gebeurd is heeft verschil uitgemaakt voor de vastbeslotenheid der Britsche regeering om met volledigen steun van het land haar verplichting jegens Polen ten uitvoer te leggen."
Via het ministerie van Voorlichting is een gezaghebbende verklaring uitgegeven, welke als volgt luidt:
„De Britsche regeering heeft den toestand bestudeerd, die ontstaan is door den aanval op Polen, waartoe bevel is gegeven door de Sovjet-regeering. Deze aanval, die gepleegd is op den eigen bondgenoot van Engeland, op een oogenblik, waarop hij neergeworpen ligt tegenover overweldigende strijdkrachten, die door Duitschland tegen hem in het veld zijn gebracht, kan naar de meening der Britsche regeering niet worden gerechtvaardigd door de argumenten die door de Sovjet-regeering naar voren zijn gebracht." **(Vor. ber. 3947)**

POLEN. — **Proclamatie van den Poolschen president Moscicki. - „Strijd tegen barbaarschheid en het kwaad". —**
In een proclamatie aan de Poolsche natie zegt Moscicki, de president der Poolsche republiek, o.m. het volgende:
„Op het oogenblik, waarop ons leger met weergaloozen moed worstelt tegen de overweldigende macht van een vijand en weerstand biedt aan den aanval van bijna de geheele gewapende macht van Duitschland, is onze oostelijke nabuur ons land binnengevallen met schending van de plechtige verdragen en de onveranderlijke wetten der zedelijkheid. Het met Frankrijk en Groot-Brittannië verbonden Polen strijdt voor de heerschappij van het recht tegen de wetteloosheid, voor goede trouw en beschaving, tegen ziellooze barbaarschheid, tegen de heerschappij van het kwade in de wereld. Ik heb het onoverwinnelijke vertrouwen, dat Polen uit de worsteling zegevierend moet en zal te voorschijn treden.
Burgers. Uit den voorbijgaanden zondvloed moeten wij de symbolen redden van de republiek en de bron van het grondwettige gezag. Daarom heb ik met een zwaar hart besloten den zetel van het presidentschap der republiek en van het hoogste uitvoerende gezag van den staat over te brengen naar een plaats, welke voorwaarden biedt, die hun volledige souvereiniteit verzekert en hen in staat stelt te waken over de belangen van de republiek.
Burgers. Ik ben er mij van bewust, dat gij gedurende de zwaarste beproevingen dezelfde geestkracht, dezelfde waardigheid en verheven trots zult behouden, waarmede gij de bewondering van de wereld hebt verworven. Op ieder uwer rust de plicht de eer der natie te behouden, wat u ook moge overkomen. De Almachtige Voorzienigheid zal onze zaak rechtvaardigheid doen wedervaren."
Deze proclamatie is gedateerd: Kossow, 17 September.

BOHEMEN EN MORAVIE. — **Groote ontevredenheid. —**
Een aantal arbeiders der Skodafabrieken is gearresteerd. Hun lot is onbekend.

SLOWAKIJE. — **Samenwerking met de Tsjechen.** Het schijnt, dat de Slowaken nu zij onder Duitsche overheersching staan, voorstanders zijn met de Tsjechen vriendschap te sluiten.

ANNAM. — **Trouw aan Frankrijk. —**
De Keizer van Annam heeft een proclamatie tot de bevolking gericht, waarin hij zegt:
„Evenals in 1914 is Frankrijk gewikkeld in een oorlog tegen Duitschland. Evenals in 1914 voert Frankrijk oorlog om de beginselen van recht en vrijheid en de grondslagen voor de beschaving te verdedigen. Ons volk maakt deel uit van het Fransche rijk. Onze plicht is duidelijk. Wij zullen ons aan de zijde van Frankrijk scharen om met al onze kracht in dezen gigantischen strijd te helpen. Wij sporen onze onderdanen aan kalm te blijven, de discipline te bewaren en te gehoorzamen aan de openbare macht, ordelijk te werken en de autoriteiten te eerbiedigen. Wij weten, dat het volk van Annam van nature deze eigenschappen bezit, het moet deze nog verder ontwikkelen in deze omstandigheden om de erkentelijkheid jegens het land, dat het protectoraat uitoefent, te toonen.
Bovenal sporen wij aan om vertrouwen te hebben in de uiteindelijke overwinning van Frankrijk."

PALESTINA. — **Hulp aan Engeland. —**
In de eerste twee dagen van de campagne van het Joodsch Agentschap en den Nationalen Raad tot het vrijwillig dienstnemen bij de plaatselijke verdediging en de hulpdiensten van het Britsche leger hebben zich 45.000 volwassen Joodsche mannen en vrouwen opgegeven. Negentig procent van de mannen verklaarde zich bereid dienst te doen in het Britsche leger; hieronder bevinden zich talrijke vroegere officieren van het Duitsche, Oostenrijksche en Tsjecho-Slowaaksche leger.

DANZIG. — **Radiorede van Adolf Hitler. - „Polen zal in zijn ouden vorm nooit meer herrijzen". - Britsch antwoord. —**
Adolf Hitler heeft op 19 September te Danzig een rede gehouden, waarin hij verklaarde, dat Danzig een der slachtoffers van den vrede van Versailles is geweest. Hij beschreef, hoe hij met Pilsoedski tot een dragelijke regeling was gekomen, doch hoe na den dood van dezen Poolschen staatsman vervolgingen tegen de Duitschers in Polen waren begonnen, die op den duur onduldbaar werden. Hitler gaf een overzicht van den gang van zaken tot het uitbarsten van het conflict.
Frankrijk, aldus Hitler, heeft op het laatste oogenblik nog een bemiddelingsvoorstel van Mussolini aanvaard, maar Engeland wees het van de hand. Polen is in den oorlog gegaan, daartoe opgehitst door personen die meenen groote politieke en financieele zaken in dezen oorlog te kunnen doen. Dit zal echter een groote teleurstelling voor hen worden. In plaats van in Berlijn is maarschalk Rydz-Smigly in Czernowitz terechtgekomen. In achttien dagen is het Poolsche leger, dat wanhopig slecht werd geleid, vernietigd.
Een deel der Poolsche troepen heeft zich, aldus Hitler, schuldig gemaakt aan mishandelingen. Het Duitsche geduld zal eens uitgeput raken met deze dingen. Voor iedere bom op een Duitsche stad zullen er vijf of tien worden teruggeworpen.
Over het accoord tusschen Duitschland en Rusland verklaarde Hitler, dat deze beide landen blijven wat zij zijn. Zij zullen echter geen van beide ook maar één man opofferen voor de belangen der democratische landen. Het is een Engelsche leugen, dat Duitschland naar onbeperkte uitbreiding naar het Oosten streeft. Duitschland heeft beperkte doeleinden en heeft nooit de Oekraïne willen veroveren. Duitschland zal zijn beperkte belangen echter behartigen tot iederen prijs.
Wanneer Engeland drie jaar of langer oorlog wil voeren tegen een nieuwe regeling in Polen, dan wilde Hitler verklaren: Polen zal in den vorm van het verdrag van Versailles nooit meer herrijzen. Hiervoor staat zoowel Duitschland als Rusland borg. Het is belachelijk te meenen, dat men het Duitsche volk kan losmaken van Hitler. Hitler heeft medelijden met den Franschen soldaat, die niet weet, waarvoor hij drie jaar moet vechten.
Hoe lang de oorlog ook duurt, Duitschland zal niet capituleeren. Het Duitschland van thans is niet het Duitschland van 1914, van Von Bethmann-Hollweg. Duitschland neemt den handschoen op en zal strijden, zooals de tegenstander dit zal doen. Engeland meent misbruik van zijn machtige wapen, de vloot, te moeten maken tegen vrouwen en kinderen, ook van neutrale staten. Het oogenblik kan komen, dat Duitschland ook een wapen zal gaan toepassen, waarmee een ander het niet kan bedreigen.
De geestdrift van het Duitsche volk is thans veel grooter dan in 1914, maar niet zoo oppervlakkig, doch geworteld in fanatische vastberadenheid. Hitler eindigde met de verklaring: „Danzig was Duitsch, Danzig is Duitsch gebleven en Danzig zal van nu af aan Duitsch zijn, zoolang er een Duitsch volk en een Duitsch Rijk bestaan". **(V. b. Duitschland 3943)**

ENGELAND. — **Britsch antwoord. —**
Het ministerie van Voorlichting publiceert op 19 September het volgende communiqué:
De rede van Hitler is vol van onjuiste beweringen, waaraan de

wereld gewend is geraakt. Het is verbazend, dat een man in zijn verantwoordelijke positie het durft wagen zichzelf met zijn eigen woorden zoozeer te misleiden.
Op Hitlers bewering, dat de Duitsche minderheid in Polen na den dood van Pilsoedski slecht zou zijn behandeld en dat de wereld hiervoor doof is gebleven, is het antwoord, zoo zegt het communiqué, dat hiervoor een zeer goede reden is, daar namelijk Hitler zelf van den dood van Pilsoedski en tot het voorjaar van 1939 de relaties met Polen heeft voorgesteld als uitmuntend. Er werd in Duitschland geen woord gezegd over slechte behandeling van Duitschers in Polen. Integendeel, Hitler zelf heeft zijn vriendschap voor Polen in de Rijksdagzitting van 21 Mei 1935 als volgt geschetst: „Wij erkennen met de sympathie en de oprechte vriendschap van ware nationalisten den Poolschen staat als het tehuis van een groot vaderlandslievend volk".
Wat Hitlers rede van 19 September betreft, waarin hij vraagt in wat voor geestestoestand de Poolsche regeering verkeerde, toen zij zijn voorstellen verwierp, merkt het ministerie op: „Het antwoord daarop is, dat de Poolsche regeering voor oogen had het schandelijke verraad van de plechtige verzekering, die door de Duitsche regeering te München was gegeven".
De Poolsche regeering wist, dat deze eischen slechts een inleiding vormden op verdere eischen. Dat Duitschland geen verdere territoriale ambities in Europa meer zou hebben, was een belofte, die te vaak te flagrant is gebroken. De reeks van door Hitler gebroken beloften is te lang dan dat hij zou kunnen verwachten dat Engeland nog gelooft, dat de Duitsche aspiraties begrensd zijn en dat Duitschland geen verdere aspiraties heeft in het Westen.
Het communiqué vergelijkt dan hetgeen Hitler ditmaal over Rusland zeide met zijn vroegere uitlatingen daaromtrent, b.v. in den Rijksdag op 31 Januari 1937, in Neurenberg op 14 September 1937 en in den tijd dat het de taak van Von Ribbentrop te Londen was Engeland te overtuigen van het Russische gevaar. In den Rijksdag zeide Hitler o.a.: „het bolsjewisme is de leer van de vernieling, wij zullen dit gevaar verre houden van ons volk en alle contact vermijden met dezen giftigen bacil, deze internationale parasieten en men zal nooit zien gebeuren, dat ik aan één tafel met hen zal zitten. Ieder verdrag tusschen Duitschland en het bolsjewistische Rusland zou zonder eenige waarde zijn." Op 22 Febr. 1938 zeide Hitler: „Er is één staat waarmee wij geen nauwe relaties wenschen en dat is Sovjet-Rusland. Wij beschouwen het bolsjewisme in nog hooger mate dan te voren als de incarnatie van de vernielende eigenschappen van de menschelijke natuur."
Het communiqué wijst er dan verder op, dat er geen sprake van is, dat Groot-Brittannië, zooals Hitler zegt, den oorlog voert tegen Duitsche vrouwen en kinderen. Hitler heeft zelf gezegd, dat er ruime voorraden aan levensmiddelen zijn opgeslagen. Een beperking van den invoer van grondstoffen is geen maatregel, waarover Duitschland zich met recht kan beklagen. Het verslag van Hitler over de omstandigheden, die leidden tot het uitbreken van den oorlog ten slotte is een onjuiste voorstelling van de feiten. Hitler was vastbesloten tot den oorlog en hoopte tot het laatste, dat Engeland zijn verplichtingen jegens Polen niet zou nakomen. Eerst twee dagen na den inval in Polen toen geen antwoord was ontvangen op de Britsche nota's, werd een ultimatum tot de Duitsche regeering gericht.

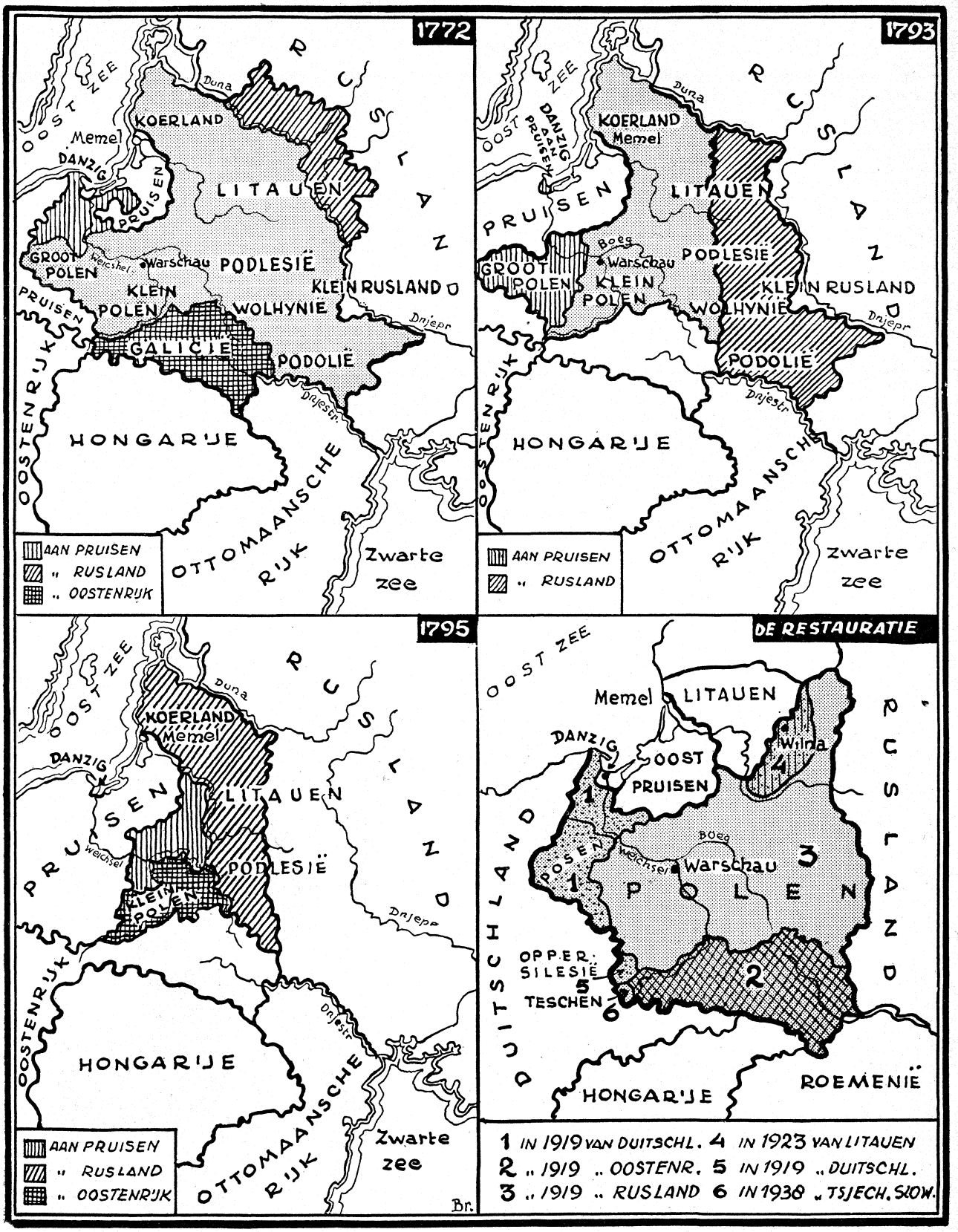
(Vorig bericht 3953)

ENGELAND. — **Wekelijksche verklaring van minister-president Neville Chamberlain. - „Vertrouwen in succes van de vloot." - „Belangen der neutralen gelijk aan Engelsche". —**
Aan het wekelijksch overzicht, dat minister-president Neville Chamberlain in het Lagerhuis van den oorlogstoestand op 20 September heeft gegeven, ontleenen wij het volgende:
„Het is nog te vroeg om een uiteindelijke uitspraak te doen over de motieven of de gevolgen van het optreden van de Russen. Voor het ongelukkige slachtoffer van dezen cynischen aanval is het gevolg de meest akelige tragedie. Indien Frankrijk en Engeland al niet in staat zijn geweest de nederlaag van de Poolsche legers af te wenden, zij hebben toch verzekerd, dat zij hun verplichtingen niet zijn vergeten en niet verzwakt zijn in hun besluit den strijd door te voeren".
Onder de vele verkeerde voorstellingen wenschte de minister-president op te merken de verklaring, dat de Fransche regeering accoord ging met de Italiaansche bemiddelingsvoorstellen, terwijl de Britsche regeering weigerde hier in te treden. Het antwoord hierop wordt gegeven door het communiqué, dat door het officieele Italiaansche nieuwsagentschap is gepubliceerd op 4 September en waaruit duidelijk bleek, dat de Fransche en de Britsche regeering een gelijke houding hadden aangenomen.
„Ons algemeen doel in dezen strijd is bekend: het is Europa te verlossen van een voortdurenden en steeds terugkeerenden angst voor een Duitschen aanval en de volken van Europa in staat te stellen hun onafhankelijkheid en hun vrijheden te bewaren. Geen bedreigingen zullen ons, of onze Fransche bondgenooten afhouden van dit voornemen. De Britsche regeering heeft dezen oorlog niet gezocht.
Aan het Westelijk front gaan de Franschen methodisch en succesvol voorwaarts. Waardevolle strategische en technische plaatsen zijn bezet en de behaalde terreinwinst is behouden, niettegenstaande den toenemend heftigen tegenstand van de Duitschers".
Chamberlain zeide verder, „dat het eerste doel van de Britsche politiek ter zee is de vijandelijke oorlogsschepen te vernietigen of onschadelijk te maken en te zelfder tijd de eigen en neutrale koopvaardij te beschermen. De belangen van de neutralen zijn werkelijk gelijk aan de onze".
„Op dit oogenblik van den oorlog kan ik nog niet zeggen, waar en wanneer de beslissende macht vereenigd zal zijn, of wanneer het beslissende oogenblik zal komen. Dit hangt af van de gebeurtenissen, welke niemand kan voorzien. De omvang van onze voorbereiding en het feit, dat wij reeds hebben aangekondigd, dat wij ons grondvesten op de veronderstelling, dat de oorlog ten minste drie jaar kan duren, verzekert, dat wij onze kracht geleidelijk zullen versterken om alles wat moge komen het hoofd te bieden".

(Vor. ber. 3937 en 3942)

FRANKRIJK. — **Minister-president Daladier beantwoordt Hitlers rede. - „Welke Franschman zou nog geloof kunnen hechten aan beloften van Hitler? —**
De Fransche minister-president richtte zich op 21 September in een radiorede tot het Fransche volk. Daladier zeide o.m.:
„Reeds twintig dagen voeren wij oorlog. Iederen avond zou ik mij onmiddellijk tot u willen richten om te zeggen hoe de zaken aan het front staan, en te verklaren waarom ik vol goede hoop ben. Mijn gedachten zijn voortdurend bij u, jonge mannen in de vuurlinie, bij u Fransche vrouwen, die vol zorg maar vastberaden zijt, en voortdurend denkt aan uw zoon, uw man, uw verloofde. Ik ben geen leider van opgezweepte menigten. Mijn taak is het besturen van een natie, die bestaat uit vrije menschen, die vreedzaam is en menschelijk denkt en temidden van harde plichten blijf ook ik een mensch.
Ik bracht enkele dagen geleden een bezoek aan ons front en was op de stellingen van een onzer legers, dat vele kilometers ver op Duitsch gebied is doorgedrongen.
Ik heb mij zelf rekenschap kunnen geven van de waarde onzer bevelvoering, die, geleerd hebbende door de ervaring van den vorigen oorlog, onberaden, moorddadige offensieven heeft weten te vermijden. Ik heb gezien door welk een rustigen moed en welk een meesleepende kracht onze soldaten bezield zijn."

De vernietiging van Polen. — Over het ontstaan van den oorlog zei Daladier, dat alle vredespogingen op een mislukking uitliepen, omdat van te voren tot de vernietiging van Polen in het geheim was besloten.
„Die vernietiging werd voorbereid met de wapenen en met geheime verdragen, terwijl men veinsde te onderhandelen. Op het gekozen uur, toen men zich verzekerd had van zekere medeplichtigheden, deed men op Polen een onweer van ijzer en vuur neerregenen. Het edele Polen bepaalt zich er echter niet toe ons het voorbeeld te geven van zijn martelaarschap. Het voegt daar de les van zijn heldendom aan toe.
In werkelijkheid was reeds op 23 Augustus een accoord gesloten tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie betreffende de verbrokkeling van Polen. Hitler had beweerd, dat hij slechts Danzig wilde en een volksstemming in den corridor, benevens een autoweg. Hij strooide nog kwistig zijn verzekeringen rond, toen hij het kostbare contract reeds in handen had, waarin Duitschland en Rusland de nog levende prooi verdeelden. Welk eerlijk man, in welk land ter wereld het ook zij, zou nog geloof kunnen slaan aan het woord van hen, die verklaren thans voldaan of vredelievend te zijn, terwijl hun handen bedekt zijn met bloed? Welke Franschman zou geloof kunnen hechten aan de beloften van vandaag, terwijl sinds jaren alle verplichtingen werden geschonden en alle onderteekeningen verscheurd?



(Overname zonder bronvermelding verboden)

POLEN: Wijzigingen der grenzen van 1772—1938.

(Vor. ber. Kaartje 3920a)

Ook Frankrijk bedreigd. — Op 12 September 1938 zeide Hitler nog: „Duitschland heeft besloten en beloofd de grenzen met Polen als onherroepelijk te beschouwen . . ." en daarom, wanneer Hitler thans tegen ons zegt, dat hij na Polen vernield te hebben, niets meer vraagt, wanneer hij verklaart, dat hij niets wil van Frankrijk en dat hij zijn grenzen zal eerbiedigen, weten alle Franschen, dat hij niet in gebreke zou blijven, wanneer hij dat kon, om Frankrijk te vernietigen, zooals hij Oostenrijk vernietigd heeft, zooals hij Tsjecho-Slowakije vernietigd heeft, zooals hij Polen tracht te vernietigen.
„Mein Kampf" waarschuwt ons. Staat daarin niet geschreven, dat „Frankrijk geïsoleerd en neergeslagen" moet worden? Duitschland heeft landkaarten laten drukken, waarop ons land geamputeerd, ontwricht was. Het heeft Duitsche vrouwen verkleed als Elzassische om ze op onze congressen en feesten te laten paradeeren.
Het zoekt overal Seyss Inquarts om hun vaderland te verraden.
Het hoopt Hacha's te vinden om er het verval van te onderteekenen en de slavernij er van te wijden.
Maar geheel Frankrijk is opgestaan.
Frankrijk en Engeland. — Het is duidelijk, dat de Duitsche propaganda thans nog slechts twee doeleinden heeft. Zij wil oneenigheid brengen tusschen Frankrijk en Engeland en tusschen de Franschen onderling. Maar wanneer de Franschen de vijandelijke golflengte hun hooren zeggen, dat deze oorlog een oorlog van Engeland is, dan antwoorden zij: „Neen, het is de oorlog van Hitler".
Verder kan de Duitsche propaganda over alles liegen. Maar er is één ding, waaromtrent zij u niet kan misleiden: uw liefde voor Frankrijk. Deze heeft opnieuw het wonder gewrocht, dat telkenmale ons heil verzekerde, wanneer wij in gevaar waren. In de beproeving wordt onze nationale gemeenschap dagelijks vuriger en broederlijker. Wij voeren oorlog, omdat wij niet willen, dat Frankrijk tot slavernij wordt gedoemd.
Wij denken slechts aan één ding: aan de algeheele overwinning. Die overwinning beschouwen wij als behaald, zoodra wij den vrede op hechte grondslagen kunnen vestigen, zoodra wij eindelijk Frankrijk de veiligheid kunnen brengen, die de Hitleriaansche ondernemingen het sinds drie jaar ontnomen hebben.
Frankrijk heeft de wapens niet opgenomen om steden in brand te steken, om vrouwen en kinderen den dood in te jagen, om weerlooze mannen te martelen. Het heeft de wapens opgenomen voor een rechtvaardige, menschelijke zaak. Daarom zal het de overwinning behalen". **(Vor. ber. 3953)**
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T. - Stefani - Tass Agency)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3946)

A. **ZWEDEN. — Troonrede van Koning Gustaaf.** — Koning Gustaaf heeft in de buitengewone zitting van den Rijksdag op 9 September in zijn troonrede met betrekking tot den internationalen toestand o.a. het volgende gezegd:
Er is dezer dagen een oorlog uitgebroken, over welks omvang en gevolgen men zich geen beeld kan vormen. Het ongeluk, dat de in den oorlog meegesleepte volken treft, is ontzettend groot en men kan ook voor de anderen vernietigende gevolgen verwachten. Dat de krachten van den oorlog het wonnen van die van den vrede, was een nederlaag voor de menschheid. (Zweedsch Tel. Agentschap)
(Vor. ber. 2136 G; Koning Gustaaf 3311 D.)

B. **TIN. — Quota voor derde kwartaal 1939: 100%.** Het Internationale Tincomité heeft de quota voor het derde kwartaal van 1939 vastgesteld op 100% van de standaardtonnages.
De positie met betrekking tot de quota voor het vierde kwartaal blijft ongewijzigd. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. 3450 C; Tin 3831 A.)

C. **JAPAN. — Staatsschuld.** —
Het Japansche ministerie van Financiën heeft medegedeeld, dat tusschen 7 Juli 1937 en 6 Juli 1939 7.86 milliard yen staatsobligaties zijn uitgegeven, waarvan alleen 6.30 milliard tot financiering van den oorlog in China en 358 mill. yen van dien in Mandsjoekwo. Tot de dekking der tekorten op de begrooting zijn 935 mill. yen oblig. uitgegeven.
Het grootste deel, nl. 5.49 milliard, is door de Bank van Japan overgenomen, 1.53 milliard door de postspaarbank. De Bank van Japan heeft harerzijds 4.49 milliard verkocht; zij heeft 997 mill. in portefeuille.
De biljetten der Bank in circulatie zijn in de twee jaren van 1.54 milliard tot 2.49 milliard yen gestegen. (The Economist)
(Vor. ber. Leeningen 3679 F.)

22 SEPTEMBER 1939

D. **ROEMENIE. — Minister-president Calinescu door leden van de IJzeren Garde doodgeschoten. - Argescanu tot premier benoemd.** —
Op 21 Sept. '39 is minister-president Calinescu, die in zijn auto op weg naar het Koninklijk Paleis was te Boekarest doodgeschoten. De agent van politie, die den minister-president vergezelde, werd eveneens gedood. De chauffeur werd gewond. Een der moordenaars werd door soldaten neergeschoten. Twee der moordenaars hebben in een huis, waarheen zij voor de politie waren gevlucht, zelfmoord gepleegd.
De politie heeft bij het radiostation zeven personen gearresteerd, allen zijn vroeger lid geweest van de IJzeren Garde (Nationaal-Socialisme). Een daarvan is de advocaat Dumitrescu uit Ploresati, de leider van het complot. Zijn medeplichtigen zijn medische studenten. De arrestanten zeggen, dat zij individueel hebben gehandeld en dat het om „een gebaar" ging.
's Avonds om tien uur zijn de gearresteerde personen volgens het standrecht terechtgesteld. Deze terechtstelling had op straat plaats.
In Boekarest zijn nog 200 personen gearresteerd, die van medeplichtigheid worden verdacht. In het geheele land waren de laatste dagen reeds vele leden van de IJzeren Garde gevangen genomen en in concentratiekampen ondergebracht.



Armand Calinescu.

In bevoegde kringen verklaart men, dat uit het onderzoek is gebleken, dat de moord op Calinescu het werk van de laatste overblijfselen der IJzeren Garde is en dat er geenszins sprake is geweest van een samenzwering, die internationale beteekenis zou kunnen hebben. Volgens bekentenissen van de daders is het motief van den moord een persoonlijke wraakneming van aanhangers van Codreanu, die indertijd op bevel van Calinescu is doodgeschoten. In Roe-

meensche politieke kringen wijst men iedere andere politieke verklaring van de hand, te meer daar Calinescu op internationaal gebied een strict neutrale politiek volgde.
Onmiddellijk na den moord op Calinescu is de ministerraad onder voorzitterschap van den Koning bijeengekomen. Tot minister-president werd Argescanu benoemd, tot minister van Binnenlandsche Zaken Marinescu en tot minister van Oorlog Ileus.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Calinescu 3724 A; Kabinet 3692 C.)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt eischt opheffing van het wapenembargo. —**
De gemeenschappelijke zitting van het Huis van Afgevaardigden en den Senaat, die door president Roosevelt op 21 September bijeengeroepen was om zijn voorstellen met betrekking tot de neutraliteit te behandelen, is begonnen.
Voor den aanvang van de zitting kwamen zeventien senatoren, onder leiding van Borah, den ouden isolationist, bijeen om plannen te bespreken, ten einde het voorgestelde opheffen van het wapenembargo te doen afstemmen.
De president begon zijn redevoering met te zeggen, dat hij het Huis bijeengeroepen had, opdat het zou kunnen spreken en besluiten „over de wijziging van een zekere wet, die naar mijn beste oordeel de historische buitenlandsche politiek der Vereenigde Staten zoodanig beïnvloedt, dat zij de vreedzame betrekkingen der Vereenigde Staten met vreemde naties benadeelt".
Roosevelt vervolgde: „Ik ben van meening, dat de mantel des vredes wijd genoeg is om ons allen te bedekken. Laat geen enkele groep voor zichzelf den exclusieven naam van vredesblok opeischen, want wij behooren allen daartoe".
Roosevelt zeide, dat Amerika steeds zijn uiterste best heeft gedaan om den oorlog af te wenden. Wanneer het tot een oorlog is gekomen, moet de regeering alles doen, wat in haar vermogen ligt, om de Vereenigde Staten buiten den oorlog te houden. Naar de oprechte meening van den president zou zij in dit streven slagen.
Ik vraag het congres thans opnieuw ter wille van den vrede en in het belang eener ware Amerikaansche neutraliteit en veiligheid over te gaan tot wijziging van dat deel der neutraliteitswet, dat geheel onvereenigbaar is met de oude voorschriften van het volkenrecht, n.l. de embargo-voorzieningen.
„De stap, dien ik aanbeveel, is een terugkeer van dit land tot de solide basis van ware en traditioneele neutraliteit.
Ik ben van oordeel, dat Amerikaansche schepen zoo veel mogelijk moeten worden weerhouden van het bevaren van oorlogszones.
De voorstellen der regeering zijn beter geschikt dan welke andere middelen ook om ons uit den oorlog te houden. Op dit oogenblik zie ik geen reden voor verder optreden der uitvoerende macht krachtens de proclamatie van den beperkten nationalen noodtoestand. In geval het noodig mocht zijn voorstellen te doen voor nieuwe wetgevende maatregelen, zal ik onmiddellijk het Congres bijeenroepen in een nieuwe buitengewone zitting. Onze positie in de wereld is reeds gewijzigd".
Ten slotte zeide Roosevelt: „Moogt gij, in een tijd, waarin wel wordt gezegd, dat vrijheid van woord niet langer in overeenstemming is met de nationale veiligheid, door uw daden aan de wereld toonen, dat wij in de Vereenigde Staten één volk zijn bezield door één gedachte, één geest en één vast besluit, wandelend voor God in het licht der levenden".
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3919 D.)

B. **NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1940. - Perscommentaren. —**
Het **Alg. Handelsblad** (lib.) schrijft o.m.: De eischen, welke thans gesteld worden door de omstandigheden, maken, dat de regeering-De Geer in menig opzicht de voetsporen zal moeten volgen van de regeering-Colijn. Het is nu, naast uiterste krachtsinspanning, àl versobering en bezuiniging wat de klok slaat, en slaan moet.
De **Maasbode** (r.k.) betwijfelt of er nog veel bezuinigd kan worden: „Het wezenlijk verschil met de vorige begrootingen is: principieele uitschakeling van de buitengewone defensie-uitgaven uit den normalen dienst en boeking van werkverschaffing op buitengewoon. Ongetwijfeld heeft dit zijn bezwaren uit orthodox-financieel oogpunt."
De **Nieuwe Rotterdamsche Courant** (lib.) is van meening, dat minister De Geer zijn reputatie van voorzichtig financier trouw is gebleven. „Het getuigt van regeerkracht bij de soc.-dem. ministers, dat zij de consequentie uit den toestand hebben willen trekken, nu zij aldus aanstonds in tegenstelling komen te staan tot het, politiek verwante, N.V.V., dat zich dezer dagen nog geroepen achtte bepaalde onvervulbare desiderata ter kennis van de regeering te brengen."
Het Volk (s.-d.) concludeert: Toch mogen wij niet verhelen, dat het „voorshands" achterwege laten van alle nieuwe uitgaven op den gewonen dienst, ook die, waarvan de urgentie zich in de laatste jaren in toenemende mate heeft opgedrongen, bij velen ongetwijfeld een zeker gevoel van teleurstelling zal hebben gewekt.
De Telegraaf (neutraal) schrijft o.m.: Thans staat de handteekening van minister De Geer onder de Millioenennota voor het dienstjaar 1940 en men vraagt zich af, wat er op financieel gebied in den inmiddels verstreken tijd geschied is en in hoeverre de zienswijze van het Kamerlid in de begrooting van den minister tot uitdrukking komt. Bij het beschouwen van de cijfers van deze begrooting zal het voorts een ieder duidelijk zijn, dat de waarde van die cijfers hoogst problematiek is.
De Standaard (a.r.) meent eveneens, dat men, na lezing van dit staatsstuk, zal moeten zeggen: De stijl moge een andere zijn, de taal daarvan verschilt niet van die, welke de heeren Colijn en De Wilde, telkens wanneer dit pas gaf, hebben gesproken. In deze Nota, aldus het blad, wordt een beleid voorgestaan, „dat van onze zijde steeds is aangeprezen en gesteund."
De Nederlander (c.h.) is van oordeel, „dat als iets in staat is het vertrouwen, waarmede wij dit kabinet zijn tegemoetgetreden, te rechtvaardigen, het dan deze millioenennota wel is".
De **Rotterdammer** (a.r.) schrijft o.m.: „Wij wisten, gelijk iedereen, dat deze Millioenennota somber moest zijn; maar van het nieuwe kabinet hadden we dit perspectief niet verwacht. Het moet den bodem inslaan aan alle verwachtingen, die de oppositie van rood-roomsch-rose na het heengaan van dr. Colijn durfde koesteren."
Het **Volksdagblad** (comm.) komt tot opmerkingen als de volgende: Of het volk door de wilde kat, of door den tammen kater gebeten wordt, bloeden moet het!
Het **Nationale Dagblad** (nat.-soc.) verklaart o.m.: „dat instede van de eenheid van het budget een verdere versnippering is ingetreden". **(Vor. ber. 3949 A.)**

23 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
OOSTELIJK FRONT van 17—23 September 1939. —

17 September. Russische troepen hebben de Poolsche grens overschreden van de Dwina in het Noorden tot de Djnester in het Zuiden.

18 September. Duitsche troepen bezetten Lublin. 250 Poolsche vliegtuigen zijn te Cernowitz (Roemenië) geland. — Duitsche en Russische troepen ontmoeten elkaar te Brest-Litowsk (Polen). — Russische troepen aan de Hongaarsche grens. — De commandant van Warschau zal de stad tot het uiterste verdedigen. — De Poolsche president Moscicki richt een proclamatie tot het Poolsche volk. — Duitsche pantser-divisie en een infanterie-divisie nabij Lwow geheel vernietigd.

19 September. Russische troepen bezetten Wilna. — De Poolsche duikboot „Orzel" die te Tallinn geïnterneerd lag, is vandaar ontsnapt. — Honderden Poolsche vliegtuigen landen in Litauen. — Vele tienduizenden Poolsche soldaten zijn door de Duitschers gevangen genomen.

20 September. Duitsch-Russisch overleg ter vaststelling van de afbakening van het Duitsch en Russisch gebied in Polen. — Hevig bombardement van Warschau. — Russische troepen bezetten een deel van Lwow.

21 September. Duitsche missie verlaat Moskou, nadat overeenstemming over de Poolsche grensregeling is verkregen, die zou loopen langs de rivieren Pissa, Narew, Weichsel en San. — Buitenlanders uit Warschau naar Koningsbergen overgebracht.

22 September. Bij Lemberg lossen Russische eenheden de daar vechtende Duitsche troepen af.

23 September. Generaloberst von Fritsch bij gevechten voor Warschau gesneuveld. — President Moscicki en de Poolsche minister Beck zouden althans voorloopig in Roemenië blijven. — Het Duitsche Opperbevel verklaart den veldtocht in Polen voor geëindigd. **(Vor. ber. 3944)**

WESTELIJK FRONT **van 17—23 September 1939. —**

17 September. De Fransche mijnenlegger „Pluton" is in de haven van Casablanca in de lucht gevlogen. 400 dooden. — Het Engelsche vliegtuigmoederschip „Courageous" is getorpedeerd. 518 van de 1260 officieren en manschappen zijn gedood.

18—19 September. Het Fransche legerbericht maakt melding van een afgeslagen Duitschen aanval in het Saargebied. — Fransche marine-eenheden werken thans samen met de Britsche marine in den strijd tegen de Duitsche onderzeeërs.

20 September. Gevechten tusschen Fransche en Duitsche jachtvliegtuigen.

23 September. Fransch en Duitsch communiqué maakt melding van geringe actie. **(Vor. ber. 3944)**

OORLOG TER ZEE. — **Verliezen der Wereldkoopvaardij.**

4—23 September.

Engeland	140.445	br.	ton
Duitschland	17.191	„	„
„ ±	800.000	„	„*
Griekenland	4.000	„	„
Nederland	1.514	„	„
Finland	5.057	„	„
België	5.965	„	„
Noorwegen	5.136	„	„

*) In neutrale havens vastgehouden.

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3946)

A. **ITALIE. — Rede van Mussolini. - „Europa is niet werkelijk meer in oorlog". —**

Na een langen tijd van zwijgen heeft Mussolini op 23 September in het Palazzo Venezia voor de fascistische autoriteiten een redevoering gehouden, waarin hij o.a. zeide:

„Indien en wanneer ik op het balkon zal verschijnen en het geheele Italiaansche volk bijeenroep, zal dit niet zijn om het een beeld te geven van de situatie, doch tot het aankondigen van besluiten — zooals dat op 2 October 1935, of op 9 Mei 1936 is geschied — van historisch belang. Thans is dat niet het geval. Onze politiek is vastgelegd in de verklaring van den eersten September, en er is geen reden om haar te wijzigen. Zij beantwoordt aan onze nationale belangen, aan onze politieke accoorden en verdragen en aan den wensch van alle volken, met inbegrip van het Duitsche, om het conflict te localiseeren.

Trouwens, zoo ging Mussolini voort, nu Polen is geliquideerd, is Europa niet werkelijk meer in oorlog. De legers hebben elkaar nog niet ontmoet. Men kan de botsing nog vermijden, door er zich rekenschap van te geven, dat de wensch om toestanden, die door de historie en het natuurlijk dynamisme van een volk reeds veroordeeld werden, te handhaven of erger nog in eere te herstellen, vergeefsche hoop is. Het is zeker met de verstandige bedoeling het conflict niet uit te breiden, aldus de Duce, dat de regeeringen te Londen en Parijs tot dusver niet op het Russische fait accompli hebben gereageerd, doch door deze handelwijze hebben zij haar moreele rechtvaardiging bij haar optreden tegen het Duitsche fait accompli in gevaar gebracht. (Stefani)

(Vor. ber. Mussolini 3804 A.)

B. **ENGELAND. — Hertog en Hertogin van Windsor naar Engeland teruggekeerd. —**

Op 12 September zijn de Hertog en Hertogin van Windsor na een driejarige afwezigheid in Engeland teruggekeerd. De Hertog is door den Koning van Engeland tot Generaal-majoor bij den staf benoemd. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 2812 B.)**

OORLOG 1939. —

ENGELAND — **Een nieuw Engelsch Witboek. - Het diplomatieke voorspel van den oorlog. —**

Te Londen is op 21 September 1939 een nieuw Witboek uitgegeven over het diplomatieke voorspel van den oorlog, waaraan wij het volgende ontleenen:

Opgenomen is o.m. het Duitsche antwoord op het Britsche ultimatum van 3 September j.l. Voorts behelst het de Engelsche en Duitsche mededeelingen uit den tijd voor den oorlog.

Het genoemde Duitsche antwoord zegt: „De Duitsche regeering en het Duitsche volk weigeren de eischen in den geest van een ultimatum, dat gesteld is door de Britsche regeering, te aanvaarden, laat staan na te komen. Wij zullen iedere agressieve actie van den kant van Engeland met dezelfde wapens beantwoorden en in denzelfden vorm".

Het Duitsche memorandum, dat om 11 uur 20 aan Henderson werd overhandigd, dus twintig minuten na het verstrijken van de tijdlimiet van het Britsche ultimatum, verklaarde, dat de Britsche regeering, het voorstel van Mussolini, dat nog in staat geweest zou kunnen zijn den vrede te redden, had verworpen. De Britsche regeering draagt derhalve de verantwoordelijkheid voor al het ongeluk en de ellende, die thans over de volkeren is gekomen en op het punt staat over hen te komen.

Onder de vele opmerkelijke bijzonderheden, die het Witboek publiceert, bevindt zich o.m. deze, dat Hitler in het onderhoud, dat hij op 28 Augustus met Henderson had, vroeg of Engeland bereid zou zijn een bondgenootschap met Duitschland te aanvaarden.

In een vroeger onderhoud zeide Hitler tegen Henderson, dat Engeland hem tot een overeenkomst met Rusland had gedwongen. In een telegram aan Halifax voegde Henderson aan deze mededeeling toe: „Hij schijnt niet enthousiast te zijn over het verdrag, maar voegde hieraan toe, dat nu hij de overeenkomst eenmaal gesloten had, het voor langen tijd zou zijn".

In een commentaar op het Duitsch-Russische pact deelde Henderson aan Halifax mede: „Het zou mij verbazen, wanneer het niet aangevuld was met iets meer dan alleen de non-agressie-overeenkomst". Toen Henderson met Göring sprak over het resultaat van een Engelsch-Duitschen oorlog, zeide Göring, dat de geschiedenis van Duitschland er eene is van ups and downs en dat men thans een periode „up" beleefde.

In het verslag van zijn onderhoud met von Ribbentrop op 30 Augustus schreef Henderson: „Ribbentrop's geheele wijze van optreden tijdens het onaangename onderhoud was een na-aping van Hitler op zijn ergst". **(Vor. ber. Eng. Witboek 3934)**

NEUTRALITEIT — **Propagandaminister Goebbels' verklaring. - Nederlandsche neutraliteit niet bedreigd.**

Dr. Josef Goebbels, de Duitsche Rijksminister van Propaganda en Volksvoorlichting, heeft op 21 September in een persconferentie medegedeeld, dat noch de Duitsche Rijksregeering noch de Duitsche legerleiding ooit het plan hebben gehad, de neutraliteit van Nederland, België of Luxemburg te schenden. (Telex-A.N.P. - D.N.B.) **(Vor. ber. 3941)**

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3957)

C. **ITALIE. — Dodekanesos. - Garnizoenen verkleind.**

De Italiaansche garnizoenen op de eilanden van den Dodekanesos zijn op vredessterkte teruggebracht, teneinde Italië's vredelievendheid ten aanzien van Turkije te betoonen.

De Dodekanesos neemt een krachtige strategische positie in het Oosten van de Middellandsche Zee in. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Dodekanesos 3310 D.)**

A. **Moeilijkheden. - Duitsche en Russische belangen. - Moord op Calinesco. - Bessarabië. —**
Van de opzienbarende interventie van Sovjet-Rusland in Polen ter bescherming van Wit-Russen en Oekraïners, biedt zonder twijfel de bezetting in Zuid-Polen van de streken, welke aan Roemenië en Hongarije grenzen verrassende aspecten. Alleen het feit, dat de eenige spoorwegverbinding van Roemenië naar het Noorden, die tevens de eenige directe verbinding naar Berlijn was en waarlangs een zoo belangrijk deel van den Duitsch-Roemeenschen goederenhandel zich bewoog, hiermede door de Russen wordt afgesneden, wettigt reeds terstond het vermoeden, dat hier de Russen een stap verder gingen dan Berlijn aangenaam of gewenscht voorkwam. Dat hier Hitler, nadat hij reeds vorig jaar bij de verdeeling van Tsjecho-Slowakije het aan Roemenië grenzende Roethenië op aandrang van Polen en Italië aan Hongarije moest overlaten, hetwelk zich de directe nabuurschap van het bevriende Polen verzekeren wilde, zich hier ten tweeden male de gemeenschappelijke grens met Roemenië, voor welk land Berlijn steeds zoo'n groote belangstelling aan den dag gelegd heeft, ziet ontgaan, toont aan, dat Stalin's vriendschap reeds nu duur is betaald.
Het oprukken der Russen beperkte zich in zijn consequenties niet tot het onder Russische contrôle brengen van de eenige directe spoorwegverbinding van den Balkan naar het Noorden, de onvermijdelijke politieke verschuivingen overtreffen dit feit nog verre in beteekenis. Reeds in Hongarije, waar het na-oorlogsche regime van Bela Kun nog door geen enkelen Hongaar vergeten is en waar men zich nu, een jaar na de met zooveel vreugde verwelkomde, gemeenschappelijke grens met Polen, met de nabuurschap der verafschuwde bolsjewieken ziet opgescheept, met wien de Hongaren sinds hun aansluiting bij Ribbentrop's anti-Komintern zelfs geen diplomatieke relaties meer onderhouden, hebben de gebeurtenissen der laatste dagen een beroering en een zoo groote verontwaardiging teweeggebracht tegenover Duitschland, welk land men voor den Russischen inval verantwoordelijk acht, dat de strenge Hongaarsche censuur de grootste moeite heeft deze te onderdrukken. Men vraagt zich te Boedapest niet ten onrechte af of het zoojuist herkregen Roethenië, dat de Westelijke uitlooper is van de, onder Russische bescherming genomen, Oekraïne en welk gebied de directe verbinding vormt met eenige Midden-Europeesche streken, welke bewoond worden door Slavische volken, waarmede de Sovjets tot voor kort met een bondgenootschap waren verbonden, binnenkort wederom een nieuw twistpunt zal vormen, waarvan Hitler en Stalin de hechtheid hunner vriendschap kunnen toetsen, doch waarbij Hongarije stellig niets te winnen zal hebben.

Ingrijpende maatregelen onvermijdelijk. — Voor Roemenië is intusschen de toestand door het verdwijnen van zijn Poolsche grens zoo moeilijk geworden, dat ingrijpende maatregelen dringend en onvermijdelijk zijn. Nadat reeds vorig jaar de grens met het bevriende Tsjecho-Slowakije verloren ging, is nu, na de bezetting van de Poolsche grens door het Roode leger, Roemenië vrijwel geheel door belagers ingesloten. Slechts de vrij korte grensstrook met Zuid-Slavië kan het nog als veilig beschouwen. In het Noorden en Oosten staan de Russen met hun nooit opgegeven aanspraken op Bessarabië en mogelijk nieuwe aanspraken op de Boekowina, welke aanspraken er binnenkort wel niet minder krachtig op zullen worden. In het Zuiden wachten de Bulgaren, gereed om bij voor Roemenië uitbrekende moeilijkheden de zoo vurig terugbegeerde Dobroedsja te heroveren, terwijl in het Westen de Hongaren het rijke Zevenbergen geen oogenblik uit het oog verliezen. En over dit alles reikt de propaganda van Goebbels, die in Boekarest één van zijn hoogtepunten bereikt en daar tal van posities ondermijnd heeft. Daartegenover heeft Roemenië als mogelijken bondgenoot Turkije, waarmede het geen gemeenschappelijke grens heeft en dat ten hoogste druk op Bulgarije zou kunnen uitoefenen en verder een garantie van Engeland en Frankrijk.
De moord op den Roemeenschen minister-president Calinesco door de vroeger door Berlijn gefinancierde IJzeren Garde op een oogenblik, waarop de politieke verwarring te Boekarest een hoogtepunt heeft bereikt, werpt een duidelijk licht op de moeilijkheden, waarvoor koning Carol zich geplaatst ziet en die, zonder het brengen van offers, welhaast onoverkomelijk schijnen. Dat het ondanks jarenlange bestrijding van de ontbonden IJzeren Garde, wier leden bij honderden tot zware straffen veroordeeld zijn, wier leiders op de vlucht zijn neergeschoten, aan deze toch nog weer gelukt is den steeds bewaakten minister-president hetzelfde lot deelachtig te doen worden als zes jaar geleden den toenmaligen minister-president Duca, bewijst wel de kracht van deze niets ontziende organisatie, die op dit kritieke moment Roemenië berooft van koning Carol's energieksten vertrouweling en de innerlijke verdeeldheid van Roemenië ondanks de zoogenaamde eenheidspartij en bijbehoorende instelling scherp aan het licht brengt.
Het is onder de huidige omstandigheden een vraag, die zich van zelf opdringt, hoe lang het nog zal duren, aleer Roemenië, dat met Polen en Tsjecho-Slowakije de voornaamste bevoordeelde was van het verdrag van Versailles, het lot van deze beiden zal deelen. Zou koning Carol het Poolsche voorbeeld willen volgen en zoo noodig een schijnbaar hopeloozen strijd willen aanbinden of zal hij trachten alsnog één of meer der hem omringende machten door concessies voór zich te winnen of ten minste te neutraliseeren?

ROEMENIË

Roemenië en Rusland. — Reeds eenmaal vroeger was Roemenië op het punt met Rusland op goeden voet te komen. Titulescu heeft zes jaar geleden de diplomatieke relaties met Rusland hersteld; hij zond een handelscommissie naar Moskou en herstelde de spoorwegverbinding van Roemenië naar Rusland door Bessarabië, die sinds den oorlog verbroken was, waarvoor Roemenië gezamenlijk met de Russen een nieuwe brug over den Dnjestr bouwde. Steeds is te Boekarest beweerd, dat Titulescu bezig was de erkenning van het Kremlin van de inlijving van Bessarabië te verkrijgen, toen hij plotseling van zijn post ontheven werd, waaraan zijn Russische politiek stellig niet geheel vreemd was.
Geen van Titulescu's opvolgers heeft zich sindsdien veel aan de relaties met de Sovjets gelegen laten liggen en het Bessarabische vraagstuk is nog juist zoo ver als twintig jaar geleden, zooals ook de arme Bessarabische provincie sinds haar inlijving weinig meer dan eens per jaar de belangstelling van Boekarest geniet, wanneer men aldaar plechtig de hereeniging met Bessarabië en het ontstaan van Groot-Roemenië pleegt te vieren. Zonder dat men zou kunnen beweren, dat de Bessarabiërs in meerderheid zouden wenschen onder het Sovjet-regime te komen, moet men toch erkennen, dat de communistische actie er steeds zeer sterk is geweest en dat de beruchte Roemeensche communisten-processen, waarvoor de Siguranta zich steeds zooveel moeite geeft, altijd voor het grootste deel Bessarabiërs tot beklaagden hadden.

Als Roemenië bij teruggave van Bessarabië duidelijke en voldoende garanties van Rusland zou kunnen ontvangen, zou het afstaan van deze eertijds zoo welvarende, doch nu geheel verwaarloosde provincie, die onder Roemeensch bewind geen toekomst schijnt te hebben en welker bestaan door haar ligging aan den Dnjestr geheel afhankelijk is van haar afzetgelegenheid naar Odessa en Zuid-Rusland, mogelijk nog het lichtste en kleinste offer beteekenen. Zou men dan gelijktijdig trachten eindelijk eens met de Hongaarsche minderheid tot overeenstemming te komen en deze een statuut geven, dat haar bevredigt en

waarbij ook Boedapest zich zou moeten neerleggen, dan zou Roemenië zich misschien nog gedeeltelijk kunnen bevrijden uit de vijandige omsingeling harer begeerige naburen.
Vast staat inmiddels, dat de Russische invloed op Roemenië en dientengevolge op den geheelen Balkan door den opmarsch van het Roode leger langs de Roemeensche grens, een zoodanige versterking heeft ondergaan, dat Boekarest dezer dagen nog angstvalliger het oog richt op Moskou dan het den laatsten tijd reeds gewoon was te doen op Berlijn.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Calinesco 3956 D.)**

24 SEPTEMBER 1939

A. KATOEN. — Wereldproductie 1939. —
Volgens vakkundige ramingen beloopt de totale wereldproductie van katoen in dit jaar 29.588.000 balen à 478 lb., vergeleken met 29.728.000 balen over 1938. Zij is aldus nauwelijks veranderd. Toch verschilt het resultaat wel wat betreft de produceerende landen of gebieden:

	Productie 1939	1938
Vereenigde Staten	12.380.000	11.943.000
Overig N.- en M.-Amerika	308.000	298.000
Brazilië	1.918.000	2.019.000
Overig Zuid-Amerika	798.000	724.000
Britsch-Indië	4.800.000	4.927.000
China	1.825.000	2.227.000
Overig Azië	940.000	830.000
Sovjet-Rusland	3.700.000	3.850.000
Egypte	1.765.000	1.692.000
Overig Afrika	943.000	1.047.000
Europa	193.000	158.000
Pacific-landen	18.000	13.000
Totaal	29.588.000	29.728.000

Waar echter de oogstjaren voor katoen niet overal samenvallen met de kalenderjaren, moet men met eenige, zij het ook weinig omvangrijke, correcties op deze getallen rekening houden.
Intusschen is het niet van belang ontbloot, de verdeeling van de eigenvoorziening met katoen naar machtsgroepeeringen na te gaan: Het Britsche wereldrijk en de Fransche koloniën zouden dan in het kader van de hierboven weergegeven raming beschikken over een eigen productie van 7.275.000 balen, de Ver. Staten over 12.380.000 balen en de rest van de wereld over 9.933.000 balen.
Het katoenverbruik van de oorlogvoerende landen (behalve Rusland) in Europa bedroeg over het vorige jaar 5.760.000 balen en dat van de neutrale landen van Europa 2.030.000 balen. (N. R. Crt.)
(Vorig bericht 2636 A.)

B. NEDERLAND. — Onderwijs. - Overdracht der rectoraten. —
Aan de verschillende Universiteiten en Hoogescholen heeft op 18 Sept. '39 de gebruikelijke overdracht van het rectoraat plaats gehad.
Aan de Rijksuniversiteit te Leiden geschiedde dit door prof. dr. P. C. Flu aan prof. dr. F. Muller; aan de Rijksuniversiteit te Utrecht door prof. dr. Th. M. van Leeuwen aan prof. dr. F. H. Quix; aan de Rijksuniversiteit te Groningen door prof. dr. F. Zernike aan prof. dr. P. J. van Rhijn; aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam door prof. mr. P. A. J. Losecaat Vermeer aan prof. dr. J. J. van Loghem; aan de Technische Hoogeschool te Delft door prof. ir. J. A. Schouten aan prof. dr. J. A. Veraart; aan de Handelshoogeschool te Rotterdam door prof. dr. Z. W. Sneller aan prof. W. E. Boerman; aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen door prof. dr. J. Jeswiet aan prof. dr. E. Reinders; aan de R.K. Universiteit te Nijmegen door prof. dr. D. Franses O.F.M. aan prof. dr. G. Kreling O.P.; aan de R.K. Econ. Hoogeschool te Tilburg is de rectoraatsoverdracht niet doorgegaan; aan de Vrije Universiteit te Amsterdam door prof. dr. J. F. Koksma aan prof. dr. A. Sizoo.
(Vor. ber. 3459 D; Onderwijs 3879 G.)

C. HONGARIJE. — De diplomatieke betrekkingen met Sovjet-Rusland hersteld. —
Officieel wordt medegedeeld, dat de diplomatieke betrekkingen tusschen Hongarije en Sovjet-Rusland zijn hersteld.
Kristoffy, raadsheer van de legatie te Warschau, is benoemd tot Hongaarsch gezant te Moskou.
De regeering van de Sovjet-Unie heeft haar agrément verleend.
Het herstel van deze betrekkingen moet het verkeer tusschen beide landen, die ten gevolge van de aankomst van de Sovjet-troepen aan de grens van Polen en Hongarije buren zijn geworden, vergemakkelijken. De Russische troepen bezetten alle grensposten tot aan de San, niet ver van den Hongaarschen grenspost Uzsok.
(De Sovjet-regeering heeft in de eerste dagen van Februari van dit jaar de diplomatieke betrekkingen met Hongarije verbroken, omdat dit land naar haar meening niet onafhankelijk genoeg meer was in haar buitenlandsche politiek. — Red.) (N. R. Crt.)
(Vorig bericht 3643 B.)

D. NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. — Mr. D. Crena de Iongh vraagt ontslag als president. —
Mr. D. Crena de Iongh heeft op 23 Sept. '39 den wensch te kennen gegeven zijn functie van president der Nederl. Handel-Maatschappij neer te leggen. Dr. E. Heldring heeft zich op verzoek van het bestuur bereid verklaard een eventueele benoeming als zoodanig te aanvaarden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederl. Handel-Mij. 3790 F.)

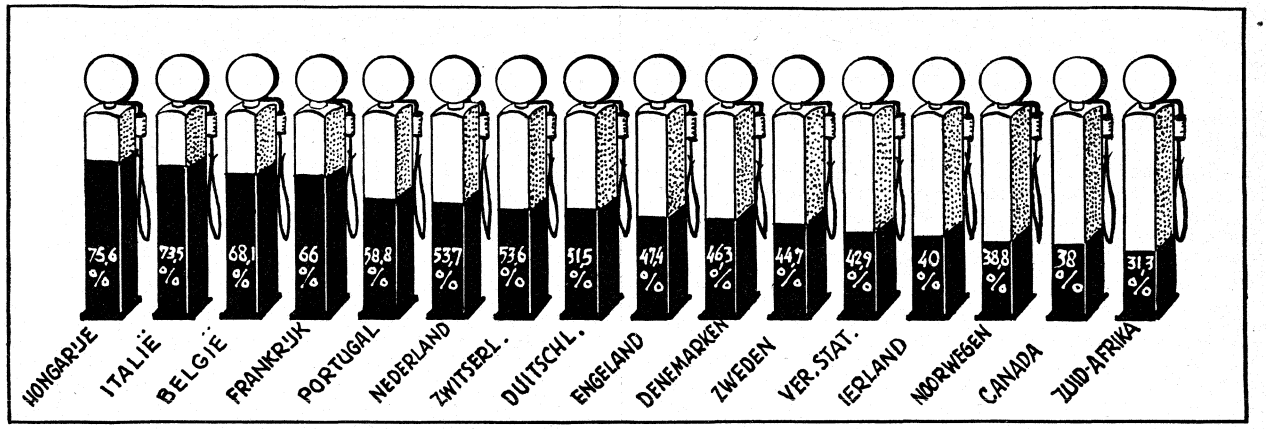
E. DISCONTOKOERSEN. — Denemarken. —
De Nationale Bank van Denemarken heeft op 19 September '39 tot verhooging van het disconto met 1% tot 4½% besloten. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. 3677 E; Discontokoersen 3939 E.)

F. SCANDINAVIE. — Conferentie der staten uit het Noorden. - Slot-communiqué. —
Over de conferentie der vertegenwoordigers van Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland en IJsland te Kopenhagen, werd op 19 September medegedeeld:
De staten uit het Noorden bevestigen opnieuw den wil, een politiek van strikt-onpartijdige neutraliteit jegens de oorlogvoerende staten te voeren. Zij zijn voornemens, in het kader van deze politiek nauw samen te werken en stellen zich voor, samen te werken met andere landen, die van hetzelfde gevoelen zijn. De staten uit het Noorden zijn ervan overtuigd, dat geen der oorlogvoerende partijen deze landen in de militaire operaties gewikkeld wenscht te zien, evenals in 1914, toen de drie Scandinavische landen in een gemeenschappelijke nota aan de oorlogvoerenden het recht der neutrale landen op handelsverkeer en zeeverbindingen handhaafden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Scandinavië 3689 D.)

25 SEPTEMBER 1939

G. ZIONISME. — Congres te Genève. —
Het in Augustus te Genève gehouden Zionistisch Congres heeft weinig resultaat opgeleverd. Tusschen de verschillende Zionistische groepen is meeningsverschil aan den dag getreden over de methoden om de politiek der Zionisten te bepalen. Sommigen stelden voor een passieven tegenstand in Palestina, terwijl anderen de gewenschte resultaten dachten te verkrijgen door een gematigder politiek.
(Neue Zürcher Ztg.) **(Vor. ber. Zionisme 3819 D.)**

A. BENZINE. — Belasting in diverse landen. —



Welke percentages van den benzineprijs door de belastingen op deze brandstof worden gevormd, blijkt uit dit overzicht, waarin de benzinepompen naar evenredigheid zwart zijn geteekend. (Algem. Handelsblad)

B. ITALIE. — Troepen van Grieksch-Albaansche grens teruggetrokken. —
De Grieksche en Italiaansche dagbladen publiceeren op 21 September de volgende mededeeling:
De Kon. Helleensche en de Kon. Italiaansche regeering hebben het nuttig geacht, in den huidigen toestand in Europa haar aandacht te wijden aan den staat der betrekkingen tusschen beide landen. Zij hebben geconstateerd, dat deze betrekkingen oprecht vriendschappelijk zijn en bezield worden door een geest van volkomen wederzijdsch vertrouwen.
Een tastbaar bewijs van deze gevoelens is geleverd door het besluit der Italiaansche regeering om haar militaire strijdkrachten terug te trekken van de Grieksch-Albaansche grens, alsmede een dergelijken maatregel die de Helleensche regeering ten uitvoer legt. (Stefani)

C. ITALIE. — Mussolini's rede van 23 September. - Engelsche en Fransche pers wijzen Mussolini's betoog af. —
Met waardeering voor het streven naar vrede van Mussolini, wijzen de Engelsche en Fransche bladen diens betoog evenwel af. Het verdrag met Polen verliest niets van zijn kracht door de bezetting van dat land. Bovendien gaat de strijd niet tegen het Duitsche volk, maar tegen het Hitler-regime en daar staat de Sovjet-Unie buiten.
Het officieele Britsche en Fransche standpunt is echter nog niet bekend gemaakt, zoodat kan worden aangenomen, dat nog altijd diplomatieke besprekingen gaande zijn, ten einde de verder te volgen gedragslijn vast te stellen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3958 A.)

D. NEDERLAND. — Onderwijs. - Hoogleeraar in het bouwen van oorlogsschepen. —
Het is noodig gebleken aan het onderwijs in de scheepsbouwkunde aan de Technische Hoogeschool te Delft eenige colleges toe te voegen, waarin de speciale problemen worden behandeld, welke aan den bouw van de verschillende types van oorlogsschepen zijn verbonden, zoo deelt minister Bolkesteyn op 22 September bij de begrooting van Onderwijs mede. De minister stelt daarom voor, de mogelijkheid te scheppen voor de benoeming tot buitengewoon hoogleeraar van een ingenieur, die krachtens zijn werkkring van nabij met die problemen in aanraking komt. (Telegraaf) **(Vor. ber. Onderwijs 3960 B.)**

E. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Arbeidsvoorwaarden zeevarenden. —
Met het oog op de gevaren ter zee is een regeling betreffende de arbeidsvoorwaarden voor zeevarenden tusschen de werkgevers en werknemers tot stand gekomen. Op de gages worden bijslagen betaald, die varieeren van 15 tot 40 pct. Voorts zijn de uitkeeringen krachtens de zee-ongevallenwet 1919 geregeld.

Benzine-bezuiniging. —
De K.N.A.C. wijst nog eens op het belang voor de nationale gemeenschap van bezuiniging op benzine.

Grenszonenverordening. —
Krachtens een op 3 September in werking getreden „Grenzzonenverordnung" mogen vreemdelingen zich slechts ingevolge een bijzondere verblijfsvergunning in de Duitsche grenszone ophouden.

Kunstschatten. —
Maatregelen ter beveiliging van onze kunstschatten worden thans allerwegen systematisch ten uitvoer gelegd. Men heeft het plan opgevat vrijwilligerskorpsen te vormen. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft een crediet toegestaan en het initiatief genomen om ook voor de belangrijkste stukken uit particuliere verzamelingen bomvrije schuilplaatsen in gereedheid te laten brengen.

Toerisme. —
De stand der toeristische reismogelijkheden is op het oogenblik, zoo deelt de Nederlandsche Reisvereeniging mede, dat toerisme voor Nederlanders in België, Luxemburg, Duitschland, Finland, Italië en Noorwegen zonder beperking mogelijk is. In Denemarken is toerisme mogelijk voor zoover daarbij geen gebruik wordt gemaakt van auto's, omdat hiervoor geen benzine wordt verstrekt. Voor alle genoemde landen is een geldig Nederlandsch paspoort vereischt en voor talrijke landen moeten Nederlanders in het bezit zijn van een visum.

Nederlanders te Warschau. —
De Nederlandsche kolonie, die uit Warschau is vertrokken, is te Koningsbergen aangekomen.

Luchtbescherming. —
De Nederlandsche vereeniging voor luchtbescherming heeft aan haar 500 plaatselijke afdeelingen een circulaire doen toekomen, waarin zij haar erkentelijkheid uitspreekt voor den omvangrijken en toegewijden arbeid, speciaal gedurende de laatste weken door de afdeelingen verricht. Zij vertrouwt, dat de afdeelingen in belangrijke mate zullen bijdragen tot den verderen uitbouw van hetgeen thans reeds is tot stand gekomen.

Dienst der interneering. —
Ingesteld is een „dienst der interneering". Als hoofd van dezen dienst is aangewezen gep. generaal-majoor tit. J. C. J. Kempees. Deze ressorteert rechtstreeks onder den minister van Defensie. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3952 B.)

A. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Neutraliteit. —**
In de buitengewone zitting van den Volksraad heeft de regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken een uiteenzetting gegeven over de neutraliteit van Indië en Nederland, waarin hij o.m. de in Indië getroffen maatregelen op economisch en defensief gebied in het licht heeft gesteld.

Extra-kosten gedeeltelijke mobilisatie. —
In de Memorie van Antwoord betreffende aanvullende begrootingen van Oorlog heeft de Indische regeering den Volksraad o.m. medegedeeld, dat de extra-onkosten voor de gedeeltelijke mobilisatie van de zeemacht per maand *f* 1 millioen bedragen, die van de landmacht *f* 90.000 per maand.

Import van garens en verfstoffen. —
Van importeurszijde wordt vernomen, dat de Japansche fabrikanten van katoenen garens de prijzen van exportgarens verhoogd hebben met 40 procent. Verwacht wordt echter dat deze toestand niet van langen duur zal zijn. Moeilijkheden worden ondervonden bij den import van verfstoffen uit Duitschland, welke moeilijkheden steeds grooter worden. De textielfabrikanten in Indië hopen dan ook op aanvoer uit Nederland.

Versterking vloot. —
Het rapport van de commissie voor de versterking van de vloot in verband met de maritieme verdediging van Indië is dezer dagen aan den minister van Defensie aangeboden.

Vrouwenarbeid in mobilisatietijd. —
In het paleis van den gouverneur-generaal te Batavia heeft in tegenwoordigheid van mevrouw Tjarda van Starkenborgh Stachouwer en luitenant-generaal Bakker de installatie plaats gehad van de centrale commissie voor de organisatie van vrouwenarbeid in mobilisatietijd.

Vliegdienst. —
De K.L.M. overweegt ten aanzien van den dienst tusschen Napels en Batavia, op welke luchtlijn thans tweemaal in de week in beide richtingen wordt gevlogen, dezen dienst door het zenden van nog drie vliegtuigen naar Napels, uit te breiden tot driemaal in de week.

Commissie van Overleg voor economische aangelegenheden. —
Bij beschikking van den minister van Koloniën is op 4 September een „Commissie van Overleg voor economische aangelegenheden betreffende Ned.-Indië in buitengewone omstandigheden" ingesteld. (Aneta)
(Vor. ber. Nederl.-Indië en de Oorlog 3946 A.)

B. **SURINAME EN CURAÇAO EN DE OORLOG. - 1939. — Commissie van Overleg. —**
Bij beschikking van den minister van Koloniën van 4 September heeft de minister thans ingesteld een „Commissie van overleg voor economische aangelegenheden betreffende Suriname en Curaçao in buitengewone tijdsomstandigheden".
In deze commissie is benoemd tot voorzitter: mr. G. H. C. Hart, hoofd van de 8ste afdeeling van het dep. van Koloniën.

Uitvoerverboden. —
In Suriname hebben de staten 29 Augustus den gouverneur gemachtigd uitvoerverboden uit te vaardigen voor levensmiddelen, steenkolen en aardolie. De gouverneur heeft daar denzelfden dag gebruik van gemaakt. (Aneta)

26 SEPTEMBER 1939

C. **SPANJE. — De schuld. —**
Krachtens een overeenkomst tusschen de Bank van Spanje en den directeur der Publieke Schuld, zal een buitengewone dienst worden georganiseerd voor de betaling van den interest der publieke schuld. De Bank van Spanje zal de coupons betalen, die correspondeeren met de stukken, die zij in haar bezit heeft.
(Keesings Financieel Archief)

D. **NEDERLAND. — Spoorwegen. - Eeuwfeest. —**
Per speciale feesttrein is de directie van de Nederlandsche Spoorwegen op 22 September langs tal van stationsgebouwen in den lande gereden om persoonlijk een indruk te krijgen van hetgeen op initiatief van het spoorwegpersoneel en in combinatie van de daaruit gevormde plaatselijke feestcomité's ter viering van het spoorwegeeuwfeest, is tot stand gekomen.
In de toespraken, welke prof. dr. ir. J. Goudriaan, president-directeur der Nederlandsche Spoorwegen, richtte tot de verschillende deputaties van het personeel op de stations, welke werden bezocht, domineerde in het bijzonder de groote waardeering van de directie voor het initiatief, dat was uitgegaan van het personeel zelf ter viering van het eeuwfeest. Spr. dankte allen, die medegewerkt hadden aan den opbouw van datgene, wat thans aller bewondering afdwingt.
Opmerkelijk was ook de spontaneïteit, waarmede op alle stations het personeel uiting gaf aan zijn groote aanhankelijkheid ten opzichte van het bedrijf en de nieuwe bedrijfsvoering. Speciaal kwam dit tot uiting in de toespraken der stationschefs namens het personeel.
Deze unieke tocht van de directie van de Nederlandsche Spoorwegen is een ware triomftocht geworden, volkomen beantwoordend aan het doel.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Tentoonstell. 3944 C; Spoorwegen 3864 G.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de neutraliteitswet. - Senator Pittmann deelt den inhoud der regeeringsvoorstellen mee. —**
Volgens de verklaringen van Pittmann, den voorzitter der Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken, over de voorstellen der regeering ten aanzien van de neutraliteitswetgeving, zouden deze als volgt zijn samengevat:

1. Amerikaansche schepen mogen geen passagiers of goederen vervoeren naar oorlogvoerende landen.

2. Overtredingen van deze bepaling kunnen gestraft worden met een boete van ten hoogste 50.000 dollar of vijf jaar gevangenisstraf.

3. Oorlogvoerende mogendheden, die goederen in de Vereenigde Staten koopen, moeten bezit nemen van die goederen, alvorens zij verscheept worden.

4. Verliezen, die geleden worden door Amerikaansche verzekeringsmaatschappijen op oorlogsladingen, kunnen geen grondslag vormen voor eischen tegen de regeering.

5. De president zou „gevechtsgebieden" kunnen aangeven en Amerikaansche burgers of schepen kunnen verbieden, die gebieden binnen te gaan.

6. Amerikanen mogen niet reizen op schepen van oorlogvoerenden, uitgezonderd wanneer dit geschiedt in overeenstemming met de door den president voor te schrijven regels.

7. Roode Kruis-personeel en gecharterde schepen zullen vrijgesteld zijn van de restricties.

8. Amerikaansche koopvaardijschepen mogen slechts kleine wapens vervoeren, welke noodig zijn voor de discipline aan boord.

9. Oorlogvoerende regeeringen mogen geen effecten in de Vereenigde Staten verkoopen.

10. Oorlogvoerenden zouden de gewone handelscredieten kunnen krijgen voor een termijn, niet langer dan negentig dagen.

11. Roosevelt zal om de zes maanden rapport uitbrengen over het bedrag aan credieten op korten termijn, dat is verleend.

12. Om de zes maanden moet rapport uitgebracht worden over de hoeveelheid oorlogsmateriaal, die door oorlogvoerenden in de Vereenigde Staten is aangekocht.

13. Het bijeenbrengen van fondsen voor oorlogvoerenden zal in de Vereenigde Staten verboden zijn.

14. De president is gemachtigd het gebruik van Amerikaansche havens door duikbooten of gewapende koopvaardijschepen van oorlogvoerenden te beperken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Neutraliteitswet 3935 A.)

27—28 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. —

SLOWAKIJE. — **Verklaring van den Slowaakschen Consul te Londen. —**

Het Engelsche ministerie van Voorlichting deelt mede, dat de Slowaaksche consul in Londen het departement van Buitenlandsche Zaken de volgende verklaring ter kennis heeft gebracht.

„Geheel Slowakije is bezet door de nationaal-socialistische gewapende strijdkrachten en de stem van het Slowaaksche volk is tijdelijk tot zwijgen gebracht door de meedoogenlooze opheffing van alle verdragen en overeenkomsten. Uit naam van Slowakije protesteer ik plechtig tegen dit schandelijke verraad en verklaar ik, dat dit doel en de idealen van Groot-Brittannië en Frankrijk identiek zijn aan die van mijn zwaarbeproefde volk".

(Vor. ber. Slowakije 3953)

POLEN. — **Russische bezetting. - Poolsche edelen gevangen genomen. —**

In de omgeving van Nowogrodek, in het door de Russen bezette deel van Polen, hebben boeren prins Mirski en verscheidene andere vooraanstaande Poolsche edelen gearresteerd.

Het Sovjet-gezantschap te Warschau. —

De leden van de Poolsche ambassade te Moskou worden als gijzelaars vastgehouden totdat de Sovjetregeering het lot kent van een aantal functionarissen van de Sovjet-ambassade te Warschau, van wie zij zonder bericht is. De Sovjet-ambassadeur te Warschau, Sjaronow, bevindt zich sedert geruimen tijd te Moskou.

Het herstel van de orde van Wit-Rusland. —

De bevelhebber van de Sovjet-strijdkrachten in Wit-Rusland heeft in alle bezette steden de inrichting van voorloopige besturen gelast, samengesteld uit afgevaardigden van het Roode leger en van de plaatselijke bevolking. Deze besturen moeten alle ondernemingen weer op gang brengen en de eigenaars verplichten om hun winkels, bakkerijen, restaurants, kapperswinkels, bioscopen enz. te heropenen. Ook moeten zij ervoor zorgen, dat electriciteitsvoorziening, waterleiding, telefoon en telegraaf weer normaal functionneeren.

Bepaald is, dat in het bezette gebied de roebel moet worden aangenomen tegen een koers, waarop hij met de zloty gelijk komt te staan.

De burgers worden uitgenoodigd om de revolutionnaire orde te handhaven en pogingen van de oude leidende kringen te fnuiken. Daar de meeste eigenaars van ondernemingen gevlucht of gearresteerd zijn, leiden de voorloopige besturen de ondernemingen. Op het platteland hebben de Sovjet-autoriteiten de boeren uitgenoodigd om de landerijen van de grootgrondbezitters te verdeelen, evenals het vee, het zaaigoed en de landbouwgereedschappen. De boeren krijgen het vrije gebruik van de bosschen en vijvers, welke tot dusver voor de groot-grondbezitters waren gereserveerd. **(Vorig bericht 3953)**

LITAUEN. — **Gedeeltelijke mobilisatie. —**

Het opperbevel van het Litausche leger is van oordeel, dat de toestand in Oost-Europa opgehelderd schijnt en geen onmiddellijk gevaar oplevert voor Litauen. Derhalve is besloten de in het midden des lands geconcentreerde troepen te demobiliseeren, ten einde de manschappen in staat te stellen naar hun dagelijkschen arbeid terug te keeren.

ENGELAND. — **In beslag genomen contrabande. —**

Het Britsche ministerie van Voorlichting deelt mede, dat in de week, eindigende 16 September, door de Britsche contrabandecontrôle 110.000 ton goederen, waarvan bewezen was dat zij voor Duitschland bestemd waren, onderschept en in beslag genomen zijn. De waarde wordt geschat op £ ½ millioen. Het totaal der in beslag genomen hoeveelheden mangaan, een product, dat van groote beteekenis is voor de bereiding van speciale staalsoorten is gestegen tot 30.000 ton, ongeveer 7% van den jaarlijkschen Duitschen invoer. Het onderschepte molybdeen vertegenwoordigt een nog grooter percentage van den Duitschen invoer. Verder bevinden zich onder de aangehouden producten 20.000 ton petroleumproducten, 15.500 ton ijzererts, evenveel bauxiet en 10.000 ton fosfaten.

POLEN. — **Fransch crediet. —**

De minister van Financiën wordt gemachtigd, de Poolsche regeering een crediet tot 600 millioen frs. toe te staan, terug te betalen in ten hoogste 15 jaar en tegen een rente van 5%.

(Vor. ber. Leening 3937)

DUITSCHLAND. — **Communiqué van het opperbevel van de Duitsche weermacht. - „De veldtocht in Polen is geëindigd". —**

De veldtocht in Polen is geëindigd, zoo begint een communiqué van het opperbevel van de Duitsche weermacht van 23 September 1939.

In een aaneengesloten reeks van vernietigende veldslagen, waarvan de grootste en beslissende die in de bocht van den Weichsel is geweest, is het Poolsche millioenenleger verslagen, gevangen genomen of uiteen gedreven. Geen enkele van de Poolsche geregelde of reservedivisies, geen enkele van haar zelfstandige brigades is dit lot ontgaan. Slechts onderdeelen van enkele eenheden konden zich door de vlucht naar de moerassige gebieden van Oost-Polen aan onmiddellijke vernietiging onttrekken. Daar delven zij het onderspit tegen de Sovjet-Russische troepen. Van het geheele Poolsche leger strijdt thans nog slechts een klein overschot in een hopelooze positie te Warschau, te Modlin en op het schiereiland Hela.

POLEN. — **Moscicki en Smigly-Rydz in Roemenië geïnterneerd. —**

De Poolsche president Moscicki en maarschalk Smigly-Rydz zijn beiden in Roemenië geïnterneerd.

(Vor. ber. Moscicki 3953)

ENGELAND. — **Weekverslag in het Lagerhuis. - Overleg met neutralen over contrôle op contrabande. - Winston Churchill's betoog in zake het convooistelsel. —**

In het Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain, doelende op de tweede vergadering van den oppersten oorlogsraad, op 26 September o.m. gezegd: Wij hebben geconstateerd, dat wij het volkomen eens zijn met de Fransche vertegenwoordigers over den koers welke gevolgd moet worden, ten einde het hoofd te bieden aan de gebeurtenissen sedert de vorige bijeenkomst.

Ook is overeenstemming bereikt over de procedure tot coördinatie en tot het perfectionneeren van de maatregelen in zake de munitievoorziening.

De geheele wereld is diep getroffen door de heldhaftigheid van de verdedigers van Warschau en het schiereiland Hela, zoo zeide Chamberlain verder. Aan het Westelijk front zijn de Franschen voortgegaan met het maken van vorderingen, op sommige plaatsen zijn zij er in geslaagd al hun winst te behouden.

Vervolgens sprak Chamberlain over het groote verlies van Roemenië door den moord op Calinesco.

Ten aanzien van het ministerie van Economische Zaken, zeide Chamberlain, dat het voornaamste doel is de economische structuur van Duitschland te desorganiseeren, op zulk een wijze, dat het niet mogelijk zal zijn voor Duitschland den oorlog voort te zetten. Men kan van dit ministerie geen snelle resultaten verwachten, aangezien Duitschland beschikt over voorraden grondstoffen, welke het heeft ingevoerd.

Chamberlain veroordeelde verder de onwaarheid van de bewering der Duitsche propaganda, dat de Britsche contrabande-contrôle den neutralen handel zou worgen.

Hij voegde hieraan toe, dat vriendschappelijke besprekingen worden gevoerd tusschen een aantal regeeringen en de Britsche regeering en in zekere gevallen hoopt men tot een overeenstemming te geraken, welke de methode van de contrôle op contrabande zou vereenvoudigen.

Ook zeide Chamberlain, dat besprekingen zullen worden gevoerd tusschen den minister van Arbeid, de vertegenwoordigers van de federatie van Britsche werkgevers en het congres van vakvereenigingen, welke naar hij hoopt zullen leiden tot een conferentie welke belangrijke resultaten zal kunnen afwerpen.

Sprekende over de algemeene houding van Engeland ten aanzien van den oorlog, zeide minister-president Chamberlain: „nooit is ons volk meer eensgezind geweest of meer vastberaden. Het is besloten zichzelf voor eens en voor al vrij te maken van de

voortdurende bedreiging met een Duitschen aanval, waarvan Polen slechts het laatste slachtoffer is geweest.
Hij besloot zijn rede met de verklaring: „wij en Frankrijk zijn ten strijde getrokken om onszelf en de wereld te verlossen van die bedreiging en onze volken zijn eensgezind, zooals zij nog nooit zijn geweest, om dit doel te bereiken."
(Vor. ber. Chamberlain 3954)

Convooistelsel functionneert volledig. —
De minister van Marine, Winston Churchill, heeft in het Lagerhuis verklaard, dat het convooi-systeem volledig functionneert. Een groot aantal Britsche schepen verlaat thans de Britsche havens, voorzien van wapens ter verdediging tegen duikbooten en vliegtuigen.
Ten aanzien van den strijd tegen de onderzeeërs zeide Churchill, dat Engeland in de eerste week van den oorlog 65.000 ton scheepsruimte heeft verloren, in de tweede week 46.000 ton, in de derde week 21.000 ton en in de laatste zes dagen 9.000 ton. Hij voegde hieraan toe, dat Engeland hoopt einde October te beschikken over drie keer zoo veel strijdkrachten om jacht te maken op onderzeeërs als bij het begin van den oorlog. In de eerste veertien dagen van den oorlog heeft Engeland 67.000 ton meer Duitsche goederen in beslag genomen en voor eigen gebruik bestemd, dan Britsche goederen door de Duitschers tot zinken zijn gebracht.
De verklaring van Churchill, dat de commandant van een onderzeeër, die een persoonlijke boodschap aan hem had gezonden, thans in Britsche gevangenschap is, wekte den lachlust op. Churchill voegde hieraan toe dat „naar het schijnt de Duitsche onderzeeërs neutrale schepen verkiezen boven de Engelsche."

FRANKRIJK. — **Communistische partij ontbonden.**
De ministerraad heeft op 26 September besloten de Fransche communistische partij te ontbinden.
De minister van Binnenlandsche Zaken, Albert Sarraut, heeft dit decreet den president der republiek ter onderteekening voorgelegd. Volgens dit decreet worden alle groepen, die verbonden zijn met de communistische partij, eveneens ontbonden en wordt verboden alle geschriften van de partij en de verbonden groepen te publiceeren, te verspreiden of te propageeren. Hetzelfde geldt voor de geschriften van de derde internationale.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Stefani)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3958)

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —
Gasmaskerbesluit. —
In het Staatsblad 867 is afgekondigd het K.B. tot wijziging van het gasmaskerbesluit. Volgens de tot nu toe geldende redactie van art. 9 moest gaskleeding tegen water bestand zijn en moest het betrokken kleedingstuk ten minste éénmaal gedurende een onafgebroken periode van 4 uren bescherming tegen vloeibaar mosterdgas kunnen bieden. Indien de kleeding méér dan éénmaal werd gebruikt, dan moest die kleeding tusschen twee opeenvolgende perioden van 4 uren telkenmale volledig van mosterdgas kunnen worden ontdaan. De thans aangebrachte wijziging betreft de bovengenoemde perioden van 4 uren welke teruggebracht zijn tot 2 uren.

Bloedtransfusiedienst. —
Het Nederlandsche Roode Kruis heeft een organisatie ontworpen om te geraken tot de instelling van een centralen bloedtransfusiedienst voor geheel Nederland.

Prijspeil. —
Iedere verhooging van prijzen boven het peil, dat voor de artikelen gold in Augustus zal als regel als prijsopdrijving blijven beschouwd en derhalve verboden zijn. Aan sommige bezwaren van dit stelsel zal zooveel mogelijk tegemoet worden gekomen.
(Vorig bericht 3936 C.)

Luchtvaart. - K.L.M.-vliegtuig „de Mees" beschoten. - Een passagier gedood. - Duitsch leedwezen betuigd. —
Op 26 September, te 15.28 uur, landde op Schiphol de vliegtuigbestuurder Moll met het Douglas DC-3 vliegtuig PH-ASM de „Mees". Hij rapporteerde te 14.10 uur op 120 km. N.W. van Helgoland, vliegende op 800 meter hoogte, door een onbekend vliegtuig (dat later bleek Duitsch te zijn) te zijn beschoten. Het was een watervliegtuig, voorzien van drijvers, en hij zag deze machine later in Oostelijke richting naar Helgoland afbuigen. Een der passagiers, een Zweed, werd gedood.
Op 27 September heeft het Duitsche gezantschap namens de Duitsche regeering, zoomede namens generaal-veldmaarschalk Göring, op het ministerie van Buitenlandsche Zaken leedwezen betuigd over het feit, dat een Duitsche vliegboot op 26 September ten gevolge van een ongelukkigen samenloop van omstandigheden, het K.L.M.-vliegtuig „Mees" beschoten heeft.

Kostwinnersvergoeding. —
Naar men ons meldt, zullen dezer dagen de nieuwe bepalingen in zake kostwinnersvergoedingen, waarbij het maximum kan stijgen van *f* 2.50 tot *f* 3, in werking treden. **(Vorig bericht 3945 C.)**

Engelsche zwarte lijst. —
De zwarte lijst van firma's, welke het Engelsche ministerie van Handel heeft gepubliceerd (deze worden dus als vijandelijke firma's beschouwd) vermeldt wat Nederland betreft: Asteroth, Rheinschiffahrts A.G., Rotterdam; Ivers & Von Staa, Rotterdam; Krupp's reederij en transportbedrijf, Rotterdam; N.V. handelmaatschappij Nedigepha, Amsterdam; N.V. Rijn- en zeetransportmaatschappij, Rotterdam; N.V. Scheepvaart- en Agentuur-maatschappij, Rotterdam; Schenker & Co. Intern. Expeditie N.V., Rotterdam; Standaard Transport-Maatschappij N.V., Rotterdam; Vulcan Co., Rotterdam; en Westfälische Transport A.G., Rotterdam. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3961 E.)

B. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Im- en Export. - Prijzen. —
De import- zoowel als de exporthandel in Indië ondervindt door de belemmering van de scheepvaart en door de vele onzekerheden moeilijkheden. De vaste goederen te Batavia stijgen in waarde.

Soerabaja. - Evacuatie-mogelijkheden. —
In Soerabaja organiseeren de vrouwen zich ter voorbereiding van mogelijk noodige evacuatie dezer oorlogshaven. Voorts voor Roode Kruiswerk en als bestuursters van auto's voor hulpdiensten.

Dienstplichtigen. - Tramwegmaatschappijen. —
Het Soer. Handelsblad vernam, dat de tramwegmaatschappijen op Java hebben besloten, geen ontslag te verleenen aan de in buitengewonen dienst opgeroepen dienstplichtigen. De gehuwden onder hen zullen in het genot blijven van hun volle salaris of loon, terwijl de ongehuwden aanspraak houden op 50 pct. van het inkomen. Voor ongehuwde kostwinners zal een andere regeling worden getroffen. Een en ander komt dus overeen met de maatregelen, welke verschillende overheidslichamen plegen toe te passen. (Aneta)
(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 3962 A.)

29—30 SEPTEMBER 1939

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Generaal Tosjizo Nisjio, Japansche opperbevelhebber. - Nieuwe Chineesche regeering. —
Voor zijn vertrek uit Tokio naar China om daar den post van opperbevelhebber van de Japansche strijdkrachten op zich te nemen, heeft generaal Tosjizo Nisjio, volgens een bericht van Domei uit Tokio, op 25 September een verklaring afgelegd, waarin hij er op wees, dat niemand kan zeggen, hoe ver het conflict in Europa zich zou uitbreiden.
Hij achtte het dringend noodig de pogingen van Japan te verdubbelen om een nieuwe orde in Oost-Azië tot stand te brengen.

Is Japan uitgeput? — In de naaste toekomst zal er geen Japansch offensief in China plaats hebben omdat de Japanners uitgeput raken na een strijd van twee jaren in China, zoo heeft generaal Li Tsjoen-jen verklaard.
De generaal heeft zich bij de verdediging van Soetsjou en Hankou onderscheiden. Hij verblijft thans te Tsjoengking.

Nieuwe Chineesche regeering. — De Japansche minister-president Abe heeft medegedeeld, dat begin November '39 een nieuwe centrale regeering in China zal worden ingesteld onder Wangtsjingwei, nu een overeenstemming met de voorloopige regeeringen te Peiping en Nanking tot stand is gekomen.
(Telex-A. N. P. - Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3921 D.)

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Begrooting 1940. - Oorlogsbudget.** Sir John Simon, de minister van Financiën, heeft op 27 September in het Lagerhuis de eerste oorlogsbegrooting ingediend, waarbij hij o.m. aankondigde, dat leeningen voor de landsverdediging op groote schaal zullen worden uitgeschreven.
Voortgaande deelde Sir John Simon mede, dat hij niet kon garandeeren, dat het crediet van £ 500 millioen, dat ingewilligd is, voldoende zou zijn om alle behoeften te dekken tot 31 Maart 1940. Ernstige opofferingen en zware aanvullende eischen zijn noodzakelijk. De plannen moeten worden gebaseerd op een oorlog van drie jaren.
De inkomstenbelasting wordt verhoogd van 7/6 over een vol jaar, met een standaardvoet van 7 shilling voor het loopende jaar. De belasting op nalatenschappen wordt terstond verhoogd met 10% tot 20%. Alle belastingen op alcoholische dranken worden met ingang van 28 September verhoogd. Ook indirecte belastingen worden verhoogd, zoo op bier, whisky, tabak, suiker, geïmporteerde wijnen. Op oorlogswinsten zal een belasting worden geheven van 60%.
Een heffing op het kapitaal is in studie, doch is niet uitvoerbaar gedurende den oorlog. Simon raamde dat de schatkist uit de belastingwijzigingen de volgende meerdere inkomsten zou trekken: Inkomstenbelasting £ 70 millioen in dit jaar en £ 146 millioen in het volle jaar, belasting op onroerende goederen £ 1,5 millioen dit jaar en £ 6 millioen over het volle jaar. Bierbelasting £ 11 millioen dit jaar en £ 27 millioen over het volle jaar, spiritualiën £ 2 millioen dit jaar en £ 3,5 millioen over het volle jaar, wijnen £ 1 millioen dit jaar en £ 2 millioen over het volle jaar, tabak £ 8 millioen dit jaar en £ 16 millioen over het volle jaar. Men verwacht, dat de nieuwe voorstellen te zamen £ 107 millioen in dit jaar en $ 226.500.000 over het volle jaar zullen opbrengen.

POLEN. — **Warschau geeft zich over. —**
De verdediging van Warschau deelde op 28 September te 12 uur mede, dat het vuur alle opslagplaatsen voor levensmiddelen had vernield en dat het voedselgebrek zich wreed deed gevoelen.
Het aantal gewonden bedroeg ± 16.000 soldaten en 20.000 burgers. Het is niet mogelijk, het juiste aantal dooden en gewonden op te geven, aangezien verscheidene hospitalen door het bombardement zijn vernield. Men moest de gewonden herhaaldelijk van de eene plaats naar de andere brengen. In verband hiermede werden de hygiënische omstandigheden met den dag slechter en epidemieën dreigden.
Niettegenstaande zooveel tegenspoed blijft het moreel van de bevolking ongeschokt.
Het commando heeft het bovenmenschelijk lijden der bevolking niet willen vergrooten, hierbij rekening houdend met het gebrek aan munitie, en besloten een wapenstilstand van 24 uur te sluiten en de onderhandelingen te beginnen over de overgave van Warschau en Modlin. Deze onderhandelingen zijn op 29 September beëindigd. **(Vor. ber. Polen 3963)**

DUITSCH-RUSSISCHE OVEREENKOMSTEN. — **Verklaring van de Duitsche Rijksregeering en de regeering van Sovjet-Rusland van 28 September 1939.** Het tweede bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, aan Moskou, waarheen hij op uitnoodiging van den Russischen volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, op 28 September was vertrokken, heeft, volgens het Duitsche Nieuwsbureau te Moskou, het volgende resultaat opgeleverd:
„De besprekingen tusschen den Duitschen rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, en Sovjet-Russische staatslieden, den chef der regeering en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken Molotof en den heer Stalin, zijn in tegenwoordigheid van den Duitschen ambassadeur te Moskou, graaf Von der Schulenburg, in den loop van den nacht ten einde gebracht.
Als resultaat der onderhandelingen zijn de volgende overeenkomsten onderteekend:

I. Een verklaring van de Duitsche Rijksregeering en de regeering der Sovjet-Unie van 28 Sept. 1939.
Nadat de regeering van het Duitsche Rijk en de regeering der Sovjet-Unie door het vandaag onderteekende verdrag de uit het verval van den Poolschen staat voortvloeiende kwesties definitief hebben geregeld, en daarmee een zeker fundament hebben geschapen voor een duurzamen vrede in Oost-Europa, geven zij overeenstemmend uitdrukking aan de opvatting, dat het in overeenstemming zou zijn met de werkelijke belangen van alle volkeren aan den thans tusschen Duitschland eenerzijds en Engeland en Frankrijk anderzijds bestaanden oorlogstoestand een einde te maken.
De twee regeeringen zullen daarom haar gemeenschappelijke bemoeiingen, eventueel in overleg met andere bevriende mogendheden, erop richten dit doel zoo spoedig mogelijk te bereiken.
Mochten evenwel de bemoeiingen der beide regeeringen zonder resultaat blijven, dan zou daarmede het feit zijn vastgesteld, dat Engeland en Frankrijk verantwoordelijk zijn voor de voortzetting van den oorlog, waarbij in geval van een voortduren van den oorlog de regeeringen van Duitschland en van de Sovjet-Unie elkander wederzijds over de vereischte maatregelen zullen raadplegen.

II. Duitsch-Sovjet-Russisch Grens- en Vriendschapsverdrag.
De Duitsche Rijksregeering en de regeering der Sovjet-Unie beschouwen het na het uiteenvallen van den tot nu toe bestaan hebbenden Poolschen staat uitsluitend als haar taak in deze gebieden de orde en rust te herstellen en den daar wonenden bevolkingen een in overeenstemming met den volksaard zijnd vreedzaam bestaan te verzekeren. Te dien einde zijn zij het over het volgende eens geworden:

Art. 1. De regeering van het Duitsche rijk en de regeering der Sovjet-Unie stellen als grens van de belangen der wederzijdsche rijken in het gebied van den tot nu toe bestaan hebbenden Poolschen staat de linie vast, welke in de bij het verdrag gevoegde kaart is aangegeven en welke in een aanvullend protocol nader zal worden omschreven.
Art. 2. Beide partijen erkennen de in art. 1 vastgestelde grens van de belangen der wederzijdsche rijken als definitief en zullen iedere inmenging van derde mogendheden in deze regeling van de hand wijzen.
Art. 3. In de gebieden ten Westen van de in art. 1 aangegeven lijn neemt de Duitsche Rijksregeering de vereischte nieuwe regeling van staatszaken op zich, in de gebieden ten Oosten van deze lijn de regeering der Sovjet-Unie.
Art. 4. De regeering van het Duitsche Rijk en de regeering der Sovjet-Unie beschouwen vorenstaande regeling als een zeker fundament voor een voortgaande ontwikkeling der vriendschappelijke betrekkingen tusschen haar volken.

Art. 5. Dit verdrag wordt geratificeerd en de ratificatie-oorkonden zullen zoo spoedig mogelijk te Berlijn worden uitgewisseld. Het verdrag treedt met de onderteekening in werking.

III. Groot-Duitsch—Sovjet-Russisch Economische plannen.

De voorzitter van den Raad van Volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken Molotof heeft voorts het volgende schrijven gericht tot den rijksminister van Buitenlandsche Zaken Von Ribbentrop:

Mijnheer de Rijksminister,

Met referte aan onze besprekingen heb ik de eer u hiermede te bevestigen, dat de regeering der Sovjet-Unie op grond en in den zin van de door ons bereikte algemeene politieke overeenkomst van zins is met alle middelen de economische betrekkingen en het goederenverkeer tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie te ontwikkelen.

Te dien einde zal door beide partijen een economisch program worden opgesteld op grond waarvan de Sovjet-Unie Duitschland grondstoffen zal leveren, welke Duitschland zijnerzijds door industrieele over langen tijd loopende leveranties zal compenseeren. Daarbij zullen beide partijen dit economische program zoodanig opzetten, dat het Duitsch-Sovjet-Russische goederenverkeer voor wat zijn volumen aangaat, het in het verleden bereikte maximum weer zal bereiken. Beide regeeringen zullen voor de tenuitvoerlegging van vorenstaande maatregelen onverwijld de vereischte instructies geven en ervoor zorgen, dat onderhandelingen zoo snel mogelijk zullen worden gevoerd en ten einde gebracht.

Aanvaardt, mijnheer de rijksminister, opnieuw de verzekering van mijn hoogachting. w. g. Molotof.

Antwoord van Von Ribbentrop.

De Duitsche rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, heeft zijnerzijds in een aan den leider der Sovjet-Russische regeering en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken gericht schrijven de ontvangst van bovenstaanden brief bevestigd.

Het antwoord van rijksminister van Buitenlandsche Zaken von Ribbentrop herhaalt de tot hem gerichte uiteenzettingen van Molotof en besluit met de woorden:

„Namens en in opdracht van de regeering van het Duitsche rijk stem ik met deze mededeeling in en stel ik er u van in kennis, dat de regeering van het Duitsche rijk ook harerzijds in dezen geest het noodige zal laten doen." **(Vor. ber. 3925 C.)**

(D. N. B. en Tass-Agency)

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3963)

SOVJET-RUSLAND. — **Verdrag van wederzijdschen bijstand met Estland. - Russische vlootbases en vliegvelden in Estland. —**

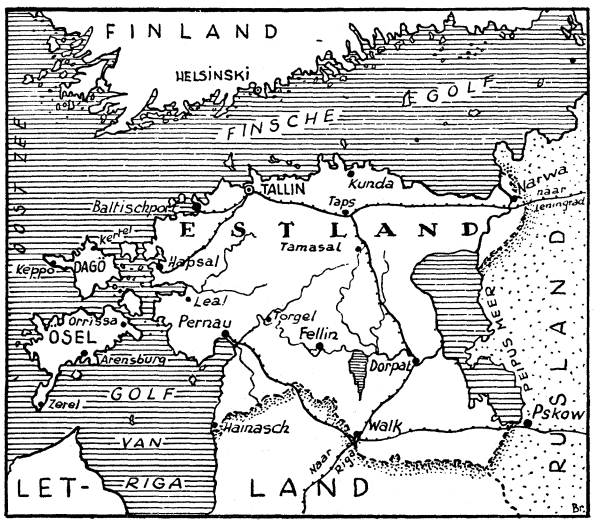
De tekst van het verdrag van wederzijdschen bijstand tusschen Rusland en Estland op 28 September gesloten, luidt als volgt:

Het presidium van de Opperste Sovjet der U.S.S.R. eenerzijds en de president der Estlandsche republiek anderzijds hebben, met het doel de ontwikkeling der vriendschappelijke betrekkingen die zijn gevestigd door het vredesverdrag van 2 Februari 1920 en berusten op de erkenning der onafhankelijkheid en van het beginsel van niet-inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden der andere partij, in de erkenning, dat het vredesverdrag van 2 Februari 1920 en het verdrag in zake non-agressie en een vreedzame regeling van conflicten van 4 Mei 1932 nog den hechten grondslag der wederzijdsche betrekkingen en verplichtingen vormen; ervan overtuigd, dat een definitie der nauwkeurige voorwaarden voor de verzekering der wederzijdsche veiligheid strookt met de belangen van beide contracteerende partijen, het noodig gevonden het volgende verdrag van wederzijdschen bijstand te sluiten en hebben voor dit doel als hun gevolmachtigde vertegenwoordigers aangewezen: den voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, als gevolmachtigde van het presidium van de Opperste Sovjet, en den Estlandschen minister van Buitenlandsche Zaken, Karel Selter, als gevolmachtigde van den president der Estlandsche republiek, die het volgende zijn overeengekomen:

Artikel 1. De twee contracteerende partijen verbinden zich elkander elken bijstand, met inbegrip van militairen bijstand, te verleenen in geval van een rechtstreekschen aanval of bedreiging met een aanval van de zijde van eenige groote Europeesche mogendheid tegen de zeegrenzen der partijen in de Oostzee of hun landgrenzen door het gebied der republiek Letland, zoowel als tegen de in artikel 3 genoemde bases.

Art. 2. De Sovjet-Unie neemt op zich het Estlandsche leger bijstand te verleenen in bewapening en andere militaire uitrusting op gunstige voorwaarden.

Art. 3. De Estlandsche republiek verleent de Sovjet-Unie het recht tot het hebben van vlootbases en verscheidene vliegvelden op pachtvoorwaarden tegen redelijken prijs op de Estlandsche eilanden Saaremaa (Ösel), Hiiumaa (Dagö) en in de stad Paldiski (Baltiiskii Port). De nauwkeurige plaatsen voor de bases en vliegvelden en de grenzen daarvan zullen in wederzijdsch overleg worden vastgesteld. Voor de bescherming der vlootbases en vliegvelden heeft de Sovjet-Unie het recht op eigen kosten op de voor bases en vliegvelden aangewezen plaatsen land- en luchtvaarttroepen van een strikt beperkte sterkte te handhaven. De maximale sterkte van deze strijdkrachten zal bij speciale overeenkomst bepaald worden.



Estland.

Art. 4. De twee contracteerende partijen verbinden zich geen bondgenootschap aan te gaan en niet deel te nemen aan eenige coalitie, gericht tegen een der partijen.

Art. 5. De tenuitvoerlegging van dit pact mag in geen enkel opzicht raken aan de souvereine rechten der partijen, in het bijzonder aan haar economische stelsels en staatsorganisatie. De plaatsen, aangewezen voor de in artikel 3 genoemde bases en vliegvelden, blijven territorium van de Estlandsche republiek.

Art. 6. Dit pact treedt in werking door de uitwisseling der ratificatie-documenten. Deze uitwisseling zal te Tallinn geschieden binnen 6 dagen na den datum van onderteekening van dit verdrag. Het verdrag geldt voor tien jaar en, indien geen der partijen het noodzakelijk acht, het pact een jaar voor het afloopen er van op te zeggen, zal het automatisch voor de volgende vijf jaren blijven gelden.

Art. 7. Dit verdrag is opgemaakt in twee origineele exemplaren, in het Russisch en in het Estisch, op 28 September 1939 te Moskou.

(w.g.) Wjacheslaf Molotof.
Karel Selter.
(Telex-A. N. P.)

A. **ROEMENIE. — Kabinet-Argetoianu gevormd. —**

Er is een nieuw Roemeensch Kabinet gevormd onder voorzitterschap van Constantin Argetoianu (in plaats van Argescanu), waarin alle ministers van het vorige Kabinet zitting hebben. Het Kabinet heeft den eed reeds afgelegd.

De nieuwe minister-president, Argetoianu, die doctor in de medicijnen is, is reeds verscheidene malen minister geweest. Hij is 68 jaar. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3956 D.)

A. **Wat aan den oorlog vooraf ging. —**
De Londensche „Times" bevat een uitvoerige beschrijving van het Engelsche blauwboek over de Duitsch—Poolsche betrekkingen en het uitbreken van de vijandelijkheden tusschen Engeland en Duitschland op 3 September.

Göring wist van niets. — In een telegram uit Berlijn van 28 Mei '39 gewaagt Nevile Henderson van een onderhoud op Karinhall met veldmaarschalk Göring, waarin sir Henderson den nadruk legde op den indruk in Engeland van de bezetting van Bohemen en Moravië. Sir Henderson herinnerde er den veldmaarschalk aan, dat Göring, hoewel hij altijd de noodzakelijkheid had betoogd, dat de Tsjechen vanwege hun geografische positie vriendschappelijke politieke en economische betrekkingen met Duitschland moesten onderhouden, hem zelf nog in October had verzekerd, dat dit alles was, wat de regeering wenschte. Het telegram gaat dan door: „De overhaaste actie van Duitschland op 15 Maart, welke ik opnieuw toeschreef aan de dollemannen van de partij, was dientengevolge, afgezien van wat en wien ook, een groote schok geweest voor mijzelf en had alles te niet gedaan, wat ik had getracht te bereiken in mijn tweejarig verblijf te Berlijn."
De veldmaarschalk leek een beetje verlegen over dezen persoonlijken aanval op zijn eigen goede trouw en verzekerde mij, dat hij zelf niets van het besluit geweten had, voordat het was genomen.

Hitler's grieven. — Sir Nevile Henderson zond twee telegrammen, op 23 en 24 Augustus, met een verslag van zijn onderhoud met Hitler, toen hij den Duitschen rijkskanselier den privé brief van Chamberlain overhandigde, waarin de premier er den nadruk op legde, dat de Britsche houding jegens Polen geen invloed zou ondergaan van de Duitsch—Russische overeenkomst. Van den beginne af was Hitler prikkelbaar en halsstarrig. Hij hield geen lange vertoogen, maar zijn taal was heftig en overdreven.
Hij (Hitler) verzekerde, dat de Tsjechen thans nog onafhankelijk zouden zijn geweest, als Engeland hen niet had aangemoedigd tot een vijandige politiek tegen Duitschland. Hij gaf te kennen, dat de Polen morgen aan den dag onafhankelijk zouden zijn, als Engeland ophield hen te steunen.

In het tweede telegram zei de ambassadeur: Hij was den tweeden keer volkomen kalm en verhief geen enkele maal zijn stem. Het gesprek duurde tusschen de 20 minuten en een half uur, maar leverde weinig nieuws op, behalve dat hij bij dit mondeling onderhoud heel wat scherper was dan in zijn schriftelijk antwoord nopens zijn vaste besluit Polen aan te vallen, indien nog één Duitscher in Polen zou worden mishandeld.
Hij was, zoo zei hij, vijftig jaar oud; hij had liever nu een oorlog, dan wanneer hij 55 of 60 jaar zou zijn. Ik zei hem, dat het absurd was te spreken van uitroeïing. Naties konden niet worden uitgeroeid en een vreedzaam en bloeiend Duitschland was een Britsch belang. Zijn antwoord was, dat Engeland vocht voor minderwaardige rassen, terwijl hij alleen vocht voor Duitschland; de Duitschers zouden ditmaal vechten tot den laatsten man. Het zou in 1914 heel anders zijn geloopen, als hij toen kanselier was geweest.
Ten aanzien van het niet-aanvalsverdrag met Rusland merkte hij op, dat het Engeland was, dat hem tot een vergelijk met Rusland had gedwongen. Hij scheen er niet geestdriftig over.

Sir Nevile Henderson gaf verder op 25 Augustus een telegrafisch verslag van een gesprek met Hitler van dien ochtend, waarbij de Duitsche kanselier „volkomen kalm en normaal" was.
.... Onder de diverse punten, door den heer Hitler opgesomd, was, dat de eenige winnaar van een nieuwen Europeeschen oorlog Japan zou zijn, dat hij van aard een artiest was en geen politicus en dat hij, als eenmaal de Poolsche kwestie was opgelost, zijn leven zou eindigen als artiest en niet als oorlogsstoker; hij wenschte Duitschland niet te veranderen in alleen kazernes en hij zou dat slechts doen, als hij ertoe gedwongen was en als eenmaal de Poolsche kwestie geregeld was, zou hij zelf rust nemen.
De Führer zeide voorts, dat hij er geen belang bij had te zorgen, dat Engeland zijn woord tegenover Polen zou breken, dat hij niet wenschte kleingeestig te zijn in eenigerlei regeling met Polen en dat het eenige, wat hij noodig had voor een overeenkomst met dat land, een gebaar was van Engeland om te toonen, dat het niet onredelijk zou zijn.

Ons woord is ons woord. — In een telegram, dat in den vroegen ochtend van 29 Augustus door Lord Halifax is ontvangen en dat 28 Aug. uit Berlijn was verzonden, gaf Sir Nevile Henderson weer een levendig verslag van een gesprek met Hitler.
„Ik heb den kanselier vanavond om half elf ontmoet. Hij verzocht mij om 10 uur te komen, maar ik antwoordde, dat ik de vertaling eerst later gereed kon hebben. De heer Von Ribbentrop was erbij tegenwoordig en ook dr. Schmidt. Het gesprek duurde 5 kwartier. Ik begon met eenige opmerkingen te maken, o.m. zeggende:

Ons woord is ons woord en dat hebben wij nooit gebroken en zullen wij nooit breken.
Wat sommige lieden ook mochten zeggen, het Engelsche volk wenschte ernstig een vergelijk met Duitschland. Het was: nu of nooit en de beslissing berustte bij den heer Hitler. Als hij bereid was dit vergelijk op te offeren om oorlog te voeren of onmatige eischen aan Polen te stellen, berustte de verantwoordelijkheid bij hem. Wij boden hem vriendschap aan, doch slechts op den grondslag van een vreedzame en door vrije onderhandeling verkregen oplossing van het Poolsche vraagstuk.
De heer Hitler antwoordde, dat hij bereid zou zijn te onderhandelen, als er een Poolsche regeering bestond, die bereid was redelijk te zijn en inderdaad het land beheerschte.

ENGELSCH BLAUWBOEK

Hitler voor een keus gesteld. — Ik zei den heer Hitler, dat hij moest kiezen tusschen Engeland en Polen. Als hij onmatige eischen stelde, was er geen kans op een vreedzame oplossing.
In het algemeen gesproken bleef de heer Hitler maar hameren op het aambeeld van Polen en ik bleef even halsstarrig den heer Hitler zeggen, dat hij te kiezen had tusschen de vriendschap met Engeland, welke wij hem aanboden, en buitensporige eischen aan Polen, welke een eind zouden maken aan alle kans op de Britsche vriendschap.

Twee rechtstreeksche vragen. — Ten slotte stelde ik hem twee rechtstreeksche vragen. Was hij bereid rechtstreeks met de Polen te onderhandelen en was hij bereid het vraagstuk te bespreken van een uitwisseling van bevolking? Hij antwoordde bevestigend ten aanzien van het laatste (hoewel ik er niet aan twijfel, dat hij tegelijkertijd dacht aan een herziening van de grenzen). Wat het eerste betreft, zei hij, dat hij mij geen antwoord kon geven, voordat hij aan het antwoord van Z.M. regeering de zorgvuldige overweging had gegeven, welke een dergelijk stuk verdiende.
Ten slotte vroeg de heer Von Ribbentrop mij, of ik kon waarborgen, dat de eerste minister het land met zich zou krijgen in een politiek van vriendschap met Duitschland. Ik zei, dat er niet de minste twijfel aan mogelijk was, dat hij zulks kon en zou doen, altijd mits Duitschland met hem meewerkte. De heer Hitler vroeg, of Engeland bereid zou zijn een bondgenootschap met Duitschland aan te gaan. Ik zei, dat ik voor mij een dergelijke mogelijkheid niet buitensloot, mits de loop der gebeurtenissen haar zou rechtvaardigen.

Hitler blufte niet. — Eveneens op 29 Augustus, 's mid-

dags tegen vijf uur, ontving Lord Halifax het volgende telegram van Sir Nevile Henderson:
„Hier volgen nog eenige bijkomstige punten ter aanvulling van mijn telegram van 28 Augustus:
De heer Hitler legde er den nadruk op, dat hij niet blufte en dat de menschen zich zeer zouden vergissen, als zij dachten, dat hij dat deed. Ik antwoordde, dat ik dat ten volle besefte en dat wij evenmin bluften.
In antwoord op een aanduiding van hem, dat Engeland onmiddellijk iets zou kunnen aanbieden ten aanzien van koloniën als een bewijs van zijn goede bedoelingen, antwoordde ik, dat concessies gemakkelijker te verwezenlijken waren in een goede, dan in een slechte atmosfeer."
Omstreeks half elf dien 29sten Augustus ontving Lord Halifax het volgende telegram van sir Henderson:
„Het onderhoud vanavond droeg een stormachtig karakter en de heer Hitler was heel wat minder redelijk dan gisteren.
Hij bleef zeggen, dat hij de Britsche vriendschap meer wenschte dan wat ook ter wereld, maar dat hij daaraan Duitschland's levensbelangen niet kon opofferen en dat het van Z.M. regeering een ondraaglijk voorstel was om een dergelijke zaak tot onderwerp van loven en bieden te maken."
In den avond van 30 Augustus bezocht sir Nevile Henderson den heer Von Ribbentrop en gaf een verslag van hun gesprek in een telegram aan Lord Halifax, waarin hij zei:

„Ik merkte op, dat Z.M. regeering de Poolsche regeering voortdurend had gewaarschuwd, dat elke provocatieve handeling met kracht moest worden tegengegaan en dat ik reden had aan te nemen, dat de verhalen in de Duitsche bladen grootelijks overdreven waren. De heer Von Ribbentrop antwoordde, dat de raad van Z.M. regeering „vervloekt" weinig resultaat had gehad. Ik antwoordde rustig, dat het mij verbaasde dergelijke taal te hooren uit den mond van een minister van Buitenlandsche Zaken."

Von Ribbentrop speelt op. — Een ander telegram van Sir Neville Henderson aan Lord Halifax, ontvangen op 31 Augustus, 's avonds half tien, had betrekking op het voorlezen van het 16 punten-plan door Von Ribbentrop met matelooze snelheid en vervolgde dan:
„Toen ik den heer Von Ribbentrop vroeg om den tekst van deze voorstellen, in overeenstemming met de verplichting, opgenomen in het Duitsche antwoord van gisteren, gaf hij te kennen, dat het nu te laat was, daar er geen Poolsche vertegenwoordiger voor middernacht te Berlijn was aangekomen. Zijn toon was zeer agressief.
Ik merkte op, dat het behandelen van de zaak op deze wijze erop neerkwam, dat het verzoek om een Poolschen vertegenwoordiger op 30 Augustus naar Berlijn te zenden in feite een ultimatum was geweest, ondanks hetgeen hij en de heer Hitler mij gisteren hadden verzekerd. Dit ontkende hij, zeggende, dat het denkbeeld van een ultimatum een verzinsel was van mijn verbeelding.
Hij zinspeelde erop, dat het een verschil zou kunnen maken, als de Poolsche ambassadeur hem om een onderhoud verzocht. Ik zei, dat ik natuurlijk mijn regeering hiervan onmiddellijk op de hoogte zou stellen.
Na deze woorden gingen wij uiteen." (Times)
(Vor. ber. Oorlog 1939, Engelsch Witboek 3958)

1 OCTOBER 1939

A. VEREENIGDE STATEN. — De Herziening van de Neutraliteitswet. - De Senaatscommissie aanvaardt het ontwerp met 16 tegen 7 stemmen. —
De Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken heeft op 29 September goedkeuring gehecht aan het nieuwe wetsontwerp betreffende de neutraliteit, dat opheffing van het embargo op den uitvoer van wapens naar oorlogvoerende landen inhoudt.
De goedkeuring werd aan het ontwerp gehecht, nadat de commissie gedurende niet meer dan drie uur bijeen was geweest.
Borah heeft medegedeeld, dat de Senaatscommissie het neutraliteits-ontwerp heeft goedgekeurd met zestien tegen zeven stemmen. Senator Barkley heeft verklaard, dat de commissie accoord is gegaan met een amendement, waardoor Amerikaansche vliegtuigen vergunning krijgen om te landen en brandstof in te nemen op hun bases op het Westelijk halfrond, zelfs wanneer de bases op gebied van een oorlogvoerend land liggen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3962 E.)

B. ROEMENIE. — Handelsbesprekingen met Duitschland ingevolge het Duitsch—Roemeensche handelsverdrag. —
Het resultaat van de Duitsch—Roemeensche handelsbesprekingen, tot uitbreiding van de quota, neergelegd in een vroeger Duitsch—Roemeensch handelsverdrag, is geweest, dat Duitschland meer kolen, cokes en ijzer ontvangt, maar dat de petroleumlevering beperkt blijft tot de vastgestelde 25% van Roemenië's voor uitvoer beschikbare overschot, + 5% voor het Protectoraat.
De meeste andere quota zijn gelijk gebleven. De verhouding mark tot lei blijft eveneens ongewijzigd, d.w.z. 4½ lei = 1 M.
Voor den Duitschen uitvoer naar Roemenië wordt alleen crediet verleend bij leveranties aan staatsinstellingen en aan door de Roemeensche overheid goedgekeurde concerns.
De Duitsche pers schenkt veel aandacht aan de onderteekening van de handelsovereenkomst met Roemenië voor het komende jaar. De invoer is tot den herfst van 1940 vastgesteld; daartoe was alleen een uitbreiding der tot dusverre bestaande verdragen noodzakelijk. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Handelsaccoord met Duitschland 3714 A.)

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Theologie. - Inaugureele rede van prof. dr. N. Westendorp Boerma aan de universiteit van Amsterdam over „De wetenschapsopvatting van een theoloog". —
Bij de aanvaarding van het ambt als buitengewoon hoogleeraar in de wijsbegeerte van den godsdienst en de zedekunde aan de universiteit van Amsterdam, heeft prof. dr. N. Westendorp Boerma op 25 Sept. een rede gehouden over „De wetenschapsopvatting van een theoloog".

Spr. schetste in korte trekken zijn eigen wetenschapsopvatting, hoe zij is en wat met haar te bereiken is en ook wat hij onbereikbaar acht. Hij karakteriseerde in de eerste plaats de opvatting als empirisch, critisch en onpartijdig, hij lichtte dit toe met uitspraken van Allard Pierson, Bellaar, Spruyt en De Bussy. Een eisch van wetenschap is: opmerken, waarnemen, onderscheiden, vergelijken, verband zoeken, d.i. zich laten gezeggen door het object, en niet door onze wenschen. Onze tijd, meende spr., heeft geen behoefte aan zulk een ethiek. Critisch — onpartijdig dient de wetenschap te zijn, maar dit sluit niet uit, dat achter alle wetenschap de levende mensch staat, de geheele persoon, i.c. de mensch, die gelooft. Het is een vergissing te meenen, dat liefde noodzakelijk blind maakt. Ware liefde, zoo betoogde spr., is niet blind, zij scherpt, zij ontdekt, wat zonder haar voor altijd verborgen zou blijven, zij doet volharden, waar anders bij vergeefsche pogingen de moed zou ontzinken, of de geest in routine en sleur zou ondergaan. Hart voor iets hebben is een eerste vereischte in de wetenschap. Spr. besprak Piersons agnosticisme. Ook Pierson houdt er, als hij de moderne wetenschap in haar onpersoonlijk zoeken rechtvaardigt, het gemoed, de waardeering niet buiten. Die rechtvaardiging ligt volgens hem in haar vruchtbaarheid en doeltreffendheid; die rechtvaardiging gaat niet om buiten het gemoed. Ook in de zedelijke eischen, die hij den onderzoeker stelt, spreekt zijn waardeering. Het probleem raakt in den tegenwoordigen tijd niet alleen de theologie, de kwestie der waardetoekenning is overal aan de orde. Ter vergelijking voerde spr. aan, wat Werner Sombart zegt in „Weltanschauung, Wissenschaft und Wirtschaft" over het nationalisme en wetenschap en een beschouwing van Nock over historische interpretatie.
De taak van dat denken is in de eerste plaats critisch, ook tegenover eigen bezit. Spr. wilde ook slechts de wetenschapsopvatting van een theoloog teekenen, maar hij meende er dit goede van te mogen zeggen: zulk denken maakt vrij van macht-

spreuken, waaraan wij allen plegen te lijden: wij treden uit ons kleine vakje, en mogen al niet de scheidsmuren geslecht worden, wij leeren over de muren heen te zien. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Theologie 3056 D; Ambtsaanv. 3847 C.)

2 OCTOBER 1939

A. JAPAN. — Neutraliteit. —
De Japansche ambassade te Washington deelt mede: „De politiek van de Japansche regeering heeft tot doel, te beletten, dat Japan in het Europeesche conflict betrokken wordt. Japan concentreert zijn krachten op de regeling van de Chineesche kwestie. Het accoord, waarbij tot beëindiging van de vijandelijkheden en tot onderhandelingen over de grensafbakening van Mongolië en Mandsjoekwo besloten werd, wordt uitsluitend door deze fundamenteele politiek van de Japansche regeering geïnspireerd. Het zou verkeerd zijn, dit accoord te interpreteeren, als zou men er een diepere beteekenis aan moeten hechten. Er bestaat geen enkele reden om het accoord op te vatten als een overeenkomst, die een non-agressiepact voorafgaat, of als een inleiding op een toenadering zonder meer tot de Sovjet-Unie. Het gerucht, volgens hetwelk het accoord door bemiddeling van de goede diensten der Duitsche regeering tot stand zou zijn gekomen, is ongegrond." (Domei)
(Vor. ber. Oorlog 1939, Neutrale landen 3941)

B. SPANJE. — Staatsleening overteekend. —
De onlangs toegestane staatsleening van twee milliard peseta werd reeds op 29 September, op den eersten dag der inteekening, overteekend. De leening heeft een rente van 3% en een looptijd van drie jaar. Er werd ingeschreven voor bijna driemaal het gevraagde bedrag. (Agence Belga)

C. DISCONTOKOERSEN. — Noorwegen. —
De Bank van Noorwegen heeft op 22 September het disconto verhoogd met 1% tot 4½%.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. 2575 A; Discontokoersen 3960 E.)

D. NECROLOGIE. — September 1939. —
Cornelis Dopper. — In den nacht van 17 op 18 September is, 69 jaar oud, Cornelis Dopper overleden. Van 1908 tot 1931 is hij tweede dirigent geweest van het Concertgebouw-orkest te Amsterdam.

Otto Wels. — Het socialistische dagblad „Populaire" meldt, dat de oud-voorzitter van de Duitsche Sociaal-Democratische partij, Otto Wels, te Parijs op 18 September is overleden.
Wels, die in 1873 te Berlijn is geboren, was aanvankelijk sociaal-democratisch partij-functionaris en van 1912 tot 1933 lid van den Duitschen rijksdag.

Mevrouw J. Visser-Hooft. — Te Ankara is op 21 September overleden mevrouw J. Visser-Hooft, de echtgenoote en trouwe reisgezellin van den bekenden ontdekkingsreiziger dr. Ph. C. Visser. Zij heeft deelgenomen aan vier Karakorum-expedities, welke dr. Visser leidde.

Professor Sigmund Freud. — In zijn woning te Londen is op 25 September de bekende geleerde, professor Sigmund Freud, op 83-jarigen leeftijd overleden.
Professor Sigmund Freud, de grondlegger van de psycho-analyse, werd op 6 Mei 1856 te Freiburg in Moravië geboren.
Voor hij, als gevolg van den „Anschluss" van Oostenrijk met het Duitsche Rijk, zijn geboortegrond verliet, heeft hij het grootste gedeelte van zijn lang leven in Weenen gedoceerd.
In zijn eerste studiejaren bewoog Freud zich voornamelijk op botanisch en chemisch terrein en gedurende een zestal jaren (1876—1882) arbeidde hij in een physologisch laboratorium en in een instituut voor hersenonderzoek. Toen hij in 1884 te zamen met dr. Breuer een onderzoek instelde naar de symptomen der hysterie, werd daarmede tevens de grondslag gelegd voor de latere psycho-analyse.
In het jaar 1885 vertrok Freud naar Parijs, ten einde in de Fransche hoofdstad zijn studies voort te zetten onder den bekenden neuroloog Charcot, waarbij hij evenwel niet de medewerking van de zijde van zijn collega's mocht ondervinden. In de daarop volgende jaren zagen verscheidene belangrijke werken op het gebied der neurologie van zijn hand het licht. Te zamen met dr. Breuer gaf hij in 1895 „Studien über Hysterie" uit.
Toen de samenwerking tusschen de beide geleerden ophield, werkte Freud nog gedurende tien jaren verder aan de psycho-analyse, waarbij hij vele en belangrijke ontdekkingen deed. Omstreeks 1906 vond hij medewerkers in Adler, Brill, Frenci, Ernest, Jones, Jung, Stekel en anderen met wie hij in 1908 het eerste internationaal congres voor psycho-analyse belegde. Eenige jaren later volgde de oprichting van de internationale vereeniging voor studie in de psycho-analyse, welke thans haar vertakkingen over de geheele wereld heeft.
Professor Freud heeft bij zijn arbeid ook tegenstand moeten ondervinden van hen, die zich op hetzelfde terrein bewogen, doch hij kon zich verzekerd achten van de medewerking van ruim tweehonderd specialisten, hetgeen hem de noodige stimulans tot doorzetten gaf.
Na zijn uitwijking uit Oostenrijk vestigde hij zich te Hampstead (Londen), in Engeland, waar de dood een einde aan dit vruchtbaar leven maakte. (Telex-A. N. P.)

E. DUITSCH—RUSSISCHE BETREKKINGEN. - Van 1917—1939. —
1917. — April: Na toestemming te hebben gekregen van het groote Duitsche hoofdkwartier trokken Lenin en de overige leiders van de bolsjewistische partij door Duitschland in een gepantserden wagen.
1918. — Maart: De Unie van Socialistische Sovjet-Republieken sluit den afzonderlijken vrede van Brest-Litowsk met het keizerlijke Duitschland.

1922. — April: De Sovjet-republiek onderteekent samen met Duitschland het economische Rapallo-verdrag en wel op een oogenblik dat in Genua een conferentie tusschen de geallieerde overwinnaars en Duitschland plaats heeft.

1926. — De Duitsche republiek sluit een neutraliteitsverdrag met de Sovjet-Unie, dat het Rapallo-verdrag aanvult.

1923—1932. — Heimelijke bewapening van de „Reichswehr", waarbij tegelijkertijd de Duitsche generale staf in verbinding staat met die van Rusland. De Duitsche Junkerfabrieken bouwen in Sovjet-Rusland vliegtuigen, met behulp waarvan Duitsche officieren, die naar de Sovjet-Unie gezonden waren, tot piloten opgeleid worden.

1933—1935. — Nadat Hitler in Duitschland aan de macht was gekomen, volgt de openlijke bewapening. Eind 1933: toespitsing der betrekkingen tusschen Berlijn en Moskou. Anti-Hitleriaansche campagnes in Sovjet-Rusland. Stichting van de anti-Komintern te Berlijn. Toch blijven evenwel de nauwste betrekkingen tusschen den Duitschen en den Russischen generalen staf bestaan.

1936—1937. — Burgeroorlog in Spanje. Berlijn en Moskou staan op het Iberische schiereiland tegenover elkaar.

1938. — De Spaansche burgeroorlog keert zich ten gunste van Franco en de Italiaansch-Duitsche inmenging. De Sovjet-Unie zoekt een nieuwe oriëntatie op het gebied der buitenlandsche politiek. De rol van Moskou in de September-crisis, als Praag om hulp roept, blijft onopgehelderd.

1939. — Einde van den Spaanschen burgeroorlog. Rusland schijnt zich niet meer voor West-Europa te interesseeren. In April reist Von Papen naar Moskou. Zoowel Moskou als Berlijn dementeeren. Er beginnen Fransch-Engelsch-Russische besprekingen, die door de Duitsche pers belachelijk worden gemaakt. Ironie van Duitsche zijde over de militaire missie in Moskou. 19 Augustus: het sluiten van het Duitsch-Russische handelsverdrag: 21 Augustus: het niet-aanvalspact; 23 Augustus: het verdrag wordt in het Kremlin door Von Ribbentrop en Molotof bekrachtigd. 28 Augustus: Duitsch-Russisch grens- en vriendschapsverdrag.
(Red. K. H. A. - Telex-A. N. P.)

F. DISCONTOKOERSEN. — Engeland. —
De Bank van Engeland verlaagde 28 Sept. '39 haar disconto van 4 tot 3%. (Met ingang van 24 Augustus had de Bank haar disconto van 2 tot 4% verhoogd.)
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. 3922; Discontokoersen 3969 C.)

A. SPANJE. — Opbouw. —

Generaal Franco staat bij den opbouw van Spanje voor de zware taak een uitweg te vinden voor de tegenstellingen tusschen de partij en de legerkringen, welke gedurende eenige jaren zijn rechterhand waren.

De oplossing kan niet wachten in een land, dat opnieuw overeind moet worden gezet en met een bevolking van een zoo lastig karakter als het Spaansche volk. In de weken, welke sindsdien zijn verloopen, heeft de Spaansche leider dan ook gewerkt aan het vinden van een oplossing en naar het zich laat aanzien, niet zonder succes. Wel zou het onjuist zijn reeds van een definitief stadium te spreken, maar toch zijn wij weer een schrede verder gekomen op den moeilijken weg.



Spaansche regeering: Generaal Franco (midden), links van hem Kolonel Beigbeder, minister van Buitenlandsche Zaken, rechts Suñer, minister van Binnenlandsche Zaken.

Franco heeft het niet gewaagd tusschen een van de beide groepen — partij en leger — te kiezen. Deze keuze zou trouwens uiterst gevaarlijk geweest zijn. De partij is een te machtig instrument geworden, terwijl anderzijds het leger een groote populariteit geniet, uiteraard vooral in de meer conservatieve kringen. Noch de een noch de ander kon Franco tegen zich innemen zonder het risico te nemen verdeeldheid te zaaien. Zoo is hij ten slotte gekomen met een oplossing, welke ten doel heeft leger en partij te vereenigen bij den arbeid voor den opbouw.

Met deze oplossing streeft Franco hetzelfde na, wat hij ook in de partij heeft trachten te bereiken, te weten een evenwicht tusschen de vooruitstrevende en de behoudende elementen. In hoeverre een dergelijke oplossing in de practijk bestaansmogelijkheid heeft, zal uiteraard nog moeten blijken. Als proef is het een belangrijk experiment, dat nieuw is in de Spaansche geschiedenis. Wel hebben de militairen steeds een belangrijke rol gespeeld in de politiek, aan welke rol de volksfrontregeering een einde wilde maken, maar in den tegenwoordigen vorm is hun bemoeienis met de politiek nieuw.

(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Toestand 3898 B.)**

---

3 OCTOBER 1939

B. ZWITSERLAND. — Economische maatregelen. - Nationale Bank. —

De Zwitsersche regeering heeft, behalve de algemeene mobilisatie in verband met den oorlog, een aantal maatregelen op economisch gebied genomen.

De toestand van de Nationale Bank is zeer bevredigend. Zij bezit meer dan drie milliard francs aan goud en deviezen, hetgeen vijftienmaal meer is dan bij het begin van den oorlog in 1914. Deze reserve zal voldoende zijn om gedurende twee jaren den geheelen invoer in Zwitserland te betalen.

(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Nat. Bank 2063 F.)**

C. ESTLAND. — Geschiedenis tot 30 September 1939.

In de 13e eeuw was Estland onder Deensch bestuur, later onder de overheersching van de Duitsche Ridderschap. In 1561 kwam het land aan Zweden, dat in 1781 genoodzaakt was, bij het verdrag van Nystadt, het aan Rusland af te staan. Na de Russische revolutie in 1917 werd Estland zelfstandig en het bestuur werd bij de Grondwet van 1920 geregeld. Aan het hoofd van den staat is een rijksbestuurder, die tevens voorzitter van het ministerie is. Het eigenlijke gezag berust bij de volksvertegenwoordiging, bestaande uit 100 leden, terwijl het volk recht van initiatief heeft.

Volgens het verdrag van 28 September 1939 verkrijgt Sovjet-Rusland op pachtvoorwaarden een vlootbasis op het eiland Ösel en Dagö en in de stad Baltiiskii Port, waardoor Rusland weder vasten voet in Estland heeft verkregen, dus Estland veel van zijn zelfstandigheid inboet.

Estland, officieel Eesti genaamd, bestaat uit de voormalige gouvernementen Estland en Nd. Lyfland, met de eilanden Ösel en Dagö en heeft een oppervlakte van 47.550 km.² met 1.200.000 inwoners, waaronder 88% Esten, 8,2% Russen, 1,7% Duitschers. Het land is verdeeld in 11 districten. Het leger bestaat uit ongeveer 20.000 man, de vloot uit eenige destroyers. Reval (Tallinn) is de hoofdstad met 135.000 inwoners.

(Red. K. H. A.)

OORLOG 1939. —

DUITSCHLAND. — **Duitsch-Russische doelstellingen.** Onder het opschrift „De Duitsch-Russische doelstellingen" publiceert de „Essener National Zeitung" (het blad van maarschalk Göring) een artikel van een diplomatieken medewerker, dat, volgens D.N.B., beschouwd kan worden als de Duitsche houding aangevende. In dit artikel wordt o.m. gezegd: Duitschlands belang in het Zuid-Oosten bestaat hierin, dat de natuurlijke betrekkingen van deze ruimte met haar natuurlijke partners, die reeds heden een bijna definitieven vorm hebben, behouden en beveiligd blijven. Daarom is een neutrale Balkanruimte met een beveiligde economische stabiliteit en verhoudingen die vrij zijn van conflictstof, tusschen het Duitsche Rijk en zijn vrienden het doel van Duitschland. Ook Rusland, dat in nieuwe en natuurlijke vriendschap met Duitschland is verbonden, geeft in alle duidelijkheid te kennen, dat het denzelfden wensch heeft.

Daarmede is de nachtmerrie van een Duitsch-Russische vijandschap, waarvan Engeland trachtte te profiteeren, van deze volkeren weggenomen. De tusschen Duitschland, Rusland en Italië als natuurlijke partners in de Balkanruimte gemeenschappelijk afgestemde politiek tegenover den Balkan laat geen plaats over voor vreemde belangen.

De neutraliteit van België en Nederland en de respecteering daarvan door Duitschland en Frankrijk is een historische voorwaarde geworden voor een naast elkander leven tusschen Frankrijk en Duitschland.

(Vor. ber. Overeenk. met Rusland 3966; Neutraliteit Nederland en België 3958.)

ENGELAND. — **Britsche koopvaardijvloot en de Duitsche onderzeebooten. —**

Het Engelsche ministerie van Voorlichting deelt mede, dat de

admiraliteit tot alle Britsche koopvaardijschepen de volgende boodschap heeft gericht:
„Uit de Duitsche radio hebben wij op 30 September het volgende opgevangen:
Verscheidene Duitsche duikbooten zijn de laatste dagen aangevallen door Britsche koopvaardijschepen. Tot dusver, zoo beweert de Duitsche radio, hebben de Duitsche duikbooten het internationale recht in acht genomen door de koopvaardijschepen altijd te waarschuwen alvorens aan te vallen.
Thans echter zal Duitschland vergeldingsmaatregelen moeten nemen door elk schip van de Britsche koopvaardijvloot te beschouwen als een oorlogsschip."
„Het bovenstaande", zoo voegt de Engelsche admiraliteit aan de betreffende boodschap toe, „is natuurlijk volkomen onwaar. Het kan echter duiden op een wijziging in de politiek van oorlogvoeren der Duitsche duikbooten en gij dient daarop voorbereid te zijn." **(Vor. ber. Engelsche verliezen 3958)**

Radio-rede van Winston Churchill, minister van Marine. —
De belangrijkste drie feiten van de eerste oorlogsmaand noemde de Britsche minister van Marine, Winston Churchill, op 1 October in zijn radio-rede:
I. Polen is onder den voet geloopen — maar het zal herrijzen.
II. Rusland heeft een Oostelijk front geschapen, dat de Duitschers niet durven bestormen. Onder de Duitsche plannen nopens de Oostzeestaten en de Oekraïne is een streep gezet. En met betrekking tot den Balkan en Turkije loopen de belangen van Engeland, Frankrijk en de Sovjet-Unie parallel.
III. De duikbootaanvallen op het leven van Engeland hebben geen succes gehad. In de afgeloopen week is geen enkel Britsch schip tot zinken gebracht.
Churchill zeide voorts, dat Engeland een maximum aan krachten in den strijd zal werpen.
Na betoogd te hebben, dat de geallieerden er thans beter voorstaan dan in 1914, uitte Churchill zijn waardeering voor Italië's neutrale houding. **(3970)**

Oproeping 250.000 man. —
De „Privy Council" is op 1 October bijeengekomen onder voorzitterschap van den koning. Lord Stanhope, Ernest Brown en Sir Alexander Harding namen aan de beraadslagingen deel.
Er is een koninklijke proclamatie uitgevaardigd, krachtens welke met zekere uitzonderingen alle mannelijke Britsche onderdanen, die zich op 1 October in Groot-Brittannië bevonden en op dien datum den leeftijd van 20, maar nog niet dien van 22 jaar bereikt hadden, voor de weermacht kunnen worden opgeroepen.
Een kwart millioen man zijn bij deze oproeping betrokken. Ongeveer 8.000 miliciens zullen bij de marine, ongeveer 14.000 bij de luchtmacht worden ingelijfd. **(Vor. ber. Dienstplicht 3778 E.)**

POLEN. — **Poolsche protesten in zake de Russisch—Duitsche overeenkomst. —**
De Poolsche ambassadeur te Londen heeft op 30 September een bezoek gebracht aan Lord Halifax en bij hem een protest doen hooren tegen de Russisch-Duitsche overeenkomst ten aanzien van Polen. „De Poolsche natie beschouwt deze daad van brutaal geweld als van nul en geenerlei waarde".
Ook de Poolsche ambassadeur in Parijs heeft een protest doen hooren aan de Fransche regeering tegen de Duitsch-Russische overeenkomst. **(Vor. ber. Politieke overeenkomst 3965)**

De Duitsche minister Frank, leider van het civiele bestuur. —
De Duitsche minister Frank, die in functie is getreden als leider van het civiele bestuur voor het onder Duitsche voogdij gekomen vroegere Poolsche gebied, heeft een rede gehouden over de beteekenis van de problemen, die in dit gebied in samenwerking tusschen burgers en militairen moeten worden opgelost. De voornaamste taak is volgens spr., dat het bezit van den grond den Duitschen boeren wordt gegarandeerd, zoodat hij nooit meer een betwist gebied kan worden. Het doel van het nieuwe bestuur is het Deutschtum in Polen en den overigen ordelievenden elementen gelegenheid te geven tot den wederopbouw in Duitschen geest.

VATICAAN. — **Toespraak van Z.H. den Paus tot de Polen te Rome. —**
De Paus heeft op 30 September den primaat van Polen, kardinaal Hlond en de te Rome wonende Polen ontvangen. In een toespraak bracht hij hulde aan de dapperheid van de Polen, aan hun geloof en hun aanhankelijkheid aan de kerk.
In bewogen bewoordingen gaf de Paus uiting aan zijn droefheid, dat honderdduizenden menschelijke wezens lijden door dezen oorlog, welken hij vergeefs heeft gepoogd met alle middelen tegen te houden.
Mannen, die niet allen krijgslieden waren, vrouwen, kinderen en grijsaards hebben te lijden, aldus de Paus.
Bij al zijn wanhoop behoudt Polen echter nog twee rijkdommen: den glans van den moed der soldaten, welke zelfs tegenstanders met bewondering heeft vervuld en het geloof, dat thans even groote waarde heeft als het in de afgeloopen eeuwen gehad heeft.
De Paus zeide vervolgens te hopen, dat het katholieke leven in Polen zal blijven bestaan en wekte zijn hoorders op, te vertrouwen op de Voorzienigheid. Als de bloempjes in uw land, die onder de dikke sneeuwlaag wachten op den warmen adem van de lente, zoo moet ook gij in vertrouwend gebed wachten op de ure van de hemelsche vertroosting, zeide hij. Uw smart mag evenwel niet worden gemengd met wraak en haat. Uw streven naar de rechtvaardigheid moet overeenkomstig de wet van de liefde blijven. Alleen door de liefde kan de rechtvaardigheid in deze omvergeworpen wereld hersteld worden en ook de vrede, welke door alle volken wordt gewenscht en waarom millioenen, ook niet-katholieken, bidden.
(Vor. ber. Vredesoproep 3920 A.)

FRANKRIJK. — **Communistische partij. - Kieslijsten.**
De Fransche staatscourant publiceert een wijziging in de kieslijsten. De communistische partij is geschrapt en vervangen door de groep Fransche boeren en werklieden, onder voorzitterschap van Ramette. Deze groep telt 43 vroegere communistische afgevaardigden. **(Vor. ber. Ontb. Comm. Partij 3964)**

Mededeeling van de Poolsche ambassade te Parijs. - Nieuwe Poolsche president van de Poolsche republiek, Ladislas Raczkiewicz. - Nieuw Poolsch kabinet te Parijs. —
De Poolsche ambassade te Parijs deelt officieel mede, dat de president van de Poolsche Republiek, prof. Ignatius Moscicki, op 30 September 1939 is afgetreden. Overeenkomstig de grondwet van de Poolsche republiek van 23 April 1935, is de vroegere president van den Senaat, Ladislas Raczkiewicz, aangewezen als eventueel opvolger bij decreet van den president van 17 September 1939, te Kuty in Polen uitgevaardigd en gepubliceerd in de Poolsche Staatscourant, verschenen te Parijs op 29 September 1939. Raczkiewicz heeft thans zijn functie aanvaard.
Overeenkomstig artikel 19 van de Poolsche grondwet heeft Ladislas Raczkiewicz de eed op de grondwet afgelegd in tegenwoordigheid van den Poolschen ambassadeur te Parijs, Jules Lukasiewicz, den opperbevelhebber van het Poolsche leger in Frankrijk, generaal Ladislas Sikorski, den onderstaatssecretaris van Financiën, Adam Koc, den chef van de militaire Poolsche missie bij het Fransche hoofdkwartier, generaal Bukacki en den chef van de civiele kanselarij van den president der republiek, Stanislas Lepkowski. Deze plechtigheid geschiedde op 30 September op de Poolsche ambassade te Parijs.
De Poolsche ambassade te Parijs deelt verder officieel mede, dat de nieuwe president van de Republik Polen, Ladislas Raczkiewicz, de regeering van generaal Skladkofski, die in de onmogelijkheid verkeert haar taak te vervullen, heeft ontslagen.
De president heeft vervolgens benoemd: tot ministerpresident: generaal Ladislas Sikorski, opperbevelhebber van het Poolsche leger in Frankrijk. Generaal Sikorski zal ook de functie van minister van Militaire Zaken op zich nemen. Op voorstel van den nieuwen minister-president heeft de president der Republiek verder benoemd tot vice-minister-president en minister zonder portefeuille professor Stanislas Stronski, tot minister van Buitenlandsche Zaken August Zaleski, tot minister van Financiën kolonel Adam Koc.
Drie andere leden van de regeering, welke de socialisten, de boeren-volkspartij en de nationale arbeiderspartij zullen vertegenwoordigen, zullen nog worden genoemd. **(V. b. Kabinet-Skladkofski 2302 B; President Moscicki 2848 C.)**

POLEN. — **Poolsch garnizoen op schiereiland Hela staakt den strijd. —**
Het Poolsche garnizoen op het schiereiland Hela heeft de witte vlag geheschen en aangeboden, onderhandelingen over de capitulatie te voeren. Sedert 1 October rusten de wapenen. Parlementairs zijn afgezonden. Over de capitulatie wordt thans onderhandeld. Het laatste Poolsche bolwerk heeft daarmede den tegenstand opgegeven.

(Vor. ber. Krijgsverr. Oostel. front 3957)
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Tass-Agency)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3965)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Hr. Ms. Mijnenveger „Jan van Gelder" op een mijn geloopen. - 6 dooden. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Op 1 October is bij mijnenwerkzaamheden nabij Terschelling door het springen van een mijn een droevig ongeluk gebeurd. De Koninklijke Marine betreurt drie dooden, den korporaal-konstabel Grootjans en den matroos eerste-klasse Bimmel, korporaal-machinist J. A. Kruisland overleed tijdens het transport. Vermist worden de luitenant-ter-zee derde klasse der Koninklijke Marine Reserve Donker, schipper Leenders en majoor-machinist Strous.
Er zijn twee zwaar gewonden, n.l. de kwartiermeester Van Eyk en de aspirant kwartiermeester Arends.
Verder zijn vier marineschepelingen licht gewond.
Het schip waarop de betrokkenen dienden, Hr. Ms. mijnenveger „Jan van Gelder", is beschadigd en wordt te Westerschelling binnengebracht.

(Vor. ber. Mijnenveger „W. v. Ewijck" 3936 C.)

Auto-rijverbod op Zondagen. - Voor particulieren. —
De minister van Economische Zaken heeft de volgende beschikking uitgevaardigd:
Het is verboden op Zondagen en algemeen erkende Christelijke Feestdagen na des voormiddags vijf uur benzine of benzol te verbruiken tot het doen rijden van motorrijtuigen.

Uitzonderingsgevallen. — Van het verbod zijn uitgezonderd:
a) Militaire motorrijtuigen;
b) Motorrijtuigen, in gebruik bij openbare diensten en bedrijven;
c) Motorrijtuigen, in gebruik bij leden van het Corps Diplomatique, van het Corps Consulaire en van het Permanente Hof van Internationale Justitie;
d) Motorrijtuigen, in gebruik bij geneesheeren, verloskundigen en verplegers, ten behoeve van de uitoefening van hun beroep;
e) Motorrijtuigen, dienende en ingericht voor ziekenvervoer;
f) Motorrijtuigen, in gebruik bij geestelijken, ten behoeve van de uitoefening van hun ambt;
g) Motorrijtuigen, dienende tot het vervoer ter zake van begrafenissen;
h) Motorrijtuigen, als bedoeld in artikel 1, onder f, van het „reglement autovervoer personen" (verhuur-auto's en taxi's);
i) Motorrijtuigen, als bedoeld in artikel 1, onder h. en i, van het „reglement autovervoer personen" (autobussen);
j) Motorrijtuigen, niet dienende en niet ingericht voor het vervoer van personen (dus vracht-auto's);
k) Motorrijtuigen, voorzien van een door of namens den chef van den generalen staf afgegeven bewijs van vrijen doortocht.
Deze beschikking treedt met ingang van 29 September in werking.
(De onder f, h en i bedoelde uitzonderingen betreffen autobussen, taxi's en huurauto's (met chauffeur).

(Vorig bericht 3961 E.)

Scheepstijdingen. —
In verband met de tijdsomstandigheden zullen geen posities van schepen meer bekend worden gemaakt, behoudens enkele berichten, die nog eventueel met goedvinden van de betreffende reederijen ter publicatie worden medegedeeld.

Visa. —
De volgende landen eischen van den Nederlandschen reiziger een visum:
Denemarken, Duitschland, Engeland, Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Letland, Noorwegen, Spanje, Zweden, Zwitserland.

Luchtbescherming. - Amsterdam. —
Op 30 September heeft H.M. de Koningin een bezoek aan de hoofdstad gebracht ten einde de Amsterdamsche luchtbescherming te inspecteeren.

Oorlogsrisico. - Arbeiders. —
Het ligt in het voornemen van den minister van Sociale Zaken om een kleine commissie in te stellen met de opdracht, hem met den meesten spoed voorstellen te doen omtrent een voorziening ten bate van arbeiders, die in verband met het bedrijf, waarin zij werkzaam zijn of in verband met de hun door hun werkgever opgedragen taak, in bijzondere mate aan oorlogsrisico zijn blootgesteld.

Schoenwerk, Melk en Thee. - Prijzen. —
De prijzen van schoenwerk, melk en thee stijgen.

(Vor. ber. Prijspeil 3964 A.)

Nederlandsche Handelsmissie te Londen. —
De Nederlandsche handelsmissie is op 30 September te Londen aangekomen. Bij de besprekingen zal worden nagegaan, in hoeverre verzachting, resp. verbetering mogelijk is van de toepassing der maatregelen tegen contrabande.

Benzine. —
De K.N.A.C. heeft aan den minister van Economische Zaken om een distributieregeling van benzine verzocht.

(Vor. ber. Auto-rijverbod op Zondag 3972 A.; Nederland en de Oorlog, 3964 A.)

4 OCTOBER 1939

B. **AMSTERDAM. — Missie-tentoonstelling „A. M. O. R." —**
In tegenwoordigheid van talrijke genoodigden heeft Z. Exc. Mgr. Paolo Giobbe, pauselijk internuntius te 's-Gravenhage, op 30 Sept. '39 in de Paolizaal van Bellevue te Amsterdam de missieweek en de missietentoonstelling „A.M.O.R." geopend.
Een plechtigheid als deze draagt altijd een bijzonder cachet. Er is sfeer van verre landen, van vreemde beschavingen en men ziet er de habijten van talrijke missie-orden en congregaties. Onder de talrijke aanwezigen waren o.a.: de voorzitter van het comité, de zeereerw. heer J. Schiphorst, mr. A. J. Th. Conijn, pastoor Th. Winkelman, pater dr. Jos. M. Drehmans, rector W. Q. Versteegen, de weleerw. heer J. Zegers en de heeren F. Tonino, Herman van den Eerenbeemt.
(De Tijd) **(Vor. ber. Tentoonstellingen 3944 C.)**

C. **PAN-AMERIKAANSCHE CONFERENTIE TE PANAMA. — Resoluties. - „Verklaring van Panama".**
Op 24 September '39 werd te Panama de Pan-Amerikaansche Conferentie geopend, waarbij 21 leden der Pan-Amerikaansche Unie tegenwoordig waren.
De president van Panama, Arosemena, wees er in zijn openingsrede op, dat de Amerikaansche staten, ingevolge de te Lima aangenomen resolutie, thans een collectieve eenheid behooren te vormen. Met betrekking tot den oorlog in Europa zeide spr., dat men, al kan men den brand niet blusschen, hem in ieder geval moet trachten te isoleeren.
Op 3 October heeft de conferentie in plenaire zitting de volgende punten goedgekeurd:
1. De neutraliteitsverklaring.
2. De instelling van een veiligheidszone, waarin geen vijandelijkheden zullen worden toegelaten, hetzij op zee, hetzij in de lucht. Van deze zone worden uitgesloten Canada en de koloniën en bezittingen van Europeesche mogendheden.

Dit tweede punt, dat de „verklaring van Panama" wordt genoemd, voorziet in een patrouille-zone voor de belanghebbende naties, voor zoover zij dat noodig achten.
In deze verklaring worden voorbehouden gemaakt door Argentinië met betrekking tot de eilanden welke binnen of buiten zijn souvereingebied zijn gelegen zooals de Falkland-eilandenzone, waar Argentinië „al zijn wettige rechten en aanspraken behoudt".
Guatemala heeft een dergelijk voorbehoud gemaakt ten aanzien van Britsch Honduras.
Een resolutie in zake de continentale solidariteit bevestigt de resolutie der in 1938 te Lima gehouden conferentie.
Andere resoluties, welke werden aangenomen, wijzen op de noodzakelijkheid van een humaniseering van den oorlog en geven een definitie van de oorlogscontrabande. De resolutie

in zake de contrabande geeft uitdrukking aan het verzet der republieken, levensmiddelen en kleeding voor de burgerbevolking op te nemen onder het begrip contrabande, verklaart, dat het verleenen van credieten aan oorlogvoerenden voor het aankoopen van dergelijke artikelen, niet strijdig is met de neutraliteit en machtigt de commissie voor de continentale neutraliteit de maatregelen aan te bevelen welke iedere republiek zou moeten nemen om den vrijhandel te behouden.

3. Het derde punt van belang is de economische samenwerking, omvattende een financieele samenwerking en de handhaving van het ruilverkeer tusschen de Amerikaansche republieken.

De conferentie werd op 3 October gesloten.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Conferentie Lima 3599 A.)

A. **ITALIE. — Bezoek van Graaf Ciano, den minister van Buitenlandsche Zaken, aan Berlijn. —**

Op 1 October heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Graaf Ciano, een bezoek gebracht aan zijn Duitschen collega te Berlijn, Joachim von Ribbentrop. Hij heeft tevens een onderhoud van eenige uren met Adolf Hitler gehad. Geen enkel communiqué werd te dien aanzien uitgegeven, maar Ciano's bezoek, dat op uitnoodiging van Hitler geschiedde, stond in verband met de Duitsche vredesvoorstellen.

(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3905 G.)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Bescherming burgerbevolking tegen luchtaanvallen. -**

De Regeering heeft op 11 September bij den Volksraad ingediend een ontwerp-ordonnantie tot het treffen van maatregelen ter beperking van de gevaren voor de burgerbevolking, voortvloeiende uit aanvallen vanuit de lucht.

Het voorstel omvat o.a. de volgende maatregelen: instelling van luchtbeschermingskringen, aanwijzing van bepaalde plaatsen die in aanmerking komen voor een speciale toerusting, organisatie van personeele en materieele hulpmiddelen.

Voorts wordt een wettelijke grondslag gelegd van algemeene discipline, waaraan de geheele gemeenschap wordt onderworpen, terwijl van bedrijven e.d. kan worden gevorderd, dat zij bepaalde maatregelen treffen.

Ten slotte opent de ordonnantie de mogelijkheid van de invoering van burgerdienstplicht ten behoeve van de luchtbescherming.

(Vor. ber. Luchtbescherming 3946 A.)

De Parindra en de regeeringsmaatregelen. —

In een vergadering van 18 September van het hoofdbestuur van de Parindra (Partij Indonesia Raja = Indonesische Volkspartij), te Solo, werden de volgende beslissingen genomen:

De Parindra verwerpt elken vorm van werkdwang.

De Parindra oordeelt het vormen van werkdwang alleen gerechtvaardigd indien het volk in de gelegenheid wordt gesteld om in volle vrijheid daarover te beslissen.

Met betrekking tot deelneming aan de luchtbescherming zijn de leden van de Parindra vrij zich daaraan vrijwillig te geven, voor zoover zij in verband staan met humanitaire maatregelen.

Op economisch gebied beveelt de Parindra de tani-bevolking aan om zooveel mogelijk voedselgewassen, voornamelijk voor eigen gebruik, aan te planten, en zuinigheid te betrachten, vooral ten aanzien van het gebruik van buitenlandsche goederen, en de binnenlandsche industrie te bevorderen.

Ten slotte acht de Parindra het noodzakelijk, dat de Regeering een prijs-index in het leven roept van de dagelijksche behoeften der bevolking, opdat aan de hand daarvan maatregelen kunnen worden beraamd om het volksinkomen daarmede gelijken tred te doen houden. **(Vor. ber. Parindra 3600 D.)**

Aanvullingsbegrootingen voor uitbreiding luchtmacht, enz. —

De Regeering heeft op 16 September bij den Volksraad twee aanvullende begrootingen ingediend voor het Departement van Oorlog. Hierbij wordt voor 1939 een verhooging van het crediet voor verdere versterking van de luchtstrijdkrachten, luchtdoelartillerie en kustverdediging gevraagd ten bedrage van *f* 6.447.300 en voor 1940 voor hetzelfde doel ten bedrage van *f* 2.695.200.

De commandant Zeemacht blijft voorloopig in functie.

Officieel wordt gemeld, dat de overdracht van het commando der zeemacht op den oorspronkelijk daarvoor vastgestelden datum, 17 October '39, niet zal doorgaan.

De commandant der Zeemacht, vice-admiraal Ferwerda, blijft vooralsnog het bevel voeren over de zeemacht.

Schout-bij-Nacht Helfrich, die aangewezen is om vice-admiraal Ferwerda t.z.t. op te volgen als commandant Zeemacht en die ongeveer 18 October '39 met de „Dempo" op Tandjong-Priok aankomt, zal tot nader order worden belast met de functie van Chef van den Staf Zeemacht. De huidige Chef van den Staf Zeemacht, kapitein-ter-zee Van Staveren, zal in die periode als sous-chef optreden. (Aneta)

(Vor. ber. Overdracht commando 3847 H.; Nederl.-Indië en de Oorlog 3964 B.)

C. **NEDERLAND. — Koninklijke onderscheidingen. —**

Ter gelegenheid van den verjaardag van H.M. de Koningin zijn wederom vele onderscheidingen verleend.

Hooge onderscheidingen verwierven eenige afgetreden ministers uit het vierde Kabinet-Colijn.

Tot Groot-officier in de Orde van Oranje-Nassau zijn benoemd:

Mr. J. A. N. Patijn, oud-minister van Buitenlandsche Zaken;

Dr. J. J. C. van Dijk, oud-minister van Defensie;

Mr. J. A. de Wilde, oud-minister van Binnenlandsche Zaken en van Financiën;

Prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, oud-minister van Sociale Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau is benoemd:

Mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, oud-minister van Waterstaat.

De oud-minister van Justitie, mr. C. M. J. Goseling en oud-minister van Sociale Zaken, prof. mr. C. P. M. Romme, zijn benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3420 D.)

D. **PORTUGAL. — Welwillende neutraliteit. —**

De houding van welwillende neutraliteit ten opzichte van Engeland, welke Portugal sinds het uitbreken van de vijandelijkheden officieel heeft aangenomen, begint neiging te vertoonen zich langzamerhand te wijzigen in vijandigheid tegenover Duitschland, zulks tengevolge van het Duitsch—Russische verdrag. In zijn verontwaardiging over den inval in Polen, evenals Portugal een katholiek land, heeft Salazar maritieme maatregelen genomen om de geallieerden op zee te steunen. Vandaar de instelling van een thuisvloot van de 12 beste eenheden van de Portugeesche marine, versterking van de toegangen tot de haven van Lissabon en de vorming van een marine-reserve, welke mogelijk is gemaakt door het openen van de gelegenheid van het vorderen van het benoodigde materiaal en de benoodigde schepen en de mobilisatie van hun bemanningen.

In den vorigen oorlog heeft Portugal flink bijgedragen in den strijd tegen de duikbooten en de Fransch-Britsche patrouilledienst doeltreffend geholpen. Een dergelijke samenwerking zou ook thans weer te Lissabon op prijs worden gesteld, omdat zij minder kostbaar voor het land is dan het zenden van een expeditiecorps naar Frankrijk. Bovendien zou daarmee de zaak der geallieerden beter worden geholpen en zou daarmee ook beter eerbied kunnen worden afgedwongen voor de Portugeesche souvereiniteit in die deelen van den Atlantischen Oceaan, waar Portugal belangen heeft. (N. R. Crt. - Agence Belga)

(Vor. ber. Oorlog 1939, Neutr. landen 3970)

5—6 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —

Scheepvaart. — Neutrale landen lijden zware verliezen. —

Bij den Britsch—Franschen oorlog met Duitschland krijgen de neutrale landen menigen harden klap te verduren. Niet alleen, dat als gevolg van onvermijdelijke militaire en maritieme voorzorgen reeds enkele rampen zijn voorgevallen, ook in Nederland,

maar bovendien wordt de neutrale koopvaardij zwaar getroffen, doordat tal van schepen tot zinken worden gebracht, dan wel ter onderzoek naar havens der oorlogvoerenden worden opgebracht. Zweden overweegt thans het invoeren van een convooistelsel, maar dit kan uiteraard slechts binnen de territoriale wateren effect sorteeren. **(Vor. ber. Oorlog 1939, Verliezen Wereldkoopvaardij 3958)**

ENGELAND. — **Winston Churchill's radiorede van 1 October. - Duitsch antwoord. —**
De „Deutsche Allgemeine Zeitung" schrijft o.a.:
Churchill neemt wederom een historisch misverstand voor zijn rekening, want in de Moskousche verklaring is den Engelschen weliswaar de verantwoordelijkheid over oorlog en vrede op de schouders gelegd, maar niet de beslissing over overwinning of nederlaag. Deze oorlog wordt op den grondslag van wederkeerigheid gevoerd en dat geldt evengoed voor de methoden als voor de doelstellingen. Churchill en de Engelsche regeering vergissen zich, als zij gelooven, dat zij het doel der vernietiging van Duitschland zonder reacties in het Engelsche volk ongestraft kunnen afkondigen. Het kan voor Engeland nog zeer veel erger worden.
Wanneer de Engelschen het gevaar uitlokken, moeten zij zich niet verbazen over de Europeesche dynamiek, welke zij daarmède opwekken en die geen rekening zal houden met de tradities der Britsche politiek, voor zoover deze in strijd zijn met den geest van onze eeuw. Wil Churchill, zoo vraagt het blad ten slotte, het continent het oorlogsdoel, dat wij nog niet tegen Engeland hebben, in handen geven?
(Vor. ber. Rede Churchill 3971)

Britsche troepen in Frankrijk. —
Onbewogen door de politieke gebeurtenissen in Oost-Europa, gaan de Britsche troepen in Frankrijk voort, hun voorbereidingen te voltooien om tot actie over te gaan, aldus verklaarde „Le Temps". Bergen juist aangekomen materiaal komen van de havens en verdwijnen weer met bijna magische snelheid. Alle legerbehoeften schijnen vertegenwoordigd te zijn. Niets blijft langen tijd opgestapeld op de kaden. Een nauwkeurig georganiseerd transportsysteem zet het als een uurwerk in beweging, opdat het in den kortst mogelijken tijd zijn eindbestemming bereikt. Om dezen ononderbroken arbeid te controleeren werkt het organiseerende hoofdkwartier op volle kracht
De mannen werken eveneens zeer hard, hoewel hun comfort niet wordt verwaarloosd. Iedereen is opgewekt.

FRANKRIJK. — **Resolutie der Polen in Frankrijk.**
Het Poolsche centraal comité in Frankrijk heeft te Rijssel een vergadering gehouden, ten einde de gevoelens van het half millioen in Frankrijk vertoevende Polen tot uiting te brengen.
Nadat den nieuwen President der Poolsche republiek, Raczkiewicz, een eerbiedige hulde was gebracht, drukte het comité zijn diepe bewondering uit voor de heldhaftige verdedigers van Warschau, wier tegenstand alleen gebroken kon worden door de gezamenlijke aanvallen van de horden der Teutoonsche en Mongoolsche barbaren — aldus de aangenomen resolutie — welke voorts tot uitdrukking brengt, dat de dag zal komen, waarop het recht zal zegevieren over de agressieve Duitsche krachten.
De resolutie brandmerkt vervolgens het „schandeijke verdrag, waarbij Polen, dat onafhankelijk in het hart van alle Polen zal blijven voortleven, verdeeld werd".
De 8 millioen Polen, die over de wereld verspreid zijn, worden voorts opgeroepen om zich te vereenigen en samen te werken ter bevrijding van den geboortegrond.
Gezworen wordt, dat de strijd tot de overwinning zal worden voortgezet.
(Vor. ber. Nieuwe Poolsche reg. te Parijs 3971)

ENGELAND. — **Weekverslag in het Lagerhuis. - Geen wijziging in de houding nopens Duitschland. —**
In zijn op 3 October in het Lagerhuis gehouden rede geeft minister-president Chamberlain te kennen dat er in den toestand, ontstaan door de Duitsch—Russische overeenkomst, niets is, dat Engeland aanleiding geeft, zijn houding te wijzigen.
Minister Chamberlain herinnerde vervolgens aan de redenen, waarop Engeland ten strijde is getrokken en aan de onmiddellijke oorzaak van den oorlog. „Indien Polen al de directe aanleiding was tot den oorlog, het was niet de fundamenteele oorzaak. Deze oorzaak was het overweldigende gevoel in dit land en in Frankrijk van het ondraaglijke van den stand van zaken waarin de landen van Europa het hoofd moesten bieden aan het alternatief hun vrijheid in de weegschaal te stellen of hun krachten op geregelde tijden te mobiliseeren op deze vrijheid te verdedigen."
Duitschland en Rusland schijnen een soort vredesvoorstel te combineeren met een nauw verholen bedreiging. Geen bedreiging zal Engeland en Frankrijk van hun doel afbrengen.
Voorts zeide minister Chamberlain, dat geen loutere verzekeringen van de huidige Duitsche regeering kunnen worden aanvaard. Indien er echter voorstellen worden gedaan, zullen ze zeer zeker bestudeerd worden.
Engeland en Frankrijk zijn vastbesloten, ervoor te zorgen, dat de heerschappij van geweld een einde zal nemen en dat het woord, dat regeeringen eens gegeven hebben, altijd zal worden nagekomen.
Ten slotte deed Chamberlain mededeeling van een nieuwe regeling in zake de perscensuur.

Lord Halifax verklaart in het Hoogerhuis: „Verzekeringen van de huidige Duitsche regeering niet genoeg". —
Op 4 October is in het Hoogerhuis gedebatteerd over de eventueele vredesvoorstellen, die men van Duitsche zijde verwacht. De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft bij deze gelegenheid een nieuwe verklaring afgelegd, waarin hij o.m. opmerkte:

„Indien de Duitsche regeering in plaats van te dreigen ons met verzekeringen tracht te bevredigen, dient er noodzakelijk op gewezen te worden, dat verzekeringen van de huidige Duitsche regeering niet genoeg zijn."
Indien wij voorstellen zullen ontvangen, zullen wij ze zeer zeker zorgvuldig onderzoeken en afmeten volgens de beginselen, waarvoor wij de wapens hebben opgenomen." **(Vor. ber. Halifax 3943 en 3929)**

FRANKRIJK. — **Verklaring van minister-president Daladier: „Geen wapenstilstand tusschen twee agressies". —**
In een rede voor de Kamercommissie van Buitenlandsche Zaken heeft Daladier op 4 October aan het slot de redenen uiteengezet welke voor Frankrijk den gebiedenden plicht vormen om, in de meest broederlijke solidariteit met de Britsche geallieerden, den oorlog, welke hun opgelegd, voort te zetten. Deze redenen zijn, dat Frankrijk niet langer in den toestand van onveiligheid der laatste jaren wil leven. Frankrijk weigert te bukken voor geweld en voldongen feiten.
Elk denkbeeld van verovering en overheersching is Frankrijk vreemd. Wat het wil is niet een wapenstilstand tusschen twee agressies, maar een duurzamen vrede, welke op de meest volkomen wijze de nationale veiligheid, in het kader van veiligheid voor alle naties, garandeert.
Een uiteenzetting over het ontstaan van den oorlog en de Fransche diplomatieke actie sinds het uitbreken der vijandelijkheden was aan bovenvermelde passage voorafgegaan.
Daladier gaf te kennen, dat, al was het Duitsch—Poolsche conflict de directe oorzaak van den oorlog, de diepere is gelegen in Duitschlands streven naar overheersching. Na Duitschlands optreden tegen Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen te hebben vermeld, wees Daladier op de sinds 22 Augustus door Frankrijk en Engeland gedane pogingen om het Duitsch—Poolsche conflict in der minne te schikken.
(Vor. ber. Daladier 3954)

DUITSCHLAND. — **Gdynia heet thans Gotenhafen.**
Bij het bezoek van Adolf Hitler aan Gdynia (21 Sept.) heeft hij last gegeven deze haven voortaan Gotenhafen te noemen.

AUSTRALIE. — **Oorlogsleening. —**
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 21 September machtiging verleend tot het uitgeven van de eerste Australische oorlogsleening tot een bedrag van £ 20.405.000, waarvan tien millioen voor de oorlogsdiensten bestemd is.
(Vor. ber. Oorlogsverkl. Duitschland 3937)

ENGELAND. — **Duitschland zal geen gas gebruiken.** Onderstaatssecretaris Butler heeft op 4 October in het Lagerhuis medegedeeld, dat de Duitsche regeering door bemiddeling van den Zwitserschen gezant te Londen aan de Britsche regeering de verzekering heeft gegeven, dat Duitschland zal vasthouden aan het Geneefsche protocol van 1925, waarbij het gebruik van gas en van bacteriën in den oorlog verboden wordt.

POLEN. — **Definitieve Duitsch-Russische grenslijn.**



Polen: Duitsch-Russische verdeeling.

Het Duitsche Nieuwsbureau deelde op 29 September uit Moskou mede:

Een bijlage op het document inzake het Duitsch—Sovjet-Russische grens- en vriendschapsverdrag geeft een beschrijving van de grenslijn in Polen.

De grenslijn begint aan de zuidelijke punt van Litauen, loopt van daar over het algemeen in westelijke richting ten noorden van Augustowo tot aan de grens van het Duitsche rijk en volgt deze grens tot de rivier Pissa. Vandaar volgt zij den loop van de rivier Pissa tot Ostrolenka. Vervolgens loopt zij in zuidoostelijke richting totdat zij de Boeg bij Nur raakt. Zij loopt verder langs de Boeg tot Krystnopol, buigt dan naar het westen en loopt noordelijk van Rawa Ruska en Lubaczow tot de San. Van hier volgt zij den loop van de rivier San tot aan de bron.

(Vor. ber. Kaartje 3955)

DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier Hitler's rede in den Rijksdag. - Europeesche vredesconferentie wenschelijk. - Hitler's voorstellen.** —

In de op 6 October gehouden zitting van den Rijksdag heeft Rijkskanselier Hitler een rede van ongeveer anderhalf uur gehouden.

Duitsche verliezen. — In het begin van zijn rede behandelde de Rijkskanselier uitvoerig de prestaties der Duitsche troepen in Polen, wier menschelijkheid hij prees. Hij zeide, dat de Duitsche weermacht 10.572 man aan dooden en 30.222 man aan gewonden had verloren, terwijl bovendien 3404 man worden vermist, van wie een deel vermoedelijk is gesneuveld. Er werden 694.000 Polen gevangen genomen; de cijfers van den oorlogsbuit zijn nog niet te geven.

Uitvoerig ging hij daarop in op de politieke oorzaken van Polens nederlaag, als welke hij noemde: het Verdrag van Versailles en „Engelands onverantwoordelijke garantie". Geruimen tijd sprak hij ook over de vriendschap met de Sovjet-Unie, „welke een keerpunt is in de Europeesche geschiedenis en tevens bewijst, dat Duitschland niet naar de wereldheerschappij streeft en geen onbeperkte eischen in Oost-Europa heeft."

Duitschland wil met alle landen goede en klare betrekkingen onderhouden. Hij zeide o.a.: Het nieuwe Rijk heeft er naar gestreefd de traditioneele vriendschap met Nederland te handhaven. Het heeft geen geschil tusschen de twee staten overgenomen en geen nieuw geschil geschapen. Verder zeide hij, goede relaties te wenschen met alle nabuurlanden: België, Denemarken, Joego-Slavië, Zwitserland, de Scandinaafsche landen, enz.

Na hartelijke woorden te hebben gewijd aan de beproefde Duitsch—Italiaansche vriendschap, herhaalde Hitler, dat Duitschland jegens Frankrijk geen eischen meer heeft en ook nooit meer eischen zal stellen.

Behalve zijn koloniale wenschen heeft Duitschland trouwens in het geheel geen territoriale eischen meer. En ook de koloniën behoeven niet te leiden tot het gebruikmaken van geweld.

Alvorens tot de hoofdpunten van zijn rede te komen, herinnerde Hitler er nog omstandig aan, hoe het nationaal-socialisme tot 1 September op onbloedige wijze er in geslaagd was, het Verdrag van Versailles te herzien.

Doelstellingen der Duitsche regeering. — Men kan de Duitsche natie er geen verwijt van maken, als zij teruggave van de gestolen kolonies eischt.

Waarom, aldus spr., zou deze oorlog voortduren? Het Polen van Versailles zal nooit meer opstaan. Het uiteindelijke vraagstuk van den Poolschen staat zal door Rusland en Duitschland worden geregeld.

Ten einde te geraken tot het doel van een continentalen vrede, moeten de groote naties in conferentie bijeenkomen. Het is echter onmogelijk zulk een conferentie bijeen te roepen onder den druk van een oorlog of zelfs maar van gemobiliseerde legers.

Hitler voegde hier nog aan toe: „Zou Churchill dit weigeren, dan zal dit mijn laatste verklaring zijn. Duitschland is onoverwinnelijk."

De doelstellingen van de Duitsche regeering zijn de volgende:

1. Billijke regeling van de Duitsche grenzen, welke in overeenstemming is met de ethnologische en sociale situatie.
2. De verscheidene rassen in het geheele onder Duitsche souvereiniteit staande gebied en in geheel Z.-O. Europa moeten de hun toekomende plaats krijgen.
3. Regeling van het Joodsche vraagstuk.
4. Het opnieuw opbouwen van de handelsbetrekkingen met alle landen.
5. Het opbouwen van een Poolschen staat, welks veiligheid door Duitschland en Rusland zal worden gewaarborgd en welks regeering geen intrigues tegen een van deze landen zal toestaan.

Na aangedrongen te hebben op een regeling van de valutakwestie, zeide Hitler:

„De regels van den oorlog moeten eveneens herzien worden. Wij moeten erin slagen, nauwkeurig het doel te omlijnen van de luchtmacht, van de duikbooten, maar evenzeer van de blokkade, ten einde den oorlog minder verschrikkelijk te maken voor hen, die er geen deel aan nemen. Slechts dan zal het in Europa werkelijk vrede kunnen zijn.

Doch dit alles kan slechts door samenwerking tot stand worden gebracht. Eén ding is zeker: nooit in de geschiedenis zijn er twee zegevierende naties geweest, doch vaak zijn er twee verliezers geweest. Ik kan slechts den Almachtige verzoeken, ons in de toekomst evenals in het verleden den juisten weg te toonen, zoodat Europa weder vreedzaam zal kunnen zijn." (Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)

(V. b. Oorlog 1939, 3970; Hitler, rede Danzig 3953)

7 OCTOBER 1939

A. **NEDERLAND. — Urk met het vasteland verbonden. —**
Op 3 October '39 is de Meerdijk tusschen Lemmer en Urk, welke de Westelijke afsluiting vormt van den nieuwen Noord-Oostelijken polder in het IJsselmeer, gesloten. Van dat oogenblik af heeft Urk opgehouden een eiland te zijn, want de ruim 20 km. lange machtige dijk, die hier in enkele jaren dwars door de vroegere Zuiderzee is gelegd, verbindt van nu af het eiland met den vasten wal.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Zuiderzeewerken 3649 H.)**

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
In Augustus 1939 is flink gehamsterd. —
De indexcijfers van de omzetten in het winkelbedrijf, samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Economisch Instituut voor den Middenstand, geven de gelegenheid een inzicht te verkrijgen in de mate, waarin het publiek in den laatsten tijd tot verhoogde aankoopen in het winkelbedrijf is overgegaan. Blijkens deze cijfers waren de omzetten in geld in de kruidenierswinkels in de maand Augustus van dit jaar niet minder dan 23% hooger dan die in de overeenkomstige maand van het vorige jaar. (Voor de middenstandszaken bedroeg dit percentage 23, voor de grootwinkelbedrijven 32 en voor de coöperaties 15). Bedenkt men, dat de internationale spanning eerst in de laatste twee weken van Augustus allengs grooter werd, dan is het duidelijk, dat de bedrijvigheid in genoemde winkelbedrijven in deze weken belangrijk grooter was, dan bovenstaand cijfer, als gemiddelde der maand, aangeeft. Dit wordt bevestigd door de cijfers betreffende de week van 28 Augustus t/m 2 September, welke van een aantal grootwinkelbedrijven en coöperaties ontvangen werden. Blijkens deze cijfers was de verkoop in deze week 40 à 45% boven normaal.
Ook de waarde-omzetten in andere winkelbedrijven dan die, behoorende tot de levensmiddelenbranche, geven een sterke stijging te zien. Volgens de wekelijksche indices, welke samengesteld worden als onderdeel van de Economische Weekcijfers, en betrekking hebben op de omzetcijfers van een aantal grootwinkelbedrijven (warenhuizen, magazijnen in manufacturen e.d.) en middenstandszaken (winkels in manufacturen, glas- en aardewerk, huishoudelijke artikelen) in Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, bewogen de verkoopen zich in elk der achtereenvolgende weken van de periode van 28 Augustus t/m 23 September resp. 22, 50, 53 en 85% boven die in de overeenkomstige weken van het vorige jaar. In deze winkelbedrijven werd de vermeerdering van de aankoopen eerst in den loop van de maand September van grooter belang.
(Vor. ber. Hamsteren 3701 E.)

Groote werken opgeschort. —
Als gevolg van de tijdsomstandigheden zijn diverse groote werken bij het Noordzeekanaal, zooals de tunnel te Velzen en de verbreeding van het kanaal, opgeschort.

Oorlogszeeongelukken op visschersschepen. —
Bij oorlogszeeongelukken op visschersschepen zullen de kosten van de uitkeeringen voor ongelukken, voor zoover deze door het bedrijf worden gedragen, voor de helft door het rijk worden overgenomen. Een restitutie van drie-vijfden van de premie voor de staatsmolestverzekering is door den minister aan het visscherijbedrijf in uitzicht gesteld. Hierdoor zijn eenige moeilijkheden, welke hervatting van het bedrijf in den weg stonden, ondervangen.

Verboden lectuur in de kazernes. —
Opnieuw is de lijst vastgesteld van periodieken, boeken en andere lectuur, waarvan het verboden is deze in de kazernes of schepen of in de onder eenige andere benaming tot huisvesting of verblijf aangewezen inrichtingen der weermacht aanwezig te hebben. Behalve de in die lijst vastgestelde lectuur, zijn voorts verboden alle geschriften, die een politiek-propagandistisch karakter dragen, zooals verkiezingscirculaires, van welke politieke partij ook, alsmede convocaties, partijbrochures enz., die ten doel hebben propaganda te maken voor een politieke groep en met dit doel onder militairen worden verspreid.

Mijnwerkersbond. - Duurtebijslag. —
De Algemeene Nederlandsche Mijnwerkersbond heeft aan de contactcommissie gevraagd maatregelen te nemen opdat aan de mijnwerkers een duurtebijslag zal worden verleend, in verband met de stijging van de kosten voor het levensonderhoud.

Collegegelden. —
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft een noodwetje ingediend, waarin hij machtiging vraagt om gestorte collegegelden geheel of gedeeltelijk terug te betalen aan studenten, die onder de wapenen zijn geroepen.

Uitvoer van steenkolen enz. verboden. —
De regeering heeft thans ook den uitvoer verboden van steenkolen, cokes, steenkoolbriketten, bruinkolen, bruinkoolbriketten, turf en turfbriketten.

Petroleum. - Distributie. —
Met ingang van een nader te bepalen dag mag petroleum niet worden gekocht, verkocht en afgeleverd, dan met inachtneming van een vastgestelde distributieregeling.

Lichting 1940. —
Thans wordt officieel bekend gemaakt, dat de eerste ploeg van de lichting 1940 op 23 October onder de wapenen moet komen.

Kostwinnersvergoeding verhoogd. —
Overeenkomstig het reeds aangekondigde voornemen daartoe is thans een Staatsblad verschenen met een Koninklijk besluit van 29 September 1939, tot wijziging van het dienstplicht-vergoedingsbesluit. De maximum kostwinnersvergoeding wordt gebracht van *f* 2.50 op *f* 3.—, terwijl in bijzondere, door den minister van Defensie aan te wijzen gevallen de vergoeding op een hooger bedrag kan worden vastgesteld. De minister van Defensie is bevoegd om, in afwachting van een algeheele herziening van het dienstplicht-vergoedingsbesluit, gedurende de tegenwoordige buitengewone omstandigheden van dat besluit afwijkende bepalingen vast te stellen. Het besluit wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van 1 September 1939. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kostwinnersverg. 3964 A.; Nederland en de Oorlog 3972 A.)

OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier Hitler's rede van 6 October. - Algemeene indrukken. —**
Londen. — De vrede is niet naderbij gekomen. Men heeft maar geringe hoop, dat een nadere bestudeering van de voorstellen van den rijkskanselier ten slotte toch nog kan leiden tot een basis, waarop over vrede onderhandeld zou kunnen worden. De algemeene indruk is: „Als dit Hitler's laatste woord is, is de strijd onvermijdelijk geworden."

Parijs. — De Franschen zijn eveneens sceptisch. Men is van oordeel, dat de rede van den Führer geen positieve elementen bevat, die een vrede alsnog zouden kunnen bewerkstelligen. De verzekeringen, dat tusschen Duitschland en Frankrijk geen kwesties van territorialen aard meer bestaan, imponeeren den Franschman niet; hij neemt ze voor kennisgeving aan.

Rome. — Extra-edities met zware koppen over de volle breedte der pagina's, verschenen in de straten van de Italiaansche hoofdstad. De rede is zeer gunstig ontvangen; vergelijkingen werden gemaakt met de laatste rede van Mussolini. De vredespogingen van Hitler zullen door den Duce krachtig gesteund worden.

Moskou. — Een rede van Hitler, waarvan de radio-ontvangst, zooals vroeger wel eens het geval is geweest, niet werd gestoord. Men toonde zich voldaan over de vriendelijke woorden, welke Hitler in zijn rede aan de Sovjets heeft gewijd.

Washington. — De Vereenigde Staten, die weigeren de verovering en verdeeling van Polen te erkennen — evenmin als zij de liquidatie van Tsjecho-Slowakije hebben erkend — kunnen een vrede, zooals Hitler zich voorstelt, niet onderschrijven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Rede Hitler 3975; Oorlog 1939, 3974)

A. **Het bondgenootschap met Duitschland. — Achtergrond der geschiedenis. —**
De „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 4 October publiceert een artikel over Duitschlands bondgenootschap met Rusland, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
De strijd binnen de partij heeft een dubbel aangezicht gehad, waarvan het eene verscheen in de periodieke discussies en in de disciplinaire maatregelen, waarmede deze op den duur eindigden tegenover den verslagen tegenstander, die zich nochtans niet overgaf, en het andere in de reeks van groote politieke processen, welke van 1936 tot 1938 gevoerd zijn en welke veelal op de doodstraf voor de voornaamste beklaagden uitgeloopen zijn.
Deze processen hebben in hun tijd den buitenstaander voor groote raadselen geplaatst.
Wanneer men nu echter de procesverslagen nog eens ter hand neemt, gaat men het daar verhandelde toch wel geheel anders beoordeelen. De conclusie is, dat de partijleiding en de oppositie opnieuw, en ditmaal op leven en dood, gevochten hebben, om de macht in de eerste plaats, en dat in dezen strijd de beoordeeling van de buitenlandsch-politieke situatie van beslissende, noodlottige beteekenis geweest is.
Trotski zoekt vreemde hulp. — Trotski heeft den strijd tegen Stalin nimmer opgegeven. Zijn polemiek is voor het oor van de geheele wereld voortgezet. Tegelijk bleef echter de samenzweerder aan het werk. Van dezen Trotski nu getuigde Pjatakov, dat deze reeds in 1931 er de aandacht op vestigde, dat de strijd tegen Stalin binnen het raam van één enkelen staat ondenkbaar was en dat de samenzweerders zich in geen geval van het internationale vraagstuk konden afmaken. In het verhoor van Boecharin werd in een scherp debat geconcludeerd, dat men zich in 1930-'31 de hulp van Polen had willen verzekeren in ruil voor den afstand van het Sovjetgedeelte van Wit-Rusland, waarbij Rykov verklaarde reeds in 1932 vernomen te hebben, dat men bij alle eenigszins belangrijke benoemingen van menschen op leidende posten in Wit-Rusland van te voren met den Poolschen spionnagedienst tot overeenstemming kwam.

SOVJET-RUSLAND

Hitler's bewind. — In 1933 kwam Hitler aan de macht, waardoor het geheele aspect veranderde. In een van April 1934 dateerenden brief aan Radek gaf Trotski als zijn meening te kennen, dat dit oorlog als naastbijliggend perspectief beteekende, een oorlog, die onvermijdelijk was, des te meer, omdat tegelijkertijd de situatie in het Verre Oosten zich verscherpte; dat deze oorlog ongetwijfeld tot de nederlaag van de Sovjet-Unie zou leiden en dat deze nederlaag een reëele situatie zou scheppen voor het aan de macht komen van zijn richting.
Concessies aan den aanvaller. — Het gevolg was, dat Trotski het op zijn weg vond liggen om contact aan te knoopen met Duitschland en Japan, de twee agressieve staten, van wie hij een aanval op de Sovjet-Unie verwachtte en in ruil voor den steun, welke deze landen hem zouden moeten verleenen om de macht te kunnen overnemen, bereid was belangrijke economische en territoriale concessies te doen. Pjatakov verklaarde, dat hij in een onderhoud met Trotski, dat op het eind van 1935 zou hebben plaats gehad, van dezen had vernomen, dat hij vrij langdurige onderhandelingen had gevoerd met Hess, den plaatsvervangenden leider van de Duitsche nationaal-socialistische partij.
Wat deed Stalin? — Nu, in 1939, is het Stalin, die een bondgenootschap met Duitschland sluit. Kan men nu zeggen, dat Stalin de politiek van Trotski gestolen heeft? Het is duidelijk, dat dat niet het geval is geweest.
In 1939 was het niet de Sovjet-Unie, die om den steun van Duitschland kwam en in ruil daarvoor economische en territoriale concessies aan te bieden had. Het was Duitschland dat de deelneming van de Sovjet-Unie aan het door Engeland en Frankrijk beoogde vredesblok zocht te verijdelen. De Sovjet-Unie is in dit aanbod klaarblijkelijk niet getreden, terwille van de voordeelen, welke haar daarbij werden voorgespiegeld. De Sovjet-Unie is nog maandenlang met Engeland en Frankrijk over een verdrag van wederzijdschen bijstand blijven onderhandelen en er zijn nog altijd geen afdoende bewijzen, dat zij daarbij te kwader trouw is geweest. Vooralsnog is er nog altoos reden om aan te nemen, dat de Sovjet-Unie wel is waar reeds geruimen tijd het alternatief van een samengaan met Duitschland onder oogen heeft gezien, maar dat zij er de voorkeur aan zou hebben gegeven, indien zij te zamen met Engeland en Frankrijk, maar dan op haar voorwaarden, een verdrag had kunnen sluiten, dat h.i. zoo sterk zou zijn geweest, dat het het uitbreken van een oorlog zou hebben belet. Ook Stalin is een man van illusies. Toen hij in het begin van 1935 een zij het ook nog zoo'n voorwaardelijke democratiseering van de Grondwet aankondigde was dat, zonder dat hij erop bedacht kon zijn, dat de beteekenis van dit besluit in hooge mate beperkt zou worden door de ontwrichting, welke de spoedig daarop opnieuw ontbrandende partijstrijd (ook al werd hij ditmaal voor de rechtbank gevoerd) overal in den lande ten gevolge zou hebben. Zoo ook heeft hij langen tijd op een samengaan met de democratische mogendheden (ook al noemde hij ze bij voorkeur zoogenaamd democratisch) gerekend, om het uitbreken van een algemeenen oorlog te voorkomen, waarvan de Sovjet-Unie voor zichzelve toch altijd meer belemmeringen van haar normale ontwikkeling dan rechtstreeksche winst verwachten kon. Ook deze illusie is voor hem verloren gegaan, toen hij voor zich tot de conclusie kwam (terecht of ten onrechte), dat een verbond met Engeland en Frankrijk op de voorwaarden van deze landen den oorlog toch niet weerhouden zou, ja, dat de Sovjet-Unie er misschien het zwaarste aandeel in zou moeten dragen.
Het pendant. — Toen besloot Stalin tot zijn verbond met Duitschland. Maar reeds de eerste manoeuvres toonden aan, dat hij het niet deed langs den défaitistischen gedachtengang, dien Trotski en de zijnen gevolgd hadden. De ontwikkeling van de economische betrekkingen geschiedde op een basis van wederkeerigheid. Territoriaal heeft niet de Sovjet-Unie Wit-Rusland en de Oekraïne behoeven af te staan, maar heeft zij deze twee Sovjet-republieken kunnen afronden met de stamverwante deelen, welke tot dusver tot Polen behoorden. In de Oostzee bezet de Sovjet-Unie nieuwe sleutelposities. In plaats dat de Sovjet-Unie op geenerlei wijze de expansie van Duitschland in de Donau- en Balkanlanden zou mogen hinderen, gelijk Trotski had gemeend, neemt zij daar plotseling een plaats in, welke alle landen in deze omgeving dwingt rekening met haar te houden. Er is geen sprake van, dat de Sovjet-Unie in het Verre Oosten het Kust- en Amoergebied aan Japan heeft moeten afstaan. Japan heeft om een wapenstilstand gevraagd in den strijd in Mongolië. Wanneer het er om gaat, dat de Sovjet-Unie, in verbond met Duitschland, haar actie in Azië uitbreidt, is het nog de vraag, of zij dan samenwerking met Japan zal zoeken en niet veeleer met China, in plaats dat zij Japan geen hinderpalen in den weg mag leggen bij de verovering van dat land, gelijk Trotski zich had gedacht.
Verwikkeld bondgenootschap. — Dit alles geschiedt niet in strijd met Duitschland, maar met dit land als bondgenoot. Duitschland krijgt daarbij gelegenheid om ook een gedeelte van zijn eigen aspiraties te verwezenlijken. Maar zooals Trotski in zijn befaamde gesprek met Pjatakov betoogde, dat de welwillende houding van de Duitsche en de Japansche regeering tegenover zijn blok natuurlijk niet de vrucht was van een bijzondere liefde van deze landen voor dit blok, maar dat zij eenvoudig uitgingen van hun eigen,

reëele belangen, zoo moet men aannemen, dat de Sovjet-Unie, ook als bondgenoot van Duitschland, voor zijn eigen belangen werkt. Voor Stalin zijn dat tevens de belangen van het communisme. Zooals Trotski bij de berekeningen van zijn defaitistische politiek toch altijd rekening bleef houden met de mogelijkheid, dat eens de kans voor de wereldrevolutie keeren zou, zoo hoeft men niet te denken, dat Stalin daarvan is afgebracht, niet door de bezetting van Wit-Rusland en de Oekraïne en niet door het nieuwe verdrag met Estland. Achter het bondgenootschap met Duitschland gaat een ideologisch offensief schuil, dat tegen het kapitalisme in zijn geheel is gericht, maar dan ook tevens tegen het fascisme, dat het communisme in wezen, voorzoover het niet iets anders geworden is of iets anders gaat worden. immers als de uitdrukking van het meest reactionnaire kapitalisme beschouwt. Het is een offensief, dat in samenwerking met Duitschland buiten de grenzen van dit nieuwe blok treedt. Maar het is een offensief, dat tegelijkertijd zal blijven werken in de betrekkingen tusschen deze onverwachte bondgenooten. In zekeren zin aanvaardt de Sovjet-Unie het bondgenootschap met Duitschland, zooals de bolsjewiki eenmaal het bondgenootschap met de boeren hebben gezocht. Ook al is dus een punt bereikt, waarop de twee stelsels zich aan elkanders wederzijdschen invloed blootstellen, dan beteekent dit nog niet, dat zij in eeuwigen vrede zullen samenleven. Zoolang de Duitschers in het door hen bezette gedeelte van Polen de Joden aan het opruimingswerk zetten, terwijl de Russen in hun gedeelte Joodsche burgemeesters aanstellen, is het duidelijk, dat bij alle punten van aanraking, welke samenwerking mogelijk maken, er punten genoeg van heftigste wrijving overblijven, die zelfs wel eens in een oorlog tusschen hen zouden kunnen ontbranden. En in dien oorlog, maar ook zonder dien in een langen tijd van wisselwerking, zou dan moeten blijken, wie de sterkste is. Het zou echter lichtvaardig zijn een dergelijke ontwikkeling op korten afstand te verwachten. Men gaat veiliger, wanneer men daar voor den duur van dézen oorlog maar liever geen rekening mee houdt. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Pact 3925 C; Duitsch-Russische betrekk. v. 1917—1939 3969 E.)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —

OOSTELIJK FRONT **van 24 Sept.—1 October 1939.**

24 September. Poolsche duikboot „Zbik" laat zich in Zweden interneeren. — In Praga, de voorstad van Warschau, wordt verwoed gevochten; vele burgers gedood.

25 September. Het Roode (Russische) leger vervolgt opmarsch in Polen. Wilna onder Russisch raden-bestuur.

26 September. Bolsjewiseering van het door Rusland bezette Poolsche gebied.

27 September. Warschau besluit tot onvoorwaardelijke overgave aan de Duitschers. — Sovjet-Russisch schip door onbekende duikboot in de Oostzee getorpedeerd. — Militair bestuur in het door Duitschland bezette Poolsche gebied.

28 September. De vesting Modlin, ten N.-W. van Warschau, heeft zich overgegeven.

1 October. Eerste Duitsche troepen rukken Warschau binnen. Warschau is een puinhoop. — Poolsche bezetting van schiereiland Hela geeft zich over.

Krijgsverrichtingen aan het Oostelijk Front in Polen beëindigd. (Vor. ber. Oostel. Front 3957)

WESTELIJK FRONT **van 24 Sept.—7 October 1939.**

25 September. Voor het eerst een artillerieduel tusschen Straatsburg en Bazel. Fransche vliegers zouden boven Friedrichshafen zijn geweest. Luchtgevechten aan het Westelijk front.

27 September. Aanval van Duitsche vliegtuigen op een Engelsch eskader.

28 September. Nachtelijke uitval der Duitschers bij Saarbrücken mislukt.

29 September. Britsche luchtaanval op Duitsche vloot. Vijf Engelsche vliegtuigen zouden zijn neergeschoten.

6 October. Korte hevige botsing tusschen Fransche en Duitsche soldaten in het Moezeldal.

7 October. Aanval van Duitsche vliegtuigen op Britsche mijnenvegers.

(Vor. ber. Westel. Front 3958)

OORLOG TER ZEE. — **Verliezen der Wereldkoopvaardij 4 September—2 October. —**

Engeland	150.374	bruto ton
Frankrijk	6.407	„ „
Duitschland	21.377	„ „
	800.000*	„ „
Griekenland	4.000	„ „
Nederland	1.514	„ „
België	5.965	„ „
Rusland	968	„ „
Zweden	6.727	„ „
Noorwegen	7.379	„ „
Finland	6.418	„ „
Denemarken	1.150	„ „
Letland	1.233	„ „

*) In neutrale havens vastgehouden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Zeeoorlog 3958; Oorlog 1939, 3976)

A. **NEDERLAND. — Belangengemeenschap Amsterdamsche Bank N.V. en Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. gaat niet door. —**

De Amsterdamsche Bank N.V. en de Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. hebben besloten het in Juli ter kennis gebrachte voornemen tot samenwerking onder de gewijzigde omstandigheden niet uit te voeren. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3877 D.)**

B. **SPANJE. — Generaal Franco over den Europeeschen oorlog en het Duitsch-Russisch pact. —**

In een interview heeft generaal Franco op 3 Oct. '39 verklaard, dat het belachelijk en dwaas is, dat de Europeesche oorlog is uitgebroken. Hij verklaarde, dat het voor iedereen van belang is, dat zoo spoedig mogelijk de vrede wordt geteekend.

Zooals het zich thans laat aanzien, kan de oorlog geen practisch en vruchtbaar resultaat opleveren.

Wat het Duitsch-Russisch pact betreft, was generaal Franco van meening, dat de onderhandelingen van de geallieerden met Moskou tot mislukking gedoemd waren, aangezien zij gebaseerd waren op den status quo van het Verdrag van Versailles, dat het oude Russische imperium versnipperd heeft. „Aan de zijde van Duitschland kon Rusland zich van het vervullen van zijn eischen verzekeren. De eenige weg was dus een overhaaste capitulatie."

Generaal Franco voegde daaraan toe: „De inval van Rusland in Europa is zeer ernstig. Er moeten spoedig stappen ondernomen worden om ernstiger schade te voorkomen, hetgeen onmogelijk is zonder den vrede in het Oosten te herstellen. Duitschland zou een barrière moeten vormen, die voldoende sterk is om het streven van Rusland op politiek en sociaal gebied te weerstaan, opdat het bolsjewisme Europa niet verder binnendringt." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Gen. Franco 3970 A.)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Sjekki gevallen. - Japansche blokkade van Tientsin duurt voort. - Noord-Hoenan. —**

Sjekki. — Na vele Japansche aanvallen te hebben afgeslagen, verloren de Chineesche verdedigers van Tsjoengsjan op 7 October de hoofdstad Sjekki onder de slagen van een machtig Japansch offensief. De Japansche troepen vielen op twee fronten aan. In het Oosten hielden de Chineesche militietroepen hen tegen, maar in het Westen stortte de verdediging van nieuw aangevoerde troepen ineen. Zij worden er van verdacht, verraad te hebben gepleegd. De strijd duurt nog voort.

Japansche vliegtuigen bombardeeren het land in wijden omtrek en Sjekki is een groote puinhoop geworden. De veroverde stad Tsjoengsjan heeft weinig militaire waarde; het is de geboorteplaats van Sun Jat Sen. De bevelhebber van de Chineesche

militaire troepen is Tsjang Wai Sjen, vroeger in Europa en Amerika als vlieger bekend.
De Chineezen hebben opnieuw aanvallen ondernomen aan de grens van Hongkong en daar Ti-Tongwei en Pigwoe, plaatsen aan den spoorweg boven Sjoemsjoen, bezet.

Tientsin. — Het water, dat vijf weken geleden de stad Tientsin overstroomde, is thans geheel teruggeweken. De Japansche blokkade tegen de Britsche en Fransche concessies duurt voort.
(Vor. ber. Overstroom. 3921 D.)

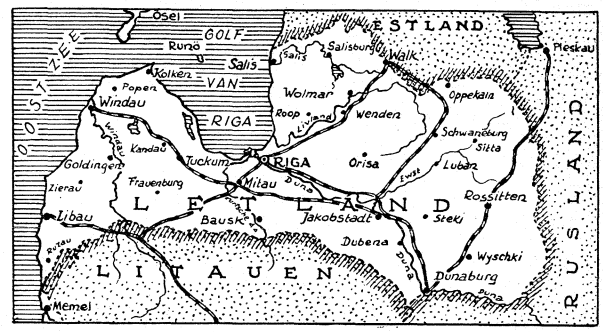
Noord-Hoenan. — Naar het Chineesche persbureau meldt, zijn, aldus het A. N. P., de Japansche troepen in Noord-Hoenan geheel ineengestort. Een Chineesche colonne heeft de overblijfselen der Japansche troepen omsingeld; een andere afdeeling opereert achter de Japansche achterhoede. Uit Tsjangsja wordt gemeld, dat de Chineezen in Noord-Kiangso twee Japansche regimenten vernietigd hebben. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3964 C.)

A. AMSTERDAM. — Monument voor Wilhelmina Drucker. —
Op 30 Sept. '39 is onder zeer groote belangstelling het gedenkteeken ter herinnering aan en ter eere van de bekende feministe Wilhelmina Drucker, dat geplaatst is in het plantsoen van de Noorder Amstellaan, kruising Waalstraat, onthuld en overgedragen aan het hoofdstedelijk gemeentebestuur. (Telegraaf)

B. SOVJET-RUSLAND. — Verdrag van wederzijdschen bijstand met Letland. - Russische vlootbases o.a. Libau en Windau en vliegvelden. —
Op 5 October '39 is te Moskou een pact van wederzijdschen bijstand tusschen de Sovjet-Unie en Letland onderteekend.

Tass-Agency deelt den officieelen tekst van het Russisch-Letsche verdrag mede. Deze tekst luidt:
„Het presidium van den hoogsten Sovjet der U.S.S.R. eenerzijds en de president der Letsche republiek anderzijds hebben in het belang van de ontwikkeling der vriendschappelijke betrekkingen, die zijn gevestigd door het vredesverdrag van 11 Augustus 1920 en die berusten op de erkenning der onafhankelijkheid en van het beginsel van niet-inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden der andere partij,
oordeelende, dat het vredesverdrag van 11 Augustus 1920 en het verdrag van non-agressie en van vreedzame regeling van conflicten van 5 Februari 1932 den hechten grondslag der wederzijdsche betrekkingen en verplichtingen blijven vormen,
overtuigd, dat de nauwkeurige definitie der voorwaarden voor de verzekering der wederzijdsche veiligheid in het belang van beide contracteerende partijen is, noodig geacht het volgende verdrag van wederzijdschen bijstand te sluiten en hebben voor dit doel als hun gevolmachtigde vertegenwoordigers aangewezen: den voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, als gevolmachtigde van het presidium van den Hoogsten Sovjet en den Letschen minister van Buitenlandsche Zaken, Munters, als gevolmachtigde van den president der Letsche republiek, die het volgende zijn overeengekomen:

Artikel 1: De twee contracteerende partijen verbinden zich elkander elken bijstand, met inbegrip van militairen bijstand, te verleenen in geval van een directen aanval of een bedreiging met aanval van de zijde van eenige groote Europeesche mogendheid tegen de zeegrenzen der partijen in de Oostzee of tegen hun landgrenzen, door de territoria der Eestische of de Litausche republiek, alsmede tegen de in artikel 3 genoemde bases.
Art. 2: Sovjet-Rusland verbindt zich het Letsche leger bijstand te verleenen in wapening en andere militaire uitrusting op gunstige voorwaarden.
Art. 3: Ten behoeve van de waarborging van de veiligheid der Sovjet-Unie en ter consolideering van haar eigen onafhankelijkheid verleent de Letsche republiek aan de Sovjet-Unie het recht tot het hebben van vlootbases in pacht en tegen redelijken prijs in de steden Liepaja (Libawa - Libau) en Ventspils (Windawa - Windau) en van verscheidene vliegvelden. De nauwkeurige plaatsen voor de bases en vliegvelden en de grenzen daarvan zullen in wederzijdsch overleg worden vastgesteld.
Voor de bescherming van de straat Irben (tusschen Oostzee en Golf van Riga) wordt aan de Sovjet-Unie het recht verleend op dezelfde voorwaarden een basis voor kust-artillerie aan de kust tusschen Ventspils en Pitrags te vestigen.
Voor de bescherming der vlootbases, der vliegvelden en der kust-artillerie-basis heeft de Sovjet-Unie het recht op eigen kosten op de aangewezen plaatsen land- en luchtmachttroepen tot een strikt beperkt aantal te handhaven. De maximale grootte der strijdkrachten zal bij speciale overeenkomst bepaald worden.



(Letland - Latvija — 65.780 km.² ± 2 millioen inwoners. Onafhankelijk van Rusland sinds 1918, toen de republiek werd uitgeroepen.) (Red. K. H. A.)

Art. 4: De contracteerende partijen verbinden zich geen bondgenootschap aan te gaan en niet deel te nemen aan eenige coalitie, gericht tegen een der partijen.
Art. 5: De uitvoering van dit pact mag in geen enkel opzicht schade toebrengen aan de souvereine rechten der partijen, in het bijzonder aan haar staatsorganisatie, economische en sociale stelsels en militaire maatregelen. Het gebied, aangewezen voor de in artikel 3 genoemde bases en vliegvelden blijft territorium van de Letsche republiek.
Art. 6: Dit pact treedt in werking door de uitwisseling der ratificatie-oorkonden. Deze uitwisseling zal te Riga geschieden binnen zes dagen na den datum van onderteekening van dit verdrag. Het verdrag geldt voor tien jaar en, indien geen der partijen het noodzakelijk acht het pact een jaar vóór het afloopen op te zeggen, zal het automatisch gedurende tien nieuwe jaren blijven gelden.

Dit verdrag is opgemaakt in twee origineele exemplaren, in de Russische en in de Letsche taal, op 5 October 1939 te Moskou.
(w.g.) Wjatsjeslaf Molotof.
(w.g.) Wilhelm Munters.

Aan de onderteekening van het pact zijn besprekingen voorafgegaan, welke van 2 tot 5 October hebben geduurd en waaraan werd deelgenomen door Molotof, Munters, Stalin, Potemkin, den Sovjet gezant in Letland, Zotof en den Letschen gezant te Moskou, Kocins.
(Tass-Agency - Telex-A. N. P.)

9 OCTOBER 1939

C. ROEMENIE. — Demobilisatie aan de grens Hongarije—Roemenië. —
Een belangrijke schrede in de richting van pacificatie in Midden-Europa is door Roemenië en Hongarije gedaan, die op 7 October '39 besloten hebben hun troepen aan de gemeenschappelijke grens te demobiliseeren.
Officieel wordt daaromtrent door de Roemeensche regeering het volgende bekend gemaakt:
De Joego-Slavische regeering heeft op 24 September te Boekarest en Boedapest met het oog op een ontspanning tusschen Roemenië en Hongarije voorgesteld, dat beide landen hun voorbereidende militaire veiligheidsmaatregelen aan de gemeenschappelijke grens ongedaan zullen maken. De Hongaarsche regeering heeft 30 September hierop geantwoord, dat zij zulke maatregelen op het oogenblik reeds getroffen heeft en bereid is ook de resteerende militaire voorbereiding ongedaan te maken. Thans heeft de Roemeensche regeering aan Belgrado en Boedapest medegedeeld, dat zij ook van haar zijde de getroffen militaire veiligheidsmaatregelen op vèrstrekkende wijze ongedaan heeft gemaakt.

Een communiqué van gelijke strekking is door de Hongaarsche regeering gepubliceerd.
Op 4 October heeft de Roemeensche regeering Boedapest van haar besluit in kennis gesteld.
(Vor. ber. Roemenië—Hongarije 3905 E.)

A. ITALIE. — Uitvoerverbod van wapenen en andere artikelen. —
De Italiaansche staatscourant publiceerde op 5 Oct. 1939 een lijst van duizend artikelen, waarvan de uitvoer van 5 October af voor alle landen verboden is. Tot deze artikelen behooren wapenen van allerlei aard, zooals geweren, machinegeweren, kanonnen, onderdeelen van kanonnen, revolvers, munitie, explosieve stoffen, tal van chemische artikelen, ijzer, staal, koper, ertsen, kortom alle oorlogsmaterialen.
Voorts staan op de lijst: auto's, vliegtuigen, paarden, muilezels, runderen, geneesmiddelen en tal van andere artikelen, waaronder een aantal levensmiddelen, zijden en wollen stoffen enz. (Stefani)

B. LETLAND. — Verklaring in zake het verdrag van wederzijdschen bijstand met Sovjet-Rusland. —
De pers publiceert volgens het Duitsche Nieuwsbureau verklaringen van den Letschen minister van Buitenlandsche Zaken, Munters, over het bijstandsverdrag met de Sovjet-Unie, waarin de minister o.a. heeft gezegd: „Het Europeesch gedeelte der Sovjet-Unie heeft slechts drie uitgangen naar de staten overzee: de Witte Zee, de Zwarte Zee en de haven van Leningrad. Deze haven is strategisch ongunstig gelegen en is bovendien niet ijsvrij. In vredestijd kon men daarmede genoegen nemen, doch in tijd van oorlog kon deze toestand moeilijkheden veroorzaken Daardoor wordt het ook begrijpelijk, dat de Sovjet-Unie er naar streefde, haar positie in het kustgebied der Oostzee te bevestigen. De eigen veiligheid van Letland maakte bovendien een opheldering en duidelijke vaststelling van de situatie noodig.
Het verlangen van beide staten, om den vrede en den status quo aan de Oostzee te handhaven, heeft uitdrukking gevonden in een pact van wederzijdschen bijstand. Letland heeft er altijd naar gestreefd, niet in een oorlog betrokken te worden, doch men moet ook erkennen, dat er ook bedreigingen voor de Sovjet-Unie hadden kunnen ontstaan, wanneer Letland in een oorlog zou zijn meegesleept. De strategische voorrechten van Rusland zullen het normale leven te Libau en Windau geenszins beperken, daar de Russische bases nauwkeurig omlijnd zullen worden.
Munters zeide ten slotte, dat het bijstandsverdrag den vrede en de veiligheid zal versterken en in overeenstemming is met de politieke werkelijkheid, waarmede Letland in de bestaande omstandigheden rekening had te houden. (D. N. B.)
(Vor. ber. Verdrag 3979 B.)

10—11 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —
FRANKRIJK. — De Communisten. - Ex-Kamerleden gearresteerd. —
Het sluiten der zitting van het Fransche parlement geschiedde op 5 October om redenen van binnenlandsch politieken aard.
De parlementaire onschendbaarheid van de op de communistische lijsten gekozen afgevaardigden is thans opgeheven en hun zal worden verhinderd hun propaganda voor de ontbonden partij voort te zetten.
Kolonel Loriot, regeeringscommissaris bij den derden krijgsraad te Parijs, heeft opdracht ontvangen een instructie te openen tegen verschillende ex-communistische Kamerleden.
Op 9 October zijn 35 communistische leden van de Fransche Kamer gearresteerd onder beschuldiging van overtreding van de wet, welke propaganda voor de derde internationale verbiedt.
Na een verhoor te hebben ondergaan, zijn zij beschuldigd van overtreding van het wetsdecreet van 26 September 1939. **(Vor. ber. Ontb. Comm. partij 3964; oprichting Boeren- en Werkl. groep 3971)**

DUITSCHLAND. — **Waarschuwing aan de neutrale scheepvaart o.a. Ver. Staten, Zweden en Denemarken.**
De regeering der Vereenigde Staten heeft op 3 October van Duitschland een nota ontvangen, waarin zij wordt gewaarschuwd tegen het „verdachte gedrag" van schepen der Vereenigde Staten in de wateren om Frankrijk en Groot-Brittannië.
In de nota wordt verklaard: niet neutrale koopvaarders hebben herhaaldelijk geprobeerd in de wateren om Groot-Brittannië en Frankrijk te ontsnappen aan het recht van de Duitsche zeestrijdkrachten, schepen aan te houden en te onderzoeken. Voorts hebben zij herhaaldelijk de verdenking op zich geladen door hun onbehoorlijk gedrag. Koopvaardijschepen der Ver. Staten wordt in hun eigen belang aangeraden geen wijzigingen te brengen in hun koers of de gebruikmaking van hun radiotoestellen bij het waarnemen van Duitsche vlootstrijdkrachten, het zigzag-varen en het niet gehoorzamen aan het bevel te stoppen of het aanvaarden van een convooi door vlootstrijdkrachten van mogendheden, welke met Duitschland in oorlog zijn.
Het departement van Buitenlandsche Zaken heeft de nota in handen gesteld van de maritieme commissie, welke de koopvaardij en de havenautoriteiten op de hoogte heeft gesteld.
Een soortgelijke nota werd ook aan de Zweedsche en Deensche regeering gezonden.
(Vor. ber. Oorlog ter Zee 3978)

Het Britsche Blauwboek. - Een Duitsch antwoord. —
Het Duitsche Nieuwsbureau bericht, dat het Britsche ministerie van Voorlichting na een studie van drie weken, bemerkingen heeft gepubliceerd op het Duitsche Witboek, welke worden voorafgegaan door de oewering, dat de Führer en de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken den wensch koesteren de waarheid over de bewust door Duitschland gemaakte Duitsch-Poolsche crisis te loochenen. Van Britsche zijde wordt gepoogd aan de hand van een Blauwboek een aantal onjuistheden vast te stellen in het Duitsche Witboek.
Het D. N. B. verklaart ten aanzien van het Duitsche Witboek, dat dit een verzameling is van de authentieke oorkonden, het bevat geen stemmingsberichten of gesprekken en het is kinderachtig wanneer men van Britsche zijde hieruit concludeert dat men van Duitsche zijde gewichtig materiaal heeft achtergehouden.
In de Britsche verklaring wordt gezegd, dat het Duitsche Witboek uitgaat van de veronderstelling, dat de Britsche garantie aan Polen is verstrekt voor het afwijzend antwoord van Polen op het Duitsche aanbod in Maart van dit jaar. Engeland heeft evenwel de garantie eerst Polen aangeboden, nadat het de Duitsche voorstellen had verworpen. Van Duitsche zijde wordt ook niet bestreden, dat het formeele aanbod van de garantie eerst is gedaan op 31 Maart.
Doch niet deze formeele gang van zaken is beslissend, maar het feit, dat Polen reeds op 21 Maart, toen de Duitsche voorstellen werden gedaan, vast kon rekenen op de Britsche hulp. Het D. N. B. wijst hierbij op de redevoeringen van Chamberlain op 17 Maart en lord Halifax van 20 Maart, die ook in het Britsche Blauwboek zijn opgenomen, en waarin zij openlijk de Britsche omsingelingspolitiek aankondigden.
Van Britsche zijde wordt vervolgens beweerd, aldus het D. N. B., dat in het Duitsche Witboek niet is vastgesteld dat de Britsche regeering zich van begin af aan heeft gekant tegen het Duitsche „ultimatum", volgens hetwelk een Poolsch onderhandelaar vóór 30 Augustus des nachts twaalf uur te Berlijn werd verwacht om de Duitsche voorstellen te aanvaarden. Het is een verdraaiïng van de feiten het Duitsche verlangen als een ultimatum te beschouwen. De Duitsche regeering heeft na afloop van den termijn op 30 Augustus hieruit geen conclusie getrokken en achtte eerst in den nacht van 31 Augustus den diplomatieken weg verder onmogelijk.
Het ook in het Britsche Blauwboek opgenomen bericht van den Britschen ambassadeur Henderson stelt vast, dat de Führer de vraag van Henderson of de Poolsche onderhandelaar als volkomen gelijkgerechtigd zou worden beschouwd, bevestigend heeft beantwoord. De Duitsche regeering heeft eerst in den nacht van 31 Augustus vernomen, dat de Britsche regeering reeds op 30 Augustus van meening was, dat het het herstel van een Duitsch-Poolsche onderhandeling als ondoenlijk beschouwde.
De Britsche verklaring zegt verder, dat de Duitsche regeering over het hoofd heeft gezien, dat ook de Poolsche regeering het recht heeft gehad de Duitsche voorstellen te kennen, te overwegen en te beantwoorden. Van Duitsche zijde wordt te dien aanzien vastgesteld, dat dit vereenigbaar was geweest met de door Duitschland voorgestelde procedure.
Bovendien had de Britsche regeering nog op 31 Augustus gelegenheid gehad de Poolsche regeering in kennis te stellen van den inhoud der Duitsche voorstellen, want Henderson heeft deze nog in den nacht van 30 op 31 Augustus doorgezonden naar Londen evenals naar de Britsche ambassade te Warschau, hetgeen ook blijkt uit het Britsche Blauwboek.
Van Britsche zijde wordt verder verklaard, dat in het Duitsche Witboek door het weglaten van data en uur de indruk wordt

gewekt, dat de ambassadeur in Berlijn op 30 Augustus de Duitsche voorstellen heeft ontvangen. In het Duitsche Witboek wordt evenwel nadrukkelijk vastgesteld, dat de Britsche ambassadeur het Britsche antwoord eerst op 30 Augustus te middernacht heeft overhandigd en dat hem bij deze gelegenheid de Duitsche voorstellen ter kennis werden gebracht. Uit het telegram dat Henderson nog dienzelfden nacht heeft verzonden blijkt duidelijk, dat hij den wezenlijken inhoud van de Duitsche voorstellen volkomen heeft begrepen en onmiddellijk heeft doorgezonden naar Londen en Warschau.

(Vor. ber. Eng. Blauwboek 3967 A.)

De Joden. —

Sinds Duitschland oorlog voert, is de positie van de aldaar nog wonende Joden vrij plotseling veranderd. In het tekort aan werkkrachten bij verscheidene bedrijven, als gevolg van de algeheele mobilisatie, trachten de autoriteiten gedeeltelijk te voorzien door het wederom plaatsen van Joden in de betrekkingen, waaruit zij in tijd van vrede verdreven werden. Vele Joden werken thans als kleermaker, kantoorbediende, magazijnknecht enz. Joodsche dokters, die zich tot heden slechts „ziekenverpleger" mochten noemen en alleen Joden mochten behandelen, zullen vermoedelijk, als de oorlog lang duurt, op ruimere basis practijk mogen gaan uitoefenen, ja zelfs daartoe gedwongen worden.

De volbloed-Joden (ongeveer 265.000) mogen geen dienst doen in het Duitsche leger. Van de Joden met gemengd d.w.z. met Arisch bloed (ongeveer 600.000) mogen er een aantal dienen, doch worden niet tot de hoogere militaire rangen toegelaten.

In de huidige buitengewone omstandigheden worden de Joden echter voor allerlei nationale diensten opgeroepen. Zoo werken er een aantal bij het aanleggen van wegen en in het bouwbedrijf.

Ofschoon de positie van de Joden in Duitschland dus oogenschijnlijk eenigszins verbeterd is, vreezen zij, dat een eventueel voedseltekort hen het eerst zal gaan treffen.

Ongeveer 60.000 Joden in Duitschland hebben geen vermogen en inkomsten meer en zijn aangewezen op liefdadigheid van Joden.

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3866 D.)

Hitler's bezoek aan Warschau. —

Op 5 October heeft Adolf Hitler de Duitsche troepen te Warschau een parade afgenomen. Hij was vergezeld van eenige Duitsche legerleiders.

(Vor. ber. Val Warschau 3965)

Hitler's rede in het Sportpaleis te Berlijn. - Hij herhaalt zijn vredeswensch. —

De Führer heeft op 10 October in het Sportpaleis te Berlijn het oorlogswinterhulpwerk van het Duitsche volk voor 1939-'40 geopend. Allereerst gaf rijksminister dr. Goebbels een overzicht van het winterhulpwerk 1938-'39, dat in totaal 535,3 millioen mark had opgeleverd tegen 417,1 millioen het jaar te voren. Tot dusver heeft dit werk in het geheel bijna 2,5 milliard mark opgeleverd.

De campagne voor de winterhulp openend, deed Hitler een beroep op het Duitsche volk om met gulle hand voor de winterhulp te geven.

Geen macht ter aarde kan Duitschland op de knieën krijgen. Noch militair, noch economisch kunnen zij ons verslaan en ook zullen zij ons psychologisch niet afmaken.

Ik herhaal onzen wensch naar vrede. Wij hebben geen oorlogseischen of eischen tegen de Westelijke mogendheden. Wanneer onze bereidheid tot vrede wordt verworpen, zullen wij vastbesloten den strijd opnemen en zullen wij het op de eene of andere manier uitvechten. Wij zullen onze overwinning voltooien. De oorlog zal deze sociale eenheid innerlijk vestigen.

Geen verschrikking van het oogenblik of voorspelling over den duur van den oorlog zal dus vrees kunnen aanjagen. Niets van hetgeen anderen kunnen doen, zal ons verzwakken in ons doel. Wat de wereld ook wenscht, kan zij krijgen. Het Duitsche Rijk is thans sterker dan ooit. De weg, die voor ons ligt, zal niet moeilijker zijn dan dien wij reeds gegaan zijn.

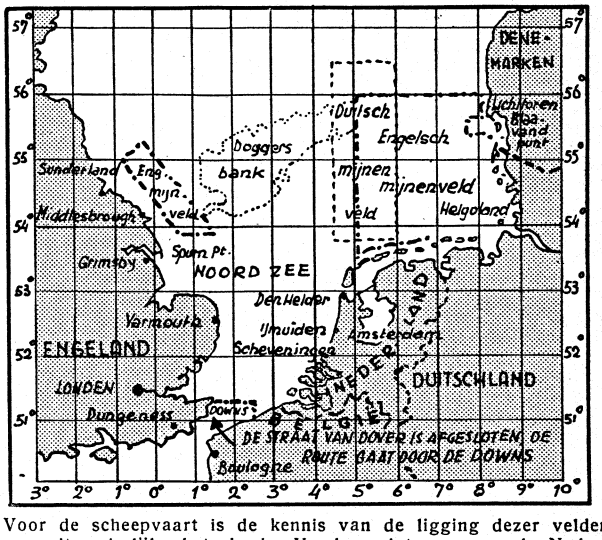
Als wij het toen niet hebben opgegeven, dan geven wij het ook thans niet op. Het nationaal-socialisme, in zijn karakter een ideologie, kwam uit den oorlog te voorschijn en zal in den oorlog de proef doorstaan. Wij zullen voortgaan. De oorlog moet er toe medehelpen het Duitsche volk hoe langer hoe vaster aaneen te smeden. Des te vastberadener wij zijn om offers te aanvaarden, des te zekerder zullen wij de overwinning behalen. Wij zullen laten zien dat wij voornemens zijn te leven, zooals wij daarvoor de kans zien en in staat zullen zijn in de wereld de plaats te eischen, die ons toekomt.

(Vor. ber. Winterhulp 3493 D; Vredesvoorst. 3975)

Mijnen in de Noordzee. —

Terstond na het intreden van de vijandelijkheden hebben de oorlogvoerende mogendheden in bepaalde gebieden van de Noordzee mijnenvelden gelegd, met de bedoeling om het zeeverkeer, met name het optreden van vijandelijke vlooteenheden, aanzienlijk te beperken in de vrijheid van beweging.

Zoo hebben de Engelschen het Kanaal bij de straat van Dover vrijwel afgesloten, zoodat de route moet worden genomen door de Downs (Duins), waar de contrôle op de neutrale scheepvaart wordt uitgeoefend. Voorts hebben de Engelschen den hoek van de Noordzee, de Duitsche Bocht, onveilig gemaakt door het leggen van een mijnenveld. De Duitschers hebben den toegang tot deze uitvalspoort van de Duitsche vloot ten deele versperd, door het leggen van een Noord-Zuid loopend, langwerpig veld. De Engelschen hebben hun Oostelijke kust, voor de Midlands en ter hoogte van Doggersbank door zulk een veld beveiligd.



Voor de scheepvaart is de kennis van de ligging dezer velden van uitzonderlijke beteekenis. Vandaar dat vanwege de Nederlandsche overheid kaarten worden uitgereikt aan de gezagvoerders van uitvarende schepen, waarop de velden zoo goed mogelijk zijn aangegeven. Hierbij geven we zoo een kaart, welke is bijgewerkt tot 26 September. Deze geeft niet weer de mijnenvelden of versperringen binnen de territoriale wateren. Daar zal men zich op de bijzondere kennis van een loods moeten verlaten.

De stormen kunnen uiteraard mijnen losslaan uit de mijnenvelden. Dan ontstaat het gevaar van de drijvende mijnen, waartegen de scheepvaart zich tracht te beveiligen door de z.g. paravanes, de installaties welke het schip vrijhouden van de mijnen, welke het op zijn weg ontmoet. **(V. b. Oorlog ter Zee 3980)**

FRANKRIJK. — Radio-rede van minister-president Daladier. - Frankrijk zal den strijd voortzetten. —

In zijn op 10 October aangekondigde radio-rede heeft de Fransche minister-president Daladier een uiteenzetting gegeven van het standpunt zijner regeering ten aanzien van het door Rijkskanselier Hitler in diens jongste Rijksdagrede van 6 October gedane vredesaanbod. In naam van het Fransche volk heeft Daladier verklaard, dat Frankrijk slechts dan de wapens zal neerleggen, indien een definitieve garantie voor de veiligheid zal zijn verkregen. Aangezien beloften en toezeggingen door de Duitsche regeering bij

herhaling niet werden gehouden, maar integendeel telkens opnieuw tot het aanwenden van geweld werd overgegaan, zal Frankrijk den strijd voortzetten tot een vrede is verzekerd, welke niet ongeveer om de zes maanden kan worden verstoord.
(Vor. ber. Vredesaanbod Hitler 3975; Daladier 3974)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3978)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
De Nederlandsche Legatie te Warschau. —
Het gebouw der Nederlandsche legatie te Warschau is volkomen onbeschadigd. Zelfs de ruiten zijn niet gesprongen. Het onmiddellijk daaraan grenzende Italiaansche ambassadegebouw is echter geheel verwoest. **(Vor. ber. Nederl. kol. Warschau 3961 E.)**

Inenting van kinderen. —
De Nederlandsche maatschappij tot bevordering van de geneeskunst dringt er met klem op aan, dat in verband met de huidige omstandigheden, alle kinderen beneden den leeftijd van twee jaar worden ingeënt tegen pokken. **(Vor. ber. Vaccinatie 3854 C.)**

Militaire justitie. —
De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Het ontwerp beoogt o.m. het openen van de mogelijkheid om, ter voorziening in de thans ontstane behoefte, tijdelijk meer gewone krijgsraden bij de landmacht in te stellen. Het ligt in de bedoeling hiervoor den Haag en Utrecht aan te wijzen, als overgang naar de instelling van krijgsraden te velde. **(Vor. ber. 3946)**

Algemeen Steuncomité. —
Op 5 October heeft Prinses Juliana het Algemeen Steuncomité 1939 geïnstalleerd.

Tweede Kamer. - Rede van Mr. J. R. H. van Schaik. - Beroep op nationale eenheid. —
De Tweede Kamer kwam dezer dagen bijeen onder voorzitterschap van mr. J. R. H. van Schaik.
De voorzitter hield hierop de volgende rede:
De Kamer gaat een nieuwe werkperiode in onder den diepen indruk van de zorgelijke omstandigheden waarin ons land sinds kort is komen te verkeeren. Onttrokken aan huis, arbeid en bedrijf staat de bloem der Nederlandsche jongemannen, staan ook onze eigen zonen gereed, de hoogste belangen van het vaderland te dienen. Harde maatregelen heeft ons economisch leven te wachten als gevolg van de zeker nog ernstiger wordende storingen in het internationale handelsverkeer. Het geheele volk gevoelt zich beklemd door den oorlogstoestand, die over een deel der wereld is gekomen.
Beseffend, dat van de Regeering de uiterste staatsmanswijsheid vereischt wordt om Nederland voor rampen te behoeden en de volksgemeenschap zoo gaaf en ongeschokt mogelijk te bewaren, zal de Kamer, zich het vertrouwen des volks waardig toonende, haar daarin naar best vermogen trachten bij te staan.
In normale tijden moge het parlement somwijlen een brandpunt van politieken strijd zijn, laten wij dien in dit kommervolle tijdsgewricht trachten te vermijden en elkander de hand reiken. Wanneer wij ons niet laten leiden door invloeden van elders, van welke zijde die ook komen, doch ons uitsluitend doordringen van den geest van eigen historie en van eigen nationale tradities, zal onze waarlijke eenheid zich vanzelf openbaren en een levende kracht vormen naar binnen en naar buiten.
Regeering en volksvertegenwoordiging, op elkander bouwend en elkander schragend, hebben, elk op haar grondwettelijke plaats, de dure roeping ons land door de beproevingen, die niet zullen uitblijven, heen te leiden.
Zware offers zullen door allen moeten worden gebracht. Zij zullen niet te zwaar vallen, indien de geestelijke kracht van onze bevolking ongebroken blijft. Onverzwakt moeilijke oogenblikken in zijn geschiedenis en zijn bestaan te boven komen kan een volk slechts door wilskracht en moreele sterkte. Aan de handhaving en bevordering daarvan mede te werken, zij dan ook een onzer voornaamste strevingen.
Krachtens Uwe voordracht, geachte medeleden, andermaal door de Koningin geroepen aan onzen arbeid leiding te geven, houd ik mij overtuigd, dat wij gezamenlijk, in Godsvertrouwen en met de vredesgedachte in ons hart, op vruchtbare wijze de belangen van ons vaderland zullen dienen.

Amsterdam. — Indexcijfer over September. —
Het indexcijfer voor de kosten van het levensonderhoud te Amsterdam bedraagt over September 139,1 (1911—1913 is 100). Voor de voeding afzonderlijk is het cijfer 124,4.

Uitvoering van werken. —
De hoofdbesturen van de aannemersbonden hebben besturen van provincies, gemeenten, waterschappen, polders en andere overheids en semi-overheidslichamen, dringend verzocht een regeling te willen opnemen in de bestekken van de te houden aanbestedingen in verband met de stagnatie, welke ontstaan is tengevolge van de bijzondere tijdsomstandigheden. Ten einde de uitvoering van werken in de toekomst weer mogelijk te maken en ook om uniformiteit te verkrijgen, verzoeken genoemde besturen ten spoedigste de regeling van de regeering te willen overnemen. **(Vor. ber. Opschort. groote werken 3976 B.; Nederland en de Oorlog 3976 B.)**

12 OCTOBER 1939

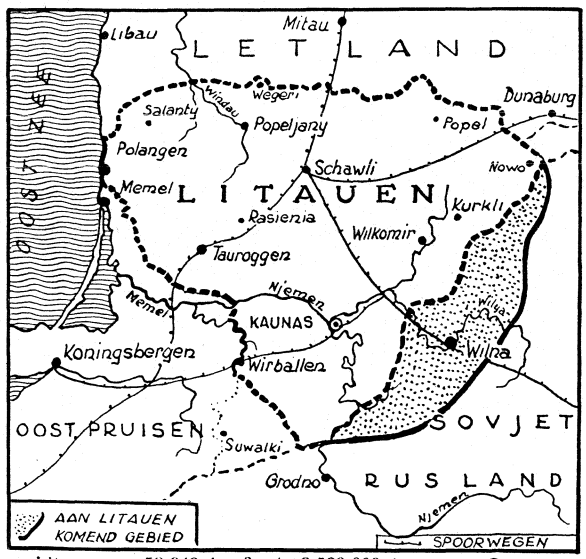
B. **FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - „De Spooktrein". - „Boefje". —**
De Spooktrein: Op 28 September '39 had de gala-première plaats van de Nederlandsche film „De Spooktrein", een Filmex-productie, in roulatie gebracht door Cinetone.
Regie: Karel Lamac; productie-leiding: Rudolf Meyer; hoofdrollen: Jan Musch, Fientje de la Mar, Louis Borel, Adophe Engers, Sara Heyblom, Cissy van Bennekom, Lies de Wind, Chris Baay, Nico de Jong, Lau Ezerman, Piet Rienks en Hans Tiemeyer.
De muziek werd gespeeld door het Utrechtsch Stedelijk Orkest onder leiding van Max Tak.
Boefje: De verfilming van het bekende boek van M. J. Brusse, „Boefje", vervaardigd in Filmstad bij Den Haag en uitgebracht door N.V. City-Film, beleefde op 4 October '39 de wereld-première.
Scenario: Carl Zuckmayer; draaiboek: Kurt Alexander; dialogen: Jaap van der Pol; regie: Detlef Sierck; productie-leiding: Leo Meyer; camera: Akos Farkas.
In de hoofdrollen: Annie van Ees, Piet Bron, Albert van Dalsum, Guus Brox, Emmy Hijmans-Snijders, Frits van Dijk en Mien Duymaer van Twist.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Ned. Films 3678 B.)**

C. **NEDERLAND. — Dr. H. Colijn, lid van de Eerste Kamer. —**
Dr. H. Colijn heeft zijn benoeming tot lid van de Eerste Kamer, in de vacature-De Vlugt, op 9 October 1939 aanvaard. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet-Colijn 3880 A.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de Neutraliteitswet. - Moties der tegenstanders verworpen. —**
Twee overwinningen heeft de regeering der Ver. Staten op 10 October in den Senaat behaald op haar tegenstanders bij de behandeling van de neutraliteitswet. Met de groote meerderheid van 63 tegen 26 stemmen heeft de Senaat het voorstel van senator Boey verworpen om de wet naar de commissie terug te verwijzen. De bedoeling van dit voorstel was de opheffing van het wapenembargo te vertragen.
Een tweede stemming werd gehouden over senator Tobey's voorstel om de wet in tweeën te splitsen: het eene deel zou dan betrekking hebben op de „cash and carry"-clausule, het andere op het wapenembargo. Dit voorstel werd eveneens verworpen, en wel met 65 tegen 26 stemmen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3968 A.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Verdrag van wederzijdschen bijstand met Litauen. - De stad en het gebied om Wilna bij Litauen. —**
Omtrent de onderhandelingen met Litauen is een communiqué uitgegeven, luidende:
Van 3 tot 10 October zijn in Moskou onderhandelingen gevoerd tusschen volkscommissaris Molotof en den Litauschen minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys, over de afsluiting van een verdrag betreffende overdracht aan Litauen van de stad Wilna en het gebied om Wilna, benevens over een pact tot

wederzijdschen bijstand tusschen Sovjet-Rusland en Litauen.
Aan de onderhandelingen namen deel Stalin, Potemkin en de Russische zaakgelastigde in Litauen, Pozdnyakof aan Russische zijde en de Litausche vicepremier, Bizauskas, de Litausche opperbevelhebber, generaal Rastikis, en de Litausche gezant in Moskou, Natkevicius, aan de andere zijde.
De onderhandelingen zijn op 10 October geëindigd met de onderteekening van een pact betreffende de overdracht aan de Litausche republiek van de stad Wilna en het Wilnasche gebied en een pact tot wederzijdschen bijstand tusschen Litauen en Sovjet-Rusland.



Litauen — 53.242 km.², ± 3.500.000 inwoners. Presidentieele staatsvorm. Wetgevende macht bij Landdag (85 leden) en Staatsraad (9 leden). Vormde vroeger een onderdeel van het koninkrijk Polen, later van het Russische Rijk, doch scheidde zich in 1918, na de bolsjewistische revolutie, af en voerde toen oorlog tegen Sovjet-Rusland tot 1920. Hoofdstad Kaunas (Kowno) heeft 100.000 inwoners. (Red. K. H. A.)

Het Russisch-Litausch verdrag bestaat uit negen artikelen, welke bepalen:
1. De stad Wilna en het gebied van Wilna zal aan Litauen worden teruggegeven.
2. Beide verdragsluitende partijen verplichten zich tot wederzijdsche hulp, ook militaire, in geval van een aanval op hun gebied van de zijde van een derde Europeesche mogendheid, hetzij te water, hetzij te land.
3. De Sovjet-Unie verplicht zich, het Litausche leger tegen voordeelige voorwaarden wapens en oorlogsmateriaal te verschaffen.
4. Ter verdediging van de grenzen van Litauen krijgt de Sovjet-Unie het recht in Litauen troepen van haar leger en luchtmacht te stationneeren, welker aantal en standplaatsen bij afzonderlijk verdrag zullen worden geregeld. Ook de hiermede verband houdende economische, administratieve en juridische vragen zullen bij afzonderlijk verdrag worden geregeld.
5. Mocht een aanval of dreiging met een aanval tegen Litauen geschieden, dan zullen Sovjet-Rusland en Litauen onverwijld overleg plegen over de daartegen te nemen maatregelen en met alle middelen tot verweer overgaan.
6. Beide partijen verplichten zich geen bondgenootschappen aan te gaan, welke tegen één der verdragsluitende partijen zouden kunnen zijn gericht.
7. Het onderhavige verdrag raakt de souvereine rechten der beide verdragsluitende partijen in geen enkel opzicht. Het beginsel der niet-inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden blijft door beide zijden gegarandeerd.
8. Het onderhavige verdrag wordt gesloten voor den tijd van vijftien jaren. Wanneer het verdrag niet een jaar vóór afloop van dezen termijn wordt opgezegd, wordt het automatisch voor den tijd van tien jaar verlengd. Litauen blijft evenwel ook in geval van de opzegging van het onderhavige verdrag in het bezit van Wilna.
9. Het verdrag treedt in werking met de uitwisseling der ratificatie-oorkonden, hetgeen binnen zes dagen te Kaunas zal geschieden.

De terugkeer van het gebied van Wilna, met inbegrip van Wilna zelf, doet bij Litauen een gebied komen van ± 13.000 vierk. mijlen met een bevolking van 600.000 zielen. (Tass-Agency)

13 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Weekverslag in het Lagerhuis. - Minister-president Chamberlain's antwoord op Rijkskanselier Hitler's vredesvoorstellen van 6 October 1939. - „Wat den vrede in den weg staat, is de Duitsche regeering en de Duitsche regeering alléén." —** In den loop van zijn zesde weekoverzicht voor het Lagerhuis heeft op 12 October de Britsche premier, Chamberlain, sprekende over Hitler's vredesvoorstellen, gezegd:

„Het zou voor Engeland onmogelijk zijn eenigerlei basis van dien aard te aanvaarden zonder zijn eer te verzaken en zijn eisch te laten varen, dat internationale geschillen door overleg en niet door geweld moeten worden geregeld."
Chamberlain deelde vervolgens mede, dat de voorstellen zijn bestudeerd in overleg met de Dominions en met de Franschen en hij zeide: „Wij moeten wel aannemen, dat de voorstellen, welke de Duitsche rijkskanselier oppert voor het bereiken van wat hij noemt „de zekerheid van Europeesche veiligheid" gegrondvest zijn op erkenning van zijn veroveringen en van zijn recht om met de veroverden te doen wat hem goeddunkt".
„Het zou", aldus de premier, „gemakkelijk zijn, zinnen aan te halen uit Hitler's redevoeringen van 1935, 1936 en 1938, waarin hij in de stelligste bewoordingen uiting geeft aan zijn vast besluit, Oostenrijk of Tsjecho-Slowakije niet te annexeeren en geen enkele territoriale aanspraak meer in Europa te laten gelden, nadat de Sudetenkwestie zou zijn geregeld."

De kernmoeilijkheid. —
„Wij kunnen ook niet klakkeloos voorbijgaan aan Hitler's radicaal prijsgeven van de zoo lang beleden beginselen van zijn politiek en zijn staatkundige belijdenis. Dit herhaald negeeren van zijn eens gegeven woord en de plotselinge ommezwaaien in zijn politiek brengen mij tot de kernmoeilijkheid bij het bespreken van de breedere voorstellen in de rede van den rijkskanselier.
De waarheid is eenvoudig deze: dat het na onze ervaringen niet langer mogelijk is, af te gaan op het niet door daden geschraagde woord van de huidige Duitsche regeering.
Het is echter geen onderdeel van onze politiek een Duitschland, dat op een voet van vriendschap en vertrouwen met de andere landen wil samenleven, uit te sluiten van de, het toekomende, plaats in Europa. Integendeel, wij gelooven, dat er voor de kwalen, waaraan de wereld lijdt, geen doeltreffende remedie kan worden gevonden, wanneer die geen rekening houdt met gerechte aanspraken en behoeften van de landen en wanneer de tijd moge komen, om de richtlijnen aan te geven voor een nieuwe vredesregeling, dan zal er naar het oordeel der Britsche regeering niet veel hoop zijn voor de toekomst als zulk een regeling niet zou kunnen worden bereikt door de methode van onderhandelingen en overeenstemming.
Het was dan ook niet met wraakzuchtige oogmerken, dat wij dezen oorlog zijn ingegaan, maar eenvoudig ter verdediging van de vrijheid, en niet slechts de vrijheid van de kleine volken staat op het spel, het gaat eveneens om het vreedzaam bestaan van Groot-Brittannië, de Dominions, Indië, de rest van het Britsche rijk, Frankrijk, en in wezen van alle vrijheidlievende landen.
Wat ook het resultaat van de huidige worsteling moge zijn, op welke wijze zij ook moge eindigen, de wereld zal daarna niet dezelfde wereld zijn, die wij te voren hebben gekend."

De Britsche regeering weet maar al te wel, aldus vervolgde

Chamberlain, dat in een modernen oorlog tusschen groote mogendheden overwinnaar en overwonnene gelijkelijk wreede verliezen moeten lijden. Maar zwichten voor het kwaad zou beteekenen, dat alle hoop werd gedoofd en dat al die levenswaarden werden vernietigd, die door de eeuwen heen zoowel het kenteeken als de inspiratie van den vooruitgang der menschheid zijn geweest.
Ik ben er zeker van, dat alle volken van Europa, het Duitsche inbegrepen, naar vrede verlangen. Wij streven niet slechts naar de overwinning, maar zien veeleer daar voorbij naar het leggen van de grondslagen voor een beter internationaal stelsel, dat zal beteekenen, dat de oorlog niet te beurt zal vallen aan elke nieuwe generatie.
Wij streven niet naar stoffelijk voordeel voor onszelf. Wij verlangen van het Duitsche volk niets, dat zijn zelfrespect zou krenken.
De vrede, welken wij vastbesloten zijn te verwezenlijken, moet evenwel een echte en hecht gefundeerde vrede zijn en niet een onbehaaglijke wapenstilstand, welke voortdurend door alarmeeringen en herhaalde bedreigingen wordt onderbroken.

„De hinderpaal." —
Wat staat zulk een vrede in den weg? Het is de Duitsche regeering en uitsluitend de Duitsche regeering.
De gedachte verheugt mij, dat er volkomen overeenstemming bestaat tusschen de doeleinden der Britsche en die der Fransche regeering. Ook zijn de Britsche en Poolsche regeeringen tot de conclusie gekomen, dat er tusschen haar volkomen overeenstemming bestaat.

Ten slotte zeide minister-president Chamberlain:

„Vredesvoorwaarden, welke uitgaan van het berusten in agressie, kunnen niet worden aanvaard. De voorstellen in de rede van den rijkskanselier zijn vaag en onduidelijk. Zij bevatten geen plan voor het goedmaken van het onrecht, dat Tsjecho-Slowakije en Polen is aangedaan. En zelfs indien de voorstellen denkbeelden zouden behelzen om dat onrecht goed te maken, dan zou het nog noodig zijn, de vraag te stellen, door welke feitelijke daden de Duitsche regeering voornemens is, de wereld te overtuigen, dat het uit zal zijn met agressie en dat gedane beloften zullen worden nagekomen. De ervaringen van het verleden hebben aangetoond, dat geen geloof kan worden gehecht aan de toezeggingen der huidige Duitsche regeering. Dienovereenkomstig moeten er daden komen en niet slechts woorden alvorens wij, het Britsche volk en Frankrijk, gerechtigd zouden zijn, op te houden met oorlog te voeren met het maximum van onze krachten.
Alleen wanneer het vertrouwen der wereld is hersteld, zal het mogelijk zijn oplossingen te vinden voor de vraagstukken, welke de wereld in onrust brengen, de ontwapening in den weg staan, het herstel van den handel vertragen en de toeneming van het welzijn der volken beletten.

Er moet dus aan één primaire voorwaarde worden voldaan, en slechts de Duitsche regeering kan die voorwaarde vervullen. Doet zij dat niet, dan kan er voorshands geen nieuwe of betere wereldorde zijn van een soort waarnaar alle volkeren hunkeren.
Het is dus duidelijk, waar het om gaat. Oftewel de Duitsche regeering legt overtuigende bewijzen af van de oprechtheid van haar vredesverlangen, en wel door sprekende daden en door het geven van afdoende waarborgen voor haar voornemen haar verplichtingen na te komen, ofwel wij moeten onzen plicht tot het einde blijven doen.
Duitschland zal thans moeten kiezen.

Eerste indrukken. —
Berlijn: Engeland heeft de door Hitler aangeboden vredeshand geweigerd.

Parijs: Groote voldoening.

Ottawa: Hulde aan Chamberlain voor de nauwkeurige preciseering van Engeland's standpunt.

Oslo: Zooals men in Scandinavië had verwacht.

Washington: Volledige mislukking van Hitler's manoeuvre; aanmoediging voor de voorstanders van de opheffing der neutraliteitswet.

Rome: De deur voor verdere vredespogingen is nog geenszins gesloten; de rede is niet zoo onverzoenlijk als men had verwacht.
(V. b. Weekoverz. 3974; Hitler's Vredesvoorst. 3975)

ENGELAND. — **Het Expeditieleger en het Engelsche commando in Frankrijk. —**
De minister van Oorlog, Hore-Belisha heeft op 11 October in het Lagerhuis medegedeeld, dat in de eerste 4 weken van den oorlog 158.000 man naar Frankrijk zijn gezonden. Twintig procent van de strijdmacht bestaat uit infanteristen. Deze infanterie is uitgerust met vijftig Bren-mitrailleurs en twee-entwintig stuks anti-tankgeschut per bataljon.
De minister deelde voorts mede, dat het eerste legercorps wordt gecommandeerd door generaal Dill en het tweede door generaal Brook.
De eenheid van het commando is eveneens verzekerd: het Britsche leger staat onder Fransch opperbevel.
De Britsche opperbevelhebber heeft het recht een beroep te doen op het eigen ministerie, doch de minister veronderstelt, dat dit niet noodig zal zijn, aangezien de verstandhouding buitengewoon goed is.
De minister deelde ten slotte mede, dat de chef van den staf van den Britschen opperbevelhebber, lord Gort, generaal-majoor Pownall is.
(Vor. ber. Britsche troepen in Frankrijk 3974)

Britsch-Russisch handelsaccoord. —
De Russische handelsdelegatie te Londen en de Britsche minister voor de Voorraden hebben een overeenkomst gesloten voor de uitwisseling van Russisch hout tegen rubber en tin.
De overeenkomst wordt omschreven als een commercieele en niet als een politieke transactie.

DUITSCHLAND. — **Sovjet-Rusland zal grondstoffen leveren. —**
De speciale gevolmachtigde der Duitsche regeering voor economische vraagstukken, ambassadeur Ritter en de leider der Duitsche economische delegatie, gezant Schnurre, zijn door den voorzitter van den raad van volkscommissarissen van Sovjet-Rusland, Molotof, ontvangen. Tijdens het onderhoud bleek men het er over eens te zijn, dat het economische programma, zooals dat werd vastgesteld bij het laatste bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, aan Moskou, van weerszijden met spoed en in wijden omvang uitgevoerd zal worden. Daarbij werd in het bijzonder overeengekomen, dat Sovjet-Rusland onmiddellijk met de leverantie van grondstoffen aan Duitschland en Duitschland met de leverantie aan Sovjet-Rusland zal beginnen.
(Vor. ber. Econ. overeenk. m. Sovjet-Rusland 3966)
(Times - D. N. B. - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3980)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Besprekingen met Finland verzocht. —**
Na de besprekingen met de delegaties van Estland, Letland en Litauen en het sluiten van een verdrag van wederzijdschen bijstand met deze landen, is nu ook Finland aan de beurt. De Sovjet-regeering heeft de Finsche regeering gevraagd een specialen gevolmachtigde naar Moskou te zenden. (Telex-A. N. P.)

14 OCTOBER 1939

B. **LETTEREN. — Boeken, die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Dorothy Canfield — „Seasoned Timber." (Harcourt Brace & Co., New York) **(3907 D.)**
Duitsch: Klaus Mann — „Der Vulkan. Roman unter Emigranten." (Querido, Amsterdam) **(3907 D.)**
Engelsch: Patrick Hamilton — „Impromptu in Moribundia." (Constable & Co., Ltd., London 1939) **(Vor. ber. 3907 D.)**
Fransch: Guy Mazeline — „L'Amour de soi-même." (Gallimard) **(Vor. ber. 3907 D.)**
Nederlandsch: Ama Dja Daan — „De brug." (W. L. & J. Brusse, Rotterdam)
S. Vestdijk — „De verdwenen horlogemaker." (H. P. Leopold's Uitg. Mij., Den Haag) **(V. b. 3907 D.)**
(Red. K. H. A.)

A. **De veldtocht in Polen. - September, 1939. —** Wij doen eenige grepen uit het bericht van den defensie-medewerker van de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 26 September, waarin hij een verklaring geeft van de Poolsche nederlaag.

Het eerste, wat den deskundige bij het lezen van de Duitsche mededeelingen opvalt, is, dat de Duitsche legerleiding blijkbaar een vrijwel juist denkbeeld had van de Poolsche concentratie en veldtochtplannen. Zij erkent die wetenschap te hebben verkregen uit de literatuur en de dagbladen der tegenpartij en uit de in Polen getroffen militaire maatregelen en bouwde naar aanleiding daarvan een operatieplan van grootsche allure.

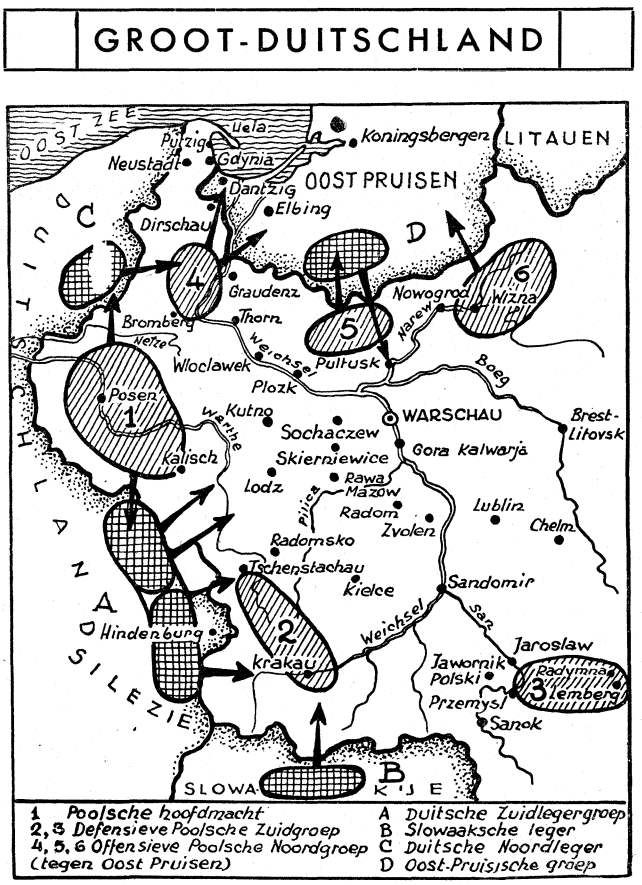
Het Duitsche operatieplan is naar opzet en uitvoering typisch Duitsch. Het streeft naar een snelle, algeheele vernietiging van den tegenstander door omsingeling: dientengevolge werd de operatie de grootste „Cannae"-manoeuvre der krijgsgeschiedenis. Wij willen nu reeds aanteekenen, dat het onbegrijpelijk is, dat de Poolsche legerleiding haar tegenstandster niet op de juiste waarde heeft weten te schatten en door de opstelling van haar troepen den grondslag heeft gelegd voor het éclatante Duitsche succes.

Het Poolsche operatieplan. Het zij ons nu vergund de Poolsche concentratie en het Poolsche operatieplan nader te beschouwen. Vooropgesteld moet worden, dat het Poolsche leger in Europa een goeden naam had, dien het verworven had in den Poolsch-Russischen oorlog, waarin de leiding van maarschalk Pilsoedski en de taaiheid en het doorzettingsvermogen der sobere, weinig eischen stellende, doch zeer vaderlandslievende Poolsche troepen, een schijnbaar hopelooze strategische positie hadden weten om te zetten in een uiteindelijke overwinning. Deskundigen sloegen ook nog in 1939 de waarde der Poolsche troepen hoog aan; de mechanisatie van het leger was echter onvoldoende.

Zooals het kaartje aangeeft, bevond de Poolsche hoofdmacht zich in een uitzonderlijke opstelling in de provincie Posen, blijkbaar met de bedoeling om Duitsche aanvallende groepen, uit Pommeren of uit Silezië komende, in de flank aan te vallen. Een dergelijke flankstelling kan inderdaad zeer groote voordeelen bieden en werd o.m. door Von Moltke I herhaaldelijk aangeprezen. Maar dan dient er aan twee voorwaarden te worden voldaan: in de eerste plaats moeten tegen de vijandelijke groepen (uit Pommeren en Silezië) voldoend sterke krachten worden ingezet om deze groepen in front te binden en er krachtig vertragend tegen op te treden, in de tweede plaats moet de algemeene bevelhebber de kracht en het doorzettingsvermogen bezitten om den flankstoot uit te voeren, zoodra de kans daartoe zich voordoet.

In de afgeloopen weken is duidelijk gebleken, dat aan de genoemde voorwaarden niet werd voldaan. De Poolsche, vertragende, frontgroepen in Silezië en in den Corridor zijn niet in staat geweest om den tegenstander zóó lang op te houden, dat de groep van Posen voor een flankmanoeuvre kon worden aangezet. Bedoelde manoeuvre zou dus tot een luchtstoot zijn geworden en het is vermoedelijk om deze reden, dat de Poolsche generalissimus bevel heeft gegeven om met deze groep tot achter den Weichsel terug te gaan. Zooals men weet, is zij bij dien terugtocht in den Weichselboog door de Duitschers omsingeld en vernietigd.

Het antwoord op de vraag, waarom de Poolsche groepen van Silezië en in den Corridor hun vertragende taak niet hebben kunnen vervullen, is eenvoudig. De Duitschers hebben n.l. tegenover deze groepen de tactische omsingeling toegepast door gemechaniseerde en gemotoriseerde troepen om de Poolsche vleugels heen te zetten naar wegenknoopen in den rug der Poolsche opstellingen.



Danzig en Oost-Pruisen. — Het Poolsche operatieplan had nog een tweede doelstelling: een snelle verovering van Danzig en Oost-Pruisen. Hiertoe zouden 3 Poolsche groepen, uit de richtingen van den Corridor, van Warschau en van Grodno concentrisch Oost-Pruisen binnenrukken.

Strategisch moet het onjuist worden genoemd, dat aldus vrij belangrijke krachten werden afgezonderd voor een nevendoel. Een en ander valt evenwel weder te verklaren, als men vooropstelt, dat de Poolsche legerleiding den tegenstander heeft onderschat. Maar ook in dat geval, doet de geheele operatie tegen Oost-Pruisen vreemd aan, omdat de oorlog van 1914 tot 1918 duidelijk heeft aangetoond, welke mogelijkheden het terrein in dat gebied aan een verdediger — zelfs tegen een belangrijke overmacht — biedt. Tot drie keer toe werd een Russisch leger in dit gebied vernietigd en nadien hadden de Russen respect voor het Oost-Pruisische „wespennest", zooals zij het noemden. Als men voorts bedenkt, dat dit gebied in de laatste jaren van Duitsche zijde krachtig is versterkt, komt dit deel van het Poolsche operatieplan wel in een zeer eigenaardig licht.

Samenvattende kunnen we zeggen, dat het ontworpen Poolsche operatieplan de kiemen van een nederlaag in zich droeg, omdat het gebaseerd was op onderschatting van den tegenstander en omdat te veel troepen waren bestemd voor een nevenoperatie, waarvan het succes twijfelachtig was.

Andere mogelijkheden. — Volgens de meening van tal van tot oordeelen bevoegde personen, was de verwachting, dat de Poolsche hoofdmacht zou worden samengetrokken achter de versterkte Bobr-Narew-Weichsel-Sanlinie (de nu vastgestelde demarcatielijn) met strategische voorposten aan de grenzen. Men had den tegenstander dan in die rivierstelling kunnen opvangen en uit de omgeving van Grodno en Lemberg offensief kunnen optreden tegen zijn vleugelgroepen. Naar veler meening zouden op deze wijze de kansen aanzienlijk grooter zijn geweest om den strijd tot het invallen van den — lang niet malschen — Pool-

schen winter te kunnen volhouden (wij laten hierbij uiteraard het geval van den Russischen dolkstoot in den rug buiten beschouwing).
Inmiddels mag niet worden vergeten, dat het zeer droge weer den Polen leelijke parten heeft gespeeld; de begaanbaarheid van het thans keiharde terrein was — ook voor vechtwagens — bijkans ideaal. Voorts waren de groote rivieren als gevolg van de droogte, op vele plaatsen doorwaadbaar, waardoor hun beteekenis als hindernis beduidend geringer was geworden. (Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Krijgsverricht. Oostel. front 3978)

15 OCTOBER 1939

A. NEDERLAND. — Onderwijs - Pharmacologie. - Inaugureele rede von Mevr. prof. dr. C. G. van Arkel over „Het onderzoek van geneesmiddelen als onderdeel van de taak van den apotheker". —
Mevr. prof. dr. C. G. van Arkel heeft op 2 October '39 in de aula der Universiteit van Amsterdam haar ambt als buitengewoon hoogleeraar in de Pharmaceutische scheikunde en het chemisch onderzoek naar plantaardige en dierlijke grondstoffen en de daaruit bereide praeparaten aanvaard met het uitspreken van een rede over „Het onderzoek van geneesmiddelen als onderdeel van de taak van den apotheker".
Geneesmiddelbereiding en geneesmiddelenonderzoek zijn van de vroegste tijden af de taak van den apotheker geweest, aldus prof. Van Arkel. De aard van het geneesmiddel is echter in den loop der tijden zoo veranderd, dat de bereiding in zeer veel gevallen niet meer in de apotheek kan geschieden. Aan de geneesmiddelen uit het planten-, dieren- en mineralenrijk, waarvan nog steeds vele in gebruik zijn, zijn in de laatste jaren zeer veel synthetische geneesmiddelen toegevoegd. De bereiding van deze geneesmiddelen geschiedt grootendeels in de fabrieken en hierdoor is de aandacht van den apotheker thans meer op het onderzoek ter contrôle dan op de bereiding gericht. Welke veranderingen er echter in de bereiding of in den aard van de geneesmiddelen mogen komen, onveranderlijk staat vast, dat de apotheker de verantwoordelijkheid draagt voor hetgeen hij aflevert en het qualitatief en quantitatief onderzoek van geneesmiddelen blijft een belangrijk onderdeel van de taak van den apotheker.
Prof. Van Arkel betoogde met nadruk, dat de apotheker de geneesmiddelen, die hij verwerkt, moet controleeren en dat hij niet erop mag vertrouwen, dat de stoffen door een goed bekend staand fabrikant afgeleverd ook werkelijk goed zijn en dat het gewenscht zou zijn, dat de laboratoriuminventaris van den apotheker, evenals dit met zijn apotheek het geval is, onder wettelijke contrôle kwam te staan.
Het onderzoek van geneesmiddelmengsels levert in veel gevallen groote moeilijkheden op; de markt is overvoerd met speciale geneesmiddelen en de toestand is bijna onhoudbaar geworden. De medicus weet vaak niet precies, wat hij voorschrijft, de apotheker niet, wat hij aflevert. Het is dringend noodzakelijk, dat wettelijke bepalingen in het leven worden geroepen, waarbij geëischt wordt, dat ieder nieuw geneesmiddel-mengsel een opschrift draagt, dat de quantitatieve samenstelling vermeldt en waarbij tevens die geneesmiddelencombinaties worden geweerd, die een overeenkomstige samenstelling hebben als een reeds bestaand patentgeneesmiddel. Eerst dan zal de contrôle van deze geneesmiddelen, die zeker noodzakelijk is, behoorlijk ter hand genomen kunnen worden. Bij het pharmaceutisch onderwijs, zoo besloot spreekster, zal zeer sterk de aandacht op het onderzoek van geneesmiddelen moeten worden gevestigd. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Pharmacologie 1846 C.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3968 C.)

B. BULGARIJE. — Handelsovereenkomst met Duitschland. —
Op 11 October '39 is te Sofia de totstandkoming van een nieuwe Duitsch-Bulgaarsche handelsovereenkomst bekend gemaakt.
Officieel wordt de overeenkomst een „beveiliging der belangen van beide landen" genoemd.
(Telex-A. N. P.)

C. SPANJE. — Gratie voor de tegenstanders uit den burgeroorlog. —
Een door generaal Franco uitgevaardigd decreet verleent gratie aan alle tot het personeel van leger en vloot behoorende gevangenen, die sinds de nationalistische overwinning door de militaire rechtbanken waren veroordeeld tot straffen van minder dan zes jaren en wier gedrag vóór den burgeroorlog onberispelijk was.
Verklaard wordt, dat Franco op dezelfde wijze gratie zal verleenen aan alle burgerambtenaren en anderen, die onder dezelfde omstandigheden werden veroordeeld. (Agence Belga) **(V. b. Burgeroorlog 3834 A.)**

D. BALTISCHE STATEN. — Estland, Letland en Litauen afhankelijk van Sovjet-Rusland. - Duitschland's positie. - Repatrieering der Duitschers. —
Over het lot der Oostzee-staten Estland, Letland en Litauen is bij het sluiten van het Duitsch—Sovjet-Russische bondgenootschap beslist. Voor de aan Duitschland toegezegde moreele, economische, politieke en militaire hulp heeft Moskou een ruime belooning gevraagd en verkregen.
Een belooning, welke niet alleen bestaat in een vrije beschikking over het Oostelijk deel van Polen, maar bovendien in een wellicht beperkte, maar toch in ieder geval zeer verregaande vrijheid in de genoemde Oostzee-staten. Ofschoon namelijk deze staten territoriaal zelfstandige landen blijven, komen zij volkomen onder den invloed van Sovjet-Rusland te staan. De drie staten langs de Oostzeekust zullen weldra het karakter van Russische vazalstaten hebben en nog slechts bij de gratie van de machthebbers te Moskou kunnen voortleven.
Voor Duitschland moet dit een duur en zelfs pijnlijk offer zijn, hetwelk men zeker niet zonder aarzelen en niet dan na rijp overleg besloten heeft te brengen. Niet alleen, dat door het opdringen van den bolsjewistischen staat naar het Westen de positie van Duitschland in de Oostzee — tot voor kort als een van de belangrijkste Duitsche belangensferen beschouwd — aanmerkelijk beperkt en daardoor aan Sovjet-Rusland een groote invloed op de politieke ontwikkeling van Europa toegestaan wordt, maar — en dat is nog veel belangrijker — Duitschland heeft ter wille van het Russische bondgenootschap het historische land van de Duitsche Orde, deze kostbare rij cultureele voorposten, moeten prijsgeven. Het behoeft geen betoog, dat vele Duitschers dit Baltische offer met zeer twijfelachtige gevoelens beoordeelen.
Repatrieering der Duitschers. —
Overeenkomstig de door den Führer, Adolf Hitler, aangekondigde maatregelen van 6 October, tot repatrieering van Duitschers uit de Baltische staten: Estland, Letland en Litauen, wordt uit Duitsche bron medegedeeld, dat het uiteindelijke doel der maatregelen is alle in het buitenland wonende Duitsche minderheden in het Groot-Duitsche rijk te brengen. De gerepatrieerden uit de Baltische landen zullen zich vooral nederzetten in den vroegeren Poolschen Corridor en het door Duitschland geannexeerde Poolsche gebied. Gauleiter Bürckel is met de organisatie belast. De repatrieering zou binnen 48 uur plaats hebben, maar de onderhandelingen met de regeeringen van Estland, Letland en Litauen zijn nog gaande. Reeds staan 50.000 Duitschers uit Letland gereed het land te verlaten. (Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Verdrag Sovjet-Rusl.—Duitschland 3965; Verdrag Estland—Rusland 3966; Verdrag Letland—Rusland 3979 B; Verdrag Litauen—Rusland 3982 E.)

16—17 OCTOBER 1939

E. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Luchtverdediging Den Haag. —
Het comité Luchtverdediging Den Haag heeft aan burgemeester de Monchy een chèque ten bedrage van *f* 315.000 aangeboden. Dit geld is door de burgerij bijeengebracht en zal het gemeentebestuur in staat stellen, twintig stuks luchtafweergeschut aan te schaffen. **(Vor. ber. 3878 D.)**
Zee- en Luchtvaartverzekeringswet 1939. —
Er is een wetsontwerp ingediend, dat het doel heeft de Zee- en Luchtvaartverzekeringswet 1939 op de internationale binnenvaart toepasselijk te verklaren
Schuilplaatsen in Woningwetwoningen. —
In het begin van dit jaar heeft de nationale woningraad een commissie geïnstalleerd, die tot taak had

het vraagstuk van den bouw van schuilplaatsen in woningwetwoningen te bestudeeren. Deze commissie is met het technische gedeelte van haar taak, bouw en constructie van schuilplaatsen en kostenberekeningen, gereed en heeft hierover een rapport gepubliceerd. In de samenvatting van den inhoud lezen wij: De commissie meent in het vorenstaande voldoende gegevens te hebben verschaft voor het uitvoeren van maatregelen ter beperking van het gevaar uit de lucht. Opdat wordt bereikt, dat de uitvoering van de voorzieningen in werkelijkheid mogelijk is, heeft zij het opstellen van de eischen beperkt. Dit brengt mede, dat de opgesomde eischen en de voorgestelde voorzieningen dan ook als volstrekt noodzakelijk moeten worden aangemerkt. Voorts geven de opgestelde becijferingen, voor zoover deze zijn te ramen, eenig inzicht in de kosten, welke met het treffen van de noodzakelijke voorzieningen zijn gemoeid.

Alg. Nederl. Invoer Centrale. —
Bij beschikking van den minister van Economische Zaken van 12 October is de Algemeene Nederlandsche Invoer Centrale opgericht. Zij zal haar werkzaamheden echter eerst beginnen nadat de kroon zal hebben bepaald voor den invoer van welke goederen in het vervolg een vergunning krachtens de Invoernoodwet zal worden vereischt.

Metalen helmen. —
Bij Kon. besluit van 11 October is de uitvoer van metalen helmen, al dan niet in afgewerkten staat, verboden.

Luchtbescherming Amsterdam. —
B. en W. van Amsterdam hebben den raad een crediet van ƒ 1.300.000 gevraagd, teneinde o.a. maatregelen te kunnen treffen voor de bescherming van gemeentediensten en -bedrijven, bij welker ongestoorde functionneering vitale belangen voor de geheele burgerij zijn gemoeid en voor den bouw van 280 schuil-loopgraven. **(V. b. Insp. Koningin 3972 A.)**

Suikerdistributie. —
Met ingang van 16 October werd met de distributie van suiker begonnen. Het rantsoen, dat men op een aangegeven bon, geldig tot en met 29 October '39, van de rijksdistributiekaart, bij den winkelier kan verkrijgen bedraagt ½ kg.

Rogge-bijslag. —
Aan landbouwers, die gewend waren hun eigen rogge voor voederdoeleinden te gebruiken, zal, nu de regeering alle rogge inneemt, boven den prijs, welke voor die rogge wordt besteed, een bijslag van ƒ 1 per 100 kg. worden gegeven, als dispensatie voor den hoogeren prijs, die zij nu voor het gemengde voer moeten betalen. **(Vor. ber. 3936 C.)**

Soldatenkrant „De Wacht". —
Binnenkort zal het eerste nummer verschijnen van een onder auspiciën van de Koninklijke Nederlandsche vereeniging Ons Leger eenmaal per week uit te geven soldatenkrant, welke den titel De Wacht zal dragen.

Prijsonderzoek van levensmiddelen. —
De Centrale bond van Nederlandsche coöperaties heeft zijn economisch bureau opgedragen een geregeld wekelijks onderzoek in te stellen naar de prijzen van een groot aantal levensmiddelen.
(Vor. ber. Prijspeil 3964 A; Prijsstijging 3972 A.)

Arbeidersbeweging. - Mobilisatieclubs. —
De moderne arbeidersbeweging, in deze vertegenwoordigd door de besturen van N.V.V. en S.D.A.P., heeft, zoo meldt het Volk, besloten, over te gaan tot de oprichting van mobilisatieclubs. De bedoeling is, aldus het contact te onderhouden tusschen de gemobiliseerden en de moderne arbeidersbeweging.

Levensverzekering in oorlogstijd. —
Een representatieve groep van Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen heeft een regeling tot dekking van het oorlogsrisico voor de nieuw te sluiten verzekeringen ingevoerd, terwijl ook aan de reeds verzekerden gelegenheid zal worden geboden om zich daarbij aan te sluiten.
Deze regeling komt hierop neer, dat geen onderscheid wordt gemaakt tusschen militairen en burgers, terwijl geen extra-premie zal worden geheven. Komt Nederland echter in oorlog, dan zal op alle uitkeeringen 10% worden gekort. Blijft Nederland buiten den oorlog dan verandert er dientengevolge in de bestaande verhoudingen niets.

Tweede Kamer. - Heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting. —
De minister van Financiën heeft op 3 October ingediend het reeds in de Millioenennota aangekondigde wetsontwerp tot heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting.
Het ontwerp draagt den belasting-titel „tijdelijke voorzieningen tot versterking van de middelen tot dekking van de uitgaven des Rijks".
Zooals in de Millioenennota was aangekondigd, ligt het in het voornemen der Regeering het thans aanhangige ontwerp van wet tot heffing van een nationale inkomsten- en winstbelasting in te trekken.
Tevens is daarbij medegedeeld, langs welken weg de minister zich voorstelt de noodige versterking der middelen te vinden.
„Als eerste voorloopige maatregel" — aldus de Memorie van Toelichting tot het thans ingediende wetsontwerp — komt daarbij in aanmerking de heffing van opcenten op de gemeente-fondsbelasting.

Artikel 1 van het ontwerp luidt:
„Ten bate van het Rijk wordt geheven:
a) 15 opcenten op de aanslagen in de gemeentefondsbelasting over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1939 tot en met 30 April 1940;
b) 45 opcenten op de aanslagen in de gemeentefondsbelasting over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1940 tot en met 30 April 1941."

De Memorie van Toelichting teekent hierbij aan:
„Bij een raming van ƒ 65.000.000 voor de opbrengst van de hoofdsom dier belasting zullen de voorgestelde 45 opcenten ongeveer ƒ 30.000.000 opbrengen. Van dit bedrag komt evenwel slechts twee-derden ten bate van het dienstjaar 1940, het overige één-derde ten bate van het jaar 1941.
Ten einde voor het dienstjaar 1940 de volle bate van ƒ 30.000.000 te verkrijgen, is het noodig, dat op de aanslagen in de gemeentefondsbelasting voor het belastingjaar 1939-'40 alsnog 15 opcenten worden geheven, welker opbrengst dan geheel ten bate van het dienstjaar 1940 moet worden gebracht (artikel 3 van het ontwerp).
Voor zooveel noodig wijst de minister er op, dat de onderwerpelijke opcenten zijn tot dekking van een tekort op den gewonen dienst der Rijksbegrooting, waarbij met de bijzondere uitgaven in verband met den internationalen toestand nog geen rekening is gehouden." (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Begrooting 1940, 3949 A; Nederland en de Oorlog 3982 A.)

A. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939. —

Gebrek aan scheepsruimte. —
Er is nagenoeg geen verscheepgelegenheid uit Indië meer, behalve naar Britsche havens. De pakhuizen te Tandjong Priok zijn overvol. **(Vor. ber. 3940 C.)**

Levensverzekering in oorlogstijd. —
Naar aanleiding van het gepubliceerde in Nederland over het besluit van Nederlandsche levensverzekering-maatschappijen, verneemt, naar Aneta uit Semarang meldt, de Loc., dat voor Indië een andere regeling zal gelden. Hierbij zal n.l. voor dekking van het actieve oorlogsrisico geen korting worden gelegd op de uitkeeringen, doch een extra-premie worden geheven, ook voor oude verzekeringen. Voor het passieve oorlogsrisico zal de oude regeling blijven gelden.

Biercontingenteering verlengd. —
De contingenteering van bier is met ingang van 13 October voor den tijd van 12 maanden verlengd.
(Vorig bericht 1573 D.)

Indië's In- en Uitvoer. —
Aneta verneemt, dat in verband met de verruiming van de afzetmogelijkheid van rubber en thee, de aanvoer van deze producten te Tandjong-Priok aanstonds aanmerkelijk is toegenomen. De veemen doen goede zaken. De goedangs zijn momenteel gevuld met talrijke kisten rubber en thee van de diverse ondernemingen, terwijl daarnaast groote hoeveelheden van andere producten wachten op gelegenheid tot afscheep.
Intusschen neemt de aanvoer van verschillende import-artikelen thans zienderoogen af, zoo deze nog niet geheel is stopgezet. Dit betreft o.a. Fransche en Duitsche wijnen, Tsjechisch glas- en aardewerk, Deensche conserven, Nederlandsche visch- en koelkamerartikelen. Voor zoover mogelijk zal de handel ten aanzien van deze artikelen wel worden overgeschakeld op Amerika en Australië, waar de prijzen echter belangrijk hooger liggen. (Aneta)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3964 B; Ned.-Indië en de Oorlog 3973 B.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Wang Tsing-wei roept op tot verzet tegen Tsjang Kai-sjek. —
Wang Tsjing-wei, die vermoedelijk het hoofd van een nieuwe Japansch-gezinde Chineesche regeering zal worden, heeft op 10 October wederom een oproep tot het Chineesche volk gericht en een pleidooi gehouden voor hetgeen hij noemde „een nieuw leven van de Chineesche republiek".
Wang Tsjing-wei gaf in zijn oproep een overzicht van de belangrijkste feiten van het afgeloopen jaar: de landing van de Japanners in de Biasbaai, de val van Canton en van Hankau. Hij wees er op hoe de regeering van Tsjang Kai-sjek „op advies van Russische raadgevers" opdracht gaf Hankau in brand te steken, doch dat de Chineezen weigerden tot deze verwoesting over te gaan, anders dan bij Sjangsja, dat door de terugtrekkende Chineesche troepen werd platgebrand.
De Chineesche oud-premier verklaarde voorts, dat de Tsjoengking-regeering (de regeering van Tsjang Kai-sjek) de vrijheid van pers en woord beperkt. „Te Tsjoengking," zoo zeide hij, „mocht ik niet de waarheid spreken. Daarom verliet ik de stad en verbrak ik mijn stilzwijgen. Mijn leven liep groot gevaar." Eens wilde hij een verklaring afleggen, doch hij moest deze wijzigen, op straffe van vermoord te zullen worden.
De oud-premier zeide ten slotte, dat de groote menigte in het China van Tsjang Kai-sjek nog steeds niet afweet van de vredesvoorstellen van den Japanschen oud-premier Konoye, omdat Tsjang Kai-sjek de publicatie van deze voorstellen steeds verboden heeft. „Zoolang het Chineesche volk wordt onderdrukt, kan het land niet gered worden. Onze meest dringende taak is het daarom, aan de persoonlijke dictatuur van den maarschalk een einde te maken, alsmede aan het huidige politieke en militaire systeem. En daarom richt ik tot mijn landgenooten den oproep, hun plicht te doen ten opzichte van het vaderland en zonder aarzeling en in eendracht te handelen, zoodat een nieuw China zal herrijzen".
Domei meldt, dat Wang Tsjing-wei bijval heeft gekregen van Kiang Kang-hoe en andere leiders van de voormalige Chineesche sociaal-democratische partij. Zij hebben n.l. een verklaring gepubliceerd, waarin zij mededeelen, voorstanders te zijn van den vrede tusschen Japan en China. (Domei)
(Vor. ber. Wang Tsjing-wei 3602 G; Chin.-Jap. Conflict 3978 C.)

B. BELGIE. — De mobilisatie kost 6 milliard francs per jaar. - Verklaring van den minister van Financiën, Gutt. —
Na den op 10 October gehouden Kabinetsraad heeft de Belgische minister van Financiën, Gutt, tegenover vertegenwoordigers van de pers een uiteenzetting gegeven van de maatregelen, die door de regeering zijn genomen ten aanzien van de gemobiliseerden en van de gemobiliseerde ambtenaren. De minister zei o.m.:
Het is nu veertig dagen geleden, dat de oorlog uitbrak en sinds 40 dagen staan wij er buiten. Wanneer de onafhankelijkheidspolitiek slechts dit resultaat had gehad, zou het reeds een onberekenbaar resultaat zijn, wanneer men denkt aan de menschenlevens en de gelden, die in die veertig dagen zijn gespaard.
De mobilisatie is zeer duur. De daardoor noodig geworden uitgaven beloopen ongeveer 10 millioen francs per dag. Het is zeer moeilijk nauwkeurige cijfers te noemen.
Wanneer men aan de uitgaven van 3½ milliard per jaar voor de mobilisatie het crediet van 1 milliard toevoegt, dat door het parlement is ingewilligd, en het crediet van 1½ milliard, dat is opgenomen in de buitengewone begrooting, kost de landsverdediging ons per jaar ruim 6 milliard francs, d.w.z. ¾ meer dan de helft van de begrooting van het vorige jaar. (Ag. Belga) **(V. b. Crediet 3941; Mobilisatie 3923)**

18—19 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Officieele repliek op Chamberlain's rede van 12 October in zake vredesvoorstellen.**
De volgende officieele Duitsche verklaring is op 13 October aan United Press verstrekt:
„Chamberlain's rede is een ongehoorde beleediging van Duitschland. Chamberlain heeft de uitgestoken vredeshand van den Führer teruggewezen met onbeschaamde beleedigingen. Chamberlain wilde de grootste actie van den Führer blijkbaar niet begrijpen. Terwijl Duitschland vrede wenscht en de Führer voorstellen doet voor den opbouw van een vreedzaam en veilig Europa, kiezen Chamberlain en zijn kliek oorlog."
„In zijn rede heeft Chamberlain niet de belangen der volken behartigd, maar van een kleine kliek, die den oorlog wenscht. Niet alleen in het Lagerhuis, maar voor de geheele wereld heeft Chamberlain de uitgestrekte vredeshand van Duitschland teruggestooten en aldus geantwoord op den oproep van den Führer in den Rijksdag, waarin deze o.a. zeide: Laten de volken en hun leiders, die dezelfde meening toegedaan zijn, hun antwoord bekend maken. Laten diegenen, die den oorlog als een betere regeling beschouwen, mijn uitgestrekte hand afwijzen."
„Chamberlain en zijn menschen hebben zich voor den oorlog uitgesproken. Na deze rede van den Engelschen premier kan het Duitsche volk er niet langer aan twijfelen, dat wat wij ook zeggen of aanbieden, Chamberlain en de Britsche oorlogshitsers, onder het mom van schijnheilige frazen, vastbesloten zijn het Duitsche volk te vernietigen. Uit Chamberlain's rede bleek de ware bedoeling van Engelands oorlogsdoeleinden, namelijk oorlog tegen het Duitsche volk en het Duitsche rijk, totdat zij vernietigd zijn."
„De rede van den Engelschen premier is gebaseerd op leugens. Terwijl hij de Duitsche politiek woordbreuk verwijt, vergeet hij, dat de wereld weet, dat Engelands wereldrijk alleen door leugens en geweld opgebouwd is. Engeland wenschte oorlog. De Engelsche premier beweert, dat Duitschland alle jongste pogingen tot het verkrijgen van vrede verworpen heeft. Hij beweert tegen beter weten in, dat Duitschland bijvoorbeeld Mussolini's bemiddelingsvoorstellen verworpen heeft."
„Het is vastgesteld, dat na Frankrijks aanvaarding Engeland Mussolini's edelmoedige bemiddeling heeft doen mislukken en daardoor het Fransche volk in den domsten oorlog van alle tijden gedreven heeft."
„Na Chamberlain's rede weet het Duitsche volk wat zijn vijanden verlangen. Versailles heeft het Duitsche volk geleerd, wat Engelands vernietigingswil beteekent, daarom weet het Duitsche volk welken weg het moet volgen om dezen wil onmogelijk te maken."
(Vor. ber. Rede Chamberlain 3983)

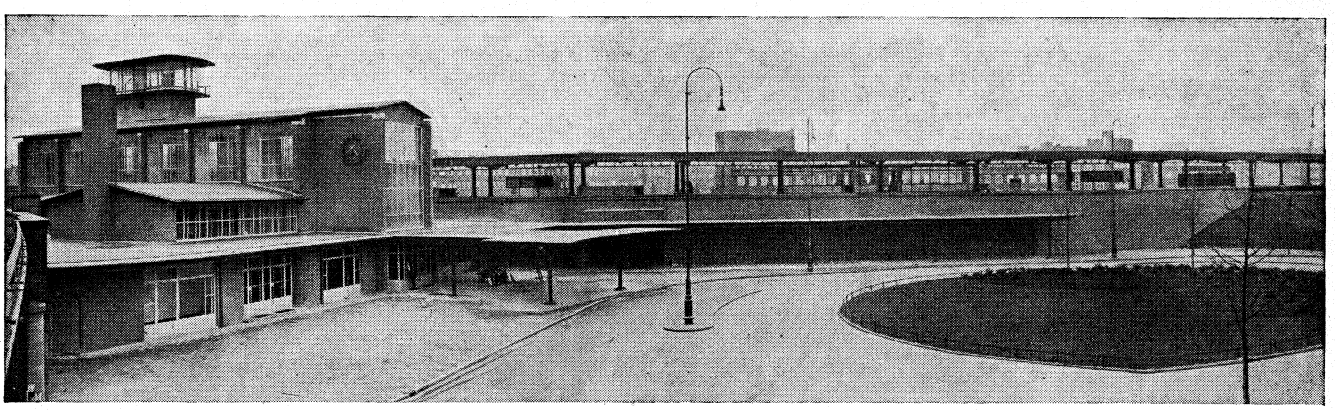
Vestzakkruiser Admiraal von Scheer aan blokkade ontsnapt. —
De Britsche scheepvaart heeft van regeeringswege nogmaals een waarschuwing ontvangen om zich in den Atlantischen Oceaan en de Caraïbische Zee te hoeden voor aanvallen. De overtuiging is n.l. groeiende, dat de Duitsche z.g. vestzakkruiser Admiraal von Scheer aan de blokkade der geallieerden is ontsnapt.
(Vor. ber. Tegenmaatr. Eng. blokkade 3941)

Het torpedeeren van neutrale handelsschepen. - Protesten. —
Naar uit Den Haag wordt gemeld, hebben de Scandinaafsche staten besloten zich tot de Duitsche regeering te wenden met een protest terzake van het torpedeeren van neutrale handelsschepen.
De Zweedsche gezant te Londen heeft bij de Britsche regeering geprotesteerd tegen het vasthouden van goederen, bestemd voor Zweden en afkomstig uit Zuid-Amerika.
Deze goederen werden verscheept voor het uitbreken van den oorlog. Deze aangelegenheid is zuiver een kwestie van interpretatie van de reglementen en het

oponthoud is toe te schrijven aan de gevolgen van den oorlog voor den internationalen handel.
Voorts heeft België zich bij dit protest aangesloten, doch voor Nederland bestaan daarvoor op dit oogenblik nog geen redenen. **(V. b. Waarsch. Neutr. 3980)**

FRANKRIJK. — **Een rede van Benesj. —**
Benesj, de vroegere Tsjecho-Slowaaksche president, heeft op 10 October te Parijs een redevoering uitgesproken voor de Tsjechen in Parijs, waarin hij o.m. zeide: „Wederom gaan wij strijden aan den kant van Frankrijk en wederom zullen wij overwinnen".
Benesj sprak in een vergadering, die belegd was in het oude huis in de Rue Bonaparte, waar in 1916 de voorloopige Tsjecho-Slowaaksche regeering haar zetel vestigde, welk feit in een herinneringssteen is gegraveerd. Benesj zeide in zijn rede o.m. nog: „Vereenigd als weleer, schrijden wij ter overwinning Voor mij bestaat er geen twijfel aan, dat de Tsjecho-Slowaaksche republiek opnieuw vrij zal zijn. De teleurstellingen zullen wellicht nog talrijk zijn. Laat ons echter het voorbeeld waardig zijn, dat het Tsjecho-Slowaaksche volk, dat in het land gebleven is, ons biedt door heldhaftigen tegenstand tegen den aanvaller. Laat ons niet meer aan het verleden denken, noch aan de fouten, die anderen of wij zelve hebben begaan.
Er is zoo juist een accoord onderteekend door Daladier en Osusky, waarbij machtiging verleend wordt tot het weer vormen van een Tsjecho-Slowaaksch leger. Laten wij gaan strijden aan den kant van Frankrijk, dat alles vertegenwoordigt, wat ons dierbaar is in moreel en humaan opzicht. Onze vrije en democratische republiek zal herleven".
(Vor. ber. Leger Tsjechië 3942; Benesj 3732 F.)

ENGELAND. — **Oorlog kost Engeland £ 6 millioen per dag. —**
Stephen King Hall schat in zijn wekelijksche „news letter" de kosten van den oorlog op het oogenblik reeds op zes millioen Pond sterling per dag. Hij verwacht, dat dit bedrag binnenkort 10 à 12 millioen zal zijn.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Oorlogsbudget 3965)



Het nieuwe Muiderpoortstation te Amsterdam.

A. **AMSTERDAM. — Voltooide spoorwegwerken in Amsterdam-Oost officieel in gebruik gesteld. - Het nieuwe Muiderpoort- en het Amstelstation. —**
In gezelschap van een groot aantal autoriteiten, vertegenwoordigers van de directie der Nederlandsche Spoorwegen, het gemeentebestuur van Amsterdam en de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam heeft op 13 October Z. Exc. de minister van Waterstaat, ir. J. W. Albarda, een bezoek gebracht aan de voltooide spoorwegwerken in Amsterdam-Oost. Na een bezoek aan het nieuwe Muiderpoortstation en een treinrit over de nieuwe hooge spoorbaan, heeft Z. Exc. in het nieuwe Amstelstation de spoorwegwerken officieel voor geopend verklaard.
Op 15 October werden de twee nieuwe stations voor het publiek opengesteld.
Alle spoorwegen in Oostelijk Amsterdam, die opgehoogd zijn, zullen in gebruik worden genomen. Binnen de grenzen van de gemeente vervallen daardoor veertien overwegen, met al hun dagelijks terugkeerend ongerief. Twintig onderdoorgangen nemen de plaats van de verdwijnende overwegen in of geven nieuwe verbindingen. Het Weesperpoortstation, de groote barricade in Oost, sluit zijn poorten. Het emplacement zal een verkeersader worden, waaraan huizen en kantoren zullen verrijzen. Het moderne Amstelstation neemt de plaats van het oude W.P. in.

Ir. J. D. M. Bardet, afdeelingschef der Nederlandsche Spoorwegen, onder wiens leiding de spoorwegwerken in Amsterdam werden uitgevoerd, gaf de volgende historie der werken:
Voor den aanvang van de werken is in 1933 een werkplan voor de uitvoering opgemaakt, waarbij werd uitgegaan van een periode van 96 maanden of acht jaar. Als eerste maand van dit werkplan wordt gerekend de maand Februari van het jaar 1934. Behoudens enkele kleine verschuivingen is dit plan in groote trekken nog steeds aangehouden.
De grondwerken voor het Amstelstation zijn in dit tijdschema uitgevoerd door de gemeente Amsterdam van Januari 1936 tot September 1937. Hierna werden van October 1937 tot Mei 1938 22500 meters betonpaal geslagen voor de fundeering van het hoofdgebouw met de aansluitende traplichamen, tunnels en perronkap.
Met het gewapend-betonwerk voor de kelderverdieping van het hoofdgebouw kon 1 April 1938 een begin worden gemaakt, 16 October 1938 was dit werk gereed. Het staalskelet van het hoofdgebouw, totaal 413 ton staal, was ondertusschen in een fabriek te Schiedam gereed gemaakt, zoodat de montage op de bouwplaats van 1 September 1938 tot 1 December 1938 een vlot verloop had.
Het afwerken van het hoofdgebouw, waar nog een bedrag van ± ƒ 400.000 mee gemoeid was, was in Augustus 1938 aanbesteed, zoodat de aannemer voor dit veelomvattende werk ongeveer een jaar den tijd heeft gehad. Ten slotte werd de perronkap met een oppervlakte van rond 10.000 m.² en een gewicht aan staal van 580 ton, van Februari 1939 tot Juli 1939 gemonteerd.
In het geheele spoorwegplan Amsterdam-Oost en de thans gereedgekomen ringbaanwerken komen welgeteld 40 stuks bruggen en onderdoorgangen. Hiervan zijn thans 31 stuks in gebruik, waardoor in de stad de overwegmisère practisch is opgelost.
Alleen de toegangen naar het havengebied zijn nog niet gereed. Voltooid moet nog worden de onderdoorgang tegenover het Mariniersplein. Met een onderdoorgang in het verlengde van de Czaar Peterstraat moet nog een begin worden gemaakt, terwijl ook de overweg aan den Cruquiusweg als toegang naar Abattoir en Entrepôt in dienst moet blijven tot de onderdoorgang, welke daar in uitvoering is, gereed zal zijn.

Het rijk, de stad Amsterdam en de spoorwegen hebben 28 millioen gulden uitgegeven om al de verbeteringen tot stand te brengen.
(Telegraaf - Maasbode - Alg. Handelsblad)

A. NEDERLAND. — Inkomens en vermogens in 1938-'39. - Het Nationale inkomen van 1929 tot 1935 gedaald van 5.7 tot 4 milliard, daarna een stijging tot 4.3 milliard over 1937. —

In de 9de aflevering van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek voor 1939 worden de voorloopige totaalcijfers betreffende de statistiek der inkomsten- en vermogensbelasting voor het belastingjaar 1938-'39 vergeleken met de overeenkomstige gegevens van 1915-'16 af.

In verband met de groote wijzigingen in den economischen toestand des lands doen deze cijfers in den loop van dit tijdvak belangrijke stijgingen en dalingen zien. Wat de belaste inkomens betreft zijn 1921-'22 en 1930-'31 topjaren (resp. *f* 4292 millioen en *f* 4367 millioen), terwijl 1924-'25 en 1936-'37 laagterecords te zien geven (resp. *f* 3761 millioen en *f* 2666 millioen). Van laatstgenoemd jaar tot 1938-'39 is het totaal der inkomens weer gestegen tot *f* 2934 millioen, welk bedrag evenwel nog *f* 828 millioen lager blijft dan dat van 1924-'25. Houdt men rekening met de toeneming der bevolking van 1925 tot 1939 met 19 pct., dan is het totaal der inkomens over 1938-'39 zelfs nog *f* 1554 millioen lager dan dat over 1924-'25.

Voor het totaal der belaste vermogens zijn 1920-'21 en 1929-'30 topjaren (resp. *f* 13.589 millioen en *f* 15.666 millioen), terwijl dieptepunten worden aangetroffen over de jaren 1923-'24 en 1936-'37 (resp. *f* 12.183 millioen en *f* 11.071 millioen). Laatstgenoemd bedrag is vervolgens sterk gestegen tot *f* 12.701 millioen over 1937-'38, waarna 1938-'39 een kleinen teruggang bracht tot *f* 12.581 millioen. Het totaal der vermogens over 1938-'39 is wederom *f* 398 millioen hooger dan dat over 1923-'24, doch, als men rekening houdt met de bevolkingsvermeerdering van 1924 tot 1939 met 21%, blijft dit totaal over 1938-'39 nog *f* 2162 millioen beneden dat over 1923-'24.

Het hoogste gemiddelde inkomen per aangeslagene (*f* 2659) wordt aangetroffen voor de jaren 1917-'18 en 1920-'21, het laagste cijfer (*f* 2075) heeft 1936-'37, terwijl dat over 1938-'39 *f* 2150 bedraagt. Het jaar 1917-'18 vertoont het hoogste gemiddelde vermogen per aangeslagene (*f* 87.000), het laagste cijfer wordt gevonden voor het jaar 1935-'36 (*f* 63.000), terwijl dat over 1938-'39 *f* 69.000 beloopt.

Uitdrukkelijk zij vermeld, dat bovenvermelde gegevens alleen betrekking hebben op de natuurlijke binnen het rijk wonende personen, die na vermindering met den kinderaftrek primitief zijn aangeslagen voor een inkomen van *f* 800 (tot en met 1918-'19 *f* 650) of een vermogen van minstens *f* 16.000. Alle kleinere inkomens en vermogens, de door navordering van belasting getroffen inkomens en vermogens, alsmede die, welke door de belastingplichtigen zijn verzwegen, zijn dus hierbij buiten beschouwing gebleven, zoodat het niet juist is aan de gepubliceerde belastinggegevens beschouwingen te verbinden omtrent het nationale inkomen en vermogen, zonder dat meer of minder globale schattingen zijn gemaakt van die gedeelten ervan, die buiten de belasting zijn gebleven. Ook hieromtrent worden sinds eenigen tijd aan het Centraal Bureau voor de Statistiek ramingen gemaakt. Volgens deze ramingen zou het nationale inkomen van 1929 tot 1935 gedaald zijn van *f* 5.7 milliard tot *f* 4 milliard, waarop een stijging is gevolgd tot *f* 4.3 milliard over 1937.

De schattingen van het nationale vermogen der laatste jaren betreffen uitsluitend de particuliere vermogens. Op grond der gegevens voor de vermogensbelasting werd het totaal dezer particuliere vermogens over 1929 geschat op *f* 19.9 milliard en over 1930 op *f* 20 milliard, waarop een daling is gevolgd tot *f* 14.8 milliard over 1935. Latere ramingen zijn nog niet beschikbaar. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Inkomsten en Vermogens 1936-'37 3193 E.)

B. DISCONTOKOERSEN. — Denemarken. —

De Nationale Bank van Denemarken heeft het disconto van 4½% verhoogd tot 5½%.

De deviezenvoorraad van de bank is in de eerste week van October verder met kr. 5.7 millioen verminderd. (D. N. B.) **(V. b. 3960 E; Discontokoersen 3969 F.)**

C. SOVJET-RUSLAND. — Verdragen met Estland, Letland en Litauen geratificeerd. —

De president van de Hoogste Sovjet heeft de verdragen van wederzijdschen bijstand met Estland, Letland en Litauen op resp. 30 Sept., 14 en 15 October geratificeerd. (Tass Agency)

(Vor. ber. Verdrag Estland 3966; Letland 3979 B; Litauen 3982 E.)

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **De belemmering van neutrale scheepvaart en handel. - De Nederlandsche handel. —**

De directeur-generaal van het ministerie van Economische Oorlogvoering, sir Leith Ross, heeft op 11 October aan een aantal buitenlandsche journalisten gelegenheid gegeven, vragen te stellen voornamelijk betrekking hebbende op de positie van den neutralen handel en van de scheepvaart in verband met de Britsche economische oorlogvoering.

Onder meer kwam daarbij ter sprake de groote vertraging, welke de neutrale booten ondervinden, die in de Britsche contrôle-bases aan een onderzoek worden onderworpen.

Sir Leith Ross zeide ten opzichte van de discussies met de Nederlandsche missie, welke te Londen hebben plaats gehad, dat deze nog slechts een voorloopig karakter hebben gedragen, voornamelijk omdat de Nederlandsche vertegenwoordigers niet over voldoende volmachten beschikten.

De indruk als zou er een diepe kloof bestaan tusschen de Nederlandsche en Britsche vertegenwoordigers achtte sir Leith Ross overdreven.

De positie van Nederland is uiteraard moeilijk, omdat Nederland zulk een groot transitoverkeer met Duitschland heeft.

Lading, onder weg naar een neutraal land, welke niet is bestemd of waarvan niet kan worden aangetoond, dat zij bestemd is voor eigen gebruik of voor aanwending van eigen industrie of voor heruitvoer naar een niet-oorlogvoerend land, wordt door Groot-Brittannië steeds gestopt.

Wat de kwestie van de vertraging van de neutrale scheepvaart in de Britsche contrôle-bases betreft, deelde sir Leith Ross nog mede, dat de regeeringen van de neutrale landen belangrijk zouden kunnen bijdragen tot een snellere afhandeling van de contrôle, indien zij te voren aan de Britsche autoriteiten zouden kunnen doen weten, dat een bepaald schip, dat de Britsche contrôle moet aandoen, alleen goederen aan boord heeft, die voor eigen gebruik van het neutrale land zijn bestemd.

(V. b. Contrôle-bases 3941; Prot. neutralen 3988)

Verklaring van Winston Churchill, den minister van Marine, in zake de Duitsche duikbootenverliezen. —

Winston Churchill, de minister van Marine, heeft op 17 October in het Lagerhuis een gelijke verklaring afgelegd, als lord Chatfield in het Hoogerhuis.

Op 13 October werden vier duikbooten van den vijand tot zinken gebracht, aldus Churchill, waaronder twee van het grootste type. In den grooten oorlog is een dergelijk resultaat niet bereikt.

„Gedurende de laatste week, waarvoor ik de getallen kan geven, dat is de zesde week van den oorlog", zoo zeide Churchill, „zijn zeven duikbooten tot zinken gebracht. Indien wij terugblikken op de geheele periode van zes weken, dan zijn naar schatting dertien duikbooten tot zinken gebracht en vijf ernstig beschadigd en vermoedelijk gezonken, verscheidene andere zijn beschadigd. Deze schatting is waarschijnlijk te laag. Ongeveer twee-derde van de duikbooten, welke buitengaats waren, hebben te lijden gehad van aanvallen met dieptebommen.

Ook de Fransche marine is krachtig en actief en heeft zonder twijfel ook resultaten geboekt, doch het is niet mijn zaak cijfers hiervan te geven. Wij schatten dus, dat van de zestig duikbooten, waarover de vijand bij het begin van den oorlog beschikte, ongeveer een derde tot zinken is gebracht, op het oogenblik bevinden zich de overlevenden van de bemanning van drie van deze schepen in Britsche gevangenschap. Wanneer we dus de balans op maken van de eerste zes weken duikbootoorlog, tegen de Britsche koopvaardij, dan moeten we constateeren, dat een derde tot een vierde van de geheele onderzeevloot van Duitschland tot zinken is gebracht en dat het gat, dat is geslagen in de grondig opgeleide officieren en bemanning, niet gemakkelijk kan worden aangevuld. De Britsche koopvaardij, welke in totaal 21 millioen ton telt, heeft door het optreden van de duikbooten 156.000 ton verloren, waarbij moet worden toegevoegd, 18.000 ton welke door mijnen verloren is gegaan.

Ik kan dit eerste deel van mijn uiteenzetting over dezen strijd ter zee niet sluiten zonder het Huis te verzoeken zich te realiseeren welk een moed en toewijding wordt geëischt van de bemanning der schepen, welke jacht maken op duikbooten en welke convooieeren, niet alleen in nauw vaarwater, doch ook in storm. Ook moet het Huis zich de vastberadenheid van de officieren en zeelieden van de koopvaardij voor oogen houden, die al dezen gevaren het hoofd te bieden."

(Vor. ber. Winston Churchill 3971)

Weekoverzicht in het Lagerhuis. - Aanvallen op Engelsche vlootbases begonnen. —

Chamberlain gaf op 18 October in het Lagerhuis zijn

wekelijksch overzicht. Hij zeide, dat er geen mededeeling uit Berlijn ten aanzien van het standpunt der Duitsche regeering is ontvangen op de verklaringen, welke hij in zijn laatste rede aflegde.

De Britsche premier zeide verder, dat uit het grootste deel der commentaren van de neutrale landen blijkt, dat de houding der geallieerden de volle goedkeuring wegdraagt; het was duidelijk, dat de moeilijkheden, welke de oorlog onvermijdelijk voor de niet-oorlogvoerenden meebrengt, niet de fundamenteele betrekkingen hebben geschaad.
Aan het westfront hebben de Britsche strijdkrachten uiteindelijk het hun aangewezen gedeelte van de Fransche linie overgenomen en alle divisies hebben hun standplaats ingenomen.

Er is een overeenstemming bereikt, waarbij Fransche troepen dienst doen onder een Britschen opperbevelhebber.
Ter zee is de activiteit onverslapt, zoowel in den aanval als in de verdediging.
Chamberlain zeide verder: „De aanvallen van de vijandelijke luchtmacht op onze vlootbases zijn begonnen. Dit is een nieuwe phase van den oorlog, welke evenwel werd verwacht."

De minister-president ontkende, dat de schepen „Hood", „Repulse" en „Ark Royal" werden beschadigd.
De regeering aarzelt niet de geleden verliezen in vollen omvang te publiceeren. „De denkbeeldige verliezen, welke de Duitsche radio met zulk een groote onbeschaamdheid beschrijft, kan eenigen tijd succes hebben, doch de teleurstelling zal deprimeerend werken."
Bij de luchtgevechten, welke voor de eerste maal boven de Engelsche kust (op de Firth of Forth) plaats hadden, werden acht Duitsche vliegtuigen vernield, doch kwamen geen Britsche verliezen voor.
De verliezen van den vijand bedroegen meer dan 25%. Misschien is het percentage nog hooger.
„In deze eerste dagen moeten wij ons niet aan ijdele snoeverij te buiten gaan, het zou onverstandig zijn aan te nemen, dat wij altijd zooveel succes zouden hebben als wij dit bij het eerste treffen met den vijand gehad hebben.

Er komen vele verrassingen in den oorlog voor en zij kunnen niet allemaal aangenaam zijn. Maar wij hebben ten minste de voldoening te weten, dat wij een goed begin hebben gemaakt".
(Vor. ber. Weekoverz. 3983; D'tsch antwoord 3988)

DUITSCHLAND. — **Het torpedeeren van de „Royal Oak". - Verslag van den Duitschen U-bootcommandant Prien. —**
„Het eerste wat wij zagen, toen wij voor de haven van Scapa Flow aankwamen, waar wij twee dagen op den uitkijk lagen, was een uitgebreide mijnversperring. Wij scharrelden er door heen en toen bevonden wij ons plotseling midden in de haven met vlak bij ons de Britsche oorlogsschepen. Ten noorden van ons lagen er twee," aldus verhaalde op 17 October de commandant van den Duitschen onderzeeër, Prien, die er in slaagde door te dringen tot in deze zeer belangrijke Britsche oorlogshaven in het Noorden.
„Ik was er, en ik wilde iets doen voor den man, die destijds hier zulke moeilijke uren doormaakte: admiraal von Reuter. Maar ik was hier niet alleen om iets uit te richten tegen de vijandelijke vloot, maar ik moest bovendien aan mijn schip en mijn bemanning denken. Nadat wij onzen plicht zouden hebben gedaan, moesten wij er ook weer uit kunnen komen. Ik verloor derhalve geen tijd en vuurde onmiddellijk een torpedo af, die blijkbaar het eerste schip trof: de „Royal Oak". Enkele minuten later schoten wij een tweede projectiel af, en daarna nog een en nog een.
Voortdurend stegen nu waterzuilen op, die gevolgd werden door een serie hevige explosies en een hooge vuurzuil. Het was een onheilspellend schouwspel, dat vuurwerk in de lucht.
Masten, schoorsteenen, deelen van de brug, zwaar ijzerwerk, alles vloog door de lucht. Het eerste schip, dat wij troffen, moet volkomen in stukken zijn. En daarachter lag een schip met den boeg onder water. Het had twee schoorsteenen. Het was derhalve niet de „Royal Oak"; het moet de „Repulse" zijn geweest." (D. N. B. - Telex-A. N. P. - Times)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Tweede Kamer. - Defensie. - Nieuw buitengewoon crediet van ƒ 100 millioen aangevraagd. - Mobilisatie kostte eerste maand meer dan één millioen gulden per dag. —**
Bij de Tweede Kamer is op 18 October ingediend een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk (Defensie) der rijksbegrooting voor 1939 (buitengewoon crediet).
Aan de Memorie van Toelichting ontleenen wij o.a. het volgende:
Op het tijdstip van de afkondiging der z.g. vóór-mobilisatie was van het buitengewone crediet ten bedrage van ƒ 100.000.000 nog ongeveer ƒ 52 millioen beschikbaar.

De geldelijke gevolgen van het afkondigen van de vóór-mobilisatie en van de algemeene mobilisatie zijn nog niet in hun vollen omvang te overzien. Wel kan worden gezegd, dat ten behoeve van het op voet van oorlog brengen en van de legering en de verpleging van de verschillende onderdeelen van de gemobiliseerde weermacht voor de eerste 30 dagen wordt gerekend op een totaal bedrag aan uitgaven van ongeveer ƒ 37 millioen. Dit bedrag moet worden vermeerderd met de benoodigde bedragen voor de vorming van noodzakelijke voorraden en de kosten, welke overigens uit den gemobiliseerden toestand voortvloeien, welke bedragen en kosten thans nog niet onder cijfers zijn te brengen. Het lijdt echter geen twijfel, dat de hierboven genoemde ƒ 52 millioen binnen korten tijd zullen zijn verbruikt. Derhalve zijn de ministers van Defensie en van Financiën van oordeel, dat thans het tijdstip is aangebroken voor de indiening van een wetsontwerp tot verhooging van het buitengewoon crediet met een bedrag van wederom ƒ 100 millioen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Mobilisatie 3923; Crediet 3482 A.; Nederland en de Oorlog 3986 E.)**

B. **ESTLAND. — Nieuwe regeering gevormd. - Kabinet-Uluots. —**
De nieuwe regeering van Estland, die op 13 October werd gevormd, is als volgt samengesteld:

Minister-president: Uluots; Buitenlandsche Zaken: professor Piip; Landverdediging: generaal Reek; Binnenlandsche Zaken: Juerina; Onderwijs: professor Kogermann; Landbouw: Tupitz; Sociale Zaken: Kask; Justitie: Assor; Verkeerswezen: Viituk; Economische Zaken: Hepp; Propaganda: Oidermaa.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet-Eenpalu 3258 A.)**

20 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT **van 8—14 October 1939. —**

8 October: Een Duitsche vliegboot is boven de Noordzee neergeschoten na een gevecht met Britsche luchtstrijdkrachten. — Duitsche vliegtuigen maken een noodlanding in Noorwegen en Denemarken.

13 October: Drie Duitsche duikbooten zijn, volgens een Engelsch communiqué, tot zinken gebracht. Een gedeelte van de bemanning werd gered. — Volgens het Duitsche legerbericht hebben Fransche troepen drie Rijnbruggen opgeblazen.

14 October: Het Britsche slagschip „Royal Oak" — 29.150 ton groot — werd bij Scapa Flow door een Duitsche U-boot getorpedeerd.
De Britsche admiraliteit maakt thans bekend, dat volgens de laatste inlichtingen zich aan boord van de „Royal Oak" 81 officieren en 1153 minderen bevonden. Het aantal overlevenden bedraagt 57 officieren en 367 minderen.
De Britsche vloot telde, tot voor het zinken van de „Royal Oak", twaalf slagschepen en drie slagkruisers. Zeven slagschepen zijn nog in aanbouw.
Het grootste slagschip is thans de „Rodney" (33.900 ton). Voorts zijn er de „Nelson" (33.500), de „Royal Sovereign" (29.150), de „Revenge" (29.150), de „Resolution" (29.150), de „Ramillies" (29.150), de „Malaya" (31.100), de „Valiant" (31.100), de „Barham" (31.100), de „Queen Elizabeth" (31.100) en de „Warspite" (30.600).
In aanbouw zijn de „Lion", de „Temeraire" (alle twee 38.000 ton?), de „Duke of York" (35.000), de „Jellicoe" (35.000), de „Beatty" (35.000), de „King George V" (35.000), de „Prince of Wales" (35.000).
De drie slagkruisers zijn de „Hood" (42.100 ton), het grootste thans bekende oorlogsschip ter wereld, de „Renown" (32.000) en de „Repulse" (32.000).
(V. b. Overz. Krijgsverr. 3978; Bewapening 3859 A.)

A. TURKIJE. — Afwijzing van de Russische eischen. - Geen accoord. —

Saradjogloe, de Turksche minister van Buitenlandsche Zaken, die 3 weken te Moskou vertoefde, is op 17 October uit Moskou vertrokken zonder dat een overeenkomst is geteekend. Een verklaring van den Turkschen premier voor de parlementsfractie der republikeinsche partij heeft duidelijk gemaakt, dat de eischen van den Sovjet onaanvaardbaar zijn geacht, zoodat een definitieve regeling moest uitblijven.

Russisch communiqué. — Over de besprekingen, die met Saradjogloe zijn gevoerd, is te Moskou een communiqué uitgegeven van den volgende inhoud:

„Het verblijf in Moskou van den Turkschen minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjogloe, die een tegenbezoek bracht aan de U.S.S.R., heeft gelegenheid geboden tot gedachtenwisselingen tusschen den vertegenwoordiger der Turksche regeering en de regeering der Sovjet-Unie betreffende de betrekkingen tusschen de U.S.S.R. en de Turksche republiek. De gedachtenwisselingen, die gevoerd werden in een hartelijke sfeer, bevestigden wederom de onveranderlijke vriendschappelijke betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Turkije en het gemeenschappelijke streven der beide regeeringen tot handhaving van den vrede. De beide regeeringen kwamen tot de slotsom, dat het wenschelijk is het contact ook in de toekomst te onderhouden voor gezamenlijke bespreking van problemen, die van belang zijn voor de Sovjet-Unie en de Turksche republiek." (Telex-A. N. P. - Tass-Agency)

(Vor. ber. Turkije—Sovjet-Rusland 3785 F.)

B. BRITSCH-FRANSCH-TURKSCH VERDRAG. — „Verdrag van wederzijdschen bijstand van Ankara" geteekend. - Eerste indrukken. —

Te Ankara is op 19 October '39 in het ministerie van Buitenlandsche Zaken het Turksch-Britsch-Fransche verdrag geteekend, dat den volgenden inhoud heeft:

„Art. 1. In geval Turkije in vijandelijkheden met een Europeesche mogendheid wordt gewikkeld, ten gevolge van een aanval dezer mogendheid op Turkije, zal het Vereenigde Koninkrijk en Frankrijk daadwerkelijk met Turkije samenwerken en het alle mogelijke hulp verleenen.

Art. 2. a) In geval van een daad van agressie door een Europeesche mogendheid, die leidt tot een oorlog in de Middell. Zee, waarin het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk betrokken worden, zal Turkije metterdaad met het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk samenwerken en hun allen mogelijken steun verleenen.

b) In geval van een daad van agressie door een Europeesche mogendheid, die leidt tot een oorlog in de Middellandsche Zee, waarin Turkije wordt betrokken, zullen het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk metterdaad met Turkije samenwerken en het allen mogelijken steun verleenen.

Art. 3. Zoolang de garanties, door het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk bij hun verklaringen van 13 April 1939 aan Griekenland en Roemenië verstrekt, van kracht blijven, zal Turkije metterdaad samenwerken met het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk en hun allen mogelijken steun verleenen, wanneer het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk ten gevolge van een der genoemde garanties in vijandelijkheden verwikkeld worden.

Art. 4. In geval het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk in vijandelijkheden met een Europeesche mogendheid gewikkeld worden ten gevolge van een aanval door die mogendheid op een dezer staten, zonder dat de bepalingen van art. 2 of art. 3 van toepassing zijn, zullen de hooge contracteerende partijen onmiddellijk overleg plegen. Niettemin wordt overeengekomen, dat Turkije in een dergelijk geval ten minste een welwillende neutraliteit jegens het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk in acht zal nemen.

Art. 5. Onverminderd de bepalingen van art. 3, zullen, in geval van een aanval op een staat, jegens welken een der contracteerende partijen met toestemming van dien staat zich heeft verbonden tot hulp bij de handhaving van onafhankelijkheid of neutraliteit tegen een dergelijken aanval, en bij een aanval van een Europeesche mogendheid, die, terwijl hij gericht is tegen een anderen Europeeschen staat, naar de meening van een der contracteerende partijen een bedreiging van haar eigen veiligheid inhoudt, de hooge contracteerende partijen onverwijld overleg plegen met het oog op een gemeenschappelijke actie, die wenschelijk wordt geacht.

Art. 6. Het onderhavige verdrag is niet tegen eenigen staat gericht, doch beoogt het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk en Turkije van wederzijdsche hulpverleening te verzekeren in geval verzet tegen een aanval dat noodig maakt.

Art. 7. De bepalingen van dit verdrag zijn gelijkelijk verbindend als tweezijdige verplichtingen tusschen Turkije en elk der beide andere hooge contracteerende partijen.

Art. 8. Indien de hooge contracteerende partijen in vijandelijkheden verwikkeld worden ten gevolge van de toepassing van dit verdrag, zullen zij geen wapenstilstand en geen vredesverdrag sluiten, tenzij bij gemeen goedvinden.

Art. 9. Zoo spoedig mogelijk zal dit verdrag geratificeerd worden. De ratificatiedocumenten zullen te Ankara gedeponeerd worden. Het verdrag zal van kracht worden op den datum van deponeering van de ratificatiedocumenten. Het verdrag is gesloten voor den duur van vijftien jaar. Indien geen der hooge contracteerende partijen beide andere in kennis stelt van haar voornemen tot opzegging zes maanden voor het afloopen van het verdrag, zal bij stilzwijgen de overeenkomst als met vijf jaar verlengd beschouwd worden."

Twee protocollen zijn aan het verdrag gehecht. In het eerste wordt gezegd: „De ondergeteekende gevolmachtigden verklaren, dat hun respectievelijke regeeringen overeenkomen, dat het op dezen dag gedateerde verdrag van wederzijdschen bijstand van kracht zal worden op het oogenblik van onderteekening."

In het tweede protocol, het protocol van onderteekening, wordt gezegd:

„Op het oogenblik van onderteekening van het verdrag van wederzijdschen bijstand tusschen het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk en Turkije, komen de gevolmachtigden overeen:

De verplichtingen, welke Turkije op grond van het bovengemelde verdrag op zich neemt, kunnen dat land niet noodzaken tot een actie, die ten doel of als gevolg heeft, dat het in gewapend conflict met de Sovjet-Unie komt."

Het protocol van onderteekening zal worden beschouwd als een integraal deel van het verdrag van wederzijdschen bijstand. (Telex-A. N. P.)

Eerste indrukken. —

Londen: Groote geestdrift, zoowel in het parlement als bij het publiek.

Washington: Een diplomatiek succes voor de Geallieerden, in het bijzonder in den Balkan.

Rome: Verrassing over de onafhankelijkheid en de standvastigheid der Turken.

Belgrado en **Boekarest:** Onvoorwaardelijke bijval in de Zuidslavische en Roemeensche pers.

Berlijn: Bedreiging aan Turkije.

Ankara: Geestdrift. **(Vor. ber. Besprek. pact Engeland—Turkije i. z. agressie Middell. Zee 3788 B; Verdrag v. wederz. bijst. Frankrijk—Turkije 3844 C.)**

21 OCTOBER 1939

C. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. —

Wij geven onderstaand eenige data van de tusschen Sovjet-Rusland en Finland gerezen verwikkelingen, waarvan de resultaten nog niet zijn te bepalen:

8 October: Sovjet-Unie noodigt Finland uit tot besprekingen te Moskou.

10 October: Ontruiming van de Finsche steden Wiborg en Helsinki.

12 October: Finland's vertegenwoordiger, Paasikivi, onderhandelt met Stalin en Molotof te Moskou.

13 October: Zweden roept reservisten op.

14 October: Uitnoodiging van den Koning van Zweden aan de Koningen van Noorwegen en Denemarken en den President van Finland tot het beleggen van een conferentie.

17 October: Paasikivi terug naar Helsinki en brengt verslag uit aan de regeering. Het Finsche eiland Suursaari (Hogland) ontruimd.

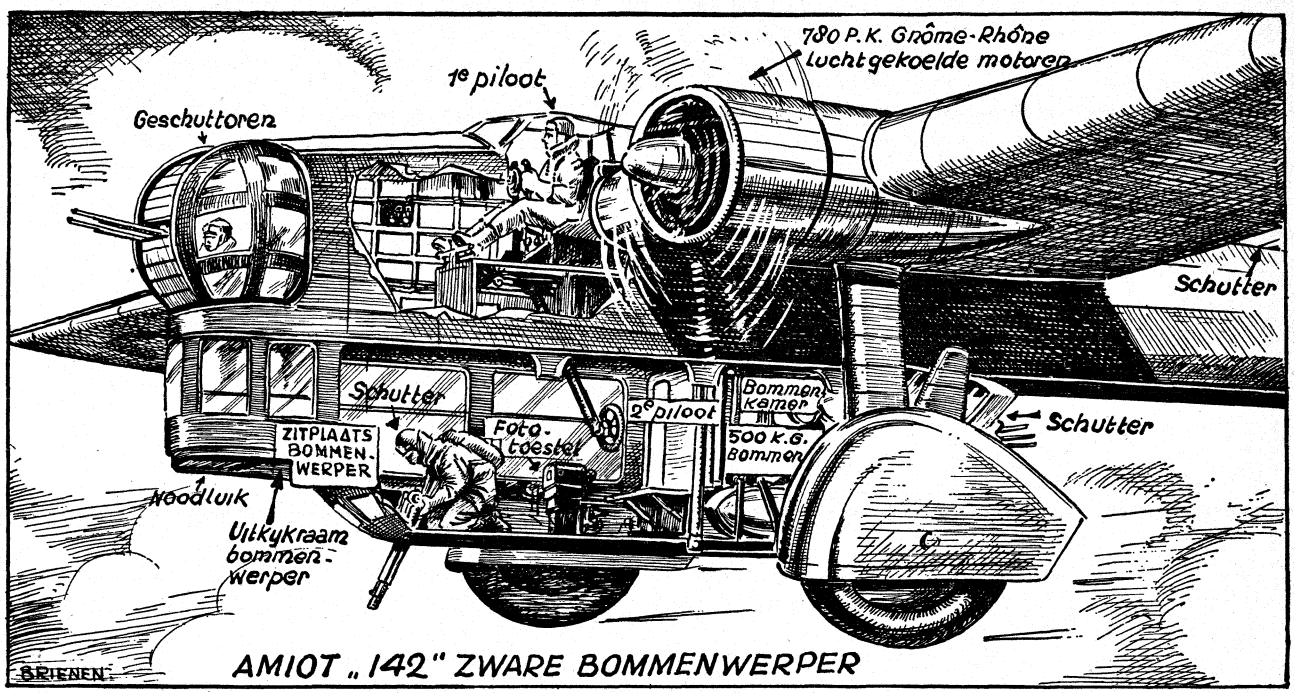
Kalinin, de president van den Oppersten Raad van de U.S.S.R., heeft aan president Roosevelt geantwoord, dat Rusland de onafhankelijkheid van Finland waarborgt.

18—19 October: Op de conferentie te Stockholm tusschen de Scandinaafsche Koningen en den President van Finland, en de ministers van Buitenlandsche Zaken van deze 4 landen, wordt besloten de meest strikte neutraliteit in acht te nemen. Samenwerking met andere neutralen, met name de leden der Oslogroep, zal worden voortgezet.

21 October: Finsche delegatie onder Paasikivi en den Finschen minister van Financiën, Tanner, keeren naar Moskou terug. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Besprek. verz. 3984 A.)

A. BEWAPENING. — Luchtvaart. - Frankrijk. - Nieuwste bommenwerper. —



De „Armée de l'Air" van Frankrijk groeit met den dag in omvang en moderne uitrusting. De voornaamste twee vliegtuigfabrieken van Frankrijk fabriceeren thans zevenmaal zooveel per maand als de geheele productie van de Fransche vliegtuigindustrie in de laatste maand van 1937. Deze „Amiot"-bommenwerper behoort tot de gevaarlijkste van de wereld. Sedert dit type werd gebouwd, in het begin van dit jaar, is de bouw van nog zwaardere, nog beter bewapende toestellen reeds begonnen. (Telegraaf)

(Vor. ber. Bewapening 3991; Frankrijk 3859 A.)

B. VATICAAN. — Z. H. de Paus tegen den toenemenden invloed van het bolsjewisme. —

Ter gelegenheid van de overhandiging der geloofsbrieven door den nieuwen Litauschen gezant bij den H. Stoel, heeft de paus op 19 October een toespraak gehouden, waarin hij zinspeelde op het gevaar, dat ontstaan is door het voortschrijden van de Sovjets in Europa. De Paus zeide o.a.:

Ons welbewust van onzen plicht als opperste herder zullen wij onze actie, welke altijd is gericht op het heil der zielen, zich niet laten bezighouden met zuiver tijdelijke controversen en met territoriale strijdpunten tusschen de landen. Maar plicht laat ons niet toe de oogen te sluiten, wanneer nieuwe onmetelijke gevaren opdoemen, wanneer over het Christelijke Europa zich steeds meer de schaduw gaat afteekenen van de denkbeelden en het werk der vijanden van God. In een dergelijke omstandigheid, meer dan wanneer ook in de geschiedenis, verkrijgt het behoud van de Christelijke beschaving en de verdediging van het Christelijke erfdeel een beslissende beteekenis voor de toekomst van Europa en voor den bloei van elk der Europeesche landen, groot of klein.

(De Maasbode)

(Het is wel bekend, dat de recente uitbreiding van den bolsjewistischen invloed in Riga den Paus diep heeft verontrust. — Red. Times)

(Vor. ber. Paus Pius XII 3971)

C. POLEN. — Buitenlandsche schulden - 6.8 milliard Zloty aan buitenlandsche beleggingen. —

Het „Deutsches Institut für Bankwissenschaft" heeft een overzicht van de in Polen geïnvesteerde buitenlandsche gelden gepubliceerd. Het geeft hiervan de volgende samenstelling:

1. Openbare schulden	2.7	milliard Zloty
2. Particuliere schulden	2.3	„ „
3. Deelnemingen en bezit aan aandeelen	1.8	„ „
Totaal	6.8	milliard Zloty

Polen telde in het geheel 1414 maatschappijen op aandeelen en in 438 dezer vennootschappen was buitenlandsch kapitaal belegd. Van haar totale kapitaal van 3362 millioen Zloty bevonden zich 1442 millioen of niet minder dan 42.9% in buitenlandsch bezit.

Het meeste buitenlandsche kapitaal was belegd in de petroleumindustrie en in het electriciteitsbedrijf. Maar ook de mijnen, de hoogovens en de electrotechnische industrie bevonden zich voor meer dan 50% in buitenlandsch bezit. Uitgedrukt in procenten was de stand der buitenlandsche deelnemingen in het begin van 1938 de volgende:

Petroleumindustrie	85.6%
Electriciteitsbedrijf	83.4%
Mijnen en hoogovens	56.8%
Electrotechnische industrie	55.3%
Chemische industrie	49.2%
Houtindustrie	46.3%
Lederindustrie	39.2%
Steenindustrie	31.1%
Textielindustrie	26.8%
Handel	26.8%
Papierindustrie	25.9%
Instrumentenindustrie	24.4%
Metaalindustrie	24.0%
Bouwbedrijf	21.7%
Levensmiddelenindustrie	17.1%
Suikerindustrie	4.8%

Van het totale geïnvesteerde bedrag van 1442 millioen Zloty komen voor rekening van:

Frankrijk	391	millioen Zloty
Vereenigde Staten	277	„ „
Groot-Duitschland	251	„ „
België	181	„ „
Zwitserland	104	„ „
Engeland	79	„ „
Nederland	50	„ „
Zweden	39	„ „
Bohemen-Moravië	23	„ „
Verdere landen	47	„ „

Het aandeel van het buitenlandsche kapitaal is in de laatste jaren overigens geleidelijk geringer geworden in verband met de stijging der deelnemingen van den Poolschen Staat en de Poolsche banken. (Berl. Börsen Zeitung)

(Vor. ber. Schuld aan Ver. Staten 611 G.)

22 OCTOBER 1939

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Begrooting 1940. - Neutraliteit in de pers; indien noodig, „Staat van Beleg". - Aanbouw van 3 slagkruisers voor Indië. - Zondagswet. —**
Blijkens de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer (22 October) betreffende Hoofdstuk I der Rijksbegrooting 1940, zegt de minister van Algemeene Zaken a.i., dat redenen van landsbelang zich verzetten tegen een oplossing der kabinetscrisis als waartoe de voorstanders der motie-Deckers werden gesommeerd. De regeering wenscht een oprechte en consequente neutraliteitspolitiek te voeren. Deze brengt een zekere beperking van meeningsuiting in de pers mede. Verreweg de meeste organen houden daarmede rekening. Indien de enkele uitzonderingen dit noodig maken, zal een optreden hiertegen door de regeering alleen afdoende zijn door het afkondigen van den staat van beleg. Indien noodig zal hiervan gebruik worden gemaakt.
De aanbouw van 3 slagkruisers van een bepaald type ligt in het voornemen.
De werkloosheidsbestrijding zal met kracht worden voortgezet.
Ook de regeering vreest, dat de oorlog ons zal dwingen tot op zekere hoogte den weg naar zelfvoorziening in te slaan.
De voorzichtige aanpassing der prijzen wordt van groot belang geacht.
De regeering zal haar actieve economische politiek zooveel mogelijk voortzetten.
Bij de belastingherziening zal rekening worden gehouden met de gezinsbelangen, gehuwden en ongehuwden, terwijl een versterking van den kinderaftrek in het voornemen ligt.
De ontwerpen kinderbijslagverzekering en echtscheidingen blijven gehandhaafd.
De tot standkoming van een nieuwe Zondagswet zal worden voorbereid. **(Vor. ber. Begrooting 1940, 3987; Object. pers 3945 C; Vlootuitbreiding 3798 A; Zondagswet 3030 C.)**

Oproep tot de vrouwen van Nederland. —
Op 12 October werd een oproep tot de vrouwen van Nederland gericht, waaraan wij het volgende ontleenen:
Wanneer wij ons evenwicht en onze zelfbeheersching bewaren in onze gesprekken en brieven, wanneer wij de lasten en zorgen van onze mannen, zoons en verloofden niet vergrooten door zelfbeklag; wanneer wij de verwarring niet doen toenemen door nutteloos geklaag, onverantwoordelijk gehamster, of afbrekende critiek; wanneer wij in onze gedachten en daden achter onze regeering staan, zal dit van onschatbare waarde zijn voor de stemming in ons land. Het zal moed en kracht geven aan degenen, die de groote verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons land dragen. Zoo versterken wij onze neutraliteit.
(Vor. ber. Ned. Ver. v. Huisvrouwen 3936 C.)

Samenwerking met België. —
In een conferentie van het Vlaamsche Economische Verbond met den Belgischen minister-president en de ministers van Buitenlandsche Zaken en Economische Zaken hebben op 20 October deze ministers den wensch van de Belgische regeering kenbaar gemaakt, om toenadering tot en samenwerking met Nederland, zoowel voor de uitwisseling van grondstoffen en afgewerkte producten als voor de voorbereiding van een overeenkomst, betreffende de voorziening in het gemis aan voldoende Belgische tonnage.

Distributiewet 1939. - Tegemoetkoming van het Rijk aan gemeentebesturen. —
Er is thans een algemeene maatregel van bestuur afgekondigd in zake de tegemoetkoming van 85% van het Rijk in de kosten, welke de gemeentebesturen bij de uitvoering van de Distributiewet 1939 moeten maken. **(Vor. ber. 3776 D.)**

Stillhalte-overeenkomsten met een jaar verlengd. —
De Stillhalte-overeenkomsten tusschen het Duitsche rijk eenerzijds, België, Nederland en Zwitserland anderzijds, zijn op 22 October voor den tijd van een jaar verlengd. **(Vor. ber. 2187 F.)**

Tweede Kamer. — Wijziging Vestigingswet Kleinbedrijf aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 18 October het wetsontwerp tot wijziging van de Vestigingswet Kleinbedrijf zonder hoofdelijke stemming aangenomen.
(Vor. ber. Wijziging Vestigingswet 3946)

Algemeen Steuncomité 1939. - Inzameling in alle gemeenten van het Rijk. —
De burgemeesters van alle gemeenten in ons land zijn uitgenoodigd, in hun gemeenten een openbare inzameling te doen houden, ten behoeve van het Algemeen Steuncomité 1939. Zoo mogelijk dient deze collecte in de week van 13 tot 18 November te worden gehouden. **(Vor. ber. 3982 A.)**

Leger. - Advies-commissie-vorderingen. —
De minister van Defensie heeft op 17 October een „advies-commissie-vorderingen" ingesteld ter waarborging van de belangen, betrokken bij vorderingen en aanschaffingen ten behoeve van de weermacht.

Belastingacademie te Rotterdam. —
In het z.g. „Amicitia", het XVIIIde eeuwsche gebouw aan het Beursplein te Rotterdam, werd op 16 October de officieele opening verricht van de Belastingacademie door den secretaris-generaal van het departement van Financiën, jhr. mr. A. M. C. van Asch van Wijck.

Schuilloopgraven en schuilgangen. —
Te Rotterdam zullen, behalve 200 schuilloopgraven, 300 betonnen schuilgangen volgens het systeem van den heer Meulenkamp worden aangelegd.
(Vor. ber. Schuilplaatsen 3986 E.)

Gasmaskers. - Verkrijgbaar van 23 October af. —
Met ingang van 23 October worden aan de postkantoren bestellingen aangenomen van gasmaskers voor de burgers. Er worden twee merken beschikbaar gesteld. Zij zijn echter niet uit voorraad leverbaar.
(Vor. ber. Gasmaskerbesluit 3964 A; Nederland en de Oorlog 3991 A.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Prijsstijging en ambtenarensalarissen. —**
De Commissie voor Georganiseerd Overleg besprak op 16 October de stijging van den prijs van verschillende levensmiddelen. Geconcludeerd werd, dat bij een aanhoudende stijging een toeslag op de salarissen der ambtenaren onvermijdelijk zal zijn. De Commissie zal zich ter zake schriftelijk tot de Regeering wenden. **(Vor. ber. Ambtenarensalarissen 3157 C.)**

Crisisuitvoerordonnantie 1939. —
Bij den Volksraad is een nieuwe noodordonnantie ingediend, waaromtrent door de Regeering een beslissing is verzocht uiterlijk op 31 October.
De ordonnantie is genaamd Crisisuitvoerordonnantie-1939. Bij deze ordonnantie wordt de vroegere crisisuitvoerordonnantie-1934 gewijzigd en aangevuld.
De Memorie van Toelichting merkt o.m. het volgende op: Ingevolge de voorschriften van de (oude) crisisuitvoerordonnantie kan de uitvoer van goederen of groepen van goederen slechts worden verboden of aan beperkende bepalingen onderworpen voor zoover deze uitvoer geschiedt uit het tolgebied. Onder de huidige buitengewone omstandigheden doet zich echter tevens de noodzakelijkheid gevoelen om ten aanzien van bepaalde goederen eveneens de uitvoer uit buiten het tolgebied gelegen deelen van Nederlandsch-Indië te kunnen verbieden of beperken. Immers, ook in die deelen van Nederlandsch-Indië kunnen goederen aanwezig zijn, welke thans niet voor de Indische gemeenschap mogen teloor gaan en waarvan derhalve het wegvoeren naar het buitenland geheel of gedeeltelijk moet kunnen worden voorkomen. (Aneta - Telex-A. N. P.)
(V. b. Uitvoer 3331 B; Ned. O.-I. en de Oorl. 3987 A.)

C. **ITALIE. — Zuid-Tirol - Overeenkomst met Duitschland. —**
Op 21 October heeft de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, met den Duit-

schen ambassadeur te Rome, von Mackensen en den Duitschen gevolmachtigden, minister Claudius, te Rome overeenkomsten onderteekend inzake het overbrengen van Duitsche burgers van den Boven-Etsch naar Duitschland. (Stefani) **(Vor. ber. 3863 F.)**

23 OCTOBER 1939

A. **VEREENIDGE STATEN. — Duikbooten van oorlogvoerende mogendheden worden niet toegelaten. —** President Roosevelt heeft op 18 October de havens en de territoriale wateren der Vereenigde Staten voor duikbooten van oorlogvoerende mogendheden gesloten verklaard. (Telex-A. N. P.)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs - Vaderlandsche geschiedenis - Inaugureele rede van Prof. dr. J. M. Romein over: „Het vergruisde beeld. Over het onderzoek naar de oorzaken van onzen opstand." —**
Bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de vaderlandsche geschiedenis aan de universiteit van Amsterdam heeft prof. dr. J. M. Romein op 16 October een rede gehouden over: „Het vergruisde beeld. Over het onderzoek naar de oorzaken van onzen opstand."
Spr. behandelde het probleem der historische objectiviteit, echter niet van de theoretische zijde, hetgeen hij elders gedaan heeft, maar met een concreet voorbeeld, nl. den Nederlandschen opstand tegen Spanje. Hij ging er van uit dat, indien er historische objectiviteit in den zin, waarin de 19e eeuwsche historische wetenschap deze als ideaal stelde, bestond, het resultaat dan een overeenstemming tusschen de schrijvers over een bepaald historisch onderwerp zou moeten zijn. Huizinga neemt deze overeenstemming ook aan. Spr. heeft zich afgevraagd of dit terecht gebeurd is en zoo ja, waarin dan die overeenstemming bestaat. Is zij echter ten opzichte van de oorzaken van onzen opstand ooit bereikt? In den tijd zelf bestond zij niet. Men streed er over, of de opstand terwille van de religie of terwille van de vrijheid ondernomen was. Wel echter vormden beide partijen zich juist door het gebrek aan wetenschappelijken zin, een scherpomlijnd beeld van het gebeurde, dat in beide gevallen van groote vormgevende kracht in het cultuurleven dier beide groepen was en tot diep in de 19e eeuw is gebleven.
Spr. behandelde daarna de schets van onzen opstand bij een aantal buitenlandsche schrijvers, t.w. Schiller, Leo, Treitschke en Motley, Schiller ziet den opstand als vrijheidsstrijd, Leo en Treitschke evenzeer, maar wijzen hem daarom af, omdat zij hem in doelstelling met de Fransche revolutie gelijkstellen. De Amerikaan Motley ziet er vooral de overwinning van een democratisch liberalisme tegen de tyrannie van Spanje in. Bij de Nederlandsche historici in de 19e eeuw komt er een nieuw verklaringselement bij. Naast het godsdienst- en vrijheidsmotief, zien zij het nationale. Dat geldt zoowel voor Groen als voor Bakhuizen van den Brink en Fruin. Bij al dezen was de voorstelling, hoewel reeds genuanceerd, zooals spr. laat zien, toch nog gesloten. Dat geldt reeds niet meer voor hun tijd in zijn geheel, want naast het nationale, kwam nu het radicale beeld van Van Vloten en het r.-k. van Nuyens.
Vervolgens ging spr. over tot onzen eigen tijd. Hij behandelde eerst de voorstellingen van de buitenlanders Pirenne en Rachfahl, Ernst Marx en den Rus Pakoelj, die allen ten opzichte van de grondmotieven diepgaande verschillen opleveren. Daarnaast gaf hij een overzicht van de opvattingen der tegenwoordige Nederlandsche historici Van Gelder, Geyl, Kuiper, De Pater om te eindigen met Van Schelven. Hij komt tot het resultaat, dat de verschillen van vroeger weliswaar tot accentverschillen zijn teruggebracht, maar dat deze toch zoo groot en ten slotte zoo fundamenteel zijn, dat we niet van overeenstemming mogen spreken. Immers bij een genuanceerde niet-beeldende beschouwing verschilt het voor den geschiedschrijver wezenlijke juist in het accent. En voorzoover er overeenstemming bestaat, is zij in ieder geval bereikt ten koste van het „beeld". De overeenstemming bestaat, ja, maar zij bloeit, liefelijk en nederig, op de ruïne van het „beeld", aldus spr.
Welke consequenties heeft nu het teloor gaan van het „beeld" van onzen opstand door de verwetenschappelijking der geschiedschrijving? Het beteekent, dat zij het verband met het cultuurleven in breeden zin verloren heeft. Hoe dit te herstellen? In de dictatuurlanden wordt het hersteld door verloochening van de resultaten der wetenschap. De behoefte, waaruit dit voortkomt, is echt en ook wij kennen haar, aldus spr., maar den weg wijzen wij onvoorwaardelijk af. Welken weg kunnen wij dan inslaan? Zooals het zieke lichaam vaak zelf de middelen tot genezing voortbrengt, zoo kan, volgens spr., ook de specialiseering in de historische wetenschap, die het geschiedbeeld vergruizeld heeft, slechts overwonnen worden door zichzelf, d.w.z. door het algemeene tot voorwerp van specialiseering te maken, dat wil zeggen door in de eerste plaats de betreffende algemeene problemen zuiver te stellen. Spr. zou dit nieuwe vak theoretische geschiedenis willen noemen. Het staat tusschen de studie der historiografie en de geschiedfilosofie in.
(Alg. Handelsblad)
(V. b. Inaugur. Rede 3986 A; Geschiedenis 3709 G.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Rede van den Amerikaanschen ambassadeur te Tokio - Grootere activiteit in Oost-Azië wenschelijk - Japansche beschouwing. —** De Amerikaansche Ambassadeur te Tokio heeft op 20 October te Tokio voor een gehoor van 500 leden van het Jap.-Amerikaansche Verbond een rede gehouden waarin hij zeide, dat de openbare meening in de Ver. Staten unaniem de Japansche politiek in China veroordeelt. Het was een dwaling, zeide hij, te veronderstellen, dat de Amerikaansche houding tegenover de nieuwe orde in Oost-Azië gebaseerd was op een verkeerd begrip van den toestand. De Amerikanen begrepen heel goed wat met die nieuwe orde wordt bedoeld en als blijkt, dat die orde de Amerikanen berooven wil van hun oude rechten, dan komen zij in verzet.
In een interview over de buitenlandsche politiek van de Japansche regeering, heeft Admiraal Nomura, die onlangs tot minister van Buitenlandsche Zaken werd benoemd, verklaard, dat Japan zoowel de betrekkingen met de Ver. Staten als die met Engeland en Frankrijk wenscht op te helderen, en wel op dezen grondslag, dat de vestiging van een nieuwe orde in Oost-Azië geschiedt zonder invloed van derde mogendheden. Voorts verklaarde spr., dat het anti-kominternpact het fundamenteele beginsel blijft der Japansche politiek, doch dat dit niet inhield vijandschap jegens de Sovjet-Unie, mits dit land zich onthield van bolsjewistische propaganda.
(Telex-A. N. P. - Domei)
(Vor. ber. Opzegging Verdrag 1911, 3882 B.)

D. **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. — Dr. E. Heldring tot president-directeur benoemd.** In de op 23 October gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders van de Nederlandsche Handel-Maatschappij werd dr. E. Heldring met op één na algemeene stemmen tot president-directeur dezer maatschappij gekozen. (Telex-A. N. P.) **(3960 D.)**

E. **BALTISCHE LANDEN. — Repatriëering der Duitschers. —**
De eerste schepen met Duitsche emigranten uit Letland en Estland zijn op 21 October te Danzig aangekomen. Na een kort verblijf in particuliere woningen te Danzig zijn de meesten voorloopig te Gotenhafen (Gdynia) en het nabij Zoppot gelegen Adlershorst ondergebracht.
Het aantal geëvacueerden zou thans reeds 5000 bedragen. Hiervan kwam een derde gedeelte uit Estland. Men verwacht, dat de evacuatie 1 November '39 zal zijn geëindigd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Repatrieering Duitschers 3986 D.)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Nieuwe heffing van Duitsche Joden. - Nog 5% van hun bezit. —**
De Duitsche minister van Financiën, von Schwerin-Krosigk, heeft op 23 October de heffing op Joodsch bezit van 20 op 25% verhoogd, ten einde de één milliard mark te kunnen innen, welke den Joden op 12 November 1938 als boete was opgelegd. De extra 5% moet 15 November '39 betaald zijn. (D. N. B.)
Verondersteld wordt, dat deze verhooging geweten moet worden aan het feit, dat de tot dusver ontvangen bedragen aanzienlijk lager zijn dan de Duitsche autoriteiten hadden gehoopt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Positie Joden 3981; Boete 3681 B.)

G. **BULGARIJE. — Nieuw Kabinet-Kiosseiwanof gevormd. - De Kamer ontbonden. —**
De Bulgaarsche regeering onder leiding van den premier Kiosseiwanof is op 19 October afgetreden. Kiosseiwanof heeft op 23 October een nieuwe regeering gevormd, die als volgt is samengesteld:

Minister-president en Buitenlandsche Zaken: Kiosseiwanof; Binnenlandsche Zaken: generaal Nedlef; Financiën: dr. Bojilof; Oorlog: generaal Daskalof; Onderwijs: prof. Filof; Spoorwegen: Gabrowski; Handel: prof. Zagarof; Landbouw: Bagrianof; Openbare Werken: Wassilef; Justitie: Mitakof.
De ministers van Justitie, Openbare Werken, Handel en Spoorwegen zijn nieuwe figuren in de regeering.
Koning Boris heeft een decreet tot ontbinding van de Kamer onderteekend. Binnen twee maanden zullen verkiezingen worden gehouden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3548 E.)

24—25 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Hore Belisha, de minister van Oorlog, spreekt over Duitschland's oorlogsdoeleinden en vredesvoorstellen. —**
De Engelsche minister van Oorlog, Hore Belisha, heeft op 20 October aan het einde van de zevende oorlogsweek een radiotoespraak gehouden, waarin hij verklaarde, dat voor het nationaal-socialistische Duitschland drie wegen open staan:

1e. Het kan probeeren door te breken te land, ter zee of in de lucht.
2e. Het kan rustig blijven in de hoop, dat wij voorbarig tot een offensief overgaan, òf
3e. Het kan ons verlokken in onderhandeling te treden over schoonschijnende vredesvoorwaarden.
Sprekende over mogelijke vredesvoorstellen zeide de minister: „Er kunnen geen vredesvoorstellen in overweging worden genomen, welke steunen op een sanctionneering van het gebroken woord. Allleen waarborg voor de vestiging van een nieuwe orde, waarin de bedreiging met een nationaal-socialistische onderdrukking is weggenomen, kan ons rechtvaardigen onze wapenen neer te leggen.
(Vor. ber. Hore Belisha 3984)

Lloyd George bepleit het houden van een conferentie der oorlogvoerenden. —
Lloyd George heeft in zijn kieskring het woord gevoerd en daarbij naar aanleiding van zijn jongste redevoering in het Lagerhuis verklaard, dat hij valschelijk er van beschuldigd wordt te hebben voorgesteld dat men zich zou overgeven.
„Ik zal geen stap terugwijken van de politiek, welke ik steeds heb bepleit", aldus Lloyd George, „n.l. een krachtige houding tegenover dictatoren. Op een conferentie (met dictatoren) kan men even vastberaden zijn als op het slagveld."

BRITSCH-INDIE. — **Witboek. - De toekomstige status na den oorlog. - Ghandi is teleurgesteld. —**
Een verklaring over de politiek der Britsche regeering ten aanzien van de constitutioneele toekomst van Britsch-Indië in verband met den oorlog, is op 17 October gepubliceerd in den vorm van een witboek, dat de meening van den onderkoning, Lord Linlithgow, over zijn laatste besprekingen met de Indische politieke leiders bevat.
In dit witboek wordt o.m. verklaard, dat de regeering na den oorlog volkomen bereid zal zijn overleg te plegen met de vertegenwoordigers van verscheidene gemeenschappen, partijen en instellingen in Britsch-Indië, alsmede met de Britsch-Indische vorsten, met het doel hun hulp en medewerking te verkrijgen voor het ontwerpen van wijzigingen in het federale schema, die wenschelijk zullen blijken.
Een verklaring, gepubliceerd door drie leden van de sub-commissie voor oorlog van de Congres-partij, levert op 18 October commentaar op de verklaring van den Onderkoning.
De drie leden van de Congrespartij zeggen o.m., dat de verklaring van den Onderkoning in het geheel geen rekening houdt met de werkelijkheid.
„Indien dit het definitieve antwoord is van de Britsche regeering", aldus het rapport, „dan bestaat geen gemeenschap tusschen beide volken en gaan onze paden volkomen uiteen. Uit de verklaring van den Onderkoning blijkt duidelijk, dat het doel van den oorlog is het bewaren en handhaven van de Britsche imperiale financieele structuur in Indië en elders."
Ghandi heeft gezegd, dat de verklaring van den Onderkoning diep teleurstellend is.
(Vor. ber. Status 1897 C; Ghandi 3693 C.)

FRANKRIJK. — **Polen. - Verblijfplaats van de leden van de vorige Poolsche regeering. —**
De gewezen president van Polen, Moscicki, vertoeft thans te Craiova, waar hij den winter zal verblijven.
Smigly-Rydz is naar Drago Slavele bij Campulung (Karpathen) gegaan.
Beck en Roman, de vroegere minister van Handel, bevinden zich in een rustoord bij Brasof.
Andere leden der vroegere Poolsche regeering bevinden zich te Herculanum.
(Vor. ber. Moscicki 3971; Smigly-Rydz 3963)

DUITSCHLAND. — **Stappen bij de neutrale mogendheden in zake convooieering door oorlogvoerenden. —**
De pogingen der Engelschen den neutralen koopvaardijschepen, evenals in den wereldoorlog convooi aan te bieden, hebben Duitschland genoopt tot een mededeeling aan de neutrale staten.
In deze mededeeling worden de neutrale staten er aan herinnerd dat een ingaan op het Engelsche aanbod volkenrechtelijk de neutrale schepen hun neutraliteit ontneemt en dat zij dan als schepen van den vijand zouden kunnen worden behandeld.
(Vor. ber. Waarsch. Neutralen 3980)

Minister Goebbels en de „Athenia". —
Minister Goebbels heeft op 22 October in een radiorede — de eerste openbare rede, die hij sinds het uitbreken van den oorlog gehouden heeft — een heftigen aanval op den „First Lord" der Britsche admiraliteit, minister Churchill, gedaan, waarin hij beweert, dat op last van Engeland de „Athenia" werd getorpedeerd.
De Engelsche en Amerikaansche pers vinden deze beschuldiging belachelijk. **(V. b. „Athenia" 3944)**

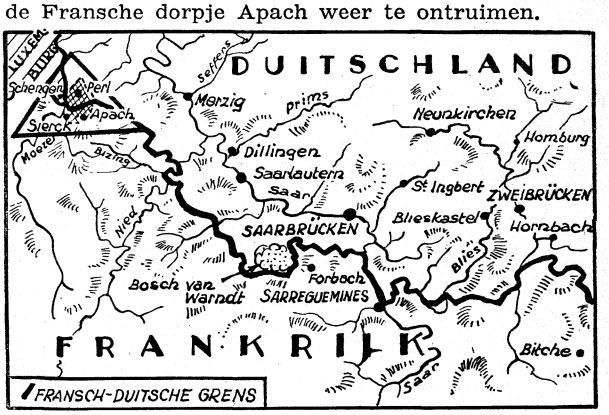
Von Ribbentrop's rede te Danzig - „Duitschland aanvaardt oorlogsverklaring". —
De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop, heeft op 24 October het woord gevoerd bij een betooging ter gelegenheid van den dag der oud-strijders van de Partij. De minister deed talrijke mededeelingen over de diplomatieke voorgeschiedenis van den oorlog.
Reeds een jaar geleden had de minister aan den Poolschen ambassadeur voorstellen gedaan om Danzig politiek tot het Rijk te doen terugkeeren, terwijl het economisch aan Polen zou blijven zoomede omtrent ex-territoriale wegen door den Corridor. Deze voorstellen waren later eenige keeren herhaald. Met verwijzing naar binnenlandsche politieke bezwaren had de Poolsche regeering deze voorstellen voorloopig niet kunnen aannemen, maar ze zouden zorgvuldig onderzocht worden. Daarna was het met de Duitsch-Poolsche betrekkingen steeds bergafwaarts gegaan, vooral tengevolge van de houding van Engeland.
De Duitsche politiek was steeds uitsluitend gericht geweest op het ter zijde stellen van het verdrag van Versailles. Reeds in 1933 was het tusschen Hitler en de Franschen minister-president tot overeenstemming gekomen over een samenkomst tot verbetering van de Fransch-Duitsche betrekkingen. Ook met Engeland had de Führer steeds naar toenadering gestreefd, maar Engeland had dit nimmer gewild. Een tegenstelling tusschen Duitschland en Rusland op territoriaal gebied was voor goed uitgesloten. Economisch vulden de landen elkaar aan.
Ribbentrop deed daarna een aanval op Chamberlain, die door de overeenkomst van München den oorlog alleen had willen uitstellen. De Engelsche regeering had den oorlog reeds lang voorbereid. De Duitsche minister sprak ten slotte over de begrensde doeleinden van de Duitsche buitenlandsche politiek. Het proces der consolidatie van het Duitsche Rijk in Europa was voltooid. Hij eindigde met verdere verwijten aan het Engelsche adres wegens trouwbreuk en het verwerpen van Hitlers vredesaanbod.
„Chamberlain", zoo zeide hij, „heeft het historische vredesaanbod van den Führer niet begrepen. Hij heeft de Duitsche vredeshand definitief afgewezen en daar-

mede opnieuw bewezen, dat Engeland dezen oorlog nu eenmaal wil voeren, wat Duitschland ook doet. Duitschland neemt de Britsche oorlogsverklaring aan. Het Duitsche volk is thans vastbesloten den opgedrongen oorlog te voeren en de wapens niet neer te leggen, alvorens de veiligheid van het Duitsche rijk in Europa gewaarborgd is en de garantie bestaat, dat een dergelijke aanval op het Duitsche volk voor altijd is uitgesloten." (D. N. B.)
(V. b. Photo 3920b; Chamberlain, weekoverz. 3990)

A. ITALIE. — De positie van dit land in Europeesch verband. —

Over de door Italië te spelen rol in het huidige conflict bestaat nog steeds geen enkele zekerheid. De Duce hult zich, wat zijn plannen betreft, in een waas van geheimzinnigheid en laat zich niet uit zijn tent lokken. Afgaande op vroegere gebeurtenissen, lijkt de onderstelling niet al te gewaagd, dat hij zijn houding zal bepalen al naar gelang de omstandigheden zich zullen ontwikkelen. De mogelijkheden in dit verband zijn reeds eerder breed uitgemeten en vrij algemeen wordt aangenomen, dat Italië weinig lust gevoelt zich aan Duitsche zijde te scharen om daadwerkelijk aan den oorlog deel te nemen. Zelfs al zou die lust tot voor kort hebben bestaan, dan nog zal die na het tot stand komen van het Britsch-Fransch-Turksche verdrag wel zoodanig bekoeld zijn, dat althans voorloopig van een dergelijk plan niet veel zal komen. De regeering te Rome heeft reeds een afdoend bewijs geleverd, dat ter wille van de Duitsche vriendschap — met hoeveel klem die ook herhaaldelijk in het geding is gebracht als middel om pressie uit te oefenen op de as Londen—Parijs, Italië niet bereid is zich roekeloos in een gewaagd avontuur te storten. En nu als uitvloeisel van het verdrag met Turkije de Britsch-Fransche positie in het Middellandsche Zee-gebied aanmerkelijk is versterkt, zal Rome zich er eerder op toeleggen den Italiaanschen invloed op den Balkan uit te breiden, dan het risico te aanvaarden het met de landen van het drievoudig verbond aan den stok te krijgen. Evenmin echter zal Mussolini er naar onze meening klakkeloos toe overgaan deel te nemen aan een blok, waarvan naast Spanje, ook Groot-Brittannië en Frankrijk deel zouden uitmaken. Daardoor toch zou Italië zich rechtstreeks tegen Duitschland keeren, gelet op het betreurenswaardige feit, dat nu eenmaal de oorlog aan den gang is. Deze zaak zou geheel anders komen te staan, wanneer Londen en Parijs genoegen zouden nemen met een welwillende Spaansch-Italiaansche neutraliteit, maar in dat geval kan er immers geen sprake zijn van blokvorming! Dat Frankrijk en Engeland een dergelijken Italiaanschen omzwaai hartelijk zouden toejuichen en ook naarstig in die richting werken is buiten kijf, maar dat wil nog niet zeggen, dat Italië erg geestdriftig gestemd is voor een plan van dien aard. Rome zal veeleer geneigd zijn den kat uit den boom te kijken en daarvoor biedt de bestaande toestand alle reden. Geen der oorlogvoerende partijen kan er zich tot dusver op beroemen een merkbaar overwicht op den tegenstander te hebben verkregen en als het krijgsbedrijf wordt voortgezet op den bestaanden voet, kan eerder gerekend worden op een tachtigjarigen oorlog dan op een driejarigen. Welken zin zou het dus voor Italië hebben zich nu reeds partij te stellen? Immers geen! In laatste instantie zal de Duce zich wenden naar die zijde, welke voor Italië het grootste voordeel zal opleveren en het wachten is op het oogenblik, waarop ten aanzien daarvan zekerheid bestaat. Tot zoolang blijft handhaving der Italiaansche neutraliteit het aangewezen middel, om de overal opdoemende klippen te vermijden. (Avondpost)
(Vor. ber. Neutr. overz. 3941)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT **van 15—21 October. —**
15 October: Berichten over groote Duitsche troepenconcentraties achter de Siegfried-linie.
16 October: Duitsche luchtaanval op de Schotsche kust, nabij Edinburg. Twee Engelsche lichte kruisers getroffen. Vier Duitsche vliegtuigen neergeschoten. — Duitsche troepen vallen aan ten Oosten van de Moezel. Fransche troepen trekken tot de grens terug en noodzaken de aanvallers om het door hen veroverde Fransche dorpje Apach weer te ontruimen.



Driehoek Perl, Apach en Sierck.

17 October: Duitsche vliegtuigen vallen de Britsche ankerplaats Scapa Flow aan. — Engelsche luchtaanval op Emden. — Winston Churchill deelt in het Lagerhuis mede, dat tot nu toe 15 à 20 Duitsche duikbooten tot zinken zijn gebracht. De Britsche koopvaardij verloor tot op heden ± 174.000 ton.
19 October: Het Duitsche legerbericht deelt mede, dat tot nu toe aan het Westelijk front 196 soldaten zijn gesneuveld, 356 gewond en 114 vermist worden. Elf Duitsche vliegtuigen gingen verloren.
20 October: Duitsche vliegers boven Schotland.
21 October: Bij de Deensche kust is een Duitsche mijnenveger op een mijn geloopen. Er zijn 70 man om het leven gekomen.
(V. b. Kaartje Westel. front 3944a; Overzicht 3991)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Uitvoer in 1938 naar de oorlogvoerende landen. —

Bestemming	In ƒ 1000	%	Voornaamste artikelen (Volgorde naar waarde)
I. British Empire:			
Groot-Brittannië (en Ierland)	35.125	5.34	Rubber, thee, petroleum, tapioca, suiker.
Britsch-Indië en Burma	5.199	0.79	Suiker, petroleum.
Britsch-Malaya	3.469	0.53	Petroleum, visch.
Singapore	108.964	16.57	Petroleum, rubber, copra, suiker, pinangnoten.
Hongkong	13.288	2.02	Petroleum, suiker, andere minerale brandstoffen.
Penang	7.570	1.15	Pinangnoten, suiker, copra.
Ceylon	3.735	0.57	Suiker, petroleum, koffie.
Australië	28.471	4.33	Petroleum, thee, kapok.
Nieuw-Zeeland	7.548	1.15	Petroleum, suiker, kapok.
Zuid-Afrika	5.117	0.79	Petroleum, thee, rubber.
Canada	?	?	?
Totaal (I)	218.486	33.24	
II. Frankrijk (moederl.)	11.200	1.70	Rubber, koffie, copra, oliën, suiker.
III. Polen	?	?	?
IV. Egypte	29.348	4.46	Petroleum, suiker, thee.
Totaal (I—IV)	259.034	39.40	
V. Duitschland, incl. Oostenrijk	23.725	3.61	Rubber, copra, vezels.
VI. Voorm. Tsjecho-Slowakije	2.481	0.38	Copra, rubber, oliehoudende vruchten.
Totaal (V—VI)	26.206	3.99	
Totaal generaal (I—VI)	285.240	43.39	

(Weekoverzicht Rotterd. Bankver.)

(Vor. ber. Im- en Export 3987 A.)

26 OCTOBER 1939

A. **JAPAN. — De Yen aan den Dollar gekoppeld. —** Het Japansche kabinet heeft besloten dat de Yen, welke tot nu toe gekoppeld was aan het Pond Sterling, met ingang van 25 October gekoppeld zal zijn aan den Amerikaanschen Dollar. (Domei)

B. **NEDERLAND. — Diplomatie. - Nieuwe Belgische gezant te Den Haag. —**
De Belgische gezant te Kopenhagen, de heer L. C. Nemry, is op 24 October '39 benoemd tot Belgisch gezant te Den Haag, in opvolging van baron J. Herry. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(V. b. Diplomatie 3878 B; Baron J. Herry 2936 C.)

C. **SURINAME EN CURAÇAO EN DE OORLOG. - 1939. —**
Kustgeschut voor Aruba en Curaçao. - Een crediet van *f* 2 millioen aangevraagd. —
Bij de Tweede Kamer is op 18 October ingediend een aanvullingsbegrooting van het departement van Koloniën voor 1940.
Aangevraagd wordt een crediet van *f* 2.000.000 voor aanschaffing en opstelling van kustgeschut met bijbehoorende zoeklichten ter bescherming van de omvangrijke oliebedrijven op de eilanden Curaçao en Aruba.

Door de maritiem-strategische beteekenis, welke deze eilanden in den loop der jaren als bunkerstation hebben verkregen, is het thans noodzakelijk geworden aan de verdediging van deze oliehavens de noodige aandacht te schenken en op korten termijn te voorzien in de meest urgente defensiemaatregelen.
Op jaarlijks wederkeerende kosten voor deze batterijen en zoeklichten behoeft niet te worden gerekend, aangezien de bediening van dit materieel zal plaats vinden door het wal-detachement mariniers, voor zooveel noodig aangevuld met zich in Curaçao bevindende dienstplichtigen.
De minister teekent hierbij aan, dat in verband met de tijdsomstandigheden de aanschaffing van het kustgeschut reeds is geschied en dat tot de opstelling binnenkort zal worden overgegaan.

Vliegveld-aanleg bij Paramaribo. —
Naar verluidt zou de regeering zich in beginsel bereid verklaard hebben, aan het gouvernement van Suriname een leening toe te staan van *f* 1.400.000, bestemd voor den aanleg van een modern geoutilleerd vliegveld bij Paramaribo. (Aneta)
(Vor. ber. Suriname en Curacao en de Oorlog 3962 B.)

D. **NEDERLAND. — Mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken, spreekt over land- en tuinbouw. —**
De minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, heeft op 24 October een radio-rede gehouden, waarin hij zijn inzicht over den Nederlandschen land- en tuinbouw gaf.
Minister Steenberghe besloot zijn rede met een oproep tot de belanghebbenden in den land- en tuinbouw om hun uiterste krachten in te spannen en uit den bodem te halen wat er in zit. De Nederlandsche land- en tuinbouw hebben in de wereld een voortreffelijken naam. Gij zult dien naam ook thans hoog houden. Ik ben daarvan overtuigd. Van mijn kant moge ik U dan ook vragen, dat gij Uwerzijds vertrouwen hebt in de Regeering. Gij behoeft dit niet te doen op mijn woord. Ik mag wijzen op de daden der Regeering der laatste weken, waaruit blijkt, dat ik, niettegenstaande de ongunstige vooruitzichten voor den landbouw en de zware financieele offers, die door de genomen maatregelen van het geheele Nederlandsche volk gevraagd worden, de prijzen in overeenstemming heb gebracht met een redelijke belooning van Uw arbeid. (De Tijd)
(Vor. ber. Landbouw 3835 B; Tuinbouw 3847 E.)

OORLOG 1939. —
FRANKRIJK. — **Polen's goudvoorraad te Parijs. —** Na wekenlange omzwervingen in Polen, Roemenië, Turkije en om de Middellandsche Zee is een groot deel van den goudvoorraad van de vroegere Poolsche staatsbank eindelijk te Parijs aangekomen, waar het ter beschikking gesteld is van de in Frankrijk zetelende nieuwe Poolsche regeering. Het betreft hier een lading van rond 70.000 kilogram, welke dus een waarde van ± *f* 140 millioen vertegenwoordigt en die tijdens de eerste dagen van den Duitschen inval door de Poolsche regeering in allerijl verstuurd was, opdat zij niet in handen van de overwinnaars zou vallen.

ENGELAND. — **Witboek. - Hitler besliste alleen over den oorlog. —**
Uit zinsneden in het eindrapport, dat sir Nevile Henderson, de vroegere Britsche ambassadeur te Berlijn, heeft uitgebracht, en dat in den vorm van een witboek is gepubliceerd, blijkt, dat naar de opvatting der nationaal-socialistische leiders alleen Hitler aansprakelijk is geweest voor het besluit tot het voeren van oorlog. Ten aanzien van de houding van Göring zegt sir Nevile Henderson: „Ongetwijfeld zou Göring de voorkeur hebben gegeven aan een vredelievende oplossing, doch in aangelegenheden als deze telde alleen de beslissing van Hitler en, wat Göring er ook zelf van gedacht mocht hebben, hij was slechts de trouwe en onderdanige dienaar van zijn meester".
(Vor. ber. Witboek 3958)

Radio-toespraak van Anthony Eden, minister voor de Dominions, „Hitler heeft het initiatief in den oorlog reeds verloren". —
Anthony Eden, de Britsche minister voor de Dominions, heeft op 25 October een radio-toespraak tot het Britsche rijk gehouden, waarin hij o.m. zeide:

„De oorlog duurt nog geen twee maanden, doch reeds heeft Hitler het initiatief verloren. Het aanvankelijke voordeel van den aanvaller is uitgeput. De weg naar het Oosten is door Rusland geblokkeerd of door Turkije afgesloten. In het Westen groeit de kracht der vrije democratieën met de week.
Terwijl onze stuwkracht snel toeneemt, komen wij op gang. De Duitsche luchtaanvallen op onze oorlogs- en koopvaardijschepen zijn een groote mislukking gebleken. In vergelijking met den vorigen oorlog is bewezen, dat de duikboot geen beslissend wapen is, terwijl het verliespercentage bij de Duitsche duikbooten oneindig grooter is geweest. De oorlogsschepen en de koopvaarders zijn nog meester ter zee. De tot zinken gebrachte Britsche schepen vertegenwoordigen nog niet 1% der geheele tonnage.
Het luide aangekondigde Duitsche offensief in het Westen is nog uitgebleven, terwijl de winter invalt. De winter is ongetwijfeld voor allen moeilijk, doch vooral de Duitschers moeten er bedacht voor zijn."
Eden sprak daarna over de doeleinden van den oorlog en zeide: „Wij vechten niet tegen één man of voor een bepaalde grens, maar voor het beginsel van goede trouw tusschen de volken, zonder welke er geen vrede kan zijn."
(Vor. ber. Min. Eden 3941)

De contrôle op de contrabande. - Duitsche verliezen. De minister voor den Economischen Oorlog deelde op 25 October in het Lagerhuis mede, dat bij het uitbreken van den oorlog bases voor het toezicht op contrabande zijn gevestigd te Weywouth, Kirkwall, Duins, Gibraltar en Haifa. In de eerste zes weken van den oorlog is een hoeveelheid van 338.000 ton goederen, waarvan bewezen was, dat zij voor Duitschland bestemd waren, onderschept en in beslag genomen. Daarbij waren 76.500 ton petroleumproducten, 65.000 ton ijzererts, 38.500 ton mangaanerts, 24.500 ton phosphaten, 21.500 ton aluminiumerts, 16.500 ton bloedsteenerts, 13.000 ton copra, 10.300 ton oliehoudende zaden.
De minister zeide verder, dat onlangs besprekingen over kwesties, die in verband met de contrôle zijn gerezen, zijn aangeknoopt met een aantal neutrale regeeringen. Delegaties van de regeeringen van IJsland, Zweden, Nederland en België bevinden zich thans te Londen.
Met andere regeeringen wordt onderhandeld langs diplomatieken weg. De besprekingen worden in vriendschappelijke sfeer gehouden en vorderen goed. Bij de beschouwing van den algemeenen toestand kan men zeggen, dat Duitschland thans van vrijwel al zijn overzeesche voorraadbronnen is afgesneden.
(Vor. ber. 3963)

Radio-rede van Kolonel Reitz te Londen: „Indien de protectoraten bedreigd worden, zullen wij ons volle gewicht in de schaal werpen". —
Kolonel Reitz, de Zuid-Afrikaansche minister, die in Londen is aangekomen om deel te nemen aan de be-

sprekingen met de Dominions over de vraagstukken samenhangend met den oorlog, heeft van Londen uit voor de radio op 25 October o.a. het volgende verklaard:

Wij zullen Zuid-West-Afrika behouden omdat het geografisch een integraal deel vormt van de Zuid-Afrikaansche Unie en twee-derde van zijn bewoners onze eigen burgers zijn. Reeds hebben wij alle nationaal-socialistische onruststokers aldaar geïnterneerd, die onlusten verwekten, evenals wij alle nationaal-socialistische propagandisten in Zuid-Afrika geïnterneerd hebben. En indien Tanganyika of andere protectoraten bedreigd worden, zullen wij ons volle gewicht in de schaal werpen.

(Vor. ber. Oorlogsverkl. Zd.-Afrika 3937)

Weekoverzicht in het Lagerhuis. - Premier Neville Chamberlain beantwoordt Von Ribbentrop's rede van 24 October. —

Minister-president Chamberlain verklaarde op 26 October in het Lagerhuis o.a. dat aan het Westfront geen belangrijke operaties plaats vonden.

Er was een heviger Duitsche duikboot-actie merkbaar, waarop wij echter voorbereid waren. Ik kan het Huis met vol vertrouwen verzekeren, dat wij den toestand beheerschen.

Vijf Britsche schepen met een totaal tonnage van 22.715 ton zijn tot zinken gebracht, doch het aantal vijandige schepen, dat is buit gemaakt, heeft een totaal tonnage van 28.367 ton.

De minister-president voegde hieraan toe, dat het kenmerk van den duikbootoorlog is de toenemende wetteloosheid hiervan.

„Het schijnt thans regel te worden, dat koopvaardijschepen tot zinken worden gebracht zonder waarschuwing. Dikwijls worden passagiers en bemanning in kleine open booten in een stormachtige zee over boord gezet, zoodat zij te lijden hebben van koude en ontbering".

Geen woorden zijn sterk genoeg om onze afkeuring over deze laffe wijze van oorlogvoering te uiten.

Het verdrag met Turkije is met groote voldoening ontvangen in het geheele Britsche Rijk en Frankrijk. Het gunstig onthaal daarvan in vele andere deelen der wereld is duidelijk. Dit bewijst, dat men hierin een waarborg ziet voor handhaving van den vrede in ten minste één deel der wereld.

Het pact is een zuiver defensief instrument, dat niemand benadeelt en het is alleen geteekend om tegenstand te bieden tegen agressie.

De laatste dagen bereikten ons berichten over langdurige beraadslagingen onder de Nazi-leiders. Misschien hadden deze de rede van Von Ribbentrop tot resultaat.

Ik zal geen tijd verspillen door deze in détail te gaan bespreken. Niemand in dit land zal worden misleid door de verdraaiingen der waarheid en er zijn al overvloedige aanwijzingen, dat de Duitsche minister niet meer succes had bij zijn poging om onpartijdige toeschouwers te misleiden.

Het voornaamste thema van de rede van Von Ribbentrop was, dat Engeland en niet Duitschland den oorlog wenschte en tot stand heeft gebracht. De geheele wereld weet, dat dit niet waar is. De geschiedkundigen van de toekomst zullen bepalen in hoeverre het groote treurspel van dezen tijd te wijten is aan het feit, dat Von Ribbentrop noch de politiek, noch het karakter van het Britsche volk heeft begrepen. Von Ribbentrop heeft aangekondigd, dat de strijd zal worden voortgezet met alle ten dienste staande energie en kracht. Indien dit de bedoeling is, dan is er slechts één antwoord en wij zijn bereid dit te geven. Het is de Duitsche regeering, welke ons genoopt heeft de wapens op te nemen. Het is de Duitsche regeering, welke door het schaamteloos breken van het gegeven woord en het minachten van de rechten en vrijheden van andere volken de verantwoordelijkheid moet dragen voor den oorlog en alle gevolgen hiervan.

Ik wil nog een anderen commentaar op de rede van Von Ribbentrop geven. Het schijnt, dat hij de Sovjet-Unie wenscht uit te noodigen tot een gemeenschappelijken kruistocht tegen het Britsche rijk. Hoezeer hij in dit opzicht is veranderd, moge blijken uit twee zinnen, die Von Ribbentrop heeft uitgesproken toen hij zich bij zijn aankomst in Engeland in 1936 tot de pers richtte.

Chamberlain las daarop de volgende uitspraak van Von Ribbentrop voor, namelijk: „Duitschland wenscht een vriend te zijn van Engeland en ik ben van meening, dat het Britsche volk evenzeer de vriendschap met Duitschland wenscht. De Führer is er van overtuigd, dat er maar één werkelijk gevaar voor Europa en voor het Britsche rijk bestaat en wel: dat het communisme zich verder verbreidt, het communisme, dat de meest verschrikkelijke van alle kwalen is, omdat de menschen over het algemeen het gevaar van het communisme pas bewust worden, wanneer het te laat is".

De conclusie, die wij klaarblijkelijk uit de rede van Von Ribbentrop moeten trekken, is deze, aldus Chamberlain, dat de Duitsche regeering thans de keuze gemaakt heeft, waarvoor zij, gelijk op 12 October verklaard werd, gesteld was.

(Vor. ber. Weekoverz. min.-pres. Chamberlain 3990; Verdrag Turkije, Brittannië, Frankrijk 3992 B; Rede v. Ribbentrop 3996)

Sovjet-Rusland tegen Britsche contrabande-lijst. - „Schending van Volkenrecht". —

Potemkin, de plaatsvervangende volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, heeft op 25 October aan den Britschen ambassadeur te Moskou, Seeds, het volgende antwoord overhandigd op de Britsche nota's van 6 en 11 September 1939 betreffende de oorlogscontrabande.

„De unilaterale aankondiging van de Britsche regeering, waarbij een lijst van goederen is opgesteld, die als oorlogscontrabande beschouwd worden — gelijk in de nota van 6 September vervat — is een schending van de beginselen van het volkenrecht, dat zijn algemeene uitdrukking vond in de internationale verklaring betreffende de regeling van de oorlogvoering ter zee van 26 Februari 1909.

Zij benadeelt ernstig de belangen der neutrale landen en vernietigt den internationalen handel. Door in de lijst van oorlogscontrabande artikelen en goederen op te nemen als brandstoffen, papier, katoen, veevoeder, schoeisel, kleeding en materialen voor de vervaardiging daarvan en zelfs alle levensmiddelen, zooals brood, meel, boter, suiker en andere voedingsmiddelen, heeft de Britsche regeering in feite tot contrabande verklaard de voornaamste artikelen, die voor de consumptie door de massa dienen en schept zij de mogelijkheid van een ongelimiteerde willekeur door alle artikelen van volksverbruik in de klasse van oorlogscontrabande onder te brengen. Dit leidt onvermijdelijk tot een ingrijpende desorganisatie van de bevoorrading der vreedzame burgerbevolking wat haar levensbehoeften betreft en brengt ernstig de gezondheid en het leven der vreedzame bevolking in gevaar. Zij voorspelt ten slotte ontelbare rampen voor de volksmassa's. **(Vor. ber. Contrabande 3998)**

DUITSCHLAND. — **Dr. Frank benoemd tot gouverneur-generaal van bezet Polen. —**

In de Duitsche staatscourant is op 24 October een decreet van Hitler gepubliceerd betreffende het bestuur der bezette Poolsche gebieden. Volgens dit decreet worden deze gebieden, voor zooverre zij niet bij het Duitsche rijk zijn ingelijfd, gesteld onder het bestuur van een gouverneur-generaal voor de bezette Poolsche gebieden, in welke hoedanigheid rijksminister dr. Frank benoemd is, terwijl rijksminister Seyss-Inquart tot plaatsvervanger van den gouverneur-generaal is aangewezen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Tass Agency - Times) **(Vorig bericht 3974)**

27 OCTOBER 1939

A. **SLOWAKIJE. — Dr. Josef Tiso, eerste president der republiek. —**

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt: De vroegere voorzitter der Slowaaksche regeering, dr. Josef Tiso, werd op 26 Oct. '39 door het Slowaaksche parlement eenstemmig tot president van de Slowaaksche republiek gekozen. Daarmede heeft Slowakije zijn eerste staatshoofd gekregen en de voltooiing van zijn binnenlandschen opbouw bereikt.

Tiso, die 52 jaar oud is, heeft te Weenen aan de universiteit gestudeerd en is daar in 1910 tot priester gewijd. In 1918 werd hij benoemd tot hoogleeraar in de theologie te Weenen, doch bij de ineenstorting van de monarchie begaf hij zich naar Bohemen en stichtte den Slowaakschen nationalen raad te Neutra. Hij is steeds een voorvechter geweest van de Slowaaksche zelfstandigheid en behoorde tot de stichters van de Slowaaksche volkspartij, welke hij in het Huis van Afgevaardigden en als minister

vertegenwoordigd heeft. Na Hlinka's dood werd Tiso het hoofd van zijn partij, tot welker gematigden vleugel hij gerekend werd. Toen na München de eerste zelfstandige Slowaaksche regeering werd gevormd, werd Tiso minister-president en gevolmachtigd minister voor Slowakije in de regeering te Praag. Hij werd belast met de onderhandelingen met Hongarije over den afstand van de streken met een Hongaarsche bevolking aan dat land, welke uitliepen op het beroep op Duitschland en Italië om als scheidsrechters op te treden.
In Maart van dit jaar zette de centrale regeering Tiso's regeering af, vanwege het streven naar volledige zelfstandigheid in Slowakije. Tiso begaf zich met Durcansky naar Berlijn en als een gevolg van hun besprekingen met Hitler kondigde de Landdag de onafhankelijkheid van Slowakije af, waarop een verdrag met Duitschland volgde, dat Slowakije onder bescherming van dit land plaatste. (D. N. B. - Nwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Tiso 3702 A.)

A. BELGIE. — Koning Leopold's boodschap tot de Vereenigde Staten. - „België en Nederland een vredeseiland tusschen de volkeren". - „België is paraat". — Koning Leopold heeft in den nacht van 26 op 27 October een via Londen naar de Vereenigde Staten uitgezonden boodschap tot het Amerikaansche volk gericht. De Koning sprak zijn rede in de Engelsche taal uit. Deze luidde als volgt:
Het is een eer voor Mij het woord te voeren op dezelfde tribune als Uw doorluchtige president. Ik heb met vreugde de uitnoodiging aanvaard, die Mij werd gedaan om een korte boodschap tot de Amerikaansche natie te richten. Door kostbare en trouwe herinneringen zijn Mijn medeburgers, Mijn Familie en Ikzelf aan de Vereenigde Staten gehecht. Geen enkele Belg kan den doelmatigen bijstand en de opbeurende hulp vergeten, die het Amerikaansche volk aan de Belgische bevolking heeft verleend, toen het over zijn approviandeering waakte gedurende jaren van beproeving.
Het thema, dat Mij thans werd voorgesteld: „Een oproep voor de verdediging van de beschaving", beschouw Ik als een hulde aan Mijn land. Zij, die het hebben voorgesteld, hebben zich herinnerd, dat de Belgen steeds een verheven plaats in de geschiedenis van de westelijke wereld hebben ingenomen, en dat België steeds beschouwd werd als een van de brandpunten voor den opbloei van de christelijke beschaving.
Overtuigd als Ik ben, dat Mijn land de beschaving verdedigt door de aangenomen houding ten overstaan van het conflict, dat in Europa losgebroken is, meen Ik Mij te mogen beperken bij de toelichting van deze houding, dewelke geheel en al strookt met den wil, den moed en de eer van Mijn volk.
In Mijn hoedanigheid van staatshoofd, verheugt het Mij, dat Mij de gelegenheid werd geboden de volgende feiten met klaarheid vast te stellen.

In 1937 heeft België zijn onafhankelijkheidspositie afgekondigd en zijn drie machtige geburen hebben er acte van genomen. Zij zijn zelfs verder gegaan, toen zij ons spontaan de uitdrukkelijke verzekering gaven, dat zij ons grondgebied zouden eerbiedigen en de onafhankelijkheid van België zouden waarborgen.
De neutraliteitsverklaring van de Belgische regeering bij den aanvang van den oorlog afgelegd, was de logische uitkomst van deze politiek.
De toestand van onzijdigheid, trouwens, stemt overeen met de overleveringen en de wenschen van het Belgische volk welks gevoelens en geestesgesteldheid in den loop van eeuwenlangen strijd gevestigd werden. Het was ten koste van zijn bloed en met een onwrikbaren wil zichzelf te blijven, dat de Belg, die in zoo hooge mate den zin van de individueele vrijheid bezit, de verovering van zijn instellingen heeft bepaald.
De onzijdigheid is bovendien een levenselement voor de belangen van zijn land. Het bestaan van België, gebied van geringe uitgestrektheid, maar welks bevolking een der meest nijvere van de wereld is, hangt hoofdzakelijk af van den arbeid zijner inwoners. Deze arbeid, vervolgens, is afhankelijk van de handhaving van onzen exporthandel en van het vrij verkeer van onze nijverheids- en voedingsproviandeering. De vrede is dus voor het Belgische volk een voorwaarde van leven of dood.
Wij doen niet de minste territoriale aanspraken gelden.

Wij zijn noch van verre, noch van dichtbij betrokken geweest bij de oorzaken van het conflict, dat Europa verdeelt. Moest België er in meegesleurd zijn, zijn grondgebied zou in een slagveld herschapen worden, met het oog op zijn geringe uitgestrektheid. Een dergelijk lot zou gelijk staan met een algeheele verwoesting, welke ook de uitslag van den oorlog moge zijn.

Met Nederland vormt het een vredeseiland in het belang van alle volkeren.

Op het kruispunt van de West-Europeesche landen, vervult een onzijdig, loyaal en sterk België zooals het heden is, een bij uitstek vredelievende zending. Daardoor wordt het slagveld beperkt. Aldus sticht België onder de andere onzijdige staten een vredesburcht en een element tevens van die verzoening, welke alleen de beschaving redden kan van de ineenstorting, waartoe zij door een algemeenen oorlog onverwijld zou gedreven worden. Wij zien met klaarheid onze rechten en onze plichten in. Wij zien de toekomst tegemoet met een kalme vastberadenheid en een geweten dat niets storen kan. Wij zijn bereid onze onafhankelijkheid uit al onze macht te doen eerbiedigen.
Het zal vandaag precies 25 jaren geleden zijn, dat het Belgische leger, na een harden strijd, onder het bevel van Koning Albert, Mijn vader, den koers van een wreeden inval stuitte.

En mochten wij aangevallen worden — God beware ons voor een dergelijke ramp — in weerwil van de plechtige en stellige verbintenissen tegenover ons in 1937 aangegaan en aan den vooravond van den oorlog hernieuwd, dan zouden wij zonder aarzelen strijden, maar met vertienvoudigde middelen en ditmaal ook zou het gansche land achter het leger staan.
Maar wij kunnen niet gelooven, dat onze neutraliteit door de oorlogvoerende mogendheden niet zal geëerbiedigd worden. Wij hebben vertrouwen in het woord, dat zij ons voor het aanschijn van de wereld hebben gegeven, zooals zijzelf mogen vertrouwen in onze loyauteit, loyauteit, die Ik, naar het voorbeeld van Mijn geliefden Vader, en als vorst van een vrij en trotsch volk, besloten ben steeds na te leven.
Laat Ik hopen dat de Amerikaansche natie, waaraan wij door gemeenschappelijke wenschen en eendere instellingen zoo nauw verbonden zijn, ons helpe en ons steune in onze houding ten bate van den vrede in dienst van de beschaving. (Agence Belga)

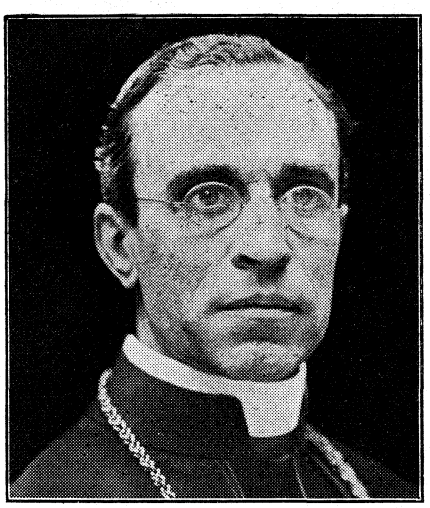
(Vor. ber. Koning Leopold 3941)

28 OCTOBER 1939

B. VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de Neutraliteitswet. - De Senaat vóór opheffing van het wapenembargo. —
De Amerikaansche Senaat heeft op 27 October met 63 tegen 30 stemmen de neutraliteitswet in haar gewijzigden vorm aangenomen. Daarmede is de weg naar goedkeuring van het neutraliteitsontwerp der regeering geëffend.
Daaraan ging vooraf de goedkeuring, met 67 tegen 22 stemmen, van de opheffing van het uitvoerverbod van wapenen aan oorlogvoerenden.
De Senaat kwam tot deze uitspraak toen senator Nye voorstelde, het regeeringsontwerp ter zijde te stellen en zijn eigen ontwerp te aanvaarden. Het ontwerp van Nye verschilde in zooverre van het regeeringsschema, dat het uitvoerverbod gehandhaafd bleef. Het ontwerp beoogde het verplichte wapenembargo, dat dan automatisch van kracht zou worden voor elk land, dat in een oorlog zou worden gewikkeld. Dit voorstel van Nye werd met 67 tegen 22 stemmen verworpen.
Een amendement op het ontwerp, dat Amerikaansche havens tot verboden gebied wilde verklaren voor gewapende koopvaarders van oorlogvoerende staten, werd door den Senaat met 65 tegen 27 stemmen verworpen.
De Senaat heeft met 17 tegen 63 stemmen het voorstel van Lafollette verworpen, volgens welke een „plebisciet zou moeten worden gehouden alvorens het Congres gemachtigd zou zijn een oorlog te verklaren waardoor troepen naar slagvelden buiten het westelijk halfrond zouden worden gezonden."
Het regeerings-ontwerp moet thans nog door het Huis van Afgevaardigden worden behandeld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Neutraliteitswet 3982 D.)**

A. **„Summi Pontificatus".** —
De eerste Encycliek van Z.H. Paus Pius XII is op 27 October '39 door het Pauselijk Staatssecretariaat gepubliceerd.
De Encycliek herinnert in den aanvang aan het feit, dat veertig jaar geleden het menschelijk geslacht aan het Goddelijk Hart van Jezus werd toegewijd. De H. Vader spreekt dan als zijn verlangen uit, dat zijn apostolische activiteit door de devotie tot dat Heilig Hart gekenmerkt moge zijn.
De H. Vader verheugt zich over de betuiging van Katholieke eenheid, welke bij zijn verkiezing en kroning zoo duidelijk gebleken is en spreekt zijn diepe dankbaarheid uit voor dit plebisciet van kinderlijke toewijding en toegenegenheid.
Met bijzondere voldoening spreekt de Paus over de hulde, hem door de vorsten en leiders der volken gebracht, terwijl hij zijn groote liefde voor Italië betuigt.
Het is, gaat de Paus voort, een fundamenteele plicht van zijn apostolisch ambt, getuigenis van de waarheid af te leggen, in den geest van liefde. Van die liefde, welke zoo diep geschonden werd, door de ontketening van den oorlog, dien de Paus tevergeefs met inspanning van alle krachten had willen voorkomen.
Terwijl hij zich voor gunstiger tijden een meer volledig stellingkiezen tegen de moderne dwalingen voorbehoudt, wil de Paus nu reeds opmerken, dat de diepere en laatste oorzaak van de huidige rampen gelegen is in de weigering om de richtlijnen van een algemeen geldende moraal te erkennen; in het feit, dat men God, de Godheid en Christus en Diens leer verloochende. En daar vloeit weer uit voort die smartelijke terugkeer naar het heidendom, vergezeld van troebelen in de gewetens en in de staten.
Twee fundamenteele dwalingen komen uit dit godsdienstige en moreele agnosticisme voort:
het verwaarloozen van de wet van menschelijke solidariteit en liefde eenerzijds;
en anderzijds de dwaling, welke het burgerlijk gezag van elk soort afhankelijkheid van God en van elken band met de bovennatuurlijke wet wil losmaken; zóó dat de staat tot een godheid als hoogste doel van het leven en tot opperste norm van de moreele en juridische orde verheven wordt.
Wijzend op de eerste dwaling herinnert de Paus er aan, dat de individuen verbonden zijn door organische en wederzijdsche betrekkingen, ondanks hun verscheidenheid en hun onderscheid, welke het gevolg zijn van verschillende levensvoorwaarden en verschillende cultuur.
Allen, die de Kerk binnentreden, onverschillig welke hun afkomst is of hun taal, hebben gelijke rechten in het Huis des Heeren, ongeacht de wettige liefde, welke ieder zijn eigen vaderland toedraagt.
Wat de tweede dwaling betreft, merkt de Paus op, dat de absolute staatsautonomie in strijd is met de beginselen van den natuurlijken godsdienst en met het Christelijke geweten, daar deze autoritaire staatsautonomie terugbrengt tot een utilitaristische moraal en het menschelijke recht ontdoet van het zedelijke gezag, dat er de grondslag van is.
De Paus wijst vervolgens op de nadeelige gevolgen, welke uit deze opvatting voortvloeien en weidt in het bijzonder er over uit, hoe deze staatsautonomie in strijd is met den groei en het welzijn van het gezin. De rechten van het geweten zijn heilig en onschendbaar.

ENCYCLIEK



Z.H. Paus Pius XII.

Maar zelfs in de betrekkingen met andere volken is een dergelijke opvatting ten zeerste schadelijk, daar zij den grondslag en de waarde ontneemt aan het volkenrecht en de schending meebrengt van de rechten van anderen, terwijl zij practisch het wederzijdsch vertrouwen, de overtuiging van de wederzijdsche trouw aan het gegeven woord, vernietigt en vaak de oplossing van geschillen overlaat aan de wapens, veeleer dan aan de rede en het recht.
Wat de toekomst betreft, verklaart de Paus, dat het heil niet zal komen van den degen, maar alleen van de eerbiediging van het natuurrecht en van het licht der Goddelijke Openbaring.
Men moet de menschheid religieus en geestelijk heropvoeden volgens de leering van het Evangelie en het oog gericht houdend op het Rijk Gods.
Elk offer moet tot dit doel edelmoedig aanvaard worden.
Het is vertroostend te zien, hoe deze geest levend is in de Kerk en zich manifesteert in heel die beweging, welke zich uitstrekt van de Eucharistische Congressen tot de vruchtbare werkzaamheden der Katholieke Actie.
De Paus legt bijzonderen nadruk op de speciale taak van het huisgezin in alle tijden, maar vooral in tijden van vervolgingen, en verklaart opnieuw, dat bij de mislukking der menschelijke strevingen slechts van de Kerk het heil kan komen.
De Kerk is absoluut vreemd aan het denkbeeld, de grondslagen van het burgerlijk gezag aan het wankelen te brengen, of er zich de rechten van aan te matigen. Zij is steeds bereid, te dienen en haar hulp aan te bieden in den geest van Christus.
Ten slotte roept de Paus met woorden vol droefheid het vergoten bloed en het lijden van Polen in herinnering, terwijl hij allen christenen ter wereld vraagt menschelijk en broederlijk mededoogen te toonen.
Hij herinnert aan zijn pogingen, om den oorlog te voorkomen, roept zijn kinderen op tot ononderbroken gebed, in de dagen der beproeving en wekt ook de herders en hun geloovigen en in het bijzonder degenen, die lijden, tot gebed op.
Bidt allen, bidt zonder ophouden. (De Maasbode)
(Vor. ber. Paus Pius XII 3993 B; Encycliek 2955 A.)

29 OCTOBER 1939

B. **MOREELE HERBEWAPENING. — Oproep van Dr. Frank Buchman, de leider van de Oxfordbeweging.**
Dr. Frank Buchman heeft op 29 October een radio-rede gehouden. Wij ontleenen daaraan o.a. het volgende:
Ik spreek vandaag, zoo zeide dr. Buchman, tot millioenen menschen over de geheele wereld, die in deze angstige dagen hoe langer hoe meer in moreele herbewapening de eenige hoop voor de toekomst zien. Terwijl ik spreek, denk ik vooral aan de mannen in de loopgraven, aan de fronten. De mannen, die tegenover de harde werkelijkheid staan, de mannen, die weten, wat oorlog is.
De voorbereiding tot een nieuw vredesverdrag moet inhouden, dat alle contracteerende partijen van alle volken gaan leven op den grondslag van: geen haat, geen angst, geen hebzucht, en het noodzakelijk voorspel tot dit betere verdrag is, dat ieder individu, ieder volk nu begint met die nauwe levenswijze en het niet uitstelt tot den toekomstigen wapenstilstand. De tijd is nu gekomen om dienst te nemen voor den geheelen duur van dezen oorlog tegen de zelfzucht. Ons programma moet luiden: voor eeuwig strijden in den strijd voor den vrede.
Denk aan de millioenen menschen, die op het oogenblik gedwongen zijn tot waakzaam wachten gedurende lange perioden, wat deze angstige dagen noodzakelijkerwijs met zich brengen en die wanhopig verlangen naar een oplossing voor angst, zinloosheid en teleurstelling.
De klok staat op nul, wij staan op den drempel van een nieuwe

wereldorde. Het is noodig, dat wij eendrachtig de wereld terugwinnen voor een programma van gezond verstand en zekerheid. De eenige normale menschen in een waanzinnige wereld, zijn zij, die door God geleid worden. Wij hebben de groote scheppende bronnen van God's geest nog niet aangeboord. God heeft een philosophie en de vereenigde moreele en geestelijke krachten der volkeren zullen deze philosophie vinden, die opgewassen is tegen de wereldcrisis. (Nieuwe Rott. Crt.)
(V. b. Oxfordbew. 3561 A; Moreele herbewap. 3495 A)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 22—28 October 1939. —
22 October: 100.000 Fransche soldaten krijgen van 1 November af verloven.
23 October: Het Amerikaansche vrachtschip „City of Flint" is door het Duitsche vestzakslagschip „Deutschland" naar de Russische haven Moermansk opgebracht.
24 October: Verkenningsvluchten van Britsche vliegers boven Hamburg, Berlijn en Maagdenburg.
27 October: Slecht weer Westelijk front; geen krijgsverrichtingen. — Telefoonverkeer met Duitschland zeer beperkt. — Fransche minister voor blokkade wijst er op, dat Duitschland thans reeds de helft van zijn invoer mist.
28 October: Volgens het Duitsche legerbericht zijn tot nu toe drie Duitsche duikbooten verloren gegaan en zijn tot op 28 October 115 koopvaardijschepen tot zinken gebracht. **(Vorig bericht 3997)**

A. VEREENIGDE STATEN. — De Neutraliteitswet. - De voornaamste punten. - Vroegere besluiten van den Senaat. —
De voornaamste punten van de nieuwe neutraliteitswet, zooals deze door den Senaat op 27 October is aangenomen, zijn:

1) De wet staat den verkoop van wapenen tegen contante betaling toe aan oorlogvoerenden.
2) Het vervoer van wapenen met Amerikaansche schepen naar eenig deel der wereld is verboden.
3) Het vervoer van goederen en passagiers naar havens van oorlogvoerende landen is, op enkele uitzonderingen na, voor Amerikaansche schepen verboden.
4) De uitvoer van materiaal naar oorlogvoerenden is verboden, zoolang het eigendomsrecht niet is overgedragen aan de regeering in kwestie, met uitzondering van bepaalde gebieden.
5) Het is verboden in de Vereenigde Staten obligaties en andere vaste rente gevende stukken uit te geven.

Waartoe de Senaat reeds eerder besloot. —
Er zij hier nog aan herinnerd, dat de Amerikaansche Senaat, behalve de opheffing van het wapenembargo, den laatsten tijd o.a. nog de volgende wijzigingen in de bestaande Neutraliteitswet heeft goedgekeurd.
1e. Een verbod voor Amerikaansche schepen om handel te drijven met oorlogvoerende partijen, behalve in die gebieden, welke op een bepaalden afstand van de oorlogszone liggen, zooals b.v. Australië, Zuid-Afrika en West-Indië;
2e. levering van munitie slechts tegen contante betaling en van de Amerikaansche havens af;
3e. Amerikaansche schepen mogen geen passagiers vervoeren naar havens der oorlogvoerende partijen, tenzij deze buiten de gevechtszone zijn gelegen; ook mogen Amerikanen niet reizen met schepen van oorlogvoerende landen;
4e. President Roosevelt heeft het recht, Amerikaanschen schepen of burgers het verblijf in de gevechtszone te ontzeggen;
5e. Amerikaansche koopvaardijschepen mogen slechts een beperkte bewapening hebben;
6e. het is Amerikanen verboden, bijdragen, bestemd voor oorlogvoerenden, te vragen of in ontvangst te nemen, tenzij voor leniging van nood;
7e. President Roosevelt is gemachtigd, voorschriften te geven voor het gebruik van Amerikaansche havens door belligerenten;
8e. schepen der oorlogvoerenden mogen niet de Amerikaansche vlag voeren;
9e. het wapenembargo is niet van toepassing voor een Amerikaansche republiek, die in oorlog is met een niet-Amerikaanschen staat. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 4000 B.)**

B. BELGIË. — Een waarschuwend woord van den minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak, in zake de neutraliteit. —
De Belgische minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak, heeft op 28 October een radiorede gehouden, waarin hij zeide, dat België niet in het bestaande conflict is meegesleurd en dat het geheele streven zijner leiders er op gericht is, het land een herhaling van de verschrikkelijke beproeving, welke het van 1914 tot 1918 onderging, te besparen. De heer Spaak wees het al te tragische lot, dat België telkens, wanneer de oorlog Europa verscheurt, het tooneel van de botsing tusschen de vijandelijke legers zou zijn, af.
Een zeker aantal Belgen, aldus zeide hij, schijnt er zich geen rekenschap van te geven, dat deze neutraliteit, welke het land weloverwogen heeft gekozen, plichten oplegt en slechts onder bepaalde voorwaarden gehandhaafd kan worden. Sommigen, een allergeringste minderheid, wenschen, dat België openlijk partij kiest en zich vrijwillig in een oorlog stort. Anderen eischen het recht op, aan al hun gevoelens uiting te kunnen geven.
„Ik verklaar met kracht — zoo vervolgde minister Spaak — dat de individueele vrijheid, hoe zeer zij ook in normale tijden gerespecteerd behoort te worden, thans moet wijken voor de nationale discipline. Er staat voor ons land te veel op het spel. Als het bestaan van een volk in het geding is, mag het niet toestaan, dat een verkeerd begrepen individualisme zijn lot in gevaar brengt. Zij, die spreken of schrijven, zonder zich in acht te nemen, maken zich van deze overwegingen los door te zeggen: „dat is van geen beteekenis. Indien wij in den oorlog betrokken moeten worden, hangt dat niet van ons af."
Dat is niet juist. Iedere daad, die wij verrichten, ieder woord, dat wij spreken, kan gevolgen hebben. De neutraliteit verbiedt ons niet de gebeurtenissen te beoordeelen. Zij dwingt ons niet onze vriendschap te verloochenen, doch zij legt ons eenige gedragsregelen op, welke wij in acht moeten nemen, willen wij de neutraliteit bewaren.
De regeering moet constateeren, dat zekere personen in het land zich niet steeds voldoende bewust zijn van de gevaren, die ons bedreigen, indien ieder slechts zijn eigen zin wil doen.
De regeering is vast besloten handelend op te treden. Zij verdedigt voor België den vrede." (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Neutraliteit 4000 A.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Uitvoer van Ned.-Indische producten in 1938. —
Overzicht van de voornaamste Nederl.-Indische uitvoerproducten:

Product	Uitvoer '38 in *f* 1000
Aardolieproducten	161.605
Rubber en getah's	135.388
Thee	56.245
Suiker	44.690
Tabak	38.858
Copra	38.216
Tin en tinerts	33.443
Palmolie	16.530
Koffie	13.708
Kinabast, kinine	11.855

(Weekoverz. Rotterd. Bankver.)
(Vor. ber. Uitvoerstatistiek 1938, 3997 B.)

D. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Ontwikkeling en Ontspanning. —
De studenten der gemeentelijke- en vrije-universiteit van Amsterdam hebben in September de studentenwacht gesticht, waarin een samenwerking van docenten en assistenten en studenten is ontstaan. Zij wenschen op velerlei gebied werkzaam te zijn, zoowel in de burgermaatschappij als onder de militairen. Eén der arbeidsvelden ligt daarom op het gebied der ontwikkeling en ontspanning van militairen. Dezer dagen hebben zij ontspanning gebracht te Weesp, waar dr. van Heek en prof. ter Veen reiservaringen hebben verteld.

Gasmaskers. —
Bij de eerste inschrijving voor gasmaskers meldden zich slechts 100 ingezetenen van Amsterdam.
(Vorig bericht 3994 A.)

Dienstplichtigen 40 jaar oud. —
Ingediend is een wetsontwerp tot opschorting van het ontslag uit den dienst van de dienstplichtigen, die in 1939 40 jaar oud worden, voor zoover zij den rang van onderofficier niet bekleeden, en van hen, die den rang van onderofficier of die van officier bekleeden en in dit jaar 45 jaar oud worden.

IJkwet. —
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de

IJkwet, welke wijziging noodig is, in verband met het tekort aan ijkers en adjunct-ijkers, welk tekort is ontstaan, doordat, tengevolge van de mobilisatie vele ambtenaren onder de wapenen zijn geroepen.
(Vorig bericht 1263 D.)

Prijsstijging levensmiddelen. —
Uit een publicatie van het Economisch Bureau van den Centralen Bond van Ned. Verbruikscoöperaties blijkt, dat de prijzen van de levensmiddelen, die in kruidenierswinkels worden gekocht, 9.7 procent hooger zijn geweest in de week van 16—21 October 1939 dan in de week van 24—29 Juli 1939.
(Vor. ber. 3987; Nederland en de Oorlog 3994 A.)

30 OCTOBER 1939

A. **BALTISCHE STATEN. — Overeenkomst met Duitschland in zake repatriëering. —**
De Letsche minister van Justitie en de Duitsche gezant in Letland hebben op 30 October een verdrag onderteekend in zake de repatriëering van in Letland wonende Duitschers.
Volgens een D.N.B.-bericht uit Stettin is het schip „Der Deutsche" op 30 October met ongeveer duizend Duitschers uit Estland te Stettin aangekomen.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3995 E.)**

B. **LITAUEN. — Wilna's inlijving bij Litauen voltooid.**
Nadat het Litausche leger op 28 October het geheele gebied van Wilna had bezet, is op 29 October op den historischen kasteelheuvel te Wilna de Litausche vlag plechtig geheschen. In heel Litauen werden dankdiensten gehouden.
Het spoorwegverkeer tusschen Kowno en Wilna is reeds weer hersteld. In het bij Litauen gevoegde gebied zal voorloopig naast de lit ook de zloty nog als betaalmiddel gelden. Een lit is gelijkgesteld aan vijf zloty. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3982 E.)**

C. **NEDERLAND. — Onderwijs - Economische geschiedenis - Inaugureele rede van Prof. dr. Z. W. Sneller over „De economische geschiedenis in haar betrekking tot economie en geschiedenis." —**
Bij de aanvaarding van zijn ambt als bijzonder hoogleeraar in de economische geschiedenis vanwege het Leidsch-Universiteitsfonds aan de rijksuniversiteit te Leiden, heeft prof. dr. Z. W. Sneller, hoogleeraar aan de Ned. Economische Hoogeschool te Rotterdam, op 6 October een rede gehouden over: „De economische geschiedenis in haar betrekking tot economie en geschiedenis."
Spr. ging eerst de beteekenis der economie, de wetenschap van het welvaartsstreven, na, en behandelde vervolgens de betrekking tusschen economische geschiedenis en economie en ging daarbij in op de tegenstelling tusschen de Historische school: Brentano en de Oostenrijksche school: Karl Menger. Geheel terecht maakte Menger, aldus spr., onderscheid tusschen de theoretische en de practische economie; deze laatste zou men ook economische politiek kunnen noemen. Zij had voor de Historische School groote beteekenis, daar deze, na een periode van staatsonthouding, voorlichting en leiding wilde geven bij de economische en sociale staatsbemoeiing in Duitschland na 1879. Maar wanneer Menger in de theoretische economie naar wetten speurt, die het karakter van natuurwetten bezitten, dan ziet hij dit principieele onderscheid over het hoofd, dat bij de natuurwetenschappen, met name bij de physica, het object onveranderlijk is, terwijl in de economie het object aan voortdurende verandering is onderworpen. In de theoretische economie geldt steeds de historische relativiteit. Niet alleen voor de economie zelve, maar ook voor den econoom, voor den beoefenaar der economische wetenschap, en voor een ieder, die met economische verschijnselen in nauwe aanraking komt, is de kennis der economische geschiedenis van groote beteekenis. Spr. ging hierop uitvoerig in en concludeerde, dat een historische visie een breede visie is, welke een overzicht der dingen mogelijk maakt in wijd verband.
Het zal goed zijn — zoo besloot prof. Sneller zijn rede — naar een wetenschap der geschiedenis in vollen omvang te streven. Wat één mensch, toegerust met slechts normale krachten, door op zichzelf staande studie onmogelijk alleen kan bereiken, ware misschien te benaderen door arbeidsverdeeling en coördinatie, ongeveer zooals geschiedt bij de natuurwetenschappen, met hun systematischen arbeid in laboratoria als wetenschappelijke werkplaatsen van docenten en medewerkende studeerenden. Intusschen ontveins ik mij niet, aldus spr., dat een benadering van het aangeduide ideaal een hergroepeering en reorganisatie van de wetenschap der geschiedenis zou vereischen, die — mocht zij noodig geoordeeld worden — ongetwijfeld zekere nu nog onvoorziene moeilijkheden oproepen zou. In de verscheidenheid der historische wetenschappen moge dan ook de economische geschiedenis de haar toekomende plaats verwerven. **(Vor. ber. Vad. Geschiedenis 3995 B.)**

D. **PERSONALIA. —**
Mohandas Karamchand Gandhi 70 jaar. — Op 2 October is Mohandas Karamchand Gandhi, de bekende nationalistische Hindoeleider, zeventig jaar geworden. **(Vor. ber. Gandhi 3996)**

Kardinaal Mundelein. † — Kardinaal Mundelein, Aartsbisschop van Chicago, is 2 October op 67-jarigen leeftijd overleden.
Het levendig temperament van den overleden kardinaal deed hem de laatste jaren herhaalde malen woorden uiten tegen Duitsche politieke methoden.

Henri Dekking. † — Op 9 October is bijna 68 jaren oud, te Rotterdam overleden de heer Henri Dekking, journalist en literator, voorzitter van den Nederlandschen Journalistenkring.

Dr. Peter van Anrooy 60 jaar. — Op 13 October is de bekende dirigent en componist dr. Peter van Anrooy, oud-dirigent van het Residentie-Orkest, 60 jaar geworden.

Henri Louis Bergson 80 jaar. — Henri Louis Bergson, de beroemde Fransche wijsgeer, oud-professor aan het Collège de France en lid der Fransche Academie, vierde op 18 October zijn tachtigsten verjaardag.

Dr. ir. H. Wortman. † — Op 80-jarigen leeftijd is op 21 October te 's-Gravenhage overleden dr. ir. H. Wortman, voorzitter van den Zuiderzeeraad en oud-directeur-generaal der Zuiderzeewerken.

Sultan van Djocja. † — Op 22 October is de Sultan van Djocjakarta, Hamengoe Boewono Senopati ing Ngalaga Abdoerrachman Sajidin Panotogomo Kalifat'Oellah de VIII in den leeftijd van 60 jaar te Djocjakarta overleden.
De titels van den gestorven vorst geven duidelijk aan welk een plaats hij bekleedde.
Zoo beteekent Hamengoe Boewono = schoot van de wereld, Senopati ing Ngalaga = aanvoerder in den krijg, Abdoerrachman = dienaar van den barmhartige, Sajidin = Heer van den godsdienst, Kalifat'Oellah is plaatsvervanger van Allah.
De overledene was generaal-majoor in het Koninkl. Ned.-Indische leger.

J. H. Speenhoff 70 jaar. — Onder een overweldigende belangstelling heeft op 23 October Nederland's populaire dichterzanger, J. H. Speenhoff, beter bekend als Koos Speenhoff, in zijn woning te Scheveningen zijn zeventigsten verjaardag gevierd.
Uit alle kringen kwam men den jarige geluk wenschen, in welke hulde Speenhoff's gade Ceesje, betrokken werd.

Hélène Swarth 80 jaar. — Op 25 October werd de bekende dichteres — zij werd door Willem Kloos eens „het zingende hart van onze Nederlandsche letterkunde" genoemd — tachtig jaar. **(Vor. ber. 1561 H.)**

Dr. C. J. K. van Aalst. † — Te Hoevelaken is op 25 October 1939 op 73-jarigen leeftijd overleden Dr. C. J. K. van Aalst, oud-president der Nederlandsche Handel-Mij.
Cornelis Johannes Karel van Aalst werd op 7 Mei 1866 te Hoorn geboren.
Hij bezocht de Openbare Handelsschool te Amsterdam en trad in 1889 in dienst bij de factorij van de Nederlandsche Handel-Mij. te Batavia. In 1922 volgde zijn benoeming tot directeur, en met ingang van 1 Januari 1913 werd hij, als opvolger van wijlen den heer J. T. Cremer, president der Nederlandsche Handel-Mij. In handel en scheepvaart was de heer van Aalst, die in 1920 aan de universiteit te Berlijn honoris causa tot doctor in de economie promoveerde, een zeer groote figuur. Op zijn initiatief werd de Koninklijke Hollandsche Lloyd in het leven geroepen en door zijn medewerking kwam de Nederlandsche Scheepvaart Unie tot stand en kwam het later tot de fusie tusschen de K.N.S.M. en de K.W.I.M. Bij het uitbreken van den wereldoorlog in 1914 heeft de heer van Aalst te zamen met Mr. Treub en Mr. Vissering gewerkt tot behoud van de financieele en economische positie van Nederland. Uit de door hem in 1914 ingestelde commissie voor den Nederlandschen handel, ontstond de Nederlandsche Overzee Trust Mij. (N.O.T.), die voor den geheelen handel van Nederland, tijdens den wereldoorlog van de grootste beteekenis is geweest.
In 1934 trad hij af als president van de Nederlandsche Handel-Mij. en sindsdien heeft hij zich steeds meer uit het openbare leven teruggetrokken.
Bij zijn afscheid van de Nederlandsche Handel-Mij., verleende de regeering hem het Grootkruis in de orde van Oranje Nassau, bij welke gelegenheid de Minister-pres. Dr. H. Colijn, een persoonlijken brief tot hem richtte. **(Vor. ber. 1326 B.)**

31 OCTOBER 1939

A. ITALIE. — Bastianini, de nieuwe ambassadeur te Londen, bevestigt de anti-bolsjewistische politiek. — Bastianini, de nieuwe Italiaansche ambassadeur te Londen, heeft op 30 October zijn eerste redevoering te Londen gehouden, waarin hij heeft bevestigd dat de politiek der fascistische regeering anti-bolsjewistisch blijft.
Hij zeide: „Italië en alleen het Italiaansche fascisme hebben het program der revolutie niet verloochend. De revolutie werd als anti-bolsjewistisch geboren en is nog anti-bolsjewistisch. Van begin af aan werden de antagonistische gevoelens tusschen Rome en Moskou vastgelegd. Dit antagonisme neemt nog toe."
(Times) **(Vor. ber. Bastianini 3948 A; Positie Italië 3997 A.)**

B. SOVJET-RUSLAND. — Verklaring van Molotof, volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, in zake de neutraliteit. - Vriendschap met Duitschland. - Frankrijk en Engeland zijn de aanvallers. - Rusland's eischen in Finland. - De Dardanellen. - Japan. —
Molotof, voorzitter van den Raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken van Sovjet-Rusland, heeft op 31 October in de buitengewone vijfde bijeenkomst van den Oppersten Raad van Sovjet-Rusland, rapport uitgebracht over den internationalen toestand.
Molotof beschouwt de volgende drie punten als kern van de Sovjet-politiek:
1. De vrije hand in internationale aangelegenheden;
2. Voortzetting der neutraliteit;
3. Er toe bijdragen, dat de oorlog zich niet uitbreidt, maar wordt stopgezet — iets waarin Moskou hoopt te slagen.
Van verder belang zijn nog de volgende verklaringen:
a) Rusland heeft zijn neutraliteit geproclameerd toen het Roode leger Polen binnentrok.
b) De betrekkingen tot Duitschland zijn gebaseerd op permanente vriendschap. Beide landen wenschen den wederzijdschen handel in beider belang te ontwikkelen.
c) Nu Polen is vernietigd, is niet Duitschland de aanvaller maar Frankrijk en Engeland, die den oorlog niet voortzetten ter herstel van Polen, of om te strijden voor de democratie en het Hitlerdom te verslaan, maar uitsluitend om hun stoffelijke belangen te dienen.
d) Leningrad — een stad met een inwonertal bijna zoo groot als de geheele Finsche bevolking — dient een veilige ligging te krijgen. Nadat de Sovjetregeering haar eisch van een pact van wederzijdschen bijstand, in den geest als met de Oostzee-staten gesloten werd, had laten varen, kwam zij met de volgende voorstellen:
Gebiedsruil in Karelië.
Vlootbasis aan den toegang tot de Finsche Golf.
Ruil van eenige eilanden in de Finsche Golf.
Een weigering van Finland zou de vriendschappelijke Russisch-Finsche betrekkingen ernstig benadeelen.
e) Met Turkije wilde de Sovjet-regeering een pact van wederzijdschen bijstand sluiten, beperkt tot de Zwarte Zee. Turkije heeft geweigerd de Dardanellen voor vreemde oorlogsschepen te sluiten.
f) Rusland is bereid de betrekkingen met Japan te verbeteren. (Tass Agency - Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Finsche kwestie 3992 C; Turkije 3992 A.)

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 21 Augustus—3 September 1939. —
21 Augustus: Tusschen Duitschland en Sovjet-Rusland wordt een non-agressie pact gesloten. **(3918 A.)**
22 Augustus: De Engelsche regeering handhaaft zijn belofte van bijstand aan Polen. **(Pag. 3918 A.)**
23 Augustus: Von Ribbentrop, de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, teekent te Moskou het non-agressie pact met Sovjet-Rusland. **(3918 A.)**
Minister-president Jhr. de Geer breekt zijn vacantie in Duitschland af en keert naar Nederland terug.
Kleine verloven aan personeel van land- en zeemacht, worden ingetrokken.
Adolf Hitler negeert het memorandum van den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, Halifax. **(Pag. 3918 A.)**
Te Brussel komt de Oslo-conferentie bijeen; koning Leopold van België houdt een radio-rede, waarin hij namens de Oslo-staten (waaronder Nederland) een beroep doet op het geweten der wereld. **(3917 A.)**
Een buitengewone ministerraad wordt te Den Haag gehouden.
24 Augustus: Forster wordt door Adolf Hitler tot staatshoofd van Danzig benoemd. **(Pag. 3922)**
Adolf Hitler confereert te Berlijn met ministers en militaire chefs. **(Pag. 3922)**
Volmachten voor Britsche regeering. **(Pag. 3922)**
De Paus richt zich in een radio-toespraak tot de wereld. **(Pag. 3922)**
Boodschap van president Roosevelt (U. S. A.) aan koning Victor Emanuel van Italië. **(Pag. 3922)**
De Engelsche premier, Neville Chamberlain, verklaart onvoorwaardelijk achter Polen te staan. **(Pag. 3920 B.)**
25 Augustus: Beroep van president Roosevelt op Adolf Hitler en president Moscicki (Polen). **(3922)**
Duitsche handelsvloot teruggeroepen.
Engeland teekent bijstandsverdrag met Polen. **(Pag. 3920 C.)**
Fransch-Britsch-Russische militaire besprekingen te Moskou afgebroken. **(Pag. 3922)**
De Fransche premier, Daladier, spreekt van Duitsche bedreiging. **(Pag. 3922)**
Adolf Hitler zendt boodschap naar Londen. **(3922)**
Briefwisseling Daladier-Hitler heeft negatief resultaat. **(Pag. 3923)**
Fransch crediet van 430 millioen francs aan Polen. **(Pag. 3922)**
26—27 Augustus: Diplomatieke actie te Londen, Rome, Warschau, Parijs, Berlijn. **(Pag. 3922)**
Vredespogingen van het Vaticaan. **(Pag. 3922)**
Duitsche berichten van Poolsche gruwelen, welke door Polen worden tegengesproken. **(Pag. 3922)**
Militaire maatregelen van Polen. **(Pag. 3922)**
Engelsche, Duitsche en Fransche oorlogsvloot uitgevaren. **(Pag. 3922)**
Italië roept lichtingen op. **(Pag. 3922)**
Boodschap van den Canadeeschen minister-president Mackenzie aan Hitler (Duitschland), Mussolini (Italië) en Moscicki (Polen). **(Pag. 3922)**
Neurenberger congres afgelast.
Tannenberg-herdenking afgelast. **(Pag. 3922)**
28 Augustus: Radio-rede van H.M. de Koningin, waarin zij een beroep op onze eendracht doet. **(3923)**
Luitenant-generaal I. H. Reijnders tot opperbevelhebber van land- en zeemacht benoemd. **(Pag. 3923)**
Uitvoerverboden en verbodsbepalingen in Nederland **(Pag. 3923)**
Mobilisatie in België begonnen. **(Pag. 3923)**
Nederland mobiliseert leger en vloot. **(Pag. 3923)**
Het Japansche kabinet Hiranoema afgetreden wegens het Duitsch-Russisch niet-aanvalspact. **(Pag. 3925 B.)**
29 Augustus: Koningin Wilhelmina en Koning Leopold van België bieden hun goede diensten aan bij Frankrijk, Engeland, Polen, Italië en Duitschland ten einde oorlog te vermijden. **(Pag. 3924)**
Adolf Hitler wenscht, dat Danzig en de Corridor aan Duitschland zullen worden teruggegeven. **(3924)**
30 Augustus: Officieele verklaring van Polen in zake zijn houding tegen Duitschland. **(Pag. 3924)**
31 Augustus: Publicatie der Duitsche laatste voorwaarden aan Polen en Engeland. **(Pag. 3924/5)**
Het Duitsch-Russisch niet-aanvalspact wordt zoowel te Berlijn als te Moskou geratificeerd. **(Pag. 3925 C.)**
Verjaardag van H.M. Koningin Wilhelmina wordt herdacht zonder eenig feestvertoon.
1 September: Danzig wordt bij Duitschland ge-

voegd. Duitsche troepen overschrijden de Duitsche grens; Duitsche vliegtuigen bombardeeren Poolsche steden. **(Pag. 3925/6)**

De Engelsche premier, Neville Chamberlain, zegt in het Lagerhuis, dat de diplomatieke betrekkingen tusschen Engeland en Duitschland zullen worden gestaakt, tenzij de Duitsche troepen uit Polen worden teruggetrokken. **(Pag. 3926)**

Londen evacueert kinderen, vrouwen en invaliden.
De Staat van Oorlog wordt afgekondigd voor het grondgebied des Rijks (Nederland enz.). **(Pag. 3927)**

De aankomst van het prinselijk gezin in Den Haag leidt tot een vaderlandslievende betooging. **(3927)**

2 September: Italië stelt een vijf-mogendhedenconferentie voor. **(Pag. 3930)**

De Hooge Commissaris van den Volkenbond, Burckhardt, moet Danzig verlaten.

De Duitsche militaire operaties in Polen voortgezet.
Ierland mobiliseert. **(Pag. 3941)**

Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp ingediend om de regeering een buitengewoon crediet te verleenen van zestig millioen gulden. De regeering neemt verschillende maatregelen in zake voedsel- en goederenvoorziening. **(Pag. 3936)**

3 September: Engeland en Frankrijk richten een ultimatum tot Duitschland; na afloop hiervan verklaren de respectieve regeeringen, dat haar land zich in staat van oorlog met Duitschland bevindt. **(3930/1)**

Italië neemt een neutrale houding aan. **(Pag. 3941)**

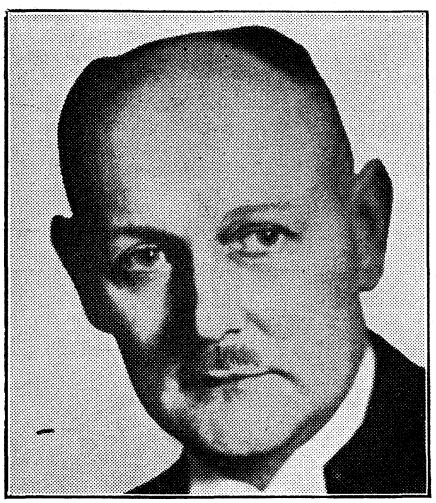
Australië en Nieuw-Zeeland verklaren den oorlog aan Duitschland. **(Pag. 3937)**

Engeland stelt een oorlogskabinet in. **(Pag. 3933)**

Het Engelsche passagiersschip „Athenia" wordt tot zinken gebracht, vermoedelijk door een Duitsche onderzeeboot. **(Pag. 3944)**

(Red. K. H. A.)

A. NOBELPRIJS. — Geneeskunde en Physiologie. —



Prof. Corneille Heymans.

De Nobelprijs voor Geneeskunde en Physiologie voor 1938 is toegekend aan prof. Corn. Heymans (Belg) van de Gentsche Universiteit voor zijn ontdekking van den regelenden invloed van de carotis en de aorta op de ademhaling. De toekenning van dezen prijs werd verleden jaar uitgesteld.
De Nobelprijs voor Geneeskunde en Physiologie voor 1939 werd verleend aan prof. Gerhard Domagk (Duitscher) te Munster, wegens zijn ontdekking van het chemo-therapeutisch effect van prontosil bij de besmetting door streptococcen.
(Alg. Handelsblad)

(Prof. Domagk heeft, volgens het Duitsche regeeringsbesluit van 30 Januari 1937, den prijs niet geaccepteerd.)

(Vor. ber. Nobelprijs, Geneeskunde en Physiologie 3000 C.)



Prof. Gerhard Domagk.

1 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —

DUITSCHLAND. — **Gevaren voor opvarenden van koopvaardijschepen van de belligerenten. —**
Naar het A. N. P. uit Den Haag meldt, heeft de Duitsche regeering haar standpunt ten aanzien van het varen van neutrale onderdanen op koopvaardijschepen van belligerenten in nota's aan de neutralen kenbaar gemaakt. De Duitsche regeering is van oordeel, dat, aangezien op grond van de tot nu toe opgedane ervaringen te verwachten is, dat Fransche en Engelsche koopvaardijschepen in convooi of met gedoofde lichten zullen varen dan wel gewapenden tegenstand tegen aanhouding zullen bieden, onderdanen van neutrale staten, die van deze schepen gebruik maken, zich blootstellen aan gevaren, indien ten gevolge van bovenstaande gedragingen oorlogshandelingen tegen deze schepen zouden worden ondernomen.
(Vorig bericht 3996)

FRANKRIJK. — **Huis Habsburg. - Oostenrijksche legitimisten. —**
Oostenrijksche legitimisten, die nauw contact houden met den Habsburgschen troonpretendent Otto, hebben aan het Parijsche dagblad „Intransigeant" de volgende verklaring gezonden:

„Volgens aartshertog Otto en de legitimisten valt het niet te betwisten, dat een oplossing van het probleem van het Donaubekken slechts tot stand kan komen door een innige samenwerking tusschen de staten, die de oude Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie zijn opgevolgd. Deze samenwerking moet ten doel hebben, deze landen onafhankelijk te maken zoowel van Berlijn als van Moskou. Aartshertog Otto van Oostenrijk, zijn broeder aartshertog Robert en zijn andere broeder aartshertog Felix wijden zich resp. te Parijs, Londen en in de Vereenigde Staten aan deze taak, in het bijzonder wat de bevrijding dezer landen van het Duitsche juk betreft. Aartshertog Felix is in de Vereenigde Staten een tournée begonnen van dertig lezingen over den wederopbouw van Midden-Europa." **(V. b. Legitimisten 3029 E.)**

CANADA. — **Liberale overwinning. —**
De verkiezingen voor den provincialen raad van Quebec hebben de liberale partij, welke, na veertig jaren lang het bestuur in handen te hebben gehad bij de verkiezingen in 1936 werden verdrongen, de overwinning gebracht.
De definitieve uitslagen doen zien, dat de liberalen 68 zetels hebben veroverd. De Nationale Unie, bestaande uit conservatieven en oppositioneele liberalen, verkreeg 15 zetels.
In 1936 had de Nationale Unie 76 zetels behaald, tegenover de liberalen 14. **(Vorig bericht 2425 B.)**

B. **LETLAND. — Eerste Sovjet-troepen aangekomen.**
Het eerste Russische troepentransport is op 29 October aan het grensstation Zilupe aangekomen.
(Telex-A. N. P. - D. N. B.) **(Vor. ber. 3979 B.)**

A. ITALIE. — Kabinetswijziging. - Maarschalk Graziani benoemd tot chef van den generalen staf. - Een verklaring. —

Krachtens een op 31 October uitgevaardigd decreet is een uitgebreide wijziging gebracht in het kabinet en in andere hooge posten van de partij en het leger.

Onder dankbetuiging voor de bewezen diensten heeft Mussolini het aftreden aanvaard van de volgende ministers:

De minister voor de Corporaties, Lantini, de minister voor Volksopvoeding, Alfieri, de minister voor den Wisselhandel, Guarnieri, de minister van Landbouw, Rossoni, de minister van Verkeer, Benni, en de minister van Openbare Werken, Gigli.
Voorts heeft Mussolini het ontslag aanvaard van den onderstaatssecretaris in het minister-presidium, Medici del Vascello, van den onderstaatssecretaris van Oorlog en den chef van den generalen staf, Pariani, en van den generalen staf der luchtmacht, Valle.

Verder wordt gemeld, dat Mussolini op diens verzoek het ontslag heeft aanvaard van den minister en secretaris der partij, Starace, die dezen post acht jaren lang bekleed heeft. Starace is benoemd tot chef van den generalen staf der nationale fascistische militie. Tot minister en secretaris der fascistische partij is thans benoemd Ettore Muti.

De volgende nieuwe ministers zijn benoemd:

Ricci, minister voor de Corporaties, Pavolini, minister voor Volksopvoeding, Riccardi, minister voor den Wisselhandel, Tassinari, minister van Landbouw, Host Venturi, minister van Verkeer, Adelchi Serena, minister van Openbare Werken.
Maarschalk Graziani is benoemd tot chef van den generalen staf van het leger, generaal Soddu tot onderstaatssecretaris van Oorlog, generaal Pricolo tot chef van den generalen staf en onderstaatssecretaris van Luchtvaart, luitenant-generaal Russo tot onderstaatssecretaris in het minister-presidium.

Generaal Teruzzi, die onderstaatssecretaris was in het ministerie voor Italiaansch-Afrika, is benoemd tot minister aan hetzelfde ministerie, welke functie tot dusver in handen was van Mussolini.
Alfieri is benoemd tot ambassadeur ter beschikking, in afwachting van een nadere benoeming.

De „Giornale d'Italia" schrijft, dat de regeeringswisseling een normaal feit is in het fascistische régime. De mannen, die de oude regeering vervangen hebben, maken allen deel uit van de oude garde van het fascisme, dat meer dan ooit trouw is aan zijn beginsel. Het blijft anti-communistisch, doch ook anti-democratisch. Een enkel man leidt de regeering en het land en dit is Mussolini. Zoowel ten aanzien van het binnenland als van het buitenland blijft de politiek der regeering ongewijzigd. Italië houdt vast aan zijn plaats en oriëntatie. Het blad besluit met de verklaring, dat de gebeurtenissen in Europa en de wereld meer dan ooit een Italië vinden, dat krachtig is in zijn opvattingen en zijn taak. (Stefani)

(Vorig bericht 3028 B.)

2 NOVEMBER 1939

B. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —

Onze scheepvaart. - De Engelsche afkoop-eischen. —

Naar aanleiding van de uiteenzetting, welke de Britsche marine- en contrabande autoriteiten hebben gegeven omtrent de oorzaken van het langdurig oponthoud, hetwelk Nederlandsche schepen op de Engelsche kust te verduren hebben, verklaren de bevoegde autoriteiten in Nederland dat in het algemeen gezegd kan worden, dat de betrokken Britsche autoriteiten niet nagelaten hebben van de gelegenheid gebruik te maken om de Engelsche contrôle in een gunstiger licht te stellen dan waarin de gedupeerde Nederlandsche scheepvaart deze zou vermogen te zien. Men had overigens niet anders kunnen verwachten.
Tegenover de voorspiegeling, dat met de onderwerping ook aan zulke eischen, als van Nederlandsch standpunt onaanvaardbaar zijn, de Nederlandsche reeders in den vervolge oponthoud voor hun schepen zouden kunnen afkoopen, kan intusschen verzekerd worden, dat de Nederlandsche Regeering, wat haar betreft, zich niet leent tot bevordering van procedures, die geacht zouden moeten worden neer te komen op bevordering van oorlogsmaatregelen van welk oorlogvoerend land ook.

(Vorig bericht 3990 A.)

Staat van Beleg afgekondigd. - Voor verschillende gemeenten in acht provincies. —

De Regeeringspersdienst meldde op 1 November:
Op grond van militaire overwegingen is de noodzakelijkheid gebleken, een gedeelte van het Rijk, waarin militaire verdedigingswerken zijn of worden aangelegd, onderwater-zettingen zijn of worden gesteld, dan wel militaire bewakingsdiensten moeten worden verricht, in staat van beleg te verklaren.
Het Koninklijk besluit dienaangaande luidt:
1 November 1939 is uitgegeven Staatsblad 189, besluit van 1 November 1939, tot verklaring in staat van beleg van verschillende gemeenten.
Hieronder zijn begrepen eenige gemeenten in de provincies Noord-Brabant, Gelderland, Zuidholland, Noordholland, Zeeland, Utrecht, Friesland en Limburg.
Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1939.
Deze maatregel is slechts getroffen tot het verhoogen der militaire paraatheid. **(Vor. ber. Staat van Oorlog 3927; Nederland en de Oorlog 4002 D.)**

C. ITALIE. — Pomezia onttrokken aan de Pontijnsche moerassen. —

In het gebied, waar eeuwenlang de Pontijnsche moerassen lagen, heeft Mussolini op 29 October '39 bij gelegenheid van de fascistische jaarwisseling, de vijfde en laatste stad van dit gebied. Pomezia, ingewijd. (Stefani)

(Vor. ber. Pontijnsche moerassen 3006 H.)

D. LUCHTVAART. — 726 uur in de lucht. —

De Amerikaansche vliegers Clyde Schlieper en Wesley Carroll, die een maand geleden waren opgestegen om te trachten het wereldduurrecord te verbeteren, zijn in hun poging geslaagd. Op 30 October zijn zij neergestreken na dertig dagen op een gesloten circuit te hebben gevlogen. Zij zijn niet minder dan 726 uur in de lucht geweest. Het wereldrecord stond met 653 uur op naam van de Amerikanen Feet en Key.
Schlieper en Carroll waren bij hun landing geheel uitgeput en moesten uit hun toestel worden gedragen. Met hun prestatie hebben zij honderd dollar per dag verdiend. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Records 3907 E.)**

E. SOVJET-RUSLAND. — West-Oekraïne geannexeerd. —

In de op 1 November gehouden zitting van de Opperste Sovjet is op plechtige wijze de Westelijke Oekraïne opgenomen in de Sovjet-Unie en vereenigd met de Oekraïnsche Sovjet-republiek. (D. N. B.)

(Vor. ber. Pact 3918 A.)

F. IRAN. — Nieuw Kabinet gevormd. —

De algemeene politieke verwarring in Iran is aanleiding geweest tot hervorming van het kabinet.
Dr. Matine Daftari heeft op 28 October een nieuw kabinet samengesteld, waarvan de voornaamste zetels als volgt bezet zijn:
Matine Daftari, minister-president.
Mozaffar Aalam, Buitenlandsche Zaken.
Ali Agkar Hekmat, Binnenlandsche Zaken.
Generaal Amir Chosrovi, Financiën.
Generaal Ahmed Nachjevan, Oorlog. (Agence Belga)

G. ZIONISME. — Het veertigjarig bestaan van den Nederlandschen Zionistenbond. - De weg van den Jood.

Ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van den Nederlandschen Zionistenbond is op 29 October te Amsterdam een bijeenkomst gehouden, waar de voorzitter, mr. A. J. Herzberg, een rede heeft gehouden, getiteld „De weg van den Jood", waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
Het anti-semitisme, zei spr., heeft in hooge mate bijgedragen tot het ontstaan van die ongelukkige omstandigheden waaruit de oorlog voortgekomen is. Het Joodsche vraagstuk is een factor geworden van internationale politieke beteekenis.

Tot in den laatsten tijd is door tegenstanders, bij gebreke van ernstige bestrijdingsmiddelen de verdachtmaking geuit, als zou de Zionistische beweging door haar politieke doel in een staatkundige controverse geraken met het land onzer inwoning. Het is niet noodig aan de bestrijding daarvan veel woorden te verspillen.
Het is waar, dat wij in onze beschouwingen uitgaan van de abnormale positie waarin het Joodsche volk verkeert, in alle landen waar Joden wonen. Maar dat maakt ons niet blind. zei spr., voor de groote verschillen, die er ten deze bestaan. Als wij op een dag als vandaag denken aan de toestanden die elders heerschen en hebben geheerscht, danken wij de voorzienigheid, die ons tot burgers heeft gemaakt van een land, dat in een grootsche conceptie van vrijheid, de ontwikkeling der Joodsche beweging in zelf gekozen richting op geen enkele wijze heeft gestoord. En in deze gedachte wordt onze trouw aan dit land opnieuw bezegeld.
Tot nieuwen voorzitter werd gekozen mr. M. L. Kan.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Zionisme 3960 G.)**

A. **TURKIJE. — Rede van president Inönü. - „Vóór alles bedacht op eigen veiligheid." —**
„Het pact, dat Turkije op 19 October '39 met Groot-Brittannië en Frankrijk heeft gesloten, heeft tot doel, een vredeszone te scheppen in een verontruste wereld. Dit pact zal eerst dan in werking treden, wanneer andere staten trachten, onze gewettigde aspiraties met voeten te treden. Doch afgezien van deze mogelijkheid, zijn ons bondgenootschap met de geallieerden en onze samenwerking voor het hooge ideaal, dat wij hebben uitgesproken, niet van dien aard, dat daardoor de normale vriendschappelijke betrekkingen met andere staten verstoord worden."
Aldus sprak op 1 November de minister-president van Turkije, Ismet Inönü, in een uitvoerige rede, gehouden bij de opening van de zesde zittingsperiode van de Turksche Nationale Vergadering. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Pact 3992 B.; President Inönü 3819 A.)

B. **DISCONTOKOERSEN. — Engeland. —**
De Bank van Engeland heeft op 26 October '39 haar disconto van 3% tot 2% verlaagd.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3969 F.; Discontokoersen 3990 B.)**

3 NOVEMBER 1939

C. **SOVJET-RUSLAND. — Molotof's verklaring van 31 October. - Indrukken. —**
Parijs: Sovjet-Rusland blijft neutraal. Duitschland kan slechts gelegenheidshulp verwachten.
Washington: De verklaring heeft groote hilariteit verwekt.
Berlijn: Molotof's verklaring wordt meesterlijk genoemd.
Londen: Molotof's rede is een groote teleurstelling voor Duitschland. **(Vorig bericht 4004 B.)**

D. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken, spreekt over de distributie. —**
Minister Steenberghe heeft op 1 November voor de radio verzekerd, dat nimmer tot distributie wordt overgegaan, zonder dat er goede gronden hiervoor zijn. De handel moet zooveel mogelijk blijven doorgaan, doch daarom was noodig een goed overzicht te hebben.
En wat bleek bij het onderzoek? Niet minder dan 87.000 kruideniers vulden formulieren in. Dit cijfer is daarom zoo interessant, omdat tot nu toe steeds aangenomen was, dat het totale aantal kruideniers in Nederland 40 à 50.000 bedroeg.
Van deze 87.000 waren er echter niet minder dan 20.000, die nog geen 10 K.G. kruidenierswaren per week omzetten. Van de overblijvende 67.000 waren er ruim 50.000, die een omzet hadden van meer dan 5 K.G. suiker per week.
Alle vrees voor een tekort in de winkels is ongegrond. De winkeliers kregen in totaal 14.000 ton suiker, terwijl er nog is 4 à 5.000 ton. Dus 9.000 à 10.000 ton is een overloopende voorraad, welke de winkels steeds beschikbaar kunnen houden. Ook als de winkelier uitbreidt zal hij aan zijn debiet kunnen blijven voldoen en de klanten blijven vrij.
Dat als gevolg van het geheele samenstel van regelingen, waarbij 8.500.000 Nederlanders — dus 2.500.000 méér dan in 1914 — direct betrokken zijn, klachten voorkomen, zal niemand verwonderen.
Het moet mij echter van het hart, aldus de minister, dat vele inwoners van ons, in vergelijking met andere landen, toch nog zoo gelukkig vaderland, wel erg vlug van hun ontstemming blijk geven.
Toen de suikerdistributie begon, ontving het departement in één week 7000 brieven. Slechts in zeer enkele gevallen bleken de klachten gegrond. Bijna steeds waren zij het gevolg van onnauwkeurigheden en vergissingen begaan door de schrijvers zelf.
Ten einde een nog nauwer contact met het publiek en het bedrijfsleven te verkrijgen, wordt te dezer dagen een centrale levensmiddelenraad geïnstalleerd, waarin o.m. vertegenwoordigers van consumenten-, middenstands- en arbeidersorganisaties zitting zullen nemen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Distributiewet 1939, 3994 A.; Suiker 3987)

E. **ZWITSERLAND. — Verkiezingen voor den Nationalen Raad. - Zetelverdeeling. —**
Na de jongste verkiezingen van 1 November is de zetelverdeeling in den Zwitserschen nationalen raad thans als volgt:

	thans	vroeger
Democratische radicalen	50	43
Conservatieve katholieken	44	42
Socialisten (Zw. soc. partij)	45)	
Socialisten (groep Nicole)	4)	50
Boeren en handwerkers	21	21
Vrijzinnig democraten	6	7
Liga van onafhankelijken	9	7
Jonge boeren en vrije democraten	6	7
Partijloos	2	5
Communisten	0	2
Nationaal front	0	1
Vrije economische liga	1	0
	188	185

De communisten verloren hun zetels in Zürich en Bazel.
In Zwitserland wordt op elke 22.000 inwoners één lid van den nationalen raad gekozen. (Agence Belga)
(Vorig bericht 2021 A.)

OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Twee nieuwe Duitsche Gouwen: West-Pruisen en Posen. —**
In de Duitsche staatscourant is een wet gepubliceerd, waarbij de in het Oosten verworven gebieden ingedeeld worden in een gouw West-Pruisen en een gouw Posen. De stadhouder van West-Pruisen zal zijn zetel hebben in Danzig, die van Posen in de stad Posen.
De bewoners van deze gebieden, die van Duitsche of daarmede stamverwante afkomst zijn, worden Duitsche onderdanen; zij, die geheel van Duitschen bloede zijn, krijgen bovendien het Duitsche burgerrecht. De wet is op 1 November 1939 van kracht geworden.
(D. N. B.) **(Vor. ber. 3918 A.)**

Vestzakslagschip „Deutschland". —
Naar verluidt, zou ook het vestzakslagschip „Deutschland" aan de Engelsche blokkade zijn ontsnapt.
(Vor. ber. „Admiraal von Scheer" 3988)

ENGELAND. — **Wekelijksch overzicht in het Lagerhuis. - Antwoord op Molotof's verklaring van 31 Oct.**
Premier Neville Chamberlain heeft op 2 November het volgende op Molotof's verklaring van 31 October geantwoord:

De regeering heeft de rede van Molotof, welke te Berlijn met spanning werd tegemoet gezien, maar die naar ik veronderstel daar eenige teleurstelling heeft gewekt, zorgvuldig bestudeerd. Zij heeft met belangstelling kennis genomen van de uiteenzetting der toekomstige doeleinden der Sovjet-regeering.
In een op 31 Mei gehouden rede heeft Molotof reeds gewaarschuwd, dat zijn regeering niet bij een internationaal conflict zou worden betrokken.
Chamberlain wees er op, dat Molotof toen ook had verklaard: „Wij komen op voor de zaak van den vrede en voor de verhindering van elke agressie." Dat is, aldus Chamberlain, ook de

opvatting van Zijner Majesteits regeering en ik ben niet geneigd, mij ongerust te maken over de fantasieën van den heer Molotof, toen hij de oorlogsdoeleinden van de geallieerden beschreef. Wij hebben deze doeleinden zelf in duidelijke bewoordingen uiteengezet en ik vertrouw dat zij ten volle worden gewaardeerd door de groote meerderheid van de naties der wereld.
(Vor. ber. Weekoverz. 3999; rede Molotof 4004 B.)

Lord Halifax over de doeleinden van den oorlog. —
„Geen enkele beëindiging van de vijandelijkheden kan voor Groot-Brittannië of voor andere volken aanvaardbaar zijn, indien daardoor niet tevens een oplossing tot stand komt voor het probleem van de bewapening, dat zoo zwaar op alle volken drukt. Volgens onzen gedachtengang is de essentieele voorwaarde voor verderen vooruitgang en voor het behoud van den vrede, dat men vertrouwen in elkander heeft. Het vertrouwen, dat de Duitsche regeering vernietigd heeft, dient hersteld te worden en naar mijn meening is het Duitsche volk het eenige volk, dat dit vertrouwen herstellen kan."
Aldus sprak in het Hoogerhuis op 2 November Lord Halifax, minister van Buitenlandsche Zaken. **(Vor. ber. Halifax 3929)**

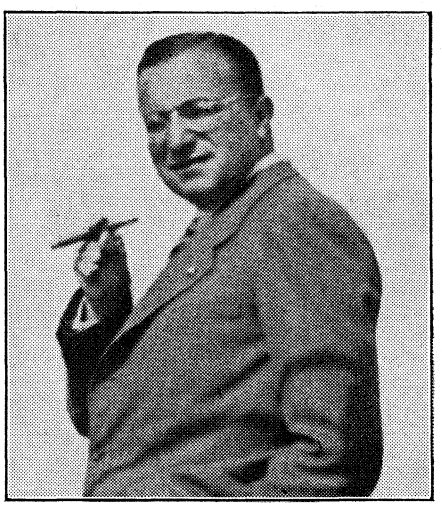
FRANKRIJK. — Dr. Roos, Elzasser autonomistenleider, ter dood veroordeeld. —
Dr. Charles Roos, een der voornaamste leiders der Elzasser autonomisten, is wegens het uitleveren van belangrijke militaire geheimen aan agenten van den Duitschen spionnage-dienst, ter dood veroordeeld. Het vonnis is reeds voltrokken.

4 NOVEMBER 1939

A. VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de Neutraliteitswet. - Huis van Afgevaardigden keurt opheffing wagenembargo goed. - Eindtekst aangenomen. - Neutraliteitswet van kracht. —
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 2 November dat deel van de neutraliteitswet, waarbij het wapenembargo wordt opgeheven, met 243 tegen 181 stemmen goedgekeurd.
Het Huis verwierp n.l. de motie van den afgevaardigde Shanley, waarbij werd voorgesteld het embargo te handhaven en den export van wapenen en munitie te verbieden.
Ook de motie van John Vorys, die voorstelde den uitvoer van wapens en munitie te verbieden, doch den export van vliegtuigen toe te staan, werd verworpen met 245 tegen 179 stemmen.
Een amendement van Wolcotts, waarbij aan financieele instellingen, die onder contrôle van de regeering staan, verboden zou worden geld aan oorlogvoerenden te leenen, werd eveneens verworpen, met 228 tegen 196 stemmen.
Op 3 November heeft zoowel de Senaatscommissie als het Huis van Afgevaardigden den eindtekst van het neutraliteitsontwerp aangenomen.
In tegenwoordigheid van den minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, en van tal van leden van het Amerikaansche Congres heeft president Roosevelt op 4 November de gewijzigde neutraliteitswet onderteekend, die de oorlogvoerenden in staat stelt, wapens in de Ver. Staten aan te koopen volgens het „cash-and-carry" beginsel.
Onmiddellijk daarna onderteekende de president een proclamatie, waarbij de wet oogenblikkelijk in werking treedt en de neutraliteit van de Ver. Staten in het huidige conflict formeel wordt bekrachtigd, alsmede een tweede proclamatie, die betrekking heeft op de actie van vijandelijke duikbooten in de Amerikaansche wateren.
Later in den avond zette de president zijn handteekening onder een derde proclamatie, waarbij o.a. de geheele Noordzee tot oorlogszone verklaard wordt en het derhalve aan Amerikaansche koopvaardijschepen verboden wordt o.a. de Nederlandsche havens aan te doen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 4001 A.)**

B. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. —
23 October: De Finsche delegatie onder Paasikivi en Tanner, is te Moskou teruggekeerd met nieuwe voorstellen.
24 October: De Finsche onderhandelaars keeren uit Moskou naar Helsinki terug.
26 October: Te Helsinki wordt medegedeeld, dat de Russische voorstellen aan Finland de Finsche onafhankelijkheid niet direct in gevaar brengen.
31 October: Groote politieke rede van den Russischen volkscommissaris Molotof, waarin hij o.m. mededeeling doet van de aan Finland gestelde eischen.
1 November: Erkko, de Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, critiseert publicatie van de Russische voorstellen aan Finland door Molotof en zegt: „Er zijn waarden, die een klein volk niet kan opofferen."
2 November: Finsche delegatie weer te Moskou aangekomen.
3 November: Felle aanval van het Russische blad „Prawda" op Finland. — Erkko geeft te kennen, dat Finland geen afstand wil doen van het schiereiland Hangö. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. verwikkelingen 3992 C.)

C. DR. HANS P. FERIZ. —
Tot ons groot genoegen heeft dr. H. P. Feriz, privaatdocent in de chirurgische pathologie aan de universiteit van Amsterdam, zich bereid verklaard belangeloos de supervisie op zich te nemen van de rubriek „Geneeskunde" van Keesings Historisch Archief.



Dr. Hans P. Feriz.

Doctor Hans Paulus Feriz, geb. te Weenen 23 Aug. 1895, studeerde aan de universiteiten te Weenen, Göttingen, Keulen, München en Amsterdam; promoveerde te Weenen en cum laude te München op een proefschrift over de pathologische anatomie van de endogene iridocyclitis. Na in 1922 te Amsterdam het Nederlandsche artsdiploma verworven te hebben, wijdde hij zijn aandacht aan de algemeene en speciale pathologie. Hij was van 1921 tot 1923 assistent aan het pathologisch anatomisch laboratorium van professor W. M. de Vries te Amsterdam. Hoewel hij zich daarna als chirurg specialiseerde, behield de pathologie zijn bijzondere belangstelling. Van 1923—1930 was hij inwonend assistent aan de kliniek van professor Lanz in het Binnengasthuis te Amsterdam; van 1930—1937 uitwonend assistent aan dezelfde kliniek. Sedert 1930 is hij toegelaten als privaat-docent in de chirurgische pathologie aan de universiteit van Amsterdam. Hij schreef o.a. over de pathologie van den krop, over sclerosis tuberosa, macrodystrophia lipomatosa, mesenteriolitis appendicularis, pathologie en behandeling van de thrombose.
Dr. Feriz heeft het belangrijke moderne analepticum cardiazol in de Nederlandsche chirurgie geïntroduceerd en tevens de bloedstelping met behulp van het pectinepraeparaat Sangostop. De thans algemeen toegepaste behandeling van spataderen met injecties, welke dr. Feriz in Weenen heeft geleerd en beproefd, heeft hij in 1926 in Nederland ingevoerd.
(Red. K. H. A.)

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —

Bij de Memorie van Antwoord in zake de begrooting van Buitenlandsche Zaken heeft minister mr. E. N. van Kleffens op 4 November een oranjeboek overgelegd, waarin een overzicht is opgenomen van de voornaamste tot November in verband met den oorlogstoestand door het ministerie van Buitenlandsche Zaken behandelde en voor openbaarmaking geschikte aangelegenheden.

Het oranjeboek opent met een bespreking van de werkzaamheid der regeering tot behoud van den vrede. De oproep van de Oslo-staten van 23 Augustus is er in opgenomen, waarna het aanbod van goede diensten van de Koningin en den Koning der Belgen wordt vermeld.

Onze neutraliteit. — Voorts worden de Duitsche en de Britsche verklaringen omtrent de eerbiediging onzer neutraliteit in volledigen tekst afgedrukt. De vertaling van de Duitsche verklaring luidt als volgt:

„Wij zijn besloten ten aanzien van Nederland, overeenkomstig de traditioneele vriendschappelijke betrekkingen tusschen de beide landen en in aanmerking genomen de bekende Nederlandsche onafhankelijkheidspolitiek, een houding aan te nemen, die de onaantastbaarheid en de integriteit van Nederland onder geen enkele omstandigheid krenkt en te allen tijde het Nederlandsche grondgebied respecteert. Wij verwachten echter natuurlijk onzerzijds, dat Nederland in een eventueel conflict tegenover ons een volstrekte neutraliteit in acht zal nemen. Daartoe behoort vooral, dat Nederland inbreuken, die derden op zijn neutraliteit zouden maken, niet zal dulden, doch zich met alle beschikbare middelen daartegen zal verzetten. Indien de Nederlandsche houding in geval van een dergelijke neutraliteitsschending door een derde tegen onze verwachting in een andere zou zijn, dan zouden wij natuurlijk genoodzaakt worden onze belangen te behartigen op de wijze, die de toestand van het oogenblik noodig zou maken."

ORANJE-BOEK

De Britsche verklaring luidde als volgt:

„Indien Nederland in geval van een Europeeschen oorlog een neutrale houding aanneemt, zal Zijner Majesteits regeering overeenkomstig haar traditioneele politiek, vast besloten zijn deze neutraliteit ten volle te eerbiedigen, mits deze ook door andere mogendheden wordt geëerbiedigd."

De neutraliteitsproclamatie wordt nogmaals in het oranjeboek gepubliceerd.

Neutraliteitsschendingen. — In een hoofdstuk „Schendingen van het Nederlandsche Rechtsgebied", wordt gezegd:

Reeds van het begin van het conflict af was aan de Nederlandsche krijgsmacht bevel gegeven om op ieder onbekend vliegtuig te vuren, behalve op burgervliegtuigen die zich aan voorgeschreven routes hielden. In alle gevallen, waarin zulks mogelijk bleek, is dan ook het vuur geopend op overvliegende vliegtuigen. Menigmaal zijn Nederlandsche jachtvliegtuigen opgestegen om vliegtuigen, welke boven ons rechtsgebied gesignaleerd waren, te verdrijven. Indien de nationaliteit der vliegtuigen niet voldoende vaststond, werden aan beide partijen inlichtingen gevraagd. Verder is telkenmale, wanneer daartoe de mogelijkheid bestond, geprotesteerd. In gevallen, waarin de feiten ook voor de wederpartij onbetwistbaar vaststonden, werden verontschuldigingen aangeboden, welke meer dan eens ook spontaan werden uitgedrukt.

Slechts eenmaal is de Nederlandsche onzijdigheid geschonden door een schip. Deze schending had plaats door de Britsche kanonneerboot Leith, die zich van Nieuw-Zeeland naar Singapore begevende, op 13 September door Straat Riouw voer, welke Straat een minimum-breedte van twee zeemijlen heeft. Aan Harer Majesteits gezant te Londen werd opgedragen de aandacht der Britsche regeering op deze overtreding van de Nederlandsche neutraliteitsbepalingen te vestigen en een grondig onderzoek te vragen, benevens maatregelen om een herhaling te voorkomen. Intusschen had de „commodore Malaya", schout-bijnacht Drew, naar aanleiding van een bericht van den Britschen consul-generaal te Batavia, dat de Ned.-Indische regeering protest had aangeteekend tegen het doorvaren van Straat Riouw door een Britsch oorlogsschip, aan den Nederlandschen consul-generaal te Singapore zijn welgemeende verontschuldigingen aangeboden voor het gebeurde, nadrukkelijk verklarende, dat geen opzet in het spel was geweest, aangezien hij zelf, noch de commandant van de Leith op het oogenblik van de overtreding in het bezit was van de Nederlandsche neutraliteitsproclamatie.

De aanvallen op Nederlandsche vliegtuigen worden dan vermeld. Deze gevallen betreffen de R 5, de Mees, en de beschieting van een Nederlandsche patrouille boven de provincie Groningen.

De contrabandelijsten. — De Britsche, de Fransche en de Duitsche contrabandelijsten gaven de regeering aanleiding stappen te ondernemen te Londen, Parijs en Berlijn. De regeering zond aan Parijs en Londen vrijwel gelijkluidende nota's, waarin zij zich al haar rechten voorbehield voor die gevallen, waarin zou blijken, dat de belangen van Nederlandsche onderdanen in strijd met het volkenrecht zouden worden benadeeld door de toepassing van de contrabandelijsten.

De te Berlijn overhandigde nota had een ongeveer gelijken tekst.

De Britsche „zwarte lijst". — Behalve de uitgebreide strekking van de contrabandelijsten kon ook de definitie van den vijand in de Britsche „trade with the enemy act" ongewenschte gevolgen medebrengen. Het artikel van genoemde wet, waarin deze definitie is opgenomen, gaf aanleiding tot een schrijven van den Nederlandschen gezant te Londen aan minister Halifax.

Het wachten bij Duins. — Reeds dadelijk bij het begin van den oorlogstoestand begon de Britsche admiraliteit neutrale schepen naar de reede van Duins te dirigeeren voor het onderzoek naar contrabande.

De overmatig lange wachttijden voor het onderzoek, welke de Nederlandsche scheepvaart groot nadeel toebrachten, gaven aanleiding om in Londen stappen te ondernemen teneinde het oponthoud van de Nederlandsche schepen in de Britsche havens te bekorten. Eerst werd een aide-memoire met bijlage aan de Britsche regeering overgelegd, later werd nog eens per brief op beperking van het tijdverlies aangedrongen.

Op de aide-memoire antwoordde de Britsche regeering, dat een hoogst zorgvuldig onderzoek was ingesteld en dat zekere maatregelen genomen waren om het oponthoud en andere moeilijkheden, waarover de Nederlandsche reeders geklaagd hebben, zoo gering mogelijk te maken.

Aanhouden van personen. — Niet uitsluitend het vervoer van goederen op Nederlandsche schepen heeft moeilijkheden meegebracht, ook het vervoer van personen had onder de beperkingen van den oorlog te lijden. Verschillende malen zijn passagiers en leden van bemanning, welke de Duitsche nationaliteit bezitten, van Nederlandsche schepen afgehaald. Dergelijke gevallen hebben zich zoowel in Frankrijk als in Groot-Brittannië voorgedaan.

Zoowel te Parijs als te Londen zijn stappen tot vrijlating van de aangehoudenen ondernomen, waarbij een beroep werd gedaan op artikel 47 van de Londensche zeerechtdeclaratie van 1909, welke een oorlogvoerende slechts toestaat vijandelijke onderdanen van neutrale schepen te halen, indien de betrokken personen „zijn ingelijfd in de vijandelijke strijdmacht".

Bij de verschillende storingen van het verkeer behoort in het bijzonder de storing van het postverkeer vermeld te worden. Storingen van dezen aard gaven

aanleiding tot drie brieven van Harer Majesteits gezant te Londen aan den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken.

Samenwerking met Oslo-staten. — Voor zoover de oorlogstoestand vraagstukken opwerpt, die zich voor de neutralen op dezelfde wijze voordoen, wordt geregeld contact gehouden met andere neutrale mogendheden, in het bijzonder met de Oslo-staten. De vraagstukken liggen evenwel bijkans steeds voor de verschillende landen iets anders, zoodat, ook al zijn de gevolgde beginselen dezelfde, kleine nuances blijven bestaan. Uiteraard zijn de wederzijdsche mededeelingen over verschillende gemeenschappelijke vraagstukken van vertrouwelijken aard. Zij leenen zich tot dusver niet tot publicatie.

Ten slotte wordt in het oranjeboek het vlagverbod vermeld en wordt aangegeven, waar en voor wie Nederland de behartiging van vreemde belangen op zich heeft genomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Neutraliteitsverkl. 3941; Britsche „zwarte lijst" 3964 A; D'tsche contrabandelijst 3942; Belemmering neutr. scheepv. 4006 B en 3990)

5 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —

WESTELIJK FRONT **van 29 October—4 Nov. 1939.**

30 October: Aanval van twee Duitsche vliegtuigen op Engelsche torpedojagers ten Zuiden van Doggersbank.

2 November: Duitschers brengen hun eigen tankboot tot zinken nabij Jamaica.

4 November: Fransch vrachtschip getorpedeerd; twee dooden, elf vermisten. **(Vor. ber. 4002)**

OORLOG TER ZEE. — Verliezen der wereldkoopvaardij van 4 September—4 November 1939. —

Landen	Tonnage	Schepen
Engeland	282.456	57
Frankrijk	42.719	6
Duitschland	86.548	17
hiervan opgebracht	56.905	9
in neutrale havens vastgehouden	800.000	
Griekenland	10.952	2
Nederland	9.042	4
België	8.204	2
Rusland	968	1
Zweden	11.281	7
Noorwegen	23.573	9
Finland	6.418	4
Denemarken	1.150	1
Letland	1.233	1
Roemenië	6.394	1

(Telegraaf - Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3978)**

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 4 Sept.—15 September 1939. —

4 September: Een Engelsch vliegtuig laat bommen vallen op de Deensche stad Esbjerg. **(Pag. 3944)**

Neville Chamberlain richt zich in een radio-rede tot het Duitsche volk. **(Pag. 3937)**

De gezanten van Engeland en Frankrijk te Berlijn komen in Nederland aan. **(Pag. 3937)**

5 September: Snelle Duitsche opmarsch in Polen.

Engelsche vliegers doen een aanval op Wilhelmshaven en Cuxhaven. **(Pag. 3938)**

Fransche en Duitsche troepen zijn met elkaar in contact.

Zuid-Afrika verbreekt de betrekkingen met Duitschland. **(Pag. 3937)**

Amsterdamsch afweer-geschut opent het vuur op vliegtuigen, die boven de stad vliegen.

Tweehonderd Nederlandsche families verlaten Berlijn.

Te Rotterdam heeft de uitwisseling plaats van de Duitsche en Engelsche ambassades, resp. afkomstig uit Engeland en Duitschland.

6 September: Krakau wordt ingenomen. **(Pag. 3944)**

Poolsche regeering verplaatst haar zetel naar Lublin. **(Pag. 3941)**

Volgens Fransch bericht wordt op het westelijk front fel gevochten.

Tweede Kamer wordt in spoed-vergadering bijeengeroepen.

Vele Nederlandsche schepen uit Indië krijgen opdracht om Kaap de Goede Hoop te varen.

7 September: De Poolsche bezetting van de Westerplatte bij Danzig geeft zich over. **(Pag. 3944)**

Irak en Egypte verbreken de betrekkingen met Duitschland. **(Pag. 3937)**

De Tweede Kamer neemt eenige invoer-noodwetten aan.

8 September: Warschau wordt hevig gebombardeerd.

President Roosevelt zal in het Congres opheffing van het wapenembargo vragen.

Japan adviseert den regeeringen van Frankrijk en Engeland haar land- en strijdkrachten uit China terug te trekken.

De Nederlandsche mijnenveger „Willem van Ewijck" is bij West-Terschelling op een mijn geloopen en gezonken, 30 dooden. **(Pag. 3936 C.)**

9 September: Volgens het Britsche Kabinet zou de oorlog 3 jaar duren. **(Pag. 3941)**

Canada verklaart Duitschland den oorlog. **(3941)**

Göring, Duitsch veldmaarschalk, stelt Engeland verantwoordelijk voor den oorlog. **(Pag. 3938)**

Het bosch van Warndt in Fransche handen. **(3944)**

De Hertog en Hertogin van Windsor naar Engeland terug. **(Pag. 3958 B.)**

In Nederland worden de inundatie-mogelijkheden onderzocht. **(Pag. 3940)**

10 September: De Fransche troepen vorderen tusschen Saar en de Vogezen.

De Duitschers bezetten de Poolsche stad Lodz. **(3944)**

Rusland roept lichtingen onder de wapenen. **(3939 F.)**

Het Nederlandsche stoomschip „Mark" op een mijn geloopen. Alle opvarenden gered. **(Pag. 3945 C)**

11 September: Duitschland begint contra-blokkade tegen Engeland. **(Pag. 3941)**

Een Duitsche lijst van contrabande-goederen gepubliceerd. **(Pag. 3941 en 3942)**

Eden, Engelsche minister, verklaart, dat Engeland zal vechten tot het Hitlerisme is vernietigd. **(3941)**

Een „Commissie Burgerbevolking" benoemd, belast met de regeling der huisvesting bij eventueele evacuatie. **(Pag. 3945 C)**

12 September: Britsche troepen reeds in Frankrijk aangekomen.

Oorlogsjournaals zijn in Nederland verboden. **(3945)**

13 September: Een Fransch oorlogskabinet gevormd. **(Pag. 3942)**

Het Amerikaansche Congres wordt per 21 September in buitengewone zitting bijeengeroepen.

Engeland en Frankrijk trekken zich terug uit het Permanente Hof van Internationale Justitie.

Bij Ameland is een Duitsch militair watervliegtuig geland, de bemanning is geïnterneerd.

De Tweede Kamer keurt het noodwetje voor het goederenverkeer goed. **(Pag. 3945)**

14 September: Fransch offensief bij Luxemburg.

Gdynia (Polen) door de Duitschers ingenomen. **(3944)**

Nederlandsch vliegtuig door Duitsch neergeschoten; 2 lichtgewonden. **(Pag. 3943 A)**

Zuidfront van Polen ingestort.

Britsche troepen bezetten een deel der Maginot-linie.

Wetsontwerp tot wijziging Vestigingswet Kleinbedrijf ingediend. **(Pag. 3946)**

15 September: Brug bij Schengen, aan de Luxemburgsche grens, opgeblazen.

Poolsch-Roemeensche grens afgesloten.

Uitbreiding van de Russische mobilisatie.

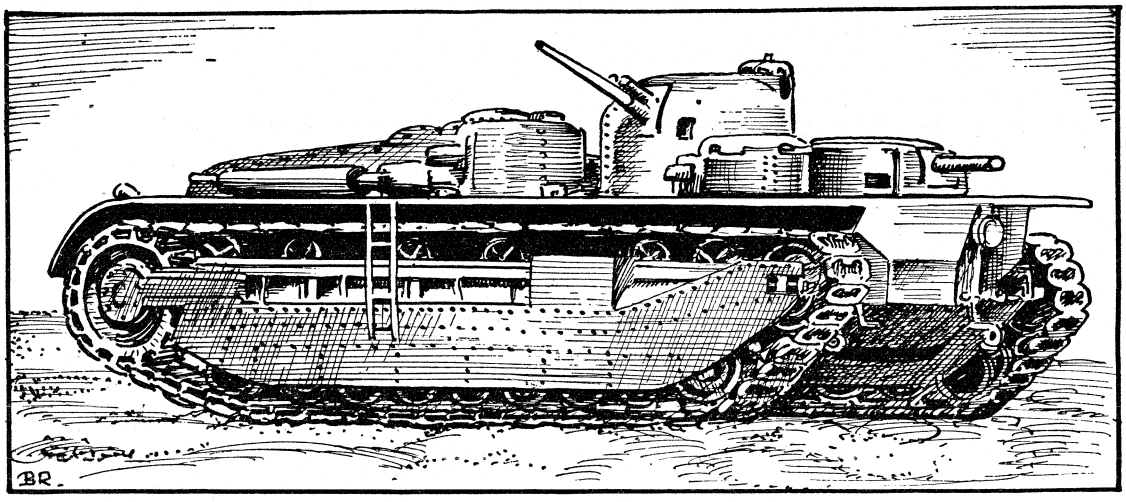
Perl door de Franschen ingenomen. **(Pag. 3944)**

Ingediend wetsontwerp betreffende de Militaire Justitie. **(Pag. 3946)**

Vliegdienst op Indië zal voortaan loopen van Napels naar Batavia en terug. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Recapitulatie 4004)

A. BEWAPENING. — Engeland. - Tanks. —



Zware Engelsche tank aan het Westelijk Front.

(Vor. ber. Bewapening 3991)

---

6 NOVEMBER 1939

B. NEDERLAND. — Dr. H. Colijn's verklaring. - „We moeten ons niet laten leiden door rancune". —
Op de rede, die dr. H. Colijn in de vergadering van het Centrale Convent der anti-revolutionnaire partij op 27 Oct. '39 heeft gehouden, is een uitvoerige bespreking gevolgd. Aan hetgeen de Standaard daarover meldt, ontleenen wij het volgende:
Mr. J. A. de Wilde had er behoefte aan te zeggen, dat er tusschen hem en dr. Colijn geen verschil van gevoelen heeft bestaan ten aanzien van het financieel beleid van het 4e Kabinet-Colijn.
Over de Millioenennota en de Memorie van Antwoord van het huidige kabinet heeft spr. zich verheugd. Deze staatsstukken zijn van dien aard, dat zoowel dr. Colijn als spr. deze geheel kunnen onderschrijven.
Dr. Colijn, de verschillende sprekers beantwoordend, sloot zich allereerst aan bij de opmerking van mr. De Wilde, dat we ons niet moeten laten leiden door rancune.
Als spr. gezegd heeft, dat hij onder de huidige omstandigheden geen bezwaar heeft tegen het kabinet-De Geer, waarin ook twee sociaal-democraten zitting hebben, dan heeft spr. met „huidige omstandigheden" bedoeld den tijd, sinds ook voor ons land oorlogsgevaar aanwezig is.
Spr. deelde voorts mede, dat er onder het 4e kabinet-Colijn reeds eenstemmigheid bestond om voor het geval oorlogsgevaar zou dreigen, ook ministers in het Kabinet op te nemen uit partijen, die nog niet in het Kabinet vertegenwoordigd waren, zoo noodig door de benoeming van ministers zonder portefeuille.
Indien de R.K. hun standpunt herzien, heeft spr. tegen samenwerking met hen in het minst geen bezwaar.
Voorts zeide dr. Colijn o.a. nog, dat hij bij de vorming van zijn vijfde Kabinet ook drie R.K. had uitgenoodigd.
De historie zal uitspraak doen of het in 1937 niet beter was geweest over te gaan tot de samenstelling van een Kabinet op breede basis.
Ten aanzien van de wijziging van de leerlingenschaal, deelde dr. Colijn mede, dat minister Slotemaker de Bruïne nooit de mogelijkheid heeft gezien om op het bedrag ad ƒ 150.000.000 zooveel te bezuinigen, dat er aan de verbetering van de leerlingenschaal iets gedaan kon worden, zonder dat het eindbedrag der begrooting nog zou stijgen. Prof. Schriecke daarentegen was van oordeel, wel iets te kunnen doen ter verbetering der leerlingenschaal zonder dat het eindbedrag der Onderwijsbegrooting daardoor zou worden verhoogd.
Het bedrag, benoodigd voor de zorg voor de ouden van dagen, zou waarschijnlijk gevonden zijn, door daarvoor te bestemmen een bedrag, dat in de belastingplannen-De Wilde gereserveerd was voor steun aan groote gezinnen. Een definitieve toezegging werd echter niet gedaan.
Van de noodzakelijkheid van de versterking van de defensie van Ned.-Indië is spr. zeer diep overtuigd. In dit opzicht mogen we het het kabinet zeker niet moeilijk maken. Men gaat echter iets te ver als men meent, dat minister De Geer uit eigen initiatief tot het voorstellen van de noodzakelijke maatregelen is gekomen. (Standaard)

(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3982 C.)

C. HET VLUCHTELINGENVRAAGSTUK. — Voor 400.000 Duitsche emigranten toevluchtsoord gevonden.
De leden van de intergouvernementeele commissie tot hulpverleening aan politieke vluchtelingen zijn, 28 October, op het Witte Huis door president Roosevelt ontvangen, om na afloop der conferentie, afscheid te nemen.
Sir Herbert Emerson heeft hulde gebracht aan de verschillende regeeringen en particuliere organisaties, die hebben samengewerkt voor de oplossing der problemen van de politieke vluchtelingen. Emerson zeide, dat 240.000 vluchtelingen uit Duitschland een duurzaam toevluchtsoord hebben gevonden en 160.000 een tijdelijk. Palestina heeft sinds 1933 215.000 vluchtelingen uit alle landen opgenomen, waarvan 60.000 uit Duitschland. De landen van Zuid-Amerika 50.000 en Groot-Brittannië eveneens 50.000. Hij voegde hieraan toe, dat in Groot-Brittannië speciale rechtbanken zijn ingesteld om zich met de zaken dezer vluchtelingen bezig te houden. Waarschijnlijk zal hetzelfde in Frankrijk geschieden. (Agence Belga)

(Vor. ber. Vluchtelingen 3662 C.)

D. ITALIE. — Grieksch-Italiaansche nota-wisseling van vriendschap. —
Op 4 November heeft tusschen de Italiaansche en Grieksche regeeringen een nota-wisseling plaats gehad, waarbij officieel en plechtig de vriendschap tusschen beide landen wordt bevestigd. (Stefani)

(Vor. ber. Italië-Griekenland 3961 B.)

E. BEWAPENING. — Zweden. —
De Zweedsche Rijksdag heeft op 28 October een bedrag van 36 millioen kronen toegestaan voor den aankoop van 102 militaire vliegtuigen.
(Svenska Dagbladet)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3827 E.)

F. SOVJET-RUSLAND. — Rede van den volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof. - „Indien geen verzet tegen oorlog, volgt een broederstrijd in de geheele wereld". —
In een op 6 November te Moskou gehouden bijeenkomst ter gelegenheid van den 22sten verjaardag der revolutie van 1917, heeft de Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, het woord gevoerd. Spr. begon zijn rede met een requisitoir tegen de kapitalistische en imperialistische landen, die, naar hij zeide, geen andere middelen hebben om hun binnenlandsche moeilijkheden te verbergen, dan hun toevlucht te nemen tot internationale avonturen. 570 millioen menschen zijn op dit oogenblik betrokken

bij een oorlog, in het Verre Oosten en in Europa. Eenerzijds zien wij Frankrijk en Groot-Brittannië, die niet slechts hun eigen bevolking in den oorlog betrekken, maar ook die van hun koloniën. Tegen deze landen verheft zich Duitschland, dat op het oogenblik de tweede Europeesche mogendheid is.
De pogingen der kapitalistische en imperialistische landen, om de Sovjet-Unie in den oorlog te betrekken, zijn volgens spr. mislukt.
Indien men zich niet tegen den oorlog verzet, zal hij worden tot een broederstrijd in de geheele wereld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Molotof 4004 B.)**

6—7 NOVEMBER 1939

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —

Algemeene beschouwingen over de rijksbegrooting. - De Nationaal-Socialistische Beweging. —
De algemeene beschouwingen over de rijksbegrooting zijn op 1 November geëindigd. Bij de replieken heeft Drees, de sociaal-democratische fractie-voorzitter, nogmaals het prijzen- en distributie-vraagstuk onder de oogen genomen en er bij de regeering op aangedrongen tot toeslagen over te gaan, indien zij er niet in slaagt de prijsstijging binnen redelijke grenzen te houden. Minister-president De Geer heeft geantwoord er nog niet toe over te gaan, wegens de groote kosten en omdat hij de prijsontwikkeling eerst wil afwachten. De minister-president heeft de pers-uitingen in de N.S.B.-organen in zake de neutraliteit van ons land gegispt. Ten slotte heeft mr. De Geer de samenstelling van de maritieme defensiecommissie bekend gemaakt. **(Vor. ber. Rijksbegr. 3987; Prijsstijging 4002 D; Distributie 4007 D; Drukpersbeperk. 3994 A; Staat van Beleg 4006 B.)**

Tweede Kamer. - Heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft op 2 November het wetsontwerp tot heffing van 15 opcenten op de Gemeentefondsbelasting gedurende het loopende belastingjaar en van 45 voor het belastingjaar 1940-'41 goedgekeurd.
Alleen de Communisten en N.S.B.-ers waren tegen.
(Vor. ber. 3987)

Tweede Kamer. - Leeningen. - Nieuwe machtiging tot een bedrag van ƒ 300 millioen gevraagd. —
Op 3 November is een ontwerp van Wet ingediend tot het aangaan van een of meer geldleeningen ten laste van het Rijk.
Ter toelichting zegt de minister van Financiën:
Aangezien de vlottende schuld tot een aanzienlijk bedrag is opgeloopen, terwijl een verdere stijging niet zal uitblijven, acht de minister het noodig te kunnen beschikken over een wettelijke machtiging tot het aangaan van een of meer geldleeningen, welke voldoende ruimte geeft om op gunstige tijdstippen aan de leeningsbehoefte van het Rijk te kunnen voldoen. Wel is van de machtiging, vervat in de Leeningswet 1936, nog niet ten volle gebruik gemaakt, doch de ingevolge die wet nog beschikbare machtiging tot het opnemen van ƒ 200 millioen biedt voor de naaste toekomst niet voldoenden armslag.
Gevraagd wordt daarom een nieuwe machtiging tot een bedrag van ƒ 300 millioen, d.w.z. een bedrag, overeenkomende met dat van de vorige Machtigingswet.
Vermits ook overigens alle bepalingen van het wetsontwerp overeenstemmen met die der Leeningswet 1936, is de minister van oordeel, met deze toelichting te kunnen volstaan.
(Vor. ber. Defensie-Crediet 3991 A.)

Stijging der kosten van levensonderhoud. - Kruidenierswaren sedert eind Juli 13% duurder. —
Uit de gegevens, die van 20 coöperaties binnenkwamen bij het Economisch Bureau van den Centralen Bond, blijkt, dat de prijsverhooging, die de minister van Econ. Zaken invoerde voor boter en margarine in de week van 23—28 October '39 vrijwel geheél in de kleinhandelsprijzen was verrekend.
Voornamelijk tengevolge hiervan steeg het indexcijfer van de prijzen der voedingsmiddelen, die men bij den kruidenier pleegt te koopen, van 100 in de week van 24—29 Juli, tot 112,9 in de nu behandelde week van 22—27 October (week tevoren 109.7).
Voor de afzonderlijke artikelen kunnen de volgende prijsstijgingen vermeld worden: havermout ± 10%, kaas ± 50%, eieren 33,3%, boter 20,6%, margarine 7,6%, slaolie 7,3%, bak- en braadvet 10,6%, zachte zeep 32,8%, kaarsen 5,9%, thee 8%, lucifers 13,3%, abricozen 9,2%, appelen gedroogd ± 5%, pruimen 15 à 20% en rozijnen 9%. **(Vor. ber. 4002 D.)**

Kostwinnersvergoeding. —
De kostwinnersvergoeding voor militairen, welke onlangs reeds gebracht is van ƒ 17.50 op ƒ 21.— per week, zal, volgens een mededeeling van 3 November, opnieuw worden verhoogd en gebracht worden op ƒ 28.— per week, omdat den minister van Defensie gebleken is, dat de bestaande regelingen onvoldoende waren. **(Vor. ber. 3976 B.)**

Collectieve Arbeidscontracten opgezegd wegens prijsstijging. —
De hoofdbesturen van de moderne, christelijke en roomsch-katholieke landarbeidersbonden hebben besloten hun leden te adviseeren tot opzegging van alle bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten voor het landbouw-, tuinbouw-, veen- en zuivelbedrijf. Het totale aantal contracten in deze bedrijfstakken bedraagt ongeveer 250. Behalve naar verbetering van loonen en arbeidsvoorwaarden wil men ook streven naar een duurteclausule in de voor 1940-'41 af te sluiten collectieve arbeidsovereenkomsten.
(Vor. ber. Coll. Arbeidscontr. 3286 A.)

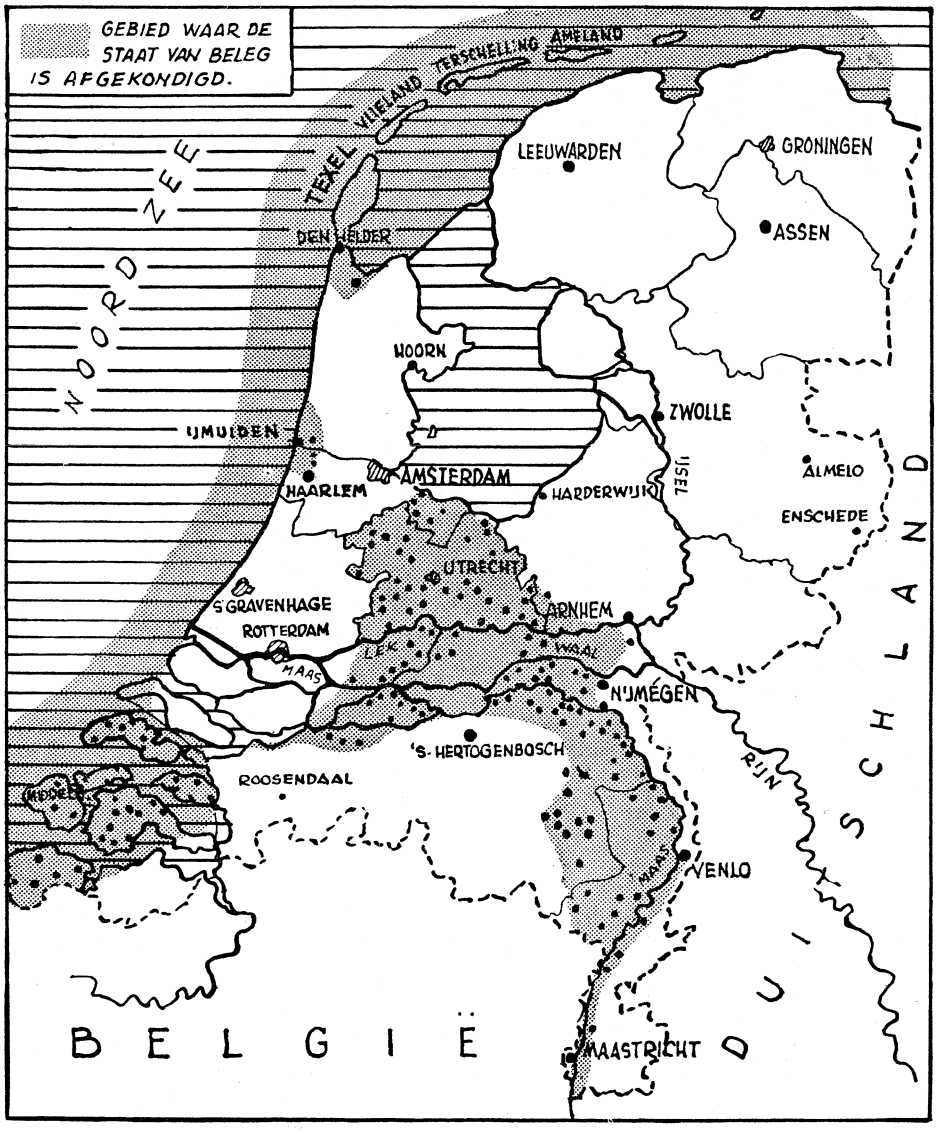
H.H. M.M. Koningin Wilhelmina en Koning Leopold III van België bieden wederom Hun goede diensten voor den vrede aan. —
De Regeeringspersdienst meldt:
H.H. M.M. de Koningin der Nederlanden en de Koning der Belgen hebben een ontmoeting in Den Haag gehad op 6 en 7 November.
De souvereinen waren vergezeld van de heeren Van Kleffens (Nederland) en Spaak (België), ministers van Buitenlandsche Zaken.
De souvereinen hebben besloten, een telegram te richten tot de staatshoofden van Duitschland, Frankrijk en Groot-Brittannië, ten einde eventueele onderhandelingen te vergemakkelijken.
Dit initiatief der souvereinen is een nieuw blijk van het gemeenschappelijk inzicht en de solidariteit, welke tusschen Nederland en België bestaan.

De tekst van het telegram luidt als volgt:
In een uur van angstige spanning voor de wereld, vóór de oorlog in West-Europa met vol geweld begint, hebben wij de overtuiging, dat het onze plicht is, onze stem opnieuw te verheffen.
De oorlogvoerende partijen hebben reeds eenigen tijd geleden verklaard, dat zij niet weigerachtig staan tegenover een onderzoek naar redelijke en vaste grondslagen voor een billijken vrede. Het komt ons voor, dat, in de tegenwoordige omstandigheden, het voor hun moeilijk is met elkander in verbinding te treden, teneinde hun standpunt te preciseeren en dichter bij elkaar te brengen.
Als souvereinen van twee onzijdige staten, die goede betrekkingen onderhouden met al hunne naburen, zijn wij bereid hun onze goede diensten aan te bieden. Mocht hun zulks aangenaam zijn, dan zijn wij bereid hen met aanwending van alle middelen die zij ons in overweging zouden willen geven en waarover wij beschikken, en in een geest van vriendschappelijk begrip, het vinden van factoren voor een te treffen accoord te vergemakkelijken.
Dit schijnt ons de taak te zijn, die wij te vervullen hebben voor het welzijn onzer volkeren en in het belang van de geheele wereld. Wij hopen, dat ons aanbod zal worden aangenomen en dat aldus een eerste schrede zal worden gedaan op den weg naar de vestiging van een duurzamen vrede.
's-Gravenhage, 7 November 1939.

(w.g.) Wilhelmina
(w.g.) Leopold

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vredesstap 3924; Nederland en de Oorlog 4007 D.)**

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — De Staat van Beleg. —



Op deze kaart van Nederland geeft het donkergetinte gedeelte globaal het gebied aan, hetwelk de gemeenten omvat waar krachtens het Koninklijk besluit van 1 November 1939, de Staat van Beleg is afgekondigd; de samenstelling is gebaseerd op de gegevens, welke van officieele zijde zijn verstrekt, terwijl met zwarte stippen de gemeenten zijn gemerkt, waarvoor de Staat van Beleg geldt. De reden der proclamatie van den Staat van Beleg in de onderhavige gemeenten is vooral te zoeken in de wenschelijkheid, deugdelijker te kunnen optreden tegen àl te nieuwsgierige personen die zich in deze voor de landsverdediging van belang zijnde gebieden ophouden; uiteraard echter is de uitbreiding der bevoegdheden van de militaire overheid, welke de Staat van Beleg meebrengt, ook dienstig om de landsverdediging zelve beter te kunnen behartigen.

(De Telegraaf)

(V. b. Staat v. Beleg 4006 B; Nederl. en de Oorlog 4012 A.)

8 NOVEMBER 1939

B. VREDESSTAP NEDERLAND-BELGIE. — Eerste indrukken. —

Londen: Stap van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold wordt gewaardeerd, doch men houdt vast aan vroeger bekend gemaakte voorwaarden, o.a. herstel van Polen.

Parijs: Hitler inspireerde tot initiatief, daar hij zijn positie hachelijk acht. Fransche pers geeft het voorstel geen kans van slagen.

Berlijn: Neutralen hadden eerder met hun stap moeten komen.

Brussel: Positie der onzijdigen wordt steeds moeilijker.

Noordsche Staatshoofden: De Regeeringspersdienst meldt, dat de Koningen van Denemarken, Noorwegen en Zweden, evenals de president van Finland aan H.M. de Koningin en aan Koning Leopold telegrammen hebben doen toekomen, waarin deze staatshoofden hun adhaesie betuigen met het initiatief ter bevordering van het herstel van den vrede, hetwelk door de souvereinen van Nederland en België is genomen.

Rome: Nederland en België hebben door hun initiatief getoond, dat zij er volstrekt geen behoefte aan hebben door Engeland en Frankrijk beschermd te worden.

Vaticaan: Men legt er den nadruk op, dat het vredesinitiatief zich geen oordeel aanmatigt, maar zich slechts bezig houdt met een procedure-kwestie.

Washington: Over het resultaat van den stap bestaat eenig scepticisme.

ROEMENIE. — **Telegrammen aan den Engelschen Koning, den Franschen president en den Duitschen Rijkskanselier.** —

Koning Carol van Roemenië heeft op 9 November besloten, zich aan te sluiten bij het Nederlandsch-Belgische vredesinitiatief en al het mogelijke te doen om het te doen slagen.

De Koning heeft, als eersten stap, een telegram aan Koning George van Engeland gezonden, waarin hij o.a. zegt:

Ik geef uiting aan mijn oprechte wenschen voor het welslagen van het nobele Nederlandsch-Belgische initiatief en steun het van ganscher harte.

De Koning heeft aan President Lebrun en Hitler gelijkluidende telegrammen gezonden.

De Roemeensche ministerraad heeft beraadslaagd over de houding van Roemenië in verband met het standpunt van den Koning in deze aangelegenheid. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Vredesstap 4012 A; Koning Carol 3914 B.)

C. SOVJET-RUSLAND. — Manifest van de Komintern. - Zoowel Duitschland als Frankrijk en Engeland worden aangevallen. - Beroep op de arbeiders. —

Ter gelegenheid van den 22sten verjaardag der bolsjewistische revolutie, heeft de communistische internationale op 6 November te Moskou een manifest gepubliceerd, waarin zoowel Duitschland als Frankrijk en Engeland worden aangevallen.

In dit manifest worden de „bourgeois"-regeeringen, die in oorlog zijn, gelaakt en wordt een beroep ge-

daan op de arbeiders der oorlogvoerende landen om in opstand te komen tegen hun regeeringen.
Het heeft hier eenige verrassing gewekt, dat het manifest blijkbaar ook gericht is tot de Duitsche arbeiders. Italië wordt verweten, dat het afzijdig blijft om zich later bij de winnende partij te scharen.
Engeland, Frankrijk en Duitschland, zoo vervolgt het manifest, voeren oorlog om de wereldoverheersching. De kapitalistische landen, die laat in de arena der koloniale expansie getreden zijn, strijden tegen de Engelsche, Fransche en Amerikaansche wereldhegemonie. Zij wenschen een nieuwe verdeeling te bewerkstelligen van de grondstoffen, de levensmiddelen, het goud en de koloniën. Dat is de ware beteekenis van dezen oorlog, welke onrechtvaardig, reactionnair en imperialistisch is. Zulk een oorlog kan door de arbeidende klassen niet gesteund worden.
Sinds ruim twee jaar kwellen de Japansche imperialisten China, dat vecht voor zijn onafhankelijkheid. De Komintern roept de arbeiders op, het Chineesche volk te beschermen tegen de imperialistische indringers. Zij roept de arbeiders op, zich te keeren tegen hen, die den oorlog willen voortzetten en te eischen, dat echtgenooten, zoons en broeders teruggebracht worden uit de loopgraven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Molotof, rede verj. revolutie 4011 F.)

8—9 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Engelsche en Fransche arbeiders vormen één front. —**
De „Daily Telegraph" meldt, dat op 25 October een vereenigd Engelsch-Fransch arbeidersfront in het leven is geroepen door het besluit tot instelling van een gezamenlijk vakvereenigingscomité, dat de C. G. T. en het Trade Union Congress vertegenwoordigt en bestaat uit zeven leden uit elk land. Het comité zal maandelijks zitting houden, afwisselend in Londen en Parijs.

Een Engelsch Witboek over de Duitsche concentratiekampen. —
De Engelsche regeering heeft op 30 October een Witboek gepubliceerd over de toestanden in Duitsche concentratiekampen, voornamelijk uit de jaren 1937 tot 1939. Het was oorspronkelijk niet de bedoeling deze feiten publiek te maken, maar nu de Duitsche regeering openlijk heeft verkondigd, dat zij Polen heeft aangevallen om een einde te maken aan daar heerschende „Macedonische" toestanden, nu achtte de Engelsche regeering het beter om de neutrale wereld te laten weten welke toestanden in Duitschland zelf heerschen en geduld worden, opdat iedereen zich zou kunnen overtuigen dat deze toestanden veel erger zijn dan de gewraakte Macedonische en in de donkerste jaren der Middeleeuwen niet aan wreedheid zijn overtroffen. Het witboek haalt dan tal van getuigenissen aan van uit Buchenwald en Dachau gevluchte personen, maar daarnaast worden de mededeelingen aangevuld door authentieke berichten van Engelsche consulaire ambtenaren, die den pogrom van 1938 hebben bijgewoond en ook af en toe gevangeniskampen hebben mogen bezoeken. Een heel hoofdstuk is gewijd aan de ervaringen van den Britschen consul-generaal te Weenen die bij den pogrom verscheidene politiebureaux heeft bezocht om voor de slachtoffers verlichting te bepleiten en die van hun behandeling stuitende bijzonderheden vertelt. **(Vor. ber. Witboek 3998)**

DUITSCHLAND. — **Kerkstrijd. —**
Door de Duitsche regeering is aan alle katholieke inrichtingen voor middelbaar en voorbereidend onderwijs mededeeling gedaan, dat zij op 1 April 1940 hun poorten moeten sluiten **(V. b. Kerkstrijd 3823 D.)**

FRANKRIJK. — **Polen zal verplichtingen nakomen. - Rentebetaling op 4½% leening 1927 toegezegd. —**
De financieele adviseur van de Poolsche ambassade te New York heeft op 4 November het beursbestuur er van in kennis gesteld, dat Polen zich aan zijn handteekening zal houden en de op 15 April 1940 vervallende rente van de Poolsche staatsleening 1927 zal betalen. Op deze leening werd oorspronkelijk 7% rente betaald en na 15 April 1938 4½%.
(Vor. ber. Buitenl. Schulden 3993 C.)

ZUID-AFRIKA. — **Hertzog contra Smuts. —**
De vroegere premier van Zuid-Afrika, Hertzog, heeft in een redevoering medegedeeld de leiding op zich te hebben genomen van het „gereconsolieerde Afrikanerdom", nu in de Vereenigde Partij een scheuring is ontstaan over de deelneming van Zuid-Afrika aan den oorlog. Hertzog voegde hier aan toe, dat de leider der nationale partij, Malan, onder hem zou dienen. Hertzog deed aanvallen op minister-president Smuts, dien hij een „Britschen jingo" noemde.
(Vor. ber. Oorlogsverkl. 3937; Gen. Hertzog 3449 C; Gen. Smuts 3409 C.)

ENGELAND. — **Lord Halifax over het oorlogsdoel.**
Lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 7 November in een radio-rede de volgende vragen over het Engelsche oorlogsdoel behandeld:
„Wat is het werkelijke doel van onzen strijd? Kunnen wij er zeker van zijn, dat wij door een overwinning ons doel bereiken?" Hij beantwoordde deze vragen als volgt:
De voornaamste doeleinden zijn:

1) de opbouw van een nieuwe wereld, waarin geen gewapende rivaliteit meer bestaat;
2) samenwerking van alle volken op basis van gelijkheid der menschen, zelfrespect en wederzijdsche verdraagzaamheid;
3) het vinden van methoden om de noodzakelijkheid van wijzigingen te verzoenen met de zekerheid, dat de algemeene vrede niet door geweld verstoord wordt.

Verder noemde hij als doel „het, voor zoover wij dat kunnen, herstellen van het onrecht, dat Duitschland achtereenvolgens zijn zwakkeren buren heeft aangedaan." Alle landen moeten bijdragen tot het scheppen van de nieuwe wereldorde, die beoogd wordt.
(Vor. ber. Halifax, doeleinden oorlog 4008)

DUITSCHLAND. — **Rede van Rijkskanselier Hitler in de Bürgerbräukeller te München. - „Gereed voor vijf jaar oorlog". —**
Ter herdenking van den Münchener nationaal-socialistischen opstand van 1923 heeft Rijkskanselier Hitler op 8 November in de Bürgerbräukeller zijn jaarlijksche rede voor de nationaal-socialistische veteranen gehouden. De rede was geheel tegen Engeland gericht. In het laatste deel van zijn speech verklaarde Hitler, dat alles denkbaar is, maar één ding niet: een Duitsche capitulatie. Hoe lang de oorlog zal duren, zal hierbij geen rol spelen. Engeland heeft zich voorbereid op een oorlog van drie jaar. Op den dag van de Engelsche oorlogsverklaring heb ik, aldus de Rijkskanselier, Göring bevel gegeven, onmiddellijk de noodige voorbereidingen te treffen voor een oorlog van voorloopig vijf jaar.
Dit beteekent niet, zei Adolf Hitler, dat de huidige oorlog vijf jaar zal duren. Wel, dat Duitschland ook na vijf jaar nog niet zal capituleeren. Thans zal worden getoond, wat een volk van 80 millioen vermag. Duitschland staat thans veel beter toegerust dan in 1914, zoowel psychologisch als economisch. Noch militair noch economisch kan Duitschland op de knieën worden gedwongen, verzekerde Hitler. Slechts één kan overwinnen: Duitschland. Churchill gelooft dit wel niet, maar dit moet op rekening van zijn hoogen ouderdom worden gesteld.
(Vor. ber. Hitler 3981)

ENGELAND. — **Winston Churchill, de minister van Marine, over de Duitsche duikbootaanvallen. —**
Ik kan thans met grootere stelligheid mijn verklaring herhalen van zes weken geleden, dat wij definitief de overhand krijgen over de duikbootaanvallen, aldus verklaarde Churchill op 8 November in het Lagerhuis.
Ik geloof, zoo voegde de Britsche minister hieraan toe, dat de verliezen aan duikbooten gevoegelijk geraamd kunnen worden op twee à vier per week.
Sprekende over den Duitschen bouw van duikbooten, zei Churchill: Wij moeten aannemen, dat per week twee nieuwe duikbooten aan de vloot worden toegevoegd. De verwachting is, dat wij in Januari den strijd moeten aanbinden tegen honderd

onderzeeërs, met aftrek van degenen, welke inmiddels tot zinken zijn gebracht. Daarom is te verwachten, dat een langdurige onverbiddelijke strijd ons te wachten staat.
Met het oog daarop gaan wij door met onze voorbereidingen op de grootst mogelijke schaal.
(Vor. ber. Duitsche duikbootverl. 3990)

DUITSCHLAND. — **Mislukte aanslag op Rijkskanselier Hitler te München. —**
Kort nadat Rijkskanselier Hitler op 8 November den Bürgerbräukeller te München had verlaten, had een ontploffing in den kelder plaats.
De ontploffing werd veroorzaakt door een helsche machine.
De officieele lezing. — Het Duitsche Nieuwsbureau meldt het volgende:
De Führer is in den avond van 8 November, ter gelegenheid van de herdenkingsplechtigheid der oudstrijders der beweging, voor een kort bezoek te München geweest. In plaats van partijgenoot Hess hield hij zelf de toespraak.
Aangezien de staatszaken hem dwongen nog in den nacht naar Berlijn terug te keeren, verliet hij vroeger dan oorspronkelijk bepaald was den Bürgerbräukeller en begaf hij zich naar het station in den gereedstaanden trein.
Kort na het vertrek van den Führer had in den Bürgerbräukeller een ontploffing plaats.
Van de nog in de zaal aanwezige oud-strijders werden er 7 gedood en ruim 63 gewond.
De aanslag, waarvan de sporen wijzen op een buitenlandsche aanstichting, heeft te München onmiddellijk een fanatieke verontwaardiging gewekt. Voor het ontdekken van den dader zijn belooningen tot een totaal bedrag van 900.000 Mark uitgeloofd.
Latere berichten melden, dat het plan van den aanslag zorgvuldig was voorbereid.
Te München zijn reeds honderden personen gearresteerd.
Voldoening over de redding van Hitler. —
Het Duitsche Nieuwsbureau geeft de volgende opsomming van de staten, die hun voldoening hebben geuit over de redding van den Führer: Argentinië, België, Brazilië, Bulgarije, Denemarken, Estland, Finland, Iran, Italië, Japan, Joego-Slavië, Litauen, Nederland, Noorwegen, Portugal, Roemenië, Zweden, Slowakije, Sovjet-Rusland, Spanje, Turkije, Hongarije en Venezuela.
(Vor. ber. Rede Bürgerbräukeller 4014)

ENGELAND. — **Verklaring van premier Neville Chamberlain in zake den vredesstap van H.H. M.M. Koningin Wilhelmina en Koning Leopold. —**
Aan het noenmaal van den Lord Mayor heeft Sir John Simon op 9 November de redevoering voorgelezen, welke minister-president Chamberlain, die wegens ziekte verhinderd was aan te zitten, had zullen houden.
Ten opzichte van de boodschap van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold zeide de minister:
Ik geef toe, niet zeer hoopvol te zijn op een bevredigend antwoord van den Duitschen Rijkskanselier, gezien de ondervinding.
Niettemin wenschen wij den oorlog geen dag langer voort te zetten dan noodzakelijk is, indien op een andere wijze een bevredigende regeling kan worden verkregen. Het zal intusschen de plicht zijn van de regeering Zijne Majesteit een advies te geven over den aard van het antwoord, dat hij dient te geven, doch wanneer wij dat kunnen doen, zal het natuurlijk noodig voor ons zijn, overleg te plegen met de Dominions en onze vrienden en bondgenooten, die in den strijd schouder aan schouder met ons staan.
(V. b. Vredesstap 4012 A; Min. Chamberlain 4007)

10 NOVEMBER 1939

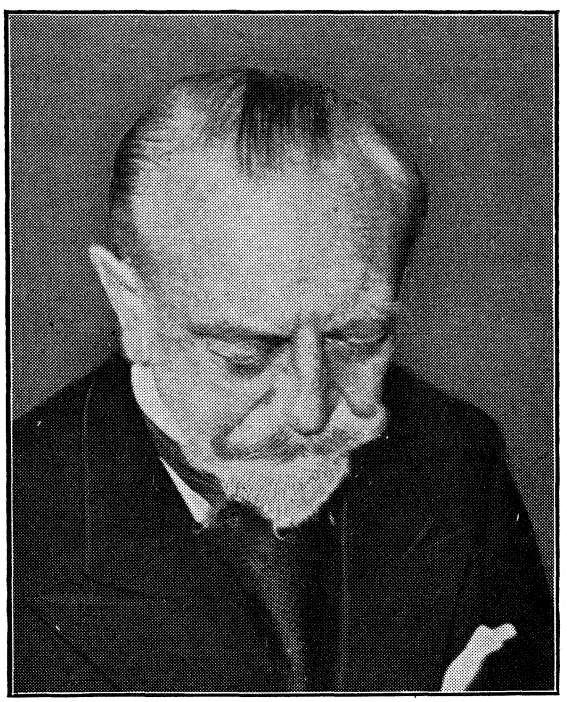
A. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Installatie nieuwen Rijksbestuurder Solo. —**
Onder buitengewoon groote belangstelling werd op 2 November de nieuwe Rijksbestuurder van Solo op plechtige wijze geïnstalleerd. Na afloop van de plechtigheid verzamelden de Regenten en andere hoogere ambtenaren zich, om den nieuwen functionaris hun gelukwenschen aan te bieden.

Volksraadsleden vragen wijziging der staatkundige organisatie. —
Verscheidene leden van den Volksraad van de Indonesisch nationalistische groep richtten op 4 November te zamen met leden van verschillende inheemsche politieke groepeeringen, een petitie tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter zake van wijziging van de staatkundige organisatie van Nederl.-Indië zooals deze is omlijnd in de beschouwingen van de heeren Tadjoedin Noor en Soangkoepon tijdens de jongste zitting van den Volksraad.
Dit is de eerste maal, dat men, op basis van artikel 8 van de grondwet en artikel 166 der Indische staatsregeling, zich zonder tusschenkomst van de Indische regeering tot de Tweede Kamer wendt. (Aneta)
(Vorig bericht Volksraad 3835 E.; Ned.-Indië en de Oorlog 3997 B.)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Mr. E. N. v. Kleffens, de minister van Buitenlandsche Zaken, over onze onzijdigheidspolitiek. - Begrooting van Buitenlandsche Zaken aangenomen. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken, mr. E. N. van Kleffens, heeft op 8 November in de Tweede Kamer het hernieuwde aanbod van goede diensten van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold besproken en daarbij verzekerd, dat de bijeenkomst ten paleize Noordeinde uitsluitend daaraan gewijd was.
De minister stelde er prijs op te doen uitkomen, dat het wel een volkomen averechtsche voorstelling van zaken is, wanneer buitenlandsche persorganen het doen voorkomen als zou de houding van Nederland — en van alle andere neutralen — in wezen neerkomen op hulp aan de Britsche maatregelen en dus op inbreuk op onze onzijdigheid. Het zou voor Nederland en voor al die andere landen uiterst eenvoudig zijn, het oponthoud in de Downs, dat groote schade berokkent, te vermijden door de garanties te geven die Engeland wel gaarne zou wenschen te ontvangen. Maar dat is juist datgene waartoe wij niet bereid zijn. Wij wenschen geen verlengstuk te worden van Britsche maatregelen tegen Duitschland, evenmin als omgekeerd. Wij nemen deze houding aan, evenals de andere onzijdigen, juist als neutralen. Dat dit ons groote moeilijkheden bezorgt, moeten wij op den koop toe nemen, doch de zaken worden onderstboven gekeerd wanneer men het wil doen voorkomen als verleenden wij, door aldus te handelen, hand- en spandiensten aan de belligerenten.
In het Oranjeboek meende spr. te mogen volstaan met een algemeen overzicht betreffende de genomen maatregelen. Spr. had kleinere onderwerpen er in kunnen opnemen. Slechts eenmaal heeft spr. een protest van een der belligerenten in ontvangst genomen en dat bleek bovendien niet wel houdbaar.
Wat den Volkenbond betreft, wilde spr. geen oude schoenen weggooien. Kan Nederland een rol spelen bij de internationale rechtsorde, dan zal men die kans niet voorbij laten gaan.
Er is voorzichtigheid bepleit in openbare meeningsuitingen. Spr. bracht een saluut aan de Nederlandsche pers, die haar taak begrijpt; klachten van buiten hebben spr. niet of nauwelijks bereikt. In dit opzicht overtreft geen land het onze. Dat er een paar persorganen zijn die een uitzondering maken, daarover is bij de algemeene beschouwingen gesproken. Spr. kon de verzekering geven, dat de staat van beleg niet zal worden afgekondigd tenzij absoluut noodzakelijk.
We moeten weerstand bieden aan alle streven van buiten af, zooals steeds is geschied, b.v. ook door Thorbecke, Groen van Prinsterer en vele anderen. Nederland, zijn zelfstandigheid markeerend, vervult een Europeesche functie; daarom is het ook een belang

voor anderen, die zelfstandigheid te eerbiedigen. Onze zelfstandigheid dient door onszelf verdedigd en beschermd. Het Nederlandsche belang is dan in overeenstemming met het algemeen belang van Europa. Laten we vertrouwen, dat niemand die neutraliteit wil aantasten. Nederland is een afzonderlijk volk met een eigen aard, naar drie zijden met de beschaving in aanraking. Het beschouwt de vrijheid om zelf eigen zaken te regelen, als het hoogste gebod.
Geen land kan zich aan onze zelfstandigheid vergrijpen, zonder dat zich dat later wreekt. Afgezien van aanvankelijke schijnvoordeelen, is niemand, die zich aan Nederland vergreep, daar ooit wel bij gevaren. We willen geen gebiedsuitbreiding dan door drooglegging der Zuiderzee.
Spr. verwees naar de troonrede van Koning Willem III in 1866:
„In dezen ernstigen tijd moet ons volksbestaan naast God in zichzelf zijn hechtsten steun zoeken".
De begrooting van Buitenlandsche Zaken werd z.h.st. goedgekeurd. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Oranjeboek 4009 A; Vredesstap Kon. Wilhelmina en Kon. Leopold 4012 A.)

A. **ADOLPHE MAX, BURGEMEESTER VAN BRUSSEL, OVERLEDEN. —**
Op 6 November '39 is burgemeester Max te Brussel overleden.
Adolphe Max werd 31 December 1869 te Brussel geboren, waar zijn vader geneesheer was. Hij studeerde in de rechten en werd advocaat. Reeds jong begaf hij zich in de politiek. Hij werd bestuurslid van de jonge liberale garde en later hoofdredacteur van La Liberté. Sinds 1894 was hij lid van de provinciale staten van Brabant.



Adolphe Max.

In 1904 werd hij gekozen in den Brusselschen raad, waar hij spoedig wethouder werd en reeds in 1909 als opvolger van De Mot tot burgemeester gekozen. Toen in 1914 de Duitsche troepen Brussel binnengerukt waren, weigerde hij zijn plicht te vervullen onder het gezag van den Duitschen gouverneur en eischte hij volledige vrijheid van beweging. Hij protesteerde krachtig tegen de wandaden van het bezettingsleger en streed met onbedwingbare geestkracht voor de rechten van zijn medeburgers, voor verlaging van de zware belastingen en tegen de requisities, die de stad werden opgelegd.
Hij stichtte een centraal comité voor de levensmiddelenvoorziening, dat onder den naam van „comité national" onschatbare diensten aan zijn landgenooten heeft verleend. Toen hij echter in September weigerde de rest van de schatting, welke Brussel opgelegd was, te betalen, werd hij den 26sten van die maand opgepakt en opgesloten te Namen, vanwaar hij naar Duitschland werd gezonden, waar hij eerst in Glatz, daarna in Celle en ten slotte in Goslar werd opgesloten.
Tijdens de revolutie, op 13 November 1918, slaagde hij er in uit de Duitsche gevangenschap te ontsnappen en naar België terug te keeren, waar hij met een geweldige geestdrift werd ontvangen. Dadelijk werd Adolphe Max benoemd tot minister van Staat en als minister zonder portefeuille in het kabinet-De Brocqueville opgenomen. Ook werd hij gekozen tot lid van de Belgische academie. In 1919 werd Max gekozen tot Kamerlid.
In 1922 heeft hij zijn land als buitengewoon gezant vertegenwoordigd bij de eeuwfeesten van Brazilië en bij de kabinetscrisis van 1925 heeft hij een mislukte poging gedaan tot kabinetsformatie.
Burgemeester Max is tot zijn dood toe een voorname figuur in de liberale partij gebleven en zijn adviezen legden bij elke kabinetscrisis gewicht in de schaal.
(Nieuwe Rotterd. Crt. - Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Burgemeester Max 3806 A.)

11 NOVEMBER 1939

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Geen afslachting veestapel. —
De minister van Economische Zaken heeft in zijn Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer betreffende de Begrooting van 1940 medegedeeld:
De huidige veevoederpositie maakt het vooralsnog niet noodzakelijk maatregelen te treffen, die tot een gedwongen afslachting van onzen veestapel leiden.

Inlijving van ploegen dienstplichtigen. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Een dezer dagen is een mededeeling verstrekt omtrent de inlijving van ploegen dienstplichtigen 1939 en 1940, die binnenkort voor eerste oefening in werkelijken dienst worden opgeroepen. Nader is bepaald, dat behalve de reeds bekend gemaakte ploegen, op 4 December 1939 ook worden ingelijfd de dienstplichtigen, behoorende tot de tweede ploeg pontonniers en de lichting 1939, bestemd voor het korps pontonniers en torpedisten.
(Vor. ber. Dienstplicht 4002 D.)

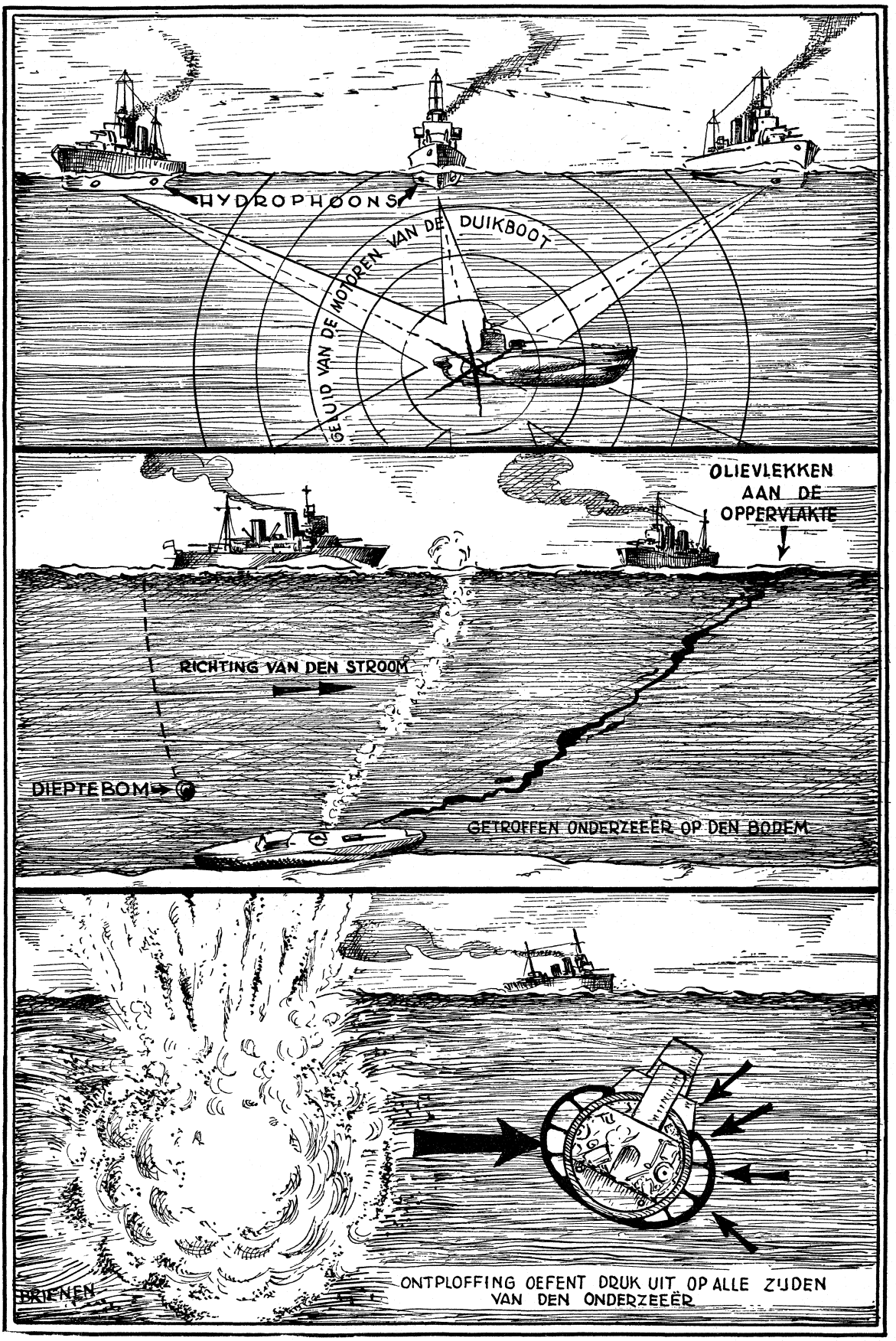
Gebied in Staat van Beleg uitgebreid. —
Op 6 November is in het Staatsblad no. 189a opgenomen een Kon. besluit van 6 November 1939, tot verklaring in staat van beleg van terrein, behoorende tot de gemeenten De Rijp, Beemster en Jisp.
(Vorig bericht 4013 A.)

Verhooging crediet werkverruiming. - Wetsontwerp aangenomen met algemeene stemmen. —
De Tweede Kamer heeft op 7 November gestemd over het wetsontwerp tot verhooging van de begrooting van Financiën voor 1939 (verhooging crediet voor werkverruiming met ƒ 30 millioen). De heer Rost v. Tonningen (n.s.b.) had stemming aangevraagd. Het ontwerp is aangenomen met 81 — algemeene — stemmen.

Landmijnen ontploft. - Zes dooden. —
Op 10 November kwamen twee landmijnen tot explosie t.w. in de provincie Gelderland en in de provincie Groningen. Zes dooden zijn te betreuren.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4015 B.)

C. **LEGER DES HEILS. — Nieuwe wereldleider en nieuwe commandant voor Nederland. —**
Eenigen tijd geleden is tot nieuwen wereldleider van het Leger des Heils benoemd: generaal George L. Carpentier. Een zijner eerste beslissingen was de benoeming van den nieuwen territorialen leider voor Nederland, commandant Alfred J. Benwell.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Leger des Heils 2776 A.)**

OORLOG 1939. — Strijd tegen de duikboot. —



(Ontleend aan het Amerikaansche weekblad „Life".)

(Vor. ber. Bewapening 4011 E.)

12 NOVEMBER 1939

A. **GEESTELIJK LEVEN. — Nationale Willibrordherdenking - Groote bijeenkomst in de Utrechtsche Domkerk. —**
Twaalf eeuwen geleden stierf te Echternach, Clemens Willibrord, de groote apostel van Nederland, die hier met het Christendom ook de cultuur bracht.
Vele Nederlanders hebben op 7 November het twaalfde eeuwgetijde op plechtige wijze herdacht. Een uitgelezen gezelschap, dat geacht kan worden, het geheele Nederlandsche volk te vertegenwoordigen, is dien dag opgetrokken naar Utrecht, om eensgezind, zonder onderscheid van geloof, rang en stand, den geloofsverkondiger te huldigen in zijn kerk, den glorieuzen Dom van Utrecht.
Onder het luiden der klokken van den Domtoren kwamen uit alle deelen van het land de genoodigden in den Dom te zamen. Van buitenlandsche zijde waren aanwezig de bisschop van Gloucester, vertegenwoordigend den aartsbisschop van Canterbury, de bisschop van Fulham, vertegenwoordigend den aartsbisschop van York.
Onder de talrijke aanwezigen — de kerk was geheel gevuld — bevonden zich o.m. de Ministers Welter, Bolkestein en mr. Steenberghe.
De eerste spreker was Prof. Dr. Gerard Brom over Willibrord, apostel van het Christendom.
Prof. Dr. J. Huizinga sprak vervolgens over Willibrord's beteekenis voor de Nederlandsche beschaving.
De laatste spreker, prof. dr. W. J. Aalders, sprak over Willibrord en het heden.
Onmiddellijk na deze plechtigheid begaven de leden van het nationaal comité der herdenking met de voornaamste gasten zich naar den Kloosterhof. Op verzoek van den voorzitter, den burgemeester van Utrecht, onthulde de Commissaris der Koningin, jhr. mr. dr. Bosch Ridder van Rosenthal, een gedenkplaat.
Het opschrift van deze gedenkplaat luidt:
„In den jare 1939 — XII eeuwen na zijn verscheiden — is eendrachtig dankbaar herdacht de zegenrijke arbeid van den apostel Willibrord, den verkondiger van het evangelie in deze landen."
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Willibrord-Tentoonstelling en afb. Willibrord 3839 A.)**

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG - 1939. —**
Onze economische defensie - Ons voedsel in oorlogstijd. —
De minister van Economische Zaken, tevens voorzitter van den Economischen Defensieraad, Zijne Exc. mr. M. P. L. Steenberghe, heeft op een dezer dagen gehouden persconferentie aan de pers de gelegenheid gegeven vragen te stellen over de in de laatste weken genomen economische defensie-maatregelen.
De minister zeide onder meer:
De voorraadpositie van grondstoffen en levensmiddelen is, volgens de meening der regeering, in het algemeen niet onbevredigend.
Op het oogenblik bestaan geen plannen tot een spoedige invoering van oorlogsbrood of broodkaarten.
De vakcentralen zullen vertegenwoordigd zijn in de rijksbureau's voor industrieele grondstoffenvoorziening en in den te stichten Centrale Levensmiddelenraad.
Belangrijke hoeveelheden boonen, andijvie en spinazie zijn van regeeringswege verduurzaamd. Binnenkort zullen 8.5 millioen blikken tomatensoep gereed zijn.
Er zijn voorloopig geen maatregelen voor „eenheids"-voedingsmiddelen te wachten.
Onze aardappelen-positie in verband met de volksvoeding is gunstig; de totale aardappelenproductie is ongeveer driemaal zoo groot als de menschelijke consumptie.
Er zal wederom rundvleesch uit de markt worden genomen en tot vleesch in blik worden verwerkt.
De voorraadpositie van steenkolen is bevredigend, mede dank zij de groote aanvoeren in de afgeloopen maanden.
(V. b. Min. Steenberghe over Distributie 4007 D.)
Regeeringsgebouwen bewaakt. —
Een aantal regeeringsgebouwen en andere gebouwen van publiek belang zijn onder bewaking van rijksveldwacht geplaatst, als voorzorgsmaatregel in verband met de bijzondere tijdsomstandigheden, die tot verhoogde waakzaamheid aanleiding zijn.
Steenkolenmijnen - Duurtebijslag. —
De directies der gezamenlijke steenkolenmijnen in Limburg hebben aan de contactcommissie mededeeling gedaan van een besluit tot uitkeering van een duurtebijslag aan de arbeiders.
Zij deelen mede, dat zij besloten hebben van 1 October j.l. af tot nader order een maandelijkschen bijslag uit te keeren, bedragende twee gulden per arbeider, twee gulden voor de echtgenoote van den arbeider en ƒ 1.50 voor elk kind, waarvoor volgens de geldende loonovereenkomst bijslag wordt ontvangen. **(3976 B.)**
Oorlogsjournaals onder bijzondere voorwaarden toegelaten. —
De Centrale Commissie van Filmkeuring heeft haar oorspronkelijk verbod van journaals en andere films, die beelden geven van het oorlogs-terrein, onder bijzondere voorwaarden opgeheven, behalve voor films, die bedoeld of onbedoeld als propaganda voor één der oorlogvoerende partijen kunnen dienst doen of met recht als zoodanig kunnen worden beschouwd.
(Vor. ber. Verbod Oorlogsjournaals 3945)
Havenverkeer Amsterdam. —
Het aantal zeeschepen, dat de haven is binnengeloopen bedraagt in October 1939 168, tegen 287 in dezelfde maand in 1938. (Telex-A. N. P. - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Binnenk. schepen 1762 C.; Nederland en de Oorlog 4016 B.)

C. **VOLKENBOND. — Begrooting-1940 met 30% verminderd. —**
De begrooting van den Volkenbond voor 1940, die in December aan de Assemblée zal worden voorgelegd, bedraagt 21.615.480 Zwitsersche francs, tegenover 32.234.012 Zwitsersche francs in 1939, een vermindering derhalve met ongeveer 30%.
De begrooting van het Internationaal Arbeidsbureau is met 22.79% verminderd, terwijl ook bezuinigingen zijn voorzien ten aanzien van het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage. Dank zij de financieele medewerking van een comité van Amerikaansche persoonlijkheden, zal het Volkenbondspaviljoen op de expositie te New York, in 1940 worden geopend, op voorwaarde evenwel, dat de financieele verantwoordelijkheid van den Volkenbond niet in het geding komt. De contrôle-commissie van den Volkenbond heeft aan alle ledenstaten gevraagd schikkingen te treffen voor de zoo spoedig mogelijke storting van hun contributie. (Agence Belga)
(Vor. ber. Volkenbond, Financiën 2718 B.)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Sociologie. - Inaugureele rede van Prof. dr. H. Plessner over „De huidige verhouding tusschen oorlog en vrede". —**
Bij de aanvaarding van zijn ambt als bijzonder hoogleeraar aan de Groningsche Universiteit heeft prof. Plessner op 28 Oct. '39 een rede uitgesproken over „de huidige verhouding tusschen oorlog en vrede".
Wat is — zoo vroeg hij — dit voor een merkwaardige oorlog, die nu eens den indruk wekt, als ware hij reeds ten einde, dan weer als ware hij in het geheel nog niet begonnen?
Prof. Plessner ging van de stelling uit, dat de grenzen tusschen oorlogs- en vredestoestand zoodanig zijn verflauwd, dat zij nauwelijks meer waarneembaar zijn. Gold uit juridisch oogpunt bezien sedert Cicero en Hugo de Groot de klassieke grondstelling: inter pacem et bellum nihil medium (er is geen overgangsstadium tusschen vredes- en oorlogstoestand), op sociologische gronden geldt dit principe voor onzen tijd niet meer. Hierop stelde spreker twee belangrijke vragen; ten eerste: welke krachten hebben de grenzen tusschen oorlogs- en vredestoestand zoodanig doen verflauwen en ten tweede: welk uitzicht opent zich, nu de verhouding van diplomatie en oorlogvoering veranderd is?

In de eerste plaats zijn het niet zuiver politieke of nationale, maar maatschappelijke krachten, die den militairen oorlog gevoerd door een geëmancipeerd leger, naar het voorbeeld van de napoleontische oorlogen, in een totalen oorlog hebben veranderd. De zuiver militaire oorlog uit de negentiende eeuw werd onmogelijk gemaakt door den ongebonden groei van zijn middelen, d.w.z. door de mechaniseering der wapenen en den algemeenen dienstplicht.
Zoolang de technische ontwikkeling gelijken tred hield met de economische en de Staatshuishouding genoeg expansie bezat om de schadelijke gevolgen van een oorlog tot een minimum te beperken, konden de Staten een zuiver militairen oorlog voeren. De wereldoorlog bracht de crisis. De oorlog verstarde door zijn afmetingen op begrensd terrein en werd een stellingkrijg, hij verloor de speelruimte voor strategische vrijheid van operatie en trachtte een doorbraak te bereiken door het nieuwe type van den materiaalslag.
De eischen daarvan veranderden den krijg in een strijd der industrieën, die een beslissing met strategische middelen vervangen moest. De politiek werd afhankelijk van het militarisme, dat op zijn beurt weer in nauw verband stond met de industrie, die ondertusschen niet meer in staat bleek te zijn de enorme lasten ten gevolge van een oorlogvoering te dekken.
De alles omvattende strategie van den totalen oorlog — en hiermede beantwoordde spr. de tweede vraag — tracht dezen veranderden toestand het hoofd te bieden. Politiek, economie en militaire acties worden gezamenlijk opgenomen in een totaal plan en deze gebondenheid maakt den vrede tot een latenten oorlog, den oorlog door het inschakelen der economische middelen tot een halven vrede. De totale oorlog is op de huidige situatie het antwoord. En het merkwaardige is, dat tegenwoordig de schijnbare onbegrensdheid van de beschikbare machtsmiddelen denzelfden invloed op de verhouding tusschen oorlog en vrede uitoefent als in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw de zwakte van de toenmalige beschikbare middelen. De wereldoorlog heeft met zich medegebracht de onmogelijkheid een scherpe grens te trekken tusschen het leven in vredes- en in oorlogstijd. Onze tijd, de verschrikkingen welke in zijn hand gegeven zijn, onderkennende, staat onder de wet van een demonische synthese van de elementen der afgeloopen perioden, van planmatigheid en vredeloosheid. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Inaugureele redev. 4003 C.)

13 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 5—11 November 1939. — 6 November. Toenemende activiteit in de lucht aan het Westelijk front. Aan weerskanten worden vijandelijke toestellen omlaag gehaald.
10 November. Het Engelsche ministerie van Marine meldt, dat de bewapende treiler „Northern Rover" als verloren moet worden beschouwd.

(Vor. ber. Overzicht 4010)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Bevolking. - September 1939. —**
Door de verwerving van de Oekraïnsche en Wit-Russische deelen van Polen is de bevolking van Rusland met 12 millioen zielen toegenomen, zoodat de Sovjet-Unie binnen haar nieuwe grenzen ongeveer 182 millioen bewoners heeft.
De bevolkingsdichtheid bedraagt per vierk. K.M. gemiddeld 8.05 zielen. De grootste bevolkingsdichtheid is in de Oekraïne 69.6 zielen per vierk. K.M., dan volgen de Kaukasische landen en Wit-Rusland. Verreweg de grootste der bondsrepublieken, Groot Rusland, vertoont groote verschillen in bevolkingsdichtheid. Het centrum (gebied van Moskou) heeft een bevolking van 180,5 zielen per vierk. K.M.
(Tass Agentschap) **(Vor. ber. Bevolking 3816 A.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Tsjang Kai-sjek over de Oorlogskansen. - Trouw aan de verdragen. —**
In de zesde zitting van het centrale executieve comité der Kwomintang heeft Tsjang Kai-sjek op 11 November verklaard, dat de oorlog met Japan een einde kon nemen, wanneer Japan er in toestemde af te zien van zijn veroveringsdroomen en er zich rekenschap van gaf, dat alleen een voorspoedig en vrij China zijn eigen vrijheid en voorspoed kan waarborgen.
De generalissimus gaf als zijn meening te kennen, dat de Japansche operaties tot mislukking gedoemd zijn.
Tsjang Kai-sjek heeft Japan gewaarschuwd, dat een voortzetting van den oorlog zelfmoord beteekende, en dat het streven van Japan om een centrale regeering te vormen onder Wang Tsjing Wei geen oplossing zou brengen in het huidige conflict.
Hij besloot met de buitenlandsche politiek van China als volgt te omschrijven:
Weerstand bieden aan iederen aanval — teneinde de onaantastbaarheid van het gebied en het bestuur te beschermen. Voorts de geldigheid van de internationale overeenkomsten in acht te doen nemen in het bijzonder het negenmogendhedenverdrag, het Volkenbondshandvest en het anti-oorlogspact. Ten slotte verwerping van elk anti-communistisch verdrag en handhaving van de volstrekte onafhankelijkheid der diplomatie. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3988 A.; Tsjang Kai-sjek 3921 D.)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Radiorede van Z.Exc. Minister-president jhr. mr. D. J. de Geer. - „Geen grond voor ongerustheid". - „Geen acuut gevaar". —**
De minister-president, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft zich op 13 November in een radiorede gericht tot Nederland en de Overzeesche gebiedsdeelen. De rede luidt als volgt:
Het is aan de regeering gebleken, dat in de laatste dagen geruchten geloopen hebben over een acuut dreigend gevaar voor ons land en dat die geruchten in breede kringen onrust hebben gewekt.
En nu wil ik u even komen vertellen, dat daarvoor geen enkele grond bestaat.
De aanleiding tot de geruchten schijnt te liggen in buitenlandsche radio- en persberichten en ook in enkele daden van onze regeering.
Wat de eerste aangaat, wil ik u aanraden nooit te vergeten, dat in oorlogvoerende landen de begrijpelijke neiging bestaat, steeds de donkerste verwachtingen te koesteren over de voornemens der tegenpartij.

Die landen worden daartoe vanzelf gebracht, vooreerst door het ongunstige oordeel, dat zij over hun tegenstanders hebben, in de tweede plaats door hun zorg voor eigen veiligheid, een zorg die hen noopt de kwaadste risico's onder de oogen te zien en deze als reeds aanwezig te veronderstellen. Vandaar, dat onder de oorlogvoerende volken zoo gemakkelijk — en geheel te goeder trouw — geloofd wordt aan een schending van ons grondgebied. Dat geloof komt dan tot uiting in hun berichten en kan zich langs dien weg verspreiden ook onder onze bevolking. Ik raad u aan, daartegen geharnast te zijn en te bedenken, dat de neutraliteit ook in dit opzicht een eigen geestesgesteldheid eischt.

Noodzakelijke waarborg. — Wat mede tot de geruchten aanleiding schijnt gegeven te hebben, is, naar ik opmerkte, gelegen in enkele daden der regeering. Maar dan verkeerdelijk uitgelegde daden.
Ik wil ook daarop uw aandacht vestigen.
In een tijd, als wij thans weer beleven, is het voortdurend noodig, ook voor neutrale staten, om de militaire maatregelen aan te passen aan den feitelijken toestand.

Toen de oorlog in Polen geëindigd was en na een korte tusschenpooze de spanning in het Westen klaarblijkelijk toenam, ontstond allengs een situatie, die, althans tijdelijk, aan de kracht en de intensiteit van onze mobilisatie andere eischen stelde dan te voren. Eenige maatregelen onzerzijds zijn daarvan het gevolg geweest. Het zou een noodlottige dwaling zijn, hieruit op te maken, dat de bedreiging van onze grenzen grooter geworden is.
De beste waarschuwing tegen die dwaling ligt misschien in een herinnering aan den jongsten wereldoorlog. Er zijn toen verschillende momenten geweest, waarop bijzondere maatregelen, b.v. een plotseling intrekken van periodieke en zelfs van zakenverloven, zekere vrees en onrust onder de bevolking veroorzaakten. Die maatregelen werden toen niet genomen, omdat het wezenlijk gevaar zooveel grooter geacht werd dan te voren, maar omdat bepaalde omstandigheden aan onze paraatheid tijdelijk hoogere eischen stelden. De uitkomst heeft destijds in al die gevallen de vrees, die onder de bevolking was opgekomen, beschaamd.

Niet anders zal men het ook nu mogen zien. Een acuut gevaar bestaat thans evenmin als in de eerste dagen van September. Toen in die dagen onze geheele weermacht werd gemobiliseerd, heeft niemand daaruit een onmiddellijk bedreigd-zijn van ons land afgeleid. Die mobilisatie geschiedde ook niet, omdat gewantrouwd werd het ons van weerszijden gegeven woord, dat onze neutraliteit zou worden geëerbiedigd,

maar omdat wij verplicht waren op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn, verplicht niet het minst tegenover hen, die onze grenzen wilden ontzien en die als belligerente mogendheden vanzelf elkanders woord minder vertrouwden dan wij dit zelf doen.

Onze mobilisatie gaf hun den waarborg dien zij behoefden. Zij bood een wederzijdsche beschutting aan allen.

Maar wil zij dit blijven doen, dan moeten haar kracht en omvang ook afhankelijk zijn van de wisselende omstandigheden. Geen oogenblik mag de indruk worden gewekt, alsof onze mobilisatie slechts formeel of symbolisch zou zijn. Van haar ernst moeten wij steeds zelf bewust zijn en moeten anderen overtuigd blijven. Alleen dan zal zij doeltreffend zijn. Vandaar dat haar kracht niet een stabiele grootheid is, maar zich moet aanpassen aan de hevigheid der spanningen, die zich in de nabijheid van onze grenzen voordoen. Dit is de beteekenis, die aan de recente maatregelen moet worden toegekend.

De regeering heeft geen enkele betrouwbare inlichting, die haar geloof aan het wederzijds gegeven woord kan schokken. Ook nu vertrouwt zij in de oprechtheid van dat woord en vindt daarin een spoorslag te meer om, stipt neutraal, naar alle zijden een gelijke waakzaamheid te betrachten.

Ik hoop, dat dit woord aan de velen, die in de laatste dagen van onevenwichtigheid blijk gaven, de gemoedsrust en kalmte zal teruggeven, die wij in dezen tijd meer dan ooit noodig hebben.

De zorgen zijn waarlijk groot genoeg, om zich niet nog denkbeeldige er bij te scheppen.

Het is zoo waar, wat een oud lied zegt:

Een mensch lijdt dikwijls 't meest
Door 't lijden dat hij vreest,
Doch dat nooit op zal dagen.
Zoo heeft hij meer te dragen,
Dan God te dragen geeft.

Dit is ook ondankbaar tegenover God.

Roeping der neutralen. — Wij mogen ons niet vergrijpen aan den zegen, dien Hij ons tot hiertoe geschonken heeft en dien wij, wel verre van hem roekeloos in de waagschaal te stellen (want zulke nervositeit trekt het gevaar aan), moeten zien als een roeping ons opgelegd om den vrede te bevorderen en hierdoor anderen te dienen.

Het is die roeping, welke onze geëerbiedigde Koningin en met haar de Koning van België hebben gevolgd, toen zij onlangs hun nobel aanbod deden aan de belligerente mogendheden. Indien dit pogen ditmaal nog mocht falen, zullen zij en zullen de regeeringen van andere rijken voor wie de vrede bewaard bleef, te gelegener tijd nieuwe stappen in diezelfde richting kunnen doen.

Elk neutraal land is thans een schijnend licht in de duisternis, die over ons werelddeel gevallen is.

Men kan ook zeggen: een maas in het net, waarin de oorlogvoerende volken, zoo de verschrikking doorgaat, straks dreigen verstrikt te raken. Wil er een dageraad voor Europa zijn, dan zal die, menschelijkerwijs gesproken, moeten komen van de neutrale landen. Er zijn er gelukkig nog vele, hoe meer er zullen zijn en blijven, des te grooter is de kans, dat dit werelddeel en zijn beschaving tijdig van den ondergang gered worden. Ook daarom is onze neutraliteit, en de eerbiediging daarvan door de strijdende naties, een zaak van hoog belang, waaraan wij niet defaitistisch mogen vertwijfelen.

Ten slotte ligt wat de toekomst ons brengen zal in Gods hand. Het is mogelijk, dat ons beproevingen wachten, die wij nu nog niet kunnen voorzien. Maar ook dan zal dit niet mogen leiden tot een wanhoopsstemming. Indien wij onzen plicht doen, kunnen wij de uitkomst rustig overlaten aan Hem, die weet wat wij noodig hebben en die zich nooit vergist. Hoe hoog de golven ook gaan, wij weten, dat Onze Vader aan het roer staat en willen een kalmen en blijmoedigen geest bewaren, met het lied van Paul Gerhard op de lippen, en vooral in het hart:

Beveel gerust uw wegen,
al wat u 't harte deert,
der trouwe hoed' en zegen
van Hem, die 't Al regeert.

(Telex-A. N. P.) **(V. b. Min.-pres. De Geer 3935 B; Nederland en de Oorlog 4018 B.)**

14 NOVEMBER 1939

A. **BRITSCH-FRANSCH-TURKSCH VERDRAG. — Ratificatie. —**
De Turksche Nationale Vergadering heeft op 8 November eenstemmig het pact van wederzijdschen bijstand, dat Turkije met Groot-Brittannië en Frankrijk gesloten heeft, geratificeerd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Verdrag 3992 B.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. - Geen resultaat. —**
De Finsche delegatie onder staatsraad Paasikivi en minister Tanner is na een verblijf van 11 dagen te Moskou, zonder eenig resultaat, op 13 Nov. weder naar Finland teruggekeerd. De Finsche regeering, die op 13 November is bijeen geweest, heeft het initiatief, door de Finsche delegatie te Moskou genomen om terug te keeren, goedgekeurd. De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Erkko, verklaarde, dat de aanvallen van de Russische pers geenerlei invloed hebben gehad op het besluit der regeering. Hij zeide voorts, dat Finland een positief standpunt ten aanzien van de onderhandelingen blijft innemen, welke het niet voornemens is voor onbepaalden tijd te schorsen. Het beschouwt den terugkeer der delegatie niet als een definitieve staking. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Overz. Finsche kwestie 4008 B.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Begrooting 1940. —**
Op 14 November is verschenen de Begrooting voor Ned.-Indië voor het dienstjaar 1940. Aan de Memorie van Toelichting aan de Tweede Kamer ontleenen wij:
De cijfers van de uitkomsten over het jaar 1937 laten een tekort zien van *f* 548.000 op den geheelen dienst, die over 1938 — die meer het karakter van voorloopige uitkomsten dragen — een tekort van *f* 37.789.000. Het geraamde tekort over den geheelen dienst van 1939 bedraagt *f* 127.322.000, het verwachte tekort bedraagt *f* 119.168.000.
Schakelt men de defensieuitgaven, waarvan rente en aflossing door Nederland worden betaald en de welvaartsuitgaven, welke uit de door het moederland beschikbaar gestelde *f* 25 millioen worden bestreden, uit, dan wordt het nadeelig saldo over den geheelen dienst, wat het verwachtingscijfer betreft, teruggebracht tot *f* 96.924.
De eindcijfers van de vastgestelde begrooting voor 1940 zijn de volgende: Uitgaven van den geheelen, den gewonen en den buitengewonen dienst resp. *f* 654.520.108, *f* 592.150.676 en *f* 62.369.432, Middelen resp. *f* 599.015.957, *f* 561.508.195 en *f* 37.507.762. De tekorten bedragen resp. *f* 55.504.151, *f* 30.642.481 en *f* 24.861.670.
Hierin zijn verwerkt de in de Indische financieele nota ter gedeeltelijke dekking van de tekorten op den gewonen en den buitengewonen dienst opgesomde belastingverzwaringen.
Intusschen zijn in de jongste zitting van den Volksraad en de daarop aansluitende buitengewone zitting nog eenige aanvullingsbegrootingen betreffende het dienstjaar 1940 aangenomen, in verband waarmede de tekorten op den geheelen, den gewonen en den buitengewonen dienst op onderscheidenlijk *f* 58.270.839, *f* 28.272.069 en *f* 29.998.770 werden gebracht.
De stijging der uitgaven kon van 1939 op 1940 beperkt worden tot een bedrag van rond *f* 4 millioen.
Relatief blijven de defensie-uitgaven het overwegend grootste aandeel in de uitgavenstijging der laatste jaren opeischen.
Vergeleken met 1938 is de uitgavenstijging voor oorlog en marine ruim 24 pct. en voor de overige uitgaven (exclusief renten en aflossing) rond 9 pct.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Begrooting 3835 E.)**

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 16 Sept.—30 September 1939. —
16 September: Op initiatief van Prins Bernhard wordt een centrale raad van advies voor de Ontwik-

keling en Ontspanning van gemobiliseerde militairen ingesteld. **(Pag. 3946)**
De luchtdienst Amsterdam—Brussel heropend.
Rusland en Japan staken de vijandelijkheden aan de grens van Mandsjoekwo. **(Pag. 3944 A.)**
Fransche mijnenlegger „Pluton" in de haven van Casablanca in de lucht gevlogen; 400 dooden en gewonden. **(Pag. 3958)**
Een kleinzoon van den Duitschen ex-Keizer, prins Oskar, is in Polen gesneuveld.
Voor het nieuwe ministerie van Luchtvaart te Berlijn is een bom ontploft.
17 September: Russische troepen vallen Polen binnen. **(Pag. 3946)**
Poolsche regeering is naar de Roemeensche grens vertrokken. **(Pag. 3958)**
Het Engelsche vliegtuigmoederschip „Courageous" door Duitsche duikboot getorpedeerd. **(Pag. 3958)**
18 September: Ontmoeting van Duitsche en Russische troepen te Brest-Litowsk. **(Pag. 3957)**
Duitsch-Russische Commissie benoemd tot afbakening van het Duitsche en het Russische gebied in Polen. **(Pag. 3957)**
Britsche regeering herhaalt belofte haar verplichtingen jegens Polen ten uitvoer te leggen. **(Pag. 3953)**
19 September: Koningin Wilhelmina opent de zitting van de Staten-Generaal. **(Pag. 3947)**
De Millioenennota geeft een tekort voor 1940 van ruim 55½ millioen. **(Pag. 3949)**
Een Leeningfonds zal worden ingesteld. **(Pag. 3949)**
De regeering heeft verboden in het openbaar nationale vlaggen van vreemde mogendheden te plaatsen of te houden. **(Pag. 3952 B.)**
Adolf Hitler verklaart te Danzig, dat het Polen van Versailles nooit meer zal opstaan. **(Pag. 3953)**
De Russen bezetten de Poolsche stad Wilna. **(Pag. 3957)**
20 September: Te Utrecht is het honderdjarig bestaan van de Nederlandsche Spoorwegen gevierd. **(Pag. 3962 D.)**
De oppositie in het Engelsche Lagerhuis dringt op krachtiger ooglogsvoering aan.
21 September: De Roemeensche minister-president Calinescu wordt door aanhangers van de IJzeren Garde vermoord. **(Pag. 3956 D.)**
President Roosevelt beveelt in het Amerikaansche Congres opheffing van het wapenembargo aan. **(Pag. 3957 A.)**
Wang Tsjing Wei wordt door Japan benoemd tot hoofd van een nieuwe centrale Chineesche regeering. **(Pag. 3964 C.)**
De begrooting van het Verkeersfonds raamt het tekort der Nederl. Spoorwegen op 19.5 millioen.
22 September: Op de begrooting van Sociale Zaken wordt 30 millioen uitgetrokken voor uitbreiding der werkverschaffing. **(Pag. 4016)**
De demarcatielijn tusschen het Duitsche en het Russische leger wordt vastgesteld. **(Pag. 3975)**
23 September: Mussolini adviseert den geallieerden de vijandelijkheden te staken. **(Pag. 3958 A.)**
Diplomatieke betrekkingen tusschen Hongarije en Rusland worden hersteld. **(Pag. 3960 C.)**
Een Finsch schip met cellulose wordt door Duitsche U-boot getorpedeerd.
Mr. D. Crena de Iongh treedt als president der Ned. Handel Maatschappij af; mr. E. Heldring volgt hem op. **(Pag. 3960 D.)**
24 September: Warschau wordt hevig gebombardeerd.
Duitsch vliegtuig boven Gelderland.
Prof. Sigm. Freud overlijdt te Londen. **(Pag. 3969 D.)**
25 September: Operaties tusschen Straatsburg en Bazel.
Turksche onderhandelingen te Moskou.
Estlandsche onderhandelingen te Moskou.
Stappen van Hr. Ms. gezant te Berlijn inzake de waarneming van een Duitsch vliegtuig boven Gelderland.
26 September: Aanval van Duitsche vliegtuigen op Britsche vloot.
De Fransche Communistische partij wordt ontbonden. **(Pag. 3964)**
Bij Aarlen in België vliegt een ondermijnde spoorwegbrug in de lucht.
Het K. L. M.-vliegtuig „Mees" wordt bij Helgoland door kogels uit een Duitsch vliegtuig getroffen; één doode. **(Pag. 3964 A.)**
Bij Brouwershaven verongelukt een militair vliegtuig; twee dooden.
27 September: Warschau geeft zich over. **(Pag. 3965)**
Eerste Britsche oorlogsbegrooting ingediend. **(Pag. 3965)**
Een Russisch schip wordt in de Finsche bocht getorpedeerd.
Duitsche regeering betuigt leedwezen voor de beschieting van het vliegtuig „Mees". **(Pag. 3964 A.)**
Nederlandsche economische missie naar Londen ter bespreking moeilijkheden met Engeland. **(Pag. 3972 A.)**
28 September: De Duitschers trekken Warschau binnen. **(Pag. 3965)**
De Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken in de Ver. Staten neemt het neutraliteitsontwerp met 16 tegen 7 stemmen aan. **(Pag. 3968 A.)**
Argetoianu, minister-president van het nieuwe Roemeensche kabinet. **(Pag. 3966 A.)**
Prinses Juliana neemt initiatief tot oprichting van een Algemeen Steuncomité. **(Pag. 3982 A.)**
Verbod van het gebruik van benzine voor auto's op Zondag. **(Pag. 3972 A.)**
29 September: Duitschland en Sovjet-Rusland sluiten te Moskou een grens- en vriendschapsverdrag. Verdeeling van Polen tusschen beide landen. **(Pag. 3965)**
Rusland en Estland sluiten een defensief verbond.
Rusland krijgt vlootbases en luchthavens in Estland. **(Pag. 3966)**
Een Nederlandsche Invoercentrale wordt opgericht. **(Pag. 3987)**
30 September: De president der Poolsche republiek, Moscicki, is afgetreden; Raczkiewicz volgt hem te Parijs op. Een nieuwe Poolsche regeering te Parijs gevormd, Sikorski wordt min.-president. **(3971)**
(Red. K. H. A.) **(V. b. Recapit. v. 4—15-9-'39 4010)**

15 NOVEMBER 1939

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG - 1939. — Vredesstap van H.H. M.M. Koningin Wilhelmina en Koning Leopold van 7 November - Antwoorden van Frankrijk, Engeland en Duitschland. - Spaansche instemming. - Vaticaan. - Bespreking Van Kleffens—Spaak. —**

De antwoorden van den president der Fransche republiek en van den Britschen Koning op het aanbod van goede diensten voor den vrede van H.H. M.M. de Koningin van Nederland en den Koning der Belgen werden 12 November door de Koningin en den Koning ontvangen. Deze antwoorden zijn aan H. M.'s Regeering voorgelegd en worden thans nauwkeurig onderzocht.

De conclusie van het Fransche antwoord luidt:
Een duurzame vrede kan slechts tot stand worden gebracht door het herstel der onrechtvaardigheden, welke het geweld aan Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen heeft aangedaan. Hij zal dit ook niet anders kunnen, dan naar mate deugdelijke waarborgen van politieken en economischen aard voor de toekomst den eerbied voor de vrijheid van alle volken verzekeren. De menschheid zal eerst van haar onrust en haar vrees bevrijd worden, wanneer zij de zekerheid zal hebben, dat nieuwe aanslagen op het recht voortaan uitgebannen zullen zijn. Elke oplossing, die de overwinning van het onrecht zou wettigen, zou aan Europa slechts een hachelijk bestand schenken, zonder eenig verband met den wettigen en bestendigen vrede, welks komst Uwe Majesteit beoogt.
Het staat thans aan Duitschland en niet aan Frankrijk zich uit te spreken voor of tegen dien vrede, waarnaar alle bedreigde landen haken, wier veiligheid en onafhankelijkheid door zijn toedoen bedreigd worden.

Het Engelsche antwoord behelst o.a. het volgende:
Mijne regeeringen waardeeren hoogelijk den geest van Uwe Majesteits aanbod en zij zullen altijd bereid zijn een redelijken en vasten grondslag voor een billijken vrede aan een onderzoek te onderwerpen. Het is en was steeds mijn wensch, dat de oorlog geen dag langer dure dan volstrekt noodzakelijk is en ik kan daarom aanstonds antwoorden op dat gedeelte van Uwer Majesteits beroep, waarin U Uwe bereidheid tot uitdrukking brengt, om het onderzoek naar factoren tot het bereiken van overeenstemming te vergemakkelijken. De essentieele voorwaarden, waarop wij besloten zijn, dat een eervolle vrede verzekerd zal moeten worden, zijn reeds duidelijk bekend gemaakt. De documenten, welke sedert het uitbreken van den oorlog openbaar zijn gemaakt, verklaren daarvan duidelijk den oorsprong en stellen de verantwoordelijkheid voor het uitbreken er van vast. Mijne volkeren hebben de wapens eerst opgenomen, nadat alle pogingen gedaan waren om den vrede te behouden. De onmiddellijke aanleiding tot ons besluit om oorlog te voeren is Duitschlands aanval op Polen geweest. Doch deze aanval was slechts een nieuw voorbeeld van de Duitsche politiek tegenover zijne naburen.
De ruimere doeleinden, waarvoor mijne volkeren thans strijden, zijn te waarborgen, dat Europa, om de woorden te bezigen van mijn eerste-minister van het Vereenigd Koninkrijk, moge worden verlost van de altijd weer terugkeerende vrees voor Duitsche agressie, ten einde den volkeren van Europa in staat te stellen hun onafhankelijkheid en hunne vrijheden te bewaren en voor den vervolge te verhoeden het gebruik van geweld in stede van vreedzame middelen ter beslechting van internationale geschillen.
Deze doeleinden zijn bij verschillende gelegenheden aangevuld en verruimd, in het bijzonder in de verklaringen door den eerste-minister van het Vereenigd Koninkrijk afgelegd in het Lagerhuis op 12 October en door mijn minister van Buitenlandsche Zaken in het Hoogerhuis op 2 November. De factoren, welke naar het oordeel van mijn regeeringen van elke regeling deel behooren uit te maken, zijn uit deze verklaringen onzer politiek helder en duidelijk aan den dag getreden.
Mocht Uwe Majesteit in staat zijn mij mededeeling te doen van eenigerlei voorstellen van Duitschland, van een zoodanigen aard, dat zij een werkelijk vooruitzicht bieden op verwezenlijking van het door mij boven omschreven doel, zoo kan ik reeds aanstonds verklaren, dat mijne regeeringen daaraan de meest ernstige aandacht zullen schenken.

Spaansche instemming. —
Generaal Franco heeft een telegram gezonden aan Koning Leopold, waarin hij uitdrukking geeft aan de belangstelling van Spanje voor alle daden, welke het herstel van den vrede beoogen. De vrede kan tot stand komen door den goeden wil van allen, aldus de generaal.

Z. H. de Paus stemt in met vredesoproep. —
Paus Pius XII heeft aan koning Leopold het volgende telegram gericht:
„Wij waardeeren ten zeerste de nobele gevoelens, die geleid hebben tot de boodschap van Uwe Majesteit en van de Koningin der Nederlanden en wij bidden God, die de harten der menschen kent en de menschelijke gebeurtenissen bestiert, dat Hij in Zijn barmhartigheid de wegen naar een duurzamen en waarachtigen vrede moge openen."

Conferentie te Breda tusschen minister van Kleffens en den Belgischen min. van Buitenl. Zaken, Spaak. —
De minister van Buitenlandsche Zaken, mr. Van Kleffens, heeft op 12 November te Breda een conferentie van eenige uren met den Belgischen minister van Buitenlandsche Zaken gehad. Beide ministers waren vergezeld van hun secretaris-generaal.

Duitschland's antwoord. - „Aanbod van goede diensten wordt als afgedaan geschouwd". —
De Regeeringspersdienst meldt op 15 November:
Hedenavond omstreeks half zeven hebben de gezanten van Nederland en België zich op uitnoodiging van minister Von Ribbentrob naar de Wilhelmstrasse begeven, waar de minister hun namens den Rijkskanselier mededeelde, dat, na de bruuske weigering van het aanbod van goede diensten van H.H. M.M. de Koningin en den Koning der Belgen door de Britsche en de Fransche regeering ook de Duitsche regeering het aanbod daarmede als afgedaan beschouwt.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)
(Vor. ber. Antw. Chamberlain 4015; Vredesstap 4012 A.)

16 NOVEMBER 1939

A. NOBELPRIJS. — Natuur- en scheikunde. - Letterkunde. —
Op 9 November zijn de volgende Nobelprijzen toegekend:
Voor Natuurkunde aan den Amerikaan prof. E. O. Lawrence, te Berkeley, voor de ontdekking van het cyclotronentoestel;
voor Scheikunde 1938 aan den Duitscher prof. Richard Kuhn te Berlijn, in verband met zijn onderzoekingen over carotinoïden en vitaminen en voor 1939 aan den Duitscher prof. Bugenandt te Berlijn, die zich in het bijzonder heeft beziggehouden met de bestudeering der hormonen. Prof. Bugenandt deelt den prijs met den Pool prof. Ruzicka te Zürich (hij was in 1929 lector aan de Utrechtsche universiteit), bekend door zijn werk over de polymetylenen.
De beide Duitsche geleerden hebben den Nobelprijs wegens bekende redenen (zie pag. 4005 A.) niet aanvaard.
De Nobelprijs voor Letterkunde voor 1939 is toegekend aan den bekenden Finschen schrijver, Frans Erik Sillanpaä. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nobelprijs: Natuurkunde 3538 D; Scheikunde 3016 A; Letterkunde 3538 D.)

B. NEDERLAND. — Werkloosheid October 1939. —
Op 1 October 1939 heeft de gebruikelijke telling plaats gehad van het aantal geheel werkloozen en het aantal tewerkgestelden bij werkverruimingen onder de als werkzoekende ingeschrevenen bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling. De volgende cijfers zijn hieraan ontleend:

Leeftijdsgroepen	Geheel werkloos	Mannen tewerkgesteld bij werkverruimingen	Te zamen	Vrouwen geheel werkloos
14—24 j. . . .	28.810	2.108	26.918	7.522
25—50 j. . . .	113.794	36.475	150.269	4.782
51 j. en ouder .	51.515	8.294	59.809	946
Totaal	190.119	46.877	236.996	13.250

Vergelijkt men het cijfer der geheel werkloozen en tewerkgestelde mannen te zamen met het overeenkomstige cijfer van 1 October 1938, dan blijkt, dat in den loop van een jaar het totaal aantal met 51.463 of 18% is teruggeloopen.
Het aantal in de groep 14—24 jaar is verminderd met 15.189 of 36%, het aantal in de groep 25—50 jaar met 33.321 of 18% en het aantal in de groep van 51 jaar en ouder met 2.953 of 4%.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3906 C.)**

C. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —

Bureau Ontruiming ingesteld - Onderdeel van het Rijksbureau Voedselvoorziening. —
Als onderdeel van het Rijksbureau voor de voedselvoorziening in oorlogstijd is ingesteld een bureau ontruiming. Aan dit bureau is opgedragen de voorbereiding en de eventueele uitvoering van den afvoer van vee en landbouwproducten, wanneer uit bepaalde streken des lands daarvan onder bepaalde omstandigheden afvoer noodzakelijk zou blijken.

Economische Commissie Nederland—West-Indië. —
Op 11 November werd te den Haag geïnstalleerd de Economische Commissie Nederland—West-Indië. De voorzitter dezer commissie is oud-minister Deckers.

Vaccinatie-ontwerp goedgekeurd. —
Op 7 November werd het vaccinatie-ontwerp met 62 tegen 18 stemmen aangenomen (tegen een aantal Ant.-Rev., de Chr.-Hist., Chr. Dem. en N.S.B.).
(Vor. ber. Vaccinatie 3982 A; Wetsontwerp 3823 E.)

Steun aan Bloembollen- en Boomkweekerij. —
De regeering zal voor *f* 4.000.000 bloembollen en boomkweekerijproducten gaan opkoopen als steun voor het groote verlies van exportgelegenheid.
(Vor. ber. Bloembollen 3940 B.)
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Nederl. en de Oorlog 4021 A.)**

OORLOG 1939. —

IERLAND (EIRE). — **Verklaring van De Valera betreffende het Iersche republikeinsche leger. —**
In de Dail heeft De Valera op 10 November in antwoord op een resolutie van de Labourpartij, waarin geprotesteerd werd tegen het interneeren zonder proces of aanklacht van ongeveer 60 personen, op grond van de wet op de vergrijpen tegen den Staat, o.m. verklaard, dat er geen andere middelen zijn, waarmede de regeering de veiligheid van het volk kan verzekeren, dan de bevoegdheden om hen te arresteeren, die in staat zijn om het land tot een ramp te brengen. De Valera zeide, dat hij niet in staat was de betrokken personen op vrije voeten te stellen.
(Vor. ber. De Valera 3884 A.)

DUITSCHLAND. — **Massa-deportatie van Duitsche Joden. - Overgebracht naar Poolsch district. —**
Het voornemen bestaat, in vier of vijf stadia, 400.000 tot 500.000 Joden uit Groot-Duitschland voor de lente van het volgende jaar naar de Poolsche provincie Lublin over te plaatsen en later nog een millioen uit Polen. Reeds zijn uit Bohemen en Moravië 150.000 Joden naar Lublin vertrokken.
(Vor. ber. Positie Joden 3981)

ENGELAND. — **Winston Churchill, de minister van Marine, over den oorlog. —**
In een radio-rede over „tien weken oorlog" heeft op 12 November de Britsche minister van Marine, Winston Churchill, zich in bijzonder felle bewoordingen uitgelaten over de politiek der Duitsche regeering. Hij kondigde aan, dat Engeland strijd zal voeren „tot de tegenpartij er genoeg van heeft".
Hij betoogde, dat de „tien weken respijt" Engeland in staat hebben gesteld, zijn kracht op te voeren en uitte zijn vreugde over de houding van Italië, Japan en Turkije, terwijl hij Sovjet-Rusland beschreef als een rem voor Duitschland in Oost-Europa.
In het vervolg van zijn rede betichtte Churchill Duitschland er van, thans de kleine staten in West-Europa te bedreigen.
Ten slotte uitte hij de hoop, dat het huidige conflict den weg zal banen voor een breeder solidariteit van alle menschen. **(Vor. ber. Churchill 4014)**

DUITSCHLAND. — **Voldoening over de redding van den Führer. —**
Naar aanleiding van den aanslag op den Führer hebben de ambassadeurs en gezanten van de volgende landen nog hun condoleantie betuigd met de slachtoffers en hun voldoening er over uitgesproken, dat de Führer gespaard is: Afghanistan, Bolivia, Chili, China, Dominicaansche republiek, Griekenland, Letland, Luxemburg, Mandsjoekwo, Nicaragua, Peru, Zwitserland en Uruguay.
(Vor. ber. Buitenl. voldoening 4015)

Dr. Jos. Goebbels, minister van Propaganda, richt zich tegen Britsche politiek. —
In een rede, op 11 November voor het personeel der Osram-fabrieken gehouden, heeft de Duitsche minister van Propaganda, dr. Goebbels, zich in hoofdzaak gekeerd tegen de Britsche politiek. Hij beschuldigde Engeland er van, dat het opnieuw er op uit is, een volk te scheiden van zijn leiding en het weerloos aan Britsche willekeur uit te leveren.
Staten, die Midden-Europa als hun kolonie beschouwen, zoo zeide hij, zien het ontstaan van een blok van 90 millioen Duitschers als een bedreiging en daarom hebben zij den oorlog ontketend.
(Vor. ber. Goebbels 3840 A.)

Hoogere rantsoenen. —
In verband met de gunstige ontwikkeling van den aanvoer, worden de levensmiddelenrantsoenen in Duitschland met ingang van 20 November '39 aanzienlijk verhoogd. Deze verhooging geldt in de eerste plaats de boterrantsoenen, welke soms bijna verdubbeld worden. Bovendien zal een bijzondere toewijzing van vleesch, boter, eieren, rijst, peulvruchten en chocolade geschieden. De rantsoenen voor kinderen ondergaan een speciale verhooging.

Wijziging der propaganda. - Anti-communisme moet verdwijnen. —
Dr. Rosenberg heeft opdracht gekregen, wijziging te brengen in de politieke en ideologische propagandalitteratuur. Niet slechts het anti-communisme zal weggelaten moeten worden, doch ook het anti-semietisme, twee begrippen, die vroeger voor de nazi's slechts één geheel vormden.
Deze herziene litteratuur zal moeten spreken van de militaire verdediging van Duitschland, den Duitschen arbeid, de levensmiddelen- en grondstoffenvoorziening, de volksgemeenschap, de Europeesche politiek van vroeger en thans, Engeland, dat van alles de oorzaak is, wapenfeiten en het Oosten.
(Vor. ber. Rosenberg 3813 A.)

Rijksgouw Wartheland. - Lodz ingelijfd. —
Na de inlijving van de voormalige Poolsche provincies West-Pruisen en Posen bij het Duitsche rijk, zijn thans ook het district en de stad Lodz in de Rijksgouw Wartheland en daarmede in Groot-Duitschland ingeschakeld. Dit nieuwe bij het Rijk gekomen gebied, van welks ruim 2,5 millioen inwoners er ongeveer 155.000 Duitsch waren, is van belang wegens zijn textielindustrie.
(Vor. ber. West-Pruisen en Posen 4007)

Mislukte aanslag op den Führer. - Achtste slachtoffer te München overleden. —
De bij den bomaanslag in den Bürgerbräukeller zwaar verwonde „Oberamtsmann" Schmeidl is op 13 November aan zijn verwondingen bezweken, waarmede het aantal dooden tot acht is gestegen.
(Vor. ber. Buitenl. vold. misl. 4023)

Siegfriedlinie (Westwall) wordt verlengd langs Nederlandsche en Belgische grenzen. —
Volgens het Duitsche Nieuwsbureau wordt langs de geheele Westelijke grens van Duitschland met inbegrip van de Nederlandsche en Belgische grenzen de Westwall (Siegfriedlinie) verlengd.
(Vor. ber. Afbeelding 3936a, Kaartje 3498 D.)

17 NOVEMBER 1939

A. **NEW YORK. — Wereldtentoonstelling 1939. —**
Op 31 October werd te New York de wereldtentoonstelling gesloten. Er waren in het geheel 26 millioen bezoekers.
De tentoonstelling boekte geen financieel succes.
Hiermede is dan het eerste seizoen van deze tentoonstelling beëindigd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Wereldtentoonstelling 3841 D.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Het Amerikaansche vrachtschip „City of Flint". —**
Op 23 October werd het Amerikaansche vrachtschip „City of Flint" door het Duitsche vestzakslagschip „Deutschland" aangehouden, kreeg een Duitsche prijsbemanning aan boord en werd door deze prijsbemanning naar de Russische haven Moermansk gebracht.
Op 26 October verliet het schip Moermansk, koerste naar Noorwegen, waar te Hangesund de Duitsche prijsbemanning door de Noorsche regeering werd geïnterneerd. Duitsche protesten dienaangaande te Oslo werden van de hand gewezen. Op 13 November stelde de Duitsche regeering de Vereenigde Staten er van in kennis, dat de „City of Flint" ongemoeid zal worden gelaten. (Telex-A. N. P.)

C. **LITAUEN. — Intocht van Russische troepen. —**
De intocht van de Sovjet-troepen, zooals vastgelegd in het Russisch-Litausche verdrag van wederzijdschen bijstand van 10 October, is op 14 November begonnen. In de stad Alytus wordt een garnizoen van 4000 à 5000 man gelegerd. De bezetting van Gaizunai volgt binnenkort. (Tass-Agentschap)
(Vor. ber. 4003 B; Verdrag 3982 E.)

OORLOG 1939. —

FRANKRIJK. — **Radio-rede van den minister van Financiën, Reynaud, tot het Engelsche volk. —**
In een radio-rede van 15 November tot het Engelsche volk heeft de Fransche minister van Financiën, Reynaud, o.m. gezegd: „Onze vijand is er van overtuigd, dat de democratische volken niet zoo groote opofferingen willen dragen als hijzelf, doch daarin vergist hij zich. Alle moeilijkheden ten spijt, is het financeele herstel niet onderbroken. De rijken blijven hun geld in het land terugbrengen. De voorraad aan goud en buitenlandsche deviezen is thans grooter dan in het begin van den oorlog." **(Vor. ber. Reynaud 3941)**

DUITSCHLAND. — **Oorlogsdoel. - „Vernietiging van de Engelsche wereldheerschappij". —**
In de Wilhelmstrasse verklaarde men op 16 November, dat Duitschland den tijd voor vredesbemiddelingen, van welken aard, voorgoed voorbij acht. Ook de kwestie wie de schuld aan den oorlog heeft, is van geen beteekenis meer.
Voor Duitschland bestaat er thans maar één doel: vernietiging van de Engelsche wereldheerschappij.

BRITSCH-INDIE. — **Alle Congres-ministeries thans afgetreden. —**
Het Congres-ministerie in Assam is op 15 November afgetreden. Dit is het laatste van de acht Congresministeries, die zijn afgetreden als gevolg van het misnoegen der Congres-partij over de verklaring, welke de onderkoning onlangs over Indië's toekomst heeft afgelegd. (Agence Belga - D. N. B. - Times)
(Vor. ber. 3996)

A. **ITALIE. — Mussolini's toespraak tot de studenten.**
Tijdens een manifestatie van studenten op de Piazza Venezia te Rome op 15 November verscheen Mussolini op het balkon van het Palazzo Venezia en sprak eenige woorden tot de menigte. Hij herinnerde eraan, dat op dien dag het nieuwe academische studiejaar begint op een zeer moeilijk oogenblik voor Europa, en, zoo zeide hij tot de studenten, vergeet niet, om volgens goed fascistisch gebruik en bij wijze van voorzorgsmaatregel naast het boek ook het geweer gereed te houden.
Uit een groep studenten hoorde men de kreten „Tunisië" en „Corsica", maar deze kreten werden door Mussolini niet gewaardeerd. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3961 C.)

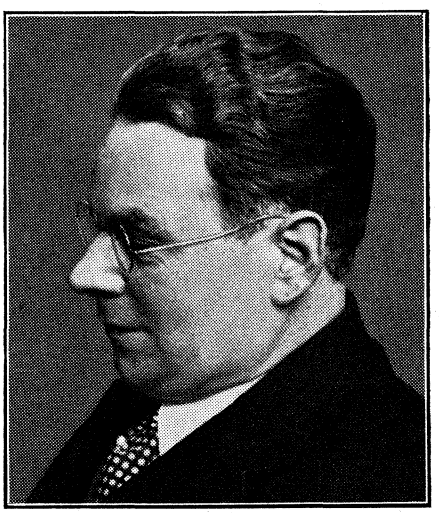
B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Auto-rijverbod op Zondag. - Verbod per 19 November opgeheven. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De minister van Economische Zaken brengt ter algemeene kennis dat de aanvoer van benzine in de laatste weken niet onbevredigend is geweest. De regeering meent daarom het risico te mogen aanvaarden om den maatregel van het niet-rijden van motorrijtuigen op Zon- en feestdagen met ingang van 19 November '39 op te heffen.
Hierbij heeft tevens gewogen het feit, dat de voorbereiding van de distributieregeling van benzine thans zoover is gevorderd, dat deze regeling — indien dit onverhoopt noodig mocht zijn — op korten termijn kan worden ingevoerd.
Met nadruk voegt de regeering hieraan toe, dat het van groote beteekenis is, dat de automobilisten hun medewerking blijven verleenen door zuinigheid te betrachten bij het benzineverbruik. **(V. b. 3972 A.)**

Contingenteering van vele producten, goederen en materialen opgeheven. —
De Staatscourant van 14 November bevat een Kon. besluit, waarbij de contingenteering van de volgende artikelen wordt opgeheven: leder, juteproducten, naaigaren; ongetwijnde garens van vlas; dweilen, gelaschte en naadlooze buizen; rijwielbuiten- en rijwielbinnenbanden en rubberslangstukken; naaldhouten kisten en kistgarnituren; superfosfaat; calciumhypochloriet (chloorkalk); roggebloem en roggemeel; ongesmolten dierlijk vet; aal en paling; zeevisch. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Contingent. 3393 C; Uitvoerverboden 3923)

18 NOVEMBER 1939

C. **TIN. — Quota vierde kwartaal 1939: 100%. —**
Het Internationale Tincomité heeft op 1 November de quota voor het vierde kwartaal van dit jaar van 70 op 100% gebracht. Ook wordt medegedeeld, dat de quota voor het eerste kwartaal 1940 niet lager dan 60% zullen zijn. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. Quota 3de kwart. '39 3956 B.)

D. **OSCAR TOURNIAIRE OVERLEDEN. —**
Het Nederlandsch Tooneel heeft op 12 November '39 een zwaar verlies geleden door het overlijden van Oscar Tourniaire.
Ernst Jean Joseph Louis Oscar Bachigaloupi Tourniaire, die ruim 59 jaar is geworden, stamde uit een geslacht van circusdirecteuren en was aanvankelijk door zijn vader voorbestemd om musicus te worden. Maar het tooneel oefende een onweerstaanbare aantrekkingskracht op hem uit en zoo vinden we hem, ondanks het vaderlijk verzet, in 1897 bij het gezelschap van Louis Bouwmeester in Rotterdam, waar hij zijn eerste rol kreeg in „Vrienden van ons".



Oscar Tourniaire.

Zooals van veel grooten in de tooneelwereld, gaat ook van hem het verhaal, dat hij als leerling der Tooneelschool te Amsterdam geen gunstig onthaal vond, in zijn geval werd hij zelfs niet toegelaten wegens een vermeend spraakgebrek. Maar de practijk van het tooneelleven heeft den jongen Tourniaire gevormd tot den acteur van groote allure, welke hij later is geworden. Het is vooral Royaards geweest, die hem de gelegenheid gaf zijn talent te ontplooien in verscheidene Shakespeare vertolkingen. Jongeren zullen zich hem nog het best herinneren, als den Hertog in „Süss, de Jood", een rol, welke hij vele malen gespeeld heeft, eveneens die andere van hem overbekende creatie, namelijk de schoonzoon in „De Sabijnsche Maagdenroof".
Maar ouderen onzer herinneren zich hem als Spoel in „Midzomernachtsdroom", Slapperman in „De Vroolijke Vrouwtjes", Bibberwang in „Veel leven om niets" en Stoffel in „Winteravondsprookje", rollen, waarin hij een acteur van groote komische kracht bleek te zijn. De veelzijdigheid van zijn talent blijkt uit de vermelding van ernstige rollen als Caliban in „De Storm", Witzel in „Blanke Ballast", de oude Coornvelt in „Opstandigen", reeder Bos in „Op Hoop van Zegen", Dreiblatt in „Lange Jule", om er slechts enkele te noemen. (Telex-A. N. P.)

A. **De ramp van het passagiersschip „Simon Bolivar". - Mijnen. —**

Op 18 November om half twaalf in den morgen is het passagiersschip „Simon Bolivar" van de Kon. Ned. Stoomboot Maatschappij, 8300 ton metend, welke den dienst op West-Indië onderhoudt, nabij de Engelsche kust op een mijn geloopen. Er weerklonken twee explosies. Een hevige schok voer door het schip. Daarna begon het snel te zinken.

De „Simon Bolivar" was op 17 November in den avond uit IJmuiden vertrokken. Na de Noordzee overgestoken te zijn, voer het dicht langs de Engelsche kust naar de Duins, waar de eenige doorgang voor de scheepvaart is.

Het aantal passagiers, dat zich aan boord van de „Simon Bolivar" bevond, bedroeg volgens de directie van de K. N. S. M. 265, de bemanning in totaal 127 personen. Met groote waardeering wordt gesproken van de reddingspogingen van de Engelsche marine. De geredden werden in ziekenhuizen en hôtels te Harwich, Londen enz. ondergebracht.

De agenten van de K. N. S. M. te Londen deelen mede, dat de lijst van de bij de ramp der „Simon Bolivar" omgekomen personen 86 in totaal bedraagt. Op deze lijst komen als vermist of dood voor: de kapitein van de „Simon Bolivar", kapt. Voorspuy, 18 leden van de bemanning en 67 passagiers.

Mijnen. —

Het afschuwelijke ongeluk, de Simon Bolivar overkomen, vestigt weer eens de aandacht op de gevaren, waaraan ook de neutrale scheepvaart in den oorlog blootstaat, en speciaal die neutrale scheepvaart, welke niet in staat is het terrein, waarop de zee-oorlog het felst wordt gestreden, te ontwijken. Het is nog niet zoo erg als in den vorigen oorlog, toen de groote mogendheden de Noordzee voor een goed deel tot oorlogsgebied hadden verklaard, wat daarop neerkwam, dat zij verklaarden niet in staat te zijn de neutrale scheepvaart te ontzien. Zulks beteekende, dat er mijnenvelden werden geplaatst, waarvan de ligging niet aan de scheepvaart bekend werd gemaakt en dat de neutrale schepen bovendien gevaar liepen getorpedeerd te worden. Nederlandsche protesten mochten niet baten.

Er is al weer dadelijk een onverkwikkelijke strijd ontbrand tusschen de Engelsche en Duitsche propaganda naar aanleiding van den ondergang van het Nederlandsche passagiersschip. Het schip is op een Duitsche mijn geloopen, zeggen de Engelschen, want de Engelsche mijnen liggen niet op de hoogte, waar het vergaan is. Van Duitschen kant ontkent men ten stelligste, dat zulks ook maar mogelijk zou zijn. In ieder geval bevond zich ter plaatse, waar de ramp gebeurd is, geen officieel aangegeven mijnenveld. De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat het schip getroffen is door losgeslagen mijnen, maar dat zouden dan mijnen zijn, die, in strijd met het internationale voorschrift, niet buiten werking zijn geraakt, toen zij aan de oppervlakte kwamen.

De zeemijn in zijn huidigen vorm dateert pas uit den Russisch-Japanschen oorlog, dat wil dus zeggen, uit het begin van deze eeuw. Voordien kende men alleen mijnen, die van het land af tot ontploffing werden gebracht. De thans gebruikte mijnen zijn z.g. zelfwerkende contactmijnen, die explodeeren, zoodra hun „voelhorens" met den scheepswand in aanraking komen. Zij kunnen verankerd zijn of los. Losse mijnen dienen om bij een zeeslag of een achtervolging van oorlogsschepen te worden uitgestrooid om den achtervolger te belemmeren. Op de tweede vredesconferentie werd bepaald, dat zij van zoodanige constructie moeten zijn, dat zij uiterlijk een uur, nadat hij, die ze geplaatst heeft, er het toezicht op heeft verloren, onschadelijk worden.

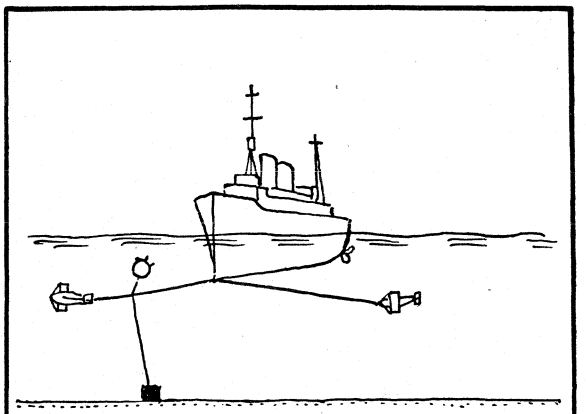
Pogingen, vroeger wel gedaan, om een verbod te verkrijgen voor het plaatsen van verankerde mijnen in volle zee, zijn steeds op niets uitgeloopen. Engeland heeft intertijd wel voor zoo'n verbod geijverd, doch dat belet niet, dat het in den vorigen oorlog zoowel als in dezen, dankbaar gebruik maakt van de afwezigheid van een dergelijk verbod om het Kanaal door mijnen te versperren, zoodat de neutrale scheepvaart, wil zij niet den weg om de Noord nemen, gedwongen is de reede van Duins aan te loopen en zich dus te onderwerpen aan het Engelsche onderzoek naar contrabande. De Duitschers hebben, zooals men weet, in de Oostzee net andersom gedaan en een mijnenveld zoo geplaatst, dat de scheepvaart gedwongen is de neutrale Zweedsche wateren te verlaten en zich in volle zee te begeven, eveneens met het doel, dat de schepen kunnen worden opgebracht en onderzocht op contrabande.

De Simon Bolivar is het slachtoffer geworden van een oorlogshandeling en van klaarblijkelijke overtreding van de reglementen voor de oorlogvoering ter zee.

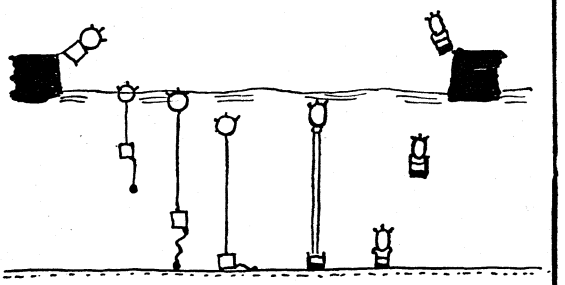
(N. R. Crt. - Het Volk - De Tel. - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Mijnen in de Noordzee 3981)

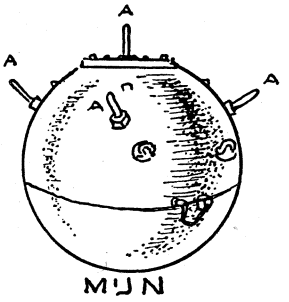
SCHEEPSRAMPEN



EEN MIJNENVEGER AAN HET WERK. DE „PARAVANE" SNIJDT DE MIJN VAN HAAR ANKER. ALS ZIJ DRIJVENDE IS, KAN DE MIJN ONSCHADELIJK WORDEN GEMAAKT.



TWEE TYPEN MIJNEN WORDEN GELEGD. LINKS HOUDT EEN VÓÓR-ANKER HET VERDER AFLOOPEN VAN DEN ANKERKABEL TEGEN RECHTS REGELT EEN WATERDRUK-METER DE DIEPTE



MIJN

A. BUISJES WELKE CHROOMZUUR BEVATTEN

19 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 12—18 November 1939. —
13 November: Duitsche luchtaanval op de Shetlandeilanden.
Bemanning van de Duitsche schepen „Mecklenburg" en „Parana" brengen haar eigen schepen tot zinken, nadat zij door Engelsche oorlogsbodems waren aangehouden.
14 November: Britsche destroyer op een Duitsche mijn geloopen en gezonken.
15 November: Kleine Engelsche tankboot gezonken. Engelsch oorlogsschip maakt Duitsch schip buit.
17 November: Duitsch kaperschip torpedeert het Engelsche s.s. „Africa Shell".
18 November: Nederlandsch jachtvliegtuig verdrijft Duitsche vliegbooten bij Vlieland.
De „Simon Bolivar" van de K. N. S. M. loopt voor de Engelsche kust op een mijn. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 4019)

A. **NEDERLAND. — Bruggenbouw. - De brug over de Noord opengesteld. —**
Den 14den November is weer een belangrijke datum in de moderne geschiedenis van onzen wegen- en bruggenbouw; de verkeersbrug over de Noord en de daarop aansluitende wegen zijn officieel in gebruik genomen, waarmede, nog maar betrekkelijk kort nadat de brug over de Oude Maas en haar viaducten werden opengesteld, opnieuw belangrijke kunstwerken ter beschikking van het verkeer worden gesteld. De brug bij Dordrecht bracht in aansluiting op de eerder opengestelde verkeersbrug bij den Moerdijk, Brabant dichter bij Zuid-Holland, bij Rotterdam; de brug over de Noord verlost de Alblasserwaard uit haar isolement en verbindt deze streek direct met de Zuid-Hollandsche eilanden en Rotterdam. De in gebruik genomen brug en wegen zijn bovendien van nog verder strekkende beteekenis, omdat zij een onderdeel vormen van Rijksweg no. 15, waarvan al eerder eenige deelen zijn gereed gekomen, welke weg Rotterdam in de toekomst een directe verbinding zal geven met Nijmegen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bruggenbouw 3848 A.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Vliegtuigproductie - 1250 machines per maand. —**
John Jouett, de president van de Kamer van Vliegwezen, heeft op 13 November medegedeeld, dat de Amerikaansche vliegtuigfabrieken thans 1250 vliegmachines per maand produceeren. Deze productie zal in de naaste toekomst belangrijk worden uitgebreid. Jouett voegde er aan toe, dat de tegenwoordige capaciteit van 15.000 vliegtuigen per jaar een gevolg is van de uitbreiding, welke de fabrieken in de laatste maanden hebben ondergaan. Een nieuwe groote stijging is te verwachten, daar verschillende plannen worden uitgevoerd om de oppervlakte der fabrieken te vergrooten.
Van de 43 vliegtuigfabrieken — er zijn daarnaast nog 13 fabrieken voor vliegtuigmotoren — voeren er thans 23 militaire bestellingen uit.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Overz. verkoopen 3314 B.)

C. **ITALIE. — Waarschuwing tot Sovjet-Rusland betreffende den Balkan. - Mussolini bepleit autarkie en economischen wereldoorlog. —**
De radiozender te Rome heeft op 18 November een heftigen aanval op Sovjet-Rusland uitgezonden, waarin dat land gewaarschuwd werd zich niet te mengen in zaken van den Balkan. Daar de uitzending in het Russisch geschiedde, was zij blijkbaar voor de Sovjet-unie bestemd.
De spreker zeide o.a.: De zender te Leningrad heeft beweerd, dat eenige Balkanlanden de Sovjet-unie om nauwe samenwerking gevraagd hebben. Dat is niet waar, zij hebben het nooit gedaan, en zullen dat ook nooit doen. Zij willen niets te maken hebben met een regeering, welke onafscheidelijk verbonden is met de boosaardige communistische internationale. In werkelijkheid verlangen zij een eenheidsfront tegen het communisme. Zij denken nog steeds aan de roode terreur van Bela Kun en de millioenen, die in de handen der Russische communisten stierven, zij zijn verontwaardigd over de Sovjet-interventie op den Balkan.
Indien de Sovjet-Unie, ondanks den afschuw dien zij op den Balkan verwekt, het aandurft zich met den Balkan te bemoeien, zal zij ontvangen worden op een wijze, dat zij zich haastig zal moeten terugtrekken.
Autarkie. — Onder voorzitterschap van Mussolini is op 18 November de commissie voor de autarkie op het ministerie voor de Corporaties bijeengekomen, waarbij vele autoriteiten tegenwoordig waren.
„De oorlog", zoo zeide de Duce o.a. in zijn toespraak, „die zich, dank zij de houding van Italië, op het Europeesche continent nog niet uitgebreid heeft, is reeds in economisch opzicht een wereldoorlog geworden, aangezien hij de economische en sociale activiteit van alle landen der aarde raakt en in verwarring brengt.
Vooral heden ten dage kan een ieder constateeren, dat het eenvoudig absurd is, een scheiding te trekken tusschen oorlogseconomie en vredeseconomie. Er bestaat geen economie, die voor vredestijd en geen economie, die voor oorlogstijd geldt. Er is alleen een oorlogseconomie, omdat, de historie heeft het bewezen, een gewapende oorlog tusschen de volken normaal is, met name voor hen, die op het Europeesche vasteland leven, en omdat, zelfs in jaren van z.g. vrede, andere oorlogsmiddelen worden toegepast, die weer tot een gewapenden oorlog leiden. Daarom moet de volkshuishouding zich baseeren op den toestand van gewapenden oorlog. Het Italiaansche volk voelt en begrijpt niet alleen de nuttigheid maar ook de noodzakelijkheid van den strijd voor de autarkie. Het tempo moet nu opgevoerd worden. Het gaat om de militaire macht en de toekomst van het vaderland." (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 4024 A; Autarkie 2985 E.)

D. **BELGIE. — Het Parlement bijeen. - Verkiezing van de voorzitters van Senaat en Kamer. —**
Het Belgische parlement is op 14 November bijeengekomen. In den Senaat werd Gillon als voorzitter herkozen. Hij verwierf 86 stemmen, zijn tegencandidaat Vinck 64; er waren 10 blanco-stemmen of stemmen van onwaarde.
Gillon hield een rede, waarin hij zei: „Wij hervatten onzen arbeid in een atmosfeer, die vol onrust blijft. Rondom ons staan de zwaargewapende tegenstanders nog steeds tegenover elkaar.
Doch ons voortreffelijk leger waakt. Het waarborgt onze veiligheid. Niemand weet, wanneer de verschrikkelijke nachtmerrie voorbij zal zijn, maar er is ongetwijfeld geen land, dat sterker dan België verlangt naar het herstel van den vrede op den grondslag van recht en gerechtigheid."
In de Kamer is Van Cauwelaert met 143 van de 156 geldige stemmen herkozen als voorzitter. Ook hij hield een toespraak en zei onder meer: De omstandigheden, waaronder de Kamer haar werk hervat, hebben niets verloren van den ernst, die de buitengewone bijeenkomst van 5 September rechtvaardigde. Ik wil het gevaar niet afmeten. Er is nog steeds aanleiding tot de verwachting, dat ons land voor de verschrikkingen van den oorlog gespaard zal blijven, maar de plicht van voorzichtigheid waarop ik reeds uw aandacht gevestigd heb, is dwingender dan ooit. Wij willen niet aan den arbeid gaan zonder uiting te geven aan onze erkentelijkheid, onze eerbied en verknochtheid jegens onzen geliefden vorst, die met zooveel wijsheid en mannelijkheid de politieke veiligheid en de verdediging van ons land verzekert. Wij brengen ook hulde aan zijn hoog initiatief, waardoor hij, te zamen met de Koningin der Nederlanden, den terugkeer van den vrede wil vergemakkelijken. Wij geven uiting aan ons onwrikbaar vertrouwen in zijn verlichte daad. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Samenstelling Senaat 3767 B.)

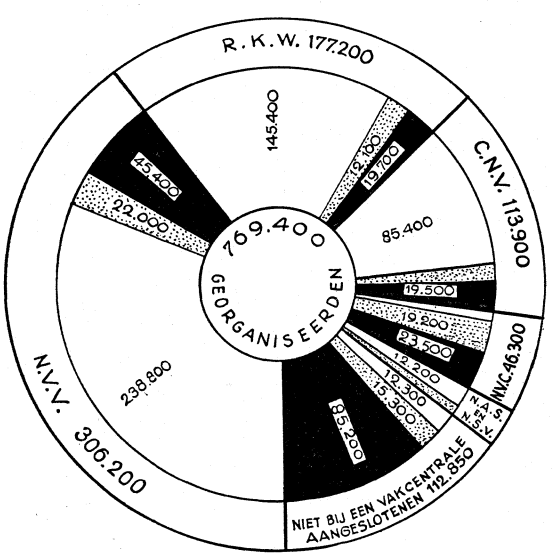
E. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Ægyptologie. - Inaugureele rede van prof. dr. A. de Buck over „De godsdienstige opvatting van den slaap, inzonderheid in het oude Egypte". —**
Bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar aan de rijksuniversiteit te Leiden op 20 October heeft prof. dr. A. de Buck een rede uitgesproken over: „De godsdienstige opvatting van den slaap, inzonderheid in het oude Egypte".

Spr. had de behandeling van dit onderwerp in drie deelen gesplitst. Het eerste gedeelte was gewijd aan de Egyptische opvatting van den slaap. Uitgangspunt was een korte zonnehymne, die het inslapen schildert als een binnengaan in Noen (de Chaoswateren) en het ontwaken als een hernieuwing van het leven en een weer jong worden. De slaap ontvoert, volgens deze opvatting, den mensch uit deze eindige wereld en brengt hem buiten de grenzen van tijd en ruimte in de eeuwige goddelijke werkelijkheid. Daar zijn de goden thuis. Vandaar de eigenaardige voorstelling, dat de god slaapt. Aan de hand van het rituaal van den cultus behandelde spr. de dagelijksche handeling van het wekken van den god en het openen van den Naos.
In het tweede gedeelte hield spr. zich bezig met de voorstelling van den dood als slaap. Dit geschiedde hoofdzakelijk naar aanleiding van de gedachten, die zich groepeeren om den hoofdstut, een voorwerp, dat bij slapen gebruikt werd. Deze werd den doode meegegeven in het graf en heeft magische beteekenis. Hij richt het hoofd van den slapenden doode op. Dat is, evenals de oprichting van den dood zelf, opstanding. De uitdrukking „oprichting van sjoe", die daarbij gebruikt wordt, leidt weer tot voorstellingen betreffende bouw en ontstaan der wereld. Sjoe is namelijk de god, die den hemel, of ook de zon omhoogheft. Zinrijk is in een hoofdstut uit het graf van Toetanchamon de vorm van dezen god verwerkt.
In het derde gedeelte bespreekt spr. de gelijksoortige Griekse voorstellingen. Slaap en dood golden als broeders en Hermes, de geleider van de zielen der afgestorvenen, schenkt ook slaap en droomen. In Griekenland zijn vooral de gegevens in verband met droomen merkwaardig. Men gaat slapen soms bijna letterlijk in de onderwereld, een der vormen waarin de andere, buiteneindige wereld gedacht kan worden en komt zoo in contact met goden en dooden. Het geloof, in den slaap toegang tot de eeuwigheid te hebben, verklaart de waarde, die aan droomen werd toegekend.
Spr. besloot zijn rede met een korte beschouwing over het verband van den Egyptischen en andere antieke godsdiensten en over den samenhang der Egyptische beschaving. (N. R. Crt.)

(Vor. ber. Inaug. Redev. 4018 D.)

20 NOVEMBER 1939

A. NEDERLAND. — Vakvereenigingen. - Georganiseerde werknemers op 1 Januari 1939. —



☐ Handarbeiders ▨ Hoofdarbeiders ■ Pers. in openb. dienst

N.V.V. = Nederl. Verbond van Vakvereenigingen.
R.K.W. = Roomsch-Katholieke Werkliedenbond.
C.N.V. = Christel. Nat. Vakverbond.
N.A.S. = Nationaal Arbeids Secretariaat.
N.S.V. = Nederl. Syndicalistisch Vakverbond.
N.V.C. = Nederl. Vakcentrale.

(Vor. ber. Vakbeweging 2572 A.)
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

B. NEDERLAND. — Centrale Anti-Revolutionnaire Kiesvereeniging „Nederland en Oranje". - Oud-minister mr. J. A. de Wilde schat de mobilisatie op *f* 10 millioen per week. —
Voor de Centrale A.R. Kiesvereeniging „Nederland en Oranje" te Amsterdam heeft oud-minister mr. J. A. de Wilde op 16 November gesproken.
Hij zeide o.m., dat hij in Mei '39 uit het kabinet getreden was, omdat een der ministers *f* 10 millioen vroeg voor de bestrijding der jeugdwerkloosheid.
Spr. was voorts van oordeel dat de heer De Geer de verantwoordelijkheid voor een kabinetsformatie van de katholieken had overgenomen. Bij de beschouwing over de houding der verschillende partijen ten opzichte van den huidigen toestand gaf hij als zijn meening te kennen dat de A.R. een vrije en zuivere positie hebben.
Dan betoogde spr., dat een sluitende begrooting de eenige maatstaf is voor een minister van Financiën. De houding tegenover het Kabinet, aldus spr., kunnen wij ook bepalen naar de werkzaamheid op internationaal gebied. De houding der A.R. tegenover andere partijen ligt in het programma der partij opgesloten.
De taak voor den heer De Geer, zoo zeide spr. voorts, is zeer lastig. Wij moeten hem steunen. Daarbij komt de mobilisatie, welke *f* 10 millioen per week kost. Wat moet dat worden? De regeering wil een leeningfonds creëeren, om deze kosten te dekken. Hiertoe zou een nieuwe oorlogswinstbelasting dienen. Niemand weet of dit plan zal slagen. Spr. waarschuwde tegen een te gemakkelijke opvatting der lasten. Een faillissement is daarvan het gevolg. (Standaard)

(Vor. ber. Aftr. Mr. J. A. de Wilde 3800 C.; Mobilisatiekosten 3991 A.)

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Het Lager- en Hoogerhuis juichen het Belgisch-Nederlandsch vredesinitiatief toe. - Lord Snel vraagt billijke vredesvoorwaarden voor het Duitsche volk. —**
De beide Huizen van het Engelsche parlement hebben op 16 November het vredesinitiatief van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold toegejuicht.
Minister Simon, die uit naam van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis sprak, zeide dat Engeland de neutraliteit van België en Nederland zal blijven eerbiedigen. De Duitsche troepenbewegingen aan de Nederlandsche grens en de bedreigingen in de Duitsche pers hebben in de Westersche landen ongerustheid gewekt.
Bij het debat in het Hoogerhuis heeft lord Snel, de leider van de Labour-oppositie, den raad gegeven, billijke voorwaarden aan het Duitsche volk aan te bieden. Zoodra het den weg des vredes kiest, zal het de volledige Engelsche medewerking tot herstel van het uiteengeslagen leven worden gegeven.

(Vor. ber. Belg.-Nederl. Vredesinitiatief 4015)

Eden, de Britsche minister voor de Dominions, bezoek aan Frankrijk. - „Geen vlaggen, maar vastberadenheid". —
De Britsche minister voor de Dominions, Eden, heeft op 19 November een radio-rede gehouden naar aanleiding van het bezoek van de ministers der Dominions aan het front in Frankrijk.
Er zijn geen demonstraties en er worden geen vlaggen vertoond, aldus Eden. Dit kan geen verbazing wekken, want onze volkeren weten thans uit ervaring, wat een oorlog beteekent. Doch het heeft zich overal een vast doel voor oogen gesteld en er is een vastberadenheid, welke wil zeggen, dat wij dezen keer een eind zullen maken aan de terugkeerende agressie.
Niemand twijfelt aan de uiteindelijke overwinning, maar met die overwinning moeten wij komen tot een nieuwe bladzijde in de geschiedenis.

(Vor. ber. Eden 3998)

FRANKRIJK. — **Regeeringsvolmachten tegen communisme en defaitisme. —**
De Fransche regeering heeft op 19 November in het staatsblad een decreet gepubliceerd, waarbij ministerpresident Daladier en den minister van Binnenlandsche Zaken, Sarraut, uitzonderlijke volmachten wor-

den verleend, om de ondergrondsche actie van communistische en andere defaitistische organisaties drastisch te onderdrukken.
(Vor. ber. Communisten 3980)

Gemeenschappelijke verklaring van de premiers Chamberlain en Daladier. - Britsch-Fransche samenwerking. —
De eerste ministers van Engeland en Frankrijk hebben een gemeenschappelijke verklaring doen publiceeren, waarin gezegd wordt, dat de regelingen, welke reeds door beide regeeringen in toepassing zijn gebracht, thans zijn versterkt en voltooid ter verzekering van het gemeenschappelijke beleid op het gebied van luchtmacht, munitie, grondstoffen, petroleum, voedselvoorziening, scheepvaart en economischen oorlog.

PROTECTORAAT TSJECHIE EN MORAVIE. — **Onrust. - Terechtstellingen van studenten. - Universiteiten 3 jaar gesloten. - Standrecht. —**
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt op 17 November: Sinds eenigen tijd probeert een groep Tsjechische intellectueelen, in samenwerking met den gevluchten ex-president Benesj, door kleine of grootere daden van tegenstand, de rust en orde in het protectoraat Bohemen en Moravië te verstoren. Daarbij kon worden geconstateerd, dat de raddraaiers van deze daden van tegenstand vooral ook aan de Tsjechische hoogescholen te vinden zijn.
Daar deze elementen zich op 28 October en 15 November er toe hebben laten verleiden handtastelijk tegen individueele Duitschers op te treden, werden de Tsjechische hoogescholen voor den duur van drie jaren gesloten, werden negen daders doodgeschoten en werd een vrij groot aantal betrokkenen gearresteerd.

De berichten uit het Protectoraat wijzen er op, dat de buitenlandsche berichten over onrust, met name onder de Tsjechische studenten, niet in elk opzicht onjuist zijn geweest.
Zoo meldde het Duitsche Nieuwsbureau op 18 November, dat de regeering van het Protectoraat over de districten Groot-Praag, Praag-land, Kladno, Beraun en Horchowitz het standrecht heeft afgekondigd, welke maatregel niet geldt voor Duitsche burgers.
Tevens berichtte het D. N. B., dat wegens een gewelddadigen overval op een Duitscher op 18 November, drie Tsjechen werden doodgeschoten, onder wie zich twee politie-beambten bevonden.
President Hacha heeft op 18 November een radio-rede gehouden tot het Tsjechische volk, waarin hij zei, dat de jongste gebeurtenissen den status van 16 Maart zeer ernstig in gevaar brengen. Het standrecht werd op 21 November opgeheven.
Volgens de buitenlandsche pers zijn de ongeregeldheden in Tsjechië en Bohemen een uitvloeisel van de harde Duitsche politie-maatregelen in deze landen.
(Vor. ber. Standrecht 3450 E.)

POLEN. — **Ghetto te Warschau. —**
De gouverneur van Warschau heeft een verordening uitgevaardigd, volgens welke de Jodenwijk met barricaden versperd en onder scherpe contrôle geplaatst wordt, ten einde daardoor het Ghetto streng van het overige deel der Warschauer bevolking gescheiden te houden. **(Vor. ber. Deport. Joden 4023)**

21 NOVEMBER 1939

A. **BELGIE. — Belgische Liga voor nationale onafhankelijkheid. - Steun aan 's Konings politiek. —**
Een tiental vooraanstaande personen, waaronder graaf Adr. van der Burch, senator Paul Crokaert, oud-minister van Nationale Defensie en Koloniën, Leon Hennebicq, oud-deken van de Brusselsche balie, graaf Louis de Lichtervelde, senator baron Pierre Nothomb, prof. Léon van der Essen, baron Firmin van den Bosch, van de Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises, heeft een manifest gepubliceerd, waarbij de oprichting van een liga voor nationale onafhankelijkheid wordt bekend gemaakt. De onderteekenaars deelen ten volle de opvattingen van Koning Leopold, in zake de onafhankelijkheids- en neutraliteitspolitiek. Zij noodigen hun medeburgers uit om in deze beslissende periode het België van morgen te bouwen, sterker dan vroeger, zelfbewuster, steunende op eigen originaliteit. Onze vrijheid en die van Nederland, aldus het manifest, het gemeenschappelijk waken over de Westersche delta, zijn van het grootste belang voor den vrede. Door den vrede te handhaven aan de zijde van Nederland, dat sedert eeuwen een fiere onafhankelijkheidspolitiek voert, bewaren wij samen met onze Noorderburen en het Groothertogdom Luxemburg, te midden van den storm, een centrum van beschaving, welke tot pacificatie en wederopbouw kan bijdragen. (Telegraaf)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Scheepvaart. - Nederland's verliezen 1 Sept.—18 November 1939. —**
Mark (Houtvaart) 1514 ton, op mijn geloopen.
Binnendijk (Holl.-Am. Lijn) 6873 ton, op mijn geloopen.
Tegri (eig. Eeftingh) 280 ton, vermist.
Safe (eig. Salomons) 375 ton, vermist.
Simon Bolivar (K.N.S.M.) 8309 ton, op mijn geloopen.

Tweede Kamer. - Wettelijke zetelverplaatsing van N.V.'s. —
Bij de Tweede Kamer is op 15 November ingediend een wetsontwerp, bevattende bijzondere voorzieningen met betrekking tot de in gebiedsdeelen van het Koninkrijk der Nederlanden gevestigde naamlooze vennootschappen.
Te voorzien is, dat de moeilijkheden, welke thans aan het verkeer in den weg kunnen worden gelegd, het wellicht noodzakelijk zullen maken, eerlang het bestuurscentrum van belangrijke vennootschappen over te brengen naar een plaats, waar de leiding der zaken beter kan geschieden.
De ministers zijn van oordeel, dat een wettelijke voorziening, welke tegemoet komt aan de bovenbedoelde verlangens, gewenscht moet worden geacht.
De desbetreffende voorschriften, neergelegd in dit wetsontwerp, houden rekening met den spoedeischenden aard, welke de vereischte statutenwijziging soms zal hebben. **(Vor. ber. Naaml. Vennootsch. 3205 D.)**

Tweede Kamer. - Begrooting van Economische Zaken en het Landbouwcrisisfonds 1940 goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft op 17 November de begrooting van Economische Zaken en het Landbouwcrisisfonds 1940 zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Moedig gedrag van korporaal Bart van Dijk. - Bevorderd. —
De dienstplichtige korporaal Bart van Dijk, die met groot gevaar voor eigen leven een aantal, voor een munitiewagen gespannen, op hol geslagen paarden tot staan wist te brengen, terwijl de projectielen in dien wagen stuk voor stuk ontploften en die op deze wijze wellicht een ramp heeft voorkomen, is op 18 November door de militaire autoriteiten daarvoor op welverdiende wijze onderscheiden.
In den middag heeft voor het front van den troep waarbij Van Dijk is ingedeeld, de tweede afdeeling van het 1e regiment artillerie, ergens in de provincie Utrecht de regimentscommandant, luitenant-kolonel P. H. Schoute namens den minister van Defensie aan Van Dijk medegedeeld, dat de minister zijn moedig gedrag bewondert en hem als blijk van waardeering een gratificatie van ƒ 50.— toekent, zoomede twee dagen uitzonderingsverlof op 19 en 20 November.
Daarna heeft de regimentscommandant een order van den commandant van het veldleger, luitenant-generaal J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, voorgelezen, blijkens welke korporaal Van Dijk wordt bevorderd tot dienstplichtig wachtmeester.

Duitsche vliegbooten schenden ons rechtsgebied. — Onze Regeering protesteert. —
De Regeeringspersdienst meldt op 18 November:
Hedenochtend is nabij Vlieland op korten afstand van de kust (zonder eenigen twijfel binnen de territoriale wateren) een Duitsche vliegboot ontdekt (type Blohm und Voss). Een Nederlandsch jachtvliegtuig nam de vliegboot onder vuur, waarop het Duitsche toestel de Nederlandsche territoriale wateren verliet, doch daarbij met zijn achtermitrailleur het vuur beantwoordde, voor zoover thans bekend zonder te treffen. Vervolgens ontmoette het Nederlandsche toestel nog

twee Duitsche vliegbooten, die eveneens, na te zijn beschoten, ons rechtsgebied hebben verlaten.
De Nederlandsche regeering heeft bij de Duitsche regeering geprotesteerd tegen de hierboven vermelde neutraliteitsschendingen, alsmede tegen de beantwoording van het vuur door een in overtreding zijnde vliegboot.
Ook op 19 November heeft een Duitsch landvliegtuig bij Schiermonnikoog het Nederlandsche rechtsgebied geschonden.

Verboden gebied rondom militaire terreinen van de Vesting Holland. - Maatregelen tegen spionnage. —
De commandant der Vesting Holland heeft een verordening ingesteld (algemeene bekendmaking no. 2), die in werking treedt onmiddellijk na afkondiging door de burgemeesters in de gemeenten, die in zijn ambtsgebied zijn gelegen.
Blijkens artikel 1 van deze verordening is aan een ieder verboden zich op militaire terreinen te bevinden of binnen een afstand van 300 meter van zoodanige terreinen dan wel van plaatsen, waar militaire werkzaamheden worden verricht of militaire oefeningen worden gehouden, stil te staan, te zitten, te liggen of zich aldaar op andere wijze op te houden.
Dit verbod geldt — blijkens artikel 2 — niet voor hem, die uit den aard van zijn beroep, bedrijf of betrekking daartoe geroepen is, evenmin voor hen, die een persoonlijk geldende schriftelijke vergunning heeft verkregen en ook niet voor de(n) gebruiker(s) van bewoonde perceelen, afgesloten tuinen en/of erven welke met bewoonde perceelen één geheel vormen en gelegen zijn binnen een afstand van 300 meter van de terreinen of plaatsen, bedoeld in artikel 1 van deze verordening.
Zulk een vergunning moet bij den burgemeester van de woonplaats van den aanvrager worden aangevraagd op nader omschreven wijze.
Deze verordening verbiedt ook het maken van afbeeldingen van eenig militair terrein, militair werk, militaire werkzaamheid of oefening. Van dit verbod kan eveneens ontheffing worden verleend en wel door den desbetreffenden frontcommandant of door den commandant der Vesting Holland.
Artikel 9 bepaalt, dat een ieder verplicht is op eerste aanmaning van hen, die met de naleving van deze verordening zijn belast, door te loopen en zich terstond in de richting, welke hem wordt aangewezen, te verwijderen.
Overtreding van deze verordening wordt gestraft met een hechtenis van ten hoogste een maand of een geldboete van ten hoogste *f* 300.
(Vor. ber. Vesting Holland 3940 B.)

Duitsch vliegtuig bij Roermond neergehaald. —
Volgens den Regeeringspersdienst werd op 20 November een Duitsch vliegtuig bij Roermond door ons luchtdoelgeschut beschoten. Het vliegtuig werd neergehaald. De bestuurder werd gedood.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4024 B.)

22 NOVEMBER 1939

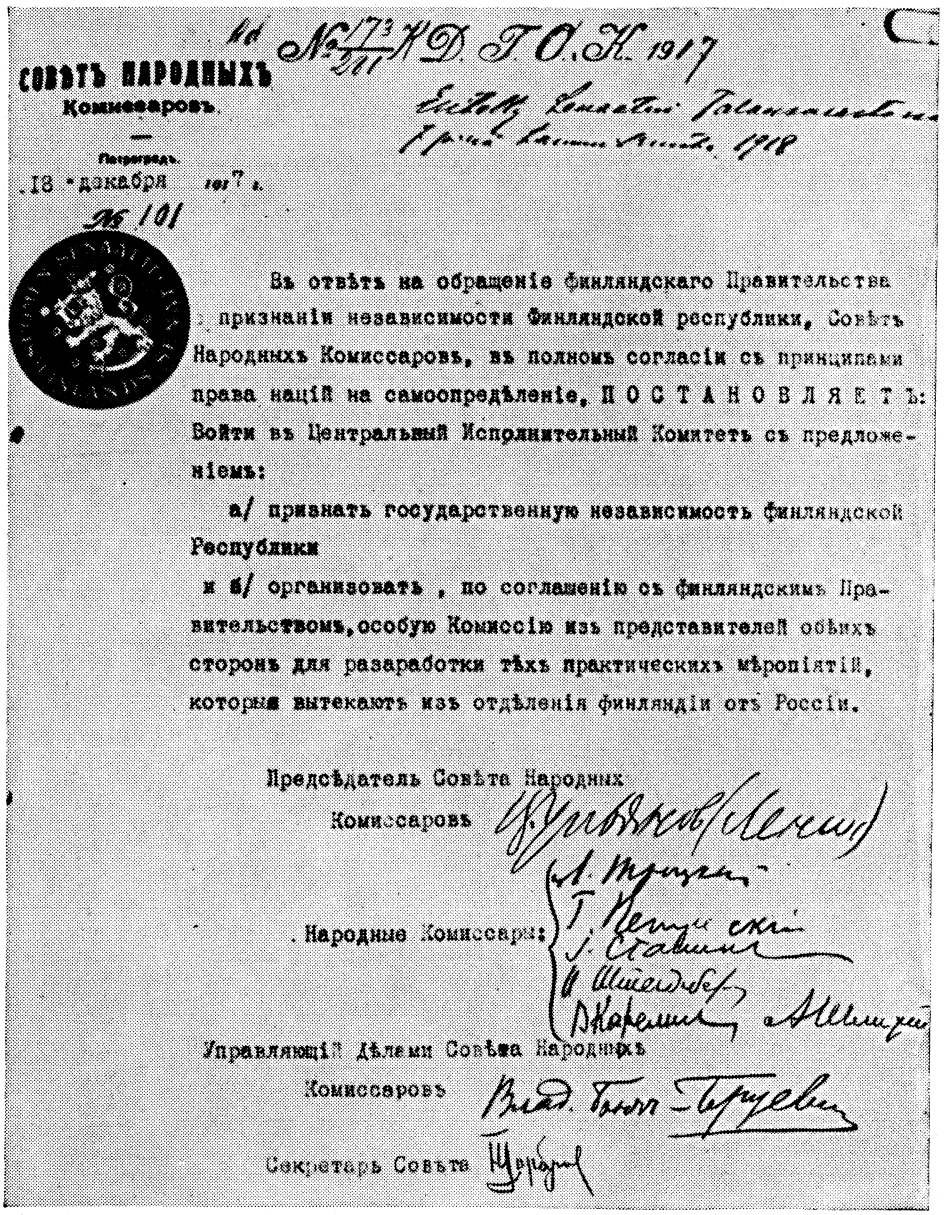
OORLOG 1939. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 1—7 October 1939. —
1 October: Graaf Ciano heeft een onderhoud met Hitler en Von Ribbentrop. **(Pag. 3973 A.)**
Winston Churchill zegt in een radio-rede, dat Rusland's optreden aan de Duitsche plannen in zake de Oostzee-staten en de Oekraïne een eind heeft gemaakt. **(Pag. 3971)**
Met de overgave van het garnizoen op het eiland Hela ten Noorden van Danzig is het laatste Poolsche verzet geëindigd. **(Pag. 3972)**
Engeland roept nog 250.000 man onder de wapenen. **(Pag. 3971)**
Hr. Ms. mijnenveger „Jan van Gelder" wordt bij Terschelling door een mijn geraakt; 6 dooden en 2 ernstig gewonden. **(Pag. 3972 A.)**
2 October: Letlandsche en Litausche ministers van Buitenlandsche Zaken begeven zich op uitnoodiging van den Russischen volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, naar Moskou
Graaf Ciano reist naar Rome terug.
De beide nieuwe krijgsraden zullen worden gevestigd te Den Haag en te Utrecht. **(Pag. 3982 A.)**
Wetsontwerp tot heffing van 15% extra opcenten op loopende belasting ingediend. **(Pag. 3987)**
Vice-admiraal Ferwerda, de commandant der zeemacht in Indië, zal niet aftreden, doch blijft het bevel voeren. **(Pag. 3973 B.)**
3 October: De Pan-Amerikaansche Conferentie te Panama besluit tot instelling van een veiligheidszone. **(Pag. 3972 C.)**
De dijk tusschen Lemmer en Urk wordt gesloten, waardoor het eiland met het vasteland is verbonden. **(Pag. 3976 A.)**
4 October: Daladier verklaart in de commissie van Buitenlandsche Zaken van de Fransche Kamer, dat voortzetting van den oorlog noodzakelijk is. **(3974)**
Het pact tusschen Rusland en Estland wordt geratificeerd. **(Pag. 3990 C.)**
De ministers van de Dominions vertrekken naar Londen.
De inkrimping van het bedrijf van de K.L.M. wordt onvermijdelijk geacht.
5 October: Rusland sluit een niet-aanvalsverdrag met Letland. **(Pag. 3979 B.)**
Bij Landsend wordt een Grieksch schip tot zinken gebracht. **(Pag. 4010)**
De president van Panama, Arosemena, brengt ter kennis van belligerenten, dat de Pan-Amerikaansche Conferentie besloten heeft een veiligheidszone van 300 mijl langs de Amerikaansche kust in te stellen. **(Pag. 3972 C.)**
Prinses Juliana installeert het Steuncomité 1939. **(Pag. 3982 A.)**
De Tweede Kamer neemt het wetsontwerp aan tot nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie. **(Pag. 3982 A.)**
6 October: Rijkskanselier Hitler doet, tijdens een rede in den Rijksdag, zijn „laatste vredesvoorstel" aan Engeland en Frankrijk. **(Pag. 3975)**
Dr. H. Colijn wordt benoemd tot lid van de Eerste Kamer. **(Pag. 3982 C.)**
De maximum kostwinnersvergoeding wordt verhoogd van *f* 2.50 tot *f* 3.— per dag. **(Pag. 3976 B.)**
7 October: Rusland verzoekt Finland een onderhandelaar naar Moskou te zenden. **(Pag. 3984 A.)**
Finland neemt defensieve maatregelen. **(Pag. 3992 C.)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. 16-9—30-9-'39 4020/1)**

A. **SPANJE. — Een tienjarenplan opgesteld. —**
De minister van Landbouw van Spanje heeft op 14 November het concept van een tienjarenplan bekend gemaakt voor het herstel van Spanje. Hierdoor zal het geheele economische stelsel des lands nieuw geregeld worden. Spanje zal in die tien jaren alle oorlogsschulden hebben terugbetaald. Het doel is de economische onafhankelijkheid van Spanje tot stand te brengen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Opbouw 3970 A.)

B. **POOLONDERZOEK. — Een nieuwe Zuidpool-expeditie van Byrd. —**
Op 15 November is uit Boston de North Star uitgevaren naar het Zuidpoolgebied. Te Philadelphia zal admiraal Byrd aan boord komen. Doel der expeditie zal zijn het gebied, dat op de vorige expedities van Byrd is ontdekt, nader te exploreeren. De admiraal is voornemens de Amerikaansche vlag te planten in gebieden van grooter uitgestrektheid dan de Ver. Staten, Canada en Mexico samen. Hij zal de mogelijkheid bestudeeren van een luchtvaartroute over het Poolgebied van Australië naar de Ver. Staten en terug. Tot dat doel zal in Klein-Amerika een blijvende Amerikaansche kolonie worden gesticht. De eerste „kolonisten" zullen er dertien maanden blijven en dan worden vervangen door anderen.
Onder het materieel, dat op deze reis wordt meegenomen, is een reusachtige ijsautomobiel van een gewicht van 27 ton, waarin een laboratorium voor radio-installatie met masten en al en een verblijfplaats zijn aangebracht. Deze ijsauto heeft 50.000 dollar gekost, is 20 meter lang, kan een afstand van 9000 km. afleggen en ijsspleten van vijf meter breedte overbruggen. (Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Admir. Byrd 1692 G.)

A. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. - De erkenning van Finland's onafhankelijkheid. - Een belangrijk document. —

Op 18 December 1917 heeft de Sovjet-Unie de onafhankelijkheid van Finland erkend door een acte.



№ 173/211 К.Д. Т.О.К. 1917

СОВѢТЪ НАРОДНЫХЪ
Комиссаровъ.
—
Петроградъ.
18 декабря 1917 г.
№ 101

Въ отвѣтъ на обращеніе финляндскаго Правительства о признаніи независимости Финляндской республики, Совѣтъ Народныхъ Комиссаровъ, въ полномъ согласіи съ принципами права націй на самоопредѣленіе, П О С Т А Н О В Л Я Е Т Ъ: Войти въ Центральный Исполнительный Комитетъ съ предложеніемъ:

а/ признать государственную независимость финляндской Республики

и б/ организовать, по соглашенію съ финляндскимъ Правительствомъ, особую Комиссію изъ представителей обѣихъ сторонъ для разработки тѣхъ практическихъ мѣропріятій, которыя вытекаютъ изъ отдѣленія Финляндіи отъ Россіи.

Предсѣдатель Совѣта Народныхъ Комиссаровъ

Народные Комиссары:

Управляющій Дѣлами Совѣта Народныхъ Комиссаровъ

Секретарь Совѣта

waarvan men hierboven een photo vindt, en welke vertaald als volgt luidt:

In antwoord op het voorstel van Finland's bestuur, dat de republiek Finland zal worden erkend, besluit de Sovjet van Volkscommissarissen, ten volle onderschrijvende het beginsel, dat alle naties het recht hebben op zelfbeschikking, aan het uitvoerende centrale comité voor te stellen:

a) Erkenning van de souvereine onafhankelijkheid van de republiek Finland en

b) gezamenlijk met het Finsche bestuur de vorming van een commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van beide partijen tot het voorbereiden van de regeling van de practische vraagstukken, welke voortvloeien uit Finland's afscheiding van Rusland.

(Get.) W. Oeljanow (Lenin), L. Trotski, G. Petrovski, J. Stalin, I. Schteinberg, W. Koranin, A. Schmidt, Wlad. Bonta-Broejewitsj.

Zooals men zal opmerken, behoort behalve Lenin ook Stalin tot de onderteekenaars van dit stuk.

Intusschen zijn de eischen bekend geworden, die Sovjet-Rusland de Finsche delegatie in September/October 1939 te Moskou heeft gesteld.

1) Een vlootbasis op het schiereiland Hangö. Daardoor zou de ingang van de Golf van Finland voor alle oorlogsschepen, behalve voor die van de Sovjet-Unie, worden afgesloten.

2) Het recht, de eilanden Humalioki en Björko in het Oostelijk deel van de Finsche Golf te versterken, teneinde zoodoende de voornaamste Sovjet-Russische basis in de Oostzee, die van Kronstadt, te beschermen.

3) De versterking van de eilanden Hogland, Seiskari, Lavansaari en Tutarsaari, eveneens in de Finsche Golf gelegen.

4) Herziening van de Noordelijke Russische grens, bijvoorbeeld door aan de Sovjet-Unie de schiereilanden Ribatsji en Sredni af te staan, die zich tegenover de Noorsche Varanger-fjord bevinden.

Naar het schijnt is Finland wel bereid om voor de veiligheid van Leningrad zekere offers te brengen, mits daardoor de Finsche onafhankelijkheid niet in gevaar wordt gebracht. Tegenover Hangö staat men afwijzend. Een Russische basis in dit vrijwel ijsvrije gebied, zou èn voor de Ålandseilanden èn daardoor voor Zweden een bedreiging vormen, waartoe men niet wil meewerken.

(Telex-A. N. P. - N. R. Crt. - De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Rusland-Finland 4020 B.)

B. 'S WERELDS BEVOLKING. — 2143 millioen zielen. —

De totale bevolking der wereld wordt volgens de maandelijksche statistiek van den Volkenbond, per eind 1938 op 2143 millioen geschat. Meer dan de helft hiervan woont in Azië.

Europa, met uitzondering van de Sovjet-Unie, had op genoemden datum een bevolking van 400 millioen, Afrika iets meer dan 150 millioen, Noord-Amerika 142 millioen, Centraal-Amerika en Zuid-Amerika te zamen meer dan 130 millioen, Australië 10½ millioen. Indien men de landen afzonderlijk neemt, staat China aan de spits met een bevolking van naar schatting 450 millioen zielen. Hierna volgt Britsch-Indië met bijna 366 millioen, daarna de Sovjet-Unie met 170 millioen, de Ver. Staten met 130 millioen, Duitschland (met inbegrip van Oostenrijk en het Sudetenland) met 79 millioen, Japan met 72 millioen, Ned.-

Indië 68 millioen, Vereenigd Koninkrijk 48 millioen, Brazilië en Italië elk met 44 millioen, Frankrijk 42 millioen. Geen enkel ander land heeft een bevolking van meer dan 40 millioen inwoners. De mandaatsgebieden hebben in totaal 20 millioen inwoners.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Overzicht 2862 E.)**

23—24 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Sir John Simon over de „Magnetische mijn". - Oorlog kost £ 6 millioen per dag. - Uitgifte nationale spaarbons. - Représailles tegen Duitschen export. - „Navicert"-systeem. —**
Sir John Simon heeft op 22 November een radio-rede uitgesproken, waarin hij het publiek oproept in te schrijven op de twee beleggingsmogelijkheden, die hij had aangekondigd.
In den loop van zijn rede sprak hij over de „magnetische mijn". Hij zeide: „Gij hebt gelezen over deze laatste afschuwelijkheid der Duitschers, de magnetische mijn, die heimelijk is gelegd in vaargeulen om zonder waarschuwing neutrale en Britsche schepen in de lucht te doen vliegen, in overtreding van de oorlogsregels, die Duitschland eerst twee maanden geleden uitdrukkelijk beloofd heeft in acht te nemen. De vijand hoopt daarmede de kracht van onze eilandsterkte te ondermijnen en onze leveranties af te snijden. Intusschen riskeeren onze mijnenvegers het gevaar, staat onze vloot op wacht en zet onze koopvaardij zijn eeuwigen dienst voort, terwijl onze technische staf bezig is om het nieuwe gevaar het hoofd te bieden. Wij vertrouwen, dat zijn streven succes zal hebben.
Voortgaande zeide Simon, dat de oorlog het land reeds minstens zes millioen pond per dag kost. Een divisie troepen te velde kost bijna tweemaal zooveel in uitrusting en onderhoud als in den vorigen oorlog. De kosten van een slagschip zijn thans twee of drie maal zoo groot en moderne vliegtuigen kosten van drie tot zeven maal zoo veel als een overeenkomstig type in 1918. Zelfs de verhoogde belastingen zullen niet de helft dekken van wat dit jaar wordt uitgegeven. En zoo komen wij tot leeningen. Daarbij moet de last van de toekomst zoo licht mogelijk gehouden worden. Allen moeten zoo veel mogelijk sparen om te kunnen inschrijven op de leeningen. Dit is een vrijwillige oproep, geen dwangbevel.
Moge, zoo eindigde Simon, uit de beantwoording de mate van eenheid en vastberadenheid van Engeland blijken. **(Vor. ber. Oorlogskosten 3989)**

Représailles. —
In een verklaring over het Duitsche mijnenveld zeide minister-president Chamberlain:
„De Britsche regeering zal niet lijdelijk toezien, dat deze methoden van oorlogvoering voortduren. De Duitsche aanvallen op koopvaardijschepen rechtvaardigen représaillemaatregelen en wel deze, dat exporten van Duitschen oorsprong op zee in beslag worden genomen. „De vele schendingen van het internationale recht", zoo voegde Chamberlain hieraan toe, „en de meedoogenlooze grofheid van de Duitsche methoden hebben ons doen besluiten, thans zulk een koers te volgen."

Invoering van een „Navicert"-systeem. —
Het ministerie voor de Voorlichting deelt mede, dat het ministerie voor den economischen oorlog een „navicert"-systeem in de nabije toekomst zal instellen om den bona fide handel tusschen neutrale landen bij te staan. Dit systeem zal in de eerste plaats beschikbaar gesteld worden voor den handel tusschen de Ver. Staten en zekere neutrale landen die aan Duitschland grenzen.
De „navicerts" kunnen omschreven worden als handelspaspoorten voor consignaties, die zijn goedgekeurd door vertegenwoordigers van de Britsche regeering, voordat zij verzonden werden uit het land van oorsprong. Goederen, die gedekt worden door „navicerts", zullen een begunstigde behandeling krijgen in de contrabandecontrôle-bases en de schepen welker geheele lading door „navicerts" gedekt wordt zullen een minimum vertraging ondervinden.
Het „navicert"-systeem zal van toepassing zijn op alle verschepingen uit de Ver. Staten naar België, Denemarken, Estland, Finland, IJsland, Letland, Nederland, Noorwegen en Zweden.

Vlootverdragen voor onbepaalden tijd opgeschort. —
De Britsche regeering heeft den secretaris-generaal van den Volkenbond in kennis gesteld van haar voornemen om voor onbepaalden tijd het Londensche vlootverdrag van 1936 en de vlootverdragen met de Sovjet-Unie en Polen van 1937 en 1938 op te schorten. De reden die opgegeven is, is gelegen in den staat van oorlog met Duitschland.
Voorts heeft Engeland den secretaris-generaal ervan in kennis gesteld, dat het van de Ver. Staten, Frankrijk en Italië mededeeling heeft ontvangen van hun voornemen om eveneens het Londensche vlootverdrag op te schorten.
(Vor. ber. Marit. Conv. v. Washington 1069 A.)

DUITSCHLAND. — **Aanslag op Rijkskanselier Hitler van 8 November 1939. - Georg Elser verantwoordelijk geacht. —**
Officieel wordt op 21 November gemeld, dat de persoon, die verantwoordelijk wordt geacht voor den bomaanslag te München, is gearresteerd.
Himmler, de chef der Gestapo, deelde mede, dat hij Georg Elser heet, 36 jaar oud en uit München afkomstig is. Hij heeft reeds een bekentenis afgelegd. De opdrachtgever en financier van de daad, zoo verklaart Himmler verder, was de Britsche Intelligence Service, de organisator van het misdrijf was Otto Strasser. **(Vor. ber. Aanslag Hitler 4023)**

Maatregelen betreffende den zeeoorlog. — Mijnenoorlog. —
Het D. N. B. heeft van bevoegde zijde een uiteenzetting ontvangen, waarin wordt betoogd, dat de Engelschen, behalve het instellen van convooien, ook de scheepvaartroutes onder militaire bescherming hebben genomen.
Daaruit vloeit voort, dat thans bij de scheepvaart op Engeland in het geheel geen zuivere handelswegen meer bestaan. Zijn tegenstander moet derhalve zijn maatregelen natuurlijk nemen van het standpunt der onmiddellijke bestrijding van oorlogsschepen. Daaruit vloeien voor de volkenrechtelijke beoordeeling van den mijnenoorlog duidelijke consequenties voort.
Het is de schuld van de Engelschen zelf, dat op de handelswegen in het gebied voor de kust rekening moet worden gehouden met de voortdurende aanwezigheid van Engelsche oorlogsschepen, tegen welke een gebruik van mijnen is toegestaan, waarbij tot de bekendmaking van een mijnenveld eveneens volgens de Haagsche overeenkomst niet eerder kan worden overwogen dan wanneer het militaire doel is bereikt.

FRANKRIJK. — **Fransche représailles tegen Duitschen export. —**
De Fransche regeering heeft een besluit genomen, gelijk aan dat van de regeering van Groot-Brittannië, betreffende représailles tegen den Duitschen export, als antwoord op den verscherpten oorlog ter zee, welken Duitschland sedert eenige weken en de laatste dagen vooral voert.
(Telex-A. N. P. - Times - D. N. B. - Agence Belga)

A. **LITAUEN. — Kabinet-Merkys gevormd. —**
De sinds eenige weken gevoerde onderhandelingen tot vorming van een nieuwe Litausche regeering hebben tot resultaat geleid. Op 21 November werd het volgende kabinet gevormd:
Merkys, minister-president.
Tautininkai (eerste burgemeester van Kaunas), gevolmachtigde voor het gebied van Wilna.
Bizauskas, vice-minister-president.
Urbsys, minister van Buitenlandsche Zaken.

Generaal Musteikis, minister van Oorlog.
Generaal Skucas, minister van Binnenlandsche Zaken.
Prof. Orjokantas, minister van Onderwijs.
Ernest Galvanauskas, minister van Financiën.
Audickas, minister van Landbouw.
Masiliunas, minister van Verkeer.
Prof. Tamosaitis, minister van Justitie. (D. N. B.)
(Vor. ber. Kabinet 3723 B.)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Onze Regeering protesteert tegen de Britsche représaille-maatregelen. - Ook de Belgische Regeering. —**
De Regeeringspersdienst meldt op 23 November:
De Nederlandsche regeering heeft officieel door Hr. Ms. gezant te Londen ernstig verzet aangeteekend tegen de représaille-maatregelen, die de Britsche regeering meent te moeten nemen tegen haar tegenstanders, doch waardoor de onzijdige mogendheden, zoowel zij, die Duitsche goederen plegen te ontvangen, als zij, die Duitsche goederen vervoeren, in bijzondere mate zullen worden getroffen.
De aandacht is er op gevestigd, dat de voorgenomen Britsche représaille-maatregelen ten aanzien van Nederland een bijzonder onaangenaam karakter dragen, aangezien zij genomen heeten te zijn naar aanleiding van eenige scheepsrampen, waarvan de ondergang van een groot Nederlandsch passagiersschip verreweg de voornaamste is.
Evenals de Nederlandsche regeering heeft op 23 November ook het Belgische gouvernement besloten, te protesteeren tegen de door Chamberlain aangekondigde représaille-maatregelen van Groot-Brittannië en Frankrijk betreffende de contrôle op den Duitschen export. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Eng. représaille-maatr. 4031; Nederland en de Oorlog 4028 B.)

B. **HONGARIJE. — De minister van Buitenlandsche Zaken, Csaky, spreekt over Hongarije's betrekkingen tot andere landen. —**
Tijdens de debatten over de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Kamer heeft Csaky, de minister van Buitenlandsche Zaken, op 21 November een toespraak gehouden, waarin hij de relaties van Hongarije met andere mogendheden prees.
Betreffende de Hongaarsch-Roemeensche relaties zeide de minister, dat Hongarije het initiatief heeft genomen om deze te verbeteren. Op het oogenblik hangt een verbetering van den toestand van Roemenië af. Men moet weten, in hoeverre dit land bereid is, mede te werken aan de vorming van een modern Donaubekken en zich, bij die medewerking, te plaatsen op den grondslag der werkelijkheden en zich te laten leiden door de ideeën van het tegenwoordige tijdperk. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Csaky 3910 B; Hongarije—Roemenië 3979 C.)**

C. **ROEMENIE. — Kabinet-Argetoianu afgetreden. —**
Op 23 November is het kabinet-Argetoianu afgetreden nadat de minister van Economische Zaken, Boejoioe, zijn ontslag had genomen. Boejoioe is afgetreden na het voltooien van moeilijke onderhandelingen met de Duitsche handelsdelegatie. Verklaard wordt, dat Boejoioe het onmogelijk vond sommige Duitsche handelsmethoden en Duitsche eischen in overeenstemming te brengen met het huidige systeem van den buitenlandschen handel in Roemenië.
Op 24 November werd een nieuwe regeering-Tatarescu gevormd. De premier heeft de portefeuille van Binnenlandsche Zaken voor zichzelf behouden. De definitieve ministerlijst luidt als volgt:
Tatarescu, Premier en binnenlandsche Zaken.
Generaal Alcos, Defensie.
Victoir Salvescu, Bewapening.
Gafencu, Buitenlandsche Zaken en Propaganda a. i.
Tonescu Sisesti, Landbouw.
Nistor, Eeredienst en Kunsten en Wetenschappen.
Costica Angelescu, Economische Zaken.
Constantinescu, Financiën.
Silvio Dragomir, Minderheden.
Giurescu, Organisatie van het front van Nationaal Herstel.
Gigurtu, Verkeerswezen.
Micescu, Justitie.
Volgens het Agence Belga zijn de twee laatsten Duitsch-gezind.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet-Argetoianu 3966 A.)**

25 NOVEMBER 1939

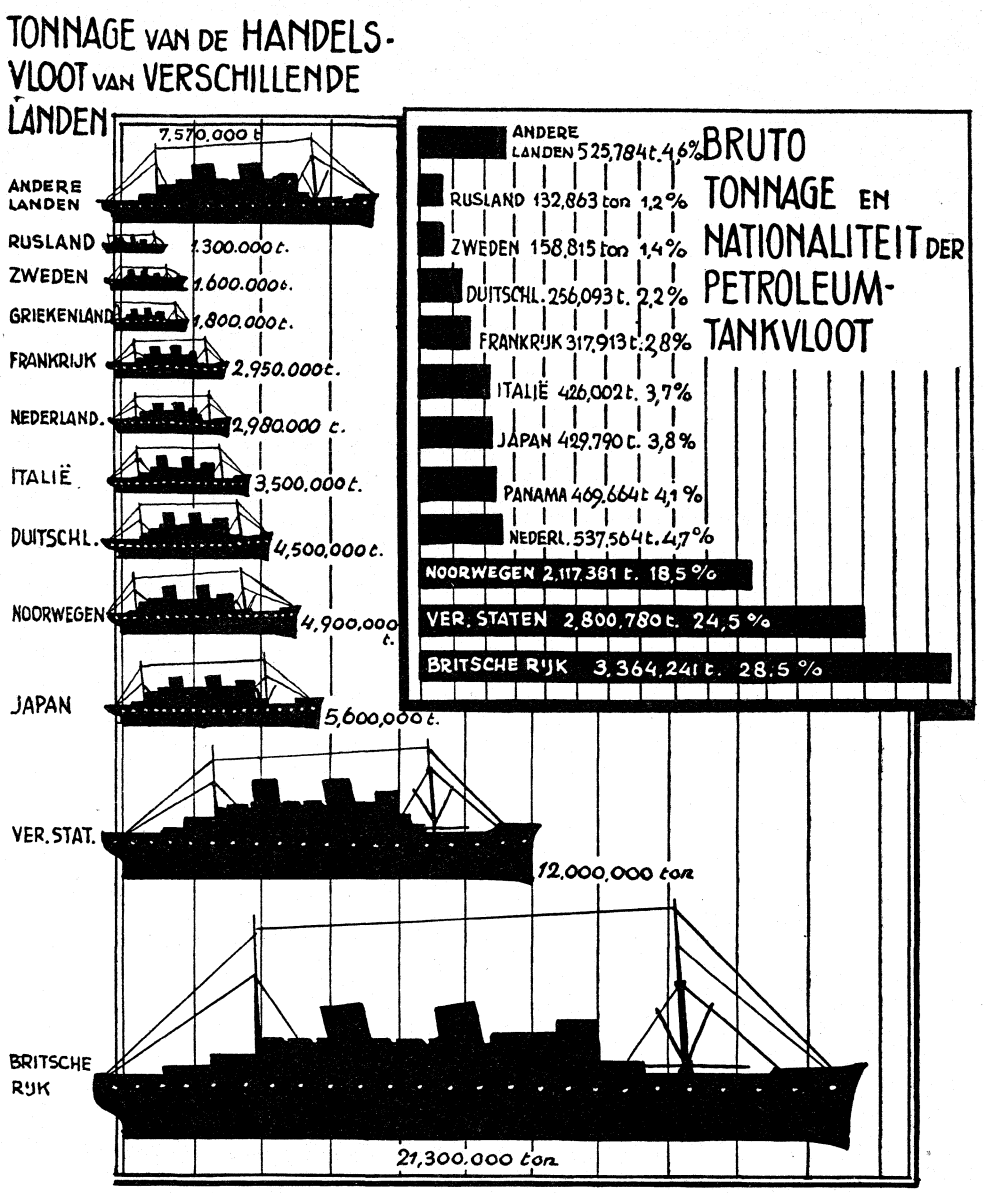
D. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Het incident bij Venlo. - Een officieele Duitsche mededeeling. —**
Officieel wordt door het D.N.B. op 21 November bekend gemaakt: De in Den Haag aanwezige centrale van de Britsche Intelligence Service voor West-Europa heeft sinds geruimen tijd getracht in Duitschland complotten te doen smeden en aanslagen te organiseeren, resp. contact tot stand te brengen met door hem vermoede revolutionnaire organisaties. Ambtenaren van den veiligheidsdienst der S.S. werden er echter mede belast contact te zoeken met deze Britsche terreur- en revolutie-centrale in Den Haag. In de meening werkelijk te onderhandelen met revolutionnaire Duitsche officieren onthulden de vertegenwoordigers van de Britsche Intelligence Service den Duitschen ambtenaren hun voornemens en plannen. Op 9 Nov. nu trachtten de leiders van dezen Britschen Intelligence Service voor Europa, de heeren Best en kapt. Stevens, de Nederlandsche grens bij Venlo naar Duitschland te overschrijden. Zij werden daarbij door de hen bewakende Duitsche organen overweldigd en als gevangenen der staatspolitie afgeleverd.
De met elkander in strijd zijnde mededeelingen betreffende hun gevangenneming, of deze nog op Nederlandsch gebied, dan wel op Duitsch gebied is geschied, worden op het oogenblik onderzocht. (D. N. B.)
(Vor. ber. Schending neutraliteit 4028 B; Nederland en de Oorlog 4032 A.)

OORLOG 1939. — Oorlog ter zee. — Verliezen der Engelsche marine en wereldkoopvaardij in de week 18—25 November ongev. 125.000 ton. —
De verscherpte duikboot- en mijnenoorlog woedt thans in alle hevigheid. In de afgeloopen week zijn hiervan een-en-dertig schepen het slachtoffer geworden. Hier zijn de namen van de voornaamste tot zinken gebrachte of ernstig beschadigde schepen.

1.	Tirukuni Maroe (Japansch)	11.950 ton
2.	Belfast (Engelsche kruiser)	9.000 „
3.	Simon Bolivar (Nederlandsch)	8.309 „
4.	Fianona (Italiaansch)	6.660 „
5.	Caraca—Milica (Zuidslavisch)	6.371 „
6.	Grazia (Italiaansch)	5.857 „
7.	Sliedrecht (Nederlandsch)	5.133 „
8.	Arlington Court (Engelsch)	4.915 „
9.	Fléna (Grieksch)	4.576 „
10.	Wigmore (Engelsch)	435 „
11.	Pensilva (Engelsch)	4.285 „
12.	Blackhill (Engelsch)	2.492 „
13.	Geraldus (Engelsch)	2.485 „
14.	Borjesson (Zweedsch)	1.586 „
15.	Kaunas (Litausch)	1.520 „
16.	Darino (Engelsch)	1.351 „
17.	Torch Bearer (Engelsch)	1.260 „
18.	Lowland (Engelsch)	974 „
19.	Mastiff (Engelsch)	520 „
20.	Sea Sweeper (Engelsch)	320 „
21.	Thomas Hankins (Engelsch)	276 „
22.	Dephine (Engelsch)	treiler
23.	Gipsy (Engelsch)	torpedoj.
24.	Mangalore (Engelsch)	8.886 ton
25.	Duitsche schepen	16.000 „
26.	Rawalpindi (Eng. hulpkruiser)	16.697 „
27.	Pilsoedski (Poolsch)	14.294 „
28.	Gustav Reuter (Zweedsch)	6.336 „
29.	Hookwood (Engelsch)	1.537 „
30.	William Humphries (Engelsch)	treiler
31.	Rhuys (Fransch)	2.921 „

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Verliezen der Wereldkoopvaardij 4-9—4-11-39 4010)**

A. WERELDSCHEEPVAART. — Wereldtonnage vóór 3 September 1939. —



De „Moniteur de Pétrole Roumain" publiceerde nevenstaande grafieken, welke de positie van de voornaamste zeevarende naties aan den vooravond van het huidige conflict weergeeft.
Het aantal eenheden van de wereldkoopvaardijvloot was slechts weinig grooter dan in 1914, terwijl de tonnage destijds bijna anderhalf maal zoo groot was.

(Vor. ber. Tonnages Geall. en Neutr. 3948 D.)

B. NEDERLAND. — Duitsche doorvoer via Rotterdam en Amsterdam. - 1 Jan.—30 September 1939. —

Wat voerde Duitschland door Nederland heen? Hoeveel goederen vonden hun weg langs de traditioneele Rijnroute, om in een van de Nederlandsche havens overgeladen te worden naar overzeesche gewesten? De door het Centraal Bureau voor de Statistiek verzamelde cijfers kunnen hiervoor een leidraad zijn. Zij leeren ten aanzien van den doorvoer van Duitschland via Nederland (althans via Amsterdam en Rotterdam) over de eerste negen maanden van 1939 het volgende, waarbij bepaald wordt tot die artikelen en producten, waarvan meer dan 1.000 ton (1 ton = 1.000 kg.) werd doorgevoerd:

(De cijfers zijn tons van 1000 kg.)

Tarwe	129.680	Natuursteen	340.989	Meelfabrikaten	19.196	Garens	1.225
Gerst	71.290	Oud ijzer en afval	1.980	Chemische producten	172.507	Manufacturen	2.374
Dierlijke producten	2.825	Rails enz.	34.365	Verf- en kleurstoffen	55.470	Aardewerk	3.062
Haver	50.388	Metalen	115.666	Plantaardige oliën		Baksteen	25.910
Erwten en boonen	9.974	Ruw ijzer	47.974	en vetten	20.419	Glas	6.006
Zaden	1.811	Koper en brons	9.792	(in bulk)	3.723	Papier	44.704
Veevoeder	11.080	Lood in blokken	9.432	Stookolie	3.261	Koffie	2.623
Plantaard. looistoffen	8.050	Plaatijzer	60.852	Gasolie	3.177	Zout	2.363
Ruwe rubber	1.292	Profielijzer	66.906	Derivaten van oliën	4.573	Suiker	48.525
IJzererts	18.813	Mineralen	1.272.619	Traan	6.078	Onbewerkte tabak	2.821
Steenkool	5.673.420	Meel en bloem van		Harsen en gommen	77.071	Vischconserven	1.593
Cokes	371.987	tarwe	7.117	Was, glycerine enz.	12.514	Voedings- en genot-	
Briketten	29.919	Idem van rogge	51.031	Hout	25.442	middelen	3.720
Petroleumcokes	3.000	Gepelde en gebro-		Mijnhout	4.022	Rij- en voertuigen	2.863
Kalk en cement	86.147	ken rijst	3.214	Meubelen	4.541	Machines	23.181
Kunstmest	18.535	Gepelde granen	2.484	Cellulose	38.445	Diversen	5.294
Zwavel	3.814	Graanafval	9.905	Huiden en vellen	8.340		

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3658 A.)

26 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT **van 19—25 November 1939. — 19 November:** Intensievere oorlogvoering ter zee, van Duitsche zijde ingezet, leidt er toe, dat vele schepen voor de Oostkust van Engeland op een mijn loopen en vergaan.
20 November: Duitsch vliegtuig bij Roermond neergestort. — Duitsch vliegtuig boven Schiermonnikoog beschoten; bestuurder schiet terug en wordt zwaar gewond.
22 November: Luchtgevechten aan het Westelijk front. Aan weerszijden worden vele toestellen neergeschoten; het schijnt, dat de Duitsche verliezen bij deze gevechten het grootst waren. — Britsche torpedojager „Gipsy" op een mijn geloopen.
23 November: Naar verluidt, zouden Duitsche vliegtuigen met parachutes mijnen laten vallen boven de Theems-monding. — Nieuwe luchtgevechten aan het Westelijk front. — Twee Duitsche duikbooten door de Fransche marine tot zinken gebracht, volgens een Fransche mededeeling.
24 November: Engelsche kruiser „Belfast" door een Duitsche torpedo beschadigd. — Motortankschip „Sliedrecht" blijkt een week geleden door een Duitsche duikboot te zijn aangehouden en getorpedeerd. Van de 31 opvarenden zijn er tot nu toe 5 gered.
25 November: In de afgeloopen week zijn een-en-dertig Fransche, Engelsche, Duitsche of neutrale schepen op een mijn geloopen of getorpedeerd. De bemanning van het Duitsche s.s. „Adolf Wörmann" brengt haar schip tot zinken op den Atlantischen Oceaan. — Een Duitsche mijnenlegger bij Langeland op een mijn geloopen en gezonken. Twaalf opvarenden worden vermist. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overzicht 12-11—18-11-'39, 4026)

A. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Paedagogiek. - Inaugureele rede van prof. dr. M. J. Langeveld: „Over het opzettelijke en het onwillekeurige in de Opvoeding en de Opvoedkunde". —**
Prof. dr. M. J. Langeveld, benoemd tot buitengewoon hoogleeraar in de paedagogiek aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, heeft op 23 October zijn ambt aanvaard met een rede: „Over het opzettelijke en het onwillekeurige in de Opvoeding en de Opvoedkunde". Spr. ging uit van het opvoeden, als handeling van den opvoeder of als proces, dat op het kind gericht is. Daarna zette hij de beteekenis van het op te voeden kind in de opvoeding uiteen. Dit kind „wordt" niet louter „opgevoed", het speelt ook een actieve rol in de opvoeding. De opvoeder wil het kind beïnvloeden met middelen, gekozen met min of meer oog voor het kind en volgens een al dan niet bewuste doelstelling. Dit wekt den schijn alsof het opvoedende handelen het gebied bij uitstek is van het opzettelijke ingrijpen, terwijl het opgevoed worden dan het terrein van het onwillekeurige zijn zou. Dit nu is onjuist. Ook zou het kunnen schijnen, dat het opzettelijke opvoeden tevens het meest tyrannieke is. Dit is niet minder onjuist. Het onwillekeurige kan zeer tyranniek zijn. Een en ander lichtte spr. met voorbeelden toe en werkte het nader uit. Hij noemde vier vormen van opzettelijkheid en besprak terloops den samenhang van deze problemen met dat der vrijheid, een in de wijsbegeerte vaak bestreden opvatting. Na ten slotte het onwillekeurige van het onbewuste onderscheiden en in den vorm der gehoorzaamheid beschreven te hebben, besloot spr. zijn rede met de gebruikelijke toespraken. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Inaugureele redev. 4026 E.)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Het incident bij Venlo. - De eerste-luitenant D. Klop om het leven gekomen. - Nederland's protest te Berlijn. —**
Het is nu officieel bekend, dat de eerste-luitenant D. Klop, wonende te Den Haag, bij den overval op den auto in de buurt van Venlo, gepleegd op ons grondgebied door acht Duitschers, is gedood.
De Engelsche lezing omtrent het gebeurde bij Venlo is de volgende:
Captain Stevens en de heer Best hebben op 9 November met medeweten van de Britsche Regeering een bezoek gebracht aan de grens. Zij waren eenigen tijd in verbinding met hooggeplaatste Duitschers en op 9 November kregen zij een uitnoodiging om te Venlo een Duitsch afgezant te ontmoeten, die hen gaarne een aantal „vredesvoorstellen" wilde overhandigen, teneinde deze aan de Britsche Regeering te doen toekomen.
Best en Stevens hebben nooit Britsche voorstellen overhandigd aan de Duitschers.
Toen zij bij de grens aankwamen, werden zij aangevallen en naar Duitschland vervoerd.
Best en Stevens hadden de Nederlandsche autoriteiten in kennis gesteld van den aard hunner zending en een Nederlandsch officier kreeg opdracht hen te vergezellen en op te letten, dat niets zou geschieden, dat in strijd was met de Nederlandsche neutraliteit.
Het schijnt, dat de Gestapo ontdekt had, wat gaande was en besloten heeft een einde te maken aan de vredesbeweging in vooraanstaande Duitsche kringen.
Een en ander is voor de Nederlandsche regeering aanleiding geweest om aan Hr. Ms. gezant te Berlijn onverwijld opdracht te geven, ter zake te protesteeren.
(Vor. ber. Incident Venlo 4032 D.)

Scheepvaart. - Nederland's verliezen. - 1 Sept.—26 November 1939. —
„Mark" (Houtvaart) 1514 ton, op mijn geloopen.
„Binnendijk" (Holl. Am. Lijn) 6873 ton, op mijn geloopen.
„Tegri" (eig. Eeftingh) 280 ton, vermist.
„Safe" (eig. Salomons) 375 ton, vermist.
„Simon Bolivar" (K.N.S.M.) 8309 ton, op mijn geloopen.
„Sliedrecht" (Van Ommeren) 5133 ton, getorpedeerd.
„Spaarndam" (Holl. Am. Lijn) 8857 ton, op mijn geloopen. **(Vor. ber. Overz. Scheepsrampen, 1-9—18-11-'39 4028 B.)**

Slachtoffers (sedert het uitbreken van den oorlog).

Hr. Ms. Van Ewyck	30	dooden
Hr. Ms. Van Gelder	6	„
„Mark" (Houtvaart) 1514 ton	—	—
„Binnendijk" (H. A. L.) 6873 ton . . .	—	—
„Tegri" (Eeftingh) 280 ton	7	„
„Safe" (Salomons) 375 ton	7	„
„Simon Bolivar" (K.N.S.M.) 8309 ton .	86	„
„Sliedrecht" (v. Ommeren) 5133 ton . .	26	„
„Spaarndam" (H. A. L.) 8857 ton . . .	5	„
	167	dooden

Tweede Kamer. — Surinaamsche begrooting 1940. —
Op 16 November werd een wetsontwerp ingediend tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1940.
Voor immigratie van Javanen wordt *f* 400.000 uitgetrokken.
In vergelijking met 1939 wordt in 1940 meer geraamd aan uitgaven *f* 536.973, aan ontvangsten *f* 154.520 en aan rijksbijdrage *f* 382.723.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Surin. begr. 1939, 3671 B; Nederland en de Oorlog 4032 D.)**

C. **GEESTELIJK LEVEN. — Nieuwe Bijbelvertaling verschenen. —**
Na vele jaren van voorbereiding van de vertaling van het Nieuwe Testament heeft het Nederlandsche Bijbelgenootschap op 21 Juni 1939, het feest van zijn 125-jarig bestaan, het voltooide werk, dat onder leiding van prof. dr. F. W. Grosheide was vertaald, in ontvangst genomen.
De eerste oplaag was op den dag na het verschijnen al uitverkocht, een tweede oplaag zal in Februari 1940 verschijnen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Statenvertaling 2816 A.)

D. **AMSTERDAM. — Het nieuwe hoofdgebouw van de Rijksverzekeringsbank geopend. —**
Op 20 November is het nieuwe hoofdgebouw van de Rijksverzekeringsbank aan de Apollolaan te Am-

sterdam, dat door architect D. Roodenburgh werd ontworpen, door den minister van Sociale Zaken, dr. J. van den Tempel, officieel geopend.
De grootste hoogte van het gebouw is 43 meter. De fundeering van den middenbouw rust op 3000 en die van den ringbouw op 1000 houten heipalen. Het gewicht van de staalconstructie bedraagt 1800 ton. De travée-indeeling is 1.80 meter, de netto verdiepinghoogte der kantoorlokalen 4.40 meter. (De Tijd)

27 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 8—18 October 1939. —

8 October: Overeenstemming tusschen Duitschland en Letland in zake repatrieering van Letlandsche staatsburgers van Duitsche afkomst. **(Pag. 3986 D.)**
Het Nederlandsche s.s. „Binnendijk" loopt op een mijn en zinkt; alle opvarenden worden gered.

9 October: Duitsch-Bulgaarsch handelsverdrag tot stand gekomen. **(Pag. 3986 B.)**
De minister van Economische Zaken stelt distributie-inspecties in.
Bij Terschelling loopt de Finsche houtboot „Indra" op een mijn.

10 October: De Fransche premier Daladier spreekt over het oorlogsdoel. **(Pag. 3981)**
Vrijwillige ontruiming van enkele Finsche steden. **(Pag. 3992 C.)**
Evacuatie en repatrieering van Duitschers uit Letland. **(Pag. 3986 D.)**
De K. L. M. hervat dienst op Londen en Malmö.
Het Comité voor Luchtverdediging van Den Haag biedt den burgemeester een chèque van *f* 315.000 aan voor den aankoop van 20 kanonnen. **(Pag. 3986 E.)**

11 October: Britsch-Russische ruilovereenkomst tot stand gekomen. **(Pag. 3984)**
Wilna aan Litauen terug. **(Pag. 3982 E.)**
Reeds 158.000 man Engelsche troepen naar Frankrijk gebracht. **(Pag. 3984)**
Op 16 October begint de suiker-distributie. **(3987)**

12 October: De Engelsche premier Neville Chamberlain antwoordt in het Lagerhuis op de vredesvoorstellen van Hitler. Hij stelt de Duitsche regeering voor de keuze: òf haar verlangen naar vrede door daden, waarborgen en bewijzen òf voortzetting van den oorlog. **(Pag. 3983)**
De besprekingen tusschen Rusland en Finland begonnen. De Skandinaafsche landen en de Ver. Staten steunen Finland door een nota te richten tot Moskou. **(Pag. 3992 C.)**
Algem. Nederl. Invoer Centrale opgericht. **(3987)**

13 October: In Duitschland acht men de rede van den Engelschen premier Chamberlain beleedigend. **(3988)**
Amstelstation en het nieuwe Muiderpoortstation te Amsterdam geopend. **(Pag. 3989 A.)**
Oorlogsjournaals worden in de Nederlandsche bioscopen weer toegelaten. **(Pag. 4018 B.)**

14 October: Het Britsche slagschip „Royal Oak" wordt door een Duitsche duikboot tot zinken gebracht. **(Pag. 3991)**
Finsch-Russische besprekingen onderbroken. **(Pag. 3992 C.)**

15 October: Er worden in het Westen groote Duitsche troepenconcentraties gemeld.
Rijksminister Funk verklaart, dat het Duitsche bedrijfsleven zich thans naar het Zuidoosten wendt.

16 October: Duitsche bommenwerpers doen een aanval op de Britsche vloot bij Schotland. **(Pag. 3997)**
De Finsche delegatie keert naar Moskou terug met tegenvoorstellen. **(Pag. 3992 C.)**
De Fransche opperbevelhebber Gamelin dringt in een interview aan op geduld, omdat de tijd in het voordeel van de geallieerden zou werken.
Aneta meldt erupties ten Westen van het Diëngplateau, waardoor het gehucht Timbang is weggevaagd.
De regeering vraagt een buitengewoon crediet van *f* 100 millioen voor de defensie. **(Pag. 3991 A.)**
Belastingacademie te Rotterdam geopend. **(3994 A.)**
De K. L. M. zal voor 3 millioen gulden vliegtuigen aanschaffen; het rijk stelt zich voor dit bedrag garant.

17 October: Fransche troepen ontruimen een deel van het bezette Duitsche gebied. **(Pag. 3997)**
Een Britsche luchtaanval op de Duitsche haven Emden wordt gemeld. **(Pag. 3997)**
Duitsche vliegtuigen doen twee aanvallen op de Britsche vlootbasis Scapa Flow. **(Pag. 3997)**
De Turksche minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjogloe, vertrekt uit Moskou zonder dat een Turksch-Russisch verdrag is gesloten. **(Pag. 3992 A.)**
Duitsch luchtdoelgeschut bestookt Nederlandsche vliegtuigen, die langs de grens patrouilleeren. Nederland protesteert.
De Tweede Kamer neemt een wijziging van de Tariefwet aan.

18 October: De Koningen van Zweden, Noorwegen en Denemarken, de president van Finland en de vier ministers van Buitenlandsche Zaken confereeren te Stockholm. **(Pag. 3992 C.)**
Duitsche vliegtuigen boven de Orkaden.
Gandhi ontzegt Engeland zijn moreelen steun in den oorlog. **(Pag. 3996)**
De Tweede Kamer keurt eenige wijzigingen in de Vestigingswet voor het Kleinbedrijf goed. **(3994 A.)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Recap. 1—7-10-'39, 4029)**

A. SLOWAKIJE. — Regeeringsverklaring van Tuka.
In het Slowaaksche parlement is op 21 November de regeeringsverklaring van den nieuwen minister-president Tuka, waarin hij een uiteenzetting van het opbouwprogramma, den buitenlandsch-politieken toestand en het streven van Slowakije geeft, voorgelezen. De Slowaaksche regeering, aldus de verklaring, zal voortgaan op den weg der vriendschap met het Groot-Duitsche rijk, welke samenwerking Slowakije een zelfstandig nationaal bestaan heeft verschaft. Het staat vast, dat het Slowaaksche volk vroeger in naam van democratie, menschelijkheid en het zelfbeschikkingsrecht Slowaaksch gebied is ontnomen. Men tracht dit thans te Londen en te Parijs te verbloemen met de bewering, dat Slowakije door het Duitsche leger is bezet. Wanneer de propaganda der westelijke mogendheden oprecht is, moet zij de aanwezigheid van Engelsche troepen in Frankrijk op dezelfde wijze verklaren.
Het Slowaaksche volk is vrij en verlangt nooit weer een Tsjecho-Slowakije te beleven, want dat zou den ondergang der Slowaaksche vrijheid beteekenen. (D. N. B.)
(Vor. ber. President Tiso 3999 A.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Pakhoi. - Tsjang Kai-sjek weder minister-president. —
Een Japansche militaire afdeeling heeft, geëscorteerd door oorlogsschepen, haar basis verlaten en op 16 November een eiland bij Pakhoi bezet, waarvan de naam niet vermeld wordt.
Maarschalk Tsjang Kai-sjek, de Chineesche opperbevelhebber, is benoemd tot minister-president, in opvolging van dr. K. H. Koeng, die vice-minister-president wordt. Koeng blijft minister van Financiën.
Tsjang Kai-sjek was na den val van Nanking, twee jaar geleden, afgetreden als minister-president, teneinde zich geheel te wijden aan de militaire aangelegenheden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chineesch-Japansch conflict 4019 B.)

C. SURINAME EN CURAÇAO EN DE OORLOG. - 1939. — Toezicht op diensten. —
Door den gouverneur van Suriname is bij de Staten een landsverordening ingediend op het gebruik van vervoer-, post-, telegraaf- en telefoondiensten ter verzekering van de openbare rust en orde in dringende omstandigheden.
Het ontwerp beoogt den Gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, de bevoegdheid te geven op de genoemde diensten een bijzonder toezicht te stellen.
Dit toezicht wordt uitgeoefend onder leiding van den procureur-generaal, door de diensthoofden of door andere daartoe aangewezen ambtenaren.
(Vor. ber. Suriname en Curaçao en de Oorlog 4022 C.)

28 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Maatregelen omtrent den internationalen handel en Certificaten van Oorsprong en belangen. —**

Van Britsche zijde is thans de uitvoerige regeling betreffende certificaten van oorsprong en belangen voor exporten naar het Vereenigd Koninkrijk gepubliceerd.

1. Alle goederen (met uitzondering van die, welke voorkomen op de lijst van vrijstellingen hieronder genoemd), welke uit een neutraal land worden uitgevoerd naar het Vereenigd Koninkrijk, moeten vergezeld gaan van een certificaat van oorsprong en belangen, in den vorm als goedgekeurd door het Britsche Handelsministerie, en de handteekening dragen van een Britsch consulair ambtenaar.
2. Het certificaat moet, indien aanwezig, het percentage aangeven van den kostprijs der in hetzelve beschreven goederen, welke de waarde uitdrukt der grondstoffen, die zijn gegroeid of vervaardigd of bewerkt op vijandelijk gebied maar dit mag in geen geval de 25% te boven gaan. Uit het certificaat moet tevens blijken, dat geen vijand eenig belang, welk ook, heeft bij de goederen, die er door worden gedekt.
3. In deze kennisgeving zijn onder ,,vijand'' te verstaan:
1) Iedere staat, in oorlog met het Ver. Koninkrijk, en agenten van de regeering ervan;
2) Iedere inwoner, individueel en firma, gevestigd in vijandelijk gebied;
3) Ieder filiaal, in welk land ook, waarvan de hoofdzetel op vijandelijk territoir gevestigd is.
4) Iedere vennootschap of andere combinatie van personen, opgericht of samengevoegd onder de vigueur van 's vijands wetten.
5) Iedere persoon of firma, voorkomende op de zwarte lijst.
De uitdrukking ,,vijandelijk gebied'' omvat alle gebied onder vijandelijke souvereiniteit of het gebied, dat door den vijand bezet is.
4. Goederen, die grootendeels of voor een deel van neutrale herkomst zijn en een behandeling hebben ondergaan, enz., op vijandelijk territoir, worden beschouwd als te zijn van vijandelijken oorsprong, zoo zij later gezonden worden naar hetzelfde neutrale land of een ander neutraal land voor her-export.
5. Het percentage der vijandelijke herkomst moet worden berekend op de basis van de verhouding tusschen:
a) De totale kosten, waarop aan het neutrale land de vervaardiging neerkomt, inbegrepen de grondstoffen, maar onder aftrek van de neutrale verpakking, en
b) hetgeen den neutralen fabrikant de vijandelijke grondstoffen en het in vijandelijk gebied verrichte werk heeft gekost, het bedrag omgerekend in de valuta van het neutrale land naar den koers van den dag van koop of betaling. De bedragen, door een neutraal fabrikant betaald aan een vijand wegens fabricage-licentie, en wegens verpakking in kisten, wanneer deze is geschied op kosten van den vijand.
De uitdrukking ,,verpakking'' omvat niet alleen de verpakking, die noodig is voor het vervoer van de goederen, maar ook materialen als flesschen, kartonnen doozen en hulzen, enz., die om de goederen blijven tot bij den kleinhandel.
6. Het woord ,,belangen'' in het certificaat voorkomende, is meer omvattend dan ,,eigendom'' of ,,bezit''. Het duidt een zoodanig direct of indirect belang aan van een vijand van Groot-Brittannië met de goederen in kwestie, waarbij de voorgenomen transactie hem voordeel of winst kan brengen.
Het omvat bijgevolg alle gevallen, waarin een commissieloon aan den vijand zou kunnen toevallen.
7. Certificaten zijn noodig voor alle zendingen, hoe klein ook, en zijn zelfs van toepassing op voorwerpen, per pakketpost verzonden. Zij zijn echter niet noodig voor de volgende categorieën van goederen:
Dagbladen, tijdschriften en andere drukwerken als boeken of gedeelten ervan, muziek, catalogi, tractaatjes, brochures, vliegende bladen, formulieren, en ook alle advertentie-materiaal,
goederen, bona fide persoonlijk bezit zijnde of tot het huishouden behoorend, van menschen, die het land binnenkomen,
monsters zonder handelswaarde.
bona fide geschenken door particulieren aan particulieren toegezonden,
goederen, uit het Vereenigd Koninkrijk afkomstig en na geëxposeerd te zijn, daarheen terugkeerend,
goederen onder voorwaarden van transito of verscheping geïmporteerd en behoorlijk opnieuw geëxporteerd,
goederen, geadresseerd of rechtstreeks geconsigneerd aan regeeringsdepartementen,
goederen, waarvan de invoer gedekt is door een licentie, afgegeven door het handelsministerie onder vigueur van den handel met den vijand — wet van 1939.
8. Een lijst van goederen, waarvoor geen certificaat van oorsprong en belangen vereischt wordt, is door het Handelsministerie opgesteld en kan op elk Britsch consulaat worden geraadpleegd. Het omvat alle voedingsmiddelen, dierenvoer en een zeker aantal grondstoffen.
9. De tijdsduur, gedurende welken een certificaat geldig blijft, is de tijdsduur, waarbinnen de goederen verscheept moeten worden en dekt dus niet den tijd, dien de reis duurt.
10. Certificaten worden niet uitgereikt aan expediteurs.
11. Den exporteurs zij ernstig aanbevolen, dit in hun eigen belang en om onnoodig oponthoud te vermijden, hun aanvragen met zorg en nauwkeurigheid in te vullen, alle terzake dienende facturen en andere betrouwbare documenten ter ondersteuning van hun verklaringen aan den consul te zijner informatie er bij te voegen en bereid te zijn alle verdere inlichtingen te verstrekken, die worden verlangd.

Het mijnengevaar. - Protesten. - Nederlandsche verliezen. —

De behandeling, welke de neutrale landen ondergaan, wordt gevoeld als schromelijk onrechtvaardig en strijdig met de internationale verdragen. Protesten van Nederland, België, Zweden, Japan, Iran en ook van Italië betreffende het mijnengevaar bij de Engelsche kust, welke Londen en Parijs in de laatste weken hebben bereikt, hebben weinig resultaat gehad. De Engelsche en Fransche regeeringen verwijzen de neutrale staten naar Duitschland, dat weer op zijn beurt Engeland van schending van het internationale recht beticht. Het blijft een vicieuse cirkel waarvan de neutralen en niet in het minst Nederland het slachtoffer zijn, want sinds het uitbreken van den oorlog heeft Nederland reeds 7 schepen verloren met een gezamenlijken inhoud van 32.000 ton.

(Vor. ber. Verliezen Nederland 4034 B.)

Radio-rede van minister-president Neville Chamberlain. - Het oorlogsdoel: de overwinning; het vredesdoel: een nieuw Europa met een nieuwen geest. —

Voor de Engelsche radio heeft minister-president Chamberlain op 26 November een rede gehouden, waarin hij nogmaals Engeland's doelstellingen uiteenzette bij het voeren van den oorlog.

Aan het begin van zijn rede sprak Chamberlain nog over het uitblijven van een Duitsch offensief. Dit kan niet worden toegeschreven aan de humaniteit van Duitschland. Ons zijn overvloedig bewijzen gegeven, dat geen overwegingen van menschelijkheid hen afschrikken van welken vorm van oorlog ook, wanneer zij denken, dat die hun eenig voordeel zal brengen. De Duitschers moeten tot de conclusie zijn gekomen, dat zij meer zouden verliezen dan winnen door dergelijke aanvallen en zij moeten er de voorkeur aan hebben gegeven om gebruik te maken van methoden, waarvan zij denken, dat ze toegepast kunnen worden zonder ernstige verliezen voor henzelf.

De laatste methode is, om zonder onderscheid te maken, in de Britsche wateren een nieuw soort mijn uit te strooien. Het beteekent voor hen niets, aldus Chamberlain, dat zij dagelijks neutrale schepen evenzeer als Engelsche vernietigen en daarmede verdrinken of verminken de burgers van landen, waarmede zij niet in oorlog zijn. Engeland zou echter de magnetische mijn meester worden, zooals het de duikboot reeds meester geworden is.

Wat de oorlogsstrategie betreft verklaarde Chamberlain, dat de tijd een factor is, die aan den kant van de geallieerden werkt. Voortgaande zette Chamberlain uiteen, dat hij in zijn eigen gedachten onderscheid maakte tusschen oorlogsdoeleinden en vredesdoeleinden. ,,Ons oorlogsdoel'', zoo zeide hij, ,,kan zeer kort gedefinieerd worden. Het is onzen vijand de nederlaag toebrengen en daarmede bedoel ik niet slechts de nederlaag van de militaire krachten van den vijand. Ik bedoel de nederlaag van de agressieve afblaffende mentaliteit, die voortdurend tracht andere volkeren door geweld te overheerschen, die een brutale voldoening in vervolging en marteling van onschadelijke burgers en die uit naam van de belangen van den staat de verwerping rechtvaardigt van eigen gegeven woord, waar dit maar passend wordt geoordeeld.''

Wat de vredesdoeleinden betreft zeide Chamberlain: ,,Wanneer wij ons oorlogsdoel hebben bereikt, zou ons verlangen er naar uitgaan een Nieuw-Europa te vestigen, niet nieuw in dien zin, dat alle oude grenspalen uit den grond worden getrokken en een nieuwe landkaart wordt opgemaakt volgens de denkbeelden der overwinnaars, maar een Nieuw-Europa met een nieuwen geest, waarin de naties, die het bewonen, haar moeilijkheden met goeden wil en wederzijdsche verdraagzaamheid zullen benaderen.'' **(Vor. ber. Chamberlain 4031)**

BRITSCH-INDIE. — **Congres handhaaft non-Coöperatie. —**

Het bestuur van de Indische Congres-partij heeft op 26 November een resolutie aangenomen, waarin be-

sloten wordt, het Congres afzijdig te houden van de Britsche politiek en van den door Engeland gevoerden oorlog, alsmede voort te gaan met de non-coöperatie totdat Groot-Brittannië zijn standpunt ten aanzien van het Congres wijzigt en de verlangens van het Congres accepteert.
Tegelijkertijd evenwel herinnert de resolutie er aan, dat het bij de politiek van non-coöperatie en passief verzet noodzakelijk blijft naar een eervolle oplossing te streven. **(V. b. Aftr. Congres-Ministeries 4024)**

FRANKRIJK. — **Begrooting 1940. —**
De eerste begrooting sedert het uitbreken der vijandelijkheden is aan het parlement aangeboden; de financieele commissie uit de Kamer heeft het ontwerp in onderzoek genomen.
De ontwerp-begrooting is nagenoeg in evenwicht, met een cijfer van fr. 79,062 milliard aan geraamde ontvangsten, waartegen aan uitgaven fr. 78,995 milliard staan, zoodat er een overschot van rond fr. 67 millioen blijft. **(Vor. ber. Begrooting 1939, 3598 A.)**

DUITSCHLAND. — **Kleeding voortaan gedistribueerd. —**
Met ingang van 13 November is in Duitschland een textieldistributie ingesteld. Iedereen heeft een distributiekaart ontvangen, die honderd „punten" telt en een jaar geldig is. Men mag deze honderd punten naar eigen keuze gebruiken. Echter is, ten einde een „run" op de winkels gedurende de eerste dagen te voorkomen en ook het hamsteren van kleedingstukken tegen te gaan, verdeeling van het puntenverbruik over vijf perioden voorgeschreven. Er zijn verschillende kaarten, voor mannen, vrouwen, jongens en meisjes.
Een heeren costuum kost 60 punten, een trui 30 pt., een overhemd en badpak elk 20 pt., een paar sokken 5 pt., een das 3 pt., een zakdoek 2 pt. Voor een wollen damesjapon is 40 pt. noodig, voor andere jurken 30 pt., voor een corset 15 pt.
(Vor. ber. Distrib. Levensmiddelen 4023)

ENGELAND. — **Legerraad gevormd. - Hore Belisha voorzitter. —**
In het Staatsblad werd op 21 November ter kennis gebracht dat er een Legerraad is gevormd, welke als volgt is samengesteld: Hore Belisha, minister van Oorlog, president; burggraaf Cobham, vice-president; generaal Ironsadi, generaal Gordon Finlayson, luit.-generaal Venning, sir Victor Warrender en sir Percy Grigg. **(Vor. ber. Hore Belisha 3996)**

DUITSCHLAND. — **Conclusies uit het Britsche Blauwboek. - Officieel communiqué. —**
Het D. N. B. publiceert op 27 November een officieel communiqué, waarin uitvoerig wordt ingegaan op het Engelsche Blauwboek, dat beschouwd wordt als een bewijs voor den onvoorwaardelijken wil tot oorlog van Engeland. Het Blauwboek bewijst, — aldus wordt betoogd — dat de Britsche diplomatie rechtstreeksche Duitsch-Poolsche onderhandelingen verhinderd heeft. „Engeland heeft niets gedaan, om deze onderhandelingen, waarvan vrede of oorlog afhingen, tot stand te brengen."
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Times)
(V. b. Blauwboek 3967 A; Duitsch antwoord 3980)

29—30 NOVEMBER 1939

A. **NEDERLAND. — De minister van Onderwijs, de heer G. Bolkestein, spreekt over „Onderwijsvernieuwing". —**
De minister van Onderwijs, de heer G. Bolkestein, heeft op 26 November in de vergadering van den Vrijz. Dem. Bond een rede gehouden over „Onderwijsvernieuwing".
Spreker heeft hierin gewezen op verschillende fouten, welke de huidige methode aankleven, op de hervormingen welke noodig zijn, en op de voornaamste eischen, waaraan de schoolopvoeding heeft te voldoen.
Om tot die verbeteringen te komen, is echter noodzakelijk dat de oude schoolstrijd geheel verdwijne, dat er een volledige pacificatie komt, dat het katholiek, het protestantsch-christelijk en het openbaar onderwijs gelijkgerechtigd en gelijkbegunstigd naast elkaar leven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Onderwijs 3961 D.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Verbod van Vreemde vlaggen. —**
In verband met de handhaving van de door de Nederlandsche Regeering afgekondigde onzijdigheid in den tusschen eenige vreemde mogendheden bestaanden oorlogstoestand, bepaalde de Regeering, dat het verboden is in het rechtsgebied van Nederlandsch-Indië in het openbaar nationale vlaggen van vreemde mogendheden te plaatsen of te houden, onder aanteekening dat dit verbod niet geldt:
a. ten aanzien van vlaggen, hetzij op of aan gebouwen, of op daarbij behoorende terreinen van consulaten van vreemde mogendheden, hetzij op of aan gebouwen en terreinen in gebruik bij consulaire vertegenwoordigers van zulke mogendheden, hetzij op vervoermiddelen, waarvan deze gebruikmaken.
b. ten aanzien van vlaggen ter eenvoudige aanduiding der nationaliteit gevoerd op vreemde oorlogs-, zee- of binnenvaartuigen.

Geestelijk leven. - De Algemeene Synode. —
De Algemeene Synode van de Protestantsche Kerk stelde een reglement van orde vast.
Men besloot, zoowel bij de overheid als bij particuliere werkgevers er op aan te dringen dat de Zondagsrust beter zal worden gehandhaafd.
Verder wijdde men een uitvoerige bespreking aan de vraag of een huwelijk, waarbij een der partijen vroeger is gescheiden, kerkelijk behoort te worden ingezegend. **(Vor. ber. Geestelijk Leven 4034 C.)**

Sociale voorzieningen voor Chineezen. —
De belangstelling voor de invoering van sociale voorzieningen neemt in Chineesche kringen in Ned.-Indië in den laatsten tijd sterk toe. Eenigen tijd geleden kondigde de directie van het Chineesche dagblad „Sin Po" de stichting van een pensioenfonds aan voor het geheele personeel, waaraan de directie tot een maximum van *f* 20.000 zou bijdragen. Op 23 Nov. vergaderde te Batavia de Bond van Chineesche werknemersvereenigingen (Tiong Hwa Keng Kie Hwee), in combinatie met Chung Hwa Hui, ter bespreking van de mogelijkheid van invoering van pensioenregelingen voor het personeel van de Chineesche zakenwereld. De besprekingen hadden tot resultaat dat een werkcommissie werd gevormd, die belast werd met de opstelling van een werkplan.

De petitie voor een volwaardig parlement. —
Aneta is thans in staat de petitie van de Indonesisch Nationalistische Groep, waarvan voorzitter is de heer Soangkoepon, benevens een tweetal andere, gelijkluidende, verzoekschriften aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in zake de instelling van een volwaardig parlement op den grondslag van verkiezing van alle leden, in extenso te publiceeren (zie pag. 4015).
De petitie berust op de volgende voornaamste overwegingen: dat sinds de plechtige verklaring van de Regeering op 18 November 1918 omstreeks 20 jaar is verloopen, dat de gebeurtenissen in Europa zoowel als in Azië, Overheid en volk van Indonesia wederom nopen tot een hechtere samenwerking, dat door de omstandigheden Ned.-Indië komt te verkeeren in een toenemende isolatie van het Rijk in Europa, dat een meerdere mate van zelfstandig Regeeringsbeleid in Indonesia noodig en gewenscht blijkt, dat machtsverschuivingen in het Verre Oosten gestadig plaats hebben, en dat de machtstegenstellingen tusschen belanghebbende mogendheden zich voortdurend verscherpen.
Requestranten wijzen er verder op, dat bij het streven naar herverdeeling der koloniën de aandacht van de betrokken mogendheden niet in de laatste plaats is gericht op Ned.-Indië; dat derhalve meer dan ooit de wenschelijkheid aan den dag treedt dat het Indonesische volk in de ruimste mate de gelegenheid worde gegeven zich uit te spreken over zijn positie temidden der wereldverhoudingen en door instelling van een volledig parlement de volkswil gelegenheid krijgt zich volledig te manifesteeren.
Voorts herinneren zij er aan, dat, toen de Indonesische nationa-

listische beweging revolutionnaire non-coöperatieve tendenzen vertoonde, de Regeering herhaaldelijk in uitzicht stelde dat, indien deze nationalistische beweging matige doeleinden trachtte te verwezenlijken binnen het kader van legale actie, staatkundige hervormingen in den ruimsten zin van het woord waren te erlangen.
Requestranten wijzen er op, dat echter van een zoodanige tegemoetkomende koloniale politiek tot dusver niets is gebleken, en dat deze gang van zaken een latent gevaar is voor tenietdoening van alles wat tot dusver aan samenwerking op staatkundig gebied is bereikt en afbreuk doet aan den geest van wederzijdsch vertrouwen; dat de snel voortschrijdende staatkundige ontwikkeling in de naburige landen in Azië en het Verre Oosten een steeds scherper contrast teweegbrengt met den huidigen staatkundigen toestand in Ned.-Indië, welk contrast door de nationale beweging als een groote tekortkoming aan staatkundige rechten wordt gevoeld.

(Vor. ber. Staatk. organisaties 4015 A; Ned. Oost-Indië en de Oorlog 4015 A.)

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Troonrede van Koning George VI. - Nieuwe financieele offers noodig. —**
Bij de opening van de eerste oorlogszittingsperiode van het parlement heeft Koning George in zijn Troonrede op 28 November verklaard, dat het voeren van den oorlog de kracht vereischt van al zijn onderdanen. „Mijn Dominions en overzeesche gebieden nemen van ganscher harte en op een doeltreffende wijze, waarvoor Ik zeer dankbaar ben, eraan deel. Over de wereld houden Mijn oorlogsvloten, te zamen met de koopvaardij- en visschersvloten, de groote zeewegen vrij en open.
In het binnenland, in Frankrijk en op alle punten overzee volbrengen Mijn legers en luchtstrijdkrachten hun taken. Ik ben er zeker van dat zij volkomen opgewassen zijn tegen alle inspanningen en opofferingen, welke van hen zouden worden gevraagd."
Na het Lagerhuis te hebben medegedeeld dat gevraagd zal worden om verdere financieele voorzieningen voor de voortzetting van den oorlog, vervolgt de Troonrede: „Ernstige verantwoordelijkheden blijven in dezen tijd op u rusten. Gij zult, daarvan ben Ik overtuigd, de vastberadenheid van de natie tot uitdrukking brengen. De maatregelen, welke aan u zullen worden voorgelegd, zijn volgens Mijn raadgevers noodig voor de welvaart van Mijn volk en het bereiken van het doel waarop al onze krachtsinspanningen zijn gericht."

(V. b. Koning George VI 3937; Troonrede 3536 G.)

Minister-president Neville Chamberlain kondigt Britsche export-contrôle aan van 4 December 1939 af. —
In de op 28 November gehouden bijeenkomst van het Lagerhuis heeft de minister-president Chamberlain het woord gevoerd.
Hij begon met aan te kondigen, dat de Britsche export-contrôle op 4 December 1939 in werking zal treden.
Deze contrôle was het gevolg van de talrijke niet goed te praten daden door Duitschland, waarbij het de overeenkomsten en conventies, welke het zelf heeft onderteekend, heeft geschonden. Dientengevolge waren de Geallieerden genoodzaakt de maatregelen te nemen, welke vervat zijn in de op 28 November gepubliceerde „order in council".

Order in Council. - Officieele tekst. —
Op 28 November is de tekst gepubliceerd van de „Order in Council" betreffende de Britsche economische représailles tegen de Duitsche mijnenactie.
De „Order" treedt 4 December in werking, en bepaalt het volgende:
1. Elk koopvaardijschip, dat uit een vijandelijke haven vertrekt, inclusief eenige haven in gebied, dat onder vijandelijke bezetting of contrôle staat, kan, na 4 December 1939 gelast worden in een Britsche haven of een geallieerde haven, de goederen te lossen, welke in zulk een vijandelijke haven aan boord zijn genomen.
2. Elk koopvaardijschip, dat na 4 December vertrokken is uit een niet-vijandelijke haven, en goederen aan boord heeft, welke van den vijand afkomstig zijn of eigendom van den vijand zijn, kan gelast worden zulke goederen te lossen in een Britsche of een geallieerde haven.
3. De in een Britsche haven krachtens voornoemde voorschriften geloste goederen, zullen gesteld worden onder de hoede van het Prijzenhof. Tenzij het Hof gelast, dat de goederen worden opgevorderd voor Z.M.'s gebruik, zullen zij worden vastgehouden of onder leiding van het Hof worden verkocht. De opbrengst van de goederen zal betaald worden aan het Hof. Na het sluiten van den vrede zal het Hof beschikken over deze opbrengst en over de vastgehouden, maar niet verkochte goederen. Niets kan echter het Hof verhinderen om betalingen te verrichten uit de opbrengst of goederen vrij te geven, wanneer het Hof dit noodig acht, en wel in de volgende twee gevallen:
a) Indien aan het Hof op bevredigende wijze wordt aangetoond, dat de goederen neutraal bezit zijn geworden voor den datum van deze „Order".
b) Met toestemming van den bevoegden „officer of the crown".
4. In alle gevallen welke tot deze „Order" behooren, zullen zooveel mogelijk de wetten en gebruiken van het Prijzenhof worden toegepast.
5. Niets in deze „Order" zal van invloed zijn op de mogelijkheid, dat schepen of goederen in beslag worden genomen of gebracht onafhankelijk van deze „Order".
6. De woorden „goederen, welke van den vijand afkomstig zijn" omvatten goederen, welke hun oorsprong vinden in eenig gebied onder vijandelijke contrôle of bezetting, en de woorden „goederen, welke eigendom van den vijand zijn" slaan op die goederen, welke aan eenig persoon in eenig zoodanig gebied toebehooren.
7. Processen voortvloeiende uit deze „Order" kunnen worden gevoerd voor elk Prijzenhof met jurisdictie, waarop de regelen van het Prijzenhof van 1939 van toepassing zijn.
8. De woorden „Britsche havens" kunnen slaan op elke haven binnen de jurisdictie van eenig Prijzenhof, waarop de regelen van het Prijzenhof van 1939 van toepassing zijn.

FRANKRIJK. — **Fransche export-contrôle. —**
In een publicatie van het Fransche departement voor de blokkade is medegedeeld, dat het besluit der Geallieerde regeeringen, om op te treden tegen den uitvoer van den vijand, den schepen, die afkomstig zijn van Duitschland of naburige landen, de verplichting zal opleggen zich aan dezelfde contrôlemaatregelen te onderwerpen als de schepen, die zich naar deze landen begeven.
Overigens heeft de Fransche regeering dezelfde bepalingen uitgevaardigd als door de Engelsche regeering in haar „Order in Council" zijn vastgesteld.

DUITSCHLAND. — **Britsche Export-contrôle. - Tegenmaatregelen. —**
Het valt niet te ontkennen, aldus het Algemeen Handelsblad van 29 November, dat de aankondiging der Britsche regeering, volgens welke zij met ingang van 4 December '39 haar verscherpte contrôle op de koopvaardijschepen, die Duitsche exportgoederen vervoeren, denkt door te voeren, in Berlijn een reactie heeft uitgelokt, die weinig goeds voor de allernaaste toekomst belooft. Een officieuse mededeeling van de Duitsche regeering zegt op 29 November dat men in de Rijkskanselarij te Berlijn zich tegenmaatregelen voorbehoudt. Oók dat men zich over details niet wilde uitlaten. Maar men liet toch wel doorschemeren, dat een veel scherpere voortzetting van den zee- en luchtoorlog, vooral ook van de actie der duikbooten, ongetwijfeld te verwachten is. (Telex-A. N. P. - Le Temps - D. N. B. - Alg. Handelsblad)

A. **ROEMENIE. — Radio-redevoeringen van den premier Tatarescu en van den minister van Buitenlandsche Zaken, Gafencu. - Roemenië blijft neutraal. —**
Minister-president Tatarescu heeft in een radio-rede op 28 November een uitvoerige uiteenzetting gegeven van den algemeenen toestand en het regeeringsprogram toegelicht.
Sprekende over de buitenlandsche politiek, wees hij op de moeilijkheden, die de oorlog ook voor hen, die buiten het conflict zijn gebleven, in het leven heeft geroepen.
„Ten aanzien van het huidige conflict heeft Roemenië zijn standpunt vastgesteld: neutraliteit. Het Roemeensche volk zal slechts vechten voor eigen grond. Roemenië is en blijft neutraal. Het wenscht vriendschappelijke betrekkingen met alle volkeren, in het bijzonder met zijn naburen".
Gafencu, de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 29 November in den Senaat een uiteenzetting gegeven over de buitenlandsche politiek van Roemenië.
Betreffende de verhouding tot de Sovjet-Unie zeide

de minister, dat de gemeenschappelijke grens, welke eerst langs Bessarabië liep, thans verlengd is met de grens met Polen. Gafencu verklaarde overtuigd te zijn dat beide volken niet tegenover elkaar staan. In deze overtuiging heeft Roemenië de besprekingen tusschen Rusland en Turkije gevolgd. Het land acht het gelukkig, dat de betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Turkije niet hebben geleden door het afbreken van de besprekingen.
Wat Hongarije betreft, meent Gafencu, dat de jongste rede van graaf Csaky eenige verwondering heeft gewekt. Allen, die verlangend zijn de goede betrekkingen te herstellen, op de eerste plaats de leiders van de Hongaarsche minderheid in Roemenië en die teekenen van ontspanning zagen, zeggen tegen elkaar, aldus Gafencu; „Als graaf Csaky toch maar niet opnieuw de atmosfeer wil vergiftigen".
Betreffende het vraagstuk van het Donau-bekken verklaarde de minister, dat voor hem het verdrag van Trianon noch een onrechtvaardigheid, noch een monsterachtigheid is. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet-Tatarescu 4032 C.)

1—2 DECEMBER 1939

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Tweede Kamer. - De Regeering vraagt ƒ 100 millioen. - Bevoorrading voor onze voedselvoorziening. —**
De Regeering ziet zich op 30 November genoodzaakt een buitengewoon crediet van ƒ 100 millioen aan te vragen, in hoofdzaak bestemd als financieringscrediet ten dienste van de regelmatige voorziening van onze volkshuishouding met producten en grondstoffen.
Dit wetsontwerp strekt dus ter verhooging van het tiende hoofdstuk der begrooting 1939.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Crediet 4012 A; Nederland en de Oorlog 4034 B.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. - Grensincident. - Russische eisch. - Finsch antwoord. - Verloven te Leningrad ingetrokken. - Sovjet-vloot houdt zich gereed. - Non-agressie verdrag met Finland opgezegd. - Diplomatieke betrekkingen met Finland afgebroken. - Rede van Molotof. - Ver. Staten wenscht goede diensten te verleenen. —**

Grensincident. - Russische eisch. —
De Sovjet-Russische minister van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft den Finschen gezant in Moskou een nota overhandigd, waarin de Finsche regeering gesommeerd wordt, onmiddellijk haar troepen tot op 25 kilometer van de grens terug te trekken.
De aanleiding tot dezen eisch is een schietpartij, die zich volgens een officieel Russisch communiqué aan de Finsch-Russische grens zou hebben voorgedaan.
Dit communiqué beschuldigt de Finnen ervan, gevuurd te hebben op de Sovjet-Russische troepen, die nabij de grens ten Noordwesten van Mainil gestationneerd waren. Het incident heeft zich op 26 November voorgedaan. Vier Sovjet-Russische soldaten zijn gedood en negen gewond.

Finsch antwoord. —
Na een bespreking heeft de Finsche regeering haar antwoord op de nota van de regeering der Sovjet-Unie gepubliceerd. In het antwoord wordt vastgesteld dat tijdens de onderhandelingen, welke onlangs zijn gevoerd, de Finsche regeering haar standpunt reeds uiteen heeft gezet.
Verder wordt vastgesteld dat van Finsche zijde niet is geprovoceerd. Geen enkel kanonschot werd gelost, terwijl dit niet gezegd kan worden van Sovjet-zijde. Toch verklaart de regeering van Finland zich bereid haar troepen van de grens op den door de Russische regeering gewenschten afstand terug te trekken, op voorwaarde dat van Sovjet-Russische zijde een soortgelijke maatregel wordt genomen.

Verloven te Leningrad ingetrokken. - Sovjet-vloot houdt zich gereed. —
Generaal Meretschkof, de commandant van het district Leningrad, heeft op 28 November alle verloven ingetrokken en aan alle officieren en manschappen bevel gegeven, zich binnen 24 uur in hun depots te melden. Een overeenkomstig bevel wordt onlangs uitgegeven voor de Russische Oostzeevloot door haar bevelhebber, admiraal Trubitsch.
In de buurt van Leningrad worden op groote schaal manoeuvres van de luchtmacht gehouden, waaraan zware bommenwerpers en jachtvliegtuigen deelnemen.

Non-agressie verdrag met Finland opgezegd. —
Molotof, de volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, heeft op 28 November, in tegenwoordigheid van den vice-commissaris Potemkin, den Finschen gezant te Moskou, Yrjo Koskinen, een nota overhandigd, waarin het verdrag van non-agressie, dat tusschen Finland en de Sovjet-Unie is gesloten, wordt opgezegd, „wegens de anti-Sovjet-Russische politiek van Finland".
(Vor. ber. Onafhankelijkh. erkenning 1917, 4030 A.)

Diplomatieke betrekkingen met Finland verbroken. - Het leger gereed voor iedere eventualiteit. —
De Sovjet-Unie heeft de diplomatieke betrekkingen met Finland afgebroken.
De vice-volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Potemkin, heeft den Finschen gezant op 29 November 10.30 uur 's morgens ontvangen en hem een nota overhandigd, waarin de redenen worden uiteengezet, waarom Rusland de betrekkingen afbreekt.
De Russische regeering heeft de troepen van het Roode Leger gelast zich gereed te houden voor iedere eventualiteit.

Radio-rede van Molotof. —
De voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 29 November een radio-rede gehouden, waarin hij o.a. heeft gezegd:
De politiek van de Finsche regeering, welke vijandig is aan de Sovjet-Unie, verplicht ons onmiddellijk maatregelen te nemen om de buitenlandsche veiligheid van den staat te verzekeren. De onderhandelingen, welke gedurende maanden zijn gevoerd, hebben niet tot een oplossing geleid. Finland is aan de grens zeer provoceerend opgetreden en de regeering van de Sovjet-Unie heeft besloten haar politieke en economische vertegenwoordigers uit Helsinki terug te roepen. Ook heeft zij haar troepen bevel gegeven zich gereed te houden voor alle gebeurlijkheden.
De voorstellen van de Sovjet-Unie zijn afgestuit op een arrogante weigering tot een bespreking. De Finsche regeering blijft Leningrad onder de bedreiging van haar leger houden. Zij eerbiedigt het verdrag van non-agressie tusschen de twee landen niet en dit is voor ons aanleiding geweest dit verdrag thans als vervallen te beschouwen.
Wij beschouwen Finland als een onafhankelijken en souvereinen staat. De Sovjet-Unie is bereid het Finsche volk te hulp te komen en zijn vrijheden te eerbiedigen. Het eenig doel van onze regeering is de veiligheid van de Sovjet-Unie en Leningrad te verzekeren; dit doel kan niet afhankelijk zijn van den goeden wil van deze of gene Finsche regeering.
Wij zijn overtuigd, dat een oplossing van dit vraagstuk onder doeltreffende voorwaarden een nieuw tijdperk van goede betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Finland kan openen. **(Vor. ber. Molotof 4039 B.)**

Ver. Staten. — Bereidwillig goede diensten te verleenen. —
De Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, heeft verklaard, dat de Vereenigde Staten bereid zijn hun goede diensten te verleenen in het geschil tusschen Finland en Sovjet-Rusland.
(Telex-A. N. P. **(Vor. ber. Finsche kwestie 4020 B.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Uitbreiding van de vloot. —**
Op het oogenblik staan 105 oorlogsschepen op stapel, waaronder acht slagschepen van te zamen 300.000 ton. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Bewapening 4017)**

A. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Finsche en Russische communiqué's. - Nieuwe Finsche regeering onder Risto Ryti gevormd. - Ook een volksregeering onder Otto Kuusinnen gevormd, die om Russische hulp verzoekt. - President Roosevelt's beroep op menschelijkheid. - Generaal-Veldmaarschalk Mannerheim, opperbevelhebber van het Finsche leger.**

Aanval op Finland. —

Op 30 November, om 1.15 uur plaatselijke tijd, heeft het radiostation van Helsinki bekend gemaakt, dat Finland het voorwerp is geworden van een agressie van den kant van het Sovjetleger.

Het Russische leger heeft de Finsch-Russische grens zonder oorlogsverklaring overschreden zoowel aan de landengte van Karelië, als in het Karelische district ten Noorden van het Ladogameer bij Suojärvi.

In het Noorden hebben de Sovjet-troepen het schiereiland Rybatsji (Visschersschiereiland) bezet.

De Russische vloot heeft aan de operaties deelgenomen door een aanval in het Oostelijk deel van de Finsche Golf.

Zeer actief was de luchtmacht. Vliegtuigen zijn verschenen boven Helsinki, waar zij een aantal bommen neergeworpen hebben, die schade aangericht hebben.

Het Russische communiqué van 30 November verklaart, dat met het oog op „verdere Finsche militaire provocaties" het roode opperbevel bevelen heeft gegeven aan de troepen van het militaire district van Leningrad om de grens om 8 uur in den morgen op de Karelische landengte en in een aantal andere districten te overschrijden. Ondanks de ongunstige weersomstandigheden, zoo gaat het communiqué verder, heeft de Russische luchtmacht verkenningsvluchten ten uitvoer gelegd en de luchthavens van Viipuri (Wiborg) en Helsinki gebombardeerd.

Kabinet-Cajander afgetreden, Kabinet-Ryti gevormd.

Om bloedvergieten te voorkomen is de Finsche regeering-Cajander op 1 December afgetreden. Cajander was volgens Molotof niet soepel genoeg, en de Prawda noemde Cajander een clown. Een nieuw Finsch kabinet is gevormd onder leiding van den gouverneur van de Finsche Bank, Risto Ryti. Verder hebben de volgende ministers in dit kabinet zitting: Tanner, Buitenl. Zaken; Söderhjelm, Justitie; von Born, Binnenl. Zaken; Niukkanen, Defensie; Pekkala, Financiën; Hannula, Onderwijs; Heikkinen, Landbouw; Koivisto, vice-minister van Landbouw; Falovaara, Verkeer; Kotilhenen, Handel en Industrie; Fagerholm, Sociale Zaken; von Siandt, Voedselvoorziening; Paasikivi, minister zonder portefeuille.

(Vor. ber. Kabinet-Cajander 3550 I.)

Volksregeering Kuusinnen eveneens gevormd. —

Tegelijkertijd met de vorming van deze nieuwe Finsche regeering, werd te Terioki (Karelië) een „volksregeering" onder leiding van Otto Kuusinnen gevormd, waaraan nog deelnemen: Marni Rosenberg, Vice-Premier en Financiën; Axel Antilla, Oorlog; Ture Laechen, Binnenl. Zaken; Armas Eicke, Landbouw; Inkre Leftinnen, Onderwijs en Pawo Prokinnen, minister voor Karelië.

Sovjet-Rusland beschouwt Finsche Volksregeering als bevrijdster van Finland. —

De Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 1 December in een communiqué verklaard, dat door het aftreden van het kabinet-Cajander en de vervanging door het nieuwe kabinet de zaken niet zijn verbeterd. De vorming van de nieuwe volksregeering van Finland geeft de Sovjetregeering te hopen op een vreedzame en bevredigende oplossing van de huidige crisis. Het Sovjet-Russische telegraafagentschap deelt mede per radio een „verklaring van de volksregeering van Finland" te hebben ontvangen ten opzichte van de „misdadige regeering-Cajander" en waarin zij om hulp van het Russische leger verzoekt.

President Roosevelt doet een beroep op strijdenden.

President Roosevelt heeft op 1 December een beroep op de strijdenden gedaan de burgerbevolking en onversterkte plaatsen niet te bombardeeren.

(Vor. ber. Aanbod goede diensten 4039 B.)

Generaal-Veldmaarschalk Mannerheim, Finsch opperbevelhebber. - Mededeeling. —

Generaal-veldmaarschalk Mannerheim, opperbevelhebber van het Finsche leger, publiceert op 2 December de eerste dagorder, waarin hij den oorlog een voortzetting noemt van den vrijheidsoorlog van 1918. De Finsche troepen strijden met buitengewone dapperheid tegen de Russische overmacht, die zeer groote verliezen schijnt te lijden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Finsch-Russisch conflict 4039 B.)

B. **FINLAND. — Korte geschiedenis van de 12de eeuw tot op heden. - Geographie. —**

Finland was reeds in den jongeren Noorschen steentijd bewoond. Eerst in de 12de eeuw wordt Finland in de geschiedenis genoemd, toen het door Zweden werd veroverd en de inwoners tot het Christendom overgingen. Sedert 1581 een grootvorstendom, kwam het van 1721 tot 1743 onder Russische heerschappij met eigen grondwet en bestuur, waaraan Rusland, na vele wederwaardigheden in 1899 een einde maakte, nadat Finland reeds in 1809 door Zweden aan Rusland definitief was afgestaan. In 1905 werd het land weder in zijn rechten hersteld, maar deze rechten werden in 1910 door Rusland sterk ingekrompen. Tijdens den wereldoorlog brak een opstand uit tegen de Russen en in 1917 werd een voorloopige Finsche regeering ingesteld, die de oude staatsregeling herstelde. In 1918 beproefden de Russen het Finsche staatsherstel omver te werpen, maar met behulp van Duitsche troepen werd het Russische gevaar bedwongen. Op 17 Juli 1919 werd de tegenwoordige grondwet aangenomen met republikeinschen regeeringsvorm.

Na 20 jaar, op 30 November 1939, is Finland weder het mikpunt van een Russische agressie.

Wat de grootte van Finland betreft, het is de zesde staat van Europa en beslaat 388.279 km.². Het telt echter nauwelijks 3.700.000 inwoners, waaronder 350.000 Zweden. Finland bestaat voor een groot deel uit meren (70.000), 45.000 km.² is beboscht en in het Noorden bevinden zich wijde toendra's. De bevolking is Luthersch. De hoofdstad is Helsinki (vroeger Helsingfors genaamd) met ± 250.000 inwoners.

Finland kan ongeveer 500.000 man onder de wapenen roepen. De Finsche luchtstrijdkrachten worden geschat op 150 vliegtuigen.

De vloot bestaat uit: 8 torpedobooten, 4 onderzeeërs en 6 kanonneerbooten. (Red. K. H. A.)

OORLOG 1939. —

FRANKRIJK. — **Kamer en Senaat verlengen volmachten voor premier Daladier. —**

De Kamer heeft op 30 November door de verwerping van een tegenvoorstel ipso facto met 309 tegen 188 stemmen de verlenging der volmachten goedgekeurd, waarom het gouvernement op 30 November gevraagd had.

De thans geldende volmachten liepen op 30 November af. Door het nieuwe votum heeft de regeering het recht verkregen tijdens den duur der vijandelijkheden practisch gesproken alle maatregelen bij decreet te nemen onder voorwaarde van een latere ratificatie door het parlement, welke ratificatie bij afwezigheid der Kamer slechts na de weder-bijeenkoming van het parlement behoeft plaats te vinden. Tegen de regeering stemden de socialisten en enkele leden der rechterzijde, die de gevraagde volmachten van te veel omvattenden aard vonden en in alle omstandigheden een termijn voor de ratificatie vastgelegd wenschten te zien. Vóór het gouvernement brachten hun stem uit alle radicalen en verreweg de meeste leden van het centrum en de rechterzijde.

Ook de Senaat heeft op 30 November Daladier's volmachten verlengd. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Volmachten 3712)



(Overname zonder bronvermelding verboden)

Russische expansie in Estland, Letland, Litauen en Finland.

3 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Wat de oorlog tot dusverre kostte.** In de eerste 80 dagen van den oorlog heeft het Engelsche ministerie van Bevoorrading 183.000.000 pond uitgegeven. Dit bedrag werd ongeveer als volgt verdeeld:

± 50.000.000 Wapens en ammunitie.
± 50.000.000 Vervoermiddelen en tractors.
± 30.000.000 Uniformen.
± 10.000.000 Werktuigen.
± 10.000.000 Instrumenten en meetwerktuigen.
± 30.000.000 Grondstoffen.

Niet meegerekend zijn volumineuze katoen inkoopen uit Amerika, rubber uit het Britsche Empire, hout uit Rusland, enz. (Times)

(Vor. ber. Oorlogskosten 3989)

A. MENDELSSOHN & CO. — Activa en passiva per 31 October 1939. —

Voor de rechtbank te Amsterdam werd 30 Nov. j.l. behandeld de aanvrage om surséance van betaling van de firma Mendelssohn & Co. Amsterdam, te Amsterdam. De uitspraak werd bepaald op 5 December 1939.

Uit het verslag van de bewindvoerders omtrent den stand van baten en lasten blijkt, dat per 31 October het nadeelig verschil tusschen activa en passiva voorloopig becijferd werd op *f* 40.504.486.

De volledige staat van activa en passiva per 31 October 1939 ziet er als volgt uit:

Activa:

Kas, giro en banktegoed in glds . .		*f* 2.763.486
Banktegoed in vreemde valuta . .		- 250.316
Vreemd geld, goud, zegels en coupons		- 63.431
Buitenl. schatkistpapier		- 2.888.274
Effecten		- 47.027.324
Idem op termijn terug te nemen . .		- 8.668.000
Aand. in en vorderingen op venn., waarin is deelgenomen en syndicaatsparticipaties	*f* 10.503.064	
Voor bedoelde venn. verstrekte borgtochten	- 1.181.306	
		- 11.684.370
Debiteuren	*f* 41.642.848	
Af: voorloopig als dubieus beschouwd . .	- 29.000.000	
		- 12.642.848
Debiteuren weg. verstr. borgtochten		- 1.056.043
Diverse posten		- 156.197
Belang bij kunstverzameling . . .		- 6.722.604
Kantoorgeb. en -inventaris en andere onr. goederen		- 700.000
Nadeelig verschil tusschen activa en passiva, voorl. becijferd op . . .		- 40.504.486
		f 135.127.379

Passiva:

Deposito's, creditsaldi in rek.-crt. enz.		*f* 58.373.147
Opgenomen credieten: gedekt gedeelte . .	*f* 47.906.761	
ongedekt gedeelte .	- 15.761.917	
		- 63.668.678
Verstrekte borgtochten		- 2.237.349
Diverse posten		- 514.580
Te betalen tegen terug te nemen eff.		- 10.333.625
		f 135.127.379

Per 14 Augustus 1939 was de stand van zaken als volgt:

Activa:

Kas, giro en banktegoed in guldens .		*f* 389.674
Banktegoed in vreemde valuta . . .		- 230.246
Vreemd geld, goud, zegels en coupons		- 187.995
Buitenlandsch schatkistpapier . . .		- 19.154.832
Idem, op termijn terug te nemen . .		- 63.959.415
Effecten		- 128.547.764
Idem, op termijn terug te nemen . .		- 11.383.000
Aand. in en vorderingen op venn., waarin is deelgenomen en syndicaatsparticipaties	*f* 10.443.602	
Voor bedoelde venn. verstrekte borgtochten	- 1.495.480	
		- 11.939.082
Debiteuren	*f* 62.365.841	
Af: voorloopig als dubieus beschouwd .	- 25.000.000	
		- 37.365.841
Debiteuren wegens verstrekte borgt.		- 1.103.739
Beursfirma's voor te leveren fondsen		- 57.431
Diverse posten		- 467.859
Belang bij kunstverzameling . . .		- 6.722.604
Kantoorgebouw en inventaris en andere onroerende goederen . . .		- 700.000
Op termijn gekochte vreemde valuta .	*f* 167.537.547	
Te ontvangen tegen op termijn verkochte vreemde valuta . .	- 61.435.339	
Op termijn gekochte goederen	- 2.819.223	
Te ontvangen tegen op termijn verkochte goederen	- 1.101.508	
	f 232.893.617	
Nadeelig verschil tusschen activa en passiva voorloopig becijferd op . .		- 11.424.078
		f 293.633.560

Passiva:

Deposito's, creditsaldi in rek.-crt. enz.		*f* 59.835.834
Opgenomen credieten: gedekt gedeelte . .	*f* 146.692.348	
Ongedekt gedeelte .	- 7.864.980	
		- 154.557.328
Verstrekte borgtochten		- 2.599.219
Diverse posten		- 881.924
Beursfirma's voor te ontv. fondsen		- 12.885
Te betalen tegen terug te nemen schatkistpapier		- 63.959.416
Te betalen tegen terug te nemen effecten		- 11.786.954
Te betalen tegen op termijn gekochte vr. valuta	*f* 167.537.547	
Op termijn verkochte vreemde valuta . .	- 61.435.339	
Te betalen op termijn gekochte goederen .	- 2.819.223	
Op termijn verkochte goederen	- 1.101.508	
	f 232.893.617	
		f 293.633.560

(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Mendelssohn & Co. 3938 A.)

B. HONGARIJE. — Duitsche troepen aan de Hongaarsche grens. —

Uit Sighet wordt op 3 December gemeld, dat de Duitschers thans een belangrijke troepenmacht concentreeren aan de Hongaarsche grens. (Agence Belga)

A. **Olie als factor in den modernen oorlog.** —
Door het uitbreken van den oorlog is wellicht geen product zóó in het middelpunt van de belangstelling komen te staan als petroleum. Dat de oorlog gepaard zal gaan met een toeneming van het verbruik, bijzondere vraag voor speciale petroleumproducten en wijziging in een deel der routes, waarlangs het product in vredestijd pleegt te worden getransporteerd, was onmiddellijk duidelijk. Hoe ingrijpend die veranderingen echter zullen zijn, kan daarentegen niemand zeggen, wegens de vele factoren van onzekerheid, zoowel met betrekking tot den duur van den oorlog als het aantal landen, dat ten slotte misschien in den strijd wordt betrokken.
Wij ontleenen aan het Alg. Handelsblad eenige gegevens betreffende het verbruik van olie in de oorlogvoerende landen.

Positie van Duitschland. — In de afgeloopen vijf jaar is Duitschlands verbruik aan olieproducten bijna verdubbeld; het steeg n.l. van 3.8 mill. ton in 1934 tot 7½ mill. in 1938. Hierbij moet men echter bedenken, dat deze cijfers berekend zijn door samenvoeging van binnenlandsche productie en invoer en zeer waarschijnlijk een flink deel daarvan werd opgeslagen. Doch op grond van de vele autowegen, die zijn aangelegd, de grootscheepsche mechanisatie van het leger en de industrieele ontwikkeling zal men niettemin een belangrijke expansie van het olieverbruik in de laatste jaren als vaststaand kunnen aannemen.
De pogingen, die in het werk werden gesteld om de binnenlandsche ruwe olieproductie op te voeren, hebben deze doen stijgen van 315.000 metr. ton in 1934 tot 583.000 ton in 1938. Belangrijker is evenwel de bijdrage van de synthetische productie uit steenkool, op welke wijze in 1938 volgens raming 1.3 mill. ton werd verkregen. Ondanks de snelle uitbreiding van het verbruik kon dit in 1938 reeds voor 38% in het binnenland worden gedekt tegen slechts 17% in 1934.

PETROLEUM

Het volgende staatje geeft een beeld van Duitschlands voorziening van vloeibare brandstoffen in 1938:

Binnenlandsche productie (in tonnen):	
Ruwe olie	580.000
Motorbrandstof	2.000.000
Invoer:	
Ruwe olie en residuen	1.298.600
Motorbrandstof	1.357.100
Gasolie	1.467.600
Stookolie	405.700
Smeerolie	388.000
Kerosene	22.200
Bitumen	17.500
	7.536.700

Daar Duitschland in 1938 195.000 ton uitvoerde, resteerde er 7.340.000 ton voor eigen verbruik.
De aanvoer uit Amerika en het Verre Oosten is voor Duitschland door den oorlog afgesneden; deze gebieden leveren bijna 90% van allen invoer. De vraag rijst derhalve of, nu de behoefte moet zijn toegenomen van 5.000.000 tot 10.000.000 ton per jaar of meer, Duitschland in staat zal zijn deze hoeveelheid, of althans een aanzienlijk deel, van de omliggende landen te betrekken.
Een aanzienlijke stijging van dezen invoer schijnt door leverantie van Roemenië in elk geval mogelijk. Volgens het handelsverdrag tusschen Roemenië en Duitschland in het begin van 1939 afgesloten, zou onder bepaalde omstandigheden 40% van den Roemeenschen olie-export naar Duitschland kunnen worden gezonden.
Te zamen met een mogelijken invoer uit Roemenië van 2.000.000 ton, van 500.000 ton uit Rusland en kleinere hoeveelheden uit Polen, Oostenrijk en Tsjechië, zal Duitschland kunnen beschikken over 60% van zijn voormaligen invoer. Dit lijkt vooralsnog echter het maximum der mogelijkheden.

Positie van Frankrijk. — Frankrijks binnenlandsche olie-productie bedroeg in 1938 slechts ca. 72.000 metr. ton. De invoer was in genoemd jaar als volgt:

	ton
Ruwe olie	6.968.700
Benzine e.d.	530.000
Stookolie	404.000
Gasolie	94.940
Smeerolie	69.810
	8.067.450
Binnenlandsche productie	72.106
Totaal	8.139.556

Het grootste gedeelte van de benoodigde ruwe olie komt uit Irak, n.l. ca. 3.000.000 ton, daarop volgen de Ver. Staten met 2 à 2,5 mill. ton. De Ver. Staten en Roemenië zijn voorts de belangrijkste invoerlanden voor geraffineerde producten.
Zoo lang de Middellandsche Zee-route vrij blijft, zal Frankrijk het meeste uit Irak blijven importeeren. Veel meer zal dit land echter niet kunnen leveren, daar Frankrijk reeds het leeuwendeel afnam. Voor de extra behoeften uit den oorlog voortspruitende zal Frankrijk dus van het Westelijk halfrond afhankelijk zijn. Mocht eventueel de Middellandsche Zee-route uitvallen, dan moet alles uit de Nieuwe Wereld worden aangevoerd.
Gedurende de laatste tien jaar heeft de bouw van raffinaderijen op groote schaal, den aard van den invoer geheel gewijzigd. In het hierboven vermelde staatje ziet men, dat de invoer voor 95% uit ruwe olie bestaat. De extra-oorlogsbehoefte zal waarschijnlijk tot een grooteren invoer van geraffineerde producten leiden, mede wegens de aldus mogelijke bezuiniging op het vervoer.

Positie van Engeland. — Engeland heeft, afgezien van de leisteenolie, die Schotland op beperkte schaal levert, in het geheel geen eigen bronnen. De verspreiding van de aanvoerbronnen blijkt uit het volgende staatje:

Landen:	Invoer in 1938 ton	Percentage van totaal
Zuid-Amerika:		
Venezuela en Ned. W.-Indië	4.960.000	40.3
Trinidad	849.430	6.8
Peru	89.285	0.7
Totaal	5.898.715	47.8
Noord-Amerika:		
Ver. Staten	2.295.000	18.5
Mexico	221.857	1.8
Totaal	2.516.857	20.3
Middellandsche Zee-gebied:		
Irak	579.714	4.6
Roemenië	421.000	3.4
Rusland	326.142	2.6
Totaal	1.326.856	10.6
Midden- en Verre Oosten:		
Iran	2.558.571	20.6
Nederl.-Indië	97.285	0.7
Totaal	2.655.856	21.3
Andere gebieden	695.617	
Totaal	13.093.901	100.—

Irak, Roemenië en Rusland zijn bijeen genomen omdat deze aanvoer via de Middellandsche Zee geschiedt. Verder is Venezuela samengevoegd met Ned. West-Indië, omdat een groot gedeelte van de ruwe olie uit Venezuela op Aruba en Curaçao wordt geraffineerd. Trinidad is bij de Zuid-Amerikaansche groep gevoegd omdat het in hetzelfde scheepvaartgebied ligt.
In vredestijd vormt de Caribische Zee Engelands belangrijkste aanvoerbron, die meer dan de helft van het Britsche verbruik levert. In belangrijkheid volgen daarop Iran en de Ver. Staten, terwijl weinig

meer dan 10% afkomstig is uit landen, waarvan het transport via de Middellandsche Zee geschiedt. Terwijl de verschepingen van Iran de Middellandsche Zee-route plegen te gebruiken, komt hiervoor ook eventueel de langere weg om de Kaap in aanmerking. Indien de Middellandsche Zee-aanvoer niet wordt verstoord, schijnt er, afgezien van het duikboot- en mijnenrisico, voor den Britschen aanvoer geen gevaar te bestaan. Het wegvallen van de Middellandsche Zee-route zou kunnen leiden tot een vermindering van den aanvoer uit Irak en het Verre Oosten, waarvoor dan compensatie kan worden gevonden in Amerika.
Voor de extra behoeften door den oorlog ontstaan is Engeland evenals Frankrijk geheel aangewezen op het Amerikaansche continent, dat zoowel over voldoende ruw product als over de vereischte raffinagecapaciteit beschikt. **(V. b. Petroleum, kaartje voorn. productielanden 3939 A; Engeland 3245 A).**

4 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 26 Nov.—2 December 1939.
27 November: s.s. „Spaarndam" op een mijn geloopen. Vijf personen omgekomen.
28 November: Berlijn meldt torpedeering van Britschen kruiser. Londen ontkent. (Red. K. H. A.)
(V. b. overz. 19—25-11-'39, 4034)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 30 Nov.—2 December 1939. —**
30 November: Rusland zet den inval op Finland in: Helsinki en andere steden uit de lucht gebombardeerd. Opmarsch van Russische troepen van 3 zijden.
1 December: Volgens Finsche mededeeling zijn 1200 Russen gevangen genomen, 4 Russische vliegtuigen neergeschoten en 36 tanks onschadelijk gemaakt. Ook wordt melding gemaakt van de vernietiging van 2 Russische vliegtuigen. — Van Sovjet-Russische zijde wordt o.m. melding gemaakt van het neerhalen van 10 Finsche vliegtuigen. — Russische vloot bombardeert het schiereiland Hangö.
2 December: Nieuwe luchtaanval op Helsinki.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Finsch-Russ. Conflict 4040 A.)**

B. **JOEGO-SLAVIE. — Overeenkomst met Duitschland in zake leeningen van 1914. —**
De onderhandelingen tusschen Joego-Slavië en Duitschland in zake de leeningen, welke door Duitschland voor den oorlog van 1914 zijn verstrekt aan Servië en Bosnië, zijn geëindigd. Joego-Slavië heeft zich verplicht de zeventien leeningen, die in Duitschland zijn geplaatst, terug te koopen binnen den tijd van tien jaar. Het totale bedrag van deze leeningen is 600 millioen dinar. Nader zal worden geregeld of dit bedrag in baar zal worden betaald, dan wel zal dienen tot het dekken van den uitvoer.
(Telex-A. N. P.)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Tweede Kamer. - Begrooting van Binnenlandsche Zaken. —
Op 23 November is de begrooting van Binnenlandsche Zaken z.h.s. aangenomen.
(V. b. Rijksbegrooting 1940 3949 A.)

Benzine. - Prijsverhooging. —
In verband met de stijging van de aanvoerkosten is de benzineprijs aan de pompen verhoogd tot 16½ ct. per liter. De prijs van petroleum is met ¾ cent en die van gasolie en andere donkere oliën met ½ cent per liter verhoogd.
(Vor. ber. Benzine 3972 A; Petroleum 3976 B.)

Ouderdomsvoorziening. —
De Ouderdoms- en Invaliditeitsverzekering, op welk gebied nog een onbevredigende toestand bestaat, was het belangrijkste punt, dat op 28 November in de Tweede Kamer aan de orde is gekomen bij de openbare behandeling van de begrooting van Sociale Zaken. Ook de minister, dr. J. van den Tempel, was daarvan, blijkens zijn antwoord op de debatten, overtuigd. Van verschillende zijden werd de wensch naar voren gebracht om het verzorgingsvraagstuk van de ongeveer 120.000 ouden van dagen tot een spoedige oplossing te brengen. De minister antwoordde, dat de staatscommissie met haar onderzoek bezig is en dat dit eerst moet worden afgewacht. Reeds is berekend, dat er ƒ 16,8 millioen voor het eerste jaar noodig zou zijn. De financiering der fondsen zal in het komende jaar aan de orde moeten komen. Grondige behandeling van het geheele vraagstuk zal dan mogelijk zijn.
De heer Van Houten (c.d.u.) achtte een uitspraak van de Kamer thans niettemin noodig en diende een motie in om op spoed aan te dringen. Zij werd mèt de stemmen van de soc.-dem., comm., s.g. en n.s.b. vóór, echter verworpen (50 tegen 26).
De minister achtte het een daad van belang, dat er een commissie zal komen ter bestudeering van de mogelijke opneming van kleine zelfstandigen in de sociale verzekeringen.
(V. b. Wijziging Invaliditeitswet 3668 D.)

Tweede Kamer. - Begrooting van Financiën aangenomen. —
Op 1 December aanvaardde de Kamer de begrooting van het departement van Financiën ad ƒ 64 millioen en machtigde zij den minister van Koloniën tot het sluiten van een exploitatie-overeenkomst met de Mijnbouw-maatschappij Celebes.
(V. b. Rijksbegrooting 1940 3949 A.)

De moeilijkheden van onze scheepvaart. - „Nederland blijft varen". —
Officieus verluidt: De verscherping van den oorlog ter zee, als gevolg van nieuwe, door beide partijen getroffen maatregelen, baart ook hier te lande begrijpelijk nieuwe zorg, in het bijzonder in die kringen welke direct of indirect tot de scheepvaart in betrekking staan.
Met voldoening kan daartegenover worden vastgesteld: Nederland blijft varen.
(V. b. Verscherping Zee-oorlog 4032)

Kosten van onze mobilisatie: circa ƒ 1.7 millioen per dag. - Beschikbare 197 millioen bijna verbruikt. —
Met erkentelijkheid heeft de regeering kennis genomen, zegt de minister van Defensie in de Antwoordmemorie op het ontwerp tot verhooging van zijn begrooting, dat de Kamer bereid is om de regeering het nieuwe crediet van ƒ 100 millioen ten behoeve van de defensie te verleenen.
De veronderstelling, dat — wanneer de mobilisatie geruimen tijd voortduurt — andermaal een buitengewoon crediet zal moeten worden aangevraagd, is juist, aangezien het beschikbare bedrag van ƒ 197 millioen grootendeels is verbruikt.
De wijze van financiering van de mobilisatie-uitgaven zal in nader overleg met de Staten-Generaal geschieden.
De kosten der mobilisatie worden, voor zoover betreft de regelmatig terugkeerende uitgaven, globaal geschat op ƒ 1.7 millioen per dag.
(V. b. Mobilisatiekosten 4027 B; Crediet 4039 A.)

Tweede Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 30 November de begrooting van Sociale Zaken z.h.s. aangenomen.
(V. b. Rijksbegrooting 1940 3949 A.)

Weerbaarheid van ons leger. - Lichamelijke oefening.
Met een beroep op clementie en op de bereidwillige hulpvaardigheid van allen die kunnen medewerken, heeft kapitein K. Lotsy een overzicht gegeven van datgene, wat de afdeeling V van het Hoofdkwartier, z.g. O. en O. doet voor de lichamelijke oefening van het leger te velde.
Het ligt in de bedoeling van den opperbevelhebber te bevorderen, dat één uur per dag in diensttijd wordt gewijd aan de lichamelijke oefening. Daarnaast zal

zoo mogelijk midden in de week één middag gelden als officieele sportmiddag. Voorts staat op het program het houden van vaardigheidsoefeningen, om aldus de contrôle over de prestaties te vergemakkelijken. Ten einde de stimulans bij de Sportbeoefening nog grooter te maken, denkt de opperbevelhebber er ernstig over een militair distinctief in te stellen voor hen, die bijzondere prestaties leveren, alsmede dergelijken een extra belooning toe te kennen.
Het komt er bij het opzetten van deze vaardigheidsoefeningen op aan de weerbaarheid van ons leger aanmerkelijk op te voeren. Want het is de leiding thans wel gebleken, hoezeer — met alle waardeering voor den goeden geest — onze mannen in lichaamscultuur ten achter staan bij de mannen in vele andere landen.

Korting op de spoorwegpensioenen ingetrokken. —
De alléén voor het spoorwegpersoneel gehandhaafde korting der pensioenen is thans ongedaan gemaakt. Voor de pensioenen tot 500 gulden met ingang van 1 Juli van dit jaar, voor de andere met ingang van 1 Januari 1940. **(V. b. Wijziging pens.wet 3792 B.)**

Mijnen bedreigen onze kust. —
Drijvende mijnen van buitenlandsch en ook van Nederlandsch fabrikaat belagen onze kust. Onze militairen en marinemannen hebben langs de Nederlandsche kust met verdubbelde activiteit de nadering dezer gevaarlijke mijnen bij tientallen gesignaleerd. **(V. b. Mijnen 4036)**

Phonopost perspectieven. —
Amsterdam en Rotterdam hebben thans een phonopost. In de postkantoren is een cel, waar men zijn brieven voor een gramophoon kan dicteeren en daarna het plaatje naar zakenrelaties of verwanten kan sturen, die het aluminiumschijfje onder de naald leggen en den gesproken brief kunnen beluisteren.

Voorzitter van den Zuiderzeeraad. - Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude aangewezen. —
Bij Kon. besluit is aangewezen als voorzitter van den Zuiderzeeraad jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, oud-minister van Waterstaat, thans lid en ondervoorzitter van dien Raad. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Zuiderzeewerken 3976 A; Nederland en de Oorlog 4039 A.)

5 DECEMBER 1939

A. **LITAUEN. — Woldemaras herkrijgt burgerrechten.**
De president der republiek heeft gratie verleend aan den vroegeren minister-president van Litauen, Woldemaras, en hem de burgerrechten teruggegeven.
Woldemaras kwam door den militairen putsch van 17 Maart 1926 te zamen met den huidigen president aan het bestuur en werd in 1929 ten val gebracht. Sindsdien leefde hij tot 1934 in ballingschap. Op 17 Juni 1934 werd hij in verband met den militairen putsch tot twaalf jaren gevangenisstraf veroordeeld. In 1938 werd hij vrijgelaten; hij moest zich echter naar het buitenland begeven. Bij het uitbreken van den oorlog keerde hij uit Frankrijk terug en woonde in een provincieplaats. (D. N. B.)
(V. b. Woldemaras 1355 C.)

B. **NEDERLAND. — Radio. - Aantal luisteraars 1.337.221. —**
Het aantal radio-luisteraars, dat blijkens aangiften een eigen ontvangtoestel bezit, bedroeg 30 September 1939 954.443. Het aantal aangeslotenen op radiodistributie-inrichtingen bedroeg dienzelfden datum 382.778, zoodat een totaal aantal van 1.337.221 radioluisteraars of 152 op 1000 inwoners is geregistreerd. (N. Rott. Crt.) **(Radio 3915 C; Luisteraars 3001 E.)**

C. **LUXEMBURG. — Geen basis van aanval voor eenigen staat. —**
In de zitting van de Luxemburgsche Kamer op 23 November heeft minister-president Dupong, sprekers, die maatregelen van de regeering hadden gecritiseerd, beantwoord.
Hij zeide o.a., dat de neutraliteit van het land de regeering heeft genoodzaakt den radiozender Luxemburg te sluiten.
Luxemburg zal niet dulden, dat het wordt gebruikt als basis van aanval voor den eenen staat tegen een anderen. Volgens het verdrag van 1867 is het Groot-Hertogdom een niet gewapende neutrale staat en niets doet veronderstellen, dat de onderteekenaars zich niet aan hun verplichtingen zullen houden. Het Groot-Hertogdom vervult nauwgezet zijn plicht.
(Belga) **(V. b. min.-pres. Dupong 3007 A; Zelfstandigheid 3236 F.)**

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 19—25 October 1939. —

19 October. Engeland, Frankrijk en Turkije teekenen een verdrag van wederzijdschen bijstand; Turkije is niet verplicht eventueel tegen Rusland oorlog te voeren. **(Pag. 3992 B.)**
Op de conferentie van staatshoofden der Noordelijke Staten wordt besloten tot de meest strikte neutraliteit. **(Pag. 3992 C.)**
Hitler ratificeert het grens- en vriendschapsverdrag met Rusland.
De Bulgaarsche regeering treedt af. **(Pag. 3995 G.)**

20 October. De Franschen ontruimen het bosch van Warndt ten Westen van Saarbrücken. **(Pag. 3997)**
De ambassadeur van de Vereenigde Staten te Tokio waarschuwt in een rede Japan, zijn houding ten opzichte van de Amerikaansche belangen in China te wijzigen. **(Pag. 3995 C.)**
Het Ned. Depart. van Buitenlandsche Zaken ontvangt een Duitsche nota met de mededeeling, dat ingaan op een Engelsch aanbod om neutrale schepen te convooieeren, dezen schepen hun neutraliteit zou ontnemen, zoodat zij als schepen van den vijand zouden moeten worden behandeld. **(Pag. 3996)**

21 October. De Finsche delegatie onder leiding van Paasikivi vertrekt weer naar Moskou. **(Pag. 3992 C.)**
Een Duitsch bewakingsvaartuig met 69 opvarenden loopt bij de Sont op eigen mijn en vliegt in de lucht. **(Pag. 3997)**
Te Rome wordt een overeenkomst geteekend inzake het overbrengen van Duitschers van Alto-Adige naar Duitschland. **(Pag. 3994 C.)**
De Sultan van Djocjakarta is overleden. **(4003 D.)**
De vier vakcentrales wenden zich tot de regeering met het verzoek een bijslag op de steunuitkeeringen te geven.

22 October. Minister Göbbels doet een scherpen aanval op Winston Churchill, dien hij beschuldigt de „Athenia" tot zinken te hebben gebracht om Amerika in den oorlog te betrekken. **(Pag. 3996)**
De heffing van Joodsch bezit wordt in Duitschland verhoogd van 20 tot 25%. **(Pag. 3995 F.)**
Euwe blijft kampioen van Nederland.

23 October. Russisch—Finsche besprekingen hervat. **(Pag. 4008 B.)**
Nieuwe Bulgaarsche regeering gevormd onder Kiosseiwanof. **(Pag. 3995 G.)**
Dr. E. Heldring wordt president-directeur van de Nederlandsche Handel Maatschappij. **(Pag. 3995 D.)**
L. C. Nemry wordt gezant van België te Den Haag. **(Pag. 3998 B.)**
Gasmaskers zijn in Nederland aan de postkantoren te bestellen. **(Pag. 3994 A.)**
De dichter-zanger J. H. Speenhoff zeventig jaar. **(Pag. 4003 D.)**

24 October. De Finsche onderhandelaars keeren uit Moskou naar Helsinki terug om nieuwe instructies te halen. **(Pag. 4008 B.)**
Het Amerikaansche schip „City of Flint" wordt door de Duitschers naar de Russische haven Moermansk opgebracht; de Russen interneeren de Duitsche prijsbemanning. **(Pag. 4002, 4023 B.)**
Von Ribbentrop, de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, verklaart te Danzig dat Duitschland den Britschen handschoen opneemt. **(3996)**

De Ned. regeering stelt voor het Defensiefonds af te schaffen.
Minister Steenberghe zet in een radiorede de getroffen regeeringsmaatregelen ten bate van land- en tuinbouw uiteen. **(Pag. 3998 D.)**
Dertig Nederlandsche schepen worden door de Engelschen in de Duins opgehouden. **(Pag. 4009 A.)**

25 October. Engelsche verkenningsvluchten boven Berlijn, Maagdenburg en Hamburg. **(Pag. 4002)**
In Russisch-Polen hebben 91% der kiezers op bolsjewistische candidaten gestemd.
Berlijn schaft het financieringssysteem der belastingbons af.
De interneering der Duitsche prijsbemanning van de „City of Flint" wordt door de Russische vlootautoriteiten geannuleerd. **(Pag. 4023 B.)**
Dr. C. J. K. van Aalst, oud-president van de Nederl. Handel-Maatschappij overlijdt op 73-jarigen leeftijd. **(Pag. 4003 D.)**
De Luchtverdediging wordt binnen het kader der Nederlandsche weermacht een zelfstandig commando.
De dichteres Helène Swarth viert haar tachtigsten verjaardag. **(Pag. 4003 D.)** (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Recapitulatie 8—18-10-'39, 4035)

6 DECEMBER 1939

A. **BRAZILIE. — Uitvoer naar oorlogvoerende mogendheden. —**
Een der voornaamste uitvoerproducten van Brazilië is katoen.
Vóór den oorlog was Duitschland daarvan een zeer belangrijk afnemer, al moet erkend worden, dat Duitschlands aandeel in den afzet van dit product in het eerste halfjaar van 1939 was gedaald tot slechts 22 pct. van den totalen katoenuitvoer. De oorlog maakt verderen uitvoer naar Duitschland vrijwel onmogelijk.
Het belangrijkste uitvoerproduct is koffie; 40 à 50 pct. van den uitvoer komt op rekening van dit product. De verwachtingen omtrent den verderen uitvoer zijn ongunstig, en reeds is gesproken van een vermoedelijke uitvoervermindering van 2 à 3 millioen balen per jaar.
Voor de overige minder belangrijke uitvoerproducten zal een her-oriëntatie moeten plaats hebben. Nieuwe afzetmarkten zullen moeten worden gezocht. Afgezien van mogelijke transacties met de West-Europeesche mogendheden, is men er van overtuigd, dat de Braziliaansche export zich nog meer dan vroeger op de Vereenigde Staten zal hebben te richten. Wellicht kan de afzet van suiker en mangaan aanzienlijk worden vergroot.
Het handelsverkeer met de drie groote oorlogvoerende Europeesche mogendheden was in het eerste halfjaar 1939 (in millioenen goud £): Uitvoer naar Duitschland 2.88 (v. j. 3.70), Groot Brittannië 1.90 (v. j. 1.59) en Frankrijk 1.07 (v. j. 1.04).
Hoewel de uitvoer naar Frankrijk sinds 1936 is gedaald, neemt dat land toch nog bijna 6 pct. op van den totalen Braziliaanschen export. Het aandeel van Groot-Brittannië is 10½ pct., dat van Duitschland 16 pct. Ongeveer een derde van den uitvoer van Brazilië is dus gericht op deze 3 groote Europeesche mogendheden.
Voor den invoer gelden de volgende cijfers, eveneens in millioenen £: Duitschland 3.90 (v. j. 4.53), Groot Brittannië 1.53 (v. j. 1.80) en Frankrijk 0.52 (v. j. 0.60). (Nederland's Zaakgelastigde te Rio de Janeiro)
(V. b. Econ. toest. 3363 D; Koffieprod. 3035 A.)

B. **SURINAME. — Oppervlakte en Bevolking in 1939.**
De grootte van Nederland is ongeveer 33.078 vierk. km., die van Suriname omstreeks 160.000 vierk. km. Suriname is dus bijna vijf maal zoo groot als Nederland.
Het district Nickerie, dat meer dan ¼ gedeelte van Suriname beslaat, is derhalve grooter dan heel Nederland, aldus „De West".
De bevolking van Nederland telt ongeveer 8.727.000 zielen; die van Suriname met inbegrip van Boschlanders en Indianen ongeveer 171.000, waaruit volgt dat de bevolkingsdichtheid van Nederland 250 maal zoo groot is als die van Suriname. (De West)
(V. b. Oppervlakte en Bevolking 3383 A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939. — De huishuren. Sommige verhoogingen toegestaan.**
Het Departement van Economische Zaken deelde mede, dat, in tegenstelling met de voorafgaande voorschriften, voortaan huishuurverhoogingen zijn toegestaan, en wel die reeds voor 24 Augustus door de huiseigenaren aan de huurders waren aangezegd. Overigens zullen verzoeken om verhooging van huishuur slechts in zeer bijzondere gevallen worden ingewilligd.

De prijsregelingen.
Het Departement van Economische Zaken meldt, dat de prijsregelingen wederom zijn herzien met ingang van 23 November. De indeeling in vier groepen blijft gehandhaafd.
Voor de eerste groep blijven de prijzen van 24 Augustus ongewijzigd, behalve die van de door de Kol. Petr. Mij. uit het buitenland aangevoerd smeeroliën, vetten, vaseline, asphalt en asphaltproducten, waarvoor een verhooging van 15 procent is toegestaan.
Voor de tweede groep blijft de bepaling inzake de normale seizoensschommelingen gehandhaafd.
Voor de derde groep is prijsverhooging van in blik verpakte beschuit toegestaan, in verband met de gestegen prijzen voor emballage.
De stijging van de importprijzen maakte verhooging van de Indische prijzen noodig voor lucifers, gebleekte cambrics, yeans, kap-ijzer, terwijl bloemkool, wortelen en zuurkool in blik en buitenlandsche teer, pek, koolteerproducten, weefgarens, gecontingenteerde fancy-manufacturen, goenizakken, papier en papierwaren zijn overgebracht naar de vierde groep.
In de vierde groep zijn ook opgenomen djarakpitten, brillen, azijn, gist, soja en boter.
Het Departement van Economische Zaken gaf een nieuwe lange lijst uit voor de groep c, met de toegestane verhoogingspercentages daarachter vermeld.
Aangeteekend wordt nog, dat de z.g. vrije artikelen niet ongelimiteerd mogen worden verhoogd. Zij blijven onder de prijsbewaking. Het element der vervangingswaarde wordt mede in rekening gebracht, evenals de nieuwe eischen omtrent betaling, welke in het land van herkomst zijn gesteld.
(V. b. Prijsstijging levensmidd. 3994 B.)

Negen firma's op de Engelsche zwarte lijst.
De Handelmaatschappij Behn, Meyer & Co. N.V. te Batavia.
Handelshuis M. Goldenberg & Co. te Medan.
N.V. Handel- en Industrie Mij. v.h. J. F. Holtkamp te Batavia.
Otto Jaissle en Co. te Soerabaia, Batavia en Medan.
Marihat Sumatra Plantagen-Unternehmung G.m.b.H. te Medan.
De Nederlandsche Siemens Maatschappij te Batavia en Soerabaia.
N.V. Orenstein & Koppel te Soerabaia.
N.V. Straits und Sunda Syndikat's Administratiekantoor te Batavia.
G. Heidrich & Co. (Giesel & Co.) te Batavia, Soerabaia en Medan.
(V. b. Eng. Zwarte lijst 3964 A.)

Japansche agressie en de Ver. Staten.
In regeeringskringen te Washington wordt te verstaan gegeven, dat bij Japansche agressie in Ned. O.-Indië de Amerikaansche regeering zich stellig niet zal bepalen tot een passieve houding van protest en niet-erkenning, zooals door de ministers Stimson en Hull is aangenomen ten opzichte van Japan's optreden in China. De belangen van Amerika bij een onveranderden status van Ned.-Indië zijn te groot om Japan, indien het in die richting agressieve plannen mocht koesteren, de vrije hand te laten. Amerika zoo betoogt men te Washington, ontvangt een groot gedeelte van zijn onmisbare grondstoffen — o.a. rubber en tin — van Ned.-Indië. De Philippijnen liggen precies tusschen Indië en Japan in; het lot van Indië zou het lot van de Philippijnen, bezegelen. Ten slotte zou

een aanslag op Indië den eersten stap kunnen beteekenen voor een verovering van het schiereiland Malakka en Australië.
(V. b. Ned. Indië—Japan 2939 B.)

Prof. dr. Raden Ario Hoesein Djajadiningrad neemt ontslag als lid van den Raad van Ned. Indië.
Buitenzorg. Bij Koninklijk Besluit van 4 November No. 18, is aan het lid van den Raad van Ned.-Indië, prof. Hoesein Djajadiningrad, op verzoek per ultimo December ontslag uit 's Lands dienst verleend, onder dankbetuiging voor de gedurende vele jaren aan den lande bewezen gewichtige diensten. (Aneta)
(V. b. Prof. Djajadiningrad 1635 F.)

A. **BELGIE. — Dr. J. v. d. Meulebroeck, de nieuwe burgemeester van Brussel. —**
De nieuwe burgemeester van Brussel, dr. J. v. d. Meulebroeck, wiens benoeming op 28 November '39 is afgekomen, werd 17 November 1876 geboren. Na in 1901 gepromoveerd te zijn tot doctor in de geneeskunde, vertrok de jonge arts naar Engeland, waar hij gedurende een jaar werkzaam was in een Londensch ziekenhuis. Na zijn terugkeer in België werd hij lid van de liberale kiesvereeniging der gemeente Laeken, welke toen nog niet door de stad Brussel was geannexeerd. Op 31-jarigen leeftijd brachten de kiezers hem in den gemeenteraad en in 1912 werd hij benoemd tot wethouder van openbaar onderwijs. Dr. v. d. Meulebroeck nam deze functie waar tot bij het uitbreken van den wereldoorlog in 1914. Na een eervollen staat van dienst in het leger hernam hij na den wapenstilstand zijn functie van wethouder. Ten gevolge van de annexatie van Laeken kwam dr. v. d. Meulebroeck in den gemeenteraad van Brussel en werd in de hoofdstad spoedig wethouder. Hij was ook eenige jaren lid van de Kamer van Afgevaardigden.


Dr. J. v. d. Meulebroeck.

Wat het talenvraagstuk betreft — zoo schrijft de correspondent van de N. R. Crt. te Brussel — dat naar aanleiding van den strijd in en buiten de pers rondom de opvolging van burgemeester Max gevoerd, weer op den voorgrond was getreden, heeft de nieuwe burgemeester verklaard, dat Vlamingen en Walen zich te Brussel wel degelijk thuis moeten gevoelen. Alle Belgische staatsburgers, van welke zijde van de taalgrens zij naar Brussel komen, moeten door het stadsbestuur op gelijke wijze worden behandeld. Ik ben en blijf, aldus dr. v. d. Meulebroeck, voorstander van de talenvrijheid. De Brusselaars zouden trouwens niet dulden, dat wij de tot nog toe in deze gevolgde politiek zouden wijzigen en deze vrijheid in het gedrang zouden brengen. (N. R. Crt.)
(V. b. Burgem. Max 4016 A.)

7 DECEMBER 1939

B. **SPANJE. — Ruilovereenkomsten met vele landen gesloten. Ook Nederland komt in aanmerking. —**
Spanje heeft ruilovereenkomsten met Zweden, Noorwegen en Finland gesloten. Zoodra de hoeveelheden ruilgoederen zullen zijn vastgesteld, zullen dergelijke overeenkomsten ook met België, Nederland en Zwitserland geteekend worden.
Spanje zal sinaasappelen leveren. De geheele oogst zal, naar men verwacht, tien millioen halve kisten bedragen. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Sinaasappelen 3088 A.)

C. **MEXICO. — Olie - Onteigening wettig verklaard. -**
Na een openbare behandeling, welke 18 dagen heeft geduurd, heeft het Mexicaansche hooggerechtshof met algemeene stemmen beslist, dat de onteigening der bezittingen van de buitenlandsche petroleummaatschappijen van Maart 1938 geschied is in overeenstemming met de grondwet. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Petroleum, schadeloosstelling 3873 C.)

D. **ZWEDEN. — Vijftien lichtingen opgeroepen. —**
De Zweedsche regeering heeft de gedeeltelijke mobilisatie verordend en vijftien lichtingen opgeroepen. De meeste militairen gaan naar de Zweedsch-Finsche grens. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Bewapening 4011 E.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Waarom kwam pact met Parijs en Londen niet tot stand? —**
De diplomatieke correspondent van de Londensche „Times" meldt, dat de Sovjet-regeering er op stond, dat Groot-Brittannië en Frankrijk als prijs voor een Engelsch—Fransch—Russisch bondgenootschap, Finland en de Baltische Staten er toe zouden overhalen hun vlootbases aan de kust, evenals op de eilanden Oesel, Dagö en de Åland-eilanden ter beschikking van Rusland te stellen, doch dat Engeland en Frankrijk weigerden in te grijpen in de souvereiniteit der kleine mogendheden. Dit had het mislukken van de onderhandelingen tot gevolg.
De ter beschikking staande gegevens wijzen er volgens de „Times" op, dat de bezetting van Finland en de Oostzeestaten een der voorwaarden was voor het sluiten van het Russisch-Duitsch pact van Augustus '39. Hitler werd er door von Ribbentrop toe overgehaald, bij voorbaat in dezen eisch toe te stemmen als deel van den prijs voor het pact, dat, naar hij hoopte, Engeland en Frankrijk buiten den oorlog zou houden.
Andere Engelsche bladen bevatten een soortgelijk relaas. De „Daily Express" echter zegt, dat Stalin reeds vier maanden geleden een inval in Finland beraamde, ten gevolge waarvan de onderhandelingen over een Engelsch-Fransch-Russisch pact in Augustus schipbreuk leden en von Ribbentrop het pact met Rusland verkreeg. (Times - Daily Express)
(V. b. Sovjet-Rusland—Engeland 3905 F.)

F. **NIKKEL. — Twistappel tusschen Sovjet-Rusland en Finland. - Petsamo, ijsvrije Finsche haven aan de Noordelijke IJszee, export van voornaamste nikkelmijn. —**
De beteekenis van nikkel moge voor de oorlogvoering aanmerkelijk kleiner zijn geworden dan in 1914/1918, toen nog circa 80 pct. van alle nikkel voor de fabricage van wapentuig werd gebruikt (tegenwoordig is dat niet veel meer dan 10 pct.), zoo wordt toch hier en daar de veronderstelling geuit, dat de groote en thans zoo wreede belangstelling van Rusland voor Finland voor een gedeelte ook wel hiermee in verband kan staan, dat Finland uitgestrekte nikkelbeddingen bezit, welke Rusland voor dit metaal onafhankelijk zouden kunnen maken van de Britsche markt.
De voornaamste mijn ligt ongeveer 50 km. zuidwest van de ijsvrije Finsche haven Petsamo aan de Noordelijke IJszee. Sedert 1933 wordt het nikkelerts in Finland ontgonnen door de Engelsche Mond Nickel Co., een dochteronderneming van de International Nickel Co. van Canada. Deze zegt in haar laatste verslag, dat maatregelen zijn genomen om een maandelijksche

opbrengst te verzekeren van 500.000 kg. nikkel en 250.000 kg. koper.
Het Finsche erts moet van zeer hoog gehalte zijn. De internationale maatschappij heeft reeds voor ca. 9½ millioen gulden in de ontginning gestoken; voor voltooiing van de nieuwe werken zal nog eenzelfde bedrag vereischt worden.
Het plan is een waterkrachtstation voor de ontginning en een smelterij te bouwen, waarmede men in den herfst van het volgende jaar gereed hoopt te komen.
In 1938 heeft de International Nickel ongeveer viervijfden van de wereldopbrengst voortgebracht, die op 109.000 metertons wordt gesteld. Het grootste deel hiervan komt uit Canada. Tweede groote voortbrenger is het Fransche eiland Nieuw Caledonië met een opbrengst van 6.004 m.t. In geringer hoeveelheden komt nikkel uit Duitschland, Rusland, Japan, Zuid-Rhodesië, Burma en Noorwegen. De V.S. bezitten slechts weinig nikkel, zijn intusschen de grootste verbruikers en moeten hiervoor in Canada terecht.
Ofschoon het metaal tot contrabande is verklaard, ondervindt de uitvoer naar de bevriende republiek tot dusver geen moeilijkheden. Naar Duitschland zijn de verzendingen uit Canada uiteraard gestaakt; die naar andere landen zijn onderworpen aan de goedkeuring van de Engelsche regeering.
Na de V. S. met 23.400 metertons is Rusland de grootste verbruiker met 17.300 m.t.; daarna komen het Ver. Koninkrijk met 13.200 m.t. en Duitschland met 12.200 m.t.
Het grootste gedeelte van het Canadeesche nikkel wordt geraffineerd in het Dominion en in Wales; het overige wordt in Canada gesmolten en naar Noorwegen gezonden voor zuivering. De voortbrenging (pl.m. 8000 t. in het jaar) staat onder toezicht van de Britsche en de Noorsche regeeringen. Wegens de belemmeringen van de scheepvaart zullen de raffinaderijen in Noorwegen vermoedelijk voor den duur van den oorlog worden gesloten.
Men acht het waarschijnlijk dat in Alaska en Rusland nog belangrijke nikkelbeddingen worden gevonden. Het metaal schijnt ook elders nog in goede hoeveelheden aanwezig te zijn en de prijs is sedert 1926 niet noemenswaardig veranderd.
(N. Rott. Crt.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Opmerkelijk artikel in het orgaan van de Komintern betreffende Roemenië. —**
Het laatste nummer van het tijdschrift De Communistische Internationale schrijft:
„De volkeren van Estland, Letland en Litauen weten, dat de verdragen met de Sovjet-Unie hen van den oorlog gered hebben en hun een veiligen waarborg hebben gegeven van hun onafhankelijkheid tegen de imperialistische mogendheden". „De belangen der volkeren van Roemenië en hun vrije en vreedzame ontwikkeling zijn verbonden met de onmiddellijke afsluiting van een pact tot wederzijdschen bijstand met de Sovjet-Unie, gelijk aan de pacten, die door de Oostzeelanden zijn gesloten. Een blik op den binnenlandschen politieken en economischen toestand van Roemenië geeft de overtuiging, dat de vriendschappelijkste betrekkingen met de Sovjet-Unie een vitale noodzakelijkheid zijn."
Het orgaan vervolgt: „In de geannexeerde provincies de Boekowina, Transsylvanië, de Dobroedzja en Bessarabië, heeft Roemenië een politiek van nationale onderdrukking en wreede uitbuiting der volksmassa's uitgevoerd".
Het artikel verklaart, dat het de taak is van de Roemeensche communisten om te werken tegen „den imperialistischen oorlog" en voor het zelfbeschikkingsrecht, dat zoo ver moet kunnen gaan, dat afscheiding van Roemenië mogelijk is. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Rusland—Roemenië 3121 B)

8 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Verscherpte blokkade tegen Duitsche goederen begonnen. —**
De schepen der Britsche en Fransche marine hebben te middernacht 4 December een draadlooze mededeeling ontvangen, de verscherpte blokkade tegen Duitschland te beginnen, als représaille tegen den nationaal-socialistischen willekeurigen en meedoogenloozen mijnenoorlog.
Alle schepen zullen aangehouden en alle goederen van Duitschen oorsprong in beslag genomen worden.
(V. b. Order in Council 4038)

Koning George van Engeland in Frankrijk. —
Koning George van Engeland is in Frankrijk aangekomen voor een bezoek aan de Britsche troepen.
De Koning is op 4 December aan land gegaan. Hij was met een torpedojager overgestoken. Hij was vergezeld van den generaal-majoor, den Hertog van Gloucester. **(V. b. Koning George VI 4038)**

ZUID-AFRIKA. — **Een Duitsche poging om een opstand te verwekken. —**
Door de Zuid-Afrikaansche radio werd een officieele verklaring bekend gemaakt betreffende een poging der Duitschers om bij het uitbreken van den oorlog een opstand te verwekken in Zuid-Afrika.
Het plan bestond om in verschillende deelen der Unie troepen zwarthemden te mobiliseeren, die op zouden rukken naar Johannesburg en Pretoria. De leiders hadden vooraf inlichtingen ingewonnen onder hun volgelingen over het aantal geweren en de munitie, welke zij bijeen konden brengen.
De regeering der Unie is in het bezit gekomen van de authentieke lijst van de leden van elke nationaal-socialistische organisatie in de voornaamste plaatsen. Ook is vastgesteld, dat er verband bestond tusschen deze nationaal-socialistische organisatie en de zwarthemden in Zuid-Afrika en tusschen hen en den staf van het Duitsche gezantschap te Pretoria. Men is tot in bijzonderheden op de hoogte van de handelingen van den nationaal-socialistischen agent Stiller, die legatieraad was bij het gezantschap te Pretoria.
(V. b. Polit. organisaties 2768 A.)

ENGELAND. — **Lord Halifax in het Hoogerhuis. - Twee voorwaarden voor een conferentie voor den vrede. - De Russische inval in Finland. - Protesten der neutralen betreffende de Britsche représaillemaatregelen. —**
Op 5 December heeft lord Halifax, de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, in het Hoogerhuis het oorlogs- en vredesdoel, zooals deze door den premier, Neville Chamberlain, reeds vroeger waren verklaard, nog eens onderstreept.
Wij willen een internationale orde vestigen, waarin alle volken veilig onder de heerschappij van het recht, hun eigen politiek en economisch leven kunnen bepalen, vrij van ingrijpen door hun machtiger naburen.
De twee voorwaarden voor een conferentie voor den vrede zijn:
1. Er moet een bewijs zijn, dat de Duitsche regeering bereid is de voorwaarden te aanvaarden, welke overeenkomen met de oogmerken, waarvoor wij de wapens hebben opgenomen.
2. De zekerheid moet bestaan, dat iedere regeling, die tot stand komt, zal worden geëerbiedigd. Op iedere andere basis zou een conferentie niets bereiken.

Finland. —
Sprekende over het Russisch-Finsche conflict, zeide Lord Halifax:
Het Britsche volk is diep geschokt door de omstandigheden van den Sovjet-Russischen aanval en het heeft een diepe bewondering voor den schitterenden weerstand der Finnen.
Deze zaak vormt het onderwerp van een beroep op den Volkenbondsraad. Het standpunt van de Britsche regeering zal in de bijeenkomst van de Volkenbondsvergadering duidelijk gemaakt worden.
De toepassing der agressie, naar Duitsch voorbeeld, breidt zich uit. In de afgeloopen dagen zijn wij getuige geweest van een algemeen veroordeelde en niet te verontschuldigen daad van agressie door een van de grootste naties op een van de kleinste, hetwelk echter op een hoog beschavingspeil staat. Open steden zijn gebombardeerd, vrouwen en kinderen verminkt en gedood, onder het voorwendsel, dat een land van nog geen vier millioen menschen vijandige plannen had tegen een van 180 millioen. Het Britsche volk is diep geschokt door de omstandigheden, waaronder die Sovjet-aanval heeft plaats gehad en de Britten hebben het schitterende verzet der Finnen diep bewonderd.
Wegens dat conflict is een beroep op den Volkenbond gedaan

en het standpunt der Britsche regeering zal in de zitting van de Assemblée uiteengezet worden. Ik vrees echter, dat het mij moeilijk zal vallen vele dagen uit Engeland afwezig te zijn.

Redenen mislukking Eng.-Fransch-Russisch pact. —
Het gaat hier om een ongelukkige uitbreiding van het conflict. Het komt mij voor, dat de Russische aanval op Finland een rechtstreeksch gevolg is van de Duitsche politiek. Hitler heeft blijkbaar door een overeenkomst, waardoor hij meende de vrije hand voor een aanval op Polen te krijgen, iets ingeruild, wat niet van hem was, namelijk de vrijheid van de Oostzeevolken. De loop der gebeurtenissen heeft aangetoond hoe groot de schade is, als de sluizen eenmaal opengezet zijn.
Begin van dit jaar hebben wij getracht onze betrekkingen met Rusland te verbeteren, maar wij hebben steeds het standpunt ingenomen, dat de rechten van derden onaangetast moesten blijven en door onze onderhandelingen niet beïnvloed mochten worden.
Uit den loop der gebeurtenissen blijkt, dat de opvatting der Britsche regeering, die weigerde een overeenkomst met de Sovjetregeering aan te gaan, welke ook betrekking had op indirecte agressie tegen de Oostzeestaten, juist was. Het is immers thans duidelijk, dat een dergelijke overeenkomst een dekmantel had kunnen zijn voor latere plannen. Ik twijfel er niet aan, of het Engelsche volk wil liever grooten moeilijkheden het hoofd bieden, dan vaststellen, dat wij de eer van Engeland en het Britsche Rijk in deze kwestie compromitteeren.

Ik had niet verwacht, dat Duitschland zich zoo spoedig zou omsingelen op een wijze, welke het Duitsche volk zeer zeker bezorgd moet maken voor de toekomst.

(V. b. Mislukking Eng.-Fransch-Russ. pact 4047 E.)

Neutralen. —
Halifax sprak voorts over de protesten der neutralen tegen de Britsche représaille-maatregelen wegens de Duitsche illegale daden ter zee. Hij zeide: Het is niet tegen te spreken, dat de vijandelijkheden noodzakelijkerwijze eenig verlies met zich mee moeten brengen voor alle landen. De Engelsche regeering heeft haar rechten, welke haar door het internationale recht toegekend worden, echter niet overschreden.
Wij hebben het recht neutralen te verzoeken de daden te beoordeelen, welke ons zijn opgedrongen door de wijze, waarop Duitschland oorlog voert. Het zijn dergelijke overwegingen, welke ons volk en zijn bondgenooten hebben gebracht tot hun tegenwoordige vaste besluit dezen oorlog door te zetten.

(Doeleind. oorlog 4014; Ned. en Belg. prot. 4032 A.)

Winston Churchill, de Britsche minister van Marine in het Lagerhuis. - Oorlogsvloot 1 millioen op stapel. - 2000 Koopvaardijschepen bewapend. - Het verhuren van neutrale schepen aan Engeland. - Duitsche duikbootenverliezen. - De mijnen-oorlog. —
De strijd ter zee is het onderwerp geweest van de rede op 6 December in het Lagerhuis van den Britschen minister van Marine, Winston Churchill. Hij beschreef de taak en de prestaties der Britsche vloot en de bestrijding van de Duitsche duikbooten en mijnen. De minister gaf toe, dat de vloot rond 50.000 ton verloren heeft, doch hij zeide, dat er 1.000.000 ton op stapel staat. Bovendien zullen binnenkort 2000 Britsche koopvaardijschepen bewapend zijn.
Over het convooistelsel was de minister tevreden, slechts weinig geconvooieerde schepen worden aangevallen.
Ten gevolge van dit optreden hebben de duikbooten het gemakkelijker gevonden neutrale schepen aan te vallen dan schepen van Groot-Brittannië en Frankrijk. De verliezen aan Britsche koopvaardijschepen in October bedroegen de helft van wat zij in September waren en in November waren zij gedaald tot 2/3 van de verliezen in October.
Het tegenovergestelde is het geval geweest met de neutrale schepen. Zij hebben 50 pct. meer verloren in de tweede dan in de eerste en tweemaal zooveel verloren in de derde maand dan in de tweede. Het is een merkwaardig soort oorlog voor de Duitsche vloot, waarin deze, weggedreven van haar verklaarden vijand zich troost door amok te loopen onder de neutrale schepen. Dit feit moest eigenlijk een aanmoediging zijn aan de neutralen om hun schepen te verhuren aan Engeland voor den tijd van den oorlog.
Sprekende over de ramingen, volgens welke Duitschland in 1940 400 duikbooten zal bezitten, zeide Churchill: „Wanneer zij deze schepen produceeren volgens het kettingstelsel, vraag ik mij af of zij gezagvoerders en bemanningen volgens een soortgelijk systeem voortbrengen.
Wanneer dat zoo is, lijkt het waarschijnlijk, dat ons vernietigingstempo een soortgelijke uitbreiding zou kunnen ondergaan. De vorige week hebben volgens schatting vijf duikbooten hier een einde gevonden, door de vloot of door de luchtmacht.
Deze resultaten zijn onafhankelijk van de door de Fransche vloot bereikte resultaten. Niettemin gaat deze worsteling voort met een marge, die, ofschoon voldoende, toch niet overdreven is. Het doet goed te weten, dat zeer groote versterkingen van onze jachtvaartuigen in de thuiswateren, die reeds verdrievoudigd zijn, sedert het begin van den oorlog, in dienst zullen komen in 1940."
Churchill herhaalde de waarschuwing, dat een gestage stroom van verliezen verwacht moet worden, doch hij voegde hieraan toe: Ik geloof stellig, dat wij de overhand behalen op deze levensbedreiging.
De mijnenoorlog, vervolgde de minister, is de laagste wijze van oorlogvoering en gelijk aan het achterlaten van een bom in het bagagedepot van een station. De magnetische mijn is misschien Hitler's geheime wapen.

(Vor. ber. Churchill 4023; Convooistelsel 3964)

DUITSCHLAND. — Critiek op Nederland naar aanleiding van het Britsche embargo op den Duitschen uitvoer. —
Van officieuze Duitsche zijde wordt aan de buitenlandsche pers het volgende bericht verstrekt:
Nadat de Britsche en Fransche oorlogsschepen opdracht hadden gekregen de door Chamberlain aangekondigde inbeslagneming van Duitsche exportgoederen ook inderdaad uit te voeren, meende men in politieke kringen alhier te kunnen verwachten, dat de achter de neutrale scheepvaart staande regeeringen zich niet langer met papieren protesten tevreden zouden stellen, welke voor een deel zelfs niet eens waardig werden gekeurd voor een Britsch antwoord.
Integendeel moest men aannemen, zooals hier verscheidene malen naar voren is gebracht, dat de neutralen van hun zijde een eigen hulp tegen het optreden van Engeland, dat tegen het volkenrecht indruischt, zouden organiseeren en hun koopvaardijschepen actief zouden beschermen. Des te grooter is de verwondering, dat b.v. de Nederlandsche regeering op het oogenblik niet voornemens is haar koopvaardijschepen te bewapenen of eigen convooien samen te stellen.
Ook wekt het bevreemding, wanneer dit eigenaardige afstand doen van de vrijheid der zeeën wordt gebaseerd op de neutraliteit van Nederland, een neutraliteit, welke aan de eene zijde buitengewone gevoeligheid aan den dag legt en aan de andere zijde de zwaarste overtredingen van het volkenrecht in het algemeen en van het recht der neutralen in het bijzonder, aanvaardt. **(Vor. ber. Order in Council 4038)**

9 DECEMBER 1939

A. SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Verontwaardiging wereldpers. - Pact tusschen Rusland en de Finsche Volksregeering. - Finsch beroep op den Volkenbond. - Vredespoging van het Kabinet-Ryti. - Afwijzend antwoord van Molotof. - Rusland niet naar Genève. - Vereenigde Staten zinspelen op moreel embargo voor Rusland. - Wie Otto Kuusinnen is. - Helsinki geëvacueerd. - Finland krijgt vliegmachines uit Italië en Engeland. —

Verontwaardiging in de wereldpers. —
De Russische inval in Finland heeft in de geheele wereld groote verontwaardiging verwekt. In Duitschland, waar de openbare meening moeilijk te peilen is, wordt de inval doodgezwegen. De Duitsche pers geeft alleen commentaar op de Russische krijgsverrichtingen in Finland en onthoudt zich angstvallig partij te kiezen. In Italië daarentegen wordt onomwonden de Russische inval afgekeurd, zelfs hebben de Italiaansche studenten betoogingen voor de Russische legatie te Rome gehouden en hun afschuw luid kenbaar gemaakt.
Zoowel in Noord- als Zuid-Amerika staat de pers aan de zijde van Finland en wordt de houding van Rusland scherp afgekeurd.

(Vor. ber. Russ. aanval 4040 A.)

Pact tusschen Rusland en de Finsche „volksregeering". —
Een pact van vriendschap en wederzijdschen bijstand is op 3

December gesloten tusschen de Sovjet-regeering en de Finsche „Volksregeering". Dit pact behelst o.a. het volgende:
Als teeken van vriendschap en absoluut vertrouwen in de Finsche Volksregeering stemt de Sovjet-Unie erin toe, aan Finland af te staan het district van Sovjet-Karelië met een totale oppervlakte van 70.000 km.2. In ruil daarvoor verklaart de Finsche Republiek zich bereid, de grens op de Karelische landengte iets te verleggen en aan de Sovjet-Unie een gebied af te staan met een oppervlakte van 3970 km.2. De Sovjet-Unie zal aan Finland een schadeloosstelling betalen van 120 millioen Finsche Mark voor de spoorlijnen, welke zich op dat gebied bevinden.
De democratische Finsche Republiek geeft aan de Sovjet-Unie voor dertig jaren in pacht, het schiereiland Hangö en omliggend gebied en een bepaald aantal der omliggende eilanden, waarop de Sovjet-Unie vlootbases zal bouwen om een aanval van buiten af te verhinderen. Bovendien staat de Finsche Republiek aan de Sovjet-Unie het recht toe, op die eilanden een strikt beperkt aantal land- en luchtstrijdkrachten te legeren.
Voorts staat de Finsche „Volksregeering" aan de Sovjet-Unie af het schiereiland van Ribaczy en Sredni alsmede een aantal kleinere eilandjes aan de kust van de Noordelijke IJszee voor 300 millioen Finsche Marken.
De Sovjet-Unie en de democratische Finsche Republiek spreken af elkaar elken bijstand te verleenen, inclusief militairen bijstand, ingeval van een agressie tegen een der beide partijen.
De contracteerende partijen komen overeen, geen allianties te teekenen en geen coalitie aan te gaan, welke tegen een van haar gericht zou zijn.
Het pact is geldig voor een duur van 25 jaar en indien een jaar voor den afloop geen der beide partijen daarvan kennis geeft, zal het voor een nieuwe periode van 25 jaar van kracht zijn. Dit verdrag treedt in werking op den dag van onderteekening en zal geratificeerd worden te Helsinki.

(Vor. ber. Volksregeering Kuusinnen 4040 A.)

Beroep van Finland op den Volkenbond. —
De leden van den Volkenbondsraad w. o. ook Rusland zijn voor 9 December des middags om twaalf uur bijeengeroepen.
Het desbetreffende besluit is genomen door den secretaris-generaal, Avenol, in verband met de nota der Finsche regeering, overhandigd door den Finschen vertegenwoordiger bij den Volkenbond.
De convocatie van Avenol behelst tevens een voorstel om de Volkenbondsvergadering op 11 December bijeen te roepen.

Vredespoging der Finsche Regeering. - Zweedsche gezant te Moskou daarmede belast. —
Het nieuwe Finsche kabinet-Ryti heeft op 3 December in zijn eerste bijeenkomst besloten alsnog te zoeken naar een vreedzame oplossing voor het Russisch-Finsche conflict door nieuwe voorstellen te doen aan de regeering te Moskou.
Te dien einde werd de gezant van Zweden, die thans belast is met de behandeling der aangelegenheden van Finland in de Sovjet-Unie verzocht een stap te doen bij de Sovjet-regeering om te vernemen, of deze bereid is de onderhandelingen te hervatten.

Afwijzend antwoord van Molotof aan den Zweedschen gezant. —
De Moskousche zender heeft op 4 December de volgende mededeeling omgeroepen:
Molotof heeft in den ochtend van den 4en December den Zweedschen gezant te Moskou, Winter, ontvangen. Deze deelde hem mede, dat de zoogenaamde Finsche regeering nieuwe onderhandelingen met de Sovjet-Unie wenscht aan te knoopen.
Molotof heeft verklaard, dat de Sovjet-regeering deze zoogenaamde Finsche regeering, die reeds met onbekende bestemming uit Helsinki is vertrokken, niet erkent. Er kan dan ook, aldus heeft Molotof gezegd, van eenige onderhandelingen geen sprake zijn.
De Sovjet-regeering erkent slechts het kabinet-Kuusinnen, met hetwelk zij een overeenkomst van wederzijdschen bijstand en vriendschap heeft gesloten, dat de eenige waarborg voor vreedzame betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en het democratische Finland is.

Rusland niet naar Genève. - Art. 11 van Handvest niet van toepassing. —
Volgens een mededeeling van den radiozender van Moskou op 4 December heeft Molotof in zijn telegrafisch antwoord aan Avenol medegedeeld, dat de Sovjet-regeering niet kan deelnemen aan de vergadering van den Volkenbondsraad en van de Assemblée.
In het antwoord zegt de Sovjet-regeering, dat er geen enkele reden is, den Raad en de Assemblée bijeen te roepen. De Sovjet-natie verkeert niet in staat van oorlog met Finland en bedreigt ook het Finsche volk niet met oorlog. Derhalve is een beroep op art. 11 van het handvest niet gerechtvaardigd.
Aan dit antwoord voegt de Sovjet-regeering nog toe, dat de personen, namens wie het verzoek tot bijeenroeping der Volkenbondsorganen was gedaan, niet de echte vertegenwoordigers van het Finsche volk zijn.

Vereenigde Staten. - Moreel embargo tegen Rusland. - Een verklaring van President Roosevelt. —
Zonder den naam van eenig land te noemen heeft president Roosevelt in een formeele verklaring gezegd, dat de regeering der Vereenigde Staten hoopt, dat de Amerikaansche fabrikanten en exporteurs van vliegtuigen en vliegtuiguitrustingen en -materialen aandachtig zullen zijn aan de politiek der regeering, die „ongeprovoceerd bombardeeren" van burgers veroordeelt.
De korte verklaring werd uitgegeven, nadat de president geconfereerd had met Cordell Hull in het Witte Huis. Er bestond weinig twijfel, dat de verklaring bedoeld was om toegepast te worden op het Russisch-Finsche conflict.

Wie Kuusinnen is. —
In de Figaro schrijft de ex-communist Boris Souvarine, die langen tijd in staat is geweest Stalin en zijn omgeving van nabij te observeeren, over Kuusinnen, den communistischen Fin, die door Molotof tot leider gebombardeerd is van het z.g. Finsche kabinet, aldus het Alg. Handelsblad.
Heel het leidende personeel van het Kreml is bij de opeenvolgende „zuiveringen" verdwenen, behalve alleen Kuusinnen, aldus het blad. Van spreekwoordelijke middelmatigheid, de spot van zijn medewerkers en zijn kameraden, openlijk als voetveeg behandeld door zijn superieuren van Stalins bureaucratie, overgegeven aan dronkenschap, volkomen afgestompt, zoodanig is het personage, tot chef verheven door Stalin, die hem van het Kreml uit tot zelfs de kleinste handeling en uitlating voorschrijft.

(Vor. ber. Volksregeering Kuusinnen 4040 A.)

Helsinki. - Evacuatie. - Regeering. —
De evacuatie van Helsinki is op 5 December voltooid. De regeering Ryti blijft voorloopig te Helsinki.

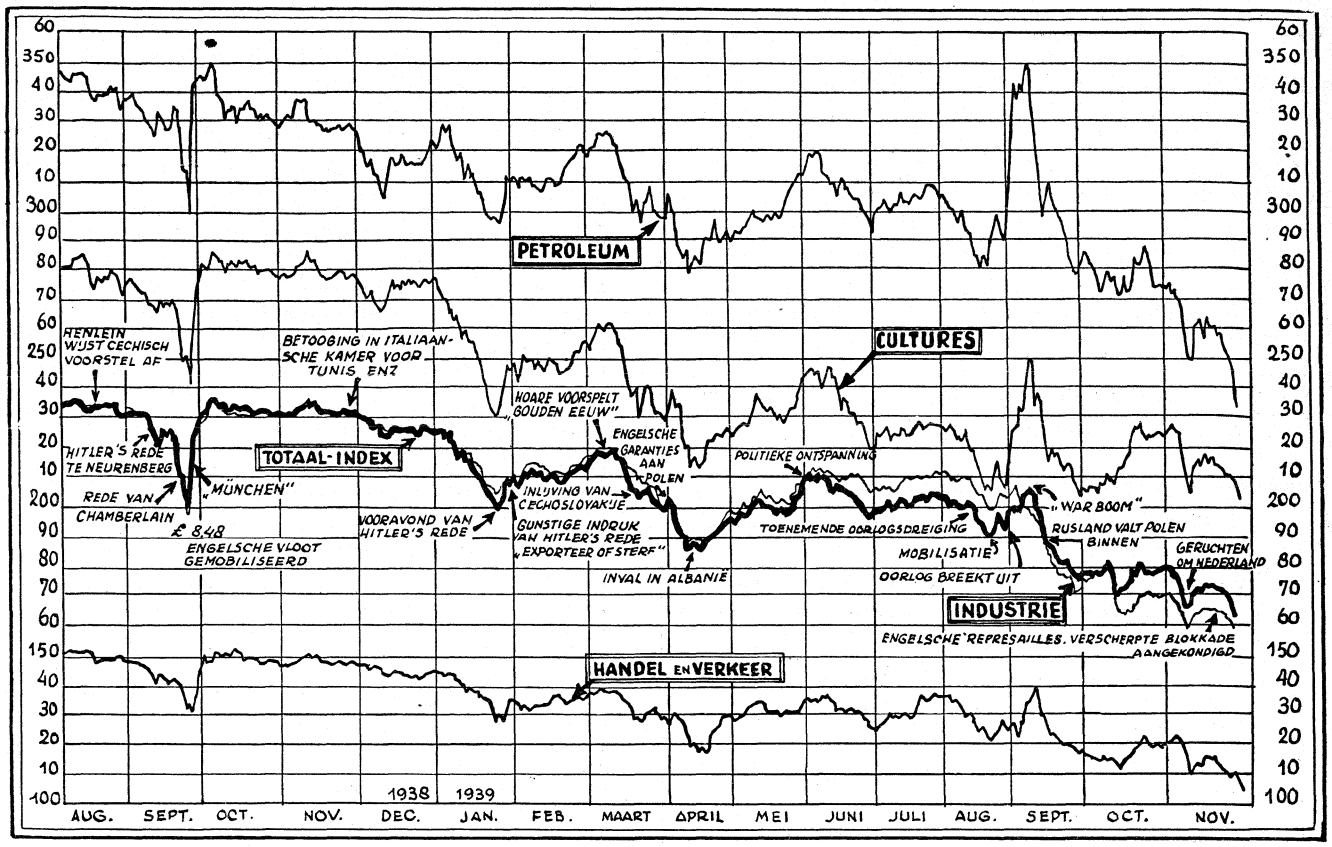
(Vor. ber. Kabinet-Ryti 4040 A.)

Finland krijgt 50 vliegtuigen uit Italië en 30 uit Engeland. —
In Finland zijn vijftig vliegtuigen aangekomen uit Italië en 30 uit Engeland.

Molotof's antwoord aan president Roosevelt. —
Naar het telegraafagentschap van de Sovjet-Unie op 2 December meldt, is te Moskou een communiqué gepubliceerd over het bezoek van Steinhardt, den Amerikaanschen ambassadeur, aan Molotof. De mededeeling luidt:
Naar aanleiding van de verklaringen, door den ambassadeur der Vereenigde Staten in opdracht van president Roosevelt afgelegd, heeft Molotof de volgende opheldering gegeven op de kwesties die betrekking hebben op de gebeurtenissen in Finland. De wensch van Roosevelt, dat bombardementen op de bevolking van steden van Finland door vliegtuigen zou worden vermeden, berust, voor zoover hij gericht is tot de Sovjet-regeering, op een misverstand.
De Sovjet-vliegtuigen hebben de steden niet beschoten en zijn niet voornemens dat te doen, al hebben zij vliegvelden beschoten, want de belangen der Finsche bevolking zijn onze regeering niet minder dierbaar dan een willekeurige andere regeering. Uit Amerika, dat meer dan 8000 km. van Finland verwijderd ligt, ziet men dat wellicht niet, maar het feit blijft toch bestaan. Dientengevolge is de vermelde verklaring van Roosevelt doelloos. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)

(Vor. ber. Beroep Pres. Roosevelt 4040 A.)

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — De realiteit van de „Oorlogshausse" op de Amsterdamsche Effectenbeurs. —



Verloop van den door de Telegraaf berekenden „Tel.-Index" sinds Augustus 1938.

Het eerste oorlogskwartaal zal voor de Effectenbeurs te Amsterdam in de herinnering blijven voortleven als het kwartaal der ontgoocheling, aldus „De Telegraaf" d.d. 3 December j.l. Na een kortstondige en wilde hausse volgde een daling, die het koersniveau terugdrukte tot ver beneden het peil van 25 Augustus 1939 en zelfs beneden het niveau van 26 September 1936. Thans zijn de koersen op een niveau gekomen, dat nauwelijks afwijkt van dat voor de devaluatie van den gulden. Uit bovenstaande grafiek blijkt, dat de politieke feiten weerspiegeld worden in de curven der beurskoersen. (Telegraaf)

B. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 3—9 December 1939. —

3 December: Geringe gevechtsactie in Finland door zwaren sneeuwval. De Russen dreigen Helsinki op groote schaal uit de lucht te zullen bombardeeren.
4 December: Finland gaat over tot bewapening en versterking van de Åland-eilanden.
5 December: Evacuatie van Finland voltooid.
6 December: De Russen zouden in Karelië zware verliezen lijden.
7 December: Hevige strijd bij Petsamo in Noord-Finland.
Russen beschuldigd van het gebruik van gifgas in Finland.
8 December: Russische vloot blokkeert de Finsche kust. Mijnen in de wateren voor Helsinki.

(Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. 30 Nov.—2 Dec. 1939, 4044 A.)

C. ITALIE. — Bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad. - Betrekkingen met Berlijn blijven dezelfde. - Rechtstreeks geïnteresseerd bij Balkan en Donaulanden. —

Op de bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad, die hoofdzakelijk aan den internationalen toestand en de reorganisatie van de fascistische partij gewijd was, zijn op 8 December o.a. de volgende besluiten genomen:
1ste. De positie van Italië als niet-oorlogvoerende mogendheid blijft gehandhaafd.
2de. De betrekkingen tusschen Duitschland en Italië blijven die, welke door het pact van bondgenootschap en de gedachtenwisselingen te Milaan, Salzburg en Berlijn in het leven werden geroepen.
3de. Al wat eventueel in het Donaubekken en in het Balkangebied geschiedt, kan niet nalaten Italië rechtstreeks te interesseeren.
4de. Italië zal met alle middelen zijn scheepvaart beveiligen. (Telegraaf - Stefani)

(Vor. ber. Groote Fasc. Raad 3713)

D. NEDERLAND. — Onderwijs. - Verlichtingskunde. - Inaugureele rede van Prof. dr. N. A. Halbertsma over „Wat is een goede verlichting". —

Dr. ing. Nicolaas Adolf Halbertsma, benoemd tot bijzonder hoogleeraar, om onderwijs te geven in de verlichtingskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, heeft op 20 November zijn ambt aanvaard, met het uitspreken eener rede in het groot auditorium der universiteit.
Professor Halbertsma beantwoordde daarbij de vraag: „Wat is een goede verlichting?", en betoogde, dat de aan de kwaliteit der verlichting gestelde eischen in den loop van den tijd veel strenger zijn geworden als gevolg van een dieper inzicht in de functies van ons gezichtsorgaan en van de wijze, waarop wij waarnemen, alsmede van de vorderingen op physisch en chemisch en technisch gebied, die ons zooveel betere lichtbronnen hebben verschaft.
Het eerste onderzoek omtrent de kwaliteit der verlichting is wel, dat van den Göttinger astronoom Tobias Mayer geweest, die in 1754 meende ontdekt te hebben, dat de gezichtsscherpte met den zesde-machtswortel uit de intensiteit der verlichting toenam.

In de jaren 1918-1925 zien wij als het ware het morgenrood van een nieuw tijdperk der verlichtingskunde, waarin men begint te beseffen, dat de sterkte der verlichting niet de eenige factor is, die de kwaliteit der verlichting bepaalt. Teichmueller, die de noodzakelijkheid van het samenwerken van den meer physisch-mathematisch georiënteerden verlichtingskundige met den physioloog, en met den psycholoog zeer sterk heeft gevoeld, heeft in 1925 gewezen op de samenwerking van de volgende factoren: voldoende sterkte der verlichting, plaatselijke gelijkmatigheid, gelijkmatigheid t.o.v. den tijd, juiste schaduwvorming, goede helderheidsverdeeling in het gezichtsveld, waaronder ook valt het vermijden van verblinding, aanpassing van de lichtkleur aan het werk. Zoo heeft in den loop der jaren een belangrijke wijziging plaats gehad in onze opvattingen van het begrip „voldoende verlichtingssterkte". Met verwondering hooren wij van de 15 lux voor gewoon werk en de 30 lux voor fijnen arbeid, die een 30 jaar geleden in de Arbeidswet werden voorgeschreven. Deze waarden zijn sedertdien in de lijst der gebruikte verlichtingssterkten van de spits naar het onderste einde verhuisd. Zij worden in werkplaatsen heelemaal niet meer toegepast en zijn ten hoogste voldoende voor loodsen, gangen en magazijnen.
Vervolgens behandelde Prof. Halbertsma in het kort de kleur van het licht. (Red. K. H. A.)

(V. b. Inaug. redev. 4034 A.)

10 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 3—9 December 1939. —

3 December: Britsche luchtaanval op Helgoland.

4 December: Bemanning van Duitsch Kustwachtschip, na mijnontploffing, bijna geheel omgekomen. Britsche hulpkruiser „Doric Star" tot zinken gebracht.

5 December: Engelsche vliegtuigen boven Sleeswijk-Holstein; Duitsche toestellen boven Schotland.
Poolsche duikbooten Orzel en Wilk hebben zich bij de Britsche marine gevoegd.

7 December: Nederlandsch motorschip „Tajandoen" door ontploffing in de nabijheid van Engeland verloren gegaan. Alle passagiers gered. Zes leden van de bemanning vermist. Opvarenden op s.s. „Louis Sheid" overgegaan, dat op de Zuidkust van Engeland aan den grond raakt. Alle opvarenden gered.

8 December: De Engelsche torpedojager „Jersey" is door een torpedo ernstig beschadigd. Drie Duitsche duikbooten tot zinken gebracht.

9 December: Vele Britsche en neutrale schepen, door mijnen of torpedo's, tot zinken gebracht. Tientallen vermisten. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. 26 Nov.—2 Dec. 1939, 4044)

A. MENDELSSOHN & CO. — Surséance van betaling verleend. —
De derde kamer der rechtbank te Amsterdam, gepresideerd door mr. J. G. de Vries, heeft op 7 December surséance van betaling verleend voor den tijd van anderhalf jaar, ingaande op 14 Augustus 1939, aan P. G. Stach, A. E. Schirm, mr. D. J. van Aalst, allen wonende te Amsterdam, de beheerende vennooten der commanditaire vennootschap op aandeelen Mendelssohn en Co. te Amsterdam. Tot bewindvoerders benoemde de rechtbank mr. M. van Regteren Altena, A. Pierson van de bankiersfirma Pierson & Co. te Amsterdam, en A. W. A. Meyer, procuratiehouder bij de firma Hope & Co.
De rechtbank overwoog, dat bij de ter vergadering gehouden stemming van de 303 aldaar vertegenwoordigde crediteuren, ten bedrage van *f* 50.924.552, er 300, te zamen houdende schuldvorderingen tot een bedrag van *f* 50.033.395, zich voor het verleenen van de definitieve surséance verklaarden.

(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Mendelssohn 4042 A.)

B. NEDERLAND. — Voetbal. - Holland-België. - 5—2 overwinning voor Holland. —
De jubileum-wedstrijd Nederland-België, gespeeld ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van den Koninklijken Nederlandschen Voetbalbond, op 10 Dec. '39 in het Feyenoord-stadion te Rotterdam, is geeindigd in een 5—2 overwinning voor Nederland. De uitslag is eenigszins geflatteerd, doch de overwinning was volkomen verdiend. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Holland-België 3762 C.)

C. BELGIE. — Redevoeringen van minister-president Pierlot en van den minister van Financiën Gutt - Mobilisatieuitgaven en begrooting. —
In de vergadering der Kamer heeft minister-president Pierlot namens de regeering op 5 December een verklaring afgelegd. Hij gaf bovendien een uiteenzetting van de strekking der belastingplannen.
Het vraagstuk van het oogenblik is van politieken en militairen aard. De mobilisatie is duur; hoe zullen wij haar betalen? Indien de oorlog tot einde 1940 zou duren, zou de schatkist 8 tot 9 milliard noodig hebben. Aan een leening in het buitenland kan niet worden gedacht. Er zijn slechts drie middelen: belasting, leening of inflatie. Beide eerste middelen zullen tegelijkertijd moeten worden gebezigd, het derde moet stelselmatig worden uitgeschakeld. De kosten der mobilisatie zullen langs den normalen weg door de leening bestreden worden. Indien de omstandigheden verbeteren, zal de regeering een buitenlandsche leening uitgeven. De economische toestand van het land verhindert het welslagen van een leening niet.
Na Pierlot nam de minister van Financiën, Gutt, het woord.
Spr. zeide onder meer: „In de lente van dit jaar was de goudvoorraad met 4600 millioen frank verminderd, op 15 Sept. was hij geheel hersteld. In de zorgwekkende dagen daarna heeft in totaal slechts 1264 millioen frank goud het land verlaten.
De gevolgen dezer gebeurtenissen zijn echter voor de begrooting ernstig.
De mobilisatiekosten bedroegen in October ongeveer fr. 10 millioen per dag. Thans moet men op ten minste fr. 11 millioen rekenen. Van het bijzondere crediet van fr. 2 milliard, dat op 7 Sept. was geopend, was op 25 Nov. fr. 815 millioen gebruikt, afgezien van de nog uitstaande schulden. Dezer dagen zal een aanvullend crediet van fr. 1100 millioen gevraagd moeten worden.
Op de gewone begrooting van 1940 beloopen de uitgaven fr. 11.633 millioen, de ontvangsten fr. 11.656 millioen. Dit is de normale begrooting, welke voor alles op de gewone wijze in evenwicht moet zijn, hoewel wij weten, dat zij door de gebeurtenissen achterhaald is.
Voor den tijd van 1 Oct. 1939 tot einde 1940 moet de staat zich, buiten de gelden van de gewone begrooting, negen milliard francs verschaffen, waarvan vijf milliard voor de mobilisatiekosten, fr. 2½ milliard voor de buitengewone begrooting en 1 tot 1½ milliard ter compensatie van de daling der fiscale ontvangsten.
Wat de belastingen betreft, moet zeer snel een maximale krachtsinspanning ontplooid worden. (Agence Belga)

(V. b. Mobilis. kosten 3988 B; Begr. 1939, 3504 C.)

D. AMSTERDAM. — Tentoonstelling „Onze Kunst van Heden". —
Twee-en-dertig-honderd kunstwerken van 902 Nederlandsche, thans levende schilders, beeldhouwers en grafici zijn bijeengebracht in 74 zalen van het Rijksmuseum te Amsterdam, waar zij de nationale tentoonstelling „Onze Kunst van Heden" vormen, die daar op 18 November 1939 officieel is geopend.
(Telegraaf) **(V. b. Tentoonst. Amsterdam 3972 B.)**

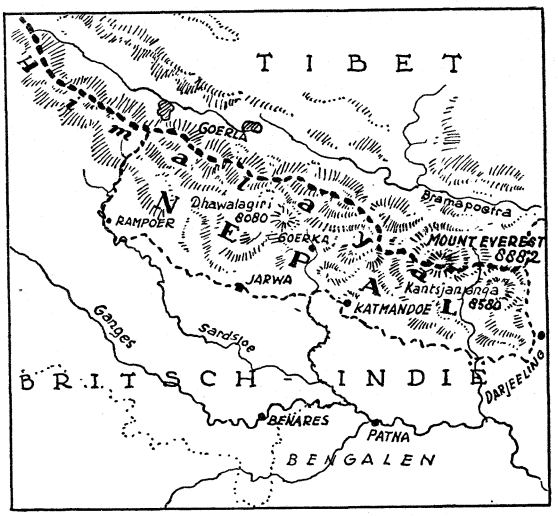
E. NEDERLAND. — Verkeersongevallen - Januari—September 1939. —
De laatste maandstatistiek van verkeer en vervoer van het centraal bureau voor de statistiek geeft het aantal verkeersslachtoffers over de maanden Augustus en September 1939, schrijft de K.N.A.C.
Voor de eerste 9 maanden van 1939 zijn de cijfers als volgt (tusschen haakjes de overeenkomstige cijfers van vorig jaar):

	Personen gedood	Personen ernstig gewond
Januari	42 (52)	326 (306)
Februari	46 (39)	314 (287)
Maart	43 (42)	361 (331)
April	58 (69)	413 (348)
Mei	65 (49)	500 (387)
Juni	77 (66)	452 (384)
Juli	54 (71)	461 (401)
Augustus	92 (68)	513 (429)
September	68 (68)	421 (452)

(Centraal Bureau voor de Statistiek)

(Vor. ber. Verkeersongevallen 3873 B.)

A. **BERGBEKLIMMING. — De Mount Everest. - Hugh Ruttledge over de ervaring zijner expedities. —**
Voor het Genootschap Nederland—Engeland afd. Amsterdam heeft dezer dagen de bekende Britsche bergbeklimmer Hugh Ruttledge, leider van de twee Britsche Mount Everest expeditie's 1933 en 1936, een voordracht gehouden over de beklimming van de Mount Everest.
De heer Ruttledge herinnerde eraan, dat de Mount Everest eigenlijk in 1856 werd „ontdekt", toen door waarnemers in Noord-Indië werd opgemerkt, dat een vèrverwijderde en daardoor niet goed zichtbare piek een hoogte had van 29.002 voet, dus meer dan 8800 meter.



Mount Everest.

Een groote moeilijkheid is de lange tocht van ongeveer 350 mijl, die moet worden gemaakt door de hoofdketen van het Himalayagebergte en over de kale hoogvlakte van Thibet, die „het dak der wereld" wordt genoemd. Bijna alle voorraden moeten uit Europa worden meegebracht en met ezels en muildieren moet bijna 30 ton aan goederen naar het basis-kamp worden gevoerd. De meeste dragers worden aangeworven in Darjeeling en in het basiskamp nemen zij de lasten van de lastdieren over omdat de weg verder omhoog voor de dieren onbegaanbaar is.
Ook de selectie van het Europeesche personeel is zeer moeilijk, omdat groote ervaring noodig is, terwijl van veel belang is het karakter der menschen, omdat de invloed van de hoogte vreemde gevolgen heeft, zoowel lichamelijk als geestelijk. De beste leeftijd voor dit werk ligt tusschen 25 en 35 jaar.
Op ongeveer 7000 meter begint een proces van minder weerstandsvermogen, gebrek aan eetlust, vermoeidheid en nervositeit.
De psychologische factor is buitengewoon interessant, doch ook ingewikkeld. De man, die op zeepeil de meest rustige en evenwichtige persoonlijkheid heeft, toont soms reeds op 5500 meter teekenen van een gebrek aan contrôle. Drie honderd meter hooger heeft hij vaak zijn normaal karakter geheel verloren, is twistziek met zijn kameraden en ongeschikt om verder te gaan. Gelukkig weten de meeste bergbeklimmers zich in bedwang te houden en doen zij ten volle hun plicht.
Maar zonder twijfel is boven de 8000 meter het physieke, geestelijke en moreele uithoudingsvermogen zeer belangrijk verminderd. Als men acht of tien maal adem moet halen voor een enkele stap is er niet veel energie meer over. Men is afgestompt door wind, koude en gebrek aan zuurstof. Men vergeet de eenvoudigste dingen en herinnert zich soms de namen van zijn kameraden niet meer.
Spreker gelooft stellig, dat eens de top van de Mount Everest zal worden bereikt en dat men er in slaagt, de laatste 300 meter, die zijn expeditie's niet konden overwinnen, af te leggen.
(Telex-A. N. P.)
(V. b. Bergbeklimming Himalaya 2838 D.)

11 DECEMBER 1939

B. **SOVJET-RUSLAND. — Het tijdschrift „De Communistische Internationale" en Roemenië. - Moskou's tegenspraak. —**
De persdienst van het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken, maakt bekend:
Het Sovjet-commissariaat van Buitenlandsche Zaken acht het noodzakelijk er op te wijzen, dat het artikel van Stepanof, dat verschenen is in een aflevering van de „Communistische Internationale", en de betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Roemenië behandelde, niet overeenkomt met de politiek van de Sovjet-Unie en het wezen van de wederzijdsche betrekkingen tusschen Roemenië en de Sovjet-Unie niet weergeeft. (Tass Agency)
(Vor. ber. Artikel Comm. Intern. 4048 A.)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Vrachtschip „Tajandoen" gezonken. - Zes opvarenden vermist. —
Het vrachtschip „Tajandoen" van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland" te Amsterdam, 8159 bruto reg. ton groot, is 7 Dec. in het Engelsche kanaal na een hevige explosie gezonken. De bemanning bestond uit 54 leden, waarvan 6 worden vermist. De 14 passagiers werden allen gered. Het Belgische stoomschip „Louis Sheid", dat met de opvarenden van de Tajandoen op weg was naar een haven aan de Zuidkust van Engeland is aan den grond geraakt, maar werd na hard werken vlot gemaakt.

Motorschip Immingham op mijn geloopen. - De zeven opvarenden gered. —
Het Nederlandsche motorschip „Immingham", 398 ton metend, is op 10 December, ten Noorden van Callandsoog op een mijn geloopen en gezonken. De zeven opvarenden zijn door de marine gered.

Torpedeering van de „Sliedrecht". - Stappen bij de Duitsche regeering. —
De regeeringspersdienst meldt:
Nadat de scheepsverklaring van het motortankschip Sliedrecht, nopens de torpedeering van dit vaartuig, is ontvangen en kwam vast te staan, dat de torpedeering door een Duitsche duikboot is geschied, heeft de regeering op 6 December 1939 de noodige stappen gedaan bij de Duitsche regeering.
(Vor. ber. Overz. Ned. scheepsrampen 4034 B.)

Theeprijs 2 cent per ons verhoogd. —
Met ingang van 4 December zijn, met toestemming van de regeering, de détailprijzen van thee met 2 cent per ons verhoogd.
(Vor. ber. Prijsstijging 4012 A.)

Gevaren ter zee. - Samenstelling commissie van advies. —
De minister van Waterstaat heeft op 8 December een commissie ingesteld, aan welke wordt opgedragen op korten termijn van advies te dienen omtrent de vraag of, en zoo ja welke, extra maatregelen in deze bijzondere tijdsomstandigheden getroffen zouden kunnen worden ter verhooging van de veiligheid van schepen en hun opvarenden in verband met de heerschende gevaren ter zee.
Tot voorzitter dezer commissie is benoemd de heer P. S. van 't Haaff, inspecteur-generaal voor de scheepvaart. **(Vor. ber. Scheepvaart 4044 C.)**

Verhooging van Haventarieven voor Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen. —
Tusschen de colleges van B. en W. van Amsterdam en Rotterdam is overeenstemming bereikt omtrent de verhooging van havengelden, waartoe de voorstellen binnenkort aan de resp. gemeenteraden zullen worden voorgelegd.
Ook Antwerpen heeft voorstellen gedaan omtrent een wijziging van haar haventarieven, zoodat de tarieven van deze drie havens dan op gelijk niveau zullen komen.
De voorstellen, welke B. en W. van Amsterdam aan den Raad zullen doen, komen er op neer, dat de kortingen op de havengelden van 28 op 10% zullen worden gebracht.
(V. b. Haventarieven A'dam 2363 B; R'dam 3191 C.)

Tweede Kamer. - Verlenging van de bijzondere toepassing Landbouwcrisiswet. - Voedselvoorziening in Oorlogstijd. —
Ingediend is een wetsontwerp tot verlenging van den geldigheidsduur van de wet van 30 September 1938,

de Landbouwcrisiswet, Voedselvoorziening in oorlogstijd. **(Vor. ber. Voedselvoorziening 3447 A.)**

Tweede Kamer. - Indische defensie. - Aanvullingsbegrooting van f 20 millioen. —
Ingediend zijn een aantal wetsontwerpen houdende goedkeuring van besluiten van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië tot wijziging en aanvulling van onderscheidene afdeelingen der begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1939, w.o. een aanvullingsbegrooting van *f* 20 millioen voor de Indische defensie. **(Vor. ber. Begrooting Ned.-Indië 4020 C.) (Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4044 C.)**

A. **ITALIE. — Grandi voorzitter van Italiaansche Kamer. —**
Graaf Dino Grandi is op 1 December tot voorzitter van de Kamer van de Fasces en Corporaties benoemd als opvolger van den vader van minister Ciano, die in Juni '39 overleed. (Stefani) **(Vor. ber. Grandi 3868 A; Kamer v. Fasces en Corp. 3714 B.)**

B. **NEDERLAND. — Accountantsberoep. —**
Blijkens het voorloopig verslag van 8 December van de Tweede Kamer over het wetsontwerp tot vaststelling van regelen betreffende het Accountantswezen, verklaarde men algemeen te waardeeren, dat de regeering een poging heeft willen doen om een wettelijke regeling op het gebied van het accountantsberoep tot stand te brengen. Men was het er over eens, dat aan zulk een regeling behoefte bestaat. De indiening van het ontwerp werd dan ook zeer op prijs gesteld. De inhoud echter vond geenszins algemeene instemming. (N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Wettel. regel. 3766 C.)**

12 DECEMBER 1939

C. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Blokkade Finsche kust. - Finsche onafhankelijkheid 22 jaar, president Roosevelt's goede wenschen. - Finsche legatie verlaat Moskou. - Duitschland en de Finsche kwestie. - Scand.-conferentie. - Nederlanders in Finland. - Fransche premier over den aanval. - Finland richt proclamaties tot de wereld en tot zijn volk. - Vereenigde Staten en Finsche schulden, credietleening van $ 10 millioen. —**
Blokkade Finsche kust. —
Volgens een mededeeling door de Noorsche marine van het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken der Sovjet-Unie ontvangen, zal Sovjet-Rusland van 8 December 12 uur af de Finsche kust in de Botnische Golf en de Finsche kust in de Finsche Golf blokkeeren.

Finland's onafhankelijkheid. - 22ste verjaardag. —
President Kallio van Finland heeft op 6 December ter gelegenheid van den 22sten verjaardag der Finsche onafhankelijkheid een radiorede uitgesproken.
Naar aanleiding van dezen verjaardag heeft president Roosevelt aan president Kallio een boodschap gezonden van den volgenden inhoud:

Deze verjaardag, waarop het Finsche volk met trots het verwerven van zijn onafhankelijkheid herdenkt, biedt mij een nieuwe welkome gelegenheid uiting te geven aan de groote achting, welke het volk en de regeering der Vereenigde Staten voor het Finsche volk en zijn regeering koesteren.
Het is mijn ernstige hoop, dat deze tragische dagen binnen niet langen tijd zullen plaats maken voor een gelukkiger tijdperk om het Finsche volk in staat te stellen ongestoord de gestadige ontwikkeling voort te zetten van zijn vrije politieke en sociale instellingen, welke de bewondering hebben gewekt van het Amerikaansche volk.
(Vor. ber. Erkenn. onafhankelijkheid 4030 A.)

Finsche legatie uit Moskou vertrokken. —
Op 7 December heeft de Finsche legatie Moskou verlaten. Bij haar vertrek waren vertegenwoordigers van Engeland, Frankrijk, Noorwegen, Denemarken, Zweden, Turkije en het volledige personeel van de Amerikaansche ambassade aanwezig.

Duitschland en de Finsche kwestie. —
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt op 7 December: In verband met de thans tot openlijk conflict geworden Sovjet-Russisch—Finsche crisis is van verscheiden zijden, vooral van Engelsche en Fransche, geprobeerd op Duitschland de mede-verantwoordelijkheid voor de gebeurtenissen in het Noorden af te schuiven.
In het bijzonder werd beweerd, dat Duitschland de van dit land verwachte verplichting, Finland, waarmede het door zoo vele gemeenschappelijke banden is verbonden, te helpen, schendt.
Het is naïef en tegelijkertijd sentimenteel, te verwachten, dat het Duitsche volk in den strijd om zijn toekomst nu plotseling alle kleine staten zou bijstaan, die vroeger Duitschland niet genoeg konden smaden en zwart maken.
Jarenlang heeft men het rijk minstens met koele onverschilligheid, ja met hoogmoedige afwijzing, vaak evenwel met slecht verholen en openlijke vijandigheid behandeld. „Wie kaatst, moet de bal verwachten". **(V. b. Wereldpers D'tsche houding 4049 A.)**

Scandinaafsche Conferentie. - Communiqué. —
In het communiqué van 7 December door het Deensche ministerie van Buitenlandsche Zaken over de conferentie, die te Oslo werd gehouden, uitgegeven, wordt onder meer gezegd: „De ministers van Buitenlandsche Zaken van Noorwegen, Zweden en Denemarken hebben de vraagstukken, voortvloeiende uit Finlands beroep op den Volkenbond, besproken en zijn overeengekomen, alles in het werk te stellen, om onderhandelingen tusschen de Sovjet-Unie en Finland te bewerken.
Zij hebben ook gesproken over de gevolgen, die de Finsche oorlog op den algemeenen toestand zou kunnen hebben.
Ten slotte bestudeerden zij aangelegenheden en bijzonderheden ten aanzien van de .bedrijvigheid van den Volkenbond". **(V. b. Scand. Conf. 3992 C.)**

Nederlanders in Finland in welstand. —
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft van Hr. Ms. gezantschap te Helsinki bericht ontvangen, dat, voor zoover was na te gaan, alle Nederlanders in Finland zich in welstand bevinden.
Het juiste aantal Nederlanders in Helsinki is niet bekend, maar zal ongeveer honderd bedragen.

Frankrijk's premier over den aanval op Finland. —
Minister-president Daladier verklaarde op 8 December in de Fransche Kamer het volgende:
„Het is zeker, dat de aanval op Finland, niettegenstaande de strikte overeenkomsten, zoowel afkeer als verbazing heeft gewekt. De Fransche regeering begeeft zich naar Genève ter beantwoording van den oproep van Finland, een land, dat het slachtoffer is geworden van een aanval, welke door alle beschaafde volken wordt betreurd. Ik hoop voor de eer van de menschheid, dat er ook in het vijandelijke land menschen zullen zijn, die met hun geweten protesteeren tegen deze afschuwelijke misdaad. De houding van Finland toont, dat een land grooter is door zijn moed dan door het aantal van zijn inwoners of de uitgestrektheid van zijn gebied. Hoe de loop der gebeurtenissen zal zijn, hangt niet alleen van de Fransche regeering af.
Met ontroering en met een zekere voldoening kunnen wij constateeren dat voor het eerst sedert 1 September in de wereld, welke onverschillig scheen, tengevolge van de ontketening van moorddadige krachten, thans elementen van het wereldgeweten bezig zijn naar boven te komen, welke wij zoo dikwijls hebben opgeroepen en welke tot nu toe helaas nauwelijks hun bestaan hebben laten merken. Zoo heeft Finland een grooten dienst bewezen aan de menschheid. Ik vertolk hier het gevoelen van het geheele Fransche volk, wanneer ik Finland de sympathie van Frankrijk betuig."

Finland richt proclamatie tot de wereld en tot zijn volk. —
Het Finsche parlement heeft op 10 December een proclamatie tot de wereld gericht, waarin om steun in den strijd tegen de Sovjet-Unie gevraagd wordt.

In een tweede proclamatie, aan het Finsche volk, wordt hulde gebracht aan het dapper strijdende Finsche leger.

Vereenigde Staten. - Finsche schulden. —
President Roosevelt heeft in de persconferentie van 5 December medegedeeld, dat hij minister Morgenthau heeft verzocht de Finsche betaling, welke op 15 December vervalt, op de voorloopige rekening te zetten.
President Roosevelt zou dan later het Congres verzoeken eenige betalingen van Finland te restitueeren.
(Vor. ber. Finsche schulden aan de V. S. 3585 C.)

Tien millioen dollar voor Finland. —
Onmiddellijk nadat Finland een beroep deed op den bijstand van alle volken, heeft de Reconstruction Finance Committee van de Vereenigde Staten op 10 December besloten een crediet van 10 millioen dollar ter beschikking van Finland te stellen voor aankoopen van allerlei aard.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)
(Vor. ber. Finsch-Russ. conflict 4049 A.)

A. **PROF. DR. H. BRUGMANS OVERLEDEN. —**
Op 6 Dec. '39 is te Amsterdam op 71-jarigen leeftijd overleden de oud-hoogleeraar prof. dr. H. Brugmans.
Hajo Brugmans werd op 5 Maart 1868 te Groningen geboren. Na het gymnasium in zijn geboortestad te hebben gevolgd, studeerde hij aan de Groningsche universiteit in de Nederlandsche letteren. In 1892 werd hij tot doctor in de Nederlandsche letteren bevorderd.
In de jaren 1893 en 1894 was hij leeraar aan het gymnasium te Utrecht, waarna zijn benoeming tot conservator van de universiteitsbibliotheek te Groningen volgde. Deze functie vervulde hij tot 1897, in welk jaar hij onder-bibliothecaris van de Koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage werd.
In 1904 werd hij benoemd tot hoogleeraar in de algemeene geschiedenis aan de universiteit van Amsterdam. Tot 1938 heeft hij het hoogleeraarsambt te Amsterdam vervuld.
Prof. dr. Brugmans was lid en later voorzitter der commissie voor 's-Rijks geschiedkundige publicaties en was sedert 1920 lid van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen.
Prof. Brugmans was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, commandeur 2e klasse van de Danneborgorde en commandeur in de Orde van Polonia Restituta.
Bij zijn aftreden als president van het college van curatoren der openbare gymnasia te Amsterdam in Juli 1938, hebben B. en W. prof. Brugmans de zilveren eere-medaille der gemeente toegekend.
Van de hand van prof. dr. H. Brugmans verschenen tal van publicaties in tijdschriften, terwijl ook vele standaardwerken en andere boeken over de vaderlandsche- en de algemeene geschiedenis het licht zagen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3279 E; Photo (buiten tekst) 4050a)

13 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 26 October—3 November 1939. —

26 October: Koning Leopold III van België en president Roosevelt spreken per radio tot het Amerikaansche volk. **(Pag. 4000 A.)**
Het Amerikaansche schip „City of Flint" moet, met de Duitsche prijsbemanning aan boord, Moermansk verlaten. **(Pag. 4023 B.)**
De Britsche premier Chamberlain beantwoordt Von Ribbentrop's uitdagende rede. **(Pag. 3999)**
Het Slowaaksche parlement kiest dr. Tiso tot president van de Slowaaksche republiek. **(Pag. 3999 A.)**
Rusland weigert de erkenning van de Engelsche contrabandelijst. **(Pag. 3999)**
De Nobelprijzen voor geneeskunde zijn toegekend aan prof. G. Domagk te München en prof. C. Heymans te Gent. **(Pag. 4005 A.)**
Voor het tijdvak van 30 October tot en met 20 November is in Nederland een kilogram suiker per persoon beschikbaar gesteld.

27 October: De Amerikaansche Senaat neemt het wetsontwerp tot wijziging der neutraliteitswet aan met 63 tegen 30 stemmen. **(Pag. 4000 B.)**
De eerste Encycliek van Z.H. Paus Pius XII richt zich tegen verloochening van het goddelijk gezag. **(Pag. 4001 A.)**
Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp tot wijziging van de IJkwet ingediend. **(Pag. 4002 D.)**

28 October: De Litausche troepen trekken de stad Wilna binnen, die 19 jaar Poolsch is geweest. **(Pag. 4003 B.)**
De Tsjechische onafhankelijkheidsdag veroorzaakt onrust te Praag.
Prof. dr. J. L. Walch wordt benoemd tot directeur van de Tooneelschool te Amsterdam, als opvolger van Balthazar Verhagen.

29 October: De leider van de Oxford-beweging, dr. Frank Buchman, houdt over den kortegolfzender van Boston een rede. **(Pag. 4001 B.)**

30 October: Twee Duitsche bombardementsvliegtuigen doen een aanval op Britsche torpedobootjagers bij Doggersbank. **(Pag. 4010)**
Een Letsch-Duitsche overeenkomst in zake de repatrieering van de Baltische Duitschers wordt geteekend. **(Pag. 4003 A.)**

31 October: Mussolini wijzigt kabinet, leger- en partijleiding; maarschalk Graziani wordt chef van den generalen staf van het leger. **(Pag. 4006 A.)**
In een rede in de beide Kamers van den Oppersten Sovjet maakt Molotof, de Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, o.m. de Russische eischen aan Finland bekend. Rusland wil neutraal blijven, de betrekkingen met Duitschland zijn gebaseerd op permanente vriendschap. **(Pag. 4004 B.)**
De Duitsche luchtmacht maakt haar eerste verkenningsvlucht boven Frankrijk.
Minister-president De Geer verdedigt in de Tweede Kamer het regeeringsbeleid. **(Pag. 4012 A.)**

1 November: De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Erkkö, zegt in een rede, dat een vreedzame oplossing met Rusland nog steeds mogelijk is. **(Pag. 4008 B.)**
De economische besprekingen tusschen Duitschland en Rusland te Moskou zijn geëindigd.
In een gedeelte van Nederland wordt de Staat van Beleg afgekondigd. **(Pag. 4006 B.)**
Minister Steenberghe houdt een radio-rede over de distributie van levensmiddelen. **(Pag. 4007 D.)**

2 November: De Finsche delegatie weder te Moskou teruggekeerd. **(Pag. 4008 B.)**
Belgische en Fransche berichten melden een luchtgevecht boven Roubaix.
De Tweede Kamer aanvaardt zonder hoofdelijke stemming de 45 opcenten op de gemeentefondsbelasting. **(Pag. 4012 A.)**
De Nederl. Regeering vraagt een nieuwe machtiging tot het aangaan van leeningen tot een bedrag van *f* 300 millioen. **(Pag. 4012 A.)**

3 November: Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden keurt met 243 tegen 181 stemmen de gewijzigde neutraliteitswet goed. **(Pag. 4008 A.)**
Het Russische blad „Prawda" ziet in de rede van den Finschen minister Erkkö een bedreiging van de Sovjet-Unie. **(Pag. 4008 B.)**
Hongarije wijst de Roemeensche voorstellen van een niet-aanvalsverdrag af.
De wilde staking in het Amsterdamsche havenbedrijf opgeheven.
Een poging tot smokkelarij van Nederlandsche uniformen naar Duitschland komt aan het licht.
(Red. K. H. A.)
(Vor. Recapitulatie 19—25 Oct. 1939, 4045)

14 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —

FRANKRIJK. — **Een „Siegfriedlinie" achter de Maginotlinie gebouwd. —**
In de afgeloopen 3 maanden zijn de versterkingen van de Maginotlinie ongeveer verdubbeld. Achter de Maginotlinie is een soort Siegfriedlinie gebouwd, die zich van Genève tot Duinkerken uitstrekt.
(Vor. ber. Afb. Maginotlinie 3944a; kaartje 3498 D.)

BRITSCH-INDIE. — **Gandhi betuigt sympathie voor Britsch oorlogsdoel, doch Indië wenscht te weten wat Engeland met hem voor heeft. —**
De „News Chronicle" publiceert op 5 December een mededeeling van Gandhi uit Wardha; waarin hij het volgende zegt: „De verklaring aangaande de Britsche politiek in Indië heeft een zuiver geestelijke strekking, aangezien Indië, dat de vrijheid lief heeft, noch de wil, noch de macht heeft tot een gewapenden opstand over te gaan. Nochtans is het zijn recht te weten wat Engeland met hem voor heeft. Ik ben er mij bewust van dat Engeland menschen en geld uit Indië kan requireeren, wanneer het dit als een wingewest behandelt, maar moreele steun kan het slechts krijgen, wanneer Indië zich zijn vrijheid bewust is. Als vriend van Engeland hoop ik dat het als overwinnaar uit den strijd zal komen, niet door zijn overwicht in het gebruik der wapens, maar omdat zijn doelstelling rechtvaardig is. Het zal dan de ware vriendschap en sympathie winnen van millioenen menschen over de geheele aarde, die afkeerig zijn geworden van moedwillige verspilling van kostbare levens en van tastbare leugens, welke verspreid worden ten einde machtsbegeerte in stand te houden." **(Vor. ber. Gandhi 3996)**

VEREENIGDE STATEN. — **Amerikaansche nota aan Londen in zake het embargo op den Duitschen export. —**
In een formeele nota aan Engeland betreffende de blokkade van de Duitsche exporten, die door het Amerikaansche Staatsdepartement op 8 December is gepubliceerd, zegt de regeering o.m.:

„De regeering der Vereenigde Staten ziet zich gedwongen te verzoeken, dat de door de Britsche regeeringen genomen maatregelen geen ingrijpen zullen veroorzaken in den wettigen handel van haar onderdanen".
De nota herinnert aan het feit, dat in 1915 een nota gezonden is aan Engeland. Toen werd veel krachtiger geprotesteerd tegen een bijna gelijkluidenden „Order in Council". **(Vor. ber. Verscherping blokkade 4048)**

POLEN. — **De Poolsche Regeering in Frankrijk. — Zetel te Angers gevestigd. —**
De Poolsche regeering met minister-president Wladislas Sikorski aan het hoofd, is te Angers aangekomen, waar de regeeringszetel gevestigd zal zijn tot terugkeer naar Polen mogelijk is.
(Vor. ber. Nieuwe Poolsche regeering 3974)

SOVJET-RUSLAND. — **Nota aan Groot-Brittannië in zake het embargo. —**
Het telegraafagentschap der Sovjet-Unie meldt:
Op 28 November heeft de Britsche regeering een verordening gepubliceerd over maatregelen tegenover den Duitschen export. Bij deze verordening verbiedt de Britsche regeering alle vervoer over zee van goederen uit Duitsche havens en ook den uitvoer van alle goederen van Duitschen oorsprong uit havens van neutrale landen.
In verband met deze verordening is op 10 December aan de Britsche ambassade te Moskou een nota overhandigd, welke een protest der Sovjet-regeering bevat tegen bovengenoemde maatregelen van Groot-Brittannië, welke de rechten en belangen van neutrale landen schenden.
(Vor. ber. Verscherping blokkade 4048)

DUITSCHLAND. — **Rede van Rijksminister Funk over Duitschlands superioriteit. —**
In het kader van de universiteitsweek der Technische Hoogeschool in München heeft de Rijksminister van Economische Zaken, Funk, dezer dagen een redevoering uitgesproken over het thema „Duitschlands militaire-economische superioriteit".
Hij zette uiteen, dat over het geheel in Duitschland de overgang van vredeshuishouding naar oorlogshuishouding zonder groote moeilijkheden is verloopen, terwijl het tegendeel het geval is bij Frankrijk en Engeland. De vitale industrieele grondstoffen worden, aldus spr. verder, zoo ver als dat mogelijk is, uit eigen productie gedekt. De grondslag is het vierjarenplan.
De tijd werkt niet tegen Duitschland, integendeel, de producten der synthetische industrie worden steeds beter, steeds goedkooper en steeds talrijker. Wat den Duitschen buitenlandschen handel betreft en de Engelsche blokkade, zelfs in het vijandelijke buitenland hoort men twijfel over de effectiviteit van den blokkade-oorlog tegen Duitschland.
Terwijl Duitschland in den wereldoorlog van drie kanten was ingesloten, staan het thans voor de voorziening het geheele vasteland van Europa ten Oosten van Frankrijk en uitgestrekte deelen van Azië ter beschikking. Zoo is de Duitsche buitenlandsche handel in de eerste maanden van den oorlog nog zeer bevredigend ontwikkeld. **(V. b. Min. Funk 3865 D.)**

15 DECEMBER 1939

A. **VOLKENBOND. — Finsch-Russische kwestie - Finsch exposé - Noorsche gedelegeerde, Carl Hambro, voorzitter - Rede van Holsti, Finsch gedelegeerde - Commissie voor het Finsch beroep op den Bond - Telegrafische uitnoodiging aan Rusland - Argentinië eischt uitsluiting van Rusland - 3 nieuwe niet-permanente leden gekozen - Rusland weigert naar Genève te komen - Resolutie - Rusland uit den Volkenbond gestooten - 2 semi-permanente raadsleden gekozen. —**
De Volkenbondsraad heeft op 9 December in geheime zitting besloten, het beroep van Finland te verwijzen naar de Volkenbondsvergadering, welke op 11 December bijeenkomt. De vertegenwoordiger van Finland, Holsti, die aanwezig was, beperkte zich er toe te verwijzen naar het onderstaande gepubliceerde Finsche exposé, dat o.a. als volgt luidt:

Het Finsche exposé. — „De Finsche regeering heeft per 7 December aan het secretariaat van den Volkenbond de aangekondigde uiteenzetting gegeven van het conflict met de Sovjet-Unie. Na het verloop geschilderd te hebben van de onderhandelingen met Moskou en het mislukken der bemiddelingspogingen van de Ver. Staten en Zweden, houdt de nota zich bezig met de z.g. democratische regeering der Finsche republiek, welks leden zij bestempelt als hoogverraders. De nota zegt voorts, dat de Sovjet-Unie sinds het Finsche beroep op Genève, haar aanvallen heeft voortgezet. Ten slotte wordt in de nota vermeld, dat de Sovjet-troepen gifgas zouden gebruiken."

Vergadering bijeengekomen - De Noorsche gedelegeerde, Carl Hambro, tot voorzitter gekozen. —
Op 11 December is de 106e Volkenbondsvergadering, bijeengekomen ter behandeling van het Finsche beroep en werd door den Belgischen baron Carton de Wiart geopend. Vertegenwoordigd waren 45 naties. De vertegenwoordiger van Sovjet-Rusland ontbrak, evenals die van Italië, welk land sinds 10 Dec. 1939 om 12 uur 's nachts, geen Volkenbondslid meer is.
Verder ontbreken nog: Afghanistan, Albanië, Chili, Panama en Peru. Een delegatie van Polen was aanwezig.
Een kleine delegatie der Ver. Staten, met aan het hoofd den consul-generaal te Genève, Leland Harrison, bevindt zich in een speciale afdeeling, welke voor officieele bezoekers is gereserveerd.
Met algemeene stemmen benoemde de vergadering

den Noorschen gedelegeerde Carl Hambro tot voorzitter.
Hambro verklaarde in een toespraak tot de Assemblée, dat het de plicht van elken staat en van elken gedelegeerde is zich thans in dienst van den Volkenbond te stellen. De Assemblée heeft voor zich den oproep van een staat, die bedreigd wordt door een anderen staat en Volkenbondslid. Die staat verdedigt zich heldhaftig. Het is thans een ernstig uur voor de internationale samenwerking. Laat het geloof van het kleine volk, dat voor zijn onafhankelijkheid strijdt, niet beschaamd worden en laat deze zitting het beginpunt zijn van een hernieuwing der solidariteit en van den bijstand tusschen de volken in een vreedzame wereld.

Rede van den Finschen gedelegeerde Holsti. — Onder algemeen applaus besteeg de Finsche gedelegeerde Holsti het spreekgestoelte. Hij zeide o.a.:
De laatste weken hebben het Sovjet-Russische leger, de vloot en de luchtmacht den dood gezaaid onder het Finsche volk. Dit staat in zijn geheel trouw om de regeering geschaard. Tevergeefs heeft Moskou de democratische volksregeering opgericht; de wereldmeening laat zich niet om den tuin leiden.
Finland heeft thans echter niet alleen aanmoedigende woorden noodig, maar ook doeltreffenden bijstand. Het Finsche volk kan zich niet alleen beschermen tegen de automatische wapens van allerlei aard der Sovjet-Unie. Het strijdt om zijn bestaan en om de hoogste politieke idealen van andere volken.
Zijn rede besluitende, sprak Holsti den wensch uit, dat de sympathie der geheele wereld een practische steun zal worden voor zijn land. Doet uw plicht, aldus Holsti, Finland doet den zijne door zijn kostbaarste goed, zijn bloed, te geven.

Commissie voor het beroep. — Na de rede van Holsti, wees de vergadering een commissie van dertien leden aan, ter bestudeering van het Finsche beroep. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de volgende staten: Uruguay, Frankrijk, Groot-Brittannië, Bolivia, Ierland, Egypte, Portugal, Venezuela, Siam, Zweden, Noorwegen, Canada en Polen. Onmiddellijk na de vergadering kwam deze commissie bijeen.

Het besluit der commissie - Telegrafische uitnoodiging aan Moskou tot bijwoning van de Assemblée. — De door de Volkenbondsvergadering ingestelde commissie, welke belast is met de behandeling van het beroep van Finland, heeft op 11 December, op voorstel van den Zweedschen vertegenwoordiger, met algemeene stemmen besloten, Rusland en Finland uit te noodigen binnen 24 uur te doen weten, of zij de vijandelijkheden willen staken en vredesonderhandelingen, onder auspiciën van de Volkenbondsvergadering, willen openen.

Het telegram bevatte de vier volgende punten:
1e. De vijandelijkheden moeten onmiddellijk worden gestaakt;
2e. De bemiddeling van den Volkenbond moet worden aanvaard;
3e. Een gedelegeerde moet volmacht krijgen de zittingen van den Volkenbond bij te wonen (de Sovjet-gedelegeerden zijn de afgeloopen dagen van alle zittingen weggebleven);
4e. Binnen 24 uur moet een antwoord naar Genève worden gezonden.
Indien deze vier eischen niet binnen 24 uur worden ingewilligd, zal de Volkenbond zijn beslissingen dienovereenkomstig treffen, en wel
a. Sovjet-Rusland als illegalen aanvaller bestempelen;
b. maatregelen voorstellen nopens actieve hulp van de Volkenbondsleden aan Finland;
c. het voorstel van de Zuidamerikaansche staten om de Sovjet-Unie uit te stooten op de agenda plaatsen.
De Finsche gedelegeerde heeft zich tegenover de commissie van dertien reeds bereid verklaard, indien de Sovjet-Unie bevestigend antwoordt, zich zonder voorbehoud aan de bemiddeling van den Volkenbond te onderwerpen en de vijandelijkheden te staken. Moskou is van deze houding van Finland op de hoogte gesteld.

Argentinië eischt uitsluiting van Sovjet-Rusland. - Zuid-Afrika, Bolivia en Finland niet-permanente leden. — Op 13 December nam de Argentijnsche gedelegeerde, Rodolfo Freyre, het woord:
Aan het einde van zijn uitvoerig betoog memoreerde de Argentijnsche gedelegeerde wat Europa sedert München had meegemaakt. De Poolsche kwestie heeft een oorlog ontketend, doch in zoodanige omstandigheden, dat aan den Volkenbond niet gevraagd werd op te treden. Doch het geval Finland is volkomen duidelijk. Dit geval plaatst Argentinië voor de absolute noodzakelijkheid den Volkenbond te verzoeken de Sovjet-Unie uit te sluiten. De Bond heeft zijn dwang-uitoefenende kracht reeds verloren, maar indien hij dit gebaar weigert, zal hij zich ontwrichten in een waren geest van zelfmoord.
Ik zie mij daarom verplicht tot mijn leedwezen te verklaren, — en hierbij maak ik mij tot den tolk van het onwrikbare besluit van mijn regeering — dat de republiek Argentinië zich voortaan niet meer als lid van den Volkenbond kan beschouwen, zoolang de Sovjet-Unie zich eveneens lid mag noemen.
Na het betoog van Freyre verwees de voorzitter, met instemming van de vergadering, het Argentijnsche voorstel naar de speciale commissie van veertien.

Vervolgens ging de vergadering over tot de verkiezing van drie niet-permanente raadsleden. Afghanistan en Iran, die sedert het begin der bijeenkomst afwezig zijn, namen niet aan de stemming deel. Het aantal uitgebrachte stemmen bedroeg 38. Gekozen werden tot niet-permanente leden van den Volkenbondsraad: Zuid-Afrika met 36 stemmen, Bolivia met 35 stemmen en Finland met 34 stemmen.

Sovjet-Rusland weigert het geschil te Genève te bespreken. — De Sovjet-regeering heeft aan den voorzitter van het Comité van de Assemblée, dat belast is met de behandeling van het Finsch-Russische geschil, het volgende telegram gezonden:
„De Sovjet-regeering dankt U voor de vriendelijke uitnoodiging, het Finsche vraagstuk te bespreken. Zij acht het niet mogelijk deze uitnoodiging aan te nemen, wegens de redenen, aangeduid in mijn schrijven van 5 Dec. '39 aan Avenol." (w.g.) Molotof.
Dit telegram bevatte de volgende punten:
1. De Sovjet-Unie kent slechts een enkele Finsche regeering, n.l. die van Kuusinnen;
2. Polen is nog in den Volkenbond vertegenwoordigd;
3. Het feit, dat de Volkenbond ingaat op het beroep van den Finschen gedelegeerde Holsti, was, volgens Molotof, een provocatie.

Sovjet-Rusland uit den Volkenbond gestooten - Resolutie. — De Volkenbondsraad heeft zijn 107e zitting op 13 December geopend onder voorzitterschap van den Boliviaanschen gedelegeerde.
In deze openbare zitting werd de resolutie behandeld, die in den ochtend van 14 December in gesloten zitting voorbereid was en concludeerde tot uitstooting van Rusland uit den bond. Veertig leden stemden voor en 9 landen onthielden zich van stemmen, n.l.: Noorwegen, Zweden, Denemarken, Litauen, Estland, Letland, Bulgarije, China en Zwitserland.
De Raad heeft deze resolutie aangenomen, waarmede de Sovjet-Unie uit den Volkenbond gestooten is. Vier stemmen werden blanco uitgebracht, n.l. die van Finland, China, Joego-Slavië en Griekenland.
De tekst van de resolutie, die door den Volkenbondsraad is aangenomen, luidt als volgt:
„De Raad, kennis genomen hebbende van de resolutie, die door de Volkenbondsvergadering op 14 December 1939 is aangenomen betreffende het beroep van de Finsche regeering:
1e. Sluit zich aan bij de veroordeeling door de Volkenbondsvergadering van het optreden der Sovjet-Unie tegen den Finschen staat.
2e. Is, om de redenen die uiteengezet zijn in de resolutie van de Volkenbondsvergadering, krachtens art. 16, par. 4 van het Handvest, van oordeel, dat de Sovjet-Unie zich door haar daden zelf buiten den Volkenbond heeft geplaatst. Hieruit vloeit voort, dat zij niet langer lid is van den Volkenbond."

Nieuwe semi-permanente raadsleden. — In de voortgezette vergadering van den Volkenbond, zijn China met 34 stemmen van de 37 en Egypte (met algemeene stemmen) tot semi-permanente leden van den Raad gekozen.

(Vor. ber. Beroep Finland op den Volkenbond 4050)

16 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Engelsch-Fransche financieele samenwerking en overeenkomst. - Pond en Franc gekoppeld, zonder goudverzending. —**

Sir John Simon heeft op 12 December in het Lagerhuis medegedeeld, dat een omvattende overeenkomst tot stand is gekomen tusschen de Engelsche en Fransche departementen van Financiën betreffende samenwerking op financieel gebied, in overeenstemming met de samenwerking welke reeds op ander terrein tot stand is gekomen.

Simon voegde hieraan toe dat overeengekomen is wijzigingen te vermijden in de bestaande verhouding tusschen het Pond Sterling en den Franc voor den duur van den oorlog. Ook zijn regelingen getroffen om de beide landen in staat te stellen vrijelijk gebruik te maken van elkanders valuta, zonder dat het noodig is goud te leveren.

Geen van beide regeeringen zal een buitenlandsche leening aangaan of een buitenlandsch crediet opnemen, tenzij in overeenstemming met de andere regeering, of te zamen met haar.

Verder zal geen van beide regeeringen beperkingen opleggen op importen van den ander gedurende den oorlog.

De overeenkomst zal van kracht blijven tot zes maanden na de onderteekening van het vredesverdrag.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Sir John Simon 4031; Engelsch-Fransche samenwerking 4028)**

A. **ZWEDEN. — Kabinet-Hansson gewijzigd. —**

De latente regeeringscrisis is 13 Dec. '39 opgelost. Hansson heeft een kabinet van nationale concentratie gevormd bestaande uit vertegenwoordigers van alle partijen behalve de communistische partij en de links-socialistische partij.

Het ministerie is als volgt samengesteld:

Premier: Hansson (soc.-dem.); Buitenlandsche Zaken: Günther (tot dusver gezant te Oslo); Justitie: Westman (agrarische partij); Defensie: Sköld (soc.-dem.); Verkeer: Andersson (vrijz. volkspartij); Financiën: Wigforss (soc.-dem.); Handel: Domö (conservatief); Onderwijs: Bagge (conservatief); Landbouw: Pehrsson-Bramstorp (agrar.); Economie: Eriksson (soc.-dem.); Ministers zonder portefeuille: Quensel (agrar.) en Bergquist (vrijz. volkspartij).

Het nieuwe kabinet zal een strenge neutraliteitspolitiek in acht nemen. Binnen de grenzen der neutraliteit zal men Finland steun verleenen.

Een der belangrijkste punten in het nieuwe regeeringsprogram vormt ook een uitbreiding van leger en vloot. Daarnaast is men evenwel van meening, dat de grootste aandacht dient te worden geschonken aan de buitenlandsche politiek.

Verder wordt verklaard, dat de vervanging van Sandler, door Günther aan Buitenlandsche Zaken, geheel buiten den druk van Duitsche zijde staat.

(Svenska Dagbladet) **(V. b. Kab. Hansson 3582 F.)**

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**

Eerste Kamer. - Leeningwet aangenomen. —

De Eerste Kamer heeft op 13 December het ontwerp wet houdende machtiging tot het aangaan van een of meer leeningen ten laste van het Rijk zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Uitgifte van *f* 300 millioen 4% Nederland à pari. —

Op 13 December heeft de minister van Financiën de uitgifte aangekondigd van de 4% Nederlandsche Staatsleening 1940, groot nominaal *f* 300.000.000, tegen een koers van uitgifte van 100%.

De schuldbewijzen dezer leening luiden aan toonder en zijn verkrijgbaar in stukken van *f* 1000, *f* 500 en *f* 100.

Een bedrag van *f* 60.000.000 is reeds ondershands geplaatst.

Deze schuldbewijzen kunnen tegen den parikoers in betaling worden gegeven ter voldoening van de aanslagen in de Vermogens- en de Verdedigingsbelasting I.

Aangezien de opbrengst dezer belastingen aanmerkelijk grooter is dan de verplichte jaarlijksche aflossing van *f* 7.500.000, bestaat de mogelijkheid, dat de 40-jarige looptijd aanzienlijk wordt verkort.

De coupons zijn betaalbaar 1 Februari en 1 Augustus. De leening is vrij van couponbelasting.

De inschrijving geschiedt op Dinsdag 19 December 1939. De storting van het verschuldigde wegens toegewezen schuldbewijzen moet geschieden ten kantore van inschrijving op Dinsdag 2 Januari 1940.

(Vor. ber. Staatsleeningen 3099 B.)

Uitvoerverbod van staf- en andere kaarten. —

Bij Kon. besluit van 4 December is, ter bescherming van de levensbelangen van het Rijk, de uitvoer van staf- en andere kaarten, het Nederlandsch grondgebied betreffende, verboden. Dit besluit treedt onmiddellijk in werking.

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4053 C.)

C. **BELGIE. — Eventueel bereid interventie te overwegen, ingeval Nederland of Luxemburg zou worden aangevallen. —**

De commissie voor buitenlandsche zaken der Belgische Kamer heeft op 12 December aangenomen het rapport van Carton de Wiart, waarin de positie van België tegenover den internationalen toestand uitvoerig besproken wordt.

Inhoud van het rapport. — Naar Belga meldt, luidt de passage in het rapport van Carton de Wiart, in welke gesproken wordt over België's neutraliteit bij een eventueelen aanval op Nederland, als volgt:

„Op dit oogenblik vormen België, Nederland en Luxemburg het meest blootgestelde vredesgebied ter wereld en alles draagt ertoe bij, hen nader tot elkaar te brengen, om hun onafhankelijkheid te waarborgen. Niemand zou ongetwijfeld een dezer staten bij een eventueelen aanval kunnen dwingen ten behoeve van een der andere te intervenieeren, maar niemand zou ook kunnen verhinderen, dat een dergelijke agressie onmiddellijk gevolgd zou worden door een interventie. Bij gebrek aan een militair bondgenootschap, zou de tactische eenheid als van nature tusschen de krijgsmachten der solidaire mogendheden tot stand kunnen komen. (Agence Belga)

D. **VOLKENBOND. — Nederlands houding in zake het beroep van Finland. —**

Officieus verluidt te Den Haag:

In de ontwerp-resolutie nopens Finlands beroep op den Volkenbond tegen de agressie van de Sovjet-Unie, welke op 14 December te Genève aan de Volkenbondsvergadering werd voorgelegd, komt een passus voor, waarin de secretaris-generaal gemachtigd wordt, de medewerking te verleenen van zijn technische diensten voor de organisatie van den bijstand aan Finland, waarvoor in deze resolutie op ieder lid van den Volkenbond een beroep wordt gedaan.

Voor Nederland stelde zich hier de vraag, of zulk een organisatie door de apparatuur van den bond, welke den indruk kon wekken, als zou Nederland gezamenlijk met een der in het westen oorlogvoerende partijen deelnemen aan een internationale actie, zij het ook onder auspiciën van den bond, te beschouwen ware als een collectieve Volkenbondsactie.

Het is dan ook om die reden, dat de Nederlandsche delegatie te Genève, hiertoe door de regeering geïnstrueerd, bij het uitbrengen van haar stem voor de resolutie een verklaring heeft afgelegd, waarin zij deed uitkomen, dat Nederland de bewuste zinsnede in dien zin opvat: dat de genoemde medewerking in geen geval kan worden beschouwd als een collectieve actie van den bond zelf, maar uitsluitend als medewerking van zijn technische diensten aan de individueele leden, die Finland materieele en humanitaire hulp zouden willen geven.

Een tweede voorbehoud moest de Nederlandsche delegatie maken ten aanzien van de vaststelling, dat de Sovjet-Unie zich door haar optreden geplaatst had buiten het Volkenbondshandvest. Dit is een opvatting, die, hoezeer op zichzelf wel verklaarbaar, in den opzet van het Volkenbondshandvest zelf geen steun vindt. Aan Nederlandsche zijde had men er de voorkeur aan gegeven, zich strikt te houden aan de toepassing van het Volkenbondsverdrag, wat overigens aan de beslissing, gelijk die is gevallen, niet in den weg zou hebben gestaan. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Volkenbond, Finsch-Russ. kwestie 4056 A.)

A. Witboek over de laatste onderhandelingen met Sovjet-Rusland. —

De Finsche regeering heeft een witboek gepubliceerd, dat documenten bevat met betrekking op de laatste phase van de Russisch-Finsche crisis. Hierin wordt onthuld, dat de eischen der Sovjets aan Finland op 14 October onder meer betroffen de verpachting van de zône rond Hangö met inbegrip van de haven zelf en gebieden, zich uitstrekkende tot 5 of 6 zeemijlen ten Zuiden en ten Oosten en 3 zeemijlen ten Westen en ten Noorden voor den duur van 30 jaar.

Deze zône zou gebruikt worden voor de inrichting van een vlootbasis, van waaruit de Russische vloot in staat zou zijn de Finsche Golf te blokkeeren te zamen met eenheden uit Baltiski. Voorts werd van de Finsche regeering gevraagd er in toe te stemmen, dat een regiment Sovjet-infanterie op dit gebied zou worden gestationneerd, evenals twee kustbatterijen, twee vliegtuigeskaders en een eenheid gemechaniseerde voertuigen, in het geheel ter sterkte van 5000 man. Daarenboven heeft de Sovjet-regeering de Golf van Lapaya geëischt en het recht haar schepen daar voor anker te laten gaan.

De Russische eischen. — De eerste Russische voorstellen behelsden:

1) De verpachting van Hangö voor den duur van dertig jaren, ten einde er een vlootbasis in te richten met geschut, dat te zamen met de batterijen van Baltiski in staat zou zijn de Finsche Golf te sluiten en vergunning aan de Sovjets een zeker aantal troepen te Hangö te stationneeren.

2) Het recht voor de Russen Lappvie te gebruiken als ankerplaats voor schepen.

3) Afstand aan Rusland van de eilanden Hogland, Seiskaari, Lavensaari, Tyrtarsaari, Koivisto en een gedeelte van de landengte van Karelië, in het geheel 2760 vierkante km. in ruil voor de cessie van Rusland aan Finland van een gebied van in het geheel 5530 vierkante km.

4) Versterking van beide partijen, waarbij er zou worden toegestemd, dat zij zich niet zouden aansluiten bij groepen, bondgenootschappen van staten welke direct of indirect vijandig zijn jegens een van beide landen.

5) Wederzijdsche afbraak van versterkingen aan de landengte van Karelië.

6) Rusland maakt geen bezwaar van versterking van de Ålands-eilanden door Finland, doch alleen mits geen andere mogendheid, met inbegrip van Zweden, daaraan medewerkt.

Het Finsche antwoord. — Finland antwoordde op deze Russische eischen:

1) Bereid te zijn zekere eilanden af te staan en toe te stemmen in een regeling van de grens op de landengte van Karelië, doch niet bereid te zijn het door de Russen geëischte gebied af te staan.

2) Zij beschouwde den eisch in zake de vlootbasis op Hangö als niet vereenigbaar met de Finsche neutraliteit en als een bedreiging voor Finland zelve.

3) Finland stemde toe in een gedeeltelijke wijziging van het niet-aanvalspact.

4) Finland verzekerde aan de Sovjets, dat het zijn voornemen was geheel alleen de Ålands-eilanden te versterken.

De verdere onderhandelingen. — Rusland verklaarde direct zijn eisch in zake de vlootbasis van Hangö, welke door Rusland als een minimum werd beschouwd, voor de verdediging van Leningrad niet te kunnen loslaten, doch bereid te zijn het aantal troepen, dat het zich voorstelde daar te legeren, te verminderen. Ook was het bereid verzoeningsgezindheid te betoonen door den omvang van het op de landengte van Karelië geëischte gebied te verminderen. De Sovjets keurden het Finsche voorstel in zake de wijziging van het non-agressiepact goed.

FINLAND

Overigens handhaafde Rusland zijn oorspronkelijke voorstellen.

In antwoord hierop handhaafde Finland zijn oorspronkelijke voorstellen en zijn weigering de Sovjets toe te staan bij Hangö een vlootbasis in te richten en in de Lappvikbaai schepen voor anker te laten gaan.

Finland verklaarde vastberaden te zijn de integriteit van het Finsche gebied te handhaven en herhaalde zijn instemming met betrekking tot den afstand van vroeger aangegeven eilanden en de besprekingen over andere maatregelen, beoogend de veiligheid van Leningrad te verzekeren. Het voegde hieraan toe, dat het nieuwe voorstel in zake de wijziging van de grens van invloed zou zijn op een Finsche exporthaven en ook voor Oost-Finland. Finland was evenwel bereid den afstand van grondgebied ten Noorden van de Finsche Golf te overwegen in ruil voor schadevergoeding. Het verklaarde, dat het gebied dat Rusland voorstelde aan Finland af te zullen staan, niet van dezelfde waarde was als het gebied, dat Rusland eischte. Finland was niet in staat de grensmaatregelen, genomen voor zijn veiligheid, in te trekken. De Finsche gedelegeerden Paasikivi en Tanner legden er tegenover Molotof den nadruk op, dat Finland niet aan een vreemden staat militaire bases op Finsch gebied wilde toestaan.

Hierop antwoordde Molotof, dat dit argument onhoudbaar was en het Russische standpunt „verdraaide". (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4054 C.)

17 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —

DUITSCHLAND. — **Fritz Thyssens vermogen in beslag genomen. —**

De Duitsche regeering heeft het vermogen (± 200 millioen Mark) van den onlangs uit Duitschland vertrokken, uit Mülheim aan de Ruhr afkomstigen, Duitschen industrieel Fritz Thyssen geconfisqueerd. Zoowel zijn roerende als onroerende goederen zijn in beslag genomen.

Het in beslag nemen geschiedt op grond van de wet, die machtiging verleent tot het in beslag nemen van aan communisten behoorende eigendommen, of die, toebehoorend aan vijanden van het Duitsche volk of den Duitschen staat.

ENGELAND. — **Wekelijksche verklaring van premier Neville Chamberlain. - Finland. - Kleine staten.**

In de vergadering van het Lagerhuis gaf minister-president Chamberlain op 14 December zijn gebruikelijk weekoverzicht over den oorlog.

De Finnen, aldus Chamberlain, hebben hun land verdedigd met een moed en een vastberadenheid, die men van dit dappere volk kan verwachten. Het is duidelijk, dat het Finsche leger bewezen heeft veel beter te strijden dan de Sovjets.

De Russische agressie tegen Finland heeft het geweten van de geheele wereld wakker geroepen.

De Britsche regeering is van plan, behalve de levering van vliegtuigen, ook andere materialen, die der Finsche regeering tot steun kunnen zijn, te zenden.

„Men mag nooit vergeten, dat het de aanval van Duitschland is geweest, welke den weg heeft gebaand voor den aanval van de Sovjet-Unie op Polen en Finland."

In het Lagerhuis stelde o.a. de Labour-afgevaardigde Noel Baker de volgende vraag:

„Wordt het niet steeds duidelijker, dat, tenzij de kleine staten van Europa een weg vinden om zich aaneen te sluiten tegen den aanval, zij één voor één hun onafhankelijkheid zullen verliezen?"

De premier Chamberlain antwoordde: „Ik geloof, dat dit reeds geruimen tijd geleden duidelijk was."

(Vor. ber. Weekoverz. Chamberlain 4027; Verkl. Hoogerhuis, Finland 4048)

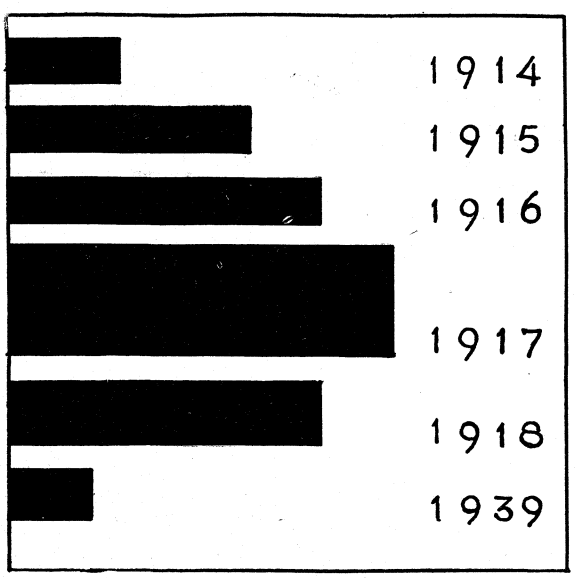
Hoogerhuis. - Belgisch-Nederlandsch vredesinitiatief.

In het Engelsche Hoogerhuis is op 13 December uitvoerig gesproken over het Belgisch-Nederlandsche vredesinitiatief.

De debatten begonnen o.a. met de vraag van burggraaf Darnley, of de regeering thans wilde verklaren bereid te zijn gebruik te maken van dit aanbod, ten

einde een op vrije onderhandelingen gebaseerde vrede te verzekeren.
Spr. zeide de meening te zijn toegedaan, dat Engeland in het verleden niet altijd de kansen om Duitschland te verzoenen had uitgebuit en dat de christelijke leer van kwaad met goed vergelden in het huidige geval behoort te worden toegepast.
Na een uiteenzetting te hebben gegeven van Hitler's standpunt, zeide Darnley, dat er maar één weg scheen te zijn uit de moeilijkheid, n.l. Nederland en België, of een andere neutraal land te verklaren, dat Engeland bereid is om onder hun schild vrije, niet bij voorbaat gecompromitteerde onderhandelingen te openen in het geloof, dat het constructieve verlangen aan beide kanten een kans zou kunnen hebben om tot ontwikkeling te komen en te groeien.
Spr. was van meening, dat Engeland zijn plicht zou vervullen jegens de kleine neutralen, die in gevaar verkeeren te worden meegesleept in den maalstroom, wanneer het er in slaagde hen te bevrijden van den rampspoed, dien zij niet gezocht hebben.
Lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, antwoordde o.a.:
„Hitler's rede voor den Rijksdag is aangehaald om aan te toonen, dat hij zeer verlangend was naar vrede. Ik ben er volkomen zeker van dat Hitler zeer verlangend is naar vrede — op zijn eigen voorwaarden. Ik ben er niet zoo zeker van, dat hij verlangt naar vrede op voorwaarden, die een vrede voor Europa zouden vorderen."
(Vor. ber. Vredesstap 4012 A; Hoogerhuis 4027)

Verliezen van de Engelsche handelsvloot in 1914—1915—1916—1917 en 1918 en de drie eerste maanden van den zeeoorlog in 1939. —



FRANKRIJK. — Verklaring van den minister van Financiën, Reynaud. —
In zijn op 13 December in de Kamer uitgesproken redevoering heeft Reynaud uiteengezet, tot welke middelen de Duitschers in staat zijn om den economischen, financieelen en monetairen oorlog te winnen. De militaire oorlog is nauwelijks begonnen, de monetaire oorlog is in vollen gang.
De overwinning is zeker wanneer de Franschen gelijk blijven aan wat zij tot dusverre waren. Het is plicht, aldus de minister, ons voor te bereiden op een langdurig uitblijven van militaire actie. Wellicht rekent Duitschland, dat een nieuw Verdun kan vreezen, er op, dat de democratieën zich niet dezelfde offers als het Duitsche volk kunnen opleggen of dat zich ontevredenheid en wanordelijkheden in Frankrijk zullen voordoen. Gekozen moet worden tusschen twee politieke richtingen, n.l. het moreel van het land te steunen door weigeren pijnlijke en moeilijke offers te vragen, doch dit zou slechts kort kunnen worden volgehouden. Langs dezen weg zou men tot inflatie komen en dit zou de politiek zijn, die Hitler voor Frankrijk zou wenschen.
Spr. is daartegenover van meening, dat het moreel van het land veiliger behoed zal worden, wanneer men het toont, dat de overwinning het resultaat zal zijn van de offers, die het volk zal willen dragen. Hoe meer de vijand zich zal inspannen, hoe meer Frankrijk dit zal doen.
(D. N. B. -Telex A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Reynaud 4024)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 10—16 December 1939. —
10 December: Het Nederlandsche schip „Immingham" bij Callandsoog op een mijn geloopen; opvarenden gered.
13 December: „Admiral Graf von Spee". — De Engelsche kruisers „Exeter" (8.400 ton), de „Ajax" (7.000 ton) en „Achilles" (7.000 ton) vallen het Duitsche vestzakslagschip „Admiral Graf von Spee" (10.000 ton) voor de kust van Uruguay aan en nopen het, beschadigd, de haven van Montevideo binnen te loopen. Aan boord van het Duitsche oorlogsschip zijn 36 personen gedood. De Engelsche kruiser „Exeter" werd tijdens het gevecht zoodanig getroffen, dat het schip zich aan den strijd moest onttrekken. Er zijn 62 dooden.
Volgens een mededeeling van de Britsche Admiraliteit heeft een Britsche onderzeeër een Duitschen kruiser getorpedeerd en een Duitsche duikboot tot zinken gebracht.
14 December: Hevig luchtgevecht voor de Duitsche kust. Duitsche lezing: Acht Engelsche toestellen neergeschoten; een Duitsch toestel gedwongen te dalen. Engelsche lezing: vier Duitsche, drie Engelsche vliegtuigen neergeschoten.
Britsche destroyer „Duchess" na aanvaring gezonken. 121 leden van de bemanning zijn verdronken.
16 December: Deze week hebben de krijgsverrichtingen aan het Westelijk front een kalm verloop. — Tal van schepen zijn op mijnen geloopen of getorpedeerd. Hun aantal is geringer dan in de eerste week van December. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. 3—9 Dec. 1939, 4052)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 10—16 December 1939. —**
12 December: Finnen melden successen op het geheele front.
13 December: Positie der Finnen zou in Noord-Finland moeilijker worden. Russische doorbraakpoging naar de Botnische golf neemt eenigen vorm aan. Finsche luchtaanval op den Moermansk-spoorweg.
14 December: Terugtocht der Finnen in het Noorden. — Successen aan andere fronten. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. 3—9 Dec. 1939, 4051 B.)

B. **ITALIE. — Russische ambassadeur plotseling uit Rome vertrokken. —**
Bevestigd wordt, dat Gorelkin, de nieuwe Russische ambassadeur in Italië, op 14 December Rome verlaten heeft. Hij is naar Moskou vertrokken.
De Sovjet-Russische ambassade in Rome deelt niets mede over de redenen van deze reis, die verrassing heeft gewekt in politieke en diplomatieke kringen te Rome. Gorelkin was n.l. nog geen volle drie weken in Rome en had zelfs zijn geloofsbrieven nog niet overhandigd.
Men legt verband tusschen dit vertrek en de pro-Finsche en anti-Russische betoogingen in Italië.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Diplomatie 4004 A.)**

18 DECEMBER 1939

C. **BELGIE. — Belgische houding in geval van een aanval op Nederland. —**
Bij de debatten over de begrooting van Buitenlandsche Zaken werd op 15 December door de woordvoerders der drie regeeringspartijen o.a. ook over de verhouding tot en de lotsgemeenschap met Nederland gesproken.
Voor de katholieken sprak de heer Delwaide, die zeide, dat hij de Belgisch-Nederlandsche toenadering toejuicht. Men heeft zich afgevraagd, wat België's houding zou zijn in het geval Nederland zou worden

aangevallen. Onder bijval van de Kamer zeide hij, dat daar slechts één antwoord op kon zijn: België zal zich dan gedragen, zóó, dat zijn belangen zullen worden geëerbiedigd.
Voor de sociaal-democraten sprak de burgemeester van Antwerpen, Kamiel Huysmans. De verhouding tot Nederland besprekend, critiseerde Huysmans den Vlaamschen nationalist Romsee, die verklaard heeft ook neutraal te willen blijven, als het buurland zou worden aangevallen. Spr. is het in dezen eens met de clericale „Vingtième Siècle", die verzekerde, dat niemand België kan verhinderen Nederland te hulp te snellen.
Voor de liberalen voerde oud-minister Paul Hymans het woord. Evenals de vorige sprekers bracht hij hulde aan Finland. Hij huldigde ook Koning Leopold en Koningin Wilhelmina voor hun initiatief en sprak de hoop uit dat zij op het geschikte oogenblik nuttig werk zullen kunnen verrichten bij den wederopbouw van een tot vrede teruggekeerd Europa. Spr. zegt overtuigd te zijn uit naam van het heele land te spreken, wanneer hij verklaart, dat wanneer de levensbelangen van België zulks zullen eischen, de onafhankelijkheid het recht zal geven de neutraliteit te verlaten. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Politieke samenw. 4058 C.)

A. **VOLKENBOND. — Rusland's uitstooting uit den Volkenbond. - Geen officieel Russisch antwoord. - Duitsch commentaar. —**
RUSLAND. — Over de uitsluiting van de Sovjet-Unie uit den Volkenbond wordt van officieele bolsjewistische zijde nog geen commentaar gegeven. Ook de Moskousche bladen onthouden zich van beschouwingen. Alleen verscheen in de bladen een bericht van Tass, dat tot titel droeg: „De Volkenbond onder de knechtschap van het Engelsch-Fransche oorlogsblok".
„De kenners van het coulissenspel in Genève wisten van te voren," aldus dit Tass-bericht, „dat dezen keer de Engelsch-Fransche druk alles zou overtreffen wat men tot dusver op dit gebied gewend was. De redevoeringen, welke in de bijeenkomst van 14 Dec. gehouden zijn, zijn voorbeelden geweest van cynisme en gehuichel."
Het bericht spreekt dan van „krokodillentranen", welke de Engelsche en Fransche vertegenwoordigers vergoten hebben, wijl Finland thans niet weer als oorlogsveld tegen de Sovjet-Unie gebruikt kan worden."
De Volkenbond, zoo besluit het bericht, is thans door Engeland en Frankrijk definitief tot een filiaal gemaakt van het Britsch-Fransche oorlogsblok.
De Russische onder-secretaris-generaal van den Volkenbond, Wladimir Socholin, is op 15 December uit Genève vertrokken.

DUITSCHLAND. — De Duitsche bladen houden zich slechts kort bezig met het resultaat van de Volkenbondszitting te Genève. De „Berliner Nachtausgabe" schrijft: Eenige zakelijke beslissing is in Genève in het geheel niet genomen. Elke staat kan thans tegenover het Finsch-Russische conflict doen wat hij wil. De verdere politieke ontwikkeling van Europa hangt niet af van de ophitsingsmanoeuvres van Engeland en Frankrijk te Genève doch van het gebruik der economische, militaire en politieke krachten op de oorlogsvelden, waar Duitschland tot taak heeft Engeland zoo te verslaan, dat het niet nog eens een oorlog over Europa kan brengen.
(Vor. ber. Rusland uitgestooten 4057)

B. **NED.-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. —**
Het telegramverkeer met Nederland. —
De P.T.T.-dienst deelt officieel mede, dat voor particuliere telegrammen naar Nederland de volgende beperkingen gelden:
geheime taal is alleen toegelaten, wanneer de gebruikte code door den geadresseerde op eventueel verzoek daartoe wordt overgelegd;
telegrammen in cijfer- of letter-groepen zonder geheime beteekenis, aangevende beurs- of marktkoersen, enz., zijn alleen toegelaten, wanneer de beteekenis door den geadresseerde desgewenscht wordt verklaard;
telegrammen in duidelijke taal zijn alleen toegelaten indien de inhoud daarvan algemeen begrijpelijk is; indien deze zijn gesteld in andere talen dan Nederlandsch, Duitsch, Engelsch of Fransch, kan van den geadresseerde een vertaling worden geëischt.

De nieuwsvoorziening van Indië. —
Het lid van den Volksraad, H. H. Kan (Chung Hua Hui), richtte op 12 December een schriftelijke vraag tot de Regeering, waarbij hij er op wijst, dat in den laatsten tijd klachten zijn verschenen in de pers, dat belangrijke berichten, o.a. over de situatie in Nederland en de verhouding van het Moederland tot andere landen, de bladen in Nederl.-Indië niet langs den gewonen weg, maar òf in het geheel niet òf via buitenlandsche kranten, bereiken.
De heer Kan vraagt, zoo dit juist is, waaraan dit moet worden geweten: aan Aneta en/of A.N.P., dan wel aan andere oorzaken. Verder vraagt de heer Kan of de Regeering in staat en bereid is te bevorderen dat deze klachten worden ondervangen. (Aneta)
(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 4046 C.)

C. **ZWITSERLAND. — Nieuwe Bondspresident gekozen. - Dr. H. Pilet-Golaz. —**
De Vereenigde Bondsvergadering heeft op 13 Dec. '39 met 142 van 158 stemmen dr. H. Pilet-Golaz tot Bondspresident van Zwitserland voor 1940 gekozen. Dr. Pilet-Golaz heeft reeds in 1934 deze functie vervuld. De zeven leden van den bondsraad, te weten dr. Pilet-Golaz, Obrecht, Motta, Etter, Baumann, Minger en Wetter, zijn allen herkozen.
(N. Zürcher Ztg.) **(V. b. Bondspresident 3582 A.)**

19 DECEMBER 1939

D. **ZWITSERLAND. — Defensie. — Hulp van werkloozen voor defensie-werken. —**
De Zwitsersche regeering heeft op 16 December, in overleg met den militairen staf, besloten, dat alle werkloozen van 19 tot 60 jaar, te werk zullen worden gesteld voor het maken van verdedigingswerken.
(N. Zürcher Ztg.) **(Vor. ber. Defensie 3828 B; Werkverschaffing 3305 A)**

E. **DISCONTOKOERSEN. — Zweden. —**
Het Zweedsche disconto is 14 Dec. '39 verhoogd van 2½ tot 3%. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Overz. Discontokoersen 3939 E.)

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 4—10 November 1939. —
4 November: President Roosevelt van de Ver. Staten verklaart alle wateren ten Noorden van Spanje tot Engeland en rondom de Engelsche eilanden tot verboden gebied voor Amerikaansche schepen.
Het Amerikaansche schip „City of Flint" te Bergen; de Duitsche prijsbemanning geïnterneerd. **(4023 B)**
Het Oranjeboek door het ministerie van Buitenlandsche Zaken gepubliceerd. **(Pag. 4009 A)**
5 November: De besprekingen tusschen den onderkoning van Britsch-Indië en de leiders van de Congrespartij en de Mohammedaansche Liga zijn mislukt. **(Pag. 4024)**
6 November: De burgemeester van Brussel, Adolphe Max, overleden. **(Pag. 4016 A)**
Een Fransch legerbericht vermeldt, dat 9 Fransche jachttoestellen 27 Duitsche jagers hebben aangevallen, waarbij 9 Duitsche toestellen zouden zijn neergestort.
De Belgische regeering protesteert te Berlijn tegen het vliegen van Duitsche vliegtuigen over Belgisch gebied.
Molotof, de Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, houdt ter eere van de bolsjewistische revolutie, een rede tegen de kapitalistische en imperialistische landen. **(Pag. 4011 F)**
Koning Leopold III van België bezoekt in den laten avond onverwacht H.M. de Koningin te Den Haag. Een gesprek in tegenwoordigheid van minister van Kleffens. **(Pag. 4012 A)**
7 November: Koningin Wilhelmina en Koning Leopold nemen een nieuw initiatief voor vredesbemiddeling en richten telegrammen tot de staatshoofden van Duitschland, Frankrijk en Groot-Brittannië. **(4012 A)**
De Tweede Kamer aanvaardt de nieuwe bepalingen

omtrent de inenting tegen pokken met 62 tegen 18 stemmen. **(Pag. 4022 C)**
In de Domkerk te Utrecht wordt de twaalfhonderdste gedenkdag van den dood van Willibrordus herdacht. **(Pag. 4018 A)**
Het initiatief van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold wordt met sympathie te Rome begroet. Londen is welwillend, doch sceptisch. Parijs gereserveerd. **(Pag. 4013 B.)**
Lord Halifax spreekt in het Hoogerhuis over de oorlogsdoeleinden: Herstel van begaan onrecht en vrijheid voor de volken. **(Pag. 4014)**

ß **November:** In den Burgerbräukeller te München wordt een aanslag op rijkskanselier Adolf Hitler gepleegd; Hitler was reeds vertrokken, doch er werden 6 personen gedood en 60 gewond. Hitler blameert Engeland voor den aanslag. **(Pag. 4015)**
De staatshoofden der Noordelijke landen betuigen instemming met het Haagsche vredesinitiatief. **(Pag. 4013 B)**
Volgens Winston Churchill, de Britsche minister van Marine, wordt elk verlies der Britsche marine onmiddellijk gemeld. **(Pag. 4014)**

9 November: Minister Van Kleffens verklaart bij de behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Tweede Kamer onze zelfstandigheidspolitiek. **(Pag. 4015 B)**

10 November: Nobelprijs voor letterkunde aan den Finschen schrijver F. E. Sillanpää. **(Pag. 4022 A)**
Bij de Finsch-Russische onderhandelingen wordt geen basis gevonden voor het sluiten van een overeenkomst. **(Pag. 4020 B)**
De Poolsche generaal Sikorski wordt opvolger van maarschalk Smigly-Rydz. **(Pag. 3971)** (Red. K. H. A.)
(Vor. Recapitulatie 26 Oct—3 Nov. 1939, 4055)

A. **BELGIE. — De déconfiture van het Crédit Anversois. —**
Het parket van Antwerpen heeft de boekhouding van het Crédit Anversois en verschillende agentschappen in beslag genomen. De bank werd opgericht in 1898. In het begin werd gesproken van een mogelijk verlies van frs. 300 millioen; eenigszins gematigder ramingen schatten het verlies thans op frs. 170 à frs. 240 millioen. Volgens deze ramingen zou de liquidatie, welke veel tijd in beslag zal nemen, 25% à 35% verlies voor de deposito's kunnen beteekenen.
De oorzaken van den krach blijken van drieërlei aard te zijn: onfortuinlijke beleggingen, die reeds haar terugslag deden voelen in 1932 tot 1934, een in verband met de huidige omstandigheden groot verlies op de Belgische overheidsfondsen, die de bank in portefeuille had, en ten slotte de veel te zwaar geworden bedrijfsonkosten bij het groote aantal gebouwen, waarover de bank beschikte.
Ofschoon de Crédit Anversois tot de belangrijke banken van het land behoorde, ware het toch overdreven, de beteekenis er van voor de economie van België te overschatten. (Keesings Fin. Archief)

20 DECEMBER 1939

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. 1939. —**
Tweede Kamer. - Begrootingen van Waterstaat en Verkeersfonds aanvaard. —
Op 15 December heeft de Tweede Kamer de begrootingen van Waterstaat en van het Verkeersfonds voor 1940 z.h.s. aangenomen.
(Vor. ber. Rijksbegrooting 1940, 3949 A.)

Belastingbetaling door schuldbekentenissen van Staatsleening 1939-'40. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Van 2 Januari 1940 af zal men bevoegd zijn om bedragen, verschuldigd wegens de vermogensbelasting, met inbegrip van alle daarop geheven opcenten, en wegens de verdedigingsbelasting 1, te betalen door middel van schuldbekentenissen, deel uitmakende van deze Staatsleening.
Bovendien zal men bevoegd zijn, betalingen in de genoemde belastingen, verschuldigd door verschillende personen, te combineeren tot één betaling. Dit zal bijvoorbeeld kunnen geschieden door bemiddeling van een bank, een effectenkantoor of op andere wijze. Op die wijze zal ook ten aanzien van kleinere aanslagen van de vermelde faciliteit kunnen worden gebruik gemaakt.
Daarnaast zal den ontvangers worden opgedragen een redelijk aantal coupures van *f* 500 en *f* 100, welke te hunnen kantore in betaling zijn gegeven, beschikbaar te houden om deze te kunnen teruggeven aan wie een grootere coupure ter betaling aanbiedt. Contanten zullen de ontvangers niet kunnen teruggeven. Betalingen met recepissen zullen mogelijk zijn zoolang de obligaties nog niet zijn afgegeven.
(Vor. ber. Staatsleening 4058 B.)

Leerlingenschaal. - Spelling. - Kunstschattenbescherming. - Subsidies leeszalen, tooneel en opera. —
Uit de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer in zake de begrooting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor 1940 stippen wij aan:
De regeering meent, dat thans verlaging der leerlingenschaal niet verantwoord is. In de begrooting voor 1941 zal deze kwestie opnieuw onder oogen worden gezien.
De regeering heeft een wetsvoorstel ontworpen om aan de schrijfwijze der Nederlandsche taal een wettelijke basis te geven; dit voorstel is om advies naar de overzeesche gebieden gezonden, daar ook deze in de regeling zullen worden betrokken.
Tot vermindering van den huiswerklast der leerlingen zal de stof bij verschillende examens worden beperkt.
De minister is niet bereid tot verhooging der vergoeding van de zelfstandig optredende kweekelingen met akte bij het L. O.
Binnenkort zal bij de Kamer een suppletoire begrootingsaanvrage ten bedrage van *f* 1 millioen worden ingediend ter financiering van maatregelen ter bescherming van onze voornaamste kunstschatten.
Van den minister is geen voorstel te verwachten tot verlaging van subsidies aan leeszalen, tooneel en opera. De subsidies aan orkesten kunnen niet worden verhoogd.
Er is een overeenkomst getroffen tot financiering van de restauratie der Groote Kerk te Alkmaar, zoodat het werk binnen eenige weken met spoed kan worden begonnen.

Justitie. - Memorie van Antwoord in zake neutraliteit in woord en geschrift. - Kinderrecht. - Echtscheiding. - Huwelijksvermogensrecht. - Wet op arbeidsovereenkomst. - Verlaging der proceskosten. - Fiscaal strafrecht en Strafprocesrecht. - Vreemdelingenrecht. —
De minister van Justitie, prof. mr. Gerbrandy, verklaart in de Memorie van Antwoord over de begrooting van zijn departement in zake onze neutraliteit:
Ook de minister is van oordeel, dat de uitlatingen, welke twijfel pogen te wekken aan den ernstigen wil der Nederlandsche regeering om onze neutraliteit onder alle omstandigheden te handhaven, of welke ons volk tegen een der oorlogvoerende partijen opzetten, bestrijding vereischen.
Gaarne wil hij te zamen met zijn betrokken ambtgenooten nagaan, of het mogelijk is met het oog op de bedoelde uitingen, een nieuw voorschrift tot stand te brengen, berustend op artikel 100, onder 1e, van het Wetboek van Strafrecht. Bij den bestaanden tekst van artikel 100, zonder uitvoeringsvoorschrift, is in vele gevallen vervolging niet mogelijk.
Art. 100 W. van S. luidt:
Met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren wordt gestraft o.a. hij die, in geval van een oorlog waarin Nederland niet betrokken is, opzettelijk eenige handeling verricht, waardoor de onzijdigheid van den Staat wordt in gevaar gebracht, of eenig bijzonder voorschrift tot handhaving der onzijdigheid van regeeringswege gegeven en bekendgemaakt, opzettelijk overtreedt.
Ten aanzien van de verdere aanhangige wetsontwerpen, zijn departement betreffende, deelt de minister mede, dat hij zijn krachten zal concentreeren op twee ontwerpen, waarvan hij de behandeling zooveel mogelijk zal bevorderen. Deze zijn: het ontwerp-kinderrecht en het ontwerp-echtscheiding.
Het ontwerp op het huwelijksvermogensrecht heeft minister Gerbrandy nog niet in studie kunnen nemen; hij is echter in beginsel bereid aan de totstandkoming van een regeling op den grondslag van het aanhangige ontwerp mede te werken. Urgent acht hij deze aangelegenheid overigens niet.

De indiening van een wetsontwerp tot betere regeling van zekere onderdeelen van de wet op de arbeidsovereenkomst ligt in het voornemen van den minister.
Een kleine commissie van deskundigen zal worden belast met de nadere uitwerking van de plannen, die in groote lijnen reeds door minister Goseling waren ontworpen ter zake van verlaging der proceskosten.
Indiening van ontwerpen tot herziening van het fiscaal strafrecht en strafprocesrecht zal zoo veel mogelijk worden bevorderd.
Eveneens wordt in uitzicht gesteld een ontwerp tot herziening van het vreemdelingenrecht. Dit ontwerp ligt reeds klaar, doch de minister wacht met de indiening, omdat hij de ontwikkeling der huidige buitengewone omstandigheden nog eenige maanden wil aanzien. **(Vor. ber. Echtscheidingen 3587 C; Min. Gerbrandy 3902 A.)**

Rusttijdbesluit voor de handelsreizigers. —
De minister van Sociale Zaken heeft op 12 December bij den Hoogen Raad van Arbeid aanhangig gemaakt een voorontwerp Rusttijdbesluit voor handelsreizigers.
Dit voorontwerp bevat o.m. de volgende bepalingen:
Een arbeider van 18 jaar of ouder mag op Zondag geen arbeid als handelsreiziger verrichten.
Een arbeider mag op Zaterdag na 1 uur des namiddags geen arbeid als handelsreiziger verrichten.
Aan een handelsreiziger van 18 jaar of ouder moet dagelijks een onafgebroken rusttijd van ten minste negen uur worden verleend tusschen 9 uur des namiddags en 7 uur des voormiddags.
Onder „handelsreizigers" zijn in dit besluit niet begrepen bedienden van verzekeringsmaatschappijen en van makelaars in verzekeringen.

Verhooging steun en werkverschaffingsloonen met 5 pct. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De regeering heeft besloten, de steunuitkeering aan de werkloozen en de loonen in de werkverschaffing, gedurende den termijn van Maandag 18 December '39 tot Zaterdag 2 Maart 1940, met 5% te verhoogen. Door deze verhooging zullen in het algemeen niet overschreden mogen worden de thans, in verband met de in het vrije bedrijf geldende loonen, gestelde maxima. **(Vor. ber. Werkloozensteun 2952 C.)**

Spoorwegen. - Betere uitkomsten. - Geraamd tekort wordt met *f* 2 millioen verminderd. —
In een nota van wijziging in het gewijzigd wetsontwerp tot vaststelling van de verkeersfondsbegrooting 1940, deelt de minister aan de Tweede Kamer mede, dat voor zoover thans ten aanzien van het verloop der exploitatie-uitkomsten der N.V. Nederlandsche Spoorwegen over 1939 gegevens beschikbaar zijn gekomen, deze grond geven voor de verwachting, dat met een geringer exploitatietekort, dan aanvankelijk was geraamd, mag worden rekening gehouden. De desbetreffende post ware in verband hiermede met een bedrag van *f* 2.000.000 te verminderen en derhalve te verlagen van *f* 19.500.000 tot *f* 17.500.000.
(Vor. ber. Tekort 1938, 3227 B.)

Rotterdam. - Verhooging haventarieven goedgekeurd.
De gemeenteraad van Rotterdam heeft op 15 December, overeenkomstig het voorstel van B. en W., zonder hoofdelijke stemming goedkeuring gehecht aan de beperking van de korting van 28% op het zeehavengeld tot 10% en aan de toepassing van een korting van 28% op het kadegeld en de terreinhuren, ressorteerend onder het havenbedrijf. De korting van 15% op de huren van loodsen en opstallen blijft gehandhaafd. **(Vor. ber. Haventarieven 4053 C.)**

Tweede Kamer. - Begrooting van Koloniën aangenomen. —
Op 6 December is de begrooting van Koloniën z.h.s. aangenomen.

Tweede Kamer. - Begrooting van Justitie aangenomen. —
De begrooting van Justitie is op 13 December z.h.s. aangenomen. **(V. b. Rijksbegrooting 1940, 3949 A.)**

Eerste Kamer. - Wijziging van de Tariefwet goedgekeurd. —
De Eerste Kamer heeft op 12 December de wijziging van de Tariefwet 1934 en de wet op het statistiekrecht goedgekeurd. **(Vor. ber. Tariefwet 3846 A; Nederland en de Oorlog 4058 B.)**

21 DECEMBER 1939

A. **H. J. SCHMIDT, oud-resident van Menado. —**
Het doet ons een genoegen onzen abonné's te mogen berichten, dat de heer H. J. Schmidt, adjudant i.b.d. van H. M. de Koningin, kolonel tit. b.d. en oud-resident van Menado, zich bereid heeft verklaard in den vervolge belangeloos onze rubriek „Indische Zaken" te verzorgen.
De heer H. J. Schmidt is op 22 Februari 1879 te Vlieland geboren en deed in 1897 eindexamen aan de H.B.S. met 5-jarigen cursus te Arnhem.



H. J. Schmidt.

Wij geven onderstaand een opsomming van zijn militaire en civiele loopbaan en zijn onderscheidingen.

Militair:
1897 Cadet aan de K. M. A. te Breda.
1900 Benoemd tot 2e luitenant der Infanterie K.N.I.L.
1903 1e Luitenant.
1905 Geplaatst bij het korps Marechaussée van Atjeh en Onderh.
1912 Kapitein.
1918 Eervol ontslagen als kapitein der Marechaussée.

Civiel:
1918 Benoemd tot Assistent-resident der Westkust van Atjeh.
1922 „ „ „ „ van Amboina.
1924 „ „ „ „ der Benedenlanden van Palembang.
1926 „ „ Resident van Menado.
1931 Onder dankbetuiging eervol ontslagen.
1931 Benoemd tot Thesaurier van Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden, onder toekenning van den rang van kolonel tit. der Infanterie K.N.I.L. en benoeming tot Adjudant i.b.d. van H.M. de Koningin.
1934 Hield de eerstgenoemde functie op wegens het overlijden van Z.K.H.

Onderscheidingen:
1907 Benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden.
1909 Benoemd tot Ridder 4e klasse in de Militaire Willemsorde.
1911 Begiftigd met den Eeresabel.
1912 Benoemd tot Ridder 3e klasse in de Militaire Willemsorde.
1929 Benoemd tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
1930 Benoemd tot Officier in de Kroonorde van België.
(Red. K. H. A.)

B. **ITALIE. — Rede van Graaf Ciano, minister van Buitenlandsche Zaken, over Italië's buitenlandsche politiek. —**
De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, heeft op 16 December in de Kamer van

de Fasces en Corporaties een rede gehouden over Italië's buitenlandsche politiek. De Duce was aanwezig.
Ciano begon zijn rede met de verklaring dat hij, om het geheugen op te frisschen, wilde herinneren aan de woorden van den Duce sinds 1927. De collectieve veiligheid was een waanbeeld en een masker, slechts dienende om in de praktijk verbintenissen van wederkeerigen bijstand aan te gaan. Vervolgens sprak Ciano over de noodzakelijkheid van de verovering van Abessynië en de hulp aan Spanje. Op verzoek van generaal Franco werden de eerste Italiaansche vliegtuigen op 28 Juli 1936 naar Spanje gezonden.

As Rome-Berlijn. — Onder de landen, die het streven van den Caudillo steunden, zoo ging graaf Ciano voort, bevond zich ook Duitschland.
De parallel in de politiek van Duitschland en Italië werd steeds duidelijker en het is natuurlijk, dat een contact tot stand kwam om de actie der beide landen te coördineeren. De politiek van de as Rome-Berlijn, welke reeds merkbaar was tijdens den oorlog in Ethiopië, vond zijn eerste werkelijke toepassing in de actie ten gunste van het nationalistische Spanje.
Onder deze omstandigheden heeft Italië het verzoek van Duitschland ingewilligd om het anti-komintern-pact, dat met Japan was gesloten, eveneens te onderteekenen. Dit verdrag had ten doel het anti-communistische systeem te versterken en een uitgebreide samenwerking tot stand te brengen op alle gebied.
Vervolgens herinnerde Ciano eraan, dat enkele weken na het toetreden tot het anti-komintern-verdrag, Italië plechtig mededeelde, dat het uit den Volkenbond zou treden.
Hierna behandelde hij de conferentie van München, gedurende de September-crisis van 1938.

Verdere veroveringen. — In Maart 1939 nam de Duitsche regeering het besluit Bohemen en Moravië te bezetten en het protectoraat in te stellen. In de eerste weken van April annexeerde Italië Albanië, hiermede werd aan den wensch van het Albaansche volk voldaan.
Men begon met het uitvoeren van een nieuw programma van omsingeling van Italië en Duitschland door middel van een systeem van militaire verdragen en garanties. Hierbij werd ook Polen betrokken. Ciano gaf vervolgens een overzicht van de garanties van Frankrijk en Engeland aan Polen.
Duitschland en Italië besloten in Mei van gedachten te wisselen te Milaan. Hierbij bleek, dat de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken en spr., volkomen gelijk dachten over de bedoelingen voor de toekomst. Beiden waren overtuigd, dat, terwijl zij vastbesloten waren elken aanval gewapenderhand af te slaan, zij met alle middelen wilden werken aan het behoud van den vrede in Europa voor langen tijd.
Spr. zeide, dat de overeenkomst te Berlijn, welke 22 Mei werd onderteekend, tegen niemand was gericht. Het Poolsche vraagstuk, dat bij het onderteekenen van het verdrag van Berlijn nog niet zoo ernstig was, heeft later een ontwikkeling gehad, welke het behoud van den vrede vrijwel onmogelijk maakte.
Duitschland en de Sovjet-Unie. — Gedurende dezen tijd deed zich een ander verschijnsel voor, n.l. de toenadering tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie, welke de verwondering van de geheele wereld heeft gewekt.
Duitschland en Italië hadden besloten een afwachtende houding ten aanzien van de Sovjet-Unie aan te nemen. Het doel was de Sovjet-Unie te neutraliseeren en het systeem van omsingeling te belemmeren, maar op 21 Augustus te tien uur in den avond telefoneerde von Ribbentrop, dat hij den volgenden morgen naar Moskou zou gaan om een niet-aanvalspact met de Sovjet-Unie te teekenen.

Gewapende vrede. — Terstond na de Duitsche actie in Polen doemden aan den horizon nog eens vredesverwachtingen op. Zij waren echter van korten duur. Tegenover Duitschland, dat den oorlog gewonnen had en een overeenkomst gesloten had met Rusland, sprak men niet slechts over herstel van Polen, maar ook van Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk.
Universeel wordt erkend — zoo vervolgde Ciano — dat de realistische houding van Italië tot dusver een conflict vermeden heeft en dat de aandacht van alle landen, die hun belangen wenschen te verdedigen en den wereldvrede willen bewaren, uitgaat naar Italië. Ondanks dat wensch ik te verklaren, dat de fascistische regeering geen enkel initiatief genomen heeft en dat het op het oogenblik niet onze bedoeling is eenig initiatief te nemen om op speciale wijze onze betrekkingen van hartelijke samenwerking met de neutrale landen te definieeren.
Hoewel Italië den vrede in het Donaugebied en op den Balkan wenscht te bewaren, kan de vorming van een blok niet van nut zijn aan de landen, die daarvan deel zouden moeten uitmaken.

De rede van Ciano, aldus de Telegraaf, toonde aan, dat geen alliantie-pact Italië verhindert zelf te beslissen, wanneer het aan den oorlog wenscht deel te nemen. Het is vrij om niet-oorlogvoerend te blijven en vrij om met Duitschland mee te gaan. Het is slechts niet vrij om met Engeland en Frankrijk mee te gaan. Deze opheldering verschaft Ciano's rede omtrent de belangrijkste kwestie betreffende de Italiaansche niet-oorlogvoerende politiek, n.l. in hoeverre Italië aan Duitschland gebonden is.
(Telex-A. N. P. - Telegraaf) **(V. b. Ciano 3973 A; Kamer van Fasces en Corp. 4054 A.)**

A. **H.M. KONINGIN WILHELMINA. — Adventrede. - Woorden van Troost en Bemoediging. —**
H.M. de Koningin heeft op 20 December door de radio de volgende Adventrede voor Haar volk gehouden:

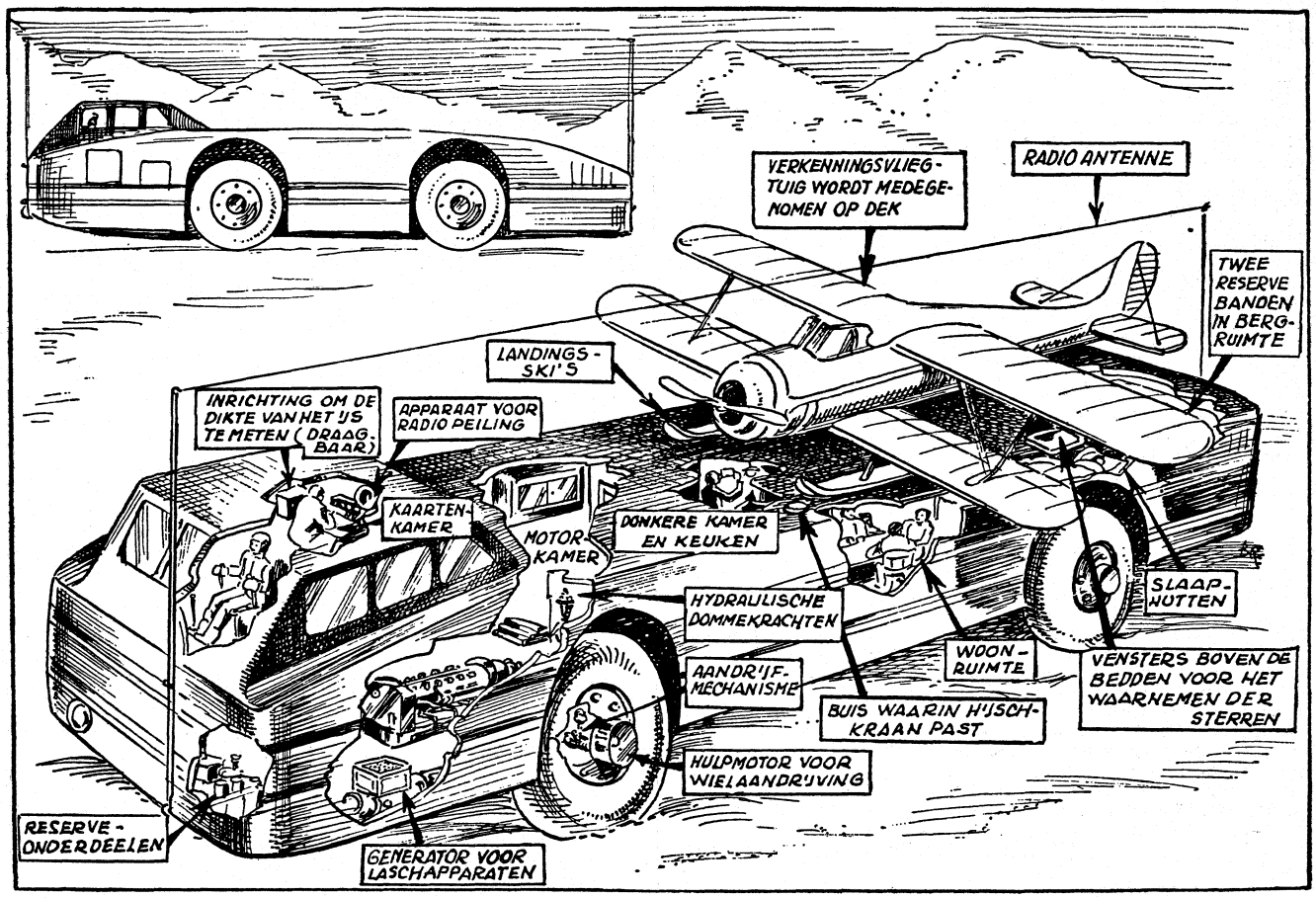
Zoo vaak als wij spreken of denken over de Kerstboodschap, worden wij iederen keer opnieuw als het ware boven onszelf en boven ons dagelijksch leven uitgeheven; worden wij uit onzen menschelijken schemer overgezet in het licht, dat ons uit Bethlehem toestraalt. Als dit in gewone tijden waar is, hoeveel te meer thans, nu wij als volk, en ook ieder persoonlijk, zwaar beproefd worden. Sedert menschenheugenis is er nimmer onbeschrijfelijker tegenstelling geweest tusschen de heerlijkheid van Gods belofte en onze ontredderde en verscheurde wereld. Naarmate de nood stijgt en het duister zich voor ons geestesoog verdicht, des te sterker straalt het licht en de liefde van Christus dwars door dat donker heen ons tegemoet.
Het is daarom, dat Ik vol ontroering en innerlijke blijdschap tot u allen het woord richt in dezen Adventtijd.
In de eerste plaats richt ik dit woord tot onze geheele weermacht, in alle deelen des Rijks; tot allen, die aan onze grenzen en onze kusten de wacht houden; tot de bemanningen van onze oorlogsschepen, die onze wateren bewaken, zoowel hier als in Oost- en West-Indië; tot allen, die voor het vaderland ook gedurende de komende feestdagen aan hun huiselijken haard onttrokken zijn; tot de gezinnen, die man en vader ditmaal in hun midden zullen moeten missen. Ook denk Ik hier aan de nagelaten betrekkingen van hen, die vielen in de uitoefening van hun plicht en aan hen, wien blijvend letsel in 's lands dienst werd toegebracht; aan onze wakkere zeevaarders en visschers, die reeds zoo menig offer hebben moeten brengen; aan de tallooze anderen, wien eene bijzondere beproeving door de tijdsomstandigheden is opgelegd.
Al zijn voor u allen de uiterlijke omstandigheden, waaronder u het Kerstfeest herdenkt, ditmaal anders, voor sommigen smartelijk, het behoeft daarom niet minder u de vervulling te brengen van het diepste en het beste, dat in u leeft.
Wij spreken gaarne van de kracht van het licht. In dit verband herinner Ik Mij een onvergetelijk schoonen zomermorgen. Ik was vroeg naar buiten gegaan, om indrukken met mijn penseel vast te leggen van hooilandschap en boomen. De lucht was, jammer genoeg, bedekt en Ik vreesde, dat het tevergeefs wachten zou worden op de zon. Maar daar plotseling van achter de boomen kwam een zonnestraal, die het gemaaide gras en de oppers in goud-rooden gloed zette, en binnen enkele oogenblikken baadde het geheele landschap in overweldigende zonnepracht. Het was in den waren zin des woords eene beleving om dit alles in zich op te mogen nemen.
Wat het licht van de zon in de natuur vermag, is slechts zwak naast de kracht, welke wij ontvangen, indien wij ons leven openstellen voor God en die kracht willen gebruiken. Onze tijd heeft zeer veel behoefte aan de kracht uit die bron, waar iedereen uit kan putten, aan stoere werkers, aan koele, nuchtere hoofden, aan warme harten.
Het is dan ook met bijzondere vreugde en voldoening, dat Ik getuige ben van zooveel spontane toewijding en bereidwilligheid om alom in den lande te

helpen, aan de moeilijkheden te gemoet te komen en het leed te verzachten, in nationalen zin.
Ik besluit met den wensch, dat het Kerstfeest onze kracht moge vernieuwen om eensgezind en met taaie volharding de huidige nationale beproeving ten einde toe te dragen. Daarbij spreek Ik de hoop uit, dat, ondanks de bewogen tijden, die wij beleven, de verheven rust en kalmte van het komende feest ons deel zij en de vrede, dien de Kerstnacht uitstraalt, in ons allen en de geheele menschheid indale.
Ik zal veel aan U denken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Vredesstap Koningin Wilhelmina 4012 A.)

22 DECEMBER 1939

A. **NEDERLAND. — Clearingverdrag met Duitschland verlengd. —**
Op 21 December is tusschen de Nederlandsche en de Duitsche onderhandelingscommissies overeenstemming verkregen over de verlenging van het op 31 December 1939 afloopende Nederlandsch-Duitsche Clearingverdrag.
Voorts zijn voor het eerste kwartaal van 1940 betalingscontingenten voor den uitvoer naar Duitschland vastgesteld. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3831 B.)**

B. **POOLONDERZOEK. — Admiraal Byrd's Zuidpool-expeditie. —**



Sneeuwkruiser van admiraal Byrd.

Zooals wij reeds meldden (pag. 4029 B) is admiraal Richard E. Byrd (Amerikaan) op 15 November '39 met de North Star naar het Zuidpoolgebied uitgevaren. Onder het materieel, dat Byrd heeft meegenomen is een ijs-automobiel, ook „sneeuwkruiser" genaamd. Deze sneeuwkruiser heeft 150.000 dollar (niet $ 50.000 zooals eerst werd bericht) gekost. Bovenop het voertuig bevindt zich een vliegtuig, dat een skilandingsgestel heeft, waardoor het in het sneeuw- en ijsgebied zonder al te veel moeite zal kunnen landen en starten.
De sneeuwkruiser wordt met vier koppen bemand en kan twaalf maanden onderweg blijven zonder naar zijn basis terug te keeren. (New York Times)
(Vor. ber. Adm. Byrd 4029 B; Kaartje Zuidpool 1692 G)

C. **ARGENTINIE. — In- en uitvoer van 1 Januari—31 October 1939. - Handel met Nederland en Koloniën.** De cijfers betreffende den buitenlandschen handel van Argentinië in de eerste tien maanden van het loopende jaar zijn de volgende: de waarde van den uitvoer bedroeg 1288,3 millioen pesos, tegen in hetzelfde tijdsverloop van 1938 1157,4 millioen, een vooruitgang van 130,9 millioen pesos. Daartegenover bedroeg de invoer slechts 1078,3 millioen, tegen 1209,4 millioen pesos in 1938, een daling van ruim 131 millioen pesos. Het actieve saldo van de handelsbalans bedroeg derhalve in de tien maanden 210 millioen pesos, tegen een passief van 52 millioen pesos in 1938, een vooruitgang derhalve van 262 millioen pes. Wat den handel van Argentinië met Nederland en Koloniën aangaat, zond de Nederl. Kamer van Koophandel te Buenos Aires de volgende cijfers, eveneens over de eerste tien maanden van het loopende jaar. Daaruit blijkt, dat de uitvoer naar ons land 91,16 millioen pesos bedroeg, tegen 85,91 millioen in 1938, die naar Oost-Indië 384.495 (v. j. 308.336) pesos, naar West-Indië 297.666 (v. j. 345.989) pesos en naar Suriname 78.064 (v. j. 190.130) pesos, in het geheel dus 91,92 millioen, tegen 86,75 millioen pesos.

De invoer uit Nederland bedroeg 24,72 (v. j. 22,13) millioen, uit Oost-Indië 9,93 (v. j. 9,62) millioen, uit West-Indië 42,11 (v. j. 42,99) millioen en uit Suriname nihil (v. j. 4577) pesos. (N. R. Crt.)

(Vor. ber. In- en Uitvoercijfers 3238 E; Handel met Nederland 3238 E.)

A. NEDERLAND. — Onderwijs. - Sanskrit en zijn letterkunde. - Inaugureele rede van prof. dr. F. B. J. Kuiper over: „De goddelijke moeder in de Voor-Indische religie". —

Bij de aanvaarding van zijn ambt als hoogleeraar in het Sanskrit en zijn letterkunde en de Indische oudheidkunde aan de Rijksuniversiteit te Leiden heeft prof. dr. F. B. J. Kuiper op 24 November een rede gehouden over: „De goddelijke moeder in de Voor-Indische religie".

Uitgaande van een typischen wezenstrek van het Voor-Indische geestesleven, n.l. een zeer sterke waardeering van het gestaltelooze oerzijn, kan men de vraag stellen, op welke wijze deze tendentie in de Indische mythe tot uitdrukking komt. Naast de voorstelling van een goddelijken vader-wereldschepper heeft in Indië ook die van een oermoeder geleefd. In de vedische mythologie heeft men, misleid door de oogenschijnlijk geringe beteekenis, die hier in het algemeen de godinnen hebben, de uitzonderlijke plaats, die door de godenmoeder Aditi ingenomen wordt, vrijwel steeds miskend. Spr. ging nader in op deze figuur, die als totaliteitsgodheid de eenheid van den kosmos belichaamt, en besprak eenige typeerende trekken: de opvatting van Aditi als wereldkoe, haar verhouding tot de kosmische orde en in verband hiermede de rol van haar zonen, de Indische Zevengoden. Daar zij de oerwereld vertegenwoordigt, waaruit de kosmos ontstaan is, staan de begrippen van schepping, licht (als eerste zonne- en levenslicht) en leven tot haar in een nauw verband, evenals het scheppingswoord, waarmede Aditi identiek geacht wordt. Een samenvatting van deze uiteenloopende caracteristica toont, dat Aditi behoort tot het type der hoogste godheden, die pas in de laatste decennia nader bestudeerd zijn. In dit verband wordt ook de veelvuldige identificatie van Aditi en moeder aarde verklaarbaar. Spr. besloot deze samenvatting met eenige opmerkingen over de mogelijkheid, dat de vedische Goddelijke Moeder reeds in de Oerarische mythologie een belangrijke plaats heeft ingenomen.

De na-vedische tijd toont een verbleeken en verdwijnen van de oermoeder-conceptie, waarvoor de voorstelling van een schepper-vader nu in de plaats treedt. Toch komt omstreeks 500 na Chr. opnieuw een geloof aan een wereldmoeder op, die in vele gestalten vereerd wordt. Deze zoogenaamde cakti-godsdienst, die veel sterker dan die der Veda's het demonische, irrationeele karakter van de Goddelijke Moeder onderstreept, is aan de autochthone bevolking van het N. en N.O. van Voor-Indië ontleend. Spr. releveerde in het kort het belang van de niet-Arische cultuurelementen in Voor-Indië.

Tusschen de Arische en niet-Arische voorstellingen van de Goddelijke Moeder blijkt geen nader verband aantoonbaar te zijn. Zij staan los van elkaar, ofschoon Aditi en Devi in wezen niet al te veel verschillen; ook aan Aditi moeten demonische trekken eigen geweest zijn. Spr. besloot met te herinneren aan een moderne gestalte van de Indische moedergodin, n.l. moeder Indië. (Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Inaug. redev. 4051 D.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner, vraagt onderhandelingen met Rusland. - Geen antwoord van Rusland. - Zweedsche vrijwilligers voor het Finsche leger. —

De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner, heeft zich op 15 December voor de radio in het Russisch tot Molotof gewend en verklaard dat Finland bereid is de onderhandelingen over een vreedzame regeling van het geschil voort te zetten.

Tanner vroeg: „Zijt gij bereid de onderhandelingen te hervatten? Ik vraag u te antwoorden langs denzelfden weg, dien ik thans gebruik. Enkele weken geleden nog voerden Paasikivi en ik onderhandelingen met u en Stalin."

De zender van de Komintern te Moskou heeft de uitzending van de rede van den Finschen minister gestoord.

Sovjet-Rusland heeft op deze rede geen antwoord gegeven. **(Vor. ber. Finsche Vredespoging 4050)**

Finland's schulden aan Amerika. — De Finsche gezant, Procope, heeft op 15 December aan den Amerikaanschen minister van Financiën, Morgenthau, een chèque ten bedrage van $ 234.693 overhandigd, zijnde de geregelde halfjaarlijksche betaling van de Finsche oorlogsschuld.

Morgenthau stelde Procope er onmiddellijk van in kennis, dat het geld op een afzonderlijke rekening zou worden gestort, overeenkomstig de instructie van Roosevelt, die het Congres zal aanbevelen het geld te gebruiken ten bate van het Finsche volk.

(Vor. ber. Schulden aan Amerika 4055)

Zweedsch vrijwilligerscorps voor Finland. —

Het Zweedsche detachement vrijwilligers, dat wordt gevormd om Finland te helpen, zal vele duizenden manschappen tellen en onder leiding staan van generaal Ernest Linder, die zich in den Finschen vrijheidsoorlog heeft onderscheiden. Hij was kolonel in het Finsch-Zweedsche leger en verwierf de Finsche generaalsstrepen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4059 A.)

23 DECEMBER 1939

C. EUROPA. — Toestand op 20 December 1939. - Beschouwing van de Avondpost. - Sombere toekomstbeelden. - Verscherping van den oorlog duidelijk merkbaar. —

Hoewel nog steeds geruchten over vredespogingen de ronde blijven doen, neemt tevens de oorlogsactie in kracht toe. De betrekkelijke rust aan het Fransch-Duitsche front duurt wel is waar voort, maar dat is alleen een gevolg van de bestaande overtuiging, dat een aanval op de wederzijdsche stellingen ongetelde offers aan menschenlevens zou eischen, zonder dat een beslissing kan worden geforceerd. Ter zee en in de lucht evenwel is een stellingoorlog ondenkbaar en daar wordt dan ook met stijgende felheid gestreden. Het valt op, dat de taktiek der Britten hierbij een verandering heeft ondergaan. Aanvankelijk scheen het, dat de Engelschen zich tot de verdediging zonder meer zouden bepalen, maar geleidelijk aan werden de bewijzen menigvuldiger, dat ook de aanval door hen niet werd geschuwd. Gezien de geografische gesteldheid, kon dit alleen door de luchtmacht en de zeestrijdkrachten geschieden en daarin valt een stijgende lijn te ontdekken, nadat eerst het initiatief geheel aan Duitschen kant was. Dit zou opgevat kunnen worden als een bevestiging voor de meening, dat de krijgsbedrijvigheid zal toenemen, naarmate de tijd verstrijkt. In dezen zin heeft ook de Fransche minister van Financiën, Reynaud, een waarschuwing tot zijn landgenooten gericht, zeggende, dat zij zich niet in slaap moeten laten wiegen door het uitblijven van massale aanvallen. Geen voorzorg mag worden verzuimd om de veiligheid van het land te verzekeren, want de toestand zal ongetwijfeld verscherpen, wanneer de tegenpartij het benauwd begint te krijgen.

Er bestaat, blijkens deze mededeeling, dus weinig grond voor optimisme, te minder omdat ook de strijd in Finland met groeiende verbittering wordt gevoerd. Tot dusver zijn de Finnen er in geslaagd zich de Russen van het lijf te houden op het verreweg grootste deel van het front, doch de Russen beschikken over vrijwel onuitputtelijke reserves, zoodat zij na verloop van tijd wel gedwongen zullen zijn den tegenstand op te geven, al was het alleen maar door vermoeienis. Want met hun betrekkelijk geringe strijdkrachten kunnen zij onmogelijk voor regelmatige aflossing van hun fronttroepen zorgen, zoodat die welhaast onafgebroken moeten doorvechten, en de zoo noodige rust ontberen. Of echter de Russische legerleiding er in zal slagen de belofte gestand te doen om voor Februari van het komende jaar Finland tot onderwerping te brengen, blijft toch altijd nog dubieus, vooral wanneer de Finnen voldoende hulp uit het buitenland krijgen.

Met dat al ziet de toekomst er voor Europa somber uit. (De Avondpost)

(Vor. ber. Kaarten toestand: op 30 Juli 1939, 3908b; op 30 Sept. 1939, 3966a)

A. Grepen uit het Fransche Geelboek. - De ondergang van Tsjecho-Slowakije en Frankrijk's actie ten behoeve van Polen. —

Het geelboek, dat op 21 December door de Fransche regeering is gepubliceerd, is in zes hoofdstukken ingedeeld. Een woord vooraf draagt tot titel „Eerewoorden" en het somt er dan drie op: van Göring, van von Neurath en van Hitler zelf. Zij betreffen de verplichting, welke Duitschland na de bezetting van Oostenrijk op zich had genomen om de onafhankelijkheid en de integriteit van Tsjecho-Slowakije te eerbiedigen.

Na de bezetting van Oostenrijk gaf Göring op den avond van den elfden Maart een receptie, gedurende welke hij den Tsjecho-Slowaakschen gezant verzekerde, dat Duitschland geenerlei kwade bedoelingen had ten aanzien van Tsjecho-Slowakije, dat dit land niets van Duitschland had te vreezen. Hij verzekerde zulks op zijn eerewoord en sprak vervolgens de hoop uit, dat Tsjecho-Slowakije niet zou mobiliseeren. Von Neurath bevestigde de verzekering, welke Hitler den vorigen dag had gegeven en welke door Göring was herhaald. Zes maanden later eischte Duitschland onder bedreiging met militaire actie afstand door Tsjecho-Slowakije van de gebieden, welke in meerderheid door Duitschers werden bewoond en Hitler verklaarde in het Sportpalast: Wij hebben nu het laatste probleem voor ons, dat opgelost moet worden en dat opgelost zal worden. Het is de laatste territoriale eisch welken ik in Europa heb te stellen.

Het einde van Tsjecho-Slowakije.

In de stukken over het accoord van München en zijn uitvoering, wordt betoogd, dat Frankrijk en Engeland deze overeenkomst hebben geteekend in de hoop, dat een nieuw tijdperk in de internationale betrekkingen zou aanbreken. Inderdaad schenen de eerste Fransch-Duitsche contact-nemingen deze hoop te bevestigen. Poncet deed bij zijn afscheidsbezoek aan Hitler gunstige indrukken op en gaf van zijn bezoek, dat op 19 October '38 plaats had, verslag aan Parijs. Daarbij kwam de Fransch-Duitsche verklaring van 6 December '38, welke Von Ribbentrop te Parijs was komen teekenen.

FRANSCH GEELBOEK

Stuk 32 van het geelboek bevat een nota van minister Bonnet aan de Fransche diplomatieke vertegenwoordigers in de Europeesche hoofdsteden, waarin de Fransche minister van Buitenlandsche Zaken het doel van de bijeenkomst van Parijs uiteenzet.

Uit dit document, van 14 December 1938, blijkt, dat Von Ribbentrop er prijs op gesteld had tegenover Bonnet te bevestigen, dat niets in de twee groepeeringen: Frankrijk en Engeland, Duitschland en Italië, naar zijn meening harmonie in de betrekkingen tusschen de vier mogendheden in den weg stond en dat men zelfs tot een samenwerking tusschen de beide spillen zou kunnen komen. De strijd tegen het bolsjewisme lag aan de gemeenschappelijkheid van politieke opvattingen van Duitschland en Italië ten grondslag en zonder zulks formeel te zeggen, wilde Von Ribbentrop wellicht te verstaan geven, dat aan de spil geen ander doel was toe te kennen.

Verder zet Bonnet aan de Fransche diplomatieke vertegenwoordigers uiteen, dat Von Ribbentrop na zijn terugkeer te Berlijn de kwestie van de regeling van de internationale garantie aan Tsjecho-Slowakije, welke Duitschland in principe had aanvaard, opnieuw onder de oogen zou zien. Het geelboek bevat een aantal nota's over deze kwestie. Vrij spoedig bleek reeds, dat Duitschland er zich van af poogde te maken. Op 22 December '38 gaf Coulondre verslag van een gesprek met Weiszäcker, die vroeg op deze kwestie niet zou kunnen worden vergeten. Zou, gezien de overwegende positie van Duitschland in dat gebied, een Duitsche garantie in feite niet voldoende zijn? Op 8 Februari '39 overhandigde de Fransche ambassadeur te Berlijn een verbale nota met het verzoek in kennis te worden gesteld van de Duitsche opvattingen over de internationale garantie. Het antwoord van 2 Maart '39 geeft te verstaan, dat de Westelijke mogendheden in Centraal-Europa geen recht van toezicht hebben. Toen eenige dagen later de Duitsche troepen Praag hadden bezet en de Fransche regeering uitleg verzocht, verschuilde Berlijn zich achter het vrijelijk tusschen Berlijn en Praag tot stand gekomen accoord.

De omstandigheden, waaronder dat accoord tot stand is gekomen, worden vermeld in een bericht van Coulondre van 17 Maart '39.

In den loop van den middag van 14 Maart '39 heeft de Duitsche legatie te Praag doen weten, dat het, gezien de verergering van den toestand nuttig kon zijn, dat de president van de republiek en de minister van Buitenlandsche Zaken zich naar Berlijn zouden begeven.

Zoodra zij waren aangekomen, werden Hacha en zijn minister naar de kanselarij geleid, waar Hitler, Göring en von Ribbentrop op hen wachtten.

Het te teekenen document lag op tafel in zijn geheel nieuwe redactie, benevens een memorie betrekking hebbende op het toekomstige administratieve statuut van Bohemen en Moravië.

Hitler zette in het kort uiteen, dat het thans geen tijd meer was voor onderhandelingen, doch dat de Tsjechische ministers geroepen waren om acte te nemen van de Duitsche besluiten, welke onherroepelijk waren. Praag zou den volgenden ochtend om zeven uur worden bezet; Bohemen en Moravië zouden protectoraat worden. Ieder, die weerstand mocht willen bieden, zou worden vertrapt. Vervolgens zette Hitler zijn handteekening en vertrok. Het was omstreeks half twee in den nacht.

Urenlang protesteerden de heeren Hacha en Chvalkovsky tegen het geweld, dat hun aangedaan werd en verklaarden, dat zij het hun voorgelegde document niet konden teekenen.

De Duitsche ministers toonden zich onverbiddelijk. Zij vervolgden in letterlijken zin Hacha en Chvalskovsky om de tafel, waarop de documenten lagen, haalden hen daar telkens weer voor, duwden hun de pen in de hand en herhaalden steeds weer, dat als zij bij hun weigering zouden blijven, de helft van Praag in twee uren door de Duitsche vliegtuigen vernield zou worden; dat dit nog maar een begin zou zijn.

Honderden bombardementsvliegers wachtten slechts op een bevel om te vertrekken, een order, welke zij des morgens om zes uur zouden krijgen, indien dan de onderteekening nog niet had plaats gehad.

De heer Hacha was in een zoodanigen toestand van uitputting, dat hij verscheidene malen de hulp moest inroepen van geneesheeren. Nadat de Tsjechische ministers hadden verklaard, dat zij geen beslissing konden nemen, zonder de goedkeuring van de regeering te Praag, antwoordde men hun, dat er een directe telefonische lijn was met den op dat oogenblik te Praag zetelenden ministerraad, en dat zij onmiddellijk daarmee konden praten. Inderdaad was er zulk een lijn aangelegd op Tsjechisch grondgebied, buiten medeweten van de autoriteiten, door leden van de Duitsche minderheid.

Om half vijf 's morgens besloot de heer Hacha, geheel uitgeput en slechts door injecties op de been gehouden, met den dood in het hart, zijn handteekening te geven. Bij het verlaten van de kanselarij verklaarde de heer Chvalkovsky: Ons volk zal ons vervloeken en toch hebben wij het inderdaad gered. Wij hebben het voor vreeselijke smarten bewaard.

Duitschland's actie tegen Polen. —

Het Tsjecho-Slowaaksche drama was geëindigd, aldus het geelboek, en de aanhechting van Tsjecho-Slowakije schijnt een voorspel van de actie van Duitschland in Oostelijke richting. Het geelboek

toont aan, dat Frankrijk en Engeland van het begin af aan, alles hebben gedaan om duidelijk te maken, dat zij hun verplichtingen jegens Polen zouden nakomen. In een nota aan Welczek, den Duitschen ambassadeur te Parijs, bestemd voor Von Ribbentrop, verklaart Bonnet: In December heb ik duidelijk gemaakt, dat de Fransch-Duitsche verklaring niet beschouwd kan worden als van zoodanigen aard, dat daardoor de bijzondere relaties van Frankrijk met landen in Oost-Europa worden aangetast. Wat zeer in het bijzonder Polen aangaat, de gebeurtenissen hebben tot versterking van het Fransch-Poolsche bondgenootschap geleid. Daladier heeft in zijn verklaring van 13 April '39 de beteekenis van de verdragen, welke beide landen binden, uiteengezet.
Ik beveel deze verplichtingen aan Von Ribbentrop ter herinnering aan en wil wijzen op Frankrijk's vastbeslotenheid deze verplichtingen na te komen en al zijn krachten in dienst van het gegeven woord te stellen. Ik reken het mij tot plicht nauwkeurig vast te leggen, dat elke actie, welke tot strekking hebbend den status quo te Danzig te wijzigen, verzet van het Poolsche leger zal veroorzaken, onmiddellijk het Fransch-Poolsche accoord zal doen werken en Frankrijk tot onmiddellijken bijstand aan Polen zal verplichten.
Op deze nota van 1 Juli '39 heeft Von Ribbentrop op 13 Juli '39 geantwoord, Duitschland wijst Frankrijk's inmenging in zijn levensruimte af. Elke schending van gebied van Danzig door Polen of elke Poolsche provocatie, welke onvereenigbaar is met Duitschland's prestige zal een onmiddellijk binnenrukken van Duitsche troepen tot gevolg hebben en leiden tot vernietiging van het Poolsche leger. Frankrijk's bijstand aan Polen kan op Hitler geen indruk maken. Het antwoord van Von Ribbentrop heeft tot thema, dat Frankrijk, zoo het zijn verplichtingen nakomt voor den oorlog verantwoordelijk is.
Bonnet weerlegt dit standpunt in een nieuwen persoonlijken brief aan Von Ribbentrop.
Frankrijk, zoo besluit hij dien brief, wenscht vurig vrede, niemand kan daaraan twijfelen. Niemand kan ook twijfelen aan de vastbeslotenheid van de Fransche regeering haar verplichtingen na te komen. Men kan niet zeggen, dat Frankrijk voor den oorlog verantwoordelijk moet worden gesteld, omdat het zijn handteekening honoreert.
De gebeurtenissen ontwikkelen zich dan snel. In een telegram van 17 Augustus '39 wijst Coulondre er op hoezeer het Duitsche optreden tegen Polen overeenkomt met dat tegen Tsjecho-Slowakije. Op te merken is, aldus de ambassadeur, dat door de werking van de campagne de kwestie van Danzig de neiging heeft naar het tweede plan te verdwijnen. Het probleem breidt zich uit en houdt in het vraagstuk van den Corridor en dat van de Poolsche provincies met een Duitsche minderheid.
Voor den verderen gang van zaken verwijzen wij naar pag. 3921, Poolsche kwestie.

De Duitsch-Russische toenadering. —
Het geelboek bevat nog verscheidene documenten, welke aantoonen, dat Duitschland sedert lang het terrein had voorbereid voor een accoord tusschen Berlijn en Moskou. Op 16 December 1938 had de Bulgaarsche minister-president in een onderhoud met den Franschen gezant te Sofia verzekerd, dat een Duitsch-Russische toenadering nog steeds de droom was van een deel van den Duitschen generalen staf en dat derhalve het vierendeelen van Polen verwacht kon worden.
Op 7 Mei 1939 signaleerde Coulondre reeds „een oriëntatie van het Duitsche rijk naar Rusland". Op 4 Juli gaf de Fransche consul-generaal te Hamburg te kennen, dat men in economische kringen in die stad meende te weten, dat de Sovjet-regeering op het punt stond met het Duitsche rijk een non-agressie pact voor den duur van vijf jaar te sluiten.
(N. Rott. Crt.)

24 DECEMBER 1939

A. **VEREENIGDE STATEN. — Persoonlijk afgezant van president Roosevelt bij het Vaticaan. - Samenwerking bij vredespoging van Katholieke Kerk. —**
President Roosevelt heeft op 23 December de benoeming bekend gemaakt van Myron Taylor tot zijn persoonlijken afgezant aan het Vaticaan, ten einde samen te werken met de Katholieke Kerk bij haar vredespogingen.
Roosevelt wees er op, dat dit geen hervatting van de diplomatieke betrekkingen met den heiligen stoel beteekent.
Taylor zal over eenige weken naar Rome vertrekken, waar hij voor den duur van den oorlog zal blijven.
President Roosevelt heeft tevens een schrijven gericht aan George Butterick, den voorzitter van den Federalen raad van Kerken in Amerika en aan Rabbijn Cyrus Adler, den voorzitter van het Joodsch theologisch seminarie te New York, waarin hij een nieuw programma ontvouwt voor de vereeniging van alle religies tot herstel van den vrede.
Myron C. Taylor is de voormalige president van de United States Steel Corporation.
De aartsbisschop van New York, Spellman, is van de aanstelling in kennis gesteld.
Taylor heeft nog onlangs werkzaamheden verricht in het internationale vluchtelingencomité.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pres. Roosevelt 3957 A.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 17—23 December 1939. —**
17 December: Nieuwe felle strijd in het Noorden van Finland.
19 December: Finsche stad Åbo door Russische bombardementen in brand geraakt. Russisch slagschip „Oktjabrskaja Revoloetsia" door Finsche batterij getroffen.
20 December: Finnen blijven alle Russische aanvallen afslaan. Zweedsch vrijwilligerscorps voor Finland te Stockholm opgericht.
21 December: Nieuwe luchtaanval op Helsinki. Russen trekken terug in Noord-Finland.
22 December: Russische nederlaag bij Salla gemeld. Strijd bij 25 graden onder nul. Russen zetten terugtocht voort.
23 December: Rusland erkent de moeilijkheden waarvoor de Russische troepen in Finland staan, gezien het zware terrein en de Finsche versterkingen.
Volgens de Russen doet de Mannerheimlinie niet onder voor de Siegfriedlinie. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 10—16 Dec. '39, 4060 A.)

C. **ANTHONY FOKKER OVERLEDEN. —**
Anthony Herman Gerard Fokker, de wereldbekende Nederlandsche vliegtuigbouwer, directeur van de N.V. Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker is 23 December te New York op 49-jarigen leeftijd overleden.
Fokker werd 6 April 1890 te Kediri (Java) geboren. In 1894 vestigden zijn ouders zich te Haarlem. De jonge Tonny bezocht aldaar de lagere en de middelbare school, maar het ging niet bijster goed, want de middelbare school moest hij wegens gebrek aan leerlust ontijdig verlaten. Zijn geest zwierf toen al in hooger sferen. Hij vond als jongen van een jaar of dertien, veertien reeds allerlei dingen uit, hij liet papieren vliegtuigjes of wat dan zoo iets moest verbeelden, het raam uitfladderen, prutste nu en dan aan automobielen en probeerde daar allerlei aan te verbeteren.
In 1911 behaalde hij zijn brevet als vlieger met een zelf ontworpen toestel. Een jaar daarna, nam hij deel aan een militairen vliegtuig-wedstrijd te Sint-Petersburg (het tegenwoordige Leningrad) waarop hem in 1913 tien toestellen werden besteld door de Duitsche legerleiding, die hij in zijn werkplaats te

Johannesthal (bij Berlijn) bouwde. In den wereldoorlog (1914—1918) trad hij als directeur der Fokker-Flugzeugwerke te Schwerin op. Fokker keerde na den wereldoorlog naar ons land terug, legde zich op de constructie van verkeersvliegtuigen toe, richtte een vliegtuigfabriek te Amsterdam, een in Italië en een in de Vereenigde Staten (1921) op, waar hij zich vestigde.

Fokker was de uitvinder van het synchronisch machinegeweer, dat tusschen de draaiende propellerbladen doorschiet.

Alle vliegtuigen, welke de K.L.M. in de eerste vijftien jaar van haar bestaan heeft gebruikt, waren een schepping van Fokker met zijn staf en organisatie. Ook in de Vereenigde Staten waren de eerste verkeersvliegtuigen van Fokkers fabrikaat.

Met Anthony Fokker is stellig een der geniaalste vliegtuigbouwers ter wereld heengegaan, die, al zijn in de laatste jaren andere namen opgekomen, die meer van zich hebben doen spreken, dan den laatsten tijd met hem het geval was, en die meer dan wie ook het stempel zijner zeer sterke persoonlijkheid op al zijn werk heeft gedrukt. Men kan zeggen, dat het grootste gedeelte van de korte geschiedenis der luchtvaart beheerscht werd door den naam Fokker, en dat het zijn geniale constructies zijn geweest, die het pionierswerk voor het wereldluchtverkeer hebben gedaan, omdat hij in de jaren na den oorlog een verkeersvliegtuig creëerde, dat het reizen over lange afstanden mogelijk maakte met een tot dan toe ongekenden graad van comfort en veiligheid voor den passagier. Het is goed, hierop den nadruk te leggen, omdat de opkomst van Fokker's carrière viel in een periode, toen hij slechts oorlogsvliegtuigen bouwde en ook de laatste jaren zijn naam in hoofdzaak genoemd werd in verband met nieuwe typen voor militaire doeleinden.

Waarschijnlijk zal het nageslacht Fokker's naam in één adem noemen met dien van de grooten uit onze vaderlandsche historie. (Red. K. H. A.)

(Photo buiten tekst 4066a)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 17—23 December 1939. —

17 December: „Admiral Graf von Spee". — Het vestzakslagschip „Admiral Graf von Spee" is, op last van rijkskanselier Hitler, door eigen bemanning voor de kust van Uruguay tot zinken gebracht. De geheele bemanning van het schip stelde zich voor den ondergang van het schip in veiligheid. — De Duitsche regeering heeft bij de regeering van Uruguay een protest ingediend, hetwelk tot strekking heeft er op te wijzen, dat de „Admiral Graf von Spee" de haven van Montevideo moest verlaten, zonder dat den noodigen tijd werd toegestaan om het schip van de geleden schade te herstellen. Uruguay heeft het Duitsche protest afgewezen, hierin bijgestaan door alle Amerikaansche landen.

Volgens de Engelsche Admiraliteit zou op 14 December een Engelsche duikboot een Duitschen kruiser van de Köln-klasse voor de monding van de Elbe tot zinken hebben gebracht.

18 December: Groot Engelsch-Duitsch luchtgevecht boven de Duitsche Noord-Westkust. Volgens Britsche lezing 7 Britsche en 12 Duitsche toestellen neergeschoten. Duitsch communiqué spreekt van 34 neergeschoten Britsche en twee Duitsche machines.

Volgens de Britsche Admiraliteit zouden 14 December niet een, maar twee Duitsche kruisers getorpedeerd zijn. — Verscheidene Britsche treilers door Duitsche vliegtuigen met bommen en mitrailleurvuur bestookt.

19 December: De bemanning van het groote Duitsche passagiersschip „Columbus" brengt haar schip voor de Amerikaansche kust tot zinken bij nadering van een Engelschen kruiser.

20 December: Commandant Langsdorff, van de „Admiral Graf von Spee", pleegt te Buenos Aires zelfmoord.

21 December: Duitsch protest bij de Argentijnsche regeering ingediend naar aanleiding van de interneering van de bemanning van de „Graf von Spee", die van Montevideo naar Buenos Aires was overgebracht.

22 December: Voor het eerst na langen tijd weer een luchtgevecht boven de Maginot-linie. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. v. 10—16 Dec. '39, 4060; Lotgev. „Graf von Spee" 4060)

25 DECEMBER 1939

A. OORLOG TER ZEE. — Verliezen der wereldkoopvaardij van 4 September—23 December 1939. —

Nationaliteit	Aantal	Tonnage (Br. Reg. ton)
Nederlandsche	9	39.897
Engelsche	124	463.634
Noorsche	22	61.463
Fransche	13	70.586
Belgische	3	9.350
Grieksche	9	42.686
Italiaansche	2	9.309
Japansche	1	11.930
Russische	1	968
Deensche	8	22.477
Zweedsche	19	34.185
Duitsche	43	230.885
Finsche	6	13.005
Litausche	2	2.466
Zuid-Slavische	1	6.371
Panameesche	2	9.620
Poolsche	1	14.294
Estlandsche	1	396
Totaal	267	1.043.522

(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. Overz. 4010)**

B. JAPAN. — De verhouding Japan-Amerika. - Gunstige ontwikkeling. —

De goede ontwikkeling der betrekkingen tusschen Japan en de Vereenigde Staten is verzekerd, als gevolg van de besprekingen tusschen Nomoera en Grew, aldus de woordvoerder van het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken.

In het laatste onderhoud tusschen den minister van Buitenlandsche Zaken en den Amerikaanschen ambassadeur heeft laatstgenoemde namens zijn regeering medegedeeld, dat er geen situatie zal ontstaan, waarbij de handelsbetrekkingen tusschen Japan en de Vereenigde Staten niet in een verdrag geregeld zouden zijn. De onderhandelingen moeten nog worden voortgezet, doch het is thans duidelijk, dat de betrekkingen tusschen beide landen zich gunstig ontwikkelen. (Domei) **(V. b. Japan-Amerika 3995 C.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesche successen. - Japansche vloot blokkeert geheele Chineesche kust. —

De Chineesche troepen deden aanvallen op het front van de Blauwe Rivier en boekten aanmerkelijke successen. In het Noorden van Hoenan hebben zij verscheidene strategische punten heroverd. Eveneens in het Zuid-Oosten van Hopei. De Japansche strijdkrachten zijn daardoor in Toengtjseng geïsoleerd. 900 Japanners zijn gedood in Soengjang, waar de Chineezen ruim 400 mitrailleurs buit maakten.

In het Noorden van Kiangsi oefenen de Chineezen druk uit in de richting van Fengsjien.

In een Japansch overzicht van het optreden van de Japansche vloot in de Chineesche wateren wordt gezegd, dat de Japansche vloot thans de geheele kust van China over een lengte van 2850 mijl blokkeert. De Jangtse wordt tot Yotsjau beheerscht.

(Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 4035 B.)

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 11—20 November 1939. —

11 November: De Paus steunt het vredesinitiatief en stuurt een telegram aan Koning Leopold III van België. **(Pag. 4022)**

12 November: In een radiorede verklaart de Engelsche minister van Marine, Winston Churchill, dat de strijd tegen Hitler en het nationaal-socialistische regime tot het uiterste zal worden gevoerd. **(4023)**
Het Fransche en Engelsche antwoord op het aanbod van goede diensten komen binnen **(4021 A)**; Engeland verklaart zich bereid eventueele Duitsche voorstellen te onderzoeken. **(Pag. 4022)**
De Nederlandsche en de Belgische minister van Buitenlandsche Zaken ontmoeten elkaar te Breda. **(4022)**
Te Amsterdam is, 59 jaar oud, de tooneelspeler Oscar Tourniaire overleden. **(Pag. 4024 D)**
Het historische kerkje van Joure brandt af; de toren blijft behouden.

13 November: De Finsche delegatie verlaat Moskou; minister Erkko verklaart, dat zij terugkeert op eigen initiatief. **(Pag. 4020 B)**
Duitsche vliegtuigen werpen bommen op de Shetland-eilanden.
De Britsche ambassadeur te Tokio deelt den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken mede, dat de Britsche troepen uit Noord-China worden teruggetrokken. Ook Frankrijk vermindert zijn garnizoen.
Minister de Geer stelt in een radiorede het Nederlandsche volk gerust. **(Pag. 4019 C)**
In Berlijnsche politieke kringen ziet men in de berichten over een Duitschen inval in Nederland propagandawerk van de persbureaux Reuter en Havas.
Het tekort op de begrooting van Ned. Oost-Indië wordt op *f* 58 millioen geraamd. **(Pag. 4020 C)**

14 November: Minister Dyxhoorn verklaart in antwoord op vragen van een Kamerlid, dat géén officier onder verdenking van spionnage in arrest is gesteld.
De goudvoorraad van de Nederlandsche Bank is door het wegvloeien van kapitalen als gevolg van de geruchten over een inval van Duitschland in Nederland met *f* 45 millioen verminderd.

15 November: In een korte redevoering voor de studenten te Rome, zeide Mussolini, dat hij den vrede van Italië geen lafhartigen, doch een gewapenden vrede noemt. **(Pag. 4024 A)**
De radio te Moskou doet een fellen aanval op de Finsche regeering.
De Japanners landen bij verrassing te Pakhoi (China). **(Pag. 4035 B)**
De Duitsche Rijkskanselier laat den gezanten van Nederland en België weten, dat hij „na de bruuske weigering van het aanbod van goede diensten door Engeland en Frankrijk" dit aanbod als afgedaan beschouwt. **(Pag. 4022)**

16 November: Tot voorzitter van den Zuiderzeeraad wordt benoemd jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude. **(Pag. 4045)**
Oud-minister De Wilde houdt te Amsterdam een rede over den bedenkelijken financieelen toestand van ons land. **(Pag. 4027 B)**

17 November: De Fransche-Britsche oorlogsvoering wordt gecoördineerd, waarbij ook het economisch leven der beide landen samenvloeit; een permanente coördinatie-commissie wordt ingesteld. **(Pag. 4028)**
Wegens ordeverstoring in het protectoraat Bohemen en Moravië worden de Tsjechische hoogescholen voor drie jaar gesloten. Negen studenten zijn doodgeschoten. **(Pag. 4028)**

18 November: Bevestigd wordt, dat Italië en Spanje de Duitsche regeering hebben medegedeeld, dat zij groot belang hechten aan de handhaving der onschendbaarheid van België en Nederland.
In het Protectoraat worden te Praag nog drie Tsjechen doodgeschoten; waaronder twee politiebeambten; voor eenige districten wordt het standrecht afgekondigd. **(Pag. 4028)**
Het Nederlandsche stoomschip Simon Bolivar van de K.N.S.M. loopt, op weg naar West-Indië bij de Engelsche kust op een mijn; er worden 67 personen vermist. **(Pag. 4025 A)**
De Stoomvaartmaatschappij Zeeland zal den dienst op Engeland tot nader order staken.
Nabij Vlieland worden Duitsche vliegtuigen waargenomen. **(Pag. 4028 B)**

19 November: Behalve het Nederlandsche stoomschip Simon Bolivar zijn nog 5 andere schepen bij de Engelsche kust op mijnen geloopen.
Bij Schiermonnikoog wordt een Duitsch vliegtuig gesignaleerd; het vliegtuig beantwoordt het vuur van de achtervolgende Nederlandsche patrouille. **(4029)**

20 November: De Chineesche opperbevelhebber, maarschalk Tsjiang-Kai-sjek wordt tot minister-president benoemd. **(Pag. 4035 B)**
Bij Roermond wordt een Duitsch militair vliegtuig neergeschoten; de bestuurder komt om het leven (4029). De Nederlandsche regeering protesteert tegen de neutraliteitsschending. **(Pag. 4029)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. 4—10 Nov. '39, 4061)**

OORLOG 1939. —
KERSTBOODSCHAPPEN 1939. —
Staatshoofden, leidende staatslieden en militaire bevelhebbers hebben in hun Kerst-toespraken voornamelijk het woord tot de strijdkrachten gericht.

Z.H. Paus Pius XII. - Vredesprogramma. —
Paus Pius wendde zich tot de wereld met een boodschap, waarin de klank van den vrede overheerschte. Hij ontwikkelde een vredesprogramma, vijf punten omvattend, en waarschuwde de leiders van de volken, niet a priori het voeren van onderhandelingen van de hand te wijzen. Dank bracht de paus aan president Roosevelt voor het benoemen van ambassadeur Myron C. Taylor. Onvervaard veroordeelde hij den brutalen aanval van de Sovjet-Unie op het kleine, werkzame en moedige Finland.
De vijf punten van 's Pausen vredesprogramma behelzen:

1ste. Rechtsgelijkheid en onafhankelijkheid voor alle landen.
2de. Wederzijdsche ontwapening.
3de. Oprichting van juridische instellingen, die een loyale en getrouwe uitvoering van het vredesverdrag waarborgen.
4de. Bevrediging van billijke eischen van landen, volken en bevolkingsminderheden door vreedzame herziening der verdragen.
5de. De volken moeten geregeerd worden volgens de normen van Gods wetten in den geest van rechtvaardigheid en naastenliefde.
(Vor. ber. Paus Pius XII, 4022)

Koning George VI van Engeland. —
Koning George heeft allen Britten, die zich onder de wapenen bevinden, een Kerstkaart gezonden. Hij deelde dit zelf mede in een radio-boodschap tot de bemanningen der Britsche koopvaardijschepen, wien hij wegens haar verspreiding over de zeeën zoo'n kaart niet had kunnen sturen en tot wie hij daarom een radio-Kerstboodschap richtte. Op den Eersten Kerstdag hield de koning bovendien nog een radiorede tot het geheele Britsche rijk.
(Vor. ber. Koning George VI, 4048)

Adolf Hitler. —
De Rijkskanselier bracht de Kerstdagen aan het Westfront door. **(Vor. ber. Hitler 4031)**

Von Brauchitsch. —
De Duitsche opperbevelhebber, generaal von Brauchitsch, heeft bij een compagnie aan de „Westwall" een toespraak tot de Duitsche soldaten gehouden. Hij zeide, dat het Duitsche volk den strijd is opgedrongen en dat het zal overwinnen.
(Photo buiten tekst 3944 b)

Rudolf Hess. —
Hitler's plaatsvervanger, Rudolf Hess, hield een Kerstrede op een torpedojager, waar zooals hij vertelde, de Kerstboom niet ontbrak. Het geheele Duitsche volk is één wal, opgeworpen tegen het Westen, aldus sprak Hess.

Edouard Daladier. —
De Fransche premier Daladier hield een Kerstrede, waarin hij het feest van dit jaar voor de Franschen een feest van hoop en vertrouwen noemde. Bijzondere aandacht wijdde hij aan het lot van de Elzassers, die door het oorlogsgeweld van huis en haard verdreven werden en hij zegde hun toe, dat, zoo hun woningen door den strijd vernield zouden worden, Frankrijk ze weder zal doen opbouwen, mooier dan te voren. Daladier verzekerde den soldaten, dat Frankrijk niet het initiatief zal nemen om nieuw leed te voegen bij de smart, die deze oorlog reeds met zich mede brengt. Doch voor iederen slag, dien men ons geeft, zullen wij een slag teruggeven, zoo zei hij. Ten slotte waarschuwde de premier in zijn rede nog tegen de gevaarlijke illusie, te meenen, dat het nationaal-socialistische Duitschland staat te wankelen.
(Vor. ber. Daladier 4054)

Gamelin. —
De Fransche opperbevelhebber Gamelin heeft den troepen een boodschap gezonden en eindigde met de verklaring, dat de Fransche soldaat zal standhouden en overwinnen. **(Photo buiten tekst 3944 b)**

President Roosevelt. —
President Roosevelt heeft een korte radio-toespraak gehouden, waarin hij zeide: „Het jaar dat begonnen is in vrees voor rampspoeden, eindigt in de ontzetting van een nieuwen oorlog, die zijn vertwijfeling voegt bij den last van heden, welke op de wereld is gelegd door het gebrek aan menschelijkheid van den mensch tegenover den mensch".
Voorts zeide Roosevelt: „Laten wij, die nog in vrede leven, op dezen dag van oorlog en droefheid voor vele andere landen, niet slechts ons gelukkig lot vieren. Laten wij liever bidden dat ons de kracht worde gegeven, om te leven voor de anderen. Laten wij bidden dat de oorlogvoerende landen de onsterfelijke leeringen lezen, begrijpen en overpeinzen".
(D. N. B. - Agence Belga - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4068 A.)

A. **TIN. — Quotum eerste kwartaal 1940: 120%. —** Het Internationale Tin Comité heeft het quotum voor het eerste kwartaal 1940 vastgesteld op 120% van de standaard-tonnages. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Quotum 4de kw. '39, 4024 C.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Stalin 60 jaar. - Adolf Hitler's gelukwensch. —**
Hitler heeft op 21 December aan Stalin, ter gelegenheid van diens zestigsten verjaardag, het volgende gelukwenschtelegram gezonden:
„Op Uw zestigsten verjaardag gelieve U mijn meest oprechte gelukwenschen te aanvaarden. Ik verbind hiermede mijn beste wenschen voor Uw persoonlijk welzijn alsmede voor een gelukkige toekomst der volkeren van de bevriende Sovjet-Unie. Adolf Hitler."
Ook de rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, heeft Stalin zijn gelukwenschen doen toekomen. (D. N. B.)

26 DECEMBER 1939

C. **ITALIE. — De invloed van den oorlog. —**
Hoewel de huidige Europeesche oorlogstoestand voor Italië reeds heeft geleid tot een beperking in het gebruik van vleesch (het instellen van vleeschlooze dagen), behoefde nog niet te worden overgegaan tot distributie van levens- en genotmiddelen; graan, meel, maccaroni, rijst en suiker zijn in voldoende mate aanwezig. Koffie is echter niet meer te verkrijgen; wat er nog aanwezig is, wordt geheel voor het leger gereserveerd. Ten aanzien van andere producten als papier, benzine, cokes en gas zijn eveneens beperkingen van het gebruik ingevoerd. Zoo mogen in het algemeen de couranten met niet meer dan vier pagina's verschijnen en is, behoudens enkele uitzonderingen, een algemeen rijverbod voor auto's uitgevaardigd.
Ook met betrekking tot het verwarmen en verlichten van gebouwen en het gebruik van gas voor huishoudelijke doeleinden zijn beperkende maatregelen afgekondigd.
De industrieele bedrijvigheid is toegenomen, al schijnt men vaak moeite te hebben met het verkrijgen der benoodigde grondstoffen. In de groote fabrieken wordt met een drieploegenstelsel gewerkt; de arbeidsduur is aanmerkelijk verlengd en de vrije Zaterdagmiddag is zelfs geheel afgeschaft.
Over den handel met het buitenland worden geen statistieken meer gepubliceerd en evenmin worden officieele cijfers gepubliceerd over de prijsbeweging. In de practijk is echter een sterke prijsverhooging te constateeren bij manufacturen, kleeren en brandstoffen en in mindere mate bij levensmiddelen. Ook de zoogenaamde geblokkeerde prijzen, als die der openbare vervoermiddelen, gas enz., hebben in den laatsten tijd een verhooging ondergaan. Met ingang van 1 Januari 1940 worden ook de huishuren verhoogd. (Mededeeling v. d. gezantschapssecretaris Van Loen, te Rome) **(V. b. Fin. toestand 3419 B.)**

D. **VEREENIGDE STATEN. — Pleidooi voor slagschepen van 80.000 ton. —**
Melvin Maas, lid van het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden en van de commissie voor marinezaken, heeft een pleidooi gehouden voor den bouw van superslagschepen van 80.000 ton, welke de Ver. Staten volkomen onoverwinnelijk zouden maken. De schepen zouden acht geschuttorens krijgen met kanonnen van 50.8 c.M. Twaalf van deze schepen zouden in den Stillen Oceaan en zeven in den Atlantischen Oceaan gestationneerd moeten zijn. De schepen zouden niet door het Panamakanaal kunnen varen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vlootuitbr. 4039 C.)**

E. **BELGIE. — De economische positie. - Rede van minister Sap. —**
De Belgische minister van Economische Zaken, Sap, heeft op 22 December in de Kamer een uiteenzetting gegeven van de politiek van zijn departement.
Zij, die meenden, dat België een tijdperk van voorspoed zou gaan doormaken, aldus de minister, hebben reeds kunnen zien, dat zij zich vergisten.
De volgende posten vinden wij in het passief der balans van ons economische leven;
1. De verpletterende financieele lasten der mobilisatie;
2. De houding der oorlogvoerende landen, die onzen buitenlandschen handel gedeeltelijk vernietigen, wederrechtelijk onze schepen in hun havens ophouden, onze goederen in beslag nemen, onzen uitvoer gedeeltelijk stopzetten en den invoer van grondstoffen en onmisbare producten belemmeren;
3. De verplichtingen, ons opgelegd door onze neutraliteit;
4. De positie der andere neutrale landen, welke aan ons grenzen;
5. Het radicale verbod van invoer van bepaalde producten, dat in sommige landen, zooals Engeland, is afgekondigd.
Tegenover deze ongunstige factoren, aldus de minister, kan men stellen een toegenomen vraag naar bepaalde grondstoffen, halffabrikaten en afgewerkte producten.
De Kamer nam, met 151—7 stemmen, een wetsontwerp aan, waarbij een bijzonder crediet van 1100 millioen francs wordt geopend voor de behoeften van de landsverdediging.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Econ. toestand 3426 D.)**

F. **SOVJET-RUSLAND. — Accoord Moskou-Berlijn in zake het spoorwegverkeer. —**
Op 24 December is een Duitsch-Russische overeenkomst onderteekend, waarbij aan de Duitsch-Russische grens, zooals die is vastgesteld door het verdrag tot deeling van Polen, acht punten opengesteld worden voor het spoorwegverkeer tusschen beide landen. Het zijn o.a. de grensstations Augustof, Brest-Litowsk, Wimiatize, Rawaruska en Przemysl. Voorts zou Rusland zich verplicht hebben voor den tijd van drie jaar de normale spoorwijdte te handhaven op de lijnen tusschen Roemenië en Duitschland via Lemberg. Reeds zouden zekere hoeveelheden petroleum, minerale oliën en granen via de genoemde punten naar Duitschland zijn gezonden.
Het D. N. B. voegt hieraan toe, dat na de onderhan-

delingen het goederenverkeer tusschen de beide landen onmiddellijk zal beginnen. Tegelijkertijd zal een Duitsch—Sovjet-Russisch goederentarief in werking treden. (Tass Agency - D. N. B.)
(Vor. ber. Econ. verdrag Rusland-Duitschland 3966)

27 DECEMBER 1939

A. NEDERLAND. — S.D.A.P. - Kerstbijeenkomst. - Redevoeringen van den heer K. Vorrink en mr. M. van der Goes van Naters. —

In het Concertgebouw te Amsterdam heeft de hoofdstedelijke federatie der S.D.A.P. op 25 December de gebruikelijke kerstvergadering gehouden. In afwijking van de traditie heeft hier niet de partijleider gesproken; in zijn plaats sprak het lid der Tweede Kamer, mr. M. van der Goes van Naters, waaraan voorafging een rede van den partij-voorzitter, den heer K. Vorrink, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.
De heer K. Vorrink constateerde, dat de menschheid altijd het goede heeft gewild, maar het slechte gedaan. Ook de sociaaldemocratie was tegen haar taak niet opgewassen en het besef, dat men ondanks den goeden wil het verkeerde heeft gedaan, brengt haar wellicht dichter bij het wezen van de Kerstgedachte dan zij vroeger was. Het is de droom van de menschheid, te gelooven in vrede op aarde en in de menschen een welbehagen. Dat de werkelijkheid anders is, is geen huichelarij, maar juist de diepe tragiek van deze wereld. Toch zal men den weg vinden. Oorlog is geen onafwendbaar noodlot, want oorlog is menschenwerk en dus moet oorlog kunnen worden vermeden. Niet het feit, dat de beschaving in het hart wordt aangetast, is thans het meest ontstellend, maar dat men de ontkenning der beschaving en het afstand doen van zedelijke normen als normaal aanvaardt, is het ontstellende.
Dit proces is reeds begonnen met het communisme in Rusland, dat alle zedelijke normen in de verhouding tusschen menschen en menschen verwierp. Dit is duidelijk geworden toen op 23 Augustus de stichter van het Anti-Komintern-verdrag zijn hand legde in die van den stichter van het Anti-Fascistische Front. In den strijd tegen het geweld van fascisme en communisme is voor socialisten geen neutraliteit mogelijk. En men vergete niet, dat dezelfde vertegenwoordigers van de Engelsche democratie, die thans den strijd hebben aanvaard, tevens de vertegenwoordigers zijn van het conservatieve Engelsche kapitalisme, dat mede verantwoordelijk is voor den chaos in Europa. Maar als men denkt aan de toekomstige ontwikkeling der menschheid en aan de anderen, die Europa weer tot een wildernis willen maken, dan kan de keus niet moeilijk zijn.
Mr. M. van der Goes van Naters zeide, dat de eenheid in de partij nooit zoo groot is geweest als op het oogenblik.
De krachtige handhaving van het gezag naar binnen en naar buiten behoort tot de eerste taken der regeering. Dat beteekent in de eerste plaats opbouw van een krachtige weermacht en dit houdt in alles te doen, wat wij kunnen voor de gemobiliseerden en hun gezinnen. Dit alles is gericht op de handhaving van onze militaire neutraliteit; geestelijke neutraliteit echter bestaat niet. Spr. hield een pleidooi voor internationale samenwerking op den grondslag van de collectieve veiligheid met sancties. **(Vor. ber. Kerstvergadering 1938, 3602 D.)**

B. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Kerstfeest bij de Koninklijke Familie. —

Op 25 December is over beide zenders een uitzending verzorgd van het Kerstfeest bij de Koninklijke Familie in het Paleis Noordeinde te Den Haag, welke uitzending in de eerste plaats voor de gemobiliseerden was bedoeld.
De Kerstviering was treffend in haar eenvoudige menschelijkheid en huiselijkheid en heeft tallooze luisteraars in den lande ontroerd. Prins Bernhard ving de uitzending aan met de mededeeling, dat de Familie om den Kerstboom, waarvan de lichtjes ontstoken waren, verzameld was en dat Hij eerst zou voorlezen het Bijbelverhaal van de geboorte van Christus uit het Evangelie van Lucas (2, vs. 1—20) en dat daarna Zijn Vrouw een kort woord zou spreken. De Prins heeft het Bijbelverhaal voor de Zijnen en voor geheel Nederland voortreffelijk voorgelezen.
De Prinses heeft een eenvoudige Kersttoespraak gehouden, waarin Zij wees op de Boodschap van het Licht, toenmaals gebracht in een rustelooze wereld en van bijzondere beteekenis voor de verscheurde menschheid van thans. Zij legde den nadruk op de werkelijkheid, ons in het kindeke Jezus geschonken, een werkelijkheid, welke wij thans meer dan ooit mogen beleven.
Met het zingen van twee verzen van het Kerstlied „Stille nacht, Heilige nacht", werd deze indrukwekkende Kerstviering besloten.
Gedurende de uitzending kon men het stemmetje van Prinses Beatrix en de zwakke kreetjes van Haar Zusje hooren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4064 A; Photo Koninklijke Familie 4058a; Prins Bernhard, Prinses Juliana 3892 D.)

C. NEDERLAND. — Gerechtelijke brieven in plaats van deurwaardersexploiten. —

Met ingang van 1 Febr. 1940 zou het uitreiken van gerechtelijke brieven, strafzaken betreffende, (thans deurwaardersexploiten e d.) in den regel geschieden door middel van den postdienst, in plaats van door deurwaarders en dienaren der openbare macht. De gerechtelijke brieven worden als gewoon gesloten schrijven, aan de adreszijde voorzien van het opschrift „gerechtelijk schrijven, port betaald", verzonden. Bij elken brief zal zich, ter teekening door geadresseerde, een acte van uitreiking bevinden. De eerste maal, dat een gerechtelijke brief in de bestelling is opgenomen, mag deze uitsluitend aan den geadresseerde zelf worden uitgereikt. Is de geadresseerde een volgende maal weder niet aanwezig, dan geschiedt uitreiking, voor zoover het stuk geen aanwijzing draagt, dat deze alleen persoonlijk mag geschieden, aan een volwassen huisgenoot. Aan hen, die in hotels, pensions, ziekenhuizen, kloosters, kostscholen, kazernes enz. verblijf houden, worden deze stukken alleen persoonlijk uitgereikt.
Waar daartoe aanleiding bestaat, zullen geadresseerden in de gelegenheid worden gesteld, gerechtelijke stukken, waarvan de uitreiking moeilijkheden ondervindt, ten postkantore persoonlijk af te halen. (Nieuwe Rotterd. Courant)

D. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Amsterdam. - Verhooging haventarieven goedgekeurd. —

De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 20 December het voorstel van B. en W. tot verlaging van de korting van de haventarieven met 18%, met 30—7 stemmen goedgekeurd. Alleen de communisten stemden tegen.
(Vor. ber. Haventarieven 4053 C; Rotterdam 4063)

Tweede Kamer. - Begrooting van Onderwijs goedgekeurd. —

De Tweede Kamer heeft op 21 December de begrooting van Onderwijs zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. **(Vor. ber. Rijksbegrooting 3949 A.)**

Eerste Kamer. - Kinderbijslagverzekering goedgekeurd. —

De Eerste Kamer heeft op 22 December het wetsontwerp Kinderbijslagverzekering met 27 tegen 7 stemmen goedgekeurd.
(Vor. ber. Aanv. ontwerp 3846 D.)

Tweede Kamer. - Woningwet verworpen. —

De Tweede Kamer heeft op 19 December de voorgestelde wijziging van de Woningwet, waarbij de tijdelijke bevoegdheid van de regeering, om in dezen tijd al te groote afwijkingen van het centrale beleid in zake de Woningwet te keeren, verlengd werd, met 52 tegen 19 stemmen verworpen.
(Vor. ber. Woningwet 3152 C.)

Tweede Kamer. - Het vraagstuk der leerlingenschaal. - Motie-Wendelaar verworpen. —

De Tweede Kamer heeft op 20 December de motie-Wendelaar (verlaging van de leerlingenschaal) met 48 tegen 22 stemmen verworpen. Voor stemden de Liberalen, Sociaal-Democraten, Nationaal-Socialisten, Christen-Democraten en Communisten.
(Vor. ber. Leerlingenschaal 4062 B.)

Uitgifte van ƒ 300 millioen 4% Nederland à pari. - Slechts ingeschreven voor een kleine ƒ 100 millioen.
De leening heeft, volgens den minister-president en minister van Financiën, Jhr. mr. D. J. de Geer, niet opgebracht wat wenschelijk ware geweest. Er is ingeschreven voor een kleine ƒ 100 millioen. Met de ƒ 60 millioen, die bij de fondsen geplaatst zijn, vormt dit slechts ruim de helft van het bedrag dat de regeering zich voorgesteld had thans te consolideeren.

Indien men uitsluitend let op het bedrag, waarvoor de inschrijving op de vrije markt was opengesteld, is het zelfs minder dan de helft. **(V. b. 4058 B.)**

Nieuwe chef van den Inlichtingendienst. —
Bij Kon. besluit is de gepensionneerde luitenant-generaal der cavalerie H. A. C. Fabius weder in dienst gesteld.
Naar verluidt, ligt het in de bedoeling, dat luitenant-generaal Fabius tijdelijk zal optreden als hoofd van den inlichtingendienst bij den generalen staf in de plaats van generaal-majoor J. W. van Oorschot, wien dezer dagen eervol ontslag uit deze functie is verleend. Ook tijdens den vorigen oorlog heeft luitenant-generaal Fabius, toen in den rang van kapitein, dezen post bezet.

Suikerbietenteelt zal 25% worden uitgebreid. —
De minister van Economische Zaken heeft besloten te bevorderen dat voor 1940 de oppervlakte, welke met suikerbieten kan worden bebouwd, met 25% ten aanzien van vorig jaar vergroot wordt. Deze maatregel dient om een reserve voorraad suiker te kunnen aanleggen. **(Vor. ber. Suikerdistributie 3987)**

IJkwet 1937. - 1 Januari 1941 in werking. —
Bij Kon. besluit van 12 December is bepaald, dat de IJkwet 1937, staatsblad 637, met ingang van 1 Jan. 1941 in werking treedt.
(V. b. IJkwet 4002 D; Nederl. en de Oorlog 4072 B.)

28—29 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —
FRANKRIJK. — **Militaire credieten goedgekeurd. —**
De Fransche Kamer heeft op 22 December de debatten over de militaire credieten besloten. Met algemeene stemmen werd daarbij het wetsontwerp aangenomen, waarbij een bedrag van 255 milliard franc werd toegestaan en een crediet van 55 milliard voor het eerste trimester van 1940 werd goedgekeurd.
Tijdens de debatten heeft minister-president Daladier medegedeeld, dat spoedig slagschepen van 35.000 ton in dienst zullen worden genomen.
(Vor. ber. Financiën 4060)

Fransche verliezen. —
Minister-president Daladier heeft in de Kamer medegedeeld, dat op 30 November het totale aantal verliezen in den oorlog bedroeg: voor het landleger 1136 dooden; voor de marine 260; voor de luchtmacht 42. (In Dec. 1914 waren 450.000 Fransche gesneuvelden te betreuren. **(V. b. Krijgsverr. Westel. Front 4069)**

DUITSCHLAND. — **Rede van propagandaminister dr. J. Goebbels. - „Duitschland zal ten gronde gaan of winnen". —**
De Duitsche minister voor Propaganda, dr. Goebbels, heeft op 22 December tijdens een plechtige bijeenkomst voor de uit de Oostzeestaten teruggekeerde Duitschers het woord gevoerd. Hij zeide o.a.:
In dezen oorlog zal de historische beslissing over het toekomstige nationale lot van Duitschland geveld worden. Duitschland zal of wel als groote mogendheid moeten aftreden en als volk ten gronde gaan, of den oorlog winnen. Voor de toekomst van Duitschland is het daarbij van geen belang wie precies den oorlog gewild heeft, aan de andere zijde en, of het Engelsche of het Fransche volk den oorlog gaarne en met vreugde voeren.
Ook is het een vergissing aan te nemen, dat de oorlogshetzers in Parijs meer neiging hebben Duitschland te ontzien dan die in Londen. Beiden zijn in hun bedoelingen even brutaal en cynisch. Dat wil zeggen: de plutocratische wereld heeft zich in haar geheel tegen het Duitsche volk in zijn sociale gemeenschap verheven en wil het neerslaan en vernietigen.
(Vor. ber. Goebbels 4023)

ENGELAND. — **Bacon en ham uit Canada. - 5.600.000 Eng. pond per week. —**
Tusschen de Britsche en Canadeesche autoriteiten is een overeenkomst gesloten, volgens welke Canada wekelijks een hoeveelheid van 5.600.000 Eng. pond bacon en ham zal leveren. Een gedeelte van de bacon is bestemd voor de troepen. De prijs wordt niet bekendgemaakt, maar zou, naar verluidt, in verhouding tot de huidige kostprijzen, laag zijn. De overeenkomst geldt tot 31 October 1940.
In 1938 leverde Canada ongeveer 169 millioen pond bacon en ham aan Engeland. Volgens de thans geldende overeenkomst zal in een jaar tijds 291 millioen pond verscheept worden.
(Vor. ber. Canada, in- en uitvoer 3853 A.)

FRANKRIJK. — **Honderd communisten gearresteerd. —**
Te Parijs en omgeving zijn in opdracht van minister Sarraut honderd communisten gearresteerd op grond van de decreten voor de openbare veiligheid en nationale defensie. Ook te Toulouse zijn zeven arrestaties verricht. **(Vor. ber. Communisten 4027)**

ENGELAND. — **Canadeesche divisie in Engeland aangekomen. —**
Op 17 December is het eerste Canadeesche contingent troepen, een divisie, uit Canada in Engeland aangekomen. **(V. b. Oorlogsverkl. Canada 3941)**

Britsche en Fransche vakbonden eensgezind. —
Het Britsch-Fransche vakvereenigingscomité heeft op 15 December te Parijs onder leiding van Sir Walter Citrine, secretaris van het Britsche Vakvereenigingscongres, en Léon Jouhaux, secretaris-generaal van de C.G.T. vergaderd. Na afloop van de bijeenkomst wees Jouhaux op de volmaakte eensgezindheid tusschen de Engelsche en Fransche vakorganisaties. Eenstemmig werd de meening geuit, dat de vakbeweging en de regeling der arbeidsvoorwaarden gedurende den oorlog ongewijzigd dienen te worden gehandhaafd, voor zoover dit met de oorlogvoering in overeenstemming is. Anderzijds dienen de samenwerking en het wederzijdsch vertrouwen tusschen de regeering en de vakorganisaties verder te worden ontwikkeld, met waarborg van de onafhankelijkheid der vakbeweging.

VEREENIGDE STATEN. — **Het bezit der oorlogvoerende mogendheden.—**
De Federal Reserve Board raamt het gezamenlijke Engelsche en Fransche bezit van officieel genoteerde Amerikaansche fondsen aan het einde van Augustus op $ 920 millioen, waarvan $ 753 millioen alleen in handen van Engelsche houders. De gezamenlijke Engelsche-Fransche dollar-saldi worden op $ 910 millioen geraamd en de rechtstreeksche beleggingen, welke niet onmiddellijk verhandeld kunnen worden, op $ 980 millioen. Het totale Engelsche- en Fransche bezit te zamen bedraagt derhalve $ 2.810 millioen.
Het Canadeesche bezit van verhandelbare Amerikaansche fondsen wordt geraamd op $ 500 millioen, het dollar-tegoed van Canada op $ 355 millioen en de rechtstreeksche beleggingen op $ 560 millioen.
Alles bijeen genomen zouden de geallieerden dus over $ 4.225 millioen beschikken, waarvan $ 1.540 millioen niet onmiddellijk gerealiseerd kan worden.
Het totale bedrag der Duitsche dollarbezittingen is slechts $ 160 millioen.

IERLAND (EIRE). — **Overval op het arsenaal te Dublin. —**
Op 23 December heeft de I.R.A. een vermetelen overval op het grootste arsenaal van het Iersche leger in het Phoenixpark te Dublin gepleegd. De militaire wacht werd overmeesterd en een groote hoeveelheid van den voorraad — duizenden stuks kleine wapens en munitie — geroofd en in vrachtauto's weggevoerd. Vier I.R.A.-leden zijn gearresteerd.
(Vor. ber. I.R.A. 4023)

DUITSCHLAND. — **Polemiek tegen Fransch Geelboek. —**
Van Duitsche officieele zijde werd op 25 December een beschouwing gepubliceerd over het Fransche Geelboek. De conclusie daarvan is, dat nu ook van Fransche zijde de schuld der Westelijke mogendheden aan het uitbreken van den oorlog wordt erkend. De keuze der documenten wordt volkomen willekeurig genoemd; de belangrijkste gebeurtenissen zouden er niet in zijn

vermeld. Maar ook de weergegeven documenten bewijzen, aldus de beschouwing, dat Engeland en Frankrijk niets gedaan hebben om Polen te beletten, verderfelijke wegen te bewandelen. Ontkend wordt, dat Von Ribbentrop bij zijn bezoek aan Parijs beloofd heeft, terstond na zijn terugkeer de kwestie van een internationale garantie voor Tsjecho-Slowakije opnieuw onder het oog te zien. Het tegendeel is het geval. Toen Bonnet het onderwerp aansneed, heeft Von Ribbentrop hem geantwoord, dat het aan de orde stellen van deze kwestie de Duitsch-Fransche betrekkingen terstond weer vertroebelen zou; waarna Bonnet duidelijk te kennen gaf, dat Frankrijk voor het vervolg geen belangstelling meer zou toonen voor Oost-Europeesche kwesties.
De ware bedoelingen van Engeland en Frankrijk worden, zoo wordt verder in de Duitsche beschouwing gezegd, onthuld door den Franschen ambassadeur te Berlijn, Coulondre, die zijn regeering meldde, dat een reis van Beck naar Berlijn „onaannemelijk" zou zijn, daar zij een te groot „moreel succes" voor Duitschland zou zijn.
Uitvoerig wordt dan gepolemiseerd over de kwestie, of de Poolsche regeering de Duitsche voorstellen, die op 31 Augustus gepubliceerd werden, al dan niet van de hand heeft gewezen. De Duitsche conclusie luidt, dat dit wèl het geval is geweest, en dat de Westelijke mogendheden ook gewild hebben, dat Polen de voorstellen zou verwerpen. (D. N. B.)

(Vor. ber. Fransch Geelboek 4067 A.)

Een tentoonstelling te München. - „Roofstaat Engeland". —
Te München is een groote tentoonstelling geopend onder den naam „Roofstaat Engeland". Inleidend wordt in ettelijke zalen getoond, dat Engeland in 49 oorlogen, welke te zamen 233 jaar hebben geduurd, tegen 112 andere staten heeft gestreden en zich daarbij schuldig heeft gemaakt aan verdragsbreuk, chantage, roof en moord. Ter adstructie hiervan wordt Frankrijk aangehaald uit den tijd, dat dit land het met Engeland aan den stok had.
Vervolgens gaat de tentoonstelling over tot het aandeel van de Joden aan de voltooiing van de Engelsche wereldheerschappij. De Volkenbond wordt geschetst als een door Joden beheerschte instelling, waarvan het doel was het werk van Versailles voort te zetten.
Tot slot wordt Engeland's omsingelingspolitiek en schuld aan de houding van Polen gedemonstreerd, waarna dan wordt aangegeven hoe de wereld er na den oorlog uit moet komen te zien, opdat een duurzame vrede gewaarborgd worde.

Spoorwegongelukken van 4 Nov.—23 Dec. 1939. —
Het aantal spoorwegongelukken, dat in de laatste weken in Duitschland plaats had, is zeer hoog.
Den 4den November, te Stuttgart, betreurde men een aantal dooden en elf gewonden.
12 November, te Oppeln, 43 dooden, 60 gewonden.
19 November, te Spandau, 9 dooden, 20 gewonden.
26 November, te Frankfurt, 11 dooden, 17 gewonden.
1 December, te Dortmund, 14 dooden, 11 gewonden.
5 December, te Hagen, 17 dooden, 41 gewonden.
10 December, te Völcklabrück, 19 dooden.
22 December, te Genthin, 196 dooden, 45 gewonden.
22 December, te Marksdorf, 99 dooden, 40 gewonden.
Totaal, in nog geen twee maanden, minstens 408 dooden.

FRANKRIJK. — **Geen distributie. —**
De Fransche minister van Landbouw, Queuille, heeft verklaard, dat er geen gebrek is aan koffie, noch aan andere levensmiddelen. De vraagstukken, welke zijn gerezen, hebben geen betrekking op de hoeveelheid, doch slechts op de verdeeling. Distributiekaarten behoeven niet te worden ingevoerd, zelfs niet voor brood. Zoo noodig zal het meel met andere graansoorten worden gemengd.

VEREENIGDE STATEN. — **Verklaring der 21 Amerikaansche republieken. - Versterking der neutraliteitsregels. —**
De Vereenigde Staten en 20 andere Amerikaansche republieken hebben een gemeenschappelijke verklaring gepubliceerd betreffende de neutraliteit. De verklaring behelst een protest tegen het optreden van Engelsche, Fransche en Duitsche oorlogsschepen, onder welke de „Admiral Graf von Spee", in Amerikaansche wateren.
In de verklaring wordt medegedeeld, dat onmiddellijk overleg zal worden gepleegd met het oog op versterking van de neutraliteitsregels van geheel Amerika, in zoodanigen zin, dat schepen van oorlogvoerenden verhinderd zal worden zich van brandstof te voorzien of herstellingen te verrichten in Amerikaansche havens, wanneer deze schepen oorlogsdaden verricht hebben binnen de vastgestelde neutraliteitszône.
Deze verklaring is tegelijkertijd in de hoofdsteden van de 21 republieken gepubliceerd.

(Vor. ber. Verklaring van Panama 3972 C.)

30 DECEMBER 1939

A. **ROEMENIE. — Handelsaccoord met Duitschland. - Aanvullingen. —**
De economische onderhandelingen tusschen Duitschland en Roemenië zijn op 21 December te Boekarest ten einde gebracht. Het betreft geen nieuw verdrag, doch alleen bepaalde aanvullingen van het verdrag van 23 Maart 1939 (pag. 3714 A).
Het officieele communiqué, dat omtrent de onderhandelingen uitgegeven is, maakt er melding van, dat de koers van de Mark tot 49 Lei verhoogd is. Dit beteekent een verhooging met ongeveer 22%.
Over de verdere bijzonderheden, welke met betrekking tot het verdrag werden besproken, wordt in het officieele communiqué geen gewag gemaakt.
Bovendien werd bepaald, dat Duitschland maandelijks 130.000 ton petroleum uit Roemenië zal betrekken, hetgeen meer dan een derde van de totale Roemeensche productie is. De Roemeensche regeering verplicht zich van haar zijde deze hoeveelheid aan de Duitsche regeering te verkoopen.
Daar de Duitschers van het vroegere quotum nog 200.000 ton niet afgenomen hebben, hebben zij het recht deze hoeveelheid buiten het thans vastgestelde quotum nog te betrekken, met dien verstande echter, dat zij maandelijks niet meer dan 190.000 ton kunnen verkrijgen.
De voornaamste kwestie, die van het vervoer, werd aldus opgelost, dat Duitschland de verplichting heeft aangegaan dagelijks ongeveer 300 tankwagons voor petroleum ter beschikking te stellen, zoodat er dagelijks vier à vijf petroleumtreinen naar Duitschland kunnen vertrekken. (Telegraaf)

(Vor. ber. Handelsbesprek. Roemenië-Duitschland 3968 B; Verdrag 3714 A.)

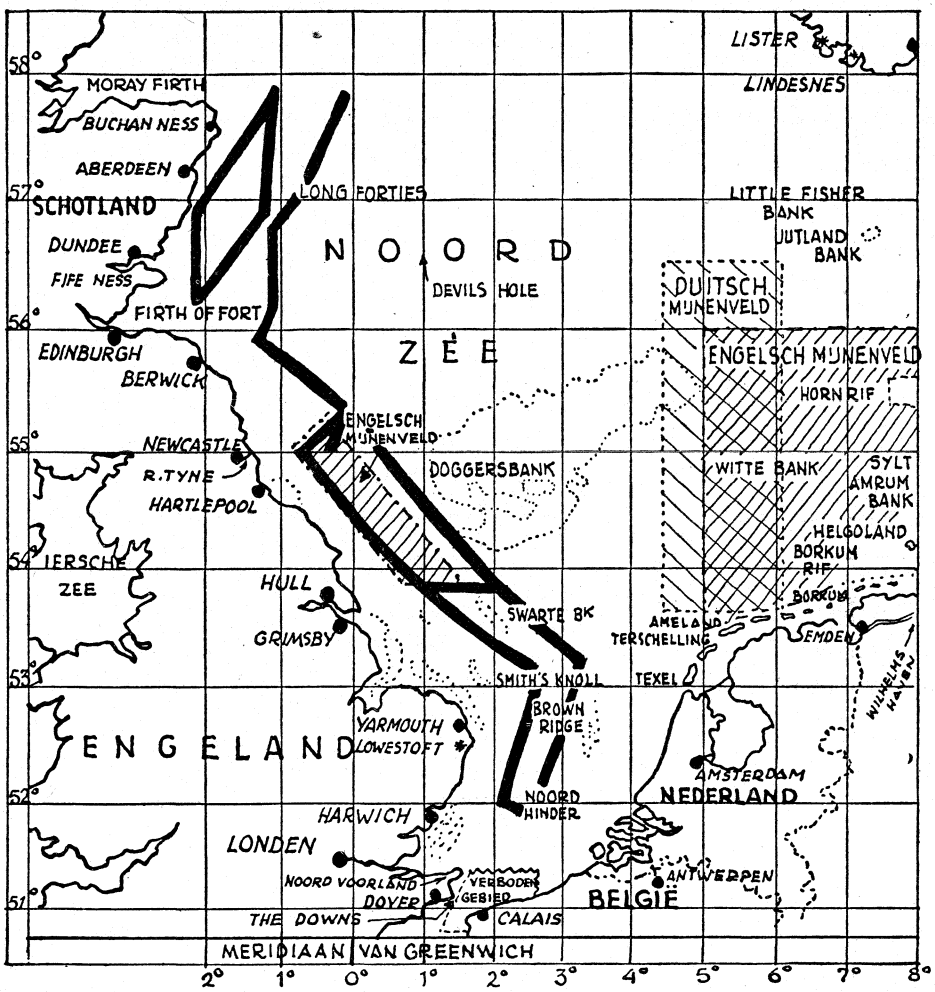
B. **SOVJET-RUSLAND. — Russische expansie. - Een artikel van den „Völkischer Beobachter". —**
De „Völkischer Beobachter", leidend orgaan van het Duitsche nationaal-socialisme, publiceerde op 5 December een artikel, waarin het blad schrijft: „Als Rusland en Turkije met elkaar aan het vechten gaan, dan komt er, zoo meent het blad, gisting in het geheele nabije Oosten. Delft in dezen strijd Turkije het onderspit, dan komt Engeland's imperiale positie in een hachelijken toestand te verkeeren. Dit zou echter maar een inleiding zijn tot het groote werk n.l. de bevrijding van Britsch-Indië." (Völk. Beobachter)

(Zie ook Kaart buiten tekst 4074a.)

C. **ITALIE. — Zuid-Tirol. - Accoord Berlijn-Rome. —**
Tusschen de Duitsche en Italiaansche regeering is op 21 Dec. 1939 de volgende overeenkomst tot stand gekomen betreffende het overbrengen van de Duitsche bevolking uit de provincie Bolzano en uit de betreffende gebieden van de provincies Udine, Trente en Belluno:
„Op grond van de tusschen de regeering van het Duitsche rijk en de fascistische regeering gesloten accoorden zullen de niet-Italianen uit de provincie Bolzano en de in aanmerking komende gebieden van de provincies Udine, Trente en Belluno kunnen kiezen, of zij het Duitsche of het Italiaansche staatsburgerschap wenschen.
De betrokken personen kunnen vrijelijk bij de gemeentelijke of bij de Duitsche bureaux hun wensch te kennen geven door een wit (voor Italië) of geel (voor Duitschland) biljet. De termijn, waar binnen zulks mogelijk is, loopt af op 31 December '39 te middernacht. De stembiljetten kunnen aan de vermelde bureaux zonder verdere formaliteiten verkregen worden.
De overeenkomst is onderteekend door den Italiaanschen onderstaatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, Buffarini Guidi en den chef der Duitsche politie, Himmler (Stefani)

(V. b. Overbr. D'tsche bevolk. 3994 C; Kaartje 3875 A)

A. **MIJNEN IN DE NOORDZEE. — Nieuw veld. —**



Nieuwe Engelsche mijnenvelden.

De Britsche admiraliteit heeft een waarschuwing voor de scheepvaart uitgegeven, dat nieuwe mijnenvelden zijn gelegd aan de Oostkust van Engeland en Schotland. Er zijn drie zones, waar gevaar voor de scheepvaart bestaat; de dikke lijnen op de kaart geven deze schetsmatig aan. De juiste posities dezer drie zones zijn als volgt: Eerste zone: 57 gr. 55 min. N.B., 1 gr. 5 min. W.L.; 56 gr. 40 min. N.B., 2 gr. 3 min. W.L.; 56 gr. 10 min. N.B., 2 gr. 3 min. W.L.; 56 gr. 45 min. N.B., 1 gr. 20 min. W.L.; 55 gr. 0 min. N.B., 0 gr. 45 min. W.L.; 55 gr. 12 min. N.B., 0 gr. 0 min., 55 gr. 45 min. N.B., 1 gr. 27 min. W.L.; 56 gr. 10 min. N.B., 1 gr. 9 min. W.L.; 56 gr. 40 min. N.B., 1 gr. 9 min. W.L.; 57 gr. 55 min. N.B., 0 gr. 9 min. W.L. Tweede zone: 55 gr. 0 min. N.B., 0 gr. 45 min. W.L.; 53 gr. 50 min. N.B., 0 gr. 42 min. O.L.; 53 gr. 50 min. N.B., 1 gr. 51 min. O.L.; 55 gr. 12 min. N.B. 0 gr. 0 min. Derde zone: 53 gr. 50 min. N.B., 0 gr. 42 min. O.L.; 53 gr. 0 min. N.B., 2 gr. 35 min. O.L.; 51 gr. 59 min. 36 sec. N.B., 2 gr. 13 min. O.L.; 51 gr. 58 min. 48 sec. N.B., 2 gr. 35 min. O.L.; 53 gr. 0 min. N.B., 3 gr. 16 min. O.L.; 53 gr. 50 min. N.B., 1 gr. 51 min. O.L.

Schepen varende tusschen havens aan de Oostkust van Engeland en Schotland en continentale Noordzee-havens moeten òf koershouden Noordelijk van de posities 58 gr. 20 min. N.B., 1 gr. 0 min. O.L. en 58 gr. 20 min. N.B., 1 gr. 20 min. W.L. en vervolgens varen tusschen Rattray Head en de mijnenzone, òf koershouden Zuidelijk van de posities 51 gr. 43 min. N.B., 2 gr. 32 min. O.L. en 51 gr. 36 min. N.B., 2 gr. 6 min. 42 sec. O.L. en bij het naderen van Engeland opvaren naar de Duins voor instructies, zulks overeenkomstig de aanwijzingen gegeven in het Bericht aan zeevarenden no. 2775 van de Britsche admiraliteit. (Telegraaf) **(Vor. ber. Kaartje Mijnenvelden 3981)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche berekening van Chineesche verliezen: 3.000.000 man. —** Volgens een Japansche opgave zijn er van Januari tot November 395.166 Chineezen gesneuveld, tegen slechts 27.000 Japanners. Sedert het uitbreken der vijandelijkheden in Juli 1937 zouden de Chineesche verliezen 1.218.462 man bedragen hebben. Wanneer men er bij rekent de gewonden, deserteurs en degenen die krijgsgevangen gemaakt zijn, zou het geheele aantal meer dan 3.000.000 bedragen. (Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 4069 C.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland - Argentinië bereid Finland te steunen - Vrijwilligers voor Finland - Nederlander schenkt ƒ 50.000 aan Finland - Lotta's gesneuveld. —**
Het antwoord van de Argentijnsche regeering is het eerste, dat door het secretariaat-generaal van den Volkenbond is ontvangen aangaande de bereidheid der staten om hulp te verleenen aan Finland. De Argentijnsche regeering verklaart bereid te zijn, ieder voorstel in gunstige overweging te nemen, dat het secretariaat te dien einde zal doen.

Vrijwilligers naar Finland. —
Vele Zweden, Nooren, Denen, Italianen en ook eenige Nederlanders zijn naar Finland vertrokken om als vrijwilligers in het Finsche leger dienst te doen.

Nederlander geeft ƒ 50.000 aan Finland. —
Een in het buitenland gevestigd Nederlander heeft ƒ 50.000 ter beschikking van de Finsche regeering gesteld.

Herdenking gesneuvelde Lotta's. —
Op een liefdadigheidsconcert te New York ten bate van de Finsche vrouwenorganisatie Lotta Svärd werd meer dan 25.000 dollar ontvangen. Een minuut stilte werd in acht genomen ter herdenking van drie gesneuvelde meisjes, leden der Lotta. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4068 B.)

D. **NEDERLAND. — Clearingverdrag met Duitschland - Verlenging tot 31 December 1940. —**
Dezer dagen is reeds gemeld, dat delegaties van de Nederlandsche en de Duitsche regeering op 21 Dec. '39 te Berlijn de tweede overeenkomst nopens het verdrag over het Nederlandsch-Duitsche betalingsverkeer hebben gesloten. (pag. 4065 A.)
De officieele Nederlandsche vertaling luidt:
Tusschen de Koninklijke Nederlandsche regeering en de Duitsche regeering is het volgende overeengekomen:
Artikel 1. De bepalingen van het Nederlandsch-Duitsche verdrag over het betalingsverkeer van 18 December 1937 blijven nog tot en met 31 December 1940 van kracht.

Artikel 2. In den loop van het eerste kwartaal 1940 zullen onderhandelingen over de „versoepeling" van het betalingsverkeer plaats hebben. Mochten deze onderhandelingen tot geen overeenstemming leiden, dan treedt het verdrag over het betalingsverkeer van 18 December 1937 op 31 Maart 1940 buiten werking, voor zoover de regeeringscommissies niet iets anders overeenkomen.
Artikel 3. (1) Deze overeenkomst moet bekrachtigd worden. Zij treedt op den vijftienden dag na de uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden, welke zoo spoedig mogelijk te 's-Gravenhage zal plaats hebben, in werking.
(2) Gedaan in tweevoud in de Nederlandsche en de Duitsche taal te Berlijn, den 21sten December 1939.

(w.g.) H. M. Hirschfeld (w.g.) E. Wiehl; dr. Walter
(Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Clearing met Duitschland 4065 A.)

31 DECEMBER 1939

A. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG-1939. — Poenale sanctie op Banka gehandhaafd. —
Terwijl het stellig voornemen bestond, over te gaan tot een totale afschaffing der poenale sanctie bij de Banka-tinwinning, hetgeen dan óók zou gelden voor Billiton, en wel in den aanvang van het volgende jaar, verijdelde op 21 December de Volksraad dit plan door een amendement in zake toelatingskaarten voor vrijkomende Chineesche koelies. Hierdoor zal, in verband met den korten tijd, die nog rest voor de ten uitvoerlegging van het schema, zeer vermoedelijk de toepassing der conflictenregeling noodig zijn.
(Vor. ber. Poenale sanctie 461 D.)

Nieuwe vlootbasis in Indië noodzakelijk. —
De commissie, die ingesteld is voor een nadere kostenberekening van de details van het slagkruiserplan, acht een nieuwe vlootbasis noodig, waardoor de raming der kosten thans reeds een bedrag van 300 millioen gulden overschrijdt en dan nog op de basis der lage prijzen van voor het uitbreken van den oorlog.
(Een voornaam punt bij de beoordeeling van het plan om de vloot te versterken met slagkruisers van 25.000—30.000 ton is de vraag of bij doorvoering van dit plan de tegenwoordige vlootbasis Soerabaja als zoodanig gehandhaafd kan blijven.
De toegangswegen tot de haven van Soerabaja t.w. het Westervaarwater langs de Westkust van Madoera en het Oostervaarwater langs de Zuidkust van dat eiland, zijn tamelijk ondiep en wanneer hun diepte onvoldoende is voor zulke groote oorlogsschepen en uitdiepen van deze vaarwaters tot de vereischte diepte niet mogelijk is, zal de vlootuitbreiding met slagkruisers gepaard moeten gaan met het verlaten van Soerabaja als vlootbasis en den bouw van een nieuwe versterkte vlootbasis elders op de Noordkust van Java. Hierdoor zullen de kosten van het plan met vele tientallen millioenen worden verhoogd. — Red. Alg. Handelsblad) **(V. b. Overz. Vloot 3385 C.)**

Oorlogswinstbelasting. —
Het ontwerp voor een ordonnantie op de heffing van oorlogswinstbelasting, dat in de komende Januarizitting van den Volksraad aan de orde wordt gesteld, zal een algemeen karakter dragen. Het is de bedoeling, dat de maatregel dadelijk van kracht wordt.

Het Graf van Jan Pieterszoon Coen. —
In tegenwoordigheid van den Gouverneur-Generaal, Mevrouw van Starkenborgh en een klein aantal genoodigden, heeft op 22 December de overdracht plaats gehad van de stichting „Oud-Batavia" door de directie van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap aan het Bestuur der stichting.
Dit museum is opgericht als een monument gewijd aan de nagedachtenis van Jan Pieterszoon Coen en staat op de plek, welke aangewezen is als de laatste rustplaats van J. P. Coen, achttien andere Landvoogden en verscheidene landsdienaren en hunne echtgenooten. **(Vor. ber. J. Pzn. Coen 2630 A.)**

Vlootcommando overgedragen. —
Aan boord van Hr. Ms. Kruiser „De Ruyter", te Batavia, heeft dezer dagen vice-admiraal M. Ferwerda het vlootcommando overgedragen aan zijn opvolger Schout-bij-nacht C. E. L. Helfrich.
(V. b. Vlootcommando 3847 H.)

Het Defensieuitvoerrecht - Verlenging goedgekeurd.
Het college van gedelegeerden uit den Volksraad heeft het ontwerp tot verlenging van het defensie-uitvoerrecht voor den tijd van een jaar, zonder hoofdelijke stemming aangenomen, waarbij de heeren Verboom (Vad. Club) en De Villeneuve (Econ. groep) wenschten geacht te worden te hebben tegengestemd.
(Aneta) **(Vor. ber. Defensieuitvoerrecht 3331 B.; Ned.-Indië en de Oorlog 4061 B.)**

B. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939. — Passagetarieven naar Nederlandsch-Indië verlaagd.
De Stoomvaart Mij. „Nederland" en de Rotterd. Lloyd deelen mede, dat te beginnen met het M. S. „Johan van Oldenbarnevelt", dat 30 Dec. '39 van Genua vertrekt, en vrachtschepen, welke op of na dien datum van Nederland afvaren, de passagetarieven zijn verlaagd. In de richting Indië-Europa gaat deze wijziging in met het M. S. „Dempo", dat 3 Jan. 1940 van Batavia vertrekt. De verlaging bedraagt ongeveer 10%.

Amsterdams begrooting 1940 aangenomen. —
Binnen den daartoe overeengekomen termijn is op 5 December de Amsterdamsche gemeenteraad gereed gekomen met de behandeling van de gemeentebegrooting voor 1940.
De begrooting werd goedgekeurd met 31 tegen 10 stemmen. **(Vor. ber. Begrooting 1940, 3898 A.)**

Eerste Kamer - Wetsontwerp-Wijziging Onteigeningswet verworpen. —
De Eerste Kamer heeft op 29 December het ontwerp tot nadere wijziging der onteigeningswet verworpen met 22 tegen 17 stemmen. Vóór stemden alleen de sociaal-democraten en de katholieke leden De Jong, Schoemaker, de Bruyn, Pruineman en Nivard.

Verordening van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht - Persoonlijke diensten voor hulp bij militaire werkzaamheden - Alle mannen van 18 tot en met 59 jaar. —
De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, aangewezen voor de uitoefening van het militair gezag in elk, in staat van oorlog verklaard, gedeelte van het grondgebied des Rijks, heeft op 29 December, in overleg met het betrokken burgerlijk gezag, voor alle gemeenten des Rijks een verordening vastgesteld, waaraan wij het volgende ontleenen:
Inwoners van elke gemeente des Rijks kunnen worden opgeroepen of aangewezen tot het verrichten van persoonlijke diensten, voor hulp bij militaire werkzaamheden.
Onder militaire werkzaamheden worden begrepen werkzaamheden:

a. tot het herstellen van de schade aan wegen, bruggen en soortgelijke werken, veroorzaakt door militaire operatiën, luchtbombardementen of militaire transporten;
b. tot het aanleggen en opruimen van versterkingen;
c. tot het aanbrengen en opruimen van hindernissen en versperringen;
d. tot het aanleggen, herstellen en afgraven van waterkeeringen, daaronder begrepen strand- en oeververdedigingen.

Ieder inwoner, als in boven bedoeld, die den 18-jarigen leeftijd heeft bereikt en het 59ste levensjaar nog niet heeft volbracht, en geschikt is om de bedoelde persoonlijke diensten te verrichten, is verplicht om op het eerste bevel, op tijd en plaats bij dat bevel bepaald, aanwezig te zijn en de hem alsdan op te dragen werkzaamheden, overeenkomstig de daarbij te stellen eischen, te verrichten.
(V. b. Staat v. Oorlog 3936 C.; St. v. Beleg 4016 B.)

Tweede Kamer - Wijziging Nederlandsch-Duitsche grensverdragen. —
Ingediend is een wetsontwerp houdend goedkeuring van het op 6 Maart 1939 te Berlijn tusschen Nederland en Duitschland gesloten verdrag nopens de wijziging van vroegere grensverdragen.

Argentinië vraagt Nederlandsche kolonisators. —
De Argentijnsche regeering stelt een onderzoek in naar de mogelijkheid om Nederlandsche immigranten naar de delta van de Rio de la Plata te halen ten einde de kolonisatie van dit gebied voor te bereiden, zulks overeenkomstig een voorstel van de Internationale Beleggings- en Administratie-Maatschappij Zandbergen te Amsterdam. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4072 D.)

OORLOG 1939. —
ZUID-AFRIKA. — **„Die Volkspartij van die Transvaal" opgericht. —**
Het Congres der aanhangers van den vroegeren minister-president generaal Hertzog heeft op 7 Dec. '39 een nieuwe partij opgericht genaamd „die Volkspartij van die Transvaal".
Generaal Kemp is met de organisatie en de voorloopige leiding belast. Voor volkomen aansluiting met de partij der nationalisten van Malan was de meerderheid niet te vinden, die den band met Engeland niet geheel wenscht te verbreken, omdat een volkomen onafhankelijke Zuid-Afrikaansche republiek op het oogenblik onbestaanbaar is. De partij heeft wel andere punten van Malan's programma overgenomen, o.a. herziening van het tractaat van Simonstown, waarbij de Unie op zich neemt de Zuid-Afrikaansche havens voor Engeland te zullen verdedigen en een strikter censuur op films van imperialistische strekking. Bovendien heeft de partij nog de eischen op haar program gezet van een driekwart meerderheid in de parlementen als het om zulke belangrijke dingen gaat als oorlog of vrede en de eisch van een eigen nieuw volkslied. **(Vor. ber. Hertzog 4014)**

ENGELAND. — **Nieuwe transferregeling. —**
De Engelsche schatkist heeft op 21 December '39 een „Order in Council" afgekondigd, waarbij de „Defence Finance Regulation 1939" in dier voege wordt gewijzigd, dat met ingang van 8 Januari 1940 alle transfer van sterling-saldi voor rekening van een in Engeland gevestigde persoon of instelling naar de rekening van een persoon of instelling, welke niet aldaar is gevestigd, of de transfer van waardepapieren in sterling luidend door een in Engeland gevestigd persoon of instelling, welke niet aldaar gevestigd is, onderhevig is aan een vergunning, verleend door of namens de schatkist. De order geldt niet voor sterling-rekeningen van personen of instellingen, die niet in Engeland zijn gevestigd. Deze blijven, zooals tot dusver, vrij.

FRANKRIJK. — **Rede van premier Daladier. - Een nieuw Europa. —**
In den Senaat heeft minister-president Daladier op 30 December o.m. het volgende verklaard:
Evenzeer als ik groote theoretische concepties wantrouw, evenzeer ben ik voorstander van materieele waarborgen tegen een terugkeer van gebeurtenissen als die, waaronder wij thans lijden. Een nieuw Europa zal een breedere organisatie moeten krijgen dan die, welke tot dusverre bestond. De uitwisselingen zullen moeten worden verveelvuldigd en wellicht zal men federatieve banden tusschen de verschillende staten van Europa moeten overwegen.
(Vor. ber. Daladier 4071)

ENGELAND. — **Australische en Indische troepen. —**
In de tweede helft van December 1939 zijn Australische en Indische troepen in Engeland aangekomen.
(Vor. ber. Can. troepen 4073)

Rantsoeneering van boter en bacon ingaande 8 Jan. 1940. —
De Engelsche regeering heeft besloten, om met ingang van 8 Januari '40 de consumptie van boter en bacon op rantsoen te stellen en wel met het oog op de moeilijkheden van het overzeesche transport en de voordeelen der valuta-besparing. Het rantsoen zal bedragen 0.25 Eng. pond per week of 111 gram, hetgeen overeenkomt met de helft van het normale verbruik. Aangezien drie kwart der Engelsche bacon- en 90% der boterbehoefte worden gedekt door import, zal deze maatregel een rigoureuze beperking van den invoer met zich meebrengen, o.a. uit Nederland.
(Vor. ber. Voedselvoorziening 4073)

DUITSCHLAND. — **Kosten van oorlogvoering. - 3 à 3½ milliard Rm. per maand geraamd. —**
De Berlijnsche correspondent van de „Neue Zürcher Zeitung" schrijft, dat de kosten der oorlogvoering voor Duitschland op Rm. 3 à 3½ milliard per maand worden geraamd. In het eerste jaar van den wereldoorlog bedroegen de Duitsche uitgaven in verband met den oorlog Rm. 2 milliard per maand. Sedert het begin van den oorlog is de vennootschapsbelasting tweemaal verhoogd en de inkomstenbelasting is thans 50% hooger dan in begin September. In de „Reichsanzeiger" werd een decreet gepubliceerd, dat de vennootschapsbelasting uitstrekt tot alle ondernemingen, die tot nog toe niet door deze belasting werden getroffen. Deze belasting, die 40% van de winst beloopt, zal met terugwerkende kracht over het geheele jaar 1939 worden geheven. **(Vor. ber. Verh. ink.bel. 3937)**

463 Synagogen verwoest. —
Volgens het Joodsche persbureau zijn in de laatste 6 jaar in Duitschland 463 synagogen verbrand of op andere wijze vernietigd. Hiervan o.a. in Oostenrijk 107 (waarvan in Weenen 94), het Sudetengebied 11, Tsjecho-Slowakije 8, Danzig 4 en het oude rijk 283 (waarvan in Berlijn 17, Frankfort a. d. Main 6, Keulen 3, Hamburg 3 en Bremen 2). Door deze lijst van verwoestingen en door de emigratie, is er van de Joodsche gemeenten dus niet veel meer overgebleven. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3995 F.)

1 JANUARI 1940

OORLOG 1939-40. — Nieuwjaarsboodschappen en artikelen. —
DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier Hitler. —**
In een oproep aan de nationaal-socialistische partij ter gelegenheid van de jaarwisseling heeft Hitler o.a. gezegd, dat het doel van den oorlog voor Duitschland is: Duitschland en geheel Europa te bevrijden van de voortdurende overweldiging en bedreiging, die voortkomen uit het vroegere en huidige Engeland. Duitschland strijdt voor een nieuw Europa, dat slechts opgebouwd kan worden door de jonge en productieve naties.
Voor den opbouw van het nieuwe Europa komen slechts in aanmerking die volken en krachten, welke door hun houding en door hetgeen zij tot stand hebben gebracht, kunnen worden beschouwd als jong en productief. Aan deze jonge naties en systemen hoort de toekomst, de Joodsch-kapitalistische wereld zal de twintigste eeuw niet overleven. **(V. b. Hitler 4071)**

Propagandaminister dr. J. Göbbels. —
„Deze oorlog wordt door het geheele volk gevoerd".
(Vor. ber. Göbbels 4073)

Rijksminister voor Volksvoeding en Landbouw, Walther Darré. —
„De Volksche idee vervangt liberalisme".
Minister Funk (Financiën). —
„Geen inflatie ter bestrijding van de oorlogskosten."
(Vor. ber. Min. Funk 4056)

FRANKRIJK. — **Een groet van de Fransche radio.**
Bij de jaarwisseling hebben twaalf Fransche radiostations in de 21 talen, welke door de Fransche radio voortdurend worden gebruikt, de volgende boodschap uitgezonden: „Bij het begin van 1940 richt de Fransche radio een hartelijken groet tot alle volken en tot alle menschen, die in feite of in gevoelens met Frankrijk en Engeland zijn in hun strijd voor de vrijheid der menschen en volken tegen het nationaal-socialistische imperialisme. Wij hebben de vaste overtuiging, dat 1940 gelukkiger zal zijn voor de geheele menschheid en speciaal voor de slachtoffers van Hit-